Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catena aurea super quattuor evangelistas

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Esslingen], 1475?

urn:nbn:de:bsz:31-310733

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

WR085

M.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

B. VI

B. Leg. A. K. A.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Eeslingen. Conu. Tyguer. c. 1475

Sanctissimo ac reuerendissimo patri dño Vrbão diuina prouidencia pape q̄rto · frāt̄ thomas de aq̄ino ordinis fratrum p̄dicatorū cum deuota reuerē da pedum oscula beatorū. Fons sapiencie vnigenitum dei verbum p̄sidens in excelsis per qđ pater sapienter · fecerat ⁊ suauiter disposuerat vniuersa in fine temp̄ū carnem sumere voluit: vt sub eq̄librio nature corporee · splendorem eius humanus intuitus posset ispicere qđ i celsitudine maiestatis diuine attingē nō valebat. Diffuderat siquidem radios suos sapie videlicet sue iudicia · sup oia opa que creauit quodam vero ampliori priuilegio ymaginem p̄am hoīm aīab⁹ ip̄sserat quā tñ diligenaus exp̄sserat in cordibus ip̄sū amādum p̄m sui muneris largitatem · Sed quid ē hoīs aīa in tam imensa creatura: vt diuine sapiencie vestigia possit comp̄hendere ad p̄fectum? Ruinimo ⁊ sapie lux infusa hoīb⁹ p̄ peccatū tenebras ⁊ occupationū temp̄alium caligines fuerat obumbrata ⁊ intātū ē quorūdam cor insipiens obscuratum: ut dei gl̄am in ydola vana quertrent ⁊ que nō quemūt facerent in sensum reprobū mādentes. Diuina vero sapiencia que ad sui fruitionē hominē fecerat · eum sui exptem esse nō sinēs: totaq; se in humanā naturā p̄sulit eam mō sibi assumendo mirabili vt errantem hoīem ad se totaliter reuocaret. Diu⁹ g⁹ sapie clamearem nube mortalitatis velatā prim⁹ apl⁹ princeps fide conspicere meruit ⁊ eā constanter ab⁹ errore ⁊ plenarie confiteri dicens. Tu es xp̄s filius dei viui. O beata confessio quā nō caro ⁊ sanguis sz pater celestis reuelat. Hec i ēcā fundat ecclām. aditum p̄bet in celum. peccatā mererentur soluere · ⁊ pēa eam porte nō p̄ualet inferoꝝ. Diu⁹ ergo fidei ac confessionis heros legitime sanctissime pater pio studio meo vra inuigilat vt tāte sapie lux ⁊ fidelium corda p̄fundat ⁊ hereticoꝝ confutet insanias que p̄ portas iferoꝝ merito designāt. Vnde si fm p̄dictis sententiā beata cēseat respublica cuius rectores opam sapie dare contigerit illi siquidem sapie quā ebetitas intellectus humani erroribus p̄mat̄ amaculate: quanto magis sub vro regimine beatus cēseri potest populus xp̄ian⁹: vbi tāta diligencia excellentissime illi sapie curaz impēditus quā dei sapia carnalib⁹ membris induta · ⁊ verbō docuit ⁊ opibus demonstrauit. Ex hui⁹ siquidē diligencie studio vestre sanctitati cōplacuit mihi p̄mittere matheī euāgelium exponendū. Qđ iuxta p̄dictā facultatem executus sollicite ex diuersis doctoꝝ libris p̄dicti euangelij expositionem vnam compilaui · Pauca quidem certoꝝ auctoꝝ verbis: vt p̄mittam ex glosis adiciens: qui ut ab eoꝝ dictis possent discerni: sub glose titulo p̄notaui. Sed ⁊ in sanctorum doctoꝝ dictis hoc adhibui studium: vt singulorum auctorum nōia · nacnō i quibus habeāt libris assūpta testimonia describam. Hoc excepto q̄ libros expositionum supra hōca que exponebantur nō optabas sp̄aliter designari puta scribi nomē inueniat. Veruntamen de libro mentione nō facta: dat intelligi q̄ hoc dicat sup matheū ⁊ in alijs rō similis obseruet. Nisi hijs q̄ de omētario crisostimi sup matheū sumūt · oportet ascribi in titulo sup mathēum · ut p̄ hoc ab hijs que sumūtur de ip̄i⁹ omeliario distinguāt. In assumēdis aūt sanctoꝝ testimonijs p̄mq; optauit aliqua rescindi de medio ad plenitatem vitandam · necnon ad manifestiorē sensum · uel sēm p̄gruendam expositionis lr̄e ordinē p̄mutari. Interdum etiā sensum posui: verba dimisi · precipue momeliario crisostimi p̄pter hoc qđ est translatio viciosa. Fiat aūt mea intentio in hoc ope non solum sensum p̄sequi litteralem · sed ⁊ misticum ponere · interdū etiam errores deseruere · necnon ⁊ p̄firmare catholicam veritatem. Qđ quidem necessarium fuisse videt · qa i euāgelio p̄pue forma fidei catholice trāditur ⁊ totius vite regula xp̄iane. Prolixum ergo presens opus nē videatur alicui fieri eīm nō potuit vt hec omnia sine diminutione p̄sequerer: ⁊ tot sanctoꝝ dictas explicarem oīmoda brevitate seruata. Suscipiat itaq; vra sanctitas presens opus uro discutiendū corrigēdūq; iudicio · vre sollicitudinis ⁊ obedientie mee fructuz vt dum a vobis emanauit preceptum ⁊ nobis referatur finale iudicium: ut ad locū vnde exeunt flumina reuertantur.

Clo.

Vangelij prenūciatoꝝ aptus ysaias p̄pheta euāgelice doctrine sublimitatem nomē ⁊ materiam breuiter comp̄hendens: euāgelicum doctorem ex p̄sona dom̄i alloq̄ē dicēs. Sup montem excelsum ascende tu qui euāgelizas syon exalta in fortitudine vocem tuam qui euangelizas ierlm. Exalta noli timere dic ciuitatibus iude · ecce dē⁹ vester · ecce dominus deus in fortitudine veniet · ⁊ brachium eius dñabitur · ecce merces eius cum eo. Vt aūt ab ip̄o euāgelij noīe sumam⁹ exordiū Aug⁹ 5 Faustū. Euāgelij nomē latine interp̄tat̄ bonus nūcius vel bona ānūciatio q̄ quidem cum aliqđ bonū ānūciatur · semp̄ dici potest. Apte tamē hoc vocabulum obtinuit ānūciatio saluatoris. Nazarenus quippe ozigenis sanctoꝝ dictoꝝ passionū dñi ihesu xp̄i ap̄te dicit fuit euāgeliste. Cnf · i omel. Quid n. hūa homis nūciatis fiat equale Deus i terra · homo in celo · amicitia dei ad nr̄am facta naturā plixum solutum p̄ciū · dyabolus confusus · mors soluta · padisus apt⁹ ⁊ hec oīa supra dignitatē nr̄am ⁊ cū facultate nobis data sunt nō q̄a laborauimus: sed quia dilecti sumus a deo. Aug · i li⁰ · de vera relig · Cum eīm oīb⁹ modis medeatur animis deus: pro tempum oportunitatibus que mira sapiencia eius ordinātē · nullo modo beneficēa⁹ consulit generi humano · q̄ cum vnicus filius consubstancialis patri ⁊ coeternus totū hoīem susceptu

dignat⁹ ē ⁊ verbū caro factū ē·⁊ habitabit in nobis ica ē ñ demonstrauit q̄ excelsum locū inter creatu ras habeat būana natura in hoc q̄ hoīb⁹ in vo hoīe aparuit · ¶ Aug· in ser· de nat· Demū factus ē de⁹ homo· vt hō fieret deus Hoc ignē bonū euāgelistā dum p̄nūciat ꝓpheta dicēs Ecce de⁹ vr ¶ Leo papa in epīa ad flauianū Exmanitio aūt illa qua se muīr bilis visibilem prebuit ⁊ creatoꝛ ac dñs oīm rerum voluit esse mortaliū inclinatio fuit misera tionis·non defectus potestatis ¶ Ilo· Ne ergo deus sic adesse credaē· vt fieret aliqua diminutio potesta tis·subiūgit ꝓpha·ecce dñs in fortitudine veniet·

¶ Aug· de cōt· xp̄iana· dō p locoꝝ spacia veniēdo ſ̄ in carne mortali mortalibꝫ·aparēdo· ¶ Leo papa in sermo·de·passiōe· De ineffabili aē dei potentia fa ctu ē vt dū de⁹ verꝰ ē in carne passibili·gerat hoī gra p cōtumeliā incorruptio p suppliciū·vita per mortē ¶ Aug· de bap·puulos Fuso·n·sanguīe sine culpa·oīm culpaꝝ cirographa dēleta sunt q̄n hoīes a dyabolo ancea arrebāē ¶ Ilo· Quia ergo p virtutem xp̄i plasmati hoīes a peccato liberati·seruili facti sunt dei Vnde Et brachium ei⁹ oñabit ¶ Leo Papa in ser· de passiōe Affuit aē nobis in xp̄o suscipiendi p̄dium ut i natura passibili mortis ꝑditio nō maneret·quā in passibili essentia recepisset· Et p id qd̄ non poterat mori potuit id qd̄ mortuū erat suscitare ¶ Ilo· Et sic p xp̄m nobis immortalis gr̄e aditꝰ aperit· Dñ seq̄ē·ecce merces ei⁹ cū eo·de q̄·l· ipe dicit· Merces ūra copiosa ē mercat ¶ Aug· ꝑ faustū· eēns ñ iuxta missio regnūq̄ celoꝝ ad nouū ptinet testamentū· cpalia vo promissiōes testamento veteri ptinēē ¶ Ilo· Hic gr̄ quatuor nob⁹ de xp̄o euāgelica doctrina tradit· dinitatē assumentē·humanitatē assumptam·mortē p quā a seruitute eripimur·resurrectiōꝫ p quā nob⁹ adeiꝰ gr̄ose vite aperit·⁊ ꝓpē b⁹ i ezechiele sub figura quatuor animaliū demonstrauit ¶ Greg· sup ezech· ipe·n· vnigenitꝰ dei filiꝰ vnaē factꝰ ē hō ipe i sacrificio nr̄e redemptōis dignaꝰ ē mori vt vitulꝰ ipe p vtutē sue fortitudis surrexit ut leo· ipe etiā ascendēs ad celos ē elevatꝰ vt aq̄la ¶ Ilo· In q̄scē sibi manifeste oñdit suā dinitatē·matheꝰ gr̄ in hoīe i telligit q̄a circa humanitatē xp̄i principaliē immorat· Marcꝰ in leone·q̄a agit de resurrectōe Lucas in vitula·q̄a agit de sacerdotio· Johes i aq̄la scribēs sacra dinitatis ¶ Amb sup lucā·⁊ bñ accidit ut qm̄ euangelij libꝝ sm matheum diamꝰ eē mortalē·Optimo huiꝰ p̄rmittereē· mores eiꝰ p̄prie dicunē humani figura aē leonis ascribit marco·quia a potētie cepit exp̄ssione dicere cū dixit Initiū euāgelij ihu xp̄i filij dei Johannis aūt figura aq̄le eo q̄ dīne miracula r̄surrectionis exp̄sit ¶ Greg· sup ezech· Hec aē ipa vnius ⁊ cuiusq̄ libri euāgelica exordia testant· nā q̄a ab humana gr̄atōe cepit·iure p hoīez matheus·q̄a p clamorē i deserto·recte p leonē Marcꝰ q̄a a sacrificio exorsꝰ ē bene p vitulum Lucas·q̄a vo a dinitate vbi cepit digne p aquilā significat Johes ¶ Aug· de con·euā· Vel matheus qui regiā xp̄i psonā maxīe gr̄eauit· p leonē significat·Lucas aūt p vitulū ꝓpter victimas sacerdotis Marcus aūt qui neq̄ stirpē regiā neq̄ sacerdotalē nactare voluit ⁊ in humanis versatꝰ oñdit homis figura signatur hec aē tria animalia· leo· bō·vitulus in vere gradunē· vñ isti eres i ipsis maxime occupati fuit que xp̄s in carne operatꝰ ē Ne vo Johes velut aquila volat·⁊ lucē incōmutabilis vitatis acutissis oculis oculi meuē· exq̄ dat intelligi eres euāgelistas circa actiuā vitā fuisse vsatos· Johannē vo arca pcēplati ā ¶ Remi· Doctores autē grecoꝝ p hominē intelligūt matheum q̄a genealogiā dñi sm carnē descripsit·p leonē vo iohem·q̄a sic leo suo rugitu cunctis bestijs timorē incutit· sic ⁊ iohes cūctis hēticis timorē iecisse p vitulū intellexerūt lucas q̄a vitulus sacerdotalē hostia ⁊ ipe semp circa templū ⁊ sacerdotiū vsatꝰ ē·⁊ p aquilā marcū intellexerūt·quia aquila in scripturis dīnis solet significare spīm sanctū·q̄ locutꝰ fuit p oza pphaꝝ·⁊ ipe a pphetico testimonio exordius ē ¶ Leo· Circa numerū vo euāgelistaꝝ sciēdū ē plures fuisse qui euāgelia scripsere sic ⁊ lucas euāgelista testat dicēs· quēadmodē multi conati sunt ordinare ꝛc· Et sicut p̄leuerantia vsq ad p̄sens tēpꝰ monimēta declārant·q̄ a diuersis autoribus edita diuersaꝝ hereſi fuere principia· ut ebionitas egiptios ⁊ thomā ⁊ matheū ⁊ bartholomeū xp̄i·q̄ apīos ⁊ basilidis atq̄ apelli ⁊ reliquos q̄s enumerare longissimū ē·ecclia aē q̄ supra petrā dñi voce fundata ē·quatuor flumia paradisi misticar eructuans quatuor ānulos ⁊ āgulos hꝫ p q̄s arca testamēti ⁊ custos legis oīm lignis mobilibus vehit ¶ Aug· ꝑ prō euā· Vel qm̄ nil· fuit ptes orbis terre·p eā vniuersitatē xp̄i ecclia dilatatē Alius autem fuit ordo cognoscendi atq̄ predicādi·aliꝰ aē scribendi Ad cognoscēdum q̄ppe ad predicandum primi fuerunt qui secuti sunt dominum in carne presentem docentem audierunt·facientēq̄ viderūt atq̄ ex eo oīa ad euāgelizandum sunt missi· ſ̄ i scribendo euāgelio q̄ dīnitus ordinatum esse credendum est ex numero eoꝝ quos ante passionem dominꝰ elegit primū ultimūq̄ locum duo tenuerūt primū Mathꝰ ultimū Johānes· vt reliqui duo q̄ ex illo numero fuerāt ¶ Sed cū xp̄m in illis loquentem secuti erāt eaq̄ fidēliter ample dendi·ac p hoc i loco medio constituti vtroq̄ ab eis latere munirentur ¶ Hyeronimus Quidem scripsit mundum sub tempe Caij Caligule Imperatoris Marcus in Italia rome sub tempe Neronis vel claudij sm Rabanum· Lucas vero in Achaie boetieq̄ partibus rogatus a Theophilo ⁊ Johannes Epheſi in Asia minori sub tempe Nerue principis ¶ Beda sup mat· Quo cū sint q̄tuor euangeliste non tam quatuor euāgelia q̄ vnum quatuor librorum veritate consonum ediderunt· Sicut enī duo versus eandem prosus habentes materiam pro diuersitate metri ⁊ verborum duo sunt·⁊ tamen non nisi vnam continent sententiam·sic euangelistarum libri cum sint quatuor·vnum continent euāgelium quia vnā doctrinā faciunt de fide catholica ¶ Cōfidenter omnia Sufficiebat aūt vt vn⁹ euāgelista omnia dicēt· Sed cū quatuor ab vno ore oīa loquantē non sm eadē tempa·neq̄ i eisdem locis quementes ⁊ ad inuicē colloquētes maxima fit demōstratio veritatis

Ee hoc ipsum q̄ in aliquibus modicis dissonare videntur maximū signum veritatis ē. Si em̄ p̄ omnia consonarēt: crederent inimica q̄ ex placito quodam humano conuenientes scripserint que scripserunt. in principalib⁹ quidem que ptinēt ad īformationē vite ⁊ p̄dicationē fidei: nequaq̄ dissonāt nec in quo. Si aūt in miraculis hic quidq̄ ille vero illa dixit: hoc te non perturbet. Si em̄ vn⁹ omnia dixisset: superflu⁹ esset numerus reliquor̄. Si oīs diuersa nequaq̄ sonando demonstratus appareret. Si aūt aliq̄d de tempib⁹ vel modis differēter nūciāt: hoc nihil impedit eor̄ que dicta sunt veritatem. vt infra ostendetur. ¶ Aug. de consen. euā. Quāuis autē singuli eorum suū quēdam narrandi ordinē tenuisse videāt nō tamē vnusquisq; eor̄ velud alterius p̄cedentis ignarus voluisse scribē ꝛgitur vel ignorata preterm̄isisse q̄ scripsisse alius inuenit. Sed sicut vnicuiq; inspiratum ē. nō superfluā cooptionē sui laboris adiunxit. ¶ Dio. Sublimiteas aūt euāgelice doctrine cōstitit quidē p̄mo i eius excellētissima auctoritate ¶ Aug. de cōsen. eum. Inter oīa em̄ diuinas auctoritates que sanctis līris tenent euāgeliū merito excellit. cuius primi p̄dicatores apli fuerunt. q̄ dū ipm̄ ⁊ saluatorē nr̄m ibm xp̄m etiam plenum i carne viderunt. Quor̄ quidam hoc ē matheus ⁊ iohes euā scripta de illo que scribenda visa sunt. libro singulis ediderunt. Ne ne putarē q̄ attinet ad perfidendum ⁊ predicandū euangeliū interesse aliquo vel illi annūcient qui eundem dīm hic i carne apparēte secuti sunt an alij qui ex illis comperta fideliter crediderūt. diuina prudentia pcuratum ē p spīm sanctū ut quibusdā euā ex illis qui p̄mos apostolos sequebāt nō solum annūciandi. vel etiam scribendi euāgeliū tribuerēt auctoritas ¶ Dio. Et sic p̄ q̄ sublimitas euangelice auctoritatis a xp̄o dependet. Et hoc dēsignatur in verbis p̄phete p̄missis cum dī. Sup mōtem excelsum ascende tu. Quis em̄ excelsus. xp̄us est. De quo idem ysaias dicat erit i nouissimis diebus preparatus mons domus dīi i vertice montiū. ⁊ sup oīs sanctos qui a monte xp̄o mōtes dicunt quia de plenitudine eius oīs accepimus. Recte aūt ad matheum dī. Supra montem excelsū ascende tu. Quia sicut predictum ē. ipe in p̄pria psona facta xp̄i vidit ⁊ eius doctrinam audiuit. ¶ Aug⁹. de cōs. eua. Illud aūt discendum ē q̄d solz nō nullos moueret cur ipe dīs mihi scripserat. vt alios de illo scribentibus necesse sit credere. Sed nequaq̄ dicendum ē q̄ ipe nō scripsit. q̄quidem mēbra eiusdem operata sunt q̄d dicante capite cognouerunt. quicq̄d enim de suis factis ⁊ dictis nos legere voluit. hoc scribendum illis tanq̄ suis manibo imperauit. ¶ Dio. Secundo etiam habet euangelica doctrina sublimitatem virtutis. vnde apls dicat q̄ euāgelium virtus dei ē in salutem omni credenti. Et hoc ostendit p̄pheta in p̄missis verbis cum dicit Exalca i fortitudine voce tuam. In quo etiam ⁊ modū euāgelice doctrine designat. cum dicit i exalcatione vocis p quam doctrine claritas datur intelligi. ¶ Aug. ad volusianū. Quo quis em̄ ipe quo sancta scriptura p̄ponitur omnibus accessibilis. paucissimis penetrabilis. ea que aperta cō tinet quasi amic⁹ familiaris sine fuco ad eor̄ loquē indoctor̄ atq; doctor̄. Ea vero que i misteriis occultat. nec ipa eloquio superbo erigit quo non audeat accedere mens tardiuscula ⁊ merudita. q̄ paup ad diuitem. sed inuitat omnes humili sermone quos nō solum manifesta pascat. sed etiā secreta exerceat. veritate. hoc in promptu q̄d i recondito habens. Sed ne apta fastidirentē. eadem rursum opa desiderantē desiderata q̄dāmodo renouantē renouata suauiter i timantē. Quis salubriter ⁊ prava corrigunt ⁊ pua nutriuntur ⁊ magna oblectantur ingenia. ¶ Dio. Sed q̄a vox exaltata longius audiē potest i exaltatione vocis euangelice doctrine publicatio designari quia nō ad vnam tātuz gentem sed ad vniuersas nationes p̄dicanda mandat. Predicate inquit dīs euāgelium omni creature ¶ Greg. i omel. Potest em̄ omnis creature nois eis natio gentium designari. ¶ Dio. Tercio aūt habet euangelica doctrina altitudinem libertatis. ¶ Aug. In veteri em̄ testamēto pter temporalium bonor̄ promissionem malor̄q; comminationem seruos parit temporalis iustm. In nouo aūt vbi fides imperat caritatē qua lex possit impleri nō magnis timore pene q̄ dilectione iustitie liberos parit eterna iustm. ¶ Dio. Unde ⁊ hanc sublimitatem doctrine euangelice ppheta designat dicens Exalta noli timere. Restat autem videre quibus ⁊ qua de causa hoc euāgelium sit conscriptum. ¶ Iero. Matheus em̄ euangelium in iudea hebreo sermone edidit ob eor̄ vel maxime cām qui in iustm crediderant ex iudeis. Cum em̄ primo p̄dicasset euāgelium in iudea volens transire ad gentes. ꝑmus euāgeliū scripsit hebraice. q̄d fideliter a q̄bus ibat ad memoriā dereliquit. Sicut em̄ necesse fuit ad confirmationez fidei euāgelium predicari. sic ⁊ ꝺ hereticos scribi. ¶ Chrisost⁹. Compo⁹ aūt sue narrationis ordinauit matheus hoc modo. Primū natiuitatem. Deinde baptismū. tercio temptationem. In quarto doctrinam. In quinto miracula. In sexto passionē. In septimo resurrectionem ⁊ ascensionē ipius. Nō solum hystoriam de xp̄o exponere volens. Par hoc vez euangelice vite statum docere q̄m nihil ē q̄ ex pentibus nascimur. nisi vez p aquam ⁊ spīritum renati fuerimus ex deo. Post baptismū aūt necesse est contra diabolum stare. Post hoc. q. oī fugata temptatione factus ydoneus ad docendum. Siquidem sacerdos ē doceat ⁊ doctrinam suam bone vite quasi miraculis factis cōmendet. Si laicus ē opibus doceat fidem. deinde necesse est exire nos de hoc stadio mūdi ⁊ tunc restat vt temptationū victoria; resurrectionis merces sequatur ⁊ gloria. ¶ Dio. Patet igitur ex p̄missis euāgelice doctrine materia. scriptor̄ euāgeliū numerus figure differencia ⁊ ordo euangelice doctrine sublimitas ⁊ quibus hoc euangelium sit conscriptum ⁊ ordo processus ipius.

Capitulum primum.

Liber generationis ihesu christi filij dauid. Filij Abraham. ¶ Jeronim⁹ ¶ Quia facturus hominis Matheus significat qui de homine exorsus ē scribē dicens. Liber generationis ¶ Raban⁹. Quo exordio satis ondit generationē xpi scom carnē suscepisse nazarēaz. ¶ Cnf. Judeis em euāgeliū scripsit. qbus superfluū erat exponē diuinitatis natā qz ignoscebat nēcanū aūt fuit eis misteriū incarnacōis ostendere Jobes aūt causa genetiū euāgeliū scripsit. que non ignoscebant si de⁹ filiū haberet vbo nēcanū fuit primū illis ostēdere. quia ē filius dei de⁹ deinde quia carnem suscepit. ¶ Raban⁹. Cuz aūt quam libri practam teneat generationis dixit. Liber generationis. ostendendo enim hebreoz ē ut voluisse ex eoz principijs ponāt nomina ut ē genesis. ¶ Yhosa. Clamor aūt sensus ēst. h est liber generacōis. Si b ē mos in multis ut visio esaie. isaudivio hec ē. generacōis aē singulariē dr quius multe p ordinē explicē qz ppt xpi generacōez certē h inducūt ¶ Ore. in ome. Vt ido libz hūc generacōis nomine qz hec ē totius dispēsationis filia radix bonoz ommiū deū hoiem factū esse h em facto alia sm rationez sequēbatur. ¶ Remi. dicit aē. Liber generationis iesu xpi quia nouū nomē semp esse libē generationis ade. ido sic exordit est vt opponēre librū libro. adam nouū Adae veterē qz oia p istū sūt instaurata q p illū sūt corrupta ¶ Ie. in isaia aūt legim⁹. Generationē aō ei enarrabit nō g⁹ puerum⁹ euāgelistam ppbe ēe futurū. ut qd ille impossibile dixit ēe affatu h narrare inpiat qz ibi de generatōe dumtaxat h de incarnatōe dēm ē. ¶ Cnf. in ome. Nec em qua estimes te audire hāc audiens generationez ē ei valdē inefabile qd de⁹ ex mulier nasci dignat⁹ ē. et hēre progenitores dauid et abrahā. ¶ Ide migius. Si aūt aliquis dixerit qz ppbā d naturaliter hūanitatis dixēre nō ē rispondendū nulli⁹ generationez dñi narrauit si prius quia matheus et lucas. ¶ Raban⁹. In hoc aūt qd dicit iesu xpi regalem et sacerdotalem in eo expmit originē. Nam ieste q nois h⁹ plagiū pertulit primus populus egipti ducatū venit. Ha rō vo misticō significat⁹ vnguēdo primus in lege sacerdos fuit. ¶ Aug. d q. no. et ve. Quod aūt plures unctionem pstabat deus illis qui in reges ut sacerdotes ungebant h pstitit spūsanct⁹ hominis xpo addita expiatōe. Spūs em sanct⁹ purificatur qd d maria virgine in corp⁹ saluatoris pfecit et hec ē unctio corporis saluatoris quāe xp⁹ est appellatus. ¶ Cnf. sup mat. Quia vo impia impudicitia iudeoz negabat ibm de dauid semine esse natū subdit filij dauid filij abrahā Quāe aūt nō sufficiebat dicē illum filium. Abrahe soli⁹ aut dauid soli⁹ qui ad ambos de xpo nascitēo exas promissio fuerat facta ad abrahā quidem sic et in semine tuo benedicentē omnes gētes ēre. Ad dauid aūt ita de fructu ventris tui ponam sup sedem tuam Ideo g⁹ verus⁹ et filium dixit ut verus⁹ et promissio ēem in xpo ad impletas ondines et deinde qz xp⁹ tres dignitates fuerat habiturus Rex pphēta. sacerdos Abraham pphēta fuit et sacerdos. Sacerdos sicut de⁹ ad illū dicit in genesi accipe mihi vaccā ēnē tuā fāc pphā aē sic aīe dñs ad Abimelech de illo pphā est et ozabie pro te Dauid rex fuit et pphēta. sacerdos autem non fuit Ideo ergo amborum filius noīatus est ut verusq⁹ patris ēplex dignitas originali ure recognosceretur in christo. ¶ Ambrosius sup Lucam Ideo etiam duos generis auctores elegit. unum qui de cognatione populoz promissum acceperit alterum qui de generatione christi oraculum cōsecutus est Evideo licet sit ordine successionis posterior. prior tamē describit quia plus est promissū accepisse de xpo q de ecclesia que est per xpm. Potior est enim qui salvat eo quod salvatur. ¶ Hiero. Ordo etiam preposterus sed necessario cōmutatus Si em primū posuisset Abraham et postea Dauid rursus a repetendum fuit Abraham ne generationis series texeretur. ¶ Cnf sup matth. Altera aūt ratio est quia regni dignitas maior est q̄ nature. nā etsi Abraham precedebat in tempe. David precedebat in dignitate ¶ Ysi. Quia vero ex hoc titulo apparet totum hunc librum conscribi de ihesu xpo. necessarium est precognoscere. quid sit sentiendum de ipso. Sic em melius exponi potuerunt que in hoc libro de eo dicuntur. ¶ Aug. de questio. euā. Error autem hereticorum de christo erubus generibus terminatur. aut de diuinitate. aut humanitate aut de vtroq; fallunturi ¶ Aug. heresibus Cherinthus g⁹ et Ebion ihesum xpm hominē tantū fuisse dixerūt quos secutus Paulus Samosetanus christum non semper fuisse. sed eius initium ex quo de Maria natus ē asserverat. nec em aliquid amplius q̄ hominē putat. Et hec heresis postea a Photino cōfirmata est. ¶ Aug. cōtra hereticos. Johannes autem apostol⁹ istius insaniā longe aīs spiritusancto conspicāens eum alto imperitie sopore demersum sue vocis preconio exurat dicens. In principio erat verbum. Et ergo quod in principio apud deum non reliquit in nouissimo tempore vt origine sue ab homine principium sumpserit. Item inquit Pater glorifica me illa gloria quā habui apud te prius q̄ mundus fieret audiat Photinus. eum gloriaz ante principium posse dixisse ¶ Aug⁹. de here. Nestorij autem puerilius fuit vt hominē tantummodo ex beata Maria virgine genitum predicaret quem verbum dei non vnitate persone et filio aeternum inseparabiliter recepisset. qd catholicorum aures nequaq̄ ferre potuerunt.

¶ Aug⁹. ad monachos Egypti Ait enim apostolus de vnigenito. qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo Quis est ergo ille qui ē in forma dei aut quo eximantus est et descendit ad humilitatem secundum hominis formā Et quidem si predicti heretici in duos diuidentes xpm id est in hominē et verbum hominē dicunt sustinuisse exinanitionē separatis ab eo dei verbum preostendendū ē qua in forma et equalitate intelligē et fuit prius sui ut exinanitōis sustinē modū s; nihil creaturaz ē si sm pria intelligatur naturam in patris equalitate

Quō ergo eximanitus dicē ⁊ ex qua eminencia ve
esset hō̄o descendit aut quō intelligitur assump
tisse cuꝫ non habens in principio serui formam. ſz
aiunt q verbum patri equale existens habitasse
in homīe nato p mulierem. ⁊ hoc ē eximanito. certe
audio dicentem filium sanctis apłis. Si quis diligit
me. verbum meum custodiet ⁊c. Audio quō in eis q̄
se diligunt se ⁊ sibi cohabitare dixit deum patrem.
Putas ergo ipsum eximanitum ⁊ vacuatum. dabi
mus ⁊ serui formam suscepisse quia in diligencia
se animab̄ sanctis facit mansionem. Quid aūt spūs
habitasse ī nobis putatis ⁊ ipe humanationis dispē
sationē adipiſ ꝯ Tidorus abbas ad archipſbm. ve
rum ne vniuersa dinumeremus vnū ad qđ vniūsa
referunt dicem⁹. quia illum qui deus erat humilia
loqui ⁊ dispensatiue simul ⁊ vale ē ⁊ nihil in inolas
bili nature p̄iudicat. Cum vero qui homo ē. dīna ⁊
supnaturalia quedam loqui sume p̄sumptionis ē ma
lum. Nam regi quidem licet etiam humiliter agere
militi vero licet imperiales voces emittere. Si igiē
deus erat humanitus. etā humilia locum habent. si
vero homo tm̄ erat excelsa non hīt locum ꝯ Aug⁹
de hereſibo. Sabelli ñ discipulum nocti quidez perti
nent. qui dicebāt xp̄m eundem ⁊ p̄rem ⁊ spm̄sanctū
ꝯ Aug⁹. ꝺ hereticos. Nō autem insanissimi furoris
audacia. celestium testimoniorū auctoritate frenabo
ad demonstrandam p̄prie substancie filij p̄sonam nō
illa que homi suscepto congruē caullaē assumēs. ſz
illa ī medium p̄ferens testimonia que sine vllo ambi
guitatis intelligēcie scrupulo diuinitati eius competere
omnes pier phitent. In genesi e. deum dixisse legi
mus. Faciamus hoiem ad ymaginem ⁊ similitudinē
nr̄am. Ecce p̄laliter dicit. faciam⁹ aliquē aliū videli
cet indictis ad quē loquētis factus ē sermo. Si vn⁹
ē ad ymaginē suam fecisse diceret. Nunc aūt alius
ad alterius ymaginē aptius fecisse describit ꝯ Clo.
Alij vero veram christi humanitatem negauerunt
ꝯ Aug⁹. de hereſibus. Valentinus enim dixit
xp̄m a p̄re missum. spūale vel celeste corpus attu
lisse nichilq assumpsisse de maria virgine. Sed per
illam tamq̄ p̄ mēa aut fistulaz sine vlla de illa assūp
ta carne transisse. ꝯ Aug⁹. ꝺ faustum. Nos autem
ideo credimus natum ex maria virgine q aliter in
vera carne existere atq hominib⁹ apparere non posſz
ſz quia sic scriptum ē ī ea scriptura cui nisi credide
rimus nec xp̄iam nec salui esse poterimus. Si autē
de celesti vel aerea vel humida creatura corpus as
sumptum vellet mutare ī humane carnis veritis
mam qualitatem. hoc eū potuisse facere dubitare
ꝯ Aug⁹. de hereſibo. Manichei vo dixerūt fantas
ma esse dm̄ ihm x⁹ nec fieri posse nasci ex vtero
Aug. lxxxiij. qō. Sed si fantasma fuit corpus xp̄i
fefellit xp̄m. Et si fallit. veritas non ē. Est aūt veri
tas xp̄s. nō q⁹ fantasma fuit corpus ei⁹ ꝯ Clo. ⁊
q̄a p̄cipiū huius euāgelij ⁊ etiā euāgelij sm̄ lucaz
mānifeste ostendit xp̄m natū ex femia. ex q̄ appareret
vera xp̄i humanitas. veruntq euāgelij p̄incipia ne
gant. ꝯ Aug⁹. ꝺ faustum. Unde faustus dicit. Euan
gelium quidem a predicatione xp̄i esse cepit ⁊ no
minari in quo ipe nusq̄z se natum ex hoīb⁹ dicit.

De vero genealogia a deo nō ē euāgeliū. vt nec a⁹
scriptor ausus fuerit eū euāgeliū notare. Quid. n.
scribit. Liber generationis ihu xp̄i filij dauid. Non
ergo liber euangelij ihu xp̄i sed liber generationis.
Ac demiq̄ marcus. qui generationem scribere non
curauit. ſz tamē p̄dicationē filij dei qđ ē euangelium
vide q̄z competenter sit exorsus. Euāgelium inquit
ihu xp̄i filij dei. ve ⁊ hīc satis appareat. genealogiā
non esse euangelium. Iohannes ⁊ in ipo matheo. p⁹
inclusum iohem ī carcere. tunc legitur ihm cepisse
predicare euangelium regni. Ergo quicqđ ante
hoc narratur. genealogiam esse cōstat nō euāgeliū.
ad iohem ergo ⁊ marcum me contuli. quoꝝ mihi
principia non ī merito placuerunt. qua nec dauid
nec mariā inducunt nec ioseph. Contra quē aug⁹.
Quid ergo respondebis apło dicenti. Demos esto
ihm xp̄m resurrexisse a mortuis ex semine dauid se
cundū euāgeliū meū. Qz aūt erat apli pauli euan
gelium. hoc etiam ceteroꝝ apłoꝝ ⁊ oim fideliū hoc
em̄ alibi dicit. sive ego sive illi. sic p̄dicauimus ⁊ sic
credidistis non em̄ oēs illi euāgelium descripserunt
ſz tamē oēs euāgelium predicauerunt. ꝯ Aug⁹. de
hereſibus. Arriani aūt p̄m ⁊ filium ⁊ spm̄sanctum
nolunt vni⁹ esse eiusdemq̄ substancie aut ēencie
sed esse filium creaturam p̄ris. spm̄ vero sanctū cre
aturam creature. hoc ē ab ipo filio creatum volunt
xp̄m etiam sine aīa carnem suscepisse arbitrantur.
ꝯ Aug⁹. j⁹. de trin. Sed iohes m eo declarat filium
non tm̄ deum esse sed etiam eiusdem cum p̄re substā
quia cum dixisset ⁊ deus erat verbum. addidit. Omnia
p ipm̄ facta sunt. vnde apparet ipm̄ factum non esse
p quem facta sunt oīa. ⁊ si factus non est. creatus ñ
est. ⁊ sic eiusdem cum p̄re substancie ē. Quis. n. sub
stancia que deus nō ē. creata ē. ꝯ Aug⁹. ꝺ felicianū
Heresio. n. quid vobis mediatoris plenā cōsulens
que melius nr̄m non redimēs carnē que sine anima
nec beneficium eius posſit sentire suscepit. Si enim
venit xp̄s saluū facere qđ p̄ierat. quia totus homo
p̄ierat totus beneficio saluatoris indiguit. ⁊ ideo xp̄s
venendo totum saluauit corpus ⁊ aīam assumēdo
Aug⁹. in li⁹ lxxxiij. qō. Quō etiam ipi respondent
tam manifestis obiectionib⁹. ex euāgelica scriptura
ī qua vera eos dīna tam multa p̄memorat ut ē illud
Christus ē anima mea vsq ad mortem. ⁊ potestatem
habeo ponēdi aīam meā ⁊ multa huiusmodi. que si
dicant imparabolis eum esse locutum. habemus eum
euangelistarum rationes qui res gestas narrantes. sicut
eum corpus habuisse testant. sic eum habuisse inti
mant aīam. Per affectiones que non possūt esse nisi
in aīa. Cis. n. nazarenis. legimus. Et miratus ē
ihs ⁊ iratus ⁊ multa huiusmodi. ꝯ Aug. de hereſi
bus. Apollinariste aūt sicut arriani xp̄m dixerunt
carnem solam sine aīa suscepisse. in qua questione
testimonijs euangelicis victi. mentem qua rationalis
ē aīa hoīs defuisse aie xp̄i. Sed p hac ipsum vbum
in ea fuisse dixerē. ꝯ Aug. ī li. lxxxiij. q. Si ita
est. beluam quādam cum figura humani corpis dei
verbum suscepisse credereē. ꝯ Aug. de hereſib. de
ipa vero ei⁹ carne. sic a recta fide dissensisse ybibēē
vt dicerent carnem illā ⁊ verbum vnius eiusdēq̄

substantie esse. gentiosissime alleuerantes verbuꝫ carnē factum. hoc est. verbi aliqđ in carnem fuisse mutatū atq; uersum. nō aūt carnē de marie carnem suscepisse. ¶ Cyrillus in epistola ad Johānem antiochi. Furere autez arbitramur eos qui suspicati sunt q; mutationis obumbratio arca diuinam vbi naturam posset contingere. manet em̄ quod ē semp & non mutaē nec conuersionis est capax. ¶ Leo ad Constantinopoli. Illos aūt nō ita dicimus xp̄m hominē ut aliquid ei defuerit qđ ad humanā certum ē pertinere naturā. siue animā siue mentē rationabilem siue carnē que non de femina sumpta sit sed facta de verbo i carnē conuersio atq; mutatio. Que etia falsa apollinaristaꝝ hēsis. ereos varias peperit pres. ¶ Leo ad Palestios. Eutices q; certū apollinaris dogma delegit ut negata humane carnis atq; anime veritate eoꝝ oēm nr̄m ihm xp̄m unius asseret esse nature tamq; ubi diuinitas ipa se in carnem animāq; p̄uerterit & conapi nasci aut nutriri. ac huiusmodi a⁹ em̄ essēt que fuerit scilicet diuine. que nihil horum in se sine carnis receperit veritate. quomā nāēa una gemina natura ē p̄ris. natura ē spūsancti simulq; impassibilis & sempiterna. Dext si ab apollinaris pūsitate hereticus iste discesserit. ne cōincerē. deitatē passibilem senserit atq; mortalem. & tamē verbi incarnati & verbi & carnis unā audet p̄dicare naturaꝫ nō dubie i maniche & marcionis trāsiit insaniam & oēm ihm xp̄m similatorie oia credit egisse. nec hūanum ipm corp⁹. sz phantasticā corporis spēm oculis apparuisse cernentium. ¶ Idem ad Julianū. Ineo vo q; Eutices me epālī iudicio ausus ē dicere. ante icarnationem duas fuisse in xp̄o naturas. postq; incarnatione n aūt unā. necessariū fuit ut ad reddendā rationem professionis fuę sollicitus interrogationibus vr gerer. Arbitror em̄ eū talia loquentem hoc hīre persuasum q; anima quā saluator assumpsit pri⁹ in ceteris promissa q; de maria virgine nasceret. Deo hoc catholice mentes aureq; nō tolerāt. quia nil secum domin⁹ de celo venies nre pōtuit exhibere. Nec animā a⁹ que ante eos exstitisset. nec carnem que nō materni corporis esset accepit. Unde sequē qđ in origene merito damnatū est. q; animaꝝ antiqꝫ corpora miserer nōnulli miras sz & diuersas fuisse asserunt actiones. necesse ē q; in isto plectat. ¶ Remig. Das igit hereses in principio euāgelij sui euāgeliste destruit. Nā matheus cū narrat eum duxisse originē p reges iudeoꝝ. vez hoiez eum ostendit & uerī carnez habuisse. Similiter & lucas qui sacerdotalē stirpem & plōnam describit. Marcus aūt. cū ait Initiū euāgelij ihu xp̄i filij dei. & iohes cū ait In principio erat verbum. manifestat eū ante oia secula semper fuisse deum apud deum patrem.

C Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob Jacob autē genuit iudam et fratres eius

¶ Aug. de concor. euā. Matheus euangelista ostēdēs generationem xp̄i sm carnē se suscepisse nazarendam a genealogia xp̄i exorsus est. Lucas aūt tamq; sacerdotalem in exordio peccatis magis assignans nō ab initio euāgelij sui. sz a baptismo xp̄i generatōes enarrat. vbi testimoniū iohes perhibuit dicēs. ecce qui tollit peccata mundi. In generationibus etiam matheī significat nr̄oꝝ susceptio peccatoꝝ a domino xp̄o. In gnationibus aūt luce significat abolitio nr̄oꝝ peccatoꝝ ab ipso. ideo gnationes xp̄i matheus descendens enarrat. lucas autem ascēdēs humanā xp̄i generationem matheus descendo describens ab Abraham generationes ꝯmemorat. ¶ Ambr. sup lucam. Primus em̄ Abraham meruit fidei testimoniū. qa credidit deo & reputatum est ei ad iusticiam. ideo etiam autor generis debuit significari. qua instauranda ecclesie sponsionē primus emeruit. cū dicit. In te benedicēt in te omnes tribus terre. & iterum dauid delatum ē q; ibs filius eius d̄ carnē. unde huic p̄rogatiua seruatē ut ab eo generationis domice maneret exordiū. ¶ Aug. Euangelista igit matheus generationē dominice carnis p̄ sene gentium volens p̄mēdare memorie ordiens a pre abraham dicit Abrahā genuit Isaac. Cur nō dixit ismael quē primitus genuit. sed quē Isaac aūt genuit iacob. Cur nō dixit esau qui eius primo geminus fuit. Quia scilicet p illos ad David puenire non posset. ¶ Leo. Omnes tñ frēs inde cum ipo i gnatione cōputat. Quod etiam ideo factum ē. quia ismael & esau nō remanserunt i cultu vnius dei. Frēs vo unde i populo dei sint computati. ¶ Cris. Vel ppterea xp̄i patriarchaꝝ memie. ut eā que ex p̄genitoꝝ nobilitate ē elationē auferret. erant em̄ multi horū ex malis nati fuerūt sed omnes similiē erant patriarche & tribuū principes. ¶ Ide. Ideo autem Judam nominatim posuit. quia de illo tantum dominus descendit. In singulis autem patribus non solum debet notari hystoria. sz allegoria & moralitas. Allegoria quidem in quo unusquisq; patrū xp̄m p figuret. Moralitas in hoc notaē. q; ex singulis patribus in nobis aliqua virtus p significationē nominis vel exemplum edificē. Abraham ergo in multis locis figuram xp̄i portat & patiendo in isaac. abrahā em̄ p̄ multeꝝ gentium martyraē & xp̄s est p̄ multorum fidelium Abrahā ena de cognatōe sua exire & i terra aliena demorat⁹ ē. & xp̄s de fructo iudaico populo ad gētes p p̄dicatores suos exiuit. ¶ Cris. sup matth. Isaac autem meritatur nr̄os. nisus ad sanctoꝝ ē nō stulta cachinnatio labiorū sed rationabile gaudiū cordis qđ fuit nisi tenū xp̄i. sicut em̄ ille patientibus in vltima senectute donatus est. letitia sua ut ognoscatur qz non erat filius naēe sz gratie sic & xp̄us in nouissimo fine p̄dudus est a matre Judea gaudiū cunctis. Sed iste p virginē ille. de anu. ambo extra spem nature. ¶ Remigius. Jacob supplantator interpretat & de christo dicitur. Supplantasti insurgentes in me subtus me. Jacob genuit Judam & fratres eius. ¶ Chrisostomus. super matthēū. Et nostēr Jacob genuit ducem apostolos in spiritu non in carne verbo non in sanguine. Judas autem interpretatur confessor quoniam Christi erat imago qui confessor patris erat futurus dicēs. Confiteor tibi pater domine celi & terre.

¶ Glo. Moraliter aũe abrahã nobis virtutẽ fidei p exemplum sui significat cũ deo legatur. Abraham credidit deo: & reputatum est ei ad iustitiam. Ysaac signat spem: quia interpretatur risus. Fuit enim gaudium pentum spes vero sit ẽ gaudiũ nr̃m. dũ eterna bona sperare facit. & de eis gaudere. Abrahã ergo genuit ysaac: quia fides generat spem. Jacob aũt signat caritatem. caritas em̃ amplectitur duas vitas. actuam p dilectionẽ pximi & contemplatiuã p dilectionem dei. Actiua p lyam. contemplatiua p rachel signatur. lya em̃ laborans interpretatur. quia actiua in laboze ẽ. Rachel visum principiũ. qa p contemplatiuã principiũ & deus videt. Nascitur ergo ia: cob de duobus parentibus: quia caritas nascitur de fide & spe. qd em̃ credimus & qd speramus diligim⁹:

¶ Glo. Pretermissis aliis: filia iacob: euangelista inde generationem prequitur dicens. Judas aũt genuit phares & zaram de thamar. ¶ Aug. xv. de ci. dei. Nec iudas primo genitus fuit. nec istorũ gemion aliquis fuit primo genitus inde. s; an illos iã tres genuerat eos itaq; tenuit in ordine generationũ. p quos ad dauid acq; inde quo intenderet. pueniret.

¶ Iero. Notandum aũt in genealogia salvatoris nullas sanctas assumi mulierum sed eas quas scriptura reprehendit. ve qui ppter peccatores venerat de peccatoribus nascens. olim peccata deleret. vnde & in cõsequẽtibus ruth moabitis ponitur. ¶ Ambro. sup lucam. Lucas aũt hoc declinauit ve immaculatam sacerdotalis generis senẽ declararet. Sed sancti matthei cõsilium a rõis iustitia non abhorret. Nam euãgelizaret em̃ carnẽ generatum esse qui olim peccata susciper. subiectum in miris subditum passionis. nec huius quidem putauit exortem asserendũ esse pietatis ve maculate q; originis nõ recusaret iniuriaz. Simul ne puderet ecclesiam de peccatoribus congregari. cum dñs de peccatoribus nascereꝰ. Postremo vt beneficiũ redemptionis etiam a suis maioribus inchoaret. ne quis putaret originis maculã impedimento posse se esse virtuti nec se insolens de sui nobilitate iactaret. ¶ Chr. in omel. Post hoc monstrat omnis obnoxios fuisse peccatis. Instat enim thamar fornicationis iudam accusans & dauid a fornicata muliere genuit salomonem. Si aũt a magnis lex non impleta nec a minoribus. Et sic omnes peccauerunt & necessaria facta est xpi presencia. ¶ Ambro. Vide aũt quia matheus non otiose verumq; signauit. cum phares tm⁹ commemorationẽ cã deposceret. quia hic in veroq; misterium est. Per geminos em̃ gemina describit vita populoz. vna ex legẽ alia ex fide. ¶ Chr. mat. Per zaram em̃ signatꝰ iudaicus populus qui pmo apparuit in luce fidei. q. de vulua tenebrosa mũdi. procedens & ideo signatus ẽ codo circũcisionis puãtibus omnibus qua ipe populus dei erat futurus primus. Sed posita est ante faciem eius lex. q. sepes vel materia. Sic ergo impeditus est populus iudaicus p legẽ. Sed templis xpi rupta ẽ sepes legis que erat inter iudeos & gentes. sicut ait apls. Deum pietem materie soluens. sic factum est vt gentilis populus p phares signatus postq; rupta ẽ lex p xpi mandata: primus ad fidem procedat & postea sequẽ iudaicus populus. Sequẽ Phares aũt genuit esron. ¶ Glo. Judas genuit phares & zaram. Anteq; intraret egyptum. In quã ambo postea cum pre transierũt. In egipto vo phares genuit esron. Esron aũt genuit arã. aram aũt genuit aminadab. aminadab aũt genuit naason. Et tunc moyses eduxit eos de egypto. Naason aũe fuit dux sub moyse in tribu iuda per desertum. In quo genuit salmon. Iste salmon fuit princeps in tribu iuda. Qui cum iosue iterã pmissionis iterauit. ¶ Chr. sup mat. Cum aũt ex aliqua cã sm̃ prouidentiam dei posita nom̃a patrum nomina credim⁹. Sequẽ. Naason aũt genuit salmon. Iste salmon mortuo pre fuit princeps in tribu iuda. Qui cum iosue in terram pmissionis introduxit. Accepit aũe vxorem nomine raab. Hec autem raab dr̃ fuisse raab meretrix de iericho que suscepit exploratores filioꝝ israel & abscondit eos & seruauit incolumes. Cum aũt salmon nobilis esset inter filios israel. quia detribuerat iuda & quia filius principis erat vidit raab sic fidelem. q. magnam aliquã constituram meruit accipe in vxorem. Fortitudinem autẽ & ideo interpretatur salmon. q. p ipsum nomẽ muratur a prouidentia dei vt acciperet vas electionis. Raab interpretatur em̃ salmon: accepit vas. Sequit Salmon aũt genuit booz de raab. ¶ Glo. Iste salmõ in ẽra promissionis genuit de illa raab booz. Booz autẽ genuit obeth ex ruth. ¶ Chr. sup matth. Quo aũt booz accepit vxorem moabitidẽ nomine ruth: exponere estimauit superfluũ: cum de hijs scripta sit oibus manifesta. Hoc aũt dicit solum qm̃ ruth p meritum fidei sue nupsit booz qua deos patrũ suoꝝ repulit & deum viuentem elegit. Et booz pro merito fidei sue illã accepit vxorem: vt ex coniugio tali sanctificato genus nasceret regale. ¶ Ambro. sup lucam. Quo aũt ruth cum esset alienigena. iudeo nupsit & qua ratione in xpi generatione eius putauerit. euangelista copule cõmemorationẽ esse faciẽdam que legis sene vetabatur. Qd ergo non de legitima saluatoꝛ generatiõe emanauit. videtur esse deforme. nisi ad apticam sniam reuertamur. qua non est lex posita iustis. s; iniustis. Nec em̃ cum esset alienigena & moabitis. presertim cum lex moysi phiberet has nuptias moabitasq; excluderet ab ecclesia. Quo itaq; ut in ecclam nisi quia sancta & imaculata moribus supra legem facta est. Diffinitionem ergo legis exire fecit. & meruit inter maiores oĩs generis spurcar ppter cognationem mentis electa nõ corpis. magn

autem nobis exēplum est ꝙ in illa nostruz ommū qui ex gentibus collecti sum⁹ ingrediendi in eccle siam dñi figura pcessit. ¶ Hiero. i epistola ad pauli num. Ruth ea ī mabias ḡlaie explet vaticiniū dicē tis. Emitte agnū domie domiatorē terre de petra ꝺ serta ad montem filie syon .sequē. Obeth autem ge nuit Jesse ¶ Eloſa. Jesse pater Dauid binominus est quia frequētius vocat⁹ est Jsai. Sed ꝺa ꝓpha vocat eū non Jsai sꝫ iesse. dicens egredietur virga de radice iesse ve ostēderet illā ꝓphetam ꝑpletam in maria ꝟ ī xp̄o euāgelista posuit Jesse. Hegē .iesse aūt genuit dauid regē. ¶ Remigius. Sed querē dum est quaē sanct⁹ euāgelista solum Dauid nomi nauerit regē qd̄ ideo dixit ve ostenderet eū ꝓnum fuisse regem in tribu iuda. Jpse aūt xp̄s ē pharez diuisor ut est illud diuidet agnos ab hedis .est ꝟ ja ram oriens .ve ē illud. Ecce vir. oriens nomē eius est eſron sagitta.ut ē illud. Dilexit me sagittā electā ¶ Rabanus. Oratorū ꝓpter abundātiā gratie ꝟ la titudinē cantans. Aram electus secūdum illud. Ecce puer meus electus vel excelsus ſm illud Excelsus sup omnes gētes dominꝰ ipe est. Amminadab id ē vo luntarius qui dicit. Voluntarie sacrificabo tibi idem est ꝟ naason .vaticinū qui nouit ꝑterita ꝑsentia ꝟ futura vel sergēanus ſm illud sūe moyses exaltauit serpentem in deserto est ꝟ salmon .i. sensibilis qui di cit. Ego sensi de me virtutem exisse. ¶ Eloſa. Ipse accipit Rhaab id est ecclesiaz de gentibus .Rha ab em̄ fames vel lautudo vt ipetus iēptaē qi eccā gentiū esume ꝟ sitis iustitiam .ꝟ ipetu doctrine phi losophos ꝟ reges sueret. Rhueb etiam interpre tatur videns vel festinans .ꝟ significat ecclesiam .q puro corde videt deum ꝟ festinat ad bravium supne vocationis. ¶ Remigius. Est ꝟ .Booz in quo ro bur vt est illud. Cum exaltatus fuero a terra oia trahā ad me est ꝟ Obeth seruiens vt est illud fili us hominis non venit ministrari .sed ministrare.est ꝟ iesse incensu ꝟ secundū i⁰. Ignem veni mittere ī terrā. ipse ē Dauid manu fortis secūdum illud Do min⁹ fortis ꝟ potens .desiderabilis secundum illud. Demet desideratus cūctis gētibus. Pulcer aspectu secundū illud. Speciosus forma pre filijs hominum ¶ Eloſa. Jterum videam⁹ quas virtutes isti pa tres in nobis edificent qua fides .spes .caritas .oīm virtutum sunt fundamentum. Sequentes virtutes sunt quasi superadditiones. Judas interpretatur cō fessio duplex est autem confessio est altera fidei. alia peccatorū. Si ergo post tres supradictas virtutes peccatur necessaria est non solum fides sed peccatorū confessio. Post iudam sequitur. Phares ꝟ zaram Phares diuisio .zaram oriens interpretatur .ꝟ Jbi mar amaritudo. Confessio em̄ generat diuisiones a vitijs ꝟ ortū virtutū Thamaritudine penitentie .p⁹ Phares sequitur. Esron ꝺ sagitta interpretatur Postꝫ em̄ aliquis diuisus est a vitijs ꝟ secularib⁹ debet fieri sagitta ut im aliꝭ vitia predicando peri mat. Sequitur. Aram ꝺ interpretat electus vt excel sus .quia postꝫ aliquis a mūdo remotus est ꝟ aliꝭ proficit necesse est ut deo electus hoibus celebris

excelsus in virtutibus habeatur Naason interpre tatur augurum .hoc autem augurum non est secu lare sed celeste .De hoc gloriabatur ioseph fratrib⁹ mandans Vos detulistis ossa mea domini me .in quo augurari solebat Ciphus est diuina scriptura vbi est potus sapientie Jn hac auguratē sapiens .quia ibi videt futura .id est celestia Sequitur Salmon id est sensibilis Postꝫ em̄ aliquis studet in diuina scriptura fit sensibilis id est discernens gustu rati oms quid bonum .quid malus .quid dulce .quid amā rum Sequitur Booz id est fortis .instructus enim in scripturis fit ad omnia aduersa toleranda fortis. ¶ Cnſ .super matheum Iste autem fortis est filius Raab id est ecclesie Raab enim interpretatur lati tudo vt dilatata .quia em̄ ex omnibus finibus terre vocata est ecclesia gentium .latitudo appellatur. ¶ Rabanus Sequitur Obeth id est seruiens .non enim idoneus est ad seruitutem nisi qui fortis est .q seruitus generatur ex Ruth id ē ꝺfectmātia .opor tet em̄ promptum esse seruum nō pigrum ¶ Cnſ. super matheum Hunc autem qui diuitias ꝟ nō mo rea pulcritudinē ꝟ non idem ꝟ quod in meretricib⁹ quem solet .hoc in coniugibus optare .non generā subditos filios vel sibi vel deo sed contumaces ꝟ cō tra se ꝟ contra deū vt filij eoruz sint penadigna ira dei ostendat eorum. Iste obeth genuit Jesse .id est refri gerium. Nam quicūq est subditus deo ꝟ parētib⁹ suis .tales filios generat deo ꝓfuturos a quibus refri geratur. ¶ Eloſa. Vel iesse id est incensum. Si enim seruimus ex amore ꝟ timore erit deuotio in corde ꝺ ex igne ꝟ desiderio cordis suauissimū incensū offert deo Dign⁹ aūt alicui⁹ idoneus est seruus ꝟ suauissim sacri ficium deo facit. Sequitur vt sit Dauid .id est ma nu fortis qui contra hostes fortiter dimicauit .ꝟ ido neos imbuturos fecit. Similiter ipse debet carnales id est homines verbo ꝟ exemplo deo subiugare.

Dauid autem rex genuit salomonem ex ea que fuit urie. Salo mon autem genuit ro boam. Roboam autez genuit abyam. Aby as autem genuit asa. Asa autem genuit io saphat.

¶ Eloſa. Secundi quadridenarij generationis sene euāgelista describit que a regibus continetur ꝟ ideo a dauid incipit qui primus in tribu iude regnauit dicēs Dauid aūt rex genuit Salomonem ex ea que fuit Urie. ¶ Aug. de consensum. Quia enim in generationibus Christi significatur nostrorum fuit ceptio peccatorū .ideo ipse a Dauid per Salomonē dicitur descendisse in cuius matre ille peccauit. Lucas vero a Dauid per Nathan ascendit .per quem propheta deus peccatum illius expiauit .quia in generationibus Luce significatur abolitio peccatorum ¶ Aug. in libro recradr. Dicendum tamen fuit per cuius nominis propheta ne putaretur idem fuisse homo cum alter fuerit quam⁹ ꝟ ipse hoc nomine vocaret.

¶ Remig. Querendum est autem quare euāgelista bersabee ꝓpio nomīe non noīauit sicut ceteras mulieres. qđ ideo ē quia cetere mulieres qūāmis reprehensibiles fuissent. tamē laudabiles fuerūt virtutibus. Bersabee vero non solum fuit conscia adulterij. sed etiam homicidij mariti sui. & ideo ꝓpio nomīe eā non nominauit in genealogia dñi. ¶ Ilo. Tacet etiam nomē bersabee vt noīando vxorem reducat ad memoriam illud maximū scelus qđ in eā fecit dauid. ¶ Ambro. sup lucam. Et vere sanctus dauid in eo ē precellentior q hominē seipse ognouit & cōmissum sup adulterio vxoris peccatuj penitencie putauit lacrimis abluendum ostendens nobis neminē ꝓprie virtuti debere confidere. Habemus em ad uersarium magnum qui vinci a nobis sine dei fauore nō possit & ꝑm in illustribus viris grauia peccata repies. vt q. homies temptationi potuisse succumbere cognoscas ne virtutibo egregijs plusq̄ hoies crederēt ¶ Cnſ sup ma. Salomō aūt interpretat pacificus. qm̄ ommbo i circuitu gentibus pacificatis et tributa reddentibus pacificum habuit regnum. Salomon autem genuit roboam. Roboam interpretatur multitudo populi. Multitudo em mater ē seditionis quia qđ a multis patit plerūq; manet iudicabile Paucitas aūt magistra ē discipline. sequit Roboam aūt genuit abyam. Abyas aūt genuit asa. Asa aūt genuit ioſaphat. Ioſaphat aūt genuit ioram. Joram autem genuit oziam. ¶ Jero. In quarto aūt regum volumine legim⁹ de ioram ochoſiam fuisse generatum Quo mortuo. iosabeth filia ioram regis soror ochoſie tulit ioas filium fratris sui & eum inimicōm que exē cebatur ab athalia: subtraxit. cui successit in regnuj filius eius amasias. postq̄ regnauit filius eius azarias qui appellatur ozias. cui successit ioathan filius eius. Cernis ergo q fm fidem hystorie tres reges in medio fuerunt quos euangelista ꝑtermisit Joram q̄j ñ genuit oziaj fm ochoſiā & vltiās q̄s nūeraum⁹ vez quia euāgeliste ꝓpositū erat tres tbessera decades in diuerso temporis statu ponere & ioram generis mistuerat impiissime iezabel. idarco vsq; ad tertiam generatiōem eius memoria tollitur ne i sancte nativitatis ordine poneret. ¶ Dylanus. Purgata vero labe familie gentilis iam regalis in quarta generationum consequēdum origo numerat. ¶ Cnſ sup matb. Ex aūt spūssanctus p ꝓphetam potestat⁹ ē dicēs vt disperderet omnē masculū de domo achab & iezabel: implevit yen filius nanſi accepit ꝓmissioz vt vsq; ad quartam generationē sederent filij eius i sede regni sup israel. Quanta ergo benedictio facta ē sup yen qui vindictam fecerat sup domū achab: tanta est maledictio sup domū ioram ꝓter filiā inq achab & iezabel. vt vsq; ad quartam generationem precedāt filij eius de numero regum & sic peccatum eius descendit in filios eius. sicut fuerat scriptum. Reddam peccata patrū in filios vsq; ad tertiam & quartā generationem. videte ergo q̄j periculosum est iure coniugia exgenere impioz. ¶ Aug. de q. no. & ve. stam. Vel non immerito sublati sūt de numero ceterorum ochozias. ioas & amasias: sic em hoz cōmunauit impietas: vt nullum interuallum haberet. Sa

lomon autem merito ꝓis dimissus in regno ē. Roboam aūt merito filij. Illi aūt tres maligne agentes erasi sunt. Ad ꝓpositionem tm̄ generis exemplum est qm̄ ingrauet malignitas pandit. Sequit Ozias autē ge. ioathan. Joathan aūt ge. achas. Achas aūt ge. ezechiā ¶ Ilo. Cui cum esset sine liberis dictuj ē dispone domui tue qa morieris ideo fleuit non ꝓpter longiorem uitā cum sciret inde placuisse salomonē deo. q nō pepsset ampliores annos. Sed qua dubitabat ne ꝓmissio dei ñ ipleretur cū se sciret esse de dauid p quā oportebat venire xp̄m & ipse erat sine liberis Sequit Ezechias aūt ge. manassen. Ma. aūt genamon. Amon aūt ge. iosiam. Josias aūt ge. iechonian & frēs eius in transmigratione babilonis. ¶ Cnſ sup matb. Deo non sic positum ē in li. regnoz. Vbi talis ē ordo. Josias genuit eliachim: postea uocatū ioachim. Joachim aūt ge. iechoniam. Sed ioachim sublatus ē de numero regum. quia non popul⁹ dei cōstituerat eum i regnum: sed pharao p potentatū Si em iustum fuit vt ꝓter solam cōmixtionem generis achab tollerent tres reges de numero regum quare non erat iustuj vt similiter tolleret ioachim quē pharao vi hostili fecerat regē & sic iechonias qui est filius ioachim nepos autem iosie sublato patre de numero regum ipe positus ē pro eo quasi filius iosie. vel aliter ¶ Jero. Sciamus iechoniā priorem. ipsum esse q̄j & ioachim. Scōm autem filiū non patrem. quorum prior p k. & ō. Secundus p chy. & n. scribit. qđ scripturā vicio & longitudie temp̄is apud grecos latinosq; pfusus est. ¶ Ambr. Duos em fuisse ioachim regnoz libri indicant. sic scriptum ē. Promisit ioachim cum prībus suis & regnauit ioachim filius eius pro eo filius aūt ē cui ieremias nomē imposuit iechoniam. Et bene sanctus matheus a ꝓpbā noluit discrepare vt non ioachim sed iechoniam nominaret. simul quia majorem fructū dūice pietatis astruxit. generis em nobilitatem dīna ab hominibus non requisiuit. sī de captiuis & peccatoribus cōgrue nasci voluit qui remissionē venebat ꝓdicare captiuis. Non ergo sumpsit alterā euangelista sī verūq; signauit q̄ vterq; iechonias dictus sit. ¶ Remig. Deo quem potest quare dicat euāgelista eos natos in transmigratione cum nati fuissēt añq; eā migratio fuerit facta Deo aūt dicit hō qa ad hō natus fuit ut regno tocius ꝓpli p suis & aliorū peccatis captui duceret. Et quia ꝑscierat deus eos esse ducendos captuos: idarco dixit eos natos in trāsmigratione. De hīs autem quos sanctus euāgelista i genealogia dñi simul ponit sciendū qua aut similes fuerunt fama. aut infamia Judas & fratres eius laudabiles fuerunt fama. Phimar phares & zaram iechonias & fratres eius notabiles fuerūt ifamia ¶ Ilo. Phisice aūt dauid ē xp̄s qui goliam. i. diabolum superauit. vrias aūt. i. lux mea dicit. i. diabol⁹ qui dicit. Similis ero altissimo cui ecclam purgatā xp̄s de solario paterne maiestatis ad amauit & pulcram factam sibi matrimonio copulauit vel vrias est iudaicus populus qui p legem de luce gratur. sī huic xp̄s legē abstulit quā ꝺ se loq̄ docuit. Bersabee aūt est puteus saciatis. i. abundātia gre spiritual

¶ Remi. Vel berlabee intēpeat puteus septimus siue puteus iuramenti per quod significat fons baptismatis i quo dat donū spūs septiformis ⁊ fit ibi aduratio gtra diabolum est ⁊ xp̄s Salamon pacificus. fm illud apli. Ipe ē pax nr̄a Est ⁊ roboam latitudo populi. fm illud Multi venīēt ab oriēte ⁊ ab occidente. ¶ Rabanus. vel impetus populi qui velociter populos conuertit ad fidem ¶ Remigi⁹. Ipse est ⁊ Abia .i. pater dn̄s fm i⁹. vnus ē pater vester qui in celis est. ⁊ infr̄. vos vocatis me magr̄ ⁊ dn̄e. Est ⁊ Asa id ē attollens fm i⁹. Ecce q̄ tollit peccata mundi. Est ⁊ iosaphat .i. iudicans fm i⁹ omīe iudiciū dedit filio Est ⁊ iozam id est excelsus. fm illud Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit Est ⁊ Ozias id est robustus domini. fm i⁹ fortitudo ⁊ laus mea dn̄s Est ⁊ Joachim consūmatus vel perfectus. fm illud apli. finis legis xp̄us. ē ⁊ Achas conuertens. fm illud conuertimi ad me. ¶ Rabanus. vt comprehendens. qua nemo nouit patrem nisi filius. ¶ Remigius. est ⁊ ezechias fortis dn̄s. vel dn̄s confortauit. fm illud. Confidite q̄z ē⁹ vici mundū Ipe ē Manasses oblitiosus siue oblitus fm i⁹ pcēop vr̄op ñ r̄cordabor apli⁹. ē ⁊ amon fidē fm illud. Fidel dn̄s in oibus verbis suis est ⁊ Josias. vbi ē licentiā dn̄i. fm i⁹. factus i agoma prolixius orabat. ¶ Raba. Qđ vo licentiā oratione significat psalmus testat̄ dicens Dirigat̄ oro mea sicut incensum in conspectu tuo Vel dn̄i salus. fm i⁹ Salus aūt mea i sempiternū erit. ¶ Remig. Ipse Jechonias prepās vt dn̄i preparo. fm illud Si abiero ⁊ preparauero vob̄ locum ¶ Glo. Ozahuer autē post dauid Sequit̄ Salomon q̄ interpretat pacific⁹ tunc em̄ aliquis fit pacific⁹. moribus sedatus illiteratus ⁊ quasi iam in eterna trāquillitate positus cum deo seruit ⁊ alios ad eum conuertit. Sequit̄ Roboam id est populi latitudo. postq̄ ei nō habet qđ i se vindicare. amplecti alios dicit ⁊ late populū dei ad fugna trahere secū. Sequit̄ Abia id est pr̄ dn̄s. Dns. nr̄m Ita potest se profitcri filium dei. ⁊ tunc erit Asa id est attollens vt de virtute i virtutem ad patrem suū ascendat ⁊ tunc erit iosaphat id est iudicans ut alios iudicet ⁊ a nemie iudicet. ita fit iozam id est excelsus quasi in celestibus habitās Unde efficitur. Ozias id ē robustus dn̄i. quasi robur suū deo aptans ⁊ i sup̄ posito pseuerās. ⁊ sequit̄ Joachim .i. perfectus quia q̄ studie i manus pficit. ⁊ sic fit achas id est comprehendens. ex opatione em̄ augmentatur agnitio. fm i⁹ Annūciauerūt opa dei ⁊ facta eius intellexerunt Sequit̄ ezechias .i. fortis dn̄s q̄a datum fortem esse milligie ⁊ ideo i amorem eius cōuersus fit Manasses .i. oblitiosus templa tradens oblitioni. ⁊ ex hoc fit amon q. fidelis Qui em̄ templa cō temnit. nemīē i re sua defraudat. ⁊ hic fit iosias id ē salus. ē dn̄i secut̄ expectās iosias ei salus dn̄i iēpeat

¶ Et post trāsmigrationē babylonis iechonias genuit salatiel. Salatiel autē genuit zorobabel Zoro. aī ge abiud. Abiud aūt em genuit elyachim. Elyachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim Achim autem genuit eliud. Eliud autez genuit eleazar. Eleazar autez genuit math in. Mathan autem genuit iacob.

¶ Orī. sup matheum Post transmigratiōz inter priuatas personas primo ponit Jechonias quasi priuatū ē ⁊ qr regnauit xp̄s nō contra propheti est tō em̄ secular honore regnauit. Ipse enim dixit. regnum meū ñ est de hoc mundo Jechonias ergo genuit salathiel ¶ Orī. super ma. legum de Salathiel qui dei nihil legimus vt bñ vt mali. tamen putam⁹ eum sanctum fuisse ⁊ in cāptiuitate afflictq̄ deum petisse p ipsa calamitate q̄e ingerat israel. ⁊ ideo petitionem dei cum appellatum fuisse interpretat̄ em̄ petit⁹ dei Salathiel autem genuit zorobabel qui interpretatur Fluuius posteritatis vel ex cōmixtione. Vel hic doctor ī Babilonie legitur. Siquerum est nescio quia sacerdotale ⁊ regale genus mixtum ē in zorobabel. Forte q⁹ ꝓpt̄ b dictū ē ex permixtiōe. p istū aūt zorobabel reuersi sunt filij israel in terram ꝓmīā quia cum extenderent eres pro sua sententia vitae zorobabel ⁊ pronūciata ē omibus fortior veritas esse. ꝓpt̄ qđ Darius concessit a filios israel redire in sua. ⁊ ideo recte secundum prouidentiam dei nominatus est zorobabel id est doctor ī Babilonie. Que em̄ maior doctrina quam ostendere veritatem dominatricem esse omnium rerum ¶ Glo. Sed hoc videtur esse cōtra num generationem que legitur in paralipomenon. Dicitur enim ibi Jechonias genuisse Salathiel ⁊ phadaia. ⁊ phadaia zorobabel ⁊ zorobabel Moselli Ananiam ⁊ Salomuth sororem eorum Sed scīm mulier in Paralipomenon vitio scriptorum depravata Unde male ⁊ indeterminate genealogiarū vermunt questiones quas tibi apostolus euitari. vel potest dici Salathiel ⁊ Phadaia eūdem esse quasi binominū. vel Salathiel ⁊ phadaia fr̄es esse ⁊ filios ex̄ oē nois būisse ⁊ hystoriographū secutum fuisse gnationē zorobabel filij phadaia vō zorobabel filij salathiel de Abiud vsq̄ ad Joseph nulla hystoria inuenīē in paralipomenon Sed alij multi annales legūtur fuisse apud Hebreos qui dicebantur verba dierū de quibus Herodes dicit Rex alienigena dicīē mitos combussisse vt ordo regie stirpis ꝓfunderetur Et fortitam Joseph nomina parentum ibi legerat. vt alio quoquo modo reuocare vide euāgelista genem istius generationis ꝑcepisse scire Notandum ēt q⁹ prius iechonias dn̄i resurrectio sequēs dn̄i preparatio dr. verū ꝑ autem cōuenit dn̄o xp̄o qui dicit

Ego sum resurrectio ⁊ uita Et vado pare vobis le cum Salatiel.i. petitio mea deus illi conuenit q̄ dicit Pater sancte serua quos dedisti mihi. ℣ Remigi⁹. Est etiam zorobabel .i. magister pfusionis ſm illud Magister vester cum peccatorib⁹ ⁊ publicanis mā ducat. Ipse est abiud id est pater meus iste ſm illud pater ego ⁊ vnum sumus Est ⁊ elyachim .i. deus re suscitans secundum illud. Ego resuscitabo illum i nouissimo die. Est ⁊ azor .i. adiutus ſm illud Qui me misit mecum est Ipe ē ⁊ sadoch .i. iustus siue iu stificatus ſm illud. Traditus ē iustus p̄ iniustis. ē ⁊ achim .i. frater meus iste ſm illud. Qui fecerit vo luntatem p̄ris mei meus frater ē. Est etiam elyud .i. deus meus iste ſm illud. Deus meus ⁊ dīs meus. ℣ Colo. Est ⁊ eleazar .i. deus meus adiutor me⁹ ſm illud. De⁹ meus adiutor meus. Est ⁊ mathan .i. do nans vel donatus ſm illud. Dedit dona hominibus. ⁊ sic deus dilexit mundum: vt filium suū vnigenitū da ret. ℣ Remig. Est ⁊ iacob .i. supplantans. qa nō so lum ipe supplantauit dyabolum. ſi ⁊ huiusmodi pos testatem suis fidelibus dedit ſm i⁹. Ecce dedi vobis potestatem calcādi supra serpentes. Est ⁊ ioseph .i. apponens ſm illud. Ego veni vt vitam habeant ⁊ abundantius habeant ℣ Rabanus mor. Sed vide amus quid moraliter isti pres significent. qua post iechoniam qui dr̄ preparato dñi sequitur salatiel .i. pe titio mea deus. Qui em̄ preparatus est non petit ni solum deum. Sed iter. sic zorobabel .i. magister babi lonis .i. terrenor. hoīm quos facit cognoscere de dō qa p̄ ē qō sonat ab pud. ⁊ tūc ille popul⁹ resurgz a vicijs. vnde sequit elyachim qui resurrectio inter pretatur ⁊ idem ad bene opandum adiutus qō sonat azor sic zadoch .i. iustus. Et tunc fidelis per dilectio nem proximi: ipe est frater me⁹ quod sonat achim ⁊ p dilectionem dei dicit deus meus qō sonat eliud Et sequitur eleazar .i. deus meus adiutor qua rec gnoscit deum suum adiutorem. Ad quid aut tendit ostendit matthan. qui dr̄ donū vel donans. Expectat em̄ deum datorem. sicut aūt lictatus est in principio ⁊ vias supplentaui. sic ⁊ in fine vite qō ad iacob p tinet. ⁊ sic peuenit ad ioseph .i. ad augmentū veteris.

¶ Jacob autem ge/nuit ioseph virum ma rie De qua natus est Jhesus qui vocatur christus.

¶ Colo. Post omnes generationes patrum ponit ultimo generacionem Joseph viri ma rie p̄ter quā oīs alie merito ducuntur dicens Jacob aūt genuit ioseph ℣ Jeronim⁹. Nunc locum obiat nobis iulia nus augustus dissonantie euāgelistarum cur euāge lista mathe⁹ ioseph filiū dixit iacob ⁊ lucas filiū eū appellauerit heli non intelligens ꝓsuetudinē scriptu rarum q̄ aliter ſm naturā aliter ſm legem ꝓ p̄ sit. Scimus em̄ hoc p moysen deo iubente p̄ceptum: ut si frat̄ aut p̄iqu⁹ absq; liberis mortu⁹ fuerit: ali⁹ eius accipiat vxorem ad suscitādum semen fratris vel p̄inqui sui. Sup hoc africanus tempū scriptor ⁊ eusebius cesarien⁹ plenius disputauerunt ex ecclīastica hystoria. Matthan em̄ ⁊ melchi diuersis tempibus de vna ex eadem q̄ vxore esta nōie singu los filios procreauerūt. quia matthan qui p̄ salomo nem descendit vxorem eam primū cepit. ⁊ relicto filio vno iacob nomine defuncto ē post cuius obitum qm̄ lex viduam alij viro ñ vetat nubere melchi qui p̄ nathan genus ducit cum esset ex eadem tribu sz nō ex eodem genere relictam mathe accepit vxo rem. ex qua ⁊ ipe suscepit filium noīe heli. p quos ex diuerso patrē gñe efficiunt iacob ⁊ heli veri fratres. Quor alter .i. iacob fratris heli sine libe ris defuncti vxorem ex mandato legis accipies ge neravit ioseph natura quidem germis suum filium p̄pe qō ⁊ scribit iacob aūt genit. ioseph ſm leges no p̄ceptum heli efficitur filius cuius iacob qua sup erat ad suscitandum fratris semen accepit ⁊ p hoc recta inuenit atq; integra generatio ⁊ ea quā matth⁹ enumerat ⁊ ea quā lucas qui legalem successionem que velut adoptione quadam erga defunctos cōstat competens fatus p hoc designauit iudicio. obseruans ne oīno in hmoi successionibus genuisse aliquē noīa ret. ℣ Aug. de cōsen. euan. Cōmodius em̄ filius q⁹ dictus est a quo fuerat adoptatus q̄ dicere ab illo genitus cuius carne non erat natus. Matheus aūt dicens Abraham genuit ysaac ⁊ in hoc pseuerans donec diceret Jacob genuit ioseph. satis exp̄ssit ad eum p̄rem pduxisse se ordinem generationum a quo ioseph non adoptatus sz genitus erat quāq; si thas lucas genitus diceret ioseph ab heli nec sic nos hoc verbum perturbare deberet neq; em̄ absurde quisq; dr̄ non carne sz caritate genuisse quē filium sibi ad optauerit ℣ Ex ecclīastica hystoria. Hec aūt nō no bis ad subditum repta aut absq; vllis auctoritatibus cō mēdata sunt sz ipi saluatoris nr̄i ſm carnem ꝓmi seu studio cauta semis demonstrandis seu edocendi. que scdm veritatem gesta sunt. hoc tradiderunt

℣ Aug. de consen. euan. Matheo aūt lucas qui nō ab initio euāgelij sui sed ab optimo xp̄i generatōes enarrat tanq; sacerdotem in expiandis ꝑcatis ma gis assignatus adoptionis originem ipe suscepit. qa p ad optionem efficimur filij dei credendo in filium dei Per carnalem vero generationem quā matth⁹ ꝓsequitur filius dei pcus ꝓter nos filius hominis factus est. Satis aūt ostēdit lucas se dixisse ioseph filium heli qa illi fuerat adoptatus cum ⁊ adam fi lium dei dixerit qui p grām quā postea peccando amisit tanq; filius i paradiso constitutus sit ℣ Cri. in omel. Mattei ergo p gentilibus vinctis ⁊ fa ciens in ioseph addit virum marie monstrans aūt q⁹ ꝓter illam ⁊ hunc in genealogia posuit ¶ Hiero. Cum aūt virum audieris. suspicio tibi non subeat nuptiarum: sed recordare cōsuetudinis scripturarum q̄ sponsi vir ⁊ sponse vocant̄ vxores. ℣ Gennadi⁹ in ecclīasticis dogmatib⁹. Natus est aūt dei filius ex homine .i. ex maria ⁊ nō p̄ hoīem .i. non ex viri co itu sicut ebion dicit vnde signāter subdit. de qua na tus est ihs ¶ Aug. ō hereticis. Quod est pera va lentinum qui dicit xp̄m nihil assumpsisse de virgine sed p illam tanq; per riuū aut fistulam trānsisse.

¶ Aug. ℣ faustum. Cur aūt carnem ex vtero sue assumere voluerit suma cā hui⁹ penes ipsum ē siue q̄ verum q̄ sexum hoc modo honorādum iudicauit

assumendo formam viri ⁊ nascendo de femina siue aliqua alia causa quam non temere dixerim. ¶ Aug de questio. nou ⁊ veteris test. Quod autem per olei vnctionem prestabat deus hijs qui in reges vngebantur hoc prestitit spūssanctus homini xpō ad vitā expiatione qua natus est christus est appellat⁹. Et hoc est quod dicitur. Qui vocatur christus

¶ Aug. de con. euan. Non tamē erat fas ut eū ob hoc a coniugio marie separandum putaret q̄ nō ex eius concubitu. sed virgo pepert xpm. Hoc enim exemplo magnifice insinuatur fidelibus coniugatis eē seruata pari cōsensu continentia. posse permanē cōiugium non permixto corporis sexu. sed custodito mentis affectu. presertim qua nasci⁹ filius potuit sine vllo cōplexu carnali ¶ Aug. de nup. ⁊ con cup. Omne autem nuptarum bonum impletum est in illis parentibus xpi. fides proles ⁊ sacramentum prolem cognoscimus ipsum dominum. fidem qua nullum adulterium. sacramentū quia nullum diuortium ¶ Jeronim⁹. Querat autem diligens lector ⁊ dicat cum ioseph non sit pater domini saluatoris. quid pertinet ad dominū generationis ordo deduct⁹ vsq; ad ioseph Cui respondebim⁹ primo non esse cō suetudinis scripturarū vt mulierū in generationibus ordo texat. Deinde ex vna tribu fuisse ioseph ⁊ mariam vnde ex lege eam accipere cogebatur ut propinquam. ⁊ q̄d simul cōsentiunt in bethleem vnde vna videlicet stirpe gñati. ¶ Aug. de nup. ⁊ ocu. Fuit ⁊ senex generationis vsq; ad ioseph p̄ducēda ne in illo coniugio virili sexui vtiq; peccatorū peccatori fieret munia cū vitiato nihil depereret q̄ ex seie dauid erat ⁊ ioseph ⁊ maria ¶ Aug Contra faustū Nos autem credimus eam mariam fuisse in cōgnatione dauid. q̄ eas scripturas credim⁹ que verū q̄ dicunt ⁊ xpm ex semine dauid scām carnem ⁊ eius matrem mariam nō cum viro cōcurbendo. sed virginē ¶ Ex gest. consi. epi. Cauēdus autem ē ⁊ hic Nestoriꝰ error. qui sic dicit cum diuina scriptura dicatur esse aut naturaliter xpi que ex maria virgine est aut matrem nusq̄ videtur ponens dei. ſ; aut xpūs aut filius aut dominꝰ q̄m hec tria naturaru; sint significatiua duarum aliq̄n quidē; huius aliquādo vero illius. aliquando autē ⁊ illius ⁊ istius. Adde autem ad hoc testimoniū Jacob genuit ioseph virum marie de qua natus est iesus qui dicitur xpūs Deus em̄ verbum scām ex muliere non egnit nativitate. ¶ Aug. Contra felicianum. Sed nō alius dei ⁊ alius hominis. sed idem xpūs dei ⁊ hominis filius fuit. Et sicut in vno homine aliud animus ⁊ aliud corpus sic in mediatore dei ⁊ hominum aliud dei filius aliud hominis filius fuit. vnus tamen ex vtroq; xpūs dominus fuit. Aliud in quam p discretione substantie. non alius p vnitate persone. Sed obiciat hereticꝰ nescio quomodo natum de celo ex tempe quem coeternum patri dicitis tam fuisse. nasci em̄ ē velut quidam motus rei nō existētis antēq̄ nasciē id agens beneficio naturalis vt sit. Quo colligitur eum qui erat nasci non potuisse si nasci potuit non fuisse. ad q̄d. ¶ Aug. Fingamus sicut plerisq; volunt esse i mūdo animā generalem. que sic in essabili motū femina cuncta viuificet. vt non sit cōcreta eū germinis. nempe cū hec i ventꝝ passibilē maternam ad vsus suos formatura ꝓuenerit. vnā facit secū esse ꝑsonam eius rei quā nō edidē ꝓstat hīre substantiā ⁊ sic opāre aīa ⁊ patiēte mātēa ex duabꝰ substātijs vnus hō cū aīa aliud docente aliud caro. sic animam nasci fateamur ex vtero q̄ ad virū venientem uterū diamus concubisse ꝓcepto. Nasci inquā ex mātre dī qui ex hac sibi corpus assumit. i q̄ nasci posset. non quia antēq̄ nasceret quātū ad se attinet ipa pēierē nō fuisset. Sic g⁹ imo multo icomprehensibiliꝰ ē atq; sublimius. nat⁹ ē susceptōe ꝓfecti hoīs de mātre filiꝰ dei q̄ p oīpotentiā singularē oīb gēnis ē cā nascēdi

¶ Crisp. sup mathæum

Omnes ergo generationes ab abrahaz usq; ad dauid generationes. xiiii. Et a dauid usq; ad transmigrationez babylonis generationes. xiiii. Et a transmigratione babylonis usq; ad xpm generationes. xiiii.

Positus gñationibus ab abraham vsq; ad xpm cas in tres ptes diuisit p gñationōs xiiij q̄a ter completus. xiij. gñationōbus mutatus ē in medio statꝰ hoīm ab abrahā em̄ vsq; ad dauid fuerunt sub ui diab̄ a dauid vsq; ad transmigratiōē babilonis sub regibꝰ a trāsmigratiōe vsq; ad xpm sub pontificibꝰ. Hoc ergo vult demonstrare. sicut semp completus. xiij gñationib⁹ mutatus ē hoīm status sic cōpletus. xiij gñationib⁹ a transmigratione ad xpm. necesse ē vt a xpō mutari similr hoīm statū. quod ⁊ factum est. post xpm em̄ oīs gentes sub vno xpō in hac rege ⁊ pontifice acti sunt. vñ q; iudices ꝓ reges ⁊ pontifices xpi digneatꝰ ꝓfigurabāt. semp principia eoꝝ in figura fuerūt xpi Primus iudicū ihs Naue primus regum dauid. primus pontificum ihesus filius Josedech. hos in figura xpi fuisse dubitat nemo.

¶ Crisp. iome. vel iō i tres ptes diuisit oīs gñationes demōstrās q̄ neq; v̄ginie trāsmutato facti sunt melior⁹. sub iudicibꝰ regibꝰ principibus ⁊ sacerdotibꝰ i ast⁹ pmāserūt malis ꝓpter q̄d ⁊ captiuitatē babilonis ꝓmeruer. manifestās q̄ neq; ex hoc fuit correcti descensus at̄ i egiptū non memit quia egiptios nō adhuc timebāt. sicut assirios vel parthos. ⁊ q̄a illud erat antiquū hoc aūt recens ⁊ quia illuc nō ꝓpter peccata deduct⁹ fuit sic in babilonē ¶ Ambro. sup lucā. Illud aūt nō p̄ecerm̄ mirandū putamus q̄ a dauid epiō vsq; ad iechoniā cū xvij. fuerint reges iudee xiij gñationes matheus posuit. Opter aūt cognoscere posse ꝑtes eē successiones. pauiores gñationes. pūc em̄ diutius viuere aliq; ⁊ sine gñare aut certe pene⁹ exortus gñationis existē itaq; nō q̄ regū eadem gñationū tēpa ¶ Iclo. vt potest dici tres reges eē ꝑmissos ve supius dictū ē ¶ Ambro. sup lucā Rursus autē cum a iechonia vsq; ad ioseph generatiōes. xij. computent postea xiij. gñationes descriptas esse commemorauit. ſ; si diligenter adiicias. hic ꝙ xiij. generationū potens fuerit ratione Duodeci enim a Joseph numerāt xiij. est christus

Duos aūt ioa
storia indicat
alterum euang
nozi iechonia
¶ Crisp sup m
in enāgelio. s
post eraſmig
vnus duas ha
eraſmigratio
est ⁊ pnia
eraſmigratio
eraſmigratio
¶ Aug. in li
p gemtoribus
ē quedā i exe
eraſmigratio
vt eat in duo
q̄ in angulo
figurat xpm
⁊ lapidē ang
posuit genera
quaternarius
hoc ostendit
quaterdenari
q; ꝓfectio leg
¶ Ale. Vel
sancti signacu
Ex aūt gemi
aie esse neces
ratio diuidiē
abraham vs
Sed scda a
dauid ibi ñ
tercia ē a tra
camus iecho
sa est. In pri
dam hoies
⁊ iacob ⁊ oīs
homies sub
fuerunt In
qui grē dat
tate babilo
tuitate opa
aē quaterde
non tamē ea
xlij. vnus e
iechonias.
sed ꝓter v
tiones fiunt
sticuerat m
mines in
em̄ iste illu
opozzet a x
illa virga
virga ferre
vitam terr
ximo occu
bus curru
tur ab orie
quater ba

Duos aũt ioachim hoc ẽ duos iechonias fuisse hystoria indicat patrem ⁊ filium. ℍō ergo suppressit alterum euangelista sz verũq signauit ita addito tu nozii iechonia generationes xiij computantur.

¶ Cris. sup matth. Vt vn⁹ iechonias bis numerat̃ in ēgelio. semel ante transmigrationem iteꝝ aũt post transmigrationẽ. ℍic aũt iechonias cum esset vnus: duas habuit conditiones. fuit em̃ ⁊ rex ante transmigrationem. q. rex factus a populo dei factus est ⁊ priuatus post transmigrationem. Ideo ante transmigrationem numerat̃ inter reges. q. rex p⁹ transmigrationem aũt inter priuatos. q. priuatus.

¶ Aug. in li. de consen. euã. Vel ideo vnus in illis p̃ genitoribus bis numerat̃. i. iechonias ꝛ quo facta ẽ quedã i exteraneas gentes reflexio qm̃ i babilonia transmigratus ẽ. vbi aũt ordo a rectitudine flectit̃ vt eat in diuersum tm̃ angulum facit. Illud aũt q⁹ in angulo est bis numeratur. Et hoc ip̃m iam p̃ figurat xp̃m a circũcisione ad prepucii migratu⁹ ⁊ lapidẽ angulaꝝ futuꝝ. ¶ Remig. Vel aũt. xiij. posuit generationes quia denarius signat decalogũ quaternarius vero quatuor libros euangelij. vnó i hoc ostendit concordiã legis ⁊ euangelij. Vel etiã quaterdenarium numerum implicauit vt ostenderz q⁹ profecto leg⁹ ꝓphie ⁊ gr̃e fide fãde erumitatis ofiitie.

¶ Ecto. Vel i hoc numero septiformis gr̃a spiritꝰ sancti signatur. ℍic em̃ numer⁹ ex. vij. confiatur. Ex aũt geminatur. signat gr̃am spũs sancti corpi ⁊ aie esse necessariam ad salutem. Sic ergo hec generatio diuidit̃ in tres ebdomades. prima est ab abraham vsq ad dauid ita q⁹ dauid ibi includitur. Sed secũda a dauid vsq ad transmigrationẽ. ita q⁹ dauid ibi nõ includit̃ sed trãsmigratio sub eo ꝓpriet̃ tercia ẽ a trãsmigratione vsq ad xp̃m in qua si dicamus iechoniam bis numeratũ. trãsmigratio iclusa est. In prima signant̃ boies aũ legem i qua quosdam boies naturalis legis inuenies. s. abrahã ysaac ⁊ iacob ⁊ oñs vsq ad salmon. In secũda signantur homines sub lege. Oñs em̃ q i ea inuenunt̃ sub lege fuerunt. In tercia boies gr̃e quia termiat̃ ad xp̃m qui gr̃e dator fuit. In qua etiam liberatio a captiuitate babilonie facta ẽ significãs liberationem a captiuitate diaboli p xp̃m facta.

¶ Aug. d' ꝓsen. euã. Cũ aũt quaterdenas gnacões ordo distinxisset articulis non tamẽ eas dixit i suma vt diceret. fuit omnes xlij. vnus em̃ i illis pro gẽitoribus bis numerat̃. s. iechonias. Sic ergo non. xlij. qd faciunt ter. xiij. sed ꝓter vnum bis numeratum. xl. ⁊ vna generationes fiunt. Matheus ergo qui regiam in xp̃o constituerat minuare psonam excepto ip̃o xp̃o. xl. homines in generationũ serie numerauit. ℍumerus em̃ iste illud temp⁹ signat quo i hoc seculo regi nos oportet a xp̃o sm disciplinã laboriosam quã signat illa virga ferrea de qua in psal. legit̃. Reges eos in virga ferrea. Ex aũt numerus iste hanc temp̃alem vitam terrenamq; significet. Illa interim cã de proximo occurrut q⁹ ⁊ tempa annoꝝ quadripartitis vicissitudinibus currunt ⁊ mundus ip̃e quatuor ptibus terminatur ab oriente ⁊ occidente aquilõe ⁊ meridie. xl. aũt quater habẽt. x. Porro ip̃a. x. ab vno vsq ad quatuor ꝓgrediente numero ꝓsumant̃.

¶ Ecto. Vel denarius ad decalogum refertur quaternarius ad presentem vitam que ꝓ quatuor tempa transit. vel ꝓ. x. vetus testamentũ ꝓ quatuor nouũ. ¶ Remig. Siquis autem voluerit dicere q⁹ sunt. xl. due generationes qua non ẽ vnus iechonias sz duo dicendũ ẽ q⁹ ⁊ iste numerus congruit sancte eccl̃ie. Nascit̃ em̃ a septenario ⁊ senario. Nam sexies. vij. xl. duo fiunt. Senarius refertur ad laborem. septenarius vero ad requiem.

¶ Christi autem generatio sic erat. Cum esset despõsata mater eius maria ioseph ante q̃ cõuenirent inuenta est in vtero habens de spiritusancto.

¶ Cris. sup Matth. ¶ Quoniam supius dixerat. Jacob autem ge. ioseph cui desponsata maria genuit ihm̃ ne aliquis audiendum estimaret sic ee xp̃i natiuitatem quo precedẽ ciuꝫ patrum ip̃e ordinem narationis sue ꝓsequens dicit xp̃i aũt generatio sic erat. Acsi dicat generatio quidem eorum quos exposuimus patruz sic fuit quẽadmodum retuli. xp̃i aũt generatio nõ ita sed sic erat. Cum esset desponsata. Cris. in omel. quasi em̃ aliquid nouũ dicturꝰ ꝓmittit modum generationis dicere ne audiens virum mane cõmunem extimes natũ esse lege nature. ¶ Remig. Potest etiã ad superiora referri hec modo. Sic erat xp̃i generatio. Sicut dixi id est Abraham ge. ysaac. ꝛc. ¶ Hiero. Sed quare non de simplici virgine sz de dispõsata cõcipitur. Primũ vt ꝓ generationẽ ioseph origo manifestaret. Secundo ne lapidaret̃ a iudeis vt adultera. tercio vt in egiptum fugiens haberet solacium marie. Datur etiam ignaciꝰ quartaz addidit cãm vt ꝓtus siquiẽs eius celaret̃ a diabolo dũ esse putat̃ non de virgine sed de vxore generatum.

¶ Cris. sup matth. Ideo aũt desponsata ⁊ domi habita. ℍam quẽadmodum in ea que in domo habitat viri concipit intelligit̃ conceptio naturalis. ita in ea que extra domũ ꝓcepit est suspecta quindio. ¶ Ideo pera belindiũ. Sciendum aũt q⁹ belindis⁹ quidã hõ turbulentus accepta materia disputandi blasphemare contra dei matrem incepit cuius prima ꝓpõ fuit matheus loquitur sic. Cũ esset desponsata. ecce inquit habes desponsatam non cõmẽdatam vt dicitis ⁊ vtiq non ob aliud desponsatam nisi q̃q; nupturã. ¶ Origenes. Desponsata quidem fuit ioseph nõ tm̃ in concupiscentia uncta. Mater eius inquit. mater imaculata. mater incorrupta mater itacta mater cui⁹. Cuius eius mater est dei virgo genitrix dñi regis oĩm plasmatoris ⁊ redẽptoris cuncto⁹. ¶ Cyril. Quid em̃ videbit aliqs in sancta vgine ꝑter alias mir̃es si dei mater non sit sz xp̃i. vel dñi. vt nestorius dicit. ℍihil em̃ absurdum est etiam si voluerit quis matrem vniuscuiusq; vnctoꝝ xp̃i nominare genitricem. Sola vero preter illas sancta virgo ⁊ xp̃i genitrix simul ⁊ dei genitrix intelligitur ac dicit̃. Genuit em̃ non purum hoiem sm nos sz incarnatũ pro nobis ⁊ hominẽ factum ex deo patre verbum sz forsitan illud ajs. Dic mihi putas ne diuinitatis matrez

facta est virgo. Et ad hoc quod dicim⁹ quia natū ē ex ipsa dei substātia eius verbum ⁊ sine principio tempis semp exīs genuit. In nouissimis aūt tem poribus qui caro factū ē hoc ē unitū carni animā ha benti rationalē natū etiā dr carnaliter p mulierē. assimilatē aūt quoadmō natiuitatē que fm nos hūcsa cramentū. mres em terrenox ministrant nature coa gulatam paulatim carnē phabendā i specie humana

¶ Immittit aūt aīali spīm dr. Sed licet sine iste solū modo terrenox corpoꝝ mres. attamē pinētes totū aīal ⁊ nō prius pexisse dicunt. Tale autē aliquid gestum legim⁹ i gnapone Emanuel. natū enim est ex prius substātia dei verbū. quia vo carnē assūpsit. ꝓpter quam ea⁹ faciens necessariū est confiteri ꝙa natus ē fm carnē p mulierem. Quia igit ⁊ deus vē ē quo dubitabit quispiā sanctā virginē dei dicē genitricem ¶ Leo papa in sermo. de natiuitate. Nō aūt te dei conceptus turbet. prius te nō confundat audi tus qui virginitas quicq̄ ē humani pudoris execu sat sut que hic verecundie lesio vbi mitt deitas cuꝛ a nica sibi seruꝫ integritate gloriaū. vbi ē interpres angelus. fides p nuba. desponsatio castitas. donatio virtus. uber conscientia causa deus. conceptio mr gratias. virginitas peus. virgo mater. ¶ Cyrill. ad ioh. Antiochenum. Sed si de celo ⁊ nō ex ipa sanctā corpus xpi factū esse diceremus vt Valentin⁹ quo iā intelligeret dei genitrix maria. Nomē aūt mris ostē dit cū subdit maria ¶ Beda sup lucam. Interpr̄eat aūt maria stella maris hebraice. domina syriace. ꝙa ⁊ lucem salutis ⁊ oim mundo edidit. Cui aūt despon sata fuerit ostendit subdens ioseph ¶ Cyrill. sup ma. Ideo fabro lignario maria desponsata erat quomā xp̄s ecclesie sponsus oim salutē hoim operatur⁹ erat p lignū crucis ¶ Cyrill. i omel. Qs aūt sequat. aīaduerit. non dicat antequ ducerēt in domū sponsi eccīa iam maria erat. Consuetudo em multotiēs ve teribus erat i domo despōsatas hre qd ⁊ nūc quoq fieri videtur ⁊ genere Noeb meus cum ipo erant.

¶ Ilo. Sed dicat antequ conuenirēt ad carnis permix tionē ¶ Cyrill. sup matth. De nō ex compassione car nis ⁊ sanguinis nascereꝫ qui deo natus est. vt car nis ⁊ sanguinis soluerat passionē ¶ Aug. de nup. ⁊ concu. Nuptialis em concubitus ibi non fuit. ꝙa in carne peccati fieri nō poterat sine vlla carnis cō cupiscentia que acidit ex peccato. sine qua conapi voluit. qui futurus erat sine peccato. vt hinc etiā doceret omnē q̄ de coitu nasciē carnē esse peccati quādoquidē sola que nō inde nata ē. nō fuit caro pec cati. ¶ Aug. in ser. de natiuitate. Nasciē etiam ab in tacta feia xp̄s. ꝙa fas nō erat vt virtus p voluptā tem. castitas p luxuriā. p corruptionem incorruptio nascereꝫ. Nec poterat nisi nouo ordine aduentare de celo. qui vetustū mortis destruere veniebat impe riu. Regnū igit̄ genuit virginitas que regē genuit castitatis. Deo etiā dñe nr̄ virgineū sibi requisiuit hospitiū habitandi. vt nobis ostenderet deū i casto corpe portari debere. Ergo qui sculpsit lapideas ta bulas. sine stilo ferreo ipse grauidauit mariā spiritu sancto. vnde dr Inuenta ē in vtero hnīs ¶ Hiero. Nō ab alio mutata ē misi a ioseph. qui pene licentia ma

ritali oia nūtiat ¶ Cyrill. sup mat. Nā sicut hōstō na nō incredibiles docz. cū gesta sunt. que refert lu cas ioseph absens erat. nec em quemeus ē putare p sentē ioseph introisse angelū ad mariā. ⁊ dixisse q̄ dicit ⁊ mariā respondisse quecq̄ rūdit. etsi creda mus angelū potuisse intrare ad eā. ⁊ loq̄. plane em mariā abiisse i montana ⁊ mansisse cū elizabeth mē sibus tribus. possibile nō fuit p̄ter ioseph. qua nes cesse erat ve absentatione ei⁹ ⁊ mansionis quotine requireret causas. Postq̄ aūt rediit peregre post tres mēses iuenit eā grauidā manifeste ¶ Cyrill. i omel. Proprie aūt dicit mulier ē qō de nō excogitatus dia gsuetum est. Ne aūt molestet euāgelistam interro gando qualiter sit natus ex virgine: breuiter expe dit se dicēs. de spīritusancto. quasi spūssandus ē q̄ ē hoc miraculū operat⁹. Nec em Gabriel. nec̄ ma ria⁹ amplius dicere potuerūt ¶ Ilo. Hoc ergo qd dr ex spūsancto euāgelista ex pte sua adduxit ut cū diceret hre i vtero dis mala remouereꝫ suspitio amentibus audientū ¶ Hiero. m expo. ca. i. Nō aūt sicut quidā sceleratissime opinant. spūsanctū dicimus fuisse pro semie. sī potentia ac virtute creatoris dici mus operatū ¶ Ambro. in li. de spū. s. Quod em ex aliquo ē aut ex substātia aut ex potestate eius ē. ex substantia sicut filius q̄ a pre. ex potestate sicut ex deo oia quē ⁊ in vtero habuit maria ex spūsancto.

¶ Augusti. in euch Profecto autem iste modus quo nat⁹ ē xp̄s de spūsancto insinuat nob̄ grām dei. qua hō nullis precedentibus meritis in ipo ex ordio nature sue quo esse cepit. vbo dei copularet in tanta psone vnitatem vt idem ipe esset filius dei. si cū illa creatu ram quā virgo cepit ⁊ pepit. ꝙus ad solā psonā filij pertinet tota trinitas fecit. neq̄ em separabilia sunt opa trinitatis. cur i ea faciēdo solus spūssanct⁹ nosatus ē. an ⁊ qñ vnus trū in aliquo ope nominat vnitas opam intelligē ¶ Hiero sup eccliā. Si igit Heluidius neq̄ de nō conuēcutus euāgelista dixisse priusq̄ conuenirēt. qua nemo de nō prasturo dicat antequ prandere quasi siquis dixerit. antequ i portu prandere ad Africam nauigaui non possem stare nia. misi ei i portu prandendū sit qñq̄. aut nō pot⁹ sit intelligendū sic. q̄ antequ lucet sepe consequētia in dicet em nonnūq̄. ea em que pus cogitabāt. ondit. nec necesse sit ve cogitata fiant. Cū ideo aliud interuene rit. ne ea que cogitata fuit fierēt ¶ Hiero⁹. Nō q⁹ sequat ve postea euenerit. sed scriptum qd factū nō sit. ostendit ¶ Remig. Vel hic vbū conuenēdi nō ipm concubitū sed tempus significat nuptiaꝝ. i. qñ ea que fuerat sponsa incipit esse vxor. Est em sen sus antequ conuenirēt. id ē antequ ritē solemnia nup tiarum celebarent ¶ Aug de con. euā. Hoc quēs admodū factū sit qd hic pretermisit lucas exponit post memoratū conceptū ihū ita nazrē In mēse autem sexto missus est angel⁹. Et infra. spūssanct⁹ supueniet i te. Hoc ergo ē qd matheꝰ d maria gra uidata dicens Inuenta est i vtero habens de spūsancto nec contrarium est quia lucas exposuit q̄ matheꝰ pretermisit. sicut nō est contrarium ꝙa matheꝰ deinceps continet quod lucas pretermisit. Sequitur enim

eius cum es
nollet eaꝫ
uoluit occul
re eam.

fingentem in
fidem eius
Ioseph aūt v
in sermone de
rie virg gra
dñi acceperat
debat secum
facā ꝓpo. au
do. sed venen
sententiam la
ero malo cons
pono. Cū en
prius ē dimitt
lucam. Dulc
ficere deberat
ne vt inuen
prestare sede
Vbiq̄ ergo
testis oīetur
tatis. sed quo
scribitur. C
si ⁊ gloios en
omel. Deo sc
bus dicit. Es
vniuersalis v
scriptura. Ju
voluit occul
dom sed et
sed ioseph ve
sicut em sol
cat. sic ⁊ xp̄s
tutis apparer
si solus nosci
coram omn
vnde vir iu
erat suspicat
vtiq̄ dicta a
sciebat noluit
volens prode
¶ Hiero. De
illius castita
lendo cui⁹ n
enim grauid
Egredietur
riam duxisse
concipiet no
plendā. Q
bebat quo iu
ergo dimitt
cognosceba
¶ Ilo. De
cum occulte
hoc ē cum e

Ioseph autem uir eius cum esset iustus. & nollet eaz traducere uoluit occulte dimitere eam.

¶ Cris. Cum dixisset euangelista q ex spūsando & sine concubitu inuenta ē m vēo habens ne suspedū habēs xpi discipulū q grādia de suo magro fingentem introducit ioseph q ea que passus ē ad fidem eozum que dicta sunt cōfez rentem. vnd dicit Ioseph aūt vir eius cum esset iustus. ꝛc. ¶ Aug⁹. in sermone de natiuitate. Intelligens enīm ioseph marie uerū grauidam turbatur. q mariā quā de templo dñi acceperat & nondum cognouerat grauidam sentiebat secumq estuabat disputans & dicens. Quid faciā pdo. aut taceo. si pdidero adulterū nō consentio. sed venenū crudelitatis incurro quia fm moysi sententiam lapidandam eam esse cognosco. Si taceus ero malo consendo & cum adulteris portionem meā pono. Cūm ergo tacere malum ē adulterium pdere peius ē dimittam eam a coniugio. ¶ Ambro. super lucam. Dulcre autem dicit sanctus matheus quid facere deberet iustus qui obprobriū pugis deferēdum vt ut meruentem ab homicidio castuz ab adulterio prestare sedebeat. Et idco dicit. Cum esset iustus. Ubiq ergo in ioseph iusti gra & psona seruat ve testis ornetur. lingua enīm iusti loquit iudicium veritatis. sed quo ioseph cum eum celet vxoris iust⁹ describitur. ¶ In lege enīm pceptum ē non solum reos si & ptios eorum obnoxios esse pecato ¶ Cris. in omel. Sed sciendum q iustum hic virtuosum in oībus dicit. Est enīm iustitia & auaritiam non habere & vniuersalis virtus & sic nomie iustitie maxime vtit scriptura. Justus ergo existēs & benignus & mitis voluit occulte dimittere eam que non solum traduci & omi sed etiam pene fm legem obnoxia credebatur sed ioseph verumq remisit quasi supra legē vnes sicut enīm sol aureq radios monstret mūdum clarificat. sic & xps aureq nasceret mulea signa pfecte virtutis apparere fecit. ¶ Aug. de verbis dñi. Dt alie si solus nosci qua aliquis peccauerit in te & eum increpare omnino arguere non es corrector sed proditor vnde vir iustus ioseph tāto flagitio qd de vxore fuerat suspicat⁹ magna benignitate pegit. Estuabat vtiq dicta adulteriū suspicio & tamē quia ipe solus sciebat nolue eam diuulgare si occulte dimittere. volens prodesse peccanti non punire peccantem.

¶ Iero. Vel hoc testimoniū manet ē q ioseph scies illius castitatem & admirans qd euenerat celat silencio ciu⁹ misteriam nesciebat. ¶ Remig. Videbat enim grauidā quā nouerat castam & qua legerat. Egredietur virga ō radice yesse. vnd nouerat mariam duxisse originem & legerat etiam. ecce virgo concipiet non diffidebat hanc ppbiam in ea esse implendā. Origenes. Sed si suspitionem in ea non habebat qūo iustus erat ut imaculatam dimitteret. ido ergo dimittere volebat. qm magnum sacrm in ea ē cognoscebat cui approximare se indignū estimabat. ¶ Glo. Vel cum vellet eam dimittere iustus erat cum occulte pius notaē eam ab infamia defendens & hoc ē cum esset iustus voluit dimittere eam cū nollet eam traducere ī publicum & diffamare voluit hoc facere occulte. ¶ Ambr. sup lucam. Nemo aūt quā non accepit dimittit. & ideo quā volebat dimittere acceptam fauebatur. ¶ Glo. Vel cum nollet eā traducere in domū suā ad cohabitatiōem assiduam. voluit occulte dimittere eam. tempus nuptiaz mutare. Vera enīm virt⁹ est cum nec pietas sine iustitia nec sine pietate seruat iustitia que separate ab inuicem dilabuntur. vel iustus erat p fidem qua credebat xpm de virgine nasciturum. vnde voluit se humiliare ad tantam grāz.

Hec autem eo cogitante ecce angelus domini in somnis apparuit ei dicens. Ioseph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod enīm in ea natum est de spiritu sancto est

¶ Remig. Quia sicut dictum ē cogitabat ioseph occulte mariā dimittere hec autem fiebant pauci esse ne qui nō magis autumarent eam esse meretricem q virginem. ideo arco repente consiliuz ioseph diuino mutatū ē consilio vnde dicitur. Hec aūt eo cogitante. Glo. In quo notaē aīm⁹ sapientis qui nihil temere vult incipere. Cris. in omel. Notatur etiam māsuetudo ioseph quia nulli enarrauit suam suspitionem neq ei que suspecta erat si in se cogitabat. ¶ Aug. in sermōe de nati. Sed ioseph ista cogitante non timeat maria dauid filia qm sicut dauid veniam cōtulit sermo pphaticus sic mariam liberat angelus saluatoris. Ecce enīm iuxta virginis illic paniph⁹ gabriel aduenit. vnde sequitur. Ecce angelus dñi apparuit ioseph. ¶ Glo. Hoc verbo apparuit signat pēas apparentis qui qñ vult & quo exhibet se videndum. ¶ Rabanus. Quo aūtē angelus ioseph apparuerit demōstrat cū dr. In somnis. & quo iacob scalam vidit p ymaginationē quam dā oculis cordis ostensam. ¶ Cris. in omel. Ideo aūtē non apparuit manifeste ioseph sicut pastoribus quia valde fidelis erat. pastores aūt increbabant quasi rudes. vngo aūt indigut. q primo de maxīs instruenda. sicut etiam & zacharias indigut ante conceptionē prolis mirabili visione. ¶ Glo. Apparens autem angelus nomē exprimit genus cōmemorat & timorem excludit dicens Ioseph fili dauid ꝛc. Ioseph cum ex noie vocat quasi notum & familiarē sibi ostēdit. ¶ Cris. sup matth. Filium dauid eum nōians voluit eū adducere in memoriam promissionis dei ad dauid ut desime eius xps nasceret. ¶ Cris. in omel. Dicens aūtē Noli timere monstrat eū iam timere ne offenderet deū quasi adulteram habens alias neq cogitasset eā expellere. ¶ Severus. Sponsus etiam ne timeat admoneetur quia pius animo⁹ dum compatit plus pauescit. acsi dicat hic non ē mortis causa si vite. quia que vitam pturit non merit occidi. ¶ Cris. super matth. Dicens etiam ne timeas: cognouisti se cordis eius ostendere voluit ve p hoc futurorum bonorum que de xpo erat dicturus faceret fidem. ¶ Ambr. sup lucam. Non autem te moueat q eā coniugē vocat. Non enīm virginitatis ereptio sed cōiugii testificatio

nuptiarum celebratio declaratur. ¶ Jeko. cōtra el uoui. Non tñ ē puādū q ex eo q uxor est appella ta spōsa eē dicerie cū hāc dme eē gsuetudinē scripē nouerim⁹ q spōsos viros ⁊ spōsas appellet uxores sic Deutronomij estimoiꝝ approbaē. Si quis inquit i uenerit vginē desponsatā viro in campo ⁊ vim faci ens dormiere cū ea moriaē qua humiliauit uxorem pxmi sui. ¶ Cnf. in home. Dicit aūt Noli timere accipe id est me⁹ reatū. Jam em mētē dimissa ēat ¶ Rabanus. Vt noli timē accipe eā nuptali gueru ⁊ assidua cohabitacōe. ¶ Cnf. sup matheū pter tres aē causas apuit angel⁹ ioseph ḥ dicēs ei. Dñi mo ne uste⁹ hō ignorās faceret rem iustaz ex pposi to uisto. deide pē honorē ipius matris nā si dimissa fuisset apud infideles epi suspitōe carē nō poterat Certo ut intelligens ioseph sanctā gceptiōez diligē tius se custodiret ab illa qꝫ pus. Deo tñ nō aī gcep tionē virginis veme ad ioseph ut nec cogitaret hec que cogitauit ne pateret̄ que passus est. zacharias culpam infidelitatis icurrēs de conceptione cōiugis iā longeue. Incredibilioz em erat res virginē posse cōcipe qꝫ anū. ¶ Cnf. i om. Vt ido curbato iam io seph angelus venit ut aparet ioseph sapiēta. Et ut hoc ipm fieret a eorū que dicebanē demōstratio Dum em audit ab angelo que intra se cogitauerat indubitabile signū erat q a deo mitteret̄. cui⁹ solius est scire cordis secreta Sermo etiā euāgeliste iusti cabilis fit. demōstrans ioseph passum qđ pbabile ē virū pati. Virgo etiā oīez malaz suspitiōm effugit ex hoc q vir qui zelotypiam passus est eā suscepit ⁊ post gceptionē duxit. Ideo aūt virgo ioseph hec que angelus nuntiarat nō dixit qua nō estimabat sibi credi a spōso ⁊ maxie iā iustpitionem adducto. vgī aē añ gceptōz ānūciat angel⁹ ne si p⁹ gceptiōz differret̄ anguitia cēret. operabat aē extra ebationē esse illam matrem que omnium conditorem recepit ¶ Cnsostomus in homelia. Non solum autem āge lus ab iniqua ḡmixtione virginem excusat sed ⁊ su pra naturam gcepisse demōstrat non solum timorez auferēs sed ⁊ letiam addens vnde subdit. Quod em in ea natū est ds spiritusancto est. ¶ Glosa. Aliꝫ est nāsci i ea. ⁊ aliꝫ ab ea nasci ab eaē ꝑire i lucē nasci ni ea est idem qđ gigni. Vel fm ꝓscientiā āgeli qꝫ habet ex deo cui Fuēm quasi ꝑtericum est natum dicit̄. ¶ Augustin⁹. de que nou. ⁊ ve. testa. Sed si de spūsancto natus ē xp̄s cur dictū ē Sapientia edi ficauit sibi domū: Quo ista gemia ratiōe debet intel ligi. Domū em domus xp̄i ecclia est quā edificauit sibi sanguine suo. Deinde potest ⁊ corpus eius dia domus eius. sicut dr templū eius. Factum aūt spūs sancti. factū filij dei ē ꝑter nature ⁊ voluntatis vni tatem. siue em pater faciat siue filius siue spūsanct⁹ trinitas ē que opaē. ⁊ quicqđ tres fecerit. dei vni⁹ est ¶ Aug. i ench. Quid quod tñ ideo dicturi sum⁹ pa trem hoīs xp̄i esse spūsanctū. vt deus pater verbuz genuerit. spūsanctus hoiem: qđ ita absurdum ē. vt nulle fideles aures id valeāt sustinere. Quo ergo di am⁹ xp̄m natū de spūsancto. si nō eū genuit spūs s. An q: fecit eū. igit̄ em hō ē fc⁹ ē sicut apls dicit

factus ex semie David. f. carnē nec⁹ em quia mūdū istū fecit deus dici eū fac ē dei filiū aut natū de deo si factū vel creatū vel cōditū. hic aē cum ostendamur eū natū de. s. s. ⁊ maria vgine quo non sit filius. s. s. ⁊ sit filius marie vgis. nō ergo ꝓcedendū ē. quicqđ de aliqua re nascit̄ ptinuo eiusdez rei filiū nūcupādū ut em omittā aliter d hoīe nasci filium aliter capillū pediculum ⁊ lumbricū quoꝝ nihil ē filius. Certe ho mines qui nascunt̄ ex aqua ⁊ spiritu nō aque filios recte eos dixerit quispiā si dei ꝑr⁹ ⁊ mr⁹ ecclesie sic ergo de spūsancto natus ē ⁊ filius dei ꝑr⁹. non spūsancti.

¶ Pariet autem filiū & uocabis nomez eius ihesum. Ipse emm sal uum faciet populum suum a peccatis eorum

¶ Cnf. in ome. Quia hoc qđ angelus ad ioseph dixerat supra hu manā cogitationē ⁊ le gem nature erat nōso lum ex preteritoꝝ rez uelatione confirmat. q dixerat. si ē ex fucis dicēs. Pariet aē filiū ¶ Glo. Ne em non videret̄ ioseph amplius gurgio nō esse necessarius. cū gceptio esset facta sine eius auxilio ostēdit. q ꝗuis nō sit necessarius gceptui em valis est ꝓcuratom. qa ipa pariet filiū. ⁊ tunc matri ⁊ filio erit necessarius. matri ne ab infamia de fendat. filio ne eum nutriat. ⁊ circūdat. Que ar cūdatio notatur vbi dicit. Et vocabis nomen eius ihesum In circumtsione enim solet dari nomen.

¶ Cnf. super matheū. nō autem dixit pariet tibi filium sicut ad zachariam Ecce Elisabeth uxor tua pariet tibi filium. qua mulier que ex viro concipit marito suo filium parit. qua magis ex illo est qꝫ de ipa. hoc aē q nō de viro gcepit ñ viro filiū pepit sed sibi tātūmō. ¶ Cnf. in omelia. Vel indeterminate po suit. vt ostēdat q eum pepit orbi terraꝝ vniverso ¶ Rabanus. Dicit autem Vocabis nomen ⁊ nō im ponet. quia ab eterno impositum est ¶ Crisostom⁹ in omelia. Nūc autem ostēdit admirabilem esse par tum qua deus est qui nomen desuper per angelum mittit nec nomen quodcūqꝫ sed qđ est infinitoꝝ bo norum thesaurus Ideoqꝫ interpretatur illud ange lus bonam substituens spem ⁊ ex hoc ad credendum qđ dicebatur. inducit. Ad talia enim credenda facili⁹ accedere consuevimus. ¶ Jeronimus. Ihesus enim hebreo sermōe saluator dicit̄. Etymologiam ergo nominis significauit dicens Ipse enim saluū faciet po pulū suū a peccatis eorū. ¶ Hic. Ostēdit em eundē totius mundi Saluatorem. ⁊ nostre salutis autorem Saluat quidem non credulos sed populum suum hoc est in se credentes saluat non tam a visibilibus hostibus qꝫ potius invisibilibus. hoc est a peccatis saluat. non armis pugnando sed peccata relaxando ¶ Severus Deniant ⁊ audiant. qui requirunt qs est que maria genuit Ipse enim saluum faciet popu Judeis dicentibus. nemo potest peccata dimittere. lum suū nō alterius saluū faciet populū Unde a pec catis eorum. esse deum qui peccata donat. si christi anis non credis crede infidelibus. vt nisi solus deus

¶ Hoc au
factū est.
retur quo
a domino
dicentem
in vtero h
riet filium
nomen eiu
quod est i
tum nobis
tocum fa tum
rauerit. Si
strarec q a
fieret apud
narrato: to
scripsit iam
tocum fa tum
casta seruare
lum reuela
Non enim
⁊ pere mis
ab angelo se
aperet dim
ret. Si ergo
aut piet filiu
mē caliter.
seo pcaus id
Domē autē
alterum m p
quia vno su
Sic ⁊ m boc
ē ꝓbia iple
angelus ab
solutas ⁊ e
qui oībus er
uno verbo
ē dē. q. dice
ceant. olim
virgim sed
meditanti ⁊
iugem appel
mouet ve b
eum. vnde a
vel magis
est ab ysaia
¶ Jero sup
dabit dñs i
rabile. Si
lunc ⁊ non
lan cum bo
uera virgo
loco ñ scrib
tum est hal
stulerunt. R
enim adoles
lum puella
secreta q ni

Hoc autem totum factū est. ut adimpleretur quod dictum est a domino per ꝓphetam dicentem Ecce virgo in vtero habebit & pariet filium & vocabūt nomen eius emanuel quod est interpretatum nobiscū deus.

Remig. Mos fuit hꝰ euāgeliste ea q̄ dicit veteri testamento confirmare ꝓpter iudeos qui in xp̄m crediderant ut agnoscerent ea esse cōpleta in gr̄a euangelij que predicta fuerant i vetere testamento. Et ideo subdit. hoc aūt totum factū est. 2r. Querendum aūt est in hoc loco quare dixerit hoc totum factum esse cum supi? solam cōceptionē narrauerit. Sed sciendum q̄ hoc ideo dixit vt demonstraret q̄ aū in prescientia dei totum factum fuit q̄z fieret apud homines siue quia prescientia rex erat narrator totum factum esse dicit. quia quando hec scripsit iam totum factum erat ¶ Rabanꝰ Vel hoc totum factum esse dicit. q̄ virgo desponsaretur q̄ casta seruaretur q̄ grauida maneretur q̄ p angelum reuelaretur vt adimpleretur q̄ dictum est 2r Non enim hoc impleretur q̄ virgo conciperet & & pareret nisi desponsata esset ne lapidaretur Et nisi ab angelo secretum detegeret & ita eam ioseph acciperet dimissa p̄ ifamiā effugeret & lapidatione pireret. Si ergo aūt pareum pireret cassaret ꝓbia que ait piet filium. ¶ Glo. Vel potest dici q̄ non vt potiē cāliter. Nō enim ideo impletum ē quia p̄dictū fuit sed potius ideo predictum fuit quia implēdum erat Nomē autē consecutus sic & mi gemisi. Suspendit alterum in patibulo vt dictoris veritas ꝓbaretur quia vno suspenso coniectoris veritas est probata. Sic & in hoc loco intelligendum q̄ hoc q̄ predictū ē ꝓbia ipleta ē ¶ Crs. i omel. vt ait. Quia vidit angelus abyssum diume misericordie nature leges solutas & eum qui erat omnibus superior descendisse hec & huiusmodi uno verbo ostendit dicens. Hoc autem totū factum ē 2r. q. diceret. ne putes q̄ hec nūc tantum deo placeant. olim p̄dicta sunt Decenter aūt angelus ñ virginem sed ioseph ꝓbiam. Inducit quasi in ꝓbia meditanti & expto. Et primo quidem virginem cognatam appellauerat. nunc aūt virginem cum ꝓbam mouet vt hoc etiam a ꝓba audiret. q. dū p̄mediteatur. vnde ad hꝰdem eorū que dicebam̄ iducit ysaiā vel magis deum. non enim dicit ut impleret q̄ dictū est ab ysaia. sed q̄ dictum est a domino p ysaiam.

¶ Iero sup ysaiam. Nō aūt p̄mittetur in ꝓphecia dabit dñs ipe vobis signū. nouū debet esse atq; mirabile. Si autem iuuencula vel puella iudei. volunt & non virgo peat. quale signum poterat appellari cum hoc nomen eratis sit nō integritatis. & reuera virgo hebraice becula appellaē que in presenti loco ñ scribit in prophecia. sed pro h verbo impositum est halma q̄ preter lxx. oēs adolescētulas trāstulerunt. Porro halma apud eos ambiguū est. dr enim adolescētula & abscondita. ergo halma non solum puella vel virgo. Sed virgo absconditas dr & secreta q̄ nūq̄z virorū patuit aspectibus si magna parentum diligentia custodita sit linguā quoq; punica que de hebreorū fontibus duxit. ꝓprie virgo balma appellaē & nro quoq; sermone alma dicitur sancta. oimq; pene linguarū verbis vtunē hebrei & quātuscunq; mea pugno memoria. nūq̄; me arbitror halma i mfire nupta legisse. Sed de ea que virgo ē ut ñ virgo solum ñ fit. sed i annis adolescentie. potest enim fieri vt virgo sit vetula. Ista autem virgo erat m annis puellaribus vel certe virgo non puella que adhuc viri nosse ñ posset. ¶ Leo. sup mat. Pro eo aūt q̄ euangelista matheus dicit. In vtero habebit ꝓphꝫa quia futura p̄dicit. signat qđ futurum sit & scripsit accipiet. Euangelista aūt quia non de futuro si de p̄terito narrat. hystoria; mutauit accipiet & posuit habebit Qui aē habet neq̄q̄; accepturus ē dicāt aūt. Ecce virgo in vtero habebit & piet filiū ¶ Leo in epla ad flām. Conceptus quippe est de spūsancto intra vtez virginis matris que ita illum salua virginitate cōcepit. ¶ Aug. in s. de nati. Qui enim dirupta corpum membra i alīs potuit remetiri grare tangendo. quātomagis in sua matre qđ inuenit integrum nō violauit nascendo Creuit em̄ in aꝰ ptu corporis magnitas podus q̄z decreuit. & virginitas ampliata ē potius q̄z fugata. ¶ Theodotus in sermone epheſim ꝓfīj. Quia vero totuꝰ purum hominē dicit qui natus ē dei. non dicēs ptum & qui ex vulua processit hominē ꝓpter a deo tuitum. dicat nūc quo natura būana p vuluā virginalē nata virginitatem vulue seruauit incorruptā. nullius em̄ hominis mater virgo pmansit. sed quia natus est carne deus vbum. custodit vginitatem. seipm̄ p hoc vbum esse ostēdens. Neq; em nr̄m verbū cū pierit corrūpit mentem. neq; deus vbum ptum eligens p̄mit virginitatem. Sequitur Et vocabunt nomē eius emanuel. ¶ Crs. in omel. Cōsuetudo quidem ē scripture res que contingunt pro noibus ponere. nihil ergo ē aliud qđ dr. Vocabunt nomē eius emanuel q̄z videbunt deum cum hominib. vnde non dicit. Vocabis sed vocabunt. ¶ Rabanꝰ. Primo quidem angeli psallentes sedo apli predicātes ad hec & sancti martires demū cuncti credentes. ¶ Iero sup ysaiā Septuaginta aūt & reliqui transtulerunt sicut vocabis pro quo hic scriptum est vocabunt quod i hebreo non habetur. verbum aūt caracbim q̄ omnes interpretati sunt vocabis potest intelligi & vocabit per qđ ipa. s. virgo que concipiet & piet xp̄m emanuel appellatura sit nomine. Qđ interpretat nobiscum deus ¶ Remig. Querendum aūt est quis interpretaꝰ sit hoc nomē ꝓpha aut euāgelista aut aliquis trāslator Sed sciendum quia ꝓpha non ē interpretatus. sancto aūt euangeliste quid necesse fuit interpretari cū sciret hebreo sermōe. forsan ꝙa hoc nomē obscurum erat apud hebreos idcirco dignū erat interpretatōe si magis credendū ē q̄ aliquis trāslatoꝝ sit interpretaꝰ ne hoc nomen haberetur obscurum apud latinos. Hoc demq; noīe due substantie diuinitatis. s. humanitatis in vna psona dñi nr̄i ihu xp̄i designant quia qui ante oia secula ineffabiliter genitꝰ ē a deo pr̄e idem ipe in fine temp̄ factus est emanuel. r nobiscū deus ex virgine mr̄e. Qz aūt dicit nobiscum deus.

posset intelligi hec mō nobiscum factus est id est pas sibilis mortalis & p ois nostri similis absq peccato siue quia substantiam nostre fragilitatis quā assūp sit substātie sue diuinitatis in vnitate psone glōrie ¶ Hiero. sup Esaiam. Sed sciendum q hebraī hec de Ezechia filio Achas pphetari arbitrant. q ipse regnāte capta sit Samaria qđ omnino pbari non potest. siquidem achas filius ioachim regnauit sup iudeam & ierusalē ānis. xvi. cui successit in regnū filius eius Ezechias annos nat⁹. xxiij. & regnauit sup iudeam & in hierusalem ānis. xxix. Quomodo g⁹ quā audit primo anno Achas pphetam de Ezechie concepcu dicit & natiuitate. cū eo tpe cum regnare cepat achas. tam nouē erēt ezechias ānor. nisi forte sextum ezechie regni annum quo capta est samaria infantiā eius appellari dicant non eratis. sed impīj qđ coactum erēt ac molestū & sinistus patet. Quidam de nīris esaiam pphetam duos filios habuisse cōtendūt Jasuph & emanuel Emanuel ó pphetissa vxoē sua esse generatū in ēplum dōi saluatoris hoc aūt fabulosum est ¶ Petrus Alfonsus. Nō em̄ scit q aliqs illius temporis emanuel sit vocatus. Sed obiciat Hebreus. Quo stare potent q hoc pter xp̄m dictum sit & manaz cum ab achas vsq ad manā multa centena annor. trāsierūt Sed licet ad achas loquereē pphēta nonsolum tm̄ ad eum vel de suo tpe dicta est pphetia Propter hoc em̄ dictū ē Audite domus dauid non audietis achas Item dabit dīs ipe vob sig⁹ addidit ipe. acsi diceret. nō alius ex quo potest intelligi ipm dīm signū esse futur. Qđ etiam pluraliter ait vobis & nō tibi mnuē non pter achas vel ad ipm solum hoc dictum fuisse ¶ Hiero sup esaiā. Est ergo sic intelligendum qđ dr ad achas Ille puer q nascetur ex virgie o dom⁹ dauid. nūc appellet emanuel id est nobiscum de⁹ qua a rebus ipsis pbabis a duobus regibus inimicis liberata deum te habere pītem Postea aē vocabit ihs. i. saluator eo q vnit sum genus hoim sit saluaturus non mirens ergo o domus dauid ad tā nouitatē si vgo deū parat qui tantam habeat potestatē vt multo post tpe nascitu rus de nunc liberet inuocatus ¶ Aug. contra faustū Quis aūt dementissimus diceret cū manichēo ve nus esse fidei de xp̄o sine teste nō credere. cū aplus dicat Quō crederēt ei quē nō audierunt. aut quō audiēt sine predicante vel aē non cōtemnerent neq fabulosa dicerent. que apli nūciabāt. demonstrabat hec a pphetis aī fuisse predicta. qa etsi attestabant miracula non defuissent qui magice potentie cuncta illa tribuerent. nisi talis eorum cogitatio conteste one pphetia vinceret. Magicis enim artibus longe antecēdi nascerē pphas sibi ostituere a quib⁹ p̄nūcia retur nemo vtiq diceret. Si etiā dixerimus homi genibi crede xp̄o qua deus est & respondent. vnde credo probata q autoritate pphar ostenderim⁹ fidē pphar ex hijs q vētura cernerūt euenisse cernunt Credo em̄ q eū nō latuerit quantas a regno hui⁹ se culi psecutiones prius ptulerit xp̄iana religio videat tunc ipos reges terre xp̄i impio subiugatos. oēsq gentes easdem seruientes que oia p pphas fuerunt

pdicta ¶ Hec ergo audiēs ó scripturā pphetica & cer nens in vniuersa terra ꝑpleta moueret ad fidem.

¶ Dolo. Non q⁹ errore euāgelista excludit dicens ut adiplēt qđ dictū ē a dño p pphā. pphā aūt alia est ex predestinatione dei. quā necessariū est euenire oībus modis vt sine nīro impleat arbitrio. vt illa ó q nō agimus. vnde dicit Ecce ad demonstrādū certi tudinem pphetie Alia ex pscia dei cui nīm admisceē arbitrium & cooperante gra consequmur premiū. vel ab ea iuste relicti tormentū Alia nō ex prescietia. sz ē quedā cōminatio more humano facta sicut illud ad huc. xl. dies & Ninive subuertet intelligendo nisi ninuite cōtingantur.

¶ Exurgens autem ioseph a somno fecit sic p̄cepat ei āgel⁹ dñi mi. Et accepit mariam cōiugem suam & non cognoscebat eam donec pepit filiū suum primogenitum. Et vocauit nomen eius ihesū

¶ Remigius Go adi tu redijt vita quo ingressa est mors. Per inobedientiam em̄ ade oīm ꝑdit sumus. per obediētiam ioseph oēs ad pristinum statū reparamus reuocant. In hijs verbis magna nobis virtus obedientie cōmendat. quibus dr Exurgens aūt ioseph a somno fecit sicut pcepat ei angelus dñi

¶ Mo. Non tm̄ quod precepit angelus fecit sz ec sicut precepit Quisq etiam adō moneē. soluat mo ras surgat a somno. faciat qđ iubetur. Et accepit mariam coniugem suam ¶ Cris. Non in domo ac cepit eā. nec em̄ adhuc dimiserat eā de domo sz de ani mo suo deposuerat eam & iterum animum suum eaz recepit ¶ Remigi. Vel accepit celebratis nupcijs vt coniunx vocaretur. non tamen vt concumberet quia sequitur Et non cognoscebat eam ¶ Hiero⁹. contra Heluidium Sed Heluidius supflua labore desudat cognoscendi verbum ad coitum magis q̄ ad scientiam esse referendum. quasi hoc quisq̄ ne gauerit & eas nepcias quas redargunt aliquando prudens quispiam potuerit suspicari deinde vult docere q donec siue vsq aduerbium certum temp⁹ significet. quo completo fiat aliquid quod vsq ad illud tempus non fiebat vt hic. Non cognoscebat eam donec pepit filium. Apparet inquit cognitā esse post partum. cuius cognitionem filij tm̄ generatio differebat. & ad hoc approbandum cōgerie de scpturis exempla q̄plurima. Ad quod respondemus & ignoscebat. & usq vel donec in scripturis dupli citer intelligenda. & de eo quidem qđ scriptum est co gnoscebat. ad coitum esse referēdum ipse differuit nullo dubitante quin ad sciendam sepe referatur. vt ibi remāsit puer ihesus i ierusalem & non cogno uerunt parentes eius Sic etiam donec scriptura sepe certū tempus sicut ipse differuit significat sepe infinitū ut est. Usq donec cōsenescatis ego sū nūqd p⁹q̄ illi cōsonuerit deus desistet. & saluator in euāge lio. ecce ego vobiscum sum vsq ad cōsūmatiōz seculi g⁹ p⁹ ꝑsūmationē secli a discipulis abscedet & aplus

Oportet illum regnare donec ponat inimicos sub pedibus eius. ¶Nūquid postq̄ illi sub pedibus eius fuerint regnare desistet? Intelligat ergo ea de quibus posset ambigi si non fuissent scripta signanter. Certa vero nre intelligētie derelinqui uxta qđ euāgelista illud indicat de quo scandalum poterat moueri. non eam cognitam esse a viro vsq; ad ptum vt multo magis intelligeremus. cognitam non fuisse p̄ ptum ¶Chrys. sup matth. De siquis dicat donec ille uixit nō est huic locut⁹. ¶Nūquid p hoc signatum quia p̄ morte ille locutus ē qđ fieri non potest. sic et ioseph ante ptum credibile fuit vt cognosceret eam. quia nōdum cognoscebat misterij dignitatem? Postq̄ vo cognouit quia facta est vnigeniti dei templum quo poterat hoc vsurpare? Sed sequētes ennomiū putant quia illi ausi fuit hoc dicere qđ et ioseph hoc facere ausus fuit sicut insanus nemīē reputat eē sanum. ¶Iero. ō helindiū. Ad silmam illud requiro cur se abstinuerit ioseph vsq; ad ptus diem respondebit vtiq; quia angelum audierat dicentem. Qđ in ea natū ē. ⁊c. Cui ergo somnio tantū credidit vt vxorem non auderet tangere hic postq̄ pastorem audierat magos videat miracula tāta cognouerat templum dei spūssancti sedem dñi sui matrē audebat attingere. ¶Chrys. sup matth. Potest etiam dici q̄ verbum cognoscendi hic accipiē pro agnitione. Dū em̄ non cognouit eā ante cuius fuerat dignitatem p⁹ q̄ pepit tūc cognouit eā ꝙa spēciosior et dignior fcā fuerat q̄ tc⁹ mō⁹ ꝙa quē tc⁹ mūdus capere ñ potuit in angusto cubiculo matris sui sola suscepit. ¶Hylarius. Vel aliter ꝓpter sanctissime marie glorificatiōem a ioseph cognosci non potuit donec pepit Dñm em̄ gle hūs i vtero quo cognoscē si mortali cū deo colloquentis glorificata est facies vt non posset intendere i eū filij israel. quāto magis maria agnosci vel intueri non poterat que dñm potentie in vtero habebat post partum autem a ioseph agnita inuenīē spectare facta non tactu libidinis. ¶Iero. sup matth. Ex hoc aūt q̄ dicit filium suū primogenitum ꝰdā puerilissime suspicantur et alios filios habuisse mariam dicentes primogenitum nō dici nisi qua hēant et fratres cum hic mos diuinar̄ scripturar̄ sit vt primogenitum non eum vocent quē fratres secunē si eum qui ꝓmus natus sit. ¶Iero ꝓtra helindium Alioqn si nō est primogenitus nisi quē secuntur et fratres tamdiu sacerdotibus primogenita non debentur quādiu et alia fuerint procreata. ¶Ysi. Vt primogenitus dr inter oīa electos p gr̄am. ꝓprie aūt vnigenitus dei p̄ris vel marie dicē. Sequitur Et vocauit nomen eius ihm die octauo quo fiebat circūcisio et nomē imponebatur. ¶Remig. Liquet autem hoc nomen fuisse notissimū sanctis p̄ribus et dei ꝓphetis maxīe illi qui dicebat. Deficit in salutare tuo anima mea et exultauit cor meū in salutari tuo Et illi qui dicebat. exultabo deo ihesu meo.

Octa. secundū. ¶Aug. i vi. de epiph. ¶Post miraculū virginei ptus quo verbū diuino nomine plenus saluo pudoris signo deum hominemq; pfudit inter obscuras cubiculi latebras et presepis angustias in quibus infirma maiestas mēbris tēeris ac fasciolis stabulabat dum pendet ad vbera et filium patrē. deus inuolumenta pannoꝝ repente nouū de celo remisit sydus effulsit et toti⁹ mundi dissipata caligine noctem conuertit in diem. ne dies celaretur in nocte. vnde euangelista dicit. Cum ergo natus esset ihs ⁊c. ¶Remig. In principio autem huius euangelice lectionis ena ponit psonam cum dicit. Cum ihs natus esset loci⁹ eū ait In bethlem iude tēpus eū addidit. In diebus hērodis regis. Et hec tria ad confirmationem nazarande rei ponuntur. ¶Iero. sup Matth. Putamus autem ab euāgelista primus editum sicut in hebraico legimus inde nō iude. quia ē enim aliarum gentium bethlem vt ad distinctiōem eius hic iude ponerēt. inde aūt idcirco scribitur. quia est et alia bethlem i iudea sicut legimus ibu filij marie ¶Ysi. Due em̄ bethlem sunt altera que ē i terra zabulon. altera que in terra iuda que prius vocata est effrata. ¶Aug. in li. de consen. euā. De ciuitate aūt bethlem matheus lucas q̄ consentiunt si quō et q̄ cā ad eā uenerint ioseph et maria. lucas exponit matth. ꝓmittit. Ecōera de magis ab oriēte venientibus lucas tacet. Matthe dicit. ¶Chrys. Si videamus qđ ad veritatem respicit q̄ euangelista tempus designat quo xp̄s nasciturus dicens. In diebus herodis regis. Qđ dicit vt ꝓphetia danielis impletā demōstraret que p⁹ lxx. septimanas ānox xp̄m nasciturum esse prędicit. ¶Nam ex illo tempe vsq; ad regnū herodis. lxx. septimanar̄ anni sunt cōputati vel ideo qa q̄diu iudaica gēs sub iudaicis regibus quātus peccatoribus tenebaē ꝓphe mittebāē ad rōme duum eius. ¶Nunc aūt qñ lex dei sub pēate regis impiq; tenebaē et iustitia dei sub dñatione romana premebaē nasciē xp̄s quia magna desperabilis infirmitas medicum artificiosiorem querebat ¶Rabanus Vel ideo regis alienigene mentiōem fecit vt impleretur ꝓphia que ait. Non auferē sceptrum de iuda nec dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. ¶Ambro sup lucam. Ferē autem q̄ ydumei latrones ascalonam ingressi antip̄m iter alios adduxerunt captuū. Is ergo ibutus misteriis iudeorum hyrcano iudee regi amicitia copulaē quē p se ad pōpeyū hircanus direxit et quia legationis fruct⁹ potitus est. p eam gr̄am ptem regni affectauit Occiso autem antipō filio⁹ eius herodes sub antbonio romanis consulibus iudeis regnare ceptus ē in quo claret herodes nulla affinitate generis iudeoꝝ regnū ꝺ̄ssse

¶ Cris. in ome. Dicit aũt herodis regis. digitarẽ aodens q; ↄ ali⁹ fuit herodes qui iobem mẽfeat. ¶ Cris. sup mat. Cũ g⁹ ĩ tempe natus eẽt ecce magi venũt hoc ẽ g̃festi ut nat⁹ est magnũ deũ oñden tes in p̃aulo hoie. ¶ Raba. Magi vo sunt q̃ de singulis rebꝰ philosophãt̃ sz fmo gmuis magos p maleficas acapite qui alr tamẽ habenẽ apud gẽem suã eo q; sint philosophi Chaldeos ↄ ad huⁱ artis scientiam r̃ges quoq; ↄ p̃ncipes eusdẽ gentis oĩa fa cunt. ↄ ipi p̃mũ ozũ dñi mallexẽũt. ¶ Aug. i s. d epipha. Hi aũt magi qo fuerũt nisi p̃mitie gentium Israelitice pastores. magi gentiles illi ꝑ quos ĩ gr̃ venit ẽ ad ãgulariẽ lapidem cucurrerũt. mani fe tactus est g⁹ ieus nõ doctis nec uultis p̃ualet nãq; impiꝰ i rusticitate pastoꝝ ↄ ipietas in sacrilegio magorũ verosq; sibi lapis ãgularis attribuit q̃pe qui venerat stulta elegẽ vt confunderet sapientes ↄ nõ vocaẽ iustos sz peccatores vt nullꝰ magnꝰ superbiẽt nullꝰ infirmꝰ dꝫperaret. ¶ Chrisa. Dꝫ aũt magi re gẽs fuerũt q̃ ↄ si ex ma muĩa obtulisse dicũẽ nõ ido nõ plures q̃z eres fuisse p̃bant sz vt p eos gentes que extrẽe nlq; noe nate sũt venẽe ad fidem p̃figu rarenẽ. Et tot fuerũt p̃ncipes q̃ plures duxerũt m comitatu suo. venerũt aũt nõ post annuz quia tũc inuenirẽ ĩ egipto nõ in p̃sepio sz tercia decima die. Ad ostẽdendũ aẽ vñ venirẽ diaẽ ab oriẽte. ¶ Re. Sciendum est aũt q; vana est de magis opinio q̃dam eñ dicũt eos fuisse Chaldeos chaldei eñ stellã p̃o colebãt ↄ ideo dixerũt q̃ nouum natum ꝺ⁹ eorũ de⁹ ostenderit: deum vez. natũ. Alij vo dicũt persas eos fuisse nõnulli dicũt illos de vlamis finibꝰ ẽre fuisse Alij vo dicũt illos fuisse nepotes balaaz qđ magis est credendũ balaã eñ inter cetera q̃ ꝓphetauit dixe re Orieẽ stella ex iacob Illi vo habentes hãc ꝓphetiam mox vt viderũt stellam nouam intellexerũt re gem natum ↄ venerũt. ¶ Hiero. Et sic hãc stellam fuerã vaticinio balaam nouerãt cuiꝰ erant successo res. Sed querẽdum est si chaldei vel Perse aut de vlamis finibꝰ terre fuerũt quomõ in tam breui spa cio ierosolimã venire potuerũt. ¶ Remi. Sed sciẽ dum est q̃ aliqui solent dicere q̃ puẽ qui tunc natꝰ est ĩ tam breui spatio tempis de vlamis finibꝰ terre eos ad se gaudere potuit. ¶ Chrisa. Vt nõ mirãdũ est ego mihi dico venisse in bethleem cum equos Arabicos ↄ dromedarios haberẽt q̃ sz se veloces ad iter. ¶ Cris. sup matth. Vt p bienniũ aũ xp̃i na tiuitatẽ p̃fecti sũt ↄ stella eos p̃cedebat ↄ neq; esca neq; potus defuit in penis eorum. ¶ Remigius. vt si fuerũt successores balaam reges istoꝝ nõ longe distant a terra promissionis. idcirco ĩ tã breui spatio temporis ierusalem venire potuerũt Sed tũc q̃ren dum est quaẽ euãgelista dicat eos ab oriẽte venisse Quod ideo est quia ab illa regione venerũt q̃ mon tanali pre iudeis posita ẽ Dulcre aũt ipi ab oriente venisse dicunẽ quia oñs qui ad dominũ veniunt ab ipo ↄ p ipsũ venũt. ipe eñ est oriẽs sm illud Ec ce vir oriẽs nomẽ eius. ¶ Cris. sup mat. Vel abo rientes venerũt vñ dies nascitur inde initium fidei p cessit quia fides lumen est animaꝝ. Ab oriente ergo venerunt sed ierosolimam. ¶ Remigius. Quãuis dñs ibi natꝰ nõ eẽt q̃ licz agnoscerẽt natiuitatis tẽpus. locum tamen nõ cognouerũt ierusalem eñ regia ciuitas est ↄ crediderũt q̃ talis puer nõ nisi in vrbe regia nasci debuisset siue ideo venire vt lo cũ natiuitatis certiꝰ discẽ posset Siue ideo venerũt vt adimplerẽt qđ scriptum ẽ. De sion exiuit lex ↄ verbum dñi de ierusalem. quia ibi primo annũciatꝰ ẽ xp̃us. Siue vt studio magoꝝ dãnarẽt pignora u deorum Venerunt ergo ierosolimã dicentes. vbi est q̃ natus est rex iudeoꝝ. ¶ Aug. i ser. de epiph. Cũ aũt multa nata atq; defuncti eẽnt reges iudeoꝝ. nũq̃ quenq̃z eoꝝ adorandum magi quesierunt quia nec quenq̃z eoꝝ de celo loquẽtem didicerunt. Non itaq; regi iudeoꝝ quales esse illic solebant. hunc tam ma gnum honorẽ longinq̃ eiusdem gene ab eodem regno prorsus exeranea a se deberi arbitrati sunt Ideo talem natum esse dixerunt. in quo adorando se sa lutem que sm deum ẽ consecuturos minime dubitarẽt Neq; enĩ etas erat talem cui adulatio humana ser uiret non de mẽbris purpura. nõ ĩ capite diadema fulgebat. nõ pompa famulantiũ. nõ terror exercitꝰ nõ gloriosoꝝ fama preliorũ. hos ad eũ viros ex rmo tis terris cum tanto voto supplicationis attraxerũt Jacebat in presepi puer extra regia exiguus corpe contemptibilis paupertate. Sed magnũ aliquid latebat in paruo q̃ illi homines primitie gentiũ nõ terra poterant. sed celo narrante didicerãt. Unde sequẽ Vidimus enim stellã eius in oriente. Annũciant ↄ interrogant. credunt ↄ querunt tanq̃z significantes eos qui ambulãt p fidem ↄ desiderãt spem. ¶ Ore. i omel. Sciendũ aũt q̃ proselitismo hereticꝰ q̃ nasci vnũquẽq; hoiez sub gestuum mbo stellaꝝ putãt hoc in admirationem sui erroris assumunt. q̃ nova stella exiit cum dominus in carne apparuit. cuius fuisse fatum eandem que apparuit stellam putant ¶ Aug. contra faustũ. Et fm faustum hic stella mouatur que pharmat geneſim vt recte Chaldeum hoc ma gis nũcupari possit q̃z euãgelium ¶ Greg. i omel. Sed absit a fidelium cordibus vt esse ã quo fatũ di cant ¶ Augustinus de ciui dei. Nam homines quãdo fatum audiunt. vsitata loquendi consuetudine non malignẽ mihi vim pcipiõis sideruz. quales ẽ quãdo quis nascitur siue cõcipitur. q̃ aliqui alienãt a dei voluntate. Et hi ab omnibus omnũ repellendi sũt qui qualucuq; deorũ volunt esse cultores. Aliqui vero stellas hanc putant habere potestatem traditã sibi a summa dei potestate qui magnum celo fatum inuriam. Un cuius velut splendidissima cura opis nanẽ scelera facẽda decerni qualia si aliqua terrẽa auctas decreuisse genere humano dicerẽtur fuerat euertenda ¶ Cris. sup mat. Si ergo aliquis adul ter ↄ homicida fiat p stellã. magna nẽ iniquitas illarũ stellaꝝ. magis aũt illius qui creauit stellas. nam cũ sit prescius futurorũ deus ex quo tanta iniquitas futura erat p stellas si nolunt emẽdare. ñ est bonus Si voluit ei dare ↄ nõ potuit. impotens est Si ei ad stelle est q̃ aut mali sumus. aut boni. ergo nec bo num nostrum laudandum est nec malum vituperandum. Quia nec in nobis ẽ voluntarius actus

De quid em̄ mali mā penam suscipiūt qđ non volū
tate sed necessitate cōmisi· Ipa deniq; mandata dei
ne peccent homines aut hortamenta ve faciāt bo
num: bona insipientiam destruūt Quis em̄ iubet ali
quem ne faciat malum qđ non potest declinare aut
ve faciat bonum ad qđ non potest puenire ¶ Greg.
vicen⁹· Insipientes vero sunt ⁊ irōnales oibus se
cundum fatū existentibus Exultat aūe ⁊ prouden
tiam dei cum pietate cum hīs ⁊ homo organum so
lum inuenitur supm circularis motus· Ad hoc em̄
moueri ad opationes aiunt non solum ptes corpis
⁊ aīe excogitationes ⁊ vniuersaliter qui hoc dicunt
⁊ ea q̄ in nobis sunt ⁊ pungentus naturā destruūt
⁊ nihil aliud ē hoc q̄ omnia euertere· vbi etiam de
reliquo erit libez arbitriū: libez em̄ oportz esse qđ
ē in nobis· ¶ Aug· i v· de ci· dei· Nō vsq; quaq; aē
absurde dici potest ad solas corpum differencias af
flatus quosdam valere spereos sicut solaribus ac:
cessibus ⁊ decessibus· videmus anni tempa variari
⁊ lunaribus incrementis atq; decrementis augeri ⁊
minui quedam genera rez sicut conchas ⁊ mirabi
les estus occeani· nō aūt animi voluntates positū
bus siderū subdi· q; si dicant stelle signare ista po:
cius q̄s facere quid ē qđ nūq; dicere poterunt cur ī
vita gemmoz ī actionibus in euentibo in professiōi
bus actibus honorib⁹ ceterisq; rebus ad humanā vi
tam pīnētib⁹ atq; ī ipa morte plerūq; sit tanta di:
uersitas vt sibi ores sint multi extranei q̄s ipi iter se
gemini p exiguū tempis interuallum in nascendo se
parant in conceptu aūt p vnum concubitum vno etā
momento seminatur· Qđ ergo conanē efficere de iter
uallo exigui tempis qđ inter se gemī dum nascerēē
habuerunt nō em̄ valet quāta inuenīē ī geminoz
voluntatibus actibus moribz casibusq; diuersitas· q̄
dam vero nō astroz constitutionē s; oīm pnexionē
seriemq; cāz quā dei sūmi tribuūt voluntati ⁊ pīati
fatū nomine appellant· Siquis ergo res humanas
fato tribuit quia ipam ibi dei voluntatem vel po:
testatem fati nomīe appellat sententiā teneat linguā
corrigat qm̄ fati nomē solet a loquentibo poni in fide
rum constitutione· vnde voluntatem dei fati voca:
bulo non nūcupamus nisi forte vt fatum a fando· i·
loquēdo dictum mollig am⁹· scriptum em̄ est· semel
locutus ē deus duo hec audiui ꝛc· vnde non ē multū
cum eis de verbi controuersia laborādum atq; certā
dum· ¶ Aug· ex ra faustum· Si autem sub fato ste
larum nullius homīs genesim potimus vt liber ar
bitrium voluntatis ab omni necessitatis vinculo vi
dicemus quātominus illius tempalem generationē
sub astroz conditione credimus factam qui ē vnūs
soz eternus creatoz ⁊ dns· Itaq; illa stella quā vi
derunt magi xp̄o hm carnem nato non ad decretum
dñabatur s; ad testimoniū famulabat· Proinde nō
ex illis erat stellis que ab initio creature in ordi
nem suorum ordinem sub creatoris lege custodiunt s; nouā
virginis ptu nouū sydus apparuit qđ misterii of:
ficij sui ipi magi etiam querentibus xp̄m cum anee
facies preiret exhibuit· donec eos vsq; ad ipm locū
vbi deus verbum infans erat pēndo pduceret· q̄
aūt astrologi ita constituerunt nascendum hominē
facta sub stellis ve aliquā stellarum homīe aliquo na
to circuitus sui ordinem reliquisse ⁊ ad eum qui na
tus est prexisse asseruerēt· sortem quippe nascētis
astrozum ordini colligari arbitrantur non astrozum
ordinē ad hōis nati diem posse mutari· Quapropē
si stella illa ex hīs erat que in celo pagunt ordines
suos quō poterat discernere q̄ xp̄s acturus erat·
que nato xp̄o iussa est relinquere qđ agebat· Si aē
vē probabilius credetur ad demonstrandum xp̄m
que non erat exorta est· non ideo xp̄s natus ē quia
illa extitit s; illa extitit· qa xp̄s natus est· vnde si dici
oporteret non stellam xp̄o s; xp̄m stelle fatum fuisse
diceremus· ipe quippe illi non illa huic nascendi ar:
tulit causam· ¶ Cris· in omel· Non est etiā h̄ astro
nomie opus a stellis scire eos qui nascunē sed ab
hera natuitatis futura predicere· Nōn aūt temp⁹
natuitatis non cognouerunt vt hinc sūmentes mi
dium a stellarū motu futura cognoscerēt s; econtra
Dicunt ergo vidimus stellam eius ¶ Ysi· i· pri·
quia hanc creauit ad ostensionem sui ¶ Aug· i ser·
de epiph· Pastoribus angeli magis stella xp̄m ōnō
strat ubiq; loquitur lingua celoz quia lingua cel
lauerat p̄phārum celos angeli habitant ⁊ sydera
exornant· ubiq; ergo celi enarrant gliam dei ¶
¶ Greg· Et rationabiliter iudeis tamq; ratiōe vti
bus rationale aīal· i· angelus predicare debuit gē
tiles vero quia ratione vti nesciebant ad cognoscen
dum dīm non p vocem s; p signa pducuntur quia ⁊
illis p̄phie tamq; fidelibus ⁊ istis signa tamq; infide
libus data sunt· Eisdem aūt gentilibus xp̄m cū per
fecte esset etatis apli predicant· eumq; pullū ⁊ nec
dum p humani oris officium loquentem stella gen:
tibus denūciat· quia mirā rationis ordo ponebat ut
loquētem iam dīm loquētes nobis predicatores ⁊
nec dū loquētem elementa muta p̄dicarēt ¶ Aug· i
sermone de epiph· Ipse etiam xp̄s ē expectatio gen
cium de quibus quondam beatissimo p̄ri abrahe in
numerabilis fuerat promissa successio non carnis
semine s; fidei fecunditate generanda· ⁊ ideo stellaz
multitudini compata vt ab omni genarum p̄re non
terrena sed celestis progenies speraret· Ad creden
dum ergo promisse posteritatis heredes ī fidelibus
dsignari ortu noui sideris excitanē vt in quo celum
ē ad bibitum in testimoniū celi famuletur obsequiū
¶ Cris· i omel· Cūm aūt non celestium vna stellaz
hec fuit· manifestū est nulla em̄ alia stellarū hac via
incedit· hec em̄ ab ortu in meridiem ferebatur Ita
em̄ palestina ad p̄hidem iacet· Secundo ⁊ a tempe
hoc est videre· non em̄ in nocte apparet tantum sed ī
media die qđ non ē virtutis stelle sed nec etiam lune
Tercio ab eo qđ apparebat ⁊ occultabatur· rursus
cum em̄ intrauerunt ierosolimam occuluit seipaz
Deinde vbi herodem reliquerūt seipam monstrauit·
neq; p̄prium quendam gressum habebat· sed cū op
tebat ire magos ibat· qñ autem stare oportebat sta
bat sicut ⁊ de columna nubis erat in deserto· Neq;
etiam sursum manens ptum virginis demonstrabat
sed deorsum descendens hoc faciebat qđ non ē stelle
motus s; virtutis cuiusdā racionalis· vñ uidē hec
stella ve⁹ inuisibilis fuisse ī celē apparēnā formata

¶ Remig. Nonnulli dicunt hanc stellam fuisse spiritum sanctum vt ipse qui postea sup baptizatum dominū descendit in specie columbe in specie stelle apparuit magis. Alij dicūt fuisse angelum. vt ipse qui apparuit pastoribus apparuerit etiā magis. ¶ Glo. Eqē in oriēte vidit virū in oriēte stella orta sit. an ipsi ibi positi nata & occidente; viderint ambiguū est. Potuit em̄ nasci in oriente & eos in iherusalē producere ¶ Aug. in ser. de epiph. Sed dicturus es a quibus audierūt qd talis scilicet stella xp̄m natū significaret. ꝓfecto ab angelis aliqua monitōe reuelatōis. Aperta sortilegis. ab angelis bonis an malis? xp̄m quidem & angeli mali hoc est demones filium dei esse confessi sūt. Sed cur nō & a bonis audierint. qm̄ in xp̄o adorando salus eoꝝ iā querebat. non iniquitas damnabat. Poterant ergo illis & angeli dicere. Stella quam vidistis. xp̄i ē. ite adorate illum vbi natus ē & simul indicate qualis quātus qd natus sit. ¶ Leo papa in ser. de epiph. Vel ꝑter illā stelle speciē q̄ corporeum mutauit obtutum fulgentior veritatis radius eoꝝ corda ꝑdocuit. Et hoc quidem ad illuminationē fidei ꝓficiebat. ¶ Aug. in li. de questi. noui & vete. testa. Vel iudeoꝝ natū regem intellexerunt cum stella indice temporalis rex soleat designari illo. em̄ magi Chaldei non maluolentia astroꝝ cursum sed rex curiositate speculabāt. sicut em̄ dat intelligi traditionem Balaam sequebant. qui dixit Orietur stella ex iacob Vnde videntes stellam extra ordinem mūdi. hāc esse meditexerūt. quā Balaam futuram indicem regis iudeoꝝ ꝓnūciauerat ¶ Leo papa in ser. de epi. Poterunt illis credita & meditata sufficere vt corpuli intuitu nō inquirerēt. qō plenissimo visu mētes ipse exerūt sed diligētia sagaces officij vsq ad videndum puerum perseuerant. nostri tempora hominibus seruabat vt sicut omnibus nobis profuit qd p̄ resurrectionē dñi vestigia vulnera in carne ei⁹ thome apti explorauit manu. ita ad nr̄az validitatē ꝓficeret q̄ in infantia ipi⁹ magoꝝ ꝓbaret aspectus. Vnde dicunt Venimus adorare eū. Cris. sup mat. Sed nūqd nesciebāt. quam iherusalem regnabat Herodes. nūquid nō intelligebāt quia quicūq rege veniente alterū regē p̄nūciat. aut adorat. puniturꝰ i sanguine. Sed dum ꝑsiderabāt regē futurū non timebant p̄sentem. adhuc non iuderant xp̄m. iam paterant mori ꝓ eo. O bēi magi q̄ an ꝑspectū crudelissimi rēges p̄ sq̄ xp̄z ꝑgnoscēt xp̄i facti sē ꝑfessores.

¶ Audiens aūt herodes rex turbat̄ est & omnis ierosolima cuz illo. Et congregans omnes p̄ncipes sacerdotuz & scribas populi scisciteabatur ab eis ubi xp̄us nascereꝰ At illi dixerūt ei. In bethleez iude. Sic em̄ scriptū est ꝑ ꝓphetam. Et tu bethleem terra iuda nequaq̄ minima es in p̄ncipib⁹ iuda. ecce em̄ exiet dux q̄ regat populū meū israhel.

¶ Aug. in ser. de epi. Sicut magi desiderāt redemptorem. ita Herodes timet successorē vnde sequit Audiens aūt Herodes rex turbatus ē. ¶ Glo. Rex dicit vt ex collatione eius qui quentur hic intelligatur extraneus. ¶ Cris. sup matheum Et ideo turbat audiēs regem natū iudeis ex genere iudeoꝝ tū esset ipse genere Idumeus ne regno reuoluto iterum ad iudeos ipse a iudeis expelleret & semen eius post ipsius ꝑcideret a regno Semptimoni subiecta ē. sicut em̄ grandis potestas maioꝝ rami arboꝝ in excelso positaq̄ etiā si leuis aura flauerit mouētur. sic & sublimes hoīes etiam leuis nūcij fama conturbat. humiles aūt sicut i conualle plerūq̄ in trāquillitate consistunt ¶ Aug. in ser. de epiph. qd aūt erit tribunal iudicantis. qñ fugibos reges cuna faciebat terrē infantis. Pertimeant reges ad p̄sis dexterā iam sedentem. quē rex impi⁹ timuit adhuc matris vbera lactentem ¶ Leo papa in ser. de epi. Superfluo eam̄ herodes timore turbatus non capit xp̄m regio tua. nec mūdi dñs potestatus tue sceptri ē q̄rens⁹ angustijs quē i iudea regnare nō vis ubiq̄ rēgnat ¶ Glo. Vt nō solū ꝑ se timuit sz ꝓter irā romanoꝝ. decreuerāt em̄ romani. ne quis rex vt deus sine eoꝝ consilio diceret. ¶ Greg. in omel. Celi aūt rege nato rex terre turbatus ē. qa nimirū terrēa altitudo ꝑfundit cū celsitudo celestis apparuit. ¶ Leo papa in ser. de epi. Herodes etiā diaboli plena gentē⁹ sic tunc fuit incentor. ita nūc q̄ē i desessus imitator. Crucias em̄ vocatione gentium & q̄diana potestatis sue destructione torquet. ¶ Cris. sup ma. Merito ergo zelo ꝓno turbat̄ & sui regni successorē timebat. Herodes terrenū diabolus aūt celestē. Ecce aē & iudaicus ꝓpls turbabat̄. q̄ magis de auditu isto gaudere debuerat. qa rex iudeoꝝ surgere dicebat̄. sz turbabant̄. qua de aduētu uisti nō poterāt gaudere inq̄. Aut certe turbebant̄. ne forte iratus iudaico regi genus eius uexaret. Unde sequit Et oīs ierosolima cū illo. ¶ Glo. Volēs illi fauere quē timebat. populus em̄ plus iusto eis fauet quos crudeles fustinet. Sequit Et congregās oēs pnn. sa. & scri. po. Ubi nota diligentiā inq̄rēdi. vt si iuenire. facias qd postea se velle ostendit. sin aūt excusatus sit romāis. ¶ Remig. Scribe aūt dicti sunt. nō em̄ ab offic⁹ scribendi sz potiꝰ ab interpretatione scripturaz. erāt em̄ legis doctores. Sequē. Sciscitabat̄ ab ab eis vbi xp̄s nasceret. Dic aūt attendendū ē. qa non dixit. vbi xp̄s natꝰ est sz vbi nasceret. Callide em̄ interrogauit eos. ut posset agnoscere si de rege nato letarēt. xp̄z aūt ipz vocat. qa nouerat inungi regē iudeoꝝ ¶ Cris. sup ma. vt qd aē interrogat herodes. q̄ nō credebat scripturis. aut si credebat qūo sperabat posse interficere illū quē regē eē futurū dicebāt. sz diabol⁹ istigabat. q̄ credebat q̄ scripture nō mentiunt̄. sic fiūt oēs pctores q̄ bipm qd̄ cdūe ꝓficere cōē nō permittūt. q̄ n. credūt. vitas ē vt⁹ q̄ n pē eē occisa qd aē n credūt. exeeca⁹ ē timid. si. n. ꝓficere crederēt sic vuerēt. q. p⁹ modicū trāsitū de hoc mūdo. nō. q. i eternū mānsuri. sequit Ac illi dix. i bet. mū ¶ Leo papa in ser. de epi. magi qdē humano sensu significatū sibi regis ortū existimauerūt in ciuitate regia eē q̄rendū. sz q̄ murum suscepat formā & non iudicare venerat seo sedicari beclem pelegit natiuitatem ierosolimā passioi

¶ Theodo
romam elegi
orbis terrā
peratoris po
fecit. Omnia
gnosceretur
paupcula eleg
fit pecunijs
omel. Dene
q̄ppe dom⁹ p
Ego sum pan
sup math. Cu
prefinit a deo
facti sunt nō p
steriozum eius
seo etiam ꝓphe
iungūe Sic e
Et tu bedleh
ve ab eis dict
sus q̄dā mō po
iudei de ignor
frata illi ver
¶ Cris. sup
dentes inter
scriptum erat
meam israel
integram ꝓp
quia non era
culi erant in
mach. Est aūt
uda uel effra
galplea sita
tatum iuda
israel qui fm
ante secula &
bus eternitat
deum ¶ Glo
tacuerunt. ali
ciam ve dictu
vt herodi ali
pzo eo qd di
herodi ignor
q̄ ꝓphā dixe
dere putaten
dixerunt. ¶
tes ostendere
ex dignitate
gna es iter c
¶ Remig.
dcaris inter
nūma quia e
israel. Dux a
git & gubna
ꝓphie nō. n.
ostendens q
tionē de loco
Non em̄ exi
Neq̄ etiam
in babilonia
qō dicit. neq

¶ Theodorus in sermo de epi. Si enim maximam romam elegisset ciuitatem potentia ciuiū mutatiōz orbis terarum factam putarent. si filius fuisset imperatoris potestati vilitatem asscriberent. sed quid fecit? Omnia egena & uilia elegit vt diuinitas cognosceretur orbem transformasse terrarum ꝓterea pauperculā elegit matrem pauperiorem patriam egēs fit pecunijs & hoc tibi exponit presepe. ¶ Greg. in omel. Bene etiam in bethlehem nascitur. Bethlehem ꝙppe dom⁹ panis interpretatur. Ipe nāq; est qui ait. Ego sum panis viuus qui de celo descendit. ¶ Crisp. sup matth. Cum aūt debuisset celare misteriū regis prefinita a deo maxime i cōspectu alienigene regis facti sunt nō predicatores ogum dei sz proditores misteriorum eius & non solum manifestant misterium. sed etiam ꝓphēticum protulerunt exemplum. vñ subiungit. Sic em scriptum est p ꝓpheram. s. micheam. Et tu bethlehē terra iuda. ⁊c. ¶ Glo. Hoc sic pōit vt ab eis dictum est qui vsi non verba veritatē sensus q̄dā mō ponūt. ¶ Remig. Unde hic reprehendūt iudei de ignorancia quia ꝓphā dicit tu bethlehem ephrata illi vero dixerunt. tu bethlehem terra iuda.

¶ Crisp. sup matth. Sed adhuc ipam ꝓphiam prodentes interfidendoz puulos facti sunt cā. Sic enim scriptum erat. Ex te em exiet rex qui pascat ꝓplm meum israel & dies eius a diebus seculi. Si ergo integram ꝓphiam protulissent: considerans herodes quia non erat rex terrenus cuius dies a diebus seculi erant: in em furorem nō exarsisset. ¶ Iero. sup matth. Est aūt sensus ꝓphie talis. tu bethlehem terra iuda uel ephrate q̄d ideo dr. quia est alia bethlehem in galylea sita q̄uis sit paruus vicus inter milia ciuitatum iuda tam ex te nascetur xp̄s qui erit dñator israel qui sm carnem de dauid ē de me tam natus ē ante secula & ideo dr. Egressus eius ab initio a diebus eternitatis qua in principio verbum erat apd deum. ¶ Glo. Sed hoc vlamam vt dictum est iudei tacuerunt. alia vero mutauerunt. vel ꝓter ignoraciam vt dictum est vel ad maiorem manifestationem vt herodi alienigene intellectum ꝓphie aperiret. vñ pro eo q̄d dixit ephrata q̄d erat nom ātiquū & forte herodi ignotum dixerunt terra iuda. Pro eo autez q̄ ꝓphā dixerat mima es i milibus iuda volēs ostendere puritatem eius quātum ad populi multitudinē dixerunt. Nequaq; mima es in prin. iuda. Volentes ostendere magnitudinem dignitatis: puenientē ex dignitate principis nascitur quasi dicerēt. magna es inter ciuitates ex quibus principes prodierūt. ¶ Remig. Vel talis est sensus. Quāuis mima videaris inter vrbes principatum habentes tū non es mima quia ex te exiet dux qui regat populum meū israel. Dux aūt iste xp̄s est qui populum fidelem regit & gubnat. ¶ Crisp. i omel. Intende aūt ciuitudinē ꝓphie. nō. n. dixit q̄d i bethlehē erit sz d bethlehē exiet ostendens q̄ ibi solum nasceret. Quo aūt habet ratione de zorobabel hec dicta esse vt quidam dicunt. Non em exiet eius fuit a principio ex diebus secli. Nec etiam ex bethlehem exiuit cum non in iudea sz in babilonia natus sit. Est etiam ad hoc testimoniū q̄d dicit. nequaq; mima es quia ex te exiet. nullo. n. ali⁹ illustrē fecit villā in qua nasceret q̄ xp̄s. Post natiuitatem em a finibus orbis terarum veniunt visuri presepe & tugurij locum. Non autem dixit exiet filius dei sz dux qui pascet populum meū israel. Oportebat em in principio condescendere vt nō scandalizarent & que ad salutem hoim ptinebant p dicare vt magis inducerent. Qui autem dicit. Qui regat populum meum israel. Israhel hic dicit eos qui crediderunt ex iudeis. Si aūt non oēs xp̄s rexit eorum ē accusatio. De genubus aūt interim tacuit ne scandalisaret iudeos. vide aūt mirabile dispensationem. Judei em & magi simul semuicē docēt. iudei a magis audiunt q̄ xp̄m i orientis regiōe stella predicabat magi a iudeis q̄ ꝓphete antiquit⁹ eū annūciauerunt vt geminato testimonio confirmati ardenciori fide expeterāt quē & stelle caritas & ꝓphie manifestat auctoritas. ¶ Aug. i hmōe de epiph. Portabat em stella que magos pduxit ad locū vbi erat cum matre virgine deus infans & ad ipam eos perducere ciuitatez. Sed cū subtraxit se nec eis passus apparuit donec d ciuitate i qua xp̄s nasceret & ipi iudei dicerent. In bethlehē iude. Similes facti fabris arche noe qui alijs vbi quadrēt prestiterunt & ipi diluuio pieri sibi lapidibz miliarijs q̄ alijs uā ostēdunt nec ambulare poterunt. ¶ Audierunt & abierunt inquisitores dixerunt & remanserūt doctores nūc quoq; iudei simile aliquid nobis exhibere nō desinūt nōnullis em paganoz qui eis de scripturis testimonia clara pferimus vt nouerint xp̄m ante passionem tū suspectum forte a xp̄ianis ista ꝓficta esse malunt credere odiabus iudeoz & sicut tunc magi fecerunt iudeos dimittunt inaniter lectitare ipi pergunt fideliter adorare.

¶ Tunc herodes clā uocatis magis diligēter didicit ab eis tēpus stelle q̄ apparuit eis. Et mittēs eos in bethlehē dixit. Ite & inquirite diligēter de puero. Et cū inueneritis renunciate mihi. ut et ego ueniens adorē eū. Qui cū audissent regem abierunt.

¶ Crisp. sup matth. Postq; audiuit herodes responsum duplia mā credibile. primū q̄a a sacerdotibus fuerat dictum. Deinde quia exē plo ꝓphetico fuerat cōprobatum non tamen ad deuotiōem flectitur nascentis regis sed ad malitiam interfectionis eius p dolum. vidit em quia non potuerat magos nec blandimentis flectere nec minis terrere nec auro corrūpere vt cōsentirent i interfectiōe regis futuri ideo illos de pe cogitauit. vnde dr. tūc herodes clam. vocatis magis. Occulte aūt vocauit eos ne non viderent iudei quos habebant suspectos ne forte quasi regem sue gentis amantes proderent cōsilium eius. Diligenter didicit ab eis tempus stelle. ¶ Remig. Idcirco diligenter quia callidus erat & timebat ne non reuerterentur ad eū vt tunc scirēt q̄d agere pueros occidēre. ¶ Aug. i 6. d epi. Ferme aūt biēnio ante visa est stella mirantibus quid esset. Sed tūc intelligitur indicatum eis cuius esset stella que iamdiu videbatur quādo natus est qui per illam

significaē. Sed postq̄ xp̄o nāto reuelatū est magis venerūt ab oriēte .xij. die adorauīt eum quē aī paucos dies natū fuisse didicerūt ¶ Crys. in hom. Dū ante multū temp⁹ hec stella apuit quoniā mltū temp⁹ in itinere erant magi ꝓficiscturi vt potissim natus esset xp̄o assisterent eum in fascib⁹ adorātes vt mirabilios apareret. ¶ Glosa. Scōm alios vero a die natiuitatis xp̄i credit stella cursum apuisse & p actū offitio cū noua esset desijt esse. Ait em̄ fulgentius puē natus nouā stellaz fabricauit. Cognitio aūt loco & tempe psonā pueri vult non ignorare vñ dic. Ite & inērogate diligenter de pueo illud p̄ceperat qđ ablq; p̄cepto erāt facturi. ¶ Crys. in hom. Nō aūt dixit. Inērogate de rege. sz de pueo neq; em̄ pīcipatus nomie eum vocari sustinebat. ¶ Crys. sup matheū. Ergo vt ad hoc eos induceret deuotionez pmittebat & p eam gladiū acuebat. & malignam cordis sui humilitatis colore ꝺpingebat talis est ꝓsuetudo olim malignox q̄ꝺo aliquem in occulto grauius ledere volūt. humiliare illū & amicitias fingūt. vnde dicit Et cū inueneritis renūciate mihi. vt & ego veniens adorē eū ¶ Greg. in omel. Adorare eū se velle fingit. ut quasi hūc si mucrone posset extinguat. Sed quid Qui cū audissent regē abierunt ¶ Remigi⁹ Audierunt magi Herodē vt quererēt dīm sz non vt ad eū reuerterēt. significat. n. bonos auditores qui bona que audiunt a malis predicatoribus faciūt sz tamē opa illox imitarē.

Et ecce stella q̄ viderāt in oriente antecedebat eos usq; dum veniens staret supra vbi erat puer.

¶ Crys. sup mat. Ex hoc loco ostenditē. qa eū stella deduxisset magos ꝓpe ierusalem abscondita est ab eis vt relicti a stella cogerēt in ierusalē interrogare de xp̄o simul & manifestare ꝓpter duo. Primo ad cōfusionem iudeox. qua gentiles stelle tantūmō ministe pfirmati xp̄m p alienas puntias requirebāt. Et iudei ab infancia ꝓphetas legētes de xp̄o. & in suis finibus natū nō susceperūt. deinꝺ ut interrogati sacerdotes. vnde nasci xp̄us. ad p̄iudiciū suū respōderēt de bethleem. qa q̄ herodem docuerāt de xp̄o. ipsi ignorabant de illo. Et ideo post interrogationē & responsionem habitā subdit. Et ecce stella q̄ viderant in oriente. antecedebat eos vt considerātes obsequium stelle regis intelligerēt dignitatē ¶ Aug⁹. in ser. de epiph. Et vt xp̄o plenum ꝛoderet obsequiū tempestatis gradū. donec magos ꝺducēt ad puex. Obsequiū ꝓbuit. nō ipsū adduxit supplices oñdit hospitiū radi abat ꝺpitio luie. & tecta natis pfudit. sicq; discessit Nō sequit Vt q̄ꝺum veniēs staret supra. vbi erat puer ¶ Crys. sup matth. Quid aūt mix. si sole ustrice oriturō stella mōstrabat diuina. Sciebat em̄ supra capue pueri. quasi dicēs. hic ē vt qua loquēdo mōstrare nō poterat. stando demōstraret ¶ Glo. Nec aē aparet q̄ stella in aere posita erat & domui in qua puer erat. mltū vicia aūter em̄ domū nō discreuissz ¶ Ambr. sup lucā Nec aūt stella via ē. & via xp̄s. qa sm incarnatiōis misteriū xp̄s ē stella. ipe em̄ ē stella splendida & matutina. vnꝺ ubi herodes ē. nō ꝓficiscitur vbi aūt xp̄s. rursum videt & via mōstrat ¶ Remigius. Vel stella significat gr̄am dei herodes diabolū Qui aūt p peccatū se diabolo subdit mox gr̄az perdit. Qđ si p penitentiā recesserit. mox gr̄am inueit que nō dimittit donec ꝺducat ad domū pueri. i. ec clesiam ¶ Glo. Vel stella ē illuminatio fidei que ad christum ducit. quā dum diuerunt ad iudeos magi amittunt. qua dū a malis ꝓficiū querūt verā illuminationē ꝓdunt.

Videntes aūt stellam gauisi sūt gaudio magno ualde. Et intrantes domū inuenerūt puerum cum maria matre eius & procidentes adorauerūt eum. Et aptis thesauris suis obtulerūt ei. munera. aurum. thus & mirram.

¶ Glosa. Postq̄ premisit stelle obsequium subiungit euangelista magorum gaudium dicens Videntes aūt stellam gauisi sūt gaudio magno valde ¶ Remigius Et sciendū q̄ nō satis fuit dicere euangeliste. gauisi sunt sed addidit gaudio magno & valde. ¶ Crys. sup mat. Gauisi ergo sunt. quia spes eorum nō erat decepta. sz ampliꝰ cōfirmata. q̄ tāti itineris nō sine cā susceperūt laborem ¶ Glo. Gaudio gaudet qui ꝓpter deum gaudet. qā ē vex gaudiū. Addidit aūt & magno quia de magno gaudebāt ¶ Crys. sēma. p misteriū. u. stelle intelligebāt qm̄ dignitas cūc nati regis excedebat mēsuram oīm mundialium regum. Addidit etiā valde. ¶ Remi. Quia voluit ostēdere q̄ magis gaudēt boies de rebꝰ ꝓditis & inuētis q̄ semp possessis. subdit autem. Et intrātes domū inuenerūt puerum ¶ Leo papa. i ser. de epiph. Quātacuq; puē. aliene opis indiguū fandi impotentem. & nulla ab humane infantie generalitate discretum. quia sicut fidelia erāt testimonia. que in eo maiestatem inuisibilis diuinitatis ostēderēt. ita probatissimū debebat esse. sempiternam illā essentiā filij dei verā suscepisse homis naturam cum maria matre eius ¶ Crys. sup mat. Nō diademate coronata aut i lecto aureo recumbente. sz vix tunicam habente vnam. nō ad ornamentum corporis. sz ad tegumentū nuditatis. qualem hīre potuit carpentarij vxor peregre cōstituta. Si ergo regē terrenū querentes venissent. magis fuissent cōfusi q̄z gauisi. qui a tanti itineris laborem sine cā suscepissent. Huc aūt quia celestē regez querebāt. vsi nihil regale videbant. i eo in solius stelle testimonio contenti. gaudebant oculi eox contemptibilē puex aspicere. quia spūs i corde eox terribilem eū mōstrabat Vnde procidentes adorauerūt eum. vident em̄ boiez & agnoscunt deū. ¶ Rabanus Nunc autem mutatum est. q̄ abierat ioseph ne aliqua male suspitionis occasio daretur gentib. ¶ Glo. Cui licet nobilem suē gentis in domos offerendis signat Arabs enim auro thure & diuersis generibꝰ aromatū abūdāt. in aliquid misteriꝰ inuenibꝰ demōstrare volebāt Vnde sequitur. Aptis thesauris suis obtulerunt ei munera aurum thus & mirram. ¶ Gregorius.

¶ Greg. Aurum qui ppe regi congruit ebus uero in dei sacrificium ponebatur. mirra aũt mortuorum corpa ydunt. ¶ Aug. in smo. de epiph. Aurum ergo soluitur quasi regi magno ebus immolatur vt deo mirra prebetur tanq pro salute oim moriturorũ. ¶ Hec aũt eesi ẽue non intelligebãt magi sm quale misteriũ ista gerebant vel qo significaret vnuqq munus eorum nihil contrarium ẽ. gra em que illos hic omnia facere hortabaẽ ipa ordinauerat vniuersa. ¶ Remig. Et sciendum qd isti nõ singuli singula obtulerũt. sz singuli erãt singuli eum suis muneribus regem deum et hoiem predicauerunt. ¶ Cris. in omel. Verecundẽ ergo marcion et paulus samosetanus qui nolunt videre que magi viderunt qui ecclie sunt progenitores deum in carne adorãtes qm em in carne erat fascie monstrant et presepe. Qm aũt nõ vt purum hoiem adorant sz vt deum demonstrãt dona que deo offerre decens erat. Confundantur et iudei videntes se pauores a magis et negt post illos venire studeant. ¶ Greg. Potest et in bis aliud intelligi. auro namq sapia designatur salomõe teste qui ait thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. thure qõ deo mendice virtus oõis exprimitur sm illud. Dirigaẽ oõ mea sicut incẽsum in ospectu tuo. Per mirram vero carnis mortificatio figuraẽ. Nato ergo regi aurum offerimus si in cõspectu ei sapie lumie splendemus ebus offerimus si pfectus studia deo redolere valeamus. mirram offerimus si carnis vicia per abstinenciam mortificamus. ¶ Glo. Tres aũt viri qui offerunt signãt gentes de tribus partibus mundi venientes thesauros aperiunt dum fidẽ cordis p confessionem ostendunt. ¶ Bene aũt in domo docentes ne thesaur bone conscientie iactãdo perdamus. Offerunt tria munera hoc ẽ fidem sancte trinitatis vel aptis thesaurus scripturaꝝ hystoricũ moralem et allegoricum sensum offerunt vel logicã phisicam et ethycam dum illa fidei seruire faciunt.

¶ Et responso accepto in somnis ne redirent ad herodem. Per aliaz viã reuersi sunt in regionem suam.

¶ Aug. in smo. de epi. Herodes impius facẽ ee timore crudelis voluit defuiẽ sed qõ posset capere ei qui ipius fraudes venerat apparuiẽ: vt impius fraus eluderetur. Sequiẽ. Et responso accepto. ãe. ¶ Hiero. Qui em munera obtulerunt dño consequẽ. responsum accipiunt. responsum aũt nõ p angelum fieri dr vt mentor ioseph priuilegium demonstrareẽ. ¶ Glo. fit autem hic responsio p ipm deum quia nullus alius viã reuertendi instituit mi ille qui dicit. Ego sum vi. non tm loquiẽ puer ad eos ne diuinitas ante temp reueletur et vt vera humanitas habeaẽ. Dicat aũt Et responso accepto Sicut em moyses tacitus clamabat. sic isti per affectũ interrogabant quid dña iuberet voluntas. Dicit aũt Per aliam viaz reuersi sunt in regionem suam. ¶ Hiero. Quia infidelitati mi scendi nõ erãt iudeoꝝ. ¶ Cris. in omel. Intuere et magoꝝ fidem qualiter nõ scãdalizati sunt in somnis dicẽtes. Si magn ẽ puer hic que necessitas fuge est et occulte recessionis. hoc enim ẽ vere fidei non querere cãs eorum que vere pcipiunt sed suadenti solum ab eis. ¶ Cris. sup matth. Si aũt magi xpm .q. terrenum regem quesissent inuenientes eum apud regem ipm mansissent. Nunc aũt adorauerũt et reuersi sunt. Cum aũt reuersi fuissent manserunt colentes deum magis qz ante et predicantes multos erudierunt. Et demq cum thomas uisset in pdictã illam. aduncti sunt ei et baptismate facti sunt aduitores pdicatõis ipi. ¶ Hiero. Magnũ vo nob aliqd magi inuiẽ qm in regionem suam p aliam viam reuertiẽ regio qppe nra paradisus ẽ ad quã ihu pgnito redire p uiã qua ueniebant. a regione etem nra sumus pbiendo et in obediendo visibilia sequẽdo abũ vetitum gustando discessimus sz ad eãdẽ necesse est vt flẽdo obediendo visibilia contemnẽdo atq appetitũ carnis refrenando redeamus. ¶ Cris. sup matth. Nec etiã erat possibile vt quia ab herode ad xpm venissent redirent ad herodem. Qui em relicto xpo ad dyabolum transierunt p pectatum. frequenter ad penitentiam reuertuntur ad xpm. Qui non fuit in innocẽcia dum nescit quid ẽ malum facile decipit. Sed cũ experti fuerit malum qd inuenit et recordatus bonum quod pdidit compunctus redit ad eum. qui autem relicto dyabolo venit ad xpm difficile redit ad dyabolum quia dum gaudet in bonis que inuenit et recordatur mala que euasit difficile redit ad malum.

¶ Qui cũ recessissent ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egiptũ Et esto ibi usq dicam tibi futurum ẽ emm vt herodes quaerat puerum ad pdendũ eum Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et recessit in egiptum. et erat ibi usq ad obitũ herodis vt ad impleretur quod dictũ est a domino p prophetam dicentem Ex egypto vocaui filium meum.

¶ Rabanus. Die pmittente matheo die purificationis in qua ogebat primogenitum offerri in templo et agnũ vel p turture aut columbas. Et quãius timerent herodem tamẽ in fine sunt quasi transgredi legem quin ad templum puerum deferrẽt. Cui eaq rumor de puero iã magee dilatam mitteretur ãgelus qui in egypto faciat puerum trãsportari vñ dic ecce Angel dñi apparuit in somnis ioseph. ãe ¶ Remig. Per hoc qd semp angelus in somnis ioseph apparuisse dr mistice designatur. quia illi qui a curis terrenis et seculo negocijs recedunt pfrui ãgelica visione merentur. Dicat ergo a. Surge et accipe puerum et matrem eius. ¶ Oplanus. Cum desponsatam uisto significabat eã coniugẽ nũcupauit Sed post partum mr emm ibu ostendit vt quẽadmodũ uisto ioseph deputareẽ maria in virginitate pugem. ita venerabilis eius ostenderet in ibu matris virginitas. ¶ Cris. sup matth. Non autem dicit accipe matrem et puerum eius sed econtrario quia nõ prior matrem

puer natus est·sed ꝓter puerū mater ꝑparata est
Sequē ⁊ fuge i egiptum Rūo aūt filius dei ante
hominē fugiet aut quis liceret de inimicis · si ⁊ ipse
inimicos suos amet Et primū quidem oportet ut re
gulam humāe nature quā suscepit·obseruet ⁊·i hac
ꝑte quia humāe nature ⁊ puerilitati conuenit fugē
potestatem inimātem Deinde ut ceteri xp̄iani cū ne
cessitas ꝑsecutionis aduenerit· fugere nō erube
scant· Sed quare i egiptū? recordatus ē eī dñs q̄
nō in finem irascit̄· quāta mala fecerit sup egiptum
ideo mittat filium suū i eam·⁊ dat illi magne recōci
liationis signum ut decem plagas egipti una medi
cina sanaret·ut populus qui ante erat ꝑsecutor po
puli primogēitu·custos fieret filij unigenit·ut quia
illi violenter dominati sunt·isti cum deuotione seru
rent·ut iam nō irent ad mare rubrū demergendi ·
sed vocarent̄ ad aquas baptismatis unificandi ·
¶ Aug·in ser·de epi·Audi etiam magni misteriū sa
cramēcū·moyses aliquādo i egipto phdis claudat
diem illuc xp̄s aduenies·sedentib in tenebris reddi
dit lucem fugit·ut illuminaret·nō fugit·ut lateret
Sequit Et esto ibi usq̄dū dicam tibi· futurū ē eī
ut herodes puerū querat ad p̄dendū eū·putabat eī
infelix tirannus saluatoris aduentu· regali se solio
detrudendū·ꝙ nō ita est·nō ad hoc venerat xp̄s ut
alienā gloriā imaderet sed ut suā donaret· Sequē
Qui ꝙsurgēs accepit puerū ⁊ matrē eius nocte·⁊
secessit in egiptum ¶ Hilari· Saliez idolis plenā
Jam eī post iudeoꝝ imꝑcationē iudeā relinquens
ignotāu seculo colendus iferē ¶ Hiero·Quādo igit̄
tollit puerū ⁊ matrem eius ut in egiptum erāt̄ noc
te tollit ⁊ i tenebris·Quādo vo reuertit̄ i iudeā
nec nox nec tenebre ponunt̄ i euāgelio ¶ Cris·sup
matth·Dis eī ꝑsecutionis angustia·nox ē· refrige
rium aūt dies ¶ Raba· Vel qua luce uera recedē
te lucis ipi⁹ oppressores i tenebris remānerūt·ipa vo
redeunte illuminant̄· ¶ Cris·i ome· Vide aūt statim
ipso nato tirannū insanire·⁊ q̄ mater cuꝫ puero ad
exteram eam effugat̄ regionē·ut si cui impiēs alicui
spiritali regi deseruire· videans tribulari·nō ēbe
ris sed oia viriliter feras·hoc habēs exemplum·
¶ Beda Quod enim dominus a pentho sublatus
ē in egiptum·significat electos sepius malorū impe
tuositate suis effugandos ex sedibus uel etiā exilio dam
nandos Siquidem ipse qui suis erat p̄cepturus·
cum vos persecuti fuerint i vnā ciuitatem effugite
in aliam·primus fecit q̄ p̄cepit·fugiendo hominē
quasi homo i terra·quē stella Magis paulomte ado
randum monstrauit ex celo· ¶ Remig· Q̄ autē
dñs in egiptum iturus esse predixerat Esaias· cū
ait·Ecce dñs ascendit sup nubem leuem ⁊ ingredi
etur egiptum ⁊ disperdet simulacra egipti· ¶ Re:
migi⁹·Consuetudo aūt fuit istius euangeliste oīa
que dixit confirmare·⁊ hoc ideo quia iudeis scribe
bat·ideoq̄ subiungit·ut adimpleret̄ q̄d dictum est a
domino ꝑ ꝓphetam dicentem·Ex egipto vocaui filiū
meū ¶ Hiero·de optimo genere interpretandi Hoc
loco·interpres non habet Sed in Osee prophetia
iuxta hebraicam scribitur veritatem· quia puer is
rael Et dilexi eum Ex egipto vocaui filium meū

Pro quo·lxx·transtulerunt· Quia parūulus ē is
rahel ⁊ dilexi eum ex egipto vocaui filium meum·
¶ Hieronim⁹·sup Osee Hoc autez testimonio vtē
euangelista q̄ hec ei⁹dē referūtur ad xp̄m Nouī
dum enī q̄ in hoc ꝓpha ⁊ in alijs ita de aduentu xp̄i
⁊ de uocatione gentium p̄nuntiat̄ ut radix historie pe
mitus non deseratur· ¶ Cris in lucinelia· Est etiam
ꝓphetie lex multa mistotēs dici de alijs· Cōpleri aūt
in alijs sicut de simeone ⁊ leui dictum est dimittā eos
in iacob ⁊ dispēgam in israhel·qđ non in eis ·sed in
nepotibus completum est q̄d ⁊ hic aparet xp̄us enī
natura dei filius est ⁊ sic in eo vere ꝓphetia cōplet̄
¶ Hieronim⁹ · Possumus aūt ⁊ hūc locū aliē ꝑsola
re ⁊ in ducem⁹ testimoniū ex numeris ·De⁹ ex egip
to vocauit eum gloria eius sicut vnicornis · ¶ He
migius · Per ioseph artem designat̄ ordo predica
torum per mariam sacra scriptura p puerum nos
tra saluatoris p persecutionē herodis persecutio q̄
passa est ecclesia in hierosolimis· Per fugā ioseph
in egiptum transitus predicatorum ad gentes in
fideles · Egiptus enī tenebre interpretat̄ per tem
pus aūt quo fuit in egipto spatiū temporis ab ascensi
one domini usq̄ ad uenetum antixp̄i per obicum be
rodis extendo mundie in cordibus.

¶ Tunc herodes vi
dens quoniam illusus
esset a Magis iratus
est valde. Et mittens
occidit omnes pueros
qui erant in Bethleē
⁊ in ommibus finibus
eius a bimatu et infra
secundū tempꝰ quod
exquisierat a Magis.

¶ Cris sup matheum Postq̄ puerulus ihesus
magos suo impio sibi
gauie nō potestate cor
poris sed gratia spiri
tus irascebatur hero
des q: quos ipse sedens
in throno regni suadē
puerulus placuit in pre
nou potuit his ihesus
sepio iacens denide con
temnētes eum magi ad
iderūt causas doloris
Unde dicitur tunc he
rodes videns quoniam
illusus essee a magis
iratus est valde· Ira
enim regum ira magna ⁊ in extinguibilis est quaꝫ
regni zelus accendit sed quid fecit·Mittens occidit
omnes pueros sicut enim bestia vulnerata quicqđ
oculis eius occurrit quasi autorem sui vulneris di
laniat sic ⁊ ille delusus a magis iram suam super p
uerulos diffundebat · Dicebant enī cogitans in furo
re·Certe magi puerum inuenerunt quez ignaturū
dicebāt·Nā rex regni zelo repletus dū oīa tiet om
nia suspicatur· Ideo ergo misit ⁊ interfecit omnes
puerulos ut vnū inuenire in ommibus · ¶ Augusti⁹
in sermone de epiph · Et dum insequitur xp̄m regi
nostro coeuū ꝑuerauit exercitū stolis uictricib cam
didatum · ¶ Aug. in simone de innocentib⁹· Ecce
ꝓphanus hostis beatis puerulis nūq̄ tantū ꝓdesse po
tuisset obsequio quantū ꝓfuit odio· Nam q̄tū gra
eos inigras habundauit tantū grā benedictionis efful
sit · ¶ Idem·in simone de epi·O paruuli beati ille de
vestra corona dubitat in passione ꝑ christo qui etiā
paruulis baptismum prodesse nonexistimat christi

¶ Tunc impletum est quod dictum est p Hieremiam prophetā dicentem. Vox in rama audita est. ploratus & vlulatus multus Rachel filios suos. & noluit consolari qa n sunt.

¶ Quia euangelista hoc tempore ipleuit audi torem crudelem occasionem. ¶ Chrys. i omelia. Mauram. rursus mitigationem apponit ostendens q hec n facta sunt deo nequeunte prohibē atq ignorante. sed per prophetam predicēte. vnde dicit. tūc impletū est ¶ Hiero. sup Jeremiā Hoc Jeremie testimoniū Matheus nō sm hebraicā veritatem nec uxta. lxx protulit. Ex quo p spicuū ē Euāgelistas & aplos non meerptationem alicuius secutos sed tamq Hebreos qd legebant hebraice sua sm hoīb expssisse.

¶ Defuncto autem herode ecce apparuit angelus domini in somnis Joseph in egipto dicens. Surge & acci/

¶ Iero. sup matth. Qd aūt dr in Rama. non puto m̄ loci nomē esse qd est uxta Gabaa sc Rama. excelsum interpretatur. vt sit sensus. vox in excelso audita est. ideo longe lateq dispersa. ¶ Chrs. sup ma. Vel qm de morte innocēcium mirebaē. ideo i excelso audiebatur. sm illud. Vox paupis penetrat nubes. Qx aūt dicit ploratus. Fletus puulox ostendit. Qx aūt dicit vlulatus. matrum significat lamentum. in puulis aūt mors faciebat finez doloris. In matrib autem semp p memoriā repabatur. & ideo dicit vlulatus multus rachel plorans filios suos. ¶ Jeron. de rachel natus est Beniamin. in cuius tribu nō est Bethleem. Quenitur ergo quo rachel filios iude. i. filios bethleem quasi suos ploret. Respondebimus hoc uiter. quia sepulta sit uxta Bethleem in effrata & ex corpusculi hospicio mris nomē accepit. Siue qm Juda & beniamin due tribus iunde erāt. Et Herodes cepat non solum in bethleem interfici pueros. sed & in omnib finibus eius. Per occasionem bethleem itel ligimus multos etiā beniamin fuisse cesos ¶ Aug. de questi. no. & ve. testamēt. Vel qua filij benjamin qui ad rachel ptinent olim a reliquis tribubus exti ncti sunt. & in ptu & in futuro erasi. Tunc ergo rachel cepit filios suos plangere. quādo filios soro nos sue in tali causa vidit occisos ve eterne vite he redes existerent. Cui eī aliquid aduersum euenerit ex felicitate alteri. ifausta sita mfe lugz. ¶ Remig Assumpsit aūt sanctus euangelista ad exaggerādaz magnitudinem luctus. ut diceret etiam rachelē mor tuam plorasse filios suos. & noluit consolari. quia non sunt. ¶ Iero. Et sm hoc duplicem intelligen cīā siue q eos i eēnū mortuos existiaret siue q se o solari nollet de hīs qs scuit eē victuros ut sit sens noluit ꝓsolari q n sūt. i noluit ꝓsolari de hīs qō n esset ¶ Aglar. Non em nō erant hij qui mortui puta bāt. in eternitatis em profectum p martiū gliam efferebāt. Cōsolatio aūt rei amissa erat prestāda n audentie. ¶ Aglarius sup matth. Rachel ecclie tipum pretulit diu sterilis nunc fecunde biuus plo ratus. ex filīs nō idarco quia pemptos dolebat. au dieur. sed quia ab hīs perimebātur quos filios reti nere voluisset. ¶ Rabanus Vel significat ecclesiam quidem plorare sanctox de hoc seculo ablationem sed nō ita velle se ꝓsolari ve qui seculum morte vicerūt rursus ad secli certamina secū redeant tollerāda quia non sunt vlera reuocandi i mūdum. ¶ Chlo. Vt non vult consolari in ptu quia non sunt sc omnē spem & consolationem ad eternam transmittit vitā ¶ Raban. Dene aūt rachel que ouis vel videns dr. Ecclesiam figurat cuius tota intentio ve deum contemplē imaginat. Et ipa est ouis centesima quā pastor in humeris reportat.

¶ Ex ecclesiastica hystoria. Cum pro sacrilegio qō Herodes i salnatorem cōmiserat & scelere qd mique vox eius pegerat vltio eu3 dina purgaret i morte corp eius vt ioseph

te puerū & matrem eius & vade in terrā israel defuncti sūt em q̄rebāt aiam pueri

refert mozbo mutauit diuersus ita ve diceret a vatibus non mozbi corpis hec sz ome vitio mis ee supplicia ipe alii furoze iā plen nobiī ozes & pmarios ex oē iudea ad se colligi & recludi iubet i carcere. mādās statim ve spīm exhalasset omnes interfici ve ei obitum oīs iudea defleret inuita Paulo aūt antq̄ nuntiū spm redderet Antipatrū filium suū iugulat post duos pueros quos ante necauerat. scilicz Alexādrū & Aristobolum Alios ignē herodis filip qui digna supplicia scelere q̄ in bethleem erga pueros gesserat & p mitiozis saluatoris exactus ē. ab euāgelista dcīt nāt cū dicat. Defuncto aūt herode.

¶ Hero. Oula pter ignozantiā hīs storie labuntur in errorem putantes eundem esse herodem a quo in passione dās irrīt. & qui nunc mozt⁹ est referē ergo herodes ille qui cum Pilato postea amicitias fecit. huius herodis filius ē frater Archelai quē Tiberius Cesar Lugdunum relegauit. fratrēq; eius herodem successozē regni fecit. Primo ergo herode defuncto. Ecce apparuit angel dñi i somnis ioseph in egipto dicēs. Surge & accipe puez & matrē eius ¶ Dominus i celesti ierarchia Vide qm & ipe ibi sup celestibus essēcijs exīs. ad id q̄ sm nos ē imutabiliter vemēs nō refugit ao se ordinatā & assumptam humanā ordinationē. sz obediēs subdit dei prīs p angelos dispositionibus. & p medios ipos annūciatur ioseph a pre disposita hlī ad egiptum recessio & iterū ad iudeam ex egipto trāsductio. ¶ Chrys. Video em quia ioseph ad misteriū Oanie erat electus Eunte em illo in egiptum & redeunte quis misteriū ei tante necessitatis impleret. nisi desponsata fuisset Nam i prima quidem fuge Oana puez nutriebat & ioseph conseruabat Reuersa aūt puer & matrem nutriebat. & ioseph cubabat Sequē. et vade i terrā Israel Quasi medicus em descendit in egiptum ut curaret eam languētem erroribus. nō vt remaneret i ea Reuersionis aūt nō assignat cuz subditur Defuncti sūt em qui querebāt aiam pueri ¶ Hie. Ex hoc loco intelligimus nonsolū herodem sedetā sacerdotes & scribas eo tempe necem dñi fuisse meditatos ¶ Remigius. Sed si multa fugrūt quo i tā breui spacio extincti sunt. quia vt dictū est. herode mozt⁹ occisi sunt oīs maiozes qui i custodia tenebantur ¶ Chrys. sup matth. Nō dicē consilio factum esse qa senserūt herodi vt inquireret puez & occideret. qa sepeū ē Turbatus ē Herodes & ois ierosolima cum illo ¶ Remig. Aut certe locutus ē euā gelista p spēm tropi qm multa ponūt p vno In hoc aūt q̄ dicit anima pueri. destruūtur hereticī qui dixerūt xp̄m nō sumpsisse aiam. sz loco aie būisse diuinitatem ¶ Beda i omel Q̄d aūt occisus p dño pueris herodes nō longe post obijt & ioseph dñm cum mre ad terram israel reduxit. significat oīa psecutiones que ptra ecclias erāt mouēde. psecutoz⁹ morte vindicandas. & pacem ecclie denuo reddendam & sanctos q̄ latuerāt ad sua loca reuersuros. Vel qō defuncto herode redit ad terrā israel ihs denūciat q̄ enoch & helia predicando utpote sopita modernine inundis flāmā fidem veritatis accipiente.

¶ Qui surgens accepit puerū & matrez eius & venit in terrā israel audiens autem q̄ archelaus regnaret in iudea p herode patre suo. timuit illo ire & admonitus in somnis secessit in partes Galilee & veniens habitauit in ciuitate q̄ vocatur Nazareth ut adimpleret quod dictum est per ꝓphetas q̄m nazarez vocabit.

¶ Colo. Angelice admonitoīm ioseph nō inobediens fuit Vnde sequit Qui surgens accepit puez & matrē eius & venit i terram israel. Nō em determinauerat. angelus in q̄ loco terre israel vel dubitante ioseph iterum reuertat & frequēti notificatione angeli certior reddat. Vnde sequit Audiens aūt q̄ archelaus regnaret i iudea p herode pre suo timuit illo ire ¶ Ex historia Josephi Habuit siquidem Herodes vxores .ix. ex quaz .vij. nūerosā suscepit sobolē. p: gemitus eius Antipater ex dosidē Alexander & Aristobolus ex Oarinne. Archelaus ex Oathaca Samaritide Herodes Antipas qui postea Tetrarcha fuit & Philippus ex Cleopatra ierosolimitide Trachonitē primū ab herode interfectis & post mortem eius occasione testamenti patris Archelao gubernationē regni vsurpante & cā de successione regni ad Cesarē Augustū delata tandē de consilio Senat⁹ omnē herodis monarchiam distribuit medietatem scilicet Iudee & iudeam tradens Archelao sub noīe Tetrarchie. polliceq̄ se facturū eum regē. si se dignū prebuisset Mediam vero partem in duas secuit tetrarchias. sescissitq; Galilea in ptem herodis tetrarche Iturea vero & Trachonitidis regio Philippo Factus est g⁹ post herodem defunctum Archelaus quasi Dūarch⁹ q̄ oīm genus hic regnū appellat ¶ Aug. de concor. euā. Sed sic aliqs queret. quo sicut Lucas narrat ibant parentes e⁹ p oīs anos penitentie i ierusalem Si archelai timore ibi phibebāt accedere Hoc dissoluere non ē difficile. fieri em poterat vt p diē festū in tantam ingentem turbam latenter ascenderēt mox reuersuri. cū tamen alīs diebus habitare metuerēt vt nec solemnitate pretermissa esset irreligiosi nec in continua mansione pspicui. Iste q̄ intellectus pz vt q̄ lucas dicat p omnes annos eos ascendere soliitos in ierusalem Tunc accipiamus factū. cū iam non metueret Archelaus. qui sm historiā ioseph solū ix. annis regnauit Sequē Et admōit⁹ i somnis secessit i pres galilee. sz forte hīc q̄s piā moueatur cū matheus dixerit ideo timuisse ioseph cū puero redire in iudeā. qa cū pre suo herode archelaus filius regnabat quo potuit ire i galileā vbi alius filius eius

Herodes Tetrarcha erat. ut Lucas testatur. Quam vo ipse si tempora quibꝫ puero timebat. quæ Lucas cōmemorauit. q̄ usq; adeo mutata erāt vt in ipa Judea non Rex esset Archelaus. sed preses Pilatꝰ. ¶ Col. sed tūc q̄re quare non timuit Joseph in galileam ire cum. & ibi Archelaꝰ regnaret sed melius potuit latere cū puero in Nazaret q̄ in ierusalē vbi erat capt regni & assiduꝰ Archelaus. ¶ Chr. i omē Et eciam q̄ illā natiuitatis mutauit res obumbratur Impetus enim omnis erat aduersus Herodem et fines eius Deus igit̄ Joseph in nazareth & piculum fugiens & in patriā rediēs Unde sequit. et venit̄ habitauit in ciuitate q̄ vocat̄ Nazareth. ¶ Aug. de con. euā. Forte & hoc mouet. quo dicat Matheꝰ ꝓterea cū puero Jhesu parentes eius isse in Galileam quia metu Archelai in ierusalem ire noluerunt cum ꝓterea magis isse Galileam videatur quia ciuitas eorum erat Nazareth Galilee sicut Lucas non tacuit Sed intelligendū est ubi angelꝰ in somnis in Egipto dixit ad Joseph vade in terram Israhel sic intellectū primo esse a ioseph vt putaret reditus esse pergere in Judeam. ipsa enim primitꝰ intelligi potuit ēa Israhel. Postq̄ vero comperit ibi regnare Archelaum noluit obicere se periculo cū posset terra Israhel etiam Galilea intelligi q̄ & ipsa populus Israhel incolebat Quumquam possit & aliter solui quia potuit videri parentib⁹ Christi non eē habitādū ibi cū puero nisi in ierusalem. vbi erat templum dñi & illuc mittent nisi archelai presencia terrerent. Non aūt diuinitus inhibēt in iudea vt ierusalem habitare. vt de archelao q̄ timebant contemnere. Sed in terra israel in qua etiam vt dictū ē. poterat intelligi galilea. ¶ Milanꝰ. Verum typica conseruata est. ioseph em aptoꝫ tenet speciem quibꝫ Christus circūferendus est credituꝰ Hij tamq̄ herode mortuo. i populo eius in passione dñi deperdito iudeis predicare sunt missi. Missi em erāt ad oues perditas domus israel. Sed manente hereditario infidelitatis dominatu metuūt & recedunt ꝑ visū ad monita spūssancti donum in gentibus contemplātes ad eas conferunt xp̄m. ¶ Rabanus. Vel hec vltra tempa ecclesie designat. q̄n plurimis iudeoꝝ ad p̄dicationē enoch & helie conuersis ceteris ad instimātū Antixp̄i contra fidem pugnabunt. ps igitur iudee in qua regnabat archelaus antichristi sequaces ostē dit Nazareth autem galilee quo transferetur xp̄s ꝓtem eiusdem gentis que fidem ē suscepēa designat Unde galilea transmigratio. Nazaret aūt flos virtutum interp̄tat̄ quia ecclesia quo ardencius a terrenis ad celestia transmigrat. eo magis virentium floze & germine abundat. ¶ Col. Huic aūt ꝓphete testimonium adiungit dicens Vt impleretur quod dictum ē ꝑ ꝓphas. q̄m Nazareus vocabit̄. ¶ Iero. Si sicum de scripturis posuisset exemplum nuquā diceret. quod dictum ē ꝑ ꝓphetas. sed simplicit̄ q̄d dictum est ꝑ ꝓpheram. Nunc aūt pluraliter ꝓphas vocans. ondit se nō vba de scripturis sumpsisse sm sensū Nazareus interp̄tat̄ sanctus Sāctū aūt dñm futurum omnis scriptura cōmemorat. Possumus & aliter dicere q̄ etiam eisdem verbis mixta hebraicam virtutem in Esaia scripm sit. Exiet virga de radice iesse & nazareus de radice consurget.

¶ Chr. i omē. Aut forte legerūt & aliquos ꝓphas ita dicentes qui nō sunt nobis canonizati sicut Nathan & Esdra. Et quoniā hoc ꝓphetatū erat manifestat philippus dicens ad nathanaelem quē scripsit moyses in lege inuenimꝰ ihm a nazareth. Unde etiā prius Christiani nazarei vocabātur. Sed apud antiochiam mutatū ē hoc nomē. & dicti sunt christiāi ¶ Aug. de qo. euāgelista. Hec aūt omnia q̄ sunt a narratione magorū & deinceps lucas tacet hoc p inde cognoscendum q̄ deinceps ad cetera valeat. sic vnūquemq; euāgelistaꝝ contexere narrationē suam vt tamq̄ nihil p̄termittentis series digesta videatur tacitus em̄ que non vult dicere. sic ea que vult dicē illis que dicebat adiungit. vt ipa continuo sequi videanē. Sed cum alter dicit ea q̄e alter tacuit diligenter ordo consideratus indicat locum vbi ea posuerit a quo pretermissa sunt transire.

¶ Capitulum tercium.

In diebus autez illis venit Johannes baptista predicans in deserto Judee & dicens. Penitenciam agite appropinquat enim regnum celorum. Hic est enim qui dictus est p ysaiam prophetā dicentem. Vox clamantis in deserto parate uiam domini rectas facite semitas eius.

¶ Chr. sup matth. Sol appropiās anteq̄ appeat mittit radios suos & facit albescere orientem ut precedens aurora aduentum diei demonstret. Sic dominus natus in mūdo anteq̄ apparerat p doctrinam spūs sui fulgore transmisso illumīauit iohannem ut precedēs ille aduentum enūciet saluatoris. & ideo pꝰ os tū xp̄i enarratū doctrinā aꝰ enarrāns cum gelista & bapꝰ in quo testioꝰ būit de p̄cursoē & baptista premittit dicens. In diebus aūt illis venit iohes baptista p̄dicans in deserto. ¶ Remig. Hijs autem verbis beati iohannis non solū tempus & locum & personā sed etiam officium & studiū demonstrat. Tempꝰ generale demonstrat cum dicit. In diebus aūt illis.

¶ Aug. de qo. euāge. Hoc aūt tempus lucas per terrenas potestates exp̄ssit cū dixit. Anno. xv. Et intelligere debemus mathеum cū diceret. In diebus illis. In multo longiori spacio accipi voluisse. Nox em̄ vt nazarene regressum de egipto xp̄m. q̄ vtiq; tempe puericie vel infancie factum est vt posset stare q̄ lucas de illo cum. xij. esset annoꝝ narrauit cōtinuo intulit. In diebus aūt illis nō vtiq; puericie tantum illius dies minuās. sed omneꝫ dies ab eius natiuitate vsq; quo predicare cepit iohannes.

¶ Remig. Personam ostendit cum dicit. Venit iohannes. i. manifestauit se qui tamdiu prius latuerat ¶ Chr. i omē. Sed quare necessariū fuit vt iohes xp̄m p̄dicāret. Primo quidem vt hinc Christi dignitatem discas. q̄ sicut pater ita & ipse prophetas habet sm illud zacharie.

Ecce puer ꝓphēta altissimi vocabēris. Deinde vt nullam causam inuerecundis iudeis relinquat quod ꝑ ipē demonstrat dicēs venit Johēs. neq; mādūcās neq; bibens. ꝑ dicūt demoniū habet. Venit filiꝰ hominis mādūcās ꝑ bibens. ꝑ dicūt Ecce homo edax Sed ꝑ aliter necessariū erat ab alio prius dici que de xp̄o erāt ꝑ non ab ipō. alias iudei quid dixissēt qui post testimoniū iohis diuerūt. Tu testimoniū phibes de ipō. testimoniū tuū nō ē verū ¶ Remi. Officiū subiūgit cū dicit baptista ¶ Glo. in q̄ domini viam prepaue mīs enim baptizari hoīes ꝓfitescrēt baptismū xp̄i abhorrerēt ¶ Re. Studiū oñdit. cū ait p̄dicās ¶ Rabanꝰ Quia etā xp̄s predicaturꝰ erat Postq̄ enī visum fuit idoneum tempus scili cet circa. xx. ex. annos maiꝑs predicationē suā viaz dñi prepauit ¶ Remig. Locum subiungit dicens. In deserto iudee ¶ Maximus Vbi ad predicationē eius nec insolens turba p̄strepere. nec infidelis auditor rediret. Sed hȳ enī audire possent qui predicationem cura omnium culeus expeterēt ¶ Ieo suꝑ Ysaiam Vel in hoc considerādum est q̄ salutare dei ꝑ gloria dñi nō predicaē in ierusalem. s; i solicitudine ecclesie ꝑ i deserta gentiū multitudine ¶ Hila. Vel etiam ad uxorem venit deserti dei frequentatione ñ populi vt predicationis locus eoꝝ quib; predicatō erat omissa sollicitudinē testaret ¶ Glo. Vel ꝯpice deserum significat vitam a mūdi illecebris segregatam que penitentiā optat ¶ Aug. i li. de pen. Nisi aūt penitear aliquē vite veteris. nouā non potest inchoare ¶ Hila. Et ideo penitentiam regno celoz; appropinquāte ꝓnūciat. ꝑ quā ē redit ab erroꝛe recursa a crimine. Et post viaꝝ pudorem professio desinēdi dicens. Penitentiā agite ¶ Crys. sup matth. Vbi manifestat in ipō principio. quia benigni regis ē nūcius. nō enī peccatoꝛib; inimas mendebat. sed indulgentiā peccatoꝝ ꝓmittebat solēt reges nato sibi filio indulgētiam in regno suo donare. s; ante trāsmittunt acerbissimos exactores. Deus autē nato sibi filio volens donare indulgētiam. peccatoꝝ premisit quasi exactorē exigentem ꝑ dicentem. Penitentiam agite Q exactio que ñ facit pauperes. sed diuites reddit Nam cum quis debitum iustitie sue reddiderit deo nichil prestat. sed sibi lucrum sue salutis acquirit Penitentia enim cor emundat. sensus illuminat ꝑ ad susceptionem christi prepat humana precordia. Vnde subiungit Appropinquabit enim regnum celorum ¶ Iero. Prius baptista Johannes regnum celorum predicat ut precursor domini hoc honorē priuilegio ¶ Crys. i omelia Ideoq; qđ nūq̄ audierat neq; etam a ꝓphetis celos ꝑ regni qđ ibi ē ꝓdicat. ꝑ nichil de cetero de terra dicat Sic ergo exhortatur eoꝝ que dicunē. erigit eos ad querēdū eū qui ꝓdicaē ¶ Remig. Regnū aūt celoꝝ quatuor modis dicē xp̄s. sm illud Luce. ix. Regnū dei intra vos ē Sancta scriptura sm illud Matth. xxi. Auferetur a vob regnū dei. ꝑ dabit genti faciēti fructum eius Sancta eccl̄ia sm illud. Matth. xxv. Simile est regnū celoꝝ decem virginib; Supnum solium. sm illud Matth. viij. Olti venient ab oriente ꝑ occidente ꝑ recūbent i regno celoꝝ Et hoc totum hic potest intelligi ¶ Glosa Dicit autē Appropinquabit enim regnum celorum. quia mīs appropiquaret. Nemo re dire posset. quia infirmi ꝑ ceca via que est christus carebant ¶ Aug. de consen. euā. Nec autem verba Johannis alij euangeliste pretermiserunt. Ja vēo qđ sequē Hic est enī qui dictus est per Ysaiā ꝓphaz dicētē vox clamātis i deserto parate viā dñi. rectas facite semitas eius Ambigue positum ē. nec elucet verum ex persona sua euāgelista bn̄ memoratur. an ad huc verba eiusdem iohannis securꝰ adiunxerit. vt totū hoc iohannes dixisse intelligaē. penitentiā agite. appropinquabit enī regnū celoꝝ Hic ē ꝛc. neq; enī hoc mouere debz quia nō ait. ego sum. s; hic ē Nam ꝑ matheus dixit. Inuenit hominē sedentē i theolonio ꝑ nō dixit. inuenit me. Nō si ita ē. nō ē mix. si ꝑ iterrogatus q̄s diceret de seipō. sicut nazarat iohes euangelista rndit Ego vox clamātis i deserto ¶ Oreg. i omelia. Datur autem qua vnigenitus filius vbi prīs vocaē. sm illud. In principio erat verbū. Ex ipa aūt nra locutione cognoscimur qua vox sonat vt verbū possit audiri Aduentū itaq; dñi iohānes precurrens vox dicitur. qua per eius misterium patris ab hominibus auditur ¶ Crys. sup matth. Vox etiam est sonus confusus nullum secretum cordis ostendens. sed hoc tantūmodo significans quia vult aliquid dicere ille qui clamat Verbum autem est sermo misterium cordis aperiēs Ab hac vox iter homines ꝑ animalia communis est. verbum autem est hominum tantum. Ideo ergo Johannes dictus est vox non verbum. quia per eum deus sua consilia non demonstrauit. sed hoc solum q̄ deꝰ aliquis facē i hominibus meditabatur postea autē per filiū suū plenissime misterium sue voluntatis aperuit

¶ Rabanus. Qui vt rede vox clamantis ob fortitudinem predicationis dicitur. Turbus autem medis clamoz accidit. hoc est si lōge positus est. cui loquatur si surdus. Qui per indignationē Ee hec eu humano generi acciderūt. ¶ Glosa. Est igiē iohes quasi vox verbi clamantis. verbum enim clamat in voce id est xp̄s in iohe ¶ Beda Sicut enī ꝑ clamauit i oñibus qui a principio aliquid diuinius dixerūt. ꝑ tamen iste solus est vox. quia per eum presens verbū ostēditur qđ alij longe nūciauerūt ¶ Oreg. Ipse autē Johannes ē clamans i deserto. quia derelicte ac destitute iudee solacium redemptoris annūciat. ¶ Re migius Quamuis aūt ad hystoriaz attinet in deserto clamabat quia timoꝛatus erat a turbis iudeoꝝ Quid aūt clamet. insinuat cum subiungit. parate viā dñi mi ¶ Crys. sup matth. Sicut etā magno regi iter petitionem venturo preparatores p̄cedūt qui sordida abluūt. diruta cōponūt. sic ꝑ dñs nr̄m. p̄cessit iohannes. qui ab humanis cordibꝰ penitentie scopis peccatoꝝ sordes ejiceret Et q̄ dissipata fuerant spiritaliū p̄ceptoꝝ ordinatōe opponeret ¶ Oreg. in omel. Qis autem qui fidez rectā ꝑ bona opa p̄dicat domino ad corda audientiū uā parat. rectas dño semitas facit. dū mūdas i aīo cogitatōes p sermonem bone p̄dicatōis format ¶ Glo. Vel fides ē via qua verbū ad cor descendit. cum mores in melius mutantur. fiunt semite recte.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Ipse autē Johannes habebat vestimētum de pilis camelorū ⁊ zonam pelliceam circa lumbos suos Esca autē eius erat locuste et mel silueſtre.

¶ Cris sr̃ia. Postq̃ ostēdit quia ipse ē vox clamantis ī deserto prudenter ipse cuāgelista subunxit Ipse autem Jobes. ⁊c. in quo ostēdit que sit vita ipsius Nam ipe quidem testificabaē ō Christo vita autem a ipō ipso nemo autem potest esse alterius testis idoneus misi fuēre fidelis. ¶ Hylarius Fuerat ei predicātu iobāni sicut locus opportunior ita ⁊ vestis melior et cibus aptior ¶ Jero. de pilis eīm camelorū habebat uestimētum nō de lana aliud austere vestis indicium est aliud luxurie molliorīs ¶ Cris sup matheum seruus aūt dei non cōuenit habere vestimētū ad speciem visionis vel ad carnis delectamentum sed tantum ad regumētum nuditatis habebat eīm iobānes vestem nō mollem neq; delicatā sed alicuā grauem ⁊ asperā et conterentē corpus potius q̃ fouentem vt de uirtute anime a ipe habitus corporis loqueretur sequiē Et zonam pelliceā circa lūbos suos Consuetudo enim erat apud iudeos vt zonis lineis vterent ideo iste quasi durior aliq̃ facere uolēs zona pellicea cingebatur ¶ Jero. Porro qđ sequiē. Esca eius erat locuste ⁊ mel silueſtre. ¶ Rabanus Solitudinis congruū est ut non delicias ciborum sed necessitate hūane carnis expleret. ¶ Rabanus Tenui victu contentus ex minutis volatilibus ⁊ melle inuento in truncis arborū. In dictis aūt arnulphi galliarum episcopi regimus mīmū genus locustarum fuisse ī deserto Judee que corpusculis ī modū digitis minus exilibo ⁊ breuibo i herbis facile capiuntur coctaq; i oleo paupem prebent victū. Similiter narrat ī eodem deserto esse arbores habentes lata folia ⁊ rotūda ladi colonis ⁊ mellis saporis que natura fragilia manibus fricamē ⁊ edunē. Et hoc ē qđ mel silueſtre dicē. ¶ Remig. Sub hoc autem habitu vestimentorū ⁊ vilitate ciborū ostēdit se peccata totius generis humani deflere. ¶ Rabanus. Potest ⁊ habitus ⁊ victus eius qualitatem interne quersatōis exprimere. nam austeritatibus vrebatur indumētis q; vitā peccāiū increpauit ¶ Jero. Jona quidē pellicea qua cinctus fuit ⁊ Helias mortificationis indicium est. ¶ Rabanus. Locustas ⁊ mel silueſtre edebat quia dulce sapiebat turbis predicatio eius sed citius finem sortita ē. In melle eīm dulcedo in locustis ē alacer volat⁹. sr̃ cito decidu⁹ ad terrā. ¶ Remi. p iohannem autem qui dei grā interpr̃atur significat xp̃s. qui mundo grām attulit p vestimentum illi⁹ designatur ecclesia gentium ¶ Hylari⁹. Cū exuuijs īmundarum pecudum quibus gentiles pares existimabāē xp̃i predicatoi indueē. sitq; sanctificatum hīeu ꝓphetali dcō i eis vt ī vsu fuerat aī ut sordidū zone autem precinctō efficax ī omne opus bonū est apparatus vt ad omne mīsteriū xp̃i fim⁹ accingi In eum etiam eligunē locuste fugaces homī ⁊ ad omnē aduentum nr̃i sensumq; euolātes. nos scilicet qui ab omni sermone ⁊ congressu ipīs quibusdam corporis salubus efferebamur voluītate vagi i opinibus inutiles. in verbis queruli. sed pegrini nunc sumus sanctoꝝ alimonia ⁊ sadecas ꝓbetaꝝ. electi simul cum melle silueſtri dulcissimū ex nobis abū. nō ex aluearijs legis sed ex truncis silueſtrium arborū prebicuri.

¶ Tunc exibat ad eū Jerosolima ⁊ omnis Judea ⁊ omnis regio circa Jordanē ⁊ baptisabāē ab eo in Jordane confitentes peccata sua.

¶ Cris. sup matheum Conuersatione iohānis expolita conuenienter subungit Tūc exibat ad eum. Amplius enim resonabat conuersatio vite eius in heremo q; vox clamoris ipsius. ¶ Cris. i omel. Grande mirabile ī humāo corpe etātā pacia; videre qđ vtiq; ⁊ iudeos magis attrahebat magnum helyā ī eo videntes Cōferebat autem ad stupores q; dereliquerat eos gracia ꝓphetarum et post longum tempus reuersa videbatur ad eos. predicationis etiam modus imutatus ad id proderat. Nihil eīm assuetoꝝ apud alios prophetas audiebant pura prelia ⁊ victorias Babilonias ⁊ Persas. sr̃ celos ⁊ q illic regnum supplicium gehenne. Dicit autem. Tunc exibat ad eum Jerosolima ⁊ omnis iudea. ⁊ omnis regio circa iordanem ⁊ bapti. ab eo ī ior. ¶ Chrysa. Baptismo p̃curante non peccata dimittente. ¶ Remig. Baptismus iohannis figurā gerebat catheciminoꝝ. Nā sicut mō catheciminē pueri vt digni fiant sacramento baptismatis. ita iohes baptisabat vt baptisati ab eo postea deuote viuendo digni fierēt accedere ad xp̃i baptismū. ī iordane aūt baptisabat vt ibi aperiret ianua regni celestis vbi datus ē aditus filijs israel terram promissionis intrandi. Sequiē Confitentes peccata sua. ¶ Cris. sup matth. Ad ꝓpacōem eīm sanctitatis iohannis quis poterat arbitrari se mūdū sicut eīm vestis cādida si fuerit posita iuxta niuem ad cō parationem niuis sordida muenē. sic ad compatōem iohis omnis homo videbaē īmundus. ⁊ ideo peccata sua confitebanē. confessio aūt peccatoꝝ testimonium ē conscientie timentis deū. Perfectus eīm timor soluit omnē pudorem. Illic aūt ēpitudo confessionis aspicitur. vbi futuri iudicij pena non crediē. Et qa ipm erubescere pena ē grauis Ideo iubet nos de⁹ pfiteri peccata nostra. vt verecundiam patiamur p pena nam ⁊ hec ipsum ꝓ iudicij est. ¶ Rabanus. Bene autem qui baptisandi erant exire ad prophetam dicuntur. quia nisi quis ab infirmitate recedat. pēpe diaboli ac mundi illecebris abrenūciet. baptismū salubre consequi non potent. Bene autem in iordane qui descensio eoꝝ dicitur baptisanē. quia de superbia vite ad humilitatem vere confessionis descenderant Exemplum autem iam tūc confitendi peccata ac meliorem vitā ꝓmittendi baptisandis dabatur.

¶ Videns autez multos phariseorum et saduceorum uenientes ad baptismum suū dixit

¶ Greg. in pasto. ꝓ qualitate audiētū formari debet sermo doctorum vt ⁊ sermo singulis congruat ⁊ eīm a ꝓmptis edificatōis

eis. ℣genies ūipārꝫ qs uobis demōstrauit fugere a uentura ira Facite ergo fructum dignū ꝓmencie. Et ne uelitis dicere intra uos patrez hēz abra ham. Dico em̄ uobis qm̄ potens est deꝰ de lapid⁹ bus istis suscita re filios abrahe. Jam em̄ securis ad radicez arboris posita ē. Om nis ergo arbor que nō facit fructū bonum ex cidetur ⁊ in ignez mit tetur.

qnarē nū recedat.

¶ Glo. Dnō necesse fuit vt post doctrinam quā iobes turbis tra⁹ diderat. euāg: lista eē illius doctrine faceret mētionē qua instruxie eos qui puerōzes vi debantur Et ido dicit Videns autez multos phari ⁊ saduce. veni ad baptismū suū ¶ ysi dorus in li. de etim. Phansei ⁊ Saducei i ter se contrarij sunt. Nam phansei ex hes breo i latinum iterpre tantur diuisi eo quod traditionū ⁊ obscuratio onum iusticiam pferūt vade diuisi vocantur a populo quasi per iu stidam Saduci interpretatur iusti Dendicant em̄ sibi qꝺ nō sunt corpoꝝ resurrectionē negāt. ⁊ aiam cū corpe iterire predicāt Dī em̄ quicq libros legis respiciunt ꝓphaꝝ vanitima respuūt ¶ Glo. Hos g⁹ qui inter iudeos maiozes videbant videns Johānes ad bap⁹ suum uenire. dixit eis. Progenies vipera rum. qs uobis demonstrabit fugere a uentura ira? ¶ Remig. Consuetudo scripturaꝝ est. ab imitatione opū noia iponere. sm illud Pater tuus amor reus. sic ⁊ isti ab imitatione uipaꝝ progenies vipe rarum dicunt ¶ Chr⁹. sup matth. Sicut em̄ artifex⁹ sue medic⁹ si viderit egrotantes colozē. intelligit spēz passionis. sic iohes veniētiū ad se pbitēoꝝ prauas cogitationes intellexit. fortiam em̄ apud se cogitauerē Jmus ⁊ pfitemur peccata nostra nullū laborem no bis imponit. baptizamur ⁊ pficiamur idulgentiā pec catoꝝ Insipiens nūquid facta digestione ipunctus non ē necessaria suppositio medicine. sic mlta diligē tia necessaria ē hoi post pfessionē ⁊ bap⁹ ut valu⁹ peccatoꝝ pfecte sanet. Jdo dicit Progenies vipe rarum. naꝫ em̄ vipaꝝ ē qꝺ statiz cū momorderit he minē currit ad aquā. quā si nō inuenerit, moꝛit. Ideo istos dicebat ꝓgenie viperaꝝ qꝺ peccata mortifera pmittentes currebāt ad bap⁹. vt sicut vipere p aq̄s em̄ pericula mortis euaderēt. Jtem uipaꝝ naꝫ ē rum pere uiscera matrū suaꝝ ⁊ sic nasci. Qm̄ g⁹ iudei assidue psequēt⁹ ꝓphas corrūpūt matrē suā synagogam. ido ꝓgenies uipaꝝ nūcupant Item uipe a foris speciose sūt et quasi picte. me⁹ aē veneno re plete. ita ⁊ ish pulcritudinē sanctitatis ostendebant i vultu ¶ Remi. Cū ergo dī. Quis demonstrauit vob fugere a uenꝫa ira? subaudiē nisi de⁹ ¶ Chr⁹ sup matth. Vel qꝺ vob demonstrauit Jam Ysaias ꝓphēta? abūt. Si em̄ ipe vos docuisset. nō spem i aq̄s poneretis em̄. sꝫ euā i opib⁹ bonis. Ille em̄ dicit Lauami ⁊ mundi estote auferte nequitiam ab aīa bus. discite benefacere. Nūqd aūt euā dauid dicēs Lauabis me ⁊ sup niuē dealbabor? abūt. Ille enim sic dicit postea Sacrificiū deo spūs ꝑēbulat⁹ Si ergo essetis discipuli dnūd. cū gemitu ad bap⁹ ve niretis ¶ Remig. Qui vos qs demōstrabit fuge facē tēpe. hic ē sensus. Quis doctor qs predicator dabit vob filiū ut possitis euadē irā tēne dānatōis ¶ Aug. i li. de ci. dei. Deus aē ꝓ ē quandā opem sibi tudmē nō ꝓpē affectionū ifirmita: ē fm scripturas irascit. nec ēm vlla passiōe turbat. b em̄ vbū vidicte vsurpauit effect⁹. nō ille ebulient⁹ affect⁹. si g⁹ vul tus fugē. Facite dignū fructū pnie ¶ Greg. i ome. In qbo verb notandū ē qꝺ nō solū fructū pnie. sꝫ di gnos pnie admonet eē facientes. Quendum em̄ ē qꝺ quisqs illicita alia ꝑmisit. huc ure necesse ē vt licita vtat. Ne siqs i culpā lapsus ē tāto a se debz licita ab scidere quāto se meminit ⁊ illicita perpetrasse. Vnus cuiusqꝫ ergo sciat quēmē. vt tanto maiora querat bono ꝓfectus lucra p pniam quāto grauioza sibi iu lent dāna p culpā Sed videt de gnis nobilitate glo riātes idcirco se agnoscere peccatores nolebāt. qꝺ de abrahe stirpe descenderāt. ⁊ ido ait recte dī. Et ne velitis dicē intra uos. pfem hēm⁹ abrahā ¶ Chr⁹ i omel. Hoc aē dixit nō pbibēs illos dicē ex illo se esse sꝫ pbibet in b ꝓfiteri. Veruꝫ aīe nō mlticēs ¶ Chr⁹ sup matth. Quid em̄ ꝓdest a quē fœditatē mozes gratia clara? aut qꝺ nocet illi gratia vilis quē mozes adornāt. Deli⁹ ē em̄ alicui ve in eo glo riarē qꝺ talē filiū hēt qꝺ ve ipe in penubus gtiē. Sic ⁊ vos nolite gtiam dicentes qꝺ pfem ha bemus Abrahā. sꝫ magis erubescite. qꝺ filij estis a⁹ ⁊ sanctitatis a⁹ nō estis heredes De adulterio enim nat⁹ videt. qui nō assimilat pfem Parētū igit gtiaꝫ excludit dicēs. ⁊ ne velitis dicē ¶ Raba. Quia g⁹ pco vocatus ad dignū pnie fructū faciendū eos imi tare volebat ad humilitatē ꝓuocabat. sine qua null⁹ pemtere pē. subdens. dico aē vob qm̄ potēs ē de⁹ de lapidibo istis suscitare filios abrahe ¶ Remi. Sciē dū ē qꝺ in eo loco predicauit iohes circa iordanē vbi iubē te dō. xp̄s. lapides de medio alueo iordanis sublati po sita fuit. potuit g⁹ fieri vt hos demonstrādo diceret. de lapidibo istis. ¶ Hiro. m q dei indicat potentiā qꝺ q de nihilo cūcta fecerat. posset ⁊ saxis durissimis populū ꝑcreare. Petra em̄ sunt rudimēta fidei cre dere deū posse quicqꝺ voluerit. Ex lapidibo aūt ge nerari hoies sicē em̄ a qꝺ ex sara ꝓcessit Isaac. vel ⁊ ꝓphā dicit Aspicite ad petrā de q excisi estis. Hi? igit ꝓphīe eos memozes facies mōstrat qꝺ possibile ē nūc etiā sicē fieri ¶ Raba. Vel aliter lapidū noie gētes significate sūt q lapides coluerūt ¶ Chr⁹ sup matheū Item lapis durus est ad op⁹. sed cum factu fuerit opus ex eo. deficere nescit. sic ⁊ gentes cum difficultate crediderunt quidem tamen credentes p: manent meternum in fide ¶ Jeronimus. Hege Eze chiel Auferam inquit a vobis cor lapideum. ⁊ dabo vobis cor carneum. in lapide duricia in carne mol⁹ tudo monstratur. ¶ Rabanus De lapidibus ergo filij abrahe suscitati sunt. quia dum gentiles ui/b rabe semine id est in Christo crediderunt eius filij facti sunt cuius semini sunt vniti. Sequitur. Jam em̄ securis ad radicem arboris posita est. ¶ Ensesto.

¶ Cnf. sup matb. Securis est acutissima ira cōsummationis que totum preseisura ē mūdum. Sed si posita est quare non pdit quia rationabiles sunt arbores & i potestate habent facere bonum aut non facere. vt videntes ad radices suas positam esse securim timeant. & faciāt fructum. Ergo denūciatio ire q̄ ē securis posito. etsi malis nihil agat. tamē a malis segregat bonos. ¶ Hiero. i omel. Vel securis est predicatio euangelij iuxta ieremiā qui verbum dominum comparat securi cedenti petrā. ¶ Greg. i omel. Vel securis est redemptor noster qui velut ex manubrio & ferro ex dmitate ps̄tās & hūanitate tenet ex hūanitate sc̄z iacuit ex dmitate. q̄ viz securis ad radicem arboris ē posita. q̄a vsi ꝑcussionē expectat. videtur tamē quid facturus ē. Omnis em arbor que nō facit fructū bonum excidetur & i ignem mittet. quia vnusquisq; puersus patam citius gehenne concremationem inuenit. qui hic fructum boni operis facere contemnit. Securim aūt non iuxta ramos positam sed ad radicem dicit. cum em̄ malorū filij tolluntur rami ifructuose arboris abscindunt. Cum uero tota simul progenies cum penitus tollitur. infructuosa arbor a radice abscisa ē ne iā remāeat vnde prauus iterum soboles succrescat. ¶ Cnf. i omel. Cum autem dicit. Omnis excludit primatum qui ē a nobilitate quasi dicat. Etsi nepos fueris Abrahe sustinebis penam sine fructu manēs. ¶ Rabanus. Quatuor aūt sunt spēs arborum. quarū vna tota ē arida cui assimilatur pagani. Altera viridis sed sine fructu. cui assimilatur ypocrite. Tertia viridis et fructuosa sed venenosa. cui assimilant hereti. Quarta viridis et fructuosa est & fructus bonum gignit. cui assimilant viri catholici. ¶ Greg. i omel. Datur omnis arbor nō faciēs fructum bonum excidetur. & i ignem mittet quia pacem gehēne concremationē inuenit. qui hic boni operis fructum facere contemnit.

¶ Ego quidem baptiso vos in aqua in penitenciam. Qui autem post me venturus est. fortior me est cuius nō sum dignus calciamēta portare. Ipse vos baptizabit in spiritusancto & igni. & permūdabit aream suam & congregabit triticum suū in horreum. paleas autē comburet igni inextinguibili.

¶ Ille. Quia i precedentibus verbis iohes explicauerat quod sua ꝓdicatio ad penitentiam predicauit restabat vt etiam diuinitus predicaret q̄d de regni celorū aduentu iā dixerat & ideo dixit. Ego q̄ dē baptiso uos i aqua ipenitentiā. ¶ Greg. in omel. Johannes ī in spū sed in aqua baptizabat. q̄a peccata soluere non valebat. corpora quidem p aquā lauat. sed tamē animas p veniam non lauat. ¶ Cnf. in omel. Cui em̄ nondū esset oblata hostia neq; peccatum solutum esset. nec spūs descendisset in aquam qualiter fieret remissio peccatorū. Sed quia iudei nequaq; ꝑpria sentiebāt peccata & hoc erat eis causa malorum aduentus Johannes in cognitionem eos ducens ꝑpriorum peccatorū penitenciam memorando. ¶ Greg. in omel. Cur ergo baptizat qui peccata non relaxat. nisi ꝑcursionis sue ordinem fuās qui nasciturū nascendo ꝑuenerat baptizatum quoq; dñm baptizando preueniret. ¶ Cnf. sup mat. Vel missus erat iohes ad baptizandū vt ad baptismum venientibus presentiam filij dei in corpe predicaret sicut ipe testatur alibi dicens ve manifestetur israel. ideo ego veni in aqua baptizare. ¶ Aug. super iohem. Vt ido baptizat. q̄a oportebat baptizari xp̄m sed quare non solus ipe baptizatus est a iohanne si ad hoc missus erat iohannes p quem baptizaretur xp̄s. quia si solus dñs baptizat. esset baptisma ei ohannis non deessent qui putarēt baptismū iohānis maiorē esse q̄m ē baptismus xp̄i. vsq;adeo vt solus xp̄us eo baptizari meruisset. ¶ Rabanus. Vel ideo baptizabat vt penitentes hoc signaculo ab ipenitentibus seseruando ad baptismū dirigat xp̄i. ¶ Cnf. sup matb. Quia ergo propter xp̄m baptizabat ido ad bap. venientibus ipm predicat apparitorum & eminentiam potestatis eius annūciat dicens. Qui aūt post me venturus ē. fortior me ē. ¶ Remig. Sciendum est aūt q̄a quinq; modis venit xp̄s post iohem. nascendo. predicando. baptizando. moriendo. & ad inferos descendendo. Et pulcre dñs dī fortior iohāne. quia ille purus homo hic vero deus & homo. ¶ Rabā. Nesi iohes dicat. Ego quidem fortis sum ad penitentiam inuitando. ille peccata remittendo. Ego regnum celorū predicando. ille donando ego i aqua baptizando. ille in spiritu. ¶ Cnf. in omel. Cū autē audieris quia fortior me est. ne estimes fm̄ cōparatorē me hoc dicere. neq; em̄ inter seruos illius ordinari sum dignus vt ultimā mīsterij susceipem pericula. vnde subdit. Cuius non sū dignus calciamenta portare. ¶ Hylarius. Apostolus em̄ circūferende predicationis gloriam derelinquēs quibus spēciosi pedibus pacem dei erat debitum nūdare. ¶ Cnf. super matb. Vel p pedes xp̄i intelligere possumus xp̄ianos precipue apostolos ceteroscq; ꝓdicatores inter quos erat iohannes baptista. calciamēta aūt sunt infirmitates quibus operit predicatores. hec ergo calciamēta xp̄i omnes predicatores portant & iohannes ipse portabat sed se dignum non esse portare pronunciat. vt maiorem ostenderet graciam xp̄i mentis sue.

¶ Hieronimus. in alio euangelio aīt. cuius non sum dignus soluere corrigiā calciamenti. hic humilitas ibi mīsterium demonstratur. quia xp̄s sponsus sit & iohannes non mereaē sponsi corrigias soluere. neq; vocetur dom̄s eius iuxta legem moysi & exemplū Rutb domus discalciati. ¶ Cnf. sup matb. Quia vero nemo potest dare dignius beneficium q̄m ipse ē nec facte alterum q̄d ipe non est. recte subdit. Ille vos baptizabit in spiritusancto & igni. Johānes quidem cum sit corpalis spiritale baptismū dare nō potest. sed baptizat in aqua que corpus est. Et ideo corpus est. Et ideo corpus cum corpe baptizat. christ. aūt spūs est. quia deus est. Spiritus etiam sanctus spiritus est aīa quoq; spūs est. Ideo spūs cum spū spm̄ nostrum baptizat. ¶ Baptism̄ aūt spūs proprie quia ingrediens spūs areū plenē animam & quasi

mūró qūodā inēxpugnabili circuit eā. ⁊ nō pmittit
vt carnales concupiscentie prevaleant ptra eam.
nō quidem facit ut caro nō cōcupiscat. sed tenet aīaz
ne ea nō consentiat. Et qm̄ xp̄us unxit ē baptizat in
igne. ⁊ i tēptacōibz. in igne at baptizat ñ pē bō pu
rus. ille ei tēptādi hē licētiā ḡ ⁊mūerādi hē potestia
tem. hic autem baptismus tribulationis id est ignis
comburit carnem ne nō germinet concupiscentias.
Nā caro spiritales quidem penas nō timet sz carnales. Ideo ergo dns sup seruos suos carnales tri
bulationes mittit. vt timēs angustias suas caro nō
cōcupiscat malū. Vides g̃ q̄ spūs ⁊pellit ꝯcupiscē
tias et pturbare nō sinit. Ignis aūt ipas ꝯcupiscēti
arum radices comburit. ¶ Iero. Vel in spūsancto ⁊
igni ḡa ignis ē spūssanct̄ quo descendente sedit quasi
ignis supra singulos apl̄oz. Et impletus est sermo
domini dicēs. Ignem veni mittere in terrā siue q̄
in pīta spū baptizamur ⁊ in futuro ign scām illud
apostoli. Vn̄ cuiusq̄ opus quale sit ignis pbabit.
¶ Cyp. in omelia. Non autem dicit. Babit vobis
spiritūsanctū. Sed baptizabit vos in spūsancto cō
piam gratie metaphorice ostendens. Per hoc etiam
mōstratur q̄ sola voluntate ⁊ fide moriget ad iusti
ficandum. non laboribz ⁊ sudoribz. Et sicut facile est
baptizari ita facile ē p eum transmutari ⁊ fieri melio
res. In igne vero vehemētiam gre que vitia non
possit demōstrare ⁊ ne molligāt q̄ similes antiq̄s ⁊
magnis plebeis rpiet suos facit. q̄ hoc em̄ ignis
meminit quia plures visionum pphetarū p ignez a
paruerūt. ¶ Cyp. sup matheū. Patet g̃ q̄ baptis
mus xp̄i nō soluit iobis baptismū. sed m se includit.
Qui em̄ baptizat in nomine xp̄i verūq̄ baptismz
habet. ⁊ a quo ⁊ spiritus quia xp̄us ⁊ spūs erat
⁊ corp̄ suscepit ne ⁊ corpale ⁊ spirituale baptisma
daret. Iobis autem baptismus non includit in se ba
ptismū xp̄i. quia q̄ min̄ est manus nisi includere ñ
potest ideo apl̄us cum inuenisset quosdam ephesios
iobis baptismate baptizatos iterū baptizauit eos ī no
mine xp̄i quia in spū non erāt baptizati. quoniam ⁊
xp̄us iterū baptizauit eos quia a iohe fuerant bap
tizati. sicut sermo iobis demonstrat dicens. Ego vos
baptizo in aqua. ille vos baptizabit in spiritu. nec vi
debatur iterum baptizare. sed semel quia em̄ amplꝰ
erat baptismi xp̄i q̄z iohannis nouū dabatur ⁊ nō
iteratum. ¶ Ysidorus. Saluus igitur nīe ⁊ u
dicij tempꝰ designatum domino dicens. Baptizabit
vos in spiritusancto ⁊ igni. quia baptizatus in spiritu
sancto reliquum sit ostendat igne iudicij. Unde sub
iungit. Cuius ventilabrū in manu sua. ¶ Raba. Per
ventilabrū id ē palea discretos iusti ex animis desig
natur. q̄s habet dns in manu. i. in potestate. ḡa pater
oē iudiciū dedit filio Ioh̄ē. Et permundabit aream
suā. ¶ Cyp. sup math. Area. i. ecclia horreum vo
regnū celeste. ager aūt hic mūdꝰ. Dicens ergo do
minus apostolos ceteros q̄s doctores quasi messores
preedit oēs gentes de mundo ⁊ in aream ecclie ꝯgre
gauit. hic gꝰ emundandi sumus. hic ventilandi oēs
em̄ homines ī rebus carnalibz delectamur. sicut grana
in palea. sed qui fidelis ē ⁊ boni cordis habet mentem. nec ventilatus fuerit. negligens
carnalia cuncte ad dominū. Si aūtem mōdice fidei
fuerit. vix cum grādi tribulatione. Qui aūt omīno
infidelis est ⁊ vacuus q̄tumcūq̄ contritus fuerit ñ
transit ad deum. Triticum etiaz cum primum tritu
ratum fuerit. iacet cum palea in vno loco confuso
Postea autem ventulatē vt separetur. Sic ⁊ ī vna
ecclia fideles cum infidelibz habent pmixti. Ideo mo
uetur pfectus quasi ventus ut ventilabro xp̄i iacta
ti. quia iam diiunct fuerant actibus separentur ⁊
locis. Et vide qua non dixit. mundabit aream suam
sed permundabit necesse est emi vt diuersis modis
temperetur ecclesia. donec pmundetur. Et pmum ꝯ
dem ventilauerunt illam iudei deinde gentiles modo
hereses postmodum p̄ventilabit Antichristus. Si
cut enim quando modica est aura non permundatur
tota tritica massa sed leuiores palee iactantur grau
iores autem remanent. sic est modo modico flatu tēp
tationis sufflante pessimi homines recedunt. Si au
tem surrexerit maior tempestas etiā illi qui videnē
esse stabiles sunt exeunt. Ideo necessaria est tempe
statio maior vt permundetur ecclesia. ¶ Remigius
Hāc etiam aream scilicet ecclesiā dns mūdat i hac
vita cum vel per iudicium sacerdotum mali de eccle
sia colluuntur. vel per mortem de hac vita abscinduntur. ¶ Rabanus. Vniuersaliter autē aree purga
tio in fine perficetur quando mittet angelos suos fi
lius hominis ⁊ colliget de regno suo omnia scanda
la. ¶ Gregorius. xxxiij. moraliuz. Nam post tri
turam vite presentis in qua nunc tritucum sub pa
lis gemit ita illo extremi iudicij ventilabro tritici
palea que discernitur. vt nec m̄ tritici horreum pa
leam transeat. nec in palearum ignem horrea grana da
bantur. Et hoc est quod sequitur. Et congregabit
triticum suum in horreum. paleas autem comburet
igni inextinguibili. ¶ Hylarius. Tritucum suum
perfectos scilicet credentium fructus dicit celestibus
horreis recondendum. paleas vero infructuosorum
hominum manicatem. ¶ Rabanus. Verum hoc in
ter paleas ⁊ zizania distat q̄ palee non alio q̄z tri
corum semine pdeunt zizania vo de diuiso. Palee g̃
fit q̄ fidei sacramina sibimet̄ si solidi non fuit. zizania
vo q̄ ⁊ operi pfessiōe secēnūt̄ a bonoz sorte. ¶ Ihe
Ignis aūt inextinguibilis or̄ pena eēne dānatōis siue
q̄a semel suscepit nūq̄z extinguit si semp cruciat
siue ad differentiam ignis purgatorij q̄ ad tempus
accēditur ⁊ extinguitur. ¶ Aug. de concor. euan.
Si autez querē que verba potius iohānes baptista
dixerit. verum que matheꝰ. an q̄ lucas an q̄ marcꝰ
eum dixisse memorat nullo mō hic laborandū esse
indicat qui prudenter intelligit ipsas sententias esse
necessarias cognoscende veritati quibuslibet verbis
fuerint explicate. Et in hoc apparet non debere eos
arbitrari mentiri quamquam si pluribus vemmisce
tibus rem quam audierunt vel viderunt nō eodem
modo atq̄ alioē verbis eadem res fuerit indicata. q̄
quis aūt dicat euāgelistis p spūssancti potestatem hoc
debuisse pcedi ut nō in gne vborū nō i ordine nec m
numēo discreparēt ñ intelligit q̄z apl̄i euāgelistaꝝ
excellit auctoritas tāomagis p eos fuisse firmādam
ceteroꝝ hominum verā loquentium sententiam.

Quod autē alius dixit. Cuius non sum dignus calcamenta portare. alius vero calcamenti corrigiam soluere non arbitratus est. sed et re ipsa videt aliud esse. Denico ergo queri potest. qđ hoc iohēs dixerit verum eīm uidetur narrasse qui hoc potuit narrare qđ ille dixit. q aūt aliud. si non mentitus certe vel oblitus aliquid pro alio dixisse putabitur. Omnes aūt falsitatem abesse ab euāgelistis decet. non solum eam que mendacio promitur. sed etiam eā q obliuiscendo ita si ad rem pertinet aliquid aliud intelligere. Ex veroq dictoꝝ recte existimandum est iohannē verūq dixisse. siue aliud alio tempe siue confestim Dñi aūt nihil mendacii iohannes cum de calciamentis dñi diceret. vbi excellentiam eius et suam humilitatem qlibet dictoꝝ dixerit. Eandem tamen sententiā tenuit quisq eā vbis suis p calcamētoꝝ gmemorationem eandem significationē humilitatis expressit. unde ab eadem voluntate nō aberrauit. Talis ergo modus et mendacii emendandus non esse mendacii cum quisq voluntatem eius explicat de quo aliq narrat etiam dicens aliquid aliud qđ ille nō dixit voluntatem tamen suam explicauit eandem quā et ille eiusq verba commemorat. ita eīm salubriter dicimus nihil aliud esse querendū qđ quid uelit ille qui loqr.

¶ Tunc venit ihesus a galilea in iordanem ad iohannem vt baptizaretur ab eo Johānes autē prohibebat eum dicens. ego a te debeo baptizari et tu venis ad me Respondens ihesus dixit ei. Sine modo sic enim decet nos omnem implere iusticiam. Tunc dimisit eum.

¶ Polo. Postq predicatōe sui precursoris xp̄s mundo pnūciatus est. tandem qui diu latuerat. hoībus se manifestare voluit. vnde dr. Tunc venit ihs a galilea in iordanē ad iohannem vt baptizaret ab eo. ¶ Remig. Et sciendū q in hīs verbis dscribunt persone loca et tempus et officium. Tempus cū dicit. Tunc ¶ Raban. Quando. s. tricenarius erat. In quo ostenditur nullum vel sacerdotem vel predicatorē debere istitui nisi sit pfecte etatis. ioseph tricenarius regimē egipti suscepit. Dauid ea etate regnum ichoaute Ezechiel sub eodem tempe xpianā pmeruit. ¶ Cris. i omel. quia etiam post baptismū hunc legem cessare oportebat hac etate ad baptismū venit q potest oīa peccata suscipe vt lege seruata nullus dicat quia ideo eam solute quia iplere nō potuit. ¶ Cris. sup mat. Tunc etiam scilicet qñ iohēa predicauerat. Demittē etiam agitie se vt confirmaret predicatione ipsius et vt testimoniū acciperet a iohanne. Sicut aūt cuiq processerit lucifer lux solis non expectat occasum ut deseri. Sic eo procedente egreditur et suo lumine obscurat illius candorem. Sic et xp̄s nō expectauit ut cursum suū iohannes implēt sed adhuc eo docente apparuit ¶ Remigius. Persone ponunt cum dicit ihesus venit ad iohēm. i. deus ad hominē. dñs ad seruū. Rex ad militem. lux ad lucernam. Loca designat cum dicit a galilea in iordanem. Galilea enim erat migratio interpretatur. Quicūq ergo vult baptizari. erat migret de vicijs ad virtutes et veniat ad baptismū se humiliet. Jordanis eīm interpretatur descensus ¶ Aug. Multa aūt mirabilia in hoc flumine gesta facta esse scripture sancta cōmemorat. Inter cetera dicens Jordanis conuersus est retrorsum. aīa quidem retrorsum aque cōgerie fuerant mō retrorsum peccata conuersa sunt sicut etiam Helias in iordane diuisionem fecit aquarum. Et xp̄s in eodē iordane separationē operatus est peccatorum ¶ Remigius. Officium designatur cui sequitur ve baptizaret ab eo ¶ Cris. sup matth. Non vt ipse remissionē peccatorum acciperet p baptismū. sed vt sanctificatas aquas relinqueret postmodum baptizandis. ¶ Aug⁹. Saluator enim ideo baptizari voluit. nō vt sibi mundiciā acquireret sed vt nobis fluenta mundaret. Ex quo ipse in aq̄ demergit. ex eo oīm peccata abluit aqua. Nec mirū q aquam hoc est substantiam corporalem ad purificandam animā dicimus puenire. pueniē plane et pene erat scientie vniuersa tabula. quāmus enim ipa sit subtilis et tenuis. benedictione tamē xp̄i facta subtiliores oculeas vite cās ad secreta mentis subtiliore rore permisit. Subtilior eīm est benedictionū cursus q aquarum meatus. Unde que de saluatoris baptismate benedictio fluxit eamq flumius spiritalis oīm gurgitū tractus vniuersoꝝ fontium venas ipleuit. ¶ Cris. sup mat. Ad hunc aūt ad baptismū venit. vt q humanam suscepit naturam totum humane nature mundum impleret mistēriū. Nam quāmus ipse nō erat peccatis. tū natura suscepit peccatricem. Propter ea et si pro se baptismate nō egebat. tamē in alijs carnalis natura opus habebat. ¶ Aug. in sermo. de epiph. Et ideo baptizari voluit qa facē voluit qđ facturis imparabat vt bonus magister doctrinā suam non tam verbis insinuaret q actibus exerceret.

¶ Aug. sup iohannem. Nunc ergo dignatus est a iohanne baptizari vt cognoscerent seruū quāta alacritate debeant currere ad baptisma dñi qñ ipse non dedignatus est suscipe baptisma serui ¶ Vero. Et baptizari voluit vt baptismate suo iohis baptismate cōprobaret. ¶ Cris. i omel. Quia vero baptismus penitentie erat et in demonstratione delictoꝝ inducebatur ne aliquis estimaret q hac ratione xp̄us ad iordanem venit. ideo venia dixit. Ego a te debeo baptizari. et tu venis ad me quasi dicat. ¶ Cris. super matth. Vt tu me baptizes. est ydonea ratio ut iustus efficiar. et dignus celo. Vt autem ego te baptizem q est ratio. Omne bonum de celo descendit in terram. et de terra ascendit in celū ¶ Hylarius. Demiq a iohe baptizari prohibet vt deus. et ita in se fieri oportere vt homo edocet. Unde sequit Respondens autē ihs dixit ei. Sine mō. Ideo mō Pulcre dixit vt ondens xp̄m in aqua a iohāne. Johes a xp̄o in spū baptizandum. Sine aliter. sine modo vt qui formam serui assumpsi. expleam et humilitatem eius. alioquin scito te in die iudicij meo esse baptismate baptizandum. vel sine modo vt dicat dñs habeo et aliud baptisma quo baptizandus sum. Tu me baptizas in aqua. vt ego te baptizem per me in sanguine tuo ¶ Cris. sup matth. In quo etiā ondit quia postea xp̄s baptizauit

Q8 aũt alius dixit· Cuius non sum dignus ẽ calcia mẽta portare· alius vo calciamẽti corrigiã soluere nõ verbis ẽm-sz ℟ re ipa utiq; aliud ẽ· Quanto g⁹ quem potest qõ hoc iobs dixerit Vex enim videtur nazaraeũ q hoc potuit nazarare· qõ ille dixit· qui aũt aliud· vsi nõ ẽ mentitus certe vel oblitus aliquid p alio dixisse putabit· Omnẽ aũt falsitatem abesse ab euãgelistis decet· nõ solũ eã que mentiendo ꝓmit-sz etiã eã que obliuiscendo ita si ad rem ptinet aliquis aliud meelligere· Ex vtroq; dictoꝝ recte existimãdũ ẽ iobez verũ q; dixisse· sine aliud alio tempe siue cõ festim Si aũt nihil intendit iobes cũ de calciamentis dñi diceret· vbi excellentiam eius ℟ suã humilitatẽ qõlibet dictoꝝ dicente· Eandẽ tamẽ sententiã tenuit qui eã verbis suis p calciamentoꝝ ꝑmemoratione eandẽ sz nificatiõnẽ humilitatis exꝑsit Unde ab ea dem voluntate non abetrauit· Vtilis ergo mod⁹ ℟ memorie cõmendandus nõ esse mendaciũ cũ quisq; voluntatẽ eius explicat de quo aliquid narrat etsi dicens aliquid aliud qõ ille non dixit voluntatem tñ suam explicauit eandẽ qua ℟ ille cuius verba com memorat· Ita ẽm salubriter dicimus nihil aliud esse querendum q; qõ velit ille qui loquit·

¶ Tunc venit ihesus a galilea iordane ad iohannem ut baptizaretur ab eo iohannes aũt ꝓhibebat eum dicens· Ego a te debeo baptizari· et tu uenis ad me ℟espõdens aũt ihesus dixit ei sine mõ Sic em decet nos implere oẽm iusticiam· Tunc dimittit eum·

¶ Glosa· Postq; predicatione sui ꝓcursoris xps mundo ꝓnũciat⁹ est tandem qui diu latuerat hominibus se manifestare voluit Unde dicit Tunc venit ihs a galilea i iordanẽ ad iohannẽ vt baptizaret ab eo ¶ Remi· Et sciendum q; in hijs verbis describunt persone loca ℟ tempus ℟ officiũ Temp⁹ cũ dicit· Tunc ¶ Raban⁹ Quando scilicet tricesimus erat In quo ostendit· nullũ vel sacerdotem· vel predicatorẽ debere istitui· nisi si plene etatis· ioseph tricesimus regimẽ egipti suscepit Dauid ea etate regnũ inchoauit Ezechiel sub eodẽ tempe ꝓphetiã ꝓmeruit ¶ Anf· i ome· Quia etiã post bap⁹ hunc legem cessare optebat hac etate ad bap⁹ vẽit que potest oĩa peccata suscipere· vt lege seruata nullus dicat q; ideo eã soluit quia iplere nõ potuit· ¶ Anf· sup matth· Tunc etiã· s· qñ iobs ꝓdicaret Demittunt agnte ut confirmaret ꝓdicatoꝝ· ipius ℟ vt testio⁹ ac cipãt a iobe· Hiẽ aũt cũ ꝓcedente lucifer lux solis ñ expectat occasũ lucifer· sz eo ꝓcedente egredit ℟ suo lume obscurat illi⁹ candorem· Sic ℟ xps non expectato cursu suo iobs impleret sz adhuc eo docente apparuit ¶ Remi· Persone ponũt cũ dicit ihs vẽi ad iobem· i· deus ad hoiem· dñs ad seruũ· Rex ad militem· lux ad lucernã Loca designant cum dicit a galilea i iordanẽ Galilea cũ transmigrano inter-

tat· Quicũq; ergo vult baptizari· trãsmigret de vi cijs ad virtutes ℟ veniendo ad baptismũ se humiliet· iordanis· n· interpretat descensus ¶ Aug· i· de epi· mirabilia aũt mirabilia i hoc fluuio facta esse scriptura sancta cõmemorat· Inter cetera aũt dicẽs iordanis conuersus ẽ retrorsum· ante quidem retrorsii aque fuerant mõ retrorsii peccata conuersa sunt sicut etiã belyas in iordane diuisionẽ fecit aquaꝝ· ℟ xps dñs i eodẽ iordane separatõz opatus ẽ peccatoꝝ ¶ Rem· Osee designat· cũ sequit· Vt baptizaret ab eo· ¶ Anf sup matth· Nõ vt ipse remissionem peccatoꝝ acciperet p bap⁹m sz ut sanctificatas aq̃s relin queret p⁹ modũ baptizandis ¶ Aug· i· s· de epi· Salua tor· n· ideo baptizari voluit nõ vt sibi mũdiciam acq sciẽne vniuersa lauabula Quamuis em ipa sit subtilis reret sed vt nobis fluenta mũdaret Ex quo ipse in aquã demergit· ex eo oĩm peccata abluit aqua· Nec mirũ q; aquã hẽ substantiã corpalẽ ad purificãdam aiam dicamus penetrare· penetrat plane ℟ penetrat cõs ℟ tenuis· benedictiõe em xpi facta subtiliorem occultas uiteãs ad secreta mentis subtilioze vozes peraudit· Subtiliorẽ em benedictionũ cursus q; aquaꝝ meaꝝ Vñ q; de saluatoris baptismate benedictio fluxit tãq; fluuius spiritalis oĩm gurgitũ tractus vniuersoũ fonticũ venas impleuit ¶ Anf· sup matth· Adhuc aũ ad bap⁹ venit· vt q; humanã susceperit naturã· totũ humane nature muenit impleuisse misteriũ· Nã quã tus ipe non erat peccator· tamẽ naturã suscepit pec catricem Propterea ℟ si pro se baptismate nõ egebat tamẽ in alijs carnalis natura opus habebat·

¶ Aug· i· ser· de epi· Item ideo baptizari voluit· q; volunt facere qõ faciendum omnib⁹ imperabat· ut bonus magister doctrinam suam nõ tam verbis insinuaret q; actibus exerceret ¶ Aug· sup· ibidem· Die ergo dignatus est a iohãne baptizari· vt agnoscerẽt serui quãta a lucritate debeãt currere ad baptismatis dñi· qñ ipe nõ indignatus est accipere baptisma sui ¶ Hiero· i ome· Item baptizari voluit vt suo baptismate baptisma iobis confirmat ¶ Anf· i ome· q; vo baptism⁹ penitentie erat· ℟ i demonstratoꝝ delictoꝝ inducebatur· ne aliquis estimaret· q; hac rõe xps ad iordanẽ venit· ideo verenti dixit· Ego a te debeo baptizari· ℟ tu venis ad me? quasi dicat ¶ Anf· sup matheum Ut tu me baptizes est idonea ratio vt ma ius efficiar· ℟ dignus celo Ut autem ego te baptizem quae est ratio· Omne bonum de celo descendit in terram non de terra ascendit in celum· ¶ Hylarius Denigz a Johanne baptizari prohibetur vt deus· ℟ ita in se fieri opozere vt homo edocet· Unde sequit ℟espõdens aũt ihs dixit ei Sine modo· ¶ Jer· pulcre dixit modo· vt ostenderet Christum in aqua a Johanne Johannem a christo in spiritu baptizandum· Siue aliter Sine modo vt qui formam serui assumpsi· expleam ℟ humilitatez eius· alioquin scio te in die iudicij meo esse baptismate baptizandum· Vel sine modo· vt dicit dominus habeo ℟ aliud baptismã· quo baptizandus sum· Tu me baptizas i aqua vt ego te baptizem p me in sanguine tuo· ¶ Crisost⁹ mar· In q; etiã ostendit qua postea xps baptizaue

Reconciabili
tra firma el
sicut etiam alij
pro peccatis· ¶
dat hystorie
ferens oliue ℟
annũciams· que
nũc columba a
℟ pro ramo oli
¶ Aug· in hom
elligere cur sp
dom corporali sp
em quedam cre
ostenderet spũ
expressa ℟ ocu
dicta est· non vt
sed vt corda ho
occultam eterni
assumpta est cr
in vnitate· s· p
Forma ex virgi
spũs· aut sibi
unxit· Promi
vt ostenderet p
ita possumus di
sicut dicimus fi
cimus agnum
dicente· sz etiam
occasum in apo
ẽ exhibita ocul
in spũ p spiritu
columba nullus
nec sicut dicimu
Petra erat xp̃s
Illa em petra
dum nũcupata
aũt sic illa colũ
repente exorie
flamme illi que
populus in der
truis que fiebat
em rex illarum
gnificarz· acq
mas missus di
ad demonstrand
erunt ℟ esse p
columba sup ca
patris ad iobe

¶ Et venit
Et ecce vox
ces· hic ẽ filiꝰ
q⁹ in q⁹ mihi
cut· sed palam
filius meus· ¶
sumabant in xp̃
℟ de celestibus
celestis nos gl
ds adoptione fi

Ireconciabili carent· in plagis mortis xp̄i qui petra firma est fundum ponit· et fuit refugium et spem· sicut etiam alij delectant in cantu ita ipi in gemitu pro peccatis· ¶ Cris· in omel· Veteris etiam recordat hystorie In diluuio ei apparuit hoc aial· ramū ferens olive et pmunem orbis terraꝝ tranquillitatē annūcians· que omnia typus erant futurorū· etenim nūc columba apparet· liberatorem nobis demōstrās et pro ramo olive adoptionē generi humano affert ¶ Aug· in hmo· de trinitate Est aūt in promptu intelligere cur spūs sanctus missus dicatur cuz i ipm dom̄m corpali specie velut columba descendit facta ē eim quedam creature spēs ex tempe i qua visibiliē ostenderet spūs sanctus· Hoc autē opatio visibiliter expressa et oculis oblata mortalibus missio spūs sancti dicta est· non vt appareret mutabilis eius substātia sed vt corda hoim exterioribus visis commota ad occultam eternitatem conuerterentē· Non autem sic assumpta est creatura in qua spūs sanctus apparuit in vnitate· s· psone· sicut assumpta est humana illa forma ex virgine· Neq; eim columbam beatificauit spūs· aut sibi in psone sue vnitatem in eternum coniunxit· Proinde quamq; illa columba spūs dicta sit vt ostenderet p columbā spm̄ demonstratū· nō tamē ita possumus dicere spm̄sanctum et deum et columbā sicut dicimus filium et deum et hominē· nec sicut dicimus agnum filium dei· non solum iohānes baptista dicens· sed etiam iohannes euangelista videns agnum occisum in apocalipsi Illa quippe visio prophetica ñ ē exhibita oculis corporeis p formas corporeas sed in spū p spirituales imagines corporū· De illa vero columba nullus vnq; dubitauit qui oculis visa sit· nec sicut dicimus filium petram· serpens est enim Petra erat xp̄s· ita possum⁹ dicere spm̄ columbā Illa eim petra iam erat in creatura et p adōmis modum nūcupata est nomine xp̄i quē significabat· non aūt sic illa colūba· que ad hoc tēūmodo significāda repente erat· Magis aūt simile hoc mihi videtur flamme illi que in rubo apparuit Moysi· et illi quam populus in heremo sequebatur et fulgoribus ac tonitruis que fiebant dum lex daretur i monte· Ad hoc eim rex illarum corpalis exstitit spēs vt aliquid significaret· apparet· Propter has ergo corpales formas missus dr̄ spūs sanct⁹· Ille vero spēs corpales ad demonstrandum q opus fuit· ad tempus apparuerunt et esse postea destiterunt· ¶ Hiero· Sedit aūt columba sup caput ihesu· ne quis putaret vocem patris ad iohem factā· non ad dom̄m· Vnde sequitur·

¶ Et vemētē sup se

Et ecce vox de celis dicēs· hic ē filius meus dilectus in q⁹ mihi complacui

Non eim vt ante per Moysen aut prophetas· nec per typos aut figuras· ¶ Aug· i ℔· de epiph· venturum i carne pater filium demonstrauit· sed palam vemisse monstrauit dicens· Hic est filius meus· ¶ Hylarius· Vel vt ex hijs que consumabant in xp̄o cognoscerem⁹ post aque lauacrū et de celestibus pactis sanctum i nos spm̄ inuolare et celestis nos glorie vndiore perfundi· et paterne vocis adoptione filios dei fieri· ¶ Hiero· Distentū autē trinitatis i bāptismate demōstrat· dominus baptisat spūs descendit i habitu columbe· p̄ris vox filio testimonium phibentis audiē ¶ Aug· in hmo· de epiph· Nec mirum si i domico lauacro misteriū nō defuit trinitatis cum nr̄m lauacrū trinitatis compleat sacramentū· voluit eim dns primo arca se exhibere· qd erat postea hūane generi preceptura· ¶ Aug· de fide ad petrū· Quanus aūt pater et filius et spūs sanctus sint vna natura· firmissime tamē tene tres esse psonas patremq; solum esse qui dixit· Hic est filius meus dilectus· Ne filium solum esse sup quem illa vox p̄ris insonuit· Et spm̄sanctū solum esse qui in specie columbe sup xp̄m baptizatum descendit·

¶ Aug· quarto de trin· Hec aūt opa sunt tota⁹ trinitatis· In sua quippe substantia p̄r et filius et spūs sanctus vnum sunt· sine vllis intervallis temporū vel locorum· In meis aūt vocabus separati sit· pater· filius et spūs sanctus· nec simul dici poterunt· et in hijs visibilibus sua separatim locoꝝ spacia tenuerunt· qua similitudine verūq; cognoscit in separabilem i se ipa trinitatem per visibilis creature spēm separabiliter demonstrat· Vox aūt solius p̄ris vox sit· ostendit ex hoc q dicit· Hic est filius meus ¶ Hylar⁹ in libro de trin· Non solum noie contestatus est eum esse filiū· sed et pprietate· Multi eim nos filij dei sumus· sz non talis est hic filius· Hic eim et propius et ver⁹ est filius origine non adoptione veritate nō nūcupatione· natiuitate non creatione· ¶ Aug· sup iohem· Pater autem diligit filium· Sed quo pater filium nō quo dom⁹ seruū quomodo vnicū non quomodo adoptatum· Et ideo subdit· In quo mihi cōplacui· ¶ Remigius· vel si ad humanitatem xp̄i referat· si legat In quo mihi complacui· talis ē sensus i quo mihi complacui· qua istum solum reperi sine peccato Si vero legat i quo mihi complacuit· subaudiatur placitum meum constituere· vt p eum agerem que agenda sunt· et genus humanū redimere· ¶ Aug⁹· de consensu euang· Hec aūt verba et alij duo Marcus et Lucas similiter narrant· Sz de verbis vocis que de celo facta est· variant locutionem salua tamen sententia· Quod eim matheus ait dictum· hic est filius meus dilectus· et alij duo dicunt· Tu es filius meus dilectus· ad eandem sententiā explicādam valet· vox eim celestis vnum hoc dixit· Sed euāgelista ostendere voluit ad id valere qd dictū ē Hic ē filius meus· vt illis populis qui audiebāt indicaret q ipe esset filius dei atq; ita dictū referre voluit· tu es filius meus· nisi illi diceret· hic est filius meus· Non eim xp̄o indicebatur qd sciebat sed audiebant qui aderāt pp̄ē quos vox facta ē· Jaz vo q alius dicit In q̄ mihi cōplacui· alius i te complacuit mihi· si ḡrus q̄ horum illa voce sonuerit q̄libz accipe dū intelligas eos q̄ nō eandē locutionē retulerūt eādem retulisse sententiā Ex eim de⁹ i filio sibi complacuit· admonet alios ex eo quod dictū ē· i te complacui· Ex aūt i filio p̄ placuerit hoibus admonet ex eo qd dictū ē in te cōplacuit mihi· seu intelligit hoc dictū esse ab oibus euāgelistis eāq; dicēte In te complacitum meum constitui· hoc est implere qd mihi placet·

¶ Capitulum .quartum.

TVnc iesus ductus est in desertū aspiritu ut tēptaretur a dyabolo Et cum ieiunasset .xl. diebus ⁊ xl. nocthibus postea esuryt

¶ Crisf. sup mathevm Postq̄ baptizatus est dñs a iohe in aqua ducitur a spū in desertū vt baptizaret igne tēptationis Vnde dicitur Tunc ihs ductus ē in desertum a spū Tunc scz qñ pater clamauit de celo. ¶Hic est filius meus dilectus ¶ Crisf. in omel. Quisquis ergo post bapt̄ maiores sustinet temptationes nō turbetis. etenī ꝓpter hoc accepisti arma vt non vacen. sed vt pugnes. ¶Ho aūt temptationē a te deus nō prohibet. primū quidem vt discas qñ multo factus es fortior Deinde vt magnitudine donoꝝ nō extollas. Tertio vt diabolus experientia cognoscat q̄ ꝓfecte ab eo abscessisti Quarto vt p̄ fortios reddaris. Quinto vt credita tibi ecclesiam signum acapias. ¶Neq; enī diabolus supuenīret tibi ad temptandū misi te in maiori honore effectū videret ¶ Polan. In sanctitatis em̄ maxie diaboli temptamēta crassant. quia victoria q̄ magis optata de sanctis. ¶ Greg. i omelia. Dubitari aūt a quibusdā solet. a quo spū sit ductus ihs in desertū. ꝓpter hoc q̄d subdit. Assumpsit eum diabolus in sanctā ciuitatem Sed vere ⁊ absq; vlla questione q̄uenit̄ accipit. vt a. s. s. in ds̄tū ductus esse credat. vt illuc eū suus spūs duceret. vbi hunc ad temptandū spūs malignus inuenit ¶ Aug. in. de trinitate. Sui seipe q̄s temptandū p̄bet. vt ad superandas temptationes. mediatoꝝ ait. eēt. nonsolū p ad uitoriū. vez etiā p exemplū. ¶ Crisf. sup matth. Est aūt ductus a spūsancto. nō quasi minor maioris p̄cepto. nō em̄ solū ductus dī q̄ alicui⁹ potestate ducit. sz etiā ille qui alicui⁹ rationabili exhortatiōe placatur sicut scripm̄ ē de Andrea q̄ inuenit symonē fratrē suū. ⁊ adduxit eū ad ihm ¶ Iero. sup matth. Ducit aūt nō inuitus aut captus. sz voluntate pugnandi. ¶ Crisf. sup matth. Ho boies em̄ diabolus vadit. vt tempret eos. qm̄ aūt aduersus xp̄m diabolus ire nō poterat. ideo contra diabolū xp̄s processit. vnde dī Vt tempearet̄ a diabolo ¶ Greg. i omel. Sed sciēdum nobis ē. quia tribus modis temptatio agitur. suggestione. delectatione ⁊ ꝯsensu. ⁊ nos cū temptamur. plerūq; in delectatiōe aut i ꝯsensu labimur. q̄a de carnis peccato ꝓpagati i nobis ipis etiā gerimus. vnde certamina toleramus. Deus vo q̄ i vtero virginis incarnatus in mūdo sine peccato venerat. nihil sibi suggestionis in seipo tolerabat. Temptari ergo p suggestionē potuit. sed eius mentē peccati delectatio nō momordit. atq; ideo oīs diabolica illa temptatō foris nō ipsius fuit ¶ Crisf. i omel. Tunc aūt maxime ipsum diabolus ad temptandū cū videre solitarioꝝ. vñ ē in principio mulierē temptauit. sine viro eam inuenīens. vñ ⁊ sic p̄ eiā diabolo dat occasio temptandi q̄ ducit̄ in desertū ¶ Glo. Hoc desertū ē inter ierusalem ⁊ iericho vbi morabant̄ latrones qui locus vocat̄ dorcon .i. sanguis ꝓpter effusionē sanguinis quā ibi latrones faciebāt. vñ ⁊ hō cū descenderet a ierusalem in iericho. incidisse dr̄ i latrones. gerēs figurā Ade qui a demonibo victus ē Conuenīens q̄ fuit vt ibi xp̄s diabolū superaret. vbi diabolus hoīem sub figura superasse dictus ē ¶ Crisf. sup matth. Nō solū aūt xp̄s ductus ē in desertū a spū. sed ⁊ oēs filij dei habentes spūmsanctū. Nō em̄ sunt ꝑmissum sedere ociosi. sz spūssanctus vrget eos aliquod magnū ꝓpre hendere opus q̄ ē i deserto quātū ad diabolum. quia nō ē ibi inuisticia a qua diabolus delectat̄ Omne etiam bonū est extra carnem ⁊ mūdum. quia nō ē secundū voluntatem carnis ⁊ mūdi. Ad tale ergo desertum oēs filij dei exeunt. vt temptent̄. vtputa si nō propositi ducere vxorem. duxit te spūssanctus in desertum .i. extra fines carnis ⁊ mundi vt temptaris a concupiscencia carnis. Quo em̄ temptat̄ libidine qui tota die ē cū vxore. Hare aūt debemus q̄ filij dei ñ temptantur a diabolo. nisi in desertum exierint filij autem diaboli in carne ⁊ mundo cōstituti ꝓfunditus ⁊ parent sicut bonus homo si vxorē habuerit non fornicat̄ sz sufficit a vxori sua Malus autem etiā habens vxorē fornicat̄. ⁊ non ē uxore contentus ⁊ sic i omnib⁹ inuenies. Filij ergo diaboli non exeunt ad diabolum vt temptentur Quid em̄ opus habet ad certamen exire qui non desiderat vincere Qui aūt sunt gloriosiores filij dei extra fines carnis exeunt cōtra illum. quia victorie gloriā concupiscūt. Propterea ⁊ i hoc loco xp̄s exijt ad diabolum vt temptaretur ab eo ¶ Crisf. i omelia. Vt autem discas q̄s magnum bonum est ieiunium. ⁊ qualiter scutum est aduersus diabolum Et quoniam post baptismum non lasciuie sed ieiunio intendere oportet ipe ieiunauit. nō eo indigens. sed nos instruens ¶ Crisf. sup matth. Et vt quadragesimi nostri ieiunij ponerent mēsurā quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus ieiunauit Vnde sequitur Et cum ieiunasset quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus ¶ Crisf. in omel. Non autem vtra processit ieiunando q̄s Moyses ⁊ Helias. ne incredibilis videretur carnis assumptio ¶ Gregorius in omelia. Ipse autem auctor olim i quadraginta diebus nullum omnio cibum sumpsit Nos quoq; quantum possumus quadragesime tempore carnem nostram per abstinentiam affligamus Quadragenarius autem numerus custoditur. q̄ virtus decalogi per libros quatuor sancti euangelij impletur. Denarius enim quater ductus in quadragenariū surgit. Vel q̄a in hoc mortali corpe ex quatuor elementis subsistimus. p cuius voluptatē precepta dīuina contrahim⁹ q̄ p decalogū fuit accepta. quia g⁹ p carnis desideria decalogi mādata temptim⁹. dignū ē vt eandē carnē quater decies affligam⁹. Vt sic in lege offerre debemus decias rerum ita et offerre etendi⁹ decias dierum ¶ Prima .n. dñica quadragesime vsq; ad pascat solēnitatis gaudia sex ebdomade veniunt q̄ dies. xl. ⁊ duo fiunt. ex q̄bus dū vi. dies dñica absq; abstinēcia subtrahunt̄. remanent .xxxvi. dū vo per ccc. ⁊ lxv. dies annus ducat̄. nos aūt per .xxx. dies affligimur quasi anni nostri dramas deo damus. ¶ Augustinus in libro. lxxxiii. questio Vel aliter Omnis sapiēcie disciplina ē creatorē creaturāq; ꝓgnoscere

Creatur: ē trinitas pater ⁊ filius ⁊ spūsanctus Creatura vero pars ē inuisibilis sicut aīa cui ternarius numerus cōuenit. Diligere eī deum tripliciter iubemur. ex toto corde. ex tota anima. ⁊ ex tota mente. Partim visibilis sicut corpus cui quaternarius debet ꝑter calidum ⁊ frigidum humidū ⁊ siccum. Denarius ergo numerus qui totam minuat disciplinam quater ducus. i. numero qui corpi cōuenit multiplicatus quia p corpus administratio geritur quadragesimus; numerus conficit. Quinq; pes equales ad quinquaginta pueniunt. vnū eī ⁊ duo ⁊ quatuor ⁊ quinq; ⁊ octo ⁊ decē ⁊ .x. que sunt pes quadragenarij simul iuncta efficiunt. l. Et ideo tempus quo ingemiscimus. ⁊ dolemus quadragenario numero celebratur. Septimus autem beatitudinis in quo erit gaudium quinquagesime celebratione figurat. i. apasca vsq; ad penthecosten. ¶ Aug. in sermo. de quadrage. Non autem quia xp̄s post acceptum baptismū statuo ieunauit regulaz obseruationis deinde credendum est vt post Christi baptismū continuo ieunare necesse sit. Sed quādo aduersi certamīe cū temptatore confligitur. ieunandū est. vt corpus impleat castigatione milicia ⁊ animus imperet de humiliatione victoriam ¶ Cris. sup matth. Sciebat autem dñs cogitationē diaboli quia volebat eum temptare. audierat enim quia xp̄o natus est in hoc mundo angelis predicantibus pastoribus referentibus. magis querentibus ⁊ iohanne ostendente. Vnd dñs processit cōtra eū non quasi deus. sed quasi homo magis aūt quasi deus ⁊ homo. Nam p. xl. dies non esurire non erat hois aliqui autem esurire non erat dei. vnde esuriuit. ne manifeste intelligaē deus ⁊ sic diaboli spem cēptādi extingueret. suam aūt victoriam impediret. Vnd se quitur. Postea esurijt. ¶ Hylarius. Nam p⁹. xl. dies non i. xl. diebus esurijt. Ideo cum dñs esurijt non medie subpressit opatio. sed nature fue hominē dereliquit. Nō eī erat a deo diabolus sed a carne vincendus. qua rex ratione indicat post. xl. dierū consūmationem quibus post passionem i seculo erat cōmoraēus. esuritionem se humane salutis habitum quo i tempore expectarū deo pri mun⁹ hominē quez assumpserat reperaunt.

¶ Et accedens temptator dixit ei Si filius dei es. dic ut lapides isti panes fiant. Qui respōdēs dixit Scriptū ē nō in solo pane viuit homo. sed in omni verbo quod ꝓcedit de ore dei

¶ Cris. sup matth. Quia diabolus videns per .xl. dies xp̄m ieunantem desperauerat postq; esurientē sensit iterum cepit sperare. Vnd sequitur. Et accedens temptator. Si g⁹ ieunauens ⁊ tēptens ne dicas quia p didi fructū ieunij mani ⁊ si nō ibi ꝓfuit ieunium tuum. vt non tempteris. tamen ꝓficiet vt a temptationibus non vincaris ¶ Cris. i omel. Sed si ipm eidē temptationis aspicim⁹. pensem⁹ quāta magnitudine nos a temptatione liberamur Antiqus eī hostis ꝓmū hominē ex gula temptauit cū cibi ligni vetitum ad cōmedendum suasit. Ex vana gla cum diceret. eritis sicut dij ex auaricia cum diceret scientes bonum ⁊ malum. Auaricia eī nō solum pecunie est sed etam altitudinis. cum supra modū sublimitas ambitur. Quibus autem modis primum hominē strauit. hisdem modis secundo homini temptato succubuit. Per gulam temptat. cui dixit. Dic vt lapides isti panes fiant. Per vanam gloriā cum dixit. Si filius dei es mitte te deorsum Per sublimitatis auaritiam. cū regna mūdi ostendit dicēs. Hec omnia tibi dabo ¶ Ambro. sup lucā. Vnde aūt cepit vnde iam vicerat. gula vnde dixit. Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant Quid autem sibi vult talis sermonis exordius. nisi quia cognouerat dei filium esse venturum sed uenisse p infirmitatem corpis non putabat. aliud explorantis aliud temptātis est. Et deo se profiteur credere ⁊ homi conatur illudere ¶ Hylarius Iam ergo in temptando condonem opis ꝓmisit. p quā in deo ex mutatione lapidum in panes virtutē potestatis agnosceret ⁊ in homine oblectamento ubi patientiam esurientis illuderet ¶ Iero. Sed ex duobus peraris teneris o diabole Si ad impiū eius possunt lapides panes fieri. Ergo frustra tempeas eum qui tante potencie est Si aūt non potest facere. frustra dei filiū suspicaris ¶ Cris. sup matth. Sicut aūt diabolus oīs hoies excecabat. sic modo inuisibiliter a xp̄o est excecat⁹ p⁹. xl. n. dies esurientē sensit ⁊ .xl. dies ñ esurientē ñ intellexie cū suspicat⁹ ē eū ñ filiū dei ñ cogitauit qm fortis adhibet ad ea que infirma sunt descendere pē Infirmus aūt ad ea que fortia sunt ascēdere nō pē Magis ergo ex eo q̄ p tot dies non esurijt intelligē debuit. q; de⁹ ē. q; ex eo q̄ p⁹ tot dies esurijt. quia homo est Sed dixit moyses ⁊ helyas .xl. dies ieunauerūt ⁊ homines erant. sed illi ieunātes esuriebāt ⁊ sustinebant Hic .xl. diebus nō esurijt. sed postea Esurire eī ⁊ non manducare patiente est humane Nō esurire aūt dīne tacē ¶ Leo. ꝓpo⁹ aūt xp̄i erat hūilitate vincē ¶ Leo papa i s. xl. Vnde ⁊ aduersarium vicit testimonijs legis non potestate virtutis vt hoc ipso ⁊ hominē plus honorare ⁊ aduersarius plus puniret. cum hostis generis humani non quasi a deo sed quasi ab homie vincereē. vnde sequiē. qui respondens dixit ei Scriptum est. non in solo pane viuit homo. sed i omni verbo quod procedit de ore dei ¶ Gregorius in omel. Sic ergo temptat⁹ a diabolo dñs sacri eloquij precepta respondit ⁊ qui tēptatorem suū mergere in abissum poterat. virtutem sue potentie nō ostendit quatenus nobis praeberet exemplum. ut quotiens a prauis hominibus aliquid patimur ad doctrinam exercemur poenas q; ad vindictā ¶ Cris. sup matth. Nō aūt dixit. non in solo pāe viuo ne videatur de se dictum esse. sed medie non in solo pane viuit homo. vt posset diabolus dicere. si filius dei ē. abscondit se vt non ostendatur q̄d possit si homo est astute excusat ne ostendaē non posse ¶ Rabanus. testimoniū aūt hoc deutronomio sūptū est. Ergo si quis non vescitur verbo dei iste nō viuit. quia sicut corpus humanū nō viuit sine terreno cibo. ita ⁊ anima viuere non potest sine dei verbo. Procedere autem verbum de ore dei dicitur cum

voluntatem suā p scripturaꝝ testimonia reuelat.

¶ Tunc assumpsit eū diabolus in sanctam ciuitatem & statuit eum supra pinnaculum templi. & dixit ei. Si filius dei es mitte te deorsū Scriptū ē em. Quia angelis suis mādauit de te & in mānibꝫ tollēt te ne forte offendas ad lapidē pedē tuum Ait illi iesus rursū. Scriptū est. Non tēptabis dominum deum tuum.

¶ Crisf. sup matheum Cuz ex pmisso xpi responso nihil cereum diabolꝰ potuisset scire diabolꝰ potuisset verū xps deꝰ esset an homo assumpsit eū ad aliam temptationē discens. apud se Iste qui fame non vincit etsi filius dei non est. ēt sanctus est. valent em homines sancti fame non vinci sed postꝙ omnē necessitatē carnis vicerunt p vanā gloriā cadune. Ideo cepit eū tēptare i gloria vana Propter qō sequitur Tūc assumpsit eū diabolus i sanctā ciuitatē

¶ Iero. Assumptio ista non ex imbecillitate dñi venit sꝫ de mimia superbia qui voluntatem saluatoris necessitatem putat.

¶ Rabanus Sancta aūt ciuitas ierusalem dicebat in qua templū dei erat. & sancta sanctoꝝ & cultꝰ unius dei fm legē moysi ¶ Remig. In q ostendit quia diabolus fidelibus xpi ena in sanctis locis insidiat.

¶ Orig. i omel. Sed ecce dum dicit deus hō in sanctā ciuitatem a diabolo assumptus. hūane aures audire expauescunt Iniquoꝝ em sim diabolus caput est. Quid aūt mirum si se ab illo pmisit in montem duci quisse pmisit a mēbris illius crucifigi ¶ Eloqa. Diabolus em semp ad alta ducit eleuādo p iactantiā ve precipitare possit. Et ideo sequit. Et statuit eum supra pinnaculū templi ¶ Remigius Pinnaculum sedes erat doctoꝝ Templū em non habebat culmen erectum. sicut nre domus hūe. sed & planū erat desuper more palestinoꝝ & in isto templo tria tabulata erant. Et sciēdum quia i pauimēto pinnaculū erat & in vnoqꝫ tabulato pinnaculū erat. Sine gꝰ statuerit eum in illo pinnaculo qō erat in pauimento. siue in illis que erāt in primo secūdo vel tertio tabulato intelligendum ē qꝺ in illo statuisset eū. unde aliquod precipitium esse potuit ¶ Eloqa. Nota vero hec oīa corporeis sensibus esse cōpleta ꝙa em verba admiscem sferuntur in specie hominis diabolū apparuisse verisimile ē. ¶ Crisf. sup matth. Sed forte dicas quō in corpe constitutum videntibus omnibꝰ statuit supra templum. sed forsitan diabolus sic eum assumebat. ut ab omnibus uideretur. Ipse autem nescire ut diabolo mirabiliter sic agebat. ut a nēine videretur ¶ Eloq. Ideo autem dixit eum supra pinnaculum cum vellet eum de vana gloria temptare ꝙa in cathedra doctorum multos decepit inani gloria. Et ideo putauit istū positū in sede magisterij inani gloria extolli posse. unde sequitur. Et dixit Si filius dei es mitte te deorsum ¶ Iero. In omnibꝰ em temptationibus hoc agit diabolus ut malignat. si filius dei sit. Dicit autem Dicite ei. quia voxꝫ diaboli qua semp homines cadere deorsum desiderat. plusq potest precipitare nō potest. ¶ Crisf. sup matheum Per hāc aūt ꝓpositionem quomodo poterat agnoscere si est filius dei aut nō Volare em p aerem nō est ꝓprie opus dei qua nulli vale ē Si ergo aliquis volauerit ꝓuocatus ꝓpter ostentationē solā hoc facit. & ē potius ex diabolo qꝫ ex deo Si ergo homini sapienti sufficit esse qō ē. & non est necessariū et apparere qō nō ē quātomagis filius dei ostendere se necessarium non habet. de quo nemo pē em cognoscere quātum ē apud se. ¶ Ambr. sup lucā. Sed qua fronte diabolus trāsfigurat se sicut angelū lucis. & de scripturis ipis diuinis laqueū fidelibus parat. vtiq testis monstrat scripturaꝝ. nō ut doceat. sꝫ ut fallat. Unde subdit Scriptū ē em ꝙa angelis suis mandauit de te

¶ Iero. Hec. xc. psalmo legimꝰ. vex ibi ū de xpo sꝫ de viro sancto ꝓphetia ē. male ergo diabolus intexuit scripturas ¶ Crisostomus. super matheum Vere enim filius dei angelos manibꝰ non portat. sed ipse magis angelos portat Etsi portat manibꝰ angelos nō ut offendat ad lapidem pedem suū quasi infirmus. sꝫ ꝓpter honorē quasi dñs. O diabole qm filius dei manibꝰ portat legisti. & ꝙa sup aspidem & basiliscum calcat nō legisti Sed illud quidem exemplum ꝓfert quasi superbus. hoc aūt tacet quasi astutus ¶ Crisi. i omel. Intuere etiam quia testimonia a dño allata sunt quementer. a diabolo autem indecenter. nō em qō scriptum est. Angelis suis suadet proicere seipm & precipitare ¶ Eloq. Est ergo sciendum Aut em scriptura de quolibet bono hoīe qꝺ angelis suis. & administratoribus spiritibus preceperit de ipo qꝺ in manibꝰ suis. & in auxilijs suis tollent eum & custodient. ne offendat pedem. & affectum mentis ad lapidem. & ad veterē legē scriptā i lapideis tabulis. Vel p lapidem potest intelligi oīs peccati occasio & ruine. ¶ Rabanus. Notandū aūt qꝺ saluator nr licet permisisset se a diabolo supra pinnaculum templi poni. tamē renuit ad impium eius descēdere ne bis exemplū donās. ne quisquis imperauit viaz ventatis ream nos ascendere obtemperemus. Si ꝙ aut vult nos de altitudine ventatis & virtutum adoma errons vitiosum ꝓpitare. non illum audiamus.

¶ Iero. Falsas autez de scripturis diaboli sagittas vens scripturaruꝫ frangit clipeis. unde sequit. Rursum scriptum ē. Non tēptabis dominum deum tuum. ¶ Origanus Diaboli enim conatus cōtundens & deum se protestatur & dominum ¶ Crisf. Non autem dixit. Non tēptabis me dominum deum. sed ita non tēptabis dominum deum tuum tuum. Quod poterat dicere omnis homo dei temptatus a diabolo. Quoniam & qui hominem dei tentat deum tentat ¶ Rabanus. Vel aliter suggerebatur ei quasi hoī ve aliquo signo explorare quantum apud deum posset ¶ Augustinus contra faustū pertinet autem ad sanam doctrinam quādo habet hō quid faciat. non tēptare dominum deum suum.

¶ Iero. Et notandū qꝺ necessaria testimonia de deuteronomio tantum protulit ut secunde legis sacramenta monstraret.

Iterum assumpsit eum dyabolus in montem excelsum valde ⁊ ostendit ei omnia regna mundi ⁊ gloriam eorum ⁊ dixit illi. hec omnia tibi dabo si cadens adorazueris me. Tunc dicit eis ihesus vade sathana scriptum est enim Dominum deum tuum adorabis ⁊ illi soli seruies. Tunc reliquit eum dyabolus ⁊ ecce angeli accesserunt ⁊ ministrabant ei.

¶ Crisp. sup matth. Dyabolus ex secundo responso incertus trahit ad tertia tentationem. quia enim xpus retia ventris disrupserat ac retia vane gle eram siuerat. ponit ei retia auaritie. propter quod dicit Iterum assumpsit eum dyabolus in montem excelsum valde. Quem. s. dyabolus arquiens omnem terram excelsiorem ceteris cognoscebat. Quanto. n. excelsior fuerit mons tanto ex eo spatiosior terra videtur. vnde sequitur Et ostendit ei regna omnia mundi ⁊ gloriam eorum ¶ Ostendit autem ita non vt ipsa regna vel ciuitates eorum vel populos vel argentum vel aurum videret. Sed ptes terre. in quibus vnusquisq; regnum vel ciuitas posita erat. reputa si ascendes sup excelsum locum digito extenso dicat tibi Ecce ibi est Roma vel Alexandria non sic ostendo tibi vt ipas tudeas ciuitates. sed ptes terre in quibus posite sunt. sic ⁊ dyabolus poterat xpo singula loca demostrare digito. ⁊ vnuscuiusq; regni honores ⁊ statum verbis exponi. Illa ostendam dicit etiam quod exponit ad intelligendum.

¶ Origenes sup lucam Vel aliter. non arbitrandum q; regna ei mundi ostendens. Persarum verbi gra regnum medorum ostenderet. sed ostendit ei regnum suum quomodo regnaret in mundo. et quomodo alii regnent a fornicatione. alii ab auaricia ¶ Remigius. Gloriam aut eorum appellat aut argentum ⁊ lapides preciosos ⁊ temporalia bona ¶ Rabanus Ostendit aut hec dyabolus domino non q; ipse visum eius amplificare potuit. aut aliquid ignotum demostrare sed vanitatem pompe mundane quam ipse diligebat quasi speciosam ac desiderabilem verbis ostendens in amorem xpi suggerens venire volebat. ¶ Glo. Qui non concupiscencie oculo intuet sicut nos. sed sicut media videns morbos sine lesione. ¶ Iero. Sequit Et dixit illi. Hec omnia tibi dabo. Arrogans ⁊ superbus de iactancia loquit. Non enim potest omnia regna dare cum sciamus plerosq; sanctos viros a deo reges factos. ¶ Crisp. sup matth. Sed ea que p iniquitatem fiunt in mundo. vepura p furtum aut per furta acquisitas diuitias dyabolus dat. Non ergo dyabolus quibus vult diuitias dare potest sed bijs q volunt ab illo recipe. ¶ Remigius. Miranda etiam est dyaboli demetia. illi promittebat dare regna terrena. qui suis fidelibus dat regna celestia. ⁊ gloriam mundi in qui est celestis glorie dns. ¶ Ambro. Habet autem ambitio domesticum periculum. vt enim dominetur alijs. prius seruit curuat obsequio vt honore dominet. ⁊ dum vult esse sublimior fit remissior. vt apte subdit si cadens adorauerio me. ¶ Glo. Ecce antiqua dyaboli superbia. Sicut enim in principio voluit se similem deo facere. ita nunc volebat omnibus sibi vsurpare cultum dicens. si cadens adorauerus me. Ergo qui adoratus est dyabolum. ante corruit. Sequit Tunc dicit ei ihesus Vade sathana. ¶ Crisp. sup matth. In quo finem temptandi dyabolo ponit ne progrediatur vlterius temptare. ¶ Iero. Non aut vt plerique putant eadem sathanas ⁊ Petrus condemnant sententia. Petro enim dicit vade retro me Sathana. et sequere me qui contrarius es mee voluntati. Dicit aut dicit Vade sathana. ⁊ non ait vade retro vt fugiat. sed vade in ignem eternum qui paratus est tibi ⁊ angelis tuis ¶ Remi. Vel sm alia exempla. vade retro. et reminiscere recordare in quanta gloria condit fuisti ⁊ in quantam miseriam cecidisti ¶ Crisp. super matth. Videndum aut quia xps cum passus fuisset temptationis iniuriam dicente sibi dyabolo. Si filius dei es. mitte te deorsum. non est turbatus neq; dyabolum increpauit. Hunc aut qm dyabolus vsurpauit sibi dei honorem exasperatus est. ⁊ repulit eum dicens. Vade sathana. vt nos illius discamus exemplo nras quidem iniurias magnanimiter sustinere dei autem iniurias neq; vsq; ad auditum sufferre. quoniam in prijs muris esse quempiam patientem laudabile est Iniurias aut dei dissimilare. nimis est impium ¶ Ideo. Dicens aut dyabolus saluatori Si cades adorauerus me. Econtrario audit. q; ipse magis adorare eum debeat quasi dnm ⁊ deum suum. ¶ Aug. contra sermonem ariano. vnde sequit Scriptum est enim Dominum deum tuum adorabis. ⁊ illi soli seruies. Vnus dominus deus noster est ipa trinitas cui soli seruitutem pietatis iure debemus. ¶ Aug. x. de ciui. dei Nomine autem seruitutis cultus deo debitus intelligit. latriam quippe nostri vbicuq; scriptarum scripturarum positum est interpretati sunt seruitutem. Sed ea seruitus que debetur hoibus sm quam precipit aplus seruos dnis suis subditos esse debere grece nuncupari solet dulia latria vero aut semp aut tam frequenter vt pene semp ea seruitus dicit que penet ad colendum deum. ¶ Crisp. sup matth. Dyabolus aut sicut rationabiliter intelligi potest. non quasi obediens precepto recessit sed diuinitas xpi ⁊ spus sanctus qui erat in eo. excussit inde dyabolum. vnde sequit Tunc reliquit eum dyabolus Quod ad nostram pfiat consolationem q; non tamdiu homines dei dyabolus temptat. quamdiu vult. Sed quamdiu xps permittit. Etsi enim permittit eum paulisper temptare. tamen repellit propter infirmam naturam ¶ Aug. ix. de ciui. dei. Post temptationem vox sancti angeli spiritibus immundis metuendi domino ministrabant. ⁊ p hoc magis magisq; innotescebat demonibus quanto esset. Vnde sequit Et ecce angeli accesserunt ⁊ ministrabant ei. ¶ Crisp. sup matthm Non aut dixit descendentes angeli vt ostendat qa semp ad misterium eius erant in terris sed tunc precipiente dno recesserunt ab eo vt locus dyabolo adueniendi xpm darent. ne forte videns angelos circa eum non approprinquaret ad eum. In quibus autem rebus illi ministrabant scire non possumus verum ad sanationes infirmitatum an ad correctiones animarum. an ad effugationem demonum. que omnia p angelos fiunt

vnde eis faciendo ipe facere videt. Tñ manifestū ē
q̄ ñ ꝑ necessitatē ipotentie a⁹ ei mīstrabāt. sz ꝑ
bonozē potestatis ipius. nō em̄ dr̄ q̄ adiuuet eum. sz
q̄ mīstret ¶ Orig. i omel. Ex hijs at̄ vi⁹ plone
vtraq̄ natā ostendit. qa ⁊ hō ē quē diabolus temp
tat ⁊ idē ipe d⁹ ē cui ab angel⁹ miserat ¶ Crys. sup
matth. Hūc breuiter pstringā⁹ qd̄ significent xp̄i
temptationes. ieiunū ē abstīnētia vt male ¶ sumes ē
desiderū eius. vsus a⁹ ē panis. Qui ergo peccatū
sibi querit ad vsū lapidem querit i panē. Respon
deat ergo diabolo psiluenti. qa nō in solo vsu illius
rei viuit hō sz i obsu ācta mādatoꝝ dei. Qñ vo qui i
flatus fuerit. q. sanct⁹. ductus ē. q. sup templū. ⁊ qñ
estimauerit se ꝑsistere i sanctimonij sūmitate ponit⁹
ē supra pinnā templi. Et hec temptatio sequit̄ pmā
qñ victōria temptationis gr̄iationē opat̄. ⁊ fit causa
victōre. Deo vide q̄ xp̄s ieiunū vtero suscepit sup
templū at̄ diabolus eū duxit vt eu ad abstīnētiam
laudabilem sponte peccas. Extolli at̄ ad fastigium
sanctitatis nō acquiescas. fuge exaltationē cordis ⁊
nō patieris ruinā. Ascensio at̄ mōtis ē pcessio ad al
titudinē diuine gr̄ie ⁊ gr̄e h⁹ mūdi que de superbia cor
dis descendit. Tu g⁹ volueris duces hien. qđ ē ascē
dere i montē. iapis cogitare de diuicijs ⁊ honoribꝫ
acquirendis. ⁊ tunc princeps mūdi gr̄am regni sui
tibi ostendit. Terras loca pulcre tibi cās. vt si volu
eris illa ꝑsequi. fruitis a negligēs ultionā dei ¶ Hy
larius. vicio at̄ a nob̄ calcatoq̄ diaboli capite ange
lor⁹ ministeria ⁊ virtutū i nos celestiū officia nō defu
tura ostendit ¶ Rex de ꝑcor. euā. Lucas has temp
tationes nō eodē ordie ꝑsecutus ē vñ icertū est q̄d
prius factū sit. vel⁹ regna terre prius demonstrata
sint. ⁊ postea in pinnā templi leuatus sit. an ecōuso
Nihil tamē ad rem cū oīa esse mānifestū sit ¶ Hie.
Sed q̄ dicit Lucas magis videt fm̄ hīstoriā eē. sz
matth⁹ has refert temptatōes fm̄ h⁹ q̄ i adā facte sūt

Cum autē audisset iesus q̄ iohānes traditus esset. secessit in galileā. ⁊ relicta ciuitate nazareth. uēit ⁊ habitauit in capharnaū maritimam in finibus zabulon ⁊ neptaliz ut adimpleret̄ quod dīm est ꝑ ysaiam ꝓphetam Terra zabulō ⁊ terra Neptalim via maris trans iordanem Galilee gentium populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam ⁊ sedentibus in regiōe vmbre mortis lux orta est eis.

¶ Rabanus. Postq̄ matheus de xl. diez ieiunio ⁊ de temptatōe xp̄i ⁊ de angelorū ministerio narrauit continuo subiecit dicens. cū aūt audisset ihs quia iohānes traditus eēt ¶ Crys. sup matheum Nime dubio a deo q̄a in virum sanctū nemo potest aliquid mīs tradiderit eum deus. Sequitur Secessit i galileam scilicet de iudea vt passionem suā oportuno tempore reseruaret. deinde ut nobis fugiendi piculum daret exemplum. ¶ Crys. m omel. Non em̄ accusabile est non proiecere seipm̄ in piculum. sed i cidentez nō stare virili ter. ¶ Recedit etiā de iudea Judaicā in diuinā mitigās sit̄ q̄dē ꝓphetam splens. ⁊ magistros eius tetrax piscari studens q̄ galilea morabatur. Attende etiam qualiter ad gētes abiturus a iudeis accepit cām. Eo em̄ cū pcursorem in vincula misissent. ipellūt ihm trāsire ad galileaz gentiū ¶ Ilo. De aūt refert lucas. venit nazareth vbi erat nutritus. vbi ingressus in synagogam. vbi legit ⁊ dixit multa ꝓphetā q̄ voluerit eū papitas de mōte ⁊ eūc descendit capharnaū. vñ mō ait matheus. Et relicta civi. naza. ⁊ habi. capharnaū ¶ Hiero. Plaza reth ē i galilea vicus iuxta mōtem thabor. Capharnaum ē opidū in galilea gentiū iuxta stagnū Genezareth. ⁊ ideo dicit mariticā ¶ Ilo. Addidit etiā in finibus zabulō ⁊ neptalim. vbi prima captiuitas hebreoꝝ fuit ab Assyrijs. vbi ergo prima legis oblitus ē prima euāgelij predicatio. ve ⁊ de loco. q. medio dif fugeret ad gētes ⁊ iudeos. ¶ Remig. Relict autē vnā sz nazareth vt ꝑdicādo ⁊ miracla faciēdo plures illuminaret. In q̄ facto relict̄ ꝑdicatorib⁹ exēplū vt eo tēpe ⁊ ille i locis studeāt ꝑdicare. qñ multos p desse pñt. Sequē Vt adimpleret qđ dictū ē p ysaiam ꝓphetam Terra zabulon ⁊ terra neptalim. m ꝓphetia habet. Prio tempe allenuata est terra zabulon ⁊ neptalim. ⁊ nouissimo aggrauata ē via maris trās iordanē galilee gentiū ¶ Hiero. sup ysaiā Pr autem pmo tpe allenuata esset ab onere peccatoꝝ q̄a i regno duoꝝ euāgeliū primū saluator euangeliū ꝑdicauit. nouissimo vo tpe aggrauata ē fides eoꝝ. plurimis iudeoꝝ i errore pmanētibꝫ. mare aūt hic lacū appellat Genazareth q̄ iordane īfluēte efficit. i cuius litore capharnaū ⁊ tyberias ⁊ bersaida ⁊ corozaim site sunt. In q̄ maxīe regione xp̄s ꝑdicauit. vel fm hebreos i xp̄m credentes. he due trib⁹ zabulō ⁊ neptalim ab Assyrijs capte sūt ⁊ galilea deserta ē quam ꝓphā dicit esse allenuatā. eo q̄ peccata populi sustinet. sz postea rīque trib⁹ q̄ habitabāt trās iordanē ⁊ i samaria ducte sūt i captiuitatē. ⁊ hoc inquiunt. Scripēa nūc dic̄. q̄ regiōis a⁹ ꝓphas ꝑmū captiuus ē. ipa pmam lucē ꝑdicantis viderit xp̄i. vel fm Nazareos aduenīēte xp̄o pmo éra zabulon ⁊ neptalim ē pbiseoꝝ errorib⁹ liberata. postea p euāgeliū apli pauli ingrauata ē. i. multiplicata ꝑdicatio i terminos gētiū ¶ Ilo. Dic aūt i euāgelio diuisi noīa tm ad idē vbū reducunt̄. ita ⁊ éra zabulon ⁊ terra neptalim q̄ ē via maris que ē trās iordanē. sc. ꝓphas galilee gentiū q̄ ambulabat i tenebris ¶ Ideo. Nota at̄ q̄ due galilee sūt vna q̄ dr̄ iudeoꝝ ⁊ alia q̄ dr̄ gentium. diuisa ē em̄ galilea a tpe salomonis q̄ dedit. xx. ciuitates i galilea Hirā regi Tyri. q̄s ps dicta ē postea galilea gentiū reliqua iudeoꝝ. Vt legendum est trās iordanē galilee gentiū. ita i quā vt populus q̄ vel sedebat vt ambulabat in tenebris lucem vidit. neq̄q̄ p vnā vt aliorū ꝓphetarū sz magnā scilicet illius qui in euangelio loquitur Ego sum lux mundi

Et qui habitant in regione umbre mortis lux orta est eis Inter mortem et umbram mortis hoc interesse puto. q mortuorum est q cum operibus mortis ad inferos prexerunt. Umbra aut mortis eorum est qui dum peccant. nondum de hac uita egressi sunt. pñs eñ si voluerint agere penitenciã. ¶ Chr. sup mat. Vel in regione umbre mortis sedebant gentiles q colebant ydola et demones. Judei aut qui legis opa faciebant in tenebris erãt. quia dei iustitia nondum erat eis manifesta. ¶ Chr. in omel. Ve autẽ discas q neq lumen neq tenebras sensibiles ait. de lumine dixit lumen magnũ qd alibi dicit lumen verum. de nebras autem exponẽs. nominauit umbrã mortis. Deinde monstrãs q non ipi querentes inuenerunt sed deus ipsis apparuit. dixit q lumẽ exortũ est et effulsit. non eñ prius ipi ad lumen cucurrerũt. Et eñ in ultimis malis hominum erãt ante xpi presentiam. neq eñ ãbulabant in tenebris. sed sedebant qd signũ erat q nõ spẽrabãt liberari. Sic ei nescientes quo oportet progredi. ita comphensi a tenebris sedebant ita non potentes stare. Tenebras autem hic vocat errorem et impietatem. ¶ Rabanus Allegorice aut Johannes est vox precedens verbum et alij ppbete Postq autem ppbia cessauit et ligata est. accessit verbum complens qd pdicauerat vox. i. ppbeta. et secessit in galileam. i. de figuris ad veritatem. vel in galileam. i. in ecclesiam. vbi ẽ trãsmigratio de viciis ad virtutes. Nazareth interpretat flos. Capharnaũ villa pulcerrima. Reliquit ergo florem figurarum quo fructus euangelij significabat. Et venit in ecclesiam que est xpi virtutibus pulcra. Et maritima est quia in eta fluctuosi seculi posita quotidie cumulatur pcellis psecutoris. ¶ Raba Nec zabulõ et nepthali sita est. videns gmum et gentibus. zabulon enim habitaculum fortitudinis dicit. qua Apostoli qui de iudea electi sunt fortes fuerunt. Neptalim dilatatio. quia gentium ecclesia p orbem dilatata ẽ. ¶ Aug. de conseuan. Johannes autem euãgelista prius q̃z iret ibus in Galileã dicit de Petro et andrea et Nathanaele et de miraculo in cana galilee que oĩa ceteri euangeliste preterniserunt id contrectantes finis narrationibus q ihesus reuersus sit in galileam. Unde intelligitur fuisse interpositus aliquos dies. quibus illa de discipulis gesta sunt que interponũtur a iohãne. ¶ Remig. Sed illud solertius attendendũ ẽ. quare iohannes dicat dñm isse in Galileam antequam iohannes missus fuisset in carcerem. Nam post vinum de aqua factum et descensũ eius in capharnaũ. et pascensum eius in Jerusalem dicit in euangelio iohis q rediit in iudeam et baptizabat. et nondũ erat missus iohannes in carcerem. Dic autem dicit q postq traditus fuit iohannes. secessit in galileam. Et hoc quidem dicit Marcus. Nõ autem debet hoc contrarium videri. Nam iohannes primũ aduentum domini galileam descripsit. qui. s. fuit ante incarnationem iohannis. sed et de secũdo aduentu alibi facit mentionem aut. q ihesus reliquit iudeam et abiit iterum in galileam. Et de hoc tantum secundo aduentu in galileã qui. s. fuit post incarnationem iohannis alij euãgeliste dicunt. ¶ Ex ecclesiastica hystoria Johannẽ eñ eraduc vsq ad vltimũ pene vite sue tẽp abscq vllius scripture inditio euãgelium predicasse. sed cum eius euãgelio ad ipm noticia puenisset. probasse quidẽ veritatẽ dicto q dr deesse tamẽ vitio aliqua et maxime que primo predicationis sue tempe domin gesserat. Certum est eñ q in alijs tribus euãgelijs hec videnẽ sola contineri que in eo gesta sunt anno quo iohannes bãptista vel inclusus est in carcere ut putatur. Matheus eñ post temptationem xpi continuo subiecit. Audiens autẽ quia iohannes traditus esset. ic Et Marcus similiter. Lucas vero priusq aliquid de actibus xpi referat dicit q herodes conclusit iohannem in carcere. Rogatus ẽ ergo iohãnes apostolus ut ea que pretermerãt priores añ traditionem iohannis saluatoris gesta conscriberet. Et ideo dicit in euangelio suo. Hoc fecit initium signorum ihesus.

¶ Exinde cepit ihesus pdicare et dicere Penitẽciã agite appropinquauit enim regnum celorum.

¶ Chr. sup matheum Ille debet xpi iustitiã predicare qui ventri suo abradicere potest qui seculi istius bona contemnit qui uanam gliã nõ desiderat. Et ideo dr. Exinde cepit ihesus predicare. i. ex quo temptatus famẽ viat in deserto. uanitatem spreuit in monte. uanam gloriam repulsit in templo. Vel exinde cepit predicare. ex quo traditus est iohãnes. Nam si predicãte iohãne predicare cepisset. vilem redoluisset iohãnem et inueniretur pdicatio iohãnis esse superflua quãtum ad istius doctrinam sicut si uno tempe sol cum lucifero oriatur gratiam luciferi celat. ¶ Chr. in omelia. Ideo etiam nõ predicauit donec iohãnes in carcerẽ mitteret. ne ex hoc multitudo scinderet. propter quod etiam iohãnes nullum fecit signum ut per miracula omnes traherent ad xpm. ¶ Rabanus In hoc etiã docet ne quis ab inferiori psona sermonẽ cõtemnat unde apostolus. Si cui sedenti reuelatũ fuerit prior taceat. ¶ Chr sup matth. Sapienter autem inde pdicationis sue sumpsit initium. non ut conculcet iohãnis doctrinã. sed ut magis confirmet et testem eũ verum fuisse demonstret. ¶ Leo. In quo etiam estẽ dic se eiusdem esse dei filium cui ille fuerat ppheta et ideo dicit. penitenciam agite. ¶ Chr. sup matheũ Non enim statim iustitiam pdicauit quã omnes ognoscebant. sed penitenciã qua omnes indigebãt. Quis ergo ausus ẽ dicere volo bonus esse et non possum. Penitentia enim correctio ẽ voluntatis. Et si vos mala non terrent. ut. s. penitenciam agatis. vel bona delectent unde sequitur Appropinquauit enim regnum celorum. i. beatitudo regni celestis. acsi dicat. Parate vos p penitenciam quia appropinquauit tempus mercedis eterne. ¶ Remig. Et notandum quia nõ dicit appropinquauit regnum Chananeorũ aut Jebuseorum sed regnum celorum. Hec enim promittebat bona temporalia q dãs regna celestia. ¶ Chr. in omel. Considerandum etiam q in hac predicatione nihil de seipo manifeste predicabat. qd interim conuenientẽ erat. quia nondum de eo decentem habebant opinionẽ. Ina pres

etiam nihil graue & onerosum dixit. sicut iobe dixit erat. securim & arborē malam & huiusmodi. Sed in pharisaio benigna posuit. regnū euāgelizans ¶ Leo. Christice aūt iohanne eradicto xp̄s mapit p̄dicare qa desinēte lege ꝙsequēter oritur euangelium.

Ambulans autem iesus iuxta mare galilee vidit duos frēs simonem qui vocat̄ Petrus & Andream frēz eius mittentes rethe in mare. Erant enim piscatores. & ait illis. Venite post me & faciaz vos fieri piscatores hominum Ac illi continuo relictis retibus secuti sunt eum Et procedēs inde vidit alios duos fratres Jacobū zebedei & Johannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua & vocauit eos. illi autez statiz relictis retibus & patre secuti sunt eum.

¶ Chr̄s. sup matheum Anteqūz xp̄s aliquid dicat vel faciat vocat apostos vt mbil illos lateat nec verborum xp̄i nec operū ve postmodum fiducialiter dicē possint. Nō possum⁹ que vidimus & audiuimus non loqui. hmc est qđ dr. Ambulans ihs iuxta mare galilee ¶ rab. maē galilee qđ stagnū Genezareth mare tyberiadis & lacus salinarū ¶ Solo. Decēē aūt p piscatoria vadit loca piscatores piscatur⁹ Unde seqt̄. Vidit duos fratres simonem qui vocat̄ Petrus & Andream fratrem eius ¶ Remig. Videt autem non tam corpaliter qz spiritaliter ad corda eorum respiciens. Chr̄s. i omel. In medijs aūt operibus exītes eos vocauit. monstrans q̄ oībus occupationibus sequelā suaz preponere oportet. Und̄ sequit̄ Relictentes retia in mare qđ quidē eox officio ꝓgruebat ꝓter qđ seqt̄ Erant em̄ piscatores ¶ Aug. in ser. de kalen. ianu. Non enim elegit reges aut senatores aut philosophos aut oratores imo elegit plebeios paupes indoctos piscatores ¶ Aug⁹. sup Johem Si em̄ doctus eligeretur. forsan ideo se diceret electum. quia doctrina eius eligi meruit. Dominꝰ aūt nr̄ ihs xp̄s volens superbox frangere ceruices nō quesiuit per oratorē piscatorē. sz de piscatore lucratꝰ ē imperatorē Magnus Cyprianꝰ orator. sz pnꝰ petrꝰ piscator. ¶ Chr̄s. sup matth. Future erat dignitatis gr̄a artificij ope ꝓpiciabant. nā sicut qui retia iactat in aquā. nescit quos pisces comp̄hensurus est. sicut & doctor qñ diuini sermonis retia iacit populum iactat nescit qui sint accessuri ad deum. sz quoscūq; deus exspectauerit. illi adherent eius doctrine. ¶ Remig. De hijs aūt piscatoribus loquēs dñs p Jeremiam dicens Mittam in vos piscatores meos & piscabunt̄ vos. vnde & hic subdit̄. venite post me ¶ Solo. Nō tā pedibus qz affectu & imitatione & facā gꝰ vos fieri piscatores hoīm. ¶ Chrisostomus super Matheum. facam vos fieri piscatores hoīm. Id est doctores vt cum rete verbi dei comp̄hendatis hoies de mūdo tempestuoso & periculoso. vbi hoies nō ambulant. sed ferunt̄. qa diabolus cum delectatione compellit eos ad malo vbi alterutrum homines se cōmedunt. sicut pisces fortiores deuorant minores vt eruantur viuāt in terra corpis xp̄i membra facti. ¶ Greg⁹ i omelia. Nulla autem Petrus & Andreas xp̄m miracula facere viderāt. mbil ab eo de p̄mio eterne retributōis audierāt. & tamē ad vnū dñi p̄ceptum hoc qđ possidere videbant̄. oblīti sunt. vnde sequit̄. Ac illi statim relictis retibus secuti sunt eum. In quo affectū debem⁹ potius pensare qz censum. Multū em̄ reliquit qui sibi mbil retinuit. multū dimisit qui cū re possessa cōcupiscentijs renūciauit. Sequēbat⁹ ergo tāta dimissa sunt. quāta a non sequēbat⁹ cupisci potuerūt. Exteriora em̄ nostra dño quātūlibet pua sufficiunt. nec ꝑpenduē quātum i eius sacrificio. sz ex quāto ꝑueniat estimationē qui ꝑ pecz regnum dei nō habet. sz tantum valet quātum habes ¶ Chr̄s. sup matheum Non autem predicti discipuli secuti sunt christum docturis cupientes honorem. sed ꝓfectus lucrum. Hoc habet em̄ ꝑcepta ē anima hominis quāgrata est apud deum salus ipius & quāta est merces ¶ Chr̄s. i omel. Tamen igit̄ ꝓmissionem crediderunt. & ꝑ sermones quibus sunt capti crediderunt se alios posse piscari. ¶ Chr̄s. sup matth. Nec igit̄ cupientes secuti sunt christum relictis. In quo nos docuerunt. quia nemo potest terrena possidere & ꝑfecte ad celestia peruenire. ¶ Solo. In hijs ergo datum est exemplum illis qui censum deserunt pro xp̄i amore. Subdit̄ autem exemplum eorum qui etiam carnales affectus pro deo postponūt. Unde dicitur. Et procedens inde vidit alios duos ¶ Nota qa vocat binos & binos sicut alibi legitur. qz misit binos & binos ad predicandum.

¶ Greg. i omel. Quatinus hoc nob̄ exactus innuat qa q̄ cantatem erga alterū nō habet. p̄dicationis officiū suscipe nullatenus debet. Duo em̄ sūt precepta caritatis & minus qz inter duos caritas haberi nō ꝓt. ¶ Chr̄s. sup matth. Sup cantatem etiam fraternitatis ecce posuit fundamenta. vt ex radicibus caritas exuberans quasi humor ascendat i ramis. & hoc super naturalem caritatem. vt nō solū ꝑ gr̄am. sz etiā ꝑ naturam ipa caritas firmior habeatur. vnde dr̄ Fratres sic enim fecit deus. Et in veteri testamento super Moysen & Aaron fratres ponens edificauit mirum. Quoniam autem abundantior est gr̄a noui testamenti qz veteris. ideo primum populū edificauit super vnam fraternitatem. hunc autem super duas. Jacobum inquit zebedei & Johannem fratrē eius i naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua. quod est maxime pauperatis indicium. vbi enim reficiebant. qui noua vnde emere. non habebāt. Et quod ad maiorem pietatem eorum pertinet in tanta pauperate sic patri suo succurrebant. vt secum eum haularent in naui. nō vt ille istos adiuuaret in opere. sed vt isti illum cōsularentur in presentia ¶ Crisostomus in omelia. Non parua est hec demōstratio virtutis. inopiam facile ferre et mistis nutriri laboribus. colligam inuicē amorem virtute. patrem habere secum & curare. ¶ Crisostomꝰ super Matheum. Estimare autem primos velociores ad predicandum. Quia retia mittebant.

Hos aũt quasi pigriores quia adhuc retia cõpo
nebant nõ sumus ausi· quia differẽtiã eoꝝ ognoscẽ
soliꝰ est xp̃s· Forte ergo illi propter Petrum dicti
sunt mittentes retia qui predicaunt euãgelium sed ñ
composuit· Hi aũt propter iohãnem componentes
qui euãgelium composuit Sequitẽ· Et vocauit eos
Erant eĩ habitatione ciues· dilectione cõcordes· ar
dãdo pares· fraternitatis cõiũcti pietate Ideo sit
vocauit eos· ne tot bonis iunctos dissimit vocatõ
separee· ¶ Chrs· i omel· Vocando aũt mihi eis pro
misit sicut prioribus· obediẽtia eĩ eoꝝ qui preue
nerant viam eis preparãt Sed ⁊ mulea de ipso au
dierãt· s· tanquã familiares ⁊ ꝙsanguinitate iũcti
Sequitẽ· Illi aũt relictis retibo ⁊ pr̃e secuti sũt eum
¶ Chrs· sup matb· Tria eĩ sunt que reliquere de
bet qui venit ad xp̃m· actus carnales qu̾ retia pi
scationis significãt substantiã mundialem que per
nauem ⁊ gentes qu̾ p patrẽ· Reliquerũt ergo na
uem vt fierent ecclesiastice nauis gubernatores· re
liquerunt retia ut non pisces auferrent ad ciuitatẽ
terrenam· sz homies ad celestem· Reliquerũt vnuz
patrem vt spirituales pr̃es oim fierent· ¶ Dõlanꝰ
Eis igitẽ artem ⁊ patriam domũ relinquẽtibus do
cemur xp̃m secuturi ⁊ secularis vite sollicitudie ⁊
paterne domus consuetudine non tenen· ¶ Remi
gius· Ꝺistice aũtem p mare designat̃ iste mũdus
ꝓpter amaritudinem ⁊ fluctuationẽ· Galilea aũt q̃
interpretatur volubilis siue rota· significat mũdi vo
labilitatem Ambulauit igitẽ ihs iuxta mare dum ad
nos p incarnationẽ venit· quia non carnẽ peccati sed
similitudinẽ carnis peccati suscepit ex virgine Per
duos fratres duo populi designant̃ qui ab vno deo
pr̃e creati sunt quos vidit quãdo eos misericordit̃ re
spexit· Per Petrum eĩ qui interpretatur agnoscẽs
⁊ dr̃ Symon· obediẽs· designat̃ iudaicus populus
qui p legẽ deum agnouit· ⁊ ꝓceptis eius obediuit·
Per Andream qui mẽpretatur virilis siue decor
intelligit̃ gẽtilis populus qui post agnitionẽ dei vi
riliter ihe ꝓmãsit Duo populos vocauit quãdo pre
dicatores imundum misit dicẽs· Venite post me· ⁊
relinquite deceptorẽ ⁊ sequimi creatorẽ· De vero q̃
etiam populo facti sunt hoĩm piscatores· i· ꝓdicatores
Relictis aũt navibo· i· carnalibus desideriis· ⁊ retibo
· i· mundi cupiditatibus secuti sunt xp̃m· Per Jaco
bum etiam intelligit̃ iudaicus populus qui p cogni
tionem dei diabolum supplantauit· Per Johannẽ
gentilis populus qui sola gr̃a saluatus ẽ· Zebedeus
aũt quẽ relinquũt· interpretatur fugitanus siue labens
significat mundũ qui transit· ⁊ dyabolum qui de cel
lapsus ẽ· Per petrũ etiam ⁊ Andream mittentes re
tia in mare designant̃ illi qui in prima etate dum de
naui corpis sui mittunt retia carnalis concupiscen
cie i mare huius seculi vocant̃ a dño Per Jacobum
⁊ Johannẽ reficientes retia designant̃ illi· qui post
peccata aut aduersitates veniũt ad xp̃m recuperan
tes que perdiderunt ¶ Rabanus· Due naues duas
ecclesias figurant· eam que ex circũcisione ⁊ eã que
ex ꝓputio vocata ẽ q̃libz ec̃ fidei sit Symõ deo obedi
ẽdo Petrꝰ peccatũ suũ agnoscẽdo Andreas virilit̃
labores patiẽdo Jacobꝰ viaꝝ supplãtãdo· ¶ Glosa

Et iohannes vt totũ gr̃e dei ascribat· Et ideo quasi
tantum vocatio pomit̃ p quos predicatores dei qua
tuor mundi ꝑtibus vocatos significat̃· ¶ Ꝺylarius·
Del i hoc futuroꝝ euãgelistarũ numerus p̃figurat̃
¶ Remig· Per hos etiam quatuor virtutes prin
cipales designant̃· Prudentia eĩ refertur ad petrũ
ꝓpter diuinam cognitionẽ· Justicia ad Andreaz ꝓpt̃
opus virilitatem· Fortitudo ad Jacobum ꝓpter dya
boli supplantationẽ tempnicia ad iohãnem ꝓpter di
uine gr̃e effectum· ¶ Aug· de concor· euãge· Eam
mouere potest· quomodo iohannes dicat non in ga
lilea sed iuxta Jordanẽ Andream secutũ esse dñm
cum alio cuiꝰ nomen tacet· Deinde Petrum ab illo
nomen accepisse· Ceteri aũt tres euãgeliste de pisca
tione uocatos eos dicunt satis inter se conuenunt
maxime Matheus ⁊ Marcus· Nã lucas Andreã
non nominauit· qui tamẽ intelligit̃ i eadẽ nau fuisse
Hoc etiam videt̃ distare q̃ tm Petro a dño dictuz
esse ꝓmemorat· Lucas ex hoc iam homies eos capi
ens Q̃ Matheus ⁊ marcus ambobus dixisse nar
rant sed potuit prius Petro dici ꝙm lucam ⁊ am
bobus postea ꝙm alios duos · Sed q̃ de Johanne
diximus diligenter considerandũ est cum ⁊ locoruz
plurimum interfit ⁊ temꝑis ipius vocationis· Sed
intelligendum ẽ Petrum ⁊ Andream nõ sic vidisse
dñm iuxta iordanẽ· vt ei iam iugabiliter inhererẽt
sed tm cognouisse quis esset· ⁊ cum miratos ad pro
pria remeasse· Forte aũt q̃ ꝓtermiserat r̃capitulat
quia sine vlla consequẽs temꝑis differentia dicit·
Ambulãs aũt iuxta mare ꝛc Quem etiã potest quo
bmos ⁊ binos seorsũ eos vocauerit· sicut nazarat ma
theus ⁊ marcus cum lucas dicat Jacobum ⁊ Jo
hãnem tãq̃ socios Petri adiuuãdũ vocatos fuisse
⁊ simul subductis ad terram nauibus xp̃m secutos·
vnde intelligẽdum ẽ hoc primo esse factum q̃ lucas
insinuat· ⁊ eos ad capturam piscium ex more ꝛmeasse
Non eĩ erat dictum petro q̃ pisces nũq̃ esset cap
turus· cum post resurrectionem hoc fecerit· Sed q̃
homies esset capturus postea hoc factũ ẽ q̃ matheꝰ
⁊ marcus nazarẽ· Non eĩ subductis ad terram na
uibus tanq̃ cura redeundi secuti sunt eum· sed tãq̃
iubentem vt sequerentur·

¶ Et circuibat ihesus totam galileaz docẽs in synagogis eorum ⁊ predicans euangelium regni ⁊ sanans omnem languorem ⁊ omnem infirmitatem in populo Et abyit opimio eius in totam syriam ⁊ obtulerunt ei omnes male habentes varijs languoribus ⁊ tormẽtis cõprehensos ⁊ q̃ demonia habebãt.

¶ Chrs· sup matheum Omnis rex pugnaturus cõtra aduersariũ prius congregat exercitũ ⁊ sic vadit ad pugnã· sic ⁊ dominus cõtra dyabolum pugnaturus prius cõgregauit apostolos· ⁊ sic cepit euangelium predicare Unde sequitẽ Et circuibat ihesus ꝛc Remigius i quo doctor vita instruẽ· Ne eĩ non sint pigri docẽ p hoc q̃ dicitur circuibat ihesus· ¶ Chrs· sup matheũ Alia eĩ

et lunaticos et para/liticos ⁊ curauit eos
et secute sunt eum turbe multe de galylea ⁊ de capoli et de ierosolimis et de iudea et de transiordanem

illi vē debiles ad medicum venire non poterant ipē sic studiosus medicꝰ arcubat grauiter egrotantes ⁊ dominꝰ quidē arcubat singulas regiones. q̄ autem sunt vnus rigidus pastores considerando debent circuire populi singulas passiones vt ad remediū passionis eoꝝ aliqꝰ medicamentum in ecclesia ꝓferatur.

¶ Remig. Ve aūt non sint acceptores psonaꝝ docentur predicatores p hoc q̄ subiūgit̄ tetrā galileā Ve aūt vacui nō discurrant docentur p hoc q̄ subdit̄ docens Ve aūt non paucis ſ; multis ꝓdesse studeant monent̄ p hoc qđ seq̄t in synagogis ¶ Cryſ. in omel. Nunc etiam eos erudiebat. qđ nō est deo cōtrarius iudeis predicans ⁊ errorum predicatos sed consonās patri aduenit. ¶ Remig. vt autē non errores neq; fabulas sed salutaria predicent. docēt̄ur p hoc q̄ subdit̄. Predicans euāgeliū regni. Distat aūt inter docens ⁊ ꝓdicās. Docēs em̄ refert̄ ad ꝓsentia. predicās ad futura. docebat em̄ de ꝑtib⁹ mādata. predicabat de futuris ꝓmissis ¶ Cryſ. super matth. Vel docebat iustitias naturales quas. s. ratō naturalis docet vt castitatē. hūilitatē. ⁊ huiusmōi quas p seipsos omnes bona esse intelligūt de quibus necessaria ē doctrina. nō tm̄ ꝓter manifestationem quātū n ꝓ ⁊ exactionem cordis. Preualētib⁹ em̄ delectationib⁹ carnalibus scientia iustitie naturalis quasi in obliuionē deducta obdormit. Cū ergo cepit doctor rēpōdere carnalia mala. eius doctrina nō nouam scientiā introduxit. ſ; obliteā ꝑmouere fuit. Nec dicabat aūt euāgeliū annūciando bona que antea manifeste nec audierāt vt beatitudinē celestem mortuorum resurrectionem ⁊ huiusmodi Vel docebat instruendo ꝓprias deipso. Euangeliū ꝓdicabat de nūciando in se bona futura ¶ Remig. Vt aūt doctores doctrinam suā virtutib⁹ emendare studeant docēt̄ p hoc qđ subdit̄. Sanās omnē languorē ⁊ oēm infirmitatē in populo. Infirmitas quidem ē corporis languor aūt aīe ut ¶ Cryſ. sup matth. vel p languorē aīe aliquā passionē intelligim⁹. vt auaritiā libidinē ⁊ h⁹modi. Per infirmitatē aūt inobedientiā p quā aliqs infirmat̄ in fide. vel p languores intelligūt grauiores corporis passiones. p infirmitates autē leuiores. sicut aūt passiones corporales diuinitus virtute sanabat sic spirituales verbo pietatis. Primo aūt docet ⁊ postea sanat ꝓpter duo. Primo qđ ꝓmittit. qđ magis necessarium ē. verba em̄ pietatis efficiunt animam nō miracula. Deinde qđ verba p miracula cōmēdāt ⁊ nō econuerso ¶ Cryſ. in omel. Considerandū autem q̄ vbicūq; legis ēuangelicā introductio fit. signa facere deus assuescit. pignora siue virtutis legē imbuēs suscepturis. hominē em̄ facturus mūdū creauit. ⁊ tūc illi legē in paradiso ꝓposuit. ⁊ q̄n Noe legē laturus erat magna signa ostendit. ⁊ sic iudeis legē laturꝰ ꝓdigia ostendit. ⁊ tūc legē dedit. ita ⁊ hic sublimē illam legē introducturus. miraculoꝝ demonstratiōe

certificat quē dicūt. Cum em̄ regnū q̄d ꝓdicabatur non aparebat ab aparentib⁹ signis ipsum manifestat ut ¶ Glo. Sed quia ꝓdicatores debent hīre bonum testimoniū ab hijs qui foris sunt. ne si vitā despicit ꝓdicatio contemnat. Subdit̄ Et abijt opinio eius in totā syriam ¶ Rabanus Syria ē eis regio ab Euphrate vsq; ad mare magnū a capadocia vsq; ad egiptum in q̄ est ꝓuincia Palestina in qua habitant iudei ¶ Cryſ. i omel. Iuxtā de aūt moderationē eum gessisse qui a nō vnūquēq; nob⁹ exigebat curationum. ſ; diuinā vb copiositatē erāt curare signoꝝ. vñ seq̄t Et obtulerūt ei oēs male habentes ¶ Remig. Per quos varias vult intelligi infirmitates ſ; leuiores. cū vb dicit. varijs languorib⁹ ⁊ tormētis compbensos. illos vult intelligi de quibus subinfert Et qui demonia habebant ¶ Glo. Languor diuturnus ētormentū morbus acutus. ut dolor lateris ⁊ huiusmōi Qui aūt demonia habebant. sunt qui a demonio vexabant̄ ¶ Remig. Lunatica em̄ dicti sunt a luna. q̄ dū mēstruis tempib⁹ crescit ⁊ decrescit. ipsi vexant̄ ¶ Hiero. Demones em̄ obfuscātes lunaria tempora creaturam infamare cupiebāt. vt in creatorē blasphemie redundarēt ¶ Aug. xxi. de ciuita dei. Illiciunt̄ tm̄ demones ad inhabitādū p creaturas. quas nō ipsi ſ; deus condidit delectabilib⁹ p sua diuersitate diuersis nō vt aīalia cibis. ſ; vt spūs signis. que cuiusq; dispositioni congruūt. ¶ Raba. Paralitici aūt sunt eos pore dissoluto. Paralisis em̄ grece latine dr̄ dissolutio Sequit̄ Et curauit eos ¶ Cryſ. sup matthæū. cū in quibusdam locis dicat̄. multos curauit. hic simpliciter dicitur ⁊ curauit eos. signās q̄ omnes curauit Sicut ⁊ nouitius medicus interdum curat̄ omnes. ad se vemētes curat ꝓter suā opinionē cōmendanda in ¶ Cryſ. in omelia Nullo autem eoꝝ fidem exquisiuit. quoniā nōdum virtutem siue demōstrationē dederat. ⁊ in aduemēdo ⁊ ferendo alongit non paruam ostēderāt fidem. Sequit̄ Et secute sunt eū turbe multe ¶ Rabanꝰ. Que quadripartite sunt. Alij ꝓpter celeste magisteriū. vt discipuli. Alij ob curationem infirmitatum Alij sola fama ⁊ curiositate volentes experiri an verum esset quod dicebat. Alij p mundiam volentes eū in aliquo capere ⁊ accusare Obstitice autem hyena imprecatur elata Galilea volubilis vt rota id ē diabolus ⁊ mundus qui ⁊ superbus est ⁊ anima semper rotatur. In quo fima xp̄i per predicationem mortuit. Demoniaci em̄ sunt idolatre lunatici instabiles Paralitici pigri ⁊ dissoluti ¶ Glosa Turbe aūt que sequūtur dñm sunt de ecclesia que spiritaliter est galilea transmigrās ad vtutes Et Decapolis decē ꝑcepta seruās ⁊ ierosolima ⁊ iudea. quā viso pacis ⁊ confessio illustrat. Et erāsiordanem qui a baptismo transiuit terrā promissionis intrat ¶ Remig. vel sequūt̄ dñm de galilea. id est de volubilitate mundi ⁊ Decapoli que ē regio decem verbiū ⁊ significat decalogi trangressores. ⁊ de ierosolima. quia. s. pr⁹ inuoxia pace detinebant̄. de iudea. i. de cōfessione diabolica. ⁊ deerāsiordane q̄ prius erant in paganismo constituti. ſ; transeuntes p aquā baptismi venerūt ad xp̄m.

Capitulum Quintum.

VIdens aũt Ihesus ẽbas ascendit in mõtem. Et cum sedisset accesserũt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suũ docebat eos dicẽs. Beati pauperes spiritu quoniaz ipsorum est regnuz celorum.

¶ Cris. sup matheũ. Omnis artifex secundum professionez suã opportunitatem opens videns gaudet. Carpẽtarius ẽm si viderit arborem bonam concupiscit eam precidere ad opus artificij sui. Et sacerdos cum viderit ecclesiam suam plenaz gaudet ai9 ei9 ꝙ deleri ꝙcur vt doceat. Sic ꝙ dominus videns magnam congregatiõem populi exiciat9 est ad docendum. Vnde dicit. Videns aũt turbas ihesus ascẽdit in montem. ¶ Aug. de concordãcijs euangelistaz. Vel hic potest videri multas turbas vicare voluisse. ꝙ ob hoc ascendisse i montem. vt solis discipulis loquereꝰ ¶ Cris. i omel. Per hoc autem ꝙ non in diuicatu ꝙ foro sed i monte ꝙ solitudine sedit eruditur nos nihil ad ostentationẽ facere ꝙ a tumultibus abscedere ꝙ maxime cum de necessarijs disputare oporteat. ¶ Remigius. Hic ẽm sciendum ẽ ꝙ tria refugia legiẽ dñs habuisse nuiz montem ꝙ desertum ad quoz alterum quociẽscuꝫ a turbis opprimebatur. conscendebat. ¶ Hiero. Nonnulli autem simpliciorum fratrũ putant dñm ea que sequũtur i oliueti monte docuisse qõ nequaq3 ita ẽ. Ex precedẽtibus ẽm ꝙ sequẽtibus in galilea monstratur locus. quẽ putamus esse vel thabor vel quẽlibet alium montem excelsum. ¶ Cris. sup matheum. Ascẽdit aũt in montem. primo quidẽ vt impleret propheta Ysaie dicentis sup montem ascende tu. Deinde vt ostẽdat quoniam in altitudine spiritalium virtutũ ꝓficere debet qui docet dei iusticiam parẽ et qui audit. Neq; enim potest in valle stare. ꝙ de monte loqui. Qui i terra stat. de terra loquere. Qui aũt de celo loquens. in celo ꝓficit. Vel ascẽdit i montẽ vt ostẽdat. ꝙ omnis qui vult discere misteria veritatis in montẽ ecclesie debet ascẽdere. de quo ꝓpheta mons dei. mons pinguis. ¶ Hilarius. Vel ascendit in montẽ quia i paterne maiestatis celsitudine posit9 celestis vite precepta constituit. ¶ Aug. de ꝑmone dñi i monte. Vel ascẽdit in montem. vt significet quia maiora erãt ꝑcepta iusticie que a deo data sunt ꝙ ꝓphetas populo iudeorum quem timore adhuc aliquãi oportebat. Per filium aũt suũ maiora populo quẽ caritate iam cõuenerat liberari. Sequẽ. Et cum sedisset accesserũt ad eum discipuli eius. ¶ Hiero. Ideo aũt non stans sed sedens loquit̃. quia nõ poterant eum intelligere i sua maiestate fulgẽtem. ¶ Aug. i sermo. dñi i mõte. Vel ꝙ sedens docebat petit ad dignitatez magistri Ascẽderẽ aũ ut accesserẽ ad eũ discipli ei9 vt audirẽ dis vbis illius bꝫ ec esset corpe viciniores. ꝙ preceptis implendis animo appropinquabãt. ¶ Rabã9 Obiustice aũt sessio dñi icarnati cuiꝰ ẽ quia nisi deus minus incarnatus esset humanũ gen9 ad eum accedere non potuisset. ¶ Aug. de cor. euãgelistarum. Quouet aũt ꝙ matheus i monte dicit hunc habitũ esse sermonem a domino sedente. Lucas autem i loco cãpestri a domio stante. ¶ Nec igitur diuersitas facit videri alium fuisse illum alium istum. Quid ẽm prohibet xp̃m quedam alibi repetere que ante iam dixerat9 aut iterũ facere que ante iam fecerat. Quãꝗ etiam possit illud occurrere in aliqua excellentiore pte montis. primo cum solis discipulis dñm fuisse quãdo ex eis duodeam elegit. Deide cum eis descendisse non de monte. sed de ipa montis celsitudine i cãpestrem locum. vt in aliquã equalitatem quem lacere montis erat. ꝙ multos capere poterat. atq; ibi stetisse donec ad eum turbe congregarentur. ac postea cum se dissset accessisse propinquius discipulos eius atq; ita illis ceteris q turbis ꝑsentibus viũ habuisse sermonẽ quẽ matheus lucasq; nazarenum diuerso nazarẽi modo sed eadem veritate rerum. ¶ Deut. iiij. moza. Sublimia aũt precepta domino i monte dicturo premittitur. Et aperiens os suũ docebat eos qui dudum aperuerat ora ꝓphetaz. ¶ Remig. Vbicuq; autem legitur dñs aperuisse os. inspiciendũ ẽ quia magna sunt que sequũtur. ¶ Aug. de sermo. domi in monte vel dicit aperiẽs os suũ ut ipa mora ꝓficeret aliquãto longiorem futurum esse sermonẽ. ¶ Cris. i omelia vel hoc dicit vt discas qm nũc idem docebat os aperiens in loquẽdo. nũc autem vocem que ẽ ab operibo emittens. ¶ Aug. in sermone dñi in monte. Siquis aũt pie sobrieq; consideraverit. inuenet in hoc sermone quãtum ad mores oportunos pertinet perfectũ vite xp̃iane modum. vnde hic ipe sermo concluditur. Omnis qui audit verba mea hec ꝙ facit ea. similabo eum viro sapienti. ¶ Aug. in de ciui. dei. Nulla aũt est causa philosophandi nisi finis boni. Quod autem beatum facit. ipe ẽ finis boni. Et ideo a beatitudine incipit dicens. Beati pauperes spiritu. ¶ Aug. i ꝑmone dñi in monte. Presumptio quidem spũs audaciaz ꝙ superbiam significat. vulgo etiam magnũ spm superbi habere dicunt ꝙ recte. Nam spũs ventus vocatur quis vero nesciat superbos inflatos dici quasi vento distentos. Quapropter recte hic intelliguntur pauperes spiritu humiles ꝙ timentes deum. i non habentes inflatũ spiritum. ¶ Cris. in omel. vel spm hic elationẽ ꝙ aim dicit. Quia ẽm sunt multi humiles nolentes rerum necessitate coacti. non est laus. vnde illos beatificat qui se ex electione humiliant. Ideo autem hic incipit radicitus euellens superbiam. quia hec fuit radix ꝙ fons malicie vniuerse contra quã ponit humilitatem. velut qdam stabile fundamentum qua subiecta cum stabilitate alia superedificant. Hac aũt destructa pereunt quecuq; cõgregauerit bona. ¶ Cris. sup matheum. Deo autem nõ dixit manifeste. Beati humiles spũ. vt sic humiles ostendas vt semp adiutorio dei sine medicantes. vnde i greco dicit. Beati medici vel egeni. Sunt ẽm multi naturaliter humiles ꝙ non ex fide qui non pulsant aduitoriũ dei. sed solum qm fm fidem sunt humiles. ¶ Cris. in omel. Vel quia pauper spũ hic dicit formidãtes ꝙ trementes dei visiones. quomodo dominus p ysaiam cõmẽdat

Quid aũt amplius q̃ simpliciter humiles. humiliũ eñ hic quidem mediocriter ẽ. hic aũt supabũdanter ¶ Aug. Superbi aũt appetant regna terraꝝ. sed humilium ẽ regnũ celoꝝ ¶ Cris. sup matheũ. Alia sic cetera vicia deponũt ad miseros. maxime tamẽ superbia. Sic & omnes virtutes moducũt i regnũ celoꝝ maxie eñ humilitas. ꝙa ꝓprium ẽ. vt qui se humiliat exaltet. ¶ Vero. vel beati pauper spiritu qui scilicz ꝓpter spũsanctũ voluntarie sũt pauperes ¶ Ambro⁹ de offi. Inde autem maxie beatitudo iudicio diuino vbi erumna estimat humano ¶ Ylo. Pauperib aũt i pãtu promictunt diuine celi.

Beati mites quoniaz ipi possidebunt terrã

Ambr. sup Lucam Cum simplicitate contentꝰ fuero inops sup ẽ vt moyses meos temperem. Quid eñ mihi prodest carere seculariby. nisi fuero mitis. Cõgrue igit̃ sequit̃ Beati mites ¶ Aug. Dites sũt qui ceduntur improbitatiby. & nõ resistunt i malo. sz vincũt in bono malũ ¶ Amb. sup lucã Cohiba ergo affectũ tuũ. ne nõ irascaris aut certe iratus ne peccaueris Preclare ẽ eñ motũ tempare ꝓprio. nec moueris viribus diuc cohĩre iracundiã q̃s ommno non irasci. cũ plerꝙ istud leuius b̃ foraꝰ eiciẽ. ¶ Aug. Nixenẽ igit̃ ymmites & dimcent ꝓ terrenis & temporalibus rebus Sed beati mites qm̃ ipsi hereditabunt terram de qua euelli nõ possunt. Illam mag̃ terram de qua i psalmo dr Portio mea i terra viuentiũ. significat eñ quãdã mirabilitatem hereditatis perpetue. vbi anima ꝓ bonum affectum eam q̃ loco suo requiescit. sicut corpus in terra. Et inde abo suo aliꝰ. sicut corpus ex terra. ipsa ẽ requies & vita sanctorum. ¶ Cris. sup matheum. Vt terra hic sicut quidam dicut. quãdiu ẽ in b̃ statu ẽra mortuoꝝ ẽ. ꝙz vãitati subiecta ẽ Cũ aũt liberata fuerit de corruptione sic terra viuoꝝ vt mortales hereditent immortalẽ. alter exponẽtem legi quasi celum in quo habitaturi sunt sancti. dicat terra viuoꝝ qđ quãtum ad inferiorem regionẽ celi ẽ. quãtum aũt ad supius celũ dr terra Alij dicunt quia corpus nostrum terra est & q̃s diu subiacet morti. terra ẽ mortuoꝝ. Cum aũt fuerit conformatum factum gloriosi corpis christi erit terra viuoꝝ ¶ Hylarius. Vt hereditatem terre mitibus dominus polliceat. id est eius corpis qđ ipe assumpsit habitaculum quia per mansuetudinẽ mentis nre habitat xp̃s in nobis. nos quoq; glorificat corporis eius gloria vestiemur ¶ Cris. in omelia. Vel aliter xp̃s hic spiritalibus ꝓmisit sensibilia immiscet Cui eñ estimatur qui mitis ẽ oia sua ꝓdere. cõtra num proximum dicens ꝙ cum stabilitate sua possidet. q̃ nõ est ꝓprius. Qui autem aliter est mulcendens animam & hereditatem paternam perdit. Quia vero ꝓphia dixerat. Mansuetꝰ hereditabunt terram. a cõsuetis verbis contexit sermõem. Dites etiam qui seipos possiderunt. hereditatem patris i futuro possidebũt Plus autem ẽ possidere terram. q̃ habere regnum celoꝝ. multa eñ habemus que statim amittimus.

Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur.

Ambros sup lucam Cũ b̃ feceris vt scribtis pauper & mitis memẽto q̃a peccator es. lugeto peccata. vnde sequit̃ Beati qui lugent. Et bñ terna benedictio est peccata deflentis qua crimen est. que peccata condonat. ¶ Hylarius. Lugentes enim hic dicunt̃ non orbitate aut contumelias aut damna merentes. sz peccata vetera flentes ¶ Cris. sup matheum. Et qui sua quidem peccata lugent beati sunt. sed mediocriter. Beatiores autem sunt qui aliena lugent peccata tales conuenit esse omnes doctores ¶ Vero. Luctus eñ hic moztuoꝝ nõ pone eõmuni lege nature. sed peccatoꝝ & vicios mortuoꝝ Sic fleuit Samuel Saulem & Paulus eos q̃ post immũdiciam penitentiam nõ egerunt. ¶ Cris. super matheum Cum autem consolatio sit lugentium. cessatio luctus qui sua peccata lugent. gsolabunt̃ indulgentiam consecuti. ¶ Crisostomus in omelia. Etiã cet talibus sufficiat venia frui non terminat remunerationem in peccatorum remissione. sed & mulcari facit partis pes consolationum. & hic i futuro Semper enim maiores laboribus deus dat retributiones ¶ Crisostomus super Matheum Qui vero aliena peccata lugent consolabuntur. qui cum in seculo illa prouidentiam cognouerit dei & mallexerint q̃ qui pepererunt. non fuerunt dei. de cuius manu nemo rapere potest. de eis luctu derelicto in sua beatitudine letabunt̃. vel aliter ¶ Augustinus i sermone domini in monte. Luctus est tristicia de amissione carorum. Conuersi autem ad deum ea que i hoc mundo cara habebant. amittunt Non enim gaudent his rebus q̃bus ante gaudebant. & donec fiat in illis amor eternorum. nonnulla mestitia lugentur Consolabũtur ergo spiritusancto qui maxime propterea paracletꝰ nominatur. id est consolator. vt temporalem amittentes eterna letitia perfruatur. Et ideo dicit Quoniam ipsi consolabuntur ¶ Glosa. vel per luctum duo genera compunctionis intelliguntur. scilicet ꝓ miseriis huius mundi. & pro desiderio celestium. vnde filia caleph petiit irriguum superius & inferius. huiusmodi autem luctus non habet nisi pauper & mitis. qui cum mundum non diligat. ꝙ miser est. recognoscit. & ideo celum concupiscit. conueniens ergo lugentibus promittitur consolatio. vt qui existatus est in presenti. gaudeat in futuro. Maior est autem retributio lugentis q̃s pauperis & mitis. Plus enim est gaudere i regno q̃s habere & possidere. multa enim cum dolore possidemus. ¶ Crisostomus in omelia. Notandum autem ꝙ hanc beatitudinem cũ intentione quadam proposuit. Ideo non dixit qui tristantur. sed qui lugent. in quo etiam perfectionis sapientie magisterium dedit Si enim qui filios vel alios defunctos lugent. secundum illud tempus non desiderant pecuniam nec gloriam nec contumelias execuntur neq; aliqua alia passione capiuntur. Quanto magis hec seruare debent qui lugent sua peccata.

¶ Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniã ipsi saturabũtur.

¶ Ambro. sup lucam Postq̃ delicta defleui esurire mapio. Et sitire iustitiam. egẽ enim cum in graui morbo ẽ non esurit. vnde sequit̃ Beati qui esuriunt & sitiũt iustitiam. ¶ Hiero. Nõ nobis sufficit velle iustitiã nisi iustitie patiamur famẽ. vt sub hoc exẽplo nũq̃ nos satis iustos. si semp esurire iustitie opa intelligamus. ¶ Cris. sup matth. Quoniã omne bonum quod non ex amore ipsius boni faciunt homines ¶ Ingratum est ante deum Esurit aũt iustitiã qui secundũ iustitiam dei desiderat cõuersari. Sitit aũt iustitiã qui sciẽtiam eius acquirere cupit. ¶ Cris. i omel. Iustitiã aũ dixit vel vtrũq̃ vtutẽ & particulare quam generaliã. Quia enim de misericordia dicturus erat pmonstrat qualiter misereri oporteat. quia non ex rapina neq̃ ex auaritia. vnde eaã qõ ẽ auaritie proprium scilicet esurire & sitire iustitie attribuit.

¶ Hilarius Sitientibus aũt & esuriẽtibꝫ iustitiã beatitudinẽ tribuit significans extensam i dei doctrinã sanctoꝝ auiditatem pfecta i celo sacietate repleri Et hoc ẽ qõ dicit̃ Quoniã ipsi saturabũt̃. ¶ Cris. sup matth scilicet largitate remunerãtis dei quoniã maiora erunt pmia dei q̃ sanctoꝝ desideria ¶ Aug. Vel illo tpo saturabuntur in pãtia de quo dñs dixit. Meus cibus est vt faciam voluntatem patris mei q̃ est iustitia & illa aqua de qua quisq̃ biberit fiet in fons aque salientis in vitam eternã ¶ Cris. i omel. Vel i hoc terrenum premiũ determinat. quia ei esti maetur auaritia abundantes facere. Hoc contrariũ dicit q̃ iustitia hoc operatur. Qui enim iustitiaz cupit omnia cum stabilitate habet.

¶ Beati misericordes quoniã ipsi misericordiam consequentur.

¶ Olo. Justitia & misericordia ita iunctę sũt vt altra ab altera debeat temperi Iustitia enim sine misericordia crudelitas est. misericordia sine iustitia dissolutio. vñ p iustitiã misericordia subdit dicens. Beati misericordes ¶ Remigius Misericors dr quasi miser habens cor. quia alterius miseriaz quasi suã reputat. & de malo alterius quasi de suo dolet. ¶ Hiero. Misericordia hic non solum in elemosinis intelligẽ. sed in omni peccato facris. si alter alterius onera portemus ¶ Aug. Beatos aũt dicit esse qui subuenũt miseris quoniã eis ita rependiẽ. vt de miseria liberentur. vnde sequit̃. Quoniã ipsi misericordiam consequent̃. ¶ Hilarius Intantum enim deus benuolentie nre in omnes delectat̃ affectu vt suam misericordiaz sic solus misericordibꝫ prestarus. ¶ Cris. i omel. Videtur aũt esse equalis retributio sed ẽ multo maior. Nõ enim est equalis hũana misericordia & diuina. ¶ Olo. Merito ergo misericordibus misericordia impendit̃ vt plus accipiãt q̃ meruissent. Et sicut plus recipit qui vltra saturitatem habet q̃ ille qui habet tm ad saturitatem sic maior ẽ gloria misericordie q̃ precedentium.

¶ Beati mundo corde qm ipsi deũ videbunt.

¶ Ambro. Qui misericordiam defert. misericordiã amittit nisi mũdo corde misereat. Nã si iactãtia cordis nulli ẽ fructꝰ. vñ sequit̃ Beati mũdo corde ¶ Olo. Conuenienter aũt sexto loco ponit̃ cordis mũdicia quia sexto die homo cõditus est ad ymaginẽ dei que quidem obtenebrata erat in homine p culpaz sed i mundis corde reformat̃ p gratam Merito autez post pdicta sequit̃. quia nisi illa precedant mundum cor in homine non creatur. ¶ Cris. in omel. Quidam autem hic ait uel eos qui vniuersalem virtutẽ possident & nullius sibi malicie conscij sunt Vel eos qui in tempantia constitũt. que maxime necessaria est ad videndum deum. sm illud Pauli. Pacem sequimini cuz omnibꝫ & sanctimoniã. sine qua nemo videbit deum. Quia enim multi misereñ quidem sed impudica agunt. monstrãs q̃ non sufficiat primũ. misereri. hoc de mundicia apposuit ¶ Hiero. Mundus aũt deus a mũdo corde conspicit̃. Templum enim dei non potest esse pollutum. Et hoc ẽ qõ dicit̃ qm ipsi deum videbunt ¶ Cris. sup matth. Qui enim omnem iustitiam facit & cogitat. mente sua deum videt. qm iustitia figura est dei deus enim iustitia ẽ. Secũdũ ergo q̃ aliquis emineat se a malis & faciat bona. secundum hoc deum videt aut pax aut amplius aut interdum aut semp scom possibilitatem humanam. In seculo aũt illo mũdo corde deum videbunt facie ad faciem. non i specie & enigmate sicut hic ¶ Aug. in sermo. dñi i monte. Stulti aũt sunt qui deum videre istis exterioribus oculis querũt cum corde videatur sicut alibi scriptum est in simplicitate cordis querite illum. hoc enim est simplex cor q̃ mundũ cor. ¶ Aug. vlti de ciui. Si aũt tantum poterunt i corpore spirituali oculi etiam ipsi spirituales quãtum pũt isti quales nunc habemus. procul dubio p eos deus videri non poterit. ¶ Aug. in primo de trinitate Hec autem visio merces est fidei. cui mercedi pr fidem corda mundant̃. sicut scriptũ ẽ. mundans fide corda eorum. hoc aũt probat̃ illa maxime sentẽcia ¶ Beati mũdo corde qm ipsi deũ videbũt ¶ Aug. sup ge. ad lit. Nemo aũt videt deũ viuus ita ista q̃ mortalr vocat̃ in istis sensibus corporis. Sed nisi ab hac vita quisq̃ funditus moriat̃. sive omnino exiens de corpore. sive ita alienatus a carnalibus sensibilibus ut merito nesciat. sicut ait apostolus. Verum in corpore an extra corpus sit. non in illam subducetur visionem. ¶ Olo. maiorem aũt remunerationem isti habent q̃ primi. sicut qui in curia regis nõ solũ prandet. sed etiã facie regis videt.

¶ Beati pacifici quoniã filij dei vocabũt̃.

¶ Ambro. sup lucam Cum interiora tua vacua feceris ab omni labe peccati. ne dissensiones grauiores q̃ ex affectu tuo prodeant a te pacem incipe. vt sic pacem aliis feras vnde sequit̃. Beati pacifici ¶ Aug. xix. de ci. Est autem pax tranquillitas ordinis Ordo autem ẽ parium dispariũq̃ sua loca tribuẽs dispositio. sicut aũt nemo ẽ qui gaudere nolit. ita nemo est qui pacẽ habere nolit. quãdoquidem ipsi qui bella volũt nihil aliud q̃ ad gloriam pacem cupiunt bellando gerunt̃ ¶ Hiero. Pacifici aũt dicunt̃ beati qui primũ i corde

suo deīde ⁊ inter fratres dissidentes faciunt pacē
Quid eī pdest alios p te pacari · cum in tua anima
sint bella viaoꝝ · ℣ Aug · in ser · do · in monte · Pacifici aūt i semetipis sunt · qui omnes aīmi sui motꝰ
pponētes ⁊ subjacentes rationi carnalesq; concupiscentias habentes edomitas fiunt regnū dei · in q̄ ura
ordinata sūt oia · vt q̄d ē i hoie pcipuū ⁊ excellēs
imperet ceteris reluctantib⁹ que sunt nob⁹ beligq;
gmuma · acq; istip̄i q̄d excellit i hoie id ē mēs ⁊ rō
subjaciatur potenti · q̄d ē ipsa veritas filius dei · neq;
eī impare inferioribus potest · misi superioribus subjiaē ·
Et hec est pax que daē in terra hominib⁹ bone voluntatis ℣ Aug in li° · recractionū · Non tamē cuiq; p
uenire potest i hac vita vt lee repugnāt legi mentis · omnino non sit i mēbris · Sed hoc nunc pacifici
agunt do nādo cupiscentias carnis · ut ad pacē plenissimā q̄q; veniaē ℣ Cris · sup matheum Pacifici
aūt ad alios sunt · nō solū qui inimicos i pace reconciliant · sz etiā illi qui inemores malox diligunt pacē ·
Pax eī illa beata ē que i corde posita ē · nō tm verbis · Qui autem pacem diligunt · filij sunt pacis ·
℣ Dylarius Pacificox aūt beatitudo adoptio nis ē
mercedis · Et ideo dī · Quoniam filij dei vocabuntur
Parens eī oim deus vnus ē neq; aliter transire in
nūcupationem familie eius licebit misi fraterne mutuam caritatis pacē viuam⁹ ℣ Cris · in omelia · Vel
quia pacifici dicuntur qui nec litigant nec odium
admittē · sed ⁊ congregant litigantes rede filij dei vocantē · quia vnigenitus hoc ē opus cōgregare dispersa
⁊ pacificare contraria se preliantia · ℣ Aug · Vel quia
in pace perfectio ē vbi nihil repugnat · pacifici filij
dei dicunt̄ · quoniam nihil resistit deo · Et vtiq; filij
dei similitudinem patris debent habere ℣ Ilde · Maxima ergo dignitatem habent pacifici · Sicut qui filius regis dicē in domo regia summus est · Septio
autem loco beatitudo hec ponē · quia in sabbato vere
requia dabit vera pax · sex etatibus transactis ·

℣ Beati qui persecutionem patiunt̄ pter iustiam quoniā ipsorū est regnum celorum

℣ Cris · in omelia · Postquā pacificorum beatitudinem audiuimus ne aliquis existimaret q̄ semp pacem
sibi querere sit bonum subdit · Beati qui persecutionem patiunt̄ pp̄ē iustiam · hoc ē pter
virtutem pter defensionem aliox · pter pietatem ·
Justitiā eī consueuit pro omni virtute anime poni nere · ℣ Aug · in ser · do · in monte · Pace eī mentis
eius constituta ac firmata quascūq; psecutiones ille
qui foras missus est foris secus concitauerit · augt
gloriam que secundum deū ē · ℣ Hiero° · Significanter autem addidit pter iustiam · Multa eī pter sua
peccata psecutionem patiunt̄ ⁊ non sunt iusti · Simulq; considera q̄ octaua vere circumcisionis beatitudo martirio terminetur ℣ Cris · sup matheū · Nō
autem dixit · Beati qui a gētilibus psecutionem patiunt̄ · ne putes illum solum beatum qui psecutionem
patiē pter ydola nō colenda · deo ⁊ q̄ ab hereticis p

secutionem patitur pter veritatem non relinquēdā
beat° est · quia pter iustitiā patiē · Sed ⁊ siquis ex
potentibus qui xp̄iani videntur · forsitā pter sua
peccata correctus a te fugerit te psecutus · beatus es
cum Jobe baptista · Si eī verum ē q̄ pdicte martires sunt que a suis occasi sunt · sine dubio qui pter
causam dei aliquid patitur · etsi a suis patitur · meredem maioris habet · Et ideo nō potest scripturā personas persequētium · sed solam causam pensionis ·
vt ñ aspicias · q̄s te psequē sz pē q̄d · ℣ Dylan · Hic
ergo ad postremū eos i beatitudine numerat · quia
omnia pro xp̄o patiuntur · qui iustitia est pronus affectus
est · bis igit̄ ⁊ regnum seruat̄ · qua i contemptu seculi sunt paupes spiritu · Unde dicit · Quoniā ipsox
ē regnū celoꝝ · Aug · Vt octaua beatitudo tāq; ad caput rediit · quia plumatū pfectumq; ostendit · ⁊ probat · Ita q; in prima ⁊ in octaua nominatū ē regnū
celoꝝ · Septem eī sunt que pficiunt nam octaua declarificat · ⁊ pfectum demonstrat · vt per hos gradus p
ficiant̄ ⁊ ceteri tanquā accipiatur rursus exordium
℣ Ambrosi° super Lucam Vel aliter primū regnū
celoꝝ sanctis propositum ē i absolutione corporis ·
secundum post resurrectionem esse cum xp̄o · Post
resurrectionem tuam terram impius possidere ab
solutus a morte · ⁊ in ipsa possessione consolationem
repias · Consolationem sequē delectatio · delectationi
diuina miseratio Qui autem miseretur dominus ei
vocat ⁊ sic vocatus videt vocantem Qui aē deū videnti · in ius diuine gratiosus assumiē · ⁊ tunc demū
quasi dei filius celestis regni dulcedine delectatur Te
igitur inpit Hic repletur ℣ Cris · in omelia · Misericordes autem misericordiam consequent̄ · Misericordia
regnum non audis · quia cū dicat · consolabuntur misericordiam consequētur ⁊ cetera huiusmodi · Per
hec vniuersa nihil aliud q̄s regnum celorum occulte
insinuat · vt nihil sensibile expectes neq; enim beatus
est qui i bis coronatur · que cum presenti vita dissoluunt̄ ℣ Aug° · Diligēter autem attendendus est numerus harum sententiarum Bis enim septem gradibus cōgruit operatio spiritussancti septiformis qui
Ysaias describit Sed ille a summo huc ab imo quia ibi
docetur filius dei ad ima descensurus · hic homo de
imo ad similitudinem dei ascēsurus · In bis primus
est timor qui congruit hominibus humilibus de quibus dicit Beati pauperes spiritu id est non alta sapientes · sed timentes · Secunda est pietas que convenit mitibus · Qui enim pie querit · honorat non reprehendit non resistit quod est mitem fieri · Tertia est
scientia que convenit lugentibus qui didicerunt quibus malis nūc vmdi sunt que quasi bona petierūt
Quarta que est fortitudo congruit esurientibus ⁊
sitientibus qua desiderantes gaudium de veris bonis laborant · a terrenis cupiētes auerti Quinta consilium conuenit misericordibus qua vnicuique remittendum est de tantis malis eius · dimittere aliis ⁊ dare
Sexta est intellectus ⁊ conuenit mundis corde qui
purgato oculo possūt videre quod oculus nō videt
Septima est sapientia que conuenit pacificis in quibus
nullus motus est rebellis sed obtemperant spiritui

Unum aūt pmiū qđ est regnum celoꝝ varie nōmia tum est In primo sicut oportebat positum ē regnū celorum· qđ ē pfecte sapientie initium· Acsi diceret. initium sapiencie timor dñi· Cui ubi hereditas tam qꝫ testamentum prius cum pietate querentibꝰ· lugētibꝰ consolacio tamqꝫ sicientibꝰ quid amiserunt & i quibꝰ mersi sunt· Esurientibꝰ saturitas tamqꝫ refectio laborātibus ad salutē· Misericordibꝰ misericordia tamqꝫ optimo consilio uentibꝰ· ut hec eis exhibeaē qđ exhibent· Mundis corde facultas videndi deum tamqꝫ purum oculum ad intelligenda eterna gerentibus· Pacifias dei similitudinē· Et ista quidem i hac uita possunt complen· sicut completa esse in aplis credimus· nā qđ post hanc uitam promittatur nullis uerbis expoñ potest·

¶ Rabanꝰ supiores sententias generaliter digerebat· iam incipit loqui presentes compellans predicens eis persecutiones quas p nomine eius passuri erāt dicens· Beati estis cū maledixerint uobis homines· & persecuti uos fuerint· & dixerint oē malum aduersus uos ¶ Aug· Quem autem posset quid interesse q̄ ait· Cum uobis maledicent· & dicent omne malū cum maledicere hoc sit malum dicere· Sed aliter ē maledictum iactatuz cū pumelia cozaz illo qui maledicit· Aliter cum absentis fama ledit· psequi autem ē uim inferre uel illoꝝ appetere· ¶ Cnſ· sup matheum Si autem uerū ē qñ qui calicē aque porrexerit mercedē eius nō perdet Consequētur qui uel unus leuissimi uerbi iniuriaz fuerit passus uacuus non erit a mercede· ut autem blasphematus sit beatus· duo cōuenire debent· ut & mendaciter blasphemet· & pter deum· alioqn si uerū dixerint non ē beatitudinis merces· Et ido dicit mē cētes pē me ¶ Aug· Quod pē illos addictū puto qui uolunt de persecutionibꝰ & de fama sue turpitudis gloriari· & ideo dicere ad se ptinere xp̄m qp multa de illis dicunt mala· cum & uera dicant quādo & de erroze illoꝝ dicunt Etsi aliquādo falsa iactant· nō tñ pter xp̄m ista patiunt· ¶ Hiero· sup ezechielem· Quo aūt potuit obesse si homines uobis derogēt & sola uos cōscientia defendat Sed tamē linguas detrahentium sicut nostro studio non debemus excitare ne ipi peiores p suam maliciam exercitatas debemus equanimiter tolerare· ut nobis mentitum erubescat· unde & hic dicit Gaudete & exultate qm̄ merces uēra copiosa ē in celis· ¶ Ambro· Gaudere mente quidem & exultare corpe· qz merces uēra non tantū magna ē sic alioqn si & copiosa ē in celis ¶ Aug· nō hic celos puto dici supiores pres huius uisibilis mūdi· non enim merces uēra i rebus uisibilibus collocanda est· sed i celis dictum puto i spiritalibus firmamētis ubi habitat sempiterna iustitia Venaunt ergo iam istā mercedē qui gaudent spiritalibus bonis Sed ex omni pte pficietur cum mortale hoc induerit immortalitatem· ¶ Hiero· gaudere igitur & exultare debem⁹ ubi merces nobis i celestibꝰ prepetur· hoc qui uanam sectaē gloriā· implere non potest ¶ Cnſ· super matheū Quia quātum aliquis loquaē de laude hoim tantum de uituperatione tristaē· Qui uero gliam concupiscit i celo· obprobria nō timet i terris ¶ Greg· sup ezechielem Aliqñ tamen detractatores debem⁹ compescere· ne dum de nobis mala dissimilāt eoꝝ qui audire nos ad bona poterant corda innocentum corrūpant· ¶ Glosa Non solum autem premio sed etiam exemplo eos ad patientiā prouocat cum subdit· Sic enim persecuti sunt pphetas qui fuerūt ante uos ¶ Remigi⁹ Magnū enim cōsolationē accipit homo in tribulatione positus· dum recordatur passiones aliorum a quibus exemplum patientie accipit· acsi diceret· mementote quia illius uos estis aplis cui⁹ & illi fuerūt pphete ¶ Cnſ· i omel· Simul ēt & insinuat coequalitatem sui honoris ad pfectum· acsi dicat sicut illi pter pfectum ita & uos pter me patiemini Cum etiam dicit prophetas qui fuerunt ante uos monstrat & ipsos pphas iam factos ¶ Aug· Persecutionē aūt hic generaliter posuit & in maledictis & in lacerationē fame·

¶ Uos estis sal terre quod si euanuerit in quo salietur ad nichilū ualet ultra nisi ut mittat foras & conculcet ab hominibus.

¶ Cnſ· i omel· Quia excelsa pcepta discipulis dederat ne non dicerent qualiter poterimus ea seruare eos laude mitigat dicēs Uos estis sal terre in quo monstrat q̄ ne cessare hoc ministerium non enim pro uīa uita aut pro una gente· sed pro uniuerso mūdo uos mitto etsi alios mordentes mala audiatis gaudete· hoc enim ē opus salis· mollia mordicare· Quare alioꝝ male dictis nichil uobis nocet seu est uestris uestre uirtutis ¶ Ysi· Est autē hic pmetas querenda dictorum quā apostoloꝝ officiuz & ipius salis natura mōstrabit· hoc igitur i omnē usum humāi generis effectū incorruptionem corporibus quibus fuerit aspersus imparat & ad omnē sensum condit⁹ saporis aptissimuz est· Apostoli aūt sunt rex celestium predicatores & eternitatis uelut sapores mentes sal terre nūcupati· qua p uirtutem doctrine quasi salientes eternitatis corpa seruant· ¶ Remigi⁹ Sal etiam p aquam & ardorem solis & p flatum uenti in naturam alterius cōmutat· sic & apostolica uirtus p aquam baptismi & ardorem dilectionis & flatum spūssancti in spiritalē regenerationem cōmutatus sunt· Sapiēcia aūt celestis p apostolos predicata exiccat humores carnalium operum· aufert fetorem & putredinem male uersationis & germē libidinose cogitationis Et illum de quo dicit pphta· uermis eoꝝ nō morietur· ¶ Remig· Sunt apli sal terre· i· hoim terrenoꝝ qui amando terram terra uocant· ¶ Hiero· Uel apli sal terre appellant· quia p illos uniuersum hoim conditur genus· ¶ Cnſ· sup matth· Doctor enim cum fuerit omnibus

¶ Vos estis lux mūdi Non potest ciuitas abscōdi supra mōtem posita neq accēdunt lucernam et ponūt eum sub modio sz sup candelabrū ut luceat ombus qui in domo sūt Sic luceat lux vestra coram hominbz ut videant opa vra bona et glorificēt patrē vrm qui in celis est.

pcipuis virtutibus ornatus tunc ē quasi optimum sal. ⁊ totus populus de illo cōdiē videndo eum ⁊ audiendo. ¶ Remig. Et sciendū quia nullū sacrificiū offerebaē deo i veter testamento nisi prius cōdiret sale. qa nullus potest laudabile sacrificiū deo offerre absq; sapore celestis sapientie. ¶ Hyla. Vel qa conuersiom homo subiacet. ideo apostolos sal terre nūcupauit monet in tradite sibi potestate virtute ꝑsistere. cum subdit. Quod si sal euanuerit. in quo saliet. ¶ Hiero. id ē si doctor errauerit. q alio doctore emendabit. ¶ Aug. Si vos p quos condiendi sūt populi mei ꝓsecutionū tempaliū amissis regna celoz. qui erunt hoies p quos vobis error auferaē Alia ira habet. Si sal insatuatum fuerit. ostendens fatuos ee iudicandos qui tempaliū bonoz vel copiā sc̄ātes ut iopiā meruēes amittūt eēna q nec dari pōt ab homīb nec auferri. ¶ Hyla. Si aē doctores ifa tuati nil saliant. ⁊ ipsi sensu accepti saporis amisso vnificare non possunt corrupta reddunt imutabiles. Unde sequit Ad nihilū valet vltra. nisi ve mittaē foras ⁊ conculcē ab homīb. ¶ Hiero. Exemplz de agriculturā sumptū ē. Sal em̄ ve i pdimentū caboz ⁊ ad siccandas carnes necessariū ē. ita alium vsum non habet. Certe legimus in scripturis vrbes quasdam ira victoriū sale seminatas vt germen nullum ipsis oriē. ¶ Hylo. Postq; ergo illi qui capiēa sūt alioq; defecerint. nulli vtui apti sunt. nisi ad hoc ut mittant foras ab offitio docendi. ¶ Hyla. Vel etiā de ecclesie promptuarijs proiecti pedibz incedentiuz conterant. ¶ Aug. Non aūt calcat ab homīb qui patit ꝓsecutionē. sed qui ꝓsecutionē timendo ifatuat. Calcari em̄ nō pōt nisi inferior. Inferior aūt nō ē. qui q̄libz corpe mlta i ēra sustineat. corde tm̄ i celo fixo ē.

¶ Qnf. sup matheum. Sicut doctores ꝑter bonam ꝙuersationē sūt sal quo populus condiē ita ꝑter verbum doctrine sunt lux qua ignorantes illuminant. Prius autem est bene viuere q; bene docere. ⁊ ideo postq; apostolos dixerat sal. consequēē vocat eos lucem dicēs Vos estis lux mundi. Vel qua sal i eo statu venerit rē. ne ad deterā mutē lux autem ad melius pduat illustrā do ꝑter q̄s apli dicti sunt prius sal ꝑter iudeos ⁊ propter populum xp̄i anū a quibus deus cognoscit. quos seruāt in dei scientia lux aūt ꝑter gentes quas ad scientie lumen p ducunt. ¶ Aug. Opter aūt hic mundū nō celū ⁊ terram. sz hoies qui sunt i mundo intelligi. vel qui oīa gunt mundū. quibus illuminādis apli missi sunt.

¶ Hylarius. Natura em̄ lumis ē vt lucē quocūq; circūferae emittat illaq; edita tenebras interimat lucē illumināte. Aiē mūdus extra ꝙgnitionē dei positus obscure tenebrae ignorāde tenebris cui per apostos sciente lumen inuehiē. ⁊ cognitio dei claret. Et de parvis eoz corpusculis quocūq; insilierint. lux tenebris ministrae. ¶ Remi. Sicut aē sol emittit radios suos ita ⁊ dominus q̄ est sol iustitie direxit apostos suos ad effugādas hūani generis tenebras. ¶ Qnf. in omelia Intelligē aūt q̄ magna eos ꝓmittit. ve qui i regione ꝑpria cognita non erāt. ad fines orbis terraz eoz venret fama. Nec ꝓsecutiones quas dixerat eos potuerūt occultare. sz ꝓpter hoc magis ꝑclaros reddunt. ¶ Hiero. Nec aūt apostoli abscondiē ob metum. sz tota libertate se ꝓdāt docet eos fiducia ꝑdicandi cum ꝓsequēter dicit. nō potest ciuitas abscondi supra montem posita. ¶ Qnf. in omel. Per hoc etiā eos docet esse sollicitos de ꝑpria vita quasi in oculis oīm positos. sicut ciuitas que ē supra montem posita. vel lucerna supra candelabrū lucens.

¶ Qnf. super Mathеum. Nec aūt ciuitas ecclia sanctoz ē. de qua dr̄ Gloriosa sunt dicta de te ciuitas dei. Quies eius sūt oīs fideles de quibz apostus. vos estis ciues sanctoz. Nec ergo ciuitas posita ē supra mōtē xp̄m de q̄ Daniel. lapis abscisus sine manibz factus ē mons magnus. ¶ Aug. vel posita ē supra omnem id ē supra magnā iustitiā. quā significat mons in quo dispicat dns. ¶ Qnf. sup matth. Non potest ergo ciuitas abscondi. posita supra montem. etiam si ipa voluerit. Deus em̄ q ea portat. facit ea omnib manifestā. sic ⁊ apli ⁊ sacerdotes qui fundant sumi xp̄o. nō possunt esse abscōditi. etiā si voluerint. quia xp̄s eos manifestat. ¶ Hylarius. vel ciuitatem cuiusdam quā assumpserat nūcupat. qa in eo p naturam suscepte corpis quedā humani generis ꝙgregatio cōtinet. ⁊ nos p cōlocatum carnis sue sumus habitaculum. Abscondi ergo nō potest. quia i altitudine positus celsitudis dei admiratione operū suoz offertur omnibus contemplandus. ¶ Qnf. sup matheum. Quare aē sanctos suos xp̄s manifestet. ⁊ non sinat eos esse absconditos. p alterā ꝙpationē oīndit. cum subdit neq accēdūt lucernā. ⁊ ponūt eā sub modio sz supra candelabrū. ¶ Qnf. i omel. vt p hoc q dixit ꝑ ciuitas abscondi demōstrauit suā virtutem. In hoc aūt q subdit neq accendūt lucernā. eos mouet ad liberā ꝑdicationē acsi diceret. Ego qdē lucernā accendi. vestri aūt erit studiū eam manere ardentem nō solū ꝑter vos sz ꝑter alios q illuminabunē. Et ⁊ ꝑter gram dei. ¶ Qnf. sup matth. Lucerna ē verbum diuinū de q dictū ē Lucerna pedibz meis verbum tuū. Accēdentes lucernā sūt pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus. ¶ Aug. Quid aē putam9 dictū esse. ⁊ ponit eā sub modio. vt occultatio em̄ lucerne accipienda sit tāq; si dicēt. Nec accēdit lucernā ⁊ occultat eā. an aliq̄ etiā modius significat ut hoc sit ponere lucernā sub modio. supiora facere corpis gmoda q̄ ꝑ dicationē vtilia. Sub modio g9 lucernā pōit q̄q lucē doctrine bone gmodis tempalibz obscurat ⁊ extinguit. Sic bene modius dicitur res corporalis siue gt̄ retributionem mensure. qua ea quisq; recipit que gessit in corpore. Siue qua temporalia bona de corpore peraguntur arca dierum mensuram quam significat modius. mchoantur ⁊ transeunt. Certa

Caverna vō & spīritualia nullo tali fine cohercētur
Sup candelabrū aūt lucernam ponit· qui corpus
suū mīsterio verbi subdit· vt supior sit predicatio
veritatis· Et infenor seruitus corpis· Per ipsam
enī corpis seruitutem excelsior lucet doctrina· duz p
vocem & ceteros corpis motus bonis opibus mī
nuatur discentibus· ¶ Crīs· sup matbū· Vel modī
sunt homies mundiales qm sicut modī desup quidē
vacui sunt· de subtus aūt plem sic oēs mundi ama
tores i rebus spīritualib insensati sunt Vn terrenis
aūt sapientes Et ideo quasi modius verbum dei te
net absconditū· qm propter aliquā cām terrēam· ver
bum dei nō est ausus palam prologu· nec fidei veri
tatem· Candelabrū est ecclesia que baiulat verbum
vite & oīs ecclīasticus vir ¶ Hylarius· Vel sīna
gogam dīs modio companie que susceptos fructz
icra se tm receptās· certū modū dīuise at dimīse ob
seruancie contra bat· ¶ Ambro· sup lucam Et ideo
nemo fidem suam mera mensuram legis includat· sz
ad ecclīā conferat· in qua sepulcrorum spūs reluces
gra ¶ Beda i omel· Vel ipe xps accendit lucernā
qui testam humane nature flamma sue diuinitatis
implenit· quā nec credentibus abscondere nec modio
supponere· hoc e sub mīsura legis includere· vel ira
vnius gentis terminos noluit cohibere· Candelabz
ecclesiā dicit· eiu lucernā suppositit qua nris i frō
tibus fidem sue incarnationis affixit· ¶ Hylarius·
Vel lucerna xpi pomit i candelabro· i ligno p pas
sionem suspensa· que lumen eternū ē m ecclesia habi
tantibus pbeura· Et ideo dicit· vt luceat omnibus
qui i domo sunt ¶ Aug· Siquis enim domū vult
acapere ecclesiam· non est absurdum · Vel domus
est ipe mūdus· pter id qd supius ait· vos estis lux
mundi· ¶ Hylarius· Tali etā lumine monet fulgē
aptos vt ex admiratōe opis eoz Do laus iparīat
Vnde sequit· Sic luceat lux vra coram hominbus· ut
videant opa vra bona ¶ Crīs· sup matb· i· sic illumi
nare docentes vt non vestra tm audiant verba·
sed vt opa videāt vt quos illuminaueritis p verbū
quasi lux· condiatis p exemplum quasi sales· Per
illos autem doctores qui docent & facit magnificat
deus· Nam disciplina dīi ex moribus familie demō
stratur· Et ideo sequitur Et glorificēt patrē vrm
qui in celis est· ¶ Aug· Si tantūmodo diceret· vt
videant opa vestra bona finem cōstituisse videret
i laudibus hoīm quas querunt ypocrite· Sed addi
dit· Et glorificent patrem vrm qui in celis est vt
hoc ipm q homo p bona opa placet hominibus· nō ibi
finem constituat· sz referat ad laudem dei· & pterea
placeat hominibus ve i illo glorificēt deus· ¶ Hy
larius· Non q ab hoībus oporteat gram querere
sed vt dissimulantibus nobis opus nostrū hīs inter
qs vium bonore dei luceat ¶ Ysi· Postqz hostā
tus ē audientes vt se
preparent ad omnia
sustinēda pro iusticia
& non abscōderunt qd
acceptum erant· sed
ea benuolēcia discerēt
vt ceteros docerent

Nolite putare quo
niam vem soluere le
gē· aūt pphetas· nō
vem soluere· sed adim
plere Amen dico vo
bis donec trānseat cē
lū & terra iotha vnū
aut vnus apex nō p
teribit a lege donec
omnia fiant Qui ergo
soluerit vnum de man
datis istis mimmis &
docuerit sic homines·
minimus vocabitur in
regno celoz Qui aūt
fecerit & docuerit· hic
magnz vocabitur in
regno celorum

indipit eos informare
quid doceant tanqz si
quererēt Quid ē hoc
qd non vis abscondi·
& p q nubes ofa volens
n nūqd aliq dicitur
es extra ea que i lege
sunt scripta ¶ Nō mēt
Nolite putare qm vēi
soluere legem aut pro
phetas· ¶ Crīs· sup
matb· Rō pter duas
causas dicit Primum
ut discipulos suos hīs
verbis ad suū propo
caret exēplū· vt sicut
ipse omnē legē adipleu
it· sic & illi studerēt i
plere· Deinde qa futurū erat ut calumniarēt eū tanq
quasi legem soluentem· prudenqz incurrat calumniā·
calumnie satisfacit· ne autem putaret sic venisse· vt
simpliciter legem pdicaret sicut pphete fecerant·
¶ Remig· Duo dixit· Negat venisse se soluere &
affirmat venisse se iplere· Et ideo addidit· Non em
veni legem soluere sed implere· ¶ Aug· aūt i hac
sententia duplex est sensus Nam adimplere legem
aut est addendo aliquid qd minus habet aut faciendo
qd habet· ¶ Crīs· in omel· Implenit igit xps pphe
tas complendo omnia que p eos de ipso fuerāt dicta
legem aūt primo quidem nihil transgrediendo le
galium· Secundo iustificando p fidem qd lex p lītras
facere non valebat ¶ Aug· contra faustum· Nemā
etam qua sub gra posita in hac mortali vita diffi
cile erat implere· qd in lege scriptum est· non concu
piscens· Ille p carnis sue sacrificium sacerdos effec
impetrat nobis indulgenciam etiam hinc adimplena
legem· vt qd p nostrā infirmitatem min possum
p illius pfectionē curet cuius capitis mēbra effecti
sumus· Puto etiam sic esse accipiendum qd dicit·
non veni legem soluere sz adimplere hīs videlicet
additamentis· que vel ad exposicionē pinet antiqua
sententiaz· vel ad conuersationē ieiunii Aperuit enim
dīs etiam iniquū motū ad nocendum fratri i homi
ad genere deputari· Valuit etā nos dīs non iurā
tes non recedere a vero qz vez iurantes appropin
quare puruio· Sed cur o mancbei legem non acapi
tis & pbas cum xps eos non se venisse soluere di
xerit· sed adimplere· Ad hec respondet Faustus hc
reticus· Cui hoc testatur dixisse Jhīm Matheus·
Quomodo ergo Johannes non id testat qui fuit i
monte· Matheus hec scripsit· qui postqz ibi descen
dit de monte secutus ē eum· Ad hoc Augustinus re
spondet· Si nemo de xpo vera dicit nisi qui eum vi
dit vel audiuit hodie de eo vā dicit multus· Cur g
de xpo· si ex li· ioh· possumus vera loqui de eo nos
tanto tempe post nati· hinc em non solum matheī sz
etam luce ac marci euāgelium etam imparez auc
ntatem receptum est· Huc accedit· qua & ipse dīs
potuit narrare Matheo qd egerat aūtz eū vocasset
Aperte aūt dicit nō volo credere euāgelio· nā qui

in euāgelio nō mīi qđ vultis crēditis·vobis potius
qī euāgelio credam Item faustus probemus ꝙ ma
theum hoc non scripsisse·sī alium nescio quē sub no
mine eius Quid em̄ dicat·Cū transisset ihūs vidit
sedentem hoiem ad theoloneum matheū noīe·Et qđ
ergo scribens de seipō dicat·vidit hominē ꝙ non vi
dit me Ad qđ Augustinus ita Matheus de se tamq̄
de alio scripsit sicut ꝙ Johannes facit dicens· Con
uersus Petrus vidit alium discipulum quē diliget
bat ihū·manifestum ē em̄ hunc mozē fuisse scripto
rum cū gesta narrarent· Item faustus Quid q etiā
ex ipō sermone qđ precepit· non putari qđ venit le
gem soluere magis intelligi dar̄· quia solueret·neq;
em̄ mihil tale eo faciente iudei suspicari hoc possent
Ad qđ Augustinus hoc quidem valde infirmum est
Non em̄ negamus iudeis nō intelligentibus viōn po
tuisse xp̄m destructozē esse legis ꝙ ꝓpheraꝝ· Item
faustus Quid q etiam lex ꝙ ꝓphete nec adimplerōe
gaudent cū i Deuteronomio dicat Hec p̄cepta que
mando tibi obseruabis·nec addas quicq̄ eis·nec mi
nuas Ad qđ Augustinus·nō intelligit Faustus quid
sit legem implere·cum hoc de verboꝝ adiectōne pu
tat acūpiendā· Neiterudo·n·legis cantus ē quā dñs
dedit mittendo fidelibus spūsanctum Impleē ergo
lex vel cū fiunt que ibi p̄cepta sunt·vel cum exhi
bentur que ꝓphetata sunt· Item Faust⁹ Qđ nouū
testamentum ibm condidisse fatemur quo aliud a
destructione facemur veteris testamenti Ad qđ Au
gustinus in veteri testamento figure erant futuro
rum·quas rebus p xp̄m p̄sentatis auferri oportet·
vt eo ipso lex ꝙ ꝓphete implerent in quibus scriptū
ē·datuꝝ deī nouū testamentū Item Faustus·Hoc
igit̄ si dixit xp̄s·aut aliud significans dixit·aut qđ
absit·mentitus dixit·aut omnino nec dixit sī ibm q̄
dem mentū fuisse nullus dicat ac p̄ hāc aut aliter di
ctum ē·aut omnino nec dictū ē· me quidem iā aduer
sus capitulī huiꝰ necessitudinē·Quamobrem fides red
dit hic tutum·que principio mihi non eūctis que ex
saluatoris noīe leguntur sempea passim credere ꝓsua
sit·Esse em̄ multa figmenta que in contagium hom̄ es
mimis scripturis pene oībus nodumagus quidaꝝ semi
nauit isparsit Ad qđ Augustinus Quamobꝝ occult
impiā puersitatē vt ex euāgelio qđ heresim tuam
non impedit hoc accipias quod autem impedit non
accipias· Nos autem docuit Apostolus piam pro
fessionem vt quisquis nobis annūgauerit· preter
id qđ accepimus·anathema sit· Dominus aūt expo
suit qđ sine figmento non aliqua falsa vera scripturis
immissa·sicut tu mœrptaris·sī hoīes filios malignos·
Item Faustus·Cū te iudeus interpellabat·cur legis
ꝙ ꝓphete p̄cepta nō seruas·que xp̄s dixit nō se
venisse soluere sed adimplere·cogeris aut vane su
persitiosum succumbere aut capitulū profiteri falsum
aut te xp̄i negare discipulū· Ad quod Augustinus
Nullas ex hoc capitulo catholi paciūt̄ angustias
quasi leges ꝙ ꝓphaꝝ p̄cepta non seruēt·quia cari
tatem dei ꝙ proximi hāc· i quibꝰ p̄ceptis pendet lex
ꝙ ꝓphete Et quecūq; ibi rebus gestis vel sacramē
torum celebrationibus vel locutionum modis figu
rate ꝓphetata sunt in xp̄o ꝙ ecclesia impleri cogno
scunt·Ñ nec vane superstitiosum succūbim⁹·nec ipsius
euāgelij capitulū falsum esse dicimus·nec xp̄i disci
pulos nos negamus·Quid ergo dicit Si xp̄s legez
ꝙ ꝓpheras non soluisset· illa sacramenta legis ꝙ ꝓ
pheraꝝ i xp̄ianoꝝ celebrationibꝰ p̄manerēt·potuit
dicere·si xp̄s legē ꝙ ꝓphas nō soluisset adhuc pro
mitteret nasciturus passurus resurrecturus·cum
ideo magis hoc nō soluent·sī adimpleuerit·qđ ñ
promittet nasciturꝰ passurus resurrecturus· q̄ illa
sacramenta quāmodo p̄sonabant· Sed annūciatur
q̄ natus sit passus sit·resurrexit· q̄ hec sacramen
ta que a xp̄ianis aguntur·ita p̄sonāt· Apte ergo quis
errore delirent·qui putant figmis sacramentis q̄m
tatis etiam res ipsas esse mutatas quas nouus pro
phetarum p̄nūciauit p̄missas·ꝙ euāgeliꝰ demōstra
repletas· Item Faustus Querendum ē si hoc xp̄s
dixit·cur dixerit·vtrū ne cōpalpādi iudeoꝝ furo
ris cā qui sancta sua ab eo peterent videntes· nec a
diendū quidē cū existimabāt· aut vt nos qui tanto
debamus ex gentibꝰ īstrueret legis subire iugū·sī
aūt hec ita fuit cā dicēdi illa debet esse quā dixi nec
ipm mētiꝰ ē Sunt em̄ tria genera legū·vnū hebra
rum qđ peccatis ac moribus· Paulus appellat·alte
rum qđ naūrale vocat dicēs·gētes naturaliter que
legis sunt facūt Tertiū ē vitatis·de q̄ dicit lex spū
vite Ite ꝓphete alij sunt iudeoꝝ de qbꝰ notū ē·alij gē
tiū de qbꝰ Paulꝰ dicēs·dixit ḋns xp̄ꝰ eoꝝ ꝓphetis
vitatis·de qbꝰ ibo dicit Qui reto ad vos sapientes ꝙ
pheras·Et quidem si obseruatiōes hebraicas abro
pleuisse gra ꝓpulisse dubiū ñ erat quin de iudeoꝝ
lege ꝙ ꝓphis dixisset Vbi vo sola recenset mandata
p̄cepta·t· ñ occides ñ mechaberis q̄ olim p̄mulgata
fuerāt p Enoch ꝙ Noeh ꝙ ceteros iustos cum ñ mīe
bī eū dixisse de vitatis lege ꝙ ꝓphis· vbi vo iudeoꝝ
quedā iusus ē noīasse·penitꝰ eradicatur papiliō
erariis vt ē illud oculū p oculo dentem p dente Ad
Aug·manifestū ē quā legē ꝙ qđ ꝓphas xp̄s non ve
nerit solue sī ipleē·ipa em̄ ē lex que p mosen data
ē Nō aūt sicut faustꝰ opinaē quedā dñs adiecit
ab antiqis iustis iā dicta erāt aūt legē meḡsi·ficat·
occides Quedā vo soluit que ꝓpria iudeoꝝ fuerāt
bebor Illos em̄ diamꝰ ꝙ hec p̄ epe bene fuisse
cura ꝙ nūc a xp̄o ñ soluta sī adipleta vt paulo p
singula·Ī ea nō intelligebat q̄ i ea gūficate
runt ut gentes cogerent iudaizare heretica·sī qđ
iara dicunē Qui sup mat·Cū vo oīa que ab
icio mūdi vsq; ad finē erāt futura·mistice erāt p
tata i lege·ne viōaē aliqđ eoꝝ que fūt deus nō
cognouisse. ꝓterea dicit nō pe fieri vt transeat ce
lum ꝙ terra donec oīa que i lege ꝓphetata sunt ip
ipis fuerint adipleta Et b̄ē qđ dicit Amen quip
dico vob̄ donec trāseat iocta vnū aut vnus apex
p̄teribit a lege donec oīa fiāt Item Amē hebraꝰ
sermo ē ꝙ latine dī vere fideliter sine fiat Deus
de cāis b̄ dnōe vaē dīis siue ꝓpter duritiā illoꝝ
tardi erāt ad credendū siue ꝓpē credentes vt ꝓfu
tius attēderēt ea q̄ sequūtur Qui p hoc dixit
ait donec transeat celū ꝙ terra·celū idem ꝙ ēra nu
xima elementa non arbitramur esse abolenda·

¶ Remi. Permanebūt eīm essencialiē alias eēnaliē eramsibunt p renouationem. ¶ Aug. Per hoc aūt q̄ ait iotha vnum aut vnus apex non eramsibit a lege. nihil potest aliud intelligi nisi veheme̅s exp̄ssio p̄fectionis q̄m p literas singulas demonstrata ē inter quas literas iotha minor ē ceteris. quia vno ductu fit. Apex aūt ē eē ipsius aliqua i sūmo pacula. quibus verbis ostendit in lege ad effectum eē mīma quelibet p dua. ¶ Rabanus. Apex quoq; grecum iotha ⁊ non iod hebreum ponit. quia iotha i numero. x. significat. ⁊ decalogum legis enumerat. Cuius quidem apex ⁊ p̄fectio ē euāgelium. ¶ Cris. sup mathēum. Si aūt ingenuus homo vel in vili mendacio muentus fuerit erubescit. ⁊ vir sapiens verbum q̄d dixit non relinquit in vacuū. quomodo ergo verba diuina sine effectu vacua poterunt inuenire. Vnde concludit. Qui q̄ vnum soluent de mādatis istis mīmis ⁊ docuerit sic homines mīmus vocabit̄ i regno celorum. Puto aūt ē q̄ ipe dominus manifeste hoc ostendit. que sint mīma mandata. monstrans dicendo. Si quis soluerit vnū de mandatis istis mīmis. ⁊ que modo dicturus sum. ¶ Cris. i omelia. Non eīm pro veteribus legibus hoc dixit. sed pro his que ipse erat p̄cepturus. Que quidem mīma vocat. licet magna sint. Sicut eīm mulcens de se humilia locutus est. ita ⁊ de suis p̄ceptis humiliter loquit̄. vel aliter. ¶ Cris. sup matth. Omnia mandata moysi in actu facta sunt. non occides nō adulteraberis. Ipsa eīm enormitas magnitudo voluntatem faciendi repellit. ⁊ ideo i remuneratione modica sunt. i peccato aūt magna. Mandata autem xp̄i. ⁊ non irascaris non concupiscas i actu difficilia sunt. ⁊ ideo in remuneratione magna in peccato aūt mīma. Mīma igitur dicit ista xp̄i mandata nō irascaris nō concupiscas. Ergo illi qui leuia peccata cōmittunt mīmi sunt in regno dei. ⁊ qui iratus fuerit ⁊ grande peccatum non fecerit. a pena quidem securus est. s. damnationis eterne. non tamē ē i gl̄ia. s. quam consequūtur illi qui etiam hec mīma implent. ¶ Aug. Vel econuerso illa que p̄cepta sunt in lege dicuntur mīma. Que aūt xp̄s dicturus est fuit maxima. Oīa data aūt mīma significāt p vnum iotha ⁊ vnū apicem. Qui ergo soluerit ⁊ docuerit sic. i. fm q̄ soluit mīmus vocabitur in regno celorum. Et forte sic ideo non erit. q̄a ibi nisi magna esse non possunt. ¶ Chry. Soluere aūt est non agere q̄d recte quis intelligit. vel non intelligere que deprauauit. aut minuere integritatem supaddit̄onis xp̄i. ¶ Cris. i omelia. Vel cum audieris minimū in regno celorum. nihil aliud suspicare q̄m supplicium ⁊ gehennam. Regnum eīm cōsueuit dicere. non solum regni vbilitatem. sed tēpus resurrectionis ⁊ aduentum xp̄i. terribile. Greg. in omel. Vel p regnum celorum p̄sens ecclesia intelligenda est. in qua docet qui soluit mandatum. minimus vocat̄. quia cuius vita despicit̄. restat vt eius p̄dicatio contemnat̄. ¶ Hylarius. Vel mīma dicit ois passionem ⁊ crucem que si quis tamq̄m erubescēdo non confitebit̄. erit minimus. i. nouissimus ac pene nullus. Cōfitenti vero magnā i celo vocationis gloriam pollicetur vnde sequit̄. Qui aūt fecerit ⁊ docuerit hic magnus vocabit̄ in regno celorum. ¶ Ieo-

Suggillat in hoc pharisees qui contemptis mandatis dei statuebant ꝓprias traditiones. q̄ non eis p̄fit doctrina i populo si pau q̄d i lege ē destruāt. Possumus aūt ⁊ aliter intelligere q̄ magistri erudicio etiā si paruo peccato obnoxia sit. deducat eum de gradu maximo nec prosit docere iusticiaz quā mīma culpa destruit beatitudo q̄ p̄dicta sit. que sermōe docuerit ope complere. ¶ Aug⁹. vel aliter qui soluerit illa mīma sc̄z p̄cepta legis ⁊ sic docuerit mīm⁹ vocabitur. Qui aūt fecerit illa mīma ⁊ sic docuerit non tam magnus habendus est. sed tamen nō tam mīm⁹ q̄m ille q̄ soluit. vt aūt sit magn⁹ facere debet ⁊ docē que xp̄s docet.

¶ Dico autem vobis quia nisi abundauerit iusticia vestra plus q̄m scribarum ⁊ phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis q̄a omnis q̄ irascitur fratri suo. reus erit iudicio. Qui autez dixerit fratri suo racha. reus erit cōsilio. Qui autez dixerit fatue reus erit gehenne ignis.

¶ Hylarius. Dulcem primo ingressu opus legis cepit excedere ad ritum in celum apostolis nisi iusticiam pharisseoz auteissent. denūciauit non futurū. Et hoc est q̄d dicit. Dico eīm vob. ¶ Cris sup mathēum. Justiciam autem hic dicit vniuersalem virtutem. Intende aūt grade addi tamētum. Discipulos eīm suos adhuc videns magistrus qui i veteri testamēto erāt vult eē meliores. Scribas aūt ac pharisseos non dixit iniquos quia nō dixisset eos habere iusticiam. vide etiam quo hic vetus testamētum cōfirmat. ꝓpatoz facies ei⁹ ad nouū. Plus eīm ⁊ minus eiusdem generis est. Scribaꝝ aūt ⁊ pharisseorum iusticie sunt mandata moysi sup impletionem autem illorum mandatoꝝ sunt mandata xp̄i. Hoc ē ergo q̄d dicit. Nisi q̄s sup̄ legis mādata ⁊ hec mea p̄cepta que apud illos mīma existimabant impleuerit. non merebit i regnum celoz. q̄m illa de pena liberant. que scilicet transgressoribus legis debentur. Nō aūt i regnū celoz ducūt. hec aūt ⁊ de pena liberāt. ⁊ in regnum inducunt. Cum aūt sit idē soluere mīma mandata ⁊ non custodire. quare supra de soluente dicat q̄ mīmus vocabitur in regno dei. Dicit aūt de non conseruāte non introibit in regnum celorum. Sed vide quia mīmū esse in regno idem est ⁊ non intrare in regnum. Esse aūt aliquē i regno nō ē regnare cum xp̄o. sed esse tantum in populo xp̄i tamq̄m si dicat de soluente q̄ inter xp̄ianos q̄dem erit tamē mīmus xp̄ianus. Qui aūt intrabit in regnum sit p̄ceps regni cum xp̄o. Consequēter ⁊ iste qui non intrabit i regnum celoz. gl̄iam quidem non habebit cum xp̄o erit tamen in regno celorum. ⁊ in numero eorum sup quos xp̄s celorum rex regnat.

Aug. p. de ciui. dei. vel aliter. ¶ Nisi abundauerit

iustida vra plusq; scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ ꝛ sup eos
qui soluūt qđ docent·ꝗa de hijs alibi dictū ē Dicunt
em̄ ⁊ nō faciūt actꝰ dicat· nisi ita abundauerit iusti
cia vra vt vos nō soluatis· sꝫ faciatis potius qđ do
cetis· nō intrabitis ī regnū celoꝝ Alio ergo modo ī
telligendū ē regnū celoꝝ·vbi ambo sunt· ⁊ ille·ſ· q̄
soluit qđ docet·⁊ ille q̄ facit sed ille mīmus ille ma
gnus·qđ quidē regnū celoꝝ ē ecclesia pñs Alio aūt
modo regnū celoꝝ dr quo nō intrat nisi ille qui facit
⁊ hoc ē ecclesia qualis m futuro erit ¶ Aug· cōtra
faustū Hoc aūt nomē regnū celoꝝ qđ tam crebro
nominat dñs nescio verū m libris veteris testamēti
quisq; inueniat· qnie em̄ puer ad reuelationē noui
testamenti qđ ei⁹ erat seruabatur
quē regem ad regendum seruos suos vet⁹ testamē
tum prefigurabat· Dic ergo finis quo p̄cepta refe
renda sunt·occultus erat m veteri testamēto q̄ius
sm eū ec tūc ex⁹ viuerēt sancti·q̄ futurā reuelationē
uidēt ¶ Ysi. vt ꝟ q̄ dic·nisi abūdauerit iferēdū
ē ad intellectū phariseoꝝ ⁊ scribaꝝ nō ad ptinētiā vete
ris testamenti· ¶ Aug·ꝑra faustum Bene em̄ oīa
que monuit vel precepit dominus nisi abūgebat
ego aūt dico vob·inuenīē ⁊ in illis veteribus libris
Sed quia nō intelligebant homicidiū·nisi pompto
nē corpis humāi ·apperuit dñs omnē iniquū motū
ad nocendum fratri in homicidij genere deputari·
Vnde subdit Audistis quia dictū ē antiq̄s·nō occides
¶ Cris·sup matthm Volēs xp̄s ostēdere q̄a ipse ē
deus qui aliquādo locutus ē in lege· ⁊ qui nūc man
dat ī gra illud mādatū qđ pmīt ī lege·ante omnia
scilicet pbibitua que sunt gra premiū·⁊ nunc pōit
ī principio mandatoꝝ suoꝝ· ¶ Aug· ꝓmo de ciu·dei
Nō aūt qđ audim⁹ nō occides·virgultum vellere
nefas diamus sꝫ manicheoꝝ errorem· Nec de irra
tionabilibus animalibꝫ dictū intelligimus quia iusti
sima ordinatione creatoris vita ⁊ mors eoꝝ nostris
vtibus subdit·Vnde restat q̄ de hoīe intelligamus·
qđ dictum ē· non occides·nō alterū·ergo nec te·neq;
em̄ qui se occidit·aliud q̄; hoīem occidit· Nequaq;
aūt ꝑra hoc precepeū fecerunt· q̄ auctore deo bella
gesserunt· ac plonā gerentes publice potestatis iu
stissime rationis impio sceleratos more puierunt
Et Abraham nonsolum nō ē culpatus crudelitatis
crimine·vꝝ etiā laudatus ē nōie pietatis q̄ voluit
filium obedienter occidere Hij ergo exapiunt quos
deus occidi iubet·siue lege data siue ad plonā p tpe
expressa iussione Non aūt ipe occidit·qui misterū
debet iubenti sicut adminiculū gladius venti· Nec
Sampson aliter excusat q̄ seipm cum hostibꝫ ruina
domus oppressit·nisi q̄ latenter spūs hoc iusserat· q̄
p illum miracula faciebat ¶ Cris· ī omelia Per hoc
autem q̄ dicit dictū ē antiq̄s· ostēdit multum temp⁹
esse·ex q̄ mandatū hoc acceperunt· Hoc ergo dicit
vt possent tardos audientes ad altiora precepta·sic
ꝙ magister puer pigritātē ad excellētiorē doctrinaꝫ
ꝙocans dicat·Diutū tempus ꝙsumpsisti in sillabi
cando. Et ideo subdit · Ego aūt dico vobis qm̄ oīs
qui irascit fratri suo·reus erit iudicio In quo con
stabat legislationis potestatem· nullus em̄ antiquorū
ita locut⁹ ē·sed sic hic dicit dñs·quia illi vt serui ea
que sunt dñi·annūciabant Dic aūt vt filius ea que
sūt pris·que etiam sua sunt ⁊ illi cōseruus predica
bant· Dic aūt suus seruus legem ponēbat ¶ Aug⁹·
nono de ciu·dei Due quidem sunt sententie philoso
phoꝝ de animi passionibꝫ· Stoicis em̄ non placet
huiusmodi passiones cadere in sapientem Peripate
tici vero passiones ī sapientem cadere dicūt·sꝫ mode
ratas rationiq̄ subiectas·sicut tm̄ ita prebet misen
cordia vt iustida ꝓseruet· In disciplina aūt xp̄iana
non tam querit⁹ verum puis animus irascatur
aut tristetur sed vnde· ¶ Crisostomus super Mat
theum· Qui em̄ sine cā irascit reus erit·q̄ vo cui
cā·nō erit reus·nā si ira nō fuerit nec doctrina pro
fici nec indicia stabunt nec crimina compescunt Itaq;
qui cū cā nō irascit peccat· Patientia em̄ irrationa
bilis vicia seminat negligentiam nutrit·⁊ nō solum
malos·sed etiam bonos mutat ad malū ¶ Hie· In
quibusdā ergo codicibꝫ addit sine cā Certe ī vera
definica sententia est ⁊ ira penitus tollit· Qui em̄
bemur etare p plequētibꝫ·oīs ire occasio tollit· ta
dendum ē ergo sine cā q̄a ira auri iustiā dei nō ope
ratꝫ ¶ Cris· super Matheū· Sed tm̄ iracundia que
cū cā est·non ē iracundia·sꝫ iudiciū·iracundia enim
ꝓprie intelligit ꝑmotio passionis· Qui aūt cū causa
irascit·ira illius nō ē ex passiōe·ideo iudicare dr nō
irasci· ¶ Aug·in li· de retract· Illud etiā diligen⁹ in
uēdum quid sit irasci fratri suo·qm̄ nō fraterne ira
scitur qui peccato fratris irascit Qui ergo fratri
nō peccato irascit sine causa irascit· ¶ Aug·xiij·de
ciu·dei· Irasci aūt fratri vt corrigat·nullius hu
mānus reprehendit· huiusmodi em̄ motꝰ de amore ho
nis ⁊ de sancta caritate venientes vita dicēda non sum
cum recta rōem sequamur· ¶ Cris· sup matth· Dns
autem nō de iracūdia carnis loquit xp̄s·sꝫ de iracū
dia anime Caro em̄ nō potest obedire vt nō gerat
Quādo ergo hō irascit·⁊ ñ vult facere qđ ira com
pellit·caro eius irata ē·animꝰ aūt nō ē irata
¶ Aug· Sic ergo ī hoc ꝓmo est vnū id ē irascibi
In secundo aūt sit duo·ſ· ira ⁊ uox que irā signi
fīcat Qui aūt dixerit fratri suo racha· reus
erit cōsilio Nonnulli de greco trahere voluerūt ex
pressionē hui⁹ vocis putantes pānosii dici racha
qm̄ grece dicit pānus rachos · Probabilius autem i
non esse vocem significantem aliquid·sed indigna
tis animi motum exprimentem· Hec autem vocis
grammatici interiectiones vocant· velut cum dici
a dolente heu ¶ Cris·in omelia· Vel racha est ver
bum contemptus ⁊ parupensionis· Sicut em̄ nos
vel famulis vel iumentis mutis dicimus·vade
eu dic illi·iea ⁊ q̄ Syrioꝝ vtunt lingua racha dicit
ꝓ tu Pūs enim ⁊ que parussima sunt euellit·⁊ cū
honore nobis inuicem vti iubet ¶ Hiero· Vel racha
hebreum verbum est·⁊ dicitur manis aut vacuus
quē nos possumus vulgata mutua absq; cerebro
nūcupare· Signanter aūt addidit qui dixerit fra
tui Frater em̄ noster nullꝰ ē nisi qui eūdē nobiscū
habet patrem· ¶ Cris· sup matheum Indignū ar
bitrere hominē vacuū qui habet in se spiritumsancti

¶ Aug⁹· In et
iram significat·
dicitur· Qui q
ignis ¶ Aug·
primo vt qui q
ceptum Jam si
quid·sed animi
est q̄ si ira furo
plus est si etiam
vicupationem
autem nemo ē
ita nemo est fac
idem est quod
vanum est dicere
ad dicendus ꝓ
erat apud inde
quo motu vano
dic Sed iracun
quia cōtentiosa
nec bonum verbo
tione quāo magi
¶ Aug· Dide et
⁊ gehenne ignis
admonet a leui
adhuc desensione
ponere videtur
bices conferūt q
benna vero igni
Vnde patet quā
odium ⁊ xp̄i Jo
Nec autem ira
lentissimū· ¶ R
sermō cruciatum
a valle Josis c
pleta olim cada
libro regum leg
gehenne nomē
supra dixerat o
hoc aūt ex nost
videtur·si pro
ꝓter qđ quidam
Sed timeo ne
illic ope vltimū
mes hoc esse on
rum a verbis h
maledicens hom
exierunt· Ne
vocare·auferen
mines sumus·⁊
sup matth· Vel r
filio eorum qui a
m suis canombus
spiritusancto ple
reus consilio sa
iudicium animar
autem dixerit·q
diū· si gehenna
ligi esse differen
iudiciū ⁊ consili
pena futura Jo

¶ Aug⁹. In tercio aūt significanē ēria ira ⁊ vox q̄ iram significat. ⁊ in uoce uiciū gationis expressio. vñ dicitur. Qui autē dixerit fatue reus erit gehenne ignis ¶ Aug⁹. Gradus itaq; sunt in istis peccatis primo ve qui q̄ irascatur ⁊ motū retineat corde cōcepeum Jam si exorbit vocem non significantez aliquid sed animi motum ipa eruptione testantem pl⁹ est q̄ si ira surgens silencio premerē. Sed adhuc plus est si etiam verbum proferaē quod iam certaz vicugationem designat ¶ Cris. sup matth. Sicut autem nemo ē vacuus qui habet spiritumsanctum. ita nemo est fatu⁹ qui xp̄m cognoscit Sed si racha idem est quod vacuus quantum ad sensum verbi vanum est dicere fatue ⁊ racha. sed differunt quātū ad dicentis ꝓpositum Racha ēm verbum vulgare erat apud iudeos q̄ non ex ira neq; odio sed ex aliquo motu vano dicebāt. magis fiducie cā q̄ iracundie Sed iracundie causa nō dicē quare peccatū est quia cōtentionis causa dicē nō edificationis. Si. n. nec bonum verbum dicere debemus nisi pro edificatione quātomagis illud q̄ in se naturaliter malum ē ¶ Aug. Vide etiam nunc eres reatus iudicij cōsilij ⁊ gehenne ignis in quibus quosdam gradus factos admonet a leuioribus ad grauiora. nam in iudicio adhuc defensionis locus datur. Ad consilium autem ponere videtur sententie prolatio quādo inter se iudices conferūt quo supplicio damnari oporteat. In gehenna vero ignis certa est damnatio ⁊ pena dānati Vide parce quātum interfit inter iusticiam phariseorum ⁊ xp̄i Ibi ēm occidentem reum facit iudicio. Hic autem ira facit reū iudicio. q̄ ē horum enim leuissimū. ¶ Rabanus. Gehennam hic saluatoris inferni cruciatum nominat quā nomē transisse putāt a valle Ennon consecrata que est iuxta ierusalem repleta olim cadaueribus quā ⁊ iosiam cōtaminasse i libro regum legimus. ¶ Cris. i omel. Hic aūt pmū gehenne nomē posuit. postquaz de regno celorum supra dixerat ostendens q illud dare ē ex suo amoē hec aūt ex nostra desidia Videtur autem hoc graue videri. si pro solo verbo eameam patiemur penam ꝓter q̄ quidam dicunt hoc bīperbolice dictū esse. Sed timeo ne verbis hic nosmetipos decipientes illic ope vlamū patiamur supplicium. Nō ergo estimes hoc esse onerosum. plures ēm penaz ⁊ peccatorum a verbis habent principium. eem pua verba maledicens homicidiū preperūt ⁊ ciuitates integras euerterunt. Nec ēm puū estimes. Fratrem stultum vocare. auferens ei prudentiam ⁊ intellectū quo homines sumus. ⁊ ab irrationalibo distamus. ¶ Cris. sup matth. Vel reus erit consilio. i. vt sit vnus ex cōsilio eorum qui aduersus xp̄m fuerunt. sicut apostoli in suis canonibus interpretatē ¶ Hilarius. Vel q̄ spiritu sancto plenum cōtumelia spūssancti sanctoū iudicium animaduersione luturus ¶ Aug. Qui q̄ autem dixerit. quo grauiori supplicio punīē homicidiū. si gehenna ignis punīē conuicium. cogit intelligi esse differenciam gehennaz ¶ Cris. i omel. Ut iudicia ⁊ consilium sunt pene in pna. gehenna autem pena futura Deo aūt ire iudicū apposuit vt oñdat q̄ non est possibile hominē totaliter esse sine passionibus sed refrenare eas possibile est. ⁊ ꝓterea determinatam penam non apposuit ne vide reē totaliter iram prohibere. Cōsilium aūt posuit nunc p iudicō iudeoz. ne videatur semp noua inducere ¶ Aug. In istis aūt tribus sententijs subaudicio verboz mutenda est. habet ēm prima sententia oia verba necessaria ve nihil subaudiaē Qui irascitur inquit fratri sine cā fm quosdā In secunda vero eū ait Qui aūt dixerit fratri suo racha. subaudiē sine causa. nam i tercia vt ait. Qui autem dixerit fatue. duo subaudiunē. fratri suo ⁊ sine causa. Et hoc vñ ē defendiē q̄ apostolus Galathas vocat stultos quos etiā fratres nominat nō ēm id facit sine causa.

¶ Si ergo offers munus tuum ad altare ⁊ ibi recordatus fueris quia frater tuus habz aliquid aduersum te. relinque ibi munz tuū āte altare ⁊ vade priz reconciliari fratri tuo ⁊ tunc veniens offers munus tuum.

¶ Aug. Si irasci nō est fas fratri aut dicē racha aut fatue mitto mimus i animo tenere aliquid ve in odium i dignatio conuertatur. Et ideo subdit. Si g⁹ offers mun⁹ tuū ad altare ⁊ ibi recordatus fueris quia frater tu⁹ habet aliquid aduersū te. Iero. Non dixit si tu habes aliquid aduē sus fratrem tuū. sed si Frater tu⁹ habet aliquid aduersum te ve durior tibi reconciliationis imponatur necessitas. ¶ Aug. Tunc ēm ipse habz aduersus nos si nos cum in aliquo lesim⁹. Nam nos aduersus illum habemus si ille nos leserit. vbi nō ē opus pgere ad reconciliationē. Non ēm venīā postulabis ab eo q̄ tibi fecit iniuriā. sed ēm dimittas sicut tibi a domino dimittit cupis q̄ ipe commisens ¶ Cris. sup matth. Si aūt ille te leserit ⁊ prius rogaueris magnā habebis mercedem ¶ Cris. i omel. Sed si aliquis ꝓter amoē proximi a reconciliari non curat. ad hoc eum inducat. vt saltem eius opus non remaneat imperfectum ⁊ precipue in loco sacro. vnde subdit. Relinque ibi mun⁹ tuū ante altare ⁊ vade prius reconciliari fratri tuo ¶ Cris. sup matth. Ecce a discordantibus accepe non vult sacrificium. Hinc ergo perpendite quātum sit malum discordie ꝓter q̄ ⁊ illud abiciē p q̄ culpa relaxaē. vide aē misericordiam dei quo homines valeatis amplius aspicere q̄ suos honores. Plus ēm diligit concordiam fidelium q̄ munera. quādiu ēm fideles homines aliquā dissensionem habuerint. munera eoz non suscipitur oratio ēm nō exaudiē. Nec ēm inter duos inimicos potest esse fidelis amicus amborū. Ideo ⁊ deus non vult esse amicus fidelium quādiu inter se fuerint inimici. Et nos ergo fidem deo non seruamus. si inimicos eius diligimus. ⁊ amicos eius odimus. Qualis autem precesserit offensio. talis debet seq̄ reconciliatio Si cogitatu offendisti. cogitatu reconciliare. Si verbis offendisti. verbis reconciliare. Si opibus offendisti. opibus reconciliare. omne ēm peccatum cōmittitur. eo modo de ipsa penitencia agiē ¶ Ypo-

¶ Hyla. Reconciliata aũt humanã pace reuerti in diuina uidet i dei caritatem ꝺ caritã hoim trasfũdos Et ideo sequẽ Et tunc veniẽs offeres munus tuum ¶ Aug. Si aũt qõ hic dr. accipiaẽ ad ifr. forte ssis aliqs credit ita fieri opozzere si frater sit pñs. non em̃ diuicius differri potest cum munꝰ tuũ relinq̃re ãte altare iubeans. Si vo de absente & qõ fieri pẽ etiã trãs mare consti tuto aliquo tale vemat in men tem. absurdum ẽ credere añ altare munus relinquẽ dum. qõ post terras & maria perrrata offeras deo Et ideo pfus iero ad spintalia refugere cogimur. vt qõ dictũ ẽ sine absurditate possit intelligi Neaẽ ita q̃ spintaliter fidem accipe possumus. Quinꝰ em̃ qõ offerim̃ deo siue doctrina siue oratio. vel quicqõ aliud deo acceptũ esse nõ potest. nisi fide fulciaẽ Si ergo fratrẽ m aliquo lesimus. pgendũ ẽ ad reconci liationẽ. non pecibo corpis sꝫ motibo animi vbi te hu mili affectu pstemas fratri i cõspectu eius. cui mu nus es oblaturꝰ. ita em̃ etsi pñs sit. poterit eũ nõ sꝫ mlato aio lenire vemã postulãdo. atq; in veniẽs. & i tẽnoꝫ reuocãs ad id qõ agẽ cepas offeras mũꝰ tuũ

¶ Hylarius. Quia nullũ tẽpꝰ vacuũ affe du placabilitatis dñs pmittit. cito i vite nre via recõciliari nos ad uersario precepit. ne in mortis tempus non mita pace veniamus. Et ideo dicit Esto con sentiẽs aduersario tuo cito dum es cũ eo i via ne forte tradat te adu sarius udicꝰ ¶ Iero. pro eo q̃ nos habemꝰ in latinis codicibus cõ sentiens. in greis scriptũ ẽ Synecon qõ interpeaẽ benivolus aut benignus ¶ Aug. Sed videamus q̃s sit aduersarius. cui iubemur esse benivoli. aut enim diabolus est. aut homo. aut caro. aut deus. aut pcep tũ eius. Sed diabolo non vidꝫ q̃re iubeamur eẽ beni voli aut gratia aut gratiã. Ubi em̃ benivolentia ibi amicitia. nec quisq̃ dixerit amicitiã cũ diabolo eẽ faciẽdã. neq; gratiare cum illo expedit. cui semel re nũciamꝰ bellum m dixerimus. neq; cõsentire illi debet cui si nũq̃ consensissemus. nũq̃ in istas indissemꝰ miserias. ¶ Iero. Quidã tamẽ dicũt a saluatore p cipi ne simus benivoli erga diabolum. ne faciamꝰ eũ panã sustinere. p nobis quẽ dicũt p nobis esse mor: quẽdũ. si ei gratiarimus uitia suggerẽt. Quidã cau sas disputant in baptismate singulos pactum inire cũ diabolo & abrenũciando Si ergo seruauerimus pactũ benivoli & gratiantes sumꝰ aduersario & nequaq̃ in carcerẽ recludendi ¶ Aug. Illũ aũt video qũo ac cipiam ab hoie nos udia tradi. vbi xp̃m udicẽ intel ligo. ante cui us tribunal oĩes exhiberi oportet. qũo aut udex tradicturus ẽ. q̃ ante udicẽ gratiã exhibeẽ & etiã si occidendo q̃s nocuerit homi. nõ erit tã tem pus quo gratiet cũ eo i via. & i hac vita. nec tamẽ ideo nõ sanabiliẽ penitendo. Carni vo multo minꝰ vi deo q̃modo gratientes esse iubeamur. magis ¶ peccatores ei gratiant. Quia vo eã seruitus subja uit. nõ ei gratiaũe sꝫ eã sibi gratiare cogũt ¶ Iero. Quũ etiam caro mitenda erat i carcerẽ si aie ñ con senserit. cui & aia & caro pariter recludẽde sunt. nec quicqõ possit caro facere. misi q̃ animus impauerit aue spũs sanctus habitans in nobis vel carnem vel animam repugnãtes udici tradere cũ ipe sit iudex

¶ Aug. Fortassis gꝰ iubemur deo gratiare a q̃ per cando recessimꝰ. vt aduersariꝰ nr̃ dyo possit. dũ nos xp̃istic. deꝰ. n. nos xp̃istic. q̃q̃ gꝰ i hac vita nõ facit xp̃ianꝰ deo p mortẽ filij eius. tradẽ ab illo uidi id ẽ filio cui pacẽ undiq; dedit. Quũ aũt possit red dita homo esse i via cũ deo. misi q̃a deus vbiq; ipse est si nõ placet dita impossibile esse cũ deo q̃ vbiq; presto est sicut nõ dicimus cecos esse cũ luce q̃ eos arctissime Unum reliquũ ẽ vt hic aduersariũ pceptum deo in telligamus qõ aduersaẽ peccare volentibꝫ & dare ẽ nobꝫ ad hãc vitã vt sit nobiscũ i via. cui expedit non gratiare cito. legẽdo. preiudicãdo. deferendo a cuius auctoritatis. vt qõ aliqs intelligit nõ oderit. gratiã q̃ aduersaẽ peccatis suis. sꝫ magis diligat gratiam rectionẽ. Qõ vo obscurũ ẽ. ozet vt intelligat ¶ Ie romin̄. Sed ex pcedentibꝫ manifestꝰ ẽ sensus q̃ mimus nos ad gratiã proximi cohortaẽ ipã sigi dictũ ẽ. vade reconciliari fratri tuo ¶ Crisf. sug festinat em̃ dñs ut ad animaã festinemus mimicꝫ nr̃oꝝ q̃diu vnim̄ i hac vita sciẽs q̃ periculosũ est si vnus ex mimicis pace nõ facta moriatur fiet em̃ mimicãtes p mortẽ merias ante iudicẽ tradat xp̃o conuincẽs te reũ iudicio eius Tradat autem iudici etiam si te prius rogauerit. Quia cum rogat prius mimicum reũ facit eum ante deum. ¶ Aut vel aduersarius tradet nos iudicꝫ. q̃a manẽs i cul mitatis nr̃e ira nos arguit ¶ Aug. Iudicẽ intelligo xp̃m. Pater em̃ omne iudiciũ dedit filio. Qui nostra aũt intelligo angelũ Et angeli mãt ministrabunt. Et cũ angelis suis venturũ credimus ad iudicium vñ sequẽ Et iudex tradat te ministro. ¶ Crisost ministro id ẽ angelo penaꝝ crudeli. Et ille mittet i carcerem gehenne. vnde sequẽ ¶ Aug. Carcerem aũt intelligo penas videlicet tenebraꝝ. Et ne quis istum carcerem gratiaret Sequẽ Amen dico tibi nõ exies inde donec reddas nouissimum quadrans

¶ Iero. Quadrans genus nũmi est qõ habet duas minuta. Ibi ẽ gꝰ qõ dicẽ. Non egredieris de carcere donec etiam minuta peccata psoluas. ¶ Aug. Ita em̃ pro eo positũ est q̃ nihil relinquetur impunitũ sicut cũ volumus exprimere aliquid ita q̃si nihil relinquere dicamus vsq; ad fecem. vel significatur sub noie quadrantis nouissimi terrena pec cata Quarta em̃ ps elementoꝝ huius mundi & ei nouissima terra nuncupat. In hoc autem qõ dicitur solues. significatur pena eterna. Sicut autem pñ tum est donec vbi dictum est Sede a dextris meis donec ponã mimicos tuos sub pedibꝫ tuis. nõ em̃ fuerunt mimici sub pedibꝫ posiũ. desinunt regnare ei & hic accipi pt̃. nõ exies inde donec solueris nouissi quadrantẽ semp ñ eẽ exitus. q̃a soluet semp nouissi quadrantẽ dñi sempiternas penas peccatoꝝ ferenꝝ

¶ Esto cõsentiens adversario tuo cito dum es in via cũ eo ne forte tradat te aduersarius iudici et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi nõ exies inde donec reddas nouissimũ quadrantẽ

¶ Iero. sup matth. Vel siquidem in hoc seculo si pacem fecisses etiam grauissimi opis poteris acapere indulgentiam. Si autem semel condemnatꝰ fueris missus in carcerem. nō solum de grauibus peccatis sedetiam de vēbo ocioso qđ pōtest significari p qua drantem exigent a te supplicia. ¶ Iglanus Quia em̄ caritas plēmū peccatoꝝ tegit. nouissimū pene q̄ drantem soluemus nisi precio ipsius culpa crimina redimaē. ¶ Cris. sup matth. Vel angustie hꝰ mūdi appellant carcer in quas plerūq; peccantes mittūt a deo ¶ Cris. in omel. vel loquitur hic de iudiciis q̄ fiunt i mundo isto. et de via que ē ad hoc iudicium. et de carcere isto. ne non solum a futuris. sed a presentibus audiores inducat que sunt ante oculos. et magis consueuerūt mouere. sicut et paulus dicit. Si malefeceris. time potestatem. non em̄ sine causa gladium portat.

¶ Cris. i omelia. Postq̄ dñs primum mandatum adimplere: ut scilicet nō occideres ordinate procedit ad secundum dicens. Audistis quia dictum est antiquis nō mechaberis. ¶ Aug. de x. cordis. et non ibis ad aliq̄ aliam preter vxorem tuam. Si em̄ hoc exigis ab vxore. non vis hoc reddere vxori. cum debeas in virtute precedere vxorem turpe autem est vt vir dicat non posse fieri qđ fecerit vir non potest. ¶ Soli autem dicere. Vxorē nō habeo. ad mercedem ergo. nec hoc preceptum violo qđ dicitur non mechaberis. Jam em̄ nosti p̄ceptum tuū. tā nosti qđ māduces qđ bibas imo quem mādūces quē bibas Abstine gꝰ te a fornicatōibꝰ. Cū enim imaginē dei qđ es tu corrūpis p fornicatōnes et defluidas libidīs. ipse ē dñs q̄ scit qđ tibi utile sit hꝰ p̄ceptum. ne p illicitas voluptates edifices templum eius qđ ē cepisti ¶ Aug. cōtra faustū Sed q̄m putabant pbisci tm̄ūmodo corpalem eum femina illi citam cōmixtionem vocari mechiam demonstrauit dñs talem concupiscentiam nihil aliud esse dicens. Ego aūt dico vobis. qa omnis qui viderit mulierē ad concupiscendum eam. iam mechatus ē i corde suo. Qđ aūt lex precipit nō concupisces vxorem proximi tui videbatur iudeis intelligendum esse de ablatione. nō de concubitu. ¶ Iero. Inter passionem et passionem hoc interest q̄ passio reputatur pro vicio. Propassio licet vicij culpam habeat. tamen non tenetur in crimine. Ergo qui viderit mulierē et ama eius fuerit mollata. hic passiōe pcussus ē. Si ego cōsenserit de passiōe transiuit ad passionē et hic nō volūtas peccati dee. sz occasio. Quicūq; igitur viderit ad concupiscendum. et si sic aspexerit. vt concupiscat et facere disponat. iste recte mechatus dr i corde suo ¶ Aug. Iam tria sunt quibus impletur peccatum scilicet suggestio que p memoriam fit siue p corpis sensus qđ si frui delectauerit delectatio illicita refrenāda est. Si aūt psensio facta fuerit. plenū peccatum est veruntamē delectatio ante cōsuetudinē vel nulla est. vel tenuis cui consentire peccatum est. Si aūt et in factum processerit. videtur satiari et extingui cupiditas. Sed postea cum suggestio repetitur. maior accenditur delectatio que adhuc minor ē q̄z illa. que in cōsuetudinē verte. quā vincere difficile est ¶ Greg. xxj. moral. quisquis vero incaute extenius respicit. plerumq; in delectatione peccati cadit atq; obligatꝰ desideriis incipit velle qđ noluit Paldū nāq; est q̄ caro deorsū trahit et semel species formecordi p oculos alligata vix magni luctaminis manu soluit. Prouidendum ergo nobis est quia meminerī debet. qđ non licet concupiscere. ne em̄ munda mens i cogitatiōe seruē. a lasciua voluptatis fue deprēdi sine oculi. quasi quidam raptores ad culpā ¶ Cris. in omel. Si ergo continue velis oculos pulcra facie bus infigere capieris oīno. et si bis vel ter forte cassis possis continere. non em̄ es extra humanā naturā; qui autem flammā semel accendit etiaz visa muliere absente formal apud se ymaginez turpium actionū a quibus mulieres procedit ad opus. Ex si aliqua se ornando oculos hoīm ad se attraxerit. etiā si nulli plagā intulerit penā patietur extremā Penenūeim confecit. et si nullus qui bibat inuentus sit. qđ autez viris dixit hoc etiam ad feminas loquit. Capitu emz loquens et cordi psuadet.

Quod si oculus tuus dexter scandalizat te erue eum et proice abs te expedit em̄ tibi vt peat vnū mēbroꝝ tuoꝝ q̄ totus corpꝰ tuum mittat in gehēnā. Et si dextera manus tua scādalizat te abscinde eā et proyce abs te expedit em̄ tibi vt peat vnū mēbroꝝ q̄ totum corpꝰ tuum eat in gehēnam.

¶ Eglo. Quia nō solū peccata vitanda sunt sed et occasiones peccatorum tollende postq̄ docuit vitare mechie peccatum nō solum in opere. sed etiā in corde consequenter docet occasiones peccatoꝝ abscindere dicens. qđ si oculus tuus dexter scandalizat te. ¶ Cris sup matth. Sed si sēm p plectam non est sanitas in carne nostra q̄ mēbra quis habet dz abscindere ut secundū maliciam carnis suffi: ciat pena mēbroꝝ. Sz videamus si sic possibile est intelligere de oculo corpali vt manu. sicut totus homo cum cōuersus fuerit ad deum. mortuꝰ est peccato. sic et oculus cum desierit male aspicere rectus est peccato. Sed neq; sic conuenit. Si em̄ dexter oculus scandalizat. sinister quid facit. nūq̄ contradicit dextro vtq̄ innocens reseruē ¶ Iero In dextero ergo oculo et dextera manu et fratrū et vxoris et liberoꝝ atq; affinū et propinquoꝝ intelligit affectus quē si ad contemplandam veram lucez nob impedimento cerimus debemus truncare huiusmōi portiones. ¶ Aug. Quēadmodum autem in oculo contemplatio sic i manu actio recte intelligitur. Per oculum autem intelligimus dilectissimū amicum. solet enim ab eis qui vehementer volunt exprimere

dilectionem suam ita dici diligo eū vt oculum meū
Opozet aūt intelligi p oculum amicū ghibanū· qa
oculus iter demonstrat· Ex autem additum ē dexter
fortasse ad augendā vim dilectionis valet· Dextruz
eīm oculum hoies magis formidant amittere· Vel
qua dexter est· intelligiē consiliarius ī rebz diuinis·
Similter aūt oculus ē ghilianus ī rebus terrenis·
vt sic ille sit sensus Runcio illud ē qđ ita diligis· ut
p dextero oculo habeas· si scandalisat te id ē si impedi
mento ē tibi ad verā beatitudinē eīce eum· i proji
ce abs te· De sinistro aūt scādalisante superfluū erat
dicere· quādoquidem nec dextero parcendum ē· De
xtera aūt manus accipiē dilectus adiutor ī diuinis
opibus· sinistra aūt ī opibz que huic vite ꝙ corpori
sūt necessaria ¶ Cnf· super Mathæum· Vel aliter
vult xp̄s vt nō solū de oculo nīsi peccati curemus sz
etiā ne ad nos pānētes turpe aliquid agāt· veputa
si habeo aliquē amicum qui res meas bene aspicit q̄si
ꝑpri⁹ oculus aut q̄ ꝑcuret res meas quasi ꝑpria ma
nus si eū agnouero aliquid turpiter agere· proijce
eum lōge abs te· qa scandalisat te· qa nō solum p nr̄o
peccato· sz etiā ꝓximoz quos plurimos possumus· da
bimus rationē ¶ Ibi dicit· Sic ergo innocentie gradꝰ
celsior Carere eīm no solū ꝑpīs vicijs· sed mem
bris secus mandatū admonemur ¶ Iero· vt aliter quia
supra de concupiscentia mulieris dixerat· recte nunc
cogitationē ꝙ sensum in diuersa volitantem oculuz
nūcupauit· Per dexterā aūt ꝙ ceteras corporis pres
voluntatis ad effectū mixta demonstrauit ¶ Cnf· sup
matth̄m Oculus eīm iste carnalis speculum ē interio
ris oculi· ¶ Habet aūt ꝙ corpus suū sensum· qđ ē ocu
lus similter· ꝙ appetitū qđ ē manus similtra Pares
autem animę dextre vocauit· qm̄ in libero arbitrio
ania ē creata· ꝙ sub lege iustitie vt recte videat ꝙ
agat· Pars aūt corporis que nō habet libez arbitriū
ꝙ ē sub lege peccati· similtra dr̄· ¶ Non autem carnis
sensum vel appetitum pōdere iubet· Desideria enim
carnis retinere possumus· vt nō faciamus qđ dēside
rat caro· pōdere aūt nō possumus vt non desideret
Cūm aūt ex ꝓposito volumꝰ malū ꝙ cogitamus· tūc
dexter sensus ꝙ dextera voluntas nos scandalisant·
Et ideo hec presciderē iubet Pūt eīm pōscidi ꝓpter ar
bitrij libertatē· Vel aliter oīne bonū generaliter qđ
nos vel alios scandalisare pōscindere debemus a nobis
Sicut si visito aliquā mulierē cā religionis bonus
respect⁹ ē oculus dexter· sz si assidue visitās pōdic ī
laqueū desiderij eius· Vel etiā quidā videntes scāda
lisanē· dexter oculus scandalisat· qđ bonū ē scandali
sat· oculus eīm dexter ē bonꝰ respectus· i· secnđō ma
nus dextera bona voluntas ¶ Glo· vt oculus dexter
ē vita contemplatiua· que scandalisat in desidiā mit
tendo vel arrogantiā· vel cum ex infirmitate proxi
mi ad pfectū nō valemus· Dextera aūt manus est
bona opatio vel vita actiua que scandalisat· dum pro
seculi frequētia ꝙ occupatiōis tedio illaqueamur· si
qa ergo nō pōt frui contemplatiua nō torqueat occio
ab actiua· vt ne dū occupatē actiue arescat ab interna
dulcedine ¶ Remig· Sed quare ejciendus sit dex
ter oculus ꝙ dextera manus abscindenda· māifestat
cū subdit· Expedit eīm &c ¶ Cnf· sup matheū Cūm

eīm alter alterius mēbra simus· melius ē vt sine vno
tali mēbro saluemur· qz vt volentes tales habeas
ipi pereamus cū eis· vt melius ē vt sine vno respectu
aut vno bono ope saluemur· qua dum eis opa bona
volumus facere cum omnibz pereamus·

Dictum est autem quicumque dimiserit vxorem suam det illi libellū repudij Ego autē dico vobis quia omnis qui dimiserit vxorē suam excepta causa fornicationis facit eam mechari Et qui dimissam duxerit adulterat

¶ Glo· Docuerat sup
penus dñs alienā vx
orem nō esse contup
scendam consequenter
hic docet suam nō esse
dimittendam dicens·
dictuz est aūt· quicūq
dimiserit uxorem suam
det illi libellum repudij
¶ Iero· In posteron
p te istū locum plen⁹
dominus ꝙ saluator ex
ponit qđ moyses libel
lum repudij dari mulie
ri ꝓpter duriciam cordis
manuz nō dissidiū ꝓcedens· si auferēs honestā
¶ Cnf· sup ma· Quū enim moyses filios israel eduxi
ex egipto grie quidem erant israelite morib⁹ aut
egiptijs ꝓpē qđ more gētiliū plangebat vt vir odio
uxorē· ꝙ qa dimittere illā nō ꝓmittebat· poterat
interficere eā aut assidue affligere· ideo iussus de
libellū repudij· nō qa bonū erat· sz qa remediū ere
mali peioris ¶ Ibi dicit· Sed dñs equitatem i omni
conatibus manere eam maxime i cōiugio omnipo
precepit legi addens plura vel demens· Vide sub
dit· Ego autem dico vobis· quia omnis qui dimi
serit uxorē suā· ¶ Aug· contra faustū Qđ hic ꝓce
dñs de uxore nō dimittenda· nō ē ꝓtinus a qui
ꝑcepit· vt manichęus dicebat· neqz eīm aīt lex qa
voluerit dimittat uxorez· cui eēt ꝓtinus nō dimit
tere Sed vtiqz volebat dimitti uxorē a viro· qđ
interposuit moꝝ· vt in discidio animoꝝ ꝓcepto libel
ꝙscriptione refraenatus absisteret· presertim quia ve
ꝓhibent· apud hebreos scribere sras hebreas nulla
fas erat nisi scribis solis q excellentiorē ꝓfitebatur
sapientiam Ho hos igitur lex mittere voluit cū quo
uxorē libellum dare repudij si dimisisset uxorem qz
iter ipm ꝙ uxorē pacifice agēdo cōcordiā fuisset
ꝙ libellū nō scriberēt· nisi i alio nimis puerso ꝓfectu
cordis nō valeret· Sic ergo negz primoz hominū
gem p verboz addicamēta implere negz illam qđ
p Moysen data ē quasi ꝓtinoz oppositione obstr
xit ut Manichęus dicebat sed potius eis ex habe
orum lege cōmemorata ita emendauit ut quęcūq
ꝑsona sua insup loquereē vel ad expositionē reg
rendā valeret Siquid illa obscure posuisset vt ob
tutius obseruandum ꝙ illa voluisset ¶ Aug· de ser
do· in monte Qui g⁹ dimittendi moꝝ quęritur sig
ficantie quātū potuit cum hoīb se nolle discidium
Dñs g⁹ ad illud ꝓfirmādū ut nō facile uxor dimit
tat solā cām fornicatiōis excepit dicēs Excepta
fornicatiōe Cetras vo vmis as molestias sicq for
exterire iubet ꝙ hoc ꝓpugali fortē sustinens ¶ Cnf
sup matth· si· n· extraneoz vida sustinere dabi
dicēte apto iuste vīa onera grauia ꝙ magis vxo

Vir aūt xp̄ianꝰ
nec alijs in quin
locum crimen ad
cōmittendi crim
tens uxorem o
dium vt ꝙ illa
pro adulterijs h
ꝙ qui dimiserit
¶ Aug· de serm
dicit virum qui
sz ꝙ libellū repu
duxerit adultera
qm̄ vir suus ea
est· remittet dim
i mō· Nun⁹ aūt
diu obseruandu
autem mortuo d
concedit alteri n
cessit· multominu
pra cōmittere· n
dīm dimitti qua
naliter sed spirit
Beatoza nāqz
consensu contine
cum dñs causa fo
qualiter hic intel
fornicationem e
titur· an quēa dim
vocare omnem il
vel auaricia ꝙ o
lideam concupis
vt dimittaē ꝙ un
mittere· ꝙ tamen
mittaē cōiunx· in
eē ipa infidelitas
ydolatria infidel
dubitandum ꝙ a
iam qualibet illic
a fornicationis g
est ¶ Aug· in lib
dorem i re cam
debere sufficere·
spualis Neqz em
tidie sanctos suos
bita nostra· cum
aūt etiam ꝓpter
fissima questio ē
pris cōmittē nu
questionū· Si ei
dīm admittere
concubitu illicito
vtroqz fideli dix
quere· nisi causa
Non autem tam
concedit· sed qu
ipe cogitur for
tat· non tantum
· sue ne fornicet
etiā mō cā recti
uxor tua nisi mi

Vir aũt xp̃iam⁹ nõ solum se inquinare non debet seo nec alijs inquinandi occasionem p̃bere · alioquĩ illorum crimen ad istius redundat pecatum qui alijs cõmittendi crimis factus est causa. Qui ergo dimittens vxorem occasionem dedit adulterioꝝ cõmittẽ dorum vt & illa adulterẽ ĩ alterum· & alter in illam pro adulterijs huiusmodi condemnaẽ· Et ideo dicit q̃ qui dimiserit vxorem suam facit eam mechari·

¶ Aug. de sermone dñi ĩ monte· Vbi er⁹ etiã mechũ dicat virum qui eam duxerit· que dimissa est a viro sez p libellũ repudij· Et ideo subdit· Et qui dimissaz duxerit adulterat· ¶ Crisõ. ĩ omel· Non enim dicas q̃m vir suus eam dimisit· quia etaz postq̃z dimissa est· remanet dimittentis vxor· ¶ Aug· de ẽmo· dñi· ĩ mõ· Quis aũt ra aphus terminũ ostendit· qu eaz diu obseruandum dicat· quãdiu vir eius viuit· illo autem mortuo dat nubendi licentiam· Si autem nõ concedit alteri nubere mulieri viuẽte viro a quo recessit· multominus fas ẽ illicitea cum quibuslibet stupra cõmittere· neq; etiam contra istud preceptuz q̃ dñs dimitti ingem vetat· facit qui cum ea non carnaliter seo spiritualiter viuit· cũ non eam dimittat Beatoza nãq; sunt conugia eoꝝ qui inter se pari consensu continentiam seruãt· Oriẽ aũt hic questio cum dñs causa formicationis p̃mittat dimitti vxorẽ qualiter hic intelligenda sit formicatio· verum vt eã formicationem credamus dictam que stupris cõmittitur· an quẽadmodum scripture solent formicatões vocare omnem illicitam corruptionẽ· sicut ẽ ydolatẽa vel auaricia & omnis iam transgressio legis per illicitam concupiscentiam· Sed si licet scõm apostolũ vt dimittaẽ p̃ iunx infidelis quãuis melius sit nõ dimittere· & tamen nõ licet ẽmpreceptum dñi vt dimittaẽ cõiunx· nisi causa formicationis· ¶ Formicatio ẽ ẽ ipa infidelitas Porro si ifidelitas formicatio ẽ· & ydolatria infidelitas & auaricia ydolatria non est dubitandum & auaricia formicationẽ esse· Quis g⁹ iam quãlibet illicitam cõcupiscentiam potest recte a formicationis genere segare si auaricia formicatio est ¶ Aug· in libro reerat· Nolo tamen putare lectozem ĩ re tam difficili istam sibi disputationẽ nraz debere sufficere· Non enim oĩe pecatum formicatio ẽ spualis Neq; enim oĩez peccantem deus perdit qui q̃tidie sanctos suos exaudit dicentes dimitte nobis debita nostra· cum p̃eat omnẽ qui formicaẽ ab eo· vex aũt etiam p̃ter hãc liceat dimittere vxorẽ latebrosissima questio ẽ· liceat tamẽ propter istam que ĩ stupris cõmittẽ nulla questio est· ¶ Aug· in li· lxxxiij questionũ· Si enim aliquis affectat sola illã formicatõz dñm adulterare ad causam relinquẽde conugis que concubitu illicito perpetratur· potest dicere dñm de vero q̃ fideli dixisse vt neuter liceat alterum relinquere· nisi causa formicationis· ¶ Aug· de ẽmo· dñi· Non autem tantum formicantem vxorẽ dimittere concedit· sed quisq̃s eam q̃ vxorem dimittat a qua ipe cogitur formicari· cã formicationis vtiq; dimittat· non tantum illius· sed & sue· illius· quia formicaẽ· sue ne formicet ¶ Aug⁹· de fide & opibus· Eodem ebã mõ eã rectissie dimittat si viro suo dicat· ñ ero vxor tua misi mihi de latrocinio duidas congreges aué siquid aliud vel facinozosum vel flagicioſum ĩ viro nouent· Tunc em̃ ille cui hoc vxor dicit· si veraciter penitens ẽ· mẽbrum q̃d eum scandalisat· am putabit ¶ Aug· de ẽmo· dñi· Nihil aũt est iniquius q̃z formicationis causa vxorem dimittere· si & ipse cõuincatur formicari· occurrit em̃ illud in quo alterum iudicas teipm cõdemnas· De eo autem q̃d dicit· Et qui dimissam duxerit adulterat potest quem vtrum sic ut mechaẽ ille qui eam ducit· sic & illa quã ducit· Jubet em̃ ab apostolo & illa mãere inupta aut viro reconciliari· sed tamẽ si discesserit a viro· Oculeum autem interest verum dimittat· an dimittatur· Si em̃ ipsa virum dimiserit & alteri nupserit· videt cupiditate mutãdi conugij virũ proximi reliquisse que adulterina cogitatio est· Sed si dimittaẽ a viro nueniri non potest· quo cum vir & mulier pari consensu misceaẽ· vnus eoꝝ mechatus sit & non alter Nunc accedit quia si mechaẽ ille ducẽdo eã· que dimissa ẽ a viro ipsa facit eũ mechari q̃d ẽ dñs vetat

¶ Glo· Docuerat supra dñs· nõ esse munus proximo inferendã p bibendo iram cum homicidio concupiscẽtiã cuz adulterio· & dimissionem vxoris cum libello repudij· Nunc aũt consequenter docet ab iniuria dei abstinendũ cum prohibet non solũ piurium tamq̃z malus sedetiã iramentũ tã quã mali occasionem· Vnde dicit Iterum audistis quia dictum est antiquis· ¶ Nõ purabis dicitur enim ĩ leuitico non purabis ĩ nomie meo· & ne creaturas facerent sibi deos p̃cepit vbi do iramenta & non iurare p creaturas· Vnde subdit· Reddes aũt dño iramenta tua· id est si iuraẽ ingent p creatorẽ iurabis· nõ p creatura Vñ dr in deuteronomio· Dñm deũ tuũ timebis· & p nomẽ eius iurabis· ¶ Jero· Hoc aũt quasi puulis fuerat lege concessum· vt quo victimas ĩmolabant deo ne eas ydolis immolarent· sic & iurare p̃mitterentur in deum· non q̃ recte hoc facerẽt· sz q̃ melius esset deo hic exhibere q̃z demonijs ¶ Crisõ· sup mat· Neo em̃ frequenter iurat qui non aliquãdo piurat sicut qui fert consuetudinẽ multa loqui aliq̃ loqẽ importuna ¶ Aug· contra faustum· Quia vero periurare graue pecatum est· longius aũt remotus ẽ a piurio qui nec iurare consuevit· quã qui verũ iurare proclamus ẽ· maluit nos dñs non iurantes recedere a vero· q̃z verum iurantes appropinquare periurio· Vnde subdit· Ego autem dico vobis non

Iterz aũt audistis q̃z dictũ est antiqs· Non piurabis· reddes aũt dño iuramenta tua· Ego autẽ dico vobis nõ iurare ommno neq; p celum quia thronus dei est· neq; p terrã quia scabellũ pedis eius est· neq; p ierosolimã· quia ciuitas ẽ magi regis· neq; p caput tuũ iuraris quia nõ potes vnũ capillũ albũ facere aut nigrũ Sit autẽ sermo vester ẽ est· nõ ñ· Quod aũt hys abundãcius est· a malo est·

iurare omnino ¶ Aug. in ser. do. in mōte. In quo plus eos iubet quē nō peierare confirat. nō enī potest peierare q̄ nō iurat. sed qm̄ ille iurat. q̄ admo net deū testem. ꝑsiderādum ē ne ꝑa hoc ꝓceptum dñi aplos fecisse videam quia sepe hoc modo iurasse cum dixit. quę scribo vobis ecce coram deo quia nō mentior. Et testis est mihi deus cui seruio in spiritu meo. nisi forte quis dicat tunc cauendā esse iurationē cū aliq̄d dī p q̄ iurat ve nō iuuenie quia nō dixit p deum. si dixit testis est mihi deus. ridiculum ē hoc putare. Sed ēn scias hoc mō iurasse apm dicentem Quotidie morior p gloria vestra fraeres. Quod ne quis ita existimet cāq̄ si dicerē. Vestra gloria me fiat quotidie mori. Greca exemplaria diiudicāt In quibus q̄d sempeum ē non nisi a iurasse dicitur. ¶ Aug. ꝑa mendaa. Sed pleraq̄ in verbis mel ligere nō valemus in factis sanctoꝝ colligimus quē admodū opozeat accipi q̄d facile maliā ꝓem duce ret. nisi exēplis reuocaret. iurasse apls i epistol suis. Et sic ostendit quo accipiendū ē q̄d dictū est. Dico aūt vobis non iurare omnino ne. s. iurādo ad facultatem iurandi veniat. ex facultate aūt iuramoi veniat ad consuetudinē a ꝙsuetudine in pniciem de ducat. Et ideo nō inuenit iurasse nisi scribens ubi cō sideratio cautior nō habet linguā precipitē. & tamē dñs omnino aīt nō iurare. nō enī concessit vt id licere scribentibo. sed q̄a ꝓcepta violata reum Paulum preferam in epistolis ꝙscriptas nefas ē dicere. Intel ligēdū est illud q̄d positū est omnino ad hoc positū vt quātum in te est non affectes vbi quasi pro bono cū aliqua delectatione appetas vel iurandū ¶ Aug. ꝑa faustum. In prescriptis ergo vbi ē ꝙsideratio matoz plantio locas apostol⁹ iurasse iuenit ne q̄squā putaret eā vel iurando peccare. si potius intelligeret humane fragilitatis corda non iurando tutius a periurio conseruari. ¶ Hiero. Demq̄ cōsidera q̄ hic Saluator nō p deū iurare prohibuit. sed per celū per terrā & per ierosolimā. & per caput tuum. hāc enim p elementa iurandi pessimam consuetudinem semp habere Iudei nouerunt. Qui aūt iurat. aut ve neratur aut diligit eum p quem iurat. iudei autem p angelos & vrbem ierusalem & templum & elemen ta iurantes. creaturas venerabantur dei honore. cum in lege preceptum sit. vt non iuremus nisi per dominū deum nostrum. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Vel ideo additum est. neq̄ per celum. quia iudei nō putabant se teneri iureiurando. si ꝑ ista iurassent. ac si dicat. Cum iuras per celum & terram non te ar bitrens non debere domino iusiurandum tuū. quia per eum iurare conuincens. cuius celum throonus est & cuius terra scabellum est. q̄d non est sic dictum quasi habeat deus collocata mēbra in celo & i terra. vt nos cum sedem⁹. sed illa sedes dei iudicium figni ficat. Et quoniā i hoc uniuerso mundi corpore max imam speciē celum habet sedere in celo dicitur. eāq̄ presentiae sic excellenti pulcritudini vis diuina. ter rāmq̄ dicitur calcare q̄ minā speciem odimet i ex tremis ꝙspicaciter auro; sanctas animas celi noīe significat & terre peccatrices. quoniā spiritalia oīa iudicat. peccatori aūt dictū ē. terra es & i erā ibis & q̄ i lege māsuē volunt. sub lege pōit. & iō ogtrāq̄ dī Scabellū pedū eo. Sedē neq̄ p ierosolimā. q̄a ciui tas ē magni regis. q̄d melio dī q̄ diceret mea. cum eīn hoc dixisse intelligat. & q̄a ipe vnq̄ dñs ē. dño iu randū debet q̄ p ierosolimā iurat. Sequit. Neq̄ p caput tuū iuraueris. q̄d eīn posset q̄squā magis se peierare arbitrari q̄squā caput suum. si quo nīm ē vi potestatem faciendi vnū capillū albū aut nigrū non habemus. ꝓter q̄d dī Quia nō potes vnū capillum albū facē aut nigrū. q̄ deo debet iusurādū quāq̄ etiā p caput suū iurare voluerit. & hic etiā contra intelligunt q̄ Crisi. omet. Attendite aūt q̄ elementa mūdi exoltit. nō ex ꝓpria natura. si ex habitudie q̄ hāt ad deū. ne idolatrie daret occasio. ¶ Rabanus. Cum aūt iurare ꝓhibuit. quo loq̄ operat. docuit sub dena. Sic aūt sermo vr ē. ē. non nō. id est q̄d ē. fir mius dicere ē. q̄d nō ē. sufficiat dicere nō ē. Quicq̄ dī bis ē. est nō nō. vt q̄d ore affirmas. opere ꝓbes. & q̄d vbis negas factis nō ꝓfirmes. ¶ Ori. Et ad ī fidei simplicitate vniūsis iurare op⁹ nō est. cū in semp q̄d ē ē. q̄d nō nō. & p hoc eoꝝ & op⁹ firmo ri vo ē. ¶ Hiero. Euangelica igit̄ vitas nō recipit iu rāmētū. cū ois sīno fidei p iureiurādo fit. ¶ Aug. ad ꝓpe q̄ intelligit nō i bonis. si i necessariis iurandi bendi refrenet se quātū pōt. vt nō ea veniāt mīa nec ficare cū vidēt pigros ēe homines ad credendū. q̄ vix ē credere. nisi iuratiōe firmet. Hoc ergo est hoc ad appetendū q̄d hic dī. Hic sīno vr est ē. nō nō. q̄d hīs abūdātius ē. a malo ē. si iurare cogens fragi necessitate vēre infirmitates eoꝝ q̄bo aliq̄d fuisse q̄ vnq̄ infirmitas malū ē. ideq̄ nō dixit. q̄d ꝓpt̄ malū ē. tu. n. nō malū facis. q̄ bñ vēre iuratione ut alēi ꝑsuadeas q̄d valde ꝑsuades. si a malo ē illud firmitate iurāe cogens. ¶ Cris. i ome. vt audiat. n. ē ab infirmitate eoꝝ q̄bo lex iurare ꝓhibuit. xp̄s nō mōstrat vetere legem diaboli esse seu vi impfectione ducat ad abundantem nouitatem.

V Audistis q̄a dictū est oculum ꝓ oculo et dentē pro dente Ego autem dico vobis nō ꝛesistere a malo Sed si quis te percusserit in dextram maxillā tuā ꝓbe ei et alteram et ei qui vult tecū iudicio contendere et tunicā tuam tollere dimitte ei et palliū Et qui cūq̄ te angariauerit mille passus vade cū eo alia duo q̄ aī petit a te da ei & uolēti mu tuari a te ne aūtaris

¶ Ex lo. Quia supra docuerat dñs nouū proximo minuam referendam. nec inue rentiam domino con quēter hic docet qua ter se xp̄ianus habe debeat adinuenta inferentes. Vnde dic Audistis quia dictū oculum pro oculo dē tem pro dente. ¶ Aug. ꝑa faustum. Quo quidē ad repmēdā flāmas odioꝝ in se ducem sedentē & tentus est tātum rep nere vindicte quā accepit iniuriā

videmus leuiter lesos homines nolle ulcisci.

Sitare sanguinē
sanentur. Quę
lex iustum modu
est ut qualem q
pendat. q̄d non f
q̄d sopitum erat
debat. vltra exce
dicta que iuste d
Quod autem deb
mique repetat. V
vindicari. non pe
remotior est a p
Et ideo subdit
malo. poteram a
quis non iniuste
ne vindicetis q̄d
legi defuit a xp̄o
id q̄d lex valeba
dicaret conseruā
¶ Cris. si ma
non potest quia
dere mala pro m
mali. eo q̄ ꝓsequ
ceptum non resi
boni ꝓmanebunt
affectum tolle
nāq̄ culpa emen
¶ Colo. Vel pot
ria legis aliquis
monte. planseor
cedere vindicte
Perfecta autem
dictam. Inter ill
est vt manus ma
hoc q̄ dñs ꝓhibe
vllum malum r
tantum reddatur
a fumo discordia
dus est. Quisq̄
iustitia distat.
tamen Iesus repe
silua iniquitate
accepit. iam aliq
lesit prior grauio
sententie iustitia
Duos autem gr
ligue. Nam est
hinc ascendit qu
decur dño misi
propter nō aīt
resistere aduersi
das q̄d tibi fuer
quin aliud irrog
ponitur. Sed si
lam eu am. prebe
ptinere hij max
ligune. seruiūt.
multa sepe patu
bent se etiam ve
dicus aīaꝝ vt d

Sitire sanguinē. vix q̄ inuenire i malis inimici vñ
satientur. Quis igitur imoderate ac iuste vltiom
lex iustum modum figens penam talionis instituit ꝫ
est ut qualem quisq; intulit iniuriam. tale supplicū
pendat. qđ non fames sꝫ times furoris est. non vt id
qđ sopitum erat hinc accenderēt. sed ne id quod ar
debat. vltra extenderēt. Imposita est eī iusta vin
dicta que iuste debetur ei. qui passus fuerit iniurias
Quod autem debēt. etsi benigne remittūt. non tamē
impune repetūt. Itaq; cum peccet. q̄ imoderate vult
vindicari. non peccet autem qui iuste vult vindicari
remotior est a peccato qui non vult oīno vindicari.
Et ideo subdit Ego autem dico vobis nō resistere
malo. poteram aūt & ego sic pōnere. Dictum est an
tiquis non iniuste vindicabis. Ego aūt dico vobis
ne vindicetis qđ adimpletū est. Si ꝙ hec verba qđ
legi defuit a xp̄o addictum mihi iuderēt ac nō pocꝰ
id qđ lex valebat efficere. ne iuste se quisq; vin
dicaret conseruari tutius si oīno se non vindicaret
Cnf. sup ma. Spīn ꝫ. n. mādato, mādatū legis stare
non potest quia si sm legis mādatum omnibus red
dere mala pro malis ceperimus. omnes efficiemur
mali. eo q̄ psequentes abundent Si aūt sm xp̄i pre
ceptum non resistīt malo. etsi mali non remanētur tñ
boni ꝓmanebunt boni. Hiero. Dominꝰ ergo nr̄ vi
cissitudinem tollens erūcat inicia peccatoꝝ Cu lege
nāq; culpa emendat. hic peccatoꝝ auferūt exordia
Chrō. Vel potest dici q̄ dñs hoc dixit iustitie vete
ris legis aliquid addens. Aug⁹. de sermo. dñi in
monte. pharisęorum enim iustitia minor est non ex
cedere vindicte modum. Et hoc est patis inchoatio
Perfecta autem pax est talem pemens nolle vin
dictam. Puto ergo illud primū quod pręter legem
est vt maius malum p minori malo reddatur. Et
hoc q̄ dñs ꝓficiendis discipulis dicit. ne pro malo
vllum malum reddatur medium locum tenet vt
tantum reddatur quantum acceptum est. per quod
a summo discordia ad summam concordiam trāsitus fa
ctus est. Quisq; enī malum prior infert maxime a
iustitia distat. Quisq; aūt nulli prior malefecit. sed
tamen iesus rependit grauꝰ recessit aliquantum a
summa iniquitate. Qui vero tantum reddit quātuz
accepit. iam aliquid donat. Justum est enim eum q̄
lesit prior grauius ledi Nunc ergo inchoatam mi
sericordie iustitiā ille pfecit. qui legem venit implē
Duos autem gradus qui intersilit. intelligendos re
liquit. Nam est qui non reddat tantū sꝫ minus Et
hinc ascendit qui omnino nil rependit qđ pax vi
detur dīo nisi & amplius sis paratus suscipe. Qua
propter nō ait. non reddere malum pro malo. sꝫ nō
resistere aduersus malum. vt non solum non repen
das qđ tibi fuerat irrogatum sedetiam non resistas
quin aliud irrogēt. Hoc enī est qđ cōsequēter expo
nitur. Sed siquis te pcusserit in dexteram maxil
lam tuam. prebe ei & alteram. Qđ ad misericordiaz
ptinere hij maxime sentiunt qui eis quos multū di
ligunt. seruiūt. vel prauis vel freneticis a quibus
multa sepe patiunt. etsi eorum salus id exigat pres
bent se etiam vt plura patiant. Docet ergo dñs me
dicus aīaz vt discipuli sui eoz quorum saluti consu
lere vellent. imbecillitates equo aīmo tolerarent.
Omnis nāq; improbitas ex imbecillitate animi venit
qua nihil innocentius est eo qui in virtute pfectus
est. Aug. contra mend. Ea vero quasi nouo testa
mento a sanctis facta sunt. valent ad exempla intel
ligēdaz scripturaz q̄ in ꝓceptis digesta fuit uelt cū le
gim⁹ i euā⁹. accepisti alapā para alteram maxillā. Ex
emplum aūt patientie nullum q̄z ipius dñi excellen
cius inuenimus. & ipse cum alapa pcussus esset non
ait. Ecce alteram maxillam. sꝫ ait. Si male dixi ex
probra de malo. si autem bene qđ me cedis. Ubi ostē
dit illam prepationem alterius maxille in corde faci
endam. Aug. in sermo. do. in monte. Paratus. n.
fuit dñs non solum in alteram maxillam cedi pro sa
lute oīm. sꝫ & i toto corpe crucifigi. Queri aūt pōt
quid sit dextera maxilla. Sed cū facies sit. qua q̄sq;
cognoscitur in faciem cedi sm Apostolum ē cōtemni
ac despici. Sed qm facies non potest dici dextera &
sinistra. & tamen nobilitas ē sm deum & seculum ita
distribuit tāq; i dexterā maxillā & sinistrā. ut i q̄cūq;
discipulo xp̄i contemptum fuerit q̄ xp̄ianus est.
mulcomagis in se contemni patius sit. si quos huius
modi seculi honores habet. Omnia aūt i quibus im
probitatem aliquā patimur. in duo genera dividūt
quoz vnum est qđ restitui non potest. alterꝫ qđ pōt.
Sed in illo quod restitui nō potest. vindicte solacium
queri solet. Quid eī prodest q̄ pcussus repcutas.
nūqd ꝓterea iꝰ qđ in corpore lesum est restituitur?
sed tumidus aīmꝰ talia fomenta desiderat Cnf.
sup math. Nunquid aūt si repcusseris eum. compe
scuisti eum. vt te nō pcutat. sed magis exitasti eū
vt adhuc pcutat. Nam iracundia p iracundiam nō
compescitur. sꝫ amplius irritat. Aug. in ser. do. i
Unde dīs poaꝰ misericorditer pferendam alterius
infirmitatem indicat. q̄z alieno supplicio suam miti
gandam. Neq; tamen hic ea vindicta prohibetur q̄
ad correctionem valet. Ipsa eī ꝓficit ad misericor
diam. nec impedit illud ꝓpositum quo quisq; patus
est ab eo quē correctum esse vult plura pferre. Re
quiretur tamen vt & ille vindicet cui rerum ordine
potestas data est. & ea voluntate vindicet. qua pr̄ in
filium paulum quem odisse non potest. Sancti autē
viri nōnulla peccata morte punierūt quo & viuen
tibus vtilis meritis incuteret. & illis qui morte punie
bantur. non ipa mors doceret. sed peccatum qđ au
geri posset. si viuerent. Unde est q̄ Helias malos
morte affecit. de quo cum exemplum dedissent disci
puli. replendit in eis dīs non exemplum propone sꝫ
ignorantia vindicādi. animaduertens eos ñ amore
correctionis sꝫ odio desiderare vindictaz. Sed postq̄z
eos docuit diligere pximos. infuso etiā spiritu sancto. nō
deferunt tales vindicte. Nam & verbis Petri Ana
nias & uxor eius exanimes ceciderunt Et Paulus
apostolus tradidit quendam sathane in interitū car
nis. & ideo quidam aduersus corpales vindictas que
sunt in veteri testamēto nescio qua cecitate seuiane
quo animo facta sunt nescientes. Aug. ad Hem
facium comitem. Quis aūt mente sobrius regibus
dicat. ñ ad vos pineat. q̄s velit esse siue religiosus
siue sacrilegus. quibus dicī non potest. Non aūt ad

uos ꝓtineat ī regno vro quis velit pudic⁹ esse aut impudicus. Melius ē quidem ad colendū deū boies duc ꝙ pena compelli. Multo aūt profuit qđ expimento ꝓbamus prius dolore vel timore cogi. vt postea possint doceri aut qđ iā verbis didicerāt. ope sectari Sicut em meliores sunt quos dilige amore ita plures sūt quos corrigit timor. Agnoscant ī apostolo Paulo prius cogentem xp̄m ⁊ postea docentem ¶ Aug. in ser. do. i monte. Cenebiē ergo i hoc iuriaꝝ gne qđ ꝓ vindictā luiē iste modus a xp̄ianis ve accepta iuria non surgat odiū. ſ; patus sit animus plura perpeti. nec correctionē negligat. que vel cōsilio vel auctoritate uti pē ¶ Hiero. Secundū aūt misticos intellectū pcussa dextra nostra nō iubemur sinistrā p̄bere. ſ; alterā. hoc ē alterā dexterā. Iustus em sinistrā non habet. Si nos hereticus in disputatione pcusserit. ⁊ dexteꝝ dogma voluent vulnerare opponaē ei aliud de scripturis testimoniū ¶ Aug. in ser. do. i monte. Aliud aūt iuriaꝝ genus ē qđ integrum restitui potest. cuius due sunt spēs. vna ad petumā. altera ad opa ponet. Unde de primo horuꝫ duoꝫ subdit. Et ei qui vult tecū iudicio cōtendere ⁊ tunicā tuā tollere. dimitte ei ⁊ palliū. Sicut g⁹ qđ positū ē de pcussa maxilla oīa significat que sic ī gerunē ab iprobis vt restitui nō possint nisi vindicta. ita qđ positū ē de vestimēto oīa significat que possunt restitui sine vindicta. ⁊ hoc etiā ad pregatoꝫ cordis. nō ad ostēsionē opis p̄cepti recte intelligitur Et qđ de tunica ⁊ de vestimento dictū ē i ommbo fatendū est. que aliq̄ iure temporaliter nr̄a esse dicamus Si em de necessarijs ꝺ impacti ē. quātomagis supflua ꝓmittere quemlt. ⁊ hoc ipe signat. cum dicit. Qui vult tecū i iudicio contendere. Oīa ergo intelligunē de quibꝰ i iudicio nobiscū agendi potest. Sed vtꝝ ⁊ de seruis accipiendū sit. magna questio ē. non em xp̄iano oporteat sic possidere seruū quo equum. quātus fieri possit. vt maiori precio valeat equ⁹ q̄ seruus. Sed si seruus rectius a te regiē. q̄ ab illo q̄ eum cupit auferre. nescio vtꝝ quisq̄ audeat dicere eum vt vestimentū debere contemni ¶ Cnf. sup mat. Indigna aūt res ē vt homo fidelis stet i iudicio añ conspectum iudicis infidelis. Et si fidelis certe secularis ⁊ qui te venerari debuerat. ꝓpter dignitatem fidei iudicat te ꝓpter necessitatem cāe ⁊ perdes dignitatem xp̄i ꝓpter negociū mūdi. Deinde omne iudiciū irritatio cordis ē ⁊ cogitationū malaꝝ. Nā si videris q̄ cā tua fraudibꝰ aut pecunijs expugnetur ⁊ similiter eu cāe tue adesse festinas. ⁊ si admitto ꝺ consiliū nō habuisti ¶ Aug. i Enchiridion Et ideo ꝓhibuit hic dīs suos ꝺ secularibꝰ rebꝰ cum alijs habere iudiciū tamē eū apls simie i ecclesia talia iudicia finiri inter fratres fratribꝰ iudicantibꝰ. extra ecclesiam vo terribiliter vetat. manifestū ē quid sequēdū venia precedaē infirmis ¶ Greg. i moralibꝰ Sed tamen quidā dū temporalia nobis rapiūt solūmodo sunt tolerandi. Quibꝰ vo sunt seruata cantate proximi nō sola cura ne nra subtrahamē. sed ne rapientes nō sua semetipsos ꝓdant. plꝰ em ipis rapientibꝰ debem⁹ metuere. q̄ rebꝰ irrationabilibꝰ imiare. Cū autem

ꝓ terrena tempaxe a corde cum ꝓximo scindē. apiret qđ plus reos q̄ ꝓximus amaē. ¶ Aug. in serm. dni mon. Tertiū vo iuriaꝝ genꝰ qđ ad opam ponet ex vtroq; confectum ē. si cū vindicta ⁊ sine vindicta potest restitui. nā qui angariat hominem ⁊ cogit improbe abuuam abiuito ⁊ penaꝝ improbitatis pluere ⁊ opā reddere. ⁊ i hoc ergo genere iuriaꝝ dīs docet aīm xp̄iani esse patientissimū. ⁊ ad plura ꝓferenda patum. Unde subdit. Et quicūq; te angariauerit mille passus. vade cum illo alia duo. ⁊ hoc vtiq; monet nō tam vt pedibꝰ agas q̄ vt animo sis paratus. ¶ Cnf. i omel. Angariare em ē molestis trahere ⁊ sine ratiōe vexare ¶ Aug. de serm. do. in monte. Sic ergo dictū putamus Vade cum illo alia duo. s. milia. vt ena complent voluerit. quo numero significaē perfectio vt memierit quisq̄ hoc facto. p̄fectam se implere iustitiā. ꝓpter qđ ⁊ tribus exigit hoc p̄ceptum insinuauit. ⁊ i hoc tertio exemplo simplo duplum addit. vt triplū compleaē. Vel per hoc acapiē q̄ i precipiēdo tanq̄ tolerabilibus magis paulatim creuerit. Nā primo preberi voluit. alteram maxillā cū fuerit dextera pcussa. vt minus plene paratus sis q̄ pcussisti. Deinde illi qui tunicam vult tollere iubet ⁊ palliū dimitti. vel vestimentum superius aliam lānam. Nō aūt tantundem ē aut nō minus. Certo de mille passibꝰ quibus addenda dicebantur alia vsq; ad duplū ꝓduat. Sed qm̄ pax ē nō nocens nisi eē beneficū prestes q̄sequēter adiungit ⁊ dicit. Qui aē petit a te da ei ¶ Cnf. super Matth. Quia diuicie nre non sunt. s; dei. Deus em̄ spūalium diuitiaꝝ suaꝝ voluit esse nos n ōdīos. ¶ Hier. Si de elemosinis em dictum intelligamus. in plurimis pauperibꝰ hoc stare nō potest. s; vt diuites si semper dederint. semp dare nō poterunt. ¶ Aug. in ser. do. Dide ergo omni petenti da. nō oīa petenti vt ipse qđ dare honeste potes ⁊ iuste. Quid em̄ si petat. qua innocentem conē oppmere. quid si furiosus petat. Dandū ē ergo qđ nec tibi nec alteri noceat quātum ab hoīe credi potest ⁊ cum negandum qđ petit iudicāda ē iustitia vt nō eū inanē dimittas ⁊ aliquādo meliꝰ aliquid dabis cū petentem male correxeris ¶ Aug. ad vincen. Dolus em̄ eius pane tollitur si de albo securus iustitiā negligas. q̄ esurienti panē frangiē. vt vi iustitie sedeat⁹ quescat. ¶ Hiero. Potest eē intelligi de pecunia divine que nūq̄ debet. si quādo plus daē. tamen ipse duplicaē ¶ Aug. Quod aūt ait Et volenti mutuari a te ne auertaris. ad aim referendum ē. Diligēs datorem diligit deꝰ. Mutuaē aūt omnis qui accipit etsi ipe non soluturus sit. qua misericordibus dando plura restituit. aut si non placet accipe mutuum nisi eū qui accipit redditurus. Intelligendū ē dīs ipsa duo genera prestandi esse complexuꝫ. Nā aut donamus aut reddituro ꝓmendam⁹. Recte ergo ad hoc beneficij genus hortando dixit ne auertaris. id ē ne ꝓpterea voluntatem alienes. quasi deus nō redditurus sit. cū hō reddiderit. cum em̄ ex p̄cepto dei facias. infructuosum esse nō potest. ¶ Cnf. sup mat.

Ergo iubet nos xps mutuū dare nō tamē sub usuris · qa q̄ sic dat · non sua dat · sed aliena tollit · de uno uinculo soluit · et multis alligat · et nō pter dei iustidam dat sed propter proprium lucrū · Similis ē etiā pecunia usurana aspidis morsui · Nā sicut uenenū aspidis latenter omnia mēbra corrūpit · sic et usura omnes facultates conuertit in debitum · ¶ Aug⁹ · ad Marcellinū · Obiciunt aūt quidā q̄ hec xpi doctrina rei publice moribus nulla ex parte conueniat · nam quis inquiūt tolli sibi ab hoste aliquid patiatur · uel Romane prouincie depredatoribus non male uelit belli iure rependere · Sunt autem ista precepta patiencie semp in cordis preparatione retinenda · ipsaq; benuolentia ne reddat malum pro malo semp in uolūtate complenda est · Agenda sunt autem multa et cū multis benigna quadam asperitate plectendis ac p hoc si necesse Respu · precepta xpiana custodiat et ipsa bella sine benuolentia non gerentur · ut ad impietatis iustitia q̄ pacatam societatem uitiis alius consulatur · Nam cui licentia iniquitatis eripitur uelitur uiuatur quoniā nihil est infelicius facilitate peccandi cui penalis mutatē impunitas et mala uoluntas uelut hostis interior roboratur ·

¶ Audistis q̄a dictū est diliges proximum tuum et odio habebis inimicū tuū. Ego autē dico uobis diligite inimicos uestros. Bñ facite hīs qui oderūt uos et orate p̄ persequentibus et calumniantibus uos ut sitis filii p̄tris uri qui est in celis qui solē suū oriri facit sup bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si em diligitis eos qui uos diligunt quā mercedem hēbitis Nōne et publicani hoc faciūt. Et si salutaueritis frēs uros quid amplius facietis. Nōne ethnici hoc faciunt Estote ergo uos perfecti sicut et pr uester celestis pfectus est.

¶ Dolo · Docuit dominus superā inuriam inferenti non esse resistendum · sed ad plura perferenda paratum esse Nunc autem ulciscī docet inuriam inferentibus impendendū esse caritatis affectum sit et effectus · Et cum premissa ad complemētū iustitie legis pteneant conuemēter hoc ultimo ponet ad implendonez caritatis que secundū apostolū ē legis plenitudo · Diat ergo audistis quia dictum est diliges proximū tuū · ¶ Aug⁹ · in libro de doct · xpiana · Nō aūt nullum hominem excepit qui precepit proximū diligere dīs in parabola seminum restituit ostendit dicēs proximū qui erga illū exhibuit misericors · ut eum intelligamus proximū cui exhibendum esse mie officium si indigeat · Quod nulli negādum esse quis non uideat domino dicente bene facite hīs qui oderunt uos · ¶ Aug · de sermo · dñi in monte · Gradum autem esse in pharisea iustitia q̄ ad legem ueterem pertinet · hinc intelligitur · q̄ nitra etiam eos a quibus diligūtē oderūt · Ascendit g⁹ aliquez gradum · qui proximū diligit quāuis adhuc oderit inimicum · Unde ad hunc gradum designādū subditur · Et odio habebis inimicū tuū · Que uox nō ē accipienda ut uidentes iusto · sed pmittentis infirmo ¶ Aug · contra faustum · Quero aūt a manichēis cur pr̄ium uelint esse legis moysi qd̄ dictum est an tāq̄ oderis inimicū tuū · an et Paulus non dixit homines quosdam deo odibiles · querendum est ergo q̄ modo intelligatur exemplo dei cui dixit Paulus q̄ dam odibiles odio habendos inimicos Et rursus exemplo dei qui facit solem suū oriri sup bonos et malos diligendos inimicos · Hec itaq; regula est qua et oderimus inimicum pter id qd̄ in eo malum est · et iniquitatem · et diligamus inimicum pter id qd̄ in eo bonum est · et rationalem creaturam · Audito igitur et non intellecto qd̄ antiquis dictum erat oderis inimicum tuū · ferebant homines homis odium cum non deberent odire nisi uitium · Hoc ergo corrigit dñs cum subdit · Ego autez dico uobis diligite inimicos uestros ut qui iam dixerat Non uenī soluere legē sz implere Precipiendo uidq; ut diligamus inimicos · cogeret nos intelligere quo possemus unū eūdemq; hominem et odisse pter culpam · et diligere pter naturam · ¶ Glo · Sed sciendum ē q̄ in toto corpore legis non esse scriptum · odio habebis inimicum tuū sed hoc dr quātum ad traditionem scribarum · quibus uisum est hoc addendum quia dñs precepit filiis israhel psequi inimicos suos et delere Amalech de sub celo · ¶ Crys · sup matth · Sicut em qd̄ dictum est · nō concupisces nondictum est ad carnem sed ad animā sic et in hoc loco · caro quidem inimicum suū diligere non potest anima autem pt · quia dilectio uel odium carnis in sensu est · aie uero in intellectu · Quando ergo nocemur ab aliquo · ee si sentimus odium · nō tamē ex equi uolumus cognosci quia caro nra odit inimicū aia uero diligit · ¶ Greg · xxi · moza · Inimicū autez dilectio tunc ueraciter custoditur · cum nō de pfectu dejamur · nec de ruina illius letamur · Nō em amat aliquis quē non uult esse meliorem · Eumq; sanctez uoto psequitur · quem ceadisse gratulatē · euenire tamen plerūq; solet · ut nō amissa caritate et inimicus ruina letificet et rursum eius gīa sine inuidie culpa contristet · Cum et ruēte eo quosdā bene erigi credimus et proficiente illo plerosq; muste opprimi timeamus · Sed ad hoc seruandum est discretionis examen ne cū nostra odia exequimur · fallamur sub specie ualeamus alienē · Oportet etiam pensare qd̄ debemus ruine peccatoris et quid iustitie feruētus · Illā cum uersum quēq; omnipotens penitet et congaudendum est iustitie inicias et condolendum misere pereuntis · ¶ Glo · Diu aūt sunt contra ecclesiam tribus modis et aduersanē odio uerū cruciatu corporis · Econtra diligit · Unū dicitur · Diligite inimicos uestros benefacite · Unde sequē · Benefacite hīs qui oderunt uos orate · Unde seqē Et orate psequentes et calumniantes uos · ¶ Hiero · Multa precepta dei imbecillitate sua non sanctoz uiribus estimantes · impossibilia putant esse que precepta sunt · et dicunt sufficere uirtutibus · nō odisse inimicos Certū diligere

Matheus
Matheus

plus ꝑcipi q̄z humanā naꝯ patiaē Hciendū ē ergo
xp̄m nō impossibilia ꝑcepe· ſ; ꝓfecta que fecit Da
uid in Saul ⁊ Absolon Stephanus q̄ martir pro
lapidantibꝫ deꝑcatus ē· Et Paulus Anathema cu
pit esse ꝑ ꝓsecutoribꝫ suis Hec aūt ihū ⁊ fecit·⁊
docuit· dicēs Pater ignosce illis ¶ Aug· i Enchiri
dion· Sed ꝓfectoꝫ sunt ista filioꝝ dei· quo quidem
se debet oīs fidelis extendere ⁊ humanū aim ad hūc
affectū oādo deū· secūq̄ luctādo pducere Oīn hoc tā
magnū bonū tante multitudis nō ē quātam credi?
exaudiri eum in oīoe dī· Dimitte nobis debita nra
sicut ⁊ nos di· de· no· ¶ Aug· in ser· do· in mō· Oné
autē hic questio q̄ huic ꝑcepto dñi quo nos hortaē
orare ꝑ inimicis mlte alie scripture ꝓtes videntur
aduersse quia in ꝓphetis muemuē multe imꝑcatōes
aduersus inimicos· vt ē illud Fiant filij eius pupilli
Sed sciendū q̄ ꝓphete solent figura ꝑcantis fu
tura predicere Sed illud magis mouet· qđ dicit io
hannes Est aūt peccatū ad mortez nō pro illo dico
vt oret quis· aperte enim oīndie esse aliquos fratres
pro quib⁹ orare nobis nō ꝑcipiē· ꝑ hoc q̄ ꝑmittit·
Si quis scit peccare fratrē suū ꝛc cū dñs etiā pro
persecutoribꝫ nos inbeat orare· Hec ista q̄stio solui
pē mihi fateamur aliq̄ peccata esse in fratrib⁹ que
inimicoꝝ ꝓsecutione sunt grauiora· Nam ⁊ Steꝑ
phanus orat ꝑ eos a quib⁹ lapidaē· q̄a nondum xp̄o
crediderāt Et apta Paulus nō orat ꝑ alexandro
quia frater erat ⁊ ꝑ mutuandā fraternitatē obpug
nando peccauerat Pro quo aūt nō orat· iā non cō
tra illum orat· Sed quid agimus de hīs ꝑa quos
oratam a sanctis acapimus· nō ut corrigerent· Nā
hoc mō ꝑ ipis ponus oratiū ē Sed ad illā vltimam
damnationē nō sicut ꝑa dñi tradituē ꝑ ꝓphetam
Nā illa predictio futuroꝝ nō optatio fuꝓ Fuit
Sed sicut i apocalipsi legimus martires orare ve
vindicent Sed hic nō oꝑet mouer· Quis em aut
deat affirmare vtq̄ ꝑa ipos hoies an cōtra regnū
peccati peuerint· Nā ipsa ē iustitie ⁊ misericordie
vindicta mirtq̄ ve euertaē regnū peccati· quo re
gnante tanta perpessi sunt· Destruē aūt partim cor
rectione hoim· ꝑtim damnatione p̄euerantiū in pec
cato Nam vbi videt Paulus in seipo stephanum
vindicasse cū dicit Castigo corpus meū ⁊ i seruitutē
redigo ¶ Aug· de· q· no· ⁊ ve· testam· vel anime occi
sorum clamant vindictam se postulātes sicut sanguis
Abel clamauit de terra· nō voce ſ; ratiōe· Nā ⁊ op⁹
opificem laudare dī ꝑ hoc ipm q̄ videntem se ob
ledat· nō em cum impatientes sunt sancti ut vrgeāt
fieri qđ scimus tempe ꝓmisso futuꝝ· ¶ Cas· i ome⁹
vide aūt q̄t gradus ascendit· ⁊ qualiter nos in ipsu
virtutis verticē statuit Primus gradus ē· non m
ape mustiā· Secundus equalem non vindican·
Teraius nō facere vexatu que q̄s passus ē Quar
tus expenere seipm ad patiendū mala· Quinq⁹ am
plius se exhuere q̄z ille vult qui facit mala Sextus
nō odio habere cū q̄ hoc oꝑat· Septimus diligere·
Octauus benefacere· Nonus ꝑ ipō orare Et q̄a ma
gnū erat ꝑceptū ꝓlaꝝ premiū subdit· sc; ſiem files
deo· vī dicat· De suus filij ꝓis vīi q̄ ē i cel· ¶ Beo·
si q̄s enim ꝑcepta dei custodiat filiꝰ dei efficit· ergo
nō in naꝯ filius ē hic· sc; de q̄ loquit ſ; arbitrio suo
¶ Aug· de ser· do· i mōte· Ex illa aūt regula intelli
gendum est qđ hic dī· qua ⁊ iohs dicit Dedit eis po
testatem filios dei fieri· vnus em naturaliter filius ē
nos aūt potestate accepta efficimur filij iquātū ille
q̄ ab eo ꝑcipimus· iplemus· itaq̄ ñ ait Facite ista q̄
estis filij ſ; facite ista· vt sitis filij Cū aūt ad hoc nos
cat· ad similitudinē suā vocat· vnde sequit· qui solē
suū facit oriri super bonos ⁊ malos· ⁊ pluit super iu
stos ⁊ iniustos· Potest aūt ꝑ solem intelligi nō ille
visibilis· ſ; ille de quo dī· vob⁹ qui timetis nomen meū
orietur sol iustitie ⁊ ꝑ pluuiā irrigatio doctrine ueri
tatis· q̄a ⁊ bonis ⁊ malis ꝑparuit ⁊ euangelizatus ē xp̄s
¶ Hylarius· vel in baptismi ⁊ spūs sacramento en
bunt solē ⁊ pluuiā· ¶ Aug· vel pē acapi sol iste vi
sibilis ⁊ pluuia qua fructus gignit· quia miqui i
bro sapientie plangunt· Sol nō oritur ē nobis· ⁊ ne
pluuia spiritali dī· Mandabo nubibus meis ne pluāt
super eam· Sed sive hoc sive illud· magna dei bo
nitate fit que nobis imitanda ꝓcipitur Non enim
ait qui facit solem oriri sed addidit suum id est qui
ipse fecit ut hic ammoneremur quāta libertate ca
ceptio eius prestare debemus que non creamus sed
ex munerib⁹ eius acapim⁹· ¶ Augustinus cōtra
vincendum Sed sicut ista bona eius laudamus· ita
etiam flagella eius in eos quos diligit cogimur·
Vnde non omnis qui parat· amicus est· nec omnis
qui verberat inimicus· Melius est enim cum fini
tate diligere q̄z cuz lenitate timere Sapere ¶ Crisostom⁹
super Matheum· Caute autem dixit super iustos
⁊ iustos non super iustos ve iustos· quia omnes
deus ñ ꝑfectos dat ſ; ꝑfectos sanctos sicut ⁊ flagellat
bona peccatores· ſ; i bonis ſ; separat peiores a mino
ne desperent· nec in malis iustos a peccatoribus se
glorientur Maxime cum malis bona non prosint
male viuentes ad preiudicium suum ꝓsunt· nec
bonis mala nocent sed magis prosint ad iustoꝝ
crum ¶ Aug· in libro· x· de ciuitate dei· Nam bo
nis malis non extollitur nec malis frangit
Malus autem ideo huiusmodi felicitate punit qua
felicitate corrūpit· Vel ideo ista ꝑ alia bona ⁊ mala
venit q̄ voluit esse cōmunia· vt nec bona cupidis
appetantur que mali habere cernūtur· nec mala ex
piter euitentur quibus eē boni afficiuntur ¶ Ca
Amare autem amantez natura est· inimicum ver
amare est caritas Et ideo sequit Si enim diligatis
eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis· ſ;
i cel oniā· De hīs enim dī Recepistis mercedem
vestram Sed tamen hoc oꝑet facere illa non omit
tere ¶ Rabanus Si ergo peccatores erga dilectos
res suos natura duce volunt esse benefici· multo
magis vos maioris dilectionis signum amplecti ob
tis· eē non amantes· Vnde sequit Nōne publicani
hoc faciunt· ⁊ qui publica vectigalia exigunt· vel q̄
publica negocia seculi vel lucra sectantur ¶ Sub
Si eē ꝑ hīs tantū oratoꝝ· qui aliqua affectant
vobis sint coniuncti· q̄d amplius habet benefici ve
strum q̄z infidelium Vnde sequitur· Et si salutaue
tis fratres vestros tantum quid amplius faciet
Saluator· n· ē q̄dā spes oīoꝝ· nōne etiam ii faciū

¶ Rabanus· ꝛ
gens dicitur qu
peccato· ¶ Ron
vltra dilectione
Tho postq̄ dñs
Estote ergo ⁊ v
perfectus est· Ip
homo aūt ve ab
in scripturis pro
ibi· sicut fui eū
similitudine ve
filij carnales sim
ita filij spirtales

Attendite
dam vestram
cora hominib
animi ab eis·
mercedē nō h
aput patrem
qui est in celi
potissima reduc
terreno ꝑ affluen
ē videtur· De
excelsiorem cund
De affluēdia ver
dare te facies dñe
tentione fidelium
norum affluentia
ꝑ in quus est vir
res agit gloriosa
omis occasio Et
cludit· Pre omn
hoc esse in homib
seruos diaboli ve
gis vexat seruos
de sen· pspe· Qua
mane glorie amo
rit· quia etsi cui
gat Difficile tan
¶ Cas· sup mat
velut de fera alic
apta furari eum
ingreditur ⁊ om
fere· ¶ Cas· i om
mandat dicens·
coram hominibus
Inuisibilis em e
⁊ latenter ingre
si surreptio mini
scernit qua spir
rit in quietatibus
facile intelligit· C
piscas· qua qui
potest attendere
hominibus elimos
sentiemur· Si em
quomodo dabitu

¶ Rabanus. Gentiles. nam ethnos greece latine gens dicitur. qui tales sunt vt fuerūt gentiles. s. sub peccato. ¶ Remig. Quia vero predicto dilectionis vltra dilectionem inimicoꝝ non potest procedere. Ideo postq̄ dñs precepit diligere inimicos subiūxit Estote ergo vos perfecti sicut et pater vr celestis perfectus est. Ipse quidem perfectus ē vt omnipotens homo aūt vt ab ōnipotēte adiuuet. ¶ Hā sicut q̄q̄ in scripturis pro veritate et equalitate accipitur ut ibi. sicut fui cū Moyse ita ero et ecclesiā aliq̄n autez p similitudine vt hic. ¶ Chrys. sup matth. Sicut enim filij carnales similant patres in aliquo corporis signo ita filij spirituales deum i sanctitate.

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. alioquin mercedē nō habebitis apud patrem uestrum qui est in celis.

¶ Colo. Postq̄ xp̄us legem quātum ad preceptā implenit. Incipit nunc eā adimplere quantum ad promissa vt pro celesti mercede precepta dei faciam⁹ non pro terrenis que lex promittebat. Bona autem terrena ad duo potissima reducunt. s. ad humanam gloriam et ad terrenoꝝ affluentiam. quoꝝ vtrūq; in lege promissuꝫ ee videtur. De gla em dicit i Deut. Faciet te dñs excelsiorem cunctis gentibus que versant in terra De affluētia vero tempalium ibidem subditur. abū dare te faciet dñs i oībus. Et ideo dñs hec duo ab intentione fidelium excludit scilicet gloriam et terrenorum affluentiam. Sed sciendū q̄ appetitus glie appinquus est virtuti. ¶ Chrys. sup matth. Vbi enim res agit gloriosa. ibi facilius inuenit locum gloriandi occasio Et ideo intentionem glie primo dñs excludit. Pre omnibus em vicijs carnalibus periculosū hoc esse in hominibus intellexit. Cum em omnia mala seruos diaboli vexent. concupiscentie vane glie magis vexat seruos dei q̄z seruos diaboli ¶ Aug. in li. de ser. dñi. Quas etiam vires nocendi habeat humane glorie amor. non sentit nisi qui ei bellum indixerit. quia etsi cuiq̄ facile est laudem nō cupere dum negat. Difficile tamen est ea non delectari cū offertur ¶ Chrys. sup matth. Inuenire autem qualiter incipit velut de fera aliqua difficile cognita disputans et apta furari enim qui non valde vigilat. Occulte em ingreditur et omnia que intus sunt insensibiliter auferet. ¶ Chrys. homel. Et ideo hoc cautus cauendum mandat dicens. Attendite ne iustitiā vestrā faciatis coram hominibus. Cor aūt nostrū attendere debemus Inuisibilis em est serpens quē obseruare iubemur. et latenter ingredit et seducit. Sed in corde mundo si surreptio inimica successerit. mox homo iustus discernit qua spiritu alieno pullat. Si autem cor fuerit iniquitatibus plenum. suggestionem diaboli non facile intelligit. Et ideo p̄misit ne irascaris. ne concupiscas. qua qui malis istis subiectus est cor suū nō potest attendere Sed quo potest fieri vt non coram hominibus elimosinam faciamus. aut si fiat. quo non sentiemur? Si em presente aliquo occurrerit pauper quomodo dabitur a absconse? sed educendo eum in secreto videtur q̄ datur. Sed cōsidera quia si dixit ne tantum coram hominibus faciatis. sed addidit vt videamini ab eis. Qui ergo non ideo facit vt ab hominibus videatur. etsi coram hominibus fecerit. non tamē coram homino fecisse videtur. qui em aliquid facit propter deum. neminē videt i corde suo nisi deū propter quē facit. Sic artifex eum semp habet pre oculis q̄ sibi op⁹ faciēdū cōmisit ¶ Greg. viij. mora. Si g⁹ dantis gras q̄rimus et publica nostra opa i cōspectu illius occulta seruamus. Si vero p hoc nostram laudem cōspicimus. foras ab eius conspectu iā fuga sumus etiā si a multis ignoremur sed valde perfectoꝝ est sic ostētso ope actoris gram querē. vt de illibata laude priuata nesciant exultatione gaudere. q̄z infirmi. quia perfecte contemnendo non supant. necesse est vt bonum q̄d opātur. abscondāt. ¶ Aug. de ser. do. in monte. In hoc vero q̄ dicit. Vt videamī ab eis vt addens. apparet hō eoz prohibuisse vt ibi finē nr̄i ꝓpositi collocemus. Hā et apls qui dicit Si adhuc hoibus placerem. xp̄i seruus nō essem alio loco dicit. Ego hoibus p oia placeo. q̄d non ideo faciebat vt placeret hominibus sed do ad cuius amorē corda hominum volebat conuertere ex eo q̄ eis placebat. Sic nō absurde loqueretur. qui diceret In hoc opere quo nauem quero. non nauem quero. sz patriam.

¶ Aug. de verbo dñi. Dicit aūt videamī ab eis. quia sunt qmdam qui sic faciūt iustitiam coram hominibus non vt videantur ab eis. sed vt ipa opa videantur et glorificetur pater qui in celis est. non em sua iustitiam deputant. sed eum cuius fide viuūt ¶ Aug. de ser. dñi in monte. In hoc etiam q̄ addit. Alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. nihil aliud demonstrat. nisi illud nos cauē oportere ne humanam laudem pro nostroꝝ operum mercede queramus. ¶ Chrys. sup matth. quid autem a deo recipies qui deo nihil dedisti? Nam q̄d propē deum fit. deo datur et ab eo recipitur q̄d autem ꝓpē homines fit. in uentos effundit. que est autem sapientia res dare et verba vacua compare et mercedem dei contemnere? Vel illum aspice a quo lapidem expectas qui te propter deum facere putat. alioquin vituperaret te magis. Ille autem qui plena quidem voluntate propter homines facit. ille propter homines fecisse videtur. Si autem p alicuius cor cogitatio vana ascendit desiderans hominibus apparere anima autem intelligens contradicit. Ille non propter homines fecisse videtur. quia q̄d cogitauit passio carnis est q̄d elegit iudicium anime

Cum ergo facis elemosinā noli tuba cane ante te sicut ypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominib⁹. Amē dico vobis receperūt mercedem suā. Te aūt

¶ Aug. in serm. dñi. Generaliter supra dominum. cum dixit. Ne minus iusticiam nostram intendite. ne iusticiā vestram. Nunc autem p partes exequitur.

¶ Chrys. sup matheum Nomie autem etia foras bona. et elemosinam et oratonem et ieunium et tria mala actiua

faciente elemosinam nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua vt sit eleosina tua in abscondito & pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.

que dns tempestatio nō bellum suscepit. pugnauit enim p nobis contra gulam in deserto. Contra auaricia supra montem. contra vanam gla supra templum. Est g' elemosina que ois pgie contra auaricia que congregat. ieiunium contra gulam. qi ea contra nū. Oratio vero contra vanam gla. qi cū oīe malum ex malo nascaē. sola vana gla de bono procedit. Ideo nō destruē p bonum. sz magis nutrit. nullū ergo remediū potest esse contra vanam gloziā mi nisi oratio sola. ¶ Ambro. Omnis aē sima est disciplina xpiane in misericordia & pietate & ideo ab elemosina incipit dicens. Cū ergo facis elemosinā noli tuba cāere ante te. ¶ Cris. prima tuba aē ē ois actus uel sermo p quē opis tacamina demōstrantur puta qui facit elemosinā qñ aliquē videt psentez vel ingredientē aliquo aut honestiori psone q̄ potest retribuere. alias aūe non facit. Sed & si in loco secreto faciat. eo posito vt laudabilis videaē tuba est. ¶ Aug. in s. do. in mō. Sic g' qd dicit. Noli tuba cānere ante te. ad hoc respicit qd supius dixit. Attendite ne iustitiam vestrā faciatis coram hoīb. ¶ Hiero. Cum aūt tuba emit elemosinā faciens ypocrita est. Et ideo subdit. sicut ypocrite faciunt ¶ Glo. In synagogis. Hoc faciebāt vt oēs irēt. q. ad spectacl'm. nomēypocrite tractū ē a specie eoz. q̄ in spectaculis gesta facie incedunt distinguētes vultum vario colore. vt ad psone quā simulāt colorem pueniāt. Modo in specie uiri mō in specie femie vt fallant populū dum in laudis agunt. ¶ Aug. in ser. do. in monte. Sicut ergo ypocrite ioē similatores tanq̄ imitatores psonarū aliarum agunt pces illius qd non sunt. Non enim qui agit pces. Agamēnonis. vere ipe ē. sz simulat eū sic & in ecclesia & i oi vita humana q̄libet se vult videri qd nō ē ypocrita ē. Similat em se iustum & nō exhibet. q̄a tocū fructū in laude hoīm ponit. ¶ Glosa Et ideo subdit loca publica cū dicit. In synagogis & viis. Et finem mentū cū subdit. Vt honorificēē ab hoīb. ¶ Greg. xxxi. moza. Quendū vero est q̄ sunt nonnulli. qui & sanctitatis habitum tenēt. & pfectionis mentum exequi nō valēt. quos nequaq̄ credendum est intra ypocritaz numez currere. q̄a aliud ē infirmitate aliud callida fictione peccare. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Tales autem qui simulatione peccant. ab inspectore cordis deo mercedem nō capiunt. nisi fallacie supplicium. Et ideo subdit. Amē dico vobis. receperūt mercedem suā. ¶ Hiero. Non dei mercedem. sz suā. Laudati em sunt ab hoīb. q̄a causa exercuere deum. ¶ Aug. de ser. do. in monte. aūt respicit ad illud qd supra posuit. Aliosquin mercedem non habebitis apud p̄rem vr̄m. Sic ergo nō quomodo illi elemosinaz facias. sed quomodo facēda sit ubi consequēter. cum dicit. Te autem faciente elemosinam. nesciat sinistra tua. qd faciat dextera tua. ¶ Cris. in omel. Hoc aūt p superbundantiam dr ac si dicat. Si possibile ē etiam ignorare & ipsas

Cris. super Matheum. Apostoli aūt interpretati sunt libro canonū sic. Dextera ē populus xpianus q̄ est ad dexterā xpi. Sinistra ē aūt omnis populus qui est ad sinistrā. Hoc ergo dicat ne xpianus elemosinā faciens aspiciat ad eos qui ē dextera. infidelis aspiciat qui ē sinistra. ¶ Aug. de ser. do. i mōte. Sed fm hoc videbē esse culpa velle placere fidelibo. cū eā i quocūlibet bonū laudem finē boni operis constituere. prohibemur. De aūt re inimicē. quibus facta tua placere nō debet fidelibus. sedetia infidelibo exhibendū est. Si aūt vt alij dicunt. sinistrā inimicū putauerīs. vt scilicet inimicus tuus cū elemosinā facias. tunc ipse dns inducit iudeis arcūstātibus misericorditer sanare hominem. Deinde quomodo cum ipso inimico faciem. vt dilectionem impleamus preceptum. Si eligerent inimicos nostros aba illum. Certa opinio est rndenda eos qui dicunt sinistre nomine vxorem significari vt quemadmodum familiari eorum thezaros pecuniarum solent esse fideles. ita eas cum aliquid viri egentis impendunt. quasi domesticas fures. Hō autem solis viris hoc priuilegium datum est. sed etiaz femis. Cū ergo sinistre uxor femina occultare opus misericordie iubeat. manifestum est sinistra eos femine. qd si q̄spiam putat. cum ipsa tantum sic talibus vt se imitatores bonis moribus hominibus esse non debent occultare bona ea sua nec ea facienda sunt. vt promereaē deum. Quasi tamen est aliquid. quādiu alterius infirmitas aio nō pē sustinere quāuis nō illicite fiat. nontamen fēia p sinistrā significari facile apparet. ab ea causa significatiōe. Et etiā qñ sinistrā vocat. qd qñ ipse eius culpatū est. q. d. laudes hoīm queritis. bona facere vetans. Quapropē sinistra videē significare delectationē laudis. Dextera aūt significat seruēdi implendi precepta diuina. Cum ergo conscientia recti elemosinā miscet se appetitus laudis humane. sinistra conscia dextre. Nesciat ergo sinistra quid nō se misceat. scientie tue laudis humane appetitus. Dns aūt nr multomagis prohibet solā sinistram scire opan q̄ eā miscent operi dextre. Quo autē facto dixerit. audit cū subdit. Vt sit elemosina tua in abscondito. & in ipa bona scientia que humanis oculis demōstrari nō pē nec vobis aperit. quādoquidem ab ea mala mentiunē. Sufficiat aūt tibi ad p̄merēdū premium ipa scientia. si ab eo expectas premiu qui solus est scientie inspector. ē. & hoc ē qd subdit. & pater tuus q̄ videt in abscondito reddet tibi. mita luna erit plana. bīt reddet tibi palā. ¶ Cris. sup mat. Impossibile ē em vt opus bonū hois in abscondito maneat. deus. si i hoc seculo manifestat. & i illo gloria dei est sicut & diabolus manifestat malitiam eius. virtus ostendit. pmia aūt publicant omne bonū i seculo illo cuius bona nō sunt manifesta. bonis & malis. Ibo cuicūq illic beneficent deus. manifestū ē q̄a p mercede iustitiae fuit meruit illuc. Peccates aūt iustitiae in hoc seculo manifesta nō est. sed nōsolū boni sz & mali fiūt duriores. ¶ Aug. de s. mō. Ex in greas exēplantur que pia fuit in iudeam palā. ¶ Cris. i omel. Si ergo vis hic inspectorem rum que facis. Ecce habes nōsolū angelos aut archangelos sed deum vniuersop.

Capitulum sextum.

Teuz ora
tis ñ eritis
sicē ypocri
te q̄ amāt
in synagogis ⁊ in angu
lis platearum. vt vide-
antur ab ho
minib⁹ Amen dico vo
bis receperunt mercē
dem suam Tu autem
cum oraueris. intra in
cubiculū tuū ⁊ clauso
hostio tuo ora patrē
tuum in abscōdito Et
pater tuus qui videt
in abscondito reddet
tibi.

¶ Chrys. sup matheum Salomō dicit ante orationem prepara animam tuam. Quod quidem faciens elemosinā venit ad orationem. bona em̄ opa excitant fidē cordis ⁊ dant eō fiducia animē apud deū orandi. ergo elemosina prepatio est orationis. Ideo dūs post elemosinam conuenienter de oratione nos instruit. ¶ Aug. de ser. domini in mon. Non autem hoc monet nunc ⁊ orare mus quomodo oremus sic nec supius vt faciamus elemosinam sed q̄ aīe faciamus. ¶ Chrys. sup matheum Est ait oratio quasi quoddam spirituale tributum q̄d anima offert deo de viscenbus suis. Quanto ergo gloriosior est tanto cautior est seruanda. ne propter homines fructa vilescat. ⁊ ideo dicit. Cum oratis non eritis sicut ypocrite. ¶ Chrys. in omelia. ypocritas vocat q̄ deū se fingentes orare. homines circūspiciunt. Et ideo subdit qui amant in synagogis orare. ¶ Chrys. super matth. Puto autem non ad locum hoc refert dūs sz ad propositum orantis. In quentu em̄ fidelius orare laudabile est. sicut dictum est In ecclesijs benedicite deum. Qui ergo sic orat. vt ab hominibus videatur. non deum aspicit. sed homines. Et ideo quātum ad propositum suū in synagoga orat. Cuius autem oratio mens solum aspicit deum quātus in synagoga oret cū apud se in secreto videt orare. secū. Et in angulis platearum vt videantur abscōse orare. ⁊ sic dupliciter laudāt. ⁊ qz orāt ⁊ qz abscōse orāt. ¶ Ilo. vt anguli⁹ platearum sit vbi via peruersum gressum ducitur. ⁊ quadruū reddit. ¶ Chrys. sup mat. Ea ergo propositio in conuentu vetat orare vt a conuentu videatur. Unde subditur. vt videamē ab hoīb⁹ Orans ergo nihil nouū faciat quod aspiciāt homines vel clamando vel pedus pcutiendo vel manus extendendo ¶ Aug. de verbis dūi. Non autem videri ab hominibus nephas ē. sz ideo hoc agere ne ab hominibus videaris. ¶ Chrys. in omelia. Vana em̄ gloria vbiq; erui bonum est maxime autem in oratōe. Si em̄ in hoc cogitationibus arcūferimur si ad orādum ingressi fuerimus. hanc habentes cognitionem qualiter intelligemus ea que a nob⁹ dicunē ¶ Aug. de verbo dūi. Hic etiam fugiendum est hominū sciē ciam. si hoc animo aliquid fiat vt fruct⁹ expectetur placendi hominibus. Unde subditur. Amen dico vob⁹ receperunt mercedem suam. ¶ Chrys. sup mat. Ubi⁹ quisq; em̄ vbi seminat ibi metit. Unde qui propter hominem orant non placet deum. ab hominibus non a deo laudanē ¶ Chrys. in omelia. Dicit autem receperunt. quia deus retributionē que ē ab ipso tribuere vellet. Illi autem eam que est ab hominibus vsurpāt. Quomodo aūt orandum sit subiungit dicēs. Tu aūt cum oraueris intra in cubiculū tuū. ⁊ clauso hostio ora patrem tuum in abscondito. ¶ Hiero. Hoc simpliciter intellectum erudit auditorem vt vanam orādi gloriam fugiat ¶ Chrys. sup. matheum. Vt nemo sit ibi nisi ille qui orat ⁊ ille quē orat. Festus enim orātem grauat non adiuuat. ¶ Ciprianus de oratione dominica. In abditis aūt locis orare magis queuit fidei ut sciam⁹ dominum vbiq; esse presentē ⁊ maiestatis sue plenitudie occulta penetrare Possumus etiam in tēplis orare ⁊ hostiū domus os corpis ut ñ clamosa voce oremus deū sed tacito corde. pē tra Prīmo quia deus nō voce clamosa pulsand⁹ est sed consciencia recta placādus qui est cordis auditor. Secūdo quia secretas orationes tuas non oz alēum scire nisi te ⁊ deum. Ergo ḋa clamose orās alterū nē te nō pmittas orare ¶ Ex coll patr. Cū simo etiam ē orandū silencio vt ipsos quoq; inimicos nostros qui orantibus nobis maxime insidianē latrat nostre pauoris intentio ¶ Aug. in ser. do in mō. Vel p cubicula nostra sūt intelligenda corda nīra de quibus dicē Que dicitis in cordibus vestris ⁊ in cubilibus vestris ꝑpungimini. hostium est carnalis sensus foris sūt omnia sēpalia q̄ p sensū cogitationes nostras penetrare ⁊ turba vanox phantasmatū orātibo obstrepunt ¶ Ciprian⁹ de oratione dominica Que aē segnicia est alienam et capi ineptis cogitationibus et ꝑphanis cū dominū deprecaris quasi sit aliud quod magis debeas cogitare q̄s q̄d cū deo loquaris. Nūo te audiri a deo postulas cum te ipm non audias hoc ē abhoste non cauere hoc est deū negligentia orationis offendere ¶ Aug. ō verbo domini. Claudēdum ē ergo hostium id ē carnali sensui resistendum vt oratio spiritalis dirigatur ad patrem que sit in intimis cordis. vbi oratur pater in abscōdito Unde sequit Et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. ¶ Remi. Et est sensus Sufficiat tibi vt ille solus nouerit tuā orationē qui omniū corda nouit occulta qua ipse qui est inspector erit exaudito. ¶ Chrys in homelia. Non aūt dixit gratis dabit sed reddet tibi. Enim debitorem seipm tibi constituit.

¶ Orantes autem nolite multū loqui. sicut ethnici faciunt Putāt em̄ q̄ in multiloquio suo exaudiantur nolite ergo assimulari eis scit em̄ pater vester quid opus sit vobis anteq̄ petatis eum.

¶ Aug. in sermone domini in mōte Sicut hypocrita ē prebere se spectandos in oratione quorum fructus est placere hominibus ita est ethnicox. ⁊ gentilium in multiloquio se putāt exaudiri Et inde Orātes aūt nolite multum loqui ¶ Excollatione patrū Frequenē em̄ sed breuiter est orandū ne forte nobis orantibus nobis inserere aliquid nostro cordi insidiatur possit inimicus ¶ Aug. ad Probam Monet ne quidā putant

hoc orare ē i multiloquio si diutius oret. Aliud ē sermo multus aliud diuturnus affectus. Nam & de ipso domino scriptum est. q pernoctauerit in orando & q prolixius orauerit vt nobis preberet exemplum. Dicuntur fratres i egipto crebras quidem habere orationes. sed eas tamen brevissimas & rapi quodammodo iaculatas. ne illa vigilanter erepta que oranti plurimum est necessaria. per productiores moras habere intentionem ac per hoc ipsi satis ostendunt hanc intentionem sic esse obruendam si perdurare non potest. ita si perduraverit. non esse rumpendam. Absit autem ab oratione multa locutio sed non desit multa precatio si feruens perseuerat intentio. Nam multum loqui est in orando rem necessariam supfluis agere verbis. Multum autem precari est eum quem precamur diuturna cordis excitatione pulsare. Nam plerunq; hoc negotium plus gemitibus q; sermonibus agitur. plus fletu q; affatu. Chrisostomus in omelia. Dissuadet igitur preboc mamem locutionem in orando. puta cum non petimus decentia a deo potentatus & glorias. inimicos superare & pecuniarum supabundantiā. Jubet ergo hic non longas orationes facere. Non gas autem dico non tempore. sed multitudine eorum que dicuntur. pmanere tamen oportet eos qui petunt. Oratio enim ait apostolus instātes. Non tamen iubet decem milium versuum oratonem componere & cōtextu enunciare. quod occultet minuat. cum dixit. Nolite multum loq. Ysidorus. Damnat autē multiloquium orationis veniens de infidelitate. Unde sequitur. Sicut ethnici faciunt. Gentilibus enim erat necessaria verborum multiplicatas propter demones qui nescirēt quid illi peterent. nisi illorum verbis instructi. Unde sequitur. Putant enim q in multiloquio suo exaudiātur. Augustinus de sermōe domini in monte. Et reuera omne multiloquium a gentilibus venit qui exercende lingue potius quā mūdando animo dant operam. & hoc studij genus etiam ad deum prece fledendum transferre consuerunt. Gregorius. xxxij. moralium. Sed veraciter orare est amaros in compunctione gemitus & nō composita verba resonare. Et ideo subditur. Nolite ergo assimilari eis. Augustinus de sermōe domini in monte. Si enī verba multa ad id proferuntur vt instruatur ignarus. quid eis opus est ad rem sīm cognoscendam. Unde sequitur. Scit enī pater vester quid opus sit vobis anteq; petatis eum. Hieronimus. Consurgit autem in hoc loco quedam heresis philosophorum. Et dogma peruersum dicendum. Si nouit deus quid oremus. & anteq; petamus scit quo indigeamus frustra scilicet loquimur. Quibus respondendum est non narratores esse. sed rogatores. Aliud enim narrare ignoranti. aliud petere scienti. Chrisostomus i omelia. Ille q orat ut doctus. sed flectit vt familiaris efficiatur continuitate interpellationis. vt bullieris vt rememoreris peccatorum tuorum. Augustinus de sermone domini in monte. Nec etiam verbis nos agere debemus apud deum. & vt impetremus quod volumus. sed rebus ipsis non animo gemimus & intentione cogitationis & dilectione pura & supplici affectu. Augustinus ad probam. Sed ideo per certa intervalla temporum etiam verbis rogamus deum vt illis rerum signis nosipsos admoneamus quātumq; in hoc desiderio profecerimus nobisipsis innotescamus. & ad hoc augendum in nosipsos acuamur exercemus. ne varijs curis quod tepescere cepit. omnino frigescat. & penitus extinguatur. nisi crebris inflammetur. Nobis ergo necessaria sunt verba quibus cōmoueamur. & inspiciamus quid petamus. non quibus dominum sit docendum seu flectendum esse credamus. Augustinus de sermone domini in monte. Hec vis quem potest sive rebus sive verbis orandum sit quid opus sit ipsa oratione. si deus iam noverit quid nobis necessarium sit. nisi quia ipsa oratio intentio cor nostrum serenat & purgat capacesq; efficit ad excipienda diuina munera. q spiritualiter nobis infundunt. Non enī ambitione precis nos exaudit deus qui semper paratus est dare suam lucem. sed nos non semper parati sumus accipere cum inclinamur in alia. Sic ergo in oratione conuersio cordis ad deum. & purgatio sentiens eorum cum ea que cupiebantur. temporaliter excluditur ut acies cordis simplicis ferre possit simplicem lucem & in ea manere cum gaudio quo beatus ea perficitur.

Sic ergo vos orabitis pater noster qui es in celis

Ysidorus. Inter diuturna vero & multa quibus constat credendus fit modum orandi propositum & orationem composuit brevibus verbis. vt sit fiducia cito obtinendi. quod breviter vult rogari. Unde dicit. Pater noster qui es in celis.

Cyprianus de oratione dominica. q sciat vnusquisq; deum patrem & orare. vt dum oratione qua filius docuit apud patrem loquimur. facilius audiamur. Humiliana. oratio est dominū de suo rogare. Sciat pater filij sui verba. cum precem faciamus. & cum ipso habeamus aduocatū apud patrem. pro peccatis nostris quando peccatores pro delictis nostris petimus. aduocatū nostrum verba pronimus. Ysidorus. Non enī bijs solis verbis orasse legitur aliqs sub eodem sensu precepta dominica

¶ Aug. de sermo. dñi in monte. Cum autem i oi de precatione benuolenaa conaliaada sit eius quez de precamur. Deinde dū quid deꝑcemur p laudem illi⁹ adq; ē oratio dingitur. solet benuolenaa conaliari Et hoc i orationis priāpio poni solet In q̄ domin⁹ noster nihil aliud nos dicere uoluit nisi Pater nr̄ q̄ es in celis. Multa quidem dicta sunt in laudem dei. nusq; tamen inuenīē preceptum populo Israel ut dicerent. Pater noster. sed est eis minuatus ut dñs tamq̄ seruis sed de popolo xp̄iano Apostolus dicat ꝙ spm̄ adoptionis accepit. in quo clamamus. abba pater quod non ē meritorum nostroꝝ. sed gr̄equam in oratione pomin⁹. cum dicamus pater. quo noīe & caritas exoratur. Quid em̄ carius debet esse filiis q̄ pater. & supplex affectus cum homies dicunt deo pater noster & quedam impetrandi p̄suppositio. quo iam non det filiis petentibus cum hocipsum ante dederit ut filii essēt. Postremo quāta cura aim tāgit ut qui dicit. Pater noster tanto p̄fe non sit idign⁹ Admonēē. etiam hinc diuites uel genere nobiles cū facti fuerint xp̄iani. non superbiē aduersus pauperes uel ignobiles q̄n simul dicunt deo pater noster. q̄ non possunt pie ac uere dicere nisi se fratres esse cognoscant. ¶ Cris. i omel. Quod em̄ nocumēcum ē ex inferiori cogitatione cum secundum supiorē omnes simus copulati qui etiam patrem dixit & peccatoꝝ remissionem & adoptiōem & hereditatem & fraternitatem que ē ad vnigenitum. & spūs largitionem p vnam hanc confessus est nuncupationem. Nō. n. possibile ē uocare deum p̄fez nisi eum qui est oībus istis bonis potens. Duplicter igitur orandum est. gie sensum. & dignitate eius qui inuocāē & magnitudine beneficioꝝ quibus oīa potens est. ¶ Cypr⁹ de oratione dñica. Non autem dicamus pater meus. sed pr̄ noster. quia pacis & unitatis magister noluit singillatim & priuatim precem fieri. ut cum quis pr̄ē pro se tantum precet. Publica em̄ ē nobis & omnia oratio. & q̄ oramus non pro uno tantum. sed p populo toto oramus. quia totus populus unū sumus Spūs em̄ unum orare pro omnibus uoluit quomodo i uno omnes ipse portauit ¶ Cris. sup matb. Pro se em̄ orare necessitas cogit. pro altero autem caritas fraternitatis hortaē. Dulcior autem est ante deum oratio. nō quā necessitas extorsit. sed quā caritas fraternitatis cōmendat ¶ Chrys. Dicit̄ eatenus pater noster q̄ omnium ē omnibus. non pater meus quod soli xp̄o conuenit qui est filius p naturam ¶ Cris. sup matb. Addit autem qui es i celis. ut sciam⁹ nos habere patrem celestem. & erubescāt se terrenis rebus substernere qm patrem habent in celis ¶ Ex colit patrū. Et ut ad illam regionem in qua patrē nostrum cōmorari fatemur. summo desiderio properem⁹ ¶ Cris. in omel. In celis ergo cū dicit. non illic deū concludens hoc ait. sed a terra abducens orantem & excelsis regionibus affigens. ¶ Aug. de ver. dom̄i in monte. Vel dic esse in celis. i. in sanctis & iustis. nō em̄ spacio locoꝝ continet deus. Sunt quidem celi excellentia mūdi corpora etsi in eis locus dei esse creditur. meliores mentes sunt angeli quaꝝ uita est deo uicinior. Ideo aīe ē scriptū Prope ē dñs excelsis ab ex celis hominib⁹. aut eis q̄ i mōtib⁹ habitant. sed contritis corde. Sed sicut terra appellatus est peccatori cui dictum est. Terra es & in terram ibis. sic celum iustus ecōtrario dici potest. Recte ergo dicit Qui es i cel. i. q̄ es i scis tm̄. n. spūalr̄ interesse uidet inter iustos & peccatores quātum corporaliter inter celū & terram Cuius rei significande gracia orantes ad orientem conuertamur. unde celum surgit. non tanquā deus ibi sit. ceteras mundi deserens pres. sed ut admoneatur animus ad naturam excellentiorem se cōuertere. i. ad deum cum corpus eius q̄ terrenum ē ad corpus excellentius. i. ad corpus celeste quertit Conuenit etiam ut oī in sensibus & paulo⁹ & magnorum bene sentiatur de deo. & idcirco qui nondum possūt aliquid i corporeis cogitare. tolerabilior est illorum opinio si deum in celo potius esse credant quam in terra.

¶ Sanctificetur nomen tuum.

¶ Aug. Dicitur est q̄s sic qui potē. & ut ubi habitet. Jam videā⁹ q̄ sint petenda. Pn⁹ autem oīm que petūē hoc est. Sanctificetur nomen tuū. q̄ nō sic petitur quasi non sit sanctum deo nomen. sed ut sanctū habeat ab hominib⁹. & ita innotescat de⁹ ut non estimet aliq̄d sanctius ¶ Cris. in omel. Vel rogare uult orantem p nostram glorificari uitam ac si dicat Ita fac nos uiuē. ut p nos uniuersa te glificēt sanctificet. i. idē est q̄ glificet. Digna est aīe deprecatio. eō nihil petere ante patris gloriam. sed omnia eius laudi postponē ¶ Cypr⁹. Vel aliter. non optamus deo ut sanctificetur orationibus nostris. sed ut nomē eius sanctificetur in nobis Quia em̄ ipse dixit. Sancti estote quia ego sanctus sum. & petimus & rogamus ut q̄ in baptismo sanctificati sum⁹. in eo quod esse cepim⁹ perseueremus. ¶ Aug. de perseuerantia. cur autem perseuerantia ista poscit̄ a deo si ut pelegiani dicunt nō datur a deo An & ista irrisoria petitio est cum id ab eo petitur q̄ scitur non ipm̄ dare sed ipō nō dante esse in hominis potestate. ¶ Cypr⁹ Et hoc etiā ut sanctificemur. quotidie deprecamur. Opus em̄ ē nobis continua sanctificatione ut qui quotidie delinq̄mus delicta nostra sanctificatione assidua purgem⁹

¶ Adueniat regnum tuum.

¶ Ambro. Cōgrue seq̄t ut post adoptionem filiorum regnū petam⁹ q̄ filiis debetur Und̄ sequitur Adueniat regnum tuum. ¶ Aug. de sermo. dñi i monte Quod non ita dictum est. quasi deus nunc non regnet etiaꝝ i terra semperq; in ea regnauerit Adueniat ergo accipiendum est. ut manifestetur hominibus Nulli aūt licebit ignorare regnū dei Cum enim⁹ vnigenitus non solum intelligibiliter sed etiam visibiliter venerit iudicare uiuos & mortuos. tunc autem esse futurum iudicij diem dominus docet. cum euāgelium predicatum fuerit in omnibus gentibus que res pertinet ad sanctificationē nois dei. ¶ Ideo. Vel gnalr̄ p tota⁹ mūdi pene r̄gno. ut diabol⁹ i mūdo r̄gnare desistat. Vel ut in unoquoq; regnet deus & non re-

gnēt deus ⁊ ñon regnet peccatum in mortali hoīm
corpore ¶ Cypa. Vel nostr regnū petim⁹ aduenē
a deo nobis repromissum ⁊ xpi sanguine acquisitū
vt q̄ in seculo mee seruitutis⁹ postmodū xpo dñante
regnemus. ¶ Aug. ad pbā. Regnum nāq; dei ve
niet siue velimus siue nolimus. Sed desidenū nrm
ad illud regnū excitamus. vt nobis veniat. atq; i eo
regnemus ¶ Ex colle. patr. Vel qua nouit sanctos
testimonio sciētie siue cum aparuerit regnum dei.
eius se futur esse consortem ¶ Hiero. Attendendus
autem ē q grandis audacie sit ⁊ pure sciētie po
stulare regnū dei mundū nō timere. ¶ Cypr. Mus.
Potest etā ⁊ ipe xpus esse regnū dei. quem venire
quotidie cupimus. cuius aduentus ut cito nobis re
sentē optamus. Nā cū resurrectio ipe sit quia in
ipo resurgimus. sic ⁊ regnū dei potest intelligi. q̄a
in illo regnaturi sumus. Nemo aūt regnum dei peti
mus .i. celeste. quia ē ⁊ terrestre regnum. Sed qui
renūciauit iam seculo. maior est etā honoribus eius ⁊
regno Et ideo qui se deo ⁊ xpo dedicat non terrena
sz celestia regna desiderat. ¶ Aug. de pseueratia.
Cum aūt petit. Aduemat regnū tuum quid orant
qui iam sancti sunt. nisi vt in ea sanctitate que illis
data est. pseuerēt Nec em aliter venit dei regnū
qd̄ hōs q̄ pseuerāt vsq; i finē certū ē esse venturū

Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra

¶ Aug. In illo beatitu
dinis regno uita beata
perhibetur i sanctis. sic
nūc i celestibus āgelis
Et ideo post illam pe
titionem qua dicimus adueniat regnum tuū. sequit
Fiat voluntas tua. sicut i celo ⁊ in terra .i. sicut in
angelis qui sunt i celo uoluntas tua fit vt te pfruā
tur. nullo errore obnubilante eoz sapiētiā. nulla mi
seria impediente eoz beatitudinem. ita fiat in sanctis
tuis qui in terra sunt ⁊ de terra quātum ad corpus
attinet facti sunt. Item fiat voluntas tua recte intelli
gitur. obediāt precepta tua sicut in celo ⁊ i terra
id est sicut ab angelis ita ab hoīb. nō q ipsi faciāt.
vt velit deus. sz quia faciūt qd̄ ille vult. i faciūt fm
voluntatem eius ¶ Cris. in omel. Dixit aūt pseque
ciam optimā quia em scupiscere docuit celestia per
hoc qd̄ dictū ē. adueniat regnum tuū anteq; ad celū
puemat. ipam terram ullis fieri celū p hoc qd̄ dic.
Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. ¶ Theo.
Erubescāt aūt ex hac sententia qui quotidie ruinas
in celo fieri menciunt. ¶ Aug. de .f. do. in monte Ut
sicut in celo ⁊ in terra .i. sicut iustis ita i peccato
ribus. eaq; si diceret faciant voluntatem tuā sicut
iusti. ita etiam peccatores. vt ad te conuertant. sine
ita vt sua cuiq; tribuātur. qd̄ fiet extremo iudicio.
Vel p celum ⁊ terram accipiamus spm ⁊ carnē Et
qd̄ dicat apls mente seruio legi dei. videamus sanctā
dei voluntatē i spū In illa aūt immutatione que pro
mittit iustis. fiet voluntas dei sicut i celo ⁊ in terra
id ē sicut spūs ñ resistit deo. ita ⁊ corp⁹ nō resistat
spū Vel sicut in celo ⁊ i terra .i. sicut i ipso ihu xpo
ita ⁊ i ecclia tanq; in viro qui patris voluntatez im
pleuit. ita ⁊ i fria que illi desponsata est. Celum
⁊ terra conuenienter intelligit quasi vir ⁊ femina
terra celo fecundante fructifera ē. ¶ Cypria. Ipse
ergo petimus vt deus faciat qd̄ vult. sz ut nos hoc
possumus qd̄ deus vult Nō vt fiat i nobis aliqua
dei voluntate .i. opa ei⁹ ⁊ pceptione. q̄a nemo sine
nibus fortis ē. sed dei misericordia tutus ¶ Cris.
omel. Virtus em nō ē nri studij solū. sz supioris gre
Rursum aūt hic oīem p orbe terraz cuiuslibet
mundi. nec em dixit Fiat voluntas tua i me vel
i nobis sz vbiq; terraz vt soluat errores ⁊ plantet
veritas. expellat malicia ⁊ reueretur virtus. ⁊ sic
iam nō differe celum a terra. ¶ Aug. de bono pse
rantie Ex hīs aūt euidenter oñdit vera pelagiano
rum fidei esse donū dei. qm̄ p infidelibus vt fiāt fi
delibus sancta orat ecclia. Cū etā i sanctis ut fiat
dei voluntas. cur vt fiat adhuc petūt. nisi vt gra
rent i eo qd̄ esse ceperūt ¶ Cris. super Matheum.
Cōmunicer aūt accipi debet qd̄ ait. Sicut in celo
terra .i. sanctificet nomē tuum sicut in celo ⁊ i terra
Aduemat regnū tuū sicut in celo ⁊ i terra Fiat vo
luntas tua sicut in celo ⁊ i terra Et vide qd̄ circa
locutus ē. Non dixit Pater sanctifica nomē tuum
nob Adhuc regnū tuū sup nos fac velut ateq; cū
nobis Nec iterū dixit. Sanctificemus nomē tuum
suscitemus regnum tuum faciamus voluntatem tuā
ne hoc aut dei tantum aut hominis tantum esse vi
deatur sed medie dixit ⁊ impsonaliter. Nam sicut
homo non potest facere bonum nisi habuerit adiu
torium dei. sic nec deus bonum operatur in homine nisi
homo voluerit.

Panem nostrū sup substancialē da nobis hodie

¶ Aug⁹. Hec ergo
tria in premissis pe
tentibus petuntur. in
choantur. ⁊ quasi
cū q̄ precamur. impe
tur in nobis. Perfecte vero quod in alia vita spe
dum est. semper possidebitur. Reliqua vero que
tuor que sequūtur. petuntur. temporalia que ge
eterna consequenda sunt necessaria. Panis enim q̄
consequenter petitur. hic est necessarius. Inquit
enim. Panem nostrum supsubstātialem da nobis
die ¶ Hieron. Quod nos supsubstātialem expri
mus in greco habetur. Epiusion quod verbum ita
interpretes pene omnes frequentissime transtulerunt.
Considerauimus ergo in hebreo Et vbicūq; ista
rinsion expresserunt. nos inuenimus sogelu quod
Symmachus .i. ex futuro preapuū vel egregium tra
stulit licet in q̄dam loco peculiarem interpretē
Quando ergo petim⁹ vt peculiarem. vel preapuū
nobis dominus tribuat panem illum petimus qui
at in euangelio Ego sum panis vitus qui de cel
descendi ¶ Cyp. Nam panis vite christus est. ⁊ p
tis hic omnium non est. sed noster est. Hunc nos
panem dari nobis quotidie postulat. ne qui in xpo
sumus ⁊ eukaristiam quotidie accipimus mercedē
te aliquo grauiori delicto a celesti pane prohibeam
⁊ a christi corpore separemur. Petimus ergo vt
i xpo maneam⁹. a sanctificatione ei⁹ ⁊ corpe ñ recedat

¶ Aug. de bono
a dnō sanct
pōte separēcur
lū crimē admit
stancialem posu
patr. Cum di
sumendum omn
qz nō est dies q̄
tione cor mortis
sermo. de. m ma
stionem qui m
cene dnī om
defendāt Vel ip
dalo ista faciam
cere prohibent
differamus illa
regulam nos o
gredi non opo
tantum nos o
⁊ tercio vsq; ad
cōmunicamus
da nobis hodie
quisq; cogere
lud celebrem⁹
dicatur hodie a
id est dum in h
hunc panem
substancialē pa
substancias sic
¶ Aug. de ser. d
piamus spiritu
meditari ⁊ op
autem hunc pa
qua dei est ex
¶ Hiero. Alii
dicentes. Hab
simus ⁊ presen
Unde in post
de crastino. ¶
enī am petimu
tram significa
lum autem ozat
hodie vt habea
inter iustos ⁊ p
manu dei acce
dat panem qui
ti qui pregat
sanctificatus ac
nos habemus
cetur. sicut fac
ficat ⁊ porrig
sanctificatum
nīm̄ppter duo
p nos alijs da
tibus faciamus
tibus non pat
sed alienum. X
manducat sūū
¶ Aug. de ser
moueatur. cu

¶ Aug. de bono pseuerantie. Perseuerãram ergo a dominio sancti poscunt quãdo petunt ne a xpi corpore separẽtur. sed in ea sanctitate pmaneant ut nullũ crimẽ admittãt ¶ Cris in omt. Vel panẽ supsubstancialem posuit hoc est quotidianum. ¶ Ex colt. patrũ. Cum dicit hodie. ostendit eum quotidie esse sumendum omnigo tempe hec oratio debet profundi qz nõ est dies. q̃ ñ opus sit nobis huius panis precepti one cor mortalis homis confirmare. ¶ Aug⁹. in sermo. do. in monte. Sed circa hoc illi mouent questionem qui in orientalibus partibus. non quotidie eene do nici omunicant qui de hac re suaz sententiã defendũt Vel ipa auctoritate ecclesiastica qp sine scã dalo ista faciunt ¶ Nego ab eis qui ecclesijs presunt facere prohibentur. Sed vt de istis nil in aliquã pte differamus illud certe debet occurrere cognitãtibus regulam nos orandi a domino accepisse quã transgredi non oporteat. Quis ergo audeat dicẽ. semel tantum nos orare debere oronem dñicam. autẽ iterũ tercio vsq ad eam tantum horã qua corpori dñi cõmunicamus. Non enim postea dicere potemus da nobis hodie. quod iam accepimus. Aut potest quisq cogere vt vltima parte diei. sacramentum illud celebrem⁹. ¶ Ex colt. patrũ. Licet istud quod dicitur hodie ad presentem vitam possit intelligi id est dum in hoc seculo commoramur petita nobis hunc panem. ¶ Hieronimus. ¶ Possumus super substãtialẽ panẽ. aliter intelligere qui sup omnẽ substãtiam sit. et vniuersas superet creaturas. s. deũ. ¶ Aug. de ser. d. i mõ. Vel quotidianũ panem accipiamus spiritalez. precepta. s. diuina que quotidie meditari. et operari oz ¶ Greg. xxiij. moza. Nostrũ autem hunc panẽ dicamus. et tamẽ vt detur orami⁹ qui a dei est ex munere. et noster sit per acceptionem ¶ Hiero. Ab simpliciter putãt fm apostoli sermonẽ dicentis. Habentes victum et vestitum hijs contenti simus. ñ presenti tantum cibo sanctos curam gerere Vnde in posterioribus precipitur est. nolite cogitare de crastino. ¶ Aug. ad probam. Sic ergo hic sufficiencia petimus a parte que excellit. et nomine pãis totam significantes. ¶ Cris. sup matheum. Non solum autem oramus ideo Panem nostrum da nobis hodie vt habeamus qd manducemus. qd commune est inter iustos et peccatores. sed vt qd manducamus de manu dei accipiamus. qd est eis sanctoz. Nam illi dat panem qui cum iusticia precipit. Diabolus autẽ et qui prepat cum peccato Vel ita vt dum a deo datur sanctificatus accipiatur. et ideo addidit nr̃m. i. quem nos habemus patrem. illum da nobis. vt a te sanctificetur. sicut sacerdos panem accipiens a laico sanctificat et porrigit ei. panis enim offerentis est. sed quod sanctificatum est. benedictum est sacerdotis. Dicat autẽ nr̃m. propter duo primo quia omnia que nobis datur p nos alijs dat vt de eoq̃ accipimus. petem⁹ impertibus faciamus. Qui ergo de laboribus suis indigentibus non prestat. non tantum panem suũ manducat sed alienum. Deinde qui de iusticia acquisitum panẽ manducat suũ panẽ mãducat. q̃ ait eũ peccato alienũ. ¶ Aug. de sermo. do. in monte. Potest autem aliquis moueatur. cur oremus pro hijs adipiscendis q̃ bona vite sunt necessaria sicut est victus et vestimentum cum dñs dicat. Nolite sollicti esse qd edatis aut qd induamini. non potest autem quisq de ea re pro qua adipiscenda orat. non esse sollicitus ¶ Aug. ad pbã Sed sufficientiam vite non indecenter vult quisq vult et non amplius. Hec autem sufficientia nõ appetitur propter seipam sed propter salutem corporis et congruentem habitum plone homis quo habitu nõ sit inconuenies eis cum quibus honeste viuendum est. Ista ergo cum habeantur vt teneãtur cum non habẽtur vt habeantur orandum est. ¶ Cris. in omelia Considerandum est autem qp postq̃ dixit. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Et qua hominibus loquebatur in terra carne indutus et non potentibus hãre eandem impassibilitatem cum angelis. descendit iam infirmitatem nostre nat̃e q̃ necessario indiget cibo. et p pane iussit orationem facere non p peccatis neq̃ lasciuia sed solum p pane quotidiano. Et neq̃ hoc sufficit Sed appositum da nobis hodie. vt non contemnamus nosipos sollicitudine superuenientes dia. ¶ Cris sup mat. Et sic prima facie videnẽ hec verba sonare. vt q̃ dicitur. ñ bene intelligitur. a. i. p⁹ctum precipitur. Cõ si pẽ ita est oro. ista autem paucis conuenire sicut apostolis. qui docendi gra omni tempe vagabãtur aut forsitan nulli. Doctrinam aũt xpi ita debemus aptare vt omnes in ea proficiant. ¶ Cipria⁹. Diurnũ ergo cibum discipulus xpi debet petere. ne in longum desiderium petitionis extendat. qua grauis sibi fit et repugnãs vt queram⁹ in seculo diu mãere qui petimus regnum celorũ velociter aduenire. Vt addit quotidianum. vt tantum quis mãducet quãtũ ratio naturalis exigit nõ quãtum lasciua carnis impellit. Si enim in vno conuiuio eum expendas quãtum sufficere tibi potest centum diebus iam non quotidianũ cibum mãducas. sed multoz dieꝝ. ¶ Hiero. In euangelio autem qd appellatur fm hebreos p supsubstãtiali pane intelligitur. qd dicatur crastinum ut sit sensus Panem nostrum crastinum. i. futurum da nobis hodie.

Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

¶ Cipriã. Post subsidium cibi petitur et venia delicti vt qui a deo poscitur in deo viuat. Nec tantum presentis vite. sed eterne cõsulatur ad quaz venire potest si peccata deneget que debita dñs appellauit. sicut alibi dicit Dimisi tibi omne debitum quia rogasti me. Unde sequit Dimitte nobis debita nra. Quare necessarie et salubriter admonemur qui peccatores sumus qui p peccatis rogare compellimur. Et ne quis sibi quasi innocens placeat et se extollendo plus peccet. instruit se peccare quotidie dum p peccatis quotidie iubetur orare. ¶ Aug⁹. de bono perseuerantie. Hoc autem telo pelegiani cõfodiunt heretici. qui audent dicere hominem iustum in hac vita habere nullum omnino peccatum. Et in talibus hominibus esse. iam in presenti tempe ecclesiã nõ habentem maculam aut rugam. ¶ Cris. in omelia. Quoniam vero fideliter hec oratio conuenit et leges

ecclesie docēt ⁊ oratiōis principiū quē docet deum patrem vocare Ciu ergo fidelibo iubet remissionē peccatoꝝ petere demonstrat q̄ post baptismū cōtingit peccata dimitti contra Nouationos ¶ Cyp. Ciu ergo ꝓ peccatis nos orare docuit paternā misericordiā promisit⁹ plane addidit legem certa cōditione nos ꝙstringens. ut sic nobis debitum dimitti postulemus sm q̄ ⁊ ipsi debitoribꝫ nr̄is dimittimus Et hoc ē qđ dicit Sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nr̄is ¶ Greg. ⁊ moza. De ꝓfecto bonū quod a deo compūcti petimus hoc primū ꝓximo quersi facimus ¶ Aug. de ser. do. in monte. Nec non de pecunia dr̄. sed de oibus que in nos quisq̄ peccat ac p hoc etiā de pecunia. peccat nanq̄ m te qui pecuniaz tibi debitā cū bēat vti reddere nō reddit. Cō peccatum si nō dimiseris. nō potens dicere. Dimitte nob debi. no. si. ⁊ nos di. de. no.. ¶ Cr̄s. sup mat. Cum qua ergo spe orat q̄ inimicicias seruat aduersus alterum a quo fortitan Iesus ē. sicut ēm ipe orans mētē Dicat em remitto ⁊ nō r̄mittat. sic ⁊ a deo petit idulgentiā. ⁊ nō illi idulgeē Sed multi nolētes dare venam peccandi in se. fugiūt istā oronē orare stulti Primo qa q̄ nō sic orat. vt docuit xp̄s nō ē xp̄i discipulus. Secūdo qa nec pater libenter exaudit orationem quā filius nō dictauit. Cognoscit em p̄ filij sui sensus ⁊ verba. neq; suscipit. que vsurpatio humana excogitauit. sed que sapientia xp̄i exposuit. ¶ Aug. i Enchiridion Cū quia tā magnū bonū. s. dimittere debita ⁊ diligē inimicos tante multitudīs nō ē quātā credimus exaudiri cū i oroe dr̄. dimitte no. de. no. sicut ⁊ nos di. de. no. ꝓculdubio verba spōsionis b⁹ iplenē. si hō nondū ita ꝓficit. vt ita diligat inimicū ēm qui rogat ab hoīe qui peccauit i eum. vt ei dimittat dimittat ee cozde. q̄ etī sibi roganti vtiq; vult dimitti. Jam vo qui eū in quē peccauit. si pcō suo mouet vt roget. nō adhuc reputādus ē inimic⁹ vt eū diligere sit difficile. sicut difficile erat quādo inimicicias exercebat.

¶ Et ne nos inducas in temptacionem.

Cr̄s. sup mathēum Quia mīta magnifica supra mandauit hoīb vt deū p̄rem suū dicāt vt regnū dei petāt ne mire Jnc nūc addr̄ humilitatis doctrina. cū dr̄ Et ne nos inducas inemp. ¶ Aug i s. do. i mō. Nōnulli codices habent. ⁊ ne nos ferās i temptationē. quod tamen dem valere arbitror. Nā ex vno greco vbo vtrūq; ē translatū. Multa aūt interpeando ita dicūt Ne nos pataris induci in temptationē. exponētes quō dictū sit inducas. Nō ēm p seipm inducit deus sed induci patit eū quē suo auxilio deseruerit ¶ Cyp primus. Qua in parte ostendit ꝓra nos nihil aduersarium posse nisi deus ante ꝓmiserit. vt oīs timor nr̄ ⁊ deuotio querat ad deū ¶ Aug. de ser. do. i monte Aliud ē aūt induci in temptationē aliud temptari. Nam sine temptatione ꝓbatus esse nemo pt. siue sibi ipi siue alij Deo aūt añ oīa temptationes quisq; notissimus ē Nō ergo hic orat vt non tempteur ne; vt nō inferamur in temptationē tamq̄ si quispiam cui necesse ē igne examinari nō orat. vt igne nō cō

tingat⁹ ne; vt nō exuramur. Inducimur ēm si tales simus denint quas ferre nō possumus ¶ Aug. ad ꝓbā Ergo dicimus ne nos indu. in temp. nos āmonemur hoc petere ne deserti eius adiutorio alicui temptationi em vel ꝓsentiamus decepti vel cedamus afflicti.

¶ Cyp. In quo āmonēmur infirmitatis ⁊ imbecillitatis nr̄e ne q̄s se insolenter extollat. vt dum ꝓmittit humilis ⁊ summissa cōfessio ⁊ dat tutū do ꝙ simpliciter petit ipius pietate ꝓtegit ¶ Aug. de ser. do. in monte. Cum aūt sancti petūt ne nos inferas i temptationē. quid aliud quā vt i sanctitate ꝓseuerēt ostendunt Nam hoc sibi concesso quidē esse de dei dono cū illo poscit. demonstr⁹. nemo sanctoꝝ nō tenet vsq; finē ꝓseuerātiā sanctitatis. Neq; em quisq̄ i ḡsenti xp̄iano ꝓseuerare desistit nisi in temptationē ꝓmissa inferat Deo ergo petimus ne inferamur in temptationē vt hoc nō fiat. ⁊ si ñ sit deus nō permittat vt fiat. Nihil em fit. nisi qđ aut ipe facit aut fieri permittit. Potens ē ergo ⁊ a malo in bonū flectere voluntates ⁊ il apsū ꝓnas gūtere ac dirigē i sibi placitū gressum Cui nō frustra dr̄. ne nos inferas in temptationē Nā q in temptationē sue male voluntatis nō inferūt nullā ꝓrsus inferē. vnuq̄sq; n. tēptat a concupiscentia sua volutus ergo deus a se poscī ne inferamur i tēptationē qđ poterat nobis ⁊ non orantibꝫ dari. ꝙa volunt nos admoneri a q̄ bona accipiamus. Attendat q̄ ecclesia quotidianas orationes suas. orat vt intrent duli credant Deus ergo cōuertat ad fidem. orat ut credentes ꝓseuerent Deus ergo dat perseuerantiā vsq; in finem.

Sed libera nos a malo amen.

¶ Aug⁹. de ser. do. in monte. Orandum ēt nō solum vt nō inducamur in malum quo caremus sed ab illo etiam liberemur in qđ iā inducti sumus. Et ideo sequit. Sed libera nos a malo ¶ Cr̄s. i omel. Vel malū hic dictum vocat ꝓter excellentiā malitie. nō que exercet ē; que exercitatiōe Et quia ad nos impacabile bellū habet. ꝓpter hoc dixit. libera nos a malo ¶ Cyprian Post omnia quidem supra dicta i ꝓsumatione eius omnis vētt clausula vniuersas ꝓces nr̄as colligans in vnitate concludens. nihil em remanet qđ vltra adhuc debeat postulari. cum semel ꝓtectionē dei adiutus mente petimus q̄ ipetrata ꝓra oīa que diabolus machinatus opāt. securi sumus. Quis em de seculo mortuus i eius i seculo deus tutor ē ¶ Aug. ad ꝓbam Ex hoc vltimū qđ in oroe dīica positū ē tam late pateat vt hō xp̄ianus in qualibet tribulatiōe ꝓstitutus in hoc gemitus edat ⁊ in hoc lacrimas fundat. hinc exordiaē in hoc terminet orationē Dñi sequit. Amē q̄ dicitur ostendit exprimit. ¶ Hiero. Amen enim q̄si fine constat scriptum signaculum est dominice orationis quod Aquila interpretatus est fideliter ⁊ nos vere possumus dicere ¶ Cyprian. Quid mirū si talis oratio ē quam deꝰ docuit qui magistero suo omnem precē nr̄am salutari sermōe breuiauit. hic ꝓ Esaiā fuerat añ predictū. Sermonē breuiatum faciet deus super terram Nam cum dominus deus

Christus oīb ve
idoctos omni sex
rit ꝓceptorum s
scipline celesti d
quod esset simpl
¶ Aug. ad prob
que affectus ora
ac vel consequēd
mus quā qđ m is
⁊ congruenter o
oībus gētib⁹. sicu
q̄s sanctificē nom
nige secundum e
fiat voluntas tu
⁊ salui erim⁹. qu
tuū. Cū dicat p
quid aliud dicat
nobis hodie Cu
mansuetudinis e
aliud dicat quā D
mittam⁹ debitor
concupiscendias
inducas intempt
micis meis deus
a malo Etsi p om
ras. mihil mueme
timeatur. Quis q
precem ponere
quomodo non di
misi spiritaliter d
Domine multipli
auge. ⁊ hoc dicit
id attendens vt e
eum non inuenir
apteē q̄ obrē pi
⁊ ꝙ pudet ⁊ cup
ab isto cupiditat
a malo. ¶ Aug.
merus petitionu
Si enim timos d
quomā ipsoꝝ est
ficetur in homib
in secula seculoꝝ
petam⁹ vt venia
ei resistam⁹. Si
ozemus vt fiat
quia cum corpu
sentetie. non lug
sunt. qui esurun
nus detur nobis
alias sacietatē p
sericordes. quon
ta vt nobis nostr
est quo beati sun
interpationem
⁊ terena sectan
nobis Si sapien
dei vocabunē oz
liberatio liberos
Quia vero soli

Christus oīb venīe vt colligēt doctos parīē atq; idoctos omni sexu atq; etati precepta salutis edide: rit p̄ceptorum suoꝝ scīa grāde compendiū vt in dis sciplina celesti discenciū memoria non laboraret. sed quod esset simplici fidei necessariū velociꝰ discere. ¶ Aug. ad probā Quelibet aūt alia verba dicam⁹ q̄ affectus oantis vel precedēdo formet vt clare at vel consequēdo attendie vt crescat nil aliud dica: mus quā qđ in ista oratione dominica posicū ē si recte ⁊ congruenter oramus. Qui em̄ dicit Clarificaē i oībus gētib. sicut clarificat⁹ es i nob. qđ aliud dicit q̄ sāctificeē nomē tuū. Qui dicit Dirige passus meos di rige secundum eloquiū tuū quid aliud dicit. quam fiat voluntas tua. Qui dicit Ostende faciem tuam ⁊ salui erim⁹. quid aliud dicit. quā aduemiat regnū tuū. Qui dicit panē quotidianū da nobis hodie Qui dicit Memento dñe David ⁊ oīs mansuetudinis eius. ⁊ Si red. retri. mihi mala. qđ aliud dicit quā Dimitte nob debita nr̄a sicē ⁊ nos di: mittam⁹ debitoribus nostris. Qui dicit Auser a me concupiscendas vēteris. quid aliud dicit quā ne nos inducas intemptationē. Qui dicit Erue me ab ini micis meis deus meus. quid aliud dicit q̄ libera nos a malo Etsi p omnia precationū sanctaꝝ vba discur ras. nihil mueries. qđ in ista oratione dñica non cō tinetur. Quisq; aūt id dicit. qđ ad euāgelicaꝫ istā precem pūnere nō possit carnaliter orat. qđ nescio quomodo non dicatur illicite qui renatos domin⁹ nō misi spiritaliter docet orare Qui autem dicit i oīoe Domine multiplica dulcedines meas. ⁊ honores meos auge. ⁊ hoc dicit eorum habens concupiscendam nō id attendens vt ex hijs fm deū proficit hoīb. Puto eum non meminre i oratione dñica q̄ possit hec vota aptaē q̄ obrē putat saltē peccē qđ n̄ pudz capere. si ⁊ ꝫ pudet ⁊ cupiditas vicit. meli⁹ ꝫ peccē. vt edaz ab isto cupiditatis malo liberet cū dicimus līa nos a malo. ¶ Aug. de verbo dñi. Videtur etiam iste nu merus petitionum septenario beatitudinum cōgruē Si enim timor dei est quo beati fiūt pauges spiritu quoniā ipsoꝝ est regnum celoꝝ petamus vt sancti ficetur in hominibus nomē dei timore casto pmanēte in secula seculoꝝ. Si pietas est qua beati sunt mites petam⁹ vt veniat regnum eius vt mitescam⁹ nec ei resistam⁹. Si sciencia ē qua beati sunt qui lugent oremus vt fiat voluntas eius sicut in celo ⁊ i terra quia cum corpus tanq̄ terra spiritu tanq̄ celo con senserit. non lugebimus. Si fortitudo est qua beati sunt qui esuriunt. oremus vt panis noster quotidia nus detur nobis hodie quo ad plenissimā facultatē alias sacietatē vēire possū⁹. si pfectū ē q̄ bēi sunt mi: sericordes. quoniā ipsoꝝ miserebit dimittamus debi ta vt nobis nostra debita dimittam⁹. Si intellectus est quo beati sunt mundo corde. oremus non induci i intemptationem. ne habeam⁹ duplex cor tempalia ⁊ terrena sectando. de quibus temptationes fiunt in nobis Si sapiencia est. qua beati pacifici quoniā filij dei vocabunt̄ oremus. vt liberemur a malo Ipsa. n. liberatio liberos nos facit filios dei. ¶ Cris. i omel. Quia vero sollicitos nos fecerat inimici memoria i hoc qđ dixerat. libera nos a malo. rursus audaciā prebet. p hoc qđ in quibusdam libris subditur. quī tuaz est regnum ⁊ virtus ⁊ gria. quia si eius est re gnum nullum formidare oportet eum. Et qui preli atur contra nos. sit ei subiectus Cum autem virtus eius ⁊ gria sine infinita. Ipse solum a malis eruere potest sedetum facere glorioſum. ¶ Cris. sup mat. Hec etiam ad precedencia ptinent. qđ em̄ dicit tuū est regnum. respondet ad illud qđ dixerat Aduemiat regnum tuū ne aliquis dicat Ergo deus non habz regnum in terra. quod aūt dicit Et virtus respōdet ad id qđ dixerat Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ i terra. ne aliquis dicat q deus non potest facere qđ vult. Quod vero dicit Et gloria. respondet ad oīa que sequūtur in quibꝰ gria dei apparet.

¶ Si enim dimiseritis hominibꝫ pecata eorū dimittet ⁊ vobis pat̄ vester celestis delicta vestra Si autem non dimiseritis hominibꝫ nec pat̄ vē dimittet vobis peccata vīa

¶ Raba. Per hoc qđ dñs dixerat. Amen ꝫ gnificat indubitanter illis a domino conferri omnia q̄ rite postulant qui conditoris addire seruare pactum nō ne gligunt. Unde subdit Si enim dimiseritis ho minibus pecata eorum dimittet ⁊ vob pater vester celestis delicta vestra. ¶ Aug. Ubi non est pretereundum q ex omnibus hijs sentencijs quibus nos dñs orare precepit. eam possimꝰ com: mendandam esse iudicauit que pūnet ad remissiōz pecatoꝝ. in qua nos misericordes esse voluit qđ est vnum consiliū misericordias euadendi ¶ Cris. sup matth Non autem dixit vt prius nobis deus dimittat ⁊ postea nos debitoribus nostris. Scit enim dominus homines esse mendaces. quoniam etsi acceperint re: missionem pecati sui. ipsi suis debitoribus nō dimit tūt Ideo sic dicit vt prius dimittamus post petā dimissionem. ¶ Aug. in Enchi. quisq; aūt rogāti ⁊ peccati sui penitenti ex corde non dimittit. nullo modo estimet a domino sua pecata dimitti. Et ideo subdit. Si autem non dimiseritis hoīb nec pater vester di. vo. pec. vestra ¶ Cyprianus. Excusatio enim tibi nulla est in die iudicij. cum secūdum tuam ipsius iudiceris. ⁊ qđ feceris ꝫ ipse patiaris ¶ Hiero. Si aūt hoc qđ scriptum est. Ego dixi dij estis. vos autem sicut homines moriemi ad eos dicē qui ꝓpter pecata homīes ex dijs esse meruerūt. Recte ergo ⁊ hijs quibus pecata dimittunt̄ homines appellati sūt ¶ Cris. in omel. Deo autem celoꝝ ⁊ patris memi: ve ex hoc prouocet auditorem. Nihil em̄ ita te deo assimilat. sicut mitem tibi facientibus ignoscere. Inconueniens ē aūt si talis patris filius existens fe ralis efficiatur ⁊ ad celum vocatus terrenum quē dā vite huius ꝓprium habeat sensum.

¶ Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut hipocrite tristes ex/

Cris. sup ma. quia oīo illa iam fortis est que fit in spiritu humili ⁊ corde contrito qui aūt dulcis fruitur spiritū

terminant enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes Amen dico vobis receperunt mercedem suam

humilem et contritum habere non potest manifestum est q̄ oratione sine ieiunio gratus ei et ihesus. Et ideo q̄cūq; sci p aliq; necessitate voluerit orare ieiunium cum oratione unxerit quia ieiunium adiutorium est oronis Unde quemcūq; dns post doctrinam de oratione subiungit doctrinam de ieiunio dicens. Cū aut ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. Faciebat enim dns gratiam vanā ex oī bono procedē Deo spūm vanae gre q̄ nascit in era bona ubee patere ne suffocet ieiunij fructū. Non autem potest fieri vt nō sentiat qui ieiunat si melius est ut ieiunium et oratio quā cū ieiunio cuiū nō aut pt fieri ut sit hilaris q̄ ieiunat. ido nō dixit nolite ee tristes si nolite fieri tristes. q. n. p ipostoras alias fallētes apparēt illi ñ sūt tristes si sūt Cui aut naturaliter placet assiduū ieiunium tristis ē nō fit tristis si vere ē. vnd subdit. Exterminant enim faciem suam vt appareāt hoīb ieiunantes. Vero. Verbū exterminat qd i ecclīastica scriptura vitio interpretū tristē ē. aliud multo significat quā vulgo intelligit. Exterminant quippe eruleā q̄ mittunt extra terminos. p q̄ gō simone de moliunt semper agere debem⁹. Demolit aut ypocrita faciē suā vt tristiā simulet. et aīo forte lētāe luctū gestat in vultu Greg. vij. mor. Nā oratio palescit corpus debilitate quatit Pectus interrūpentibus suspiriis vrget nihilq; tam ex labore aliud mīa estimat humana cogitat Leo pa. in s. epi. Nō sūt aut casta ieiunia q̄ nō de ratione veniūt pmittat. sed de arte falla cie Crisost. super Matheū. Si ergo qui ieiunat et tristem se facit. ypocrita ē. quātomagis inquos est qui nō ieiunat. si argumentis q̄busdā i facie sua pingit venalē pallorē quasi ieiunij signū. Aug. de s. do. in mō. In hoc aut capitulo maxie aduertendum ē. nō in solo rege corporearū nitore atq; pompa. sed etiā i ipīa sordibus luctuosis esse posse iactantiā. Et eo piculosiorem q̄ sub noīe seruitutis dei capit. qui ergo immoderato cultu corporis atq; vestitus vt ceteroꝝ rex nitore fulget. Facile quidē rebus ipsis opimarū seculi esse sectatoꝝ. nec quēq; fallit dolosa imagine sanctitatis Qui aut in pfessione xp̄ianitatis squalore ac sordibus ineptos i se hoīm oculos facit cū id voluntate facere ñ necessitate patiat ceteris aī opibus pē ignoscit. vnde hieronymus superfluū cultus an ambitiōe aliqua faciat. Fructū aut ieiunij ypocrita manifestat. cū subinfert ut appareāt hoīb ieiunantes Amē dico vob receperunt mercedem suam. quam desiderauerunt.

Tu autem cum ieiunas vnge caput tuum et faciem tuam laua ne videaris hominibus ieiunās. sed patri tuo q̄ est in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.

Solo. Docuit dominus quid non ē faciendum in docet qd ē faciendū dicēs Tu autem cum ie. vn. ca. eu. et fa. tua. Aug. de ser. do. in monte. Queri aut solet quid sit qd hic dr. nā em spūs recte pcepit quibus facē quibusdā pfuerudime lauemus vndis capitibus cū unamus nos esse sibi re qd turpissimā oīs ee fatent Crisost. sup mat. Veem si ideo debet nos nō fieri tristes ne prestig aparemus hoīb ieiunare. Sz vndio capitis et lauatio facies a ieiunantibus semp seruēt mibilomin⁹ erunt signa ieiunij Leo. Deo loquē iuxta nīg̃ morem Palestie vbi diebus festis solent vngere capita pcepit ergo vt qñ ieiunamus letos et festinos nos ostrem⁹ Crisost. sī ma. vel simplex go interpretatio huius Best quomā aggregationē malignorum ista. sicut cetera antedicta. tanquam si dicat. Hoc ge te facere debes ab ostentatione ieiunij tui vt si pfecte fieri. qd tamen non decet. ea etiā facias que ostendunt uerso luxurie et epulationis videnē esse indicia. sequē. Ne videaris hominibus ieiunans. Crisost in omelia. In elemosina quidem non simpliciter hoc pcepit. fuit. sed dixit elemosinam non esse faciendam ostentationis hominibus apponens vt uideremur ab eis. In oratione autem et oratione nihil tale addidit. qm elemosine quidem impossibile est omnino latere Orationē aut et ieiunū possibile est. Nō parvus aut fructus est humanam gram pnemere Per b em aliqs agnitus hoīm fuerit libāe. et pius venias optet efficit amans. nō pter alios. sz pter seipam. sicut nō ex gumeliam estimam⁹ cū nō pter nos sz pter alios diligimur. ita nec virtutem optet pter alios sequi nec deo pter hoīes obedire. sz pter seipm Pater quiē. sz pr tuus qui ē in abscondito Cyp. id est pr tuus celesti qui ē inuisibilis. vel q̄ habitat i corde pr fidei Deo aut ieiunat qui p eius amore se macerat et qd sibi superabile. alteri largit Et pater tuus qui videt in abs. red. tibi Remig. Sufficit em ei ut sit ē ispector sciētie sue et remunerator Crisost. Ppūaliter aut facies anime sūtia intelligit. Sic em in spectu hoīm gratiosa est facies pulcra fuerit oculis dei speciosa est munda sciētia. hec facies pcurate qui pter homines ieiunant exterminant. dū volentes deū et hoies Nā semp vulnerata ē ostentatio eius qui peccat. Si ergo abstulens neq̄ent anima tua lauasti scientiam tuā et bene ieiunas. Leo papa. in ser. de ieunio. Impleri em debet ieiunū non cibox tēnodo paratate. sz maxie pietione vitioz. nam cū ob hoc castigatio ista sumitur vt carnaliū desideriox fomites superabuntur. nullis magis sectandum ē cōuenientie genus quā ut semper simus ab iniusta voluntate sobrij Et ab inhonesta actione ieiunū que deuotio non secernit inanibus. etiam in languido corpe pē aīe integritas repert. Greg. sup ma. Ppūaliter autem caput cuiq; pfecte est. sicientem potā. esurientē cibū. et sic oleo misericordie unxisti caput tuū id ē xp̄m qui clamat in euangelio qd uni ex mīmis meis fecistis mihi fecistis. Crisost. i omel. Illud em ieunū deus approbat qd ante oculos eius manus elemosinaq; lauat. Deo g quod tibi superabilis alteri largire vt unde tua caro affligitur. Inde egentis proximi caro reparetur.

¶ Aug. de sermo. dñi. Vel caput recte accipim⁹ rationem quia i anima pminet ⁊ cetera homis mẽbra regit. Vngere ergo caput ad letiam ptinẽt. Iuuenus ergo gaudeat de ieunio suo. qui ieunando se auertit a voluptate seculi. vt fit subditus xpo.

¶ Colo. Ecce non omnia i nouo testamento ad lram accipiunt. Ridiculum em̃ est i ieunio oleo delibari. Sed spiritu amoris eius cuius passionibus debem⁹ participare. nos macerando mens debet iungi.

¶ Cnſ. Proprie autem debet faciem quidem lauare caput autem non lauare. sed vngere. quãdiu em̃ sumus in corpore conscientia nostra sordida ẽ i pctis Caput autem nr̃m xp̃s peccatum non fecit.

¶ Cnſ. in omel.

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Vbi erugo ⁊ tinea demolitur. ⁊ vbi fures effodiunt ⁊ furantur Thesaurizate uobis thesauros in celo. vbi neq; erugo neq; tinea demolitur. ⁊ vbi fures nõ effodiũt neq; furantur Vbi est thesaurus tuus ibi ẽ cor tuum.

Postq; nunc gloriẽ expulit egritudinem optime iam sermonem de contemptu diuitiaꝝ i dacit. Nihil enim ita pecunias concupiscẽ facit. vt glorie cupido Propter hoc nãq; famulozuꝫ greges ⁊ auro opertos equos ⁊ argenteas mensas expetunt homines non vtilitatem aut voluntatẽ impleant. sed vt multis ostendant. Et hoc est qd dicit. Nolite thesaurizare vo. thesaurizare in terra. Aug. de sermo. dñi. Si em̃ eo corde q̃q; operatur aliquid vt terrenum cõmodum adipiscatur non erit cor mundũ. qđ in terra volutaꝫ. Sordescit enim aliquid cum in terrenoꝫ miscẽ nature. quãuis in suo genere non sordide. quia etiam de puro argento sordidatur aurum si misceaꝫ. ita ⁊ anim⁹ noster terrenozum cupidate sordescit quãuis terra in suo ordine munda sit. ¶ Cnſ. sup matth. Vel aliter quia supra dñs nihil de elemosina vel oratione vel ieunio docuerat. Sed simulationem cor̃ compescuit tantũ Nunc sm̃ ea predicta tres consequẽtias introducit doctrine. quaꝝ prima ptinet ad elemosinam que est hic. Nolite thesauri. vo. sup terram. Vbi primo dat consilium vt elemosina fiat. vt sit ordo narrationis talis. Cum facis elemosinam noli tuba canere añ te ⁊ postea subsequẽ. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Secundo ostendit que ẽ vanitas in elemosina facienda Cetero vt neq; timor inopie accidentis impediat voluntatem elemosine faciende.

¶ Cnſ. in omelia. Dicens autem Nolite vob̃ thesaurizare in terra subdit. Vbi erugo ⁊ tinea demolitur vt demonstret thesauri qui ẽ hic nocumentum. ⁊ a⁹ qui ẽ in celo. vtilitatem ⁊ a loco. ⁊ ab hijs que nocẽt Quasi di. quid formidas ne pecunie consumantur. si elemosinam dederis? Itaq; da elemosinam ⁊ addet tibi eam accipiens. Cetera enim que in celis sunt apponent Si non dederis pereunt. Et non dixit. aljs derelinquas. quoniam hoc delectabile est hoibus ¶ Aba.

Tria autem ponit sm̃ tres diuersitates diuidarum⁹ metalla erugine. vestes tinea demoliunt. Sũt autẽ alia que neq; eruginem neq; tineam timent sicut lapides preciosi. Et ideo ponit generale detrimentum scilicet fures qui omnes diuitias rapere possunt.

¶ Cnſ. sup matth. Alia lra habet. vbi tinea ⁊ corrumpit exterminat. Omnia em̃ bona mundi expliciter colligit interitus. Aut enim a semetipsis vetera sciunt ⁊ tineant. sicut vestimẽta. aut ipsis dñis luxuriose viuentibus comedunt. aut ab extraneis vel dolo vel vi vel calumnijs vel alio iniquo modo diripiuntur qui omnes fures dicũt quia p iniquitatem festinãt aliena facere sua. Sed dices. Quoniam omnes qui hec habent perdent ea? Interim quidem dicam quia etsi non omnes pdunt. Vere autẽ ⁊ male seruatas diuitias etsi non corpaliter spiritaliter perdidisti. qa non proficiunt tibi ad vsum salutis. Allegorice aũ erugo significat superbiam. que decorem virtutũ offuscat. Tinea que vestes latenter rodit inuidia est que bonum studium lacerat. ⁊ per compactionem vnitatis dissipat. Fures sunt heretici ⁊ demones q̃ semp ad hoc sunt intenti vt spiritalibus spolient.

¶ Hilarius. Ceterum thesaurus celestis eterna est. nec furto surripienti suberabenda. nec tinea ⁊ rubigine inuidie exedenda Et ideo sequit. Thesaurizate aũt vobis thesauros in celis vbi neq; erugo neq; tinea demolitur. Et vbi fures non effodiunt. neq; furãt

¶ Aug. de sermone dñi in monte Celũ autem hoc loco non corpeum acceperim quia omne corpus p terra habendum est Totum enim mundum debet cõtemnere qui sibi thesaurizat in illo celo de quo dictũ est. Celum celi domino. i firmamento spirituali Celũ em̃ ⁊ terra transibunt Non aũt in eo qđ transit collocare debemus thesaurum nostrũ. sed in eo qđ semp manet. ¶ Cnſ. sup matth. Quid ergo melius ẽ Nam in terra. vbi merces est conseruationis euentꝰ. Nam in celo vbi est terra custodia? Que autem stultitia ẽ illic relinquere vnde exiturus es. ⁊ illic nõ premitere quo iturus es. Illic ergo substantiam tuam collocа. Vbi patriam habes ¶ Cnſ. i omelia. Quia tũ non omnis terrenus thesaurus erugine aut tinea deperit. aut p fures auferetur. Et ideo aliud inducit dicens. Vbi est thesaurus tuus ibi ẽ ⁊ cor tuum? acsi dicat. etsi nihil prozum veniat non quam fusti nebis iacturam sentiendo affixus ⁊ eorum seruus factus ⁊ a celestibus cadens ⁊ nihil excellentium cogitaꝫ potens. ¶ Hiero. Hoc autem non solum de pecunia. sed de cunctis possessionibus sentiendum ẽ. Cuius em̃ deꝰ venter ẽ Hasceui thesauri sunt lubrice amoris libido. huic seruit vnusquisq; a quo vincit Vbi ergo habet cor. vbi ⁊ thesaurum ¶ Cnſ. sup matth. Vel aliter ponit nunc que sit voluntas i elemosina faciendа Cui enim collocat thesauros in terra non habet quid speret in celo. vt quid ergo aspiciat in celum. vbi nihil repositum habet. Vnde dupliciter peccat. Primo qua male congregat. Secũdo quia cor̃ in terra. Et ex vtrarijs causis dupliciter bene facit qui thesaurizat in celo.

Lucerna corporis tui est oculus tuus. si oculus tuus fuerit simplex. totum corpus tuum lucidum erit Si autez oculus tuus nequam fuerit. totum corpus tuū tenebrosū erit Si ergo lumē tuū quod in te ē tenebre sūt ipse tenebre quante sunt.

¶ Chrs in omelia. Postq̄z fecat mentōez de intellectu ī suicutez ydolo ⁊ captuato. qa hoc nō multis facile cognoscibile erat. ad extenoa doctrinam trāspomit dicens Lucerna corpis tui ē oculus tuus Nesid. Si nō nosti q̄d ē iadura intellectus a corpalib hoc discē. q̄d em ē oculus corpi hoc ē intellectus aīe. sicut ergo oculis orbatis multū opatiōis reliquox mēbrox amittit lumie eis extincto. ita ⁊ mēte corrupta multa malis uita tua implet ¶ Hiero. Hoc ergo totū transfert ad sensuz quō em corpus totū ē i tenebris si oculus nō fuerit simplex. ita si aīa principalē fulgorē suū pderit .s. mtus unitus sensui. q. sensual ps aīe i caligine cōmorabit Unde subdit Si ergo lumē. q̄d i te ē. tenebre sunt. ipe tenebre quāte fuie. ⁊ si sensus q̄d lumē ē aīe vicio caligaūt ipa putas caligo quibo tenebris obuoluet ¶ Chrs. sē ma. Dicet aūt q nō de corpali oculo b loq̄t. nec de hoc corpe q̄d videt de foris. aliox quin dixisset. si oculus tuus sanus fuerit aut mirm? Hūc aūt dicit simplex ⁊ neq̄z Si aūt benignū oculū habet ⁊ ifirmū. nūq̄d corpus eius in lumie est Aut si malignū ⁊ sanum. nūquid corpus eius i tenebris est ¶ Hiero. Seo solent lippientes lucernas videre numerosas. Simplex aūt oculus ⁊ purus simplicia intuet ⁊ pura ¶ Chrs. sup matheū. vel hic dī oculus nō a foris. sed ab intus. Lucerna em ē mens p quā aīa videt deū. Qui ergo cor habet ad deum. illius oculus lucidus est id ē illius mens munda est. nō terrenis concupiscentijs sordidata Tenebre aut in nobis sūt sensus carnales qui semp desiderant q̄ sunt tenebrax. qui ergo habet oculū mundū. ⁊ mentem spīntalem. corpus suū seruat lucidū. ⁊ sine pcō Etsi. n. caro desiderat mala. utute tamē animi timorē repellit eam Qui aūt habet oculum id ē mentez aut malignitate tenebrosam. aut concupiscentia turbulentam. tenebrosum possidet corpus. Non enim resistit carni quādo concupiscit puella. qa nō hz spez i celo que prestat nobis virtutem ut cōcupiscētijs resistamus ¶ Ilarius. Vel aliter de officio lumis oculi lumē cordis expīme. q̄d si simplex ⁊ laudabilem habebit. claritatem eterni lumis corpi imbuet. ⁊ splendorem originis sue. corruptioni carnis infundet .s. in resurrectione. Si aūt obscure peccatis ⁊ vetustate erit neq̄z vicijs mentis nata corpis subiacebit. ¶ Aug. de ser. do. Dt aliter. Oculū hic accipe debemus mentionē nr̄am que si munda fuerit ⁊ recta. oīa opa nr̄a q̄ fm eā operamur. bona sunt. que quidez oīa totū corpus appellauit. quia ⁊ aplis mēbra nostra dicit quedā opa. vbi ait Mortificate mēbra vr̄a fornicationē. ⁊ immūdiciā Nō ergo quodcūq̄z faciat h̄z q̄ aīo fauet pīderādū ē h̄z ē em lumē in nob. qa h̄z nob manifestū ē bono ao nos facere q̄d facimus. si em q̄d mānifestat lumē est. ipa vo facta que ad bonā societatem procedunt incertum nobis habent exitū ⁊ ideo tenebras eas vocauit nō em nouit cum proniam porrigo indigenti. quid sit inde facturus. ergo ipa cordis intentio que tibi nota ē. sordidatur appetitu temporaliū rex magne ipm habū cuius lucerna tua ē exitus. sordidū erit. quia e si bene aliqua peragat. imputabile tibi nō quō illi euenerit. Si aūt simplici intentione id ē fine caritatis opa nra fuerint munda sunt Et placent i cōspectu dei ¶ Dnā gramenda. Sed ea que pīstat esse peccata nulla videntur bona intentione facienda sunt. Ea quippe opa bona si causas habuerint bonas vel malas. nūc sunt bona nūc mala. que nō sunt p seipsa peccata. sicut videre pauperi bonū ē. si fiat misericordie causa. malum aūt si fiat cā tentandi. Cum vero opa ipa peccata sunt vt furta. stupra ⁊ huiusmodi. q̄ bene cupis bonis esse facienda. vel peccata nō esse. Quamobrem timere debemus dicentes vt habeamus quod demus pauperibus ¶ Greg. xxviij. moza. Vel aliter Si dicimus q̄d in te ē id ē Si hoc q̄d nos bene agere existimamus ex mala intentione offuscamus ipa que mala sunt ignoramus. etiā cū facimus. quāte tenebre erūt.

¶ Remig. Vel aliter Fides lucerne assimilat. que cū gressus ternozis homis id ē actio illuminare et offendat fm illud Lucerna pedibo meis verbū tuū que si fuerit munda ⁊ simplex. totū corpus lucidum erit. Si vo sordida. totū corpus erit tenebrosum. Dr aliter. Per lucernā intelligit rector ecclesie qui bene oculus dr quia salutaria plebi subiecte prudenter dispensat que p corpus intelligitur Si ergo rector ecclesie timuerit quāmagis timebit populus eius subiectus.

¶ Nemo potest duobus dominis seruire. aut enim vnum odio habebit ⁊ alterum diliget. aut vnum sustinebit ⁊ alterum contemnet Non potestis deo seruire ⁊ māmone.

¶ Chrs. sup matheum. Superius docuit nos mitis. q̄ qui habet mentem spīntalem ille potest corpus suū seruare sine peccato. qui autem non habet mentem non potest. Cuius rei subiungit dicēs. Nō potest duobus dominis seruire ¶ Ilarius. Vel aliter Quia dictum est supra. q̄ pter intentionem temporalium. bona mala sunt. Unde posset aliquis dicere Ego facio bona ⁊ pter temporalia ⁊ pter celestia Contra q̄d dicit Non potestis duobus dominis seruire ¶ Chrs. omel. Vel aliter In anteriorib⁹ animā corpi sic tramitem p multa ⁊ magna. s. adhuc alia spīa ampliora. Nō em in hoc solū q̄ nobis nocent timere q̄ latrones aduersus nos armant. ⁊ q̄ tenebrosum obtenebrant. sed etiā a seruitute dei nos expellunt. Et hoc pbat a cōmuni hō conceptione dicēs Nemo potest duobus dominis seruire. Duos aūt dic q̄ gīna iungūt Cōcordia em mētes vnū faciūt q̄ oīndiē p hoc q̄ subdit. Aut em vnum odio habebit

Ideo autem duo
mutationem ad
sum pecuniaz. a
est ad aliud veni
sed contemnēdo.
seruiencium gen
ex amore. quida
quis ex amore se
necesse est. vt al
more seruiat. nec
contemnat. Rec
minis dñē. ad c
Mī deus trahit
terrena ad inferio
Non potestis de
mona sermone
ergo hoc auarus
posse se simul du
dixit qui habet d
enim duricia se
Qui aūt seruitu
dño ¶ Chrs. P
bolus. qui pest
quādo deus pmi
¶ Aug. de sermo
mone. ⁊ diuicijs.
rens mentem fie
huius seculi a do
dñi ostendit cum
⁊ māmone. s. dc
habebit hamo. ⁊
patrē. ⁊ alterum
quisq̄s. qui seru
plicatus subdit
qui malle aliene
duram patitur
amallam diligit
odio habebit. P
odisse. Contemn
de eius bonitate

Ideo dico
solliciti sitis a
qd māducetis
corpori vestro
duamini. Nō
plus est qua
corpus plus
stimentum.
tur. ⁊ ad ea def
gne dicens Ideo
quid manducetis
¶ Chrs. i omelia
incorporea est e
consuetudinem
nisi eo abatto ¶
vica possiam no
abas additum

Ideo autem duo ponit. vt monstret facile esse eam mutationem ad melius. Si enim dicas seruus fac possum pecuniam amando. s. eas monstrat q possibile est ad aliud venire scilicet non sustinendo seruitutē sed contemnēdo. ¶ Glosa. Vel duo tangere videt seruiendi genera. quidam enim seruūt liberaliter ex amore. quidam seruiliter ex timore. Si ergo aliquis ex amore seruiat vni contrariorum dominoz necesse est. vt alterum odio habeat. Si vero ex timore seruiat. necesse ē vt dum vnum sustinet alterū contemnat. Res aūt terrena vel deus si in corde hominis dicē. ad contraria ex vtroq trahitur homo. Nā deus trahit ad superiora sibi seruientem. res vo terrena ad inferiora. Et ideo quasi cōcludens subdit. Non potestis deo seruire & māmone. ¶ Hero. Ch̄ māmona sermone Syriaco diuicie nuncupant. Audiat ergo hoc auarus qui censetur vocabulo xp̄iano nō posse se simul diuitijs xp̄oq seruire. Et tamen non dixit qui habet diuitias. seo qui fuit diuitijs. Qui enim diuitijs seruus ē diuitias custodit vt seruus. Qui aūt seruitutis eruditus diuitias distribuit eas vt dñs. ¶ Glo. Per mammona enim intelligitur dyabolus. qui pest diuitijs. non q possit eas dare nisi quādo deus permittit. Sed quia per eas homines fallit. ¶ Aug. de sermone do. i monte. Qui enim seruit māmone. diuitijs. illi vtiq seruit. qui rebus istis terrenis merito fuit puersitatis prepositus. Princeps huius seculi a domino dicit. Vel aliter qui sint duo dñi ostendit cum dicitur. Non potestis deo seruire & māmone. s. deo & dyabolo. Aut ergo hunc odio habebit homo. & alterum diligit. i. deum aut alterum patiē. & alterum contemnit. Patitur enim quis dñm quisq; qui seruit māmone. suis etā cupiditatibus implicatus subditur dyabolo. & non eum diligit. sicut qui malle aliene coniunctus est pter concupiscētias duram patitur seruitutem. & si non diligat eum q̄ mallam diligit. Dixit autem alterum cōtemnet nō odio habebit. Nullus enim fere conscientia deum pē odisse. Contemnit aūt. i. non tenet eum. cum quasi de eius bonitate securus est.

Ideo dico uobis ne solliciti sitis anime vre qd māducetis neque corpori vestro quid induamini. Nōne anima plus est quā esca. et corpus plus quam vestimentum.

¶ Aug. ō sermōe do. in monte. Quia supi docuerat dominus q quisq; vult diligere deum & cauere ne offendat. non se arbitretur duobus dñis posse seruire ne forte q̄sus iam superflua non quarantur. pter ipa etiā necessaria corpis duplicetur. & ad ea defendenda vtequeatur intento. subiūgit dicens Ideo dico vobis. ne solliciti sitis aie vre quid manducetis. neq corpi vestro quid induamini. ¶ Chr. i omelia. Non hoc dicit q aīa absq indigeat meo corpore est enim. Sed secundum communē locutus ē consuetudinem aliter enim non potest morari i corpe nisi eo absq. ¶ Aug. Vel animā i hoc loco pro aīali vita positam nouerimus. ¶ Hero. In nōnullis codicibus additum est. neq quid bibatis. Ergo q oīb⁹ natura tribuit & iumētis & bestijs hoibus q̄ omne est. huius cura penit liberamur. Quod autem hic dicitur de carnali cibo & vestimento accipiamus. Ceterum de spiritalibus cibis & vestimentis semp debemus esse solliciti. ¶ Aug. de heresibus. Dicunt q̄. Enchite quidam heretici opinātes monachum nō licere sustēamde vite sue causa aliquid operi atq ita seipsos profiteri vt omnino ab operibus vacent.

¶ Aug. de opibus monachoz. Inqtiūt enim nō de hoc ope corpali in quo vel agricole vel opifices laborant. precepit apostolus. cum dixit Qui non vult operi non māducet. Neq euāgelio posset omino esse cōtrarius vbi ait dñs. Ideo dico vobis ne solliciti sitis. In verbo ergo apostoli pdicto spiritualia opa debem accipe de quibus alibi dicitur Ego plātaui Apollo rigauit. Et ita se arbitrarē apostolice & euāgelice obtempare sententie. cum euāgelū ere dunt de non curanda corpali vite huius indigentia pcepisse. & apostlm de ope & alio spirituali dixisse q̄ non vult operi non manducet. Prius ergo demonstrem apostolum opa corpalia seruos dei operi voluisse. Permiserat enim dicens ipi scitis quo oporteat vos imitari quia non inquieti fuimus inter uos neq panem ab aliquo gratis manducauimus. s. i labore & fatigatione die ac nocte laborantes. ne quē vestrū grauaremus. non quia non habuimus potestatem. sed vt nosipos formā daremus vobis qua nos imitaremini. nam & cum essemus apud vos hoc denunciabam vobis quoz siquis non vult operi non manducet. Quid ad hoc dici potest. qui exemplo suo docuit quid precepit. s. corpaliter operando. nam q corporaliter operaretur. ostenditur in actibus vbi dicitur q manserit cum Aquila & vxore eius. Priscilla opor facies apud illos. Erant enim tabernaculoz artifices & tamen apostolo tanq predicatori euāgelij militi xp̄i plantatori vinee pastori gregis constituerat dominus vt de euāgelio viueret. qui tamen stipendium sibi debitum non exegit. vt se formam daret eis qui exigere indebita cupiebant. Audiant ergo qui non habent hanc potestatem q̄s ille habebat vt tantūmō spualiter operantes manducent panez a corpali labore gratuitum. Si autem euāgeliste sunt missi altaris dispensatores sacramentoz habēt hanc potestatem si saltem habebant aliquid in seculo. Quo facile sine opificio sustentarent hanc vitam. qd conuersi ad deum indigentibus dispertiri sunt & credenda ē eoz infirmitas. & ferēda nec attendendū. i. q̄ loco hoc qd habebāt ipenderint cū oim xp̄ianoz sit vna. Respu. Sed qui veniunt ad professionem seruitutis dei ex vita rusticana & ex opificum exercitio & plebeio labore siquo minus operantur excusare non possunt. nullo em modo decet vt i ea vita vbi senatores fuit laboriosi ibi fiant opifices ociosi. & quo veniunt relictis deliciis suis qui fuerunt prioz domini ibi sint rustici delicati. Et cum dominum aie. nolite solliciti ē non hoc dixit vt ista non procurēt quātum necessitatis ē vnde honeste poterunt. Sed vt non ista nimis tuentur & pter ista faciant quicqd in euāgelij predicatione facere iubentur. eam nāq mentionē paulo supius otium vocauerat. ¶ Chr. homelia. Vel

posset aliter continuari cū eū docuisset dns pecuniā despicere ¶ Ne alij dicerēt qualiter vnā poterimus si omnia proiecerimus subiūgit dicens ¶ Ideoq dico vobis ¶ Hoc. id est cura tēporali ne recrabami ab eē mis. ¶ Vero. Precipit ergo nobis ne solliciti simus quid comedamus. qa in fidore vultus prepamꝰ nobis panē Ergo labor exécendꝰ ē. solliciteudo tollēda ¶ Cris. sup matth. ¶ Nō em solliciturdinibus spinealibꝫ sꝫ laboribus corporalibꝫ acquirendꝰ ē pāis. qui laboriosis tibus p pmio diligentie do prestantr abundat. & ne liggentibꝫ p pena deo facientes subducāē. Confirmat aūt spem nrām dns. primo de maiori ad minꝰ descendēs dicens. ¶ Nōne aīa plus est qꝫ esca Et corpꝰ plus qꝫ vestimēū ¶ Vero. Qui maiora prestitit. vtiq & minora prestabit ¶ Cris. sup matthēū. nisi enim voluisset conseruari qō erat. nō creasset. qꝰ autem fecit creauit. vt p escam seruet necesse ē vt det escam quādiu vult esse qō fecit ¶ Hila. Vel aliter. Quia corruptus circa futurorū curā infidelitā sensus est carnalium. quē in resurrectione corpoꝝ spēs sit futura. que in substantia eternitatis alimonia. Deo in eriam inutilissime questionis dominus arguens dicit. nonne anima plus est qꝫ esca. nō enim patitur spem nostrā fucuri in resurrectione abi & potus & vestitus solliciturdine demoran ne redempti corpus atq aīam cōsumdia i nō efficiendo lesionibꝫ iferat

¶ Respicite volatilia celi quoniam nō seruūt neq metunt neq cōgregant in horrea & pater vester celestis pascit illa. Nōne vos magis pluris estis illis Quis autem vēm cogitans pē adiicere ad staturam suam cubitum vnum.

¶ Cris. Postq ghrie manic spem nostrā de maiore ad minus descēdens Deinde cōfirmat de mīori ad maiꝰ ascēdens. cū dicit. Respicite volatilia celi. qm nō seruunt. neq metunt.

¶ Augꝰ. de opib monachoꝝ. Quoā se dicunt pterea opari nō debere qi nec volucres celi seminant neq metunt Cur ergo nō attendūt qđ sequit. neq congregāt in horrea. Cur ergo isti manus ociosas & plenas repositoria volūt habere. Denicq melūt & coqūe hec em aues nō faciunt aut si regunt. qđo lō p suadeant ut ais p singulos dies escas afferāt prega tas. salem sibi de fontib aquā afferunt & reponunt qđ volatilia non facūt Sed si nec aqua sibi vasa cogunt implere. & iam illos qui tūc erāt. ierosolime nouo gradu iustitie supgressi sunt. qui demisso sibi ex grecia frumento panē fecerūt aut facere curauerunt. qđ aues nō faciūt. nō possunt aē ista seruare vt sq nihil in crastinū reponāt. qui se p mitteo dies a conspectu hoīm separos & nulli ad se pbeneres accessum includunt seipos viuentes i magna meditatione orationū An forte quo sunt sanctiores eo sūt velut cito dissimiliores. Qđ ergo dicit de volatilibus celi ad hoc dicit ne quisq putet deus seruoꝝ suoꝝ necessaria nō curare. cum eius prudentia vsq ad ista gubernāda pueniat. Neq em ñ ipe pascit eos qui manibus operant. neq etā quia deus dixit. Invoca me

i die tribulationis. & eruā te. non debuit fugere ipse stolus. sed expectare vt compbenderet. & eum sicut eres pueros de medīa ignis liberaret. Hoc em qui fugientibꝰ sanctis huiusmōi questionē obiicerent. respondere. nō se oportuisse temptare deum. tunc talia deū si vellet esse factuꝝ vt eos liberaret sicut Danielem a leonib & Petrum a vinculis ipsi quo facerēt. nō haberēt. Cū vero eis fugiendi potestatem dedisset. etiam si liberarentē per illum nisi ab ipō liberari. sicut seruus dei valeret manere suis victum ministrare. si ex euāgelio mouet questionem de volatilibꝰ que nō seminant. neq metunt in horrea. Ideo nos p aliquā infirmitatem vel occupationem non possumus operari. ille nos pascit sicut aues que nihil operantur Cum autem possumus non debemus temptare deum. quia hec que possumus eius munere possumus. Et cū hic viuimus diuina gratia viuimus. q largitus est vt possimus. & ipse nos pascit a quo aues pascunt. sicut dicit. Et pater vester celestis pascit illa. ¶ Nōne vos magis pluris estis illis ¶ Augꝰ de ser. dñi in monte. id est cum vos valetis. quia rationale animal sicut est homo terrenis ordinatur in rep. nacura qꝫ irrationalia. ¶ Iustinus. xi. de ciuitate dei. Plerūq tamen cum compatē equus qꝫ seruus & gemma qꝫ famula. non tione considerantes. sed necessitate indigentes. sed vt Liberate cupientes ¶ Cris. Serma. Dia em alia deus pter hominē fecit. hominem autem pter se. quem ergo precipit ē homis creatio. tanto maior ē in solliciteudo ē ipso. Si ergo aues non laborantes nutriunt escas. homo nō nutrit. cui deus dedit operandi scientiaꝫ & fructificandi spem ¶ Vero. Sunt autem quidam. qui dum volunt terminos patrie excedere & ad alta volitare in ima mergūtur. Volatilia celi angelos esse volunt eterasq in domo patris sereno fortitudines que absq cura dei sui alātur prouidentia. Si hoc ita est vt intelligi volunt. quomodo consequatur dictū ad hominēs. Nōne vos magis pluris estis illis. Simpliciē ego accipiūt. Quod in volatilia absq cura & erūnis dei alunt prudentia quod hodie sūt. & cras non erunt. quanto magis hoīes in huius eternitas reponitur. ¶ Hilar. Potest autem dici q sub nomie volucrū exēplo nos simūl in nitu horreāt. Quibus sine aliquo negocio querēdi congregādi viuendi tamen emolumentum de eterna conditionis potestate substancia. atq vt ad imūdos istud spiritus referatur. opportune adiecit. Nōne vos magis pluris estis illis. de cōparationis distantia differētiaꝫ virtutis & sanctitatis ostendens. ¶ Hiero. non solum autem exēplo auiū. sꝫ experimēto docet q ad hoc q sumus & viuimus nostra cura non sufficit. sed diuine prouidentia operatur dicēs. Quis aūe vestrū cogitans potest adūcere ad staturā suā cubitū vnū ¶ Cris. sup Matthēū. deus em est qui p singulos dies momenta corporis tui facit te non intelligente. Sicut ergo in te ipso quotidie dei prudentia operatur. quomodo in necessarijs tuis cessabit. Si aē vos cogitando vestram partem corporis vestri addere nō potestis quomodo cogitando salutem estis in toto. ¶ Augus.

¶ Aug. de sermone do. in monte. Vel potest referri ad sequenda. acsi diceret nō esse cura nostra factū vt ad hanc staturam veniret corpus nostrū ex hoc intelligi potest q̄ si velletis adiicere vnum cubitum non posse tis. Illi ergo tegendi corpis curam relinquite. cuius cura factum est vt esset tante stature. ¶ Ysla. Vt alr. Sicut fidei vitalis substancie nre de documēto spūus firmauit. ita opinionē futuri habitus iudicio omnis intelligencie dereliquit. Cum em̄ vniuersoꝝ corpoꝝ que vitam hauserunt diuersitatem in vnum p̄fectum virum sit exacturus solus que potens sit ad uniuscuiusq̄ proceritatem cubitū vnū vel alterū tertiū ve prestare. de vestitu. r. de specie corporum cum eius contumelia ambigimus qui vt equalem omnem hominē efficiat tantum mēsure est humanis corporibus additurus. ¶ Aug. vlā. de ciui. dei. Sed si xp̄s in ea mensura corpis m̄q̄ mortuus ē resurrexit. nefas est dicere cum resurrectionis oīm tempus venerit. accessuram corpi eius ea magnitudinem quā non habuit. q̄n̄ i ea discipulis i quā notus erat. apparuit vt longissimis fieri possit equalis. Si aūt dixerimus ad domīa corpis modum quam mnorum maiorūq̄ corpa redigenda. perbibit d̄ mulorum corporib⁹ p plurimū. cum ipe nec capillū perditurum esse promisit. Restat ergo vt quisq̄ recipiat suam mensurā quā vel habuit i iuuentute si senex ē mortuus. vel fuerat habiturus si est ante defunctus. Et ideo non ē dictum ab apostolo in mensuram staturę. sed in mensuram etatis plenitudinis xp̄i quia resurgent corpa mortuoꝝ i iuuenili etate et roboze ad quā xp̄m puenisse cognouimus.

¶ Et de vestimento quid solliciti estis Cō. siderate lilia agri quo mō crescūt nō laborāt neq̄ nent Dico autē vobis q̄m neque salomon in ōi gloria sua cooptus est sicut vnū existis Si autē fenum agri q̄ hodie ē et cras in clibanū mittiē deus sic uestit quātomagis vos modice fidei

¶ Crisos. in omelia Postq̄ monstrauit q̄ non oporteat nos pro ebo esse solliatos. ad id q̄ leuius est. pertā sic. neq̄ em̄ ita necessarium ē mōumentum sicut abus. Vnde dicit Et de vestimēto quid solliciti estis. Non aūt hic vtitur exemplo volucrum vt induceret pauorem et cignum a quibus erat similia exempla accipe. sed vtē exemplo liliorū dicēs Considerate lilia agri ār. vultis ex duobo monstrare superabūdāciā. s. a minuiciosa pulcritudinis. et a vilitate principatum tali decore. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Ipsa autem documenta non sic allegorice discutienda sunt. vt q̄ramus quid figurate aues celi aut lilia agri Posita sunt enim vt de rebus minoribo maiora persuadeantur. ¶ Crisos. sup matb. Lilia em̄ statuto tempe foemanē in frondibus vestiunē candore implentur odoribus. Et q̄d terra radicē non dederat deus muisibili operatione largiē. In omnib⁹ autem eadem plenitudo seruanē vt non ab euentu facta putenē. sed dei prudentia intelligamē esse dispositā. Dicendo aūt non laboramb. viros confortat. Dicendo vero neq̄ nent mulieres. ¶ Crisos. in omel. Nec autem dicens non opus prohibuit. sī sollicitudinem. sicut et supra cum d̄ seiatōe loqreē. ¶ Crisos. supma. Et ut magis deprehendamus in ipsis cōmendet. que omnē superat humanam industriam. subdit. Dico autem vobis quoniā neq̄ salomō in omni gl̄ia sua cooptus est. sicut vnū ex istis. ¶ Vero. Reuera em̄ q̄d sericum. que regum purpura que pictura texcēū p̄ floribus q̄ari. q̄d ita rubet vt rosa. Quid ita candet vt lilium. Viole vero purpuram nullo superari murice oculoꝝ magis q̄ sermonis indicium est. ¶ Crisos. in omelia. Quantum em̄ ventatus ad mendacū tantū vestimentoꝝ et florum differencia est. Si ergo Salomon a floribus superatus est qui omnibus regibus fuit p̄clarior quando cū vestimentis poterit vincere florum decorē. Est autem Salomon superatus a florum decore non semel tantum neq̄ bis. sed p totum tempus sui regni. Et hoc est q̄d dicit homelia gloria sua qui nec i vno die ita decoratus est vt flores. ¶ Crisos. sup matb. Vel d̄ die q̄a salomō etsi ñ laborabat. q̄d vestire eē nubebat. Vbi autem vestio. illic et ministrāciū offensa et vtentis ira frequēter inuenit. hec autem quamdo nescunt. sic ornātur. ¶ Ysla. Vel lilia intelligenda sunt angelorum celestium claritates. quibus a deo gloria candoꝝ inuleus est. Non laborant autē neq̄ nent. quia virtutes angelorū ex ea quā adepte sunt origine siue sorte vt sint. semp accipiunt et cū in resurrectione similes homīes angelis erunt sperare nos celestis glorie uoluit operimētū exēplo angelice claritatis. ¶ Crisos. sup matb. Si autem floribus terrenis sic occurrit deus qui nati sunt vt tm̄ videantur. et peāne homines negliget quos sic creauit vt non p̄ tempe videanē. sed vt perpetuo sint. Et hoc est q̄d dicit. Si autem fenum agri q̄d hodie est et cras in clibanū mittetur deus sic vestit. quāto magis vos modice fidei ¶ Hiero. Cras autem i scripturis futurum tempus intelligitur dicente Jacob Exaudiet me cras iusticia mea ¶ Ecclo. Alij libri habent in ignem uel i aceruū qui habet speciem clibani ¶ Crisos. in omelia. Non autem lilia iam ea vocat sī fenum agri. vt eoꝝ vilitatem ostendat. Sed et aliā vilitatem apponit dicens que hodie sunt. Et non dixit cras non erunt sed q̄d est multo deficiencius q̄d in clibanū mittetur. q̄d autē dicit quātomagis vos Occulte insinuat humani generis honor. acsi diceret vos quibus animā dedit. corpus plasmatur. quibus misit et vnigenitum filium tradidit. ¶ Ecclo. Dicit autem modice fidei. qua modica fides est. que nec de mia certa est. ¶ Ysla. Vel sub femi nomine gentes nūcupantur. Si igitur gentibus idarco tm̄ indulgetur eternitas corpalis vt moxe ignis iudicij destinē quā prophanū est sanctos de gloria eternitatis ambigere cum iniquis eternitatis op⁹ prestē ad penam ¶ Remigi⁹. Spiritaliter autem q̄ volatilia sancti viri designanē. qui ex aqua sacri baptismatis renascuntur. et deuotione terrena despiciūt et celestia petunt. quibus plurs dicunē esse apostoli. quia principes sunt eccl̄ sanctorum. Per lilia etiam sancti viri intelliguntur qui absq̄ labore legalium

cerimonias sola fide deo placuerunt de quib⁹ dicit. dilectus meus mihi ⁊ ego pascit inter lilia. Sancta enim ecclesia p lilium intelligit ꝓpter candorē fidei ⁊ odorem bone conuersatōis de qua dr. Sicut lilium inter spinas Per fenum designant infideles de quib⁹ dicit. Aruit fenum ⁊ flos eius cecidit Per elibanū ecclesiasticā dānatio ut sic sensus Si deus infidelib⁹ exhibuit bona temporalia. quāto magis tribuet nobis eterna.

Nolite ergo sollicite esse dicentes. Quid manducabimus aut quid bibemus aut quo opiemur. Hec enim omnia gentes inquirūt Scit enim pater vester q⁹ omnib⁹ his indigetis Querite aūt primum regnum dei ⁊ iusticiā eius ⁊ hec omnia adiicientur vobis.

Colo. Postq̄ sigillatim de victu ⁊ vestitu sollicitudinē excludat argumento ab inferioribus sumpto. hic consequēter vtrūq; excludit dicens Nolite g⁹ solliciti esse dicentes. quid manducabimus. aut quid bibemus. aut quo opiemur Rab. Ideo aūt hoc dño repetuit vt ostenderet hunc rem eē p necessariam. ⁊ vt artius eam in cordibus nris ieiunaē

Rab. Notandū vo q⁹ nō ait. Nolite querere aut sollicitu esse de cibo. aut potu. aut indumento. sed qd manducetis. aut quid bibatis. aut quid vestiamini. ubi mihi videnē argui qui sumpto victu. vel vestimēto cōmuni lautiora sibi vel austeriora his cum quibus vitam ducunt alimēta. vel indumenta requirūt.

Colo. Est etiā alia sollicitudo superflua ex vitio hominū qñ fructus ⁊ pecuniā plusq̄ necesse est reseruant. ⁊ dimissis spiritalibus illis intenti sunt quasi de bonitate dei desperantes Et hoc prohibēt hic. Vnde subdit. Hec enim omnia gentes requirūt. Chrys. sup mat. Quia in rebus humanis fortunā credūt esse nō prouidentiā. neq; iudicio dei vitas suas gubnari existimāt si; incerto diuā euentu. Et ido meritō timēt ⁊ desperant q̄si qui nemine bēne gubnātem. Qui aūt credit se dei iudicio gubernari escā quidem suam i manu dei mittit. Unde sequit. Scit enim pater vr q⁹ horum his indigetis Chrys. i omel. Nō aūt dixit scit deus si; scit pr vr ve eos i maiorē spem ducat. Si enim pr ē non potest despicere filios. cū nec boues pr̄es bestias sustineāt Dicit aūt q̄n his indigetis. vt magis solliciteudinē abiiciat. quia necessaria sūt. Qualis enim ē pr qui sustinet etiā necessaria filiis nō dare. Si aūt essent superflua nō ita oportēt phidere. Aug⁹ xv. de trin. Non aūt ista ex aliquo tpe cognouit deus. sed futura omnia talia. atq; ita etiā. quid ⁊ q̄n ab illo petituri eramus. sine nobis aūt placuit. Aug. xii. de ciuit. dei. Qz aūt dicūt ideō hec dei scientia nō posse cōprehendi. Quia infinita sunt. restat eis dicere q⁹ nō omnes numeros deus nouerit quos infinitos esse certissimū ē Infinitas itaq; numeri nō ē incōprehensibilis ei. cui⁹ intelligentie nō est numerus. Quapropter si quicūq; scia cōprehendit. sciendo cōprehensione finit pro facto oia infinitas quodā ineffabili mō deo finita est. quia eius scie incomprehensibilis nō ē Greg. Hinc

finis i li. de hoie. Cum aūt ē prudentia p huiusmodi signa demōstrat. permanēte enim vniuscuiusq; naturarum que fuit i gnatione ⁊ corruptione. ⁊ positorū eo⁹ que fuit semp custoditus sm eūdē modū q̄dr utiq; phicere nullo prudente. Sed quidā dicunt deo curā eē existentiū permanēte i vniuersis ⁊ huius prudentiā hre. Singula vero seruari ne singulis prudentiā hre. Tres aūt cās solas vtiq; quis dicet non habere prudentiam singulariū. aut enim b q̄ ē ignorare deū eorū bonū ē particulariū diligentiā hre. aut non velle. aut nō posse. Sed ignorantia oīno aliena ē a bta substātia. enē. Nihil aūt prohibet oia minuissima penes nullā curationē potentia Si aūt nō vult ꝓter duas cās. aut ꝓter pigritiaz. aut ꝓter indecentiā. Pigritia aūt a diuino generaē. aut enim voluptate aliqua tradi pigritamur aut ꝓter timorē desistimus. quarum neutrū bno ē. cogitare de deo. Si aūt dicit indecere deum minima enim esse tanta beatitudini permittis condescendere. qualiter nō inconuenies ē arbitrium quidem curāte. vniuersalia nihil particularia neq; minimū derelinquere sine curatione sciente q⁹ aptum phicat ꝓpositorē vo deū arbitrio emanare bonum. Si aūt nō potest. imbecillis ē de⁹ ⁊ impotens benefacere. Si vo i cōprehensibilē nos ē singulari prudentie ratio. nō ꝓterea oportet dicere quia non ē prudentia rea enim diceret. quia numerū horum ignoramus neq; horum esse Chrys. sup matth. Ne ergo credit se dei iudicio gubernari escam suam in manu dei committat. cogitet autem de bono ⁊ malo de quo nisi solliciatus fuerit neq; malum fugiet. neq; bonum apprehendet Et ido subditur. Querite autem primū regnum dei ⁊ iusticiam eius Regnum dei est meritum bonorum operum Iusticia autem eius via ipsa virtutis p quaz itur ad regnum Si ergo cogitatus quidem erit gla sanctoz necesse ē vt aut ꝓter timorem pene recedas a malo. aut ꝓter desiderū gle inhies ad bonum Etsi cogitaueris que sit dei iusticia. quod scilicet odit deus ⁊ quid amat iusticia ipa oīa cogitatus suas q̄ amātes se sequit Non aūt datum sit ratiōem si pauperes sumus aut diuites. sed si bene vel male egerimus. quod est in nostro arbitrio Chrys. Vel dicit super iusticiam eius quasi. d. ve per nos non per vos iusti sitis. Chrys. sup matth. Terra autem etiam ꝓter peccata hoīm maledicitur vt ibi. germinet sm illud Maledicta terra in opere tuo. Benedicitur autem cum bona fecerimus. quere ergo iusticiam ⁊ non deerit tibi panis Vnde sequitur. ⁊ hec omnia adiicientur vobis. Augustinus de ser. dñi in monte scilicet temporalia que manifeste hic ostendit esse talia bona nostra ꝓter que benefacere debemus. si; tamen necessaria esse Regnum vero dei ⁊ iusticia eius bonum nostrum ē. vbi finis constituendus est. Sed quia in hac vita militamus vt ad illud regnum peruenire possimus q̄ uita sine his necessariis agi nō pōt apponēē mīe hec vob. Cū aūt dixit illud ꝓmissum significauit quia hoc posterius querēdū ē nō tempo

Sed dignita
necessarium
euāgelisare
mus euāgeli
gelizemus.
ustiam eius
ꝓter hoc ce
licitudo ne
adiicientur
pedimēto ne
ne duos fines
dixit dabunē
nihil sunt ad
ser. do. i mon
stolum labora
tubasse quā
iste cui nos
derahat ficu
aliqñ defuerit
onem deus
aminatum co

Nolite e
ti esse in cra
stimus em
tus erit sub
cit em dici

turis futurū
dicet me cras
phironissa lo
presentibus e
futura prohib
tempis cogita
quam? Et ho
erit sibiipi. a
Sufficit em d
riam virtutis
stiam seculi.
infert anime
q⁹ crastina die
festus facere
sm malorum
sedam. vt em
rentes induc
non sufficiens
eum aggraua
apponendo.
hec solum sig
necessaria.
Dicit ergo.
retis sup id h
tam quotidia
curabit se.
liditus erit sibi
ns. ipsa se cur
mente dños mu
ran de illis qu
fiat em dies m

Sed dignitate illud tanq̃ bonum nostrum hoc tãq̃ necessarium nostrum. Neq; em verbi gra debemus euãgelizare vt manducemus. quia sic vilius habere mus euãgelium q̃ cibũ. sed ideo manducare vt euãgelizemus. Querentibus aũt primum regnum dei & iustitiam eius. i. hoc preponentibus ceteris reb⁹. vt ꝓpter hoc cetera queramus. Non debet subesse sollicitudo ne necessaria desint. Et ideo ait. hec omnia adiicientur vobis. i. conuenienter sine vllo vestro impedimẽto ne cum ista queritis illinc auertamini. aut ne duos fines constituatis. ¶ Cris. in omelia. Et nõ dixit dabunt. sz apponent. vt discas quia presencia nihil sunt ad magnitudinem futuroꝝ. ¶ Aug⁹. de ser. do. i monte. Cum autem legim⁹ infame & sitibundum apostolum laborasse non existimem⁹. hec dñi promissa turbasse quodquidem ista sine aduersaria. Medicus iste cui nos totos cõmisim⁹. nouit q̃ apponat & q̃ detrahat sicut nobis iudicat expedire. Si em nob aliq̃ defuerit. q̃ plerũq; ꝓpter nostrã exercitationem deus fieri. non debilitat ꝓpositum nr̃m. sz examinatum confirmat.

¶ Nolite ergo solliciti esse in crastinũ. Crastinus em dies sollicitus erit sibiipi. Sufficit em diei malicia sua

Glo. Prohibuerat sollicitudinem presentium verum. mõ prohibet sollicitudinem futuroꝝ vanam ex vi ao boim proueniente. cum dicit. Nolite ergo solliciti esse in crastinũ. ¶ Iero. Oras in scripturis futurũ tempus intelligi dicente iacob. Exaudiet me eras iusticia mea. & in samuel phantasmate phitonissa loquẽ ad saulem. Eras eris mecum. De presentibus ergo concessit debere esse sollicitos qui futura prohibet cogitare. Sufficiat em nob ꝑsentis temporis cogitatio. Futura que incerta sunt. deo relinquam⁹. Et hoc ẽ q̃d dicẽ. Crastin⁹ em dies sollicit⁹ erit sibiipi. i. ipse afferet sollicitudinem suam secum. Sufficiat em diei malicia sua. hic maliciam non pertinere virtutis posuit. sz laborem & afflictionem & angustiam seculi. ¶ Cris. in omel. Nihil em ita dolorez infert anime vt sollicitudo & cura. Cum autẽ dicat q̃ crastina dies erit sollicita de seipsa. volens manifestius facere q̃d dicẽ. Nolo propriã fatue temporis fm multorum consuetudinẽ loquẽs ad plebem imperfectam. vt em eos magis moueat ipsos dies conquerentes inducit ꝓ superflua cura. Nũquid em dies non sufficiens habet onus. i. curam suam. Quid igit eum aggrauas magis curam que pinet ad aliũ diem apponendo. ¶ Cris. sup matth. Vel aliter per hodie hec solum significat. que habemus in vita presenti necessaria. Nõ aũt dicit eras. q̃d superfluum ẽ ostendit. Dicit ergo. Nolite sollicitu esse i crastinũ. i. nihil curetis sup id habere q̃d necessarium est vobis ad vitam quotidianam. Nõ em superfluũ fuerit q̃d ẽ eras curabit se. Et hoc ẽ q̃d dicit. Crastinus em dies sollicitus erit sibiipi. acsi dicat. superflua cum cõgrauentes. ipsa se curabunt. te quidem eas non fruente. inuenient dños multos qui ea procurẽt. Quid ergo curas de illis quoꝝ potestatem es alijs dimissur⁹ sufficiat em diei malicia sua. Q. d. sufficiat tibi labor quem paueris ꝓter necessaria. noli de superfluis laborare. vel aliter. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Nõ dicitur crastinus dies nisi in tempe vbi preterito succedit futurum. Ergo cum aliquid boni optamur. non terrena. sed eterna cogitemus. Crastinus em dies sollicitus erit sibiipi. i. cum oportuerit sumas cibũ & hoc modi. scilicet cum necessitas vrgere ceperit. Sufficit enim diei malitia sua. i. sufficiat q̃ ista sumere vrgebit necessitas. quã maliciam nominat quia penalẽ nobis. Peruenit em ad mortalitatez quã peccãdo meruim⁹. huic ergo pene tẽpalis necessitatis noli addere aliquid grauius. vt non solum eam patiaris sed etiam ꝓpter hãc explendã milites deo. Nec aũt est cauendum. ne cum viderimus aliquẽ seruii dei ꝓsudere ne ista necessaria desint. vel sibi vel eis quoꝝ cura sibi cõmissa est. iudicemus eum contra dñi precepta facere & de crastino esse sollicitum. Nã & ipe dñs cui ministrabant angeli. ꝓpter exemplum loculos habere dignatus est. Et in actibus apostoloꝝ scriptũ ẽ ea que ad victũ sunt necessaria procurata esse in futuꝝ ꝓpter imminentem famẽ. Non ergo hec dñs merepat siquis humão more ista procuret. Sz siquis propter ista militet deo.

¶ Hylarius. Hoc etiam totum sub dicti celestis significanda continẽ. Jubemur igitur nõ ambigere de futuris. Satis. n. vite nostre malicia diez quibus viuimus. s. peccata sufficiunt. vt arca hec purganda omnis vite nre meditatio laborq; versẽ. Cessante autem cura nr̃a ipsa futura sollicita sunt. dum nobis eterne claritatis profectus deo procurante ꝓpoitur.

Capitulum septimum.

¶ Aug. de sermo. dom monte. Quia cũ ista tempalia procurant futurum. incertum est quo animo fiat cũ possit simplici corde fieri & duplici oportune hoc loco subiecit. Nolite iudicare ꝛc. vel aliter.

¶ Cris. i omel. Huc vsq; exposuit cõsequẽciam ad elemosinam pertinentem. Hinc autem incipit exponere consequẽdam ad orationem respicientem. & ẽ doctrina hec q̃ dãmodo parsoronis. vt sit ordo narrationis talis. Dimitte nobis debita nostra & sequẽ. Nolite iudicare. vt non iudicemi. ¶ Cris. sup matth. Sed si iudicare prohibet qua consequencia Paulus in corintho iudicat fornicatorem. & petrus ananiam & saphiram mendacij arguit. Sed quidam hũc locum fm huiusmodi sensum exponũt quia dominus hoc mandato non prohibet xpianos ex benivolentia alios corripe. sed ne ꝑ iactantiaz iusticie sue xpiani xpianos despiciant ex solis plerũq; suspicionibus odientes ceteros & condemnantes. & sub specie pietatis ꝓximum odium exequentes.

¶ Cris. in omel. vnde non dixit ne quiescere faciat peccantem. Sed ne iudicaueris. hoc est ne amarus

has iudex ¶ Corripe quippe non vt hostis expetens vindictā·sz vt medicus mstituēs medicinā· ¶ Cnf. sup matth· Sed vt nō sic quidem corripent xpiani xpianos quēlibet hmo·qui dicat· Nolite iudicare· Hz si sic nō corripuerint nūqd ꝓpē hoc ꝙsequūt̄ indulgentiam peccatoꝝ·qa dictū ē nō iudicabimi· Quis enim ꝙsequi indulgentiā mali ꝑotis qa nō addidit alterū malū· Hoc aūt diximus volentes oīdere· qa hic sermo nō ē positus de proximis nō iudicandis qui peccant in deū·sz q̄ in nos peccant· Qui eīm nō iudicat ꝓximū ꝓpter peccatū i se ꝓmissū illū nec deus iudicat ꝓpter peccatū·sz dimittet ei debitū· sicut & ipse dimisit ¶ Cnf·i omel· Vel aliter· Non simpliciter vetuit peccata iubet nō iudicare· sz hōs qui multos malos fieri plerūq· & alios p mīmis iudicāt·hāc ꝓhibitionē facit Sicut & paulus nō simpr ꝓhibet iudicare eos qui peccāt·sz discipulos iudicantes de magistris redarguit docēs vt eos qui supra nos sūt nō iudicemus ¶ Hil· Vel alr iudicari de sponsionibus suis deū vetat·qa ut iudicia ex incertis rēbus mē hoiēs sumūt· ita & hoc iudiciū adūsus deū ex ābiguitate suscipiē·qd pmeo repellit a nob· vt ꝙstans potius fides retineat·qa nō sicut incertis rebus peccatū sit ꝑ perā iudicasse·sz si i hōs rēbus de deo iudiciū·ineū eē fit crimis ¶ Aug·de s.do·i mō· Vt alr·hoc loco mlt aliud ꝑcipi existimo nisi vt ea facta que dubiū est q̄ aīo fiāt· i melioꝛē ptem interpretemur De hōs autem que n̄ pūt bono aīo fieri sicut sūt stupra blasphemie & huiusmōi·nob iudicare pmittit· De factis aūt medōs que possūt bono & malo aīo fieri temeranū est iudicare maxīe vt ꝑdemnemus· Duo aūt sunt i quibus temeranū iudiciū cauere debemus cū incertū est quo animo qd qs factum sit vel cum incertū ē qualis qsq fuer ē·q nūc vt bonus vt malꝰ aparet· Nō g" reprehendamus ea que nec scimus·quo aīo fiāt·nec ita reprehendamus que manifesta sūt vt desperem" sanitatem Potest aūt mouere qd ait In quo iudicio iudicaueritis iudicabimi· Nūqd·n·si nos temerario iudicio iudicauerimus·temere etiā de nob deus iudicabit Aut nūquid si mensura iniqua mensi fuerimus & apud deū ē iniqua mensa vnō nobremetipē Hīi mēsure nōie ipm iudiciū significatū arbitror· Sed hoc dictum ē q̄m temeritas qua pumꝰ aliū ipa se puniat necesse ē Iniquitas eīm sepe nihil noceat ei qui patiē inuitā ei vō qui facit·necesse ē vt noceat ¶ Aug·xcp·de ciui·dei· Dicēs aūt aliqu·quō verū ē qd ait xps ve in qua mensa mensi fueritis remetietur vob·si templale peccatū suppliciō puniat ecīno Nec attendunt nō ꝓpter equale temporis spaciū· sed ꝓpter vicissitudinem mali id ē vt qui mala fecerit· mala patiatur eandem dictam mēsurā fuisse quāuis in ea re hoc ꝓprie possit accipi· de qua dns cum hoc diceret loqbat·i· de iudicijs & ꝑdemnationibus· Promide qui iudicat·& ꝑdemnat iuste·iudicat·& ꝑdemnat iuste·i eadem mensura recipit quāuis nō hoc qd dedit· Judicio eīm fecit qō iniquū ē· Judicio patiē qō iustum est.

¶ Quid aūt vides festucam in oculo frīs tui & trabem in oculo tuo nō vides Aut quō dices fratri tuo sine eiciam festucā de oculo tuo & ecce trabs est in oculo tuo· Hypocrita eice ꝓmum trabem de oculo tuo & tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui·

¶ Aug·de ser·do·in monte· Quia de temerario & iniquo iudicio dominꝰ nos admonuerat· Optime autem hōs temere iudicant de incertis & facile reprehendunt· q̄ magis amāt vituperē & damnare q̄ emēdare aut corrigere· qd vitium vel superbia est vel invidentia·ꝙsequēter subiecit & dicit· Quid autem vides festucā in oculo frīs tui & trabē in oculo tuo nō vides ¶ Nemo de hōs loquitur· qui cū mortali crimine detentus obnoxiꝰ mmoia peccata fratribus nō concedunt· vt si forte ira ille peccauerit·tu odio rependas quāuis aūt inter festucam & trabem·tm inter iram distet & odium· Odiū eīm ira inueterata est Fien autem ꝓpter quod si irascaris homini· Odis eum corrigi Non aūt si eum oderis· ¶ Cnf·in omel· Quidam etiam hoc faciunt qui si viderint monachum superfluū vestimētū habentem aut copiosiori cibo potuq̄ amantē fūtiloquium·quotidie ipi rapientes & crapulā patientes ¶ Cnf·sup matthēū· Vel aliter hoc qd hic dicit doctoribus queritur· Omne eīm peccatū diiudicat̄ meritū cū aut magnū ꝑ se peccātis psonā Illata eīm peccati modicuz ē & festuca quātum ad pēm sacerdotis q̄ trabi compat̄ ¶ Hil· Vel aliter Peccatum in spīm sanctum ē diuine virtutis potestatem negare & ipm subiaz abnuere siue adimē eēmeatis· p quē ad hominem venit deus homo rursus fiet in deum Ergo quantū inter festucam & trabem differentia est·tm ostendit peccatum in spīmsanctum cetera crimina excedere· Vt cum infideles delicta corporis aliis exprobrant· omnes peccati qd de promissis dei ambigunt· in se ante non videant in oculo trabe tangi mentis acie inclusa Sequitur Aut quō dices frati tuo sine ejiciam festucam de oculo tuo·& ecce i oculo tuo trabs ē ¶ Cnf·sz mat·i·cum q̄ facie arguis peccatum fratris tui ipe autem in eodem peccato vt i maiori existēs ¶ Aug de sermone do·in monte· Primo ergo cogitemus cum aliquem reprehendere nos necessitas coegerit· verum tale sit vitium quod nūq̄ habuimus· Et tunc cogitemus & nos habere potuisse· vel tale quod habuimus & tam nō habemus & tūc tangat memoriam pristinis fragilitas vt illam correctionem non odium· sed misericordiā precedat· Si autem inuenerimus nos in eodem vitio esse ñ obburgemus·sz cōgemiscamus· & ad pristinum conandum mutemus· Raro autem & ex magna necessitate oburgationes adhibende sunt·in quibus nō nobis·sz vt dño seruiat̄ intendamus ¶ Cnf·sup matthēū· Vel aliter quō dicis frater tuo·i· quo ꝓfectu putas ex caritate ve salues proximum tuum nō q̄ teipsum iste saluare es· Quo ergo non alios sanando per bonam doctrinam malos adhuc celare·& sine laudē ab hoīb ḡre·nō edificatos mercedis a dō & es ypocrita· vñ seqē·ypocrita eīce ꝓmꝰ tra·d occu-

ciam est bonor
agunt sicut p
& ostendunt m
Et notandū q
peccatū a eō tu
oīne debitum
ejice primū
nouit quā que
uidet quā que
ximū Et ido
catus·non aud
maxime cum
aut a corrigend
timere & alie
diligencia mue
ximi sunt disc
ejicere festuca
mone dñi in mo
trabem inu den
bimus ejicere
¶ Nolite sa
cāibus. neq
margaritas
porcos. ne fo
cēt eas pedib
cōuersi dirū
Nolite sanctū d
vestras ante po
Jusserat supiu
facere hōs qui
cerdotes eius m
gationem com
cibus. Acti d
micos & benefa
non tamen de m
tura vobiscum
nalia beneficia
non autem gra
in monte Quer
margarite·qua
nefas ē Quibus
illud incorrupti
cūq spiritalia
eademq res & c
sanctum dicit ex
vero ex eo q nō
Vel aliter sancta
xpi & huius mo
sunt·quia sicut
in profundo ma
sa·posita sunt
¶ Cnf·in omel
sunt·& intellectu
hōs autem qui
uersanda cum ig

Aug. de serm. do. in mont. Deculare. ñ. vicia offi
cium est bonorum. qđ cum mali faciunt. alienas ptes
agunt sicut ypocrite qui tegunt sub plona qđ sunt
& ostendunt in plona. qđ non sunt. ¶ Cris. in omelia
Et notandū q vbicūq vult mōstrare mag⁹ aliq̄d
peccatū a cōtumelia incipit. Sicut ibi Serue nequ
omne debitum dimisi tibi. Et ideo hic dicit ypocrita
ejice primū. Etenim q sui ipsius fuit magis alios
nouit quā que sūt aliorū & que maiora sunt. magis
uidet quā que minora. & seipsum magis diligit q̄ pro
ximū. Et ideo iubet eum qui obnoxius est multis pec
catis. non aliarum esse iudicem delictorū alterius &
maxime cum fuerint parua quidem ab arguendo
aut a corrigendo auertens. Sed prohibet ꝓna con
temnere & aliena nosse. Oportet enim vt prime cū
diligencia inspiges que tua sunt. & tunc que prox
imi sunt discutias. Et ideo sequit. Et cū videbis
ejicere festucam de oculo fratris tui. ¶ Aug. de ser
mone dñi in monte. Auferentes enim de oculo nostro
trabem inuidentie vel malitie vel similationes. vide
bimus ejicere festucam de oculo fratris.

¶ Nolite sanctū dare
cānibus. neq̄ mittatis
margaritas vras añ
porcos. ne forte cōcul
cēt eas pedibꝫ suis &
cōuersi dirūpant vos

Aug. de sermo. do.
in monte. Quia potest
aliquos p nomen sim
plicitatis ad quā p su
periora induxerat dei
pere vt sic putetur vi
tiosum esse aliquando
verum occultare quō
vitiosum est falsum di
cere. recte subiungit.
Nolite sanctū dare canibꝰ. neq̄ mittatis margaritas
vestras ante porcos. ¶ Cris. sup Matth. vel aliter
Posserat fortasis dominus diligere inimicos & bene
facere hijs qui peccant in nos. ne ergo cogitarēt sa
cerdotes etiam que dei sunt. eis cōmunicare. talem co
gitationem compescuit dicens. nolite sanctum dare
canibus. Acsi diceret. Mandaui vobis diligere in
micos & benefacere eis de vestris corporalibus bonis
non tamen de meis spiritalibus passim quoniā in na
tura vobiscum cōmunes sūt non in fide. & deus car
nalia beneficia dignis & indignis similiter prestat.
non autem gratias spirituales. ¶ Aug. de sermo. do.
in monte. Querēdum autem est quid sit sanctum qđ
margarite. quid porci. Sanctum est quod corrūpere
nefas ē. Cuius scelera voluntas rea tenet. quāmis
illud incorruptibile maneat. Margarite aūt sūt que
cūq spiritalia magni estimāda sūt. Illi et itaq̄ vna
eademq̄ res & sanctum & margarita dici possit. Et
sanctum dicit ex eo q̄ non debet corrūpi. Margarita
vero ex eo q̄ nō debet contemni. ¶ Cris. sup matth.
Vel aliter sanctum ē sicut baptismus gratia corpis
xpi & huiusmodi. Misteria aūt veritatis margarite
sunt. quia sicut margarite meluse cochleis posite sūt
in profundo maris. sic misteria diuina verbis inclu
sa. posita sunt in altitudine sensus scripture.
¶ Cris. in omel. Que quidem hijs qui bone mentis
sunt. & mollectum habent. reuelata honesta apparēt
hijs autem qui insensibiles sunt. magis videntur re
uerenda cum ignorant. ¶ Aug. de sermo. do. in mōte

Canes autem pro impugnatoribus veritatis. Porcos
pro contemptoribus positos non incongrue accipimus. Quapropter ꝙa canes exhibūt ad dilacerādū
qđ ait dilacerāt intrare esse nō sinūt dixit. Nolite
sanctum dare canibus. quia quātū in ipsis est. si fieri
posset. conantur perimere veritatem. Porci autem
quātus non ita vt canes morsu appetūt. passim eā
calcando iquināt. Et ideo dicit Neq̄ miseritis mar
garitas ante porcos. ¶ Raba. Vel canes sunt ad vomi
tum reuersi. porci nondum conuersi. sed in luto vi
ciorum versāt. ¶ Cris. Vel aliter Canis & porcus
immunda animalia sunt. si canis ex omni parte. quia
nec ruminat. nec vngulam fodit. Porcus autem ex
parte. nam vngulam habet fissā. si non ruminat. Pro
pter qđ canes puto intelligendos gentiles vel hereti
cos omnino immundos & propter actus & propter phidiā.
Porcos autem hereticos. quia nomen dñi inuocare
videnē. non est ergo sanctum dare canibus quia bap
tismus & alia sacramenta non sunt danda nisi fide
habentibus. Item misteria veritatis i margarite nō
sunt dande. nisi desiderantibus veritatem. Et cum ꝑ
ratiōe humana viuētibus. Si enim porcis eas miseris
i. cenose vite delectatione grauatis. non intelligent
preciositatem earū. si estimāt eas similes cetere fa
bulis mundialibus & eas actibus suis carnalibꝰ cō
culcant. ¶ Aug. de sermone do. Calcant enim dicitur
quicqđ contemnitur. Et ideo dicit. ne forte concul
cent eas pedibus suis. ¶ Glo. Dicit autem ne forte
quia resipiscere possunt ab immundicia. ¶ Aug. Qđ
aūt sequit. Et conuersi dirumpant vos. nō ait ipas
margaritas. illas enim conculcant & cum conuertūt
vt adhuc aliquid audiant. dirūpunt eum a quo mis
sas margaritas conculcant. non enim facile inuenies
quod ei gratum esse possit que magno labore inuēta
contemnant. Qui ergo tales docēt. cūm non dirum
pant indignando & stomachādo non video. ¶ Cris.
sup matth. Vel porci non solum carnalibus actibus
margaritas conculcant. sed etiam postmodicum cō
uersi p inobedientiam rumpunt predicatores earum.
Frequēter autem & scandalizati calumniāt eos. q.
dogmatum nouorū seminatores. canes etiam concul
cantes sancta sordidis actibus disputatiōibus suis
rumpunt predicatorem veritatis. ¶ Cris. i omelia
Et benedixit. conuersi fingunt enim mansuetudiem
vt addiscāt. deinde cum didicerint detrahūt. ¶ Cris.
sup matth. Rationabiliter autem margaritas dari
porcis prohibuit. qa si porcus minus immundus mitti
vetatur. quātomagis cambus plus immundis. De
sando autem dando idem estimare nō possumus. qa
frequenter etiam benedictionē damus peccōr male
viuentibus xpianis. non quia merentur accipere. si
ne forte plenius scandalizati discedant. ¶ Aug. de d.
domini in monte. Cauendum est ergo ne quid a ꝑ
riatur ei. qui non capit. melius enim querit id qđ clau
sum est quā id quod apertum ē. aut infesta. p odium
vt cams aut negligat p contemptum vt porc⁹. nō
est autem consequēs vt si verum occultat etiam fal
sum dicatur. quia dñs quāmis nihil mentitus sit. ta
mē aliq̄ occultauit sm illud Adhuc habeo vobis multa
dicere que non potestis portare modo. Ideo si aliq̄

nō capit ꝑter sordes mundandus est vel verbo vel ope quātum fieri potest a vob. Nō aūt dns quedaz dixisse meminerit que multa quaderāt vel resistēdo vel grauīnēdo nō receperunt. nō putandus ē sanctuz dedisse canib. aut margaritas ante porcos misisse Dedit eīm eis qui capere poterāt & simul aderant ꝛs ꝑter alioz imundicias negligi nō oportebat. & quāmus compenses eū in ipis que eis respondebat cōta bescerēt Nō tamē qui poterāt capere ex illoz occasione multa valuerunt audiebant Qui ergo nouit quid respondeat debet respondere saltem propter illos qui bus desperatis subuenīē si ꝑsitam questionē solui nō posse crediderint & hoc de rebz ad instructionem salutis pertinēb. De supuacuis aūt & noxijs nōnihil dicendū ē Sed hoc ipsum explicandū ē. cur mārēt talia non oportuit respondere.

¶ Petite et dabīē vob bis qrite & inuenietis pulsate & aperiēē vob bis Omnis eīm q petit accipit & q̄ querit inue nit & pulsāti aperiet.

¶ Iero. Quia carnalia supra retuerat postulaē quod petere debemus ostendit dicens Petite & dabīē vob ¶ Aug⁹. de ser. do in monte. Vel aliter Cū ꝓceptum esset ne sanctum darēē canibus. & ne margaritas ante porcos mittāē. potuit audiri sue ignorande conscius dicere q̄d sanctū me dare canibz vetas. eū adhuc me me habere nō videā Et ido oportune subiecit dicēs Petite & accipietis ¶ Crisē. sup mathēū Vel aliter qm̄ ad significandum ordinem quedā dederat ac mandata dicēs. ¶ Nolite iudicare cōpetenter adiungit. Petite & dabīē vob quasi diceret. Si hanc clementiā seruaueritis ad inimicos. quicq̄ clausū vobis videē pulsate & apiē vob. Petite ergo patet die ac nocte omnes. querite studio & labore nec eīm laborantes arca scripturas acquirimus sciam sine gr̄a dei. nec gr̄az acq̄rim⁹ nisi studuerim⁹. ne domū dei negligē tibus deē. Pulsate aūt oratione & ieunijs & elemosinis. Sicut eīm qui pulsat hostiū. ñ eīm voce clamat sed mina. sic & q̄ bona opa facit. pulsat apiet bonis. Sed dices Docē me petere ne sciā & faciā. quō ergo possum facere pmulq̄ accipiā Sed q̄d potes fac ve amplius possis. & q̄d scis serua. vt amplius scias. vel aliē Cū mādasset supra oibus vt indulgerēt inimicis & postea prohibuerit ne sub obtentu dilectōis sancta canibus darēē nūc dat eis bonum ꝓsiliuz ve petant deū. p filiis. & dabīē ne. querāt eos qui pierant i peccatis & inuenīē Dulcem eos qui i erroribz sunt pclusi & apiet eos deus. vt bēat sermo eoz ad aias eoz ingressum. vel aliter qm̄ maiora erāt mandata superius posita q̄ deus humana erāt missurus eos ad deū cui⁹ gr̄e mihi impossibile ē dicēs. Petite & dabīē vob. vt q̄ ee bonis ꝓsit nam nō pē. p gr̄am dei adimpleaē Cū .n. alia aialia deus munierit velocitatē cursu aut velocitate pennis aut unguibz. aut dentibz aut cornibz hoiem solū sic disposuit vt deus illius sit ipe vt infirmitate siue necessitate coactꝰ semp necessariū bēat dīm suū ¶ Glo. Petimus aūt fide. quemꝰ spe pulsamus caritate. Primū petē debes. vt habeat

Post quererē vt inuenias inuenta obscurare. vt ipse eas ¶ Remig. vel aliter Petim⁹ orādo. querim⁹ ꝛ de vuēdo. pulsam⁹ pseuerādo ¶ Arg. de ser. do. vt alter Petitio aē paret adimpetrādam samcatē animā vt ea que papiunē iplere possimus. inquisitio aūt ad inuenīēdā vitatē Hoc cu quisq̄ verā vītatē inuenerit puenīet ad ipam possessionē que eīm pulsare appellat. ¶ Aug. i li. retract. opose quidem ista tria quemadmodum se differāt. sic exponēdū putauī. si loge uelit ad istam tantissimā petitionē oīa referūē. vnde postea eludit dicens. dabit bona petentibus se non addidit querentibus & pulsantibus. ¶ Crisost. in omelia Per hoc ergo q̄ addidit querite & pulsate cū infirmitatea & roboze petē iussit Qui eīm q̄rit oia alia quesitat a mēte & ad illud solū afficiē q̄d querē Qui aūt pulsat cū vehemētia & feruida mēte venit ¶ Ihs. sup mat. Quia vo dixerat Petite & accipietis ne forte peccatores audientes dicerēt. ad hoc dns dignus hoc tatē. nos aūt indigni sumus. ideo repetit vt cū nobis q̄s peccatoribz misericordiā dei promendet. & ideo dicit. qui petit accipit. siue iustus sit siue peccator eīm petit. nō dubitet ve q̄sitat neminē sperm nisi qui petierit a deo. Hoc eīm credibile ē vt opus pietatis q̄d exhibēē benefaciendo inimicis. Deus iungat hominibus. ipe aūt nō faciat cū sit bonus ¶ Aug. sup ibz vnde & peccatores exaudit deus. Si .n. peccatum nō audiret frustra publicanus dixisset Dne propitius esto mihi peccatori & ex ista confessiōe meruit iustificatōez. ¶ Aug. i li. sen. ꝓspen. Nōlite aūt supponere deo p necessitatem b⁹ iuste & misericorditē audire vt misericorditer nō audiē. quid .n. infirmo sit vtile magis ipe uit medic⁹ q̄ egroc⁹. Si aūt id postulat q̄d deus nō dat & promittit fiet oīno q̄d poscit. quia accipiendo aūt q̄d petit vtcas ¶ Aug. ad paulinū & therasiam ꝓpositū. Non aūt dīs qui nō tribuit sepe. q̄d volum⁹. ne q̄d mallemus attribuat ¶ Aug. de s. do. Perseuerātia etiā opus ē vt accipiamus q̄d petimus. ¶ Aug⁹. de ser. do. Cū eīm deus aliq̄n tardius dat. ꝓficit desiderium. Non negat diu desiderata dulcius obtinēē. cū tarde data uilescūt. Pete ergo & quere insta. perseuera & q̄rēdo crescis. ut capias. Fuat tibi deꝰ q̄d nō vult dare vt tu discas magna magne ꝓcurare. desiderare semp orare & non deficere.

Aut quis est ex uobis hō quem si petierit filius suus panem nunquid lapidē porriget ei Aut si piscē petierit nunquid serpentē porriget illi Si ergo vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vestris quātomagis pr̄ vr̄ qui in celis ē dabit bona petētibus se

¶ Aug. de f. de spe. Supiꝰ egit d voluntatem & de hijs agit q̄ spes a miseris ad misericordia ꝓsurgeret. unde & ibi locu cū dicit aut quis ex vob hō ¶ Crisē. mal Ne forte eīm aliq̄s desperās quāta ēē mentem deū & hominē ponderās peccata sua duz desperat impenitere nec ma plangendo patrum & filiorum misericordiam meretur xit ve si propter pietatem dei sperē.

cata nostra desperō ꝓpter pr̄iā bonitatē dei sperē.

¶ Omnia ergo quecūq; vultis vt faciāt vobis homines & vos facite eis Hec est enim lex et pphete

Aug. de sermo. do. Firmitas quedam & valentia ambulandi p sapientie viam In bonis moribus cōstituta est quibus p̄ducuntur homines vsq; ad mundationem & simplicitatem cordis. de qua iam omi laquens ita concludit. Omnia ergo quecumque vultis vt faciāt vobis homines & vos facite eis Nemo enim est qui velit quēq; duplici corde secum agere. ¶ Cnſ. sup matth̄m. Vel aliter. Supra pter sanctificandam oratonem mandauit vt non iudicent homines eos qui peccant i ipsos. Et quia ab ordine narratonis sue recedens introduxit alia quedam. nunc ad mandatum qđ ceperat. redieno ait. oia quecūq; vultis. i non solum mando. nolite iudicare. sed & omnia quecūq; vultis vt faciant vobis homines & vos facite eis. & tunc ipetrabiliter petetis ozare ¶ Eloſa. Vel aliter Omniū bonoꝝ spiritaliū distributor est sp̄usſanctus vt op̄a caritatis impleant. vñ subdit. omnia ergo ¶ Cnſ. in omel. vel aliter. vult dñs demonstrare qm̄ oportet homines & supius inquirere auxilium & que a seipsis sunt simul inferre. vnde cū dixisset Petite. querite. & pulsate. docet apte ipsos homines studiosos esse. Et ideo subdit Omnia que cūq; ¶ Aug⁹. de ver. do. vel aliter Promiserat se dño petentibus bona largiturū. vt autem ille agnoscat mendicos suos agnoscam⁹ & nos nostros. Excepta em̄ substātia facultatum. tales sunt qui petūt quales a quibus petūt. Quam frōtem habes petēdi ad deum tuum? qui non agnoscis parem tuū. Dic ē. qđ in prouer. dicitur. Qui obdurat aurem suā ad clamorem pauperis. & ipse clamabit. & non exaudiet. Quid autem petendi proximo debeam⁹ impendere vt & ipsi audiamur a deo. ex hoc considerare possumus. Qđ ab alijs volumus nobis impendi. Et ideo dixit. omnia ergo quecūq; vultis. ¶ Cnſ. i omelia. Nō simpliciter dixit omnia. sed addidit ergo. quasi diceret. Si vultis audiri cum illis que dixi & hec facite. Non autem dixit. quecūq; vis effica tibi a deo hec fac ad proximū vt nō dicas qualiter hoc ē possibile. Sed aic quecūq; volueris effici tibi a cōseruo hec & erga proximū ostende. ¶ Aug. de ser. domini Quidam latini codices habent addicum bona. quod additum puta ad manifestationem sententie. Occurrebat em̄ qđ si quisq; flagitiose aliquid erga se fieri velit. & ad hec referat istam sententiam vt hoc p̄or illi faciat a quo ibi fieri cupit. ridiculum est hūc putare istam impleſſe sententiam. Intelligendum ē aūt p̄fectam esse sententiam. etiam si hoc non addat. qđ em̄ dictum est omnia quecūq; vultis. non vsitate ac passim. sed p̄prie dictum accipi oportet. voluntas nāq; non est nisi in bonis. Nam in malis cupiditas proprie dicitur. non voluntas. Non quia sic semp loquātur scripture. sed vbi oportet ibi omnino proprium verbum tenent. vt non aliud intelligatur.

¶ Cōpriamus de ozatone dominica Cum autem dñs verbum dominus Ihesus xp̄s omnibus venerit p̄ceptorum suorum fecit grande compendium. Cum dixit Quecūq; vultis vt faciant vobis homines &

¶ Cnſ. in ome. Duo autem oportet adesse orantis & petere vehementer. & que oportet petere. Hec aūt sunt spiritalia. Denim Salomon cum peteret qđ petē optabat velociter accep̄t ¶ Cnſ. sup ma. que aūt petē ostendit sub similitudine panis & piscis ostendit. Panis em̄ est verbum de nocta dei p̄ris. Lapis est omne mē dacium qđ habet scandalum offensionis ad animam ¶ Remigi⁹ Piscem aūt possumus intelligere verbum de xp̄o. Serpentem aūt ipm̄ diabolum. Vel p panem intelligitur doctrina spiritalis. p lapidem ignorancia. Per piscem vnda baptismatis sacri. Per serpentem astucia diaboli siue infidelitas. ¶ Raba. Vel panis qui est omnis cibus. caritatis significat sine qua alie virtutes nihil valent. Piscis significat fidem que ex aqua baptismatis orta est. Et i medijs fluctibus huius vite pulsatur & tamen vincit. Lucas autem addidit tertium scilicet ouū qđ est spes aīe vnde spem significat Cōtra caritatem ponit lapidē id est odij duriciam Cōtra fidem serpentem .i. ptidie venenum. Contra spem scorpionē .i. desperationem que retro pūgit sicut scorpio. ¶ Remigius Est g⁹ sensus. Non est timendum q⁹ si petamus a deo p̄re panem .i. doctrinā vel caritatem. q⁹ porrigat lapidē .i. q⁹ permittat cor nr̄m constringi aut frigore odioꝝ aut duritia mentis. Vel si q⁹ petamus fidem ipse nos premat pire veneno infidelitatis Unde sequit Si ergo vos cum sitis mali. ¶ Cnſ. in omel. Hec autem dixit non detrahens humāe nature neq; malum confitens omne genus humanū. sed ad differendam bonitatis sue dilectionem paternam malicia vocans tanta est superabundantia amoris ipius ad homines. qua quātum ad comparationem dei qui solus singulariter bonus est. omnes mali videnē sicut ad comparationem solis omne lucidum videtur obscurū ¶ Iero. Vel sup apostoloꝝ positione omne hoim genus damnat cuius ab infancia cor ad malum apposi tum est vt in genesi legit. Nec mirum boies huius seculi dici malos cum & apostolus memoret. quoniā dies mali sunt. ¶ Aug. de sermo. do. in monte. Vel malos appellauit huius seculi dilectores vnde & bōa que dant. secundum eoꝝ sensum bona dicenda sūt quia hoc pro bonis habent. quāq; & i rerum natura ista bona sunt. i. temporalia. Et ad istam vitam infirmā pertinent. ¶ Aug. sup verbo do. Bonum em̄ qđ facit bonos. deus est Aurum autem & argentum bonum est. non qđ de inde fiat bonū. sed vnde facias bonū. Quali ergo cum simus. & bonum patrem habeamus. non semp mali remaneam⁹. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Si ergo cum simus mali. Nouimus id dare qđ petimur. quātomagis spandum ē datur deum nobis bona petentibus. ¶ Cnſ. sup matth̄. Quoniam autē non omnia petentibus p̄stat. sed bona tantūmodo. ideo conuenienter addidit bona. ¶ Eloſa Aug⁹ deo. non nisi bona petamus qualiacūq; nobis videantē omnia em̄ diligentibus in bonum cooperantē. ¶ Remigius Et sciendum q⁹ vbi Matheus sic dicit Dabit bona Lucas dicit. dabit spiritum bonum. sed non debet videri contrarium. quia cuncta bona que homo a deo accipiēp gr̄am spūsancti dātur.

vos facte eis. Unde subdit. Hec ē em lex ⁊ ppheē. ¶ Cnf. sup matheū. Nam q̄cūq; lex ⁊ ppheē sparsim in oībus pceperunt scripturis. i hoc cōpēdioso ptinent mādato quasi innumerabiles arboꝝ rami in vna radice. ¶ Greg. x. moza. Qui em cogitat ut ea alteri faciat. que ipe sibi ab altero fieri expetat. pēsat mimq; ve malis bona. ⁊ bonis meliora reddat. ¶ Cnf. in omelia. Dnō manifestū ē etiā qm̄ ex nob̄ q̄ decem⁹ oīa scimus ⁊ nō ē possibile ad ignorātiā refugere. ¶ Aug. de .s. do. i mō. Videt aūt hoc pceptum ad dilectionē proximi ptinere. nō aūt ad dei cū i alio loco duo esse pcepta dicat. in quibo lex pendet ⁊ ppheē. Cū aūt hic nō addit tota lex qđ ibi addidit. seruauit locū alteri pcepto qđ ē de dilectiōe dei. ¶ Aug. viij. de trin. Vel aliter. Duo scripturā tm̄ dilectionē proximi ꝯmemorat. cū dicat. oīa quecūq; vultis. q̄ a q̄ proximū diligit. ꝙsequēs ē. vt ⁊ ipsum p̄ipue dilectionē diligat. deus aūt dilectio ē. Conse quēs ē ergo vt p̄ipue diligat deum.

¶ Aug⁹. de ser. do. in mō. Admonuerat superius dns ad habēdū cor simplex ⁊ mundū quo queriē deus. s. q̄ a hoc paucos ē. Jam incipit de muestigāda sapientia loqui. Cui muestigande ⁊ prempland oculus p oīa supernora pduct⁹ ē. quo uidem iā possit arta via ⁊ angusta porta. Dns subdit. Intrate p angustam portam. ¶ Ilo. Vel aliter. Est difficile sic ve aliq̄ facias qđ tibi nis fieri. em sic faciendū ē vt meremur p angustam portā. ¶ Cnf. sup ma. Vel aliter. certa hec ꝙsequētia ad iustitiā ieuniū pt̄z vt sit ordo narrationis talis. Cu aūt cū ieunias unge caput tuū ⁊ postea sequare. Intrate p angustam portā. p̄ipue em̄ tres sunt naturales passiones ⁊ inme carnis. ꝑmo esca ⁊ potus. deinde amor uxoris ad mulierē. Tertio loco somnus. Et ideo gratius ē eas a natā carnali p̄cidere q̄s cetas passiones. ⁊ ideo nullius passiōis abstinentia a sic sanctificat corpus sicut q̄d̄ fit castus. ieunus ⁊ i vigilijs pseuerās. Ergo ꝓpter oīes has iustitias ⁊ p̄ipue ꝓpter laboriosissimū ieuniū dicit. Intrate p angustā portam. Porta ponit omis ē dia bolus. p quē introit in gehennam. porta uite ē xp̄us. p quē introit in regna celestia. Nam aūt porta dicit esse diabolus nō magnitudie potestatis extensus. s. effrenata superbie licētia dilatat⁹. Porta aūt āgusta dic xp̄s nō quiate potestatis exigu⁹. s. humilitatis rōe collectus. ꝙa quē totus nō capit mundus scipsum intra angustias uteri virginalis inclusit. Via autē ꝑditionis ē oīa iniquitas. Dicit aūt spaciosa quia nō ē intra regulā disciplīe inclusa. ⁊ ambulantes in ea quicq̄d eos delectauerit. hoc sequūtur. Via aūt vite dic esse oīa iustitia. ⁊ ꝓpter pcurantias cās esse arta. Considerandū aūt quia nīl quis ambulauerit p uiā nō pt̄ puenire ad portam. Qui em nō ambulat per viam iustitie impossibile est vt vere xp̄m cognoscāt. Similit⁹ nō incurrit in manus diaboli. Nil iniqui ua ambulat peccatoꝝ. ¶ Greg. sup ezech. Quāuis aūt cantas sit lata. tm̄ p angusta ⁊ aspera hoies de ire a terra. Satis angustū ē oia ptermittere. vnum solum diligere. pspera nō ambire. aduersa nō timere. ¶ Cnf. i omel. Sed cum postea dicat. Jugum meum suaue ē. ⁊ onus meum leue. qualit̄r hic angustia uiam ait ⁊ aream. Sed ⁊ hic monstrat eam leuē ⁊ suauem. qm̄ uia est ⁊ porta. sicut ⁊ altera que lata ⁊ spaciosa dr. ipa via ⁊ porta ē. Nec aūt nobis futurum est. si oīa pertranseunt. Transire autē labores ⁊ sudores ⁊ in bonū finem deuenire sci. i vitam fa faciens ē mitigare eos qui agones patunt. Sic enim tempestates nautis ⁊ vulnera militibus leuia sunt ꝓpter spem ꝑmioꝝ ꝑeuntiū. multo magis cum cōsi piacēs fuerit. ⁊ immortalia ꝑmia. nullū aliquis sen imminētium periculoꝝ. Sed ⁊ hoc ip̄e ē angustum ve care maxime ad faciendū eam leuem ostendebat. Di gilare em̄ eos prepabat hoc em̄ dño dicit engīn strum desiderium. Qui em̄ in agone certat cum vi nit principem admirantem labores agonum animo fiet he. Ne igit̄ mesti simꝰ cum mulca vobis bea tgerint tristia. quia arta est uia. sed non aute Deo nequ hic quietem oportet expedare. neq; ti triste aliquid ꝑsolari. Dicens autem qm̄ pau qui inuenīt eam. rursus hic multoꝝ defectum ig cauit ⁊ audientes erudiuit. nō multoꝝ ꝑspicua attendere. s. paucoꝝ laboribo. ¶ Hero. Signficat igit̄ de veraq; via locutus dixit q̄ p lati mul lam. angustam paucī inuenīt. Nata em̄ nō quem nec inuentāe opus ē. spōte se offert ⁊ errantī ui agustas vo nec oēs inuenīt. nec qui inuenerit fun ingrediūē p eam. sicut multi inuēta veritate v capti voluptatibo seculi demedio itinere reuertu

Attēdite a falsis pphetis qui veniūt ad vos in vestimētis ouium. Intrinsecꝰ aūt sūt lupi rapaces. A fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Numq̄d colligūt de spinis vuas aut de tribulis ficꝰ. Sic oīs arbor bona fructꝰ bonos facit. Mala aūt arbor malos fructꝰ facit. Nō potest arbor bona fructus malos facere nec arbor mala fructꝰ bonos facere. Omnis arbor q̄ nō facit fructum bonū excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. Igit̄ ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos.

¶ Cnf. sup matheū. supra mādauerat ap stolis dns de ebdomadibus orationes ⁊ ieuniis. nam hominib̄ sicut ꝑsentia facienē. Et ne ad cognoscēdū q̄ hoc omnia in ypocrisi fiūt. ꝑtīr loquit̄ dicēs. Attendite a falsis pphetis. ¶ Augustin⁹. de fi. vel aliter. cū dnūs dñi⁹ paucos esse ꝑ mucrunt angustā pa tam et artam viā ꝑ heretici qui plerumq; se sub nomie pauco cōmittunt. ne nobis supponant. statim sub ꝑat dicēs. Attendite a falsis pphetis. ¶ Cnf. sio me. vt alr q̄ dixi q̄ angusta ē porta. s. mitu se q̄ pūcr luc sere vīa iog idu

Cum aūt mal Deo non ideo q̄ plerūq; illo dus quibus co stolus. Manife to imūdine cō arborem bona

Attendite a falsis prophetis In quo vē maiores sol licitudinem habeme. meminē eoz que in patribus eoz facta sunt falsos prophetas vocans etenim tūc talia contigerūt. ℣ Crisō. sup matth. Dō ac semp tū ē infra ḡa lex et ꝓphe vsq; ad Johem dr ḡa ꝓphia de xp̄o non erat futura post eū. Prophete aūt et fue rūt et sunt sed nō qui ꝓphetarēt de xp̄o sed qui interpretarēt ea que de xp̄o ab antiquis fuerāt ꝓphata id est doctores ecclie. Nec n potest ḡa ꝓphaticos intelligi sensus nisi p spīm ꝓphetie. Caens g dns futuros esse falsos doctores heresum diversaz ammonet dicens. Attendite a falsis ꝓphetis Qua em non erant futura manifesti gentiles sz absconita sub nomīe xp̄iano. non dicit. aspiciē. sed attendite. vbi em res certa est. aspiciē et simpliciter videē. vbi aūt incerta attendiē et caute considerandē. Jam dicit Attē dite quia firma tutela salutis est scire quē fugias. Non autem sic admonet attendite. quasi multos deo diabolus heresis introducat. sed eo ꝓmittente. ḡa enim non sine iudicio vult seruos suos habere Ideo misit temptationem. qua vero nō vult eos pti gnorāmā pire. Ideo p̄monet. Ne autez aliquis here tic doctoz dicat. qz nō dixit nos falsos ꝓphas sz gē tiliuz et iudeoz doctores. Ideo addidit. Qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū. Oues n xp̄iani dicunē Vestimentum aūt ouile est spēs xp̄ianitatis et simulate religionis. Nulla aūt res sic exterminat bonū sicut simulatio Nam malum sub specie boni celatuz dum non cognoscitur. nō cauēē. Et ne adhoc dicat hereticus quia de veris doctoribus loquē. qui tamen peccatores sunt. Ideo addit Intrinsecus autem sūt lupi rapaces Catholici autem doctores etsi fuerint peccatores. seruq quidē carnis dicunē. non tamen lupi rapaces. qui non habent ꝓpositum pdere xp̄ianos Manifeste ergo de hereticis doctoribus dicit. ḡa eo proposito speciem xp̄ianoz suscipiunt. vt xp̄ianos miquo seductionis motu dilanent. de quibus dicit apostolus. Scio quia post discessum meum intrabunt in vos lupi graues non parcentes gregi.

℣ Crisō. in omeli. Sed tamen videē falsos ꝓphas hic non hereticos insinuare. sed eos quidem qui iste sunt corrupti. sed facie quidem virtutis induūtur. ḡa induxit. A fructibus eoz cognoscetis eos Apud hereticos enim ē mulcticiens et vitam mutire. apd hos autem quos dixi. nequaq; ℣ Aug. de ser. do. Unde rectissime querit. quos fructus nos attendere voluerit Multa enim quedam in fructibus deputant que ad vestitum ouiū pertinent. Et hoc modo de lupis decipiuntur. secuti em sunt vel iejunia. vel elemosinas vel orōnes. que p̄tendunt hominibus placere cupientes eis quibus ista difficilia videnē. Ly ergo nō fructus de quibus cognosci istos monet. Vita enim que cū bono animo fiūt. sunt propie ouibus vestes Cum aūt malo in errore non aliud q; lupos tegunt. Sed non ideo debent oues odisse vestimentum suū q plerūq illo se occultant lupi. Qui sunt ergo fructus quibus cognoscamus arborē malam. dicit apostolus Manifesta sunt opa carnis. que sunt fornicatio īmūdicie ꝛc. Qui sunt fructi quibus cognoscit arborem bonam. Idem apostolus ostendit dicens.

Fructus autem spūs sunt cāritas. gaudium. pax.

℣ Crisō. sup matth. Fructus etiam eius ouis est cōfessio eius fidei. Qui em sm deum vocem humilitatis et vere confessionis emittat. ouis est. Qui autem contra veritatem blasphemus vlulat contra deum lupus ē ℣ Hiero. Et si ergo potest de oibus intelligi q hic de falsis prophetis dicē q aliud habitu ac sermone ꝓmittunt. aliud ope demonstrant. specialiter de hereticis intelligēdum videtur qui videntur continentia ac humilio quasi quadā pietatis veste se arcūdare. Intrinsecus autem habentes aīm venenatū simplicioū fratrū corda decipiunt. ℣ Aug. de ser. do. i monte Sed ex opibus cognita potest verum ex teriorem culcum ambitione. aliqua faciant. Cum n ceperint aliquibus temptationibus ea ipsa vel subtrahi vel negari que isto velamine vel cōsecuti sūt vel consequi cupierūt. tūc necesse ē ut appareat verū lupus i ouina pelle sic. an ouis in sua ℣ Greg. xxxi. moral. Hypocrita etiam sancte ecclesie pace premitur idarco ante oculos nostros religione vestitur. Si qua vero fidei temptatio erumpat. statim lupi mēs rapida habitu se ouine pellis expoliat. quātūcūq; ō bonos seuiat. psequēs demonstrat. ℣ Crisō. in omel. Facile etiam ꝓpocrite captunē. via em quā ulli sūt ambulare laboriosa est. ꝓpocrita autem laborare nō vult. eligit. Deinde vt non dicas qm impossibile ē cognoscere tales. rursum rationē ab humano exemplo ponit dicens. Numquid colligunt de spinis vuas aut de tribulis fic. ℣ Crisō. sr matth. Vua i se misterium xp̄i habent sicut em botrus multa in se grana ligno mediante suspendit. sic et xp̄s multos sibi fideles p ligni crucis tenet adunatos. Ficus aūt ē ecclesia que multos fideles tenet dulci quadam caritatis amplexu. sicut ficus multa grana vno tegimīe tenet inclusa. Sunt ergo fic signa hec caritatis quidem in dulcedine. vincatis aūt in punctione granoz. In vua autem patientie quidem signum est. qz in torcular mittitur. gaudij aūt quia vinuz letificat cor hominis Sinceritatis. quia non ē aqua pmixtum. sua uitas autem i delectatione Spine aūt et tribuli sunt heretici Sicut ergo spina vel tribulus ex quacūq; pte habet aculeos sic et seruos diaboli ex quacūq; pte cōsideraueris iniquitatib plene sunt. Non pōt ergo huj modi spine et tribuli ecclesiasticos fructus pferre. Ad aut peculiariter sub similitudine ficus et vitis spine et tribuli dixerat ostendit consequēter vniuersaliter esse verum. cum dicit. Sic oīs arbor bona fructus bonos facit. Mala autem arbor fructus malos facit. ℣ Aug. de sermo. do. in monte In hoc aūt loco illoz error cauendus est. qui de duabus arboribus duas naturas opinant esse. quarum vna sit dei. altera vo non Non aūt eos adiuuare duas istas arbores dicendum est. qua de hominibus ē dicere planum est. siquis precedentia et consequentia legerit ℣ Aug. xp̄i. de ciu. dei Pomibus autem prodictis ipse nature displicent. non eas considerātibus secundum voluntatem suam. nō autem ex cōmodo vel incōmodo nostro. sed ꝓpriam considerata natura earū artifici suo gloriam Nature igitur omnes quoniaj sunt. et ideo habent modum suum speciem suam et

quãdꝺ ſecum pacem ſuã profecto bone ſũt ¶ Cnſ. mmet. Ne aũe nullus dicat qm̃ mala arbor fert ꝙ dꝛ fructus malos. fert aũe ⁊ bonos Et ſic difficilꝫ fit cognitio. duplici prelatione exiſtente. Ideo ſubun gic. Nõ pt̃ arbor bona fructus malos facere neq; ar bor mala fructus bonos facere. ¶ Aug⁹. de ſer. do. Ex hoc vño putant Manichei neq; animã malam fieri poſſe vt i melius ꝓmuteꝫ. neq; bonã i deterius. quaſi dictum ſit Nõ pt̃ arbor bona mala fieri. neq; mala fieri bona. ſꝫ ita dictum ẽ Nõ poteſt arbor bõa fructus malos facere. nec econuerſo Arbor qui ꝑpe ẽ ipa aĩa id ẽ ipe bõ. fructus vo opa hois Nõ ergo pt̃ malus bõ bona opari. neq; bonus mala. Ergo ſi vult bona malus opari. prius bonus fiat. Quãdiu aũe quiſq; malus ẽ nõ pt̃ facere fructus bonos. Si cut em̃ poteſt fieri. vt qꝺ fuit nix. non ſit. Nõ autẽ vt nix ſit calida. ſic poteſt fieri. ut q̃ malus fuit. non ſit malus. nõ tamen fieri poteſt vt malus benefaciat qua eſt aliq̃ volũs ẽ. Non hoc ipſe facit. ſed fit de illo duma ꝓuidentia ꝓcurãte. ¶ Rab. Nõ autem ipe arbor bona vel mala dr̃ ꝓpter voluntatem bonã vel malã. Fructus aũe ſunt opa que nec bona male volũtatis eſſe pt̃. nec mala bone volũtatis ¶ Aug. ꝺra manicheos. Sicut aũe manifeſtum ẽ ex voluntate mala tamq̃ ex arbore mala fructꝰ eius fieri ꝺia opa mala. ſic ipam volũtatem malã vñ dicem eſſe exortã Niſi qua volũtas mala. angeli ex angelo ex homie hois orta ẽ. Quid aũe erãt hec duo anteq̃ i eis iſta mala orirent. niſi bonũ opus dei ⁊ bona atq; laudã da natura. Ecce ergo ex bono oriẽ malum nec fuit omino vnde oriri poſſit. nec ex bono ipam dico vo luntatem malã quã nullus malũ ꝓceſſit nõ opa mala que non ſunt niſi ex voluntate mala tamq̃ ex arbore mala. Nec ideo tamq̃ ex bono potuit oriri volũtas mala quia bonũ factum ẽ a bono deo. ſed qa de nihilo factũ ẽ nõ de deo. ¶ Hiero. Queram⁹ aũt ab hereti cis q̃ duas in ſe ꝓprias dicũt eſſe naturas. ſi ux ta intelligentiam eoꝝ arbor bona malos fructus facẽ nũquã poteſt. quõ moyſes arbor bona peccauent ad aquã ꝯradictionis. Petrus q̃ in paſſione dñm ne gauerit dicens. neſcio hoiem. Aut qua conſequentia ſocer moyſi arbor mala qui i deũ iſrael nõ credebat. debit filium bonũ ¶ Cnſ. i omẽ. Quia vo punire nõ uſſerat falſos ꝓpheras. ideo terret eos ſm penaꝫ que ẽ a deo dicens. Omis arbor que non facit fructum bonum excidẽ. ⁊ i ignẽ mitteẽ quito vbis ⁊ iudeos inuinuare videẽ. Ideo q̃ vbos iohannis baptiſte me mmit p eadem vba penaꝫ eis ſubſcribens Etenim ⁊ ille hoc dixit ad iudeos ſecurim ⁊ arborez inſam ⁊ ignẽ inextinguibilez ꝓmemorans Siqꝺ aũ diligẽter inueſtigabit. due pene ſunt ⁊ exitꝰ ⁊ cõbun. Siu em̃ cõburẽt. a igno exidiẽ omino. que pena diffi cilior ẽ Multi aũt gehennã ſolũ abhorrent. Ego aũ caſtũ illius glorie mẽbꝝ amariozẽ penã gehẽnam eſſe dico. Quid em̃ puũ vel magꝰ malũ nõ ſuſciperet pr̃ vt videat ⁊ patiaẽ dilectiſſimo filio hoc itaq; in gra illa putemus. Non em̃ aliꝝ filius. ita ſuauis ẽ pr̃i vt illoꝝ bonoꝝ requies ⁊ diſſolui ⁊ eſſe cũ xp̃o In tolerabilis quidem pena eſt ⁊ gehenna. Sed ſiqs de cem mille ponat gehennas. nichil tale dicit. qua e a beata gra illa exire ⁊ odio habeꝝ a xp̃o ¶ Ha ſa Ex premiſſa aũt ſimilitudie ꝯcludit qꝺ ſupra dixerat quaſi manifeſtũ dicens. igiẽ ex fructibꝰ eoꝝ cognoſcetis eos.

¶ Non omnis q̃ dicit michi dñe domine in trabit in regnũ celoꝝ Sed q̃ facit volũtatẽ patris mei qui in celiſ eſt ipe intrabit in reg nu celoꝝ Multi dicẽt mihi in illa die dñe dñe. nõne in nomine tuo ꝓphetauim⁹ ⁊ in nomine tuo demõia ei icimus ⁊ in nomine tuo vtutes multas fe cim⁹. Et tũc cõfitebor illis qa nũq̃ noui uos Diſcedite a me q̃ ope ramini miquitatem

¶ Hiero. Sicut ſupra dixerat eos. Qui hãt veſtem bone vite non recipiendos ꝓter dog matum nequitam. ita nũc ecõtrario aſſerit nec hos quoq; accipe dandam fidem. qui ꝓfitẽtur ingressu do mꝰ. malos opiõe de ſtruũt verũq; em̃ ꝺi ſeruio neceſſarium eſt vt ⁊ opus ſermoni. Et ſermo ogibꝰ cõpa betur Et noo dicẽdũ eis qui dicũt mihi dñe dñe. mirabimur in gnum celoꝝ. ¶ Cnſ i omẽ. Vbi iudeos ma xime tangere videt i dogmatibus eoꝝ ꝓfi tẽs. Vñ ⁊ paulus ꝺicit ꝺeus iudeus cognominat⁹ ⁊ requieſcis i lege ¶ Cnſ ſup mathã. Vel aliter. qm̃ falſos ꝓphetas ⁊ mul ex fructibꝰ eoꝝ docuit diſcernẽdos. hic tam manife ſtius docet qui ſunt fructus quibus diſcerniẽ poſſ doctores ⁊ reprobi ¶ Aug⁹. de ſer. do m mon. ꝺ uendum em̃ ẽ in ipo xp̃i noie ab hereticis vel quibꝫ libet male intelligentibꝰ. ⁊ ſeculi huiꝰ amatoribꝰ ꝺ decipiamur Et ideo ꝺicit Nõ oĩs qui ꝺicit mihi dñe dñe. Sed merito poteſt mouere quõ hunc ſermo nem ꝓmat illud apli Nemo pt̃ ꝺicere dñm ihm nisi in ſpũſancto Nõ em̃ poſſumus ꝺicere illos quoꝝ non erunt i regnum celoꝝ hñe ſpm̃ſanctum. Sed ipſe ꝓprie poſuit hoc vbũ. ꝺicit. vt ſignificet voluntati atq; mentis ꝺ uolũtatẽ dicentis. Ille em̃ ꝓprie ꝺicit. qui vo tatem ac mentem ſuam ſono vocis emittit. dñs ac generaliter hic poſuit verbũ ꝺicẽdi. videt eis ergo ille dicere qui nec vult nec intelligit qõ ꝺicit ¶ Hiero. Notia ẽ em̃ ſcripturaꝝ ꝺicta ꝓ factis accipi qnẽ ſenſũ ꝺicit apoſtolus Confitentẽ ſcire deũ ꝺicit aũt negare ¶ Aug⁹ Omne etiã vꝝ a quocũq; ꝺicit ſpũſancto ẽ Aug⁹. de ſer. do. in mõ. Nõ ergo p tem⁹ ad illos fructus de quib ſuꝑ ꝺixerat ꝓmer ſiqs dño noſtro ꝺicat dñe domine. ⁊ ex eo nõ ſeq bona vitã. Ex illi ſunt fructus facẽ voluntatẽ p vnõ ſeqẽ Sed q̃ fa. vo. p. m. q̃ i cel ẽ ipe intrabit ¶ Hyl. Celeſtis em̃ regni iter obedientia volũ tãs ꝺei. nõ nuncupatio reperta ẽ ¶ Cnſ. ſup matth. Que aũ ẽ volũtas dei ipe dñs docet Hoc e mãdatũ lucas at̃ q̃ miſit me. vt oĩs q̃ uidet filiũ. ⁊ credat eũ hãat vitam etnã. credulitas aũ vbũ ⁊ ad ope nẽ reſpicit ⁊ nõ actũ. q̃ ergo non cõtinet ſuꝑ uerſaẽ ſm verbum xp̃i. nõ intrabit i regnũ celoꝝ

¶ Cnſ. i omel. Non aũe dixiẽ qui facẽ voluntatẽ meam ſed pr̃ius. qñ interim conueniẽs erat prius ꝺ ſuſcipi ad imbecillitatẽ eoꝝ ſ; ꝛ p hoc illud occulce i ſinuauit. non ẽ eñ alia voluntas filij qꝫ que ẽ pr̃is ¶ Aug. de ſer. do. in monte. Illud aũt ad rem ptinꝫ ne decipiamur. nõ ſolus nomini xp̃i p eos qui nomẽ habent. ꝛ facta nõ agunt. ſed etiam quibuſdã factis atq; miraculis. qualia propter infideles cum fecerit dñs. monuit tamẽ ne talibus decipiamur. arbitrans ees ibi eſſe inuiſibilem ſapiẽdam. vbi miraculum viſibile videmus Vnde adiungit ꝛ dicit. Multi dicent mihi in illa die. ¶ Cnſ. i omel. Vides qualiter latẽter iam ſeipm meroduxit. Quia eñ omnẽ cõpleuit ſermonẽ. monſtrat ſeipm iudicem eſſe. qꝺ enim pena expectat eos qui peccant. iam ante monſtrauit. quis aũt ẽ qui puniꝫ. hoc iam reuelat dicẽs Multi dicẽt mihi in illa die ¶ Cnſ. ſup matth. Quãdo ſolicet venient in maieſtate pr̃is ſui. qñ iã nemo auſus ẽ gaꝛrula contentione ſermonũ aut mendaciũ defendere aut contradicere veritati. quãdo opa ſingulorum loquẽtur. ꝛ ora tacebunt. nec aliter pro altero interueniẽt. ſ; ſinguli ibi timebunt. In illo eñ iudicio non erunt eſtes adulatores homines. ſ; angeli veraces Videt aũt dñs uſtus. vnde propne timentium hominũ ꝛ angustias patientũ vocem expreſſit dicẽs domine dñe ¶ Non eñ ſemel ſufficit illi dicere domie quẽ neceſſitas timoris aſtringit. ¶ Hylarius Cloriam aũe ſibi ex verbi virtute ꝓſumũt in doctrine ꝓpria. ꝛ demoniorꝫ fuga ꝛ operũ virtutibus. atq; hinc ſibi regnum celoꝝ polliceñ dicentes. ¶ Nõne in nomine tuo ꝓphetauim⁹ ¶ Cnſ. in omel. Sed ſiti quidam. qui dicunt qñ mentientes hij hoc dixerũt ideo ſaluati non ſunt. ſ; non auderent uoce pr̃e ad ipſum hoc dicere. Sed ꝛ ipſa reſponſio ꝛ interrogatio oſtendit eos talia feciſſe Quia eñ hic mirabiles erant apud omnes miracula facientes. illic autem videnꝫ ſeipſos punitos admirantes dicunt. Domine nonne in nomine tuo Quidam aũt dicunt quoniam non i tempe. In quo hec miracula faciebant. iniqua agebant. ſed poſtea. ſed ſi hoc ent rurſus quod dñs volebat monſtrare. non conſtat qꝺ ſcilicet nec; fides nec; miracula valent bona vita non exiſtente. quod ꝛ paulus dicit. ſi habuero fidem vt mõtes trãſferã caritatẽ aũt nõ habuero nihil ſũ ¶ Cnſ. ſi⁹ ma. Hij conſidera quia i nomie dicunt nõ in ſpiritu. ꝓphetãt eñ i nomine xp̃i. ſ; i ſpiritu dyaboli. quales ſunt diuinantes Sed ſic diſcernũtur qñ dyabolus interdum falſa dicit. ſpũſſanctus nũqꝫ Conceſſum ẽ autẽ ꝛ dyabolo interdum vera dicere. vt mendacium ſuũ rata veritate cõmendet. Demonia aũt ejciunt in nomine xp̃i habentes ſpm̃ mimica. Magis aũt non ejciunt. ſ; ejcere videntur colludendo ſibi demonibus faciunt ꝛ virtutes. ꝛ miracula nõ vana ꝛ neceſſaria ſ; inutilia ꝛ vacua. ¶ Aug. de ſermo. do. in monte. in quãta ſecerint reſiſtentes Mathi magi egiptiorum. ¶ Hiero. Vel aliter ꝓphetare vel virtutes facere ꝛ demonia ejcere. etiam duriꝫ virtute interdum non eſt eius meriti qui opatur. Sed vel inuocatio nois xp̃i hoc ait. vel ob ꝺẽnationẽ eoꝝ q̃ inuocat. aut voluntatem eoꝝ qui videnꝫ ꝛ audiunt concedẽs. vt li

cet homines deſpiciant ſigna facientes. tamen deũ hõnorant ad cuiꝰ inuocationẽ fiunt tanta miracula Pha ꝛ Saul ꝛ Balaam ꝛ Caiphas ꝓphetauerunt. Et in actibus apl̃oꝝ filij ſcene videbãt ejcere demonia ꝛ Judas apl̃s cum animo prodidonis mlta ſigna fecit ceteros apoſtolos feciſſe narratur. ¶ Cnſ. in omel. Quia eñ nõ omnes ad omnia apte ſe habebant. ſed hij quidem erant vite pure. fidem aũt non tantam habebant hij autem contrariam Ideo deus illos per hoc conuertebat. vt mulcẽa offẽderet fidem. hos aũt p hoc ineffabile ſignoꝝ donum vt fierent meliores euocabat. Vnde ꝛ cum multa copia hanc grãm eis dabat Dicũt eñ virtutes multas feciſſe Sed ꝺa arca eum qui eos ita honorauit. ingratos facti ſunt. recte ſequitur. Tunc confitebor illis quia nunqꝫ noui vos ¶ Hiero. Signanter dicit. Tũc profitebor. ꝺa multo tempe ante dicere diſſimulauerat. ¶ Cnſ. Quãdo enim iram grandis dilatio pcedere debet que uſtiꝰ facit dei eſſe iudicium. ꝛ dignorem meritum peccatorum Sciendum aũt qꝺ peccatores neſcit deus. ꝺa non digni ſunt vt cognoſcant a deo. non ꝺa omnino ipſos non cognoſcat. ſed quia ſuos eſſe illos non cognoſcit deus enim naturaliter omnes cognoſcit Sed videtur eos non cognoſcere quia eos non diligit. ſicut etiam nõ videnẽ deum ignoſcere qui nõ colunt eum digne ¶ Cnſ. in omel. Dicit autem eis nũquã noui vos. quaſi non ſolum in tempe iudicij ſ; nec tunc cũ miracula faciebatis Multos eñ ꝛ hic iam odio habet. ꝛ ante punitionem auertit ¶ Hiero. Obſerua etiam hoc qꝺ dicit nũqꝫ noui vos eſſe pera quoſdam dicentes qꝺ omnes homies ſemp cõuerſati ſunt meri rationabiles creaturas ¶ Greg. xx. moraliũ Hec aũt ſententia datur intelligi qꝺ i hominibus caritas humilitas. nõ autem debeant virtutũ ſigna venerari. Vnde nũc ſancta eccleſia. etiam ſi qua ſint hereticoꝝ miracula. deſpicit. ꝺa hic ſine caritate ſpũs nõ eſſe cognoſcit Probatio quidem ſanctitatis non ẽ ſigna facere ſ; ꝓximũ vt ſe diligere De deo vera de ꝓximo meliora qꝫ de ſeipſo ſentire ¶ Aug⁹. contra aduerſarium legis ꝛ prophetaꝝ Abſit autem vt ſe eundum Pamelicos iſta de ꝓphetis ſanctis dñs dixerit. ſed dictum ẽ de hijs qui poſtenus euangelium predicatum in eius nomie ſibi loqui uidenẽ. neſcientes quid loquãtur ¶ Hylar⁹ Sic aũt ꝛ pereat gloriati ſunt. quaſi aliquid ꝓprium ſit quod loquunt. aut facũt. ꝛ nõ omnia virtus dei mucata phant. cui⁹ doctrine ſcienꝫ lectio afferat demoniorꝫ fugaꝫ xp̃i nomẽ exagitet. De noſtro igitur ẽ bracea illa eternitas peomerenda preſtandum que eſt aliquid ex ꝓpio bonum velimus. malũ omne vitemus. agamuſq; pro a⁹ qꝺ vult qꝫ qꝺ poteſt glorieniur Repudiãs igit eos ac repellens ꝓpter opa iniq̃tatis dicit Diſcedite a me qui opamini iniquitatem ¶ Hiero. nõ dixit. qui opati eſtis iniquitatẽ. ne videret tollere penitentiã ſed qui opamini. ꝛ qui vſq; in preſentem horam eius iudicij temp⁹ aduenient licet nõ habeatis faculatẽ peccandi tñ adhuc habetis affectuꝫ ¶ Cnſ. ſi⁹ matthã mors quide, animã a carne ſeparat anime aũ propoſitum non immutat.

Omnis ergo q̄ audit
ṽba mea hec ⁊ facit
ea assimulabiē uiro sa
piēti q̄ edificauit do-
mū suā supra petram
⁊ descendit pluuia. ⁊
uenerūt flumina ⁊ fla
uerūt uēti ⁊ irruerūt
in domū illā ⁊ nō ceci
dit fūdata enim erat
supra petrā Et om
nis q̄ audit ṽba mea
hec ⁊ nō facit ea. simi
lis erit uiro stulto q̄
edificauit domuz suā
sup arenā. ⁊ descēdit
pluuia ⁊ uenerūt flūi
na ⁊ flauerūt uēti ⁊
irruerūt in domū illā
Et cecidit ⁊ fuit rui
na eius magna

¶ Cnf. i omel. Quo
mā quidaz futuri erāt
que dicta sūt a dño ad
miramur. ostensionem
aūt que est p opa non
erubuerūt preuemēz
ēret eos dicēs oīs g̃
qui audit verba mea
hec. ⁊ faat ea Assimu
labiē viro sapienti.
Cnf. sī ma. n aī dix̃
estimabo eum qui au
dit ⁊ facit virum sapi
entem. si assimulabiē
viro sapienti. Ergo q̄
simulaē homo ē. cui aī
assimulaē xp̃o. xp̃us
aūt ē sapiens vir qui
edificauit domū suam
id ē ecclesiam supra pe
tram id ē supra fort
tudinē fidei Vir autez
stultus. diabolus qui
edifi. aut domū suam
. p. oīs impios. supra
arenam. ⁊ inconstātiaz
infidelitatis. aut super
carnales homines qui dicūt arena ꝓpter stenlitatē
et quia non coherēt sibi. sed sūt ꝑ diuersas opinio-
nes dispersi. ⁊ quia sūt innumerabiles. pluuia autē
est doctrina que irrigat hominē. nubes autem a qui
bus pluuia fluit. quidā a spiritu sancto ecctanetur
sicut apostoli ⁊ prophe. et quidā a spiritu d̄yaboli
sicut sunt hereses. Uēti aūt homi. sūt spiritus diuers
sarum virtutū vel angeli qui inuisibiliter in sensib
hoīm opantur. ⁊ adducūt ad bona Uenti aūt mali
sunt spiritus immūdi Flumina aūt bona sunt Euā
gelistē ⁊ doctores populi. flumina mala homines i
mundo spiritu plen ⁊ verbositate istructi sicut pha
risei ⁊ ceēi seculares sciende ꝓfessores de quorum
ventre exeunt flumīa aque mortue Ecclesiam ēgo
quam xp̃s fundauit neq̄ pluuia mēdacis doctrine
corrumpit. neq̄ diabolicus flatus ipellit neq̄ violē
tus flumīū impetus mouet. Nec est mirandum q̄
quidā de ecclesia cadunt. Non em̄ omnes qui xp̃iāi
dicunē xp̃i sunt si nouit dñs qui sunt eius Sed con
tra domū quā edificauit diabolus. descendit pluuia
vere doctrine vēt. ⁊ spiritales gr̃e. aut angeli flu
mina quatuoz euāgeliste ⁊ ceteri sapientes. ⁊ sic ce
cidit domus. id ē gentilitas vt surgeret xp̃s. ⁊ facta
ē eius ruina magna. soluta erroribus. cōtractis mē
dacijs. ⁊ idolis in toto mundo destructis. xp̃o ergo
similis est qui audit ṽba xp̃i ⁊ facit ea. Ipse em̄ edi
ficat supra petram id est xp̃m. q̄ ē oīme bonum ut in
q̄cūq̄ specie boni. aliq̄s edificauerit supra xp̃m edifi
casse videaē Sicut aī ecclesia edificata a xp̃o deru
nō potest. sic talez xp̃iānū qui se edificauit sup xp̃m
nulla aduersitas deiicere potest ꝑm illud. q̄s nos sep
abit a caritate xp̃i. Diabolo aūt ē similis q̄ audit ṽba
xp̃i ⁊ non facit Verba em̄ que audiunē ⁊ nō fiunt
segata sunt ⁊ dispersa. ⁊ ido assimulanē arene. ine
na etiā ē oīs malicia. vel etiā mundialia bona. sicut
aūt dom⁹ diaboli destructa ē. ⁊ ita celes sup arenā
fundati destruūtur ⁊ cadunt. ⁊ est ruina magna. si
de fundamento fidei aliquid ruine fuerit passus.
Non aūt si fornicatus fuerit. aut homicidiū fecerit
quia hz vnde p penitentiā surgat. sicut ⁊ dauid.
¶ Raba. Vel ruina magna intelligenda ē qua dñs
rus ē dñs audientibo. ⁊ nō facientibo Ue m ignē eor
num ¶ Vere. Vel aliter. sup arenā que fluuia ē. i
nam copulam nō potest redigi oīs hereticoz fun
edificaē vt coruat. ¶ Ypla. Vel aliter. in pluuia
bilitatez ⁊ sensim illabentiū uoluptatum illecebras
significat. quib⁹ primū fides nras patiēter imadesc
post quos fluuioz procursus id ē grauiop cupidi
tatum motus incurrit. vt exinde tota ventoz vi
circūflantium deseuiat id est vniuersus diabolice po
testatis spūs iferaē ¶ Aug. ō f. d. vt aēr. pluuia cū
i mali alicuius significatiōe ponit. caliginosa fugi
cio intelligit. Fumosos aūt hoīm ventos cupidi
fluuius aūt carnalibo ꝓpisceēcijs tanq̄ fluentibus
si erā ⁊ q̄spexeratibo ſiducē adūficatibo frāgit
mbil metuit qui fundata habet domū sup petrā. q̄
qui non solum audit ꝓceptum dñi. si etiam fac. Et
in hys oīb⁹ periculose subiacet. qui audit ⁊ non fac.
Non enim quisq̄ firmat in se que dñs precipit. vi
ipse audit nisi faciendo Cōsiderandum aūt ē. qua cā
dixerit. qui audit verba mea hec. satis significat hec
sermonē. oībus xp̃iana vita formaē esse ꝑdum-
vt merito qui sm ea viuere voluerint. compariue
edificatu supra petram.

Et fact̄m ē cū cōsumas-
set ihes ṽba hec admi
rabant ēbe sup doctri
na eiz. Erat enim do
cēs eos sicē potestatez
hns ⁊ nō sicē scribe eo-
rum ⁊ pharisei.

¶ Ypla. posita doctri
na xp̃i effectum doctri
ne ipsius mirabilis osti
dit. dicens Et factū
ē cum consummasset ie
sus verba hec admira
bāntur turbe super do
ctrina eius ¶ Rabanus
Cōsummato hoc ad ꝓ
fectionem verboz vi
tegritatez dogmatis ꝓtinet. Q̄z aūt dicit turbas ad
miranī. aut infideles i ēba significat. q̄ obliti superio
quia non credebant verbis saluatoris. aut omnes
generaliter demonstrat. qui excellentiam tante sapi
entie i eo venerabanē ¶ Cnf. sup matheum Plu
tus rationabiliter hoīs intellectū laudem gratie vehe
aūt admiratiōnē. Quicq̄ em̄ digne laudare ō pos
sum⁹ admiramur. admiratio tū eoz magis ad glo
nā xp̃i ꝓtinebat q̄z ad fidem ipsoz. si. n. crederent
xp̃m nō mirarenē. illud n. mouet admiratiōnē quod
fugat facientes aut dicentes psonā. ⁊ ido q̄d a do
aut dictū ē. nō admiramur. quia oīa mira sūt q̄ n
potentia turbe aūt erāt que mirabanē. ꝑ. ꝓtus vi
gans nō principes populi qui nō discebāt studio
dire solebāt. ꝓtus aī simplex simplr audiebāt. si
eorum silentium si illi meerfuissēt suis condiscip
conturbassent. Ubi em̄ est maior scelus. illic furor
malicia q̄ em̄ festinat ea ꝓior. ii ē ꝓtenus ea sceli

fo pr. 200 vij ℣ cxj°

¶ Orige. Vel mittit ad sacerdotes vt cognoscant quia non p legis consuetudinē mundatus ē. sz per gre operationem. ¶ Vero. Erat aūt in lege p̄ceptū vt qui mundari uer me lepra. offerrent munera sacerdotibus. Vnde sequit. Et offer munꝰ tuū. quod precepit moyses in testi. illis. ¶ Chr. Non sic intelligo quia hoc moyses p̄cepit in testi. illi sz vade tu offer in testi. illis. ¶ Chr in omel. Prouidens em̄ xp̄s eos ex hoc nihil profecturos nō dixit in emendatiōz eorum. sz in testimoniū id est in accusationē ⁊ attestationem. q̄m que a me erāt fienda. omnia facta sunt. Et licet eos prouiderit nō emendari. non tamē dimisit que facere oportebat. Illi aute m in p̄ria manserunt malicia. Non aūt dixit munus qd̄ ego uolo sed qd̄ moyses iussit vt interim erāt mittat ad legē ⁊ miquitz obstruat ora. vt em̄ nō dicāt. q̄m sacerdotium gloriam rapuit. opus quidem ipse implebat p̄ bationem aūt illis concessit. ¶ Orige. Vel offer munus tuū. v. omnes qui videre te posse are miraculo credant. ¶ Chr. sup matth̄m. Vel ideo iubet offerri munera vt si postmodum eum expellere vellent. dicerent ei. munera quasi a mūdato accepistis. ⁊ quō me quasi lepr̄osum expellitis. ¶ Hylarius. Vel legē dum ē q̄ moyses precepit in testimoniū illis. qa qd̄ moyses in lege precepit. testimoniū est non effectus. ¶ Beda in omelia. Vi quē autez moueat quomodo dominus videatur moysi sacrificium approbare in ecclesia nō recipiat. memmente q nondum xp̄s corpus suū obtulerat per passionē in holocaustum. nō aūt oportebat auferri significantia sacrificia p̄ qz illud qd̄ significabatur confirmatum esse testimo mo apostolorū predicantiū ⁊ fide credentium populorum. Vir aūt iste genus humanū designat. qui nō solum lepr̄osus. verumetiam uexata euāgelium lue plenus lepra fuisse describitur. Omnes em̄ peccauerunt ⁊ egēt gloria dei. illa scilicet vt extenta manu saluatoris hoc ē incarnato dei vbo humanitatē peregrinantē ad errores p̄cipitantes abnegantes mūdēt. Et qui diuinus abominabiles ⁊ castus populi dei tecti. iam aliqñ templo reddit ⁊ sacerdotū queāt offerre corpora sua hostiam viuentem illi scilicet cui dicitur. tu es sacerdos meternum. ¶ Remigiꝰ. Moraliter aūt per lepr̄osum designatur peccator. Nam peccatum imūdam ⁊ uanā animā facit qui aī xp̄m predidit q̄m de pristinis peccatis cōfundit. Et tamen debet gaudere ⁊ remedium penitentie postulare. Nā lepr̄osus uulnus ostendit ⁊ remedium postulauit. extendit aūt dominus manū. q̄m auxilium diuine misericordie impendit ⁊ statum consequitur remissiōem delictorum. nec debet ecclesie recōciliari nisi iudicio sacerdotis.

Cum aūt introisset capharnaum accessit ad eū centurio rogans eū ⁊ dicēs Dne puer meus iacet in domo paliticus male torq̄t

¶ Chr. sup matth̄m. Post q̄z dominꝰ discipulos docuit in monte leprosum autem sanauit sub monte uenit capharnaum in misterio quia post iudaicū mūdanum venit ad gē

Et ait illi ihesꝰ Ego veniam ⁊ curabo eum. Et respondens centurio ait illi Domine nō sum dignus vt intres sub tectum meum sed tantum dic verbo ⁊ sanabitur puer meus. Nam ⁊ ego homo sum sub potestate cōstitutus habens sub me milites ⁊ dico huic uade ⁊ vadit ⁊ alio veni ⁊ venit ⁊ seruo meo fac hoc ⁊ facit.

tes. ¶ Nōmo. capharnaum enim que villa pinguedinis interpretatur. siue ager salutationis ecclesiā que ex gentibus est collecta significat que spirituali pinguedine ē repleta sm illud Sicut adipe ⁊ pinguedine repleat̄ anima mea. Et imē p̄s suras seculi de celestibus consolatur sm illud consolationes tue letificauerunt animā meā. Vnde dicitur Cum aūt introisset capharnaum accessit ad eū centurio. ¶ Aug⁹. de verbis domini. Iste centurio de gentibus erat. Jam em̄ de iudea gens habebat militem romanum imperij. ¶ Chr. sup matth̄. Centurio aūt iste primus fructus ex gentibus ē ad cuius fidei cōparationem oīm iudeorū fides infidelitas est inuenta qui neq; xp̄m audiuit docentem. neq; lepr̄osum eum mundare ⁊ aspexit. sed audita tantūmodo caritate plus credidit q̄z audiuit. Erat em̄ in misterio gentium futurarum. que neq; legem aut p̄phetas legerant de xp̄o neq; ipm xp̄m mirabilia facientem uiderunt. Accessit ergo rogans eum ⁊ dicēs. Domine puer meus iacet in domo paliticus ⁊ male torquet̄. Vide autem bonitatem centurionis qui pro salute serui sic sollicite estimabat q̄si non damnū pecunie sz salutis passurus in morte illius. Nullam em̄ differentiam estimabat inter seruū ⁊ dominū. quia etsi dignitas in hoc seculo diuersa ē inter illos. una tamen est illis natura. Videm aūt centurionis vide quia n̄ dixit veni ⁊ salua eū scies qa ⁊ illic cōstitutus in oi loco erat presens. sapiēdam autem quia non dixit. hic constitutus salua eum. sciebat em̄ quia potens ē ad faciendum. sapiens ad intelligendum. misericors ad exaudiendum. Ideo infirmitatem em̄ exposuit remedium aūt sanitatis in potestate misericordie eius dimisit dicens. Et male torquet̄. In quo apparet qa diligebat eum. Nam unusquisq; quē diligit etsi modice fuerit uexatus grauiꝰ eum putat habere q̄z habet. ¶ Rabanus. Omnia ista cum dolore cognominauit ⁊ iacentem ⁊ paliticum ⁊ male torentū. Ideo vt animē sue angustias demonstraret ⁊ dominū cōmoueret. Sic debent omnes condolere seruis ⁊ eoz curam habere. ¶ Chr. in omel. Fuidam aūt dicūt quomodo excusans se. in hoc causam dixit p̄ter quā in ipm adduxit. Neq; em̄ possibile erat dissolutū cum torqueretur. ⁊ ad ultimas esset expirationes portari. Ego aūt signum hoc esse magne fidei dico qua em̄ sciebat q̄ sola mundicia sufficeret ad restaurationem iacentis. superflue estimabat eum ducere. ¶ Hylarius. Jacentis aūt in seculo ⁊ peccatorum morbis dissolute spiritaliter gentes estimande sunt. eibus uarijq; mēbris fluidis. ⁊ ad consistēdi officiū

gradiendiq; corruptis quaq; salutis sacramentum i
puero centurionis explet quē satis dictū sit pñape
esse gentium creditura. Quis aūt hic sit princeps
cunctum mogsi in Deutronomio docet vbi sc; dicē
Cōstituet termios gentiū iuxta nūeꝝ angelorū dei
¶ Hemig. Vel p cēturionē designatē qui primi ex
gentibꝫ crediderunt & prefecti i ecclia fuerūt Cētu
no em dr q cēteris militibꝫ post Ceteranꝰ autē nūerꝰ
perfectus ē Recte ergo centurio p puero suo rogat
quia primitie gentiū p salute totius gentilitatis drō
rogauerunt ¶ Iero. Videns aut dñs centurionis fi
dem humiliatez & prudentiā statim se ituꝝ & sanatu
rus promittit. Unde sequē Et ait illi ihs Ego ve
niā & curabo eū ¶ Chrs. i omel. Nō nūq; fert hic
facile ibs. vbiq; eū sequē voluntatem supplicantiū
hic aūt pūlit & nonsolū curare promittit sz ire ad do
mū Faciaē hoc vt discamus centurionis virtutes.
¶ Chrs sup mat. misi em ille dixisset. veniā & cura
bo eū. nūq; iste respondere. non sū dignꝰ ait Deinde
qm p seruo probat. ideo repromisit. ut nos doceat
nō colere magnos & spernere modicos. sz pauperes
& diuites similiter honorare ¶ Iero. Dicit aūt i cē
turione cōmendam fidem. eo q credidit paliticū a sa
nato posse sanari. ita pater humiliatus in hoc q se
iudicauit indignū cuius tectū dñs intraret. Dñe
quē. Et respondens centurio. ait illi. Domine nō sum
dignus vt meres sub tectum meū ¶ Raba. Propē
scientiā em vite gentilis. grauari se magis dignatio
ne putauit dñi q; ipsam cuius & fidē predicꝰ. nō
dum em erat sacramentis imbutus. ¶ Aug. de vb
do. Dicendo aūt se indignū. prestitit dignū nō i cui
pia sz i cui corpꝰ intraret. neq; hoc diceret. cū
tanta fide & humilitate. nisi illū quē timebat meriē
i domū suā corde gestaret. nā n erat magna felicitas
si ibs intrare i parietes eius. & nō esset i pectore eiꝰ
¶ Hylarianꝰ. Iustice aūt hoc tectū corpus est. qō
regie aīe qō libertatem mentis celesti visione i se cō
cludit. sed deus neq; habitare carnez. neq; tectū nri
corpis designat merare. ¶ Augē. nūc etiā qñ sancti
& deo acceptabiles ecclesiaꝝ antistites sub tectū tuū
intrāt. tunc ibidem p eos domiꝰ ingredit. & tu sic
estimes quasi dñm suscipiens. Et qñ corpus & san
guinez dñi māducas & bibis. tunc dñs sub tectū tuū
ingredit. & tu ergo humilias seipm dicas. Domine
nō sum dignus. Ubi em indigne ingredit. ibi ad tu
dicium ingredit accipienti. ¶ Iero. Prudentia mire
centurionis apparet i hoc. q vitia corporis regime
latentem vidit diuinitatem. Unde subiungit. sz em
dicat vbo & sanabit puē meus ¶ Chrs sup matheū
Suebat em qm astabant illi inuisibiliter angeli mi
nistrantes. q omne vbū eius uertut i opus. q esti an
geli cessant. cū infirmitates pceptis aūt vincabo exs
pellunt ¶ Hyl. Dicit. Dicat cēturio puerꝰ voce posse
sanari quia salus gentium ois ex fide ē. & i precepto
dñi vita ē omnibꝫ. Et ido subiungit dicēs. Ipse & ego homo sum sub potestate positus hns sub me mi
lites Et dico huic vade & vadit. & alio veni & vēit
& seruo meo fac & facit. Chrs sup mat. Patens &
filij misteriū spūssancto suggerente depmit. acsi
dicerat Etsi ego sū sub potestate alteriꝰ. tñ habeo po
testatē imperandi eis qui sub me sunt. sic & tu quāuis
sis sub potestate pris sc; inquāeum, hē habes tñ po
testatem imperandi angelis. Sed forte dicet Sabellꝰ
volēs oīno dere eundem esse pīrem qui & filium ē. fu
ē mēlligendū. Si ego sub pōte state constitutus
possum imperare. quāomagis tu qui sub nullius pos
state Sed hanc expositionē nō rapit textus. ipse
enim dixit. Si ego homo sub potestate sed dignꝰ
nā & ego homo sub potestate In quo patet q mer
se & vērm nō specialis differentiā facit. sz rōnalitas
omnis iteratiue ¶ Aug. de ver. do. Si ego hō sub
potestate imperanti hēo potestatem. quid tu pōte ra
oīm seruire potestatem ¶ Ecclo. Potest p angelorum
ministeria sine corpe & presentia dicere infirmitatem
recedat & recedet. & sanitatem ut veniat & veniet.
¶ Ambro. Possunt aūt p subiectos centurionis vir
tutes naturales intelligi. i qbus primi gentiū pol
lebant. Vel etiā cogitationes bone aut male. Dicis
aūt dicamus ut recedant & recedent. sz bonas vole
mus & venire. seruo dñi nrō li ē corpi. ut subiecta
voluntati diuine ¶ Aug. de con. euan. Hinc aūt q
hic dr videē impugnare qō ait Lucas Cū audisset cē
turio de ibu. misit ad eum seniores iudeoꝝ rogans
eum ut veniret & saluaret seruū eius Et inq; q
longe esset a domo. misit ad eum centurio amicos di
cens. Dñe noli vexari. nō em sū dignus ut sub tectū
meū mires ¶ Chrs. i ome. Quidī aūt dicūt em nō
ē idem ille & hic. qō multas cōiecturas hz. Pello
em ait. qm synagogam nram extruxit & gentem di
ligit. De isto aūt ipse ibesus ait. neq; i israel tātā fidē
inueni. Unde videē iudeum illum esse. Dicit autem
detur idem hic & ille esse Sed quando Lucas dicit
q misit ut veniat. blanditias indecoꝝ minuunt cō
mentēs enim est credere centurionē volentem alios
prohibitum esse a iudeis blandientibus & dicēs
quoniam nos amat & edificauit nōm Sed quando
ab eoꝝ imminentia eruens est. tunc misit dicens. ne
estimes quod propter desidiam nō veni. sed quia me
indignum estimaui ut te in domum meam suscipe
Qz autem Matheus ait. non per amicos. sed per
seipsum hoc eum dixisse mihi conuenientius est. vēq
enim desiderium viri representat. Et quoniam de
christo decentem opinionem habebat. conuenienter
est opinari & ipsum postq; misit amicos aduenisse
per se hec dicere. Si autem hoc non dixit Lucas.
neq; illud matheo. non sibi contradicunt. sed compli
que alius ex relinquebant ¶ Aug. de cōsen. euā
gelistarum Matheus ergo accessum centurionis ad
dominum per alios factum compendio dicere volu
quia fidem eius qua vere ad deum accedit Lucas
uit ut diceret Ipse iō iussit eā sibi fidem mitti. Lucas
aūt iō motū qō gestus est aperuit ut ex hoc intelligere
cogeremur. qualiter eum accessisse dixerit matheus
qui mentiri non potuit ¶ Chrs. in omelia. neq; cō
est contrarium q fabricatus synagogam sit Lucas
& q hic ostenditur non esse israelita Possibile enī
est iudeum non existentem & synagogam fabricasse
& gentem diligere.

¶ Aug. de co
viden discipu
xij elegerat in
mmauit. qō
discipulis i me
quē matheus
descendisset i
de quo Math
illuo possit oc
cēlisq; ēbis p
calq; nazarēn
ernaux. Et sic
turbe ¶ Chrs.
subdit dicens.
habeno & non
hanc potestat
gebant. vbi so
cia qualiter se
passe sunt. Cu
psuadetur a se
stas docentis
mitteret. ita q
neq; eacentem
descendentem
potestatem. qu
moyses dixer
esse. qui habet
ponebat. Ego
dñs & deus ip
vel ea que mi
mutans predi
dum est antiqu
ea tantum doc
ap beus ¶ Cr
ex bona potest
nulla cōmisit
pria infirmita
mis fratribꝰ co
virtutibus eff
de ser. do. ¶ Doc
aliter agam m
tum igne exam
propter quē n
ad septem illas
sermonis huiu
em aliquis fra
vel fatuū eum
qō ē vnum rem
pcretur. qui n
peres spū quon
te autem adue
bendo qui quis
libbus acerbo
mitto. quoniam
quisqs etiam c
voluntatem su
ego homo que
& ita lugendo
beati qui luge
laboriosius cog

¶ Aug. de con. euā. Ex eo autē qđ hic dr̄ potest
viden discipulorum turbaz dixisse. ex cuibus illos
xij. elegerat in monte plurib⁹ quos apostolos no
minauit. qđ Matheus hic pretermisit Solis enim
discipulis i monte videt ihs hunc habuisse sermonē
quē matheus interposuit. ⁊ Lucas tacet Et deiñ cuz
descendisset i loco campestri habuisse alterum similē
de quo Matheus tacet Lucas nō tacet Quāq; etā
illuo possit occurrere q; sicut supza dictum est aplis
ceēsiq; ebis pñtibo vnū būisse fmōz quē matheꝰ lu
casq; nazarenū diūso nazrāda mō si; eadē virtute sen
tenaz. Et sic planum ē qđ hic dicit de ammiratōe
turbe ¶ Ch̄s. i omelia Causaz autem ammirationis
subdit dicens. Erat eiñ docens eos sicut potestatē
habens ⁊ non sicut scribe eoꝝ ⁊ pharisei. Si autem
hanc potestatem videntes p opa scribe eum a se abi
gebant. vbi sola verba erant potestatem manifestā
cia qualiter scandalizati nō fuissent sed turbe hoc ñ
passe sunt. Cum enim anima benuola fuerit. facile
psuadetur a sermonibo veritatis Erat autem pote
stas docentis vt multos eoꝝ caperet. ⁊ in ammiratōz
mitteret. ita q; ꝓpter delectationē eoꝝ que dicta erāt
neq; tacentem dimittebant. Unde ⁊ secute sunt eum
descendentem de monte. Stupebant aūt eꝰ maxime
potestatem. qua non ad alium referens vt ꝓphete ⁊
moyses dixerunt. que dix. sed vbiq; ostendit se eu
esse. qui habet dñium. eteñ legem frēs cōmue ap
ponebat. Ego autem dico vobis ¶ Hero. Quia. q.
dñs ⁊ deus ipsius moysi p libertate voluntatis sue
vel ea que minus videbantur addebat i lege vel cō
mutans predicabat in populo. vt supza legimus. di
ctum est antiquis. ego aūt dico vobis. Scribe autem
ea tantum docebant que scripta sunt in Moyse ⁊
ꝓphetis ¶ Greg. xxij. moza. Ut singulariter xp̄s
ex bona potestate locutꝰ est. qa ex infirmitate mala
nulla cōmisit Nos autem quia infirmi sumus ex p:
pria infirmitate pensemus quo docendi crebme infir
mis frambo consulam⁹ ¶ Hylarius. Vel i verboz
virtutibus effectum potestatis metebanē ¶ Aug.
de ser. do. Hoc est eiñ qđ in psalmo significat. hdua
aliter agam in eo. Eloquia dñi eloquia casta. argen
tum igne examinatum. terre probatum septuplum
propter quē numeꝝ admonit⁹ sum oia ista ꝑcepta
ad septem illas referre sententias. quas in principio
sermonis huius posuit scilicet de beatitudibus. qđ
eiñ aliquis fratri irascat sine causa vel racha dicat
vel fatuū eum appellet. stupissime admittit. contra
qđ ē vnum remedium. vt suppl ei animo venia; de
precetur. qui non iactande spū ifleꝫ Beati gꝰ pau
peres spū quoniam ipsoꝝ ē regnum celoꝝ. Consen
tit autem aduersario. i. verbo dei reuerenciam exhi
bendo quisquis ad testamētū pris operiendum. nō
lapidibus acerbo. sed pietate mitis accesserit. Beati gꝰ
mites. quoniam ipsi hereditate possidebunt terram.
quisq; etiam carnalem delectationē contra rectam
voluntatem suam rebellare sentit exclamet. Infelix
ego homo quis me liberabit de morte corpis huiꝰ
⁊ ita lugendo imploret consolatoris auxilium. Unde
beati qui lugent. qm̄ ipsi consolabunt̄. Quid autem
laboriosius cogitari potest q; vt vitiosa cōsuetudie
superanda preeligant intra se membra impediendā re
gnum celoꝝ. nec dolore frangat. toleret i coniugali
fide omnia que quātus sint molestissima. crimen tam
fornicationis non habent. verū loquaē qđ non i rati
onibus crebris. sed mozi probitate cōmendet. Beati
qui tantos labores inire audeat nisi flagret amoꝝ
iustitie. quasi fame ac siti vehementi arcentꝰ. Beati
ergo q; esuriunt ⁊ sitiūt iustitiā qm̄ ipsi saturabunt̄.
Quis aūt potest patus esse ab infirmis inuitas sit
timere. presenti a se tribuere. diligere inimicos bene
facere hīs q; se oderunt. orare pro persequētibus. nisi
ꝑfecte misericoz. Beati ergo misericordes. quoniā
ipsi misericordiam cōsequent̄. mūdus aūt cordis ocu
lum habet qui finem bonoꝝ operū suoꝝ non in eo cō
stituit vt hominibus placeat. neq; vt comparet ea q̄
huc vite sunt necessaria. neq; temere aīm hominis
cōdemnat. ⁊ quicq; exhibet homini hac intentione ex
hibet qua sibi vult exhiberi. Beati ergo mūdo corō
qm̄ ipsi deum videbunt. Oport vt etiam p mundum
coz inueniat̄ arta via sapiencie. cui puerorū hoim
deceptiones obstrepunt. quas euadere est venire ad
pacem sapientie Beati ergo pacifici qm̄ filij dei vo
cabuntur. Sed sive iste ordo considerandus sit sive
alius facienda sunt que audiuimus a domino si vo
lumus edificare supra petram.

Capitulum octauum.

Cum autē
descendis;
set demon
te secute
sunt eum turbe multe
Et ecce leprosus ve
nēs adorabat eū dicēs
Dñe si vis potes me
mūdare Et extendens
manum tetigit eū di;
cens volo mūdare Et
cōfestim mūdata ē le
pra eius. Et ait illi
ihesus. Vide. nemini
dixeris Sed vade ostē
de te sacerdotib⁹. et of
fer munꝰ tuum quo d
precepit moyses in te
stimonium illis.

¶ Hero. Post predi
cationem atq; de anna
signorum offertur oc
casio vt p virtutū mi
racula preconius ap⁹
audientes sermo fir
metur ¶ Ch̄s. Quia
enim quasi potestatem
habens docebat vt nō
estiaret ostentatio esse
hic doctrine mod⁹ op
nibus hoc idez facit. q.
potestatem habens cu
rare. ⁊ ideo dicit. Cū
autem descendisset de
monte secute sunt eum
turbe multe ¶ Orige.
Docēte eiñ dño i mōte
discipuli erant cū ipso
quibus erat datum ce
lestis doctrine nosse se
creta ¶ Hunc aūt descē
dente eo de monte ēbe
secute sunt eum que i
montem ascendere ne
quaq; poterant. qa quos studiorum sarcina grauat
ad mysteroꝝ sublimia scandere non valent Descen
dente autem dño hoc est inclinante se ad infirmitatez
⁊ impotentiam ceteroꝝ. misertus impressioni eoꝝ
vel infirmitati secute sunt eum turbe multe. qui duz
ꝓpter caritatem. plerq; ꝓpter doctrinam nonnulli
ꝓpter curationem ⁊ admirationem ¶ Hilarius. vel al
iter p montem in quo dñs sedet celū meditanē de que

scriptum ē celum mihi sedes ē. Sed cū dīs i mōte sedet. soli discipuli ad eū ascendunt. qa anteq̄ fragilitatis nr̄e humanitatē assumeret. notus erat tm̄ in iudea deus Ite vo post de monte sue diuinitatis dicē dic. t humanitatis nr̄e fragilitatem assumpsit. magna ēba nationū secuta ē eū. Demōstrāt aūt doctoribus ue i predicatione sua fmonē hēnt empatū t sicut videtur vnūquēq̄ capere posse. ita t verbuz dei annūciant. Ascendūt em̄ i montē doctores cum p fectoribz excellentia p̄cepta oīdunt. descendunt vō cū infirmioribz leuiora demōstrāt. ¶ Crisost. sup matth. Inter ceteros aūt q montē nō a scēderāt. t leprosus surrsum ascendere nō valebat. quasi peccatoz banus pondus. Lepra em̄ ē peccatū aiaz nr̄az. Ideo ergo dīs de altitudine celi quasi de excelso monte descendit. vt leprā peccatoz nr̄oz mūdaret. Et ideo quasi iam pregatus descendenti occurrit. p̄ter quod dicē. t ecce leprosus venēs. ¶ Origē. Deo sit curre t in monte nihil dicat. qua temp⁹ ē omni rei sub celo temp⁹ doctrine. t tempus curatiōis. In monte docuit. alias curauit. corda sanauit quibz completis sicut de celestibz mōtibz ad saluādos carnales descendente. venit ad eū leprosus t adorabat eū. anteq̄z peteret adorare cepit cultū ostēdens. ¶ Crisost. sup matth. Nō em̄ illū petebat quasi hominē artificē. sz adorabat eum quasi deum. oratio autem perfecta ē fides t confessio. vnde leprosus fidei opus adorās ipleuit sed opus confessionis impleuit in verbis. vnde adorabit eū dicens. ¶ Origē. Domine p te oīa facta sunt tu ergo si uis potes me mūdare. Voluntas eius op⁹ ē t opa tue voluntati obediunt. Tu prius naamā syrū p Helyseum a lepra mundasti t mō si vis potes me mūdare. ¶ Crisost. i ome. n. dixt. Si rogauit deū. neq; si orauerit. sz si voluerit potes me mūdare. Neq; dixit. dñe mūda. sz ea tm̄ū q̄cdit t dīm eum fecit. t potestatem vnūsquisq; a seipso habuit. ¶ Crisost. sup matth. Et ita spiritali medico. spiritalem offerebat mercedem. Nā sicut media pecunia ita iste oīe placē. nihil em̄ dignius offerimus deo q̄z oratione fidēlē. Ihs aūt q dicit. Si vis. nō dubitat xp̄i voluntatē ad oīe op⁹ bonū parā. Sed qa nō oīno expedit corporalis integritas. nesciebat verū si expediebat curatio illa. Hinc ergo Si vis. ac si diceret. Credo qa q̄d bonū ē vis. ignoro aūt si ē mihi q̄d desidero bonuz. ¶ Crisost. in omelia. Cū aūt voluntate ac fmone purgare posset manus apposuit tactum. Vnde sequitur Et extendens manū tetigit eū. vt ostendat q̄m non subiacet legi t q̄m mūdo tam nihil est imundū bali seus aē obseruās legis diligēcā. nō exuit t tetigit naamā. sz mittit eum ad iordanē lauandū. Dominus aūt mōstrat q̄m nō vt seruus sed vt dominus curat t tāgit non em̄ manus a lepra facta est imūda sz corpus leprosi a manu fāti cōstitutū est mundū. nō em̄ corpora solū curaturus venit. sed t aīmā in veram sapiēciam ducturus. Hic igitur maīb⁹ non lotus tā nō māducare phībebat. ita t hic erudit q̄m oportet aīme leprā formidare solam quod est peccatū. Lepra aūt corporis nullū impedimētū ee ad virtutē. ¶ Crisostom⁹. sup matheū. Quāuis aē literā legis soluens ne p̄positū. tñ ei⁹ nō soluit. Ideo tñ lex mittit nō tāgere leprā. qz non poterat facere vt lepra nō solueret tāgentē. ergo venit tāgere leprā nō vt si nō sanarent sed vt tāgētes nō māarent. Nec tāgēs nō māsit⁹ ē a lepra. sed ipsā leprā mūdans tāgendo. ¶ Damascen⁹. Non em̄ deus solum erat sz homo. vnde p tactum t p fmonem diuina signa operabatur. vt em̄ per organū. ita p corpus diuina fiebāt actiōes. Crisostm̄ ho. Cū aūt leprosi tāgi nullus eū inculpat qz nondū mundia deorum erant animi. ¶ Crisost. sup matheū. Sm̄ aūt tactū eū aut fet quis scire poterat cui⁹ virtute sanatus ē. Ipetur voluntas mundāti facta est. p̄ter leprosi vbi autem propter spectantes. ideo dixit volo. mundare. ¶ Iero. Non autem vt plenq; latinorum putant legēdū ē. volo mūdare sed separati. vt p̄ma dicat volo deinde imperans dicat. mūdare. ille em̄ dixerat si vis. dīs respondit volo. Ille p̄miserat posse mundare. dominus dixit mundare. ¶ Crisost. Nullus aūt videtur dicere hoc verbum quasi magna signa faciens. sed propterea apposuit. vt opinionē plebis t leprosi de eius potestate tollat. ¶ Crisost. in omelia. Cessit autem mūdatio cura cum decenti velocitate. Et ideo sequit. Et cōtinuo mundata est lepra eius. sz hoc q̄d dicit. continuo multum est tardius velocitate que secundum opus est facta. ¶ Origē. Quia em̄ non dubitauit credere non tardatur sanatio. quia nō distulit confessionē differē mūdatio. ¶ Aug. de cen. euā. Quos aūt leprosi mūdati quē lucas memit nō sane hoc obliti sz vt solent p̄termissa recordari posterius hāc p occupari sicut diuinitus suggerebatur. vt immutata postea recordatio reticeretur. ¶ Crisost. in omelia. Curans autem eius corpus iubet nulli dici. Vnde sequit. Et ait illi ihs. vide nemi dixeris. Quidam igit aiunt quoniam ideo iussit hoc vt non malignent circa eius purgationē. Quod mīpiēter dicit. Non enim ita mundauit. vt dubitabilis esset mundatio. sed nulli dicere iubet. docens nos diligere obtationem t honorez. Qualiter igit alij sanati nihil dicere. Sed in hoc erudiuit nos bone mentis existere. Non enim illic diuulgari se iussit. sed dare gloriam deo. Per leprosum ergo hunc mistruit non nos esse vane gloriosos per illum autem non esse ingratos. sed omnia ad laudez dei referre. ¶ Iero. Et recte quia erat necesse q̄ sermone iactaret q̄d corpore patebat. ¶ Hila. Vel vt salus hec nō offerret potestatē q̄z quereret silentium impetrē. Sequit. Et ait illi. vade ostende te sacerdoti. ¶ Iero. Dicit aūt eū ad sacerdotes primū. p̄ter humilitatem vt sacerdotes darent veniam. deinde vt videntes leprosum mundari fierent saluatori saluarent. Si vero nō credentes inexcusabiles fierent. t sit ne q̄d i eo sepissime euangelio legē infringere videret. ¶ Crisost. in omel. Non em̄ vbiq; eā dissoluebat. neq; vbiq; custodiebat. Hoc quidem hoc. illud faciebat. i vno quoq; hoc docens sapiente prepare viam. In altero autem vocem cuiusdam vidorum cohibens linguam t cōfidentiam imbecillitati eorum. Vnde apostoli aperte quidem obseruātes legē. q̄nq; aūt eam p̄termittēs

Audiens aute
sus miratus ē
tibus se dixit.
dico vobis non
tantam fidem in
Dico autem vo
multi ab oriente
cidente vement
cumbent cum
Isaac t Jacob
no celorum Filij
regni eicientur
nebras exterio
erit fletz t stri
dium Et dixit
centurioni Vad
credidisti fiat ti
natus est puer
hora.

le est quasi magnu
des hunc miratē bo
estimat. ¶ Aug.
autem i illo fecerat
batur. Quod si
retur. qui presciu
nobis mirandum e
est sic moueri omn
bāt animi signa su
¶ Crisost. in omel.
tus esse dicatur. t
rēnē sequitē em̄
vobis. non inuenī
contra faustum
tionem milicie imp
sentibus loquitē no
phetas ¶ Crisost.
Johanne dicente
Sed euangelistam
pius. sed legendo
gnum diuinitatis
tulit. ¶ Origē.
petens non dixit.
credemus de fidei fa
posset hoc fieri?
fuisses hic. frater
dubitantes q̄ vbi
¶ Crisost. sup matth.
istum q̄z apostolos
est q̄ vnūquodq; h
sone illius laudatē.
enter magnum ē q
t de centurione d
inueni i israle. ¶
udeum credere t
turione fides gen

Audiens autem ihesus miratus ē ⁊ sequē tibus se dixit. Amen dico vobis non inuem tantam fidem in israel Dico autem vobis q̄ multi ab oriente ⁊ occidente venient ⁊ recumbent cum Abrahā Isaac ⁊ Jacob in regno celorum Filij autē regni ejcientur in tenebras exteriores ibi erit fletꝰ ⁊ stridor dē cium Et dixit ihesus centurioni Vade sicut credidisti fiat tibi ⁊ sanatus est puer ex illa hora.

¶ Cyp. iomelia. Sic q̄ leprosus dixerat de xp̄i potestate. si uis potes me mundare cristi voce confirmat dicentis volo mundare. ita ⁊ hic centurionem de xp̄i potestate testantē nonsolum non accusauit. sed etiam cōmēdauit. Sed ⁊ amplius aliquid fecit. intentionem enī; laudis euāgelista significans dicit. audiens autem ihs. miratꝰ est. ¶ Orige. Attende quātum sit aut quale q̄ deus vnigenitꝰ miratur. aurum diuitie regna principatꝰ in cōspectu eius sūt. tanq̄ vmbra vel flos decidens. Nihil ergo horum in conspectu dei mirabile est quasi magnum vel pretiosum. sed tantum fides hanc miratē honorificans. hāc acceptabilem sibi estimat. ¶ Aug. sup genes contra manicheos. q̄s autem in illo fecerat illam fidem nisi ipse qui admirabatur. Quod si ⁊ alius eam fecisset. vt quid miraretur. qui prescius erat. Quid ergo miratur dns. nobis mirandum esse significat. quibus adhuc opꝰ est sic moueri. omnes enī tales motus eius nō putabāt animi signa sunt. sed docentis magisterium.

¶ Cyp. in omel. Vnde plebe omni presente admiratus esse dicatur. ⁊ alijs exemplum dedit vt eum miretē Sequit enī Et sequentibus se dixit Amē dico vobis. non inuenī tantam fidem in israel. ¶ Augꝰ. contra faustum. Fidem laudat illius. non aut desertionem milicie impunit. ¶ Hiero. Hoc autem de presentibus loquit. non de omnibꝰ retro patriarchis. ⁊ plebeis ¶ Cyp. sup mat. Credidit enim Andreas ꝙ Johanne dicente Ecce agnus dei credidit Petrus. Sed euangelizante sibi Andrea. credidit Philippus. sed legendo scripturas Nathanael. ⁊ prius signum diuinitatis accepit Et sic fidei confessionē obtulit. ¶ Orige. Jairꝰ israel princeps pro filia sua petens non dixit. dic verbo. sed veni velociter. Hic edemus de fidei sacramēto audiens ait. Quomodo potest hoc fieri: Maria ⁊ martha dicunt. Domine si fuisses hic. frater meus non fuisset mortuus quasi dubitantes q̄ vbiq̄ posset adesse dei potentia.

¶ Cyp. sup matth. Nec si volumus fidelioꝝ putare istum q̄; apostolos. ita estimatiū xp̄i intelligendum est q̄ vnūquodq̄ bonum bonis. sm qualitatem persone illius laudat. Rusticum enī dicere aliquid sapienter. magnum ē q̄ de philosopho non est mirū. sic ⁊ de centurione dictum est. In nullo tantam fidem inueni in israle. ¶ Cyp. in omel. Nō enī erat equale iudeum credere ⁊ gentilem ¶ Hiero. Vel forte in centurione fides gentium prepomē israeli. Vnde subdit. Dico autem vobis q̄ multi ab oriēte ⁊ occidente venient ¶ Aug. de verbo. Non omnes ait sed multi tamē ipi ab oriente ⁊ occidente istis duabus patribus ptus orbis designat ¶ Ijmo. Vel ab oriente venit unit qui statim illuminati transeunt. ab occidente hij qui pſecutionem vsq; ad mortem toleraverunt pro fide. Vel ab oriente quia venit cū infancia deseruire incipit. Ab occidente dum in ipsa decrepita etate ad deum conuertitur. ¶ Origenes Sed quo alibi dicit q̄ pauci sunt electi. p diuersas enī gnationes pauci electi sunt. simul vero congregati in tempe visitationis multi inuenīuntur Sequitur Et recubent non carnaliter iacentes. sed spiritaliter requiescentes. non temporaliter potantes. sed eternaliter epulantes cum Abrahaz ysaac ⁊ Jacob in regno celorum. vbi lux exultatio gloria ⁊ longeuitas vite etne ¶ Hiero. Quia enī deus Abraham celi conditor pater xp̄i ē iccirco in regno celorū ē ⁊ Abraham cum quo accubiture sunt nationes que crediderunt in xp̄m filium crēatoris. ¶ Aug. de ver. do. Sicut autem videmꝰ xp̄ianos vocatos ad celeste conuiuiū. vbi ē panis iusticia. potus sapientia. Ita videmus ⁊ Judeos reprobatos Unde sequit Filij aūt regni ejcientur in tenebras exteriores iudeos scilicet qui legem accepe rūt qui celebrant figuras oīm futurorum que cum pūcia tū non agnouerūt. ¶ Hiero. Vel filios regni dicit iudeos. quia ī eis deus ante regnauit ¶ Cyp. in omelia Vel filios regni eos dicit. quibus regnus erat preparatum q̄ ⁊ magis eos mordebat ¶ Aug. contra faustum Si ergo non cōmendauit Moyses populo israel deū. nisi deum Abraham Isaac ⁊ iacob eūq; ipm xp̄s cōmēdat. non ē conatus illum populum auertere a deo suo. Si ideo minatus ē eos ituros in tenebras exteriores q̄ auersos videret eos a deo suo. Un cuius regno gētes vocatas ex toto orbe terrarum recubituras dicit cum Abraham ysaac ⁊ iacob. non ob aliud q̄; q̄ fidem tenuissent dei Abrahā Isaac ⁊ Jacob Quibus non quasi in morte corporis. vel post passionē suam iusticiatus testimonium dns phibebat. ¶ Hiero. Tenebre aūt exteriores dicunt. qm qui a domio expellitur foras relinquit lumen. ¶ Ijmo. Quid autem ibi passuri sunt manifestat cum subdit. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentium. Per metaphoram enī mēbrorum penas describit tormentorum. Solent enī oculi fumo tacti lacrimas producere. dentes vero a nimio frigore stridere ostendit. ergo q̄ reprobi i inferno ⁊ calorem intolerabilē ⁊ frigus sustinebunt. sm illud Job Transiet ab aq̄s nimium ad calorem nimiū. ¶ Hiero. Si autem fletꝰ oculorū ē. ⁊ stridor dentiū ossa demonstrat. vera est corporū ⁊ eorundem mēbrorū que ceciderant resurrectio ¶ Rabanus. Vel stridor dentium proditum dignantes affectū. eo q̄ sero vnūquēq; pēniteat sero sibi irascat. q̄ tā pertinaci ab ingratitudine improbitate deliget ¶ Remigius. vel aliter tenebras exteriores appellat exteras nationes. quantū enī ad hystoriā attinet potuit dominus hijs verbis increpatum iudeorū. qm̄ propter infidelitatem ducendi erant captiui ⁊ dispergendi p diuersa regna terrarum. fletꝰ enī ab igne solet fieri. stridor dentiū a frigore. Illic ergo assentit

flectus·q̄ i calidioribꝫ locis habitāt sicut in India
⁊ Ethiopia. stridor vero dentiū illis ascribit·q̄ in
frigidioribꝫ locis ꝺmorāt sicut ē bȳ reama ⁊ scithia
¶ Crys. sup matth ille quis autem existiet blandia
rū esse hec vba q̄ actū erat·credē facit signo. Vnō
sequeur Et dixit ihesus cēturiōm Vade ⁊ sicut cre
didisti fiat tibi· ¶ Raba. R. dicēt ꝺm mēsurā fidei
fiat tibi·⁊ ista gr̄a Potest autē meritū dñi eaī fa
mulis suffragari· nō solū merito fidei·sꝫ eaī studio
discipline Vade sequē Et sanatus est puer ex illa ho
ra ¶ Crys. i omelia. Vbi velocitatē admirare ihesu
enim solū curare·sꝫ i opinare·⁊ in mōmeo expis hoc
facē vtuē xpi ostēdebat ¶ Aug. 8 vbis do. Sicē eni
dñs domū centurionis corpe nō meruit·sꝫ absens
corpore·pñs maiestate puer ipi⁹ sanauit·sic ⁊ in
solo iudaico populo corpore fuit apud alias gentes
nec de virgine natus ē·nec passus ē·nec humana p
tulit·nec diuina mirabilia fecit·⁊ eaī mēte impletum ē
q̄d dictū erat· Populus quē non cognou seruauit
mihi i auditu auris obediuit mihi· Iudea eī gens
cognouit ⁊ crucifixit·cui erat obediuit ⁊ credidit

¶ Et cū uenisset ihesus
in domum petri. vidit
socrū eius iacētē·⁊ fe
bricitātē ⁊ tetigit ma
nū eius·et dimisit eam
febris ⁊ surrexit ⁊ mi
nistrabat eis

¶ Rab. Postq̄ ostendit mathe per leprosū
totū genus humanum
sanatū·⁊ i seruo cēturionis gentilis populi
sanationē consequēter
p socrum Petri designat curationem synagoge cum dicit·Et cū
venisset ihs i domum
petri Prius aūt narrat de seruo· quia maior miracu
lū fuit ⁊ maior gr̄a in gētili cōuersione· vel quia in fine
seculi Synagoga est plēanda cōuertenda cū pleitudine gēcium submetauerit Domus aūt Petri in bethsaida erat· ¶ Crys. i ome. Sed cur merauit i domū
Petri Ibi videt cibū assūpturus· vnde sequit· Et
surrexit·⁊ ministrabat eis· Ap̄o discipulos ei diuine
hac honorās eos·⁊ audientes ex hoc facto· Attende de aūt petri ad xp̄m reuerentiā·hīs ei socrū domi febri
citātē nō tacuit eū in domū sꝫ expectauit doctrinam
cōplen ⁊ alios curan Ab exordio ei erudiebat q̄
alios erāt·sibūpi p̄ponē· Quo circa neq; ipe eū in
ducat sꝫ xp̄s sp̄us adiuit postq̄ dixit cēturio nō sū
dignus ve intres sub tectū meu·mōstrās q̄tū largi
ebat discipulis ihs nō est aūt dedignatus sub vilia tugu
ria piscatoꝝ intrare·erudiēs p ōia humanū cōcul
care cupiditē Et q̄nos p̄ q̄dem solū vbis curat·qui
doq; aūt etiā manū extendit·vnde ⁊ hic dicit·Et tetigit
manū eius ⁊ dimisit eā febris Nō·n·volebat sp cū
fuga habūdātia miracla facē·optabat·n·iterū lacerā·tā
gēs aūt corpus nō febrē extinxit solū·sꝫ ⁊ pura in
buit sanitatē·Quis ei egtudo curabit erat mō cura
tiōis suā vtutē ostēdebat· faciēdo q̄ ars medicinal
nō op aūt·ve scilicet sit p̄dicā rōnat saīcatē· Vnde
euāgelista hoc mouens dicit q̄ surrexit ⁊ ministra
bat eis· ¶ Hiero⁹ Placa ei hominū istiusmodi est
ve post febrē magis lassescāt corpora·⁊ sapiente
sanitate egrotationis mala sentiāt· Deus faciat q̄ cōfer
tur a dño ea sit redit· ¶ Crys. in home. In hoc

ergo q̄ dr q̄ surrexit·⁊ ministrabat eis ⁊ xp̄i virtu
tis signum ē ⁊ dispositionē mulieris quā erga xp̄m
ostendebat ¶ Beda i ho. Quisquis aut dom⁹ petri le
vel directionis ē Socrus ē synagoga·que q̄amdiu
mater ecclie petro cōmisse·hec febricitat·quia mul
die estiuo laborabat·plequēs ecclam· eius manū ho
minus tangit q̄n carnalia ea⁹ opa i spiritalē vsū cō
uertat ¶ Remi. Vel p socrū petri potest malignus
que sm aptm infirmabat p carnē io ē carnalē mē
ligentiā· Sed cū dñs p misterii icarnatōis velut
i synagoga apparuit ⁊ ope legē impleuit ⁊ spiri
tuer intelligēdā docuit·mox ipa socrus gr̄a euāgeli
ēm robur accepit·vt que fuerat ministra mortis ⁊
pene postmodū fierēt vite ⁊ gte ¶ Raba. Et vna
quecq; aīa que carnis concupiscentijs militat·q̄dibet
bus est uae·sꝫ manu misericordie diuine tacta cessa
uerit·⁊ p cōtinētie frena carnis lasciuā ꝺpriuerit·⁊
mēbris quibꝰ seruierat iuuentutis seruit ministe

¶ Dūla. Vel in socru petri·vitiosa infidelitatis affec
tio intelligitur affectio cui adiacet libertas voluntatis·q̄ nō
sibi q̄dā quasi societate cōiungit·Ergo ingressus dñs
in Petri domū id ē i corpore·curat infidelitatis pecca
torum caloze estuās ⁊ saluatea officij famulatu mi
stratē ¶ Aug⁹. de con. euā· Hoc autem quidā fidē
fit id est post quid vel ante quid nō expulsis malis
Non enim post quid narrat· post hoc etiam factum
necesse ē intelligatur Minimum tamen iste hoc eum
fuisse intelligitur· quod prius omiserat· Nam ip
Marcus narrat antiq̄ illud de leproso mundatō
memoret·q̄ post sermonem in mōte habitum de qui
ipse tacuit·videtur imposuisse·itaq; ⁊ illum post
hoc factum narrat de socru petri post quod ⁊ Mat
cius ante sermonē etiam quem prolixum interposuit
qui potest idem videri que dicit habitum in monte
Matheus Quid autem moretur quis quo loco pōat
sive quod ex ordine miserit sive quod omissum recol
sive quod postea factum ante preoccupat· dum tamē
non aduersetur eadem alia narrans nec sibi nec alii
quia enim nullius in potestate est res operum cog
nitas quo quisq; ordine recordē·fuit probabile ē
q̄ vnusquisq; euangelistarum eo se ordine credi
debuisse narrare·quo voluisset deus ea q̄ narrabā
eius recordationem suggerere· Quapropter vbi
ordo temporis nō apparet mihi nīa interesse videt qui
narrandi ordinem qualibet eligere tenuerit·

¶ Vespe aūt facto.ob
tulerūt ei multos demo
nia hītes ⁊ eiciebat sp
ritu vbo.⁊ oēs male
hītes curauit. ut ad
impleat quod dictū est
p ysaiā pphetā dicētē
ipe infirmitates nras
accepit ⁊ egrotationes
nostras portauit

¶ Crys. in omelia. Q̄
multitudo credentium
erat iam ꝺcta nec q̄
ꝺpellere a xp̄o absentia
patiebāt· vespe aūt
mos adducitur· vnde
vespere aūt facto obtu
lerūt ei multos demo
nia hītes ¶ Aug⁹. de con
euā· Per hoc aūt q̄
dicit· vespere aūt fa
cto ad eosdem diem re
pus ꝺ ponere cuius
dicatur· quāuis nō

cesse ū sit. vbi dr vespe fcō. ei⁹dē diu vespe accepe

¶ Remigi⁹ Christ⁹ autem dei filius autor humane salutis fons & origo uirtutis pietatis celestem medicinam omnibus imbuebat. unde sequit. Et ejiciebat spūs verbo & omnes male habentes curauit. Demones em & morbos solo verbo repellebat. ut hōis signis & virtutibus ostenderet se ad salutem totius generis humani venisse. ¶ Crisō. in omel. Intende aūt quācam multitudinem curatam transcurrunt euangeliste. non vnūquēq curatum enarrantes. sed uno uerbo pelagus ineffabile miraculoz inducentes. ne autem magnitudo miraculi incredulitatē immitteret tantī plebem & varias egritudines uno temporis momento curauit. inducit propheticam attestantem hōis que fiebāt. unde subditur ut adimpleret quod dictum est p Esaiam pphām dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit ¶ Rabanus. Non ut sibi haberet sed ut nobis auferret & egrotationes nostras portaret. ut qđ pro imbecillitate uirtutē ferre nō poteramus. ille pro nobis portaret ¶ Remig. Quia humanā nāām infirmitatem ad hoc suscepit. ut nos infirmos faceret fortes atq robustos ¶ Hylarius. Et passione corpis sui fm pphetaz dicta infirmitates humane imbecillitatis absorbuit ¶ Crisō. in omel. Hoc autem de peccatis magis a pphēta dictum ee videtur. qualiter igitur euāgelista de egritudinibus hoc exponit? Sed sciendum q uel hystorie hic testimonium adaptauit. uel ostendit qm plures egritudinum ex peccatis sunt animalibus. Sīa & ipa mors a peccatis habet rādicem ¶ Jerom. Attendendum autem q omnes non mane. non meridie. sed ad uesperam curauit. qm sol occubiturus est. & qm granum tritici in terra moritur. ut multos afferat fructus. ¶ Rabanus Solus em occubitus passionē & mortem designat illius. Qui dixit Quamdiu sū in mūdo lux sum mundi qui temporaliter uiuens in carne. paucos iudeorum decrit. Calcato aūt regno mortis oībus p orbem gentib⁹ fidei dona pmisit.

¶ Videns aūt ihesus turbas multas circū se iussit discipulos ire trāsfretū Et accedēs vn⁹ scriba ait illi Magister sequar te quocūq ieris Et dixit ei ihesus Vulpes foueas habent. & volucres celi mansiones. filius autez hominis nō habet vbi caput reclinet Alius autem discipulus eiz ait illi. Domine pmitte me primū ire & sepelire patrem meum Ihesus autem ait illi Sequere me & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

¶ Crisō in omelia. Quia xp̄s non solum corpa curabat. sed animam emendabat & veram sapientiam monstrare uolut non solum egritudines soluendo. sed etiam nihil ad ostentationem faciendo. Et ideo dr Videns autem ihs turbas multas circuz se iussit discipulos ire transfretū. Facebat autem hoc & simul moderata nos cape docēs & mundiam undecunq mitigans & docēs nos nihil ad ostentationem facere. ¶ Remigius. Vel hoc fecit quasi bō volens turbarum importunitatem declinare erāt ei es affixi admirantes eum. & videre ipsum volētes. Quibus em discedēt a tali miracla opātē. qs nō in faciem eius simplicem vellet vidēre. & os talia loquēs Moysi em Moyses glorificatā faciem habebat. & Stephanus sicut angeli intelligit omunē dnatorem qualem decens est tunc apparuisse. Unde pphēta dicit. Speciosꝰ forma pfiliis hoim. ¶ Hylarius. Discipulorum aūt nomē nō. xii. tm apostolis conuenire estimandū ē Illi p̄ter apl̄os pleos fuisse discipulos legimus ¶ Crisō. in omelia. Manifestum est autem alium esse diem quo iussit ire transfretum. non eū qui sequitur illum. in quo socrus petri sanata est. q die Marcus Lucasq eum in desertum exisse affirmant ¶ Aug. de concor. euāgel. Vide aūt qualiter turbas nō simpliciter abiiat. ut nō offendat. Nō. n. dixit recedite. sed uero discipulos iussit abire spectantes urbe eundi etiam illuc. ¶ Remigius. Sed quia inter iussionem dei & transfretationem gestum fit. Euangelista studuit manifestare cum ait. Et accedens vnus scriba. ait illi Magister sequar te quocūq ieris ¶ Jero. Iste scriba qui tantum sibi fauebat occidentem si dixisset. Domine sequar te quocūq ieris non fuisset repulsus a dño. sed quia magistrum unum de plurib⁹ estimabat. & literatus erat & non spiritalis auditor. ideo non habet locum in quo possit ihs reclinare caput suū. Ostendit aūt nobis & ob hoc scribam repudiatū q signoz videns magnitudinē sequi voluerit saluatorē. ut lucra ex expectatione miraculis quereret. hoc idem desiderans q & Symon magus a Petro emere voluerat. ¶ Crisō. in omel. Vide etiam quāe⁹ ē tumor. ita em aduenit & locutꝰ est sicut dignās cum turba annumerari. sz ostendēs qm sup multos ēipe. ¶ Hylarius. Vel aliter iste scriba qui est unus ex doctoribus legis an sit secuturus interrogat. quasi lege nō contineretur. hunc esse xp̄m quē uelit sequi. Qui infidelitatis affectū sub diffidentia interrogationis expressit. qua fides assumpta non interroganda est sed sequēda. ¶ Crisō. in omel. Respondet aūt ei xp̄s non ad interrogationem uerboz sed ad pfidiū obuiantis mentis. uti sequi. Et dixit ei ihesus. Vulpes foueas habēt. & volucres celi mansiones. filius aūt hominis non habet ubi caput suū reclinet. Ne si dicat. ¶ Jero. Quid me pter diuitias & seculi lucra cupis sequi. cum tante sim paupertatis. ut nec hospitiolum quidem habeā & tecto vtar non meo. ¶ Crisō. in omelia. Hoc aūt nō erat auertentis sz arguentis quidem malū consiliū concepentis ante si uellet cum paupertatis expectatione sequi xp̄m. Et ut discas eius malitiā audiens hoc & correctus non dixit paratus sum sequi ¶ Augꝰ. de serdo. in monte. uel aliter filius hominis nō habet ubi caput reclinet scilicet in fide tua. vulpes em habent foueas in corde tuo. quia dolosus es. volatilia celi hīt mansiones in corde tuo quia elatus es. Dolosus & elatꝰ nō me sequeris. quo em dolosus sequit simpliciter autem ¶ Greg. xix. moza. uel aliter. vulpes valde fraudulenta sunt animalia. que i foueis uel specubus abscondunt. Cūq apparuerint. nūq redire ignorant.

sed exteriosis an fradibus currūt· volucres vo aleo volatu se subleuāt· ¶Nomie ergo vulpiū dolosa atq; fraudulenta·noie aūt volucꝝ hec eadem supba demo ma designanē·acsi dicat fraudulenta ⁊ elata demōia ī corde suo inuenīt habitationē suā· humilitas autē mea requiē m supba mente nō inuenit ¶ Aug· de cō· euā· ¶Intelligit enī miraculis motus· pter manem iactantiā eū sequi voluisse·quā significāt aues· If m xisse aūt discipuli obsequiū· que fictō vulpiū nomie significata ē ¶ Raba· ¶Deus eciā ī sua scriptura cō fidentes figuratiue p vulpes ⁊ malignos spūs p vos lucres eos qui ī cauis inuia populi foueas ⁊ inoia id est domicilia habebāt Sequit· Alius aūt de discipulis illius ait illi· Dñe permitte me ire primū ⁊ sepelire patrem meū· ¶ Iero· Quid sibi ē mor scribam ⁊ discipulu· ille magistꝝ vocat· hic dñm confitetur ¶ Hila· Ne pietatis occasione ad sepeliendū patrē ire deberet· Ille secutꝰ se quolibet esse permittit· nō magistrū querēs·si ex magistro lucrū· Ne etiā discipulus ñ meroge in sequaē·iā enī se opor tere credidit·si permitta sibi erat sepelire patrem ¶ Au gustinus de ver· do· Dñs aūt qñ parat boies euāge lio nulla excusationē vult interpōi carnal² huius cē poralisq; peccatis· Et ido sequit· Tibi ait dixit ei se quere me· ⁊ dimitte mortuos sepelire mortuos suos ¶ Cas· monelia· Hoc aūt dixit·nō iubens con emnere honorē q ē ad genes· si monstrās qm nihil celestibus negocijs noū magis necessariū esse opor tet Et qm cū toto studio hīs vngi debemus ⁊ neq; pro tardē·ec si valde lenenabilia ⁊ ī cauāa fuēic que acerabāt Quid enī magis necessariū erat q; se pelire patrem· Quid etiā facilius·neq; enī tempus mī tum p amenda erat· Per hoc etiā ei dñs a multas mal² empuic·pcta luctibꝰ ⁊ meroribꝰ ⁊ ab hīs que hinc expectanē Post sepulturā enī necesse iam erat testamēta seruari ⁊ hēditatis dumsiōs ⁊ aliab² mōi ⁊ ita fluctuacōibꝰ ex fluctuacōibꝰ ei succedētes alōge eū a ventatis abducere posset Si aūt adhuc tumī tuarī exequias q̄ñ multa infirmos nō pmittūt scie nec ad mortuorū ei· etiā si pr aut mr aut filius sit qui defunctus est aut soror aut aliquis proximus cognatus· Nec ex hoc mīstimet credulitatis· sed conexarum crudelitatis esset· Et multo magis malū ē abducere boiem a spūalibꝰ hmoibꝰ ⁊ ma xime cū fuerīc qui hoc opleant· Erāt enī q opleī erant huiꝰ funeris sepulturā·vñ dicit Dimitte mor tuos sepelire mortuos suos ¶ Augustiꝰ· de ver· do· Quis Dixerit² mortuus ē Fūc ⁊ alīq mortuū qui sepelunt mortuos suos quia infideles sunt ¶ Cas· m omelī· In quo mōstrat qm hic mortuos nō erat q² Deū qui defunctus erat·sic estimo de numero ihe litū erat· Si aē admiraris iuuenē qm p negocio ita necessario interrogauit ihn ⁊ non sponcamee abīe mulo magis admirare qm ⁊ phibitus pmansit· qđ nō erat magnanimis cū nō pter desiderium faceret· sed vt nō morraderet negocii magis necessarium· ¶ Hila· Item quia accepimus ī dominice oratōis exordio ita pmū pcandum Dr noster q es in celis Et ī discipulo credentis populi psona est·admonet q pater sibi vnus in celis est· Deinde inter fidelem filiū pfemq; infidēlē ius pacem noie nō relinqu monuit etiā ñ admiscem memoriē sanctoꝝ mortuo infideles ⁊ etiaꝫ eos esse mortuos q̄ extra deū vnū ⁊ idarco mortui sepeliant a mortuis quia p defi vitios vnio oportet adherere· Si aūt mortuos i pelit mortuus nō debemus curā ī fe mortuoꝝ q; ventium· ¶ Ne dum sollicita sumus de mortuis non q mortui appellemur· mortui etiā ī mortuū sepelien peccatores peccatoribꝰ fauēt· q̄m peccātē inobe psequūtur extendū sub vbꝛ suoꝛ a gḡe ei fides ¶ Raba· ¶Notandū ē ec ī hac sentēna qz aliq̄n mina bona pmittenda sint p veritate manꝛ ¶ Aug· de con· euā· Nō aē matheus dicat tūc istud gesū qñ missit ve irent trāfretū· lucas vo ābulasse in via·nō est grauū quia viam vbq; ambulabant ve venirēt ad fretum·

¶ Et ascendente eo in nauiculā secuti sūt eū discipuli ei² ⁊ ecce mo tus magn² fctus est in mari· ita ut nauicula operīet fluctib². Ipe e nim dormiebat·et ac cesserūt ⁊ suscitauīt eū discipuli ei² dīntes dñe salua nos prim² ⁊ dixit eis qđ timidi estis mo dice fidei Tūc surgēs imperauit vētis ⁊ mari ⁊ facta est trāqllitas magna Porro homi es mirati sūt dicentes Qualis ē hic·qa vēti ⁊ ma.e obediūt ei·

¶ Quig· Cum multa magna ⁊ mirabilia dasset vīs i mari· fuit ad mare·ve hom excellentia opa dei ostenderet quare² eum manifestꝰ dīm se ei dis ostenderet Vide ⁊ ascendente eo in nauiculam secuti sūt eū discipuli eius· Non imbecilles·seu frem stabiles ī fide ¶ Aug· secum fūt eum nō ei gressus esset sequi sed magis sanctificare comitantes· ¶ Cas· Accepit autem bīs pulos secum ⁊ nau vt ad vtraq; eos mo ret ⁊ ad hoc q; pe culis non stupefier ⁊ ad hoc q̄m hoīe bus moderata dīa tumē·ne ei ñ magn de se saperēt pter h q; alīs dimissis eos remanere pmittit eos fluctuari· Vbi enī miraculoꝝ ostēsio erat·plebem pmittit adesse vbi autem tempestas ⁊ timorū arrepta arbitrijs ozbia terrarū quos ex aturus erat·hos solos assumit ¶ Orige· Ingre sus ergo nauiculā fecit turbari mare Vnde sequit Et ecce motus magnus factus est ī mari·ita ut nauicu cula operīet fluctib² Hec tempestas nō ex locoꝝ est sed potestatis parate imperantis·que educit ea de thesauris suis If facta est aūt tempestas magna vt magnum opus ostenderet·quia quāto magis fuit nauicule iruebāt·tanto magis discipulos animos turbabat vt piua desiderarent se liberari p mirabi lia saluatoris· ¶ Cas· Quia enim viderant alios xp̄i benefica accepisse·non autem similiter aliquos estimat que in alienis corporibus fiunt·⁊ quę in ipso oportuit per familiarem sensum eos prius in neficijs christi Et ideo voluit hanc fieri tempestatē vt per liberationē manifestiorē accipiāt bñficij fidē

Erat autem hec omni de quibus fratres·quomā ergo daret tem micbat· Si enī vel non timuisse ipsum tale aliqu auez res mirab neq; dormitat· dc si vigilabat de ea portabat corpu icaq; dormiebat· omnes nos vnq discipuli fuerant irruerent ī eū· ī seo turbulenter cesserunt ad eum Domine sal·nos m Iona legimus est·⁊ dormit ⁊ puli· Saluatorem meto Dica vobi respondeame puul mem°·vnde sequ estis modice fidei ram cognouistis tens sim· Essi mo tissie sustiere·q̄ gemnē ¶ Cas· nō fuit modice f gnum fuit·q; nos bāt· Nouerāt ei nondum autem q̄ presentibus turbi modice fidei sed d ⁊ prius solute tu tunc surgens im quillitas magna· mus q; omnes cr enim impiē·sentē rum· qui omnia maiestate condit illi sensibilia sunt mari Et de magn gna Decet enī m prius magnifice ⁊ tēq̄llitate nimiū conturbari In hoc etiam oste est tempestas· ⁊ u qđ quidem extran quato terminat ⁊ cuciunē·sed hic s de patre dictum e xp̄s ope ipleuit tut·⁊ refrenauit do nauigio qui ad hoc in admiration mines mirati sunt ⁊ mare obediunt

Erat autem hec turbatio ẽpūs futurarū tempestatū omnium de quibus Paulus dicit. Nolo vos ignorare fratres quoniā grauati sumus supra virtutem De ergo daret tempus formidini. Sedē Ipe vero dormiebat. Si enī vigilante eo facta fuisset tempestas. vel non timuissent. vel ī rogassent. Vel neq posse ipsum tale aliquid facere crederent. ¶ Origē. Est autez res mirabilis ⁊ stupenda is qui nūq dormit neq dormitat. dormire dr. Dormiebat quidez corpe sz vigilabat de tate. demonstrās quia verū humanū portabat corpus. qō corruptibile induerat. Corpe itaq dormiebat. vt apostolos faceret vigilare. ⁊ ne omnes nos vnīs animo dormiam⁹. Tanto aūt metu discipuli fuerant conterriti. ⁊ pene animo alienati. ve irruerent ī eū. ⁊ non modeste ac leuiter suggererēt seo turbulenter suscitarent eum. vnde sequit. Et ac cesserunt ad eum discipuli eius. ⁊ suscitauerūt eū dicētes. Domine sal. nos pimus. ¶ Hiero. Hui⁹ signi ẽpūm Jona legimus. qñ ceteris pclitātibus ipe secur⁹ est. ⁊ dormit ⁊ suscitare. ¶ Origē. O veraces discipuli. Saluatorem vobiscum habetis. ⁊ de periculo timetis. Vica vobiscum ē ⁊ de morte solliciti estis. Sz respondeamus pueri sumus. ⁊ adhuc infirmi. ideoq timem⁹. vnde sequit. Et dicit eis Jhesus quid timidi estis modice fidei. Quasi. d. si potentem me super terram cognouistis. quare nō creditis q et ī mari potens sim. Etsi mors irrueret. nōne obuiastis eā pstā tisse fuisse. sz modicū credit. arguit. q mbil credere timuit. ¶ Cnf. in omel. Si aūt aliqs dixerit. qm nō fuit modice fidei accedentes excitare vīm hoc signum fuit. q non decentem de ipso opinionem habebāt. Nouerāt ei q excitare⁹ poterat mare ierepare nondum autem q dormiens. Propter hoc etiā neq presentibus turbis hoc signū fecit. vt non accusenē modice fidei sed discipulos solum eccipiēs corrigit ⁊ prius soluit turbationem aquaz. vnde sequitur. tunc surgens imperauit ventis ⁊ mari. ⁊ facta ē trāquillitas magna. ¶ Hiero. Ex hoc aūt loco mlligimus q omnes creature sentiant creatorem. quibus enim impiē sentiunt impiētem. nō erroze hereticorum. qui omnia putant aiāta sensibilia esse sed maiestate conditoris que apud nos insensibilia sunt illi sensibilia sunt. ¶ Origē. Imperauit ergo ventis ⁊ mari. Et de magno vento facta est tranquillitas magna. Decet enī magnum magna facere. ⁊ ideo qui prius magnifice turbauit profundum maris. nunc itez trāquillitatem magnā fieri iussit. ve discipuli nimiū conturbati magnifice letarēt. ¶ Cnf. ī omel. In hoc etiam ostenditur. q omnis confestim soluta est tempestas. ⁊ ueq semita turbationis remansit. q̄ quidem extraneum erat. Cuz enī naturaliter fluctuatio terminat vsq ad multum tempus aque concutiunt. sed hic simul omnia soluebant. vnde quod de patre dictum est. dixit ⁊ stetit spūs procelle hoc xp̄s ope ipleuit. Solo enī vbo ⁊ pcepto mare sedauit. ⁊ refrenauit. Ñ visu autez ⁊ a somno ⁊ ex vētō do nauigio qui aderant cum hominē estiabāt pter hoc in admirationē ceciderunt. vnde sequit. Porro homines mirati sunt dicentes. qualis est hic. quia vēn ⁊ mare obediunt ei. ¶ Ysich. Chrisostomus ponit hāc

ram. Qualis est hic homo. sollīs enī ⁊ qō apparebat hominē demōstrabat sz mare ⁊ trāquillitas deū ostendebat. ¶ Origē. Ideo qui homines mirati sunt. Non puros hic apostolos significatos. nullus enī in veritate pter honorē ognominari deū discipulos sed semp apli aut discipli nōiabāt. q⁹ hō homines qui cum eo nauigabant q̄ erat nauicula. ¶ Hiero. Sin aūt quis contentiose voluerit eos qui mirabāt fuisse discipulos respondebimus recte homines appellatos. quia necdum nouerāt potentiā saluatoris. ¶ Orig. Nō ae mērogītes dicūt. qlis ē iste. sz asserūt qa iste talis ē. cui vēti ⁊ mare obediūt. quale ergo est iste. id est quātus qz fortis qz magnus. Jubet omni creature. ⁊ nō suggreditur iussionē eius soli homines resistunt. ⁊ ideo in iudicio damnabūtur. Justice aūt omnes in sancte ecclesie nauicula cum dño p hunc vndosum signaculū⁹ mundū. Ipe aūt dns pio obdormit somno patientiam nostrā ⁊ impiorum penitentiam expectans. ¶ Ysich. Vt dormit eo q somno nostro cōsopiat ī nobis. Quapie aūt aliud accidit. vt a deo auxilium ī periculi metu speremus atq vanam vel spes sera confidat se piculum posse euadere xp̄i mera se vigilante virtute. ¶ Origenes. Diligenter ergo accedamus ad eū cum pphetā dicentes. Exurge quare obdormis dñe ⁊ ipse imparabit ventis. ī demonibo qui concitāt fluctus. ī princeps huius mundi ad psecutiones sanctis immittendas. facitq tranquillitatem magnam circa corpus ⁊ spīm. pacem ecclesie ⁊ serenitatem mūdo. ¶ Haba. Vel aliter. mare ē estus seculi. Nauicula quā xp̄us ascendit intelligit arbor crucis. cuius auxilio fideles transeūtes mundi fluctibus puenīūt ad celestē patriam quasi ad litus securū. In qua xp̄s vna cum suis ascendit. vnde prius ait. Qui vult venire post me. abneget semetipm. ⁊ tollat crucem suam. ⁊ sequat me. Cū g⁹ xp̄s ī cruce positus fuisset mot⁹ magn⁹ factus est. quia cōmote sunt mentes discipulorum de eius passione. ⁊ nauicula operta ē fluctibus. quia tota vis psecutionis circa crucē xp̄i fuit. ubi scilicz morte occubuit. vnde dictum ē Ipse vero dormiebat. Suū dormire mori ē. Excitāt aūt discipuli dīm dū turbati morte. maximis votis resurrectionē querūt dicētes. salua resurgendo qua perimus turbatione tue mortis. Ipse vero resurgēs increpat durā cordis eor. vt alibi legit. Imperauit aūt ventis qua diaboli superbiaz seruat. Imperauit mari. quia velamīa undoz dissecat. ⁊ facta ē tranquillitas magna. quia sedate sunt mentes discipulor. visa resurrectione.

¶ Ysich. Del nauicula est ecclesia pīs in qua xp̄s cū suis mare seculi transit. aquas pseutorum cōpescit. vnde miremur ⁊ gracias agamus.

Et tunc cum venisset Jhesus transfretū in regionem Gerazēorū occurrerunt ei duo habentes demonia exeuntes de monumentis seui nimis ita vt

¶ Cnf. in omel. Quidam homines xp̄m hominem esse dicebant. venerunt demones diuinitatem eius diuulgantes vt qui mare pcessum ⁊ rursus quieum non audierant. demones audirent cla

nemo posset trāsire p
uiā illā Et ecce clama
uerūt dicētes Quid
nobis ⁊ tibi ihesu fili
dei. Venisti huc ante
tēpus torq̄re nos Er
at aut nō lōge ab eis
grex porcoꝝ multorū
pascens Demones at
rogabāt eū dicentes
si eicis nos mitte nos
in gregem porcoꝝ.
Et ait illis Ite. at il-
li exeūtes abierūt in
porcos Et ecce mag
no impetu abyt totus
grex p̄ceps in mare
⁊ mortui sūt in aquis
pastores at fugierūt.
Et venētes in ciuita
tē nūciauerūt omnia ⁊
de his q̄ demonia ha
buerāt. Et ecce tota
ciuitas exyt obuiam
ihesu Et viso eo roga
bāt ut trāsiret a finib⁹
eoꝝ.

scantes. Unde dr. ⁊ cū
venisset trans fretū
i regionē gerazenoꝝ.
occurrerunt ei duo ho
mines habentes demo
nia ¶ Gabāº. geraza
verbs est arabie trans
iordanē iuncta monti
galaad quē tenuit ēw
Damasse non longe a
stagno Tyberiadis. i
quo porci p̄pitati sūt
¶ Aug. de con. eu. m.
Qui aut matheus duos
dixit fuisse qui demōia
patiebant Marcº aūt
⁊ lucas vnū cōmemo
rat intelligas vnū eoꝝ
fuisse plone alicuius cla
roris ⁊ fāosioris quē
regio illa maxime do-
lebat. ⁊ pro cuius sa-
lute plurimū satagebat
de quo sadducheus fama
p̄clarus fragrauit.
¶ Crisō. in homelia.
Del lucas ⁊ Marcº
unum eoꝝ semotē ele
gerūt. uñ ⁊ eius cala
mitatem exprimūt lu
cas enī dicit q̄ ruptis
vinculis agebatur in
deserto. Marcus aūt
q̄ ⁊ lapidibus seipm̄ mi
ctebat ¶ Nec tñ dicūt
q̄m unº solus erat. ne ⁊ hoc
verum dicere vide
retur. Nec hoc aūt q̄ subdit. De monumentis ex
euntes. p̄ nassū dogma ponere volebant. s. q̄ aie
morientiū demōes fiunt. ⁊ multa aruspicū occidūt
pueros ut aīam eoꝝ coopti sibi habeāt. ꝓpter qđ ⁊
demoniaci clamāt. q̄m aīa illius ego sum ¶ Non ē aūt
aīa defuncti q̄ clamat sed demon hoc fingit ut decipiat
audientes. Si enī i alterius corpº aīam mortui pos
sibile esset merari. multomagis in corpus suū. Sed
neq̄ habet rationem. minus possunt aīam cooperari
iniusta sibi facienti. Vel hominē posse virtutem in
corporeā i aliā creaturā mutare substantiā. s. aīmā i sub
stantiā demonis. neq̄ enī in corporibus hoc machinari q̄s
potest. ut i hominis corpus faciat asini corpus. neq̄
enī rationabile est aīmā a corpore separatā bis iam
obtinere. Justoꝝ enī aie in manu dei sunt. Unde ⁊
que puerorum neq̄ enī male fiūt. Sed ⁊ que pecca
rum sunt confestim hinc abducūt. Et hoc manifestū
ē ex lazaro ⁊ diuite Qui vero nullº eos afferre
audebat ad xp̄m ꝓpter seuitiā hos demōiacos xp̄s
ad eos vadit Que quidem eoꝝ seuitia designatur.
cū subdit Unus mons. ita ut nemo posset transire
p viam illā Sed q̄s alios prohibebāt p̄trāsire. obstru
entes igne uiā inuenerūt Deum flagellabant inusi

biliter. intolerabilia patientes ex xp̄i p̄sona Unde sequi
tur Et ecce clamauerūt dicētes Quid nobis ⁊ tibi
ihu fili dei ¶ Jero. ihū ē aūt voluntatis ista cōfessio
quā premiū sequitē p̄fitentiū. s. necessitatis extorsio
que cogit iniquos Velut si seruu fugitiuu post mul
tempis dñm suū videant nihil aliud nisi de vindicta p
precamē. Hic ⁊ demōes cernentes dñm in terra p
pente versari. ad iudicandos se venisse credebāt. ſſ
diculū aūt putāt quidem demonia scire filiū dei ⁊ h
abolū ignorare. eo q̄ mirabilis malicie sine ullo fi
eius sacrificium fuit cū ois scia discipulos ad magiſ
referēda sit ¶ Aug. ix. de ciui. dei. Tantū aūt mo
tuit eis deus quātum voluit. tantū aūt voluit quan
tum oportuit. Innotuit ergo eis nō per id q̄ tra
eterna ē. ⁊ lumē q̄ illuminat p̄os. ſſ q̄ quidam tem
poralia siue ventura effecta. ⁊ occultissime p̄scrue
gna que angelicis spiritibus etiam malignis potes
q̄ infirmitati hoīm possunt esse p̄spicua. ¶ Jero.
Sed tamē eam demōes q̄ diabolus suspicari magis
filium dei q̄ nosse meliorem dixit ¶ Aug. in li. de
no. ⁊ ve. testamento. Quod autem demones clamā
Quid nobis ⁊ tibi ihu fili dei. magis ex suspitione
q̄ ex cognitōe dixisse credendi sunt. Licēt pos
tuissent. nunq̄ dominum glorie crucifigi p̄mittere
¶ Remigius. Sed quotienscūq̄ eius virtus mi
rabatur ⁊ miracula facientem videbant. estimabat
esse filiū dei. postq̄ videbant eū eiunare sitire ⁊ ipsi
milia pati. dubitabant ⁊ credebant hominem pu
Considerandum est etiam q̄ iudei merito dicūt
xp̄m in Beelzebub exisse demonia. ⁊ nunc dei
eos eum esse creaturam. nōsolum iudicio diuino
demonum confessione damnari merentur cū xp̄s
filium dei dicunt. Recte autem dicunt. quid nobis
hoc est. nihil cōmune est nostre malicie ⁊ tue gra
quia fm aplm. nulla societas est luas ad tenebras
¶ Crisō. i omelia. Ne autem non videretur absolu
nis hoc esse ab experientia clamabāt dicentes Quid
ante tempus torquere nos ¶ Aug. de ciui.
dei. Sive quia subitum illis fuit quod futurum q
dem sed tardius opinabantur. sive quia percussi
suam hinc ipsam dicebant. quia hebat venire co
gnitus speraretur. ⁊ hoc erat ante tempus iudicij
quo eterna damnatione puniendi sunt ¶ Jero. De
sententia salvatoris tormenta sunt demonum ¶ Ori
m omelia Non autem poterant dicere. scitos pec
casse quia eos christus inuenerat mala operantes ⁊
iudicium dei punientes. Unde estimabant ꝓpter q
abundantiam malorum que fecerant. q̄ non expe
retur in eis tempus extreme punitionis que erit
die iudicij. ¶ Augustinus de con. euangelistaꝝ. Ve
autem verba demonum diuersimode ab euāgelistis
sunt dicta non habet aliquid scrupuli cum vel si vi
redigi sententiam. vel omnia dicta possunt intelli
nec quia plurimi apud Marcum apud
singulariter loquitur. cum ⁊ ipsi narrant q̄ inter
gatus quid vocaretur. legionem se esse respon
eo q̄ multa essent demonia Sequitur. Erat autē
ge ab eis grex porcoꝝ multoꝝ pascēs. Dēones aūt
gabāt eū dicētes. si ejicis nos hinc mitte nos i p

¶ Greg. ꝑ. moral
agere ex semetipsis
in eo q̄ ē spūs ex
peterūt ve i hom
tute torquebāt
¶ Nec etiam peterū
cora dei precepto
ple dei offerebāt
cos mitti peterun
porco Unde ⁊ po
spurcicijs delectet
eorum delectantur
mitterentur propt
hoibus. seqtē Et a
autem hoc sciat
seo multa hic disp
magnitudinem n
insidiabantur. ali
uersus porcos au
ve ostenderet q̄ g
q̄ in porcos. misi
dina prouidentia
mines q̄ irration
fit quoniā nullus
Si autem nō om
modum ⁊ hec eu
id. n. q̄ vnicuiq̄
dictis autem ⁊ ali
meor oim prouide
quod in demoniac
Cu olim suffoca
posse esse. Prop
porcorum ve qui
eius virtutem. V
faciebant miracul
onem erabat. ¶
uatoꝝ demonibus
infectiōem porcoꝝ
Sequitē Et illi e
runt i porcos. ⁊
precepsi i mare. ⁊
Damchius si de
hoīm bestiarūq̄ s
mine vel duoru
facinus ¶ Cr
mones occiderun
mittere studeāt
magnitudo augē
multas enī diuul
a porcorum dom
Pastores autem
nunciauerunt o
⁊ ecce tota ciuita
ceret eos adorar
eum a se. unde
transiret a finib
tudinē post virt
gebant eum non
dignos se nūqua
ra doctores libe

¶ Greg.ij.moraliū. Dat em dyabolus quia qlibz agere ex semetipso non sufficit. qa nec p semetipm in eo qō ē spūs exīre. ¶ Remigius. Sed ideo non petierūt vt i homines mitterent quia illū cui⁹ ut tute torquebant humanā speciem gestare videbant Nec etiam petierunt. vt in pecora mitterent qa pecora dei precepto munda sunt animalia. & tūc i templo dei offerebātur. Dre alijs autem imundis i pecos mitti petierunt qua nullum aīal est immundius porco Vnde & porcus dicē quasi spurcus eo q in spurcicijs delectet. Sic & demones spurcicijs peccatorum delectantur. Non autem petierunt q in aere mitterentur propter inmiam cupiditatem nocendi hoibus. seqē Et ait illis. Jer. ¶ Cris. in ome. Non autem hoc erat Jesus quasi a demonibus pstasus sed multa hīc dispensans. vnum quidem vt ostenderet q grauora illos hoīes opati ēent qz in pecos. nisi essent homies illi inter clamitates dina prouidentia adiuti. Magis em odio habent homines qz irrationalia. Per hoc autem manifestum fit quoīā nullus est qui non patiaē diuina puidētia Si autem nō omnes similiter neq secundum vnum modum & hec etiam pudentie maxima spes est Ro id. n. q vnicuq expedit prouidentia ostendit Cū p dictis autem & aliud ex hoc discimus qm non cōmuniter oīm prouidet solū sz singulariter vnusquisq; quod in demoniacis hijs aliquis aspicit manifeste. Qui olim suffocati essent. nisi diuina procuratione potati essēt. Propterea etiam pcessit abire i gregē pecorum vt qui regiones habitabant illas discāt eius virtutem. Ubi. n. nullus eū cognouerat fulgē faciebant miracula. vt eos in sue dnīcatus cognitionem traheret. ¶ Jero. Non ergo vt concederz saluatoz demonibus qō petebant. dixit. Ite sed vt per infectiōem porcoz hominibus solutis occasio pberet Sequit Et illi exeuntes scilicet ab hominibus. abierunt i porcos. & ecce magno impetu abijt tot⁹ grex precips i mare. & mortui sunt in aquis. Erubescat Daniel⁹ si de eadem substātia & ex eadem origīe hoīm bestiarūq; sunt animē. quomodo ob vnius hominis vel duorum salutem. duo milia porcorum suffocantur ¶ Cris in omelia. Deo autem pcens demones ocaderunt. quia vbiq; homines in meliorem mittere student & de pditione letant. Damni etiam magnitudo augebat eius qō factum erat famam Nam multis em diuulgabaē sez ab hijs qui curati erant. a porcorum dominis & a pastoribus Vnde sequitur Pastores autem fugerunt & venientes i ciuitatem nunciauerunt omnia & de hijs qui demōia habuerāt & ecce tota ciuitas exijt obuiam ihesu. Sed cum deceret eos adorare & admiran virtutem. emittebāt eum a se. vnde sequit Et viso eo rogabant eum ut transiret a finibus eoz. Intuere aūt & xpi māsuetudinē post virtutem. Quia em beneficia adepti abigebant eum non restitit. sed recessit. Et eos qui indignos se nūciauerunt eius doctrina. dereliquit dās nra doctores liberatos a demonibus & porcorum pastores. ¶ Jero. Vel q rogant vt trāseat fines eoz non de superbia hoc faciunt sed de humilitate qua se indignos domini presencia iudicabant Sicut & Petrus ait Exi a me domine qua vir peccator sum. ¶ Rabanus. Interpretatur aūt Gerasa. colonū ejiciens vel aduena principiās hoc est gentilitas que dyabolum a se iecit. Et que prius lōge. modo facta est prope. post resurrectionem visitata a xpo p predicatores ¶ Ambro. sup lucam Duo q demoniad figuram populi gentilis accipiunt. quoniam cum tres filios Noe genuit Cam Sem Japhet Sem em⁹ familia i possessionē acta alias ascita e dei. ex duobus autem alijs nationum populi pullularūt ¶ Dglanus. Unde extra vrbem id est extra legis & prophetaz synagogam duos homines i monumētis demones detinebant. duaz scilicet gentium origines mera defunctoz sedes & mortuoz reliquias obsederant efficaces pretereuntibus viam vite presentis infestam. ¶ Rabanus. vel non imerito i monumentis illos habitasse significant. quid em aliud sunt corpa pfidorum nisi quedam defunctoz sepulcra. in quibus non dei sermo. sed anima peccatis morte recludit. Dicit autem ita vt nemo possit eam transire per viam illam. quia ante aduentum saluatoris in via gentilitas fuit. vel p duos iudeos & gētes accipe. qui non habitabāt in domo. i. in conscientia sua non requiescebant In monumentis manebāt. i. in opibus mortuis delectabanē. nec sinūt p viam fidei quā viam iudei impugnāt aliquē transire ¶ Dglanus. Decursus autem eoz concurrentiū ad salutem voluntas indicē. videntes autem demones non sibi iam locum in gentibus dereliqui vt putatur habitare se in hereticis deprecanē. quibus occupatis in mare id est cupiditatem secularē demonū precipitanē instinctu. cum reliquaz gentium infidelitate moriuntur. vel porci sunt qui luculētis delectāē in actibus Nā nisi quis porci more vixerit. non in eum dyaboli accipient potestatem. aut ad probandū tantum non ad poenam accipient. Quod autem in stagnum pcipitati sunt porci. significat etiam q liberato populo gentiū a dominatione demonū i abditis agunt sacrilegos mtus suos qui xpo credere noluerunt. ceca & profunda curiositate submersi. Qd autem pastores porcoz fugientes ista nūciant significat quod dā etiā primates impioz quāq; xpiamā legem fugiant potentiam, tñ xpi stupendo predicare non cessant. Qd autez magno timore pcussi rogāt vt ab eis discedat. significat multitudinē vetusta sua vita delectatā honorare deū. se nolle pati xpianā legem dū dicūt. q eā implere nō possunt. vel vrbs illa iudaia populi habuit speciē que xpi opibus audiens. domino suo obuiam pergit. prohibens ne fines suos. vrbemq; ingeret. neq em euāgelia recipit-

Capitulū nonum.

Et ascendens in naviculā trāsfretauit & venit in ciuitatē suam Et ecce offerebāt ei paliticū iacētē in lecto. videns aūt ihesus fidem illorū dixit paletico cōfide fili dimittūt tibi peccata tua Et ecce q̄dā de scribis dixerūt intra se. hic blasphemat Et cū vidissēt ihesus cogitacones eorū dixit Vt q̄d cogitatis mala in cordibus vēris Quid est facilius dicere. dimittūt tibi peccata tua an dicere. surge et ābula Vt aūt sciatis q̄ a filio hominis hz potestatē dimittēdi peccata. tūc ait paletico Surge tolle lectū tuū & vade in domū tuam Et surrexit & abyt in domū suā Videtes aūt ēre timuerūt & glorifi cauerūt deū q̄ dedit potestatē talē hominib

¶ Cnſ in ome. Non sit aut supi⁹ xp̄o fua virtutem per doctrinā q̄n docuit eos vt ponē statem hūs per lepro sum quādo dixit volo mundare p centurionē qui dixit Dic verbo & sanabitur puer meus per mare. q̄d vbo refrenauit Per demōes qui eum ꝓhebantur. Dic autē rursus alio maiori modo mimicos eius cogit confiteri eq̄ litatem bonoris ad patrem Vnd ad hoc ostēdendum subditur Et ascendens i naviculā transfretauit & venit ciui. suam Magnum autem miraculū fit qui pede mare poterat ptransire nō emm semp mirabilia volebat facere. ne mcarnationis noceat rationi.

¶ Iohs epūs Creator autem rex orbis terre dīn postea q̄m se ꝓ nobis nostra angustiauit in carne cepit habere humanam patriam. cepit amicos iudaice esse ciuis parentes habere cepit parentum omnium ipse pater. actrahēt ut caritas q̄s dispersorat merus.

¶ Orisos. in homelia. Ciuitatem autem suam hic capharnaum dicit. alia emm eū suscepit nascētem. s. Bethleē. alia eū nutriuit. s. nazareth. alia ad būit puerū bitātē. s. capharnaū

¶ Aug⁹ de cō euāge. Vel aliē q̄ Matheus hic scribit de ciuitate dīni Marcus aut de Capharnaum dicit. solūmodo Nazareth nominat Hūc vero cū potuerit ipsa Galilea dicit ciuitas Christi q̄a in Galilea erat nazareth sic in vnā sui regni Romanū imperatorē constitutum dicitur modo Romana ciuitas. q̄s dubitauerit vt ueniens in Galileā domin⁹ recte dicerēt venisse i ciuitatē suā in q̄cunq̄ esset oppido Galilee p̄ticulariter q̄a & ipsa capharnaū excellebat in galilea. vt cāq̄ metropolē habēt

¶ Hiero⁹. vel ciuitatē ei⁹ ihū aliam intelligam⁹ q̄m nazareth. vnd & nazarenus appellatus est

¶ Aug. de cō euan. Et sm hoc dicem⁹ Matheus

pēmisisse q̄ gesta fit. postea q̄m dns venit i ciuitatē suā donec veniret Capharnaū Et hoc adiuxit sedens palitico sic i mētis ita faciūt pēmittētes mentē q̄m dns continuo tegē q̄d sine vlla ꝓtulisset figmentacione iudicū Et hoc modo dns iubdit Et ecce offerebāt ei paliticū iacētem in lecto

¶ Cnſ. i ome. Pro litice aūt dns alē est pē eū qui in iobe ponit De quo in natatoriis iacebat. dns aūt in capharnaū Et ille mult cacabat. dns aut hēbat eos qui sui curā hēbant & ponētes eū attulerūt

¶ Hiero. Obtulerūt aūt eū cētem in lecto. qui ipe mgredi nō valebat

¶ Cnſ in ome. Nō aūt vbiq̄ ab egris solū q̄ne fide pauci infirmāt. vel aliē ab egritudine in excessu furoris mētis. vnde & dns subdit videns autem ihesus fidem illorum

¶ Hieronimus Non eius qui offerebat. sz eorū q̄ offebāt

¶ Cnſ. i ome. q̄a igit tāta cōfidē mōstrat & ipe suā venturē cū oī potestate solūm peccata. vnde sequit. Dixit paletico Cōfide fili. remittuntur tibi peccata.

¶ Iohannes epūs Quantum valeat apud deū fides ꝓpria apud quē sic valuit aliena vt ime⁹ & extra sanaret hoiem Audit venia & tantus lucrus. nec vllā respōdet gratiā q̄ plus corporis q̄ anime tendebat ad curā. Vento ergo ebriet⁹ aer recū recepit fidem nō vecordia iacētis

¶ Cnſ. Non erat magna fides eoꝝ huius infirmi. nō emm gestiret se submittere. vt alius euāgelista dicit ꝓtinus credens

¶ Hiero. Q mira humilitas. despecta & abiecta totis mēbroꝝ compagibus dissolutū filiū vocat qui sacerdotes nō dignabant attingere. aut erat ide filius qua dimittunt ei peccata sua ubi dns nobis infigit q̄a ꝓpter peccata plerūq̄ eueniūt corporū infirmitates. Et idarco fortitā prius dimittūt peccata vt cessante debilitatis ablatus sanitas restituat

¶ Cnſ. Scribe aūt diffamare volentes. eā nolēs fieri claream q̄d factū est Eoꝝ enim emulacōe ad ignominionem vsus est xp̄s. Vt eni est suspabūdanga aliena piendo q̄ sua p mimicos maiestatē vīm sequit Et eam q̄dam de scribis dixerūt intra se. hic blasphemat

¶ Hiero. Legimus i ꝓphetia ego sū q̄ delco ōnes iniquitates tuas Cōsequēter ergo scribe q̄s homines putabāt & vba dei nō intelligebāt arguit eū vāe blasphemie Videns aūt cogitacōes eoꝝ ostēdit se deum q̄ potest cordis occulta cognoscere & q̄ndoq̄ cēs loquit Eadem potentia q̄ cogitaciones vīas videt posse & hoīb delicta dimittere Et vobis intelligite quid paliticus cōsequē Cū sequit Et cū vidisset ihesus cogitaciones eoꝝ dixit. vt ad cogitatis mala in cordibus vestris

¶ Cnſ. in ome. Hō ꝓpter eoꝝ destruxit suspicōem qua scilicet cogitabāt eum ꝓdicta dixisse vt deum Sic eni nō esset equalis deo patri oportebat eū dicere longe sil ab hac posse sez dimittendi peccata Hūc aut cōfirmauit his voce & miracli ostēsione. vnde subdit Quid ē bonus dicere Dimittūt tibi peccata tua. an dicere surge & ambula Quāto quid anima corpe pocior est ita peccatum dimittere maius est q̄ corpus sanare q̄a illud quid nō maifestū. hoc aut maifestū facit⁹ q̄ ē maifestū. vt dmōstret maius & nō maifestū

¶ Vero. Verum em̄ sint palitico peccata dimissa solus nouerat qui dimittebat Surgē autē ꝫ ābulāē tam ille qui surgebat q̄z hō qui surgentem videbat poterant approbare. quāq̄z eiusdem virtutis sit ꝫ corpis ꝫ amme vicia dimittere Interdicere autē ꝫ facere multa distācia est. Fit ergo carnale signū vt probetur spiritale. vnde sequē Vt autem sciatis q̄m filius hom̄is habet potestatem in terra dimittendi peccata ¶ Cnf. i omel. Supra quidem palitico non dixit. Dimittō tibi peccata qua vero scribe re sistebant. alterem suam potentiam demōstrat dicēs q̄ filius hom̄is habet potestatem dimittendi peccata Et vt ostendat se patrem equalem. non dixit q̄ filius hom̄is indiget aliquo ad dimittendum peccata. sed q̄m habet. ¶ Glo. Hec autem verba vt sciatis p̄ns esse xp̄i vel euāgeliste. quasi euangelista diceret. Ipsi dubitabant eum peccata dimittere. sed vt sciatis q̄m filius hom̄is habet potestatem ait paralitico Si autem xp̄s dicatur pronūciasse hec verba sic intelligetur. vos dubitatis me posse peccata dimittē sed vt sciatis q̄m filiꝰ hom̄is. ē Que quidem oīo impfecta est. sed subditur actus loco consequēs. cum dicit Tūc ait paralitico Surge ꝫ tolle lectum ¶ Ho. Episcopus Vt q̄d fuit testimoniū infirmitatis sit probatio sanitatis. Et vade in domū tuam. ne p̄siana fide curatus. monatis in pfidia iudeorum. ¶ Cnf. in omel. Hoc aūt precepit vt non estimetur phantasia eē q̄d factū ē Vnde ad veritatem facti ostendē dam subdit. Et surrexit ꝫ abiit in domū suam. ſ tamē astantes hom̄es adhuc deorsum trahunē. vnd̄ sequitur Videntes autem turbe timuerunt ꝫ glorificauerunt deum qui dedit talem potestatem hom̄ibus Si enim bene cognouissent apud se. cognouissēt quia filius dei erat. Interim em̄ nō paruū erat estimare oīb hom̄ibus maiorē ꝫ a deo venire. ¶ Hilar. Quia aūt a iudea repudiatus i aurā suā reuertitur Ecclesia fidelium plebs est In hanc gētem rouit p̄ naum. i. ecclesiam vectus ¶ Iob. episcopus. Non aūt xp̄s indiget naui. sed nauis xp̄o. quia sine celesti gubernatione. nauis ecclie p̄ mundanū pelagus ad celestem portum non valet peruenire.

¶ Hila. In palitico aūt gentium vniuersitas offertur medenda. hic itaq̄ angelis ministrādus offertur ſ filiꝰ nūcupatē q̄a dei opꝰ ē huic remittūē aie pcta q̄ lex laxare nō poterat. Fides em̄ sola iustificat. Deinde virtutem rsurrectionis ostendit cum sub tōe lectuli infirmitatem corpibus docuit defuturam. ¶ Hiero. Iuxta tropologiam aūt interdum anima iacēs i corpe suo vsitato dissolutus a pfecto doctore domino offerē curanda. vnusquisq̄ em̄ eger petende salutis p̄ceptores debet adhibere p̄ quos actuū nr̄oꝝ claudā vestigia verbi celestis remedio reformenē. Sunt igitur monitores mentis qui aīm hominis ad sapiora erigāt quāuis exterioris corpis debilitate torpentem. ¶ Jo. epūs. Dominus aūt i hoc seculo insipientium voluntates non quert. sed respicit ad alterius fidem. q̄a nec medicus lāguētiū respicit voluntatem cum contraria requirat infirmus ¶ Habuit. Surge aūt ē aīmā a carnalibus desideriis abstrahere. Lectum tollere est ecarnem a terrenis desideriis ad voluntatem spūs attollere. Domū ire ad paradisum redire. vel ad internam sui custodiā. ne iterum peccet ¶ Gregoriꝰ. xiiii. moral. vel p lectum voluptas corpis designatē. Subtē itaq̄ vt hoc sanus portet vbi infirmꝰ iacuerat. Quia omnis q̄ adhuc vicijs delectatē. infirmus iacet i voluptatibus carnis sed sanatus hoc portat. qui a eiusdem carnis contumelias postmodum tolerat. q̄ motus prauꝰ desiderijs requiescebat. ¶ Origenius. videntes aūt ētē timuerūt. magni em̄ timoris res ē. si dimissus a xp̄o peccatis i mortem resolui. quia nullus ē i domū eternā reditus. si cui indulta non fuerit venia delictorum. Cessante autem timore honor deo reddit q̄ potestas hom̄ibus hac vita data sit p verbum eius ꝫ peccatorum rmissionis ꝫ corpum resurrectionis ꝫ regni celum.

Et cum transiret ihesus inde vidit hominē sedentē in teloneo Mathēū nomine ꝫ ait illi Sequere me ꝫ surgēs secutus est eum Et factum est discumbente eo in domo. ecce multi publicāi ꝫ peccatores venientes discūbebāt cū Jhesu ꝫ discipulis eius Et videntes pharisei. dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis ꝫ peccatoribus manducat magister vester At Jhesus audiēs ait Non ē opus valentibus medicus sed male habentibus. Euntes autē discite quid est. misericordiam volo ꝫ non sacrificium Nō em̄ vēi vocare iustos sed peccatores.

¶ Cnf. in omel. Cū xp̄o sedisset miraculū non pmansit in eodem loco ne iudeorum zelū accenderet ampliorem Hoc ꝫ nos faciamus non obstinate obsistentes eis qui īsidiāē vīdicitur Et cum transiret inde iesus sedentem in telo. Matheum ¶ Jeronimꝰ. Ceteri euangeliste propter verecundiam ꝫ honorez Mathei noluerunt eū nomine appellare vulgato ſ dixerunt Hemiduplici em̄ vocabulo fuit. Ipse autem Matheus sm illud Salomonis Justus accusator est sui matheum se ꝫ publicanū nominat vt ostendat legentibus nullum debere salutem desperare. sed ad meliora puersus sit cū ipse de publicano i apostolum sit repente mutatus ¶ Glo. Dicit aūt sedentem in telonio. i. i domo vbi vectigalia gregantur. Erat. n. telonarius dictus a telon grece quod est vectigal.

¶ Cnf. in omel. Per hoc ergo monstrat vocātis virtutem q̄m non desistēem a periculoso officio exime dōs ipsum euulsit malis. sicut ꝫ Paulum adhuc lamentem Et ideo sequē. Et ait illi Sequere me. Sicut vidisti vocantis virtutez. ita addisce vocati obediēciam. Nec em̄ resistit nec domū abire rogauit ꝫ suis hoc ꝓmunicare. ¶ Remig. Quāna etā picula q̄ a principio accidere poterāt ꝓpter

dum officij sui rationes imperfectas reliquit Unde se
quitur. Et surgens secutus e eu. & qa terrea lucra
deseruit. ido iure factus e dnicoz talentoz dispensa
tor. ¶ Hero. Arguit aut in hoc loco Porphirius &
Julianus Augustus Vel imperitiam historia menti
entis. vel stultitiaz eoz qui statim secuti sunt saluato
rem. q irrationabiliter quelibet vocatim hominem
sint secuti. cu tante virtutes. tantaq signa pcesserit.
que apostos anteq̄ crederet. uidisse no dubiu e. certe
fulgor ipe & maiestas diuinitatis occulte que etiam
in facie refulgebat humana videntes ad se trahere
poterat i pmo aspectu Si em ex magnete lapide hoc
esse nos dr vt ferru trahat. quāto magis dns oim cre
aturaz ad se trahere poterat qs volebat ¶ Cnf. i
omelia Sed cur nō cu petro & iohe & alijs eum vo
cauit. qm̄ dubius adhuc dispositus erat. s; p multa mi
racula & multa xpi famā. qm̄ aparere eu ad obediendū
sciuit. q intima cordis nouit. ¶ Aug. de con. euāge.
Vel probabilius videt. qbet pterminia recordādo
Mat. ememorat. qa aut simone habitu in monte cre
dendum e vocatu esse matheu. In eo quippe monte
tuc lucas ememorat. xp̄i electos. qa & apostos noiat
¶ Ilo. Mathis em vocatione sua refert inter mira
cula. Magnu em miraculu fuit. q publicanus fact
e apostol ¶ Cnf. i omel. Quo e autem q de alijs apo
stolis nob nō dr. qualiter & quō fuit vocati. nisi de pe
tro & andrea & iacobo & iohe & matheo. Hij enim
maxie erat i mōuemētis & humilibus studijs. neq
em telonei officio e aliqd deterius neq piscatione ui
lius ¶ Ilo. Cogruā aut celestis beneficij vicez im
pendens Mat. xp̄o magnū cōuiuiū i domo sua pa
rauit ve illi ymmolaret sua temporalia a quo expecta
bat perpetua bona. Dñs sequit Et factu e discūbente
eo i domo ¶ Aug. de con. euan. Nec matheus ñ ex
pressit i cuius domo discūbebat ibs. vnde posset ui
deri nō hoc ex ozdine subiūxisse. s; qd alio tempe fa
ctum e. recordat. interposuisse. nisi marcus & lucas
qui ip̄m omnio fuit nazarenum manifestarēt in domo leui
hoc e matthei discubuisse ihm ¶ Cnf. i omel. Honora
tus aut matheus ingressu xp̄i in domū eius omnes
publicanos qui erat eiusdem artis vocauit. Unde
sequit. Ecce multi publicani & peccatores venientes
discūbebāt cū ihu & discipulis eius. ¶ Ilo. Publicani
em vocat qui publicis negocijs implicat. que sine pec
cato ui vix aut nūq̄ pnt tractari. & pulcra fuit p̄sagiū
qa qui apostolus & doctor gentiū erat futur i pma
sua quersione peccatoū gregē post se trahit ad sa
lutem Et ve ia ptiperet exēplo. qd ptiperi debebat
& verbo ¶ Hero. Herculli mo hos dicat fuisse ethni
cos dicente scriptura. Non erit vectigal pedens ex
israel. q. matheus nō fuerit iudeus. Dns aut nō con
tinuat cū ethnicis. cū io maxie caueret ne legē solue
videret. qui & discipulis precepit. In viam gentiu
ne abieritis Dicūt aut publicani & peccatores ad me
liora pūsit. locū inuenisse penitentie. & ob id etia ipsi
nō desperāt salutē ¶ Cnf. i omel. unde Accesserunt
ad redemptore nrm & nōsolū ad colloquendū. s; etia
ad discipulatū recepti sunt. nōsolū deputās aut curās
aut arguēs inimicos. sedebā quescēs emendabat mul
tos eos q male dispositi erāt. p hoc docēs nos qm
ome tempo & ome opo pe nobis tribuere vtilitatem
Hoc aut videntes pharisei dignati sūt de quibus
subdit. Et videntes pharisei dicebāt discipulis eius
Quare cū publicanis & peccatoribus manducat ma
gister vester Notādu q cū discipuli vis sunt pe
care xp̄m alloquūtur dicētes. Ecce discipuli tui fa
ciunt qd non licet facere in sabbato. hic apud dis
pulos xp̄o detrahunt. que ois malignantiu erat
volentium separare a doctore corda discipulo ¶ Ru
banus. Duplici aut errore tenebant. qa & se aliis
arbitrabant qui superbie fastu a iustitia longe dista
rant. & eos criminabant multos qui reuolutos
a peccatis iustitie appinquabāt ¶ Aug. de con. eu
Lucas aut aliquāto differētius hoc videt ememorā
sim quē pharisei dicūt discipuli. Quare cū publica
nis & peccatoribus māducatis & bibitis xp̄o & discipul
eius. Si obiectu insinuans. s; cū discipuli dicebāt magis
magis obiectabāt quē sectā imitabāt. vna e q̄ sua
& eāo melius insinuata. quāto q̄busdā vt manifes
tate mutata ¶ Leo. neq vo i pctis nīcis gnatim
venīt ad ihm. vt pharisei & scribe murmurādo ip
mentā agentes. qd & sequēs dnus significauit
sequit At ihs audiens ait Ilo e opus valentis me
dicus s; male habitu ¶ Raba. Seipm medicū dat
q miro medicandi gne. quia per mādata nra vulnera
eius e vt vulnus peccatoz nroz sanaret. Omnes i
dem eos appellat qui sua volentes statuere iustitia
vere dei iustitie subiecti nō sūt. Male ihūs eos vo
cat q sue fragilitatis oblita deuicti. nec p legē iusti
tia se iustificari. penitendo se submittūt gre dei.
¶ Cnf. i ome Postq̄ aut a ymūibo opimonis ex
allocutus e alloquit eos ex scripturis cū dicat Eu
eos autē discite quid e. misericordia volo & nō sacri
ficiū ¶ Hero. De ppheta sz Osee sumēs testimoniū
fugillat scribas & pharisēos qui mistos se etiam
peccatoz & publicanoz plozibz declinabant ¶ Cnf
i omel. Possit dicat. cur accusatus me quoniā peccato
res corrigo. Ergo & deum pr̄em ex ip̄o meū facio
em ille vult peccatoz emendationē. ita & ego. ip̄e
ostendit nonsolū nō esse prohibitū qd mulcabant. s;
sim legē maius esse sacrificio. Non em dixit. misa
cordiā volo & sacrificiū. s; hoc munus ip̄e aut non
¶ Ilo. nō em despicit dr sacrificiū s; sacrificiū sine mi
sericordia. Faciebāt aut phisei sepe sacrificia i templo vi
sibi apparerent cotā populo. s; non exercebant mi
sericordie opa. i quib ptinet vanitatis. ¶ Raba. Se
monet ideoq eos vt p opa misericordie sibimet pa
sua nemine pmia requirāt & nō quemlibet pauperē
necessitatibz p oblationē se sacrificioz deo placere
dāt. Pñ dicit Eūtes. s. a temeritate stulte arrogantie
ad diligētiozē semp̄ sancte meditatōis q misericor
diam maxie ymēdat. vnde & suu de misericordia exem
plū eis ꝓponit dicēs. nō em vēi vocare iustos sed pec
catores ¶ Aug. de con. euan. Lucas addidit m pe
tentiā qd ad explanandum sententiam valet ne q̄q
peccatores ob hoc ip̄m q peccatores sūt. diligi arbi
tret a xp̄o cū & illa sit similitudo de egrotis bis inimo q
velit de vocādo peccatores tāq̄ medicus egros aug
ut ab infirmitate tāq̄ ab egritudie salui fiāt qd fit p pe

¶ Hilarius. Omnibus aũt xp̃s venerat. qũo ergo nõ se iustis venisse dicit. Erant ergo q̃bus necesse non erat. vt veniret. sed nemo iustus ex lege est. ostendit ergo immensem iustitie iactantiam quia sacrificijs infirmis ad salutem misericordia erat vniuersis in lege posita necessaria ¶ Crisost. i omelia. Vnde hij romice videtur ad eos loquẽs. sicut cum dicit. Ecce Adam factus ẽ quasi vnus ex nobis. Quoniam eĩm nullus iustus erat in terra paulus significat dicens. Omnes peccauerunt. et egent gloria dei. In hĩs aũt et illos mingit aut qui vocati erant. quasi. d. tm renuo abominare peccatores qui p̃ter eos solos ad uem ¶ Raba. Vel q̃a q̃ iusti erã sicut Matheus et Johannes baptista non erant ad penitentiam mutandi. Vel non veni vocare iustos falsos qui de iustitia sua gloriãt vt pharisęos. sed illos qui se peccatores recognoscunt. Per matheum aũt et publicanorum vocationẽ fides gentium exprimit. que p̃ius mundi lucris inhiabant et nunc spiritaliter cum dño reficiunt. Per superbiam pharisęorum. inuidia iudeorum de salute gentium. Vel matheus significat hominem terrenis lucris inhiantem quẽ videt Ihesus dũ oculo misericordie respicit. Operatio eĩm i pẽnitẽtia donat. Ieiunium autem assumpt. Demens aũt a massa potiora assumit et gra dei ecclesie donat. Et ait illi Ihesus. Sequere me. vel p predicationẽ vel p scripture admonitionẽ. vel p meam internam inspirationem.

¶ Ilo. Cum de cõmissis peccatorum et de purgatione respondisset eis de cõmestione eum aggrediunt. vnde dicitur. Tũc accesserunt ad eum discipuli Johannis dicentes. Quare nos et pharisei ieiunamus frequenter. discipuli autem tui nõ ieiunãt. Et ait illis Ihesus. Nunquid possunt filij sponsi lugere. quamdiu cum illis est sponsus. venient autem dies cũ auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabũt. Nemo autem immittit cõmissuram panni rudis in vestimentũ vetus. Tollit enim plenitudinem eius a vestimento. et peior scissura fit. Neq; mittũt vinum nouum in vtres veteres. alioquin rumpũt vtres. et vinum effunditur. et vtres pereũt. Sed vinum nouum in vtres nouos mittitur et ambo conseruantur.

¶ Rabanus. Johannes enim vinum et Siceram non bibit q̃ abstinentie mentum auget. cui nulla ẽ potentia nature. Dominus autem qui peccata potest condonare cur a peccatoribus mãducantibus declinaret quos abstinentibus poterat facere iustiores. ieiunat autem xp̃s. ne preceptum declines. Mandu cat autem cum peccatoribus vt gram et potestatẽ intelligas ¶ Aug. de cõsen. Sed cum Matheus tantum discipulos Johannis hoc dixisse perhibebat. verba que apud marcum leguntur magis iudicat alios hoc dixisse. De alijs. i. comunas de discipulis Jo. et pharisęis. q̃d Lucas euidenter expressit. qui alios de alijs dixisse narrauit. Vnde ergo matheus dicit. Tunc accesserunt ad eum discipuli Jo. nisi quia et ipsi aderant. et omnes certatim vt quisq; poterat. obiecerunt ¶ Crisost. in ome. vel Lucas dicit q̃ pharisei hoc dixerũt. hic aũt dicit q̃ discipuli iohannis q̃a pharisei illos secũa ceperũt ad diceẽdũ q̃ postea in Herodiana fecerunt. Sed considerãdum q̃ qui pro extraneis sicut pro publicanis sermo erat vt eorum turbatam mitiget animã vehementius ipro banes inculauit. vbi autem discipulos suos abstinẽ eum mansuetudine respondet. vnde sequit. Et ait illi ihesus. Nunquid possunt filij sponsi lugere quãdiu cum illis est sponsus. Primo quidem seipsum medicum vocauerat. hic autem sponsum i memoriam reducens verba Johannis que dixit. Qui habet spõsam sponsus est. ¶ Iero. Sponsus xp̃s est. sponsa autem ecclesia. De hoc spirituali connubio Apostoli sunt creati qui lugere non possunt quãdiu sponsa i thalamo vident. et scimus sponsum esse cum sponsa. Quãdo vero transierunt nuptie et passionis ac resurrectionis tempus aduenerit tunc sponsi filij ieiunabunt. Et hoc ẽ q̃ subdit. Venient aũt dies. quãdo auferetur ab eis sponsus. et tunc ieiunabũt ¶ Crisost. in omelia. Quod autem dicit tale est. gaudij ẽ presens tempus et letitie nõ ergo introducenda sunt tristitia. Enimvero ieiunium triste ẽ non naturaliter. si illi qui imbecillius adhuc depositi sunt. hijs eĩm qui sapiẽtiam contemplari desiderant. delectabile ẽ. vnde sm opinionem illorum hoc dixit. Per hoc autem mõstrat q̃ nõ gule erat. q̃d fiebat sed dispensationis cuiusdam ¶ Iero. Nonnulli aũt putãt idcirco p̃ dies. xl. passionis ieiunia debere omitti. licet statim dies penthecostes et spũssãctus aduentus inducat nobis festivitatem. Ex huiusmodi occasione testimonij montani prisca et maximilla etiam post pentecosten faciunt xl. q̃ ablato sponso filij sponsi debẽt ieiunare. ecclesie autem consuetudo ad passionem dñi et resurrectionem p̃ hũilitatem carnis venit. vt spiritalis sagine ieiunio corporis prepemur ¶ Crisost. in omelia. Rursus aũt a cõmunibus exemplis confirmat hunc sermonem cum subdit. Nemo aũt mittit cõmissurã pãni rudis in vestimentum veter. Tollit eĩm plenitudinẽ eius a vestimento et peior scissura fit. Quasi dicẽt nondum effecti sunt fortes mei discipuli. sed adhuc mulcea indigent condescensione. nondum sunt p̃fecti

renouari ¶ Hic aũt dispositis nõ oportet grauedinem
ponere ꝓceptoꝝ. ¶ Hoc aĩ dixit regulã dãs suis dis
cipulis · vt discipulos ex umũsq; orbe terraꝝ cũ mã
suecudie suscipiãt ¶ Remig · Estimẽtũ ergo vet⁹
discipulos suos vult intelligi · qui nõdũ erãt p oĩa i
nouatu ¶ Pmũ rudẽ id ẽ nouũ appellat nouam grã
· i · angelicã doctrinã cui⁹ quedã ptcula est ieunĩ ·
¶ ideo nõ gemiebat · vt seuiora ꝓcepta ieunĩ illis
cõmitterenẽ ne forte austeritate ieunĩ frãgerẽtur
¶ fidem pderẽt · quã habebãt · Ideo subdit Tollit eĩ
plenitudinẽ aꝰ a vestimento ¶ peior scissura fit
¶ Glo · Qui · Qui · Jdo rudis pãnus · i · nouus nõ debet
poni i vestimento veteri · qa tollit sepe a vestimento
plenitudinẽ eius · i · pfectionẽ ¶ tunc fit peior scissu
ra. Graue eĩm onus rudi miscũ illud bom qđ prius
merat · sepe destruit · ¶ Remig · Duabꝰ aũt similitu
dinibꝰ ponit · s · nuptiaꝝ ¶ de pãne rudi ¶ de vesti
mento veteri nũc terciã addit similitudinẽ de vinis
¶ vino dicẽs · neq; mittũt vinũ nouũ in vteres vete
res. Veteres veteres appellat suos discipulos qui nõ
dum pfecte erãt inuati. Vinũ nouũ appellat plenitu
dinẽ spũs̃cti ¶ pfunda celestiũ misteriorꝝ que tũc
discipuli ferre nõ poterãt · si post resurrectionẽ utres
nouĩ facti fuerũt ¶ vinũ nouũ receperũt qñ spũs̃can
tus repleuit corda eoꝝ · vñ quidã dixerũt. Hĩes isti
musto plẽi sunt · ¶ Cri · i · omel · Nunc ¶ nos cãm
docuit humilitatẽ ipoꝝ ¶ Jero · Vel aliter p vestimẽ
ta vet⁹ ¶ veres veteres debem⁹ intelligere scribas
¶ phĩseos · pecula vestimẽta nouꝝ ¶ vinũ nouũ sunt
ꝓcepta euãgelica sentenda q̃ nõ pñt sustinere vide
ne maior scissura fiat · Tale qđ ¶ galathe facere cu
piebant · vt cũ euangelio legis ꝓcepta miscerẽ ¶ in
veteribꝰ veteribꝰ mitterẽt vinũ nouũ · Sermo igitur
euãgelicus aplis potus q̃s scribis ¶ phĩseis ẽ infũ
dendus qui maiorꝝ traditionibꝰ ꝺprauati sinceritatẽ
ꝓceptoꝝ xpi nõ poterãt custodire · ¶ Glosa · Per ꝺ
ergo significat q̃ apli nõ erãt i veteribꝰ obstinatis
detinendi · qa oportebat gr̃e nouitate perfundi ·
¶ Aug · in ser · de quadra · vel aliter Dis q̃ recte ieu
nat aut aĩam suã i gemitu oroĩs ¶ castigatiõe cor
ponis humiliat · aut ab illecebra carnali · spiritalis sa
pientie delectatiõe suspendit · De vtroq; aũt ieunĩ
gñe dñs hic respondet Nã de pmo qđ ꝺz aie humili
ationẽ dic · Nõ pñt filij sponsi lugere · De illo qui ꝺz
epulũ mẽsas ꝙsequẽtes loquit⁹ ẽ dicẽs Nemo mittit
cõmissurã pãni rudi · Deinde quia sponsus ablat⁹
vtiq; nobis ẽ · lugend⁹ ẽ Et recte lugemus si flagra
mus desiderio eius ¶ Beati quibꝰ licuit cũ ame passi
onẽ eunc hr̃e pñem · Interrogare sicut vellent · au
dire sicut deberẽ · Illos dies cõcupierũt videre pa
tres ante aduentũ eius · neq; viderũt qa i alia dispẽ
satione sunt ordinati p q̃s venturus annũciarẽt · nõ
a quibꝰ veniẽs audirẽt · In nob aũt illud impletum
est qđ ipe dicat · veniẽt dies qñ desiderabitis videre
vnũ de diebꝰ istis · ¶ nõ poteritis Quis ergo hoc nõ
lugebit Quis nõ dicat Fiat fiat mihi lacrime mee
panes die ac nocte dũ ꝺr mihi q̃die vbi ẽ deus tu⁹
Periit ergo apls cupiebat dissolui ¶ esse cũ xpo ·

¶ Aug · de con · euan · Qs ergo dixit Matheus ꝙ
gere vbi marcus ¶ lucas dicũt ieunare · significat
de tali ieunio dñm locutũ qđ ꝑtinet ad hũiliatiõis
bulatiõis vt illud alterꝝ quod ꝑtinet ad gaudiũ mer
tis in spiritalia suspense ¶ ob hoc alienate a corpo
ralibus abis posterioribus similitudinibus figu
ficasse intelligatur id ostendens q̃ arca corpus ex
patus ¶ ob ueterẽ sensũ habendũ ꝺz genus ieunĩ ꝺz
ꝙgruat ¶ Hylarius · Dicitce vo q̃ pñte spõse ieu
nandi necessitatem discipuli nõ esse respõdet · pñte
sue gaudiũ ¶ sacrm sancti ꝺz edocet · quo nõ ꝺz
pñte · i · i conspectu meritis xpm habiturũ ꝺz ꝺz
gebut quasi eo carens Ablato autem se ieunaturũ
esse dixit · qa oĩa nõ credentes resurrexisse xpm ha
biturũ nõ essent cibum vite Ja fide ẽ immortalitatis
omis sacrm panis celestis accipiẽt ¶ Jero⁹ · Vel cum
ꝓpter peccata a nobis recedente tunc meritorum ꝺz
ieunĩ tunc luctus ẽ recipiendus ¶ Hylarius · Pone
etiam exempla quibus ostendit ihrmicas vestes
peccatoꝝ ¶ aĩas ¶ corpora noue gr̃e sacrm nõ capere
¶ Raba · Qui aũt date sine ꝺmorse similitudine di
cit differũt tamẽ · veste eĩm qua foris vtimur ꝺz
bona significat que foris agimus vnde quo iusti
fiamur · feruor ẽ fidei ¶ cantꝰ qđ ie⁹ reformate

¶ Crisost · in homel ·

Hec illo loqnte ad
eos · ecce princeps vn
us accessit ¶ adorabat
eum dicens Dñe filia
mea modo defuncta est
Sz veni impone manũ
sup eã ¶ viuet. Et sur
gens ihesꝰ seqbat eũ
¶ discipuli eiꝰ Et ec/
ce mulier q̃ fluxũ san/
guinis patiebat · xii ·
ãnis accessit retro ¶ te
tigit fimbriã vestimẽti
eiꝰ · dicebat enim intra
se Si tetigero tm vesti
mẽta eiꝰ · salua ero Jt
ihesus cõuersus ¶ vidẽs
eam dixit Cõfide filia
fides tua te saluam fe
cit. Et salua facta est
mulier ex illa hora

Post sermonem quo
adhuncxit mẽtem ꝑ
phanici obstruentis
eo q̃ q̃ adhuc adu
raculũ perẽdũ Ar
finagogus erat · v
dus magnus · qui p
ella vngentia mar
xij · annoꝝ qñ infirm
flos erans Et ideo ꝑ
Hec illo loquente a
eos · ecce princeps mi
accessit ¶ Mag ·
euãgel · dicit autem
hoc ¶ Marcus vi
cas sed ab illo odio
recedunt Ge enim
co hoc ferunt · vbi ꝑ
expulsa demonia ¶
porcos missa cõfes
tim do redit a regione
Gerazenorum · Et
hoc quod Matheꝰ
dit · intelligentum est
factum esse postq̃ re
mit rursus ihesus ex
trectum · Deo quem
post · non aparet ¶
autem fuisset aliquod interuallum · non esset · qui
fieret · quod; narrant Matheꝰ in comune dicens
sue · post hoc factum · continuo sequitur de archisy
gogi filia · Si enim loquente eo de panno nouo ¶ ve
no nouo · accessit princeps mihi aliud factorum or
dorumq; eius interpositum est In narratione au

Carol · patet locus
miliser autem ¶ Mu
adiunxit ¶ Ecce v
ptinuo accipiendum
tuuio publicanorũ
illo loquẽte ad eos ·
Archisynagogus
Domine filia mea n
est autem ne repug
liste motu iam pro
cant vbi adeo · vt d
nũciarent ¶ ob ho
intelligendũ ẽ eĩm
dicere voluisse ro
isse manifestum est
Audiuit enim nõ v
tissimũ est voluntat
ius vellet eam re
inuenire · quã mor
surrẽ · quod dixer
volueret atq; cogit
ordinem prem ipsum
aretur ihesus q̃ pu
eius cogitationi ve
vero nõ legitur q
Hinc aũt rem p n
verbis debere mis
verba ferure · H
dicent qđ ille vol
Crisi in omel ·
puelle est augetus
rogantibus exolle
pũ aliquid eo qđ e
quibus suppliciãt ·
mnũ tuam sup ea
Duo eĩm expetit a
ponere Hoc eam
expectabat Enim
bus qui grossius
randa ẽ aũt puer
¶ mmsuscitado · H
cepit sequi · vnde fi
eum Hic subdiuos
ditus exemplum ob
instantiam ¶ sollic
vt quotiens scũq; au
stari adesse studeã
Crisi in omel ·
quoniã tres accep
bum ¶ Johannem
ampliorem et con
pfectus adhuc di
honorat vt alij sim
enim interim mat
sanguinis fluxum
mulier que sangui
annis Accessit re
eius Jero · Hec
in domo · non in vr
gem vrbibus ex

Marci. patet locus vbi alia interponi potuerūt. Similiter autem ⁊ Lucas non remisit matheo. Nec enim aduersatur. Et ecce vir cui nomē erat Jayrus &c. nō putauo accipiendum est factū. Sed post illud de conuiuio publicanorū vt narrat matheus dicens. Hec illo loquēte ad eos. Ecce princeps vn⁹. s. Jayrus archisynagogus accessit ⁊ adorabat eum dicens. Domine filia mea modo defuncta est. Considerandū est autem ne repugnare videatur qđ alij duo euāgeliste motui iam proximā. non eamē morituam eam dicant vel ꝙ ante. vt dicāt venisse postea qui mortuā nūciarent ⁊ ob hoc nō debere vexare magistrum. Intelligendū ē enī breuitatis cā matheum hoc potu⁹ dicere voluisse rogatum dñm ut faceret. qđ ipm fecisse manifestum est. vt scilicet morituam suscitaret. Attendit enim nō verba pris de filia sua. sed qđ potius fuit voluntatem. Ita enī desperauerat ut potius vellet eam remuscere. nō credens viuā posse inuenire. quā morientem reliquerat. Duo itaq; posuerūt. quod dixerit Jayrus. Matheus autem qđ voluerit atq; cogitauerit. Same si quisq; illorum duorum prem ipsum cōmemorasset dixisse vt nō vexaretur ihesus qꝙ puella mortua fuisset. repugnarēt eius cogitatui verba que posuit matheus. Nunc vero nō legitur qꝙ suis nūtantibus ille consenserit. Hinc aūt rem p necessariā discimus. nihil i cuiusq; verbis debere inspicere nisi voluntatem cui debent verba seruire. Nec mentiri quenq; si aliis verbis dixerit qđ ille voluerit cuius verba non dicit.

¶ Crisost. in ome. Vel hoc qꝙ princeps dicit ō mortue puelle est augētis calamitatem. Etenī consuetudo ē rogantibus euellere sermōe propria mala. Et amplius aliquid eo qđ est dicere. vt magis attrahāt eos quibus supplicāt. Vnde subiungit. Sed veni impone manū tuam sup eam ⁊ viuet. vide aūt qꝙ grossiāe. Duo enī expectat a xpō ⁊ accedere ipsū. ⁊ manū imponere. Hoc etiam Egrus ille Naamam ⁊ a ꝙbus expectabat. Etenim ⁊ visu indigent ⁊ sensibilibus rebus qui grossius dispositi erant. ¶ Remigius. Miranda ē aūt piet atq; imitanda domini humilitas ⁊ mansuetudo. Nam mox vt rogatus ē. rogantes cepit sequi. vnde subdit. et surgēs ihesus. sequebatē eum. Hic subditos ⁊ prelatos pter instruxit. Subditis exemplum obedientie reliquit. Prelatis vero instantiam ⁊ sollicitudinem docendi demonstrauit. vt quotienscūq; audierint aliquē morituū in animastatī adesse studeāt. seqē. Et cū ibant discipuli eius.

¶ Crisost. in omel. Et marcus quidem ⁊ lucas dicunt quomā tres accepit discipulos. s. Petrum ⁊ Jacobum ⁊ Johannem. Matheum autem nō assumpsit ampliorem ei concupiscentiam immittens. Et ꝙa imperfectus adhuc dispositus erat. ꝙpter hoc eī illos honorat vt alij similes illis efficiantur. Sufficiebat enim meritum matheo videre ea que facta sunt circa sanguinis fluxum patientem. de qua subditur. ⁊ ecce mulier que sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis. Accessit retro. ⁊ tetigit fimbriam vestimenti eius. ¶ Hero. Hec autem mulier sanguine fluens nō in domo. non in vrbe accedit ad dñm. quia uxta legem vrbibus excludebatur sed i tanere ambulātes do nimo vē ium pergit ad aliam. alia curāretur.

¶ Crisost. Ideo aūt non libera propalatione ad xpm venit quia verecundabatur ꝙpter passionem immundam se existimās. Etenim apud legem multa immūdicia estimabatē hec passio. ꝙpter hoc latet ⁊ occultatur. ¶ Remigius. In quo laudāda est eius humilitas. quia non ad faciem accessit. sed retro ⁊ indignam se iudicauit pedes domini tāgere. Et non plenitudinem vestimenti tetigit. sed tantūmodo fimbriā. Habuit enī dās fimbrias iuxta legis preceptum Phariseī etiā fimbrias habebāt quas magnificabāt in quibus etiam ſpmas appendebant. Sed fimbrie domini non habebant vulnerare. sed potius sanare. Et ideo sequitur. Dicebat enim intra se. quia si tetigero tantum vestimentum eius. salua ero. In quo fides eius ammiranda est. qua desperās de salute medicorum in quo sua erogauerat. vt marcus dicit. meliorem celestem adesse medicum. ⁊ in eo totam suam intentionem collocauit. Et ideo saluari promeruit. vnde sequitur. Et ihesus conuersus ⁊ videns eam. dixit. Confide filia. fides tua te saluam fecit. ¶ Rabanus. Quid est qꝙ eam confidere iussit. que si fidem non haberet salutem ab eo non quereret. sed robur ⁊ perseueranciam fidei ab ea expostulauit. ut ad certam ⁊ verā pueniat salutem. ¶ Crisost. i om. Quia formidulosa erat hec mulier ꝙpter hoc ait. Confide ⁊ filiā eam vocat. qa fides filiā eā fecerat. ¶ Hero. Nō aīt dixit quia fides tua te saluam factura est. sed saluā fecit. In eo enim qđ credidisti. iam salua facta es. ¶ Crisost. in omelia. Nondum tamen perfectam de xpō opinionem habebat quia nequaq; estimasset eum latere. si xpūs non dimisit eam latere. non quasi gloriam concupiscens. sed multorum causa. Animo enī soluit timorem mulieris. ne a conscienda pugnā. quasi domū furata. Secundo eam emendat de hoc qđ estimauit se latere. Erat ab omnibus fidem eius ostēdit. vt eā emulentur. Quārto docet in hoc signum qꝙ monstrauit se nosse omnia. nō minus eo qꝙ fontem sanguinis siccauit. de q seqē. Et salua facta est mulier ex illa hora.

¶ Glo. Intelligēdū ē ex illa hora ex q tetigit fimbriā ex illa hora ex qua Ihesus uersus ē ad eā. iā enī salua facta erat. vt alij euāgeliste manifeste ostēdūt ⁊ ex verbis domini perpendi potest. ¶ Hylarius. In quo magna virtutis dominice āmiratio est. cum potestas mera corpus manēs. rebus caducis efficaciam adderet sanitatis ⁊ vsq; in vestium fimbrias operatio diuina procederet. nō enī cōprehensibilis erat deus vt corpe clauderet. Assumptio nāq; corporis non naturam virtutis mutauit. sed ad redemptionem nostrā fragilitatem corpis virtute assumpsit. mistice autem princeps hic lex esse intelligitur que dominū orat. vt plebi quā ipsa xpō eius aduentus expectationi predicat nutrierat. vitam mortue reddat.

¶ Rabanus. Vel archisynagogus signat moysen. Et dicit Jayrus. illūminans siue illuminatus. Quia accepit verba vite dare nobis. ⁊ per hoc cunctos illuminat. Ipse a spiritusancto illuminatus. Filia igit archisynagogi. i. ipsa synagoga. velut duodecimo etatis anno. i. tempe pubertatis. perfectū spiritalē sobolem o dignare debebat. errorum languore ꝑsternata

est Ad hanc principis filiā dum ꝓpat dei verbum vt saluos faceret filios israel sancta ecclia ex gentibus ꝯgregata · que ieuoq lapsu criminū deprenbat patam alīs fide ꝓcepit famulatē · Notandum aūt q dum Archisinagogi filia sit duodēnis · & mulier hec ab annis · xij · sanguis fluxit · eo tempe quo hec nata ē · illa cepit infirmari Una em̄ pene seculi etate · a sinagoga ex patriarchio cepit nasci · & gentū exterarum nato ydolatrie lamie fedari · Nam fluxus sanguinis biffariam pē intelligi · hoc ē sup ydolatrie pollutione · & sup hīs que carnis & sanguinis delectatōe gerūē Et sic quādiu sinagoga vigiut · laborauit ecclesia · & illoz delicto · salus gentiū facta ē Accedit aūt & tangit dūm ecclesia · cū a p fidem appropinquat ·

¶ Glo · Credidit tetigit · dixit · quia hīs erbo · Fides verbo & opere · eis salus acquirē ¶ Raba · Accedit aūt retro sine uerecundia hoc qđ ipse ait · Si quis mihi ministrat · me sequat̄ · Sine qa pōtem dūm i carne nō videns · pactis iā sacris icarnatōis illi⁹ ad agnitōis eius ad grām pueuit · vnde & fimbriā vestimenti eius tigit · qa cū xp̄m i carne gentilis populus nō vidisset · vba incarnatōis recepit · vestimentū em̄ xp̄i · dicē misteriū incarnatōis eius · quo diuinitas mduta est · Fimbrie vestimēti · vba de icarnatōe eius dependētia · Illō aūt vestē si fimbriā tangit · qa non vidit in carne dūm · si suscepit p apl̄os incarnatōis verbum Beatus qui vel extremā ꝓtem vbi fide tangit Illō aūt i vrbe · si m itinere ꝓgente dño sanatur · vnde apostolus Quā indignos quis udicatis vita eterna Ecce quertamur ad gētes · Plenitas aūt ex boza dūica ad uenias cepit habere salutem

¶ Et cū venisset ihesus in domum principis & vidisset ibi tibicines. & ēbā tumultuantē di cebat recedite Non enim mortua puella sed dormit. Et deridebant eum Et cū ejecta esset turba intrauit & tenuit manum eius & dixit puella surge & surrexit puella et exijt fama hec in vniuersam terrā illā.

¶ Glo · Postmodum ejecto · seqē de mortue suscitatione · vnde dicit Et cū venisset ihesus in domū principis ¶ Cry · in omel · Considerandus ē aūt q ꝓpter hoc tardius vadit · & plura loquitur multen curare vt promittat mox puellam · & sic mānifesta fiat resurrectionis demonstratio Et sicut i lazaro usq ad terrā diē manet Sequitur Et cū uidisset tibianas & turbam tumultuātem qđ ē mortuū dānostratio ¶ Ambros · sup lucam Legere em̄ veteres tibianos ad exhilarandos ludus in mortuis ferebant̄ adhibere ¶ Cry · in omel · Sed Xp̄s tibias vniuersas ejecit · parentes autem puelle introduxit ne posset deci qz aliter curamit · sed & ante suscitatiōem puelle · sermone spūs erigit · vnde sequit̄ Dicebat recedite nō est enim mortua puella sed dormit · ¶ Rabanus Quasi diceret vobis mortua est · deo autem qui suscitare potest viuit tam in anima q̄ m corpe ¶ Crisostomus Per hoc autem & tumultum mēgis remouit eorum qui aderant & ostendit quoniam facile est a mortuos suscitare · Quod vtiq; m Lazaro fecit · dicens Lazar⁹ amicus nr̄ dormit Et sīl dicens ñ formidant mortē qa · n · & ipse erat moriturus · sed corporis mistruxit discipulos ꝑdere · & vinū hoc mortem Etenim eo accedente tam mors somn⁹ re

Hoc autem dicente · deridebatur · vndesequitur Et deridebant eū ¶ Cry · i omel · Non autem increpauit derisionem · vt & ipsa derisio · & obtu⁹ da vniuersa demonstratio fiant mortis · Quia enim totiens postq̄ facta sunt miracula · non credunt hominēs antea eos conuincat propriis rationibus · & in Lazaro fecit · cum dixit · vbi posuistis eum · & qui dixerunt · veni & vide · & quomam fetet · & quadamus enim est non amplius possimus eum tenere quomam mortuum suscitauit · ¶ Hiero · Non autem erant digni vt viderent misterium resurgentis · qui resuscitantem indignis contumelijs irridebant · & sequitur · Et cum ejecta esset turba · ingressus manum eius & surrexit puella ¶ Cry · Non quia aliā supermducens animam · eam suscitauit · sed qđ exierat · reinduces · & velut ex somno erigens · ut ita fiat p visū fidei resurrectionis Et nequit ella resuscitata sed & abum & ubertan · & aliqui geliste dicunt · ut non videatur fantasma esse quod est factum Sequitur Et exijt fama hec in vniuersam terram illam ¶ Glosa · Quod ad magnitudinem miraculi pertinet · & ad mānifestam veritatem ipsius ne confictum putetur ¶ Hilarius · Christus autem dominus domum principis scilicet sinagogē ingreditur · Cui in canticis legis hīn⁹ lectum pertonabat · ¶ Hieronimus · Vsq; enim hodie iacet in domo principis mortua · & qui videntur magistri bianes sunt carmē lugubre canentes Turba quoq; iudeorum · non est turba credentium · sed tumultuantium sed cum irruerent plebem do gentiū · fūc omnis israel saluus fiet · ¶ Hilarius · Et autē electionis numerus posset mediocriter expleri · ē q; vtiq; saluari dñs optasset · si fuisset dicta gesta q; eius resurrectionis nō fuit digna fides · ¶ Theo · Tenuit aū manum eius · & surrexit puella quia nisi prius mundate fuerint manus indē pleni sanguine plene sunt Sinagoga eorum mortua nō consurget ¶ Hilarius · Exeunte autem fama i vniuersam terram illam electionis salus dominum christi atq; opera predicantur ¶ Rabanus · Mediocriter autē puella in domo mortua · est anima mortua in corpore Dicit autem q; puella dormit quia qui peccat in presenti adhuc per penitentiam resuscitari potest · Tibianes sunt adulatores qui fouent mortalem ¶ Greg · Vocat autē turba ejicitur ut puella suscitetur · quia nisi prius a secretionibus corporis expellatur secularium multitudo curarum · anima quę mortifera iacet mortua · non resurgit Rabanus In domo autem puella paucis arbitris surgit · nisi mis exeta portam · Et Lazarus coram multis qui publica noxa publico eget remedio leuis lenonis secreta potest deleri penitentia

cordiam postulant
quia nomē honoris
ergo filiū Dauid
dauid originem du
& manichēus & ce
stamentum · & disc
uid Si eīm non es
fili ei dauid ¶ Cr
uidens dñs volun
estimet eum ꝓpter
ad miracula mūdū
curantur in itine
postq̄ venit in do
& primū eorū dis
accipiunt · vnde se
accesserunt ad eu
quia hoc possum
hic erudit nos glo
eīm prope erat do
raturus · ¶ Ne
terat visum non
terrogauit · ut fid
confiterenē ore ·
illud Apostoli · Q
Et non ꝓpter hoc
erant curatione ·
misericordia solum
Deo etiam fidem
reducat Quia en
pietas oportet de
Credens quoniam
dius qm̄ possum
quitur · Dicunt a
tuo eum vocant ·

¶ Et transeunte inde ihesu secuti sunt eum duo ceci clamantes et dicentes. Miserere nri fili dauid. Cū aūt venisset domū accesserūt ad eum ceci. Et dicit eis ihesus. Creditis q̄ hoc possū facere vobis. Dicūt ei vtiq; domine ¶ Tūc tetigit oculos eoz dicēs. Secundū fidem vr̄az fiat vobis Et apti sunt oculi eoz. Et cōminat⁹ est illis ihesus dicēs. Videte ne quis sciat. Illi autem exeūtes diffamauerunt eum in tota terra

¶ Hiero. Priori signo de pūpis filia. ⁊ morbosa muliere. consequēter signum de duobus ceis adungit. vt q̄ ibi mors ⁊ debilitas hic cecitas demonstraret Et ideo dicitur. Et transeunte inde Ihesu scilicet a domo principis secuti sunt eū duo ceci clamantes ⁊ dicētes. Miserere nr̄i fili dauid. ¶ Chr̄s. Non autem parua hic iudeorum accusatio est. eū hi quidem oculis carētes. ex auditu solo fidē suscipiant. non autem illi habentes visum attestamē miraculis que fiebant Vide autem ⁊ eoz desiderium neq; enim simpliciter accesserunt. sed cū clamore ⁊ nihil aliud q̄ misericordiam postulantes. Filiū autem Dauid vocabāt quia nomē honoris esse videbat ¶ Remigius Recte ergo filiū Dauid vocāt. qua vīgo Maria de stirpe dauid originem duxit. ¶ Hiero. Iudiant Marcion ⁊ manicheus ⁊ ceteri hereticī. qui vetus laniant testamentum. ⁊ discant saluatorem appellari filium dauid Si eīm non est natus ī carne quomodo vocatur filius dauid ¶ Chr̄s. Considerandum autem q̄ multos eūs volue rogatus sanare. vt non aliquis estimet eum ꝓter captandam honoris magnificētiā ad miracula mīsse. ¶ Hiero. Et tamen rogantes ii curantur in tenere. non transitorie ut putabant sed postq̄ venit in domū illā. accedunt ad eū vt introeāt ⁊ primū eoz discutit fides. vt sic fidei vere lumen acapiant. vnde sequit Cum autem venisset domum accesserunt ad eum ceci ⁊ dixit eis Ihesus Creditis quia hoc possum facere vobis ¶ Chr̄s. Rursum aūt hic erudit nos gloriam multitudinis expellere. quia eīm properat dom⁹ sanat eos illuc singulariter curaturus. ¶ Remig⁹ Qui autem ceis reddere poterat visum non ignorabat si crederent sed ideo interrogauit. ut fides eoz que gestiebatur corde. dum confiterent ore. digna fieret ampliori mercede sm illud Apostoli. Ore confessio fit ad salutem ¶ Chr̄s. Et non ꝓter hoc solum. sz vt ostenderet q̄m digni erant curatione. ⁊ vt non aliquis dicat. quoniam si misericordia solum saluabat omnes saluari oportebat Ideo etiam fidem ab eis expetit. vt ad excelsius eos reducat Quia eīm dixerant eum filium dauid. erudiebāt opotere de eo maiora sentire Vnde non dixit. Creditis quoniam non possum rogare pr̄em sz credidistis q̄m possum hoc facere. de quoz responsione sequitur. Dicunt ei vtiq; domine ¶ Non vtiq; filiū David eum vocant. sed altius eruditur. ⁊ dīnationē confitentur Et tunc iam ipse imponit eis manū. vnde sequit. Tunc tetigit oculos eoz dicens Secundum fidem vestram fiat vobis. Dicit aūt hoc. fidem eoz affirmās ⁊ contestans. q̄n nō adulatōris erant vba que dixerāt Postea curationem subiungit. dicens Et aperti sunt oculi eoz. Deinde post sanationem iubet nulla dicere. ⁊ nō simpliciter iubet. sed cū multa vehementia. vnde sequit. Et cōminatus est eis ihs dicens Videte ne quis sciat. Illi aūt exeuntes diffamauerunt eum in tota terra. ¶ Hiero. Dominus q̄dem ꝓter humilitatem fugiens. iactantiam glorie ī cepat. ⁊ illi ꝓter memoriā grē non possunt tacē beneficium ¶ Chr̄s. Quod autem alteri dixit. vade ⁊ annūcia gloriam dei. non ē contrarium Erudit. nos prohibere eos. q̄ volunt nos ꝓter nos laudare Si autem ad domini gloriam refertur. non debemus prohibere. sed magis inungere vt hoc fiat.

¶ Oglan⁹. vel silentium ceis dominꝰ imparat. qa apl̄os ꝓpe erat p̄dicare ¶ Greg. eiz. mos Queren dum autez nobis est. quid sit hoc q̄ ipse omnipotēs eu hoc est velle q̄ posse. ⁊ taceri virtutes suas vo luit. ⁊ tamen ab eis q̄ illūmati sunt. quasi imut⁹ nūciatur. nisi q̄ seruus suis se sequētibus exemplum dedit. vt ipsi quidem virtutes suas occultare desiderent. ⁊ tamen vt alijs eoz exemplo proficiant prodantur muti Occultetur ergo studio. necessitate publicētur. ⁊ eoz occultatio sit custodia propria eoz. publicatio sit utilitas aliena ¶ Remigius Allegorice autem p hos duos ceos. duo populi designatur id est iudaicus ⁊ gentilis. vt duo populi iudaice gentis Nam tempore roboam. regnum eius diuisum est in duas ptes De vtroq; autem populo in se credente xp̄s illuminauit in domo. p quam intelligitur ecclia. qa absq; vnitate ecclie nullus saluari potest Illi autem qui ex iudeis crediderunt aduēntū domini. p vniuersum orbem diffamauerunt. ¶ Rabanus Domus autem principis synagoga est iuxta mysticam domus ihesu. celestis est iherusalem Domino ergo p hoc seculum transeunte ⁊ ī domū suaz reuertente. duo ceci secuti sunt eū. Quia predicato euāgelio per Apostolos. multi ex iudeis ⁊ gentibus ceperunt eum sequi. Sed postquā in celum conscenderat meruerē in domū id est in ecclesiam ⁊ ibi illuminati sunt.

Egressis autem illis ecce obtulerunt ei hominē mutum demonium habentem Et eiecto demonio locutus est mutus Et mirate sunt turbe dicentes nūquam apparuit sic in israel pharisei autem dicebāt in principe demoniorū eicit demonia.

¶ Remig⁹. Pulcre illuminatis ceis. mutoloquelam reddidit ⁊ obsessum a demone curauit. in quo facto ostēdit se dominū virtutū ⁊ celestis medicine auctorem. ¶ Hī ⁊ p Esaiā dictum est. Tunc aperientur oculi ceoz. ⁊ aures surdoz patebunt. ⁊ aperta erit lingua mutorum vnū dicitur Egressis aūt illis. ecce obtulerunt ei hominē demoniū hūnē

¶ Hiero. Quod autem dīnē gratie Sophos. magis

tritum est sermoni ejus. vt tam surdus q̄ mut⁹ intelligat. Sed moris ē scripturaꝝ Lopbon indifferenter vel surdū vel mutū dicere ¶ Cnſ. Nō aūt nature erat hec passio. ſ. ex demonis mīdōe. idoq; ⁊ alios mdigiut qui eū inducerēt. neq; em̄ p seipsū rogare poterat. sine voce exñs. neq; alios supplicaē demone aīaꝝ cū lingua colligante. ꝓter hoc neq; expetit fidem ab eo. ſ. p̄sertim egritudinē sanat. Unde sequē Et eiecto demonio locut⁹ ē mutus. ¶ Cyla. In quo rex ordo seruatus ē. Nā demon prius ejicitur. ⁊ tunc reliqua corporis officia succedunt. Deq; Et mirate sunt turbe dicētes. nūq̄ apparuit sic in israel ¶ Cnſ. Preponebant quidē ceteris eū. non q̄ curabāt solū ſ. q̄ n̄ facile ⁊ velociē ⁊ mīmeas egritudines ⁊ insanabiles sanabat. Hoc aūt maxie phariseos contristabat. q̄m omib⁹ eum p̄ponebāt. nō solum hoīs qui tunc erāt. ſ. ⁊ hoīs qui vnq̄ genti fuerant in israel Unde pharisei contra eō̄trario de erabebant. Propter q̄d sequē Pharisei aūt dicebant. In principe demoniorū ejicit demones. ¶ Remigius Scribe nāq; ⁊ pharisei facta domini negabant que poterāt ⁊ que nō poterant negare. in simi strā p̄tem interp̄tabant. Sedm illud psalmi In multitudine virtutis tue mētiēt tibi inimici tui ¶ Cnſ Eorum aūt dicto. quid ē demeritus. Nō em̄ p̄fingit p̄ficere demonē alterū demonē. Quis em̄ applaudare p̄sumit nō dissoluere sua. xp̄s aūt non solū demones ejiciebat. ſ. ⁊ leprosos mūdabat. ⁊ mortuos suscitabat. ⁊ peccata soluebat. ⁊ regnū dei predicabat. ⁊ ad patrem hoīes adducebat que ⁊ dēmō neq; posset facere. neq; vellet ¶ Rabanus Dicitur aūt sicut in duob⁹ cecis signatus ē verq; populus iudeorum ⁊ gentiū. ita in hoīe muto ⁊ demoniaco. gētiliē signatū ē oīe genus humanū ¶ Cyla. Vt in muto ⁊ surdo ⁊ demoniaco generū plebs mdigitorum salutis offerē. oīb⁹ em̄ vndiq; mal arcūsepta totus corporis vicijs implicabaē ¶ Remig. Gentilis em̄ populus. mutus erat. q̄a in confessione vere fidei ⁊ in laude sui creatoris. os aperire nō poterat. sine qua muta ydolis cultū impendebat. simil illis factus demoniacꝰ erat. q̄a p̄ morē inhabitatis diaboli iperijs subiacebat Dñs aūt p̄ gr̄icōe superstitionū oīz vesania effugata. ⁊ visus ⁊ auditus. ⁊ sermo salutis inuenit ¶ Hiero. Sicut enim cecā lumē recipiūt. sic ⁊ muta ad loquendū lingua laxaē. vt confiteaē eū q̄z ātea denegabat. In ēba aūt āmiratione. p̄fessio nationū ē Pharisei aūt p̄ suā calumniā usq; hodie iudeorum infidelitatem demonstrāt ¶ Cyla. Admiratione aūt turbe talis confessio subsecuta ē. nusq̄z apparuit sic in israel. quia is cui p legem nihil opis auferre potuit verbi virtute saluaē ¶ Remig. Illi vo qui mutū sanandū dño obtulerunt intelligunt apti ⁊ p̄dicatores qui aspectu diuine pietatis gentilē populū. sanādū obtulerūt ¶ Mag. de cō. euā. Ad aūt hic dr̄ de duobus cecis ⁊ demonio muto. solus matheꝰ posuit. illi em̄ duo ceci de quibo alij nazarē nō sunt isti ſ. tamen fide factū ē. ita vt si ipse matheus nō etiā illius facti memisset posset putari. hoc q̄d nunc nazarē dictum fuisse. etiā ab alijs duobꝰ. Nō emendare memorie diligenter debemus esse quedā facta similia. q̄ tñ nō esse idem. Cū ipse euāgelista verūq; memoret. vt si quādo talia singula apud singulos iuenerimus atq; in eis cōtrarium q̄d solui nō possit. ostendat fi esse factū idē ſ. ⁊ aliud simile vel similiter factū.

¶ Et circuibat Ihesus ciuitates omnes ⁊ castella docens in synagogis eorū ⁊ predicans euangelium regni ⁊ curans omnem languorem et ōnem infirmitatem Videns autem turbas misertus est eis quia erant uexati et iacentes sicut oues nō habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis Messis q̄dem multa operarij autem pauci Rogate ergo dominū messis ut mittat operarios in messem suam.

¶ Cnſ. Volens ipō facto redarguere acc. sapientem pharisaeorum dicentiū In principe demoniorū ejicit demonia. Demonium autem passus. nō hoc facie sed nocte ut eum inhonestet. Dominus autem contemnit. quā post cōmunia ⁊ concurrentia nocte non permittebat nec increpauit. quomodo benefica p̄sentia vulgus sequitur Et circuibat ihesus omnes ciuitates ⁊ castella. In quorum die noe accusatores nostre redimere non accusationes sed beneficia Quia em̄ post assumptionē desistit a beneficio monstrat quomodo propter hominū inuidiam debemus benefacere. Si vero propter deum benefacientes seruus. quicūq; illi fecerimus non desistus beneficio. maiores sit merces ¶ Hiero. Videns autem q̄ equalibus ⁊ vias ⁊ vrbibus ⁊ castellis. id ē ⁊ magnis ⁊ paruis euangelium predicauerit ne non cōsideranti sibi potentiam sed salutem credentium. Docens in synagogis eorum. hoc scilicet habens ore quod manducauerat pater Et hanc diuinam doctrina salutis faceret infidelis. Docebat autem in synagogis euangelium regni. Unde sequitur Et predicans euangelium regni ¶ Remigius Intelligendum est dei. Quāuis enim annuncietur bona temporalia tamen non dicitur euangelium. Unicuiq; legi nominatur euangelium. qua suis obseruatoribus temporalia promittebat bona celestia sed terrena. Post predicationem autem ⁊ doctrinam curabat omnem languorem ⁊ omnem infirmitatem. vt quibus sermonem suaserat. opera psuaderent. Unde sequē Et curans omnem languorem. ⁊ omnem infirmitatem quod de ipso proprie dicitur. nihil quippe impossibile est. ¶ Cyla Languorem vocat duraturnam ⁊ firmam infirmitatem autem leues morbos. ¶ Remigius Intelligendum est autem. quia illos quos corpore sanabat forinsecus mente sanabat intrinsecus. Aliqui vero hoc facere non possūt sua potestate sed per diuinam. ¶ Crisostomus Non autem in hoc sunt christi benigna sed ⁊ aliam prouidentiam arca eos ostendit viscera misericordie arca eos expandens. Deinde sequitur Videns autem turbas misertus est eis

¶ Remigius Per qđ officiuz boni pastoris magis qz mercenarij m se xp̃s oñdit Quare aũt misertus sit subiũgit Quia erãt vexati ⁊ iacẽtes sicut oues nõ habentes pastorẽ Vexati quidem a demoñib⁹ sine quia a diuersis infirmitatib⁹ erãt actriti · ¶ Raba· Vel vexati p diuersos errores ⁊ iacentes · i· torpẽtes nõ intuentes surgere· Et cũ bñ entes pastores · erant quasi nõ bñ entes pastorẽ ¶ Crisos· Hoc principiũ inde orum erat accusatio qm̃ pastores exñtes ea q̃ lupos erant oslẽdebãt· nõ solũ· n· nõ emẽdebant multeudinem sed ⁊ nocebãt eoz profectui· Illis em̃ ãmiratibus ⁊ dicẽtib⁹· ¶ Nũquã apparuit tra ĩ israel ecce trano dicebãt qm̃ in principe demoniox ejcit demonia ¶ Remi· Postq̃z aũt de filijs de celo ꝓspexit in terrã ut audiret gemitꝰ ꝙpeioxp· mox multa messis cepit augeri· turbe nãq; humãi gñis fidei nõ appropinquassent· nisi quia autor hũane salutis de cel ꝓspexit in terrã Et ideo sequit Tunc dixit discipulis suis Messis quidem multa· operij aũt pauci· ¶ Glo· Messis ergo dicũt boies q̃ pñt meta a predicatoribus ⁊ d̃ collectõe potox separ ut grana excusa a palas postea ĩ horreũ reponãt ¶ Iero· Messis multa ꝓtox signat multitudinẽ operij pauca· penuriam magistrox ¶ Remi· Paruꝰ em̃ erat numerus aplox ad ꝙpationẽ tãtaz segetũ Rogat aũt dñs suos p̃dicatores id ẽ aplos ⁊ eox sequaces ut quotidie sui numeri augmẽtationẽ exposcãt· Unde subdit· rogate gꝰ dñm messis ut mittat operarios in messem suam ¶ Crisos· Manifestẽ seipm̃ dñm ostendit Ipse em̃ ẽ q̃ messis ẽ dñs· Si em̃ metere misit que apli nõ seminauerũt· manifestũ ẽ qm̃ nõ aliena metẽ misit sz ea que ipse p ꝓphas seminauit Sed cum· xij· apli sint operij dixit· deprecami dñm messis ut mittat operarios ĩ messem suã ⁊ tm̃ nullũ eis addidit· quia s· eos tã· xij· existentes multiplicauit· nõ numero adiũgens sz virtutem largiẽs ¶ Remi· Vel tunc augmentatus ẽ qñ designauit ⁊ alios· lxxij· ⁊ qñ sunt facti multi p̃dicatores spũsancto descendente sup credentes Ostendit aũt q̃z magnũ donũ sit h̃· s· ut aliquis hẽat virtutem decenter p̃oicãdi p hoc qđ dicat hoc esse orãdũ Cõmemorat aũt ĩ h̃ loco vboz iohis de area ⁊ ventilabro ⁊ palea ⁊ frumẽto ¶ Hugo· Mistice aũt salute gentibus data auctores oẽs ⁊ castella ostaute ⁊ igressu xp̃i illuminatẽ· ⁊ omnẽ infirmitatez veterem languoris euadũt Immũdi aũt spũs dominant violenta vexatã ⁊ sub legis onere egrotaz plebem dñs miserẽ· qa nullus adhuc eis pastor erat custodiam sanctispũs redditurꝰ· Erat aũt domi istiꝰ copiosissimus fructus· cuius copia baurientium mentes uidmẽ vinat· Nã quãtumlibet assumaẽ a cunctis· ad largiendũ tamẽ semp exuberat Et quia plures esse vtile ẽ p quos ministretur· rogari dñm messis iubet· ut ad capescendum qđ prepabaẽ donum spũs sancti Desiderium copiam deus prestet· per oratiõem enim hoc munus a deo effunditur·

Capitulum. decimum

Et conuocatis duodeciz discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundoxp ut eẽcerent eos ⁊ curarent omnem lãguorem ⁊ omnem infirmitatem Duodecim aũt apostolorum nomina sunt hec. Primus Sym̃ō qui dicitur Petrꝰ ⁊ Andreas frater eiꝰ Jacobꝰ Zebedei ⁊ Johannes frater eius. Philippus ⁊ Bartholomeus Thomas ⁊ Matheus publicanus Jacobus Alphei et thadeus Symõ Chananeus ⁊ Judas Scariothes qui et tradidit eum

¶ Glo· ⁊ curatione socrꝰ Petri usq; huc continuationem habuerũt relata miracula Et fuerũt ante sermonem ĩ monte habitum facta· qđ ex electione Patris que inter ipa refertur indubitanter habemꝰ Fuit em̃ vnꝰ de duodecim electus in monte ad apostolatum hic autem redit ad ordinem rei· sicut gesta est post curatum Centurionis seruum dicens· Et conuocatis duodecim discipulis·

¶ Remigius Narrauerat em̃ supius euangelista· quia coactus est dominus discipulos rogare dominũ messis ut mitteret operarios in messem suam· ⁊ qđ hortatus est hoc nũc implere videtur· Duodenarius enim numerus pfectꝰ ¶ Nascit aũ a senario q̃ pfectioz hz· eo q̃ ex suis pbz que sit· vnũ· duo· ⁊ tria· ĩ seipm̃ formaẽ· Senarꝰ autem numerus duplicatus· duodenariũ gignit·

¶ Glo· Que quidẽ duplicatio ad duo precepta caritatis vel ad duo testamenta pertinere videtur·

¶ Rabanus· Duodenarius etiam numerus qui conficitur ex ternario ⁊ quaternario designat eos per q̃tuor mundi climata· fidem sancte trinitatis predicaturos· Iste etiam numerus p multas figuras in veteri testamẽto prefignatus est Per· xij· filios Jacob Per· xij· principes filiorum israel· per· xij· fontes viuentes ĩ Helim· per· xij· lapides ĩ rationali Aaron· per· xij· panes ꝓpositionis· per· xij· exploratores a Moyse missos· per· xij· lapides unde factũ est altare per· xij· lapides sublatos de Jordane· per· xij· boues qui sustinebant mare eneũ· In nouo etiã testamẽto per· xij· stellas in corona sponse· per· xij· fundamẽta Jherusalem que vidit Johannes· ⁊ per· xij· portas·

¶ Crisos· Nõ solum aũt eos ordinare fecit eoz̃ missionem in messem· sed ⁊ faciendo eos potentes ad ministeriũ· Unde sequitur· Dedit illis potestatem spirituũ immũdoxum· ut eẽcerent eos ⁊ curarent omnem languorem ⁊ omnẽ infirmitatem ¶ Remigius· In quo apte demonstratur· qa vexatio turbarum non fuit tm̃ una aut simplex· sz varia ⁊ hoc est misereri turbis· dare discipulis potestatem curandi ⁊ sanandi eos· ¶ Iero· Benignꝰ est ⁊ clemens dominus ac magister non inuidet seruis atq discipulis uirtutes suas ⁊ sicut ipse curauerat omnẽ languorẽ ⁊ infirmitatem Apostolis ꝑ

suis tribuit potestatem vt curent oem languorē & oem infirmitatem Sed multa dra ē inter hre & eri buere. donare & acage Ite quodcūq agite potestate dñi agit. Illi siquid facūt. ibeallutatem suā & virtutem dñi ostentē. dicentes. In noie ihu surge & ambula Catalogus aūt apłoz pomē. vt extra hos q pseudo apłi sint excludmē. Dñi sequē Duodecim aūt apłoz noia sunt hec. Primus Simon q vocat Petr⁹. & Andreas frater eius. Ozdinē quidem apostolorum & meritū vnuscuiusq illius fuit distribuere qui cordis arcana nmat Primus scribit Simō. cognomie petrus. ad distinctionē alterius simonis qui appellat chananeus. de vico galilee chana. vbi dñs aquas conuitu in vinū. Caba. Idem ē aūt grece siue hebre Petrus. qd ſgnace cephas. Et i veraq lingua nomē a petra denatū ē. nec dubiū quin illa de qua Paulus ait Petra aūt erat xps Remig Fuerūt nonulli qui i hoc noie greco. s. atq latino qd ē Petrus. querētes hebraice lingue interpatione dixerūt q interpat discalcās. vel dissoluēs vel agnoscens. Sed illi qui hoc dicūt. duabo venerit cōtra mentiunt. Prima ē ex ppietate hebraice linguem qua P. nō exprimit sed loco eius. f. ponit Dñ Dilatum dicūt Filastr. Secunda ex interpatione euāgeliste. qui narrat dñm dixisse tu vocaberis cephas. Et ipe de suo addit qd interpat petrus. Simō aūt interpretat obediēs Obedivit em verbo Andree. & ei eo venit ad xpm. siue qa obedivit preceptis dominis Et quia ad vocatus ministerium vocē. secut⁹ ē dñm. siue ve quibusdā placet. interpat deponēs merorem & audiens tristitiā Dño em surgente. deposuit merorem dñice passionis. & tristitiā audivit dicente ei dño alius te cinget & ducet quo tu nō vis Sequit & Andreas frater eius. Cnf. Non parua autē & hec laus est Petrū em denominant a virtute. Andream vero a nobilitate que ē fm morem. in hoc q eū fratrē petri dicit Marc⁹ autem post duos vocatos Petrū & iohannē Andream numerat. hoc aūt non ita Marcus em fm dignitatē eos ordinavit Remig. Andreas aūt interpat virilis. Sicut em apud latinos a viro derivat virilis. ita apud grecos ab andr derivat andreas. Bene aūt virilis dicitur qa relictis oibus secutus ē xpm & viriliter mandata eius pseveravit Hiero. euangelista aūt parua magni apłoz quoq consolatur. Jungit em petrū & andream fratres nō tam carne qz spū Jacobū & Johānem q prem corporis relinquētes. vnx prem secutus sunt. vñ sequit Jacobus zebedei & Johānes frat eius Jacobū qs appellat zebedei. qa & alius Jacobus alphei Cnf. vide aūt quia ñ fm dignitatē ordinat. mihi em videt vobis nō aliis solū. sedentem fratre maiorē esse Remig Interpat aūt iacobus supplantans. siue supplantator. qa nonsolū victa carne supplantauit sed etiā eādem carnem Herode truculentā contempsit. Johs interpat dei gra qa p omnibus dilecti a dño meruit. vnde ob preapuum amoris grām supra pectus dñi i cena recubuit. Sequitur Philippus & Bartholome⁹. Philippus interpat os lampadis siue lampadarij. qa lumē q illuminatus ē a dño mox inuento fratrē p officiū oris studuit p

pmare Bartholomeus syrus nomē ē nō hebraicū Et interpretat filius suspendentis aquas. vel xpi. q coelo suos p̄dicatores de celestia sublevat & suspendit. vel q magis celestia penetrant eo corda sunt audiendo gutta sancte p̄dicatōis n agris mentium infundant Sequit Thomas & matheus publicanus Hiero. Ceteri euāgeliste i quinōie nom. p̄mit nūc Matheū & postea thomā Nec publicani nomen ascribunt. ne antique p̄sonis recordatio sugillaret euāgelistā viderent Ite vo & post thomā se ponit publicanū appellat. vt vbi abundauit peccatū superabundet & gra Remig. Thomas aūt interpretat abissus siue gemmus qui grece dr dydimus Bene Didimus & abissus interpat. qa quo diutius dubitauit. eo profundius affectū dñice passionis cepit. & misteriū diuinitatis agnovit. vñ dixit Dominus meus & deus meus Matheus aūt interpretat donatus qa dei munere de publicano euangelista factus ē. sequit Et Jacobus alphei & Thadeus Matheus Iste Jacobus ē q in euāgelio frater dñi noiat & i epla ad galathas qa maria vxor alphei sororem marie matris dñi quā Johannes euāgelista narrat Cleophe noiatur. Forsitan qa idem cleophas & alphaeus ē dictus Vel ipa maria defuncto alpheo post iacobū natū nupsit cleophe. Remi. Ce bene dicit filius Alphei. id ē missi siue dcti. qa nonsolum vitia carnis supplantauit. sed etiā curā carnis contempsit. Hiero. Ita cui⁹ meriti fuerunt. testes sint apli qui eum ep Jerosolimitane eccle ordinauerūt. vnde & eccla stica hystoria inter cetera de eo dicit. qa carnē nūq comedit. & vinū & siceram nō bibit Psalmus. Flectamus genua vestra nō ē vsus. die noctuq flexis genibus orabat Adeo etiā magni meriti fuit vt ab oībus usus vocaretur Thadeus aūt ipe ē qui Lucas iudam iacobi & fratrē iacobi appellat. cuius epla in ecclia legit i qua se frem iacobi noiat Aug. de con. euā. Non nulli aūt codices hūt Hebbeus Quus aūt vnq̄ possit hunc duobus vel tribus noibus vnum dominū vocare. Remig. Judas aūt interpat confessus. eo q dominum dei confessus sit Rabanus Thadeus autem siue Hebbeus interpretatur corculus. i. cordis cultor. Sequitur Simon chananeus & Judas Iscariothes qui tradidit eum. Hiero. Simon chananeus ipse est qui ab alio euangelista scribitur zelotes chananeus quippe zelus interpretatur Judas autem ipse nothus. vel a vico i q oriundus ē. vel ex tribu Iscariothes vocabulum sumpsit. vt quodā vaticinio ipsum ouē sui natus sit Iscariothes aūt interpatur ē merces vt significet precii proditoris Remig Interpretatur aūt scariothes memoria dñi. qa secut⁹ est dñm siue memoriale mortis quādiu meditatus est in cordis suo vt dominū eraderet in mortem seu suffocatione. qua seipsum strangulauit Et sciendum q duodecim puli hoc nomine sunt vocati. p quos omnes xpiani designantur per Judam Jacobi. illi qui in confessione fidei perseverant. Per Judam Scariothes illi qui relicta fide retro convertuntur. Eliodi

¶ Hos duodecim misit Jhesus precipiēs eis ⁊ dicens In viam gēcium ne abieritis ⁊ m ciuitates samaritanorum ne intraueritis. sed potius ite ad oues que perierunt domus israel Euntes autem predicate dicentes. quia appropinquabit regnum celorum Infirmos curate. mortuos suscitate. leprosos mūdate. demones ejcite gratis accepistis gratis date.

¶ Glo. Quia manifestato spiritus vt apostolus dicat ad vtilitatem ecclesie datur postquam Apostolis potestatem mittit eos vt potestatem ad aliorū vtilitatem exequantur. Unde dicit Hos xpc misit Jhesus ¶ Cris. Attendite autem oportunitatem missionis. Postq̄ enim viderunt mortuum suscitantem mare increpātem ⁊ cetera huiusmodi ⁊ sufficienter virtutis eius demonstratiōem suscepernnt p verba ⁊ opa tūc eos mittit ¶ Glo Ditens autem docet eos q̄ eant. q̄d predicēt ⁊ q̄d faciant. Primo quidem quo eant Unde dicit Precipiēs eis. ⁊ dicēs In viam gentium ne abieritis ⁊ i ciuitates Samaritanorum ne intraueritis. sed potius ite ad oues q̄ perierunt domus israel ¶ Hiero. Non ē autem contrarius locus iste ei precepto quo dicit postea. Euntes docete omnes gentes. quia hoc ante resurrectionem illud post resurrectionē preceptum est. Et optabat primū adūentum xpi nūciare iudeis. ne iustam haberent excusationē dicentes idō se dominū reiecisse q̄a ad gentes ⁊ samaritanos apostos miserit. ¶ Cris Ideo etiam primo ad Judeos mittit. vt quasi quādā palestra in iudea exercitati ad agones orbis terrarum irrarent ⁊ velut quosdam pullos debiles ad volandum eos inducens. ¶ Greg. i omelia. vel q̄a prius soli iudee voluit. ⁊ postmodum gentibus predicari. quatenus redemptoris nostri predicatio a iudeis repulsa. gentiles populos quasi extraneos quereret. erāt ec tūc q̄ de iudea vocati erant. ⁊ ō gētibus credi ñ essent. qui nec ad vitam regni merentē nec tamen grauius de contempta predicatione iudicari ¶ Hilari. Regis etiam lecto obtinere priuilegiū euāgelij debebat. hoc minus israel scelens sui excusationē habiturus. q̄ plus seductatus in admonitione sensisset. ¶ Cris. Item ne estimarent quia xpo contuiciabantur. ⁊ demoniacum eum vocabāt. q̄ propter hoc eos odio haberet Primū eos emēdare studuit. ⁊ ab omnibus alios discipulos adducens tanq̄ medicos ⁊ doctores mittit ⁊ nonsolum prohibuit alios annūciare antequam iudeis. sed neq̄ viam que ad gentes fert. pungere concedebat quod signat cum dicit In viam gentiū ne abieritis. Et quia Samaritani contrarij erant iudeis quāuis factiones essent vt cōuerterentē ad fidem. tamē neq̄ samaritanis prius q̄ iudeis predicari permisit. vnde dicit Et in ciuitatem samaritanorum ne intraueritis. ¶ Glo. Samaritani quidem fuerūt gētiles. dimissi in terra israel a rege Assiriorum post captiuitatem ab eo factā. ⁊ multis periculis coacti. ad Judaismū iunxerunt. qui circūcisionem. ⁊ quinq̄ libros moysi recipientes. cetera vero omnino abhorrentes vnde iudei samaritanis non contebantē. ¶ Cris. Abbis ergo discipulos auertēs ad filios israel mittit q̄s oues penitus vocat nō abscōdentes. vndiq̄ venīa eis excogitans ⁊ asserabens eorū mentem. ¶ Hila. Qui tamen licet oues vocentē in xpm lupoīū ac viperarum linguis ⁊ faucibus seuierunt. ¶ Hiero. Juxta tropologiam vero precipitur nobis. q̄ xpi censemur nomine. ne in viam gentium ⁊ hereticorū ambulemus errorem. vt quoq̄ religio separata est. separetur ⁊ vita. ¶ Glo. Postq̄ autem docuit eos quo eant. insinuat q̄d predicent. vnde subdit Euntes autem predicate dicentes. q̄a appropinquabit regnū celorum. ¶ Rabanus Hic appropinquare dicitur regnum celorū. p collatam nobis fidem inuisibilis creatoris. non aut aliqua mentione cledon. Recte autem celi vocantē sancti. qui deum fide retinent. ⁊ digni sunt cantare. ¶ Cris. i omelia. vides misteriū magnitudinem. vides apostolorū dignitatem. nihil sensibile precipuē dicere. ut Moyses ⁊ prophete. sed noua quedam ⁊ inopinata. Illi cīm terrena bona predicauerunt. hi aūt regnum celorum ⁊ omnia que illic sunt bona ¶ Greg. in omelia Adiuncta sunt a predicatoribus sanctis miracula. vt fidem verbis darent virtus esset nīa ⁊ noua facerēt. qui noua predicarēt vnde sequit Infirmos curate. mortuos suscitate. leprosos mundate demones ejcite. ¶ Hiero. Ne enim hominibus rusticanis. ⁊ absq̄ eloquij venustate indoctis ⁊ illiteratis nemo crederet pollicentibus regna celorum. dat potestatem predicta faciendi. vt magnitudinem promissorum. probet magnitudo signorum.

¶ Hilarius Tota aūt virtutis dominice potestas in apostolos erāt serē. ⁊ qui in Adam ymagine ⁊ similitudine dei erant figurati. nunc effectam xpi ymaginem sortiunt. ⁊ quicq̄ malorum de corpori sathane instinctus inuexerat. hoc rursum ipi de cōmunione dominice potestatis emendent. ¶ Greg. in omel. Nec autem signa in exordio ecclesie necessaria fuerūt vt enim fides cresceret. credendum miraculis erat nutrienda ¶ Cris. Postea autem steterūt reuerenda fidei vbiq̄ plantata. Hi aūt ⁊ postea facta sunt pauca ⁊ rara fuerunt. Consuetudo enim est deo talia facere cum aucta fuerint mala. tunc enim suam demonstrat potentiam ¶ Greg. i omel. Sancta tamen ecclesia quotidie spiritaliter facit quod tunc p apostolos corporaliter faciebat. Que minus miracula tāo maiora

sunt quāto p hoc nō corpora sz aie sufficiamt. Infirmi qui ipe sunt ignaues q nō būt vies bene viuendi Leprosi sūt imundi opere vel delectatiōe carnali Mortua sūt q opa mortis agunt. Demoniaci sūt m potestatē diaboli redacti. Item. Et q̄a semp dona spūalia sī merces media sūt. ubiora sunt. adungit auaricie condemnatio. cū subdit. gratis accepistis. gratis date. Quasi dicēt. Ego magister t dñs absq; p̄io vob hoc enbui. g̊ t vos sine p̄io date. Iosa. Hoc aūt dixit ne Judas qui loculos habebat de predicta potestate pecuniā congregare vellet damnās eē hic p̄dictā simoniace hereseos. Hie. m omēt. Presciebat nāq; nonnullos donum accepa spūs m vsum negotiōis mflectere t miraculorum signa ad auaricie obsequiū declinare. Chr. Hoc aūt qualiter mox diligentiā nō nim⁹ habet q̄ signa. monstrans qm̄ signa sine bīs qui nihil sunt. Et eim superbiam eox cōprimit dicēs. Gratis accepistis t ab amore pecuniaz mundos esse prepat dicēs. Gratis date. Vel ut nō videāt eox esse beneficium ait gratis accepistis. q. diceret. nihil vos de vestro largimi suscipientibo. neq; eim mercede hoc accepistis neq; laboriōes i ea gra. gratis eim accepistis. ita igit algs date. neq; eim ē condignū preciū eorum inuenire.

Nolite possidere aurum neq; argentum neq; pecuniam in zonis vestris. Non pera in via neq; duas tunicas neq; calciamenta neq; uirgā. Dignꝰ ē eim operarius cibo suo.

Chr. Quia spūali ū mercationē supra dōs p̄hibuerat. consequēter radicē oim malorum euellēs ait. Nolite possidē aur neq; argentū. Hiero. Si eim sic predicant ve p̄ciū nō accipiant. sed pflua ē aur t argēti nūmorūq; possessio. Nam si hec habuissēt. uidebant non cā saluas hoim sī cā lucri p̄dicare. Chr. Per hoc ergo p̄cepit p̄mo quidem discipulos suos nō eē suspectos. Secundo eos ab omni liberat sollicitudie ve vacationē omnē enbuāt verbo dei. Tertio docet eos suā virtutē. Hoc nempe aut postea dixit. nūq̄d aliq̄d defuit vobis. q̄n misi vos sine sculo t pera. Hiero. Qui aūt diuitias detruncauerat que p aurum t argētū t eis signanē. prope modū t vitare cessaria amputat. ve aplī doctores vere religiōis q̄ instituebāt oia dei prouidentia gubnari. seipos ostēderent. nihil cogitare de crastino. Iolo. Unde addit. Neq; peram in zonis vīis. Duo eim sunt gna necessariox. unū quo emunt necessaria. qd̄ intelligit p pecuniā i zonis. Aliud ipa necessaria qd̄ intelligit p peram. Hiero. Per hoc aūt q̄ dicit. Neq; peram in via. arguit philosophos qui vulgo appellant baslabeopentas q̄ otempwies seculi t omnia p nihilo ducentes. cellarium secum vehant. Sequit. Neq; duas tunicas. In duab tunicis duplex mihi videt innuere vestimentū. Ilō q̄ m locis scribie t glosali niue rigētib vna quis tunica debeat eē pentus. sz q̄ in tunica vestimentū intelligamus. ne alio vestitu aliud nobis futuro timore velerem⁹. Neq; calciamēta. Et plato etiā p̄cepit illas duas ut poris sūmitates non esse velandas. nec assuefiendas bere mollicie capitis t pedum. cū eim hec habeant firmitatem cetera robustiora sūt. Sequit. neq; uirgam. Qui eim dīi habemus auxiliū. baculi p̄sidium cur queram⁹. Remig. Ostēdit etiā dīna bīs verbis quia sancti predicatores reuocati sunt ad primā hoīs dignitatē. qui quādiu celestes possessiones sectabantur. ista nō cōcupiunt. sz mox ut peccando illa amisit. ista desiderare cepit. Chr. i omēt. Ipse nanq; ē ista ꝑmutatio. Illa p auro t argento t huiusmodi acceperunt potestatem curandi infirmos suscitandi mortuos t alia huiusmodi. Unde nona pmissio dixit eis. non possideatis aurum vel argentum. Ego quando dixerat. Leprosos mundate. demones ejicite. Ex quo patet q̄ angelos eos ex hoīb⁹ ve eis deum constituit. ab omni soluens tute huius solicitudine. ut vna sola detinemē cura q̄ ē doctrine. t eos solute. dicens. ne sollicite sitis quid loquamini. quare qd̄ videtur esse valde onerosum t graue hoc maxime leue eis ostēdit t facile. nihil enim est tam curiosum. ut a cura t sollicitudie eruditum esse. maxime cum possibile fuerit ab hac eruditos munditia. nozan deo presente t pro omnibus nobis eius. Hiero. Et quia nudes quodāmō t expeditos predicandum apostolos miserat. t dura vobis esse condicio magistrorum seuentatem precepta quenti sententia temperauit dicens. Dignus est operarius cibo suo. Quasi diceret. Satis accepistis quātum m vestitu t victu uobis necessarium est. ni apostolus. habentes victum t vestitum his contentos simus. Et aliter cōmuniter bīs qui euāgelizant. qui caritatem m omnibus bonis ut quidam discipuli merunt spūalia. consortes faciant eos carnalium non in auaricia. sed m necessitatem. Crisostomus. Discipulis aut̄ apostolos alun ne putarent ve neq; ipi magna saperent aduersus eos qui non bantur. sicut omnia prebentes. t nihil accipientes neq; rursus illi abscedāt quasi ab his defraudati. Dicit inde ve non dicant Apostoli. Dedicantes ergo nos ubes viuere. t in hoc verecundarentur. Ostendit hoc eis debitum esse. operarios eos vocans t quod dicitur mercedem appellans. Non enim quia apostolorum in sermonibus operabo erat. etiam dicit paruum esse beneficium quod prestabant. Et ideo dicit. Dignus est operarius cibo suo. Hoc aūt dicit Non quidem ostendens tātō preciosos apostolicos dignos esse labores sed apostolis legem inducēs. m bus tēpus suadens qua quod ab ipsis datur debitum est. Aug d bap. p. Non ergo ē venale euangelium ve pro temporalibus prediceetur. Si enim sic vendunt magnam rem vili vēdūt. Accipiant ergo predicatores sustentationem necessitatis a populo meo. cedem dispensationis a deo nō enim a populo recipi. qsi merces illis q̄ sibi i cantate euangelii seruiunt. eāq; stipēdiū dat. q̄ ut possint laborare paratos

Aug. de cōsen. euā mintus apostolis. Ho subiecit. Dignus est dit cur eos possidere necessaria non sine fic eos mirebat. ut illis quibus euāgeliū stipendia militantibus cepisse dīm. ita tanq debeant q̄s eis prebeant lium. Alioqui contra qui victum de manib Sed apparet potestas in qua scirent sibi ist paratur. nisi fiat inde dīo potestas datur. ure recedere. Hoc hum ānunciant. de quebatur ut secum hinc vite necessaria sint nec virgam. oste beri ministris suis. ergo potestatem vir fin marcum ne quid tum. Sed t calcam nō esse portāda. cura cogitanē ne desint. dum est. ne quisq; aliam postandā put ee potestate illa poss cēdo calciari eos san damētum mistice sig neq; ecclus sit desup occultetur euāgeliu Et q non posuerit d prohibet monet nō lare. ita dīm oia dis param ꝓprie. partu ium alia illum inse putat nō potuisse gurare. quedam ꝓp spiciat. t vi debit Quia eim dīs mon dexera. ipsas elemo figurate accipiēdū duximus. cetera f aurum t argenteum fidere. Aurum sepe sermone. ex pro vo dpere. sed data a di rum t philosopho plinas. Hilarius ratus est. t ad effic in zona. inhibetur ne ut post intellige

¶ Aug. de cōcor. euāg. vel aliter. Cum diceret dominus apostolis ¶Nolite possidere aurum continuo subiecit Dignus est operarius cibo suo. vnde satis ostendit cur eos possidere hoc ac ferre noluerit non quo necessaria non sint sustentationi huius vite sed qa sic eos mittebat. vt ea hoc deberi demonstraret ab illis quibus euāgelii credentibus annūciarent tāq̄ stipendia militantibus. ¶Apparet autem hic non precepisse dñm. ita tanquā euāgelice vuere aliunde nō deberent q̄ eis prebentibus quibus annūciant euāgelium ¶Alioquī contra hoc preceptum fecit Paulus qui victum de manibus suis laboribus transigebat ¶Sed apparet potestatem dedisse apostolos dominū in qua scirent sibi ista deberi. Cū aūt a dño potestas datur. licet cui q̄ nō vti. & tanq̄ de suo iure recedere ¶Hoc ergo eadem dñs q̄ qui euāgelium ānunciant. de euāgelio vuāt. illa apostolis locuebatur ve securi non possiderent. neq̄ portare huic vite necessaria. nec magna nec mīma. ¶Deo posuit nec virgam. ostendens a fidelibus suis omnia deberi ministris suis. nulla supflua requirētibus. hāc ergo potestatem virge nomīe signauit. cum dixit sūm marcum ne quid tollerent in via. nisi virgā tantum ¶Sed & calciamenta cū dicit Matheus in via nō esse portāda. curam prohibuit. qua ideo portāda cogitarīe ne desint. ¶Hoc de duabus tunicis intelligēdum est. ne quis q̄ eorum p̄ter eam qua esset indut⁹ aliam portandā putaret. sollicitus ne op⁹ esset. cū ea potestate illa posset acāpere ¶Proinde Marc⁹ dicēdo calciari eos sandaliis. vel soleis. aliquid hoc caute damēeum mistice significationis hēe āmonet. vt pes neq̄ tectus sit desup. neq̄ nudus ad terram ibē non occultetur euāgelium. nec terremis ꝯmodis imitatē Et q̄ non portari duas tunicas sed expressius idem prohibere monet nō dupliciter sed simpliciter ambulare. ita dñm oīa dixisse. nullo modo dubitandum ē partim ꝓprie. partim figurate. Ita euāgelistas alia istum alia illum inseruisse scriptis suis. Quis q̄ aūt putat nō potuisse dñm in vno sermone. quedam figurate. quedam ꝓprie ponere. eloquia cetera eius īspiciat. & videbit q̄ temere atq̄ inerudite arbitretē Quia eīm dñs monet vt nesciat sinistra. quid facit dextera. ipsas elemosinas. & quicqd hic aliud p̄cepit figurate acāpiēdū putabit ¶Hiero. Hec hystorice diximus. cetera sm anagogē. ¶Nō licet magistris aurum & argentum & pecuniam que in zonis ē possidere. Aurum sepe legimus pro sensu. argentum p sermone. es pro voce. hoc nō licet vobis ab aliis acapere. sed data a dño possidere. ¶Neq̄ hic hereticorum & philosophoꝝ. puerisq̄ doctrine. suscipe discipulinas ¶Hilarius. Quia vero zona misterij apparatus est. & ad efficaciaz ope pānātio. p hoc q̄ ens in zona. inhibetur possessio. ne aū in mīsterio venale sit ammonemur ¶Ammonemur etiam nec peram habere i via. curā scilicet secularis substantie relinquēdam. quia omnis thesaurus i terra. ꝓnciosus ē cordi illic futuro vbi condat thesaurus. ¶Fiat autem non duas tunicas. sufficiat eīm nobis semel xp̄s induitus. ne ve post intelligenciam veram altera deinceps vel hereticis vel legis veste induamur ¶Non calciamenta quia in sancta terra peccatorum spinis atq̄ aculeis nō obsepta ve Cui si dictum est. nudis pedibus statuim āmonemur non alium gressus nostri habere q̄ quē accepimus a xp̄o aparatum ¶Hiero. Vel docet dominus pedes nostros mortiferis vinculis ñ alligari. sed sanctam terram ingredientes esse nudos neq̄ habere virgam que vertat in colubrum. neq̄ in aliq̄ presidio carnis nostre quia huiusmōi virga & baculus aruninea est. quem si paululum premeris. frangit & manum trāsfoxat incumbentis. ¶Hylarius Potest aūt aūt hesterne iure non sumus indigni habentes virgam de radice iesse.

¶Chrys. in omelia. Quia dixerat fugitus dominus dign⁹ ē opanius cibo suo ne credere retur propē hoc oīm eis tantam apire multam diligenciā hic uebet facere ō hospite eligendo. vnde dicitur. in quācūq̄ ciuitatē aut castellum intrauentis interrogate quis in ea dignus sit. ¶Hiero⁹. Apostoli nouam ignorabant eunctes vrbem scire nō poterant q̄s talis esset Ergo fama hospes eligēdus est populi & iudicio vicinorum ne p̄dicatoris dignitas. suscipientis infamia detur pē ¶Chrys. in omelia. Qualiter ergo ipse christus apud publicanus manebat quia scilicet dign⁹ effectus erat ex conuersione hoc etiaz nonsolum in gloriā ei⁹ proderat sed in cibatu onem Si eīm dignus ē omnino debit cibum. & maxime cum nihil amplius necessarijs peteretur Intende aūt qualiter omnibus eos denudans omnia eis dedit. p mittens in domibus eorum qui docebantur manere. Ea enim & ipsi a sollicitudinibus eruebant & alijs suadebant quoniam ꝓter eorum aduenerīe salutē solam in hoc q̄ nihil deferebant & nihil amplius necessarijs expetebant Et non ad omnes simpliciter introibant Non enim signis soluz volebat eos claros aparere. sed magis virtute Nihil autem ita virtutem designat sicut non superfluis vti ¶Hilarius. Hospes vnus etiam eligitur non imbuēs beneficiū ei qui apud se mansurus est. sed accipiens. Dicit enim dicatur quis in ea dign⁹ sit ve magis se nouerit accipere grām q̄ dare. ¶Chrso. in ome. Intende aūt

v In quācūq̄ autez ciuitatem aut castellū intraueritis interrogate quis in ea dignz sit & ibi manete donec exeatis Intrātes autem in domum. saluta te eam. dicentes Pax huic domui & siquidez fuerit domus illa digna veniet pax vestra super eam. Si autē nō fuerit digna pax vēa ad vos reuertetur Et quicūq̄ non receperit vos neq̄ audierit sermones vestros exeuntes foras de domo vel ciuitate excutite pulverem de pedibus vestris Amen dico vobis tolerabilius erit terre sodomoꝝ & gomorreoꝝ in die iudicij ꝑ illi ciuitati.

quia nondum oia eis tribuit. Neq; em̄ eis largit ve
sciāt quis sit dignus. sz ubet scrutari Monsolū aūt
dignos ubet querere. sz neq; de domo i domū transf
mutari. cū subdit. Et ibi manete. donec exeatis. ve
neq; suscipiētem gnstīt neq; ipi opmonē acapiāt
leuitas aut gule ¶ Ambros. sup lucā Mon ergo
ociose domus quā imgrediātur Apli eligenda discē
meut. ve mutādi hospcij causa non suppetat. Mon
tamen eadem cautio receptori mandaē ne dum bo
spes eligitur. hospitalitas minuaē Sequiē. Ineram
tes autem in domum. salutate eā dicētes. Pax huic
domui ¶ Eplosa. Quasi diceret. pacē hospiti preca
mini ve sopiaē eis repugnātia gra ūitatē ¶ Deo.
Un hoc etiā occulte salutatiōnē hebra. ac Sim fmo
mis expellit. Qō em̄ grece dr Chere. i latine aue.
hoc hebraco syraq; sermōe appellaē salemlach. siue
samalalach id est pax tecū. Qō aūt pcepit. tale ē m
trocūtes aē domū pacē ipcami hospiti. i qztū i vob
est. discordie bella sedate Sm aūt ozta fuent geradi
cio. vos mercedem habebitis de illata pace. illi q̄ ha
bere voluerūt bellū possidebunt Unde sequiē. Et si
quidem fuerit dom⁹ illa digna. veniet pax vra sup
eā. si aūt nō fuerit digna pax vra ad vos reuertēē
¶ Remig. Quia sc̄z aut erit quisq; predestinatus
ad uitā. i celeste verbū sequiē qđ audit aut si nullo
audire voluerit. ipe pdicato⁹ sine fructu nō erit. qa
ad eū pax reuertāē. qm̄ a dño pro labore fuit operis
recompēsaē ¶ Cris. i omel. Instruit ergo eos dño
q nō ꝑter hoc expectēt ab alijs psalutari. qa dice
bant. sz antecederet salutatōe alios honorādo Deide
monstrat q non ē sola salutatione. sz benedictio. q b̄
q dicit Si fuerit dom⁹ digna. veniet sup eā ¶ Re
migi⁹ Docuit ergo dñs discipulos suos offerre pa
cem in introitu domus ut salutatione pacis eligeret
domus digna vel hospes. acsi patenter diceret. oīb
offerte pacē. qa aut acapiendo dignos. aut non aca
piendo indignos se manifestabūt Quāmus em̄ fama
populi. dign⁹ electo⁹ sit hospes tū salutādus ē. ut ma
gis sua dignitate pdicatores vocemē. qz vltro se in
gerē videamē. Hec aūt pax paucoꝝ verboꝝ ad totā
explanatiōnē digne dom⁹ vel hospitis potest referri
¶ Dñe. Salutāt ergo apli domū cū pacis affectu.
sed ita vt bonus pax dicta sit q̄z data. Pectro autē
pacem ꝑtiā. que viscera miserationis sunt. nō opor
tuit eā venire nisi sit digna. que si digna reperta
nō fuerit. sacrm celestis pacis intra ꝑpriam aplorum
psciemā ē punendū In eos aūt qui celestis regni
pcepta respuerint. egressu aplorum. i signo pulueris
a pedibus excussi. eterna maledictio relinquaē. vnd
sequiē Et quicūq; nō receperint vos. neq; au
dierit. exeūtes de ciuitate. excutite puluerē de pe
dibus vrīs. Existenti em̄ i loco. cū loco videt ee cō
munio Totū ergo qđ ē illius dom⁹. excussio puluis
pedū relinquaē. nihilq; famulatus de insistentū aplorum
vestigijs mutuaē ¶ Deo. Pulvis enī excutit de pe
dibus in testimoniū laboris sui q̄ ingressi sint ciui
tatem. i pdicatio apostolica ad illos vsq; puenerit.
siue excutit pulvis. vt nihil ab eis acapiant. nec ad
victum quidem necessaria qui euāgeliū spreuerint.

¶ Raba. Vel aliter pedes discipulorū ipōm̄ opus
cessūq; pdicatiōnis signat. Pulvis vero qui ex ter
gūt. terrene leuitas. i cogitatiōnis a qua etiam ip
mi doctores imunes esse nequūt cum p auditorib⁹
solliciti salubria cupiūt. ic. sz nō tradūt. i quasi pu
uera mundi. vnus calcaneo terre puluerem ex
gūt sibi qui ergo spreuerint doctrinam doctorum
labores. i pericula tedium⁹q; sollicitudinū ad affectū
fue dānationis inflectūt Cui vero receperint illoꝝ
afflictiones curasq; doctoꝝ quas p se tolerātes in
argumentū sibi veraē humilitatis. i ne leuis culpa
videaē esse. Ipsos non recipere subdit. Unde hoc
vobis tolerabilius erit terre Sodomoꝝ i Gomor
reoꝝ in die iudicij. qz illi auctari ¶ Ubero. Quia
domus. i Gomorreus non fuit pdicatū huc usq;
cum pdicatū sit non recepit Euāgeliū ¶ Remig.
Vel q̄i sodomite i gomorrei mē vitia carnis habe
tales fuisse legunē. qđ quis nō tales hospites recipit
sicut Ipsi ¶ Ubero. Si aūt tolerabilius erit Sodo
morū qz illi ciuitati q̄ non recepit Euāgeliū ergo
inter peccatores supplicia diuisa sunt ¶ Remigius
Spectat aūt eam Sodomoꝝ i Gomorreoꝝ mentio
nem facit ve p hoc demōstret qa illa peccata fuerūt
magis odibilia q̄ hūc ꝑtra naturā. p quib⁹ dicitur
est mūdus aquis diluuij quatuor ciuitates subuer
mūdus quotidie diuinis malis affligē ¶ Glosa
Iustice aūt instruit nos dominus nō immisceri ei
domibus ac familiaritatibus q̄ christū aut minātib⁹ aut
nesciūt Et in quacūq; ciuitate mercatore quis ex
habitatione sit dignus. id est sicubi Ecclesia fo
Christi habitatores. ¶ Neq; quecūq; alibi trāsire q̄bet
est domus digna i iustus hospes Judex aūt pleri
erant futuri. q̄rum tanto in fauorem legis affectus
esse. vt q̄zuis p admiratiōnē operū in Christum cre
dere sent tamen in legis opib⁹ morarentē Ap̄s vide
plorāde libertatis que in Christo est. cupiebat eos
se ad euāgelia ex lege essent simulatiōi. Unde ait
in heresim p intelligentiae pūritatem traduerentur
Et qa istius modi omnes pene se ē veritatē
licā mēaūē domo ipa. id est ecclia katholica vitiis

¶ Ecce ego mitto vos sic̄ oues in lupo
rū medio estote ergo prudentes sicut serpē
tes i simplices sicut colūbe. Cauete autē
ab hominib⁹ tradent enim uos in cōsilijs i
in synagogis suis fla
gellabūt vos. i ad pñ
des i ad reges duce
mini ꝓpter me in testiō/
niū illis i gentibus

¶ Cris. in omel. Qui
supi⁹ apostolicū fu
uit solliciturum. i ig
norum eos cōsolatu
mauit cōsequenter ꝑ
dit eis mala q̄ debue
eis cōgere p̄mo
dem ve discrētē ꝑcon
tur ei⁹ venturi. Ne
vt nullo⁹ suspicarent
quōs ꝑter imbecil
tem magistri hec ei
uenirēt mala. Cete
vt ipi semētes nec
stupescerent dum
pmabiliter i pre
spem eueniret. Qui
ip vt hoc audientes

turbentur in tempore cruciū.

Deinde vt discātē. quom
Mudos em̄ mittat. a su
in hoc fistit sed vtemus
cens Ecce ego mitto v
rum Ubi considerandu
seo in medio lupozum n
gis demonstret. cum ou
i medio lupozum existe
apienres ab eis nonsoli
conuertant. Uolen aūt
mutare mentes eoꝝ q̄
autem ouiū māsuecudi
in ouelia Qui em̄ locu
mserre non debet. sed t
tudine iram sequentium
nera ipse i alḡs afflictio
miam ersi qn̄ zelus rect
dinos seuiat. furoz ip
quatenus i ura discip
terna pietate diligat
cum regimīs iura su
os mardescunt tozos
videri appetunt. pres
militatis locum in elat
si quādo exerinsecus
de quibus dicit. Dem
interiecus aūt sunt
considerādum est. qu
vt sensum seruantes
habeamus. ¶ Jeromi
Pharisees vocat qui
Iupos etiam designa
in apostolos desaituri
lorum autem erat ea
Et ideo ante omnia p
vos quasi diceret.
pozum mitto nimi. p
stineatis. nonsolum
terribiliores effecti
clariores facit. i mā
mde vt aliquid etiam
coronari estimenē su
serpentes i simplices
prudentiam denuntia
ciane malum Et serp
quia tota corpore oc
est. porgit Ira i no
nostrum qui xps es
tegram i incorrupta
Solet etiam serpēs
fiens veterem pelle
trāsiens p angustam
deponat ¶ Remigius
res serpentes prude
homo p serpentem
stis callidus fiue ad
ad liberādum ille
os virentem ¶ Ch
sexus aggressus el
immoralitatis spo

Deinde vt discant quoniam noua hec prelij lex est
Nudos em̄ mittit a suscipiētibus iubet abstā neq
in hoc sistit sed vltionis suam virtutem ostendit di
cens Ecce ego mitto vos sicut oues in medio lupo
rum Vbi considerandū q non simpliciter ad lupos
sed in medio luporum mittit vt sic suam virtutē ma
gis demonstret cum oues lupos superauerint etiam
i medio lupoꝝ existentes et plurimos morsus ac
cipientes ab eis nonsolū nō cōsumātur sed et illos
conuertant Multo aūt mirabiliꝰ ē et magis tamꝫ
mutare mentes eorū qꝫ interficere eos Inter lupos
autem ouiū māsuetudinē eos docet oīdere ¶ Hie
ro in omelia Qui em̄ locum predicationis suscipit mala
inferre non debet sed tolerare vt ex ipsa sua māsue
tudine iram seuientium mitiget et peccatorum vul
nera ipse i alīs afflictionibus vulneratꝰ sanet Quo
niam etsi qñ zelus rectitudinis exigit vt erga subi
dictos seuiat furor ipse de amore sit n̄ de crudelitate
quatenus et ultra discipline fortis exhibeat et mi
terna pietate diligat quos fortis castigat Multa aūt
cum regimīs ura suscipiunt ad lacerandos subdi
tos inardescunt terroꝝ potestatis exhibent domi
videri appetunt pōt se esse mīme recognoscunt hu
militatis locum in elationem dominationis immutāt
nisi quādo exterius blādiunt interius seuiūt
de quibus dicit Veniunt ad vos in vestimētis ouiū
interius aūt sunt lupi rapaces Contra que nob
considerādum est quia sicut oues inter lupos mittūt
vt sensum seruantes innocentie mōrsum malitie non
habeamus ¶ Hieronimus Lupos autem Scribas et
Pharisēos vocat qui sunt clerici iudeoꝝ ¶ Hila
Lupos etiam designat oīes hos qui velamo furoꝝ
in apostolos desecuturi erant ¶ Crys in omelia Oda
lorum autem erat ois consolatio mittentis virtus et
Et ideo ante omnia posuit dicens Ecce ego mitto
vos quasi diceret Nec turbemi quomā in medio lu
porum mittimini possūt em̄ facere vt mihi mali su
stineatis nonsolum lupis non suppositi sed leonibus
terribiliores effecti Sed ita expedit fieri Hoc em̄
clariores facit et meā virtutem magis diuulgat De
inde vt aliquid etiam a seipīs inferant et non sine cā
coronari estimenē subdit Estote ergo prudentes sic
serpentes et simplices sicut columbe ¶ Hiero Ve per
prudentiam deuitent insidias p simplicitatem non fa
ciant malum Et serpentis astucia ponit in exemplū
quia toto corpore occultat caput Et illud mā uita
est pergit Ita et nos toto periculo corporis caput
nostrum qui xps est custodiamus id est fidem xpi i
tegram et incorruptam seruare studeamꝰ ¶ Raba
Solet etiam serpēs eligere strictas rimas p quas erā
siens veterem pellem exuat Similiter predicator
erāsiens p angustam viam veterem hominem oīno
deponat ¶ Remigius Multere etiam oīs predicato
res serpentis prudentiam monet habere quia primꝰ
homo p serpentem deceptus ē acsi diceret qua hor
tis callidus fuit ad decipiendū vos prudentes sitis
ad liberādum Ille laudauit lignum vos laudate cru
cis virtutem ¶ Hilarius Ille aīm primo mollioris
sexus aggressus est spe deinde illexit et cōmunionē
immortalitatis spopondit pari ergo oportunitate
introspecta vnius cuiusq natura et voluntate vbe
adhibenda prudentia est spes futurorū bonoꝝ reue
landa et qđ ille mentiꝰ est nos predicemus ex vo
stra sponsione dei angelis similes futuros esse qui
credant ¶ Crys Homelia Sicut autem prudentiam
serpentis oportet habere vt i primapalibus nō lede
mur sic et simplicitatem columbe i nō vindicando cū
iniusta patiamur neq per insidias alicui nocendo
¶ Remigius Deo autem oīs hec duo sociauit qa
simplicitas absq prudentia facile decipi pōt et prudē
tia periculosa est nisi simplicitate temperetur alicui
nocendo ¶ Hiero Simplicitas aūt columbarum ex
spiritussancti specie demonstrāt Vnde dicit apīus
Malitia puuli estote ¶ Crys in omelia Quid autē
durius hijs fiet insultibus non em̄ sufficiens ē pati
mala sed neq turbari concedit qđ est columbe Ira
em̄ non p iram sed p mansuetudinem extinguit
¶ Rabanus Quod autem lupi de quibus supra
dixerat sint homines ostendit cum subdit Cauete aūt
hoīibus ¶ Ho Deo aūt necessarium ē vt sitis sicut
serpentes i astutia Nam sm̄ suam consuetudinem
tradent vos primū in consiliis prohibendo ne predi
cetis in nomīe meo Deinde incorrectos flagellabunt
vos Tandem ad reges et presides ducemini ¶ Hila
Qui exterquere silentium vestrum aut conuictum
temptant Crys in omelia Dirandum est aut qua
liter hoc audientes non statim abscesserāt homines
qui stagnum illud nūq egressi fuerāt arca qđ pisca
bantur qđ non virtutis eorū erant solum sed sapie
doctoris Omnia em̄ malorū mitigationē adiungit
Vnde et hic dicit propter me Non em̄ pua consolatio
ē propter xpm pati quomā nō vt penitosi et nocui hec
patiebantur Et iterum accidit In testimoniū illis
¶ Prece Qui scilicet psequēdo mortem meruerūt
vel qui videndo non sunt mutati Voces quippe san
ctorum bono est in adiutorium malis in testimoniū
vt inde pueri sine excusatione pereāt vnd electi ex
emplum capiunt vt viuant ¶ Crys i omelia Hoc
eos consolabatur non quia aliorū cupiebant penam
sed vt confidentiam habeant quomā vbiq eum hūe
presentem et prescientem ¶ Hilarius Nonsolum
autem hoc testimonio excusatio ignorate diuinitatis
adimenda ē psequētibus spēā gentibus via pādenda
credētibus credendi xpm paratior meor seuientiū pe
nas cōfessorum vocibus predicatum et hoc ē quod
subiungit genubus

¶ Cum autez tradēt vos. Nolite cogitare quomodo aut quid lo quamini Dabit em̄ vobis in illa hora qđ loquamini Non em̄ vos estis qui loquimini sed spiritus patris ve stri qui loquitur in vo bis

¶ Crys in omelia Cum premissis consolationibus non paruis et aliam apponit Ne non dicerent qualiter suadere potuimus hoc talibus pseutionibus existentibus Jubet eos de responsione gerere dicens Cū autem tra dent vos nolite cogi tare quomō aut quid loquamini ¶ Remi Duo autem dicit qđo

aut ꝺ̄. quos vnū referē ad sapientiā. alios ad oīs officiū. qa em̄ ipe submīstrabat uerba que loquerēē ⁊ sapientiā qua ea pferrēt. nō fuerat necesse sanctis ꝓdicatoribus quid loquerent. aut quō ¶ Iero. Cū em̄ ꝓpter xp̄m ducamur ad iudices. uolutatē tantū nr̄am p xp̄o debem⁹ offerre. Ceterꝙ ipe xp̄s qui in nobis habitat. loquit pro se. ⁊ spūssancti in respondendo gr̄a mīstrabit. ¶ Unde. Fidos em̄ nr̄a oīw pceptis dume volūtatis merita. ad responsionē scie instruet. i exemplo bn̄s Abraham cui postulato ad hostiā Isaac. nō defuit aries ad victimā. Et ido seq̄t Nō em̄ vos estis q̄ loquimī. sꝫ spūs p̄ris vr̄i qui loq̄tur i vob̄. ¶ Remig. Et ē sensus. Vos accenditis ad certamē. sꝫ ego sum qui ꝓlior. Vos vba editis. sed ego sum qui loquor. ¶ Unde paulus ait. An experimētū queritis eius q̄ i me loquit xp̄s. ¶ Cris. Per hoc aūt ad ꝓphetaꝝ eos dignitatem reduxit qui sc̄z dei spū fuit locuti. Cū aūt hoc dicat. ne solliciti sitis quid loquamī. Alibi dr̄ Parati semp ad satisfactionē oīi poscenti vos rationē de ea que i vobis est spe. Cum em̄ i medio amicoꝝ certamen erit. iubemur esse sollicit. cum aūt ē iudiciū terribile ⁊ plebes mīamentes ⁊ tanto⁹ undiq̄ auxiliū a xp̄o ꝓbetur. vt ꝓfidenē loquamē. ⁊ non obstupescā.

¶ Tradet aūt frater frem in mortem ⁊ pater filiū ⁊ insurgēt filij in pentes ⁊ morte eos afficiēt. Et eritis odio oīb̄ hominib̄ ꝓpter nomen meum. Qui aūt pseuerauerit vsq̄ in finē hic saluus erit.

¶ Gloſa. Premissa cōsolatione subdit grauiora pericula. Unde dr̄ Tradet aūt frater fratrem i mortē ⁊ pater filium. ⁊ insurgēt filij i parentes ⁊ morte eos afficient. ¶ Drego. in omel. Omne em̄ dolorem ingerūt mala q̄ ab extraneis maiorem que ab illis patimur. de quorum mentibus presumebamus. quia cū dāno corporis mala nos crucīant caritatis amisse. ¶ Iero. Hoc aūt ī psecutionib̄ fieri crebro videmus. nec vllus est inter eos fidus affectus. quoꝝ diuersa ē fides. ¶ Cris. Deinde qđ ē maleū horribilī apposuit dicēs Et eritis odio oīm̄ hominib̄ vt em̄ cōmunis orbis terrarū hostes eos expellere tempeabant. Hic etiā rursus apponē ꝙlatio cum dicit. ꝓpter nomē meū Et cum hoc rursus aliud cōsolatoriū ponit. cū subdit. Qui autem pseuerauerit vsq̄ in finē. hic saluus erit. qm̄ em̄ pseuerarunt multa. in principio quidem esse vehementes. postea vero dissolui. ꝓpter hoc ait. quoniaꝫ finem requiro. Hue em̄ ualitas est feminū in principio quidem floreſcentiū. postmodum autem tabescentium. Propter hoc sufficientem perseuerantiam expetit ab ipsis. ¶ Iero. Non enim cepisse sed pfecisse virtutis est. ¶ Remigius. Nec michi tantū sed ꝓ seuerantibus premium tribuitur. ¶ Cris. Ne autē aliquis dicat. quia omnia christus in apostolis fecit nihil mirabile est tales illos esse effectos nihil patientes onerosum. propter hoc ait. q̄ perseuerantia eis est opus. ⁊ si enim ex primis erui fuerint periculis

alīs difficiliorib̄ conseruantur. ⁊ post illa ꝓ alia succedent. ⁊ non stabunt quin insidias ꝓ donec vincāt. ⁊ hoc occulte ostendit dicens. qui seuerauerit vsq̄ in finem hic saluus erit. ¶ Ad migius Id est qui precepta fidei non deseruerit persecutionibus non defecerit. saluus erit. qui persecutionibus terrenis. perapiet premia regnū celestis. Et notandum quia finis nō semper legitur sumptionem. sed aliquando perfectionem. Finis legis christus est. Unde etiam posuit ꝙ Cum perseuerauerit vsq̄ in finem id est in christo ¶ Aug. xxi. de ciu. dei In christo nāq̄ ꝓficere in fide eius ꝓmanere que p dilectionē operatur.

¶ Cum aūt ꝓsequētur vos in ciuitate ista fugite in aliam. Amē dico vobis non cōsummabitis ciuitates israhel donec veniat filius hominis

¶ Christus. Postq̄ predixit terribilia que post crucem et resurrectionem a discipulis ꝓpter omnes erant venturi rursus duxit eos ad mansuetudinem. Non enim iussit eos ad pericula ultro ꝓcurrere. vult discipulos fugere. vult doctores autem persequenter vos i ciuitate ista fugite in aliam. Una enim interim principium erat conuersionis eorum condecenter utatur sermone. ¶ Hieronymus. Hoc enim ad illud tempus referendum de cuius predicationem apostoli mittebantur. quibus ꝓprie dictum est. In viam gentium ne abieritis. et secutionem timere non debeant. sed declinare. Quam quidem videmus i principio fecisse credentes quia orta ierosolimis persecutione dispersi sunt ne sum iudeam. vt tribulationis occasio fieret euangelij seminarium. ¶ Augustinus contra faustum. neq̄ tamen saluatoꝝ non poterat tuen discipulos quibus fugere precepit. Et huius rei ꝓpositum prebuit. sed mīstrabat hominis infirmitatem ne deum temptare audeat. quando habet quid faciat vt qđ cauere oportet euadat. ¶ Augustinus. Primū ciuitate dei. Potuit autem eos ammonere. vt sibi inferent. vt non m manus persequētium Potest si hoc ille nō fecit aut monuit videtur fini ex hac vita emigrarent quibus migrandi mansiones eternas preparaturum esse ꝓmisit quelibet exempla apponant gentes. que deum. Manifestum est hoc non licere credentibus vnum verum deum. ¶ Crisostomus in exemplo autem dicam. quid igitur si persecutionem pa gerim? ⁊ rursus hinc nos abiecerit hunc debitum ordinem ait Amen dico vobis. non cōsummabitis est non preuenietis me circumeuntes palestinam nec vos assumam. ¶ Rabanus. vel predicatoribus suis ad fidem perducere ciuitates israel q̄ resurrectō domī fuerit ꝓmissa. Et in loco ordo rerarum predicandi euangelium testatus concessa. ¶ Hylarius. vel aliter ex vera fugam suadet quia predicatiōe eius primū audita effugata. transit ad grecam Deinde diuersis gentibus. greece vrbes. apostolos passionib̄ fatigare. i vniuſ gentis demoraē. sꝫ vt oīs orbis gēs quę

Apostolatum ꝓdicationi ckediturās. vez. ut rliquū israel crederent esse aduentu suo debitum ait. non cōsumabitis ciuitates israel id est post plenitudinē gentium q̄ erit reliquū israel adimplendum numerum sanctorum futuro clarificatus xp̄i aduentu est in ecclesia conuocādū ¶ Aug. in epla adhonoratū Ysaiam q̄ seruū xp̄i qđ precepit vel ꝓmisit sicut ipe fugit in egiptum fugiant omnino de ciuitate in ciuitatem. quādo eorum quisq̄ spiritaliter a pſecutoribus queritur vt ab alijs qui non ita requruntur. non deseratur ecclesia sed prebeant cibaria cōseruis quos aliter viuere non posse nouerunt. Cum autez eis id ē episcopoꝝ. clericoꝝ ⁊ laicoꝝ est ꝑmūe periculum hi qui alijs indigent non deserāt ab hijs q̄ bus indigent. aut igitur ad loca munita omnes trā seant. aut qui habent necessitatem remanendi nō relinquātur ab eis per quos illoꝝ ecclesiastica ē supplenda necessitas vt vel pariter viuant vel pariter sufferant qđ eos paterfamilias volet pati ¶ Remi. Verecrea sciendum est q̄ sicut precepū pseuerādi in pſecutionibus spē aliter vt spūaliter ad apostos pertinet ⁊ ad eorum successores viros fortes sic licentia fugiendi latus conuenit infirmis in fide quibus condescendit pius magister ne si se vltro ad martyrium obtulissent fortassis posita in tormentis. negarent leuius eis erat fugere. q̄ negare Sed quātus fugiendo pfecte fidei constantiam in se non ostenderent cū magni meriti erant. quoniam omnia pro xp̄o pati erāt deserere scilicet fugiendo. Nisi autem illis licentiam fugiendi dedisset. dicerent eos aliqui aliēos esse a gloria regni celestis. ¶ Hiero. Spiritaliter autem possumꝰ dicere eū pſecuti nos fuerint in vna ciuitate. hoc ē i vno scripturaꝝ libro vel testimonio nos fugiamꝰ ad alias ciuitates id ē ad alia volumina quāmus eis contendosius fuerit pſecutor ante pſentiam saluatoris aduenet q̄ aduersarijs victoria cōcedatur.

¶ Non est discipulus super magistrum nec seruus super dominū suum. Sufficit discipulo vt sit sicut mgr̄ eius ⁊ seruus sicut dominus eius Si paterfamilias beelzebub uocauerūt quātomagis domesticos eius

¶ Chrs. in omelia. Quia futurum erat vt discipuli cum ꝓmissis pſecutionibus etiā diffamari malam opinionem paterentur. q̄ multas onerosius esse videbatur hic eos consolatur a seipso ⁊ ab hijs que de ipso sunt dicta Cui consolationi nulla poterat esse equalis ¶ Hier. Dominus enim lumē eternū dux credendum ⁊ imitandus patiens discipulis suis i futurarum passionum solacium ante premisit. vt gloriose loco amplectamur si domino nostro vel passionibus adequemur. vñ dicit. Non est discipulus super magistrum nec seruus sup dñm suū. ¶ Chrs. in ome. Intelligendū donec fuerit discipulus ⁊ suus non est mꝫ sup magistrum ⁊ dñm Sm bonoris naturam. nec mihi ea que raro ꝓueniunt hic obijciatis q̄ ab hijs que sunt in plurimis suscipe hūc sermonem.

¶ Remigius Magistrum aūt ⁊ dñm seipm̄ ꝑ sum appellat Per seruū ⁊ discipulum. suos vult intelligi apostolos. ¶ Glo. Quasi diceret. Ille indignemi tolerare que tolero. qua dñs sum facēs qđ volo ⁊ magister docens qđ vult scio. ¶ Remigius Et q̄a hec sententia minus videbatur fiducialibus verb cō grua quo tendunt verba manifestat. cum subdit Si paterfamilias Beelzebub vocauerūt. quātomagis domesticos eius. ¶ Chrs. in omelia. Non dixit seruos. sed domesticos vt multā ad eos familiaritatē ostenderet. sicut ⁊ alibi dixit Non dicā vos seruos sed amicos meos ¶ Remigius Quasi diceret. vos ergo temporales honores ⁊ humanam gr̄am non quatis dum me videbis p irrisiones ⁊ obprobria genus humanum redimere. ¶ Chrs. in omelia. Non solum autem dixit. si domus dominū conuiciati sunt sed ipsam speciem conuicij pomit. quomā Beelzebub eum vocauerunt. ¶ Hiero. Beelzebub ydolum est Acharon qđ vocatur in regum volumine. ydolum muscę Beelzebub ipe bel siue baal-zebub autē musca dicē Principem q̄ demoniorum ex spurcissimi ydoli appellatione vocabulo qui musca dicē ꝓpter immundiciam que exterminat suauitatem olei.

Remigius. Post premissam consolationem aliam non minorē subiungit dicens Ne q̄ timuerītis eos scilicet persecutores. quāe autem non esset timendum manifestat cum subiungit Nihil enim opertum. qđ nō reuelet ⁊ occultum quod non sciatur ¶ Hiero. Quōd ergo in presenti seculo multorum vicia nesciuntur. sed de futuro tempore scribitur qđ nō iudicabit dñs occulta hominū ⁊ illuminabit latebras tenebraruꝫ ⁊ manifesta faciet cōsilia cordium Et est sensus

¶ Ne ergo timueritis eos Nihil enim opertum quod non reuelabitur ⁊ occultum quod non sciatur Quod dico vobis in tenebris. dicite in lumīe ⁊ quod in aure auditis predicate sup tecta. Et nolite timere eos qui occidūt corpus animam autem non possunt occidere sed potius timete eū qui potest ⁊ animam ⁊ corpꝰ perdere in gehennam.

Nolite timere pſecutorum seuiciam ⁊ blasphemandam rabiem. qua venit dies iudicij. in quo ⁊ vsa virtus. ⁊ illorum nequitia demonstrabitur. ¶ Hil. Non minas. nō iniuria aut potestates insectandam monet esse metuendas. quia dies iudicij nulla hec fuisse aut iniuria reuelabit. ¶ Chrs. in omelia. Vel aliter figura quidem eoꝝ que dicuntur vniuersalem videtur enūciationem habere verum de omnibus rebus. sed de premissis solum dictū ē. Quasi diceret Si doletis audientes cōuicia. hoc cogitate qua ⁊ ab hac suspicione post paꝝ eruemini Vocāt quidem vos angelos ⁊ magos ⁊ seductores. sed ex pectate parum ⁊ saluatores vos orbis terrarū vniuersi dicēt. cū p res ipsos aparuerint benefactores nec illoꝝ atrocitatem sermonibus hostes. sed rerum veritati ¶ Remigius. Quidam autem dicunt q̄

hȝs vbis ꝓmiserit dñs discipulis suis q̄ p eos essent
reuelanda oīa occulta misteria· que sub velamie lr̄e
legis latebāt Unde apt̄s dicit Cū pueri fuerint ad
xp̄m tunc auferet velamē Et ē sensus· Quare debe
tis timere vestros ꝑsecutores· cū tante sint dignita
tis· vt p vos occulta misteria legis & ꝓphetar̄ sint
mānifestāda ℣ Cris· in omel· Deinde q̄a eos ab oī timo
re liberauerat· & aliquos obprobrijs fecerat· nunc
ia opportuno tempe eos loquē de libera ꝓfessione
ē in ꝑdicatione dicēs· Q̄d dico vob̄ in tenebris· dicite
in lumie· & q̄d in aure auditis· ꝑdicate sup tecta·
℣ Hila· Nō legimus dñm solitū fuisse nocturno ser
monem· & doctrinā in tenebris eradidisse· ſ; hoc di
cit· q̄a oīs sermo eius carnalibus tenebre sunt· & vbū
eius infidelibus nox ē· itaq; id q̄d ab eo dictū ē cum li
bertate fidei & confessiōis ē loquēdū ℣ Remigius· est
ergo sensus Q̄d dico vobis in tenebris· i· miser mu de
os incredulos· vos dicite in lumine id est fidelibus
ꝑdicate· & q̄d in aure auditis· i· q̄d dico vobis se
crete ꝑdicate sup tecta id ē palam coram hoīb Sole
mus em̄ dicere· In aure loquē illi· id est secrete
℣ Rabanus· Bene q̄d ait Predicate sup tecta us
que mane· ꝓuincie palestine loquē· vbi solent in te
dijs residere· q̄a nō sunt cacumināta ſ; equalia· ergo
ꝑcabiē in tectis· q̄d cunctis audientibus dicē palā
℣ Glo· Vel aliter Q̄d dico vob̄ in tenebris· id ē dū
adhuc in timore carnali estis· dicite in lumie id ē in fi
ducia dilectis· cū a spūsancto eritis illuminati Et q̄d
in aure auditis· id ē solo audieu papias· Predicate
ope complendo sup tecta existentes· i· corpora ve
stra que sūt domicilia aiar̄ ℣ Hiero· Vel aliter quod
dico vobis in tenebris in lumine id est quod audi
tis in misterio apertius predicate & quod in aure au
ditis predicate sup tecta id est q̄ vos eruditi in par
uulo isto loco vniuersis vrbibus in toto mundo auda
cter edicite ℣ Cris· in omel· Sicut aūt q̄n dicebat q̄
credit in me· opa que ego facio· & ille faciet Et ma
iora his faciet· ita & ℔ mōstrat q̄niam omnia p ec̄
opaturi erāt plus q̄ p seipsū Quasi diceret prin
cipium ego dedi ſ; q̄n pl⁹ ē· p vos explere volo· hoc
aūt nō mutgentes ē solū ſ; & futura predicentes· &
ostendentes q̄n oīa supabūt ℣ Hila· Constanter g⁹
ingerenda ē dei cognitio Et profundū doctrine cuā
gelice secretū· luie ꝑfectionis aplice reuelādū ñ timē
do eos quib⁹ cum sit licentia in corporatim̄ i aīaz us
nullū ē Et ideo subdit· Et nolite timere eos qui oc
cidunt corpus· aīam aūt nō pūt occidere ℣ Cris· in
omelia Vide qualiter in oīb⁹ eos statuit superiores nō
solū contumē solū & maledictōz neq; pericula & insidias
ſ; & ipam que oīb⁹ videt̄ terribilior mortem suadens
ꝓter dei timorem contemnere Unde subdit Sed po
tius eum timete· qui potest & aiam & corpus ꝑdere
in gehennam ℣ Hiero· Nome gehenne in veteribus
libris nō inuenit̄ ſ; primo a saluatore ponit̄ Quera
mus ergo que sit huius sermonis occasio idolū baal
Fuisse in ualle iherusalem ad radices montis Moria·
in quibus Syloa fluit· nō semel legimus Hec valle
& parua campi planicies· irrigua erat & nemorosa
plenaq; deliciis· & lucus in ea idolo ꝓsecrat⁹ In tan
tam autem popul⁹ israel demētiā venerat vt de
ferea templi victima ibi hostias immolaret· & rigore
religiōis deiide vicerēt filios q̄s suos iccderēt dem̄
vt mitarēt Et appellabat locus ipe Gehenō filii
vallis filiox Ennon Hoc regum volumen & ꝓphe
pomenon· & ieremias scribūt plenissime· & cōmi
tur deus se locum ipm implecturum cadaueribus
tuorum vt nequaq̄ vocetur Tophet & baal· sed
cetur polyandrium· id ē tumulus mortuorum· sic
ergo supplicia & pene perpetue quibus pecca
cruciandi sunt huius loci vocabulo denotāt· ℣ Au
gustinus· xiij· de ciui dei Hoc aūt nō antea fie q̄
q̄ anima corpori fuerit copulata· vt nil adiuuet
sentur· & tamē tunc recta mors anime dicit· qua
non vuult ex deo· mors autem corporis· qua i damna
tione nouissima quāuis homo sentire non debet· ci
quia sensus ipe· nec voluntate suauis· nec quies fe
lix sed dolore pēalis est mors potius ē appellanda q̄
vita ℣ Cris· i omelia· vide autem rursus· qua ma
promittit eis liberationem a morte· sed suadet eos
nere mortem· quod mlto maius ē· q̄ erua a mor
q̄ hoc sermone· ea que de immortalitate sunt dig
mata eis infigit·

Nonne duo passe/
res asse ueneūt & vn⁹
ex illis non cadet sup
terrā sine patre vr̄o
Vestri autem & capil
li capitis omnes nu/
merati sūt nolite ergo
timere multis passeri
b⁹ meliores estis uos

℣ Cris· in omel· Po
q̄z timoriz mentes
cluserat· ne etiam
apostoli q̄si mortu
rentur· essent debi
a deo· rursus sermo
de prouidentia de
at dicens· nonne
passeres asse vend
Et vnus ex illis
cadet sup terram
patre vestro· Hic
et ē sensus Et pro
aīalia absq; deo nō decidunt aut̄ ac & ignoti
videntia & que in hīs pereuntia sunt sine dei volū
nō pereunt vos qui eterni estis non debetis timere
absq; dei vnitatis prouidentia· ℣ Hila· Passer
q̄· vendit̄· corpus ac q̄ aīa ē· & cui vendit̄ pretio
ē Rui g⁹ duo passeres asse veneūt· semper pecu
mimo vendunt natos ad volandum & ad celum pe
nis spiritalibus efferēdos· sed capa preciis pris
dum voluptatum & ad luxum seculi vilescunt
se talibus actionibus nundinātē dei aūs nolentes
vnus ex illis magis euolet· Sed lex constitutio
dei ꝓuida decreuit vnū ex eis pro q⁹ deinde q̄dam
dū em̄ si euolarēt vnū eōrū fieretq; corp⁹ spūale
ita peccatorū ꝓuido vēditis aīa terrenam contrahe
ex vitiorum sorde maneā fiegt vnū ex illis q̄ mitt
in terrā ℣ Beda· Q̄d aūt ait Vri aūt & capilli capitis
oēs numerati sūt· ineffabilē signat affectū q⁹ mihi nr̄os dei
eiā & ineffabilē signat affectū q⁹ mihi nr̄os dei
℣ Dūl· In numero em̄ aliq̄ colligi diligenter
℣ Cris· vide hoc dixit nō q⁹ ꝓlixe deus numerat
diligentē cognitionē & multā circa eos prouidē
oñdat ℣ Hiero· Pendent aūt mulligenā ecclesiar
in hoc loco q̄ carnis resurrectionē negāt q̄ dicūt
capillos qui numerati sūt & a custode deo cōser
camus resurgere & cum saluator nō dixerit· vtiq
aūt & capilli oēs saluādi sūt si numerati sūt· vbi
mer⁹ ē scia nūeri· Demōstrat ñ eius nūeri⁹ huma

℣ Aug· vbi de d
sit liquid· verum re
q̄d si redituram est
mitatem· Denique au
esse i corpore· ita ve
intelligitur ea que de
eadem mīa· ipsi acce
brauz forma corpe
rursus in eūdem lām
fieret· non esset nec
fuerat ad mīam red
ipsa rursus faceret
trecur i nouum· id e
nulla sin̄ q̄e perdie
si capilli totiens con
Quia i eundem car
pas de erat· Deinde
mutabilitate vertem
capitis vestri nō p
mero capillox poss
pilli capitis vestri n
em̄ dignum negoci
nihil ex nobis perit
capillox nr̄ox sup
igitur corpox nos
ideo subdit ℣ Nolite
meliores estis vos·
peror exposuisse
debent eos qui poss
sine dei sciencia qua
magis homo qui a
℣ Hilarius· Vel c
passeribus· ostendit
fidelium preesse· qui
tus in celum· ℣ Re
est apostoli capilli·q
nomina sanctoz sem

Omnis ergo q
fitebitur me coram
minibus confite
ego eum coram p
meo qui est in ce
autem negauer
coram hominibus
gabo & ego eum
patre meo q̄ ē in
hoīb⁹ & ego eum c
℣ Hilarius· Hoc
talibus confirmato
bīe constantiam ℣
illa intelligenda ē· de
dicit coram hominibus
me coram hoīb⁹ ne·
℣ Hilarius· In qu

¶ Aug. vlā de d. dei. Quāuis de ipsis capillis possit iquiri. verum redire quicq̄ condentibus decidit q̄ si rediturum est. quis non exhorreat illam deformitatem. Semel autem intellecto. ita nihil peritur esse i corpore. ita vt deforme nihil sit in corpe. simt intelligitur ea que deformē factura fuerant enormitatem misse ipi accessura esse nō loas quibus mē brorū forma turpaē. velut si de limo vas fieret. q̄ rursus in eūdem limū redactum totum de toto terrū fieret. non esset necesse vt illa pars limi que i ansa fuerat ad ansam rediret. aut que fundum fecerat. ipsa rursus faceret fundum. Dum tamen totū reformetur i totum. id est totus ille limus in totū vas nulla sui pte perdita remaneret. Quapropter enim si capilli totiens consi ad sua loca deformiter redeūt Quia i eosdem carnem vt quēcūq; locum ibi corpus creat. Seruata parcium cōgruentia materne mutabilitate vertentē. Quāuis q̄ dicat. Capillus capitis vestri nō pibit non de logitudine sed de numero capillorū posset intelligi. Unde et hic dicē. Capilli capitis vestri numerati sunt. ¶ Hila. Neq; em dignum negotiū pentura numerare De igitur nihil ex nobis periturum esse cognoscerem⁹ ipo capillorū nrorū supputatorū numero iudicat. Nullū igitur corpoꝝ nostroꝝ casus ē pamescendus. Et ideo subdit. Nolite ergo timere multis passeribus meliores estis vos. ¶ Hero. In quo manifestius superior expositionis sensus expressus est q̄ timere nō debem⁹ eos qui possunt corpus occidere quoniam si sine dei scientia qua q̄ animalia nō decidunt. quanto magis homo qui apostolica fulcitus fit dignitate. ¶ Hilarius. Vel cum dicat plurimis eos antestatē passeribus ostendit multitudini infidelium electōem fidelium praeesse. quia hīc casus in terra ē. illis volatus in celum. ¶ Remigi⁹. Distice aūt xp̄o caput est apostoli capilli. qui pulere numerati dicunt quia nomina sanctorū scripta sunt in celis.

¶ Omnis ergo qui cōfitebitur me coram hominibus confitebor et ego eum coram patre meo qui est in celis q̄ autem negauerit me coram hominibus. negabo et ego eum coram patre meo q̄ ē in celis

¶ Crisost. Efficiens dñs timorem qui discipulorum cōcutiebat animā p ea que sequūtur rursus eos confortat. nō solum timorem ejiciēs sed et spe premiorum maiorum eos ingens in libertatem pallationē veritatis duens. Omis ergo qui confitebitur me coram hominibus cōfitebor et ego eum coram p̄re meo qui in celis est. ¶ Hilarius. Hoc concludendo dicit quia doctrinis talibus conformatos oportet liberam de deo pfitēdi hīre constantiam ¶ Remigius. Confessio autem hic illa intelligenda ē. de qua dicit apostolus Corde creditur ad iustitiam. ore fit confessio ad salutem. Ille ergo aliquis putaret se absq; oris cōfessione posse saluari. nonsolum ait. Qui me confessus fuerit si; addit coram hominibus. Et iterū addit. Qui autem negauerit me coram hoīb⁹ ne. et ego eū co. p̄re meo q̄ ē i celis. ¶ Hilarius. In quo ostendit quales nos testes hominibus fuerim⁹ tales apud deum patrem estimo mo a⁹ vsuros. ¶ Cris. in omelia. Vbi considerādū est qua i pena amplius ē supplicium et in bonis mioꝝ retributo Quasi diceret Superabundasti prius me hic pfitendo aut negando. Superabundabo et ego ineffabiliter tibi maiora dando Illic em̄ te confitebor aut negabo Propter hoc si feceris aliquod bonum et non susceperis retributionem. ne turbere. Cum ad diamentū em̄ i futuro tempe retributo te expadat Etsi feceris aliq̄ malum. et non exolueris. vindictā non contemnas. Illic em̄ te exopiet pena. nisi erās mutaueris et melioraueris. ¶ Rabanus. Et sciendum q̄ negare q̄ deus non sit. nec pagani possunt si; q̄ nō sit deus filius et pater ab infidelibus negari potest Confitebitur ergo aliquē filius apud patrem. qui per filium habebit accessum ad patrem Et cum filius dicet Venite benedicti patris mei. ¶ Hemi. Ille gabit autem negantem se. qua p ipm̄ nō habebit accessum ad pfem. et a conspectu sue diuinitatis. et patris repellet. ¶ Cris. Vbo autem nōsolum fidem que est sm mentem sed et cōfessionem exigit oris vt engat nos in liberam pclationē et ampliorem amorē excelsos nos faciens. Hec autem verba ad vniuersos loquitur. et in persona apostoloꝝ loquitur solum. Nō em̄ solos apostolos sed et discipulos eorum fiat vules Qui nūc hoc seruat. nonsolum cum libera pclatione accedit. sed et omnibus facile succedit. huius em̄ verbi obseruatio multos ad apstos adduxit.

¶ Nolite arbitrari q̄a pacem venerim mittere in terram. Nō veni pacez mittere sed gladium Veni enim separare hominem aduersus patrem suum. et filiam aduersus matrē suam. et nurum aduersus socrum suam et inimici hominis domestici eius.

¶ Rabanus. Vel confitet̄ q̄s ibi ea fide que p dilectionem opatur. mandata eius fideliter implendo negat qui preceptis non obedit.

¶ Hero. Supra dixerat Quod dico vob̄ in tenebris. dicite in lumine Nunc infert q̄d post predicationem se quaerit dicens. Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere i terram. Non vēi pacem mittere. sed gladium. ¶ Chry. Vel aliter cōtinua Sicuti mos nō debet aterabē sic nec carnalis affectus. ¶ Cris. Qualiter g⁹ eas iniurie. ve i vnam quāq; domū ingredientes pacē indicerent? Qualiter enā et angeli dixerūt Gloria i excelsis deo. Et in terra pax hoibus. Quīi hec maxime est pax. cum id q̄d egrotat. medet. cū id q̄ litem facit. separatur. Ita em̄ possibile erit celū terre copulari. Nam et medicus ita reliquū conseruat corpus. cum id q̄ insanabiliter se habet. abscidit. ita quidem et in turri Babel gestum est. malū enim pacem bona dissonantia seluerunt et paul⁹ eos qui aduersus eum consonabant diuisit. Non em̄ vbiq; concordia bonum est. Nam et latrones consonant. Hoc autem pelium non est sui propositi. sed eoꝝ consilij. ¶ Hero. Ad fidem em̄ xp̄i tot⁹ ors

contra se diuisus ē Vnaquęq domus ⁊ infideles habuit ⁊ credentes ⁊ ꝓterea bellū missum ē. verum pereē pax mala ¶ Cris. Hoc aūt dixit quasi discipulos cōsolās. acsi diceret ne turbemi q̄si ꝓter spez bis ingentib⁹ Propter hoc em̄ veni vt prelium miceam Et nō dixit preliū. si q̄ difficilio ē gladiū Voluit em̄ aspentate verboꝝ eoꝝ exatare auditū vt nō i difficultate rez deficiant ne aliquis dicat q̄ blanda suasit. ⁊ difficilia occuleauit. Melius est in rebus manuetudmē uidere q̄z in verbis Et ꝓter hoc in his nō steat. si exponens preli⁹ speciem. ostē dit hoc esse ciuili bello difficilius dicēs. veni enim separare hominē aduersus patrem suū. ⁊ filiaz aduersus matrē suā. ⁊ nurū aduersus socrū suā In quo ostē dit q̄ nonsolum in familiis erit hoc prelium sed in amantissimis ⁊ valde necessarijs q̄ maxie xp̄i virtutez oñdit. q̄ discipuli hec audiētes. ⁊ ip̄i susceꝑūt ⁊ alios suaserunt ¶ Cris. q̄nus aūt nō ip̄e xp̄s hāc sepationē fecerit. si illoꝝ malicia. tamen dicat se facē fm scripturē gnecudinem Scriptum ē em̄. Dedit eis deus oculos. vt nō videāt Hoc aūt maxime ostē dit vetus testamentum. nouo esse cognatū Eam̄ in iudeis vnusquis q̄ proximū meretricabat q̄n viculum fecerunt. ⁊ quādo Heelphegoz imolauerūt. vñ vt mōstraret eundem esse. cui hec ⁊ illa placuēre ꝓhibe ac memit dicens Et inimici hois domestici eius Et in iudeis tale aliquid pugit Erāt em̄ ꝓphete ⁊ pseudo ꝓphete. ⁊ plebs sequebaē ⁊ domus diuidebāeur ⁊ his quidem his credebant. alij aūt illis ¶ Jeron. Hic aūt locus ꝓpe eisdem verbis in Osee ꝓphetā scribit Et notandum vbicūq̄ de veteri instrumēto testimoniū pomē. vtrū sensus tm̄. an ⁊ verba consentiant ¶ Ogla. Distice aūt gladius celoꝝ oim̄ accusatissimū ē. in q̄ē ius potestatis ⁊ iudicij seueritas ⁊ ammaduersio peccatoꝝ Dei igit̄ verbum nuncupatum meminerimus in gladio q̄ gladius missus est in terrā. id ē predicatio eius hoim̄ cordibꝰ infusa Hic igit̄ qui q̄ habitantes i vna domo diuidit. tres i duo ⁊ duo in tres ⁊ ita ad hominē referimus id ē corpus ⁊ animā ⁊ voluntatem Nam ⁊ corpori anima data ē. ita ⁊ potestas homi videndi vtroq̄ vt vellet indulta ē Ac ob illud lex ē ꝓposita voluntati. Sed hoc tm̄ in illis deꝑhendit̄. qui primi a deo figurati sunt Sed ex peccato atq̄ infidelitate primi parentis. sequentibus generationibꝰ cepit esse corporis nr̄i pater peccatū mater anime infidelitas. volūtas aē sua vnicuiq̄ adiacet. ergo iam vnius domus quinq̄ sunt Cum ergo innouamur baptismi lauacro p̄ virtutez verbi. ab origine nostre peccatis separamur realiq̄ quadam obsecratione gladij dei a patris ⁊ matris affectionibus dissidemus. fitq̄ grauis in domo vna dissēsio ⁊ domestica nouo homini erunt inimica quia ille manere in spūs nouitate gaudebit Ea vero que a prosapie antiquitate deducta sunt. consistere in his quib⁹ oblectanē cupiscūt ¶ Aug. de que. euā. vel aliter. veni separare hominē aduersus patrem suū Quia renūciat quis diabolo qui fuit filius eius Et filiam aduersus matrē suā Plebs dei aduersus mundanā ciuitatem. hoc ē pritosam societatem gene ris humani. quā nūc babilonia. nunc egipto nūc sodoma nunc alijs atq̄ alij nominibus scriptura significat Murum aduersus socrū suā. ecclesiam aduersus synagogam. que sm carnem xp̄i ꝓpere sponsū eccle Duidunē aūt gladio spūs. q̄d est verbum dei. Et inimici hominis domestici eius. cum quibus amicicie suetudinem implicatus erat ¶ Rabanus Ipsa ecclesia apud eos iura custodiri possunt. mor quos horribilium est ¶ Gloss. vel aliter hoc dicit Quasi dicens. Nō ad hoc mor hominem veni vt carnales affectus confirmem. sed spirituali gladio. dissecē vñ rectos Et inimici hominis domestici eius. ¶ Gregorius. eo mozat. Callidus nanq̄ aduersarius cum a domus cordibus repelli se conspicit eos qui ab illis vehementius diliguntur. exquirit Et per eorum verba humilius loquitur qui plus ceteris amatur. vt dum vox amicis. cor perforat. facile persuasiōis eius gladius intime rectitudinis mummina irrumpat.

Qui amat patrez aut matrē plusq̄ me non ē me dignus Et qui amat filium aut filiam sup me. non ē me dignus Et qui nō accipit crucem suā ⁊ seq̄tur me nō est me dignus. q̄ inuenit ammaz suā pdet eā. ⁊ q̄ pdiderit ammā suā ꝓpt̄ me inuenet eam

¶ Jeronimus. Quia ante premiserat Ipsam venī pacem mittere. gladium. ⁊ dividere hominem aduersus patrem ⁊ matrem ⁊ socrum. ne quis pietatis religionē ātferre videatur dicit. Qui amat patrem aut matrem plus q̄z me. non est me dignus ⁊ in cantico canticorum Ordinauit in me caritatem Hic enim ordo mirus affectu necessarius est

Ama post deum p̄rez aue matrem aut filios. Si autem necessitas vement vt amor parentum aut filiorum. dei amore comparetur. ⁊ non possit vterq̄ saluari. odium in suos. pietas i deum est Non ergo prohibuit amari patrem aut matrem. sed significauit addit plus q̄z me ¶ Ogla. Ih em̄ qui dominicas hoim caritates. dilectioni eius ꝓtulerit. futurum bonoꝝ indigni erūt hereditate. ¶ Cris. Si autem Paulus iubet p omnia parentib⁹ obedire. nō in his. In illis em̄ dicit solū obediendū. que nō sunt pietati. eterni em̄ iudicij ē. omnem eis aliū reddere honorem Ch aūt amplius debito exigentes non oportet assentire Sunt aūt hec veteri testamento ꝓhibita. erant em̄ illic eos qui idola colebant. non odio habere filium. sed ⁊ lapidare oīs iubet. ⁊ in Deuteronomio dicitur Qui dixerit patri suo. ⁊ matri sue nescio vos ⁊ fratribus suis. ignoro illos. hi custodierunt eloquium tuū ¶ Gloss. videtur autem vt in plurib⁹ accidere vt parentes plus diligant filios q̄z filij debeant eos. ⁊ ideo gradatim posthabita suā amicitia parentum esse preponendum docuit. docet consequenter preferendum esse filiorum amori dicens Et qui amat filium aut filiam super me non est me dignus ¶ Rabanus Per quod signat illum bonum consortio esse indignum qui consanguinitatis carnalem amorem preponit spirituali amori dei. Cris.

¶ Qui recipit vos me recipit Et qui me recipit. recipit eum. q̄ me misit Qui recipit Prophetam in nomine

¶ Cris. Deinde vē non moleste ferame illi scilicet q̄ bus amor dei preferetur. ad amorē adducat p̄monē anima eā nihil est familiarius alicui. Sed tamen ⁊ hanc non simpliciter eam haben odio iussit sed vt eam quis tradat in occasiones ⁊ sanguines. oīdena q̄ nonlolum ad mortem optare esse paratum. sed ad mortem uiolentam ⁊ exprobratissimā. scilicet mortē crucis Unde sequit Et qui non accipit crucem suā ⁊ sequitur me. non ē me dignus. Nihil aūt adhuc eis d̄ propria dixerat passione. ſ̄ merum i hijs eos erudit. vt sermonem de passione eius magis suscipiant Uel qui xp̄i sunt. crucifixerunt corpus suū cū vicijs ⁊ concupiscencijs Et indignus ē xp̄o qui n̄ crucem suam in qua compatimur. cōmorimur. consepelimur. consurgimus accipiens. dūm sit secutus i hoc sacramento fidei. spīt⁹ nouitate viturus.

¶ Cris. in omelia. Crux quippe a cruciatu dicitur Et duobus modis crucem dūi baiulamus cum aut pabstinendam carnem affligimus aut per compassionem proximi necessitatem illius nostram putamꝰ Sciendum est vero q̄ sunt nonnulli. qui carnis abstinentiam non pro deo. sed pro mani gloria exhibēt ⁊ nonnulli sunt. qui compassionem proximo nō spiritaliter. sed carnaliter impendunt. vt a non ad uirtutem. ſ̄ q̄si miserando ad culpas foueant Ut itaq̄ crucem videnē ferre. sed dūm non sequāntur. Et ideo ait. ⁊ sequit̄ me. ¶ Cris. Quia vero precepta hec que iniungūē. onerosa videbantur pone ⁊ voluptatē eoz maximā existentem. dicens. Qui muēnt aīam suam. perdet eam. Quasi diceret. Non solum hec que premisi non nocent. sed maxime proderunt. peccata vero nocebunt Et hoc vbiq̄ fere. ab hijs enim que hoīes concupiscunt. inducit. sicut si dicat. p̄ter q̄ non vis contemnere animā tuam. quia diligis eā Quo circa p̄ter hoc contemne ⁊ tunc a maxime p̄deris. ¶ Remigius. Anima aūt i hoc loco non substancia est mollig̃da. sed hec vita pīa Et ē sensus Qui inuenit animā suā. s. hanc pīam vitam. id est qui hanc lucem ⁊ eius dilectiones. ⁊ uolūtates ad hoc desiderat. vt semp inuenire possit. istam quā semp seruare cupit. perdet ⁊ animā suā eterne damnationi prepat ¶ Rabanus. Uel aliter Qui salutē anime sue querit eternā p̄dere. hoc ē in mortē dare non dubitat Uerūq̄ aūt sensum. congruit apte quod sequitur Et qui p̄diderit animā suam p̄ter me iuenit eam. ¶ Remigius. Ipe est qui hanc temporalem lucem ⁊ eius dilectiones ⁊ voluntates tempore persecutionis p̄ter confessionem nomis mei contempserit. anime sue inueniet eternam salutem ¶ Dylan⁹ Sic ergo p̄fert lucrum anime i mortem. ⁊ damnū in salutem. Detrimento ēm brevis vite. fenus immortalitatis acquiritur.

¶ Qui recipit vos me recipit Et qui me recipit. recipit eum. q̄ me misit Qui recipit Prophetam in nomine

¶ Hero. Dominus ad predicatiōem discipulos mittens. docet pericula non timenda. affectum subijcit religioni aurum supra tulerat ex de zona excusserat. dura euāgelistarū con

Prophete. mercedem Prophete accipiet. ⁊ qui recipit iustū in nomine iusti. mercedem iusti accipiet Et qui / cūq̄ potuz dederit vnū ex minimis istis calicem aque frigide tantuz in nomine discipuli Amē dico vobis nō p̄det mercedem suam.

ditio Unde ergo sumpeus? vnde uictus? necessaria. ⁊c. Et ideo auste ritatem preceptorum spe tempat̄ p̄missoz̄ minuens Qui recipit vos me recipit. Ne in suscipiendis apostolis vnusquisq̄ credentiū xp̄m se suscepisse arbitretur. ¶ Cris. Sufficientia siquidem erant premissa ad persuadendum eis qui erant apostolos suscepturi Quis ēm eos qui ita erāt fortes ⁊ omnes contemnebant. vt alij saluarentur. non susciperet omni cum desidero. Et supius quidez penā cōminatus est hijs. qui nō recipiēt. Hic autem remunerationem promittit recipientibus. Et primo quidē repromittit honorē suscipiētibus apostolos vt xp̄m suscipiant ⁊ etiam patrem Unde subdit Et qui me recipit. recipit eum qui me misit Quid autem huic honori fiet equale. vt qui⁹ patrē ⁊ filium recipiat. ¶ Dylarius In quibus verbis docet etiam i se me diatoris officiuz. qui cum sit receptus a nobis. atq̄ ipse profectus ex deo sit. deus p̄ illum transfusus in nobis sit. Et p̄ hunc ordinem gr̃az non aliud apostolos recepisse q̄ deus ⁊ in illis xp̄s. ⁊ in xp̄o deꝰ habitat. ¶ Cris. Promittit autem post hec ⁊ aliā remunerationem. dicens. Qui recipit p̄phetam in nomine prophete. mercedem p̄phete accipiet Non aūt simpliciter dixit. Qui suscipit prophetam. aut qui suscipit iustum. sed addit. in nomine p̄phete. ⁊ in nomine iusti. hoc est. si non p̄ter vite huius eminēcā neq̄ p̄ter aliud temporalium susceperit. sed quia vel p̄phēta est vel iustus ¶ Hero. Uel aliter. quia ad susceptiōem magistroz discipulos prouocauerat. poterat credentiū oculea esse responsio Ergo ⁊ pseudo prophetas. ⁊ Judam proditorem debem⁹ suscipere Unde dominus dixit. non p̄sonas suscipiendas esse. sed nomina Et mercedem non pire suscipiētis licet indignus fuerit qui susceper⁹ sit ¶ Cris. Dixit autem mercedem p̄phete. ⁊ mercedem iusti accipiet. id est qualem decens est accipe eum qui suscipit prophetam vel iustum vel qualem prophēta aut iust⁹ est acceptur⁹. ¶ Cris. in omelia. Non ēm vt mercedem de p̄pheta. vt de iusto. sed mercedem prophete vel iusti Iste ēm fortassis iustus est ⁊ quātū in hoc mundo nihil possidet. tamen loquendi pro iustitia fiduciam maiorem habet. hunc cum ille susceperit. qui in hoc mūdo aliquid possidet illius iustitie libertatez sibi ptapem facit ⁊ cum eo piter iustitie premia recipit. quem sustentando adiuuit. Ille p̄phete spiritu plenus est. sed tamen cōporeo eget alimento. Si enim corpus nō refiatur. certum est q̄ vox ipsa fuberabatur. qui igitur p̄phete alimenta tribuit. virtuti illi ad loquēdum dedit. Cum p̄pheta ergo mercedem p̄phete accipiet. qui hoc āte dei oculos exhibuit. quod audiuit ¶ Hero. Discite autem qui p̄phetam recipit vt p̄phetam ⁊ intelligit eum de futuris loquētem. hic

accapiet igit̄ iudei carnaliter intelligentes ꝓphetas mercedē nō accipiente ꝓphetaꝝ ¶ Remig. Nōnulli vero ꝓphetam intelligunt dominu ihm xp̄m de quo Moyses dicat. ꝓphetam vobis suscitabit deus. quē simplr p ustū intelligūt. qua icompabiliter ust⁹ ē Qui ergo i noie usti. & ꝓphete scz xp̄i. ꝓphetam vt iustū suscipit. ab eo recipiet remunerationē. pro c⁹ amore recipit ¶ Hiero. Poterat aūt aliqs causan & dicere paupertate ꝓhibēr. ne hospitalis esse non possit et hanc excusationē leuissimo exemplo diluit vt calicē aque frigide exiguo animo porrigam⁹. dicēs Et q̄cumq; potū dederit vni ex minimis istis aque frigide calicē tātum i noie discipuli Amen dico vobis. nō perdet mercedem suā Frigide inquit. nō calide ne & in calida paupertas & penurie lignoꝝ occasio quereret̄. ¶ Remig. Dicat aūt mimus. id ē nō pro phete. ñ iusto. sz alicui ex mimis ¶ Holc. Vbi nō deū magis ad puꝝ affectū dās respicē q̄s ad quātitatē rei exhibite Vel mimi sunt qui nihil penitus hñt in hoc mūdo. & iudices erunt cū Christo ¶ Ysidor. Vel prudens plures futuros esse appellatos nomine gloriosos. omni vocatione fue opere improbabiles esse quib⁹ qđ ipis sub religionis opinione delatuz ē. mercede non fraudat Hi licet & ipi mimi eēnt. id est peccatoꝝ vltī erunt. nō mimia. ñ i eos etiā lenia sub frigide aque noie designata officia esse decreuit. Non enī peccatis hoīs sz discipuli nomī honor ꝓstitus ē.

Capitulum vndecimū

Et factuz ē cum consūmasset ihesus p̄cipiens xii discipulis suis transyit inde vt doceret & p̄dicaret in ciuitatibus eorum

¶ Rab. Postq̄ discipulos suos dñs ad p̄dicandum mittēs premissis verbis eos instruxit ipe ea qđ docuerat verbis. factis ipleuit. offerrens primam predicationem iudeis et hoc ē quod dicitur Et factum est cum cōsūmasset ihesus ¶ Cnř. in ome. Dicit autem Transyit inde Qua enim eos misit. subtraxit seip̄m. dans locum eis & tempus facere que mandauerat Eo enim presente & curante. nullus ad discipulos valet accedere ¶ Remi. Valere autem de spirituali doctrina. q̄ scilicet apostolos instruxerat ad generalem transire in ciuitatibus predicando. quia i hoc de celis ad terras descendit. vt oēs illuminaret. In quo facto monent̄ etiā sancti p̄dicatores ut oibus ꝓdesse studeant.

Iohānes aūt cum audisset in vinculis opera xp̄i mittēs duos de discipulis suis ait illi Tu es qui vēturus es an aliū expectamus Et respōdens ihesus ait illis Euntes renūciate iohāni que audistis & vidistis ce

¶ Holca. Posuerat supra euāgelista quō p miracula & doctrinā xp̄i eā discipuli q̄s ēbe instruebant̄ Hūc ostē die quō hec instructio vsq; ad discipulos iohannis puenerit q̄ ad xp̄m emulationē hīe indebant̄ Vnde dicat. Iohannes autem cuz audisset in vinculi opa

ci vident claudi ābulant leprosi mūdantur surdi audiūt mortui resurgūt pauperes euāgelizātur Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me

xp̄i. mittens duos de discipulis suis ait illi Tu es qui venturus es an alium expectamus Exeg. quemadmodum autem nobis est Iohannes ꝓpheta & plus ꝓpheta qui venit ad baptismū dñm ostendit dicēs. Ecce agnus dei. ecce q̄ tollit peccata mundi. Cur ergo carcere pulsus. mittens discipulos requirit Tu es qui venturus es an alium expectamus. tamq̄ ñ ignoraret. quē ostenderat. & an ipe sit. nesciat. quē ipse ꝓphetando ostendendo. ipsū eē clamauerat ¶ Ambros. Nonnulli autem hoc sic intelligunt. Magnus quidez ita prophetam esse iohēm. vt xp̄m magnificaret remissionem peccatoꝝ futuram. sed omnium tamq̄ piorum vatem. quem venturum crediderat. non crediderit morturum. Non igitur fidē. sed penam dubitauit. Dubitauit etiam & Petrus. dicens Propitius tibi esto domine. non fiet hoc ¶ Cnř. in mat. Sz non vtiq; hoc habet rationem Iohēs ēm negē ignorabat. sed hoc primum testatus est dicens Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi Agnum ostendens crucem. diuulgat. Nec aliter q̄ p crucem peccata abstulit mundi Qualiter autem mater ꝓphetarū sume nescit. ecce Elisabet dicit Sicut eius ad occasionē ducta ē ¶ Origenes. Sed aliter hec questio soluitur si quis tempus pensatur Ad iordanis enim fluenta positus quia ipe redemptor mūdi esset allegauit. missus vt carcere ab ipe veniat. requirit nō quia ipm ignoret redemptorem dubitat. sz quoniā ut sciat si ipse sit se in mundū venerat. per se etiam ad inferna descendat ¶ Hiero. Unde non ait Tues qui missi. sed tu es qui venturus es Et ostendit Iohannes da mihi. quia ad inferna descensurus sum. virtute & infernus debeam nūciare. an aliū ad hoc ministraturus es. ¶ Cnř. i omelia. Sed qualiter non habet rationem. cuius ēm gr̄a non dubitat. Tu es venturus es in infernum. sed simpliciter qui videtur es. quāmus sensibilius videat q̄ apparuit & operatus ut & illuc abiēs predicaret presens enim non ad id tempus est. post obitū aūt audiūt est & prius in nullo opus erat p̄cursore illic. Sed aliter sentiendum est. ne ꝓphetas post mortē credentes essent saluādi. nullus ꝓphetarum esset. q̄a eius p̄dicatōe aliq̄ nō credentes poterunt ad fidē. sz ut iustis i expectatione xp̄i manentibus ex vicino aduentu ꝓsolationē afferret ¶ Ysidor. Tamen est tamen q̄ qui venturum ut prauis nō dubitat consistentem ut ꝓphetā nouit. aduentum ut iustum veneratus ē. eius abundanti scie errare nō dubitat. Hec sane credi pē spūssancti gr̄am i carcere positis defuisse cum apostolis sue virtutis sue lumen ostendit. in carcere positis ministraturus. ¶ Rabanus

Vero. Non ergo quō saluator mittens ad fidem ut videren Iohes mādandus ut ad xp̄m. ut p ham virtutes. crederent te. sibi dicerent. q̄ aliquid mirabilitatis supios. & in terra quare nos & ꝓphetas autem cui non iesus igitur Iohes erat cum xp̄o qua autem ratione fuit Fecit in Fordane suis primos dogmatibus a xp̄o. cui & a primo Si autem dixisset me non vaga p̄uasisset sentiens hoc dicere igitur fuit expectans fuit. neq; omnes miracula Fortassis aliqua suspicabilis in terra desisterent existimationem Johannes igitur non p̄ut. ut in scirēt in enda. discipulos suos illi⁹ opa offerrēt. nec prestitisset ¶ Cnř. nescens Iohēm in ins. plūrsus obsistere sent eum esse nō dixisset de ipso testimonium fecit eos discere. insinuans manifestiorem Et ostendit dubius est testimonium curauit cecos & claudos cereret Johannem sua Et ideo sequitur & tes ranūciate iohanni vident claudi ambulant diunt mortui resurgunt ¶ Hiero. Ad premia euāgelizatos intelligit opibus pauperes vel mar diuites & egenos hoc magistri gaudentem. quādo ventatem. quādo equalis est. Quod non fuerit scandalizatus ¶ Cnř. qa eum scandalizatos non diuulgaret linquēs redarguendos Itaq; cum ea iohannes eos in quibus aliquid meā eius sz ne scā ut xp̄m audirent mens graue in xp̄o post tot miracula

¶ Hiero. Non ergo quasi ignorans interrogat. sz quo saluator mercurogat vbi sit Lazarus positus vt qui locum sepulcri monicabant saltem sic parareꝫtur ad fidem vt viderent mortuū resurgentem. Sic et Johes mittendus ab Herode discipulos suos mittit ad xp̄m vt p hanc occasionē videntes signa atq; virtutes crederent in eum. et magistro interrogante sibi dicerent. qđ aūt haberent discipuli Johannis aliquid mordacitatis ex inuidia aduersus dominum supior. dū interrogando demonstrauit. cum dixerunt. quare nos et phārisei ieiunam⁹ frequēter. discipuli autem tui non ieiunant. ¶ Cris. in omelia. Donec igitur Johes erat cum ipsis. suadebat eis continue ad xp̄m. quia autem iam erat obiturus. ampli⁹ studiū facit. Fecit in fine timidabat. ne relinquat in discipulis suis priores dogmatis opinionē. et maneant abiecti a xp̄o. cui et a principio omnes suos afferre studuit. Si autem dixisset eis. abite ad ipm. quia melior est me non vtiq; psuasisset. sed estimare humilia de se sentiens hoc dicere. et sic magis essent ei affixi. qđ igitur faciat. expectat ab eis audire q xp̄s miracula faciat. neq; omnes mittit. sed duos quosdam quos nouerat forsitas alios psuasibiliores existentes. vt i suspicabilis interrogans fieret. et ex rebus ipsis discerent distantiam inter eum et iesum. ¶ Hilarius. Johannes igitur non fuit sed discipulorū ignorātia fecit. vt nescirēt ī alio a se p̄dicatū ad opa ei⁹ itura. discipulos suos misit ut auctoritatē dictis suis illi⁹ opa offerrēt. nec xp̄s alio expectaret. qđ cum opa prestitissent. ¶ Cris. in omelia. Christus aūt mētem nouerat Johannis. non dixit quoniam ego sum. qa p̄ rursus obstitisset hoc audientibus. Excogitat sentiam ei. si non dixissent qđ vndei ad ipm dixerit. tu de ipso testimoniū p̄hibes. Et propter hoc a miracul fecit eos discere. insuspicabilem doctrinā faciens et manifestiorem. Testimonium enim qđ ē a rebus. credibilius est testimonio qđ est a verbis. Unde p̄stitum curauit cecos et claudos. et alios multos. non vt doceret Johannem stientem. sed hos qui dubitabant. Et ideo sequitur. et respondens ihesus. ait illis. euntes renūciate iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident. claudi ambulant. leprosi mundant. surdi audiunt. mortui resurgunt. pauperes euāgelizantur

¶ Hiero. Qđ premissis non minus ē. Pauperes aūt euāgelizatos intellige. vel pauperes spiritu. vel certe opibus pauperes vel nulla inter nobiles et ignobiles inter diuites et egenos. in predicatiōe distantia significat magistri nequitiam. hec preceptoris compatiebant ventatem. quādo omnia apud eū qui saluare potest equalia est. Quod autem ait et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. inuenimus eos ¶ Cris. qa em̄ scandalizabantur in ipso dubitatiōne eorum non diuulgans. et soli eorum conscientie derelinquēs redargutionē eorum latenē induxit. ¶ Hil. Ideoq; cum ea iohannes audisset audit dicens. bonos eos in quibus aliquid in se scandali non fuisse. qa metu eius scz ne scādalizarentē. discipulos suos ihesus vt xp̄m audirent misit. ¶ Greg. Vel aliter infidelium mens graue in xp̄o scādalum putat. cum eum etiā post tot miracula morientem vidit. Unde Paulus dicit. Nos predicamus xp̄m crucifixum. iudeis quidem scandalum. Quid ergo est dicere. Beatus qui non fuerit scandalizatus in me. nisi aperta voce ab infectionem mortis sue. humilitatem q signare ac si patenter dicat. Mira quidem facio. sz abiecta perpetui dedignor. Quia ergo moriendo. te subsequor. cauē dū ē valde hominibus. ne i me mortem despiciant qui signa venerant. ¶ Hilari⁹. Probetur etiā mistice in his que in Jobe gesta sunt. intelligentia amplior vt prophetis. ipso gentilis sue genere p̄hetizaret. qa in eo forma legis lata est. xp̄m em̄ lex annūciauit. et remissionem peccatorum predicauit. et regnum celorum sponsoris. Et Jobes hoc totum opus legis explevit. Igitur cessante iam lege que peccatis plebis inclusa. ne xp̄o posset intelligi quasi vinculis. et quasi carcere continebatur ad euāgelia contenda lex mittit. vt infidelitas fidem dictor contempleretur in factis. ¶ Ambro. sup lucam. Et forsitasse isti discipuli quos misit. sunt duo populi. vnus qui ex iudeis credidit. Alter qui ex gentibus.

¶ Illis autem abeuntibus cepit ihesus dicere ad turbas de Johanne. Quid existis in desertū videre arundinem vento agitatā. Sed quid existis videre hominem mollibus vestitum. Ecce q̄ mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre prophetā etiā dico vobis et plusq̄ prophetam. Hic em̄ est de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuā qui preparabit viam tuam ante te.

¶ Cris. Quātum ad discipulos Johānis satis actum erat. Certificati em̄ de xp̄o p signa que viderant. recesserunt. Sed oportebat etiam turbas sanari q ex interrogatione discipulorum Johannis multa incitamenta subintellexit. ignorans mittentis consilium poterant vtiq; dicere. q tanta testatus de xp̄o aliter psuasus ē. Fluctuat et dubitat verum sit ipse. Numquid ergo alteratus ad ihm hoc dicit. Numquid timidior a carcere factus. Quis quid vane et inaniter prolata dixit. ¶ Hil. Ne illud qđ immediate p̄miserat referri posset ad iohem tanq; scandalizatus esset de xp̄o subditur. Illis aē abeuntibus. cepit ihesus ad turbas dicere de iohāne. ¶ Cris. in omelia. Propter hoc autem abeuntibus eis vt non videatur homini adulari. Corrigens aūt plebem. non ducit i medium suspicionem eorum. sed solutionem cogitationum eorum inducit. que eos i cogitationem mittebat. demonstrās se nosse occulta. Neq; em̄ dixit sicut iudeis quid cogitatis mala. etsi em̄ mala cogitauerint. non tamen ex malicia. sed ex ignorantia. Unde non loquitur eis dure. sed respōdet pro iohāne. ostendens q̄ nō exciderit a priori opinione. Hoc autem docet non solum proprio verbo. sed ex testimonio. Non tantum p ea que dixerunt. sed per ea que egerūt. Ideo q̄ ait. Quid existis in desertū

videre acſi diceret ℣ Propter quid ciuitates dimit tentes cõuenistis in desertum ℟ Non enim plebs tan ta cum tanto desiderio in heremũ venisset msi mag num quẽdã ⁊ mirabilem ⁊ petra solidiorẽ se vide re existimass; ¶ Glosa. ℟ Nõ aũt tunc exierãt in de sertum ad hoc. vt viderent iohãnem ℟ Nec enĩ erat tunc in deserto sed in carcere sed ꝓpterea refert. quia frequẽs exierat populus in desertum videre Johan nem cũ adhuc esset in deserto ¶ Cnſ. in omeli. Ite vide quia omnẽ aliã malicia pẽmittẽs remouet a Jo hanne leuitaẽ. de qua turbe dubitabãt dicens ℟ Nũ dinem vento agitatã ¶ Grego. in omeli. ℟ Quod vi delicet non asserẽdo. sed negãdo mentitur ℟ Arundinem ꝙppe mox vt aura cõmgit in ptem flectit. ꝙ quam carnalis anim⁹ designat qui mox vt fauore. vt de tractione cãgiẽ in partẽ quãlibz declinat ℟ Nũdo g⁹ vẽto agitata ℟ Johãnes nõ erat quẽ a stat⁹ sui recti tudie nlla rerũ varietas inflectebat acſi dns diceẽt ¶ Ibero. ℟ Nũquid ob hoc exõstis in desertũ. vt vide retis boẽm calamo similem q̃ omni vẽto circũferẽ ⁊ leuitates mentis de eo ãbigeret. quẽ antea ꝓdicaret ℟ An forsitã stimt⁹ inuidie pena me cogiẽ ⁊ ꝓdicado eius vanam sectaẽ gloriã. vt ex ea q̃rat lucra. ¶ Cur diuitias cupiat. vt affluat dapibz locustis vesciatur ⁊ melle silaestri an vt mollibz vestiatur pũ came lozum sunt tegimen eius ¶ Et ideo subdiz. Sed quid exõstis videre hoiz mollibz vestitũ ¶ Cnſ. in ome lia Vel aliter q̃ nõ sit Jobes similis calamo mobili p vãm stuoum significastis sz desertum exeũtes ℟ Nõ tñ potest aliquis dicere q̃ iobes quidem ꝑstãs erat sz postea lasciue seruiẽs fact⁹ est mobilis. sicut enĩ aliq̃s ẽ iracũd⁹ nat⁹ alt⁹ p infirmitatẽ lõgã. ita aliqui sunt mobiles p naturã. alĩ vo lasciue seruiendo. mobiles fiunt. iobãnes aũt nequ natura mobi lis erat ꝓpter qđ dicerat ℟ Non exõstis videre arun dinem vento agitatã. neq lasciue dns seipm pdidit quã habebat excellentiã ¶ Qđ enĩ nõ seruierit lasciue mõstrat stola solicudo ⁊ carcer ¶ Si enĩ vellet molli bus vestiri. nõ heremũ ĩhabitasset. sz regũ palatia vnõ sequẽ ¶ Ecce qui mollibz vestiunt. ĩ domibus re gum sunt ¶ Ibero. ¶ Ex quo oñdit nequã mutam. ⁊ au sterã predicatoẽ vitare debere aulas regum ⁊ mol lium hoiũ palatia declinare ¶ Grego. in omel. ℟ Ideo aũt existimet in fluxu atq̃ studio ꝑpolax vestium. peccata deesse. q̃ si hec culpa nõ esset. nullo mõ Jo hannem dns de vestimenti sui austeritate laudasset. ¶ Et nequaq̃ Petr⁹ femias a precioſax vestiũ appe titu compesceret dicẽs ℟ Non in veste preciosa. ¶ Aug. nũ. de doc. xpiana Tũ i oibus talibus non vsus rex. sed libido vetus in culpa ẽ ¶ Quisq̃s enĩ rebus restinctus vitatur q̃s se habent modes eoz cũ quibus viuit. aut intempans. aut supsticiosus est. ¶ Quisq̃s vo sic vaẽ vt metas consuetudinis bonozũ inter quos versaẽ. excedat. aut aliquid signat. aut flagiciosus ẽ ¶ Cnſ. in omel. ℟ Loco aũ ⁊ vestimẽtus ⁊ a pcursu hoiũ eius mores designatus. mdum ait tam ⁊ ꝓpheram eũ esse dicens Sed quid exõstis videre ꝓphetã. dico vobis etiã pluſq̃ ꝓphetã ¶ Gregon⁹. Prophete enĩ misteriũ ẽ. ventura ꝑdicere. non etiã demonstrare Jobes ergo pluſq̃ ꝓpheta ẽ. quia euz quẽ ꝑcurrendo ꝓparauerat etiã ostendendo nũcu bit ¶ Ibero. ℟ In quo etiã ceteris ꝓphetis maior ẽ. Et ꝙa ad priuilegiũ ꝓpheticum ẽ baptizare. premũ. vt suũ dñm baptizaret. ¶ Cnſ. in omeli. Deinde monstrat ꝙm ꝙ ẽ maior dicens ℟ Hic ẽ enĩ de quo scriptũ ẽ Ecce mitto angelũ meũ ante faciem tuã ¶ Ibero. De eĩ meritoꝝ iobis augmẽtum ho ret de Malachia testimoniũ inferẽs in quo etiã angelus predicaẽ Angelũ aũt hic dicit iohannẽ nec pue mus naẽ societate sz officij dignitate id ẽ nũciũ qui vẽturũ dñm nũciaret ¶ Grego. Quod eĩ greci angelus hoc latine nuncius dr ℟ Recte ergo qui nũciat supnũ nuncii venerat. angelus vocatur. vt bonã tamen seruet in nomĩe q̃z explet in opatione ¶ Cnſ. in omelia. Ostrat igiẽ ꝙm qđ ẽ maior reliq̃s pphetis. ꝙm ideo sz qđ ẽ ꝓpe xpm Et ideo dicit Ecce ante faciẽ tuã. hoc est ꝓpe te. Sicut eĩ qui ꝓpe rum regis incedunt. alijs sunt clamores ante xpi ꝑcam. ¶ Glosa. Deinde alij ꝓphete nõ sunt ve aduenẽ xpi annuarent. ℟ Iste aũ vt pro pararet viaz ipsius Unde sequitur. Qui preparet viam tuã. ante te. id est quia redderet tibi cecos ad totum priam predicando ⁊ baptizando ¶ Glo. Sic aut sicce aut desertũ spiritusancto vacuum ẽt sermoni in quo habitando dei nulla fit. ĩ arundine homo edi ostẽditur de gloria seculi vite sue inanitate. sz ecclesia in se aũt veritatis fructu canus. exemplo placens ⁊ nullus interior. ad omnẽ ventoꝝ motũ ꝙ ĩ intus doctz spiritus flatu mouendus neq̃ ad consistendi firmitatem valens. ⁊ aie medullis inanis. Deinde autẽ corpus quo induitur anima signat. qđ luxu ac lasciuijs molleſcit In regibus transgressoꝝ angelorum nuncupatio est. by eĩ secula sunt potentes. multisq̃ dñantes Ergo vestitu mollibz in domibus regũ sunt id est illorum quibus per luxum fluida ⁊ dissoluta sunt corpora. patet esse demoniũ habitatoẽ ¶ Hie genus Jobãnes etiam mollibz vestitus non fuit ꝙ uitã peccantiũ nõ blandimentis fouit. sz ingenia ꝓ re iurationis increpauit dicẽs germinia viperaꝝ

¶ Amen dico vobis non surrexit maior inter natos mulieruz iohãne baptista qui aũt minor est in regno celoz maior ẽ illo.

¶ Cnſ. Premissa mendatione iohãnis ex ꝓpria testimonio osti hic sterm. sz ut sermo ciam ꝓpriam de ipso ducat dicens Amen dico vobis nõ surrexit maior inter natos mulieꝝ

¶ Hanc aliq̃n mulier i euãgelio nuncupaẽ scienduꝫ ẽ interpretem mulierẽ p femĩa posuisse. sicut ibi mu lier ecce filius ¶ Ibero. ℟ Ops ergo profuit homĩ qui de mulieribz nati sunt. ⁊ de concubitu viri. ⁊ mi et qui natus ẽ ex virgine ⁊ spiritusancto. qđ ĩ ꝙ dixit. nõ surrexit inter natos mulieꝝ maior iohãne baptista. ĩ ceteris ꝓphetis ⁊ patriarchis cũctisq̃ hoiũ bonẽ ꝑfectis. sz iohãni ceteros excedit. nõ eĩ fuisse sequitur. ut si alq̃ maiores eo ñ fuit ille maior aliq̃s fi

¶ Hodie autẽ baptiste nunc regnum c vim patitur ⁊ v rapiunt illud Q enim prophete vsq ad Johann pheticauerunt. vultis recipere i Helyas. qui ven est ℟ Qui habet audiendi audiat

metipsos coangun miscrunt ⁊ violenter

¶ Ibero. ℟ Si autem mirandam populis a propinquitati em a diebus illius reg I.nu rapiũt illud

¶ Cnf. sup matthm. Sed tanta cum sit iusticie ar
titudo. vt in illa nemo possit esse p̄fectus. nisi solus
deus. puto q̄ omnes sancti quātum ad sublimitatem
diuini iudicij mutuē sibi inferiores sunt aut priores
ex quo intelligimus. q̄m qui maiorem se non habet.
maior omnibus est. ¶ Cnf. in ome. Ille aūt rursus
superabundantia laudum. parat aliquid inconuenies
iudeis Johānem preferentibus xp̄o. conuenienter
hoc remouet dicens. qui autem minor est in regno
celorum. hic maior est illo ¶ Aug. contra aduersarium
legis & p̄phetarum argumentat̄. autem ex hoc here
ticus. ita velut ratiocinādo tanq̄ Judeus nō p̄meat
ad regnum celorum. & ob hoc multominus ceteri p̄
plete illius populi. quibus maior est iohānes ¶ Nec
autem vba domini. duobus modis possunt intelligi
Aut enim regnum celorum appellauit hoc q̄ nouū
accepimus de q̄ in fine dicturus est Venite benedicti
patris mei. p̄cipite regnum. Et qua ibi sunt angeli
quibus meus minor. maior ē quolibet iusto portās
corpus q̄d corrumpit̄ Aut si regnum intelligi voluit
ecclesiam cuius filij sunt ab institutione generis hu
mani vsq̄ nunc. omnes iusti. dūs scip̄m signauit. q̄
nascendi tempe minor erat iohanne. maior autem di
uinitatis eternitate. & dominica potestate. Deinde
secundum priorem expositionem ita distinguitur.
qui minor est in regno celorum ac deinde subiungitur.
maior est illo Secundum hanc autem posteriorem
ita. qui autem minor est ac deinde subiungitur in re
gno celorum maior est illo ¶ Cnf. Dicit autem in re
gno celorum. id est in spiritalibus & vniuersis que
sunt secundum celum. quidam autem dicunt quomō
de apostolis hoc dixit xp̄s ¶ Hiero. Nos autem sim
pliciter intelligamus. q̄ omnis sanctus qui iam cum
domino ē. sit maior illo qui adhuc constitit in prelio.
Aliud est enim victoriae coronam possidere. aliud ad
huc in acie dimicare.

¶ A diebus autem io
hannis baptiste vsq̄
nunc. regnum celo
vim patitur & violēti
rapiunt illud Omnes
enim prophete & lex
vsq̄ ad Johannem p̄
phetisauerunt. Etsi
vultis recipere ipse est
Helyas. qui venturꝰ
est Qui habet aures
audiendi audiat.

¶ Colo. quia dixerat
supius qui minor est in
regno celorum est ma
ior Johanne. ne vide
retur Johannes a re
gno celorum esse alien̄
hoc remouet subdens.
A diebus autē iohānis baptiste vsq̄nunc re
gnum celorum vim pa
titur & violēti rapiūt
illud ¶ Greg. Per re
gnum celorum supnū
solium signatur. cum
q̄ peccatores quolibet
facinore polluti ad pe
nitendam redeunt. & se
metipsos coarguunt. quasi peccatores in locū alienū
intrant & violenter regnum celorum rapiunt. ¶
¶ Hiero. Si autem primus Johannes baptista pe
nitentiam populis nūciauit. dicens. penitentiā agite
appropinquauit enim regnum celorum. conuenienter
a diebus illius regnum celorum vim patitur. & vio
lenta rapiūt illud Gr̄cis est enim violēta. i. terra nos
esse genitos & celorū sedem quērere & possidere
p virtutem que non tenuimus p̄ naturā. ¶ Hyla.
Vt aliter Dominus apostolos ire ad oues perditas
israel iusserat. sed omnis hec predicatio. profectum
publicanis & peccatoribus afferebat. itaq̄ vim reg
num patiens & violenta diripiūt quia gloria israel a
patribus debita. a prophetis nūciata a xp̄o oblata.
fide gentium occupatur & rapitur. ¶ Cnf. Vel ra
piunt regnum dei p̄ fidem xp̄i. omnes qui cum festi
natione venerūt. vnde dicit A diebus iohānis vsq̄
nunc Et ita impellit & festinare facit ad fidem suam
Simul & hūs que antea dicta sunt a iohanne. opti
latur Si enim vsq̄ ad iohannem omnia completa fue
ipse est qui venturus est. vnde subdit Omnes enim
p̄phete & lex vsq̄ ad iohannem p̄phetisauerunt.
¶ Hiero. Non q̄ post Johannem excludat p̄phas
Legimus enim in actibus apostolorum & Agabum p
phetasse & quatuor virgines filias Philippi Sed
vt lex & prophete quos scriptos legimus. quicquid
p̄phetisauerunt de domino vaticinati sunt. Quando
ergo dicit vsq̄ ad iohannem p̄phetisauerunt xp̄i
tempus ostenditur. & quē illi dixerunt esse venturū
Johannes venisse ostendit ¶ Cnf. Deinde aliam cō
iecturam sui aduentus ponit. dicens. Etsi vultis re
cipere. ipse est Helyas qui venturus est. Dicit dūs
in Malachia Mittam vobis Helyā Thesbitem. &
de isto dicit. Ecce ego mitto ang̃elum meum añ faciē tuā
¶ Hiero. Helyas ergo Johannes dicatur. non secū
dum stultos philosophos & quosdā hereticos. qui re
uersionem animarum introducunt. sed q̄ mixta aliud
testimonium euāgelij. venerit in spū & virtute helie
& eandem spūsancti. vel habuerit grām vel mensu
ram fidei & vite austeritatis. ingressq̄ mentis Helie
& Johannis pares sūt. Uterq̄ in heremo. vterq̄
pellicea tegebatur. Ille quomō regem Achab
& iezabel impietatis arguit fugere compulsus est.
Iste quia herodis & Herodiadis illicitas arguit
nuptias. capite truncat̄ ¶ Cnf. Et bene dixit si vul
tis recipere. libertatem ostendens. & voluntariam ex
petens mentem. Est enim ille hic. & hic ille quia p̄cur
sores facti sunt vtrique ¶ Hiero. Hoc autem quod di
ctum est. ipse ē helyas. misticum est & egere intelli
gentia. sequēs domini sermo demonstrat dicens. qui
habet aures audiendi audiat ¶ Remigius Acsi di
ceret. Qui habet aures cordis audiendi. id ē intelli
gendi. audiat. & intelligat. qui non dixit iohem heliā
esse in p̄sona. sed in spiritu.

¶ Cui autem similem
estimabo generationē
istam Similis est pue
ris sedentibꝰ in foro. q̄
clamantes coequalibꝰ
dicūt Cecinimus vo
bis & nō saltastis La
mentauimꝰ & nō plāxi
stis Venit enim iohēs

¶ Hyla. Locus hic
sermo infidelitatis ob
probriū ē. & de affectu
superioris quem mōie de
stendit. quia insolens
plebs p̄ diuersa fm̄ꝰ
genera docta non fue
rit ¶ Cnf. Unde & in
terrogatione vtitur.
monstrans quomā mi
hil q̄d deberet fieri ad
salutem eorum derea
tum est. dicens. Cui

ñeq̄ mãducans neq̄ bibens. Et dicũt Demoniũ habet Venit filius hominis mãducãs & bibens Et dicunt Ecce homo uorax & potator uini. publicanorũ & peccatorũ amicus Et iustificata est sapiẽcia a filiis suis

autẽ similem estimabo generationẽ istam

¶ Glo. Quasi dicẽt Canes ẽ iobes. sed vos nec sibi. nec mihi uoluistis credere & iõ cui vos similes estimabo Per generationem accipit cõmuniter & uideos & se cum iohãne

¶ Remig. Vox aũt sibilpi respondet subiungens. Similis est

puero sedentibo in foro qui clamantes coequalibus dicũt Cantauimus vobis & nõ saltastis. Lamentauimus & non plangistis

¶ Hilarius. In puero apbete significãt qui in simplicitate sensus ve puer p̃ dicauerẽt & i medio Synagoge tãquã in publico fori diuersu corrigũt. q̃ cãtãtibus sibi officio corporis nõ obsecũdauerint & q̃ dictis suis nõ paruerint ad canticũ eñ modũ saltationis motus aptãt. apbete eñ ad professionem psallendi deo puocauerũt. ve cantico moysi uenerẽ. ve Esaie. ve Dauid

¶ Hiero. Dicunt ergo ce animus vob̃ & non saltastis id est puocauimus vos ve ad nrm canticũ bona opa faceretis & noluistis Lamentauimus & vos ad penitentiam puocauimus. & nec hoc quidem facere voluistis. spernentes vtrãq̃ puocationẽ. tam exhortatõis ad uirtutes q̃s penitentie post peccata

¶ Remi. Quid ẽ aũt q̃ dicit. coeq̃libus. Hũq̃s infideles inter coequales erant sanctis apbetas. Sed hoc dicit. Rõm de vna stirpe ortu fuerũt

¶ Hiero. Pueri eorũ hi sũt de quibus Ysaias loq̃t Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dñs. Isti q̃ pueri sedẽt in foro. vbi mulcta venalia sunt. Et dicunt

¶ Chrys. Cantauimus vob̃ & nõ saltastis. hoc est remissam uitã odisti. & nõ p̃suasi estis Lamentauimus & nõ planxistis. hoc ẽ iobes duram estimauit uitã & nõ arrodistis Non aũt dicit. ille illud. & ego hoc sic generaliter. quia vna mentis venusq̃ erat Vnde sequitur Venit enim iobes. neq̃ manducãs. neq̃ bibens. & dicunt. demoniũ habet. &c.

¶ Aug. contra faustum. Vellem aũt ut mihi manichei dicerent. quid manducabat & quid bibebat xp̃us qui in spetie Iobis nõ mãducãs neq̃ bibens. hic se dixit. mãducãtẽ & bibentem Non enim dictũ est q̃ iohannes omnino non biberet. Sed q̃ vinum & siceram non biberet

¶ Dicebat ergo aquam. Cibus autem eius non omnino nullus erat. sed locusta & mel siluestre. Vnde ergo dictus est. non mãducans neq̃ bibens. nisi q̃a illo victu quo iudei vtebant. nõ vtebat. hoc ergo dominus nisi vereretur. nomen eius comparatione manducans bibensq̃ diceretur Verum autem si nõ mãducans dicitur qui locustas & mel comedit & manducans dicitur. qui panẽ & olere contentus est.

¶ Chrisostomus Dicit ergo Veni ihesus Acsi dicat Per contrariam viam venimus ego & iohannes & idem sedimus. sicut si venatores per duas contrarias vias aliquod animal insequantur. vt in alterum incidat Vniuersum autem hominũ genus. ieunium & duram vitam admiratus Et propter hoc dispensatum est a prima etate ita nutriri iohannem. vt per hoc fide digna essent. que dicerentur ab ipso Ioel sic siquidem dominus per hanc viam quãdo quadraginta diebus ieunauit. sed tamen & alter docuit q̃ sibi esset credendum Oportuit enim manus erui q̃ testaretur pro eo Johannes qui per hanc viam non cesserat q̃ q̃ ipse per hanc viam incederet Alter Johannes nihil plus ostendit. preter vitam & iustitiam Christus autem & a miraculis assumebat habebat Dimittens ergo iohãnem ieunio fulgere. ipse contrariam incessit viam. ad mensam introitus publicanorum & manducans & bibens

¶ Hieronimus Si ergo ieunium vobis placet. cur vobis displicuit Si iocunitas. cur filius hominis. quorum alterum demonium habentem. alterum voracem & ebrium nuncupatis

¶ Confessionis Qualemcũq̃ iam excusationem accipient. propter hoc subiecit Et iustificata est sapientia a filiis suis hoc est Et si vos pertinaces non estis confiteamini non habere quod & de patre aie propheta. vt iustificemini sermonibus eius. Et si enim nihil in vobis expleatur a procuratione dei que est erga vos. omnia que sunt ex parte sua complet. ut in verecundiã neq̃ vllum relinquat ingrate dubitationis

¶ Hieronimus Iustificata est ergo sapientia a filiis suis. id est dispensatio atq̃ doctrina Vel ipse xp̃s qui est dei virtus & dei sapiẽcia iuste fecisse ab apostolis suis filiis ihesu probatus est.

¶ Origenes Est autem ipse sapiẽcia nõ ex effectu. sed ex natura. Plures enim dicti apostolicum. q̃ aut xp̃m dei sapientiam. & dei virtutem his modis solẽt eludere. q̃ in eo ex virgine nato efficax dei sapientia & ve? extiterit Sed ne ipse quidem posse mentiri. ipsum se sapientiam nuncupasse si in se non que sunt eius ostendẽs. Non enim verum opus virtutis. & virtus. & efficiens discernitur ab effectu

¶ Aug. de. q. euã Vel iustificata ẽ sapiẽcia a filiis suis. q̃a sancti Apostoli meruerũt regnum dei nõ esse in esca & potu. sed in equanimitate uoluntatis q̃s nec copia subleuat. nec deprimit egestas Vnde Paulus dicebat. scio habundare & penuriam pati

¶ Hiero. In quibusdã libris legẽ Iustificata est sapiẽcia ab operibus suis. Sapiẽcia nãq̃ non quereret testimonium. sed opus

¶ Chrs Si aũt ex ipsa vita fuit de pueris. nõ mirens ad imbecillitatem eius audiendum loq̃batur. Sic Ezechiel mitra dicit exẽplaria quemẽcia. dei magnitudie indigna

¶ Origenes. Vbi autem iudeos nec Iohãnis p̃dicatio efficere potuit & lex grauis visa est. postea obiq̃ p̃ceptum difficilis & molesta. peccatũ i se quod a me mãdatum pati bñs. q̃ p obfuãce difficultatem necessitatis in lege peccare. rursusq̃ in xp̃o euãgelij p̃cepta suauitate non placuit. per quam difficultatis legis & onera la xata sunt Et ad eã publicam peccatricem q̃ crediderunt Et q̃ ita toc & tantos ãmonentes ge nerabus. frustra habitus nec p gr̃am iustificãt & a lege fiit abdicatus. & iustificata ẽ sapiẽcia a filiis suis ab his scilicet qui regnũ celoꝝ hõi iustificatõe dispiunt. q̃ntes iustum sapiẽcie opus quod manifestum suum ad fideles. a contumacibus transtulerunt.

Tūc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime uirtutes eius qa nō egissent penitenciam. Ve tibi corozaym ve tibi bethsaida quia si in tyro & sydone facte essent uirtutes que facte sunt in uobis olim in cilicio & cinere penitenciam egissent. Verumtamē dico uobis tyro & sydoni remissius erit in die iudicij qm uobis. & tu capharnaum nūquid usq in celum exaltaberis usq in infernum descendes Quia si in sodomis facte fuissēt uirtutes q facte sunt inte forte mansissēt usq in hāc diem ymptamē dico uobis quia terre sodomorum remissius erit in die iudicij qm tibi

Glosa. Ducuscq cōmuniter iudeos increpuerat nunc aūt quasi no latim quasdam ciuitates increpat quibus specialiter predicauerat. nec tamen cōuertebant. Vnde dicit Tūc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime uirtutes eius qa non egissent penitenciā Jero. Exprobratio em̄ ciuitatū Corozaim & bethsaide & Capharnaum. capiculi hui⁹ uersiculo pādicit qm̄ do exprobrauerat eas quia post factas virtutes. & signa quāplurima. nō egerēt penitentiam Vnde subdicit Veh tibi corozaim veh tibi Bethsaida.

Qnf. De autem dicas non a natura ipsos esse malos. ponit nomē ciuitatis. scilicet bethsaida. a qua quādoq; processerūt apostoli. etenim Philippus & duo binarij principaliuz apostolorum hinc fuerunt scz Petrus & Andreas. Jacobus & Johannes

Jero. Si p hec q dicit veh. tibi. e. urbes Galilee a saluatore plangunt q post tanta signa atq; uirtutes non egerunt penitentiam. Rabanus. Corozaim autem que interpretatur misericordia meum & Bethsaida que domus fructuū. vel domus venatorum dicitur ciuitates sunt Galilee. sive in lingua galilee Plangit ergo dominus ciuitates que quōdam misericordiam dei tenuere. & virtutum iam fructū gignere debuerunt & in quas venatores sunt missi.

Jero. Et proferunt eas Tyrus & Sidon urbes & idolatrie & vicijs debite Et ideo sequitur Quia si in Tiro & sidone facte essēt uirtutes que facte sūt in vobis. olim i cilicio & cinere penitentiam egissēt

Greg. exo. moza. In cilicio quidem asperitas & punctio peccatorum In cinere autem pulvis ostenditur mortuoz. Et idcirco utrūq; hoc adhibent ad penitentiam soleo. vt in punctione cilicij cognoscā⁹ quid p culpam feramus. & i fauilla cineris perpendamus. quid p iudicium facti sumus. Rabanus Tyrus & Sydon sūt urbes phenices. Interpretatur autem Tyrus angustia. Et Sidon venatio & significant gentes. qs venator dyabolus in angustia peccatorum compelendit. sed saluator ihesus per euangelium absoluit

Jero. Quemnus autem ubi scripsit sic q in Corozaim & Bethsaida dominus signa fecerit. Supra legimus & circuibat ciuitates omnes & vicos. curās omnē infirmitatem. & reliqua Inter ceteras ergo urbes & viculos existimandum est i corozaim & in Bethsaida dominum signa fecisse.

Aug. de pseuerancia Nō ergo verum est q hijs temporibus & hijs locis euāgelium eius predicatus non est in quibus tales omnes futuros esse prescibat. quales multi in eius corporali presentia fuerunt qui eum nec suscitatus ab eo mortuus credere voluerunt. Ecce enim dominus attestatur q Tyrij & Sidonij actum essent magne humiliatis penitentiā si in eis facta essēt uirtutum signa virtutū Nostro si etiam secundum facta que facturi essent si viuerēt mortui iudicarē. profecto quia fideles futuri erant isti. si eis cum tantis miraculis euangelium fuisset predicatum. non sine vsq; pumendi. & tamen i die iudicij punientur. Sequitur enim Veruntamen dico vobis Sceuerius ergo punient illi. ish remissius

Jero. Quod ideo est. quia tyrus & Sidon naturalem tantum legē calcauerāt Ille vero ciuitates post trāsgressionem naturalis legis. & sempte ennaz signa que apud eos facta sunt. parui duxerunt.

Rabanus Impletum autem hodie videm⁹ dictū saluatoris. quia scilicet Corozaim & Bethsaida. presente domino credere noluerunt. tyrus aūt & Sidon postea euangelizantibus discipulis crediderunt.

Remigius Capharnaum autem metropolis erat Galilee & insignis ciuitas illius prouincie Et ideo dominus specialiter mentionem illius facit. dicens. Et tu capharnaum. nunquid usq; in celum exaltaberis usq; ad infernum descendes Jero. In alio exemplari reperimus Et tu capharnaum que usq; ad celum exaltata es. usq; ad inferna descendes. & est duplex intelligentia Vel ideo ad inferna descendes quia contra predicationem meam. superbissime restitisti Vel ideo. Quia exaltata usq; in celū miro hospicio. & mag signis atq; virtutibus tantum hōris priuilegium. maioribus predicta supplicijs. q hijs q credere noluistis Et ideo sequē Quia si in Sodomis facte essent virtutes que facte sunt i te forte mānsissent usq; in hunc diem

Qnf. In quo augetur eorum accusatio. ecce enim maxima malicie demonstratio est. cum non solum hijs qui tunc erant sed etiam hijs qui nūq; fuerant mali apparent deteriores.

Remigius. Non solum autem tyrus & Sidonis. sed ipsa Sodomozum & Gomozreum fecerunt leuia peccata p comparationem

Jero. In capharnaum autez que interpretatur villa pulcerrima. condemnat iherusalem. cui dicitur p ezechielem. iustificata est sodoma ex te Remigius Ideo autem dominus q ea nouit. in hoc loco verbum dubitatiuū posuit scilicz forte vt demonstraret. quia liberum arbitrium necessum est hominibus Sequē Verūtamen dico vob quia terre Sodomozum remissius erit i die iudicij qm tibi. Et sciendum est q nomine ciuitatis vel terre non edificia. vel domozum parietes dominus increpat sed homines i eis commorantes. secundum speciem tropi que est Ceconomia In qua per hoc quod continet id quod continē ostenditur. Per hoc autem q dicit remissius erit i die iudicij. apte demōstrat

ga diuersa sint supplicia i inferno·sicut ⁊ diuerse sint mansiones i regno celoꝝ ¶ Hero. Querat aũt prudens lectoꝛ ⁊ dicat·Si tyr⁹ ⁊ Sidon ⁊ Sodoma potuerunt agere penitenciã ad p̃dicationẽ saluatoris·signoꝝq; miracula nõ sunt i culpa q; nõ crediderẽt ſ; mucỹ silenciũ m eo ẽ qui aduris pniam nolunt predicare·Ad qd facilis ⁊ aperta ẽ responsio· ignozare nos iudicia dei·et singulaꝝ eius dispensationũ sacra nescire ꝓpositum fuerat deũ videre·Hinc non excedere ne iusta pñsciens ⁊ sacerdotio occasionẽ p̃secutõis daret·Vñ ⁊ apls aũ passiõ precepit In viã gẽtiũ ne abieritis Corozaim ⁊ Bethsaida damnãt q; pñer dño credere noluerũt Tirus ⁊ Sidon iustificantur q; apostolis illius crediderunt Nõ queras tempora cum credentium meam salutem · ¶ Remig· Solue aũc ⁊ aliter·Forsassis erant primi in Corozaim ⁊ Bersaida qui credituri erant·Et erant multi in Tyro ⁊ Sidone qui non erant credituri·⁊ ideo non erant digni euangelio·Dominus ergo ideo habitatoribus Corozaim ⁊ Bethsaide predicauit· vt illi qui credituri erant·crederẽt· Et habitatoribus tñ ⁊ Sodome p̃dicare noluit·ne forte illi q; non erãt credituri contempto euangelio deteriores faciatro aus punirentẽ· ¶ Aug· de pseuerã· Quidam aũt disputator catholicus·nõ ignobilis hunc euangelij locum sic exposuit· vt diceret presciisse dñm Tyrios ⁊ Sidonios·a fide fuisse postea recessuros·cum factis apud se miraculis·credidissent·⁊ misericordia postea nõ eũ illic ista fecisse q̃m grauiori pene obnoxij fierent·si fidem quã tenuerãt reliquissent q̃s si eam nullo tempore tenuissent· Vel aliter Prescit profecto deus beneficia sua·quib nos liberare dignatur Hec autez ẽ p̃destinatio sanctoꝝ·p̃scia scz ⁊ p̃parato beneficioꝝ dei·quib certissime liberamẽ quicũq; liberanẽ Ceteri aũt nõ mirum massa p̃dinonis diuino iudicio relinquãtur vbi ceteri relicti sunt ⁊ sidonij·qui etiam credere poterant·si multa xp̃i signa audissent ſ; q̃m vt crederent·nõ eis erat datum·⁊ vnde crederent·est negatum Ex quo apparet bñe quosdam in ipo ingenio diuinũ naturaliter munus intelligendi quo mouentẽ ad fidem·si congrua suis mentibus·vt audiãt vba·vel signa cõspiciant ⁊ tamẽ si dei aliorum iudicio a perditionis massa nõ sunt gr̃e p̃destinatõe discreta·nec ipa eis adhibentẽ· vel dicta diuina·vel facta·p que possent credere·si audirent·vtq; talia vt viderent i eadem p̃dinonis massa·relicti sint eẽ iudei qui non potuerunt credere factis i ꝓspectu suo·tam magnis clarisq; verbis Cur em̃ non poterant credere·nõ tacuit euãgelium dicens·Cum autem tanta signa fecisset coram eis·nõ poterant credere· qua dixit Esaias Excecauit oculos illorum ·⁊ induravit cor eorum Non erant ergo sic excecati oculi·nec sic induratum cor illorum ⁊ sidoniorum·quin credidissent·si qualia viderunt isti·signa vidissent Sed nec illis profuit·q; poterãt credere·quia predestinate nõ erant·nec istis obfuisset q; nõ poterant credere·si ita predestinati essent·vt eos cecos dominus illuminaret·⁊ induratos cor lapideum vellet auferre ¶ Augustinus de con·euan· Hoc aũt qd hic dicit·etiã in

cas commemorat cõtinuatim cuidam sermoni hꝰ etiam hec ex ipius ore coniungẽs· Vnde magis videtur ipe hoc ordine illa memorasse quo a domino dicta sunt Matheꝰ autem sue recordationis ordinẽ tenuisse Aut si illud qd matheus ait Tunc cepit probrare ciuitatibus·sic accipiẽs di putare· vt quasi dum ipsum tempoꝛa voluisse credatur exprimere in hoc qd est·tunc·Nõ autem certus aliquando istius quo hec multa gerebantur ⁊ dicebantur Quidam qs ergo hoc credit·credat etiã bis esse bis dictum Qui autem ⁊ apud vnum euangelistam mueniãt quidam ·que bis dixerit dominus sicut apud Lucam de non tolerandis peccatis in via·quod mirum si alicubi aliud bis dictum sigillatim a singulis dictũ eodem ordine quo dictum est Et ideo diuersis ordinibus apta in singulis· Cum ⁊ tunc quando ille·⁊ tunc quando iste cõmemorat dictum est·

¶ Respondens Ihesꝰ dixit Confiteor tibi pater. dñe celi ⁊ terre quia abscondisti hec a sapiẽtibꝰ ⁊ prudẽtibꝰ ⁊ reuelasti ea paruulis Ita pat quoꝝ sic fuit placitũ ante te

¶ Crisostomus· quia sciebat dominꝰ mentes de superioꝛibus quibusdã dubitacõibus sq̃ quasi xp̃m non recepturus quem gentilitas tam prona susceperat·ꝓpo de hac cogitacõe aliquorum Et ideo dicit ꝓfitendo ihs suos discipulos Confiteor tibi pater domine celi ⁊ terre Hoc est qui facis celos· ⁊ reliqua ĩ terrenitate quesumus Vel ad literam ¶ Aug· ꝓ verbis domi Si quibusdã dixit Confiteoꝛ·a quo longe est omne peccatum· confessio non est solius peccatoris· sed aliquãdo etiã laudantis Confitemur ergo sine laudãtes deum sine accusantes nosmetipsos· Dixit ergo· cõfiteoꝛ·id est laudo te·non accuso me ¶ Hieron⁹· Audiant q; qui saluatoꝛem non natum ſ; creatum calumniantẽ q; patrem suum vocet celi ⁊ terre dominũ ⁊ tuum ⁊ ipse creatura·⁊ creatura conditoꝛem suũ patrem appellare posset·Stultum fuit·nõ ⁊ tui ⁊ ceteri dominum vel patrem similiter appellare Creatus ergo agit q; apostolis aduentus sui aperuit sacramenta que ignotauerunt Scribe ⁊ pharisei·qui sibi sapientes videntur·⁊ in conspectu suo prudentes Et ideo sequatur Quia abscondisti hec a sapiẽtibus ⁊ prudentibus·⁊ reuelasti ea paruulis ¶ Aug· de ver· do· Noie sapientũ ⁊ prudentum superbos merito posuit ipse exposuit·cum ait Reuelasti ea paruulis Quid enim est paruulis nisi humilibus· ¶ Greg· recommorat·Quod enim nõ subiunxit reuelasti ea fatuis sed paruulis tumoꝛem se damnasse meminit·non ut cumen ¶ Ambr· vel dicens sapientes nõ verum sapere etiam dicat·sed eam quã videbant Scribe ⁊ pharisei ab eloquentia habere Propter hoc nisi dixit reuelasti ea stultis sed paruulis id est infirmis ruricis In quo erudite nos per omnia ab elatõe erroris humiliteatem aũt zelare ¶ Hilari⁹ Celestium ergo verborum arcana atq; virtutes·sapientibus absconduntẽ ⁊ paruis reuelantẽ· paruit matheus nõ sensu sapientie vero stulte sue ꝓfitẽdo· nõ sapientie cauda

¶ Ihs. Reuelatum aũt esse bis dignum est letitia
Oculare aũt bis non letitia · sed lacrimis dignum
est · non ergo ꝓter hoc quoniam que sapientes nõ
ognouerũt · cognouerunt hi. ¶ Hylarius. Iſacti aẽ
huiꝰ eẽ causam dñus paterne voluntatis iudicio con
firmat · vt qui dedignãẽ paruuli in deo fieri stulti de
mceps in sapiẽtia suasiãẽ. Et ideo subdiẽ. Yea patẽ
quoniã sic placuũ fuit ante te. ¶ Gregoꝰ · xxv ·
moza. Quibus verbis exempla humilitatis accepi
mus · ne temere discutere sup̃na ꝙsilia de aliorũ vo
cacõe aliorum vero repulsione pñumaꝰ · oñdens q
iniustum esse non potest qđ placuit iusto. ¶ Hieroꝰ ·
In his etiam verbis blandientis affectu loquitur ad
patrem · vt ceptum in apostolis ꝙficiatur beneficiũ
¶ Chrisoꝰ. Nec autem que dñs discipulis dixit stu
diosiores eos fecerũt · quia eiñ consequens erat eos
de se magna sapere · qua demones abigebãt ideo hinc
eos repmit · reuelacõ eiñ erat quod eis factum est ñ
illorum studium. Ideo q̃ scribe sapiẽtes ⁊ prudentes
existimantes se esse exaderũt ꝓter ꝓpium timorẽ
Vnde si ꝓter hoc ab eis abscondita fuit dei misteria
timete oĩ ⁊ vos ⁊ miẽte puuli bi ei fuit vos reuelacõe
potiri. Sic aũt cũ paulꝰ dicat. Caditꝰ illos deꝰi rep
bũ sensũ. Hi ũ dicãt ducẽs deũ hoc agẽte sed illos
q̃ cãt ebuere ita ⁊ ũ. absẽ. bꝰ a sap. ⁊ pru. ⁊ ꝓpẽ q̃d
abscõdita fuit ab illis audi paulũ dicẽtẽ quoꝝ q̃rẽtes
ꝓpriam iustitiaz statuere iustitie dei nõ fuit subiecti

¶ Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater nz patrẽ q̃s nouit ñ filiꝰ et cui voluerit filiꝰ reuelare.

¶ Chrisostomus. Quia dixerat confiteor tibi pater quoniam abscondisti hec a sapientibus ve non estimes quoꝝ ita gradas agit patri sicut si ipse sit hac virtute priuatus. Conse quẽter adiungit. Omnia mihi tradita sunt a pa meo. Cũ audieris qm̃ tradita fuit mihi bũanũ suspicera ve eiñ nõ duos deos ingeneros esse estimes hac ponit dictoꝝ. Simul eiñ cũ geniꝰ est oĩm domina eoꝝ fuit. ¶ Hieronimꝰ. Alioquin si iuxta nostrã vo lũtatẽ aĩ fragilitatẽ sentire volũꝰ cũ ceperit hẽre qđ accipit · mipit non habere q̃ dedit. Vel tradita sibi omnia non celum ⁊ terra ⁊ elemẽta intelligenda sũt ⁊ cetera que ipse fecit ⁊ condidit sed hi qui p filiũ habent accessum ad patrem. ¶ Hylarius. Vel hoc dicit · ne quid in illo minus q̃si qđ in deo est estimareẽ ¶ Aug. Contra maximum. Nam si minus habet in potestate aliquid q̃si pater non sit eius omia que ha bet pater. Diguendo eiñ dedit pater potestatẽ filio sicut omia que habet in substãtia sua gignẽdo dedit in quẽ genuit de substãtia sua. ¶ Hylarius. Deinde in mutua cognicõe patris ⁊ filiꝰ dat intelligere non aliud in filio q̃d in patre sit existisse. Sequit eiñ Et nemo nouit filiũ nisi pater neq̃ patrem quis no uit nisi filius. ¶ Chrisostomꝰ. Ex eo eiñ q̃ solus pa trem nouit latenẽ ostendit eiusdem se esse substãtie. Nam si diceret · Quid mirũ est si oĩm sum dominator · cum aliquid aliud maiꝰ habeam · scilicet scire patrẽ ⁊ eiusdem esse substantie. ¶ Hilar. Eandem enim

veritatis in mutua cognicõe docet esse substantiam cum qui filium cognosceret · patrem quoq̃ cogniturus esset in filio. Quia omnia a patre sibi tradita ¶ Ihs. Cum autem dicat Neq̃ pfem aliquis cognoscit · nisi filius · non hoc ait · quoniã eum omnes omnino ignorent · sꝫ quoniam cognitione · qua ipse eum nouit · nullus eum scit · qđ ⁊ de filio dicendum ẽ Neq̃ etiam de ignoto quodam deo hoc dixit · sicut Darion ait ¶ Liꝫ i · de ẽ Denique ꝓter substãtie inseparabilitatẽ sufficeret aliqñ notãẽ · vel solꝰ pater · vel solus filius · nec inde sequatur virtus spiritus q̃ ꝓprie dicatur spiritus veritatis ¶ Hiero. Erubescat ergo eunomius hereticus tanq̃ sibi notiam pris ⁊ filiꝰ quãtam alteruter inter se habent · vendicãs Quod si inde contendit ⁊ suam consolatẽ insaniam · qua sequit Et cui voluerit filius reuelare. Aliud est nature equalitate nosse qđ noueris · aliud reuelãtis dignatione. ¶ Aug. vij. de trinitate. Reuelatur autem pater per filium id est ꝙ verbum suũ. Si eiñ hoc verbum qđ nos proferimꝰ exemplo ⁊ trãsitoriũ ⁊ seipsum ostendit ⁊ illud de quo loquimur · quãto magis verbum dei · ꝙ quod facta sunt omnia · qđ ita ostendit patrem · sicuti est pater · quia ⁊ ipsum ita ẽ ⁊ hoc est qđ pater. ¶ Aug. de quẽ euã. Cum autez diceret Nemo nouit filium nisi pater · non dixit · ⁊ cui voluerit filium reuelare pater. Quod non ita in telligendum est quasi filiꝰ a nullo possit agnosci · nisi a patre solo. Pater autem non solum a filio · sed etiã ab eis quibus reuelauerat filius. Sic eiñ pocius di cendum ẽt vt intelligamus patrem ⁊ ipm̃ filium p fi lium reuelari · qua ipse ẽ mentis nostre lumen · vt qđ postea meruit Et cui voluerit filiꝰ reuelare · nõ eiñ patrem sed etiam filium acquiramus · ad totum enim qđ dixit illatum est. Verbo eiñ suo · se pater declarat Verbum autem non solum q̃si p verbum declaratur sed etiam seipsum declarat. ¶ Ihs. Ergo patrem reuelat ⁊ seipsum reuelat Sed hoc quidem · vt ma nifestum dimisit · illud autem posuit · qua scilicet po terat esse dubium. Per hoc etiã instruit q̃ adeo cõ cordat patri · q̃ non est possibile aliquem venire ad patrẽ nisi ꝙ filium · hoc eiñ maxime scãdalizabat qđ videbatur deo contrarius Et ideo per omnia hoc de struere studuit.

¶ Venite ad me oẽs qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos ⁊ discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Et inuenietis requiez animabus vestris Iugum enim meũ suaue est ⁊ onus meũ leue.

¶ Ihs. Per ea que dicta sũt in desiderũ sui discipulos cõstituerat ostendens ineffabilem suam virtutem · nunc autem eos ad se vocat dicens Venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis ¶ Augꝰ. de verbis domini · quare enim omnes laboramꝰ nisi quia sumus homines mortales lutea vasa portãtes · q̃e facilẽ iuicem angustias ꝓbent si angustiãẽ vasa carnis

dilatentur spatia caritatis. Ad quid ergo dicit · Ve nite ad me oẽs qui laboratis ⁊ non laboretis

¶ Ysola. Regis etiã difficultatibꝰ laborantes ⁊ pec catis seculi oneratos ad se aduocat. ¶ Hiero. grauia eñ esse onera peccatorum ⁊ Zacharias ꝓpheta testa tur miquitatem dicens sedere super talentum plũbi Et psalmiste complenit. Iniq̃tates mee aggrauate sunt sup me ¶ Dre. exe. mo. Aspex aĕ ugus ⁊ du rum seruitutis pondus est. subesse temporalib⁹ am bire terrena. retinere labentia. velle stare in nõ stan tibus appetere quidem transeuntia sed cum transeun tibus nolle transire Dum eñ contra votum cuncta fugiunt que prius mentem ex desiderio adeptioms affixerant. post ex pauore amissionis premunt.

¶ Cas. Non autem dicit Venite ille ⁊ ille. sed oñs qui in sollicitudinib⁹ qui in tristicijs. qui in peccatis estis. nõ ut expetam noxas. sed ut soluam peccata. Venite non quoniam indigeo uestra gloria sed qua uolo uestram salutem Und̄ dicit Et ego reficiã uos Non dixit saluabo solum. sed quod multo ampliꝰ erat. reficiam uos id est in omni quiete constituam. ¶ Rabanus. Nonsolum exonerabo. sꝫ interna re fectione saturabo. ¶ Remigius Venite dicit nõ pe dibus sed moribus. nõ corpore sed fide. Iste namq; est spiritalis accessus quo quisq; deo appropinquat. Et ideo sequitur Tollite iugum meum sup uos.

¶ Rabanus. Jugum xp̃i est euãgelium xp̃i quod iudeos ⁊ gentes in unitate fidei coniungit ⁊ sociat. Hoc aũt sup nos iubemur sumere. id est in honore habere. ne forte subtus ponentes. id est illud praue contemnentes luxulentis pedibus uiaꝝ conculcẽ⁹ Und̄ subditur Discite a me ¶ Aug. de uerbis dñi. Nõ mundum fabricare. non in ipso mundo miracla facere sed quia mitis sum ⁊ humilis corde Magnus esse uis a mimo incipe Cogitas magnam fabricam constituere celsitudinis. ⁊ de fundamẽto prius cogi ta humilitatis. ⁊ quãto quisq; uult sup impõere ma ius edificium. tanto altius fodiat fundamentum. q̃ autem peruẽturum est cacumen nostri edificij usq; ad conspectum dei ¶ Rabanus. Discẽdum ergo no bis est a saluatore nostro ut simus mites moribus ⁊ humiles mentibus. neminem ledamus. neminem cõ temnamus. ⁊ uirtutes quas foris ostendimus i ope meus teneamus in corde. ¶ Cas. Et ideo sapiens omnias leges ab humilitate sapit Et maximũ pre miũ pomit dicens Et inuenietis requiem animabus uestris Hoc in maximũ est premiũ. Non eñ alteri efficeris uilis solum. sed tipsum requiescere facis ⁊ ante futuram hanc tibi dat retributionem. in fu turo autem perpetua gaudebis requie. ¶ Cas. Et ne formidarent. quia dixerat. onꝰ ⁊ iugum subdit Jugum enim meum suaue est. ⁊ onus meum leue. ¶ Ysola. Iugi autem suauis ⁊ leuis oneris bñ dimenta ꝓmit. ut credentibus eius bonã scientiam prestet. quod ipse solus nouit in patre ¶ Gregoꝰ iij. moral. Quid graue mentis nostre ceruicibꝰ im ponit. qui uitare omne desiderium quod perturbat. precipit. qui declinare laboriosa mundi huius itine ra monet ¶ Ysola. Et quid iugo ipso suauius. quod onere leuius probatum fuit: scelere abstinere bonũ uelle. malum nolle. Amare omnes. odisse nullum. eternum consequi. presentibus nõ capi nolle infesta alterum. quod sibi perpeti sit molestum. ¶ Rabanus. Sed quomodo iugum xp̃i suaue. cum sit pẽa dicatur Arcta ẽ uia que ducit ad uitam. Sed quod angusta mitio incipitur processu temporis ineffabili dulce dine dilatatur. ¶ Augustinus de uerbis Deum qui iugum domini in trepida ceruice subiere tam difficilia pericula patiuntur. ut non a laboribus ad quietem sed a quiete ad laborem uocari uideatur Sed profecto adest spiritus sanctus qui in exuuiis hominis corruptione. interiorẽ renouaret de die in die ⁊ gustata requie spirituali. in affluentia deliciarum in spe fucẽ beatitudinis oia presentia delinire. aspera ⁊ omnia grauia reuelaret. secari ⁊ uri se homo patiunt̃. ut dolores non eternos. sed aliquãdo ducturos uideat. uulneris ulceris aut morbi. uel cuiuslibet alterius incommodi. quibus tempestatibus uel pene iportuni fuerint casuros. ut diuitias ut uxores acquirãt Sed qui nõ amant. eadem grauia patiunt̃. Qui uero amant eadem quidem. sed non grauia pati uidentur. omnia eñ seua ⁊ i mania prorsus facilia ⁊ prope nulla esse cit amor. quanto ergo facilius ad ueram beatitudi nem caritas facit. quod ad miseriam quãtum potest cupiditas facit ¶ Hiero. Quomodo enim iugum et lege euangelij. cum in lege homicidiũ ⁊ adulteriũ in euangelio ira concupiscentiaq; puniant In lege enim multa precepta sunt. que apls non possent com plere plenissime docet In lege opera requiruntur. euangelio uoluntas queritur. que ⁊ si effectum non habuerit. tamen premiũ non amittit. Euãgelium precipit que possumus. ne scilicet concupiscamus. hoc in nostro arbitrio est. lex cum uoluntatem non punit. punit effectum ne adulterium facias. Ingeri persecutione aliquam uirginem prostituam. hoc apud euangelium. qua uoluntate non peccat urgente suscipitur In lege quasi corrupta repudiatur.

Capitulũ duodecimũ

In illo tẽpore abyt ibeſꝫ sab bato p sa ta discipuli aũt eiꝰ esu riẽtes. cepẽrt uellere spicas. et manducare Pharisei aũt uidẽtes dixerũt ei Ecce discipuli tui faciũt. quod nõ licet eis facere sab batis At ille dixit eis Nõ legistis quid fecerit Dauid. qñ esuryit ⁊ q̃ cum eo erant q uõ intranit in domum dei ⁊ panes ꝓpõis comedit quos non

¶ Ysola. Manifestissima dicatione cum miraculis ueritatem ostendit. Quorum autem contra se questionem Johannis baptistę. Transit ab ea que facta sunt in alio anno scilicet post mortem ioannis quãdo uenit ad suos xp̃us conuertendos. Unde dicit In illo tempore abyt iterum sabbato per sata ¶ Aug. de cõsen. euã. Hoc autem hic sequitur. sine ulla repugnantie questione commemoratur a marco ⁊ a luca. Sed ideo non dicunt In illo tempore. Dñ fortasse multa re gesse hic eodem tempore

licebat eis edere neq; bȳs qui cū eo erant nisi solis sacerdotibus Aut nō legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum uiolant & sine crimine sunt: Dico autem uobis. quia templo maior est hic. Si autem scieretis qđ ē. Misericordiam uolo & non sacrificium nunq̄ condempnasse tis innocentes. Dominus est enim filius hominis etiā sabbati

Illi autem recordatus mis sue nisi latus accipiatur quod dictum ē In illo tempore id est quo hec multa & diuisa gerebantur Unde cō pleta esse. Cum enim iohānes discipulos suos ad xp̄m misisset credi tur post paululum decollatum fuisse Unde cum dicē. In illo tempore Intermissum tēpus ponere videtur. ¶ Cnf. Quare autē per sata sabbato eos ducebat qui omnia p̄ prescirit. nisi qua volebat soluere sabbatū volebat quidem. sed nō simpliciter. ideoq; nō sine causa id soluit sed dās occasionem rationabilem. ut & legem cessare faciat. & legem nō offendat Et ideo hic ve ubeos mitiget natura necessitatem premittat. & hoc ē qđ dicatur. discipuli autem eius esurientes. ceperunt vellere spicas & manducare Cuius i peccatu que manifesta sunt nulla sit excusatio Neq; enī occidens ad sui occasionem potest furorem pretendere. neq; qui adulterat concupiscentiam. sed nec ullam aliam causam. hic tamen fame inducens. discipulos ab omni accusatione liberat ¶ Hiero. Ve autem i alio Euāgelista legimus. propter nimiā ipportunitatem. nec vescēdi quidem habebant locum & ideo quasi homines esurientes manibus cōfricabant. Quod autem spicas segetum manibus cōfricant. & in eisdem cōsolātur. vice austeroris moriū est. non preparatas epulas sed simplices cibum querēdum ¶ Cnf. Cu autem ammirare discipulos. q̄ ita erant oppressi & nullam corporalium habebāt curā sed contemnebant carnalem mensam & fame obpugnabāt. nec tamen desistebant a xp̄o. nisi eos cogeret vehementer esurientes. nequaq; hoc fecissent. qđ autem pharisei ad hoc dicerent. subditur Pharisei aūt videntes. dixerunt ei Ecce discipuli tui faciunt qđ nō licet eis facere sabbatis ¶ Aug⁹. de opibo monachorum De sabbato autem potius qđ de furto discipulis dominus Judei calumniati sūt. quia populo israel p legē preceptum est. ut in agris suis furem nullam tenerent. nisi qui secum aliquid vellet auferre. Nam qui nihil aliud attigisset qđ qđ cōmedisset. liberum impunitumq; abire sinebāt. ¶ Hiero. Hoc vero q; primi apostoli saluatoris litteram sabbati destruunt aduersus Ebionitas. qui cum ceteros recipiant Apostolos Paulum tanq̄ transgressorem legis repudiant. Deinde ad excusationē eorū subdit Ne ille dixit eis. non legistis quid fecerit Dauid qñ esuriit. ad Ho confutandā siquidem calumniam pharisęorum veteris recordatur historie. qñ Dauid fugiens Saulem. venit i Nobbam & ab achimelech sacerdote susceptus. postulauit cibos. qui cum panes laicos non haberet. dedit ei consecratos panes quibus nō licebat vesci. nisi solis sacerdotibus & leuitis. melius arbitratus de famis periculo homines liberare q̄ deo sacrificium offerre. Hostia enī deo placabilis ē hoīm salus. Opponit ergo dñs & dicit Si & dauid sanctus est & Achimelech pontifex a vobis non reprehenditur. & legis utriq; mandatū probabili excusatione transgressi sunt & fames in causa est. cur eundem famem non probatus in apostolis quā probatus in ceteris. Quanq̄; & in hoc multa distantia sit. Ut spicas in sabbato mānu vfricāt illi cōmedēre panes leuiticos. Et ad sabbatū solemnitatē; accedebāt neomenias dies. quibus requisitus in conuiuio. fugit ex aula regia ¶ Cnf. Excusans autem discipulos Dauid i medium adducit. Et enim multa ꝓphetę huius erat gloria apud iudeos. Nec potest respondere q; Dauid propheta erat. qua nec propē hoc licebat. sed sacerdotibus solis. Quanto autem magis discipulos ab accusatiōe liberat. quāto maior iuenit q hoc fecit Sed etsi dauid propheta erat. non tamen qui cum ipo erant ¶ Hiero. Observa tamen q; pānes ꝓpositionis. nec Dauid nec pueri eius acceperunt. anteq̄; mundos se a mulieribus esse responderint ¶ Cnf. Sz dicet aliquis Quid ē exemplū hoc ad id qđ queritur. Non enim dauid sabbatum transgressus ē si in hoc ostēdit xp̄i sapientia q; aliud erat templum fere sabbatis manus. Neq; enim est equale transgredi sabbati diem. qđ maleuacans factum est & sacram illam tangere mensam. qđ nulli fas est Deinde rursus & aliter soluit principalem inducēs solutionem. cum dicit Nunquid non legistis in lege. q; sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant & sine crimine sunt ¶ Hiero. Nisi diceret Calumniami discipulos meos. cur sabbato spicas euellūt famis necessitate cogente cum ipsi sabbatum violent i templo immolantes victimas. cedentes ebauros. bolo causta sup lignorum struem. incendio concremātes Et uxta alterius euāgelij fidem arcumadibus parantes in sabbato ve dum aliam legem seruare cupiunt sabbatum destruant. Nūquid autē leges dei sibi contrarie sunt. & prudenter vbi discipuli sui arguebantur. transgressiones & achimelech & Dauid dicit exempla sectantes. Veram autem & absq; necessitatis obtentu sabbati preuaricationem ipsos ꝓferre qui calumniam fecerant ¶ Cnf. Ne autem mihi dicas quoniam afferre in medium alium peccantem ñ est eruī ab accusatiōe. Cum enī non accusat qui sua excusatio sit arca id quod factum ē. Verum hoc hic non sufficit. sed qđ manus est. dixit q; sine crimine sunt Vide autem quāta posuit. locum. vbi dicit templo Tempus cum dicit. sabbatis. Legis remissi onē. cum dicit. violant & non solum soluūt. & qđ non liberantur a pena. sed a culpa liberati sunt. Unde dicit sine crimine sunt Neq; autem hoc secundum simile est priori. qđ dixerat de dauid. Illud enī & semel factū est. & a Dauid non sacerdote & necessitatis fuit Hoc autem fit singulis sabbatis & a sacerdotibus & fit legem & ideo non secundum veniam. vt in ꝓmo exemplo. sed fit legem sunt discipuli ab accusatiōne

liberati Sed nūq̄d discipuli sunt sacerdotes imo sit sacerdotibus maiores. Ipse em̄ aderat qui templi ē dñs qui ventas est. ⁊ non typus Et ideo subditur Dico aut̄ vob. q̄a templo maior ē hic. ¶ Hiero. Ille nō pnomen. sed aduerbium loci legendū est. q̄ maior templo sit locus qui dñm templi teneat. ¶ Aug⁹. de que. euā. Notandum aut̄ vnū exemplū datū eē regie potestatis de dauid Alterū sacerdotalis de hīs qui ꝓpter misteriū templi sabbata uiolant. vt multo minus ad ipm eaulsaū sabbato spicaū crimen pertineat qui verus rex ⁊ verus sacerdos ē. Deinde q̄a graue audiētib⁹ videbat esse qđ dixerat. rursus cō uocat ad misericordiam sermonē cum quadaꝫ vehementia inducens. cum dicit Si aut̄ sciretis quid est Misericordiā volo ⁊ nō sacrificium nūq̄d condemnassetis innocentes ¶ Hiero. Quid aut̄ ē misericordiam volo ⁊ non sacrificium supra diximus Quod autē dicit Nunq̄d condemnasseus innocentes de apostolis intelligendū ē. ⁊ est sensus Si misericordiam cō ꝓbasset Achimelech eo q̄ periclitantem fame dauid refocillauit. quare meos discipulos condemnatis

¶ Crisostomus Vide aut̄ rursus qualiter ad uenā ducens sermonē discipulos rursus uena supiores ostendit in hoc q̄ dicit eos innocentes. qđ quidem supra ⁊ de sacerdotibus dixerat. Deinde ⁊ aliā causam dicit quare sunt innocentes dicēs. Dñs enim est filius hominis etiā sabbati ¶ Remig. Filium aut̄ hois sepm appellat Et ē sensus. Ille quē vos purū hominē putatis. deus ē oim creaturaꝫ dominus ⁊ etiā sabbati. ⁊ ideo pt̄ legem mutare ꝓ sua uolūtate. q̄a fecit eam ¶ Aug. ꝓtra faustum Discipulos aut̄ suos uellere spicas sabbato nō prohibuit ne inde conuincerēt ⁊ pātes iudeos ⁊ futuros Manicheos q̄ herbam nō euellunt ne hominē uiū perpetrent ¶ Hyla. Distincte aut̄ in principio ē ꝑtendum. sermonē hūc ita ceptum esse. In illo tempore quo sc̄z dō pri gratiam data gentibus salute confessus ē. ager aut̄ mundus ē Sabbatum otium ē Seges crediturꝫ profectus in legis odo. dñi progressus in hunc mundū est eiurtes Eiurtes fama est sc̄z salutis humane.

¶ Rab. Spicas uellūt dū singulos boies a terrena intentione retrahunt Fricant dum a concupiscētia carnis mētes exuunt. grana cōmedunt diū emētatos in corpus ecclie trāsdunt ¶ Aug. de quest. euā. Nullus aut̄ trahit in corp⁹ xpi nisi carnalibus spoliatus fuerit mundānis. ꝛm illud apli Exuite vos veterem hoīem Sabbato hoc agunt sc̄z spe ꝙetis eterne ad quā alios mutent ¶ Raba. Iterum ambulant ꝓ sata cum dño qui in scripturaꝫ meditatione delectant Eruunt dū panē uite. id est dei amorem in eis euellere desiderāt Vellunt spicas ⁊ terunt duz testimonia discutiunt. donec inueniant. qđ latebat in lra. ⁊ hoc sabbato dum a turbidis cogitationibus vacant ¶ Hyla. Pharisei qui penes se clauem celorum esse existimabant illicita agere. discipulos arguunt. quos dñs factoꝫ in quibus sub rex argumento ꝓphetie ratio continet. admonuit. atq̄ vt ostenderet oēm regē efficientiam spē futuri operis gignere docuit Si aut̄ sciretis quid ē. misericordiam volo. Opus em̄ saluatis nr̄e nō in sacrificio legis ⁊ in misericordia est Et lege cessāte. ⁊ dei bonitate saluante. Cui⁹ rei donum si intellexissent. nūq̄d condemnassent innocentes. id est apostolos suos quos in simulatione erant transgresse legis inuidia cum sacrificiorū custodie cessante. uniuersꝫ p eos misericordie munus subueniret.

¶ Et cū inde transisset. uenit in synagogā eoꝝ. et ecce homo manū hās aridā ⁊ interrogabāt eū dicentes Si licet sabbatis curare Vt accusarent eum Ipse autem dixit eis Quis erit ex vobis homo q̄ habeat ouem vnā. ⁊ si ceciderit hec sabbatis in foueā nonne tenebit ⁊ leuabit eā Quātomagis melior homo oue Itaq̄ licet sabbatis bñ facere. Tunc ait homini Extende manum tuā Et extendit ⁊ restituta ē sanitati sic altera

¶ Hiero. Quia dissimulationes sabbati quas discipulos arguebant. probabili exemplo excusauerat. ipsum culmen uolunt Dominari Et cū inde transisset. uenit in synagogam eoꝝ ¶ Dyla. Ingressus aut̄ synagogam. homie ante de manus offerūt. interrogantes an curare sabbatis liceret. occasionem arguendi eū ex responsione q̄rētes. uñ sequē Et ecce hō hās manū aridā ⁊ interrogabāt eū dicentes Si licet sabbatis curare ¶ Cri. Nō ait interrogāt. ut addiscant. sed ut accusarēt eū. uñ sequē. vt accusarēt. q̄ius ⁊ ipm q̄ sufficeret. si accusare uolebāt Sed ⁊ ꝓ verba uolebāt captionē inuenire. maiorē copiā arguendi habentes ¶ Hiero. Et interrogāt. verū licere curare sabbatis. vt si non curauerint crudelitatis aut inhumanitatis. si curauerint. trāsgressionis uinculo eū accusent ¶ Aug. de q. euā. sc̄z pē mouē quā multis dixerat q̄ ipi interrogauerūt dñm. si licet sabbo curare Cū marcus ⁊ lucas illos potius a dño interrogatos esse perhibeant. licet sabbato bene facere. an male. itaq̄ intelligēdū ē. q̄ illi prius interrogauerūt dñm. si licet sabbato curare. Deinde intelligens cogitatōes eorum aditum accusandi querentiū. confecit i medio illi quē erat sanaturus Et interrogauit que marcus ⁊ lucas eum interrogasse commemorāt. ⁊ cūc illis recentibus proposuit similitudinem de oue ⁊ conclusit q̄ licet sabbato facere Dnō sequitur Ipe autem aut̄ dixit illis q̄s erit ex vob⁹ homo q̄ hēat aut̄ vn̄

¶ Hiero. Ubi sic solui[tur] [interro]gationes [sabbati] quas [discipulos] arguebant [probabili] exemplo [excu]sauerat. ipsum [cul]men uolunt Do[mi]nari Et cū inde [transi]sset. uenit in synago[gam] eoꝝ ¶ Dyla. Ingressus aut̄ synagogam. homie ante de manus offerūt. interrogantes an curare sabbatis liceret. occasionem arguendi eū ex responsione q̄rētes. uñ sequē Et ecce hō hās manū aridā ⁊ interrogabāt eū dicentes Si licet sabbatis curare ¶ Cri. Nō ait interrogāt. ut addiscant. sed ut accusarēt eū. uñ sequē. vt accusarēt. q̄ius ⁊ ipm q̄ sufficeret. si accusare uolebāt Sed ⁊ ꝓ verba uolebāt captionē inuenire. maiorē copiā arguendi habentes ¶ Hiero. Et interrogāt. verū licere curare sabbatis. vt si non curauerint crudelitatis aut inhumanitatis. si curauerint. trāsgressionis uinculo eū accusent ¶ Aug. de q. euā. sc̄z pē mouē quā multis dixerat q̄ ipi interrogauerūt dñm. si licet sabbo curare Cū marcus ⁊ lucas illos potius a dño interrogatos esse perhibeant. licet sabbato bene facere. an male. itaq̄ intelligēdū ē. q̄ illi prius interrogauerūt dñm. si licet sabbato curare. Deinde intelligens cogitatōes eorum aditum accusandi querentiū. confecit i medio illi quē erat sanaturus Et interrogauit que marcus ⁊ lucas eum interrogasse commemorāt. ⁊ cūc illis recentibus proposuit similitudinem de oue ⁊ conclusit q̄ licet sabbato facere Dnō sequitur Ipe autem aut̄ dixit illis q̄s erit ex vob⁹ homo q̄ hēat aut̄ vn̄

¶ Rabanus. Sibbatum [so]luitur Ihesus. non solum sedendum ꝑ [ce]lebrem [ma]nus saluator [no]strum de [se]gete. [ex]tendit [ma]nus ꝓ [fa]ciem de [se]gete. [ex]tendit [ma]nus ꝓ [fa]ciem cum Apostolis [ex]tendit [ma]nus Dsq̄ autem ad aduersarios manus in synagoga [ma]nus ebāt ea. Postq̄ autem [ma]nus est in apostolis credentibus restituta ¶ Dylanus est ⁊ manus sicut alterio apostolorum in docendo pharisees [ma]nus humane salutis in [ma]nus dem ministerium [ma]nus ¶ Raba. Dd aliter [ma]nus dam humanum genus [ma]nus arefactū per manū [ma]nus innocens in [ma]nus synagoga andi erat [ma]nus ubi grauius est [ma]nus nanda autem manus [ma]nus fructuose debilitas [ma]nus mosinarum largitas [ma]nus dexteram manum [ma]nus pebat. sinistram [ma]nus Sed veniente dominus [ma]nus quia quod congre[ma]nus cantatur.

¶ Exeuntes au[tem]

¶ Iero. Ubi sic soluit propositam questionem vt i
terrogantes auaritie condemnaret Si vos mquit i
sabbato ouem vel alius quodlibet animal i foueā de
cidens cupere festinatis non animali sed vestre ani
me consulitis · quāto magis ei homo qui multo me
lior est oue debet liberare ¶ Rabanus Competenti
ergo exemplo soluit questionem eorum · vt eos ostē
dat sabbatum violare in opere cupiditatis · qui eum
violare arguūt in ope caritatis · legem male interp
tantes qui dicunt in sabbato a bonis feriandum i q
a malis tm diem feriandum est Unde opus seruile n
factus in eo · hoc est peccatū · Sic in eterna requ
a malis tm feriabit · non a bonis ¶ Aug. de cor. eua.
Proposita autem similitudine de oue concludit q
liceat sabbato benefacere dicens · itaq; licet sabbato
benefacere ¶ Cnf Intende autem qualiter vane ex
cusationes de solutione sabbati mducit · sed quia iā im
sanabiliter egrotabant · ad opus processit Unde se
quitur Tunc ait homini Extende manū tuam · et ex
tendit · et restituta est sanitati sicut altera · ¶ Iero ·
In euāgelio quo vtunt i Nazareo et Ebionite · quod
vocatur Apostolicū Dicit autem ecce mater aut fratres
eius et dicebant ei q̄ Johānes baptista tingit in remissionē
peccatorum eamus et tingamur ab eo Dixit autem eis
quid peccaui ut vadam et tingar ab eo nisi forte hoc ipsum
quod dixi ignorantia est · Hebraice autem scriptum
legimus lapidem reprobauerunt edificantes hic factus
est in caput anguli · et petra scandali · et lapis offensionis
¶ Aug. de con. euā. Possent autem putari
eodem die sabbatum vi
spiās · et de illo sab
quoniam · et sabbatum
hic cōmemorat · mi
cas apposuisse · alia
batho factum fuisse
inde q̄ dicat matheus
Et cū inde transisset
venit i synagogā
¶ Non quidē vere si
post quot dies in synagoga
ā q̄ a segete illa transiens
nt · non expressum ē Ne per
luce · qui dicat alio sabbato
sinatā ¶ Ogila · Ingressus
de manus offerūt · interro
liceret occasionem argue
· vñ sequē Et ecce hō hēs
eū dicentes Si licet sabbatis
interrogāt · ut addiscant · q
vt accusarēt · q̄ntus · et ipse
bebāt Sed · et p verba vel
maiorē copiā arguendi
interrogāt verū licet cura
ucre crudelitatis aut inhu
āsgressionis vitio eū accu
ē mouē quō mathe dixerit
· si licet sabbatis curare Cum
a dño interrogatus esset per
ene facere an male · itaq; in
errogauerūt dñm si licet hi
telligens cogitatōes eorum
rentiū · constituit i medio
interrogauit que marcus
commendāt · et cū illis
militudinem de oue et conclu
re Unō sequitur Ipse autem
voš homo q̄ hēat ouē vnā

Pharisei consilium faciebant aduersus eum quomō eum perderent Jhesus autem sciens secessit Et secuti sunt eum multi et curauit eos omnes Et precepit eis ne manifestum eum facerent Ut ad impleretur q̄ dictum est p ysaiam pphetam dicentē Ecce puer meus quē elegi dilectus meus in quo bene complacuit anime mee Ponam spiritum meum sup eum et iudicium gentibus nūciabit Non contendet neq; clamabit neq; audiet aliquis in plateis vocem eius Arundinem quassatam nō cōfringet et lignum fumigans nō extinguet donec eiciat ad victoriam iudicium et in nomine eius gentes sperabunt

uerūt quia cōuenientes hominem in corpore deum in operibus non mediocriter gebant Unde dicitur Exeuntes autem pharisei cōsilium faciebāt aduersus eum quomō eum perderent ¶ Rabanus Exeuntes dicit quia eorum mens domino auersa fuit · consilium fecerunt quō vitam perderent · non q̄ modo ipsi vitam inuenirent · ¶ Hylarius · Quorum consilia secessit vt a filiis malignantium procul abesset Unde sequitur ibi autem sciens · secessit inde · ¶ Iero · Sciens insidias · recessit vt pharisei cōtra se occasionem impietatis auferret · ¶ Remigius · Sive secessit ideo quasi homo fugiēs insidias suorū persequentium · sive quia nō erat tempus neq; locus patiendi Non enim capiebat perire prophetam exiberusalem sicut ipse dicit Declinauit etiam dominus odiose persequentes et pacifice illuc · vbi inuenit plurimos se p amorem diligentes Unde sequitur Et secuti sunt eum multi Quem pharisei vnanimi cōsilio perdere querunt · turba indocta vnanimi dilectione sequitur · unde mox sui desiderii assequitur effectum Nam sequitur Et curauit eos omnes ·

¶ Hylarius · Hos autem quos curauit silentiū imparauit · vnde sequitur Et precepit eis ne manifestum eum facerent Nam salus vnicuique reddita erat sibi ipsi cessis Sed ubique silencium tenere · et gloriandi de se iactantiam declinat · et nihilominus cognitionem sui prestat · in eo ipso cum ammonet de se tacendo · quia obseruatio silentij exercere que sit silenda profitetur

¶ Rabanus · In hoc etiam nos instruit · ne cum aliquid magni fecerimus laudem foris queramus ·

¶ Remigius · Ideo etiam precipit ne manifestarent eum · ne persequentes ipsum detectores fierent ·

¶ Cnf · Deinde vt non turbentis in hys que fiunt infamia · opinabili pharisseorum inducit · Prophetam hoc predicentem Tanta enim erat pphetarum diligentia vt neq; hoc derelinquant · sed et vias eius et terā sicus pphetabant · et intentionem cum qua hoc faciebat vt discas quoniam omnia a spiritu sancto loquebant Si enim cogitationes hominum impossibile est scire · multomagis xpi intentionem · nisi spūs sanctus

¶ Hylari · Invidia autem pharisseos commo

¶ Exeuntes autem

reuelaret Sequē ergo ut impleret qđ dictū ē per Ysaiam ꝓphetā dicentē Ecce puer meus quē elegi ¶ Remig. Nās qdem ūbs puer omnipotentis dei dicit⁹ ē nō sm diuinitatem ſ; sm assumptā carnis dispensationem qua cooperat spūsancto carnē suscepit ex virgine absq; macula peccati Quidā libri habēt electus quē elegi Electus em̄ fuit a deo prē-id ē predestinatus· ut esset filius dei proprius nō adoptiu⁹ ¶ Raba. Nec elegit dicit ad opus qđ nemo alius fecit· vt redimeret genus humanū & pacificaret mūdum cum deo· Sequitur Dilectus meus· in quo bñ complacuit anime mee· quia ipse solus ē agnus sine macula peccati đ quo pater dicit· Hic est filius meus dilectus· in quo mihi bene complacui ¶ Remigi· qđ aūt dicit anime mee· nō ita intelligēdū ē qđ deus prīus iam bēne sed trāslatiue ad ea ī deū ascribitur· ut per eam demonstrētur dei affectus Hec mirū si ad trāslatiue in deo dr· cum etiam cetera corporis mēbra ei ascribant ¶ Cnf· Hoc aūt in principio ꝓphetie pōit vt discas· quia hec qđ hic dicē· fuit sm consiliū patris Dilectus em̄ sm filium eius qui diligit· facit· Sed iterum electus nō vt aduersarius soluit legē· neq; vt inimicus existens legislatori· sed vt a cōctore damnū Cum ergo dilectus ē· Ponā spm̄ meū super eū· ¶ Remig· Tunc etiā deus pr̄ posuit spm̄ suum sup eum· cū o pater spūsancto· suscepit carnē ex virgine & mox vt homo factus ē· plenitudinē spūssancti suscepit ¶ Leo· Nemē aūt spūssanctus nō super dei verbū· & sup vngentū qui de sinu pr̄is ꝓcessit· ſ; sup eū de quo dictū ē Ecce puer meus Quid autē ꝑ ipm̄ facturus sit· subdit· & iudiciū gentib⁹ nunciabit ¶ Aug· xx· de ciu· dei Cum ſt; iudicium ꝓnunciatū fuerit· qđ genitor erat occultū ¶ Cnf· Deiō humilitatem eius manifestāt dicit nō ꝓtēdet· qa sicut illi placuit oblatus ē· & manibꝫ ꝓsequentiū se vltro obtulit· neq; clamabit· Cum sicut agnus coram tondente se· obmutuit· neq; audiet aliquis ī plateis vocem eius· ¶ Hiero· Nata· n· ē & spaciosa via que ducit ad perditionē· & multa ingredunt ꝑ eam· qui multa non audiunt vocem saluatoris quia nō sunt ī arta via ſ; in spaciosa ¶ Remig· Platea nāq; grece· latine latitudo dr· In plateis ergo vocē eius nemo audiuit qa suis dilectionib⁹ nō delectabilia in hoc mundo promisit· ſ; aspera ¶ Cnf· Volebat aūt dñs ꝑ humilitatis mansuetudinē curare iudeos· ſ; licet isti renuerēt nō tñ eos restitit eos destruendo Unde & eius veritatē & illoꝝ imbecillitatē ꝓphēta ostendens· dicit Arundinem quassatam nō ꝑfringet & linum fumigās non extinguet ¶ Hiero· Cum peccatori nō pepercerit manū nec posuerit onus frīs sui iste quassatū calamū ꝑfringit & qui modicam scintillam fidei gessit in paruulis hic linum extinguit fumigās ¶ Aug· xx· de ciu· dei Dnō ꝓsecutores iudeos· qui calamo quassato ꝓdita mee gratie & lino fumanti amisso luce compati sibi nō contigit· non extinxit· quia pepercit eis qui nō dū eos venerat iudicare ſ; iudicari ab eis ¶ Aug⁹ de qđ· eum· ſm lino enī fumigante· notandū ē· qa de siccum lumie facit pudorē ¶ Cnf· Vel in ꝑ quod dicit· Arundinem quassatā nō cōfringet· ostendit qđ ira facile erat eis omnes eos frangere sicut arundinem Et nō simpliciter arundinē ſ; tam grātā Jn hoc aūt qđ dicit Linū fumigāns non extinguet demonstrat illoꝝ furorem accensum & virtutem xp̄i promptam ad extinguendum huius mōi furorē cū oi facilitate vnde & in hoc multa māsuetudo xp̄i ostenditur ¶ Vel per hoc qđ dicit Arundinem que quassata dicit nō esse cōfractā· ostendit caduca & quassata grauia corpora nō fuisse contrita· sed in salutem posse restituta Per hoc aūt qđ dicit linum fumigāns nō extinguet· ostendit exiguitatem ignis iā ēm fumigans in lino non extinctā· id est israel ex reliquiis veteris grē spīm non ablatū· qua resumendi motus lumini tempore p̄fie fit facultas ¶ Rabanus Vel comode Arundinem quassatā vocat iudeos· qđ a vero agricolarum & quasi abominem dissipatos nō statim damnauit· sed patienter supportauit linum autem fumigans· vocat populū de gentib⁹ congregatum· qui tanto naturalis legis ardore fumi amantissimus erat· quo nocēti· tenebroseqi caligonis inuolucrabatur errore quē non solū non extinxit & redegit ī cinerem· ſ; tēporalem de parua scintilla & pene moriente· magnum suscitauit incendium ¶ Cnf· Sed posset aliq̄s dicere· qđ ignis semp hoc erunt· & feret vsq; ī finem eos qui sic mīdiantur & ismiūt Absit· Sed cum sua cuiq; data erunt· tūc & illa opabitur· Et hoc significauit dicēs Donec ejciat ad victoriam iudicium Hoc dicit· ſ; ea que ex se sunt ita compleuerit· tunc perducet ad victorionem inducet Tunc em̄ puniēt cum clarum fuerit suā iudicā vt nō relinquat eos in verecundia ēorum dictionis occasio ¶ Cnf· Vel donec ejciat ad victoriam iudicium· sublata ſcz mortis potestate iudicium claritatis siue reditum introducat ¶ Rabanus Vel donec illud iudicium quod in eo agebatur ad victoriam duxerit· quia postq̄ mortem resurgendo superauit· expulso principe huius mundi iudicatum regnum redegit in patrie dexteram sedens· donec ponat sub pedibus omnes inimicos suos ¶ Cnf· Sed nō in b̄ stabunt ea que sunt dispensatoria· vt solum putentur qui non crediderūt· sed & orbem terrarum se credent Dnō sequitur Et in nōie eius gentes sperabunt ¶ Aug· xx· de ciu· dei Hoc aūt vtiq; tunc audemus impletum Et sic per hoc qđ negatur nō posse credi tur & illud qđ impudenter a quibusdā negatur nouissimū iudicium quod ponet in terra· cum venerit ipse de celo Quis em̄ speraret gentes in cuius nomine speraturas· quādo tenebatur· ligabat· crucifigebatur· illudebatur & crucifigebatur· quādo & ipsi discipuli spem perdiderant quā in illo habere iam ceperant qđ tunc vix vnus latro speraui· in cruce· Nunc sperant gentes longe latēq; diffuse· Et in eternum morientur ipsa in q̄ille moriens est creditus signantur ¶ Null⁹ igit̄ vt neget vt dubitet vt ēm xp̄m nouissimū futurum esse iudicium ¶ Remig· Sciendum est aūt qua nonsolū istius loci sententia sed totius aliorū b̄ testimonio ꝓfirmat· nā qđ dr· Ecce puer meus ad illū locū referē· ubi dixerat pr̄ b̄ filium

qđ vero ait· Donec ejciat· Donec ſ;

qđ spiritualiter mutus dei

Quod autem subun

bit referē· ad id quod

hominis in sede maie

non contendet neq; cl

pauca respōdit princ

di vero nulla· Quod

eam non confirmaret

persecutores declina

vero dicit· Ja no nim

qđ ipse dixit· Euntes

Tunc oblatus

ei demonium hab

cecus & mutus &

rauit eum ita ut

queretur & uide

Et stupebant om

turbe & dicebant

quid hic est filius

uid pharisei au

audientes dixer

hic non eicit demo

nisi in beelzebub p

cipe demoniorum.

referē· quādo sanato h

exiuit de Synagoga

ni ad lar⁹ atq; plurim

hoc vel illa dicebantu

Miranda est autem

sum opilatus· p quē il

& visū· Sed xp̄us v

Et curauit· eum ita u

ronim⁹· Cum ergo sig

sunt Cecus videt mu

liberat· Quod & tūc

quodāmodo complet in c

demone primū fidei lu

tacentia prius ora lax

sine ratione cum curb

dixisset nūc seorsus

offert· Optabat em̄ vi

latus est in Synagog

homis forma genitus

bratus demoni & cecu

& dum contineret in

Laudaret ¶ Aug· de

cecus & mutus· qui n

bolo qui non intelligi

vel qui non dat laud

Hoc autem non isto

commorat· & mutum

Sedecim ex eo qđ a

tandus ē Ea em̄ seq

¶ Tunc oblatus est ei demonium habens cecus & mutus & curauit eum ita ut loq̃ queretur & uideret. Et stupebant omnes turbe & dicebant. Nũquid hic est filius dauid pharisei autem audientes dixerunt hic non eicit demones nisi in beelzebub principe demoniorum.

q̃ vero ait. Dona spiritũ meũ sup eum ad h̃ referẽ q̃ spiritu sc̃o missus descendit sup dominũ baptizatum Quod autem subiungit. Iudicium gentib̃ nunciabit referẽ ad id quod in fra dicẽ. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue. Quod autem subdit. non contendet neq̃ clamabit ad hoc referẽ q̃ dominus pauca respõdit principi sacerdotum & pilato. Vero di vero nulla. Quod vero dicẽ. Arundinem quassatam non confringet. ad hoc pertinet q̃ dominus suos persecutores declinauit ne fierent deteriores. Quod vero dicit. In no mine eius gentes sperabũt ad hoc q̃ ipse dixit. Euntes docete omnes gentes.

¶ Hilarius. Confutauerat superius dominus pharisęos xp̃i miracula calumniantes ex hoc q̃ sabbatum solueret videbatur. Sed quia maiore nequitia ipa xp̃i miracula diuina virtute facta peruertebant acẽbuẽtes ea immũdo spiritui. Ideo euangelista p̃mittit miraculũ ex quo blaphemandi occasionem sumpserũt dicens. Tunc oblatus est ei demoniũ habens cecus & mutus & curauit eum. Quod autem dicit tunc ad superiora referẽ quia do sanato homie qui habebat manũ aridã exiuit de sinagoga Siue q̃ dicat tũc potest referri ad latus atq̃ plenius tempus ut sit sensus tũc q̃ hec vel illa dicebantur vel gerebãtur. ¶ Chrisos. Miranda est autez nequitia demonis verũq̃ ingeniosum opificium q̃ quẽ ille erat creditur sez & auditũ & visũ. Sed xp̃us verũq̃ aperuit. Unde sequitur Et curauit eum ita ut loqueretur & videret. ¶ Hieronimus. Una ergo signa fit in vno homie ppetrata sunt Cecus videt mutus loquit possessus a demõe liberat. Quod & tũc quidẽ carnaliter factum est sed quotidie compleť in cõuersiõe credentiũ ut expulso demone primũ fidei lumẽ aspiciãt deinde in laudes dei tacentia prius ora laxent. ¶ Hilarius. Non autẽ sine ratione cum turbas omnes curatas in omnium dixisset nũc seorsum demoniũ habens cecus & mutus offert. Operabat enim ut postq̃ manus aride homo oblatus est in sinagoga curabať in vnius huiusmodi homis forma gentium salus fieret ut qui erat habitatus demonio & cecus & mutus & capax pararet & deum contineret in xp̃o & xp̃i opera dei cõfessione laudaret. ¶ Aug. de qs. euã. Demoniũ enim habẽs cecus & mutus qui non credit & subditus est diabolo qui non intelligit & non confitetur ipsam fidem vel qui non dat laudem deo. ¶ Aug. de concor. euã. Hoc autem non isto ordine si post mulea alia lucas commemorat & mutum dicit tantum & non cecum. Sed credam ex eo q̃ aliquid tacet de alio dicere putandus ẽ Ea enim sequẽtia & ipse proxima que matheus

¶ Hilarius. Stupuerunt facti istius opus turbe sed pharisęorum ingrauescit nequitia Unde sequitur Et stupebant omnes turbe & dicebãt Nũquid iste est filius dauid. ¶ Glosa Ob misericordiã & beneficia filium dauid predicit. ¶ Rabanus. turbe aũtem que minus erudite videbantur dñi semp facta mirãtes illa contra vel que negare nequiuerant sinistra interpretatione peruertere laborabant. quasi hec non diuinitatis sed immundi spũs opera fuissent id est Beelzebub qui deus erat acharon. Unde sequitur. Pharisei autem audientes dixerunt. hic non eicit demones nisi in beelzebub principe demoniorum.

¶ Remi. Beelzebub autem ipse est Beel & Baal & Belphegor Beel fuit pater Ninus regis Assiriorum Baal deus est qui in excelso colebatur Beel phegor a loco id est a monte phegazebub fuus fuit Abimelech filius Gedeonis. qui octoginta fratres edificauit templum Baal & constituit eum sacerdotem in ipso. ad abigendas muscas q̃ibi cõgregabãť propter minuũ cruorem victimarum zebub nãq̃ musca dicitur Beelzebub ergo vir muscarum interpretatur Unde ppẽ spurcissimũ nimũ colendi dicebant eũ esse principem demoniorum Nihil ergo sordidius mentientes q̃ domino obiicerent. dicebant eum in beelzebub ejicere demonia Et sciendum q̃ non est legẽdum per d. vel per t. in fine. ut quedam mendosa exemplaria habent. sed p. b.

¶ Ihesus autem sciens cogitacões eorum dixit eis. Omne regnum contra se diuisũ desolabitur. & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se. non stabit. Et si sathanas sathanam eicit aduersus se diuisus ẽ. Quomõ ergo stabit regnum eius.

¶ Hero. Pharisei opa dei principi demonio p̃putabãt quibus dñs non ad dicta sed ad cogitata respõdit ut vel sic compellerentur credere potentie eius qui cordis videbat occulta unde dicitur. Ihesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis

¶ Chrs. Cupiens quidem & de hoc xp̃m accusauerant. quia in beelzebub ejiceret demonia sed tunc quidem eos nõ increpauit. concedens eis & a planctibus signis cognoscere eius virtutem. Et a doctrina discere eius magnitudinem. Sed quia permanebant eadem dicentes iam increpat eos. quãuis eorum accusatio valde irrationabilis esset Invidia autem non quent quid dicat. sed solum ut dicat. Neq̃ tamen xp̃s eos contempsit. sed respondet cũ decenti mansuetudine. docens nos mitres esse inimicias & non turbari. etiam si mala dicant que nos in nobis non recognoscimus. neq̃ habene aliquã rationem In quo etiam ostendit mẽdacia esse que de ipsis sunt dicta. Neq̃ ei est demoniũ habentis equitatem ostendere mansuetudinem & cogitationes scire. Et qua valde irrationabilis erat eorum suspitio & multitudinem timebant non audebant publicare xp̃i accusationem. sed in mente voluebãt. Propter q̃ dicit sciens cogitationes eorum. Ipse autem accusationẽ

quidem in respondendo ñ ponē·neq; diuulgat rez ñ
nequa· solationē aūt mduat·studiū em; eius erat
prodesse peccantibo·nō publicare ¶Non aūt respon
det ais a scripturis·qua non attenderent·aliter ex
ponētes·ſ; a cōibus opinionibo· ¶Non enim ita exte
riora prelia corumpūt sicut ea que fiūt intrinsecū·b
em fit in corpore ⁊ i oībus reb· Sed iterum a ma
gis cogimur exempla ducere dicens Oīe regnū con
tra se diuisum desolabiē· ¶Nihil em ē in terra regno
potentius·ſ; tamen p altercationē perit Quod aute;
dicendū ē de ciuitate vel de domo siue magnum siue
paruū fuerit contra seipsum pugnās perit ¶Oīs
Dī domus ⁊ ciuitas eadē ē hec ratio que ē regni
ꝓper qđ sequē Et oīs ciuitas vel domus diuisa cō
tra se non stabit· ¶Hero· Quomodo em concordia
que res crescunt·sic discordia maxime dilabuntur
¶Dyla· Sermo aūt dei diuus ē ⁊ vel simpliciter i
tellectus vel inspectus mentis·ad omnē profectum
ē necessarius ¶Scindis ergo hys que ad cōmunē in
telligentiā parent·causis ignorabo immorabimur ¶Se
qsequrus em dns ad id qđ de ¶Beelzebub erat dictū
in ipos quibus respondebat responsionis cōditionez
retorsit·lex em a deo ē·⁊ regni israel pollicet ideo ex
lege ē si regnum legis cōtra se diuidit· dissoluatur
necesse ē·⁊ sic israel amisit ⁊ legem quādo impletio
nem legis i xpō plebs legis impugnat Ex ciuitas
hic ierusalem dicit· que postq; in dīm suum furore
plebis exarsit ⁊ apostolos eius cum credentiū turb
fugauit· post diuisionē nō stabit atq; ita qđ p hanc
diuisionē mox ꝓsecutum ē ciuitas illius denūciatur
exitium Deinde assumit·Et si sathanas sathanam
ejicit·aduersus se diuisus ē·quō ergo stabit regnū
eius ¶Hero· Asi diceret si sathanas pugnat cōtra
se ⁊ demon mimicus ē demoni · deberet iā mundi ve
nire ꝓstimatio Hec habent i eo locum aduersarie po
testates·quas iure se bellū·pax hoīm ē ¶Ilo· Ne
cessaria ergo complexiōe eos arguit· Vel em xpūs
in virtute demones ejicit· vel in principe demonioz
Si in virtute dei·frustra calūniant Si in principe de
moniox regnum eius diuisum ē·nec stabit·⁊ ideo a
regno eius recedāt qđ minime sibi eos elegisse· dū
in se non credūt ¶Chrisostomus Vel sic Si diuisus
est·insensatior factus est·⁊ perit· Si aūt perit quali
ter poterit alium proicere· ¶Dyla· Vel aliter Si
ad diuisionem suā coactus est demon ve demones p
turbaret· hinc quoq; estimandū ē plus in eo qui di
uisit·qz in hys qui diuisi fuit iesse virtutis· Ergo
regnum diaboli diuisione facta a xpō ē dissolutum·
¶Hero· Si aūt putatis o Scribe ⁊ phariseī q re
cessio demonum obedientia sit i principem suū ve ho
mines ignorantes fraudulenta simulatione deludāt
quid potestis dicere de corpox sanctis quas dīne
perpetrant· Aliud est si mēbrox q debilitates ⁊
spiritalium virtutū insignia demonibus assignetis ·

¶Et si ego in beelze
bub ejicio demones·fi
lij vestri in quo eiciūt
ideo ipi iudices vestri
erunt Si aūt ego in spi
ritu dei eicio demones
Igit̄ peruenit in vos
in regnum dei

¶Chrs·Post primaz solationē venit ad se
cundam·prima manifestior ē dicens· Et si ego
in beelzebub ejicio de
mones filij uestri q
ejiciūt Ideo ipi iudi
ces vestri erūt ¶Ie
ronimus Filios nos
trum vel exorcistas
gentis illius ex more signat· vel apostos ex eorum
stirpe generatos Si exorcistas q; ad inuocationem
dei ejiciebant demones coartat Ihesum ex ma
gnatione prudenti·vt cōfiteantur spūm sanctū esse q
eox Si expulsio inquit demonū in filijs vestris ab
nō demonibus deputat quare in me idem opus no
eādem habeat ⁊ causaz Ergo ipi vestri iudices ex
nō potestate sed compatione· dum illi expulsionem
demonū deo assignant·vos principi demoniox· Ego
aūt ⁊ de apostolis dictū ē· qđ ⁊ magis intelligere de
bemus ipos i erunt iudices eox · qui sedebunt in ip
solijs iudicātes·xij· tribus israel ¶Dyla· Potest
autem digne iudices sunt in eos constituti quib
dedisse xpūs aduersus demones potestatem reperitur
qđ ipe est negatus habuisse ¶Rabanus· Vel qui
apli bene sibi conscij erāt nihil male artes se abeis
didicisse ¶Chrs· ¶Non ergo dixit discipulis suis
apostolis·seo filij vestri·vt si quidem voluerint reu
ad illoz dignitatem·mulcā hinc accipiant occasionē
Si aūt ingrati fuerint·neq; iuxta meritum huiusmodi
culationē ejiciebant aūt apti demones· ꝺa scripti
potestatem ab ipō·⁊ tñ nihil eos incusabant· Non
em rebus·ſ; plene xpi aduersabant Dicens igitur
mōstrare qm mundie erāt que dicebāt đ xpūs apti
i mediū ducit Rursus aūt ad sui cognitionē ideo
eos demōstrās qm ꝓpter adulant homie ⁊ peruersā
sue salutis· cū deceret eos letari q magna bona sibi
aduenerat donaturus Unde sequē Si aūt ego in spū
dei ejicio demones·igit̄ peruenit in vos regni dei
hoc aūt demonstrat q magne virtutes opus ejicere
mones ejicere Et nō eum subiber grā Et ideo rec
dem silogisat dicens Ergo peruenit i vos regnū dei
Asi dicat Si hoc est ꝓpter filius dei aduenit hoc
aūt obumbrate dicit·non vt illus sit grauis· Deinde
ve nos alliciat nō dixit simpliciter peruenit regnū
in vos Quasi diceret Vobis venūt bona gratie
vram impugnatis salutem Hoc em ē signum apti
plebis traditū pūice filij dei tanta fieri ꝓtate
¶Hero· Regnū·n· dei seipm signat de quo in
loco scriptū ē· Regnū dei intra vos ē·⁊ merito
inter vos quē nescitis Vel certe illud regnū q
hominēs ⁊ ipe dominꝰ ꝓclamauerat· Penitentiā age
appropinquabit em regnum celorum· Et ⁊ ꝓ
regnū scripture laudē qđ auferē a malis ⁊ trans
genti faciēti fructus eius ¶Dyla· Si ergo discipli
operanē p xpūm ⁊ ex spiritu dei xpūs operē· apli q
dei i apostos mediatoris officio transfusum· Pote
no regni diaboli est augmentatio regni dei ¶Aug·
de con·ciuā· Unde potest etiam hic ee sensus Si
m Beelzebub ejicio demones· etiam sm vestram
tentiam pueme i vos regnum dei qua regnum dia
boli stare nō potest quem aduersum se intestinis
mini· Regnum enim dei nunc dixit quo dam
impij ⁊ a fidelibus de peccatis suis penitentiam ag
tibus nunc secernunē·

¶ Aut quomō potest quisquā intrare in domum fortis & uasa eius diripere nisi prius alligauerit fortem & tunc domum illius diripiet

¶ Cyr. Posita secunda solutione mouet & tertiam dicēs. aut quō potest quisq; intrare i domū fortis. Quod enī non potest sathanas sathanam eiicere manifestum ex dictis est. Sed quoniam neq; aliusquē eum eiicere nisi prius eum superauerit · omnibus est manifestum constituitur ergo q & antea cuius maiori abundantia · dicat enī tm absisto ab hoc q vtar diabolo coadiutore q prelior cū eo & ligo eum & huiusmodi coniectura est q vasa eius diripio Et sic contranum eius quod illi temptabant dicere demonstrat. Illi enim volebant ostendere q non ppria virtute ejicit demones · Ipse autem ostendit q non solū demones sed & eorum principem ligauit quo manifestum est ab his que facta sunt. Qualiter enī principe non uidebis qui subiacent demones diripti sunt. Hoc autem mihi ppria videtur esse quod dicitur. Non enī solum demones ejicit sed & errores vniuersi orbis terrarum abiget & machinationes diaboli dissoluet. Et non dixit rapiet sed diripiet. ostendens q hoc cum potestate fiet. ¶ Hieronim⁹. Domus illius mundus est. qui in maligno positus nō creatorem diligit. sed magnitudine delinquētis alligat⁹ ē fortis & ligat⁹ i carcere & dñi pedissequ⁹. ñ aē dñm⁹ ē secum aduersarius noster fortis victoris quoq; vocibus comprobat. ¶ Cyr. Fortem autem eum vocat antequam a⁹ oīdens tyrannidem que ex nostra desidia nata est. ¶ Aug. de que. euā. Quos scilicet ipse tenebat. ne possent viribus suis ab illo se homines eruere. sed p grām dī. Vasa eius dicit oīes fideles. Alligauit autē fortem q potestatem illi ademit impediendi voluntatem fidelium assequēdo xpm & obtinendo regno dei. ¶ Rabanus. Domū ergo eius diripuit. quia ereptos a diaboli laqueis eos quos suos esse prouidit. ecclesie adunauit. Vel qua omnes mōi partes apostolis & eorum successoribus ad gubernandum distribuit. ostendit igitur p manifestam parabolam dicens q non concordat in fallaci opatione cū demonibus vt calumniabantur. sed virtute dīgnitatis homines a demonibus liberauit.

¶ Qui non est mecum contra me est. Et qui non congregat mecum spargit.

¶ Cyr. Posita tercia solutione hic ponit q̄rtam dicens. Qui nō ē mecum. contra me est. ¶ Valanus. In quo ostendit longe a se esse vt aliquid a diabolo mutuatum sit potestatis & ex hoc ingentis periculi res intelligit male de eo opiari cum quo non esse idipsum est. q̄ cōtra esse. ¶ Deo. Non tamen putet hoc quisq; de hereticis dictum & schismaticis. quāq; & ita ex superfluo posset intelligi. sed ex conuenientibus textus sermonis ad diabolū referē eo q non possint opa saluatoris Beelzebub operibus compari. Ille cupit animas hominū tenere captiuas dominus liberat. Ille predicat idola. hic veritas dei notat. Ille trahit ad vicia. hic reuocat ad virtutes. Quomodo ergo possunt inter se habē concordiam. quorū opa sunt diuersa. ¶ Cyr. Qui ergo non mecum cōgregat neq; mecum est nō erit mihi q̄dā⁹ alias cooperat⁹ vt mecū demones ejiciat si magis deliberat q̄ mea fides spargē. Sed dic mihi si oportuerit cum aliquo prelium qui nō vult tibi auxiliari. hoc ipso non est aduersum te. ipse enī dominus alio loco dixit. Qui non est aduersum nos p nobis est. Sed nō est contrarium hoc quod hic dicit. Hic enī loquitur de diabolo aduersario existente. ibi autem de homine qui in parte erat cum eis de quo dictum erat. Vidimus quēdam in nomine tuo ejicientem demonia. Dicitur autem & iudeis hic occulte insinuare eum diabolo statuens eos. Ipsi enim aduersus eū erāt & spargebat q ipse congregabat. Si dere hoc de seipso dixisse q̄a aduersus diabolū erat & que illius sunt dispergebat.

¶ Ideo dico uobis. Omne peccatū & blasphemia remittet hominibus Spiritus autem blasphemia non remittetur Et quicūq; dixerit verbum cōtra filium hominis remittetur ei Qui aūt dixerit cōtra spiritū sanctum verbum non remittet ei neq; in hoc seculo neq; in futuro.

¶ Cyr. q̄a dīs pharisei excusando respondebat iam eos tercio. Est enī hoc correctionis non pua pars. nō solū excusando respondere sed & comminari. ¶ Valanus. Pharisaorum enim sententiam & eorum qui ita cū his sentiunt peruersitatem seuerissima diffinitione condemnat. peccatorū oīm venias promittēs & blasphemie spiritus indulgentiam abnegās. Ideo dicit dico vobis omne peccatū & blasphemia remittet hominibus. ¶ Remigius. Sciendum est tamen q nō passim quibuscūq; dimittetur. si illis cū pro suis reatibus dignam penitentiam egerint. Destruitur autem his verbis error nouatiani qui dicebat q fideles post lapsum p penitentiam nō possunt surgē neq; peccatorum suorū veniam promerent. maxime illi qui in persecutione positi negabant. Sequitur Spiritus autem blasphemia non remittet. ¶ Aug. Quid enī interest ad rem verū dicat spūs blasphemia nō remittet. an dicat qui blasphemauerit i spiritumsanctum. non remittet. vt lucas dicit. nisi forte q eadem sententia apertius isto modo q̄ illo dicitur Et alium euāgelistam non destruit alius si ex parte. Spūs enī blasphemie clause dictum est. quia non est expressum cuius spūs. & ideo ad huiusmōi expositionem subditur. Et quicūq; dixerit verbum contra filium hoīs. remittet. Ideo post vniuersalē cōmemorationem omnis blasphemie eminētius voluit exprimere blasphemiam que dicitur contra filium hois quā i euangelio sm Iohem valde grauē oīdit. Ē enī pccm. vbi ait. & spūsancto. Ille arguet mundū de pcco de iustitia & de iudicio. de peccato quidem quia non credunt in me. Sequitur Qui aūt dixerit contra spiritumsanctum verbum non remittetur ei

h

cōtra spīritūsanctū vbum non remittetur ei neq; in hoc
seculo neq; in futuro ¶Non ego hoc dicatur ppterea
quia m ēnitate maior est filio spīritussanctus · quod
nullus vnq; vel hereticus dixit ¶Hyla. Quid aē
tā extra vemā est q; m Christo negare qō dei est · ¶
sistente m eo patrem spīritus subsistāq; adimē · cū
in spīritu dei omne opus glūnet ¶ in eo deus sit mū
dum reconcilians sibi ¶Hero. Vel ita locus iste est
intelligēdus Quū vbum dixerit extra filiū hominis
scādalizatus carne mea · ¶ me hominē tantum arbi
trans · ex his opinio aeq; blasphemia · quāq; culpa nō
careat erroris tamē habet vemā ppter corpis vili
tatem Quū aūt manifesta malignens opa dei cū dei
virtutem negare non possit eadem calūniatur · simu
latq; munda ¶ Christum dei verbū ¶ opa spīrtq;
sancti dicat esse in Beelzebub isti non remittetē · neq;
in hoc seculo neq; i futuro ¶Aug⁹ · de vbis domini
Sed si hoc ppterea dictū est; pfecto de oīm blasphe
mia tacerē · ¶ hoc sola remissibilis videretē · que cō
tra filiū hominis dicē quasi cum homo solum putaē
Cum vero p̄missum sit Oīne peccatū ¶ blasphemia
remittetur hominib · peridubio ¶ blasphemia que
extra patrē dicē illa generalitate cōcludiē · ¶ tamen
hoc sola irremissibilis definiē · q; dicē extra spīritum
sanctū ¶Aug⁹ nam ¶ pater formā serui accepit · qua
sit maior spīritussanctus Quis eā nō communicatur
dixisse vbum extra spīritūsanctū antiq; christianus
vel catholicus fuerit · ¶ ipsi Pagam cum dicunt
Christū magicas arabo fecisse miracla · nōne similes
sunt hijs q; dixerūt eum in principe demoniorū ejecisse
demonia Iudei eā ¶ q̄cūq; hereticī spīritūsanctum
negant sed negant eum esse in corpore Christi q̄d ē
Ecclesia catholica similes sūt pharisei qui negabāt
spīritū esse in christo Quidā eā hereticī ipsū spīri
tumsanctū vel creaturā esse cōtendūt sicut Arriani
Eunomiani ¶ macedoniani Vt eum prorsus ita ne
gant vt deū negent esse ēnitatem · sed solum patrē
esse deum alterū rāt · ¶ ipsū aliq̄n vocant filiū · aliq̄n
spīritū sanctū sicut Sabelliani phōtiniani quoq; prēz
solum esse dicentes deum · filium vero nō nisi hoīem
negant omnino veraā esse phonā spīrtisanctū manife
stū ē igit̄ a paganis iudeis ¶ hereticis blasphemari
spīrtmsanctū · nūq̄d ergo deserendi sunt ¶ sine vlla spe
deputandi quibus si nō ē dimissum verbū q̄d dixerūt
contra spīrtmsanctum manifestas promittatur q; i ba
ptismo siue in ecclesia remissionē accipiāt peccatorū
ñ ei dēm ē remittetē ei i baptismo · si neq; in hoc secu
lo neq; i futuro Et sic illi soli estimādi sunt ab hui⁹
modi grauissimi peccati reatu liberi qui ēt infanda
sunt catholici · nonnullos aūt videē eos tantūmodo
peccare in spīrtmsanctum qui lauacro regenerationis
ablui in ecclesia ¶ accepto spūsancto velut tanto po
stea dono saluatoris ingrati · mortifero aliq̄ peccato
se inuolueruē · qualia sūt vel adulteria vel homicidia
vt ipa discessio a noīe xp̄iano sit catholica ecclia ¶
iste sensus ūde p̄bari possit ignoro cui ¶ penitētiā
q̄ operūcūq; crimiū loc⁹ in ecclesia nō negaē ¶ ipos
hereticos ad hoc vtiq; coarpiendos dicat apīus ne
forte det illis deus penitentiā ad cognoscendam veri
tatem Postremo nō ait dīns qui fidelis catholicē ¶
xerit verbum contra spīrtmsanctum · sed qui dixerit ·
ē quicūq; dixerit · nō remittetē ei neq; in hoc seculo
neq; in futuro ¶Aug⁹ de ser. do in mōte. Vel alter
dicat Iobes apīs est peccatum ad mortem · nō pro
dico vt roget quis peccatū aūe fratris ad mortem
dico esse · cum post agnitionē dei p grām dīni nostri
ihu xp̄i quisq; obpugnat fraternitatem · et odio
sus ipam grām qua reconciliatus ē deo inuidendo
ab ea agitatur ¶Nam peccata tanta labes ē · vt dō
cendi humilitatem subire non possit · etiā si peccati
suū mala conscientia ¶ agnoscere ¶ annūciare coga
tur Quia mentis affectionē ppter peccati magnitu
dinem iam de dimissione aliquos habere credendo
est De hoc forsasse ē peccare in spīrtmsanctum ipē
q; malignam ¶ inuidam fraternā oppugnare caritā
tem · post acceptam grām spūsancti · q̄ peccatum
mus neq; hic neq; i futuro seculo dimitatur · vi
quem potest verum in spīrtmsanctum videri peccasse
qui dixerunt q; m in Beelzebub principe demoniorū
dominus demonia expellebat · verū cum hoc ipsi
dominū dictum accipiamus · quia de se dixit ipse loc
Si paterfamilias in Beelzebub vocauerit quantum
magis domesticos eius · an qui de magna inuidentia
xerant ingrata tam de p̄nabus beneficia quibus
dū xp̄iam fuerunt · tamen ppter ipam inuidentiam
gnidmē i spīrtmsanctum peccasse credendi sunt · ¶
eum hoc colligitur de verbis dīni · Videm tamen p
test adhuc eos monuisse ut accedant ad gratiam
ita peccent vt nunc peccauerunt · nunc cum in filium
hominis dixerunt verbum neq; ¶ potest ab eis dimitti
cōuersi fuerint ¶ ea crediderint Si autem postq; sp
ritumsanctū accepterint · fraternitatem inuidendo ge
ram quā acceperunt · oppugnare voluerint · non
dimittā neq; in hoc seculo neq; in futuro · nam hoc
sic haberet condemnatos · vt nulla spes reliqua illis
esset · non adhuc monendo iudicaret · cum adhuc li
cens Aut facite arborem bonā ¶ cetera Augus
tinus retract · ¶Hoc aūt non confirmauit · q̄a hoc pro
me dixi · sed tamen addendum fuit si i hac tam fal
lacia mentis puersitate fuerint hanc vitam quoq;
in quocūq; pessimo m hac vita constituto · nō esse
desperandum · nec pro illo imprudenter orā · ne q
nō desperaē ¶Aug⁹ de verbis do. Est autē magni
secretum huius questionis · Numen ergo expetitum
a dommo queratur · Dico aūt cautos vīe fuisse fi
lios scripturis sanctis nulla maior questio · nulla be
nefitior inuenīē · Prius ergo ut adūtatis somnium
dixisse dīm · eis blasphemia spūs nō remittat neq;
dixisse qui dixerit q̄dcūq; verbum cōtra spūsanctū
si qui dixerit verbū Quapropter nō est necesse ut
oēz blasphemiā ¶ oīne verbū q̄d dī extra spūsanctū
remissionē quāq; existimet nō habere Deo necesse
ē plane vt sit aliq̄d verbum q̄d si dicat contra spū
sanctum nullam remissionē mereaē Volentem cū lep
ture ita loqui vt quando aliquid sic dī vt neq; ut
toto neq; ex pte dictum sit · nō sit necessere ex pte
hoc posse ¶ vt ex pte nū intelligaē · sic cū dīs dī
tur · si ñ vēisset ¶ locut⁹ eis ñ fuisset pēm · sed

Non em̄ ita dictum est vt sine vllo omnino p̄ccato vellet intelligi futuros fuisse iudeos sed eē aliquod p̄ccatū ·qđ non haberent nisi xp̄s venisset · Quis autez sit iste modus blasphemandi spm̄ sanctū ordo postulat vt dicam⁹ insinuarē siqđez nobis m patre autoritas in filio natiuitas inspūsancto patris filioq; ꝑmunitas · Quod ergo ꝑmune est patri ⁊ filio per hoc nos voluerunt habere ꝑmunionē ⁊ mē nos ⁊ secum Caritas em̄ dei diffusa est in cordibo nostris p spūmsanctum qui dat⁹ est nobis · Et quia p̄ccata alienabamur a possessione bonorū verorum caritas operit multitudinem p̄ccatorum · Qz enim xp̄us spiritusancto p̄ccata dimittat hinc intelligi potest q̄ cum dixisset discipulis · Accipite spm̄sanctū ꝑinuo subiecit · Quoꝝ remiseritis p̄ccata dimittent illis · Primū itaq; credētiū beneficiū ē i spūsanctoremissi p̄ccatoꝝ ꝑra hoc donū gratuituz loqđ cor ipsiēs ipa g⁹ in pnitencia ē spūs blasphemia q̄ nō remittet nec in hoc seclo nec in futuro · Contra ei spiritūsanctū quo p̄ccata dimittunt verbum valde malū siue cogitatione siue lingua sua fiat · Qui sēm durdaz cordis sui ⁊ est impenitens ebelaunsat sibi irā in die ire · Hec omnino impenitencia non habet remissionē nec in hoc seculo nec i futuro · qui penitencia impetrat remissionez in hoc seculo · que valeat in futuro Sed ista impenitencia quamdiu quisq; in hac carne viuit non potest iudicari · De nullo em̄ desperandū est · Quamdiu patientia dei ad penitentiam adducat Quid em̄ si isti quos i quocūq; genē erroris notas ⁊ cauſ desperatissimos damnas · amenq; istā vitam tam sinistre agunt penitentiam ⁊ mutuant veram vitā in futuro · Hec aūt blasphemia q̄uis plixa ⁊ plumbo verbis cōtexta sit solet tamē scriptura etā multa verba verbum appellare · Nec em̄ vnū verbum locutus est dominus cū ꝑpheta ⁊ tamen legit Verbum quod factum est ad illum vel ad illū ꝑphetam · Dic autem fortassis aliquis querat vtrum tā tūmodo spiritussanctus p̄ccata dimittat an ⁊ patē ⁊ filius · Ipse em̄ filius de patre dicat · Dimittet vob̄ pater vester p̄ccata vestra · Et de se ait · Filius hominis potestatem habet in terra dimittendi p̄ccata Cur ergo illa impenitentia que nūq; dimittē solum ad spiritussancti blasphemiam dicē ꝓnē tamq; ille q̄ in hoc impenitentie p̄ccato fuerit obligatus dono spiritussancti resistē videaē · q̄ eo dono fiat remissio p̄ccatoꝝ seo p̄ccata quia ꝑer ecclesiaz non dimittunē in eo spū dimitta oꝛabat quo in vnū ecclesia congregaē · Remissio ergo p̄ccatoꝝ · quā tota trinitas facit ꝑpne ad spiritūsanctum dicē ꝓnere · Ipse em̄ spūs ad optanda filiorum in quo clamam⁹ Abba pater · vt a possim⁹ dicere · Dimitte nobis debita nra ⁊ in hoc cognoscim⁹ sicut dicat iohānes quoniā xp̄us manet in nobis de spūsancto quē dedit vobis · Ad ipz etiaz ꝓnēt societas qua efficiamur vnū corp⁹ vnā filij dei · qz quodamodo societas patris ē filij ⁊ ipe spūsanctus · Rursus ergo reus fuerit impenitentia ꝑra spūmsanctū in quo vnitas ⁊ societas ꝓmunionis gregaē ecce nūq; illi remittē q̄ sibi clausit vbi remittē Cōtra · Vel aliter sm ꝓmā expositionē · Iudei q̄dē ignorabāt xp̄z qđ esset spūs aūc sancti sufficiens acceꝑunt experimētū · etenī ꝑplete per eum locuti sūt · Qđ ergo dicat hoc ē Esto q̄ me offenditis ꝑter carnem arcūpositā · nūquid ⁊ de spiritusancto habetis dicere · quomā ignoramus eum ꝑter hoc ñ ignoscibilis est vobis hec blasphemia · ⁊ hic ⁊ illic debitis vindictam · Qui a enim demones eiicere ⁊ sanitates perficere · spūssancti est Non ergo mihi cōtumelias inferitis solum sed spiritusancto Indeq; vobis meritabilis erit condēnatio ⁊ hic ⁊ illic · Etenim hoīm hī quidem hic solū puniunē · sicut qui īdigni ꝓpauerunt misteriis apud Corinthios · hī autē illic solum · sicut diues in inferno · Hī autem hic ⁊ illic · sicut ipsi iudei qui ⁊ hic intolerabilia passi sūt Ierusalem capta · ⁊ ibi difficilimā sustinēt penam · ꝯ Rabanus · In hac autem auctoritate extinguitur heresis Origenis qui asserit post multa secula oīm p̄ccatoꝝ veniam cōsecutoꝝ que recollitur per hoc q̄ dicatur · q̄ non remittē neq; in hoc seculo neq; in futuro ꝯ Greg · in dialogo Patet etiam intelligi quasdam culpas i hoc seculo · quasdam vero i futuro relaxari · Quod em̄ de vno negatur de quibusdam concedē · si tamen hoc de parvis minimisq; p̄catis fieri posse credendum est · sicut est assiduus otiosus sermo immoderatus risus vt p̄ccatū curiosa familiaris · que vix sine culpa vt ab ipsis agitur qui culpam qualiter debeant declinare sciunt · aut in non grauibus culpis erroꝝ ignosse que etā post mortem grauāt si non in hac vita adhuc positus minime fuerint relaxata Hoc tamē sciendum ē quia illic saltem de minimis nil quisq; purgationis obtinebit nisi qui hoc bonis actibus in hac vita positus vt obtineat promerē.

Aut facite arborez bonā · ⁊ fructum eiz bonum aut facite arborē malam ⁊ fructuz eius malum. Siquidem ex fructu arbor cognoscit progenies viperarum quomō potestis bona loqui cum sitis malic Exabundancia em̄ cordis os loquitur bonus homo de bono thesauro profert bona ⁊ malus homo de malo thesauro ꝓfert mala. ꝯ Cōf · Post priores redargutiones rursus eos aliter confundit · Hoc autem facit non vt seipsum ab accusatione liberet · ad hoc em̄ sufficiebant priora · sī eos corrigere volens Unde dicit Aut facite arborem bonam ⁊ fructum eius bonum aut facite arborem malam ⁊ fructum eius malum Acsi dicat Nullus vestrum dixit q̄ malum est aliquos a demone liberare q̄z qua ogibus non maledicebant · seo dīabolum dicebant hoc exemplum demōstrat q̄ hec accusatio ē ꝓter consequentiam rerum ⁊ ꝓter omnes conceptiones Talia autem confingere est immense verecundie · ꝯ Vero · Constringit ergo eos silogismo quē greci vocant aſton nos inuitabilem possumus appellare qui interrogatos hinc inde concludit ⁊ in verogz corimprimit Si igitur dīabolus malus est. bona opera facere non pt Si autez bona sunt que facta cernitur

sequitur vt non sit diabolus qui illa facit. uecp enim fieri potest vt ex malo bonum aut ex bono oriaꝫ malum ¶ Cnf. Cum arboris diiudicatio a fructu appareat·nō fructus ab arbore Vnd sequitur Siquidem ex fructu arbor cognoscit Ge si enim arbor fructus ē eā sed ēm fructus arboris ē demonstratiuus. Dos aūt geranū facius in opibus enim mbil accusare habēs geraram de arbore ferus sententiā·me demoma eum appellantes ¶ Ogia. Sic ergo ī pñs iudeos refellit qui cū melligerēt xp̄i opa vtera humanā esse veruem· volunt tamen q̄ iudei sunt confuten· futuram vero omnē fidei puersitatem coarguit eoꝝ sc̄z q̄ diuinitatem i gnationē paterne substātie dño detrahentes in diuersa heresum studia efferbuerūt·neutꝝ faciendes·nec inter gentes sub venia ignorātiꝫ habitantes·nec ī veritatis cognitione versantes· Arborem se in corpore positum signat·quia p memoriē virtutis sue fecunditatē exeat vbertas boīs in fructus Igitur arbor bona facienda cum fructibus bōis ē aut mala constituenda cū malis fructibus·nō q̄ arbor mala possit constitui que bona ē· nec econuerso Sed vt p hanc significantiam intelligeremus xp̄m aut tamq̄ iustum relinquendum aut tamq̄ bonū bonorum fructuū vtilitate retinendū· Ceteꝝ medium se agē in xp̄m aliqua deferre Negare que maxima sunt venerari tamq̄ deum dei gnationē spoliare blasphemia spūs ē· vt cum p admirationē tantiꝫ operꝫ dei nomē detrahere non audeas· p maliuolentiā mentis generositatem eius abnegata paterne substantie gione decerpas ¶ Aug. de v. do· Vel m̄ admonuit nos dīa vt bone arbores simus·ꝫ bonos fructus p ducere possimus Vbi enim ait Facite arborem bonā ꝫ fructum eius bonum·ē precepti; salubre·cui obedientia ē necessaria Qd aūt dixit facite arborē malam ꝫ fructum eius malū·nō precepti ē vt faciatis sed monitio vt caueatis Contra hos enim dixit qui putabant se cum mala essent·bona loqui posse. Bonus enim ē mutandus homo vt opa mutentē Si enim māet bō i eo q̄ malus ē bona opa hīe nō potest Si mānet in eo q̄ bonū ē·mala opa hīe nō potest· Oīs ergo malas arbores xp̄s muemit·sed dedit potestatem filiis dei fieri credentib⁹ i noīe eius ¶ Cnf·Quia vo non p seipō sc̄; pro spūsancto facit sermone· eos que mentes increpat dicens· Progenies vipera·· quō potestis bona loqui cum sitis mali· Hoc aūt dixit et eos mulsam·ꝫ eoꝝ que dicta sunt demonstrationez ex ipsis prebens Quasi diceret ecce vos cum sitis arbores male nō potestis ferre fructum bonū· Non ergo miror q̄ hec loquimi·etēm male nutriti estis a malis pgenitoribus ꝫ mecum malā habetis Ge vide q̄ nō dixit Qualiter potestis bōa loqui·cum sitis p genies vipera·· Nihil enim hec ad illud pinet· sed qualiter potestis bona loqui cū sitis mali Progēies aūt vipera·· eos dixit· q̄a m pgenitorib⁹ gloriabāt vt ergo excluderet eoꝝ superbiam·separauit eos a cognatione Abraham attribuēs eis pgenitores sibiū mox ¶ Hab·Vt pgenies vipa·· id est filios ꝫ imitatores diaboli eos appellat·quia sciēter bonis operibus detrahunt q̄ diabolicum ē Vnde sequit Ex abundantia enim cordis os loquit̄ qui non ignorat ex qua intentione verba p̄ferat q̄ aperiens ostium lens subungit Bonus homo de bono thesauro proferet bona·ꝫ malus hō de malo thesauro pferet mala Thesaurus cordis mentio ē cogitationis ex qua interius arbiter iudicat puentū opis ut aliquādo remuneret aliquādo habeāt mercedem aliq̄n ob meritū operis dis tepiti·maiorꝫ veritatem opa ostentantes mercedem dño p̄mia sortiunt ¶ Cnf. Ex hīs etiā demonstrat suam detractionem scientem cordis occulta·q̄m nō verborum solum·sed etiā malaꝫ cogitationū exclusor ostendit· Est aūt nature conuenientia sup emanantes intus nequā verba per os extra effundi· Quem cum audiens hominē male loquentem male arguere estimes nequaq̄ verba demonstrāt·Sed ēm exitus dē est sup effluentia eius q̄d me ē Quē vehementer arguit Si enim qd dictum ē ab eo malum·excogita radix verboꝝ q̄ magna ē Temerarie aūt hoc decenter Lingua enim confusa malorum nō repente effundit nequicq̄ Cor autem nullā boni habens testem·sine timore quecūq; vult pertractat Deus enim non multa cura est ei· Ideo cum augmentudo malorum que intus sunt·que interius culcabantur extra per verba pruriunt Ideo de Ex abundantia cordis os loquitur· Ge q̄ bonus de thesaurus cordis loquitur· ¶ Hero. In hoc aūt q̄ dixit Bonus homo de bono thesauro ꝫ contra vel ipōs iudeos dū blasphemantes ostendit de quibus thesauro blasphemiam proferunt·vel cum superiori sententia heret sententia q̄ quō non possit bonus homo proferre mala·nec malus bona·sic non possit diabolus mala nec diabolus bona opera facere·

Dico autem vobis q̄ omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent racionē de eo in die iudicij. ex vbis enim tuis iustificaberis ꝫ ex verbis tuis ꝺēnaberis

¶ Cnf Postquā eis dem⁹ multa timorē inculcat ēdem q̄ vltimū dabīe vocem qui talia dixerunt·vnde dicit enim nobis q̄ etiā de otiosum q̄ locuti fuerint homines reddent racionem de eo in die iudicij· Ideo Et ē sensus Si otiosū vbū q̄ neq̄q̄ edificat audientes nō ē absq̄ periculo eius qui loquit ꝫ in die iudicij reddat vnusquisq; racionē sermonis suoꝝ·quāomagis vos q̄ opa sanctitatis calumniam ꝫ dicitis me ī Beelzebub egere demonia reddetis estis racionē calumnie vīe· ¶ Cnf· Non aūt ppter q̄d locutus estis vos sit quidem oē bonum eruditōis q̄ simul aūt minus onerosum faciēs suū sermonē Otium autem verbū ē q̄d mendax ē q̄d calumniosum Inutilē aūt dicitur·q̄m ꝫ vanū·quale ē q̄d nullum uet mordmatū vel curpe vel mueretricū· ¶ Ergo in omet· Vel otiosum verbū ē·q̄d aut vtilitate rationis caret·aut ratione iuste necessitatis caret·q̄d tacet sine vtilitate ꝫ loquēs dicē ꝫ audientes fit fabulis seruiūt de rebus frīuolis loquamur·ꝫ fabulas numeremus antiquas Ceterum qui scurrilia repellat cachin nis otia dissoluit·ꝫ aliquo proferre corpus ims hic non otiosi verbi sed crimnosi arbitrat

¶ Remigius. Ex suppositis autem verbis adhuc sequens dependet sententia cum dicit Ex verbis enim tuis iustificaberis & ex verbis tuis condemnaberis ¶ Non est autem dubium quia unusquisq; de verbis suis malis que loquit condemnabit. Veritatem ga ex bonis verbis non iustificatur que nisi ex imo corde & deuote intentione ea proferat ¶ Cnf. Vide autem quia non est onerosum hoc iudicium. ¶ Non ex quibus alius dixit de te. sed de quibus ipse locutus ea sententias iudex ferret. ¶ Non igit accusatos timere oportet sed accusantes. Non enim dā cognit accusat se pro bis malis que audierūt. sed bis pro bis que maledixerunt.

Tunc responderūt ei quidam de scribis & phariseis dicētes. magister uolumus ate signum uidere. Qui respōdens ait illis. Generacio mala & adultera signum querit & signū non dabitur ei nisi signum Ione pphete. Sicut enim fuit Ionas in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus Sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus

¶ Cnf. Quia dominus superuis maledicēs uerbis in uerecundiā phariseorum obstruxerat linguā. rursus ad opa uenit qd admirans euāgelista dicit. Tunc responderunt ei quidā de scribis & phariseis dicētes. Magister uolumus a te signum uidere. Tunc scilicet cum flecti oportebat. cū admiran. ei obstupescē sed tunc a malicia non desistunt. Dicunt enim volumus a te signum videre. ut eum capiāt

¶ Iero. Sic signa postulant. quasi q uidēte signa non fuerint Et in alio euangelista qd perant plenius explicat. volumus a te signum videre de celo Deli mortem i Helie ignem de sublimi uenire cupiebant uel in similitudinem Samuelis tempestiuo pro naturam loci mugire tonitrua. coruscare fulgura. imbres ruere. quasi non possint & illa calūniari & dicere ex occultis & uarijs aeris passionibus accidisse. ¶ Nam qui calūniatis ea que oculis uides. manu tenes. palpitare sentis. quid facturus es in his que de celo uenunt? uncq respondebis & magos in egipto multa signa fecisse de celo ¶ Cnf. Verba autem eorum adulationē & ironia sunt plena. & prius quidem conuiciabātur demoniacum eum dicentes. nunc autem adulanē. uocantes eū magistrū. Propter hoc & dns eos uehementer arguit Unde sequitur. Qui respondens ait illis Generatio mala & adultera signum querit. Et quidem cum ei conuiciabanē. māsuete eis respōdebat eis autem adulabanē. quicquid se demonstrās q ueraq passione erat supior & neq conuicijs in ira q uocē neq ab adulatione mollie. Quod autem dicit. tale ē Quid mirum si hoc in me facias. qui ignotus sis uobis. cum in patrem cuius tantam accepistis expiem iam hoc idem facistis. derelicto eo ad dēmones currentes. Docet hoc autem eos dicit generationem malā quia ingrata semp facti sunt arca benefactores & bene patientes deteriores fiunt qd est ultime malicie.

¶ Iero. Egregie autem dixit Et adultera. quia dimiserat uirum & iuxta Ezechielem multis se amatoribus copulauit. ¶ Cnf. Unde & monstrat se patri equalem si a non credere generationem adulteram facit ¶ Rabanus. Deinde respondere incipit nō ea signum de celo qō indigni erant uidere. sed de fūdo miseri cordie. Discipulis autem suis signum de celo dedit. quibus eterna beatitudinis gloriaz & pius in monte figuraliter. & post ueraciter in celum subleuatus ostendit. Unde sequitur Et signum non dabitur ei nisi signū Ione prophete. ¶ Cnf. Quia nō ut eos inducerent signa faciebat. sciebat enim eos lapideos esse. sed ut alios emendet. aut quomā non acciperent signum quale est illud qd petebant. Signum enim ei factum est. quōd p propriam penam cognouerunt eius uirtutem Hoc igitur occulte insinuans dicit. Signum non dabitur ei. ac si diceret. Multa beneficia demōstraui mihi uos allexit ad ueneranda meam uirtutem qua cognosceres p penam quando ciuitatem uestram in terram proiectam uidebitis. Interim autem sermonem de resurrectione interponit. qua cognitum erant per ea que postea erant passum. dicens. Nisi signum Ione prophete. Crux enim profecto credita non esset nisi signa certancia habuisset. Hec autem nō credita & resurrectio utiq credita non esset. propter hoc & sig hoc uocat & figurā in medium fert ut ueritas credat. Unde sequē. Sicut fuit Ionas in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus. sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus ¶ Raba. ostē dit Iudeos ad instar Niniuitaz crimen los. & nisi penitirent. subuersionem proxim os se sicut illud de nūciat supplicium & demonstrat remedium ita uidet non debent desperare ueniam si saltem post xpi re: surrectionem egerint penitentiam. Ionas enim id est columba uel dolens. signum est eius sup quē descendit spūs sanctus in specie columbe Et qui dolores nostros portauit Piscis qui Ionam deuorauit in pelago significat mortem qua xps passus est in mūdo Tribus diebus & noctibus fuit ille in uentre ceti & iste in sepulcro Ille nectus est in arenam. iste resurrexit in gloriam. ¶ Aug. de concor. euā Quidā autem modū locutionis scripture nescientes. nocte uoluerunt aduertere tres illas horas a sexta usq ad nonam. quibus sol obscuratus est Et dicere tres horas illas. quibus iterum terris est redditus id ē a nona usq ad eius occasum Sequē enim nox fuca sabbati. quia cum suo die computata erunt iam due noctes & duo dies. Porro autem post sabbatum sequitur prox primi sabbati id ē succedentes diei dñice in qua tunc dominus resurrexit. Erāt ergo due noctes & duo dies. & una nox etiam si nota posset intelligi. nec ostenderemus q illud diluculum pars eius extrema sit. Quapropter nec ānumeratis illis sex hore in quarū tribus tenebratus ē & tribus illuxit constabit ratio trium dierum & trium noctium Ne fiat ergo ut hoc mutemur illo scripturaz usitato loquēdi modo quo a pte totum intelligit. ¶ Iero. Non q omnes tres dies & tres nocte in inferno fecerit. sed q in parte parasceues & dñice & tota die

sabbati tres dies ⁊ tres noctes intelligãt. ¶ Aug. in iij. de tri. Non em trium nõ plenũ ⁊ rectum fuisse scripturã testis ẽ si primus dies ẽ a pte extrema tus annumeratus ẽ dies vltimus a parte prima ⁊ ipe tot. Medius aũt iter eos io ẽ sedus dies absolute rectus .xxiij. horis suis .xij. nocturnis ⁊ .xij. diurnis. Nox em vsq ad diluculũ quo dñi resurrectio declarata ẽ ad verũ pertinet diem. Sicut en pmi dies pter lucem hois lapsi a luce in nocte ita isti pter hois reparatõr a tenebris in lucẽ computant. ¶ Cnf. Non aut manifeste dixit q resurrectio quia eũ verisimile si occultee minuat vt ⁊ illa crederent q̃ plenius. Nõ aũt dixit. In terra si in corde terre vt ⁊ sepulcrũ ostendat ⁊ nullus solã mortis aparẽ tiam suspicet. Et tres dies pter hoc posuit vt credat q̃ mendacius ẽ Sic ⁊ ipa figura veritatẽ dmõstrat. Nõ em fuit Jonas i ventre ceti in phantasia sed in veritate neq figura fuit i veritate ⁊ ideas i imaginatione. pter q manifestum ẽ q filij fuit diaboli Martionẽ sequẽtes. q̃ epi passionẽ phantastica esse asserunt. ⁊ q pro eis esset passurus licet eis nõ profecte ostendit. p hoc q mentit illã gñationẽ signum darẽ Jone pbente.

Viri nmuite surgent in iudicio cum generatione ista ⁊ condemnabũt eã qa penitẽciã egerũt in pdicatione Jone Et ecce plusq̃ ionas hic. Regina aut austri surget in iudicio cũ generatione ista ⁊ dẽmnabit eam qa venit a finibus terre audire sapienciã salomõis. ⁊ ecce plꝰq̃ salomõ hic

¶ Cnf. Ne aliqs estimaret q talia decepto futura essent i iudeis qualia Nimuites cõtigerãt vt sicut Jonas illos conuerte ⁊ eius tas fuit a periculo liberata ita isti post resurrectionẽ conuerterentẽ dñs nunc totũ gentilẽ ostẽdit qm sic ex beneficio passionis nullum fructũ pceperũt sed ⁊ grauia patiẽt vt ifra ostendit. p exemplum demõis. Intendit autem ostendit q iuste patiẽt dicẽs Viri Nimuite surgent in iudicio cũ gñatione ista ⁊ Regina. Ostendit aũt dñs hijs verbis vnã esse malox ⁊ bonox resurrectionẽ futurã contra quosdam hereticos. qui dixerũt vnã esse resurrectionem bonox ⁊ alterã malox. Destruit etiã hijs verbis fabula iudeox qui solent dicere q ante iudicii mille annis celebretur resurrectio aperte hijs verbis ostendens. quia mox vt celebrabit resurrectio celebrabit ⁊ iudicii. Et damnabunt eã. ¶ Jero. Nõ sine potestate sed ogatõis exẽplo Dñi subdit. Qua pniam egerũt in pdicatõe Jone ⁊ ecce plusq̃ Jonas hic. Nõ hic aduerbiu loci nõ pnomẽ intelligas. Jonas sm lxx interpretes tridno pdicauit ego eodem tempore. ille assirius gẽs incredule ego iudeis populo dei. ille voce locutus ẽ simplici. mihi signox faciẽs. ego tãta faciẽs Beelzebub calumniã sustineo. ¶ Cnf. Nõ aũt hic stat dñs si ⁊ aliã annũciationẽ adiungit dicens Regina austri surget i iudicio cũ generatõe ista ⁊ dẽmnabit eã quia vẽit a finibus terre audire sapiãz Salomõis. Illud plus fuit q̃ prius Jonas cum ad illos abijt. Regina aũt austri nõ expectauit Salomõ ad ipsam ire. si ipa ad eũ accessit. ⁊ mulier rabilis ⁊ tm remota non mortẽ formidans sola cupiens verbox sapientiã. Ubi ergo mulier aduenit locuta est. Et ipa quidẽ a finibus terre fuerat ergo auditurã ire ⁊ castra arcueo. Et illa quidẽ de arboribus ⁊ lignis disputauit ego aũt de ineffabilibus mysterijs. ¶ Jero. Eodẽ ergo mõ dẽmnabit Regina austri populũ iudeorũ. quo condemnabũt vir meus israelem incredulũ. Ista ẽ regina Saba. de qua in regum volumine. Et i paralipomenon legimus. quia tantas difficultates gẽtis sue ⁊ impio derelicto mihi non videam sapienciã audire salomõis. ⁊ munera obtulit. Nimiue aũt ⁊ regia Saba ecclesiarum fides nationũ preferẽ israeli. ¶ Nab. minuit significans eos qui peccare desistunt. Regina vo eos ipos care nesciunt. Penitentia em peccatũ abolet. Ipa canet. ¶ Remig. Dulcre aũt ecclesia de gentibus grega. a Regina dr qua mores suos regere nouit. De qua psalmista astitit regina a dextris tuis. Item aũt regina ẽ qua ardore spũs sancti fulgebat. Auster em vẽtus calidus significat spũm scm. Salomone aũt qui interpretat pacificus significat xpm de quo dictũ ẽ. ipe ẽ pax nostra.

Cũ aũt immũdus spũs exierit ab homine. ãbulat p loca arida querẽs requiem non inuenit. Tũc dicit reuertar in domũ meã vnde exiui. Et veniens inuenit eã vacantem scopis mũdatam ⁊ ornatam. Tũc vadit assũmit septẽ alios spũs secũ neqores se habitantes habitant ibi ⁊ fiũt nouissima hominis illi peiora prioribus Sic erit generationi huic pessime

¶ Cnf. Qua dñs dixerat iudeis Nimuites in iudicio ⁊ condemnabũt generationẽ istam. pter temporis cariatione; conuenientes ⁊ hoc pignoris. ostendit q nonsolum i futuro sed ⁊ ire grauiora patiẽt. futurã i eos penã sub quodam enigmate subiens dicit. cum autem immundus spũs exierit ab homine ¶ Jeronim. Quidam illum locum de hereticis dictũ putant. q immundus spũs qui in eis ante habitauerat. quando gentiles essent ad confessionem vere fidei ejectus. Postquam cũ se ad hereses erãstulerint simulatas virtutes inuenerint domũ suã tunc alijs septẽ nequiores spiritibus inducit reducẽ ad eos diabolꝰ ⁊ habitant in illis nouissima eox peiora priorib. Quidã quidẽ putãt hereticos. q̃ gentiles. qa in illis spes non sit ẽ pugna discordie. cũ hec intelligentia plurimi quidẽ ⁊ colorem doctrine pferat nescio an habeat veritatem. Ex eo. n. q̃ finita vt fabule vt exẽplo sequentis gñationi huic pessime applicamur. nõ ad hereticos ⁊ hereses. si ad iudeox. ꝑm referre fabulam ut propria loci nõ patituus ⁊ vagꝰ in diuersũ fluctuet. sapientiã more perturbet si heres sibi vt ad posteriora rideat. Immũdꝰ spũs exijt a iudeis qui accepẽre legẽ. Expulsꝰ aũt iudeis ãbulauit p loca arida quesiuit. vũ sedẽ. Ambulat p loca arida quesiuit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Raba. Vt. Loca arida sunt corda fidelium que a mollitie fluxe cogitacionis expurgata calliditor i fidei tor explorat si quos gressus ibi figere possit. Et castas mentes effugiens diabolus i solo corde prauorum gratia sibi potest inuenire quietem Unde sequitur. Et non inuenit. ¶ Remigius. Putabat autem diabolus se perpetuam quietem posse habere in gentili populo si subiecit. Et non inuenit. quia aparente dei filio per misterium incarnationis sue gentilitas credidit. ¶ Iero. Que cum domo credidisset ille in iuuenco loco in natiuitate. dixit. Reuertar ad domum meam unde exiui. habeo inuenio quos ante dimiseram. Et veniens inuenit vacantem scopis mundatam et ornatam. Vacabat enim templum idolis et xpm hospitem non habebat discendi. Surgite et abeamus hinc. Quia igitur et dei et angelorum presentia non habebant. et ornatus erat superfluis obseruationibus legis et traditionibus pharisseorum reuertendi diabolus ad sedem suam pristinam et septenario numero sibi addito demonum. habitat in pristinam domum et fiunt nouissima illius populi peiora prioribus multo enim nunc maiore demonum numero possidentur. blasphemiis in synagogis suis xpm ibidem qui in egipto possessi fuerant ante legis notionem. quia aliud est veterum non credere aliud non suscepisse quia venerunt. Septenarius autem numerus adunctus diabolo vel propter sabbatum intelligi vel propter numerum spusancti de quo in Esaia sup floret qui de radice Jesse descendit septem spus virtutum descendisse narratur ita et erranti vite eorum numerus in diabolo consecratus sit. Vulnerare autem septem spus aliqui dicunt vel propter violationem sabbati propter crimmalia peccata que gerantur sunt septem in domo spusancti. ¶ Chrisost. Vel hic penam eorum demonstrat. Dicit enim quod sicut demoniaci cum liberati fuerint ab immundis spiritibus si desidiosos inuenerint grauiorem arripiunt aduersus se piratiam et ita in nobis fit. Etenim ante deturbabamini a demone qui idola adorabatis et filios vestros demonibus occidebatis. Sed cum non dereliquit vos is expulit demonem illum per penitentiam. et priori rursus vim amplius expurgare vos volens. quia igitur in vultis attendere si in maiorem exacuistis nequitiam grauius enim est occidere Christum quam propheras propter hoc difficiliora patiemini Que enim sub Vespasiano et Tito Titoque acta sunt multo grauiora fuerunt his que passi sunt in Egipto et in babilone et sub Antiocho nec hoc solum ostendit sed quia ab omni vtute erunt desolati et demonum actibus occupabiles magis quam ante. Hoc autem nonsolum ad illos sed ad nos etiam dicta esse rationem habet si illuminati et a pristino errore malis rursus ab eadem possideamur neque enim difficiliora iam erit pena posteriora peccata propter quod paulo ante dixit. Ecce sanus factus es noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat ¶ Raban. Hoc enim quilibet ad fidem conuersus est a quo diabolus per baptismum ejectus quasi quedam inde loca andapagrat id est corda fidelium. ¶ Gregorius. xxxii. moralium. Loca enim arenta atque maculosa sunt corda illorum que per disciplinae fortitudinem ab omni carnalis concupiscentie humore siccantur. Loca vero humentia sunt terrenorum hominum mentes quos humor carnalis concupiscentie quia replet fluidas facit. In quib diabolus inquietatus sue vestigia tanto altius imprimit quanto in eisdem mentibus pes eius transitus illius quasi in fluxa terra descendit. Raba. Rediens autem ad domum suam vnde exierat inuenit eam uacantem a bonis actibus per negligentiam scopis mundatam scilicet a vitiis per baptismum ornatam. simulatis virtutibus per hypocrisim ¶ Aug. de con. euā. Unde per hec verba signat dns quosdam ita credituros vt non possint ferre laborem conuersionis ad seculum et reditum sunt. Rabanus. Assumit secum alios septem intelligitur. quia cum quis cesserit de iustitia etiam simulatione habebit. Cupiditas enim carnis expulsa per penitentiam consuetis opibus cum non inuenerit in quibus delectationibus conquiescat audacius redit et rursus occupat mentem hominis. si negligentia subsecuta est vt non introduceretur tanquam habitatore mundare domum sermo dei per sanam doctrinam et quoniam nonsolum habebit illa septem vicia que septem virtutibus sunt contraria spiritalibus sedibus per hypocrisim se ipsas habere virtutes similabit. Propterea assumptis secum septem aliis nequioribus hoc est ipsa septenaria simulatione redit ipsa concupiscentia. vt sint nouissima hominis illius peiora prioribus. ¶ Gregorius. Quidam motus. Plerumque etiam sit vt cum mens ex ipso exordio sui profectus extollitur. cumque se iam quasi de virtutibus erigit. sequenti contra se aduersario aditum pandat. tanto se vehementius in eius confractione exhibet. quanto et grauius quia vel ad modicum fuerat prostratus dolet.

Adhuc eo loquente ad turbas ecce mater eius et fratres stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te. At ipse respondens dicenti sibi ait. Quae est mater mea et qui sunt fratres mei Et extendens manum in discipulos suos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicunque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater et soror et mater est.

¶ Hylarius. Quia predicta omnia in paterne maiestatis virtute loquebatur. nunciatur sibi quod foris a matre atque fratribus expectaretur. quid responderit euangelista demonstrat subdens adhuc eo loquente ad turbas. ecce mater eius et fratres foris stabant querentes loqui ei ¶ Aug. de concord. euan. Hoc sine dubio conuenienter gestum intelligere debemus. premisit enim cum ad hoc narrandum transiret. Adhuc eo loquente ad turbas. quod est adhuc nisi quando illud loquebatur. Nam et Marcus post illud quod de blasphemia spusancti retulerat. dixit. Et veniunt mater eius et fratres. Lucas autem non huius rei gestae ordinem tenuit. sed preoccupauit hoc et recordatum ante narrauit ¶ Iero. contra Heluidium. Hinc Heluidij vna proposito similem. quod hec quos fres dni in euangelio nominat. Unde inquit fratres domini dicti sunt qui non erant fratres. Et iam nunc sciendum est quatuor modis in scripturis

diuinis fratres dici·natura·gēne·cognatiōe·⁊ affectu ℣Natura vt Esau ⁊ Iacob Deus· vt oēs uiri fratres mei se uocāt·vt in Deutronomio ℣Non poteris constituere super te hominem alienum qui nō est frater tuus ℣Pro cognatiōe fratres uocā tur qui sunt de una familia sicut in Genesi· ℣Dixit autem Abraham ad Loth· ℣Non sit rixa inter te ⁊ me·quia uiri fratres sumus ℣Affectu etiam fratres dicuntur·qđ in duo diuiditur· In speciale ⁊ cōmūe In speciale quia omnes ꝑsimi fratres dicuntur· vt saluator dicat Vade dic fratribus meis· ℣Pro i cōmune quia omnes homines ex uno pr̄e nati parietes nos germanitate conuungimur· sicut ibi Dicet his qui oderunt uos frēs nostri uos estis· ℣Interrogo ergo uxta quem modum fratres domini in euangelio appellentur ℣uxta naturam Sed scripeura non dicat·nec Maria eos uocans filios nec ioseph Iuxta genesim·sed absurdum est vt pauci ex iudeis uocati sint fratres·cum omnes qui ibi fuerūt·fratres potuerunt appellari· ℣uxta affectum humani uncts ⁊ spiritus· uerum sic qui magis erant fratres q̄s apostoli·quos dominus docebat inuisce°·aut si omnes quia homines sunt fratres·stultum fuit nūcupare q̄si proprium·Ecce fratres tui querunt te ℣Restat igitur vt fratres eos intelligas appellatos a cognatiōe non affectu non genus priuilegio·non natura ¶ Jeronimus sup Matheum Quidam uero fratres domini de alia uxore Joseph filios suspicantur·sequentes scripturas apocryphorum·⁊ quidam Decha uel Esaiam in ciculam confingentes ℣Nos autem fratres domini non filios ioseph·sed consobrinos saluatoris sororis Marie matertere domini filios·intelligimus que esse dicatur mater Jacobi minoris ⁊ Joseph ⁊ Jude·quos in alio euangelij loco fratres domini legimus appellatos·fratres autem consobrinos dicat omnis scriptura demonstrat ¶ Crisostom° Vide autem ⁊ fratrum eius elatonem cum enim docere eos in templo ⁊ audire cum turba·uel si hoc nō uellent·expectarent finem sermonis ⁊ tunc eū adire·ibi extra eum uocant·⁊ coram omnibus hoc faciunt ⁊ superfluum honoris amorem ostendentes ⁊ monstrare uolentes q̄cum omni potestate xp̄o aliq̄d inungunt Quod ⁊ euangelista ostendit hoc ipsum obscure insinuans cum dicat Adhuc eo loquente Ac si diceret·nunquid non erat tempus aliud Quid ad ⁊ loqui uolebant ñ pro ueritatis dogmatibus cōmuniter hoc proponere oportebat vt ⁊ alios lucrarēē Si autem ad alios sibi ipsis pertinentibus·nō oportebat ita festinanter uocare Unde manifestum est quoniam solum ex uana gloria hoc faciebant· ¶ Jugo de natura ⁊ gratia Si quicq̄d dicatur de fratribus de sancta uirgine Maria preter honorem xp̄i·nullam prorsus cum de peccatis agitur habere uolo questionem Inde enim scimus q̄ei plus gratie collatum fuerit ad uincendum omni ex parte peccatum·q̄ cōpere ⁊ parere meruit eum quem constat nullū habuisse peccatum Sequitur Dixit autem a quidam Ecce mater tua ⁊ fratres tui foris stant querentes te ¶ Jeronimus. Videtur mihi iste qui nuntiat fortuito ⁊ simpliciter nunciare·sed insidias uerum spiritali operi carnem ⁊ sanguinem Unde ⁊ dominus nō q̄ matrem negaret ⁊ exire contempsit sed quo responderet mihi ¶ Crisostomus Neq̄ autem dixit·vade dic matri non est mater mea sed ad eum qui nuntiauit excedit sermonem. Sequitur enim Ille ipse respondens dicenti ait Quis est mater mea·⁊ qui sunt fratres mei· ¶ Hilarius·nō autem fastidiose dominus sua sensisse existimandus est·cum in passione potissimum maxime solicitudinis tributi affectum ¶ Crisostomus Quod si negare uellet matrem·nec uoluit gaudere quando iudei exprobrabāt ei de ipsa Nunc ergo uxta Nazarenum ⁊ Manichēum uolumus negamus vt natus de pharisaeis mater pauperum sanctos cognationi pretulit·vt ⁊ nos in comparatione dilectionis carnis spiritū preferamus nec matrem futuri obsequium pietatis·cuius preceptum ostendit honora patrem tuum ⁊ matrem tuam. Et ppter se misteria vt affectibus ap̄lis q̄s mīnis ostenderet Unde sequitur Et extendens manum in discipulos dixit Ecce mater mea ⁊ fratres mei Et egotius in omnia Filius quidem discipulus frater nominare dignatus est dominus dicēs Ite nuntiate fratribus meis Cur ergo frater domini sui et dem uenīēdo potent querēdum ē quare ō mater possit mater· Deo sciendum nobis est·cui quis frater uel sorori est credendo· mater efficitur p dicendo·Quasi enim pater dominum quem uocabulo dientis infundit·⁊ mater eius efficitur· si per vocem amoris dominum in proximi mente generat ¶ Crisostomus·Cum his autem que dicta sunt aliud nos docet· videlicet in nulla cogitatione uel dentes uirtutem negligere Si em̄ mater ihesu matrem esse nisi uirtus adesset· quis vere alium cognationem saluabitur Una enim nobilitas hoc dei facere uolūtatem· ⁊ ideo sequit·quicūq̄ fecerit uoluntatem patris mei q̄ in celis ē·ipse me frat ⁊ soror ⁊ mater mulieres beatificauerunt sanctam virginem dicentes eius uterū· ⁊ optauerūt tales sibi matres· Quod est igit quod prohibeat·Ecce latam uobis ostendo uiam·⁊ licet nō mulieribus solum·sed ⁊ uiris matrem dei ¶ Jeronimus· Dicamus autem ⁊ Saluator loquitur ad turbas·mentes cogitationes·mater eius ⁊ frater hoc ē synagoga ⁊ populus iudeorum foris stant ¶ Origenes·Cum ergo prohibendi ad eum haberent vt eum ponerent quia in sua uenit·⁊ sui eum non receperūt·ipsi eius atq̄ aditu abstinent· ¶ Ergo i bo·Venit eius cum quasi nō agnoscitur foris stare patitur quia uidelicet synagoga ideo ab auctore suo cognoscitur·quia legis obseruationē uocis sensum lem intellectum perdidit·⁊ se custodiam luminis fore ¶ Jeronimus· Cum rogauerunt ⁊ quaerentes nuntium miserunt responsum accipiunt liberum esse arbitrij·⁊ mirare posse si uelit ⁊ ipsi credere

Capitulum

Ecce mater mea ⁊ fratres mei hic sunt

bat secus mare multitudo plurima ita ut in naui ascendens sederet in mari omnis autem turba erat secus mare in terra Et locutus est eis multa in parabolis dicens Ecce exiit qui seminat ad seminandum Et dum seminat quedam ceciderunt secus uiam et uenerunt uolucres et comederunt ea Alia autem ceciderunt super petrosum ubi non habebant terram multam et exorta sunt continuo quia non habebant altitudinem terre Sole autem orto estuauerunt et quia non habebant radicem aruerunt Alia autem ceciderunt in spinas et creuerunt spine et suffocauerunt ea Alia autem ceciderunt in terram bonam et dabant fructum centesimum alia sexagesimum alia tricesimum Qui habet aures audiendi audiat

Capitulum. Tredecimū.

In illo die exiens ihesus de domo sedebat secus mare. Et congregate sunt ad eum turbe multe ita ut in naviculam ascendens sederet. Et omnis turba stabat in littore. Et locutus est eis multa in parabolis dicēs. Ecce exiit qui seminat seminare semen suū. Et dū seminat quedaz ceciderunt secus viam. Et venerūt volucres celi. Et comederunt ea. Alia autem ceciderūt in petrosa ubi non habebat terram multam. Et cōtinuo exorta sunt quia non habebant altitudinem terre. Sole autez orto estuauerūt. Et quia non habebant radicez aruerūt. Alia autem ceciderunt in spinas. Et creuerunt spine. Et suffocauerunt ea. Alia aautem ceciderūt in terram bonaz. Et dabant fructum aliud centesimuz aliud sexagesimum. aliud tricesimuz. Qui habet aures audiendi audiat.

¶ Ons. Postq̄ mere pauerat eum qui matris. Et fratrum pñcā nūciaut. de hinc fecit q̄s illi cupiebant. exire scilicet domū primo sanans egritudinē vane glorie fratrum. Sedo decentem honorem exhibens matri. Unde dr In illo die exiens ihs de domo sedebat secus mare. ¶ Aug⁹. de conseuā. Cū dicit. In illo die sabbi indicat. aut hī cōsequēter gestū post premissa aut non multa interposuisse potuisse ñ forte dies more scripturarum tempus significet. ¶ Rabanus. Nonsolum autem verba. Et facta domini verum etiam iunera ac loca in q̄bus virtutes operat. Et predicat celestibus. sunt plena sacramētis. Post sermōem quippe in domo habitum. ubi ne pbanda blasphemia demonū habere dicat. Et egrediens docebat ad mare ut ostenderet se relicta ob culpam pfidie Judea ad gentes saluādas esse eraturum. Gentilium enim corda diu supba. Et incredula merito tumoris amaritudinis amaritudinis assimulātur domū vero domini per fidem fuisse Judeam q̄s nesciat. ¶ Hiero. Considerādum etiā q̄ ppter domi Jhū non poterat intrare. nec esse ibi ubi apti audiebant mittens Joannem miserator dominus egredi ur de domo sua. Et sedet iuxta hs seculi mare. ut congregentur ad eum multe turbe. Et audiant in littore que meus non merebant audire. Unde sequē. Et congregate sunt ad eum turbe multe ita ut in naviculā ascendens sederet. Et omnis turba stabat in littore. ¶ Crisostimus. Hoc autem non simplicē euangelista posuisse ut monstraret q̄ dominus hī facere volens cum diligentia hoc spectaculum statuere ut nullam mittat post dorsum. Et omnis coetus facie habeat. ¶ Palanus. Sedisse autem dominū in naui. Et turbas foris stetisse ex subiectis rebus est ratio. In parabolis enim erat locuturus. Et talis generis significat eos qui extra ecclesiam positi sunt nullam divinum sermonis posse capere intelligentiam. Navis enim ecclesie typum profert. mare quā verbum vite positum est. Et predicatum hīs qui extra sunt. Et arene modo steriles intelligere non possunt. ¶ Hiero. Ibi enim in mediis fluctibus est. hinc inde mari undiq̄. Et in sua maiestate securus approximare facit ire nauiculam suaz ut populus nequaq̄ periculū sustinēs non tempestatibus arcūdatus quas ferre non potera. stat in littore fixo gradu ut audiat que dicūt. ¶ Rabanus. Vel q̄ ascendens nauem sedebat in mari significat q̄ xps per fidem ascensurus erat in mente gentilium. Et ecclesiam collecturus in mari id est in medio nationum coeradicentium. Turba uero q̄ stabat in littore que nec in naui nec in mari erat. gentē figuram recipientium verbum dei. Et tam fide a mari id ē a reprobis separatum. sed necdum misteriis celestibus imbutorum. Sequitur. Et locutus ē eis multa in pabolis. ¶ Ons. Quāmus in monte ita non fecerit ñ enim p pabolas sermonē contexit. tunc nō enim turbe sole erant. Et plebs incomposita hic aūe. Et scribe. Et phansei. Non propter hoc autem solum in parabolis loquitur. sed ut manifestiorem sermonem faciat. Et ampliorem memoriam imponat. Et sub visu res reducat. ¶ Hiero. Et notandum q̄ non oia locutus sit eis in pabolis sed multa. Si enim dixisset cūcta in pabolis absq; emolimēto populi recessisset. Et spicua miscet obscuris ut per ea que intelliguntur. prouocentur ad eorum notitiam que non intelligūt. Turba etiam non unius sententie est. sed diuersum. in singulis voluntatum. Unde loquit ad eam in multis pabolis ut iuxta varias voluntates diuersas recipiant disciplinas. ¶ Ons. Animā autem pabolaz ponit eam que faciebat auditorem attentiorem. Cum enim sub enigmate erat tractaturus ergo et mentes audientium p primā pabolam dicens. Ecce exiit q̄ seminat seminare semen suū. ¶ Hiero. Significatur autem saluz ille qui seminat esse filius dei. Et pater in populis seminare sermonē. ¶ Ons. Unde autem exiit q̄ ubiq̄ presens ē. vt qualiter exierit nisi per incarnationem. Quamquoz faciat nobis per habitum carnis. Quia enim nos mirare non poteramus ad eum peccatis nostris prohibentibus nobis ingressum. ipse ad nos egreditur. ¶ Rabanus. Vel exiit cum relicta iudea per apostolos ad gentes transiuit. ¶ Hieronimus. vel intus erat domi versabatur loquebatē discipulis sacramēta. Exiit ergo de domo sua ut seminaret in turbis. ¶ Ons. Quum autem audiens quīm exiit qui seminat. ut seminet non estimes esse idemptestatem sermonis. Egredit enim multotiēs qui seiat. Et ad aliam rem. vel ut semdat terram. vt ut malas amoliat herbas. vel ut spinas euellat. vel ut ad aliā talem quādam diligentiam exhibeat hic autem ad seminandum exuit. Quid igitur fit de scie illoz trez depereunt parua. Et una saluatur. Et hoc non equaliter. sed cum differentia quadam. unū sequitur. Et dū seminat quedam ceciderūt secus viā. ¶ Hiero. Hinc parabolā ad probandā heresim suā. valentinus assumit tres naturas. spiritalem. naturalem. vel animalem. atq; terrenam. cum hic

quatuor sine vna iuxta viā alia petrosa · tertia plēa spinis · alia terra bona ¶ Cnſ · Sed ſm hoc qualiter haberet ratione n mor spinas semināt̄ · sup petrā · n m via · In semibus quidem · terra maternalibus nō bret vagi ratione nō em ē in potestate petre fieri terram neq; vie nō esse viā · neq; spine non esse spinā In animab⁹ autem · doctrine mētem habet hoc lau dem · possibile ē em petrā fieri terrā pinguē · · viā non vltra conculcari · · spinas destrui · Quid igitur plus semis pergit · non est ab eo qui semināt ſ; a suis scipiente terra io ē ab anima Ipe em qui semiat non diuersa nō prudentia discernit · nō sapientem neq; m sipientem · ſ; omnibus loquebaē que a seipo erant cō plens pūdeis cū que futura erāt · vt liceat ei dicē Quid me o oportuit facere · · nō fec · Hoc aūt nō di cit manifeste qm̄ hoc susceperunt desides · · pdideṙ hoc aūt dubius · · suffocauerūt · hoc aūt molles · · pdiderunt quia non vult eos vehementer tangere · vt non m diffidentiā mittat · Per hanc etiam para bolam discipulos erudit · · si plures audientiū eos fuerint · qui pereūt · vt nō pter hoc dñs sint · qua nec pter hoc dñs qui oīa prenidit destitit a semmādo ¶ Hiero · Obserua aūt hāc esse primā pabolā que cū interpratione sua posita ē · · cauendū ē vbicūq; dñs exponit sermones suos ne vel aliud vel quo pl⁹ vt minus p̄sumas intelligere q̄ ab eo expositum est · ¶ Haba · Vide vo tacita nr̄e intelligentie derelinq; pterita gesta sunt breuiter Diu ē mens sedula malaꝝ cogitationū meatu trita atq; arefacta · Petrā dum dum pcrue mentis terram leuiatē aīe obedientis Solem diat seruorem pscutionis seuientis Latitudo vere est probitas anime disciplinis celestib⁹ instituta Vt qua expositione diximus quia nequaq; ipse res ſ vna eadem q; significatione semp allegorice ponit̄ ¶ Hiero · Procedamur autem ad dictoꝝ intelligentiaꝝ quotiens hūs sermonib⁹ cōmouemur · q̄ sequitur · q̄ habet aures audiendi audiat · ¶ Remig · Aures audiendi sunt aures mentis · ſ · intelligendi · · faciendique iussa sunt ·

¶ Et accedentes discipuli dixerūt ei Quare in parabolis loqris eis Qui rīdens ait illis Quia vobis datum est nosse misteria regni celoꝝ Illis aūt non est datum Qui enim habet · dabit ei · · hīdabit Qui autē nō hz · · quod habet auferet ab eo Ideo in parabolis loquor eis q̄a vidētes non vident · · audiētes nō audiunt neq; intelligunt · ut adimpleat in eis pphecia Ysaie dicētis Auditu audietis · · nō intelligetis · · videntes videbitis · · non videbitis Incrassatum est enim cor populi hⁱ · · auribus grauiter audierunt · · oculos suos clauserūt neq; videant oculis · · auribus audiāt · · corde intelligant · · conuertant̄ · · sanem eos Vrei aūt bti oculi q̄a vident · · aures vre q̄a audiunt Amē q̄ppe dico vobis · q̄a multi pphete · · iusti cupierūt v. dere q̄ videtis · · nō viderūt · · audire q̄ auditis · · non audierunt

¶ Colo · Intelligentes discipuli esse obscura que a dommo populo dicebant̄ voluerūt dñm interrogare ut parabolice loqueretur Dñs dicit Et accedentes discipuli dixerūt ei q̄re in pabolis loqueris eis ¶ Cnſ · Merito bi dignum ē admiran discipulos quare discretiores pienes scire quādo interrogare oporteat · non sim cotam oībus hoc facere Et hoc ostēdit machus cū dicit Et accedentes · marc⁹ autem manifestius adhuc strat dicēs q̄ singulariter accesserūt · ¶ Hiero · Quia rendum est autem quō accedāt tunc ad eum · cum ipse in naui sedebat · nisi forte intelligatur q̄ dudū cum ipso nauem ascēdentes · · ibi stantes super interpretatione parabole scisciteri sunt ¶ Remig · Dicat ergo aliquis Accedentes vt ostenderet q̄ solliciti sunt discere potērāt accedere corpore q̄uis eēt aliquod volentes spacium inter eos · ¶ Cnſ · Considerandā ē nr̄ eorum rectitudo qualiter multā pro aliis habeat cu ram · · pr⁹ que aliorum sūt querēt · · cū que sūt ipsorum · Non enim dixerunt · in parabolis loquens nobis · sed in parabolis loquens illis · Qui respondens ait illis · quia uobis datum ē nosse misteria regni celorum · ¶ Remig · Vobis nāq; qui adhereas · · minime credibus · Ostensa autem regni celorum · appellat euāgelicā doctrinā Illis aūt qui fortis sunt · · in eū credere nolunt · Denīq; sapientes · · prudentes in infidelitate perseuerantibus non datū · Accedamus ergo cū discipulis ad dñm pro corde vt nobis euāgelicam doctrinam interpretari dignetur · Duxerat illud · Cum appropinquāt populus eius · accipiens de doctrina ipsius ¶ Cnſ · Necessarium dixit non ne · essitatem inducens neq; fatum · sed ostendens q̄m illi quibus non ē datum causā sibi fūrē vitii sorū maloꝝ odire · · volens q̄m cognoscere doctrinā misteria donū dei ē · · gra desup data · Nemo ergo hoc liberū arbitriū destruit Et bī ex his que sequūt manifestū ē · vt n · neq; illi desperēt · neq; illi pigriores audientes q̄m eis datū ē dimōstrat a nobis principaliter esse cū subdit · Qui em hz dabit ei · · habundabit qui aūt nō hz · · q̄ habet auferet ab eo · Nisi deus Cū aliqs desiderii habuerit · · studium dabitur ei · · vniuersa que a deo sūt · Cū aūt hūs vacuus fuerit · · q̄ ad se pertinēt nō inferat · neq; q̄a deo sibi dātur · · q̄ hz · auferet ab eo · nō deo auferente · ſ; se ingrato facient hūs que habet · vñ · · nos si viderim⁹ aliquem desidiose audientem · · exhortātes q̄ attendat nr̄e psuaserimus · fileamus · q̄a si magis imoutili fuerit mentē ei desidia · Studentem aūt discere alloquim · · multa effudim⁹ · · bene dixit Fm euāgelistā quod nisi hīe neq; ē hīem hz ¶ Remig · Qui sūt studiū legendi · dabit ei · · facultatem in legendi · Qui hz legēdi studiū · hī q̄ p̄ nāe bonū vidit hīe auferri ab eo · vel q̄ hz caritatem habūt ei cetera virtutes q̄ nō hz auferet ab eo q̄a absq; caritate nihil b[illegible]

¶ Vero. Dei apostolis in xpo hereditibus cōcedit. Iudeis vero qui non credidērūt filiū dei etiam si quid p nature bonū possident tollit. ¶ Neq; enī possunt aliquid sapienter intelligē qui sapiēte nō habent caput. ¶ Glanus. Hi dem etiam Iudei nō habentes legem quā habuerant pdiderunt. Et ideo p fidē fides euangelica hēt donū q; suscepta nouis fructibus ditat. Repudiata vero etiaz veteris substantie opes detrahit. ¶ Chrisost. Et autez manifestio qd dixerat fiat subdit. Ideo in parabolis loquor eis quia videntes non vident & audientes non audiunt neq; intelligūt. Et si quidem nature hoc ex cecatio esset aperiri eorum oculos operebat. Quia vero voluntaria ē hec excecatio pter hoc non dixit simpliciter non vident. sed videntes non vident. Viderunt enim demones exeuntes & dixerunt. In Beelzebub ejicit demonia audiebamus qui ad deuz eos attrahebat & dicūt. Non est hic homo a deo. Quia ergo contraria hijs que videbant & audiebant enunciabant pter hoc ipsum videre & audire eos auferē nihil emm hinc proficiunt sed in iudicium magis mouent. Unde & a principio nō eis parabolice loquebatur sed cum multa certitudine. Quia autem audita & visa puerterunt iam in parabolis loquit. ¶ Remig. Et notandum est quia non solum que loquebatur verum etiam que faciebat p parabolē fuerunt. Et signa spiritalium rerum qdāmodo ostendit cū dicit Ut videntes non videant. Verba namq; videri non poterant. sed audiri. ¶ Hieronim. Hec de hijs loquitur qui stant in littore & diuidunt a iesu & sonitu fluctuū pstrepente nō audiūt adhādū q dicit. ¶ Chrisostim. Deinde ne non dicerent qm ut inimicus noster nobis detrahit. ppter eam mouit eadem sententia autem. Unde sequit. Ut impleat eis pphetia esaie dicentis audiendo audietis & non intelligetis. & videndo videbitis & non videbitis id est audiendo audietis verba sed nō intelligetis verborū arcana. Videntes videbitis carnem scilicet & non videbitis hoc est nō intelligens diuinitatem. ¶ Chrisostimus. Hoc aūt dixit quia ipi sibi abstulerūt videre & audire aures & oculos sibi claudentes & cor incrassantes. Non ei solum non audiebant sed & grauiter audiebant. vñ sequitur. Incrassatum est cor populi hui. & auribus grauiter audierūt. ¶ Rabanus. Incrassatus est em cor iudeoz crassitudine malicie & abundātia peccatorum grauiter verba domini audierūt quia ingrata susceperunt. ¶ Hiero. Ac ne forte arbitremur crassitudinez cordis & grauitatem aurium nature esse non voluntatis subiungit culpam arbitriū & dicit. Et oculos suos clauserunt. ¶ Chrisost. In hoc autem mentem eorum nequiam ostendit & auersionem cum studio. vt aūt attrahat eos subdit. Et conuertamē & sanem eos. In quo demonstrat quia si conuerterentē sanarentē. Sicut si aliquis diceret. Si rogatus essem confestim sanaturus eram. ostendit qualiter aliquis sibi reconciliet ita & hic cum dicit ne quādo conuertantē & sanem eos. demonstrat quomam & conuerti possibile est & penitentiam agentes saluari. ¶ Aug. de con. euā. vel aliter. Oculos suos clauserunt ne quādo oculis videant. id est ipsi causa fuerunt vt deus eis oculos claudere. Alius em euangelista dicit. excecauit oculos eorum. Sed vtrū ne nūq; videant. an vero ne vel sic. vel sic aliquādo videant cecitate sua sibi displicentes & se dolentes. & ex hoc humiliati atq; cōmoti ad confitendum peccata sua & pie querendum deum Sic em Marcus hoc dicit. Ne quādo conuertantē & dimittantē eis peccata. Vbi intelligunter peccata suis meruisse vt non intelligerent Et eamen hoc ipsum misericorditer eis factum. ne peccata sua cognoscerent & conuersi veniam mererentē Quod autem Iohannes hunc locū dicit. pter nō poterāt credere q; iterū dixit Isaias excecauit oculos eorū & indurauit vt nō videāt oculis & non intelligant corde Et conuertantē & sanem eos aduersari videē huic sententie & omnino cogere ne qd hūc dictū est. neq; oculis videant. non acceptatur ne vel sic aliquādo oculis videant. sed prosus vt nō videant. quādoquidem apte dicat ita vt oculis non videant. Et qd ait. Propterea non poterant credere. suis ostendit non ideo factam excecationē vt eos commota & dolentes se non intelligere. conuertarentē alias quādo p penitentiam. nō em possunt hoc facere nisi prius crederent vt credendo conuertarentur & cōuersione sanarentē. & sanitate intelligerent. sed ideo potius excecatos vt nō crederent. Dicat em apertissime Propterea non poterant credere Quod si ita est quis non exurgat in defensionem iudeoz & eos extra culpam fuisse proclamet q; non crediderunt. Propterea em nō poterāt credere. quia excecauit oculos eorum Sed quomā potius deus extra culpā debet intelligi. cogimur facere alios quibusdam peccatis ita eos excecari meruisse. quia tamen excecatione non poterant credere Verba em iohānis ista sunt. nō poterāt credere. quia iterum dixit Isaias excecauit oculos eorum. Frustra itaq; conamur intelligere ideo fuisse cecatos vt conuerterentur. cuz conuerti non poterāt. quia non credebāt. & ideo credere non poterant. quia excecati erant. An forte nō absurde diam. quosdam iudeoz fuisse sanabiles si tāto tēpore cum nosse suppone perdurassent vt eis expediret pmo nō credēt. & ad hoc fuisse cecatos ut nō intelligerēt diuinum loquentem parabolas. quibus nō intellectis in eū crederēt. non credentes autem cum ceteris desperatis crucifigerent eum atq; ita post eius resurrectionē conuertarentē quādo iam de reatu mortis dominum amplius humiliati diligerent. a quo sibi tantum scelus dimissum esse gauderent. quomā tanta eorum superbia tali humiliatione esset deiectā. Quod icōgruum dictum esse quilibet arbitretē si non ita contigisse in actibus apostolorum manifeste legent. Non ergo abhorret. qd ait iohānes. pterea nō poterant credere quia excecauit oculos eorum vt non videāt. ab ea sententia qua intelligimus ideo excecatos vt conuertarentē. hoc est ideo eos p obscuritatem parabolarū occultatas sententias domini vt post eius resurrectionē salubriore penitentia respicerent. quia per obscuritatem sermonis excecati. dicta domini non intellexerunt. & ea non intelligendo nō in eum credidērūt nō credendo eū crucifixerē atq; ita post resurrectionē miraculis que in eius nōie fiebant expēta maiora

crimis reatu cōpunct sunt & prostrati ad penitentiam Deinde accepta mulgentia ad obedientiā flagrantissia dilectione pūsi· q̄busdā aūt non profuit illa ceatas ad conuersionē ¶ Remig· Et quātū ad hoc pē hec sīa sic intelligi vt i oībus subaudiatur non hoc mō·negn oculis videāt & nequādo auribus audiant nequādo & corde intelligant· & nequādo cōuertant & sanē eos ¶ Glo· Sic ergo oculi eoz qui vident & nolunt credere sūt miseri· Vestri aūt beati dī seq̄· Vestri autē bēi oculi qua vident & aures vr̄e·q̄ audiunt ¶ Ieo· ¶ Misi aūt supra legissemus audientes ad intelligentiam puocatos Saluatore dicente Qui habet aures audiendi audiat· putaremꝰ nunc oculos & aures que beatitudinē accepunt corporales intelligi Sed mihi uidenē oculi illi beati·qui xp̄i possunt agnoscere sacra· & ille beate aures de q̄ bus Ysaias loquē Dns apposuit mihi aurē ¶ Glo· Oens enī ē oculus qua naturali vigore intelligendum aliquid dirigitē·auris quia alio docente discit· ¶ Ogla· De apostolica tempis beatitudinē docet q̄z oculis atq; auribꝰ optat dei salutare visere & audire prophetas atq; iustis cupientibus videre & audire in plenitudinē temporꝫ destinatum Vnd seq̄· Amen quippe dico vob·quia multi prophete & iusti cupierunt videre que videtis·& non viderunt·& audire que vos auditis & non audierunt· ¶ Hieronimus· Videē aūt huic loco illud esse contrariū qō alibi dicē Horabā cupiunt videre diē meū·vidit & gauisus ē· ¶ Raba· Ysaias q̄ & Dicheas & multi alij p̄phete viderūt gr̄am dñi qui eā p̄terea uidentes appellati sunt ¶ Ieo· ¶ Nō aūt dixit oēs p̄phē & iusti·sz multi Inter multos enī potest fieri vt alij viderint·alij non viderint·licet & i hoc periculosa sit interp̄tatio·vt inter sanctoz merita discretionē quālibet facere vidamur sez quātum ad fidem de xp̄o habitā· Ergo Abrahā vidit i enigmate· non uidit in specie· vos aūt i presentiaz venitis & habetis dñm vr̄m· & ad voluntatez interrogatis·& cōuescimini ¶ Cra· ¶ Hec ergo que Apostoli viderūt·& audierūt p̄dicam suā dicit·miracula·vocem·& doctrinā· Vn hoc aūt nō solū malis·sz & bōis qui bonā fuerāt·eos preponit Etenī antiquis iustis beatiores eos dicit·qm̄ non solum que uidei nō viderant·hi vident·sz & que iusti & p̄phete cupierūt uideret nō viderūt Illi enī fide solum considerauerūt hi autem visu & multo manifestius Videt aūt qualiter vetus testamentū copulat nouo· ¶ Non enī si propheta alienī cuiusdā & extrarij dei serui fuisset xp̄m cupiuissent·

¶ Vos ergo audite pabolā seminātis.omnis q̄ audit vbum regni & nō intelligit venit malus & rapit quod seminatū est in corde eius hic est q̄ seminat̄ est sec̄ viā ¶ Qui aūt supra petrosam seminatus est hic est q̄ vbum audit & otinuo cum gaudio suscipit illud .nō habet aūt in se radicē.sz est tpalis Facta aūt tribulacōe & psecucione p̄pter ver

buz otinuo scādalizat ¶ Qui autē est seminatus in spinis. hic est q̄ vbum audit & solicitudo seculi isti & fallacia diuiciarum suffocat vbum & sine fructu efficit ¶ Qui vero in terrā bonā seminatus est. hic est qui vbum audit & intelligit.& fructū affert.& facit aliud q̄dem cētesimū.aliud aūt sexagesimū aliud vero tricesimum

¶ Glosa· Dixerat supius quia iudeis nō ē datum nosse regnū dei sz aplis·& ideo concludit dicēs· vos ergo audite parabolā seminātis quibꝰ sez cōmittit celi misteria ¶ Aug· sup Ioh̄em ad lr̄am·vij· Quod narratur euāgelica factū ē·dñz·s· talia locutus fuit Ypus aūt dñi narratio pabola fuit de qua mōstr̄ ergo tur vt eā ad lr̄am facta monstr̄ē· que sermōe proferuntur· ¶ Glo· Vnde pabolam exponens subdit Qis aūt qui vbū regni & nō intelligit· Sic condendū est· Qis qui audit verbū regni·id est predicationē meā que ad ad regnū celoz adipiscendū valet & nō intelligit Quō aūt nō intelligat subinfert· Venit enī malus id ē diabol⁹·& rapit q̄ seminatū ē in corde eiꝰ Qia mq̄z qui talis ē·hic ē q̄ secus viā seminat⁹ ē Notandū ē aūt q̄ seminatū diuersis modis accipit dr enī & semen seminatū & ager seminat⁹ q̄ accipit hic muenē Vbi enī ait rapit q̄ seiatū ē. de semine intelligendū ē·vbi aūt sequit Secus viā seminatus ē·nō de semie·sed de loco semis intelligendū ē in quo boīe·qui ē quasi ager duāmi verbi semie seminatur ¶ Remig· Hiis aūt verbis exponit dñs quale semē·vbū·s·rgni id ē euāgelice doctrine Sunt enī nōnulli qui verbū dei nulla cordis deuotōe suscipiūt & ideo semē verbi dei·q̄ i eoz cordibus seminat̄ motus quasi semē ne crete·subito auferūt Sed qui aūt ē seminat⁹ supra petrā·hic ē vbū audit & statim enī verbi dei q̄ i petra id ē corde duro & nō molli semiat̄ fructificare nō pt̄·quia multa ē ei⁹ dura·& puū celeste desideriū dñi p̄ter nimiā dorsi non hꝫ in se radicē· ¶ Hiero· Attende aūt q̄ dicat fit continuo scandalizat Est ergo aliq̄ distantia inter eum qui multas tribulatōibꝰ pemisq; compellit xp̄m negare·& eū qui ad primā psecutionē statim scandalizat·& corruit·Ō quo hic loquit Sequit Qui autē seminatus ē i spinis· Qibi videt & illud q̄ ut̄aq; terram ad Adam dr Inter spinas & tribulos panem tuū manducabis·hoc significare mistice q̄ quicūq; seculi se dedent voluptatibꝰ cunctis istius mundi p̄mium celestem & cibū vez inter spinas amittūt ¶ Habemus·rede autez spine vocāt̄ ea cogitationū sua pungentia mētem lacerant· & mētē quasi strangulando spirtales virtutū fructus gignere nō permittunt· ¶ Hiero· Et eleganter adiunxit Fallacia diuitiarum suffocat verbū·sz Inde enī sunt diuise· aliud agētes aliud pollicentes Hubrica ē illaz possessio dum huc illuc q̄ arcūferunt· & instabili gradu vel habentes deserunt vel nō retinunt·vnde & dominus diuites asserit difficulter intrare i regnū celoz sz focātibꝰ diuicijs vbū dei & vigorē virtutū emolliēs

¶ Remigius. Et sciendum quia hijs tribus generibus terre nequā cōprehendunē omnes qui vbum dei audire possunt sed tamen ad salutem pducere ñ valent. Excipiūē gentiles. qui nec etiā audire meruerunt. Sequitur Qui vero in terram bonam seminatus ē ꝛc terra bona est fidelis cōscientia electoꝝ siue mens sanctorum. que verbum dei cum gaudio ⁊ desiderio ⁊ cordis deuotiōe suscipit. ⁊ inter pspera ⁊ aduersa viriliter gseruat. ⁊ ad fructū usq; pducit Unde sequit Et facit fructum alias centesimum alias sexagesimum alias vero tricesimum. ¶ Hero. Et notandum q; sicut in terra mala tres fuere diuersitates scilicet secus viā ⁊ petrosa ⁊ spinosa loca Sic in terra bona etiam diuersitas est centesimi sexagesimi ⁊ fructus tricesimi. Et in illa autem ⁊ in ista non mutaē substantia sed voluntas. Et tam incredulorū q; credentiū corda sunt qui semen recipiunt. Unde primo dixit Venit malus ⁊ rapit quod seminatū est in corde eius ⁊ secūdo ⁊ tertio ait. hic ē qui verbum audit. In expositione quoq; terre bone. Iste ē q audit verbum Primum ergo debemus audire de inde intelligere. post intelligentia fructus reddere doctrinarū. ⁊ facere vel centesimum fructum vel sexagesimum aeq; tricesimum. ¶ Aug. xx. de ciui dei. Quidam putant hoc sic esse intelligendum q; sancti pro suorū diuersitate meritorū alij tricenos boues liberent. alij sexagenos alij centenos. qū in die iudicij futurum suspicari solēt non post modicum. qua opinione quidam cum videāt homines impunitatem peruersissime pollicentes eo q omnes isto modo ad liberationem peruenire posse videant. respondit bene potuisse vniuersū vt mē eos quisq; reperiatur. qui pro aliqs mercessum sunt liberādos. ne tam pauci sint ut ceu ad numerū suum peruenientes multa remmeant qui erui tam de penis illorum mercessione non possunt. ⁊ in eas inuenīē quisquis sibi spē fructus alienē tementate vanissima pollicetur. ¶ Remigius. Tricesimum ergo fructū facit qui fidem sancte trinitatis docet. Sexagesimū vero qui pfectionem bonoꝝ operū cōmendat. Centenario eīm numero omnis mundi ornatus cōpletus est Centesimum autem fructum facit qui vitam eēnam promittit. Centenarius eīm de leua transit ad dextram Per leuā autem vita pñs designatur p dextrā futura Aliter semen verbi dei tricesimū fructū facit quādo bonam cogitationem gignit. Sexagesimum quādo bonam locutionem. Centesimum quādo ad fructū boni operis pducit. ¶ Aug. de quęstionum. Vel aliter Centesimus fructus est martyrum pter sanctitatem vite vel cōtemptum mortis. Sexagesimus virginū pter otiū mentis. quia non pugnant contra pclues tudines carnis Solet eīm otium pcedi sexagenarijs post militiam vel post actiones publicas. Tricesimus vero cōiugatoꝝ. quia hoc est eius preliantiū. ipi habent acriorem conflictum. ne libidinibus superent. vel aliter confligendum est cum amore temporalium bonorum ut non vincat aut etiam edomitus. subditusq; eē debeat ut cū surgere cepit facile reprimat aut ita extinctus ut se omnino nulla ex pte commoueat. Ex quo fit ut ipsa etiā mortes pter veritatem alij fortiter spernant alij equanimiter alij libenter que tria genera fructuū sunt terre tricesimi ⁊ sexagesimi ⁊ centesimi. In horum aliquo genere inuenīendus ē tempore mortis siue si qs de hac vita recte cogitat emigrauē. ¶ Ie. vt cēsimus fructus virginibus sexagesimus viduus ⁊ cōmentabo. tricesimus sancto matrimonio deputatē. Nam ipsa dignorum coniūctio ⁊ quasi molli se osculo complectēs ⁊ federās maritū pmgit ⁊ cōiugē. Sexaginta ad viduas. eo q in angustia ⁊ tribulatiōe sint posite. vnde ⁊ inferiori digito de primunē. qūo maior est difficultas expos quōdā voluptatis illecebris abstinere. tāto maius ⁊ pmium. Dextro centesimus numerus a sinistra erāsit ad dexteram ⁊ hijsdem quidem digitis nō eadem manu arcum faciens exprimit virginitatis coronam.

¶ Ihs. In precedēti pabola locutus est dominus de hijs qui vbū dei non suscipiunt. hic aē de hijs q̄ suscipiunt corruptū sermonē. Genimus hoc est diabolice machinationis. venenatū semp errorē in ē serere vnde dicit. aliā pabolam proposuit illis dicens. ¶ Hero. Proponit autem aliam parabolam. quasi diues pfamilias. imitatoꝝ diuersis reficiens cibis. vt vnusquisq; secūdū naturam sui stomachi varia alimenta susciperet. Non autem dixit alteram. sed aliam si eīm pposuisset alteram expectare terciam non poteramus. premisit aliā vt plures sequāē Hec autem sit pabola ostenditur cum subdit. Simile factum est regnum celorum. ¶ Remigi⁹. Regnum celorum appellat ipsum filium dei. quod regnum simile dicitur esse bonis. qui seminauit bonum semē in agro suo ¶ Ihs. Deide modū insidiarū diaboli ostē dit dicens. Cum autē dormirent homines venit inimicus eius ⁊ superseminauit zizania i medio tritici ⁊ abijt. demonstrat hic q̄ error post veritatem existit qū ⁊ rei exitus test aē

Etenim post pbas fuerunt. Pseudo pphete ⁊ post

Aliam pabolā pposuit illis dicens. Simile factum est regnū celorum homini qui seminauit bonū semē in agro suo. Cum aūt dormirēt homines venit inimicus eius ⁊ superseminauit zizania in medio tritici. Et abijt. Cum autem creuisset herba ⁊ fructum fecisset tūc apparuerūt ⁊ zizania. Accedentes aūt serui pfamilias dixerūt ei. Domine nōne bonū semē seminasti in agro tuo vnde ergo zizania Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit Serui autem dixerūt ei. Vis imus ⁊ colligimus ea Et ait. Non ne forte colligētes zizania eradicetis simul cū eis ⁊ triticum. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messē Et in tempore messis dicam messoribus. Colligite pmū zizania ⁊ alligate ea in fasciculos ad comburendum. triticum autem congregate in horreū meum.

aplos pseudo apli ⁊ post xpm ministros missi enim diabolus videret. qd inimice vel quare misisti. nonne tempestate tua ignem vidisti. qui hic reddit in fructu centum. ille ille alius xerxes ⁊ non poterat rape nec suffocare quod radicatum erat. p aliam deceptionem insidiatur. interserens sua. malas ea similitudinibus colorans. ut facile sumeret his qui abiles sunt ad deceptionem. Propter hoc ait dixit qui scit aliquid aliud semen. s. zizania que sm visum assimilatur qdammodo frumento. Dic etiam apares diaboli malignitas tunc enim seminauit qn vniuersa erant pleta ve magis noceret agricole studio. Augustinus de. q. eua. Dicat aut cu dormirent boies. qa cu negligentius agerent prepositi ecclesie aut dormitionem mortis acciperent apli. venit diabolus ⁊ super seminauit eos quos malos filios dns interpretat. Sed recte queritur. verum hereses sunt. aut male viuentes catholici. Si qs dicat eos i medio ecclie sciatos. quasi videnti illi significari. q vnus quisq; horum sunt. Veritatem qn agit ipm non ecclesiam. s. hic mundum interpretat. bn. malignitatem hereticorum qa i hoc mundo plerisq; bonis. ut illis qui in eadem fide mali sunt. palea potius q; zizania deputent qa palea etiam. fundamentum habet cu frumento. radicemq; communem. Schismatici aut videntes spicas corruptas eam similiores vel paleas aristas q; fractas vel scissas ⁊ de segete abiectas. Hec enim sequens ait ve illis hereticus vel schismaticus ab ecclesia corpaliter segregat. Multos enim portat ecclesia. quia non ita defendunt falsitatem sententie sue. ve mutent mutationem faciat. qd si fecerint. tunc pellunt. Cu ergo diabolus asperis prauis erroribus falsisq; opinionibus suppeditasset. hoc e precedente nocte xpi heresis surrexisset. magis ipe latuit. atq; occultissimus factus e. Hoc e enim qd dicit Et abiit. quamq; in hac parabola dns sicut i expositione subtilius nos quedam. sed ista scandala ⁊ eos q faciunt iniquitatem. zizania. nocte significasse manifestius. Exposteriorib aut diligenter hereticoq; formam describit dicens. Cum autem creuisset herba ⁊ fructum fecisset. tunc apparuerunt ⁊ zizania In principio enim hereses obumbrat seipsas. cu aut multa acceperint libertatem ⁊ sermones aliqs cum eis placuerint. tunc venenum effundunt. Aug. de q. eua. Ut aliter. Cu bn spiritalis esse ceperit diuidicans ista. tunc et errores manifestius aparere discernit eum qd audient. aut legente ab horrore ⁊ a regula veritatis Sed donec i eadem placita spiritalibus pe eu mouere quare sub nocte xpiano tam multe hereticoq; exoriri falsitates. vn sequit. Accedentes aut serui familias dixerunt. Dne nonne bonum semen seminasti in agro tuo. vn ergo hz zizania Utrq; aut ipsi sunt sui qs paulo p messores appellat. an qa i expositione parabole messores dicat esse angelos. nec q; dicere facile ausus fuerit angelos nescisse qa zizania supseminauerit. magis oportet intelligi homines ipos fideles suos. nocte hoc loco signatos. nec mirum si ⁊ bonos seme ipm dicunt. Et diuersi. n. significationibus una res diuersas similitudines capit sicut ⁊ de se aut qp ipe sit ianua qp ipe sit pastor. Venientes. accedunt aut ad deum in corpore corde ⁊ mentis desiderio. q docente intelligunt diaboli calliditate hoc ei factum. Vn sequit Et ait illis Inimicus hoc fecit. Vero. Diabolus propterea inimicus appellat. qa de eo desperat. ⁊ i nono psalmo septimo de eo. Exurge dne ⁊ n pcedat homo. Quia ideo ne diu miat q ecclie ppositi. ne p illum negligentiam hominum supseminet zizania. hoc e hereticorum dogmata. Cum eus aut vocat ppe iacturam qua infert homini. Veruntamen diaboli aduersus nos e principium aut vexationis hominum ab inimicitia q ei ad nos. s. que ei ad deum. Pugnat q. eua. Cu aut seruus dei cognouerit hanc excogitasse diabolum fraude cu q tam noxia autore nihil se valere sentiret ut falsitatis suas eode nomine obtegeret. sibi sub ozini volucris. ut vtro boies de rebus humanis auferat. si aliqs ei pis hanc faculatem. s. vel fidei. beati. iustitia dei placuit. vn sequit Seruus ait domini vis im⁹ ⁊ colligim⁹ ea. Cum. vbi meruenda est lenitas diligentia ⁊ dilectio. etsi festinat zizania nulli qd monstrat eorum de sede sollicitudine Nolite. scilicet spicaueritis. non ut aliquis puniat. s. ut sciatis non permittat Quid aut respondent subdit Et ait. Hieronymus Aut. n. hoc pnie ⁊ monemur. ne cito amputemus fratrem qa fieri pt. ut ille q hodie noxius deputatur. emendatus. crastino resipiscat. ⁊ offendat magistrum. Vicinum. vi subdit. ne forte colligentes zizania. eradicetis simul ei triticum Aug. o co. qua. In q eos patientissimos tranquillissimos reddit. b enim dic. qa boni cu adhuc in hac vita. op⁹ bne i qbusda malorum omissione siue ut ita dicam exercitatione. Siue ut eorum operatione magna illis exhibitatio fiat meritum ad melius aut forte sit eradicatum. cu auferat zizania. qa multa prius zizania fuerunt postea tritici facta sunt. q nisi parcerent cu male viuentes ad laudabilem mutationem in quemlibet itaq; fieri fuerit. sit eradicatus ⁊ tritico qd futurum erant sotios parcere. Deos dic non ee tales auferendos de hac vita cu malos conat interficere. bonos interficiat. qd fieri nequit. sine aut bonis obsit. qbo ⁊ iustus velis esse. s. tunc oportune b fiet. cu ia de fine in resurrectione. vt cum hominibus mutande vite vt placendi ad vitam ex occasione atq; corruptione alicui erroris. ⁊ io subdit. simile veraciter scire vel qp ad messem. i. vsq; ad iudicium Vero. vbi aut b ei omnium illi precepto Auferte malum o medio vestrum. i. n. placibile eradicatio ⁊ vsq; ad messem tolerabilis patia. quo ecclesia edificari sine qda de medio vestrum. Sed mortuum triticum ⁊ zizania qs nos appellat. lolium. qdam herbam ⁊ nedum cala⁹ velit ad spicam grandis sit. ado ei discernendo aut nulla aut p difficilem subam. Premonet g dnus. ne vbi qd ambiguum e. cito sniat pferam⁹. s. de multa refuse. ve cu dies iudicii venient illa in lucem confessionem crimis. s. manifestum reatum o sanctorum cetus ejiciat. Aug. o epi. Parmeniani. cu. n. qsq; xpianor mos in ecclia constitutos. i aliq tali pcto fuerit deprehensus ve anathemate dignos beat. fiat b vbi piculum schismatis in ame. cu dilectione no ad eradicandum. s. ad correctionem. qd si se in agnouerit. neq; penitet correxerit ipse ecclia exciet. ⁊ p qm voluntate ab ecclie gremio dimouet vn dns cu diuisis. Finite utraq; crescere usq; ad messem. subiunxit cam dicens Sine forte cu vultis colligentes zizania eradicetis sit ⁊ tritico. ubi satis ostendit q medicus iste in subest. s. omno de fructuum stabilitate ea securitas manet. i. qn ita cuiusq; animum notum e ⁊ omnibus exorabile apparet ut vt nullos pereat. vt in ecclie gremio sinat per quos possit scisma contingere. no dormiat seueritas discipline In q tanto e efficacior emendatio patientie. quanto diligentior fuerit obfuatio cautionis

Cum vero ille dei mortis aliud bonum restat qua concordiam compiat non potest patienter lugeat. donec ille dies ad messem differat ut clarent turba autem pulsa promendi seria est. ⁊ maxime eum prebuerit aliqd rent pro suis meritis miles prebet emenda ⁊ saltus in gemitu stedi afflicta corda ea ambulationis pre compitur in multitu rata seruet. sic in ipa mere consueuit. Cum prohibens occisione cere hereticum. qui terrarum inducere mul cum eis frumen ecclesiastes hereticos submitta Non ergo liberam eorum palatio plebis. s. ictice ⁊ occi tus mea sententia ex cogendum. verbo em dum. ratione vincendi remus. quos a pax opinio mea non con stramum fugabat quibus promulgandi ita pacifice. ut nunc si deo gras qui nobis mozulas amputauit sciebamus. Sed nesciebamus hoc gratias deo qui vincit Nescebamus hoc volebamus. sed ad mentos. gratias do stimulo terroris exci mozibus terebamur remus nisi interarem mur. gras deo qui p stulic. expos doctri mendace fama iactau de nihil interesse ubi dno qui nos a diuisio ut m vim. ate colat. o xpo leges edendo pa mitem Qui aut ve tacorum pure. verum non meruit habere filius eius m bello q extinctus. quibus ma eum qui cum possent cui penitentia paterna et restituit. nisi gdeum suam mestitiam consol

Cū vero ist dei mortibus plinos occupauerit· nihil aliud bom restat quā dolor ⁊ gemitus Si igit misericorditer corripiat homo· qđ potest Quod autem non potest patienter ferat· ⁊ ex dilectōe gemat atq; lugeat· donec ille dñs sup emēdet· ⁊ corrigat atq; usq; ad messem differat eradicare zizania ⁊ paleam ventilare Turba autem iniquor cum facultas ē in populis promendi sermonē generali obiurgatione fremenda est· ⁊ maxime si occasionem atq; opportunitatem prebuerit aliqđ dñi desup flagellū quo eor aparent pro suis meritis vapulare· tunc em aures humiles prebet emendari sermone calamitas audientiū ⁊ facilius in gemitu confitendi qs in murmura restitendi afflicta corda compellit quāqs si nulla calamitas tribulationis premat· cum facultas datur· utilit compitur in multitudine multitudo· Illa sicut separata seuere· sic in ipa congregatione obiurgata gemere consuerunt· ¶ Cnf· Hoc autem dixit dominꝰ prohibens occisiones fieri· Neq; em oportet interficere hereticum· qua pretium inexpiabile in orbem terrarum induceretur Et ideo dicit ne eradicetis simul cum eis frumentum· id est si mouentis arma ⁊ occidentis hereticos necesse est multos sanctor simul submitti Non ergo detinere hereticos ⁊ abscidere liberam eor palationē ⁊ synodos ⁊ studia dissoluē plebis si iubet ⁊ occidē ¶ Aug· ad vin· Nec ad primus mea sententia erat· neminē ad vnitatem xpi esse cogendum· verbo em agendum disputatiōe pugnandum· ratione vincendum· ne fictos catholicos haberemus· quos apertos hereticos nouerimus· Sed hec opinio mea non coneradicentium verbis sed demōstrantium supabat exemplis· hab em legum terrore quibus promulgandis reges seruiūt dño in timore ita profuit· vt nunc alq dicant· Jam hoc volebam· si deo grās qui nobis occasionē prebuit ⁊ dilatōnū mozulas amputauit· Alq dicūt hoc esse verum· iam sciebamus· Sed nescio qua consuetudine tenebamur gratias deo qui vincula nostra dirupuit Alq dicant Nesciebamus hoc esse veritatem· nec eam discere volebamus· sed ad eam cognoscendam metus fecit mentos· gratias domino qui negligentiam nostram stimulo terroris excussit· Alq dicant Hos falsis rumoribus terebamur merare· quos falsos esse nesciremus nisi intraremus· nec meraremus nisi cogeremur· grās deo qui pdicationē nostram flagello abstulit· experos docuit qs vana ⁊ inania d ecclesia sua mendax fama iactauerit· Alq dicant Putabamus q dē mbil interesse ubi fidem xpi teneremus· sed grās dño qui nos a diuisiōe collegit ⁊ hoc vni deo ogruē vt in vnitate colat· ostendit· Seruāt g reges terre xpo leges edendo pro xpo ¶ Aug· ad bonifatium comitem Quis aūt vēm velit nonsolum aliquē hereticorum pire· verumetiam aliquid pdere· sed aliter non meruit habere pacē domus Dauid nisi Absolon filius eius in bello qđ contra patrem gerebat· fuisset extinctus· quāuis magna cura mandauerit suis· vt eum quātum possent· vnū saluūq; seruarent· ⁊ eēt cui penitena paterna affectus ignoscēt· Quid aūt restitit· nisi pdeum flere· ⁊ sui regni pace acq̄sita suam mestiā consolari? Sic ergo catholica mater ecclesia· si aliquor pditionē tām mūltos cernit colligit· dolorem materni cordis lenit· ⁊ sanat cunctor liberatione populor· Vbi est aūt qđ isti clamare cōsueuerit liberū ē credere vt nō credē cui vi xps iculit quā coegit· ecce hūc aptm Paulum agnoscant in eo prius cogentem xpm· ⁊ postea docentem· prius ferientem· ⁊ postea cōsolantem Dirum autem ē quō ille qui pena corporis ad euāgeliū coactus intrauit plus illis ommbo qui solo verbo vocati sunt in euāgelio laborauit cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios vt redirēt· si poia filij coegerūt alios filios perirent ut seqr? Et i tpe messis dicā messoribo colligite primū zizania· ⁊ alligate ea i fasciculos ⁊ comburēdū ¶ Hem· Messis autem appellat tempꝰ metendi· Per messem vero designat dies iudicij· in quo separandi sunt boni a malis· ¶ Cnf· sed quer quid dicit colligite primū zizania· vt non timeāt bōi quasi simul cum zizanijs tollatur frumētum· ¶ Hieronymꝰ· Quod autem dicit zizanior fasciculos igni tradi ⁊ tritacum congregari in horrea· manifestum est hereticos quosq; ⁊ q̄ poenas gehenne ignibo cōcremandos· Sanctos vero qui appellant tritacū horreis id est celestibus māsionibo recipi ¶ Aug· de qs. euā· Quem autem pē nō· cur vnū fascem aut vnū aceruū zizanior fieri dixerit· nisi forte pē uarietatē hēticor nonsolū a tritico· secretā a scripturis· discrepātium Ipsa vnuscuiusq; hereseos· i quibus signillatī sua cōmunione disiunct sunt· noīe fasciculorum designauit vt etiam tunc maneant alligati ad comburēdum cum a catholica cōmunione segregati suas proprias quasi ecclesias habere ceperint· vt combustio earum sit in fine seculi non alligato fasciculorum· si si ita esset· non eam multe resipiscendo ⁊ i catholicā remeando ab errore discederent Quapropter ⁊ alligatio fasciculorum in fine pro futura est· vt non cōfuse· sed p modo pūitatis sue· vnuscuiusq; erroris pondera puniat· ¶ Rabanus· Et notandum q vbi dicit· Seminauit bonum semen· notat bonam voluntatem que in electis ē Vbi vero dicit· venit inimicꝰ cautelā hūdā vt hūanā inciare voluit qñ ait crescentibus zizanijs quasi paulatim ferēs ait Inimicus hō hoc fecit· paulatim nobis cōmendauit· vbi vero ait Ne forte colligentes zizania· donauit nobis discretionis exēplū Qñ autem subiungit· simile de vtraq; crescere vsq; ad messem cōmendauit longanimitatē ad vlcē ultionā cū dicit Alligate ea in fasciculos &c·

Aliam parabolam posuit eis dicens. Simile est regnum celorum grano synapis quod accipiens homo seminauit in agro suo q minimum quidem ē ommbus seminibus· Cū aūt creuerit maius est omnibus oleribus

¶ Crisostimus Quia dominus dixerat q de semine tres pres pereunt ⁊ saluat vna ⁊ in ipa rursus que saluatur· multiplicat efficitur iactura pter zizania que inimicus seminatur· ne dicerēt· qui ergo erūt ⁊ quāti fideles? consequenter hūc timorem auferr p parabolam sinapis· Et ideo dicitur Aliam parabolā proposuit eis

et fit arbor ita vt vo-
lucres celi veniant et
habitēt in ramis eius

dicēs simile ē regnum
celoꝝ grano sinapis.
¶ Iero. Regnū cel-
oꝝ ꝓdicatio euāgelij
ē. & nouella scripturaꝝ q̄
ducit ad vitā. de q̄ dr̄ ad iudeos. Auferet a nob regnū
dei. huiusmōi ergo rēgnū celoꝝ ē sicut grano sinapis
¶ Aug. de q. euā. Granū nāq; sinapis ad feruorē
fidei ptinet. vel eo q̄ dicat venena expellē seq̄ē. Q̄d
accipiēs hō seminauit i agro suo ¶ Iero. Hō qui seiat
in agro suo a plenisq; Saluatore intelligitē. q̄ m aīs cre
dentiū seiat. ab aliis ipe hō seians in agro suo id est
i corde suo q̄a aūt ē iste qui seminat. nisi sensus noster
& aī? q̄ suscipiēs granū predicatiōis & foues semē
eius hūore fidei facit in agro sui pectoris pullulare
Seq̄ē Q̄d minimū q̄dem ē oīb seīb. Predicatio euā
gelij minima ē oīb discipulis ad primū quidē doctrinaꝝ
fidem nō h̄z virtutis hoīes deū. deū mortuū & scādalū
crucis ꝓdicēs. Confer huiusmōi doctrinā dogmatibꝫ
pbozꝫ. & libris eoꝝ & splēdori eloquētie. & positiōi q̄
sermonū. & vbis quātō mm? sit ceteris hoīb semē
euāgelij ¶ Cris. vt minimū ē semē euāgelij. q̄a discipli
minimis erāt idiotiores. Sed tñ quia magna erat
virtus i eis. expansa ē eoꝝ ꝓdicatio vbiq; terraꝝ. Et
iō seq̄ē Cū aūt creuerit. maior ē oīb oleribꝫ. i. dogma
tibꝫ ¶ Aug. de q. euā. Dogmata aūt sūt plancta secta
rum. vt placuit sectis ¶ Iero. Phoꝝ. n. dogmata
cū creuerīt nihil mordax nihil vitale ōmōstrāt totū
flaccidū marcidūq; ebulit i olera & in herbas q̄ dā
arescūt & corruūt Prouocatio aūt euāgelica q̄ pua
videbaē i pncipio. cū vel i aīam credētem. vel i totū
mūdū sancta fuerit. nō exurgit in olera. sz crescit in ar
borem. ita vt volucres celi q̄s vel aīas credentiū vt
fortitudines dei seruitio mancipata sentire debemus
veniāt & habitēt i ramis. vñ sequit Et fit arbor ita
vt vo. celi veniāt vba. i. ra. ei? Hāc puto euāgeli
ce arboris. q̄ de grano sinapis creuerit. dogmatū eē
diuisitates In q̄bꝫ suꝑdictaꝝ volucrū vnaquaq; re
quiescit Tuma? & nos pēnas colūbe vt ad alnora
volitantes possim? habitare i ramis h? arboris. &
hidos nobis facere doctrinaꝝ. earenaq; fugientes. ad
celestia festinare ¶ Dixit. Vel grano sinapis seipsum
dns q̄uauit acri semi & oim seminū mimo cui? virus
pressuris attēdit ¶ Greg. xix. moral. Ne quidem
ē granū sinapis q̄ morti sepultura plātat? arbor ma
gna surrexit Granū nāq; fuit cū mozēē. arbor cū
resurgeret Granū p humilitatem carnis. arbor p po
tentiā maiestatis ¶ Dixit. Granū igit̄ hoc postq̄ in
agro seminatū fuit. id ē vbi a populo cōprehensus &
traditus mortī tamq̄ in agro fuit. satiuī quādā cor
pora sepultus vltra mensurā oīm olerū excrescit
& vmbrā ꝓphetaꝝ gram excedit Olera enim vice
tamq̄ egroto israel data ē predicatio ꝓphetaꝝ. sed
tā i ramis arboris celi volucres habitāt. apostolos
sz ex xpi virtute pensos & mundū iumbrantes i ra
mis intelligim?. m q̄s gētes i spē future aduolabunt. &
aurarū turbine id ē diaboli spū flatuq; vexare tāq;
i ramis arboris requiescēt ¶ Greg. xix. moral. In
istis etiam ramis volucres requiescunt. q̄a sancte
aie que quibusdā virtutū pēnis a terrena cogitatiōe
se subleuāt in eoꝝ dictis atq; consolatiōibꝫ ab huius
modi fatigatione vite respirant.

Aliam parabolam
locutus est eis. Simi
le est regnum celoꝝ
fermento quod accep
tum mulier abscondit
in farine satis tribus
nec fermentatum est
totum

¶ Cris. ad ipi? ofdit
dum dns a pte pbo
tam de fermento. Dic
dr̄. Aliā pabolā locut
ē eis Sike ē regnū ce
loꝝ fermento. q̄. si
sicut fermentū mulier
farinam transmutat i
suā virtutē ita vos in
tū mundū transmuta
bimus Et vide xpi prudentiā Q̄a em que sunt nobis
ducit demōstrās qm̄ sicut illa possibile ē hoc nos
hoc Nō aūt dixit q̄ posuit simpliciē. sz abscōdit. ac
si diceret. ita & vos eū subiecti fuerimus ipugnatio
vris. tunc eos supabitis Et sic fermētū suffocat
quidē. nō aūt destruit. sz paulatim ad suū habitu
dinē mutat sic & i ꝓdicatiōe vra contingit. nō tm
q̄a mulieas dixi supuenias vob vexatiōes emulo
ita em fulgebitis & oēs supabitis Q̄na aūt satisfactio
nis posuit hūc em numeꝝ decimatum p multa
dime mdēnmata accepit ¶ Iero. Satis ac ignoto
mensure vsta more ꝓuincie Palestine vnā & dimi
diū modum accipiēs ¶ Aug. de q. euā. Del fermēti
dixit dilectionē eo q̄ feruescē facit & exortē nbrē
sapiam dic̄. i. famne aūt satis tribꝫ intelligunt rationē
illa in hoīe. ex tribꝫ corde ex ō aīa. & ex tota mē
ea illa fructifera Ceteri? sexag. & centi? ut ea ligna
hoīnoe. damel. & iob ¶ Raba. dic̄ aūt donec fermen
totū q̄a cantas in nr̄a mente recōdita tenaq; cruci
dr̄ dom? totā mentē m sui ꝓfectū mouet. q̄? hoc
dem mchoaē. m fuco vsq; phaē ¶ Iero. Vt aūt mulier
ista que fermentū accipit. & abscondit. ꝓdicat mihi
videē aptica vel ecclia de diuīs gentibꝫ cōgregan
hec tollit fermentum. intelligentiā. i. scripturaꝝ. & ab
scōdit illud m famne satis tribꝫ vt spūs aīa & corp?
in vnum redacta nō discrepēt mic se. vt alt legam?
platiōe tria eē m anima. rōnale irascibile & concu
scibile. & non q̄? si accepim? fermētū euāgelicū q̄si
scripturaꝝ m ratōe possidā? prudentiā in tribꝫ
vicia In desidie cupiditatē virtutū. & h̄ actiua
euāgelicā doctrinā quā nob mr̄ ecclia ꝓfitet dicen
q̄ndā mediatricē. mulierē istā & ipi ecclam mr̄
tamē q̄ fidē hoīs famne satis ēbo gnascunt. i. credūli
tas pris & filij & spūs. i. cunctā in vnū fuent fidē
ta. nō nos ad triplicē deū. sz ad vnū? dimensa pbo
notatā Dic? q̄dem sensus. sz nūq̄ pabole & tabu
gmaticū intelligentia pōt ad auctoritatē dogmatū ꝓfi
¶ Dixit. vt alt Hermeo se dns q̄uauit fermēti
de famina ē q̄d virtutē acceptam a ceruo sui gene
reddit. h̄ aūt fermētū acceptū mulier synagogā sig
nificauit mortis abscondit h̄ aūt in famne mensuris tri
bus id est legis ꝓphaꝝ euangeliorū capitum coope
rit. ut q̄d lex ꝓfitent ꝓphe nunciauerūt
idipm euāgelioꝝ ꝓfectibꝫ explent quāq; ad mi
cū vocationē ex Sem Cham & Japhet erem
tas farine cē referendas sensisse nullos meminī
nescio an hoc ita opinari ratio permittat. cum ē
ommium gētium vocatio sit. in hys tamen xpi ve
absconsus sit. sz ostensus & in tanta infidelium mul
tudine ii fermentatum est totum.

Hec omnia locutꝰ ē ihesꝰ in pabolis ād ē bas ⁊ sine pabolis nō lo ꝑbatur eis vt imple rē quod dictū ē p ꝓ phetā dicētem aperiā in parabolis os meuz eructuabo abscondita a constitucioē mundi.

¶ Cnf. Post premis sas parabolas ne aliꝫ opinaretur q̄ xp̄s no ua inducret iduxit suā gelista ꝓlixtam etam hūc predicentē doctrie modum · Et ideo dicit ¶Hec omnia locutus ē ihs in pabolis ad tur bas Marcus aūt ait · quoniam sicut poterāt audire · loquebatur eis sermonem in pabolis ·

Unde nō mireris si de regno disputans gram ⁊ fer menta memīt · hōibus em̄ loquebaē idiotis ⁊ indigen tibus ab hꝭ moda ¶ Remigius · Parabola grece latine dicē similitudo · p quā veritas demonstratur Ostendit qui ꝑ m ipsā similitudine quasdam figu ras verborum ⁊ ymagines veritatis · ¶ Iero · Nō aūtem discipulis sed turbis pabolas loq̄baē · ⁊ vsq; hodie turbe m pabolis audiunt · ⁊ ideo dicit Et sine pabolis non loquebaē eis ¶ Cnf · Quāuis em̄ mlta sine pabol ēbis diceret si tā tūc mbil ꝑ ꝓ locut⁹ est ¶ Aug · de que · euā · Vel hoc dicit · non quia mbil ꝑ ꝓ locutus est · sed quia nullum fere sermonē expli cuit · vbi non per pabolā aliquid significauit · q̄uis m eo aliqua ⁊ ꝑ ꝓ dixerit · ita vt sepe mutematur totus sermo eⁱ⁹ pabolis explicatus · Totus aē ꝑ ꝓ dictus nullus inuenit Explicatos autem sermones dico quādo ex aliqua occasione rerum incipit loqui quousq; termmet quādo ad ipam rem ꝓtinet · ⁊ trā seat ad aliud · Nōnūq; sane alⁱ⁹ euāgelista contexit qō alius diuersis tempib dictum indicat · Non em̄ omni modo secundū rex gestaꝝ ordinem sꝫ secundū siue quisq; recordationis faculatem narationē quā exorsus est · ordinatur · Quare aūt in pabolis loque retur mānifestat euāgelista cum subdit Ut adimple retur qō dictum ē p ꝓphetam dicentem Aperiam in pabolis os meum · eructuabo abscondita a constitu tione mūdi ¶ Iero · Hoc testimoniū de · lxxvij · psal · sumptum ē · Legi m nonullis codicibus eo loco vbi nos posuimus ⁊ vulgata editio habet · vt adimple retur qō dictum ē p ꝓphetam dicentem · ibi scriptū est p Esaiam ꝓphā dicentem ¶ Remig · Vnō po phorus obiecit fidelibus euāgelista vester tamen isti pienter fuit · vt qō reperitur i psalmis · ipe deputaue rit Esaie ¶ Iero · Quia ergo mime inuenebatur i esaia arbitror postea a prudentibus viris esse subla tum · Sed mihi videē in principio ita editum · quod scriptum ē p Asaph ꝓphetam dicentem Septuage simus em̄ septimus psalmus de quo sumptum ē hoc testimoniū Asaph ꝓphete inscribit · ⁊ primū scripto rem · non mlleximus Asaph · ⁊ putasse scriptoris vi cium atq; emendasse nomē esaie · cuius vocabulum manifestus erat · Sciendū ē itaq; q̄ nōsolū David secretam ceceri quoq; in psalmis ⁊ hymnis ⁊ cānticis dei p̄scripta sē nōia ꝓphetē appellādi Asaph videlicz ⁊ Idithū ⁊ emā esraites ⁊ reliq; quos scripta cō memorat Quodq; ex ꝓsona domī dicit Aperiā i pa rabolis os meum · Considerandum attentius ⁊ mue

mendum descendi egressum Israelis ex egipto · ⁊ omnia signa nazarei que ibi i Exodi geneē hystoria · Ex quo mlligimus vniuersa illa que scripta sunt · pabolice sentenda ⁊ manifestare abscōdita sacramēta · Hoc em̄ saluator edidux se esse promittit dicens · Aperiam in pabolis os meū ¶ Chlo · Quasi diceret Qui prius locutus sum per ꝓphas · modo in ꝓpria plona aperiam os meū in parabolis · ⁊ eructuabo de thesauro mā secreti emtā misteria que ab scondita erāt a constitutione mundi ·

Tunc dimissis ēbis veit in domū · et accesserunt ad eū discipuli eius dicētes · Edissere nobis pabolam zizaniorum agri · qui respondens ait qui semīat bonum semē est filius hominis · ager est mūdꝰ bonū uero semē hⁱ sūt filⁱ ẏgni · zizania aūt silⁱ sūt nequā · inimicus autē qui seminauit ea ē dyabolus · messis vo consūmacio seculi est · Messores autē angeli sūt · Sicē ergo zizania colliguntur ⁊ igni cōburuntur · Sic erit in consummatione seculi Mittet filius hominis angelos suos ⁊ colligent de regno eius omnia scandala ⁊ eos qui faciunt iniquitatē ⁊ mittent eos in caminuz ignis · Ibi erit fletus ⁊ stridor dencium Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorꝫ · Qui habet aures audiēdi audiat

¶ Cnf · Locutus fuerat dominꝰ turbis ī parabolis vt eos ad interrogandum induceret · ⁊ quāuis multa in parabolis dixisset · nullꝰ tamen eum interroga uit · ⁊ ideo eos dimisit Unde sequē Tunc dimissis turbis venit m domū · Nullus autem eum scribarum sequē Unde manifestum ē q̄ ꝓpter mbil aliud prius sequebamē · q̄ vt eum capere in sermone ·

¶ Iero · Dimittit aē ēbas ⁊ ibi domū reūtitur · vt accendant ad eum discipli · ⁊ secreto interrogent · que populus nec merebatur audire · nec poterat ·

¶ Rabanus Mistice autem dimissa turba tumultuātium iudeoꝝ ingredit m ecclesiā gētiū ⁊ ibi fidelibus exponit sacramenta celestia vnō sequitur · Et accesserūt ad eum discipli eius dicentes Edissē nobis pabolam zizaniorum agri · ¶ Cnf · Cū aliquādo volens discē timidauerint interrogare nunc libere interrogant ⁊ ꝓfessi sunt quoniam audierāt · vobis datum ē nosse mysteria regni celorum · illis aūt non est datum ·

uraꝝ ve hereūd negaꝛēt eū ēe bouem ēē. siue ve
p hūanitatis ſixem possim⁹ conscendē ad diuinitatis
cognitionē ☞ quē ager aē ē mundus. ¶ Colo. Cū
aē ipe sit q̄ sciat agꝛ suū. māifestum ē q̄ pās mūd⁹
ē a⁹ ☞ q̄ē bonum vo semē hȳ fuīt filȳ regni ¶ Re-
ꝺ ē sancti ꝛ electi uini ꝺ mē filios regni ꝑputamē.
¶ Aug. ō fal. zizania aē expōit dns nō aliqua falsa
uera scripīs imissa. sīē manichē⁹ mēpeaē. ſ; boies
filios maligni. inimicatores diabolice falsitatis vñ seq
eur. zizania aē sunt filȳ negȝ p q̄s oēs ipios ꝛ malig
nos vult intelligi ¶ Aug. de q. euā. Dis aē inundia
in segete zizania dicunē. ☞ Inimicus aē qui seia
uit ea ē diabolus ¶ Cry. Eccīe hoc diabolice ē ma-
chinationis vitam semp inserere errori ☞ messis
vo ꝺsummatio seculi ē. Lio aē loco aut de samaritanis
loquēs leuate oculos vros ꝛ ꝺsiderate regiones
qm iam albe sūt ad messem. ꝛ rursus ☞ Messis qui dē
multa. opaꝝ aūt pauci. In q̄o vbis messem dicit
iam adesse. Qualiē ergo hic eam dicit esse futuram
☞ sed sciēdū q̄ m alia significatōe messem dicit. Vñ
ꝛ ibi dicit. q̄ alius est qui seminat ꝛ alius est qui me
tit. hic aūt eundē dicit esse qui seminat. ꝛ qui metit
qm ibi non ad sui differētiam. sed apostolox ꝓbe
tas mduxit. Veni ipe xp̄s p ꝓphas seiamꝰ m uiris
ꝛ seminibus. Idē g⁹ noiat semē ꝛ messē sm aliud
ꝛ aliud. Cū em de obedientia loq̄t ꝛ psuasione ad fi
dem hoc vocat messem. sīc in q̄ tem. q̄ fructū a auditōis verbi dei tuc ꝺsummationem
dicit messem sicut hic ¶ Remi. Per messē em ꝺsig
nat dies iudicij i q̄ seq̄ modi fuīt bonis a malis q̄ fiet
misterio angelox. Vñ mr̄o dicit q̄ veniet filius hōis
cum angelis suis iudicare. Propter q̄ sequit messo
res aē angeli sūt. ☞ Sicut ergo zizania colligunt
ꝛ igni cōburunt. sic erit in cōsummatōe seculi. mittet
filius hois angelos suos ꝛ colligēt de regno ei⁹ oia
scandala ꝛ eos qui faciūt iniquitatem ¶ Aug⁹. xx.
de ciu. dei. Iuꝺ de regno illo ubi fuīt nulla scanda
la. de regno ergo isto eius q̄d ē hic. s. ecclia colligē
tur. ¶ Aug⁹. de q. euā. Nō aūt p̄mo sepant zizania
hoc ē q̄a tribulatione p̄cedente sepabunt impi a p̄is
q⁹ p bonos angelos intelligit hen. q̄a officia vidēte
p̄ē implere boni bono aīo. quō lex. quō iudex. offica
vo misericordie. mali implere nō p̄nt. ¶ Cry. Vel pē
intelligi de regno celestis ecclesie. ꝛ eunc ostēdit hic
duplex pena. videlicet q̄ exaūdit a gla in hoc q̄ di
cit ☞ Et colligent de regno eius oia scandala. s. ne scā
dala in regnū eius intrent. ☞ Et hoc q̄ cōburunt in ī
q̄d subdit. ☞ Et mittent eos in caminum ignis ¶ Hiero.
Oia aūt scandala referunt ad zizania. hoc aē q̄d dicit
☞ Et colligent de regno eius oia scandala. ꝛ eos qui
faciunt iniquitatem. Inter hereticos ꝛ scismaticos
volunt distinguere vt per eos qui faciunt scandala
intelligant ar hereses. ☞ Per eos vero qui faciunt
iniquitatem. intelligunt scismatici ¶ Ilo. Vel aliter p
scandala p̄sentis intelligi illi q̄ p̄bent proximo occasionem
offensionis aut ruine p faciendo iniquitatem. quecūq
peccamus ¶ Raba. Obserua q̄ dicit ☞ Et eos qui fa
ciunt iniquitatem. nō qui fecerūt q̄a non conuersi sunt
ad penitentiā. s; solum qui pmanent in peccatis eter
nis cruciatibus mancipādi sūt ¶ Cry. Vide quā
ineffabilem dei amorem ad homines. Est enim ad benefa
promptus ꝛ ad penam tardus. Cum enim semetip
se ipsum seminat. Cū aūt venit ut metat. tunc emm ad hoc angelos suos. ☞ equit. Vbi erit fle
tus ꝛ stridor dentium ¶ Remig⁹. Hec verba demon
stratur vera corporum reparatio. in hoc enim dif
fert per hoc duplex pena inferni scilicet omnium
horis ꝛ minij frigoris. sicut aūt scandala referun
ad zizania. ita iusti reputant in filios regni. de quo
sequitur. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno pa
tris eorū. In presenti em seculo fulget lux sanctis
coram hominibus. post cōsummationem autem mun
ipsi iusti fulgebunt. sicut sol in regno patris sui.
¶ Cry. Non q̄a ita solum sicut sol. s; q̄a hoc lucet
aliud magis luculentum nō nouimus cognitione nr̄a
utur exemplis ¶ Remig. Q⁹ autem dicit. Tunc
fulgebunt. intelligendum est quia ꝛ nunc fulgent
exemplum aliorum sed tunc fulgebunt sicut sol ad
laudandum deum ☞ equitur. Qui habet aures audi
endi audiat ¶ Raba. Ille est qui habet intellectum ad
intelligat quia mistice hec oia intelligenda sunt.

¶ Simile est regnum celoꝝ thesauro abscō
dito in agro. quē q̄ in
uenit homo abscondit
ꝛ p gaudio illius va-
dit ꝛ vendit vniuersa q̄
habet. ꝛ emit agrum
illum

¶ Cry. Postquam
superna pollicitus fer-
mentum ꝛ sinapis in
virtutem exiguis ꝛ
dicendo nr̄a nr̄a
q̄n supabundan
rat. hinc ait ve pro
positum ꝛ magnifi
cā eiusdem efficaciā
proponat publicando
de thesauro ꝛ margarita dicens. Simile ē regni
celoꝝ thesauro abscondito in agro. Predicum re
gnū occultata ē i mundo. ꝛ si nō venditis omnibus
nō emes eā ꝛ cū gaudio hoc opponere facere. nihil
Quē qui inuenit homo. abscōdit. ¶ Salomon de
quidem thesaurus gratis inuenitur. Euangelium
enim predicatio i abscōdito ē. sed vtrum ꝛ possit
huiusmodi thesauri cum agro pmutari nō possit
sine precio. qua celestis diuitie nō sine damno fidei
possidentur. ¶ Hiero. Quod aūt abscondit. nō in
dia facit. s; more seruātis ꝛ nolentis pdere. abscon
in corde quē pristinis gentis facultatibus. Euge
i omet. vt aliter thesaurus in agro abscondatur
celeste desiderium. Ager vero in quo thesaurus
abscōdit ē disciplina studij celestis quem si thesau
rum cum inuenit homo abscōdit. s. ne ferret in ta
dium celestis desiderij a malignis spiritibus auferen
non sufficit ei qui hoc ab humanis laudibus absol
scondit. In p̄senti em vita quasi in via humanis qui
ad patriam pergimus. Oportet aūt spūs ne
quasi quidā latrunculi obsidere. Despicam ergo hos
rant qui thesaurū publice portant in via. Hoc aūt
dico nō vt proximi nr̄i opa nr̄a non videant. ꝛ
p hoc q̄d agimus. laudes externas nō querimus
solum aūt regnū ideirco exterioribus rebus similem
vt ex hijs q̄ aī⁹ nouit surgat ad incognita. q̄ nouit
vt p hoc q̄ scit notū diligere discat ignotū amare

Secuitur. Se pre
mittit q̄ habet. ꝛ e
vendatis omnibus ci
renūciamus cūcta sua
celestis cultorū cale
iste m quo sunt om
absconditus
videatur absconditus
positica est nostra sal
¶ Nunc autem ecclesia
sancte duo testamen
parte meliorata acq
vadit ꝛ vendit omn
empcu de uporalium
nes cognitione dei.

¶ Iterum simile
regnum celorum
mini negociatori q
renti bonas mag
tas. Inuēta aūt
preciosa marga
abijt ꝛ vendidit
nia que habuit ꝛ e
eam.
ab hac vite negocijs
negotiatio designat.
ꝛ quot hoc vna mar
qui margaritam habe
et. alijs vero non est
dominus. propter eius pr
angelis. qui em eam
Infideles autem hunc
nostras ignorant. ¶
ganice possunt. intelligi
go ꝛ mancipare q̄ bon
Una ergo preciosissima
ris ꝛ sacramentum p
Quod cum inuenerit
apostoli omnia legis
tiones ꝑfectas in qui
ga nenia premisit ve
to bone margarite cō
rum sed quo spiritu
¶ Gregorius. Vel p
celestis vite dulcedo
qua qui celestis vite
admittit ꝑfecte cognou
libenter cuncta derelin
de terrene rei placeba
nitas claritas fulget in
Vel homo cum quere
vnam preciosam. qua
quibus valuit vnitate
xp̄m aut precepta qu
bus recte conuersetur
In quo vno dicit apo
nas intellectus quere

Sequitur. Et pre gaudio illius vadit & vendit vniuersa que habet. & emit agrum illum. Agrum profecto vendit omnibus carnis voluptatibus carnis renuncians cuncta sua terrena desideria per discipline celestis custodiam calcat. ¶ Jeronimus. vel thesaurus iste in quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi est deus verbum est qui in carne christi videtur absconditus aut sancte scripture in quibus reposita est nouella saluatoris. ¶ Aug. de que. eman. Hunc autem thesaurum dixit in agro absconditum esse deus testamenta in ecclesia que cum quis ex parte mollescit ad actus gentis sentit illic magna latere & vadit & vendit omnia sua & emit illum id est conuertitur ad uoluptatem comparat sibi otium vt sit diuinis cognitione dei.

¶ Iterum simile est regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas. Inuenta autem una preciosa margarita abyit & vendidit omnia que habuit & emit eam.

¶ Chrisostomus. Euangelica predicatio non solum lucrum multiplex prebet sed & pulchra est vt margarita. Unde post parabolam de thesauro ponit parabolam de margarita dicens. Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori. In predicatione enim duo oportet adesse scz ab hac vite negocijs separari. & vigilantem esse. quod negociatio designat. vna autem est ueritas & non pluralitas propter hoc una margarita dicit inuenta. Et sicut qui margaritam habet. ipse quidem nouit quod diues est. alijs vero non est cognitus nisi oculis manu demonstretur propter eius prauitatem. ita est in predicatione euangelij. qui enim eam desiderat. sciunt se diuites esse. Infideles autem hunc thesaurum nescientes diuitias nostras ignorant. ¶ Jeronimus. Bone autem margarite possunt intelligi lex & prophete. Audi ego margaritas & mando. hec quod bone margarite sunt lex & prophete. Una ergo pretiosissima margarita est scientia saluatoris & sacramentum passionis & resurrectionis illius. Quod cum inuenerit homo negotiator similis paulo apostolo omnia legis. philosophie mistena & obseruationes ritus in quibus inculpate vixerat quasi purgamenta gentilitatis vt xpm lucrifaceret non quo inutilis bone margarite condemnatio sit veteri margarita rum sed quo oppositione eius cetera gemma sit viliora. ¶ Gregorius. Vel per margaritam pretiosam intelligitur celestis vite dulcedo. quam inuentam cuncta videns emit quia qui celestis vite dulcedinem mentis possibilitas admittit pfecte cognouerit ea que in terris amabat libenter cuncta derelinquit. deforme spiritale quicquid de terrene rei placebat spe. quia sola pretiosa margarita claritas fulget in mente. ¶ Aug. de quest. euā. Vel homo cum querat bonas margaritas. inuenit vnam preciosam. qua querens homines bonos cum quibus vtiliter vitam ducat inuenit vnum sine peccato ihm xpm aut precepta querens. quibus seruatis cum hoibus recte conuersetur. Inuenit dilectionem proximi. In quo uno dicat apostolus omnia continere. aut bonos intellectus querens inuenit illum vnum quo cuncta continentur. In principio verbum quod est luculentum candore veritatis. & solidum firmitate eternitatis & undique sibi simile pulchritudine veritatis. qui deprehenditur intelligendus est. Quodlibet horum illorum enim sit. vel si aliud occurrere potuerit quod margarite vim preciose nouit significet. pretium nostrum est nos ipsi qui ad eam possidendam non sumus liberi nisi omnibus pro nostra liberatione conceptis. que ei pretialiter possidemus. Debitis enim rebus nostris. nullum aliud prius manus accipimus quibus nos ipsos qua talibus implicauimus non eramus. vt rursus nos pro illa margarita demus. non quia tm valet. sed quia pro dare non possumus.

¶ Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare. & ex omni genere piscium congreganti. Quod cum impletum esset educentes & secus litus sedentes elegerunt bonos in uasa sua malos autem foras miserunt. Sic erit in consumatione seculi. Exibunt angeli & separabunt malos de medio iustorum. & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium.

Chrisostomus. Postquam per predictas parabolas euangelicam predicationem commendauerat. vt non confidamus in predicatore solum. neque fidem nostram estimemus sufficere ad salutem. aliam parabolam terribilem subdit dicens. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare. ¶ Hieronimus. Impleto ei Jeremie vaticinio dicens. ecce ego mittam ad vos piscatores multos postea audierunt Petrus & Andreas Jacobus & Johannes. Et faciam vos piscatores hominum. contexuerunt sibi ex veteri & nouo testamento sagenam euangelicorum dogmatum & miserunt eam in mare huius seculi. que usque hodie in medijs fluctibus tendit capiens de salsis & amaris gurgitibus quicquid mandent id est bonos homines & malos. Et hoc est quod subdit. Et ex omni genere piscium congregato. ¶ Chrisostomus. Vel aliter. Sancta ecclesia sagene compari. qua & piscatoribus est commissa. & per eam quisque ad eternum regnum a primis seculi fluctibus erahitur. ne eterne mortis profundo mergatur. que ex omni genere piscium congregat. qua ad peccatorum veniam sapientes & stultos. liberos & seruos. diuites & pauperes fortes & infirmos vocat. Que sagena. s. tunc demum saltem complet cum in fine suo humani generis summa concludit. Unde sequitur. Quam cum impleta esset educentes & secus litus sedentes. elegerunt bonos in vasa sua. malos autem foras miserunt. sicut enim mare seculum. ita seculi finem significat litus. Unde in quo scz fine boni pisces in vasis eligunt. mali proiciuntur foras. quia & electus quisque in tabernacula eterna recipitur. & interim regni luce potitus ad exteriores tenebras reprobi perabunt. Illuc enim malos bonosque pertrahit quasi per mixtos pisces fidei sagena. quamuis sit litus indicat sagena ecclie qui erat habebat. ¶ Hiero. Dum enim sagena extrahitur ad litus tunc demum discernendo

piscium iudiciū demōstrabiē ¶ Cnf. Quid aūt distat hec pabola a pabola zizamioꝝ Terni illic hi q̄dem salu mē Hi aūt penne sicut ⁊ hic Sed illic q̄dē ꝑpē prauoꝝ dogmatum heresin in anteriori pabola de semme. q̄a nō attendebant. q̄ dicebāē Hic aūt ꝑpē vite neq̄ā ꝑpē quā q̄sus ⁊ piscacōe capt̄ ad est cognicione dei fruēt̄es non possūt saluari. ne aūt audiēs q̄m malos foras miserē estimes hāc penam non esse pickosam. g exposicionē a⁹ grauitatē oīdit dicens Sic erit in cōsumacione seculi Exibūt angeli. q̄sus alibi dicat. q ipē segregabit eos. sicut segat pastor oues hic angelos h̄ facere dicat. hē in pabola zizamorum ¶ Orego. in ome. Cimēdū est aūt h̄ pcā⁹ q̄z exponēdū Aperta eni voce tormēta peccatū dicta sūt. ne q̄s ad ignorāciae siue excusacionē t̄curreret. si quid de eēno supplicio obscure dicēē ¶ Rabā⁹. Cū eni venerit finis mūdi. tūc vez̄ secernēdoꝝ piscium iudicium demōstrabit. ⁊ q̄si in q̄dam q̄etissimo pozcu boni mittunt in vasa celestiū māsionū. malos aūt torrendos ⁊ exiccandos. gehenne flamma suscipiet

Intellexistis hec omnia. dicūt ei Etiā Ait illis Ideo omnis scriba doct⁹ in regno celoꝝ similis est homini pr̄ifamilias qui p fert de thesauro suo noua ⁊ vetera

¶ Cnf. Recedentib turbis dñs discipulis in pabolis loquē. ex q̄bo sapiētiores sūt facti ita q intelligē q̄ dicunt Quocirca dicit eis Intellexistis hec omnia dicūt a Etā ¶ Ilxro. Ad apostolos eni ꝑtinet sermo est. q̄s non vult audire tantū vt populū. sed etā intelligere vt magistros faciōs ¶ Cnf. Deinde quia intellexerūt rursus eos laudat Vnd̄ sequē Ait illis. Ideo oīs scriba doctus i regno celoꝝ. simil̄ ē homini pr̄ifamilias. q̄ profert de thesauro suo noua ⁊ vet̄a ¶ Aug⁹. xx de ciu. dei. nō dixit vetera ⁊ noua. qđ vtiq̄ dixisset. misi maluisset meritoꝝ ordinē seruare q̄ temporū. Q̄nchoi etā dum sola dei ꝓmissa noua tenere se arbitrāē. remanēt i vetustate carnis ⁊ nouitatē inducūt errores ¶ Aug. de q. euā. Dex autem ista ꝯclusione exponē voluit. quē dixerit thesaurū i agro absconditum. q̄m sanct̄ scripē intelligunt̄ que noīe duoꝝ testamēcoꝝ noui ⁊ veteris ꝯcludunt̄. an oīdere voluit eū doctū hīdū ēe i ecclia q etā scripturas veteres pabol̄ explicatas intellexerit. ab istis nouis acipiēs regulas. quia ⁊ ista dñs p pabolas enūciauit. vt si ipē i quo illa complent̄ ⁊ manifestāē per pabolas adhuc loquē. donec passio eius veluz discindat vt nihil sit occultū qđ nō reueleē mīcoma gis illa que tam longe de illo scripta sunt parabolis opta esse nouerimus. que cū iudei ad lr̄am acipiāt noluerūt esse docti in regno celoꝝ. ¶ Orego. Sed si p nouū ⁊ vetus qđ dr̄. verūq̄ testamentū acipimus Abraham doctū fuisse denegamus. qui nouū ⁊ veteris testamenti ⁊ si facta nouit minime verba nūciauit Ooisen q̄ docto pr̄ifamilias compare ñ possimus quia ⁊ si testamentū edocuit vetus. nouū tamē dicta nō protulit. Sed i eo qđ hic dr̄. intelligi valet quia nō de hīs qui fuerāt. sed ō hīs qui esse i eccl̄ia poterāt. loquebāē. qui tūc noua ⁊ vetera proferūt cū veriusq̄ testamēti predicamēta pbis ⁊ indoctis loquūē ¶ Hgit. Discipuli eiꝰ ē locue⁹ quos scire ꝑter scientiā nūcupat. eo q intellexerūt ea que de noua ⁊ vetera .r. i euāgelijs ⁊ lege ꝑtinet que sunt ē eiusdem patrisfamilias. vnius q veraꝝ thesaurus. Ipos etā sub patrisfamilias noīe sibi comparat. ⁊ doctrinā de spūssancti thesauro suo nouoꝝ ac veteris sunt adepti ¶ Hero. Vel apti instructi scribe discipuli quasi notarij saluatoris. q̄a verba illius ⁊ precepta signabāē i tabulis eoꝝdie carnalibo regnoꝝ celestiū sacramentis. ⁊ pollebant opibo pr̄isfamiliē. ꝓferentes de thesauro doctrinaꝝ suaꝝ. noua ⁊ vetera. vt quod in euāgelio ꝓcabant legis ⁊ ꝓphetaꝝ voce comprobarēt Vñ ⁊ sponsa dicit i Cantico canticoꝝ noua cū veteribus fratruelis meis seruau tibi ¶ Vel aliter Deus ē vt pro culpa humani gen̄is i ētna pena ireret. ⁊ nouū vt conuersus in regnū vite Primus aūt de regni similitudine thesaurū inuentum ac margaritā bonā ꝓtulit. posuit enim vo ferre pias de malos combustiōe nazarenos. ad q̄s in cōclusione iungit. ideo doctus scriba Nec dicat. Nem laudet ecclesia doctus ꝓdicatoꝛ ē qui ⁊ noua scit proferre de suauitate regni ⁊ vetusta dicere de terroꝛe legis cū vt vel pene terreant quos premia nō inuitant.

Et factū est cū cōsumassz ihesꝰ pabolas istas trālyt in Et cum ies in pr̄iaz suā docebat eos in synagogis eoꝝ. ita ut mirarent ⁊ dicerēt Vñ huic sapiētia hec ⁊ virtutes Nōne hic est fabri filꝰ. nōne mr̄ eius dicit maria ⁊ frēs eius iacobꝰ ⁊ ioseph ⁊ symon ⁊ iudas ⁊ sorores eius nonne omnes apud nos sūt Vnde ergo huic omnia ista Et scādalizabāē in eo Ihesꝰ aūt dixit eis q̄ nō est ꝓpheta sine honore ñi in pr̄ia sua ⁊ domo sua Et non fecit ibi vtutes multas p incredulitatem eorum

¶ Hero. Post parabolas quas dñs ad populū locutus ⁊ quas soli apti intelligāt trālyt i patriā vt ibi apertius doceat. ⁊ h ē qđ dr̄. Et factū est cū consummasset ihs pabolas istas trālyt inde ⁊ venit in patriā suā docebat eos i synagogis eoꝝ ¶ Aug. de con. euā. Assumpsit sermōe pabolaꝝ istaꝝ ne forte vt nō oīdat sequētis ordis necessitatē. proferens q̄a marcus ab istis pabolis nō i qđ matheus sed in aliud mutans i qđ ⁊ lucas. ita cōponit narrationē vt credibilius ostendaē h esse potuis cōsequens ordinē. qđ ipi duo quāmāter adiungūē de nazareth. in qua dominabat ihs ⁊ de miraculo expulsoꝝ demoniorum. matheus supplus recolēs meminit posuit. ¶ Cnf. Nazareth aūt eius hic nazareth vocat. nō eī hoc vocabulo eas. q̄z in capharnaū fecit multa signa. Sed ordinem eius ostendit nō minorē admiratiōnē habentes q̄ signa ¶ Remi. In synagogis aūt docebat vbi plures conueniebant. q̄a ꝓter multoꝝ salutē de cēlo pr̄ibet ad terrā. Sequē. Ita ut mirarēē ⁊ dicerēt. Vñ huic sapia hec ⁊ virtutes. Sapiētia referē ad doctrinā. virtutes vo ad miraculoꝝ opatiōes ¶ Leo. mira diuina

Nazarenorū mi
pietas ⁊ virtus.
filium suspicerem
filius. ¶ Cnf. F
pendentes eum ab
mulea bozum exe
⁊ patrum ignobi
nim dauid cuius d
nos cuiusdam pa
ꝓter hoc maxime
existens talia loqu
quamā nō ex hum
gratia. ¶ Aug⁹.
patet xp̄i faber de
tus est. Arcam no
ædificauit Arcam
qui mentes rigidā
exadie. ¶ Ogland
rum igne vincen
coquētes. massam q
humane formā sez
hostium ministeria
gentes. ¶ Jerom
mirandum si erre
ne eius mater dici
⁊ ioseph ⁊ simon ⁊
nos omnes sunt.
eres dñi hic appella
ē mr̄ iacobi ⁊ ioseph
h̄ dēa ē maria iaco
g⁹ mirū est dixon
genere quos cūq; co
ne ioseph dia potue
patrem domini arbi
ratur ergo dñs a fu
⁊ opandi virtutes ab
dunt hec in noīe do
obprobrio lacessūt
hac corporis eius g
dicūt. vnde huic om
habentur in eo.
est ⁊ hereticorum g
hominem iesum xp̄m
sostomus. Ineuere
est. sed cum multa m
quatur. iesus autem
honore nisi in patria
Prophetā seipm ap
cum dicat ꝓpheta
vobis. Et hoc scien
caput oīm ꝓphetaꝝ
ten mīdes ꝓphete
runt apud exteros
modum nāle est ei
eā considerant pīta
infande quasi non ⁊ ig
maturā etatem vene
etiam ipsam in patr
dea esset vsq ad cru
pnes solos fideles de

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Nazarenorū miranť vnde habeat sapiēciam ꝯ
pētia ⁊ virtus. Sed error in ꝓmptu est quia fabri
filium suspicantur. vnde dicūt. Nonne hic est fabri
filius. ¶ Chr. Per omnia ergo erant insensati vili
pendentes eum ab eo qui estimabaē esse pater q̄ius
mulea horum exempla habentes ī antiq̄s temporib⁹
⁊ patrum ignobilium nobiles videntes filios. Ec
nim dauid cuiusdam agricole iesse fuit filius. Et a
mos cuiusdam pastoris ⁊ ipse pastor. Opebat em̄
ꝓter hoc maxime eum honorare quoniam a ceteris
existens talia loquebatur. Ceterī hoc erat manifestū
quomā nō ex humana diligentia erat sed ex diuina
gratia. ¶ Aug⁹. in ſmone de natiui. Est aūt plane
pater xp̄i faber deus qui totius mundi opa fabrica
tus est. Arcam noe disponebat moysi tabernaculum
ordinauit Arcam testamenti instituit fabrum dixerī
qui mentes rigidā explanat ac cogitacões superbas
exadic. ¶ Oglarius. Fabri etiam hic erat filius fer
rum igne vincentis rōne seculi virtutem iudicio ꝺ
coquētis malleum q̄ formātis in oīe opus vilitatis
humane formā sez corporū nostroꝝ in diuersa mem
brorum ministeria. ⁊ ad omnia eterne vite opa fin
gentis. ¶ Jerom⁹. Cum aūt errent in patre nō est
mirandum si errent in fratribus vnde subdunt. Non
ne eius mater dicē maria. ⁊ fratres eius iacobus
⁊ ioseph ⁊ simon ⁊ iudas ⁊ sorores eius nōne apud
nos omnes sunt. ¶ Jerom⁹. contra heluidiū. Fra
tres dñi hic appellātur filij mr̄ere eius marie ⁊ hec
ē mr̄ iacobi ⁊ ioseph. maria cleophe vxor alphei ⁊
hec dea ē maria iacobi minoris. ¶ Aug. de q̄. euā. Nō
g⁹ mirū est dictos esse fratres domini ex materno
genere quos cūq; cognatos cum eciam ex cognacio
ne ioseph dici potuerint fratres a⁹ ab illis qui eū
patrem domini arbitrantur. ¶ Hilar⁹. Inhono
ratur ergo dñs a suis. ⁊ quanq̄ docendi prudēcia
⁊ opandi virtus admiracōem ꝓmouēt nō tamē cre
dunt nec in nōie domini agē ⁊ paterne artis quodā
obꝓbrio lacessūt. Hē aūt ergo magnifica que gere
bat corporis eius ꝓtemplacōe ꝓmouebantur. Et ideo
dicūt. vnde huic omnia ista. Sequit. Et scandali
zabantur in eo. ¶ Hiero. Error iudeorū salus nostra
est ⁊ hereticorum ꝺdemnacō. Ineuere em̄ xp̄i mansuetudinē cōuician⁹
est. sed cum multa mansuetudine respondit. Unde se
quitur. Iesus autem dixit eis. Non est ꝓphēta sine
honore nisi in patria sua ⁊ in domo sua. ¶ Remig⁹
Prophetā seipm̄ appellat quod ⁊ moyses manifestat
cum dicit ꝓphetam suscitabit de⁹ de fr̄ibus vestris
vobis. Et hoc sciendū est quia non solū xp̄us q̄ est
caput oīm ꝓphetaꝝ. sed eciaꝫ hieremias daniel ⁊ ce
teri minores ꝓphete maioris honoris ⁊ dignitatis fue
runt apud exteros q̄ apud suos. ¶ Hiero. ꝓpe em̄
modum naēale est ciues semper ciuibus inuidere. Non
em̄ considerant priua vim opa sed fragilis recordāē
infancie quasi non ⁊ ipsi p eosdem etatum grad⁹ ad
maturā etatem venerint. ¶ Hilar⁹. Inhonorabilē
eciam ꝓphām in patria sua esse respōdit quia in iu
dea esset vsq; ad crucis sentenciaꝫ ꝺdemnāc⁹. ⁊ q̄a
penes solos fideles dei virtus ⁊ ꝓpē eoꝝ incredulita
tem ibi virtutis abstinuit. Ītī sequit Et
nō fecit ibi virtutes multas ꝓpē incredulitatez eorū
¶ Jeronim⁹. Nō q̄ eā incredulis facē nō potuit
virtutes multas sed q̄ ne multas faciēs virtutes eos
incredulos ꝺdemnaret. ¶ Chr. Si aūt ad miracula
ei ad veniebat ex miraculis quaē non multas fecit
quia non ad ostentacōez suam ispiciebat sed ad ea q̄
alijs erant talia hoc igit nō ꝓueniens despexit qđ
erat sui ipius. vt non pnā eis augeat. Cur igit
vt pauca fecit signa vt nō dicāt si vana facta essent
signa nos credidissem⁹. ¶ Hiero. Potest eciā aliter
intelligi q̄ iesus despiciat in domo ⁊ in patria sua. id
est ī populo iudeoꝝ ⁊ ideo ibi pauca signa fecerit ne
penitus inexcusabiles fierēt maiora aūt signa quoti
die in gentibꝫ ꝑ apl̄os fiebat. non tam in sanacōe eo
rum q̄ ī animaꝝ salute.

Capitulum Decimumquartum.

In illo tempore audiuit herodes
tetrarcha famā iesu ⁊ ait pūis
suis hic est iohānes baptista. Ipse
surrexit a mortuis et ideo vir
tutes opant̄ in eo. herodes tenuit iohānem.
et alligauit eū et posuit eū in carcere ꝓpter
herodiadē vxorē fratris sui. Dicebat enim
illi iohānes. nō licet tibi hāc eam Et volēs
eū occidere timuit populū quia sicut ꝓphe
tam eum habebant.

¶ Glosa. Quia supra euangelista ostenderat quō
phansi xp̄i miracula calūmantur cōtrarii autem a⁹
hic admirantes xp̄m eamē ꝓtemnebāt refert nunc
quam opinionem exaudiens miraculis herodes de
xp̄o concepit Dñ dicē. In illo tempe audiuit hero
des tetrarcha famā iesu ¶ Chr. Nō absq; causa h̄
tēpus euāgelista designat sed vt discas q̄ grāmi sup
biam ⁊ negligenciaꝫ Neq; em̄ a pncipio didicit ea
que erant a xp̄o sed post plurimum temp⁹. Sic eciā
multi qui in potestatibus sunt multa elacōe circūdati
huiusmodi tarde addiscant. quia non multā hoꝝ
faciunt curam. ¶ Aug. de con. euā. Dixit aūt matheus
us. In illo tempe non illo die. vel ipa hora. Sicā
⁊ marcus hoc quidez ⁊ eodem mō dicit. Sed nō eo
dem ordine sed posteq̄ discipulos ad ꝓdicandū misit
nulla tamē facta necessitate qua h̄ ꝓsequēter gestū
esse intelligē cogerēē. Lucas eē narrādi eū ordinē te
net quē ⁊ marcus nec ipe tamē rerum gestaꝝ ordi
nem fuisse eundē credi cogit. ¶ Chr. vide ergo q̄
magnum quod est virtus. Nam ⁊ defunctum iohā
nem herodes formidauit. ⁊ de resurrectione philoso
phatur. Et ideo sequit Et ait pueris suis. hic est io
hannes baptista ipe surrexit a mortuis. ⁊ ideo virtu
tes opantur in eo. ¶ Rabanus. Sed quāta est stul
tia iudeoꝝ ex isto loco docemur. ioh̄em ei a mortuis
potuisse rsurgē nullo attestante herodes alienigena
nūciauit iudei vero xp̄m quem .ſ. la. de eorum p̄dix
erāt non rsurrexisse sed furtim ablatum esse credē
malum. In quo ītimat q̄ ꝓpterea est ai⁹ gēcium
ad credulitatem q̄ iudeorum. ¶ Hiero. Quidā aūt

ecclesiasticorū impetum q̄rit quaē herodes ista sic suspicatus vt putet iohem a mortuis surrexisse qua si alieni ērozis nob reddenda sit rō. aut ex his verbis hēat occasiōem hęresis. metemischoseos q̄ post mltos annos dicebos in diuersa corpa dr aīas insinuari cū eo tpe quo iohes decollatꝰ ē dñs .xxx. annoz esset. ¶ Rabanꝰ. Bene aē de rsurrectōis vitate omēs senserūt q̄ maioris potēde fuit sanctitatis cū a mortuis rsurrexerit q̄s fuerē dum adhuc carnis ihrmitate grauarēt. ꝓēa dicit. Et ideo virtutes opant in eo. ¶ Aug. de cō. euā. Lucas aē dr. Et ait herodes iohem ego decollaui quis est iste de q̄ audio talia? Quia gꝰ hesitātē lucas ꝑmemorauit herodem mellig̃ēdū est aut post hanc hsitatōez cōfirmasse i aio suo q̄d ab alīs dicebaē cū dixit puer suis sic hic matbus narrat hic ē iohes baptista. Ita ꝓnūciada sūt hec vba ut hsitātez ad huc indicent. vtrozq; em mō ꝓnuntiari pē vt aut ꝑfirmatū eū ex alioꝝ vbis accipiamꝰ. aut adhuc hoc eū hsitantem vt lucas ꝑmemorat. ¶ Hemi. If forte aē que rec alīs quaē dicta. Matbus in illo tēpe audiuit herodem. cū lōge supiꝰ dicat q̄ mortuo herode reuersus ē dñs ex egypto? Sz hec questio soluē. si intelligaē. duos fuisse herodes. mortuo nāq; ꝑze herode successit ei archelaus filiꝰ eꝰ qui post .x. annos relegatꝰ ē exilio apd vienā vrbē gallie. deīde cesar augustus ussit diuidi illi regnū. in tetrarchias. tres ꝑtes dedit filīs herodis. Iste ergo herodes q̄ iohem decollauit est filius maioris herodis sub q̄ dñs natus est. Et ut hoc ostenderet euangelista addidit tetrarcha. ¶ Glosa. Quia vo dixerat de opinione rsurrectōis iohis cuz nihil de morte dixisset. Jdo reuertit. & narrat qualit obierit. ¶ Chr. Et hāc histoziam nob euāgelista nō ꝓpalit iducit ḡa totū studiuz fuit ei dicē de xp̄o. & nihil aliud nisi ad hoc ꝑferre deberet. Dicit gꝰ herodes ei tenuit iohez. & alligauit eū. ¶ Aug. de cō. euā. Lucas q̄dē ñ eodē ordie io recedaē sz circa bapꝰ q̄ dñs baptsaꝰ ē. vñ ꝑ ocupasse intelligit ut nerzer q̄d mlto p̄ fēm ē. cū ei ꝑmemorasset iohis vba d dño q̄ vētilabrū in manu eꝰ. regnauit. ꝑ subiectā q̄d nō ꝑtinuo fēm esse iohānes euangelista exponit cū ꝑmemoret prius q̄z baptsatus ē ihus isse eum in galileam. & post vdisse in udeaz. & ibi baptizasse circa iordanē añq; iohes in carcerem missꝰ esset. Sed nec matbus nec marcus eo ordine de iohe in carcerem misso in sua narratione posuerunt quo factū aparet eē in eoꝝ scriptas. nam & ipi dixerunt tradito iohanne dñm isse i galileam. & post mulca que fecit ibi ex occasione fame venientis ad herodem de xp̄o narrāt omnia que de iohanne fuerunt inclusa. & occasa. causam autem quare positus sit in carcerem ostendit cū dicit. ꝓē herodiadem vxozem fratris sui. Dicebat illi iohannes. Non licet tibi habere eam. ¶ Jeronimus. Vetus narrat historia. Philippum herodis maioris filium fratrem huius herodis duxisse vxozem herodiadem filiam Arethe regis arabum. Postea vo socerum eius exosus quibusdam contra generum simulatiōe. tulisse filiam suam. & in doloem ꝓzis mariti herodis inimica aꝰ nuptijs copulasse. Ergo iohannis baptista qui venerat in spū & virtute hl eadem auctozitate qua ille Achab coripuerat & Jezabel arguit herodem & herodiadē q̄ illicitas nuptias fecerint & nō liceat fratre viuēte germani vxozem eius ducere malens periclitari apud regem q̄ ꝓpt adulationē esse immemor ꝓceptoꝝ dei. ¶ Non tñ vxori loquit sed viro cuius q̄m ꝓpalam erat hic forsan em legem iudeoz tenebat. & damnans eum ab adulterio ꝓhibuit. Sequit. Et volens eū occidere timuit populū. ¶ Hieronymꝰ. Indignationem quidem populi verebat ꝓē iohēm q̄ sciebat turbas in iordane ꝑmas baptizatas fuisse vincebat vxoris ob cuiꝰ ardozē etiā dei ꝓcepta neglexerat. ¶ Glosa. Timor em dei corrigentior hoim differt. sed voluptatem nō aufert. vnde & annozes reddit ad crimen quos aliq̄n suspendere a crimine

¶ Die autē natalis herodis saltauit filia herodiadis in medio et placuit herodi. Vnde cum iuramēto pollicitꝰ est ei dare quēq; postulasset ab eo. Ipsa illa ꝑmonita a matre sua Da mihi inquit hic in disco caput iohānis baptiste. Et contristatus est rex propter iusiurandū aut eos qui pariter recūbebant iussit dari. Misitq; & decollauit iohānem in carcere Et allatū est caput eius in disco & datum est puelle & tulit matri sue. Et acceperūt discipuli eius tulerūt corpus eius & sepelierūt illud. et venētes nūciauerūt ihesu.

¶ Glosa Postq̄ enarrauit euāgelista carcerem iohannis ꝓsequitur de occasione ipsius dicens Die autez natalis herodis celebrant filia herodiadis in medio. ¶ Jeronimꝰ. Nullū inuenimus alīs diebus fuisse diem natalis sui nisi herodem & pharaonem quoꝝ erat par impietas esset vna solēnitas. ¶ Sciendumq; consuetudo est non solum diuitum sed etiam pauperum mulieruz. ita pudice filias suas nutrire. vt vix ab extremis videat. Quid impudica mulier impudice filiaz suam nutriret q̄ non docuit pudicam sed scelestam. Nec mirū q̄ hec debuerit herodes q̄ oblitus ē domum suā fecisse tam regiam quam ꝑdita mulier fecerat theatrum. Vnde sequit. Et placuit herodi. Vñ cum iuramēto pollicitꝰ ē ei dare q̄cūq; postulasset ab eo. ¶ Ego aē non excuso herodē q̄ iuratꝰ & nolens iuramētū holocaustū fecerit q̄ ad hoc ferit iuratus & future occisionis machias ꝑparet. Aliquis fortasse iusurādū fecisse se dicat si minus si ꝑiurauerit. certū. factur⁹ fuit an ñ. q̄d i se gessit ꝑpudiatur. hoc ꝑmnē debuit i ꝓba. ¶ Jdo. In malis q̄ ꝑmittis rescinde fidē. Impia ē ꝑmissio q̄ sceleste adimplet. illo nō ē obseruādū sacrū q̄ malū iccaute promittit. Sed at illa ꝑmonita a mre sua da mihi ihic &c. Discordias ei tantū nutrire bāms baptiste. ¶ Jdo. Herodias ei tantū nutrire odes aliq̄n ꝑspexit vt philippo frī amicꝰ hec ageret liaret nupcie ꝓpudio soluere. monet filiā vt ꝑ statim conuiuio. Johannis caput petulce ꝑpetuo operi saltationis dignum sanguinis premium.

¶ Cri⁹. Duplex est aūt hic puelle accusacio ⁊ qm̄ saltauit ⁊ qm̄ ita placuit vt occasionem expeteret in mercedem vide aūt qualiē crudelis ⁊ qualiē mollis est herodes. Semipm̄ em̄ obnoxiū iuramento facere illam aūt dommam petcōis statuit Quia g⁹ sciuit q ex eius petcōe malum euenieb⁹ erstatus ē. Vñ sequit. Et gensatus est rex virtus em̄ etiam apud malos admiratōe ⁊ laudib⁹ digna ē. ¶ Iero. Vel aliter Consuetudinis scripturarum est vt opinionem malorū sic narret historicus quō eo tempe ab omnibus credebatur. Sic ioseph ab ipa quoq; mana appellabaē pater ihesu. Ita ⁊ nunc herodes dicaē gensta eius quia hoc discūbentes putabāt. Dissimulatoz em̄ mentis sue ⁊ artifex homicidij tristiciam pferebat in facie cum letiam haberet in mēte. Sequit Propē iusurandū. aut ⁊ pter eos qui piter discumbebāt vult omēs scelens sui ē consortes vt in luxurioso gumio eruente epule deserentur. ¶ Cri⁹. Si autem testes haberē puniacōis formidauit q̄to magis tm̄usse operabat tam iniquē occasiōis tm̄eos testes habē. ¶ Remigius. Deo in eo minus peccatū factū est causa maioris peccati Nā quia libidinosam voluntatē non extinxit idarco ad luxuriā usq; puenit et qua luxuriā nō coercuit ido ad reatum homicidij descendit vnde sequit. Decisitq ⁊ decollauit iohem in carcere ⁊ allatum est caput eius in disco. ¶ Remigius. Hegim⁹ in romana hystoria flaminiū ducē rom̄oz q accubantū uxta mercurcule que nūq; vidisse se diceret hoiem decoltum accensus sic vt reus quidem capitalis crimis ingnuio trucareē a censorito pulsum cuna q epulas sanguiñ commiscuerit ⁊ mortem q̄tus noxij hoīs in alterius deligas pstituere vt libido ⁊ homicidium piter miscereē Ruāo sceleratior herodes ⁊ herodias ac puella que saltauit in pcium sanguis petyt capue pbere ¶ Glo. vt habeat in pace linguā q illicitas nupcias arguebat. Et iō sequit. Et datū ē puelle ⁊ tulit matri sue. ¶ Greg. in moza. Deo non sine admiratōne grauissima ppendo q ille pbetue spū intra matris vtez impletus quo mor natos mulierū nemo maior surrexit ab iniquis in carcere mittitur ⁊ p puelle salcu capite truncaē ⁊ vir tante seueritatis p risu turpium moriē. Nūq̄d nam credimus aliquo fuisse quod in eius vita illa sic despecta mors tergeret Sz idarco deus suos sic pmit infirmis q̄a videt quō remunēt in sūmis. hinc ergo vnusquisq; colligat quid illi sine passuri quos vrbat si sic cruciat quos amat. ¶ Gre. xxix. moral. Neq; aūt iohānes de pfessiōe xpi sz ō iusticie veritate reqsitꝰ occubuit. Sed quia xpus ē veritas vsq; ad mortem p xpo quasi p veritate pugnē. Sequit. Et accedētes discipli eius tulerūt corpus eius ⁊ sepelierē illd. ¶ Heronim⁹. In quo ipius iohis ⁊ saluatoris discipulos intelligere possumus. Narrat autem iosephus vinctū iohannem in castellum Machorōta adductum. ibiq; truncatum. Ecclesiastica vo narrat historia sepultū eum in sebastia vrbe palestinoz que quōdaz samaria dict aest. ¶ Crisostom⁹. Intende aūt quali ter discipli iohis iam magis familiares facti sūt ihesu. Ipi em̄ sūt qui annuciauerūt ei quod factum ē de iohanne vnde sequit. Et venientes nunciauerūt ihesu Etenim vniversos dimittentes ad ipm confugiunt ⁊ paulatim post calamitatem ⁊ respōsioz a xpo discant direct sunt. ¶ Hylarius. Quātice aūt iohānes pculit formam legis quia lex xpm predicauit ⁊ iohes professus ex lege est xpm ex lege prenunciat herodes vero pinceps est populi ⁊ populi pinceps subiecte sibi vnū sitatis nomē causam q̄ cōplectetur Iohannes ergo. ¶ Herodem monebat. ne frīs sui vxorem sibi ungeret. Sunt em̄ atq; erant duo populi circumasionis ⁊ gentium. hi igitur fratres ex eodem sunt humani generis pente sed israelē lex admonebat. ne opa gentium ⁊ infidelium sibi ungeret qui ipsis tanq; vinculo coniugalis amoris ānexa est. Die autem natalis. ⁊ rerum terrabuz gaudijs ¶ Herodiadis filia saltauit. voluptas enim tanq; ex infidelitate orta per omnia. israel gaudia totis illecebris sue cursibus offerebatur cui se etiam sacramento venalem populus addixit. Sub peccatis enim ⁊ seculi voluptatibus Israelite vite eterne munera vēdiderunt Hec matris sue id est infidelitatis ultimdum optauit deferri sibi caput iohannis. ⁊ gloriam legis Sed populus bonis eius quod in lege erat cōsecutus voluptatis condicionibus non sine periculi sui dolore concedit. sciteq; se talem preceptorum gloriam oportuisse concedere. Hec peccatis tanq; sacramēto coactus ⁊ principum adiacendum metu atq; exēplo depravatus ⁊ vitijs illecebris voluptatis mestus obtemperat Igit mater reliqua dissoluit populi gaudia in disco iohannis caput affert. damno scilicet legis voluptas corporum ⁊ seculatis luxus augeē igitur per puellam ad matrem defertur. et sic probrosus israel eā ⁊ volptati ⁊ infidelitati sue gloriam legis addixit finitus igitur legis temporibus ⁊ cū iohanne sepultis ⁊ discipli eius res gestas domino annunciant ad euangelia scilicet ex lege venientes. ¶ Hieronimus. Vel aliter nos ⁊ usq; hodie cernimus in capite iohannis pbete indos xpm cui caput p platarū ē pdidisse ¶ Rabi. sed ⁊ lignū ⁊ vocē apud eos perdidit pbetica. ¶ Remigius. Vel aliter decollato iohannis signat mitigationem fame illius qua estimatur a populo xpus. sicut exaltato domini in cruce signat profectū fidei vñ iohannes dixeāt illū oportet crescere me autem minui.

Quod cum audisset ihesus secessit inde in nauicula in locū desertū seorsū. Et cū audissent turbe secute sūt eum pedestres de ciuitatib⁹ Et exiens vidit turbā multam et misertus ē eis ⁊ curauit languidos eoz.

¶ Glosa. Saluator audita nece sui baptiste secessit in locum deserum. Vnde sequit. Quod cum audisset ihesus secessit inde in nauicula in locum desertum seorsum. ¶ Augustinus. de con. euan. Hoc aūt statuo. post iohannis passionem euangelistā factum esse cōmemorat. vnde post hec facta fuit illa q̄ primo narrāta sunt quibus motus herodes dixit hic est. Johannes

Illa em̄ posteriora debent intelligi que ad herodē pertulit fama vt moueret ⁊ hesitaret quis nā iste eē posset de q̄ audierat talia cū iohem ipe occidisset ¶ Jesus aūt secedit in locum desertū vt q̄dam arbitrāt timore mortis .s. ppens mimicis suis ne hoīcidium hoīcidio iū gerēt · vt in diem pasche suū meritū differēs in quo ꝑpē sacramētū immolandꝰ ē agn⁹ ⁊ postes crucē sanguine rispēgendi ¶ Hū ideo recessit vt nob̄ ꝓberet exēpiū temeritatis vltro se tradentiū vi tamde q̄a nō oēa eadē ꝓstāti pterierāt m mamēas q̄ se turbe quēdas offert ob hāc causaz i alio loco ꝓcipit Cū plecuti vos fuerit in ista ciuitate fugite in alaz Vñ elegantē q̄s euāgelista nō dicit · Fugit in locū desertū s. secessit · vt plecutores viuentē magis q̄z mortuū · Poterat etiā aliā ob causam audito iohānis interitu · secessisse i dēsū locū vt credētiū ꝓbaret fidē ¶ Cui⁹ · Vel iō h̄ fecit q̄a plura hūanꝰ solet dispensare nōdū ipe existēte denudādi suā manifeste deitatē ꝑpē q̄d ⁊ discipulis dixit q̄ nulli dicerēt q̄ ipe esset xp̄us · Pro resurrectiōem em̄ volebat hoc fieri manifestū · Ideo aūt cūctis p se nouerit q̄d factū ē · em̄ antecū nūciarēt ei · nō secessit vt demōstraret p omia incarnacōis veritatem nō em̄ solo visu s. opibꝰ hoc credi volebat · Recedens vō nō abijt in ciuitatē s. in dēsū ⁊ in nauigio vt nullꝰ sequerē · Ebe aūt neq̄ ita desistūt s. sequūt̄ ⁊ neq̄ q̄s gestū ē de iohe eos terruit · Vñ sequē · Et cum audissēt turbe secute sūt eū pedestres de ciuitatib⁹ · ¶ Hero · Secute sūt aūt eū pedestres · ñ in numētis · nō in vehiculis · s. ꝑpno labore pedū · vel ardore mētis audierent · ¶ Crisostom⁹ · Et ꝑpē hoc statim recebuerūt accepunt · vñ sequit̄ · Et exiēs vidit turbā multaz · ⁊ misertus ē ei⁹ · ⁊ curauit lāguidos eoz · ⁊ si em̄ nō erat affectio eoz q̄ ciuitates dimittebāt ⁊ diligēter eū q̄rebāt · s. tñ q̄a ibi pō fiebāt oīa studiū sup excessū recebucoz · Itaq̄ causam tāt cure dat misericordiā ꝓpt̄ Est aūt magna misericordia q̄ oēs curat ⁊ fidē nō exp̄tit · ¶ Hyp⁹ · Qui iuste aūt dei verbum lege finita nauē ascēdens ecclīaz adijt · In desertū descēdit Helias q̄ppe ꝓuocōe israel in vacua diuine cognitionis pectora trāsit · Turba aūt h̄ audiēs dīm de ciuitatib⁹ secūt̄ in desertū de synagoga videli cet ad ecclīā tendēs quā videns misertus ē · ⁊ oēm languorē infirmitatēq̄ curat obsessam .s. mentes ⁊ corda infidelitatis vitio ad intelligētiaz noue ꝑdicacōis emēdat · ¶ Raba · Illū quoq̄ notādū q̄ p⁹ q̄z dīne in desertū venit · secute sūt eū ebe multe · Illā aūt̄ venit ret in solitudinem gentiū · ab vno tñ ꝓpto colebaē · ¶ Hero · Relinquūt aūt ciuitates suas hoc ē ꝓstinas pūlacōes ⁊ varietates dogmatū · egress⁹ aūt ihūs signat q̄ turbe q̄dam habuime eūdi volūtatē · s. pueriendi vires nō habuerūt iō saluatoz egressū de loco suo ⁊ obuiam pergit ·

Vespe aūt facto accessert ad eū discipuli eiꝰ dicētes Desertꝰ ē locꝰ ⁊ hora iā ꝓterijt dimitte ēbas vt eūtes in castella emāt sibi escas . iesus aūt dixit eis . Nō hñt necesse ire date illis vos māducare Videt ūt ei ñ hēmꝰ hic ni q̄nq̄ panes ⁊ duos pisces . qui ait eis afferte illos mihi huc ⁊ cū iussisset ꝑ bā discūbere sup fenū acceptis q̄nq̄ panib⁹ ⁊ duobꝰ piscib⁹ aspiciēs in celū benedixit ac fregit ⁊ dedit discipulis panes discipuli aūt ēbis ⁊ māducauūt ⁊ saūati sūt oēs Et tulerūt reliq̄as duodecim cophinos fragmentoꝝ plenos Māducāciū aūt fuit nūs q̄nq̄ milia virorum exceptis mulieribus ⁊ puluis.

¶ Cui⁹ · Turbaz hoc audit q̄ dīm eāt ēmē panes expectabant vsq̄ ad vesperā · Et ideo sequē · Vespe aūt facto · accesserūt ad eū discipli ei⁹ dicētes · Desert⁹ est locꝰ ēt · abaēꝰ q̄dē eos dīm expectare rogant quē vbiq̄ nō infiliēs ꝑ ap miracla · s. voluit⁹ Ibe aūt nullꝰ d̄ ēba accedit venēabanē em̄ cū cū abūdāē ⁊ nō q̄ famis sensū aq̄piebant amoē instando · Ideo neq̄ discipli accedētes dicūt Ciba eos adhuc em̄ implere eius erant discipli dispositi s. dicūt · Perfecte dilexit Qui em̄ videbaē videns in hēmo esse miracli · cū dicerent · nūq̄d pē pare mensaz in deserto h ⁊ pcipit dic · ꝑpē h aē ⁊ in desertū eos duce vt fine oī suspōe sit hoc miracl̄m ⁊ nullꝰ estimet ex castello alicui ꝑpe existēti inferri aliq̄d ad mēsaz · Sed q̄uis dīcat sit locꝰ · tñ qui nutrit orbē terraz adest ⁊ si nota ꝑēit vt dicūt · tñ qui non erat suppositus loquebat Et q̄uis ꝑuenta discipl̄os dīne multos mīrentes curauit tñ inueri ita ingrati erant · q̄ neq̄ q̄d ꝓpositus facēt erat · potēant estimaē · vñ subdit dimitte turbas · vt euntes in castella emant sibi escas · vide quanta magri sapiēdam · Nō em̄ statim dixit eis · Ego eos no eos · neq̄ em̄ hoc facile suscepissēt s. Hoc ⁊ discipli dicit eis · nō hūt necesse ire · Date illi vos māducare ¶ Hero · In quo ꝓuocat aplos ad fractōem ꝓpt̄ vt ilt se ñ hre testantib⁹ magnitudo miracli noscat eret ¶ Hu · d cō euan · Ꝑē aūt mouē si dīne humane rationē iobis ꝓspectis turbis q̄sunt a philippo Vñ illis esce vnde possent quō sit verū q̄d matheus ꝓmiserat ꝓus dixisse dīn discipulos · vt dimittēt eos q̄ possent alimenta emē de ꝓximis locis . Intelligē ergo post hec vba dīm inspexisse mīt̄ rudimenta ⁊ diuisse philippo q̄d iohes memorat matheus aē ⁊ alij ꝓmisisse ꝓpter cū ab alio euāgelista dr̄ q̄d ab alio ꝓmissum ¶ Cui⁹ · Discipli vō neq̄ ꝑ ꝓmissa vba direxisse s. adhuc vt boī loquūt̄ vñ sequit̄ · Videtur a nō bene h ñ q̄nq̄ panes ⁊ duos pisces · Addisc⁹ aūt in hoc discipl̄oz philautiam · qualiē ꝓmiserē escā · xij · cophinos q̄nq̄ panes hēbant ⁊ duos pisces · Quamplurima em̄ ilt erāt cōpalia · ⁊ a spiritalibꝰ possidebant Quia igit̄ discipli adhuc ad ērā trahebant ī hoc inducē incipit q̄ ab ipa erant · vñ sequit̄ · Quos mihi afferte illos mihi huc : ꝑpē q̄d aūt ī nō facit panes nihilo q̄bus turbam pascat vt s. ostēdat mirabilis ⁊ manichei cu q̄ creaturas alienant a deo ⁊ ꝓpt̄ deceatoia que videnē eius opa ⁊ cre acōes fūt ⁊ vt oñdat q̄m ipe ē q̄ fruct⁹ ꝓtradidit q̄ dixit a ꝓphā

terra gẽrminet herbam virentẽ neq; eĩ hoc mi⁹ illo est non eĩ minus est de q̃nq; panibus facere pa nes tantos ⁊ de piscibus simlẽ q̃; de terra educere frudũ ⁊ ab aquis repulia ⁊ alia animata qđ demon strabat eum esse dominũ terre ⁊ maris · Oportet aũt erudiri discipulorũ exemplo qm̃ ⁊ si pauca habui⁹ oportet ea recenbuẽ indigentiꝫ · Pulli namq; discipuli afferre q̃nq; panes non dicunt · Vnde micabimus famem nostram · sed obrodunt confestim · Vnde seq̃ Et cum iussisset turbam discumbere sup fenum ac ceptis quinq; panibus · ⁊ duobꝰ piscibꝰ aspiciens m celũ benedixit ac fregit · Quaẽ aũt aspexit ĩ celũ ⁊ benedixit · Optebat namq; credi de eo qnoniam a pa tre est · ⁊ q̃m ei equalis est · eq̃licatez aũt demõstrabat cum potestate omia faceret · A patre aũt esse se mõ strabat p hoc quod ad ipm omia referens faciebat m uocans eũ ad ea que fiebant · Et ideo ut verũ q; ostẽ dat nunc quidem potestate nũc autez orans miracu la facit · Deinde ꝑsiderãdum q; in mmoribꝰ respiciat ĩ celum · In maioribus aũt cum potestate omnia facit · Quãdo eĩ peccata dimisit · mortuos suscitauit ma re refrenauit oculea cecorum redarguit oculos pdidit ceci nati · que soli⁹ dei sunt nequaq; vidẽ oĩas Quando autem panes multiplicat facit qđ his om nibus mi⁹ est tunc respexit in celum ut discas q̃m in minoribus nõ aliũde virtutẽ habet q̃; a patre · Si mul autem erudit nos non ꝑus tangere mensaꝫ do nec gr̃as egerim⁹ ei qui cibum dat nobis · ꝓter hoc eam ⁊ in celum respicit · Duos eĩ signos multos exempla habebame discipuli · huius autem nullum · ¶ Hieronym⁹ · Frangẽs aũt dño seminariũ fit cibo rum · Si eĩ fuissent integri ⁊ non in frusta discer pu ⁊ non duriti in multiplicem segetem tantaz mul titudinem alere non poterant · Turbe aũt a dño p apostolos alimẽta suscipiunt vnde sequit · Et dedit discipulis panes · discipuli autez turbis · ¶ Cris · In quo quidem nõ solum eos honorauit sed voluit ut hoc miraculo facto non increduli hãt · neq; obmuscã tur eius cũ ꝑtenerint manibus ipius testantibus Ide oq; turbis dimittit ꝑus famis sensum accipere ⁊ di scipulos accedẽ ⁊ interrogare ⁊ ab ipis accepit pa nes ut multa essent testimonia eius qđ fiebat ⁊ mul tas rememoracões haberent miraculi · Ex hoc aũt q; nihil amplius q̃; panes ⁊ pisces eis dedit ⁊ ex hoc omnibus ꝓmuit ea ꝺ apposuit humilitatez ꝑsi moniam ⁊ caritatem qua omia estimarẽt cõmuna eos erudiuit quod ⁊ a loco docuit cum sup fenum eos discumbere fecit non eĩ nutrire solus corpa uo lebat · sed ⁊ animaz erudire · Panes autez ⁊ pisces in discipulorum manibus augebantur · vnde sequitur Et manducauerunt omnes ⁊ saturati sunt · Sed ne q; usq; ad hoc steret miraculum · sed ⁊ superabundare fecit non panes integros · sed fragmenta vt ostẽdat quoniam illi panes neq; q̃tum reliquie erant · ⁊ ut absentes discant quod factus est ⁊ ne vllus qđ factũ est estimet esse phantasiam · Vnde sequitur · Et tule runt reliquias xij · cophinos plenos fragmentorum ¶ Hieronimus · Vnusquisq; apostolorũ de reliquiis saluatoris implet cophinum suum · vt ex hiquiis doceat veros fuisse panes qui multiplicati sunt ·

¶ Cris · Propter hoc eĩ ⁊ xij · cophinos fieri iubet dare fecit vt ⁊ uidas suuz cophinũ portaret accipi ens autem fragmẽta dedit discipulis ⁊ nõ turbis q̃ adhuc imperfectius dispositi erant q̃; discipuli uxta numerum quinq; panũ ⁊ comedentium virorꝫ · v · mi lium multitudo est · vnde sequit · Manducãcium aũt fuit numer⁹ quinq; milia virorꝫ exceptis mulieꝫbꝰ ⁊ paulis · ¶ Cris · Hoc eĩ erat plebis maxia laus q̃m mulieres ⁊ viri astabant q̃m lxe religiõe facte sũt ¶ Hilarius · Non autem quinq; panes multiplicã tur in plures · sed fragmentis fragmẽta succedunt · Crescit deinde materies nescio verum in mensarum loco aut in fumentũ manibꝰ · ¶ Rabanus · Hoc aũt miraculum scripturus iohes ꝓmisit quia ꝓximum esset pascha matheus vero ⁊ marcus hoc interfecto iohãne continuo factum esse ꝓmemorãt · vnde colligi tur imminente paschali festiuitate fuisse decollatũ · ⁊ anno post sequente cũ pascale tempꝰ rediret misteri um dominice passionis esse completum · ¶ Hieron⁹ · Omnia autem hec plena misteriis sunt · Hoc enim facit dominus nõ mane nõ meridie sed vespe · quãdo sol iustitie occubuit · ¶ Remig⁹ · Per vespaz eĩ mors domini designat̃ · quia postq; ille verus sol m ara crucis occubuit · famelicos saturauit · vel ꝑ vesp am vltima etas seculi designatur in qua filius dei ve niens · turbas in se credentiũ refocat · ¶ Rabanus · Quod autem discipuli rogant dominũ vt dimittat turbas vt emant sibi cibos p castella · signat fastidiũ iudeorum contra turbas gentium · quos iudicabãt magis aptos vt quererent sibi cibum inconuẽticulis Pharisecorꝫ q̃; diuinorꝫ librorum verentur pastu · ¶ Hilar⁹ · Deo domin⁹ respondit · Non habent ne cesse ire ostendens eos quibꝰ medẽt · venalis doctri ne cibo non egere · neq; necessitatem habere regredi ad indeam cibosq; mercari iubet apostolis vt escam darent · Numquid aũt ignorabat nõ esse quod dari posset sed erat omnis typica racio explicãdi · nõdũ eĩ concessum apostolis erat ad vite eterne cibũ ce leste panem perficere ac ministrare · quez respon sio ad spiritalis intelligentie ordinem tendit quia ad huc subquinq; panibꝰ id est quinq; libris legis conti nebanẽ ⁊ piscibꝰ duorũ id ẽ ꝓphetaꝝ ⁊ iohannis ꝑ dicationibꝰ alebanẽ · ¶ Rabanus · vt ꝑ duos pisces ⁊ ꝓphetas ⁊ psalmos habem⁹ · Corum eĩ ver⁹ es stamentum in his tribꝰ conspicuur · lege ꝓphetis ⁊ psalmis ¶ Hilar⁹ · Hoc igit̃ ꝓmũ quia in his ad huc erãt apostoli obtulerũt · sed ex his euangeliorũ ꝑdicatio in maiorem fuit virtutis abũdantiam cre scit Discumbere post hec supra fenum pcepit⁹ nubẽ non iam in terra iacens ⁊ lege suffultus ⁊ tanquã terre fene fructibus opens sui vnusquisq; substerni tur · Hieronimus · Vel discumbere iubẽt sup fe num · ⁊ sedm alium euangelistam ꝑ quinquagenos ⁊ centenos · vt positis calcauerint carnem suaz ⁊ se culi voluptates quasi arens fenum sibi subiecerint tunc per quinquagenarij numeri presentiam ad per fectum centesimi numeri culmen ascendant · aspicit autem ad celum vt illuc dirigendo oculos doceat · Frangitur autem lex cum ꝓphetis · ⁊ in eius medio proferunt̃ misteria vt qđ integrũ nõ alebat · duntaxi

ppartes alat geneiū mltitudinē. ¶ Hylari⁹. Dāē aūt apostol panes. quia p eos erant dīne grē dona recondita. Idem aūt edentiū inuemē. q futurus fuerat crediturox. ¶ Nam sic in libro aduū continet ex israel ppli mlitudine virox q̄nq milia crediderunt. ¶ Iero. Comederūt aē q̄nq milia virox q̄ in phec tum virū creuerant. Mlieres aē t pueri sex⁹ fragilis t etas mior. nūo in dign sunt. Hñ t inumero rū libro sm mlieres t pueri t vulgus ignobile absq; nūo p̄mittē. ¶ Raban⁹. Durū aūt esurientib⁹ nō noua creat abana. si acceptus eis que bēbant discipuli bñdixit. ex venīēs in carne. nō alia q̄ p̄dicta sunt predicabat. Sed legis t prophetaruz semper mistenox. a que a rudibus capi nequeunt. non sine negligenter habenda. sed per. xp̄m. apostolos qui per xp̄m. cophinos signantur. Et ab eorum successorio diligenter inquirenda. cophinis enim scrutilia opera aguntur t deus in mundi elegit vt confundat fortia. quinq autem milia pro quinq sensibus corporis hi sunt qui in seculari habitu exteriora bona de vta nouerunt.

¶ Et statim compulit iesus discipulos ascendere in nauiculam t precedere eum trās fretum. donec dimitteret turbas t dimissa turba ascendit in montem sol⁹ orare. vespere autem facto solus erat ibi Nauicula aūt in medio mari iactabatur fluctibus. Erat enim ventus contrarius. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulās supra mare. t videntes eum supra mare ambulā tem turbati sunt dicentes quia phantasma est. t pre timore clamauerūt. Statimq; ihesus locutus est eis dicens. Habete fiduciam. Ego sum nolite timere. Respondens autem Petrus dixit. Domine si tu es iube me ad venire supaquas. At ipse ait. Veni Et descendens. Petrus de nauicula. ambulabat super aquas ut veniret ad iesum. Videns aūt ventū validū veniētē timuit Et cum cepisset mergi. clamauit dicens. Domine saluum me fac t continuo ihesus extendens manum apprehendit eum. Et ait illi. Modice fidei Quare dubitasti? Et cum ascendisset in nauiculam cessauit ventus. Qui autem in nauicula erāt venerē t adorauerūt eū dicētes. vere filiq; dei es.

¶ Cnſ. Diligentez exammiacōem eox q̄ facta erāt tradere vol'ens eos qui p̄missū signū viderāt ut sic a se separi quia t si p̄sens visus fuisset. phantasma t non in veritate fecisse miraclm dicerēt nō tamen vt absens. Et ideo dī. Et statim compulit discipulos ascendere in nauiculam. t p̄cedere eū trāsfretum donec dimitteret turbas. ¶ Iero. Que fuit ostentatiē. inuitos eos adīo recessisse dum amodo precepturis. ne ad p̄cum q̄dem tempis ab eo velint separari. ¶ Orig. Considerandum autem q̄ cum ihs magna operat dimittit turbas docēs nos nullā p̄ am mltitudinis p̄sequi neq; arrabre multedinē Et iterum docet non debē turb nos commiscēdo nue. neq; fugē mltitudinē semp si; alterutrū vtiles facere. Et iō sequit. Et dimissa ēba ascendit montem solus orare. In quo nos docet quia scripturis na est cum nos deus interpellaē oportuat. pter hoc etiam ad desertū vadit t ibi gnodat dum exorat diēo nos i orōe trāsfluitatez q̄rere t a temporalib⁹ eo. ¶ Hieron. Qx aūt ascendit solus orare non eum referas qui de q̄nq panib⁹ q̄nq milia hominū saturauit. sed ad eum qui audita morte iohannis sol⁹ fit in solitudinem. nō quo p̄sonam deceat separari sed quo opera eius inter deum hoiemq; dualia sint. ¶ Aug. de con. euan. Potest aē hoc vtiq; p̄cedi qō matheus dimissis turbis eū dicat ascendē montem vt illic sol⁹ oraret. Johes aē in mōtē fuisse eosdez turbas pauit sed eū t ipe iohes dicat p̄cessisse lud miraclm fugisse eū in mōtē. ne a turb⁹ rapiē q̄ eū volebāt facē regē. vtiq; manifestū ē q̄ in montē plamora descēderat quādo illi panes miserat hoc nec illud repugnat q̄ matheus dixit. Ascendit montem solus orare. Johes aūt eū cognouisset q̄ p vētum eēnt ut facerēt eū regē. fugisse in mōtē ipe sol⁹ neq; ei cāe orādi ostenta ē cū fugi di q̄ādē t hīc dñs docet hāc rē nob magnā cū di q̄ rē cā fugiēdi. nec ill⁹ gnū ē q̄ matheus put dixt eū ussisse ascēdē discipulos i nauctum. ac de dimisso ēbis ascēdisse in mōtē solus orē. Johes vo pus eū fugisse memorare solū in mōtē. ac sic vt aī seo fem est ināt discendere discipulos ab mul t cū ascēdisse ꝛc. ¶ Ruis em ñ videat hī reprehēdit iohem p⁹ ea dixisse fem a discipulis q̄ hoc ita rat aīq; fugisset in mōtē. ¶ Iero. Prudē ac quia multi t veracitates apti a dño reddēt ne vīs plus te naufragia sustinerēt. seq̄t em. vespe aūt factō solus erat ibi. i. i mōte. nauicula aī in medio mari iactabat fluctibus. erat em vētus p⁹. ¶ Cnſ. Mul⁹ aūt discipuli tēpestatez sustinent fidē t pus. si tūc dñs esset eū i nauigio hī passi fuit. nē aē sol⁹ exēplum pudoris ad maiora eos duc t ad ferēdū oia virtute informet. ¶ Iero. Dño q̄dez in mōtis cacuie memoratur hic autem ventus⁹ contrari⁹ ostitur t turbat mare. t p̄ citantur apostoli t tandiu immanis naufragium perseuerat. quamdiu ihesus non venit. ¶ Cnſ. Tota autem nocte dimittit eos fluctuan in eorum cor post timorem in manu sui discipuli mittens eos t i memoriam continuam fiducie confestim eis astitit. Vnde sequitur. Quarta aūt vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare.

¶ Hieronimus. In erna horarium sic. Quarta vigilia die erat nocte quia eos non adhuc solucio sed ferie ea que gerebat erat tunc tensus ees eum supra mare qua phantasma per eū hoc dīna fa difficilia t terribilia temptat temptari lens ampli⁹ eos ut am Abrahām fe ſ ponens. ¶ Iero vox magni timoris dones t mamchēi gine. sed visus m ment ne phantasma pus se revelasse d eū magis intendeb eius pūda. Vnde s as dicens habere fi aē verbum t timo ¶ Hieronim⁹. Quo gie quia sic. vel ex cum qui p obscuras ipm esse scire poter rant hoc dicens fili In oīmbo autem b Aug⁹. Sode igiē fi tacentibo ceteris cre magistm qō non pot spondens autem pet venire ad te iug aq solidabunē vnde t le est ¶ Aug. de ver te. Agnouit petr⁹ q voluntate se credidi mitas posset. ¶ Cnſ quanta fides non dix solum credidit qm p sed q̄m pē t alios mo ad eū ire. Hoc em ta rem solum non ꝑpē o be me tre iug aquas. tes autem q̄ cū in m q̄ dominaē mari nūc dē. vnde sequit. At i nauicula ībulauit su ¶ Hieronim⁹. Qu verum quasi p molle incessere respōdeant quem vnq; vez boie ¶ Theodorus scripsit dominū sedm carnez bulasse. sed gratiā f omissus dicat q̄ non in habētibo t maceriale ¶ Chrisostom⁹. Peer

¶ Jeronimus. Stationes eīm & vigilie milicarēt in cruna horarum spacia diuidunt. Quando ergo dicit. Quarta vigilia nocte venisse ad eos dīm ostē dit loca nocte predicatos. ¶ Crisostom⁹. Erudiens eos non ad solucionē inquietē aduenientiū malorū sed ferre ea que pungūt viriliter qñ aūt putauerit eum tunc intensus est timor. Unde sequit. Et viden tes eum supra mare ambulantem turbati sunt dicē tes quia phantasma est & pmore clamauerūt. Hē per eīm hoc dīna fact cum solutur⁹ sit mala aliqua difficilia & terribilia inducit. Quia eīm nō est lōgo tempe temptari cum finiendi sūt agones iustorū uo lens ampli⁹ eos lucrari auget eorum certamīa. qđ & in Abrahām fecit vltimū certamen temptacōi fi lij ponens. ¶ Jero. Confusus aūt clamor & in cēca vox magni timoris indicū est. Si aūt iuxta mar cionē & manichēū domin⁹ nostē non est nat⁹ ex v gine. sed visus in phantasmate quo nūc apostoli n ment ne phantasma viderent. ¶ Crs. xp̄us ergo ñ pius se reuelauit discipulis donec clamauerūt q̄to eīm magis intendebat timor tanto magis letau sūt i eius pīda. Unde sequit. Statimq; iesus locutus ē eis dicens habete fiduciā. ego sum nolite timere hoc aī verbum & timorem soluit. & fiduciam pparauit ¶ Jeronim⁹. Quod aūt dicit. Ego sum nec subun git quis sit. vel ex voce sibi nota poterant intelligē eum qui p obscuras noctis tenebras loquebatur vt ipm esse scire poterant quē locutū ad mōysen noue rant hoc dicens filijs israel. qui est misit me ad uos In omnibo autem locis ardentissime fidei muenitur Petr⁹. Sodē igit fidei ardore quo semp nūc quoq; tacentibo ceteris credit se posse facere p volūtatem magistri qđ non poterat p naturam. vñ sequit. Respondens autem petrus dixit. Dñe si tu es iube me venire ad te super aquas q̄i diceret. Tu pape & illuco solidabunt vnde & leue fiet corp⁹ quod p se graue est ¶ Aug. de ver. do. Nō eīm possum hoc in me sc̄i in te. Agnouit petr⁹ qđ sibi esset a se quid ab illo cuius voluntate se credidit posse quod nulla humana infir mitas posset. ¶ Crs. vide autez quantus est feruor quanta fides non dixit ora & deprecare. sed iube. nō ei solum credidit qñ potest xp̄us ambulare sup mare sed qñ pē & alios inducere. & concupiscit velociter ad eū ire. Hoc eīm tam magnū quesiuit ppter amo rem solum non ppē ostētationem. Non eīm dixit iu be me ire sup aquas. Sed iube me venire ad te. Pa tet autem qp cū in miraculo supra posito ostendēret qp dominat mari nūc ad mirabili⁹ signum eos indu cit. vnde sequit. At ille ait veni & descēdens petr⁹ de nauicula ābulauit sup aquas. vt veniret ad iesum ¶ Jeronim⁹. Qui putant dīni corp⁹ ideo non esse verum quia sup molles aquas quasi molle & aereum incessent respōdeant quomodo ambulauerit petrus quem vtiq; veru hoiem nō negabūt. ¶ Haba. deinde Theodorus scripsit corpale pondus non habuisse dominū sēm carnem. sed absq; pondē sup mare am bulasse. sed peranū fides catholica pdicat. Ita Di onisius dicit qp non in fusis pedibus corpale pondus habētibo & materiale onus deambulabat sup vndas ¶ Crisostom⁹. Petr⁹ autem qp mai⁹ est supnas scz vndas maris a minori turbat scz a venti in pul su. Unde sequit. Videns autem ventum validū timuit talis est eīm natura humana ut mulcedinem in mag nis recte se habens in minoribo replendatur. hoc aū qđ petr⁹ timuit. differenciā monstrabat magistr & discipuli. Sed & alios discipulos mitigabat. si eīm i duobo fratrib sessuris ad dexteram molestati sunt multomagis hic molestati fuissent. nondū eīm erant spū pleni. postea vero spirituales effecti vbiq; petro pmatum pcedunt. & in cōgressionibus eum premiserunt ¶ Jero. Paululum eā relinquit in temptacōe. vt augeat fides & intelligat se nō facilitate postulacōis sc̄i potentia domini seruatū. Videbat eīm in aīo cuius fides. si humana fragilitas in pfundum erat habi tat. ¶ Aug. de ver. do. Presumpsit ergo petr⁹ de dīna tutauit vt homo sc̄i rediit ad dīm. vnde sequit. Et cum cepisset mergi. clamauit dicēs. Dñe saluū me fac Quousq; aūt domin⁹ desereret titubantē. quē au diebat inuocantem. Unde sequit. & continuo iesus ex tendēs manū apphendit eum. ¶ Crs. Ideo aūt nō inuāxit vētus quiescē. sc̄i extendēs manum apphēdit eum qñ illi⁹ fide op⁹ erat. Cū eīm que a nobis sūt defecerint. tunc ea que a deo sūt stant vtiq; mon straret quia nō ventu immissio sc̄i illi⁹ modica credili tas periculū epabat subditur Et ait illi. Modice fidei quare dubitasti. In quo manifestat qua neq; venie⁹ nocē potuisset si fides firma fuisset. Sic aūt pollu it in te temp⁹ ex nido exeūtem & caturum mater alis portans iterum ad nidum reducit ita & xp̄us facit Unde sequitur. Et cum ascendisset i nauiculā cessa vene⁹ qui autem erāt in nauicula. venerūt. & adora uerunt eum dicentes. vere filius dei es. ¶ Haban⁹. Quod quidem de nautis intelligēdum est siue de apo stolis. ¶ Crs. Vide aūt qualiter paulatim ad id qđ est excelsius animos ducebat. Sup eīm increpauit mare Nūc autem magis virtutem suā demōstrat sup ma re ambulando & alij hoc idem facē iubendo & petrū eum soluendo. Idcoq; dicebāt. vere filius dei es. qđ sup nō dixerant. ¶ Jero. Si ergo ad vnū signū tā quillitate maris reddita que post mimias procellas in terdū & casu fieri solet. nauta atq; rectores vere filiū dei confitent cur Arius ip̄s in eccl̄ia p̄dicat ce ssuram. ¶ Aug. de ver. do. Cessauit aūt. mens alti tudo est. Quid aūt alicui celo i hoc mūdo. Quis vo in celum ascendit nouit fides nostra. Cur autez sol ascendit in celum quia nemo ascendit in celū nisi qui de celo descendit. q̄uis & eū in fine venerit & nos in celum leuauerit eadem tunc solus ascendet. q̄a caput cum corpe suo vnus est xp̄us Nunc aūt solū caput ascendit. Ascendit autem orare quia ascendit ad pa trem p nobis interpellare. ¶ Hylar⁹. Vel qp vespe solus est solitudinem suam i tempe passionis ostendit ceteris trepidacōe dilapsis. ¶ Jero. Ascendit eadē i montē sol⁹ quia turba ad sublimia sequi non potest nisi docuerit eam iuxta mare in littore. ¶ Aug. de ver. dīi. Verūtamen dum xp̄us orat in excelso na uicula turbat magnis fluctib i pfundo. & qz resur gunt fluctus. potest ista nauicula turbari. sed quia xp̄us orat non potest mergi. Nauiculam quip̄ ec clesiam cogitate turbulentum mare hoc seculum.

¶ Hilar⁹. Quod aũe nauẽ ascendere discipl⁹ os iubet & ire transfretũ dũ ẽbas ipe dimittit & dimissis turbis ascendit ī mõtem orare. esse intra eccl̃ am iubet & piculũ ferat vsq; in id tempus quo reuẽ tens m clamatus ad ventu ppo omni qui ex israel erit rliquus. saluẽ reddat eusq; peccata dimittat dimissoq; eo ut in celeste rgnũ pcip⁹ admisso agẽs deo. pr gras m gria cuius & maiestate plistat. Sz mẽ hoc discipuli vento ac mari deferẽ. & tot⁹ secli motib⁹ immũdo spũ aduersãte iactanẽ. ¶ Aug. de v. do. Añ eñ aliquis impie volũtatis maxie potestatis p secucõez ioue ecclie. sz nauiculam xpi grãdis vnda plurgit. ¶ Raban⁹. Vñ benedicẽ qz nauis erat in medio mar. & ipe solus in tra. qa nõnũq; eccl̃a tãs pssuras ẽ afflicta vt eam dñs deseruisse videaẽ ad tpus. ¶ Aug. de v. do. Veñt aũt domin⁹ ad usitã dos discipl⁹ suos q ẽbabanẽ in mari quarta vigilia nocte. & extrema pte nocte vigilia ei vna ereptoras habere ac p hoc nox quatuor vigilias habet. ¶ Hila. Pria igiẽ vigilia fuit legis. Seda pphetaz. Tercia corpat aduent⁹ quarta ī redieu claritatis. ¶ Aug. de vẽ. do. Quarta igiẽ vigilia noctis hoc ẽ pene tã nocte finita venet in fine secli. imqta as nocte transacta ad iudicãdũ vuos & mortuos. venit aẽ mirabiliẽ. Surgebãt eñ fluctus sz calcabãtur. Quantũlibet eñ potestates seculi psurgãt p mit eaz caput nr̃m caput. ¶ Hila. Venẽs autez xp̃us in fine eccl̃iam sellam & antixp̃i spũ & tot⁹ secli motib⁹ iuenet arcuadã. Et qa d antixp̃i pstitudine. ad oẽm temptacõnũ nouitatez sollicitu erũt ecl̃a ad dñi aduentũ expauescẽt falsas rez imagines meditans. Sz bon⁹ dñs timorẽ depellet. dicẽs. Ego sum. & aduent⁹ sm fide metũ naufragij. immientiu ipellet. ¶ Aug. de q. euan. Vel q dixerũt discipli phantasma esse signat q; qdam q cesserint diabolo de xp̃i aduẽtu dubitabũt. q aẽ petr⁹ implorat auxiliuz a dño ne mẽzaẽ. signat qbusdaz ẽbulacõib⁹ ecl̃a post vltimã plecucõem purgatũ in eccl̃ia. qñ & paul⁹ signat dicẽs salu⁹ ẽit. sic tñ quasi pignẽ. ¶ Hilarius. Vt q petrus ex oi gstẽau in naui nõ rñdere audet & uberi sibi. vt sup aquas ad dñm veniat pcaẽ. passiõis tpe volũtatis sue dñs ignat affectũ. dum vestigij⁹ dñi uberes ad ptẽnẽdam mortez conat⁹ ẽ. Sed infirmitatem fuẽ tẽptacõis timiditas a⁹ ostẽdit. pmetũ eñ mortis vsq; ad negãdi necessitatem coact⁹ ẽ. Clamor aẽ a⁹ penitẽtie sue geit⁹ ẽ. ¶ Raban⁹. Respexit dñs & ad penitentiã pũtat manũ extendit & idulgẽtiam enbut & sic discipl⁹ saluatez i uei. ja n ẽ volẽtes nez curãtes sz di mittãtes. ¶ Hil. Qz autez trepidãtem petro vtutẽ pueiẽdi ad se dñs non duxit. sz manu apphẽnsuz sustinuit. hc ẽ rõ. sol⁹ eñ passur⁹ p oibus. oim pcã soluebat. Nec sodũ admittit quicqo vmũitatis pstaẽ ab vno. ¶ Aug. de s. do. In vno eciaz apto. & petro in ordie aplor prio. & pcipuo in q figurabaẽ ecl̃ia vtrũq; gen⁹ significandũ fuit id ẽ infirmi in ꝺ q sup aquas ambulant. & infirmi in ꝺ q dubitauit nã & vnicuq; sua cupiditas tẽptatas ẽ. amas deũ ãbulas supẽ maẽ. Sub pedib⁹ tuis ẽ secli timos. amas secm absorbẽ te. sed cũ fluctuat cupiditate cor tuũ. vt vincas tuã cupiditatez. inuoca xp̃i diuitatez. ¶ Raban⁹. Periculosus dñs si sopitus tẽpestatibus pcib⁹ sue fidei exercuerit. & ꝺ discipulo appinquare. Cum eñ discipuli fragilitas pssuris obrita suaz vires putaret. ergas se tenebras cernit. cum aũt mẽs ad supnũ pfectuz erexerit repẽte exortu lucis eis q tocam vigilias matutinã illũit. Nec mirũ si ascẽdente ī naviculã dño vẽtus cessauit. Deiecto eñ corde dñs p gratiã adest. mox vniuersa quietescunt. ¶ Hilarius. Ascensu eoz xp̃i in naue vẽtuz & mare esse sedatũ post clamatas sue mortis eterna eccl̃ie pax & tranquillitas indicat & quia cũ manifestus aduenit. rede admirantes veritatis cuti siẽ. vere filius dei es confessio eñ veritatis tũc absoluta & pubica erit dei filiũ ñr̃i ī hoiem corpea sz m gria celesti pacẽ eccl̃ie reddidit. ¶ Aug. de q. euã. Signaẽ ei clamatez a⁹ tẽ manifestatis p speciẽ iaz videntibo q p fidẽ, misericordie ꝺ

Et cum transfretassent. uenerunt in terã genasareth. Et cuz cognouissent eum uiri loci illius. miserunt in uniuersam regionem illã. & obtulerũt ei oẽs male habẽtes & rogabãt eũ vt uel fimbriã uestimẽti ej tangerẽt. Et q̃cũq; tetigerũt. salui facti sunt.

¶ Remigius. Narraverat superius euangelista mmũ uisse discipl̃os suos ascendere in nauiculã pcedere eũ transfretũ nũc aẽ i cepta inchoãtes rãs dicit quo trãsfretãto puenerit dicẽs. Cum trãsfretasset venerũt in tra genazareth. ¶ Hilarius. Tra genazar uicina stagnũ genazareth habens natura nomen trahens qua crispãte sẽ de sibi excitare auram ꝓbibẽ. greco enim vocabulo quasi gñrans sibi aurã dr. ¶ Chr. Chrisost. Euangelista q post multũ tpus ad tra illa venerat. Et ideo scẽ. Et cũ cognouissent eũ viri ei illi⁹ miserũt in vniuersã regionẽ illã. ¶ Theophylactus. Cognouerunt aẽ eũ rumore nõ hoc vel cura signorum magnitudine que ꝓcurabat in gestu tu plurimis notus erat. Et vide quanta fuerit mirũ terre Genazaret. vt nõ pmanẽs in loco tenu sint. sed mittant. ad alias pr̃ centes tes. ¶ Chr. Neq; eñ sibiter vt prius ad tactum trahebant & tactum man⁹ iãrebant. sed cum fide eum allidebant. Vnde sequitur. Et obtulerunt ei oẽs male habẽtes & rogabant eũ. vt uel fimbriã vestimẽti a⁹ tangerẽt. Quibet eñ q fimbrias pabebaẽ vniuersos hãc sapiẽtiã docuit. eãgẽdo fibriã vestimẽti xp̃i saluarẽ. putz vel pus q̃ xp̃us absens fuit ñ solũ hoẽ cor ñ sz & maiorẽ rẽddidit cui⁹ vtutes oẽs salutifere sciẽm⁹ qd in nr̃a lingua rsonat genazareth. mus quõ ibus p typum apostolor̃ & nr̃e de p secucionis naufragio liberatam trahunt litus & in trãquillissimo portu. sedat requiem. ¶ Raban⁹. Genasareñ interpretatẽ cernis piũ tẽ aẽ plena nob ẽbueẽ tranquillitas. qñ xp̃m nob rstituet hẽditas ac pme sole

¶ Hilari⁹. Vt abr ſcitis legis tpibo. ⁊ ex iſrael q̄n q̄ milibo viroꝝ mr̄ā ecclīam collocatis iam credendum populus occurrit. iam ipe ex lege p fidē ſaluus reliquos exſuis infirmos egrotoſq; offerūt domino. oblatiq; fimbrias veſtimentoꝝ cōtingē optabant ſalui p fidē futuri. ſed ut ex veſte tota fimbria ea ex domio noſtro ieſu xp̄o ſanctiſpūs virt⁹ exiret que apoſtolis data ipſos quoq; tanq̄ ex eodem corpe exeuntib⁹ ſalutem his qui tangere cupiunt ſubminiſtrant. ¶ Hieronim⁹. Vel fimbriā veſtimēti a⁹ minimum mandatū mollige. q̄ qui trāſgreſſus fuerit. mīmus vocabit̄ in regno celoruꝝ. ut aſſumpti onem corpis p quam venim⁹ ad verbū dei. ¶ Cnf. Illos autem nō ſolum fimbriam aut veſtimētū xp̄i habem⁹. ſed etiam corpus eius ut gmedamur. Si ergo qui fimbriam veſtimēti a⁹ tetigerunt tamē ac ceperunt virtutē multomagis qui totū ip̄m ſumēt

Capitulum. Decimumquintum.

Tunc acceſſerūt ad eum ab ieroſolimis ſcribe et phariſei dīntes. Quare diſcipuli tui trāſgrediunt̄ traditiones ſenioꝝ. Non em̄ lauāt manus ſuas cū panē māducāt. Ipſe aūt reſpōdens ait illis. Quare ⁊ uos trāſgredimini mādatum dei ꝓpter traditionē uestram. Nam deus dixit. honora patrem ⁊ matrē. Et q̄ maledixerit p̄ri vel matri morte moriat̄. Vos aūt dicitis. Quicūq; dixerit patri uel mr̄i munꝰ q̄cumq; eſt ex me. tibi ꝓderit. ⁊ non honorificabit p̄rem ſuum aut matrē ſuam ⁊ irritū feciſtis mādatum dei ꝓpter traditionem veſtram.

¶ Raba. Homines genaſaree ⁊ mim⁹ docti credūt ſed qui ſapientes vidēt adpugnā uei ut iuxta illud. Abſcondiſti a ſapientib⁹ ⁊ reuelaſti ea paruulis. Vñ dicit̄. Tunc acceſſerūt ad eum ab ieroſo. Scribe ⁊ phariſei. ¶ Aug de con. euan. Hec autez ſcient euā gelīſta narrationis ſue ordinem dicēs. Tunc acceſſerūt quātū ip̄e tranſitus indicat rerum ecā ſequē cium ordo ſeruet̄. ¶ Cnf. Propt̄ hoc aūt euāgeliſta hac temp⁹ deſignat ut oſtendat ineffabilem illoꝝ nequitiam nulli cedentem. Tunc em̄ uenerunt quādo plurima ſigna opatus eſt. quādo infirmos ex tactu fimbrie curauerat. Quod aūt ab iero. uenīſſe dicunt̄ ſcribe ⁊ phariſei ſciendum ē q̄ p omnes tribus erant diſſeminati. Sed qui in metropoli habitabāt peiores alīs erant velut ampliori fruentes honore ⁊ maiorem ſuperbiam poſſidentes. ¶ Remigi⁹. Duabus autem de cauſis reprehendūt̄. ⁊ quia ab iero. venerant id eſt a loco ſancto deſcenderāt ⁊ q̄a ſenioꝝ populi ⁊ legis doctores erāt ⁊ nō ad diſcēdū dīm ſi; ad p̄hendēdū q̄uenerāt. ſubdit̄ em̄ dīnes. quare diſcipli tui trāſgrediunt̄ traditiones ſenioꝝ. ¶ Iero. Ora phariſeoꝝ ſcribarumq; ſtultitia dei filium ar

guunt̄. quare traditiones hominum ⁊ p̄cepta non ſeruet. ¶ Cnf. Dide autez qualit̄ ⁊ ſua interrogatione capiunt̄. Non em̄ dicunt. Quare trāſgrediunt̄ legē moyſi ſed traditionem ſenioꝝ. Vnde manifeſtū eſt q̄ multa noua inducebant ſacerdotes q̄ibus moyſes dixerat. non adiicietis ad vbum quod ego ꝓpono uobis hodie ⁊ non auferetis ab eo ⁊ q̄n optebat eos ab obſeruatiōib⁹ liberari tunc amplioribo obſeruationib⁹ ſe alligabant tanentes ne aliquis eoꝝ ꝓcipatum auferret̄ terribiliores eſſe volētes quia ⁊ ip̄i eſſēt legiſlatores. ¶ Remigi⁹. Que autem fuerint traditiones manifeſtat. marc⁹ cum ait. Phariſei ⁊ omnes iudei niſi crebro lauēt manus ſuas non manducant panem. vnde ⁊ hic diſcipulos reprehendūt dicentes. Non em̄ lauant manus ſuas cū panem manducāt. ¶ Ide. Si ma. vba em̄ ꝓpheta carnalit̄ accipientes q̄ dictum erat lauamini. ⁊ mundi eſtote de corpe ſolum lauando ſuabant ⁊ ideo ſtatuerant nō niſi lotis manibo manducādum eſſe. ¶ Iero. Quan⁹ aūt ad ē opa non corpis. ſed aīe lauande ſunt. vt fiat illic vbum dei. ¶ Cnf. Ideo autem diſcipuli nō lotis manibus māducabant. quia iam ſuperflua deſpiciebāt ea ſolum que ſūt neceſſaria attendentes. ⁊ neq; lauari neq; non lauari p lege habentes ſed vt cōtingebat alterutr⁹ facientes. Qui em̄ ⁊ nēcim cibum ꝓhibebāt qualit̄ circa hoc ſtudium haberent. ¶ Remigius. Vel reprehendebant phariſei diſcipulos dīi non de iſta lauacōe q̄ ſolebat more ꝓprio ⁊ neceſſarijs temporibo agitur. ſi; de illa ſuperflua que ſuperſtitioſa traditione ſenioꝝ fuerant repta. ¶ Cnf. xp̄us autem non excuſauit. ſed p̄ſtitum reaccuſauit. demōſtrans q̄m eū q̄ magna peccat ꝓ pius peccatis alioꝝ ſolliciatum eē nō oportet. Vnde ſequit̄ Ipſe aūt reſpondens ait illis. Quare ⁊ vos tranſgredimini mandatum dei ꝓpter traditionē veſtrā. Nō aūt dicat q̄ benefaciūt tranſgredientes ut non det eis occaſionē calūnie. neq; tñ vituꝑat quod ab apſis factum eſt ne a ꝓpheta eorum traditiones. Neq; rurſus acuſet ſenioꝝ. quia ſic in iniuriatorem eum repulſſent ſi merepat eos qui aduenerant tangēs eciam ſenioꝝ qui talem traditionez ſtatuerant dicens. ¶ Iero. Cum vos ꝓpt̄ traditiōz hominum p̄cepta dei negligatis. quare diſcipulos meos arguendos creditis q̄ ſenioꝝ uſſa paruipendūt ut dei p̄cepta cuſtodiant. Nam de⁹ dixit. Honora patrem ⁊ matrez honorē in ſcripturis nō tantū i ſalutationib⁹ ⁊ officijs deferēdis quātū in elemoſinis ac mūeribus oblatōe ſentit̄. Honora igit̄ apſtus viduas q̄ vere vidue ſūt. hic em̄ honor donum intelligit̄. Preceperat ergo dom⁹ vel imbecillitates ut etates ut penurias parentū conſiderans vt filij honorarēt ⁊ in vite neceſſarijs miniſtrandis parētes ſuos. ¶ Criſoſtomus. Voluit aūt monſtrare q̄ parentes eſſent valde honorandi. p hoc q̄ adiunxit ⁊ p̄mia ⁊ penas ſed dom⁹ hic p̄mium p̄termittens. q̄ honorantib⁹ repromittit̄ ſez eſſe longeuū ſup terram ponit̄ quod terribile eſt. ſez penam. ut ⁊ ipos ſtupefaceret ⁊ alios attraheret. vnde addit ⁊ qui maledixerit patri ut matri. morte moriat̄. Inq̄ demonſtrat eos morte dignos eſſe. Qui em̄ q̄ vbo d̄ honorat parētez morte punitur multomagis vos qui ore ⁊ non ſolū ꝺ hoc

honoratis parentes. sed & alios hec docetis. Qui igit
neq; vnq; debetis qualiter meos discipulos iculatos
Quomō aūt dei mandatū trangrediamē manifestat
cū subdit. Vos aūe dicitis. Quicūq; dixerit patri
vt matri. mun⁹ qōcūq; ē ex me tibi pdezit. ¶ Hero
Permissū em̄ pudētissimaz dei legē. volētes scribe
pharisei subuīere. vt impietatem sub noīe pietā
tis inducerēt. docuerūt pessimos filios vt si qs ea q̄
parētib⁹ offerēda sūt deo vouē voluerit qui ver⁹
est pr̄ oblatio dñi p̄ponaē pentū muneribꝰ. ¶ Glo
sa. Vt sit sensus. Qō ego offero deo & mihi & tibi
pdezit. Et ideo nō debes sumē scz res meas m tuos
vsus. Iz pati vt deo offerā. ¶ Hero. Vel certe ipi
parētes q̄ deo ḡsecrata cernebāt. ne sacrilegij crimē
incurrerēt. declinātes egestate cōfrachāē. atq; ita si
ebat. vt oblatio librop̄ sub occasiōe tēpli vdei in lu
cra cederet sacēdotū. ¶ Glosa. Vt sit sens⁹. Qui
cūq; i. quilīs vīm o iuuenes dixerit id ē dicē pote
rit. vt dicat pr̄i uel mr̄i. o pater mun⁹ qō est deo ex
me iā dedicatū. pdezit tibi admirādo quasi dicēt ñ de
bes sumē ne sis reꝰ sacrilegij. Vel pē legi p defectū
hoc mō Quicūq; dixerit pr̄i & cerea sb audi facier
dei mandatū vt plebis legē vt erit dignus vita eē
na. ¶ Hero. Pē aūt & hūc breuē habere sensū Cō
pellitis mātē filios. ut dicāt parētib⁹ suis qōcūq; de
nū oblatur⁹ eram deo i tuos vsus cibos. ubiq; p
dest o pr̄. & mr̄. quasi diceret nō. ¶ Glosa. Et sic
pter istas psuasiones auaricie vīe ille iuuenis ñ ho
norificabit pr̄em & mr̄em. vñ sequit. Et non hono
rificabit patrē & matrē. Quasi dicēt vos filios ista
rem ñ honorificabit. & ita mandatū dei de sustētā
tione destruitis. & pr̄ hoc filiꝰ postea patrē & ma
trem penitꝰ fraudatus ignoz pr̄ eradicōem vīam. s.
auaricie vīe fuīetes. ¶ Aug. contra aduersantū le
gis & pphaꝝ. Euidenē ac bic xp̄us ostendit & illā
esse dei legē q̄z hereticus blasphemat. & iudeos hr̄e
sum eradicōis a libris pphetis & legetis alienas. qs
apīus appellat pphanas fabulas & anites. ¶ Aug. cō
tra faustum. Qulta eciam nos hic dñs docet & iu
deos a deo suos nō auertere & ea⁹ mandata nō em̄ se
nō infringere. verū eciā illos a quib⁹ infringerēt
arguē & nō nisi p moysen ista mandasse. ¶ Aug. de
que enan. Vel aliter munus qōcūq; ex me est. tibi
pdezit id est mun⁹ qō offers causa mādi iam pti
nebit. quib⁹ vbis significauit filij iam sibi nō necesse
esse penetum p se oblationē. q ad eam etatem pue
nisset vt posset iā ipi offerre p se. In hac ego etate
cōstitutos vt possēt pētibus suis hoc dicē. cū hoc dixi
sset negabāt pharisei eos esse. ñ pentes non ſ̄ia
rent honorem.

Hypocrite bene pphetisauit de vobis
Esaias dicēs Popul⁹ hic labijs me hono
rat coz autē eoz̄ lōge est a me Sine causa
aūt colūt me docētes doctrinas & mādata
hominū. Et cōuocatis ad se turbis dixit
eis audite & intelligite Nō quod intrat in
os coīq̄nat hominē sed quod procedit ex
ore hoc coīquinat hominem

¶ Crisō. Monstrauerat dñs q̄ pharisei nō erāt tra
m acculaē trangredientes mandata semelē cū
legē destruerēt. Rursus aē demōstrat hoc ipm & a
pphetis. vnde dicē. Hypocrite bene pphetauit de vo
bis esaias dicens populus hic labijs me honorat cor
autem eorum longe est a me. ¶ Remigius. Hy
pocrita dicē simulatoz. qa aliud opere simulat & a
liud corde gestat. Isti ergo bene hypocrite dicunt
sub honore dī terrena sibi lucra accumulāe cupiūt
¶ Rabanꝰ. Preuidit autez esaias simulacōes iu
eorum q̄ idolo pugnarēt cōtra euāgelium. Et ideo
dixit ex pſona dñi pphus hic labijs me honorat.
¶ Remigi⁹. Judeozū nanq; pphus labijs & ore ho
appinquare & honorare eum videbāt. qua vīq; bi
culeum se habere gloziabāt sed corde longe a deo re
cessit qua visis signis atq; miraculis nec dūmo
tem eius cognoscere. nec eum suscipere voluerūt.
¶ Rabanus. Item labijs eum honorabāt quando
dicebant. Magister scimus qua veraz es. sed cor
eorum longe ab eo fuit. quando miserunt nūbum
res. vt eum caperent in sermone. ¶ Glosa. Vel
mendando exteriorem munditiam cuz honorabant
sed dum interiozi que vera est carebāt. eoz cor ab
ge erat a deo & illis talis honoz inutilis erat nec
sequē. Sine causa autem colunt me docentes doc
nas & mandata hominum. ¶ Rabanus. Merce
habebunt mercedem cum veris cultoribus docent
doctrinas & mandata hominum. contemptis pre
tis diuinis. ¶ Consolemus. Augmentata erat
culacōe phariseoz̄ a testimonio pphe. Et ideo
emēdatus. iaz eis nō loquē sed turbis. Et dicit
cōuocatis ad se ēbis dixit eis. Audite & intelligi
Quia turbi dogma excelsū & mira plia plenū gra
tur⁹ erat nō simplicē ēnūciat si suscepublicē hoc
mōez p̄mo qdem ex honoē & solliciteme exhibē
arca ēbas qō oīdit euāgelista dicēs. & quicunq; a
se ēbis. deide eā susceptibilē faciat mōez euāgelij
post victoriā contra phariseos habitā tunc legē p
mie. vt noxios suscitatos p⁹ facib⁹ suscepit. Et
nō solū simplr ēbas advocauit. si eā ea utenti
res fecit i hoc q̄ dixit. Audite & intelligite. ut
dixe & exgami mēte ad hec audienda. Nō ab hoc
nis. Nihil ē obseruādo escarū neq; q̄ moysen
mūxēat si p modū admoīcōis & cōsiliū a cā
natura testimoiū acapiēs ait. Nō qō intrat in
coīq̄nat hoīem. si qō procedit ex ore. hoc coīquī
nem hieroꝰ hz gmūicat. ¶ Hero. Debū cōmūn
pne sceptura ē & pro hmōe nō timē. plus ap
udeoz cū p̄ez dei se esse iactās gmūes cibos eccl
bo oēs vtiē boies. vbi gra suillā carnē edere
res & ustulmōi animalia q̄ vngulā ñ findūt. nec
nec squamosa i pisce sūt. vñ & i actibꝰ apīoꝝ
eū ē. Qō deꝰ sanctificauit tu ne gmūe dixeris
gꝰ qō cerēio hoīe parz & ēsh ñ dēte dei p moyse
pellaē. ¶ Aug. s Fau. Testamēto ueteꝝ ñ
ista sentēcia qz dñs dix. ñ qō ierat i os. in qua
dix. oīa mēa mdis & oīe creatā deibona est. Et
h aptm d ipis dixisse nacis intelligāt maiche
tras pē q̄sdā phguzacōes tpi cōgruentes
dā naēa sz sigicacōe inūa dixisse

Si de porco q̄ agno requiraē vtrum natura mōm
est · q̄ natura o mīa creatura dei bona est quadam
vero significatione agn⁹ mundus · porcus immun
dus ē tamq̄ si stultum q̄ sapientem diceres · vtrūq̄
hoc vbum natura vocis q̄ litteraq̄ q̄ sillabaq̄ q̄bus
gstat · vtiq̄ mundum est · Significatōe autem vnum
hoq̄ vbum quod dicē stultus immundum dicī pōt
non natura sui · sed qm̄ quoddā immūdū significat ·
Et fortasse quod est in rep figuris porcus · hoc ē in
hominum genē stultus · q̄ tam illud aīal q̄ iste due
sillabe quod dicē stultus quoddaz vnum idemq̄ sig
nificat · Immundum quippe illud animal in lege po
situm est eo q̄ non ruminet non autem hoc eius vi
tium · sed natura est · Sunt autem homines qui per
hoc animal significanē immundi q̄pria vicio non na
tura · Qui cum libenē audiant vba sapiencie · post
ea de his omnino nō cogitant · Quod eīm utile audi
eris velut ab memoria memorie · tamq̄ ad os cogi
tationis recolendi dulcedine revocare · quid aliud
est q̄ spiritaliter ruminare · Quod qui non faciunt
illorum animalium genere figuranē · Nec autem si
militudines rerum in locutionibus ut observationibus
figuratas rationales mētes utiliē q̄ suauiē mouent ·
Sed pnosti q̄to multa talia non tm̄ audienda ve
rum etiaz observanda precepta sunt · Temp⁹ enim
erat · quo nō tm̄ dictis sed etiam factis q̄pitiari op
tebat ea que posteriore tempe fuerant revelanda ·
Quibus per christum atq; in xp̄o revelatis fidei gē
tium onera observationū non sunt imposita q̄bus
tamen est auctoritas cōmendata · Requiro autem a
Manicheis · verum ista domini sentencia qua dixit
non iq̄nari hoīes his que i os eius intrāt vera aut
falsa sit · Si falsam dicunt cur eam eorū doctor Ma
nichaeus a xp̄o placam dicens ad expugnādū vet⁹
testamentū obiecit · Si autem vera est cur aduersus
eam credant se comq̄nari · ¶ Hiero · Opponat aūt
prudens lector et dicat · Si quod intrat in os nō co
inquinat hominem · quare idolothecia non nescimus
Sciendum igit̄ q̄ ipi q̄ idem cibi q̄ omnis dei cre
atura q̄ se mūda sit sed idolorum q̄ demoniū inuocatō
ea facit immunda apud eos scz qui cum conscientia
idoli idoloelatum manducant · Et q̄scienda eorū cū
sit infirma polluē · ve apostolus dicat · ¶ Hemig⁹ ·
Quicunq; autem tanta fidei est vt intelligat creatu
ram dei nullo modo inq̄nari posse · sanctificeē ea q̄
vbum dei q̄ orationem q̄ gmedat quicūq; velit ita tm̄
q̄ hec licentia offendiculum non fiat infirmis ut A
postolus dicit ·

¶ Tunc accedentes discipuli eius dixerūt
ei. Scis quia pharisei audito hoc verbo scā
dalizati sunt. Ipse autem respōdens ait. Omnis
plantacio quā nō plantauit pater meus ce
lestis eradicabiē . Sinite illos Ceci sunt q̄
duces cecorum . Cecus autem si ceco duca
tum prestat. ambo in foueam cadunt .

¶ Hieronim⁹ · Ex vno smone dīi omnis superstitio
obstruitur Judaicarum fuerat elisa · qui in cibis su
mendis abhominādis q̄ religionē suā sitā arbitrabāē

¶ Cui⁹ · p̄missa · itaq; cum audissent pharisei · nihil q̄
era dixerunt illi · qua vehemēē eos conuicerat · nō
redarguendo solum · sed q̄ dolum illoq̄ q̄palando q̄
scandalizati sunt pharisei scz · non aūt turbe · Dīi di
aē . Tunc accedētes discipuli eius dixerūt a · Scis
qa pharisei audito hoc vbo scādalizati sūt · ¶ Hiero ·
Quia crebro venturi i ecclesiasticis scripturis scan
dalū breuiter dicendum quid significat · Scandalū
nos offendiculum ut ruinā q̄ impactōez pdis possu
mus dicere · Quādo ergo legim⁹ · Quicūq; scandali
zauerit · hoc intelligimus · Qui dicto ut facto occasio
nem ruine dederit · ¶ Chrisostom⁹ · xp̄us autez nō sol
uit pharisęorum scandalum q̄ magis eos increpauit
Unde sequit · Ipse autem respondens ait · Omnis plan
tacio quam non plātauit pater meus celestis eradica
bit̄ · Hoc autem manichei de lege dictum esse dicunt
Sed q̄fitent eos que antea dicta sunt · Si eīm de le
ge dixisset qualiter supius p̄ lege pugnasset · dicēs
Quare transgredimini mandatū dei q̄pter traditōem
vestram · Qualiē etiam q̄pham induxisset in medīū
Si etiam de⁹ dixit · Honora patrem q̄ matrem · qua
liē hoc quod in lege dictum est non est dei plantacio ·
¶ Origenes · Dicens ergo omnem plantationez que
non a patre sit · docet traditionem hominum eradi
candam cui⁹ fauore legis precepta transgressi sunt ·
¶ Hemigius · Omnis etiam falsa doctrina q̄ superst i
tiosa obstinacio cum suis auctoribus permanere non po
test · Et qua a deo pr̄e non est cum eisdem eradica
bit̄ · Illa ergo sola permanebit que a deo patre est
¶ Hieronim⁹ · Numquid ergo eradicabiē q̄ illa plā
tacio de qua apostolus ait · Ego plantaui Apollo ri
gauit · Deo soluē questio ex eo q̄ sequit̄ de⁹ in cre
mentū dedit · Dicit q̄ ipe · dei agricultura · dei edifica
tio estis · Et alibi cooperatores dei sumus · Si autem
cooperatores dei plantante paulo q̄ rigante apollo ·
de⁹ cū cooperatoribus suis plantat q̄ rigat · Abutunē
autem hoc loco qui diuersas naēas introducunt · di
centes · Si plantacio quam non plantauit pater era
dicabiē ergo quam ille plantauit nō poterit eradica
ri · Sed audiamē illud ieromie · Ego vos plantaui
vineam veram · quomodo versi estis in amaritudinē
vitis alienę · Plantauit quidem deus q̄ nemo potest
eradicare plantationem eius · Sed quoniaz ista plā
tacio in voluntate q̄pria arbitrio est · nullus alius
eam eradicare poterit · nisi ipa tribuente assensum ·
¶ Colos · Ut plātatio ista doctores legis significat
eum sequatur suis · qui xp̄m non habebant Fundamē
tum · Quare autem sint eradicandi · subdit̄ Sinite
illos · Ceci sunt q̄ duces cecorum · ¶ Raban⁹ · Ceci
quidem sūt id est luce mādatorum dei priuati · q̄ sūt
duces cecorū · quia alios in p̄cipitū trahūt errantes
q̄ in erroreꝫ mittentes · Unde subdit · Cecus autem
si ceco ducatum prestet ambo in foueam cadunt ·
¶ Hieronimus · Hoc etiam est quod apostol⁹ prece
perat · hereticum hominem p⁹ p̄imam q̄ alteram cor
rectionem deuita · sciens q̄ puersus sit huiscemodi
in hūc sensum q̄ saluator p̄cepit doctores pessimos
dimittendos arbitrio suo sciens eos difficulter ad ve
ritatem posse reuerti ·

¶ Respondens aũt petrus. dixit ei. Edissere nobis parabolã istã. Et ille dixit. Adhuc & vos sine intellectu estis. nõ intelligitis qa oĩe quod in os intrat. in vẽtrẽ uadit. & in secessũ emittitur. ¶ Que aũt pdeunt de ore. de corde exeũt. & ea coiq̃nant hominem. de corde eĩ exeunt cogitacões male homicidia adulteria. fornicacões furta. falsa testimonia blasphemie. Hec sũt q̃ coiq̃nãt hominẽ. Nõ lotis aũt mambo mãducare nõ coiquinat hominem

¶ Remigius. Cõsueuerat dñs parabolice loqui. & ideo petrus cũ audisset. qõ intrat in os nõ coiquinat horiz putauit illũ parabolice fuisse locutũ. Et ideo rogauit ve subdisẽ. Quibus auctoritate petrus dixit ei. Edissere nob parabolam istaz. Et q; ex psona ceteroru hoc dixerat idarco simul cũ alijs a dño reprehensus est. vñ sequitur. Et ille dixit. adhuc & vos sine intellectu estis. ¶ Hiero. Corripit aũ a dño quasi parabolice dictum putat. qõ plpicue locutꝰ sit. Ex quo aiad uertimus vitiosũ esse audiorẽ qui aut obscura manifeste aut manifeste dicta obscure vele malligere.

¶ Chr. Vel iõ dño increpat eũ. q; erat exicerbatus. Cũ qd quereretur; ex scandalo q̃ scãdalizatꝰ erat. Turbe eĩ nõ intellexerant quod dictũ erat discipli aũt scandalisati fuant. Vñ a pncipio quasi p phariseis interrogare volebant. Sed quia audierant eũ magna dicentem. omnis plantacio. & cetera. repressi fuerunt. Sed petrus qui vbiq; feruens erat neq; ita silet. quem dominus increpat. & increpacio in rationem addit dicens. Non intelligitis quia omne quod in os intrat. in ventrem vadit. & in secessũ emittitur. ¶ Hieronimus. Ex hac sententia quidam calumniantur q̃ dominus physice disputationis ignarus putet omnes cibos in ventrem ire & in secessum digeri. Cum statum infuse esce per artus & venas ac medullas. neruosq; fundantur. Sed sciendum q; tenuis humor & liquens esca cum in uenis & artubus concocta fuerit. Et digesta. per occultos meatus corporis quos greci poros vocant ad interna dabitur. & in secessuz vadit. ¶ Augustinus. de vera religione. Alimenta carnis corrupta id est amittentia formam suaz in membrozum fabricam migrant. Et corrupta reficiunt in aliam formam per conuenientiam transeuntia. Et per vitalem motum dijudicantur quodammodo ve exeas nistructuram huius pulchri visibilis que apta sunt assumantur. non apta vero per congruos meatus abijciantur. quorum aliud feculentissimũ reddit terre ad alias formas assumendas. Aliud per totum corpus exhalat. Aliud totus animalis latentes neruos accipit Et nebulatur in prolem. ¶ Crisostomus. Cum autem hoc dominus dicat. adhuc discipulis secundum iudaicã infirmitatem respondet. Dicit enim quoniam cibus non manet. sed egreditur. Quamuis & si maneret. non faceret immundum. Sed nondum hec audire poterãt. puer hec autem & mogis p tantum tempus. dicit esse immundos quantum cibus intra manet. Vn vespere eĩ iubet lauari & mundum esse quasi tempus digestionis & egestionis diuidens. ¶ Augustinus. xv de trinitate. Duo autem quedam hominis ora dominus complexus est. vnum quod pons aliud cordis. Nam cum dixit. Omne quod in os intrat & cetera. apertissime monstrauit os corporis. Et in eo quod sequitur os cordis ostendit. Recens. Que autem pdeunt de ore de corde exeunt. & ea coiquinant hominem. ¶ Crisostomus. Hec illi cordis sunt mrus in hoie manent & exeuntia coinquinant non manentia solum. Immo tunc magis cum exierint. Vnde subiungit. De corde enim exeunt cogitaciones male. quas primo ponit quia hec est iudaicum vitium qui scilicet a vsu idolatrie. ¶ Dominus. Principale igitur aie nõ secundũ plonem in cerebro est. sed mixta christum in corde & augustinus sunt ex hac sententia. qui cogitaciones a diabolo immitti putant & non ex pria nata voluntate. Diabolus aduersos esse & incentor malaruz cogitacionum potest auctor esse non potest. Si autez semper hijs pfectus leuem cogitacionum motum sentiam fluis fornicibus inflammauerit. nõ debemus ea nam eum quoq; occulta cordis nrum. sibi corrupne habitu & gestibus estimare quid versemur intrinsecus. Verbi gracia. Si pulchram mulierem crebro viderit inspicere. intelligit cor ab eodem vulneratum. ¶ Glosa. Ex cogitacionibus aũt malis proueniunt & mala facta. & mala verba. que inde prohibentur. Vnde subdit. Homicidia que prohibentur illo legis precepto. nõ occides. adulteria significationes. que intelliguntur prohibiti illo precepto non mechabaris. furta que prohibentur illo precepto. Non furtum facies. Falsa testimonia. contra illud preceptum. Non dices aduersus proximum tuum falsum testimonium. Blasphemie contra illud preceptum. Non assumas nomen dei tui inuanum.

¶ Remigius. Nominatis autem vitijs que diuina lege prohibentur. pulchre dominus subiungit ea que coiquinant hominem id est immundum & impurum reddunt. ¶ Glosa. Et qui has inde verba domini ex. phariseorum sequuntur occasione sumpserãt qui traditiones suas diuinis preceptis preferebant. consequenter concludit meminisse traditionis premisse dicens. Non lotis autem manibus mandducare non coinquinat hominem. ¶ Crisostomus. Non autem dixit esse in lege prohibitas manducare non coinquinãt hominem vt non possent illi contradicere. sed concludit de illo de quo disputatio erat.

¶ Et egressus inde Ihesꝰ. secessit in partes tyri & Sydonis. Et ecce mulier chananea a finibꝫ illis egressa clamauit dicẽs ei.

¶ Hiero. Scribarum pharisei & cum accedunt de terra iudee. de ciuitatibus tyri & sidonis. Et in greci tyri & sidonis

Miserere mei dñe fili dauid filia mea male a demonio vexaē. Qui nō respōdit ei vbum Et accedentes discipuli eius rogabant eū dicētes. Dimitte eā quia clamat post nos Ipse autez respōdens ait. Non sum missus nisi ad oues que perierūt domus israel. At illa venit ⁊ adorauit eum dicens. Domine adiuua me Qui respondens ait. Non est bonum sumere panem filiorum ⁊ mittere canibus. At illa dixit. Etiaz domine. Nam ⁊ catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominoz suoruz Tūc respōdens ihesus ait illi O mulier magna est fides tua. fiat tibi sicut vis ⁊ sanata est filia eius ex illa hora

¶ Remigi⁹. Tyrus ⁊ Sidon ciuitates fuere gentiliū. Nam tyrus metropolis fuerat Chananeoz Sidon. termin⁹ chananeorū respiciens ad aquilonē ¶ Cnſ. Considerādum autem q̄ quādo ab escaruz obseruatione iudeos emput tunc ⁊ gentibo ianuam aperuit. Sicut ⁊ petr⁹ pus eī visione iussus ē hāc legem soluere. ⁊ post ad cornelium mittē. Siquis autem querat. Cur discipulis suis dixerit. In viā gentium ne abieritis. qualiē hāc ambulat viaz. Primū q̄dez illud dicemus. qua non erat obnoxius p̄cepto quod discipulis dederat. Secundo autem qua neq; ut predicatus abijt. Vnde ⁊ marc⁹ dicit. Quoniam occultare nō poterat. ¶ Remigius. Iuit autez ut tyros Sidonios q̄ curaret. siue ut filiam huiꝰ mulieris liberaret a demonio quatenꝰ p eius fidem scribarum ⁊ phariseoz nequitiam condemnaret. De q̄ quidem muliere subdit. Et ecce mulier chananea a finib⁹ illis egressa. ¶ Cnſ. Dicit autem euāgelista eam chananeā ut ostendat virtutem p̄sencie christi Chananei ēī qui expulsi fuerāt ut non pertenerēt indeos hī indeis apparuerūt prudentiores ut exirēt a ēmnibus suis ⁊ accederēt ad xp̄m. Cū aūt hmōi mulier accessisset nihil aliud q̄z misericordiaz poposcit Vñ sequit. Clamauit dicens ei. Miserere mei dñe fili dauid. ¶ Glosa. Magna fides chananee h̄ notatur. deum credit vbi dominum vocat. hominez vbi dicit filium dauid. Nihil ex merito postulat sed solā misericordiā dī eflagitat dicēs miserere mei. nec dicit miserē filie sī miserē mei. qua dolor filie dolor est matris ⁊ ut magis eum ad passionem moueat totuz a dolorem enarrat. Vnde sequit. filia mea male a demonio vexat. In quo vulnēa medico detegit ⁊ magnitudinem ⁊ qualitatez morbi. Magnitudinem cum dicit male vexat qualitatem cum dicit a demonio. ¶ Orig. in ho. Vide autem prudenciam femine. Non iuit ad homines se duciores non assiuit manes ligatas sed omnes relinquens diaboli cultores venit ad dominum. Non petuit iacobū nō rogauit iohannem nō accessit ad petrum suscipit in se petitionē patrocinium. ⁊ sola cucurrit ad dñm. Sed vide inexptum negocium. Petit ⁊ lamētum suum p̄ducit in clamorem. Et āmātes hoim deus non respondet verbum Vnde sequit. Qui non respondit ei verbum. ¶ Jeronim⁹. Non autem de superbia phariseorum nec de scribarum supercilio sed ne ipse sententie sue grauius videretur p quam missus erat. In viam gentium ne abieritis. Volebat ēī occasionem calūnie tibi dare. p̄dicādi q̄ salutez gētiū passionis resurrectionis tempi refuabat. ¶ Glosa. Differendo etiam ⁊ non respondendo patiētiam mulieris ⁊ p̄seuerātiam nobis ostendit. Ideo etiam non respōdit ut discipli p ea rogarent. ostendens p hoc necessarios esse precessores ad aliquid impetrandum. Vnde sequit Et accedentes eius rogabant eum dicentes. Dimitte eam quia clamat post nos. ¶ Jeronim⁹. Discipuli adhuc illo tempe misteria domini nescientes vt misericordias motus rogabāt p̄ chananea muliere. Vt importunitate eius carcere cupientes. ¶ Aug. de cō. euā. Affert autem aliquam repugnātie questionez q̄ maneus in domo dicit fuisse dominū cum ad illum venit mulier pro filia sua rogans. Marcus autem possit intelligi de domo tacuisse ⁊ eandez tamē recōmemorasse. Sed quoniaz dixit discipulos dominū ita suggessisse. Dimitte illā quoniā clamat post nos nihil videtur aliud significare q̄s post ambulātem dominū mulierez istam dēpcatoriam vocem ut iussisse. Intelligenduz est ergo dixisse quidem marcum q̄ interuenit ubi erat iesus cum eum p̄oixisset fuisse in domo Sed quia matheus ait. Non respondit ei verbum dicit agnoscē q̄ tacuerūt ambo ⁊ i eo silencio egressum fuisse iesum de domo illa. atq; ita ceteta cōtexunt̄ que iam in nullo discordant. ¶ Cnſ. Estimo aūt ⁊ discipulos ad clamitatē mulieris cē tristatos. sed tamen non sunt ausi dicere. Da huic gratiam sī dimitte eam sicut ⁊ nos cū volum⁹ alicui persuadē multociens grauia dicimus. Ipe autem respōdēs ait. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel. ¶ Jeronim⁹. Non aūt hoc dicit quin ⁊ ad gentes missus sit sed q̄ primum ad israel missus est ut illis nō recipientibus euāgelium ultra fieret ad gentes transmigratio. ¶ Remig⁹. Specialiē eaz missus est ad salutem iudeorum ut eciam eoz pali p̄sentia eos doceret ¶ Jeronim⁹ Significanter aūt dixit ad oues p̄deas dom⁹ israel. ut eaz ex h̄ loco vnā erroneā ouē de alia parabola intelligamus. ¶ Cnſ. in home. Sed qua mulier vidit nihil posse apostolos iuuare cūcta bona est iuuare cūdia. Nā ēī neq; īspediū venire audiebat. Vnde dictum est. clamat post nos Quādo aūt videbat ut āgustiata recederet tūc p̄ius venit. Vnde sequit. At illa veīt ⁊ adorauit eum ¶ Jeronim⁹. Nota q̄ ista chananea idis p̄seuerauit primum filiū dauid. deinde dominū vocet ⁊ ad extremū. deum adorauit. ¶ Crisostomus. Ideoq; nō dixit roga vel deprecare deum sed domine ad iuua me. Quanto autem magis mulier multiplicabat supplicationem. tanto ⁊ ipe multiplicabat negationez. Et non adhuc iudeos oues vocat sed filios. Nam autez canem. Vnde sequit. Qui respondens ait. Non est bonū sumere panem filioū ⁊ dare catulis. ¶ Ecclo. Filij fuit iudei generati ⁊ nutriti sub cultu vnius dei per legem. Manifestum est Euangelium miracula ⁊ alia

que ad salutem nostrā ptinent. ¶Non est ergo cōue
niens ut a filijs auferam̄ & dem̄ gentibꝰ qui sūt ca
nes donec mihi repudiēt. ¶Rabanꝰ. Canes at gē
tiles ꝓpter idolatriam dicūt q̄ esuriūt · sanguinis dedi
ti & cadauerib⁹ mortuoꝝ venūt in rabiem. ¶Ons
Vide at̄ mulieris prudentiā qualiē neq; ꝑcta dicē
ausa est neq; enitata in aliox laudibꝰ · neq; molesta
ta ē i ꝓpno gestu · vñ sequit̄. Ac illa dixit. Etiā do
mine nam & catelli edunt de micis que cadūt de men
sa dñox suox. Ille dixit. nō ē bonū h⁹ at̄ dixit vtiq;
dñe. ipe iudeos filios vocat. hec at̄ dños · ipe canem
nominat. hec at̄ opus canis adiecit · acsi dicat si ca
nis sū nō sū aliena carnē me dicit gētem. nutrit me vt ca
nem. ¶Nō possū relinq̄re mēsam dñi mei. ¶Jerom.
Opta at̄ h⁹ mīna fides patiēcia & būlitas ꝑdicat
Fides qua etiamsi dicat sanari posse filiā suā patiēcia
qua mōtēs gestet i pectore pseudat. Būlitas q̄ se
nō canibꝰ sz catulis gnat. Nec me mēt filiorū panē ñ
meren nec integros capere posse cibos nr̄ sedē admen
sam cū ꝑfectis gētē a sū filijs catulos ut p būlitatē ē
micas ad panis integri velam̄ magnitudinē. ¶Ons.
ꝓpē hoc at̄ xp̄us tardabat · placebat em̄ ei h⁹ dictu
ram nec occultam volebat tamē mīeris vtutē · vñ
sequit̄. Tūc rūdens illius ait illi. O mulier magna ē
ē fides tua fiat tibi sic vis. Nisi dicat fides tua ma
iora his audire pt̄. verū interim fiat tibi sic vis. Vi
de at̄ qualiē nō pax & hec mulier meruit in filie medi
cinam. ꝓpter hoc em̄ neq; xp̄us dixit sana sit filia
tua. sz magna ē fides tua fiat tibi sic vis. vt discas
qm̄ simplr loquebat̄ & non adulacōis · sz mīe fidei
erāt vba ipi⁹. ¶Hec at̄ xp̄i vox fidis ē illi vox q̄ dixit
fiat firmamentū · & factum ē. Vñ sequit̄. Et sana
ta est filia eius ex illa hora. Intende autē qualiter
apostolis non impetrantibꝰ impetrat ipa tam mag
nū quod est mīracula orationis. Etenim pro nostris
noxis a nob⁹ ut magis rogari q̄ ab alijs ꝓ nobis
¶Remigi⁹. Fides enā vbis dat̄ nobis exemplum
catheczādi & baptizādi pueros qm̄ h⁹ mīr ñ ait dñe
salua filiā meā. aut adiuua eam sz miserē mei & adiu
ua me. ¶Hinc etenī descēdit cōsuetudo in eccīa. vt fi
deles ꝓ suis paruis fidem deo ꝓmittam̄ quando ip
si non sūt tante etatis & rationis vt per se fidem deo
ꝓmittere valeant quamuis sic fide istius mulieris
sancta est filia eius ita & fide virorum catholicorū
peccata puelis relaxent̄. ¶Negotice autem hec mu
lier sanctam ecclīam significat de gentibꝰ congrega
tam. Per hoc enim q̄ dominꝰ relictis scribis & pha
riseis. venit in partes Tyri & Sydonis ꝑfigurabat̄ q̄
relicturus erat iudeos · & trāsiturꝰ ad gentes. Est
autem h⁹ mīer egressa a finibꝰ suis quomā eccīa san
cta recessit a pctis erroribꝰ & vitijs. ¶Jeromꝰ
Filiam at̄ ecclie puto alias esse credendū que mīe
a demonio vexabant̄ ignorantes creatorem & ado
rantes lapidem. ¶Remigi⁹. Filios autem dom⁹
appellat patriarchas & prophetas illi⁹ tpis. Per
mensam designat̄ sacra scriptura. Per micas vero
minima precepta vt interna misteria quib⁹ sancta
ecclia pascit̄. Per crustas vero carnalia precepta
que iudei obseruant. Dicit autem sub mēsa comedi
pcunt̄ quia ecclesia humiliē se submittit ad implen
da diuina precepta. ¶Rabanus. Non iudeis ero
stas · sed micas de pane puerox edunt catelli · cum
cōuersi ad fidem qui erant despecti in gentibus tri
buere superficiē i scripturis · sed spirituālē sensū qui
in bonis actibꝰ pficē valeant māducare. ¶Jeronim⁹
Mira at̄ regis cōsilio israel qui ōdā filiā ñ sez cano
ꝑ diuersitatē fidei ordo nōim cōmutat̄ de alienis pe
ea dicit̄ arcūdederūt me canes multi · nos autem
cū muliere fides eua te saluā fecit. ¶Rabanꝰ. Qua
merito magna dicit̄ quia cum gentes nec legis fu
rint imbute · nec vocabꝰ ꝓphetar i studiū ad pre
cationem mox a postolorum m audiēs auris obedi
runt. Precoq; salutem imperrare meruerunt. Dū
si ad pmas ecclesie rogantes lacrimas dominus di
luere anime differt dare · non ē desperandum vt ip
sendo cessādū · sed magis pabus mīstēdū. Ad
de que · euā. Ad & puerū cēturiōis & filiū cōmen
mulieris ñ venies ad domos eox. Quat signifi
tes ad quas nō venit saluas fore ꝑ verba suadē
gādo filij sanāt̄. Et intelligēda ē ꝑsona ecclīe q̄
est & mater & filij. ¶Nam simul omnes quibus ma
tat ecclesia mater dicit̄. Singuli autem ꝑsonaliꝑ
lij appellantur. ¶Iosianus. Vel hec mulier pro
berum formam prefert · fines suos egreditur &
gentibus scilicet m populi alieni⁹ nomen erudi
Que pro filia videlicet gentium plebe domina
mundanorum spirituum occupata erat. Et quidem
num cognouit ex lege Dauid filium mum ꝑ
¶Rabanus · Item si quis conscientiam habet
cuius vitij sorde pollutam filiaz habet male dem
nio vexatam. Item siquis bona que gesserit puta
rum posse sedaur · filiam habet immūdi spiritus
rijs agitatā. Precoq; necesse est ut ad pcs clamet
q̄ vfugiat sanctox q̄ imēcessiōes & auxilia quera

¶Et cū trāsisset inde. Jesus venit secus ma
re galilee. Et ascēdēs in mōtē sedebat ibi.
Et accesserūt ad eū turbe multe. habētes
secū mutos & claudos. cecos. debiles et alios
multos & piecerūt eos ad pdes eius & eos
curauit eos ita ut ebe mirarēt videntes mu
tos loquētes. claudos ambulātes & cecos
videtes Et magnificabāt deū Israel
¶Jeronimus. Saurata chananee filia · reuertens
dominus ad iudeam · Unde dicitur. Et cū trāsis
see inde ilxsus venit secus mare galilee · ¶Hunc
Hoc mare diuersis vocabulis appellat̄ Dauid
mare galilee ꝓter galileam adiacētem. Mare Ti
beriadis ꝓter Tyberiadem ciuitatem. Sequit̄ Et
ascēdens in mōtez sedebat ibi. ¶Ons. Videndus
at̄ q̄ aliqñ dñs circuit ut sanet infirmos. Aliqñ in
sedet expectās eos. Et nō quemēt hic subito · sed
serūt ad eū ebe multe · hītes secū mutos & claudos
& cecos debiles & alios mltos ¶Je. In eo loco
latinꝰ mēpres trāstulit debiles i greco scriptū ē
gis qđ ñ debilitatis gñale sz vnꝰ infirmitatis nomē
ē ut quō claudꝰ dr̄ q̄ pde claudicat vno se fulcien
appellet̄ q̄ vnā manū & brē hē. ¶Ons. Ut ait Ba
bus fidē suam demonstrabāt & m ascēdendo mon

Et in hoc quia estimabant se nullo alio indigē misi ut pficerent ad pedes ihesu · Neq; etiam ad hue rā gunt· fimbriam vestimenti ei ad altiorez fidem ascē dunt · Unde dicit Et precerunt eos ad pedes eius Et mulieris quidem filiam cum multa tardicate cu rauit ut eius virtutem ostenderet · Dis autem nō qua meliores erāt sed ut infidelium iudeorū ora ob strueret pfestim sanationem pbet vnde sequit · Et curauit omnes· Quilitudo autem eorum qui cura bant & facilitas sanacōis eos in stupozem mittebat Uñ sequit · Ita ut turbe mirarēt videntes mutos loquentes &c Hieronim⁹· De debilibo tacuit qz quid de pirato diceret vno verbo non habebat· Ra· Quisice autem cum filia chananee pfiguralset salu em gentium venit in iudeam quia cū plenitudo gē cium meruerent tunc omnis Israel saluus erit·

Glosa· Quare autez ureta qđ venit ihesus turbi da b⁹ seculi volumina significat qⁱ est galilee · Cū homines a vicijs ad virtutes transmigrant· Ie rommus· Ascendit autem in montem ut quasi auis teneros fetus puocet ad volandum· Raban⁹· Ut sez audientes suos erigat ad superna & celestia meditanda· Sedebatq; ibi ut demonstraret nō mā incelestib⁹ requiē esse querēdam· Eo autem sedente in monte·i· in celsorum arce accedunt turbe fidelium deuota mente illi appinquantes· ducentes secuz mutos & cecos· Eosq; ad pedes ihesu pponūt quia peccata p fitentes ipsi soli curandos subiūgūt quos ita curat· ut turbe mirent & magnificent deum israel· Quia fideles quādo viderint eos qui spiritalit egrotauerant diuersis opibus virtutum ditatos laudes deo decantant· Glosa· Duis autem sunt qui non laudant deū Ceci qui nō intelligunt viam vite· Surdi q̄ non obtemperant. Claudi p deuia bonoꝝ opis nō recte euntes· Debiles sunt qui infirmi sunt in bonis operibus·

Ihesus aūt cōuocatis discipulis suis dixit. Misereor turbe qz triduo iam pseuant mecum & non habent quod māducent. Et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiant in via. Et dicūt ei discipuli. Unde ergo nobis in deserto panes tātos ut saturem⁹ turbā tātaz. Et ait illis ihesus. Quot panes habetis? At illi dixerūt septem. & paucos piscículos & precepit turbe ut discūberent super terram & accipiens septem panes & pisces & grāz agēs fregit & dedit discipulis suis & discipuli dederūt populo & cōmederūt omnes & saturati sunt. & quod superfuit de fragmētis tulerūt septem sportas plenas Erant autem qui māducauerant quatuor milia hominum extra puulos & mulieres.

Hieronim⁹· Prius xp̄us infirmorum debilitatem abstulerat postea vero sanatos offert deo· conuocat quoq; discipulos suos· & quos facturus est loqē Unde dicē· ihesus aūt conuocatis discipulis suis dixit misereor turbe· Nec autem fuit vt magistrus ewā plum erubuit cum mitibo atq; discipulis omnium di similia· vt ex confabulatione mediatōr figuli magi mendacem· Crisostom⁹· Turbe eñ cum ad loca donem venissent· non audebant petere panes· unde ipe amator hoim & omnium curam gerens eorum pmittit dat· pterq; dicit Misereor turbe· Ne autem dicatur quomam vehemens viaticum porta uerant dicit· Quia tridue iam pse mecū & nō ha bent quod manducent· Etsi cū quando venerunt cibos habuerūt tamen q̄ sum pauci erant· Et pp̄ hoc non in prima & secunda die hoc fecit sed i tarda quando iam omnia erant consumpta· vt pus ipe in necessitate constitutus cum ephron desidero susciperēt quod hebat monstrat autem q̄ de longe venerant & nihil eis reliqui fuerat· Unde q̄ dicit· Et dimittere eos ieiunos nolo· ne deficiant in via· Dum autez volut eos ieiunos dimittere· ideo tamē rō statim sig num facit· vt ex hac interrogacone & resp̄sione ap postolos discipulos faciat & fidem suam ostendat dicētes hic panes· Et quāuis xp̄us plurima fecerit ve miraculi pus facti recordari ē quia fecit eos mi nistros & pus sunt eoꝝ bus eis adhuc tamen imperfecti us dispositi erāt q̄ patet p hoc q̄ sequit· & dicūt ei discipuli· Unde ergo nobis in deserto panes tantos vt saturemus tantam· Ipsi quidem infirma cogitacōe hoc dixerunt· Per hoc tamē miraculū futurū insu spicabile facientes· Ire aliquo eñ suspicarent q̄ ab aliquo pximquo castello· accepturi sunt cibi· Propter hoc miraculum illud in sublimi fecit multū a castel lis distans· ipe autem xp̄us ut discipulorū engin mentem eos interrogat ve ex modo interrogacōis eos ammoneret illorum que pus facta sunt· Unde sequit· Et ait illis ihesus Quot panes habetis At illi dixerūt septem & piscículos paucos· Non autem addit Sed hoc q̄si mer tantos sic antea dixerāt Jam enī panlatim p̄fecerant licet non totū appre hendentes Admirare autem in apis veritatis amo rem qualit ipi sentientes non occultant suos coram magnos defectus· Non enī est quālibet accusado Patrū amor tali signo facto pfestim obliuisci Admi rare autē & aliam sapientiam eorum qualit ventrē supabant non multam mense curaz facientes· Ju he remo enī existentes & p tres dies ibi morantes so lum septem panes ibi habebant Ibi vero similiter ponibus fecit· Terram recumbere eos fecit in terra & in manibo discipulorum crescē panes· vnde sequit Et pcepit turbe ut discūberēt sup terrā Hiero· De hoc aūt iā supra diximus & eadem repetere ot osi est· tamē in his que discrepare inuenimur·

Crisostomus· Ipse aūt verum q̄z miraculum si milis ē· Sequit enī Et qđ superfuit de fragmētis tu lerunt· septem sportas plenas· Erāt autem cum mā ducantium quatuor milia hoim extra puulos & muli eres. Quare autem minores fuerint reliquie in hoc miraculo q̄z in pmo & si non tot fuerint q̄ comedēte Aut ignē hoc est quia sportis coplenis maiores erāt aut ve ex diuersitate rememorent̄ illius & huius mi raculi· Et pp̄ hoc tunc quidem fecit copiosos reli quias nūc aūt sportas parvas cōples

¶ Remigius. In hac aũt euãgelica lectõe ꝓsiderãda est m xp̃o opatio ōmitatis & huãmitatis. Per hꝫ em̃ q turbã mirẽt oñdit se hũane fragilitatis affectionẽ bre. in eo vero q panes mltiplicauit & ebas pascit oñdit diuinitatis opacio. Destruẽ g̃o hic error Eutichetis q̃ i xp̃o dicebat vnã naturã fuisse deã. Same ñ ab re ẽ admonẽ i hꝫ miracło q̃ ñ aliq̃s euãgelistaꝝ hꝫ dixisse q̃ d q̃nq̃ panib ñ dixisse ꝙius ceteris putaẽt sꝫ qa illi q̃ miracłm de. vij. panib narrauerẽ nec illõ de q̃nq̃ cacuerẽ nemin ẽ mouet & vtrũq̃ factũ bonis itelligũ. hoc iõ dixi⁹ vt sic vbi sit repiẽ fẽm a dño q̃d i aliq̃ alẽ alẽi. euãgeliste ita ꝛpugnare videãt vt ōnino solui nõ possit michil aliud intelligãt quã vtrũq̃ factum esse & aliud ab alio cõmeõratũ ¶ Glosa. Illoꝝ aũt q̃ pus dñs aufert debilitates & postea cibat qa pus sit ꝛmouẽda peccata & postea anim̃a vbis dei nutrienda ¶ Jeron⁹ Spiẽ ac illa ẽba q̃ pus panis iudaice credeaũ que int plebi ita hec ꝓpo genciũ ꝓpẽ. Qd vo quatuor milia virorũ gregatim̃ mltitudo inumerabiliũ exq̃ tuor ordinib⁹ intelligiẽ. ¶ Jero. Alii eaã nõ sit q̃n q̃ milia sꝫ quatuor milia. q̃ numer⁹ semp in laude ponẽ. Te quadrãgul⁹ lapis nõ fluctuat nõ est ista vilis. Te ob hãc causaꝫ eciam euangelia in hoc nũo ꝓsecrata sũt. In superiori g̃o signo q̃ ꝓpriã erant & viam q̃nq̃ sensuũ nõ ipe dñs eoꝝ recordat sꝫ discipuli hic aũt ipe dñs miseretur eoꝝ q̃a triduo iam p̃seuerant: cũ eo sꝫ p̃ri. filio. spũq̃. sancto credẽtes. ¶ Ugo. Vel qua oĩe passionis dñice temp⁹ cũ dño agunt siue q̃a venturi ad baptismũ ꝓfitenẽ se credere mpassiõe ac resurrectõe a⁹ Siue q̃a toto passiõis dñice tpe i ieunijs dño q̃dã ꝓpassiõis sue erant iugunẽ. ¶ Raban⁹. Vt hoc dr quia m toto seculo ẽaum temp⁹ ẽ quo grã datẽ. Primũ añ legẽ ꝙm sub lege. Tertiũ sub grã. Quartũ est in celo ad q̃ tendẽs refici in via. ¶ Remi. Vt q̃a peccata ꝓmissa p penitẽciã corrigẽtes cogitacõe. locucõe & ope cõtutũẽ ad dñm. Nas ẽbas noluit dimittẽ ieunas ne defecerẽt in via qua peccatores p penitẽciaꝫ querẽti in cursu labentis seculi pereunt si absq̃ sacre doctrine pabulo dimittant ¶ Glosa Septem panes sũt scripture noui testamenti i quo gracia sanctispũs revelat & datur. Pisces sũt hordeacei ut sup̃ quia ñ hic ut in lege vitale alimentum. figuras quasi tenuissima palea tegit. Nic non duo pisces vt in lege duo vngebant̃ sc̃z rex & sacerdos sed pauci. i. sancti noui testamẽti qui de fluctibus seculi erepti. & fusti nẽt ebulentum mare exemplo suo nos reficiũt ne in via deficiamus. ¶ Hylarius. Turbe aũt i terrã recumbũt nullis em̃ legis operib⁹ fuerant añ substracte seo peccatoꝝ & corporꝝ suoꝝ inhrebãt. ¶ Glosa. Vt ibi sup fenũ. ut desideria carnis ꝓmant̃. hic sup terram. vbi & ipe mund⁹ relinqui ꝓcipit. Vel mons in quo dñs refecit est altitudo christi ibi ergo fenum super terram quia ibi est altitudo christi propter carnales. carnali spe & desiderio tegitur. Hic remota omni cupiditate carnali conuiuas noui testamenti spe ꝑmanere solidatas ꝙ ponet. Ubi q̃nq̃ milia q̃a carnales quinq̃ sensib⁹ subditi ꝫ quatuor ꝑter quatuor virtutes quib⁹ spiritaliter viuitur. Empaticum. prudentiam. fortitudinẽ & iustitiam. Quarum ꝓma est cognitio rerum agendarum & vitandaꝝ. Secunda refrenacio cupiditatis ab his que temp̃aliter delectant. Tertia frenatio contra molesta seculi. Quarta que p omnes dicitur dilectio dei & proximi. Te ibi & hic mulieres & pueri excepti sunt. Quia in veteri & nouo testamento non admittunt̃ ad dominũ. qui non ꝑuenerunt ad virum ꝑfectum. vel ifirmitate virium vel leuitate mentis. vtraq̃ refectio in monte celebratur est quia vtrumq̃ testamenti scriptura alt̃ docet celestium preceptoꝝ mandat & premium. vtraq̃ altitudinem. xp̃i predicat alacria mistica. quo tota capit̃ omnis turba. Apostoli sufferũt & impleuerũt sc̃z ꝑfectoꝝ eo⁹ta septiformis sp̃us gr̃a abundanter dum illustrata. Spoze tunce & folia palmarum tollent contexi & significant sanctos qui radicem caritatis in ipo fonte vite collocant ne arescãt ut manducent & palmam eterne recipiant in celesti regno

Capitulum. decimumsextum.

Et dimissa turba ascẽdit in naviculã. & venit in fines Magedan & accesserũt ad eum Pharisei & saducei tẽptãtes & rogãtes eum ut signũ de celo ostẽderet eis. Ipe ille respõdẽs ait illis. Facto vespere dicitis serenũ erit. Rubicũdũ em̃ est celũ & mane hodie tẽpestas. Putilat em̃ triste celum. Faciẽ ergo celi diiudicare nostis Signa aũt tẽporꝝ nõ potestis scire. Generacõ aũt mala & adultera. signũ q̃rit & signũ nõ dabit̃ ei nisi signũ Jone ꝓphete & relictis illis abijt.

¶ Cnf. Sicut post miraculum q̃nq̃ panum illas turbas dimisit ita & nunc. Nec autem poterat dicit sed nauigio ne turba eum sequat. Vñ dicit. Et dimissa turba ascẽdit in naviculas & venit in fines magedã. ¶ Augustin⁹. de con. euan. Marcus aũt dicit q̃ in Dalmanuta nec ẽ dubitandũ eundem locum esse sub veroq̃ nõie. Illã plerique codices nõ habent ea am fm marcum nisi magedan. ¶ Rabanus. Magedan aũt magedan ꝑgio circa gerasam & mẽpsaẽ ponit nũtia & significat hoꝝ de q̃ dr hore⁹ pclus finis nat⁹ in q̃ crescũt poma virtutũ & vbi mittit nauem dñi. Docet aũt q̃ ꝓcatores. mittant̃ ad ꝓpria cubicła cordis virtutũ pomis debẽt refici Et accesserũt ad eũ pharisei & saducei tẽptãtes & rogabant vt sig⁹ de celo ostenderet eis ¶ Remi. Admirãda ꝓpe ẽ cecitas pharisecoꝝ & saduceoꝝ sic ei postulabãt sig⁹ d celo quasi ea ñ essent signa q̃ facẽ videbãt q̃ aũ sig⁹ postularẽt iobes manifestat. refert ei p⁹ria dicẽs d q̃nq̃ patre ebã accessisse ad dñm & dicente qd signũ facis vt videam⁹ & credam⁹ tibi. Pia nri in debito mãna ꝓmederi sic sepiũ est panẽ dedit eis mãducare. Joq̃ & hi dicũt. Unde nobis de celo. i. fac vt vno vt duobꝫ diebꝫ mãna pluat totus ꝑplus pascat̃. sic mlto ꝛpe facilius est indigen

Ipse vero mspic
& sciens q̃ si eam
crederent nolue
Dñs sequit. Ac il
mane serenũ erit
in plenilũ codia
sunt ẽ ex elemen
serenũ & pluuiũ
vt debant̃ legis es
non poterant cog
¶ Augustin⁹ de c
dixit dominus fac
rubicundũ est celu
aduentu indulgent
die tempestas. rubi
q̃ secunda aduentu
¶ Glosa. Vel alit
apostoli po t retur
in futuro scire po
quia patrẽ non
celũ dignoscare nos
tibus. Signa tem
sione. cui simile e
tribulatione añ adu
mane roseum cum
Scitis ergo m celo
tatis. aliud pluuie
ẽ scilicet in pmo
opus est. Que aũt
secundi aduentus.
sicut iudex adero.
autem cum nulla di
celorum mouebunt̃
signum non dab ẽ
gustin⁹. de con. eua
mutuus. Unde retin
ve q̃ existente pera
intelligit ¶ Glosa
adultera. i. incredula
lectum. ¶ Raban⁹.
tantum de nmũ sign
quãdo nulla signa de
penaũ dominũ. i. apo
hic in celum & spiritũ
Quod autem sibi vel
¶ Crisos. Cum aũt hoc
rabat interrogare & di
ip̃i non desinens disce
Et ideo dom⁹ eos r
tus illis abijt. ¶ Rab
Laudeoꝝ abijt tranſi
pulus. Hoc q̃ non
sit turbis abijt. Sed
eũ animos obtinebat

Et cũ venissent
oblitꝰ sũt panes ac
tuemini & cauete

Ipse vero inspiciens cogitationes eorum vt. deus
& sciens q̄ si eam signum de celo eis ostenderet nō
crederent noluit eis dare signum quod postulabāt
Dñ sequē. Et ille respōdens ait illis. Facto vespe
re dicitis serenū erit &c. ¶ Vero. Hoc apud grecos
in plerisq; codicib⁹ non habet. Sensus autē manife
stus ē q̄ ex elementorum ordine plonūcia possunt &
serenū pluuiosi dies prenosci. Hebe aūt & pharisei q̄
vi debant legis esse doctores ex plixitarum vatici
nis potuerint cognoscere liuatoris aduentum.
¶ Augustin⁹ de con. euā. Potest etiā intelligi q̄
dixit dominus facto vespere dicitis serenum erit & ei
rubicundū est celum. & sanguine passionis xp̄i p̄mo
aduentu mundi peccatorum datur. Et mane ho
die tempestas. rubet enim cum enitida celum. Illud ē
q̄ secundo aduentu igne precedente venturus est.
¶ Glosa. Vel aliē. Rutilat enim celum & paucis
apostolis post resurrectionem post quos me iudicante
in futuro scire potestis quia eis nō parco mas bo
rum quin potiusq; non parcam aliis in futuro. Facie igit
celi dijudicare nescis. signa aūt temporum non po
testis. Signa temporum dixit de aduentu suo vt pa
ssione. cui simile est roseum celum vespere & idem ō
tribulatione aīā aduentum suum fuca. cui simile est
mane roseum cum enitida celum. ¶ Crisostomus.
Sicut ergo in celo aliud quidem est signum serenita
tis. aliud pluuie. ita & in me putare oportet. nūc
enim scilicet in p̄mo aduentu his signis que in ēra sē
opus est. Que aūt in celo sunt conseruantē tempori
secundi aduentus. Nūc ei sicut medicus venit. tunc
sicut iudex adest. Propē ē nūc occulte venit. tūc
autem cum multa diuulgatione. quando virtutes
celorum mouebuntē. Sed non nūc est tempus horum
signorum veni mori. & que abiecta sint patet. Et nō se
cundē. Generatio mala & adultera signum querit &
signum non dabit ei nisi signum Jone prophete. ¶ Au
gustin⁹. de con. euā. Hoc autem & alibi iam dixit
matheus. Unde retinendū est eadē dīm sepe dixisse
vt q̄ existente gerano solui non potuisse. hic dictum
intelligi. ¶ Glosa. Dicit autem generatio mala &
adultera. & incredula spiritali cauteū habens mel
lectum. ¶ Raban⁹. Nō ergo generatioī illi tempo
tam dum dominū signum celeste dare quale querebāt
quibus multa signa dederat in terra. Sed generationi q̄
renatā dominū. & apostolis quibus cernentibus ascen
dit in celum & spiritū sanctum misit. ¶ Hieronimus.
Quid autem sibi velit signū Jone iam superius dictū est.
¶ Crisos. Cum aūt hoc secundo pharisei audissent op
tebat interrogare & discere quid est quod dicit. Sed
ipsi non desiderio discendi hoc a domino quesierunt
Et ideo dominus eos reliquit. Unde sequit. Et relic
tis illis abijt. ¶ Raban⁹. Ipse ē relicta gentione ma
la iudeorum abijt ermisfretum & gentium secutus ē po
pulus. Nota q̄ non sicut in alijs legit̄ locis dimit
tis turbis abijt. Sed quia infidelitatis error insolē
tiā animos obtinebat dicit̄ q̄ eos reliquit.

Et cū venissent discipuli eius trāsfretū
obliti sūt panes accipere. Qui dixit illis In
tuemini & cauete a fermēto pharisеorum & sa
ducеorum. At illi cogitabāt inter se dicētes.
Quia panes nō accepimus. Sciens aūt ihc ei
sus dixit eis. quid cogitatis inter vos mo
dicē fidei q̄ panes nō bētis Non dum intel
ligitis neq; recordamini quinq; panū in .v.
milia hominū. et quot cophinos sūpsistis.
Neq; vii. panū in q̄tuor milia hominum et
quot sportas sūpsistis. Quare nō intelligi
tis quia nō de pane dixi vobis cauete a fer
mēto pharisеorum & saduceorum. Tunc intel
lexerūt q̄ nō dixerit cauēdū a fermēto pa
nū. sz a doctrina pharisеorum & saduceorum.

¶ Glosa. Sicut dominus pharisеos reliquēat ꝓpter
eorum mēdacitatem ita consequenter & doctrinā eorū
a discipulis cauendam esse docet. Unde sequit. Et
cum venissent discipuli. eius transfretū oblii sūt accipe
panes. ¶ Remig⁹. Tanto enim amore magri detine
bant vt nec etiam ad pūctum vellent ab eo recede
re. Animaduertendum est ergo quātū aliem eēnt
ab appetitu deliciarum cuius tam punctā haberēt de ne
cessarijs curam vt etiā oblii sint panes accipere sine
quibus humana fragilitas subsistere non potest. Sequi
tur. Qui dixit illis Intuemini & cauete a fermen
to pharisеorum & saduceorum. ¶ Origen⁹. In quo mo
nent apostoli nō ad miscenda iudeorum doctrine quia le
gis opera in effectu fidei & p̄figuratiōem rerum cō
sequentiū cōstituta sunt & in quorum tempora acceptā
tem veritas cōgressum nihil vltra in veritatis simili
tudinem positum arbitrarent ne doctrina pharisео
rum xp̄m nescientes effectū euāgelice veritatis rum
pat. ¶ Hieronim⁹. Qui etiā cauet a fermēto pharise
orum & Saduceorum legis ac litere p̄cepta nō ser
uat. traditiones hominū negligit vt faciat dei man
data. Hoc est fermentum de quo apostolus loquit. Pau
lo dicū fermentū totam massam corrumpit. Vtilissimo
di fermentū etiam omni ratione vitandum est q̄d ha
buit marcion Valentin⁹ & omnes hereticī. Fermen
tū ei hāc habet vim vt si farine mixtū fuerit q̄ paru
videbat crescat in maius & ad saporem suum vniuer
sam p̄uersionem trahat. Ita & doctrina hereticā si
vt modicam semillam iecerit in suū pectus in breui
ingens flāma concrescit. & totam hominis passionē
adsē trahit. ¶ Crisostom⁹. Sed quare non dixit
Recedite a doctrina pharisеorum. manifeste. quia vult
memorare ea que facta sint circa de multiplicatione
panum. Ceterum nouerat eos esse obliuiosos Simplici
ter aūt de hoc eos incusare non videt rationem habē
Occasione aūt ab eis recepta eos increpat suscepturbi
lem faciebat meditationem. Et ideo que cogitabant
discipuli. Euangelista in medium introducit dicens.
At illi cogitabant intra se dicētes. Quia panes nō
accepimus. ¶ Vero. Quemō aūt panes non habebant
qui statim impletis septem sportis ascenderūt in nau
culam & venerūt in fines magedan. Ubi audiūt navi
gantes q̄ cauere debeant a fermento pharisеorū &
saduceorū. s. simplex existat q̄ obliti sint eos secū tulisse.

¶ Crisostom⁹. Quia vo discipuli circa obseruacõ nris iudaicas adhuc repebant. Jō dñs velemẽẽ eos increpat ad valicatem oim. Vñ seqẽ. Qcẽs aẽ ilis⁹ dixit eis. Quid cogitatis inter vos modice fidei q⁹ panes nõ habetis? ¶ Glosa. Quasi dicẽt qđ cogitatis me dixisse de ẽremis pambꝰ de qbꝰ non ẽ vobis dubitãdũ cũ de taꝫ paucis tantas sca abũdare reliquas. ¶ Crisost. Hoc aẽ fecit ut sollicitudinẽ escarum ab eis abigeret. Sed quare nõ arguit eos cũ dixerũt Dñe nobꝫ in solitudine panes tanti? Ecce oportuni us videbat hoc dicere. Sed is tũc nõ reprendit eos ne videret se irgere ad signa facienda et nolebat adhuc turbas eos increpare. Tũc eaꝫ rationabiliora hec accusatio fuit qñ iam duplici miracło de pambꝰ facto ealeorant vt adhuc de escis dubitarẽt. Dicit aẽ et increpacõem cũ mansuetudine. Velut cũ excusando respõdet pbis quos increpauerat dicẽs nõdũ intelligitis neqꝫ recordamini qnqꝫ panũ. ¶ Glosa. Quasi. d. Ille qđ misteriũ intelligitis. neqꝫ tenetis in memoria habetis. ¶ Anſ. Per qđ i memoriã eos rdurat ad ea que pterierut. et ad futa attentiores facit. ¶ Hieron. Per hẽ aẽ qđ dicat quasi nõ intelligitis ẽ. p occasionẽ docet eos qđ significet qnqꝫ panes et septem. qñqđ milia hoim et quatuor milia q pasta fuerit hẽmo Si cũ fermẽtũ phariseoꝝ et saduceoꝝ nõ corporale panẽ sed traditiones pueras et hereticas significat doctrinam quasi abi qđo nutrit⁹ ẽ pplus dei ñ verã doctrinam integrãqꝫ significet. ¶ Anſ. Vt aẽ discas quã tũ in discipulis potuit increpacõ xpi. et qualiter eoꝝ mẽtes erexẽit dormitẽtes audi qđ euãgelista dicat Tũc intellexerũt qđ nõ dixẽit cauendũ a fermẽto panũ sed a doctrina phariseoꝝ et saduceoꝝ qbus eo tẽ nõ increpãte. Increpacõ. g⁹ dñi eos a iudaicis observacõibꝫ abduxit. desides. existẽtes attẽtiores fecit et a pua fide eos eripuit ut nõ timeãt si quando paucos panes hñt videant neqꝫ p pane sollicita sint Sed hec respiciant vniuersa.

Venit aũt ihesꝫ in ptes cesaree philippi Et interrogabat discipulos suos. dicens Quẽ dicũt homines eẽ filiũ hominis. Illi dixerũt. Alꝫ iohanẽ baptistã. Alꝫ aũt heliã. alꝫ vero hieremiã. aut vnũ ex pphetis. Dicit illis ihesus vos aũt quẽ me eẽ dicitis. Respõdens symõ petrus dixit. Tu es xp̃s filiꝫ dei viui. respõdens ihesus. dixit ei. Beatꝫ es symõ bariona qꝛ caro et sanguis nõ revelauit tibi. sed pater meus qui ẽ in celis Et ego dico tibi. quia tu es petrꝫ. et super hãc petrã edificabo ecclesiã meã. et portę inferi nõ pualebũt adversus eã. Et tibi dabo claues regni celoꝝ. Et quodcũqꝫ ligaueris sup terã. erit ligatũ et in celis Et quodcũqꝫ solueris sup tẽrã erit solutũ et in celis.

¶ Glosa. Postqꝫ discipulos pharisęoꝝ doctrina mouerat dñs quemẽẽ euangelice doctrine magistros dimez in eis fundat. Et ut maior solẽnitas adsit locus describit cũ dicit Venit aẽ ihesus i pties cesaree philippi. ¶ Anſ. Ideo aũt nõ simpliciter declarat ubi minat. sed cesaream philippi. qa est et alia cesarea Stratonis nõ autem milla sed in hac discipulos rogauit longe eos ab idolis abducẽs. vt ubi timoẽ erui libere dicant qđ habebant in mente. Philippus autꝫ iste frat fuit herodis tetrarche. Vbi et Tracontidis regionis qđ in honorẽ Tiberii cesareã philippi qđ nũc panea dr appellata. ¶ Glosa. Confirmatur⁹ aẽ in fide discipulos suos opinionem et errores alioꝝ a mentibꝰ eoꝝ volut removendo. Vnde sequẽ. Et interrogabat discipulos suos dicẽs. Quẽ cũ homines esse filiũ hominis? ¶ Ang. Interrogatione xp̃us discipulos ut ex aplorũ responsionibꝰ manifestet⁹ diuersas opiniões fuisse cũ apud iudeos Et ut nos semp seruemur de xpo quales opiniones apud homines de nob⁹ ut sigo male de nob⁹ ecclesiastico lius pdam⁹. Si quid aũt bn⁹ de nob⁹ ecclesiastico amus. Hz et discipli eoꝝ aplos ministrũ ploꝝ ut qualescũqꝫ opiniones haberũt de filio hominis suis referant eis. ¶ Hieronimus. Dulcissima interrogat. Quẽ dicunt homines esse filium hominis quia qui de filio hominis loquunt homines sunt vero dumtaxat eius intelligunt non homines dñi appellantur. ¶ Crisostom⁹. Non autem homines quem me dicunt scribe et pharisei esse sed quem dicunt homines. plebis menteꝫ qua ad malitiam non erat inuestigatio. Et si enim multa humilia oportebat eoꝝ erat de xpo opinio. sed tamen quia libera erat pharisęoꝝ aũt opinio de xpo plena multa malicia. ¶ Dyonisius. Licenter Quem dicunt homines esse filium hominis significauit ꝑter id quod in se videbãt esse abiectum dum Erat eñ homis filꝰ. Quod igit de corpore dñi. iudeũ desiderabat non illud arbitrantes quod ipe confessus est. sed occultũ erat de qua gentem tur i quod se credentiũ fides debebat extendere autem hec confessionis tenenda ratio ut sic de filium ita et filium hominis meminerimus quorum sine alterno nihil spei emittit ad salutem significanter dixit. Quem dicunt homines filium hominis? ¶ Hieronimus. Non dixit Quem me se dicunt homines. si quez dicunt esse filium hominis ne iactanter de se quereret videretur. Et nusquã in veteri testamento scriptum est filius hominis in hebreo positum est filius Adam. ¶ Crisostom. Varias autem iudeorum opiniones de xpo discipulis rune Vnde dicitur. Alꝫ illi dixerunt Alꝫ baptistam estimacõem scz secuti herodis Alꝫ Heliam. videlicet estimantes qđ aut secundum mutationem suscepit. Alꝫ Helias aut exto tempore viuens in tempore aparuit illo. Alꝫ hieremiam quem deus in gentibus prophetam constituit. non intelligentes quoniam hieremias non fuerat christi. Alꝫ unum ex prophetis nam mihi propter illa que deus ad ipsum locutus est propinquas. Non tñ in ipis. sed i xpo sic

¶ Jeronim⁹. Sic
in bellis et hieremi
Vnde miros quos
rere singulorum.
mionem turbe rec
interrogationem a
Et ideo sequẽ. Di
esse dicitis. Vos
quia maiora signa
vos in opinione co
principio predicatio
postꝫ multa figu
dicatis. ¶ Jeron
sermonis apostoli n
Cum eñ dixisset
subiecit. Vos aut
illis quia homines
dꝫ estis quẽ me e
quasi nesciens de
ncozum inquisit
pauc interroga
cede remuneret.
vt expositus pmo
rẽnẽ veritatem fu
gata. sed de ipo p
¶ Crisostom⁹. C
mone interrogat
lis interrogatus. P
p omiõ respõdet
petr⁹ dixit. Tu es
Denegauit qđem p
arbitrabamẽ iudei
qđ nesciebat ut de
qui et p pphetas d
Et ideo dicebat v
eminet omiõ hab
talitatem et est fo
vita aũt est quasi
sum vita. ¶ Jero
pacõem eoꝝ deoꝝ
Saturnum dico
cetera Idolorum p
vera et inuiolabili
esse. cum sit ex eter
assumpsisse corpus
festo est. Comple
et nomen expressit
¶ Rabanꝰ. Om
mus ipe humilita
discipul⁹ excellen
¶ Dyonisius. Dign
secutus est. qđ dei fi
Respondens aute
Bariona quia ca
pater meus qui e
xp̃us apostolo vic
dixerat di tu es p
et Beatus es Si
revelauit tibi ca
Quod caro et sang

¶ Jeronim⁹. Sed tamē turbe hic errare potuerūt in helia ⁊ hieremia quēmō herodes errauit in iohe Vnde miror quosdam interpres causas erroꝝ inq̄rere singulorum. ¶ Cnſ. Quia vero discipuli opinionem turbe recta uerāt euocat eos per secundam interrogationem ad opinandū aliquid maius de ipo Et ideo sequē. Dicat illis ihesus vos autem quē me esse dicitis. Vos aē inq̄ qui simul mecum estis sēp quia maiora signa vidistis quam turbe non oportet vos in opinione conuenire cum ēbis ⁊ ꝑpē hoc nō a principio predicationis eos de hoc interrogauit sed postq̄ multa signa fecit ⁊ mira locut⁹ est eis de sua deitate. ¶ Jeron. Attende autem q̄ ex hoc textu sermois apostoli nequaq̄ homies sed dī appellanē Cum em̄ dixisset dī. dicūt homies esse filium hois subiecit. Vos autem quē me esse dicitis. Nisi dicat illis quia homies sunt humana opinātur. vos qui dī estis quē me esse existimatis. ¶ Rabanꝰ. Nō aē quasi nesciens de se sententiā discipulorum vt extra neorum inquirit. Sed ideo discipulos quid de se sentiant interrogat vt confessionē recte fidei digna mercede remuneret. Ideo quid alij de se sentiant inq̄rit vt expositis ꝓmo sententijs ērantium discipli ꝓbatione veritatem siue confessionis nō de opinione vulgata. sed de ipo ꝓcepisse dīnice reuelationis archano ¶ Chrisostom⁹. Quādo vero dominꝰ de plebis opinione interrogat omnes respōdent. sed omībo discipulis interrogatis. Petrꝰ tm̄q̄ os apostolor⁹ ⁊ caput ꝓ omībo respōdet. Unde sequit. Respondens simon petrꝰ dixit. Tu es xp̄us filiꝰ dei vivi. ¶ Origenꝰ. Denegauit q̄dem petrꝰ aliquid eor⁹ esse iesum qui arbitrabant iudei. Confessꝰ est autem. Tu es xp̄s q̄ sciebat iudeis s; ⁊ q̄ maius est filius dei vivi qui ⁊ ꝓphetas dixerat. Unus ego. dicit dominus Et ideo dicebat vnus ſm supemmēciam qua superminet omīb⁹ habentib⁹ vitam. qui solus habet immortalitatem ⁊ est fons vite q̄ ꝑpne dicit deus pater vita aūt est quasi de fonte ꝓcedens qui dixit. Ego sum vita. ¶ Jero Deum ecā vnū appellat ad cōpationem eor⁹ deor⁹ qui putant dī sed mortui sunt. Saturnum dico. Jouem. Venerem ⁊ herculem. ⁊ cetera idolorum portenta. ¶ Hilarꝰ. Est aūt hec vera ⁊ inuiolabilis fides ex deo deum filiū ꝓfectum esse. eiu sit ex eternitate patris ēmitas. Nunc igit assumpsisse corpus ⁊ hominem factū esse ꝓfecta confessio est. Complexus est ita que omia qui ⁊ natꝰ ⁊ nomen expressit. In quo summa virtutum est. ¶ Rabanꝰ. Ostra autem distinctione factū ē vt dominꝰ ipe humilitatem assūpte humanitatis ꝓfiteat. discipul⁹ excellentiam diuine eternitatis ostendat. ¶ Hilarꝰ. Dignum aē confessio petri p̄mium consecuta est. q̄ dei filiū in homīe vidisset. vnde sequit. Respondens autem ihesus dixit ei. Beatus es simō Mariona quia caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi s; pater meus qui est in celis. ¶ Jero. Reddit enim xp̄us apostolo vicem p testimonio quod ō se petrus dixerat a tu es xp̄us filiꝰ dei vivi dñs autē dixit ei. Beatus es Simon Mariona. Quare quia non reuelauit tibi caro ⁊ sanguis s; reuelauit pater quod caro ⁊ sanguis reuelare non potuit spūesan ti gracia reuelatū est. Ergo ex cōfessionē sortiat vocabulū q̄ reuelationē ex spūsando habeat. cui⁹ filius appellādus sit. Sicq̄dem bariona i lingua nostra sonat filius columbe. Jero. Nō simplicit accipiunt. q̄ simon scz petrus filiꝰ sit iohannis uxeta alterius loci interrogationem. Simon iohannis diligis me ⁊ volunt scriptores vicio depravatum ut ꝓbabiliter bariona. i. filio iohannis. Mariona scriptū sit vna detracta sillaba. Johāna vero interpretatē dei grā. Verūq̄ aē nomen mistice intelligi potest q̄ ⁊ columba spiritū sanctū ⁊ gratia dei donū significet spirituale. ¶ Cnſ. Vanum est em̄ dicere. Tu es filiꝰ iohannis ut iohānam nisi vt ostendat quomō ita naturaliter est xp̄us filiꝰ dei Sicut petrꝰ filius iohannis. eiusdem substantie cū eo qui genuit. ¶ Jero. Illud autem q̄ ait. quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi apostolice narrationi Cōpara in. qua ait. Continuo non acquieu carni ⁊ sanguini. carnem ibi ⁊ sanguinē uitios significās vt hi quoq̄ sub alio sensu demonstrent q̄d ei non ꝑ doctrinā phariseor⁹ sed dei grā xp̄us dei filius reuelatus sit. ¶ Hilarꝰ. Vt aliter Beatꝰ hic vitra humanos oculos ⁊ intendisse ⁊ vidisse laudatus est. Non id quod ex carne ⁊ sanguine ē contuēs sed dei filiū celestis p̄fis reuelatōe spiritāēs dignꝰ q̄ uocatꝰ ē vt ꝑm⁹ agnosceret q̄ diuinitas esset in xp̄o. ¶ Cnſ. Est autem in hoc loco querendum verū cum ꝑus mitto rent iam cognoscebant discipuli quomam ipe erat xp̄us. hic em̄ sermo demonstrat quomā tunc ꝑmū confessus fuerit eum petrꝰ xp̄m filium dei vivi. Et vide si potes. quomā credere iesum esse xp̄m minꝰ est quā cognoscere. vt dicamus q̄ quādo mittebāē ad predicandum credebant quidem iesum esse xp̄m Postea autem profectores eam cognouerunt. Aut ita est respondendū. vt dicamꝰ quoniam tunc q̄dem apostoli minima cognitōis habebāt xp̄i ⁊ exigua cognoscebant de illo. postea autem profecerunt in agnitione ipius vt possent cape sciendam xp̄i reuelationem a patre sicut ⁊ petrus qui beatificatē non solum in eo q̄d dixit Tu es xp̄us. sed i eo magis q̄d addidit filius dei vivi. ¶ Cnſ. Minime autem si non cōfessus esset petrꝰ xp̄m ꝓprie ex patre natū ñ esset hic reuelatione opus neq̄ estiare xp̄m vnū ex multis filijs adoptiuis beatitudine dignum esset. Nam ⁊ ante hoc illi qui erant in nauicularia dixerūt. vere filiꝰ dei ē hic Sed ⁊ nathanael dixit. Rabbi tu es filiꝰ dei. Nō em̄ beati dicti sunt q̄ nō talē cōfessionē sunt confessionem qualem petrꝰ s; vnum ex minus eū estimabant nō vere filiū vt ⁊ si ꝓpriū q̄dem ꝑ multos nō aē ex substātia patris. videbis autem qualiter ⁊ filium reuelat pater ⁊ patrē filius. Nō em̄ ab alio ē discere filium q̄; a patre. nec ab alio ꝑfectū q̄ a filio. quare ⁊ hinc manifestū ē q̄ filius ē substātialis ⁊ coaeternus patri. Ostendit autem xp̄us ex hoc tā multos credituros quod fuerat petrus confessꝰ. vnde subdit. Et ego dico tibi quia tu es petrus. ¶ Jeron. Ac si diceret quia tu mihi dixisti tu es xp̄us filius dei vivi Et ego dico tibi nō sermone cassō ⁊ nullū opus habente sed dico tibi quia meū dixisse frustre ē quia tu es petrus. Sicut em̄ ipe lumē aplis donauit vt lumen mundi appellent ⁊ centra que a dño

sortiti vocabula fuit. Ita ꝙ Simoi. qui credebat in petrā xp̄m petri largitus est nomen. ¶ Aug. de. cō eum. Nullo. enī arbitrer. q̄ hic petrus nomē acceperit. Non enī acceperit hoc nomē. nisi vbi iohes gnē monstrat et dictū esse. Tu vocaberis cephas. q̄ interp̄tat petr⁹. ¶ Jerom. Secūm aīe metaphorā petre re de dicāt ei edificabo eccl̄iam meā sup te. Et hoc est q̄ sequit. Et sup hāc petrā edificabo eccl̄iam meam. ¶ Cyp. in hac fide ꝙ confessione edificabo eccl̄iam meā. Hic oīndit multos iam credentes q̄ petr⁹ confessus fuerat. ꝙ erigit eo⁹ sensū ꝙ pastore ip̄m facit. ¶ Aug. in libro retracta. dixi in quodā loco de apostolo petro q̄ in illo eāq̄ in petra edificata sit eccl̄ia. scio me postea sepissime sic exposuisse q̄ a dño dictū est. Tu es petrus ꝙ sup hāc petram edificabo eccl̄iam meā. vt sup hūc intelligeret quē confessus est petrus dicēs. Tu es xp̄us filius dei vivi. Ac si pe trus ab hac petra appellatus p̄sonā eccl̄ie figura ret que sup hāc petram edificat. Non enī dictū est illi. Tu es petra sed tu es petrus. petra aīe erat xp̄us. quem confessus Simon sic et tota eccl̄ia cōfitet dicit⁹ est petr⁹. Nam aīe duas sententias que sit. p̄babi lior eligat lector. ¶ Hylari⁹. Fit aūt in nūcupatōe nois nois felix eccl̄ie fundamētū dignatq̄ edificatio ne illi⁹. petra que infernas leges ꝙ tartari portas ꝙ oīa mortis claustra dissoluēt. Firmitatē ꝙ oīndendaz firmitatez eccl̄ie sup petrā fundate subiit. Et porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eaz. ¶ Chrisa. id est nō separabūt eū a caritate mea ꝙ fide. ¶ Hiero. Ego portas inferi vitia reor atq̄ peccata vt error hereticorum doctrinis p̄ quas illedi homines ducunt ad tartarum. ¶ Orig. Sed ꝙ singule spirituales negotie in celestibus porte sint inferox quibus detrahunt porte iustitie. ¶ Haba. Porte quoq̄ inferi ꝙ mortis ꝙ blandimēta sunt p̄secutox sed ꝙ p̄ua mihi dñs opa meptaq̄ col loquia porte sint inferi. q̄a inter perditōis ostendunt. ¶ Ori. Nō aūt exp̄imit vtr̄ petre non p̄ualebūt in qua edificat xp̄us eccl̄iam. aut eccl̄ie quaz edificat sup petraz. Cū manifestū est q̄a nec aduersus petraz nec aduersus eccl̄iaz porte p̄ualent inferox. ¶ Cyp. in libro Thesau. Secūm aūt hanc dñi p̄missionez ec clesia apostolica petri ab omni seductōe hereticaq̄ cōtagiōe manz imaculata sup oēs p̄positos ꝙ epi scopos ꝙ sup oēs p̄mates eccl̄iaz ꝙ p̄cox in suis p̄tificib⁹ in fide plenissima ꝙ auctoritate petri. Et cū alie eccl̄ie quorūdam errore sint verecūdate sta bilita iquassabilit ipa sola regnat silētiū iponēs. ꝙ oīm obdurās ora hereticox. Se nos necessario salu tis non decepta superbia neq̄ vino superbie debriati ip̄ pum veritatis ꝙ sancte aplice eradicōis vna cuz ip sa gignemur ꝙ p̄dicam⁹. ¶ Jerom. Nemo aūt putet hoc de morte dici q̄ apostola conditionē mortis sub ierit nou fuerint quox martyria videat conscare.

¶ Orig. Si ergo ꝙ nos patre nob⁹ reuelāte q̄ est in celis qui. s. cōuersacō nostra in celis ē confessi fuerit ibm xp̄m esse filiū dei vivi ꝙ nobis dicēte. Tu es petrus. Petra enī est omia q̄ imitatore ē xp̄i. Aduersus quez aīe porte p̄ualent inferox. ille supra petram ecclie q̄ sup̄ quam edificat xp̄us eccl̄iaz negatio neq̄ pe ecclie quā xp̄us edificat sup̄ petrā. ¶ Ori. Deinde ꝙ alibi petri dicit honorē cum subditō. Tibi dabo claues regni celox. quasi dicēte. Quia p̄ dedit me cognoscē ita ꝙ ago tibi adhēdo dabo claues regni celox. ¶ Rabanus. Quia enī regni celox maiori p̄ ceteris deuotōe confessus ē meruit p̄mia ipe collatus claudo regni celestis donari⁹ ē. vt quic quid ligaret oibo q̄a absq̄ ea confessiōe ac fide regni celox ali lus posset ligare. Claues aūt regni celox ipsa bone tionē ꝙ potēciam noīat potēciā qua ligare ꝙ solue. Discretōez qua dignos vt indignos discernat.

¶ Chrisa. Vñ sequit. Et quodcūq̄ ligaueris ꝙ ci cū q̄ indignū remissiōe iudicaueris. dū vinculo pec cati nus apud deū iudicabit. Et quodcūq̄ solueris ꝙ quēcūq̄ soluendū iudicaueris dū vinculo remissio peccatox p̄sequit a deo. ¶ Ong. Vide aūt quātam potestatez habet petra sup q̄ edificat eccl̄ia vtrū iudicia q̄ maneāt firma quasi deo iudicante. ¶ Chrisa. Vide etiā qualit xp̄us reducit petrū ad cō fessam de ip̄o intelligentiā. Nec enī sic gratuita eux que fuit p̄mia dei soli⁹ q̄ peccata solueret ꝙ ecclesiā immutabilem facere inter tot p̄cellosas cōm p̄cellas. ¶ Hab. Nec aūt ligandi aut solu tōis potestas quamuis soli petro data videat. tamen ꝙ ceteris apostolis datur. nec nō etiā epis ac p̄spiteris omni eccl̄ie. Sed sic petr⁹ q̄ualit claues regni celox ꝙ p̄mptū tabernaculi p testatis accepit vt oīes p eū credentes ꝙ ligati quia quicūq̄ ab vnitate fidei vel societate sanc libet modo semetipsos segregāt tales nec vincu la peccatorum absolui nec tanquam portas regni celi intrare. ¶ Chrisa. Specialiter eos impe concessit vt ad vnitatem nos inuitet. Ipse enī eum p̄ncipem apostolox constituit vt ex vno p̄ncipali xp̄i habeat vicarium ad quem omnia membra eccl̄ie recurrerent. si forte inter se dis sentirent. Quod si duēsa capita essent multa vin cula rumperet. Quidam autem putant ideo dictū sup terrā. q̄ non data est potestas ligandi vt solueni mortuos. sed vivos. Quomodo enī mortuos solueret vt ligaret non sup terrā. Sed terraz hec faceret. ¶ Exien. constanter opinor. Quomodo autem p̄sumunt quidam dicere se non tantū modo hec dicta esse. sed ignorare quia ligandi amathematis nihil est aliud q̄ separādi. Et certe sunt autem illi qui a pessimis culpis detinentur. in vinculis sine sine non. Innocentie enim semper non gere necessariū ē. Sed ꝙ Augustini reb⁹ gestis cum ne qui inter Africanos episcopus splendidissimo se episcole reatata sunt. signi ficantes q̄ oppo hereticos ꝙ post mortem anathematizare. Tales autem ecclesiasticam traditionem ꝙ alij. Afri episcopi seruauerunt. Sed ꝙ sancta romana eccl̄ia quosdam Episcopos post mortem anathematizare licet pro fide in vita sua non essent accusati.

¶ Jeromi⁹. [illegible] greues aliquid [illegible] vt vel damnent [illegible] trenē. cum apud [illegible] regnum vita que [illegible] vbi nubē ostē [illegible] erime. cunc a sacc [illegible] tes lepsos faci [illegible] leprosi ꝙ non le [illegible] qui ve imundo⁹ [illegible] ceros imūdi fa [illegible] vel p̄fiter non [illegible] pro officio suo [illegible] scie q̄ ligidus [illegible] benfibilis qui al [illegible] nus ligare vt so [illegible] virtutibo portas [illegible] tur claues regni [illegible] tū cum quis ean [illegible] ante eum. domin [illegible] suam ut muem [illegible] claues porte. [illegible] regnum celox

¶ Tunc p̄ce [illegible] cerēt q̄ ip̄e el [illegible] ihesus oīdere [illegible] ire ierosolimā [illegible] scribis. ꝙ p̄cu [illegible] q̄a die resurg [illegible]

¶ Origenes. p [illegible] vim q̄ noluit [illegible] p̄cepit discipuli [illegible] est iesus xp̄us [illegible] discipulos ad p̄d [illegible] aduentū suum v [illegible] ne se dicant esse [illegible] xp̄m p̄dicare ali [illegible] digitatis est no [illegible]

¶ Origenes. [illegible] abnit quasi de m [illegible] esse eā nōdum a [illegible] p̄dicatū p̄us ab [illegible] luit eos mētio [illegible] p̄dicatōis hui⁹ [illegible] rat. digeratē m [illegible] da q̄tio vt vide [illegible] fuit dicta non ad [illegible] furreditionē sed [illegible] mandat vt nem [illegible] le. enī est ip̄e qu [illegible] mortea p̄cepit [illegible] ꝙ p̄parabat eos [illegible] xp̄us qui crucifi

¶ Jeromi⁹. [illegible] esse intelligēte [illegible] dominū exponūt [illegible] dere discipulis [illegible] ꝙ multa para

¶ Hieronim⁹. Vnum locum epi⁹ ꝓpiteri non intelligẽtes aliqui ubi de pharisæorũ assumunt superbia vt vel damnent innocentes vt soluẽ se noxios arbitrẽtur. cum apud dominũ non sententia sacerdotũ sz rerum vita quæratur. Hegesip⁹ in Hemitico de lepris ubi uberiꝰ ostendere se sacerdotib⁹ & si lepras habuerint. tunc a sacerdote immundi fiant. non q̃ sacerdotes lepros faciãt & immũdos sed q̃ habeant notam lepros & non leprosi. & possunt discernere q̃ nõ⁹ qui ve immund⁹ sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos imũdũ facit sic & hic allegat vt soluat. Epus vel ꝓpiter non eos qui nocentes sint vt innoxios sed pro officio suo cum peccatorũ audierint varietates scit q̃ ligandus sit q̃ soluẽd⁹. ¶ Ong. Sit g⁹ irrepẽhensibilis qui alteruz ligat vt soluat vt mereatur dignus ligare vt soluere in celo. Sed & ea qui potuerit virtutibus poterat obstruere inferos quasi pñiũ dantur claues regni celorum. Omnes em̃ species virtutũ cum quis eam cepit opari quasi ipse se aperire ante eum dominũ videlicet aperiente eam p gratiã suam ut meremur eadem virtus & porta esse & claues porte. Fortitudo autem & vnaq̃q; virtus est regnum celorum.

¶ Tunc ꝑcepit discipulis suis ut nemini dicerẽt q̃ ipe est ihesus xp̃s. Ex inde cepit ihesus oñdere discipulis suis q̃ opteret eũ ire ierosolimã & multa pati a senioribꝫ. et scribis. & principibꝫ sacerdotũ & occidi & tercia die resurgere.

¶ Origenes. Postq̃ petrus ꝓfess⁹ est xp̃z filiũ dei viui q̃ noluit hoc eos interim ꝓdicare subdit. Tũc ꝑcepit discipulis suis ut nemini dicerẽt. quia ipse est ihesus xp̃us. ¶ Hieronim⁹. Sed cum sup̃ mittẽs discipulos ad ꝓdicandũ. iussisset eos ut annũciarent aduentũ suum videl̃ esse veranum quod hic ꝑcipiebãt ne se dicant esse ihesum xp̃m. Quibus videl̃ aliud esse xp̃m ꝓdicare aliud ihesum xp̃m. Et xp̃us cõmune dignitatis est nomẽ ihesus ꝓpriũ vocabulũ saluatoris. ¶ Origenes. Vel tunc leuiter quidem de eo annunciabant quasi de magno & mirabili viro. xp̃m autem esse eũ nondum annũciabant. Diu aũt vult eũ xp̃m eũ ꝓdicari pus ab aplis. dicit q̃mã leuiter ꝓmittere voluit eos mẽtionem noiis sui ut maxim⁹ facto silendo ꝓdicatiõis huius hoc ipm̃ q̃ leuiter de xp̃o audierãt fuerat digerat in sensibus audientiũ. Aut ita est soluenda q̃stio ut videam̃ ea que supi⁹ de annũciando xp̃o sunt dicta non ad tempus ponere q̃ fuit ante xp̃i resurrectionẽ sed ad tempora post futura. Nec autem q̃ mandat ut nemini dicãt tũc apostolis quemlibet inutile. em̃ est ipe quidem ꝓdicare crucem aũ⁹ tacere. ꝓterea ꝑcepit eis ut nemi dicãt q̃ ipe ẽ xp̃s & ꝓparabat eos ut postmodum dicant quoniã ipe ẽ xp̃us qui crucifixus est & resurrexit a mortuis.

¶ Hieronim⁹. Quod ne quis putet nostre tantum esse meditatiõis q̃ sequunt̃ causas tũc ꝓhibite ꝓdicationis exponũt. Sequit̃ em̃ exinde cepit ihesus ostendere discipulis suis q̃ opteret eum ire hierosolimã & multa pati a senioribus scribis ꝓncipibus sacerdotum & occidi & ẽia die resurgere. ẽ autez sensus. Tunc me ꝓdicare cũ ista passus fuero q̃a nõ ꝓdest xp̃m publice predicari & eius vulgare in populis maiestatem quẽ post paululũ flagellatum visurus sit & crucifixum. ¶ Ong. Quod em̃ semel radicatũ ẽ & postea euulsũ si iterum plantẽ. difficile retinebit apud mẽtes. Quod aũt p⁹ q̃ mixtũ semel est & mãsit postea imobile facile q̃eq̃ ad augmentũ ꝓt̃ hoc autem imorat̃ enstibus predicendis & ꝓmonẽ multiplicat vt apiat discipulor⁹ mentem. ¶ Ong. Et vide quia non dixit cepit dicere vt docere sed ostẽdere quomã sicut corporalia oñdi dicũt sic oñdi dicũt & ꝑ ea que loquebat̃. Non aũt sic prius eos q̃ corp⁹ aliter eũ multa pacẽtem viderunt ostensa fuisse ea que videbant̃ quo discipulis ostensus est rationabilis ꝛmo de misterio passionis & resurrectiõis xp̃i. Et tunc quidem cepit ostendere ꝓsequent̃ aũt postea ea patientiã factis plenius ꝛmonstrauit quia omne q̃ cepit ihesus hoc ꝓfecit. Oportebat aũt eum ire hierusalem ut occidat̃ quidem in ierosolimis que sunt deo. sui regnet aũt resurgens i ierusalem celesti. Po⁹ quam em̃ resurrexit xp̃us & alij consurrexerũt et iam non deorsum quent̃ hierusalem vt domus oratio omis in ea sed sursum. Patit̃ autem multa a senioribus hierusalem terrene. vt glorificet̃ ab his qui ea psunt beneficia ei⁹ celestibꝫ scientibꝫ. Certa aũt die resurrexit a mortuis. vt cupiens a maligno acq̃rat eos qui liberati fuerant hoc donum vt baptizent̃ spiritu flamma & corpore in nomine patris & filij & spiritus sancti. qui sunt tres dies simul perpetue instantes eis qui per eos facti fuerint filij lucis.

¶ Et assumẽs eũ petrus cepit increpare illũ dicẽs. Absit a te dñe non erit tibi hoc. Qui cõuersus dixit petro Vade post me satha nas. scandalũ mihi es q̃ nõ sapis que dei sũt. sz ea que hominum.

¶ Ong. Solue mihi eorum que ostendebam̃ dicens. xp̃us petrus insigna hec filio dei viui arbitrabatur & quasi oblitus quoniam fil⁹ dei viui nichil dignũ increpacõe fiat aut agit cepit increpare. Et hoc est q̃ dicit. Et assumẽs eum petrus cepit increpare illum. ¶ Hieronimus. Sepe diximus mimꝫ aridoꝛis amoniq̃ maximi fuisse petrum in dominum saluatorem. Quia ergo post cõfessiõem suã & premiũ saluatoris qđ audierat nõ vult destrui confessionem suam nec putat posse fieri ut dei filius occidat̃ assumit eum in affectum suum. vt separatim ducat ne presentibus ceteris cõdiscipulis videat magistrũ arguere & cepit illum increpare amantis affectu. & obstans dicere. Absit a te domine. Vel vt melius habetur in greco. Propitius sis tibi dñe non erit hoc. Quasi necessariam haberet ꝓpiciacõz qui⁹ affectum quidem suscipiens xp̃us ignorantiã exprobrat. Vnde sequit̃. Qui conversus dixit petro. Vade post me satha nas scandalum mihi es.

¶ Solanus. Quia em̃ dom̃in⁹ diabolice aras instructum. Petro aut. Vade retro post me. vt eũ plo sue passionis sequatur. In cum vero per quem opimo hoc suggerebat̃ conuersꝰ adiecit. Satha nas

scandalum mihi es. Non enī quemit existimare. petro satbane nomen ⁊ offensionē scandali deputari post indulte ⁊ beatitudinis ⁊ potestatis tanta pre cōia. ¶ Hero. Sed mihi error apostolic⁹ de pietatis affectu uemens nunq̄ icentuum audebit diaboli. Prudens ergo lector ꝑsideret petro illā beatitudinē ac potestatem i futuro ꝓmissam nō in ꝑsenti datam Que si datum dedisset ei nūq̄ in eo praue cōfessiōis error inuenisset locum. ¶ Crisi. Quid etiā mirabile est hec pati petrū qui de his reuelacōem nō suscepit? Ve enī discas q̄ neq; illa que de xp̄o gest⁹ fuerat ex se locut⁹ est inde qualit̄ in his que nō reuelata fuit a ēbationē passe hūana enī ⁊ ērestre cogitacōe que fuit xp̄i ꝑsiderans estimabat turpe ⁊ iōg nū esse ei q̄ pateret̄ Et ideo dīm subiecit. Quia nō sapis ea que dei sūt sed ea que hoīm. ¶ Hero. Quasi dicēt. Odio volūtatis est ⁊ p̄ius ut pro hoīm salute morar tu tuaq; enī ꝑsiderās volūtatē nō vis granū tritici cadere in terrā ut multos afferat fruct⁹ Et iō qua ꝓia loquēris volūtati mee debes adūsarius appellari. Sathanas enī int̄pret̄ adūsari⁹ siue ꝓi⁹ Non tamē ut plerisq; putant eadē sathanas ⁊ petrus sentēcia cōdemnāt petro enī dicit. Vade retro me sathanas. ¶ Hero. Sathanas ⁊ ñm dicit retro. ut sub audiat vade. in ignē eternum. ¶ Cryl. Dixit ergo petro vade post me. quasi desistens p ignorantiam ure p⁹ xp̄m. sathana at̄ dixit et quasi p ignorantiaz aliq̄d hūm ōnū deo. ¶ Beat⁹ at̄ ad quem conuert̄ christus eam si corripiendi causa conuertatur Sed quat̄ dixit ad petrū scandalū mihi es. cū in psalmo dicat. Pax multa diligēt̄ legē tuaz ⁊ nō est illis scandalū? Sed vñdendum est q̄mā nō solū vbus nō scādalisat̄ sz nr̄ois homo q̄ in dilectōe dei ꝓfectus ē Sed quārū ad se qui tale aliquid vt agit vt loquat̄ scādalū est alēi licet ille. i scandalisabilis sit Aut cē ut omnē discipm peccamē scandalū sibi appellat fiē ⁊ paulus dicebat. Quis scandalisat̄ ⁊ ego nō vror

¶ Tunc iesus dixit. discipulis suis. Si q̄s uult post me uenire. abneget semetipsum et tollat crucem suā ⁊ seqtur me. Qui enī uoluit animam suam saluam facere ꝓdet eam. Qui autem ꝓdiderit animā suā ꝓter me. inueniet eam.

¶ Cryl. Postq̄ petr⁹ dixerat ꝓpitius esto tibi neq̄q̄ erit tibi hoc ⁊ audiuit. Vade retro me sathanas. nō fuit dīus hac solū increpacōe ꝓtent⁹ sz ex superba būdātia voluit eī inde incōuenientia dicoz a petro ⁊ fructū sue passiōis vñ subdit tūc ihūs dixit discipulis suis si q̄s vult p⁹ me venire abneget semetipm ⁊ tollat crucē suā ⁊ seqt̄ me Quasi dicēt Tu dicis mihi propitius esto tibi. ego aūt dico tibi q̄m nō solum me ꝓhibere a passione nociuz tibi est sed neq; saluari poteris nisi patiaris ⁊ morias ⁊ vite abrenuncies semp. Et vide q̄ non ccadiuū facit sermōez Non enī dixit si noluerit oportet vos hec pati sed

si quis vult ille autem dicens magis arrabi. Qui enī libertati audiuīē dignitat magis arr. Qui vo violēciam infert multiplicēs impedit. at̄ sol discipli sz ⁊ gmune hoc dogma orbi fr. ꝓpone dicēs. Si quis vult. ⁊ si mulier. si vir. si liber. si seru⁹. ¶ Cryl. Tria aūt sūt que dicit. Abneget semetipsum tollat crucem suam ⁊ sequatur me. ¶ Cryl. in homelia. Quia si quis a semetipso desidat ad eum qui sup ipm est nō ꝓficiscit. Si nos ipos relinq̄mus quo ibim⁹ extra nos vi est q̄ vadit si se deserit Sed aliud sumus p peccatum lapsi. aliud p naturam condit Tunc ergo relinquimus. ⁊ abnegamus cum vitia quod p vetustatez fuim⁹ ⁊ ad hoc renouam⁹ ꝓgressuri vocamur ¶ Greg. sup ezechiel. Quisq; edam ab negat quicumq; mutat ad melioza ⁊ incipit esse quod nō erat. dū finit esse qđ erat. ¶ Cryl. xxxiij. mo. Semetipz etiā abnegat q̄ caleum ipe superbie aīe dei oculos se esse a se alienū demonstrat. ¶ Cryl. Quēmus aūt videat abnegare ꝓpriam defensionē tamen nisi in crucem xp̄i credierint non possint xp̄o confixus siue cruci. Unde sequitur. Et tollat crucem suaz. ¶ Crisostomus. Vel aliter qui negat alium vt fratrem vt famulum vt quēcumq; fr. flagellatuz viderit ⁊ quodcumq; patientem nō affl. fit non adiuuat ita vult corpori nostro nos mag. noscere ut ⁊ si flagellauerit vt quodcūq; aliud fecerint corpori non parcamus. hoc enī est parcere ꝑ patres tunc ignoscunt filiis cuz magistris eoz dentes miserint ut non parcant. Vide autē christus q̄ vsq; ad verba tantum ⁊ contumelias operat negare seipsum ostendit vsq; ad quantum ab negare seipm oporteat quia vsq; ad mortem crucis passionem sz crucis quod significat in hoc q̄ dicit Et tollat crucez suam ⁊ sequatur me. ¶ Salomon. Sequēd⁹ enī est dominū cruce assumpta ꝓpria vita sua ⁊ si non foret tamē volūtate comitandus est. ¶ Cryl. Quia etiā latrones multa grauia passi ut non estimes q̄ passio malorum sufficiat ei ad gie causam patiēdi cum dicit Et sequat me ne qui eum omnia fuisset ⁊ alias eius virtutes adoptat hoc ē enī seq̄ xp̄m ut oportet diligēt̄ esse crucifixum tuens ⁊ pati oīa ꝓpter ipm. ¶ Greg. Duobus modis crux tollitur cum aut ꝑ abstinentiam affligitur corp⁹ aut ꝑ compassionē proximi affligimur. Sed quia ipis virtutibus quibusdam vana laus dicendū nob est qđ altissimē ac. ipis nīsi veram gloria obsidet quia dū ter uitas in corpore dilatoz in vultu respicit virtus patientie laudatur. passionē vero animi plerūq; latenter elidet. falsa ve hāc nōnūq̄ vsq; ad cōdescēdentiā vitia pat. vñ ad hoc excludēda subdit ⁊ seqt̄ me. Vt aliter tollit crucem suam qui mundo crucifigitur Qui autem mundus crucifixus est sequit̄ crucifixum. ¶ Crisostomus. Attende quia grauia videbatur qđ dictum est. p ea que consequuntur mitigat premia ponens supremi regni labores ⁊ malicie penas. Unde sequitur. Qui enim voluerit animam suam saluam facere perdet eam. ¶ Origenes. Quod dupliciter potest intelligi. ꝓmum si

Si q̃s amator vite ꝑsentis parcit aie sue timiens mori & perdit animam suam per hanc mortem pire ¶ Ite volens hoc modo seruare aiam suam pdet illaz alienam facies eam a vita eẽna Si q̃s aũt cõtemnẽs vitam ꝑsentem vsq; ad mortem p veritate cẽtaue rit pdet q̃dem aiam suam quãtum ad vitã ꝑsentem. Sed quomã ꝓpter xp̃m pdidit eaz magis eaz saluã faciet in vitam eẽnam. Alio modo sic. Si quis intelligit que est vera salus & acquirẽ vult eam ad salutem aie sue iste abnegans semetipm pdit quãtũ ad voluptates carnales aiam suam ꝓpter xp̃m & pdens animam suã hoc mõ saluat eam p opa pietatis. Dicẽ do em̃ q̃ voluente ꝓcedentem & sequẽtem vnũ sensuz esse ostendit. Si ergo q̃s supi⁹ dixit abnegare semetipm de morte corporali dixit ꝓsequẽtẽ hec ó sola mor te intelligere debem⁹ ó dum esse. Si autez abnegare seipm est carnalem conuersationem rejcere & pdere animam est deponere voluptates carnales.

¶ Quid em̃ pdest homini si vniuersũ mũdum lucretur anime uo sue detrimentum paciatur aut quã dabit hõ cõmutacionẽ p anima sua filius em̃ hominis uenturꝰ ẽ in gloria ꝑris sui cum angelis suis. & tunc reddet vnicui q; secundum opera eius. Amen dico vo bis. sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filiũ hominis uenientem in regno suo.

¶ Cnſ. Quia dixerat q̃ vult saluaꝝ pdet & q̃ pdet saluabit verobiq; salutem & pdicõez ponẽs ne aliq̃s estimet equalem esse hanc ide poicionẽ & saluez sub iungit. Quid em̃ pdest homini si vniuersuz mũdũ lucreꝝ. anime vero sue detrimẽtum patiaꝝ quasi dicas q̃ qui picula que ꝓpter xp̃m immeut effugiet saluat animã suam. & vitam temꝑalem. Si pone etiam cum anima. & vita temꝑali totũ orbem terrarũ quid ex hoc homini erit ãplius aĩa in ꝑpetuum pereuntem. Si em̃ famulos tuos videres in lemnia te aũt in malis vlmis constitutum quid lucrareris ex eorum domino. Hoc etiam in anima tua reputa cum carne lasciuiente ipa futurã pdicionem expectat.

¶ Origenes. Puto etiam q̃ mundũ lucraꝝ qui nõ abnegat semetipm nec pdit aiam suam quãtũ ad voluptates carnales. & ipe facit anime sue detrimẽtũ. Ideo duobz nobis propositis magis est eligẽdum ut mundũ ꝓdam⁹ & lucremur animas nostras. ¶ Crisosto. Sed & si regnauens sup vniuersum orbez tẽrarum non poterit animam suam emere. Unde sequitur Aut quam dabit homo cõmutacionem p anima sua Nesi dicat Diuicias si pdidero pcis dare diuidas alias ad eas redimendas animam autem pdita non poteris animam aliquaz dare sed neq; aliquid aliud Quid aũt mirabile est si in anima hoc stingit. Et enim in corpore hoc videt stingere. Et si em̃ decem milia diademata corpi insanabiliter egroto circũpo sueris non curaꝝ. ¶ Ori. Et pma quidez facie ccn mutacio anime est substãcia vt det substãciam suam hõ pauperibz & saluet aĩm suam. Nec potuit & non habet aliquid homo quod dans quasi cõmutacionez anime sue liberet eam de morte. Deus aũt pro aĩabz hoim dedit cõmutacionẽ pcosum sanguinẽ filij sui ¶ Gregoꝰ. Ut aliter possit cõtinuari q̃a sancta ecclia aliud habet tempus ꝓsecucõis & aliud pacis redemptor noster ipa eiꝰ tempora distinguit i preceptis. Nam ꝓsecutionis tempore ponenda est aĩa. pacis autem tempore ea que amplius dominan possunt fungẽda sunt desideria terrena. vñ dicit. Quid em̃ pdest homini. ¶ Hieronimꝰ. Prouocatus autem discipulis ne abnegarẽt se & tollerent crucez suam grandis fit terror audiẽtium parco enstibus leta succedunt. & dicit filius em̃ hominis uenturꝰ est in gloria patris sui cum angelis suis. Timẽs mortem audi gloriam triumphantis Vereris crucem. ausculta angelos ministrantes. ¶ Orig. Quasi d. Nunc q̃dẽ filiꝰ hois ueit si ñ in gloria ñ ei docebat cũ mgloria stitutũ pecca nra portaꝝ. Sz tũc ueiet i gloria. cũ me ꝓparauerit discipulos suos sicꝰ sicut illi ue illos faceret sic est ipe ꝓfectus gloriose sue. ¶ Cnſ. Non aũt dixit in tali gloria in quali est pr̃ ne alte ritatem glorie suspiceris sed ait gloria pris ut eadem gloria ostendat. Si autez gloria vna est manifestum q; & substancia vna est. Quid gꝰ times petre mortem audiens. tũc me videbis i gloria sua Si aũ ego in gloria & uos Sed tamen dicens gloriam terribilia immiscuit. iudicium in medium introducẽs Unde sequit. Et tunc reddet vnicuiq; sm opa eiꝰ ¶ Hieronimus. Non est em̃ distinctiõ iudi & gẽtilis viri & mulieris. pauperz & diuitum vbi non ꝓsone sed opa cõsiderant. ¶ Cnſ. Hoc autem dixit nõ solum peccatoribz penas cõmemorans sed iustis bravia & coronas. ¶ Hieronimꝰ. Poterat autez apostolos tacita cogitacio istiusmodi scandalu sustinere. Occasionem & mortem nunc dicis esse uenturam. q; aũt promittis te affuturum in gloria in tempora lõga differtur. Prouidens ergo occultorum cognitor quid possent obijcere ꝑsentem timorem ꝑsenti compensat ꝓmio dicẽs amẽ dico uob. Sũt q̃dã hic stantibus qui ñ gustabunt mortem donec uideant filium hominis uenientem in regno suo. ¶ Cnſ. Volens ergo mõstrare quid est illa gloria in qua postea venturꝰ ẽ eis in ꝑsenti uita reuelauit sicut possibile erat eos discere ut neq; in domini morte tam doleãt. ¶ Remigius. Quod ergo hic dicit impletum est in tribus discipulis. quibꝰ dominus eram figuratus in mõte gaudia eterne p̃missionis ostendit qui viderũt eũ in regno suo uementem. & in ea claritate fulgentez in qua pacto iudicio iudebitur ab omnibus sanctis.

¶ Crisostomus. Propter hoc aũt non predixit nomina eorum qui ascensuri erant in mõtem quia reliqui ualde concupiscerent sequi exemplum illiꝰ glorie visuri & grauiꝰ tulissẽt velut despecti. ¶ Ore. Vel regnum dei ꝑsens ecclesia vocat. Et quia non nulli ex discipulis eius vsq; adeo in corpore mansuri erant ut ecclesiam dei constantem cõspicerent & cõtra huiꝰ mundi gloriam erectã cõsolatoria promissione nunc dicitur. Sunt quidam de hic stantibus.

¶ Ori. Moraliter autem verbum dei hic q̃ nouit

inducunē ad fidē formā habet serui. Perfectis aūt
uenit in gloria patris sui. Angeli aūt illius sūt Pro
phetarū sermōes. quos non est possibile ante spīm
talitē intelligere. nisi cū spīritalitē intellectum fuerit
verbū xp̄i ut videamē simul aparere m maiestate.
Hūc aūt oabit unicuiq; de gloria sua secūdū actum
eius q; quāto quis melior fuerit in actiu fuit. tāto
spīritalius intelligit. xp̄m vel prophetas ipsius.
Stātes aūt ubi stat ieiunii sūt q fūdatas habēt apud
ieiunii aie bases. Ex quib; qui melius stāt. dicūtur nō
gustare mortē. donec videāt verbū dei. qō venit in
regno suo. videns eminētiā dei quā videre ñ possūt
qui diūtius involuti sūt peccatis. quod ē mortē gusta
re. qua peccās anima morit. Sicut em̄ vita ē. ⁊ pa
nis uiuus qui de celo descēdit. Sic ee inimica eius
mors panis est mortuus. Existis aūt pauibo q̄dam
modicū māducāt tātū gustātes q̄dam abundātius
Qui em̄ raro. ⁊ modicū peccāt tāmodo gustant
mortē. Qui aūt pfectius susceperint spīritalē uitā
tē. nō gustāt eam. sed uiuo pane sēp uescūt. Quod
aūt dicit. donec videāt nō diffinit tēpus. ut postquā
trāsierit illud. donec fiat quod ante nō fuerat factū
seq rem que necessaria ē exponit. Qui em̄ semel vi
derit eū in gloria eius iā nequaq; gustabit mortem.
Raba. Sanctos aūt mortē gustare testat. a qui
bus mors corporis quasi libādo gustat. vita vero
anime possidendo tenetur.

Capitulum decimumseptimum

Et post dies sex assūpsit Ihe
sus petrū ⁊ iacobū ⁊ iohēm fra
trē eiꝰ ⁊ duxit illos in mōtem
excelsū seorsū ⁊ trāsfiguratus
est ante eos ⁊ rēsplēduit facies eiꝰ sīc sol ve
stimēta aūt eiꝰ facta sūt alba sicut nix. Et
ecce aparuerūt illis moyses ⁊ helyas cū eo
loquētes Respondens aūt petrus dixit ad
Ihesū domine bonū ē nos hic esse Si vis fa
ciamꝰ hic tria tabernacula tibi vnū moysi
vnū et helye vnum.

Remigius. Claritatem sue visionis quā p̄miserat
dns discipulis suis i hac trāsfiguratiōe habita i mō
te post sex dies compleuit. Dñs dicit ⁊ post dies sex
assumpsit petrū ⁊ iacobum ⁊ iohēm fratrē eius.
Hero. Queritē aūt quomō post dies sex assump
sit eos cū Lucas euangelista octonariū numerꝰ po
nat sed facilis est respōsio q̄a hic medij ponūt dies
ibi p̄mus additē ⁊ extremꝰ. Chr. Ideo aūt nō cō
festi facta p̄missione eos sursū ducit si; post dies sex
ut reliq discipli mirā patiāt humanum ⁊ aliquā mu
die motū vt ut hoc diex spacio vehemētiori ocupi
scentia repleti q assumēdi erāt sollicita mente acce
derēt. Rabanꝰ. Uerum autem post sex dies glo
riaz illaz ondit q̄a post sex etates fuca ē resurrectio
Orig. Ut q̄a in sex diebꝰ pfecti mirꝰ factꝰ ē
visibilis mundus q erāscēdit oēa mūdi res pē ascēde
re sup montem excelsū ⁊ gliam aspicere verbi dei.
Chr. Ideo aūt hos tres assumpsit q̄niam alios

pdoxos erāt. Intende aūt qualit matheꝰ q octabus
vos q sibi ꝓpositu sunt hec em̄ ⁊ iobes facit ꝓpter
petri laudes cōmemoratas. Ab emulacōe em̄ ⁊ zelo
gloria mūdane fuit apostoloꝝ chorus. Hilarius.
in ebus aūt assumptis d̄ nū origine Sem. Cham
Japhet. fuca electō ꝓpli ostendit. Rabanꝰ. Ut
tres solūmō discipulos secū ducat q̄a mīa sūt vocā
pauci vocati. Ut quia q nūc fides sancte trinitatis
incorrupta mente suauit tūc eterna q̄ videbit ui
tur. Remi. Ostensurus aūt dīne glorie sue claritā
tis discipulis duxit eos in mōtez. vñ sequit. Et trans
illos in mōtez excelsū seorsū. In q̄ decet q̄ nos
se est oīb; q̄ deum cōtemplari desiderant ut nō in
mis voluptatib; iacēāt. sī amore supnoz semp ar
lestia erigamē. ⁊ ue oñdat discipulis quanꝰ glorie
diuine claritatis nō in huꝰ seculi ꝓfectu queritē
celestis beatitudinis regno. Dicunt aūt sectatores
di viri uoto aio. ⁊ fideī intentōe sepati sūt a multi
ditusq; sepabunē in futo. Ut quia multi vocantur
ci vo electi. Sequit. Et transfiguratꝰ est ante eos.
Hero. Quat em̄ fuerit ē tpe videndū ratio
aparuit. Hilarius. aūt putet ꝑsonam eū formā vul
podisse vt amisisse corpus veritatis. ⁊ assumpsi
corpus spīritale vt aereum. Sed quomō transfigu
ratus sit euangelista demōstrans dicit. Resplen
duit facies eiꝰ sicut sol vestimenta aūt eius facta
alba sicut nix. Ubi splendoz facies ostenditur. ⁊ cultus
describit vestium nō substantia mutat. sed gloriā tri
mutat. Certe transformatus est dominꝰ nūq glo
qua veneturꝰ est postea in regno suo. Transfor
tio splendorem adidit facies. nō subtraxit. ⁊ sup
spīritale fuerit. unde ⁊ vestimenta mutata sunt
intantum fuere candida vt alius euangelista di
rit qualia fullo sup terraz nō posset facere. nō
autem corporale est. ⁊ tactu subuceat. sed spīritale
⁊ aereum quod illustrat oculos ⁊ tantum in pmit
mate aspiciat. Remi. Hi aūt facies dñi respon
sic sol. ⁊ sancti sic sol fulgebunt. unde dicit equa
claritas dñi. ⁊ suoz. nequaq; Deo q̄ nihil simile
inuenit sole. Iccirco ad maiestatis exemplū hic
resurrectōis. ⁊ facies dñi resplēdere. ⁊ uestis fulgere
dicūt sic sol. Orig. Discite aūt eum aliquā vi
derit sex dies sicut q dixim̄ videre transfigura
iesus aūt oculos cordis sui. Quorum em̄ tales ocu
lum dei formas aparens unicuiq; secundum q
denti expedire cognouerit. ⁊ nemini sup q̄ capit
metipm ostendit. unde nō dixit simpliciter transfigu
ratꝰ ē sī; coram eis in euangelio em̄ illius simplici
intelligit abeas qui nō ascendūt per exercitationē v
borū spīritalium super excelsum sapientie montem
Eis autem qui ascendunt iam non secundum carnē
cognoscitur sed deus verbum intelligit. Quamdiu
ergo transfiguraturꝰ iesus. ⁊ non coram illis qui
deorsum in conuersacōe terrena uiuentes. Sed
coram quibus transfiguratur facti sunt filij dei.
ostenditur eis sol esse iustitie. ⁊ vestimenta ipsius
unt candida. sicut lumen que sunt sermones ⁊ doc
re euangeliorum quibus ibs est indutus secundū
sedilla que ab apostolis dicuntur de eo.

¶ Glo. Vel vestimenta cristi sanctos significat de quib ysaias omnib bis velut vestimēto vestiet̄ris · ⁊ nitī sperāt̄ quia candidi erunt virtutib⁹ ⁊ omnis vitiorum eius abitus remotus erit · Dicit̄ur · Et apparuerunt illis Moyses ⁊ Helias cum eo loquentes · ¶ Crisostom⁹ · Hoc aūt mouear habet rationes · Et pīma quidem est hec · Quia em̄ eum be dicebant eum esse beliam vel hieremiam aut vnū ex pphetaꝝ capitā pphetarum secum ducit ut statim hinc videatur differēcia seruorum ⁊ domini Alia ratio est · Quia em̄ cōtinue iesum accusabant iudei tanq̄ trāsgressorem legis ⁊ blasphemiꝝ patris sibi gloriam vsurpantem ut ostendat̄ ab veraq; accusatione innoxius eos qui in utroq; fuerūt in medium ducit · Decem moyses legem dedit ⁊ Helias p gloria dei emulator fuit · Alia ratio est ut discant quoniam mortis ⁊ vite potestatem habet · Propē hoc ⁊ moysen qui morte defecerat ⁊ heliam qui nondum mortem passus fuerat in medium ducit · Nam eiꝝ ⁊ ipse euangelista reuelat sc̄j monstrat̄ crucis gr̄ā ⁊ mitigare petrum ⁊ alios discipulos passionez tu mentes · Ne quebant em̄ ut alius euangelista dicit de excessu quem ꝓpleturus erat in hierusalem · Unde eos in medium ducit qui se morti exposuerunt pro bis que deo placebant ⁊ p plebe credendum · Teneri tyrānos utroq; se libere pīentauit · Moyses quidem pharaonem · Helias autem achab · Ducit aūt ⁊ pt̄ hec eos in medium · Volebat em̄ q discipuli illoꝝ p̄ule gia zelarent ut sc̄j fierent mansuetj sicut moyses ⁊ zelantes sicut helias · ¶ Hilari⁹ · Quod etiā moyses ⁊ helias ex omni sanctorum numero assistūt medius inter legem ⁊ pphetas xp̄us in regno est · Cū bia em̄ israel q̄bus testibꝫ p̄dicat⁹ est iudicabit · ¶ Origenes · Qui quidam intelligit spiritalē legem cōuertentem simonem iesu ⁊ in pphetis absconditā xp̄i sapientiam ille uidet moysen ⁊ heliam in gloria una cum iesu · ¶ Re · Considerādū est etiam q̄ scribis ⁊ phariseis de celo signa petentib⁹ dare noluit · h vobis autem apostolis augurat fidem dat signū de celo helia m descendente quo conscenderat ⁊ moyse ab inferis resurgente · Nō ⁊ achas p ysaiam p̄cipit ut petat sibi signum de inferno uel de excelso · ¶ Crisostom⁹ · Quid autem feruidus petrus dixerit subdit · Ille spōdens aūt petr⁹ dixit ad iesum · Domine bonum est nos hic esse · Quia em̄ audiuit q̄ oportet eum ierosolimā ire adhuc timet pro xp̄o sed post resurrectionē nō audet dicere rursus ꝓpitius esto tibi sed idem occulte per alia signa insinuat · Quia em̄ videbat multā quietem ⁊ solitudinem cogitauit cōuenientem ibi stationes esse ex loci dispositione quod significat dicēs Bonum est nos hic esse · Dulce etiā ibi semper esse idcirco tabernaculorum meminit dicēs · Si ius faciamus hic tria tabernacula · Cogitauit em̄ q̄ si hoc fieret non ascenderet ierosolimam · ⁊ si nō ascenderet xp̄us nō moreret̄ · Ibi em̄ sciebat scribas insidiari et Cogitabat etiam q̄ helias aderat qui in montem ignem descendere fecit ⁊ moysen qui nitrauit nebulaz ⁊ dro locutus est · Unde occultari poterant ut nullꝰ persecutorum sciret ubi essent · ¶ Remigi⁹ · Uel aliē visa domini maiestate ⁊ duoꝝ seruorum Petrus adco dilectus est ut cuncta tēporalia obliuioni tradere. ⁊ ibi imperpetuum uellet manere · Si autem tunc petrus sic accensus est quanta erit suauitas ⁊ dulcedo videre regem in decore suo ⁊ interesse choris angelorum ⁊ omnium sanctoꝝ : In eo sane q̄ ait petrus · Domine si uis deuotionem subditi ⁊ obedientiā sui ostendit · ¶ Hieronim⁹ · Erras tamē petre ⁊ sic alij⁹ euāgelista tacet̄ nescis quid dicas · Moli tria tabernacula querere cum vnum sit tabernaculum euangelij in quo lex ⁊ pphete recapitulanda sūt · Si aūt queris tria tabernacula ne quaq; seruos cum domino cōferas sed fac tria tabernacula imo vnū patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto ut quorū est vna diuinitas vnuꝫ sit in pectore tuo tabernaculum · ¶ Remigi⁹ · Erravit etiam quia uoluit ut regnum electorum cōstitueretur in terra quod dominꝰ promiserat dare in celis · Erravit q̄a oblitus ē se ⁊ socios suos esse mortales ⁊ absq; gustu mortis uoluit subire eēnam felicitatem · ¶ Rabanꝰ · Et in eo q̄ celesti cōuersacōni tabernacula facienda putauit · In qua domꝰ necessaria non erat cum semp̄ sit · Templum non indi in ea.

¶ Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obūbrauit eos. Et ecce vox de nube dicens hic est filius meus dilectus in quo michi cō placui. ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt in facicm suam: ⁊ timūt valde. Et accessit ihesus ⁊ tetigit eos dixit q̄ eis. Surgite ⁊ nolite timere. leuantes autem oculos suos. neminem viderūt nisi solum ihesum. Et descendentibꝫ illis de mōte p̄cepit ihesus dicens. Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat.

¶ Hieronim⁹ · Qui carnale effrondib⁹ aut tento rijs querebant tabernaculū nubis luade operiuntur vmbraculo · Unde dicit̄ · Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obūbrauit eos. ¶ Crisostom⁹ · Cum dominꝰ cōminat̄ nubem tenebrosam ostendit sicut in Sina · h autem quia nō terrē volebat sed docere nubes apparuit luuida · ¶ Origenes · Lucida autem nubes obūbrans sanctos est ignis pēna ut forte fūssimā⁹ dicam eam saluatorem nostrum esse luuidam nubē que obumbrat euangelium ⁊ legem ⁊ pphetas · sic intelligunt qui possunt aspicere lumen ipius impressis · ¶ Hieronim⁹ · Quia vero imprudenter interroga uerat petr⁹ ꝓterea domi responēm non meruit sed pat̄ respōdet p filio ut verbum domi cōpleret Qui me misit ipe de me testimonium phibet · ¶ Crisostom⁹ · Nec aūt moyses loquē nec helias sed pater omnibus maior vocez emittit ex nube ut discipuli crederent q̄ a deo hec vox erat · Semper em̄ apparere solet deus in nube sicut scriptum est · Nubes ⁊ caligo circuitus eius · Et hec est q̄ dicit̄ · Et ecce vox de nube · ¶ Hieronim⁹ · Vox quidem patris de celo loquētis auditur que testimonium phibeat filio ⁊ petrum errore sublato doceat veritatem imo pa

Petrū ceteros apłos. vnde subdit dicēs. hic ē filius meus dilectus huic est hendū tabernaclm huic ob temperādū. hic est filius. illi serui sunt. debent ꝛ ip si vobiscū impenetrabilib⁹ cordis sui dño tabernaculuz pparare. ¶ Cris. Ne igiē timeas petre. Si em potens ē de⁹ manifestū qua ꝛ filius similiē potens est. Si ei diligiē ne timeas nulli ei eū quē diligit. pdie nec tu equaliē eum diligis genitorē neq; aūt solum diligit eū. quia genuit sed ꝛ ḡa vni⁹ volūtatis ē eū ipo. Seqr̄ em. In quo mihi complacui. Acsi dicēt In quo requiesco quē accepto quia omnia q̄ fuit patris cum diligēdia exequē ꝛ est voluntas vna ipi⁹ ꝛ patris. Quaē ꝛ si crucifigi vule nō ptra dicas. ¶ Hylarius. Hūc g⁹ esse filiuz hūc dilectū hūc cō placitū sed ꝛ hūc audiendū vox de nube significat. dicens Ipm audite ut sez idoneus ipe pceptorum taliū autor esset qui seculi damnū cruas volūtate⁹ obitū corporis ꝛ post hec regni celestis glōā facti cōfirmasset exemplo. ¶ Remigius. Dicat g⁹ ipm audite acsi alīs verb⁹ diceret. Recedāt vmbre legales ꝛ typi pphetaz. ꝛ solū coruscū lumē euāgelij sequimini. Hinc ideo ait. ipm audite. ut illum esse ostēderet. quē moyses pdixerat dicēs. Propheta iustificabit vobis deus de fratrib⁹ vestris tanq̄ me audietis ipm. Sic ergo domin⁹ vndiq; habuit testes. Ex celo vocē patris. ex paradiso Heliam ex inferis moysen. ex hominib⁹ apostolos. ut in nomie iesu omne genu flectat celestiū. terrestriū ꝛ infernoz. ¶ Ong. Vox aūt de nube aut ad moysē ꝛ heliam loqē q̄ desiderabant videre filiū dei ꝛ audire eū aut discipłos docet. ¶ Glosa. Notādū ac q; bene cōuenit misterio secūde regnacōis. que. s. erit caro in resurrectōe vbi resuscitabit cū misterio pme q̄ ē in baptismate vbi aīa resuscitat. In baptismate em xpi opatio tra⁹ ēnitatis ostēsa ē. Fuit em ibi filius incarnat⁹ aque in colūbe specie spūs sanct⁹ ꝛ pat fuit ibi in voce declarat⁹. ꝛ similr in trāsfiguracōe q̄ est sacramētū scōe regeneracōis tota ēntas apparuit. Pat in voce filij in homie spūs sanct⁹ in nube Queritē aūt quare spūs sanctus ibi in colūba hic in nube declaratus est. Dona siqdem sua p species declarat solet Innocētiam autez in baptismate donat que p auem simplicitatis designat. Datur⁹ est aut clantatē ꝛ refrigeriū i resurrectōe ꝛ io i nube refrigerū in fulgoē nubis claritas resurgentiū corpoz figurat. Sequit. Et audientes discipli ceciderūt in facē suā. ꝛ timuerūt valde. ¶ Hiero. Simplicē aūt ob cāz pauoz ērent vt qa se erasse cognoūāt vt qa nubes lauda operuerat eos aut qa dei pris vocē loquētis audierant. Humana ei fragilitas spectū maioris glie ferre non sustinet. ac toto animo ꝛ corpore contremiscens ad terram cadit. Quanto em quis amplioza quesierit tanto magis ad inferiora labitur si ignorauerit mensuram suam. ¶ Remigius. In eo vero q; sancti apostoli in faciem ceciderunt fuit indicium sanctitatis quia sancti in faciem cadere dicuntur. impij vero retrorsum. ¶ Crisostom⁹. Ps cum ante in xpi baptismo quando talis etiam vox de celo delata est. nullus ex turba que aderat tale aliquid passus est quomō discipuli in monte cecide

runt. Quia sez ꝛ solitudo ꝛ altitudo ꝛ silentiuz loci multum. ꝛ transfiguracio stupore plena ꝛ lumen purum ꝛ nubes extensa. ex quib⁹ omnia stupore ees congregatur. ¶ Hieronim⁹. Quia vero illi audiebant ꝛ surgere non poterant ipe clemenser accedens ꝛ tangit eos ut tactu fugat timoreꝫ ꝛ debilitatis fibra solidet. Et hoc est q̄ dicit. Et accessit iesus tetigit eos. Quos autem manu tenuerat. eos nauit impio. Unde sequit. Dixitq; eis. Surgite nolite timere. Primum timor expellitur ne pleni doctrina tribuat. Sequit. Neminem autem oculis suos. neminem viderunt nisi solum iesum. Quia rationabiliter factum est ne si moyses ꝛ helias pr separassent cuz domino patris vox veritē mentiri cui potissimum dare testimoniuz. Vident etiam iesum stantem ablata nube ꝛ moysen ꝛ heliam euanuisse. quia postq̄ legis ꝛ prophetaruz vmbra obscurata est veruntamen in euāgelio repentur descendentibus illis de monte precepit eis iesus dicens. Nemini dixeritis visionem hanc donec filius hominis a mortuis resurgat. Non vult ergo populos predicari ne ꝛ incredibile esse prae magnitudine ꝛ post tantam gloriam apud rudes animos sequens crux scandalum faceret. ¶ Remigius. Sue qua si maiestas illius diuulgaretur a populo. populi impedirent dispensationem passionis eius resistendo principibus sacerdotum. Et sic totus humani generis retardaretur ¶ Crisostom⁹. Illentiū etiam rez gestarū que viderant imperite. ꝛ cum essent spūsancto repleti tunc gestoz hystoriales testes essent.

Et interrogauerūt eū discipuli eius dicentes. Quid ergo scribe dicūt q; helyā oportet pmū uenire? Et ille rndēs ait eis. Helyas quidem ueturus ē. ꝛ restituet omnia. Dico aūt vobis q; helyas iam venit. ꝛ non cognouerūt eū. sed fecerūt in eo. quecūq; voluerūt. Sic ꝛ filius hominis passurus est ab eis. Tūc intellexerūt discipuli q; de iohanne baptista dixisset eis

¶ Hieronimus. Quadruo pharisei⁹ est unus malachiam prophetaz q; helias veniat ante salutem aduentum ꝛ reducat cor patrum ad filios ꝛ filioꝝ ad patres ꝛ restituat omnia in antiquum statum. Dominant ergo discipuli transformationem gloriosam esse quam in monte viderant. Et ideo dicit. Et rogauerunt eum discipuli eius dicentes. Quare ergo scribe dicūt q; helyaz oportet primū venire. Ipse dicerent. Si iam venisti in gloria queris pro sor tuus nō aparet maxime aūt hoc dicūt quia heliam viderāt recessisse. ¶ Cris. Nō ait absolute discipli de scripēis sciebant. si scribes nō bene ꝛ scribaē si fariseus in plebe indocta sic ꝛ d xpo ita oportebat aduentū xpi ꝛ helie a scribis manifestatur. Scripture em duos dant xpi aduentus qui factus est ꝛ eum qui futurus est. Sed scribe ꝛ dicebāt. qm si hic ē xp⁹ oportebat heliaz prius plebez cuertere. Im aductū solū promorabilē

Est igiē solutio quam xp̄us inducit. Sequiē. Ne illi respōdens ait eis. helias q̄dem venturꝰ est ⁊ restituet oīa. Dico aūt vobis q̄ helias. Si vemit. Ne autem estimes eum in sermone errasse si q̄nq̄ dicit heliam venturum ⁊ q̄nq̄ venisse. Cum em̄ dicit q̄ helias venturus est ⁊ restaurabit omnia de ip̄o helia m ꝑsona psona loquitur qui quidem restauzabit omnia dum corriget mollitiem iudeorum qui tē inuementur q̄d est conuertere corda patrū ad filios id ē iudeorum ad apostolos. ¶ Augustinꝰ. de questi eum. Vel restituet omnia id est eos quos in xp̄i psecutio perturbauerit. vt ve ip̄e restituat monēdo que debet. ¶ Crisostomꝰ. Si aūt tot bona erunt ex helie p̄na quare tūc non eum misit dicemus. q̄a ⁊ tunc xp̄m estimantes heliam nō credidērūt ei. Tūc autem helie credent qui cum post eam expecta onem venerit mūciantē iesum facilius suscipiēt que ab eo dicentur. Cum vero dicit q̄ helias iaz venit iohannem heliam vocat ꝓ ministerij modū Sicut em̄ helias sedi aduentus p̄cursor erit ita io hannes p̄cursor factꝰ est p̄mi. Propē hoc aūt iohā nem heliam nominavit ostendat p̄mum suum aduē tum veteri testamento ⁊ ꝓphetie queuire. ¶ Hero. Ip̄e ergo qui venturꝰ est in secūdo saluatoris aduē tu uxta corporis fidem nūc p iohannē venit i vir tute ⁊ spū Sequiē. Et non cognouerunt eum sed fecerunt in eo quecūq; voluerūt. hoc est spreuerūt ⁊ dedignauerūt eum. ¶ Hylarius. Ve domini ad ventum p̄nuncians passionem quoq; p̄currentē ⁊ mune ⁊ vexacōis exemplo. Vnde sequiē. Sic ⁊ filius hois passurus est ab eis. ¶ Ons. In quo op tune suam passionem ꝑmemorat ex passione iohan nis mitem eis prebens consolationē. ¶ Hieronimꝰ. Querē ergo cum herodes ⁊ herodias iohem ter fecerint quō ip̄i quoq; iesū crucifixisse dicāt cū le gamus eū a scribis ⁊ phariseis mactatum. Et bre uiē respōdendū q̄ in iohannis nece phariseorum fac cio ꝓsenserit ⁊ in occisione dñi herodes iunxerit vo luntatem suam qui illusum acq; despectui remisit ad pilatum vt eum crucifigeret. ¶ Rabanꝰ. Ex uidi do aute; passionis sue quā dūs eis sepius eis p̄dixit ⁊ p̄cursoris sui quam iam ꝓperam cernebant discī puli cognoscebant iohem sibi in helie vocabulo de monstratum esse. Vnde sequiē. Tunc intellexerunt discipuli quia de iohe baptista dixisset eis. ¶ Ong. Quod autem dixit ꝑter iohem helias iam venit non anima helie est intelligenda ne madamꝰ in dog ma transcorporationis quod alienū est ab ecclīastica veritate sed sicut angelus p̄dixit venit in spiritu ⁊ virtute helie.

¶ Et cum venisset ad turbam accessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum dicens. Domine miserere filio meo quia lu naticus est ⁊ male patitur. Nam sepe ca dit in ignem ⁊ crebro in aquaz. Et obtuli eum discipulis tuis ⁊ non potuerunt cura re eū Respōdens ihesus ait. O generacio incredula ⁊ peruersa quousq; ero vobiscum. vsq; quo patiar vos. Afferte huc illuz ad me. Et increpauit illum ihesus ⁊ exijt ab eo demonium ⁊ curatꝰ est puer ex illahora

¶ Origenes. Concupiscens petrus spectabilē illam vitam ⁊ preponens voluptatem suam voluptatibus plu rimorum dicebat bonum est nos hic esse. Sed q̄m caritas non querit que sua sūt hoc quod videbatur bonum petro non fert iesus sed quasi de mōte excel so dignitatis descendit ad turbam vt qui non poterāt ascendere sursum ꝑ eum infirmitatem animarum suarum illis ꝓficiat. Vnde dicit. Et cum venisset ad turbā misi em̄ cum discipulis suis electis venisset ad turbā non accessisset ad eum ille de quo subdit. Accessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum dicens. Domine miserere filio meo. Ubi considerandū ē q̄ q̄nq̄ qui patiunt credunt ⁊ deprecant pro sua salute q̄nq̄ autem ꝑ alios faciunt sicut nunc qui genibus uolunt pro filio rogat. q̄nq̄ vero a semetip̄o salua tor eciam a nullo rogatus sanat. Primo autem q̄ra mus q̄o ē q̄d sequiē. Quia lunaticus ē ⁊ male patit. Medici ergo loquunt que volūt qui nec nimūdum spūm arbitrāt sed corpale aliquā passionē ⁊ dicūt humida moueri in capite secundū aliquam ꝓpassio nem ad lumen lunare quod humidam habet naturā Nos aūt qui euangelio credimus dicimus hāc passi onem imundum spiritū in homine operari. Obseruat em̄ quedam scismata lune ⁊ sic opat ut ab obseruaci one lune pati homines mentiāt ⁊ p hoc culpabilē dei creaturam ostendat. Sic ⁊ alij demones secundum aliqua stellarum scismata insidiant homini vt iniq tatem in excelso loquant quasdam stellas dicentes maleficas quasdam beneficas cum nulla stella a deo sic facta ut male faciat. In hoc aūt quod subditur Nam sepe cadit in ignem ⁊ crebro in aquā. ¶ Ons. Considerandum ē q̄ nisi prouidentia hic hō fuisset potuit dudū periisset. Demon em̄ qui ip̄m in ignem ⁊ in aquā mittebat interfecisset eū omnino nisi de eum refrenasset. ¶ Hieronimus. Quod autem dicit ⁊ obtuli eū discipulis tuis ⁊ non potuerūt curare eū latenē accusat apostolos cum impossibilitas curā di interdum non ad imbecillitatem curantium sit. ad eorum qui curandi sunt fidem referat. ¶ Ons. Un spice autem ⁊ aliūde eius in sipientiam qualiter co ram turba interpellat ad iesū aduersos discipulos sz ip̄e eos liberat ab accusatione defectum curationis im putans illi. Ex multis em̄ monstrat eum infirmum in fide fuisse. Non tamen em̄ in eius ꝓsonam iuehē ne ip̄m conturbaret sed in omnes. iudeos probabile em̄ est multos p̄sentium de discipulis male cogitasse. Et ideo sequiē. Respondens ihesus ait. O generacio incredula ⁊ peruersa. quousq; ero vobiscū vsq; quo patiar vos. Per hoc autem q̄ dicit vsq; ero vobiscum ostendit desideratam ab eo esse mo rtem ⁊ concupiscibilem recessum. ¶ Hieronimus. Quo quoq; quia dominus non tantū tunc ceperat pati im pietatem iudeorum sed a longo prius tempore. Et ideo ꝝ dicit vsq; quo patiar vos. asi dicat ex lōgo tempore cepi pati vestras improbitates nō indigni estis mea presencia. ¶ Origenes. Vel quoniam nō

potuer ãt eũ sanare discipuli · quasi adhuc ꝫmodice fidei cõstitutu propterea dixit · o generatio incredula · ꝙ aut puerla · ostẽdit qm̃ ex puersicate malicia ẽ introducta extra naturã puto aũt ꝙ ꝑter puersicatẽ totus humani generis quasi grauatus malicia eorũ dixit · vsqquo ero vobiscũ · ¶ Hiero · Non aũt credendũ ẽ ꝙ tedio supatꝰ sit · ꝙ mãsuetus ac mitis in verba furoris erupent · sed ꝙ in similitudinẽ medie infirmitatis egrotũ iudea cõtra sua precepta se gerere dicat · vsq quo accedã in domũ tuam · vsqquo artus pdam industriã · me aliud uidente et aliud ꝑerãte · ꝙ aũt non sit iratus homini sed vicio · ac ꝙ vnũ hominẽ iudeos arguat infidelitatis patet ex hoc ꝙ infert · afferte eũ huc ad me ¶ Crisostomꝰ · Postq̃ · n · discipulos ex cusauerat · ducat patrẽ pueri ad spem bonam credendi ꝙ ab hoc malo expiẽt · ꝙ ut inducatur pater ad fidem futuri miraculi videẽs de monẽ tumultũ patis ex hoc solũ ꝙ vocat increpauit eũ · Vnde seq̃t · Et increpauit eũ ihus nõ ille q̃ patiebaẽ sz demon increpaẽ · ¶ Remigius · In quo facto relinq̃t exemplum pdicatoribꝰ ut vitia plequanẽ homines no sublenent · ¶ Hiero · Aliue increpauit puerũ qa ꝑ peccata sua a demõe fuerat oppressꝰ sequẽ · Et exijt ab eo dñmoniũ · ¶ Cura tus ẽ puer ex illa hora · ¶ Raba · Quia nulla remanet ibi infirmitas vbi oi possens salutem ꝑstat petẽti · ¶ Hiero · Vbi aũt videt uxta tropologiã lunatus esse q̃ p horas mutat mẽtem mutaẽ ad uitia · nũc qdem in ignẽ ferẽ quo adulterinum corda succensa sunt · nũc in aquas sz uoluptatũ vt cupiditatũ que ñ valent extinguẽ caritatem · ¶ Aug · de que · cum · De ignis ad iram ponet eo ꝙ alea petat aqua ad voluptates carnis · ¶ Orig · Ac mystica aũ peccatoris dr̃ Petrꝰ ut luna mutaẽ · Et est videre in talibꝰ impetus quosdam quasi opis bonos subrepẽ · Aliqñ aũ quasi quadã abreptõe spũs a passionibꝰ ꝑtendutur · et cadũt a statu bono in quo staẽ putabamẽ · Forsitan ꝙ angelꝰ q̃ sortitus ẽ huiꝰ lunatici custodiam pbꝰ appellaẽ demonem quasi ꝑ filio medicũ aiam ut liberet eũ q̃ non pẽ sanari a passiõe ꝑ vbũ humile discipulos xpi qa nõ recepit eos admonitionẽ venit surdꝰ · Et nõ opꝰ est ex xpi sermo ut iã deceteros sine ratione non agat ·

¶ Tunc accesserũt discipuli ad Jhesũ secreto · et dixerũt · Quare nos nõ potuimꝰ eijcere illũ dicit illis Jhesꝰ ꝓ incredulitatẽz vẽaz Amẽ q̃ppe dico vobis · si habueritis fidem sic granum sinapis dicetis mõti huic trãsi hinc et trãsibit · et nichil impossibile erit vobis hoc aũt genꝰ nõ eijcit nisi per oracionem · et ieiunium

¶ Ihs · Acceperant discipli a dño pẽatem spiritũ imundoz · Et qa oblatũ demoniacũ curaẽ nõ potuerãt videẽ qm indubitacõez deueneriẽ ne forte grãm que erat eis tradita pdidisseẽt · Et iõ dicit · Tunc accesserũt ad iesũ discipli ꝙ secreto · et dixẽunt · Quare nos nõ potuimꝰ eicere illum Intregant ẽdm fin

gulariẽ nõ ꝑter verecũdiam sed quia de ineffabili · et magna re ẽant eũ interrogaẽ · Sequit Dicit illis ihus · ꝑter incredulitatem vrã · ¶ Origenes · Crediderant qdem apli nõdum tñ erant pfecti · Nã dño in mõte demorante · et ipsis cũ turba relictis tubus qdam tepor eoz fidem valefecerat · ¶ Hiero · Unde manifestum ẽ hinc qmam · et discipli in fide mansuri fuit sz nõ omes · Columne eñ ille nõ deserte loco dñs dicit · Quecũq̃ in nõie meo petentes accipietis · Ergo quoaũ non accipiũt non ꝑstantis ẽ impossibilitas sz poscẽtiũ culpa · ¶ Crisostomus · Sciendum tñ ꝙ hic mulieraẽs accedentis fidem ꝑpere suffiat affectũ miracli · ita mulieraẽs honorãs miracula sufficiat virtꝰ ecia nõ credentibꝰ illis · Deni qui circa cornelium ex ꝑsona fide allexerũt spũs sancti · Ne aũ mortuus qui ꝓdus est in sepulcrum habuisset sola virtute corporis sancti resuscitatus est cõtigit autem et tũc discipulos informari in fide · Imperfecti eñ dispositi erant ante crucẽ et ideo hoc dicit hic esse causam signorum · Ut subdit Amen quippe dico vobis · Si habuerits fidem sicut granum sinapis dicetis monti huic trami hinc et tramigrabit · ¶ Hieronimꝰ · Putant aliqui fidem grano sinapis compatam quam dicit cũ tamẽ apostoli dicentes habuẽo tãtã fidem ut montes transferã · Magnum gr̃ fidei que grão sinapis ꝓpatur · ¶ Origenes · Granũ q̃ppe sinapis nisi teraẽ nequaq̃ virtutes cognoscit sic si virũ sanctũ tentura ꝓsecutionis rapiat mox in feruorẽ virtutis vẽatur quoniã illum ea desp cabile infirmũq̃ videbaẽ · ¶ Origenes · Unde omnis fides grano sinapis ꝓpaẽ quoniã quidem fides ab hominibus et modicum aliquid vile aparet · Cum vo ꝓfectũ fuerit humilis fides bonã aiam quasi terram fit arbor magna Sicut magna est ꝑdicta lunatici infirmitas et forte abradum mor omia mala ut mens assimulẽ nec expellatur nisi ꝑ omnem fidem eius qui passionis huiusmodi sanare poterit · ¶ Crisostomus · Videns de translatione montium mentionem facit Et vltra procedit dicens · et nichil impossibile erit vobis ·

¶ Rabanꝰ · Sic eñ fides mentem nostram cupidis domꝰ celestibus facit ut quecumq̃ volum̃ humana a fideli domino imperare possimus · ¶ Crisostomꝰ · Si autem dixeris vbi apostoli mõtes trãstulerunt illud dicam quia multa maiora fecerunt mortuos plurimos suscitantes · Dicunẽ autem post apostolos sancti quidaz apostolis minores mõtes nõnulli imminẽte trãstulisse · Si aũ apostoꝝ tpe mõtes nõ fuerãt trãslati bñ fuit qa nõ potuerẽ si qz nolentes te nõ immittere nec dñs dixꝰ ꝙ si eẽnt facturi sic facẽ possẽt ꝑbabiliter tñ facta ẽ si sẽptũ nõ esset eñ oia miracla q̃ fecerẽ scripta sũt · ¶ Hiero · Mons tus translatio nõ aꝰ significaẽ quẽ ecclie cumulus eiusꝰ si illius qui a dño translatus fuerat ex loco ꝙ ꝑ ꝑbetam corrumpere dicitur · ¶ Ihs · Et sit sensus dicetis monti huic · i · diabolo · transi hinc · i · obsesso corpore in alienos · i · infirmos · et transibit · et nichil impossibile erit vobis · i · nulla inco moditas insanabilis

¶ Augustinꝰ · [illegible] pulli miracula [illegible] mona sunt pos granum elatione [illegible] ficata est curare docet apostolos [illegible] ministrare ad vita vt inundet spir et omnibus esse remedio singula autem genus no ¶ Crisostomꝰ · [illegible] nascentium sed [illegible] nium est mulcan angelũ de cele impugnat Sed [illegible] er qui eñ orat vita non sit aua Qui etiam ieiun cupiscentiam p facit et animam cum ieunio du leniores ¶ Ego [illegible] et paciunẽ sed el [illegible] est bonime decer mum est ubi cor ad orandum · C lasciuire · ¶ Hon [illegible] umo distans · tuent nos arca pmanere non ab loquamur quasi [illegible] tenuis et orac ¶ Glosa · Vel [illegible] voluptatum mu confirmetur et c Vel ieiunium bi abstinem̃ a cib et peccatoꝝ pas est generalis q̃ i dicat apostolus · ¶ Conuersa dixit illis ies est in manus cia die resurg ¶ Remigiꝰ · discipulis ꝑdixi ferrent quãto p Conuersantio a ¶ Filius hominis dent eum · ¶ C supra dixerat eadem ipsa repe supernus non es dum sed etiam mus · Traditus patre sed etiam num tradiderũt

¶ Augustin⁹. de q⁹ eciam. Vel aliter. Ne discipulu miraculis facientibus extollerent in superbiam monita sunt populis publicatis fidei quasi p sinapis granum elationem terrenam que motus nomine significatur esse curare transferre ¶ Raban⁹. Dum autem docet apostolos quomodo demon debeat expelli omnes ministerio ad vitam vt scr nouerim⁹ gratiosa quoq; vt inundor spiritu vt hoim temptame ca ieuniis & oratoribus esse supanda iram quoq; domini hoc remedio singulari posse placari. Vnde subdit. Hoc autem genus non egredit nisi per orationem & ieiunium ¶ Crisostom⁹. Quod dicat non solum de genere humanorum sed de vniuerso genere demonum. Ieiunium essi mulcam sapiam imponit & hoiem quasi angelu de celo constituit & incorporeas potestates impugnat Sed & oratione opus est quasi principali on qui enim orat ut oret & ieiunat no multus indiget vita non sit auarus sed ad elemosinam promptus est Qui etiam ieiunat leuis est & vigilanter orat & co cupiscencias pniciosas extinguit & principium deum facit & animam superbam humiliat. Qui ergo orat cum ieiunio duplices habet alas eciam ipis ventis leuiores ¶ Neq; enim oscitat & torpet oras quod & mi ti paciunt sed est igne vehementior & terra fixior Ideoq; talis maxime demonijs aduersat. ¶ Nihil enim est homine decenter orante potenc⁹. Si autem infirmum est ubi corpus ad ptinue ieiunandum. non tm ad orandum. Et si ieiunare non potest pt tamen no lasciuire. ¶ Non pua aut est hec neq; mulcum a ieiunio distans. ¶ Origenes. Si ergo aliquando opteunt nos arca curationem tale aliquid patiendum pmanere non abiuremus neq; interrogemus. neq; loquamur quasi audiens spiritui immundo. si abigat⁹ ieunijs & orationibus nostris spiritus malignos ¶ Glosa. Vel hoc gen⁹ demonij id est ista carnaliu voluptatum mutabilitas non vincit nisi spus orone confirmetur & cato pieniu macerei. ¶ Remigi⁹ Vel ieunium hic intelligitur generale quo no solu abstinem⁹ a cibis sed ab omibo illecebris carnalibo & peccatoq; passionibo. Similiter oratio intelligenda est generalis q in pijs rebus opibus gsistit. De qua dicat apostolus. Sine intermissione orate.

Conuersantibus autem eis in galylea. dixit illis iesus. filius hominis tradendus est in manus hominu & occident eum & tercia die resurget. Et contristati sut uehemt

¶ Remigi⁹. Sepe domin⁹ misteria sue passionis discipulis pdixit vt quado acciderent tato leuius ea ferrent quato pcognita haberent. Et ideo hic dicit Conuersantibo autem eis in galilea dixit illis iesus. Filius hominis tradendus est in manus hoim & occident eum. ¶ Origenes. Videnti quidem hec illis q supra dixerat similia esse vt facile quis dicat dnm eadem ipsa repetere quod non est ita credendum eim superius non est dictum hic autem non solum tradendum sed eciam in manus hominum tradendu audiuimus. Traditu igit apostolus filium narrat a deo patre sed eciam gerante potestates eum inimicor hoi num tradiderut. ¶ Ieronim⁹. Semp autem pspe ris miscet tristia. Si em contristat eos da occidendus est debet letificare qd subdit. Et die tercia resurgee. ¶ Crisost. Neq; em mulcum temp⁹ dixit quo in morte maneret. si tercia die se dixit resurrecturum. ¶ Origi. Audiebant autem hec domino tristati sunt discipuli. vnde sequit Et contristata sunt vehementer non attendentes ad illud qd dixerat & tercia die resurget nec psiderates quis esset cui ad destruendam mortem eius dierum tempus sufficeret.

¶ Ieronim⁹. Porro q contristabant vehemt ex infidelitate venit sed pro dilectione magistri nihil de eo sinistrum & humile patiuntur audire

Et cum uenissent capharnaum. accesserunt qui didragma accipiebant ad petrum et dixerunt ei. Magister vester non soluit didragma ait. Eciam et cum intrasset in domum preuent eum ihesus dicens. Quid tibi videt Simon Reges terre a quibo accipiut tributu uel censum a filijs suis an ab alienis Et ille dixit. Ab alienis Dixit illi ihesus Ergo liberi sut filij vt ergo no scandalizem⁹ eos vade ad mare & mitte hamu et eu piscem qui pmo ascenderit tolle. Et apto ore eius inuenies staterem illu sumes da eis pro me & te.

¶ Glosa. Quia discipuli audita domini passione contristati erant ne aliquis passionem xpi necessitati asscriberet in infirmitati subiugit factum In quo xpi libertas & humilitas demonstrat. Unde dicit Et cum venissent capharnaum accesserunt qui didragma accipiebant ad petrum & dixerunt ei. Magister vester non soluit didragma. ¶ Hylari⁹. Dominus didragma soluere postulat id denarios duos. hoc em oi israel lex p redemptione corporis & aie statuerat in ministerio templi seruientium. ¶ Crisost. Cum enim pmogenita egy paorum interfecit deus tunc tribum leui p eis accepit. Deinde quia pmogenitus q erant apud iudeos minor huius tribus alis erat p deficienti bus in numero siclum tulit iussit & extunc tenuit co suetudo vt pmogenita vectigal hoc inferrent. quia igitur pmogenitus erat xpus videbat autem discipulorum pmus esse petrus ad eum accedit. Et ut mihi videtur in vnaquaq; ciuitate hoc expetebant Ideoq; in capharnaum adierut xpm quia eius pria existimabatur. ¶ Ieronim⁹. Ut aliter. Post augustum cesarem iudea facta est tributaria & oes censi capite ferebant. Unde & ioseph cum maria cognata sua profectus est in bethleem. Rursus quoma dom⁹ nutricis erat in Nazareth. quod est oppidu galilee subiacens capharnaum urbi ibi de poscit tributa & p signorum magnitudine hi qui exigebant no audebant ipm repetere sed discipulu conuenium. ¶ Crisostom⁹. Et neq; hic cu multa vehemencia si mansuetus neq; em inculcantes si interrogantes dixere Magister vester non soluit didragma? ¶ Ieronim⁹ Sue maliciose interrogant verum reddet tributa an contradicat cesaris voluntati. ¶ Crisost. Quid igit petrus ait eciam. Et bis qdez dixit quos soluit

xp̃s autem non dixit erubescens fortassis p̃bis ei loqui. ¶ Glosa. Vel aliter Et petrus respondit ei am id est ita est q̃ non soluit. Voluit autem petrus domino mutuare q̃ per odium peteret censum sed do mino. p̃uenit eum. vnde sequit Et cum intrasset in domū p̃uenit eū ihūs dicens. q̃d tibi vr. sy. Reges terre a q̃bus accipiunt ębutū vt censui. id est reditus de capite. a filiis suis an ab alienis. ¶ Hiero. Ante q̃dem q̃ petrus suggerat dom̃o mērogat ne scā dalizent discipuli ad postulationem enbuti cū vide ant eum nolle q̃ absente se gesta sunt. Sequit. At ille dixit. ab alienis. Dixit illi ihūs ergo liberi sūt filij ¶ Ong̃. Sermo iste duplicē habet sensū. Se cundū vnum em̃ filij regum terre liberi sunt apud reges ere extranei autez extra terrā liberi n̄ sūt p̃ ter eos aūt qui d̃ primūt eos. sicut egipcij filios isra el serui secūdum alterum aūt p̃ter hoc ipm̃ q̃ aliq̃ sunt alieni a filijs regum terre sed sunt filij dei libe ri sunt. qui manent in verbis ihesu. et cognouerunt veritatē. et veritas liberauit eos a seruitute pcī. filij aūt regum terre liberi non sunt. quomā omnis qui facit pcm̃. seruus est pcati. ¶ Jeronimus. dūa aūt noster et sm̃ carnē et secūdū spiritū filius erat regis. vel ex dauid stirpe generat̃. vel oī potēcis patris verbum ergo ębuta quasi filius regū nō de bebat ¶ Aug. de quę. can. Dicat em̃ in omni regno liberos esse filios. id est non esse vectigales. Quito ergo magis liberi esse debent in quolibet regno ter reno filij regis ip̃ius sub quo sunt omnia regna ter rena. Chrisostomus Si autem non erat filius imm̃ ter hoc exemplum indixit. Sed diceret aliquis fili us est sed non p̃prius est ergo alienus et sic hoc exē plum non habet virtutem. Ipe em̃ de p̃prijs filijs disputat ad quodam differentiam alienos vocat q̃ non ex parentibus substantialiter nati sunt. Intende aē qualiter et hinc xp̃us cērtificat eam cognitionē que petro reuelata ē de eo p quā dixit. Tu es xp̃us filius dei viui. ¶ Jeronim̃. Quāuis ergo liber esset. q̃a cum humilitatem carnis assumpserat debuit om nem iustitiam adimplere. Unde sequit. vt autem nō scādalizem̃ eos. vade ad mare et ¶ Origenes. Cō sequens autem est intelligere quoniam quodam exurgunt quidam qui p̃ municipia tollant nostra terrena reges huius terre eos transmittunt vt ex igant a nobis que sunt ipsoz et suo exemplo pro hibet dominus aliquod scandalum fieri etiam hui̇ modi homib. siue ne amplius pecent siue vt saluē tur. Filius em̃. qui nullum opus fecit seruile quasi habens formam serui quā p̃ter hominem suscepit enbutum et censum dedit. ¶ Jeronimus. Quod pri mum i hoc loco miror nescio. verum prescientiam an magnitudinem. Saluatoris? Prescientiam q̃ nouerat habere piscē in ore staterem et q̃ primus ipse capiendus esset. Magnitudinez atq; virtutez si ad eius verbum stater in ore piscis creatus est. et quod futurum erat ip̃e loquēdo fecerit ip̃e eciā xp̃us p̃ter eximiam caritatem et crucem sustinuit et tributa reddidit. Nos in felices qui xp̃i cense mur nomine et nihil tanta dignum facimus maiesta te pro illius honore et tributa nō reddimus et quasi filij regis a vectigalibus immunes sum̃. Dicen am simpliciter mollendum edificat audientem dum audit dominum tante fuisse paupertatis vt vnam buta pro se et apostolo redderet non haberet. Si siquis obijcere voluerit quomodo in duas in locum portabat pecuniam respondebimus rem pauper m vsus suos conuertere nephas putauit nobis idem tribuit exemplum. ¶ Chrisostomus. Vt sci non ex repositis iubet dare ut ostendat. q̃ nam et piscium dominē. ¶ Ongenes. vt quemad non habuit imaginem cesaris Princeps em̃ hu culi nihil habebat in eo propterea non ex pro ex mari imaginē cesaris accepit. Non autem sibi pie ipse staterem neq; erat eum sibi possessum ne sit aliquando imago cesaris apud imaginem visibilis dei. vide eciam xp̃i prudentiā quales erat nuit tributum. nec simpliciter iubet dari sed pri ostendit se non esse obnoxium et iuste dat quem vnum facit. scilicet dare tributum. vt illi scien exactores non scandalizentur. hoc autem vt scien ostendat se liberum vt non scandalizentur discipu alio vero loco contemnit phariseoz scandali qui do de escis disputabat docens nos scire immundi cundum que oportet non contemnere eos qui sun dalisanē et secundum que oportet gemmē. ¶ Ie gonius. super ezechiel. Considerandum em̃ est qua mquantum sine peccato possumus vitare proxi rum scandalum debemus. Si autem de veritate fi dalum sumitur vel̃ permittitur nasci scandalum q̃ veritas relinquatur. ¶ Chrisostomus. Hinc di stupescis de xp̃i virtute. ita admirare petri fidē quam rei tā difficili obtemperare. Nōq; de fide eū remunerat copulauit eū sibi in ębuti dacōe. q̃d fuit habilius honoris. et hoc est q̃d dr. Inuicies staterē illi tuis da eis p me et te. ¶ Glosa. Colligere debemus vnusquisq; p se didrachma reddere. Licet vnus pōd̃ duoz didrachmatū. ¶ Ongenes. Dilige autē m agro consolationis. sic enim interpretē cephas naum consolator omnem discipulum suum libera um esse p̃nunciat et dat ei virtutem piscandi pis piscem vt ascendente eo cōsolationē acquirat pi sux eum quem piscatus est. ¶ Hylarius. Quę p mum piscem admonet petrus requirere ascen ostendunt et plures. Degnus ille primus mar Stephanus p̃mus ascendit et stateram in ore tinuit. In quo didrachma neque predicatores duo denarij habebantur. Ita em̃ gloriaz et dem xp̃m in passione confitens p̃dicabat. ¶ Hieroñ. Vel iste piscis qui p̃m̃ capt̃ē p̃m̃ adam qui cūctis adā liberat et id q̃d in ore ei̇ē in confessio fuit inuentū p petro et dño reddit. ¶ Orig. Qui eciā videris auaz boues ab alio petro coronā q̃ stulte de oze eius vbū peccunie dicens ei accedens mazi. r. d fluctibo felliciudinū auaricie abhomi nabilē et ꝓbēsū atq; saluatū ab alio petro q̃ cun cute vitatē ut p statē hāc imaginē discipe ¶ Tezo. Et pulcre illō ipm̃ q̃dē dat pau q̃ ē q̃a p petro q̃si p peccatoē pau reddebat. dño ei pcm̃ n fecit oīdiē aē similitudo carnis dum eadem dominus et seruus preco liberantur.

eū in medio
mi i consilii fū
intrabitis in
ergo humilia
hic est maio
pit vnum p
suscipit. Qui
pusillis istis
ut suspendat
et demergat
¶ Jeromm̃
dommo idem
arbitran sunt
tum. ¶ Chr
euangelista de
runt discipuli
ior est in regno
sionem confiteri
ste Verum cu
interrog me qu
norarios videri
Johannem in
quando vero in
de uerunc. Qu
nibil eorum qua
postea hinc pa
q̃ ad destruc
querimus. quis
maior est in reg
imitatores disci
in nobis dubium
psensu accedam
corda hominum
stionū. Interro
sus habenē in ec
terrogantes q
na celesti. q̃ quo
discere cupiebam
et quis magnus
multa magnis q
mestam; ¶ Ie
ones eorum vo
tentione sanare
unum statuit eu
videē valde gau
nibus exuerun
rerent et sitrendi
te gaulum staem
ut mistrant si m
exemplum. Ne
posuerit in corde

Capitulum decimum octauū.

In illa hora accesserūt discipuli ad ihesū dicentes. Quis putas maior est in regno celorum. Et aduocās ihesus puerū statuit eū in medio eorū et dixit. Amē dico vobis nisi conuersi fueritis et efficiammi sicut pueri non intrabitis in regnum celorum. Quicūque ergo humiliauerit se sicut puerulus iste. hic est maior in regno celorum. Et q̄ susceperit vnum puerum talē in nomine meo me suscipit. Qui aūt scandalisauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt. expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius. et demergatur in pfundum maris

Hieronim⁹. Quia discipuli viderant p petro a domino idem tributum redditū. et equalitate pēs arbitrati sunt omnibus apostolis petrum esse prelatum. Crisō. Unde passi sunt aliquid humanum qđ euangelista designat dicens. In illa hora accesserunt discipuli ad ihesum dicentes. Quis putas maior est in regno celorum? verecundati siquidem passionem confiteri quam passi sunt non dicunt maiestate. Nec rursum cur pbonorasti nobis si; manifestum interrogant quis maior est. Quando aūt eres pbonoratos viderunt scilicet Petrum. Iacobum et Johannem in transfiguratione nihil tale passi sē quando vero in vnum solum contulit honorem tūc doluerunt. Tu autem considera primum quidem q̄ nihil eorum que sunt in terris querunt. Deinde q̄ postea hanc passionem deposuerunt. Illos autez ne q; ad desectus eorum attingere possumus neq; enī querimus quis maior est in regno celorum sed q̄s maior est in regno terre. Origenes. In his autem imitatores discipulos esse debem⁹. siquando aliquid in nobis dubium quenē et non manifestē vt cum omi sensu accedamus ad ihm qui potens est illuminare corda hominum ad intelligendam solutionē oīm q̄stionū. Interrogem⁹ eciam aliquem doctor. q̄ ppter sit habenē in ecclia. Sciebant autem discipli hoc interrogantes quia non est equalitas sanctor. in regno celesti si; quo maior et qualiē viuens minim⁹ discere cupiebant. Ut sciebant quis esset minimus et quis magnus ex eo qđ supra dīs dixerat sed ex multis magnis quis esset maior hoc eis nō erat manifestum. Hieronim⁹. Videns autem ihūs cogitationes eorum voluit desiderio glorie humilitatis contentione sanare. vnde sequit̄. Et aduocans ihūs puerum statuit eum in medio eorum. Crisō. Dibi videē valde puerum in medio statuere omib⁹ passionibus exutum. Hieronim⁹. De imo et etatez que reret et fragilitatem in nocentie demonstraret vt certe puerum statuit in medio eor. seipm qui nō venit ministrari si; ministrare. verus hūlitatis imbueret exemplum. Nō puerū mēpretanē spīmsanctum quē posuerit in cordibus discipulorum vt superbiem hui

litate mutarent. Sequit̄. Et dixit Amen dico vobis nisi cōuersi fueritis et efficiamini sicut pueri non intrabitis in regnum celorum. Non pcipit apostolis vetatem habeant puerilem sed innocentiā ut qđ illi per annos possident. hi possideāt p industriā vt malida non sapiencia pueri sint. Nec si dicat. Sicut iste puerus cuius vobis exemplū tribuo non pseverat in ira cūdia ihesus non meminit videns pulcram mulierez non delectatur nō aliud cogitat et aliud loquit̄. Sic et vos nisi talem habueritis innocentiā et animi puritatem regnū celoz non poteritis intrare. Hilarius. Pueros eciā credentes omēsp audientiā hanc nūcupauit. hi em̄ prem sequunt̄ matrem amant. vel le malum nesciunt. curam opum negligūt. non insolescunt. non oderunt. non mencuntē. dictis credunt. et qđ audiunt verum habent. Littera ergo sic legit̄. Glosa. Nisi conuersi fueritis ab hac elatione et indignatione in qua modo estis et efficiamini ita innocentes et humiles p virtutem sicut pueri sūt p etatem nō intrabitis in regnum celorū et quāde q̄d minuiter non intratur. Quicūq; ergo humiliauerit se sicut puerulus iste. hic maior est in regno celoz. Quanto em̄ quis erit humilior. tanto maior effic̄ in regno celorum. Remigi⁹. id est in cognitore gratie vt ecclias tica dignitate vel certe in eterna beatitudine. Hiero. Vel aliē. q̄cūq; humiliauerit se sicut puer⁹ iste. et q̄ se in exēplū mei hūiliauit intrabit in regnū celorū. subiēt Et q̄ suscepit vnū puerū talez in nōie meo me suscipit. Crisō. Nec si dicēte ñ solū si tales efficiami mēcedez accipitis sed et si alios tales pter me honorabitis et honoris qui est ad illos retributionē vobis deterio regnū. Magis aūt qđ multo maior est ponit dicēs. Qui suscipit. Hieronim⁹. Qui em̄ talis fuerit ut xpi imitetē hūilitatem et innocētiā in eo xpūs suscipit et prudenter ne cū delatum fuerit apostolis se putent honorates adiect non suo illos merito. sed magri honore suscipiendos. Crisō. Deinde facile susceptabilē hunc sermonem facit penam inducens vñ sequit̄. Qui aūt scandalizauit vnū de pusillis istis Nec si diceret Sic qui hos honorant pter me mercedem habent ita et qui hos dehonorant vltimā sustinebunt vindictam. Si autem communē scandalum vocat ne mireris. Multi em̄ pusillanimes ex eo quod despiuntē scandalizati sūt. Hieronim⁹. Nota q̄ qui scandalizat̄ parvulus est. Maiores em̄ scandala nō recipiunt. Et quāq; generalis possit esse sententia aduersus omnes qui aliquem scandalizant tñ iuxta consequentia sermonis eciam contra apostolos dictus intelligi potest qui interrogādo quis maior esset in regno celorum videbant̄ inter se de dignitate contendere. Et si in hoc vitio pmansissent poterāt eos q̄s ad fidem vocabant per suum scandalum pdere. dum apostolos viderent inter se de honore pugnare. Origenes. Quomō autem qui conuersus est et factus quasi puer et minim⁹ est et potens scandalizare hoc sic possumus explanare. Omnis qui filio dei credit et conuersatē sm euangelicos actus cōuersus ambulat quasi puer. Qui autem non conuertē vt fiat sicut puer hūc impossibile est intrare in regnū celorum. In omni autem credentium multitudine

sit quidā nuper conuersi vt fiāt sicut pāruuli non dū aūe sunt facti. bi pusilli bñtur in xpō q sit scandala receptores. ¶ Iero. Quod aūe dicē expedit ei vt suspēdaē āclecū dū meum ptincte loquē quo maiozū crimiū ista apud veteres iudeos pena fuerit ut in pfūdū ligato saxo dmēgerēē. Expedit aē ei qua multo melius est pculpa breuē recipere penā quā eterno seruari cruciatibo. ¶ Crso. Consecutus autem erat pnomē dicere me non suscipit quod erat omni pena amarius. Sed q; grossi erant q pdicta pena eos nō mouebat cōpatione exēpli cognita manifestat pparatā penā Propter hoc enim dicit q expedit ei hoc sustinere qm cos alia grauior pena expectat. ¶ Hylarius. mistice autē mole op; labor est ceatus. Nam clausis uniuersorū oculis agunē in gyrū q sub asini quodē noie frequenē gētes cognominatas reperim; que ceci laboris ignorātia cōmēē iudeis aūt scientie iter in lege pstitum est qui si xpi apostolos scādalisauerīt redtus alligata collo mola asinaria demersi in mari fuissēt. id est genuū labore depsti ignorātia secti demōstrarētur q; illis tolerabili; fuerat nesciisse. xpm quā pbera rū dominū nō recepisse. ¶ Gregori. vñ. moza. vel aliter. Quid per mare mūdi seculū. Quid pmolam asinariā mūdi actio terrena signifīcaē que cū colla mētis p stulta desideria strīgit hanc i laboris circuitū mittit. Sūt vtiq; nōnulli qui dū ērenas actiones deserunt q ad gtemplacōis studia humilitate postposita vtera icelligētie vires surgūt nō solū se ierzorē dejcūē sz infirmos quosq; a gremio veritatis diuidunt. Qui g; vnū de mmimis scādalizat mali; ei fuerat ligata collo mola asinaria in mari pjci. quia nimirū puersē mentis expedīēs; esse potuisset vt ec cupata mūdo ērena negocia agēt qz p gtemplacōis studia ad mētis pniciem vacaret. ¶ Aug. de q. eua. Vt aūē qui scādalizauerīt vnū ex pusillis istis. i. ex humilib; quales vult esse discipulos suos nō ob tpando vt eaz ꝺdicendo sicut de Alexādro aplus dicit. Expedit ei vt mola asinaria suspendaē collo ei; q papiteē in pfūdū maris. i. cōgruit ei vt cupiditas rex tpalium. cui stulta q ceā colligantēū de uidum pondere suo deducat ad interitum.

¶ Ve mūdo a scādalis. Necesse est em ut veniant scandala verūtn ue homini illi per quē scādalū venit si aī manz tua vel pes tuus scandalisat te abscide eaz q pjce abz te Bonū est tibi ad vitam ingredi debilē vel claudū quā duas manz vel duos pedes habentē mitti in ignē eternū Et si oculus tuus scādalisat te erue eū q pjce ab ste Bonum est tibi vnum oculū bñtem in vitā intrare quā duos oculos bñtem mitti in gehennam ignis.

¶ Glo. Dixerat dñs qz expedit ei q scādalizat vt suspendaē mola asinaria i collo ei; Cui; rēnē assignans subdit Deb mūdo a scandalis. i. pter scādala. ¶ Orig. Hoc nō de elementis mūdi intelligam; sz hic homes qui sūt in mūdo dicūē mūdus. Nā sūt aliq discipli xpi de hoc mūdo. vñ non pt eis esse scandalis veb. Nā si multa sme scandala nō tangūt eū qui nō est de hoc mūdo. Si aī adhuc ē de hoc mūdo qz diligit mundū q q sunt in eo tanta scandala cōprehendent eū qbus fuerat obligat in mūdo. vñ sequit necesse ē em vt veniant scandala. ¶ Ori. Cum ait necesse ē nō destruit libertatez arbitrij neq; necessitatem aliquam rex supponit sed qd omne futm ē pdicit. Scandala qdem sūt phibitōes rede vie nō. aī pdicio xpi scandala iducit neq; em qz pdixit pter hoc fit sed qa ōmino futura erat pē hoc pdixit. Si dicaret aliqs si omes corrigant q nullus sit q scandala inferat nōne mēdacij arguet hmoi nequaq; Quia em puidit memēdatos fukos homes esse pē hoc dicit necesse ē vt veniāt scandala. q. omino venient si corrigēdi essēt nō dixisset. ¶ Glosa. Vt necessitas vt veniāt scandala qa sūt necessaria. q. vtilia vel p hoc pbata sūt manifesti fiāt. ¶ Orig. Scandala erigūt homes q actuōes eos facūt. q eū quibus velocē erigūt mētem sez igerē solicitudinē. ¶ Hylarius. Vt būilitas p passionis scandalum mūdo ē q fuit deformitate crucis eēne gloie dñm volunt accepisse. Et qd mūdo tā grauiter q; nō recepisse xpm Petrus ait veme scandala qa ad sacrū rōnem nō pertinentia oīa in eo passiōis humiliatas esse exponunt. ¶ Orig. Vt veniēta scandala sūt angeli subministrantes tū putes fm naīam vt subsistāam esse hoc scādala si; libertas arbitrij i qbuslā gentib; scādala volēs suscipere p vtute laborē. Nō aī pē esse vtile bonū nisi habeat in pugnacōem mali. Sic g; nos se ē venire scandala sūē necesse ē sustinere malignos celestium q magis irritamē q; romagis vbi xpi homibo inualescens expellit ab eis malignus vincat. Querūt aī organa p que scandala oprent qbus magis ve Nā multo pe; erit ei q scandalizat q; qui scandalizaē. Unde sequit. Verūtamē vehemēter illi p quem scandalū venit. ¶ Ieronim. Ad hoc ver ve homi illi qui vitio suo facit vt p se fiāt q; ceste est vt in mundo fiat. Simulq; p gnalem fragilitatem peccatē mūdus qui proditoem suum pparauerat. ¶ Hylarius. Vt sub homis nuncupatōe totius scandali huj; qd ē exīpassione xpi vindicatē significat p quē ome hunc mundo pctm cōpsit veniē in passiōe abnegēē quē lex q pbie passionē pnunciauerē. ¶ Orig. Vt aī discas qd non sūt absolute necessitatis scādala audi q sequūē Si aī man; tua vel pes tu; n aī h de mēbris corporalib; dicat. Sunt aūt qa ī ordīe necessariox mēbroz hēm; nisi ita nocuū vt pūsacō mala. ¶ Raba. Scādalū gr; mo grec; ē qd nos offēdiculū vel ruinā q ipsius pedis dicē possum; Ille g; scādalizat fratrē facto ve mm; vāo occasiōz ruine dederit. Quos Igne ois crūcaē affect; q vnūsq; credētiū scādalū pa ne p occasiōz pietatis vnusq; q; credētiū scādalū pa teat. Si iqt ita ē tibi cōuict; vt man; pes ei; vel vult atz sollicit; q acue; ad pspiciendū scādalū ē cla fadat q pē mox dissonātia te pcabat ingebiti m hē vt pficiat a; caeas q emendātus cautior ēz bonas vias lucifacē cognoscas q peccatos ez bōas mutē

Nomiē em vnusquisq; credendū ꝙd sibi nocēat vel in quo sollicitē aīmus ac sepe tempestē. Melius est em vitam solitariam ducere q̄z ob vite presentis ne cessaria vitam eternam pdere. Ong. Vt sacerdotes rationabiliter possūt dici ecce oculi quōz speculatores habenē Diacon aūt ceteriq; manus. qa p eos opa spiritalia gerunē. Populi aūtez sūt pedes eorū pis ecclesie. Quibus omnib pcere non optet si scādalum ecclesie facti fuerint vt actus am ne peccans manus intelligiē et incessus aīme peccās pes. Et visus anime peccās oculus. quos optet pōdere si scādalum pbent frequenter enim ipa opa membrorum p membra in scripturis ponunē.

Videte ne cōtemnatis vnū ex his pusillis. dico em vobis. quia angeli eorum in celis semp vident faciez patris mei qui in celis ē. Venit em filiꝰ hominis saluare quod perierat. Quid vobis videtur si fuerint alicui centū oues. et erauerit vna ex eis nonne relinquet nonagintanouem in montibus. et vadit querere eā que errauit. Et si cōtigerit vt inueniat eaz Amen dico vobis qa gaudebit magis super eam q̄ super nonagintanouem q̄ nō errauerūt. Sic nō ē voluntas ante patrem vestrum qui in celis ē. vt pereat vnus de pusillis istis.

Heronimꝰ. supra dixerat dūs p manū et pedez et oculū omnes ꝓximitates et necessitudines que scādalum facere poterant āputandas austeritatez ita q̄ sententiae subiecto ꝓcepto epauit dicēs. Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis. adi dicerez. Quā em in vobis est nolite contemnē. si post vestrā salutem etiam illorum queritis salutem. Sin aūt per segnitiem in peccatis videritis melius est vos saluos fieri q̄z perire cum multis. Crisostomꝰ. Vt aliter sic fugere malos ita honorare bonos magnū habet lucrum supra ergo docuit scādalizantiū abscidere amicitias hic autem docet exhibere sanctis honorē et pcurationē. Glosa. Vel aliē. qua cā malū pueri ex scandalizatis fratribus videte ne contemnatis vnum ex his pusillis. Ong. Pusilli aūt sunt q̄ nup in xp̄o sūt nati aut tales ymanent sine p̄fectu quasi nup nati. Non autem habuit necesse mandare xp̄us d̄ ꝓfectoribus fidelis non cōtemnēdis si de pusillis sic et supra dixerat Si quis scandalizauerit vnū ex pusillis istis. Ille aūt forte dicat pusillum hic dicit pfectum sm q̄ alibi ait. Qui minus fuerit in vobis hic erit maior. Crisp. Vel quia perfecti pauli apud multos estimantē scilicet pauperes et contemptibiles. Ong. Sed hanc expositionem non videē cōuenire q̄z dixi. Si quis scandalizauerit vnū de pusillis istis ac pfectū em nō scandalizaē nec perit. Sed quicunq; existimat expositionem istam veram dicit q̄ ut si bonus amicus verbis est et scandalizaē aliqñ et si non facto Glosa. Deus autem non sunt cōtemnendi qa deo cari sūt deo q̄ angeli sunt eis ad custodiam deputati. Unde sequit. Dico em vobis qa angeli eorū in celis semp vident faciem patris mei qui in celis ē

Ong. Quidam volunt ex eo dari hominibus angelum aduocatē ex qp lauacrum regnadomus natis fuit in fantes i xp̄o dicentes non esse credibile merito dulis et erroribus pesse angelum sanctū seo tempore infidelitatis et peccatoꝝ est homo sub angelis satisfactione. Alii autem volunt. mox cū quis fuerit natꝰ ecclia q̄ ꝓcogitur fuit ab eo a deo accepe sibi ꝓpositū angelū. Hiero. Magna em dignitas aīarū vt vnaquaeq; habeat ab ortu nativitatis in custodiam sui angelū delegatum. Crisē. Dic autem non de q̄buscūq; angelis loquit̄ sed de supremitatibus. Cum em dicat. videre faciem patris mei nihil aliud ostendit q̄z magis liberā p̄sentiā et maiorem eoz apud deum. Grego. in ho. Homisy autem. dicit q̄ ex nouenis angelorū agminibus ad explendā ministeriū vt visibiliē vt manifestē mittūt nā superiora illa agmina visui exteriorum minime ferri nequaq̄z habent. Grego. ii. moza. Et faciez ergo patris angeli semp vident. et tū ad nos veniunt quia et ad nos spiritali plenitudine fortes exeunt. et tamē ibi se unde recesserāt per internam conuersationē seruant. Neq; em sic a dīna visione fortes exeunt. vt interne cōtemplationis gaudia puenē. Hylarius. Saluādoz igitē p xp̄m orationes āgeli deo quotidie offerūt ergo periculose ille contemnē. cuius deuotiones ac postulationes ad eternū et inuisibilem dū angelorum famulatu ac ministerio puebunē. Aug. ci. dei. vii. Vel angeli nostri dicūē qui sūt angeli dei non sūt. quia deū nō reliquerūt. nostri sunt qa suos curas nos habere ceperunt. Sicē ergo nūc illi vident deum. ita et nos simus visuri facie ad faciem. De qua visione dicit iohes videbimus eū sicuti est facies em dei manifestatio accipienda ē non aliquod tale membrum quale nos habemus in corpore accipit iste nomine nuncupamus. Crisē. Rursus alia ratione potest quare pusilli non sint contemnēdi prouocat maiorem dicens. Venit em filius hominis saluare q̄ pierat. Hilarius. Quasi dicat. Non contemnatis pusillos. qa ego pro hominibus homo fieri dignatus sum. Cum em dicit. quod perierat. intelligendum est genus humanum. Omnia em elementa suum ordinem seruant sed homo errauit qua suū ordinē perdidit. Crisē. Deinde ad hāc rationē parabolā copulat. p quam et pfectum iuuat salutem hominū volentez dicēs. Quid vobis videē si fuerint alicui centū oues ꝛc. Grego. in ho. Hoc ad ipsum autorem nostrum pertinet. Quia em centenarius pfectus est numerus ipe centū oues habui cum angelorum et hominū substantiam creauit. Hylarius. Oues aūt vna homo intelligendus ē. et sub homine vno vniuersitas sentienda est. In vno em homine omne genus errauit. Ideē et q̄rens hominem xp̄us est et nonagintanouē reliquit celestis glorie multitudo est. Grego. Dicit aūt euāgelista eas reliquas in montibus vt significet in excelsis qua minime oues et nō potuerāt in sublimibus stabant. Beda. Quem ergo dūs inuenit q̄ hominem restaurauit. De sup eam inuentam maius gaudium ē in celo q̄z sup nonagintanouem. quia maior materna diuine laudis est in restauratione hominis q̄z in creatione angelorum. Mirabiliē em angelos creauit sed mirabilius restaurauit

¶ Rabanꝰ. ¶ Nota q̄ vnū dē ād nouē vt .x. sint ꝫ ad nonagintanouē vt cētū sint variari ergo p hāc mutatē ꝫ magnitudinē numeri possūt q̄bus vnū deest vt ꝓficiatē. ipsū uero vnū sine varietate in se manēs cū accessent ceteros ꝓficat et vt ꝓfecta sūma omnium integrarē in celo homo ꝑditus querebatur in terra. ¶ Hezo. Alij vero nonagītanouē omnib⁹ iustis putāt numerū meliori ꝫ in vna ouicula peccatorū ſm quod in alio loco dixerat nō uenī vocare iustos sz peccatores. ¶ Gregori. in ho. Cōsideranda nobis est cura de conuersis peccatoribꝰ q̄z de stantibus iustis gaudiū ē fortasse q̄ sez plerūq̄ pigri remanent ad exercenda bona ꝓpua qui ualde sibi securi sūt q̄ nulla cōmiserīt mala grauiora. at cōtra nōnunq̄z hi q̄ se aliqua egisse illicite meminerūt. ex ipso suo dolorē cōpūcti marcescūt ad amorē dei. Et quia se errasse a deo cōsiderāt dāna ꝑcedēda lucris subsequēdo recōpensāre sitiūt ꝫ duxe in ꝑlio plꝰ eum militez diligit q̄ post fugam consulus hostē fortiē ꝑmittz q̄z illum qui nūq̄z terga ꝑbuit. ꝫ nūq̄z aliquid fortasse fecit. Sed ꝫ sūt quidā iusti de q̄bus cīt est gaudiū vt eis nullꝰ penitens ꝓponi possit. qui et si nō sint sibi malorū conscij cīt tamen humiliata respuunt in omnibus se humiliāt. quātū ergo gaudium est si humiliē plāgat iustus cū gaudium sit q̄n male gestis damnat iustꝰ. ¶ Beda. vel per nonagītanouem oues q̄s in mōtib⁹ reliq̄t. supbos significat quibus ad ꝓfectionē unitas deest. Cū ergo inuenerit peccatorē magis sup eū gaudz id est suos gaudere facit q̄z sup iustos falsos. ¶ Vero. Quod aūt subdit sic non est uolūtas ꝑfrē ad singulos ꝓpositū. de q̄ dixerat videte ne cōtemnatis unū de pusillis istis. ꝫ docet idē ex parabolā posita ut pusilli nō cōtemnāt in eo aīe q̄ dicit. Nō ē uolūtas ātē patrē ꝛc. Subdit q̄ quociēs cū q̄ peribat aliq̄s ex pusillis ñ uolūtate ꝑfis pereat. Si aūt peccauerit in te frāt⁹ tuꝰ vade ꝫ corripe eū inter te ꝫ ipm solū. si te audierit. lucrtus eris frātz tuū Si aūt te ñ audierit. adhibe tecū unū vel duos. ut in ore duoꝝ vel trīū testiū stet oīe ūbū. Quod si nō audierit eos dic ecclesie Si autē ecclesiā nō audierit. sit tibi sicut ethnicꝰ ꝫ publicanꝰ

¶ Chr. Quia supius uehemētem sermonē ad uersus scādalizantes ꝓposuit undiq̄ eos terrendo. ne rursus hi quibus scandala inferunt. sic fiant resupini. vt totum cōtemnentes in aliud uicium mādant. sez negligentie. ꝫ scandalizātes p omnia sibi pari uolentes in elationē imādant hic dominꝰ eos cōprimit ꝫ redargutionē fieri iubet dicēs. Si aūt peccauerit in te frater tuus vade ꝫ corripe eū inter te ꝫ ipsū solū. ¶ Augustinꝰ. de ver. do. admonet nos quōd dominꝰ noster nō negligere minorem peccata nostra non querendo quid reprehendas sed uidendo quid corrigas. debemꝰ enim amādo corripere nō necēdi animo. sz studio corrigendi si neglexeris peior es factus es. Ille murmuram fecit ꝫ murmā faciendo grauiori semꝑ uulnere percussit. tu uulnus fratris cōtemnis peior es tacendo q̄z ille cōmittendo. ¶ Augu. ꝑmo de ciuitate dei. Plerūq̄ enim a malis docēdis abstinendis aliq̄n etiā oburgandis ꝫ corripiendis male timidi mulae vt cum labore pigre vel cum corā minore as deuitamꝰ. ne impediant ꝫ noceant in illis temporalibus rebus sue quas adipisci adhuc nostra cupiditas appetit. sive quas amittere formidat infirmitas. Si aūt ꝓterea quisq̄ oburgandis ꝫ corripiendis male agentibus parcit ꝗa opportunꝰ tempus iquirtur vel eisdem ipsis metuit ne deteriores ex hoc efficiantur vel ad bonam vitam ꝫ piam multos impediant. alios infirmos ꝫ premature audita fide nō videt esse cupiditatis occasio sz cōsilij cautus. Longe aūt grauiorē habēt cām ecclesiast̄ ꝑsone qui in ecclesijs cōstituti sē ve nō parcit oburgando peccata. nec iō eīi ob huiuscemōi culpā puto dānandꝰ ē q̄ licz ꝓpositꝰ non sic in eis tamen quibus ex huius necessitate conungitur multa monendo vel arguenda nouit ꝫ negligit deuitans eorum offensiones ꝓter illa quibus in hac uita non indebite vitetur sed plusq̄z debuit delectatur. ¶ Chr. Conformidum autem ꝗ q̄q̄ dominus eum qui cōtristatus est duxit. Sicut cum dicit recordatus fuero q̄ frater tuus habet aliquid aduersum te vade reconciliari fratri tuo. quando eum qui iniusta passus ē iubet dimittere peccata sicut tibi dimittit nobis debita nostra sicut ꝫ nos dimittimus debitoribus nostris. Dic autem aliquis cogitat modum eum enim qui contristauit debet ire ad eum qui contristauit. ꝫ ideo dicit. si peccauerit in te frater tuus. Cum enim ille qui iniusta fecerit non facile ueniret ad excusationem verecundatus huc qui passus est ad illum qui trahit ꝫ non impingit sed vt corrigat quod factum est. unde dicit. vade et corripe eum. ¶ Rabanus. Non passim iubet peccata dimittere. sed audienti id est obedienti ꝫ penitenti eam agenti ne vel difficilis fiat uenia vel remissa negligentia. ¶ Chr. Non autem dicit accusa neq̄ increpa. neq̄ vindictas expete sed argue. ideo non dicit mora sibi peccatum. dic ei que ab eo passus es. ipse enim ira ꝫ verecundia detinetur ebrius huius quasi graui somno. Unde oportet te qui sanus es ad illum qui egrotat abire. ¶ Hieronimꝰ. Quamdiu enim q̄ si peccauerit in te frater vester et tu quidem causa non deserit dimittendi habes potestatem sed necessitatem qua precipiuntur ut debitoribus nr̄is debita dimittamus. Propter quod ꝫ hic dicitur Si peccauerit in te frater tuꝰ. si aūt ibi q̄ peccauerit nō est nostri arbitrij. Hoc enim in nr̄a uita benigni sumꝰ. in nr̄is cōmodis exercemus obliuiscentes. ¶ Crisꝰ. Nō aūt ꝓcepit arguere ei qui passus est nō alīq̄a ille. q̄ fecit murmam ab eo manifestā sed ꝫ maxime cū solus eum corripiat. cum ei q̄ vindictā expetere debebat hic solus uidetur obliuiscī tā habē maxie hoc eū pē ꝓximū facere. ¶ Augu. ver. do. Quādo ergo i nos aliq̄s peccat hēam⁹ in nam curā nō ꝓ nobis. ¶ Tā ghisti ē inimā oblitus. Sz oblitus cē inimā cuā ñ vulnꝰ frīs cū g̃ corripiendo te ꝫ ipz solū studēs correpēdi pcēs pudorē ei p vēcūdia iapit defendē pcm suum. ꝫ quem vult facere correctiorem facis pudorem.

¶ Hieronim⁹ · Corripiendus est em̄ secretum frater ne si semel pudorez ac verecūdiā amiserit · pmaneat in peccato · ¶ Aug · de ver · do · Apūs autem dicit Peccatē coz̄ oīb⁹ argue ve · t ceteꝛ timorē habeāt Aliq̄ g⁹ sciās corripiēdū esse frem meū ve · t ip̄m solum · Aliquādo autem coram omīb⁹ · Quid aūt ag̃ facere debeam⁹ iudicio · t videre · si peccauerit mē in te fratē tuus corripe eum inē te · t ip̄m solū · qua re⁹ quia in te peccauit · Tu scis quia peccauit · Cui em̄ secretum fuit q̄n i te peccauit · secretum quē cui corrigis que peccauit · Nam si solus nosti quia peccauit i te · t eum vis coram omnibus arguere non es corrector sed p̄dītor · Peccauit g⁹ in te fratē tuus · t si tu solus nosti tunc vere inter solum peccauit · Nam si multis audientibus tibi fecit iniuriā · t i illos peccauit · quos testes siue inquisitores efficit · ergo ip sa corripienda sunt coram oībus que peccauit coram omnibus Ipa corripienda sunt secretius que peccāt se cretius · Distribuite tempa · t concordate scripturas Quare autem primum corripis quia tu doles q̄ peccauit in te · Nosse Si amore tui id facis nil facis · Si amore illius facis optime facis · Demq̄ in ipsis verbis attende cui⁹ amore id facere debeas vtq̄ tui am illius · seq̄tē em̄ · Si te audierit lucratus ens frez tuū · Ergo ꝓpē illuz fac ve lucreris illū · Agnosce q̄a m hominē peccando peristi nam si non perieras quo te lucratus es · Item⁹ ergo cōtemnat q̄n peccat i fra trem · ¶ Chr · In quo eā demonstrat̄ q̄ inimicaa damnū est commune · t ꝓpter hoc non dixit q̄ ille lu cratus ē scip̄m sed q̄ tu lucratus es eū ex quo ostē dit quōz · t tu · t ille damnū passi eratis ex discordia ¶ Hieronim⁹ · Per salutem em̄ alterius nobis quoq̄ acquirē salus · ¶ Chr · Quid autem facere debeas si non psuadeat̄ subdit̄ · Si autem te nō audierit adhi bē tecū vnum vl duos · Quanto em̄ inuerecūdior fu erit · t pnacior tanto magis nos ad mediam studere oportet non ad iram · t odium · Sepe medic⁹ eū vident morbum nō remitti non desistit · sed tunc ma gis ꝑparat̄ ad curandū · Vide aūt qualit̄ n vindicte gratia hec correptio sit sed emendatiōis · t ꝓpē hoc non confestim iubet duos accipe sed q̄n ip̄e corrigē non valuerit · Nec tunc ad eum mittit multitudinē sed vnū vl duos · Et ad hoc legis testimoniū indu cit dicens · De ī ore duoꝝ testium vl trium stet oīe verbū · Quasi diceret habes iam testimoniū q̄ totū frustq̄ tuum erat; ¶ Iero · Vel intelligēdū est hoc modo · Si te audire noluerit adhibeat̄ vnus frater tantū · quod si nec illum audierit adhibeat̄ t tera⁹ vel corrigendi studio · vt scz vel amonitione aut pu dore corrigat̄ vel conuenīdi sub testibo · ¶ Dicit · Vt si dixerit nō esse peccatū vt ꝓbēt illud esse pe catum · ¶ Iero · Postq̄ si nec illos audire voluerit tunc multis dicendū est ve detestationi eum habeamꝰ vt qui non potuit pudore saluari saluet̄ obstinatiōe · vnde sequit̄ · Quod si non audierit eos dic ecclesie · ¶ Crisostom⁹ · id ē his qui ecclie p̄sident · ¶ Colosa · Vel dic tota ecclie ve matrem erubescendā patiat̄ · Post hec oīa sequat̄ excōmunicatio que fieri debet p os ecclesie id ē p sacerdotem quo excommicāte tota ecclesia cum opat̄ · vnde sequit̄ · Si aūt ecclesiam nō audierit sit tibi sicut ē ethnic⁹ t publican⁹ · ¶ Aug · de ver · do · id est noli illum iam deputare in numero fratꝝ tuoꝝ nec sic tñ salus eius negligēda · Nam t ipos ethnicos id ē gentiles t paganos in nullo ōdez frem non deputam⁹ sed tamē eoꝝ salutem semp inq̄ rimus · ¶ Chr · Nihil tamen tale ꝑpetr dom̄⁹ ob seruandā i his qui extra ecclesiam sit quale ꝑpetr ꝫ de frib⁹ corripiendis · Sed de exterioribus dicit · Si quis percusserit te in vna maxilla prebe ei t aliam q̄ · t paulus dicit · Quid mihi ē de his q̄ foris sūt iudi care · ¶ Hieronim⁹ · Fratres aūt t argue t auerte subee · Qđ autem dicit Sicut ethnic⁹ t publican⁹ · ostendit maioris esse detestationis qui sub noīe fide his agit opa infidelium quā hi qui aperte gentiles sūt Publicani em̄ vocant̄ · qui solū sectant̄ lucra · t exi gunt vectigalia p negociacōes · t fraudes ac furta scelerata atq̄ pnicia · ¶ Augenes · Videam⁹ autem ne forte sententia hec · non de quocūq̄ peccato pcessa sit · Quid em̄ si aliquis peccauerit aliq̄d peccatoꝝ q̄ sunt ad mortē? puta masculoꝝ cōcubitoꝝ factus · ad ulter · homicida · aut mollis · nūquid talem rationē argue solus ad solū · t si eū audierit · statim eū dicē lucrifactum · t non pus expulerit eū de ecclia · misi p⁹ q̄s coz̄ testibo argutus t ab ecclia · pstiterit m actu pon Ideo aūt respiciens adimmēsam misericordiaz xp̄i dicit quomō cum verba xp̄i nullam faciant dif ferentiaz peccatoꝝ contra xp̄i misericordiā faciunt qui hec ad minima tm̄ peccata ptinere distinguunt · Nos econtra caute ipa verba psiderare · nō de omī peccato hec dicta defendit · quomā qui grandia illa peccat · non est fratē · sed nominat̄ fratē · Cū quo fm apostolū non oport̄ nec cibum sumē · Sic autem ne gligentibus peccandi occasionem dant qui ad omne peccatum hec ptinere exponunt · Sic econtra q̄ do cet m minimis t nō monuerit peccatis peccantez post argutionē testium vel eccle fieri oportē · sicut ethnicū t publicanum aliquid crudelitatis videt̄ in ducere · Vtq̄ em̄ omnino pereat · ꝓnunciare nō pos sumus Primū quia q̄ ter argutus nō obtemperit · pē i quarto obedire · Deinde q̄a aliq̄n nō fm opa homis reddit̄ a · sed amplius q̄s peccaut quod expedit m hoc mūdo · Demū quia nō dixit solum sicut ethnic⁹ t publicanus · sed sit tibi · Qui ergo in peccato leui correct⁹ ter non se emendat · nos quidem debem⁹ eum habere sic̄ ethnicū t publicanū · abstinentes ab eo ut confundat̄ am aī eam a deo quasi publicanus t eth nicus iudicetur · Non est nostrum pronunciare · sed est in iudicio dei ·

Amen dico vobis · quecūq̄ alligaueritis sup terram erunt ligata t in celo t quecūq̄ solueritis sup terram erūt soluta t in celo · Iterū dico vobis q̄a si duo ex vobis consen serint sup terrā de omni re quācūq̄ petierint fiet illis a pre meo qui in celis ē · Vbi em̄ sūt duo vel tres congregati in nomine meo · ibi sum ego in medio eorum ·

¶ Hieronim⁹ · Quia dixerat si ecclesiā non audierit sit tibi sic̄ ethnic⁹ t publican⁹ t poterat p̄cipere

fratris hec esse rōspōsio vt tāta cogitacō. Si me despias & ego te despiao si me cōdemnas & ego mea se tēcia gdēnabēris ptaz; ébuit aplis ne sciāt qp q̄ ica libo gdēnāē hūanā sentēcā dīna sēcēcia corroborari Dñs dr. Amē dico vob̄ q̄cūq; alligaueritis sup terram erūt ligata & in celo. & quecūq; solueritis sup terram erūt soluta & in celo. Orig. Nō dixit in celis sic petro si in celo vno q̄a nō fuit tāte pfectōis sic petr⁹. Hier. Per hāc ad ērotē maxi met⁹ quo ad pñs oēs cōpnenē imobile sedēca us aplice tradicō demōstrauit vt q̄s in ēris ligauēris id ē peccatoz nob̄ inexos thesaurizet & quos solueritis cōcessiōz scz venia acceperit in salutez hi in celis ligata fuīe vel soluta. Orig. Et notandū qp nō dixit pmata ecclie liga calem sed si ligaueris idissolubilia erūt ligata. q̄si h⁹ a⁹ tradicio dimittēs. Dicit ab q̄dē incorrigibilē duplicabo colligatue necessitatē scz & pena q̄ est h⁹ scz p̄dicōe ab ecclia quā sup̄ posuit dicēs. Sic tibi sit ethnic⁹ & publicanus. Sz ego tibi dico vt multotiēs admonitus dissoluat frīs ira. Aug. de v. do. vt alr. Capisti hāc frem tuū tamq; publicanū ligās eū in terra si ve iuste alligeris vid. nā in iusta vincla disrūpit iustitia. Cū ac correxeris & coordaueris cū frē tuo solusti illū in ēra. Cū soluens in ēra solutus erit & in celo. Oēs tū prelatas ñ tibi sz illi q̄s mlti nocuit ñ tibi sz sibi. Nolo nō solū ac d̄ excōmūicacōe sz eaā de oī pcēce q̄ fuerit sentiēdū in vnitate ecclie dat cōfirmacōz cū sub dr Vere dico vob̄ q̄a si duo ex vob̄ consenserint sup terram vt petāt⁹ rapiēdo vt supbū abiciēdo vt de alia re q̄ā petierit q̄d est p̄pria ecclie vnica. Fiet illis a patre meo q̄ in celis est. p hāc ac q̄ dicit. Ubi duo vel tres congregati in nōie meo ibi sū in medio eoz. Cyp. vel q̄a dixerat fiet illis a patre meo vt oñdat se eaā esse dantē simul cū patre subdit vbi enī sūt duo vel tres &c. Orig. Nō ac dixit In medio eoz ero sz sum. Deus enī ut aliq̄ cōsentire xp̄us inuenīt in eis. Solam. Pe enī q̄ pax & caritas est sedē atq; habitacōz i bonis atq; pacatis eis voluntatis collocabit. Hiero. Vt aut oīa superiora hmo ad cōcordiaz nos inuocauerat ignē & premiū pollicet vt solliciti festinemus ad pacē. cū se dicat inter duos vel tres mediū fore. Cyp. Nō ac dixit simplicē vbi congregati fuerit. sz addit In nōie meo quasi dicēs. Si quis ppē me p̄cipalē cāz amicae ad p̄xim habuerit cū eo ero. si & alius vir tuosus erit. Quō g⁹ ñ vbiq; consentientes sequūt id quod petunt. primo q̄dem quia nō expedientia petūt. secundo q̄ indigni sūt qui petunt & ea que sibi a seipis nō inferūt. vnde dicit. Si duo ex vobis q̄ sz euāgelicā ostēditis cōuersationē. Vēcie q̄ aduē sus eos q̄ cōsistauerūt ozāt vindictā ḡrētes. quare no q̄ petūt misericordiā peccātib⁹ q̄ non penituerūt. Orig. Et ista ē eaz cā ppē quā nō exaudimur ozantes q̄a nō consentiam⁹ nob̄ p oīa sup terram. neq; dogmate neq; quersacōe. Sic enī in musicis nisi fue

rit cōuenientia vocū nō delectat audientē. sic in ecclia nisi consensum habuerit nō delectat de⁹ in ea. nec audit voces eorum. Hieronym⁹. Possum⁹ aūt & h⁹ spualiē intelligē q̄ vbi spūs & aīa corpusq; cōsenserint & nō mera se bellū duella habuerit voluntas omī re quā petierit impetrēt a patre. Nulli enī dubium ē quin bona rez postulacō sit vbi corp⁹ habē ea q̄ spūs. Orig. Vbi in quo duo vitalia cōsequūt sibi a⁹ inuemē oro de omī re acceptabil⁹ Tunc accedens ad eū petr⁹ dixit. Dñe q̄cies peccabit in me frāt meus dimittā ei vsq; septies? Dicit ei Ihs. Nō dico tibi vsq; septies sz vsq; septuagiesseptiēs. Vero. Sup̄ dixerat dñs Videte ne cōtemnatis vnū ex pusillis istis & adiecerat Si peccauerit in te frāt⁹ tuus & pmū r̄promiserat dicēs Si duo ex vob̄. Ideo erat⁹ aptus petr⁹ mērogare & h⁹ ē q̄d dr. tūc accedēs ad eū petr⁹ dixit Dñe q̄cies peccabit in me frāt meus dimittā ei & cū mērogatōe p̄fert sententiā dicēs vsq; septies. Orig. Putauit q̄dē petr⁹ aliq̄d se magnū dicē. Sz q̄a aūt hoiz xp̄c rūperit silētiū Dicit ei Ihs non tibi dico vsq; septies sz vsq; ad septuagies septies. Hiero. do. Iudeo dicē & si septuagies octies peccātie ignoscas & si cēties & ōnino q̄cies peccātie ignoscē Si enī xp̄us milia peccatoz multa q̄ oīa donauit noli subducē misericordiā Fuit enī aptus donātes vobīmetipis siās aūt⁹ aliquē h⁹ q̄dem sic de⁹ i xp̄o donauit nob̄. Orig. Cū g⁹ duc septuagies septies ñ nūq; dēmiatū petit ut minus eludat remissiōz. sz q̄d donauit & semp est signatum. Aug. de v. do. Nō tn sīc cā dīs septuagies septies dixit. nā lex in decē p̄ceptis emendat. lex enī pcēm p. xl. significat q̄a transgressio denarii solet p totū opuari q̄a septies diebus volui? Duc ac septies xl fiūt septuagies septies. eleg⁹ pro cata dimittit voluit q̄ ea septuagesima septies nūq; signauit. Orig. vt q̄a nūs lex vincē ē opus hoiis septim⁹ ac remissiōis dr remissiōz fabricauit frīb⁹ i hāc mōdo degētib⁹ & sm res h⁹ mōi petentib⁹ Si ac aliqs vltra ea pcta peccauit iā ñ hōie remissionē Vt Hiero. Intelligēdū ē septuagies septies id ē q̄ originētus nonagita vicibo ut mōēs peccatis dimittēt q̄ciens ille peccāē ñ possz Naba Nūi dat vela petētī frī vt nob̄ scz socia caritate p̄sentia sic ioseph frīb⁹ aīr inimico p̄sequēte ve bonū nob̄ mus & si licz faciamus vt Dauid gene Simul

Ideo assimulatū est regnū celoz homi regi q̄ voluit rationē ponere cū seruis suis Et cū cepisset rationē ponere. oblat⁹ est ei unus q̄ debebat decē milia talēta Cū ac nō haberet vñ reddere iussit eū dīns eius venūdari & vxorē eius & filios & omnia q̄ habebat reddi. p̄cidens aut̄ seruus ille rogabat eū dicens. patiētiā habe in me & omnia reddam tibi Misertus aut̄ dīns serui illius dimisit eū & debitū dimisit ei Egressus aut̄ seruus ille inuenit vnū de conseruis suis qui debebat ei centum denarios

Et tenens suffocabat eum dicens. Redde quod debes. Et procidens conseruus eius rogabat eum dicens. Patientiam habe in me et omnia reddam tibi. Ille autem noluit. sed abiit et misit eum in carcerem donec redderet universum debitum. Videntes autem conserui eius que fiebant contristati sunt valde. et venerunt et narrauerunt domino suo omnia que facta fuerant. Tunc vocauit illum dominus suus. et ait illi Serue nequam omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me. nonne ergo oportuit et te misereri conserui tui sicut et ego tui misertus sum. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusque redderet universum debitum Sic et pater meus celestis faciet vobis si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.

¶ Cui. Ne aliquis existimaret magnum quod et grave onus imposuisse cum dicit dimittendum usque septuagies septies adiecit parabolam. ¶ Hieronymus. Familiare enim est Syris et maxime palestinis ad omnem sermonem suum parabolam fingere ut quod per simplex preceptum ab auditoribus teneri non potest per similitudinem exemplo queant. Unde dicit. Ideo assimulatum est regnum celorum homini regi qui voluit rationem ponere cum seruis suis. ¶ Ori. Filius dei sicut est sapientia iustitia et veritas ita ipse est regum. Non alicuius ad eos que sunt deorsum sed omnium qui sunt sursum in quorum sensibus iustitia et cetere virtutes regnant qui facti sunt celi per hoc quod possunt celestium imaginem. Hoc ergo regnum celorum id est filius dei quando factus est in similitudine carnis peccati tunc similis factus est homini regi volenti homines sibi. ¶ Remi. Vt regnum celorum congrue sancta ecclesia intelligitur in qua dominus operatur hoc quod in ista parabola loquitur. Homine autem hominis aliquis designatur pater. sic ibi simile est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Aliquis vero designatur filius hic autem verumque intelligi pater et filius qui sunt unus deus. Deus autem rex dicit cuncta qui creauit regendo et gubernando. ¶ Ori. Serui autem hi sub sunt quatenus ad istas parabolas qui dispensatores vbi habent et quibus est commissum ut negotientur et fenerentur. ¶ Remi. Vt per suos huius hominis regis designatur omnes homines quos ad laudandum se creauit quibus quia legem naturae dedit cum quibus rationem ponit. qui vitam et mores et actus singulorum discutit. ut unicuique secundum quod gessit ibidem uel seqtem. et cum ceteris postea obtulit unus quidem de x. milibus talentis

¶ Ori. Quia autem vite nostre ratio ponenda est a regibus qui oportet nos plenam apostolice ante tribunal xpi. Nec hoc diximus ut suspicio sit ne forte res ipsa necessarium habeat longum tempus. Valens enim deus ventilare omnium mentes deo omnia ab oculis oculi semper gesta singulis quibuscumque facient in mente veniue ineffabili quadam virtute. Dicit autem. Et cum cepisset rationem ponere qua manu iudicii est ut maneat a domo dei. In principio ergo ponende rationis oblatus est debitor talentorum multorum qui. x. milia fecerat danarii. et magnarum erant inuicta et nullum attulit lucrum qui forsitan aut talenta perdidit. quinque perdidit boues. Et ideo talentorum nimirum est factus debitor qui secutus est mulierem super talentum plumbi sedentem. cuius nomen iniquitas. ¶ Hiero. Scio quosdam istum qui debebat. x. milia talenta diabolum interpretari Cum uxore et filios vanum damnosque pseuerare illo in malicia insipientiam et malas cogitationes meliori volunt. Sicut enim uxor iusti dicit sapientia sic uxor insipientis et peccatoris appellatur stultitia. Sed quo modo dimittat dominus. x. milia talenta et ille nobis pseruis suis. c. denarios non dimiserit nec ecclesiastice interpretationis est a prudentibus viris requirenda. ¶ Aug. de ver. do. Uero dicendum est quia lex mundum preceptis coercendat ille debebat. x. milia talentorum per quod omnia peccata significat. quod septies legem sunt. ¶ Remigius. Homo autem sua voluntate et sponte peccans suo conatu nullo modo surgere valet et non habet unde reddat. quia nihil in se inuenit per quod se a peccatis soluat. unde sequitur. Cum autem non haberet unde redderet iussit eum dominus penitudam et uxorem et filios et omnia que habebat et reddi. Uxor quidem stulta est stultitia et carnis voluptas seu cupiditas. ¶ Aug. de quest. euan. Per hoc ergo significat transgressorem decalogi per cupiditatem et prauos operationes tamquam uxore et filios penas soluere debuisse quod est precium eius. Precium enim uenditi est supplicium damnati. ¶ Cui. Hoc autem non ex crudelitate iussit. sed ex ineffabili affectione Uult enim deum erere per hanc minas ut supplicet et non uendat Ruptum factum est. Cui subdit. Procidens autem seruus ille rogabat eum dicens. Patientiam habe in me et omnia reddam tibi. ¶ Remigius. Per hec autem verba humiliatio et satisfactio peccatoris demonstratur. Dum dicit. precans. In hoc vero quod dicit. patientiam habe in me. vox exprimit peccatores poscentes tempus uiuendi et spatium corrigendi. Est autem larga dei benignitas et clementia erga peccatores conuersos quoniam ipse semper paratus est per baptismum aut penitentiam peccata dimittere. unde sequitur. Misertus autem dominus serui illius dimisit eum. et debitum dimisit ei. ¶ Cui. Vide autem diuini amoris superabundantiam. Petit seruus solum tempus dilationem ipse autem maius eo quod petit dedit. dimissionem et concessionem totius mutui volebat autem et a principio dare. sed volebat solum suum esse donum sed et supplicationis illius ut non incoronatus abscedat. Ideo autem interdum rationem ponit debitum non dimittit quia docere uoluit a quantis debitis eum liberauit saltem ita ad conseruos transitores fieret. Et quidem usque ad hec que premissa sunt acceptabilis fuit. etenim confessus est et promisit se reddere debitum et petens rogauit. debita magnitudinem recognouit. Sed que postea fecit indigna fuere ponibus. Sequitur. Egressus autem seruus ille inuenit unum de conseruis suis qui debebat ei centum denarios. ¶ Augustinus. de ver. do. Quod autem dicit quod debebat centum denarios. ab eodem numero sed decem sumitur qui est nisi legis. Nam et centum centies fiunt decem milia et decies decem sunt centum. et illa. x. milia talentorum et illi decies decem et a legitimo numero non recedit. In quo vero quod inuenies peccata uerum est quod debitor

ter q̄ venie. p̄icaē. Qis em̄ homo q debitor ē dei
q debitorē habet fratrē suum. ¶ Cnſ. Tāta aē di
ferēcia ē peccatoꝝ q̄ cōmittūē ī bōz q q̄ omittūē in
deū q̄ta ē dr̄a .x. miliū talēoꝝ q cētū denariorū ma
gis aūt q mlto pl⁹ quod patet ex differēda plona
rū q a paucitate peccāciū. Doie em̄ videre q desisti
mus q pigneamur peccare. deo aē vidente secun
dum vnumq̄q die nō obsistim⁹ sī agim⁹ infozmi
dabilē oia q loq̄mur Nō hmc aē solū grauioꝝ apa
rent peccata in deū sī eoꝝ a būficio quo sum⁹ potus
ab ipo. ffecit em̄ nos esse q omia q̄ nos operatus
est anim̄ racionalē nobis ispiraūt Filiū suū misit
Celū nobis aperuit q nos filios suos fecit Quid
ego si vnaquaq die moreremur p illo rēdueremo
q aliq̄d dignū nequaq̄. Sed v̄rsus ad valitatem
nr̄z q pandē Nos aē extraneo mlegibo⁹ offēdim⁹
¶ Remi. Sic g⁹ p debitorē decem miliū talēoꝝ
designāt illi qui maiora cōmia gmittunt. p debitorē
aē centū denariōꝝ qui mmora committūt. ¶ Hiero.
Q̄d ve manifestus fiat dicam⁹ sub exēplo. Si q⁹
vīm cōmiserit adulterū homicidiū sacrilegū maio
ra cr̄mia decem miliū talentoꝝ rogāti dimittūē. si
q ipe dimittat mmora peccātib⁹. Aug. de v̄ do. Qz
ille seruus in grat⁹ iniquus noluit p̄stāe quod illi m
digno p̄stitum fuit Sedē em̄. Et tenens suffocabat
eu dicēs. Redde q̄ debes. ¶ Remi. Id est acrē
instebat ve vindictaz ab eo exigeret. ¶ Cnſ. Id
. ve arbitror suffocabat. q̄m a rege exigrat non em̄
suffocaret gseruū suū si nō exisset a rege. Cnſ. p
hoc eaī q dr̄ egress⁹ oīdit q nō post mltum ep⁹
sī; gsertim adhuc q̄ in aumbo habens benefciū in ma
liā abusus est liberacōe a pr̄no dño sibi data. quo
igit ille fecerit subdit. Et pdens gseruus ei⁹ ro
gabat eu dicens. Patiēcia habe in me q oia reddā
tibi. ¶ Aug. Considera subtilitatem sempēe q̄m ser
uus mlēoꝝ debitoꝝ talentoꝝ pdens adorauit regē
Qui aē centum debebat denarios pdēs nō adora
bat sī; rogabat gsumi dicēs patientia habe. ¶ Chri
sosto. Qz neq; h⁹ vba ingratus fu⁹ reuerent⁹ ē qbus sal
uat⁹ ē Sedē em̄ Ille aē noluit ¶ Aug. de q̄ eaī Id
est tenuit cōtra eum huc aīm ve supplicia illi vellet
sī; abīre ¶ Remi. Id est magis ira exarsit ve ab eo
vindictaz exigeret q mitte eum in carcerem donec
redderet debitū. q apprehēso fratre vindictaz ab eo
exegit. ¶ Cnſ. Vide dñi cautelam q serui crudeli
tatem hic p decem milibo talēis hic autem p centū
denarijs hic gseruum hic autem dñm rogabat q hic
q̄dem totalem absolucōz accepit Ille autem solaz di
lationē petebat. nec em̄ h⁹ dedit g⁹ soluere g⁹ q̄ n debebāt
vīi seq̄ē videntes aī gseruū ei⁹ q hebāt genitalis fide
valde ¶ Au. d. eaī. p gseruos intelligit ecclia q
illuz soluit q ligat. ¶ Remigius. Ut conserui for
te angeli sunt intelligendi aut pdicatores sancte ec
clie siue quicunq; fideles qui videntes aliquem frem
remissionem peccatoꝝ adeptum non velle miserēi
conserui sui contristantur de eius pditione Sequē
Et uenerunt q narrauerunt dño suo que facta fue
rant. venisse quidem non corpore sed corde. Domi
no autem narrare est dolores q contristationes cor
d is in suo affectu demonstrare. Sequē. Tunc vo

cauit eum dominus suus. vocauit quidez p scriptu
am mortis q ab hoc seculo migrare iussit. q dixit
serue neq; omne debitum dimisi tibi q̄m rogasti
¶ Cnſ. Et q̄quidem decemmilia talenta debitor
non vocauit eum neq; rogr est comitat⁹ .ei⁹ mil
tus. Quando autem contra conseruum ingratus
est effectus tunc dicit serue neq; q hoc est quod
Nōne ergo oportuit q vōc. ¶ Remigius. Et sū
dum quia seruus ille nullum rependsum legē dem
no dedisse In quo demonstrat q in die iudicij q si
tim post hanc vitam omne arguūntum euadēre
cessabit. ¶ Chrisostom⁹. Qua vero benignitate non
est fac⁹ melior relinquē ve pena corrigatur vin
sequē. Et iratus dominus eius tradidit eum tor
ribus quoadusq; redderet vniuersum debitū. Hic
autem simpliciter dixit tradidit eum sed iratus q
non posuit q̄m iussit eum vendi. Non em̄ hoc ex
ire sed magis amoris ad correptionem. Finis aū
hec sententia est supplicij q pene ¶ Remigius Qui
em̄ dicit dr̄ irasci quando aduersus peccatores vin
dicat. Tortores autem dicunt demones qui sunt
ad hoc parati sunt. ve q̄ditas animas suscipiunt q
in pena eterne damnationis eas torquent. Finis
autem postq̄ aliquis demersus fuerit in eternā dā
nationem potent inuenire spacium emigrandi aut
adeptum exeundi. Non. Sed quousq; premia pu
nitio q est sensus. semp soluet sed nūq̄ persoluet
semp penam luet. ¶ Cnſ. Per hoc ergo ostendit
q continue id est eternaliter punietur neq; relaxa
aliquando Quamuis autez irrevocabilia sint dona
mata q dei vocationes. tamen tantum valet pe
cia ve q hanc legem soluere videnē. ¶ Augustin⁹
de ver. do. Fiat em̄ deus dimittere q dimittet vo
Sed ego pōz dimitto dimittere ut postea. Cum hic
dimittens revocabo te q quecq̄d tibi dimisero q
plicabo tibi. Non em̄ fallit aut fallit rōnē qui
iecit dicēs. Sic q pater meus celestis faciet vo
si ñ remiseritis vnusquisq; fr̄i suo de cordibus
strīs. Melius est em̄ ut clames ore q dimittas
corde q̄z ut sis blandus ore q crudelis mente. Si
dñs subdidit de cordibus vestris vt si q carnem
pomas disciplinā de corde teneas ñ recedat. Sic
em̄ tam pium q̄z medicus ferens ferramenta q
mit in vulnus ve homo curetur cum si vulnus
pat homo perdit. ¶ Hieronim⁹. Nō ea dñs adhi
de cordibus vr̄is ut oēz simulacra hinc penitus auf
ret. Papie g⁹ dñs petro sub gratie regno dñi ve
qui debitor .x. miliū talentoꝝ a dño rogat⁹ venia p
tralat ut ipe quoq; diuinitat⁹ gratia sua nisi p
cantibo. ¶ Aug. vult ea dicē facies nos esse ei⁹
dulgendū eis q nocuēre nob⁹ Paxis ñ sufficit
q depcent sibi venia dari. ¶ Raba. Allegorice
fu⁹ h⁹ q decē milia talēoꝝ debuit intelligi p
decalogo legis astrict⁹ cui dño sepi⁹ promisit
q̄ in agustis gratie illi⁹ misericordia depcabat
liberati oēs debitores atrodē repetebāt q a
pro quasi sibi obnoxio arcebāt q cruciatib⁹
gis expetūt Sed q platas q apostoli
dare vīi tradit eos dñs in man⁹ romanoꝝ vt
lignoꝝ spirituū qui eternis cruciatib⁹ eos pun

Capitulum. decimūnonūm.

AT factū est cum cōsummasset. Jhesus sermones istos migrauit a galilea. & venit in fines iudee trans iordanē & secute sūt eum turbe multe. & curauit eos ibi. & accesserunt ad eum pharisei temptātes eū. & dicentes. Si licet homini dimittere vxorem suā quacūq; ex causa. Qui respōdens ait eis. Nō legistis. qz qui fecit ab mitio masculuz & femmaz fecit eos? & dixit. Propē hec dimittet hō pārem & mātez & adherebit vxori sue. & erūt duo in carne vna. Itaq; iā non sūt duo sz vna caro. quod ergo deꝰ cōiunxit hō nō sepet. Dicūt illi qd ergo moyses mā dauit dari libellū repudij. & dimittre? Ait illis qm moyses ad duriciā cordis vr̄i pmisit vobis dimittere vxores vestras ab mitio autem sic non fuit.

¶ Crisostomꝰ. in ho. Dñs pus iudeam relinquens ꝓpter illoz emulatiōem. illūc ibidem iam immorat̄ quia passio in ꝓximo fut̄a erat. Non ēt ad iudeaz interim ascēdit sed in ēmmos iudee. Unde dicit. Et factum est cum cōsummasset ihūs ēmones istos migrauit a galilea. ¶ Rabanꝰ. Hic ergo incipit narrare que in iudea fecit docuit. siue passus ē. Et primo quidem trans iordanē ad orientē. deinde eā cis iordanem qñ venit iericho & bethphage & ierusalem vnde sequit̄. Et venit in fines iudee trans iordanē. ¶ Crisꝰ sup m. Quasi iustꝰ dñs oim q sic diligit alios seruos vt alios non cōtēnat. ¶ Remigiꝰ. Sciendum est aūt qꝫ omis illa israhelitar̄ puincia gnaliter iudea dicebat̄ ad ꝓpagōem aliarum gentiū. Verūtēn meridiana eiꝰ plaga in qua habitabat tribus iuda & tribu beniamī specialiter dicebat̄ iudea ad distinctionem aliar̄ regionū que in ipa puincia cōtinebant̄ id ē samaria galilea & decapolis & reliq alie. seqt̄ Et secute sūt eum turbe multe. ¶ Crisꝰ. sup matth. Perducebant eū quasi puuli filij pārem pegre longe ꝓfiscentem. Ipe aūt tamq; pat̄ ꝓfalcens pignora caritatis filios reliquit ēmedia sanitatē. vñ dr & curauit eos ibi. ¶ Cri. i o. Cōsiderandū eā qꝫ neqt doctrie vbertū ptinue dñs ihūs ntr̄ signoz opacōi. sz nec ꝓdez hī nūc aūt illud fat̄. vt a figis credibil apparet in his que dicebat. Ex ēmonum autem doctrina vtilitas que erat in figmis ostendere. ¶ Ong. Sed natus autem dñs turbas trans iordanez vbi baptismus dabat̄. Vere em oēs a spiritalibus infirmitatib saluant̄ in baptismo. & multi quidem sequūt̄ xp̄z sic turbe tamē non surgētes vt matthē qui surgēs secutus ē dñm. ¶ Rabanꝰ. Curat eā galileos in iudee finib vt peccata gētium in eam venīā q iudee parabat̄ admitteret. ¶ Crisꝰ. in ho. Curabat fidē xp̄ua bonā & illis beneficiens & p eos multos alios. Bonum em̄ sanatio alicui erat occasio diuine cognitionis sz non phariseis qui ex figmis duriores hebāt vnde sequit̄. Et accesserūt ad eum pharisei temptātes eū & dicentes. Si licet homī dimittere vxorem suā quacūq; ex causa. ¶ Jeroꝰ. Et quasi cōmuta eum teneant syllogismo. & qcūq; respōderat. patet captiom. Si dixerit dimittendā vxorem qualibz ex causa & ducendā aliam pudici de pdicatoz sibi videbit dicere contraria. Sin aūt rūderit. non omnez ob causam debere dimitti. quasi sacrilegij reꝰ tenebit & aduersus doctrinaz moysi & dei facere. ¶ Crisostomꝰ. in ome. Intuē aūt ex mō eiaz mērogationis malitiā Dominꝰ em̄ sup de lege hac disputabat. Ipi autez quasi iam nullo dicto mērogant sz opinantes qꝫ oblitus eēt eoz que dixerat. ¶ Crisꝰ sup matth. Sic autem si videas hoiem assidua amicicias medicorum colentem intelligis qa infirmus ē. Sic & cum videas virum siue mulierez de dimittendis vxoribz aut viris mērogantes cognosce quia vir ille lasciuꝰ est. mulier illa meretrix est. Iam in mrimonio castitas delectat̄. Libido aūt quasi vinculo pudicij colligata torquet̄. Sciebant aūt qm̄ nullaz causam idoneam habebant circa dimittendas vxores ꝑter solaz turpitudinem. & alias atq; alias sibi fingebāt. Timuerunt aūt interrogare ex quibz causis. ne seipos infra angustias certaz causaz astringerēt sed interrogauerūt si ex oibz causis licet sciētes qua modū nesciat. nec infra ēmmos vnius coniugij capit libido seu quācomagis exercet magis accendit. ¶ Ong. Temptato aūt dño nullus discipulorū eiꝰ q positus est ad docendum grauit̄ ferat. si temptatus fuerit abusdā cū & temptacōibz respōdēre dogmata pietatis. ¶ Jeromꝰ. Hic autem rūsionem tempat vt disciplinā transeat sempēam sanctā adducēs in testimoniū & naturalē legem. ꝑmāq; dei sententiaz sēpe opponens. Unde sequit̄. Qui rūdens ait eis. Non legistis qua q fecit ab mitio masculum & feminā fecit eos. Hoc i exordio geneseos scriptū est. Dicendo ait masculum & feminam oñdit secūda vitāda cōiugia non em̄ ait masculū & feminas. qd exponū repudio querebat̄. si masculū & feminā ut vtꝰ cōiugij consortia necterent. ¶ Rabanꝰ. Salubri autem ꝓsilio dei factum ē vt sui corpis potionē vir ampletēret̄ i femina ne a se putaret esse diuersum qd de se cognoscēt fabricatū. ¶ Crisꝰ. sup mt. Si igꝰ ab hō deus mare & femmam ex vno creauit vt sint vnum quare gꝰ & de cetero vir & mulier nō ex vno vtero nascunt̄. hīc volatilia quedam quia deus masculū quidem creauit & femmam ꝓpter necessitatem filioz generandoz tm̄ semp fuit castitatis amatoz & continentie autoz. Ideo illum typum nō fuauit in oibus vt sic dem vult hō nubere scōm ꝓpriam dispositionē creati oris humane intelligat qd est vir & vxor. Si autez noluerit nubere nō habet necessitatem nubendi ꝓpt cōiunctionem naturalitatis ne forte videat ꝓ suam cōtinentiam alterū ꝑdere qui nolebat esse cōtinens. hīc dñs post coniunctū mrimoniū iubet ne alter alterū nolentē se separet. ¶ Crisꝰ. i home. Non solū aūt ex modo creationis sz ēaz ex mō legislationis mōstrauit qm̄ vnum oportet vm coniugi & nūq; rescindi. Dñs sequit̄. Et dixit ꝓter hoc relinquet hō ꝑrem

¶ matrē ¶ adherebit vxori sue ¶ Jeronim⁹. Si mitr aie vxori non vxoribꝫ Et expſſe subdiē Et erūt duo in carne vna Premiū em̄ ē nupciarum ex duob vnā carnē ſcz plus hen ¶ Ylosa. Vel i carne vna.r i carnali copula ¶ Cris.sup mt Si g⁹ qa ex viro ē vxor ¶ ex vna carne ſiit ambo. relinques homo patrem ſuū ¶ matrē.maior nūc caritas debz eſſe inter frēs ¶ ſorores qi bꝫ qdē ex eisdem pīrē tibus exeūt illi aūt ex diuerſis Sed hoc magnū est mmo qa forcōr est dei cōſtitucō qz virtus nature Non em̄ pcepta dei nature ſubiecte ſunt ſed naēa dei pceptis obtemperat. Deinde frēs ex vno naſcūtur ut diuerſas vias petant vir autē ¶ vxor ex diuerſis naſcunt ut in vnum cōueniant. Ordo eciam nature dei ordinationem loquit. Quod em̄ est in arboꝛe humor hoc est in hominib⁹ amor humor aūt de radicib⁹ aſcendit in herbaz ¶ ſurſum tranſmittit in ſemen Ideo parentes qdem diligūt.ſz non ſic diligunt filios tranſmittat affectum Et hoc est quod dr pter hoc relinquet homo patrem ¶ matrem ¶ adherebit vxori ſue ¶ Cris.m ho. Vide ac ſapiencia dei dona.meritoga⁹ ei ſi licz nō cōſeſtim dixit non licet ne non turbarētur ſed p pbationē hoc cōſtituit deus em̄ a principio maſculum ¶ feminā fecit ¶ non ſimpliciter eos cōiunxit.ſed matrem miſit dimittere ¶ patrem ¶ non ſimpliciē virum mulieri dicit aduertre ſz coniugi ex ipo mō locutionis indi uiſibilitatem oſtendens. Sed ¶ maiorem copulam adiunxit cū dixt Et erūt duo in carne vna ¶ Aug. ix ſr gn.ad lāz Hec tñ verba cum pmi hominis fuiſſe ſcriptura teſtetur dns tamen hic deū hoc dixiſſe declarat.vt hic intelligeremꝰ pter extaſim que pceſſerat in adam hoc dixiſſe tanq pheraz dicē pcuſſe. ¶ Rem. Diſtenū em̄ h dixit ee aplus i xpo ¶ eccliā. Dns em̄ ihs xpus quaſi.prez deſeruit cū de celis ad ēra deſcēdit ¶ mez diſeruit.i ſynagoga pter infidelitatē ¶ adhesit vxori ſue ſcē ſz eccie Et ſe duo i carne vna.i xpe eccliaz in vno corpore ¶ Cris in home Poſtq vero veteris legis ¶ verba ¶ facta induxit cum potestate iam ¶ ipe impetrauit ¶ legem induit dicēs Itaq iam nō ſunt duo ſz vna caro. Sicut em̄ qui ſpiritaliter ſe diligunt. vna anima esse dicunt dicente ſcripta.omniū credentium erat cor vnū ¶ anima vna ſic vir ¶ vxor q carnaliē ſe diligunt. vna caro dicunt. Quemad modum igitur carnem matris est ſcidium ita ¶ mulierem diuidere est iniquū. ¶ Aug.xxiij.de ciuitate dei. Vnum eciam dicunt vt pter coniugium nem vt pter origenem femine que de maſculi latꝰ creata est. ¶ Chriſoſtomus.in home Plerique autē ¶ deū induxit dicēs: Qd ergo deus coniunxit hom nō ſeparet. Demōſtrās qz ¶ pter naēz ¶ pē legē ē vxorem dimittere. Preter naturam qdem qz vna caro diuidit Preter legem autem quomā deo copulatur ¶ nubente non diuidi vxor dimittit. ¶ Hiero. Deus em̄ coniunxit.vnaz facēdo carnem viri ¶ femine hanc ergo homo non potest ſeparare.ſed ſoluit deus ille homo ſeparat quando pter deſiderium ſedis vxorē pria dimittit. Deus ſeparat qui coniunxit quando ex conſenſu pter ſeruitutem debitum vxorem quaſi nō habēs ¶ Augustin⁹. ſuper Jaustū. Ecce audi ex libris moyſi conuincit dñs vxorē dimittendā q fm voluntatez legis Moyſi habitabant ſe facē cū dimittere sit ¶ ihs hoc ipſum attestāte cognoſcim⁹ deū ſcisse ¶ cōuincit malitiā ¶ feiam qd manichei negādo damnant ipſi nuptias ¶ Foſticarios interpretacō caſtigatus.ſz pera rabie nō possunt veritati cū credere ſi acquiescūt. Referunt ergo se ad patrocinium moyſi ſit beatus habentes ſfugiūt ad potentes viros ut p iuſticiam non possunt vincāt p perſonā Dicitur. Dicūt illi. Quid ergo moyſes mandauit dare libellum repudij ¶ dimittere. ¶ Jeronim⁹. Dicunt calumniā quā parauerant licz dñs hō ignoret ſententiā peruerſe. ſed veteris hiſtorie ¶ mandatum dei fuerit recordatus. ¶ Criſoſtom⁹ in hō. Si autem dominus alienus esset a veteri inſtitutione non decertasset p moyſe negq que ſua ſibi noscebant ſed veteribꝰ conuenire Sed meſſalibus ipſi hoc data ¶ pro his excuſando respondit. Unde ſequit dicit illis. Quoniam moyſes ad duritiam cordis vr peruiſit vobis dimittere vxores veſtras. Ipſe liberat moyſen ab accuſatione ¶ rerum in deum conuertit. ¶ Auguſtin⁹ contra Jaustū. Non em̄ erat dura que nec p libelli interpoſitionē vt diſſuadendi locus inſtis ¶ prudentib⁹ ſibi daretur ſolui ¶ flecti poſſet ad recipiendam vt reuocatis cōiugij caritatez. Nouo qua callebant nuptias manichei moyſen tanq cōiugia dimittentem gladij repudij ¶ laudāt xpm tanq euāngelicū vincula firmantez cū ſcōm ſuaz ſacrilegam ſententiam non ſen laudare debuerunt ſeparantem quod non erat diabolus ¶ xpm vituperare diabolū ſigmentis lidantem ¶ Criſoſto. in homelia. Deinde quasi ue erat quod dictum erat.ſtatim reduci ſermonem ad antiquum legem dicens. Ab initio autem ſic non fuit. ¶ Jeronim⁹. Quod dicat humanū est ¶ poteſt deus ſibi esse cōtrar⁹ vt aliud antiquis ¶ ſententiam ſuam nouo frangit impio nō intendum ē. Et moyſes cū videret pter duritiam cordium ſecundarum que vt dicatur vt meliores pulchriores eſſent pimas vxores mortua aut vitam ducere maluit indulgē diſcidiū q cohabitandi ſeuerare. Simulq oſtendit q nō dure duriciam cordis vri pmiſit vobis deus ſed pter ne uxta apm conſilium eſſet homis non ſequi dei. ¶ Cris.ſr mat. Propterea benedicens ſeis hoc pmiſit non pcepit Quod em̄ pcepit volumus quod autem pmittim⁹ nolentes libenter quia malam voluntatem hoim ad plenum pbere nō poſſum⁹. Permiſit ego vob facere mala non retto proꝓa. g⁹ h vob pmittendo nō vob diſplicet demōſtrauit ſz a pcō abſtulit culpā peccati vt fm legē agētibꝰ vob pcm vīm ñ videat ee pcm

¶ Dico aūt vobis Quia q̄cūque dimiſerit vxorem ſuā miſi ob formicacōz ¶ aliā ducerit mechat ¶ q dimiſſā duxerit mechat

¶ Cris. in homelia Quia ōs illoz opilauerāt iam cū auctoritate legē inducit dicēs Dico aūt vobis qz quicūqz dimiserit vxorem suā nisi ob fornicacōz et aliā duxerit mechaē ¶ Origenes. Forte aūt dicet aliqs quomā Ihesus dicēs qcūqz dimiserit vxorem suā nisi ob fornicationē permisit vxorē dimittē quēadmodū moyses quē retulit pter duriciam cordis iudeoz hoc pcepisse. Sed ad hoc respōdendum qm̄ si scōm legem adultera lapidaē non scōm hoc intelligiē res turpis. pter quā moyses permisit libellum repudij Nec enim causa adulterij oportebat libellū dare repudij Sed fortitā moyses oēm culpā mulieris turpē rem appellauit. qu est inuenta fuerit in vxore scribitur ei libellus repudij Querēdū est autem si pter solam causaz fornicacōis dimittere iubet vxorem quid est si mulier non fuerit fornicata sed aliud ad grauius fecerit puta venefica mueriaē aut meretrix filioz sed dominus exponēs rē q alibi dixit dimisent excepta causa fornicationis facit eam machari dans ei occasionem secūdarum nuptiaz. ¶ Hieronim⁹. Sola ergo fornicatiō est q vxoris vincit affectum imo cum illa vnam carnē in aliā dimiserit et se fornicatione separauerit a marito nō debet retineri ne virū quoqz sub maledictōe faciat dicēte sempēa Qui aduleram tenet stultus et impius est ¶ Cris sup mt⁹ Dire enim crudelis ē miquis q castā dimittit sic facit⁹ et miquis q retinet meretricē. Nam patronus ēpiti dimissi est qui crimen celat vxoris. ¶ Augustin⁹. de adulterijs coniugijs. Non tamen ea turpis nec difficilis ea⁹ post patrata et purgata adultera reconciliatiō cōiugij vbi p claues regni celorum non dubitat fieri remissio peccatorū nō vt post viri diuortū adultera reuocet sed vt post xpi gloriosū adultera non vocet ¶ Cris sup mat. Dis autem res p quas causas nascit pīs absoluitur. Matrimoniū autem nō facit coitus sed voluntas et ideo non soluit illud separatio corporis sed separatiō voluntatis. Ideo qui dimittit cōiugem suam et aliaz non accipit adhuc maritus ē Nam si et corpore iaz separat⁹ est ei adhuc voluntate communi⁹ ē. Cum ergo aliam acceperit tunc plene dimittit Et ideo dicis nō dicat. Qui dimittit mechaē sed q alteram ducit ¶ Rabanus. Una ergo solūmō carnalis ē causa id ē fornicatio una spiritalis. i. amor dei vt vxor dimittatur nulla aūt causa est vt viuente ea que relicta ē alia ducatur. ¶ Hiero. Poterat eā accidere vt aliquis calumniam faceret innocenti vxori et ob secundam copulā nuptiarū veteri enimē impingeret. ideo sic priorem dimittere iubetur vxorē vt secūdā prima viuente nō habeat nec non q⁹ poterat euenire vt iuxta eandem legem vxor quoqz marito daret repudium. Eadem cautela pcipitur ne secundū accipiat virum et quia meretrix et q semel fuerat adultera obprobriū non timebat secundo nō nubere precipiē viro q si talem duxerit mechaē. ¶ Dolo. Neapientem terret. quia adultera nō timet obprobrium

Dicūt ei discipuli eiꝰ Si ita est causa hominis cū vxore. non expedit nubere. Qui dixit eis. non oēs capiūt vbū istud. sz quibus datū est Sūt enim eunuchi q de matris vtero sic nati sūt. et sūt eunuchi q ab hominibus facti sūt. et sūt eunuchi q seipos castrauerūt pter regnū celoz. q potest capere capiat ¶ Hieronim⁹. Graue pondus vxor est. si excepta causa fornicationis eam dimittere non licet. quid enim si tumulea fuerit. si iracundi mali moribus ferenda ete. videntes ergo apostoli graue vxorū iugum pferunt motum animi sui. Vnde dicitur dicūt ei discipuli eius si ita est causa homini cū vxore non expedit nubere. ¶ Cris. in homelia Nouus enim est contra cōcupiscentiam pugnans et contra seipm q ad mulierem malam. ¶ Crisostom⁹. sup matheū Nō ait dixit dominus qua expedit sed magis cōsensit q non expedit sed infirmitatem carnis cōsiderauit. vñ sequit Qui dixit eis Non oēs capiūt vbum istud id est non omnes hoīes possunt. ¶ Hiero. Nemo aūt putet sub hoc vbo q addit. sed quibus datum ē. vel factum vt fortunam meretricum q ibi sūt vgines qs ad hoc casus adduxit. Sed hoc datū est a deo q pterierunt qui volunt. q vt acciperent laborauerūt. ¶ Cris. sup mat. Ideo ergo nō oēs capere possūt qa non omnes volunt palma posita est. qui cōcupiscit gloriam nō cogitat de labore Nemo vinceret si oēs periculum timerēt. Ex eo ergo q quidā a proposito cōtinentie cadūt nō debem⁹ arcta virtutem castitatis fieri pigriores sicut et qui in pugna cadūt non exanimāt ceteros. Nō ergo dicat quibus datū ē illud esse dictum quia nisi auxilium gre accepem⁹ nihil nobis valeret. Hoc aūt auxilium gre volentibus non denegat Dicit enim dns pete et inuenies. ¶ Crisostom⁹. in homelia. Deinde possibile hoīes esse ostendens ait. Sunt enim eunuchi. Quasi di. excogita si ab alio exactus esses qd vtiq faceres voluptatis quidez pfectus nihil eorum autem non hīes. ¶ Cris. sup matheū. Nichil enim peccatum op⁹ sine voluntate non facit rea et iusti da ex ope nō cōsummat nisi et voluntas affuerit. Illa est ergo gloriosa cōtinentia non quam egressi ii potest necessitas debilitatis corporis sed quā oplecti tur voluntas sancti pposito. ¶ Hieronimus. Triplex ergo gen⁹ eunuchoz posuit quorū duo sūt carnales et tercij spirituales. Alij enim sunt qui de vtero matris sic nascunt. Alij quos vt captiuitas facit vt de lite matronales. Tercij sūt qui seipos castrauerūt pter regnū celorum et qui cū possint esse viri pter xpm eunuchi fiunt Istis promittit pmium. Superioribus autem quibus necessitas castimonia est nō voluntas nihil oīno debet. ¶ Theophylactus. In vno enim hoīe posuit natura⁹ sz in eo qui nascit. In altero necessitatez sz in eo qui ita factus ē. In tercio voluntatē qui sz spe regni celestis talis esse decreuit. ¶ Cris sup matheū. Ex autem aliqui sic nascuntur hac ratione fit sic et nascunt sex digitos hītes aut quatuor Si enim deus sic ab initio constituit vnāquāqz natam sic dimitteret illam immutabilē semp in suo ordine permanere in oblitionem deduceret cōtra hominē

oratio dei ¶ Deo ergo interdum natura rez cõuerti
tur contra suam naturam vt sp de⁹ nature opifex
in memoraz reducaẽ · ¶ Jeronim⁹ · Possum⁹ & ali
ter dicere · Eunuchi sunt ex matris vtero qui fingi
dicria nature fiũt nec libidinẽ appetẽtes & alĩ qui
ab hoibz fiũt quos aut pharisei faciũt · aut ꝑpẽ ido
lox culeũ emolliũeur i femmas ut pstasiõe hzetica
simulãt castitatẽ ut mẽtamẽ religiõis veritatẽ · Ex
nullo eox psequẽ regnũ celox nisi q se ꝑpẽ xp̃m ca
strauẽit · vñ in fine · Qui pẽ capere capiat · vt vn⁹ ꝙq
q sideret vires suas vtz possit vginalia & pudici
cie implere p̃cepta p se eñ castitas blãda ẽ & quẽli
bet ad se alliciẽs sz cõsiderãde sũt vires vt q pẽ capere
re capiat · que hortãtis dñi vox ẽ & milites suos ad
pudicicie p̃miũ gaiam tis q̃ q pẽ regnare pugnet
& superet ac triũphet · ¶ Crisᵒ in ome · Cũ aut dic̃ · q
se castrauerũt ñ mẽbroz sed abscisiõz sz malaz co
gitationũ interẽptionẽ · maledictõi ei ẽ obnoxi⁹ q mẽ
brũ abscidit eẽtĩ q homo ꝙsue talis ꝑsumit · &
mamebas q detrahũt creatis ebent occasiõz & ea
dem cũ gẽtibz mẽbra detrucãdo i qua agit · Absci
dere ei mbra demoiace temptãtis ẽ · cũ hz aũt q dicta
sũt ne q̃ concupiscẽtia mãsuetoz ita fit sz molestioz ali
unde eñ hẽt fontes spẽma qđ i nob ẽ & ꝑpue a ꝑpo
sito mcõtnẽtia · mẽte negligente & si ipa sobria fue
nt naturaliũ motuũ nullũ ẽ nocumẽtũ · nec ita absci
sio mẽbri p̃mit temptatiões & tranq̃llitatẽ facit ut
cogitationis frenum ·

¶ Tunc oblati sunt ei paruuli ut manus
eis imponeret & oraret · discipuli aũt incre
pabant eos · Jhesus autem ait eis · Sinite
paruulos & nolite prohibere eos venire ad
me talium est enim regnum celox · Et cũ
imposuisset eis manus · abyt inde ·

¶ Crisᵒ super matth · Dominus de castitate sermo
nem fecerat · Audientes aũt quidam obtulerunt ei
infantes castitate mundissimos · Putabãt enim q
dominus corpoze mũdos tantum laudaret · Et hoc
est quod dicitur Tunc oblati sunt ei paruli vt ma
nus eis imponeret & oraret · ¶ Origenes · Nam eñ
ex precedentibus virtutibus eius experti erant
quomã per ipositionem manuum eius & oõz repel
lunt mala offerũt gr̃ei pueros ꝙsiderãtes q̃m ipossi
bile ẽ vt postq̃z p tadiũ dñs dederit eis duimã vir
tutem ut ruina aut demoniũ aliqđ tangẽ eos possit
¶ Remigᵒ · Cõsuetudo erã fuit apud veteres vt
puuli offerent semoibz q̃nup eox manu ut ore be
nedicerent & iuxta hanc consuetudinẽ puuli oblati
sũt dño · ¶ Crisᵒ sup matth · Cazo aũt q nõ delectat
in bonũ facile obliuiscit bonũ · Malũ aũt qđ audiere
retinet sp · Ante modicũ aũt tpus xp̃us accipies pu
er dixit · Nihil facti fuerimus sic̃ paul⁹ iste nõ merabi
tur in rẽgnũ celox & ecce statim obliti discipli puerit
inocenciaz vetabant pueros ad xp̃m quasi idignos
accedẽ · vñ sequit · Discipli autem increpabant eos
¶ Jeronimᵒ · ñ hõ quo nollẽt eis saluatoris & manu
& voce benedicia sed gr̃ m̃ndũ hñtes plenissimã fidem
putarent eũ in similitudinẽ aliox hoim offerentes
ꝑpoztunita re lassari ¶ Crisᵒ in hoc · Ut discipli caput
lebant pueros causa dignitatis xp̃i · Dñs aut docẽs
eos moderata sapere & timorẽ geulare mãdauit ac
apit puulos & in vlnis tenuit eos & tactu roborans
celox ꝑmittit · vñ sequit · Jesus aut ait eis · Sinite
puulos venire ad me & nolite prohibere eos · talium enim
rẽgnũ celox ¶ Crisᵒ · sup matthm · Quis eñ merabit
a ꝑpinquare xp̃o si repellit ab eo simplex ihesus ·
dixerit nolite prohibere eos · nam si sãi fuerint fiũt qui
vetabãt filios ad pr̃es venire · Si aũt peccatores fuis
sent ve quid sententiaz ꝓdemnatõis ꝑtulissent
culpaz videatis · ¶ Jeronimᵒ · Signanter aũt dixit
Talium ẽ regnũ celox non illox ve ondere nõ ha
bent regnare sed moses Et bis q similem habere in
nocentiam & simplicitatez p̃miũ repromisit ·
Et cum imposuisset eis manus abyt inde · ¶ Cris⁹
fugmat · Presens locus mistruit oĩes gentes ut fi
os suos sacerdotibz offerant · Non eñ sacerdotis ma
nus imponit sed xp̃us in cuius nomine manus impo
nitur · Si enim qui escas suas per oratorem effi
deo sanctificatas eas mãducat · Sanctificantur ciꝑ
verbum dei & orationem vt apostolus dicit quanto
magis pueros offerri deo & sanctificari oportet ·
Causa autem sanctificandarum escarum hec est quo
niam totus mundus in maligno positus est · Omnes
res corporales que sunt magna pars mundi in ma
ligno posite sunt · consequenter & infantes quos
nascuntur & ipi quantum ad carnem in malig
positi sunt · ¶ Origenes · Pueros autem mihi vi
amus qui i christo adhuc carnales sunt & libere⁹
habentes Qui autem profitentur verbi dei ma
simplicitez quidem & quasi puerilem sermonem ha
bentes quo nutriuntur adhuc nouicii sunt qui
ferunt saluatori pueros & infantes · Qui autem vi
dentur esse perfectiores & ideo sunt discipli ihu
prudq̃ discãt rationem iustitie ꝺ̃ pueris reprimi
dunt eos qui per simplicem doctrinam puros vi
fantes · i · mm⁹ studiosos offerũt xp̃o Jhs aũt ex
tans discipulos suos iuz viros ostenens ꝓfectui
volitando pueox ut fiant pueris quasi puer vi
eros lucrentur dic̃ · Talium ẽ regnuz celox · Ipse e
cum in forma dei esset factus est puer · Liber ergo
bem⁹ attendere ne estimatõe sapiẽtie excellentes
ꝓfectus spiritalioris contẽnamus quasi magis pfi
los eccle ꝓhibentes pueros venire ad ihm · quod
pueri non omnia que dicunt sequi possit · imposi
as manus ihesus · & virtutem relinquens in pi
eadez abyit ab eis quasi nõ potentia sed xp̃i fa
ceteri discipuli eius perfecti · ¶ Remigᵒ · Quia
eoam impositis benedixit pueris significat q̃ in
miles spiritu sunt digni a⁹ gratia & benedictõe ·
¶ Glosa · Imposuit eoam eis manus · vt ipsi tri
tinentibus gr̃am sui auxilij ꝓferendaz significet
¶ Hylarius · In fauces eoam gentium fides
quibus per fidem & auditum salus redit · Ipse
ex affectu primo saluandi israela discipulos mo
tur accedere quos dominus ait non oportere pro
bari · Quinus eñ spiritusancti ꝙ impositionem ma
& ꝓcationẽ testatur legis opẽ dat gẽtis largitio

Et ecce vnus accedēs ait illi .Magister bone quid boni faciā ut habeā vitam eternā Qui dixit ei Quid me interrogas de bono vnus est bonꝰ deus Si aūt vis ad vitam ingredi serua mādata dicit illi Quae Jhesus aūt dixit Nō homicidiū facies.non adulterabis Nō facies furtū.non falsū testimoniū dices honora patrē tuum & matrē tuā et diliges pximū sicē teipsū .Dicit illi adolescēs.Omnia hec custodiui a iuuētute mea Quid adhuc michi deest Ait illi Jhesus si & vis pfectꝰ eē vade vende omnia que habes & da pauperibꝰ & habebis thesaurū in celo & veni sequere me Cum aūt audisset adolescens verba hec abyt tristis erat enī habens multas possessiones

Rabanus. Audierat forsan homo iste a domino tantu eos qui uolunt paruulis similes esse dignos introitu regni celestis & ideo certus cupiens cē nō p gabolas sed apte postulat expm q̄bus mentis vitā eternam consequi possit. & ideo dicitur. & ecce vnꝰ accedens ait illi. Magister bōe quid boni faciam vt habeam vitam eternam. Hieronimꝰ. Iste qui interrogat & adolescens & diues erat & superbus & non voto discentis sed temptantis interrogat. quod ex eo probare possumꝰ q̄ dicente sibi dño. si vis ad vitā ingredi serua mandata rursū fraudulentē mērogat. que sunt illa mandata quasi non & ipse legere aut dominus posset. edē dꝰ ubere ceteraria. Crisostomꝰ. in home. Ego autem auaz quidem euz. & pecuniaruz amatorem nequaq̄ reculo dicē quia & xp̄us talem eum esse redarguit. simulatorē autez nequaq̄ quia ñ ē secuz de incertis udicaē & maxie accusando. Quare aūt hāc suspitionē destruit. Dicat enī q̄ occurrens & genu flectens rogabat eū. & q̄m inspiciēs eum ibus amauit eum. Si ecā temptās accessisset demōstrasset nobis hoc euangelista sicē in alijs facit. Si aūt & ipse fuisset. xp̄c eum nō pmisit sic latere sed redarguisset manifeste aut occulte insinuasset. Hoc autem nō facit. Sequitē enī. Quid dicis me interrogas de bono Aug. de cō euā Dē aūt videre distaē aliquid q̄d hic pm matthm dicit. Quid me interrogas de bono Secm alios autez q̄d me dicis bonum. Nam quid me mērogas de bono ad illū magis referi pē q̄ ait ille querens quid boni faciam. Ibi enī & bonu noiauit & mērogatio est. Magister aūt bone nondū ē mērogatio. Cōmodissime gē intelligitē verunz dictum. Quid me dicis bonū & interrogas me de bono. Jerom. Quia vero magrīm vocauerat bonū & non deum vel dei filium confessus erat. dixit q̄sua sanctum hoiez cōparatione dei nō esse bonum de quo dicit. Confitemini dño q̄m bonus Et ideo dicit Unꝰ est bonus deus. Ne quis autem putet in eo q̄ bonus deus dicit. excludi a bonitate filiū dei. Hegesippꝰ in alio loco Pastor bonus ponit animam suam p ouibus suis. Aug. primo de ciu. dei. Vel quia ille vitam eternam querebat. Vita autem eterna est in illa contemplacōe qua nō ad penā videtur deus. sed ad gaudium sempiternum & non intelligebat cū quo loquebatur q̄n trinō eū filiū hoīs ambierabat. Ideo dicit Quid me interrogas de bono & vocas me sedm q̄ vides magrm bonū. Nec forma filij hoīs aparebit in quoquo nō tantū iustis sed & impijs. Et ipa visio malum eis erit. Est autem visio forme mee in qua equalis filio. Ille ergo vnus deꝰ pat filius & spūs sanctus. ipe ē solus bonus ḡa nemo videt eum ad ludum & planctū sed tm ad salutem & letaā veram. Hiero. Saluatorem etiam nr homicidij testimoniū nō remittit sed mgrī absq̄ deo excluserit errorē. Que aē valeras est vt ita responderet Educit enī eum paulatim & erudit liberans ab omni adulatione & ab his que sūt sup terram eum abducens deo adherere suadet. & futura querere & nosse eum qui vere est bonus & radix & fons uniuersoz bonoz. Crisog. Respondet ergo sic xp̄us ꝓter eum qui dixit. Quo bom faciam.q̄n enī declinauitꝰ a malo & faciens bonū quantū ad ꝓpationem ceterorz hoīm dicē bonum q̄ facitꝰ q̄ueum autem ad veritatem sm q̄ hic dicē vnus ē bonꝰ. Bonū nrm non est bonū. Dicē autez potest quis.q̄n sciens dominꝰ ꝓpicū mérogamus ñ esse vt faciat vt humanū bonum dicie. Quid me mérogas bonum. Acsi dicēt. Cum sis impatus ad ea q̄ dicunē cur me mérogas de bono. Post bꝰ aē dicit. Si vis ad vitam ingredi serua mandata vbi pfecta q̄m adhuc quasi ex̄ uitam pstituet rūdit. Si vis ad vitam ingredi sm enī vnū modum homo ē extra vitam qui est extra euz qui dixit Ego sum vita Alias aē omnis qui sup terram est q̄uis iustissimꝰ potest quidez ī vmbra esse vite nō autem ī ipa vita cum sit corpore mortis circundatꝰ. Introibit autez quis in vitam abstinens se ab opibꝰ mortuis appetens autem opa viua. Sunt aē & verba mortua & verba viua. Et cogitacōes mortue & cogitacōes viue. & ideo dicit. Si vis ad vitā ingredi serua mā. Augustiꝰ. de ver. do. Hec eam dixit si vis venire ad vitā eēnam.si vis venire ad vitaz meam eam diligimēs vitam q̄ fuerit eēna vita. Dic gꝰ psiderandum est quēadmodū amanda sit eēna vita q̄n sic amaē misera ista & q̄q̄ fimēa vita. Re. Demōstraē autez his verbis quia lex suis implentibꝰ nō nisi solū bona temporalia dabat sed & vitā eternā Et quia hec audierat. sollicitꝰ factus mérogauit. Unde sequē. Dicit illi. Cui. Crisos. in omelia Hoc autem non temptās dixit. sed estimans alia quedā pcepta esse preter legalia que vite causa fierent. Remigius. Jhesus vo quasi infirmo ꝓdescendens clementissime legis precepta exposuit. unde sequē Jesus autem dixit. Nō homicidium facies. Quoz pceptoz expositio est sequens sententia. quia dicē Et diliges pximum tuū sicē teipsum. Ut cū aptus dicat. Qui diligit pximum legē implenit. Quoniam dū est aē ḡre dñs tm scē tabule pcepta ignorauit. Idcirco sit q̄ forte iste studiosus erat in dilectione dei siue q̄ dilectio primi gradus est ascendendi ad dilectionem dei. Orige. Forsitan aūt ista precepta

sufficiant vt in pncipium vt ita dicam vite ingredi
atur qs. ℣ñ aũt sufficiunt hec vt alia sibi istis ad
meritoza vite introducẽ quenq;. ℭ Qui aũt pterierit
vnũ istoꝝ mandatoꝝ nec in pncipiũ vite intrabit.
℣ Christ⁹ homelia. Quia ergo dñs ea pcepta con
memorauerat q erant ex lege ideo sequit. Dicit illi
adolescẽs bt oia seruaui a iuuentute mea. ℭ Et neq
hic stetit sed rursus interrogat. Quid adhuc mihi
deest. quod ℣ ipm signum ẽt vehementis desiderij.
℣ Remigi⁹. Illis aũt qui in gra pfectũ esse volũt
ostendit qualiter ad pfectionem venire possunt vñ
sequit. Ait illi ihus. Si vis pfectus esse vade ℣ vẽ
de omnia q habes ℣ da paupib⁹. ℣ Notandũ sũt ista
ꝑba. non em ait vade ℣ manduca omia q habes sed
vade ℣ vẽde. ℣ nõ ait aliqua sibi ꝛnamas ℣ sapbira
sed omma ℣ pulchre subiungit. que habes. Illa em
habem⁹ que iuste possidem⁹. illa ergo que iuste pos
sident vendenda sũt. que vero iniuste. sũt erogan
da illis quib⁹ fuerant ablata. neq; ait da pximis aut
diuitib⁹ a quib⁹ accipies sibi q; da paupib⁹. ℭ Aug⁹
de opib⁹ monachoꝝ. ℣ Nec attendendũ in quib⁹ mo
nasteriis vt in q loco indigentib⁹ frib⁹ hec qd habe
bat aliqs impẽderit. Dim em xpianoꝝ vna resp. ẽ
℣ ideo qsquis xpian⁹ necessaria vbilibet erogauerit.
vbicũq; eam ipe qd necessariũ ẽ sibi acapit de eo
qd ẽ xpi acapit. ℭ Raban⁹. Ecce duas vitas boꝝ
hus ꝓpositas audim⁹ actiuã ad quam ptinet. ℣ Non
occides ℣ cetera legis mandata ℣ exemplituam ad
quaꝝ ptinet. Si vis pfect⁹ ẽ. Actiua ad legẽ ptinꝫ
exemplatiua ad euãgeliũ q; sic vet⁹ nouũ pcessit ex
stamẽtũ ita bono actio pcedit exemplacõi. ℭ Augu.
cõtra faustũ. ℣ Si em illi soli q vt sint pfecti vendũt ut
dimittunt oia sua ptinẽt ad regnũ celoꝝ si huic mi
lite xpiane ꝓpẽ qddã ymeritũ caritatis subiũgit ℣
qdã stipẽdiaria militudo cui dicit i fine. Sequere
dedistis mihi mãducare qs abiecit vt istos a mãdatis
euãgelicis alienos ℣ a vita eẽna sepãdos iudicem⁹.
ℭ Jeronim⁹. in epistola vigilãtiũ. Qꝛ aĩ. Vigilã
tius assert eos melio⁹ facere q venire ribus suis ℣ pau
latim fruct⁹ possessionũ pauplib⁹ diuidant. q; illos
qui possessiõib⁹ venũdatis semel oia largiant. nõ a
me ei q; a deo rñdebit. Si vis esse pfect⁹ vade ℣ vẽ
dite quem tu laudas seo⁹ aut ecclie grad⁹ est. quẽ
℣ nos recipim⁹ dũmõ sciam⁹ ꝓma scõis ℣ ℣ exercis
ꝓferenda. ℭ Isidor⁹. de ecclasticis dogmatib⁹. ho
nũ em ẽ facultates cũ dispensatõe paupib⁹ erogare
Melio⁹ ẽ ꝓ inuidie sequẽdi dim simul donare ℣ ab
solutũ sollicitudie egẽ cũ xpo. ℭ Cri. in ho. Et qa
de peccatis erat hmo a qbus denudari admonuit.
ostendit qm ampliora bis recipiet qñto era maio⁹ est ce
lum. Et nõ dixit ℣ habebis thesaur⁹ i celo. In thesauro
em copiam ℣ ymanentem recipiũtis ostendit. ℭ Ori.
Si aũt omne mandatũ i lr verbo impleri. Diliges pxi
mũ tuũ sicut ipm. pfect⁹ aũt est qui ipleuerit omne
mandatũ quo dñs dicẽs adolescẽti. ℣ Hec oia fuaui
a iuuentute mea quasi nondũ pfecto dic. Si vis per
fectus esse. ℣ Forte aũt qm ait. Diliges pximũ tuũ non
a dño positus est. si ab aliquo addictũ qz nec mare⁹ne
Lucas hũc locũ exponẽtes addiderẽ. vt alibi scriptũ
ẽ in euãgelio scom hebreos qm cũ dñs dixisset ad va

de ℣ vende oia q habes cepit ipues scalpere apt hũ
℣ nõ placuit ei. Et dixit ad eũ dñs. Quõ dicis te
legem ℣ pphetas qm scriptum est in lege. Diliges
pximũ tuũ sic teipm ℣ ecce multi frẽs tui filij Abra
rabe amicti sunt stercore morientes pfame ℣ dese
tua plena ẽ multis bone ℣ nõ egredit omnia aliq
ex ea ad eos. Volens g⁹ dñs arguẽ duum illi hic
Si vis pfect⁹ esse vade ℣ vende omia que habes ℣
da paupib⁹ sic em aparebit si diligis pximũ
teipm. Sed si perfectus est qui hẽt omnes virtu
quõ fit pfect⁹ qui vendit omia sua ℣ paupib⁹ dedit
Donam⁹ em aliquẽ hoc fecisse quõ ilatam ei hu
ra suę cupiscencia suscipiẽs oẽs virtutes ℣ bo
nens malicã vniuersã. Sapiẽs ergo vicinũ suũ
dicẽ quã q paupib⁹ tradidit bona sua ipe etern
mib⁹ adquisit accipiens ad suas spiritalẽ copiã
rum spiritalẽ abũdantiã. Et sit hoc mõ pfectus ẽ
ius aliquas hũanas habuerit passiões. Aut ea ille
qui mutauit pro diuitijs pauptatem vt fiat pfect⁹
credens sermonib⁹ xpi aduus abiẽ vt scipsum hu
xpo iustus ℣ castus ℣ absq; omi passione ostẽ
vt in ipo tempore quo tradiderit bona sua paupib⁹
fiat oino pfectus. Sed ex illo die incipiet spernẽ
dei adducere eum ad omnes vitios. Alter aũt
pfectus moraliẽ transibit dicẽs substantiã sibi vti
quisq; actus animę eius. Imparat ergo xpus vt
dere omnem substantiam malam ℣ quasi tradẽs
virtutib⁹ operantib⁹ ea; que ab omni bono pugn
sit. Sicẽ em pax apostolos reuertit ad ipos nisi
ent filius pacis sic vniuersa peccata reuocant ad se
res eorum cum nõ fuerint quos vocas malis ea
sic neq; dubitatio erit quin istam erit pfect⁹ qui
vendidit oẽs ꝓprias facultates. Quamobrem ei q
qui talia egit. habet thesaurum in celo ipse
ãus celestis. In suo em celo hẽt thesaur⁹ gra
dei ℣ diuinas in omni sapientia dei. Quia ei pse
me sequi xpm qua ñ distrahit ab aliqua malo pl
sessione quo min⁹ xpm sequat. ℭ Hieron⁹. Qui
eãi diuitias relinquentes dñm ñ sequant hoc
ad pfectionem sufficiat nisi post cõtemptu mundi
saluatorẽ sequant id est relictis malis bona
Facilius em in sacculus contemnitur q volumus
ideo sequitur. Et veni sequere me. Sequitur me
dominum qui imitatus est eius ℣ p vestigia
graditur. Sequi. Cum audisset iuuen
verba hec abiit contristis. Hec est tristitia qui hoc
ad mortem. Causaq; tristitie redditur. Erat em
habens multas possessiones id ẽ spinas ℣ tribu
que se nentes dominicam suffocauerunt. Cha
mus i ho. Nõ em sim lic detrimentum qui pati
bent ℣ qui muleis abundant. queman abeste
tiarum maiorem accendit flammam ℣ malorum
fit cupido. ℭ Augustin⁹. in epistola ad paulinum
Theraſiam. Nescio autem quomõ cũ superflua re
rena diligunt arctius adpea q; concupita retine
gunt. Nam vnde iuuenis iste tristis discesse. ni
quia magnas habebat diuitias. Aliud est em non ad
le incorporare que desunt. Aliud iam incorpora
diuellere. Illa enim velut extranea reputantur
Ista velut membra percuduntur. Scõm hiero

Sedm historiam autem iste adolescens laudabit quidem ē quia non occidit nō adulterat⁹ est vituperabit autem ḡa gentilitas ē in vōbis xp̄i vocabulo eū ad p̄fectōz. Adolescens quippe erat sc̄m aīam ⁊ ꝑpterea relinquens xp̄m abḡit.

¶ Ihesus aūt dixit discipulis suis. Amen dico vobis. quia diues difficile intrabit in regnū celoz. Et iterū dico vobis facilius est camelum p foramē acus trāsire. quā divitem intrare in regnum celoz. Audientes aūt hec discipuli mirabāt valde dicētes. Quis ergo poterit saluus esse. Aspiciens aūt ihesus dixit illis. apud homines hoc impossibile ē apud deum aūt omnia possibilia sunt.

¶ Glosa. Occasione huius auari de quo p̄dictum est habuit sermonem dñs de auaro. vnde dicē ibus aūt dicit discipulis suis. Amē dico vob̄. ¶ Crisō. in ome. Quō ḡdz dixit nō peccunias ḡdz detrahens ⁊ eas qui detinēt ab ipsis. Et discipulos pauper existentes non verecundan ob inopiaz. ¶ Diglan⁹. Habē em̄ diuitias crimē non est. sed mod⁹ in habendo retinendus est. ¶ Iam quomō cōmunicandū est necessitatis sanctorum si communicandi materia non relinquitur ¶ Rabā⁹. Sed mē peccunias habere. ⁊ peccunias amare nonnulla distantia ē. Cui⁹ autem ē nec hās nec amare diuitias. ¶ Remigi⁹. Vnde dñs in marco exponens h⁹ loca sensit dixit difficile est cōfidentibus in diuicijs intrare in regnum celorum. Illi em̄ diuicijs confidunt qui oēm suam spem in diuicijs collocāt. ¶ Jeronim⁹. Quia vō diuites habent difficile contē nunc non dixit quia impossibile est divitem intrare in regnum celorum. ⁊ difficile. Vbi difficile ponit non impossibilitas prohibet sed raritas demōstrat. ¶ Diglanus. Periculosa em̄ cura est velle diuescere ⁊ graue onus innocentia subire incrementus opus occupata. ¶ Nem em̄ seculi famulat⁹ dei non sine seculi vitijs assequet hinc difficile ē divitem regnū celoz adire. ¶ Crisō. in homelia. Quia vō dixerat difficile divitem intrare in regnum. p̄cedit ad oīndendum quod est impossibile. vnde sequit. Et iterū dico vob̄ facili⁹ est camelum p foramen acus transire q̄z divitem intrare in regnum celoz. ¶ Jeronimus. Hec cunctis hoc nullus divitum salvus erit. Sed si legamus isaiam quō cameli madidam ⁊ ephā vendant ad hierusalem cum domus atq; munendo ⁊ qui quōdam curiu erant ⁊ vitiorum prauitate distorti ingredi tur posteas hierusalem. videbimus quō ⁊ isti cameli quib⁹ diuites compārē cum deposuerint graues sarcinam peccatorum. ⁊ totius corporis prauitatem intrare p̄nt p angustam ⁊ arctam viam. que ducit ad vitam. ¶ Crisō. sup matheum. Ventum etiam aīe assimulate sūt tortuosis camelis in quib⁹ erat gibbus idolatrie qm̄ cognitio dei erecta est aīaz. Deus aūt est filius dei. Cui⁹ p̄ma ps subtilis est sm̄ diuinitatez alia vō grossior sm̄ incarnationem q̄. Tota autem recta est ⁊ nullam habet deflexionem. p cuius vulnus passionis gentes ingresse sunt in vitam eēnam.

Hec ācu cōsuta est immōrtalitatis tunica. Ipsa est acus que spiritui consuit carnem. Hec ac⁹ iudaicū p̄pm unxit ⁊ gentium. Hec acus amicitiam angelorum ⁊ hoim copulauit. Facili⁹ est ergo gentiles transire p foramen acus quā d mites iudeos intrare regnum celorum. Si em̄ gentes cum tanto labore diuellunt ab irrōnabilib⁹ idolorum cultibus quanto magis iudei diuellunt a rōnabilibus dei cultibus. ¶ Eloſa. Aliter dicē quia hierusolimis quedā porta erat que foramen acus dicebatur p quā camelus nisi deposito onere ⁊ flexis genib⁹ transire nō poterat. Per qō significatur divites non posse transire viam artam que ducit ad vitam. nisi sordibus peccatorū ⁊ diuitijs d̄positis. salutem nō amando. ¶ Ore. xxxv. moza. Vt nomine diuitis quēlibet elatum camelī appellatione p̄prium p descensionē significat. camelus ergo p foramen acus transit. cui⁹ redemptor noster vt q̄ assumptionē mortis p angustias passionis intrauit que passio velut acus exorta ḡa dolore corpus pupugit. Facilius aūt camelus foramen acus quam diues regnum celoz ingredit. quia nisi ipe p̄us p passionem suā formam nobis humilitatis ostenderet nequaq; ad humilitatē ip⁹ superbia nra rigidas inclinaret. ¶ Crisō. in hōme. Discipuli aūt inopes existentes turbant̄ p salute aliorum dolentes ⁊ doctorum iam viscera assumētes. vnde sequit. Audientes aūt discipuli mirabāt̄ valde dicētes. Quis ego poterit salu⁹ esse. ¶ Augustin⁹. de que. euan. Cum aūt pauci sint diuites in cōparatiōe multitudinis pauperum intelligendum est q̄ omnes q̄ diuitias cupiunt in quocumq; numero habeāt discipuli alienauerunt. ¶ Crisō. in homelia. Deus aūt opus hoc esse ostendit qm̄ multa opus est gr̄a ut homo in diuicijs diligat. Vnde sequit. Aspiciens aūt ihesus dixit eis. Apud homines hoc impossibile ē apud deū aūt omnia possibilia sunt. Per hoc q̄ dicit Aspiciens significat euangelista q̄ mentem oculo timidam cōtemptim mittigauit. ¶ Remigius. Non aūt hoc sic intelligendū est q̄ possibile sit apud deū q̄ diues cupidus auarus ⁊ superbus intret in r̄gnū celoz. sī ut cōuertatur ⁊ sic intret. ¶ Crisō. in homelia. Neq; etiam hīc ideo dicē vt resupinus iaceas. Et sīc ab impossibilibus abstineas. sed vt magnitudinem iustitie considerans imitias deum rogans.

¶ Tunc respondens petrus dixit ei. Ecce nos reliq̄mus omnia ⁊ secuti sumus te. Quid ergo erit nobis. Ihesus aūt dixit illis. Amē dico vobis q̄ vos qui secuti estis me in regeneratiōe cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis ⁊ vos sup sedes. xii. iudicantes. xii. tribus israel. Et omnis q̄ reliquerit domū vel frēs vel sorores aut p̄rem aut matrē aut uxorē aut filios aut agros ꝑpter nomē meum centuplū accipiet. ⁊ vitam eternā possidebit. Multi aūt erūt p̄mi nouissimi. ⁊ nouissimi primi.

¶ Ong. Audierat petr⁹ verbum xp̄i dicentis. Si

vis perfectus esse · vade & vende oia que habes & De
mde cōsiderauit ado escentem cū cristida abeun
tem & difficulcatem ouitum ingrediēdi in regnum
celoz · Dō quasi qui nō facilē rez ꝑsummauerat siqu
ci aliter ꝙsuc · Et si em mmima cum fre reliquit · sz
non mnima estimata fuit apud deū ꝑsideranter qm
ex tanta plenitudine dilectionis illa mmima reliqe
runt vt eaam si multas habuissent possessiones
omia reliq̄ssent & puto ꝙ magis petrus cōfidens de
affectu suo q̄z de ipa quantitate rerum relictarum
fiducialiter mérogauit · Dñ dixit · Tunc rñdens pe
trus dixit ei · ecce nos reliq̄n⁹ omia ¶ Cnſ · m ho·
Qualia omia o beate petre · arundinē rete nauigiū
Omia q̄dem hec dias · non ꝑ munificentiā · sz vt p
mérogationē hanc mopum inducat plebem · qz em
dñs dixēat · si vis pfect⁹ eē · ne dicat aliq̄s mopū q̄d
igit̄ si nō habuero nō possū esse pfectus mérogat
petrus vt tu mops discas qm in nullo hinc diminu
eus es · qui em claues regni celoz acceperat ꝑ hōs
que ibi fuit iam cōfidit & pro orbe terraz vniuersa
mérogat · mouere aūt & qualit̄ respondet diligēter
sicut xp̄s inquisiuit eem xp̄s duo a diute expectt
dare pauperib⁹ & sequi se ꝑ hoc ipe addit · Et se
cuta sum⁹ est ¶ Origenes · Potest dia scdm omia
que pater reuelauit petro esse filiū suū secum sum⁹
se iusticiam sanctificationem & huiusmodi · ꝑ hoc
quasi victor athleta mérogat que sint p̄mia certami
nis ¶ Hieronim⁹ · Qua ergo nō suffrat em reliq̄re
magic q̄d perfectum est · & secuta filiu⁹ se fatemur q̄
dem quod iussisti q̄d ergo nob dabis p̄mij & hoc ē
qđ dic · q̄d ergo erit nob · Sequit̄ ibus aūt dixit illis
Amē dico vob q̄ vos q̄ secuti estis me ¶ Hieroni·
Nō dixit q̄ reliquistis oia · Nā em & socrates fe
pbus & multi alij diuitias ꝓtempserūt · sz qui secuti
estis me qđ ꝑfecte apl̄oz ē accp̄ credencū ¶ Ogla·
Secuti sūt quidem discipli xp̄m in regnatione · & i la
uacro baptismi in fidei sanctificacione · hoc em illa
regnatio est quā apli sunt secuti quā lex indulgere
nō potuit · ¶ Hiero · Dt aliē debet ostru · Vos q̄ se
cuti estis me sedebitis i regnatione · & qñ mortui ex
corrupcōne resurgent in corrupta sedebitis & vos
in solios iudicātium odemnantes · xp̄i · tribo israel q̄a
vob credentib⁹ illi credē noluerūt · ¶ Aug · xx · de ci·
dei · Hic em caro nra regnabitur p in corruptionē
quemadmodum aīma nostra regnabatur p fidem ·
¶ Cnſ · super matth · Futurum em erat vt in die
iudicij responderent iudei · Domine non te cognou
mus filium dei · in corpore cōstitutu · Cum hoīm vi
dere posset thesaurū in terra abscondit̄ · solem nu
be celatum · Respondebūt ego discipuli Et nos ho
mines fuim⁹ rustici & obscuri in plebe · vos sacerdo
tes & scribe · sz i nobis bona voluntas facta est quasi
lucerna iusticiatis nostre · In vobis aūt malicia
facta est quasi caligo sententie vestre ¶ Cnſ · in ho·
Propter hoc autem nō dixit & gentes & orbem ter
rarum sed tribo israel · quia in eisdem erant educati
& legibus & cōsuetudinib⁹ apostoli · & iudei Cum er
go dixerint iudei · qm̄ ꝑ hoc ñ potuim⁹ credere
xp̄o quia lex ꝓhibuit · discipli in medium i ducent
qui eandem susceperūt legem Sz dicet aliquis q̄

magnum ꝑmisit eis si io qđ diminute hīent regni
austri h̄ est ipi hēbunt · Maxia q̄dem alia ꝑmisit
& post eis ꝑmittit · Sed & h occulte insinuat aliq̄
plus illis · De illis em simpliciter dixit q̄ surgēt &
ꝓdemnabūt gnationem hanc · De hīs aūt · Cum sede
rit filius hoīs sedebitis & vos · Manifestū ē q̄ cū
regnabūt & cōmunicabūt in gria illa · beatā em
gliam in effabilem significauit p thronos · qualem
aūt h⁹ ꝑmissio ꝓplera est · nūq̄ em & iudas sedit ·
nequaquā · Rex em a dño posita est p hieremiā gēti
tam loquar sup gētem & regnū vt edificē & plantē
illud · Sz si fecerit malū i ospectu meo ꝑmittā & ego
de bonis q̄ locut⁹ sū vt faciam eis · q · d · Si indigni
seipos ꝑmissione faciāt nō adhuc faciam q̄d ꝑmisi
dignū aūt seipm ꝓnciparu iudas oīdit · Et ꝑ ho
tūc loquēs discipls nō simplicit eas promisit glias
em dixit vos sedebitis · sz adiūxit qui secuti estis me
vt & hinc iudaz excludat & eos q̄ postea fuerant
attrahere · non em ad illos solos dictum est neq̄
in dam iam indignū effectū · ¶ Oglan⁹ · Sedes q̄
xp̄i · Aptos sup xp̄i thronos iudicātes xp̄i Israel
rael in · xp̄i · Patriarchaz · glias copulauit ¶ Augus
de ci · dei · Ex h̄ em loco discim⁹ · cū suis discipulis
dicatuz iōm · Dñ & alibi iudex dicit · Ipse iudi
cauit · nec em sup xp̄i sedes sessuros ee ac ꝓ hoc
hoies cū ipo iudicaturos putaē debem⁹ Quidam
q̄ppe nūc vnitā q̄dam significata ē iudicij ei⁹
tudo · ꝑ duas ꝑs numeri septenarij q̄ significat
plerumq̄ vnitas · Que due ꝑs · i · tres q̄s
altera p alteram multiplicata · xp̄i hanc · Aliqui em
in locum iude traditoris · Apostolum matthiam lo
mus ordinatum · Apostolus paul⁹ qui p⁹ illorum
bus laborauit vbi ad iudicandū sedeat · nō hīe q̄
ꝑfecto cū alijs sanctis ad nūc iudicū se ꝑmanē
monstrat · cum dic · nescitis q̄ angelos iudicabi
¶ Aug · in libro de pnia · Un Eg⁹ nūc iudicans
omnes intelligunt̄ q̄ ꝑ ecclesiā suā cum sanctis suis
runt & secuti sūt dñm · ¶ Greg · x · mo · Quidam
stimulo diuini amoris exactus hoc postulat ut
illic ꝑcul dubio culmē iudicante ꝑtre electi si
simul eūc iudex cū iudice veniat qui nūc ꝑdicā
ne iudicij sese spōtanea paupertate castiget ¶ Aug ·
xx de ci · dei · De ipis quoq̄ iudicandis in euāgelio
duodenario sibi cā ē dicit̄ · Nō em q̄ dicit̄ · Sedebi
xp̄i · tribo israel tribo Neq̄ que xp̄i est · absq̄ iudi
da non erit aut solum illum ꝑtem · nō rei gnis ei
ras iudicabūt · ¶ Cnſ · sup matth · Ut p hoc q̄ dic
In regnatione ꝑmittit · xp̄us nunc xp̄i membra
futura p⁹ ascensiōz suam qñ scz hoies regnare ꝑ
baptismū · & illud ē tempus qñ xp̄s sedet i sede
stans sue · & vide q̄z nō de ipe fuit iudicij hic dic
uocatiōe gēaū vnitatz · ñ em dixit cū venerit filius
per sedez maiestatis sue sz cū sedebit i sede maiestā
sue qđ & tūc fuit ex q̄ gēus credē cepit · in xp̄o
ſm illd psalmi · regnabit dñs sup gētes · dñs sedet
sedē scām suā · & exteūc apl̄i sedent sup xp̄i thronos
· i · in oib⁹ xp̄ianis oia em xp̄ianus q̄ suscepit vitā
ten thronus ſt petri · sic & alie apl̄ice sedes q̄ ad
in hīs thronis in xp̄o gtes distichis ſm dñs aduē
& diuēsitates ordinum quas solus deus cognoscit

Sicut em̄ iudeorum pplus in xp̄o tnbo fuit diuisus sic ⁊ vniuersus pl's xp̄ianus diuidit in xp̄o tnbo ve quedam anime sint de tnbu Ruben ⁊ sic de alijs. ꝓpter diuersas virtutes. Non em̄ omnes gr̄e in omnibo equalit̄ sunt sc̄i; vn⁹ p̄cedit in ista alius in illa Et sic apostoli iudicabunt xp̄o tnbus israel ⁊ oēs uideos :p hoc q̄ verbum apl̄oz ē a gentibo receptū Omnes aūt xp̄iani sūt quidem xp̄i sedes apl̄oz sed vna sedes xp̄i xp̄i em̄ omnes virtutes sūt quasi vna sedes quia omnium vtutū equalit̄ ipe solus p̄fectus ē Vnusquisq; eaꝝ apl̄ozum in aliquo bono spūali fit p̄fectior ve petr⁹ in fide ⁊ ideo petrus regnescit in fide. Iohes in innocencia ⁊ sic de alijs. Et q̄de retributione apostolis in hoc mundo dnoa xp̄e loquat̄ demonstrat q̄ sequit̄. Et oia q̄ reli. do. vel. fra. Si em̄ in hoc seculo centuplum recipiunt. sine dubio ⁊ apl̄ozum eaꝝ in hoc seculo merces futura ꝓmitteba tur. ¶ Cnf. in homelia. Vt discipulis ꝓmittat futura q̄a excelliores erant iam ⁊ nihil plenum quere bant. Alijs aūt que sūt hic repromittit. ¶ Ange. Vel aliter. Qui quia reliquerint omnia ⁊ secut⁹ fuerint xp̄m que promissa sunt petro ⁊ ipe recipiet. Qui aūt nō oia reliq̄t sc̄i; quedā spualit̄ q̄ t spūalit̄ rerū hic multiplicia recipiet. ⁊ vitam possidebit eternam. ¶ Ieronim⁹. Ex occasione aūt hui⁹ sūt quidam in troducunt mille āos post resurrectionē dicētes tūc nobis centuplum omniū rerum quas dimisim⁹. ⁊ vitā eternam esse recedendam. q̄ si mcetens digna sit p̄missio. in vxonibus appareat turpitudo. ve qui vnam pro deo dimisent. centum recipiat in fuso sanguine iste. ē q̄ carnalia ꝓsaluatore dicit spūalia recipiet q̄ separatōe ⁊ mēbra sui q̄si quo nullo cētena nus comparetur. ¶ Ange. Sed ⁊ in hoc seculo quia ꝓfractibus carnalibus. multos habemus fratres sui similes. sic ⁊ parentes omnes cōpos ⁊ p̄spteros ⁊ filios omnes etatem filiorum habētes. Sunt aūtē ⁊ angeli fratres ⁊ sorores omnes qui exhibuerē se xp̄o virgines castas. tam iste que nūc hūent in terris. q̄m ille que iam vnūt in cel. Agros aūt ⁊ domos multiplices intelligem⁹ regē paradisi ⁊ ciuitates dei. Sup hec aūt oia possidebit vitam eternam. ¶ Aug. xx. de ci. dei. Hoc eaꝝ q̄d h̄ dicit centuplum accipiet exponens quodā modo apl̄us ait. quasi nihil habentes ⁊ oia possidētes. Centum em̄ p ipa vnitate ponunt aliqui. ¶ Ieronimus. q̄ aūt dicat. Et omnis qui reliquerit agrum ⁊c. congruit illi sententie qua dixerat veni separare hominem a patre suo. Qui em̄ ꝓpter fidem xp̄i ad p̄dicationem euangelij omnes affectus consanguinitatis atq; diuitias ⁊ seculi voluptates. isti centuplum accipient. ⁊ vitam eternā possidebūt. ¶ Cnf. in homel. Cum aūt dicat. Quis relinquit uxorem nō h̄ aliter vt simplicit̄ nuptie diuellant̄ sed vt omnibo p̄feram⁹ fidei pietatem. Videtur aūt mihi ⁊ p̄secutionis tempus occulte insinuare qua em̄ multi futuri erant filios ad impietatem trahentes. cum hoc acciderit. ille q̄ pro patribo neq; p vinis habeant̄. ¶ Rabanus. Verum quia multa virtutum studia non eadem quantitate p̄mia consummant. sed vt ope sequantur accelerate labunt̄. Sequit̄ Multi aūt erunt p̄mi nouissimi ⁊ nouissimi p̄mi. ¶ Ang. Per hoc exhortat̄ eos qui nup accedunt ad vtum diuinū vt festinent ad p̄fectum ascendere p̄ multos qui vident̄ senuisse in fide. Dē eaꝝ hic sensus destruit eos q̄ gloriant̄ eo q̄ xp̄ianis parentibo sūt enutriti ipa xp̄ianitate. ne q̄ pusillanimes h̄ant q̄ xp̄ianitatis dogmata recusime receperūt. Habet etiam aliū intellectum vt sit p̄mi israelite q̄ facti sunt nouissimi ꝓpt infidelitatem gentes aūt nouissimi p̄mi. Dauid aūt dixit multa. non em̄ omnes p̄mi erūt nouissimi nec omnes nouissimi p̄mi. Adhuc autem multa hoīm q̄ natura nouissimi sunt efficiunt̄ p vitā angelicā q̄busdā angelis superioribus ⁊ q̄dam angeli q̄ fuerūt p̄mi facti sūt nouissimi ꝓpt culpā. ¶ Hieromi. Dē eaꝝ spiritalit̄ referri aduertas diuitias q̄ p̄m⁹ videbat̄ legis p̄cepta implēdo sed q̄a terrenā substātiā p̄babit deo nouissim⁹ factus est Sancti vo apl̄i nouissimi videbant̄ sed relinquēdo oia p humilitatis gr̄am facti sunt p̄mi. Sūt eaꝝ plurimi q̄ post studia bonox operum a bonis operibo deficiūt ⁊ cum fuerint p̄mi fiunt nouissimi.

Capitulum. vicesimum.

Similis est regnū celox homini patrifamilias. qui exijt primo mane conducere operarios in vineā suā Conuēcione aūt facta cū operarijs ex denario diurno misit eos in vineam suam Et egressus circa horā terciam vidit alios stātes in foro ociosos. ⁊ illis dixit Ite et vos in vineā meā ⁊ quod iustū fuerit dabo vobis Illi aūt abierūt Iterū aūt exijt circa sextā ⁊ nonā horā ⁊ fecit similiter Circa vndecimā vero exijt ⁊ invenit alios stātes ⁊ dixit illis Quid hic statis tota die ociosi Dicūt ei. q̄a nemo nos cōduxit Dicit eis. Ite ⁊ vos in vineā meā. cū sero autem factum esset dicit dominus vinee p curatori suo Voca operarios ⁊ redde illis mercedē suā incipies a nouissimis usq; ad p̄mos Cū venissēt ergo q̄ circa vndecimam horā uenerāt. acceperūt singulos denarios Venientes aūt ⁊ p̄mi arbitrati sūt q̄ plus eēnt accepturi. Acceperūt aūt ⁊ ipsi singulos denarios ⁊ accipietes murmurabāt aduersus patrēfamilias dicētes Hi nouissimi vna hora fecerūt ⁊ pares illos nobis fecisti q̄ portauimus pondus diei ⁊ estus. At ille respondens vni eox dixit. Amice nō facio tibi iniuriā Nōne ex denario conuenisti mecū Tolle quod tuum ē ⁊ vade. Volo aūt ⁊ huic nouissimo dare sicut ⁊ tibi. An nō licet mihi q̄ volo facere? An oculus tuus nequā ē quia ego bonus sū. Sic erūt p̄mi nouissimi ⁊ nouissimi p̄mi Multi em̄ sūt uocati pauci vo electi.

¶ Hemigi⁹. Quia dicerāt dñs multi erūt ꝓmi nouissimi ⁊ nouissimi ꝓmi vt hāc sentētiaz ꝓfirmaret ſſuā nrē ſiccitudinē dicēs. Sicke ē regnū ce. ho. pri fa. ¶ Ons. ſup mat. Hō pr̄familias xp̄s est. cui celi ⁊ terra quasi vna ē dom⁹familia aīt celestium ⁊ terrestriū ⁊ miseraz creaturaz. Vinea aūt a⁹ uisti ca ē i qua duersę spēs iustitiaz posite ſūt quasi vites. Duca māsuetudo castitas paciēcia ceteręq; vtutes que oēs grialiter iustitie appellanē hoēs autem vinee cultores ponunē vñ dr̄ q exīt ꝓmo mane cōducere operarios in vineā suā. Deus ēm iustitiaz suā docet ſentis. nō ꝓpē suā utilitatez ſ; ꝓpē nrāz. Sicut g⁹ qā mercenariū sum⁹ cōducti. Sic g⁹ nemo iō cōdemnet mercenariū vt h̄ solū faciat. q māducet sic ⁊ nos nō ido vocati sum⁹ a xp̄o vt hoc solum operemur que ad nr̄m pertinent vsū ſ; ad gr̄iam dei. ⁊ sic mercenari⁹ ꝓpe aspicit op⁹ suū. deinde quotidianū cibū. Sic ⁊ nos debem⁹ aspicere. q ad gr̄iam dei pertinēt. Deinde q ad nr̄az utilitatē. ⁊ sic mercenar⁹ totaz diē arcā domini op⁹ impēdit. vnam aūt horaz arcā suū abumbrat. Sic ⁊ nos oīe tp̄us vite nr̄e debem⁹ impendere arcā gr̄iam dei modicam aūt ptē vsus nr̄os ꝓtenos. ⁊ sicut mercenar⁹ q die op⁹ nō fecerit erubescit itraē in domū ⁊ petere panē. quō tu nō ꝓfunderis meraē in ecclīam ⁊ stare ante ꝓspectum dei. qñ mihil bonuz in cōspectu dei gessisti. ¶ Greg. in ho. Dr̄ pr̄familias. ꝑ. ꝓdictor nr̄ habet vineam vnusquisq; scr̄ ecclīam. q ab Abel iusto vsq; ad ultimū electuz q in fine mū dinasciturꝰ ē q; sanctos ꝓtulit quasi tot palmites misit ad erudiēdam aūt dominꝰ plebem suam quasi ad ex colēdam vineā suaz nullo tp̄e destitit operarios mittere q⁹ ꝓphetas ꝑ ꝓphetas. postmoduz ꝑ legis doctores. Deide ꝑ apl̄os. ad extremū vo ꝑ apl̄os quasi ꝑ operarios i vinee culturā laborauit q̄uis i q̄libz modulo vt mēsura q̄squis cū fide r̄cta bone actiōis extitit huꝰ vinee operarius fuit. ¶ Ong. Totū aūt h̄ sectm pñs diē vnū dicere possum⁹ magnū q̄dez quātum ad nos modicū aūt q̄ntū ad dei vitaz. ¶ Gre. m ho. Mane aūt mūdi fuit ab adam vsq; ad noe. ⁊ iō dr̄ q exīt ꝓmo mane ꝓducē operarios in vineā suaz ⁊ modū ꝓductionis subiūgit dicēs. Cōuentōe aūt facta cū operarijs ex denario diurno. ¶ Ong. Saluus aūt arbiter nomē ē denarii. ¶ Remi. Denarius ēm dr̄ quia antiq⁹ ꝑ x. nūmis imputabaē. ⁊ figurā regis hēt. Recte g⁹ ꝑ denarū designatur obseruatio decalogi ꝓmum. pulchre g⁹ dicē. Cōuentōe facta ex denario diurno q̄a vnusquisq; i agro suāe eccīe ꝑ spe fuēe r̄munerationis laborat. ¶ Gre. Q̄a vo hora a noe fuit vsq; ad abrahā. de qua dr̄. ⁊ egressus area horaz ēam vidit alios i foro stantes ociosos. ¶ Ons. Foro aūt est quicqd est extra vineam. ⁊ ecclīam xp̄i. ¶ Ons. sup mat. In h̄ ēm mūdo vendendo ⁊ emendo viuūt boies ⁊ mucē sibi fraudē facientes. vitā suaz sustētant. ¶ Gre. Qui aūt sibi viuit q carnis sue voluptatibo pascit r̄cte ociosꝰ ꝓdarguit. qa fructū diuini opis nō sectat. ¶ Ons. sup mat. Dr̄ ociosi sūt pec catores. Illi ēm mortui dicūt. Ociosꝰ aūt ē q opus dei nō operat. Vis g⁹ nō esse ociosꝰ nō aliena tollas ⁊ de tuis des. ⁊ operatus es in vinea dñi misericordie vitem colēs. Sequē ⁊ dixit illis. Ite ⁊ uos i vineā meā

¶ Nota q solis ꝓmis ꝓmissum fuit specialiē dare denarium. Alios aūt sub incerto pacto ꝓmittit dicēs. Quod iustum fuerit dabo vob̄. Sciens ēm dñs q ꝑ amicitiaz sua rat adā ⁊ oēs ꝑ mōdū i diluuio ēmē pcti omissa pactū ad eū. ne qñ dicat iō se neglexisse iustitiā. ignorabat. nesciebat q ꝓmia fuerat ꝓpetus istis aūt nō fuit pmissum quia ēm pat⁹ ē recipere quātū mercenarij rogant nō sperabant. ¶ Ong. Dr̄ q operarios vocat bonus ꝓmittendo mercedem. inuitauit ad totū op⁹. Quicqd aūt ponit operarius suo arbitrio refutauit. Poterāt ēm equale op⁹ fuisse in vinea as q ex mane fuit operatus quicūq; mercedem ꝓmissam. ui volebant operantē ꝓtutē ad opus extendere q̄ nō fuerat operata. ¶ Greg. Sexta q̄ hora est ab abrahaz vsq; moysen. Nona ē a moyse vsq; ad ihm tū dñi. vñ sequit. Iterꝝ aūt exīte circa sextā ⁊ nonā horā fecit ⁊ sic. ¶ Ons. sup mat. Hō aūt quasi sextam ⁊ nonā q in sexta ⁊ nona gr̄iarum vocatione ꝓmissa. uideꝝ ⁊ frequētauit cū hoīb⁹ disponere ut ad quasi decimā saluos omī tp̄e ꝓcurauit. ¶ Gre. Undecima vo hora ē ab aduentu dñi vsq; ad finem mūdi. Operatores g⁹ mane hora nr̄a senectus ⁊ nouitas antiquꝰ ille ⁊ hebraicꝰ ꝓpl⁹ designatur q̄ de finis ab ipō mūdi exordio. dum recta fide dei studuit colere quasi nō destitit in vinee cultura laborare. Undecimā vo gētiles vocant. Ut sequit. Circumdeamam vo exīte ⁊ inuenit alios stantes ⁊ dixit. Quid hic statis tota die ociosi. Quia ēm translato longo mundi tempore ꝑ vitia sua laborare negligebant quasi tota die ociosi stabant. Sz pensate ꝑ q quātia rideant. Sequit ēm. Dicit a ꝓximo suo. Introduxit. Nullꝰ ꝓphetarū ad eos prius missus fuerat ad eos veneat. Et quid ē dicere. Nemo nos conduxit nisi vita nōb̄ nemo vitam ꝓdiscere. ¶ Ons. sup mat. Que ē ēm ꝓductio nr̄a ⁊ ꝓductionis mercēs: nisi vite eterne. Oculos ēm solem neq; dū scabere nec dei ꝓmissa. ¶ Dixit. Ni igit̄ mittunt ad vineam meam. Et sequit dixit ait. Ite ⁊ vos i vineam meam. Et quod positū aūt operis diurni rō reddita ē ad remunerationem tp̄us operationū dicē. cū aūt sero factū esse dicit cum dies tocius mūdi ad vesperum ꝓtenditur. nata erat. ¶ Ons. sup mat. Cōsidera q̄ sero dicit mane reddit mercedem g⁹ adhuc stante sole. diuinū ē futuꝝ ⁊ vnicuiq; merces sua reddenda ꝓpē duas rōnes ꝓma ē q ipa beatitudo futuri seculi ces iustitie. Ihō in illo secto fit iudiciū. Deinde aūt aduentum dicit illi⁹ ꝓpinquāt. ¶ Gre. dicunt peccatores dies illi⁹ beatus dñi sequat. Dñs vinee procurator suo. ⁊ filio ꝓcurationis. ¶ Ons. si voluerit dicē pr̄ filio q scr̄ pater operatur ⁊ ego operor. ⁊ filiꝰ ꝑ spūsanctū nō ꝓpē aliquā dignitatis. ¶ Ong. Dr̄ dicē dñs patrifamilias cui angelos qui sup mercedes recipiendas ꝓponit. Siue alicui ex multis procuratoribus sm q̄ sunt sub curatoribus ⁊ tutoribus esse hōem i spē ꝓpe est. ¶ Remi. Dr̄ dñs ihus xp̄s ipe est pr̄familias vinee procurator fidē ⁊ ipe ē ⁊ hostiū ⁊ hostia. ēm ē venturus ē ad iudiciū vt vnicuiq; reddat gessit vocat g⁹ operarios ⁊ reddit illis mercedem hōes congregabunē in iudicio ut vnusquisq; accipiat secundum opera sua.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Orig. Primi aũ operarij testimoniũ habentes ꝙ fidem non acceperũt dei ꝓmissionem pro nob aliq̃d melius ꝓspiciente patrefamilias. vt non sine nobis ꝑficiam̃. Et qua misericordiã consecuti sumus ꝑ mi mercedem speramus accipere qui sum⁹ xp̃i. Po nos aũt qui ante nos operati sunt. Et ideo dicitur Voca operarios & redde illis mercedem suã incipiens a nouissimis vsq̃ ad ꝓmos. ¶ Cri. super ma. Nemp eñ libenti⁹ aliquid damus illis quib⁹ gratis donamus qua ꝓ solo nr̃o honore donamus. Ergo omnibus sanctis deus reddens mercedẽ iustus ostendit dicitur. Venit aũt dns misericors. Dicente apto gentes aut sup misericordiã honorare deũ. Et ideo dicẽ. Incipies a nouissimis vsq̃ ad ꝓmos. Aut certe vt ostendat de⁹ misciabilem misericordiã suã ꝑ primum nouissimis. & modicũ redditi mercedem. postea ꝓmis. omnia eñ mira ordinem non aspexit. ¶ Aug de spũ & littera. Vel ideo velut ꝓtens repente mirantes quia minus o tam sunt. Sequit. Cũ venissent aũt qui circa undecimam horam venerũt ¶ Ore. Quãdẽ denarium accipiũt qui laborauerũt ad vndecimã. quẽ expectauerũt toto desiderio qui laborauerũt ad ꝓmã q̃ equalẽ vite eẽne remunerationẽ sortis sunt cuj⁹ bñs q̃ ab initio mundi vocati fuerãt hy qui in fine mundi ad dñm venerũt. ¶ Cri. sup matthm. Non aũt iniuste nam & qui ꝑ prima ꝓmissione seculi nate⁹ & ñ amplius orit q̃ statuerũ sue vite cp̃i & q̃ illi nocuit si post illius exitũ mund⁹ steterit. & q̃ circa finem nascunt̃ non mm⁹ viuent q̃ dies qui numerati sic eis. & quid illis prodest ad compẽdium laboris si ante mund⁹ finiẽ cũ ꝑsum vite sue compleãt ante mundũ. Deinde non ẽ m bone quãdo nascat̃ ꝑ aut postea sed ꝑcatis diuine. Nec ille q̃dem sibi prior debet locum defendere qui prius natus ẽ. nec ille contemptibilior debet esse qui postea. Sequit. Et accipientes murmurauerũt aduersus ꝑfamilias dicẽtes. Si aũt verũ est quod dixim⁹ q̃a ꝓmi & posteriores tempus suũ vixerũt & nõ amplius. neq; nim⁹ & vnicuiq; mors sua est cõsummatio ipi⁹ q̃d ẽ quod dicunt. Dextrauim⁹ pond⁹ diei & estus. q̃a scz magna est nob ẽ virtus ad tolerandam iustitiã eoꝝ noscere ꝓpe esse finem mundi. vnde xp̃us nos armans dicebat. Appropinquauit regnũ celorum. Illis autem mirantibus erat scire mundi spacia esse lõgi qua q̃ius ergo non ꝑ omne seculum. vixerunt tam̃ totius seculi grauamina ꝓtulisse videnẽ. Aut põo⁹ totius diei dicit onerosa legis mandata. Estum aũt vrentem ardoris temptationem quam ꝓflabant spũs maligni in eos ad emulationẽ generum eos irritantes. Quibus omnib⁹ generalis liberum exterẽ xp̃o credentes & ꝑ compendium gratie ad plenum saluati. ¶ Cri. Vel pondus diei & estus ferre ẽ ꝑ longitudinẽ vite tempora carnis sue calore fatigari. Sed pẽ quieri quõ murmurare dicti sunt qui ad regnũ vocant̃. Celorum etenim regnũ nullus qui murmurat accipit nullus qui accipit murmurare pt̃. ¶ Cri. i homelia. Non aũt oportet ea que in parabolis sunt secũm totum quod dicit̃ investigare. sz in intentionem ꝓpter quã composita ẽ intelligere & nihil vltra scrutari. Non ergo induat hoc ut odiat aliquos esse inuidia moroso. sz vt oderit hos tãm potius ee bonos & q̃ & inuidiam alijs ꝓperare generare. ¶ Greg. Vt quia antiqui patres vsq̃ ad aduentum dñi quãtumlibet iuste vixerant. ducti ad regnum non sunt eoꝝ hoc ipm murmurasset ẽ. Hic aũt qui ad vndecimam venimus post laborem non murmuramus quia post mediatoris aduentum in hoc mundo venientes ad regnũ ducimur mox ut ꝺcorpore eximus ¶ Iero. Vel omissis retro vocatis gentilib⁹ inuidet. & in eum zelo torquẽt̃ gratia. ¶ Origenes. Et secundum insolentiã ꝓpriam sibi mopse murmuratis hoc murmur operamini ẽ. Sequit. At ille respondens vni eoꝝ dixit. Amice nõ facio tibi iniuriam. ¶ Remig⁹. Per hunc vnum possunt maligni omnes qui ex iudeis tradiderũt quos amicos ꝓter fidem nominat. ¶ Cri. sup matheũ. Nõ aũt dolebant quasi defraudati de mercede sua. sed quia illi amplius quam merebant̃ acceperant. Sic eñi dolet inuidus q̃n alteri aliquid additur quasi ei subtrahat̃. Ex quo patet q̃ ex vana gloria nascit inuidia. Nõ ei dolet esse secũdus qua desiderat esse prior. Et ideo inuidie motũ removere dicẽs. Nonne ex denario conuenisti mecũ. ¶ Remig⁹. Denarius figuram regis habet. Ne cepisti ergo mercedem quam tibi ꝓmiseram hoc est imaginem & similitudinem meam q̃ queris ampli⁹. Et non tam ipe plus accipere quam aliũ mihil accipere desideres. Tolle quod tuũ est & vade. ¶ Remigius. Accipe mercedem tuam & vade in gloriam volo aũt & huic nouissimo & gentili ꝓpterea dare. sm meritum. sicut & tibi. ¶ Orig. Forsitan aũt ꝺe dicat. Amice non facio tibi iniuriam. nõne ex denario conuenisti mecũ. tolle quod tuũ est & vade. Tuũ est salus quod est ex denario. volo aũt & huic nouissimo dare sicut & tibi. Non incredibiliter potest q̃s arbitrari hunc nouissimum esse apm paulum. qui vna hora operatus est. Et similiter omnes qui ante eum fuerunt. ¶ Aug. de sancta virgi. q̃a vero ipa vita eterna pariter omnibus sanctis equalis denarius omnib⁹ est attributus q̃ est oim merces. Quia vero in ipa vita eterna distincte fulgebunt lumina meritorum multe mansiones sunt apud patrem̃ ac in denario quidem nõ impari nõ vnite alius alie ꝓximus. In multas autem mansionib⁹ honorat̃ alius alio clarius. ¶ Greg. Et q̃a ipa regni perceptio eius est bonitas voluntatis recte subsistẽ. An non licet mihi quod volo facere. Et iulta eñ est questio homis contra bonitatem dei murmurare. Conquerendũ q̃ppe esset non si dat quod nõ debet. sed si non daret. q̃d deberet. vnde aperte subdit. Nunc oculus tuus nequa est. quia ego bonus sum. ¶ Remig⁹. Per oculum eñ vult intentionẽ intelligi. inde namq; nequaq̃ habuerunt oculum. i. intentionem malam. qua de salute gentium dolebant. Ad quod aũt sensus huius parabole tendat manifestat cum subdit. Sic erunt ꝓmi nouissimi & nouissimi primi. eo. scz q̃ iudei de capite verterũt̃ caudã & nos ꝺ cauda mutamur in caput. ¶ Cri. sup matthm. Aut ideo ꝓmos dicit nouissimos futuros & nouissimos ꝓmos ñ vt nouissimi digniores sint quã primi sed vt coequent̃ & nulla sit inter eos dñia temporis causa. Quod aũt dicit. Multi sunt vocati pauci

electi ñ ad sup̃iores stõs pt̃inet·sz ad gẽtes qm̃ ex
ipis gẽtib⁹ qua multa vocan sũt pauci sunt eligendi·
¶ Greg· Ad hdz em̃ plures venũt ⁊ ad celeste
regnũ pauci pducunt̃ ꝓlerisq em̃ deũ vocib⁹ sequũ
tur moribꝫ fugiũt·Ex hoc g⁹ duo pensãt debemus
pmũ est ut ꝺ se ꝙs mime ꝑsumat qz ⁊ si iã ad hdz
vocat⁹ẽ ·vtz ad regnuz eligẽdus sit nescit· Sedm
vo est· ut vnusquisq; pximũ suũ quẽ iacere i vicijs
cõspiciat desperare nõ audeat quia diuine miſicordie
diuturna ignorat·vt aliter mane nr̃m puericia ẽ hora
tercia adolescẽcia meridiẽ pt̃·ꝙa ꝙi iã sol m altũ pfi
at dum calor etatis crescit ·Hora aũt uuẽtus ẽ ꝙa
velut m centro sol figit̃ dum i ea plenitudo roboris
solidat̃·Nona aũt senect⁹ intelligit̃ m qua velut sol
ab alto aere descendit quia etas a calore uuentutis
defiat· vndecima vero hora est ea etas ꝙ decrepita
vel vesperana vocat̃ ¶ Chrs·in homelia·Qz aũt nõ
ões simul cõduxit·sz alios mane·alios hora tercia
⁊ sic de aliꝭ ex dña mẽtis eoꝝ ꝓcessit· tunc enim
eos vocauit qñ erant obeditur·nam ⁊ latronẽ vo
cauit· qñ obediẽtes erat Si aũ dicãt qz nemo nos cõ
duxit sic dictũ est·nõ oportet omia scrutari ꝙ i patol
sz Ieõ h ñ dic dñs dõ⁹ sz oparij·q ei ipe ões quãtũ
ad se panet a ꝓma etate vocet signficat̃ cum dicẽ
Exijt ꝓno mane operarios pduxit· ¶ Greg·Qui
g⁹ vsq; ad vltimã etatẽ deo vuie neglexerẽ usq; ad
horam vndecimã ocios steterẽ ·Et tñ tales pfami
lias vocat ⁊ pleriũq; ante remũerant̃ qz ꝓ⁹ ad reg
nũ de corpore exeũt quã hi ꝙ mõ i puericia vocati
esse videbant̃ ¶ Orig·Illi nõ aũ dicẽ ꝙ h stant tota
die ociosi hũc ꝙ spũ mundicijs carne ꝑstimunt̃ si po
stea regredi uolunt vt in spũ vuant ·qđ nõ dia
m⁹ dissuadẽtes ne ad domũ paternaz reuertant̃ la
scriu filij ꝙ vuidõ luxuriose euãgelice doctrine sub
stantiaz ꝑsiperunt· Sz qm̃ nõ sic⁹ sũt eis ꝙ pecca
uerunt m iniquitate sua dũ nõ adhuc didicissẽt que
hdi ẽant· ¶ Chrs·in hoc·Qđ aũt dic·erũt ⁊ primi
nouissimi ⁊ nouissimi ꝓmi eos occulte insinuat qui a
ꝓncipio claruerũt ⁊ postea veritatẽ contẽpserũt Et
rursus eos ꝙa malicia reducti sũt ⁊ multos superex
cesserunt Cõposita est g⁹ hec pabola ut eos audio
res faceret ꝙm ultima senectute quereturnt̃ ne estima
rent se minus aliquid habituros·

¶ Et ascendens Jesus ierosolimã assũpsit
xii discipulos secreto ⁊ ait illis. Ecce ascen
dimꝰ ierosolimã ⁊ filius hominis tradetur
ꝓncipibus sacerdotum ⁊ scribis ⁊ ꝺemna
bunt eum morte. Et tradent eũ gentib⁹ ad
deludendũ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigendum
Et tercia die resurget

¶ Chrs·in ho· Dñs galilee venies nõ repente iero
solimã; ascendit sz pus miracula fecit pharisees cõ
futauit ⁊ discipulos de vite pfectione ⁊ remunerati
one istruxit ·Illuc iã ascensur⁹ ierusalez rursus es
de passione loquit̃ Dñs dr Et ascẽdens ihus hieroso
limã assumpsit xp̃s discipulos secreto ¶ Orig· In xp̃
adhuc eat ⁊ uidet Adhuc em̃ forsitã dign⁹ erat cũ
aliꝭ seorsum audire que passur⁹ erat magr· ¶ Chrs
sup matth̃m·Dis aũt salus hdim m xp̃i morte pa
ta est Nec est aliꝙ ꝓpt̃ qđ magis deo gras agere
debem⁹ quã ꝓpt̃ mortem ipius· Si xp̃s apostolo
rum mortis sue anuntiauit misteriũ ꝙa semp̃ pdica
tionis thesaur⁹ i melioribꝰ vasis includit̃ Si aũ alij ante
sent passionem xp̃i futurã vim fortitudinis nõ
ꝓpter infirmitatẽ fidei ⁊ muliores ꝓpt̃ mollitiẽ hu
manitatis ex qua m talibꝰ negotijs ad lacrimas erumpũt
¶ Chrs· in ho·Dictũ est quidem ⁊ ad multitudi
nem cultor suũ sibi Soluite templũ Et signũ redditũ
mihi signum ione ꝓphete. Discipulis autem mysteria
exposuit dicẽs Ecce ascẽdim⁹ hierosolimã ¶ Chrs
sup mat·ꝙ dicit ecce pstãte fine est ut mundi pfec
tus⁹ in eo ꝺibꝰ recandant Dicat autem ascendimus
ac si ꝺ·Videre qz uolũtarie vado ad mortẽ ꝙ
videntes me in cruce pendentẽ ne estimetis me inui
esse cũ·nam ⁊ si posse mori homis est velle ꝺmonis
hois nõ est ¶ Orig· Hec igit̃ ꝑdentes sacrilegi
m⁹ qm̃ frequenẽ eorum cognoscẽs qm̃ ꝓpter
ões aliꝙs subiẽs sum⁹ nos ipos offerre debem⁹ pro
sup̃ dictũ est Pro quo vos plecut⁹ fuerit vt eum
te fugiat i alia sapiẽas i xp̃o ẽ ut agnoscat qm̃ pro
exigit de clinicõnẽ quale aũ obmutescẽs pudoris
¶ Hieronim⁹·Crebro aũt de passione sua loquẽ
bat ꝺicens·Sed qa multos in modo dispersos p
erat labi de memoria qđ audierãt· turbat̃ hoc
maz ⁊ secũ ducũt⁹ apostos ad emptabiles pos ptes
ne cum venit pfecutio ⁊ cruas ignominia scandali
tur· ¶ Chrs·sup matth̃m Tribulatio em̃ cum ue
nerit expectantibꝰ nob lenos inuenire qđ ꝺ
futura si repentina ⁊ vemisset ¶ Chrs·in ho· Sed
ecclz eos ut discant qm̃ pnã ad passionẽ venit ꝙ
lens· Sed a ꝓncipio ꝺem nostrum ꝓmittit nob
qm̃ ad exẽdatiõ sunt·adijcit alia sz qm̃ tradent eos
gentib⁹ ·¶ Raba Tradidit em̃ iudas dñm iudeis
⁊ ipi tradiderũt eum gẽtib⁹ ·pilato ⁊ pilat⁹ mi
nist̃·Sz aũ dñs m mdo noluit ꝓperari sz gras
pas vt oñderet nob ꝙ p dilectionẽ creatorẽ suũ
amaritudine redire debeam⁹ Pñ sequit̃ de illu
siõ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigẽdũ ¶ Aug·in ps·
ꝺi·Passiõe oñdit ꝙd sustinẽ ꝓ vitam ꝺbet illum
dicõe ꝙd sperare i ẽmeam ꝺbem⁹ vitã nr̃am
re· ¶ Chrs·in ho·Que ꝺem h⁹ gras ꝺnus ꝓmit
sua videntes resurrectiõez expectare nõ habeãt
ter·die re· ¶ Aug·in de civ·ꝺi Duabꝰ em̃ rebꝰ
naturis hm corpus duabꝰ moribus nris constat
scilicet anie ⁊ corporis Et vna q⁹ resurrectio hoc
nob resurrectiõs pstitit ·hr aũ resurrectio hoc
ad duplũ ocie ꝙdem a tẽpore nãe nre vsq; ꝺ
ema suum ¶ Orige In hoc aũ nõ referunt discipu
li aut fecisse aliquid cum audissent ꝺmin⁹ ꝺ
christo futura recordantes que ꝺmin⁹ ꝺ
terum· ne audiant talia vt prius Et hic quoq;
ꝺnus literas scire se arbitrant̃ sensu corporis
ibm morte ⁊ lignis suis flagellãt eũ ⁊ crucifigẽ
eũ per hoc q̃ tollere nolunt doctrinam ipius
autem paululum ꝺsistens surgit apparens his q
acceperunt posse videre·

¶ Tunc
cum filijs
eo Qui
sedeant h
tuam ·⁊ a
spondẽs
petatis ·
bibituꝝ
licem qui
dexteram
ꝺne uobi
¶ Hieronim⁹
ea die resu
illico regn
immemor
mater filio
tbm· Nec
apud alter
cinea· Qu
laud mul
ig reliqrun
⁊ secuca f
rat· Vita
forte quis
stolorum
illa sexu f
qua fides
sentie· Nu
affectus·
·i· reueren
sequẽ·
quasi nesci
rec ignaro
h·Dic ve
Quod aut
expressit
cum illa il
magis ipo
eus breuẽ
eñ seipos
tbronos s
tebam acc
xp̃m babe
p̃ferri ·D
erant hier
una ·i· ali
spiritale p
babebant
honore es
si mulier
debeat pe
⁊ mbil al
ti sunt de
Vel alitr
Sed hoc
suus opea
sed para

Tunc accessit ad eum mr filiorum zebedei cum filiis suis adorans & petens aliquid ab eo Qui dixit ei Quid vis. Ait illi Dic ut sedeant hi duo filii mei vnus ad dexteram tuam. & alius ad sinistram in regno tuo. respondens autem ihesus dixit. Nescitis quid petatis. potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Dicunt ei. possumus Ait illis calicem quidem meum bibetis Sedere autem ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis Sed quibus paratum est a patre meo

¶ Hieronimus. Quia post omnia dixerat oportere eum die resurgere Putauit mulier post resurrectionem illico regnaturum & audierat semineam presentia cupiebat immemor futurorum unde dicit. Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedei cum filiis suis. ¶ Chrs sup matthm. Nec mater filiorum zebedei est. Salome cuius apud alterum euangelistarum nomen vere panthera. Que vere filios genuit pacis. Magna autem laus mulieris ex hoc loco colligitur quia non solum filios reliquerunt patrem sed ipsa reliquerat virum suum & secuta fuerat xpm. quia iste sine illa viuere poterat. Illa autem sine xpo salua esse non poterat. nisi forte quis dicat. quia infra tempus vocationis apostolorum & passionis xpi mortuus est zebedeus. & sic illa sexu fragilis erat debita xpi vestigia sequebatur. quia fides nunquam senescit. & religio fatigationem non sentit. Audacem autem fecerat eam ad petendum nate affectus. Unde dicit. Adorans & petens aliquid ab eo. & reuerentia exhibita petat vt quod petenti sibi detur Sequitur. Qui dixit ei. quid vis. Non interrogat quasi nescientes. sed vt illa exponendo manifestum faceret irrationabilem esse petitionem. Unde subditur. Ait illi. Dic vt sedeant hi duo filii. ¶ Aug. de consen. euan. Quod autem hoc per matrem dictum esse matheus expressit marcus ipsos filios zebedei phibet dixisse cum illa illorum voluntate accubuisset ad dominum vtique magis ipsos quam illam dixisse quod dictum est. Quartus breuiat mamaut ¶ Chrs. in homelia. Videbant enim seipsos honorabiles per alios & audierant quod sup. xii. thronos sedebitis unde primatum ipsius cathedre petebant acrem. Et quidem plus alios honoris apud xpm habebant nouerant. Timebant vo petri sibi preferri. Unde & alius euangelista dicit quia appropinquabat hierusalem putabant quod regnum dei esset statim futurum. & aliquid sensibile. vnde manifestum est quod nihil spirituale putabant nec intelligentiam sapientis regni habebant. ¶ Ong. Sicut enim in regno mundiali in honore esse videntur qui sedent cum rege. nihil fuit mirum si mulier muliebri simplicitate vt imperita talia sibi debere petere estimauit. & ipsi fratres adhuc ipsorum & nihil alius cogitantes de regno xpi talia arbitrabantur de his qui sedebunt cum illo. ¶ Chrs sup matthm. Vel aliter. Non dicamus quod recte peteret hec mulier Sed hoc dicamus quia non terrena. sed celestia filiis suis optabat. Non enim sentit sicut cetere matres quod sepe pro natis suorum amant animas autem eorum

nunc. Desiderant illos valere in seculo isto & non curant quod sint passum in illo vt ostendant quia corporum sunt parentes non animarum. Estimo autem quod hii fratres cum audissent dominum de passione ac resurrectione sua apprehendentem ceperunt dicere mecum se cum essent fideles. Ecce rex celestis descendit ad regna tartarea. vt regem mortis destruat. Cum autem victoria fuerit consummata. quid aliud restat. nisi vt regni gloria subsequatur. ¶ Ong. Destructo enim peccato quod regnabat in corporibus mortalibus hominum & omni principatu malignarum virtutum emmeruam xpm in hominibus xpm recipit. quasi ipsum sedere in sede glorie sue. Quod autem omnia de matre facit ad dextram & sinistram hoc est vt inter nullum malum sit ante eum. & quidam preelunc preteriens a prequatuor xpo fuit a dextris alter. qui autem inferiores a sinistra fuit alter. Dextra autem xpi videri potest intelligere inuisibilem creaturam. sinistram autem visibilem & corporalem. Appropinquauit enim xpo quidam dexteram sortitus est intelligibilia. alii sinistram et sensibilia ¶ Chrs. sup matthm. Qui autem seipsum donauit hominibus quod regni sui societatem non donabit. Decentis negligentia reprehendit vbi de diuitis misericordia dubitat. Si nos rogamus magistrum fortitan centum fratum corda concutimus. Et si enim vinum a carne non possunt. quasi iam spirituales tamen percuti possunt quasi adhuc carnales Ergo submittamus matrem nostram vt suo nomine deprecetur pro nobis. Si enim reprehendit iuste fuerit facile mereberis veniam. Ipse enim sexus excusat errorem. Si autem non fuerit importuna. facile impetrabit mater pro filiis suis rogans. Ipse enim dominus qui matres ideo filiorum miseratione impleuit. facile exaudiet maternum affectum. Tunc dominus oculos cognouit non ad verba mercedentis mulieris riuit. sed ad consilia suggerentium filios. Bonum quidem erat eorum desiderium sed inconsiderata petitio. Ideo & si impetrare non debebant. simplicitati tamen petitionis eorum confundi non merebatur. quia de amore domini talis petitio nascebatur. Propterea solam ignorantiam mitis dominus reprehendit. unde sequitur. Respondens autem ihesus dixit nescitis quid petatis. ¶ Hieronimus. Nec mirum si ista arguat impetitionem. cum & de petro dicatur. nescies quod diceret. ¶ Chrs. sup matthm. Ita frequenter dominus patitur discipulos suos aliquid non recte aut dicere aut agere. aut cogitare. vt ex illorum culpa occasionem inueniat exponendi regulam pietatis scies quia & error eorum non nocet proficere magistro & non solum in presenti sed etiam in futuro doctrina eius edificat ¶ Chrs. homelia. Hoc autem dicit ostendens quod vel nichil spirituale petebat vel si nouissent que petebat non aliter fuissent tamen quod petere quod superexcedit superiores veteres ¶ Ihesus. Nescitis etiam quid petatis quasi nichil de gloria apostolorum ambigendum erat iudicaturos enim eos supernos exposuit ¶ Chrs. super ma. Vel nescitis quod petatis. quasi. d. Ego vos vocaui ad partem dexteram de sinistra. & vos vtro consilio curritis ad sinistram Ideo fortitan per mulierem res agebatur Callidus enim se diabolus ad consueta arma mulierum vertit. ad hoc per mulierem spoliauit ita & istos sperauit per matrem Sed iam non poterat per mulierem petito introire

m sanctos ex quo de muliere salus cūctor̄ processit
vel iō dicit·nescius q̄d petatis non em̄ solū debem⁹
cogitare qualē glorīam cōsequamur·si quō euada
mus ruinā peccati q; m seculari bello qui semp de
preda victorie cogitat difficile vinat·idco petendū
erat Da nob auxiliū gr̄e tue ut om̄e malū vincam⁹
¶ Raba·Nesciebāt caā q̄d peterēt q̄a sedes gr̄ie a
dño quā nondum merēbant·nr̄q; erant Delectabat eos
culmen honoris si; pius hēbant exercere viam labo
ris Vñ subdit Potestis bibere calicē quē ego bibi
turus sū ¶ Iero·Calicē m scripturis diuinis passi
onē intelligim⁹ ut m psalmo caliceм salutaris accipi
am·statimq; infert q̄s iste sit calix p̄ cuius mcōspectu
dñi mors sanctor̄ ei⁹ ¶ Cnf super matth· Sciebat
aūt dñs qua passionem ipi⁹ poterant imitari·sed
ide mērogat ut om̄es audiam⁹ q̄a nemo pt̄ cū xp̄o
regnaē nisi passiōes xp̄i fuerit imitat⁹ res em̄ p̄cosa
nisi p̄cio nō optatur ·Passionem aūt dñi dicim⁹ nō
solum p̄secutionē gentiliū si; om̄es violētiam quam
patimur pro peccatis cēramus· ¶ Cnf·in ho· Dic̄
g⁹ potestis bibere· Ac si ·d· Vos mihi de honore t
coronis loq̄mini Ego aūt de agonibus vob t sudoribus
Nō em̄ h est p̄mior̄ tempus ex mō aūt mērogatio
nis eos accerabit nō em̄ dixit ·p̄cis sanguinē vr̄m
effundere si; potestis bibere calicē Deinde addit quē
ego bibitur⁹ sum· ¶ Hylari⁹· vt ex gmutatione ad
ip̄m audientes fiant·Ac illa q̄ iam maturā libertatē
p̄stantiaq; retinebāt bibiēdo se pollicent Vñ sequi
tur Dicūtes possum⁹· ¶ Cnf·sup mat· Vt dicunt
hoc non tam ex fiducia sue fortitudinis q̄; ignoran
cia Inexpertus em̄ lenis videt esse temptatio passi
onis t mortis ¶ Cnf·in ho· Vt h⁹ ex desiderio p̄mit
tunt·neq; em̄ hoc dixissent nisi expectassent audire
q̄d petebant·dom⁹ aūt eis p̄phetat magna bona ·t
martirio dignos effectūdos vñ sequit·ait illis·Calicē
quidem meum bibetis ¶ Origē·Non itaq; rīspōdit
xp̄s·calicem meū bibere potestis si; ad futurā eorū
p̄fectionem respicies dixit calicem q̄dem meū bibetis·
¶ Iero Quenē aūt quō calices martirij filij zebedei
iacob videlicet t iohes biberint cū scripta nazare
iacobum em̄ apl̄m ab herode capite truncatū iohes
aūt p̄na morte vitam finierit ·Si; si legim⁹ in ec
clesiastica historia q ipe iohes p̄tē martirū sit mis
sus in feruentis olei dolium t relegat⁹ in pathmos
insula sic videbim⁹ martirio aīm nō defuisse t bibis
se iohem calicem confessionis quem t tres pueri in
camino ignis biberūt·Nicz p̄secutor nō fuderit san
guinē ¶ Dyd·Dñs g⁹ collaudās eoz fidē ait mar
tirio q̄si eos se p̄parā posse· si; leue eis⁹ ac dextre assi
dere alios a deo p̄re fuisse dispositū·vñ sequit·Se
dere aūt ad dexteram meam·Et q̄dem qūaēū arbitra
mur· Ita honor iste alios ē refuat⁹·q; tūc nec apli
ab eo erūt alieni qui in xij Patriarchas sede cōsiden
tes israel iudicabunt t quaneū sentire ex ip̄is euā
gelijs licet in regno celor̄ moyses t helias assidebē
qui b comitatib cū gr̄ie sue habitu in mōte apuit
¶ Iero·Sed mihi hoc nequaquā videt seo iō sedē
dum in regno celor̄ vocabula nō dicunt ne pauci
nobiles ceteri putarent excluti·Regnū em̄ celor̄ ñ
est em̄ donatis sed acceptoris Non em̄ est personarū
acceptio apud deum ·sed q̄cuiq; talē se p̄buerit in
regno celorum dignus fiat hr̄ accipiet quod nō pol
lone·sed vite paratū est Si itaq; tales estis qui con
sequamini regnū celor̄ q̄d pater meus vobis bra
preparauit vos quoq; accipietis illud Nec enim
non dixit·neq; non sedebitis ne ducis confidere ne
q; sedebitis ne ceteros iritaretis· ¶ Cnf in homelia
Vel aliter· Videtur inuius omnibus esse bonis de
non solum hominibus·sed etiam angelis Hic enim
preapuum vnigenitū ponit ut paulus dicens Ad
quem autem angelorum dixit vnquam·sede a dextris
meis· Dominus ergo non quasi existentibus quibus
dam qui assessuri sunt sed discendēs interrogan
tium suspitionem respondit Hoc enim vendebant
rebant pre alijs stare apud ipsum· Sed dominus
respondet·Nonnemini quidem p̄ter me non est
hoc sufficit facere vos primum ordinem obtinere
Si enim aliquis alius veneat cum maiore merito
rem virtutem possidens non quia vos amo illum
expellam t vobis dabo primatus· Propterea ne
tem vt non infirmus esse ostendatur non dixit sim
pliciter· Non est meum dare sed non est meum vo
bis dare·sed quibus paratum est bpe sedere quasi
opibus possunt fieri clam ¶ Remigius· Videtur
Non est meum dare vobis ·t superius dixit ve
les vos estis sed humilibus eorum quibus paratum
est a patre meo· ¶ Aug· Primo de tri· Quia
cundū formam fui discipline dns respondet·Sedere
autem ad dexteram·Rō aūt paratum ē a patre t
ab ipso filio est paratum·quia ipse pater t filius

Et audientes decem indignati sunt de
duobus fratribus. Dicsus autem vocauit eos
ad se t ait .Scitis quia principes gentium
dominantur eorum.t qui maiores sunt p
testatem exercent in eos. Non ita erit inter
vos. sed quicūq; voluerit inter vos maior
fieri.sit vester minister.t quicunq; voluerit inter vos p̄m⁹ esse.erit vr̄s ser
uus sicut filius hominis non venit ministrari.sed
ministrare. Et dare animam suam redemp
onem pro multis.

¶ Crisf in homel· Donec xp̄i sententia in eorum
nō tristabant̄ alij discipuli ·si; cum crisus sit qui
do eos merepauit vñ dicitur ·Et audientes in
gnati sunt de duobus fratribus· ¶ Hieronimus·
ad mirem audaciā referūt postulatis si; ab illis
ignorantes p mensurā suaz nō modica rapiebā
exarserūt· ¶ Crisf in ho· Invidie exercitū
tacō discipulos fuit qn̄ eos dns increpauit Qui
eos a dño p̄honorat⁹ viderūt i cruciatus
Et si fm mentē dolebāt i medio effere ñ audebāt
honorātes dectorem· ¶ Cnf·sup mat· Qui ab
carnalie peterūt ita t p̄ carnalie pertulerūt
velle q̄dem esse sup om̄es vituperabile est
autem alium super se nimis est glorio sum·

¶ Hieronim⁹
pidicans du
dignationis
vocatur eo
erāt vocatu
do Etiam du
stabant seor
pueros in m
miserunt dic
tur eos· ¶ C
vehos violen
qui eius ma
ha in necessi
tate · sic t q
tus eorum
intumore cor
g genale el
eos aiam el
Et opus qu
tatis est t n
ne concupi
dei est p̄ter
cedem multi
habebit apu
stolatus sui
suo antecede
ad hoc mist
sue. Primat
se horret . C
non dignos
zebedei t alio
dām inter p
dens quia p̄
est non habe
p̄cipes mūd
res futuri
ns vtiane ad
autem eccle
sirent eis qu
tes negligam
p salute mis
neq; iustum
tro se subiic
p omnē eccle
abutens p̄m
uertat illum
mit exemplū
ad opera . vo
ministrari . se
t martha m
misterē seo v
implerēt q̄d
pro multis
m maiorem
t Fortior om
tes liberauit
tam debent p
t pena ma
uamem vt
suamus vt eo

¶ Hieronim⁹. Ut illis autem mag⁹ ⁊ mitis nᵉ cupiditatis duos arguit postulantes nec .x. reliquos indignationis merepat ⁊ liuoris. Vñ sequē. Vbi ad vocauit eos ad se. ¶ Cnf. monie. Quia em̄ ebrietate erāt vocatione eos consolat̄ de ꝓximo quo loquendo Etm̄ duo a societate .x. sepōs separātes ꝓp⁹ stabant seorsum dño loquentes. Non tm̄ sicut pus pueros in medio ducēs eos consolat̄ sed a strano miserue dicens. Scias quia ꝓna pes generis dām tur eox. ¶ Ong. .i. non cōtenti em̄ regē suos subditos violenter as dominari inuitē. Inter vos aut̄ qui estis ma non erūt hic. Quoniā hē omnia carnalia in necessitate sunt posita. spiritalia aūt in voluntate. sic ⁊ qui principes sunt spirituales principatus eorum dilectione subditorum debet esse positꝰ nō intimore corporali ¶ Cnf. in ho. Offendit aūt in hoc genale est ꝓmatus cupere. ⁊ genau compatione eox aiam estuantem conuertat ¶ Cnf. sup matthm Et opus quidē desiderare bonum est. quia nr̄e voluntatis est ⁊ nostra est mercedis. Primatū autem honoris concupiscere vanitas est. Hoc em̄ secā iudiciū dei est ꝓper quod ex ꝓmatu honoris nescim⁹ si meā cedem iustiae meremur. Neq em̄ apostolus laudē habebit apud deum quia apstus fuit. sed si opⁿ apostolatus sui bene impleuit. Nec apstus pro merito suo meruerat honoratus est vt esset apostol⁹. si ad hoc misterium apⁿ ē iudicatus sm motū aīme sue. Primatū eciā fugiētem se desiderat desiderantes se horret. Conuersatio ergo melior desideranda est non dignior gradꝰ. Volens ergo dñs ⁊ duox frm zebedei ⁊ aliox indignationem extinguere introducit dñam inter ꝓnapes ⁊ mundiales ⁊ ecclesiasticos oīm dens quia ꝓmatus in xp̄o nec ab aliquo a ꝓpterendꝰ est non habente. nec alter inuidendus est habenti qa principes mūdi ideo fiūt ut dñentur minori bꝰ suis ⁊ eos futuris subiugant ⁊ expolient ⁊ vsq; ad mortez eis vtanē ad suam voluptatem ⁊ gloriam. Principes autem ecclie fiunt ut seruiant minoribus suis ⁊ ministrent eis quecūq; acceperunt a xp̄o vt suas vtilitates negligant ⁊ illox ꝓficiant ⁊ non non recusēt ꝓ salute infirmorum. Primatū g⁹ ecclie concupiscē neq; iustum ē neq; vtile. Quis enim sapiēs velit vltro se subiicē seruitutī ⁊ periculo tali ut det rationē ꝓ omni ecclesia. nisi forte qui nō timet dei iudicium abutens ꝓmatu suo ecclīastico secularē ita vt conuertat illum in secularem ¶ Hiero. Demq; sui ꝓpositi exemplū vt si oīa parui penderent erubescerēt ad opera. vnde subdit. Sic filius hominis non venit ministrari. sed ministrare. ¶ Ong. Hīa ⁊ si angeli ⁊ martha ministrauerūt ei tm̄ non ideo venit vt ministret sed vt ministret. Et em̄ venit ministrans vt impleret qd sequē. Et daret aiam suam redemptionē pro multis scz qui crediderūt in eum. Daret inquā in mortem. Sed qm̄ solus erat inter mortuos libē ⁊ fortior omni potestate mortis omnes sequi se volentes liberauit a morte. Ecclesiarum g⁹ ꝓncipes imitari debent xp̄m accessibilem ⁊ mulieribus loquentē ⁊ puerum man⁹ imponentem ⁊ discipulis pedes lauantem vt ⁊ ipsi simile faciāt frībus. Nos aūt tales sumus vt eciā ꝓcipuum mundi excedere videamur superbiam vt non intelligentes ⁊ contemnentes mādata xp̄i. ⁊ querim⁹ sicut reges acies ꝓcedentes ⁊ terribiles nos ⁊ accessu difficiles maxie pauperib⁹ exhibem⁹ nullā affabilitatem humanitatis vt habē ad nos ꝓmittentes ¶ Cnf. in one. Quātumcūq; g⁹ tu humilia⁹ fueris non poteris tantum descendē quātus dominus tuus.

¶ Et egredientibus illis ab hiericho secuta est illū turba multa. Et ecce duo ceci sedentes secus viam audierūt. quia ihesus transiret. Et clamauerūt dicentes. Domine miserere nostri fili dauid. Turba aūt increpabat eos vt tacerēt at illi magis clamabāt dicentes Domine miserere nostri fili dauid Et stetit ihesꝰ ⁊ vocauit eos. ⁊ ait Quid vultis vt faciam vobis dicunt illi. Dñe vt aperiantur oculi nri. Misertꝰ autem eorꝝ iesus tetigit oculos eorum. ⁊ confestim viderunt ⁊ secuti sunt eum.

¶ Cnf. sup matthm Sicut testimōm studiosi agricole ē messis secunda ita assidui doctoris ē documentum ecclia plena. vñ ⁊ hic dicē. Et egredientibus illis ab iericho secuta est eum turba multa. Hemmē labor itineris impedit qa amor spiritalis fatigatiōnē non sentit. nemmem possessionū suarꝝ recordatio retraxit. qa ingrediebant̄ i possessionē regni celestis. Vere em̄ non habet super terram qd̄ amet. qui bonum celeste in veritate gustauerit. Opportune aūt oblati sunt ante faciem xp̄i duo ceci vt apertis oculis. quasi testes veteris ꝛ ascenderēt cū eo in hierusalem vnde sequē. Et ecce duo ceci. hīj curretium strepitum audiebant. ⁊ psonas nō videbāt nihil solutum hūans de toto corpore nisi vocem. ⁊ ideo quia pedibꝰ eū sequi non poterant voce sequebant̄. Vnde dicē. Audierunt qa ihesus transiret ⁊ clamauerūt dicentes. Dñe miserere nr̄i fili dauid ¶ Aug. ō cōeuan. Hoc aūt factū ⁊ marcus ꝓmemorat sz ō vno ceco factum. Quo ita soluē ista. nam duox cecorū quos matthe. interposuit vnū fuisse in illa ciuitate famosissimū ex hoc satis apparet qꝛ ⁊ nomē ei⁹ ⁊ patris ei⁹ marcus ꝓmemorauit. Patrē hime⁹ em̄ ebriam filius ex aliqua magna hūitate dignā⁹ notissimē fuit qꝛ non solum cec⁹. vexatam mendicus sedebat Nunc ē ergo qꝛ ipm solū voluit ꝓmemorare maior⁹ ciu⁹ illuminatio eam claram famā huic miraculo cōparauit qꝛ erat illius nota calamitas. Lucas vō qꝛ ius oīno eodem mō factum tm̄ in alio ceco intelligendus est par ꝓmemorare miraculū. Ille ꝓpe hoc factū dicit. Cum a ꝓximaret iericho. Illū cū egrederetur ab iericho. Sequē. Turba autez increpauit eos vt tacerent. ¶ Cnf. sup matthm. Videbant em̄ sordidas vestes ⁊ non ꝓsiderabant ꝓficiente clamatem ecce fatua sapia hoim existimant em̄ minimam pati magnos si a paupib⁹ honorent. Quis em̄ pauper ausus est diuitem in publice salutare. ¶ Sil. Et silentiū non cā honoris exigunt sz ꝓ acerbe a ceds audiunt quod negabāt salutē dñm. esse dauid filiū.

¶ Orig. Hel qui crediderant increpabant eos. vt nō appellarēt eū ꝑcipuli noīe filiū dauid ſ; potiꝰ dicerēt fili dei miſerē nr̄i ¶ Chriſ. ſr̄ mat. Imitabāt aūt magis veru quā opeſcebāt fides em̄ qñ vetat magis accendit. & iō in periclis ſecura ē. & in ſecuritate pclitatur. vñ ſequr. At illi magis clamabāt dicētes oūe miſerē nr̄i fili dauid. primo em̄ clamabāt ꝙa ceci erant. Secdo magis clamabant ꝙa vetabant ad lumē accedē ¶ Chriſ. in ho. xp̄us aūt ꝓmittebat eos vetari vt plꝰ eoꝝ deſideriū aparet. hinc aūt diſce quōz ſi abiecti fuerim⁹ cū ſtudio accedentes ad deū. per noſip̄os aſſequmur qd petimus. Sequr. & ſtetit ihūs & vocauit eos & ait. Quid vultis ut faciam vob̄. ¶ Hieronim⁹. Joco aūt ſtetit ihūs ꝙa ceci quo ꝓgerent ignorabant. Qui per fouee dant in bienchomulte rupes & ꝓrupta i ꝓfundum vergentia. Parco dñs ſtatuit vemē poſſint ¶ Orig. Vt ihūs nō ꝓtranſit ſ; ſtat vt ſtante eo nō tranſfluat benefic⁹ ſed quaſi de fonte ſtante miſericordia defluat uſq ad eos. ¶ Hiero. Vocari aūt iubet ne turbe ꝓhibeant. & mērogat qd velint. vt ex rñſiōe ceco⁹ manifeſta debilitas aparear & vērus ex remedio ognoſcatur. ¶ Chriſ. ſup matth̄m. Vt mērogat ꝓpter fidez vt dū ceci xp̄m di filiū confitentur. Confundant̄ videntes qui eum tantū hominem putant. Dominum quidez xp̄m vocauerant & verū dixerant. Sed dicentes filium dauid diſſipabant quod bene ꝓfeſſi ſunt. nā abuſiue & homines dñi dicunt. vere autez nemo dominꝰ niſi deus. cum ergo dicunt domine fili dauid abuſiue xp̄m ſecundum hominem honorant. Si aūt ſolummodo dominū dicerent. deitatem confiterent. Deo interrogat. Quid vultis ꝙ tunc illi non dixerunt. Domine fili dauid. Sed tantum domine. Te quitur enim dicunt illi domine vt aperiantur oculi ꝓfi filius em̄ dauid ceꝰ illuminare ñ poteſt filiꝰ di pē Quamdiu ergo dicerunt domine fili dauid. ſuſpē ſa eſt ſanitas. Poſt autem ut dixerunt domine. mſa eſt ſanitas. Sequit̄ em̄. Miſertus autem eorum ihūs tetigit oculos eoꝝ & ꝓfeſtim viderūt. Tetigit aūt vt hō carnaliē ſanaret vt de⁹ ¶ Ier. Pre ſtat enim artifex quod natura non dederat. Aut cē te qd debilitas tulerat miſericordia donat ¶ Chriſ. in ho. Hi autez ſicut ante oationem fuerūt perſeuerances ita & poſt donationem non fuerunt m grati ¶ Chriſ ſup matth̄m. Donum em̄ munus obtulerūt xp̄o ſanati. Sequitur em̄. Et ſecuti ſunt eum. Hic⁹ enim deus a te requirit ſecundum ꝓpheram. Pollica cum te ambulare cum deo tuo. ¶ Hieronimus. Qui ergo in bienchio contracti ſedebant & clamare tantum nouerant. poſtea ſequuntur ihūm non tam pedibus quam virtutibus. ¶ Raban⁹. Hi bienchio autē que interpretatur lunat defectuz nr̄e mutabilitatis ſignificat. ¶ Origenes. Miſtice autem bienchio intelligit̄ mūdus in quē xp̄s deſcendit. Qui autez ſuit in bienchio exire neſciūt de ſapientia mdi niſi virtute nō ſolū ihūm exeūtem de bienchio ſ; eē diſcipulos ex hoc g⁹ videntes ſecutos ſūt eū turbe multe mdm & mūdana oia cōtemnētes vt xp̄o duce aſcendāt in ieruſalē celeſtē. Duos ceco⁹ poſſum⁹ dicere mdz & iſrael qui ante xp̄i aductū ceci fuerūt. ꝙa non vide bant vbū vez qd erat in lege & ꝓphetis ſed⁹ viā legis & ꝓphetaz ſ; in carnē em̄ intelligentes clamabāt em̄ ad eū q̄ fact⁹ ē ex ſemine dauid ſm carnē ¶ Hiero. vt duos ceco⁹ plenq; phariseoꝝ & doctoꝝ os intelligūt. vt aliē duo ceci ſedentes extra viā ſcē de vtroq; ꝓpto q̄ſdam tā colarētes q̄ ſidam deglutientes omnem pali ſm quā xp̄e via ē. & deſiderātes illuminari aliq̄d de vbi eēnitate intelligē qd trāſeunte hūc ihūm clamauerūt. Nat⁹ hō & paſſ⁹ ꝓpter nos. p hāc em̄ diſpoſitōnē ſit ihūs. ꝙa actio talis eſt. opponebat aūt ei cū clamarēt. donec rſiſtētes ſibi ēbe ſtrepitū vincerēt. Pseuerādo aūt intenderēt orando atq; pulſare qd conſuetudinē deſidenoz carnaliū q̄ temporis obſtrepit cognitionem lucem vēritatis extra vbi natus. vt ipſam hoīm carnaliū turbaz ſtudia ſpiritalia impedientē fortiſſima intentōe ſuperarēt ¶ Hugo ver. do. Bonos em̄ xp̄ianos volentes hoc ꝓpositū xp̄iani mali & tepidi ꝓhibent clamare. ſi ſic ſi enim. cū em̄ quiſq; xp̄ian⁹ cepit bñ viuē mūdi promptē in ipſa ſui nouitate pauē reprehensiones hoīm dos xp̄ianos. ſ; ſi pſeuerarint. Ipſi ſi obloquēt. ante ꝓhibebāt ¶ Aug. de cō. euā. Hiq; adhuc ihūs ꝙa pulſantū aperiē ſtans eos tetigit & illuminauit. ꝙa em̄ fides incarnationis tēporalis ad eēna intelligenda nos ꝓparat tranſeunte ihū animo ſiue imaginatione & ab eo ſtante illuminat⁹ ſum. Tetigit em̄ tāgendo eēna ſtans ¶ Chriſ. ſup matth̄m. Quos interpretat duos cecos gētes vn⁹ ex circūciſione iapbet q̄ ſec⁹ viā ſedebāt. & ignorantiam ſibi bane ſ; veritatē invenire non poterāt niſi confeſſione verbi confitētes q; nouam veritatis accepāt ¶ Rab. Fgnita aūt fama noīs xp̄i ꝓpoſuerunt heri q̄rebant peradicebāt nūc pro noīe ihū bus legim⁹ deinde eā gētiles ꝓſecutione nimia cōtēnere eos q̄ erāt ad viā p̄ cadiam. Sedentes ſcē ¶ Chriſ. ſuper ma. Cōſequenē aūt gentiles ſtantes tetigit ihūs. Dans eis gratiā ſpiritualiter illuminate ſecute ſunt eum operibus bonis ¶ Origenes. nos g⁹ ſedētes in exta ſcripturaz viaz intelligim quibus ceci ſum⁹ ſi ex affectu patrum⁹ tangentes los aiaz nr̄az & recedet a ſenſibz vite mūdane norantes vt eum in ſcientie lumine ſequamur qui dic nobis poſſe videre. Properem⁹ ergo & nos vt eum ſequamur.

¶ Capitulum vicesimūprimum.

Et cum appropinquaſſent hieroſolimis & venissent Bethphage ad mōtem oliueti. tūc ihūs mittit duos discipulos. dicēs eis. Ite in caſtellū quod cōtra vos ē & ſtatim inuenietis aſinā alligatam & pullū cum ea ſoluite et adducite mihi. Et ſi quis vobis qd dixerit. dicite. quia dns his opus habet & cōteſtim dimittet eos. Hoc aūt totum factuz eſt vt adimpleretur quod dictum eſt per ꝓphetam dicentem. Dicite filie ſion

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedēs sup asinaz ⁊ pullum filiū subiugalis. Euntes autem discipuli fecerūt sicut p̄ceperat illis ihesus. ⁊ adduxerūt asinam ⁊ pullum ⁊ imposuerūt sup eos vestimenta. ⁊ eū desup sedere fecerūt. Plurima aūt turba strauerūt vestimenta sua in via. Alÿ autem cedebāt ramos. de arboribus ⁊ sternebant in via. Turbe autem que precedebāt ⁊ que sequebantur clamabant dicentes. Osanna filio dauid. Benedictꝰ qui venit in nomine domini Osanna in excelsis.

¶ Remigius. Narrauit superius euāgelista dñm egressum a galilea ⁊ expisse ascendere ierosolimaz Postq̄ ergo narrauit q̄d in via gesserit in ceptā intentione p̄seuerans dicit. Cum appropinquasset ierosolimis ⁊ venissent bethphage. ad bethphage vicul⁹ fuit sacerdotū situs in latere montis oliueti. distās vno miliario a hierusalem. sacerdotes enī qui per ceteros dies in templo deseruiebant pplex officio vicis sue. illic diuertebāt ad manēdum similiter ⁊ illi qui ac cipiebāt officium illuc conuertebant qua preceptū fuit in lege vt nullus diebus sabbatoꝝ plusq̄ mille passus incederet. ¶ Origenes. Unde ⁊ montem bethphage maxillarum domus qm̄ maxilla propinquat pars sacerdotum in lege. Sequit. Tunc ihs misit duos discipulos. ¶ Crisostom⁹ sup matthm. Non dixit discipulis dicatis dominꝰ tuus his⁹ opꝰ habet. vel dominus vester. vt intelligant. quia ipse sit solus dominus non solum animalium. sed omnium hominum. Nam ⁊ peccatores conditione quidē sui sunt voluntate autem sua diaboli. ¶ Crisostomus. Neque paruū eē existimes quod factum est quis enī suasit dominꝰ animantiū non velle contradicere. vel volentes silere ⁊ cōcedere. ⁊ in hoc discipulos erudit q̄nā poterat ⁊ iudeos p̄hibere sed noluit. sed ⁊ docet vt q̄cumq; potestatē fuerit dare. si enī qui ignorabant xp̄m ita concesserunt. multo magis discipulos conuenit omnibus dare. q̄ aūt dicatur. et cōfestim dimittet eos. ¶ Crisostomus sup matheū. Intelligendum ē q̄ animal postq̄ ingressum est in ierusalem ad dñm suum remissum est a xp̄o. ¶ Glosa. Vel dominus animantium confestim dimittet eos in domini seruitio mancipandos. Adhibetur aūt huic facto p̄phete testimoniū vt appareat dñm omnia q̄ de ipo scripta erant implesse. Sed inuidia cecatos sensibus ⁊ p̄hanseos ea que ipsi legebant intelligere noluisse. Et ideo sequit. Hoc aūt totū factū ē vt adimpleret quod dictum est p̄ phetam sez zachariam. ¶ Crisostomus super matthm. Quoniam enī p̄phete malignam indolem q̄a contradicturi erant xp̄o ascendenti in templū p̄monuit vt p hoc signum cognoscerent. regem suū dicens Dicite filie sion. ¶ Rabanus. Filia sion historialiter dicit hierusalem ciuitas que sita est in monte Sion Allegorice aūt est ecclia fidelium gentis ad sup̄nā hierusalē. ¶ Crisostomus sup matthm. Ecce offendens ē verbū ⁊ nō carnali aspectu. sed spirituali intellectu opera virtutum eius aspidere. Ante tempora quidem multa dicebat. Ecce vt audiret quia ille deꝰ loquebatur antequam nasceret iam erat rex eius. Cum gaudio videntes eū nolite dicere. Non habemus regem nisi cesarem. venit tibi si mollexeris vt saluet te. Si non mollexeris venit contra te mansuetus. nō vt p̄ter potentiam tuam eē. sed vt p̄ter mansuetudinē amaretur Unde non sedet in curru aureo p̄cessa purpura fulgens. nec ascendit sup ferocē equū discordie amatorem ⁊ belli. sed sup asinam tranquillitatis ⁊ pacis amicā. vnde sequit. Sedens sup asinam ⁊ pullum filium subiugalis. ¶ Aug. de con. euan. In hoc autē testimonio p̄phetico aliqn diuersa est euangelistarū locutio hoc enī matheus sic ad hibet vt asinam dicat memorasse p̄phetam. Non aūt ita se habet. vel q̄d iohannes interponit vel codices ecclastici interpretationis lex. cuius rei causa mihi videtur q̄ matheus hebrea lingua p̄hibetur euangelū conscripsisse manifestum est aūt inēpretationem illā que dicit. lex. nōnullis aliter se habē quā inuenīt in hebreo q̄a duas linguas nouerunt ⁊ qui interpretati sūt singuli eosdem libros hebreos. Cuius aūt distantie ei si q̄rat nihil p̄babile estimo quā. lex illos eo spū interpretatos. quo illa q̄ interpeabant dicta fuerāt. quod ex ipa eorū mirabili que p̄dicatur p̄fessione firma tum ē. Ergo ⁊ ipi nonnulla i eloquio narrando ⁊ a voluntate dei cuius ỽba erant non recedendo nihil aliud demōstrare voluerunt quā hoc ipm q̄d in euāgelistarum concordia quadā diuersitate miramur qua nobis ostenditur non esse mendacium sic quisquā ita diuerso modo aliquid narret. vt ab eius voluntate cui consentiendū est non recedat. Quod noscē ⁊ nobis vale est. p̄ter cauenda mendacia ⁊ ip si fidei ne puerimus quasi consecratus somnus ita mumm ventatem tanq̄ deus nobis quēadmodum ipaz rem. sic ỽba que p̄ illum sūt dicenda cōmendet cui potuis ita res sermonibus p̄feratur vt istos omnino querere si deberem⁹ si rem sine his⁹ nosse possem⁹ sicut illam nouit deꝰ ⁊ in eo angelus. Sequitur Ūtes autem discipuli fecerunt sicut p̄ceperat illis ihesus ⁊ adduxerunt asinam ⁊ pullum. ceteri autem euangeliste de asina tacuerunt. Non debuerat autem p̄ mouere lectorem nec si matheꝰ de pullo tacuisset sic illi de asina tacuerunt quanto minus mouere oportet quia ita vnus memorauit asinam de qua ceteri tacuerunt vt eū pullum non taceret de quo illi dixerunt. Ubi enī verum q̄ p̄ intelligi factum nulla repugnantia est nec si alius aliud memorauerit quā to minus vbi vnus vni alius verum q̄. Sequit. Et imposuerunt sup eos vestimenta sua ⁊ eum desup sedere fecerunt. ¶ Hieronimus. Sed videt q̄ super verum q̄ asinā impuo itinere spacio dñs sedere nequeuerit. Ego cum historia aut impossibilitatē habeat aut turpitudinem ad altiora transmittimur. vt ad misticum sensū. ¶ Remigius. Licet potuerint fieri vt sup verum q̄ asinā dominus sederit. ¶ Crisost. in homelia. Ubi aūt videt q̄ nō p̄ misteriū solum sup asinam sedit. sed ⁊ mansuetā nobis sapientie tribuens demonstrat sc̄z q̄ nō sup equos ferri necesse ē sz ⁊ sufficit asino ve. ⁊ eo q̄ necessarius ē esse pcurū

Interroga aũt iudeos ãs rex sup asinaz delat⁹ intrã
ue ierosolimã ſi non vocẽ aliũ bñe dicere mi istuz
solũ ¶ Hiero. Turbe g⁹ que egresse fuẽant de ieri
cho ⁊ secute saluatorẽ suppoſuerũt vestimẽta sua ⁊
ſtrauerũt viaz ramis arborũ. Et iõ sequẽ plurima
aũ turba ſtrauerũt vestimẽta sua in via pdixo asi
ne cubi offendat in lapidẽ nec calcet spinã nec labaẽ
in foueã. Sequẽ Alij aũ cedebant ramos de arbori
bus ⁊ sternebãt in via. de arboribo scz fructiferis q̃
bus mõs oliuet ꝓfetus ẽ. Cumq; ope cũcta fecissent
vocis quoq; tribuũt testimoiũ. vñ sequẽ. Turbe aũ
que pcedebant ⁊ q̃sequebant clamabãt dicẽtes Oſã
na filio dauid ãs aũ significet osanna nunc pstringã
breuẽ. In cẽesimo xvij psalmo q̃ maifeste de aduẽ
tu saluatoris scripſ⁹ ẽ. mẽ cetera hñ quoq; legim⁹ O
dñe saluũ me fac. O dñe bene psperaẽ. Sñdm⁹ qui
venturꝰ es i noie dñi Ideo eo q̃ in lxx. hẽtur mẽp
tibus O dñe saluũ me fac in hebreo legimus. Anna
adonaj osy anna. Ro maifesti⁹ ẽ mẽpretat⁹ simma
cibus dicẽs Obsecro dñe saluũ me fac. nemo g⁹ puez
ex duobo vbis greco scz ⁊ hebreo ſmonẽ esse ꝓpo
situm. Sz eorũ hebraicũ ẽ. ¶ Remi. Et ẽ ꝓpositus
exmetro ⁊ corrupto. osy em latine dr̃ salua siue
saluifica. Anna vo apud illos imẽdicto ẽ obsecrãtis
Nam sic apud illos ab obsecrante dr̃ osanna apud
latinos a dolẽte dr̃ heu. ¶ Re. Significauit aũ q̃ ad
uẽtꝰ xp̃i sal⁹ mũdi fit. Dñ sequẽ. Sñdm⁹ q̃ venit i
noie dñi. saluatorẽ quoq; idipsũ in euãgelio cõ pbã
te Ego imꝫ veni in noie pr̃is mei. ¶ Remi. Qua
scz in oĩbus bonis opibus nõ suam. ſi pr̃is gliam q̃
situt. ¶ Gloſa Ecce ẽ sens⁹. benedict⁹. i. gliosus sit q̃
venit. i. incarnatus ẽ in noie dñi. i. pr̃is eũ glificam
do Iterꝫ repetũt osanna. i. salua obsecro ⁊ deẽmiam
vbi se vellẽt saluari i altissimis. i. i celestibo nõ i ter
mis. ¶ Re. Vt p hõ q̃ iũgit osanna. i. sal⁹ iexcelsis p
spicue oñdit q̃ aduent⁹ xp̃i ñ em hois salue. ſi tm⁹
mũdi sit ẽrena iũgens celestibo. ¶ Ong. Vt huma
nã ãdꝫ xp̃i dispensatiõe laudant m eo q̃ dicebant
osanna filio dauid. benedictus qui venit in noie dñi.
Restitucõ; aũ eius in sancta in eo q̃ dicebãt osanna
in excelsis ¶ Cnſ ma. Osanna eadẽ ãpã interpr̃atẽ
gliam alij vo redẽptõz. nã ⁊ glia illi debẽ ⁊ redẽ
pto illi quem q̃ oĩes redemit ¶ Ori. Laudacõis
em vba redẽptõis in eo exp̃nũt pr̃atem. filiũ aũ da
uid nũcupãt. in q̃ agnoscerẽt eẽm regni hereditatẽ
¶ Cnſ. Nũquam aũ antea dñs sibi adhibuit mini
steria umẽtoꝝ nec ramoꝝ virẽtia circa se ornamẽ
ta cõstituit nisi modo q̃n ierusalem ut pateret. ascẽ
dit Exclamant em videntes ut facerent q̃d pius vole
bant. ego pr̃as eis data est. non mutata voluntas.
¶ Hiero. Discite aũt a ꝓpinquat dñs ierosolimis
egredies de iericho turbi inde eductis quã plurimis
ãa magn⁹ magnis ditaꝝ mẽtibo salute et eodẽm redi
ens. ingredi cupit vrbez pacis ⁊ locũ visionis dei ⁊
venit bethfage. i. ad domũ maxillaꝝ ⁊ ꝓfectiõis pos
cebat aꝑtũ ⁊ erat situs in mõte oliueti vbi ẽ lumen
sciẽtie laboꝝ ⁊ doloꝝ reẽes. Per castellũ em q̃s cõ
tra apl̃os erat. mundus iste designat̃ per apl̃os ei
rat nec lumẽ doctrinaꝝ volebat accipe. ¶ Remi.
Dñs d mõte oliueti discipulos ad castellũ misit ãa de
ꝑmittua ecclia ꝓdicatoꝝ ẽ in mũdũ direxit. Duos ãp
pe misit ꝓpt duos ordines ꝓdicatoruz quos numẽ
ſtat apl̃us dicens. Qui operatus est petro in apl̃a
tum circũcisionis operat⁹ ẽ ⁊ mihi inter gentes
Sive quia duo sunt ꝓcepta cantatis. sine ꝓpt duo
⁊ stamẽta. sine ꝓpter lrã ⁊ spiritum. ¶ Hieronim⁹
Sive ꝓpt eloquiũ ⁊ pdicam. i. sciam ⁊ opere
Asina aũ ista q̃ subiugat fuit ⁊ edomita ut nullum
legis traxerat sinagoga intelligit. Pullus aũ ie
ſuus ⁊ liber gẽtiũ ꝓpter. Judea eoꝝ fm dñm mar
est gentiũ. ¶ Raba. Vñ mattheus solas qui ordine
euãgeliũ scripſit asinam dño referre addidit ⁊ edo
ctus gentiũ habree si pereat non desperandũ mes
ſtree esse saluẽ ¶ Cnſ. sup ma. Propẽ quoddã ad
similitudines aĩaliũ assimulati sũt homines dr̃ filii
nõ cognoscẽtes. Est em aĩal immũdũ ⁊ pecorum
pene umẽtis magis irrationabile ⁊ stultũ ⁊ infirmũ
⁊ ignobile ⁊ onerifer̃. Sic fuerũt homines ante xp̃i
aduentũ p passionibo diuisis immũdi irrõnabiles vi
bi ratione carentes. Stulti ꝓpter dei cognitiõ in
mi fm aĩam ignobiles qa oblita gr̃a cõis celestis fõ
fuerant fui passionũ ⁊ demoniũ onerifer̃ q̃ sustine
bant sarcinã errorꝫ a demonibo vt pharisei ipsum
Illigata aũ erat asina. i. ogabeli erroris vinculis impe
dita vt nõ hñret libertatẽ eũdi quo vellet. nam nõ
peccemus. libere habem⁹ arbitriũ sequi volũtates
diaboli am nõ. Rõi si semel peccantes obligamur
nos opibus eius iam nõa. Veruce euadere nõ possi
mus ſi sic nauis frado gubernaculo illuc ducẽ. vbi
tempestas voluerit. Sic ⁊ hõ diuine auxilio agi
po eo p peccatum nõ q̃d vult agere. ſi q̃d diabolꝰ vult
Et misi deus valida manu misericordie sue soluẽs ui
ncs ad mortẽ in peccatoꝝ suoꝝ vinclis grauibo
⁊ iõ dic discipulis. solute. i. p doctrinã vr̃az ⁊ gr̃i
racla vr̃a. q̃s oĩbus iudi ⁊ gẽtes p apl̃os filii libertas
Et adducite mihi. i. ad gr̃az meam illos cõuertẽdo
¶ Origẽ. Unde ⁊ ascendẽs in celum misit discipu
los suos vt soluerẽt peccatorũ dãnatos ligãdi
Absolup aũ ⁊ ꝓhibentes ⁊ nutu suo vbi dimittẽdo
digni habẽt remitti in locum ex quo erant assum
pti. non iam ad opera ꝓpria. sed ut ꝓficerent ad ho
um dei. ⁊ hoc est q̃d fieri dicens ⁊ consilium dedit
¶ Gloſa. Vt p asinã ⁊ pullũ duplex vocatio gẽ
tibus oñdit. Erant em Samarite subquasi co
seruitute siue consuetudine fm meritum q̃ sq; signifi
cãtur p asinam. Grãcos aũ indomite gentes ⁊ fe
ces q̃ scz significanter p pullum ignẽ dyabolꝰ mittebat
vt soluant ligatos erroris vinclis. Per ploriqum
eẽm samaritanꝫ credidit. Per petrũ cornelius xp̃o cre
quam ꝓmitte gentium adductus est. ¶ Remigius
Sicut autem cũ dictum est apostolis. Si quis vo
aliquid dixerit dicite. quia dominꝰ his opus habet
Sic nunc ꝓdicatoribus est ꝓceptum vt si aliquos
aduersitates obstituerit a predicando non cessarent
¶ Hieronimus. Pestis autem apostolica que mun
to suꝫponitur vt doctrina virtutũ vt discretio spi
ritarum intelligi potest. siue ecclesiasticorum hoꝝ
morum varietates q̃bus nisi anima i structa fuerit
⁊ ornata sessorem habere dominum non meruit

¶ Remigius. Dominus aũt super assellum sedens. ierosolimam venit quia presidens ẽcclesie vel anime fideli ꝙ eã in hoc seculo regit ꝙ post hanc vi tam ad visionem celestis patrie meroducat. apostoli aũt ꝙ ceteri doctores vestimẽta posuerunt super asi nam. quia gloriam quam acceperunt a xp̃o gẽtibus dederunt. turba aũt vestimẽta sternebat in via. quia credentes ex circumcisione gloriam quam habebant ex lege contemnebant. ramos aũt de arboribus pre cidebant. quia ex ꝓphetis acceperunt exẽpla de xp̃o quasi de arboribus virentibus. vel turba que vesti menta straut in via significat martires qui vestimẽ ta sua id est corpora que ꝙ̃gumenta sunt animarũ pro xp̃o ad martirium tradiderunt. vel significãt illi qui corpora sua per abstinentiam domant. illi aũt ramos arborum preciduut qui dicta ꝙ exempla san ctorũ patrum ꝙ̃runt ad suam vel filiorum salutem. ¶ Ieronim⁹. Quod aũt ait turbe que precedebãt ꝙ que sequebantur. verumꝙ populum ostendit ꝙ ãte euangelium ꝙ qui post euangelium dño credi derunt. consona iesum confessionis voce laudare. ¶ Cnf. sup matth̃m. Et illi quidẽ ꝓphetãs de xp̃o venturo clamauerũt. Hi aũt ela mantes laudant de aduentu xp̃i adimpleto.

¶ Et cum intrasset hierosolimam. cõmota ẽ vniuersa ciuitas dicẽs. qs ẽ hic. Populi aũt dicebãt hic ẽ Iesus ꝓpheta a nazaret gali lee. ꝙ intrauit Iesus in templũ dei ꝙ ejiciebat omnes vendentes ꝙ ementes in tẽplo ꝙ mẽsas nũmulariorum ꝙ cathedras ven dentiũ columbas euertit. ꝙ dicit eis scrip tũ est. Domꝰ mea domus orationis voca bitur. vos aũt fecistis illam spelunca latro num. ꝙ accesserũt ad eum ceci et claudi in templo. ꝙ sanauit eos Videntes aũt pnci pes sacerdotũ ꝙ scribe mirabilia que fecit. ꝙ pueros clamãtes in templo. ꝙ dicentes osanna filio dauid Indignati sunt. ꝙ dixe runt ei Audis qd isti dicunt Iesus aũt dix it vtiq. Nũquaꝫ legistis qa ex ore infãtiũ ꝙ lactẽtium pfecisti laudem

¶ Ieronimꝰ. Intrãte urbe cum turba tota ie rosolimoꝝ ciuitas commouẽ mirans frequẽtiã ne sciens veritatem. Vnde dicit. Et cum intrasset hie rosolimam commota ẽ. vniuersa ciuitas dicens qs ẽ hic ¶ Cnf sup matth̃m. Mento aũt commouebãtẽ videntes rem mirabilẽ homo laudabãtẽ quasi dꝰ sed dꝰ laudabãtẽ in homine. Puto autem qꝫ nec ipi qui laudabant sciebãt qd laudabant si spũs subito ingressus in eos veritatis vba fundebat. ¶ Origẽ. Sed ꝙ qñ meruit iesus hierosolimam veraꝫ admi rãtes vrbes celestes dicebãt. Quis ẽ iste rex glie ¶ Ieronimꝰ. Alijs aũt vel ambigentibꝰ vt mẽrogã tibus vilis plebecula confitẽtẽ. vnde sequẽ ꝓphetã aũt dicebãt hic ẽ iesus ꝓpheta a nazareth galilee Ami n. hic mapuit vt ad matrem pueniant. ꝙ heraz ei eũ dicũt quẽ moyses sui similẽ dixerat esse vẽturũ Nazareth autem galilee qua ibi educatus fuerat vt flos campi nutriret in floze vetutũ. ¶ Rabanꝰ Notandum autem qꝫ hic intrauit in ierusalem fuit ante qnq; dies pasche. Nazarat enim ieiues qꝫ ante sex dies pasche venerit in bethaniã in crastinũ asino se dens venit in hierusalem vbi notanda ẽ concordia non solum in rebꝰ sed eadem in ẽpozibꝰ veteris ꝙ noui testamenti. Decima enim die mensis pmi agnus qui in pascha immolarat domum introduci iussus est quia ꝙ dñs decima die eiusdẽ mensis hoc est añ qnq; dies pasce cruciatꝰ in qua pateret erat ingressus. Sequit ꝙ intrauit iesus in templũ dei. ¶ Cnf. sup matth̃m. Hoc erat ꝓprium boni filij vt ad domũ eius rediret patris ꝙ illi honorem redderet. ꝙ tu imitator xp̃i factus cũ ingressus fueris in aliquam ciuitatẽ pmo ad ecclesiam curas. Hoc ergo erat boni medici vt ingressus ad infirmam ciuitatem saluandã pmũ ad originem passionis intenderet. Nam sic de tem plo omne bonum egredit ita de templo omne malũ procedit si enim sacerdotũ mores grauẽ fuerint tota ecclia floret si autẽ corruptum fuerit olim fides marcida est sic enim cum videris arborem pallentibꝰ foliis ieiu ligis qua intus habet in radice. sic cui videris pclm indisciplinatum sine dubio cognosce qa sacerdotium eius non est sanum Sequit. Et ejiciebat omnes ven dentes ꝙ ementes. ¶ Ieronimꝰ. Sciendum quidem est qꝫ iuxta mandata legis venerabili in toto orbe templo dñi ꝙ de cunctis pene regionibꝰ undiqꝫ illuc populo ꝓfluente innumerabiles immolabantur hostie. maxime festis in diebꝰ taurorum arietum. hircorũ pariter ne absq; sacrificio essent pullos columbarũ ꝙ turtures offerentes. Accidebãt autem ut qui de longe venerant victimas non haberent. Excogita uerunt igit sacerdotes quo predam de ꝓpho facerẽt ꝙ omnia alia quibus eqꝰ erat ad sacrificia vende bant. ꝙ ut venderent nõ habentibꝰ. ꝙ ut ipi rursus empta susciperent. hanc ergo strophas. i. fraudem se in diuersa vertentem crebro venientium in opia dissipabat qui indigebant sumptibꝰ ꝙ non solum ho stias nõ habebant. sed nec vnde emerent. Posuerẽ itaqꝫ nũmularios qui mutuã sub cautione darẽt pe cuniam. Seo qa erat lege preceptũ ut nemo usu ras acciperet. ꝙ ꝓsse non poterat pecunia fenera ta que comodi nihil haberet ꝙ interdũ perderet sor tem excogitauerũt ꝙ alia vehiculo. i. aream ut pro nũmulariis collibistas facerẽt. huꝰ vbi ꝓnomen latina lingua nõ exprimit. Colliba dicunt apud eos que nos appellamꝰ tragemata ut vilia munuscula vbi grana frixi cicere. nuarũqꝫ passarum ꝙ poma diuersi generis. Igit qa vsuras accipere nõ poterãt collibiste ꝓ vsuris accipiebãt varias species ut qd in nummo non licebat. in hijs rebus exigerent que nũmis coemũtur. quasi non hoc ipm ezechiel predi cauerit dicẽs. Usuram ꝙ superabundantiã non acci pietis. Itaq; modi dñs cernens in domo patris ne gotiationem. seu latrocinium ait domus spũs sanctus tanta hoim multitudinẽ eiecit de templo. ¶ Cnf. In quo non debent vendere ꝙ emere. sed orationibꝰ tm vacare qui congregant quasi in domo oratonis.

Dñs sequē. E dicit eis Scriptū ē scz in ysaia dom⁹ mea dom⁹ orōnis vocabit ē ¶ Aug. i regla Deo g⁹ i oratorio aliq̄o agat nisi ad qd factū e. vñ ⁊ nomē ac cepit. sequē. vos aūt fecistis eam speluncā latronū ¶ Hiero. Latro ei ē ⁊ templū dei i latronū querot speluncam q̄ lucra de religione sectant. Nibi aūt mē oia signa q̄ fecit dñs ⁊ videt esse mirabili⁹ q̄ vnus hō. ⁊ illo tempe tempabilis intīm ve postea cruci figerēt. Vnbis ⁊ plansetis pera se seruando ⁊ vi dendo lucra sua destrui potuerit ad vm⁹ flagelli. vbera tamē ejcere multatudinē. Igneum ei q̄dam⁹ atq̄ fidenū radiabat ex oculis ei⁹ ⁊ diuinitatis ma iestas lucebat in facie. ¶ Aug. de de cō eam. Nam festū aūt est ⁊ non semel. sz iterū a dño esse factū. sz p mū cōmemoratū est a iohe. hoc autez vlamū a ceteris tribo. ¶ Crisi in ho. In quo maior est accusado iudeox qm̄ cum bis hoc idē fecisset. mozabant̄ tñ i sua dementa. ¶ Ong. Distincte aūt templū dei est ec clesia xp̄i. Que aūt multa in ea nō sicut decet viuen tes spiritalit̄. sed sm carnē militant qui domū orati onis de lapidibo viuis cōstruūt factūr speluncam esse latronū actibo suis. Si aūt opozet tres species ejectas a templo cauti⁹ exponē possum⁹ dicē. Qui cū q̄ i populo xp̄iano ad nichil ali⁹ vacant nisi arca ad emptiones ⁊ vendicões. Manus aūt in oratombo pmanent vt in alijs actibo rectis ipsi fiūt vendentes ⁊ ementes in templo dei. Diacom q̄ nō bene tractāt ecclias pecunias ⁊ diuites fiūt de rebo paupū. ipi sunt nūmulary pecuniaq̄ mensas hūnt. quas xp̄s euertit. Quomā vē mensis ecclasticaq̄ pecuniaruq̄ Diacom p̄sunt. docemur in actibo apostoloruq̄. Epi scopi autem q̄ tradunt ecclias quibo nō opozet. ipi sūt qui vēdunt columbas .i. gr̄az spūssancti quoru cathedras xp̄s euertit. ¶ Hieronim⁹. Juxta simpli cem eñ intelligentiā columbe nō erant in cathedris sed in cauea nisi forte columbarū institores sedebāt in cathedris quod absurdū est. q̄a in cathedris ma gistrozum magis dignitas indicat. que ad nichilum redigit cū mixta fuerit lucris. Obtua eaq̄ pter auaritiā sacēdotū altaria ei nūmulariosq̄ mēsas ap pellat. Qd aūt de ecclesijs dixim⁹ vnusquisq̄ de se meditet. Dic eñ apostolus. Vos estis templū dei ip̄i nō g⁹ sit in domo pectoris vr̄i negotiando ñ dono rum cupiditas. Ne ingrediatur iesus irat⁹ ⁊ ingi bus ⁊ non aliter mūdet templum suum nisi flagello adhibito vt de spelunca latronum domum faciat oia tonis. ¶ Ong. Vel in secundo aduentu ejcaet vel euertat q̄s inuenie in templo dei idignos. ¶ Crisos. sup mat. Deo etiā nūmulariosq̄ mensas euertit quod significat q̄ in tēplo dei nō debent esse nummi. nisi spūales qui dei hūt imaginē. non q̄ ponat imagi nem terrem. cathedras vendētiū columbas euertit loquēs ipō facto. Quio factū in templo mtre colūbe venales ex quo vna columba gratuita descendit i templū corporis ma. Qd autē turbe vbis clamaue rūt dñs factis oñdit. Dñ sequtur. ⁊ accesserūt ad eū ceci ⁊ claudi in templo ⁊ sanauit eos. ¶ Ong. In templo ei dei. i m ecclia nō sē oīs videntes neq̄ re de ambulātes. sed q̄ ex eis intelligūt quia nullo⁹ est pus. nisi xp̄i vt sanent accedētes ad vbus dei sanā tūr. ¶ Hemigi⁹. Qz autē in templo sanāt. significat q̄ boies nō nisi in ecclia sanant. pūt enī dare et potestas ligandi atq̄ soluendi. ¶ Hieronim⁹. Nisi aūt mensas nūmulariosq̄ subuertisset cathedras q̄ co lumbas vendētiū. Cea ⁊ claudi lucem p̄sūt ⁊ con cicuq̄ gradū i templo nō meruissēt accipere. ¶ Cri in home. Principes aūt sacerdotū neq̄ ira p̄uocabā tur. sz ex reliquis miraclis ⁊ p̄conijs pueroq̄ eum excellētibus indignabant̄. vñ sequē. Videntes aūt p̄cipes sacerdotū. ¶ Hiero. Qu eñ manū nō sub ant in euq̄ irjcere sacerdotes tñ opera calūpnē ⁊ testimoniū ip̄i atq̄ pueroq̄ qui clamabāt. Osanna filio dauid benedict⁹ qui venit in noie dñi. Quod n delicet hoc nō dicē nisi soli filio dei. Videant g⁹ ip̄i ⁊ quālibet sancti boies cum quāto pericolo dia bi ista putant̄. si vo dño eu tū dicebat quia cū ep̄s fi da erat credentiū fides p crimie impugnē. ¶ Cri sup mat. Hic aūt columba si motiuz obligata fue rit accepto pōdere ampli⁹ vadit i latus. Sic et hominis cum puerili fuerit. si alicui⁹ vīs ultio ra videat vt audiat non confirmatur sed magis in inuidiam parat̄. hoc modo sacerdotes constat sit contra xp̄m dicentes. Audis quid isti dicunt. ¶ Re vomimus. Sed xp̄i responsio moderata fuit. Ipse dixit quod scribe audire cupiebant. Desit facere pe en. vt mihi testimonium perhibeant. nec curiam errant. puer sunt. debeas etaī ignoscere sed p̄ exemplum de viij psalmo. vt exeunte dño infantiū scriptur arum puerozuq̄ dicta firmaret. Unde sequi tur. Ihesus autem dixit eis vq̄. Quinq̄ legistis. ¶ Cri super mathēum. Quinq̄ si dicat. Ellemen culpa est. quia isti clamant. Ille nō mea culpa est. q̄ ante tot milia annoz hoc fuerit p̄dixit p̄ fantes aūt lactētes nec intelligē aliquem nec laudare p̄sūt. Dicunt g⁹ infantes nō erant si simplicitas cal lactētes aūt qm̄ quasi ladis suauitate ita mirabili delectacōe excitati clamabāt. Hec ei de op⁹ mirabi rū q̄s miracla nullū laborē videntib⁹ p̄bent sed in dentes admiracōe delectant. ⁊ ad fidē moliter in tant. Finis autem est doctrina p̄dicatis. quo accipere non p̄nt nisi exercitati sensus circa rōnabi les. ¶ Cri in ho. Nō aūt ep⁹ genitrix ⁊ ap̄lis nō pua solatio ve eñ nō angustarēt quasi idiote exīstes possent p̄dicare p̄sertim cū pueros ejecerunt timere eñ scz debuit os suum quibo fide laudē cātare. Deā miraclm fecit q̄ xp̄s eodi tpe ēt nate q̄ pueri fecerunt loquebant̄ ⁊ gressus plenā vim aūt inspiratia ⁊ insania plena.

Et relictis illis abijt foras extra ciuita tē in bethaniā. ibiq̄ mansit ⁊ docebat eos de regno dei. Mane aūt reuertēs in ciuitat esuriit. ⁊ videns arborē ficu vnā secus viā ve nit ad ea ⁊ nichil inuenit in ea .ñ folia tñ Et ait illi. nūq̄ ex te fructus nascat in sempi ternū. ⁊ arefacta ē extinuo ficulnea. ⁊ vide tes discipuli mirati sūt dicētes quō cōtinuo aruit. Respōdens autem iesus dixit illis

Amē dico vobis si habueritis fidē & nō hesitaueritis non solum de ficulnea facietis sed et si mōti huic dixeritis tollere et iacta te in mare fiet Et omnia quecumq; petieri tis in oratione credentes accipietis.

¶ Cris. super matheū. Malum hominem melio locū dando potest aliquis vincere q; respondendo. qua malicia non instruitur sermonibus. sed exacuatur. & ideo dominus recedendo cōpescere studuit. quos respondendo non cōpescuit. vnde dicitur. & relictis illis exijt foras extra ciuitatem in bethaniā. ¶ Hieronim⁹. Nunc aūt meditigendum est. q; dominus tā se fuerit pauperculus. & ita nulli adulatus sit. vt in vrbe maxima nullum hospitem nullam inuenerit mā sionem sed in vico paulo apud lazarū sororesq; eius habitaret. Hex ajpe vicinus bethania est Vnde sequit. Ibiq; mansit ¶ Cris. super matthm. Vt scz ibi maneret corporaliter vbi & spiritaliter repausabat Nam sanctorum virox est q; non gaudent vbi epulę large fuere. Sed vbi sanctitas floret. ¶ Hieronim⁹ Discussis autem nocturnis tenebris cum in ciuitatez reuerterētur dūs esurijt. Vnde sequit. Mane aūt reuertens in ciuitatem esurijt veritatem. s. humane carnis ostendens. ¶ Cris. sup matthm. Quādo em̄ concessit carni qđ proprium erat pau. Nunc demōstrat eius passionem. ¶ Isyda. Nota autē morem studiosi operationis dum dicitur mane reuertisse in ciuitatem vt predicaret. & vt aliquos deo pri acquirē ¶ Hieronim⁹. Dominus autem passurus in populis & baculaturus scandalū crudis volens discipulox animos figni āti cipatione firmare. Dūs sequit. Et videns fico arborē vnam venit ad eā. & nihil inuenit in ea nisi folia tm̄ ¶ Cris. in om. Nō ppē hī venit qa esuriebat s; ppē discipulos qa em̄ vbiq; benefaciebat nullū aūt punie bat oportebat & punitricis ei⁹ virtutis demonstra tionē tribuē. Soluit autez i hoīb⁹ hoc ostendē s; in planta ¶ Hilarius. Et i hoc quadā hominis de mitice argumentum regim⁹. Nam vbi afferre voluit pturate p se salutis exemplum vtrum sue ptatem i humanis corporibus exercuit spem futurorū & aīe salutem cuius primum egritudinum pmendans. nūc vero vbi in cōtumaces formam seuentatis constitue bat futuri speciem damno arboris indicauit. Vnde sequit. Et ait illi. nunq; ex te fructus nascet in sempiternum ¶ Hieronim⁹. Vt in seculū vtrumq; ei eo noīe grecus sermo significet ¶ Cris. in om. Suspitionis autem discipulox erat existimare ppter hoc eam esse maledictam quia nō habebat fructum. Cur igit maledicta est discipulorū gra vt discant quomā poterat siccare eos qui crucifixerē eū vnde sequit. Et arefacta est cōtinuo ficulnea. Nō aūt non in alia planta. sed omniū humilissima miraculum hoc fecit. vt & hinc manus hoc miraculum appareat. Cum aūt impias tas ut in brutis sit aliqd tale. ñ queras qualiter ista ficulnea siccata est ficus si tempus non erat. Hoc em̄ querē est vltime dementie. quia scz in talibz nō inuenit cul pa & pena. sed miraculum inspice & admirare miracu li factorem Vnde sequit Et videntes discipuli mira ti sūt dicentes Quomō cōtinuo aruit ¶ Colosa. Nō facit creator inimicum possidens Sed creatura suo arbitrio ad vitiositatem alioq; mutat ¶ Cris. in ho. Et ut discas quomā ppē eos factū est scz vt ad cōfirmandū eos erigat audi qđ deinceps dicat Sequitur em̄ Respondens aūt ihesus ait illis Amē dico vobis Si habuerit is fidem ¶ Hieronim⁹. Matrāt gētes nostras gentiliū canes. asserentes Apostolos non habuisse fidem qa montes transferre non potuerūt. Quib⁹ respondem⁹ multa facta esse signa a dnō que scripta non sunt igitur & hec credim⁹ fecisse apostolos sed ideo scripta non esse. ne infidelibus concredentibus maior daret occasio. alioqn ieiunos eos verū credāt hīs signis que scripta narrātur. an nō vtiq; incredulos videmus. cōsequenter ppbabimus nec maioribus eos credituros fuisse qui minoribus nō crediderunt ¶ Cris. i omel. Hoc aūt qđ dominus dicat oratiom ascribit & fidi vnde iterū dicit. Omnia quecūq; petentes in oratione credentes accipietis. ¶ Non discipuli em̄ xpi mihil eox que ñ oportet petunt. & quasi credentes magistro nihil aliud petunt nisi magna & celestia. ¶ Haba. Nonne scitis aūt petentes non exaudimur ideo fit quia vel cōtra auxilium nostre salutis petimus. vel quia eorū ppter quos petimus puersitas ne impetremus obsistit. vel in futurū peticionis nre differē effectus vt desideria crescant. & perfectius capiant gaudia que requirunt. ¶ Aug. de con euan. Considerādum aūt q; miratus esse discipulos de hoc q; arbor aruerat. & eis dīm rīdisse qđ dictum est de fide. non ipso secundo die q; maledixit arbori. sed tercio die. marcus dicit ipso quippe die secundo cōmemorauit marcus de tēplo eiectos vendentes qđ primo die factum prescripserat ipso ergo secundo dicit facta vespera egressum de ciuitate & cū mane transirent. vidisse discipulos mane factam ficum a radicibus matheus aūt sic loquē tamq; secūdo die hoc totum sit factum. vñ intelligē q; cum mane dixisset arefacta ē cōtinuo ficulnea. pretermissis ceteris ad secundam diem pertinentibus. ad tunxit istam. Et videntes discipuli admirati sūt ita ēm q; alio die vident dūs ficulneam. Et alio die discipuli mirati sūt. Intelligit em̄ non tunc aruisse qm̄ viderunt arefactam sed cōtinuo qm̄ maledicta est nō em̄ arescentez si; penitus arefactā viderunt ac sic eā continuo in vbo dīi aruisse intellexerūt. ¶ Origenes. Distincte aūt relinquens dīs prophetas & scribas factus est extra ierusalem tranquillam que ideo cecidit. Venit autem in bethaniam ad domum obedientie. & ecclias vbi cum requiesset post prophetarum constitutionem ecclesiam reuertit in ciuitatem quam paulo ante relinquerat & reuertens esurijt ¶ Cris. sup matth. Si aūt quasi ib homo esuriisset. cibum carnalem nūq; mane esurisset sed mane esurit. qui alioq; esurijt. salutem. ¶ Hieronim⁹. Arborem autem quaz vidit in via intelligim⁹. Synagogam que extra vīā erat. qua legē habebat nō em̄ credebat i vīā. & in xpm. ¶ Hilarius. Que hec⁹ arbori cōparatur qa credentes prius ex israel. Apli grossorum modo ceteros resurrectionis gloria & tempore antecedunt. ¶ Cris. sup matthm. Ficus eciam ppter multitudinem granorum sub vno cortice est qua si pgregatio

mulcoaum fideliū · nihil aē inuenīt in ea nīsi folia tm
· i · traditiões phariseicas iactacōz legis absq; fructi
bus vitaus · ¶ Orige · Et qm̄ arbor illa erat figu
ralē aiam hīs quasi audiēa dicit · Nūq; ex te fru
dt⁹ nascaē in sempiternū · ideo infructuosa est · ¶ mago
ga usq; ī erit a vsq; ad psūmacōz secli donec ī
trauerat gentiū multitudo · arut ficulnea adhuc p
egrinamor in hac vita xpō · videētes discipli oculis
spiritalibo misteriū fidei siccate miraa fuit sz · discī
pli xpi fideles · nō hesitantes relinquētes eā siccā
taaūe · cū vitalis virtus transierit ab eis ad gētes
sz · a singlis q̄ adducūt ad fidē tollit mōs ille sathā
nas · mittatur in mare · i · in abissum · ¶ Cnſ · sup
matth̄m · Vt in mare · i · in istū mūm vbi sūt aq; salse
· i · populi iniqui ¶ Raban⁹ Ecclesiōz ei suā ab ele
ctis amplū⁹ seruēdo vindicat in reprobis · ¶ Aug · de
que · eum · Vt hoc tibi seru⁹ dei dicere debet de mō
te superbie · ve eā a se repellat · vt qua p eos euange
liū predicatū est ipe dñs qui mōs appellatus ē a m
dus in gentes tamq; i mare iacē · ¶ Ong · Omnis
eccā q̄ obedit vbo dei berbania ē · et reiecit xp̄us m
eo malos q̄dem et peccatores reliquit qm̄ aūc fuerat
apud iustos post illos · et cū illis · Nō em̄ dr q̄ relin
quēs berbamā venit ī auicatē Et sunt aē sp dñs iu
stis volēs mādueaē fructū spūsancti meas q̄ suie ca
ritas · gaudiū · pax Erat aē secus viā hec sicus que
folia tm̄ habuit sine fructu · ¶ Cnſ · sup matth̄m · i
uxta mūdū · Si em̄ hō uixta mdm̄ vixerit non pē
in se fructū iustitie tenere · ¶ Ong · Si aūc venerit
dñs in temptatiōe fructū requens et inuenerit fuerit
aliās mihil iustice hīs nisi pfessiōz tm̄modo fidei q̄d
est folia sine fructu mox exiccaē hoc ipm eā q̄ vi
det fidelis amittens · Sz · et vnusq̄sq; discipliōz sicū
arescere facit · manifestū faciens eū esse vatuū a xp̄o
sicut petr⁹ dixit ad simonē coz tuū non est redū co
ram deo · meli⁹ est em̄ ve fallacie ficum que vuaē est
mare nō aūt fructificat siccari vbis discipulox xp̄i
· et fieri manifestā q̄z vt fureē p figmentū innocentū
corda · Est aē · et in vnoq̄q; infideli mons sm̄ mēsurā
infelicitatis sue q̄ vbis discipliox xp̄i tollit̄.

¶ Et cum venisset in templum accesserunt
ad eum docentem principes sacerdotum · et
seniores populi dicentes · In qua potestate
hec facis · et quis dedit tibi hanc potestatem
Respondens ihesus dixit illis interrogabo
vos · et ego vnum sermonem · Quē si dixeri
tis mihi · et ego vobis dicam in qua potesta
te hec facio · Baptism̄ iohannis vnde erat
De celo an ex hominib⁹ · At illi cogitabant
inter se dicentes · Si dixerim̄ e celo dicet
nobis · Quare ergo nō credidistis ei · Si au
tem dixerimus ex hominibus timem̄ tur
bam · Omnes enim habebāt iohannem sicut
pphetam · Et respondentes ihesu dixerunt

Nescimus · Ait illis · et ipse · Nec ego dico vo
bis in qua potestate hec facio
¶ Cnſ · sup mat · Quia viderāt sacēdotes xp̄i cū ma
gna gria introeūtez in templo iudia exhibitū · ita
q̄ nō sufferētes in pectore suo inuidie stimulātes ve
rbem prumpunt ī vocē · vñ dicē · et cū venisset in
templū accesserunt ad eū docētem pncipes sacerdo
tū · seniores pli dicentes · In qua ptate hec facis
¶ Cnſ · in omel · Quia em̄ signis detrahē nō habe
bāt exḡs que mihibebanē in templo vendere aspicie
rep̄hensiōz Ac si dicerēt · nunq̄d magistralē suscepi
sti cbronū · Sacerdos consecratus es qm̄ tantā te
monstrasti potestatem · ¶ Cnſ · super matth̄m · De
hoc aē q̄ subdunt · Et qs dedit tibi hanc potestatē
Oñdunt malcas esse psonas que dant homīb⁹ po
tem siue eam corporalē siue spiritualem quas q̄
De sacerdotali familia genitus non es · senatus tibi
hoc non concessit Cesar nō donauit · Si autem ex
didissent · quia omnis potestas ex deo est · nequā in
terrogassent · quis dedit tibi hāc potestatem · Quis
enim homo secundum se estimat alterum · formicā
us neminem estimat castum castus non facile de fo
nicario suspicatur · sic qui non est ex deo sacerdos ·
nullius sacerdotum putat ex deo · ¶ Hieronim⁹ ve
bis verbis eandem quam supra calumniam struc
quando dixerunt · In beelzebub principe demoniō
erat demonia · Quando em̄ dicunt · in qua potestate
hec facis · dubitant de dei potestate · et subintelligi
lunt diabolī esse q̄d faciat adentes quesp · Quan
bi dedit hanc potestatem · manifestissime dei filius
grame · quez putant non suus · sed alienus virtutē signo
facere · poterat aūt dominus aperta rōne eorum
ez calūniam confutare · sed prudenter interrogat
vt suo ipsi vel silentio · vel sciencia cōdemnarentur
vnde sequitur ihs̄ ihēns ihesus dixit eis · interrogabo
vos · et ego vnum sermonem · ¶ Cnſ super matth̄m
Non quidem vt respondentes audiant · sed vt eos
dit · non interrogēt · quia ipse preceperat · nolite sa
ctum dare canibus · deinde · et iam si dixisset · nichil p
ficeret · quia ñ pē sentire que suas sūt tenebras vo
luntas · Interrogantē em̄ oportet docere · tempus
rem autem rationabili percussione confundere · ve
autem ei veritatem misteriū publicare · Dominus
go simplici interrogatione laqueum ponit in sua in
rogatione · · qua eum vicare non poterant subdo
Quem si dixerimus mihi · et ego vobis dicam in qua
potestate hec facio · Est autem interrogatio talis ·
Baptismus iohannis vnde erat · ex celo an ex ho
minib⁹ · ¶ Aug · sup matth̄m · Accepit q̄dem iohannes
vt baptizare posset ab eo quem postmodum bapti
zat · baptismus autem quem accepit baptismus nō
mus hic dicitur · Solus tale donum accepit · Nullus
ante ipsum ministrorum nullus post ipsum · accepit ba
ptismum qui baptismus diceretur ipsius · Deinde
go iohannes baptizare in aqua penitentie vt; bap
no preparando non autem mundo quia
purus homo non potest · ¶ Hieronim⁹ Ipse aut

¶ Jeronim⁹. Ipi aũ sacerdotes q̃d in sua malicia p
eraduerte oñdit cũ subdit. Ne illi cogitabãt inẽ se
Si em̃ rñdissent baptisma iohannis esse de celo
consequens erat responsio. quaré g⁹ ñ estis baptiza
a iohãne. Si autẽ dicere voluissent humana decep
tione compositum ⁊ nihil habere diuinũ seditionem
populi formidabãt. Omnes em̃ congregate mltitu
dines Johãnis receperant baptisma ⁊ sic habebãt
eũ ut ꝓpheram ¶ Respondit ergo impiissima fidio ⁊
humilitatis verbo quo nescire se diceret vsa ẽ ad in
sidias coaptandas Vnde sequit Et respõdentes ihe
su dixerunt nescim⁹ m eo q̃ se nescire respõderant
mentiti sũt. Consequens ergo erat iuxta respõsõz
eorum dñm q̃z dicere ¶ Nec ego scio Sed menan
ueritas non pẽ Sequitur em̃ Ait illis ⁊ ipse nec e⁹
dico vob̃ in qua potestate hec facio Ex quo ostẽdit
⁊ illos scire si respõdisse nolle ⁊ se nosse ⁊ ideo non
dicere quia illi quod sciant eacerent ¶ Origi. Sed
dicet aliquis contra hoc qua ridiculum ẽat méro
gare. in qua potestate ih̃ faceret iesus. ¶ Nec em̃ pote
rat fieri vt respõdẽte q̃z in potestate dyabli facẽt
Sed nec ipe responderet quod erat verũ. quomõ in
pẽate ꝓpria facit. Si quis autem dicat q̃m méroga
bant pncipes ne illũ terrerent reputa si facit alias
quod nob̃ nõ placet in nr̃is diuin⁹ ei quas te iussit
hoc facere eum érentes vt recedat ab actu Sed q̃d
q̃ ⁊ xp̃us ita rñdit. Dicam tibi vos hec ⁊ ego
vobis dico in qua potestate hec facio. forte ẽgo sic
intelligitur hic locus generaliter quidẽ sunt due po
testates diuerse. Vna ex pte dei altera ex pte diabo
li Specialiter autẽ sunt plures nõ em̃ vna potestas
omib̃ ꝓphetis faciẽtib̃ signa cooperabat. Sed alia
ipis alia illis ⁊ ad res fortitan in seniores inferior.
Ad res autem eminentiores eminentior. Principes
aũt sacerdotum videbant ibm multa ꝓdigia facẽtẽ
⁊ ideo potestatis sibi coparatas speciei ⁊ ꝓpheteꝛ
volebant audire a xp̃o. Alij quidem qui signa fece
runt in pnis quidem mista potestate fecerut. Pro
fitentes aũt in alia potestate maiori. em̃ saluatoꝛ vni
uersa fecit in vna pte. quaꝛ accepit a patre Quo
niam aũt non erant digni talia audire mistena ꝓpte
rea non dat eis responsum sed contra interrogat.
¶ Raban⁹ Ob duas em̃ causas scientia vitatis est
occultanda querentibus cum scz is qui querit aut
minus capax est ad intelligendum. Aut odio vel cõ
temptu veritatis indign⁹ est cui debeat aperiri quod
quent.

¶ Quid autem vobis videtur homo q̃dã
habebat duos filios ⁊ accedens ad primum
dixit fili. vade hodie operare in vineaꝛ me
am. Ille autem respondens ait. Nolo. Post
ea aut pentẽtia motus abyt. Accedens aũt
ad alterum. dixit similiter. At ille rñdens
ait. Eo domine. ⁊ non iuit. Quis ex duo
bus fecit voluntatem patris. Dicũt ei pri
mus. Dicit illis ihesus. Amen dico vobis
Quia publicani ⁊ meretrices p̃cedũt vos
in regno dei Venit em̃ iohannes ad vos in
via iustitie et ñ credidistis ei. Publicani aũt
et meretrices crediderunt ei. Vos aũt vidẽ
tes nec pentenciã habuistis. postea vt cre
deretis ei.

¶ Jeronim⁹. Post pmissa infert dominus paraboꝛ
lam qua ⁊ illos impietatis arguat. Et ad gẽtes re
gnum dei doceat transferendũ dicens Quid autem
vobis videtur. ¶ Chrisostom⁹. super matth̃m Quos
reos ꝓponit in causa ipos ⁊ iudices petit vt a nullo
merenẽ absolui qui seipos condemnãt Magna est
fiducia iustitie vbi aduersario ipi causa committit
In parabolis ẽgo figurat pnas eoꝝ vt non mestli
gant quõ ipi aduersus se sententiam dicerẽt. Seq̃
tur em̃. Homo quidam habebat duos filios q̃s misi
ille deus qui omnes homines creauit. qui cum sit na
tura dominꝰ tam̃ magis vult diligi vt pat. quam ti
meri ut dominꝰ Duoꝝ filiis generũ populus erat
Gentes vero ꝓpius iudeoꝝ quomaz gentes quidem
erant ex tpe noe. Sequit. Et accedens ad pmum
dixit fili vade hodie operare in vineam meam. ¶ Hodie id ẽ tem
pore seculi huius. Locuti ẽ aũt non in facie ut homo
sed in corde ut deus sensibus ingerens meditatiõ Ope
ram autem in vinea est iustitiam facere. ¶ Nescio aũt
si ueram quis hoim sufficiat operari. ¶ Jeronim⁹
Primo ergo dicit gentilium populo p naturalis le
gis noticiam vade ⁊ operare in vineam meã. ¶ Hodie
q̃d tibi non visibiliter. aterne fecens. Qui statim re
rñdit. Vnde sequit. Ille autem rñdens ait. ¶ Nolo.
¶ Chrisostom⁹ sup matth̃m. Gentes em̃ a pncipio relinquen
tes deum ⁊ iustitiam eius ⁊ transeuntes ad idola ⁊
peccata in cogitationibus suis rñdere videntur. ¶ No
lumus facere dei iustitiaz. ¶ Jeronim⁹. Postea vo
in aduentu saluatoris genitum populus acta pentẽ
tia operatus est in vinea dei. ⁊ sermonis contuma
diaz labore correxit. Et hoc est q̃d dicit. Postea ipe
pnia motus abyt. Sequit. Accedens autem ad al
terum dixit similiter. At ille respõdens ait. Eo dñe.
Secundus em̃ filius. populus iudeoꝝ est. qui rñdit
moisi Omnia quecũq̃ dixerit nobis dominus face
mus. ¶ Chrisostom⁹ sup matth̃m. Sed postea aversi. men
tu sunt deo sm illud filij alieni mentiti sunt mihi. ⁊
hoc est quod dicitur. Et non iuit. Interrogat ergo
dñs consequenter. Quis ex duobus fecit voluntatem
patris Dicunt ei. Chrisostom⁹. Vide quomõ aduersus se
ꝓtulerunt sniam. dicentes verum filium volũtatem
patris fecisse. i. populum gentium. quia melius est
non promittere deo iustitiam. ⁊ facere quam pmit
tere ⁊ mentiri. ¶ Origenes. Unde potes considera
re dominum esse locutum in parabola ista ad eos. q̃
modicum aut nihil pmittunt. operibe autem osten
dunt ⁊ contra eos qui magna pmittunt nihil autẽ
sm pmissionem suam agunt. ¶ Jeronim⁹. Scien
dum est autem in veris exemplaribus non haberi no
uissimum. sed pmum ut ꝓprio iudicio condemnent.
Si autem nouissimum voluerimus legere ut quod
habent. Manifesta est interpretatio vt dicamus in
telligere quidem veritatem iudeos sed contrariari
⁊ nolle dicere quod sentiunt. sic ⁊ baptismũ iohis

scientes esse de celo dicē uoluerūt ¶ Cris. sup ma
theū. Eoꝝ aūt uocatiū dns abundanē cōfirmat. Vñ
sequit̄. Dixit illis ihūs Amē dico uob̄ quia publica
ni & meretrices p̄cedunt uos in regnū dei. Acsi di
cat. Nō solū ppl̄us gentiū melior est uob̄ sz eaā pu
blicani & meretrices. ¶ Raban⁹ Potest aūt regnū
dei euangeliū ut ecclia p̄ns intelligi iquo gentes u
deos p̄cedunt. qa citius credere uoluerūt. ¶ Ong.
Per hoc aūt non excludit̄ quin iudei aliqn̄ merent i
regnū dei. sz cū plenitudo gentiū intrauerit tūc oīs
israel saluꝰ fiet. ¶ Cris sup mathm. Duo autē q
ex psona oīm virorū peccatoꝝ publicanī ponūt &
ex psona oīm mulieꝝ peccatricū mētrices. qa aua
ritia pauperum uirtus abundat. fornicatiō aūt in muli
ere. mulier eīm in q̄ere sedet in clusa. fornicatiō aūt
marie ex eo nascit̄. Vir aūt qīm in actibus rex duit̄
sarum ē assidue in auaritie peccatū facile incurrit.
Infornicatiōez aūt non facile nisi muliū sit lasciuꝰ nā
occupatiō uirilium solutudinū voluptatez plerūq;
excludit. Vñ ppt̄ ē b̄ adolescentiū nihil agendum
Cōsequenē exponit̄ cūm a⁹qō dixerat dicēs. uenit ei
iohānes ad uos in uia iustitie. & non credidistis a-
¶ Rab. Via iustitie iohes p̄dicans uenit qa cōsu
matio legis ē. digito mōstrauit. ¶ Cris. sup mathm.
Ut uenit in uia iustitie sic manifesta ut pulsatiōi ue
nerabilis peccatoꝝ corda cōcuteret. uñ sequit̄. pu
blicani aūt & meretrices crediderūt ei. Considera quō
quersatio bona p̄dicatoris p̄dicatiōi p̄stet uirtutez
ut eaā indomita domet corda sequit̄. uos aūt uiden
tes nec pñam habuistis postea ut crederetis ei. Acsi
di. Illi fecerūt qō manus ē credēdo Isti aūt nec pniaz
fecerūt qō mm⁹ ē. In hac aūc expositiōe quam fm
multoꝝ expositiōez tractauim⁹ aliqd. mihi uidet̄ eē
gratiū. Si eīm duo filij iudei & gentes intelligendi
sint postq̄ sacerdotes mērogati rūderunt p̄ce filiū
p̄fis uoluntatē fecisse Cōcludens xp̄s parabolam. sic
debuit dicē. Amen dico uob̄ qua gentes p̄cedent
uos i regnū dei. Nūc aūt dicit publicani & meretri
ces p̄cedent uos in regnū dei. qō magis ppl̄anū hoi
nū oīndit conditionē q̄ gentiū nisi forte intelligam⁹
ut pius dictū est. Intīm gentiū ppl̄us magis placet
deo q̄ uos. ut etiam publicani & meretrices sint
acceptabiliores deo q̄ uos. ¶ Jeronim⁹. Dñ aliq
putant nō gentiliū & iudeoꝝ esse parabolam sz simpli
citer peccatoꝝ & iustorum. eo q illi quidem p mala
opera deo seruire negauerunt postea penitentie bap
tismum acceperunt a iohanne Pharisei autez qui iu
stitiaz p̄ferebant & legem dei se facere iactabāt. Jo
hannis penitentie baptismate eius p̄cepta nō fecerūt
¶ Cris super matheum. Hoc autem ideo introdu
cit quia sacerdotes non discendi causa Sed tempta
di. interrogauerūt In qua potestate hoc facis. mul
ti autem ex populis crediderūt. Et ideo introducit
parabolam duoꝝ filiorum ostendens eis p eam qua
meliores sunt populares qui a principio secularē
p̄fitentur uitam. quam sacerdotes. qui a principio
profitentur se deo seruire quoniā populares quidez
aliqn̄ compuncti conuertunt̄ ad deum Sacerdotes
aūt impēnitibiles constituti. nunq̄ desinunt peccare
in deum. Prior eīm filius populus est nō eīm popul⁹
est p̄ter sacerdotes. sz sacerdotes p̄ter populum.

Aliam parabolā audite homo erat pater
familias qui plantauit uineam & sepem ei
circumdedit et fodit in ea torcular & edifica
uit turrem & locauit eam agricolis & peregre
profectus est. Cum aūt tempꝰ fructu
um appinquasset misit seruos suos ad agri
colas ut acciperent fructus eiꝰ. Et agricō
le apprehēsis seruis eiꝰ alium ceciderunt.
aliū occiderūt. aliū uero lapidauerūt. Iterū
misit alios seruos plures p̄cedentibus & fecerūt
illis similiter. Nouissime aūt misit. ad eos
filium suum dicens. Verebunt̄ filium meū
Agricole autem uidentes filium dixerunt
intra se hic est heres. Venite occidamꝰ eum
& habebimꝰ hereditatē eius. Et apprehē
sum eum eiecerūt extra uineā & occiderūt eū
Cum ergo uenerit dominꝰ uinee quid faci
et agricolis suis? Aiunt illi. Malos male p
det & uineā suam locabit alijs agricolis. q
reddant ei fructū temporibus suis. Dicit il
lis ihesus. Nunq̄ legistis in scripturis. La
pidem quē reprobauerūt edificātes hic fa
ctus est in caput anguli a domino factū est
istud & est mirabile in oculis nostris? Ideo
dico uobis quia auferetur a uobis regnū
dei. & dabitur genti facienti fructus eius.
Et qui ceciderit super lapidem istum con
fringetur super quem uo ceciderit contri
ret eum.

¶ Cris. in homelia. Post priorem parabolam aliam
ponit ut ostendat eorum accusatiōnē esse manifes
ta & uenia indignam. uñ dicitur Aliam parabolam au-
Homo erat pa. qui planta. uineam. ¶ Ong. Ho
mo paterfamilias deus est. qui dicit homo in quibus
dij parabolis sicut si pater cum paulo filio fuisset locu
tus infantilia ut descendat ad uba filij sui & in ea
at eum. ¶ Cris. super matheum. Homo autem dici
tur nomine non natura. similitudine non ueritate
presens enim filius quia ppter appellationē humani
nomis quasi homo purus fuerit blasphemauerunt
etiam deum patrem uisibilem. hominem appellan-
qui angelorum & hominū natura dominꝰ est. Pul
uolentia pater ¶ Jeronimus. Plantauit autem u
neam de qua Isa. loquitur. Vinea domini sabaoth
domꝰ israel est. Sequitur. Et sepem circumdedit e
uel murum urbis uel angelorum auxilia. ¶ Cris.

¶ Cris. sup matth. Vel per sepem intellige custodiā patrum iustorum qui tanquā murus facti sunt populo israel ¶ Origenes. Vt custodia dei fuit sepes ipius. Torcular autem locus libationum de quo sequitur. Et fodit in ea torcular. ¶ Hieronim⁹. Alii re scilicet aut torcularia illa quoruz titulo tres psalmi prenotantē octauus octogesimus octogesimusq⁹ eius scilicet martires. ¶ Hilarius. Vel ꝑphetas quasi quedam torcularia aptauit in quos musti mō quedam vbertas spiritussancti feruentis influeret ¶ Crisostomus sup matthiu. Vt torcular est vbuz dei quod cruciat hominem contradicentem carnis natura. Sequitur. Et edificauit turrim ¶ Hieronim⁹ Io est templum de quo dicē p micheam. & tu turris nebulosa filie sion. ¶ Hilarius. Vel in ére eminentiam legis extruxit que & in celū ex solo erecta surgeret. & ex qua speculari xp̄i posset aduentus. Sequitur. Et locauit eam agricolis. ¶ Cris. super matthm. Quomodo scz per legem constituta sunt sacerdotes & leuite. & curationez regendi ꝑplm susceperunt. Sicut aūt colonus quāuis de suo munere obediente dño non sic eum placat sicē si de vinea ei⁹ redditus ei obediente. Sic & sacerdos nō emtū ꝑper suam iustitiam placet deo quō si ꝑplm dei i sanctitate docuerit qm̄ istius iustitia vana est. populi aūt multiplex. Sequitur. Et peregre profectus est. ¶ Hieronim⁹. Non loci mutatiōe nec em̄ deus alicubi abesse potest quo oia plēntur omia. Sed abire videt a vinea. vt vinitoribo liberum operandi arbitriuz detur linquat. ¶ Cris. in opus. Vel peregre profectus ē longanimitatem habuit non semp eorum peccata penā inducens. ¶ Orig. Vt qui dīs qui fuerat cū illis in nube die & in colūna ignis per noctem nequaq̄ postea similiter apparuit illis. in esaia ego iudaeus ꝑplus vinea nominat. & cōminatō patrisfamilias cōtra vineam fit. In euangelio aūt vinea non culpat sed eius colom. sed forte in euāgelio vinea ē regnū dei. id est doctrina que semp̄ ēs inserta ē scientie. Vita autem irreprehensibilis hoim ē vinee fructus. Litteras aūt scripture est vinee sepes circūposita. vt non videantur ab hijs q̄ foris sūt fructus qui se in abscōdim. Profunditas autem eloquiorum dei ē vinee torcular. In quod q̄ ꝓficerunt de eloquijs dei infundant studia sua quasi fructus. Turris aūt edificata ē vbum de ipo deo & de dispensationibus xp̄i. Hinc vineam tradidit colonis id est populo antecessoribus tam sacerdotib⁹ quam laicis. Et peregre profectus ē ad suam prospectionē oīs occasionem colonis. Appropinquat aūt temp⁹ fructuum & sm vnūquenq; & generaliē ꝑplo vniuerso. Omnū em̄ vite tempus est sm infantiam. & tunc nihil vinea ostēdit nisi tm̄ hijs in se vitalem vbertem. Cum autē cepit posse loqui tempus est gēminationis. Quantuz autem proficiat aīma pueri tm̄ & vinea. & vbum dei & post ꝓfectum vinea operat fructum maturū caritatis & gaudij & pacis & huiusmodi. sed & ꝑplo q̄ accepturus legem p moysen tempus fructuū appropinquat aliqn̄ Vnde sequitur. cum aūt tempus fructuū appropinquasset misit seruos suos ad agricolas ut acciperent fructus ei⁹. ¶ Rabanus. Vnde temp⁹ fructuum posuit nō proueniendi. Nullus em̄ est fructus ꝑplī consummatus. ¶ Cris. in opus. Seruos dicit prophetas qui offerunt quasi sacerdotes dīi populi fructus. i. obedientie ostensionem p opera. Hi aūt non solum malicia potuit sunt. in nō dando fructum. sed eaī in dignando ad eos q̄ venerūt. & sanguine manus impleuerunt. vnde sequitur. Agricole autem apprehensis seruis eius alium ceciderunt. alium occiderunt. alium vero lapidauerunt. ¶ Hieronimus. Ceciderunt quidem vt iheremiam. Occiderunt vt isaiam. lapidauerunt ut naboth & zachariam quē in ędificē. mē templū & altaē. ¶ Cris. sup matth. Per singulos aūt gradus iudaice malicie. dei misericordia addebat & p singulos grad⁹ duime misericordie malicia iudeox crescebat. & sic contra dei clemētiā malignitas humana certabat. vnde sequitur. Iterum misit alios seruos plures. pro. & fecit illis similiter ¶ Hilarius. Obtulit aūt plures propter illud temp⁹ designat quo post singulorum ꝓphetarū predicationē plurimis simul numer⁹ ꝓphetārum emiss⁹ est. ¶ Rabanus. vel ꝑm seruu q̄ missi sunt ipse legifer moises intelligit & Aaron ꝑmus Sacerdos dei quos cesos flagello lingue vacuos dimiserunt. Alios aūt filios ꝓphetarum choros intellige. ¶ Hilarius. In filio autem ad vltimuz misso dīi nostri aduentus significat. Sequit em̄. Nouissime aūt misit ad eos filium suum. ¶ Crisostom⁹. in homelia. Quare aūt non confestim misit vt ex hijs que ad alios fecerat. seipsos accusarent. & furore dimittentes verecundarentur ꝑper filium vementer vnde sequit. verebuntur filiū meū. ¶ Cris. sup matth. Duc amisit ū q̄si ad obnoxios pene sententiam laudantem. sed penitentie veniā obtulit em̄ eos confundere. non punire. ¶ Hierom. Quod autem dicit. verebuntur filium meum nō de ignorantia venit. Quid em̄ nesciat p̄fam̄ias qui hoc loco deus intelligitur. sed semper ambigere deus dicē vt libera voluntas hoim reseruetur. ¶ Cris in homelia. Vel hoc dicit animaduans q̄d fieri debebat qm̄ oportebat eos verecūdari. Per hoc em̄ uolt ostendere peccatum eorum magnum & omni excusatione ꝓpatū. ¶ Orig. Vt illud q̄dā q̄ ait verebuntur filium meum videt implerum in illis iudeis qui intelligentes xp̄m crediderūt in eum hoc aūt q̄d sequitur. Agricole autem videntes filium. dixerunt inter se hic est heres venite occidam⁹ eum. in illis impletum est qui videntes xp̄m & cognoscentes filium dei. nihilominus crucifixerunt eum. ¶ Hieronim⁹. Interrogem⁹ Ananū & Eunomiū Ecce patē dī ignorare quecquid ꝑ patre fuerit hoc intelligāt ꝑ filio qui se dicat ignorare consummationis diem. ¶ Cris. super matthm. Dicunt autem quidā quia post incarnationem dictus est xp̄us. filius ex baptismo sicē & ceteri sancti quos ex hoc loco cōuincat dominus vbi dicit. Dicetam filium meum. Quādo ego adhuc cogitabat ad trāsmittendū filium pris ꝑplas iam filius erat. Deinde si eo modo dicit filius sicē omnes sancti ad quos factum ē vbum dei debuit & ꝑphetas dicere filios sicut & xp̄m. aut & xp̄m seruū dicere. sicut & ceteros ꝑphetas. ¶ Hieronimus. Per hoc aūt q̄ dicūt hic est heres manifestissime oīs

probat iudeorum principes. nō ignorantiā. sed pē
mudiam dei filiū crucifixisse. Intellexerūt em eum
esse illum cui pater p̄ p̄phetam dicit. Postula a me
& dabo tibi gentes hereditatē tuam. Hereditas ap
pe filio sancta ecclia data est. quā nō moriens pater
illi reliquit sed ipe sua morte mirabiliter acquisiuit
¶ Crisf. sup matth̄m. Tamē postq̄ miroiuit in tem
plū & vendentes animalia que ad sacrificiū p̄nebant
foras eiecit. tunc p̄sumpserūt eum occidere.
vñ dicunt venite occidam⁹ eum. Dicebant em intra
se ¶ Necesse est vt p̄phus p istum dimittat pfectu di
nem hostiarū. que ad nr̄m p̄nent lucrum & acqui
escat offerre sacrificium iustitie q̄ ab ea iam pēnde
at dei. & sic iam non erit populus iste possessio nr̄a
sed dei. Si autem occiderim⁹ eum dum non est qui
iustiae fructum a populo querat semp durabit cō
suetudo offerendarum hostiarum. & sic p̄phus iste
erit nostra possessio. Et hoc est q̄d sequit. & nostra
erit hēditas. Isf ē cogitatio gentis eius sacerdotū car
nalium. qui nō sūt solliciti quō vnus p̄phus sine pec
cato. sed aspiciūt quid in ecclesia offeratur. Et hoc
estimant sacerdotij sui lucrum. ¶ Rabanꝰ. Vel he
reditatem ocasionē eo preripere moliebant̄ iudei cum
fidem que p eum ē extinguere & suas magis que ex
lege est. iustitiam preferre ac gentibus imbuendis
conabant̄ inserē. Sequitur. Et apprehēsum eum
eiecerunt extra vineas & occiderunt. ¶ Hylarꝰ.
Xp̄us em extra ierusalem tanquā extra vineam in
sententiam damnationis abiectus est. ¶ Orige. Vel
q̄ dicat. Eiecerunt eum extra vineam tale mihi vi
detur quantum ad se alienum eum esse indicauerē
a vinea & colonis Sequitur. Cum g̃ venerit dñs
vinee quid faciet agricolis illis ¶ Hieronimus. In
terrogat quidem eos dominus non q̄ ignoret quid
responsuri sint. sed vt p̄pria responsione damnētur
Sequitur autem illi. Malos male p̄det & vineam su
am locabit alijs agricolis. ¶ Crisostomꝰ. super ma
thеum. Ex autem verum responderunt non est
illorum qui iuste iudicauerunt sed ipius cause. veri
tas ipius violentiam facit ¶ Orig. Sicut em Cai
phas sic & isti nō ex se p̄phetauerunt contra se. quo
niam tollenda ab eis erant eloquia dei. & danda gē
tibus fructum i tempore daturis. Vel dominꝰ quē
occiderunt. statim venit resurgens a mortuis & ma
los quidem colonos male perdidit. alijs autem colo
nis. i. Apostolis vineam suam consignauit. eos q̄
ex iudaico p̄plo crediderunt. ¶ Aug. de con euan.
Marcus autem hoc non ab ipis responsum come
morat. sed dñm hoc p̄sequenē locutum post mēro
rationē ipm sibi quodam mō respondisse. Sz facile
p̄t intelligi vt illoz vocē vera subiectam ve nō mē
ponerē illi responderunt. sed cū intelligerēt Aut
ideo rōnem istam domino potius attribuā qua
cum verum dixerūt. quam de illis hoc ipe rīdet q̄
veritas est. ¶ Crisf. in em. Vt non ē h̄ contradicti
onis. eteni veraci facta fuit. ḋa scz & ipi p̄mo h̄ re
sponderūt & postea dñs intulit. ¶ Aug. de cō euā.
Sed illud magis mouet q̄ lucas nōsolum hoc eos
respōdisse nō dicit vez etiam contrariam retulisse
rationem. Ita ei narrat. Quo audito scz hac sen
tia exore dñi. plata dixerūt Absit. Restat g̃ vt in
telligamus in plebe que audiebat. q̄dam rōnisse q̄
matthe. memorat. q̄dam vo illud q̄ lucas dixit.
absit. Nec moueat q̄ matthus p̄napes sacerdotū
& seniores populi dixit accessisse ad dñm & sic fine
mēpositōe alic⁹ p̄sone fmo protulit. vsq; ad li. q̄ de
cata agricolis vinea memorat. Et em puram ra
tionē cū p̄ncipibus sacerdotū locutum fuisse. sz multis
breuitatis cā tacuit q̄d lucas nō tacuit. parabolam. i.
istam non ad eos solos dictam q̄ de potestate mēro
gauerant. sz ad plebem. In qua erāt qui dicerant.
pdet illos. & vineam suaz dabit alijs. Que vox nō
ecclam ipi⁹ dñi fuisse intelligitē siue p̄pter veritatem
siue p̄pē mēbrorū a⁹ cum capite vnitatē. Transeat
am q̄ talia respōdentibus dicerent Absit. Quia mel
ligebant p̄tra seipos parabolam esse dictam. ¶ Crisf.
sup matheum. Vel aliter. Lucas q̄dem fm rationē
onem eorum narrauit. Matthus autem fm rītatē
cordis. Quaz vere visibiliter q̄dam in facie corruptā
verūt dicentes absit. In p̄cientia autem suscipientes
dicentes. Malos male perdet. Sicut cū deum q̄s
hxerit in malo vbis quidez excusat⁹ sit aut
eius conscientia cognoscit. ¶ Crisf. in ho. Vt dixi
dñs p̄pē hoc eis parabolam p̄posuit vt ipi nō intelligē
tes p̄tra se sniam p̄ferēt. sic & ad dauid dixit q̄
nathan. rursus aūt intelligentes q̄ dicti sint p̄ter
esse dixerūt Absit ¶ Rabanꝰ. Oculē aūt cuius
vinea locatur colenda cum baptismi misterium da
tur q̄d operando exerceat. Mittitur seruus vnus
alter & tertius cum lex psalmus p̄phetia legitur
quorum monita bene operetur. Sed missi oēs
ejicitur cum sermo contemnitur. vel quod pius
blasphematur Heredem quantum ad occisorē
filium dei conculcauerit & spiritu gratie contumeli
am fecerit. Perdito malo culcatē vineā alijs locat
cum donum gratie quod superbus spreuerit humi
lis accipit. ¶ Crisf. super matthm. Dicit quasi
acquiescentibus illis testimonium scripture inducit.
Sequitur. em. Dicit illis ihus. Nunquam legistis
in scripturis lapidē quē reprobauerunt edificantes
lam meam nō intelligimus. Vt istam scripturam osten
deret. ¶ Hieronimus. Vargis autem parabolis no
eedem conterunē. quos em supra operarios & agri
colas appellauit nunc edificantes & commemorat
vocat. ¶ Crisf. in ho. Lapidez aūt xp̄m vocat ido
neos autem doctores iudeorum qui destructionem
brauerūt dicentes hic non est a deo. ¶ Hieronimus.
Sed illis nolentibus idem lapis caput anguli fit
ut quia de vtroq; populi quodammodo ipse voluit fa
fide coniunxit. Vnde sequitur. Hic factus est in
put anguli. ¶ Hylarius. Est em caput anguli fi
dus. quia est mens legem & gentes latentis virtutis
coniunctio. ¶ Crisostomus in homelia. Discat
discant quoniam mihi eorum que fiebant bo
trarium erat. subdit. A domino factum est
gentes. id est iste lapis donum ē donatum a deo
ficio vnitēso & ad mirabile caput i oculis
qui possumus eum videre oculis mentis.

¶ Cnſ. ſup matth. quaſi d. quare non intelligitis in
eu⁹ edificij angulo ponendus eſt ille lapis non in
nro qñ reprobatus eſt. ſed in alio. Vi aĕ aliud edi
ficium eſt futurum g⁹ noſtra edificatio ẽ cõtemnen
da. vñ ſubdit. Jo dico vob̃ q̃ auferet a vob̃ reg⁹
dei ⁊ dabit gentib⁹ facienti⁹ fructũ ei⁹ ¶ Ong. Re
gnum dei dic̃ miſteria regni dei id eſt dñas ſcripture
ras quas tradidit dñs. Primũ quidem ꝓpo illi p
ri cui credita ſunt eloquia dei. Secundo autem gẽ
tibus facientibus fructũ. Nemmi em̃ datur v̄bum dei
niſi facienti fructum de eo. Et nemini i quo peccatũ
regnat datur regnũ dei. quõ ẽgo illi ꝓpo datũ ẽ. a
quo ⁊ ablatum ẽ. ſed conſidera qm̃ quod dat. intelli
gitur gratis datum. Cuibꝰ ẽgo locutus non õino
quaſi electis ⁊ fidelib⁹ dei. Cuib⁹ aĕ donauit cũ ui
deo electionis donauit. Cnſ. ſup matth. Lapis aũt
dicit xp̃us non ſolum ꝓpẽ firmitatem. ſed etiam q̃a
eſt inimicorũ magna confractio. Vnde ſequit. Et q̃
ceciderit ſuper lapidem iſtum. ¶ Jeronimus. Cui
peccatoꝛ eſt ⁊ em̃ in illum credit. cadit quidẽ ſup la
pidem ⁊ confringit. ſed non omnino pereũt. Reſer
uatur em̃ per pacientiã ad ſaluteꝫ ſup qu ẽ vo ille ce
derit hoc ẽ cui lapis ille iratꝰ fuerit ⁊ qui xp̃m pemt⁹
negauerit. ſic conteret eũ vt nec oſſa quidem re
maneãt in qua hauriãt aque puſilluꝫ. ¶ Cnſ ſup mat.
Aliud eſt em̃ confringi ⁊ aliud cõmini. De eo em̃
quod confringit̃ aliquid remaneat. Quod autẽ cõ
minuit̃ quaſi in puluerẽ conuertit̃. Quod autẽ ca
dit ad lapidem non frangit̃ hm̃ q̃ eſt lapidis virt⁹
ſed inquantum fortiter cadit. aut ꝓter pondus ſuũ
aut ꝓter altitudinem caſus. ſic ⁊ xp̃ianus peccans
non tm̃ perit quantum poteſt pdere xp̃us. ſi quãeũ
ipſe ſe pdet p opera ſua. aut ꝓter magnitudinẽ pec
cati aut ꝓter altitudinẽ dignitatis. Infideles aũt pe
reunt tm̃ quantum poteſt eos pdere xp̃us. ¶ Cnſ
in ome. Vel hic duas poſitiones eorum oſtendit vnam
ab eo q̃ offenderũt ⁊ ſcandalizati ſunt quaꝫ deſignat
dicens. Cui ceciderit ſup lapidem. Aliam a captui
tate eis ſuppoſita quam manifeſtat dicẽs ſup quẽ
vo ceciderit. ¶ Aug. de que. eum. Vel de his dicit
q̃ cadent ſup eum qui illum modo contemnunt ut in
uriis afficiunt. Jo nondum penitus moreiunt ſi em̃
confringunt̃ vt non recti ambulent ſup quos cadit
dñi veniat deſup in iudicio cum pena ꝑditionis. Jo
dixit conteret eos. ut ſincmpꝺ tanq̃ puluis quem
ꝓiecti ventus a facie terre.

Et cum audiſſent principes ſacerdotuꝫ
⁊ phariſei parabolas eiꝰ. cognouerũt q̃ de
ipſis diceret. Et querentes eũ tenere timu
erũt turbas qm̃ ſicut ꝓphetaꝫ eũ habebãt.

¶ Jeronim⁹. Quamuis duro corde iudei ꝓter in
crudelitatem eſſent em̃ intelligebãt contra ſe omnes
domini ſententias dirigi. vnde dicit ⁊ cum audiſſent
principes ſacerdotum ⁊ phariſei pabolas eiꝰ cognoue
rũt q̃ de ipſis diceret. ¶ Cnſ. ſup matthm. Nec eſt
autẽ differentia bonorum hoim ⁊ malorum. Bonꝰ
em̃ complacens ſibi i peccato gemit q̃a peccauit. Malꝰ
autem fremit nõ q̃a peccauit. Sed q̃a compelleꝛ ſꝰ
eſt in peccato ⁊ non ſolum penitentiam non agit ſed
magis aduerſus corripientem irascit. Vnde ⁊ iſti de
prehenſi magis ad malitiam ſunt exacerbati. Sequit
em̃. Et querentes tenere eum timuerunt turbas. q̃
niam ſic̃ ꝓphetam eum habebant. ¶ Ong. Sapiunt
quidem aliquid de eo qđ vere eſt ꝓphetam eũ eſtimã
tes. Non autem magnitudinem eius intelligunt hm̃
q̃ erat filiꝰ dei. Turbas autem ſic ſapientes de eo ⁊
paratas p eo pugnare timẽt principes nequ ei ad eoꝝ
ſciam pangere poſſunt. nihil dignũ ſentientes de eo
Deinde ſciendum eſt q̃niam volentium ieſum tenere
differentia eſt. Aliter em̃ principes ⁊ phariſei quere
bant eum tenere. Aliter ſponſa que dicit. Tenui eũ
nec dimittam adhuc eum tentura melius ſicut dicit.
Aſcendam in palmam ⁊ tenebo altitudinẽ eiꝰ. Om
nes em̃ non recte ſapientes de diuinitate. tenere vo
lũt ibeſu ⁊ pdere eum. Et alia quidem v̄ba preter
v̄bum xp̃i poſſibile eſt cõprehendere ⁊ tenere. v̄bũ
autem veritatis nemo poteſt comprehendẽ id eſt in
telligẽ neq tenẽ. i. quiescere. neq ſepare a ſenſu cre
dentium. neq mortificare. id eſt deſtruere. ¶ Cnſ.
ſup matthæum. Omnis etiam homo malus quãtum
ad voluntatem ſuã ⁊ manꝰ mittit in deum ⁊ occidit
eum qui em̃ ꝓcepta dei cõculcat. qui murmurat cõ
tra deũ. ⁊ turbato vultu aſpicit celum nõne ſi fieri
poteſſet manus mitteret in deum ⁊ occideret eum
vt iam licenter peccaret. ¶ Rabanꝰ. Et eo tm̃ q̃a
mente mittere manũ in ieſu ꝓter turbam quotidie
in eccliã geñ. Cum q̃libet ſolo noĩe fr̃ fidei ⁊ pacis
veritatem quã non diligit. ꝓpẽ bonos cohabitantes
vt erubeſcit impugnare vel timet.

Capitulum. xxii.

Et reſpondens ihc̃ dixit Jte
rum in parabolis eis dicẽs. Simi
le factum ẽ regnũ celorum ho
mini regi. q̃ fecit nuptias filio
ſuo Et miſit ſeruos ſuos vocare inuitatoſ
ad nuptias ⁊ nolebãt venire. Jteruꝫ miſit
alios ſeruos dicens. Dicite inuitatis Ecce
prandium meum paraui. Tauri mei ⁊ alti
lia occiſa ⁊ omnia pata venite ad nuptias
Illi autem neglexerunt ⁊ abierũt alius in
villam ſuam alius vero ad negotiationẽ ſuã
Reliqui vero tenuerũt ſeruos eius. ⁊ contu
meliis affectos occiderunt. Rex aũt cũ au
diſſet. iratus eſt ⁊ miſſis exercitibus ſuis p
didit homicidas illos. ⁊ ciuitatem illorum
ſuccendit Tunc ait ſeruis ſuis Nuptie qui
dem parate ſũt ſed qui inuitati erant. non
fuerunt digni Ite ergo ad exitus viarum
⁊ quoſcunq̃ inueneritis vocate ad nupti
as Et egreſſi ſerui eius in vias congregaue
runt omnes quos inuenerunt malos ⁊ bo
nos ⁊ implete ſũt nuptie diſcumbentium Jn
trauit autem rex vt videret diſcumbentes

¶ Et vidit ibi hominē nō vestitum veste nupciali. ⁊ ait illi Amice quomō huc intrasti nō hns vestem nupcialem At ille obmutuit Tūc ait rex ministris ligatis pedib⁹ eiꝰ ⁊ manib⁹ mittite eū in tenebras exteriores Ibi erit fletus ⁊ stridor denciū Multi aūt sūt vocati pauci vero electi

¶ Crisō. i ho. Quia dixēat dabiē gēti faciēi fruct⁹ ei⁹ hic ōnōre cui genti. Dñs dicē Et respōdens ibus dixit iterū in parabolis eis dicēs. Similе factum est. regnum celoꝝ ¶ Glosa. Dic autem respōdens id ē obuians p̄ue cogitatiōm eoꝝ de morte sua ¶ Aug. de cō. euā. Parabolā aūt istā solus mathēus narrat Similе quidez etiā lucas ꝑmemorat sz non ē hoc. Sic ⁊ ipe ordo indicat. ¶ Ore. in ho. Dic p nup cias. pñs eccla. illic p cenaz eternum ⁊ vtamñ cōiuniū designaē. qa ⁊ in hāc nonnulli exitum mirant ad illud quiqs semel ingrauerit vtem⁹ non exibit. Ac si quis forte cōtendat hanc eandē esse lectionē intelligi fortasitam pē qa de pcedo eo q cū nuptiali veste nō itrauerat. qō lucas tacuit mathēus dixit. qō vero per illum cena. per hunc aūt prandiū dr neq quā obsistit. qa cum ad horā nonā. ap⁹ antiqs prā dium fieret quotidie ip̄m quoqꝫ prandiū cena vocabaē ¶ Orig. Regnū aūt celoꝝ simile est hoīm eum q dem qui regnat homi regi. hoīm eum aūt q cōregnat filio regis Secūm ea vo que fuit in regno regis seruis ⁊ inuitatis ad nuptias. Inter quos ē ⁊ exercit⁹ regis. Additū est aūt homi regi vt homib⁹ quasi bō loquaē ⁊ dispenset homies nō capientes dispēsari a deo. Sz tunc cessabit regnū celoꝝ esse simile homi cum cessante celo ⁊ contencōe ⁊ ceteris passionib⁹ ⁊ peccatis cessauerimus hoīm ambulare. ⁊ videbim⁹ eū sicuti est. Nūc em̄ videm⁹ eum nō sicuti ē sed sicuti ꝑter nr̄am dispensatiōem fact⁹ fuerit nobis. ¶ Greg. in ho. Tunc aūt de⁹ pater deo filio nuptias facit. qñ hunc in ventre v̄ginis humane nature coniunxit. Sed q ex duab⁹ psonis fieri solet nuptiaz cōiunctio. absit hō ab intellect⁹ ibi nostris vt ps onaz redēptoris nostri exduab⁹ psonis credam⁹ esse vnitam. Ex duab⁹ quippe atqꝫ in duab⁹ hūc natis existere didm⁹. sz ex duab⁹ psonis credere compositum vt nefas vitam⁹. Securus g⁹ dici potest qa in hoc rex pater regi filio nuptias facit q ex pincar nationis misterium sanctam ecclam sociauit. Deus autem generis virginis hui⁹ sponsi exhalam⁹ fuit. ¶ Cris. super mathm. Vel aliter cum resurre cio fuerit facta sanctorum tūc suscipiet hoīm vita que est xp̄us mortalitatez eius sua imortalitate absorbēs. ¶ Hunc em̄ quasi arras futuri conuiuii spiritumsanctum accipimus. tunc autem ip̄m xp̄m plenius in nobis habebimus. ¶ Orig. Vel conuiuiōem sponsi ad sponsam id est xp̄i ad animaz verbi fusce ptionem intellige. pare⁹ aūt opera bona. ¶ Hila. Ventio autē a patre iaz fuit hec nuptie facte qa et̄ nitatis hui⁹ societas ⁊ noui corporis despōsata con iunctio habeē iam ꝓfecta in xp̄o. Sequitur Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias. ⁊ noluerūt venire ¶ Cris sup mat Ergo qñ misit suos iam inuitati ꝑus erant. Inuitati fuit em̄ hoīes a tempore abrahe cui xp̄i icarnatio ꝓmittebaē. ¶ Ieron. Misit aūt suum sui nec dubiu quin moisen q qui legem inuitatis dedit Si aūt seruos legenn⁹ ve ꝓphetas hūc exemplaria ad ꝓphetas referendū eē inuitatu p eos venie ꝓmiserunt. Dicitur Iterū misit alios dicens. Dicite inuitatis. Serui q sēde missi sunt melio⁹ est ve ꝓphete intelligaē qñ apli. Ita nō siquis suꝑ fuerit scripte⁹ finaute suos ibidez legas. si fuerit sēdi apti sunt intelligēdi. ¶ Cris sup mathm. Quos misit cū eis dixit In viā gentiū ne abieritis sed potiꝰ ite ad oues perditas dom⁹ israel ¶ Orig. Vel q ꝑmi mittunē seruu vocare inuitatos ad nuptias hūeur ꝓphete quereutes ex ꝓpto p suas ꝓphetias ad lenaā restitucōis ecclie ad xp̄m q aē noluerūt venire in primis inuitati sunt qui noluerunt audire verba ꝓphetarum Iterum alij transmissi alia cō gregatio ꝓphetarū est. ¶ Hilari⁹. Dr seruis ꝑmissi q inuitatos vocarent apti fuit. Qui autem ad monenē vt veniant inuitati antea ꝓphetis israelē. Ingiliam em̄ eternitatis p legem est aduocat⁹ aplica ergo erat ꝓphetū cōmonefacē eos quos inuitauit ꝓphete qui vo iterum cum preceptorum cōditor mittuntur apostolici viri sunt successores eorum. ¶ Gregor⁹. Sed qua hz qui ꝑus inuitatus ad nuptiarum conuiuium venire noluerunt in secūda inuitatione iam dicitur. Ecce prandium meum paraui. ¶ Ieronimus. Prandium paratum ⁊ tauri ⁊ altilia occisa vel ꝑ methaphoram opes regū describuntur vt ex carnalibus intelligantur spiritalia vel certe dogmatuz magnitudo ⁊ doctrina de lege plenissima sentiri potest. ¶ Cris. sup ma. Cum ergo dominus apostolis dixit. Tunes predicate decem tes. qua appropinquauit regnum celorum. hoc significauit quod hic dicitur. prandium meum paratum id est ex lege ⁊ prophetis scripturarum munus parauit. Vnde sequitur. Thauri ma ⁊ altilia occisa sunt. ¶ Gregorius. in homelia. Per tauros autem priores veteris testamēti significantur qui ex prandi sione legis inimicos suos vtutis corpore coercebant. Altilia vero saginata dicimus ab eo qñ q est alere altilia vel quasi alita vocam⁹. Per altilia ergo patres noui testamenti figurantur. qui dono gratiaz pinguedinis interne dulcedinis peroptatos a terrenis desideriis ad sublimia ꝓtemplationis penna subleuantur. Dicit ergo. Tauri ma ⁊ altilia occisa sunt. ac si diceret. Patrū precedentium mentes aspicite ⁊ remedia vite vestre cognitote. ¶ Crisostomus. super mathm. Vel aliter Per boues ⁊ saginata ⁊ tauros non quia ⁊ tauri non fuerint sed quia non omnes saginati fuerunt. ergo saginata tantummodo dicit prophetas. qui erunt spiritusancto repleti. Tauros autem quia ꝑplures fuerunt ⁊ sacerdotes. sicut iheremias. ⁊ Ezechiel. vt enim tauri duces sunt gregis. ita ⁊ sacerdotes principes sunt populi. ¶ Hilarius. Vel aliter

¶ Hilarius. ... spectus est. qui ... immolati. sagina ... q celesti pane ... cepta abi vbera ... vero ꝑ ꝑsonā ... diatur. m secun ... morātur. quia ... dere nolumus. ... possibile credim ... talius qui ... ¶ Origenes. ... eloquium dei fo ... ligaē. suauia ... ta. Si quis em̄ ... firma ⁊ non ma ... denetur matra ... ad vnāmquāqꝫ ... probatione rep ... stitate ꝑmonem ... cum ip̄m castita ... ne de scripturis ... cōfirmet animu ... ¶ Cris. sup mathm. ... peccata fuit me ... iam ad impletu ... est mente ibi qu ... missa quibo exc ... parata fuit ib est ... mee incarnation ... sup mathm. ... misterium domic ... Dicūt aē. venie ... nibus. Sequaē ... negligere inc maīe ... in villam suam ... ¶ Cris. in ome. ... occasiones esse. ... que detinent. omi ... Qbi autem vi ... te velamina ꝓ ... em̄ seculi tanqua ... vo ꝑter pecunie ... ¶ Cris. sup mat ... nostrarum aliqu ... vt vineaz aut op ... mur. cum aūt no ... ꝑsequimur. vtcu ... nūm⁹ mundum ... mundi alia opera ... gon⁹. Qui ergo ... actionibo dedit ... sate ⁊ secundum ... ad villam uel neg ... ꝑtas recusat. ... li vocan gratiam ... sequunē. Vnde su ... eius. ⁊ cōtumelio ... mathm. Vel p ac ... rum significat qu

¶ Hylarius. Vel aliter. Eaum gloriosa martirum species est. qui confessioni dei tanq̃ hostia electa fuit immolati. Sagmata vero sunt homines spirituales tanq̃ celesti pane ad euolandum aues paste ceteros ac cepta abi uberitate expletur. ¶ Ore. Notandum vero q̃ in priori mutatione nil de taurus & aliis dictur. in secunda aũt iã taur & alia macta memorãtur. quia omnipotens deus cum verba eius audire nolumus. adiungit exempla. vt omne quod impossibile credimus. tanto nobis ad sperandum fiat facilius quanto per hoc transisse & alios audimus. ¶ Origenes. Vel qua prandium quod paratur ẽ eloquium dei forma quæq̃ eloquiorum dei tauri iuvenci ligamẽ suauia vero & delectabilia eorũ sunt sagmata. Si quis em proferat quedam dicta modica & infirma & non magnam veritatem rationis habencia videntur macra esse pferẽ. Sagmata autẽ sunt cum ad vnãmquãq̃ ppositionem exempla multa rationis probatione repleta inducunt. Dicta si aliq̃s de castitate sermonem loquẽ recte intelligẽ turtur. Sed cum ipm castitatis sermonem cum rationis pbatione de scripturis repletum ptulerit ita vt delectet & cõfirmet animũ audientis protulit eum sagmatum. ¶ Cnf. sup matheum. Quod autem dicit Et omia peccata sint intelligẽ. qua quicũq̃ venit ad salutẽ iam ad impletum ẽ inscripturis. Qui em ignorans est inuenit ibi quod discat. Qui laborat inuenit ibi pmissa quibus exeatur ad opus. ¶ Glosa. Vel omma parata sunt id est mirabilis regni paratus ẽ phidẽ mee incarnationis qui ante fuerat clausus. ¶ Cnf sup matheum. Vel omia parata dicit que pertinẽt ad misterium domice passionis & nostre redempcionis. Dicũt aũt. venite ad nuptias non pdibo si fide & moribus. Sequit. Illa autem neglexerunt. Quæ aũt neglexerint manifestat cum subdit. Et abierũt alius in villam suam. Alius vo ad negotiationem suam. ¶ Cnf. in ome. Quamuis autẽ videant rõnabiles occasiones esse. si hmõi discrimẽ. eãdi si necessaria sint que detinent. omibz tamen proponẽ spiritalia opera. Dubi autem videt q̃ hjs occasionibz vsi. negligentie velamma ponebãt. ¶ Hylarius. Ambitione em seculi tanquam villa homines occupant. plures vo pter pecunie cupiditatem negociatione detinẽt. ¶ Cnf. sup matthm. Vel aliter. Ruz laboze manuuz nostrarum aliquid facim⁹ puta exercentes agruz vt vineaz aut op⁹ ligni vt fiem. villam colere videmur. cum aũt non laboze manũ nostraruz alia lucra psequimur. tunc hoc negotiatio appellat. O miserim⁹ mundum. misere qui eum sequitur. Semp em mundi alia opera homines excluserũt a vita. ¶ Ozegon⁹. Qui ergo inuentus laboz terreno vel mundi actionibz dedicus misteriũ icarnationis dominice pẽsare & secundum illud viuere sz dissimulat quasi ad villam uel negotium pgens venire ad regis nuptias recusat. Et plerumq̃ quod ẽ grauius nõnulli vocati graciam nonsolum respuunt. sed eã persequunt. Unde subdit. Reliq̃ vero tenuerunt suos eius. & cõtumelijs affectos occiderunt. ¶ Cnf. sup matthm. Vel poccupationem ville populares iudeorum significat quos mundi mundi delectatio separauit a xp̃o. per occupationem vo negociacionis facer dotes ceteros q̃ ministros templi significauit qs lucri obtentu venientes ad misterium legis & templi auanda seperauit a fide. De quib non dixit q̃ malignati sunt. sed neglexerunt. qui em odio uel inuidia crucifixerunt xp̃m. illi malignati sunt. qui aũt negocijs impediri non crediderũt illi neglexisse dicũtur non malignati. De sua tñ morte dominus tacet qua in priori pabola dixerat sed ostendit mortes discipulorum suoz. quos post ascensum ipius occiderunt iudei Stephanũ lapidantes & iacobuz alphei occidentes. Propter que hierusalem destructa est a Romanis. Et notandum q̃ ira in deo nõ pprie sed translatiue dicit. Tunc em irasci dicit quãdo vlciscitur. vnde & hic dicit. Rex aũt cum audisset iratus est. ¶ Jeronim⁹. Quando inuitabat ad nuptias & agebat opera clemencie. homis nomen assumptum est. Nunc autem quando ad vindictã venit homo fingitur & rex tantum dicit. ¶ Orig. Dicamt aũt qui peccant in deum legis & pphetarum & tot⁹ creatoris verum iste qui & homo dicit & iratus pponitur ipe est pater xp̃i quod si dixerimꝰ hũc ipm esse cogendi sunt confiteri quoniam multa in eo scdm passibilem hominum naturam esse dizunt. Non q̃ ipe passibilis est. sed quia morem gerit passibilia nature hominum. Et secundum hanc cõsequenciaz suscipere venit & iram dei & penitenciam & cetera huiusmodi in pphetis. Sequitur. Et missis exercitibz. ¶ Jeronim⁹. Per hos exercitus romanos intelligimus subduce vespasiano & tito. qui ecclie iudee pphis pruincatnes incenderũt ciuitatez. ¶ Cnf. sup matthm. Romanꝰ aũt exercit⁹ dr exercit⁹ dei q̃ dñi ẽ ira & pleitudo q̃. Nec eã inuenisset Romanꝰ hierusalez nisi eos dñs exercitasset. ¶ Orego. Dr ãgelor agmina sunt exercitus regis nri. Si ille ergo exercitibus extinxisse homicidas dicit quia in homib omne iudicium p angelos exercet. Homicidas ego dicit qua psequentes nimirum ciuitatez eorũ ignis succendit qua illorum non anime solum. sed caro quoq̃ in qua habitauerãt eterne gehenne flammis cruciantur. ¶ Origenes. Vel aurigas impiorum est sm vnumquodq̃ dogma congregatio eoz qui cõuenium in sapiencia principum huius seculi quã succedit Rex & exẽmine quasi ex malis edificationibz consiliorem. ¶ Orego. Sed hjs qui muitantur se contemni conspicit filij sui nuptias vacuas nõ habebit. quãq̃ em sermo dei inuenturus est vbi requiescat vnde subditur. Tunc ait seruis suis. ¶ Origenes. Apostolis aut angelis qui preposit erant in vocationem gentiũ. Nuptie quidem parate fuit. ¶ Remigius. Id est omne sacramentũ humane dispẽsationis iam pactum atq̃ completum est. sed qui inuitati erãt id est iudei. non fuerũt digni quia dei iusticiam ignorantes & suam statuere volẽtes. indignos se iudicauerũt eterne vite. Reprobam ergo iudaico pplo ad has nuptias gentilis pplus est susceptus vnde sequitur. ite ergo ad exitus viarum & quoscũq̃ inueneritis vocate ad nuptias. ¶ Jeronimus. Gentilis em populꝰ nõ erat in vijs sed i exitibz viaꝝ. ¶ Remigius. Qui sint errores gentiũ. ¶ Cnf. sup mat.

Vel sic sunt omnes professiones hui⁹ mūdi vtpu
ta plebe milide ⁊ huiusmodi dicit ergo Ite ad exic⁹
viaꝝ vt cuuslibet condidoms homines vocent ad
fidem. adhuc sicut castitas via est que ducit ad deū
sic fornicatio via est que ducit ad dyabolum ⁊ sic de
alijs virtutib ⁊ vicijs. ubet ego vt cuuscumq; cō
uersacōis vt ꝯditionis homines inuitent ad fidem.
¶ Hylari⁹. Per viā eciaꝝ tpus seculi intelligendū
ē atq; ie ad exitus viaꝝ ubenē ire. qz oibus retro
acta donamē. ¶ Ore. Vt alitē. In scripta facta vi
as actiones accipim⁹ Exic⁹ viaꝝ intelligim⁹ dsēa⁹
actionū. q; illi plerunq; facile ad deū venūt ꝙs in tē
remis actōib ꝓspera nulla comitamē. ¶ Orig. Vt
alitē. Puto hanc pmā vocacōi fuisse ad nupcias ali
quaꝝ ingenuaꝝ aiarū. Principalitē em de⁹ uolt ve
nire ad epulatōi diuinā eloq; eoꝝ q; ad intelligēdū
suit ingeniosiores. ⁊ qm qui huiꝰ mōi suit nolunt ad
istaꝝ vocacōem venīē transmitteūē alij serui puoca
tes eos ⁊ pmittentes q; si venerint capient prādi
um ꝑparatum a rege. Hic em i corpalib alia est q;
nubit spōsa. alij mutatores alij q; inuitamē ad nupci
as sic de⁹ scit duōs ordines aiaꝝ earunq; vtutes
⁊ causas ob quas hij qdem in sticucōe sponse acapi
unē. alij mordme suoꝝ vocamāū. alij in nūo inuita
toꝝ ad nupcias Hi qui ꝓpalitē qdem fuerant in
uitati pmos inuitatores qsi pauperes sensu neglexe
rūt ⁊ abierūt sua sequētes. Indēb magis suit dele
ctatiq; in hijs que rex p suos suos pmittebat Hi
hij leuiores suit bis q; serui trāsmissis inuriamē ⁊ i
terfaūt q; sci ꝑparacōe gencioso⁹ vtorum ausi suit
tentasse suos missos q; non suit ꝑparatu ad soluēdas
questiones eoꝝ versutas ⁊ cōtumelijs afficiunē vt
interficiunē ab eis Sequitur. ⁊ egressi serui a⁹ in vi
as cōgregauerūt omēs quos inuenerunt malos ⁊
bonos ¶ Orig. Egredientes sm suos de iudea ⁊ ibe
rusalē apli xpi siue ab interioribo angeli sancti ⁊ ve
nientes ad vias diuēsas diuersorum mor⁹ congrega
uerūt congregabē ꝙscūq; inuenerē ⁊ ñ curāt vtꝝ aliqñ
ante vocacōem mali fuerūt aut boni Bonos autez
intelligere hic simplicitē conuenit humiliores ⁊ recti
ores ex eis qui veniebant ad caleū dei quib⁹ ꝓvenie
bat qđ aplus ait. Cum gentes que legem non hñe
ea que legis suit faciūt ipi sibi sunt lex ¶ Jeronim⁹
Juxta ipos em gentiles infinita est diuersitas. Cum
alios sciam⁹ esse ꝓclliuiores ad vicia. alios ad bone
statem morum virtutib deditos. ¶ Oreg. Vt hoc
dicat ęa i hac ecclesia nec mali sine bonis nr boni sine
malis eē pñt. Non⁹ aūt non fuit qui malos tolerare
recusaut. Sequitur. ⁊ impleta suit nupcie discumben
cū ¶ Origenes. Nupcie sci xpi ⁊ ecclesie sunt im
plete Dum restituta deo qui ab apostolis suit inuenti
recubuerūt ad epulandū in nupcijs. Sed qm bonos
⁊ malos oportuit quidem vocari nō autē vt mali p
manerent mali. sz ut deponerent vestimēta prauia
nupcijs ⁊ induerent nuptialia indumenta. i. viscera
misericordie benignitatis ideo rex egrediēs vt vide
at discumbentes ꝓpositq; apponatē eis prandium vt
retineat hūtes nuptialia vestimēta acz deleāt cōdem
netq; contrarios. vñ sequitur. Intrauit aūt rex vt vi
deret discumbētes ¶ Cnf. sup mat. Nō qz alicubi
ipe nō est sz vbi uolt ꝓ iudicium aspicere dr ꝓpe
vbi aūt non uolt absens videt. Dies aūt aspitōis est
dies iudicij qñ visitatur⁹ est xpianos qui sup mēsaꝝ
scripturarum recūbunt. ¶ Orig. Ingrediens aūt m
uenit quendā qui non mutauerat pristinos mores sm
sequitē. Et vidit ibi hoīem nō vestitū veste nupciali
Congruenter aūt dixit qz vni⁹ suit genēis omnesq; fuit
malicias post fidem quā habuerant añ fidē. ¶ Orig.
Quid aūt debem⁹ intelligere ꝓ nupcialē vestē. mīa ra
ritatē qz hanc in se dīs habuit dum ad sanctam suā
ecclie nupcias veniēt. Intrat q⁹ ad nupcias si non
veste nupciali q; in ecclia fidē hīē sed caritatē nō hīē
¶ Aug. contra faustū Vt sine veste nupciali nup
cias adit qui querit ibi gliam non sponsi. sed suam
¶ Hylari⁹. Vel vestis nupcialis ēgia spūalis
⁊ candor habitꝰ celestis q; bone interrogacōis ꝓfes
one suscepe⁹ vsq; in ceteū regni celoꝝ immaculat⁹ ⁊
integer est reseruand⁹ ¶ Jero. Vel vestis nupcialis
ꝑcepta suit dñi ⁊ opera que splitē ex lege ⁊ euā
gelio nouaq; hoīs efficiūt vestimenta. Quod qui
die iudicij. inuen⁹ fuit sb noīe xpiano ñ habē illum
corripitē. vnde sequitē. Et ait illi Amice quō hu
trasti non hūs vestem nupcialē Amicū vocat q; ad
mittat⁹ ad nupcias quasi sit amicus per fidem. Ar
guit autē impudencie qz veste sordida mūdias pe
luente nupciales. ¶ Orig. Et qm qui peccat ⁊ non
induit dīm ihm xpm nō habet excusacōē aliquā
Deo sequitē at ille obmutuit. ¶ Jero. In tempore
em illo nō erit locus impudence. nec negandi fa
cultas cū omnes angeli ⁊ mūd⁹ ipse testis sit peccato
rū. ¶ Orig. Nō aūt solū reicit⁹ ē a nupcijs q; sine
nuptijs erat. Sed adhuc a ministris regis sup ve
cula constitutus ligatus incessione qua non eli vltra
ad bonuz ⁊ apprehensoria virtute qua nullum ꝓ
bonum implenit condemnat⁹ est in loco ab omi lum
ne alieno qui vocatur tenebre exteriores. vbi fle
quitur. Tunc rex dixit ministris Ligatis manibus
⁊ pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores
¶ Gregorius. Ligantur tunc pedes ⁊ manus ꝑ
districtionem sententie que modo a prauis operibus
ligari noluerunt per meliorationem vite. vel tunc
ligat pena quos modo a bonis operibus ligauit cul
pa. ¶ Augustinus. xj. de trinitate. Prauarum vo
atq; distortarum voluntatum implicatio vitiosa
est quo alligatur qui hoc ait vt proiciatur in te
bras exteriores. ¶ Gregorius. Interiores autem
tenebras diam⁹ ceritatez cordis. exteriores vo tē
bras eēnaz nodē dānacōis ¶ Cnf. sup mat. Vt ꝑ
designatē drīcia voluntatū i peccatoribo. Et em ꝑ
me tenebre exteriores. Interiores aūt minores ⁊ o
mnium loca. sequitur. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū
¶ Jero. In fletu oculoꝝ ⁊ stridor dentiū q; medio
raz membroꝝ corporaliū magnitudo ostenditur cor
rum Dam⁹ quoq; ligatas ⁊ pedes fletū oculorum ⁊
stridore dentiū ad cōprobandaz resurrectionis indi
veritatez ¶ Greg. Ve illic dentes stridant qui
dicate gaudebant. illic oculi defleant qui hui⁹ lici
tas concupiscendas versabantur. quatenꝰ singula
membra supplicio subiaceant que hic singulis qi
busq; vicijs subiecta seruiebant.

¶ Jeronim⁹. Et quia in cōuiuio nupciali ii initium sed finis q̄ritur·subdit·multi enī sunt vocati·pauci vero electi· ¶ Hilarius· Innocentia enī sine excepcione publice bonitatis humanitas est· Innocentia vero vel vocatio de iudicio meritorum ꝓbitatis electio est· ¶ Gregor⁹· Nonnulli·n·bona nec mala p̄sumpt· nonnulli vero i bona q̄ incepunt minime p̄ficiunt·cūm ergo sibi vnusq̄sq; solliciti esse debeat quā ex ignorate que restant ¶ Chrys·sup matth·Vel aliter Quociens deus tempestat ecclesiam suam ingreditur ad eam vt videat discumbentes·et si inuenerit aliquē non habentem vestē nupcialem· interrogat eum·vt q̄ factus es xp̄ianus si hec opera diligebas·talē g⁹ xp̄s tradit ministris suis id est aliquibus ministris sue dicionis·et ligent manus eius·et opera·et pedes·et motus ei⁹·et mittunt eum in tenebras·et in errores vel gentium ut iudeorum ut hereticorum· Propinquior res enī fuit tenebre gentilium q̄a veritatē spernunt· quam non audierunt· Sed exteriores iudeorū qui audierunt·sed non crediderunt·q; magis exteriores hereticorum qui audierunt et didicerunt·

41 Tunc abeuntes pharisei consilium inierūt ut capent eum in sermone. Et mittūt ei discipulos suos cum herodianis dicētes Magister scimus quia verax es et viam dei in veritate doces et non est tibi cura de aliquo Non enī respicis psonam hominū Dic ergo nobis Quid tibi videt. licet censum dari cesari an non Cognita aūt ihesus nequicia eorum ait·Quid me temptatis ypocrite ostendite michi nūmisma census Et illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis ihesus. Cuius est ymago hec et superscriptio. Dicūt ei cesaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que sūt cesaris cesari et que sunt dei deo Et audientes mirati sunt et relicto eo abierunt

¶ Chrys·sup matthū· Sicut si aliquis claudere volunt aque currentis meatus· si exclusa fuerit p aliquam violentiam aliunde sibi semitā quēt sic iudeorum malignitas ex vna pte confusa aliū sibi aditū admittit· Unde dicit· Tunc abeuntes pharisei cōsilium mierunt·vt caperent eum in sermone Abierunt inquam ad herodianos· Quale consilium·tales et consiliatores Et ideo sequit·Et mittūt ei discipulos suos cum herodianis· ¶ Glosa· Tanq̄ ignotos vt facili⁹ decuperent et p eos illum caperent cum tantes turbam hoc per se non presumerent facere·

¶ Jeronim⁹· Sup quidem sub cesare Augusto iudea subiecta Romanis q̄n in toto orbe ē celebrata descriptio stipendiaria facta fuerat·et erat in populo magna seditio dicentiū alijs. p secuzitate et quiete qua Romani pro omnibus mundarēt debere tributa ꝓsolui·Pharisei vero qui sibi applaudebant i iustitia econtrario mentiūt non debere ꝓhiberi dei qui deinas soluere·et pmidas dare et cetera que i lege scripta sūt humanis legibus subiacere·Cesar aūt augustus herodem filium antipris alienigenā et ꝓselitū regem iudeis ostituerat qui tributa pessit et romano pere imperio·Mittūt igit pharisei discipulos suos cū herodianis·et militibz herodis seu herodiadis q̄s illudentes pharisei quia romanis tributa soluebant herodianos vocabant et non dubito cultui dei·¶ Chrys·in hom· Propter hec aūt sui discipulos et herodis milites simul mittunt vt quodcūq; dixerint reprehendatur· Cupiebant aūt magis adiuuz herodianos eum aliq̄d dicere· Quia enī eū detinē timebant ꝓpē turbas· voluerūt a periculum imittere ex hoc q̄ esset publicus tributus obnoxi⁹· ¶ Chrisostom⁹ sup matthū· Hec est aūt ypocritar ꝓma simulatio quia laudant quos ꝓdere volunt·Et ideo in laudem prorūpunt dicentes· Magister scim⁹ quia verax es·Quē enī eum vocant· vt quasi honestus et laudatus misterium sui cordis simplicē eis aperat tanq̄ volens eos habē discipulos· ¶ Glosa· Christus autem pungit aliquem veritatem non docē Primo exponit ipsi⁹ docentes quia sez veritatem vel non nouit vel non amat·Et contra hoc dicunt·Scimus q̄a verax es Secundo exponit dei·Cui⁹ timore postposito quidā veritatem de deo quam nouerūt non pure amāt·et contra hoc dicunt·Et viam dei in veritate doces·Si ergo ex ꝓximi ex cui⁹ timoē vt amore aliquis veritatem tacet·Et ad hē excludendū dicunt·et non est tibi cure de aliquo sez homine Non enī respicis personam hoīm· ¶ Chrys· in ome Hoc de herode et cesare occulte insinuabant· ¶ Jeronim⁹· Blanda q̄dem et fraudulenta mērogatio illuc ꝓuocat respondentē vt magis deum quā cesarē timeat· Unde dicunt· Dic ergo nobis·q̄d tibi videt Licet censum dari cesari an non· vt si dicat non debere tributa solui·statim audientes herodiani·seditionis reū contra romanum ꝓnapem eum teneant· ¶ Chrys·in homeli·Quia enī sciebant q̄ q̄am hanc discordiam medicantes occasi erāt volebant et ipm ꝓ sermones hos in talem suspitionem imittere· Sequit·Cognita autem ihesus nequitia eorum ait· ¶ Crisostomus·sup matthū· Non sm sermones eorū patricos blande respondit sed sm conscientiam eorum crudelem aspera dixit quia deus voluntatē respōdet non vbis· ¶ Jeronim⁹· Summa ergo vtus est respondentis mērogantū mentes cognoscere et ñ discipulos sed temptatores vocare·ypocrita g⁹ vocatur·qui aliud est et aliud simulat· ¶ Chrys·sup matthēum·Dixit ēgo aūt ypocrite vt ostenderentes eū humanorum cordium cognitorem quod facere cogitabant placere non auderent Dixit ēgo quod pharisei blandiebant vt ꝑderent· sed ihesus ostendebat ut saluaret·q̄a melius est homini deus iratus quā homo propicius· ¶ Hiero· Sapientia aūt semp sapiēē egit ut suos potissimū temptatores simonis cōfutarē· Et ideo sequit·Ostendite mihi nummisma cēsus·Et illi obtulerunt ei denarium·Hoc genus nūmi est q̄d pro x·nummis computabatur et habebat imaginez cesaris·Dñi sequit·Et ait illis ihus·Cui⁹ ē imago hec et superscripio·Qui putant interrogationē Christi ignorantiam esse non d̄ hanc questionē discipulis ex priori loco q̄ verisimile ꝓcedat scire ihesus cui⁹ imago

erat in nūmo Seqē· Dicūt ei cesaris cesarez ñ pu
tem⁹ augustū sed ubenū signari pugnū a⁹ sub quo
t pass⁹ est dñs Omnes aē reges romam a pmo caio
cesaē qmpenū accipuēat cesares appellāē·seqē·red
dite g⁹ q̄ suīt cesaris cesari ·r· nūmū tributum t pe
cuniam· Hugo· Si em mihi qđ cesaris est pones
nos resedent ꝓditione reddendi ea que sua suīt nō re
nebimus· Porro autem si rebo illi⁹ incumbam⁹ si
iure pēatis sue vtimur· extra q̄relaz munē ē red
dere cesari quod cesaris est Cris· sr̄ mat· Tu aīt
eū audiens reddite q̄ suīt cesaris cesari illa scio euz
dicere solū que in nullo pietati nocent·quia si aliq̄d
tale fuerit nō adhuc cesaris est sz dyaboli tributum
Demde ve nō dicime qm̄ hoibo nos subiecis subdidit
t que suīt dei deo· Hiero· ·r· decimas pmitias obla
tiones t victimas sic t ipe dñs reddidit cesari ebu
ta ꝓ se t petro t deo reddidit q̄ da suīt prīus facēs
voluntatē· Hugo· Deo eam que cas suīt reddere
nos oportez·r· corp⁹ t aīam t voluntatē Numisma
em cesaris in auro ē in q̄ est ca⁹ imago depicta· Dei
aē nūmisa bō ē in q̄ est dei imago figurata· Ideo dui
tias vras date cesari· deo autem pscie vre innocēti
am fuate· Orig· Ex hoc loco discimus saluatoris
exēplo· vt no hoīs que a mitus dicunē t grēa glo
riola videnē occasione pietatis attendam⁹· sed que
pueniene sm ordinē rōnis dicunē· possum⁹ aē t mo
raliē intelligē locū istū· qm̄ debem⁹ corpi q̄dam daē
quasi tributū cesari ·r· necessaria q̄cunq; aūt suīt cō
uenīēta aīaꝫ nature· id est ea que ducūt ad vtilez
debem⁹ deo offerre Qui g⁹ sup modū docent legē
dei t de rebo debitis corpori nihil curare ꝓpiunt
suīt pharisei q̄ reddere cesari tributum vetabant ꝓ
hibentes scilicz nubere t abstinere a cibis quos de⁹
creauit· Qui vero supra modum estimant oportē
corporibo idulgē ipi suīt sic herodiani Saluator aē
noster uolc vt nec virtus minorez dum sup modū
carni seruimus nec carnis natura grauez dum ab
undantius virtutib ad heremus ·vel princeps mū
di ·r· dyabolus dicatur cesar non em possum⁹ redde
deo q̄ dei si nō prius reddiderimus ꝓnapi que suīt
sua ·r· nisi deposuerim⁹ maliciam vniuersam hoc ea
am discamus ex loco presenti q̄ cōtra temptantes
nec oino tacere debemus· nec simpliciter rīdere·sed
circumspecte vt precadamus occasionē q̄rentium in
nobis t doceamus irreprehensibiliter que possunt
saluare volentes saluari · Hiero· Qui au
tem credere debuerant ad tantam sapiencia⁹ mirati
sunt q̄ calliditas eorum insidiandi non inuenisset lo
cum·vnde sequr Et audientes mirati suīt t relicto
eo abierūt· Infidelitatem pariter cū admiracōe re
portantes·

In illa die.accesserūt ad eum Saducei q̄
dicut resurrectioz nō esse t interrogauerūt
eum dicētes.magister .Moises dixit. siqs
mortuus fuerit nō hīs filium.ducat frater
eiꝰ vxorem illius . t suscitet semen frī suo.
Erāt autem apud nos septem frēs Et pri
mꝰ vxore ducta defūctꝰ est sn filyos t ñ hns
semē reliqt vxorē fratri suo. Similiter secū
dus t tercius vsq; ad septimum. Nouissi
me autez ommū t mulier defuncta est. In
resurrectione ergo de septem cuius erit vx
or. Omnes em habuerūt eā respōdens aīe
fus ait illis.erratis nescientes scripturas
Neq; virtutem dei. In resurrectione em ne
q; nubent .neq; nubentur .sed sunt sicut an
geli dei in celo . de resurrectione autē mor
tuorum non legistis quod dictum est a do
dicente vobis . Ego sum deus abrahaz de
us isaac t deus iacob non est deus mortuo
rum sz viuentium t audientes turbe mira
bantur in doctrina eius

Cris· in omel· Confutatis pharisеorum discipu
lis cum herodianis saducei se immittunt cum ei
confusione ꝓpria eos o posset effici pugnaces s
ꝓsumptio inuerecundū quid ē t pertinax impe
sibilia temptans ꝓpē hī t euangelista supra dix
demēam hoc ipm significat dicens· In illa die
cei·ad eum Ha· Cris· super matth· Quando re
cedebant pharisei· accedebant saducei sese mu
filio quia decertabant quis eum ante deprehendere
posset vel si ratione eum non possent superare·si
tem per ipam frequentiam subuertēt sensum
Hieronim⁹ Que hereses erant in populo vna pha
seorum t altera saduceoꝝ· Pharisei traditiones
observationū iustitiam prefebant· vnde et pha
vocabantur a populo · Saducei autem qui sunt
tantur iusti·t ipsi vendicabant sibi quod non ex
prioribus t corporis t anime resurrectionem
denuo cohirentibo ꝙ t angelos t spiritum sequi
mixta actus apostolorum oia denegabant· vñ t hoc
Qui dicunt rsurrectionē nō esse· Orig· Plen
lum aē carnis rsurrectionem negabant· sz etiā
imortalitatē tollebant· Cris· sup mat· Dēs
dyabolus q̄a iusticiaz dei oino extinguere nō pot
introduxit heresin saduceoꝝ qui dicerent nō
resurrectionē mortuorum· Que res oīm pfecto
faciendē iustiae frangit Qui oīm contem⁹ ere
uersus seip̄ in q̄die iudicia exēcere ñ ad spm
surrectionis aspicere Gregorius· xūp mo
autez nonnulli q̄ cōsiderantes q̄ ipus a carne
q̄ caro in putredinem vertitur· q̄ putredo in pul
rem reducitur· q̄ pulus in elemēta soluē ut nequa
q̄z ab humanis oculis videaē resurrectionē fm p
se desperant· t dum arida ossa nuspiam hec vesti
carnibus rursumq; ad vitam vestiere posse fi
diffidunt· Augustin⁹ ·in enchiridion· Fac p
tem perit deo terrena materies de qua mendax
creatur caro· Sed in quemlibet puluerem cinerē
soluatur · In quoslibet halitus auraſq; dissipet·
In quamcunq; aliorum corporum substantiam vel
in ipsa elementa vertatur·

Inquorumcūq aīaliū aut eāī hoīm cibum cedas carnēq; mutē-amme illi būanem puncto tempozis reddicur que eam pmitus ut homo fieret · viueret creseeret aīaue · ¶ Cnſ · sup matthm · Ad defensiōz autem ſue erroris muemſſe ſe argutiſſimaz rōnem Saduceꝰ putabant · vnde ſequē · Et magro · eū dicē tes · Magiſter · moises dixit Si quis mozcu · fuerit · ¶ Cnſ · in ome · Cuius oīm immitigabile malū mos erat apud ueteres qui omia pro pūi vita faciebant in legem deduxit moises defuncti ſine filijs vxorem fratri diri opozere vt defuncto filius naſceret ex fratre · & non exideret nomen eī quod erat queda mozs inuitabo · non aūt alius q̄ ff vel ꝑmquus videbaē accipere · vxorem defūcti q̄ non ita putaretur q̄ ex tali cōiunctione erat naſciturꝰ · eē filius eius qui ob ꝯ · et iterum extraneus nō ita haberet neceſſitatem ſtatuere do nū eius qui obierat ſicut f · aut · cui eāī ex cognatione hoz facere uſtū erat ſequē · erant aē apud nos septē fratres · ¶ Hiero · Cui reſurrectionē corpoꝝ non credebant & aīam putabant interire cum corpoꝛibꝰ rede iſtuſmodi fingūe fabulam que deliramenta arguat eos q̄ rur rectionem aſſerant mortuorum · Turpitudinez ego fabule opponūe ut reſurrectionis denegene veritatē Vnde concludunt In reſurrectiōe ego cuꝰ ene poteſt autem fieri vt vere in gente eozum hec aliqñ ac cideric · ¶ Aug · de que · eccl · Per hos tñ · vij · ffres miſtice intelliguntē homines impij q̄ fructum iuſtitie non potuerūt afferre in terra p omnes vij mundi etates q̄bus iſta terra ꝓſtat · Poſtea eīm & ipa ēra tranſiet p quam omnes illi quaſi ſeptem ſtientē eāī fierunt · Sequē · Reſpondens aūt ibus · ait illi erratis neſcientes ſcripturas neq; virtutem dei · ¶ Cnſ ſup matthm · Sapienter pmū argue ſtulticiā eoꝝ rum qua non legebant · Secundo ignorantiā qua non cognoſcebant deum · Ex diligencia eīm lectionis naſcitē ſcientia dei · Ignorantia aūt negligencie filia eſt · ¶ Hieronimus · Propterea g̃ erant q̄a ſcripturas neſciunt · & quia ſcripturas neſciūe · conſequentē ignorant virtutem dei · ¶ Origenes · Duas aē res dicit eos neſcire · vnam q̄dem ſcripturas · alteram autez virtutem dei p quaz reſurrectio fit & noua vita mea Vel dominus arguens ſaduceos neſcire virtutē dei ſe eos nō cognoſcere arguebat · Ipe eīm erat virtus dei & non cognoſcebant eū · quaſi neſcientes ſcripturas que loquūtur de eo ꝓterea nec reſurrectionem credebant quam factuꝰ fuerat ipe · Quenē autem eū ſaluatoꝛ dicat · Erratis neſciētes ſcripturas quaſi dicat q̄ in q̄buſdam ſcripturis poſitum ē q̄d ſequē In reſurrectiōe ei neq; nubent neq; nubentur · qō in veteri teſtamento ñ legiē ſcriptum · Nos aē dicimꝰ q̄a ſcripcū eſt non in ipſis ſermonibus manifeſte iſta dicentibꝰ ſz in miſterio inuicantibꝰ ſm intellectū moralem · Nam cum ſit lex vmbra futuroꝝ bonoꝝ dicens q̄libet de vino & vxoꝛibꝰ de ſpeciebus alijs nuptijs p̄cipaliter dicit Sed nec hoc mueſo alicubi ſcripturam dicentem ſanctos poſt exitum ſuoꝝ ſicut angelos dei miſi fuerit quis · & hoc mozaliter intelligat ſm illud quod dicitur · Tu autem ibis ad pres tuos Jam appoſitus eſt ad ꝑm ſuum. Dicit at. hiqua

Tō eos ſerepabat q̄a ñ legebāt certas ſcripturas q̄ ſē extra legem & ido errabant · Alius aūt dicit q̄ neſcirent mutatce legis ſcripturas ex eo q̄ diuinū ſenſum earum non ſcrutabantē · ¶ Cnſ · sup matthm · Et q̄ dicit In reſurrectiōe neq; nubent neq; nubentur dixerat · neſcitis virtutem dei · Quod aūt dixit ego ſum deus abrahā · ad illud q̄ dixit Neſcitis ſcripturas & quidem calumniatoribꝰ pmū opoꝛ · & m aliqua que ſtione auctoritatem ſcripture ꝓferre deinde rōem exponere Interrogantibꝰ aē p ignorantiā pius rationez exponamus poſtea auctoritatē confirmemꝰ qm̄ calūniatores ꝓmunere oportet · Interrogatoꝛes aūt docere deo hijs interrogantibꝰ per ignorantiā pius rō nem expoſuit dicens · in reſurrectione ¶ Hieronimꝰ · Iuxta conſuetudo grecoꝝ domandi non rūdit · nubē ei apud latinos ꝑtinere dicunē mulieres · Sed nos ſimꝰ dictum intelligamꝰ q̄ nubere de vino & nubi de mulieribꝰ dictū ſit · ¶ Cnſ ſup mat · In hoc ꝙdam ſeculo q̄a morimur ideo naſcimꝰ q̄ naſcimꝰ ideo vxores ducimꝰ ut q̄ morieꝰdo minuitur naſcēdo ſuppleaē ibi aē moriēdi neceſſitas tollitē · vbi & naſcēdi cā ſoluta ē ¶ Hila · Et quidem ſufficerat aduerſus ſaduceos opinionez illecebe corpoꝛee reddiſſe & officijs ceſſantibus mamarū hec corpoꝛū gaudia ſuſtuliſſe ſi adiecit · Sed ſunt ſicē angeli dei in celo · ¶ Cnſ · in homelia · Per quod ad interrogatum cōuenienē reſpōdet q̄a eīm hoc erat eis cauſa eſtimandi reſurrectionē ñ eſſe q̄a credebant eandem eſſe reſurgentium conditionē Hanc eāī remouit oīdens eos alteriꝰ ꝓpoſitionis fuē es · ¶ Cnſ · ſēm Notandū vo q̄ cū de ſeruitijs & eli moſinis ceteriſq; veteris ſpiritalia locutꝰ fuerit nūq̄ angelorum ſimilitudinem introduxit miſcens de ablutionē a coitu loquereē qm̄ ſicut omnes actus carnales opera ſunt animalium ꝓpter eīm actus libidinis · Sic omnes veteres ſunt res angelice · ꝓpter eīm caſtitas p quam vnaē natura veteris · ¶ Hieronimꝰ · Quod ego miroꝝ · ſi ſunt ſicē angeli dei in celo ſpiritales querelato reꝓmitē ¶ Dion · d · di · no · Tūc eīm q̄m incorruptibiles · & immortales erimus viſibili q̄dem ipſius dei apparitione in caſtiſſimis cōtemplationibus adimplebimur · Intelligibilis autem lumminis donone ꝓpalabimus m impaſſibili & in immateriali mētē ſm imitationē dimicem ſupceleſtiū mētū ꝓpēq̄ dicē · q̄ erimꝰ angelis equales · ¶ Aug · Eandem autez calumniam quam laduce aſſerunt de ꝓpugio afferre plures ſolent m quaz formam mulieris ſexus reſurgat Sed qualis in ſcripturis auctoritas ē · de angelis opinādi talē i reſurrectione ſpei noſtre ſenſum oporteat eſſe de feminis ¶ Augu · xxii de ciui · dei Sed michi melꝰ videnē ſepe qui veruq; ſexū reſurrecturꝰ ē ñ dubitāt Non eīm libido ibi erit quo confuſionis cauſa eſt · nam pulq̄ peccaſſent nudi erant ¶ Natura aūt ſuabiē q̄ nunc ꝙdem & a cōcubitu & a partu immunis erit Erūt eīm membra feminea non acomodata vſui veteri ſi decori nouo q̄ nō alibi aē aſpicientis cōcupiſcentia que nulla erit · ſi dei laudetur ſapientia atq; clemencia qui & quod nō erat fecit & liberauit a corruptione ꝙ fecit ¶ Hieronimꝰ · Nemo eīm dicit de lapide & arbore & lapo reſu

que non hñt mẽbra genitalia q̄ nõ nubent neq; nubẽt· ſz de hijs qui cũ pñt nubere tñ aliqua rõne nõ nubunt ¶ Riba· Nec aĩ que dicta ſũt de rſurrectiõis ꝓpositõe respondit q̄stiõi· De ipa vo rſurrectione contra eoz infidelitatẽ couenienẽ loq̃t· ¶ Caiꝑ· in bome· Et q̄a illi interrogando moisen ꝑmittebant ꝑ moisen eos confutat· vñ subdit· De resurrectione aũt mortuoz nõ legistis· ¶ Iero· Ad cõpro bandũ rſurrectionis veritatem multis alijs exẽplis manifestationibus vt potuit· exquibus est illud Resuſci tabunt mortui & rſurgẽt qui in monumẽtis ſũt· & in alio loco· Multi dormiẽtium de tẽre puluẽ ꝓsurgẽt· Queriẽ g̃· quo sibi voluerit· dñm hoc profitere te stimoniũ q̄d videt ambiguum vt non satis ad resurrectionis pertinens veritatem & q̄si ꝺ plato ꝓbauerit q̄d volebat statim mutauerit· Nõ est deꝰ mortuoz sed viuẽtũ supra dixim⁹ aũt saduceos nec angelum nec spm̃· nec rſurrectionẽ corpoz cõfitentes· & aĩaz quoq; immortalẽ predicasse· Vbi q̄nq; em̃ libros moisi reapiebant ꝓpteraz vanitatis respuentes· Scultũ g̃· erat in ꝓferre testimonia cuꝰ auctoritatez nõ seq̃ bant Porro ad eternitatẽ aiarum ꝓbandaz de moi se ponit exemplũ· ego sum deꝰ Abraam· statimq; in fert· Nõ est deꝰ mortuoz· sed vuientiũ· vt cũ pro bauerit aias ꝑmanere post mortez· neq; em̃ potẽat fieri ut eoz esset deꝰ qui nequaquã subsisterẽt con sequenẽ mercedis eẽ & corpoz resurrectio que cũ aĩabus bona· mala vt gesserunt· ¶ Cnſ· in ho· Sz qualiter alibi ait vt viuoz & mortuoz dominẽ· ſz hoc nõ est simile· quod ꝺ dicẽ· Mortuorũ em̃ ibi dicẽ esse dñs eorum ſz q̄ vidunt ſũt· nõ aũt eoz qui semel dispauerunt & vera nõ resurgent ¶ Hie ronimus· Considerandum etiam q̄ fmo hic ad moisen iam factus fuerat sanctis istis patriarchis iaz prẽdẽ qui escẽtab· Erant g̃· quoz deꝰ erat· nihil em̃ habẽ poterant si nõ erant qua in natura rei est vt esse id necesse sit cuiꝰ sit aliorum acq; ita habere deũ vi nentium est· cum deꝰ ẽmitas sit & non sit eoz que mortua ſũt habere id q̄d eternũ est· & quõ esse illi fu turuq; semp negabunt q̄ruz se esse ꝓfiteaẽ eternitas ¶ Cnſ· Deꝰ etiam ẽ qui dixit· ego sum q̄ sum· Sic g̃· impossibile ẽ vt dicaẽ eorum deꝰ esse q̄ nõ sunt· & vide quia non dixit· Ego sum deus abraham isa ac & iacob sed deus abraham deus isaac & deus ia cob· In alio autem loco sic dixit· Deꝰ hebreorum misit me ad te· Qui em̃ pfectissime ſũt arca deum· quantũ ad cõparationẽ ceterorũ hoim̃ totũ hñt deũ in se· Propterea nõ ꝓmutẽ· sed singulariter dicẽ eoz deꝰ· vtputa si dicamus· Ager ille illorum ẽ· em̃ dimus q̄ vnus quisq; eoz nõ habet eum in toto Si autem diam⁹ q̄ ager ille illoꝝ est· demonstram⁹ qua totum agz possidet ille· vbi ergo dr deus hebreoz imperfecto demonstrat eorum q̄a vnusquisq; eorũ ali quid modicũ de deo habebat· Dicẽ aũt deꝰ abraam deus isaac & deꝰ iacob· quia singuli eoz totum habe bant deum· Non aũt ad modicã laudem respicit pa triarchaz q̄ deo vniebant ¶ Augustinꝰ· cõtra fau stum Porcune itaq; eadem voce nunc conuincunẽ Manichei qua tunc conuicti ſũt saduceꝰ· Nam & ipsam resurrectionẽ alio quidem modo· sed ẽ etiam ipsi negant· ¶ Augustinꝰ sup Johannem· Deo etiã ſpecialiter deus abraam· deus isaac & deꝰ iacob dicẽ q̄ in istis trib⁹ oĩes modi generationis filiorum dei vocantẽ· generat em̃ deꝰ multorũ de bono predica tore bonũ filium· & de malo malũ· Quod significat ꝑ abraam q̄ de libera vxore fidelem filiũ habuit & de ancilla infidelẽ genuit· Aliqñ vero gñat ꝑ bonũ pre dicatorẽ bonũ & malũ filium q̄ significat in isaac q̄ ꝺ libera vnũ bonũ & alterũ malũ gñauit Aliqñ gñat bonos ꝑ bonum & malũ ꝑdicatorem quod significat ꝑ iacob· qui bonos filios genuit & de libris & de an cillis· ¶ Cnſ· super matthm· Et vide quõ se infirmi or cõgressio rideoz contra xp̃m Prima fuit cũ ux roze· dicendo· in qua potestate hec facis· contra qui necessaria fuit constantia cordis· Secunda fuit cu dolo· contra quã necessaria fuit acuta ſpiritus· Ter tia autem fuit cũ ꝓsumptione ignara que ꝓcedentia fa alios est· Nomiem em̃ putantẽ se aliquid scire cui nesciat· viso sciens falsum est committere· Hic ergo ratio mimia in primis grauis est· sed si quis fortis animo sustinuerit mutuetur eum infirmiorem· Ita eur· Et audientes turbe mirabantur in doctrina ¶ Remigius· Non quidem seducti sed turbe mira tur· Hoc etiam quotidie agitur in ecclesia· Cum i diuina inspiratione aduersarij ecclesie superantur turbe fidelium letantur·

Pharisei autem audientes. q̄ silentium imposuisset saduceis. conuenerunt in vnum Et interrogauit eum vnus. ex eis legisdoc. temptans eum magister quod est mandatum magnum in lege. Ait illi iesus. Diliges dñm deum tuum. ex toto corde tuo. et ex tota anima tua & in tota mẽte tua. hoc est maximum & primum mandatum Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum sicut teipsum. In hijs duobus mãdatis Vniuersa lex pendet & prophete.

¶ Hieronimus· Quia supra pharisei in obtentu denarij fuerant confusi· & aduersa parte vin rant factionem subrutam· debuerant ex hoc mutare ꝓpe vitra molirentur insidias· sed malucleuerunt huiusmodi impudentiam· vnde dicitur pharisei autem audientes q̄ silentium imposuit saduceis con uenerunt in vnum· ¶ Origenes· Silentium autem saduceis imposuisset iesus· volens ostendere quam mendacij vocem obmutescere faciat clarius ve ritatis· Sicut enim ꝓprium est muti facere cum lo tpus & loq̃ cũ sit tpus loq̃di ñ cñ obmutescẽ sit ꝓ prium est omnium qui mendacij sunt dedoceri o mutescere quidem quantum ad rem non autem ere re· ¶ Hieronimus· Pharisei ergo & saduceꝰ qui se contrarij sunt ad temptandum iesum pari ter consentiunt·

¶ Chrisostomus vnu pharisei nibꝰ fugare fili· qui malueꝰ puꝰ se· vnꝰ lo vnum vt iquid sũt vidꝰ fuerit quẽ· Et inẽrog tempẽs eum ¶ tempẽdi causa debrnꝰ illi⁹ pbꝰ ex minimis n eum· Nonnul tem fuisse a quo hoc facere· & in fi respondenti di eñ poterit· vt qu responsiõe cogre dñm deum tuum tua & in tota me qua diligere ma seruoz est· Dilig te est· Dilectio mi ꝑnam ꝺem euad ꝙ nunstus fecit deus ut timeaẽ se ligatur quasi pa homibꝰ· Diligere coz tuum nõ sic m magis quam dei· est cerussimum a esse in filio· Nihꝰ e anime· Amoz cor eciam carnaliter mꝰ mis recessiam ergo amoz scribe pcur· sed sic ligit

¶ Crisostomus sup matthm. Vel conuenerunt in vnū pharisei vt malicudine vincerent quem racionibus superare non poterāt a veritate nudos se pfessi fuit qui malicudine se armauerunt. dicebant enī ad inuicē. vnus loquaē pomnibus nōes loquamur per vnum vel siquidem vicent ōnes videamur vicisse. si sūt vīt fuerit. vt vel sol videaē ofusus Et ideo sequē. Et interrogauerit eum vnus ex eis legis doctor temptāns eum ¶ Ori. Omnes g. qui non discēdi. sz temptādi causa mērogat aliquem doctorū estimare debem illi pharisei Fratres scām illud. quod vni ex minimis nr fecistis mihi fecistis ¶ Aug. d cō eum. Nonnoueat aūt q matheus hic dicat temptatem fuisse a quo dīs interrogat est. Marcus aūt hoc tacet. et in fine ita conclu dit q ei dīs sapiēter respondenti dixerit non longe es a regno dei Fieri enī potest vt quāuis temptans accesserit. dīi tamē responsiōe correctus sit. Aut certe ipam temptacōi non acceptam malam tamq decipere volentis inimicum. sed cautā potius tamq experiri ampli volētis ignotuz. Nec frustra scriptū est. Qui facile credit leuis est corde. Quo autem mērogret subdit. Magister quod est mandatum magnū in lege. ¶ Origē. Temptans dicebat magister. qm non tamq discipulus xpi pferebat hanc vocem. Siquis ego non discit aliquid a vbo nec tradit se ei ex toto animo suo dicit aūt ei magister frater pharisei ē xpm temptans. Cum g. amor salvatoris aduentū legeretur lex forsitan querebaē. Quod est mandatum magnū in ea. neq enī mērogasset hoc pharisens. nisi dui ap illos de hoc questum fuisset et non inuentū. donec veniens iesus hoc doceret. ¶ Crisost sup matthm. De magno tm mādato mērogat qui nec minimū obseruabat Ille debet mērogare ō maiore iustitia qui iam minorem opleuit. ¶ Jeronim. Vt non de mādatis mērogat. sed quod sit pmum mandatum magnūq. vt cum omia que de mandāuerat magna sint quicqd ille rīdeat occasiōem habeat calumniandi ¶ Crisf. sup matthm. Dominus aūt sic ei respondit vt mērogationis eius factam conscīam statim primo responso pcuteret. Unde sequit. Ait illi ihus. Diliges dīm deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et in tota mente tua. Diliges inquit non timere quia diligere magis est quam timere. Timere enī seruoz est. Diligere filiozum. Timoz sub necessitate est. Dilectio nliberalis. Qui in timore seruit deo penam q̄dem euadit. Mercedem vo iustitie non bē q̄a iumentus facit bonum ppē timorem. non vult ergo deus ut timeaē seruiaē ab hoīb quasi dīs sed vt diligatur quasi pater qui ad optimis spīlibus donauit homib. Diligere autem deum ex toto corde est. vt cor tuum nō sit inclinatum ad aliud rei dilectionem magis quam dei. Diligē autem deum in tota anima est certissimum animū habere in veritate et firmum esse in fide. Nullo ē enī amor cordis et alius est amor anime. Amor cordis quodam modo carnalis est. vt etiam carnaliter amemus deum. qd facere nō possumus nisi recesserimus ab amore mūdialiū rez. Cordis ergo amor sentitur in corde. Amor vo anime nō sentitur. sed intelligitur qua in iudicio aie plistis. Quia eīm credit apud deum esse omne bonum et nihil boni esse extra ipm hic diligit deū in tota anima. Tota vo mente diligere deum est vt oēs sensus tui deo vacent. cui enī intellectus deo ministrat. cui sapientia arca deū est cui cognitio ea que de ipo sūt tradite cui memoria que bona sūt recordaē tota mente diligit deum. ¶ Aug. i. De doctrina xpiana Vel aliter deum ex toto corde diligere precipitur vt omnes cogitationes tuas ex tota anima vt omnē vitam tuā ex tota mente tua et omnē intellectum tuum illuminantes a q̄ bēs ea q̄ optes. Nulla g. vite nre pte reliquit que vacaē debeat et quasi locū dare vt alia re velit frui. Sed quicquid aliud diligendum venerit in animum illuc rapiatur quo totus dilectionis impetus currit. Tunc enī est optimus homo cū tota vita sua pgit in incommutabile bonū. ¶ Ysaie. Vt ex toto corde et intellectu anima et voluntate mente et memoria. ve nihil a contrariū velis sentias aue recordens. ¶ Hugo. Vt aliter. Ex toto corde et secundum totam recordationem et operationem et cogitationem ex tota anima et utparatu sine eā ponere pietate dei. In tota mte nihil aliud sci pferendum nisi que dei sūt Et vide si potes cor aliq acapere p intellectu q̄ intelligibilia speculāē mētes aē ad pferendas res mēte enī pferi singulas res. et p vnumquodq q̄ significaē q̄si mēte nra ī ambulam acq pferim. Si autem tempanis pharisei dominus non rīdisset. estimare possem non esse vnū mandatum maius altero Sed dīs respondens subdit. Hoc est maximum et primum mandatū. vbi discim sententiam de mādatis q̄ est magnū et sunt inferiora vsq ad minima. Respondet autem dominus nō soluz q est magnum mandatum. sz etiaz pmum nō pro eodem scripture sed pro dignitate veritatis. Hi autem soli huius mādatu suscipiunt magnitudinem et primatū qui non solū diligunt dīm deum suū sed etiam illa tria susceperit Docuit aūt q non solū est magnū et pmum. sed etiā q esset sm similē poni. unde sequit. Secōm autē silē est huic. Diliges proximum tuum sicut teipm Si aūt qui diligit iniquitatem odit animam suam. manifestum q non diligit proximum sicut se ipm cum nec seipm diligat. ¶ Aug. in i de doctrina xpiana. Manifestū est autem omnē hominem proximum esse deputandum q̄a erga neminē operandū est malum. Jam vo si ut cui pbendum vt a quo pbendum est nobis officium misericordie recte proximo dicē manifestum ē hoc precepto quo tenemur diligē proximum etiaz sanctos angelos contineri a quibus nobis tanta misericordie impenduntur officia quanta nobis in scripturis ostenduntur fuisse facile est. Ex quo et ipe dīs noster proximū se nobis dici voluit. qm seipm dīs ihus xps significat opiculatum esse semiuiuo iacenti in via. ¶ Augu. viij. de tri. Qui autez amat homines. aut quia iusti sunt. aut vt iusti sint. amaē debet. Sic enī et seipm amare seipm debet. aut quia iustus est. aut vt iustus sit. Si enī diligit proximum sic seipm sine vllo periculo. Augustinus. primo de doctrina xpiana. Si autez teipm non propter te debes diligere. sed propter illū vbi dilectionis eue rectissimus finis est. Non succensebat aliquis homo si a ipm propter deum diligis. Quia q̄

ētis rēde proximū diligit hōc cum ēo debet agere vt eū im ipē toto corde diligat deū. ¶ Chrys sup ma thm. Qui aē hoiem amat simile ē sic qui deū amat qa imago dei est hō in quo deus dilgiē sicut rex in sua imagine honorat ⁊ ꝓpter hoc dicitur hī mandatum simile est pmo. ¶ Hyl. Vt aliter q mandatū sequens pmo est simile ꝛ significat idem esse officiū ⁊ meritū in vtroq; neq; em aut dei sine xpo aut xpi sine deo potest valis esse dilectio ad salutē. Sequitur. In his duobꝫ mandatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. ¶ Aug. de que. euā. Pendet dixit ꝛ illo refertur vbi habet finē. ¶ Rabanus. Ad duo em hec pcepta ptinet totus decalogꝰ. pcepta qdem pme tabule ad dilectionē dei precepta secūde ad dilectionē pximi. ¶ Ong. Vel qua q oia impleuit. q scripta fuit de dei dilectione ⁊ pximi dignus est marias gras a deo pcipere vt intelligat ōnem legem ⁊ ꝓphetas. ¶ Aug. vij. de trin. Cū aē sint duo pcepta in quibꝰ pendet lex ⁊ ꝓphete dilectio dei ⁊ proximi nō immerito scripta pleriq; p vtroq; vnū ponit siue dilectionē pximi sic est 1ª. Quis legit vno hmoi simplet. Diliges pximū tuū sic seipm. Qz ī ideo qa qui pximū diligit cōsequens est vt deū diligat. Ex vna em eademq; caritate deū pximūq; diligimus. q deū ꝓpter deum nos aūt ⁊ pximū ꝓpter deum. ¶ Aug. primo de doctrina xpiana. Sed tm qm excellentior ⁊ sup nram naturam ē duma substātia pceptū quo diligim deū a pximi dilectione distinctū est qñ te totū intelliges ꝛ animam ⁊ corp ⁊ pximū tuū ꝛ aiam ⁊ corp nullum diligendaꝝ rez genus in his duobꝫ pceptis pretermissum est. Cū em precurrat dilectio dei sequitur dilectio proximi. euiq; dilectōis modꝰ plenꝰ sit vt eum sicut seipm diligas simul ⁊ tu abs te dilectio pretermissa non est.

Cōgregatis autez phariseis interrogauit eos Ihesus dicens. Quid vobis videt de xpo cuius filius est. Dicunt ei dauid Ait illis. Quō ergo dauid vocat eum in spiritu dominum dicēs. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos scabellū tuorum. Si ergo dauid vocat eū dominū. quō filius eius est. Et nemo poterat respondere ei verbum. Neq; ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare.

¶ Chrys sup ma. iudei estimantes xpm esse hoiem purum eū temptabāt nec si cēptassent si filiū dei credidissent. volens gꝰ xpus eos oēdere q cognoscebat fallaciam cordis eorum ⁊ quia deus erat nec manifeste volut dicere veritatez ne occasionē blasphemie inuenientes iudei ꝓlius insanirent. nec oīno tacere. quia ad hoc venerat vt veritatē annūciaret. Tota lem mērogatiōz eis ꝓposuit vt ipa mērogatio eis ostēderet quis esset. vnde dicē. Congregatus autez pharisseis interrogauit eos ihūs dicens. Quid vobis videtur de xpo cuius filius est. ¶ Chrys. in hom. Discipulos qdem primo interrogauit quid alij dicerent de xpo ⁊ tunc quid ipi dicerent. Hos autem non ita. Profecto em seductorem eum dicebant malū. Existimabant autem qm xpus purus homo erat ⁊ ideo dixerunt eum esse filium dauid ⁊ hoiē q subdiē. Dicunt ei dauid Ipse autez ihūs reprehendens inducit ꝓphetam dominationem eius ⁊ ꝓmissam filiationis ⁊ cohonorationem que est ad patrem existentem. vnde subdiē. Ait illis. Quomodo ergo dauid in spiritu vocat eum dominum dicens. Dixit dominus domino meo sede ad dextris meis donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum. ¶ Hieronimꝰ. Testimoniū hoc de c. ix. psalmo sumptum est. Dominus ergo dauid vocatur non secundum id q de eo natus est. sed secundum id q natus ex patre semp fuit preueniens ipm carnis sue patrem vocat autem eum dominum suum nō erroris merito nec ꝓpria voluntate. sed ī spiritu sancto. ¶ Hier. Quod autem dicat. Sede a dextris meis non intelligendum est q deus corporeus sit vt dexteram velut ministram habeat. sed a dextris dei sedere est in honore ⁊ equalitate paterne dignitatis manere. ¶ Crisostomus. super matheum. Duo autem hanc interrogationem non solum contra phariseos. sed etiam contra hereticos posuit. Nam secundum carnem vere filius erat dauid. dominus autem secundum diuinitatem. ¶ Crisostomꝰ. in omelia. Non autem in hoc stat. sed vt timeant subdit. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. vt talem ita eos inducat. ¶ Origenes. Deus enim non ad prouisionez solum ponit scabellum pedum xpi inimicos ipiꝰ sed ⁊ ad eoz salutem. ¶ Hier. Donec ait ponam finitio ponē vt sit sensꝰ. sede semp ⁊ inimici tui semp eum subiacēt pedibꝰ tuis. ¶ Chrysost. Quia a patre inimica subiugauit filio nō infirmitatem sed victoriaz nāc significat. nam ⁊ filius subiecit inimicos prius qa patrē clarificat sup eos. Et ex hac auctoritate cōcludit Si gꝰ dauid vocat eum dominum quis filius eiꝰ est. ¶ Hiero. Interrogauit hec nobis ꝓfuturos ⁊ hoc em qui ꝓfitent xpm esse verum hoiem simplicē ⁊ sanctum virum asserunt de quo dauid interrogemꝰ gꝰ eos docti a dño. Si simplex homo est ⁊ tamen filiꝰ dauid quō dauid vocat eum dñm suum. dei autē ad deludendos mērogantes veritatem fruola multa ꝓfingūt. vernacha aiunt asserentes eumꝰ filius fuit damasi eliezer ⁊ exponunt ꝓlona sempeū psalmum q post cedz quisq; regum dominus deꝰ domino suo abraam dixerit. Sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos interrogem quos dixerit abrae ea que sequuntur. ⁊ respondeamus. quomō abraam ante luciferum genitus ⁊ quomō sacerdos fuit secundum ordinem melchisedech pro quo melchisedech obtulerit panē ⁊ vinū ⁊ a quo decimas prede accepit. ¶ Chrys. in hom. hoc em in posuit finē ipsoz disputatiōis quasi nūc sufficiens ꝓcludere eoz ora. vñ sequitur. Ex eo non poterat rñdere eis vbiz neq; ausus fuit quisquam ex illa die eū ꝓphā mērogare. Soluerūt em eum non volentes. sed non habendo aliquid dicere

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Origenes. Si autem interrogatio eorum fuisset ex voluntate discendi nunq̃ eis talia proposuisset De amplius non essent ausi eũ interrogare. ¶ Raban⁹. Ex hoc autem intelligimus. venena inuidie superari posse sed difficile quiescere.

Capitulum. xxiii.

TVnc locutus est ihesus ad turbas ⁊ ad discipulos dicens Super cathedram moysi sederunt scribe ⁊ pharisei. Omnia ergo quecunq̃ dixerint vobis seruate ⁊ facite. secundum vero opera eorum nolite facere Dicunt em̃ ⁊ non faciunt. Alligant enim onera grauia ⁊ importabilia. Et imponũt in humeros hominum. Digito autem suo nolunt ea mouere.

¶ Cris. sup mat. Postq̃ dns sacerdotes rationc p strauit ⁊ incorrigibilẽ eorũ cõditionem ostendit. si cut clerici ⁊ malefecerint inemẽdabiles sũt laici vo delinquẽtes facile emẽdarẽ. tunc cõuertit sermonez ad apostolos et ad populũ vnde dicitur. tunc locut⁹ est iesus ad turbas ⁊ ad discipulos suos. ifructuosũ nãq̃ est verbũ in quo sic alter confundit. vt alter nõ erudiatur. ¶ Origines. Sũt aũt meliores discipuli xpi reliqs turbis ⁊ mueris in ecclesijs q̃sdã affectuosi⁹ accedẽtes ad verbum dei. esse discipulos xpi ceteros aũt populũ esse ipsius. ⁊ interdum quedã discipulis solis dicat. quedã auẽ ebis alia vero turbis simul aũ discipulis sicut sũt hec. vnde sequitur Dicens supra cathedrã moysi. qui legem moysi profitent ⁊ interpretari se gloriãt̃ hȳ sedẽt sup cathedrã moysi. Quu ergo non recedunt a littera legis. Scribe dicunt. qui autem maius aliquid phitentes diuidunt seipsos quasi meliores a multis phariseis dicunt qȳ interpretatur diuisi. Quu autem moysen sm spiritalẽ vtilitatem intelligunt ⁊ exponũt. sedent quidẽ super cathedram moysi sz non sũt scribe ⁊ pharisei. Sed hȳs meliores dilecti xpi discipli. Post aduentũ aũ xpi sedent sup cathedrã ecclie que est cathedra xpi ¶ Cris. sup mathm. Videndum est tñ quo ãs sup cathedrã sedat. qa ñ cathedra facit sacerdotẽ sz sacerdos cathedrã ñ loc⁹ sanctificat hoiem. sz hõ locũ hõ qz malus sacerdos. de sacerdotio suo crimẽ acquirit ñ dignitatẽ ¶ Cris. i ho. Ne aũ aliqs dicat qm̃ ꝓpter hoc desidiosi factus sum ad agendum. quia malus ẽ doctor hanc destruit occasionez cũ subdit Omnia q⁹ quecunq̃ dixerint vobis seruate ⁊ facite. Non em̃ sua dicunt. sed que dei sũt que p moysen de⁹ in legẽ deduxit. Et intuere quãto circa Moysen vsus ho nore. eã iterũ ẽ que ad vet⁹ testamtũ noui pcordiaz ostendens. ¶ Ange Si autem scribe ⁊ pharisei sedentes sup cathedram moysi sũt iudeorum doctores secundũ literam docentes legis mandata quomodo iubet nos dns sm ea que dicũt illi. facere cũ apti i actibz vetent fideles viuẽ sm lrãz legis. sz illi docẽt sm lrãz legẽ spiritaliẽ nõ intelligentes. Quecunq̃ ergo dicunt nobis ex lege intelligẽtes sensum legis facim⁹ ⁊ faciamus. nequaq̃ facientes sm opera eorũ Non em̃ sicẽ lex docet faciunt. nec intelligunt vela men esse sup litteram legis. vt cum omnia audiens non omnia intelligas precepta legis puta multa que de esciis sũt ⁊ que ꝺ hostijs ⁊ similia. sz ea que contigunt moyses. Sed quaẽ non de lege gratie hoc mã dauit. Sed de doctrina moysi qa sz nõdum erat ep⁹ ꝑcepta noue legis ante tempus passiõis manifestaẽ Diebz auẽ videẽ qz ⁊ aliquid aliud ꝓpensius hȳ dicit. Quia em̃ accusatur⁹ ẽat scribas ⁊ phariseos in sequentibz admonibz. ne videreẽ apud stultos ex hoc eorum principatum capere vt ꝓpẽ inimicaã hoc facere. primum a se hanc suspitionez remouit ⁊ tunc eos incipit reprehendẽ. vt turbe nõ in eadem viaa incidant ⁊ ideo ne existiment qz quia debent eos audire ideo eos debeant operibz imitari subdit em̃. Secundum vo opera eorum nolite facere. Quid ẽ aũt doctore illo miserabili⁹ cum⁹ vitã discipli cum nõ se quunq̃ saluarent. cum imitãẽ pounẽ. ¶ Cris. super mathum. Sicut aũ aurum de ẽra eligiẽ ⁊ ẽra rejn quiẽ. sic ⁊ auditores doctrinam accipiant. ⁊ mores relinquãt. Frequenẽ ei ⁊ ꝺ bone malo doctrina ꝓce dit. Sicut autem sacerdotes meli⁹ iudicant. ꝓpter bonos malos docere quaz ꝓpẽ malos bonos negligẽ sic ⁊ subdit ꝓpẽ bonos sacerdotes eaz malos bonorent. ne ꝓpẽ malos bonam eam contemnanẽ. Melius est em̃ malis munera prestare quam bonis vsta subtrahere. ¶ Cris. in homelia. Considera vo vñ incipit eos reprehendere. Nam sequiẽ. Dicũt em̃ ⁊ nõ faciunt. Maxime em̃ accusatione dignus est. qui doctrine auctoritatez habens legez transgrediẽ. Primo quidez quia ꝓuaricatur qui alios corrigere debet. deinde quia peccans maiore pena dign⁹ est ꝓpter honorem. Merito quia plus corrũpit velut in ordine doctoris peccans. Rursus autem ⁊ aliam eorum reprehensionem ponit quoniam graues sũt sibi subiecti Dñi sequiẽ. Alligant em̃ onera grauia. ⁊ in quo duplicem eorum malitiam ostendit. Vnã i hȳ quidez qz sine vema expetunt a subiectis summam diligentiaz vite Aliam vo in hoc qz sibiipis multam cõcedũt licentiam Oportet autem bonũ principẽ econtrario se habere In hȳs qdã que sm seipm̃ sunt grauẽ iudicem esse. In subiectis autem mansuetum. Intende autem qualiter ⁊ eorum reprehensionem aggrauat. Non em̃ dixit non possunt sz nolunt neq dixit portare. sz digito mouere id est neq prope fieri neq tangere ¶ Cris. sup mathm. Et quidem quantum ad phariseos ⁊ scribas ꝺ quibz loquitur onera grauia ⁊ im portabilia dicit legis mandata de quibz petrus i actibus dicit. De quid voltis imponere iugũ sup ceruices disciploz qȳ neq nos neq patres nri portare potuimus. Onera em̃ legis quibusdaz ratiocinibus fabulosis gmendantes audientibus quasi vinculo sup humeros cordis eorũ alligabant. vt velut rationis vinculo constricti ñ reiicerent ea a se. Ipsi autem nec ex modica parte ea implebant. ⁊ vt ñ dicant pleno opere. sz nec modico tactu. id ẽ digito ¶ Glosa. Vel alligant onera. ⁊ vndecunq̃ eradibones colligunt que ꝺscientiam non leuant sz grauant ¶ Jeronim⁹. Humeri autem ⁊ digitus ⁊ onera ⁊

pincula q̄bus alligm̄ē onē a spiritaliē sūt mellig̃ēa. b⁹ eciam gn̄aliē dn̄s adūsus oēs mg̃ros loq̃ur q̄ grādia iubēt ⁊ mīora nō faciūt ¶ Cnf. sup ma. Tales aē sūt q̄ graue pond⁹ vetentib⁹ ab pn̄ijs imponūt ⁊ sic dū pena pn̄s fugē cō tēniē pena fuēa. si em̄ fascē sup hūeros adole sc̃ētis quā n̄ pē baculaē posuēis necesse bē ut aut fascē rūpat aut sb ponē pfrigaē sic ⁊ boi cui graue pōdus pne ponis necesse est ut aut pn̄iam rejciat. aut suscipiēs dū sustīere nō pē fatigabit⁹ ampli⁹ pecce. demde ⁊ si ēram⁹ modicā pn̄ijs imponētes nōne ineli⁹ē ꝓpē mīsericordiā r̄ddere rōem quā ꝓpē crudelitē vbi pr̄familias larg⁹ē dispēsatoz nō debz esse tenax. Si de⁹ benign⁹ vt q̄ facēdos a⁹ auster⁹ vis apere lād⁹ ortatur ijs vicā esto auster⁹ ēca viē alioꝝ benign⁹ Audiāt te boies pua mādātē ⁊ grauia facētez. tal ē aē facēdos q̄ sibi leuia alios exigit quēadmodū mal⁹ descriptoz ēbuit in diuitib⁹ q̄ se releuat ⁊ onerat impotentes.

¶ Omnia aē opera sua faciūt vt videāē ab hominib⁹ dilatāt em̄ phylacteria sua ⁊ magnificāt fimbrias amant em̄ pmos accubitꝰ in cenis ⁊ pmas cathedras in synagogis ⁊ salutacōes in foro. ⁊ vocari ab hominib⁹ rabbi vos aē nolite vocari rabbi vnꝰē em̄ mgē vē omes aē vos frēs estis ⁊ pēz nolite vocare vobis sup ērā. vnꝰ ē em̄ pē vē q̄ in celis ē ne vocemini q̄a mgri vē vnꝰ ē xp̄s q̄ maior ē vīm erit minister vē q̄ aē se exaltauerit humiliabiē et q̄ se humiliauerit exaltabitur.

¶ Cnf. sr̄ma Sup dn̄s arguerat scribas ⁊ phariseos crudelitatis ⁊ negligēcie. psequenē aē arguit eos maīe gloiose q̄ fecit eos a deo r̄ceder vñ dic. oia aē opa sua fa. ut vi. abhoibz ¶ Cnf. in ho. Jnoi renascit q̄d ipam eximiē sic ligno vēmis ⁊ ex vestimēto tinea vñ sacēdotū ministeriū qui positi sūt ad edificacōz sācitatis corrupe dyabol⁹ mīe vt ipm bo⁹ dā ꝓpē boies fit fiat malū tolle b vicia de cleo ⁊ sn̄ labore oia r̄secabis. ex b em̄ fit vt difficile clemens pcedens pniam agāt vole aē dn̄s m hoc ondere cāz ꝓpē quā nō poterāt credē xp̄o hoc est. q̄z oia faciūt vt videanē ab boib⁹ Jm possibile em̄ est ut credat xp̄o celestia pdicāti. q̄ terrena legi em̄ aliquē sic intēptanē buc locū sūpsit tibdrā. i. in honore ⁊ gradu i q̄ fuerat moises. pstrenui sunt scribe ⁊ phansei indigne qui legem ꝓfitentes de xp̄o verum pdicabāt alijs. ipsi aē nō recipiebāt pnem ꝓpē b⁹ boitatē ꝓpm audire legē quā predicabāt. i. credere i xp̄m pdicātem a lege. ⁊ nō imitari scribas ⁊ phariseos incredulos ⁊ rōdr̄ām quaē pdicabāt ex lege xp̄m venturū. ⁊ nō credebāt in eū qua sc̄z oia opera sua faciūt ve ab hoibus videanē. i. q̄a non predicabāt xp̄m venturū desiderio aduentꝰ sc̄z vt doctores legis esse ab hoibus viderenē ¶ Ong. Adhuc aē opera sua faciūt ut ab hoib⁹ videanē visibile suscipiētes ornatū fionez. ⁊ visibiliē corporalia fēmēta auferētes de domib⁹ suis ⁊ similiē bis vinuēs agētes xp̄i verō discipuli legum occultus implēt quasi i occulto gestiētu iudei vt apl⁹ diē ¶ Cnf. in ho. Vide aē ⁊ b q̄ cuz quadā iactōne eos increpa nō em̄ simr̄ ait q̄ faciāt opa sua ut videāē oia ab hoib⁹ sz addit deinde mōstrat q̄ negt i magnis vane gl̄iabanē sz i q̄dam vilibus rebz vñ subdit. Dilatant em̄ phylacteria sua ⁊ magnificant fimbrias. ¶ Jero. Dn̄s em̄ cuz dedisset iudeis legis p moisen ad extremū istulit Ligabis ea i manu tua. ⁊ erūt sp añ oculos tuos. ⁊ ē sens⁹ pcepta mea sint i mente tua vt ope opleāē. sint añ oculos tuos. ut die ac nocte meditetis i eis. b pharisei male intēptātes. scribāt i membranis legē moisi. i. legis uerba complicantes ea ⁊ ligātes i fronte ⁊ q̄si coronā capitis facētes. vt sp añ oculos moueat. nullatenus q̄p ⁊ alib⁹ moises ut i q̄uoz āgulis palliop hyacinthinas fibrias facerēt ad istr̄ ꝓpm discēnēdū vt quō incorporis istius signū iudaice gētis daret ita vestis br̄et aliquā drīz supstitiosi bo mgri captātes aurā ꝓfectē atq̄ ex mīserat cupiditates luc̄ faciebāt grādes fibrias ⁊ acutissimas i ans spūs ligabāt ve videliz abulātes ⁊ sedētes ideā pūgēnē ⁊ q̄ hec pnoiē cōe r̄tinerēt ad misteria futuris di pictacōla g⁹illa decalogi phylacteria vocabāt. i. phylatteria eo q̄ ēcūq̄ hūlīe in q̄ ob custodiā ⁊ mūitā sui br̄ene n̄ intelligētib⁹ pharisei q̄ b⁹ i corde portāda sūt n̄ i corpore alioq̄n ⁊ armaria scribe br̄ libros ⁊ notā dei n̄ br̄t ¶ Cri. Illoq aē exēplo adh⁹ mīa aliq̄ noīa hebraica āgeloꝝ phingē ⁊ scribē ⁊ aligabāt nō intelligētib⁹ metuēda videē. q̄dam vo aliquā pcez euāgelij sēptā ēca collū portāt sz nōne q̄die euāgelū i ecīa legit ⁊ audiē ab oīb⁹ cui g⁹ i aurib⁹ polca euāgelia nihil pfūit q̄mō eū possūt ēca collū suspēsa saluaē deind vbi ē vē⁹ adoratus i figuris trāq̄m i intellectu sensuū si i figuris bn̄ ēca colluz suspēdis si i intellectu g⁹ melio⁹ i corde polca pfūit quid collū suspēsa. alij vo sic exponūt hūc locū q̄ dilatabāt vba sua de ꝓpr̄ijs obseruāciis. q̄ phylacteria. i. phylacteria salutis ꝓto assidue pdicātes. fimbrias aē vestimēto magnificatas dicē sup eminētias eozūdez mādatoꝝ ¶ Jero. Cū aē superius phylacteria dilatēt ⁊ magnas faciāt fibrias q̄ iam captātes ab hoib⁹ ꝓsequēē arguūē m rēbus. vñ dr̄. amāt em̄ pmos recubitū m cenis. ⁊ pmas cathedras in sinagogis. ¶ Raba. Notandum q̄ nō saluetur in foro non pmo sed vt discipulus vetat eos quib⁹ hoc officij ordine q̄petz. sed eos q̄ bene viue habita siue nō habita indebita amant. a hoibus q̄ magnos doctoz esse cauēdos ¶ Cnf. sr̄ma Nō em̄ vituperat eos q̄ i pmo loco recumbūt. sz eos qui amant pmos discubitus ad voluptatez vituperationē referēs nō ad factū Sme cā ei loco se humiliat q̄ corde se ꝓtēre aliq̄n ei iactanter audiēs inhabile esse i vtamo loco discūbē discūbit p⁹ omnes. ⁊ n̄ solū iactantiā cordis nō dimittit sed adhuc aliā iactantiam humilitatis acq̄rit. vt qui vult videri iustus ⁊ humilis videatur mīa ei supbi corpore q̄dz in nouissimo recūbēte. exhibet elacōe videē sibi i capite recūbere. ⁊ mīa sūt humiles in capite recubentes. ⁊ pscīētia se in vtamo esse existimat ¶ Cri. in ho. Jncendit aē vbi i eis vana gl̄ia dominabaē i synagogis sc̄z i quas ierabāt alios directuri. Jn cenis b⁹ pat quidem q̄ tolerabile ēat quātus doctorē i admiracōe esse optet n̄ i ea ecīa solū sz vbiq̄ si aē diligē ealia ē inculcō q̄ malē studē ut bīs aliq̄s potiaē ¶ Cnf. sr̄ma mat. Primas ēt salutacōes aīnt n̄ solū i tpe ut eos pmū salutem⁹ sz et i vocatiōnes dicam⁹. Aue rabbi ⁊ in corpore ut flexis capitib⁹ eis iuxtem⁹ ⁊ i loco ut i publico saluēē. vñ dr̄ ⁊ salutationes i foro ¶ Rab. Quānis ⁊ b culpa n̄ caēat si idē i foro huic⁹ esse q̄ i cathedra moysi mgri synagoge cupiāt sedere ⁊ vocari ab hoib⁹ rabbi ¶ Cri. sr̄ma. i. vocari volūē ⁊ n̄ ee nom̄ a ꝓpetū ⁊ officiū negligūt ¶ Qui in ecīa eccl̄ie xp̄i iueniūē mīsurā suscipiētes pmatū ut diaconos fiāt. psequēē aē pmas cathedras eoz q̄ dicūē pīsbiteri principē thori Quidam autem machinanē ve episcopi vocentur ab hominibus b est rabbi. xp̄i aē discipulus diligit eos in spūali q̄ cenis recubitū pmos vt meliora spūalium aboꝝ mīaueēt

Diligit etiam cum apostolis sedētibꝫ sup. xp̄i. ebros nos p̄mis q̄ cathedras. actibus bonis dignū se p̄bere festinās cathedris buꝰmodi. sic aūt ꝫ saluentꝫ ones diligit. q̄ fiūt in nuudmis celestibꝫ id est celesti bus p̄mianozū cōgregationibꝫ. vocari aūt rabbine q̄ ab hominibus neq; ab aliquo alio diligit iustus quia vnus est magister omniū. vnde subdit vos aūt nolite vocari rabbi. ¶ Crs. in ome. Vel aliter p̄ missorū de quibus pharisęos meminerat. alia q̄dem sicut parua ꝫ viua p̄ternisit quasi discipulis d̄ hūs mstrm nō indigentibus. sed q̄d erat omniū malorū causa id est ebronum a p̄ceptor magistralem hoc i medium ducit ad discipulos mstruendos. vnde subdit Vos autem nolite vocari rabbi vnus est em̄ mg̃r vester ¶ Crs. sup matthm. Quasi diceret. Nolite vocari rabbi. ne quod deo debetur. vobis p̄sumatis ¶ Nolite ꝫ alios vocare rabbi. ne diuinū honorez hominib⁹ deferatis. Unus est em̄ magister omnium qui omnes homines naturaliter docet. Si enim homo erudiret omnes homines discerent quod habent doctores. Nunc autem quia nō homo docet. sꝫ deus multa quidem docet̄ pauca autem discunt. hō em̄ non intellectum p̄stat homini docendo. sꝫ a deo p̄ stitum p admonitionem exercet. ¶ Hilarius. ꝫ ut meminerint discipuli se filios parentes virtus ꝫ per nosse natuit aus generationē terrenā ortus excessꝫ se p̄cordia subdit. Omnes autē vos fratres estis. ¶ Ieronimus. contra heluidium. Omnes autē homines affectu fratres dici possunt quod in duo diuidit. In speciale ꝫ commune. In speciale q̄a omnes xp̄ianī fratres vocant̄. Nostro in commune q̄ omnes homines ex vno patre nati pari iure nos germanitate p̄ iungimur Sequit̄. Et p̄rem nolite vocare ꝛc. ¶ Crs. sup matthm. In mundo em̄ quāuis homo hoiem generat tamē vnꝰ est pater qui omnes creauit ¶ Non em̄ mitium vite habem⁹ ex parentibꝫ sed transitum vite p eos accepimus. ¶ Orige. Deo q̄s non vocat patrem in terris qui p omnē actum sēm deum impletum dicit. Pater noster qui es in celis. ¶ Glosa. Quia vero aparebat quis esset omnium pater ex hoc q̄ dixerat. qui est i celis. vole expone quis sit omnium magister. Unde p̄cepsum de magistro iterum repetit dicens. ¶ Ne vocemini magistri quia magister vester vnus est xp̄us. ¶ Crs. i homi. ¶ Non tamen dum dicit̄ xp̄us magister excludit̄ pater sicut neq; ex hoc q̄ deus pater noster dicitur hominum pater excludit̄ xp̄us ¶ Ieronimꝰ. Queritur autem quare aduersum hoc p̄ceptum apostolꝰ doctorem gentium se esse dixerit aut quomodo i monasterijs vulgato sermone semuicem patres vocāt quod fic solutur. Aliud est esse natura p̄rez vt magistrum aliud indulgentia. nos si hominē p̄rem vocam⁹ honorē eius deferim⁹ nō auctorem nostre ostēdimus vite. Magister em̄ dicit̄ ex officio vel magistri. ꝫ ne multa replicem quomodo vnus p natura deus. ꝫ vnus filiꝰ non p̄iudicat ceteris ne p adoptionem dī vocentur ꝫ filij ita ꝫ vnus pater ꝫ magister non preiudicat alijs vt abusiue vocent̄ ꝫ patres ꝫ magistri. ¶ Crs. in homeli. Non solum autem dño p̄matus cupere p̄hibet sed ad conteran

um audiozem inducit. vnde subdit Qui maior ē vestrum erit minister vester ¶ Origenes. vt alibi Et si ministrat quis verba diuina sciens qua xp̄s in eo fructificat nequaquam se mg̃rm sed ministrum p̄fitetur. vnde sequit̄. Qui maior est vestrum erit minister vester. quoniam ꝫ ipse xp̄us cum esset vere magister. ministrum se esse professus est. dicens ego sum in medio vestrū quasi qui ministrat. Ide ne autem post omnia quibꝫ vane gl̄ie veram cōcupiscentiam addidit dicēs. Qui autem se exaltauerit humiliabitur ꝫ qui se humiliauerit exaltabitur. ¶ Remigius. Quod sic intelligi. Omnis qui se ꝺ suis meritis extollit apud deum humiliabitur. Et qui se de benefactis humiliat. apud deum exaltabit̄.

Ve aūt vobis scribe ꝫ pharisei hypocrite quia claditis regnum celorum ante homines. Vos enim non intratis. Nec introeuntes sinitis intrare

¶ Ongenes. xp̄us quasi vere filius dei illi⁹ qui legem dedit secm similitudinem beneditionū que fiūt in lege dixit ꝫ ipse beatitudines eorum qui saluant̄ secm similitudinem autem maledictionum positarum in lege ponit veh aduersus peccatores dicēs. Veh aūt vobis scribe ꝫ pharisei hypocrite q̄ fatent̄ bonitatis esse aduersus peccatores ista pronunciare intelligant quia simile est ꝓpositum dei i maledictionibus legis. Siue autem illa maledictio siue istud veh nō ex pronūciantis contingit peccanti sed ex peccatis q̄ bus dignum se p̄bet ad susceptionem istoꝝ que dicit discipline causa ꝓnunciauit vt conuert̄at homines ad bonum sic̄ pater increpans filium ꝓfert verba maledictionis nec tamen vult illum dignuꝫ fieri maledictionibus illis. sed magis abstrahere. Unus autem veh causa subdit̄. Quia claditis regnū celorum ante homines vos autem non intratis. nec introire sinitis intrare. Hec duo peccata naturaliter ipse parabilia sunt. quoniam hoc ipm sufficit ad expulsionem q̄d alios non ꝓmittit intrare ¶ Crs. sup matthm. Regnum celorum dicunt̄ scripture quia in illis misticum ē regnum celorum Janua est intellect⁹ eorum. Vel regnū celorū est beatitudo celestis. Janua autem est xp̄us p quem introitur i eam. Claui culariq; autem sunt sacerdotes quibꝫ creditum est v̄bum docendi ꝫ interp̄tandi scripturas. Clauis aūt est v̄bum scientie scripturarum p quam aperit̄ hominibꝫ ianua veritatis adapertio aūt eius est interpretatio vera. vide autem quia non dixit. veh vobꝫ qui aperitis sed qui claditis. Ergo non sunt scripture clause. licet sint obscure. ¶ Ongenes. Pharisei ergo ꝫ scribe nec intrabāt nec eum volebant audire qui dixit. Siquis p me introierit saluabit̄. Et nec intrantes id est eos qui credere poterant ꝓpter ea que a lege ꝫ ꝓphetis ante fuerāt ꝺclarata de christo. Introire sinebant cum omni terrore ianuā claudentes ad huc derogabant doctrine eius ꝫ subuertebant omnem ꝓphetcaꝝ scripturam de eo ꝫ blasphemabant omne opus ipius quasi falsū ꝫ a diabolo

factum. Sed ⁊ oēs qui mala ꝓuersatione sua dāt exemplum peccandi in populo. ⁊ qui faciunt inuti am scandalizantes pusillos claudere videnē ante ho mines regnū celoꝝ. Et hoc peccatuz inuenīt quidē in populanbo maxime autez in doctoribz qui docēt quod decet ſm̄ uſtidam euangelij homines nō aūt faciunt quod docēt. Bene autem uuietes ⁊ bene do centes aperūt hominibo regnū celoꝝ. ⁊ dum ipſi in trāt. alios ꝓuocant intrare. Sed ⁊ multi non per mittunt intrare in regnum celoꝝ intrare volētes qſi ⁊ sine ratione excōmunicant quosdam ꝓter ali quem zelum q̄ meliores sunt qz ipſi ⁊ ipſi q̄dem non permittunt eos intrare. Illi autem qui sobrij sūt mente patientia sua tyrannidem eoꝝ vincentes q̄ uis vetiti tamen intrant ⁊ hereditant regnum. Oꝝ ⁊ qui cum multa temeritate seipsos dederunt ad p fessionem docendi prusqz discerent ⁊ iudaicas fa bulas imitantes detrahunt eis qui ea que sursum sunt in scripturis req̄runt claudunt quantum ad se ante homines regnum celorum.

¶ Veh autē vobis Scribe ⁊ pharisei hipo crite. q̄ comeditis domos viduaz. longas orationes orantes ꝓpter hoc amplius acci pietis iudicium.

¶ Cri. m omet. De reliquo dīs de gula eos repre hendit ⁊ quod detentus est qm̄ non a diuitib. sed a viduis acapiebant vnde ventrem implerēt ⁊ illoꝝ inopiam conterebant quaz releuare oportebat. vñ dicatur. Veh vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite qui comeditis domos viduaz. ¶ Ilo. Et qui vestra sup stitione nihil intenditis nisi vt predā de subiecta ple be faciatis. ¶ Cri. sup ma. Sexꝰ aūt mulierum incau tus est quia non omnia que videt aut audit cū rōe considerat. mollis etiam est quia facile flectit̄ vel de malo ad bonum. vel de bono ad malum. virilis autez sexꝰ ⁊ cautior ⁊ durior est. ꝓterea simulatoris fa citatis. arcta mulieres maxie negociant̄. Quia nec intelligere eoꝝ simulationes possunt ⁊ facile ad eo rum dilectionem inclinant̄ religionis causa. Preci pue cū circa viduas negociant̄. Primo quidez q̄ muli er non facile decipit̄ habens consiliarium viz. Deum de quia nō facile de facultatib. suis aliquid dant cui sinceri pēsare viri. ꝓterea gēs dīs dū iudaicos sacēdo tes p̄dicit xp̄ianos monet ne vidua minꝰ ap̄lꝰ p̄monent̄ qz cecīdit qz ⁊ si volūtas mala ñ fuit tñ su spicio mala est. ¶ Cri. m hoc. Deinde ⁊ bꝰ rapine mo dus erat grauior addit̄ em̄ orationes longas orantes q̄cunqz em̄ malū facit dignꝰ ē pena. sz q̄ a religione cāz accipit neq̄cie grauiori ē obnoxiꝰ pena. vñ seq̄ tur. ꝓt̄ hoc amplius accipietis iudiciū. ¶ Cri. sup ma Primū q̄dem p eo qd estis mq̄. alterū p eo qd hg̃ m tū accipitis sanctitatis. auaritiaz em̄ vtiz religionis colorē depingitis ⁊ q̄si p̄stitis dyabolo arma dei. vt amet̄ miq̄tas dum pietas estimat̄. ¶ Hilari. Vel q̄ abinc p̄cedebat regni celestis obstacō. vt in obeun dis viduaz domib. retineat̄ ambitio. Hoc accipiens ap̄lꝰ iudiciū qz ⁊ penā ꝓpter peccata ⁊ reatū aliene ignorācie debebunt. ¶ Ilo. Vt qz fuꝰ sciens ⁊ non

faciens vapulabit multis.

¶ Veh vobis scribe ⁊ pharisei hipocrite q̄ circuitis mare ⁊ aridaz. vt faciatis vnum ꝓselitum. Et cum fuerit factus. facitis eū filium gehenne duplo q̄ vos.

¶ Cri. in ho. Post p̄missa rursꝰ eos dīs adiu gat. ⁊ qz iefficaces fuit ad mkroz salutez cū nēo la bore indigeant ut ad salutē vnū querant. ⁊ q̄si lū delides se dicta eos q̄s q̄uerit sc̄ipturaz. Vtra doctores dū eos corrūpunt p̄ue vite exemplo. vide veh vob scribe ⁊ pharisei ypocrite q̄ cunctis mul⁊ aridā ut faciatis vnū ꝓselitū. ¶ Hil. Mens aūt ⁊ ére pagracōe fecat in tres ordines simbo eos cē xp̄iane gelio obtrectatores ⁊ legis ingo cōtra iustificatorē fidei aliquos subditurus. Proselytus em̄ fuit ex gen tibus in synagogam receptus quoꝝ futuroꝝ status in vno indicatur. Neqꝫ em̄ post xp̄i predicatum doctrine eorum fides relicta est. sed quisquis aqui situs fuerit ad fidem iudeorum filius gehenne.

¶ Orig. Quicumqz em̄ post saluatorem audierit docentē imitari affectum eorum. qui dixerunt sanguis poze. Crucifige crucifige eum. vnde sequitur. Et cū factus fuerit facitis eum filiū gehenne duplo q̄ vos.

¶ Hilarius. Deo autem pene duplicatur error filius quia neqꝫ sit remissionez peccatorum gentilium con secutus ⁊ societatem eorum qui xp̄m persecuti sunt secutꝰ. ¶ Hieronimꝰ. Vt alter Scribe ⁊ pharisei eorum lustrantes orbem in studij habebant. de gen bus facere proselitum id est aduenam in carnem sc̄i miscere populo dei. ¶ Crisostomus. super matth. Non autem ꝓpter misericordiam volentes eum li uare quem docebamus. sed aut ꝓpter auaritiaz. vt di uitis in synagoga iudeis. sacrificiorum adderetur di latio. aut ꝓpter vanam gloriam. Nam enim scripturā mergit in gurgitem peccatorum quomodo alterum d̄ peccatis velit eripere. Nunqd magis manifestus posset alteri aliquis esse q̄ sibi. Ex ipsis ergo ad bus ostenditur qui propter deum aliquem volut con uertere rut ꝓpter vanitatem. ¶ Gregorius super moralium. Quia vero hypocrite q̄sue querela im per operentur. loqui tamen recta non desinunt. Per loquendo quidem in fide vt conuersatione filios pa riunt. sed eos bene nutrire nō possunt. quanto enim se libentius exteriis actibus inseruerint negligentius eos quos genuerant agere erga proximos Et qa obduratis cordibo vsuꝫ. ipsos etiam ꝓge nerant filios nulla pietate debitam amoris agnoscunt vnde ⁊ hic de hypocritis dicitur. Et cum fuerit factus facitis eum filiū gehenne duplo q̄ vos. ¶ Au gustinus. contra faustum. Hoc autem non quia cum adebatur dixit. sed eorum quia mores mentis a quibus imitandis suos cohibuerat dicens. Per cathedram moysi. In quibus verbis. verum debet aduerti. ⁊ quantus honos delatus sit doctri moysi. in cuius cathedra eam male sedentes. bo docere cogebantur. ⁊ inde fierent proselitos filii ge henne. non quidem verba legis audiendo. sed eam sectando. Propterea autem duplo q̄ filii

Propterea aũt duplo ḡ illi quia hoc negligebat implere quod ꝓpria voluntate susceperat. non ex ui deis natus. sed sponte ude⁹ factus. ¶ Jeronimus. Vel qa q̃ amor dum esset gentilis simpliciter erubat & erat semel filius gehenne. Videns magistroꝝ uia & intelligens destruere eos opere quod ꝓbo docebant reuerentur ad vomicum suum & gentilis fact⁹ quasi preuaricator maiori pena dign⁹ erat. ¶ Crisg sug matthm. Vel qua fronte sub culcura ydoloꝝ cõsistu⁹ vt ꝓter hominem iusticiam suadat. fact⁹ aũ iudeus malorum magistroꝝ ꝓuocatus exemplo hebraicos magistros ¶ Crisg-m homelia. Cum enim virtuosus fuerit magister discipulus imitaꝫ. Cũ aũ fuerit mal⁹ superexcidit. filius aũt vocaꝫ gehẽne ḡmodo filius perditionis & filj⁹ huj⁹ seculi. Vnusquisq; enim ciu⁹ opera facit a⁹ filj⁹ appellaꝫ. ¶ Origg Ex hoc aũt loco discimus quoniam & eoꝝ qui ignorant futuri sunt ex differencia uermẽtoꝝ quã do alter est simpliciter filj⁹ gehenne. alter vero duplicater. Sed & hic videre oportet si & generaliter ẽ fieri aliquẽ filiũ gehẽne. vtputa iudeũ l̃ gẽtilẽ aut eciã specialr ve ꝓ singulas species peccatorũ fiat quis filj⁹ gehẽne ve iustus quidem secũdũ numeꝝ iusticiaꝝ suaꝝ augeaꝫ in gloria peccator aũt scõm numeꝝ peccatoꝝ suoꝝ multiplicet in gehenna

¶ Veh vobis duces ceci qui dicitis. Qui/cumq; iurauerit ꝓ tẽplũ dei nichil ẽ. Qui aũ iurauerit in auro tẽpli debet. stulti & ceci quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurũ. Et quicũq; iurauerit in altari nichil est. Qui autẽ iurauerit in dono quod sup illud est debet. ceci qd̃ enim maius est donũ an altare quod sanctificat donum. Qui ergo iurat in altari. iurat in eo & in ommib⁹ que sup illud sũt. Et qui iurauerit in tẽplo iurauit in illo & in eo q̃ habitat in ipo Et q̃ iurat in celo iurat in throno dei & in eo qui sedet super ipsum

¶ Jeronim⁹. Sic in pbis & simbris dilectas opinio sanctitatis capiebat gloriam & p occasionem glorie quereb̃at lucra. sic alia traditionis fraude inuenta impietatis arguit trãsgressores. Si q̃s enim in contentione seu aliquo iurgio vt i causa ambiguo iurasset in templo & postea cõuict⁹ esset mẽdacij. non tenebaꝫ crimine reus. Et hoc est quod dicit. Veh vob⁹ duces ceci qui dicitis. Quicũq; iurauerit ꝓ templum nichil est. Quasi diceret nichil debet. Si autem iurasset in auro & pecunia que i templo sacerdotib⁹ offerebatur statim ib⁹ in quo iurabat. cogebatur exoluere. vnde sequitur. Qui autem iurauerit in auro templi debet vel debitor est. ¶ Cris. sup matthm. Templum quidem ad gloriam dei pertinet & ad hoim spiritalem salutem. Aurum aũ templi & si ad gloriam dei puneat. tamen magis ad delectationem hoim & ad vtilitatem sacerdotum offerẽ⁹ ut dei ergo aurũ quo ipi delectabaꝫ. & dona quibus ipi pascebaꝫ sanctiora dicebãt esse q̃s ipm templũ vt homines promptiores facerent ad offerenda dona. q̃s ad pces fundendas in templo. Vnde conuenies eos reprehendit eos dominus dicens. Stulti & ceci. Quid enim maius est aurum an templũ qđ sanctificat aurum. Multi autem nũc xpiam sic insipientes murmurant. Ecce enim si aliqua causa fuerit. modicum videtur facere qui iurat ꝓ deum. Qui autem iurat ꝓ euangelium manus aliquo fecisse videt. quod similiter dicendũ est. Stulti & ceci. Nam scripture ꝓphẽ deũ scripte sũt non de⁹ ꝓter scripturas. Maior ergo est deus qui sanctificat euangeliũ q̃s euangelium qđ sanctificaꝫ ab eo. ¶ Jeronim⁹. Rursus si quis iurasset in altari ꝑuũ reũ nemo retinebat si aũt iurasset in dono vt in oblationibus hoc est in hostia vt in victimis. in simila & ceteris que offerunt deo super altare hoc studiosissime repetebant. Totũ aũt hoc faciebant nõ ob dei timorem sed ob diuitiarum cupiditatem. vnde sequit. Et qui iurauerit in altari nihil est. qui autem iurauerit in dono quod sup illud est debet. Arguit enim eos dñs stultitie & fraudulẽtie q̃ mius maius sit altari q̃s hostie q̃ sanctificãt ab altari. Vnde sequit. Ceci qđ enim maius est donũ an altaꝫ qđ sanctificat donum. ¶ Glosa. Et ne forte nitantur iniquam prorumperẽt ve dicerẽt aut sanctior esse templo & donũ altari eos alia ratione conuincat quia videlicet mutabilem quod fit ꝑ templũ & altare continetur iuramẽtum quod fit ꝑ aurum uel ꝑ donum Et hoc est quod subdit. qui ergo iurat in altari iurat in eo & in omnib⁹ que sup illud sunt. & q̃ iurauerit sic. ¶ Orig. Similiꝫ quoniã iudei cõsuetudinẽ habebant ꝑ celũ iurare ad reprehensiõ eoꝝ subdit. Qui iurat in celo iurat in throno dei. & in eo qui sedet sup ipm. Non ergo sicut arbitramur euadunt periculum in eo q̃ non ꝑ deum iurant q̃s ꝑ thronũ dei scilicet celum. ¶ Glosa. Qui enim ꝑ subiectam creaturam iurat & per diuinitatem p̃sidentem creature iurat. ¶ Origines. Est autem iuramentum confirmatio verbi de quo iuraꝫ. Juramentũ ergo intelligendũ est testimoniũ scripturarũ quod ꝓfertur ad confirmationem ꝛbi quod loquimur vt sit quidq; templum dei scriptura diuina. aurũ aũt positus sensus in ea. Sicut aũt aurũ quod fuerit extra templum non ẽ sanctificatũ sic omnis sensus qui fuerit extra diuinam scripturam quãuis admirabilis videatur non est sanct⁹. Non ergo debem⁹ ad confirmandas doctrinas nr̃as ꝛ̃os intellectus assumere nisi ostenderimus eos esse sanctos ex eo q̃ in scripturis continẽtur diuinis. Altare aũt est hominis cor qđ principale habetur i homine. Vota autem & dona que ponunt̃ super altare est omne quod superponitur cordi. vt orare psallere. elemosinas facere ieiunare. Quamdũ ergo facit omne votũ hominis cor a⁹ ex quo votum offert. Ideo non potest honorabilis⁹ esse votum q̃s cor hominis ex quo transmittit votum. Si ergo conscientia hominis non pugnat. fiduciam habet ad deum. non ꝓpter dona. sed quia vt ita dicam altare cordis sui bene construxit. Tertiũ est vt dicamus. q̃ super templum. id est super omnem scripturam & super altare. id est super omne cor est intellectus

quidam qui dicit celum throno ipsius dicit dei. in q̃ est videre facie revelata cū venerie quod p̃fectum est facient veritatis. ¶ Hylarius. Adueniente eo iam xp̃o mutilem docet esse fiduciam legis. q̃ nō i lege xp̃us sed lex sanctificat in xp̃o i quo velut sedes thronusq; fit positus. atq; ita stulta ceciq; fiūt qui sanctificāte p̃termisso. sanctificata venerant. ¶ Augustin⁹. de quo euan. Templū eciam et altare ipm xp̃m intelligim⁹ aut et donū laudes et sacrificia p̃cū que in eo et p eum offerim⁹. Non em̃ ille p hec sed ista p illum sanctificantur.

Vae vobis scribe et p̃harisei ypocrite. q̃ decimatis mentam et anethum et ciminum et reliquistis que grauiora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem et hec oportuit facere et illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem. Camelū autem diglucientes.

¶ Cris. in homelia. Supra dns dixit q̃ ligabant grauia onera et alijs imponebant que ipi nec tangere volebant. Hic aut rursus onerat q̃ in parua q̃ rentes diligētiam. magna demnebant. vñ dicit. Vae vobis scribe et pharisei ypocrite q̃ decimatis mentā et anethum et ciminum. ¶ Hieronim⁹. Pharisei em̃ quia p̃ceperat dns p̃ter alimoniam sacerdotum et leuitaꝝ. quoꝝ pars erat dns omniū rerū offerri i templo decimas vt melleā⁹ misticos dimitteam⁹ hoc habebant studij. vt que iusta fuerant cōtemnerentur. cetera que erant maiora. parui pēdebant. vñ sequit. Et reliquistis que grauiora sūt legis iudicium et misericordiam et fidē. ex hoc capitulo arguit eos quasi de studiose ecia⁹ viliū olerum decimas exigāt. et iudicium i disceptacōe negocioꝝ misericordiam q̃ in pauperes. et fidem i deum q̃ magna sūt p̃mittāt. ¶ Cris. sup mat. Vt q̃ sacerdotes auaricia pleni. si quia decimaꝝ alicuius rei vel minime non obtulisset eripiebant eum quasi magnum crimen fecisset. Si quis autem alterum ledebat aut in deum peccabat. nō curabant eum eripere. De lucro q̃dem suo solliciti et de gl̃ia dei ac salute hoim negligentes. Seruare em̃ iustitiam et facere misericordiam et habere fidē p̃ter suam gl̃iam deo mandauit. Decimas autem offerre p̃ter vilitatem sacerdotum vt sacerdotes quidē populo in spiritalibus obsequant. Populi autem in carnalibus sacerdotib⁹ subministrent sic et modo fit. quia omnes de honore suo sunt solliciti. De honore aut̃ dei nulli portacōes eciam suas vigilanter defendunt. sed circa obsequium ecclie curam impendē non attendunt. Si populus decimas non obtulerit murmurant. oēs si peccatorem populum videant nemo murmurat cōtra eos. Sed q̃a scribarum et phariseorum ad quos loquebatur quidā p̃cipue erant. non est incongruum vt aliam expositionē faciam⁹ p̃ter eos qui decimas dabāt. illi et qui accipit decimas. recte decimare dicit et qui dat. Scribe ergo et phariseī minima rum quidem rerum decimas offerebant. ostendendo religionis grāda. In iudicio autem quasi minus In fratribus fm misericordia. In veritate mendacii. ¶ Origenes. Sed qm̃ contingens erat vt audientes q̃dam dominum ista loquentem cōtemnerent. minimarum rerum decimationem sapienter addidit. oportuit facere hoc est iudicium. misericordiam et fidem. et illa nō omittere. id est decimationem nō anethi et cymmi. ¶ Remigi⁹. Ostendit quoque leuius his verbis quōmā omnia precepta legis tam maxima q̃ minima sunt implenda. Redarguit et q̃ elimosinas de fructibus ére faciūt putantes se minime posse peccare. Quibus nihil prosunt elimosine nisi a peccatis studeant cessare. ¶ Ille. Ne immanis periculi esset. decimationē olerū q̃ humilem officium pretermittere. irridet eos consequenter dicens. Duces ceci. excolantes culicem malum autem diglutientes. ¶ Hieronim⁹. Camelus puto esse magnitudinē preceptorum vtpote misericordiam et fidem. Culicem decimationē mente. anethi et cymini et reliquorum olerum vilium. Dicit precepta dei que magna sunt deuotamus atq; agimus. et operationem religionis in parua quia eorum habent cum diligencia demonstramus. ¶ Origenes. Vt excolantes culicem. id est expellentes minima delicta que culices nominant. Camelum autem glutientes. id est cōmittentes maxima delicta que nominant camelos aīalia videlicet tortuosa et gibba. Scribe autem moraliter sunt qui amplius nobis elementa posuerunt in scripturis q̃s simplex sermo demonstrat pharisei autem sunt omnes qui iustificant semetipsos. et diuidunt se a ceteris dicentes. Sta mihi appropinquare quoniam mundus sum. Mentum autem et anethum et cyminum. olerum condimenta sunt non principales cibi. Sic in conuersatione nostra quedam sunt necessaria ad iustificationē vt oleum. misericordia. et fides. Alia sunt quasi cōdimenta actus nostros et suauiores eos facientia vt abstinentia risus ieiunium flexio genuum et huiusmodi. Quō autem nō estimant ceci qui non videt quam nihil prodest cautum esse ostensorie in rebus minimis cum principalia negligunt. Deos capitulo presens confundit. non quidem leuia precepta obseruare. sed principalia preceptis cetera obseruare. ¶ Gregorius. pmo moraliū. Vel aliter. Culex suffocando vulnerat. camelus autem sarcinis ad suscipienda onera inclinat. Aliquando ergo culicem vidi qui sedulo sum latronem vitare potuerunt. Camelū vero gluttierunt. qua eum quasi suscipienda nostre mortalitatis onera ferre deberat extinguere clamando conati sunt.

Vae vobis scribe et pharisei ypocrite qui mūdatis quod deforis est calicis et rapidis. Intus autem pleni estis rapina et immundicia. Pharisee cece munda prius quod intus est calicis et parapsidis ut fiat et id quod deforis est mundum

¶ Hieronimus. Diuersis verbis eodem sensu superia arguit pharisees simulationis et mendacij

aliud ostendant hominibus foris aliud domi agant· unde dicit· ve vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite qui mundatis quod de foris est calicis ⁊ parapsidis· non ꝫ dicit q in calice ⁊ parapside eoꝝ superstitiõ morarẽ sed q foris hominib ostenderent sanctitatem qđ manifestum est ex eo q addidit dicẽs· mẽ aũt plenj estis rapina ⁊ immũdicia ¶ Crisꝰ sup matheum· Vel ꝫ dicit quia uidei quociens ingrediuntur templum aut sacrificia oblaturi aut per dies festos seipsos ⁊ uestimenta sua ⁊ uasa lauabant ⁊ a peccatis nemo seipsũ purgabat· cum deus nec corporis mundiciam laudet nec sordes condẽnet· pone tñ quia deus odit sordes corporũ ⁊ uasorũ que necesse est ut ipso usu sordescẽt quãtomagis sordes cõscientie horret quam si volumꝰ sẽp mundã seruamus ¶ Iohannes· Arguit ergo eos qui iactãciam mundicie studẽt sequentes uolitatis pfecte mundicie studium derelinquãt· calicis namq; usus interior est qui si obsordescunt qđ profacet lotꝰ exteriꝰ· atq; ĩmundicie cõscientie mitor est obmendus ut ea que corporis sunt forinsecus abluamur· ⁊ ideo subdit Pharisee cece munda prius quod intus ẽ ca· ⁊ parapsidis ut fiat id quod deforis est mũdũ ¶ Crisꝰ super matheum· Non autẽ hoc dicit de sensibili calice aut parapside· ſ; de intelligibili qui si nunquam extergent aquam mundus potest esse apud deũ Si autẽ pecauerit ⁊ tota aqua pelagi ⁊ fluminũ se lauerit sordidus est ⁊ miser ante deum ¶ Crisꝰ· in homelia Attende autem q ubi de decimis loquebatur cõuenienter dixit hec oportuit facere ⁊ illa non omittere Decima eĩm elemosina quedam est· quid autẽ nocet elemosinam dare· non eĩ hoc dixit sicut legalem obseruationem inducens· hic autẽ ubi de purgationibus ⁊ imundicijs disputat nõ ad ꝫ addit ſ; ostẽdit q de necessitate ad mentem mũdiciam exteriꝰ sequẽ qđ quidem extra calicis ⁊ parapsidis ꝯpꝰ uocans quod autem intus est aiam· ¶ Origẽ· Dic ſmo nos instruit ut festinemꝰ esse iusti non aparere· Qui eĩm studet ut appareat iustꝰ· que a foris sũt mundat ⁊ que uidẽ curat· Cor aũt ⁊ conscienciam negligit· qui aũt studet ea que intꝰ sũt· id est cogitacões mũdare conseqũs est ut etiam ea que a foris sunt faciat mũda Sed ⁊ omnes falsi dogmatis professores calices sunt a foris quasi mũdati ꝓpter speciẽ religionis quam simulãt· abintꝰ autem pleni rapina ⁊ simulatione· dum rapiunt homies ad ezoxem Calix etiam est uas ad potum· parapsis ad cibum Omnis ergo ſmo p quẽ potamur spiritalit· ut oĩs narratio p quam nutrimur· uasa sũt potus ⁊ cibi· Qui ergo studẽt ꝓpositum profitere ſmonem· magis ꝙ salutari sensu repletũ calix eius a foris mundatus est· abintꝰ autem sordibꝰ uanitatis repletꝰ Sed ⁊ licete legis ⁊ ꝓphetarum cibos spiritalis potꝰ ⁊ parapsides necessarias escarum sũt· scribe q̃dem ⁊ phariſei student sensum exteriorem mũdum demõstrare· Discipuli aũt xpi· sensum spiritalem mundare festinant·

¶ Veh vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite q similes estis sepulchris dealbatis que parent a foris hominib speciosa intus vero plena sunt ossib mortuoꝝ ⁊ omni spurcicia· Sic ⁊ vos quidem a foris paretis hominib iusti· Intus autem plem estis ypocrisi ⁊ iniquitate·

¶ Origenes· Sicut superiꝰ· intus pleni sunt rapina ⁊ intemperantia similiter ꝫ plemi sitis ypocrisi ⁊ iniq̃tate que comparant ossib mortuorum ⁊ ĩmũdiciae que comparant ossib mortuorum ⁊ imũdiciae uniuerse ut dicat· veh vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite q̃ similes estis sepulcris dealbatis· ¶ Crisꝰ super mathẽm· Oerno q̃dem ustorum corpora templa dicũtur quia anĩa in corpore iusti dominat̃ sic deꝰ intemplo· vel quia ipse deꝰ incorporaliter habitat iustis· corpora aũt peccatorum· sepulcra dicuntur mortuorum quia anima mortua est in corpore peccatoris· Nec eĩm uiuens putanda est· q̃ nihil uitii aut spiritale agit in corpore· ¶ Hieronimꝰ· Sepulcra aũt formosa leuigata sunt calce ⁊ ornata marmoribus in auro· coloribusq; distinctis· Intꝰ aũt plena sunt ossibus mortuorum· unde dicẽ· que parent hominib speciosa intꝰ autem plena sunt ossibꝰ mortuorum ⁊ omni spurcicia· Sic aũt ⁊ pueri magistri qui alia docẽt· ⁊ alia faciũt mũdiciam habitu uestis ⁊ uerboꝝ humilitate demonstrant· intus aũt pleni sunt omi spurcicia ⁊ auaricia ⁊ libidine· Et ꝫ manifeste ex ꝓmit inferens· Sic ⁊ vos a foris quidem paretis iusti· Intus autẽ plemi estis ypocrisi ⁊ iniquitate· ¶ Origẽ· Omnis eĩm iustitia simulata mortua est· que ꝓper deũ non fit· Magis aũt nequitia est sic mortuꝰ homo non est homo· Et sicut mimi qui personas suscipiunt aliorum ⁊ nõ sunt ipsi quos simulant· Tanta gꝰ sunt ossa intus ⁊ immũdicie quanta bona simulant ex malo affectu· videnẽ aũt a foris iusti coram hominibꝰ non eis qđ scripta appellat deos sed coram eis qui sicut homines moriunt· ¶ Gregorius· xxvj· moraliũ· Ante districtũ uerum iudicem eculationes ido de ignorancia habere non possunt· quia dũ ante oculos hominũ omnẽ modũ sanctitatis ostendũt ipsi sibi sũt testimonio quia bene uiuere non ignorant· ¶ Crisꝰ· super mathẽm· Dic aũt ypocrita si bonũ est esse malũ· ut quid non uis aparere qđ uis esse· Nam qđ turpe est aparẽ turpius est esse· Quod aũt formosum est aparere formosiꝰ est esse· Ergo aut esto qđ aparas aut aparere quod es·

¶ Veh vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite q edificatis sepulchra ꝓphetarum ⁊ ornatis monumenta iustorum ⁊ dicitis Si fuissemus in diebus patrũ nostrorum· non essemus socij eorum in sanguine ꝓphetarum· Itaq; testimonio estis vobismetipsis q; filij estis eorum qui ꝓphetas occiderunt

¶ Hieronimꝰ· Prudentissimo syllogismo arguit eos esse filios hominum· dum ipi opinione hominum ⁊ gloria in populo edificant sepulcra ꝓphetarum qđ maiores eorum interfecerũt· Et hoc est quod dicit· veh vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite q edificatis sepul

era pphetaꝝ ⁊ ornatis monumẽta istoꝝ. ¶ Origẽ. Non satis rõnabiliter cõminari videtur aduersus eos qui edificãt sepulcra pphetaꝝ. Quantũ em̃ ad hoc laudabile aquid faciebãt quõ ergo erant digñ suscipe veb. ¶ Cris in homel. Non g᷑ eos iculat qñ sepulcra edificant. si intentiom eoꝝ detrahit cũ qua edificabant. qñ non ꝓter honorem eoꝝ q̃ occisi fuerant sed sicut pompam sibi statuẽtes in occisi ombo illoꝝ ⁊ formidãtes. ne forte tempore ꝓceden te sepulcris destructis rabescat tante audacie memorie. ¶ Cris. sup mat. Vel quia dicebant ap᷑ se. Si bñfecerim᷑ pauꝑibus nõ mẽti videne. ⁊ ꝓ tempore videne. Nõne ergo meli᷑ edificia faciñ᷑. que omnes aspiciunt nonsolũ in hẽ epe sedeam in posteꝝ. O insipiens homo q̃d tibi ꝓdest post mortẽ ista memoria si vbi es torqueris ⁊ vbi nõ es laudaris. Dñs autem iudeos castigat dominꝰ xp̃ianos docet. nam si ad illos solos dixisset hec dicta fuissẽt tantũ. nõ etiam scripta. nũc aũt ⁊ dicta sũt ꝓter illos ⁊ scripta ꝑ istos. Si ergo iuxta alia bona fecerit bõ edificia sã cta additamenteũ est bonis. Si aũt sine alijs bonis opibus passio ẽ gtie secularis. Nõ em̃ gaudẽt martires qñ ex illis pecunijs honorant i q̃bus pauꝑes plorant. Semꝝ etiam iudei ꝓteritoꝝ sanctoꝝ cultores fuerũt ⁊ ꝓnciũ ꝑtempores magis aũt ⁊ ꝑsecutores. Non em̃ iustmẽtis increpatões pphetarũ suoꝝ. ꝓsequebant eos ⁊ occidebant. postea vo nascẽtes filij intelligebãt culpas patꝝ suoꝝ ⁊ ideo q̃si d̃ morte innocentũ pphetaꝝ dolentes edificabant memorias eoꝝ. Et ipi tamẽ similiẽ ꝓsequebant̃. ⁊ mẽ ficiebant suos pphetas increpãtes eos ꝓter peccata Et ideo subdit. ⁊ dicatis si fuissem᷑ in diebꝰ patrũ nr̃oꝝ non essem᷑ socij eorum in sanguine pphetaꝝ. ¶ Ieronim᷑. Hoc aũt ⁊ hisermone non dicant. ope loquuntur. ex eo q̃ ambiciose ⁊ magnifice edificãt memorias ocisorum. ¶ Cris. super matth̃. Qua lia ergo cogitabãt in corde talia loquebant̃ ⁊ factis Naturalem autem cõsuetudinem oĩm malorum hominũ hic xp̃us exponit. q̃a alter alteri᷑ culpam deo imeltigie suam aũt difficile. Nõ em̃ causa alterius tranquillam habet cor. In sua vero turbatũ. In cã ergo alteri᷑ facili possum᷑ omnes iusti iudices eẽ Ille aũt vere iust᷑ ⁊ sapiens est. qui sibipi iudex fieri potest. Sequitur itaq̃ testimonio estis vobis metipsis quia filij estis eorum qui pphetas occidẽrẽ ¶ Cris. in homel. Qualis aũt est inculado filium esse homicide eum qui non cõmunicat menti patris patet q̃ nulla. vnde manifestũ est q̃ ꝓter hoc dicit quia occulte insinuat malicie similitudine. ¶ Cris super matth̃. Testimonia em̃ sũt de filijs moies parentũ. Si em̃ pater fuerit bonus ⁊ mater mala aut econuerso filij interdum patrem sequunt̃ interdum matrẽ. Si aũt ambo fuerint equales fit quidem aliquando vt de bonis parentibo mali exeãt filij aut econuerso sed raro. Sic em̃ hoc est sicut cum extra regulam nature nascit̃ homo aut sex digitos habens aut oculos non bñs. ¶ Orige. Sed ⁊ in pphetas dictis nazaraeo fm̃ historiam est corpus. spiritalis autem sensus est anima. Sepulcra ipe littere scripturarum ⁊ libri. Cum ego solam historiaz attendẽ corpora pphetarum colunt in literis posita quasi in quibusdam sepulcris ⁊ dicunt̃ pharisaice. Pax si quasi animam prophetarũ precedentes a corpore

¶ Et vos implete mensuram patrum ve strorum serpentes gẽimia viparum quõmo gietis a iudicio gehẽne. Ideo ecce ego mit to ad vos pphetas ⁊ sapientes ⁊ scribas ⁊ ex illis occidetis ⁊ crucifigetis ⁊ ex eis flagellabitis in sinagogis vestris ⁊ persequimini de ciuitate in ciuitatem ut veniat sup vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine abel iusti usq̃ ad sanguinem zacharie filij barachie quem occidistis inter tẽplũ ⁊ altare. Amẽ dico vobis vement hec oĩa sup generationẽ istam

¶ Crisosto. in homelia. Quia dixerat contra phariseos ⁊ scribas q̃ filij essent eorum qui occiderant pphetas. nũc manifestat q̃ i malicia eorum similes erãt ⁊ q̃ factio erat hoc quod dicebant q̃ non consentirent operibo eorum si fuissent in tempore illo. Et ideo dixit Et vos implete mensuraz patrũ vestrorum Non quidem hoc dicit quasi inungens. sed quasi predicens quod futurũ erat. ¶ Cris. super matth̃. Prophetizat em̃ illi futuru esse vt sicut presentes interfecerũt pphetas. sic ⁊ ipsi interficerent xp̃m apostolos ⁊ ceteros sanctos vtpote si cõtra aliquẽ linges aduersariuz dicis illi fac mihi quod tibi placet rus nõ iubeas vt faciat. sed ostendis q̃ intelligere quod cogitat facere. Et quidem quantũ ad veritatem cesserunt mensurã patrum suoꝝ. Illi em̃ bonos occiderũt isti deum crucifixerũt. Sed qua voluntate sua descendit in mortẽ nõ imputat hic illis sue mortis peccatum. Imputat aũt illis mortem apostoloꝝ coroñq̃ sanctorum. Et ideo dicit Implete ⁊ nõ sup implete Quaz benigni ⁊ iusti indias ẽ suas iniurias cõtinere ⁊ aliozꝝ iniurias vindicare. ¶ Ori. Implent eciam nẽsuram patrũ nequitiam ꝑ hoc ipm q̃ credũt ñ in xp̃m. Causa aũ increpationis fuit niam semꝝ aĩm suã dederunt circa litteras corporales mbil spirituale in eis volentes intelligere. ¶ Chrysostomus. Quia ergo mensuram patrũ volumina implebunt ideo ⁊ serpentes ⁊ viperina generatio Vnde sequitur. Serpentes genimina viperarum quomodo fugietis a iudicio gehenne. ¶ Ieronim᷑ Docipm ⁊ Johannes baptista dixerat. Semen g de viperis inquit nascunt̃ vipere. sic de homicidis patribus vos nati estis homicide. ¶ Cris. super matheum. Gemmina autem viperarum dicitur. quoniam talis est viperarum natura vt filij rumpant viterum matris ⁊ sic procedant. Sic iudei semꝝ patres cõdemnant reprehendẽtes eorum facta. Dicat autem quõdo fugietis a iudicio gehenne Nunquid sepulcra sanctorum edificamus. Sed primus grad᷑ peccati ẽ sanctitatẽ diligẽ dñi

Sine causa q̄ iustos hónorat qui iustiam sperne
Non possūt sancti amici esse illoꝝ q̄m deꝰ ẽ inimicꝰ
An forsitan nomen vacuū vos liberabit · quia vide
mus esse in pplo dei puto aūt q̄ melius est inimicꝰ
apereꝰ q̄z amicꝰ falsus · Sic ⁊ apud deū odibilior est
qui seruū dei se dicat ⁊ mandata dyaboli facit · Apud
deū quidem qui hominē occidere dispōit · antecq̄ oc
cidat homicida habetur · voluntas em̄ est que aut
remunerat̄ p bono aut condemnat̄ p malo · Opera
autem testimonia sunt voluntatis · Nō ergo queriē
deꝰ opera ppter se · vt sciat quo mō iudicet · sed pro
pter alios vt omnes intelligant qua iustus est deꝰ
Prouidet aūt deꝰ occasionē peccandi malis non vt
peccare faciat · sed ut peccatorē ostēdat · ⁊ bonis pre
bet occasionem per quam ostēdant ppositum volun
tatis sue · sic ergo scribis ⁊ phariseis decet occasi
onem ostendendi voluntatem suaz · vñ concludit Nō
ecce eꝰ mitto vobis pphetas ⁊ sapientes ⁊ scribas.
¶ Nō larum id est apostolos qui de fucorum reue
latione ppleti sunt de xp̄i agnitione sapientes de le
gis intelligentia scribe · ¶ Jeronimus · Vel obtua
mxta apostolum scribentem ad chorinthios vana do
na esse discipulorū christi · alios pphetas qui ventu
ra p̄dicant alios sapientes qui nouerunt quando
debent proferre sermonem alios scribas in lege doc
tissimos · ex quibus lapidatus est stephanus · pau
lus occisus pecus crucifixus · flagellati i adibo apo
stolorum discipuli · ⁊ persecuti sunt eos de ciuitate in
ciuitatem · expellentes de iudea vt ad gentū popu
los transmigrarent · ¶ Origenes · vel scribe q̄ mit
tunt̄ a xp̄o sunt secundum euangelium quos ⁊ spi
ritus viuificat ⁊ littera nō occidit · sicut littera legis
quam sequentes · in vanas superstitiones incurrūt sim
plex autem euangelij narratio sufficit ad salutē scri
be aūt legis scribas nouū testamēt adhuc per detracti
onem flagellāt in synagogis suis Nō ⁊ hereticā qui
site spirituales pharisei linguis suis · xp̄ianos flagel
lant ⁊ psequuntur de ciuitate in ciuitatem · Inēdiz
corporaliter aliquādo autem spiritaliter volētes eos
expellere quasi de ppria ciuitate legis ⁊ pphetaruz
⁊ euangelij in aliud euangelium · ¶ Chrys · sup mat
Hemde vt ostendat quoniam nō impune hoc faciunt
ineffabilem eis ex his timorem incutit Vñ subditur
vt veniat sup vos omnis sanguis ¶ Raban⁹ · Id
est omnis debita vltio p effuso sanguine iustorum
¶ Jeronim⁹ · De abel quidem nulla est ambiguitas
quin iste sit quem cham fratrez occiderit · iust⁹ aūt
non solū ex domini nūc sententia sed ex geneseos testi
monio comprobat̄ vbi accepta eius a deo nazarēus
munera · Querim⁹ autem quis sit iste zacharias
filius barachie quia multos legim⁹ zacharias ⁊ ne li
bera nobis tribuereē erroris faculeas additum est ·
Quem occidistis inter templū ⁊ altare Alij zacha
riam filiū barachie dicunt qui in duodecim pphetis
undecimus est · patrisq̄ in eo nomen consentit Sed
vbi occisus sit inter templū ⁊ altare scripta non lo
quit̄ maxime cum temporibus eius vix ruine templi
fuerint · Alij zachariam p̄m iohannis intelligi vo
lunt · ¶ Origenes · Venit em̄ ad nos quedaz tradi
tio talis quasi sit aliquis locus in templo vbi virgi
nibus quidem licebat adorare deum ex parte aūt thoꝛ
virilem non permittebant in eo consistere · Maria aūt
postq̄z genuit saluatorem ingrediens ad orandū ste
tit in illo virginū loco · Prohibentibus autem eis qui
nouerant eam tam filiū genuisse · zacharias dixit
quoniam digna est virginū loco cuz adhuc sit vgo
Ergo quasi manifestissime aduersus legem agentez
occiderunt eū inter templum ⁊ altare viri genera
tionis illius · Et sic vez ē vbū xp̄i qd̄ dicit ad pñtes
quem occidistis · ¶ Hiero · Hoc tamē qua de scriptu
ris non habet auctoritatem eadem facilitate cōtemn
tur qua p̄batur · Alij istum volunt esse zachariam
qui occisus sit a Joas rege inde inter templū ⁊ al
tare id est in atrio templi · Sed obseruandū q̄ ille
zacharias non fuit filius barachie sed iohiade sacerdo
tis · Sed barachias in lingua nostra bene dictus dñi
dicē ⁊ sacerdos iohiade hebraice ioiada nōie demon
stratē · In euangelio vero quo vtunt̄ nazarem p fi
lio barachie filiū iohiade scripeum reperimus · ¶ Re
migius Quezendum est aūt quomodo vsq̄ ad san
guinem zacharie dixerit cū plurimoꝝ sanctorum san
guis postea fuit effusus · Soluitur aūt sic · Abel pa
storum unum fuit ⁊ in campo occisus · zacharias fuit
sacerdos ⁊ i atrio templi interfect⁹ · Ideo ego domi
nus hos duos cōmemorat · qm̄ per hos omnes sancti
martires designant laicalis scilicz ⁊ sacerdotalis or
dinis · ¶ Chrys · in homel · Abel etiam cōmemoratur
ostendens quoꝝ ex inuidia essent xp̄m ⁊ discipulos
eius occisuri · zacharie autem mentionem fecit · quo
niam duplex p̄sumptio fuit in eius occisione · Nō em̄
solum in sanctū hominem facta est · sed ⁊ in loco sancto
¶ Origenes · zacharias etiaz interp̄tatur memoria
dei omnis ergo qui memoriam dei dispēdere estimat
in eis quos scandalizat zacharie sanguinē videt̄ effū
dere filij barachie · Per benedictionē em̄ dei memo
res sum⁹ dei · Ab impijs etiam memoria interficitur
dei quando ⁊ templum dei a lasciuis corrūpitur · ⁊
altare eius p negligētiam oratonū sordidarum sor
dibat̄ · Abel aūt iust⁹ interp̄tatur · Qui ergo nō re
capit quod scriptum est · Beati qui lugent · sanguiz
nem effundit abel · hoc est veritatem iust⁹ salutaris ·
Effundūt etiam aliqui veritatem scripturaz quasi
sanguinem earū · qa omnis scriptura missa scōm veri
tatem intelligatur mortua ē · ¶ Chrys · in homel · Et
vt omnem excusationem illis adimeret · ne dicerent
quoniam ad gentes eos misisti ppter hoc scandalisa
ti sumus p̄dixerat q̄ ad eos esset mittendi discipu
li ⁊ ideo de vltione eorum subditur · Amen dico vob̄
veniet hec omnia super generationem istā · ¶ Jclo.
Non hos tantū p̄sentes dicit sz omnez gnationem
precedentem ⁊ futuram quia omnes vna ciuitas sunt
⁊ vnum corp⁹ dyaboli · ¶ Jeronim⁹ regula autem
scripturarum est · duas generationes bonorū ⁊ ma
lorum nosse · De generatione bonorum dicit̄ · Bene
ratio ustorum benedicet̄ · De malis vero i presenti
loco generatio viperarum · Ergo ⁊ isti quia similia
sicut cham ⁊ Joas contra apostolos gesserunt de
una gnatione esse referunt̄ · ¶ Chrys · in homel · Vel
aliter q̄z gehenne pena quam eis cōminatus fuerat
tardabat · Commat̄ etiam eis presentia mala cum

Vēient hec omnia super generationem istā. ¶ Crisostom⁹ super matthm. Sicut em̄ bona que in singulis generationibus a constitucione mundi omnes sancti merebantur illis nouissimis sunt donata qui receperunt xp̄m. Sic omnia mala que in singulis generacionib⁹ a constitucione mundi patu meruerūt omnes iniqui super nouissimos iudeos venerunt· quia xp̄m repulerunt. Aut ita sicut omnis iustitia precedentium sanctorum p̄ nō omniū sanctor⁹ tantū meruit mali nō potuit· quantū gratie datū ē homi nibus in xp̄o sic omnium peccata impiorum tantuz mereri non potuerunt· quantum venit sup iudeos vt corporalia paterētur qualia passi sunt a romanis & sic postmodum omnes generationes eorum vsq; in finem seculi progrederentur a deo & ludibrium fie rent gentibus vniuersis· Quid em̄ potest fie ri q; filium cum misericordia & pietate vementem non suscipere· sed tali modo interficere Vel ita om nis gens vel ciuitas non statim cum peccauerit pu nit eam deus· sed expectat per multas generationes Quando autem placuerit deo p̄dere ciuitatem illaz aut gentē videt oīm gnationū p̄cedēciū peccata ꝛ dē ille qm̄ q; oēs merebāt̄ b⁹ sola passa ē sic & gēna tio iudeoz p patrib⁹ suis videt punita Vere at̄ n̄ p illis sed pro se condemnati sunt· ¶ Crisostomus· in homelia· Quis enim multos tam peccantes vidit & i correctus permansit· eadem rursus vel grauiora faciens· maiori est pene obnoxius·

¶ Iherusalem, iherusalez que occidis pro phetas & lapidas eos qui ad te missi sunt. Quociens volui congregare filios tuos, quemadmoduz gallina congregat pullos suos sub alas. Et noluisti. Ecce relinquet̄ vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis non me videbitis ammodo donec di/ catis. Benedictus qui venit in noīe domi

¶ Crisostom⁹ in homelia· Post predicta ad ciuita tem conuertit dominus sermonem ex hoc erudire volens audientes· vnde dicit· ¶ Hierusalem hierusa lem· Hec autem duplicatio miserentis est & valde diligentis· ¶ Jeronim⁹· Hierusalem autem non sacra & edificia ciuitas sed habitatores vocat· quam pro plangit affectu· ¶ Crisostomus· super mat· Prouidens ruinam ciuitatis illius & plagam que a romanis superuentura erat recordabatur quidez sanguinis sanctorum suorum qui effusus erat ab il lis & postmodum effundendus· vnde addit· Que oc cidis p̄phetas & lapidas eos qui ad te missi sunt· Dixisti ad te esaiam occidisti· & suum meum hie remiam lapidasti· Ezechielem tractum per lapides excerebrasti quomodo saluaberis que ad te medicū non venire permittis· & non dixit occidisti aut la pidasti· sed occidis & lapidas id est quasi hoc p̄priū & naturalem consuetudinem habens vt occidas & la pides sanctos: Gadez em̄ fecit aplis que fecerat ali quando prophetis· ¶ Crisostom⁹ in homelia· Dem ne cuz vocasset eam & ab hominabiles eius occisiones dixisset· Quasi se excusando dixit· Quociens vo lui congregare filios tuos· Quasi dicta mea p̄ dictis occasionibus me a tua benivolentia auertisti sed volui te mihi adiungere non semel aut bis· sed multociens· Magnitudinem autez amoris sub simi litudine galline ostendit ¶ Aug· de questi euangē· Hoc enim genus animantis magnum̄ affectum fi liorū hē ita vt eoz infirmitate affecta infirmetur & ipa Et quod difficile in ceteris animantibus inuen es alis suis filios protegens contra milium pug nat· Sic & mater nostra dei sapientia p carnis assu ptionem infirmata quodammodo secundum illud a postolū· Quod est dei fortius est hominibus pro gie infirmitatem nostram & resistit diabolo ne nos rapiat· ¶ Origenes· Filios autem hierusalem dī secundum quod diximus semp ciuium successiones p cedencium filios· Dicit autez Quociēs volui cū te manifestum semel eum docuisse in corpore istum· Semper enim xp̄us presens fuit & in moysi & in proph̄tis & in angelis ministrantibus salutem hominū p singulas generationes· Si quis autem non fu erit congregatus ab eo· iudicabitur quasi nolens congregari· Rabanus· Desistat igitur heresis xp̄o principium ex virgine dare omittant alium legis & prophetarum deum predicare· ¶ Augustinus· in enchiridion· Ubi est autem illa omnipotentia qua in celo & in terra omnia quecunq; voluit hoc fecit ligere filios hierusalem voluit & non fuit· An nō potuit illa quidem filios suos ab ipso colligi nolue sed ea quoq; nolente filios eius collegit ipse· quos voluit· ¶ Crisostom⁹ in homelia· Deinde commina tur penam quam semp formidauerunt scilicet ca tastā & templi euersionem dicens· Ecce relinquet vobis domus vestra deserta· ¶ Crisostom⁹ super matheum· Sicut enim corpus anima recedente prius quidem frigescit· deinde putrescit & solutur sic & templum nostrum dei spiritu recedente prius sedicionibus & indisciplinatione replebitur deinde venit ad ruinam· ¶ Origenes· Semper enim et qui noluerunt congregari sub alis eius commixti Christus· Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta id est anima & corpus· Sed & fuguis ex vo bis noluerit congregari sub alio Christo· recompē illo exquo congregationem refugit ab angelis & corpore· Nō videbit pulcritudinem verbi deum penitens a peccato malo dicat· Benedictus qui ve nit in nomine domini· Tunc em̄ verbum dei homi nem venit super eos homines· quando fuerit qui conuersus ad deū· Unde sequit· Dico enim vobis non me videbitis ammodo donec dicatis· Benedictus qui venit in nomine domini· ¶ Jeronim⁹· Quasi dicat· Nisi penitentiam egeritis & confessi fueritis ipsi esse me de quo prophete cecinerunt filium omnipo tentis patris faciem meaz non videbitis· Subaudis go iudei datum sibi temp⁹ penitencie· Confitemi benedictū qui venit in nomine domini· & christum co conspicaent· ¶ Crisostom⁹ in hom· Dei adue per hoc occulte secundum aduentum significauit qui omnino eum adorabunt· Quod autem dicit ammo do ad temp⁹ crucis refertur

Capitulum. xxiiii.

Et egressus ihesus de templo ibat. & accesserũt ad eum discipuli eius vt ostenderent ei edificaciones templi. Ipse autem respondens dixit eis. Videtis hec omnia. Amen dico vobis nõ relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur

¶ Origenes. Postq̃ omia que sup ierusalem vẽtura fuerãt xp̃s p̃dixit egr̃t de templo q̃ conservauerat templum ne caderet donec fuit in eo. Vñ dicẽ. Et egressꝰ ihs de templo. ibat. & vnusquisq; cũ sit templũ dei ꝓpter sp̃m deũ in habitantẽ in se ipe fit causa sue de templo. vt egrediẽ xp̃s abeo. Sequẽ Et accesserunt ad eum discipuli eius vt ostenderent ei edificationes templi. Dignus est videre quo modo ostendunt edificationes templi. quas nũq; viderit templũ. ad quod respondendũ est q̃ cum xp̃us ꝓphetasset supꝰ ruinam templi fuẽm audientes discipuli miran sũt ealẽ ac tãtam templi structurã ad mobilẽ redigẽdam ꝓpterea oñdunt. vt flecterent eum ad misericordiam loci illius ne faceret qđ fuerat commotꝰ. Sed & cum sit humane nature admirabilis structio facta videlicẽ templũ dei discipuli ceteri q̃ sancti eã mõ miranda opera dei erga figmentum hominũ ꝓspicerent añ conspectum xp̃i misereatur ne deserat genꝰ humanũ ꝓpter peccata ipoꝝ seqtur. Ipse aũt respondens dixit eis. videtis hec omia. Amen dico vobis nõ relinquet hic lapis super lapidem qui non destruat. ¶ Raba. Juxta historiã manifestus ẽ sensus. quia. xxxvij. anno post passionẽ dñi sub vespasiano & tito romanis ꝓcipibꝰ ciuitas est eversa cum templo. ¶ Remigꝰ. Dum nec aũt curatũ ẽ vt revelata tam luce gr̃e templũ cum suis ceremoniis tolleretur ne forte aliquis qualꝰ infidelis dũ videret omia illa que a dño fuerãt instituta & a ꝓphetis sanctificata adhuc ꝓmanere paulatim recedendo a sinceritate fidei ad carnalem iudaismũ trãsirent ¶ Chrys. in homel. Sed qualiẽ verum est q̃ nõ mãsit lapis sup lapidem. Vel eñ desolationẽ eius ostẽdens omimodis hoc dixit vel scõm illius locum vbi erat. Sũt eñ eius pars vsq; ad fundamenta destructe Cũ his & illud dicam q̃niam ex his que facta sũt & de reliquis oportet credere q̃ penitus perfecte. ¶ Jeronimus. Docet ne recedẽte dño de templo omnia legis edicta & compositio mandatoꝝ ita destructa est vt nihil a iudeis possit implen. & capite sublato vniuersa inter se membra cõpugnẽt ¶ Origẽ. Omis enim homo qui suscipiẽs in se vbum dei templum ẽ. si post peccatũ adhuc saluat ex ꝓte vestigia fidei & religionis templum est ex ꝓte destructũ & ex parte consistens. Cum aũt postq̃ peccauẽrit curam sui nõ habet paulatim minuẽ donec ad plenũ recedat a deo vuente & sic nõ relinquetur lapis sup lapidem mandatoꝝ dei qui nõ destruat.

Sedente autem eo super montem oliueti accesserũt ad eum discipuli eius secreto dicentes. Dic nobis quãdo hec erũt. Et quod signum erit aduẽtus tui & consummationis seculi. Respondens ihesus dixit illis Videte ne quis vos seducat Multi eñ venient in nomine meo dicentes. Ego sum christus. Et multos seducent.

¶ Remi. Perseuerans oñs in itinere puenit admõtem oliueti & quibusdã discipul' i via oñdentibus & laudantibꝰ edificacõm templi ipse palam ꝓtestatur omia esse destruenda idarco cum pueniss̃et ad mõtem oliueti accesserunt ad eũ mẽrogantes. vñ dr Sedente aũt eo sup mõtem oliueti. ¶ Chr. Propẽ hoc aũ secreto accesserunt qz ꝺ magnis erãt incẽzo gaturi. etenim cupiebãt discere diem aduentꝰ eius. quia vehemẽter desiderabant. gr̃iam eꝰ videre. ¶ Jeronimꝰ. & increpant tria Primo q̃ tpe ierusalem destruẽda dicẽtes. Dic nobis quando hec erũt. Secũdo quo tpe xp̃us venturus. vñ dicunt. & quod signũ aduentꝰ eius. Terao quo tpe cõsummatio seculi sit futura. Vñ dicunt. & ꝓsummationis seculi. ¶ Chr. Lucas autem ait vnã esse interrogationem que est ꝺ ierosolima quasi estimabꝰ discipul' tunc fuẽm esse xp̃i aduentũ & finẽ mũdi quãdo ierosolima destruerẽ. Marcꝰ aũt ait nõ omes eos ꝺ ꝓsummatione ierosolime. sed petr̃ iacobum iohannẽ & andream ¶ Orig. puto aũt montẽ oliueti misterũ cẽ ecclesie que ex gẽtibus ẽ quasi liberꝰ vbiq; securus xp̃o loquẽtes. ¶ Re. Oliues eñ oliueti nõ habet ifructu olive arbores sed oliueta q̃a lumẽ nutrimẽ ad fugãdas tenebras. & q̃a fessis reqes infirmis salꝰ ꝓstat sedes aũt dñs sup montem oliueti contra templũ ꝺ ruina ipi & ex odio iudaice gentis disputat ve eciam ipso situ corporis monstret qz quietus manẽs in eccia impiam superbiam cõdemnat. ¶ Orig. Agricola ei residens in monte oliueti vbum dei est in eccia cõfirmatum xp̃s scilicet qui semp oleastri ramos insere ī bonam oliuã patit. Qui aũt hũc fiduciam añ xp̃m discere volũt signũ aduentꝰ xp̃i & ꝓsummationis seculi. Est aũt duplex aduentꝰ verbi in animabꝰ quidẽ stulta predicacõ ꝺ xp̃o quãdo p̃dicamꝰ xp̃m natum & crucifixum. Sedus aũt aduẽtꝰ est in viris ꝓfectis de q̃bus dicit. Sapiẽciã loq̃mur inter ꝓfectos. Et hunc secũdo aduentu aduingit consummatio seculi in viro ꝓfecto cui mꝺus crucifixus est. ¶ Hyp. Et quia tria a discipulis quesita sũt distinctis & temporis & intelligẽcie significacõibꝰ separãtur. Videtur ergo ꝑmo ꝺ civitatis occasu. & quando cõfirmatur veritate doctrine ne quis fallax ignorantiã possit obrepẽ. vnde sequitur Et respondens ihs dixit eis. videte ne quis vos seducat Multi eñ venient in nõie meo dicẽtes Ego sũ xp̃us. ¶ Chr. neq; ei ꝺ ierosolime ꝺstructõe neq; de fine aduẽtu respondit statim sed de malis quibꝰ statim obruendus erat. ¶ Hiero. Dnꝰ aũt eos de q̃bus loq̃tur fuit simon samaritanus quem in actibꝰ apostolos legimꝰ q̃ se magnam dicebat esse virtutem. hic quoq; inter cetera in suis voluminibus semper dimittens. Ego sum sermo dei ego omnipotens ego omia dei. Sed

Sed ꝙ iohēes apl̄us in epistola sua loquit̄. Audistis ꝙa antix̄ps vēturꝰ ē. nūc aūt antix̄pi multi fact̄. Ego vos oēs hereticos antix̄pos esse ꝙ sub noīe xp̄i ea docē ꝙ ꝑria xp̄o fuit. Hec mix̄ si aliq̄s ab his videamꝰ seduci cum dn̄s dixerit. ꝙ multos seducent. ℣ Orig. Scitu aūt sunt qui seducūt ꝙa lata est porta que ducat ad ꝑditōz ꝙ multi fiūt q̄ intrant p eam hoc aūt solū sufficiat ad cognoscēdū sedītōz antix̄por qui dicūt. Ego sum xp̄s qō nūq̄z xp̄s legit̄ dixisse Sufficiebāt em̄ ad credendū ꝙ ip̄e ē xp̄s opera dei ꝙ fmo quē docebat ꝙ virtꝰ ip̄i. Cōis eaꝝ fmo qui ꝑfectē expositōz scripturārū fm fidē eax ꝙ nō habet vitatem. antix̄ps ē Veritas ei xp̄s est. ꝙlitata veritas antix̄pus. Sed ꝙ oēs virtutes inuenimus esse x̄pm ꝙ oēs vitatas vrtutes antix̄pm. q̄m oēs species boni qualcūq̄ habet xp̄s i se in veritate ad edificatōz hoīm oēs eas hē diabolꝰ in specie ad se ducēdos sandox̄. Opꝰ g̃ ē nobis deo auxiliatōē ne q̄s nos seducat vt fmo vt virtꝰ. malū em̄ inuenire aliq̄ē fm motus vite errātem. Scitu aūt pꝰ arbitror esse ñ fm virilimā regulaz scripturaz sentire

¶ Audituri ei estis ꝑlia ꝙ opiones ꝑliorū videte ne turbemī oportz eni hec fieri. sz nō dum stati finis. Cōsurget ei gens i gentē ꝙ regnū i regnū. ꝙ erūt pestilētie ꝙ fames ꝙ terremotꝰ p loca. hec aūt omia inicia sunt dolorum.

¶ Aug. ad esi. Interrogantibꝰ discipulis ea dn̄s vndiq̄ que iā ex illo tpe fuerāt secuta siue d excidio hierusalē vñ orta est ipꝰ interrogatiōis occasio siue de aduētu suo p eccliaz i qua vsq̄ ad finē venit̄ ñ cessat Ps suus em̄ venies agnoscit̄ dū aꝰ quotidie mēbra nascunt̄. Siue d ipō fine in quo aparebit vnus ut dicatur ꝙ mortuos. cū itaq̄ signa dicat que ad ista tpa ꝑtinent. Nō eox truz signox ad aliquod hox referēdū sit diligēter cōsiderandū ē. ne forte quod ꝑtinet ad vnū referēdū putemus ad alterū ¶ Cris. Dic aūt loquit̄ de ꝑlijs que ierosolimis erāt futura cū dicit. audietis em̄ estis ꝑlia ꝙ opiniones ꝑliox. ℣ Orig. Cum audit ipsas voces que fiūt in prelijs audit ꝑlia. qui aūt de ꝑlijs lōge gestis audit opiniones vel rumores audit ꝑliox. ¶ Cris. i ho. Quia vero p hec turbam etiā discipuli poterāt. ideo subdit. videte ne turbemī. deinde ꝙa ostiabāt post illud bellū quo ierusalē destruēbat. stati finem mūdi esse venturū eos in vera opinione stabilit dicēs oportet em̄ hec fieri sz nōdum stati finis. ¶ Hiero. Do ē nō putem⁹ die instare iudicij sed in tēpus aliud reseruari cuiꝰ signū ꝑspicue i sequentibꝰ ponit. Surget em̄ gēs cōtra gētem ꝙ regnū contra regnum ¶ Ambr. Ut admonēt apl̄i ne his aduentibꝰ ēreātur vt hierosolimā undiq̄ deserant ꝙa non stati finis sz i q̄ragesimū annū desolatio ꝑuncte. vtrumq̄ vrbis ꝙ templi sequet̄ excidiuz d q̄bus subditur Surget em̄ gens in gētem ꝙ regnū i regnū. stat aūt hic acerbissimos doloris q̄bus eis vastata ē patria ad litterā cōtigisse. ¶ Cris. i ho. Deinde vt ostē dat qm̄ ꝙ ipe ꝑliabitur cōtra iudeos nō solū bella ꝑnuntiat. sed ꝙ plagas diuinitꝰ illatas. vñ subdit. Et erūt pestilētie ꝙ fames ꝙ terremotꝰ p loca. ¶ Notandum q̄ in hoc q̄ dicit. Cōsurget gens contra gentem ondit. ꝑturbatio hoīm erūt pestilētie. ecce inequalitas corpox erit fames ecce sterilitas. terremotus p loca. ecce respectꝰ ire desup. ¶ Cris. Non homines Et nō simplicit hec fient fm q̄ suetudinē inter hoīes existētē sz ex ira q̄ erit desup ꝙ ꝑter non simpliciter dixit ea esse ventura neq; repromisit sed cum quadam significatōe. Unde subdit. Hec aūt omia sunt inicia dolorum id est iudaicorū malorum. ¶ Origenes. Vel aliter Sicut egritant corpora ante mortem sic necesse est ante corruptionem mūdi ve quasi languens terra frequentꝰ terremotibus conquassetur. Per enim vim mortis eam corrupiens pestilens fiat. ꝙ vitalis virtus terre defluens suffocet fructꝰ. consequens aūt est ve ꝑter inquitatem aborum in auaritiam ꝙ bella hominum existant. Sed q̄a insurrectiones ꝙ lites interdū q̄si fiūt ꝑ auaritiam. Interdum aūt ꝑter concupiscentiam principatus ꝙ gloriam vanam. adhuc profundius dabit aliquis causam eox que ante finem mūdi fiunt euētura. Sicut em̄ aduentꝰ christi in plenitudine temporum diuina virtute fecit pacem sic consequens est vt cū ꝑter abūdantiā iniquitatis refrigescere caritas multorum ꝙ ideo dereliquere illos deus ꝙ xp̄s eius iteruz fieri prelia dum non ꝓhibentur a sanctis operationes seminatrices bellorū. Sed ꝙ abi sane ventos dum ñ vetant a sanctis ꝙ a xp̄o ad hoc ꝓhibitione operabunt̄ in cordibus hoīm vt exurgat gentem aduersus gentem. ꝙ regnum aduersus regnum. Si autem sicut quibusdam placet ꝙ fames ꝙ pestilencie ab angelis factiane fiunt. si ea tunc maiorescent ab aduersis virtutibus quando non fuerint sales terre ꝙ lux mūdi xp̄i discipuli. destruentur ex demonum malicia seminantur. Et aliquando quidem in Israel fames ꝙ pestilencie fiebant propter peccata quas orationes sanctorum soluebant. Nunc autem per loca. non enim insimul vult deꝰ perire humanam genus sed iudicans per partes. dat penitentie locum. Si autē sapientibus hui⁹ mundi talis. non fuerit facta correptio. profecto ad penitentiam vocabit. ¶ Hec autem omnia mala sunt dolorum generalium scilicet in vniuerso mundo ꝙ eorum q̄ secuturi sunt aduersus impios vt in dolorosissimis cruciantur. ¶ Jeronimus. Videtur autem videtur regnum contra regnum consurgere ꝙ pestilencia eorum quorum sermo serpit vt cancer. ꝙ fames audiendi verbum dei. ꝙ commota omnia terre ꝙ a vera fide separatio ꝙ hereticas magis intelligi qui contra semuicem dimicātes. ecclesie vulneram faciunt. ¶ Origenes. Oportet autē hic ꝙ anteq̄ videamus perfectionem sapientie que est in christo. sed non statim erit finis. quem querunt. Superficius enim finis longe est ab hominibus illo. ¶ Jeronimꝰ. Quod autem dixit hec omnia mala sunt dolorum melius transfertur parturiendi vt quasi concepeus quidam aduentꝰ antichristi ꝑ partus intelligatur.

Tunc trādent uos in tribulacionē & occident uos. Et eritis odio ommbus hominibus ꝓpter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi & inuicem tradēt & odio habebunt inuicem. Et multi pseudo ꝓphete surgent & seducent multos. Et quomā habūdabit iniquitas. refrigiscet caritas multorum. Qui aūt pseuerauit usq; in finem hic salu⁹ erit. Et predicabitur hoc euangeliū regni in uniuerso orbe in testimonium ommbus gentibus & tunc ueniet consummacio

¶ Raban⁹. Quo mento ierosolimis. ac puinde iudeoꝝ uniūse uoc irrogāda fuerint aduersa dominꝰ manifestat subdens. Tūc tradent vos. ¶ Cris. in hom. uel alitē quia discipuli audiētes ea que de hierosolima p̄dicebant sic dispositi erant vt extra turbatiōz essēt quasi de aliena pena audiētes sibi vero ꝓspera suguentura sperabant. que aduenire valde desiderabant. Propter hoc eis grauia premunciat in sollicitudine eos statuens. & prius quidem uisserat eos vigilare contra deceptiones seductorum. nunc aūt tyrannoruꝫ violentiam eis predicat dicēs. tunc tradent vos in tribulationē & occident vos. oportune enim eorum mala interposuit mitigationem habentia a communibus malis. nec solum ita eos cōsolat⁹ est. sed ostendendo tribulationis causam adiungens q; ꝓter nomen eius hec essēt passuri. vnde sequitē & eritis odio ommbo hominibus ꝓter nomen meū ¶ Orig. Sed quō oīb⁹ edam in vltimis partibus terre cōmorantibus gētibus odio habetur popul⁹ xp̄i. nisi forte & hic aliquis dicat ꝓter exaggregationem positum ommibus pro multis. sed & hoc q̄ dicit Tunc tradent vos habet questionē. nam & p̄ q̄z hec fierent tradita sunt xp̄iam in ꝯbulationes. sed aliās respondebit quōz tunc maxime tradentē xp̄iani in tribulacōes quēadmoduꝫ nūq;. Manent em̄ q̄ in calamitat⁹ sūt causas eaꝝ discutiētes. inuenīē aliquid q̄ loquamē. Consequēs ergo est vt quasi derelinquētib⁹ hominib⁹ diuinaꝝ culturam ꝓpē mutatudinē xp̄ianoꝝ dicūt fieri bella fames & pestilentias sed & terremotus cām dicerent xp̄ianos. ꝓter q̄ & persecutiones passe sunt eccl̄ie. ¶ Cris. in hom. Postq; autem iam duplex p̄dium posuit scz q̄ est a seductoribus & q̄ est ab inimicis Consequēter tertiū p̄dū ponit quod est a falsis frībus. vnde subdit. Et tunc scandalizabūt multi & inuicem tradent & odio habebūt inuicem. vide autem & paulus hec plorantē & dicentē Foris pugne intus timores. & alibi pericla in falsis frībus. De quib⁹ alibi dicit Tales sunt pseudo apostoli operarii subdoli. vñ & hic subdit. & multi pseudo ꝓphete surgent & seducēt multos ¶ Remi. Immīnēte em̄ captiuitate ierusalem multa in suā rexerūt xp̄ianos. se esse dicētes & multos seduxerūt quos paul⁹ notat falsos frēs iohannes vo antixp̄os ¶ Dixit. vt nicolaus vn⁹ ex septem dyaconis fuit q̄ malum mēdacia veritate guerat ¶ Cris. in hom. Deinde q̄ his difficilib⁹ ē ostendit qua tales pseudo ꝓphete nullam misericordiam a caritate acapient. Vñ subdit. Et quoniam abundabit iniq̄tas refrigescet caritas multoꝝ. ¶ Ve do est vera dilectio erga deum & pxim. nā quanto magis ab vnoquoq; iniq̄tas suscipit tantomagis in cor de ip⁹ ardor caritatis extinguit. ¶ Iero. Cōsiderandū aūt q̄ non negauit olim futuram esse caritatem. sz multoꝝ. Nam in apostolis & eoꝝ similibus ꝑmansura est caritas de qua paulus dicit. Quis nos separabat a caritate xp̄i. Propter quod & hic subditur. Qui aūt pseuerauerit usq; in finem hic salu⁹ erit ¶ Remi. Usq; in finem dicit usq; ad tēmpus vite q̄ em̄ usq; ad ēm̄ vite sue in cōfessione nois xp̄i pseuerauerit & in caritate salu⁹ fact⁹ ē. ¶ Cris. in hom. Demū ne dicerēt. q̄re g⁹ mē tot mala vuem⁹. q̄ p̄ p̄mittit q̄ n̄ solū vuerēt sz etiā vbiq; docerēt vnde subdit. & predicabit hoc euāgeliū regni in vniuerso orbe. ¶ Remi. Quia em̄ nouerat dīns coram discipulox contristanda esse ꝑ exadio ierusalē & perditione sue gentis. hec ꝑsolatio consolatur eos. vel q̄ multo plures creditur erāt de gētibus q̄z de iudeis perirent. ¶ Cris. in homel. Quod aūt & ad captionem ierosolime vbiq; predicatum est euāgelium audi q̄ ait paul⁹. In omnē terraꝫ exiuit sonus eoꝝ. Et vides eum a hierusalē ad hispaniam currentem. Si aūt va⁹ tantā porcionē accepit excogita reliqui quāta opati sunt. vñ & quibusdam scribens ꝑ euangelio dicit q̄ fructificat & crescit in omi creatura que sub celo est. Hoc aūt est maximū signū virtutis xp̄i q̄ in .xxx. annis vel pauc⁹ amplius. euangelij sermo fines orbis terrarum implenit. Quānus tñ euangeliū vbiq; predicatū fuit non tamē ōnes crediderunt. ꝓter q̄ subdit. in testimoiū oībus gentibus id est in accusationē bis q̄ non crediderūt. Qui em̄ crediderunt testabunt aduersus eos qui nō crediderunt & condemnabūt eos. Cōuenienter aūt postq; predicatuꝫ est euangelium p orbem terraꝝ tunc hierosolima perijt. vnde sequit. & tunc veniet consummatio id est finis hierosolimoꝝ. Qui em̄ viderunt xp̄i virtutem vbiq; refulgentem & i breui tempore orbem terrarū supergressam quā veniam habere debuerūt in ingratitudine ꝑmanētes. ¶ Remi. Dē aūt & eor⁹ locus iste referri ad cōsummationem seculi Tunc em̄ pluzimi scandalizabūtur recedentes a fide videntes multitudinē & diuitias malorum & mirabilia Antixp̄i & ꝑsidios consequentē & antixp⁹ mittet pseudo prophetas q̄ seducent multos & abundabit iniq̄tas quoniam numer⁹ malox augebit. & refrigescet caritas mlt̄oꝝ q̄niaz nūsbonox mīuet. ¶ Iero. Signū eciam dominica aduenit⁹ est in toto orbe euangeliū predicari. vt nullus sit excusabilis. ¶ Orig. Quod autem dicit. Eritis odio ommibus hominib⁹ ꝓter nomē meum. sic saluare quis poterit qua nunc quidem in vnū consenserūt omnes gētes aduersus xp̄ianos. Cū aūt contigerint que xp̄s predixit tūc fient persecutiones iam non ex parte sicut ante. sed generaliter vbiq; aduersus populū dei. ¶ Aug. ad ebiſiaū Ep̄z q̄ putāt h̄ q̄ dicit p̄dicabit euangelium regni in vniuerso orbe per ipsos apostolos factū esse non ita esse certis documentis ꝓbatū est. Sunt em̄ in Africa barbare inūerabiles gētes

in quibꝫ nondū ꝓdicatum esse euangelium ex bis q̄
ducūē inde captui addisce ī ꝓmptu ē · neq; eam
ullo mō recte dia potest istos ad ꝓmissiōem dei nō
ꝓtinere · ¶ Nō em̄ romanos solū · sed oēs gentes do
min⁹ semini abrahe urādo ꝓmisit · In quibꝫ g⁹ gē
tibꝫ nōdū ē ecclia oportet q̄ sit ñ · vt oēs q̄ ibi fu
erint credant · Quō em̄ ꝫ illud implebitur · Eritis
odio omnibꝫ gentibꝫ ꝑter nomē meū nisi in omnibꝫ
gētibꝫ sint ꝫ qui oderit ꝫ q̄sodūc · ñ ē igit̄ ab aplis
ꝓdicatio ista completa quando adhuc sint gentes in
q̄bꝫ nondū cepit impleri · Quod aūt dixit apostol⁹
In omnem ēram exiuit son⁹ eorum q̄ꝫis locut⁹ sit
ꝑcuntq; verbis · tamē q̄ futurū erat dixit non
q̄ iam factum atq; completū · Sicut ꝫ ipe ꝑlxeta
quo vsus teste est fructificaē ē ꝫ crescē dixit eam
geliū in vniuso mundo · vt ita significaret vsq;quo
crescendo esset futuꝫ · Si ergo latet q̄ euangelio
vniuso orbꝫ implebiē ꝑcludubio latet q̄ finis erit
aut q̄pe nō erit ¶ Orig · Cū ergo omis gens audi
uerit euangelij ꝓdicationē tūc erit seculi finis · ꝫ hꝫ
est quod sequitē · Et tunc erit cōsummacio · Multe ei
non solū barbaroꝫ sed etiam nostraꝫ gencium ·
nondū audierūt xp̄iamtatis vbuꝫ · ¶ Ilo · Vtrūq;
autem dictoꝫ tenere potest · si ē diuerso mō diffusio
ꝓdicationis euangelij intelligat̄ · Si em̄ intelligatur
quātum ad fructū ꝓdicacionis qui est vt in singulis
gentibꝫ fundat̄ ecclia credentium ī xp̄m vt augusti
nus exponit̄ · ē signuꝫ q̄ oportet ꝑcedere ante finē
mundi non temen ꝑcessit ante destructionē hieroso
lime · Si autem intelligatur quantū ad famam ꝓdi
cationis · sic ante finem hierosolime fuit completum
discipulis xp̄i p quatuor mūdi ptes dispersis · Vñ ·
¶ Hieronim⁹ · dicit · Non puto aliquam remansisse
gentem que xp̄i nomē ignoret · Et quamq; nō ha
buerit ꝓdicatorem tamē ex vicinis gētibꝫ opinionē
fidei non potest ignorare ¶ Orig · Aliter aūt qui
visurus est in verbum dei aduenīē illum gl̄iosuꝫ
in aiam suam necesse est vt in mensuram ꝓfectus
sui insidias a contrarijs operatiōibꝫ patiaē · q̄si ma
gnus athleta · ꝫ xp̄s in eo ab omibꝫ odiaē · nō tāuꝫ
a gentibꝫ secundum carnem quantū a gentibꝫ spiritā
libus nequitiaꝫ · sed ꝫ in q̄stionibꝫ pauci erunt vera
tem plenius attingentes · Plures aūt scandalisabū
tur ꝫ cadent ab ea ꝓditores ꝫ accusatores alteruꝫ
ꝑter dissensionem dogmatum veritatis · que causa
fiet vt odiant se mutuo multa etiam erūt non sane
tradentes de futuris ī monem ꝫ quomodo nō opor
tet interꝑtantes ꝑlxetas · quos pseudoꝑlxetas dicit
seducentes mētes ꝫ feruentes dilectionem q̄ prius
fuerat in simplicitate fidei refrigescere facientes · sed
qui potuerit manere in apostolice traditionis ꝓpo
sito ipe saluabitur · Et sic ꝓdicatū euangeliū in ani
mas omniū erit in testimonium omnibꝫ gentibꝫ id ē
omnibꝫ cogitacionibus incredulis animarum ·

¶ Cum ergō videritis abbominacionem
desolacionis que dicta est a daniele prophe/
ta stantem in loco sancto · qui legit intelli/
gat · Tunc qui in iudea sunt fugiāt ad mō
tes ꝫ qui in tecto non descendat tollere ali/
quid de domo sua · Et qui in agro nō revertatur
tollere tunicam suam · Ve aūtē pregnantibus ꝫ nutrientibus in illis diebꝫ · Ora
te autem ut non fiat fuga vestra ymeme vel
sabbato · Erit em̄ tunc tribulacio magna q̄
lis nunquam fuit ab inicio mundi usq;mo/
do neq; fiet · Et nisi breuiati fuissent dies il
li non fieret salua omnis caro · Sed propter
electos breuiabuntur dies illi

¶ Chrys · in homelia · Quia supra occulte nimis
hierosolime finem consequenē idem manifeste osten
dit ꝑlxeam inducens que destructionem inde
credere facit · vñ dicē Cū ergo vide · abho · desola
dicta ē a daniele ꝑpha stātē in loco sancto · q̄ legit in
telligat · ¶ Hieronim⁹ · Hoc aūt quod dictū est · qui
legit intelligat ponitur vt ad intelligentiam nostri
prouocemur · Legim⁹ aūt in daniele ꝫ modo · in di
midio hebdomadis auferet̄ sacrificium ꝫ libamina · ꝫ
in templo desolationū abhominacionē erit vsq; con
sumacōis ei⁹ cōsummacio ꝫ dabit̄ sup̄ solitudinem ·
¶ Aug · ad cō · Lucas quidem vt ostenderet tūc futu
rum fuisse abhominacionē desolationis q̄ a daniele ꝓphā
est q̄ expugnata ē hierusalē eodem loco hec dixit
vba memorat · Cum videritis circūdari ab exer
tu hierusalem tūc sciteote quia appropiauit desola
tio eius · ¶ Chrys · in homelia · Vnde abhominationē
desolacionis videē mihi exercitum dicē qui post
lata est diuitas sancta hierusalem · ¶ Hieronimus ·
Aut potest intelligi de ymagine cesaris quam posu
erunt in templo aut de equo Adriani equestri statua
que in ipso sanctasanctorum loco stetit vsq; in presen
tem diem · Abhominatio em̄ secundum veterem sermo
nem idolum nuncupaē · ꝫ ideo addit̄ desolationis q̄
i desolato templo atq; deserto idolū positū sit ¶ Chri
sostom⁹ · i hoc · Et quia ille qui desolauit dicebat
templum statuaꝫ meus posuit · Ut autem discas q̄
niam inuenīē quibusdam eorum hec erūt ꝓ
dixit · Cum videritis ex quo admirare ei⁹ virtutem
ꝫ discipulorum fortitudinem qui in talibꝫ emp
bus predicabant in quibꝫ omia iudaica impugnabā
tur · Apostoli aūt ex iudeis existentes legis tradi
derunt nouas aduersus romanos tūc domitas
infinita milia iudeorum ceperunt romani ꝫ ducēs
viros non sustinuerunt nudos ꝫ inermes · Quia in
mitocrens contigerat i grauibus preliis uincere
staurates fuisse sicut temporibꝫ · Epiphanius ·
antiochi · ne aliquis suspicetur tale aliquo futura
suis fugiendum esse precepit · Cum subdit · Tunc
qui in iudea sunt · fugiant ad montes · ¶ Hieronimus ·
Hec enim omnia imminente desolacione hierusalē
constat fuisse impleta · appinquante namq; ruina

Appropinquante iam romano exercitu omnes xpi
ani qui in ea erant sicut historia ecclesiastica re
fert diuino oracto mandati loci recesserunt et trans eu
Iordanem venerunt in pellam ciuitatem et ibi sub cu
stodia agrippe regis ciui mentio in actibus apostolo
rum facta est aliquanto tempore manserunt ipse autem agri
ppa cui pax ut deo placuit que sibi obtemperabat romano
subditus erat imperio. ¶ Ori. in homelia. Deinde
ostendens mirabilia mala futura esse in iudeis et
inmanem calamitatem subdit Et qui in tecto est non
descendat tollere aliquid de domo sua. Eligibili ei
erat nudo corpore saluari quam merare domum et tol
lere vestimentum propter quod et de eo qui est in agro
subdit. Et qui in agro est non reuertatur tollere tu
nicam suam. Si enim qui in ciuitate sit fugiat multo
magis qui foris sit non oportet ad ciuitatem refuge
re. et quidem pecunias contemnere facile est et pro
uidere sibi in vestimentis non difficile. que autem a
natura sunt qualiter aliquis fugiet. qualiter enim
pregnans fiet leuis ad fugam aut lactans potest eum
quem peperit deserere propter quod subdit. ueh autem
pregnantibus et nutrientibus in illis diebus his qui
dem qua pigriores sunt. et qua facile fugere non
possunt. onere concepcionis grauate his autem qui
a continentur uinculo compassionis filiorum et non
possunt simul saluare eos quos lactant ¶ Origines
Vel quoniam non erit tunc tempus miserendi neque
super pregnantes neque super lactantes. neque super iu
ueres earum et quasi ad iudeos loquens ait arbitrabatur
tur in sabbato non oportere ambulare viam amplius
quam est sabbati iter subdit. orate autem ut non fiat
fuga vestra hyeme vel sabbato. ¶ Iero. Quia scz in
altero duricia frigoris prohibet ad solitudines perge
re et in montibus deserti lauatare. in altero autem
transgressio legis est si fugere voluerit aut mora
immines si remanserint. ¶ Cris. in ho. Vide autem
quoniam aduersus iudeos est hic sermo non enim apo
stoli sabbatum erant obseruatum. neque ibi mansuri cum
vespasiano hoc egit etenim plures iam premortui erant
Si autem aliqua remansserat in aliis partibus orbis terra
rum tunc couersabatur. propter quid autem hoc orandum
esse dixerit subdit Erit enim ebulatio magna qualis
non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. ¶ Aug.
ad eliciu apud lucam sic legitur. erit autem pressura
magna super terram et ira populo huic et cadent in ore
gladii. et captiui ducentur in omnes gentes. Nam et
iosephus iudaicam scripsit historiam talia mala dicit
illi populo tunc accidisse. ut vix credibilia videantur
non immerito dictum est talem tribulationem nec fuisse
a creature mundi nec futuram. Sed et si tempore an
tichristi talis aut maior forsitan erit intelligendum est de
illo populo dictum quia talis amplius futura non erit
Si enim antichristus illi primitus et precipue receperint
sit factus est tunc idem plus tribulationem pocius
quam passus. ¶ Cris. in home. Interrogo autem iudeos
unde tam intolerabilis ira diuinitus venit super eos
ciuitates que mox facte sunt difficiliores. nonne manifestum est
quia propter cruces manifestationem. Sed adhuc ostendit
ipsos grauiori pena fuisse dignos in hoc quod
dicit. et nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua
omnis caro. ac subiceret. Si amplius duraret prelium
romanorum ad usus ciuitatem. omnes perissent iudei
Omnem enim carnem iudaicam dicit et qui foris et quintus
erat. Non enim solum eos qui in iudea erant impugnabat
romani sed et eos quocumque dispersi erant persequebantur
¶ Aug. ad eliciu. Quidam autem conuenienter mihi re
cellexisse videtur mala ipsa significata noctis dierum sicut
sunt dicti dies mali in aliqua scripture diuine locis. neque
enim dies ipsi mali sunt sed ea que fiunt in eis. Ipsa enim
dicta sunt breuiari. ut deo tolerantia donante minus
sentirentur ac sic que magna essent fierent breuia.
¶ Cris. in ho. Ne vero iudei dicerent quia propter pre
dicationem et discipulos xpi hec mala euenerunt ostendit
dicit quod nisi illi essent radicitus perissent. unde subdit.
Sed propter electos breuiabuntur dies illi ¶ Aug. ad
eliciu. Non enim debemus ambigere quin euersa est ie
rusalem fuisse in illo tempore electos dei qui ex circumcisio
ne crediderant siue fuerant credituri. electi ante con
stitutionem mundi. propter quos breuiabuntur dies illi. ut
tolerabilia mala fierent. Non autem desunt qui existimant
ica breuiores dies illos futuros. quo cursu solis celeri
ore breuientur fit fuit longior dies quam ante ihesu nate
¶ Iero. Nec recordantur illius scripti. Ozomacone tua
prophete dies. scz uxta tempora qualitatem id est ab
breuiatos non mensura scz numero. ne tempora mora
quidem credentium fides ¶ Aug. ad eliciu. Quidam putant
ebdomadas Danielis ut pene dies breuiationes fuisse
ebdomadum vel illo iam tempore non fuisse completas
sed in fine temporis esse complendas. Apertissime enim
lucas testatur Danielis prophetam tunc fuisse completa
quia euersa est iherusalem. ¶ Cris. in ho. Intende ad
spiritualem dispensationem quia nihil horum scripsit io
hannes ut non videretur ex ipsa eorum que facta sunt
historia scribere etenim post captionem hierusalem
vixit multo tempore. Sed qui ante mortem sunt et nihil
horum viderunt ipsi scribunt. ut undique fulgeat pre
nuntiationis virtus ¶ Hilarius. Vel aliter totum
iudaicum aduentus futurum dominus ponit dicens.
Cum videritis abhominationem. De anti xpo enim tem
pore hec locutus est propheta ab hominacio ex
eo dicta est quod aduersus deum veniens honorem dei
sibi vendicet desolationis autem abhominacio quia
bellis et cedibus terram desolaturus sit. atque ob id a
iudeis susceptus loco sanctificationis instituitur. ut
ubi sanctorum precibus deus inuocabatur. illic ab
infidelibus recepto dei honore venerabile sit et. quia
pius iste iudeorum error erit ut qui veritatem respu
erunt. suscipiant falsitatem. iudeam deseri monet et
in montes fugere ne ad mixtionem plebis illius anti
xpo credituri vis aut contagio offendat quod autem ait
Et qui in tecto sunt non descendant tollere aliquid de
domo sua. sic intelligitur. Tectum est domus fastigi
um et habitationis tocius excelsa perfectio. Qui igitur
in consummatione domus sue id est in corporis sui profecti
one constituerit. regeneratione spiritus sancti nouus celsius non
descendere in humiliora rerum secularium cupiditate debebit. Et qui in agro erit non reuertatur tollere
tunicam suam id est positus in operatione precepti
non ad curas pristinas reuertatur ob quas veteres exui
de peccatis quibus antea pergebat. erit tunica natura

¶ Aug· ad eſicij· Intribulacõibꝰ em̃ cauendũ eſt ne quiſq; deuiãt ad carnalem vitam de ſpirituali ſub limitate deſcendat· aut qui profecerat ī anteriora ſe extendens de hiẽ ī poſteriora reſpiciat· ¶ Hyl. Quod aũt dicitur· Veh pregnantibꝰ ⁊ nutrientibus in illis diebꝰ non de fetarũ onere dominũ admoniſſe credendũ eſt· ſed ammaꝝ peccatis repletarũ oñdiſſe grauitatẽq; qꝫ neq; ī tecto poſite neq; ī agro manentes repoſite ire tempeſtatem vitare poſſint Illis quoq; veh erit qui nutrientur· Infirmitatẽ em̃ ammaꝝ que ad cognicionem dei tanq; lacte educantur i bis oſtendit ⁊ ideꝛco veh ipſis erit ꝙa abfugiendum antiquꝫ graues ⁊ ad ſuſtinendũ imperite· nec peccata effugierũt nec cibum veri panis acceperunt· ¶ Aug· de ver· domini· Vel pregnans eſt qui res alienas concupiſcit· Nueriens eſt qui iam rapuit qꝫ concupierat· Itis em̃ veh erit ī die iudicij· Quod aũt dominꝰ dixit· Orate ne fiat fuga veſtra byeme vel ſabbato· ¶ Auguſtinꝰ· de queſt· eum· id eſt vel ī letitia vel triſticia rerum temporalium quas inueniat ī die illa ¶ Hylar· Vt neque in peccatorũ frigore aut in otio bonoꝝ operum repertiamur quia grauis vexatio incumbet· miſi qꝫ cã electorũ dei diebꝰ illis ſit breuicas afferenda vt vi malorum coartatũ tempus exuperet· ¶ Origenes Obſtitice aũt ī loco ſancto omniũ ſcripturaꝝ tam veteris teſtamenti qꝫ noui antiχpꝰ qui eſt falſum verbum ſteat frequenter Qui aũt hoc vident ex mḋa litere fugiant ad ſublimes veritatis mõtes· ⁊ ſiqꝭ inuentus fuerit aſcẽdiſſe ſupra tectum verbi ⁊ ſtare ſup faſtigium eius non deſcendat inde occaſiõe vt auferat aliquid de domo ſua· ⁊ ſi fuerit in agro ī q̃ abſconditꝰ eſt theſaurꝰ ⁊ reuẽſus fuerit retro ieuret in ſeditionẽ verbi mendacis ⁊ maxie ſi ſpolia verie ſe verbũ vetꝰ· id eſt veterem hominem ſi iterum conuerſus fuerit tollere ipm tũc aũt anima in vero habens que necdũ fructificauit ex vbo incurrit in veh· Progrit em̃ conceptus ⁊ euacuaẽ a ſpe que eſt in actibꝰ veritatis· ſimiliter aũt ſi videat formatum ⁊ fructificatũ verbũ non autem fuerit enutritũ ſufficienter Orent aũt qui fugiunt in montes· ne fuga eoꝝ fiat byeme vel ſabbato· qm̃ in tã qualitate anime conſtituere poſſunt impetrare fugã ſalutis ⁊ in ſabbato quando homo bona opera nõ facit· fuga veſtra non fiat· Nemo em̃ in periculo falſi dogmatis facile ſu patur· miſi qui nuꝰ fuerit ab operibꝰ bonis· Que eſt aũt maior tribulatio qꝫ videre fratres nr̃os ſeduci· ⁊ qꝫ aliquis videat ſeipſum moueri ⁊ conturbari· Dies aũt intelligunt̃ p̃cepta ⁊ dogmata veritatis· Omnes autem intellectꝰ a ſcientia falſi nominis venientes additamenta ſunt dierum que deus abbreuiat per quos vult·

¶ Tunc ſiquis vobis dixerit. Ecce hic eſt xp̃s aut illic nolite credere. Surgẽt ei pſeudo xp̃i ⁊ pſeudo pphete ⁊ dabũt ſigna magna et pdigia. ita ut i errorem iducantur ſi fieri pt̃ eẽ electi Ecce p̃dixi vobis Si ergo dixerint uobis ecce in deſerto eſt no / lite exire Ecce ī penetralibꝰ nolite credere Sicut enim fulgur exit ab oriẽte ⁊ pet vſq; i occidẽtẽ ita erit aduẽtꝰ filij hois vbiq; fuerit corpꝰ illic congregabũtur ⁊ aquile.

¶ Chriſoſtomꝰ· in homelia· Cum compleſſet dominꝰ ea que de hieroſolima ſunt· ad ſuum decurro permixit aduentũ ⁊ dicit eius ſigna non illis vtilia ſolum ſed ⁊ nobis ⁊ his qui poſt nos erũt omnibꝰ· Pedidicit· Tunc ſiquis vobis dixerit· ecce hic eſt xp̃s aut illic nolite credere· Sicut aũt cum ſupra dixit euangeliſta· In diebus illis venit Johannes baptiſta non tempꝰ quod immediate eſt conſequẽs expoſuit· cum xxx· enim i medio eſſet ita ⁊ hic cũ dicit Tũc totum medium tempus preterminit· qꝫ fuit erat a capcõe hieroſolime vſq; ad initia cõſummationis mũdi· Dãs aũt eis ſigna ſua ſedi aduentꝰ de loco eos cruciſicat ⁊ ō ſeductoꝝ nõ eũ ſic in pori aduẽtu in bethleẽ apuit ⁊ in pulo angulo oſtenrum ⁊ nullo ſciente a pncipio ita ⁊ tũc erit ſignum feſte veiet· ita qꝫ nõ mdigeat qꝫ aliqꝭ aduẽtũ annũciet ꝙ dicẽ· Siqꝭ vobis dixerit ecce hic ē xp̃s aut illic nõ credatis· ¶ Hiero· In qꝫ oſtendit qꝫ aduenerꝰ non in humilitate venturꝰ ſed in gloria monſtrandus eſt· Stultũ eſt itaqꝫ eũ ī parte loci vel ī abſcõdito q̃rere qui totus mundo lumen effudit· ¶ Hylarius· Et eamen quia in magna vexatione poſita erunt homines pſeudo pphete tanq; perſonati in xp̃o opem ſunt iudicaturi malos in loco xp̃i et q̃ haberi mentiunt̃· ve m antixp̃i famulatũ depreſſos vexatoſq; deducant Et ideo ſubdit Surgẽt enim pſeudo xp̃i ⁊ pſeudo pphete· ¶ Chriſ· in homi· De antixp̃o loq̃t̃ ⁊ q̃buſdã eius miſtris· q̃s pſeudoxp̃os ⁊ pſeudo pphetas appellat q̃ſan ⁊ tpe aplice vite turũ ſi aũ ſm aduẽtũ xp̃i erũt mlto ponto anunciis vñ ſbdit· ⁊ dabũt ſigna magna ⁊ pdigia· ¶ Hylarius· q· admouet nr̃os dñs vt intelligãt q̃a miracula eũ ſceleratos homines facẽ q̃ſa ſancti facẽ ō poſſe· nec eũ ſō potioris loci apud deũ arbitrãdi ſit· nõ eũ ceptoẽs erãt ꝺo qꝫ pphꝰ iſrael magi egyptie q̃ſa poterat ille pphꝰ facẽ qꝺ illi faciebant aquas mutare virtute dei maiora potuerit· Sed ſño nõ omne ſanctiſta attribuũtur ne pmaciſſimo errori ſuppoſite mi exiſtimantes in talibꝰ factis maiora deo ſ̃ſpiri·ro iuſticie qꝺ vita eẽna ꝙrit· cũ g̃ tales magi q̃ſa nõnũqꝫ faciũt ſcti dñi ſo fine ⁊ deuotione illi ei faciũt q̃ſtos gr̃ã ſuã illi q̃ſtos gr̃as ſuã illi faciũt p q̃dã pfectio ꝙcessa ī ordine ſuo q̃ſ̃ pmerita vt bñficia illi aũ publica adminiſtrãdo ſeruiãt cui cũcta creata ſubiecta eſt· Nunc cũ cogit ſeſſor equũ daꝫ militi aſr tradit emptor vt colat donat aut comodat plerꝙ mali milites q̃ magiſtri diſciplia cõdemnat ſignis imparatoria ſua ꝓpoſſeſſoẽs veritãt ⁊ abeis aliquid quod habent mutat exercquẽt ita nõnũqꝫ mali xp̃iani vel laici tici vel hereici p nomẽ xp̃i vel vba vel ſacramenta xp̃iana exigunt aliquid a poteſtatibꝰ cum ſi nolentibꝰ voluntate cedũt· ad ſeducẽdos hoc faciunt quorum errore letantur·

Qui ꝑter aliter faciunt miracula magi alitē boni xp̄iani · alieē mali xp̄iani · Magi q̄ p̄uasos contra deū boni xp̄iani q̄ publicam iusticiam · mali xp̄iani q̄ signa publice iusticie · nec hoc eciam oporteat mirari qua omnia que visibiliter fiunt etiam p̄fidentes potestates aeris hui⁹ ñ absurde fieri posse creduntē ¶ Aug⁹ de trinitate · Nec ideo tamen putandū est eos male gressibus angelis ad nutum seruire hāc visibilem rerum materiā sed ꝺo potius a quo eis potestas datur nec sane creatores illi mali angeli dicē di sunt sed q̄ subtilitate sua semina rerum istarū nobis occultiora nouerunt ¶ ea q̄ cōgruas tempēationes eleme⁹ latenter spargunt · atq̄ ita ¶ gignēdarum rerum ¶ accelerandarum incrementorum prebent occasiones · nam ¶ multi homines nouerunt ex quibus herbis aut carnibus aut succis aut humoꝛ ita obrutas vel cōmixtas que animalia nasci soleant · sed hec ab hominibus tanto difficilius sunt quanto desunt sensuum subtilitates ¶ corporum mobilitates in membris tenuibus ¶ pigris ¶ Ore. xv moraliū · Cum ergo ante xp̄s coram carnalibus oculis miranda prodigia fecerit post se tunc homines trahet quia qui bonis p̄sentibus delectāt̄ potestatibus illius se absq̄ retractione subiciunt · vnde sequē ita vt in errorem inducantur si fieri potest etiā electi · ¶ Orig⁹ · Exaggeratorius sermo est dicens · si possibile est · non enim p̄nunciauit · neq̄ dixit vt in errorem mittantur electi · sed ostendere vult quomā frequenter valide persuasorij sunt sermones hereticorum ¶ cōmouere potentes etiam eos qui sapiēē agunt · ¶ Grego · xxxiij · moza · Vel q̄ electoꝝ cor ¶ trepida congregacōe concutit̄ ¶ tñ eoꝝ constantia ñ mouetur vna sententia dñs vtrūq̄ complexꝰ est q̄si ei iam ērate est in congregacōe turbare · Sed si fieri potest subungie · quia fieri nō potest vt in errorem electi capiant̄ · ¶ Rabi · Vt nō ideo hoc dicat q̄ electio diuina frustrē · sed q̄ humano iudicio electi vi deantur · illi in errorem mittant̄ · ¶ Ore · in home · Omn⁹ aūt iacula ferunt que p̄uidēt · ¶ ꝓter hoc subiē · ecce p̄dixi vobis · Domin⁹ em̄ nosse p̄hibet mūdi p̄teritā mala denūdare · vt eo mi⁹ p̄turbēt venientia quo fuerint p̄scita · ꝓter quod cōsequē concludit · Si ergo dixerit vobis ecce in deserto est nolite exire · Ecce in penetralibus nolite credere ¶ Hyl · Nam pseudo ꝓphete de quibus sup̄ dixerat nūc in desertis xp̄m esse dicent vt homines errore depulsi nūc in penetralibo asserent eū esse · vt homines dominātus Antixp̄i potestate cōcludant · Ex dñs se nec loco occultandam nec a singulis seorsum contendū esse p̄hibetur · sed vbiq̄ ¶ in spectu omniū p̄sentē se futurū esse denunciat · vñ sequē · Sicut em̄ fulgur exit ab oriente ¶ paret vsq̄ ad occidentē ita erit aduent⁹ filij hominis · ¶ Chr · i homel · Sic em̄ supra p̄mixit qualiē antixp̄s ventrus est · ita ¶ p̄ hoc ostendit qualiē ip̄e sit venturus · Sicut em̄ fulgur non indiget annūciante aut preconē · seo m instantia omnem temporis mōstrat̄ sēm vniuersi orbem terraꝝ eā hys qui in thalamis sedent · sta ¶ aduent⁹ xp̄i simul aparebit vbiq̄ ꝓter glām fulgorem · Consequenē aūt dicit ¶ aliud signū sui aduentus cū subdit · Vbicumq̄ fuerit corp⁹ ibi congregabunt̄ ¶ aquile · Per aq̄las mirabilem angelorum naturā ¶ sanctorū oīm designamus · ¶ Hiero · De exemplo em̄ naturali quod quotidie cernimus xp̄i instruimur sacramēto · Nā le em̄ ¶ vultures eciam trāsmarina diuinē sentire cadauera · ¶ ad escā huiusce mōi cōgregari · Si ēgo irrationabiles volucres naturali sensu tanta terraꝝ spacijs sepate puū cadauer sentiant · vbi iaceat quāto magis omīs mirabilis credenciū debet ad xp̄m festinare cuⁱ⁹ fulgur exit ab oriente · ¶ paret vsq̄ ad occidentē · Possum⁹ aūt corpus id est Ioathan qđ significanter latine dicē cadauer ab eo q̄ p̄ mortem cadat passionē xp̄i intelligē ¶ Hil · vnde vt nec loci in quo futur⁹ esset · essem⁹ ignari dicat · vbicumq̄ fuit corpus ibi cōgregabunt̄ ¶ aq̄le · Sanctos de volatu spiritalis corporis aquilas nominauit · quoꝝ cōgregandoꝝ angelis cōuentus futurum i loco passionis ostendit · Et digne illic clamatus aduent⁹ expectabit̄ vbi nobis q̄liam ēmitatus passione corpore humilitatis operatus est · ¶ Ong · Et vide quia non dixit vbicumq̄ fuit corp⁹ ibi cōgregabunt̄ aquile vultures aut corui sed aquile · volens ostendere magnificos ¶ regales omnes qui i passiōe domini crediderunt ¶ Hiero · Aquile em̄ appellant̄ q̄bo uuent⁹ renouata est vt aquile ¶ q̄ assumūt pennas vt ad xp̄i vemāt passionē · ¶ Grego · xxxii · moraliū · Potest eā intelligi vbicumq̄ fuit corp⁹ ac si dicat quia celesti sedi incarnatus p̄fidos electorum aīas cum carne soluero ab celestia sublenabo ¶ Ie Vel aliter · quod hic pseudo ꝓphetas dicē intelligi p̄t potest · Multi em̄ ꝑ cupiditatis inducte p̄cipua exterē qui xp̄os esse se dicerēt inuenti⁹ vt obsiderent bus romanis tres inter tuerint factiones si melius de plumatione mūdi dicē vt expositū est · Potest aūt ¶ hēc de hereticoꝝ contra ecclesiaz pugna intelligi · Et de istiusmodi antixp̄is qui sub opione falsi sciencie contra xp̄m dimicant · ¶ Ong · Generaliter em̄ vnus est antixp̄s species aūt eius multe · tamq̄ si dicam⁹ · Mendacium nihil differt a mendacio · Hic aūt veri xp̄i fuerunt sancti ꝓphete sic intelligi ñ vnumquēq̄ pseudo xp̄m multos eius falsos prophetas q̄ antixp̄i alicuⁱ⁹ falsos sermones p̄dicant q̄si veros · Ruonius dicit aliqs · Ecce hic est xp̄s · Ecce illic · id ē non extra semitam forsan aspiciendus est · ex lege em̄ ¶ ꝓphetis ¶ aplis ꝓferunt que videnē defendere mendacium · Vt per hoc q̄ dixit · ecce hic xp̄s · ecce illic ostendunt nō xp̄m si aliquē fidū eiusdē nominis reputa ñ Varronis doctrinā aut valentini ¶ Basilidis · ¶ Hiero · Si quis ēgo p̄miserit vobis q̄ in deserto genūlini ¶ philosophoꝝ dogmate xp̄s moseē · aut in hereticorum penetralibo qui dei potius arcana nolite credere sed q̄ ab oriente vsq̄ in occidentem fides catholica in ecclesijs fulget ¶ Aug⁹ · de quo etiā · Orientis ei ¶ occidentis nōie totū orbem voluit significare ꝑ quē futura erat ecclesia · Secundū aūt illū sensum quo dixit ammodo videbitis filium hominis venientē in nubibus · cōuenienter etiam nūc fulgur nominauit qđ maxime solet emicare de nubibus · Constituta ēgo autoritate ecclie p orbem terraꝝ clara atq̄ manifesta p̄sequēē discipulos admonet

atq̄ oīs fideles ne scismatis atq̄ hereticis credāt vnūqdq̄ scisma ⁊ vnaquaq̄ heresis aut locū suū habet in orbe tēr̄arū aliquā tenēs partē aut obscuris atq̄ occultis cōuēticulis curiositatē hominū decipit quo ꝓtinet qđ ait. si qs vobis dixerit. ecce hic est xp̄s aut illic qđ significat tēr̄aꝝ partes aut ꝓtinci arū. aut in penetralibꝫ aut in deserto qđ significat occulta ⁊ obscura cōuēticula hereticorū. ¶ Jeromi. Vel ꝑ hoc qđ dicit in deserto ⁊ in penetralibꝫ ostenditur qđ pseudoꝑ ⁊ augustinarū tēporē semper pseudoꝓphete decipiēdi inuenīt locū ¶ Orig. Vel quā do secretas ⁊ nō vulgatas scripturas ꝓferūt ad cō firmationē mēdacij sui videāt dicere. ecce in solitudine verbū est veritatis. quotiēs aūt canonicas proferūt scripturas in quibꝫ oīs xp̄ian⁹ cōstēt videāt dicere. ecce in domibꝫ est verbū veritatis. sed nos exire nō debem⁹ a ꝓma ⁊ ecclesiastica traditiōe vel eos sermōes qui sūt omīo exera scripturā ostēdere volēs dixit Si dixerint vob ecce i solitudine ē nolite exire. ꝺ regula fidei. Eos aūt q̄ simulāt diuinas scripturas oīndere volens dixit. Si dixerīt vob. ecce in penetralibꝫ ē nolite credere. Veritas em̄ sic⁹ est fulgur egrediēs ab oriēte ⁊ apparens vsq̄ ad occidentem. vel ꝺ dicit qm̄ veritatis fulgur ex oī scriptura loco defendit. exit g⁹ veritatis fulgur ab oriente io ē ab initijs xp̄i ⁊ apparet vsq̄ ad passionē ip̄i⁹. i qua ē occas⁹ eius. vt a ꝓmo mūdi creatōe mūdi vsq̄ ad nouissimā aplox scripturaꝝ vel oriēs q̄dē ē lex occidēs aūt finis legis ⁊ ꝓphetie. iobes Sola aūt ecclia neq̄ fulguris vbum ⁊ sensus neq̄ addit q̄s ꝓphetā aliq̄o alio. Vel hoc dicit q̄a nō debem⁹ attendē eos qui dicūt. ecce ꝺ xp̄s. ipsi aūt nō inuenīunt eū in ecclia in qua tota tot⁹ est aduent⁹ filij hominis dicentis. Ecce ego vobiscū sum omibꝫ diebus vsq̄ ad ꝺsummacōis secli. ¶ Jerom. Prouocamur aūt ad passionē xp̄i vt vbicūq̄ in scripturis legitur cōgregemur vt ꝑ illā veniē possim⁹ ad verbum dei

¶ Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur ⁊ luna non dabit lumen suum. Et stelle cadēt de celo. Et virtutes celorum commouebuntur ⁊ tunc apparebit signum filij hois in celo. Et tunc plangent se omnes tribus terre

¶ Ysa. Posteq̄ dñs ꝓmunīuit fideles ne ꝑ tra seduci onē antixp̄i ⁊ ministroꝝ eius oīndens se manifestie esse venturū. Nūc ordinez ⁊ modū sui aduent⁹ demonstrat dicēs. statī aūt p⁹ tribulationē illoꝝ dierum sol obscurabit ¶ Crisos. in ho. Tribulationē dicit dierum antixp̄i ⁊ pseudoꝓphetaꝝ Tribulatio em̄ tūc erit magna tot existentibꝫ deceptoribꝫ si non extendet ꝑ tp⁹ longitudinē. Si em̄ iudaicū bellum ꝓpter electos ꝺcurtatū ē multo magis ꝓpter eos hec tribulatio abbreuiabitur ⁊ ꝓpter hoc nō simplicit dixit p⁹ tribulationē si addidit statim Ipse em̄ ꝺfestim aderit ¶ Origenes. Colonam aūt aduent⁹ sui indicat obscuritate solis ⁊ defectione lune ⁊ casu stellaꝝ. Nam sequit.

Et luna nō dabit lumen suū. ⁊ stelle cadent de celo ¶ Orig. Dicet aūt aliquis hīc in magnis ignibꝫ fuscendi mapiētib⁹ tenebre ex fumo plurimo videnē extolli sic in cōsummatione mūdi ab igne qui faciēdus est obscurabūtur ecia luminaria magna in aere scente stellaꝝ lumīe reliquū earū corp⁹ eū exalan non valeat sic ꝓmū eū a lumine ipo penitus extenebratur cadet de celo. His accidentibꝫ consequēs est celoꝝ rōnabiles ꝺtutes paūtes stupore ⁊ cōcussōis aliq̄s pati ⁊ ꝺturbari remotas scilicz a ꝓmis sedibꝫ ombꝫ suis Unde sequit. Et virtutes celorum ⁊ tūc apa. signū filij hois in celo. quo scz celestia bona significat id est virtus qua operatus est filius⁹ suspensus in ligno ⁊ i celo apparebit maxime signū ihu⁹ vt beniuolis de omibꝫ tribubꝫ que prius non crediderunt xp̄iana fide annunciate tunc recognoscentes ꝑ signum ihu⁹ manifestatum plangent ⁊ lamentabunt ꝓpter ignorantiam suam atq̄ peccata. vnde sequitur. Et tunc plangent se omnes tribus terre. Ydus autez alme arbitrabitur. quoniam sicut lucerne positum ab deo dat lumen sic celestium luminum deficiente materie sol obscurabitur ⁊ luna ⁊ stellarum lumen deficiet et ve quod remanserit i eis quasi terrenum cadet de celo. Sed quomodo potest dici de sole quoniam obscurabitur lumen eius. cuz ysaias ꝓpheta profitēatur aliquem solis in consummatione fore declarationem. similiter ⁊ de luna Ysa. refert. quoniam erit sicut lumen lune. De stellis autem quidam dicere temptant aut oīes aut plures earum maiores esse tota terra. Quomodo ergo cadent de celo cum magnitudini earum non sufficiat terra. ¶ Jeromi⁹. Non ergo diminutionem luminis huiusmodi accident. alioquin solem legimus septuplū habitum in lumīs. Sed cū pacato vere oīa visu aparebūt tenebrosa ¶ Raba. Nubes tñ probibet intelligi veraciter tūc solē ⁊ lunā ⁊ astra ꝺ fideles ad xp̄m suo lumine ꝓuari sic de sole hoc dū ostat tpe dñice passionis. vñ ⁊ iobel dicit. Sol puertē i tenebras ⁊ luna in sanguinē anteqū veniat dies dñi magn⁹ ⁊ manifest⁹. Certū pacto die iudicij ⁊ clarescente future glie vita. cū fiūt celum nouū ⁊ terra noua tūc fiet. qđ ysaias ꝓpheta dicit Erit lux lune sicut lux solis ⁊ lux solis erit septemplicior. qđ autez ꝺ stellis dictum est ⁊ stelle cadent de celo i numero ita scriptum est. Et stelle celi erunt cadentes. id est suo lumine carentes. ¶ Jeromi⁹. Per virtutes autem celorum angelorum intelligimus malignos. ¶ Crisostom⁹. in homelia. Cum valde timuerit commouebunt vt concutiantur videntes terram mutationi fieri ⁊ ꝑseruos suos puniri. et obstupescent terrarum terribili assistentem iudicio ¶ Origenes. Sicut autem in dispensatione crucis sole defecisse tenebre facte sunt super terram. sic ⁊ signo filij hominis aparente in celo deficiant lumina solis lune ⁊ stellarum quasi consumpta ex mira virtute signi filius. vnde sequitur. Tūc apparebit signum filij hominis in celo. Signum autem crucis hic intelligamus vt videamus in ea zachariam ⁊ iohannem unde quem compūxerunt aut signū victorie. ¶ Crisost⁹. in homelia. Si sol quidem obtenebratur. crux non apareret nisi eo solaribus radijs luculentior esset. Sic autem

Tūc autem discipli verecundent ⁊ doleant ō cruce eam signum nommat cum quadam claritate · apare bit autem signum crucis vt iudeorum inuerecundi am confutet adueniet enim xp̄s in iudicio non vul nera solum sed mortem exprobratissimam ostendēs vnde sequitur · ⁊ tunc plangent se omnes tribus ter re · visa enim cruce considerabūt q̄ mortuo eo nichil p̄fecerūt ⁊ quoniā crucifixerūt eū quē adorari op tebat · ¶ Hiero · Recte aūt dicit tribus tēre q̄ eīm plangent qui mundi patū nō bñt in celis sed scripti sūt i terra · ¶ Orig · Dicit aūt dicet aliās obscu randū solem esse diabolum qui in cōsūmatione ē ar guēd⁹ cum sit tenebre simulat aūe se solez · Luna aē que videt illuminari ab huiusmodi sole est ois eccle sia malignatū que frequēter lumē se habere ⁊ dat promittit · Hūc aūt redarguta cū ꝓbatus dogmati bus suis claritatē suam sz ⁊ quicuq; siue i dogmati bus siue i virtutib⁹ falsis homib⁹ q̄dem veritatem p̄mittebant mendaciis aūt seducebāt hi cōuenter dicēdi sunt stelle cadentes ō celo · vt ita dicā suo vbi erant i altitudine cōstitute extollētes se aduersus sci entiaz dei · Ad cōmēdacōem aūt sermois h⁹ ventr exēplo p̄phetiox dicēte · Lumē ustox sz intextingui bile est lumē aē impiorū existimauerūt · tūc claritas dei apareb⁺ i oi q̄ portauit imaginē celestis ⁊ celestes lerabūt ērem aē plāgēte · vt ecclia ē sol ⁊ luna ⁊ stel lecui dictū ē · Speciosa vt luna electa vt sol ¶ Aug · ad ehaū · Tūc eīm sol obscurabit · ⁊ luna nō dabit lumen suū · qua ecclia nō aparebit impijs tūc p se cutoribus vera modū seuientib⁹ Tunc stelle cadent de celo · ⁊ virtutes celox cōmouebunt · qm̄ mlta qui gra fulgere videbant p̄sequentib⁹ cedent · ⁊ cadent ⁊ q̄dam hoēs fortissimi turbabunt · Ho aūt p⁹ tm bulationē diex illox diab̄ esse fuēm non q̄a trāsacta tota illa p̄secutōe · accidāt ista sz q̄a p̄cedet ébu latio vt sequat̄ grūdā defectio ⁊ q̄a p oēs dies illos ita fiet ꝓterea post · ébulationem diex illoz sed tamen m alsem diebus fiet ·

Et videbunt filium hominis venientem in nubib⁹ celi cum virtu te multa · ⁊ maiestate

¶ Orig · in ho · Quia cruce audierant ne rursus existimarent aliq̄d ēpe esse futurū subiūgit · Et videbūt filiuz hoīs ve · m nu ce cū vēuse multa ⁊ maiestate · ¶ Aug · adesi · Cum sāncz ꝓpitior sensus ē vt cū hoc q̄sq; audiens vt legens ipm esse aduē tum accipiat qm̄ venturꝰ est ad vivos ⁊ mortuos iudicādos in corpe suo · in quo sedet ad dexterā p̄ris m q̄ eaz mortuꝰ est ⁊ resurrexit ⁊ ascendit in celū ⁊ sic mathe aptox legit nubes suscepit eū ab oculis eox · Et q̄a illic dictum est ab angelis · Sic veni et quō vidistis eū euntē in celū memto credendꝰ est nonsolū in eodez corpe veritatem i nube vēturꝰ ¶ Orig · Videbunt ergo oculis corpalibus filiū ho minis in specie humana venientē i nubib⁹ celi id ē culū eius · Et sic quidez vt nec tātum calcarent filiꝰ suptus · Sic eīm qm̄ trāsformatꝰ ē · vox venit de nu be sic eū venient iterz in specie trāsformatꝰ gloriosaz ⁊ nō sup vaz nubem sz sup multas que erūt vbi dei hierosolimā ascendens diligentes eū straverūt vestimēta sua in via neq; asellū qui portabat eū vo lentes tēram calcare · Quid mixti si patē ⁊ deꝰ oīm nubes sternat celestes sub corpe filij descendentes ad opꝰ cōsummationis · Dicet aūt aliquis q̄m sicut in factōe hominis accepit deus limū de terra ⁊ finxit hoiem sic vt aparet gra xp̄i acapiēs ōꝰ de celo ⁊ de celesti corpore corporauit · p̄mū q̄dem i trāsfigu rōe in nubez lucidā · in glōrificatione i nubes lucidas ꝓpt̄ q̄ nubes celi dicūt scdm · q̄ ⁊ hꝰ tēre est dictus ⁊ dez p̄ez talia mirāda dat̄ filio suo q̄ se būiliauit ⁊ ꝓterea exaltauit illum nonsolū sm spm̄ sedeā scdm corpꝰ · vt sup talib⁹ nubibus veniret ⁊ fortis tam sup nubib⁹ rōnabilib⁹ ne irrationabile ēet vehi culū filij hominis glorificati · p̄mū q̄dem venit ibus cuz virtute ex qua faciebat signa ⁊ p̄digia i pplo · Ois autem illa virtꝰ cōparatione illius virtutis mlte · cuz qua in fine venturꝰ est · modica erat virtꝰ eīm erat eximamenta seipsū cōsequens est eaz · vt ad maiorē gliam reformet̄ q̄z fuit trāsformatus in mōte Tūc eīm ꝓpter tres tātumodo transformatꝰ ē · in glām matione aūt mūdi totꝰ aparebit i glia mlta vt vi deant eū oēs i glia · ¶ Aug · ad sciū · Sed q̄m semp eurescrutande sūt nec eaz sufficiae debemꝰ esse con tenta · diligenter sūt inspicienda sequēta · Post pau ca eīm sequit̄ · Cum videritis hec omia fieri scitote q̄ ꝓpe est iam i ianuis · Tūc eīm scimꝰ ꝓpe esse cū aliq̄ viderimꝰ ñ aliq̄ p̄missox · sic oīa i quib⁹ hꝰ ē q̄ videbit filiꝰ hoīs veniēs ⁊ mittet āgelos suos tō q̄ tuor ptib⁹ mūdi · i · ō totū orbe érarū congregat electos suos q̄ tota hora nouissia fat veniēs i suis mēbris e tāq; i nubib⁹ vt i tota ipa eccia tāq; i nube magna sit nūc venire nō cessat · Sed ideo cū potestate ma gna ⁊ maiestate q̄a maior potestas ⁊ maiestas illiꝰ aparabit sanctis quib⁹ magnā virtutē dabit ne tā ta p̄secutione vincant̄ · ¶ Orig · Vt cū magna vir tute venit quotidie ad aiam emis credētis · in mbi bus ꝓphetas id ē in scripturis ꝓphetax ⁊ apostolo rum que vbum dei sup humanā naturam intellectib⁹ suis declarans · sic eaz ac qui intelligūt diam⁹ apa rere gliam mulcā · que q̄dem videt in sedo vbi ad uentu · quod est p̄fectox · Et sic forsitasse omia que a tribus euangelistis dicta sūt de xp̄i aduentu diligēter inter se collata ⁊ bene discussa mutēt ad hoc pane q̄ quotidie venit i corpe suo quod est ecclia · De q̄ aduentu suo alibi dixit ammodo videbitis filiū hoīs sedentem a dexteris virtutis dei ⁊ venientez in nubi bus celi exceptis his locis vbi ab eo illi aduentus vtiam⁹ in seipso promittitur ·

Et mittet angelos suos cum tuba ⁊ voce magna ⁊ congregabūt electos eius a quatuoz ventis a summis celo rum vsq; ad terminos eorum ·

¶ Orig · Quia ō plā du mēdone fecerat q̄ ad hoc ent vt sponte contra se sententiam p̄ferant ⁊ seipos cō demnēt · ne putet q̄ i isto plādu mala eox exterminet̄ subito · Et mittet an · su · cum tu ba ⁊ voce magna ·

¶ Hem · Hec autem tuba non reuera corporea

est intelligenda ꝙ archangelica vox ꝙ a deo magna erit vt ad clamorē illi⁹ omnes mortui de terre puluere surgant. ¶ Crisostom⁹. Bonus autē tube premet ad resuscitationē adgaudiū ad representādū stupore qui tūc erit ad dolorem illos qui relinquent̄ & in nubib⁹ non rapient̄. ¶ Orig. Scriptū est autē in nūis q̄ ex quatuor ventis cōgregabāt sacerdotes tubicinantes eos qui sunt ex castris israel. Hm quos ꝓpationem de angelis xp̄i ꝙsequenter dr̄. Et congregabunt electos eius a quatuor ventis. ¶ Remi. id est aquatuor climatiꝫ mundi. r. oriente occidente aquilone & austro. ¶ Orig. Et simpliciores quidem opinant̄ eos tantū qui tunc inuenti fuerint in corpore aggregandos sed melius est dicere congregandos ab angelis christi esse omnes nonsolum ab aduentu xp̄i & usq; ad consūmationem vocatos atq; electos sed & omnes ꝙ a constitutione fuerint mūdi ꝙ viderē sicut abraam xp̄i diem & exultauerūt in eam. quo mam autem non tantum illos qui in corpoē fuerit complensi dicat congregandos xp̄i electos sed eaī illos qui de corporib⁹ sunt egressi manifestat sermo dicens congregatos electos. nonsolum a quatuor ventis. sed etiam subdens A summis celoꝝ usq; ad terminos eorum quod nemim super terram exister arbitror conuenire. Del celi sunt scripture diuine aut habitatores eorum in quibus habitat de⁹. Pūma autem scripturarum sunt mitia illarum. Ter mini autem consummationes earum. Congregamē ergo sancti a summis celorū id est ab eis qui viuūt in mitis scripturarum. usq; ad eos qui viuunt in consummationibus earum. Congregabunt̄ em̄ tuba & voce magna vt qui audierint & adverterint. parent se ad viam perfectionis que ducit ad filium dei. ¶ Remigius. Del aliter. Ne forte aliquis putaret ꝙ solummodo a quatuor partib⁹ mūdi & non a mediterraneis regionib⁹ & locis ideo addit. a summis celorum usq; ad terminos eorum. Per summū em̄ celi. medium orbis intelligit̄. quia medio orbis summum celi p̄sidet. Per terminos autem celoꝝ fines terre significat. vbi longe distantib⁹ circulis celi terre misidere videnē. ¶ Crisostom⁹. Quod aūt p angelos dñs electos vocat. ad electoꝝ honorem pertinet. Nam et paul⁹ dicit ꝙ rapient̄ in nubibus quia eos quidem qui resurrexerunt congregabunt angeli. Congregatos aūt recipient nubes.

¶ Ab arbore aūt ficu discite parabolā. Cū iam ramꝰ eius tener fuerit & folia nata scitis qz ꝓpe est estas. Ita & vos cum videritis hec omnia fieri scitote qz ꝓpe est in ianuis. Amē dico vobis qz nō p̄teribit generacio hec donec hec oia fiāt. Celū & terra trāsibūt ꝟba autē mea non preteribunt

¶ Crism homelia. Quia dixerat ꝙ statim post tribulationem dieꝝ illoꝝ que predicta sunt contingerent. Ipsi aūt querere poterant. post quantū t̄p⁹ ideo exponit exemplū ponens ficu. dicēs. ab arbore fici discite parabolam. cū iam ramꝰ eius tener fuerit & folia nata. scitis ꝙ ꝓpe est estas. ¶ Vero. Quasi diceret sicut qñ teneri fuerint in arbore ramuli culi. & gemma erumpit in florem cognoscitis ꝙ estas ꝓpe instat. ita & vos cum videritis hec omnia fieri scitote ꝙ ꝓpe est in ianuis. ¶ Remi. Ne forte aliquis estatis aduentū & fauonij ac veris introitū. ita cū omia ꝙ sempiterna fide videntes nolint ꝓpe ea iā adesse ꝓsumptione mūdi sed quasi prima & ꝓcursores quosdam venire vt ostendant ꝙ ꝓpe est in ianuis. vnde sequit̄. Ita & vos cum videritis hec omnia scitote ꝙa ꝓpe est & in ianuis. ¶ Crisostom⁹. Per quod ostendit ꝙ non multū tempus ꝓpe restat sed statim aduentus xp̄i occurret. Per hoc aūt nihil ad quidditatē prenūciat estatis spiritalem & tranquillitatem ultra post hyemē esse futuram. Verumtamen aūt econtrario hyemes post estatē. ¶ Orig. Sicut em̄ hic in ꝓpe quidē hyemis. viralem veritatis fidei se abscondit̄. Postmodū aūt cū virtus ipsa veritatis ꝓdire cepit ad manifestationē ꝓpe veritatis valitudine ea⁹ ramus effloret tener & folia ꝓducens & mūdus & unusquisq; eoꝝ qui saluant̄ interp̄tatū quasi in hyemem se abscondat hūc viralem veritatis xp̄o aūt inspirante hūt ortum. & non dum corde timent & ꝙ abscondita erāt in eis ꝓgrediunt in foliarum manifestos fructus ꝓnūciat. Valde aūt ꝓpe est estas & ostentus glie vbi dr̄. ¶ Crisostom. Hoc ꝓpt̄ dicit ꝓpe ut ea illud ꝓphetie ut credat hūc sermonē omnes ita esse futurum. Ubicūq; em̄ quod omnino euenturum dicit nos fideles nos instantes in exemplū ducit. ¶ Aug. ad eliam. Quod autem de signis euangelicis & ꝓphetico ꝙdam permim⁹ ꝓpinquū dñi aduentū sperare debeam⁹ quia magis ꝙdie ꝙ ꝓpe magis magis qz hic ꝓpe. Sed quo eo mēualle ꝓpinquet de h⁹ die nō est. Non enim nobis scire tempora vel momenta. Dñs quando dixit ꝓpe stolus. Nunc ꝓpior est nostra sal⁹ qz cū credidimus & ecce tot anni transierūt nec tm quod dicit falsum est. quantumcūq; tm nūc dicendum est ꝓpinquantū uentū qñ tāt⁹ laps⁹ ē ad finē at fidē accessit. ¶ Origenes. Christice aūt synagoga fic⁹ arbori ꝓpat. ramos hic antixp̄os esse intelligit diaboli filios peccatores legis asserores ꝙ cū senescē cepit & frōdescē ignis peccatorum exultantiū vindicate tūc ꝓxime ē estas vel dies iudicij sentenē. ¶ Remi. Vt cū hec fuerit germinabit & cū synagoga vbū sinet ꝓdicationem capiet ꝓdicatio enoch & helias intelligē debem⁹ qui ꝓpe ē dies ꝓsummationis. ¶ Aug. de quaestionibus. Per arborem fic⁹ intellige genus humanum ꝓpter ritum carnis. Cū tam ramus cuius tener fuerit cum filij hominū per fidem xp̄i ad spiritales fructus profecerint & mas bonos adoptionis fibras firmauerit. ¶ Ygla. Vt aūt fides certa esset fidelibus confirmauit. amē dico vob⁹ ꝙa nō ꝓteribit generacio hec donec oia hec amē aūt dicēs. ꝓfectioꝝ virtutes adumbrat. ¶ Rhe. Et simplices ꝙdē ad destructionē hierusalem referūt vba & ad illa gratiose estimāt dicta ꝙ pulsum xp̄i aspexit qui nō erat trāsitūra pulsq; fide destructionis tantus ille⁹ nescio aūt si vbū ad vbū exponē possit. eo qp aut. ii relinqē h lapis sup lapidē usq; adeo ꝓpe ē in ianuis. foresiā ei i ꝙbusdā potuerē i alios nō potuerē oino. ¶ Crisostom. Hoc ꝓpt̄ eis quos

AS aũt dixit gr̃acio hẽc ñ de ea q̃ tẽ erat dixt ꝙ S ea q̃ fidelib̃ ꝓmisit scriptura gñ tm nem non solum a tempore designare sed a loco culpe ꝙ consi latione sicut cum dicitur · hec est generatio queren tium dominum · ex hoc aũt ost ꝙ hierusalẽ peri bit ꝙ ampliꝰ pars in deꝝ destruetur generatio nem autem fidelium nulla supabit temptatio · ¶ Or̃i generatio tamen ecclesie transibit aliquãdo totum hoc seculum vt hereditet futurum tamẽ donec hec omnia fiant · non transibit · cum autem hec oĩa facta fuerint · transibit non solum terra sed etiam celũ vñ seqũtur · celũ ꝙ terra trãsibẽ id est nõ solus boies quo rum vita terrena est · ꝙ ꝓterea terra dicunt̃ · sed illi quorum conuersatio est in celis ꝙ ideo celum vocant̃ transibunt autem ad futura vt veniant ad meliora Verba aũt que a saluatore fuit dicta nõ transibunt q̃n que sua ꝓpria fuit operatur ꝙ semp operabunt̃ · Perfecti aũt ꝙ qui nõ redpunt vt iam meliores ef fiant trãseuntes q̃d fuit pueriũt ad illud q̃d nõ fuit · ꝙ hoc est q̃d subdit · verba aũt mea nõ ꝓteribũt ꝙ forte q̃ dam ẏba moysi ꝙ ꝓphetaꝝ transierũt quoniã que ꝓ phetisabant̃ ab illis impleta sunt · verba aũt xp̃i sp fuit plena ꝙ quotidie implẽt ꝙ adhuc fiũt implẽda in sanctis aut forte neq; moysi ẏba aut ꝓphetaꝝ di cere debem⁹ impleta oĩno ꝙe em̃ ꝙ illa ẏba filij dei sunt · ꝙ semp implent̃ · ¶ Hiero · Vt hic ꝑ gr̃iam nem omne hoĩm significat gen⁹ aut specialit̃ iudeo rũ Deinde vt magis eos ad fidẽ ꝓmissoꝝ inducat subdit · Celũ ꝙ tẽra trãsibunt ẏba aũt mea ñ ꝓter ibunt · ac si dicat facili⁹ est fixa ꝙ immobilia destrui q̃z sermonũ meoꝝ aliq̃d decidere · ¶ Idẽ · Celũ em̃ ꝙ tẽra ex cõditõe siue creatõis nihil hñt in se necel sarium vt nõ sint verba aũt xp̃i ex eẽnitate deducta id in se cõtinẽt virtutis vt maneãt · ¶ Hiero · Celũ autẽ ꝙ terra trãsibunt imutacõe nõ abolicione sui · Alioq̃n quõ sol obscurabit̃ ꝙ luna ñ dabit lumẽ suũ si celum in quo ista fiũt terraq; nõ fuerint · ¶ Raba · Celum em̃ q̃d transibit nõ sidereũ sz aereũ intelligẽ debem⁹ q̃d ꝑ diluuio perijt · ¶ Crisi · in ho · Elemẽta autẽ mũdi in medium adducit oñdens q̃m ꝓclosior ce lo ꝙ terra est ecclia sit eciam ꝙ hinc condicionem se ommium ostendit ·

De die autem illa ꝙ hora nemo scit . ne q; angeli celorum nisi pater solꝰ . Sicut au tem fuit in diebus Noe. ita erit ꝙ aduẽtꝰ filij hominis Sic em̃ erãt in diebꝫ aĩ diluui uz comedentes ꝙ bibẽtes ꝙ nubentes vsq; ad eũ diem quo introiuit in arcam noe. Et non cognouerunt donec venit diluuium ꝙ tulit omnes . Ita erit ꝙ aduentꝰ filij homi nis. Tunc duo erunt in agro vnus assume tur ꝙ vnus relinquet̃. due erunt molentes in mola. vna assumetur ꝙ vna relinquetur Duo in lecto vnus assumetur et vnꝰ relin quetur

¶ Crisi · in ho · Cum dixisset dñs oĩa que ꝓcedũt xp̃i aduẽtũ ꝙ ad ipas ianuas nazaradz duxisset tiẽ facere voluit · vñ dicit · De die aũt illa ꝙ hora nemo scit · neq; angli celorum nisi solus paẽ · ¶ Hiero · In quibusdam aũt latinis codicibꝫ additum est · neq; filꝰ cum in greca ꝙ maxie in damasci ꝙ pierij exẽplari bus hoc nõ habeat̃ a scripti ꝙ sed ea in nonullis legiẽ differendũ videtur · ¶ Remi · Marcus eciã euãgeli sta nonsolus dicit angelos nescire sedeã ꝙ filium · ¶ Hiero · In quo gaudent hereꝰ ꝙ Eunomius ꝙ di cunt · nõ potest equat esse qui nouit ꝙ q̃ ignorat · cõ era q̃s hereticũ ista dicenda fuit cum oĩa tpa fecerit ibus hoc ẽ ẏbũ dei oĩa em̃ ꝑ ipm facta fuit ꝙ sine ipo factũ est nihil · In omibus aũt tpibꝰ cũ dies iudicij sit qua ꝓsequẽda pẽ eius ignorare ꝓm cui⁹ tẽpus nouit · Cui quoq; dicendũ est · Quid est manus noti cia patris an notitia iudicij ? Si manus nouit quõ ignorat quod minus est. ¶ Idẽ · Manifeste eciã deus pater cognitionẽ illius diei filio denegauit cũ dicat ab eo fiet · Omnia mihi tradita fuit a pre meo ergo nõ omnia fuit tradita si est aliquid q̃d negat̃. ¶ Hieron · Ignẽ quia ꝓphetaꝝ nõ ignorare filium dei cõsiliatio nis diẽ causa reddenda est cur ignorare dicatur · Post resurrectionem eidem interrogatus ab apls de hac die manifestius rñdit · Nõ est vestrũ scire tpa ꝙ momenta que pr̃ posuit in sua pte̊ · In quo oñdit q̃ ipe sciat sed nõ expediat nosse apls · vel semp in certa de aduentu iudicis sic quotidie vnusq; quasi die alia iudicanda sint · ¶ Aug · in o de tri · Quod ergo dicit · nescit intelligendum est nescientes facit id est q̃ nõ ita sciebat vt tunc discipul docẽ · Hic dictũ est ad Abraam · Nunc cognoui q̃m times deũ id est nũc feci vt cognosceres · quia ꝙ ipse sibi in illa tempesta te innotuit · ¶ Aug de ver · do · Quod aũt dixit pa trem scire idõ dixit quia in patre ꝙ filiꝰ scit · Quid em̃ est in die quod non m verbo factum sit ꝑ quod factus est dies · ¶ Aug · in li · lxxxiij · quest · Bene autem accipitur qd dictum est solum patrem scire sm predictum modũ sciendi · quia facit filium scire · Filiꝰ autem nescire dicitur · quia non facit homines scire ¶ Ang · Vt aliter · Donec ecclesia que est cor pus xp̃i nescit diem illum ꝙ horam · Tamdiu nec ip se filius dicitur diem illuz ꝙ horam scire · Dicit aũt scire secundũ ꝓpriam significationẽ sicut est in cõ suetudine scripturarum · Apostoli em̃ saluatorem dicit nescientem peccatum quia nõ peccauit · Ore parat autem filij scientiam diei illi⁹ ꝙ horam cohe redibus sue ꝓmissionis · vt omnes simul sciant · re ipsa exigantur in illa hora ꝙ die · que prepara uit deus diligentibꝰ se · ¶ Raban⁹ · Nego quoq; in cuiusdam libro filium hunc nõ vnigenitum · sed ad optatum debere intelligi · Non em̃ vnigenito filio angelos ꝓposuisset · sic em̃ ait · neq; angeli celoꝝ ne q; filius ¶ Aug · ad esiã · Sic ergo · euãgelium dicẽ De die illa ꝙ hora nemo scit · Tu autem dicis ego autem dico neq; mẽsem neq; annũ aduentꝰ ipsi⁹ sciẽ posse · ita em̃ hoc videtur sonare tamq; ñ possit scire quo anno venturus sit sed possit scire qua ebdoma da annoꝝ vel qua decade tamq; dici possit atq; di ffinire uter illos septem annos aut · x · aut centũ vt quodlibet seu maiores numeri seu minores · si autẽ hẽ te non cõprehẽdisse presumis hoc sentis quod ego

¶ Chr̃s in homel. Ve aũt addiscas q̃ non ignozãte
sue ẽ q̃ de die ⁊ hora iudicij tacet aliud signũ indu
cit cũ subdit. Sic ẽ aũt fuit in diebꝫ noe ita erit ad
uentꝰ filij hominis. Hoc aũt dixit oñs q̃ repente ve
met ⁊ inopinate ⁊ plũs lasciuientibꝫ hoc ei ⁊ pau
lus dic. cuꝫ dixerint pax ⁊ securitas tũc repentinꝰ
eis superueniet interit⁹. unde ⁊ hic subdit. Sicut em̃
erant in diebꝫ illis ante diluuiũ comedentes ⁊ biben
tes ¶ Raba. Nõ hic uitia martiomꝫ ⁊ mariebꝫ
errorem cõuugia ut alimenta damnanẽ cum in his
successionis in illis naẽ sint posita subsidia. sed im
moderat⁹ licitorꝫ usus arguit ¶ Hiero. Queriẽ aũt
quomõ supꝫ scriptũ sit. Surget gens contra gẽem
⁊ regnũ contra regnũ. ⁊ erũt pestilẽtie ⁊ fames ⁊
terremotꝰ. ⁊ nunc ea futura memorenẽ que pacis
indicia sũt. Sed estimandũ q̃ post pugnas ⁊ cete
ra quibꝫ vastatur genꝰ humanuꝫ breuis subsecutu
ra pax sit que quieta oia repromittat. ut fides ere
dentiũ comprobẽ. ¶ Chr̃s in ho. Ut lasciuia ent ⁊
pax his qui i sensibiliẽ dispositi sunt ꝓpter hoc ñ di
xit aplus Cũ fuerit pax sed cum dixerit pax ⁊ se
curitas insensibilitatẽ eorum ostendens. sic illoꝫ q̃
fuerint in diebꝫ noe quando mali lasciuiebãt. nõ aũ
usti. sed in ẽbulatione ⁊ cristida ꝓmittebãt hic aũ
ostendit q̃m cum antexpus venerit indecentes volu
ptates assumenẽ apud eos qui iniqui erũt ⁊ de pro
pria desperabũt salute. Et ideo exemplũ ponit huic
rei conuenies. Cum enim arca fabricareẽ. preuide
bat quidem in medio futura predicens mala. Mali
aũt non credentes ac si nullum fuisset futuꝝ maluꝫ
lasciuiebant. Et quia futura apud mltos non cre
dunẽ ex preteritis credibilia facit que predicit. De
mde aliud signũ ponit ꝓ qõ ostẽdit ⁊ q̃ inopinabiliẽ
dies ille veniet ⁊ q̃ ipe diem illũ nõ ignoret dicens
tũc duo erũt in agro unus assũeẽ ⁊ alter relinqueẽ
ex quibꝫ verbis ostẽdit q̃ assumũẽ ⁊ relinquunt̃
⁊ sui ⁊ dñi ⁊ qui in eo ⁊ labore. ¶ Ysla. Vel du
os in agro duos populos fideliũ ⁊ infideliũ in seculo
tãq̃ in uice huius ope dies dñi depbẽdet. separabũtur
tñ relicto alio ⁊ alio assumpto. In quo fideliũ ⁊ in
delium discretio docẽ. Dies em̃ ira ingraueſcẽte tã
di i prompcuario reconditẽ ꝓdit uos ad celestis ig
nis materiẽ relinquẽẽ. De molentibꝫ em̃ par uõ est
Unde sequit. Due erũt molẽtes in mola. una assu
meẽ altera relinqueẽ. Mola em̃ op⁹ legis ẽ si q̃s ꝓ
phetas ut p apostolos⁹ credidit. ita p fidẽ ẽ credita
iustificãda p fidem Eodem una p eandem fidem boni
operis appbendeẽ alia uo ifructuosa legis ope relin
queẽ. molẽs i cassum ⁊ non fatura celestis cibi pa
nem. ¶ Hiero. Ut duo i agro piter inueniens eũdez
habentes laborem ⁊ q̃si parẽ sementẽ si fructꝰ labo
ris nõ eque recipientes. in duabꝰ ecclĩs q̃ piter molũt
ut synagogam intelligẽ debeam⁹ ut ecclam q̃ simul
molere videanẽ in lege ⁊ ẽ eisdem scripturis sanctis fa
rinaz terẽ ꝑceptoꝝ dei ut ceteras hereses que ã de
ueroꝝ testamentoꝝ aut alcoro videnẽ molere farinaz
doctrinaꝝ suaꝝ Sequit. Duo in lecto unꝰ assumeẽ
alter relinqueẽ. ¶ Ysla. Duo aũt in lecto sunt eam
dem passionis dñice requiem ꝓdicantes arca quam
hereticoꝝ ⁊ catholicoꝝ eadem ꝓfessio est. Sed quia
ꝑnitatem diuinitatis ꝑris ⁊ filij catholicoꝝ fides ꝑ
dicabit ⁊ hereticoꝝ falsitas impugnabit filij ꝓfessio
nis ueriusq̃ duumi arbitrij iudicium ꝓbabit uni
assumendo ⁊ aliũ relinquendo. ¶ Remi. Vel hic ꝺ
eres ordines ecclie demonstrant. Per duos i agro
ordo ꝓicatoꝝ quibꝰ cõmiss⁹ est ager ecclie. Per
duos i mola ordo ꝓdicatoꝝ qui dum p diuersas cu
ras nũc ad hec nunc ad illa flectunẽ quasi molã
circuitu erabunt Per duos i lecto ordo geminã
quoꝝ requies noscẽ lecti designat. In hiis aũt ex
mbꝰ sunt boni ⁊ mali iusti ⁊ mundi. Et ideo ex his
dam relinquenẽ ⁊ quidã assumenẽ ¶ Ong. vel aliꝫ
Corp⁹ quidem quasi infirmũ in lecto est carnalium
passionũ. Anima aũt molit i grani mola mundi ꝙ
corporis sensus aũt in agro mundi egemur.

¶ Vigilate ergo quia nescitis qua hora
dominus vester venturus sit. Illud autẽ in
tote q̃m si sciret paterfamilias qua hora
fur vẽturus esset vigilaret utiq̃ ⁊ nõ sine
ret ꝓfodi domũ suã. Ideo ⁊ vos estote pa
rati q̃ nescitis q̃ hora filiꝰ hois vẽturꝰ sit

¶ Jeronim⁹. Perspicue ostendit dominꝰ quia sup
dixẽit De die autez illa nemo nouit nõ pater solus
quia. scilicet non expediebat apostolis scire ve pa
du'e expectationis incertu semp credẽt eum esse ve
turum. quem ignorant quando veneturꝰ sit. Et tan
quasi ex superioribꝰ concludens dicit. vigilate ergo
quia nescitis qua hora dominꝰ ueller vẽturꝰ sit. Et
ideo non dicit quia nescimus. sed nescitis ut scilicet
ostendat se diem iudicij non ignorare. ¶ Chr̃s in
homelia. Dulce aũt eos semp in solicitudine esse qꝫ
hoc dicat vigilate. ¶ Gregorius. Vigilat qui ad
spectum ven luminis oculos aperuit omne vigilat
qui seruat operando quod credit. vigilat qui se
corporis ⁊ negligencie tenebras repellit. ¶ Origenes
Dicat aũt qui simplicior est quoniam de secundo ad
uentu i quo venturꝰ fuerat hunc dicebat seruare
Illum autem qui intelligibilem ⁊ futuꝝ in sensu
discipulorum uerbi dicebat aduentum. quia non
dum erat in sensu eorum quemadmodum erat futu
rus. ¶ Augustinꝰ ad Ecicum. Non solum autem
illis dixit vigilate quibꝰ tunc audientibꝰ loquebã
tur. Sed etiam illis qui fuerunt post illos usq̃
⁊ ad nosipsos ⁊ qui erunt post nos usq̃ ad nouis
simum eius aduentum. quia ad omnes pertinet quo
ammodo. Tunc enim unicuiq̃ uenit dies ille cuꝫ
uenerit eius dies ut talis hinc exeat. qualis iudi
dus est illo die. Ac per hoc vigilare debet omnis fi
delis ne impatum eum inueniat dominꝰ aduenies
Imparatum enim inueniet ille quem imparatum
inuenerit siue uite siue mortis dies. ¶ Origenes. Qui
autem sunt omnes sine qui consummationem
mundi scire se profitentur. quando enim sunt qui se
te propria finem scire se gloriantur quem nemo co
gnoscere potest nisi spiritu sancto illuminatus.

¶ Hero. Dremisso autem patrisfamilias exemplo cur reuocat consilmatonis diem. manifestius docet cum subdit. illud autem scitote quoniã si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset vigilaret vtique & non sineret perfodi domum suam. ¶ Ongen. Paterfamilias domus est sensus hominis. domus autem eius est anima fur autem diaboli⁹. est autem omnis sermo contrarius qui nõ p naturalẽ meritum meruit ad animam negligentis. sed quasi qui fodiens domum. primum destruens quedaz naturalia edificia animae id est naturales intellectus. & per ipsã diruptionem ingressus spoliat animam. aliquociens inuenit quis furem in ipsa perfossione. & conprehẽdens cum percussorem sermonem imittens interficit ipsum. non autem mane fur venit quando illuminata est a sole iustitiae anima hominis studiosi sed in nocte id est in tempore adhuc malitiae permanentis. in qua cum fuerit aliquis possibile est & si non habuerit virtutem solis qui tamen illustretur ex aliquo splendore verbi qõ est lucerna adhuc quidem manens in malicia seo tamen habens propositum meliorem et vigilantiam ne perfodiatur hoc eius propositũ. vel in tempore temptationum vel in quarumcũq; calamitatum. maxime fur solet venire. volẽs perfodere aedificium. ¶ Chrys. Vel nesciens paterfamilias fur domum perfodit quia dum a sui custodia spiritus dormit. impulsa mors veniens carnis nãe habitaculum irrũpit & eũ quẽ dñs dominum dormientez muenit necat. quia dũ vẽtura dãna spũs minime pauidet hũc mors ad supplicium nescientem rapit fur aũt resistere si vigilaret qui aduentũ undias & occulte animas rapit pcauens ei penitẽtia occurrẽt. ne impeditus periret. ¶ Horam vero vltimã ideirco dñs voluit esse in cognitã vt semp possit esse suspecta vt dum illam pauere minime possumus ad illam sine intermissione pparemur. propter quod sequitur ideoq; estote parati quia nescitis qua hora filius hominis vẽturus est. ¶ Chrys in ho. Nec videt confundere eos qui non tantum studium faciunt animae suae quã eum student circa pecunias qui furem expectant

Quis putas est fidelis seruus & prudẽs quem constituit dominus suus super familiã suam vt det illis cibum in tempore. Beatus ille seruus quem cum venerit dominus eius inuenerit sic facientem Amen dico vobis quia super omnia bona sua cõstituet eum. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo moram facit dominus meus venire & cepit percutere conseruos suos manducet autem & bibat cum ebriosis veniet dominus serui illius in die qua nõ sperat & hora qua ignorat & diuidet eum partemq; eius ponet cum ypocritis. Illic erit fletus & stridor dencium

¶ Hom. Quamus dominus supra in cõmuni nos admoneat tam vigilantiae curam fuerit adhortatus specialem tamen populi principibus id ẽ episcopis in expectatione aduentus sui sollicitudinẽ mandat hunc enim seruum fidelem atq; prudẽtẽ praepositũ familiae significat comoda atq; vtilitates ppli sibi cõmissi curantez. vnde dicit. Quis putas est fidelis seruus & prudens quẽ constituit dominus sup familiam suam vt det illis cibum in tpe. ¶ Chrys in ho. Quod aũt dicit. Quis putas nõ est ignorantis. Inuenit ei & patet merogando loquens vt eũ diuitem. Adam vbi es. ¶ Remigius. Hec em̃ signat hanc merogacõ impossibilitatẽ pficiendi virtutis. s. difficultatẽ. ¶ Solo Karo em̃ est fidelis seruus domino. qui per dñm seruiens Oues xpi nõ ad lucrum sed p amore xpi pascens prudens qui subditos capacitatem vitam & mores discutiat quẽ constituit dñs qui sc̃s sit vocatus a deo & nõ se iniecerit. ¶ Chrys in ho. Duo aũt expetit ab huiusmodi seruo. sc̃z prudentiam & fidem. fidelem ei eum dicit qui nihil quod dñi sui est sibi ppriũ fecit. Nihil eaz de rebus sui domini vane & inaniter cõsilii pfert. Prudentẽ aũt eũ vocat. qui cognouit id quod oportet dispensare que data sunt. ¶ Orig. Vel qui in fide pficit & si nondũ in ea perfectus est ymuniter fidelis vocat & qui naturalẽ habet menus velocem tem dicit prudens. Siquis aũt consideret. muenit hoc les mores & studium fide exercentes. nõ aũt & prudens qui que stulta sunt mũdi elegit deus. Et iterũ videbit alios veloces quidem esse & prudentes. modice aũt fidei. Conuenire aũt in vnum fidelem atq; prudentem rarissimũ est. vt aũt in tpe det cibuz ne cessariam habet qs prudentiam. vt aũt nõ adimat cibus indigentiũ op⁹ est fides qui & sc̃m simplicem intellectum opus habemus vt fideles simus ad dispensandos ecclie reddit⁹. & vt non deuoremur que sunt viduarũ. & vt memores simus pauperũ. & ne occasionem acapientes ex eo quod scripti est dominus constituit bis qui euangelium pdicant de euangelio viuere amplius queramus qui abũ simplices & necessaria ministrãtes & ne non amplius teneamur nobis qui bis qui necessitatem patiunt. Prudentes aũt vt prudenter intelligamus indigentium cãs propter quas sunt indigentes et vnuscuiusq; dignitatem quo educat⁹ ẽ & quantũ necessariũ habet. Docta em̃ sapientia op⁹ est ei qui bene vult dispensare ecclesiasticos reddit⁹. Sic & fidelis seruus & prudens vt non effundat rationabilem & spiritalem cibũ quibus non oportet volẽs ostendere se esse prudentem illis sc̃z. qui magis excessanũ habent verbũ qõ moses eos edificet & vitam componat qui quod illuminat sciencie luce. Aut vt ne eis qui possut acutius audire pigeat exponere altiora ne exponentes vilia contemnant ab his qui naturaliter sunt ingeniosi. aut per exercitationem seculare sapientie acuti. ¶ Chrys in homel. Ad aptatur eaã & ad principes sectares hac parabola. vnusquisq; em̃ his que habet ad cõmunem vtilitatem vti oportet. non adnocumẽtũ seruos neq; ad ppriũ sui ipsius. siue habet sapientiam siue principatũ. siue aliud quodcũq;. ¶ Raban⁹. Dominus aũt xpus est. familia aũt supra q; constituit est ecclesia catholica. Difficile est ẽgo inuenire in vno & vt prudens sit & fidelis. non aũt impossibile nec eũ beatificaret em̃ q; non posset esse cum subdit. Beatus ille seruus quez

cum venerit dñs eius inueñerit sic facientẽ ¶ Hie
larius. id est p̄cepto dñi sui obedientẽ. vt doctrine
oportunitate vbũ vite i ẽmicatu cibũ alende fami
lie dispenset. ¶ Item. Hieronimus aũt q̄ sicut mag
na distancia ẽ meritorũ inẽ bonos p̄dicatores & bo
nos audientẽs ita magna distancia ẽ p̄mior. Bonor
aũt audientẽs si vigilantes inuenerit faciet discũbe
re. vt lucas dicit bonos aẽ p̄dicatores sup omnia
bona sua constituet. vñ sequit. Amen dico vob q̄m
sup oia bona sua ostituet eũ ¶ Ori. vt sez cõregnet
cum xp̄o cui omia sua tradidit p̄r. q̄ sicut bonꝰ pa
ter is filiꝰ sup omnẽ p̄ris substanciã ostituꝰ p̄ualet
buꝰ dignitatez & gr̃iam fidelibꝰ & prudentibꝰ dispẽ
satoribꝰ suis vt sint & ipsi sup omnem creaturam.
¶ Rabanꝰ. Nõ vt soli. sz vt pre ceteris eterna p̄
mia habeãt tum p̄ sua vita. tum p̄gregis custodia
¶ Hie. Vel sup oia bona cõstituet. id est i dei gr̃ia
collocabit quia mihil ẽ vltra quod meliꝰ sit ¶ Cri
sostomꝰ. Deinde nonsolũ ab honore q̄ imminet bo
mis sz a pena qua minat malis erudit audientẽ cum
subdit Si aũt dixerit malꝰ seruꝰ ille i corde suo mo
ram facit dñs meꝰ venit & ceperit p̄cutere ¶ Aug
ad ẽicum. Ex moribꝰ buꝰ seruꝰ aparet aimꝰ eius
quos mores licet breuit ideo mgr̃ bonꝰ curauit ex
p̄mere id est superbiam. cũ dicit. & cepit p̄cutere con
seruos suos atq; luxurie cũ dicit. Manducet aũt & bi
bat cũ ebriosis ne q̄ dicebat. morã facit dñs meꝰ de
sidero suꝰ dñi dicere crederetur. quo ardebat ille
qui dixit. Sitiuit aia mea ad deũ vniũ q̄m veniam
Dicenꝰ em q̄m venit. moras se perpeti molestie fere
bat q̄a eã q̄ tpe acceleratur dñi desiderio tardũ videt
¶ Ang. Deceat aũ m deũ q̄cũq; epus nõ q̄si p̄fuꝰ
ministrat. sz q̄si dñs & frequẽt vt amarꝰ dñs per vim
dñatur. & nõ eligẽtes suscipit sz epulat cũ ebriosis
& semp sumat. q̄a post mltũ tpis venturꝰ est dñs.
¶ Rabã. Cõpice eã pẽ melligi p̄fuon peuẽt p̄sci
ẽcias ifirmoz. vbo vt exẽplo viuare ¶ Iero. Nõ
aũt dicit. Demet dñs seruũ illũ i die qua nõ sperat &
hora qua ignorat ad hoc dicit vt sciat q̄m n putat dñs
tũc eũ esse venturũ & vigilãcie ac solicitudis dispẽsa
tores admonz. porro q̄ dicit Diuidet eũ nõ est intelligẽ
dũ q̄ gladio eũ dissecet sz a sãctoꝝ p̄sortio eũ segret
¶ Ang. Vt diuidet eũ q̄m spũs ait. i. spirituale donũ
reuertẽt ad eũ q̄ dedit eum. Aia aũt cũ corpore suo
vadit i gehẽnã. Iustꝰ aũ nõ diuidit. sz aia ei vadit
cũ spũ id ẽ spirituali dono ad r̃gna celestia. q̄ aũ diui
dunt nõ hũe pꝰ modũ m se prez spiritale dom q̄ erat
a deo sz relinq̃t pẽs que erat ipoz. i. aia que cũ cor
pore pariẽt. Dñs seq̃tur & pẽm eis ponet cũ ypocri
tis. ¶ Iero. Cũ his videlicet q̄ erãt in agro. & qui
molebant & nihilomiꝰ derelicti sũt Sepe em diximꝰ
ypocritã aliꝰ esse & aliꝰ oñdere sic & in agro & i mo
la idem facẽ videbatur. sz exiens diuise voluntatis apa
ruit. ¶ Raba. Vt cũ ypocritis suscipi pẽm suam
sz duplicẽ gehẽne penam. i. ignis & fngoris vñ se
q̄tur ibi erit fletꝰ & stridor dentiũ. ad ignẽ em pti
net flet⁹ oculoz ad frigꝰ stridor dẽtiũ. ¶ Ang. Vel fle
tus erit eis q̄ male i hꝫ mũdo ridentes fuerũt & his q̄
requieuerũt rõnabiliter erit dentiũ stridor nolentes
em dolores macerialiter sufferre expulsi cormẽtoꝝ den

tibo stridebit illi felicẽ qui mãducauerũt acerbita ẽ
malicie ex bis aũt cognoscẽ est quomam nõlobꝰ ẽ
fideles sũt & prudentes cõstituit dñs sup familiam
suam. sz eciam malos. & q̄ non saluat eos debet q̄
constituti sũt a domino super familiam eius ne q̄n
vt dent in tempe cibos & vt abstineãt a gr̃ecubonib
& comessationibꝰ. ¶ Aug. ad ehaũ. Hoc autem fa
cto malo remoto q̄ peculdubio dominꝰ sui dicit adhuc
tum constituamus ante oculos tres fures aduentũ
sui domini desiderãtes Si vnus eorum cum dicit
tardius dominũ suum dicit esse venturum. Terꝰ
de hac re suam ignorantiam confitetur. Videam⁹
tamen q̄s magis euãgelio consonet. vnus dicit Pi
gulamus & orem⁹ quia citius venturꝰ est dominus
Alter dicit vigilem⁹ quia breuis & incerta est vita
ista. quãuis tardius veniatꝰ sic dñs Tertius dicit vgi
lem⁹ q̄a breuis & incerta ẽ vita ista & nescim⁹ q̄n ve
niatꝰ ẽ dñs. q̄d aũt aliud hic dicit q̄m q̄d cũ audim⁹ euã
geliũ dicẽ. vigilate q̄a nescitis qua hora venturꝰ sit
dñs. Omnes q̄dem p̄ desiderio regni dei ẽ velãt sed
verũ q̄d putat p̄mꝰ. proinde si facũ fuerit gau
bit cũ illo sedꝰ & eaꝰ Si aũt factũ nõ fuerit meri
dũ est ne mẽ ipas moras p̄turbent qui crediderat
quod dixerat primus & mapiane domini aduentũ
non tardum putare. sed nullum. Qui autem credi
quod dicit secundus. tardius dominum esse venturũ
si falsum fuerit nulli ẽbabunt̃ m fide sed in ipsum
gaudio p̄fruentur Qui autem quid hoc verꝰ sit
ignorare se cõfiteatur illud optat. hoc valeat. In
nullo coꝝ erat q̄a nil eoꝝ aut affirmat aut negat

Capitulum. xxv.

Tunc similie est regnũ celoꝝ
decem virginibꝰ que accipientes
lãpades suas exierũt obuiam
sponso & sponse. Quinq; aũt ex
eis erãt fatue & quinq; prudentes sz quinq; fa
tue acceptis lampadibꝰ nõ sumpserũt oleũ
secũ. Prudentes vo acceperunt oleũ in vasis
suis cũ lampadibꝰ. moraz aũt facientes sponsꝰ
dormitauerũt omnes & dormierũt. Medio aũt
nocte clamor factus est ecce sponsus venit
exite obuiaz ei. Tunc surrexerunt omnes
virgines ille & ornauerunt lampades suas
fatue aũt sapientibꝰ dixerũt. Date nobis de
oleo vro q̄a lãpades nostre extinguuntur
Respõderũt prudẽtes dicẽtes Ne nõ forte non
ficiat nobis & vobis ite potiꝰ ad vendentes
& emite vobis. Dũ aũt irent emere, venit
sponsus & que pate erãt intrauerunt cum
eo ad nuptias & clausa est ianua. Nouissi
me aũt veniũt & reliqe virgines dicẽtes
Domine domine aperi nobis. At ille respon
dens ait. Amen dico vobis nescio vos. Vi
gilate itaq;. quia nescitis diem neq; horã

¶ Cnf. In superiori pabola dñs pnã ostendit eos qui peccabat & inebriabãt & bona dñi sui dispẽgebat. In hac aũt pabola punitionẽ meruit eaz & q̃ utilitatem non affert neq; copiose hec q̃b⁹ indiget sibi preparat habebant eñ fatue virgines oleũ seo non copiose unde dicãt. Tunc simile erit reg. ce. x. virg. ¶ Ihñs. Vero aũt dixit tunc quia de magno die dñi de quo supra agebatur omnis hic sermo est. ¶ Hiere. Regnum aũt celorum presentis epis ecclesia dicãt sicut ibi. Dicetur filiabus homis angelos suos & colligent de regno eius omnia scandala. ¶ Iero. Similitudinẽ autem. x. virginũ fatuarũ atq; prudentium q̃am simpliciter interpretãt in virginibus quaz alie uxeta apostolum & corpore & mente sunt virgines alie vgnitatez tamẽ corporũ reseruãtes vel cetera opera non habent uel parentum custodia reseruate nichil omnino mente nupserũt sed michi videtur ex superioribus aliud eẽ sensus qui dicitur & non ad vginalia corpora sed ad omne hominũ genus hanc operationem peremere. ¶ Gregori. In homi. In quinq; enim corporis sensibus unusquisq; subsistit gemmatus aũt quinarius denarium pficit & q̃ ex utroq; sexu fidelium multitudo colligitur sancta ecclesia. x. virginibus similis denũciatur mali cum bonis reprobi cum electis admixti sunt recte simile vgnibus prudentibus & fatuis ꝓhibẽt. ¶ Cnf. in homi. Ideo aũt ponit pabolam hãc in vgnũ psona ut oĩa dat q̃ licet vgnitas magnũ quid sit tñ si ab opibus mie fuit deserta cuz adulteris fornas eiceretur. ¶ Ori. Vt sensus oĩm q̃ recepunt verbũ dei vgines sunt. Tale eñ est vbum dei ut de sua mũdicia accommodet oĩbus qui p suam doctrinam recesserũt ab idolorum culẽa accesserũt aũt p xp̃m ad dei culẽam. vñ sequẽs q̃ accipiẽtes lãpades suas exierũt obuiã spõso & sponse. accipiũt eñ lãpades suas id est organa sua naẽalia & egrediẽt de mũdo & de erroribus & venient obuiã saluatori q̃ semp paratꝰ est veniẽ. ut mgrediaẽ simul cuz dignis ad beatã sponsam ecclesiaz ¶ Ihñs. Vt sponsus atq; sponsa dñs nr̃ est i corpe deꝰ. Hinc spũi cazo sponsa est. Lãpades aũt quas accepunt aiaz splendẽtiã lumẽ est q̃ sacramẽto baptismi splenduerũt. ¶ Aug. de ver. do. Vt lãpades q̃ malibus gestãtẽ opa sunt. Dictũ ẽ eñ luceãt opa vra coram hoĩbus. ¶ Greg. Qui aũt recte credũt & uite vultũ assimulãt q̃q; prudẽtibus. Qui aũt pfitentẽ q̃dem fidem illa nõ aũt preparãt se bonis opibus ad salutem. reliq̃s q̃q; virginibus fatuis. vñ subdit. Quinq; aũt ex eis erant fatue & quinq; prudentes. ¶ Iero. Hũt eñ q̃q; sensus q̃ estimant ad celestia & supna desiderãt. De visu aũt & auditu & tactu specialiter dictũ est q̃ vidimꝰ quod audiuimꝰ q̃ oculis nr̃is pspeximꝰ manꝰ nr̃e palpauerũt. De gustu gustate & videte q̃m suauis ẽ dñs. De odoratu. in odore unguentoz tuoz curremꝰ. Alij aũt sũt q̃q; sensus eremis fecibus inhiantes. Aug. de ver. do. Vt pẽ q̃q; vgines significat q̃q; ptra cõtenta a carnis illecebris gaudẽt est eñ aĩmi appetꝰ a voluptate oculoz auriz. olfactũi. gustãdi. & tangẽdi. Sed q̃ ista contenta parum coraz deo fit ut illi placeat̃ in eternum gaudio pscientie parum coraz hoĩbus tñ. ut glia humana capiat̃. q̃q; dicunt̃ sapientes & q̃q; stulte veraq; cũ vgines quia vere q̃q; contenta est q̃z uis diuerso fomite gaudent. ¶ Ang. Sicut aũt se quisq; ipsas inuicem virtutes. ut qui vnam habuerit omnes habeat sic & sensus oĩes alterutꝝ se subsequũtur. ꝓterea necesse est ut aut omnes q̃q; sensus sint prudentes aut oĩes fatui ¶ Ihñs. Vt absoluat in quinq; prudentibus & q̃q; fatuis. fideliũ. atq; infideliũ ẽ cõstituta diuisio. ¶ Greg. Notãdũ vo est q̃ omnes lãpades hũt sz nõ omnes oleum habent Sequit̃ eñ sz q̃q; fatue acceptas lãpadibus nõ sum pserũt oleũ secum. Prudentes vero acceperunt oleũ in vasis suis cũ lampadibus. ¶ Ihñs. Oleuz bonũ opus fructus est. vasa humana sũt corpora mera q̃z uiscera thesaurus bone conscientie recondendus est. ¶ Iero. Oleum ẽgo habere vgines q̃ uxeta fidez & opibus adornãt nõ habent oleuz q̃ uidenẽ simili quidem fide ẽgiten sed uirtutum opa negligũt ¶ Aug. de ver. do. Vt per oleum ipsum letiã significari arbitroz sẽm illud. unxit te deꝰ tuus oleo exultationis qui ergo nõ ꝓterea gaudet qua deo intrinsecꝰ placet non hẽ oleũ secum. Gaudium eñ nõ hũt nisi in conscientie vultũ nisi i laudibus hominũ Prudẽtes aũt acceperunt oleũ cum lampadibus id est letiaz bonoz opum i vasis suis id est in corde atq; conscia posuerũt. sicut apls monet. pbat aũt seipm homo & tũc gliam habebit in seipso non in altero ¶ Cnf. in omel. Vel oleum hic vocat caritatẽ & elimosinã & quodcũq; circa indigentes auxilium. Lampades aũt vocat vgnitatis charisma ꝓter hoc ẽ sinistras eas vocat qm̃ maiorem sustinẽtes laborẽ ꝓter mioram oĩa pdiderunt. Gaudio eñ labore vitaẽ carnis cupido q̃z peccuniaz. ¶ Ang. Vel oleũ est vbum doctrine quo vasa aiarum implent̃. nihil eñ sic confortat. sic̃ moralis sermo qui oleuz lumis appellat̃ Prudentes gꝰ acceperunt huiusmodi oleũ q̃ satis sit eis eã tardante exitu & morante verbo veniẽ a pfummationẽ eoz. Fatue aũt acceperunt lampades in pmis q̃dem accensas. sz ad tm̃ oleũ nõ acceperunt ut eis sufficeret usq; ad finez. negligentes circa susceptionem doctrine que confortat fidez & bonoz actuum lumẽ illuminat. vñ sequit̃. Morazq; aũt ea. spõso. dormierũt ¶ Aug. de ver. do. Ex utroq; eñ genere hoim morituꝝ hoc interuallo tpis donec sub aduentu domini fiat resurrectio mortuoz ¶ Hiere. Dormire eterni mori est ante somnũ uero dormitare est ante mortem a salute languescere qua p pondꝰ egritudis puenit̃ ad somnũ mortis ¶ Ihe. Vt dormitauerẽt id est mortue sũt cõsequenter aũt dicit dormierũt q̃a postea suscitande sũt. p hoc aũt q̃ dicat. moram aucẽ facãte sponso ostendit q̃ non pax tpis inter pozem & fm dñi aduentũ ꝓgredit̃ ¶ Ang. Vel sponso tardante & nõ cito veniẽte vbo ad cõsummationẽ vite patiunt̃ aliquid sensus dormitantes. & quasi in nocte mũdi agentes & dormierunt. utputa remissius agentes a sensu illo uitali non tñ lãpades poiderunt. neq; desperauerũt de pseuatõe olei ille prudentes. unde sequit̃. Media aũt nocte clamoz factus est. ecce sponsus venit exite obuiam ei. ¶ Iero. Traditio iudeorum est xp̃m media nocte

ventuꝝ in similitudinē egiptij ẏpis qñ pascha cele
bratum est ⁊ exēminatoꝛ venit ⁊ dñs sup taberna
cula trāsijt ⁊ sanguine agni postes nr̄aꝝ frōtiū cō
secrare iussit vñ reoꝛ ⁊ traditoꝝ aplicam ꝓmansisse
vt die vigiliaꝝ pasce añ noctis dimidium ꝑcm di
mittē nō liceat expectātes xp̄i aduentū postq̄ illud
tempꝰ erāsire securitate ꝑsumpta festū cūcti agāt di
em. vñ psalmista dicebat. media nocte surgebaꝝ ad
cōfitendū tibi. ¶ Aug. de v. do. Vt media nocte id ē
nullo sciente aut ꝓpante ¶ Hiero. Subito gꝰ quasi
intēpesta nocte ⁊ securis oīb⁹ q̄ grauissimꝰ sopoꝛ ē
p angloꝝ clamoꝛē ⁊ tubas p̄cedentiū fortitudinū
xp̄i resonabat aduētꝰ: qđ significat cū dr. ecce spō
sus venit exite obuiā ei ¶ Vnde Tuba eīm exercitate
spōso eīm obuiā p̄cedit. Erūt eīm iā ambo vnū. i. ca
ro ⁊ deꝰ qa in gliam spiritalē būitas carnis trans
formata ẽit ¶ Aug. de v. do. vt q dicit spōso eīm ob
uiam venīe vgines sic intelligendū puto vt ex ipis
vgiubo cōstet ea q̄ dr sponso tamq̄ si oīb⁹ xp̄ianis
in ecclia pcurrētib⁹ filij ad matrē pcurrē dicāt. cuꝝ
ex ipis filijs ogregatus ꝓfert ea que dr mr̄ nūc eīm
despōsata ẽ ecclia ⁊ vgo est ad nuptias p̄ducēda il
lo tempoꝛe quo vniuersa mortalitate i ea ꝑtrāsiuit
imortali gloꝛiōe habeāt ¶ Orig. Vt media nocte
id est in altitudine remissiōis fact⁹ est clamoꝛ oīum
suscitāt̄ volentiū sicut existimo angeloꝝ qui sūt ad
ministratoꝝ spūs me⁹ clamantes i sensib⁹ eōrum der
mientiū Ecce sponsꝰ venit exite obuiam ei. ⁊ sugge
stiōi q̄dem hāc oēs audierūt ⁊ surrexerūt nō at oēs
nec decenē imposuerūt lampadib⁹ suis ornatū vñ
sequit. Tunc surrexerūt omnes vgines ille ⁊ orna
uerunt lampades suas. Oꝛnātur aūt lāpades sensuū
euāgelicoꝝ vsibꝰ actꝝ rectis. q̄ aūt male vitē sensib⁹ oꝛ
namentū nullū habēt in sensib⁹. ¶ Greg. Vt ēūc q̄
dem oīes vgines surgunt quia ⁊ electi ⁊ reprobi
a somno sue mortis exeūnt. lampades oꝛnāt quia
sua secum opa numerant. p quibꝰ eēnam recipe bea
titudinē expectāt. ¶ Aug. de ver. do. Aptauerūt ei
lampades suas. i. rōnea reddēdas opū suoꝝ ¶ Vir
larus Vt lampadaꝝ assumptio animaꝝ est vsꝰ
tus in corpoꝛa eaꝝ que lux est sciencia bonoꝝ opꝝ
elucens que vasculis coꝛpoꝝ cōtinet ¶ Greg. Hȝ
lampades fatuaꝝ vgnium extinguūnt quia earum
opa que clara hominib⁹ foris aparuerūt in aduentu
iudicis mētis obscuraīt. vñ sequit. Ifatue aūt pru
dentib⁹ dixerūt date nobis de oleo vestro quia lam
pades nostre extinguunt. Quod ē aūt q eūc a pru
dentib⁹ oleum petunt nisi q in aduentu iudicis cū se
intus vacuas inuenerint testimoniū foris querūt ac
si a sua fiducia decepte ꝓximis dicāt quia nos quasi
sine ope repelli conspicitis dicite de nr̄is opibus qđ
vidistis. ¶ Aug. de ver. do. De consuetudine eīm
ꝺo semꝑ inquirit vnde gaudere animꝰ solet Itaq; ho
minū qui corda nō vident testimoniū volūt habere
apud deū qui cordis ispector est. Sed quoꝝ facta
aliena laude fulciunt̄ eadem subtracta deficiunt. vñ
et earum lampades extinguūtur. Vel virgines q̄
lampades suas querunt̄ extingui ostendunt eas ex
parte lucere ⁊ tamen nō habent lumen indeficiens
nec opera perpetua. Siquis igit̄ habet animā vir
ginalem ⁊ amator est pudicie non debet mediocrē
esse contentus his que cito exaresciūt ⁊ eoꝝ cauma
te arefiūt sed perfectas virtutes sequatur vt lumē
habeat sempiternum ¶ Crisi. i homelia. vbi. Nō
solum hec virgines stulte erant quoniaꝝ hoc reci
serunt misericordia carentes. sed quia eis imo hec
ibi se. accepeuras vbi importune quesierunt. Qui
bus autez illis virgiubꝰ prudentib⁹ nichil misereri
bus sic que ꝓpter misericordiam maxime fuerunt
approbate. Non tamen stulte virgines sua petere
ne potuerunt. Sequitur. Respondentes prudē
tes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis ⁊ vob⁹
Nunc autem discim⁹ q nullus nostrum adhuc pa
rent ibi operibus cum quib⁹ migremur ennus. ¶ Hie
ronimꝰ. Non eīm hec virgines prudentes de ma
licia. sed de amore respōdent. vnde quisq; proxi
mo operib⁹ mercedem acapiet. neq; possunt in die iu
dicij aliorum virtutes aliorum vicia sublenare. Ite
autem prudentes consilium vt nō debeam⁹ fine cla
lampadarum sponso occurrere. Et hoc est quod sē
quitur. Ite potius ad vendentes ⁊ emite vobis
¶ Vnde. Vendentes hi sunt qui misericordia habem
indigentes reddunt ex se parte ꝓximis indigentes
sue sacietate bonoꝝ opꝝ nolent cōsciendam vendi
tes. Hec est eīm mercatura que misericordie fructibus ⁊ emendanda est ⁊ re
condenda ¶ Crisostom⁹. in homel. Vides ergo qui
ta nobis sit a pauperib⁹ negociatio. Pauperes aūt
non sūt ibi. sed hic. Decuit hic oleum congregari
oportet vt illic vtile hīt cum tempus nos vocat
¶ Hieronimus. Venditur etiam hec oleum ⁊ mul
tum emitur precio ac difficili labore conquirit̄ quod i
solum in elemosinis. sed in cunctis virtutib⁹ ⁊ cōfi
lijs meliginꝰ magistroꝝ. ¶ Origenes. Vel alit
Et si fatue erant tamen hec meliginebant. quoniam
cum lumine debebant obuiam ire sponso. eīm lam
pades sensuū habentes illuminatas. videbant mul
⁊ illud qđ ex eo q minus habebant eleemosynā
bile. iam ꝓpinquante tenebre. Lampades enim
rent obscurande. Sz sapientes eramsmetuit sanct
ad ola vendentes videntes quoniam non tantum
oleum id est verbum doctrine congregauerant. vt
sufficeret ipsis ad vitam ⁊ illos docerent. vel ip
cunt. Ite potius ad ven. id est ad doctores ⁊ emi
vobis id est ab eis acapite ⁊ precium est profec
rantia ⁊ amor discendi ⁊ diligentia ⁊ labor exqui
tum discere. ¶ Aug. de verb. do. Vel non fuit p
tende dedisse ꝓximum sed crimē eaꝝ ex obliqua con
memorasse. vendunt eīm adulatoꝛes oleum qui
falsa sunt ignorata laudando. animas i errores mo
tunt ⁊ eis vana gaudia tamq̄ fructus confitendo. q
quam de bis mercedez simili temporalis acapiat
Dicatur ergo. Ite ad vendentes ⁊ emite vobis. Si
videamus nunc quid vos admonent. qui vobis ve
des vendere consueuerunt. Dicunt autem ne fo
te ñ ad sufficiat nobis ⁊ vobis. quia alieno adiu
mo non iuuatur quisq; apud deum. cui secreta cor
dis aparent. ⁊ vix quisq; sibi sufficiat cui alienum
um perlibeat conscientia sua. ¶ Hieronimꝰ. Vnus

¶ Vere. Deꝰ qa iā e
uenient iudicij die lo
ua pecuare oga seꝺ p
vnde sequit. Cū aūt i
parare erant intrauer
Aptae aūt immortalit
ꝛupone aeꝛ scorup
¶ Crisi. in ho. Der
ōdie. quia ⁊ si mifico
nihil lucrabimur ad e
q factus est mificoꝛꝺ
nebā. Ong. Vt dicit
nire quoꝺā q̄ q̄ ꝺebu
vale m ipō ac exitu vi
landunē a morte. ¶ N
tēo illis eīm id est mo
solius gaudē q̄rēato
mille q̄ iudicat. ⁊ qu
ram eo sciēa esum
es ad nuptias. i. vbi m
secunda copalē. ¶ T
nez opm ⁊ multitu oc
Et clausa est ianua.
mīlis q̄ sūt i ꝺelici
regna celoꝝ. Non e
memoꝝ locus ¶ Dñ
lum est tempꝰ facue oc
gant. vñ sequit. nouiss
gines dicetes. Dñe dñe
gia dñi appellatione
ꝓdest voce mutare q
lore autē repulsionis c
nunc diationis ñ uoca
sincoꝺiā ꝓmpserūt
ꝺictum est q emerūt o
lo iam remanēte de alī
sijs ⁊ magnis afflicti
ꝺi. Sed magna eius
mur iudicium metuab
gnor q̄ sequit. Ne ill
nescio uos ex illa sez r
ꝺest cuius sapientia ve
non coram deo sed ve p
aliq̄ fm p̄cepta eius
mm⁹ eos qui sūt ex⁹.
cet vgines sine vt co
fessione tm qua oleū
hoc aūt q infert vigila
bozum meliguꝝ ē vnu
la. ve quia ignozam⁹
mea bonoꝝ opm p̄par
illius viri egis qui ve
dominicis diē ⁊ hoꝛa
tus est eiā paratus mu
emes euigilaturi sunt.
runt. aūt q decere vel
ginea. ad hūc eius ad
genere sed hoc non fue
accurrat quod valde e
¶ Sicut eīm homo

¶ Vero. Vox ḡa iā emendi ꝓpīus excellēkāē ⁊ ad uenēnt iudicij die locus nō erat penitēnie ·nō nouā parare opa seo ꝓpositoꝝ rōnem cogūē exoluē· vade sequiē·Cū aūt irent emere venit sponsus ·⁊ q̄ parate erant intrauerūt cū eo ad nuptias ¶ Dic Nupue aūt imortalitatis assūpuo est ⁊ inter coꝛ rupoīē acq̄ icorrupcōꝫ ex noua societate gīūctio ¶ Cnſ· in ho· Per hoc aūt q̄ dicit· Dū irent emē ōdit·qua ⁊ si misericordes efficiamur pꝰ mortem· nihil lucrabimur ad effugiēdū sīē nec diuitis ꝓfuit q̄ factus est misericors ⁊ sollicitꝰ circa eos q̄ sibi acu nebāt·Ong·Vt dicit·dū irent emere· Est em̄ iue nire quoīdū q̄ q̄ debuerūt neglexerūt discē aliq̄d vale mipo aūt exitu vite sue dā disponūt discē·cōꝑ hendunē a morte· ¶ Aug·de ver·do · Vt aliter Cū tuo illis emē id est inclinatuo se in ea q̄ foris sūt ·⁊ solitus gaudē q̄rēuo qꝫ gaudia mēna ñ nouerāt·ve me ille q̄ iudicat·⁊ que parate erant id ē q̄bus co ram deo ꝓscīēa testimoniū phibebat meraueīe cū eo ad nuptias·i· vbi mda alia puro ac ꝓfecto dei vbo fecunda copulaē· ¶ Hero· Post iudicij aūt diem bo noꝝ opm ⁊ iustitie occasio nō relinquē vñ seqūtur Et clausa est ianua· ¶ Aug·de ver·do · Receptas em̄ illis q̄ sūt i ãgelicā vitā ꝑmutatis claudē adiꝰ ad regna celoꝝ· Non em̄ post iudiciū patet precū ac mentoꝝ locus ¶ Dic· Et em̄ cum iā pueniente nul lum est empꝰ facue occurrūt Apim sibi aditum ro gant· vñ sequē·nouissime aūt veniūt ⁊ reliqne vir gines dicentes. Dñe dñe aperi nobis· ¶ Hero · Egre gia dñi appellatione ꝓfessio indicīū fidei ē· Sz q̄d ꝓdest voce inuocare quē opibus negesꝫ ¶ Colo· do lore aūt repulsionis compulse appellationez ingemi nant dilationis ñ uocando paterē cuiꝰ in vita sua mi sericordiā ꝑpleūt· ¶ Aug·de ver·do· Non aūt dictum est q̄ emerūt oleū ⁊ ideo misericordi sūt nul lo tam remanēte de alienis Laudibo gaudio· m angu stijs ⁊ magnis afflictionibo redire ad implorationem dei·Sed magna eius est seuentas post iudiciū cuiꝰ ante iudicium ineffabilis misericordia ꝓrogata est· ꝓter q̄d sequē·At ille rīdens ait·Amen dico vob nescio uos ex illa scz regula quia non habet ars dei id est eius sapientia vt mereat in gaudium aīe· qui non coram deo sed vt placerent hoībus conati sunt ne aliq̄d sm̄ ꝓcepta eius opati· ¶ Hero· Hoiuc ei do minꝰ eos qui sūt aīe· ⁊ qui ignorat ignorabit·⁊ li cet ōgnes sint vt corpis puritate vt vere fidei cō fessione tñ quia oleū nō hūt ignorant a sponso Ex hoc aūt q̄ inferi vigilate itaq̄ q̄a nescitis diē neq̄ horam meditari ē vniuersa que dicta sunt esse ꝑmis sa. ve quia ignoramꝰ iudicij diem sollicite nobis lu men bonoꝝ opm ꝑparem· ¶ Aug d v·do· Nō aūt illius vltī egis quo veniatꝰ ē sponsꝰ sed sue quisq̄ dormitionis diē ⁊ horam nescit ad quā quisq̄ para tus est etiā paratus mueniē cuz illa vox sonuerit q̄ omnes euigilauerūt sunt· ¶ Aug·ad eficiū· Nō defue runt aūt q̄ docere voluerūt has quinq̄ ⁊ q̄nq̄ vir ginea ad hūc eius aduentum q̄ nunc fit p ecclīam ponere sed hec non sūt temē pollicenda neq̄ aliquo occurrat quod valide contradicat·

¶ Sicut em̄ homo ꝑgre proficiscens voca uit seruos suos ·⁊ tradidit illis bona sua ⁊ vni dedit q̄nq̄ talenta alij aūt duo alij ve/ro vnum. vnicuiq̄ secūdum ꝓpam virtutem Et ꝓfectus est statim. Abijt autē qui q̄nq̄ talenta acceperat ⁊ operatus est in eis ⁊ lucratus est alia q̄nq̄. Similiter ⁊ qui duo acceperat lucratus est alia duo. Qui autē vnum acceperat abiens fodit in terrā ⁊ ab scondit pecuniam domini sui. Post multum vero temporis venit dominus seruorum il/lorum ⁊ posuit rationem cum eis. Et acce/dens qui q̄nq̄ talēta acceperat obtulit alia q̄nq̄ talenta dicens. Domine q̄nq̄ talenta tradisti michi ecce alia q̄nq̄ suplucratus sū Ait illi dominus eiꝰ. Euge serue bone ⁊ fi/delis quia super pauca fuisti fidelis supra multa te constituam. Intra in gaudium do mini tui. Accessit autem ⁊ qui duo talenta acceperat. ⁊ ait. Domine duo talenta tra/didisti michi. ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eiꝰ. Euge serue bone ⁊ fi/delis q̄ super pauca fuisti fidelis supra mul ta te ꝯstituā intra in gau. do. tui accessit aūt ⁊ q̄ vnū talentū acceperat ⁊ ait. Dñe scio q̄ hō durus es metis vbi non seminasti ⁊ congregas vbi non sparsisti ⁊ timens abij ⁊ abscondi talentum in terra. Ecce habes quod tuū est. Respōdens autē dominꝰ eiꝰ dixit ei. Serue male ⁊ piger sciebas q̄ me/to vbi non semino ⁊ congrego vbi non spar si. Oportuit ergo te pecuniā meā committe re nummularijs. Et veniens ego recepis/sem vtiq̄ quod meū est cū vsuris. Tollite itaq̄ ab eo talentum ⁊ date illi q̄ habet de cem talenta. Omni em̄ habēti dabitur ⁊ ha bundabit. ei autem qui nō habet ⁊ quod vi detur habere aufferet ab eo Et inutilē ser/uū e cite in tenebras exteriores. Illic erit fletus ⁊ stridor dencium

¶ Ecloga. In ꝓcedenti pabola demōstrata est eoꝝ ꝯdemnatio qui oleū sibi sufficienter nō ꝑparauerāt siue p oleum intelligit opum siue gaudiū sciencie siue elimosina que est p pecuniā intelligē· Hec autem pabola mouet contra eos qui nō solum pecunias· sz nec ꝑo nec alio mō ꝓdesse ꝓximis volūt sz omia occultant vñ dicit· Sic em̄ homo peregre p. vo· f. su· ⁊ tradidit illis bona sua· ¶ Greg· Hō aūt iste qui p egre phisci· redemptoꝝ noster est qui in ea car nē quā assumpserat abijt in celum· carnis em̄ locꝰ ꝓprius terra est que quasi ad peginandum ducitur·

eum p redemptōē nostrū in celo collocaē. ¶ Ori ḡ
Sedm eñ diuinitatis sue naēam non pegrinatur
seo sm dispensationē corpis qđ suscepit Rm ei dicē
discipls suis Ecce ego vobiscū sum vsq ad cōsū
mationem seculi. virginis dei est qui nō est corpeo
ambitu arcūclus. ¶ Hoc aūe dicentes nō soluimus
ibm sz vnicuiq substancie pprietatez a saluamus.
Possum et talia dicere q pegrinaē dns per fidem
ambulādo et nō p spē. Si aūt pegrinātes a corpo
re cū dño fuerim cunc et ipse erit nobiscum. Sit
etiam cōsidera q nō videtur reddidisse fmonis ita cō
scripta sicut bō pegrin. Ita ego aut filis hominis
quōz ipse est qui i pabola ponitur pegrinās quasi
bō nō sic filis dei ¶ Jero. Vocatis at aplis dedrīā
as euāgelioz tradidit nō p largitate et pcare al
tem plis et alēi mmis embuēs sz p acapientū vinbo
quō et aplos eos q solidū abū cape nō poterāt lacte
potasse se dic. vñ sequiē. et vni dedit q̄nq talēta alij
aūe duo alij vo vnū vnicuiq fm ppriam virtutem.
in quinq et duobus et vno talento diuersas grās
mtelligim que vnicuiq tradite sūt. ¶ Ongenes.
Siqñ em videris eoz q accepunt a xpo dispēsatōz
eloquioz dei alios q̄dem hre amplis alios aūt mis et
vt ita dicā neq i dimidio intelligentes rez negocia
ppatione melioz. alios aūt adhuc mis hre videbis
dīnas eoz q eloquia dñi suscepunt a xpo qm alia
fuit vis eoz quib data sūt q̄nq talenta alia qui
duo alia q̄bus vnū et alē alteri ñ capiebat mēsurā
et q accepit talentū vi accepit quidē datū ñ disimu
bile. mīteū ē ei et vi talēcū tal dñi tū tres sē ppē
fui hē ēa gña se eoz q fructū faciūt et q̄nq q̄dē ac
cepit talēta q oīa sēsibilia sēpēaz pē adducē ad se
Duplicādo. duo aūt q ē corpalē doctrīā edocē. duo
em videt carnal mis esse. sz adhuc mis potēti vi
talētū pfamilias dedit. ¶ Ore. vt alr q̄nq talen
ta dona q̄nq sensuū et exteriōz scīa expmiē duo
bus vo intellectu et opacio dignaē. vis aūt talēn no
mie intellectu em dignanter. sequiē et pfectus est stadium
¶ Cyp. Nō locū mutās sz liberā q̄s opandi pēaz
gnittēs et suo arbitrio relinquens. sequit. Abijt aūt
q qnq talēta accepit et opat est ēi eis et lucrat est
alia q̄nq ¶ Jero. Acceptis ei eremis sensibus celestiū
sibi nouā duplicauit ex creatis intelligēs creatoiē
ex corporalibus corpalia ex breuibus sēpiēna ¶ Ore.
Sūt eā nōnulli q et si mēna ac mistica penetraē ne
scīt p mētionē eū supne pīe docent vīa q pīe de
ipis exteriozibus q accepūt dū qui se a carnis petulā
tis a erenaz rez ambitu atq a visibiliū voluptas
custodiūt ab his eā aliōz āmonēdo ppscūt ¶ Ori
Vt qui bñ sensus exercitatos gūsan salutariter et
ad maiorē sciam seipos engētes et studiose docētes
lucē sūt alia q̄nq q̄a nemo facile addiscēmtū acapit
vtutes alteri misi a quā bē et quāta ipe scit tanta
aliez docet et nō amplis. ¶ Dic. Vt fus ille q qñ
q talēta accepit ppīs ex lege credentū ē. ex qua p
fect mentū ipi vīde implete euāgelice fidei opatōe
duplicauit seqē. Simile et q duo accepit lucē ē alia
duo. ¶ Greg. Sūt em nonnulli q dū mselligēdo et
operando alīa predicant quasi duplicatum de ne
gotio lucz reponēt quia dū vtriq sexus pdicatio
impēdit q̄si acepta talēta geminē. ¶ Orig. Dū
lucū sūt alia duo. i corpalē edicōez et alīa pauo
mtoz. ¶ Dic. Vt ille fus cui duo talēta gemina fe
gentū pīs ē fide atq pfessiōe et filij mūificus et pa
tris dñi nīm ibm xpm dū atq holem ex spū et
carne pfessus ē. hic q huic sē duo talēta gemina spū
pīs indeox ōne sacmētū qđ in q̄nq talēto i lege
gnouēat id ipm fide euāgelij duplicauit in illa m
eremo duox talētox intellectū atq operē gentis
iz seqē q aē vnū acceptat alijs fidei ēra et alīa
die pceptū dñi sui ¶ Ore. Talētū ēppe i ēra alīa
dere ē acceptū i gentū i ēremo actiu ipicuā ¶ Or
Vt alr Siqñ videris aliquē q vtutē dē docētē
alīaz pfectū et hāc vtutē occultat q̄sdā rligōz pūsatōis nō dubitem dicē talēta esse q ac
cepit vnū talētū et abscōdit ipm i ēra ¶ Dic. Vt
iste fus q vnū talētū accepit et in ēra fodiendo pōs
est i lege plistēo q pē iudaz saluādam gētē i ēra
acceptū talētū abscōdit. in ēra em talētū abscōdit
ē noue pdicacōis gña sb obtectacōe corpis pōs
onis occultaē. seqē. post mltū vo xpis veit dns ro
rū fuoz et posuit rōz cū eis. in rōe ai pendēdo
cū examē est. ¶ Ori. Ne obsna in illo loco qñ fa
ad dñm vadit vt iudicē sz dns veniet ad eos qui
pus filie impletū ō q dic post mltū vo xpis pīs
dimisit apos ad negociādū alias salutē et ifidēs
ñ facile iueniē q̄s ex eis q apa fuerit ad hmōi opus
deo trāseat ō hac vita sē ē maīs filij ex eo q̄ sp
senuerūt. ex q̄bus dr ad petz cū senuisse eccles in
nū suā. se paulo aūt dicit ē ad philemonē nīcaī v
paul senex. ¶ Crys. i ho. vīs dñm vbiq ēpēs
expetentē rōz vt discas a illōgaimente mbi ai va
tur q̄ sūrectiōz occulte insinuans ibi dic. ¶ Jero.
Jō g dic post mltū xpis q̄s grandeuū ē ēt alīs
sionē salvatoris et fmis aduēt ¶ Ore. Hoc ad
dio hui euangelij pfideraē nos ūmonet q̄ pīs
tens in hoc mūdo accepisse aliq̄d cernāt ab anteā
grauis iudicē. cū em augēt dona rōis eni crescit
donoz. q̄nto g humiliores q̄sq debet esse mēnt
quāto se obligatiozē eē cōspicit i redditōe rōis
Fiducia aūt facit eū q̄ q̄nq talēta acceperit nūq ve
ad dñm pīs accedēt. seqē em et accessit q̄ q̄nq tal
ta accepit. obtulit alia q̄nq dicēs. dne q̄nq talēta
tradidisti mihi ecce alia q̄nq sup lucr ¶ Greg.
Deus g q̄ geminata talēta rtulit laudē dñi
ad eēna remunerationz pouoē. vñ sequit ait illi dns
ge. ¶ Habac. Euge ifectio est letātis p q̄s gaudi
suū dns insinuat q bñ laborātē fuū ad gaudia eter
inuitat de q ppīa ait letificabis nos i gaudio cū vul
tu tuo. ¶ Crys. i ho. Serue bone q de bono fuisti
ē ad pxim et fidelis q mbil eoz q sūt dñi sibi cre
dit. ¶ Je. Dic aūt sup pauca fuisti fidelis et sol
ipīa babet licet magna videāt et ptima ēt cōpara
ne futuroru parua et pauca sūt. ¶ Ore. Bonus
fidelis fus sup multa cōstituit q̄n deuota ois cura
peōie molestia ō eēnis gaudijs i illa celesti cōsola
tur. tē enād a dñi sui gaudiū pīde ignorantē q̄si
eēna illa pīa assūpt atq ageloz cetus admi
sic intert gaudet de mūdi vt non sit quod ei
doleat iam de corruptione

¶ Jero. Quid aūt
esse cum domino et
in bo. Per hoc enim
ostendit. ¶ Hugo. p
mum gaudium nostr
mitate ad cuius gma
q aūt seruo et qui
de duobus quatuor
verumq etiam simil
luci magnitudinem
quetur accessit au
¶ Orig. Quid aute
ta accepat vel m ist
essum transitum de
niam eadem dicta fu
rem habuit vocem
operabat exercui
q̄s ille q fuēie i maio
qđ habuerit homo e
¶ Greg. Herus aū
dñm cū vbis excu
sit aūe et q vnum t
qua hō dur es. ¶
est ad excusandas
serue pigre vt ad p
q crimen accederet
pīdem et otare pare
et dicat se prudenti
me q̄ret ecias ō sol
tur em mihi iste ser
nō aūt fiducialiē ag
faceres vt nō ognol
mihi q busu mōi sūt
quasi ō aliquo auste
cū dicat. Dne scio qu
aūt q vere dño nr
semmat mīs ex qu
vbi nō seminat et cō
putat esse collata q
ta. ¶ Jero. Ex eo e
Omnia vbi non se
philosophoz bona
sūt plenq mira eccl
tenet q melioris vite
tacē i sui corpis ign
uoles considerant. san
remanē in suis mi
Vel p hunc seruū
sultens qui dicit. T
mum ab vsu euang
q. Ecce q̄ tuum est
sile fuēit immoraē
sticie fructū. vbi lex
genabo qui nō ex ab
Sed quod putauera
ueratur. vñ sequiē.
Serue male et pigr
Seruus aūt malus a p
Piger qua talentu
bie malorū negligē

¶ Hiero. Quid aūt potest maius dari fideli seruo q̄m esse cum domino & uidere gaudiū domini sui ¶ Cri. in ho. Per hoc enim verbum omnem beatitudinem ostendit. ¶ Augu. primo de trin. Hoc eīm erit plenum gaudium nostrū quo amplius nō ē frui deo trinitate ad cuius ymaginē facti sumus. ¶ Hiero. Veri q̄ aucē seruo & qui de q̄nq̄ talentis .x. fecerat & q̄ de duobus quatuor idem paterfamilias ꝑmo blandiē verumq̄ etiam simili recipit gaudio. nō cōsiderās lucri magnitudinem sed studij uoluntatem unde sequit. accessit autem & qui duo talenta acceperat ¶ Orig. Quid autem dicat uel in eo qui q̄nq̄ talē ea accepat uel in isto qui duo accedens mollige accessum transitum de hoc mundo ad illum. & uide q̄ niam eadem dicta sūt ambobꝰ. ne forte & qui minorem habuit uacuem & totā illam quā habuit ꝑm q̄ operabat exercuit nihil min⁹ habiturꝰ sit ap⁹ deū q̄s ille q̄ fuerit in maiori uacuitate. hoc eīm q̄ritur ut quod q̄ habuerit homo ex deo totum eo uacē ad glorā dī. ¶ Greg. Seruꝰ aūt q̄ opam de talento noluit. ad dñm cū uobis excusationis redit unde subdit. Ascel sit aūt & q̄ unum talentum accepat & ait. Dñe scio quia hō durꝰ es. ¶ Hiero. Vere eīm hoc q̄ scriptū est ad excusandas excusationes i peccatis etiā huic seruo pungit ut ad pigritiam & negligētiam superbie q̄q̄ crimen accederet. Qui eīm debuit simpliciē meritā ꝓfiteri & orare paterfamilias ecōuerso calumniaē. & dicit se prudenti fecisse consilio ne dū lucra pecunie q̄reret etiaꝫ ꝺ sorte pclitaretur. ¶ Ong. Videtur eīm mihi iste seruꝰ fuisse inter credentes quidē nō aūt fiducialiē agentes si latere uolentes & omia facētes ut nō ꝓgnoscāē quasi xp̄iam adhuc videnē mihi q̄ huiusmōi sit timorē dei habē & sapere de eo quasi ꝺ aliquo austero & implacabili hoc eīm signat cū dicit. Dñe scio quia hō durus es. Intelligimus aūt q̄ uere dñs nr metat ubi nō seminauit qm̄ unusq̄ seminat in spū ex quo metet uitā eternā. Metit eē ubi nō seminat & cōgregat ubi ñ spargit q̄a sibi cōputat esse collata q̄cumq̄ in pauperibꝰ fuerit seminata. ¶ Hiero. Ex eo ea q̄ hic seruꝰ ausus est dicē. Metis ubi non seminasti. intelligimꝰ ea gentiliū & philosophoꝝ bona uitā reape dñm. ¶ Ore. Sūt aūt plenq̄ intra ecclias quoꝝ iste suus imaginem tenet q̄ meliorē uitā uias aggredi metuūt & tamē iacē i sui corporis ignauia nō ꝓmeruēt. Cūq̄ peccatores considerant sanctitatis uias arripe trepidāt & remanē in suis iniquitatibꝰ nō formidant. ¶ Aug. Vel ꝓ hunc seruū intelligiē ꝓprius iudeos in lege ꝓfitentes qui dicat. Timui te tamq̄ metu uetere ꝓcepto rum ab usu euangelice libertatis abstineat dicat q̄. Ecce q̄ tuum est uelut in his que a dño ꝓcepta sūt facere immanꝰ cū eīm seuerit metendos illic ubi fructꝰ. ubi lex lata nō sit. & qui colligēdos ex gentibꝰ qui nō ex abrae sint stirpe dispersi. ¶ Hiero. Sed quod putauerat ꝓ excusatione dixisse i culpā uertatur. uñ sequit. Videns aūt dñs eius dixit ei. Serue male & piger sciebas q̄ meto ubi nō semino. Seruꝰ aūt malus a ꝓpriē qua calumniā dño fecit. Piger qua talentū uoluit duplicaē ut i alterō suis bie in alterō negligēde ꝓdemneē. Si in quit duru & crudelem me nouerās. & aliena secā tu scires me mea diligenciꝰ quesiturū & dares pecuniā meā siue argentū nūmulariis uerumq̄ eīm argyrion grecus sermo significat eloquia in quit dñi eloquia casta. argentum igne exanimatū. Pecunia gr̄ & argentum ꝓdicatio euangelij & sermo ouiꝰ est. qui dari debuit nūmulariis id ē ut ceteris doctoribꝰ q̄ fecerūt apostoli ꝓ singulas ꝓuintias ꝓphitēos & episcopos ordinātes ut cunctis credentibꝰ qui possunt pecuniam duplicarent cum usurus reddere ut q̄ quid sermone didicerant ope explerēt. ¶ Greg. Sicut ergo pctm doctoꝝ aspiciē si dñi causa pecuniam teneamꝰ ita & auditoꝝ quia cū usuris ab eis exigē quod audierūt ut sci ex eo q̄ audiunt eciaꝫ stu deant intelligere non audita. ¶ Ong. Nō aūt ꝓfectus est dñs se esse durū sicut ille arbitrabaē ceteris aūt eius sermonibꝰ cōsentit. Sed uere durꝰ ē his qui misericordia dei abutunē. ad negligentiam suā non ad cōuersionē. ¶ Greg. Pigrū uero suū quasi sententia dñs ferat audiamꝰ. Tollite itaq̄ ab eo talentum & date ei qui habet decē talēta. ¶ Ong. Pt quidem dñs sue dominicatis uacue auferre sufficiencia ab eo q̄ pigrus est ea usus & dare ei q̄ eā multiplicauit. ¶ Greg. Opportunum aē uidebaē ut ei potius qui duo q̄s q̄ q̄nq̄ talenta accepat daretur. Illi eīm dari debuit qui min⁹ habebat. si cū ꝓ q̄nq̄ talenta exteriora scienda designē. Per duo aūt intellect⁹ & opacio plus habuit qui duo q̄s q̄ q̄nq̄ talē ea accepit. quia qui ꝓ talenta q̄nq̄ exteriorum administracionem meruit ab intellectu eternoꝝ adhuc vacuꝰ fuit. unū ergo talentū ꝓ quod intellectum significari diximꝰ illi dari debuit q̄ bene exteriora q̄ accepat ministrauit. quod quotidie in sancta eccl̄ia cernim⁹ ut eadem de interna intelligencia polleant qui exteriora fideliter administrant. ¶ Hiero. Dt daē ei qui .x. talenta fecerat ut intelligam⁹ licet equale sit dñi gaudium in utrumq̄ labore eius sci qui q̄nq̄ & qui duo duplicauit tñ manus debent ꝑmium ei q̄ plus in dñi pecunia laborauit. ¶ Ore. Generalis eē mox sententia subdit. qua dicit. Qui eīm habenti dabitur & abundabit. ei aūt q̄ non habet. quod uideē habere auferē ab eo. Quisq̄s eīm cantatem habet alia eadem dona capit. Quisq̄s aūt cantatem nō habet eā dona que ꝓcepisse uidebaē amittit. ¶ Cnf in homelia. Qui eadem gr̄am sermonis & doctrine ad ꝓficiendum habet ñ utens ea gratia ꝓit. Qui autē studiuꝫ adhibet amplio⁹ attrahit donū. ¶ Hier. Quia eadem cum sint sapientes naturaliter & habeant accuīm ingeniū & fuerit negligētes & desidia bonū naē corrumpit ad ꝓpationē eius q̄ paululū tardioꝝ labore & industria compensauit. q̄ min⁹ habuit ꝓdunt bonum nature & premium. quod eis fuerat repromissum uident transire ad alios. Potest eciā melligi ea q̄ fidem habet & bonā in dño uoluntatem eciam si q̄o min⁹ ut homo in opere habuerit dabit a bono iudice. Qui autem fidem nō habuerit eciaꝫ ceteras uirtutes quas uidebaē naturaliter possidere perdet. Eleganter eē mīt. Qd uidetur habere auferetur ab eo. Quicquid eīm sine fide xp̄i est nomen de lege imputant q̄ male eo ab usus ē sci illi q̄ eā malo

seruo nātre bonū tribuit ¶ Greg. Vel quisquis cantatē non habet eā ea que pcepisse videbatur amittit ¶ Hylarius. Habentib eā usū euangelii orū ⁊ legis honor reddit nō habenti aūt fidem cristi eā quod ex lege sibi esse videbāt honoris auferē. ¶ Crisost. in homelia. Seruus autem malꝰ nō solū damno punit sz eā intolerabili pena ⁊ cū pena accusabili denūciatione. Unde sequit ⁊ inutilē seruū ejicite in tenebras exteriores ¶ Ong. Ubi sz nulla illuminatio est forsitan nec corporalis nec respectio dei illuc sz quasi indignis speculatione dei q̄ talia peccauerant condemnantur in his que exteriores tenebre appellantur. Legimus etiam aliquem ante nos exponentem de tenebris abissi que est extra mundum ⁊ quasi indigni toto mundo in abissū illam foras ejiciamur in qua sunt tenebre nemine eas illuminante. ¶ Gregorius. Et sic per penam in tenebras exteriores cadet qui p̄ suam culpam sponte in interiores tenebras decidit. ¶ Jeronimꝰ. Quod sic autem fletus ⁊ stridor dentium supra diximus. ¶ Crisostomꝰ in homelia. Vide aūt quia non solum qui rapit aliena aut qui mala operatur punitur vltima pena sed eciam qui bona non facit. ¶ Grego. Habens igitur medicum curet omnino ne taceat habens rerum affluentiam a misericordia non corpescat habens artem qua regitur. Usum illius cum proximo paretur. Habens loquendi locum apud diuitem pro pauperibus intercedat. Talentū enim nomine cuilibet reputabitur. quod vel minimum accepit. ¶ Origenes. Si autem displicet tibi q̄ dicturus sum propter quod non docuit quis iudicat recordare illud apostoli ve mihi est si non euāgelizauero.

¶ Cum autē venerit filiꝰ hominis in maiestate sua ⁊ omnes angeli eiꝰ cum eo tunc sedebit sup̄ sedem maiestatis sue ⁊ congregabunt̄ ante eū omnes gentes ⁊ sepabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab edis ⁊ statuet oues quidē adextris suis edos autem asinistris. Tunc dicet rex his qui adextris eiꝰ erūt. Venite benedicti patris mei possidete patum vobis regnū a cōstitucione mūdi. Esuriui enī ⁊ dedistis mihi manducare. Sitiui ⁊ dedistis michi bibere. Hospes eram ⁊ collegistis me. Nudus ⁊ operuistis me. Infirmus ⁊ visitastis me In carcere eram ⁊ venistis ad me. Tunc respondebit ei iusti dicentes. Domine quando te vidimꝰ esurientē ⁊ pauimꝰ sicientē ⁊ dedimus tibi potum. Quando aūt te vidimꝰ hospitem ⁊ collegimꝰ te. Aut nudum ⁊ cooperuimꝰ te. Aut quando te vidimꝰ infirmū Aut in carcere ⁊ venimꝰ ad te. Et respondens rex dicet illis. Amen dico vobis quā diu fecistis vni de hys fratribꝫ meis minimis michi fecistis. Tunc dicet ⁊ hys qui a sinistris erunt. Discedite a me maledicti in ignem eternum qui p̄parat̄ est diabolo ⁊ angelis suis. Esuriui enī ⁊ non dedistis michi manducare. Sitiui ⁊ non dedistis michi potum. Hospes erā ⁊ nō collegistis me Nudus ⁊ non cooperuistis me. Infirmus ⁊ in carcere ⁊ non visitastis me. Tunc respondebunt ei ⁊ ipi dicentes. Domine q̄n te vidimꝰ esurientē aut sitientē aut hospitem aut nudū aut infirmum vel incarcere ⁊ nō ministrauimꝰ tibi. Tunc respondebit illis dicēs Amen dico vobis quamdiu nō fecistis vni de minoribꝫ hys nec michi fecistis

¶ Raba. Post parabolas de fine mūdi in quib̄ de modum futuri iudicij. ¶ Crisostomus. Est ac hec pro delectabilissima quam cōtinue in animo versantes cū studio audiamus ⁊ omni cōpunctione ai ⁊ spūs tus terribilius ⁊ lucidius hunc pertractare festinem idcirco non dixit decetero similē factum est regnum celorum sed reuelatē seipsum ostendit dicens. Cum autem venerit filius hois in maiestate sua. ¶ Jeronimus. Post biduum quidem pascha fiebat⁹ ⁊ tradetur cruci ⁊ illudendus ab hominib̄ rediit promissionis gloriam triumphans. vt securitas scandalo passionis premio compensaret. Et notandum q̄ ipse in maiestate credendus est filius hominis sic.

¶ Augustinus. super iohannem. In forma enim humana videbunt eum impij videbūt ⁊ ad dexteram positū. In iudicio enim apparebit in forma qua nobis accepit. sed postea futurum est vt videatur in forma dei quā scilicet ab sanctis omnibus fidelibus ¶ Chrisostomus. Destruit aūt his verbis illorum errorē qui dicunt dominū nō in eadem forma seruī manere. Quam statem autem appellat diuinitatem que equalis est patri ⁊ spiritui sancto ¶ Origenes. Et quia ex gratia hinc reuertetur. vt corpus eius sit quale fuit cū transfiguratus fuit in monte. Videtur autem eius nō quidam p̄fectiores sanctorum dicunt de quibus scriptum est. Quoniam ille sedebunt sedes in iudicio Aut quedā virtutes angelice de quib̄ dicit eius ministrue dñationes. ¶ Aug. xx. de ci. dei. Palam est enim cū angelis quos aduocauit de supremis locis celi endū iudicium. vñ dicit. Et omnes angeli cū eo. Omnes enim angeli cū ipso aderunt ad iudicandū quamuis ad ministrandum missi a dño ad bonos electos. ¶ Aug. de penitentia. Et angelos nōie significauit homines q̄ cū xpō iudicabunt. angeli enim nunq̄ sunt dos aī recte dicimus hoīes q̄ saluē celebrabūt nunquā erunt. Sequit Et congregabunt ante eum omnes gentes. ¶ Hieronimus. His verbis veritas futura demonstratur resurrectionis. ¶ Aug. xx. de ciuitate dei. Nec autem congregatio pia sterum angelicum fiet quibꝫ in psalmo dicitur Congregate illi sanctos eius.

¶ Ong. Vel non localiter audiamus q̄ cōgregabū
tur ante eum oēs gentes. si qua iam non erūt di
sperse in dogmatib⁹ falsis & multas de eo mani festa
em̄ fiet dominicas x̄pi vt non solum mul⁹ iustos sed
nec aliquis peccatoꝝ ignoret. ¶ Non em̄ i aliq̄ loco
aparebit filius dei & maxero nō aparebit sicut ipse
sēm compationem fulguris voluit demōstrare quā
dui ergo miqui nec se cognoscūt nec x̄pm vt iusti
p speculū & in enigmate videnē tamdiu non sunt
segregati boni a malis. ¶ Cum aūt ꝑter manifestā
onem filij dei oēs ab intellectum venerint suū. tūc
saluator segregabit bonos ea malis vnde sequē. Et
separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues
ab hedis: Et peccatores cognoscēt sua delicta & iu
sti manifeste videbunt semita iustitie sue ad qualem
eos puxerint finem. Oues autem dicti sunt ꝙ sal
tantur ꝑter māsuetudinē qm̄ didicerūt ab eo qui
dicit. Discite a me quia mitis sum. & ꝑter quod
vsq; ad occisionem paratus fuerūt venire imitātes
x̄pm qui sicut ouis ad occisionem ductus est. ¶ Hedi
aūt dicunē mali. qui aspera & dura saxa ascendūt &
per precipitia eorum incedūt. ¶ Cnf. in homel. Vel
hos vocat hedos. illos aūt oues vt hoc infructuosi
tatē ostendat. null⁹ em̄ fit ab hedis fruct⁹. ¶ Hoc aū
valitatem. Oleum em̄ est cuius fruct⁹ & a lana &
a lacte & a fetibus que parcunt inē. nomie aūt ouis
in scripturis duntaxat simplicitas & innocencia solet
designari. Pulcre ergo in hoc loco oues electi desig
nant. ¶ Hiero. Hedus aūt lasciuum est animal & fer
uens semp ad coitū & semp ꝑ peccata offerē in le
ge nec dicit capras que possunt habere fet⁹ & tonse
gregauntē de lauacro. ¶ Cnf. in homel. Deinde se
gregat eas eos sicut pastor segregat oues. Et statuet oues
quidem a dextris hedos aūt a sinistris. ¶ Aug. Ea
dicit em̄ qui dextera opa operati sunt acceperūt ꝑ mer
cede iustorum dexteroꝝ dexteram regis in qua reqes
& gloria est. Mali vero ꝑter opa sua pessima & sini
stra ceciderūt in sinistram id est in tristiciam tormen
toꝝ. Sequē. Tunc dicet rex his qui a dextris sti⁹
erunt. Venite vt quicqd⁹ mm⁹ fuerat eis cū pfecti⁹
vita fuerunt xpo cōsequamē. Addit aūt benedicti
patris ma. vt eminēcia benedictionis eorum manife
stetur qui prius benedicti sunt a dño qui fecit celū
& terram. ¶ Raba. Vel vocanē benedicti quib⁹ ꝑ
bonis meritis debet eterna benedictio. Patris autem
sui dicit esse regnum quia ad eum refert potestatē
regni aque ipse rex est genitus. Unde ꝑ auctoritatē
regni qua ipse solus exaltabit in die illa ꝑferet iu
dicij sententiam. vnde signanter dicit. tūc dicet rex
¶ Cnf. in homel. Nota aūt q̄ non dixit acquirite.
sed possidete siue hereditate. sicut familiaria bona si
cut paterna sic vīa vobis antiquit⁹ debita. vīi dī
Paratum vob⁹ regnum a constitucōe mūdi. ¶ Hiero
Hoc aūt in ea ꝓfectōa dei acceptōa fuit apud quē
futura iam facta fuit. ¶ Aug. xx. de ciui. dei. Excep
to autē illo regno de quo in fine dicturus ē. Possi de
te paratum vob⁹ regnum licet longe impari mō ec
am plena ecclia diē regnū eius in quo adhuc cuz
hoste ꝑfugit donec veniatur ad illud pacatissimum
regnum vbi sine hoste regnabit. ¶ Aug. de pnīe

cia. Sed dicet aliquis regnāē nolo sufficit mihi sal
uū esse. In quo ꝑmū eos fallit ꝙa eoꝝ nec salus est
vlla quoꝝ miqtas ꝑseverat dim̄ si est aliqua diffe
rētie in ēgnātes & ī ēgnātes oportet tū vt in vno
regno sint oēs ne in hostiū aut ī alioꝝ nūo ꝑpetuē
& ceteris regnātib⁹ ipse pereāt. Omis em̄ romani ro
manum regnū possident quāuis nō omnes in eo re
gnent. ¶ Cnf. in homel. Pre quib⁹ ergo sancti ce
lestis regni bona accipiunt manifestat cū subditur.
Esuriui ei & dedistis mihi māducare. ¶ Hiemi. Et
notandum q̄ in hoc loco septem opa misericordie a
dño ꝑmemorant̄ que quicūq; implere studuerit re
gnum a cōstitucione mūdi paratum electis ꝑcipe
merebit. ¶ Raba. Qui ficte aūt qui esurientē & sit
entem iustitiam pane vbi refici vt potui sapientie
refrigerat & qui exulem ꝑ karesim vt peccatū in
domū matris ecclie recipit & qui infirmum in fide
assumit vere dilectōis obseruat iura. ¶ Grego.
xxv. moza. Qui autem quib⁹ iudex veniens in dex
tram ꝓstitutum dicit. Esurui ac sunt qui expar
te electorum iudicanē & regnat qui vite maculas la
crimis tergunt q̄ mala ꝑcedentia factis sequentibus
redimēres quicqd illicitū aliqū fecerunt ab oculis
iudicis elemosinaꝝ suppductione cooperunt. Alij vo
sunt q̄ non iudicanē & regnāe q̄ eam ꝑcepta legis
ꝓfectionis vtute transcendunt. ¶ Greg. Humili
tatis ergo causa laude beneficiorum suoꝝ insignes
se ꝓclamant non oblit eoꝝ que fecerunt. Ipe autez
eis ostendit suam compassionē i suis. Unde sequit
Tunc respondebūt ei iusti dicentes Dñe qñ te vidi
mus. ¶ Raba. Hoc q̄dem dicunt nō diffidentes de
verbis dñi sed stupent de tanta sublimacione & de
maiestatis sue magnitudine. vel q̄a videbūt eis par
uū esse bonum quod egerint sēm illud apostoli. nō
sunt ꝓdigne passiones huius tpis ad futuram gloriaz
que revelabit in nobis. Et sequit. Et respondens rex
dicet illis. Amē dico vob⁹ q̄diu fecistis uni de his fra
tribus meis. fecistis ¶ Hiero. Libera q̄dem nobis erat mēti
gentia q̄ in omni pauperē xp̄s pasceret. sitiens po
taret & sic de alīs si; ex lē q̄ sequitur q̄diu fecistis. ar
non mihi videtur grauiter oberasse de paupib⁹ sed de
his qui pauperes spū sunt. ad quos extendens ma
num dixerat fratres mei sunt qui fadū voluntatez
patris mei. ¶ Chrso. Sed si fratres eius sunt q̄re
eos nimimos vocat. ꝑter hoc q̄a sunt humiles q̄a
pauperes quia abiecti. Non aūt per hos monachos
solum intellīgit qui ad montes secesserunt. sed vnū
quemq; fidelem eoꝝ si fuerit secularis & fuerit esu
rientes. aut aliq̄ huiusmodi vult misericordie pro
curatione potiri. Fratrem em̄ baptisma facit & mi
steriorum ꝓmunciatio. Sequitur. Tunc dicet & his q̄
a sinistris erūt. Discedite a me male. i ignem eter. qui
preparat⁹ est dia. & angelis eius. ¶ Ong. Sicut
iustis dixerat venite ita & iniustis dicit discedite. ¶ Ita
ꝓpinqui fuit verbo qui seruant dei mandata. vt vo
cantur vt adhuc ꝓpinquiores efficiamē. Longe autē
ab eo sunt & si videamē q̄ assistere. qui non faciunt
mādata ipsi⁹ ꝑter hoc audiūt. Discedite vt q̄ mō
vel videnē esse aīe eius postea nec videamē. Cōsidera
dum est autē. q̄m in sanctis dictum est benedicti pris

mi nō aūe nūc dicē · maledicti patris mei · ¶ Iam be
nedictionis q̄dem ministracor est pr̄ maledictiōis autez
vnusquisq; sibi ē autor qui maledictōe digna est op
atus · ¶ Qui aūt recedūt a tbu decidūt in ignē eēnuz
qui aeternus est finis ab hoc igne quē habem⁹ī vsu
¶ Nullus em̄ ignis mor hoies ē eternꝰ · sz nec mlti
plis · Ee pfidera qm̄ regnū quidē non angel⁹ ppara
tū dicē ignē aūe eēnū dn̄abolo ⁊ āgelis eꝰ · q̄a quā
tum ad se hoies non ad pditionem creaunt peccātes
aūt iungūt se dn̄abolo · vt sic qui saluant̄ sanctis an
gelis coequant̄ sic qui pereunt dn̄aboli angel⁹ opam
tur · ¶ Aug · xxi · de ci · dei · Ex hiis aūt patet q̄ idoz ig
nis eric hoim suppicio attribuꝰ ⁊ demonū · Si aūe
erit corpalis ictu noxiꝰ vt eo possint corpa cruciā
ri quō in eo erit pena spirituū malignoz nisi q; sūt
quedā demonib⁹ corpa sicut quibusdā visum est ex
ilio aere crasso atq; humido · Si aūe aliquis nulla
habere demones corpa asserat non est ō hac re grē
tosa disputacōe certandū · Cur em̄ nō dicam⁹ q̄ quis
miris tñ veris mōis eam spiritꝰ incorpeos posse
pena corpozalis ignis affligi · Si spūs hoim eaī ipi
pfecto in corpa ⁊ nūc potuerūt pcludi corpalibus
mēbris ⁊ tūc poterūt corpū suoꝝ vincul̄ misolu
biliter alligari · Habebunt gr̄ demones licet meoz
pora corpalib⁹ ignib⁹ cruciandi accipientes ex igni
bus penā nō damnes ignib⁹ vicam ignis aūe ille cor
peus erit ⁊ cruciabit hominum corpea cū spiritu
bus · demones aūt spūs sine corporib⁹ · ¶ Oriz vt
fortitan ignis ille eat substancia ē vt inuisibilia obu
rat ipe inuisibil cōstituꝰ sm̄ q̄ ait apl̄us · Que vi
dent̄ temporalia sūt que aūt nō videnē eterna · ¶ Ne
aūt mireris audiens esse inuisibilem ignē ⁊ pumi
tem cum videas meruus caloē hominib⁹ adherentē
⁊ non mediocriter cruciantem · Sequiē · Furum ei
⁊ non de mi · man · scripeū est ad fideles · Vos estis
corpus xp̄i sicue ergo aīa habitans in corpoz cum
non esuriat quāeū ad suā substantiam spiritaliz esu
rit tñ corpis abum qua copulata est corpori suo
sic ⁊ saluator pat̄ que pat̄ corpꝰ eius ecclesia cū
sit ipse impassibilis · ⁊ hoc cōsidera · quia loquēs ad
mitos p singulas species eoruz benefacta dinumerat
ad iustos aūe pscindens narrationē adunatic vt rū
q; dicens · infirmus fui ⁊ incarceratus ⁊ non visita
stis me q̄m misericordis indias erat benefacta q̄dem
hominū largius p̄dicare ⁊ ampliare male facta eoz
cransitorie memorari ⁊ abbreuiare · ¶ Cnf̄ in ho·
Natuere aūt quia nō in vno tm̄ vt in duob⁹ · sed in
omnib⁹ misericordiam debuerūt · nō em̄ esurientez
solum non abauerūt sed neq; q̄ lewꝰ erat infirmū
visitaneruc · ⁊ vide qualiē leuia iungit · Nō em̄
dixit In carcere erā ⁊ non eripuistis me infirmꝰ
eram ⁊ non curastis me sz non visitastis ⁊ nō veni
stis ad me · In esurendo eaī nō p̄riculum petit men
sam sz necessariuz abum · Quia ergo sufficiēcia sunt
ad penam · Primo quidē facilitas petcōis parue em̄
erat · Secūdo miseria eius qui petebat pauper em̄
erat · Tertio compassio nate hō em̄ erat · Quarto
desiderium p̄missionis regnū em̄ promisit · Quinto
dignitas eius qui accipiebat deꝰ em̄ erat qui p pau
peres accipiebat · Sexto supabundancia bonoꝝ ·

qm̄ dignaꝰ est ab hominib⁹ accipe · Septimo iniqua
datiōis ex fructu em̄ a nob⁹ exigit · Si vera vocatio
hec homines p auaricia excecant̄ · ¶ Greg · xxv ·
moza · Isti aūt q̄bo dicē fuit mali fideles q̄ iudica
tur ⁊ pereūt · Alij autem scilicet infideles nō iudi
cant̄ ⁊ peunt · Nō em̄ eoz tunc cā discussa q̄ ab eis
spectū districti iudicis iam eū dānacōe fuit in fabrica
tis accedunt · p fessionē vo fidei retinētes · sz p fessio
nis opa nō habētes redarguūtur ve pereunt · Si em̄
salcē vba iudicis audiūt q̄a aꝰ fidei salcē vba tenue
runt · Illi dānatione sua eēnā iudicis nec vba fugere
punt q̄a aꝰ reuerendā nec vbotenꝰ fuare voluit ·
¶ Rex ⁊ princeps eternam rempub̄ regens nūc punit
ciuē iternꝰ delinquētez atq; alr hostē eternꝰ rebelli
tem in illo em̄ ura sua confulit · Contra hostē vo
bellū mouet · ⁊ ō pena aꝰ q̄o lex habuit nō requi
¶ Cnf̄ in ho · Verb̄ aūt iudicis redargutiū non
sufficedime loquūē · Sequē em̄ Quē respondebunt
ipi dicētes Dne qn̄ te vidim⁹ ¶ Greg · Celeres q
iusti immorane in vnoq; verbo · Iniustis aūt nō sin
gula sed cursim dicūt qm̄ prium e iustis bona
facta sua relata sibi in mente diligēter ⁊ p singula re
putare cā humilitatis · malos aūt hoim ē culpas
as excusatōis cā aut nullas velle ostendere aut
leues ⁊ paucas · Sed ⁊ respōsio xp̄i hoc ipsum sig
nat Unde sequitur · Tunc respondebit illis dicens ·
Amen dico vobis · Volens enim iustoruz benefacta
ostendere grandia peccatorum autem culpas non
grandes ad iustos quidem dixit Ex eo quod fecistis
uni ex minimis meis fratribus · Ad iustos autem
non adiecit fratribus · Neuera enim fratres eius
sunt qui perfecti sunt · Oratus est aūt apud eos
opus bonū quod fit in semetipo q̄ in minis fratri
⁊ leuior culpa est negligē min⁹ laudos q̄ seuere
¶ Aug · xx · de ci · dei · Hiuc aūt de nouissimo iudicio
agitur quando xp̄s de celo venturus est vivos ⁊
mortuos iudicaturꝰ · huic diuini iudicij ordinem
cumꝰ die · ⁊ nouissimū tempꝰ nam p quos dies hoc
iudiciū ptendat incertū est · sz sempiternas sanctoz
more dies poni solet p tempe · Ido aūt dicit⁹ vl
mū iudiciū vt nouissimū · q̄a ⁊ nūc iudicat ⁊ ab ho
mani generis initio iudicauit a ligno vite regis p̄ma
hoies ⁊ angelis peccātib⁹ nō pcons in illo aūt hoim
iudicio sit ⁊ homies ⁊ angeli iudicabunt̄ sz ve eēnū
erunt diuina vt cuiq; opa sua vt bona vt mala cun
cta in memoriā reuocent̄ ⁊ mētes mentes mira celē
ritate cernā ē vt accuset vt excuset scia plenissima

¶ Aug · de fide ⁊ op
ibus nō nulli seipsos
seducūt dicētes ignē
eēnū Nō dictū ipam
penam eēnam · sz qui
dens ois spiam suā ita pcluse dicēs · Et hic ire
supplicū eēnū iusti vo in vitā eēnā · ¶ Ong · Ver
de qm̄ cum prius dixisset Venite benedicti Patris
Discedite maledicti ꝓterea q̄ ꝓmium boni de ip
pmū recordari benefacta bonorum q̄ malefacta ma
lozum hic prius nominat penam malorum deinde
vitam bonorum · vt primum que timoris sunt cau
temus mala · postea que honoris sit ea petam⁹ bona

¶ Et ibunt hi in sup
plicū eternū iusti au
tem in vitam eternam.

Dicē. xv. moraliū. Si ergo talēta pena mulctatur qui non dedisse conuincitur qua pena feriendus est qui redarguitur abstulisse aliena. Aug. xix. de ciui. dei. Est aūt vita eterna summū bonū nostrū et finis quietus dei. de quo fine dicit apostol⁹. Ifimen vero vitam eternā. Sed rursus qua vita eēna abbis qui familiā meā cē non būt cuz scripturis sanctis possit eam acapi vita malorum vt ꝑter animē īmortalitatem. vel ꝑter mærminabiles penas impiorum ꝓfecto finis quietus huius in quo summū bonū habebiē bonum vel pacem vita eterna vel vita eēna in pace dicendus est vt ab omnibus possit intelligi. Aug. i°. de ciu. Quod enim dixit dominus famulo suo mosi ego sum qui sum. hoc cōtemplabimur cum videmus i eternum. ita enim dominus aiebat. hec est vita eterna. vt cognoscant te verum deum. hec a nobis contemplatio ꝓmittatur actionum omniū finis atq; eterna ꝓfectio gaudioz̄. de qua dicit iohānes videbim⁹ eū sicuti ē. Hiero. Prudens aūt lector intende q; a suplicia eterna sunt a vita ꝑpetua meritū deceptor non habeat ruinarum. Ore. xxxiii. moral. Inquiūt ideo peccatoz̄ minas⁹ est vt eos a peccatis ꝑpesceret. Quibus rēdemus si falsa mina⁹ est vt ab iustitia corrigeret eā falsa ꝓmiserat vt ad iustitiam ꝓuocaret a sic dum satagūt deum ꝓhibere misericordē non verentur ꝓdicare fallacē. Inquiūt sine fine puniri non debet culpa cū fine. Quibus rēdemus q; recte diceretur si ideo iustus non coerceret hominē si facta pensaret. Ad districtionē g⁹ iudicis iustitiam petit vt nunq; careant supplicio quos mēs in hac vita nūq; voluit carē peccato. Aug. xxi. de ci. Nulli⁹ ēt legis iustitia attēdit vt tanta mora ꝑpetuis quisq; punitē quanta mora ꝑpetuus vīt punirē admittit. Nulli⁹ em̄ extant qui censeret tam atroci nocentiz finienda esse ꝑpetua q; ato factum est homicidiū vt adulterū. Quibus ꝑ aliquo grandi crimine mortem multatē nunq̄d moram qua occidit eius supplicium leges existimant. a non q; eū in sempiternū auferant a societate viuentiū. Iam vo damnatoz̄ gemina exilium finitus cum pierūq; sit infligunt. vt nulla vera relaxent nōne ꝑ hoc vite modo similia pene videnē eternis. Ido quippe eterna esse nō pōt quia nec ipa vita que bis pleniē pcipiē inceptū. Sed inquiūt. Quō ergo verū est q; ait xp̄s. In q; mensura mensi fuerimus remetietur vob̄ si tale peccatū supplicio pumē eterno. Nec attendūt in ꝑpē equale tempus spacium. q; ꝑter vicissitudinē mali id est vt qui mala fecerit mala patiatur eandē dictā mensuram fuisse. fact⁹ aūt est homo malo dignus eterno qui hoc in se pemit bonū quod esse posset in eternū. Greg. xxxv. moral. Inquiunt. Nullus iust⁹ crudelitatem pascitur. a delinquēs fuga iusto domino idcirco eos ꝑpitur. vt a nequitia coerceat. Iniqui aūt gehenne ignibus tradit quo fine semp arderē debūt. Quib⁹ rēdem⁹ q; oīpotens de⁹ quia pius ē miseroz̄ cruciatu nō pascit. quia aūt iust⁹ est ab iniquoz̄ vicēs non sedat. a tamen ad aliq̄d iniqui segerentur vt q; iusti tanto meterni magis diuine gratie debitores se esse agnoscant. quāto meternū malis pnam conspiciūt que eius adiutorio vitare potuerant. Aug. xxii. de ci. dei. Sed nullū est in quiūt corp⁹ quod dolere possit mori non possit. Ne cesse est aūt vt viuat dolens non ē necesse vt occidat dolor. quia nec corpa ista mortalia emīs dolor occidit. a vt dolor aliquis possit occidere illa causa ē quomā sic connexa est alia huic corpori vt summis doloribus cedat atq; discedat. Cūc autē tali corpori aīa a eo gnedē modo ve illuo vinculū nullo dolore vincatur. Nō ergo tūc nulla sed sempiēna mors erit quando nec vivere aīa potent deum nō habē do nec dolentib⁹ corpons carere meriēdo. Inē huj⁹ modi autem eēnitatem supplicij negantes misentes dicunt fuisse origines qui a ipm diabolum a angelos eius post graviora p mentis a diuēna supplicia ex illis cruciatibus eruēdos a sociandos sanctis angelis credidit seo illum ꝑter hoc a ꝑter alia nonnulla non imerito reꝓbauit eccl̄ia quia a hoc q; miserioz̄ videbiē amisit faciendo veras miserias quib⁹ penas luerent a falsas beatitudines iquibus secure a sempiternū bonū gaudiū nō būrent. Longe aūt aliē aliud misericordia humano erat affectu qui hominuz illo iudicio damnatoz̄ miserias ꝓpicit. Olim vero q; vel acuus vt tradunt liberamē eēnam felicitatez̄ putauit. Cur autē hec misericordia ad vniuersaz̄ naturam humanā. a cum ad angelicam ventū fuerit moxarescit. Greg. xxxv. moral. Inquiūt vbi est q; sanctis sunt si ꝑ inimicos suos quos tūc ardere viderunt non orabūt. Orant quidem ꝑ inimicis suis eo tpe quo possunt ad fructuosam penitētiam eorum corda quertere quomō autē tunc orabitur ꝑ illis q; iam nullatenus possunt ab iniq̄tate cōmutari. Aug. xxi. de ci. dei. Item sunt alij ab eterno supplicio liberandē non omīno hominibus ꝓmerentes sed eatū modo xp̄i baptismate ablutos qui ꝓficere sunt eorum actus eius quomodo libet vixerint ꝑter illuoquod ait dñs. Si quis manducauerit ex hoc pane non morietē eternū. Item sūt qui nō omīno hūanato xp̄i sacramentum sed solum catholicos q̄rum male viventium hoc polliceē qui nōsolum sacramento sed re ipsa manducauerūt corp⁹ xp̄i in corpoē eius quod est eccl̄ia constituta eam si post ea in aliquam hereim vt in gentilium idolatriam fuerint lapsi. Sunt aūt q; ꝑtē id qđ scriptū ē. Qui pseuerauerit vsq; in finez hic salus erit nō nisi catholica eccl̄ia pseueranteb⁹ hec ꝓmittunt. quod merito fundamēta id est fidei p ignem saluabit quo igne i vltimo iudicio pumentur mali sed oībus hic peradicat apls dicens. manifesta sunt opa carnis que sūt imundicia fornicatio a his similia que predico vobis qm̄ qui talia agunt regnum dei non possidebūt. Si quis aūt tempalia in corde suo ꝓponit xp̄o. a si videatur habē fidem xp̄i. Non est tūc in eo fundamentuz xp̄s. cui alia ꝓponē quamcumagis si ornetur illicita non ꝓposuisse. sed postposuisse xp̄m continde. Cōpen eaz̄ q; dā putare eos solum arsuros illius eēnitatis supplicij q; ꝑ peccatis dignas elemosinas facere negligunt ideo iudicem ipm voluisse existimant aliud ꝓmemorare se esse dicturum mihi elemosinas siue factas siue nō factas. Sed qui digne ꝑ peccatis suis elemosinas facere ꝓpiat a seipso. Indignū est enim ut

ipse sibi nō faciat·qui facit m ꝓximū eū audiat dicē
tem deū. Diliges ꝓximū tuū sic teipm. Itemq; au
diat·miserere aie tue placens deo Hanc elemosinā
id est vt deo placeat non facies aie sue quō dignas
p peccatis suis facere elemosinas dicendo est·ꝑ
hoc ergo elemosine·faciende sit·vt cum de ꝓtentis
peccatis depcamur exaudiamur·nō vt mas ꝓseue
rantes licentiā malefaciendi nos p elemosinas ꝙ
credam⁹ Deo aūt domm⁹ ⁊ veteris elemosinas ab
eis factas·⁊ similis nō factas se imputaturꝰ esse p
dixit vt hmc oīderet quantū valeāt elemosine ad
ꝑcta delenda ñ ad ꝓtera impetranda peccata
¶ Ong. Vt nō vm⁹ tantū iustitie species remune
rāt sic estimare multa· In qualibuscūq; eīm causis
mādatū xpi quis faciens xpm habet ⁊ potat q̄ fideli
um iustitiam ⁊ veritatē mandūcat ⁊ bibit· Item
xpō algēti texim⁹ vestimētum acq̄rentis sapiētie
texēam adeo vt p doctrinam aliquos deceam⁹ ⁊ in
duam⁹ eos viscēa misericordie·qñ ec̄ ꝓparam⁹ cor
nr̄m diuersis ꝺeuotō ad receptaculū ei⁹ vt illoꝝ q̄
fuit ipse. Ipm p egrinātem suscipim⁹ in domū pec
catoris nr̄i Iēc eū fratrem ihrmū siue i fide siue i bo
no ope visitauerim⁹ aut p doctrinam aut increpa
onē aut p violacōz ipm xpm visitam⁹· Deinde ōne
quod hic ē·carcer est xpi ⁊ eoꝝ qui fuit eius·q̄ fue
m hoc mō degētes quasi eā i carcere nāe necef
sitate cōstricti. Tū ergo bonū op⁹ m as fecerim⁹ vi
sitamus eos m carcere ⁊ xpm m eis·

¶ Capitulum. xxvi.

Et factum est cum ꝺsummasset
Ihesus sermones hos omnes
dixit discipulis suis. Scitis q̄a
post biduum pasca fiet. ⁊ filius
hominis tradetur vt crucifigatur.

¶ Hylar⁹. Post finionem quo venturū se dns i re
ditu clantans ostenderat nūc passurum se esse āmo
net. vt sacramētū crucis ad mixtū esse grie eterni
tatis agnoscerent·vñ dr ⁊ factū cum est plūmasset
ihūs sm̄ones hos oēs ¶ Rab. sez de ꝺsummatōe
seculi ⁊ d̄ die iudicij· Vt qua admiro euangelij vi
q̄ ad passionem oia facēdo ⁊ ꝓdicando ꝺpleuerat
¶ Ong·Non simpliciter aūt dixit omnes ·s; hos
oēs Ad hoc eīm oportebat eum eam alios loqui
sm̄ones ꝑpulq; traderet· Dixit discipulis suis Sci
tis q̄a post biduum pasca fiet ¶ Raban· Sicut ex
iobis narratione colligit ante sex dies pasce veie
ihūs m bethaniam inde venit ierusalem sedens super
Astellū postea gerunt ea que narrant ierosolimis
gesta ex illo q⁹ die quo venit m bethaniā meliori
mus ꝺsūmatum quadriduū vt occurreret dies ad
biduū pasce ¶ Q⁹ aūt inē pasca ⁊ azima distat q̄ pa
scha ipse solus dies appellat in quo agn⁹ dei occide
bat ad vesperā·hoc ē xiiij·luna pmi mēsis xv. autē
luna q̄i egress⁹ est ꝑ de egipto succedebat festi
uitas azimoꝝ vez euangeliste vnū p alterō ponē
solenc ¶ Iero. Pasca aūt q̄ hebraice dicē phase ñ
a passione vt plerīq; arbitrant sz a transitu noīat

eo q̄ exēmiator Videns sanguinē in foribus ifrahl
tarum ꝑtransierit nec pellent eos. Vt ipe domi⁹
ꝑbens auxiliū populo suo deliq; abulauere· ¶ Re
migi⁹· Siue qua auxiliāte dño populus ifrahel
cius libertat⁹ ab egipciaca fuerate erāhuat ad liber
tatem· ¶ Ong· Non aūt dixit· Post biduū pasca
ent aut veniet ne ostenderet illud pascha futurum
q̄d fien solebat fm legē seo pascha fiet hoc ē quale
nunq; fuerat factū· ¶ Remig⁹· Dicitur eīm pasca
dicē siue q̄a ea die xps transiuit de mūdo ad patrē
de corrupcione ad incorruptionem de morte ad vi
Siue quia salubri trāsitu a demoniaca seruitute
dum redemit· ¶ Iero· Post duos eīā dies clarif
mi lumis veteris ⁊ noui testamēti vez p mūdu
lebraē pasca transiit⁹ et iam noster id est pascha
celebratur si terrena dimittentes ad celestia festi
mus· ¶ Ong· Predixit autē discipulis se tradend
eum subdit·⁊ filius hominis tradetur vt crucifigat
Premunies eos ne prius q̄ audiant q̄ fierī
tura subito videntes tradi magistr̄ ad crucis obpro
pescāt ideo aī impsonaliē posuit tradet q̄a⁹ tra
didit eū misericordiam circa gen⁹ humanū indul
turantū· Sacerdotes ꝓter inuidiam· Diabol⁹ p
timorē ne auelleret gen⁹ humanū p doctrinā ipi⁹
aduertens q̄m magis fuerat expiendū gīa hūm
p mortem ipsi⁹ q̄z eruptū fuerat p doctrinā mi
racula·

¶ Tūc ogregati sunt pncipes sacerdotū
⁊ seniores populi in atrium pncipis sacer
dotum qui dicebatur Caiphas ⁊ consilium
fecerunt vt ihesum dolo tenerent ⁊ occide
rent. Dicebant aūt non in die festo. ne for
te tumultus fieret in populo.

¶ Glosa· Ostendit euangelista apparatu ⁊ multi
nationem domice passionis·qua xps ꝓmulgare
Vñ dic· Tūc aūt congregata pn̄cipes. ¶ Rhem·
aūt dicat tē superiorib⁹ verbis pungē ibi q̄nq;
pasca celebrare· ¶ Ong· Nō aūt veri sacerdotes
⁊ seniores s. illi⁹ q̄ videbāt ꝓphā di vere ē de xpo
Comodo nō intelligētes summum sacerdotē di
fidiam fuisse ei ⁊ nō agnoscentes ꝓmogenitum de
uerse create eā semote oīb⁹ gīb⁹ fuisse gen⁹ eius
¶ Cnf·m m ho· Iniqua vero negotia tempore
ad pncipē sacerdotū veniūt inde volentes pncipe
cipe vñ ꝓhibē optabat· Multa aūt erāt tūc pncipa
sacerdotū lex vo vnū eē volebat· vñ manifestū ē
iudaica dissolutōis accipiebāt pncipū Dicens
vnū pncipē sacerdotū esse iussit ⁊ eo mortuo fie
rum fieri postea vo annuū fieri iuste· Euangelista
prmapes sacerdotum qui de pncipibus sacerdotū
erant ¶ Remigius Condemnātur aūt iste ⁊ q̄i
gregati fuit ⁊ quia pncipes ⁊ sacerdotes fuerunt
Quo eīm plures ad pagendum aliquod malum co
uenium ⁊ quo sublimiores ⁊ nobiliores fuerint
deceri⁹ habeē malū quod committitur ⁊ eo maior p
na illis ꝑparatur Ad odiendā aūt dñi simplicitatem
⁊ innocentiā addit euāgelista vt ihesu dolo tenerē
⁊ occiderent· In quo eīm nulla mortis cās inuenire
potrāt consiliū fecerūt vt dolo tenerēt ⁊ occide

¶ Ori. in ho. Consiliati sunt ergo vt tenerent eū occulte & mouerent formidabant aūt populum ideo q festiuitatem expectabant preuenire. ppē quod sequitur. dicebant aūt non in die festo diabol⁹ em̄ nolebat in pasca xp̄m pati vt non manifestam eius constitueret passionem. principes aūt sacerdotum non ea que dei sunt timuerunt ne scilicet peccato in hoc tempore pacto maior eius mquinatio fieret sed vbiq; que humana sunt cogitabant vnde sequitur ne forte tumultus fieret i populo. ¶ Ong. Propē diuersa studia populi diligentius xp̄m & odientes credentis & non credentes. ¶ Leo. papa in ser. de passione. Timuo aē melligimus dispositū fuisse consilio vt iudeox principes q sequendi in xp̄m occasiones sepe quesierāt. non nisi in solemnitate paschali exercēdi furoris sui accipent potestatez. Poterebat em̄ vt manifesto implerenē effectu que diu figurate fuerāt ꝓmissa misterio vt ouem significatiuā. vera remouerz ouis. & vno explerē sacrificio variaruz differēcia victimaz. vt ergo umbre cederent corpi & cessarēt imagines sub plenitudine veritatis hostia in hostiam transit sanguine sanguis auferetur. & legalis festiuitas duz mutatur impletur.

¶ Cum autem esset ihesus in bethania in domo symonis leprosi accessit ad eum mulier habens alabastrū vngenti pretiosi & effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autē discipuli indignati sūt dicētes vt quid perditio hec potuit em̄ istud venūdari multo & dari pauperib. Sciens autē ihesus. ait illis. Quid molesti estis huic mulieri Opz bonū opata est in me. Nā pauperes semp habebitis vobiscum. me autem nō semp habebitis. Mittens em̄ hec vngentū hoc in corpus meū. ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis vbicunq; predicatū fuerit hoc euangeliū in toto mundo dicet & q hec fecit in memoriam eius

¶ Glosa. Ostenso consilio principum de xp̄i occisione vult exequi euangelista ꝓplecōem eius ostendēs q̄ inter iudas habuit questionē cū iudeis vt xp̄m traderet sed ꝑ⁹ causaz ꝓditionis ꝑmittat. Dolue em̄ quia non erat venūdatū vnguentū. quod mlr fug caput xp̄i effudit vt de ꝑio aliquid tolleret. Unde volut hoc dānum ꝓditione mgri recōpensāe. dicit ergo. Cū aūt esset ihūs in bethania in do. Si. leprosi. ¶ Hiero. Ilion q leprosus illo tempore ꝑmanēe si da mnea leprosus postea a saluatore mūdat⁹ est noie ꝑ simo ꝑmanēte vt virt⁹ curantis appareat. Sequit. Accessit ad eum mulier habens ala. vnguen. ꝑciosi. ¶ Raba. Est aūt alabastrum gen⁹ marmoris cādidi varijs coloribus interstincti qō ad vasa vnguenta na cauare solent eo q optime fuare ea incorrupta dicāt. ¶ Hiero. Ali⁹ aut ē euangelista pro alabastro vnguenti ꝑciosi nardum pistici posuit hoc est veri & absq; dolo ¶ Raba. Pistis em̄ grece latine dicē fides vel pisticum. i. fidele. Erat em̄ illud vnguētum fidele id ē purū & nō adulteratū. Sequitur. & eff. sup ca. ip. re. ¶ Ong. Forsitan quis dicēt quatuor fuisse mulieres d quibus scripserūt euāgeliste. Ego aē magis estendo eres fuisse & vnā quā de q scripserūt Mathēus & Marc⁹. Alterā aūt d qua scripsit Lucas. Alterā de qua scripsit iohānes ¶ Hiero. Nemo em̄ putet eandē esse que sup caput vnguētū & que sup pedes effudit. Illa em̄ lacrimis lauit & emendet sic & manifeste meretrix appellāt. De hac aūt nihil tale scriptum ē. nec em̄ poterat statim capite domi meretrix digna fieri. ¶ Ambro. sup lucam. Dē ergo non eadem esse ne sibi cōtraria dixisse euangeliste videamē. Dē eadem questio mente & typis diuersitate dissolui vt adhuc illa peccatrix sit iam ista ꝑfectior. ¶ Ori. in homel. Et secundū hoc apud tres euangelistas scz mathēū marcū & lucaz vna & eadē esse videtur nō aūt absq; rōne lepre Simōis memimit euangelista sz vt oñdat vnde honoraz sumēs hec mulier accessit ad xp̄m quia em̄ lepra imūda passio esse videbat videns q ibs illum hominem curauerat apud quē manebat ꝓfidit q & anime s⁹ immūdicia facile expurgabit & alios mulieres pro curatione corporis ad xp̄m accedentes. sola ipa honoris gra ad xp̄m accessit & ꝓpter aīe curacōez. cū mbil i corpore infirmum haberet. Qua ꝓpter b⁹ maxime aliquis eandem admiran debet. Apud iohānem aūt nō est eadem mulier. sz altera quedam mirabilis lazari soror. ¶ Orig. Quomā matheus quidem & marc⁹ i domo Simōis leprosi h factū fuisse exponūt. Nobis aūt q venit ibi vbi erat lazar⁹ & nō simō sz maria & martha ministrabat. Adhuc secundū iohānem añ sex dies paschā venit in bethaniā qñ fecerūt ei cenā maria & martha hic aūt qñ recumbit in domo Simonis. post biduū pascha erat futurū. Et ap⁹ matheum & marcū discipuli indignarē ex bono ꝓposito. apud iohanē aūt solus iudas furādi affectu ap⁹ lucam aūt murmurat nemo. ¶ Ore. in ho. Dicendum q hāc eādem quam lucas peccatricē mulierem. Iohannes mariam nolat. ¶ Aug. de con. euā. Lucas aūt qnus simile factum cōmemoret. a quod hic dicē nomēq; cōuenat eius apud quē cōuiuabat dūs. Nam & ipm Simonē dicit ch quia non est contra naturam vt morem vnū nomē habere duos homines pot⁹ credibile est fuisse alium hoiem Simonem nō leprosū in cuius domo hec in bethania gerebātur. Nihil igit aliud arbitror. nisi q non eadem alia fuisse mulierez que peccatrix tunc accessit ad pedes ihesu sed eandem mariā bis hoc fecisse semel scz qd lucas narrauit. Nam & iohes mariam cōmendāg cōmemorauit ambq; venisse i bethaniam erat mgr lāguēs lazar⁹ i bethania d castello marie & marthe

sororis ei⁹. maria aũt erat q̃ vnxit dñm vnguẽto ⁊ exterſit pedes ei⁹ capill̃ ſuis e⁹ fr̃ laz. ihrmabaẽ iã ita q̃ ꝺ maria fecẽat. ¶ Nã aũt i bethania rurſ⁹ fecit ali⁹ẽ q̃ ad luce narratoꝛ nõ ꝓmiꝛ ſ; piter narraẽ a tm̃ ꝺ iohe matheo ⁊ marco. q⁹ autem matheus ⁊ marcus caput dñi vnguẽto illo ꝓfuſũ dicũt. iohes aũt pedes oñdiẽ nõ eẽ cõtentũ ſi acapiã⁹ nõ ſolũ caput ſed ⁊ pedes dñi ꝓfudiſſe mulierẽ. niſi forte q̃m marc⁹ fracto alabaſtro ꝓfuſũ cap̃t cõmẽorat. tã q̃ſq; caluſ niſ⁹ ẽ vt aliq̃ꝺ i vaſe fracto neget remãere potuiſſe vñ etiã pedes dñi ꝓfũdẽ. ille aũt ꝙ ſic calũniaẽ p⁹ acapiat ꝓfuſos pedes ãteq̃ illud fractũ eẽt vt in m egro remmẽt vñ eciã cap̃t ꝓfunderet vbi fracẽa illa tocũ effuderat. ¶ Aug. de doctria xp̃iana. neq; vllo mõ quiſq; fieri credideriẽt dñi pedes ita vnguen to ꝓfuſo a mlierẽ ꝓfuſos vt luxurioſoꝝ ⁊ neq; ho mmũ ſolẽt. m oĩbo emẽ talibo nõ vſus rex ſed libido vtẽtis m culpa ẽ. quiſq; ei rei ſic vtaẽ vt metas ꝺ ſuecudmis bonoꝝ mter q̃s vſaẽ excedat. aut aliq̃ꝺ ſignificat aut flagitioſus ẽ. itaq; q̃ꝺ m alĩs ꝓſonis plerũq; flagitũ ẽ m duĩa vt ꝓbaca ꝓſona magne c⁹ſdam ra ſignũ ẽ odor emẽ bon⁹ fama bona ẽ. q̃m q̃ſ q; bone vite opibo habuẽit. dñi veſtigia xp̃i ſeq̃tur q̃ſi pedes a⁹ p̃cioſiſſimo odore ꝓfudit. ¶ Aug. ꝺ cõ. euam. Sed ꝺ viden pẽ eſſe ꝓnũ q⁹ matheꝰ ⁊ marc⁹ p⁹ eaq̃ dixerẽ paſci p⁹ bi. fuẽm deiꝺ ꝙmẽorauerũt q⁹ erat ibo i bethania vbi ꝺ vnguẽto illo ꝓcioſo dr̃ iohes aũt añ ſee dies paſce ꝺ vnguẽto p̃cioſo dicẽ ea dẽ narratur⁹ ſ; q̃ ita mouẽẽ ñ itelligũt ma. ⁊ mar. i⁹ q̃ſ i bethania ꝺ vnguẽto fem̃ eat rcapitulãe poſu iſſe. nõ emẽ quiſq; eoꝝ cũ dixiſſet poſt biduũ paſcha fuẽm ſic adiũxe vt diceret p⁹ hec cũ eſſet bethanie ¶ Cnſ. m ho. Sed q̃ diſcipli audierãt mgr̃z dicẽ tem miſicordiã volo ⁊nõ ſacrificiũ ap⁹ſe cogitabãt ſi holocauſta nõ acceptat mulo nim⁹ ola hui⁹modi vſum. vñ ſequiẽ. videntes aũt diſcipli indignati ſũt dicẽtes. vt q̃ꝺ poſſuo hec potuit emẽ iſtuo venũdari mlto ⁊ dari paupib⁹ ¶ Hiero. Quo quoſdã hũc lo cum calũniant q̃re iohes mod̃ ſolũ dixerit genſtatũ eo q̃ loctos eſſuente ⁊ fur ab initio fuẽit ⁊ matheꝰ ſcribat oẽs diſcipl̃os indignatos neſciẽtes tropuz q̃ vocaẽ ſinodocix q̃ ⁊ ꝓ multas vn⁹ ⁊ ꝓ vno mlta ſoleãt appellari. nã ⁊ paul⁹ i epla ad hebreos dicẽ. Sedi ſuũ cũvenum emmõ ſez eſaiam ſectuz autumet ¶ Aug. ꝺ cõ euã. Dẽ eciã mẽligi q̃ ⁊ alĩ diſcipli aut ſenſerũt ꝺ aut dixerũt aut eas uda dicẽe ꝓſua ſum ſic atq; olim volũtate; matheꝰ ⁊ marc⁹ eciã ꝺ expreſſerit ſ; udas ꝓterea dixerat q̃a fur erat ce ten. vo ꝓpẽ paupũ curã iohes aũt de ſolo illo ꝺ ome mozaẽ voluit cui⁹ ex hac occaſiõe furandi ꝙſuetudi nẽ crediꝺit intimãdam. ¶ Cnſ. m ho. Diſcipli g⁹ ita exiſtimabãt ſ; oĩs mẽẽ mulieris vidẽs ꝓmitat multa emẽ erat a⁹ religio ⁊ ineffabile ſtudiũ. ꝺ arco ꝺeſcendẽs ꝺceſſit ſup caput ſuũ vnguẽtum effudi. Hic emẽ pr̃ a⁹ odorẽ victime ⁊ fumũ ꝓtendebatur ita ⁊ xp̃s mulierẽ deuote vnguentẽ cui⁹ diſcipli mentẽ neſciebãt q̃relã facẽtes vñ ſequiẽ. ¶ Cõe aũt ibi ait illis. q̃ꝺ moleſti eſtis huic mulieri ¶ Re Per q̃ꝺ agit oñdit q⁹ apti q̃ꝺ moleſte locuti fuerãt aduerſus eã pulere aũt ſubdit. op⁹ bonũ opata ẽ in me. Nch di. Hõ eſt ꝓbitio vnguẽti ſic vos habẽs ſ; opus bonũ. i. pietatis ⁊ deuotionis obſequiũ. ¶ Cnſm ho. Hõ aũt nõ ſimplr̃ dixit bonũ op⁹ operatẽi me ſ;ꝓpius poſuit. q̃ molesti eſtis huic mlieri quoꝝ nos q̃ꝺcũq; gerie vt bonũ a quocũq; ⁊ ſi non vobis diligẽter factũ fuerit ſuſcipẽ ⁊ agere ⁊ fouẽ ⁊ ꝺ ex pncipio omne diligẽtiam expetere. quiſq; emẽ rogatꝰ ante q̃s feaſſet hoc mulier. nõ mãdaſſet hoc fieri ſ; poſt effuſũ vnguẽtũ nõ habebat locũ ꝺ ſcriptoꝝ icrepatõ ⁊ iõ ipſe ut nõ obrũderet deſperatã mulieris oĩa hec i cõſolatiõnẽ mulieris dixit ſemꝑ nã pauper ſemp habetis vobiſcũ ¶ Remi. Oſtẽdẽ emẽ dñs his verbis quaſi ex quadã rõne. q̃m nõ erant illi culpandi q̃ ſibi adhuc i mortali corpe cõſtãti aliq̃ꝺ de ſuis facultatibo ſũmiſtrarẽ. cũ pauper res ſemp hũdi eẽne i eccleſia. quibo fideles cũ velint bñfacẽ poſſẽt. ipſe vero breui tpe corpaliẽ manſur⁹ erat cũ eis vñ ſeq̃ẽ. me aũt nõ ſemꝑ habebitis ¶ Ore Oriẽ aũt hic q̃ſtio q̃re dñs poſt reſurrectionẽ dixerit ad diſcipl̃os. ecce ego vobiſcũ ſũ vſq; ad ꝓſummatiõ mũdi. ⁊ nũc loq̃ẽ. me aũt nõ ſemꝑ habebitis ſ; mlto videẽ i hoc loco de pñti dicẽ corpali q̃ nõ cũ ea futur⁹ ſic poſt reſurrectiõ; quã nũc i ſi familiaritate. ¶ Remigi. Vel ſolui ẽ ita vt mediligat q̃ ſibi mde dictũ ſit ſ; iõ nõ dixit habebis ſ; habebitis. q̃i ꝓſona mde oĩbo imitatoribo illi⁹ dictũ ẽ. iõ ait. nõ ſemꝑ cũ nec ad tẽp⁹ habeam. q̃a mali vitãẽ bñ xp̃m in pñti ſeculo q̃ miſcẽt ſe mẽbris xp̃i ⁊ ecclie dũt ad mẽſaz ei⁹ ſ; nõ ſemꝑ ſic habebũe q̃ſi ſolis dis tas dicitur⁹ ẽ veiee bñdicti pris mei ſeq̃ẽ. meiſ emẽ hec vnguẽtũ hoc in corp⁹ meũ. ad ſepliendũ me fe ac cõſuetudo erat illius popli vt corpa mortuoꝝ diuerſis aromatibo cõdirentẽ q̃nus diuus ſilla cõ ſeruarẽẽ ⁊ q̃a fuẽm erat vt hec mlier corpus dñi moztuũ vellet pungere ⁊ eũ non poſſet quia ver rectiõe anticipareẽ idarco diuina ꝓuidẽtia actum eſt vt vinũ dñi corpus pungeret hoc eſt q⁹ ꝺ mi miterens hec id eſt eũ hec mulier corp⁹ meũ vnxit pungit. me moritur⁹ ⁊ ſepliendũ oñdit. ¶ Cnſ. ho. Quia ergo ſepulchr̃ ⁊ morem ꝙmemorauit ne nõ videatur in tristiam mittere mlierẽ; rurſus ſe conſolatur ꝓ ea que ꝙſequũtur. Amẽ dico vob⁹ vbi cũq; ꝓdicatũ fuerit. ¶ Rabaⁿ. ꝺ ẽ in quocũq; loco dilatabiẽ eccliã. p totũ mũdũ dicẽẽ ⁊ q̃ſ hoc iſtuo ⁊ apoſticũ notat q⁹ ſicut udas peraduis ad pe⁹ ẽ pdidit mfamiã ſic ⁊ iſta pie deuotionis gra ¶ Hiero. Attẽde nouã futuroꝝ q⁹ paſſur⁹ p⁹ duũ ⁊ mortur⁹ ſciat euangeliũ ſuũ in toto orbe ce lebrandũ. ¶ Cnſ. m ho. Ecce aũt q⁹ dixit fabis ẽ vbicũq; terraꝝ abierit. videbis hanc mulierẽ fama ſam effectã q⁹ vtus ꝓdicentis effectũ. ⁊ regũ ꝺ mulo⁹ ⁊ ducũ victorie ſilentẽ ⁊ multa q̃ annunciã ſtruxerũt ⁊ gentes multas fuitus ſubegerit nec ex auditu neq; ex nomine ſunt cognita. q̃m auct hec mulier oleũ effudit in domo leproſi cuiuſdã q⁹ vtus pñtiã hoc oĩs ꝓnũt p orbem erat ⁊ tẽpus ꝺ p trãſitũ ⁊ mẽoria a⁹ qꝺ factũ ẽ ñ ẽ exhibitũ ſi q⁹ mbil ſpeciale ꝓmiſit mulieri. ſ; ſempiterna mẽoria q̃a ex his q̃ dixit merito pot̃t. Hi emi op⁹ bonũ fecit manifeſtum q⁹ ⁊ mercedem dignam ſuſcepit

¶ Hero. Qistice aũt passurus pro ōmi mũdo mo
ratur in bethania in domo obēdiētie que quondam
fuit Simonis leprosi. Simon quoq; ipe obediens
dicẽ qui uerba aliam intelligentiam mũdus interpre
tari potest in cuꝰ domo curata est ecclia. ¶ Orig.
Oleum autem vbiq; in scripturis aut opus misc
sericordie intelligitur quo lucerna verbi enutrita
clarescit. aut doctrina cuius auditu verbum fidei
quod est accensum nutritur. generaliter ergo oīe
quo quis vngitur oleum appellatur. olei aũt aliud
est vnguentum item vnguenti aliud est predosum
sic omnis actus iustus opus bonum dicitur operis
aũt boni aliud est quod facimꝰ ꝓter homines vel
secundum homines aliud quod ꝓter deum et secun
dum deum item hoc ipm quod faciamꝰ ꝓter deum
aliud ꝓfici ad vsum hominũ aliud tantũ ad glorã
dei. veputa alicui benefrat boi naturali iustitia mo
tus. nõ ꝓter deum quõ faciebant interdum et gen
tes. opꝰ illud oleũ est vulgare nõ magni odoris et
ipm tñ acceptabile apud deũ qm̃ vt dicit Petrꝰ apꝰ
clementez. opa bona que fiunt ab infidelibꝰ i hoc se
culo eis ꝓsunt nõ in illo ad ꝓsequendũ vitã eẽnam
Qui aũt ꝓpter deum faciũt magis illis in illo seculo
ꝓficiat hoc est vngentũ boni odoris. Ps aliud fit ad
vtilitatem hoim veputa elemosina et ceetera huius
di. Hoc qui fiunt in xpianos. pedes dñi vngit qa ip
si sunt domini pedes quod papue solent facẽ pnitẽ
tes p remissione peccatoꝝ suoꝝ. Qui aũt castitatẽ
studet et mitiangis et oībus pmanet et ceteris q
tñi ad gliam dei ꝓficiunt. hoc est vnguentũ qđ va
git dñi caput. Et hoc est vnguentũ paosuz exc
odore tota replẽt ecclia et hoc ẽ opꝰ apnum nõ pe
nitentiã. ps ꝓfectorũ aut doctrina que necessaria est
homini. hoc est vnguentũ quo pedes dñi vnguẽt.
Aliquido aũt fidei que ad solum pertinet deũ est vng
uentũ quo vngit caput xpi. quo cõsepelimur xpo
p baptsmũ in mortẽ. ¶ Hyr. Mulier aũt hec imp
figuratione plebis gentium est que in passione xpi
gliaz deo reddidit capt ei aꝰ peruenit capt aũt xpi
deus est. Ita vnguentũ boni operis est fructꝰ. ps di
scipuli fauore saluandi israel vendi lr in vsum pau
rum dicũt debuisse. Pauperes aũt iudeos fide indigen
tes mistice ꝓpterea nũcupant. quibꝰ dñs ait plurimũ esse tpis quo bñe curam paupum possent. Cete
rum ñ misit ex ꝑcepto suo saluẽ gentibꝰ posse ꝓstari
que secũ in fluso mulieris huiꝰ vnguẽto sunt ꝓsepul
te. qa regnatio non misi cũ mortuis i baptsmi ꝓfes
sione redimẽt et idarco vbi ꝓdicabitur lr euangeliũ
nazarenẽ opꝰ eius. qa cessante israel euangelij glo
ria fide gentiũ predicatur.

¶ Tunc abiit vnus de xii. qui dicebatur Judas scarioth ad principes sacerdotuz. et ait illis. Quid vultis mihi dare. et ego vobis eũ tradam. At illi constituerũt ei. xxx argenteos. Et exinde querebat opportunitatem vt eum traderet.

¶ Dicta Posita occasione ꝓditionis consequenẽ de ꝓditione Jude ait euangelista. vñ dicit. Tunc abiit vnꝰ de duodecim. ¶ Crisi. i hō. Tunc scz̃a qñ lr audiuit qm̃ ꝓdicabitur hoc euangeliũ vbiq; tmuit eius nam virtꝰ in effabilis erat qđ dictum est. ¶ Aug. de con. euan. Ita eñ sno dñs ingrẽ dicẽte dño. Scitis qa post biduũ pascha fiet. Tunc cõgregati sunt ꝓncipes sacerdoteũ. Tunc abiit vnꝰ de xii. Jnẽ illud eñ qđ dicitur ẽ. Ne tumultꝰ fieret in populo et hoc ꝓpterea dicit Tunc abiit vnꝰ de. xii. interpositũ ẽ illud de bethania quod recapitulando dictũ est. ¶ Orig. Abiit aũt ad uersus vnũ ꝓncipem sacerdoteũ q factꝰ fuerat sacerdos inẽnũ. ad mitos ꝓncipes sacerdotuz. vt vendere ꝑdo volentẽ redimere totũ mũm. ¶ Rabanꝰ. Abiit aũt dicat qa non coactꝰ. nõ inuitatꝰ. ps ꝓponte sceleraciõe mĩe consiliũ. ¶ Crisi. in home. Addit aũ vnus de xii. acsi diceret de ꝓmo choro eczum qui sublimiter electi sunt. et ad designationẽ oꝰ adiungit qui dicit iudas scarioth erat eñ et aliud iudas. ¶ Remi. Scarioth namq; fuit villa vñ oriundꝰ iste iudas. ¶ Leo papa in smõe de passione. Qui nõ timoris ꝑturbatiõe xpm deseruit ps pecunie cupiditate distraxit amore eñ pecunie vilis ẽ omis affectio et aĩma lucri cupida eam ꝓ exiguo pretio nullius est iustitie in illo corꝺ vestigiuz. In quo sibi auaricia fecit habitaculm. Dic p hoc iudas inebriatꝰ veneno dñi sitiet lucra tã stulte impiꝰ fuit vt et dñm venderet et mgrm. vnde dixit. Principibꝰ sacerdoteũ Quid vultis mihi dare et ego vob eũ tradã. ¶ Ite infelix iudas dãnm qđ ex effusione vnguenti se se asse credebat vult mgr ꝑdo ꝓpensare. nec certã tñ postulat summã vt saltem lucrosa videret ꝑdicio ps quasi vile eradens mancipiũ i prẽtie ementiũ posuit qntum vellẽt dare. ¶ Orig. Hoc aũ faciunt oĩes q accipiunt aliqđ corpalium aut mundialium rez vt tradãt et ejiciant ab aĩma sua saluatorẽ. et vbũ veritatis qđ erat in eis. Sequẽ. Ite illi statuerũt ei xxx argenteis. Tanta mercedez ꝓstituẽtes. quantos annos saluatoꝛ conuersatꝰ fuerat in hõ mõo. ¶ Hier. Ho scpm aũt nõ vt multi putãt iuxta. lxx. interpretes xxx aureis venditus est ps iuxta hebraicam veritatem xxx argenteis neqz eñ poterat seruꝰ pciosior esse dñs. ¶ Aug. de quaeuan. qp aũt dñs xxx. argenteis venditꝰ est significauit p iudam iudeos iniquos qui ꝓsequentes carnalia et tralia que ad. v. pertinent sensus corpis expim bñe noluerunt. Et qa sexta mundi etate fecerũt sexies qnq; eos quasi pcũ venditi dñi accepisse signatũ est. Et quia eloquiũ dñi argentũ est illi aũt ipam legẽ eam carnaliter intellexerunt tanqz in argento impressam seculans principatꝰ imagĩ quam amisso dñi tenuerũt. Sequẽ. Et exinde querebat oportunitatem vt eum traderet. ¶ Origi. Qualem autem oportunitatem querabat iudas. Lucas manifestius explanat dicens. Et querebat oportunitatem vt traderet eu sine turba id est qm̃ populꝰ non erat circa eum. sed secretus erat cũ discipulis quod et fecit eradens eum post cenam cum secretꝰ esset in prędio gessemanj. et vide si vsqz nũc oportunitas ista videtur his qui volunt prodere dei verbum in tempore persecutionum. quando multitudo credentium non est circa verbum veritatis.

¶ Prima aũt die azimorum accesserunt discipuli ad ihesũ dicentes. Vbi vis paremꝰ tibi comedere pascha. At ihesus dixit Ite in ciuitatem ad quendam ⁊ dicite ei. Magister dicit. Tempus meum ꝓpe est. apud te facio pascha cũ discipulis meis. Et fecerũt discipuli sicut constituit illis ihesus. ⁊ paꝛauerunt pascha.

¶ Glosa. Prosecutus fuerat euangelista de his q̃ erãt ꝓambula ad xp̃i passionẽ scz de ꝓunciatione passionis ꝺ̃ ꝑsilio ꝓnapum ⁊ ꝺ̃ tractu ꝓditoꝛis. Hũc aũt tpus ⁊ serẽ passionis incipit ꝑsequi dicẽs. Prima aũ die. azi ¶ Hiero. Prima dies azimoꝝ xiiij. dies mẽsis ꝓmi est q̃ agnꝰ immolaꝝ ⁊ luna plenissima ẽ ⁊ fermentũ abiciaꝝ ¶ Remi. Et notandũ q̃ apud iudeos ꝓmo die pascha celebraꝝ. reliqui vo vñ. sequentes dies azimoꝝ vocabulũ. sed nunc dies azimoruꝫ diaꝝ pro die pasche. ¶ Cris. in ho. Vel hanc ꝓmaꝫ diem azimoꝝ dicit qua vñ. dies azimoꝝ erant. Hi sueuerũt em̃ iudei a vespa semp nũeraꝝ diẽ. vii hꝰ dicta facit mentiõꝫ. sedm quã in vespa pascha erat immolandum q̃ quinta fera fuit ¶ Remigius. Sed forte dicet aliquis. Si ille typicus agnus figuram huiꝰ veri agni gestabat quaꝝ nõ ea nocte passꝰ ẽ xp̃s qua solebat agnus immolari. Sed sciendũ quia eadẽ nocte misteria sanguinis ⁊ corpis sui discipulis celebrãda tradidit ⁊ sic tentꝰ ⁊ ligatꝰ ẽ a iudeis ⁊ sue immolationis io est passionis sacramẽ exoꝛdiuꝫ. Hẽ quiẽ. Accesserũt ad ihesũ discipli dicẽtes. vbi vis paremꝰ tibi comedere pascha? Inter eos aũt discipulos qui accesserũt ad ihm̃ mẽroganteꝫ ⁊ iudam fuisse estimo ꝓditoꝛem ¶ Cris. in ho. Ex hic aũt manifestum est q̃m non erat in domus negi tuguriuꝫ. Eꝰ aũt estimo negi discipulos habuisse. Profecto em̃ eum illuc rogassẽt venire. Sequiẽ. Ait ibi dixit ite in ciuitatem ad quẽdam ¶ Augustinꝰ. de con. euã. Cum scilicet quem marcꝰ ⁊ lucas dicunt patrem familias vel dominum domus. q̃ ergo interposuit matheus ad quendam. tanq̃ ex persona sua studio breuitatis illud compendio voluit insinuare. Nam nemineꝫ sic loqui vt dicat ite ad quendam quis ne sciat? Ac per hoc cum matheus verba domini posuisset dicentis. Ite in ciuitatem. interposuit ipse. ad quendam non quia ipe dominꝰ hoc dixerit. sed ve ipe nob insinuaret tacito nomine fuisse quendam in ciuitate. ad quem domini discipuli mittebantur. vt prepararent pascha. Manifestum est em̃ discipulos a domino nõ ad quemlibet. sed ad quẽdam hominem id est ad certum aliquem missos esse ¶ Crisosto. in homelia. Vt dicendum q̃ p hoc q̃ dicit ad quendã ostendit q̃ ad ignotum hominẽ mittit. Et ostrams hinc q̃m̃ poterat non pati. Cum em̃ mentis diuꝰ ꝓsua fit vt eos susciperet quid non vaꝝ optatus esset in his q̃ eũ cruciligebãt si eũ voluisset ñ pati ego aũt neq; hꝰ admiroꝛ solũ q̃m̃ eũ suscepit ignotus existẽs si q̃m̃ suscipiẽdo xp̃m nimiuꝫ odiuꝫ exemplit ¶ Hie. Vel ideo hominẽ cũ quo pasca celebraturꝰ esset nõ noiat. nõ em̃ xp̃iani honor credentibꝰ erat preciuꝰ.

¶ Rab. Vt nomẽ ꝑmittit ve oĩbus vtq̃ paschã celebrare volentib xp̃mq; hospitio sue mentis fusce pere dãda facultas designetur. ¶ Hiero. In libris veteris testamẽti noua scripta cõsiderare frequẽter em̃ legimꝰ dixit ille illi ⁊ in loco illo ⁊ illo ⁊ cũ nomen ꝑsonaꝝ locoꝝq; non ponitur. Sequitur. Et dicite ei. Magister dicit. tempus meum ꝓpe est. ¶ Crisostomꝰ. i homelia. Hoc autem dixit dñs ꝓpter passionem cõmemoraꝝ vt ex multiplici passionis enunciatõe exeratam meditarentꝝ quod vitã eis simul aũt demonstraꝝ q̃ volens ad passionẽ venit. Sequiẽ. Apud te facio pascha. in quo demonstraꝝ q̃ vsq; ad vltimum diem nõ erat cõtemptꝰ legi. Addit aũt cũ discipulis meis. vt sustinẽs fieret ꝓpter eos. ⁊ vt ille ad quem mittebat non existimaret eos occultam velle fugam. Et fecerunt sicut constituit illis ie. ⁊ paꝛauerunt pascha. ¶ Ong. Forsitan aĩ aliquis requiret ex eo q̃ ꝓpius celebraꝝ mosen iudeos pascha quia conuenit ⁊ nos imitatores xp̃i fieri hoc nõ ꝓsideramus q̃ ibs factꝰ est sub lege non. vt qui sub lege erant sub lege relinqueret sed vt ex lege educeret quanto ergo magis nõ quemlibet in ecclesia re in lege qui ꝓpius fuerant extra legem. sed ꝓprie liter celebrantes que in lege corporaliter celebranda mandantur in azimis sinceritatis ⁊ veritatis edibram̃ pascha secundum voluntatem agni dominici. Nisi manducaueritis carnẽ meam ⁊ biberitis meum sanguinem non habebitis vitam in vobis.

¶ Vespere aũt facto discũbebat cum. xii. discipulis suis. Et edentibꝰ illis dixit Amen dico vobis quia vnus vestrum me traditurus est. Et cõtristati valde ceperunt singuli dicere. Nunq̃d ego sum domine? Ipse respondens ait. Qui intingit mecum manum in parapside hic me tradet. filiꝰ quidem hominis vadit. sicut scriptũ est de illo. vẽ autem homini illi per quem filiꝰ hominis tradetur. bonũ erat ei si natus nõ fuisset homo ille. Videns aũt iudas qui tradidit eũ dixit Nunq̃d ego sum rabbi. Ait illi. Tu dixisti.

¶ Hiero. Quia supra dominus de passione sua ꝓdixerat nunc eaam de ꝓditore ꝓdicit dans apostolis locũ ve cum mœstiger̃ent scin cogitatiões suas ⁊ occulta cordis ꝑsilia penitere eũ facti sui. vnde dicit vespera aũtẽ discũbente eo cum xp̃o discipuli suis. ¶ Remigius. Cum xp̃s dicit quia iudas adhuc erat in numero iam recesserat mente. ¶ Hiero. Omia em̃ fecerat iudas vt tollat suspitio proditoris. ¶ Remigius. Et notandũ q̃a pulcre vespe facto discubuisse dicit iam ad vespã agnꝰ immolari solebat. ¶ Rabanus. Et eadẽ vespe discubuit cũ discipulis q̃a in passione xp̃i q̃m verꝰ sol ad occasũ ꝓperauit refectio eorum similiter hoc libro ꝓparata fuit. ¶ Cris. in ho. designat ei euangelista q̃ comedẽdo eos disputat ac ibs ꝺ̃ eorum vt ⁊ arpe ⁊ a mẽsa oñdat malicã ꝓditoris ⁊ ꝺ̃ q̃ dixerat amẽ dico vobis q̃ vnꝰ ve-

Leo papa in smone de passione. In quo notam fibi esse pditois sui cōsciencia demōstrauit nō aspe ra ac aspa impium increpatōe pfundens sed leu ra ac aspa impium increpatōe pfundens sed leuitas ad monōe cōueniens · vt facilp corrigeret Remendo quem nulla de formasset abiectio Ori. Vel dixit generaliter vt testimonio pcussi cordis singulorum qualitas pbaretur. vt inde ostēderet malitiam qui nec cogmoin consiliozū suozū credebat. esto quia in primis putauit latere quasi hoiem qui postq̄ vidit conscienciam suā positam i verbis ipsius quozū pmū ifidelitatis erat. sm ipudētiae vt ceteri discipulozum oīderet bonitatem qz plus debāt verbis xpi quā sciētiae sue. vñ sequit vt cōsiunt val. vt ce. sin. di. nunquid ego sū oīe vnusq̄sq; enim discipulozū sciebat ex his que docuerat ihesus qm ad malum versibilis est humana natura. vt i collatione aduersus vedores huius mundi tenebrarum. vt pter hāc causam vnus quisq; eozū timēs interrogauit. vñ vt de omnibus futuris timēdum est nobis infirmis. Videns aūt dns de seipsis timentes discipulos demōstrauit pditorē iudicio pbetice vocis dicentis. qui mādicauit panē mecū ampliauit aduersū me supplātationez. vñ sequitur. At ipse respondens ait. qui intingit mecum manū in cap. hic me tradet. Hiero. Omnia domini patientia pmū dixerat vnus vrm me tradet. pseuerat prodictor i malo manifestus arguit. vt tamē nomē pprium non designat. iudas enim ceteris cōtristatis. vt retrabētibus manū. vt meroicēab. abos ozi suo temeritate. vt impudentia qua pditurus erat etiā manum cū magistro mittat in papsidem vt audacia bonā conscientiam mēaretur Ori. in ho. Dicebat aūt videtur vt hoc xpm fecisse qz iudas cū eo in papside intingeret magis eum confundens. vt in amozē suū attrahens. Raba. Quod aūt dicit hic matheus in papside marcus dicit in catino. papsis em ē vas escarum quadrāgulatū a pannis assibus id est equis latentibus dictum catinum vero vas fictile apercum ad immitendū liquorem. vt potuit fieri vt in mēsa vas fictile quadrāgulū cōtineretur Ong. Hoc est aūt ppria consuetudo hominum mimis malorum vt post salem. vt panē insidientur hominib. maxime nichil inimicicie ab eis habentes. si aūt. vt post spiritalem mensam abundantius videbis multitudinem malicie eius non recordatus nec ieozpozalib. bonis magistri dilectionē nec in spūalib. doctrinam. Quales sūt oīes in eccīa qui insidiantē fratrib. suis cū quibus ad eandez mensam corporis xpi frequenter sūt fuerunt. Hiero. Judas aūt nec pmo nec sūbo correctp. a pditione retrahit pedem. qz patientia domini nutrit impudentiā suam. vt ideo pena pditōe · vt quē pudor nō vicerat corrigant dentata supplicia. vñ sequit. Filp quidem hominis vadit sicut scriptū est de illo Remi Humanitatis nanq; ē ire. vt redire. dimittatis semp manē. vt esse. vt qua būanitas patitur mori. idarco pulere dicit filp hominis abire. Aperte etiam dicit. sicut scriptū est de eo. qm̄ quecūq; pasp. est prius a pphetis pdicta sunt. Ori. in hoc. Hoc aūt dixit ad consolandū discipulos vt nō existimarent infirmitatis id esse qd passurp erat. vt nam etiam corrigeret pditoz. Cuius aūt scriptū fuerit passurū esse xpm. mirabiliter tamen incusat iudas. Nō em eradicato tuto salutem nram operata est. sed sapiētia xpi qui alioz neq̄quā ad id qđ nobis expediebat vtebatur. Dñ sequit. Veb aūt homini illi p quem filp hominis tradet. Ong. Non dixit veb homini illi aquo tradetur. sz p quem tradet ostendens alterū a quo tradebat id est a diabolo ipm aūt iudam ministrū esse traditōis Veb etiā oib. pditoribus xpi. Quicumq; em discipulos xpi tradit ipm xpm tradit Remigi. Veb etiam erit omīb. qui maligna conscientia. vt pollutā ad mensam xpi accedunt. Cuius em xpm ñ eradant iudeis crucifigēdum. tradūt tamē suis iniquis mēbris sumendum Et ad maiorem exaggerationez subdit. Bonū erat illi si natus non fuisset hō ille. Hiero. Non aūt idco pcedp est ante fuisse q̄ nasceret qa nulli possit esse bene nisi ei qui fuerit. sz simplicit dictū est melp esse non subsistē q̄ male subsistere Aug. de q̄st. euan. Etsi quispiam contendit aliquā vitaz esse ante istā ñ inde tñ vt nō nasceret. sz nulli expedit cōmunit. An diabolo diat non expedire nasci sez ad pec catum an eā bonū erat illi vt xpo nō nascereturp vocationē nec esset apostata. Orig. Judas aūt post oīm apłoz interrogationes. vt p xpi narrationem de ipo vix aliquando. vt ipse interrogauit versuto consilio vt similia ceteris interrogando celaret pditoris consilium. Nam vera tristicia nō sustinet morari. vnde sequit. Videns aūt iudas qui tradidit eū dixit Numqd ego sum rabbi. Hiero. In quo blandientis iūgit affectum siue meretricis. Ceteri em qui non erant pditoris dicunt. Numquid ego sum dñe. Iste qui pditurp erat. non dñm seo magrm vocat quasi excusationez habeat si domino denegato. saltem magrm prodidisse Ori. Vel hoc ipm quasi substantiā dicit quia vocabit magister. cum nō esset hoc vocabulo dignp. Ori. i homelia. Quānis aūt dñs poterat dixisse. Argentum es pāp accipere. vt adhuc audes interrogare. sz nichil horum dixit missim. ibus nobis terminos. vt regulas pfigens. Sequit em. Et ait illi tu dixisti. Re. Nō sic pt intelligi. Tu dicis. vt ego dixisti. vt ego. vt ego. vt ego

domini non eos accepisse ieiunos ¶ Nūquid tamen ꝓterea calumniandū est vniuse ecclie q̄ a ieiunis semp accipitur Placuit em̄ spiritui sancto vt in honorem tanti sacramēti in os xp̄iam̄ prius dominicum corp⁹ intraret q̄m ceteri cibi Saluator namq; q̄ velut mentibus ꝑmendaret misteriū huius altitudinem vltimū hoc voluit in fige cordibus memorie discipulorū a quibus ad passionem digrediebat erat ideo nō precepit quo deinceps ordine sumeret vt apīs p quos ecclesiam disponebat erat seruaret hūc locū ¶ Colo. Sub alia em̄ specie carnem sanguinē suū tradidit xp̄us deinceps sumendū mandauit vt fides haberet meritum que de his est que non videntur ¶ Ambro. de sacramētis. Et vt nullus horror cruoris sit ꝑ quem em̄ operat redemptionis ¶ Aug. sup iohannem Commēdauit aūt dominū corp⁹ sanguinē suū in his rebus que ad vsū aliquid redigunt ex multis Nam nisi multi in vnum ex multis granis conficit Domū vero in vnum ex multis aquis confluit Ita dns noster xp̄us nos signauit misteriorum pacis ac vnitatis nostre in sua mensa consecrauit ¶ Remigius Apte etiā fructum terre obtulit vt per hoc demonstraret qa ad hoc venerat vt illaz maledictionē auferret qua maledicta est terra ꝑter peccatum primi hominis congruenter etiā uisum est offerri que de terra nascunt et pro quibus hominis maxie laborant vt nō esset difficultas in acquirendo et boues de labore manuū suarum sanctitati deo offerrēt ¶ Ambro. de sacramentis Et hoc aūt accipe anteriora esse misteria xp̄i in ueteri q̄m in iudeos obtulit em̄ melchisedech panē et vinum similis per ora filio dei cui dicit tu es sacerdos eternū secundū ordinem melchisedech de quo et hic dicit accepit iesus panē ¶ Colo. Quod de pane fit mētio intelligit grano em̄ fruges se coparauit dns dicens nisi granū frumenti cadens in terrā talis etiā panis ꝑcepit sacramēto qz eius vsus est cōmunior nā alii panes ꝑter eius defectū fiunt quia vero xp̄s usq; ad vltimū diem demōstrauit se nō esse cōcretū legi vt supra ex verbis crisostomi habitū est in vespera vero q̄n pascha immolabat fm legis preceptū azima cōmedendū erat et omne fermentatū abiiciendum manifestū est q̄ panis iste quē dns accepit vt discipulis erogaret azimus fuit ¶ Ore. in registro Solet autem nōnullos mouere q in ecclia alii offerūt panes azimos alii fermentatos ecclesia nāq; romana offert azimos panes ꝑterea q dominus sine vlla commixtione susceperit carnem alie vero ecclesie offerunt fermentatum pro eo q verbum patris indutum est carne et est verus deus et verus homo nam et fermentū cōmiscetur farine sed eam azimum q̄m fermentatū dū sumimus vnum corpus domini nostri saluatoris efficimur ¶ Ambro. de sacramētis Iste aūt panis aī verba sacramēti panis est vitae⁹ vbi accesserit cōsecratio de pane fit caro xp̄i ꝓsecratio aūt quibus vbis ē et q̄bus sermonibus nisi dni ihu si em̄ tanta vis est in aī sermone vt inperēt esse que nō erāt quāto magis operatur⁹ ē vt sint que erāt et in aliud cōmutent si em̄ operatus est sermo celestis in alīs rebus nō operatur in celestibus sacramentis; Ergo ex pane corpus fit xp̄i et vinum fit sanguis consecratione verbi celestis Quodum requiris accipe Consuetudē vt nō generet homo nisi ex viro et muliere; quia voluit dns de spiritu sancto et virgine natus est xp̄us ¶ Aug. de ver. do. Sic ergo p spīm̄sanctū vera caro suae coitu creatur ita et per eundem substantia panis et vini idem corp⁹ xp̄i et sanguis consecratur Et ideo quia vbo dni fit p̄dicta consecratio subaudit ¶ Remig⁹ Per qd etiā mōstrauit qua humanā naturam vna cū patre et spiritusancto grā diuine virtutis impleuit et eēne immortalitatis munere ditauit sed vt mōstraret q̄ corp⁹ eius ī abiecta voluntate subiectum erat passioni subdit Accepit ¶ Aug. in li. sen. Prosp. Cū em̄ frāgit noster dns sanguis de calice in ora fidelium fundit quod aliq̄n dīnici corporis immolatio in cruce ꝑfecta significauit effusio d latere designat ¶ Dyon. in ecclastica hierarchia In hoc enim ostendit q vnū et simplū diuinum p bīanationē compositum et visibile ab nobis pueris et ad se nram societatem benigne gratiosi meatum bonorū distributorū nos precipere facit vt sequitur. dedicq discipulis suis. ¶ Leo papa in sermone de pas. Nec ab hoc quidem misterio cadimus si moto ve ostenderet iudas nulla munita est aliqua ꝑ. q impietate voluntaria erat prescius ¶ Aug. super iohannem De vno em̄ pane et petrus accepit et iudas sed petrus accepit ad vitā iudas ad iudicium. ¶ Cris. in homelia Et hoc iohannes plenius dicēs qm̄ post hoc intrauit in eū satanas Ecce maius peccatum ei est factum Et quoniam cum tali mente ad misteria accessit et quoniam cui accessit non factus est melior neq; amore neq; beneficio nec honore xp̄o aūt non ꝓfuit eū q̄uis omia fecerit vt discas q̄m nihil derelinq̄t eos que in corpore quemquam ¶ Remi. In hoc etiā facto relinquitur emplū ecclie vt neminē a sodalitate sua neq; a communione corporis et sanguinis dni segregent nisi pro aliquo manifesto et publico crimine ¶ Hilarius Peracta iuda pascha accepto calice et fracto pane ꝑficit dominus em̄ eternoq; sacramēto communione non horret Discessisse aūt eū hinc intelligit q cum cibo reliquo endit. Sequitur Et ait Accipite et comedite ¶ Aug. de ver. do. Invitat dnus suos vt ꝓpter se cibum seipm̄ si qs audeat mānducare omittat et quibuscunq; manducare refutat sed non defutat. Quia manducatio quia surrexit occisus ¶ Nec quando manducamus partes de illo facimus et quidem in sacramento fit. Norunt fideles quemadmodum manducetur carnem christi. Unusquisq; quem suam accipit partes manducatur in sacramento et integer manet eius in celo totus in corde suo. Deo autem ita placuit sacramenta quia in eius aliud videtur et aliud intelligitur quod videtur habet speciem corporalem quod intelligitur fructum habet spiritualem ¶ Aug. sup iohānē Carnē autem xp̄i nō edam⁹ nisi in alicuius mēto quod et multa mali faciūt si usq; ad finem ꝓpationē manducemus vt in domini corpore tanquam membra maneamus vt eius spiritu vegetemur. ¶ Ambro. de sacramentis Ante em̄ q̄ consecretur panis est. Ubi aūt vba xp̄i accesserit dicēs hoc corpus meum corpus xp̄i est.

¶ Et accipien
dit illis dicens
sanguis meus
tis effundetur
co autem vobis
geminine vitis
bibam vobiscu
mei.

¶ Remi. Quia
discipulis dederat
traditis est dem
ege in quo demon
tabitur pro quibus
¶ Cris. in ho.
quidem opere
am monstrauit q
duxit eos nos
actione ferre et
Si em̄ figura
schalis facta est
te malomagis
quē. Et dedit
aūt hoc audien
sūū bibit inducē
misteriorū ¶ Jer
fuit continua et
die. Sequē. D
¶ Cris. in home
Hoc em̄ promi
nouū sic si ve
nouū hoc sanguine
accepit moyses
et in tuido fascicu
sanguis testamen
in homel. Sang
pmundat dicens
dide mortui caus
tur. Quasi di
psalutes pmogen
one peccatorū vt
Et notādū q
q nō venerat
omibus gentibus
dit q passio ei
q̄ etiam di scipt
Hoc ent vob
it vt lucas refer
¶ Remi. Nonl
dum docuit ve
sterios doceret e
corpalis refectio
ac cibi et poc
pauit. Cōuenie
passionem vt su
ret in passione
gnus a⁹ fuit a co
dominicā passio
neis et vinū que

¶ Et accipiens calicez gratias égit. & dedit illis dicens. Bibite ex hoc oēs hic est sanguis meus noui testamenti. qui p multis effundetur i remissionem peccatoz. Dico autem vobis. non bibam āmodo de hoc genimine vitis vsq; in illum diem cuz illō bibam vobiscum nouum in regno patris mei.

¶ Remi. Quia corpus suum sub specie panis dūs discipulō dederat pulere etiā calicem sui sāguinis tradidit eisdem. vñ dicit & accipiēs calicē gratias egit in quo demonstrat quātum de nostra salute gratulet̄ pro quibus etiā sanguinē suum funderet. ¶ Cnf. m ho. Ideo etiā gratias egit vt nos doceret qualiter oporteret nos hoc misterium phcere & eam monstrauit qm̄ ad passionē non venit nolēs eruditur ea; nos quodcūq; patimur cum gratiarum actione ferre. & eam ex hoc bonā spem nob̄ dedit. Si em̄ figura hui⁹ sacrificij sez immolacō agni paschalis facta est liberatio populi ab egiptiaca seruitute multomagis ventas liberabit orbem érarū. Sequit̄. Et dedit illis dicēs ¶ Bibite ex hoc oēs. ¶ Ne aūt hec audientes turbarent̄ p̄mū ipe sanguinem suū bibit inducēs eos sine ēbatione in p̄municionem misteriū. ¶ Hiero. con. heluidium Sic ignē dūs ibi fuit comunis & cōmunū. ipe comedens & qui comedit. Sequit̄. Hic est sanguis me⁹ noui testamenti ¶ Cnf. m home. Hoc est annūciationis legis noue Hoc em̄ promittebat vetus testamētuz. qđ cōtinz nouū sic ei ve. te. būit sanguinē viculoz & ouiū ita nouū hēt sanguinē dñicū. ¶ Re. Sic em̄ legit̄ quia accepit moyses sanguinē agni & misit in crateraz & mundo fasciculo ysopi aspsit ppl'm dicens hic est sanguis testamenti qđ mandauit ad nos de⁹. ¶ Cnf. m homil. Sanguinem aūt noīans & passionem suā p̄nunciat dicens. Qui p multis effundet̄. Et rursū dicit mortis causam cuz subdit. In remissionē peccatoz. Quasi di. Sanguis agni in egipto effusus est p salute p̄mogenitoz ppli israel. Hic aūt i remissionē peccatoz venturi orbis errarum. ¶ Remigi. Et notādū qz n̄ ait p pauds aut p orbi sz p multis qz nō venerat vnā em̄ gētē redimē. sed mltos de omīb genīb. ¶ Cnf. m home. Hoc aūt dicens oēm diē qz passio ei⁹ misteriuz est salutis humane. Per qđ etiam discipulos consolatur. et sicut moyses ait. Hoc erit vob̄ memoriale sempiternū. Ita & ipe dixit vt lucas refert. hoc facite in meā cōmemorationem ¶ Remi. Non solū aūt panem. sz etiam vinū offerē dum docuit. vt resurgentes & sitientes iustitiaz bis misteriis doceret esse recreandos. ¶ Glo. Sic̄ enim corpalis refectio fit p cibum & potum. Ita sub specie cibi & poc⁹ nobis spiritalem refectionez dūs prestauit. Conueniens etiam fuit ad signandū domicaz passionem vt sub duplici specie hoc sacrāmētum institueret in passione ei sanguinem suū effudit. & sic sanguis a corpore separat⁹. Oportuit ergo ad dominicā passionē repsentādam. seorsum apponi panem & vinū que sunt corporis & sanguinis sacrāmēta

Sciendum tm̄ est q̄ sub vtraq; specie vt⁹ xp̄s continet. Sb specie q̄dez panis simul sanguis cū corpore. & sub specie vini simul corp⁹ cū sanguine ¶ Ambr. in epistola ad corim. Ideo etiā in duabo speciebz celebratur. valet em̄ ad tuitionem corporis & anime qđ percipimus. ¶ Cipnan⁹. ad genaliuz. Calix vo dñi non est aqua sola & vinū solum. nisi vtrūq; misceat̄ qm̄ nec corpus dominī potest esse farina sola aut aq̄ sola nisi vtrūq; fuerit adunatū ¶ Ambr. i. li. de sacrāmentis. Si aūt melchisedech panem & vinū obtulit q̄ sibi vult aque admixto. Accipiōnem tetigit moyses petram & petra vndam maximam fudit petra autem erat xp̄s & vn⁹ de militibo lancea tetigit latus xp̄i. & de latere eius aqua fluxit & sanguis. aqua vt mūdaret. sanguis vt redimēret. ¶ Remigi⁹. Sciendum est etiaz q̄ ve iohānes dixit aque mīte populi sūt. Et quia nos oportet semp manere in xp̄o & xp̄m in nobis. vinū aque mixtū offertur vt oīndatur quia caput & mēbra io ē xp̄s & ecclia vnum sunt corpus. Vel ve demonstret̄ q̄a nec xp̄s passus est absq; amore nr̄e redēpcōis nec nos saluari possum⁹ absq; illius passione. ¶ Cnf. m ho. Quia vero de passione & cruce eis locut⁹ erat cōsequenter eū q̄ de resurrectione est p̄monem inducit dicens. Dico aūt vobis non bibam ammodo de hoc genimine vitis vsq; in diē illum cuz illud bibam vobiscū in regno patris mei. Regnū aūt resurrectionē suā nominat. Ideo aūt hoc de resurrectiōe dixit q̄ sez cū apostolis esset bibitur⁹ ne aliqu existimaret phantasiam esse resurrectionē & ideo psuadentes hoibus de xp̄i resurrectione dixerunt. Simul comedimus & bibim⁹ cum eo postq; surrexit a mortuis. Per hoc ergo oīndit q̄ videbunt eū clare suscitatū & cū ipis rursus erit. Quod aūt dicit nouū intelligendū est noue id est nouo modo nō quasi corpus passibile habens & indigens cibo. Non em̄ post resurrectionem comedit & bibit quia cibo indigeret sz p̄ter resurrectionis certitudinem. Quia vo sunt quidā hereticī in sacris misteriis aqua ventes n̄ vino. demōstrat per hec verba quomā & cū sacra misteria tradidit vinum dedit qđ & resuscitat⁹ bibit. Propt̄ hoc dicit Ex hoc genimine vitis. Vitis em̄ vinum non aquaz generat. ¶ Hiero. Vel aliter de carnalibo dūs trāsit ad spiritalia q̄ vinea de egipto transplantata ppl⁹ fit israel. Sacra scriptura testatur. Dicit g⁹ dūs se de hac vinea nequaq̄ esse bibitur⁹ nisi in regno p̄ris sui. Regnū patris fidem puto esse credentiū Ergo cum iudei regnū receperint p̄ris cūc de vino eorum dūs bibet. Attende aūt q̄ dicit patris & non dei. Omis em̄ pater nomē est filij. ach̄ ducerēt cum crediderint in deum p̄rem. & adduxerit eos pater ad filium ¶ Remi. Vel aliter. Non bibam de genimine vitis hui⁹ id est non vlera synagoge carnalibo oblationibus delectabo in quibus illa paschalis agni immolatio precipuū locū tenere solebat. Aderit aūt tempus mee resurrectionis & dies in quo i regno patris constitutus id est gloria eterne imortalitatis sublimatus vobiscum illud bibam nouum. hoc est ō saluatione illius populi iam renouati per aquam baptismatis. q̄si nouo gaudio letabor. ¶ Aug. ō q. euā-

Vel aliter. Cū dicit. Bibam illud nouū vult intelligi hoc vetus esse. Quia g° de pagine adam q̄ vetus hō appellat corp° suscepit qō in passione morti traditur° erat. vñ edā p vini sacramentū cōmēdat sanguinē suū quo aluo nouū vinū q̄z immortalitatem renouandoz corpum intelligē debem°. Quod aūt dic vobiscū bibaz ec ipis resurrectōz corpum ad indueudaz imortalitatez p mittit vobiscū em nō ad idem tpus s̄z ad eandē innouacōez esse dictū accipiendum ē. nā t vos dic aplus resurrexisse cū xp̄o ve spes ra future iā letaam pītem afferat. Quod aūt de hoc geminie vitis edā illud nouū esse dicat significat vtiq̄ eadez corpa resurrectura sc̄m innouationē celestē que nūc fm érenam vetustatē sunt moritura. Hyla. Videt aūt ex hoc q̄ iudas cū eo nō bibent q̄a non erat bibitur° m regno cum vnik sos tunc bibentes ex vitis istius fructu bibituros se cū postea pollicerē. Glosa. Sed sustinē° alio p sanctoz sententiam q̄ s̄z iudas sacramēta recepit xp̄o dicēdū est q̄b q̄ dic vobiscū ad plures eorū non ad omnes referendum est.

¶ Et ymno dicto exierunt in montem oliueti. Tūc dicit illis ihesus. Omnes scandalū patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim percuciam pastorem t dispergentur oues gregis. Postq̄ autez rsurrexero precedam vos in galileam. Respondens autez petrus ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint inte ego nunq̄ scandalizabor. Ait illi ihesus. Amen dico tibi. q̄a i hac nocte añq̄ gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter t omnes discipuli dixerunt.

¶ Ong. Discipulos q̄ acceperāt bñdicōis panem t biberunt calicem grāz actionis docebat dñs pro bis oīb ymnū dicere pri. vñ dicit. Et ymno dicto exierunt i montē olueti vt de alco trāsiret ad alcuz quia fidelis nō potest aliq̄d agere i cōualle. ¶ Cris in ho. Audiant q̄cunq̄ velut porci simplicē mādu cantes cū ebrietate furgūt cum dicerem grās agē t in ymno mensam desinere. Audiant quicūq̄ vltima oratonem i sacris misterijs nō expectāt. Ultima em oīō misse illi° ymni est signū grās g° egit añq̄ sacra misteria discipłis daret vt t nos gracias agerem us. ymnum dixit postq̄ dedit vt nos hoc ipm faciam°. ¶ Iero. Juxta hoc exēpluz saluatoris qui pane xp̄i t calice saturatus t mebriear° fuerit potest laudare deum t cōscendere montē olueti vbi laboruz refectio. doloriscq̄ solacium t veri luminis noticia est. ¶ Hylarius. Per hoc eciam ostenditur. q̄ homines consummati in vniuersis diuinorū misteriozum virtutib gaudio exultatonecq̄ communi in celestem gliam efferuntur. ¶ Ange. Ape edam mons mie est electus vbi prenunciaturus fuit scandalum infirmitatis discipłorum iam tunc paratus vt non repelleret discipulos discedentes s̄z vt reciperet reuertentes. Unde sequit. Tunc dicit illis ihus omīe vos scandalum patiemini in me in ista nocte. ¶ Iero. Predixit idem quod pastori. sic vt cum passi fuerint nō desperēt salutē sed agnoscant penitētiā liberent. ¶ Cris. in ho. In quo etiā bene nos quales añ crucez fuerūt discipuli t quales p crucem. Etenī qui neq̄ cum xp̄o dum crucifigitur stare poterāt post mortez xp̄i adamantine fortitudes fuga em discipłorum t timos demōstratio ē mortis xp̄i. vt confudamē qui breui martirio egrotam. Si em neq̄ ligatus est neq̄ crucifixus. vnde petro reliquis aplis incussus est tam° timor. ¶ Ieromi. Et signanter addidit. In ista nocte id quō q̄ mebriāē nocte iebriāē sic t q̄ scādalū passē i nocte t in tenebris sustinēē. ¶ Hylarius. Cui est pdictionis fides autoritate pphete vera esse probatur. vnde sequitur. Scriptum est em. Percuciam pastorem t dispergentur oues gregis. ¶ Ieroni. Hoc aliis verbis in zacharia pphta scriptum est. Et expersona pphete ad deum dicit. Percute pastorem t dispergentur oues. percutit aūt pastor bonus vt ponat animam suam pro ouibus suis. de multis gregib erroruz. fiat vnus grex t unus pastor. ¶ Crisostomus in ho. Ipse aūt pphetam induit. simul quidem suadens nō attendere singula scripta sūt. simul aūt ostendens q̄m fm de plurib crucifigebatur. t vndiq̄ monstrans nō alienum esse a veteri testamēto q̄ a dō in eo pnūciabat. Ipse aūt pmisit eos in tristibus pmanere sed tertia pdicit dies. Postq̄ aūt resurrexero precedam vos in galileam. Non em confestim post resurrectionem celo eis aparuit. neq̄ in longam quādo regionib vt eis apareat vadit. s̄z m ipa gente t mipis vicinis regionib vt t hinc crederēt q̄m qui crucifixus est ipse est qui resurrexit. Propter hoc etiā i galileam ire ab ire dicit. vt a timore iudeoum liberati crederent quod dicebatur. ¶ Orig. Predixit eam hoc ordine vt qui t modicum dispergunē scandalū passi postea congregenē a resurgente xp̄o. t precederet eos in galileam gencium. ¶ Hylari°. Sed petrus in tanto affectu t caritate xp̄i efferebatur vt nec alienare a carnis sue t fidem vōis dominī nō conueniret quasi dicta a° efficienda nō essent. Respondens petrus ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint i te ego nunq̄ scandalizabor. ¶ Cris. in ho. Quid ais o petre! pphta dixit dispergentē eum t xp̄us confirmauit quod dictus est. t tu dicis nec q̄ quando dixit vnus ex vobis me tradet. Timebas ne tu esses traditor q̄nus nihil tibi tale conscieras. Nunc aūt manifeste eo dicente q̄m omnes scandalizabimini contradicis. Sed quia erat ex ab anexietate quam de prodicione habuerat. cordens de reliquo dicebat. Ego nunq̄ scandalizabor. ¶ Ieronimus. Non tamen est erementas nec mendacium sed fides ē apostoli petri t ardens affectus erga dominum saluatorem. ¶ Remigius. Quo ergo ille dicit prenudendo. iste denegat amando. moraliter istruim°. vt q̄tum possibile de arbitrio nr̄o tātū timeamus de carnis fragilitate. Dicitur

Videtur tñ accusabilis petrus ⁊ quómã ꝑtradixit ⁊ qñ alijs seipm ꝓposuit ⁊ tardo quoniam totum sibi attribuit·q̃ sez fortiter esset ꝓfecturꝰ· vt li igñé in eo sanaret ꝓmisit aº casum non impellés eũ ad negandũ· si eũ sibi deserens ⁊ naturaz humanã de fragilitate cõuincens ¶ Orig. Vnde alij discipuli scandalizati sũt in ibu· Petrº aũt nõsolum scãdalizat·sed abundantiº relinquit vt ter denegaret· vnde sequit· Ait illi ihus· Amen dico tibi quia i hac nocte anteq̃ gallꝰ cantet· ter me negabis ¶ Aug de cõsen· Potest aũ mouere q̃ tam diuersa non eñ vba·sed eadẽ sententias euangeliste ꝓtulerunt·q̃ bus ꝓmotus petrº illam ꝓsumptionez proferret vt cũ dño vt pro dño moriendi· Vta vt cogãt intelligi ter eum expressisse ꝓsumptionem suã diuersis locis sermonis xpi ⁊ ter illa a dño responsum q̃ eum esset ante gallicinium ter negaturꝰ· sicut etiã pº resurrectionem ter illum interrogat vez illuz amet ⁊ mandatũ de pascẽdis ouibꝰ ter precepit· Quod eñ habent hec verba matha vt sentencie simile illis quibꝰ secundũ iohem vel quibꝰ secundũz lucam petrº retulit ꝓsumptionem suam· Marcus aũ pene ipsis verbis hoc cõnem erat quibꝰ ⁊ mathe· nisi q̃ distinctiº quemadmodũ futurũ esse expressit dicturz esse a dño· Amen dico tibi quia tu hodie i nocte hac priusq̃ gallꝰ bis vocẽ dederit ter me es negaturus Vnde nonnullis qui parũ attendunt Marcꝰ videt non congruere ceteris· Tota eñ negacio petri trina est que si post ꝓmũ gallicantum accipet falsum dixisse viderenẽ· tres euangeliste qui dicũt dixisse dñm q̃ anteq̃ gallus cantaret eũ peterº esset negaturus· Rursus si totam trinam negationez aũ petrus gesset q̃z cantare gallus inciperet· superfluo dixisse marcus deprehenderet ex ꝑsona domini· Priusq̃ gallus bis vocem dederit ter me es negaturꝰ· Sed q̃a ante ꝓmum gallicantũ cepta est illa trina negacio attenderũt tres euangeliste nõ q̃ eam completurº esset petrus· sed quando futura esset ⁊ quando incepetura· id est ante gallicantum quamq̃z in animo eius ⁊ ante ꝓmum gallicantum tota posset intelligi q̃ ante gallicantũ tantus timor obsederat mẽtem q̃ eam posset vsq; ad terñã negacionẽ protrahere· Multo minus igñé mouere debet q̃ a trina negacio eadem trinis negatus vocabo ante gallicantũ cepta ⁊ si non ante ꝓmum gallicantũ pacta est tamq̃ si aliem diceret Priusq̃ gallꝰ cantet ad me scribis epistolam in qua mihi ter commitabaris· Non vtiq; si eam ante omnẽ gallicantuz scribere inciperet· ⁊ pº ꝓmũ galli cantũ finiret ideo dicendum erat falsum fuisse predictum ¶ Ang· Queres autez si possibile erat vt non scandalizaret petrº semel saluatore dicente q̃ omnes vos scandalum patiemini i me· Ad quod aliquis respõdebit q̃ necesse erat fieri qđ ꝑ dictum erat a ibu· Alius aũ dicet q̃ quia exoratus a nimium⁹ que ꝓdixerat ꝙ Jonam nõ fecit possibile fuit vt repelleret etiam scandalum a petro depcante Nunc aũt ꝓmissio eius audax in affectu quidem prompto· nõ tñ prudens facta est et causa vt nõsolum scandalizaret verũetiam ter denegaret· postq̃z aũt cũ affirmatione iuramẽti pronuntiauit· dicet aliquis q̃ non erat possibile vt nõ denegaret· Si eñ iuramentũ erat xpi· amen mentiº fuisset· amẽ dico tibi· Si verum dixisset petrº quia nõ te negabo· Videnẽ autem mihi ceteri discipuli cogitãtes qđ ꝓmum fuerat dictum oñs vos scãdalum patiemini Ad hꝫ autem q̃ dictum ẽ petro· Amen dico tibi quia nisi et ego moriar tecum non te negabo· Similiter ⁊ oẽs discipuli dixerũt hic eadem petrº nescit qđ loquat Cum ibu eñ mori ꝓ omibꝰ moriens hoim nõ erat qñ oñes fuerãt i peccatis· ⁊ omnes opº habebant vt pro eis aliº moreretur non ipi pro aliis· ¶ Raba Sed quia mentiexerat petrus dñm ꝓmore mortis eũ se ꝓdixisse negatur· ob hoc dicebat q̃ licet periculuz immineret· nullo mõ abnegaº fide posset diuelli· ⁊ similiter alij apostoli pro ardore mẽtis nõ timuerũt dãnũ mortis· Sz vana fuit ꝓsumptio hũa sine ꝓtectione diuina ¶ Ori· ihc· Nunc gº magnũ discimus dogma q̃ non sufficiat de fidenum hominis· misi diuino aliqs potiatur auxilio

¶ Tunc venit ihesus cum illis in villam que dicitur gethsemani· ⁊ dixit discipulis suis. Sedete hic donec vadam illuc ⁊ orem Et assumpto petro ⁊ duobus filijs zebedei cepit contristari ⁊ mestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima mea vsq; ad mortem Sustinete hic ⁊ vigilate mecum·

¶ Remi· Paulo supius euangelista dixerat· qua ꝓmisso iam dicto exijt cum discipulis i mõtem oliueti Et vt ostenderet ad quem locũ ipiº montis duxerunt· cõsequenẽ adiunxit· Tunc venit ihus cũ illis in villam· que dicit Gethsemãi ¶ Raban· Lucas dicit In montẽ oliueti iohes· transeuntẽ cedron quod idem est qđ gethsemanij· Et ẽ locus in quo ortus uitis ad radicem montis oliueti vbi ortus est· vbi eẽ eccla est edificata· ¶ Hiero· Gethsemanij interpretatur vallis pinguissima In qua iussit discipulos sedere paulisper ⁊ expectare reditum· donec ꝑ cundus dñs solus oraret ¶ Ang· Non eñ cõueniebat vt ibi caperetur vbi cum discipulis manducauerat pascha· cõueniebat autem ⁊ priusq̃ ꝓderetur· orare ⁊ eligere locum mundum ad orationem· vñ sequitur Et dixit discipulis suis se· hic do· va· il· ⁊ orẽ ¶ Ori sexto· in homelia· Hoc aũt dicit quia discipuli indiuisibiliter sequebanẽ xpm· consuetudo eñ ei erat sine discipulis orare hoc aũt faciebat erudiens nos i orationibus quietem nobis constituere ⁊ solitudinem querere· ¶ Dama· in libro tercio· Sed cum oratio sit ascensus intellectus ad eum vel petitio decentium a deo qualiter dominꝰ orabat· Neq; eñ ascensione que ad deum est indigebat intellectꝰ eius semel secundum psonam deo verbo vnitus· Neq; ea que a deo est petitione· vnus eñ deus ⁊ homo xpus est· Sed formans in seipso quod nostrum est· docuit nos a deo patre petere ⁊ ad ipsum extendi· sicut eñ passiones sustinuit· vt erumpnas nobis aduersus eas vidoriam tribuens· ita orat nobis viam faciens ad eam

que ad deum est astensionē ⁊ p nobis omnem iustiam implere ⁊ reconciliās nobis p̄rem suū ⁊ vt p̄ncipium ip̄m honorās ⁊ mōstrans q̄ nō est deo contrarius. ¶ Hemi. Cum aūt dominꝰ i monte orauit docuit nos i oratiōne pcelestiū dīm supplicaē. Cū vero in villa orauit nos instruxit vt in oratiōne semper humilitatem seruare studeamus. Dulcbre ecia a ꝓpinquans passioni i valle pinguedinū orasse dicē vt demonstraret q̄ p vallem humilitatis ⁊ pinguedinē caritatis mortez p nobis suscepit. moraliter eciam nos instruxit vt non gestem⁹ cor aridū a pinguedine caritatis. ¶ Raba. Appinquans eē mortī dīs i valle pinguedinis orauit quia p vallez humilitatis ⁊ pinguedinē caritatis p nobis mortē subijt. ¶ Ihe. Quia vo fidez discipulox ⁊ ostendā vnore sibi voluptatis accepat. sed turbādos illos ⁊ dispergendos prescibat. Ideo iussit eos in loco sedere. nam sedere requiescentis est. laboraturi enim erant cum negaturi. Qualiter autem progressus sit manifestat. cum subiungit. Et assumpto petro ⁊ duobꝫ filijs zebedei cepit contristari ⁊ mestus esse. Illos videlicet assumpsit quibꝰ in monte claritatez sue maiestatis ostenderat. ¶ Hylarius. Sed quia dixit. cepit contristari ⁊ mestus esse. hereticox omnis hic sensus ē vt opinent metum mortis mei filium inuasisse. quia asserunt non de eēmitate. platez neq; de infirmitate paterne substantie extulisse. Sed ex nihilo p eum qui omnia creauit effectū. Et iō in eo doloris anxietas. ido metus mortis vt qui mortem timere potuit ⁊ mori posset. Qui vero mori potuit licet in futurum erit. ¶ Non tamen p eum q̄ se genuit ex preterito fit eēnus. q̄ si per fidem capaces euangeliorum essent scirent verbum in principio deum ⁊ hoc in principio apud deum ⁊ eundem esse eternitatem gignentis ⁊ geniti. Sed si virtutem illam incorrupte substātie imbecillitas sue sortis assumpte carnis infecerit. vt sit ad dolorez infirma. ad mortem trepida iam ⁊ corruptioni subdita erit ac sic eternitate denutata in metum hoc quod in ea est. potent aliquando non esse. Deus autem sine mensura temporum semp est ⁊ qualis est talis semp eternus est. Mortī igitur nichil i deo potuit nec ex se metus deo vllus est. ¶ Hieronimꝰ. Hoc ita dicimus hominem passibilem a dei filio susceptum. vt deitas impassibilis permaneret passus est enim dei filius non putative. sed vere omnia que scriptura testatur sm illud quod pati poterat. secundum scilicet substantiā assumptam. ¶ Hylarius. decimo de trinitate. Puto autem non alia hic ad timendum q̄z passionis ⁊ mortis causa a quibusdam pretenditur. Interrogo aūt eos qui hoc ita existimāt an ratione subsistat. vt mori timuerit. qui oēm ab apīis timorē mortis expellens ad gloriā eos sit martirij adhortatꝰ. Quid em ipe i mortis sacramento doluisse existimādus est. qui p se morientibꝰ vitaz rependat. Deinde quē doloxem mortis timeret. pōtis sue libertate morituꝰ. Si eciam passio honorifica cura eum erat. quō tristem eū meetus passionis effecerat. ¶ Hyl. sm. Quia gr̄ mestuz dominū fuisse legimꝰ. causas mestitie reperiamus. admonue

rat supbos omnes scandalizandos petrū eciam timer negaturum esse respondit assumpsit q̄ eo. ⁊ iacobo ⁊ iohāne cepit tristis esse ergo nō ante contristis est q̄z assumit. sz omis metus illis esse corpe assumptis. Accepta non de se orta est sz de his quos assumpserat mestitudo. ¶ Hiero. Comen tabatur dñs non timore patiendi qui ad hoc venerat vt pateret ⁊ petrū temeritatis arguerat sz ꝓpter infirmum iudam. ⁊ scandalū omniū apostolox ⁊ turbationem populi iudeorum. ⁊ enersionē misere hospitalem. ¶ Damascē. in libro tercio. Et aliter Quia que de non ente ad esse deducta sūt a cōditore cōtra naturalē desiderium habē ⁊ non existere naturaliter fugiūt. ⁊ deus igitē vbum homo factꝰ est habuit desiderium quod demōstrauit escam ⁊ potum ⁊ somnū quibꝰ scz cōseruaē vita desiderans ⁊ naturaliter experēcia hoxum factꝰ. ⁊ ēsno dūdecim corporum amotionē. vnde ⁊ tpe passionis quā volentes suscipere habuit mortis timorem naturalem ⁊ cōmunem. ¶ Est em timor naturalis volens anime propter corpoze. ꝓter eam que ex principio a creatore in posita est naturalem familiaritatem. ¶ Hiero. Non ergo noster vt veritatis assumpta ꝓpter homines vere quidem tristatus est. Sed ne passio nostri illiꝰ dñare ē p passiōz cepit tristari alioꝰ ē passionē alioꝰ magis cōtristari. ¶ Ihe. Dolruit aūt in hoc loco mancha q̄ dixerūt illū phantasticū corpus assumpsisse. mbilominꝰ ⁊ illi qui dixerūt eū veram non habuisse sed loco aīe diuinitatē. ¶ Hyl. i libro. Lexerit. que huiusmodi em euāgelistaruz rationes p quas xp̄m et natuz de beata virgine cognouimus. ⁊ comprehensuz a iudeis ⁊ flagellatum ⁊ crucifixum acq; interfectum ⁊ sepultum in monumēto. que omnia intelligere sine corpore non potest facta nec figurate accipienda quilibet dementissimus dixerit. Cuj dicta sint ab euangelistis gestas vt meminerant narrauerunt. Quare ergo ista corpꝰ eum habuisse testant. Hic ⁊ cū habuisse indicāt aīam affectiones ille que nō possūt esse sine aīa quas mbilominꝰ eisdem euangelistis narrantibus legimꝰ. ⁊ miratē ibi ⁊ irat⁹ ⁊ pristat⁹ ¶ Hyl. xiij. de ti. Cū gē euāgelio ista referunt. sibi vtiq; referunt. vez ille hos motꝰ certissime dñice cōis gr̄a ita cum voluit suscepit aīe humano vt cum voluit factꝰ est hō. ¶ Habem⁹ ergo ⁊ eos sensus assumpti ex hūane ydiotis infirmitate. nō ē ita sibi cꝰ infirmitas fuit ex pēate. ¶ Da. i. ver. Quippe naturaliter nr̄e passiones sm naturā ⁊ ¶ naturaliter xp̄o. sm naturā em ꝓpter quam timebat carnem passibilem ꝓpter naturam aē ꝓpter quā nō ꝓcedebāt in eo voluntates nichil em coactū in xp̄o videratur. sz ita voluntarie vt libens em esuriuit voles tamen ⁊ pristari manifestatiōe ēstitie sibi. cūc aut ille ēstis ē alimentū vsq; ad mortē. ¶ Amb. sup lucā. Cristis aīe nō ex sz aīa nō em cristis sapiēcia nō tunica sibi assumpsit. aīam suscepit em aīaz meā suscepit corpꝰ meū. ¶ Hier. aē ꝓpter mortē sz vsq; ad mortē dr ꝓfitat⁹ doloris sue libēt passiōe dicāt q̄ irrōnabilē timuisse aīam suspicāē quō ꝓtinē ⁊ ncuēie rg⁹ dixit

Quanuis enim & bruta mereãt animalia camẽ nõ
noueẽ nec cãs neq; ep⁹ vsq; ad qõ debeãt cõẽstari
¶ Ong. Vel aliter. Tristis est anima mea vsq; ad
mortem Quasi diceret Tristicia cepta est in me. ñ
semper sed vsq; ad temp⁹ mortis. vt cũ mortuus fu
ero peccato moriar & vniuerse tristicie cuj⁹ pncipiũ
tamẽ fuit in me. Sequẽ. Sustinete hic & vigilate
mecum ac si dicat. Ceteros quidem iussi sedere ibi q̃
si infirmiores. ab agone isto seruãs eos securos. vos
autem quasi firmiores adduxi. vt collaboretis mecũ
in vigilijs & orationibo Camẽ & vos manete hic vẽ
vnusquisq; in gr̃adu sue vocationis consistat. qm̃
omnis gr̃a q̃uis fuerit magna habet superiorem.
¶ Hiero. Dei non a somno pbibet cuj⁹ temp⁹ non
erat imminente discrimie. sj a somno infidelitatis &
torpore mentis.

¶ Et pgressus pusillum procidit in faciem suam orans & dicens. Mi pater si possibile est transeat a me calix iste. Veruntam̃ non sicut ego volo. sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos & iuenit eos dormiẽtes Et dicit petro. sic non potuistis vna hora vigilare mecuz. Vigilate & orate vt non intretis in temptationem. spiritus quidem pmptus est caro autem infirma. Iterum secundo abyt & orauit dicẽs. Pater mi si nõ potest hic calix transire a me nisi bibam illum fiat voluntas tua. Et venit iterũ & inuenit eos dormientes. Erãt em̃ oculi eorũ grauati. Et relictis illis iterum abyt. Et orauit tercio eundem sermonem dicens

¶ Ong. Petrũ magna de se confidentẽ & alios adduxit vt videãt cadentes in facẽ & discant ñ magna sed humilia de se sapere nec veloces esse ad pmittẽdum sed sollicitos ad orãdum Et ideo dicit & pgress⁹ pusillus. Videbat em̃ longe fieri ab eis sj uxta eos constituit orare & qui dixerat. Discite a me quia mitis sum & humilis corde laudabiliter se humiliãs cadit in faciem. Unde sequit. Procidit in faciem suam orans & dicens. Mi pater si possibile est transeat a me calix iste. Manifestãs aũt in oratione sua deuotionem quasi dilect⁹ & placẽs dispositionibo patris ad dicit. Veruntamẽ nõ sicut ego volo. sj sicut tu. Docens vt nõ oremus fieri nostrã voluntatem sj dei. Secundũ aũt q̃ cepit pauere & tristari secundũ hoc orat calicem passiõis trãsire & non sic ipe vult. sed sic pater. hoc est non sm̃ substãtiã a⁹ diuinã & impassibilem sj sm̃ naturam humanã & infirmã suscipiens em̃ naturã carnis humane omnes pprietates implenit vt nõ in phãtasia habuisse carnẽ existimaretur sed in veritate pprium est aẽ hominis fidelis pmu quidem nolle pati aliquid doloris maxime qõ duat vsq; ad mortem quia hõ carnalis est. Si aũt sic voluerit de⁹ acq̃escere q̃a fidelis est. Nã sicut mtũ confidere non debem⁹ ne nostrã virtutẽ videamur pferre. sic diffidere nõ debemus ne dei adiutorio nri impotentiam videamur pnunciare. Notandum ẽ aũt quoniam marcus quidem & lucas hoc ipm̃ scripserunt. Johes autem oranẽ ibm̃ vt transiret ab eo calix ñ introducit q̃dã qm̃ bi magis sm̃ humanaz naturam ea⁹ exponũt de eo quam sm̃ diuinam. Johes autẽ magis secũdum diuinam. Aliter autez ihus videns qualia erant videri passuri petentes eũ ad mortem. dicebat pater si possibile est trãseat a me calix iste. ¶ Hiero. Unde signanter dicit. Calix iste h̃ est pp̃ri videor qui excusationẽ ignorantie habere non possunt. si me occiderint habentes legẽ & pphetas q̃ me vaticinamẽ ¶ Ong. Rursus videns quãta vtilitas totius mũdi esset futura p passionem ip⁹ dicebat. Sed nõ sicut ego volo. sj sicut tu. id ẽ si possibile est vt sine passione mea omnia ista bona puenire q̃ p passionẽ meaz fuit venitura trãseat passio hec a me vt & mundus saluet & videri in passione mea nõ pereant. Si aũt sine perditione quorũdam m̃torum salus non pt̃ introduci quantũ ad iustitiam euã ñ transeat. Calicẽ aũt hũc qui bibit in multis locis nomiat scriptura. Bibit aũt calicem totũ qui patitur p testimonio quicq̃d fuerit illatũ ¶ Effundit aũt accipiens qui denegat ne aliquid patiatur. ¶ Au. ō. euã. Et ne q̃s eũ putaret p̃ris minuisse potestatẽ. ñ dixit si facẽ potes sj si fieri pt̃. vt si possibile ẽ. acsi diceret. si vis fieri em̃ potest q̃d ille voluerit. Unde & lucas hoc ipm̃ plan⁹ immutat. nõ em̃ ait. si fieri potest sj si vis. ¶ Aug. Vel aliter non ait transeat a me calix iste hoc em̃ esset p se timẽtis oratio. Quod aũt vt a se transeat rogat nõ vt ipe pereatur orat sed vt m alterius illud q̃d ad se trãsit accedat. Cor⁹ igit̃ supra eos qui passuri erant meus est atq; ideo p his orat qui passuri post se erãt dicens Transeat calix a me idest quomõ a me bibitur. ita ab his bibatur sine fide diffidẽda. sine sensu doloris. sine metu mortis. Ideo aũt ait. si possibile est. qua carni & sanguini hoiz terrez ẽ & difficile ẽ eorum acerbitate corpora nõ vinci humana. Quod autem ait. Non sicut ego volo sed sic⁹ tu. vellet quidem eos nõ pati. ne forte in passione diffidant. si cohereditatis sue gl̃iam sine passionis sue difficultate mereant. Nõ ergo vt non patiãt rogat dicens. ñ vt ego volo sj vt tu ait eo q̃ pater vult vt bibendi calias in eos ex ipo transeat fortitudo. quia ex voluntate p̃ris non tam p xp̃m vinci diabolum q̃z eius p ap⁹ discipulos oportebat ¶ Aug. i enchi. Sic igit̃ ep̃s hoiem gerens ostendit puatam quãdã hominis voluntatez. In qua & suã & nostrã figuratur qui capud nr̃m est. cum dicit Transeat a me. Hec em̃ erat humana voluntas pprium aliquid & tãq; puatum volens. sj quia redũ vult esse hominem & ad deum dirigi subdit. verumtamẽ non sicut ego volo sj sicut tu. Ac si diceret videor in me quia potis aliquid pprium velle & si de⁹ aliud velit concedit̃ hoc humane fragilitati Hec vox capitis salus est tot⁹ corporis ¶ Leo papa i s. dñi pas. Hec vox oẽs fideles instruxit. oẽs confessores accendit. oẽs martires coronauit Nam q̃s mũdi odia quas temptationũ turbines quas posset pfecto q̃s superare errores nisi xp̃o in omibo & pomissio p̃ri diceret. fiat voluntas tua.

Discāt igīē hanc vocē oīes eccīe filij ve cū aduer
sitas violenc alic⁹ temptacōis icūbt. sepato cremoc
formidinis accipiat tolerāciam passiōis ¶ Ongē.
Pusillū aūt pgrediente ibu ab eis nec vna hora po
tuerūt vigilare eo absente pter qđ orem⁹ vt nec
modicū aliqđ ibus pgrediaē ¶ Sequitur Et venit ad
discipulos suos ⁊ inuenit eos dormientes ¶ Cnf. in
ho. Qua tp⁹ intempeste nocis erat ⁊ oculi eoꝝ ⁊
tristicia erāt grauati. ¶ Idē. postq̄ g⁹ ad discipu
los redit ⁊ dormientes deplōdt petrꝝ arguit vñ seq̄
tur Et dīc petro sic nō potuistis vna hora vigilare
mecū petꝝ ideo ex ēb⁹ arguit p̄ ceteros nō se scīda
liz̄mdū fuerat gratus. ¶ Cnf. i ho. Sed q̄a ⁊ aliꝫ
idem dixerūt oīm eā infirmitatē arguit. Qui ei
mox simul cū xp̄o elegerāt neq̄ simul cū eo potue
rūt vigilare. ¶ Origē. Inuenies aūt eos dormien
tes suscitat vbo ad audiēdū ⁊ p̄apit vigilaē dicēs
Vigilate ⁊ orate ne intretis in tēptacōz vt p̄muꝫ
vigilem⁹ ⁊ sic vigilātes oremus vigilat qui facit ope
ra bona ⁊ q̄ solliate agit ne in aliqđ tenebrosū dog
ma incurrat sic em̄ vigilātes exaudiē orō ¶ Hiero.
Impossibile ē būanā aīaꝫ ñ tēptari. g⁹ ñ ait. vigila
te ⁊ orate ne tempteminī. sz ne intretis tēptacōz ꝺ
est ne vos tēptatō superet ¶ Idē. Cur aūt ne mē
ptacōz veīēt ad monē eos voluisset orare ōndit di
cēs spūs qđe; prompt⁹ ē caro aūt infirma. ñ vult de
se hoc dīc ad eos em̄ ꝺ fmo querl⁹ ē. ¶ Hiero. Ido
aūt ē aduersꝰ temerarios q̄ qđ crediderint putāt se
posse ꝑsequi Veraq; quātū de ardoē mētis ꝓfidimus
em̄ ꝺ fragilitate carnis timeam⁹ ¶ Ong. Hic ꝓfi
randū est. vez sic oīm caro infirma est sic oīm spūs
prompt⁹ sit. An oīm q̄dem caro infirma ē. nō aūt
⁊ oīm hoīm spūs prompt⁹ est. sz tm̄ sanctoꝝ infi
deliū aūt ⁊ spūs segnis ē ⁊ caro infirma. Est aūt ⁊
alio modo caro infirma eoꝝ solū quoꝝ spūs promp
tus est. q̄ cum spū prompto opa carnis mortificāt
hos g⁹ vult vigilare ⁊ orare ve non intrent in tem
ptacōz qm̄ qui spiritalior ē. sollicitior debet esse ne
magnū bonū ipsius grauem habeat lapsū. ¶ Remi.
Vt aliter his vbis ostendit se verā carnem ex vgi
ne sumpsisse ⁊ verā aīam habuisse. vnde ⁊ nūc dicat
spm̄ suū promptū esse ad patiendū carnez vo infir
mam timere dolorem passionis. Sequē. Iterum se
cūdo abiit ⁊ orauit dicēs. Pater mi si nō potest ca
lix iste transire nisi bibam illum. fiat voluntas tua.
¶ Ong. Estimo q̄ calix ille passionis omnio a ibu
fuerat transitur⁹ sz cū differencia ve siqđem biberē
eū ⁊ ab ipo trāsiret postmodū ⁊ ab vnūsq̄ gne ho
minū. Si aūt non biberet eum ab ipo quidem forsi
tan transiret ab hoīb⁹ aūt nō transiret. Tūc g⁹
calicem passionis volebat quidē a se transire. sic vt
omnino neq̄ gustaret amaritudinem eius si tamen
possibile esset quantum ad iusticiam dei. Si aūt nō
poterat fieri magis volebat ve sumeret eum ⁊ sic
transiret ab eo ⁊ ab vniuerso hominum genere. q̄z
vt cōtra voluntatem paternam bibitūz n⁹ effugēt
¶ Crisostom⁹. in homel. Ex quidem secundo vel
tertio orat ex affectu scilicet humane infirmitatis q̄
mortem timebat. certificat q̄ vere factus est homo
Secō em̄ vt tertio aliqđ fieri vicatus ē maxīe dnō

stratuū i scripīs Vñ ioseph⁹ dixit pharaoni Ad
vidisti secūdo ad eundem rem pertinēs somnū firmi
tatis indiciū est. ¶ Hiero. Vel aliter secūdo orat ve
si fieri⁹ id est gentilitas aūt saluari nō pōt nisi ara
erit cucurbita id est iudea. fiat voluntas patris qua
non ē contraria filij voluntati dicente ipo p psalmū
ve facerem voluntatē tuā de. me⁹ volui. ¶ Idē.
Vel aliter passuris discipulis omnem in se corpo
ris nostri infirmitatem assumpsit. crucig; lignū re
uersa quibus infirmamur affixit. ⁊ ideo transire ab
eo calix non potest nisi illum bibat. quia patitur
a passione nō possum⁹. ¶ Hiero. xp̄us at solus aut
p omnibus sicut ⁊ solus patitur p vniuersa. Se
quitur em̄. Et venit iterum ⁊ inuenit eos dormi
tes. Erāt em̄ oculi eorum grauati. Illa grauitas
em̄ ⁊ opprimebant. apostolorū oculi negatore vi
na ¶ Origenes. Puto em̄ non tantum corpora
oculi q̄stū aiarum grauati erant. Nondū enī
eis spiritus datus vnde non eos reīlendere. sed ne
dens iterū orauit docens ve non defatigem⁹ pecan
am⁹ in oratione donec impetrem⁹ ea que postula
iam cepim⁹. Vnde sequit. Et relictis illis iterum
ēt. ⁊ orauit tertio eundem sermonem dicens ¶ Hie
ronim⁹. Tertio autem orauit ve in ore duorum ⁊
trium testium staret omne verbum ¶ Rabanus.
Vel ideo tribus vicibus dominus orauit. vt tria
peccata p̄teriti veniā ⁊ in p̄senti⁹ malis robur ⁊
futuris periculis cautelā orem⁹. ⁊ vt omnem tri
nem ad patrē ⁊ ad filium ⁊ ad spiritumsanctū di
gam⁹. ⁊ vt integer spiritus noster ⁊ anima ⁊ cor
pus seruetur. ¶ Aug. de quo etiam dictum intel
ligi etiam intelligitur p̄ter tertiam tēptacōz p̄ter
nio ter dūm orasse. Dicit em̄ tēptatō capitalis
crima ē ita ⁊ tēptacō timoris crima ē. Cupiditas
que in curiositate ē opponit enim noticie in
illa cognoscendarū rerū ē audieas ita ⁊ timor
eius amittendę alie noticie Cupiditati vero ho
ris vel laudis opponitur timor ignominie ⁊ cruci
liarum Cupiditati autem voluptatis opponit ti
mor doloris ¶ Remigius. Veluti orat pro ipsi
lis ⁊ maxime p petro qui ter erat eam negatu

¶ Tūc venit ad discipulos suos ⁊ ait illis
dormite iā ⁊ requiescite ecce appinquauit hora
⁊ filiꝰ hoīs tradē i manꝰ peccatorū surgite
eamꝰ ecce appinquauit qui me tradit.

¶ Idē. Post orōnem frequēter post discursum ⁊
cursus q̄ multiplices mecū demit securitatē recor
datus in requiem adhortatur vñ dicit Tūc venit ad di
scipulos ⁊ ait illis dormite iā ⁊ requiescite ¶ Cnf. in ho. Ex
tūc vigilaē oportebat sz ꝺ dixit ve ordinet qm̄ ne
visū possent ferre futuros malos ⁊ qm̄ eis non
indigret auxilio ⁊ qm̄ omnino tradi eū oportebat
¶ Idē. Vel hoc dicit quia voluntatem patris
de discipulis iam securus expectabat. De qua cer
tus erat hanc voluntatem tuam quia scilicet transitus iste
calicē ꝺ bēs infirmitatem corporis nostri ⁊ omnem
solliatudinem ⁊ ipm dolorem mortis absorbuit

¶ Origenes De
ber nunc discipu
perius scribitur
nemit. non requie
tes. Nunc autem
re. sed cum requie
vigilemus oran
ve postea dormian
inuenerit locū do
dat supra lectum
is. Fortitan aūt ⁊
labores q̄si incarn
bensione cōsequen
cuntur. ut vtiq; ali
cuem renouata re
ad eos reuertens
fas aburgat. secu
ratio ista est q̄ pru
eos ⁊ diffidentes a
misso spū paracleto
gelij libertatem oc
gis amore doceri
Tertio vero id est
queraq; restituet
tam eos a somnio
tem unam traditi
pulis eius dicat Ec
bonis tradetur ni
Per hoc autem q̄ d
qm̄ one dispositōis
mus peccatorum
hoc opus erat nō q̄ p
¶ Origenes. Sed
dicit Iesus. quādo h
habent eum i manib
⁊ quotiens scūg; mistu
dus fuerit peccatoꝝ
¶ Hiero. Postq̄ erg
timorem sequēte pe
dem. securus de pas
⁊ vltro se ad interfic
Surgite eamus. Qua
timeam. vltro pgam
⁊ gaudium passur
propinquauit. qui m
dicit appropinquauit n
quabat traditor qui se
eo ¶ Augustinus. de
hic sermo fm me locum
em̄ dicit. Dormite iam
Surgite eam⁹. quia v
mox comm̄ ita pronūc
⁊ requiescite. tamq̄ ab
sit diuinū q̄ rede fieret
ita hoc cōmemorauit ic
⁊ requiescite. adungen
venit hora. Ecce trader
gatur post illud q̄ eum di
⁊ silisse dominū aliquā
ferat Et nunc meminisse

¶ Origenes Vel non est ille ipse somnus quem uult nunc discipulos suos dormire. & ille qui eis superius scribitur contigisse. Illic enim dormientes inuenit non requiescentes. sed grauatos oculos habentes. Nunc autem precepit eis non simpliciter dormire. sed cum requie ut ordo seruetur. ut primū quidem vigilemus orantes ut non intremus i temptationē ut postea dormiamus. & requiescam⁹ ut cū aliquis inuenerit locū domino tabernaculū deo iacob. ascendat supra lectum stratus sui & det somnum oculis suis. Fortitan aūt & anima non potens semp sufferre labores qsi incarnata remissiones aliquas sine ꝓprie bendine consequetur. que moraliter dormitiones dicuntur. ut usq; aliquātum temporis habens remissionem renouata resuscitetur. ¶ Hylarius Qui autē ad eos reuertens dormentesq; repiens primū rei fus oburgat. secundo silet. tertio quiescere iubet. Ratio ista est qp primū post resurrectionem dispersos eos & diffidentes ac trepidos reprehendit. Secūdo missso spū paracleto grauatis ad contuendam eam gelij libertatem oculis ostendit. Nam aliquādiu legis amore detenti quodam fidei somno occupati fuerūt. Tertio vero ad est clamentis fine fortu securitati eos quoq; restituet. ¶ Origē. Postq̄ autem resuscitauit eos a somnio. videmus in spiritu appropinquantem iudam traditōem qui nondum videbāt a discipulis eius dicit. Ecce appropinquauit hora & filius hominis tradetur in manus peccatorum. ¶ Ors. i hoc. Per hoc autem qp dicit appropinquauit hora oīdit qm̄ ōne dispositōis erat qd gerebāt p ih̄m aūt qp dicit. In manus peccatorum demonstrat quoniā illoꝝ neq; hoc opus erat nō qp ipe delicto esset obnoxius.

¶ Origenes Sed & nunc in manꝰ peccatorum tradetur ihesus. quādo hi qui uidentur ihesum credere habent eum in manibus suis cum sine peccatores. Sed & quotiēscūq; iustum habens in se ihm in potestate fa cit⁹ fuerit peccatoꝝ ihs ē traditꝰ in mānꝰ peccatoꝝ. ¶ Hiero. Postq̄ ergo tertio orauerat & apostolorū timorem sequēte penitentia impetrauerat corrigendum. securus de passione sua pgit ad persecutores. & ultro se ad interficiendum prebet. unde sequitur. Surgite eamus. Quasi d. Non vos timemāt quasi timentes. uerū pgamus ad mortem ut confidentiaꝝ & gaudium passum videant. Sequē enim. Ecce appropinquauit. qui me tradet. ¶ Origenes. Non dicit appropinquauit mihi. Nec enim ipsi appropinquabat traditor qui se elongauerat peccatis suis ab eo. ¶ Augustinus. de con. euangelistarū. Videt aūt hic sermo sm meritum sibi ipi esse contrarius. quō em dixit. Dormite iam & requiescite. cum connectat. Surgite eam⁹. qua uolut repugnantia quidā commouentes ita pronūciare qd dictum ē. Dormite iā & requiescite. tanq̄ ab exprobrāte. non a permittente fit dictū qd rectē fieret si esset necesse. Cū vero mandat hoc cōmemoratiue. ut cum dixisset. Dormite iam & requiescite. adiungens sufficit. Ecce deinde inferret. Venit hora. Ecce tradetur filius hominis. unde intelligitur post aliud qd eis dictū est. Dormite & requiescite silentio dominū aliquātum ut hoc fieret qd promiserat. Et tunc intulisse. Ecce appropinquauit hora.

Propter qō secūdum marcum positū est. sufficit id est qp iam requieuistis.

¶ Adhuc eo loquente. Ecce Judas unus de duodecim venit. & cum eo turba multa cū gladijs & fustibus missi a principibus sacerdotum & senioribus populi. Qui autē tradidit eum dedit eis signum dicēs. Quēcūq; osculatus fuero ipse est tenete eum. Et confestim accedens ad ihesū. dixit. Aue rabbi & osculatus est eum. Dixitq; illi Ihesus. amice ad quid venisti. Tunc accesserunt & manus miserunt in Ihesum & tenuerunt eum.

¶ Glosa. Quia superius dictum est qp dominus ultro se persecutoribus exhibebat. psequēter euāgelista ostendit quomodo sit a persecutoribus detentus. Unde dicit. Adhuc eo loquente ecce Judas unus de duodecim venit. ¶ Remig. Unus videlicet numero nō merito. Hoc autem dicit ad ostendendum immane famulatus illius qui de apostolica dignitate fad⁹ fuerat proditor. Sequē. Et cum eo turba multa cum gladijs & fustibus. ut aūt ostenderet euāgelista inuidentie causa illum deprehensum. subiungit. missi a principibus sacerdotum & senioribus populi. ¶ Origenes. Potest dicere aliquis qm̄ pter multitudinē eoꝝ q̄ iam crediderant multa venerunt aduersus eum timentes ne multitudo credentium de manibus eorum tollerent eum. Ego autem estimo etiam alteram causam. quoniā qui putabāt in beelzebub ejicere solere dimonia arbitrabantur eum ex quibusdam maleficijs posse effugere de medio volentium eum tenere. multi etiā nunc spiritalibus gladijs militāt cōtra ihm varijs scilicet & diuersis de deo dogmatibus. Sequē. Qui aūt tradidit eū dedit eis signū dicens. Quēcūq; osculatus fuero ipse est tenete eum. Dignum est autem q̄rere cū fm faciem notus esset oibꝫ habitantibus in iudea. quare quasi non cognoscentib⁹ effigiem ait⁹ dicit eis signum. Venit aūt traditio talis de eo ad nos qm̄ nonsolum due forme in eo fuerunt una secundū quā eum omnes videbant. altera fm quā transfiguratus est eorum discipulis i monte sedētā vnicuiq; aparebat fm qp fuerat dign⁹ sicut & de manna scriptū est qp habebat saporem ad omnē vsum conuenientem & verbum dei non similiter cunctis apparet. ppē huiusmodi ergo trāsfigurationes eius signo indigebant. ¶ Ors. i omel. vel ideo signum eis dedit. qa mixtos erentes ab ipsis pterāgit nescientibus eis. Qd & tunc factum esset si ipse voluisset. Sequitur. Et confestim accedens ad ihm. dixit. Aue rabbi. & osculatus est eum. ¶ Raba. Suscipit oēs osculum traditoris. nō qp similare nos doceat. sed ne prodicionem fugere videat. ¶ Origenes. Si autem aliquis querat. Cur osculo Judas tradidit ihm. secundum quosdam quidem voluit reuerentiam ad magistrū seruare. non audens manifeste in eum irruere. Secūdum alios aūt hoc fecit. timens ne si forte se manifestū

aduersariū prebuisset ipse ei fieret causa euasionis cum posset secundū opinionē a⁹ effugere ⁊ facere se ipiū Ego aū puto q⁹ oīa potiores vitabis amare vitatē fingētes osculi signo vtūē. oīs ec̄ hereticī sicut ⁊ Judas Jesu dicūt rabbi. Jesus autē placabilia respōdet Unde sequē Dixitq; illi Jesus amice ad quod venisti Dicat autem amice ī ꝓperās similiaconem hoc. n. nomine neminem bonozum in scripturis cognoscimus appellatū. ad malū enim dicatur Amice quomō huc intrasti Amice non facio tibi iniuriam ¶ Aug. m ser. de. pas. Dicat autem Ad quod venisti tanq; diceret osculare ⁊ īsidiare. nou ꝝre veneris amicum fingis cum ꝑditore sis ¶ Remig⁹ Hunc amice ad q̄d venisti hoc fac submittūgit Sequitur Tūc accesserūt ⁊ manus iniecerūt in. iesum ⁊ tenuerunt eum Tunc scilicet q̄n ipse permisit. Frequēē eī voluerūt. sed ñ potuerē ¶ Ra. Exulta xp̄iane ī commertio inimicoꝝ tuoꝝ viasti. quod iudas vendidit ⁊ q̄ udeus emit tu acquisisti.

Et ecce vnus ex his q̄ erāt cum Jesu extēdens manum exemit gladium suum et percutiens seruum Principis sacerdotum amputauit auriculam eius Tūc ait illi Jesus Conuerte gladium tuum in locum suum Omnes enim qui acceperint gladiū gladio peribunt An putas q; non possum rogare patrem meū. et exhibebit mihi modo plus/ q̄ xii. legiones angeloꝝ Quomodo ergo implebūē scripture. q; sic oportuit fieri.

¶ Cnſ. ī omelia. Sicut Lucas refert dominus ī cena discipulis dixerat Qui habet sacculum tollat. similiter ⁊ peram. ⁊ qui nō habet vendat tunicā suā ⁊ emat gladum. ⁊ discipuli responderūt Ecce gladiꝰ duo hic. Conueniens aūt erat illic gladios esse ꝓter agnum scilicet paschalem quē comederāt. audientes q̄ q̄n venirent p̄secutores ad xp̄m capiendū a cena exeuntes. gladios sumpserūt in auxilium aduersus persecutores quasi ꝓ magistro preliaturi. vñ ⁊ hic dr. Et ecce vnus ex his qui erant cū ihu extendens manū exemit gladum suū ¶ Jero. ī alio euāgelio scriptum ē q⁹ petrus hoc fecerit eodem ardore quo ⁊ cetera fecit. vnde sequē. Et percutiens seruum Principis sacerdotum amputauit auriculā eius. seruus Principis sacerdotū Malchus appellatur auricula quoq; que amputat dextra est transitorie dicendum est q⁹ Malchus idē ī Rex quondā populi Judeozum seruꝰ factus est impietatis et deuotionis sacerdotum Dextram q⁹ ꝑdidit auriculam vt litere veritatem audiat in sinistram ¶ Origenes Nam si videntur legē audire mō cum sinistro auditu audiunt umbram traditionis de lege non veritatem Populus aūt ex gentib⁹ figuratus ꝑ Petrꝝ per hoc ipsum q̄ crediderūt in. xp̄m facti sūt causa vt preciderētur Judeoꝝ auricio dextra. ¶ Raba. Vel Petrus non tollit audientibus intelligendi sensum q; diuino ablato iudicio neglegentib⁹ ꝑdidit rep⁹ eadem decreta aures ī his q̄ ex eodē populo crederēt diuina peccata priſtino relicuta est offido ¶ Hila. Vel aliē Hēus principis sacerdotū auricula do Apostolo sacē populo scī sacerdotio seruiēn ꝑ xp̄m discipulū iobediēs audit⁹ excidit ⁊ ad capacitatē veritatis hoc q̄d erat nō audiēs amputat ¶ Hie. pm. ser. de. pas. Dñs autem zelans Apostoli pium motum ꝓgredi vltra nō patit Dñ sequē Cuncti illi. iesus Conuerte gladiū tuū in locum suū Contra sacramentū ei erat redēptionis nr̄e vt q̄ mori poterat venerat capi nollet. dat ergo ī se furētib⁹ locum seruiēdi ne dilato gloriose cruce triūpho ⁊ dominicio diabolica fieret lōgioz ⁊ captiuitas humana duraturior ¶ Raba. Oportuit etiā vt audax gratia fideles patiencia suo exemplo doceret ⁊ ponere ad sustinendū fortē aduersa mīstraret q̄n ad vindicandum prouocaret ¶ Cnſ. m omelia Ad hoc autem discipulo ꝑsuaderet cōminationē addit dicens Omnes em̄ qui acceperīt gladiū gladio peribūt ¶ Augustinus cōtra Faustum idest omnis qui usus fuerit gladio ille autem vatē gladio qui nulla superiore auctoritate vel iubente vel concedente in singulis alicuius armatur. ¶ Iam vacꝫ dominus tulerat ferrū discipuli eius ferrēe. sed non iusserat vt irrētet Quid ergo ī dignū si Petrus post hec peccauit factus est pastor Ecclesie sicut moises post gressum Egipciū factus est rector Synagoge Dum ī detestabili īmanitate. sed emēdabili ammonitate regnā excessit vterq; odio ī ꝓbitatis alicui sed ut fraterno iste dominico licet adhuc carnali tamē amore peccauit ¶ Hila. Sed ñ oīb⁹ gladio vtentib⁹ nocet solet esse ꝓ gladium nam plures aut ferro aut alius accidēs casus absūlit q̄ gladio aut ubiq; efficax aut resistēoi latronibꝰ necessitatem fuit vt ꝑ ferrū dū senectā eius omnis gladio vsus gladio pereretur. recte ad necē eozum gladius extenditur. ꝓdem vtebant ad factus ¶ Jero. Quo ergo gladio peribit quicumq; gladiū sumpserit. illorum ergo vsus vertitur ante paradisum ⁊ gladio spiritus qui dei describitur armatura ¶ Hila Recidi ergo gladium precipit dom⁹ quia eos ī humano sui gladio esset empturus ¶ Remigius Ut gladio vitat ad occidendum hominem ipse sic q⁹ gladio vitur ad occidendum hominem ipse sic⁹ malicie moritur gladio ¶ Cnſ. ī omel. Postq; autē mitigauit discipulos ꝑ cominationē pene ostendo q⁹ voluntarie hoc sustinebat Dicit An putas q̄a nō possū rogare patrē meū ⁊ exhibebit mihi modo plusq̄. xij. legiones angelorum multa humane infirmitatis ostendebat nō volentes credibilia dicere. si dixisset q⁹ eos ꝓce posse ideo dicit An putas quia non possum ¶ Jeronimus Quasi di Nō modico duodecim Apostolorum auxilio etiam si omnes defenderent qui possunt habere xp̄i legiones angelorum. Una legio apud veteres sex milibꝰ hoīm cōplebat Duodecim ergo legiones milia angelorū fiūt ī quot gēes hoīm lingua diuidit legionū milicie mō dicat fuit angelos legiones militie celestis militantiumc ontra legiones

Philicis enim h
nec constituta
angelorum hoc
lenas et auxiliu
bene auxilio vin
possumus ēe in
cium. Cum C in
aduersus iudeā s
nabie pro eo ora
¶ Cnſ. i omel. S
scipulorum eua
medium introdu
bunē scripture q
sententia prompt
q⁹ frustra ꝓphe
sua passione affe
¶ In illa hora
latronem ex i
prebēdere me
templo doce
totum factum
re ꝓphetaꝝ
eo fugierūt
ad caypham
⁊ semotes cōue
eum alonge u
dotum Et img
nistris ut vide
¶ Orig. Postq;
q⁹ est patientie. p
putatam. sicut ale
mitatis motum
In illa hora dixi
non recordanē
ad latronem exist
bendere me. ¶ R
nocere ⁊ latcare
sinaute in sinagog
Quotidie apud v
me tenuistis ¶ Je
gladijs ⁊ fustibus
dat manibus ⁊ in
tem mucsingare
¶ Cnſ. ī omel. Jo
erant. quia non au
q⁹ ⁊ dīs foras ex
rectus apostolorum
quomā nisi voluntas
valuissent. Deinde
q⁹ dominus capi v
factum ē ut adimp
¶ Jero. Si oderun
alibi. Dicit eius a
loco Ab iniquitabi
tem ¶ Remig. Ru
xp̄i passionem. ideo
sed generaliter dic

Obstina enim homis ois ꝓpter aduersarios intelligi
tur constituta ¶Non autem quasi indigens auxilio
angelorum hoc dicebat· sz sm estimationem petri uo
lentis a auxilium ferre Magis enim angeli op⁹ ha
bent auxilio virginis filij dei qz ipse illorum ¶Re
possumus eē intelligere p angelos romanoꝝ exer
citum· Cum Tito eīm ⁊ Vespasiano omnes lingue
aduersus iudeā surrexerunt ⁊ impletum est· qa pug
nabit pro eo orbis terrarum contra insensatos·
¶Cri. i omet· ¶Non solum autem p hoc timorē dis
cipulorum euacuat sed etiam p hoc q scripturas i
medium introducit· dicens· Quomodo ergo imple
buntē scripture quia sic oportet fieri· ¶Iero· ¶Hec
sententia promptum ad patiendum demonstrat aīm
q frustra ꝓphe ceanerint· nisi dīs eos vera dixisse
sua passione asseueret·
¶In illa hora dixit iesus turbis. Tāq ad
latronem existis cum gladijs ⁊ fustibꝰ cō
prehendere me: qu otidie apud uos sedebam
intemplo docēs ⁊ nō me tenuistis. Hoc aūt
totum factum ē. ut adimplerētur scriptu
re ꝓphetaꝝ Tunc discipuli omnes relicto
eo fugierūt ¶At illi tenentes. iesū duxerūt
ad caypham principem sacerdotū ubi scribe
⁊ seniores cōuenerāt Petrus aūt seqbatur
eum alonge usqz in atrium principis sacer
dotum Et ingressus intro sedebat cum mi
nistris ut uideret finem·
¶Orig· Postqz dixit Petro reconde gladiū tuum
qꝰ est patiente· postqz etiam auriculam restituit am
putatam· sicut alter dicat euāgelista· qō sūme benig
nitatis indicium fuerat ⁊ diume virtutis subdicit
In illa hora dixit ihc turbis ut si presentia beneficia
non recordarē vel presentia recognoscant· Tanqz
ad latronem existis cum gladijs ⁊ fustibus compre
hendere me· ¶Remig· Asi o· latronis officium ē
nocere ⁊ latitare Ego vero nemi nocui· sed plures
sanaui in sinagogis semp docui Et hoc ē qō subdit
Quotidie apud vos sedebam in templo docens ⁊ nō
me tenuistis ¶Iero· Quasi di· stultum est eum cuz
gladijs ⁊ fustibus querere· qui vero se vestris tra
dat manibus ⁊ in nocte quasi latitantem per prodi
torem inuestigare qui quotidie in templo doceat·
¶Cri. i omet· Ideo autem eum in templo non tene
erunt· quia non ausi erant propter turbam· propter
qō ⁊ dīs foras exiuit· ut ex loco ⁊ ex tempore da
ret eis aptitudinem se capiendi· Ex hoc ergo docet:
quomā nisi voluntarius pmisisset nequaqz euz cape
re valuissent· Deinde euāgelista questionem solut ꝓpē
qō dominus capi voluit· cum subdit· hoc autez totū
factum ē ut adimplerentē scripture propbetarum·
¶Iero· Foderunt manus meas ⁊ pedes meos· ⁊
alibi· Sicut ouis ad victimam ductus est· Et in alio
loco Ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mor
tem ¶Remig· Qua eīm omnes ꝓphete predixerūt
xpi passionem· ideo non posuit fixum testimonium·
sed generaliter dicit implen, vaticinia eīm ꝓphetaꝝ

¶Cri. i omet· Discipuli autem qui quādo deserue
ē dominus pmanserunt· qū locutꝰ est hec ad turbas
fugierunt· Undē sequitē· tunc discipuli omnes relicto
eo fugierūt· sciebant eīm quoniam iam nō erat pos
sibile effugere eo se voluntarie illis tradente ¶Re
migius· In hoc tamen facto demonstrat fragilitas
apostolorum· qui enim de ardore fidei promiserāt se
mori cū eo· nunc timore fugiunt imemores sue pro
missionis· qō etiam videmus impleri in his qui pro
amore dei magna se promittunt facturos· ⁊ postmo
dum nō implent· ¶Non tamē desperare debent si cuz
apostolis resurgere ⁊ p penitentiam resipiscere·
¶Raba· Christice autem sicut petrus qui culpam
negationis penitētie lacrimis ablue recuperatōē eccl
ostendit· qui i martirio labunt· ita ceteri discipuli fu
gientes cautelam fugiendi docent eos· qui se minus
idoneos ad toleranda supplicia sentiunt Sequitur·
At illi tenentes ihm duxerūt ad caipham principē
sacerdotum ¶Aug· de con· euā· Sed tamen primo
ad Annam ductus ē socer Caiphe sicut Johes dic
Ductus est autem ligatus cum adessent in illa turba
tribunus ⁊ cohors ut iohānes cōmemorat ¶Iero·
Refert autem iosephus istum caipham vnius tantū
anni pontificatum precio redemisse· Cuz aūt moises
deo iubente precepent ut pontifices patribus succe
derent ⁊ generationis i sacerdotibus series texeretē
Non ergo mirum est si iniquus pontifex iniqua iu
dicet ¶Raba· Conuenit etiā nomen adioni caipha
id est inuestigator vel sagax adimplendam suam ne
quiciam vel vemens ore· qua impudens fuit ad pa
ferendum mendacium ⁊ ad perpetrandum homici
dium· Ideo autem illuc eum adduxerunt· vt cum cō
silio omnia facerent Unde sequitur Ubi scribe ⁊ se
niores conuenerant ¶Orige· Ubi caiphas est prin
ceps sacerdotum· illic congregantē scribe· id est litte
rarum qui presunt litere occidenti ⁊ seniores non i ve
ritate· sed in vetustate litere Sequitur Petrus aū
sequebatur eum a longe· Non enim poterat de pro
ximo eum sequi· sed de longinquo· nec tamē omino
recedens ab eo ¶Cri. i omet· Discipulus eīm erat ser
uos petri qui cum alios fugientes vidisset· non fu
git· sed stetit ⁊ intrauit· Si autem ⁊ iohannes intra
uit· tamen notus erat principi sacerdotum· Longe
autem sequebatur quia erat dominum negaturus·
¶Remigius· Nec eīm negare potuisset· si domīo
proximus adhesisset Per hoc etiam significatur q
Petrus dīm ad passionem euntem erat secuturus
id est imitaturus· ¶Aug· de con· euā· Significat
etiam ecclesiā secuturā quidem hoc est imitaturaz
passiones domini· sz longe differenter· Ecclesia enim
p se patiē et ille pro ecclesia Sequitē Et ingressus
intro sedebat cum ministris ut videret finem· ¶Je
ronimus· vel amore discipuli vel humana curiositā
te scire cupiebat quid iudicaret de domino Dōnec
vex eū nec addiceret an flagellis cesum dimitteret
¶Princeps autem sacerdotum ⁊ omne cō
silium quezebant falsum testimoniū contra
Jhesum vt eum morti traderent ⁊ non i ve
nerunt· Nouissime autem venerūt duo falsi

testes. ⁊ dixerunt hic dixit. possum destruere templū dei ⁊ post triduum reedificare illud Et surgens princeps sacerdotum. Ait illi Nihil respondes ad ea que isti aduersum te testificāē Jhesus aūt tacebat Et princeps sacerdotum. ait illi Adiuro te per deū viuū ut dicas nobis si tu es xp̄s filiꝰ dei. dixit illi Jhesus Tu dixisti verūtn̄ dico vobis āmodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei ⁊ venientē in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimēta sua dicens blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus Ecce nunc audistis blasphemiaz Quid vobis videtur At illi respōdentes dixerunt Reus est mortis. Tūc expuerunt in faciem eius. ⁊ colaphis eum ceciderunt Alij autem palmas in faciem ei dederunt dicentes Prophetisa. nobis criste. quis est qui te percussit.

¶ Crisostomus in omelia. Congregatis principibus sacerdotum ⁊ tota pestilentie cōuenticula volebāt suis insidijs iudicij formam imponere. vnde dicitur Principes autem sacerdotum ⁊ omne cōsilium querebant falsum testimonium contra ihm vt eū morti traderent. Sed qđ factum erat iudiciū ⁊ omnia tumultus ⁊ turbationis plena manifestatur p hoc qđ subdit. Et nō inuenerē eū multi falsi testes accessissēt ¶ Orig. Falsa em̄ testimonia tunc locum habent qñ cum colore aliquo p̄ferunt. Sed nec colos inueniebatur qui posset pro ihm aduuare mendacia. quāquis essent multa gratiam erubuere volentes principibus sacerdotuz Qđ maximā laudem exhibet ihu qui sic omnia irreprehensibiliter dixit. ⁊ fecit ut nullā verisimilitudinem inuenirent in eo reprehensionis ⁊ mali. Et multa astutia. Sequitur Nouissime aūt venerunt duo falsi testes ⁊ dixerunt. hic dixit. possum destruere templum dei. ⁊ post triduum reedificare illud. ¶ Iero. Quomodo autem falsi testes sunt si ea dicunt que dominum dixisse legimus. Sed falsus testis est qui non eodem sensu dicta intelligit. quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis sui. Sed in ipsis verbis calumniantē. vt pauas additis vel mutatis. quasi iustam calumniā faciant. Saluator dixerat. soluite templum hoc Isti commutant ⁊ aiunt. Possum destruere templum dei. Dominus inquit soluite. non ego. quia illiatū ē vt nobis ipsis īferamus manus. Deinde illi vertunt. ⁊ post triduū edificare illud. vt ꝓprie ō templo iudaico dixisse videretur. Dominus aūt vt ostenderet animale ⁊ spirituale templū dixerat. Et ego in triduo resuscitabo illud. aliud ē edificare. aliud suscitare ¶ Cris. i ome

Sed quare nunc attulerunt in medium accusationem de solutione sabbati. quia multotiēs eos sup hoc confutauerat ¶ Iero. Ira autem precepit ⁊ impetum non inuenies calumnie locum Excute a solo pondus ficem. vt vesaniam mentis motu corporis demōstret. Vnde sequit. Et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nihil respondes ad ea que isti aduersū te testificantur. ¶ Cris. in omel. Hoc autem volens ad eo inexcusabilem responsionem elicere ut ea ipsa ex capiat. Iudeis autem erat exclusa omnis responsio nullo eam exaudiente. Et ideo sequitur. Jhesus autem tacebat. Etenim sola figura iudicij ibi erat. Ipsa vita autem latronum erat meursus sicut i spelunca. Et ideo silet. ¶ Origenes. Ex hoc autem loco discimus contemnere calūmiantium ⁊ falsorum ostium voces nec responsione dignos eos habeamus. qui non cōuenientia dicunt aduersus nos maxime vbi melius est libere ⁊ fortiter silere quā defendere sine vllo profectu ¶ Iero. Sciebat enim quasi deus quicquid fieret torquendum calumniam. Quanto autē ille magis tacebat ad indignos responsione falsos ardere sacerdotes impios tanto magis p̄ceps furore ferebatur eum ad respondendum prouocat. vt ex quolibet occasione sermonis locum inueniat accusandi. Vnde sequitur Et princeps sacerdotum ait illi Adiuro te per deum viuū vt dicas nobis si tu es xp̄s filius dei. ¶ Origenes. In lege quidem adiurkio vix aliquotiens inuenimus. Estimo autem quemlibet non oportet vt vir qui vult secundum euāgelium vivere adiuret alterum. Si enim iurare non licet ne peiurare. Sed qui respicit ihm imperantem demonibus ⁊ potestatem dantem discipulis sup demonia dicit q̄ secundum potestatem datā a saluatore non debet adiurare demonia. Princeps autē sacerdotū putabat tum faciebat insidias ihu. ⁊ ideo inducebat eum ad patrem. qui bis dubie interrogatus saluatorē dicat se esse xp̄s filius dei. Unde quis recte dicere possit quomodo dubitare de filio dei. verū ipse se xp̄s esse dicit. ¶ Non decebat aūt dñm ad aduratione principum sp̄ōdere sacerdotū. quasi vim passū. Propter qđ ne denegauit se filiū dei esse. nec manifeste confessus est vñ sequit. Dicit illi Ihe. tu dixisti. Nō em̄ erat negāde xp̄i doctrina ꝓpterea non eū docet sed verbum eius accipiens. i redargutionē ipsius conuertit. Sequitur. Veruntamen dico vobis. ammodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei. Ostendit mihi qm̄ firmitatem quādā regalem significauit dicens filij hoīs Juxta virtutem ergo dei qui soluit et fundatus est. qui accipit omnē potestatem a patre sicut in celo ⁊ in terra. Sint aūt qui ideo hunc locum distortionē videbunt etiam aduersarij q̄ a tempore passionis incepit implen. Viderunt em̄ eum discipuli eū resurgentē a mortuis. ⁊ p hoc ut dictum est ad dexterā virtutis. Vel quia fm longanimem sempiternā que ē apud deū a presentis mundi vsq ad finē ē vnus dies. nihil g̃ mirū q̄ hic dicit uator āmodo spaciū ee ponit usq ad finē illum

Et non solum sedentē eum ad dextram vtutis visu ros ꝓbrabat ·sed etiam veniētem in nubibꝫ celi· Vnde sequitur ·Et uenientem in nubibus celi · Me nubes sūt ꝓbrie ꝛ Apostoli xp̄i quib⁹ mādat pluere cum oportet ·ꝛ sūt nubes celi non trāseūtes quasi portantes imaginem celestis·ꝛ digne sunt ve sūt sedes dei quasi hēdes di ꝛ coheredes xp̄i ℣ Ier· Pontificem aūt quem de solio sacerdotali fuisse exesserat·eadem rabies ad scindendū vestes ꝓuocat Vnde seqē Tunc pīceps sacerdotū scidit uestimenta sua dicēs blas phemauit Cōsueuimus ei udaice esti q̄ cum aliquid blas phemum ꝛ quasi cōtrā deum audiemus·scindant uestimenta sua· ℣ Chr. i omel Hoc igit̄ fecit ut accusationem redderet grauiorē ꝛ q̄ verbis dicebat factis exolleret ℣ Iero· Per hoc aūt q̄ scidit uestimenta sua·ostendit iudeos sacerdotalem gloriam perdidisse ꝛ vacuam sedem habere pontifices· Dum enim uestem sibi discidit· ipm quo tegebat velamentum legis abrupit· ℣ Chr· i omel· Cum ergo scidisset uestimenta sua· non fert sententiam a se ipso·sed ab alijs eam exquirit dicēs Quid uobis uidē Sicut in pfectis peccatis ꝛ blas phemia manifesta fieri solet· ꝛ quasi cogens ꝛ violē tam inferens ad sententiam proferēdum ꝓcedit au dientem· dicens Quid adhuc egemus testibus·ecce nunc audistis blasphemiā· Que autem fuit illa blas phemia· Enim uero cum congregatis dixerat Dixit dominus domino meo sede a dextris meis· ꝛ iterpellatus est eis ꝛ siluerunt nec de cetero contradixerūt qualiter ergo nūc q̄ dictum ē blasphemiam vocāt Sequit̄ Ait illi respō· dixerē ē mortis· ipsi accusantes·ipsi discutientes·ipsi sententiam proferentes· ℣ Orige Quantum putas fuit erroris·ipsum principalem oīm vitam ream mortis pronūciare ꝛ per tanto⁹ resurgentium testimonia non respicere fontem vite De quo in omnes resurgētes vita fluebat ℣ Chr· i ome· Vt autem venationem inuenientes ita suam demonstrabant ebrietatem· ꝛ infamia ferebant Sequit̄ enim Tunc expuerunt in faciem eius ꝛ colaphis eum ceciderunt ℣ Iero· Vt complereꝫ q̄ dictum est Dedi maxillam meam alapis· ꝛ faciē meā non auerti a confusione sputorum Sequit̄ Alij aūt palmas in faciem eius dederunt dicentes· Prophetiza nobis christe quis est qui te pcussit ℣ Chr· In cōtumeliam enim hoc dicē·qui se prophetam haberi uolui a populis· ℣ Iero· Scelerum autem erat verberibus respondere ꝛ ꝓbrare cedentem· cum palā pugnantia infamia videreē ℣ Chr· in omel· Attende autem q̄ euāgelista cum summa diligentia que uidētur esse exprobratissima exponit·nihil occultās aut verecundās· sed gloriam estimās maximā dominatorem orbis terrarum pro nobis talia sustinere· hoc autem legamus continue·hoc nostre menti inscribā⁹ ꝛ in his gloziemur ℣ Aug· de q̄· euā· Q̄d aūt dictum est Expuerunt in faciem eius·significat eos qui presentiam gratie eius respuūt· Deum tamq̄ colaphis eum cedunt·qui a bonoꝝ suoꝝ ꝓferunt Palmas in faciem eius dant· qui ꝓdita cecati eum non venisse affirmāt·tamq̄ presentiam eius exterminantes ꝛ repellentes·

℣ Petrus uero sedebat foris in atrio Et accessit ad eum una ancilla ·dicens Et tu cū Ihesu galileo eras At ille negauit coram omnibus·dicens Nescio quid dicis Exeūte aūt illo ianuam·vidit eum alia ancilla·ꝛ ait his qui erant ibi Et hic erat cum ihesu nazareno Et iterꝫ negauit cum iuramēto q̄ nō noui hominem Et post pusillū accesserūt qui stabant ·ꝛ dixerūt petro Vere ꝛ tu ex illis es nam ꝛ loquela tua manifestū te facit Tunc cepit detestari ꝛ iurare q̄ nō nouissꝫ hominē Et continuo gallus cantauit ·ꝛ recordat⁹ est petrus verbi ihesu q̄d dixerat Priusq̄ gallus cantet·ter me negabis Et egressus foras fleuit amare·

℣ Aug· de con· euā· Inter predictas xp̄i ꝓtumelias & ipsa petri negatio facta est q̄ꝫ nō omnes euāgeliste eodem ordine narrāt· Lucas enim explicat pn⁹ tēptationem petri·tunc demū contumelias dom̄i· q̄ matheus ꝛ marcus eas primo commemorāt ꝛ deinde petri temptationem. sic eīm hic sequit̄·Petrus vero sedebat foris in atrio ℣ Iero· Foris sedebat ut videret exitum rei ꝛ nō appropinquabat ihesu·ne ministris aliqua suspicio nasceretur ℣ Chr· i ome· Et qui q̄m detentum magistrum vidit solū ita efferbuit ut gladium euaginauerit· ꝛ auriculam abscidit quādo contumelias xp̄i audiuit negator efficitur ꝛ vilis puelle minas non sustinet Sequit̄ enim Et accessit ad eum una ancilla dicens· Et tu cum ihesu galileo eras ℣ Raba· Quid sibi vult qua prima eum ꝓdit ancilla cum vir magis eum potuerunt recognoscere·nisi q̄ iste sexus peccare in nece dom̄i nō retur· ut eius passione redimereē· Sequit̄ At ille negauit coram omnibꝫ dicens·nescio quid dicis Palam coram omnibus negauit·quia se manifestare expauit Q̄d dicebatur se nescire respondit·quia pro saluatore adhuc mori nolunt ℣ Leo papa in sm̄one· de passi· Ob hoc autem sicut apparet·hesitare ꝓmissus est· vt mr ecclesie remedium penitentie conderet· ꝛ nemo auderet de sua virtute confidere quando mutabilitatis piculum nec beatus petrus potuisset euadere ℣ Chr· i omel· Nonsolum autem semel ·sed ꝛ secundo ꝛ tertio negat in breui tempore Vndesequitur Exeunte autem eo ianuam· vidit eū alia ancilla ꝛ ait his qui erant ibi Et hic erat cum ihu nazareo ℣ Aug· de cō euā· Intelligitur aūt ꝛ postq̄ exiit foras cum iam semel negasset gallus cantauit p̄mū q̄d Marcus dicit ℣ Chr· i omelia· Vt ostenderet q̄ neq; vox galli eum a negatione debuit·neq; in memoriam sue promissionis reduxit· ℣ Aug⁹· de conuā· Non autem foris ante ianuam iterum negauit sed cum rediisset ad focum· neq; enim iam exierat ꝛ foris eum vidit altera ancilla · sed cum exiret eum vidit id est cui surgeret ut exiret· animaduertit· ꝛ dixit his qui erant ibi id est qui simul aderant ad

ignem in atrio Et hic erat cum ihu nazareno. Ille autem qui foras exierat hoc audito regressus est vt se quasi purgaret negando. Vel qđ ē credibile nō audiuit qđ de illo dictum fuerat cū foras exiret ⁊ posteaq̄ vdit q dictū ē a dixerē āncilla ⁊ ille alī quē lucas pmemorat Deāē Et iterū ne cū iura. qa non noui hominē. ¶ Iero. Sao quosdam pio affectu erga apostolum Petrum locum būc ita interpretatos vt dicerent Petrū hominē negasse. non deum ⁊ esse sensum. Nescio hominē. quia scio dum. Hoc q̄s frivolum sit prudens lector intelligit. Si em iste non negauit. ergo mendacius ē dns qui dixerat. ter me negabis ¶ Raba. In hac aūt negatione Petri diāmus nonsolum abnegare xp̄m qui dicit eum nō esse xp̄m. sed qui eum scit. negat se esse christianum ¶ Aug. de con. euāg. Nunc iam de tertia negatione inspiciamus Sequit em Et post pusillum accesserūt qui stabant ⁊ dixerunt Petro Vere ⁊ tu ex illis es Lucas aūt dixit. Interuallo facto quasi hore vnius vt eum conuincant. consequēter adiungit Nam ⁊ loquela tua manifestum te facit ¶ Iero. Nō quo alterius sermonis esset Petrus aut gentis externe. ōes āppe hebrei erāt ⁊ q̄ arguebāt ⁊ q̄ arguebaē sc̄z q̄ vnaquaq̄ patria ⁊ regio hēat p̄prietates suas ⁊ vnaculā loquendi sonū uitare non possit ¶ Remi. Vide autem q̄s fuit noxia prauoq̄ hoim colloq̄a. ipa quippe coegerūt Petrum negare dīm. quē ph̄s cōfessus fuerat esse dei filium Sequit em Q ūe cepit detestari ⁊ iurare qua non nouisset hominē ¶ Raba nus. Nota qua primū ait. Nescio quid dicis. Secūdo cū iuramēto negat. Ter q̄ cepit detestari ⁊ iurare. qua non nouit hominē Perseuerare āppe in peccato dat incrementum scelerum. ⁊ qui minima spernit cadit in maiora ¶ Remigi. Spiritalit aūt per hoc q Petrus ante primum gallicantū negauit. illi designantur qui ante xp̄i resurrectionem non credebant eū esse deum eius morte ēbati Per b autem q post gallicantū negauit. illi designant qui i utrāq̄ domī naturā ⁊ secundū deum ⁊ hm hominē errant. Per primā aūt ancillā designat cupiditas. p secundā carnalis delectatio. Per illos qui astabant demones intelliguntē. his em aterrabūt hoies ad xp̄i negationem ¶ Orige. Vel p primā ancillam intelligitur Synagoga iudeorū. qui frequēter compulerunt denegare hoales Per secundā congregatio gēcium qui etiam persecuti sunt xp̄ianos. Per teraos stantes in atrio. mistri hereticorum diuersaꝝ ¶ Aug. de que. euā. Per eē Petrus negauit nā ⁊ error hereticorum de xp̄o tribus genenbo terminat. aut em de diuinitate. aut humanitate. aut de vtroq̄ fallunturi ¶ Raban. Post tertiam aūt negationē sequit gallicantus. ⁊ hec ē qđ subdit Et continuo gallus cātauit. ⁊ hec ē qđ subdit Et continuo gallus cātauit. Per quē doctor ecclie intelligit qui sumnolentos increpās ait Euigilate iusti ⁊ nolite peccare. Solet autem sacra scriptura sepe meritum causaꝝ p statuz designare tempoꝝ. vnde Petrus q̄ media nocte negauit. ad gallicantum penituit. vnd sequit. Et recordatus ē petrus verbi ihu qđ dixit. Priusq̄ gallus cantet ter me negabis ¶ Iero. In alio euāgelio legimus q post negationē Petri ⁊ gallicantum respexit Saluator Petrum. ⁊ intuitu suo ē ad lacrimas lacrimas prouocauit. Nō em fieri potest vt i negationis tenebris permāeret. quē lux respexerat mundi. Vnde ⁊ hic sequit Et egressus foras flenit amare In atrio em caypbe sedens ñ poterat agere penitentiam. vnde foras egreditur de impiorum consilio vt pauide negationis sordes amaris fletibus lueret. ¶ Leo papa. Felices o Apostole sancte lacrime tue quē ad diluendam culpam negationis virtutem sacri habuere baptismatis. Affuit em dextera dei ihu xp̄i q̄ labentē te priusq̄ deficeretis expexit. ⁊ firmitatem standi i ipso cadendi periculo recepit. Cito itaq̄ ad solidiatem redijt petra. rāq̄ respexit fortitudinem. vt qui tunc i xp̄i expauerat pusillus in suo post supplicio non timeret. sed constans permaneret.

¶ Capitulum xxvii.

Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi aduersus ihesum vt eum morti traderēt. Et uinctum adduxerūt eum ⁊ tradiderūt poncio pylato p̄sidi. Tunc uidens iudas q eum tradidit q damnatus esset: penitentia ductus retulit xxx. argenteos principibus sacerdotum ⁊ senioribus dicens peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos: Tu uideris Et proiectis argēteis in tēplo. recessit Et abiens laqueo se suspendit

¶ Aug. de con. euā. Cōtexuerat supra euāgelista narrationem in bis que cum domino ad sacerdotes ad mane Sed postea redijt ad narrādum Petri negationē. qua terminata. redijt ad manifestandum ordinem contexeret. ⁊ hoc ē qđ dr. Mane autem facto filium inierunt omnes principes sacerdotum ⁊ seniores populi aduersus ihm vt eum morti traderent ¶ Origenes. Per mortem extinguere doctrinam ⁊ fidem apud eos qui crediderunt in eum quasi in filium dei Talia aūt ꝑ eū cōfingebant. aliquando ihm soluentem a vinculis. Vnde sequitur. vinctum adduxerunt eum ⁊ tradiderunt pontio pilato p̄sidi ¶ Iero. Vide sollicitudinem sacerdotum in malum. tota nocte vigilarunt ut homicidium facerent ⁊ vinctum tradiderunt pilato Putabant enim hunc mose. ut quē adiudicasset morti. tradi eum traderent ¶ Rabanus. Attamen notandum q non tunc primū ligauerunt. sed mox comprehensum. sicut horto vt iohānes declarat. ¶ Cris. Invidia autem eum non occulte interfecerunt. quia volebant eius glorie detrahere. Opus enim eum animabus tur. ⁊ propter hoc studuerunt publice ⁊ coram hominibus eum occidere ⁊ ideo ad presidem eum duxerunt

¶ Ibo. Videns autem iudas dñm adiudicatū mor
ti precium retulit sacerdotibus quasi i potestate eēt
ꝓsecutorum immutare sententiam. Vnde sequē. tūc
videns iudas qui eum tradidit ꝙ damnat⁹ essee. pe
nitentia ductus retulit triginta argenteos principi
bus sacerdotum ⁊ seniorib⁹ populi dicens ¶ Ori.
Respondent mihi qui de naturis quasdam fabulas
introducunt. vnde est ꝙ iudas cognoscens peccatū
suum dixit Peccaui tradens sanguinem iustum nisi
ex bona plantatione mentis ⁊ semmatione virtutis.
que semmata est in qualibet rationali aīa quā nō co
luit iudas. ⁊ ideo cecidit in tale peccatum Si autē
natura parētis est alicuius hoīm magis huius nasce
tis iudas Et siquidem p⁹ resurrectionē xpi h dixis
set iudas. forsitan erat dicendum. quomō compulit
eum penitere de peccato ipsa uirtus resurrectionis.
Nunc autem videns eum traditum esse pilato pen
tuit. forsitan recordatus. que frequenter ihs dixe
rat de sua resurrectione futura. forsitan ⁊ sathanas
qui ingressus i eum fuerat. presto fuit a donec ihe
sus traderet pilato. Postq̄ autem fecit. qđ voluit
recessit ab eo. quo recedente penitentia cepit potuit.
Sed quomodo uidit iudas quomā condemnatus est
Nondum enim a pilato fuerat interrogatus. forsi
tan dicet aliquis qm̄ consideratione mētis sue uide
ritum rei ex eo ꝙ traditum aspexit. Alius autem
dicet quomā qđ scripeum est. videns iudas quia con
demnatus est. ad iudam refertur. tunc em̄ sensit ma
lum suum ⁊ intellexit se condemnatum. ¶ Leo papa
Dicendo tamen Peccaui tradens sanguinē iustum
in impietatis sue perfidia perstitit. qui ibm nō dei fi
liū. sed nostre tantūmodo condicionis hominem eā
inter extrema mortis sue pericula credidit. cui⁹ flex
isset misericordiam. si eius omnipotentiā non negas
set ¶ Ori. i omel. Vide autem quomam penitentiā
agit. quādo completum est ⁊ finem accepit peccatū
Non enim ꝓmittit diabolus eos qui non uigilant vi
dere malum antequā perficiant. Sequitur. At illi
dixerunt. Quid ad nos tu videris Acsi dicant.
Quid ad nos pertinet si iustus est. tu videris. id est
opus tuum quale sit. manifestabitē. Quidam aūt cō
modum voluerunt legere hec verba ut sit sensus.
cuius estimatione deputantis apud nos qui eū quez
tradidisti iustum confiteris ¶ Origenes Recedēte
autem ab aliquo diabolo obseruat tempus iterum ⁊
posq̄ cognouerit ⁊ ad secundum peccatum induxe
re. obseruat etiam tertie deceptionis locum. Sicut
ille qui primo vxorem patris habuit de hoc malo po
stea penituit. Sed postea diabolus voluit hāc ipaz
tristiciam exaggerare ut ipsa tristicia abūdantior fa
cta absorberet tristantem. Simile aliquid factum ē in
iuda. Postq̄ enim penituit non seruauit cor suū. sz
suscepit abundantiorem tristiciam a diabolo sibi sub
missam qua voluit eum absorbere. Vnde sequitur.
Et abiens laqueo se suspendit. Si autem locum pe
nitentie requisisset. ⁊ tempus penitentie obseruass
forsitan inuenisset eum qui dixit. Nolo mortem pec
catoris. Vel forte estimauit preuenire magistrum
morientium. ⁊ occurrere a cum anima nuda ut con
fictus ⁊ deprecās misericordiam mereret nec uidit
quia non conuenit seruū dei seipsum expellere de hac
uita. sed expectare dei iudicium. ¶ Raba. Suspen
dit autem se laqueo ut se ostenderet celo terreq̄ per
osum. ¶ Aug. de que. no ⁊ ve. testamēti Sed occu
patus principibus sacerdotū ad necem domini a nia
ne vsq̄ ad horam nonam quomō iudas eis retulisset
precium sanguinis quod acceperat ante crucem do
mini probatur in templo. cum constet omnes prin
cipes ⁊ seniores ante passionem domini non fuisse i
templo Quippe cum in cruce posito insulearent a
nec enim inde potest probari quia ante passionem do
mini relatum est. cum sint multa que ante facta pro
bantur ⁊ nouissima ordinantur. Sed ne forte post
horam nonam factus sit ut videns iudas occisum sal
uatorem ⁊ ob hoc elementa cōmota. ipso metu cor
repetus doluerit. Sed post horam nonam occupati
erant ut existimo seniores ⁊ principes sacerdotum
ad celebrationem pasce Sabbato autem secundum
legem non licet nummos portare ac per hoc non ē
probabile apud me quo die imo tpe laqueo vitā fi
nierit iudas.

¶ Principes autem sacerdotū acceptis ar/
genteis. dixerunt Non licet mittere eos i
corbonam. quia precium sanguinis est Cō
silio autem inito. emerunt ex illis agrum
figuli in sepulturam peregrinorum ꝓpter
hoc uocatus ē ager ille acheldemach Hoc
est ager sanguinis usq̄ i hodiernum diem
Tunc impletum est qđ dictum est periere/
miam ꝓphetam dicētē Et acceperūt. xxx.
argenteos precium appciati ꝙ appciaue/
rūt a filiis israhel Et dederunt eos i agrū si
guli sicut constituit mihi dominus.

¶ Ori. i omel. Quia principes sacerdotū nouerāt
ꝙ occasionem emerant a ꝓpria sciencia condemnati
fuerunt ⁊ ad hoc ostendendum subdit euāgelista.
Principes autem sacerdotum acceptis argēteis dix
erunt Non licet mittere eos in corbonam quia pcū
sanguinis est. ¶ Hiero. Vere culicem liquātes ⁊ ca
melum glutientes Si enim ideo non mittunt pecu
niam i corbonā hoc est in gazophilatium ⁊ dona dei
quia precium sanguinis est Cur ipe sanguis effun
ditur. ¶ Orige. videbant autem quomam arca mor
tuos magis eam pecuniam conueniebat expendi q̄
precium sanguinis erat Sed qua ⁊ mar loca mor
tuorum sunt differentie. vsi sunt predo sanguinis
ihesu ad compationem agri figuli alicui⁹ vt i eo pe
regrini sepeliantur non secundum suum votum in
monumentis patrum Vnde sequitur Consilio autē
inito emerunt ex illis agrum figuli i sepulturam pe
regrinorum ¶ Aug. i ser. de cēa domi. Prouidentia
autem dei factum puto vt precium saluatoris nō pec
catoribus sumpeum prebeat sed peregrinis reḍem
submistret ut iam exinde xp̄us ⁊ vivos sanguinis
sui passione redimat. ⁊ mortuos preciosa passione

suscipiāt ¶ Prēdo ergō domici sanguinis ager figuli compaē. Legimus in scripturis q̄ duob⁹ generis humani salus redempta sit sanguine saluatoris. Ager ergo iste mundus hic totus est ¶ Figulus autem qui mūdi possit habere dominatum. ipse est qui vascula corporis nostri fecit de limo istius itaq; figuli ager xp̄i sanguine emptus est. peregrinis inq̄ qui sine domo patria ⁊ toto orbe exules iactabantur. reqēs xp̄i sanguine prouidē ¶ Istos autem peregrinos eē dicimus deuotissimos xp̄ianos. qui renunciantes seculo ⁊ nihil possidentes i mundo i xp̄i sanguine requiescunt. Sepultura enim xp̄i nihil aliud est q̄z requies xp̄iāi. Consepulti em̄ sumus sicut ait apostolus cum illo p baptismū i morte. ¶ Nos ergo pegrini in hoc mundo sumus. ⁊ tanq̄z hospites in hac luce versamur ¶ Hiero. sic ma. Qui etiā pegrini eramus a lege ⁊ prophetis prauis iudeorum studiis suscepi⁹ in salutem ¶ Origē. Vel peregrinos dicim⁹ qui vsq; ad finem extranei sunt a deo ¶ Nam usti consepulti sunt christo in monumento nouo quod excisum est in petra Qui aūt alienī sunt a deo vsq; in finē sepulti sunt in agro figuli operantes lutum. qui p̄cio sanguinis est comparatus. ⁊ ager sanguinis nominat̄ Vnde sequitur Propter hoc vocat⁹ est ager ille achelde mach. hoc est ager sanguinis vsq; in hodiernū diē ¶ Colosa. Quod referendum est ad tempus quo euāgelista hec scripsit Deinde confirmat idem ꝓphētico testimonio dicens Tunc impletum est quod dictum est p̄ Hieremiam ꝓphetam dicentem Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati quē appreciauerunt a filijs israel. ⁊ dederunt eos in agrū figuli sicut constituit mihi dominus ¶ Hiero. Hoc i Hieremia penitus non inuenit̄ sz in zacharia. qui penultimus est duodecim ꝓphetarū. quedaz similitudo refert ⁊ quāq; sensus non multum discrepet. tamē eadem ⁊ verba uersa sunt ¶ Aug. de con. euāg. Siquis ergo putat ideo fidei euāgeliste aliquid derogandū primo nouerit. non omnes codices euāgeliorū habē q̄ p ieremiā dictum sit. sz tantūmodo per ꝓphetam Mihi aūt hec non placet defensio. quia ⁊ plures codices habent ieremie nomē ⁊ antiq̄ores. ⁊ nulli fuit causa cur adderet hoc nomen. ut mendositas fieret Cur aūt tolleret fuit vtiq; causa vt hoc audax impericia faceret. predicta questione turbata. Potuit autem fieri vt animo Matthei euāgelium scribentis p zacharia ieremias occurreret vt fieri solet quod tamen sine vlla dubitatione emendaret saltem ab his admonitus qui ipso adhuc i carne viuente hec legere potuerunt nisi cogitaret recordationis sue que spūsancto regebat̄ non occurrisse aliud pro alio nomen ꝓphete. nisi q̄a dominus hoc ita scribi constituit Cur autem constituerit. prima causa est quia sic insinuat̄ ita omnes prophetas vno spū locutos mirabili inter se consensione constare vt hoc multo amplius sit q̄z si oim verba ꝓphetaꝝ vno vnius hominis ore demonstrēē. ⁊ ideo indubitanter accipi debent q̄ cumq; p eos spūssanctus dixit. ⁊ singule esse oim ⁊ oia singulorum. Si em̄ hodie quisq; volens alicuius verba iudicare dicat nomē alterius in quo dicta sint qui tamen fuit amicissimus illius cuius verba dicē voluit. ⁊ continuo recordatus alium prō alio se dixisse. ita se corrigat vt tamen dicat. bene hoc mihi aliud mouens nisi inter ambos esse poterat quam magis de prophetis sanctis hoc cōmendatum fuit Est ⁊ alia causa cur hoc nomen ieremie in tanto monumento zacharie sit mansurum permissum vel potius sancti spiritus autoritate preceptum sit Est apud ieremiam q̄ emerit agrum a filio fratris sui. ⁊ dederit argentum. non quidem sub hoc nomine precij q̄ plenum est apud zachariam triginta argenteos Q̄z aūt prophetam de triginta argenteis ad hoc interpretat̄ sic euāgelista. q̄ nō de dño ꝓpletū est. nūllū est ad hoc pertinere etiam illud d̄ agro empto q̄ Jeremias dicat. hinc potuit mistice significari vt non in zacharie nomen poneret̄ qui dixit triginta argenteos sed Jeremie qui dixit de agro empto ut lectio euangelio atq; inuento nomine ieremie Recte autem Jeremia ⁊ non inuento testimonio d̄ triginta argenteis inuento tamen agro empto. admoneat̄ lector vt hec conferre. ⁊ inde sensum enucliare ꝓphete. quomodo ptineat ad hoc q̄ in dominio completum est. Nā q̄ subiecit huic testimonio Matheus cum accepi appreciauerunt a filijs israel. ⁊ dederunt eos i agrū figuli. sicut constituit mihi dominus. nec apud zachariam nec apud ieremiam reperitur. vnde magis ex persona ipsi⁹ euāgeliste accipiendū est. ⁊ minime inconuenit quia hoc ex domini reuelatione agnouerit. ab hac rem que de xp̄i precio facta est humanū pretium ꝓphetam ¶ Hiero. de optimo genere interpretandi. Debuit ergo de pessimo quo xp̄i q possit argui dolo. cui cura fuit non verba ⁊ syllabas aucupari sententias dogmatum ponere ¶ Hiero. Ego mathia Magi nuper in quodam hebraico volumine quod Nazarei secte mihi hebreus contulit Jeremie apocriphū In quo hec ad verbum scripta reperi. Ego tamen mihi videtur magis de zacharia sumpsisse testimonium euangelistarum ⁊ apostolorum more vsitato. qui verborum ordine pretermisso sensum de veteri testamento ꝓferunt exemplum.

¶ Jesus autem stetit ātē presidem ⁊ interrogauit eum preses Tu es Rex iudeorum Dicit ei ihesus Tu dicis Et cum accusaretur a principibus sacerdotū ⁊ seniorū nihil respondit Tunc dicit ei pilatus Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia et nō respōdit ei ad vllum verbum ita vt mirabatur preses vehementer

¶ Augustinus de con. euangelistarum [illegible] matheus de tota prodicte interposuit ad edificationem rationis, reuertatur dicens. Jesus autem stetit ante presidem ¶ Origenes Judex totius creature constitutus a p̄re vide quantum se humiliauit vt appareret stare ante iudicem cunc terre iudex ⁊ interrogatus ē interrogationē quā forsitan desiderabat dubitans pilatus interrogat. Et interrogatus ait Preses dicens. Tu es rex iudeorum. ¶ Crisb

¶ Chs-i omet. Pilat⁹ mēnogat quod aduersarij contra ipsū cōtinue reuoluebant Cui enī sciebant Pilatum nullam curam facientem legalium ad pub licas accusationes rem ducunt ¶ Orige. Vel pro nunciatue hoc dixit Pilatus Vnde ⁊ alibi scripsit in titulo Rex iudeorum Principi autem sacerdo tū respondens tu dixisti oblique arguit eius dubitati onem. Pilat vero sententiam confirmat pronunci ans vnde sequit Dixit ei ihesus Tu dicis ¶ Chs-i omet. Confessus est se esse regem sed celestem ve in alio euangelio manifestius legitur Regnum in quit meum non est de hoc mundo ut negs iudei negs pilatus excusationem habeant huic accusationi mis centes. ¶ Pilatus Vel interrogauit pontifex an ipse ihesus dixerat Tu dixisti quia semp vēturum xp̄m ex lege ipse dixisset huic vero legis ignaro i terrogāti an ipse esset rex iudeorum dicit Tu dicis quia per hoc presentio confessionis salus gentium est ¶ Hiero. Attende autem q̄ pilato qui mutus pro mebat sententiaz aliqua ex parte respondit sacerdo tibus autem ⁊ principibus sacerdotum respondere noluit indignos eos suo sermone iudicans vnde se quitur Et cum accusaretur a principibus sacerdo tum ⁊ senioribus nihil respondit ¶ Aug de cō euā gelistarum Lucas autem ipsa crimina que accusan tes obiecerunt aperuit Dicit enī Ceperunt illū ac cusare dicentes Hunc inuenimus subuertentem gē tem nostram ⁊ prohibentem tributa dari cesari ⁊ dicentem se xp̄m regem esse Nihil autem interest ad veritatem quo ordine ista retulerint sicut nihil interest si alius aliq̄d tacet q̄d alius cōmemorat ¶ Orige. Accusat⁹ autem ihesus sicut tunc illis ni hil respondit sic nec ⁊ modo Non fit enim verbum dei sicut aliquādo fuerat ad prophetas Sed neq̄ dignum erat vt pilato interroganti respōderet qui non habebat primātes ⁊ firmū de xp̄o iudicium sed ad contraria trahebat vnde sequit Tunc dicit ei pi latus Non audis quanta aduersum te dicunt testi monia ¶ Hiero. Gentilis quidem est qui condemnat ihesum sed causam refert in populum iudeorum ¶ Chs-i omet. Ideo autem hoc dicebat quia vole bat eum liberare cum se excusando responderet seq̄ tur Et non respondit ei ad ullum verbum ita ut mi raretur preses vehementer Quia enim multas ha bentes demonstrationes ex ipsis rebus virtutis ⁊ mansuetudinis eius ⁊ humilitatis tamen in ipsū in dignabantur ⁊ puerso iudicio agebantur ptra eū ppter hoc nihil respondet Et si aliquādo respondet breuia quidem dicit ne continua taciturnitate perti acie opinio de ipso accipiatur ¶ Hiero. Vt ideo ibo nihil respondere voluit ne crimen diluens dimitte retur a prelide ⁊ crucis voluntas differēt ¶ Orige. Piratus est autem preses constantiam eius sciens q̄ idoneus esset pronunciare crimen ⁊ tamē videbat eum in trāquilla ⁊ quieta sapientia ⁊ grauitate non turbabili stare sed ⁊ vehementer miratur dignum enim eum videbatur magno miraculo ut exhibitus cri minis ad crimiale iudicium imperturbabilis staret ante oculos que apud omnes homines terribilis estimat

¶ Per diē aūt solennē consueuerat preses dimittere populo vinctū unum q̄z voluissēt habebat aūt tunc vnū vinctum insignē qui dicebat barrabas Cōgregatis ergo illis dixit pylatus Quē vultis dimittā vobis Barrabam an iesum qui dicitur xp̄s Sciebat enim q̄ p inuidiam tradidissēt eū sedēte aut eo p tribunali misit ad eum uxor eius dicens Nihil tibi et iusto illi multa enī passa sum hodie p visum ppter eum princepes aūt sacerdotū ⁊ seniores pſuaserūt populis vt peterent barrabam Ihesū aūt p̄derent. Respondens aūt pses ait illis Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixerūt barrabam. Dicit illis pilatus. Quid igitur faciam de ihesu qui dicit xp̄s? Dicunt oēs crucifigatur. Ait illis pses Quid enī mali fecit. At illi magis clamabāt dicētes. Crucifigatur. Videns aūt pilatus quia nihil p ficeret. Sed magis tumultus fieret accepta aqua lauit manus coram populo dicēs. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Vos uideritis. Et respondens vniuersus populus dixit. Sanguis eius super nos ⁊ super filios nostros. Tunc dimisit illis barrabam. Ihesum autem flagellatum tradidit eis vt crucifigeretur.

¶ Chs-i ome. Quia xp̄s ad accusationes iudeorum nihil responderat p hoc q̄ posset eum Pilatus ab accusationibus iudeorum excusatū habere aliud ma chinatur per quod eum liberare posset vnde dicit. Per diem autem solennem consueuerat preses di mittere populo vinctum vnum quem voluissent ¶ Orige. Dic enim quasdam gratias prestant gē tes eis quos subiugant sibi donec confirmet super eos iugum ipsorum Tamen consuetudo hec aliquā⁹ fuit apud iudeos. Saul enim nō interfecit Jonathā omni populo petente eum ad vitam ¶ Chs-i in ome lia Per hanc autem consuetudinē xp̄m eripere tempt tauit ⁊ ut negs vmbrā excusationis iudei sibi dere linquāt manifestus homicida in compatione xp̄i ad ducitur de quo sequitur. Habebat autem tunc vnum vinctum insignē qui dicebat Barrabas non simpli citer dicit latronem sed insignē hoc ē in malicia dif famatum ¶ Hiero. Ille Barrabas in euāgelio q̄d in scribitur iuxta hebreos filius magistri eorum inē pretatē qui pter seditionē ⁊ homicidium fuerat cō demnat⁹ offert autem eis optionem pilatus dimit tendi quē vellent latronem an ihesum non dubitans ihesum potius eligendum Vnde sequitur Congre gatus autem illis dixit Pilatus Quē vultis dimit a vobis Barrabam an ihesum qui vocatur christ⁹

¶ Chr. in omelia Quasi diceret Si non uultis sic eum innocentem dimittere · saltē sic cōdemnatū festiuitati donetis Si enim opozebat m peccatis manifestis existentem dimittere mlomagis m dubijs Dis de autem ordinem conuersū ¶ Petro p condemnatis solet esse plebis concessio autē principis · ¶ Nunc aūt contrarium gestum est · Princeps enim petit a plebe · & plebs ferociozr redditur · ¶ Hlo · Quare autez pilatus ad liberationē xpi laborauit · manifestat euā gelista cum subdit · Sciebāt enim q p inuidiam tradidissēt eum · ¶ Remigius · Que autem inuidia fuerit iohānes manifestat · qui narrat eos dixisse Ecce mundus totus post eum vadit · & si dimittimus eū sic · omnes credent in eum · ¶ Notandum etiam quia loco eius q matheus dicit m ibm qui dicē christ? Marcus dicit vultis dimittam vobis regez iudeoz? Soli nāq reges iudeorum vngebāē · & ab ipa vnctione christi vocabant ¶ Chr. in omel · Deinde subdit aliud quod sufficiens erat oīm a passione reuocare Sequit eīm Sedente autem eo p tribunali misit ad eū vxor eius dicens · Nihil tibi & iusto illi · Cum de monstratione eīm que erat a rebus somnus non p̄ quid erat · ¶ Rabanus · ¶ Notandum vero quia tribunal sedes ē iudicis · solium regum · cathedra magistrorum In mulieribus autem & somnijs gentil viri vxor ℔ intellexit qđ iudei vigilantes nec credere nec intelligere voluerunt · ¶ Iero · ¶ Nota etiam q p gentilibus sepe a deo somnia reuelent · Et q in pilato & vxore eius iustum dīm confitentibus · gentilis populi testimonium sit ¶ Chr. in omel · Sed cuius gra non ipe Pilatus somnium videt · quia illa magis digna erat · vel quia si pilatus iudisset · non equaliter sibi creditum esset · vel forte neq dixisset p̄ter hoc dispensatē a deo q mulier vidit · vt manifestum oībus fieret · Et non simpliciter videt · sed & patitur multa · Sequitur eīm Multa enim passa sum hodie per visum p̄ter eum · vt scilicet a passiōe que erat ad vxorem · desidio? fieret vir circa occisionem · Sed & tēpus non parum conferebat eremim eadem nocte vidit · ¶ Aug · in sermone de passione Sic ergo iudex terretur in coniuge · & vt crimini iudeorum non prebeat ī iudicio consensum · pertulit in vxoris affli&ione iudicium · iudicatur ipe qui iudicat · & torqueatur antēq torqueat ¶ Rabanus · Vt aliter · Nūc demū diabolus intelligens per xpm se spolia sua amittere sicut primū p mulierē mortē itulerat mō · ita p mulierem vult xpm de manib iudeorum liberare · ne p eius mortem mortis amittat imperiū ¶ Chr. in omelia Nihil autem premisso xpi aduersarios mouet quia eos oīno inuidia excecauerat · Unde ex p̄na malicia plebem corrumpunt · & hoc est qđ sequitur · Principes autem & seniores psuaserunt populo vt peteret Barrabā · ibm vo perderent · ¶ Origenes · Et est videre nunc quō populus iudeorum a seniorib suis · & iudaice culture doctoribz suadetur & exoratur aduersus ihm · vt perdant eum · Sequitur · Respondens autem preses ait illis · Quem vultis vobis de duobus dimittam ¶ Glosa · Respondisse aūt dicitur Pilatus hec dicens · siue ad ea q uxor nūcauerat · siue ad petitionem populi qui iuxta cōsuetudinem aliquē in die festo sibi dimitti petebat.

¶ Origenes Turbe aūt quasi vere ebe que spualiā ambulant viam voluerunt sibi Barrabam habere solutum · Unde subditur · Ait illi dixerunt Barrabā Deo gens illa habet seditiones & homicidia & rapinas fm quosdam gentis sue in rebus que foris habentur · fm autem omnes intus in anima · Ubi enim non est ibs illic lites & prelia sunt · Ubi autem ibi sunt omnia bona & pax · Omnes etaz qui mites sunt similes vel in dogmate vel in vita barrabas sibi solui desiderant · Quicūq eīm mala agit solutus est m corpore eius barrabas · xpus autem vinctus Qui autem bona agit · xpm habet solutum · barrabā vinctum · Voluit autem pilatus pudorem tanti iniquitatis eis mutare · vnde sequit Dixit illis pilatus q̄ igitē faciā de ihu qui dicit xpus · ¶ Non solum autē hoc sed & mensuram colligere volens impietatis eorum Illi autem nec hoc erubescūt · q̄ pilatus ihm innocētē esse confitebatur · nec modum impietatis seruant · vnde sequitur · Dicunt omnes crucifigatur · Ipsi multiplicauerunt impietatis sue mensuram postulā homicidam postulantes ad vitam · seductum iustū ad mortem · & ad mortem turpissimam crucis ¶ Ambr. Pendentes siquidem in ligno crucifixi · clauduntur lignum pedibus manibusq cōfixi procuda mortem cabantur & diu viuebant in cruce non quia longa vita eligebatur · sed quia mors ipa profundebat? dolor? dans finiretur Verum iudei de morte passi cogitabant · sed a domino non intelligēbantur ea dicta erat Ipam enim crucem diabolo superato mutātē trophēum in frontibus fidelium positurus ¶ Iero · Cum autem hoc responderent · non statim acquiescunt sed uxoria suggestionem vxoris que mandauerat Nihil tibi & iusto illi · ipse quoq respondit · vult eum Ait illis preses Quid eīm mali fecit Hec dicendo pilatus absoluit ihm · Sequit Ac illi magis clamabant dicentes Crucifigatur De implendo quoq in psalmo dicitur Circūdederunt me canes multi gregatio malignāntium obsedit me Et illud ieremie Facta est mihi hereditas mea sicut leo in silua mihi dederunt sup me vocem suam ¶ Aug · de cōsen · Euāg · autem pilatus cum iudeis egre volens vt dimitteretur ihs · qđ pauissimis verbis ostēdit dicit Videns pilatus quia nihil proficeret · sed magis tumultus fieret · qđ non diceret · misit mulcum de ornatus fuisset · quāuis tacuerit quocies hoc ampliatis vt erueret ihm furoz eorum · Sequitur Accepta aqua lauit manus coram populo dicens Innocens ego sum a sanguine iusti huius · ¶ Hiero · Nos eīm erat apud antiq̄s ne cum vellet quis alterum dere se immunē ab aliquo crimine · accepta aqua lauret manus suas coram populo ¶ Iero · Pilatus negat accepit aquā iuxta illud ꝑbetici Lauabunt inter innocentes manus meas · qđ āmodo i hoc cōfirmat · vt innocens Ego quidem innocentem volui liberare · Sed qm̄ seditio oritur & rebellio mihi contra cesarem crimen impingitur · innocens sum a sanguine iusti huius Iudex ergo qui cogitur contra dominum suum sententiā nō dimittit oblatū · sed arguit offerentes quasi esse p̄uaricās q crucifigēdus ē Sequit · vos videritis

Quasi diceret Ego minister legum sum · uox vra sanguinem fundit Sequit Et respondens vniuersus populus dixit Sanguis eius super nos & sup filios nostros Perseuerat vsq in psentem diem hec ipsa ds super Judeos · sanguis domin nō auferet ab eis Crucifigatur Intuere aūt & hic iudeox mtā insaniam Corū enim impetus & pniciosa cupiscētia nō pmittit eos q̄ oporteret inspicere Et si sibi maledicūt dicentes Sanguis eius sup nos · q̄d ad filios maledictionem attrahūt dicentes & super filios nr̄os Sed tamen miscricors deus eorum sententiā non firmauit sūd ex eis & eox filios suscepit qui penitentiam egerūt Etenim & paulus ex ipsis fuit & multa milia eorū q̄ iuberosolimis crediderūt ℣ Leo papa i s. d passcecessit g̃ pilati culpā sanauit iudeox Sed nec ipse euasit reatum qui reliquit pr̄ium iudicium & i crimen transiuit alienum Sequit cui Tūc dimisit illis barrabam Jesū aūt flagellatum tradidit eis vt crucifigeretur ℣ Hiero · Sciendum est aūt pilatum romanis legibus militasse quib sanctum est · vt qui crucifigitur pr̄ flagellis verberetur Tradit itaq Jhesus militibus vberandus · & illud sanctissimū corpus pectus dei capax flagellis secuerūt ℣ Aug⁹ · in sermōe de passio · Ecce dominus aptat ad verbera ecce iam cedit̄ · rupit sanctam cutem violencia flagellorū repetitis ictibus crudelia libera scapularum terga cōscindunt Proch dolor iacet extēsus ante hominem deus & supplicium patitur rei i quo nullū peccati vestigium potuit inueniri · ℣ Hiero · Hoc autem factū est · ut qua scriptum erat · multa flagella peccatorum · illo flagello nos a verberibus liberaremur · In lauacro etiam manuū pilati gētilium omnia opa purgant · & ab impietate iudeorum nos alieni effici mur ℣ Post · Seniorib⁹ autem sacerdotibus populus Barraban elegit · q̄ interpretat filius patris m quo arcanum future infidelitatis ostēdit christo Antechristum peccati filium: preferendo ℣ Leo · barrabas etam qui seditiones faciebat m turbis · dimissus est populo iudeorum · id est diabolus qui vsq hodie regnat in eis · & idcirco pacē habere nō possunt

℣ Tunc milites presidis suscipientes ihesum in prētorio congregauerint ad eum vniuersam cohortem Et exuētes eū clamidē coccineam circumdederunt ei Et plectētes coronam de spinis posuerūt sup aput eius et arundinē in dexteram eius Et genuflexo ante eum illudebant dicentes Aue rex iudeorum Et expuentes in eum · acceperunt arundinem et percutiebant caput eius.

℣ Aug · de con · euā · Post accusationez xp̄i psequēte ipm dnī passionem videamus quā matheus in prētorio congregauerunt ad eum vniuersam cohortem ℣ Leo · Quia eīm rex iudeorum fuerat appellatus ei hoc scribe & sacerdotes crimen obiecerāt q̄ sibi in populo israel vsurparet imperium illudentes hoc factū ut nudatum pristinis vestibus iduāt clamidem coccineā p rufo limbo · quo reges veteres vtebant pro diademate imponāt ei coronam spineā p sceptro regali dent calamū & adorent quasi regē Et hoc ē q̄ subditur · Et exuentes clamidem coccineam circūdederunt a · & plectētes coronam de spinis ℣ Aug · de con · euā · Per hoc autē mtelligitur marcum dixisse indutum purpura · Pro regia eīm purpurā clamis illa coccinea ab illudētib⁹ habebatur · quāuis esset coccinea ℣ Crisō · i omel · Que igit̄ erit nobis cura de reliquo si contumelias ab aliquo patiamur · postq̄ xp̄us hec passus est Etenim q̄ dicebat in xp̄o · vlamus terminus cōtumelie erat nec vna particula tantum · sed vniuersū corpus patebat̄ inimicis Caput p coronam & arundinem & colaphos Facies quia inspuebat̄ Cetera · q̄a alapis cedebantur · Corpus totum p flagella Et q̄a denudatum est p circūdationem clamidis & p fictam adorationem · Manus p arundinē quā dederunt ei p sceptro · ac si timerent ne aliquid p̄termitterent grauissime presumptionis ℣ Aug · de con · euā · Apparet autem marcum recapitulando ista commemorasse non quo tunc factum sit cum eum Pilat⁹ crucifigēdum tradidisset · Johannes eīm anteq̄ diceret · q̄ eū pilatus crucifigendum tradidit · ista p̄mēmorauit ℣ Hiero · Illos autem omnia hec intelligamus mistice Quomodo eīm Caiphas dixit Oportet vnū hoīem mori pro omnib · nescies quid diceret · Sic & isti q̄cūq̄ fecerunt · licet alia mente fecerint tamē nob qui credimus sacramenta tribuebāt In clamide coccinea · opa gentium cruenta sustentat · In corona spinea maledictum solut antiquū In calamo venenata occidit animalia · siue calamū tenebat in mānu ut sacrilegium scriberet iudeorum ℣ Hila · Vel aliter Suscepto oīb⁹ corporis nostri infirmitatibus a domino oīm deinde martirum quibus regnū secum erat debitum sanguine coca colore pfūdit · Spinis quoq̄ id est cōpungentium quondā peccatis gentium corona ē Est eīm aculeus i spinis ex quibus xp̄o victorie corona contexit̄ · In calamo vero earundem gentium infirmitas atq̄ manitas manu comprehensa firmat̄ Quinetiam capiti eius illidit̄ vt infirmitas gentium manu xp̄i comprehensa etiam i deum patrem qui caput eius est · conquiescat ℣ Orig · Vel calam⁹ misterium fuit q̄ prius q̄q̄ credentes · cognoscebamus in virga arundinea egipti vel cuiuscūq̄ regni contrarij dō quē accepit · ut triumphet eum in ligno crucis · Percutiunt autem cū hoc calamo caput xp̄i ibi quoniā semp regnū illud uerberat deum patrem caput saluatoris ℣ Remig · Vel aliter p clamidem coccineam caro domi designat̄ · que rubra dicit̄ propter sanguinis effusionem Per spineam coronam susceptio peccatorum nostrox · quia in similitudine carnis peccati aparuit ℣ Raba · Calamo igit̄ xp̄i caput percutiunt · qui diuinitati eius contradicentes · erroremsuū auctoritate sancte scripture · que calamo scribit̄ p̄firmare conantur · Spuūt in faciem eius qui p̄tūa

gratie illius verbis execrandis respuunt. & ihesum in carne venisse denegant. Falso autem illū adorant qui eum credunt sed peruersis actibꝰ despiciunt.
¶ Aug. de que. euā. Qui autem dñm in passione exuerunt vestem ꝓpriam & induerunt fucatam. signa sunt hereseꝝ. qui eum dicunt vere corpus non habuisse. & fictum.

¶ Et postq̄ illuserunt ei exuerunt eū clamidem & induerūt eum vestimentis suis et duxerūt eū vt crucifigeret Exeuntes aūt inuenerunt hominem Cireneū nomine Symonē Hunc angariauerunt ut tolleret crucem eius Et venerunt in locum qui dicitur Golgata. quod est caluarie locus Et dederunt ei bibere vinum cum felle mixtum Et cum gustasset noluit bibere.

¶ Ylo. Postq̄ euāgelista cōmemorauit ea que ad illusionem xp̄i pertinēt nunc narrare incipit ꝓcessū crucifixionis ipsius. vnde dicit Et postq̄ illuserunt ei exuerunt eum clamidem. & induerunt eum vestimentis suis & duxerunt eū ut crucifigeret ¶ Aug. de con. euāge. Hoc autem in fine factum esse intelligitur. cum iam duceretur ad crucifigendum Postq̄ scilicet pilatus tradidit eum iudeis ¶ Iero. Ihesum autem q̄ q̄n flagellatur ihesus & cōspuitur nō habet ꝓpria vestimenta. sed ea que ꝓpter peccata nr̄a sumpserat. Cum autem crucifigē. & illusionis pompa preterierit. tunc pristinas vestes recipit & ꝓprium assumit ornatum. statimq̄ elementa turbāt & creatori dant testimoniū creatura ¶ Origē. Et de clamide quidem scriptū est. qm denuo expoliauerūt eū. De corōa aūt spinea nihil tale euāgeliste scripserunt. ut iam non sint spine nr̄e antique postq̄ semel eas a nob̄ abstulit ihesus sup venerabile caput suū.
¶ Crys. in sermone de passione. Non autem voluit dominus pati sub tecto. non in templo iudaico. ne putares pro illa tantum plebe oblatum & ideo foras ciuitatem foras muros. ut scias sacrificium esse commune. qđ enim extra terre est oblatio. qđ cōmunis est purificatio & hoc significatur cum dicitur. Exeuntes aūt inuenerunt hominem Cyreneum nomine Symonē hūc angariauerūt vt tolleret crucē eius ¶ Leo. Ne quis autem putet hunc loco euāgeliste iohannis hystoriam esse contrariam. Ille enim dicit exeūtem dominum de pretorio portasse crucem suam. Matheus autem refert q̄ inuenerūt hominē cyreneum cui imposuerunt crucem ibu. Sed hoc intelligendum est q̄ egrediens de pretorio ihs ipse portauerit crucem suam Postea obuiam habuerunt symonem cui portandam crucem imposuerunt. ¶ Origenes Aut egš si quidem angariauerunt symonem. Appropinquāte autem ad locum in quo eum fuerant suspensuri. imposuerunt crucem & ipsi. vt ipse eam portaret. Non fortuito autem angariatus est symō sed secundum dispositionem dei ductus est ad hoc. vt euāgelica scriptura dignus inueniret. & misterio crucis xp̄i. Non solum autem saluatorem conuenit hec portare crucem suam. sed & nos conuenit eam portare salutarem nobis angariam adimplentes. aut nec tamē sic professus est nobis eum accipere. sicut ipse accepit. ¶ Iero. Iustice aūt crucē suscipiunt nationes & peregrinus obediens portat ignominiā saluatoris. ¶ Hylarius. Indignus enim nimis erat xp̄i crucem ferre. quia fidei gentium erat reliquias & crucem accipere & compati ¶ Remig. Nec enim Simon non fuit ihērosolimita. sed peregrinus & ignotus scilicet Cyreneus. Cyrene enim ciuitas libyes. Interpretatur autem symon obediēs cyreneus lucres. vnde pulcre q̄ eum designatur populus gentium qui peregrinus erat testamentorum dei sed credendo factus est ciuis sanctorum & domesticus & heres.
¶ Crys. i omel. Vt aliter. per Simonem quis crucem dominicam in angariam portat. designatur abnegantes & arrogantes. per abstinentiam quidem carnem afficiunt. sed fructum abstinentie minime inquirunt. Vnde idem simon crucem portat. sed non mortē & arrogantes abstinētes q̄dem corp̄ affligunt sed per desiderium quidem glorie mundo viuunt. Dicitur Et venerunt in locum qui dicitur Golgata quod est caluarie locus ¶ Rabanus Golgatha syrum nomen est. & interpretatur caluaria ¶ Iero. Ruffinus quendam exposuisse caluarie locum in quo sepultus est Adam & ideo sic appellatum. ibi antiqui hominis hic conditum caput fabulabatur interpretatio & mulcens aurem populi. nec tamen vera. extra urbem eūt & foris portam locum esse quibus truncantur capita damnatorum. & calui id est decollatorum sumpsere nomen. Propterea ibi crucifixus est ihs. vt vbi prius erat area hominum ibi erigerentur vexilla martyrū. Nam in sepulcrum iuxta Ebron & Arbee in libro Iesu volumine legimus ¶ Ylla. Locus autem crucis eo est vt positus in medio terre ad capessendam ei cognitionem vniuersis gentibus esset equalis. Dicitur Et dederunt ei bibere vinum cum felle mixtum ¶ Aug. de con. euā. Hoc Marcus ita narrat. Et dabāt ei bibere mirrhatum vinum. Sed quippe pro nimia crudelitate Matheus posuit Mirrhatū. vt quod nimis crudele. quantū fieri posset ut & fel & mirrha vinum amarissimū redderent ¶ Iero. Amara vitis amarum vinum facit. quo ꝓphet dominum ihm. vt ꝓphetice qđ scriptum est. Dederunt in escam meam fel. Et cū loquitur ad iherusalem Ego te plantaui vitem electam verā quō facta es in amaritudine vitis aliene. Et cū gustasset noluit bibere ¶ Aug. de con. euāgelistas Ex autem Marcus ait. Et non accepit intelligendum non accepit vt biberet. Gustat aē sic manducat prius est ut qđ idē matheus ait noluit bibere hoc mystice dixit. Non accepit Tactus etiam q̄ gustatus. Qui autem cum gustasset noluit bibere. hoc inde q̄ stauere quidem pro nobis mortē amaritudinem tertia die resurrexit ¶ Hylarius Vel ideo obtulerunt vinum felle admixtum bibere recusauit Non enim ut ne gte incorruptum peccatoꝝ amaritudo mitiget

¶ Postq̄ autem crucifixerunt eum diuiserunt vestimenta eius. sortem mittentes vt adimpleretur quod dictum ē per prophetam dicentē Diuiserunt sibi vestimēta mea & super vestem meam miserunt sortē Et sedentes seruabant eum Et imposuerunt super caput eius causam ipsi⁹ scriptam. Hic est Jesus rex iudeorum Tunc crucifixi sūt cum eo duo latrones. vnus a dextris et alius a sinistris.

¶ Glosa. Premisso quō xp̄s ad locum passionis ē deductus. Hic euāgelista ipsam passionem prosequit̄ genus mortis exponēs. cū dicit. Postq̄ autem crucifixerunt eum ¶ Aug. in li. lxxxiij. quæstionum. Sapiēta quidem dei hominē ad exemplum quo recte viueremus suscepit Pertinet aūt ad vitam rectam eaque non sunt metuenda. nō metuere. Sunt autem horribus qui quāmis mortem ipam non timeāt. genus tamen mortis horrescūt De ergo nullum mortis genus recte viuenti homini metuendū esset. illius hominis crux est̄denda fuit. Nihil em̄ erat inter alia genera mortis illo gñe execrabili⁹ & formidabilius ¶ Aug. in ser. de passione Quantum autem valuit lignū crucis aduertat sanctitas vra. Contempto Adam preceptum. accipiens ex arbore pomū. q̄ quicquid adam pdidit xp̄s in cruce inuenit. De diluuio aquaq̄ humanū genus arca lignea liberauit. de egipto dei populo recedente. Moises mare virga diuisit pharaōem prostrauit & populum dei redemit Item moises lignum in aquā misit. & amarā aquaz in dulcedinē cōmutauit Ex lignea virga de spirituali petra salutaris vnda profluit. & ut Amalech vincerētur. circa virgam moises expansis manibus exerē ditur. & lex dei arce testamenti credit lignee. ut his omnibus ad lignum crucis quasi p gradus quos dā veniāt ¶ Crisos. i ser. de passione. Ideo & in excelso ligno nō sub tecto passus est ut etam ipsius aeris natura mundet. Sed & terra simile beneficium sentiebat decurrentis de latere sanguis stillatione mūdata ¶ Glosa. Lignum etiam crucis significare videtur ecclesiam in quatuor mundi partibus diffusam.

Raba. Vel sin moralem sensum crux p suam latitudinem significat hilaritatem operantis. quia tristitia angustias facit. Latitudo enim crucis est in trāsuerso ligno vbi figunt̄ manus. Per manus autem opa intelligimus Per altitudinē autem cui caput adungit̄ significat expectatione retributionis de sublimi iustitia dei. Longitudo autem qua totum corp⁹ extēditur. tolerantiam designat vnde longanimes dicūt̄ qui tolerant Profundum autem quod ēre infixum est secretum sacramēti prefigurat ¶ Hilari⁹. Sic. ergo in ligno vite cunctos salus & vita suspendit̄. Vnde dicit̄ Postq̄ aūt crucifixerunt eum. diuiserūt vestimēta eius sortem mittentes ¶ Aug⁹ de cōsuetudine. Hoc breuē a Patribus dictum est Johannes aūt distinctius explicat. quēadmodū gestum sit Milites in quē cum crucifixissent eum. acceperunt vestimenta eius & fecerūt quatuor partes. vnicuiq̄ militi partem & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis.

¶ Crisos. i omel. Notandū aūt q̄ non parua hec adiectio xp̄i erat. quasi em̄ circa deuonozatū & olim vilissimū in xp̄o hoc agebant. In latronibus autem nihil tale opati sunt Diuidere em̄ vestimenta in condemnatis valde vilibus & abiectis fit & nihil aliud habentibus. ¶ Hiero. Hoc aūt qō circa xp̄m gestū ē in psalmo fuerat ꝓphetatū Et ideo sequit̄. Ut adimpleretur qō dictū ē p ꝓphetam dicentem Diuiserūt sibi vestimenta mea. & sup vestē meā miserūt sortem Sequit̄ Et sedentes seruabant eū scilicet milites. Diligentia militum & sacerdotum nobis profuit vt maior & apcior resurgentis virtus apareat. Sequit̄ Et imposuerunt sup caput eius causam ipsius scripteam Hic est Jhesus rex iudeoz Non possum aūt digne admirari p dei magnitudine q̄ eptus falsis testibus & ad seditionem clamozemq̄ infelix populo cōcitato. nullā aliā inuenerūt causam interfectionis eius. nisi q̄ rex iudeorum esset Et illi fortitam illudentes. irridentes q̄ hoc fecerunt ¶ Remi. Diuinitus autē procuratum fuit. ut talis titulus sup caput eius poneretur. ut per hoc iudei agnoscerēt q̄m nec etiam eo cadendo facere potuerūt. ut eū regem nō haberēt Per mortis em̄ patibulū nō amisit imperiū sz potius corroborauit ¶ Origē. Et princeps quidem sacerdotum sm̄ lām legis portabat in capite suo sanctificationem domi scriptam Verus aūt princeps sacerdotum. & rex ihs̄ in cruce quidem habet scriptum Hic est rex iudeoz Ascendens aūt ad p̄rem pro literis & pro nomie quo noiat̄. habet ipm̄ patrem ¶ Raba. Quia em̄ rex sit & sacerdos ē. cū sue carnis hostiaz in altari crucis offerret. regis quoq̄ dignitatem titulus pretendit. q̄ non infra sed supra crucem ponitur. quia licet in cruce pro nobis hoīs infirmitate dolebat. sup crucē tamen regis maiestas fulgebat quā p crucem nō perdidit. sz potius confirmauit. sequitur. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones. vnus a dextris & alius a sinistris. ¶ Hiero. Sicut em̄ pro nobis maledictum crucis factus est christ⁹ sic pro oim salute inter noxios quasi noxius crucifigitur ¶ Leo papa i ser. de pas. Duo etiam latrones vnus ad dexteram. & alius ad sinistram crucifigūt̄ ut in ipsa patibuli specie monstraret̄ illa que in vnius dicio ipsius oim hominū est facienda discretio. passio igitur xp̄i salutis nostre continet sacramentum. & de instrumento quod iniquitas iudeorum parauit ad penam. potentia redemptoris gradum fecit ad gloriam ¶ Glosa. Vel aliter. Duo latrones leue ac dextre affiguntur. omnem humani generis vniuersitatem vocari ad sacramentum passionis dominice denotans. Sed quia p diuersitatem fidelium ac infidelium sic oim sm̄ dexteram sinistrāq̄ diuisio vnus ex duobus ad dexteram eius situs. fidei iustificatione saluatur ¶ Remig. Vel per istos duos latrones designāt̄ omnes qui arctoris vite continentiam apprehendunt. Quicūq̄ enim sola intentione placendi deo hoc faciunt designāt̄ per illum q̄ a dextris dei crucifixi. ē q̄ vo⁹ p appetitu būe laudis vt aliq̄ mi⁹ digna itē tōe designāt̄ p illū q̄ a sinistris crucifix⁹ est.

¶ Pretereuntes autem blasphemabant eū mouētes capita sua ⁊ dicentes Vach q̄ destruis templum dei ⁊ intriduo illud reedifi cas salua temetipsum Si filiꝰ dei es dēscēde de cruce Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribꝫ dicebāt Alios saluos fecit seipsum nō potest saluū facere Si rex israel ē descendat nūc de cru/ce et credimus ei Cōfidit i dō liberet eū nē si vult dixit enim quia filius dei sum Id ip sum et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei.

¶ Chr. iomel Cum xp̄m denudassent ⁊ crucifixis sent vtra paceduū. ⁊ in cruce videntes affixum ex probrant ei Vnde dicitur Pretereuntes autem blas phemabant eum. mouētes capita sua ¶ Iero. Blas phemabant quidem quia pretergradiebantur viam ⁊ in vero tenere scripturaꝝ ambulare nolebāt. mo uebant autē capita sua. quia iā ātea mouerāt pedes ⁊ non stabant supra petrā Id ipm autem insultā dicit fatuus ppulus q̄d falsi testes confinxerant. vnde sequē Et dicentes Vach qui destruis tēplū dei. ⁊ i triduo illud reedificas ¶ Remi. Vach inter iectio est insultantis siue irridentis ¶ Hylarius quid ergo venie erit. cum post triduū reedificatum tem plum dei in corporis resurrectione cernet ¶ Chr. in omelia. Et quasi prioribus signis incipientes detra here subiungūt Salua temetipsum si filius dei es de scende de cruce ¶ Chr. in sermo. de passiōe Sz ecō trario quia filius dei est. ideo non descendit ō cruce Nam ideo venit ut crucifigeretur pro nobis Sic q̄ tur Similiter ⁊ principes sacerdotum illudentes cū scribꝫ ⁊ senioribꝫ dicebant Alios saluos fecit. seipm non potest saluum facere ¶ Vero. Etiam nolentes scribe ⁊ phansei confitentur. q̄ alios saluos fecerit. uaq̄ vestra vos condemnat sententia. Qui enim alios saluos fecit. vaq̄ si vellet ⁊ seipsum saluare po terat. Sequitur Si rex israel est. descendat nūc de cruce. ⁊ credimus ei ¶ Chr. i sermone de passione. Considera nunc vocem filiorum diaboli quomodo imitantur vocem paternam Diabolus ēm dicebat Mitte te deorsum. si filius dei es. ⁊ iudei dicunt. si filius dei es descende de cruce. ¶ Leo papa. De quo erroris fonte iudei talium blasphemiarum venena potasse Quis vobis magister tradidit que dedi na persuasit. q̄ illum regem israhel. illum dei filium credere debentes Qui se aut crucifigi nō sineret. aut a confixione clauorum liberum corpus excuteret. Non hoc vobis legis misterii. nec ꝓphetarum ora ceanerūt Seo illud vere legistis Faciem meā non auerti a confusione sputoꝝ Et iteꝝ Foderūt manus meas ⁊ pedes meos. dinumerauerūt omnia ossa mea Nunquid legistis Dominus descendit de cruce sed legistis dīs regnauit a ligno. ¶ Rabanus. Si ad tunc de cruce surgeret insultantibus cedens. virtu tem nobis patientie non demonstraret. si expetitor paululū irrisionem sustinuit ⁊ qui ō cruci surgere nolut. de sepulcro resurrexit ¶ Hero. Fraudū ta autem est promissio. cum addunt Et credimus ei Quid enī ē plus de cruce adhuc vagantem descend am de sepulcro mortuum resurgere Resurrexit. ⁊ non credidistis. ergo etiam si de cruce descende non crederetis Sed mihi videtur hoc demonstra micere Etenim enim vt crucifixꝰ ē dominus. desi runt virtutem crucis ⁊ intellexerunt fraudes sua suas esse. ⁊ hoc agunt. vt de cruce descendat Sed dominus sciens aduersariorum insidias. prauis pabulo. vt diabolum destruat. Sequitur Confidit in deo liberet eum nē si vult ¶ Chr. in omelia Qui nam valde. Nunquid prophete ⁊ iusti non erant i eos non erupuit a periculis deus Si autem illos pe rie nō obfuit q̄ eos pericula induxistis. malorum i isto ñ oportebat vos scādalisari. p ea que pas sp ea q̄ dixē hāc vīaz remouit suspicēs Salua Dixit enī quia filius dei sum. Per quod ostendi volebant. eum pati ob seductoris ⁊ erroris cul ⁊ sicut superbum ⁊ vane gloriantem in his quem bat Sic ergo iudei ⁊ milites desuper ēm derisi sed desuper latrones cum eo crucifixi. Deride Id ipsum autem ⁊ latrones qui crucifixi erant cu eo improperabant ei ¶ Aug. de con. euangelistaꝝ Potest aūe putari lucas repugnare ꝓ hoc atur. qui dicit q̄ vnus de latronibus blasphemabat eum. quem alter increpabat Vbi intelligamus du ebeum breuiter restringentem hunc locum plurā numerum pro singulari posuisse. sicut in psalmo ebreos legimus pluraliter dictum Claserūt os leonum. cum solus Daniel significatus intelligat ꝓ aūt visitatus q̄z ut aliqs dicat. Et rursus mi insultant etiam si vnus insultet Esset autem rum si matheus dixisset ambos latrones conui atos domino cum vero dictum sit latrōes non ob tum ē ambo. potuit vsitato locutionis modo pa ralem numerum significari ¶ Iero. Vel potest q̄ primum vere q̄ scilicet blasphemauerit. deinde fugiente terra commota. saxis q̄ diruptis. tenebris tibus tenebris. vnus credident in illum ⁊ prius gationem sequenti confessione emendauerit ¶ Ch in omel. De eīm non existimes ex quadam tem ea id gestū fuisse. neq latronem fuisse q̄ latro bat a gemmelis ostendit tibi q̄m eū i cruce positū latro erat ⁊ inimicus. ⁊ repente trāsmutatus ¶ Mar. Quia latrones ambo gentium ꝓ oms exprobrāt. vniuersam etiam fidelis ecclesiam das futuꝝ esse significat ¶ Verom. Vel quod trombus veroq̄ populus gentilium ⁊ iudeoꝝ po dominū blasphemauit. postea signorum multitudo aliter exercitus egit penitentiam ⁊ usq hodie os increpat blasphemantes. ¶ Origenes. Pe tro qui saluatus est. potest esse misterium eos pu post multas iniquitates crediderunt i xp̄o

¶ A sexta aũ hora tenebre facte sũt p vm uersam terrã vsq ad horam nonam Et circa horam nonam .clamauit ihesꝰ voce magna dicens Helÿ. helÿ. lamasabatham. hoc est Deus meus. deus meus ut quid dereliquisti me Quidam autem illic stantes ꝯ audiẽtes. dicebant Heliam vocat iste Et continuo curuens vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto ꝯ imposuit arundini et dabat ei bibere Ceteri vero dicebant Sine videamus an veniat helÿas liberans eum Ihesꝰ aũ iterꝙ clamãs uoce magna emisit spiritum.

¶ Chr. in sermone de passione Non poterat ferre creatura iniuriã creatoris Vnde sol retraxit radios suos. ne videret impios tã facinora Et ideo dicitur A sexta aũt hora tenebre facte sunt sup vniuersam terram vsq ad horam nonam ¶ Orige. Ab hoc ergo tempore ꝙdam caliginẽ euangelicã veritatem Defectio enim solis a seculo semper fuit in suo tempore facta Sed defectio solis que secũdum cõsuetudinẽ temporum ita currenciũ fieri solet. non in alio tẽpore fit nisi in cõuentu solis ꝯ lune quãdo luna subtus currens solis impedit radios. occurrens ei Inter̃pore aũ quo passus est xp̃us. manifestũ est ꝙniam cõuentus non erat lune ad solem. ꝙniã tempus erat paschale quod pcuetudinis est agere quãdo luna plena est Quidam aũt credentium volentes de fractionem aliquã inducẽ contra hoc dixerunt. quoniam illa defectio solis ꝓtẽ secũdũ certa prodigia noua. contra cõsuetudinem facta est ¶ Dionisi. in epla ad policarpum Inopia biliter ei soli lunã inadentẽ videbam. Non ei erat cõuentus tempus ꝯ rursus ipã a nona hora vsq ad vesperã ad diametrũ solis sup naturaliẽ restituta. Eclipsim eciam ipsam exoriẽte vidim. inchoatam ꝯ vsq ad solarem terminũ vementẽ. postea regradiente. ꝯ rursus non ex eodem ꝯ defectum ꝯ repurgationem. sed eqterano sm diametrũ facta ¶ Chr. in omel. Tribus eciã horis tenebre pmanserũt. cũ eclipsis sol i mom̃to pteriisset Nõ n. habet moram. vt scribunt illi qui cõsiderauerẽ ¶ Orige. Sed aduersus hoc filÿ huius seculi dicunt Quõ hoc factũ tam mirabile nemo grecoꝝ aut barbarorꝝ scripsit. eorum qui nouerũt. si quid tale nouũ factum est aliquando Et Phlegon quidem in chronicis suis scripsit in principatu Tiberÿ cesaris factum. sed nõ signauit in luna plẽa Arbitror ergo sicut cetera signa que facta sũt in passione ipsius scilicet velũ scissum ꝙ terra tremuit ꝯ cetera in iherusalem tantũmodo facta sunt. Aut si latius voluerit quis extendere ad terram iudeam Sicut i tercio libro regũ dixit Abdias ad hebream Vivit deus tuus. si ẽ gens aut regnum. vbi nõ misit dominꝰ meus querere te. ostendens qm̃ latuerum in genolibo quesierãt arca iudeã Est autem cõsequẽs intelligere qualeã tenebrosissimas nubes ꝯ nubes ꝯ magnas concussisse sup iherusalem ꝯ terram iudee. ꝯ ideo facte sunt tenebre profũde a sexta hora vsq ad nonam Due eñ creature in sexta die facte fuisse intelliguntur Ante sextam quidem animalia In sexta aũt hora hõ. ꝯ ideo cõsuescebat pro salute hominis morientem in hora sexta suspendi. ꝯ a sexta hora ꝓter hoc tenebras fuisse factas sup omnẽ terram vsq ad nonam Et sicut moise manus extendẽte in celũ facte sunt tenebre sup egiptios seruos dei tenentes in seruitutem. similiter ꝯ xp̃o in sexta hora manus extendente in cruce ad celum. sup populũ ꝙ clamauerat. Crucifige eum. facte sũt tenebre. ꝯ ab omni lumine sunt priuati in signum futurarum tenebrarum. que comprehensure erãt gentem iudeam. Item sub moise facte sunt tenebre sup omnẽ terram egiptiis tribus diebus. Omnibꝰ aũt filÿs israel erat lumen Sub xp̃o aũt facte sũt tenebre sup omnem iudeam tribus horis. Quã ꝓter peccata sua priuati sunt a lumine dei patris. ꝯ a splẽdore xp̃i ꝯ ab illuminatõe spũssancti lumen aũt sup omnẽ reliquã terram. qñ ubiq illuminat omnẽ ecclesiã dei i xp̃o Et si vsq ad horã nonam tenebre facte fuerunt sup iudeã. manifestum est quoniam iterum eis lumẽ refulsit. quia cũ plenitudo gentiũ intrauerit tunc omnis israel saluꝰ fiet. ¶ Chr. i ome. Vt aliter. Hoc admirãdũ erat ꝙ i omnẽ terram tenebre sunt facte. qñ nunq̃ priꝰ contigerat. In egipto eñ solum tenebre facte sunt. qñ pascha phãendum erat Que eñ tunc agebãtur hoc typus erant Et intuere ꝙ fiunt tenebre i media die. qñ vbiq terram dies erat. vt omnes qui habitabant terram hoc miraculum cognoscerẽt. hoc autem est signum qñ penitentibus ꝓmittebat dare. dicens Gña praua ꝯ adultera signum querit. ꝯ signum non dabit ei. nisi signum Jone ꝓphete. crucem signans ꝯ resurrectionẽ. Et eñ multo mirabilius ẽ in eo qui crucifixus erat. hoc fieri q̃ ambulante eo sup terram Hoc autem sufficiẽs erat eos conuertẽ nonsolum magnitudine miraculi. sed quia hec gestũ ẽ postq̃ omnia locuti fuerãt que voluerant. ꝯ sacietatem accepant contumeliarꝝ. Qualiter autem non admirati sunt uniuersi. neq estimauerunt eum esse deum. quia scilicet hoim genus tunc multa malicia ꝯ desidia detinebat. ꝯ hoc miraculum factum cõfestim transiit. ꝯ non nouerãt que esset causa eius. qñ gerebat Et ꝓter hoc ipse postea loquit ut ostẽdat se viuere. ꝯ ꝙ ipe hoc miraculum fecit Vnde sequitur Et circa horaꝝ nonam clamauit ihesus voce magna dicens. Hely Hely lamazabathani. Hoc est deus meus. deus meus. ut quid dereliquisti me ¶ Hiero. Principio vicesimi primi psalmi visus est Illud vero qñ in medio versiculi legitur. respice in me sup fluit ẽ legit eñ in hebreo Deus meus deus meus. quare me dereliquisti Ergo impij sunt q̃ psalmũ ex ꝑsona Dauid siue Hester ꝯ Mardochei dictum putãt. cũ etiam euãgeliste testimonia ex eo sumpta sup salutore intelligant. ut est illud. Diviserunt sibi vestimẽta mea ꝯ foderunt manus meas. ¶ Chr. i omelia. Ideo aũt emisit ꝓbetcam vocem. vt vsq ad vltimaꝝ horam testimonium ꝓbeat veteri testamento. ꝯ vt videant quoniã honorat patrem ꝯ non est deo ꝓtꝰ ꝯ ideo hebraicam vocem emisit ut ab hiis fieret cognita

¶ manifesta ¶ Ori. Requirendū ē aūt. qđ ē qđ a đo derelictus ē xp̄s Et quidā qui non p̄nt expōere. de relinqui xp̄m a deo dicunt qđ p humilitatem dictum ē. sz manifeste intelligere poteris quod sit qđ dicit. faciens comparationē gr̄e illius quā habuit apud patrem ad pfusionē quā pteminens sustinuit crucem. ¶ Hil. Per hec aūt v̄ba imgenia pcendūt hereticā qđ aut defecisse dño deū v̄bum i aiam corporis volunt. dum corpus officio aīe vuificat. aut dño nec fuerit xp̄s homo natus. qa in eo dei v̄bum mō spūs habitauerit ꝓpriꝰ. quasi ibi xp̄s aīe solū ¶ corporis homo gmunis. Hoc hz sui exordiū. quo cē cepit hō. qui nūc a dei v̄bo pcedā rursū pfectione deserens clamet. Deus meus. quare me dereliquisti. Vt certa est aīaz verbi natura mutata paterno xp̄s in oībus vsus auxilio nunc inops eius morte. qua permissus solitudinē suam conqueraē. relinquens tempꝰ se arguat. Sed inter has impias infirmasqđ sententias ecclesie fides imbuta apostolicis doctrinis n̄ partē aī panē ibm xp̄m. ne filiꝰ dei ñ ¶ filiꝰ hois intelligaē. Iam querela derelicti mortis infirmitas ē Promissio aūt paradisi viuentis dei regnum est Habes in conquerēte ad mortem relictum se esse. qa hō ē Habes eum qui morē ꝓfitentem se in paradiso regnare. qua deus est Non ergo mirens verbōrū humilitatem. ¶ querimonias derelicti. cū fraudē fingiens scandalum crucis videas ¶ Plo. Diaē aūt deus eum deseruisse i morte. quia potestatē persequētium eum exposuit subtraxit em protectionē. sz nō solute vmonē ¶ Orige. Postqđ aūt vidit sup omnē terram tenebras hec dixit. ostendere volēs Dereliquisti me pater. ¶ talibus exanimitum calami talibus tradidisti. ut popul⁹ qui fuerat apud me honoratus. recipiat que in me ausus est. vt pruce a lumine tue prospectiōis. sz ¶ pro salute gentium derelinquisti me. Quid aūt tam bonū fecerunt. qui ex gētibus crediderunt. vt pretioso sanguine fuꝰ terram effuso pro eis emerē eos a maligno. aut quod tale dignum factum sunt homines ꝓ quibꝰ pater ista. Forsitan aūt ¶ videns peccata hoīm ꝓ quibꝰ patiebatur dixit. quare me dereliquisti. vt fierem quasi qui colligit stipulam i messe. ¶ racemos in vindemia. Non aūt estimes humano more saluatorē ista dixisse ꝓ calamitatem q̄ deprehenderat cū in cruce. Si em ita accepis. non audias magnā vocē eius que ostendit aliquid esse magnū absconditū ¶ Raba. Vel saluator hec dixit. nostros arcūferēs mot⁹ qui in pcul posita a deo deseri nos putam⁹ Humana em natura ꝓpter peccatū a deo fuerat derelicta Sed quia filius dei factus est noster aduocatus quoꝝ suscepit culpam. deplorare misertus In quo oñdit quātum flere debeant qui peccant. quādo sic flenit qui nullū peccatū. Sequē. Quidā aūt illic stantes ¶ audientes. dicebant Helyam vocat iste ¶ Piero. Non omnes sz quidā. quos arbitror militare fuisse romanos non intelligentes hebraica sermōis ꝓprietatem. sz ex eo qđ dixit Hely Hely putabant helyam ab eo inuocatū Sm aūt iudeos qui hoc dixerunt. intelligere voluerimus. hoc more sibi solito fecisse. ut dīm imbecillitatis infamet. qui helye auxiliū deprecet. Sequē. Et

continuo currens vnus ex eis acceptam spongiam implenit aceto ¶ imposuit arundini ¶ dabat ei bibere ¶ Aug. in ser. de passiōe. Sic ergo gustauit fortium potaē aceto. melius dulcorabat fella. Significat remissio. condemnatē venia Iudeē manifestat odium virtus. perfundiebat largitor hymbrium fontis. ¶ Hila. Est autem aceti vinū qđ ꝑ vinū aut mente aut vasis acescit. Vinū aūt ē bonor mortalium aut virtus Cum igit̄ m Adam coacuisset. ipse non pit ¶ potauit ex gentibꝰ. In calamo em ¶ spongia ut potaret offertur ex corporibꝰ gentiū in se ab ipsis mutionē i mortalitatis ea q̄ in nob erāt vitia erat fudit ¶ Remi. Vel aliter iudei acetum erāt bibentes a vino patriarchaꝝ ¶ ꝓbrum habentes fraudulēta corda quasi spōgiā cauernosis atq; humanis labiis. Per arundinē designat̄ sacra scriptura q̄ hō facto ipleba. sicut em lingua beba vt greca bibacula quela q̄ fit ꝑ linguā sic ¶ arundo dna posse fra scriptura que fit per arundinem. ¶ Origenes. Et fortasse q̄cūqꝫ fm doctrinā ecclesiasticā sapiens vuuē aē male. dāt ei vinū bibere felle gmixtū. Qui aūt aliēas a virtute snias applicant xp̄o qđ eas dicti ¶ Di spongiam iplētes aceto ipsum calamo supposuit ¶ offerūt ori eius. Sedē Ceteri vo dicebant. Helyas li. eū ¶ Rab. Quia n. milites prudentes vocas dīuice intelligebant. ideo manifeste adhuc expectabāt Deū gen quē saluator hebraico sermone uocabat. ipsa labilē semp secū habebat ¶ Aug. ibi de pas. Cū gen nihil iā xp̄o restaret ex pēne natura raē. qa suum eē ibi nil sentit Suspecta est velut nouitas. Huc ꝓmū huc solū audit hoīm pfectio nexa libere mens sui legibꝰ nil debentē accedit. sed rata iudaico mors furori ¶ desperata ut iuste auctorē. vii sedē Hic aūt iterū cla. voce ma. em. spū. Quare aūt displicet si xp̄us de sinu pris ad nra tutē vēit ut nos sue redderet libertati. eam nunq; suscepit ut nos eiꝰ morte liberemur qui eos alienos mortis mortales iudeos reuulit ereos celestium. mane. qui. n. dīna ve. opera pēplatōe lucebat. pati ꝓ subiectis ꝓ suis non ingrue ē carnem. nisi Ergo hec ꝓma cā est dīuice passiōis. qa sciri voluit quā cū amaret hoīes deꝰ q̄ pꝰ amari voluit q̄ non Secūa cā ē ut sniaz mortis quā iuste debuit abolere. qa nāq; ꝓmꝰ hō aduersatus deo de mutauerat mortē ¶ ea trāsmisit ad posteros vicio celo secundꝰ hō pecci nesciꝰ ut mors dīuine ꝙ rigor iusta reos innocētes ipsum iuuaē pōt ipse auctor mirādū ē si ꝓ nob posuit qui suscepit a nob. Ainē ꝓpē nos fecit tāta ¶ talia largiet ē nobis Augustinꝰ. Absit em a fidelibꝰ ista suspicio ut sic xp̄m sensisse mortē nrām ut quātū i se ē nra gratia nos si hoc ita eēt quo illo triduo potuisse oriꝰ aliqua vel si uiua fons dr aruisse. sensit igit̄ mortē dū se xp̄ participatiōe hūana siue humāi affectus qui sponte suscepat ñ nāe sue potēnā potuit ꝑ quā citra vitiū ficae. i morte em nra sine dubio destituit corp⁹ aut animam nrām non permisit dum discendens animā nostra non vim suā perdit. sz qđ viuificaturus fuit mittat ¶ quātū ꝑ se ē alteri⁹ mortē sue ipsa ꝛ recipi

De saluatoris nūc anima dicemus que vt non dicā ꝓpter inhabitantem diuinitatem ⁊ ꝓpter iusticiam singularem ceteꝛ ꝓpter cōmunē moriendi sortē cor pus illo exuuo sic potuit deseꝛere· vt ipsa non pos see pmeꝰ inferiꝛe Credo enim dei filiū mortuū esse non sēm penam iustitie quā ex meo nō habuit ſz sēm legem nature· quā ꝓ humani generis redemp tione suscepit ¶ Damasce· i ;° li° Et si tñ mortuꝰ ē ut hō ⁊ sancta eius anima ab incōtaminato diuisa ē corpore Sed tamē deitas inseparabilis ab vtrisq; p mānet ab anima dico ⁊ corpore. Et neq; vna ita hy postasis in duas diuisa est· ⁊ corpus eīm ⁊ aīa· sicut a principio in uerbi hypostasi habuerunt existentiā eē in morte· Neq; eīm anima neq; corpus ꝓpriā ha buere ypostasim pē ypostasim vbi ¶ Iero· Dine aū potestatem indicium ē emittere spīm Et ut ipe quoq; dixerat· Nemo potest tollere animā meā a me· sed ego pono eam ⁊ iterum sumo eam Spiritum enim i hoc loco pro aīa intelligamus. Sed q; vitale et spi ritale corpus faciat seu q; ipsius aie substantia spūs sit· iuxta id qđ scriptum est· Auferes spiritū eoꝝ ⁊ deficient ¶ Cris· i omelia· Propter hoc aūt ⁊ voce magna clamauit· ut ostendat qm̄ fm eius potestatē id geritur· Per hoc eīm q; moriens vocē emisit ma gnam aptissime se verum dū esse ostēdit qm̄ boies cū moriunt· vix tenuē vocē emittere pñt· ¶ Aug· de cō· euā· Quid aūt voce magna dixerit· Lucas de clarauit· Dixit eīm· Et clamās ibs voce magna ait Pater in manus tuas cōmendo spīm meum ¶ Ysla· Dei spīm cum clamore magno vomas emisit· dolēs nō se omnia peccata portare·

¶ Et ecce velum templi scissum ē in duas ptes a summo vsq; deorsum· ⁊ terra mota ē et petre scisse sunt et monumenta apta sunt et multa corpora sanctoꝝ qui dormierāt sur rexerunt et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctā ci/ uitatem· ⁊ apparuerunt multis Centurio autem et qui cū eo erant custodientes. Je sum viso terremotu et his que fiebāt timu erūt valde dicētes Vere filius dei erat iste Erant autē ibi mulieres multe a longe q̄ secute fuerāt Jesum a galilea ministrātes ei Inter q̄s erat maria Magdalena et ma ria Jacobi et Joseph mater et mater filio/ rum· zebedei·

¶ Crisg· Magni facta sunt ex eo q; magna voce clamauit ibs· vnde sequit Et ecce velum templi scis sum est in duas partes a summo vsq; deorsū ¶ Aug de con· euā· In quo satis ostendit tunc esse scissum cum emisit spīm Si aūt non addidisset· Et ecce et simpliciter dixisset Et velum templi scissum ē incer tum esset· vtq; ipse ⁊ Marcus hoc recapitulādo cō memorasse· Lucas autem ordinē tenuisset· Qui cum diceret sol obscuratus est· continuo subungē dum estimauit Et velum templi scissum est· Ambro Lucas recapitul asse quod illi ordine posuissent ¶ Ori genes· Duo autem fuisse vela intelliguntur· vnum qđ velat sancta sanctoꝝ· aliud exterius siue taberna culi siue templi In passione ergo dñi saluatoris· ve lum qđ erat a foris conscissum ē· a sursum vsq; deor sum Ab initio mundi vsq; ad finē Conscisso velamīe misteria publicamē que vsq; ad aduentum dñi ra nabiliter fuerē occultata Cum autem venerit quod pfectum ē· tunc auferet eā secundum velum ut vi deamus etiam que interius sunt occultata scilicet ve ram arcam testamenti· ⁊ sicut ipsa se habet natura· videamus cherubin ⁊ alia ¶ Ysla· Vel ideo velum templi scindit· qua exinde populus ē diuisus i pres ⁊ velo bonos cum custodia angeli protegentis aufe reur· ¶ Leo papa i ser· de pas· est aūt ad testimoniū venerande passionis sufficiens signū elementoꝝ im opinata turbatio· vnde sequit· Et terra mota est ⁊ petre scisse sunt ⁊ monumenta aperta sunt ¶ Jero· Nulli eīm dubium ē quid significet iuxta literā ma: gnitudo signoꝝ ut crucifixum dñm suū ⁊ celū ⁊ terra ⁊ omnia demonstrarent ¶ Ysla· Mouet ēra qua capax huius mortis esse non poterat· Petre scisse sunt Omnia eīm valida ⁊ fortia penetrās dei verbum ⁊ potestas eterne virtutis irrupat· Et mo numenta aperta sūt Erant eīm mortis claustra rese rata Sed ⁊ multa corpora sanctoꝝ qui dormierāt surrexerunt· Illuminās eīm mortis tenebras ⁊ in: fernoꝝ obscura collustrās mortis spolia detrahebat ¶ Crisg· Ipso quidem i cruce manēte eum ir ridentes dicebant Alios saluos fecit· seipm̄ nō potest saluū facere· ⁊ qđ in se facere voluit· in seruoꝝ cor poribus cum multa surgabundantia demonstrauit· si eīm quadriduanū Lazarum exurgere magnū fuit multo magis eos repente qui olim dormierant apa rere vuētes qđ future resurrectionis erat indiciū Ne autem non putaret esse phantasma qđ factum ē· euāgelista subungit Et exeuntes de monumētis p̄ resurrectionem eius venerūt in sanctam ciuitatem ⁊ apparuerunt multis ¶ Iero· Quomodo autem La zarus mortuꝰ rsurrexit· ⁊ sic multa corpora sanctoꝝ rsurrexerunt ut dñm ostenderent resurgentem ⁊ tamē cum monumenta aperta sunt· non ante sur rexerunt q̄m resurgeret dominus· vt esset primoge nitus resurrectionis ex mortuis· Sancta aūt ciuita tem in qua visi sunt resurgentes aut iherusalem ce lestem intelligamus· aut hāc terrenam que ante san cta fuerat· Sancta eīm appellabat ciuitas iherusalez ꝓpter templū ⁊ sancta sanctoꝝ· ⁊ ob distinctōez aliaꝝ vrbiū i q̄bꝫ idola colebāt· Quō vero dr Apparuere multis· ostenditꝫ non generalis fuisse resurrectio que ommibus aparet sed spēalis ad plurimos· vt hi vi derent qui cernere merebant· ¶ Remig· Queret autem aliquis· quid de illis factum sit· qui resurgēte domino surrexerūt· Credendum quippe est qm̄ ideo surrexerunt· vt testes essent dñice resurrectionis· Quidam aūt dixerunt q; iterꝫ mortui sint· ⁊ i cine rem conuersi· sicut ⁊ Lazarus ⁊ ceteri quos dñs re suscitauit Sed istoꝝ dictis nullo mō est fides ac comodanda· quoniā manus illis esset tormentum q̄

surrexerunt si iterum morituri essent·q3 si non rsur
gerent Incūbāter ergo credere debemus ḡa qui re
surgente domino a mortuis surrexerunt ascendente
eo ad celos ꝛ ipsi pariē ascenderē ¶ Orig Sēp aū·
hec eadem magna cotidie fiunt Velum enim templi
ad reuelandum que intus habentur·semouetur sāctis
terra etiam mouet̄ id est caro nouo verbo ꝛ nouis
rebus ſm nouū testamentū Petre aūt scinduntur·
que misteriū fuerūt ꝑplexa·ve in profundis eoꝝ
posita spiritalia misteria uidē· Monumēta aū di
cūt̄ corpora peccatricū aiaꝝ id ē mortuaꝝ deo· Cū
aūt ꝑ gr̄am dei anime huiusmodi fuerint suscitate
Corpora eorum que prius fuerūt monumenta·fiūt
corpora sanctoꝝ ꝛ uidentur a seipsis exire ꝛ sequūt̄
eum qui resurrexit ꝛ in nouitate uite ambulant cū
eo Et qui digni sunt habere conuersatiōem in celis
ingrediuntur in sanctam ciuitatem ꝑ singula tempo
ra ꝛ aparent multis videntibus opa bona ipsorum·
Sequitur Centurio aūt ꝛ qui cum eo er·cus·Je·
vi·terremo·ꝛ bis que fie·ti·va·di·ve·fil·d·er·iste
¶ Aug·de con·euā·Non ē contrarium ꝙ matheus
viso terremotu dicat admiratū Centurionē ꝛ eos q̄
cum eo erāt·cum Lucas dicat hoc admiratū ꝙ emis
sa magna voce expirasset In eo em̄ ꝙ matheus nō
solum dixit viso terremotu·sed ꝛ addidit hīs que fi
ebant·integrum locū fuisse demonstrauit Luce ve
diceret centurionē ipam domini mortem fuisse mi
ratum quia ꝛ hoc inter illa est que tunc mirabiliter
facta erant ¶ Jero·Ex hoc ꝓsiderandum ꝙ cēturio
in ipso scandalo passionis vere dei filium confitet̄
ꝛ Arius i eccl̄ia p̄oicet creaturā ¶ Raba·Vñ me
rito p centurionem fides eccl̄ie designat̄ que vo mi
steriorum celestium ꝑ mortem domini reserato conti
nuo ihesum ꝛ vere iustum hominē ꝛ vere dei filiuꝫ
synagoga tacente confirmat· ¶ Leo papa in ser·de
pas·Exemplo igitur centurionis contremiscat i re
demptoris sui supplicio terrena substātia Rumpant̄
infidelium mentium pectora ꝛ qui mortalitatis grauā
batur sepulcris·discussa obstaculoꝝ mora ꝓsiliant
aperant nunc quoq3 in ciuitate sancta id est eccl̄ia
dei future resurrectionis indicia·ꝛ qđ credendum ē
in corporibus·fiat in cordibus Sequit̄ Erant autem
ibi mulieres multe a longe que secute erant ihesum
a galilea ministrantes ei· ¶ Jero·Consuetudinis enꝫ
iudaice fuit nec ducebatur in culpā mos gentis an
tique ut mulieres de substātia sua victū atq3 vestitū
preceptoribus ministrarent· hoc quia scādalū facere
poterat in gentibus Paulus abiecisse se memorat
Ministrabant aūt dño de substantia sua·ut meteret
eaꝝ carnalia cuiꝰ ille metebāt spiritalia· Nō qua
indigebat ubi dñs creaturarum·sed ut ꝓpium ostēn
deret magistrorum quia victu atq3 vestitu ex disci
pulis deberent esse contenti Sed videamus quales
comites habuerint Sequitur enim inter quas erat
Maria magdalene ꝛ maria iacobi ꝛ ioseph mater ꝛ
mater filiorum zebedei ¶ Origenes·Apud marcum
autem tertia illa Salome appellatur ¶ Chr̄s·ionet
Hec autem mulieres considerabant que gerebāt̄ur
que maxime erant compassibiles ꝛ que sequebāt̄ur
ministrantes·usq3 ad pericula affuerūt·maximam
fortitudinem ostendentes·quia cum discipuli fuge
runt·ipe affuerunt ¶ Hieronimus contra helui·
Ecce inquit Heluidius Jacobo ꝛ Joseph ꝛ iam h
ij marie matris dom̄i quos uidei appellauerunt fra
tres xp̄i· Dicat autem Jacobi minoris ab differētia
nem iacobi maioris·qui erat filius zebedei Ipsum
enim dicat esse Heluidius hoc sentire de maria ceū
alie femine ibi fuerint·matrem eius abesse tacemus
Aut alterā esse mariam nescio quam confingamus
presertim cum euāgelium iohannis testetur eā hic
fuisse presentem O furor cecus ꝛ i propriam ꝓcli
mens vesana Audi quid iohannes euāgelista dicat·
Stabant iuxta crucem Jhesu mater eius ꝛ soror ma
tris eius Maria cleophe ꝛ maria magdalene Nulli
dubium est·duos fuisse apostolos Jacobi nuncupatos
vocabulo·iacobū zebedei ꝛ iacobum alphei Ne mi
nescio quis minor iacobus quē marie filiū scripture
cōmemorat Si apostol⁹ est Alphei filius eius de quo
est apostolus·sed tercius nescio quis iacobo ḡnaliter
tandus est frater domini ꝛ quomō tertius ab his ḡna
onem maioris minor appellabit̄·cū maior ꝛ minor
non inter tres·sed inter duos solemne ꝓbetur hebraice
Et frater domini apostolus sic Paulo dicente Non
apostolum vidi neminē nisi Jacobū fratrem domi
ni Ne aūt hūc iacobum putes filium zebedei legas
tus apostolorum·iam ab herode fuerat interfect⁹ Fir
mat conclusio ut Maria ista que iacobi minoris ge
bitur mater fuerit vxor Alphei ꝛ soror Marie ma
tris domini·quā mariam cleophe Johannes euāgelista
cōmemorat Si aūt ide tibi alia atq3 alia videt̄ q̄ ubi
dicat Maria iacobi minoris mat̄ ꝛ alibi Maria
cleophe·diuersis scripture cōsuetudinē eidem bene
diuersis nominibus appellari sicut Raguel socer mo
si·Jetro dicat̄ Et similiter maria cleophe vxor alphei
Hec eadem dicta est Maria mater iacobi minoris·
Que si mater esset domini magis eā ut in omnibus
locis matrē alterius voluisset intelligi Verū ꝙ
fuerit maria cleophe ꝛ alia maria iacobi ꝛ ioseph mat
hoc tamē cōstat nō eandem mariā iacobi ꝛ ioseph
quā matrē domini ¶ Aug⁹·de con·euā·Potuit
aūt dicere alias mulieres a longe ut tres euāgelistę
dicunt ꝛ alias iuxta crucē fuisse ut Johannes hic
nisi Matheus·et lucas mariā magdalene solā fuisse
inter stātes longe·quā scr̄ Johannes notauit inter ali
as iuxta crucē Quomō aūt hoc intelligit̄ nisi quia
eo ī̄teruallo erāt·ut ꝛ iuxta dici posse ꝙ i ꝓpinquo
eius presto aderāt ꝛ a lōge i ꝓpatōe ebr̄ gr̄ce
cūstātes cū centurione ꝛ militibus· possūt enī intelligi
q̄ ille q̄ sit aderāt cū mīre dñi·potiꝰq3 ei discipuli qui
dauit ābire iā cepāt ut a densitate ebr̄ se euerterent ꝛ
cetera que facta sunt lōgius ituri essent ut euāgelista
qui post mortē dñi eas ꝓmemorauerunt ꝛ lōge stā
tes commemorarēt·

¶ Cum sero aūt factū esset venit quidam
hō diues ab arimathia nōie ioseph q̄ etiā
erat discipul⁹ ihesu accessit ad pilatū ꝑ
ijt corp⁹ ihesu tūc pilat⁹ iussit reddi corp⁹

et accepto corpore ioseph inuoluit illud i sin
done munda. ⁊ posuit illud i monumēto suo
nouo quod exciderat in petra. ⁊ aduoluit
saxum magnum ad hostium monumenti ⁊
abyt Erant autē ibi Maria magdalena ⁊
altera maria sedentes contra sepulcrum

Glosa. Postq̄ euāgelista retulerat ordinē dñice
passionis ⁊ mortem. Nunc agit de eius sepultura
dicens Cum sero autem factum esset. venit quidam
homo diues ab Arimathia nomine ioseph. q̄ ⁊ ipse
discipulus erat ihesu Remig. Arimathia ipsa ē ⁊ Ra
matha ciuitas Helcane ⁊ samuelis. que sita est in re
gione Thamnitica uxta diospolim. Iste aūt ioseph
fm seculi statum magne fuit dignitatis. ⁊ multoma
iora merita apud deum fuisse laudat. Si quidem iu
stus fuisse discribit. Decebat quippe eum talem ex
istere qui corpus domi sepeliret quatinus p iusticā
meritoq̄ dignus esset tali officio Hiero. Dues at
referē non de iacantia scriptoris quo virum nobilē
atq̄ dulcissimū referat ihu fuisse discipulum. Sed
ne ostendat causam quare a Pilato corpus xp̄i po
tuerit impetrare. Sequit ei. hic accessit ad pilatum
⁊ petijt corpus ihesu. Pauper enim ⁊ ignotus nō erat
aut ad pilatum presidem romane potestatis accedē
⁊ crucifixi corpus impetrare. In alio aūt euāgelio
ioseph iste bulites appellatur. id est consiliarius. ⁊
de ipo quidā putāt primū psalmū fuisse compositū
Beatus vir qui non abijt in consilio impiorum.
Crisi. homelia Inspice autem huius viri fortitudi
nem. i motus enim piculum se tradidit inimicitias ad
omnes assumēs pter beniuolentiā xp̄i. Et non solū
audet corpus xp̄i petere. sed ⁊ sepelire. unde sequit
Et accepit corpus. ibu inuoluit illud i syndone mū
da Hiero. Ex simplici sepultura domi ambitio dis
cipulum condemnat. qui nec i tumulis quidem possit
carere diuitijs. Possumus autem uxta intelligentiā
spiritalem ⁊ hoc sentire q̄ corpus dñi non auro nō
gēmis. nō serico. sed linteamine puro obuoluendum
sit. quāq̄ ⁊ hec significet q̄ ille in syndone munda i
nolunt ihm qui pura mente eum susceperint Remi
gius. Vel aliter quia syndon lineus pannus ē. linuz
aūt ex terra procreat ⁊ cum magno labore ad can
dorem producit dignat. quia corpus illius quod ex
terra id est ex virgine sumptū est p labores passionis
peruenit ad candorem immortalitatis Rabā. Nec
etiam eccliē mos obtinuit ut sacrificium alicuius non
in serico neq̄ in panno tincto. sz in lino terreno cele
bretur. ut a beato papa siluestro legimus esse statu
tum Sequit Et po. illud i mo. suo no. q̄d exciderat
in petra Aug. i ser. de sabbato sancto. Ideo autem
saluator in aliena sepultura ponit. quia pro aliorū
morieb̄ salute. De quid ergo in ppria sepultura q̄
in se mortem ppriam nō habebat. ut quid illi tumul?
in terra cuius sedes manebat i celis De quid illi se
pultura propria qui triduj tantum temporis spacio
in sepulcro non tam mortuus iacuit. q̄ velut in les
cto cōquiescit. Sepulcrū autem mortis est habita
culum necessarium ergo non erat mortis habitacu

lum xp̄o. quia vita est nec opus habebat semper vi
uens habitaculo defuncto Hiero. In nouo autem
ponit monumento. ne post resurrectionem ceteris
corporibus remanentibus. surrexisse alius fingeretur.
Potest aūt ⁊ nouū sepulcrū Marie virginale ve
rum demonstrare In monumento aūt exciso in pe
tra conditus est ne si ex multis lapidibus edificatum
fuisset suffossis tumuli fundamentis ablat? furto di
ceret. Aug. i ser. de sabbato sancto. Si etiā sepul
crum fuisset in petra. dicere poterāt. suffoderūt ter
ram ⁊ furati sunt eum. Si fuisset lapis paruulus
suppositus. dicere poterāt Dormientibus nobis tu
lerunt eum. Vnd sequit Et aduol. sax. ma. ad hosti
monu. ⁊ abyt Hiero Saxum em magnum apposuit
oīdit nō absq̄ auxilio plurimoz sepulcrū potuisse
seera ri Ysla. Mistice aūt ioseph apostoloz lz
speciem. hic i munda syndone corpus inuoluit. ⁊ qui
dem in hoc eodem linteo repimus de celo ad petrum
vniuersoz animātiū genera submissa Ex quo intel
ligitur sub linteo illius nomie consepelit xp̄o eccle
siam. Domini ergo corpus infertur in vacuam ⁊ no
am requiē lapidis excisi. quia p apostoloz doctrinā
impetus duricie gentilis quodā doctrine ope excisi
xp̄us infertur. rude sz ac nouū. ⁊ nullo ātea ingressu
timore dei peruiū. ⁊ quia nil preter eum oporteat in
pectora nostra penetrare lapis hostio aduoluitur.
ut quia nullus antea i nos diuine cognitionis auctor
fuerat illatus nullus absq̄ eo postea inferatur.

Orige. Non aūt fortuitu scriptum ē q̄m inuoluit
corpus i syndone munda. ⁊ posuit i monumento no
uo. ⁊ q̄d aduoluit lapidem magnū q̄m oīa que sunt
circa corpus ihu mūda sine ⁊ noua ⁊ oīa magna val
de Remi. Postq̄ autem corpus dñi sepultum est
ceteris ad ppria remeātibus. sole mulieres. q̄ eū ara?
amauerāt pseuauerāt ⁊ diligēti cura notauerāt locū i
q̄ corp? dñi ponerēt. q̄nus congruo tpe mun? sue
deuotionis et offerrent. Et ideo sequit. Erāt autem
ibi maria magdalena ⁊ alia ma. se. con sepulcrum.
Orige. Mater aūt filioz zebedei nō scribit sedere cō
tra sepulcrū. Forsitan em vsq̄ ad crucē puēire po
tuit. Iste aūt quasi maiores i cantate. neq̄ his que
postea gesta sunt. defuerūt Hiero. Vel ceteris reli
quētibus dñm mulieres i officio pseuerāt expectantes
q̄d promiserat ihs. Et ideo meruerunt prime videre
resurrectionē. Qui a q̄ pseuerauerit vsq̄ in finē hic
saluus erit. Remi. Q̄d vsq̄ hodie sancte mulie
res id est humiles aie sancto ꝑ i hoc seculo faciunt ⁊
pia curiositate attendunt quēadmodum passio xp̄i
completa sit.

Altera autē die que est post parasceuen
conuenerunt principes sacerdotum ⁊ pharisei
ad pilatum. dicentes Domine recordati
sumus. qa seductor ille dixit adhuc viuēs
Post tres dies resurgam Jube ergo custo
dire sepulcrum vsq̄ in diem tercium. ne for
te veniant discipuli eius. ⁊ furentur eum
et dicunt plebi surrexit a mortuis. Et erit

nouissimus error peiór prioze Ait illis pi/
latus habeti⁹ custo diā Ite custodite sicut
scitis Illi autem abeuntes munierunt sepul
crum signantes lapidem cum custodibus.

¶ Iero. i omel. Non sufficerat principibus sacer
dotum crucifixisse dñm saluatorē nisi sepulcrū custo
dirent. ⁊ quātum in illis ē. manu⁹ ponerēt resurgēn
tē dī Altera aūt die que ē post parasceuen ¶ Ma.
Parasceue dī preparatio. hec noīe vocat sexta sab
bati i q̄ preparabant necessaria sabbo ve ⁊ de māna
dictū est. Sexta die colligetis duplum. Quia enim
sexta die factus ē hō in septima requieuit deus. ideo
sexto die ihs pro hoīe morit ⁊ in sabbato quieuit in
sepulcro ¶ Jēo. Principes aūt sacerdotum licet im
mensum facinꝰ i nece dñi perpetrauerint. tamē non
sufficit eis. nisi etā post mortem eius precepto neq̄e
virus exerceāt. famā eius lacerātes. ⁊ quē inocentē
scribant seductorem vocāt. vñ dicūt. Dñe recordati
sumus. quia seductor ille dixit Sicut autez caiphas
ignorans ante p̄phetauerat. dicens. Expedit vnum
hoīem mori p populo ⁊ non tota gens pereat. sic ⁊
modo seductor em̄ erat xp̄s. ñ a vitate i errorē mis
sus sed a falsitate ad veritatē. a vicijs ad virtutes
a morte ad vitam ducēs. ¶ Remig. Ex hoc aūt di
cunt eum dixisse q̄ post tres dies resurgaz quia di
xerat Sicut fuit Jonas ebus diebus ⁊ tribo no
ctibus in ventre ceti Sed videndū quō p̄ tres dies
resurrexerit Nonnulli voluerunt tres horas tene
brarum vnā intelligi noctem ⁊ lucem que secuta est
tenebras diem Sed bi vim figurate locutōis igno
rauerunt. Figurate em̄ sexta feria qua passus ē cō
prehendit noctem precedentem. Sequē autem nox
sabbati cū suo die. nox vo dñica diez complendie suū
diem. ac per hoc verꝫ ē q̄ post triduū resurrexit.
¶ Aug. i sermōe. de passōe Idco autem post tres
dies resurrexit ut in passione filij totus trinitatis
monstraret assensus. Triduum em̄ legit i figura q̄a
trinitas que in prīncipio fecerat hoīem ipa in fine
p xp̄i reparat passionē. Sequē. Jube ergo cus se
vsq; mer. die ¶ Raba. Discipuli em̄ xp̄i fures spi
ritaliter erāt. q̄a ab ingratis iudeis scripta noui ⁊ ve
teris testamenti ablata i vsum eccl̄ie p̄ferebāt ⁊ sal
uatorem q̄s p̄missus fuerat illis nocte dormiente
hoc ē infidelitate turpitudinis abstulerunt gētibus cre
dendum tradentes ¶ Hila. Uet⁹ furandi corporis
⁊ sepulcri custodia atq; obsignatio. simulatio atq; in
fidelitatis testimoniū ē. Quod significare sepulcrum
eius voluerūt. cuius p̄cepto dispexistis ⁊ sepulcro
mortuū suscitatū ¶ Raba. In hoc aūt q̄ dicūt. Et
erit nouissimus error pior prioze. ignoranter verū
dicunt Peior em̄ fuit ꝑemptus penitente i iudeis
q̄z error ignorantie ¶ Cris. i omel. Vide etā qualiē
nolentes concreāt ad demonstrādam veritatem. Irre
fragabilis em̄ demonstratio resurrectiōis facta ē per
ea que pretenderūt Cum em̄ custodieū est sepulcꝝ
nulla fraus facta ē Si aūt fraus facta ñ ē manifeste
⁊ irrefragabiliter dñs surrexit Quod aūt pilatus
respondeat subaudiē Ait illis Pilatꝰ. habetis custo
diam. Ite custodite sicut scitis ¶ Raba. Sufficiat vobis q̄ consensi i necē innocentis. ne etiā
vester error vobis scū ꝓmaneat. Sequē. Illi autem
abeuntes munierunt sepulcru signantes lapidem cū
custodibus ¶ Cris. in omel. Nō aūt permisit pilatꝰ
solos milites sigillare Si em̄ soli milites sigillassent
posset dicere q̄m milites ꝓmiserūt q̄ discipuli eius
dñi furarent. ⁊ ita resurrectionis mīstrigere fabu
nūc hoc dicere nō p̄nt cū ipīmet sepulcꝝ sigillauerint.

Capitulum vicesimū octauū.

VEspere aūt sabbati q̄ lucescit in
ꝓma sabbati. venit maria mag
dalene ⁊ altera maria videre
sepl̄cꝝ Et ecce tre motꝰ factꝰ
est magnꝰ. āgl⁹ enim dñi descendit de celo et
accedēs revoluit lapidē ⁊ sedebat sup eū Erat
aūt aspectꝰ eiꝰ sicut fulgur Vestimēta aūt eius
nix Pre timore aūt eiꝰ exterriti sunt custodes ⁊ fa
ti sunt velut mortui Respōdens aūt āgl⁹ dixit mu
lieribus Nolite timere vos Scio enim q̄ ihm q̄
crucifixum q̄ritis Non est hic surrexit enim sicut
dixit Venite ⁊ videte locū vbi positus erat
dñs Et cito euntes dicite discipulis eius q̄
surrexit Et ecce p̄cedet vos in galileā Ibi eum
videbitis ecce p̄dixi vobis.

¶ Aug. in ser. de resurrec. Post illusiones ⁊ verbe
ra post aceti ⁊ fellis pocula missa p̄ suppliciū crucis ⁊
vulnera. ⁊ post remo post ipam mortem ⁊ sepul
turam resurrexit de suo funere caro nouā redit ad omnes
latēs vita. ⁊ i morte salꝰ refusata resurgit quicquid
redita p̄ funus ¶ Aug. de cō. euā. Debuerūt ergo
mulieres venire ad monumentū nō permittente custo
dia. Cū. n. matthaeus dicat Vespere aūt sabbati que
in ꝓma sabbati. q̄d ē q̄d dicē mare⁹ Et valde mane vna
sabbatorum veniē maria magdalēa ⁊ alia maria ad vi
sepulcrum Per q̄ppe ꝓma noctis q̄d ē velut ipsum ex
dem voluit significare matheus. q̄ nocte fuit ventu
ad monumētū. q̄a cū sabbato ꝓpiebāt ut ita ha
rent ab eo epe noluerūt nocte ex q̄ eis licuerat exi
facerēt. q̄dcūq; uellēt epe ei⁹dē noctis. sic itaq; dic
ē vespe sabbati ach d. nocte sabbati. nocte q̄ppe di
sabbati q̄d ipa uba ait sabbatis idicās. sic. n. aut q̄ lucē
sabbatu. q̄d fieri ñ pt. nisi em̄ ꝓmā nocte precedē
a solū mediū noctis intellexeris. eodo vespe significa
neq; em̄ ipm mediū noctis lucescit i ꝓma sabbati. sc
ipa nox q̄ luce magis arripiari. Et vidua. mag
quedā ē dñe scripte a parte totū significans. Vespe
gā nocte significant cuius extremū ē diluculo. Diluc
lo em̄ venerunt ad monumentū ¶ Beda. i hoc
aliter quod dictum est qua sande mulieres vespere
sabbatu que lucescit in prima sabbati. venerunt
sepulcrū. ita intelligendū q̄a vespe q̄dē venit expri

si lucescente mane in prima sabbati ad sepulcrum ue
nerunt id est vespere aromata parauerūt quibo
corpus domini vngere desiderabāt. sed aromata ve
spere preparata mane ad sepulcrū detulerūt. ¶ Ma
thē quidem breuitatis causa obscurius posuit
sed euāgeliste alij quo ordine factū sit euidentius osten
dunt. Sepulcro namq; sexta feria domino reuerso a
monumento mulieres. preparauerunt aromata et
vnguenta quādiu opari licebat. et sabbato quidem si
luerunt sm legis mandatum. sicut Lucas aperte
designat. Cum aūt transisset sabbatum. vesperaq;
aduiciente tempus eundi redijsset prompte ad de
uotionem emerunt que minus prepauerant aroma
ta sicut marcus cōmemorat ut venientes vngerēt
ihm et valde mane veniūt ad monumentū. ¶ Jero.
Vel aliter Ex diuersa tempora istaq; mulieū in euā
gelijs describunt. non mendacij signum est vt impij
obijciunt. sed sedule ministrationis officij. dum crebro
abeunt et redeūt. et nō patiūt a sepulcro domi suū
abesse vel longius. ¶ Remi. Sciendum autem quia
matheus mistice loquēs studuit nobis insinuare illa
sacratissima nocte quātam dignitatem ex honore dei
te mortis et dīnice resurrectionis accepit. ideo dixit.
Vespe aūt sabbati q̄ lucescit in prima sabbati cū plerūq;
eodem tempore habeat. ut vespere non lucescat in die
sed potius obtenebrescat in noctem ostēdit his ver
bis q̄ dominus totam hāc noctem luce sue resurrec
tionis festiuam et choruscam reddidit. ¶ Beda in
omel. Ab exordio etiam mundane creationis vsq;
huc ita tempus distinguebat ut dies noctem prece
deret. quia homo a luce paradisi peccando lapsus in
hui⁹ seculi tenebras erumnasq; decidit. Aptissime
autem nunc dies sequitur noctem. quando per fidem
resurrectiōis a peccati tenebris et vmbra mortis ad
lucem vite xp̄o largiente reducimur. ¶ Sequē⁹
in sermone pasce. Est autem vespera sabbati. que lu
cescit. quia illuminat p xp̄m sabbatum. non deletur
Non inquit veni soluere legem. sed adimplere Illu
minatur ut in diem dīnicam luceat. clarescat in eccle
sia q̄ in synagoga iudeis obscurantibus fuscabat.
Sequē Venit ma. magdalena et al. maria videre se
pulcrum. Vero quidem mulier currit ad veniam q̄
nature cucurrit ad culpam. que de paradiso phidia
sumpserat. festinat fidem sumere de sepulcro. contē
dit rapere de morte vitā. que de vita rapuerat mor
tem. Non autem dixit venerunt sed venit sub vno
nomine veniunt duc misterio nō casu. venit ipsa. sed
altera. ut mutaret mulier virtute non sexu. p̄cedūt
autem apostolos femine. que ecclesiaꝝ typum ad do
minicum deferunt sepulcrū maria scilicet et mana ma
ternum xp̄i vnum nomē in duas gemināt femmas. q̄
bus ecclesia ex duobus populis venies id est ex gē
tibus et iudeis. vna esse figuratur. venit aūt maria
ad sepulcrum sicut ad resurrectionis vitā. ut iterū
xp̄o ex sepulcro nasceret fidei. qui carni fuerat ge
neratus ex ventre. et cum quē clausa virginitas ad
prēsentem tulerat vitam clausum sepulcrum ad vitā
redderet sempiternam. Diuinitatis insigne est clau
sam virginem reliquisse post partum. et de sepulcro
clauso exisse cum corpore. Sequē Et ecce terre
motus factus est māgnus. ¶ Jero. Dominus noster
vnus atq; idem filius dei et homo iuxta veraq; na
turam diuinitatis et carnis. nunc magnitudinis sue
nunc humilitatis signa demonstrat. vnde et in pīs
loco quāq; homo sit qui crucifixus est. qui sepultus
tamen que fortia agant. ostendunt filium dei. ¶ Hil.
Motus eīm terre resurrectionis ē virtus cum con
cusso mortis aculeo et illusatis illi⁹ tenebris resurgē
te vtcum celestium domino. infernoq; trepidatio
cōmouet. ¶ Cas. i ome. Vel ideo terremotus factus
est ut exurgant et euangelistē mulieres. eum accesse
rant ut vnguentū mitterent. et q̄a i nocte hec gere
bant probabile est quasdam obdormisse. ¶ Beda i
omel. Vel etiam terremotus resurgente domino de
sepulcro sicut etiam moriente in cruce factus est ma
gnus. significat terrēa quidem corda per fidem pas
sionis prius ac resurrectionis eius ad penitentiā cō
cutienda salubri pauore permota. ¶ Seuerianus i
ser. pasce Si autem sic terra tremuit. cum dominus
ad uitam suoq; resurgeret. quō contremiscet cum
noxioq; olim surget ad penam. dicente apl̄o. Era
tremuit cum resurgeret in iudicio deus Et quō do
mini p̄sentiam sustinebit. que angeli p̄sentiam sustinē
non valuit. Nā sequē. Angelus domi descendit de
celo Surgente siquidem xp̄o. morte peunte terrēis
reddit celeste cōmertium. et mulieri cui fuerat cum
diabolo letale consilium cum angelo colloquium fit
utile. ¶ Ibi. Misericordie eīm dei patris insigne ē
resurgente filio ab inferis virtutum celestium miste
ria mittere. atq; ideo prior resurrectionis ipse ē in
dex ut quodam simulatu. paterne voluntatis resur
rectio nunciaretur. ¶ Beda i omel. Quia eīm xp̄s
deus et homo est. mer ada humanitatis semp a āge
lorum ministeria deo debita non defuit. Sequē. Et
accedens reuoluit lapidem Nō ut egressuro dño ia
nuam pandat. sed vt egressus eius iam facti homīb
prestet indicium Qui eīm mortalis clauso virginis
utero potuit nascendo ingredi mundum. ipe factus
immortalis clauso sepulcro potuit resurgendo exire
de mundo. ¶ Remi. Significat autem reuolutio la
pidis reserationē sacramentoꝝ christi que litera le
gis tegebant. Hec nāq; i lapide scripta fuit. et ideo p
lapidem designat. Sequē. Non autem dixit vo
luit. si reuoluit lapidem. quia lapis apuolut⁹ p̄bauit
mortem. et reuolutus exstat resurrectionis assertor.
Quotā hic ordo rerum sepulcrum mortem nō mo
tuū deuorat. Domus mortis māsio fit vitalis. vtri
noua forma. mortuū recipit. reddit viuū. Sequē.
Et sedebat sup eum Sedebat inquā etu nulla merat
lassitudo ve fidei doctor vt resurrectionis magister.
Sedebat sup petrā ut soliditas sedentis daret credē
tibus firmitatem. Ponebat angelus supra petram
fundamenta fidei. sup quā xp̄s erat ecclesiam funda
turus. vel per lapidem monumenti potest designari
mors qua omnes premebant. Per hec ergo q̄ ange
lus sup lapidem sedit. significatur q̄ xp̄s morte sua
uirtute subiecit. ¶ Beda i omel. Et recte stās apa
ruit angelus qui aduentū domi in mundo p̄parabat
ve. modo designaret quia dñs ad bellandum mundi
principem veniret. Preco aūt resurrectionis sedisse

memoraē ut sedendo significaret eū superato mortis
aculeo sedem regni iam cōscendisse perpetuū Sede
bat aūt super lapidem reuolutū quo hostium monu
menta claudebaē vt claustra inferorū sua ipsiꝰ virtu
deiecisse doceret ¶ Aug⁹ de con euā Potest aē mo
uere q̄modo sm Matheum angelus sup lapidem se
debat reuolutum a monumento cū Marcus dicat
mulieres ingressas in monumētum vidisse iuuenē
sedentem in dextris misi intelligamus aut Matheum
tacuisse de angelo quē intrātes viderūt Marcū aū
de illo quē viderūt sedentem sup lapidem ve duos vi
derint et a duobus sigillatim audierint que dixerūt
angeli de Jhesu Aut certe q̄ dicat Intrātes in monu
mentum in aliqua septa macelle debemus accipere q̄
cōmunitū locū tunc fuisse credibile est id est in aliq̄
spacio aīe petrā in qua excisa locꝰ factus fuerat sepul
ture vt ipm viderint in eodē spacio sedentem a dexte
ris quē dicit matheus sedentē sup lapidem Sequē
Erat aūt aspectus eius sicut fulgur et vestis eius
sicut nix ¶ Seue Dulcius clarius a vestiū cādore
separaē et facies fulgori nisi vestis angeli compa
ratur qua fulgor de celo mixt⁹ terra Audi propte
tam laudate dominum de terra ignis grando nix
In facie ergo angeli claritas celestis seruaē nature
In veste significaē gratia gnumōis humāe et sic tē
perasse spēs angeli colloquentis ut carnales oculi et
vestium ferāt placitaq̄ claritatem et ex fulgore vul
tus nuntium sui eremerent et reuerentur autoris
¶ Idem in alio sermōe Quid aūt facit indumentū
vbi tegendi necessitas non habetur Sed angelꝰ no
strum habitum nostram formā in resurrectione pre
figurat vbi homo ipa corporis sui claritate vestiē
¶ Jero In candido etiam vestitu angelꝰ significat
gloriam triumphantis ¶ Gregoriꝰ in omel paschali
Vel aliter In fulgore terror timoris est In nive aē
blandimentū candoris Quia vero oipotens deus et
terribilis ē peccatoribus et blandus iustis vide te
stis resurrectionis eius angelus et in fulgore vultus
et in candore habitus demonstraē vt de ipsa sua spe
cie et terreat reprobos et mulceat pios vnde sequitur
Pre timore aūt eiꝰ exter sūt custo et facti sūt velut
mortui ¶ Rab Timoris anxietate sunt exterriti qa
amoris fiduciam non habebant et facti sūt velut mo
tui qui resurrectionis veritatem credere noluerunt
¶ Seue i ser pasce Custodiebant n crudelitatis
studio nō pietatis obsequio Stare enim nō potest
quē pscientia destituit impellit reatus hinc ē q̄ an
gelus precellit impios pios alloquē et solaē Sequē
Respon aūt an dixit mul ¶ Jero Custodes q̄dez
timore pterriti admirar mortuoꝝ stupefacti iacent et
cū in illos sq̄ mulieres consolaē dicēs Noli angelꝰ
timere vos Ad Illi timeant in quibus permanet
crudelitas Cetex uos quia ihesū quentes crucifixū
audite q̄ surrexit et p̄missa p̄cepit vnde sequitur
Scio enim q̄ ihm qui crucifixus ē quentis ¶ Seue
Adhuc enim crucifixum et mortuū requirebant qua
rum fides seua passionis p̄cella turbauerat et temp
tationis ita eas pōdus incurvauerat vt celi dominū
quererent in sepulcro Non est hic ¶ Raba Per p̄
sentiam carnis qui cū nusq̄ deest p̄ntiaꝝ maiestatis

Sequē Surrexit enim sicut dixit ¶ Cri i omel Cre
di et si mihi non creditis illius memores verbū
Dei et alia sequē demonstrato cum subdit De
non creditis vacuo credatis sepulcro ¶ Aug In
gelus ergo predixit nomē crucē dixit loquē passio
onem sed mox resurrectionem nec dīm cōtinuit
et angelus post tanta supplicia post sepulcri angu
stiā dominū Cur homo aut immoratū deum in carne
udicat aut in passione existimat defecisse virtus
Dixit aūt autem crucifixum et ostēdit locum vbi po
situs erat dominus ne aliter et nō idem resurrexisse
crederet ex mortuis Et si dīs in eadem rerū carne
et sue resurrectionis fidei indicia quare hō i alia qua
tate se carne rediturum aut carnem forte servaturus dis
gnaē suā cum dīs nr̄aꝝ nō mutauit ¶ Raba Per
aūt solis vobis hoc gaudiū magnū peculiū i occulto
corde tenere sed similiter amātibus debetis Unde p̄sit
unde sequitur Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit
¶ Seue Quasi diceret reuertere ad virum multer ti
sanata et suade fidem que prius ante fuisti infir
mi resurrectionis indicium cui āte confidam rum
detulisti Sequē Et ecce precedet vos in gal ¶ Chri
i omel Hoc aē die empiēs eos a piculo ne timore
impedirent ¶ Jero Distincte aē p̄cedet vos in galileam
ibi ē in voluptatibus gentiū vbi aīe errore erant labenti
et firmo ac stabili pede vestigium nō tenebat Sequē
Ibi eū videbitis ecce p̄dixi vob ¶ Beda in omelia
Dīs aē dīs in galilea videē a discipulis q̄ de mor
te ad vitā ia de corruptōe ad incorruptionē transiera
Galilea quippe trāsmigratio interpretat Felicis sic
que triumphum resurrectionis mundo annūciare me
ruerunt Feliciores anime q̄ in die iudicii pauore
paucos reprobis gaudium beate resurrectionis intra
meruerunt

Et exiēntes cito de monumento cū timore et
gaudio magno curētes nūciare discipulis
eius Et ecce ihesus occurrit illis dicens Ga
te Ille aūt accesserunt et tenuerunt pedes
eius et adorauerunt eum Tunc ait illis ihe
sus Nolite timere Ite nunciate fratribus
meis ut eant in galileam Ibi me videbūt.

¶ Hylarius Quibusdam per angelum admo
nitis potius dīs occurrit ut nunciate expeditius fie
put resurrectionis nō angeli potꝰ q̄ xpi esse locutū vi
di Et exiētes cito de mo cū timore et gaudio magno
¶ Aug de q. euā Egresse aē dicunt a monumento
et ab illo loco vbi erat homi spacii aīe lapidis effusus
¶ Jero Duplex aē inter mulieres tendebat affectus
moris et gaudij et altera de miraculi magnitudine
vera ex desiderio resurgentis et cū veraq̄ femine
pcedebāt gradū vī sequē Currentes nuntiare illo
pgebāt non ad apros ut p illos fidem scirēt surgere
Que aē sic querebāt que ita currebāt meruisse de
uiam hīre dīm resurgentē vī sequitur Et ecce ihs
occurrit illis dicens ¶ Rabanus Per hoc ostendit
se omnibus iter virtutum inchoantibus et ad illo
rum perpetuam puenire quāe aduiāde occurrit

Iero. Prime mulieres merentē audirē auctē ve
maledictum Eue mulieris in mulierib⁹ solueretur.
Seuerian⁹. In istis vero rebus ecclesie figura
manere euidenter ostenditur. qa discipulos suos Cri
stus de resurrectione arguit trepidantes. Occurrēt
autem istis non poestate terre sed puenie caritatis
ardore Cristum enim in ecclesia se salutat quā suum
recepit in corpus Aug⁹. de cōcordia euāge. Col
ligimus a angelorum allocutionē bis numero eas
babuisse venientes ad monumentum scilicet cū vide
rent vnum angelum de quo narrat Matheus a mā
cus Et cum postea viderūt duos vt narrant Lucas
a Johannes. Et similiter ipsius domi bis semel scz
illic quādo maria ozulamum putauit. a nunc iterū
cum eis occurrit in via. ut eas ipsa repetitōe firma
ret atq; a timore reereare. Seuerianus Sed ibi
Marie nec tangendi datē facultas hic non solum tā
gendi sed tenendi copia tota cōcedit. Vnde sequit
Ille aūe accesserunt a tenuerūt pedes eius. a ado
rauerunt eum. Raba. Superius quidem dictū
ē quia clauso surrexit monumēto. ut immortale iā
factum doceret esse corpus qđ i monumento clausū
fuerat mortuū. tenendos aūe mulierib⁹ nunc p̄buit
pedes ut intimaret veram se carnem hr̄e que a mor
talibus tangi posset. Seueria. Ille quidem tenēt
pedes xp̄i que in ecclesie typo euāgelice predicatio
nis tenēt a merentē excursū ac si fide astringunt sui
vestigia saluatoris ut eius dilectis pueniāt ad ho
norem. Illa autem merito audit noli me tāgere. q̄m
terris deflet dominā. a sic in sepulcro querit mortuū
ut in celia cum desciat regnare cum patre Qđ g⁹
eadem maria nūc in fidei vice p̄stituta tangit xp̄m
ac tenet toto sanctitatis affectu nūc imbecillitate car
nis a femineā infirmitate dilecta dubitat. a tactū fui
non merentē auctoris non facit questionē Si quidem il
lud de figura est. hoc de sexu Illuc est de diuina grā
hoc de humana natura. quia nosipsi cum diuina sen
timus. deo viuimus. cum humana sapimus cecamur
ē ex nobis. Tenuerunt aūc pedes eius ut scirent i
capite xp̄i virum esse. De aūt i pedibus xp̄i. a da
tum sibi virum sequi. non perire p xp̄m Qz autem
dixerat angelus dicit. a dūs vt quas firmauerat
angelus xp̄s redderet firmiores Sequit Tunc ait
illis ihs. Nolite timere Iero. Et in veteri a i no
uo testamento hoc semp obseruādum ē. q̄ qñ aliqua
angelicos aparuerit visio. primū timor pellat ut fir
mente placata possint que dicunt audiri Hila.
In cōcursū aūc ordo cause principalis est reddit⁹
ut qua a sexu muliebri cepta mors esset. ipsi pri⁹
resurrectionis gloria a visus a nuncius redderet.
Vnd dominus subdit Ite nunciate fratribus meis ut
eant in galileam. ibi me videbunt. Seueria. Vo
cat fratres quos corporis sui fecit esse germanos.
vocat fratres qa benign⁹ heres sibi prestitit cohe
redes vocat frēs qa p̄ris sui adoptat⁹ in filios Au
gus. d cō. euā. Qz aūt dūs ñ vbi primū se mōstratu
rus erat. sed i galilea vbi postea visus ē se videndum
mandauit. a p angelum a per seip̄m. quēadmodū fidelē
fuit mentum ad querendum i quo misterio dictum
intelligit. Galilea nāq; interp̄tat vel trāsmigratio
vel revelatio. Prius itaq; secundū trāsmigrationis
significationem. quid aliud occurrit intelligendum.
nisi quia xp̄i gratia de populo israel trāsmigrauit
erat ad gentes. quibus apostoli predicantes euāge
lium. nullo modo crederent. nisi eis ipe dominus viā
in cordibus hoīm prepararet. Et hoc intelligitur.
precedet vos in galileam. Et aūc subdit Ibi eū vi
debitis sic intelligitur. id est mēbra eius mutemus
ibi vnum corpus eius in his qui vos susceperint. ag-
noscetis Secundum autem q galilea interpreta
tur revelatio. non iam in forma serui intelligendum
ē sed in illa i qua equalis est patri Illa erit revelatō
tuq; vera galilea. cum similes ei erimus. a videbi
mus eum sicuti ē. ipa eā erit beatos trāsmigratio
ex isto seculo in illā eternitatem.

Que cum abyssent. ecce quidā de custo
dibus venerunt in ciuitatem a nūciauerūt
principibus sacerdotum omnia que facta fue
rant Et congregati cum senioribus consilio
accepto pecuniam copiosam dederūt militi
bus dicentes Dicite q⁹ discipuli eius nocte
venerunt a furati sūt eum nobis dormien
tibus Et si hoc auditum fuerit a p̄side nos
suadebimus ei. a securos nos faciemus. At
illi accepta pecunia. fecerūt sicut erāt edocti
a diuulgatū vbum istud apud iudeos usq;
in hodiernum diem.

Crys. in omelia. Signoꝝ que circa xp̄m aparue
runt. quedam fuerunt orbi terrarū cōmunia puta te
nebre. quedam ꝓpria militibus custodientibus. sicut mi
ra angeli aparitio et terremotus. que ꝑter milites
facta sunt. ut stupefierent a ab ipsis fiat testimoniū
veritatis. Veritas em a contrarijs diuulgata ma
gis refulget. qđ a contigit Unde dr Que cū abyssi
sent scilicet mulieres. Ecce quidam de custodibus
venerunt in ciuitatem nunciauerunt principibus sa
cerdotum oia que facta fuerāt Raba. Simplex
quidem animi qlitas a indocta hoīm rusticitas sepe
veritatem rei ut est. sine fraude manifestat. ac cōtra
uersuta malignitas falsitatem verisimilibus uerbis p
vero cōmendare decertat Iero. Principes ergo
sacerdotuꝝ qui debuerāt conuerti ad penitentiam a
ihm querere resurgentē p̄severant in malicia a pecu
niam que ad usus templi data fuerat. vertunt in re
demptionem mendacij sicut et ante. xxx. argenteos
inde dederant p̄dicori Unde sequitur Et cōgregati
cū senioribus consilio accepto pecuniā copiosā dederē
militibus dicentes Dicite quia discipuli eius nocte ve
nerunt a furati sunt eum nobis dormientibus. Se
uerianus Non enim contenti sunt interfecisse magi
strum Quomodo discipulos p̄dere possint molimē
Discipulorum crimē esse faciunt virtutem magistri
plane amiserunt milites. perdiderunt nidei. Sed disci
puli magistrum suū non furto. sed fide. virtute non
fraude. sanctitate non crimine. viuū non mortuum
sustulerunt Crys. in omelia. Qualiter enim furarē
tur discipuli boies pauci a idote. a neq; aparere

audentes Si em adhuc xpm viuū uidentes fugerūt qualiter mortuo eo nō timuissent·tot militum multa dimem Nūquid hostiū sepulcru poterāt euertere· lapis em immmebat magnus multis mōigens māibus nūq̄d etiā non erat sigillum supimpositū· Propter quid aūt non furati sunt p̄ma nocte· q̄n nullus sepulcro affuit Sabbato em petierūt a pilato custodiam Quid aūt sibi volunt hec iudaica que Petrus vidit incentia· Si em vellent furari·nō essent nudum corpus furati·nōsolū ne muniarent·sed ne etiam in exuendo traderent·⁊ tribuēt militibus se detinendi facultatem·maxime q̄a mirra erat corpori ⁊ vestimentus affixa ita glutinosa vt non facile esset a corpore auellere vestimenta Quare non p̄ua fabilia sūt que de furto dicta sunt Unde p̄ que resurrectionez obumbrare conati· per hec eū faciunt clarere· Dicentes em q̄ discipuli furati sunt·confitentur non eē corp⁹ in sepulcro·furtum aūt ostendit esse mendax custodia militum ⁊ discipulorū pauor· Remig· Sed si custodes dormierūt·quō furtum viderunt·⁊ si nō viderunt quō testes fuerunt·⁊ ideo q̄ voluerunt facē nō potuerunt Ylo· Ne autem timore p̄sidis a mēdatō revocarent·timētes pter negligētiā puniri subdunt· Etsi hoc auditū fuerit a p̄side·nos satisfaciemus ⁊ securos vos faciemus Crys· in omel Vide oēs corrupte Pilatus em ipe p̄suasus est Plebs iudaica cōmota est·milites corrupti sunt·vñ sequit Et illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti Si pecunia apud discipulum tantam habuit virtutem·ut eum faceret magistri proditorē· nō mirum·si pecunia milites superauit Hyp· Emittur ergo resurrectionis silentium·⁊ mendatum furtum argento quia honore scilicet seculi qui i pecunia ē ⁊ in cupiditate xp̄i gr̄a denegāt Raba· Sicut autem sanguinis reatus·quē sibi ⁊ posteris suis ipsi imprecabantur · grauis peccatorum sarcina illos premit ita empto mendacio· per q̄d resurrectionis denegāt veritatem·reatu eos cōstringit perpetuo· vnde sequit Et diuulgatum ē verbum istud apud iudeos vsq̄ in hodiernum diem· Seuerus. Apud iudeos quidem diuulgatum ē·nō apud xp̄ianos Q̄d em in iudea iudeus obscurabat auro·fide toto clarum in mundo·

Vero·Omnes aūt qui stipe templi ⁊ his que conferuntur ad vsus ecclie·abutunē i alijs rebus quibus suā expleant voluntatem·similes sunt scribar ⁊ sacerdotū redimentū mendatiū ⁊ saluatoris sanguiez

Vndecim autem discipuli abierūt i galileam in montem ubi constituerat illis ihesus Et uidentes eum adorauerunt Quidā autem dubitauerūt Et accedens ihesus locutus est eis dicens Data ē mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra Euntes ergo docete omnes gentes baptisantes eos in nomie patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti docētes eos seruare omnia q̄cūq̄ mādaui uobis Et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usq̄ ad consumacionem seculi.

Beda i omel· Postq̄ dominicam resurrectionē ab angelo nūciaq̄ beatus mathe⁹ asseruit·visionē dñi etiam a discipulis implecam refert·dicens·ut autē discipuli abierant i galileam in montem vbi cōstituerat illis ihesus Nam pergens dominus ad passionem ait discipulis· Postq̄ resurrexero p̄cedam vos in galileam Angelus quoq; mulieribus ait. Dicite discipulis eius· quia p̄cedet vos i galileā Nunquid visionē magistri obedientia discipulorū obsequi. Unde aūt vndecim discipuli ad adorandū p̄gunt Judas vnus pierat qui dñm ac magistrū suū tradiderat Hiero· Post resurrectionē ergo ihs i galilea montē dispiat·ibiq̄ adorāt· licet quidem dubitant ⁊ tales no eoz nostrā augeat fidē Sequit Et accedens ihesus adorat·Quidā aūt dubitauerūt Remig· Dicit Lucas euāgelista plenius manifestat· Refert em ad eū dñs resurgens a mortuis ipe apparuisse discipulis ipi conturbati ⁊ existimates existimabāt se spūm videre Rab· In monte quidem apparuit eis dñs ut significaret quomō corpus qđ ē de omni genere hominū terra nascendo suscepit· resurgendo ū fugerunt oia subleuauerat·⁊ ve admoneret fideles·si sicut videmen resurrectionis eius cupiunt videre·ne se infimis voluptatibus ad lucra tendant desiderii sui fire. Ibi aūt discipulos in galileā precedit·ubi resurrexit a mortuis p̄mittit dominicum sequi aūt ibi qui sunt xp̄i·⁊ suo ordine ad vitam diuinā trāsmigrāt i sua specie Diuinitē gemplānis visus egrue q̄ galilea volutō ab vsula⁹ interp̄tat Hec cō. euā. Hz gloriosū ē quō corporalē i galilea videre potuerunt·q̄a em nō ipō die quo resurrexit sus ē·manifestū ē· nā in iherusalem visus i carne inuito noctis·vt lucas ⁊ iohannes agnoscunt plenius neq; etiā i sequētibus octo diebus · pelle q̄s discipulis apparuisse dñm·vbi p̄mo eū viderunt q̄ eū nō viderat die resurrectionis ei⁹·mīa quia dicit nō illos vndecim q̄ iā eunc apli uocabant·sz loquit illic·xi· fuisse ex multo numero discipulos Et occurrit aliud qđ obsistit· Johānes em q̄ primum uit ñ i mōte ab xi·sz ad mare tyberiadis a vespere tuo usū eē dñm Et iā vtrum inq̄·manifestauit se discipulis suis qđ intelligēdū ē ad numerū tuisse·nō ad numerū manifestationis Si ita accepit tera illos octo dies añq̄ eum thomas videret in p discipuli qbus q̄ dñm usū ñ erat ad mare tyberiadis vtrum manifestatū esse sz quarto Ac g Si cognoscere telligere p⁹ oia factū eē q̄ eū i mōte galilee discipuli vndecim viderunt Inuenim⁹ itaq; ap⁹·in octo listas decies ymemoratū dñm usū ab hoc to resurrectōez·semel ad monumētū mulieribus·iterū egdiētibus a monumēto i iamere·tēpe Per⁹ cū bus cūctis i castellū·q̄nto plurib⁹ i iherusalē vbi erat thōas·sexto vbi mare cū thōas septē ad mare tyberiadis·octauo i monte galilee Sm matheū nouē q̄ dicit mare⁹ nouissime recūbentibus q̄a tū nō nisi éra cū illo quinatum· decio mirū die nō tū in fine eleuatū i nube cū i celū ascēderet· q̄ mare⁹ lucas pmēorat·sz ñ oia scpta sūt sic rebus fuit· credendū eāt ei⁹ cū ill⁹ usū⁹ q̄ dies xl pulsq̄ ascēdit ihs

Hemg. Videntes ergo discipuli dñm pgnouere
& sarco dimissu i ęra vulatu adorabãt. & ido pi⁹
& clemẽs magister ut oẽm dubietatẽ auferret a cor
dibus eoꝝ accedens ad eos corroborauit in fide. vnd
sequit Et acce. ihs lo. ẽ eis dicẽs. Data est mihi oĩs
potestas i celo & i terra ℣ Iero. Illi autẽ potestas
data est qui paulo ante crucifixus. qui sepultus in
tumulo q postea surrexit. ℣ Raba. Non enĩ hoc de
cetera patri diuitate q̃ assumpta loqẽ humãitate
sin quã mmoratꝰ ẽ paulominꝰ ab angelis ℣ Seue
rus. Filius quippe dei virginis filius deus homi. Di
uinitas carni contulit. qđ semp ipe eũ pre possedit
℣ Iero. In celo aũt & in terra potestas data est.
vt qui ante regnabat i celo per fidem credentiũ re
gnet i terra ℣ Hemg. Qđ ergo psalmista de resur
gente dño dicit. Costituisti eũ sup oĩa opa manuũ
tuaꝝ hoc nunc dñs dicit. Data ẽ mihi oĩs potestas
in celo & in terra & hic secẽdũ quia dñs surrexisset
a mortuis nouerãt angeli se subiectos homini xpo ℣
Volẽs ergo xps eã hoĩbus notã fieri q data eẽt
sibi oĩs pẽas i celo & i ęra p̃dicatores misit q̃ verbum
ute cunctis natiõib predicarẽt. vñ sequit Euntes g⁹
docete oẽs gẽtes ℣ Ideo i ome. q. n. ãt passionẽ sua
dixerat In viã gẽtiũ nõ abieritis surgẽs a mortuis
dicit. ite docete omnes gentes. Quapropter cõfun
dant udei qui dicunt xp̃m tantũmodo ad suam salu
tem esse ventuꝝ Erubescant & donatiste qui locali
ter xp̃m concludere cupientes. dixerunt eum tan
tũmodo in Affrica esse non in alijs regionibus.
℣ Iero. Primum ergo docent omnes gentes. deinde
dant eas in unguine aqua. Non enim potest fieri ut
corpus baptismi recipiat sacramẽtum. nisi ante oĩa
fidei suscipiat ueritatem Baptizantes eos i nõe
patris & filij & spũsancti. ve. rum est una diuinitas
sic una largitio. nomẽq; trinitatis unus de⁹ ẽ ℣ Seue
rianus. Omnes ergo gentes potestas una eademq;
recreat ad fidem quas creauit ad uitam ℣ Diom
i. de spũsancto. Licet aũt quis possit existere men
tis aliene q̃ ita baptizare conet. ut uniũ de precedis
nõib p̃mittat. nidelicet conferatus xp̃o legisda
tori. tamen sine p̃fectione baptismatis. imo penitus a
peccatis liberare nõ potest. quos a se existimauerit
baptizatos. Ex his aũt colligit q̃ indiuisa sit subs
tantia & pater ẽ uere filij esse p̃hibet. & filium ẽ
patris filiũ. & spiritumsanctum uere p̃ris & dei esse
spũ. & ut sup sapientie & ueritas id est filij dei. Nec
est salus credentium & dispensatio ecclesiastice disci
pline i hac ẽtitate p̃fici ℣ Dñs i ẽ. q. n. dicit. qđ enĩ
hoc sacro salutis humãe nõ continet plena sunt oĩa
ac a pleno & p̃fecto prolata. Habet enĩ nature sue
nomẽ i patre. sed pater enĩ ẽ. nõ enĩ humano modo
habet aliunde q̃ pater est. ipe igenitus eternus ha
bens in se semp ut semp sit soli filio notus. Filius aũt
ẽ pgenies ingenita. unus ex uno ver⁹ a uero. unꝰ
a uno perfectus a p̃fecto uirtutis uirtus. sapientie
sapientia. glorie gloria Imago inuisibilis dei.
Forma patris uingenita. Spiritus aũt sanctus non
potest a cõfessione p̃ris & filij separi. & quidem ubiq;
non deest hoc expectationis nostre solacium. hic i do
norum operibus future spei pignus est. hic mẽ
tium lumen. hic splendor animoꝝ est. Hec igit̃ licet
mutare nõ possit hereticã afferunt tamẽ humana
cõmenta ut. Sabellius patrem extendat in filium
ioq; noĩbo potius contendum putet esse q̃ rebus
cum ipis filium proponat & patrem. ut ebion oĩe
initium ex maria concedens. non ex deo hominẽ. sed
ex hoĩe deum p̃ferat ut Arriani qui ex nihilo atq;
ex tempore formam & sapientiam & ueutem dei pro
ducunt. Aliud aũt nitꝰ ut ꝺ spũsancto diuersa sen
tiant. qui i filio largitore eius tam temerarij sint au
tores ℣ Iero. Considerãt aũt hic ordo precipuus
uisse apostolis ut primũ docerent uniuersas gẽtes.
Deinde fidei tingerent sacro & post fidem ac baptis
ma que essent obseruanda preciperent. unde sequit
Docentes eos seruare oĩa quecũq; mandaui uobis
℣ Raba. Quia sicut corpus sine spũ mortuũ est. ita
& fides sine operibus mortua est. ℣ Enꝺ. i ome. qđ
do as magna munxerat ergens eoꝝ sensus dicit.
& ego uobiscum sum oĩbus diebꝰ usq; ad cõsumma
tionem seculi. Q. d. ne dicatis difficile esse mundum
negocium. ego sum uobiscum qui oĩa facio leuia. nõ
autem cum illis solum dixit se futurum esse. sed &
cum omnibus qui post illos credunt. non enim usq;
ad cõsummationem seculi apostoli mansuri erãt. sed si
cut uni corpori fidelibus loquit. ℣ Raba. Ex hoc
aũt intelligit q̃ usq; ad finẽ seculi non sunt defuturi
in mundo qui diuina mansione & habitatione sint
digni ℣ Enꝺ. Rememorat autem eis & consumatio
nes. ut eos magis attrahat. & ne presentia solũ aspi
ciant. sed & futura bona & sine fine mansura. Quasi
diceret Christiana q̃q sustinebitis simul cum pẽsenti vi
ta cõsumetur & totum seculum in consumationem de
uenier. Bona aũt quibꝰ penitemi sũt meterum p̃ma
sura. ℣ Beda i ome. Quare aũt quare hic dicat
Ecce ego uobiscum sum. cum alibi dixisse legatur.
Vado ad eum qui me misit. sed alia sunt que humani
tati ascribunt & alia que diuinitati. Hinc ad p̃ces p
humanitatem. Manet aũt cum discipulis in forma
qua est patri equalis Q. aũt dicit usq; ad cõsumma
tionem seculi. finitum p infinito ponit. nã qui i pre
senti seculo manet cum electis. eos protegendo. ipe
pꝰ finẽ cũ eis manebit eis p̃mia. ℣ Iero. Qui
usq; ad p̃fectionem fidei eũ discipuli se esse p̃mittit
& illos ostendit semp esse uituros & se nunq; a cre
dentibus recessuꝝ ℣ Leo papa in simone de passione.
Qui enim ascendit in celos non deserit adoptatos. &
ipe deorsum confortat ad patientiam. qui sursum u
uitat ad gloriam. Cuꝰ glorie partipes nos faciat
ipe xps rex glorie. qui ẽ deus benedictus in secula.
Amen.

¶ Incipiunt capitula euangelij. Mathei per ordinem.

i. ¶ Natiuitas dñi nri ihu xpi.

ii. ¶ Magoꝝ mũera occultato ihesu infantes mactantur.

iii. ¶ Regressus ihs ex egipto in nazareth a iohanne in iordane baptizatur.

iiii. ¶ Ihs in deserto temptat⁹ a diabolo vocat Petrum & Andream Jacobum & Johannem piscatores conuocat. & arcuẽs varios lãguores hoim curat

v. ¶ De Beatitudie & ceteris mãdatis

vi. ¶ Orationẽ docet & iter ceca mãdata non esse cogitandũ de victu & vestitu predicat.

vii. ¶ Non esse propere iudicandum De margaritis ante porcos non mittendis-petendo querendum & pulsandũ Apocrifo xpianos cauendum Quia nõ omnes qui dicunt mihi domine dñe intrabunt in regnum celoꝝ De domo edificata supra petrã vel harenam.

viii. ¶ Leprosum mundat puerꝝ Centurionis paraliticum curat Socrum petri a febribus liberat De plurimis curans Et vt prophetam mortuos suos sepeliãt eundaꝝ docet.

¶ Naugiãs tempestatem sedat. In ẽra liberat energumenos demonia ejicit

ix. ¶ Paraliticus curatus lectũ suum baiulat. matheum conuocat. Docet phariseis non esse opus medico validis Parabolam panni & scissure & veterium & vini pone. Mulierem a profluuio liberat Et filiã principis cuiusdã mortuã suscitat Cecos oculos aperit. surdum & mutum demonium ejicit.

x. ¶ Duodecim apostos ꝑmittit cũ omni doctrina ac docet. q nõ veneric pacẽ mittere sup terram sed gladium.

xi. ¶ Testimoniũ dicit ibus de iohanne atq; increpat ciuitates que credere noluerunt Confessio dñi ad patrẽ & iugum dñi leue est.

xii. ¶ Discipuli spicas vellunt manũ aridaꝝ habentem sanat. hominẽ a demõio cecum & mutũ liberat Et in principe demoniorum facere opinãtes destruit one & miniuicaꝝ signum phariseis tradidit. matrẽ & fratres spernit.

xiii. ¶ De nauicula turbis parabolas exponit. ꝓphetam in patria sua sine honore esse dicit.

xiiii. ¶ De Johannis capite in disco. De quinq; panib' & duob' piscib' i quinq; milia uiros. ihesus supra mare ambulans Petrũ mergentem releuat.

xv. ¶ Nõ ea magis que de corde exeunt coinquinãt hominẽ filiã mulieris Ethyrophemisse a demonio liberat. & multos alios sanat.

xvi. ¶ De septem panib' i. iiij. milia viros. a fermento phariseoꝝ cauendum ꝑfitetur dei vium filium esse petrus confitetur Quẽq; post paululum dure increpat.

xvii. ¶ In monte transfiguratꝰ puer lunaticum curat. de stature in oratione.

xviii. ¶ Humilitatem docet sicut pueri. & nec minimũ fidelium scandalizandum. quoꝝ angeli facẽ patris semp vident Compiendos fratres & sequendum.

xix. ¶ Similitudo de illo qui conseruum suũ ꝓcer centum denarios soluere De eunuchis-infantes non esse arcendos a benedictione. difficile diuitem intrare in regnum celoꝝ

xx. ¶ De primis nouissimos futuros. parabolam operariorꝝ i vinea studiose petitionẽ filiorꝝ zebedei & de primis accubitibus cene. de duobꝰ cecis sanatis

xxi. ¶ De asino & pullo eiꝰ. Ihesu arrogatus in qua potestate hec faceret. Interrogat de iohanne baptismate subiungens parabolam duorum filiorum in vineã missorꝝ Parabolam a vinee colonis q interfuerãt ad sinem

xxii. ¶ Parabolã de his qui iuncti ad nuptias venire cõtemnunt De dracma perdita. de muliere que septem virtutibus habuit. ibs temptatus a phariseis interrogat cuius filius est xps.

xxiii. ¶ Increpãs scribas dicit De nobis scribe & phariseis Increpatio ciuitatis iherusalem de occasione gehenne & ꝓpatione.

xxiiii. ¶ de signis nouissimoꝝ diep

¶ de aduentu saluatoris.

xxv. ¶ de decem virginib. de talentis & ouibus a dextris & hedis a sinistris

xxvi. ¶ Iudeorum consilium & conuentio de ihu & cetera que in cena dñi gesta sunt.

xxvii. ¶ Petro predicit q ter tra cum abnegaturus esset oõ tibi ad patrem cetera cum traderetur Passio & sepultura.

xxviii. ¶ Resurrectio eius Jesu mandatum & doctrina eius de baptismo.

¶ Registrum in Matheum tantum sẽm ordinem Euangeliorꝝ dominicaliũ que legunture sẽm ecclesie romane consuetudinẽ in ecclesia dei Incipit.

xl. ¶ Dominica secunda in aduentu.
¶ Cum audisset iohãnes in vinculis.
¶ In festo sancti stephani martiris
xxiij. ¶ Ecce ego mitto ad uos
¶ In festo innocentum.
ij. ¶ Angelus domini aparuit.
¶ In epiphania domini.
iij. ¶ Cum natus esset ihs i bethl.
¶ Dominica secunda post octauã epiph.
viij. ¶ Cum audisset ihs de
¶ Dominica tercia
xiij. ¶ Ascendente ihu in nauꝫ.
¶ Dominica quarta.
xvij. ¶ Simile factum ẽ regnũ celoꝝ
¶ In septuagesima.
xx. ¶ Simile est regnũ celo.
¶ Feria quarta i capite ieunij
vj. ¶ Cum ieiunatis nolite fieri sicẽ.
¶ Feria quinta.
xiij. ¶ Cum ingressus ihs capharnaũ
¶ Feria sexta.
v. ¶ Audistis quia dictum ẽ antiq̃s
¶ Dominica prima in xl.
iiij. ¶ Ductus ẽ ihs in desertum.
¶ Feria secunda.
xxv. ¶ Cum venerit filius hois
¶ Feria tertia.
xxi. ¶ Cum intrasset ihs iherosolimã.
¶ Feria quarta.
xij. ¶ Accesserunt ad ihm scribe & pha.
¶ Feria quinta
xv. ¶ Egressus ihs secessit in partes.
¶ Dominica secunda i xl.
xvij. ¶ Assumpsit ihs Petrũ Jacobũ & Johẽ.
¶ Feria tertia.
xxij. ¶ Loquente ihu ad turbas
¶ Feria quarta.
xx. ¶ Ascendens ihs iherosolimã.
¶ Feria sexta.
xxj. ¶ Homo quidam erat paterfamilias
¶ Feria tercia post dñicam i xl.
xvij. ¶ Respiciẽs ihs discipulos suos
¶ Feria quarta.
xv. ¶ Accesserunt ad ihm scribe & pharisei.
¶ Dominica i ramis palmarum.
xxi. ¶ Cum appropinquasset ihs ierosolimis.
xxvi ¶ Dixit quia post biduũ pasche fiet
¶ Sabbato
xxvij. ¶ Vespere autem sabbati.
¶ Feria vi post dñicam i pasche.
xxvij. ¶ Videam discipuli.
¶ Dominica quinta post pentecosten.
v. ¶ Filii abundauerunt iusticia.
¶ Dominica septima.
vij. ¶ Attendite a falsis prophetis
¶ Dominica xiij.
vi. ¶ Nemo pt duobꝫ dñis seruire.
¶ Dominica xvij.
ix. ¶ Ascendens ihs in nauicu.
¶ Dominica xix.
xxij. ¶ Simile ẽ regnũ ce. hoi regi.
¶ Dominica xxij.
xxij. ¶ Abeuntes pharisei.
¶ Dominica xxiij.
ix. ¶ Loquẽte ihu ad turbas.
xxiij. ¶ Cum uidisset ihs omnia.
¶ In festo sancti Andree.
iiij. ¶ Ambulans ihs iuxta mare.
¶ In festo sancte Agnetis.
xiij. ¶ Simile ẽ regnum celoꝝ thesauro.
¶ In quersione sancti pauli apo.
xix. ¶ Ecce nos reliquimus omnia.
¶ In cathedra sancti pe.
xvi. ¶ Venit ihs in partes.
¶ In festo sancti matẽ apo.
xi. ¶ Confiteor tibi pr̃.
¶ In festo sancti pe. apo.
xvi ¶ Venit ihs in partes.
¶ In festo sancti pau. apo.
xix. ¶ Ecce nos reliquimus omnia.
¶ In festo sanctoꝝ vij. fratrũ
xij. ¶ Ecce mater.
¶ In festo sancti Jacobi apo.
xx. ¶ Accessit ad ihm mater
¶ In natiuitate sancte Marie virg.
i. ¶ Liber generatiõis ihu xp̃i.
¶ In octaua. apo. pe. & pau.
xviij. ¶ Assit ihs discipulis suis ascen. in nauꝫ.
¶ In festo sancti matẽi apo.
ix. ¶ Vidit ihs hominẽ sedentẽ in theloneo.
¶ In dedicatione sancte michaelis
xvij. ¶ Accesserunt discipuli ad ihm dicentes.
¶ In vigilia primoꝝ apo.
x. ¶ Ecce ego mitto vos sicut oues.
xix. ¶ Ecce nos reliquimus omnia
¶ In natali vnius martiris
x. ¶ Nolite arbitrari quia venerim mittere
xvi. ¶ Si quis vult post me uenire
x. ¶ Nichil opertum qđ nõ reuelet
¶ In natali plurimoꝝ martyrum.
xi. ¶ Confiteor tibi pater celi & terre.
xxiij. ¶ Sedente ihesu supꝫ montem oliueti
v. ¶ Videns ihs ẽbas ascendentem in montem
¶ In vigilia natali dñi nr̃i ihu xp̃i.
i. ¶ Cum esset desponsata mr̃ ihu
¶ In natalitiis cõfessoꝝ pontificũ.
v. Vos estis sal terre qđ si euanuerit
xxv. Vigilate quia nescitis qua hora.
xxv. Homo quidam peregre proficiscens
In natali virginum
xxv Simile e regnũ ce. x. virgi.
xiij. Simile est regnũ ce ihe. absconditi.
In honore sancte crucis.
xx. Assumpsit ihs. xij. discipulos secreto.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Reuerendo in xpo
pri dño Imbaldo.
basilice.xii. aposto
lox venerabili pl
bitero cardinali. fr
thomas de aquino
ordinis frm pdica/
orum se totum.

Rex opifex deus solo sue boitatis ireuteu cūcta ins
esse pducēs naēalē boni amorē oib ididit creaēis
vt dū vnaqq res bonū sibi queriens naēalr amat
& appetit. quodā querione mirabili i suū recurzere
demōstrēē adorē. sz mhoc pferē ceteris rōnalis na
tura. qp ipm vnūsalem bonitatis fontem p sapiam
inuen. potest & p caritatis amorē suauē degustare
Dū fit vt sapie bonū q ad ipm fontē bonitatis acce
dimus oibus humanis bonis scōm recte rōnis mo
dum pferaē. Hec ē em que fastidiū ne scit. ita vt q
eam edit adhuc esuriat & qui eā bibit sitire nō cessz
Hec aūt est que intantuz peccto repugnat. vt qu
scōm ipam opanē nō peccēt. Hec ē que ideficientez
fructū suis mistris largiē. vt q eam elucidāe vitam
possideant sempiternā. Precellit ita qq voluptates
dulcedine. securitate sedes & regna. valitate Dnis
eas vniuersas. Hu? g? delectaē munendo. eāz
gelice sapie a seculis i misterio abscondite q i luē
pduxit dei sapiencia icarnata. misterū expositōis
adhibui. sacroq doctoq smōas compilando. ad qō me
induxit primie? felicis recordationis Vrbani pape
quarti mandatū. Vex ḡa eodem sūmo pontifice ex
hac vita suberadto. tria euangelia. Marci. Luce &
Iohis exponēda restabant. ne opus q? obediencia
incepat negligentia imfectū relinqueret. cū multo
labore diligens adhibui studium. vt q̄tus euangeli
orum expositionē complerez eadem i ommib forma
seruata iponēdis sanctoq auctoritatib & eoq noīb
pscribendis. Et vt magis integra & pura p dicta
sanctoq expositio redderet. quasdā expositiones do
ctorum grecoq i latinū fea transferri. ex quib pla
ex positōib latinoq doctoq iterserui auctoq noīb
notatis. vtq quia ogruit vt de laboq fructib ob
lationes sacerdotibus offerant. expositionis euan
gelice opus laboris mei fructum. apl̄oq psbitero
censui offerendū. in quo ufa suscipiat auctoritas de
bitum scientes mouentia iudicij censuram exerceat
& antiqua dilectio amoris affectum in offerētis mu
nere compellendat. Colo.

Vocacōem genciū & cām salutis
earū ysaias pba manifesto pnūciat
oracl̄o dicens.

Deus meus factus est fortitudo mea
& dixit. paq est vt sis mihi seruꝰ ad
suscitandas tribus iacob & fecem israel cōuertendas
dedi te in lucem genciū vt sis salus mea vsq ad ex
tremū terre. ¶ Hiero. sup ysaiam. In quib verbis
ostendit xp̄m appellari seruū inquantū ē formatus
ex vtero. Iam aūt vba ista premittit. Hec dicit do
minꝰ formans me ex vtero seruū sibi. Fueraq siqdem
voluntas pris. vt pessimi vinitores missum suscipēt
filium. vnde & ipe xps ad discipulos loquē. in viā
gēcium ne ieritis. sz ite magis ad oues pditas domꝰ
israel. Quia gᵉ israel nō ē reductus ad deū ppter ea
dei filius loquē iudeis non credentib dicens. Deus
meus factꝰ est fortitudo mea & qui ḡsolatus est me
sup abiectōe populi mei & dixit mihi. pauꝝ est ut ser
uas mihi ad suscitādas tribus iacob que suo vicio
corruerūt. & ad feces siue reliq̄as israel quertēdas
pro filiis israel dedi te in lucem genciū. vt sis illu
mines vniuersum mundū & salutem meā p quā oēs
salui fiunt vsq ad extrema terre facias puenire.
¶ Colo. Ex pmissis ergo verbis duo possumꝰ col
ligere. quoq primū est dina virtus que fuit in xpo
ex qua efficax fuit ad gencū illumnationē q̄a dr.
Deus meus factꝰ ē fortitudo mea. Deus gᵉ erat i
xpo mundum recōcilians sibi vt apls ad corinth.
dicit. Unde & euāgeliū p qđ credentes saluant vtꝰ
dei est i salutē omi credenti. vt idem apls ad ro. di
cit. Scōm aūt est illuminatio gencū & salꝰ mūdi ex di
spositione pris p xpm completa q̄a dr. Dedi te in
lucem gencum. ꝛc. Unde post resurrectionem suaz
dñs vt dispositionem pris impleret. ad pdicandū
discipulos misit dicens. Docete oēs gentes. quoq
quidā ad pdicādū iudeis q̄dā ad pdicādū gētib mi
sterū acceperūt. Qua vo euangeliū optinuit nō solū
pdicari ppter plentes sz etā scribi ppē fu curos. eadē
distinctio ē in scriptoribus euāgeliq obtinuit. Nam ma
theus iudeis hebraico stilo euāgeliū scripsit. Mar
cus aūt primus euāgelium scripsit in gentibus.
¶ Eusebiꝰ in ecclastica hystoria. Cum. ii. romane
urbi clarꝰ vbi dei lumen fulsit exortum. stilo veri
tatis & lucas qui p Petrū predicabat vniuersorum
mentes placido illustrauit auditu. ita vt cotidie au
dientibus eum nulla vnq̄s sagacitas fieret. vnū neq
auditio aᵖ sola sufficiebat. sz Marcū discipulū eius
oīb precibus exorāt vt ea que ille vbo pdicabat
ad perpetuam eoq memorationē habendam scripture
traderet. qp domi foriscq in huiusce modi vbi medita
tionibus pmanerent. Illec prius ab obsecrando de
fistunt. quā que cauerāt ipetrarē. Et hoc fuit cā
scribendi euangelium scōm Marcū. Petrus vero
vt p spūmsanctu; religioso se compit furto spoliatū
delectatus ē fidem eoq p hec deuotionemq pliderās
factumq confirmauit & in perpetuam legendā scrip
turam ecclesijs tradidit. ¶ Hiero. sup marcum.
Principiū aūt quia a pfectōne etatis xpi pdicatōe
inchoat nec laborat in vanitate infanteli qui loquē
de pfectione filij dei. ¶ Crys. Compendiosam autem
ac breuē narrationē facit. In qua magistrū imitatꝰ
ē. s. Petrum breuitatis studentem. ¶ Aug⁹. Unde
matheꝰ qui regiam pſonam xpi narranda; suscepat
habuit Marcum sibi tāq̄s comitem & ab breuiatorē
adiunxit qui sua vestigia quodāmodo sequeretur
Regū. n. est nō esse sine comitum obsequio. Sacer
dos aūt qui in sancta sanctoq solus intrabat. ppter
Lucas cuiꝰ circa sacerdotum xpi erat intentio. nō
habuit tamq̄s socium subsequētem qui suā narratio
nem quodā mō breuiaret. ¶ Beda. Notandum
est etiam q̄ euangeliste sancti diuersum narrationis

sue primordiuz singuli diuersum statuere terminū Matheus namq; a natiuitate dominica exordiuz sue mens ad tempus vsq; dominice resurrectionis seriem sue narrationis puxit. Marcus ab inicio euāgelice predicationis mīpiens puenit vsq; ad tempo ascē sionis dñi & predicationis discipulox eius cunctis gentibus p orbem. Lucas a natiuitate precursoris i choans euāgelium: termīauit in ascensione domica Johes ab eternitate verbi dei pncipiū. sumēs vsq; ad tempo dñice resurrectionis euāgelisando prīgit Ambro. sup lucam. Quia go marcus a potencie ce pit expressione diuine: recte sub leonis pmagine fi guratur. Remig. sup matth. Per leonem etiam significaē marco. qa sicut leo terribilem vocem i de serto emittit. sic marcus a voce in deserto icepit di cens. Vox clamantis i deserto. Aug°. de consen. euāg. Quāuis etā de figura aliter dici possit. mar cus. n. qui neq; stirpem regiam vt matheus ob hoc per leonem figuratus. neq; sacerdotalē vt lucas si gnificatus p vitulum vel cognationem. vel cōsecra tionem nazarre voluit. & tamē in eis versatus ostē ditur que homo xp̄s optatus. p homīs figuram in illis quatuor animalibz significatus videt. Thoo pb. Vel euangeliū scdm marcum aquilam imitat. a pbetia vero acute que a longe sunt speculatur vt aquila. Hiero. In prologo.

Initiū sancti euangelij ihesu xp̄i filij dei

Marcus euangelista sacerdocium in israel agēs secundum carnē leuitica ad dñm p̄fus euāgeliuz i psalia scri psit ostendens in eo quid & genus suo deberet xp̄o. Nam inicium euāgelij in voce prophetice exclama tionis instituens ordinem leuitice electōnis ostendit predicans iohānem. zacharie filium in voce angeli emissum dicens. Initiū euāg. ihesu xp̄i. Hiero. Euangelium grece dr. latine bona annūciatio predu catur qđ pnie ad regnū dei & remissionē ptinet pe catorū. Est. n. euāgelium p qđ venit redemptio fi delium & beatitudo sanctorum. Quatuor aūt euāge lia vnū sūt & vnū quatuor in hebreo ihesus i greco soeber. m latino saluator dr. xp̄s aūt grece. messias hebraice latine vncto. vel rex & sacerdos dr. Beda: Conferendum aūt est hoc euangelij principiū. pri cipio matthei quo ait. Liber generationis ihu christi filij dauid filij abrahaz. Hic autē dicit filij dei Ex verooq; eiz vnus dñs ihesus xp̄s dei & homīs filio est intelligendus. Et apte primus euāgelista filiuz homis eum. Secundus filiū dei nomiat. vt a mino ribus ad maiora paulatim sensus noster assurgerz ac p fidem & sacra humanitatis assumpte. ad agnitio nem diuine eternitatis ascenderet. Apte etiam q̄ hu manā erat generationem descripturus a filio hois cepit dauid. & siue Abraham Apte etā is qui librū suū ab inicio euangelice predicationis ichoabat fi liuz dei magis appellare voluit ihm xp̄m. qa humāe erat nature de pgenie pharcharum veritatem car nis suscipe. & ome fuit potende euāgelium mūdo p dicare. Hilari°. ij. de trin. Non aūt solo nomine prestitutus est xp̄m filiuz dei. sed etā pphetate. Hoc filij dei sumus. sz nō talis hic filius. Hoc. n. verū & pprius est filius origine non adoptione vicarie nuncupatione natiuitate. non creatione.

Sicut scriptum ē in ysaia pphetaEcce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui prepabit viam tuam ante te Vox damātis in deserto pate viā do mini rectas facite semi tas eius

Scripturā euangeliū marcus ognat pmo ponit testimoniū ysa ie ne scrupulo dubietatis su scipiendā q̄ scribenti in mente q̄ hic aptius ātea pdicta ei mībra ret sit q̄ nos nobis euāgelij sui principiū & tuba. q̄ legit ac; glosa susceperat ad susciendā euangelij grām ac fidē quē ipōz pphete pdixerant mīsterio & gēdes qa p euāgelij pconia ad dñm venīāc ad autoritatē ip legis & prophetaram susciendam venerandam q̄ uocat. vnde dicit. Sicut scriptū ē in ysaia pphta Ecce ego mitto angelū meū añ faciē tuā. Ierō. de optimo gne interpretandi. Hoc aūt nō inuenit in ysaia. sz in malachia i nouissimo. xp̄i. pheta. Chrys. Potest aūt dici q falsitas ē scripturis vt dicetur q duas pphetas in diuersis locis dixit a duobus prophetis in vnū egregium posuit. In ysaia. n. pphta post ejechie describit hystoriā. Vox clamantis in deserto. In malachia vero. Ecce mitto angelum meū. Necesse g° euangelista duas pphetias posuit vt ab ysaia dictas ad vnā sectionē hoc loco tacens vero a quo dicat. Ecce ego mitto angelum meū. Aug. de questionibz euāg. Videt. n. dñs ad adoxem referenda dicta hic ad ysaiam reuocare q̄ sensum istū prioz mīmauerat. deinq; post verba malachie statim subiecit dicens. Vox clamantis in deserto vt iungeret verba veritatis pphete ad vnū sensum gentēcia sub pnomīe pphete ysaie. Potest vel aliter intelligēdū est quia & si hec verba mīnē in ysaia sensus tamen eox iuxtā & in multis aliis locis & manifestius i hoc q̄ subiunxit. Vox clamantis in deserto. &c. Nam q̄ dixit malachias mittendum angelum ante faciem dñi qui preparet viā eius hoc ē q̄ ysaias dixit. vocem clamantis in deserto que diceret parate viaz dñi. In veritate sententia. sicut planum via dñi predicaē. Potest aūt fieri vt animo marci euangelium scribentis ea lachias ysaias occurrerent vt fieri solet q̄ cum sine vlla dubitatione emendaret saltem ab aliis admoneretur qui ipso adhuc in carne viuente legere poterāt nisi cogitarēt recordationem sue que sanctos pphetas habē non frustra occurrisse aliud p alio nomē ponēti. Sic. n. insinuanē spūs q̄cūq; p pphetas spūs sanctus dixit & singula esse oim & oia singulos. Hiero. Ergo malachias ergo patris vox sonat ad filium qui ita dicens pris vnde agnitus est. Beda. Angelus aūt vocatur iobeo. nō nature sortitate. sed gratia dignitate officij dignitate. Angelus. n. grece latine nūcius dr. Quo nomie recte a pphetam potuit hoc ille qui fuit missus a deo. vt testimoniū gloriose lumine & veniēbat i carnem dñm mūdo nūciaret. constet omnes q̄ sacerdotio fugiē ob euangelij

essiaū angelos posse vocari dicēte ꝑ ysaiā malachia labia sacerdotis custodiunt sciam ⁊ legem requirūt de ore eius quia angelus ē dñi exercituū ¶ Iero. Precursor xp̄i āgelus dr. ꝓpter vitā angelicā ⁊ reuerentiā excellam Rō aūt dicit āte faciē ei⁹ significat q̄. Iuxta ea est nūcius eius. vnde ostenditꝫ ꝓmissa quitas p̄cursoris ad xp̄m Itemꝫ iuxta reges ambulat: qui ꝓmqui sunt magis. Qui prepabit viā tuā ec. g bapt⁹ eni p̄parauit aīas iudeoꝝ vt xp̄m suscipierent. ¶ Iero. Vel via domini qua ad homies ingreditur: penitentia ē p quā deus ad nos descendit ⁊ nos ad illum ascendim⁹ Hinc aūt initiū predicationis iohis fuit penitentiam agite. ¶ Beda. Sicut aūt Iohis angelus potuit vocari p eo q̄ facem dñi euāgelisando p̄cēsit: ita recte appellari ⁊ vox potuit quia verbum dei sonādo p̄sonat. Vnde sequit Vox clamantis in deserto Constat. n. quia vnigenitus filius verbū p̄ris vocatur. ⁊ ex ipa nra locutione cognoscimus quia prius vox sonat: vt verbū postmodum possit audiri. ¶ Iero. Dicit aūt vox clamantis: quia clamor ad surdos ⁊ longe positos. siue cum indignatione fieri solet. que iudaico certum est populo euenisse: dum longe ē a peccatoribus salus. ⁊ aures suas obdurauerunt sicut aspides surde ⁊ indignationem ⁊ iram ⁊ tribulationē a xp̄o audire meruerunt. ¶ Cas. Per hoc aūt q̄ dr in deserto: manifeste ostenditꝫ ꝓphecia. non i irrisionem fieri diuina dogmata: seo in deserto. qō implebaē ad lr̄am Iohannes baptista in deserto iordanis verbum dei apparitionē salutiferam predicante. Ostenditꝫ etiam sermo ꝓphet⁹ prius per desertum qō a nobis ostensum fuit vbi semitas faciebat: aliud esse desertum i quo presentē esse salutem xp̄i significabat. ¶ Iero. Vel in deserto sic vox ⁊ clamor: quia desertus erāt a spū dei. sicut domus vacua ⁊ scopata desertꝫ etiam a ꝓphetis rege atq; sacerdote. ¶ Beda. Quid aūt clamaret apiē cum subditur. Parate viam domini rectas facite semitas eius. Ois eī qui fidem rectam ⁊ opa bona p̄dicat quid aliud q̄ veniēti dño ad corda audiencium viam parat: vt hic: corda nra gracie penetret ⁊ luminacionis illustret. rectas aūt semitas facit: dum mūdas in alio cogitationes p sermonē predicationis format. ¶ Iero. Vel alr pate viam dñi. est penitentiaz agite ⁊ p̄dicate rectas facite semitas eius: vt via regia incedentes p̄xios nostros vt nos ⁊ nosmetipos vt proximos diligamus. Qui enī semetipm diligit ⁊ nō diligit primū: ad dexteram declinat. Illā mēti bene agunt ⁊ nō bene cogitāt. vt fuit beli. ⁊ qui semetipm odiens primū diligit: ad sinistrā tendit Multi eī bene cogitant sz nō bene agūt. vt fuerūt scribe ⁊ phariſei. Semitas aūt post viam sequūtur quia mādata moralia post penitentiā explanantur. ¶ Theoph. Vel via ē nouū testamentū. semite vo vetus. q. arctius. ad viā quidē necesse erat preparari sz ad nouū testamentū. vetus aūt testamēti semitas rectas fieri exoptabat.

EVit iohannes in deserto baptizans ⁊ predicans baptismū pēitencie in remissionem peccatoꝝ Et egrediebatur ad eū omnis iudee regio ⁊ ierosolimite vniuersi ⁊ baptizabantꝫ ab illo in iordane flumine confitētes peccata sua Et erat Johānes vestitus pilis cameli ⁊ zona pellicea circa lumbos eius ⁊ locustas ⁊ mel siluestre edebat ⁊ predicabat dicens Venit fortior me post me cuiꝰ non sum dignus ꝓcūbens soluere corrigiam calciamentoꝝ eius Ego baptizaui vos in aqua Ille vero baptizabit vos spiritusancto.

Seom ꝑmissa ysaie ꝓphecia via domini a iohanne paratur per fidez ⁊ baptismū ⁊ penitentie in remissionem peccatoꝝ. ¶ Beda. Hinc aūt quia Iohannes baptismū penitencie nō solum predicauit verum etiam quibusdam dedit sz baptismū in remissionem peccatoꝝ dare nō potuit remissio enim peccatorum in solo baptismo xp̄i nobis exhibit. Dr g⁹. predicans baptismū pnie in remissionē peccatoꝝ. qm̄ baptismū q̄ peccata solueret quia dare nō poterat: predicabat ac sicut incarnatum vbum p̄ris p̄currebat vbo p̄dicationis. ita baptismū penitentie quo peccata soluūtur p̄currēt suo baptismate quo peccata solui nō possunt. ¶ Theoph. Vel aliter. Baptismus iohis ⁊ si non hr̄et peccatoꝝ remissionē: eī homies ad penitentiam inducebat. Suū ergo baptismū penitencie predicabat. Deo hec predicatio penitencie ducebat in remissionē peccatoꝝ. q. qui penitentes xp̄m susciperent remissionē recipent peccatoꝝ. ¶ Iero. Per iohannem aūt sicut p amicum sponsi inducitur sponsa ad xp̄m sicut p puerū rebecca ad ysaac. Vnd sequit Et egrediebatur ad illū omnis re. u. ⁊ iero. vniu. ⁊ ba. ab illo in ior flu. Confessio eī ⁊ pulchritudo i conspectu ei⁹. sponse. Desilit eī sponsa de camelo: cuz humiliat se nūc ecclia viso viro ysaac. i. ihu xp̄o iordanis. aē descēsio aliēa interp̄tat: vbi pcta abluūt Nos. n. olim alienati a deo p superbiam: p baptismi simbolum humiliati engimur i altra. ¶ Beda. Exē plum autem hinc sumit̄ ꝓfuendi peccata ac meliores uram ꝓmerendi eis qui baptisma desiderant p hoc q̄ subditur. Cōfitentes peccata sua. ¶ Cas. Quia vero iohannes penitenciam predicabat: pnie signa gerebat in vestitu ⁊ cibo. vnde sequit Et erat iohes vestitus pilis cameli ⁊ ¶ Beda. Pilis iquit vestit⁹ non lana. aliud austere uestis iudiciū. aliud luxurie mollioris. zona aūt pellicea qua accinctus fuit ⁊ he lyas mortificationis iudicium ē. Dicto q̄ sequitur

Et locustas ⁊ mel siluestre ede·habitatori solitudis congruū est vt non delicias ciborum sed necessitatē humane carnis expleret· ¶ Iero· Vestis aūt iohis ⁊ cibus ⁊ potus: totam austeram vitam p̄dicandū signat ⁊ futuras gentes ad gr̄am dei que est iohes meus ⁊ fons esse pungendas pilis em̄ camelī: diuitiis gendum signandē ⁊ ;ona pellicea paupes mundo mortui ⁊ locustis errantibus: sapientes huⁱ mūdi qui stipulas inanis arcas relinquētes: frumēta mistica eruibo trahūt ⁊ ī caloze fidi salⁱ ī aleū dāt· ⁊ melle siluestri·fideles inspirati de iculta silua signāē ¶ Theophi· Vel aliter vestis de pilis camelo;: doloris erat ostēsiuū innuente iohanne q̄ penitentem dolere oportet· dolozem em̄ saccus signficat ;ona vero pellicea mortificationem duraie populi signat· Esca autem iohannis non solum abstmenciā notat ꝙ etiaꝫ est iudicatiuū intelligibilis esce qua tunc populⁱ uescebatur non aliquid aleum intelligens: sed tamen in alta saliens iterum q̄ se deprimens· talis em̄ est locusta in aleum saliens· ⁊ iterꝫ cadens· Sic ergo ⁊ melle quidem uescebatur populus qđ erat ex apibꝰ natuꝫ ·s·ex p̄betis non tamē cultum· sed siluestre· Habebant em̄ scripturas hebraicas sicut mel qđdam sed non bene intelligebant· ¶ Gregor· xxxi· mo· Vel ipa ciborum spē designatur dñm quē p̄uenit quia infructuose gentilitatis dulcedinem sumpsit mel siluestre edi dit· quia vero iudeos p plebem in suo corpe ī p̄tꝫ cōuertit· in ebo locustas accepit que subito saltus dāt eo ꝓnus ad terram cadunt· Saltus em̄ iudaidas hanc cum p̄cepta dñi se implere ꝓmitterent· Sed ad terram cadebāt cū p prava opa hec se audisse denegarent·habebant ergo salcum p vocem ⁊ casum per actionem ¶ Beda Potest etiā baptista ⁊ iudeus iohannis qualitatem iterne conuersationis eius exprimere· Nam q̄ austeritatibus vtebatur indumentis: quia vitam peccantium non blandimentis fouit sed vigore aspere muedōis increpuit: ;onaꝫ pelliceā habebat circa lumbos quia carnē suam crucifixit cū vicijs ⁊ concupiscencijs· locustas ⁊ mel siluestre edebat·quia dulce quoddam sapiebat turbis predicatio eius existimante populo ne ipe esset xp̄us·sed oā? finē sortita ē· intelligentibus eiⁿ? audientibus· qa ñ ipe xp̄s sed p̄cursor ⁊ ꝓpheta esset xp̄i· In melle ⁊ em̄ dulcedo in locustis est alacer volatus·vnde seq̄ē Et predicabat dicens· Venit fortior me post me ¶ Ilo· Hoc dicebat ad remouendum turbe opinionē que eum xp̄m esse credebat ¶ Fortiorem aūt xp̄m esse p̄nūciat· qui remissuruⁿ erat peccata qđ ipse facere non valebat· ¶ Iero· quis etiam fortior ē gr̄a qua abluūē peccata q̄ Iohes signat: ille qui septies ⁊ septuagies septies dimittit peccata· gr̄a q̄dem portest sed semel dimittit peccata p baptiſmū· misericordia vero ad miseros ab ada vsq̄ ad xp̄m p septuaginta septem generationes ⁊ vsq̄ ad centum· xl· quatuormilia p̄uenit· ¶ Chr· Ne autem estimaretur hoc secundum operationem sui ad diuinum dicit· subiungit Cuius non sum dignus procumbens soluere corrigam calciamentorum eius· Non ei aut idem soluere corrigā calciamentoꝝ eius q̄libet marcus dicit ⁊ calciamenta portare qđ dicit matheus Et quidem narrationis ordinem prosequentes euangelice nec in aliquo fallentes dicunt utrūq̄ iohannē dixisse secundu; aliorum sensum· Commēdans vtique circa hoc differenter exposuerunt vnūquodq̄· Corrigam em̄ vocat ligamen calciamentorum· ad aeris lenciam ergo potestatis xp̄i ⁊ diuinitatis magnitudinem extollendam· Hoc dicit ac si diceret· nequa ministri ordine deputari sufficiens sum· Magnum em̄ est in hijs que sunt corpis xp̄i quasi procumbendo inferius attendere ⁊ ymaginem superiorum inferius videre ⁊ soluere vnumqđ q̄ in explicabilē que sit circa misterium incarnationis· ¶ Iero· Calciamentum enim extrema pars corporis est Ita finis eius ad iusticiam adest saluatoꝝ incarnat? · vide pro phetam dr· Inpoumeā extendam calciamentū meū ¶ Greg· in omel· Calciamenta etiam ex mortuis animantibus fiunt· Incarnatus ergo dominus venit quasi calciatus apparuit q̄ in diuinam substantiam nostre corruptionis assumpsit· vel aliter non apud veteres fuit vt siquis eam que sibi copulari acapere vxorem nollet ille ei calciamentum solueret q̄ ad hanc sponsus iure ꝓpinquitatis veniret· nihil ergo se indignum esse ad soluendam corrigiam calciamenti eius denūciat· Nisi aperte dicat· Ego non proprio vestigia denudare non valeo· quia sponsus men mihi immerito non vsurpo· ¶ Theophi· Dum lignē vo ⁊ sic oēs qui veniebant ⁊ a iohanne baptizabantur: p penitenciam soluebantur a ligamine peccatorum in xp̄m credendo· ergo oīm aleum iohannes sic soluebat corrigiam· i· vinculum peccatorum· Ihesu vero non valuit corrigiam soluere quia non inuenit in eo peccatum· ¶ Beda· Sic ergo iohannes dominū non huc manifeste deum ab deo filium: sed tantum virum se fortiorem predicat· Nam rudes adhuc audientes tanti capiebāt arcana sacramenti q̄ filius dei eternus homine assumpto ex virgine denuo natus esset immundum· sed paulem p agnitionem glorificate humanitatis introducti erāt ad fidem dīne ēnitatis q̄n tm̄ quasi laterem deum hunc esse verum declarās subdit· Ego baptizo vos in aqua: ille vere bap· vos in spiritu sancto Cui enim dubium est nullum posse alium gratum sanctū spiritum nisi deum dare· ¶ Iero· Quid enim interest inter aquam ⁊ spiritum sanctum qui ferebat super aquas· Aqua misterium est iohannis Spiritus vero misterium est dei ¶ Beda Sapienter autē a domino in spiritu sancto non solum cum in baptismatis fonte in remissionem peccatorum abluimur verumetiam cottidie cum per gratiam eiusdem spiritus ad agenda que deo placent accendimur·

Et factus est in diebus illis venit ihesus a nazareth galilee. & baptizatus ē a iohāne in iordane. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos & spiritum tanq̄ columbā descendentem & manentem in ipso Et vox facta est de celis Tu es filius meus dilectus in te complacui

¶ Marcus. ¶ Hieronymus sicut cervus ad fontes aquarum desiderans salem in plamis & arduis dat & velut apis melliflua flores summatim degustat. vnde a nazareth venientem ihesum narrat dicens Et factū ē in diebus illis venit ihesus a nazareth galilee. & baptizatus est a iohanne in iordane. ¶ Crisostomus. Iterum siquidem baptisma ordinās ad iohannis venit.

baptisma q̄ respectu sui baptismi incompletū erat auctus vero baptismate alienum tanq̄ in ambobus medio existens vt q baptismi naturā ostēdat quia nō in penā remissionē baptizabat aut. q. indigens spūs sancti acceptane. ¶ Ja. n. ambobus baptisma Johannis carebat. ¶ Baptizatus ē aūt sic ut nos hoibus fieret & in eum crederēt & ad implendum oēm iustiā que ē observatio mandatorum. ¶ Mandatum siquidem erat hoibus baptismū subire q̄plete. ¶ Beda. Baptizat? est etiā vt baptismate suo iohānis baptisma comprobaret & vt iordanis aq̄s sanctificās p descensionem columbe spūssancti i lauacro credendum mōstraret aduentū. vnde sequit. Et statim ascendit de aqua vidit ap. celos & spm tanq̄ co. des. & ma. i ipo.

¶ Quanē autem celi nō reserationē elementorum. sz spūalibus oculis quibus ezechiel in principio volumis sui eos apertos esse memorat. Hoc autem q̄ apertos celos post baptisma vidit. nō utiq̄ gra factū ē quibo q̄ lauacrum vnde regenerabat. tanqua p̄ndit regni celestis. ¶ Crisos. Vel vt de celis hoibus sanctificatō tribuatur ac virtus celestium cōiugatē. Spiritus aūt sanct? sup eū descendisse dr nō tanq̄ tūc p̄mū ad eū accesserit. nō em ab eo vnq̄ fuerat derelict? sed ut ostenderet xp̄m qui a iohanne predicabatur tanq̄ digito quodam fidei omnibo demonstratum. ¶ Beda. Quod etiam i baptismū descendere visus est spūssanct? signum erat cōferende nobis in baptismo gre spūalis. ¶ Hiero. Nec autem ē vanū xp̄i secundū carnem. s. sanctus sanct? de qua dr vnxit te deus deus tuus oleo letitie p cōsortibus tuis. ¶ Beda. Videre autem in specie columbe descendit spūssanct? q̄ nichil simplicē animal ac q̄ a malicia fellis alien? vt figurate nobis insinuaret. quia simplicia corda q̄ ne nec habitare dignat in mentibus impuris.

¶ Hiero. In specie enā columbe spūssanctus descendit. quia i semine de ecclesia carnē. Sponsa mea amica p̄cia mea dilecta mea colūba mea. spōsa i p̄riarchis mea amica i apostolis p̄cia i ioseph & maria dilecta i iohanne baptista columba in xp̄o & apostolis quibus dicit. estote prudentes sicut serpentes & simplices sicut columbe. ¶ Beda. Sedit aūt colūba sup caput ihesu ne quis putaret vocem p̄rem ad iohannem factam nō ad dūm. Valere aūt addidit. Et manentem in ipso. Hoc em est xp̄o spāle vt implens eum semel spūs sanctus nūq̄ recedat. Nam fidelibus eius ad signa virtutum & miracula facienda aliq̄n gra spūs confertur aliq̄n tollitur. Quibus tam ad op̄m. pietatis & iusticie ad amorē dei & p̄ximi conseruandum? nūq̄ gra spūs abest? Ip̄m autem qui baptizand? cū aliis ad iohānem venit vere esse dei filium & i spiritu sancto baptizare volentem vox p̄rius docuit. vnde sequitur. Et vox facta ē de celis tu es filius meus dilectus in te complacui. ¶ Nō aūt p hoc ipe filius q̄ nesciebat docet. sz nobis quid credere debeam? ostē dit. Aug. de consen. euā. vnde Mathēus ait dictum hoc est. filius meus dilectus. quia ostēdere voluit ad id valere q̄ dictum ē. hic ē filius meus vt illis per eius qui audiebant iudicaret q̄ ipse filius dei esset. Si autem queris quid hoc in illa voce sonuerit? q̄libet accipiendum modo medligas eos qui nō eandē locutionē retulerunt eandem retulisse sententiam. Quid aūt deus in filio sibi placuisse videat? admonet ex eo q̄ dictum ē. In te cōplacui. ¶ Beda. Nos quoq̄ vox eandem docuit. q aquā ablutionis & sanctificationis dei posse filios efficit. Misterium etiam erudicatus i baptismate demōstrat filius baptizatur spūs descendit i specie columbe. p̄rius vox testimoniū filio phibētis audit. ¶ Hiero. Aliter aūt & nos de volubilitate mūdi odore flores mūdicie eradicem? adolescentulis post sponsum cum christo & baptismi sacro de duobus fontibus dilectionis dei & p̄ximi gra rimissionis abluimur & ascendentes spe celestia secreta mūdi. cordis oculis intuemur. Deinde spūssanctus spū gentes & humiliato cum simplici corde descendentem ad mansuetos & cum caritate nūq̄ cadente manentem suscipimus & vox dūi de celis ad nos a deo dilectos dirigitur. Beati pacifici qui filij dei vocabuntur & tūc i nobis complacet p̄r cum filio & spū sancto quādo effimur vnus spūs cum deo. ¶ Crisos. Quia xp̄s omnia ad doctrinā nostrā operabat & sustinebat. incepit post baptismum ab deserti habitatōe & pugnare contra diabolum vt vnusquisq̄ baptizatorum temptationes maiores patienter sustineat post baptismū nec turbetur tanq̄ preter spem hec contingentes. sed oia sustinēs maneat triūphator. etsi enim deus p̄mittat temptationes fieri multas alias mōis ob hoc etiam p̄mittit vt cognoscas q̄ homo temptatus in maiori honore constituit. ¶ Nō. n. accedit diabolus nisi vbi aliquē in maiori honore viderit cōstitutum. Et ideo dr. Et statim spūs expulit eum in desertum. ¶ Propter hoc autem nō ostendit eum simpliciter euntem in desertum. sz expulsum. vt hoc intelligas fieri nutu diuine dispositionis verbum per q̄ etiam innuit ne homo seip̄m in temptationem ingerat. sz aliunde in temptationē q. expulsos. victores existere. Verum ne cui veniret in dubiū a quo eius spū expulsum diceret in deserto? consulit lucas p̄rius posuit q̄ ihesus plen? spūsancto regressus est a iordane ac deinde intulit & agebatur a spū in desertum

Et statim expulit eum spiritus in desertū erat in deserto xl diebus & xl noctibus & temptabatur a satyhana Erat q̄ cum bestys & angeli ministrabāt ei

ne quid contra eum valuisse spiritus putaretur im
mundus qui plenus spūsancto quo valebat digredi
ens:que volebat agebat. ¶ Cris. Expulit aūt eum
spūs in desertum-quia em dyabolum ad temptandū
puocare ponebat non solum fame sedetam loco
occasionem dedit. Tunc em maxime dyabolus se in
gerit:cum videt aliquos solitarios pmmentes. ¶
Beda. Secedit etam in desertū:vt nos doceat re:
lictis mundi illecebris ⁊ societate prauox:ouuns p
omnia seruire mandatis tempteē solitarius a dya:
bolo:vt nobis insinuet quia oīs qui uolunt pie vi
uere in xpō. psecutiones paciē. vnd sequitur. Et
erat in deser. xl. di. ⁊ xl. noc. ⁊ temptabatur. a sath.
Temptatur aūc. xl. diebus ⁊ xl. nocibus:vt moiez
quia quādiu hic viuentes domino seruiamus:siue
pspera blndiāt qđ ad dies ptinet seu nos aduersa
feriāt qđ nocis figure cōgruit:totu tempe aduersa
rius assit qui iter nām temptando impedire nō cessat
xl. em dies ⁊ noctes:totum huius seculi tempus insi
nuāt qua quadripartitus est mūdus in quo dño famu
lamur. Decem vero sūt precepta p quox obseruan
dam contra hostem certamus. Decem aūc quater
ducta:xl. fiūt. Sequiē. Eratq cuz bestijs. ¶ Cris.
Hoc aūt dicit:vt ostendat qle erat desertū. Inuuz
em erat hominibus ⁊ bestijs plenum. Sequē Et an
geli ministrauerunt ei. Post temptatiōem em ⁊ vido
riam contra dyabolū:ogatus est hoim saluē ⁊ sicut
apls dicit. angeli in misteriū mittunē pter eos qui
hereditatem capiunt salutis. Notandum p ē q vin
cenū temptationem assistunt angeli ministrantes.
¶ Beda. Considerandum etiā q xps inter bestias cō
moratur vt homo. sed misterio vtitur angelico ve
deus. Et nos cum in heremo sancte querelationis be
stiales hoim motus in polluta mente toleram⁹?: mi
sterium angelox meremur a quibus corpe absoluti
ad eterna in celis gaudia transferremur. ¶ Iero.
Vel tunc bestie pacate nobiscum sunt. sicut ī arcba
animalia mūda cum immundis:cum caro nō repugnet
aduersus spīm. post hec angeli ministrāt. miteē nobis
vt refectiones ⁊ solacia cordibus vigilantibus dent.

Postq̄ autem tra/
ditus est iohānes ve
nit ihesus in galileaz
predicans euangeliū
regni dei ⁊ dicēs. qm
impletum est tempus
⁊ appropinquauit re
gnum dei. penitemini
⁊ credite euangelio.

¶ Cris. Marc⁹ euā
gelista ī ordine seq̄tur
Et ideo postq̄ dixit
angelos ministrare sub
unxit. Postq̄ aūt tra
ditus est iohannes:sue
nit ihs in galil. Post
temptationem ⁊ ange
los ministrātes. recedit
in galileam instruens
nos non resistere vio
lencijs malignorum.
¶ Theoph. Et vt oīdāt
nobis q in psecutiōib
decet recedere ⁊ non expectare. Cum vero inciderī
mus decet sustinere. ¶ Cris. Recessit etam:vt ad
doctrinas ⁊ sanationes seipsum pseruaret:prius q̄
pateret. ¶ Ysq̄ omnīo ad impletū fieret obedīēs
vsq̄ ad mortē. Beda iohīs aūt tradito:rede loqui
dīs predicare. vnde inquit. Predicans euāgelium
regni dei. Desinente em lege. consequēter euāge
lium. ¶ Iero. Cessante vmbra ad est veritas. io
hānes in carcere:lex in iudea. ihesus in galilea:pau
lus gentibus predicās euangelium regni. Regno
em terreno succedit. pauptas. pauptati xpianorum
tribuitur regnum sempiternū. Nonne aūt terre
spume aque glacialivel fumo seu somnio comparat
¶ Beda. Nemo aūt putet traditionē iohānis ter
cere statim post temptationē. xl. dies ⁊ tantum
dīi facā. quisq̄ euāgelium iohānis legerit. manife
dīm ante traditionem iohis multa ⁊ docuisse ⁊ mi
racula fecisse. habes em in euāgelio ipī hoc ini
micium signorum ihū. Et postea Necdum em erat
missus īcarcere iohes. fertur aūt quia cum legisset
iohannes matbei ⁊ marci ⁊ luce volumia gloriose
quidem textum hystorie ⁊ vera eos dixisse fatea
uerit:sed vnus em āi in quo ⁊ passus est poscu
cerem iohannis hystoriam texisse. pmissio itaq
anno cui⁹ acta a tribus exposita fuerāt. supleuit
poris antiq̄ clauderetur iohannes in carcere gesta
narrauit. Cum ergo audisset marc⁹ quia venerit
in galileam predicans euangeliū regni. subsequit
cens. Quia impletus est temp. ⁊ appropīn. reg. dei.
¶ Cris. Si quando; opletō tempe qm. s. venit plenitu
tempis misitq̄ deus filium suū. quemadmodum fuit bonum
num genus vltimam consequi dei dispensationem.
Et ideo dicit q appropinquauit regnū dei. surgit
aūt dei idē est sedm substanciā cū regno celox q̄n
differre ratione videatur. Regnum em dei intelligit
quo deus regnat. hoc vero est ī regione viuentiū
quādo facie ad faciem deū videntes. in beatitudine
existent. Siue amorem quis velit suscipe dei. siue
gionem siue aliquā aliam ꝑformationem eox q̄s
ginem induūt sui gnox. que p celos intelliguntur
em apens est q regnum dei nec loco nec tempe
concludit. ¶ Theoph. Vel completum tunc
esse tempus leg. Qđ vsq ad presens opabatur
āmodo opabitur regnum dei qđ est sedm euāge
querelatio. Hue quemadmodum assimilatur regno ce
rum. Cum em vides aliquem carne idutū sedm eu
gelium viuere:nūq̄d non dices q̄m ille habet regnū
celorum? Qđ nō est esca ⁊ potus:sed iusticia ⁊ pax
⁊ gaudium ī spīrituscando. Sequē Penitemini. ¶
Iero. pniaz em agit:q̄ vult eterno bono:s. regno ce
adherere. Qui em desiderat nucleum! frange te
cem. amaritudinem radicis:dulcedo pomi comprehē
picula manus spes lucri ōlectat. dolore medente spes
salutis mitigat. precoma autem christi illi narrant di
gne possunt:qui ad palmam īdulgentie meruerit p
uenire. Et ideo postq̄ dixit. Penitemini subaudis. Et
credite euangelio. Nam nisi credidentes. non intel
ligetis. Beda ergo ⁊ credite:i renūciate operibus
mortuis. Quid em prodest credere sine bonis opē
bus. Non tamen bonorum operum merita adsunt
ad fidem. Sed fides incipit vt bona opa sequātur.

¶ Cris. Discipul
vocat:pleriq̄ expect
bamur. Vnde seq
¶ Beda. In cu
gauerunt illum p
vbero curat egro
passiones ⁊ preci
mūq̄ que ipi mimi
vel pie petentibus
in qđ psalmista pos
dāc. vnde ⁊ hic rog
ele. ex appre-ma-
q̄ si aliqs infirmat
amore ministrauerit
medicine doctrine q
lege esse ꝺ supra l
tum:sed vex sabba
Si salutis studentes
tineamus illius
⁊ mistra es. Sam
redit tamen robore
adiuuerāt ministra
nio liberatū mosaī
gatum signare de
ad imperiū dñi curā
sue seruore p gentes
¶ Felons em ī tempa
gogę p mutū discip
mur ⁊ huic qui san
¶ Theoph. Febri
manus effrenatus
mum eius surgit ⁊ c

Vespe autem
cum occidisset so
rebāt ad eum o
male habentes ⁊
nia habentes. ⁊
omnis ciuitas co
gata ad ianuam
rauit multos q
abantur varijs l
uoabo ⁊ demonia
ta iciebat ⁊ nō si
ea loq̄ quia sciebā
¶ Theoph. Vel mtos
mine curati sunt. ap
ergo ex oblatis sana
Sequē Et dimo
eum. ¶ Aug. Bene
legem fuerat repe
ea que dixerant. p
nus ignorabant. sic
gnouissent nūquam
quē em diem. pl. ieiu
cognouerat. nec ve
regni. iam nūc p si

¶ Cnf. Discipuli aũt tam q̃ exẽde velitatẽ aliq̃ vel p̃ceptis nõ expectãtes vel ꝓfectũ petũ sanari ꝓcabantur. Vnde sequit. Qui statim dicunt ei de illa. ¶ Beda. In euãgelio aũt luce scriptum est q̃ rogauerunt illum p ea mõ eẽ saluator rogatus mõ vltro curat egrotos: ostẽdens se ꝑtra vicioꝝ quoq passiones & precibꝫ semp annuere fidelium: & ea nõ nũq̃ que ipi mĩme intelligunt vel intelligẽda dare vel pie petentibus etiã nõ intellecta dimittere. iuxta io q̃ psalmista postulat ab occultis mẽa munda me dãe. vnde & hic rogatus sanat. Sequit eñ Et accedentes appre-ma-ẽ. ¶ Theophi. Per hoc signat ẽ q̃ si aliq̃s infirmat a deo curabit. si sanctis ob xpi amorẽ ministrauerit. ¶ Beda Ex aũt sabbatis maxie medicie doctrineq̃ fue dona frequẽtat doq̃ se nõ sub lege esse sz supra legem nec iudaicum eligere sabbatum: sed vere sabbatum diligamq̃ dño esse requiem hi salutẽ studentes aiaꝝ ab ope seruili. i. a cũctis cõtineamus illicitis. Sequit Et cõtinuo dimisit eam fe-bris & ministrabat eis. Sanitas que dñi ꝓfectũ ipse simul cotidie tanto robore comitante: vt eis continuo qui se adinuerãt ministrare sufficiat. Si aũt virum a demonio liberatũ moraliter aim ab imũda cogitatione purgatum signare dixerimꝰ: ꝙ sequẽtur febria ab scribo ad impiũ dñi curata: carnẽ ostendit a cupiscencie sue feruore p ꝓhibẽdie precepta frenatam. ¶ Vero. Febris eñ iter gancia signat de qua nos filꝫ synagoge p manũ discipline desiderium eleuatione saluamur & huiꝰ qui sanat nos ministramus voluntas. ¶ Theophi. Febricitat aũt q̃ qui irascit vt ex iracundus effrenatus excedat. Sz si ratio retineat manum eius surgit & tunc rationi ministrat.

Vespe autem facto cum occidisset sol afferebãt ad eum omnes male habentes & demonia habentes. & erat omnis ciuitas congregata ad ianuam & curauit multos qui uexabantur varijs lãguoribꝰ & demonia multa eiciebat & nõ sinebat ea loq̃ quia sciebãt eũ.

¶ Quia Theophi. Ebe ꝓsiderabant nemi licẽ die sabbati curare huiꝰ gra solis expectabant occasũ vt curã dos ad ihm adducant vnde sequit. Vespe aũt facto cum occ. sol ꝛc. Sequit Et curauit malos qui vexa-lan. ¶ Cnf. Per hoc autem ꝙ dicit mltos omnes oportet intelligere iuxta scripture consuetudinem. Theophi. Vel mltos dicit erant eñ q̃dã infideles q̃ minime curati sunt ꝓpter incredulitatem eoꝝ. multos ergo ex oblatis sanauit illos. s. qui fidem habebant. Sequit Et demo-mul-cia. & no sinebat ea loq̃ quia sciebant. ¶ Aug. Sciebant demonia xpm esse qui per legem fuerat repromissus. ois eñ signa videbant in eo que dixerant ꝓbete. misterium aũt diuinitatis eius ignorabant. sicut & principes eorum. Si eñ cognouissent nũquam dñm maiestatis crucifixissent. quẽ eñ diem. xl. uetumio fatigatum. dyabolus hoiem cognouerat. nec tempando valebat an dei filiꝰ eẽt exigit. iam nũc p signoꝝ potentiã vel intellexit vel ꝓdius suspicatus est esse filium dei. Non ergo ideo iudeis eum crucifigere ꝑsuasit. quia dei filiũ nõ esse putauit: sz ꝗa se morte illius nõ ꝓpulit esse dãnãdũ.

¶ Theophi. Deo aũt non sinebat loqui demonia: docens nos nõ credere eis etiam si vera dicant. Si. n. inuenerit aliqs sibi credentes vitatibꝰ mdacia miscẽt.

¶ Cnf. Non est aũt perarium ei q̃ hic dicit: hoc q̃ lucas dicit q̃ exibant demonia a multis clamãda & dicencia. quia tu es xpus filius dei. Subiungit enim Et increpans non sinebat ea loqui. Marcus enim multa sub breuitate ptrãsiens circa finẽ ꝓdicoꝝ verboꝝ loquit. ¶ Beda Ostitice aũt solis occubitus passionem mortẽq̃ signat illiꝰ qui dixit. quãdiu i mũdo sum: lux sum mũdi & sole occidente plures q̃m ante demoniaci & egroti sanant: quia qui temporaliter i carne vnus pauces iudeoꝝ docuit: omnibꝰ p orbẽ gẽtibꝰ fidei salutisq̃ dona trãsmisit. ¶ Hiero. Janua aũt regni moraliter penitencia ẽ cum fide que opat salutem languoribꝰ varijs. varia eñ sunt vicia quibꝰ languescit ciuitas mundi.

Et diluculo valde surgẽs egressus abyt in desertũ locum ibiq̃ orabat Et ꝓsecutus ẽ eum symon & qui cum illo erant Et cum vẽissent ad eum dixerũt ei quia omnes querũt te Et ait illis Eamus in proximos vicos & ciuitates vt & ibi prẽdicem Ad hoc eñ veni Et erat predicans in synagogis eoꝝ in omni galilea Et demonia eiciẽs

Postq̃. ¶ Theophi. dominus infirmos curauit seorsum recedẽs vnde dr. Et diluculo val-sur-egres-abyt i deser-locum. In quo docuit non facere aliquid ad apparendam sed & si bona aliqd operamur: non ꝓpalare Sequitur Ibiq̃ orabat. ¶ Cnf. Hõ quia oratione indigerẽs ipe. n. erat qui hoim orationes suscipiebat sed hoc q̃ dem dispẽsatiue agẽs forma bone opationis nobis est factus.

¶ Theophi. Ostẽdit eñ nobis q̃ deo debet attribui si aliquid boni facimus & ei debemus dicere q̃m omne datum optimũ desup est descendens a te. Sequit Et ꝑsecutus eum symon & qui cum illo erant.

¶ Cnf. Lucas aũt dicit turbas accessisse ad xpm & dixisse qđ mare? hic dicit dixisse apostolos subdens Et cum venisset ad eum: dixit ei quia omnes querũt te. Non aũt inuicem geradicunt. Suscepit eñ xps & post apostolos ẽbam ꝓiungi xpi pedibus anelãtem. Quidem aũt eos suscipiebat sz volebat eos dimittere: vt & reliqui doctrine eius ꝓpagines essent tamq̃ non multo tempe in mũdo moraturus. Et ideo sequitur Et ait illis eamus in proximos vicos & ciuitates vt & ibi prẽdicem. ¶ Theo. Trãsiit enim ad alios magis indigentes doctrina: qa nõ quemq̃ i vno loco doctrina; cludere: sed vbiq̃ radios eius extendere. Sequit Ad hoc eñ veni. ¶ Cnf. In quo mãifestat exinanitionis. i. incarnationis misteriuz & diuinitatis sue dominiũ. dum. s. assumens spõte se in mũdũ vẽisse. Lucas vero dicit ad hoc in missus sum denũcians

dispensationem ⁊ dei patris bonam voluntatem de filij icarnatõe · Sequẽ · et erat pot · in synago · eorũ in omni galy · ¶ Aug · de consen · euã · In hac autem predicatione quã dicit eum habuisse ĩ omni galilea intelligitur etiam sermo dñi habitus ĩ monte cuius cõmemorationem facit matheus quem marcus oĩno ñ ꝺmemorauit nec aliqꝺ simile ei dixit nisi quasdam sententias non ꝓtexeim sed sparsim repetiuit quas dominꝰ alijs locis dixit. ¶ Chrysõ · Doctrine autez operationem imiscuit · pdicans em postmodum fugas uit demonia · Sequẽ em · Et demonia eiciens · ¶ Nisi em ostenderet xps miracula · eius sermo non crederetur · Sic ⁊ tu post doctrinam opare · vt non sit tibi vacuꝰ tuꝰ sermo ¶ Beda mistice aũt si occasus sol mors exprimitur saluatoris · quare non diluculo redeunte · resurrectio eius indicetur gẽtium ibiqꝫ ĩ suis fidelibus orabat · quia corda eorum per grãz sui spũs ad virtutem orationis excitabat ·

¶ Beda · Postq̃ lingua serpentina demõis occlusa est ⁊ femina q̃ primo seducta est a febre curata · tercio virq̃ inale suadentis dicta coniugis audiuit ab ẽroris sui lepra mũdatur vt ipe essz ordo restaurationis in dño · qui erat ordo casus in protoplastis · Unde dr · Et venit ad eum leprosus deprecans eum ·

¶ Aug · de cõsen · euã · De hoc leproso mundato talia marcus connexuit · vt ipse intelligat quã matheus ꝺmemorat tunc esse mũdatus qñ post sermonem dominus de monte descẽdit ¶ Beda · Et qua dominus ait · Non vẽi soluere legem sz adimplere ille qui excludebatur a lege purgari se dñi potestate prestit · mens non ex lege sed supra legem esse grãz indicabat · que leprosi maculã posset abluere vez sicut in domino potestatis auctoritas · ita in illo fidei cõstancia declaratur · Sequẽ em · Et genu flexo dixit · Si vis potes me mũdare · In eadem procedit · qõ humiliatus est ⁊ pudoris vt vnusqꝺq; de sue vite maculis erubescat sed confessionem verecundia non repprimit · vñ vulnꝰ etiam remedium postulauit ⁊ ipa confessio religionis ⁊ fidei plena ẽ · In voluntate · n · dñi intuit ptatẽ ¶ Chrysõ · Non · n · dixit si deũ ꝺprecatꝰ fuerit sz si mis

quasi ipm credentes deũ ¶ Beda · De voluntate ãe dñi ñ · q · pietatis credulꝰ dubitauit · Sequẽ · Iesus aũt misertꝰ eius extendens manũ suam ⁊ tangẽs eum · ait illi · volo · mundare · Et cũ hoc dixisset statim discessit ab eo lepra ⁊ mundatus ẽ ⁊ ꝺmonstratꝰ ẽ ei · statimqꝫ eiecit illum ⁊ dicit illi vide nemini dixeris · sed vade ostẽde te principi sacerdotũ ⁊ offer pro emundatione tua quod ꝓcepit moyses in testimoniũ illius · Et ille egressz cepit predicare et diffamare sermonem ita vt iam non posset manifeste introire in ciuitatem sed foris in desertis locis esse ⁊ cõueniebãt ad eum vndiqꝫ ·

¶ Beda · Postq̃ lingua serpentina demõis occlusa est ⁊ femina q̃ primo seducta est a febre curata · tercio virq̃ inale suadentis dicta coniugis audiuit ab ẽroris sui lepra mũdatur vt ipe essz ordo restaurationis in dño · qui erat ordo casus in protoplastis · Unde dr · Et venit ad eum leprosus deprecans eum ·

¶ Aug · de cõsen · euã · De hoc leproso mundato talia marcus connexuit · vt ipse intelligat quã matheus ꝺmemorat tunc esse mũdatus qñ post sermonem dominus de monte descẽdit ¶ Beda · Et qua dominus ait · Non vẽi soluere legem sz adimplere ille qui excludebatur a lege purgari se dñi potestate prestitmens non ex lege sed supra legem esse grãz indicabat · que leprosi maculã posset abluere vez sicut in domino potestatis auctoritas · ita in illo fidei cõstancia declaratur · Sequẽ em · Et genu flexo dixit · Si vis potes me mũdare · In eadem procedit · qõ humiliatus est ⁊ pudoris vt vnusqꝺq; de sue vite maculis erubescat sed confessionem verecundia non repprimit · vñ vulnꝰ etiam remedium postulauit ⁊ ipa confessio religionis ⁊ fidei plena ẽ · In voluntate · n · dñi intuit ptatẽ ¶ Chrysõ · Non · n · dixit si deũ ꝺprecatꝰ fuerit sz si mis

quasi ipm credentes deũ ¶ Beda · De voluntate ãe dñi ñ · q · pietatis credulꝰ dubitauit · Sequẽ · Iesus aũt misertꝰ eius extendens manũ suam ⁊ tangẽs eum · ait illi · volo · mundare · Et cũ hoc dixisset statim discessit ab eo lepra ⁊ mundatus ẽ ⁊ ꝺmonstratꝰ ẽ ei · statimqꝫ eiecit illum ⁊ dicit illi vide nemini dixeris · sed vade ostẽde te principi sacerdotũ ⁊ offer pro emundatione tua quod ꝓcepit moyses in testimoniũ illius · Et ille egressz cepit predicare et diffamare sermonem ita vt iam non posset manifeste introire in ciuitatem sed foris in desertis locis esse ⁊ cõueniebãt ad eum vndiqꝫ ·

¶ Et protinus discessit ab eo lepra ⁊ mundatus ẽ ⁊ ꝺmonstratꝰ ẽ ei · statimqꝫ eiecit illum ⁊ dicit illi vide nemini dixeris · sed vade ostẽde te principi sacerdotũ ⁊ offer pro emundatione tua quod ꝓcepit moyses in testimoniũ illius · Et ille egressz cepit predicare et diffamare sermonem ita vt iam non posset manifeste introire in ciuitatem sed foris in desertis locis esse ⁊ cõueniebãt ad eum vndiqꝫ ·

¶ Beda · Deo etiam tetigit vt ꝓbaret ꝺa puniri nõ poterat q̃ alios liberabat simulq; illud mirabile q̃ eo sanauit genere quo fuerat obsceratꝰ · Sanauit leprosus · potes me mũdare · Volo · fide · ens hẽs voluntatem mũdare · Et iam habes pietatis effectum · ¶ Chrysõ · Per hoc aũt non solũ opinionem leprosi nõ destruxit · sz magis confirmauit · vbi enim morbũ fugat qõ leprosus vbo dixerat hoc ego ostendit · Unde sequẽ · et cum hoc dixisset statim discessit ab eo lepra ⁊ mũda · ẽ · ¶ Beda · Mundo mundat inter opus dei ac q̃ ꝓceptum · quia in ꝓcepto ipse dixit · n · ⁊ facta sunt · Sequẽ · Et primo ꝓfunde humilitatis · illũ ⁊ di · illi · ui · ne · di · ¶ Chrysõ · Quid ergo ẽ mea opa ꝓdicari · tua nõ indigeo ꝓdicatione · p hoc aũt docz nos ex ẽis rebus honorẽ apud homines ꝓ rem dei nõ esse · Sequẽ · Sed vade ostẽde te principi sacerdotũ · Quapropter nũc ad sacerdotẽ mittit saluator · ad placandũ mentis ⁊ ne extra templũ fieret · Sed i ꝺmone cum populo ꝓpitẽ · mittit etiã que fuit legis ad ipsius veterem linguã magniloqꝫ ꝺbdurarz opus ꝺum ipse ꝺpriꝰ ꝓbatõez opus illius dimittens ¶ Beda · De · ꝺmendo gerere sacerdos eum nõ legis ordinẽ sz gẽs de lepra legẽ esse curatũ · Sequẽ · Et offer p emũ · quemadmoꝺ · in testi · illis · ¶ Chrysõ · Precepit quoque nominus offerre q̃ habebant in consuetudine q̃ mandabantur offerre tamqꝫ in hꝰ testimoniũ qñ nõ erat legem sz magis legẽ confirmare · mem q̃ ipse legis opareẽ ꝓcepta · Si quem vo mouet quo diis mundatum videatur approbare sacrificiũ cum ido nõ recipiat ecclesia · memmenti q̃ nõdũ obcecauerat ipsius holocaustũ suũ · Nõ aũt optabat autem significacia sacrificia · prius qꝫ illud qꝺ significabaẽ ꝓmulgaretur ꝓtestatione apłoz ꝓdicantium ⁊ fide credentiũ ꝓpłoz ¶ Chrysõ · Ne ꝓpius aũt q̃ius dñs glorificatus fuerit patefactus · vñ sequẽ · Ille egressus ce · pit · n · ꝺdicare · Optet · n · bñficiarũ gratiã eẽ ⁊ grãs ꝺdẽ · cui bñficiaẽs nõ indigeat · ¶ Greg · xix · mo · Nemo autem nẽ qꝺnã sit q̃ dñs q̃ gestit abscõdi nisi ne ab hoĩb potẽs abscõdi · sz notãdũ q̃ miracla bona ⁊ facere nisi ne ab hoĩb potẽs abscõdi · sz notãdũ q̃ miracla bona ⁊ facere nisi ne ab hoĩb potuit · ne vis elatio ⁊ ẽpla doctrine illius sequẽtes i magnis q̃ fuit illi quidẽ in voluntate habeant sed vt ꝓfint alijs ꝓhibeãt · Non ergo voluit quicqꝫ fieri ⁊ mine possz quo velle eius mẽbra debent · qꝺ ne deus inuolentibus fiat · doctrine magistro exemplum ꝺne

mare galilee
monem et an
trem eius m
recta in mare
eniz piscatores
git eis ihesus
posse me facia
en piscatores

Et preteriens secꝰ mare galilee vidit ſymonem et andreā fratrem eius mittentes recia in mare. Erant enīz piſcatores. Et dixit eis ihesus. Veīte poſt me faciam vos fieri piſcatores hominū Et protinus relictis rtibꝫ secuti ſūt eū. Et progreſſus inde puſillum vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius et ipſos in naui componentes recia et ſtatim vocauit illos ⁊ relicto patre ſuo zebedeo in naui cū mercenarys secuti ſūt eū.

Colo. poſita p̄dicatiōe xp̄i ad eurbas ſ agit euangeliſta de vocatione diſcipulorū quos ſcat dīus ſue predicatiōis miſtros. vñ dr. ⁊ p̄ciens ſecus mare galilee vidit ſymo. ⁊ andream fratrē eius. ¶ Theo. Sicut iohannes euangeliſta refert p̄curſoris erant diſcipuli petrus ⁊ andreas. Dicentes vero q̄ iohānes de illo teſtimonium dederat ſ adiunxit ſunt et poſt hoc doloꝛes ſ quia iohānes tradit⁹ erat. ad artem p̄priam ſunt reuerſi vñ ſequitur

Dicentes rea in mare. erāt enim piſcatores vide autē eos ex laboꝛibꝰ p̄prijs enuerit os ⁊ nō ex iniquitate tales enīz digni erant xp̄i primi diſcipuli fieri. ⁊ ideo ſubditur. Et dixit eis ihesus. venite poſt me. ¶ Nunc ſecūdo illos vocat. Et hoc ē ſcd̄a vocatio ſ̄peccatu illi⁹ de qua legit̄ in Johanne. Quid autē vocem⁹ ſ oſtendit cum ſubdit̄. Faciaz vos fieri piſcatores hoīm ¶ Remig. Quia q̄ recte ſancte p̄dicationis piſces ⁊ boies de profundo pelagi. ⁊ infidelitatis ad lucez fidei eraxerunt. admiranda ē autē iſta piſcatio. piſces enim cum capiunt̄ ſ moꝛe moꝛiunt̄ boies cū capiūt ſuē verbo p̄dicationis ſ̄ vitꝫ viuificant̄. ¶ Beda. Piſcatores autem ⁊ illitterati mittunt̄ ad p̄dicandum ſ ne fides credentium non ī virtute dei ſ ī eloquētia atq; ī doctrina eſſe putaretur. Sequit̄. Et ipſi relictis. reſecuta ſunt eum ¶ Theoph. Non enim oportet mercenarium facere ſ ſtatim ſequi dīm. Poſt hos vero piſcatur iacobum ⁊ iohānē quia ⁊ hī pauperes exiſtē tes ſ tamen ſenectutem nutriebāt paternā. vnde ſequit̄ Et p̄greſſus in puſillum vidit iacobum zebedei. ꝛc Reliquerunt autem p̄rem. quia ī ſequela xp̄i eos erat impediturus ſ Sic ⁊ cū dum a penitus impedirīs reliquit eos ⁊ accede ad deū. oſtenditur autez q̄ zebedeus non credidit. mater vo apl̄oꝝ credidit que ſecuta ē xp̄m moꝛtuo zebedeo. ¶ Beda. Quem autē poteſt quo bimos vocauerit de nauiculis piſcatores p̄mo petꝝ ⁊ andreā. Deinde p̄greſſus paululum alios duos filios zebedei. cum lucas dicat iacobum ⁊ iohannē vocatos fuiſſe adiunctū petrum ⁊ andream ⁊ xp̄m petro cū dixiſſe. Noli timē ex hoc iam hoīes eris capiens. ſimul cū ſubductis ad terram nauibus eos fuiſſe ſecutos. Unde intelligendum eſt hoc primo eſſe factū q̄ lucas inſinuat ⁊ poſtmodū ad capturam piſciū eos ex more remeaſſe ut poſtea fieret q̄ marcus hic nazarat. tūc enim ſecuti ſunt dīm nō ſubductis ad terram nauibꝰ eaq; cura redeundi. ſed eaq; vocantē ac ubentem ut ſequerent. ¶ Hero. Miſtice aūt hec quadriga piſcatoꝝ uehimur ad etherā ut helpas hec quatuoꝛ angul⁹ ſtitiuē. p̄ma eccliaſ. ſ̄ quatuoꝛ lr̄is hebraicas tetragramaton nomen dīi agnoſcit̄ nobis. q̄b ſimili exemplo p̄cipitur ut audiamus vocem domini vocantis obliuiſcamur populum iniquorum ⁊ domū paterne conuerſationis que eſt ſtultitia deo ⁊ recte armeaz in q̄ nos velut culices. pene lapſos tenebat aer qui pendet in nihili. nauem priſtine conuerſatiōis abhominantes. Pellibus enīm moꝛtuis tegitur adam q̄ ē gemitus nr̄i ſcdm carnē ⁊ nūc depoſitis vetere homine cū actibus ſuis. nouū ſequentes hominē pellibus tegimur ſalemonis quibus ſponſa gl̄iatur ſe factam eſſe formoſam. Symon aūt obediens andreas virtꝫ Jacob ſupplantans Johs gr̄a in latinū ſonat q̄b quatuoꝛ noibus in imaginem dei reformamur obedientia ut audiamus. virilitate ſ ut pugnem⁹ ſupplantatione ſ ut ꝓſeueremus gr̄a ut ꝓſeruiemus. Que quatuoꝛ virtutes cardinales dicunt̄. p prudentiam enīm obedimus. p iuſtitiam viriliter agim⁹. p temperantiā fortem calcam⁹. p fortitudinē gr̄am dei meremur

¶ Theoph. Sciendū etiam eſt hoc qm̄ p̄mo vocat̄ actio. deinde contēplatio. qui quidem enīm arca petrū actionē ſignant. Iuuenes vero arca iohem contemplationem. petrus enīm ferui diſſimus ⁊ magis ſollicitus. iohs vero theologus fuit excellentiſſimus

¶ Et ingrediunt̄ capharnaū ⁊ ſtatim ſabbatis ingreſſus in ſynagogaz docebat eos Et ſtupebant ſup doctrina eius Erat enīz docēs eos quaſi poteſtatem habens ⁊ non ſicut ſcribe.

Jēo. ¶ Marcus dicta eūangeliū in ipo diſponens ordinem hyſtorie nō ſecutus. miſteriorum ordinem ſeruat. vñ ſabbatus primam virtutem nazarat dicens. Et ingredi. capḥ ¶ Theoph. Nazareth recedentes in die autem ſabbati quando ſcribe congregabantur. tunc docens ſynagogam ierant. Et ſtatī ſab. ingreſſ. ī ſyna. docebeos. Et enim lex ad hoc ſabbatus feſtare iubebat. vt lectioni ſtudentes gauderēt in vnū. Docebat aūt xp̄s arguendo non adulando ſicut phiſei. vñ ſequit̄ Et ſtupebant ſup doctrina. erat enim docēs. q. poteſtatem habēs ⁊ nō ſicut ſcribe. Docebat etiā ī poteſtate enīm mutās hoīes ad bonū ſ ⁊ pena nō credentibus minabat. ¶ Beda. Scribe etiam docebāt populos que ſcripta ſūt ī moyſe ⁊ ꝓphetis. Ipſe vo quaſi deus ⁊ dīs ipſius moyſi libertate voluntatis ſue vel ea que min⁹ vnde videbant̄ addebat ī lege vel immutans predicabat in populo. vt in matheo legim⁹. Dictū ē antiq̄s. ego aūt dico vobis. ¶ Beda.

Et erat in ſynagoga eorum homo in ſpiritu immūdo ⁊ exclamauit dicens. Quid nobis ⁊ tibi ihesu nazarene venisti pdere nos ſcio q̄ tu es ſanctus dei. Et cōminatus eſt ei ihesus

Cū inundia diaboli mors intrauit in orbem terrarum cōtra ipſum mortis auctoꝛem primo debuit medicina ſalutis operari. Et ideo dicit̄. Et erat in ſina. eorum homo ī ſpiritu ī mundo. ¶ Chr. Spiritus quidem

dicens Ommutesce ⁊ exi de homine ¶ Et discerpens eum spūs immūdus ⁊ exclamans voce magna exiuit ab eo ¶ Et mirati sunt oēs ita vt quirerēt inter se dicentes ¶ Quidnam ē hoc quenā doctrina hic noua quia in potestate ⁊ spiritib⁹ immūdis impat ⁊ obediunt ei ¶ Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee.

gelus ⁊ aer ⁊ anima nūcupatur ⁊ etiā spiritussanctus. ne ergo ꝓpter cōicādam nōis in errorem deadamus addidit immūdo. ¶ Immundus autē dicitur ꝓpter impietatem ac elongationem a do ⁊ quia omnibus immūdis in pīis operatōibus se immiscet. ¶ Aug. v. de ci. dei Contrā superbiam potro demonum quātam virtutem hē ac dei humilitas que in forma serui aparuit ipī demones ita sciunt vt eidem dommo mīr mirabile carmis motu hoc exprimerent sedē em ¶ Et clamauit dicēs. ¶ Quid nobis ⁊ ti. vū na. vemsti pdere nos. Clarum ē m hīs verb̄ q̄ ias ⁊ scia erat. ⁊ caritas ñ erat. penā qui ꝑpe suam formidabāt ab illo: nō in illo: iustitiam dihgebant. ¶ Beda Demōes em dīm in terris cer uentes se continuo iudicādos cernebant. ¶ Cris. Vel hoc ita dicat. quasi diceret auferēs inuidiam dīmamq̄ imponēs cognitionē hoīm animabꝰ nobis locum in hominibus non dans. ¶ Theophi. Exire em ab homine perditionem suam dicebat demonium Inmisericordes enim existunt demōes malum aliq̄ pati se estimātes: cum homīes non molestant Sedē. Scio q̄ sis sanctus dei. ¶ Cris. R. d. Cōsidero ad uentum tuū. non em firmam ac certam aduenꝰ dei habebat notitiam. Sanctum autem dei dicit eum: nō vnum de pluribus: qua ⁊ sanctus erat vnusquisq; ꝓphetarum. sed vnum eum esse denūciat. Per articulum em qui in greco ponitur: vnum ostendit. per timorem uero oim dīm recognoscit. ¶ Aug. Cīm em as innotuit quātum voluit. tantum autem voluit. quātum oportuit. ⁊ innotuit non sicut angelis sanctis: qui eius fin id q̄ verbum est participata eter mitate pfruūtur. Sed sicut as terrenis innotescē dus fuit. ex quorum tyrannica potestate fuerat liberaturus ꝑestinatos innotuit ergo demonib⁹ non p id quod est vita eterna: sed per quedā tempalia fue virtutis effecta que angelicis sensibus etiam malignorum spirituū potius q̄ infirmitati hoīm possēt esse conspicua. ¶ Cris. Non autem volebat veritas testimonia spirituum immundorum. Unde sequitur ¶ Et comminatus est ei ihesus dicens. Obmutesce ⁊ exi de homine. Ubi dogma salutiferum nobis datur ne credamus demonibus quātumcūq; denunciēt veritatem. Sequitur. Et discerpēs eum spiritus imundus ⁊ exclamans voce magna exiuit ab eo Quia em homo ille tanquā sapiens loquebaē ac discreta verba proferebat. ne putarent q̄ non ex demone sed ex corde verba componeret virum discerpi permisit a demone vt ostenderet demonem esse qui loquebatur ¶ Theophi. Et vt videntes cernerent a quo malo liberabatur homo ꝓpter miraculum crederent. ¶ Beda. Potest autem vtrum contrarium quomodo discerpens vel fieri quidam codices habent quexans eum exiuerit: cum nichil ei nocuerit secundum lucam. Sed ipse lucas dicit. Et cum proiecisset eum demonium in medium ꝓpter eo nihilq; ei nocuerit. vnde intelligit hoc diuisse eum cum quexans eum siue discerpens q̄ lucas dicit. ei proiecisset eum in medium. vt non q̄ lesionem ei nihilq; ei nocuit. hoc intelligatur q̄ illa vexatio mi bitorum atq; vexatio non eum debilitans sed ei exire demonia etiam quidē membris amputatis aut euulsis. visa autem virtute miraculi nouitate admirantur doctrine atq; ad inquisitionem rum que audierant excitantur. vnde sequitur. Et mirati sunt omnes ita vt conquirerent. ⁊. Nichil enim fiebant signa vt per hoc euangelio regni q̄d predicabatur: certius crederetur dum ipse celestia terrigenis gaudia promittebat. talibus ergo nis ac diuina opa monstrabant. Prius autem ab euangelista erat docens eos quasi postmodum hīs ⁊ nunc turba attestante in potestate imperat spīs imundis ⁊ obediunt a. Sequitur Et exiit fama eius statim in omnem regionem galilee. Ille enim que hominem multum mirant: propterea dicit gant. quia ex abundantia cordis os loquit. Ver. Pistice autem capharnaum nulla conditione ve preatur. Sabbatum autem requiem bonis hīs mundo: requie ⁊ consolatione signatur: in quo spūs congruant salutī. homo in spiritu immundo: qui bummium est. In quo immundicia. regnare dicitur vsq; ad mortem. Nam sine lege peccatum mortuum lege pierunt. Qui sciens sanctū dei omnem sanctificauerunt. sed seruierunt pocꝰ creature q̄m tori. Spiritus discerpens hominem exit alius propinquāte salute appropiquat: tempestate pīus dimissus ab israel psequitur israel. Populum temptus surgit in scandala.

¶ Et protinus egredientes de synagoga venerunt in domū symonis ⁊ andree. cum iacobo ⁊ iohāne. Decumbebat autem socr symonis febricitans. Qui statim dicē ei de illa. Et accedens eleuauit eam apprehēsa manum eius Et continuo dimisit eā febris ⁊ ministrabat eis.

¶ Beda. Prima huic lingua serpentis ne vltra [illegible] gere conclusa [illegible] sola que prima libidinis ē a carnalis pollutie febre sanat. vnde dr Et egressus ecclesia. vene in domum cum sacerdotibus ¶ Theophi. Hanc em vr. confusionis fuerat infirmum ap vesperam se eodem in discipulorum domum Que autem mittebat febris [illegible] vñ sequit. Sūm ⁊ so-

¶ Et egressus ē iterū
sus ad mare omnis q̄
turba veniebat ad eū
et docebat eos ¶ Et cū
preteriret. uidit leui
alphei sedentē ad the
loneum ¶ Et ait illi. Se
quere me ¶ Et surgens
secutus est eum. ¶ Et fa
ctum est eū accūberet
in domo illius. multi
publicani et peccato
res simul discumbebāt
cū ihesu et discipulis
ei⁹. Erant enim multi
qui sequebantur eum
¶ Et scribe et pharisei vi
dentes quia manduca
bat cum publicanis et
peccatoribus. dicebant
discipulis ei⁹ Quare
cum publicanis et pe
catoribus māducat et
bibit magister vester.
hoc audito ihesus ait
illis Nō necesse habēt
sani medico sed q̄ male
habent. Non enim veni
vocare iustos sed pe
catores.

¶ Beda. Post q̄z
dominꝰ i capharnaū
docuit egressus ē ad
mare vt nō solum a
ulem vicam hoīm in
strueret verūetiā ha
bitatoribꝫ maris euan
gelium regni predica
ret eosq; fluctuagos
rerum labendū moꝺ
pmanere ac fidei fir
mitate stipare docez.
vnde dr Et egress. est
rursū ad ma. om. ue ē.
ad eū ¶ docebat eos
¶ Theoph Vel pꝰ mira
culū ad mare egr. q.
solitarie volens ee ſz
eba cōcurrit iterū uc
ad discas q̄ q̄euz fu
gis gr̄am. cū ipa te
persequē ¶ siquidem
ipa; tu pſequens ipa
te fugiet. Unde autē
transiēs dns uocatur
matheum Quō sequē
Et cum pacem. vidit
leui. al. sedē. ad thel
loneum. ¶ Cris.

Idem aūt publicanꝰ
a nobis euangelistis
tripliciter nominatus
.s. matheus a matheo
leui aūt simpliciter a
luca. leui aūt alphei
marco. filius eī erat
alphei ꝯ nomios autē
secūdum scripturam ¶
alios est videre. sicut socer
moysi qūq; iethro. qūq; raguel vocabaē. ¶ Beda
Sic ¶ idem ē leui q̄ ¶ matheus seo lucas marcusq;
pter verecundiam ¶ honorem euāgeliste nomē po
nere noluerunt vulgatum. Ipe aūt matheus uxta
illud qđ scriptū ē. Justus accusator ē sui: matheum
se ¶ publicanū nominat: vt ostendat legentibus nul
lum debere querulus de salute diffidere eū ipe de pub
licano in apm fit repente mutatꝰ ad theloneū aūe
ad curam dispensationemq; vectigalium sedentem
dicit. Thelos. n. grece latine vectigal nomīatur.
¶ Theoph. Sedebat eī i theloneo vt cōsuetu dis
est aut aliquos mpetens aut uerba vendens aut ali
quid huiusmodi faciens quibꝰ i suis mansionibꝫ the
lonarij vtunē qui de hoc statu sic subleuatꝰ ē: vt re
linquēs oīa xp̄m sequerē. unde sequē. Et ait illi
sequē me ¶ surgens secutus ē eum. ¶ Beda. Seq; autē
imitari ē. ideoq; ve pauperem xp̄m nō tam gressu q̄
affectu sectari poss: relictꝫ gria qui rape solebat
aliena Non solum aūe lucra reliquit vectigaliū sz ¶
piculum ptemplit qđ venire poterata principio se
culi quia vectigalium rōnes impfectas acq; im com:
positas reliquit. ipe. n. dns qui hunc exterꝰ hūana
allocutione vt sequerē vocauit mētes dna inspira
tione vt mox vocantem sequerē accendit. ¶ Hiero.
Sic ergo leui qui a pposito interp̄tē a thelonio ne
gociox: seculariū loquē vbum qđ dicit. Qui nō re
nūciauerit omnibꝫ que possidet non potest meꝰ esse
discipulus. ¶ Theoph Qui aūe prius alios impete
bat sic factus ē benivolus. vt ad cōmestionem plu
mos vocaret. vnde sequē. Et factū ē cum accū. s.
ihesus i domo illius: multa pau. ¶ pec. simul discum
cum ihesu ¶ dis. eius. ¶ Beda. Publicani autē ap
pellant hoīs qui vectigalia publica exigunt siue q̄ cō
ductores sunt vectigaliū fisci vel resp publicaꝝ nec
non ¶ hoīs qui seculi huiꝰ lucra p negocia sectantur
eodem vocabulo censent: qui vidit publicanum a
peccatis ad meliora quersum: locum muenisse pnie ¶
ob id etiam ipi nō desperant salutem. Nec vero in
pristinis vicijs pmanentes veniūt ad ihesū ve pha
risei ¶ scribe murmurant sed penitentiā agentes vt
sequētes euangeliste sermo signat dicens. Erāt. n.
multi qui sequebant eum. Ibat enim dns ad omnia
peccatoꝝ vt occasionē haberet docendi ¶ spūales m
nitatoribus suis pberet cibos. Qđ etiā misteriorum
figuris congruit. Qui em domicilio xp̄m recepit i
ēo maxīs delectationiꝫ exuberantiā pascit voluptatum. Ideoq; dns libenter ingredit ¶ meus q̄ cre
dident recumbit affectu ¶ hoc ē bonoꝝ opū spūale
ginuū quo dnes populus eget paup epulatur
¶ Theoph. Pharisei aūt hoc arguūt. q. puros se
facientes. unde sequē Et scribe ¶ phisei vi. qa man
cū pub. ¶ pec. man. ¶ bi. magister uē. ¶ Beda Si
p matheū electionē ¶ vocationē publicanoꝝ fides ex
primit gendum que prius mūdi lucris inhabitabāt
p facto sue galium scribaꝝ ¶ phiseoꝝ indeoꝝ iudiaz
insinuat qui de genūū salute erqueni sequē Hoc
audito ihesus ait illis. nō necesse habent sani me. sz
qui male habent. Significat scribas ¶ phiseos qui iu
stos se putantes: peccatoꝝ cōsortia declinabāt. seip̄m
medicum diens: qui miro medicandi genere vulne
ratus est pro iniquitatibus nostris ¶ dum liuore sa
nati sum⁹. Vocat aūt ¶ iustos appellat eos qui suā
iusticiam volentes statuē: iustitie dei non sunt sub
iecti. porro male habētes ¶ peccatores vocat eos qui
sue fragilitatis sciēcia deiecti nec p legem se iusti
ficari posse videntes xp̄i gr̄e pronitatem colla submit
tunt. unde sequē. Non em veni vocare iustos sed
pec. ¶ Theoph. Non quidē vt maneāt peccatores: sz
vt aliꝰ euangelista dicit ad pnāz. vt pueritiē.

¶ Et erant discipuli
iohannis et pharisеoruz
ieiunātes et veniunt
et dicunt illi. Quare
discipuli iohannis et
pharisеoruz ieiunant
tui aūt discipuli nō ie
iunāt. Et ait illis ihs
Nunquid possunt filij
nupciaz quādiu spon

¶ Cris. Sicut su
perius apud discipu
los magister arguebatur de consortio pecca
torum in cōuiuio ita
nunc conuerso apud
magistrum discipuli i
cusantur de ieiuniorum
omissione vt sic inter
eos materia discidij
oriret. unde dicit Et
erant disci. io. ¶ pha
erant disci. io. ¶ pha.

sus ē cū illis ieiunare
quāto tempore habēt
secum sponsum. nō pos
sunt ieiunare. Venīēt
autem dies cuz auferē
tur ab eis sponsus ⁊
tunc ieiunabunt in il/
lis diebus Nemo assu
mentum panni rudis
assint vestimento ve
teri. Alioquin auferet
supplemētum nouuz
a veteri ⁊ maior scis/
sura fit Et nemo mit
tit vinum nouum in v
tres veteres. Alioqn
diseūpet vinū utres
⁊ vinum effundetur ⁊
vtres peribunt. Sed
vinum nouū in vtres
nouos mitti debet.

ieiu. ¶ Theophi. Jo
hannis enim discipuli
in impfecto positum cō
fuerudimibꝰ undatas p
manebant ¶ Aug. Po
test autem putari ideo
addidisse phariseos q
simul cum discipuł io
hannis hoc q sequitur
dño dixerint cum mat
theꝰ tm discipulos io
hannis hoc dixisse per
hibebat. Sed verba q
sequūtur magis indis
cant alios hoc dixisse
de alijs. Sequitur em
Et vem. ⁊ dicūt illi.
quare discipuli ioh. ⁊
pha. ie. tui aūt dis. nō
ieiu. Dec em verba i
dicant quiuas qui ade
rant venisse ad ihm ⁊
hoc ex discipulis dis
xisse ita ve q ait. De
mūt nō de ipis dicente
de quibus interposue
rat. Et eram discipuli
io. ⁊ pha. ie. Sed cum
ihs esset ieiunātes. venīūt illi qs ꝺ mouit. vnde gꝰ
marchꝰ dicit. Tūc accesserūt ad eū discipuli iohis
dicēdo. mr quia ⁊ apostoli aderāt ⁊ omnes cēterī
vt quisq poterat hoc obiecerunt. ¶ Cnf. Discipli
ergo iohannis ⁊ phariseoꝝ circa xp̄m zelotypse ha
bentes. ipm interrogant vtrum solus cum discipłis
suis absq abstinencia ⁊ labore pugnas fugere passi
onum. ¶ Glosa Sed iohes unū ⁊ siceram non bi
bit. quia illi abstinencia merituz auget cui potencia
nulla merat nature. dñs aūt cui naturaliter suppete
bat delicta ꝑdonare cur eos declinaret quos abstinē
tibus poterat reddere puriores. Sed ieiunauit ⁊
xp̄s ne p̄ceptum declinaret manducauit cū pecato
ribus. vt gratiā cerneres agnoscere potestatem.
Sequē. Et ait illis ihs. ¶ Quinquo pot. fi. nup. quā
diu cum illis ē sponsus ieiu. ¶ Aug. de cōsen. euāg.
Marcus hic filios nuptiaꝝ appellat. matheus autez
filios sponsi. filios em nuptiaꝝ. non tm sponsi sz etiā
sponse intelligimus. ¶ Cnf. Sponsum ergo seipsū
vocat tmq ecclesiam desponsaturus. Est enim despō
satio dando cure. s. gre spūsancti p quā credidit er
bis terre. Theoph. Sponsum eciā seipm vocat non
solum tmq virginales aias desponantem. sed quia
tempus primi aduentus eius non ē doloris nec eris
sine hijs qui credunt in eum. neq labores continēs
sz requiē. Et em absq opatione legali. dans requiē
p bapt̄m p facile sine labore salutem cōsequimur. filij
autem nupciaꝝ sue sponsi sunt apti qua ipi dei gra
digni sunt facti homini bono celesti ac oi delectatione
pacepes. ¶ Crisf. Cōuersationem autē suā oīs an
gustie dicit esse alienā cū subdit. Quāto tempore
hāc se. spō. nō pot. ieiu. Ille em trist̄ē. qui presentem
bonum non habet. qui vo in pñs accipit. gaudet ⁊ ī
tristatur vt aūt illoz elationē destrueret ⁊ ostende
ret q nō ad lasciuiā ꝑtinos discipulos seruabat.
subungit. Venient aut dies cū au. ab eis spō. ⁊ tūc
ie. in illis diebus. Qui. di. Tempus erat in quo vinū
tatem suam demonstrent. Quādo em fuerabent ab
ab eis sponsus ieiunabunt eius affectuosa adoneū
vt spūs illi ꝓungant ⁊ p corpales angustias emun
dados. Ostendit etiam q nulla necessitas ē vt fin di
scipuli ieiunent sicut ⁊ illi. quia sponsum hūmāe na
ture qui vbiq p̄sidet verbis dei ⁊ qui embuit semē
vite secum habebant presentem filq etiam sponsi q
infantes sunt. non possunt p totū conformari patri
⁊ sponso qui eoz infanciā obliderās dignat eos tūc
nō ieiunare. recedente aūt spōso ꝑter desiderū ieiuna
bunt sz cū pfecti fuerint ⁊ sponso ꝓungent̄ in nup
cijs regalem semp ꝓmedent cenam. ¶ Theophi. In
telligendum ē aūt ⁊ sic qm̄ oīs hō cum bene operat
ē sponsi filius ⁊ sponsū secum habet. s. xp̄m ⁊ nō re
quirat. tempa penitencie nō ostendit q̄ non peccat. q̄
vo auferē spōsus hoīe ī peccūla labente cunctis tempo
⁊ penitz ve curet delictū. Beda Quisquis aūt sensu
pē exponi q discipuli iohis ⁊ plisęos ieiunare ip
omms qui de opibus legis sine fide gr̄aē ⁊ qui eradi
ones sequē hoīm vel p̄conū xp̄i aure corporis ī fir
cordio capiē spūalibus abstinēs bonis ieiuno corde
tabescit. qui vero xp̄i mēbris fideli incorpaē amore
non potest ieiunare quia carne ipius epulāē ⁊ sāu
guine. Sequē. Neo assumēū pānī rudis. ⁊ non. ēr
¶ Cnf. q. d. quia hij noui testamenti ꝑdicatores ex
istunt. legibus eos seruire veteribus possibile non ē
Dos aūt ꝓprie veteres sequētes ꝓfectionis no
stica ieunia obseruatis. Isti vero noua ac mirabi
les obseruationes traditurī hoīibus. veteres obser
uare non est necesse sz esse mentis virtuose. alij
vero tempe ieuniū cum ceteris vitijs obfuscat.
seo hoc ieuniuz differt a ieunio legis. quia illud
ex necessitate. hoc ex voluntate ꝑter feruoz spūs
cuius non sunt capaces. vnde sequē. Et nemo mit
tit nouū. ēr. ¶ Beda discipulos em veteribus ꝓfi
cientibus quos uino noue. ꝛ. spūalibus ꝓceptis fasti
dirumpi q̄z posse continere dicit. Erunt aūt veteres
nouū. cum post assensum dñi dñdeno plenitudinis
innouamē. ⁊ tunc nouū nouis utribus adueniet hoc est
spūsancti feruos spūalibus cordis replenit. Dēdum enī
cauendū est ne aīe in vetustate malicie perdurent
nouoz misteriorum secreta ꝓmittat. ¶ Theoph. Dic
aliter. Discipuli veteribus vestimentis assimilati sūt
ꝓter eoz mentis infirmitatē. quibus nō erat ꝓfectuū
ponere statutū graue ieuniū ¶ Bed. Et aliq p
ticula doctrine que ad nouę vitę temperantiam ꝑtinet
que generale docet ieuniū ab omni lascia tempestatis
delectationū. quia si hoc fiat ⁊ doctrīa scindit. ⁊ non
quemit vetustatis. vestimentō aūt nouo bona opa q
fortis agimus insinuāt. vino autem nouo. feruor sp
dei spa ⁊ caritatis qua ipsis reformamur exprimitur.

¶ Beda Prius aũ pfecta salutatio · mulcas ad dñm cogit turbas · vnde sequit ita vt eis ñ posset manimero · in dui · si fouis in desertis locis esse · ¶ Cyr. Leprosus em ubiq predicabat mirabilem curatorẽ ita vt omis currerent ad visum & hoem curatus · ita vt ꝑ hoc dñs in ciuitatib euãgelisare nõ possit si inheremis conuersaretur · vnde sequit Et conueniebant ad eum undiq ¶ Hiero. Mistice lepra nra peccatũ primi hominis ẽ que a capite cepit · & qui regna mundi desiderauit · radix em oim malor est cupiditas · vnde qui auaritiã secutus lepra suffunditur ¶ Beda Extenta vero manu saluatoris hoc ẽ incarnato dei verbo · manuq; tangenta naturã · ab exoris prisci vanitate mũdat ¶ Hiero. Que quidem lepra vero sacerdoti sedm ordinẽ melchisedech ostensa · oblatõe mũdatur eo dicente nobis · Date elemosinam & oia mũda sunt uobis ¶ Aut non poterat ibo manifesto i ciuitatem ierosolyma &c · signat qd nõ omnibo manifesta tus ẽ ibo qui latis atq; platanis seruire laudibus & ꝑcis voluptatibus · sed bis qui foris cum petro ecciam & in desertis locis sunt que eligit dñs adorandum & reficiendũ populum qui · s · desunt delectatos mũdi & omnia que possident · vt dicant pecio mea dñs · Opa vero dei manifestat bis qui conueniunt undiq ꝑ plana & aruas quos nihil potest separare a caritate xpi · ¶ Beda Post factum etiam i ciuitate miraculum secedit dñs in desertum · vt ostendat se magis quietam & a seculi curis semotam diligere vicam atq; ob huius appetentum · se sanandis curam adhibere cogibus · ¶ Cap⁹ sedm · ¶ Beda

Et iterum intrauit capharnaum post dies octo Et auditum ẽ qm in domo esset · Et conuenerunt multi · ita ut non caperet eos domus neq; ad ianuam · & loquebatur eis verbum Et venerunt ferẽtes ad eum paliticum q̃ a quatuor portabatur · Et cum non possent offerre eum illi ꝑ turbam · nudauerunt tectũ ubi erat · & patefacientes submiserunt grabatum in quo paliticus iacebat Cum vidisset aũt ihesus fidem illorũ ait · paliticho fili dimittuntur tibi peccata tua. Erãt autem illic quidam de scribis sedentes & cogitantes in cordibus suis Quid hic sic loquitur blasphemat Quis potest dimittere peccata nisi solus deus · Quo statim cognito ihesus in spiritusancto · quia sic cogitarent intra se dicit illis Quid ista cogitatis in cordibus uestris · Quid est facilius dicere paliticho · dimittũtibi tibi peccata · an dicere surge & tolle grabatum tuũ & ambula · ut aũt sciatis qa pot̃ a te habet filius hominis in terra dimittẽdi peccata ait paliticho · tibi dico surge · Tolle grabatum tuũ · & vade in domũ tuam · Et statim ille surrexit & sublato grabato abyit coram omnibus · ita ut admirarentur omnes & honorificarent dñm dicentes · quia nũquã sic vidimus ·

Quia nec carnalis supna pietas desert quin etiam bis grãm fue visitationis ꝑ quas & ipsi spũales effici valeant inducet · post desertum dominus redit in ciuitatem · vnde dicit Et iterum intra capharnaum post dies octo · ¶ Aug. Cathecus aũt hoc miraculum qd sequit ita scribit · tamq; in ciuitate domi factum sit · Quare eus autem hic i capharnaum qd difficilius solueret · si matheus etiam nazareth notary · nunc uero cum potuerit ipa galilea di d ciuitas xpi qua in galilea erat nazareth qs dubitauerit in ciuitate sua hoc fecisse dñm · cum hoc fecerit in capharnaum ciuitate galilee ꝑsertim quia ipa capharnaum ita excellebat in galilea vt tãq; metropolis haberet · vel matheus

Sequit · Cũ vidisset aũt ihesus fidem illoꝝ ait paliticho fili dimittuntur tibi peccata tua · ¶ Non quidem dixit fidem paliticho si portandum · Contingit em aliquãdo qm alĩus fide alterius qualescie · ¶ Beda Intuendum sane quãta ꝑpria cuiusq; fides apud deum valeat vbi em valuit aliena vt totus homo repente interius exteriusq; ia saluaret exurgeret aliquotiens merito alĩus relaxarentur errata · ¶ Theoph. Ipsius etiam paliticho fidem vidit · Et em ille portari non sineret nisi curationis fidem haberet · ¶ Beda · Curatur⁹ aũt bodie a paliticho dñs · primo peccatoꝝ vincula dissoluit vt ostenderet eum obnexum culpaꝝ artuꝝ dissolutõe fuisse damnatum nec nisi bis relaxatis mẽbroꝝ posse recuperationem sanari · mira aũt humilitas despectũ & debilem totiusq; mẽbroꝝ dissolutũ ꝑ pagibus filiuꝝ vocat quẽ sacerdotes nõ dignabãt attingere aut certe ideo filium · quia dimittunt̃ ei peccata sua · Sequit Erant aũt illic quidam de scribis sedentes & cogitantes in cor · s · quid hic sic loquit̃ blas · ¶ Cyrillus · Arguũt aũt eum blasphemie reatus ꝑpetrantes sententiam erat em̃ lege mandatum qm quicũq; blasphemaret

prætermisit que gesta sunt postq; venit in ciuitatem suã donec venit capharnaũ & sic adiungit de sanato paliticho subiungens · Et ecce offerebant ei paliticum &c · Postq; dixerat qm venit in ciuitatem suam · ¶ Cyr. Vel caphar naũ crucatrix ait dixit marbe⁹ · eo qm sepius illuc ibat ac mita ibidẽ miracula ꝑpetrabat sequit · Et auditum ẽ qm in domo esset · & conuenerunt multi · ita ut non caperet eos domus neq; ad ianuã · Habebãt em accedendi · desiderium audiendi supabat post paliticũ introducũt de q̃ matheus & lucas dñt vnde sequit̃ · Et venerunt ad eum paliticum · quia quatuor portabant · Inuenientes tesq; multitudie ianuã obscuratam ꝑ eam nõ ualuerunt aliquatenus introire · Stantes aũt portitores eum q̃ portabãt curationis grã ꝑmereri lectum cum onere subleuãtes · nudato tecto ihromiserunt lectum paliticũ aũ faciem saluatoris · Et hoc ẽ qm subditur · Et eũ ñ offerre eũ pos · &c

in dñi mortē punirēt· hoc aūt ei imponebāt qa sibi attribuebat diuīā potestatem remittendi pecata· vnde subdunt· Quis potest dimittere pec· misi sol⁹ de⁹· ¶ Ori· Solus enī iudex oīm potestatem habet dimittendi pecata· ¶ Beda· Qui p eos quoq; dimittit· quibus dimittendi tribuit potestatē· & ideo xp̄s vere deus esse probat· quia dimittere pecata· q· de⁹ potest· Erant itaq; uidelicet qui cum xp̄m & deum esse & pecatū dimittere posse crederent ibm tm xp̄m esse nō crediderunt Sed multo demētius errāt arriani qui cum ibm & xp̄m esse & pecata posse dimittere euāgelij verbis deuicti negare nō audeāt· nihilomi⁹ deum negare non timēt Ac ipe p fidē saluare dīgnat· & occulcare cognitionē & virtute operum deū se esse manifestat· ¶ Nā sequit· Quo statim cognito dns i spiritu sancto· qua sic cogitata mens eius esset· dicit illis· Quid ista cogitatis in cor· vris· In quo ostendit se deum· qui pē corda occulta cognoscere & qāmodo tacēs loquē· Eadē maiestate & potentia qua cogitationes vras meas esse· possum & hoībus delicta dimittere ¶ Cho· Sed quāuis fuerint eoz reuelate cogitationes· tm p manent insensibiles· nō in hoc psentes q; peccata valet dimittere qui nouit eoz corda· vnde dom⁹ cōfirmat de curatōe aīe p curationē corpis dicēs· ut sciatis q; p visibile inuisibile· & p id qđ ē facile difficile q̄ius ipi nō ita crederēt· ¶ Manifestū enī difficilius credebāt sanare corpus tanq; manifestū· aīam vero curare q; alius· quia inuisibilis est medela· ita vt talia cogitarent· Dicit corpus curare desinit & inuisibilē curat aīam· Magis aūt si valuisset & nō ad inuisibile refugisset· Saluator ergo ostendēs q; verāq; potestate ¶ Quid ē facere· ¶ Ori· Ego quidez p corpis medelā que sēm virtutem facilioz ē· difficiliorē tamē vobis videt· ostendā vobis aīe sanitatē que difficilior est· ¶ Chr· Et quia dicē q̄ facere facilius ē adhuc manifesta erat p̄dictō quia opus nondū erat manifestū vnde subdit· De aūt sciatis q· po· bī· dicit· ¶ Ori· Tm de verbo difficilius operationem iducam qđ erat inuisibile confirmātē Signāter aūt dicit i terra dimittere peccata· vt ostenderet q; humāe nāe pēatem dimittendo uniuit indiuisibili vnione qua & si factus est hō· tñ vbū dei permanet & si p dispensatōz in terris cū hominibus uersaret· nō tñ prohibebat miracula ꝓpetrare ac remissionē tribuere peccatorum· ¶ Non· n· humānitas diminuit aliquid de ꝓpetatibo dīnitatis· nec diuinitas impedit dei verbum incōmutabiliter & vere rationē i terris sm carnē fieri filiū hoīs ¶ Chr· Dicit aūt· tolle grabatū· & ad maiorē miraculi certitudinē· ostendens q; nō ē sm fantasiā simulq; ve oñdere· q; nō solū curauit sz & fortitudinē dedit· sic aīas nō solū a pcto querit· sed eas virtutē imbuit ad operandum mādata· ¶ Beda fit ergo carnale signum ve ꝓbetur spūale· quāqz eiusdē veritas sit & corpis & aīe vicia dimittē· vñ Et statī ille surr· & sub grabato cozā hoc· Dñs aūt ideo qđ querē venerat· s· aīaz remittendo pcta curauit vt cū nō credentes dubitarent tūc opus adducat i mediū ve vbū ope ꝓbet· meē & p manifestū occulti aīe· s· sanitas p medelā corpis oñdat ¶ Beda Dat etiā nob intelligēcia ꝓpē pcta pla euenire corpum debilitatem· & idcirco fortiꝰ

ritā p̄ius dimittunt pecata· vt causis debilitatis ablatis· sanitas restituat· quinq; em de causis affliguntur homines· molestijs carnis aut propter meritā augenda vt Job & martires aut propter humilitatē ꝑseruandā vt Paulus ab āgelo sathāe aut ob pcta intelligenda & coerngēda· ut maria soror martha· & hic paliticꝰ· aut ad gl̄am dei sicut cecus natꝰ & lazarꝰ aut ad iudicū dānatōis· sicut herodis· mirādo ē aūt dīme pcōis vt⁹· vbi nlla typis inuenīt mandata· ussu saluatoris salus festina comitat· vñ sequit Dea vt admi· ac· Relinquētes maiꝰ remissionē· s· peccatoꝝ· admittat tm⁹ q; apparet corpis· s· sanitatē· ¶ Cho plō· Nō ē aūt hic paliticus q; a nobis curat⁹ narrat· Ille em hoiez nō bēbat· hic vo quatuor· Ille piscina probatica piscina curat· hic vo in domo· ē aūt vnus a matrbo & amico curatꝰ narrat· Dicitur aūt ē & nūc xp̄s i capharnaū i domo· s· pfectōis· & secta q; ē dom⁹ paliti· ¶ Beda· Predicante aūt dño i domo ita capiūt neq; ad ianuā· qa pdicātē in tota xp̄o gentes ad audiendū nōdū itrare valuerūt· ad qs tñ foris positos doctrīe sue vba pdicatoꝝ diregit ¶ Hiero· Paralisis aūt typꝰ ē corpis q; pigritia mollicie carnis bīne desiderio salutis· ¶ Chrysost· ergo ego dissolutus potencijs aīe· q· paliticus in virtuosus habear ad bonū & attollar a quatuor euāgelistis adducar & ad xp̄m audiā tūc filij & relinquitur mihi peccata filio· em dei fit aliqs xp̄i mādatoꝝ operatione ¶ Beda Seu qa quatuor sūt vtutes q̄rū admerēdā salutē hō inducta mētis erigit· quas non nisi prudentiā fortitudinē tēperantiā & iustitiā nūcupāt· Desiderāt aūt paliticū xp̄o offerre· si eius interpellata ab oī ptr excludāt· qa sepe aīa pp̄ mīrmi corpis desidiā· fugne grē i medio cupiēs incuriā ipse contrahit dulcedies & q· suaue cū dño colloquiū· ebetat cogitationū interuenientiū acie mētis ne xp̄s vocāt ipsum dicat· nō itaq; ē i turmis vbi ebetudo tumultuāt remanēdū sz tectū domꝰ· sacre scripture sublimitas ē appetenda· lexq; dīni meditanda ¶ Chrysost· Quo ferat ad⁹· misi tectum aptat· tectū em ē mentis· q; suprema· oibo bonis q̄ i nob sunt· hic mētis hostes· terrenas uoces· vanas· & inutiles· celestes & uenas uoces· sz si hec subtrahūt· intellectꝰ i nob exonerat· pp̄ hoc submittat· & humiliat· Nō ei decz extolli· & hoc q; intellectꝰ ē exoneratꝰ sed magis humiliari· ¶ Beda Vt patefacto tecto eg submittatur quia relatis scripturaꝝ misteriis ad notitiam xp̄i ꝑuenīt· ¶ Hoc ē ad⁹ humilitatē fidei pietate descendit· qđ cū grabato deponit· ihrm⁹ signat· ab hoc mīme adhuc in ista carne ꝑsistuto xp̄o debē ꝓgredi· Ne grabato aūt surgē ē· s· aīaz se a cānalibo discretā vbi si egra iacebat abstrahē· grabatū tollit ē· qđ carnē pnīe freno correptā spē celestiū pmiorū a delicijs segregare creīs· sublato aūt grabato domū ire· s· ad paradisū redire ē· Vel sanꝰ q; langorat domi reportat grabatū cū aīa remissiōe accepta pcōrū cū ipso suo corpe ad ptriam sui custodiā se referre· ¶ Chrysost· Oport etiam grabatum· & corpus mūdi i opacōe boni· tūc· n· & ad ꝓemplationē ꝓmptē vadimus ita vt q; i nob sūt cogitatiōes dicāt qm nūqm sic vidimus· & nūqm sic intellexim⁹ sicut nūc a palitico rant· Qui em a pcatis mūdatus ē mūdus videt·

Et factuz est itez eiu sabbatis ambulare p sata ⁊ discipuli eius cepunt pgredi et vellere spicas. Pharisei autez dicebant ei ecce qd faciūt discipuli tui sabbatis quod non licet Et ait illis. Nunquaz legis quid fecerit dauid quando necessitatez habuit et esurit ipse et qui cuz eo erant quomodo intrauit in domū dei sub abiachar principe sacerdotum et panes propositionis māducauit quos non licebat manducare nisi sacerdotib et dedit illis qui cū eo erant. Et dicebat eis sabbatum propter hominem factum est et nō homo propter sabbatum. itaq dominus est filius hominis etiā sabbati.

¶ Cri. Liberati a figura ⁊ ūitati inuixi xpi discipli figurale sabbati festum non seruant. vnd dr Et factū est iterum cū sab. ambu per sata ⁊ discipuli eius cepunt pgredi ⁊ vel spicas. ¶ Beda Legimus em in sequēs libus qa erant q veniebāt ⁊ redibant nec manducandi quidem spacium habebant ⁊ ideo q homies esuriebant. ¶ Cri. Esurientes aūt escaz simplicem cōmedebant nō ad voluntatem sz pter naē necessitatem. pharisei autem figure ⁊ ūbre fuētes discipulos accusabant eāquaz iuste agentes. vnde sequē. Pharisei autez dicebant ei. Ecce quid faciunt discip. sab. q nō licet. ¶ Aug. de opib monachoz. Populo siquidem israel p legē scriptam pceptum est vt in agris suis furez nullus teneret nisi qui secū aliqd vellet auferre Illi qui mihi aliud arguit Et qz id qd cōmedisset libere ipunitumq abire sinerent. vnde enim spicas vellentibus discipulis dñi de sabbato pocus qz de furto iudei calumniant sunt. ¶ Cri. Dñs aūt dauid in medīū introducit cui aliquando contigit nō scōm legem cōmedere cū sacerdotalem tangit cibum vt illius exemplo accusationem discipuloz soluat. Sequē em Et ait illis nūqz le. quid fe. dd. ac. ¶ Theophi. Fugiens enim dauid a facie saul ad primipem sacerdotum deuenit ⁊ panes propositionis commedit ⁊ gladium abstulit golye que domino erant oblata Fuerunt vero aliqui qualiter hec euangelista nunc ab iachar primipem sacerdotum noiauit cum liber regum hūc nomies ab ymelech. ¶ Beda. Hoc aūt nihil habet dissonātie ambo em fuerunt illic cum veniens dauid panes petijt ⁊ accepit ab ymelech vidit primi sacerdotum ⁊ abiachar filius eius. Occaso aūt ab ymelech a saul fugit abiachar ad dauid ⁊ comes factus exilij eius postea eo regnante summi sacerdocij ⁊ ipe gradū accepit multoq maioris excellentie pater qz filius effectus e. Ideoq dignus fuit cui memoriā dñs etiam vluente pre. q. suum sacerdotium faceret. Sequē. Et dicebat eis sabbatum pter hoīem factum e ⁊ nō homo pter sabbatum. Maioz em est cura salutis ⁊ vite hois qz custodie sabbati ads

hibenda. sic ergo mandatum e sabbatū custodiri vt tamē si necessitas esset reus nō esset qui sabbatuz violasset. Deo sabbato circūcidi nō e phibitum qa necesse erat fieri ⁊ machabei necessitate instante sabbato pugnabāt. vnde discipulis esurientibo qd licitū nō erat in lege necessitate famis factum est licitum sicut hodie siquis egre ieuniū corrupit nulla rōne reus tenet. Sequē Itaq domi est filius ho. etiaz sabbati. Qui. d. si dauid rex sacerdotali cibo pastus ex cusabilis est quāomagis filius homis verus rex ⁊ sacerdos ⁊ domin sabbati euulsaz sabbato spicarū noxa non tenet. ¶ Cri. Dñm quidem sabbati ⁊ filium homis seipm pprie vocat qmquidem dei exns fili filius hois pter hoies dignat e dici legis aūt latori ⁊ dño lex non domiat. Plus em regi licet qz regibus statuat. Infirmis quidem dat lex non perfectia ⁊ opantibo supra legē ¶ Beda. Dicitur autez discipuli p sata eransseunt cū doctores sancti quos ⁊ in fide instituerunt cura pie sollicitudinis ispiciunt quos esurire nihil melius qz salutem intelligim homiū. vellere aūt spicas e homies a tzarena intentione eruere. fricare aūt manibus e exemplis virtutum a carnis concupiscencia quasi a quibusdaz folliculis puritatem mētis exuere. grana manducare est em datum quēq a sordibus vicioz p oza predicantium ecclie mēbris incorpan. Et bene hic discipuli pgredientes ante faciem dñi fecisse memorāt qua doctoris necesse e sermo precedat ⁊ sic eos audientis subsequēs gra supne visitationis illustret. Bene sabbatuq ⁊ ipi doctores i pcādo p spe future quietis laborant ⁊ audientes suos monēt pro eterna requie bonis insudare laboribo. ¶ Theophi. Vel quia cum habent a passionibus requiem tunc alij ad virtutem ductores fiunt excellentes tzarena.

Beda. Jam plata ambulāt cum dño qui eloquia sacra meditari delectant Esuriunt cum intus panez vite iuēire desiderāt. Et hoc i sabbatis cura sopita mente a turbulentis cogitationibo vacare gaudent vellunt spicas ⁊ contritas purgant donec ad escam puenianteuz testimonia scripturaz ad que legēdo puenīt meditādo assumūt ⁊ tandiu discutiunt donec in eis medullam dilectionis iuenīt. verum hec mēdum refectio stultos displicet sed a dño approbat.

Capitulum tertium.

Et intro/ yt iterum in synagogā ⁊ erat ibi homo habēs manū aridaz ⁊ observabāt eū si sabbatis curaret vt accusarēt eū. ⁊ ait homini habenti manū aridam Surge in medium ⁊ dicit eis. licet sabbatis bñfacere an male animā saluaz fa/

¶ Theophi. Postq dominus iudeos qui discipulos accusauerant q spicas in sabbo euellebāt exemplo dauid confudit nūc amplius ipos ad veritatem reducens miraculum in sabbato opatur ostendens q si opari sabbo mirecula in salutem hominū piū est nō e malū i sabbo necessaria cozpori opari dicit ergo Et introiuit iterum i synagogā. ⁊ erat ibi

ceré an perdere. at illi tacebant Et circūspiciens eos cum ira contristatus sup cecitate cordis eorum. dicit homini Extende manu tuam. Et extendit ⁊ restituta ē mā illi.

hō ba. ma. ar. ⁊ obser. eum si sab. curaret. ut ac. eum. ¶ Beda. Quia em destructiōe sabbati q̄ in discipul arguebant pbabili ex cusauerant exēplo nūc ipm obseruando calūs mari volunt ut si sabbato curet: transgressionis si non curet: crudelitatis aut imbecillitatis arguant. Sequit Et aie hō ba. ma. ari. sur. in mediū ¶ Chrys. Statuit quidem istū in medio: ut tollerent a spū ac viso eo compaciantur ⁊ malidam deponāt. ¶ Beda. Et pulcrēs ca lumniam iudeoꝝ q̄s ex pauerant arguit eos quia legis precepta praua interpōtatione violabant. vñ sequit. Et dicit eis liz sabbatis bene fa. an male. Hoc aūt querie. q̄a estimabant i sabbato etiā a bonis operibus feriandū. cum lex a malis abstinere iubeat dicens. omne opus seruile non facietis in eo. i. peccatū quia qui facit peccatum: seruus ē peccati. Idem aūt ē q̄d p̄miserat bñfacere an male. ⁊ q̄d postea subdit aiam saluam facere an pdere. Hoc ē hoiem curare an nō. Non q̄ deus sūme bonus actor pcipiendis nō esse possit: sz q̄ eius non saluare scripture sanctu die pdere dr. Si quē vero mouet quare dñs cū cos pus esset curaturus de aie saluatione interrogauerit intelligat vel aiam moze scripturaꝝ ab homie posita. sicut dr hec sunt aie que exierunt de femore iacob vel q̄ illa miracula pter aie salutez faciebat vel q̄ ipa mia sanatio saluē aie significabat ¶ Aug. de consen. euā. Sed potest mouere quō matheꝰ dixerit q̄ ipi interrogauerīt dñm. Si licet sabbato curare cum marcus illos poiꝰ a dño interrogatos ē pbibeat. licet sabbato bene facere an male. Intelligendum ē q̄ illi prius interrogauerūt dñm si h sabbato curare. Deinde q̄ intelligens cogitatione eorum aditum accusandi querēdū. ostenderit in medio illum quē fuerat sanaturus ⁊ interrogauerit q̄ marcus ⁊ lucas eum interrogasse memorāt ac tūc illis tacentibus pposuisse similitudinē de oue ⁊ concluisse q̄ liceat sabbatis bene facere. Sequit. Ille illi tacebant. ¶ Chrys. Sciebāt em q̄ eum oīno curaret. Sequit. Et circūspi. eos cum ira. ac. Ex eos cū ira circūspicit ac tristat sup cecitate cordis eorū humanitatē conuenit q̄s p nobis suscipe ē dignat verbo aūt miraculum iungit. unde sola voce hō sanatur. unde sequit. Et exten. ⁊ resti. est maꝰ illi. Per hec oia p discipulis. rūdens simulq̄ ostendens suā vitam existere supra legem. ¶ Beda. Quidam aūt homo qui manū habebat aridam: humanū gēs indicat. in fecunditate boni op̄is arefactus. Sed dñi miseratione curatus cuius dextera que i pmo pente duz vebit arboris poma decerpet arueratꝰ. Per redemptoris gram dū in fontes maꝰ i crucis arbore tenderet bonoꝝ opum fructus est restituta saluti. ⁊ bñ in synagoga manus erat arida. quia vbi scie donū manus est: ibi grauius ē inexcusabilis noxe piculum

¶ Vero. Vel significat auaros qui nolentes bene uolunt accipe pdam ⁊ non largiri quibus diuē. ue extendant manus suas. i. qui furabatur. iam non furet magis aūt laboret opans manu sua q̄d bonum est ut habeat unde cōcet indigentibus. ¶ Theoph. Vel aridam dexteram habet manū: quis q̄s non opatur q̄ sunt dextere ptis. Ex quo em manus nra confirmat in op̄ibus pbibitis: extunc arescit ne opentur bona. Iterum vero restaurabit: q̄n in uirtute stabit. unde dicit xps Surge. i. sta. in medio. i. in uirtute ois em ptus pfitit in medio. ⁊ neq̄ ad diminutā neq̄ ad superabundantiam se extendit.

Exeūtes aūt pha risei statim cum herodianis consilium faciebant aduersus eum quomodo eum pderēt Et ihesus cum discipulis suis secessit ad mare ⁊ multa turba a galilea ⁊ iudea secuta est eum ⁊ ab ierosolimis. ⁊ ab ydumea ⁊ detrās iordanem ⁊ qui circa tyrum ⁊ sydonez multitudo magna audientes que faciebat venerunt ad eum Et dixit discipulis suis ut nauicula sibi deseruiret ppē turbam ne oprimerēt eum. multos em sanabat ita ut irruerēt in eum ut illum tāgerent. quotquot autez habebāt plagas ⁊ spiritus immundi cum illum videbant procidebant ei ⁊ clamabāt dicentes Tu es filiꝰ dei Et vehementer cōminabatur eis ne manifestarent eum.

¶ Beda. Pharisei re putantes in crimen q ad verbum dñi sanā q liguebat extendit bra terā de nece saluatoris fecerūt consilium vel di. Exeuntes aūt pha. statim cū hero. pha. aduer. eū quō eum pderēt. Quasi nō ipos quisq̄ maior. sabbato laborasse pot rat quāuis ¶ Theoph. Herodiani aūt dicti milites herodis regis. hereses nāq̄ quasi ua fuit exorta. qui herodem xp̄m esse dicebat. ppheta em eū inuocabat. q̄ q̄ dicerent principē iudeoꝝ tunc xp̄m venisse. Et q̄a herodis erat mil lus fu perat in eos eorum principum ipse sol⁹ regnabat. ergo alienigena existens q̄s ipsum esse xp̄m putauerunt ⁊ hereses cōstituerunt. Illi ergo ex pbiles xp̄m interfici conabāt. ⁊ ¶ Beda. Herodianos herodis militare miseros dicit q̄ pter inimicitias quas eorum dominus aduersus iobem exercebat: eos laudatorem quē iobes predicabat insi dijs plequebatur ⁊ odijs. Sequit Et ihs cū discī. suis secessit ad mare. Quasi homo fugiens plequentium insidias. q̄a nec adhuc venerat hora passionis aꝰ nr extra ierusalē locus passionis vbi ⁊ exemplum dedit suis ne in una ciuitate plecutionem paterentur in alteram fugerent

¶ Theophi. Simul etiam secedit, vt plenis beneficiis dare ab ingratis recedens. Secuti sunt eum multi & sanauit eos. Sequitur Et multa turba a galilea & Tyri & sydonis aliengene existentes venerant a xpo audientes. quecunq; vo eius tudei. s. ipm persequebantur. & sic nulla est propinquitas veritatis nisi similitudo bonis ratio existat. ¶ Beda. Illi. n. videntes opa virtutum eius. & vba doctrine audientes. eum persequebantur. Illi aut contra opinione enim ducti virtutum eius. congesto agmine p maximos. venerunt ad audiendum eum operaq; salutis flagitandam. vnde sequitur Et dixit discipulis suis vt nauis sibi deser. ¶ Theophi. Vide aut occultatam gliam ei. Ne enim ne lederet eum turba. petit nauiculam ve ingrans in ea conseruet illesum. Sequitur Quotq; aut ha. pla. & spus in mun. cum illum videbant. a. plagas aut dicit infirmitates. Ipe nanq; deus nos vulnerat vt filios pr. ¶ Beda. Procedebant ergo verisq; dño & qui habebant plagas infirmitatum corpalium & q a spiritib vexabant in mundis. sed infirmi simplici mentione obtinede salutis demoniaci aut vel potius habitantes in eis dñones. ut diuini dmons coacti no solum ad pfidendu ei. verum etiam ad confitendam ei maiestatem compulsi. vnde sequit Et clamabant dicentes tu es filius dei. Vbi miranda est arrogantia cecitas qui post resurrectionis gram filium dei negare que demones adhuc mortali carne indutu filiu dn profitent. Sequit Et vehemenis ne manum. Peccatori enim dixit deus quare tu enarras iustitias meas. phibet ergo dñm predicare peccatores. ne quis dum predicatem audiet sequat errantem. Improbus enim magister est diabolus qui falsa veris sepe miscere vt spus veritatis testimonia fraudis obtexat. Ceterum nolumus demones sedenti a xpo sanati & apti ante passionem papianum reticere de illo. ne dum manet statue predicata. passionis dispensatio differat. Juxta allegoriam vo in hoc q dñs egressus de synagoga secessit ad mare gentium saluatorem figurauit ad quas venire p fidem relicta ob phidiam iudea dignatus est. Nacte enim diuersis errorum anfractibus iactate nationes. instabilitatem compatiunt. Multa aut turba a diuersis prouincijs secuta est eum. quia predicantibus apis multas nationes ad se venientes benigne suscepit. Nauicula vero dño in mari deseruies. ecclia est de gentibus congregata. Inter turbas vero. ne se comprimat nauiculam ascendit quia turbidas carnalium mentes fugiens ad eos qui gram seculi spernut venire & mansionem facere gaudet. Distat aut inter comprimere dñm & tangere. comprimut eum qui carnalibus cogitationibus aut factis pacem turbant in qua vitas manet. Tangit vero qui p fidem & dilectionem suscipit corde. vnde qui cu tetigerut. saluati esse phibent. ¶ Theophi. mox adr aut herodiani. i. carnales xpm interficere volunt. Herodes enim pellices inter patur. Qui vero de patria sua egrediunt. i. a carnali habitudine. Dñi sequunt xpm & eos plage curantur. i. peccata que sciendi vulnerat. Vbi autem in nobis est ratio que capit ve nauicula nra. i. corpus a seruiat ne turbationes imperat rex.

¶ Et ascendens in montem vocauit ad se quos voluit ipe & venerunt ad eum. & fecit vt essent duodecim cum illo & ut mitteret eos predicare Et dedit illis potestatem curandi infirmitates & eiciendi demonia & imposuit symomi nomen petrus. & iacobum zebedei & iohannem fratrem iacobi & imposuit eis nomina boa verges quod est filii tonitrui & andream & philippum & bartholomeum & matheum & thomam & iacobum alphei & thaddeum symonem chananeum et iudam scarioth q tradidit illum.

¶ Beda. Postq; neophitos spus se predicandi phibuit elegit sanctos qui & in mundos spus ecerent & euangelium predicarent. vnde dr Et ascendens in monte vo. ipe ¶ Theophi. Lucas aut dicit q ascendit ad montem post miraculorum em ostensionem ostat doctores q nos oportet gratias agere eum qui sequimur aliquid boni & ipsum in virtutibus a proficere ¶ Chrs. Relatos etiam ecclie ministros in montibus predicare antiq; ordinationem fadam vt eorum officium non frustretur. Cum ergo secundum lucam dies factus esset. vocauit quos voluit. Erant enim plures qui eum sequebantur. ¶ Beda. Non em illorum electionis ac studij sed diuine erat dignationis & gre vt in apostolarum vocarentur. Mons etiam ille in quo apos dns elegit altitudinem designat iustitie in q erant instituendi & q; erant hominibus predicaturi. Vero. Vt xpos spualiter mons est ex q aque vite fluut. hic in puulorum salute prepatur. pinguedo spiritualis agnoscitur & quicquid sume bonum credit in motus istius est gra constituuntur. In montem ergo vocant excelsi meritis & verbo vt locus congruat meritis altis. Sequit. Et ve. ad eum & fecit vt essent duodecim cum illo & ve mit. eos predi. Speciem em iacobi dilexit dns vt sint ipi sui throni duodecim iudicantes duodecim tribus israel. Qui etiam terni & quaterni circa tabernaculum domini excubant & sancta dñi vba humeris opum portant. ¶ Beda. In hoc em sacramento quonda filii israel circa tabernaculum castrametabant vt ex omni pte p quadrum terne tribus manerent. ter aut quatuor duodeciq fiunt & ter quaterni ad predicandum sunt missi apli vt p vniuersas quadrati orbis plagas baptizarent gentes in nomie pris & filii & spus sancti. Sequit Et dedit illis potestatem. infir. & cet demo. vt. i. promissorum celestium magnitudini attestaret magnitudo factorum & noua facerent qui noua predicarent. ¶ Theophi. Numerat aut aplorum nomina vt propter filios apostolos euitandos sint nos & ven. Et ideo sequit Et imposuit nomen petro. Aug. de cosen. euā. ¶ Nullus aut putet nunc accepisse symonem nomen petrus vt vocaretur ne sit contrarium iohanni qui longe ante dicit illi esse commemorat. tu vocaberis cephas qd interpretatur petrus. Marcus aut hoc recapitulando

cōmemorauit. Cum enī vellet noīa. xij. apl̄oꝝ enu
merare ⁊ necesse haberet petrum dicere breuiter ī
sinuare voluit q̄ nō hoc antea vocarē. sed hoc ei
dīs nomē imposuit. ¶ Beda Ideo aūt dīs voluit
eum prius aliter uocarī: vt ex ipa ꝓmutatione noīa
sacrm ꝓmendarē. Idem ergo ē grece siue latine pe
trus q̄ syriace cephas ⁊ utraq̄ lingua nomen a
pēra dinuatum ē. ¶ Nec dubiū qui illa de qua paul
lus ait. petra erat xp̄s illā sicut lux vera erat xp̄s
donauit aplis vt lux mūdi vocarēt: sic ⁊ ſmon q̄
credebat in petram xp̄m petr largius est nomen.
¶ Hiero. De obedientia aut q̄ ſmon signat ascēdi
tur ad agnitionē q̄ significat petrus. Sequē. Et
iacob. zebe. ⁊ io. fratrē iac. ¶ Beda. Subaudiuit
a suprioribus vocauit ad se. ascendens ī mōtē ¶ Hiero
Iacobum. i. qui supplantata habet vota desideria car
nis ⁊ iobem qui grā accepit q̄ alī p laborē tenēt
Sequē. Et ipos. eis no. boa verges ¶ Cri. filios
quidem zebedei sic noīat. ꝓter hoc q̄ magna ⁊ clara
ōmnibus edicta debebant orbi terre diffūdere ¶ Leo.
Vel q̄ hoc trū supiorꝫ sub lime ostendit meritum q̄
ī monte merentē audire meruerūt prīs q̄ nubem de fi
lio tonante. Hic ē filius meus dilectus vt ⁊ ipi q̄
nubem carnis ⁊ ignem verbi. q. fulgura ī pluuiā
ī terris spargerent qm̄ dīs fulgura in pluuiā fecit.
vt extinguat misericordia q̄ iudiciū iuxta Sequitur
Et Andream qui viriliter vim fecit patiōni ⁊ vt
responsum mortis in se semp haberet ⁊ aīa eius sit
semp ī manibus eius ¶ Beda Andreas ēm grecū no
men ē ⁊ interp̄tat virilis ab anir q̄ ē vir q̄ virili
ē dīo adhesit. Sequē Et Philippū ¶ Ier. Qui ē os
lampadis qui illumīare potest ore q̄ corde cōcepit
cui dedit dīs aptionē ore illuminantis Samus hāc
modū locutiōis ꝓprium esse dn̄ꝫ scripturaꝫ q̄ he
brea noīa ad aliq̄ misteriū significatōis fuit posita
Sequē Et Bartholomeū qm̄ ē filius suspendētis
aquas illius. s. qui dicit. Et mādabo milio mris ne
pluāt sup eū ymbrem. Bar nomē vo filij dei p pacē ⁊
dationē adquirē mimia. beati. n. pacifici. qm̄ filij dei
sūt. Et diligite inimicos vros vt sitis filij dei. Sequē
Et Matheū qui ē donatus q̄ donat a dīo vt nō solū
remissionē pcc̄oꝝ adipiscaē sī numero ascribaē apo
stoloꝝ. Sequē Et Thomā q̄ ē abyssus. Multa enī
ꝓfunda scientie dei mīme pterūt. Sequē Et Jacobus
alphei. i. doctī vel millesimi c⁹ a latere cadent mille.
Hic alē Iacobo ē cui collatando nō ē adiūsus carnē
⁊ sanguinē: sī adiūsus spiritales neḡtias. Sequē Et
thadeū. i. cordem. i. cordis cultorē q̄ ꝓfuat cor suū oī
custodia. ¶ Beda Thadeus aūt ipe ē q̄ē lucas in
euangelio ⁊ in actibus aplorꝫ iudā iacobi noīat. Erat
enī ff̄r iacobi frīs dīi vt ipe ī epla sua scribit. Se
quitur Et symo. chana. ac. Hec cū additamēto posuit
ad distinctiōē symōis petri ⁊ iude ⁊ iacobi. Symon
aūt chananeus dr̄ achama unco galilee. Judas autē
scarioth unco ī q̄ oriundus ē. aut ex tribu ysachar dr̄.
Theophi. Quē inter aplos ꝓputat vt discamus q̄

deus non repellit aliquē ꝓter futuram malicīā sed
ꝓter p̄sentem virtutē dignum facit habere. ¶ Hiero.
Symon autem pones tristiciam interp̄tatur. Beati
namq̄ qui lugent nunc quoniam ipsi consolabuntur
Chananeus autem ⁊ zelotes dr̄: quem zelus domus
dei cōmedit. Judas autem scarioth est qui non delet
pecatum suum per penitenciam. Judas enī confessus
vel gloriosus interp̄tatur. Scarioth autem mens
na mortis. Sunt autem confessiones multi in ecclia
superbi ⁊ gloriosi vt symō magꝰ ⁊ arrius ⁊ cetere hy
retici. quorum memoria mortalis. ideo in ecclia cele
bratur: vt euitetur.

Et uenīūt in domū
⁊ cōuenit iterum turba ita vt non possent
neq̄ panem manducare. Et cum audissent
sui exierūt tenere eū Dicebant enim quo/
niam in furorem ver/
sus est. Et scribe q̄ ab
ierosolimis descēderāt
dicebant quoniam be/
elzebub habet. Et q̄a
in principe demoniorꝫ
eicit demonia.

¶ Beda.
Electos meos apos
stolos: dīs ad cenū re
ducit: quasi tanta ex
admonīes ve post ascē
ptum apostolorum gra
dum ad gloriosā sua
redeant. unde dicitur
Et veniunt in domum
⁊ conuenit iterum turba
ita vt nō possent neq̄
panem manducare.
¶ Cri. Jngrauescebāt
erant principes mala
tudines quas impos
a cognatōe clabo. gre
ca vo poph. malecudo
uere adhesit. Quā
lia vo frequēta pdicēs: cui tm̄ fuit cura ad
obtinēdam salutem vt auctori salutis cum his qui se
cum erant nec vescendi quidem hora libera mine
bat quē turba frequētat exēna. Nunc ꝓpinquo
estimatio suspendit. Sequē Et ceu; au. sui. ex. u
nere eum. Quia em altitudinē sapiendi quā nesci
bant capere nō poterant quasi in alienum eum sensi. b
cutum esse credebant. unde sequē. Dicebant enī
qm̄ in furo. versus ē. ¶ Theophi. demoniū habet ⁊
furit. ⁊ ideo eum tenere uolebant vt incarceratū
tanq̄ demoniacum ⁊ quidē sui hoc volebāt. ꝓpin
quitate compatione eius vel fratres eius scilta aut
fuit misericordia q̄ tantoꝝ miraculoꝝ dulcedinē sa
pientie in furiam vera concipiunt. ¶ Beda Quia
aūt distat inter eos qui verbum dei p mentis ca
ritate non intelligunt quales fuerūt de quibus dicit
est: ⁊ eos qui hoc q̄ intelligunt de industria blasphe
mant de quibus subdit. Et scribe qui ab iero. ad. di
cebant q̄m beel habet. Que enī negare nequiuerūt
simistra interp̄tatione puertere laborāt. q. non deus
eis opa essent sed immundissimi spūs. i. beelzebub qui
deus erat a chaon. Nam beel quidem ipe est baal
zebub aūt musca vocat beelzebub ergo. i. mus mo
scarum interp̄tat ob sordes immolatoꝝ cruoris ex cui
spuratissimo ritu principem demoniorꝫ nominabāt cui
subdunt. Et quia in prin. demo. ait demo. ¶ Hiero

Quisice aũt domus ad quã veniũt: primitiua est ec
clesia. turbe que impediunt penẽ manducant: peccata
¶ vidas sunt-quia qui manducat indigne iudiciũ mã
ducat ¶ bibit. ¶ Beda. Scribe etiã ab ierosolimis
descendentes blasphemant. Turba vero ab ieroso
limis veniens secuta est dñm ¶ ab alijs religionibꝫ
iudeorum siue gentiũ: quia sic erat passionis tempe
futuꝝ: vt turba illum populi iudeoꝝ cum palmis ac
laudibus ierosolimã pduceret gentiles videre deside
rarent. Sed scribe ¶ seniores populi de eius nece
eradarent.

¶ Et convocatis eis
in parabolis dicebat illis
quomodo potest sathanas sathanã eicere. ¶
si regnum in se diuidatur. non potest stare
regnum illud ¶ Et si do
mus supra semetipaz
dispaatur non potest
domus illa stare ¶ Et si
sathanas dsurrexerit
in semetipm dispsit?
est et nõ poterit stare
sed finem habet. nemo
potest vasa fortis in
domũ ingressus diri
pere nisi prius fortez
alliget ¶ tunc domum
eius diripiet ¶ Amẽ di
co vobis qm̃ omnia di
mittenẽ filijs hominũ
peccata et blasphemie
quibus blasphemauerint ¶ Qui autem blas
phemauerit in spiritũ
sanctum non habet re
missionem in eternum
sed reus erit eterni de
licti qm̃ dicebant spi
tum im̃ũ habet

¶ Cyp. Postica blas
phemia scribaz: dñs
ostẽdit impossibile fo
re qđ dicebant suaz p
bationem exemplo con
firmans. vnde dr. Et
quo. ait m pabo. di. ut
Quo potest sathanas. ac
cere. q. di. regnum si
se i testimonio bello di
uisũ necesse ẽ desolari
¶ in domo ¶ in diui
tate videt. Quo circa
¶ si sathane regnum i
seipm diuisũ est. ita ¶
sathanas ab homibꝫ re
pellat sathanam disso:
lutio regni demoniũ ap
propinquauit. regnuz
aũt eoꝝ ẽ i hoc ¶ hoc
mines subiectos tenent
¶ ergo ab hominibus
pellũt: hoc ñ est aliud
qz regnũ eoꝝ dissolui
¶ si aũt adhuc i homi
bus tenent potestatem
manifestũ est ¶ regnũ
maligni adhuc stat ¶
non est contra seipm
diuisum ¶ Et quia
iam ostendit exemplo
¶ demon demonem non
expellit. ostendit quo
possit expelli dicens.
Nemo potest vasa fo
tis ꝛc Chrysol. Exẽꝓ
autem tale est fortis ẽ
demõ. vasa aũt sunt ho
mines i qbꝫ recipit. nisi
ergo quis prius vincat demonẽ ¶ alliget: quo vasa
eius. i. demoniacos ab eo eripiet. sic ¶ ego qui diri
pio vasa aũ. i. libero homines a demoniaca passione.
pr? alligo demones ¶ supo eos ¶ inimicꝰ eoꝝ sum
Quo ergo dicitis ¶ beelzebub habeo. i. demoniũ ami
cus existens demonia eicio. ¶ Beda. Alligauit etiã
dñs fortem. i. dyabolum. hoc ẽ ab electoꝝ seductione
compescuit ¶ ingressus in domũ. i. in mundũ. domum
eius ¶ vasa. i. homines diripuit: quia erepcos a dya
boli laqueo ecclie adunauit. vel domũ eius diripuit
quia omnis mundi pres quibꝫ olim hostis dominabat
atq; in apostolis eorumq; successoribꝫ distribuit vt pa
pulos ad viam vite quererent. Ostendit aũt dñs
¶ grande scelꝰ emitterent qui hoc qđ dei esse ꝓgno
uerant dyaboli esse clamabant: cum subdit. Amẽ
dico vobis qm̃ oia dimit. filijs. peccata ¶ blas. qui
bꝫ blasp. Oia quidem peccata ¶ blasphemie nõ passim
dimittunt omnibꝫ hominibꝫ: sed his qui digna ꝓ er
roribꝫ suis in hac vita penitencia egerint ¶ sic neq;
ullum habet locum vel nouatus vt penitentibꝫ qui i
martirio lapsi sunt veniam neget esse tribuendam:
vel origenes qui asserit post iudiciuz deo vniuersale
transactis licet seculoꝝ volumĩbꝫ cunctos peccatores
veniam peccatoꝝ esse ꝓsecuturos cuius erroꝛem se
quencia verba dñi redarguũt cũ subditur. qui aũt
blas. in spm̃sanctum non habet remissionem in eternũ
¶ Cyp. Et quidem blasphemiã que circa eum erat
excusationem habere dixit quia eũe videbatur home
despectus ¶ infimi generis. sed iniuria dei remissiõe
habet. blasphemia aũt in spm̃sanctum contra deũ fit.
Eoem̃ spũsancti opatio regnuz dei ¶ ꝓpter hoc irre
missibilem dixit esse spũsancti blasphemiã ꝓ eo aũt
qđ hic subiicitur sed erit reus eterni delicti. alius euã
gelista dicit neq; in hoc seculo neq; in futuro per qđ
manifestatur iudicium qđ ẽ scõm legem ¶ futurũ. cũ
em̃ lex maledicentem deum occidi vlciscat i hoc legis
sede excusationem nõ habet omnis cum aũt qui ba
ptizatur: extra hoc seculuz fit. latebat aũt iudeos re
missio que fit ꝓ baptismũ. qui ergo miracula ¶ de
moniũ electionem que solum sunt ꝓpria spũsancti de
moni appropriat: nulla excusatio sibi de blasphemia
relinquit. sed neq; blasphemia talis cũ sit cõtra spi
ritumsanctum remitti videtur. unde exponẽs subdit
qm̃ dicebat spm̃ imundũ hz ¶ Chrysol. Qui aũt ita
ligẽdũ qđ uemã nõ cõsequũt nisi penitearit. Cũ uero
in carne xpi scandalisabant: etiam si non penitereꝫ
aliquid excusationis habebãt ¶ remissionis aliquid
ꝓsequebantur. ¶ Hiero. Vel hoc dicit quia non me
rebitur penitenciam agere ut recipiatur qui xpm̃
intelligẽs principẽ demoniorum esse dicebat. ¶ Beda
Neq; tamẽ hoꝝ qui spm̃sanctum nõ esse deũ credunt
irremissibilis blasphemie crimine tenent: quia uero
ignorancia dyabolica: sed humana ignorancia tuti
hoc faciunt. Aug. de verbꝭ dñi. Vel ipa i penitencia
est blasphemia spũsancti que non remittet. Contra
em̃ spm̃sanctum quo peccata dimittũt. verbum dicit
siue cogitatione siue lingua: qui sibi cor in penitens
thesaurizat. Subiũgit aũt. Qm̃ dicebant spm̃ i mũ
dum habet. De ostendere hinc fuisse exortam cãm
vt hoc diceret eo ꝙ dixerant eum beelzebub demo
nem expellere non quia esset blasphemia que nõ re
mittet: cũ ¶ hã remittaẽ si recta pnia ꝓsequẽs sz hic ean
extat vt a dño illa sntia ꝓferreẽ fcta mẽtoe spũs in
mũdi quẽ aduersus seipm diuisi ẽ ostendit ꝓpter spi
ritumsanctum qui etiam quos colligit efficit in dim
sos peccata que aduersus se diuisa sunt dimittendo.
Cui dono remissionis non resistit qui nisi durissim
cordis in penitentia habuerit ¶ Iam alio loco dixerẽt
vbi de domino ꝙ demoniũ haberet: nec eñ ibi aliqđ
dixit de blasphemia spũsancti. qm̃ non ita obiecerũt

ſpm̄ imundū: ve in ſe diuiſus ex ore eorum poſſet oſtendi. ſicut beelzebub a q̄ dem̄ones eici poſſe dixerē

¶ Et venerūt mater eius ⁊ fratres ⁊ foris ſtantes miſerūt ad eū vocantes eum ⁊ ſedebat circa eum turba. Et dicūt ei. Ecce mater tua ⁊ fratres tui foris querunt te. Et reſpōdens eis ait. que eſt mat̄ mea ⁊ fratres mei. Et circumſpiciēs eos qui in circuitu eius ſedebant ait. Ecce mē mea ⁊ fratres mei. q̄ enim fecerit volūtatē dei hic frater meus ⁊ ſoror mea ⁊ mater eſt.

¶ Theoph. Quia ꝓpī qui dñi venerant ven̄ eum tam̄q̄ infuriū vsū mater eius cōpaſſiōe detenta venit ad ipſum vnde dī. Et ve. mater eius ⁊ fratres ⁊ foris ſtan. miſ. ad eum vocant eum. ¶ Cnſ. Ex hoc aūt manifeſtum fit q̄ n̄ ſemp cum eo erāt fratres eius ⁊ mater. q̄a vero dilectus erat: ad eum ꝓper reuerentiā ⁊ affectum veniunt de foris expectātes. vnde ſequit̄. Et ſedebat circa eum turba ⁊ dicunt ei Ecce mater tua. ⁊c

¶ Beda. Fratres dñi nō filij ſemp virginis marie uxta beluidum nec filij ioſeph ex alia vxore uxta quoſdam putādi ſunt ſed eius potius intelligendi ſunt eſſe cognati

Cnſ. Aliē aūt euāgeliſta dicit. q̄ fratres eius nōdū credebant in eū. cui connenit qđ hic dicit̄ q̄ eū querebant de foris exſpectantes ⁊ ſedm eandem mentionem dñs eos non ſicut ꝓpīquos memini. vnde dī. Et reſpondens ait que ē mater mea ⁊ fra. mei. Hoc aūt nō dixit matrē aut fratres oīno r̄ probādo ſ; oſtendens q̄ ſua oīm cognationem tempalē optz ꝓpriam aīam p̄honorare. vnde quemēter hoc dī hijs qui vocabant ad ꝓpīq̄ collocutionē. q. ad aliq̄ valius q̄ſit doctrina ſaluti. ¶ Beda. Negat̄ g̃ ab officio verbi diſſimilat egredi nō mēte refutās obſequiū pietatis: ſed paternis ſe miſteriis amplius q̄ maternis debere mōſtrat affectib. Nec mirum ſe fratres cōtemnit: ſed opus ſpūale carnis ꝑgnatiōi p̄ferens: religioſiorē cordium copulam docet eſſe q̄ corporū. vnde ſequit̄ Et ait. eos qui in circuitu eius ſedebant ecce ma. mea ⁊ fra. mei. ¶ Cnſ. In quo dñs oſtendit q̄ oporteat eos qui fidei ſunt ꝓpīqui p̄omnibus conſanguineis honorare. Illeſu quidem aliquis mr̄ efficiatur p̄dicando. Quaſi em̄ parte dīm q̄ cordi audientis infuderit. ¶ Vero. Sciamus aūt nos eſſe fratres eius ⁊ ſorores: ſi voluntatem patris ipſe uenimus ve coheredes ſimus eius. quia nō in ſe ipſo m factis diſcernit. vnde ſequit̄ Quicūq̄ fecerit voluntatem dei hic fra. m. ⁊ ſoror m. ⁊ mater ē ¶ Theo. Non ergo negamus matrē hoc dixiſſe. ſed oſtēdens q̄ nō ſolum ē digna honore ꝓpter hoc q̄ genuit xp̄m ſed ⁊ ꝓpter oēm aliam virtutem. ¶ Beda. Diſcite aūt mater ⁊ fratres ihēu ſunt: ſynagoga ex cuius carne ē editus ⁊ populus iudeox qui ſaluatore ip̄m docente venientes intrare nequeūt cuius ſpūaliter intelligere dicta nequeunt. Preoccupās autem éba ingredit̄: quia differente iudea. gentilitas fluxit ad xp̄m. foris em̄ ſtantes voluit dūm videre ꝑgnatos ip̄ius: cum iudei ſe ad cuſtodiam lr̄e foris fudiſſent. ⁊ xp̄m populus ad carnalia docēda cogūt exire. quā ſe ad differēda ſpūalia ſilentia ingredi. Si ergo foris ſtantes nec ip̄i agnoſcunt̄ gentes quēadmodū nos agnoſcemur ſi foris ſtemus. Deus em̄ ē vbi intus eſt lumen.

Capitulum quartum.

Iterum cepit ihe/ſus docere ad mare ⁊ congregata eſt ad eū turba multa. ita vt in nauem aſcendens ſederet in mari. Et omnis turba circa mare ſup terram erat ⁊ docebat illos in pabolis multa Et dicebat illis in do/ctrina ſua. audite Ecce exijt ſeminās ad ſeminandum. Et dum ſeminat aliud cecidit circa viā ⁊ venerunt volucres ⁊ cōmederunt illud. Aliud vero cecidit ſup petroſa ubi nō habet terram multā. ⁊ ſtatim exortuz eſt q̄m nō habebat altitudinē terre. Et q̄n exortus eſt ſol. exeſtuauit ⁊ eo q̄ non haberet radicē exaruit. Et aliud cecidit in ſpinas ⁊ aſcēderunt ſpine ⁊ ſuffocauerunt illud ⁊ fructū non dedit Et aliud cecidit in terram bonam ⁊ dabat fructum aſcēdentem et creſcentem Et afferebat vnum ꝓxx. ⁊ vnū. lx. ⁊ vnū centum. Et dicebat q̄ habet aures audiendi audiat. Et cum eſſet ſingularis. interrogauerunt eū q̄ hy cuz eo erant. xii. parabolam eg

¶ Theoph. Iſte mirerem eius dīa fugam negligere videret ſi reuereē eam ꝓper ea namq̄ egredient circa mare. vnd̄ dī Et iterum cepit ihēus docere ad mare ¶ Beda. Euangelium matheī ſpiciamus: pone hanc doctrinam dñi ad eadem die qua fugiuit in domo celebrati eſt ſermonem. terminat enim primo ſermone cōmuno ſubmiſſe ihe° dicēs. Ille de exiens de domo ſedit ad mare. Vbi cepit docē ad mare ve loc docendi initium habeat reo amaros fructus ſtabiles. ¶ Beda. Iudea ſtulta etiam bono cepit docere ad mare: qua Iudea ſynagoga ab colligendam g apoſtolos populi gentilis multi tuomen venit. noſti quietis. Et egreſſ ab eum eur. malignis in mare aſcendens ſedere mari. ¶ Cnſ. q̄ ſine cauſa ſedens cepit intelligi. ſed ve poſſe neminē diſcurrere ſo omnes audiendi eū facē haberent. ¶ Theo. Prefigurabat aūt hec mans eccliā ex dio nationū edificādā in qua dīa diuina conſecrat myſteria. Sequit̄. Et dixit eis multa. ¶ Vero. Parabola ē res ex diſcrepātiū ſub aliqua ſimilitudīe facta ꝓ greco em̄ vocabulo ſimilitudo. q̄ illud q̄ intelligi. uelum̄ p cogitationes aliquas obſcuras. Sic em̄ ſemi

poſſere et dicebat Vobis datū eſt miſteriū regni dei lis aūt qui foris ſu impabolis omnia ut videntes vide ⁊ nō videāt. ⁊ aud tes audiāt. ⁊ nō in ligāt ne q̄n̄ quertā ⁊ dimittāt eis pec ait illis Noſcitis p lam hāc. ⁊ quo om abolas cognoſcetis Qui ſeminat verbu ſeminat. hy aūt ſu circa viā vbi ſemin verbum. ⁊ cum aud cint. confeſtim ven ſatanas ⁊ aufert bū quod ſeminatū de cordibꝫ ipoz. hy ſūt ſimiliter q̄ ſ poa petroſa ſeminat qui cū audierint. vbū ſtatim cū gaudio ac pūe illud ⁊ nō hnt r docē in ſe. ſ; tpales ſu deinde orta tribulacē ⁊ pſecucōe ꝓpter ve ſtū. confeſtim ſcādalizā Et alij ſūt q̄ in ſpin ſeminātē. hy ſūt q̄ ſ bū audiūt ⁊ eruñe ſ aſſi. ⁊ de cpō diuicia ñ ⁊ cetera reliqua oc piſcētie introeunte ſuffocāt verbū ⁊ ſin fructu efficiē. Et h ſūt qui ſup terram nam ſeminati ſūt. q audītē verbū ⁊ ſuſc pūt ⁊ fructū ferāt vn ginta vnum ſexa ginta Et vnū centū ¶ Cnſ. Sicut autem ſubtilem. ſed ſimplicit mice. ſic ⁊ ipſe omnes cendum ſubdit. ⁊ dum viam. ¶ Theophil. D

ponere et dicebat eis
Vobis datū est scire
misteriū regni dei Il/
lis aūt qui foris sunt
impabolis omnia fiūt
ut videntes videant
⁊ nō videāt. ⁊ audien
tes audiāt. ⁊ nō intel
ligāt ne qñ uertantē
⁊ dimittāē eis pcā ⁊
ait illis Nescitis pabo
lam hāc. ⁊ quō oēs p
abolas cognoscetis.
Qui seminat verbum
seminat. hȳ aūt sūt q
circa viā vbi seminaē
verbum. ⁊ cum audie
rint. confestim venit
sathanas ⁊ aufert v/
bū quod seminatū est
de cordibȳ ipoȝ. Et
hȳ sūt similiter q su/
pra petrosa seminanē
qui cū audierint vbū.
statim cū gaudio acā
piūt illud ⁊ nō hnt ra
dicē in se. sȝ tpales sūt
deinde orta tribulacōe
⁊ psecucōe ꝓpter ver
bū. ofestim scādalizāt
Et alȳ sūt q in spinis
seminanē. hȳ sūt q v/
bū audiūt ⁊ erūne se/
culi. ⁊ decepcō diuicia
rū ⁊ circa reliqua oēs
piscēcie introeuntes
suffocāt verbū ⁊ sine
fructu efficiē. Et hȳ
sūt qui sup terram bo
nam seminati sūt. qui
audiūt verbū ⁊ susci/
piūt ⁊ fructificāt vnū
triginta vnum sexa/
ginta Et vnū centū.

¶ Cnf. Sicut autem seminās nō discernit terrā subiectam. sed simpliciter ⁊ absq discrecione semen mittit. sic ⁊ ipse omnes alloquitur ⁊ ad hoc significandum subdit. ⁊ dum seminat aliud cecidit circa viam. ¶ Sophilꝰ. Dic quia non dixit ꝙ pecte quempiam dicimꝰ qñ durum ac fortem desiderā intelligi. Cum ne locez ventis aut aut o compamus. Loquitur autem turbis impabolis more ꝓuidentie sue vt qui celestia capere nō poterant. p similitudinem terrenam audiendi ꝓpe potuissent.

¶ Cnf. Erigit enim p pabolam audiendū mentem ve manifestiorem sermonem facerz ues visui ostendens.

¶ Theo. Et ut attentiores faceret audientes primam pabolam ponit de semine quod est verbū dei. vñ seqē Et dicebat illis in do/ sua nō Moysi si non ꝓbaꝝ qz suum ꝓdicandi euangeliū exp se/ semi. Semina autem xp̄us ē. ¶ Cnf. Illō aūt loco exiuit q̄ presens existit oīb oia implez. sȝ habitu ⁊ dispō sacōe qua nobis factus est ꝓpinqor per carnis amictū. qz n. non valebam⁹ ire ad eum peccatis impedientibȳ iter nostrū ipe exiit ad nos exiit aū pietatis semiare sm̄oneū quē copiose loquebaē. Illō autez inculcat sm̄onem eundem in eo qꝙ dicit. Exit se ad se. exiit enim aliquādo seminās aut ve faciat nouale aut ve herbas malas euellat aut ve aliqd aliud operetur Iste autez exit ad seminandum.

¶ Beda. vel exiit ad seminandum cum post vocatam ad fidez suam partem synagoge electam ad vocationem quoq gentium gre sue dona diffudit

illud in via. sed quia cecidit. qui eī seminat quantū in se est in terram bonam proiicit. Sed illa si sit mala corrumpit verbum. Via autem xp̄us est. infideles autem sunt circa viam id est extra xp̄m. Beda Vel via est mens seculo malaꝝ cogitacōnum motu trita. ne verbi semē in ea germinare sufficiat Et ne ideo quicquid boni seminis viciūa talis vie contigerit perit. ⁊ a demonibȳ rapitur. Unde sequitur. Et ve. vo. ce. ⁊ co. illud. Recte autem demones volucres celi dicunē. siue quia celestis spiritalisqꝫ sit natura siue quia in aere habitant. Vel qui sunt circa viam sunt negligentes ⁊ desides Sequiē Aliud vero cecidit supra petrosa. Petram dicit duriciam pro terruementis. terram leuitatem animi obedientis Solem feruorem psecucōis sentētie. Altitudo ergo terre que semen dei debuerat accipere ꝓbitas ē animi disciplinis celestibȳ exercitati. atq ad obediendū diuinis eloquijs regulariter instituti. Petrosa autez loca que vim radicis figende non habent. illa sunt p cordia que dulcedine eī auditi sermonis ac ꝓmissis celestibus ad horam delectantur sed in tempore tentationis recedunt. quia parum est in eis saluteris desiderij quod semen vite concipiat. ¶ Theo. Vt petrosi sunt qui modicum adherentes petre .i. xp̄o in quantum ad tempus verbum recipiunt postmodū abiciunt recedentes. Sequiē. Et aliud cecidit spinas. Per quod significanē animę multa curantes. Spine eī cure sunt. ¶ Cnf. Ulterius vero ponit terram bonam dicens. Et aliud cecidit in ter. bonam. Secūdum eī ꝓditionem terre est differencia fructuum.

Multa est autez dilectio seminantis ad homies quoniam ⁊ primos cōmendat ⁊ secundos non reiicit. et tercijs tribuit locum. ¶ Theo. vide etiam quomodo mali sunt plurimi. ⁊ pauci qui saluanē. Quarta eī pars seminis inuenit saluata. ¶ Cnf. Non tamen maior pars seminis occasione amittē seminantis. sȝ terre recipientis id est animę audientis. Et quidem maternalis agricola hoc modo seminando congrue īcusareē. Non eī ignorat lapidem aut viam aut terram spinosam terram pinguem nō fieri. In racionabilibus vero non est sic. Petram eī possibile ē fieri terram pinguem ⁊ viam nō conculcari ⁊ destrui spinas. Quod si fieri non posset. non ibi seminasset Per hoc ergo nobis tribuit penitentie spem Sequitur Et dicebat qui habet aures audi. audiat.

¶ Beda. Quociens hec ammonitio in euāgelio aut in apocalypsi Johannis interponē misticum hoc quod dicitur atq ad audiendum discendumq insinuatur. Aures eī audiendi sunt cordis ⁊ sensus intentoris Et aures obediēdi ⁊ faciēdi q̄ nulla sint Sequiē Et cum esset singul. inter. eum hȳ qui cum eo erant. xii. parabolam exponere ⁊ dicit eis. vobis datum est scire mȳ. reg. dei illis qui autem foris sunt in para. omnia sunt. ¶ Cnf. Quasi diceret. vos qui estis digni omnia que ad ꝓdicacōnem sunt congrua edoceri. parabolaꝝ manifestacōnez addiscetis Ad istos autem pabolis vsus sum quia digni nō sunt addiscere ꝓpter eoꝝ maliciam Qui eī legis quam acceperat obedienciam nō tenebāt iustum fuit ut no/ su sm̄onis ꝓpagacōz nō hērēt. sȝ ab utroqꝫ sint alieni

Ostendit em̄ p discipulos obediēciā q̄ p grariū ī digni facti sūt reliqui mistice doctrine. Postea vo mutatōne vocis ꝓphetice eos cōfundit nequaq̄ tā q̄ a longe ꝑspectam. Vñ sequē. Ut videntes videant & non videāt & audiētes audiant & non intelligant. Quasi d. ut ꝓphetia impleat̄ que hoc ꝑdix. ¶ Theo. Deus em̄ eos sc̄at videntes id ē intelligentes bonū ipi vo non vident uoluntarie se fingentes nō vitē ne quertamē & corrigant se tamq̄ sue saluti inuideant. Sequē. Neqū conuer. & dimitt eis peccata. ¶ Crys. Sic g° videnc & non vident audiūt & non intelligunt. Quod em̄ vident & audiunt stingit eis exp grām dei sed q̄ non vident & non intelligūt stingit eas quia gratiaz recipe nolunt sed oculos claudunt & fingūt se non videre nec dicta acquiescūt & sic a peccatis nō mutantur per hoc qđ vident & audiūt sed grauium patiunt. ¶ Theop. Vt pōt aliter intelligi q̄ reliquis loquebat̄ in parabolis ut videntes non videant & audiētes non intelligāt. Deus em̄ dat visū & intellectū his qui petunt reliq̄s aūt obcecat. ne maiorez redarguionē sic eis qđ cum intelligere nolluerunt facē. que oportet. Vñ sequit. Neqū conuertat. & dimittat peccata. ¶ Aug. de. con. eum. Vel hoc intelligunt̄ peccatis suis meruisse ut nō intelligerent & tū docipsii misericordie eis factū ē ut peccata sua agnoscerent & questi veniā mererēt. ¶ Jeronim°. Illis g° qui foris fuit in parabolis omia fiunt & facta sc̄z & vba saluatoris q̄ neq̄ in his que opabat̄ ꝓfectū. neq̄ in eis que p̄dicabat arcanis eum agnoscere deū valēt ideoq̄ ad remissionē peccatoz attingere non valent. ¶ Crys. Quod aūt nō loquebat eis misi in parabolis nec omino loqui desistebat dmōstrat q̄ his qui bono ꝓpuq̄ sunt & in scripturis bonū nouerant oculeū tamē eis oñdit. Cum aūt aliqs cū reuerentia ac recto corde accedit occultoz reuelationez ꝓsequit abundanter. Cum aūt non sana sentit nec his que multus familia sunt dignꝰ hec nec eaz eoz audiat. Sequit. Et aīt illis nescitis parabolā istā & quō omēs parabolas agnoscetis. ¶ Jeroꝰ. Oportebat siquidez ut illi quib⁹ in parabolis loquebat̄ requirerēt qđ non intelligerent. & per apostolos quos ꝓmptos habebant. discerent mistm̄ regni quod ipsi non habebāt. ¶ Glosa. Et ideo hec tacena ostendit oportere eos & hanc ꝑtem & omnes consequentes parabolas intelligere ꝓter quod exponens subdit. Qui seminat verbum seminat. ¶ Crysoꝰ. Et qdem ꝓphete doctrinam populi plantationem vinee comparabant. hic vero seminationi manifestatis per hoc q̄ breuior est nūc & facilior obedientia & fructū dabit. ¶ Beda. In hac aūt dominī expositōe oīs eorum qui audire verba salutis potuerunt. sed ad salutem puenire nequeunt. distantia comꝑhendit̄. Sunt nanq̄ qui vbum quod audiūt. nulla fide nulla intellectu. nulla salutem tempandi voluntatis occasione pāpiunt. de quibo dicit. Hi autem sunt qui circa viam. Quoniam em̄ eorum mandatum vbum. confestim immundi spiritus quasi vie ente volucres semen eripiunt. Sunt qui auditu uerbi & voluptatē ꝓbant & desiderium gustant. Sed ne ad id quod ꝑ bant peruenīt. aliog huiꝰ vite aduīa tenēdo alios ꝓspera largiēdo retardant. De quoz primis dicit. Et hi sunt similiter qui supra petrosa. De aliis dicit. Et alij sunt qui in spinis. Spine aūt dure vocāt quia cogitatōm suaz punctōnibus mētem lacerant & cum usq̄ ad peccatū perabunt quasi fructū solidē eruentant. Dicit autem. Erumne seculi & deceptō diuitiarum. Quemcumq̄ em̄ supuacue diuitiarum desiderij appetitꝰ necesse ē mox ut curarum erumna ꝓmuat affligat. Addit autez & arca reliqua concupiscencie. Qua qui mandatis dei contemptis arca reliqua occupiscens aberrat ad gaudium beate dōnis non potest attingē. Suffocāt autem humani pectoris fluentē vbum. quia bonuz desiderium ad cordis mansionē non sinūt. quasi aditum flatus vitalis recludentes. Excipiunt̄ autez ab his holim differētes gentes nec audire verba vite merent. ¶ Theo. Ecce vo semen suscipiunt. quemē rursus tres hunc grauant. Vñ sequit. Et hi sunt qui sup terram bonaz. qui in centum fructificant. sunt qui perfectam & obedientem habent vitam ut virgines & hereme. Quasi in. lx. qui mediocriter se habent ut continentes & in cenobio sunt. qui autem in. xxx. qui parua quidem sunt scōm ꝓpriam virtutem fructū ferentes. scilicet & qui in cōiugio sunt. ¶ Beda. Vt. xxx. fructificat cū aliquis fidez sancte trinitatis electoz cordibo insinuat. xl. cum perfectionem docet bone operationis. centum cum celestis regni premia demonstrat. Centum namq̄ computando in dextram erigitur. Vnde recte in significatione ponitur perpetue beatitudinis. Terra autem bona est electorum conscientia. que omnibus predictis tribus terris contraria facit quia & commendatum sibi semē vbi libet excipit. & exceptū imē adusta & ꝓspera ꝓferentes fructū usq̄ ad tempa seruat. Hiero. Vel fructus terre in. xxx. & centesimo gradē hoc est lege & ꝓphetia & euangelio.

Et dicebat illis Nūquid venit lucerna ut sub modio ponat̄ aut sub lecto nōne vt supra candelabrū ponat̄ Nō est em̄ aliquid absconditū quod nō reuelet̄ nec factū est occultum quod in palā veniat Si quis habet aures audiendi audiat & dicebat illis Videte qđ audiatis in qua mensura mētsi fuitis remetietur vobis & adycietur vobis. Qui em̄ habet dabit̄ ei Et qui nō habet eē quod habet auferetur ab eo.

¶ Consequitur. Post interrogationem discipulorum de parabola & expanationez hui⁹ subiungit. Et dicebat illis Nunquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto nōne ut supra candelabrū ponat̄. Quasi dicat. ꝓ hoc parabola dicta est nō vt i manifesto maneat aut occulta eunquam sit modio aut sub lecto sed digna manifestatione. Lucerna in nobis est intellectualis natura que sm gradōm illuminatōnis aut clare agnoscit aut obscure. Si em̄ meditationes q̄ntecūq̄ lumine ac recordationem in ab ecena exitu accedit negligāt mox extinguuntur

¶ Jeronim⁹. Vel lucerna verbum est tribo semi
nibus. Modius autem lectus auditus est obedien
cium Candelabrū apostoli. sup quos illuminauit v
bum dei. Vnde sequitur. Non est enī aliquid absco
di. Absconditum ⁊ occultum parabola seminis est
In palam vero venie dum a domino tractatur.
¶ Theoph. Vel hic dominus discipulos monet lu
ados esse fm vitam ⁊ conuersacōem. Quasi dicēt.
Sicut lucerna ad lucendum ponitur sic ad vitam
nostram omnes respicient. Itaq; studete bonam vi
tam habere ⁊ non in angulis sedeatis. sed lucernam
non sub lecto. sed supra candelabrum posita lucet.
Quam quidem lucernam necesse est ponere supra
candelabrum id est in altitudine conuersacōis que
fm deum est. vt ⁊ alīs lucere valeat. non sub modio
id est circa gulā. neq; sub lecto. ⁊ sub otio. Nēo enī
q̄ i escis studet ⁊ reqē diligit pē eē lucna oiū lucēs
¶ Beda. vel quia tempus vite nostre sub certa di
uine punitionis mensura continet recte modio comp
atur. Lectus vero anime corpus est in quo tempaliē
habitans quiescit. Qui ergo amore vite tempalis ⁊
illecebrarum carnalium occuleat verbum dei modio
aut lecto lucernam operit. Supra candelabrum aut
ponit lucernam qui corpus suum ministerio vbi dei
subiicit. vnde hys verbis typice figurā docet pdi
candi sequi. Nodo enī aliquid est absconditum
quod non reueleē. neq; factum est occultum quod in
palam veniat. quasi diceret nolite erubescere euan
gelium. sed inter tenebras psecutorum lumen verbi
dei supra corporis vestri candelabrum leuate. fixa
mente retinentes illum diem quo illuminabit de⁹ ab
scondita tenebraꝝ. Tunc enī ⁊ vos laus ⁊ aduersa
nos pena manet eterna. ¶ Crisō. vel aliter Non ē
aliquid absconditum. quasi diceret Si nos cum dili
genda vitam duxeritis accusacōnes lucernam vrā
non poterūt obumbrare. ¶ Theoph. Vnusquis
q̄ enī nostrum seu bonum aliquod seu malum in pre
senti fecerit manifestatur in p̄senca ⁊ multomagis
in futuro. Quid enī est deo occultus. sed tī ⁊ ipse
manifestatus est in carne. Sequi. Siquis habet
aures audiendi audiat. ¶ Beda. Id est siquis ha
bet sensum intelligendi verbum dei. non se subtra
hat. non auditum ad fabulas cōuertat. sed hys que
veritas dixit. acomodet aurem serutandi. mēs im
plendi. linguam pdicandi sequi. Et dicebat illis
videte quid audiatis. ¶ Theophilus. Vt scilicet
nichil eox que vobis a me dicunē subterfugiatis.
In qua mensura mensi fueritis remedieē vobis id ē
quam libet mensuram intencōnis introducetis.
tantam recipietis vtilitatem. ¶ Beda. vel aliter si
sollerter omnia que valetis bona facere ac primis
imitare studeritis. aderit diuina pietas. que vob ee
m presentis sensum altiora capiendi ac potiora geren
di effectum conferat. ⁊ in futuro eternam retributa
onem adiaceē vobis. Et subditur. Et adiacē vobis.
¶ Jeronim⁹. vel aliter fm mensuram fidei vnicui
q; diuiditur intelligencia misteriox ⁊ sciencie. eā
adiacentur virtutes. Sequitur. Qui enī habet. dabi
tur ei. i. qui habet fidem habebit virtutem. ⁊ qui ha
bet opus verbi. habebit ⁊ intelligendam mistery.
ē qui non habet econtra fidem. deficit virtute ⁊
qui non habet opus verbi eius intelligencia caret.
⁊ qui non intelligit etiam auditum pdidit. ¶ Crisō.
vel aliter. Qui habet scilicet affectum ⁊ voluntatē
audiendi ⁊ petendi. dabitur ei. Qui vero non habet
diuini auditus desiderium ⁊ qd contigit habere scri
pte legis. auferet ab eo. ¶ Beda. Nonnunq; enim
lector ingeniosus negligēdo se. priuat se sapiencia
quam tardus in genio studiosus elaborādo degustat
¶ Crisō⁹. Potest autem dici q; non habet quia veri
tatem non habet. dicat aūt q; habet. propter hoc q; men
dacii habet. Putat enī aliquid se habere qui men
dacio in tellectus existit.

¶ Et dicebat. Sic est regnum dei quemadmodum si homo iactet semen in terram ⁊ dormiat ⁊ exurgat nocte ac die ⁊ semē germinet ⁊ increscat dum nescit ille Vltro enīm terra fructificat primū herbam deinde spicam deinde plenum frumētū in spica Et dum exierit fructus statim mittit falcem quoniam adest messis

¶ Crisō. posuit supra parabolam de tribus seminibus diuersimode perditis ⁊ vno saluato ꝯ sedm proportionem fidei ⁊ opacionis differencias ostendit. hic vero parabolā ponit solum de saluatis. Vnde dixit Et dicebat Sic est regnum dei quēad modum si homo iactet semen in terram.
¶ Jero⁹. Regnum dei ecclesia est que regitur a deo. ⁊ ipsa regit homines. ⁊ gerarias virtutes ⁊ vita cleat. ¶ Crisō. Vel regnum dei dicit fidem que est in ipsum ac dispensacōem humanitatis. quod quidem regnum ē sicut si iaceat homo. Ipse enī existens deus ⁊ dei filius homo icō mutabiliter factus p nobis terram seminauit. ⁊ totum mundum verbo diuine cognicōis illuminauit.
¶ Jero⁹. Semen enī verbum vite est terra corda humana ⁊ dormitio hominis. mors est saluatoris. Exurgit semen nocte ac die. quia post somnum cristi numerus credencium per aduersa ⁊ pspera magis magisq; germinabat in fide ⁊ crescit in opere.
¶ Crisō. Vel exurgit ipse xp̄us qui sedebat expectans p longanimitatem q; recipientes semen fructifi carent. Surgit autem id est beniuolencie sue verbo ad fructificacionem nos erigens p arma iusticie a dextris quibo significaē dies ⁊ a sinistris quibo significaē nox psecucionum. Per hoc enī semen germinat nec arescit. ¶ Theop. Vel aliter xp̄us dormit id ē ascendit in celum vbi licet dormire videaē. surgit tamen nocte cum per temptaciones nos erigit in suaꝝ cognicionem. Die vero cum propter orationes nostram disponit salutem. ¶ Jero⁹. Quod autem dicē Dum nescit ille. tropica est locutio id ē nescire nos facit quis fructus vsq; in finem afferat. ¶ Crisost. vel dicit Nescit ille ut ostēdat liberam voluntatem eorum qui verbum suscipiunt. voluntati enī nostre committit opus ⁊ non totum ipse solus operatur ne bonum in voluntarium videaē. vnde subdit. Vltro enī terra fructificat. id est non necessitate coacta

contra ꝓriam volunt. ꝛz si voluntate adducē ad fructificādō ꝓmū berbā. ¶ Iero⁹. Id ē timorē. Im cū ei sapiēcie timor dñi. Deinde spicaz .i. pmtēdā lacrimolaz. Deinde pleniz fru.m spica id ē cantatē pleitudo ei legis est cantas. ¶ Crisо⁹. Ut ꝓmo bē bā fructificat i lege naēz paulati ad ꝓfectū crescēs postmodum ꝓducat spicas i manipulū colligēdas. ꝙ in altare dño offerēd i lege scz moysi. p⁹ea plenū fructū i euāgelio. vel q; nō solū optet nos frōdē ꝙ obe diēcā si cē prudētes ꝙ quasi harūdinis spicas erectos ꝓsistere de ventis agitantib⁹ non curantes. Optet nos etiam aiam curare p assiduita ꝛz memo rie. ut tandē spica fructuz gestem⁹ idē opacōez virtutis completam demōstrem⁹. ¶ Theopō. Herbam eñ gēminam⁹. cū principiū bom ostendim⁹. Deinde spicam. cuz resistē temptacōnib⁹ possum⁹. deinde fructum cum ꝓfectū quis operaē. Sequiē. Et cum ee se pouerit fruct⁹. statim mit. fal. qñ. adest mes sio. ¶ Haro. Falce mors ut iudiciū qd secat omia messis ē⁹ summacō secti. ¶ Ore. sr ezech. Ut aliē semen homo iactat in terram cū cordi suo bonaz mtē eōem inserit. dormit autem quia iam in spe bom op⁹ securi. nocte vo exurgit ac die qua mē aduēla ꝙ ꝓspera ꝓficiat. dum ille nescit qui adhuc meti incrementa sua non valet. ꝙ tamē ꝑcepta virtꝰ ad ꝓfectum ducit. Cum igit desidera bona capim⁹ semen in era mentis⁹. Cum recte opari incipimus ber ba sumus. Cum ad ꝓfectū boni opis crescimus ad spicā puenim⁹. Cuꝙ m eius⁹z opis ꝓfectōe solida mur iam plenum frumentum in spica ꝓferimus.

Et dicebat cui assi milabimꝙ regnum dei aut cui pabole cōpabi mꝙ illud Sicut granū si napis quod cū semina tū fuit interrā minꝙ ē ommib⁹ seminib⁹ que sunt in terra ꝙ cū semi natū fuit ascēdit et fit maius ommib⁹ oleribꝫ ꝙ facē ramos magnos ita ut possint sub ūbra eiꝙ aues celi habitare Et talibus multis pa rabolis loquebatur eis verbum pro ut po terant audire. Sine pabola autem non lo quebaē eis seorsū autē discipulis suis dissere bat omnia.

¶ Ethola. Postq̄ po suit parabolaz defructi ficacōe seminis euāge lij. Die subiūgit aliaz pabolam ad oñendaz excellētiā doctrine euā gelice ad omnes alias doctrinas. Unde dī ꝙ dicebat. Cui assi mila bim⁹ re. de. ¶ Theo. Pariussimum quidez est fidei vbum. Credat indeum ꝙ saluus eris sed sparsa sup terram ꝓdicacō dilatata est ꝙ augmētata ita ut celi volatilia .i. ytēplatiui hoies ꝙ alti intellectu ꝙ sgmcōne sub eo ha bitent. Quātu em sapi entes gentiliū relinq̄n tes sapiēdaz sb ꝓdica tione euāgelij requie uerūt oim igit maioꝛ ꝓdicacō facta ē. ¶ Cri sostom⁹. ec qz qd fuit boibus mbreuib⁹ ser monibus nunciatum sapiēcia que mē ꝓfectos dide dilatauit sr oīa fmōes. qz mbil maiꝰ ē hac vitate ¶ Ihe. Ramos ac magnos fr. dū ei aplo xp̄i romā ꝙ dū in mdiā. ꝙ dū i alias terre ꝑtes fidei diuū sz rami. ¶ Iero⁹. Del semē istud minimū est timore magnum autem in caritate q̄ ē maioꝛ oib⁹ herbis qz deꝰ caritas ē ꝙ oīs caro fenū. Erat aūt ramos mi sericordie ꝙ opatiōis cui⁹. sb ūbra paupes xp̄i qui sunt celi animalia delectanē habitare. ¶ Dicit autem qui seminat a pleriscp saluator ipe verbū dei ab alio aūt ipe homo seminis in corde suo. ¶ Cri sto. Postea vo marc⁹ breuitate gaudēs omnia pa bolarū naēam subiungit. Et talibꝫ multis pabolis loquebaē eis verbū put poterant audire. ¶ Theo. Quomaz eñ turbe erant indocte a comestibilib⁹ ꝙ pfectis nominib⁹ mistice eos ꝙ ꝓpter hoc subdit. Sine parabola aūt non loquebaē eis ut scilicet no uerē ad accedendū ꝙ interrogandū. Sequiē Seor sum aūt discipulis suis disserebat omia sz dequib⁹ interrogabant ut ignorantes non simpliciē omia cog maifesta q̄z immaifesta. ¶ Iero⁹. Illi ei digni erāt seorsū audiē mistēia i penetrali i timore sapiēcie qui remoti a cogitacōm malarū tumultib⁹ i solitudine virtutū pmanebant. Sapiencia eñ intrare nō percipitur.

Et ait illis in illa die cū sero cēt fēm. Trans seāz otra ꝙ dimittentes ēbā assumūt eum ita ut erat in naui et alie naues erāt ē illo Et fīa ē ꝓcella magna uēti ꝙ fluctꝫ mittebat in nauim ita ut impleret nauis. Et erat ipe in pupi sup cerui cal dormiēs ꝙ excitāt eū ꝙ dīnt ei. Magr̄ non ad te ptinz q; pimus Et exurgēs ōminatus ē uēto ꝙ dixit mari. Tace. ommutesce. et cessauit uētꝰ. ꝙ fīa ē trāq̄llitas magna. Et ait illis. qd timidi estis. Necdū hētis fi dez. Et timūt timo re magno Et dicebāt ad alterutꝫ quis putas est iste. qz uenti ꝙ mare obediunt ei.

¶ Iero⁹. Pste dñi nā debine ad maiꝛ vi ūe ꝙ fluct⁹ ꝛo turbant dñi dī. Et ait illis in illa die cū sero esset fa ctū eramus⁹ trans ¶ Cri. sto. Tunc legē dīs babuerī fugia sq nauis mōes ꝙ deserta quoꝝ ā tur bis compmebatur ad aliquod illoz refugi bat. Cū g⁹ vidis dīs ēbas multas circa ē earū imponeret quasi homo volens ꝙ clinaē ussit discipu fuos trāsfretare. Et quiē. Et dimittētes bam assumūt eum ip ut erat i naui. ¶ Cri sostō⁹. Discipulos dīt assūpsit dīs ut videl fierēt fuēt miracli sto solū ipos assumit ne alij agnoscerēt ipos ē ēt modice fidei. ñ aūt dīt dū q; segui alij essent fiebabāt sbūgi ꝙ alie naues eabāt cū illo sa aē sumpsūt discipli q eos solos assūpsit ꝓbā tari eos ꝓmittit ꝙ ut ēē ꝑb discerēē tēptacōe vinci sustinē. vñ sequē. Et fīa ē procella magna ventoꝝ miracli maiozē eis impm⁹ at sēsū duc tēp⁹ tantis hor miēdo. vñ sequē. ꝙ erat ipe i pupi sup cēcal dormi ēo si ei vigilass; aut ñ ammissēe nez rogasset ipsum si ei ita aut eum aliquid tale facere non potuisset ꝙ

¶ Theoph. Dimisit ergo eos iudere in timorem periculoꝝ: vt eius virtutez in seipsis senterent qui alios ab eo beneficiatos videbant. Dormiebat aũt sup cervical nauis ligneum siquidem. ¶ Orig. oñdit suam humilitatem & ex hoc mulcam sapientiam docens. Nondum autem discipuli qui circa eum erant bant. eius gloriam cognoscebant. Et quidem q surgens poterat ventis imperare credebant. sed q quiescens seu dormiens nequaq; & ideo sequũt. Et excitant eum & dicunt ei. Magister non ad te pertinet quia perimus. ¶ Theop. Ipse autez exurgẽs comminat primo quidem vento qui maris tempestatẽ & fluctus faciebat. Et hoc est quod subdit. & exurrexit vento. Deinde vero ꝑcipit mari. vnde sequit. Et dixit mari Tace. obmutesce. ¶ Glosa Ex commocõne eñ maris quidam sonitus consurgit q videt esse quedam maris locutio piculum cõminatis & ideo conuenienter sub quadam metaphora trãquillitatem imperat tacieurnitatis vocabulo. Sic & in cohibitione ventorum qui sua violencia mare conturbant. cõminationem nominauit. Solent eñ potestatem habentes eos qui violencia pacem hominum conturbant. cõminatione penarum refrenare. Per hoc ergo datur intelligi q sicut rex aliquis potest cõminatione violentos comprimere & suis edictis murmur subiecti populi mitigare. ita xp̃s rex vniuerse creature existens sua comminatione ventorum cohibuit violentiam & mari taciturnitatem indixit. & statim est effect⁹ secutus. Sequitur eñ & cessauit ventus. cui scilicet fuerat cõminatus. Et facta ẽ tranquillitas magna scz in mari cui tacẽtitatem indixerat. ¶ Theoph. Comminatus est etiam & discipulis tamq; fidem non habentibꝰ. Sequit eñ. & ait illis. Quid timidi estis. nec dum habetis fidem. Si ei habuissent fidem credidissent q etiam dormiens seruare eos potuisset in columes. Sequit. & timuerũt timore magno & dicebant ad alterutrum. Quisputas est iste quia venti & mare obediunt ei? eñ dubie habebant se erga eum. In quantum eñ iussu mare placauit. non baculo vt moyses. non pallio vt helyseus iordanẽ. neq; archa vt iosue nauc. sm hoc vere deus eis videbat. Secundum vo q dormiebat homo. ¶ Hiero⁹. Mistice eñ uero puppis ecclesie est medium. in qua dñs corpaliter dormit quia nũq; dormit qui custodit israhel. Puppis eñ mortuis pellibus uituos ponet. & fluctus arcet. & ligno solidat. p. crucem & morte domini ecclesia saluat. Cervical corpus domini est cui diuinitas sicut caput inclinata est. Ventus aũt & mare demones & psecutores fuisse. q̃do dicit tace quãdo compescis edicta regum iniquoꝝ ut volunt. Tranquillitas magna est pax ecclesie post pressuram. siue theorica post vitam actiuã. ¶ Beda. Vel nauicula quam ascendit passionis arbor intelligitur p quã fideles ad securitatem secum lignis portant. Alie naues que fuisse dicunt cum domino illos significant qui fide dominice crucis imbuti fuit non tamen turbine tribulacionum pulsati. Vel post tempestatum procellas serenitate pacis vtuntur. Discipulis autem nauigantibꝰ christus obdormiuit. q fidelibꝰ futuri regni quietem meditantibꝰ tempus dominice passionis aduenit. Vnde bñ hoc sero factũ fuisse plibetur. ut veri solis occubitum non sola domini dormitio. sed ipsa descendentis lucis hora significet. Ascendente autem illo puppim crucis. fluctꝰ blasphemantium ꝓsecutorum assurgunt. demoniacus excitatus procellis quibus tamen non ipsius patientia turbatur. sz discipulorum imbecillitas concutitur. Exclamant autem discipuli dominum quia cuius mortem viderant. maximis votis resurrectionem querebant. Vento exurgens cõminatus est. qua resurrectione celebrata dyaboli superbiam strauit. Mare silere ꝑcepit. qua iudeorum rabiem resurgendo deiecit. Discipuli autem arguunt. qua post resurrectionez exprobrant eis incredulitatẽ eorum & nos q̃ cũ signo dominice crucis imbuti seculum relinquere disponimus. nauem cum illis conscendimꝰ. mare trãsire conamur. Sed nobis nauigantibꝰ inter equoris fremitus obdormit. quando inter medios virtutum visus vel immũdorum spirituum vel hominũ prauorum vel ipso nostrarum cogitationum impetus amoris flãma refrigescit. Verum inter huiusmodi procellas illum sedulo excitemus. mox tempestatẽ compescet. refundet tranquillitatem. portum salutis indulgebit.

Capitulũ Quintum.

Et venerũt trans freturn maris in regionem gerazenorum & exeunte eo de nauicula statim occurrit ei de monumẽtis homo in spiritu immũdo qui domicilium habebat in monumentis. Et neq; catenis iam quisquam eum poterat ligare qm̃ sepe compedibꝰ et catenis vinctꝰ disrupisset catenas et cõpedes comminuisset. & nemo poterat eum domare & semp nocte ac die in monumẽtis & in montibꝰ erat clamans & concidens se lapidibꝰ Videns autẽ ihesum alonge cucurrit & adorauit eũ. Et clamans voce magna dixit ei. quid mihi et tibi ihesu fili dei altissimi obsecro te ne me torqueas. Dixerat enim ei. exi spiritus immunde ab homine. Et interrogauit eum. quod nomen tibi est. Et respondit ei dicens. Legio nomen mihi est quia multi sumus. Et rogabat eum multum ne eos extra regionem mittat. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Et rogauerunt eum dicentes. Mitte nos in porcos ut in eos introeamus. Et statim permisit eis ihesus. Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos. Et impetu facto grex precipitatus est per abruptum in mare. Erant autem quasi duo milia. Et suffocati sunt in mari. Et qui porcos pascebant fugerunt. & nunciauerunt in ciuitatem & in villas. Et exierunt uidere quid esset factum. Et uenerunt ad ihesum. & uident eum qui fuerat demoniacus sedentem. uestitum & sanum mente eum qui habuerat legionem. & timuerunt. Et narrauerunt illis qui uiderant quomodo factum esset demoniacis. & de porcis. Et ceperunt rogare eum ut discederet de finibus eorum. Et cum ascenderet nauem. rogabat eum qui fuerat demoniacus ut esset cum illo. Et non dimisit eum ihesus. sed ait illi. Vade in domum tuam ad tuos. & annuncia illis quanta tibi dominus fecit. & misertus est tui. Et abiit & cepit predicare in decapoli quanta fecit illi ihesus. & omnes mirabantur.

¶ Theop. Quia qui in nauicula erant conq̃rebant admirez quis putas est iste. inimicorum testimonio ꝓclamatur quis esset. Accessit eñ demoniacus confitens ipm̃ esse filium dei. Ad quod narrandũ euangelista accedens dicit. Et venerũt trãs freturn maris in regionem gerazenorum.

¶ Beda. Gerasa est vrbs in finibus arabie transiordanem iuxta montem Galaad. quã tenuit tribus manasse non longe a stagno tyberiadis in quod porci precipitati sunt.

¶ Orig. Sed tñ neq; Gezarenoꝝ neq; gerasenorum exquisita scriptura ponet. sed gergesinorum. Gezara eñ ciuitas est Iudee & nequaquam in ea mare. Gerasa vero arabie ciuitas est. neq; mare neq; stagnum proximum habens. Et ne tam eui dens mendacium euangelista dixisse videatur vir tam

simi adiuro te ꝑdeū ne me torq̄as dicebat .m illi exi ſpē immūde ab homine . ⁊ interrogabat eū. quod tibi nomē ē . et dic ei legio michi nomē ē qa multi sum. et ꝑcabaē eū multū ne se expelleret extra regionē. erat aūt ibi grex porcoꝝ magnꝰ pascēs. ⁊ deꝑcabāē eū spē. dicētes. mitte nos in porcos vt in eos introeamꝰ. et statim ieſus ⁊ exeūtes ſpūs immūdi introierūt in porcos ⁊ magno impetu grex precipitat̄ ē in mare ad duo milia . ⁊ suffocati sūt in mari q̄ aūt pascebāt eos fugierūt ⁊ nūciauerūt in ciuitatē ⁊ in agros et exierūt videre qd est fact̄ ⁊ veniūt ad ieſū ⁊ vident illū q̄ a demonio vexabaē sedētē vestitū ⁊ sane mētis ⁊ timuerūt ⁊ narrauerūt illis qui viderāt qualiter fact̄ esset ei q̄ demonium habuerat . ⁊ de porcis . Et rogare eū ceperunt vt discederet a finibꝰ eorū. cūq̄ ascenderet nauim cepit illū deprecari qui a demonio vexatꝰ fuerat vt eēt cū illo. Et nō admisit eū sed ait illi. Vade in domū tuā ad tuos ⁊ nūcia illis quāta tibi dñs fecerit ⁊ misertꝰ sit tui et abyt ⁊ cepit ꝑdicare decapoli quāta sibi fecisset Ihe sus. et oēs mirabāē.

diligēter scientes que arca iudeam erāt gē gese quidem aqua geregesen antiqua auferas fuit nūc ejberias nun cupea arca q̄ ꝑpaū est arcū positu stagnū Sequē. Et exeūti a denariu statim occurrit ei demoniacus homo. ¶ Aug. de con. euan Cum matheꝰ dicat duos fuisse marcꝰ ⁊ Lucas vnū ꝑmemorāt ut intelligas vnū eoꝝ fuisse ꝑsone alicꝰ clarioris quē regio illa maxime dolebat. ¶ Cryſoſ. vel videē q̄ marcꝰ ⁊ Lucas illud qđ erat misere rabilꝰ narrauerunt ⁊ ꝑpē lꝫ diffusꝰ qđ illi q̄ tangebat enarrāt. Sequē ei. Et negat carbemia iam quisq̄ eū posset ligare. Dixerunt gꝰ simplr demoniacum numen ⁊ nō querēdo ut ut virtutez maiorē oēs derent opantus. Nam qui vnū eiecerat non erat ei impossibile mlcos alios curaē nec eū hic dissonātia demōstraē. Nō em dixere q̄ vnꝰ solus erat qđ si dixissent Pacho con era dicē viderenē . habicabāē aūt in monumētis demones erroneꝝ dogma mētis volētes imittere q̄ decedenciū aīe in demones ꝑtebātur. ¶ Ore. missēꝰ Pa rauerat aūt se ceꝰ demonū ad resistēdū diuinz pātu. cū aūt appm quarz q̄ potestatem habꝫ sup oīa exclamāt emmēorem eius virtutez Dñi sequē. Dicens aūt ieſū a longe cucur . ⁊ ado. eū ⁊ cla. vo. ma. ⁊ dixit ei? Quid mihi ⁊ tibi ieſu fili dī altissimi ¶ Cirill. . vide demonem duplici passiōe diuisum audacia ⁊ timoꝛ reluctaē ⁊ ozat quasi ꝗstionem aliq̄ intēcta

volē scie quid tibi ⁊ ieſu ꝑmune. Quasi dicēt quare causa ejus me ab homīb cum sim mei. ¶ Beda. Que aūt impietas ē ut deoꝝ eum dicere in principe demonioꝝ ausse demonia quez ⁊ ipa demonia fatēē nihil secum habere commune. ¶ Cirillus. Deinde quasi subiūgit. Adiuro te p deum ne me torquere. emissionem em reputabat tormentum vel etiam multi bilē torquebaē. ¶ Cryſoſ. Quibus em malis sum demones sciunt tñ q̄ ipos ꝑpē peccata expectat vltore aliqua pena. quia vō nōdū eis temp̄ venire pene venerat firmissime ꝑfitebant maxie cū ꝑmissum esset eis homīb commiscere. Sed quia xp̄s compbenderat eos tanta mala ꝑpetraē putabant q̄ ꝑfectoꝝ excessum. vltimū punitōis tēpus aduenire expectarent. ꝑpē hoc supplicāt ne torqueē. Theoda. Pagnuz em tormentum est demoni alienos bona cessare ⁊ tanto diminui graū̄ quanto possidet rius . Sequē em. Dicebat em illi Exi ſpūs immūde ab homine ¶ Cirillus. Attendas ieiunabilē virtutem xp̄i . cum quassat saluatorem cū verba xp̄i sunt ignis ⁊ flāma . scōm q̄ psalmista dicit. Ignis quefacti sūt montes a facie dei id est sublimes ⁊ fugibiles virtutes . Sequē. Et interrogat eū . Quid sibi nomen est ¶ Theoph. Interrogat quidē dñs nō ut ipse sciat sed ut ceteri sciāt multitudinez habitatoꝝ demonū ¶ Cryſoſ. Ne si ipse diceret q̄ multa sunt. incredibile heret. Vult gꝰ q̄ ipi ꝑfiteant̄ q̄ multi sūt. Vñ sequē. Et dat a. Legio michi nomē est q̄ multi sum. Non dicit determinatuz numez sed indeterminē. Hoc em ꝑdest ad sciendam exquisitio numen. ¶ Theo. Confessa aūt publice peste q̄ furens molebat hominē curantis gratiaz apet. Sed ⁊ nūc tempis tertio qui p exorcismi gram demones ejcere norit . scire dicē patentes non aliter valere curari nisi quem sapere possunt omne quod ab immundis spūbus visu auditu . gustu . tactu vel alio quolibet corporis aut animi sensu. vigilantes dormientes ve phantasticendo patenē exponant. Sequē. Et precabaē eum muleum ne se expel. extra regionez. ¶ Cryſoſ. Aut vt lucas dicit in abyssum em est locus huius mūdi. Promerenē em demones mitti ad tormenta exteriores dyabolo ⁊ suis angelis preparatos. Sed aūc xp̄s facere poterat permisit tamen eos in hac terra esse ne absencia temptationis hominem coronis victorie priuaret. ¶ Theophilus. Et ut nobiscum pugnantes nos peritiores constituant . Sequitur em Erat aūt ibi circa montes grex porcoꝝ magnus pascens . ¶ Aug. de con. euan. Nō hic dicit mare cus circa montes fuisse gregē lucas ai i mōte ubi se pugnat. grex em porcoꝝ tā magꝰ fuit ut alibi oēs eēt i mōte ⁊ aliq̄d circa mōtē sedē. Et deprecabāē eū spūs di. mit. nos in porcos ut eos introeamus. ¶ Hom. Aug matheo id circo aūt introiere in porcos nō ꝑmisit ꝑ ere ut eis ꝓdeēt ut demōstraēt q̄ nō possit nocere hominī nisi ꝑmissōe diuina ido aūt nō ꝑmisit nocere in boīes q̄ illū eꝰ ꝑtute timebāē hūanus ꝑfm gerere videbāt ut petierūt ut in porcos mitterēt q̄ volebāt aīal ia i tēplo dei offerebāē. ꝑtere ut i porcos mitterēt q̄ nullū animal ē immūdꝰ porcus denios sēp in spurcicijs deledāē. Et conce. eis

¶ Beda Deo quidem p̄misit vē p interfectionē porcoꝝ hominibus salutis occasio prebuit. ¶ Cri. Volens furiam quam contra homines habent demones omnib⁹ demonstrare ⁊ q̄ multo peiora vellent hominibus infligere si possent virtute nō impediti diuina. Et quia in hominib⁹ hanc demonstrationem fieri eius pietas nō ferebat. ipsos in porcos intrare p̄misit vt in illis virtus ⁊ furor demonum videatur Sequitur Et exe-spiritus immundi. ¶ Tur. ¶fugam autem arripuerūt pastores. ne cum porcis perirent. ⁊ huiusmodi terrorem ciuib⁹ intulerunt. Vnde sequit̄. Qui autem pasce. eos Illos autoꝝ ad saluatorem adduxit damni necessitas frequenter ei cum deus homines damnat in rebus possessis. confert beneficium aīabꝰ. vnde sequit̄ Et venīt ad ihm ⁊ vident illū q̄ a dē. vexa. se. s. uāt̄ pedes a quib⁹ nactus erat salutem quem antea nec catbene compescere poterant. vestitū ⁊ sane mentis q̄ cōtinuo nudus erat. Et obstupuerūt in facto. Vnde sequit̄. ⁊ nar. illi qui vide. ¶ Hero⁹ Stupentes autem p̄ter miraculum quod audierant timuerunt. ⁊ p̄ter hoc deprecāt ipsum vt ab eoꝝ recedat finib⁹ ⁊ hoc est quod subditur. Et roga. eum cepe. vt discē. a finib⁹ eoꝝ. Timebāt em̄ ne aliquando tale aliquid paterent. Conturbati em̄ de porcorum p̄dicōne plenam venīam salūatoris ¶ Beda. Vel conscij fragilitatis propie presentia dīi se iudicabant indignos Sequit̄. Cumq; ascendisset illum deprecari qui a demonibus erat ut esset cum illo ¶ Theophi. Timebat em̄ ne aliquādo īmemores eū demones reintrarent in eum. Dominꝰ vero remittit eum in domū suam innuens ei q̄ quamuis ipe pās non esset. tamen sua virtus eū custodiret simul etiam vt curatus alijs prosit. Vnde sequitur ⁊ non admisit eum. s; ait illi. vade in domum tuam ad tuos. ⁊ nūcia illis quanta tibi dīns fecerit. ⁊ miserit tui. vide saluatoris humilitatem. non dixit de nūcia omnia que fecit tibi. s; omnia que fecit tibi dīns Si: ⁊ tu cum bonum aliquid oparis non tibi. s; deo attribuas. ¶ Cri. Licet autem alīs sanatis p̄cepit nemini dicere quemadmodum em̄ huic p̄cepit q̄ nūciaret quoniam omnis illa regio demonib⁹ detenta sine deo manebat ¶ Theophi. Ipse igit̄ incepit predicare ⁊ omnes mirant̄. Et hoc ē q̄d sequit̄. ⁊ cepit p̄dicare ¶ Beda. Dicitur aūt Gerasa siue gergeze vt quidā legunt. colonum ejciens. siue aduena appropinquans interpretat̄. Quia gentium ppls ⁊ hostem de corde repulit ⁊ qui erat longe factus est prope ¶ Hero⁹. Hic autem demoniacus desperatissimus gentium populꝰ est nec lege nāt̄. nec deꝰ. nec hūana timore alligat̄. ¶ Beda. Qui in monumentis habitabat. quia in mortuis opibus hoc est in peccatis delectabat̄. semp nocte ac die fuzebat. quia in prosperis ⁊ aduersis a seruitio malignoꝝ spirituū non cessabat. s; per operum fedit̄atem quasi in monumētis iacebat. p̄ factum superbie in mundo errabat. per verba durissime infidelitatis quasi lapidibus se concidebat. Dicit autem Legio mihi nomen est. q̄ populꝰ gentium diuersis ydolatrie cultibus erat mancipat⁹. Quod autem exeuntes spiritus immūdi ab homine intrant porcos quos in mare precipitant. significat q̄ liberato populo gentium a dominatione demonum qui xp̄o credere noluerūt. in abditis agunt sacrilegos ritus ¶ Theophi. Vel p hoc significat q̄ demones intrant in homines ad modum porcoꝝ viuentes ⁊ volutabro voluptatū se inuoluentes. precipitat eos porcōis p̄cipitio in mare vite istius. ⁊ suffocātur ¶ Hero⁹. Vel suffocant̄ in īferno sine respectu misericordie p impetum mature mortis a quibus fugiūt multi. quia flagellato stulto sapiens prudentior fit. ¶ Beda. Quod autem dominus volentem esse cum illo non admisit. significat vt quisq; intelligat post remissionem peccatoꝝ ingrediendum sibi esse in conscientiam bonam ⁊ seruādum euangelio p̄ter alioꝝ salutem. vt deinde cū xp̄o requiescat. ¶ Greg. vii. moza. Cum em̄ quantum pax de diuina cognitione p̄cepimus redire iam ad humana nolumus qui eam contemplationis querentes. Sed dīns p̄cipit vt mens prius exudet in ope ⁊ postmodū refecta debeat p contemplationem ¶ Hero⁹. Nō autem sanatus p̄dicabat in decapoli. dum a Romano nūc regno Judei conuertunt̄ qui in litera tantum pendent decalogi.

¶ Et cum transisset ihesus in naui rursus transfretum. Duenit turba multa ad eum ⁊ erat circa mare. ⁊ venit quidā de Archisinagogis nomine Jayrus ⁊ videns eum p cidit ad pedes eius ⁊ deprecabatur eum multū dicēs. q̄m filia mea in extremis est veni impone manū sup eā vt salua sit ⁊ viuat. Et abyit cum illo. ⁊ sequebatur eum turba multa ⁊ compremebat eum. ⁊ mulier q̄ erat in p̄fluuio sanguinis. xii. annis ⁊ fuerat multa perpessa. a compluribus medicis et erogauerat omnia sua nec quicquam p̄fecerat. s; magis deterius habebat. Cū audisset de ihesu. venit mēba retro. ⁊ tetigit

¶ Theop. Post miraculū demoniaci. aliud miraculū dīns operatur filiam scz Archisinagogi resuscitans ad cuius miraculi narracōz euangelista accedens dicit. Et cum transisset ihesus in naui rursus transfretū ¶ Aug⁹ d̄ osen. euan. Intelligē dū est autem hoc q̄d de archisinagogi filia sūdīt factū esse cū transisset ihesus in naui rursus transfretum sed quantū post nō apparet. nisi em̄ fuisset meruallū. non esset quando fieret. quod narrat Mathēus de quinto domꝰ sue. post quod factū nihil aliud continuo sequit̄ q̄s de Archisinagogi filia sic em̄ ipe contexit vt ipse transitꝰ aptē indicet hoc ysequēter narrari quod consequenter est factum Sequit̄. Et venit quidā de archisinagogis nomine Jayrus.

¶ Cri. Nomē posuit p̄ter iudeos q̄ tūc erant. vt nomen miraculi fieret ostensiuum.

vestimēt̄u eiꝰ Dicebat
em qz si uel vestimēta
eiꝰ tetigero. salua ero
et ꝺfestim siccatus est
fons sanguinis eiꝰ. ⁊
sensit corpe qꝺ sanata
eēt aplaga ⁊ statim ie
sꝰ cognoscens insemet
ipo vtutē q̄ exierat de
co dixꝰ ad ēbā aiebat
qs tetigit uestimenta
mea. Et dicebāt ei di
scipuli sui. vides ēbā ꝺ
pmittē te ⁊ dicis qs me
tetigit Et circūspicie
bat uidere eā q̄ hoc fe
cerat Mulier aūt timēs
⁊ tremēs sciens quod
fcm eēt in se uemt ⁊ p
cidit añ eū et dixit ei
oēz vitatē ille at dixit
ei filia fides tua te sal
uā fecit vade impace ⁊
esto sana a plaga tua.
Adhuc eo loquente uem
unt ad archisinagogū
dīntes qz filia tua mor
tua ē qd vltra vexas
magz iesꝰ at vbo qꝺ di
cebaē audito ait archi
sinagogo. noli timere
Tantummodo crede.
Et assumpsit petrum
Jacobum et Johannem
fratrem Jacobi et ingressus
domum principis synagogi
vidit tumultum et flentes
multum et ululantes
Et introgressus dixit eis
Quid ebaminimini et plo
rate. puella non mortua est
sed dormit. Et irridebant eum
Ipse autem eiectis omnibus
patrem puelle et matrem
et eos qui secum erant
ingreditur ubi puella
erat iacens
Et tenens manum puelle
ait illi thabitha
quod est interpretatum
Puella tibi dico
Et confestim surrexit
puella et ambulabat
erat autem annorum
xii. et obstupuerunt
stupore maximo
precepit illis ne
cui dicerent ut nemo id sciret
Et iussit illi dari
manducare.

Seqꝫē. ⁊ vidēs eū ꝓcidit
ad pedes eiꝰ ⁊ deꝓcabat eū
mltū dicens quōꝫ filia
mea in extremis ē. et ādꝫ
Matheꝰ narrat archi
sinagogū puellaꝫ mor
tuāꝫ nūciasse. maxīe ꝺo
grauē mīrātē. Ꝺꝫ pꝰ
mod archisinagogo cuꝫ
q̄ dñs ire debebat nūci
atū fuisse puellaꝫ mor
tuā eē. matheꝰ gꝰ eam
dem rē sibiē fecit qꝺ scꝫ
mortuā suscitauerit hae
uicatus cā eaꝫ dicēs ob
isse q̄ꝫ ostat mortuam
fuscitataꝫ fuisse. Au
gustiꝰ. de con. euā. Re
tendit eim in vba pris
de filia sua sꝫ qꝺ est po
tissimū volūtatē ita ei
despēauerat ut pcius
eam vellet resuscitare
nō credens viuā posse
meminī q̄ꝫ monēdoꝫ re
liqrat. Theo. Si uir
aūt hic vir exptc fide
lis inquātū credit ad
pedes iesu inquamtū ꝺo
deprcat ut veiat in q̄tā
portebat habere fidem ostendit. Oportebat enim
dicē. Dic verbo ⁊ sanabitur filia mea. Sequitur. ⁊
abīt cū illo. ⁊ seq. eū eur. mlta ⁊ ꝓmebat eū. Et
mlier q̄ erat in pfluuio san. xii. āno. Cris. mu
lier ista famosa ⁊ nō pīb erat ꝑt̄ in mālifesto accedē in audebat. nꝫ añ eū veīre qz sim legē
immūda erat ꝑt̄ hoc retro tetigit ⁊ nō añ qz ꝰ in fa
cere audebat. si vestimēto suo fimbriā. in aē fibria sꝰ ei
cogitatiō eā salua fecit. vñ seqē. Dicebat em qz si ut
uestimēta ei tetigero salua ero. Theo. fidelissima
ādꝫ ē hec mulier q̄ a fibrīs curatōeꝫ sp erauit ꝑt̄
qꝺ pleqē salūtē. vñ seqē. ⁊ pfestim fece. ē fōs san. ei
⁊ sēsit corpe qꝺ sanata eēt a plaga Cris. bis aē
q̄ fide tangūt xp̄i vtutes eiꝰ cū sua volūtate donāē
vñ seqtur. Et statim iesus cog. in semetipo virtutē
q̄ ex. de eo pūsus ad ēbaꝫ dicebat. Quis tet. vesti
men. meū? vtutes ādē salutaris exeūt ab eo nō lo
calitē aut corpalitē ipꝫ mō aliquo relinquētes in corp
ales em cū sint ad alios exeūt alīsqꝺ donāē. Neqꝫ
em excra eū fuit a q̄ exire dicūē. nec scīēter q̄ adoratore
discēdo tribuitē. Dicit gꝰ cognoscēs in semetipso
virtutē que exierat de eo ut melligens qꝺ eo sciente
nō ignorante mulier salutē recepit. interrogabat
vero. Quis me tetigit licet sciret tangentē ut mu
lierem venientem manifester. ⁊ eius publicet fidem
⁊ ne virtus miraculosi operis oblionī tradatur.
Sequitur. Et dicebant ei discipuli sui. Videꝫ ēbam cos
pri. te ⁊ dicis. Quis me tetigit? Quesiuerat autem
domin. Quis me tetigit. i. cogitatiōe ⁊ fide. Non
em oprimentes turbe me tamtūt q̄ nō cogitatu ⁊
fide accedunt. Sequitur. Et circumspiciebat videre
eam que hoc fecerat. Theo. Debebat em dñs
mlierē manifestare ꝓmo qꝺꝫ ve fidē a ꝓꝫ mlīs. ut
inde vt archisinagogū ad ꝑfectā ꝓducat. qz sic ei
filia curaēē sitqve mlierē soluēt. a tmoē enim time
bat mlier qz furā fuat sanitatē. ꝑt̄ qꝺ seqē mulier
aē tremēs ⁊ timēs sciēs qꝺ factu eēt i se vsit ⁊ p
ocꝺ añ eū ⁊ dixit ei oēz vitatē. Beda. Ecce q̄
tēdebat ierogatō ut scꝫ mlier ꝓficat. Fuatē duēce
infidelitatis sīdire credulitatis ⁊ sanatōis ⁊ ita ipa
firāē in fide ut aliꝰ ꝑbēt exēplū. Sequē Ille aūt dixit
ei. Filia fides tua te saluā fecit. vade in pace ⁊ esto sa
na a plaga tua. Non dixit fides tua te saluam fe
cit sed te saluam fecit. Quasi diceret. In te q̄
credidisti iam salua facta es. Cris. Filiam ꝺo vi
dit sanatiꝫ fidei rōe. fides em xp̄i ds filiacōis ꝓfec
Theo. Dicit aūt ei. vade in pace. i. in reqm. q.
vade requesce qz hucusqꝺ fuisti in angustijs ⁊ cor
pacōibꝰ. Cris. Vt dicit. vade in pace mentis eam
in finē bonoꝝ in pace em ds habitat. ut agnoscat
qꝺ nō solū corpe curata ē sꝫ eē a causis corpis pal
siomis. ⁊ peccatis mutata. Hiero. Obstitit aꝺ
ꝓdicta venit Japrus archisinagogus q̄ cū intrasset
ne pleitudo gētīū tūc omis israel saluꝰ fier. Jaꝰ
siue illuians siue illuiatꝰ interꝑtat. ē. udauꝰ ꝓfec
ūbra life deposita spū illustratꝰ ⁊ illuians pedes
ad pedes vbi. i. ad in carnacōem iesu se humiliās
gat ꝓ filia qz qui sibi viuit alios viuere facit. Ana
ham eē mopses ⁊ samuel rogāt ꝓplebē noxia ieꝝ
iesus ꝓces eoꝝ. Beda. Ad puellā aūt tangendam
ꝛgens dñs a ēba ꝓmīē qz gēn Jude saluanda no
mea ꝑbēs noxia carnaliū ꝓpoꝝ ē ꝓsurrexit gena
tꝰ. mlier aūt sanguīe fluēs sꝫ a dño curata ostēdꝫ
gregata de gētib. Fluxꝰ em sanguīs ⁊ sug ydola
rie pollucōe ⁊ sꝫ hīs q̄ carīs ac sanguīs solidarie
gerūē pōt recte intelligi. Sed cū vbū ds indē sumi
deceneret plebs gētīū patā ꝓmissāq̄ aliis ꝓpter
spe cēca salutē. Theo. vt mlierē q̄ emorroissa erat
intelligas būanā nacaꝫ ꝓfluebat ei pecūq̄ ait ea
dēs q̄si sāguīeꝫ fudꝰ aiaꝝ nraꝝ hoc a ꝑdīo malitie
sapiēciū dico hoīmdi ⁊ legis ⁊ ꝓphetaꝝ curanī vu
luit mox ut fibriā xp̄i tetigꝰ. i. carnē eiꝰ sanauī
q̄ ei credꝰ filiū ds incarnatū h̄ē q̄ uestimēta fibrum
tāgꝰ Beda. vñ vna credula mlīs ds tangī fi
ba ꝓmīt. qz q̄ diuīs hēsido sine pīus modo gra
uaē solo ecce caelolice corde fideē veneāt vīt in
ecēa gēcū vero qz pīsteē i carne dñi vidīt gaīa
sā sacīmtis icarnacōis eiꝰ ad fidī aꝰ grāz pueīs sig
dū ꝓpagacōe sacīmtoꝝ eiꝰ saluam a pēis mūdi
tactu uestimētoꝝ eiꝰ fōrem sui sāguīs ficauit arcē
spiaebat aē dñs vidē eā q̄ h̄ fecerat. qz dñs q̄ sāuan
merenē suo dignos iuitu ac misratione mitiar

Adhuc eo loqnte uem
unt ad archisinagogū
dīntes qz filia tua mor
tua ē qd vltra vexas
magz iesꝰ at vbo qꝺ di
cebaē audito ait archi
sinagogo. noli timere
Tantummodo crede.
Et assumpsit petrum
Jacobum et Johannem
fratrem Jacobi et ingressus
domum principis synagogi
vidit tumultum et flentes
multum et ululantes
Et introgressus dixit eis
Quid ebaminimini et plo
rate. puella non mortua est
sed dormit. Et irridebant eum
Ipse autem eiectis omnibus
patrem puelle et matrem
et eos qui secum erant
ingreditur ubi puella
erat iacens
Et tenens manum puelle
ait illi thabitha
quod est interpretatum
Puella tibi dico
Et confestim surrexit
puella et ambulabat
erat autem annorum
xii. et obstupuerunt
stupore maximo
precepit illis ne
cui dicerent ut nemo id sciret
Et iussit illi dari
manducare.

Theo. Dicebat em dñs
mlierē manifestare ꝓmo qꝺꝫ ve fidē a ꝓꝫ mlīs. ut
inde vt archisinagogū ad ꝑfectā ꝓducat. qz sic ei
filia curaēē sitqve mlierē soluēt. a tmoē enim time
bat mlier qz furā fuat sanitatē. ꝑt̄ qꝺ seqē mulier
aē tremēs ⁊ timēs sciēs qꝺ factu eēt i se vsit ⁊ p
ocꝺ añ eū ⁊ dixit ei oēz vitatē. Beda. Ecce q̄
tēdebat ierogatō ut scꝫ mlier ꝓficat. Fuatē duēce
infidelitatis sīdire credulitatis ⁊ sanatōis ⁊ ita ipa
firāē in fide ut aliꝰ ꝑbēt exēplū. Sequē Ille aūt dixit
ei. Filia fides tua te saluā fecit. vade in pace ⁊ esto sa
na a plaga tua. Non dixit fides tua te saluam fe
cit sed te saluam fecit. Quasi diceret. In te q̄
credidisti iam salua facta es. Cris. Filiam ꝺo vi
dit sanatiꝫ fidei rōe. fides em xp̄i ds filiacōis ꝓfec
Theo. Dicit aūt ei. vade in pace. i. in reqm. q.
vade requesce qz hucusqꝺ fuisti in angustijs ⁊ cor
pacōibꝰ. Cris. Vt dicit. vade in pace mentis eam
in finē bonoꝝ in pace em ds habitat. ut agnoscat
qꝺ nō solū corpe curata ē sꝫ eē a causis corpis pal
siomis. ⁊ peccatis mutata. Hiero. Obstitit aꝺ
ꝓdicta venit Japrus archisinagogus q̄ cū intrasset
ne pleitudo gētīū tūc omis israel saluꝰ fier. Jaꝰ
siue illuians siue illuiatꝰ interꝑtat. ē. udauꝰ ꝓfec
ūbra life deposita spū illustratꝰ ⁊ illuians pedes
ad pedes vbi. i. ad in carnacōem iesu se humiliās
gat ꝓ filia qz qui sibi viuit alios viuere facit. Ana
ham eē mopses ⁊ samuel rogāt ꝓplebē noxia ieꝝ
iesus ꝓces eoꝝ. Beda. Ad puellā aūt tangendam
ꝛgens dñs a ēba ꝓmīē qz gēn Jude saluanda no
mea ꝑbēs noxia carnaliū ꝓpoꝝ ē ꝓsurrexit gena
tꝰ. mlier aūt sanguīe fluēs sꝫ a dño curata ostēdꝫ
gregata de gētib. Fluxꝰ em sanguīs ⁊ sug ydola
rie pollucōe ⁊ sꝫ hīs q̄ carīs ac sanguīs solidarie
gerūē pōt recte intelligi. Sed cū vbū ds indē sumi
deceneret plebs gētīū patā ꝓmissāq̄ aliis ꝓpter
spe cēca salutē. Theo. vt mlierē q̄ emorroissa erat
intelligas būanā nacaꝫ ꝓfluebat ei pecūq̄ ait ea
dēs q̄si sāguīeꝫ fudꝰ aiaꝝ nraꝝ hoc a ꝑdīo malitie
sapiēciū dico hoīmdi ⁊ legis ⁊ ꝓphetaꝝ curanī vu
luit mox ut fibriā xp̄i tetigꝰ. i. carnē eiꝰ sanauī
q̄ ei credꝰ filiū ds incarnatū h̄ē q̄ uestimēta fibrum
tāgꝰ Beda. vñ vna credula mlīs ds tangī fi
ba ꝓmīt. qz q̄ diuīs hēsido sine pīus modo gra
uaē solo ecce caelolice corde fideē veneāt vīt in
ecēa gēcū vero qz pīsteē i carne dñi vidīt gaīa
sā sacīmtis icarnacōis eiꝰ ad fidī aꝰ grāz pueīs sig
dū ꝓpagacōe sacīmtoꝝ eiꝰ saluam a pēis mūdi
tactu uestimētoꝝ eiꝰ fōrem sui sāguīs ficauit arcē
spiaebat aē dñs vidē eā q̄ h̄ fecerat. qz dñs q̄ sāuan
merenē suo dignos iuitu ac misratione mitiar

Theo. hs q̄ circa ar
chisinagogū erāt xp̄i
ꝰ exēplaꝝ ē credē
bāt ⁊ ꝑt̄ h̄ eū ꝓpter
putabāt ut ueīem sī ꝓ
ellā oraret qz vo si ei
puzallat puella pīb
ū eē pcāb ⁊ sīc ē ꝺ
huc eo loqnte ne ds ar
di. qz fi. ⁊ nō ꝑ ꝺ vi

Et non admisit quem
q̄ sequi se nisi petrum
& iacobum & iohānez
fratrem iacobi. Et ve
nit in domum Archi
synagogi. & vident tu
multum & flentes & e/
iulantes multum. Et
ingressus ait illis.
Quid ebammini & plo/
ratis. puella nō ē mor
tua. sz dormit. Et irri
debant eum Ipe vero
eiectis ommbus. assu
mit patrem & matrez
puelle & qui secū erāt
& ingrediunē vbi pu/
ella erat iacens. & te/
nens manum puelle.
ait illi thabithacumi
quod est interp̄tatum
Puella tibi dico surge
Et confestim surrexit
Puella & ambulabat.
erat autem annozum
xii. et obstupuerunt
stupore maximo. Et
precepit illis vehem/
ter vt nemo id sciret.
Et iussit illi dare mā
ducare.

Sed ipse dominus ad
confirmandum patrem
mouet. Sequitur em̄
Jesus autez ver. qđ
di. au. ait arch. Noli
timere em̄modo crede
¶ Aug. de cōsen. eu̇ā.
Non legnē q̄ suis nū
quam tto & plebēubus
ne iam magr̄ veniret
ille ꝓsensent ac p hoc
q̄ dñs dixit ei Noli ti
mere. crede. nō diffiden
tē reꝓhendit. sz credē
tē robustus confirma
uit. Hi aūc euāgelista
archisinagogū cōme/
morasset dixisse q̄ sui
a domo venientes dixe
rūt q̄ iaz nō vexare
tur iba repugnarent
ei⁹ cogitacōi vba que
posuit Matth. eū dixis
se q̄. s. puella mortua
eēt. sequnē Et nō admi
sit quemq̄ sequi se mīi
Petrū & iacobū & io
hānem fratrez iacobi
¶ Theoph. Non em̄
humilis xp̄us ad ostēn
tationem voluit aliq̄d
operari. Sequitur.
Et veniunt in domuz
Archisinagogi & vi/
dent tumultum & flē.
& eiulantes multum.
Crisostimus. Ipse
autem vbere non vlu
are. tamq̄ puella non
sit mortua. sed dormi
ens vnde sequnē Et ī gres. ait quid turb. & plora. pu
ella nō ē mortua. sz dormit. Jesu⁹ archisinagogo ꝺ̄dē
dr̄ filia tua mortua ē. iba aūt dixit Nō est mortua
sed dormit ꝑ trumq̄ verum est Quasi dicer et. mor
tua est vobis michi dormit. ¶ Beda. Domi
nibus enim mortua erat. qui suscitare nequue
rant. deo dormiebat. m cuius dispositōne & anima
viuebat & caro resuscitanda quiescebat. Unde mos
apl̄i xp̄ianos obtinuit vt mortui qui resurrectur
non dubitemē dormientes vocent. Sequnē & ixit. eū
¶ Theoph. Verūtamen autem eum tamq̄ vlterius nō
posse aliquid facere. sz ipsimet contra seipsos atte
stantes disputant tamq̄ vere mortuam suscitauerit
& ideo miraculosum esse si suscitauerit eam. ¶ Be
da. Qua ergo verbum resuscitantis irridere q̄ cre
dere malebant. merito foras excludunē vepote indi
gni qui postmodum resuscitantis ac resurgētis mira
culum viderent. Unde sequnē Ipse vero eiectis omnib. ꝛc
¶ Cyr. Vel ut ostentationem auferret ꝑter hoc nō
omnes secum esse finit Ut vero testes postmodum
haberet diuine virtutis. trēs ꝑdilectos ex discipulis e
legit & patrem & matrem puelle tamq̄ prae ommb⁹
magis necessarios. Manu vero & verbo puellam vi
uificat. Unde sequnē & tenens manuel. ait illi thabi
thacumi. quod est interp̄tatum, puella tibi dico sur
ge. Manus em̄ Jesu viuificatiua existens. mortu
um corpus viuificat. vox autem iacentez excitat vī
sequnē Et cōfestim surre. pu. & ambu. ¶ Jeronim⁹
De optimo genere interp̄tādi Arguat aliquis euan
gelista mendacy quare exponendo addiderit tibi di
co. cum in hebraico Thabithacumi em̄ significet. pu
ella surge. Sz ut sensui vocātis & ipantis exprimēt
addidit. tibi dico. Sequnē. erat autem annoz xii
¶ Eusebius. Hoc euangelista addidit ad ostendendū
puellam huius etatis esse q̄ poterat ambulare. In
ambulatione enim non solum suscitata. sed etiam ꝑfec
te sanata ostenditē Sequnē Et obstu. stu. max. & pre.
illis vehemēter. vt ne id sciret Et iussit illi da. mā.
¶ Cyr. Ad demonstrandum q̄ eam vere susci
tauerit. & non fm phantasiam. ¶ Beda. Mistice
autez saluata a ꝑfluuio sanguinis mulier mox filia
Archisinagogi mortua nunciat. quia dum ecclesia gentī
um a vitioꝝ labe mundata & ob fidei mentum filia
est cognominata continuo synagoga ꝑfidie simul &
inuidie zelo saluata est. Perfidie quidem. quia ī xp̄o
credere nolunt. Inuidie vero quia ecclesiam credere
doluit. & quod aiebant nūcy Archisinagogo. Quid
vltra vexas magistrum p eos hodie dicitē qui a deo
destitutum Synagoge statum vident. vt restaurari
posse non credant ideoq̄ ꝓ resuscitacōe illius sup
plicandum non esse estimant Sed si Archisinagog⁹
& cetus doctorum legis credere voluerit & subiecta
ei synagoga salua erit. Quia vero synagoga letaz
dominice in habitationis merito infidelitatis amisit
quasi inter flentes & eiulantes mortua iacet. Tenēs
autem puelle manum dominus. eam suscitauit. quia
nisi ꝓius mundare fuerint manus iudeorum que san
guinie plene sunt. synagoga mortua non resurget.
Insanatione autez emorroisse mulieris & suscitatiōe
puelle. salus ostenditē generis humani que a domino
ita dispensata est. vt primo aliqui ex israhel ad fidez
venirent. deide plenitudo gentium ītraret ac sic oīs
israhel saluus fieret. annozum autem xii. erat puel
la & annis xp̄. mulier erat passa quia peccata nō cre
dentium apparuerunt in initio fidei credentium. vñ
dicitē. Credidit abraham deo & reputatum est ei ad
iusticiam. ¶ Regū iiii. mor. Moraliter vero redem
ꝓr noster puellam in domo. Juuenem vero extra
portam. In sepulcro autem Lazarum suscitat. Ad
huc quidem in domo mortuus iacet qui latet in pec
cato. Jam extra portam educitē cui⁹ iniquitas us
q̄ ad vecordiam publice ꝑpetrationis aperitē. Sepul
ture vero aggere premitē qui in ꝑpetratione nequi
tie etiam vsu consuetudinis pressus grauatur.
¶ Beda Et notandum q̄ leuiozes & contriti erro
tus leuioris penitentie possunt remedio curari. vñ
iacentem in conclaui dñs facilima voce puellam re
suscitat dicens. Puella surge. Ut vero quadriduan⁹
mortuus sepulcri claustra euadere posset. fremuit
spīritu. turbauit seipsum lacrimas fudit Quanto q̄

grauior anime morbo exitio acerbo: necesse est ut pe
cetus feruor ministet. Sed & hic notandū q; publica
noxia publico egent remedio. vñ Nazar⁹ demonume
to vocatus pphis innotuit. Nemia aūt peccā secreta
queūt penitencia deleri. vñ puella in domo iacēs pau
cas arbitris exurgit eisdemq; ut nemini manifestent
papie. Turba eē foris ejicit ut puella suscitet q; si
nō pus a secrecōrib; cordis expellit sectarū multi
tudo curauit anima que intrinsec⁹ iacet mortua non
resurgit. Dā aūt surrexit & ambulabat q; anima
a peccatis resuscitata nō solū a sordib; scelerū exur
gēs; & i bonis phec debz opib; & moz necē ē ut cele
sti pane saciet dnīm sc; vbi & altaris pticeps effica

Capitulum sextum.

Et egressꝰ inde abyt
in pria sua
et seqbant
illū discipuli sui et fc
sabbato cepit in sina
goga docere et multi
audientes admirabant in
doctrina ei⁹ dicētes un
huic hec omia & q̄ sa
pientia q̄ data ē illi et v
tutes tales q̄ p manꝰ
ei⁹ efficiunt. nōne iste ē
faber filiꝰ marie frīa
cobi & ioseph & iude &
simonis nōne & sorores
ei⁹ hic nobiscū sūt et scā
dalizabant in illo et di
cebat illis iesꝰ q; nō ē
pphet⁹ sn honore n̄ in
pria sua & in cognacio
ne sua & in domo sua.
et nō poterat ibi vtutē
ullā facere nisi paucos
infirmos impositis ma
nib; curauit & miraba
tur pter incredulita
tē illorum.

Theo. Post pmissa miracla dns in priam
suā rursū non ignorās
quoniam spernēt eū sed
ut occasionē n̄ haberēt
ulteri⁹ dicēdi q̄a si ve
misses credidisse⁹ ubi.
vñ dr. Et egressꝰ. inde
abyt in pat. su. & se. il
lis. sui. Beda. Pa
triā suā nazaret dicit i
qua erat nutrit⁹. Seo
quāta nazareorū ceci
tas q̄ eū quē in verbis
factisq; illis xp̄m ogno
scere potēm. ob solā
genēis notitiā prēnūe
gabat. & facto sabba
to cepit in sina. do. &
mul. au. admi. i doc. a⁹
dicentes vnde huic hec
omia & q̄ sapiēcia q̄
data est illi & vir. ta. q̄
p manꝰ efficāc. Sa
pientiā ad doctrinā vtu
tes referre ad laudes &
miracla q̄ faciebat. seq̄
tur. nōne iste fabri. filiꝰ
marie. Aug. De cō
cor. euā. matrē q̄ ē fa
bri filiū eū dictū ee dic
nec mirāb ē eū utriusq;
dici potuit. eo ei fabr
credebāt q̄ & fabri filiū

Iero. Filiꝰ q̄dē fa
bri ut sꝰ vocat sc; fabri
q̄ fabricat⁹ ē auxoza; & solē. & ecclā pmaz & seqntes
i q̄s figa mbiē & puella sanat. Beda. nā & si humana
nō sint opanda diuinis cpp⁹ tñ integer ē q̄ pr xp̄i
igne opat & spū. seq̄t fr iacobi & ioseph & iude & si
mon. Nōne & soror ei⁹ hic nobiscū sūt. Fres & soro
es⁹ secū ee testat q̄ tñ n̄ libi ioseph aut marie uxē hē
eos fuit putādi sc; pot⁹ uxē morez sacre sēpte og
nati fuit intelligēdi quō abrahaz & loth fres appel
lant eū eē loth filiꝰ frīs abrahe seq̄t & scādalizabāt
in illo. scādalū & error iudeox sal⁹ nr̄a ē & benefic⁹ cō
demnacō in eū eis cernebant dominū iesū xp̄m ve
eū fabr & fabri vocārēt filiū. seq̄t & dicebat nō ie
sus q; nō ē pphēta sn honoē n̄ i pria sua & i sigua
cōe sua & i domo sua pbam dia i scpt̄is dns ibi et
moyses testis ē qui fuerat a⁹ icarnacōis pōcēs filia
israel ait pbam vob⁹ suscitab⁹ dns de⁹ v⁹ de fratri
bus vr̄is. Nō solū aī ipe q̄dns ē pbēt sc; & hūana
mias ceteq; pbe miores in pria sua q̄ in extranea
ciuitate habiti fuit q; pe modū naēa ē dignos semp
ciuib; iudere n̄ em pfiderāt pēna vir⁹ ogat; fragi
le recordāt in fancia. Hiero⁹. Comitat ei⁹ vir
tas originē ut ē illō. qō ē filiꝰ isai q; builla dns pfi
cit & alta a lōge dignoscit. Theoph. Que nam
pelagos sanguineos pba habeat ques odiū nos
Et pt̄ b⁹ debonorāt pbas. seq̄t & ñ po. ibi. vir ulti
facē n̄ pau. ifir. impo. ma. curauit qō ai⁹ ē pēnā
itelligē optet ñ acceptabat q; nō ipe impotēs sc; ob
infideles erāt g⁹ ibi nō opat virtutes pcēs eis nema
iori rpbēsōe digni eent ee factis miracla i credē
tes. vt alit in miracls sacēdis neccaria ē deus op
antis & sapienāū fides q̄ ibi dñabat. vñ nō accep
tabat ibe ibi signa facē. seq̄t. & mira pt̄ incredulita
tē illoꝝ. Be. nō quasi ignorata & im pmū mutē
q̄ nouit ota anḡs hāt sc; q̄ nouit occulta cordis qō inui
dū intimaē ut hoib; mirari se coraz hoib⁹ eis⁹. &
deoz em mirāda nōē cecitas q̄ nr̄ pt̄ bis suos credē
ō xp̄o nr̄ ipi mē se nato uoluere credē xp̄o. mirā
at ille dispiat idomo & i pria sua b⁹ ē i pplo tempe
& ido ibi pauca signa fec⁹ ne pcer⁹ excusabiles ille
fierēt. maiora aē signa q̄die ingēdū pto fr̄ tuq; i
salutē corpoz q̄s in animarum salute.

Et circuibat castella
in circuitu docēs. & d
uocauit. xii. & cepit eos
mittere binos & dabat
illis potatē spūum imm̄
dor & precepit eis ne
q̄d tollerēt in via nisi
vgā tātū n̄ pēnā nz pa
nē. nz in zona es sc; cal
ciatos sādalis. & ne in
duerēt duas tunicas
& dicebat eis. quocūq;
introieritis in domū il
lic manēte donec exea
tis inde & q̄cūq; n̄ recepe
rint vos nec audierint
vos exeūtes in de excu
tite puluerē depedib;
vestris intestimonū il
lis & exeūtes pdicabāt
ut penitētiā agerēt. &
demonia multa ejcie
bāt & ūgebāt oleo mu
tos egrotos & sanabāt

Theo. Nō solū in
tuitu pdicandi dns
sc; & i castell⁹ ut etiā
qua ñ spē nz magis
sēp q̄rē animarum si ve
bū dei in eas diuidas
& vilibz sciare dī v⁹
& circuibat castella
circuitu docēs. Ex
da. benigne at & clari
dns ac magr̄ ñ inuit⁹ f
tus atq; discipulos ua
cet suas & fit ipe cur
si at oēs liguore & infi
firitate apt⁹ q̄ sua
ded⁹ pcatis. vñ lc. Et
cō. xii. & co. eos mit. b
& da. illr. po. spi. immū
. sc; mea distātia nēdū
donaē & accipe. Vi
quodcunq; agit pot
dñi agit illi si quid fac
ue imbecillitatem suam
& virtutes dñi ostendat
dicentes. In nomine
surge & ābula. The
bios aē aptos meos ut
fiēnt pmcōes quos m
ecclam⁹ meli⁹ ē ut mul
ee q̄s unū si aē pfra q̄

duos misisse ñ eēt sufficiēs mis ut ipa castella circuiret

Greg. in omel. Hinc etiam in pdicationem di scipulos mittit. qui duo sunt pcepta caritatis dei vi delicet amoris et proximi. et minus qui inter duos cari tas haberi non potest. Per hoc ergo nobis innuit quia qui caritatem erga alterum nō habet. pdicatoris officium suscipe nullatenus debet. Sequitur. Et pce pit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tm. non pe. non pa. nō in zona es. sed calci. san. et ne idue. du. cuniis. Beda. Tanta enim pdicatori in deo debet esse fiducia ut prius vite sumptus quis nō puide at. etiā hos sibi non deesse certissime sciat. ne dū mēs eius occupatē ad temporalia. minus alios prudeat eru ri. Grā. Hoc etiam eis dns pcepit ut p habitū ostenderent quantum a diuinarum desiderio distabant. Theophi. Instruens etiam eos p hoc non esse a mercedes muneris et ut videntes eos pdicare paupta tem ac quiescant. cum apostoli nihil habeant. Aug. de cō. euā. vel qr cū sm matheū dns ipse dicerit. Dignus e enim operarius cibo suo. satis ostēdit eos possidere hec aut ferre noluerit. nō quo nes cessaria non sint necessitati huius vite. sed quia sic eos mitebat. ut eis hoc deberi demonstraret ab illis qui bus euangelium credentibus nunciarēt. Unde apparet hoc non ita pcepisse dominū tanquā euāgeliste vide re aliunde non debeant qui eis plentibus quibus annūci ant euangelium. alioquin pena hoc pceptum fecit a postolus. qui victum de manuū suarum labore trāsigebat. sed potestatem dedisse. in qua scirent sibi ista de beri. Solet item queri quomodo Matheus et lucas cōmemorauerint dixisse dominum discipulis ut nec virgam ferrent. cum dicat Marcus. Et pcepit eis ne quid tollerent in via. nisi virgam tantum. Quod ita soluitur ut intelligamus sub alia significatione dic am virgam que sm Marcum ferenda est. et sub alia illam que sm Matheum et Lucam non est ferenda. Potuit. n. sic breuiter dici. Nihil necessarium vobis scīm feratis nisi vgā. nisi vgam enim ut illud qd dictū est nec virgam intelligat nec minimas quidem res. Quod vero adiungitur. nisi virgam tm intelligatur qr p potestatem a dño receptam que vge nomine significata est. etiam que nō portarē. non deerunt. Verumtamen ergo dns dixit. Sed quia non verumtamen vnus euangelista cōmemorauit. putat ille qui vgam sub alia significatione positam tollendam dixerit et q virgam rursus aliud significantem non tollendam dixit esse contrarius. Sed iam ratione reddita nō pu tat. Sic et calciamenta cū dicat Matheus. ne via nō esse portanda curam phibet qr ideo cogitare portā da ne desint. Hoc et de duabus tunicis intelligendū est ne quis qm ecclie propter eam qua esset indutus aliam por tandam putaret sollicitus. ne op eēt. cum ex illa po tuisse posset accipe. Proinde marcus dicendo calcia ri eos sandalys ut solas aliquid hoc calciamentum misterie significationis habere admonet ut pes neqr te gat sic desup nec nudus ad terrā. et nec occultetur euangelium nec terrenis cōmodis inniteat. et qm non habent ut portent duas tunicas. si expedit us nouū p bibet. Quid eos monet nisi nō duplicē sed simplicem ambulare. Quisquis aut putat nō potuisse dominū in vno sermone quedam figurate. quedā proprie ponē eloquia cetera eius inspiciat. et videbit qm hoc temere ac imerudite arbitretur. Beda. In duabus autē eum dis videt mihi duplex ostendere vestimentū. nō quo in locis scythie glaciali mine vigentibus vna quis tuni ca debeat esse contentus. Sed q in tunica vestimentū intelligamus ne aliud vestitu. aliud vobis fucorum tenore seruet. Grā. vel aliter matheus et lucas nō calciamenta neqr baculum portare prohibet. quod ostendit perfectissimū esse. Marcus vo baculum iubet assumere et sandalys calciari qd dictum est prohibet. Beda. Allegorice aut p peram onera seculi. per panem delicie temporales. p es in zona occultato sapi entie designat. qr quisqs officiū doctoris accipit. neqr oneribus secularium negociorum deprimi. neqr desideriis carnalibus resolui. neqr cōmissum sibi talentum ubi sub otio debet lenta corporis abscondere. Sequitur Et dicit eis quocumqr intro in do. ma. illic do. ete i de. Ubi dat constantie signale mandatum ut. hospita lis necessitudinis. iura custodiant alienū a pdicato re regni celestis astruens cursitare per domos.

Theophi. Ne sq de gula stingere eos reprehēdi ab alijs m alios transeuntes. Sequit Et quicumqr non re. vos nec au. vos exe. inde exc. pul. de pe. vris in testi. illis. Hoc autem dns pcepit ut ostenderet qr longam pter eos viam ambulauerūt. et nichil eis profuit. Vel quia nihil ab eis acceperunt etiaz ne qr pulverem. Sed et hunc exutū ut hoc sit in testi monium illis. et in redargutionem illis. Grā. Ut ut sit in testimoniū laboris vie quem sustinebāt pro eis. aut tanquā pulvis peccatorū alios pdicatorū pdican tium quertē. in ipsos. Sequit Et exe. pdi. ut peni tentiam agerent et demonia multa eiciebant et vnge bant oleo multos egrotos et sanabantur. Ex oleo vngerent solus marcus enarrat Jacobus autem in epistola sua canonica similia dicit. Oleum enim et labo res curat et lumis et hylaritatis causa existit. Signi ficat autem oleum unctionis dei misericordiam mise ricordis medelam. et cordis illuminationem. quod ex oratio operatē. Theophi. Significat etiam gracis am spūsancti p quaz a laboribus transmutamur et lu men et leticiam spiritalem suscipim. Beda. Dū patet ab ipsis apostolis huic sancte ecclesie morē esse traditum ut energumini vel alij quilibz egroti vn gant oleo pontificali benedictione consecrato.

Et audiuit Herodes rex. manifestum enim factum est nomen eius et dicebant quia Johannes baptista re surrexit a mortuis et propterea operantur virtutes in illo. Alij aut dicebant quia Helyas est. Alij vo dicebant qa pheta est quasi vnus ex prophetis. Glosa. Post pre dicationem discipulorum xpi et miraculorum ope rationem quemadmodū euāgelista subiungit de fama que surgebat in populo. Unde dicit et audi. Herodes rex. Grā. Herodes iste filius erat primi herodis sub quo ioseph ihm duxerat in egiptum. Tetrarchiam autem matheus nominat hunc atqz lucas etiam primatum tenuisse sup quartam partem

audito herodes ait q̄z ego decollaui iohānes hic a mortuis r̄surexit

regni p̄ris sui romam ei p⁹ mortē p̄ris reg nū i p̄tes q̄uos diuise rē maxⁱᵐo rḡē cū uo cat aut p̄ri⁹ p̄sueudie aut q̄ loco aliar uoto ei⁹ p gruū existebat. ¶ Iero⁹. Sequitur manifestū em̄ fa ctū est nom̄ ei⁹. Lucernā em̄ sub modio abscōdi fas nō est ⁊ dicebāt sc̄z aliq̄ de ēba q̄ iohes bap. r̄sur a mor. Et p̄ea opam̄ ve. m ilo. ¶ Beda. Quā ta ac fuit ui deoz̄ inuidia docemur. ecce em̄ iohem de quo dictū est q̄ signū feat nullū a mortuis potuisse r̄surgere nisi attestāte credebāt. Jesū aūt a p̄batū adeo ⁊tutib⁹ ⁊ signis cui⁹ resurrectiōem ⁊geli aplī viri ac fide p̄dicabant nō resurrexisse sc̄z furtim eē ablatū credere maluēr̄. Qui cū dicerēt iohem re surrexisse a mortuis ⁊ p̄ea ⁊tutes opatas esse m illo bene de ⁊tute r̄surrectōis sentūt q̄d maiores po tencie fuisse sancti cū a mortuis r̄surrexerint q̄z fuerūt cū carnis adhuc infirmitate grauarēt. Sequē alij aīe dicebāt q̄ he. ē. ¶ Theo. Confutabat ei mlt⁹ homies iohes quando dicebat. Semimma viperarū Sequit. Alij aūt dicebant q̄ p̄pheta est quasi vn⁹ ex p̄phis. ¶ Cryso⁹. Oībi q̄dē videt hūe p̄phaz di cere d̄ quo moyses dix. p̄phām suscitabit vob⁹ deus de frib⁹ vr̄is. Rede q̄dez sc̄z q̄ manifeste dicere trepi dabāt b est xp⁹. motis ut⁹ uoce p̄riaz suspicōez ⁊tentes p̄ ⁊tore suoz timoē. Sequē. quo audito hēo ait quez ego de col. io. hic a mor. resur. p ironiam h⁹ herodes exp̄sse p̄nūciat. ¶ Theo. Erat sciēs hēodes q̄ iohem iustū existētez sine cā occidēat credebat eū a mortuis surrexisse ⁊ q̄ ex r̄surrectōe susceperit mirac⁹ op. ¶ Aug. d̄ q̄ euan. In his aūt vb Lucas marco attestāte ad h⁹ dūcerat q̄ alij dixerit si hēodes iohez surrexisse sc̄z q̄ hesitāte lucas cōme morauit herodez ⁊baq̄ ei⁹ ita posuit dicēs. Johez e⁹ decollaui. Quis aūt ē iste d̄ quo audio ea lia. intelli gēdū ē aūt p⁹ hāc hesitatōez confirmasse in aīo suo q̄ ab alīs dicabāt cū aie pueris suis sic̄ mat. narrat hic ē iohes baptista. ipe surrexit a mortuis. aut ita p̄nūciāda sit hec ⁊ba ut hesitātez adhuc indicāe. p⁹ tim q̄ ⁊ marc⁹ q̄ supi⁹ dixerat ab alīs dēz fuisse q̄ iohes a mortuis r̄surrexisset. i ex eremo tūc ip̄z hēo dem dixisse. nō tacet quē ego d̄ col. Jo. h a mor. re sur. que item ⁊ba duo⁹ mōis p̄nūciari p̄ne ut aut confirmātis aut dubitantis intelligantur.

Ipe em̄ herodes mi sit ac tenuit iohānē ⁊ vinxit eū in carcere. ꝓpter herodiadē uxo⁹ ē philippi frīs sui q̄ duxerat eam. dicebat em̄ iohānes herodi n̄ li cet tibi habere vxorez fratris tui. herodias aūt insidiabatur illi. ⁊ volebat eū occidere.

¶ Theo. Ex p̄missis mirac⁹ euāgelista occa sionem sumens hic de morte memorat p̄cur sorus dicens. Ipe em̄ herodes misit ac tenuit iohez ⁊ vinxit eū i car cere ꝓpter he. ve. fra. sui quia duxit eam.

¶ Beda. nec⁹ narrat historia philippū hero dis maioris filiū sb̄ q⁹ dām fug⁹ i egiptū ffet h⁹ hēodis sb̄ q̄ pass⁹ ē xp̄⁹ duxisse hēodiadē

nec poterat herodes aūt metuebat iohānē q̄a sciebat eū virū iu stū ⁊ sanctū ⁊ custodi ebat eū. ⁊ audito eo multa faciebat ⁊ li bēter eū audiebat. Et cū dies opportun⁹ acci disset herodes natalis sui cenā fecit p̄cipib⁹ ⁊ tribunis ⁊ p̄mis ga lilee cūz introisset filia ip̄i⁹ herodiadis saltas set ⁊ placuisset hero. si mulq̄ discūbētib⁹ rex ait puelle. pete a me quod vis ⁊ dabo tibi. et iurauit illi q̄ q̄cq̄d petieris dabo tibi licz dimidiū regni mei. q̄ cum exisset dixit ma tri sue. quid petam At illa dixit. caput io hānis baptiste. cūz in troisset statim cū festi nacōe ad regem peti uit dicēs. volo vt pti nus des mihi in disco caput iohānis bapti ste. Et contristat⁹ ē rex ꝓpter iusturādū aūt ⁊ ꝓpter simul discumbē tes noluit eaz ⁊trista ri. sc̄z misso speculatore p̄cepit afferri caput iohānis in disco ⁊ de collauit eū in carcere. ⁊ attulit caput ei⁹ in disco ⁊ dedit illud pue lle ⁊ puella dedit mātri sue quo audito discipu li ei⁹ venerūt ⁊ tulerūt corp⁹ ei⁹ ⁊ posuerūt il lud in monumento

uxoris filiū regis ad the p̄ea ⁊o secez q̄ exortus quibusdā pera generū suū tetrarchā cubitū filiaz suā ⁊ in doloseam manū p̄nois mouisti q̄ impune copulasti q̄ iohes baptēa ar guit herodem ⁊ hero diadē q̄ illicitas nup. fecerint ⁊ non licet fratze vuāe gēnare illius vxorem dicens. ¶ Theo. Herodes etiā ꝓ piebat q̄ frater suus fratris acerbe cum de fundā⁹ glem non bibi ret. Jo. aūt erat fla. ꝓpter q̄ et erat magne sceleratus. Sequē hero dias autez mīdi illa vole. ecclē cum ⁊ non poterat. ¶ Beda. Ti mebat em̄ herodes aliquē de ip se ereri vel ꝓhibere a meis fratris sui fili atque illicitas nuptias repudio solueret. Sequitur. herodes aūt metuebat io. q̄ sciebat eū virum iu. ⁊ sanctū. ¶ Cryso. Timebat eū reuerēdo. sciebat eū de iustis q̄ ad deum ⁊ sēm q̄ ad deum ⁊ custodiebat eum. sc̄z herodias mēticōis ⁊ audito eo multa face bat q̄ putat⁹ eū spūs. loq̄. ⁊ labē eū adhuc q̄ ꝓficiebat vbia q̄ eo dicebāt. ¶ Theo. Dide autem quantum operatur concupiscen cie rabies quia cupi rodes tantam arcta re hominem habere ret rendam ⁊ tantorem bo rum sue immemor. in sue fornicatorem pro deret. ¶ Cum gau. super mactatum. filia dansa enim voluntas eum coegit in illum manum mittere quem sciebat iustum ⁊ sanctum Ac per hoc datur intelligi. quia minus peccatum ē dum est ex causa maioris peccati secundum illud quo in sordibus ē sordescat adhuc. Sequē. Et cū dies opportu⁹ acci. herodes na. su. co. sc. ꝓn. ⁊ ebrius ⁊ p̄is gla

¶ Beda Solim etiã Herodes & Pharao legun
tur diem natalis sui gaudys festiuus celebrasse. sz
vsq; rex i fausto hospicõ natiuitatẽ t festiuat ẽ suã
sãguine fedauit. Nec Herodes tãto maiore impie
tate quanto sanctũ & innocentẽ doctorẽ ueritatis oc
cidit. Et hoc p voto ac petitõe saltatricis Sequitur
em Cũq; intro. filia ip. he. & sal. & placu. ¶ De. simul
q; recũ. rex ait pu. Pete a me qd vis. & dabo tibi
¶ Theop. Dum em cõuiuũ fit. sathanas p puellã
saltat & usiurandũ pfidẽ sceleratum. Sequitur enim
Et iura. illi. q; quicquid pete. dabo tibi licet dimi-
dia regni mei. ¶ Beda. Non excusat ab homicidio p
iuramentum. Deo em forte uirauit vt occasionem
inueniret occidendi & si patris aut mris interitũ po
stulasset non utiq; concessisset herodes. Sequitur
Que cum exi. di. ma. sue quid petam. At illa dixit
Caput iohannis baptiste. Digno operi saltatõis di-
num postulat sanguinis premium Sequitur Cum q
intro. statim cum festina. ad re. pe. di. Volo vt pa
tres des mihi modico caput iohannis baptiste.

¶ Theoph. Maligna mulier ptem sibi caput iohã
nis dari petit. i. stari in illa hora. Timebat ei ne hero
des resipisceret Sequitur. Et contristatus est Rex.
¶ Beda. Cõsuetudinis est scripturarũ vt opinio-
nem mirũq; sic narret historie quõ eo tpe ab omni
bus credebat fuisse & ioseph ab ipsa quoq; mania appel
lat pater ibu. Ita & nũc herodes dr contristat. qa
hoc discũbentes putabant. dissimulatoz em mẽtis sue
tristitiam pferebat in facie cum letitiã haberet in mẽ
te sceluscq excusat iuramẽto. vt sub occasione pie-
tatis impius fieret. Unde sequit. ppter usurandum
autem & ppter simul discũbentes noluit eã contrista
re. Theoph. Herodes quidem nõ sui compos. sed
voluptuosus usurandũ implenit & usũ interimit.
Debebat autem magis in hoc piurare & nõ em sce
lus opari. Beda. Quod autem subdit. Et ppter
simul recũbentes volt omnes sceleris sui esse consoz
tes. vt in luxurioso impuroq; puluio. cruente epule
deferrent. Unde sequit. Sed misso spiculatore affer. ca-
put iohãnis in disco. Theop. Speculatoz carnifex dicit
qui constituit ad homines interficiendũ. ¶ Beda.
Nõ autem herodem puduit caput occisi hominis ante
quitas inferre Pharao vero nil talis uesanie com
misisse legit. Ex veroq; tñ exemplo ppatet vtilis ee
nobis diem mortis fuge timendo & caste agẽdo sepi
us in memoriam reuocare qm diem natiuitatis lux
uriando celebrare. Homo em ad laborem nascitur in
mundo & electi ad requiem p mortẽ trascendunt. Sequitur
Et de col. eum in carce. & attu. caput eius
in disco & de. illud puelle. & puella dedit matri sue.
¶ Greg. ui. mor. Non sine grauissima admiratõe
pendo q ille pphetie spũ intra matris uterũ imple
tus quo inter natos mulierũ nemo maior surrexit.
ab iniquo in carcerez mittit. & p puelle saltatu ca
pite truncat. & uir tãte sanctitatis p risu & risu ẽpũ
mortẽ. Quid credim? aliquid fuisse quod in ea
vita illa sic despecta mors tergeret. Sed quando ille
vel in cibo peccauit. qui locustas solũmodo & mel sil
uestre ebut. Quando querelãe sue offendere potu
it. qui ẽ heremo nõ recessit. Quid ei est q; oĩpotẽs
de? uehemẽ sic i hõ seculo despicit q̃ sic sublimiẽ añ
scula elegit. nisi hoc q; pietati fidelium patet. qm id
circo sic eos premit in infimis quia videt quõ remu
nẽt in summis. & foras vsq; ad despecta dejicit q; it?
vsq; ad incõprehensibilia pduat. Sinc ergo vnus
quisq; collegat. quid illic passuri sine quos re. pbat
si hic sic cruciat quos amat Sequit. Quo audito di
scipuli eius venerunt & tulerunt corpus eius & po
suerunt illud in monumento. Marsat ioseph? vin
dũ iohannem in castellum. Nacheronta ad ouidum
ibiq; eruncatũ. Nazarat vero ecclesiastica historia
sepultũ eum in. Sebaste palestine vrbe que quon
dam samaria dicta est decollatio añe iohannis mino
rationem fame illi? qua xp̃c a populo credebat ins
tituat sicut exaltatio saluatoris in cruce profectum
designabat fidei q; & ipse qui prius a turbis pphta
esse credebat dei fili? a cunctis fidelibus est agnitus.
Unde iohannes quem oportebat minui cũ diuturnũ
lumen decrescere incipit. natus est. domin? añ eo
tempore anni quo dies crescere incipit. ¶ Theoph.
Mistice autez herodes qui interpretatur pollicens po
pulus est iudeorum qui habebat vxorem. sz mentem
gloriam cui? filia saltat & mouet etiã nunc circa Iu
deos sz falsus intellectus scripturarum. decapitaue
runt siquidem iohannem id est verbũ pphetarum &
sine capite xp̃o habent eum. ¶ Hiero. Del aliter.
Caput legis quod ẽ xp̃us de corpore abscinditur
ppno id est iudaico populo & datur gentili puelle
id est Romane ecclesie. & puella dat matri sue adul
tere id est Synagoge credituram fine. Corpus io
hannis sepelitur. Caput in disco collocat. Littera hu
manat tegit. spirit? in altari honoratur & sumitur.

Et conuenientes
Apostoli ad ihesũ re-
nũciauerũt illi omnia
q̃ egerãt. Nocuerãt
Et ait illis Venite se-
orsũ in desertũ locũ. et
requiescite pusillum.
Erant em q; veniebãt
& redibãt multi & nec
spacium mãducãdi habe
bãt Et ascendẽtes in
nauim abierũt in dese-
rtũ locũ seorsũ. Et vi-
derunt eos abeuntes
& cognouerũt multi &
pedestres de omnib; ci
uitatibo cõcurrerũt il-
luc & puenerũt eos. et
exiẽs uidit ebã multã
Jhesu & misertu ẽ sr
eos q; erãt sic oues nõ

¶ Glosa. Postq; euã
gelista narrauit mor
tem. Johannis. enar
rat ea que xp̃us cum
suis discipulis p mor
tem Johannis egerit
dicens. Et cõuenientes apo-
stoli ad ihesum renũciauerunt ei omnia
que egerãt & docuerant. ¶ Hiero. Ad
locum ei vii excut flu
mina requirũt. deo sẽ
p referũt grãs missi
sup his que acceperãt.
¶ Theoph. Discam? autem & nos cũ in mi
sterium aliquid mitta
mur. non elongari &
ultra commissum offi
cii & negocii ñ efferri
sz mittentez visitare &
renũciare ei omnia que
egim? & docuimus.
Non em solum opor
tet docere. sz facere.
¶ Beda. Nõ solũ au
tem que ipsi egerãt &
docuerant. Apli dño

habētes pastorē ⁊ ce
pit eos docere multa

renuñdant sed eā que
iohes as in docēdo oc
cupatus sit pass⁹ ⁊ sui
⁊ iohis discipli dño renūdant sic matheꝰ ꝺscribit.
Sequitur. Et ait illis. Venite seorsū in ōrtum locū.
⁊ requi.pu. ¶ Aug. de con. euā. Hoc ptinuo post
iohis passionē factū eē ꝑmemorat. Vñ pꝰ hec facta
sūt illa q̄ ꝑmo narrat sūt q̄o moꝛ herodes dixit. h
ē iohes bap. quē ego decollau. ¶ Thro. In deꝛtum
aūt recedit locū ꝑ hūilitatē. Quiescē aūt fat xp̄us
suos discipulos ut addiscāt ꝓpositū q̄ q̄ laborāt i ope
⁊ ſmone veiaꝝ ꝓmerēt ⁊ q̄ nō debēt ptinue labora
re. ¶ Beda. Que aūt necessitas fuit gcedēde reḡi
discipulis oñdit cū ſbdit erāt em̄ q̄ ve. ⁊ redi. mlta.
⁊ nec spatium. man. habe. vbi magna tpis illi⁹ felici
tas ꝺ labore docētiū sit ⁊ discētiū studio demōstrāt.
Sequē. ⁊ asc. in na. abierūt in deꝛtū locū seorsū. non di
scipli soli sꝫ assūpto dño ascēdētes in nauī locū ptu
ere ꝺctū ut matheꝰ ꝺmōstrat. Cēptat aūt fidē ēba
rū petēdo em̄ solitudiē. an seq̄ curēt explorat. ille
sequēdo ⁊ ñ in umētis aut vehiculis duisis sꝫ ꝑmo
labōe pedū q̄ztam sa⁹ us sue curā gerāt oñdūt. seq̄
Et videre eos abeūt. ⁊ cog. mlta. ⁊ pede. ō. om. ciui
tat. cucurr illuc ⁊ ꝑuen. eos. Dū pedestres eos ꝑueisse
dicūt oñdit q̄ nō in alia maris siue iordanis ripaꝝ
nauigio p uenerūt discipli cū dño. sꝫ ꝑxia eusdē re
giōis loca adierāt q̄ eā i digene pedestres potēant
ꝑuenire. ¶ Theo. Ita tu xp̄m ñ expectās q̄ ipe te
uocet sꝫ ꝑcurrēs eū ꝑueias. Sequē Et exiēs vi. tur
mul. ibs ⁊ mi. ē sup eos. q̄ erāt sic oues nō haben
pastorē. Pharisei lupi existētes rapaces non pasce
bāt ꝓpm sꝫ deuorabāt ꝓpē hoc ad xp̄z vex ggregā
tur pastorē q̄ tradidit ille abū spūalē sc̄z vbi de.
ñ sequē Et cepit eos docē mlta videns em̄ eos qui
miracloꝝ occasiōe eū seqbāt ꝑ lōgitudie vie fessos
eoꝝ misꝰ voluit eoꝝ satisfacē volūtati docēdo eos
¶ Beda. Matheꝰ dicit q̄ curauit lāguidos eoꝝ.
hoc ē em̄ vēiacē pauꝑm miserī eis vitatis viā docē
do agere. ⁊ molestias corpales auferre. ¶ Ieroniꝰ
Qistice ait seorsū duc dñs quos elegit ut mē malos
vuiētes mala nō intendāt. ve Noth i Sodois ⁊ Job
in ērabus ⁊ abdias i domo Jeba ¶ Beda. Dere
licta eā iudea i deꝛto ecē ꝑdicatoēs sancti q̄ apue
iudeos cribracōm sarcina ꝑmebāt. de gēa fidei gen
tibs collata reḡē nach fuit. ¶ Ieroꝰ. Pusilla tñ ē ꝟ
sanctis reḡes lōgꝰ labor. Sꝫ postea dr illis ut reḡe
scāt a laboribs suis sic aūtim archa noe aialia q̄ imꝰ
erāt fons mittebāt. ⁊ que fons erant intro erūpe
bant sic agit in ecīa iudas recessit. lacro accessit. sꝫ
q̄z diu recedit a fide in ecīa nō ē reḡes sine mitore
Rachel em̄ plorans filios suos noluit ꝙsolari. ¶ Iō
est ecā ꝟ gustiū in q̄ bibit vinū nouū. cū cītabit
canticū nouū ab homīb nouis. cū mortale hoc indu
erit immortalitatē. ¶ Beda. xp̄m aūt peteūt defra
gendū multe fidelīū caterue rudis membus prisce
conuersationis sequunteur.

Et cū iaz hora mul
ta fieret accesserūt di
sc̄pli ei⁹ dicentes.

Theo. Preponēs
dñs q̄d vtili⁹ est sc̄z a
bum ſmonis dei. deinde
eā corpalem abū pre

Desertus ē locus hic
⁊ iaz hora ꝑteriuit di
mitte illos vt euntes
in ꝓximas villas ⁊
vicos emāt sibi cibos
quos māducent ⁊ re
spōdens ait illis date
eis māducare. ⁊ dixe
rūt ei eūtes emamus
ducētis denarijs pa
nes ⁊ dabim illis mādu
care ⁊ dicit eis Quot
panes habetis ? ite ⁊
videte. ⁊ cū ognouis
sent dicūt q̄nq̄ ⁊ duos
pisces ⁊ precepit illis
vt accumbere facerēt
omnes secūdum contu
bernia sup vinde fenū
Et discubuerūt in p̄
tes p cētenos ⁊ ꝑq̄
quagenos. ⁊ acceptis
q̄nq̄ panib ⁊ duob
piscib intuēs in celū
bñdixit ⁊ fregit panes
⁊ dedit discipulis suis
vt ponerēt ante eos ⁊
duos pisces diuisit om
nib. ⁊ māducauerūt
oēs ⁊ saturati sūt. Et
sustulerūt reliquias frag
mētoꝝ. xii. cophinos
plenos ⁊ de piscibus
erāt aūt q̄ māducauerūt
q̄nq̄ milia viroꝝ.

buit turbe ad eu⁹ nu
racōēs euāgelista aste
Die dicēs Et cum iam
hora mlta here accel
se. dis. ei⁹ di. Deser. lo
ē hic. ¶ Beda. Dou
mlta vel ptīā ump⁹
dicat vñ lucas dicit. di
es aūt cepit declinare
¶ Thro. Vide aūt qua
modo discipli xp̄i cor
ca hoīm amoē ꝓficiu
ebant ei mlta accedū
ad xp̄m ⁊ ꝑ eos mlta
dūt. Nō aūt ꝓpterea
eos si ei⁹ voluntē tūrum
ee ognouīt. q̄ nobis
pascē possit. vñ seq̄. ⁊
videns ait illi. dum ma
mā. ¶ Beda. Deus
car eā apls ꝑ discī
ad fractōēs panū ut il
se ñ diē mlta indu
endo signa ostendit.
¶ Theo. Discipli ar
guebant eū eo q̄ nor
dē ꝺ illis esse
cessarīū ad tāta mul
tudinem turbaꝝ pa
scendam. Unde ille
respondens. Sequē
em̄. Et dicit ei. Quas
emamus ducētas de pa
⁊ dabimus illis man.
¶ Aug. de con. euā.
Hoc philippꝰ apud io
hannē respōdet sic mo
cus a discipla rispō
sum esse gmemorat ne
lens intelligi hec a me
ceterorum philippum
rīndisse quīq̄ ⁊ plu
lem numeꝝ ꝑ singula
ri vicinissime ponere
perueniri. Sequi. Et
dicit eis. Quot panes habetis ite ⁊ videte hoc a
domino factum esse cetera euangeliste prout misit
Sequitur. ⁊ cum cog. dicunt quinque ⁊ duos pi
sces. Quod andreas apud iohannem de quinque
panib ⁊ duobus piscibus suggessisse. hoc cete
euangeliste pluralem numerum pro singulari po
nentes ex discipulorum persona retulerunt. Sequi
tur. Et ꝓcepit illis ut accumbere facerēt. om. fm cu
super vin fe. ⁊ discu. in paruis gcen. ⁊ per quin
Quod autem Lucas dicit quinquagenos mīsos si
discumbere. Marcus vero quinquagenos ⁊ cen
non ideo non hic meruit cum vnus parum dixi
ter totum. Qui enim de centenis recubuisse hoc-ma
lit quod ille pretermisit

¶ Cris. Per hoc aũt datur intelligi q̄ sequẽstra ẽm discubuerunt p ptes ⁊ ptes in greco eĩm quod bi dicẽ secundũ contubernia duplicatur · acsi dicerẽ q̄ cõtubernia ⁊ contubernia · Sequẽ. Et accepas quiq̄ pa. ⁊ du. i eu. i ce. ⁊ fre. pa. ⁊ de. discipulis ve po. añ eos ⁊ duos pisces diui. oĩbꝰ ¶ Cris Decẽter aũt i celũ aspexit. q̄ in deo mãna accipientes iudi de deo dicere attemptauerunt nunquid poterit dare panem. Ille vero hoc cõtingat anteq̄ faceret ad patrem retulit qđ erat faciurꝰ ¶ Be Intueẽ etiam in celum ut nos instrueret a deo petẽ escam ⁊ non a dyabolo sicut faciũt illi qui alienis i iuste laborib⁹ nutriunẽ. Ex hoc etiam turbis tunc innotuit q̄ non esset deo gratius si deum inuocaẽt Dat autem panem discipulis apponendum turbis ut tradendo panem non dubium uel miraculũ videatur Sequẽ. Et mã. oĩs ⁊ sa. sunt ⁊ fustu. reliq̄ frag. xii. cophi. Duodecim cophini suphabundant fragmentoꝝ vt quilibet apostoloꝝ vnum cophinũ sup humeꝝ apportante. ineffabile miraculum videatur. Supabundantia eĩm veritatis erat non solum vt homines pascere. sed ⁊ tantam supabundantiam reliquere fragmentoꝝ Hoc nisi eĩm ⁊ si manna dabat. sin vnicuiusq̄ necessitatem illud largiebatur superfluum vero vermib⁹ scaturiebat. Helias etiaꝫ viduam pascens quantum ei erat sufficiens tribuebat Iesus vero eaq̄ dño superabundanter opabatur. ¶ Beda Dicitur autem die declinata turbas saluatoꝝ rebat quia vt fine seculoꝝ ꝓpinquante vt cum sol iustitie pro nobis occubuit a spiritalis inedie sumus tabe saluati. ꝓuocat apostolos ad fractionem panis insinuans q̄ quotidie p eos vnusquisq̄ fine corda nostra pascenda. eoꝝ scz lictus ⁊ exemplis. Per quinq̄ panes. quinq̄ mosaice legis libros p duos pisces. psalmi sunt ⁊ ꝓphete figurati.

¶ Theop. Vel duos pisces sunt piscatoꝝ sermones scz epistole ⁊ euangelium. ¶ Beda Quia vo quinq̄ sui exercitores homis sensus quinq̄ milia virorum secum designãt eos. q̄ in seculari adhuc habitu positi exteriorib⁹ bene vti nouerũt. ¶ Greg. xv. mo. Diuersi cõuiuantium discubitus distinctiones ecclesiaꝝ que vnam catholicam faciũt designant. ubi autem requies quinquagenarij numeri misterio geneẽ. ⁊ quinquagenarius bis ducẽ ve ad cẽtenarium pueniaẽ. Quia ergo prius a malo quiescitur ope. vt post anĩa plenius quiescat in cogitacõe aly quinquagenary aly centum discumbunt.

¶ Beda. Sup fenum autem discumbentes domis mos pascuẽ alumnos qui p penitentiam calcatis q̄ cupiscencijs audiendis implendisq̄ dei verbis op am impendũt. Saluator autem nõ noua creat abaria. quia veniens in carne non alia q̄ ꝓdicata fuit ꝓdicat. si legis ⁊ ꝓphetaꝝ scripta. q̄ grauida fine misterio gracie demonstrat. Intueẽ i celum vt ibi lucem doceat esse querendam. Frangit ⁊ ante ẽbas ponenda distribuit discipulis. quia sacramenta p plebe sanctis doctoribus qui hoc toto orbe ꝓdicent patefecit. Quod turbis superest a discipulis colligẽ quia sacratiora misteria que a rudib⁹ capi nequeunt. nõ negligenter omittenda. sed sunt inquirenda. Ephes.

Nam q̄ cophinos. xii. apostoli ⁊ sequẽtes doctores figuraliter. Pisces quidem hominib⁹ despecti. sed intus saluatoris abi reliquys cumulati. Constat eĩm cophinis opa seruilia geri solere. ¶ Hiero. Vel duodecim cophini plem fragmentis colligunẽ cum sint super thronos iudicantes. xii. tribꝰ israhel qui sunt fragmenta Abrahã ysaac ⁊ iacob quãdo ex israhel reliquie saluę sunt.

Et statim coegit discipulos suos ascendere nauim vt ꝓcederent eum transfretũ ad Bethsaidam dum ipe dimitteret populum. Et cũ dimisisset eos abyt in montem orare Et cum sero esset erat nauis in medio mari ⁊ ipse solꝰ in terra ⁊ videns eos laborantes in remigando erat eĩm ventus contrarius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans sup mare Et volebat ꝓterire eos. At illi vt viderũt eum ambulantem sup mare putauerunt phantasma esse ⁊ exclamauerunt Omnes eĩm eum viderunt ⁊ contristati sunt. ⁊ statim locutus est cum eis ⁊ dixit eis. Confidite ego sum nolite timere Et ascẽdit ad illos in nauim ⁊ cessauit ventꝰ ⁊ plus intra se stupebat. non eĩm intellexerant de pamb. Erat eĩm coꝝ eoꝝ obcecatũ notaẽ Sequẽ. et cũ di. eos abyt in mõtem orare ¶ Cris Quod decet intelligere de xpo fm q̄ est homo. hoc etiam fecit instruens nos assiduos esse in oratione. ¶ Hiero. Dimissa autem turba ascendit orare. Requiem eĩm ⁊ silentium oratio exigit. ¶ Beda. Non omnis autem qui orat ascẽdit in montem. sed qui bene orat. qui dum orando querit. Qui vero

¶ Greg. Dñs quidez in miraculo panũ q̄ esset conditor rerum ostendit. nunc autem ambulãdo sup vndas q̄ haberet corpus ab omniũ peccatoꝝ gravedine liberꝝ edocuit in placando ventos vndarumq̄ rabiez sedando q̄ elementis dominareẽ monstrauit. Unde di. Et sta. coe. di. su. as. na. vt p. eũ trãs. ad sꝰeth. dũ ipse di. po. ¶ Cris. Dimittit quidem populũ in benedictione ⁊ aliq̄bus curationib⁹. Coegit autem discipulos quia nõ de facili ab eo poterãt separari. ⁊ hoc quidem cũ ꝓter nimium affectũ quẽ ad eum habebant. cum q̄ solliciebanẽ. qualiter ad eos veniret. ¶ Beda Merito autem monet quemodo marcus dicat pdo miraculo panum discipulos venisse trans. ad beth. cum videaẽ lucas dicere q̄m locus Bethsaida factum fuerit miraculum illud. nisi forte intelligam⁹ q̄ lucas ait in desertum locum qui est bethsaida non ipsi⁹ intima ciuitas. sed loca deserti ad eaz ptinẽtia esse designata. marcus autem dixit vt ꝓcederent eum ad bethsaidã vbi ipa ciuitas

dñi: ijs aut hōrōb⁹ seculi aut de timidi mortē obscuris ipse i mīma tacēs viles ad deū pces mittit quaē aū dñs dimisso pplo in mōtē; oratūs abiens tota die declarat di. Jhc g⁹ cū discipulis qs vēturi eēnt ut rapere eū vellēt eū regē fugit iēm in mōtē ipse solꝰ. seqē cū se esse erat natura memor. et ipso in eis. ¶ Theo. promisit aē dñs pclitari discipulos ne paentes fierēt. Nā nō itaq⁹ eis astitit sēp wtam nocte pclitari pmisit ne aplōs docēt eos pacē expectāē spāē in ebulacōib⁹ sēculi sēse ei. Et videns eos labo. in remi. erat ei vēt⁹ ctr⁹ eis et circa quartā vigi. noc. venit ad eos ambulās sup mare. ¶ Cris. Quatuor vigilias noctis dicit sacra scīpta vnāquāq; duodēs in tres horas Nā quarta vigilia erat que ē p⁹ horam nonaz sez in hora x. vl posteriori hora seqē. Et vo. pte. ¶ Aug. de. con. eua. Quō aē h⁹ intelligē potuēre mīsi qz m dnīsi ibāt eos volēs pēire emīsq; alienos a qbꝰ tam agnoscebāt ut pbāt sma putarēt sequē Ac illi ve vi. eū ambulās sup mare. putauēre esse et eccla. omnes eīm eum vide. et turbati sūt. ¶ Theo. Vide aē qmaz cū xp̄us debebat eoz pcula pspicere tūc maiorē eis i eum timorē. seo statim p vocē confortauit eos. seqē eīm. Et statim locut⁹ ē cū eis et dixit eis confidite ego sum. nolite timē. ¶ Cris. Gratis aē i voce cognouerūt eū et timor solut⁹ ē. ¶ Aug. de cō. eua. Quō g⁹ eos volebat pterire quos paentes ita confirmat mīsi qz illa uolūtas pēdūi ad eligendū illū clamorē valebat cui subuenire optebat. ¶ Beda. Semplit aūt theodor⁹ saracen⁹ quōdā eōrū corpale pondus nō habuisse dīm sm carnem sed absq; pondē sup mare ābulasse sed fides catholica pond⁹ sm carnem habere eum pdicat. Nec eīm dimisi⁹ ignoram⁹ q talē nō ifudit pdito corporale pond⁹ habētib⁹ et mortale onus crābulat mīs humidā et mīstabilē substanā. ¶ Theo Deinde p ieroīum in nauiculam dñs compescuit tē pestatem. Sequē eīm. Et ascen. ad illū in na. et cessauit ventus. Magnum quidem miraculū est q ambulat dominus sup mare. sed tempestas et vēt⁹ contrarius apostolis fuerunt. pter maius miraculū Apostoli ei ex miraculo quinq; panū non intelligentes xp̄i potē tiam nunc ex maris miraculo plenius cognouerūt. Unde sequē Et plus intra se stupebant Non eīm intelle. de panib⁹. ¶ Beda. Seu pebant quidem carnales adhuc discipuli virtutum magnitudinem.

Hec dum eīm eo ventorum diuine maiestatis cogno scere valebant. Unde sequē. Erat eīm cor eoz obcecatum Pristice aūt labor discipulorū i remigādo et ventus contrarius labores sancte ecclesie designat. que inter undas seculi aduersantes et immūdoꝝ flatus spirituū. ad qcem patrie celestis puenire conat Bene aūt dicit qz nauis erat in medio mari et ipse solus in terra. qua nōnunq; ecclesia tantis gentiliū pressuris afflicta est. vt redemptor ipsius eam prorsus deseruisse videret. Sed videt dominus suos laborantes in mari quia eos ne in tribulōnibus deficiant sue respectu pietatis corroborat. et aliquando manifesto adiutorio liberat Quarta aūt vigilia venit ad eos diluculo appropinquante. qz homo mentes cū ad supni lumen pdicationis erexerint aderit dominus et temptacōnū pcula sapienter mitigat. ¶ Cr sost.

Del pma vigilia est vsq; ad diluculum. Secūda vsq; ad meridiem. Tercia vsq; ad aduentum dominum. In quarta venit dñs. et discipulis locutus est.

¶ Beda. Sepe autem fideles in tribulatione positos supna pietas deseruisse visa est. vt quasi laborantes in mari discipulos pterire ibidem voluisse putarē Adhuc aūt heretici putant phantasma fuisse dominum nec veram assumpsisse carnem de virgine. ¶ Hiero⁹. Dicit aūt eis Confidite ego sum. qua videbim⁹ eum sicuti est. Cessauit autem ventus et pcella ibi sedente. et regnante in ea que est vera ecclesia ¶ Beda. In quocumq; enī corde gratiam sui adesse amoris. mox vniuersa vitia et stimulus mūdi siue spirituum mal. que p bella comparant quiescunt.

Et cū trāsfretassent puenerūt in terrā genazareth et appliciuerūt. Cūq; egressi essent de naui otinuo cognouerūt eū. Et percurentes vniuersā regionem illā cepunt in grabatis illos q̄ se male habebāt circūferre vbi audiebāt eū esse. Et quocūq; introibat in vicos aut in villas aut in ciuitates. in plateis ponebant infirmos et deprecabant eū vt vel fimbriā vestimēti eiꝰ tāgerēt. Et quotquot tangebant eum salui fiebant.

¶ Glosa. qz euangelista ex posuerat pcula quod discipuli in mari grauiter sustinuerūt. et quo fuerāt liberati nūc ostendit. quo transacto puenerit dicēs Et cū transfretassent. in terrā genazareth. et applicuerunt. ¶ Theoph. Postquā aūt spatium temporis ad pdictum locum transfretandi. Et ideo euangelista dicit Quōq; egressi essent de naui cognouerūt eum; cum sez mole. ¶ Beda Cognouerūt autem eum rumore non fide vt p signa magnitudis vultus sui minus noti erat. Dicit aūt quōcq; non simili ere gressurū vt non pōtum tangi salue posse fierent. sed tāgendo alios p circuitū ciuitates. quo omnes currere ad medicum vndiq; tur Et pcurrentes regionem illam cepere in grabatis los qui se male habebant circū vbi audiebant eum esse.

¶ Theoph. Non eīm ad domos mirabatur curaret. sed magis ipsi male habentes afferebantur ad eum. vnde etiam sequē. Et quocumq; introibat aut in vil. aut in ciuitatem aut in plateis ponebant infirmos et deprecabant eum vt vel fimbriā vestimēti eius tangerent. Miraculosa eīm quod circa mulierem hemoroissam contigerat. ad aures multorū deuenerat. et multam fiduciam dabat ex qua sanabant Sequē eīm Et quotquot tangebant eum salui fiebant ¶ Beda Ostendit autem fides quotquot tangebant implebitur quando fugient dolor et gemitus

Capitulum Septimum.

¶ Beda. Dominus cum Nazareth qui minus docti videbantur non solū ipsi veniunt sed et suos infirmos adducunt ad dominū vt vel fimbriam eius mereā eum tangere. At vero pharisei et scribe qui doctores esse populi debuerāt nō ad querendum medelā sed ad mouēdas questionū pugnas ad dīm cōcurrūt Unde dicit. Et cōuenerunt ad eū pharisei et quidam de scribis ueniētes ab Jherosolimis et cum vidissent quosdam de discipulis eius communibus manibus id est nō lotis manducare panē vituperauerunt. Pharisei enim et oēs Judei nisi crebro lauent manus nō māducant tenentes traditiones seniorum. et a foro nisi baptizentur non comedūt. et alia multa sunt q̄ tradita sūt illis: seruare baptismata calicū et vrceorum et eramētorum et lectorū. Et interrogabant eum pharisei et scribe dicētes Quare discipuli tui nō ambulant iuxta traditionem seniorū sed communibus manibus manducant panem? At ille rīns ait bene ꝓphetizauit de uobis hypocritis. Esaias sicut scriptum est. populus hic labys me honorat cor aūt eorum longe est a me. In uanū aūt me colūt docētes doctrinas et precepta hominū derelinquentes mandata dei tenētes traditiones hominum baptismata vrceorum et calicū. et alia similia his facitis multa. et dicebat illis bñ irritū facitis p̄ceptū dei vt traditiōem vestram seruetis. Moyses enim dixit Honora patrem tuum et matrem tuam Et qui maledixerit patri uel matri morte moriat. Vos autem dicitis. Si dixerit homo patri et matri. Corban hoc est donum quod cumq̄ ex me tibi prodesse potuerit et vltra nō dimittitis eum quicq̄ facere patri suo aut matri rescindētes verbū dei ꝑ traditionem vestram quam traditis et multa similia huiusmodi facitis.

¶ Beda. Spiritalia em ꝓphetarū vba carnaliter accipiētes. que illi de cordis et opia castigatiōne p̄cipiebant. dicētes. Lauamī et mūdami q̄ seruus vasa dīi. isti de corpore solo Lauando fuabant. Superstitiosa ergo ē hoīm traditio. semel lotos ob manducādū panē crebrius lauare et a foro nisi baptizent nō comedē. Sed necessariū ē eos q̄ panē de celo descendentē ꝓparare desiderāt crebro elemosinis lacrimis et alys iusticie exercitiis p̄ fructibus suis operibus nō lotis manibus ꝓficere. Item ec ē iēmita q̄ ex equalibus ne gotiis curis quil q̄ cōtraxerit subsequēta de nauis cogitationū et actuū p mūdee instancia frustra aūt iudei lauāt manus et a foro baptizātur. q̄dū cōtēnūt fontē ablui Saluatoris īmanū baptisma fuant vasorū q̄ corporis suorū et crebriū negligē abluere sordes. seqē. Et mē eū pha. et scri. di. q̄re dis. tui nō am. iu. tra. se. s; com. ma. pa. ¶ Chs sug matb. Dira pharisēorū sentētia q̄ stulecia dei filiū arguūt q̄re traditiones hoīm et p̄cepta nō fuer. Cōmūe aūt ꝺ p im mō pomē popul? em iudeorū ꝓtē dei se esse iactās omnes alios vocat. quibus oēs vtūē. ¶ Jerom? Pharisēorū ac supfluū latratū furca rōis obtūdit. i. moysi et esaie iēpacōe vt nos aduersātes hēticos vbo scripē vincā? vñ sequē At ille rīndens ait. Bñ ꝓphetide vobis hypocrite. sicut scriptū ē ꝓpus h labijs me honorat cor aūt eorū longe ē a me. ¶ Chs. q̄ em nō de legis transgressiōne. s; seniorū discipulos accusabāt. murmure ipos confundit hypocrisis vocās quasi emēdātes cū reuerēcia quadam id quod nō conuenerat. Superaddit aūt esaie ꝓphete verbū quasi de eis dictū. ac si di. Sicut hij de quibus dr q̄ deū labijs honorāt. cor aūt eorū ab eo longe ē. mandatū pietatem custodire se dicūt doctrinas hoīm honorātes. ita et vos qui derelinquitis id quod mandatus custodire est. et iusticiam colentes accusatis. ¶ Crisostim? Tradicio autem pharisaica in mensis abscindenda est et radenda ¶ Sepe enim traditionibus hominum mandata dei cedunt. Unde sequit. Derelinquentes mandata dei traditiones hominum baptismata vrceorum. ¶ Chs. vt autem eos arguat tamq̄ dei reuerentiam nō seruantes ꝓpter traditiōem a senioribus factam diuinis scripturis oppositam subiungit. Moyses em dixit Honora patrem et matrem tuū et qui maledixerit patri uel matri morte moriat. ¶ Beda Honor in scripturis tantū in salutacōe et officijs deferendis quantum i elemosina ac muneris collatione sentit. honora iquit apostolus viduas que vere vidue sunt ¶ Chs. Tales autem existentes diuina lege ac talibus mandatis egressi gredientibus illatis. vos de leui diuinum transgredimini p̄ceptū obseruantes seniorū traditiones. vñ sequitur Vos autem di. Si dixerit homo patri et matri Corban. quod ē donum quodcūq̄ ex me tibi ꝓderit fuple. liber erit ab obseruacōne p̄missi mandati. Unde sequit Et vltra nō dimittitis eum quicq̄ facere patri suo aut mātri ¶ Theo. Volētes em Pharisei q̄ offerebant comedere instruebant filios q̄ cū peculia

aliqua hēbāt & pētes hec pceptē rnderēt illis Cor
ban hoc ē donu qđ a me pens iaz obtulī dño & ita
hec ñ exaudiēt q dño oblata .i. ad salutē patētū p
ficua & sic deapiebāt filios vt parētes ñ honorarēt
& ipi oblata deuozarēt Hoc ergo dñs exprobrat eis
q; ppē lucrū legē dīnā trāsgrediebāt Vñ seqtē Re
linquētes v. ic sez trāsgredientes pcepta dei vt ob
seruetis hoim traditiones Crisp. Vt pē dixi q pha
risei uuerē docebāt q; siqs p iuuna pri aut matri
illata mun⁹ offerat deo erat immunis q deo dās mu
nera que pri debenē & hoc dicētes parētes honora
ri nō pmittebant Beda Potest aūt & huc hec
uter hre sensum Quun⁹ quod ex me est tibi pdest
Cōpellitus inquit filios vt dicant pntibus suis Qđ
cumq donū oblatus eram deo in tuos vsumo abeo
ubiq; pdest o pater & mater quasi dicant nō pdest
ve sic illi tamētes assape qđ deo videbāt manifestū
mopem magis vellent vitā ducere quā edere de cō
secratis Hiero⁹ Quistice aūt discipulos nō locis
mundo manducare fuēam gentiū cōmunionem sig
nificat Mundicia & baptisma phariseū sterile est
Cōmunicatio nō loca apostolica extendit palmites
suos vsq; ad mare

Et aduocās iterū
ba dicebat illis. audi
te me oēs intelligite.
Nichil ē extra hominē
introiens in eū q; possit
eū coinq̄nare. Sz q̄ de
homine pcedūt illa st
q̄ coinq̄nāt hominē. Si
q̄s ht aures audiendi
audiat. & cū introisset
in domū a ba interro⁄
gabāt eū discipuli eī
parabolā. & ait illis. Sic
& uos imprudētes estis
Nō intelligitis q; oīe
extrinsecū introiēs in
hominē. ñ potē eū coinq
nare. q; nō introyt in
cor eī sz in uētrē. & in
secessū exit purgans
oīa escas. Dicebat aūt
qm̄ q̄ de homine exeūt
illa coinq̄nāt hominez
abintū em̄ de corde ho⁄
minū cogitacōes male
pcedūt. edulter a fo⁄
nicacōes homicidia fu
ta auaricie. neqcie. do⁄
lꝰ. impudicicia. oculꝰ
malus. blasphemie. Su

Crisp. Judeis pside
rantibus corpalem mū
diciam legis & de hac
murmurantibus dñs m
peranum vult ipsoru
cere. Unde dī. Et ad
uocans iterū dicit
illis. Audite me oēs. &
intelligite. Nihil ē ex
tra ho. intro. in eū qđ
pos. eū coinquinare. sz
que de ho. pcedūt illa
sūt que coinqui. ho. id
est immūdū faciūt Ea
em̄ que xpi fuit mera
hominē pdicarē. ea
vo que legis fuit. mag
ccernunē extra hoiem
quibus quasi corpalib⁹
erux xpi finem in bre
ui dare debebat

Theoph. Hoc aūt
dns dicit. volens istru
ere hoies q; obseruatio
nes escaꝝ quas lex cō
memorat nō oportet cor
palit intelligē. & ex hī
tencōz legis eis maife
staē incipit. Crisp.
Sbiūgit aūt. Si q. hēt
aures au. au. Nō em̄
manifeste apuerat q
ēent illa que de hoie p
cedebāt & homine com
quināt & pter hoc v
bum aplī crediderunt
q; aliqđ aliud pfundū

pbia stultitia oīa hec
mala abintꝰ pcedē &
coinq̄nant hominem.

pdiā⁹ spūs sc̄s in
uīs se. Et cū intro in
do. a cur. sor. eū de
ei⁹ ga. Parabolā aūt
immanifestum sermonē vocabāt Theo. Dñs aūt
pius increpat. Unde seqtur Et ait illis & vos im
es. Beda Uidelicet em̄ ē audire q; obscura mani
sta aut manifeste dicta obscure vult intelligē Theo
Deinde dñs manifestat id q; erat occultum dicēs Non
intelligitis q; om. ex. intro. in bo. nō pōt eum coinqui
Beda Judei em̄ se pcm dei iudicem cōmunia
bos vocāt quibus omnes homines vesci & oleri
lepores & hmōi animalia nec etiam Idolothitū inquā
cum cibo & dei creatura est. sed demonū inuentio hoc
facit immundū. & cām subdit dicēs Cuncta nō intrant in
cor eius. Anime locus principalit iuxta platonicos cor
dis. sed iuxta xpm in corde est Chrisp. Recte q;
in cor eius .i. in mentez que est principalis pars ei⁹ in
qua tota hominis vita dependet Vñ sm̄ eum nouissi
ē hoiez mōm vt in mōm estiam Sic ea quā natura
nō quemūt nō pūt homi immundum afferre Intelligit
q; ad mentē nō pueniūt sm̄ suam naturā hoīm in
nare nō pūt sed iocdiatus eloquij vsus & cor locu
one fuerit mētis ad hoīs imditum pueniat Qui aūt
qbi ad mentē nō pueniāt. audit p id q; subdit.
Sed in ventrē exit. & in secessū expurgat Hoc ā
dicit ne intelligaē q; nil ex cibis in corpe manēs nos
em̄ qđē necessariū ad corpis nutrimētū & augmen
tū egredieē aē qđ ē superfluū q; purgato cibo ieiu
us remanētis nutrimēti Aug. i hexam. quod
Quidā em̄ sic accedūt ve ea mundē & munde sum
& ipe ab⁹ amictus spūm suū in corpus nīm inducēs
nos refecti i robur muramur Chrisp. Sz q; emitti
mꝰ būor cū fuerī & arcubo cuncta fuerint elocuta
sta p occultos meatꝰ quo egrea potest vocis tra
bē & i secessū vadit. Sic q; cibus nō facit hoīem
mōm sz malicia q; opaē passiones ab intrinseco gene
tes vñ se. Dicit aūt qm̄ aē Chrisp. nēs significat ci
bum Abinde. n. aē Et sic pt q; male cogitationes ad
mētē pertinēt q; & cor nōiaē sm̄ quā bō dē bōs & mal
mōs & immōs Theo. Dic aūt argumētē q; cogitatio
a diabolo immitti putāt nō ex pria nāra volūtate
diaboli icētor & aduersor nīr cogitatio dicit ad
os eē ñ pt Chrisp. Ex malis aūt cogitationibus ori
tur malū ad⁹ pcedūt de qbus subdit. Adulteria qui
dē abem exi ghūt Fornicacōes q̄ sūt illicite co
ē plonarū a mīrimoio solutarū. hoīdia qbus pximo
pximo nocumētū iferē. furta qbus res alienas aufe
runt. iqtū iuste retinēē. neqcie q; cor. sūt i proxi
calūnijs. dol⁹. i eoꝝ decepcōe. impudicicie q; cōtra ho
corrupcōz mētis & corpis. Blasphemie. Sup⁹ ma. ob
ū & adulacō. nā q; odit odium malū & iudicū hoīb⁹ ad
quē odit & adul. eos ñ rēo odio iudicū q; sūt pri
malus ipz deducit. blasphemie .i. iniuie i dū. sicut
.i. dei scripte⁹ duz sz qs bonus cū dicit sibi
sue veritati ascribit. stulticia .i. iniuria i pximū
ut stulticia ē cū ñ rēo dō seruit Cōtra q; hypo
q; ē diuinaꝝ rez cognitō. sqtē Quia hī ait. Si in scripturis
boliputeē q; i sua pīate existit Ita ait si q; pri
dē ab iēiozi uolūtate. p q; bō ē sacp. abundā

Et inde surgens abyt in fines . Tyri & sydonis. Et in gressus in domū neminē voluit scire & non potuit latere. Mulier em statim vt audiuit de eo cuius filia habebat spiritum im mundum intrauit & procidit ad pedes eius . Erat em mulier gentilis syrophenissa genere & rogabat eum vt demonium eyceret de filia eius . Qui dixit illi. Sine prius saturari filios . Non est bonum sumere panem filioꝝ & mittere cambo . At illa respondit & dixit ei. vtiq; domine . nam & catelli comedūt sub mensa de micis puerorum. Et ait illi ꝓpter hunc sermonem vade exyt demoniū de filia tua. Et cum abyssz domum suam inuenit puellam iacentem supra lectum & demonium exysse.

¶ Theoph . Postq; de excis dns Docuerat videns in credulos et se Judeos . fines ingressus gentiū . Judeis em infidelibo existentibus salus ad gentes quertē . Vnde dr . Et inde surgens abyt i fi. Tyri . & Sy . ¶ Cris Tyr & sidon loca chananeoꝝ erant . Venit igit ad eos dns nō tā q̄z ad ꝓximos . sz tam q̄z ad eos quib nichil est cōmune ad patres quib ꝓmissio facta est

Et ideo sic venit ut aduentus suus tyros & sidonys nō apparēt . Vnde sequitur . Et i gress . domū neminem vo. scire . ¶ Nondū em tempus aduenerat ut cum gētib habitaret & eos ad fidem adduceret . huj em tempus debitum erat post crucem & resurrectionez ¶ Theoph . Vel ideo clam ingredit . ne occasionem Judei sumerēt contra eum . tanq; ad immūdas gentes transisset . Sequit . Et nō potuit latere . ¶ Aug d q . no . & ve . te . Si autem voluit & ñ potuit infirmata volūtas ej esse videt . Impossibile est autem ut Saluatoris voluntas non impleat . ¶ Nec potest velle quod fieri nō deberet . Parco quod factum est . hoc vos fuisse dicendj est . Aduertendum est autem q istud in figura gestum est . gentilium . quib adhuc tempus p̄dicandi non erat . vtero tamē venientes ad fidem non suscipe inuidie erat Sic ergo factum est vt saluator a discipulis ꝓditus non esset ab alys tamen qui ingredientem domū viderant proditus est . & incepit sibi q esset in domo . A suis ergo noluit predicari . requm autem se voluit . & ita factum est .

¶ Beda . Ingressus etiaz domum . p̄cepit discipulis . ne se cuiq; in regione ignota quis esset . aperirent . vt exemplo eius discerent quib sanandi infirmos gram conferret in exhibicōe miraculoꝝ humanam fauoris gloriam quantum possent declinare . nec tamen a pio vetus ope cessare quando hoc fieri vel fides bonoꝝ iuste meret . vel infidelitas prauorum . necessario cogeret . Ipse em suum illo meritum gentili femine & quibuscumq; voluit publicauit . ¶ Aug . de questi . no . & ve . test . Denicq; mulier Chananea audiens de illo intrauit ad eum . que nisi prius subiecisset se deo . Judeoꝝ beneficium consecuta non esset De qua sequit . Mulier em statim vt audiuit de eo . cuius filia spiritu immundo & pessimo ad pedes ejus ¶ Cris . Per hoc autem voluit dns discipulos eum docere . q etiam gentibo aperuit hostium salutis . vnde & mulieris genus describitur cum subdit . Erat ei mulier gen . Syro . ge . i . de Syria phenicis . Sequit Et rogauit eum vt demonium ejceret de filia eius ¶ Aug . de cōsen . eum . Videt autem afferre aliquā repugnancie questionem . q dicat in domo fuisse dominum cum ad illum venit mulier p filia sua rogās Sed quoniam matheus dicat discipulos domino ita suggessisse Dimitte illam quoniaz clamat post nos nichil aliud videt significare q̄z post ambulantem dominum mulierem illam deprecatorias voces emisisse . quomodo ergo in domo . nisi qua intelligendū est dixisse quidem marcum q intrauerit vbi erat ibs cū eum p̄dixisset fuisse in domo . Sed quia matheus ait ¶ Non respondit & verbum . Debit agnoscere in eo silentio egressum fuisse ibm de domo illa atq; ita cetera contexuit que iam in nullo discordant . Sequitur Qui dixit illi Sine prius saturari filios .

¶ Cris . Quasi diceret . fuit est . vt etiam vos qui de gentib estis salutem consequamini . sz prius oportet iudeos qui merito antique electionis filioꝝ dei solēt nomine censeri . Panē celesti refici & sic tandem gentib vite pabula ministrari Sequit . Non est enim bonum sumere panem filiorum & mittere canibus . ¶ Cris . Hoc autez verbum dixit . non q in eo sit defectus voluntatis ad benefaciendum . omnib . sed quia beneficiū eius distributum Judeis & gentib cōmunionem inter se non habentib ꝓuocationē magis operaret . ¶ Theop . Canes vocat gentiles tanq; a iudeis sceleratos reputatos . Panem vero dicit beneficium q̄d filys . i . Judeis dns ꝓmisit Est ergo sensus q non decet gentiles beneficij ꝓmo esse ꝓcipes . quod iudeis primaliter ꝓmissum est . Ideo autem dominus non statim exaudit . sed graciam differt . vt etiam ostendat mulieris fidem constantem . Et ut discamus nō statim deficere cum oramus sed ut instamus donec reapiamus . ¶ Cris⁹ . Sit etiam ut iudeis ostenderet q non equaliter eis dabat & aliengenis sanitatem & vt patefacta mulieris fide magis patesceret infidelitas iudeorum . Mulier enim non grauiter tulit sz vocem domini cum multa reuerencia confirmauit . Vnde sequitur . At illa respondit & dixit ei . Vtiq; domine . Nam & catelli comedunt sub mensa de micis puerorum ¶ Theoph . Quasi di . Judei panem totum habent sz descendentem de celo & tua etiam beneficia . ego micas postulo sz modicam beneficij ꝓtem .

¶ Cris . Qz ergo in ordine canum se reputat reuerencie est q̄ dicat . p gra habeo etiam in numero canum esse . & nō ab aliena . sed a ꝓpria mensa comedē dominantis . ¶ Theoph . Quia ergo mulier sapientissime rñdebat . obtinuit q̄d optabat . vnde sequitur . Et ait illi ¶ Non dixit . vetus mea te saluum fecit . sed ꝓpter hunc sermonem . & ꝓpter fidem tuam que hoc sermone demonstrat . Vade . exyt demon . a fi . tua .

sequē Et cum abisset do·su·inue·puel·ia·su·le·
& de no·exisse· ¶ Beda· Propter humilē em ma
ms fidelemq sermonē filiam deseruit demoniū · vbi
dat exemplum catbetizandi & baptizandi infantes
q videlicet p fidem & pfessionem pentum in baptis
mo liberamē a diabolo puuli·qu nec de se sape·vba
gere aliquid boni possūt vel mali· ¶ Hero· Cisti
ce aūt mulier gentilis que p filia rogat·est mr nra
Romana ecclesia·nata eius demoniaca barbarica
est occidentalis natio cui filia fides erat de cane ouē·
Dicas aūt spiritalis intellectus·nō panē infractum
liceat sumere cupit· ¶ Theoph Onus quisq etiam
nostrū cum peccat mulier ē anima eius Infirmā ve
ro filiā habet hec anima actus prauos·q filia demo
nium habet·nam ad pauci demonium fugit· Peccato
res aūt existētes nūcupanē catuli impleti immūdicijs
Propter quod nō sumus digni panē dei recipe aut
propositiones immaculatorū misteriorū dei· Si vero
cognoscētes nos meritos p humilitatē esse catulos
efficiamur pcia nra·cui sanabilē filia·sez optato pua

¶ Theoph· In genti
lū locis morari dns fa
cere nō volebat·ne oc
casionem iudeis daret
ve trāsgressorē legis
eū estimarēt q se gen
tibus associabat & iō cō
se tim reuertē·vñ dr·
Et iterū ex·de fi·Ty·
ve·pec·Si & ad mare
gali·inter me·fi· decas
poleos· ¶ Beda· Des
capolis ē regio·x· vr
biū trans iordanē ad
ad orientē pter galile
am· Quod ergo dr q
do dnm venit ad mare
galilee inter medios fi
nes de capolis· ñ ipos
fines decapoli eū itrasse
significat ¶ Nō em mare
nauigasse dr atq ad
ipm puenisse locū qui
medios fines decapoli
lōge trāsmare positos
respiciebat· Sequē·
Et addu·ei sur·& mu·
& dēp·eū ipo·illi·ma·
¶ Bede· Qd recte p
de nomace liberationē
ponē·ex demonio em
tal passio erat· Sequē
Et apprē·eū de tur·se
or·misit digi·su·in au
ri·mas· ¶ Crisp· Seor
sū a turba oblatū surdum & mutū apprehēdit·vt di
uina miracula nō faceret manifeste· Instruēs nos
vanā gram euere & tumorē·nihil em est ex quo ali
q ws miracula opēt sicut si humilitatē colat & mo
destiam sequat· Digitus vero digitos in auriculā po

tens verbo sanare· ve oīderet q diuina virtus in
cū ēat corp dominicati vitū & operū q ā ei gt
transgressionē / de naca humana mbra incurrāt
passionē ac mēbroz & sensuū lesionē· venit xps
in seipo pfectionē demōstrauit hūane nāe· & quo
hoc digitus aures aperuit & spūs loquelam dēt·
Vñ se· Et expu·re·in·eius· ¶ Theop De sci aūt
derec q oia mēbra sacri corpis ei dna exhibe & si
da sic & spuū q ō vinclm lingue dissolue· Eccle
oīe spuū supfluitas ē·sc in dño oia dna fuerūt se
q ē Et suspi·in celū igemuit·& ait Effeta q ē ada
pire· ¶ Beda· Suspexit quidē in celū ve nr mi
tat loquelā·nr de auditū surdis·nr cūctis nfirmis
tabo medelā docēt eē querendā· Ingemuit aūt ia
ipi opus ēet cū gemitu aliquid petere a pre q cūcta
petentib donat cū pre·sed ve nobis gemēdo de
exemplo·cū vel p nostri vel p nostroz errorib
proximoz supne pietatis pacientia inuocam· ¶ Chr
Simul etiam ingemuit nostrā cām suspirās in ip
so & nāe miserē humanē·videns miseriam in qua
humanū genus inciderat· ¶ Beda· Quod autem
ait Effeta id est adapire·ad aures gnis gentis· n
res em ad audiendū apiendo· lingua vo velut pa
sce a retinaculis erat sue tarditatis soluenda· Dns
sequē· Et statim aper·sunt au·eius & soluit vin
lū·eius & loque·recte· Ubi vera q esset vis
usum xpi manifeste distincta ē· Suspicit quidem
in celū quasi hō deū deprecatur· igemuit sc nre
mone quasi potēs dna maiestas curauit sequē
Et pcepit eis ne cui dicerēt· ¶ Hero· Per quid
nō in virtutibo gloriandum esse docuit sed in ope
& humiliacōne· ¶ Crisp· Precepit etiā miracula
culeare ne ante tempus accenderet inuidos ad bla
phemiū p inuidiam gracie dei· ¶ Hero· Quia
aūt in monte posita·vndiq aperta despecta abscondi
potest·& humilitas semp pcedit glorium· vñ sequē
Quanto aūt eis pcipiebat tanto magis predicabant·
¶ Theop· Docemur aūt ex hoc cū aliis be
ficia elargimur minime applausus & laudes peter
Cum vo accipimus beneficia benefactores pcare
& laudare q̄ueas nolite· ¶ Aug· de con·ewan·
tem sic·bat eos sicut ille qui notas habebat & pias
& fucas hominum voluntates tanto magis predica
eos·quanto magis ne pdicarent eos pcipiebat ve
quid hoc pcipiebat·nisi pigris volebat odire qd
to gaudio suis quanto ferentius eū pdicare abs
quibo ut & ve pdicent quando illi qui glorificantur
tacere nō poterant· ¶ Colos· Ex pdicacōe aūt il
uatoz a xpo·crescebat admiratō turbaz & gloria
beneficiozū xpi·vnde sequē Et eo amplius admi·
di·Bene omnia fecit·hoc sc surdos fecit audire &
mutos loqui· ¶ Hero· Ostitice aūt Tyrus imp
tat angustia & significat tu deam Cui dns
Coangustatum est stratum aqua transire lectus
es alias Videm venatio interpretatur·Syra ac
indomita nra natio ē & mare qd fluctuosū volubi
eas ē· Inter medios aūt fines & decapoleos qd in
cat decalogi mandata saluator ab saluandas gen
venie Dns autem humanā p mira media·q vna
bō vana peste absumptus enumerat in psalmo

Et habebāt pisciculos paucos & ipsos benedixit & iussit apponi & manducauerunt & saciati sūt Et sustulerunt quod superat de fragmentis septem sportas. Erant autē qui manducauerant quasi quatuor milia & dimisit eos.

Cecitur dum male vidie. Surdus sit cum audit. Obmutescat cum loquit. Deprecatē autem eū vt imponat illi manum. quia in camatum fore dīm mit tit iusti & pphārche supiebāt & optabāt ¶ Beda vel surdus & mutus est qui nec aures audiendi verbi dei habet. nec os aperit ploquendis. quales necesse est. vt hij qui loquiam & audire diuina eloquia noluerunt. dño sanandos offerant. ¶ Hiero. Deorsum autem semp a turbulentis cogitacōibus & actibus inordinatis. sermonibusq; incompositis educit qui sanari meret. Digitus autem qui in aures mittunt verba vel dona spūs sunt. De quo dr. Digitus dei est hic. Sputum autem diuina sapiencia est que soluit vinculum labiorum humani generis. vt dicat. Credo in deum patrem omnipotentem & reliqua. Suspiciens autem in celum ingemuit. i. genere nos docuit & in celum thesauros cordis nostri erigere. q; p gemitum compunctionis intime friuola leuia carnis purgāt. apte sunt autem aures. ad hymnos & cantica & psalmos. Soluit linguam vt erudite verbum bonum quod non pūt mme nec verbera cohibere.

Et habebāt pisciculos paucos & ipsos benedixit & iussit apponi. manducauerunt & saciati sūt. Et sustulerunt quod superat de fragmentis septem sportas. Erant autē qui manducauerant quasi quatuor milia & dimisit eos.

sed eorum ignorancie compatiens eos. Quot panes habetis. Qui dixerunt septem. Et pcepit turbe discūbere sup terrā. Et accipiens septem panes grās agēs fregit & dabat discipulis suis vt apponerēt & apposuerūt turbe.

¶ Theoph. Postquā dās superius miraculum de multiplicacōe panū pterasset. nunc iterū occasione habita ggratiā eū adgat. simile miraculum opari. vnde dr. In illis diebus iterū cū turba multa esset cum ibesu. nec haberent qd manducarent. vocatis discipulis ait illis. Misereor sup turbam quoniam ecce iam triduo sustinēt me. nec habent quod manducent. Nō ei semp data aliēta miracula faciebat. ne pter eum ipm sequerent. Et nunc igitē ī miraculum nō fecisset nisi quia videbat turbis periculum imminē vnde sequitur. Et si dimisero eos ieiunos domū suam deficiēt in via. Quidam enim ex eis de longe venerūt.

¶ Beda. Quare triduo sustinent de longe venientes. Matheus plenius dicit sic. Et ascendens in montem sedebat & accesserunt ad eum turbe mltē habentes mutos infirmos. & pcerūt eos ad pedes eius. & curauit eos. ¶ Theop. Discipuli adhuc nō intelligebant neq; veteris q; pter priora miracula credebant. vnde sequitur Et responderunt ei discipuli sui. Vnde istos pote. quis hic saturare pabo in solitudine. ipse scīlt dās non eos vituperat ex hoc instruens nos q; non debemus ignorantibus & nō intelligētibus grauiter irasci. Vnde sequit. Et interrogabat eos. Quot panes habetis. Qui dixerunt. Septem. Et pcepit turbe discūbere sup terrā. Et accipiens septem panes grās agēs fregit. In quo fm historiam discimus qm̄ oporteat nos hys que sufficiunt esse contentos & non querē vltra. Deinde numerus manducantium describitur cum dr. Erant autem qui manducauerunt quasi quatuor milia & dimisit eos. Vbi considerandum est q; xpus neminem ieiunum dimittit. omnes em̄ vult sua grada confortari. ¶ Beda. Hoc vero typice inter hanc refectionem & illam quinq; panum ac duorum piscium distat q; ibi littera veteris instrumēti spiritali grā plena esse significata est. hic aūt vitas & grada noui testamenti fidelibus mīstranda monstrata est. Turba aūt triduo dīm sustinet. pter sanationē infirmorum vt matheus narrat. cum electi in fide sancte trinitatis p peccatis pseuerata instancia supplicāt Del qz ad dominū se opa locutōe atq; cogitacōe puertunt. ¶ Theo. Del p eos qui p triduum expectāt. significat baptizatos. Baptisma. n. illuminatio dr. & trina submersione pficit. ¶ Greg. & mor. Nō vult aūt eos ieiunos

dimictere ne deficiant in via. Oportet em q̄ in p̄dicōne verbum ꝯsolacōms acapiant. ne veritatis pabulo ieuni remanentes in hui⁹ vite labore succūbant. ¶ Ambro. sup lucā. Bonus quidem dñs studia exigit. vires ministrat. nō vult ieunos dimictē ne deficiant in via. hoc est vt in istius cursu vite. vt anteq̄ ad caput vie puemant sc̄z p̄rem & intelligāt q̄ ex patre xp̄us est. ne forte cū accepint q̄ natus ex vgine est. mapiant nō dei vcutem sed hominis esti mare. dixit ergo eleas dñs ihesus. & ille quidem vult dare omnib⁹. negat nemini dispēsatorē ē ommū Sed cum ille panes frangat & det discipulis si tu manus tuas nō extendas vt accapias tibi escas. deficies in via. nec poteris in eū culpam referre q̄ minsterē & dixit. ¶ Beda. Qui vero post carnis fragilia post furta. violencias & homicidia ad penitenciam redeūnt. ad dñm de longinquo venūt Quāto ei quisq̄ plus in prauo ope errauit. tanto ab ommpotente deo longius recessit Et credentes de gentibus de longe venerūt ad xp̄m Judei vō de prope. qui legis & prophetaꝝ erant literis edocti ex illo Supra at in refectione quinq̄ panū turba sug fenū virde discumbebant. hic aūt sup terram q̄ p sempēam legis desidera carnis cōpatimē uibemur. In nouo at testamento ip̄am quoq̄ terram ac faculeates temporales relinquē p̄cipimur. ¶ Theop. Septem autē panes fuit spirituales fmones. nam septenarius nūerus spūssancti significatiuus est. qui p̄fecte ois. In septenario em̄ numero diez nostra vita pfatur

¶ Hiero⁹. Vt septez panes dona fuit spūssancti fragmenta panū mistica intellectus fuit hui⁹ septimane

¶ Beda. Qui em̄ dñm⁹ panes fregit. opationem significat sacramētoꝝ. Qui gracias egit cōfidit quā eum de salute humani generis congaudeat. Qui panes discipuli dedit vt turbe apponerēt. significat q̄ spiritalis doctrina scie tribuit aplis & p eos ministerium voluit ecclesie sue vite cibaria distribui. ¶ Hiero⁹. Disciculi būdicti libri fuit nou testamēti. quoniam pisces assi poem dñs resurgens postulat. Vt in pisciculis sanctos acapim⁹. quoꝝ sempēa nou testamēti. fidem vitā & passiones gignet. qui turbulentis hui⁹ seculi fluctib⁹ crepti refectionē nobis internam exemplo suo p̄buerūt. ¶ Beda. Quod aūt turbis saciatis supat. apli tollūt quia alacres p̄fectiones p̄cepta que turba nequit attingere ad illos ptinent q̄ generalem populi dei quersacōm transcendūt. & cū turba saciata eē memorat. q̄ etsi sua relinquē neq̄t neq̄ explere. quod de vginib⁹ dr. cū audiēdo mandata legis dei. ad vitam puemūt eternam. ¶ Hiero⁹ Septez aūt sporte sē. vii ecclesie Quatuor milia annus est nouū testamētū cum quatuor temp⁹ Idcirco eadā quatuor milia fuit vt in ip̄o numero docerent euangelicis se pastos esse cibarijs. ¶ Theop. Vel quatuor milia sunt. q. quatuor virtutib⁹ p̄fecti & p̄ hoc velut fortiores plura comedēres. pauciora reliquerūt. In isto em̄ miraculo. vii. sporte remanent. In miraculo aūt quinq̄ panū. xii. coplmi q̄ quinq̄ milia erāt. q. quinq̄ sensib⁹ fuētes & p̄ hoc non potuerūt comedere. sed pauca correcta multe superabundant reliquie fragmentoꝝ.

Et statim ascēdēs nauim ē discipulis suis uenit in ptes dalmanutha. et exierūt pharisei & cepērūt cōquirere ē eo q̄rentes abillo signū de celo tēptātes eū. & ingemiscēs spū ait. q̄d generacō ista signū q̄rit am̄ dico uobis si dabit̄ generacōi isti signū. & dimittēs eos ascēdit iterū nauiq̄. & abyt trās fretū & obliti sūt panē sumere. & nisi unū panē nō hēbāt secuq̄ in naui. & p̄cipiebat eis di. Videte & cauete a fermēto pharisecoꝝ & fermēto herodis. & cogitabāt ad alterutr⁹ dicētes q̄ pānes nō hēmus. quo cognito ihs⁹ ait illis. q̄d cogitatis q̄ panes nō hētis. nōdū cognoscitis nec intelligitis adhuc excecatū hētis cor vēm oculos hūtes nō uidetis. & aures hūtes nō auditis nec recordamini qñ quinq̄ panes fregi in quinq̄ milia & quot cophinos fragmētoꝝ plenos sustulistis Dicunt ei. xii. Qñ & vii panes in q̄tuor milia. quot sportas fragmētoꝝ tulistis Dicūt ei. septem Et dicebāt eis Quō nōdū intelligitis

¶ Theoph. Postq̄ dñs ogatus est miracu culū panū fugam i alium secedit locū. ne p̄ pter miracli fāmā tur be capere ve facerent regē. nō of Et statim ascen. na. cū discipu. ve. i par. da. ¶ Aug. de cō. euā. Jn marco aūt legit. q̄ venit in fines magedan. Qui in dubium mittē ē eundē locū ei esse sub vtroq̄ nomie. Nam plerig codices nō hūt eum fm marcū nisi magedan.

Sequit Et ex. pha. & cepe. cōqui. cum eo quo do eo sig. dece. ir

¶ Et. phansin sign⁹ q̄rē de celo. vi. mitca. hoc mala fuit panes panis pane hēret nunc in exemplū ne fi manna celeste mitta & p omia pasim ois fa p̄m omnem vi mo tempe refecit. ut in eu̇ge. ios uolūt quidam dicentes. Quod signum facis ve vobis m⁹ & credam⁹ ei. patres nri manducaue mīna in deserto. sicut p̄ū est. Panē de celo dedit eis manducare

¶ Theop. vt queri signū de celo sc̄z vesti & luna sisset grandi prece & aere immuta Credebāt em̄ q̄ nisi signa facē ñ posset q̄ i beelzebub solū posset facē signū in terra

¶ Et. sic aūt turbā in p̄ credere ñ posse ex gestis agebat. ita nunc obstitit pharisee p tacōm gentis. qui hinc nasce ex cisionis affect

sic de hoc salute lecte ita sūt eoꝝ dol⁹ errorib⁹ vi. inge. spū an. q̄d generacō ista sig. q̄rit. Amēdico vob⁹ dabit̄ generacōi isti sig⁹. & ñ dabit̄. Juxta illd i ps. Semel iuraui in sancto meo. si dauid mentiar & ro. mēciar dauid. ¶ Aug. de con. euā. Non autem mentit qui marc⁹ nō dixit rursum eē querēdo signū & uenit q̄ marc⁹ nō dixit rursum eē querēdo signū celo idē q̄d matheꝰ de iona. Scim⁹ dñm respondisse signū ñ dabit̄ ei. nisi tribuēdo eē em̄. Quale p̄bauit eē dicendo p̄remisit aūt dicē de iona q̄d matheꝰ

¶ Et uenit be. da. ad ducunt ei. rogabant eum

¶ Theoph. Video autem eos dñm. non exaudie quia aliud est tempꝰ signoꝝ celestium sꝫ tempꝰ ad uentus sedi. cum ventes celoꝝ commouebuntur ⁊ luna non dabit lumen suum. Tempore aũt ꝑmi aduentus nõ fuit talia. sꝫ omnia mansuetudine plena ¶ Beda. Non etiam dandum erat celeste signum generationi temptanciũ dñm. Cetery gñaciõi que rẽcũ dominũ signum de celo ostendit quando cernẽ ntu apostol ascendit in celum. Sequẽ. Et dimiteos. asc. ite. na. ⁊ abijt transfretũ ¶ Theoph. Dimittit quidem dñm pharisees quasi incorrectos. Nam vbi spes est correctionis ibi morandum est. Vbi vero malum incorrigibile est. inde recedẽdũ Sequẽ. Et obliti sunt pa. su. ⁊ nisi vnũ pa. non habebant secum in naui ¶ Beda. Quereẽt aũt aliquis. Quomodo panes nõ habebant. qui statim impletis septem sportis ascenderũt in naui culum. Sed scriptura testatur qꝫ obliti sunt eos secum tollere. qõ indicium est qꝫ modicam carnis curã haberẽt in reliquis quib⁹ ipsa refidendi corpora necessitas intentione dominici comitatus mente excesserat ¶ Theoph. Dispensatiue etiam panes sumere discipuli sunt obliti ne reprehensi a xpõ fierent meliores. ⁊ ad ventus xpi notoriam peuenirent. Sequẽ eñ. Et precas dixit de ⁊ ca. a fer. phari. ⁊ fer. Herodis ¶ Chrisº. Matheꝰ dicit a fermẽto phariseoꝝ ⁊ saduceoꝝ. marcꝰ vo saduceoꝝ ⁊ he. Lucas vo phariseoꝝ solũ. Tres ꝑ phanoiant quasi principales. Matheꝰ vo ⁊ Marcus sibi secundarios diuiserunt. Congrue autem. Marcus posuit herodis quasi relictis a. Matheo herodianis i supplementum narrationis ipius. Hꝰ autem dicens paulatim inducit discipulos ad sensũ ⁊ fidem ¶ Theoph. Fermentum eñ phariseorum ⁊ herodianoꝝ vocat doctrinam eorum quasi damnosum ⁊ corruptiuam ⁊ malicia veteri plenam. Herodiani eñ doctores erant qui herodem xpm esse dicebant ¶ Beda. Vel fermentum phariseoꝝ est decreta legis diuine traditionib⁹ hominũ ponẽ legẽ verbis predicare ⁊ factis impugnare. dñm temptare doctrine eius aut operibꝰ nõ credere. Fermentũ autem herodis est adulterium homicidium. temeritas iurandi simulatio religionis ⁊ odium in xpm ⁊ precursorem eius. ¶ Theoph. Ipsi autem discipuli de fermento panum dixisse dñm putauerunt. Vnde sequẽ. Et cogitabãt ad alte. quia panes non habe. Hoc autem dicebant. quasi non intelligentes xpi veritatẽ qꝫ poterat panes facere ex nõ ente. Vnde dominꝰ eos reprehendit. Sequẽ eñ. Quid cogitatis ihꝰ ait illis. Quid cogitatis quia panes non habetis ¶ Beda. Per occasionem autem precepti quod saluator iusserat dicens. Cauete a fermento pharisei. ⁊ fermento Herodis. Docet eos quid significent quinq; panes ⁊ septem de quib⁹ subdit. Nec recordamini quãdo quinq; panes fregi. Si enim fermentum predictũ traditiones puerilas significat quare cibi quibꝰ nutritus est populus dei non verum doctrinam significet.

Et uenerunt bethsaida ⁊ adducunt ei cecũ ⁊ rogabant eum vt illum tangeret ⁊ apprehensa manu ceci eduxit eum extra vicum. Et exputens in oculos eius impositis manibus suis: interrogauit eum si aliquid videret. Et aspiciens ait. Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manũ super oculos eius ⁊ cepit videre. Et restitutus est ita vt videret clare omnia. Et misit illum in domum suam dicens. Vade in domum tuam. ⁊ si in vicum introieris. nemini dixeris.

¶ Glosa. Post refectionem turbarum euangelista de illuminatione cecꝰ subiungit dicens. Et veniũt bethsaida ⁊ adducunt ei cecum ⁊ rogabant eum vt illum tangeret. ¶ Beda. Scientes quia tactus domini sicut leprosum mũdare. ita cecũ illuminare valeret. Sequitur. Et apprehensa manu cecꝰ eduxit eum extra vicum ¶ Theophil. Videtur namq; bethsaida multa infidelitate fuisse infecta. Vñ dñs exprobrat ei. Ve tibi bethsaida ꝙa si in Tyro ⁊ Sidone &c. In hac ergo adductum cecũ extra vicum eduxit. Non enim erat vera adducentiũ fides. Sequitur. Et expuens oculos eius impositis manibus suis interrogauit eum si aliquid videret ¶ Chrisº. Spuit quidem ⁊ manus imponit cecꝰ volens ostendere qꝫ verbum diuinum operationi adiungendum mirabilia perficit. Manus eñ operationis est ostensiua: sputũ vo sermonis exore prolati. Interrogat aũt si aliquid videret qõ in aliis sanatus nõ fecit. significans ꝑtẽ imperfectam adducentium fidem ac ipius cecꝰ oculos eius non esse oino aptos. Vnde sequitur. Et aspiciẽs ait. Video homines velut arbores ambu. ꝙa eñ in infidelitate adhuc detinebatur: obscure se videre homines declarabat ¶ Beda. Foramen quidem corporum inter umbras aspiciens: sed nulla membrorũ lineamenta visu adhuc caligante discernere valens quales condense arbores a longe speculantibus vel in luce nocturna solent apparere ita ut nõ facile arboream homo sit possit dinosci ¶ Theoph. Ideo autem non statim eum plene fecit videre sed imperfecte qua non perfectam fidem habebat. Nam secũm fidem datur medela ¶ Chrisº. Deducit autem eum ab inuidia seu risus reddita in fidei apprehensionem ⁊ sic fecit eum plene videre. Vnde sequitur. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius ⁊ cepit videre. Et postea subiungit. Et restitutus est ita vt videret clare omnia. sensu. s. ⁊ intellectu plene curatus. Sequitur. Et misit eum in domum suam dicens. Vade in domũ tuã ⁊ si in vicũ introieris ne dixeris. ¶ Theoph. Hoc quidẽ precepit ea qua infideles erant vt dictum est. ne fecte ab eis in anima ledereẽ ⁊ ipi non credentes grauius crimen incurrãt ¶ Beda. Vt exemplũ suis tribuit ne dubia q̃ facta mirabilis fauorẽ vulgi reparãt ¶ Hieroº. Ostendit autem bethsaida domus vallis interpretatur. i mudus: qui est vallis lacrimarum. Adducunt aũt ad dominũ cecum. qui non videt. quid fuit quid est ⁊ quid erit. Rogant illum ut eum tangeret. Quis enim est qui tangitur: nisi qui compungitur. Beda

¶ Beda. Tangit eñ nos dñs cum mẽtem afflatu sui spãs illustrat· atq; ad agnicõem nos ꝓne infirmitatis studiumq; bone actõis accendit· Apprehendit manũ ei⁹· vt eum ad execucõm bone operationis ꝓficeret ¶ Jero⁹. Et ducit eum extra vicũ id est auertit a malo· Expuit aũt in oculos eius vt videat voluntatem dñi p flatum spũssancti Jmposuit aũt manũ interrogat eũ si videret· q; p opa dominũ ẽ maiestas eius· ¶ Beda· vt expuens in oculos ei⁹ imponit manꝰ suas ut videat· quia cecitatẽ humani generis ⁊ p mutabilia dona ⁊ p sacramẽta assumpte humanitatis exterserit· Sputũ ei⁹ q̃ de capite homis ꝓcedit gram spũssancti designat· Sed quẽ uno vbo totũ simul curare poterat· paulatim curat· vt magnitudinẽ bũane cecitatis ondat· que vix ⁊ quasi p gradus ad lucem redeat· Et gram suam nobis indicat· p quam singula ꝓfectõis incrementa adipiscat· Quisq; aũt ita longi temporis obscuritate depressus ẽ· ut iẽ bonꝰ ⁊ malũ discẽnẽ nesciat q· ambulãtes homines istar arborũ cernit· q; fca mutatione· absq; luce discretõis videt· ¶ Theop· vt uidet homines velut arbores q; oẽs homines existiat se errare· Jesus aũt manꝰ posuit sup oculos ei⁹ vt videt clare eñ ia· r· p opa visibilia mutabilia intelligeret ⁊ q̃ oculꝰ ñ vidit· ⁊ clare anime sue statũ post rubiginẽ peccati mẽi cordis oculo exemplet· misit eum in domũ suam· r· m cor suũ· vt videret se quod ante ñ vidit· Non eñ putat bõ desperãs de salute omnino posse q̃ illuminare facile posset ꝓficere· ¶ Thero⁹ Vt postq; sanauit· mittit in domũ· Nam domꝰ uni uscuiusq; nr̃m celũ est· ⁊ mansiones que fuit in eo· ·

¶ Thero⁹· Dixit aũt ei Si in vicũ introieris· neq; dixeris· viamis cecitatem euãsem p enarra· ñ veraciter·

¶ Et ingressus est ihesus ⁊ discipuli ei⁹ in castella cesarie philippi ⁊ in uia interrogabat discipulos suos dicẽs· Quẽ me dicũt esse homines· Qui respondentes illi dixerunt· alij iohannem baptistam alij heliã alij vero unũ· de ꝓphetis· tunc dicit illis· vos vo quẽ me esse dicitis respondens petrus ait· Tu es xp̃c· Et cõminatꝰ est eis ne cui dicerent de illo Et cepit docere eos q̃m oportz filiũ hominis multa pati· ⁊ reꝓbari a seniorib⁹ ⁊ sũmis sacerdotib⁹ ⁊ scribis· ⁊ occidi ⁊ p̃ tres dies resurgere· ⁊ palam verbũ loquebat· Et apprehendens eũ petrus cepit increpare eũ· dicens· Absit tibi dñe· non erit hoc tibi· Quibus ille conuersus· et videns discipulos suos comminatus est petro dicens· vade retro me satana· quia non sapis ea q̃ dei sũt sed q̃ hominum·

¶ The· Postq; eduxit longe a uideis discipulos suos· tũc de seipso interrogat· vt nõ timentes iudeos rideant veritatem· Dñs dr̃· Et ingressus est ihs ⁊ discipuli eius in castel· ce· phi· ¶ Thero⁹· Philippus iste fuit fr̃ hẽo dis de quo sup̃ dixi⁹· qui in honorem Tiberij cesaris cesaream philippi q̃ nunc Paneas dr̃ appellauit· Sequitur· Et in via interrogabat discipulos suos· dicens· Quẽ me dicũt esse homines· ¶ Crisost· Quãa quidẽ interrogat· qa videbat vt discipuli q̃q; cũ meli⁹ laudarẽt q̃s turbe ¶ Ide· Dñs post hoim sentẽtiã interrogat discipulorũ fidẽ explorãtus ne illoꝝ confessio vulgi vi-

derek opinõe frãtis· Sequit· Qui rñdens dixit· Tu es xp̃s filius dei viui· Ait illi ihs· Beatus es simon bariona· quia caro et sanguis non reuelauit tibi· sed pater meus qui in celis est· Et ego dico tibi· quia tu es petrus· et super hanc petram edificabo ecclesiam meam· et portę inferi non prevalebunt aduersus eam· Et tibi dabo claues regni celorum· et quodcumq; ligaueris super terram erit ligatum et in celis· et quodcumq; solueris super terram erit solutum et in celis· Tunc precepit discipulis suis ut nemini dicerent quia ipse esset ihs xp̃s· Exinde cepit ihs ostendere discipulis suis quia oportet eum ire ierosolimam· et multa pati a senioribus et principibus sacerdotum et scribis· et occidi· et tertia die resurgere· Et proficiscens petrus cepit increpare eum dicens· Absit a te domine· non erit tibi hoc· Qui conuersus dixit petro· Vade retro me satana· scandalum es mihi· quia non sapis ea que dei sunt sed que hominum· Tunc ihs dixit discipulis suis· Si quis vult post me uenire· abneget semetipsum· et tollat crucem suam et sequatur me· Qui enim uoluerit animam suam saluam facere perdet eam· Quid enim prodest homini si mundum uniuersum lucretur· animę uero sue detrimentum patiatur· Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua· Filius enim hominis uenturus est in gloria patris sui cum angelis suis· et tunc reddet unicuique secundum opera eius· Amen dico uobis· quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec uideant filium hominis uenientem in regno suo· Et post dies sex assumpsit ihs petrum et iacobum et iohannem fratrem eius· et duxit illos in montem excelsum seorsum· et transfiguratus est ante eos· Et resplenduit facies eius sicut sol· vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix· Et ecce apparuerunt illis moyses et helias cum eo loquentes· Respondens autem petrus dixit ihu· Domine bonum est nos hic esse· si uis faciamus hic tria tabernacula· tibi unum· et moysi unum· et helie unum· Adhuc eo loquente· ecce nubes lucida obumbrauit eos· Et ecce uox de nube dicens· Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui· ipsum audite· Et audientes discipuli ceciderunt in facies suas· et timuerunt ualde· Et accessit ihs et tetigit eos· et dixit eis· Surgite et nolite timere· Levantes autem oculos suos neminem uiderunt nisi solum ihm· Et descendentibus illis de monte precepit eis ihs dicens· Nemini dixeritis uisionem hanc donec filius hominis a mortuis resurgat· Et continuerunt uerbum apud se· quęrentes quid est cum dixerit resurgere a mortuis· Et interrogabant eum discipuli dicentes· Quid ergo scribe dicunt quod helyam oporteat primum uenire· Qui respondens ait eis· Helyas quidem uenturus est et restituet omnia· Et quomodo scriptum est in filium hominis· ut multa patiatur et contemnatur· Dico autem uobis quod et helyas uenit· et fecerunt illi quecumq; uoluerunt sicut scriptum est de eo· Et ueniens ad discipulos suos uidit turbam multam circa eos· et scribas conquirentes cum eis· Et protinus omnis populus uidens eum expauit· et accurrentes salutabant eum· Et interrogauit scribas· Quid conquirebatis cum eis· Et respondens unus de turba· magister attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum· Et ubicumq; eum apprehenderit allidit illum· et spumat et stridet dentibus suis· et arescit· Et dixi discipulis tuis ut eicerent illum· et non potuerunt· Qui respondens eis dicit· O generatio incredula· quousq; apud uos ero· quousq; patiar uos· Afferte illum ad me· Et attulerunt eum· Et uidens illum continuo spiritus conturbauit eum· et elisus in terram uolutabatur spumans· Et interrogauit patrem eius· Quam habet hic· Et ait· Ab infantia· Et frequenter eum in ignem misit et in aquas ut perderet eum· Sed si quid potes· adiuua nos misertus nostri· Ihs autem ait illi· Si potes credere· omnia possibilia sunt credenti· Et continuo clamans pater infantis cum lacrimis dixit· Credo domine· adiuua incredulitatem meam· Cum autem concurreret turba· comminatus est ihs spiritui immundo dicens illi· Spiritus surde et mute· ego tibi precipio· exi ab eo· et amplius ne introeas in eum· Et exclamans et multum discerpens eum exiit ab eo· et factus est sicut mortuus· ita ut multi dicerent quia mortuus est· Ihs autem tenuit manum eius· et erexit eum· et surrexit· Et cum introisset domum· discipuli eius seorsum interrogabant eum· Quare nos non potuimus eicere eum· Et dixit illis· Hoc genus in nullo potest exire· nisi in oratione et ieiunio· Et inde profecti transibant per galileam· et nolebat ut quisquam sciret· Docebat enim discipulos suos· et dicebat eis· Quia filius hominis traditur in manus hominum· et occident eum· et occisus tertia die resurget· Et ipsi ignorabant uerbum· et timebant interrogare eum· Et uenerunt capharnaum· Et cum domi esset interrogabat eos· Quid in uia tractabatis inter uos· Qui tacebant· Siquidem altercati fuerant ad inuicem in uia· quis eorum maior esset· Et sedens uocauit duodecim· et dicit illis· Si quis uult primus esse· erit omnium nouissimus· et omnium minister· Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum· et complexans eum dixit illis· Quicumq; unum de huiusmodi puerulis receperit in nomine meo· me recipit· Et quicumq; me recipit· non me recipit· sed eum qui misit me· Respondit illi iohannes dicens· Magister uidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia· qui non sequitur nos· et prohibuimus eum· quia non sequitur nobiscum· Ihs autem dixit· Nolite prohibere eum· Nemo enim est qui faciat uirtutem in nomine meo· et possit cito male loqui de me· Qui enim non est aduersum nos· pro nobis est· Quicumq; enim potum dederit uobis calicem aque in nomine meo· quia christi estis· amen dico uobis· non perdet mercedem suam· Et quicumq; scandalizauerit unum de pusillis istis qui credunt in me· bonum est illi magis si circumdatus mola asinaria in mare mittatur· quam ut scandalizet unum de pusillis istis· Et si manus tua scandalizat te· abscide illam· bonum est tibi debilem ingredi in uitam· quam duas manus habentem ire in gehennam· in ignem inextinguibilem· ubi uermis eorum non moritur· et ignis non extinguitur· Et si pes tuus scandalizat te· abscide illum· bonum est tibi claudum in uitam intrare· quam duos pedes habentem mitti in gehennam· in ignem inextinguibilem· ubi uermis eorum non moritur· et ignis non extinguitur· Et si oculus tuus scandalizat te· eice illum· bonum est tibi luscum in regnum dei intrare· quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis· ubi uermis eorum non moritur· et ignis non extinguitur· Omnis enim igne salietur· et omnis uictima sale salietur· Bonum est sal· quod si sal euanuerit· in quo illud condietis· habete in uobis sal· et pacem habete inter uos· Et inde surgens uenit in fines iudee trans iordanem· Et conuenerunt iterum turbe ad eum· et sicut consueuerat iterum docebat illos· Et accedentes pharisei interrogabant eum· Si licet uiro uxorem dimittere· tentantes eum· Qui respondens dixit eis· Quid uobis mandauit moyses· Qui dixerunt· Moyses permisit libellum repudii scribere· et dimittere· Ad quos ihs respondens ait· Ad duritiam cordis uestri scripsit uobis mandatum istud· Ab initio autem creature masculum et feminam fecit eos deus· Propter hoc relinquet homo patrem et matrem· et adherebit uxori sue· et erunt duo in carne una· Itaque iam non sunt duo· sed una caro· Quod ergo deus coniunxit· homo non separet· Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogauerunt eum· Et ait illis· Quicumq; dimiserit uxorem suam· et aliam duxerit· adulterium committit super eam· Et si uxor dimiserit uirum suum· et alii nupserit· mechatur· Et offerebant illi paruulos ut tangeret illos· Discipuli autem increpabant offerentes· Quos cum uidisset ihs indignatus est· et ait illis· Sinite paruulos uenire ad me· et nolite prohibere eos· talium est enim regnum dei· Amen dico uobis· quicumq; non receperit regnum dei sicut paruulus· non intrabit in eum· Et complexans eos· et imponens manus super illos benedicebat eos· Et cum egressus esset in uiam· procidens quidam genuflectens ante eum rogabat eum· Magister bone· quid faciam ut uitam eternam possidebo· Ihs autem dixit illi· Quid me dicis bonum· nemo bonus nisi unus deus· Decalogum nosti· Ne adulteres· Ne occidas· Ne furtum facias· Ne falsum testimonium dicas· Ne fraudem feceris· Honora patrem tuum et matrem· Qui respondens ait illi· Magister hec omnia obseruaui a iuuentute mea· Ihs autem intuens eum dilexit eum· et dixit illi· Unum tibi deest· uade quecumq; habes uende· et da pauperibus· et habebis thesaurum in celo· et ueni sequere me· tollens crucem· Qui contristatus in uerbo· abiit merens· erat enim habens multas possessiones· Et circumspiciens ihs dixit discipulis suis· Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt· Discipuli autem obstupescebant in uerbis eius· Ihs autem rursum respondens ait illis· Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis introire in regnum dei· Facilius est camelum per foramen acus transire· quam diuitem intrare in regnum dei· Illi autem amplius admirabantur· Et quis potest saluus fieri· Et aspiciens eos ihs ait· Apud homines impossibile est· sed non apud deum· Omnia enim possibilia sunt apud deum· Et cepit petrus dicere illi· Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te· Respondens ihs ait· Amen dico uobis· nemo est qui reliquerit domum· aut fratres· aut sorores· aut matrem· aut patrem· aut filios· aut agros· propter me et propter euangelium· qui non accipiat centies tantum· nunc in tempore hoc· domos· et fratres· et sorores· et matres· et filios· et agros· cum persecutionibus· et in futuro seculo uitam eternam· Multi autem erunt primi nouissimi· et nouissimi primi· Erant autem in uia ascendentes hierosolimam· et ihs precedebat illos· et stupebant· et sequentes timebant· Et assumens iterum duodecim· cepit dicere eis quę essent ei eventura· Quia ecce ascendimus hierosolimam· et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis· et damnabunt eum morte· et tradent eum gentibus· Et illudent ei· et conspuent eum· et flagellabunt eum· et occidunt· et tertia die resurget· Et accedunt ad eum iacobus et iohannes filii zebedei· dicentes ei· Magister uolumus ut quodcumq; petierimus· facias nobis· Qui dixit eis· Quid uultis ut faciam uobis· Dixerunt ei· Da nobis ut unus ad dexteram tuam· et unus ad sinistram sedeamus in gloria tua· Ihs autem dixit eis· Nescitis quid petatis· Potestis bibere calicem quem ego bibo· aut baptismo quo ego baptizor baptizari· Qui dixerunt ei· Possumus· Ihs autem dixit eis· Calicem quidem meum bibetis· et baptismo quo ego baptizor baptizabimini· Sedere autem ad dexteram meam uel sinistram non est meum dare uobis· sed quibus paratum est· Et audientes decem ceperunt indignari de iacobo et iohanne· Ihs autem conuocans eos dicit illis· Scitis quod hi qui uidentur principari gentibus dominantur eorum· et principes eorum potestatem habent ipsorum· Non ita est autem inter uos· sed quicumq; uoluerit inter uos primus fieri· erit omnium seruus· Nam et filius hominis non uenit ministrari· sed ministrare· et dare animam suam redemptionem pro multis· Et exeunt hierico· et discipulis eius· et plebe non parua· filius timei bartimeus cecus sedebat secus uiam mendicans· Et audiens quia ihs nazarenus est· cepit clamare et dicere· Fili dauid ihu miserere mei· Et increpabant eum multi ut taceret· Ipse autem multo magis clamabat· Fili dauid miserere mei· Et stans ihs iussit eum uocari· Et uocant cecum dicentes ei· Confortare· surge· uocat te· Qui proiecto uestimento suo exiliens uenit ad ihm· Et respondens ihs dixit illi· Quid uis faciam tibi· Cecus autem dixit ei· Rabboni ut uideam· Ihs dixit illi· Uade· fides tua saluum te fecit· Et continuo uidit· et secutus est eum in uia· Et cum appropinquasset hierusalem et bethanie ad montem oliueti· mittit duos discipulorum suorum· et dicit eis· Ite in castellum quod contra uos est· et statim introeuntes ibi inuenietis pullum asine alligatum· cui nemo umquam hominum sedit· solvite illum· et adducite· Et si quis uobis dixerit· Quid facitis· dicite quia dominus his opus habet· et continuo illum dimittet huc· Et abierunt· et inuenerunt pullum ligatum ante ostium foris in biuio· et solvunt eum· Et quidam de illic stantibus dicebant illis· Quid facitis soluentes pullum· Qui dixerunt eis sicut mandauit ihs· et dimiserunt eos· Et adduxerunt pullum ad ihm· et imponunt ei uestimenta sua· et sedit super eum· Et plurimi uestimenta sua in uia sternebant· alii autem frondes cedebant de arboribus· et sternebant in uia· Et qui precedebant· et qui sequebantur clamabant dicentes· Osanna· benedictus qui uenit in nomine domini· benedicta que uenit regnum in nomine patris nostri dauid· osanna in excelsis· Et introiuit ihs hierusalem· et in templum· et circumspectis omnibus· cum iam uespere esset hora· exiit in bethaniam cum duodecim· Et cum exissent a bethania· esuriit· Et cum uidisset a longe ficum habentem folia· uenit si forte inueniret in ea aliquid· et cum uenisset ad eam· nichil inuenit nisi folia· non enim erat tempus ficorum· Et respondens ihs dixit ei· Amen dico tibi· ut nemo in te fructum amplius manducet· Et audiebant discipuli eius· Et uenerunt hierusalem· Et cum introisset ihs in templum· cepit eicere uendentes et ementes in templo· et mensas numulariorum et cathedras uendentium columbas subuertit· Et non sinebat ut quisquam transferret uas per templum· Et docebat· et dicebat eis· Nonne scriptum est· Quia domus mea domus orationis uocabitur cunctis gentibus· Uos autem fecistis eam speluncam latronum· Et audierunt scribe et principes sacerdotum· et quęrebant quomodo illum perderent· timebant enim eum· omnis enim turba mirabatur super doctrina eius· Et cum sero fieret· egrediebatur de ciuitate· Et mane transeuntes uiderunt ficum aridam factam a radicibus· Et recordatus petrus dixit ei· Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit· Et respondens ihs ait illis· Habete fidem dei· Amen dico uobis· quia quicumq; dixerit huic monti· Tollere et mittere in mare· et non hesitauerit in corde suo· sed crediderit quia quod dicit fiat· fiet ei quicumq; dixerit· Quicumq; orantes petitis credite quia accipietis· et fiet uobis· Et cum stabitis ad orandum· dimittite si quid habetis aduersus aliquem· ut et pater uester qui in celis est· dimittat uobis peccata uestra· Et si uos non dimiseritis· nec pater uester qui in celis est· dimittet peccata uestra· Et uenerunt iterum hierusalem· Et cum in templo ambularet· uenerunt ad eum principes sacerdotum et scribe et seniores· Et dicebant ei· In qua potestate hec facis· Et quis tibi dedit potestatem hanc ut hec facias· Ihs autem respondens ait illis· Interrogabo et ego uos unum uerbum· et respondete mihi· et dicam uobis in qua potestate hec facio· Baptismum iohannis de celo erat· an ex hominibus· Respondete mihi· Et cogitabant apud se dicentes· Quia si dixerimus de celo· dicet· Quare ergo non credidistis ei· Si autem dixerimus ex hominibus· timebamus turbam· Omnes enim habebant iohannem uere prophetam esse· Et respondentes dicunt ihu· Nescimus· Et ihs respondens ait illis· Neque ego dico uobis in qua potestate hec facio· Et cepit illis in parabolis loqui· Uineam plantauit homo· et circumdedit sepem· et fodit lacum· et edificauit turrim· et locauit eam agricolis· et peregre profectus est· Et tempore misit ad agricolas seruum· ut a agricolis acciperet de fructu uineę· Qui apprehensum eum eum uulnerauerunt· et dimiserunt uacuum· Et iterum misit ad illos alium seruum· et illum capite uulnerauerunt· et contumelia affecerunt· Et alium misit· et illum occiderunt· et multos alios· quosdam cedentes· et quosdam occidentes· Adhuc unum habebat filium carissimum· et illum misit ultimum ad illos· dicens· Quia uerebuntur filium meum· Coloni autem dixerunt ad inuicem· Hic est heres· uenite occidamus eum· et nostra erit hereditas· Et apprehendentes eum occiderunt· et eiecerunt extra uineam· Quid ergo faciet dominus uineę· ueniet et perdet colonos· et dabit uineam aliis· Scripturam hanc legistis· Lapidem quem reprobauerunt edificantes· hic factus est in caput anguli· A domino factum est istud· et est mirabile in oculis nostris· Et quęrebant eum tenere· et timuerunt turbam· cognouerunt enim quia ad ipsos parabolam dixerat· Et relicto eo abierunt· Et mittunt ad eum quosdam de pharisęis et herodianis· ut eum caperent in uerbo· Qui uenientes dicunt ei· Magister scimus quia uerax es· et non curas quemquam· non enim respicis personam hominis· sed in ueritate uiam dei doces· Licet censum dare cesari· an non· Demus· an non demus· Qui sciens eorum simulationem· dixit ad illos· Quid me tentatis· Afferte mihi denarium ut uideam· Qui attulerunt· Et ait illis· Cuius habet imaginem hec et superscriptionem· Dixerunt ei· Cesaris· Respondens ihs dixit illis· Reddite que sunt cesaris cesari· et que sunt dei deo· Et mirabantur super eo· Et uenerunt sadducei qui dicunt resurrectionem non esse· et interrogabant eum dicentes· Magister moyses scripsit nobis· Si cuius frater mortuus fuerit· et dimiserit uxorem· et filios non reliquerit· ut accipiat frater eius uxorem eius· et suscitet semen fratri suo· Septem fratres erant· et primus accepit uxorem· et mortuus est non relicto semine· Et secundus accepit eam· et mortuus est· nec ipse reliquit semen· Et tertius similiter· Et septem eam non reliquerunt semen· Nouissima omnium defuncta est et mulier· In resurrectione ergo cum resurrexerint· cuius de illis erit uxor· Septem enim habuerunt eam uxorem· Ihs autem respondens ait illis· Nonne propterea errabitis· quia nescitis scripturas neque uirtutem dei· Cum enim a mortuis resurrexerint· neque nubent neque nubentur· sed sunt sicut angeli in celis· Et de mortuis quod resurgant· non legistis in libro moysi· super rubum quomodo dixerit illi deus dicens· Ego sum deus abraham· et deus isaac· et deus iacob· Non est deus mortuorum· sed uiuorum· Uos ergo multum erratis· Et accessit unus de scribis· qui audierat illos conquirentes· simul uidens quia bene illis respondisset· interrogauit eum· Quod esset mandatum primum omnium· Ihs autem respondit ei· Quia primum omnium mandatum est· Audi israel· dominus deus noster dominus unus est· Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo· et ex tota anima tua· et ex tota mente tua· et ex tota fortitudine tua· Hoc est primum mandatum· Secundum autem simile illi est· Diliges proximum tuum sicut teipsum· Maius horum aliud mandatum non est· Et ait illi scribe· Bene magister· in ueritate dixisti· quia unus est deus· et non est alius preter eum· Et ut diligere eum ex toto corde· et ex tota mente· et ex tota anima· et ex tota fortitudine· et diligere proximum tamquam seipsum· maius est omnibus holocaustomatibus et sacrificiis· Et ihs uidens quia sapienter respondisset· dixit illi· Non es longe a regno dei· Et nemo iam audebat eum interrogare· Et respondens ihs dicebat docens in templo· Quomodo dicunt scribe christum filium esse dauid· Ipse enim dauid dicit in spiritu sancto· Dixit dominus domino meo· sede a dextris meis· donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum· Ipse ergo dauid dicit eum dominum· et unde filius eius est· Et libenter eum audiebat multitudo· Et dicebat in doctrina sua· Attendite a scribis· qui uolunt in stolis ambulare· et salutari in foro· et in primis cathedris sedere in synagogis· et primos discubitus in conuiuiis· qui deuorant domos uiduarum· simulantes longam orationem· Hi accipient prolixius iudicium· Et sedens ihs contra gazophylacium· aspiciebat quomodo turba iactaret ęs in gazophylacium· Et multi diuites iactabant multa· Et cum uenisset una uidua pauper· misit duo minuta· quod est quadrans· Et conuocans discipulos suos ait illis· Amen dico uobis· quoniam uidua hec pauper plus quam omnes qui miserunt in gazophylacium· Omnes enim ex eo quod abundabat illis· miserunt· Hec autem de penuria sua omnia quę habuit misit· totum uictum suum· Et quidam dicebant de templo· quod lapidibus bonis et donis ornatum esset· Et ihs dixit· Uenient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem· qui non destruatur· Sedente autem illo in monte oliuarum contra templum· interrogabant eum seorsum petrus et iacobus et iohannes et andreas· Dic nobis quando hec erunt· et quod signum erit cum incipient omnia hec consummari· Ihs autem respondens eis· cepit dicere· Uidete ne quis uos seducat· Multi enim uenient in nomine meo dicentes· Quia ego sum· et multos seducent· Cum audieritis autem bella et opiniones bellorum· nolite turbari· Oportet enim hec fieri· sed nondum statim est finis· Surget enim gens contra gentem· et regnum aduersus regnum· Et terre motus per loca· et fames· et pestilentie· Hec autem principia dolorum· Uos autem uidete· Nam et tradent uos in consiliis· et in synagogis· et in conuentibus· et in templo· et in sinagogis· et in conuentibus· et in templo· et in synagogis· et in conuentibus· et in templo· et in sinagogis· et in conuentibus· et in templo· et in sinagogis· et in conuentibus· et in templo· et in sin

xpm pa nolebat vt genus non saluaret humanu m
Petrum sathanam nominauit eo q sapet que sūt
sūt nec nolīs xps pati sz ad alās edē. Sathanas
ei aduersr iēptat ¶ Crisos. Demoni aūt ips temp
tanti non at. Vade post me sed petro dicit. Vade re
tro me sequere me. Voluntatio mee passionis cō
silio non resistas. Sequē. Quoniam non sapis ea
que dei sunt sz que hominū. ¶ Theophi. Que homi
num sunt dicit Petrum sapere sm q affectiones car
nales quodammodo sapiebat. Volebat enim petr⁹
q sibi xps prestare requiem et non crucifigeretur.

¶ Et cōuocata turba cū discipulis suis dixit eis. Si quis vult pz me sequi deneget semz ipm et tollat crucem suā et sequatur me. Qui em voluerit animam suā saluā facere perdet eam. Qui autem perdiderit animā suā pter me et pter euāgeliū saluā faciet eā. Quid em pderit homi si lucret totum mūdum et detrimentum faciat anime sue aut quā dabit hō cōmutacōz pro anima sua. Qui em me cōfessus uel ꝺ̄ fuerit et mea ꝺ̄ba in generacōe ista adultera et peccatrice et filius hōis ꝺ̄fitebitur uel ꝺ̄fuderit eū cū uenerit in gloria pris sui cū āgelis suis et dicebat illis. Amē dico vobis quia sūt quidaz de hic stātibus qui non gustabūt mortē donec videāt regnū dei uenientis in virtute.

¶ Beda. Postq̄z discipulis misterii sue passionis et resurrectionis ostendit. hortat eos una cum turba ad sequendum sue passionis exemplum. Unde sequē. Et conuocata turba cum discipulis suis dixit eis. Si quis vult post me sequi deneget semetipm ¶ Crisos. Quasi dicēt ad petz. Tu quidem increpas me passionem fugientē volentem. Ego autez dico tibi q non solum phibē me pati nociuū est. sed nez saluari potenti nisi ipe moriatur. Dicit autem si qs vult post me sequi. Quasi diceret ad bona voco que quis velle debet si ad mala et grauia ut cogatis. Qui ei ifert violētiaz frequenter impedit. Qui vo audiuerē in libertate dimittet. magis aetralbit ipz. Aliqs aūt abnegaz semp cum nullam sui corporis curā habet vt siue flagellet siue aliqd simile patiatur sustineat patienter. ¶ Theophi. Nam sic qs abnegat alterū fratrem aut pez qjus vulnerēt et moriatur non compatit nec imitat. Sic et nos debem⁹ spernere corp⁹ nr̄m ut si vulnerari cōtingat vt aliqd sibi pa tiat non curem⁹. ¶ Crisos. Nō aūt ait q parcat sibi sz qd aptū ē q abnegz semetipz quasi nihil cōe ad se habeat. Si periclis exponat et circa ea sic dispo nat ac si alt⁹ patrēt. Et bñ ē sibi pi ñ pauca qm̄ pfert hic liberis suis ignoscit cū tradentes eos doctoribus illis ubrant nō pauca. Usqq aūe optent semp ab negat audit cū subdit. Et tollat crucē suā. Quasi dicevet vsq ad mortem exprobrabilissimā ¶ Theophi. Nō tūc crux exprobrabit videbat qa m ea maleficia affigebāt ¶ Ihero⁹. Ut aliter. Sic gubernator peritus tēpestatez in trāquillitate pcauēs nautas suos vult esse pauos. ita et dns dicit. Si qs vult post me seq deneget semet. et alē ex aleo fiat ¶ Beda. Uic unusquisq⁹ abnegam⁹ cū vitā⁹ qd p vetustatē fuim⁹ et ad hoc nitim⁹ qd p nouitatez vocamur Crux aūt tollit cū aut p abstinētiaz affligit corp⁹ aut p compassionem pximi affligit anim⁹ ¶ Theophi. Quia vo p⁹ crucē: vtutez aliaz nos hīre optat. adiecit. Et sequat me. Crisos. hoc aūt dicit qa cōtigit aliquē patientez non seq xpm cū sez aliqs nō patē pter xpm. Seqt em xps qui p⁹ eum ambulat qui mortu⁹ ē se cōformat principes etiā et pēates cōtemnēs sub qbus aūt xpi aduētū peccabat. Sequit. Qui vo animā suā saluā facere perdet eā. Qui aūt perdiderit animā suā pter me et pter euāgeliū saluā faciet eā. quasi dicit. Nec vobis vādo quasi vobis pcens etni qui filio suo pat. pdit eū: q vo nō pat saluat. Oportet q nos esse ad mortez cōtinue parati. Si em in materialibus plīs qui paratus est ad mortez melior est aliis: nullo posit mortez cū rebus fugere valente multo magis in spiritalibus plīs cui spes tanta resurrectionis existit qui q ponit animā suam i mortem. saluā facit eam ¶ Remi. Anima aūt hoc loco intelligenda ē vita plens. nō aūt ipsa substātia anime ¶ Cris. Quia ergo dixerat. Qui voluerit animā suā saluā facere eam. ne quis pdamnē hāc et salutem illā estimet equalem subiungit. Quid em pro homini si lucretur totum mundum et detrimentum faciat anime sue aut quā dabit homo cōmutationē p aīa sua. Quasi dicat. ne dicas animā qm̄ suā seruauit qui cruce effugit pericula. Cum em cum aīa sua et vita ista lucrat aliqs orbē terre quid amplius erit ei anima ptūte. Nūquid aliā habet aīam p anima dat. Preciū em̄ p domo potest aliqs cōmutare animam vero pdens. aliā anima dare nō potest. Unde aūt dicat. Aut quam cōmutationem dabit homo Deus em̄ pter nostram salutē dedit cōmutationē preciosam sanguinem suum xpi. ¶ Beda. Vel hoc dicit quia psecutionis tempe ponēda ē aīa pacis aūt tempe frangēda sūt ꝺ̄fidentia terrena qd̄ significat ē dicit. Quid enim pderet homini. Plerūq aūt verecundie vsu prepedimur. vt recitu dīm em quam seruam⁹ imente nō exprimē valeam⁹ in voce. Et ideo subdit. qui em̄ me confessus fuerit et mea verba in gene. ista adu. et pecca. et fi. ho. confitebit̄ eum cum ve. in glo. pa. sui. cum ange. suis ¶ Theo. Non est sufficiens fides que solum in mente consistit. sz et oris confessionem dns requirit. Sanctificata em̄ psidem aīa debet corp⁹ p pfessionē sanctificari ¶ Cris. qui aūt hoc didicit. subdet se cū desiderio ad hoc q sine pfusione xpm confitet. Dicitur autem adultera generatio que deū vez animē spōsum dereliquit et non est secuta. xpi doctrinā sed demonibus prostrata semina impietatis suscepit. pter qd̄ peccatrix dicit. qui ergo inter hos. xpi dominationē negauerit et verba dei in euangelio reuelata dignā impietatis penam suscipiet audiens in secundo aduentu ¶ Non noui vos ¶ Theo. Qui ergo pfusus fuerit crucifixum esse suum deum et ipse confundet illū. nō hic vbi

repubaē xp̄us p̄auꝑ ⁊ miser·ſ; in gloria ⁊ cū mul
titudine angelo⁊ ¶Greg·i omlie aē nōnulli qui
xp̄m iō ꝓmeruē·q; cunctos xp̄ianos esse ꝓspiciūt·
Non ergo ad ꝓbacōm fidei vox sufficiat quā defen
dit·a verecūdia ꝓfessio ḡtulatus·paas ergo tempe
ē aliud ubi oñdaz uob·vemur sepe a ꝓximis despici
dedignamur miserias vbi tolerare·si cōtigerit mi
gium forte sit cum ꝓximo erubescim⁹ ꝓpter satisfa
cere·Cor quippe carnale dū hui⁹ vite ḡtam querit
humilitatez respuit· ¶Theop·Quia vo de sua gta
dixerat·volens ostēdere q; nō mania ꝓmittebat sub
diē·Et di·illis Amē dico uob q; sūt quidā de h̄ stan
tib⁹ qui nō gustabunt mortem·donec videant reg⁹
dei venientis in virtute Nesi di·quidam ·r· Petr⁹ Ja
cobū ⁊ Johēs nō gustabūt mortem donec eis osten
dam in transfiguracōe cū qua gta veniens sim in se
cundo aduētu·Non em erat aliud transfiguracō·n̄
secūdi aduentus ꝓmissio·in quo ⁊ ipe xp̄us ⁊ sā
cti lucebūt ¶Beda·Dia vo passione factū ē ve cō
templatione semp manens gaudy ad breue momētū
delibata fortius aduersa tolerarēt· ¶Cris·Nō aē
eos qui ascensuri erant noia declarauit·ne reliq; di
scipuli aliquid paciē humanū·Predicat aē vt doci
liores circa hmōi ꝓemplacōm fiant· ¶Beda·Vt
regnū dei p̄is ecclesia vocaē Aliqui aē ex discipul
is q; adeo in corpa uiduti erāt ut eccām pstructam
pspicerēt·⁊ pera mundi gtam erectā· Discipulis ei
rudibus de presenti uita aliud ꝓmittendū fuit ut pos
sent robusti⁹ in fide solidari· ¶Cris·Mistice aūt
vita xp̄us ē·mors vo diabol⁹ Gustant aē mortem
qui pcis immorant·Adhuc oīa hō hīs dogmata bo
na aut prava·mortis aut vite panē degustat·Et q̄
dem min⁹ malū est videre mortē malū aē est eā gu
stare·s; adhuc pri⁹ eā sequi Pessimū aē ei suppo·m·

Capitulū nonū.

Et post di
es sex assūp
sit ihesus pe·⁊ iaco
bū ⁊ iohānē ⁊ ducit il
los in mōtē excelsum se
orsū solos·⁊ trāsfigu
rat⁹ ē coram ipis·⁊ ve
stimenta eius facta sūt splen
dēcia ⁊ candida nimis
uelut nix q̄lia fullo sr̄
terrā nō pot cādida fa
cere·⁊ apuit illis helyē
as cū moyse ⁊ erāt lo
q̄ntes cū iesu·⁊ rndēs
petr⁹ ait ihesu Rabbi
bonū ē nos hic esse Et
faciam⁹ hic tria taber
nacula tibi vnū moysi
vnū helye vnū nō em
sciebat q̄d dr̄et Erāt
em timore exr̄iti Et
fca ē nubes obūbrans
eos ⁊ uenit uox de nu
be dicēs hic ē filius me⁹
karissimus audite illū
Et statim circūspicien
tes neminē amplius vi
derunt nisi ihesum tan
tum secum·

Nero⁹·Post consu
macoz crucis gtia r̄sur
rectōis oñdit ne non ti
merēt ob ꝓpria crucis
qui oculis suis visuri
ēant gtiā resurrectōis
fuēe·vñ dr̄ Et p⁹ di
es sex assūpsit ihs pe·
⁊ io·tr·¶Cris·Nō
aē lucas dic̄ p⁹ octo di
es ñ geraliē huic ·lu
cas em ⁊ diem quo xp̄
us ꝓdicta locut⁹ fuit
⁊ diez in quo assūpsit
nūerauit· Jo aūt post
sex dies eos assūpsit·
ve vehemētioꝛi reple
ti desiderio in hoz dies
rū spatio vigilanti et
sollicita mēte ea q̄ vide
bāt attēdūt· ¶Theo·
Assumit aē tres vti
ces aplos Petr⁹ tam
q̄; ꝓfitentē ⁊ diligētez
Jobem tanq̄ dilectum
Jacobū vo tanq̄ alu
nocū ⁊ theologū· Je
em ei gratus erat vide
re ut hēdos velit in
deis placē ipe oratōe·
¶Cris·Nō ait in de
mo suam gtam demon
strat·s; in mōtz excel
sū illos assumit·quem
ant montes sublimitas
quemens erat ad gta
sublimitatez oñdendā·
¶Theo·Secūm
eos ducit·q; debebat
eis misteria revelare
transfiguracionem autem optet meditari non fi
gure immutacōem·Sed qua manente ut pri⁹ fa
figura appositio facta est·cuiusdam inenarrabil cla
ritatis· ¶Cris·Ne q; ergo decet aliquam figu
transformacōnem in regno dei esse fuēz aut ora
ipm saluatorem aut arcaeos qui assimulabunt ei
appositionem claritatis· ¶Beda· Transfigura
ignem saluatoz non substanciam vel carnis assu
sed gtam fuēe vel sue uel nostre resurrectionis oñ
die·Qui qualis tunc apostolis apparuit·talis p⁹
udicium cunctis apparebit electis· Sequit Et ve
stimenta eius fa·sunt splen·¶Greg·xxx moꝛ
Quia in supne claritatis culmine et vite ultra fi
gentes adherebunt·Vestium em nomine ultio ꝓ
sibi adiungit minuat· Sequit· Et apparuit illis
Heli·cum moyse·⁊ erant lo·cū ibu· ¶Cris·Dei
sen ⁊ heliam in medū introduxit·Primo dum q
curbe dicebant xp̄m heliam aut vnū ꝓphetaꝝ ap
stolis se cum eis oñdit·ve dr̄am seruoꝝ ⁊ dñi ess
rent Et etiam q; de transgressione legis maxi cu
stum accusabant ⁊ blasphemū eū putabant tanq̄
sibi gtam patris attribuentem eos ꝙ in acroq; fulg
rūt·in medū ducit Et em moyses legē dedit ⁊ hū
as gte dei zelator fuit·vñ ei nō assisterēt si non ⁊ la
gi ei⁹ ḡn⁹ eēt Tertiū ut scirēt q; non pūis ⁊ mor
tis hē·ꝓpter hoc ⁊ moysen q; mortuus erat·⁊ heliā
q; nondū mortem passus fuerat·in medū ducit·
Item p hoc significauit q; doctrine legis x̄pi ⁊ gle
tam doctrina pedagog⁹ fuit· significat eā quidem
nouū ⁊ veteris testamēti·Et quoniam reformā
ne cū ꝓphetis apostoli ꝙungenē·⁊ una est omnia
cō regi cōmuni Sequit Et rndens Petrus ait
su Rabbi bonu est nos hic esse·⁊ faciam⁹ hic tria
ber·ta·vnum moy·vnū ⁊ heli·vnum· ¶Quia ꝓ
em transfigurata xp̄i humanitas·quemq; locutus
sanctoꝝ·ad pūctum usq; delectāt ut eos ne discedere
etiam obsequio Petrus fatere velit·quanta enim
licietas visionis deitatis inter angelos choros assi
perpetuo·Sequit·Non enim sciebat quid diceret
Etsi enim Petrus ꝓ stupore humane fragilitatis
nesciat quid dicat·mitti tamen sibi aut affectus in
um·nesciebat em quid diceret quia oblitus ē re
num sanctis a domino non alicubi terrarum·sed
in celis esse promissum·nec recordat⁹ est se sibi

Coapostolos mortali adhuc carne circumseptos im
mortalis vite statum subire non posse cui eciã men
te excesserat quia in domo patris que in celis est do
mus manufacta necessaria non sit Sz ꝙ usq; nũc im
gine notaꝝ quisq; legi ꝙ ꝓphis ꝙ euãgelio tria tabꝫ
nacula facere cupit. cum hec abinuicẽ nullatenꝰ va
leant separari ¶ Cnf. ũ eciã intellexit petrꝰ q; ad demõ
stracõz ve glie trãsfiguracõz dñs est optatus neq; q
moysi aia ũ erat icorpe neq; q ꝓpter doctrinã homi
ni hoc faciebat. nã plimi erãt relicturi mkitudmẽ i
heremo habitãtes Seqẽ erãt ei tmo. exte Erat aũ
hic timor fm qz ꝺ cõmuni mõre in statum eleuabãtur
melioẽ qõ. n. i exteriorib videbãt moyses ꝙ helias
erat. ducebãt aũt aia ad quẽdã diuinũ affectũ quasi
ex diua visiõe ab huãõ sensu abstracta ¶ Theo. Vel
aliter Petrꝰ timens a mõte descendere q; iam ꝑsens
erat q; xp̃s crucifigi debebat dixit Bonũ ẽ nos hic
esse ꝙ ũ illic descẽdere i medijs cz videoꝝ Si aũt hue
venĩt furentes cõtra te. habemus Moysen q; egip
tios debellauit habem? ꝙ Heliã qui ignẽ eduxit de
celo ꝙ quinquagenos destruxit ¶ Origenes. sup ma
theum Marcus autem exprsona sua dixit Non. n.
sciebat q̃o dicẽt Vbi considerandũ ne forte p excel
sum mentis ꝺ loquebãt moyses quodã spiritu alieno
ne forte cz ille spũs qui volut quantum ad se. xp̃m
scandalizare vt recederet a passione omniꝫ hominꝫ
saluari Ipse operãs etiam hic seductorie vult
eudẽ. xp̃m subcolore bonꝰ vt non condescendat ho
minib nec veniãt ad eos nec suscipiãt mortẽ ꝑ eos
¶ Beda Alia vero Petrus materiale ꝯstruit tabꝫ
naculum nubis accepit umbraculum. vt discat in re
surrectione non tegmine domoꝝ sed spũssancti glo
ria eos esse ꝓtegendos Vnde sequitur Et facta est
nubes obumbrans eos Alia vo imprudenter m interro
gauerant ꝓterea rñsionem domini non merẽtur. sed
pater respondet ꝑ filio Vnde sequit Et venit vox
de nube dicens Hic est filius meꝰ carissimꝰ ipm au
¶ Cnf. A nube quidem vox emittit̃ in qua deꝰ ap
parẽ consuerat vt crederent q; vox illa ferret̃ a deo
In hoc aũt q; dixit hic est filiꝰ meus carissimꝰ vnam vo
luntatẽ eũ patri ꝙ filio protestat̃ ꝙ ꝑ salua filiacione
quantũ ad oia cũ eo qui genuit vnũ esset ¶ Beda
Quem aũt Moyses cum venerit i carne audiendũ
ab omni aia que saluari veller ꝓdixit hũc iam venĩ
tem incarne deꝰ pater audiendum discipulis ostẽdit
Sequit Et statim circũspi. ne am. vi. nisi Ihesu tãtũ
secum. ubi eĩm cepit filiꝰ designari mox sezui discesse
runt ne ad illos ꝓria vox emissa putaret ¶ Theo.
Videlicet aũt post consumacionẽ huiꝰ seculi qõ i sex
diebus factum est assumet nos Jesus si eius sumꝰ
discipuli in mõtem excelsũ. i. in celum ꝙ tunc vide
bimus eius gloriam singularẽ ¶ Beda Vestimen
ta aũt dñi recte sancti eius accipiuntur qui nouo cã
dore fulgebũt fullo autem intelligendus est cui psal
mista loquitur Amplius laua me ab iniquitate mea
ꝙ delicto meo munda me qui nõ potest suis fidelibus
claritatẽ dare in terra que eis conseruata manet in
celis ¶ Remi. sup mathẽ Vel per fullonem sancti
designãtur ꝓcatores ꝙ animaꝝ purgatores quorũ
in hac vita nullus ita mundẽ valet ut alicuiꝰ peccati
maculis non offuscetur In futa vero resurrectione
sancti ab omni macula peccati purgabũtur Tales
ergo eos faciet dominus quales nec ipsi mẽbra sua
castigando nec vllus predicatorũ suo vel exemplo
vel doctrina facere potest ¶ Cnf. Vel vestimenta
alba euangelica sũt et apostolica scripta omniam
clarissima quibꝰ similia nullus expositorꝫ facẽ potest
¶ Origẽ. sup mathẽum Vel forsitan fullones sup
terram pollumus moraliter existimare sapientes se
culi huiꝰ qui putant̃ ornare etiam turpes intellectꝰ
ꝙ dogmata falsa fullonicacõne ingenij sui. cz illorum
ars fullonica ũ põt facẽ aliq̃d simile sermoni qui ostẽ
dit spiritalium intellectuum splẽdorẽ in diuinis script
turarum imperitis que a plurimis contemnuntur
¶ Beda Moyses ꝙ Helias quorum vnũ mortuũ
ꝙ aliũm in celis rapt̃ legimus futuram omniũ sanc
torum gloriam significãt q̃ videlicet ẽpo iudicij vel
vitã in carne reperiendi vel ab eis gustata morte
resuscitãdi ꝙ pariter sũt regnaturi cũ illo ¶ Theo.
Vel hoc significat quia in gloria videbimus ꝙ legẽ
ꝙ ꝓphetas cum ipso loquẽtes. i. que ꝑ eũ fuerũt dic
ta per Moysen ꝙ alios ꝓphetas tunc videbimꝰ esse
consona rebus ꝙ tũc audiemꝰ vocem paternam re
uelantem cz nobis filiũ patris ꝙ dicentẽ qm̃ hic ẽ fi
lius meꝰ obumbrãte nube. i. spũsãcto q̃ est sapientie
fons ¶ Beda Et notandũ sicut dño in iordane bap
tizato sic ꝙ i mõte clarificato eocius sancte trinitatis
misterium declarat̃ qz gloriã aliꝰ quam in baptismo
credentes cõfitemur in resurrectione videtis collau
dabimꝰ Nec frustra spiritussãctus hic in luuda nu
be. illic appꝫ i columba qz nunc simplici corde fidem
quam ꝓpie seruat. eunc luce apte usiõis q̃d credi
derat cõtemplabit̃ Cum aũt fieret vox sup filium i
uentus est ipse solus quia cũ manifestat̃ erit xp̃s
electis erit deꝰ oia in oĩbus. immo ipse cũ suis ꝑ om
nia. xp̃s caput cum corpe splendebit.

¶ Et descẽdẽtibꝰ illis
de mõte precepit illis
ne cuiq̃ que vidissent
narrarẽt nisi cum filiꝰ
hominis a mortuis re
surrexerit. Et ꝙbum
cõtinuerũt apud se cõ
quirẽtes quid esset cũ
a mortuis rsurrexerit
Et interrogabãt eum
dicentes. Quid ergo
dicũt pharisei ꝙ scribe
qz helyam oportet ve
nire primum? Qui re
spondens ait illis. heli
as cum venĩt primo.
restituet omnia. Et
quomõ scriptũ est in
filiũ hominis ut multa

¶ Orig. sup Matheum Post misterium
ostensũ in mõte descẽ
dentibꝰ de monte disci
pulis precepit ut eoꝝ
cassis figuratio ũ ma
nifestetur ante gloriã
passionis ꝙ resurrec
onis ipsius Vñ dici
tur Et descen. illis de
mõte. pre. il. ne. cu. q̃
vi. nar. nisi cũ fi. ho.
a mor resu. ¶ Cnf
vbi non simpliciter si
lere iubet sz passionẽ
in suum causã mis
nuat propter quã silẽ
debebãt ¶ Theo. Ne
sz homines scandali
zarentur audientes de
xp̃o eam gloriosa qui
eum crucifixũ erant ni
suri Nõ igit̃ erat cõ
gruum talia de cristo

paciaꝫ ⁊ dtēnaꝫ .Sed dico uobis qz ⁊ helyas iam uenit ⁊ fecerunt illi quecūqz uoluerunt sicut scriptū est de eo.

dicere mireꝫ pāterēt post resurredōm vere credibile videbatur

¶ Crisꝰ. Illi vo resurrectōis misteriū ignorantes. verbū quidez retinentes inuicez dispucabant. Unde sequē

Et ver con. apud se con. quid essz cū amor. resu

¶ Hero. Hoc qđ grie mara ē. id significat qz cū absorpta fuerit mors in victoria non erūt in memoriam pōza. Sequē. Et inter. eum di Quid ergo dipha. ⁊ scri. qz beli. oport ve. pri. ¶ Crisꝰ. Interim quidem discipulos sup hac interrogacōe talis mihi esse videt. Nec qdem heliam tecū vidimꝰ. ⁊ prius te vidimꝰ qz heliam. Scribe vo prius helia venire docent. credimꝰ itaqz eos mendacium protulisse

¶ Beda. Ut ita estimabant discipuli transformatione gre hanc ee quam in monte viderant. ⁊ dic. Si iam venisti in gracia pcursor tuus nō aparz maxie qz heliaz vdme recessisse. ¶ Crisꝰ. Quid ad ad hoc xp̄us rndent. aparet p hoc qđ subdit. Qui rndens ait Hel. cū ve. pri re. om. In quo ondit qđ helias veniet ante scdm aduentū. Scripte em duoꝝ aduentꝰ xp̄i pnunciant. Unū scz qui iam factꝰ ē. ⁊ aliū qui ventus est. Dns autem scdi aduentꝰ heliā asserit pcursorem. ¶ Beda Restituet at omia. vti qz illa que malachias ondit dicēs. Ecce ego mittaz uobis heliam pphetam. ut quaerat cor patrz ad filios ⁊ cor filioz ad patres eoz restituet. ⁊ in hoc qđ mortu debet ac diu viuendo distulit. ¶ Theop. Die pome aūt hoc dns ad resistēdū opiom pharisecoz q tēbāt qđ pmi aduentꝰ pcursor ēat helias q. ad mquenēs duces. Unū subdit. Et quo scriptū est in filio. ve mul. pa. ac cō. Si dicat Helias Obsecrans eū venerit. pacificabit iudeos. ⁊ ad fidez adducz ipsos. ita ut sit scdi aduentꝰ pcursor Si ergo pmi aduentꝰ helias est pcursor quomodo scriptū ē qđ filiꝰ hois debet pati. Ex hijs ergo duobz vnū erit. aut qđ nō sit pmi aduentꝰ helias pcursor ⁊ scripte ee vere que dicūt qđ oportet xp̄m pati. cū Helias de hac omia restituere ⁊ nō debeat ee iudeus alias incredulus. sed oīs credere debrāt ad pdicacōm eiꝰ quicumqz audient eū. ¶ Beda Ut ita Et quo scriptū est. ⁊ quo de xp̄i passiōe multifarie pphete multa scripserūt. sic ⁊ helias cū venerit multa passurus ē ⁊ gremendꝰ ab imppis. ¶ Crisꝰ. Sicut aūt dns scdi aduentꝰ heliam asseruit pcursorē. sic ⁊ sequenter asserit iohem esse precursorē pmi aduentus. Unde subdit. Sz dico vob qz he iā ve. ¶ Theop. Iohem vocat Heliam nō qz helias erat in pfona. sed qz helie ministeriū adimplebat. Sicut em ille pcursor erit scdi aduentꝰ. sic iste factus est pmi.

¶ Theop. Erat enā iohes redargutor zelotes et heremita vt helias. Non em audiuerūt illū sicut heliam audientes nefario vo ludo eū ocderūt caput illius amputantes Unde sequē Et fece. illi que. vo. sicut scriptū ē de eo. ¶ Crisꝰ. Ut aliter. Interroga bant discipli ihm. quo scriptū ē patrē filiū hois Ad hoc aē quasi rndēs dixit. Sic ad similitudinē helie

et iohēs vae ei mala ieulerunt. sic sm scripturas oportet filiuz hominis pati.

Et uenies ad discipulos suos uidit turbam magnā circa eos ⁊ scribas dscrentes cū illis. ⁊ dfestim omis populꝰ uidēs ihesū stupefactus ē ⁊ expauit ⁊ accurrētes salutabāt eū. ⁊ interrogauit eos .qđ inter uos dquiritis. ⁊ rndens vnꝰ de turba dixit magister attuli ad te filiū meū habētē spm mutū Quicūqz apprēdit eū allidit illū ⁊ spumat. ⁊ stridet dētibz ⁊ arescit ⁊ dixi discipulis tuis ut ejicerēt illū. ⁊ nō potuūt. qui respōdens eis dixit O ygnacio in credula qdiu apud uos ero qdiu uos paciar. Afferte illū ad me. ⁊ attulerūt eū ⁊ cū uidisset illū statim spūs zeba uit eum ⁊ elisꝰ interra uolutabatur spumans Et interrogauit patrē eius. Dūtum tpis est exquo hoc ei accidit. At ille ait Ab infācia ⁊ frequēter eū in igne ⁊ in aqs misit ut eū perderet Sz siqđ potes adiuua nos misertus nrī Ihesus aūt ait illi Si potes credere omia possibilia sūt credenti ⁊ continuo exclamās patrē pueri cū lacrimis aiebat credo dne adiuua incredulitatē meā ⁊ cū uidisset ihesꝰ decurrentem turbam comminatus est spiritui im mundo dicens. Surde ⁊ mute spūs

¶ Theo. Postq̄ gra suam erubescentia discipuli in mente ondit. rnd ad alios discipulos qui cū eo nō ascēderāt in montē. unde dr Et ve. ad discipulos tur ma. circa eos ⁊ scribas con. cum illis. Et hanc nanq̄ captabant occa cū pōm ñ expedīat xp̄m accessisse ut ipse ad se attrahēret. ¶ Hero Nō ē aūt homi rebus sub sole simp̄ prosperis occidit imbia magna penoctē fulgura mirabiles. alij dicēs cū sanctis ve turbe alij indignis cum fastu ve scribe ad ecclesiam querūt. sed quē Et ge. en. pri. dne. ita. est ⁊ ep.

¶ Beda. Nouimus in omnibus locis dñm cū menos scribarum turbe. Sed. eū mittit vocōis fidei bonitatis ⁊ rectitudinis bibisse nutrimenta vemente dño mortem ms ēba stupebat et pauit. eumq̄ salutis accurrit. Dñs sequit. Et accu. salutabant.

¶ Theop. Admirabile em turbe cu videret ve cū veniens glie salutarēt Rursus vero dicunt q̄ discipulus eius ex translatione spectatrix sua turbam ad salutandos eius accurrisse

¶ Hieronymus. Populus autem videns pfectus est ⁊ expauit non discipuli. quia in est unus ex carnalibus mos est seruorum fugere dominos pessere sublimes. quē. Et interrogauit eos. Quid inter vos con. Quid scilicz discipli interrogas. ve. pfectio pariat salutem. ⁊ multitudo cordis nri sermonibus pijs soluatur

Ego tibi precipio. Exi ab eo & amplius ne introeas in eū. Et exclamās & multum discerpens eū exijt ab eo. Et factus est sicut mortuus ita vt multi dicerēt q; mortuus ē. Jhesus aūt tenēs manū ei; eleuauit illum et surrexit. Et cum introisset in domū. discipuli ei; interrogabāt eū. Quare nos nō potuimus eicere eū? Et dixit illis. hoc genus in nullo potest exire. nisi oratiōe et ieiunio.

¶ Beda. Pot̄ vo si fallor apte intelligi de hoc ḡstiō; fuisse mot̄ quae ipi cū essent discipuli saluatoris. saluare demoniacū q; in medio erat posit⁹. nō posse. quod ex sequēti uo pot̄ cognosci cum dicit̄. Et rūdens vn⁹ detur. di. magr̄. attuli me ad & habui spiritū. ¶ Crisō. Nunc hoiez sempēa infirmū in fide oīdit. Ex hoc q; xp̄s dixit. O generatio incredula. & p hoc q; subdit. Si potes credere. Sed & si infidelitas eius occasio extiterit demonem non pellendi. incusat tamē discipulos. vnde subditur. Ne dixi discipulis tuis ut ejicerent illum. & non potuerūt eum. Ipse aūt ihesus increpans discipulos in cuiusdā. vñ & dominū corā plebe multo magis hoc ei imputat non solū in pson̄ eius accusationē intendēs si; in pson̄ oīm indeorū. probabile em̄ est multos p̄sentiū scandalizatos ea que non cōuenienter de discipulis cogitasse. vnde seq̄t. Qui respōdens eis dixit. O generatio incredula q;diu apud vos ero. q;diu vos patiar. In quo oīdit & mortem se detestarē & graue ei esse cū illis cōuiuari. ¶ Beda. Interim aūt non est hominis irasci. si vitio vt statim insanierit. Afferte illum ad me. & attendens & cum vidisset illum. statim spiritus conquassauit eum & elisus in terra volutabat spumans. ¶ Crisō. Hoc autem dominus permisit propter p̄rem pueri. ut cum vexantem demonem videret ad fidem futuro miraculo trahēret. ¶ Theo. Per mittit eū vexari puer ut ex hoc iustorem⁹ demonis impietatem qui occidisset eū nisi fuisset a domino aduersus. Sequit̄. Et interrogauit patrem eius. Quantum tem. est ex quo hoc ei accidit? At ille ait. Infantia. Et frequenter in igne & aquas misit eum ut perderet. ¶ Beda. Erubescat iuliān⁹ qui dicē audet oīnes hominēs absq; peccati contagio nasci i carne tāq; innocētes per omnia q; fuit adam quando creatus est. Quid em̄ habuit iste puer ut ab infantia demonio vexaretur acerbissimo si nullo originalis peccati vinculo teneb̄atur quia p̄stat illū adhuc p̄uū non habere potuisse peccatum. ¶ Glosa. Exprimat aūt in vbis sue petitiōis fidei defectum. vnde subdit. Sed si q̄d potes. miserere nostri. nō em̄ dicit Si quid potes. manifestat se de eius potentia dubitare q; viderat filium suū a discipulis xp̄i curatū non esse. Dicit aūt misere⁹ nri. ut designaret miseriā filij qui patiebat & p̄ris qui ꝑpatiebat. Sequit̄. Jesus aūt ait illi. Si potes credere omnia possibilia sunt credenti. ¶ Hiero⁹. Liberet̄ arbitrij hoc indicat q; dicit. si potes. Que aūt sit oīa que possibilia sūt credenti. nisi que in noīe Jesu id est salutis postulant cum lacrimis. ¶ Beda. Aptū aūt responsū dominus dedit petenti. Ipse em̄ ait. Si quid potes adiuua nos. Et dīs. Si potes inquit credere. At ꝑtra ihesus q; fidelius clamabat. Domine si vis potes me mundare. ꝑgruum sue fidei accepit responsum. Volo. mundare. ¶ Hiero⁹. Quod aūt dicit tale est. Tanta est virtus apud me sapientia. ut ni solū hoc possim sed & alios hoc facere oparī. quare si crediderīs vt oportet. & hūc ipe curare potens & alios multos. Sic q; eum ad fidem reducebat. qui adhuc ex infidelitate loquēte. vñ sequit̄. et cōclamabat cum lacrimabat. Credo domine adiuua. incredulitatē meā. Sed si crediderat dicens. Credo quomō subdit. adiuua incredulitatez meā. Dicā⁹ igit̄ quōd multiplex est fides. introducens scz & pfectā. Nec ig̃ mirum credere. Saluatorez despectabat. ut apparet reliquū p̄ suā virtutz. ¶ Beda. Nemo em̄ repente fit summus sed in bona p̄fectiōe. a minimis quisq; inchoat ut ad magna ꝓueniat. Alia nāq; sunt virtutis exordia. aliud p̄fectus aliud p̄fectio. Qua igit̄ per occultas ispirationem gr̄e mentes suas gradibus fides crescit. vno eodemq; tpe is q; nec dū pfecte crediderat. simul & credebat & incredulus erat. ¶ Hiero⁹. Per hoc etiā ostenditur q; credulitas nra infirma est nisi immixta fuerit roboris adiutorij subsidij dei. fides aūt cū lacrimis optata vota capit. Unde sequit̄. Et cū vidisset. Jesus concurrere. immundo dicēs illi. surde & mutē spiritui ego tibi p̄cipio. Exi ab eo & amplius ne introeas in eum. ¶ Theop̄. Ideo aūt cum videret ēbas concurrere immundus est spūs immūdo. nolebat em̄ coram turba curare ut ostentationez fugere docere. ¶ Crisō. Quō aūt immundē & dixit. Ego tibi p̄cipio. diuine attribuit potestati. Quod vo dixit non solū exi ab eo. si & amplius noli introire in eum. ostendit ea ad reintrandum ꝓmptus erat. qui ille nondū erat i fide pfectus. sed hoc dīi nutu fecit ibi debebat. sequit̄. et exclamans & multum discerpens eum exijt ab eo & factus est sicut mortuus ita ut multi dicerent quia mortuus est. Jesus em̄ valuit eū i mortē diaboli⁹ ipone ꝓpē [illegible] aduentum. ¶ Beda. Quem aūt hostis ipius nequitie reddidit hūc pius saluator pie dextere tactu sanauit. Unde sequit̄. Jesus aūt tenens manū eius. & sursum erexit eum. Ex quo ostendit se esse deum potētia saluādi docuit ita & veraz se habuisse carnis naturaz morte tactus humanam declarauit. Negat nāq; manes mortis veracitē cum carnem indutū fuisse. si ipse cū tot languentes sua tactu erexit mundauit illuminauit hereticum illi⁹ & aīam q; nata esset damnauit. Sequit̄. Et cū introisset in domū eius secreti eum. Quare nos nō potuimus eicere illum. ¶ Crisō. Timebant em̄ ne forte collatam sibi gratiam amisissent. recepere em̄ potestatem iam spiritum immundum. Sequit̄ Et dixit illis. Hoc genus in nullo potest exire. nisi in oratiōe & ieiunio. ¶ Theo. Hos scz lunaticos. vel simpliciter oīm demoniorum genus. Oportet namq; ieiunare eum q; curari debet & illum qui curat. Sic em̄ vera oratio ꝓficitur cum gratie orationi ieiunium q; non grauatur cui orat ex sumptione; laborum. sed sobrius est. ¶ Beda. Oportune autem dominus sursū discipulis misteria regni reserat deorsum turbis peccata infidelitatis exprobrat. & spiritus malos ab his qui vexantur expellit

Rm carnales abhic ⁊ insipientes gsortat. docet. caligie pfectões libenus de eterna istruit ¶ Che. Demon auc iste surdus ⁊ mut⁹ ē. Surdus mgtuz nō vult dei sermones audire. Mutus vo mgtu nō vult alios quod gdcēs ē docere. ¶ Cnf. Peccatoz ac spūalis stulticia stridz tracūdia. arescit ignauia Discerpit aūt spūs a ppinquantem ad salutem ⁊ fi multer quoa ventrē suū trahere desiderat discēpit p tensiones ⁊ dāna ut fiat mtob. ¶ Beda. Sepe ei dū querunt deū p⁹ pcā conamur. maioribo nonnūq; antiq hostis pulsamur ifidijs. quos fact ut ut oium ⁹cuus incutat. ut expulsōis sue vindicz inuniam. ¶ Dreg. x. moza. Velut mozuus ac oīdiē q a malign spūs potestate liberē qr qui q̄s iam tertiana desi ma subegit. vitam in se carnalis querelacōis extinguit. ⁊ mō mozuu⁹ apparet. quem multa mozuū dicūt qr qui spiritaliter uiuere nesciūt eū q̄ carnalia opa bona ꝛ sequē. extinctū fūdie⁹ arbitrāē ¶ Hiero. Proc ac qr ab ifancia uexat⁹ ē. signficat gēt ꝑis cui⁹ a natiuitate creuit cult⁹ iugalis idoloz. ut stul te imolarz filios suos demonijs. vñ dr qr in ignē ⁊ a qua eū misit. Aly eīn de gēnb ignē venabant. aly aquā. ¶ Beda. Vel in hoc demoniaco signficant q ori gnal culpe reatu astrāi venit in mām xpi sm gra cia saluādi. Ignis ac ad feruoē tracūdie referenoz ē aqua ad voluptates carnis que dissoluere mēoz p delicias solēt. Nō ac puero q vim patiebat. si de mōi q̄ iferebat gmmat⁹ ē. qr q̄ peccantem emēdare debūat. vicia vagi icrepādo. ⁊ execrādo debz exē miare sed hoīez amādo refouere ¶ Hiero. Impu tat aūt dīna spūi quod hoi pstat. di. Surde ⁊ mute spūs. qr ille nūq audiet nec loquē quod pcoz pēi tens audit. ⁊ loquē. Exiēs aūt demon ab homine. nūq reuertē. si hō cor suū seruauerit clausū humi litatis ⁊ caritatis ⁊ hostiū obtuuerit munitas. ee tus ē hō saluatus velut mozuus. sanatus etenī dr. Mozuus estis ⁊ vita vra abscondita ē cū xpo i deo. ¶ Theop. Sed si ihesus ⁊ euangelicus sermo teneat manū. ⁊ veterem actuā. tūc a demone libera bimur. Vide etiā qr ꝑmo deus nos muat. deinde req rē a nob qr bonum operemur vñ dr qr ibs eleuatis ocu lis. in quo oīdiē dei auxiliū. ⁊ surrectio. in quo mon strāē homis studium. ¶ Beda. Dum aūt docet do minus apostos quo demon nequissimus debeat expelli. oīa istituit ad mcam. vt scz nouerim⁹ grauiora q̄s q̄ ut imūoz spirituū ut hoim temptamēta ieiunijs ⁊ oratiōib esse supanda. Iram quoq dīt cū m vlcō nem sceleꝛ nostroz fuerit accensa. hoc remedio sin gulari posse placari. Ieiuniū aūt generale est non solum ab escis. sed ⁊ acunctis illec. bris abstinē car nalib. ymmo ab omnib vitioz passionib. Sic et oratio generalis nonsolū in vbis est quib diumam clementiā muocam⁹. vel ecā in omnib que in obse quiū nīi ꝑceptis fidei deuocōe gerim⁹. este apti q ait Sine intermissione orate. ¶ Hiero. Vt stultitia q ad luxuriā caris ptinet ieiunio. sanaē ira ⁊ ignauia oīoe depellē. Medicina cuiusq vulneris adhiben da est ei. Non sanat oculū quod calcaneo adhibē Ieiunio passiōe corpis ⁊ oīoe pestes. [illegible] mur

Et inde pfectꝰ pter grediebāt in galyleā nec uolebat q̄q̄ scire. docebat aūt discipulos suos ⁊ dicebat illis qm filiꝰ hominis tradē in manus hominū ⁊ occidēt eū ⁊ occisꝰ tertia die resurget. At illi ignorabāt vm ⁊ timebāt eū interrogare. ⁊ uenerūt capharnaū. Qui ē domi cēnt interrogabat eos qd in uia tractabatis ⁊ illi tacebāt. siqdē in terse in uia disputabāt qs eēt illoz maior. Et sedēs uocauit xii ⁊ ait illis. Si qs volt primꝰ eē erit omniū nouissimꝰ ⁊ omniū minister. ⁊ accipiens pūm statuit eū in medio eorū. Quē cum cōplexꝰ esset ait illis. Quisq vnum ex hmōi pueris recepit in nomine meo me recipit. Et qcumq me susceperit non solū me suscipit sed eum q me misit.

¶ Theop. Est miracula nēpe dīna f monē de passiōe. ne puraret q̄ maculata ne passus ē. vñ dr. inde. ⁊ se. per in gal. nec vo. quē. sed ibi esse. Docebat aūt di. su. ⁊ doc. illos quo mā fi. bo. era i mysterijs ⁊ occidere nos. ¶ Beda. Tempus spēna misez instruē cum repēe veterem ñ uereāt apostos. sipe med. tatis alis ferent. ¶ Theo. Dolēs ie dicebat. qꝰ enīm ex hoc q̄ p angustias debet hoīe quē sequē. ⁊c. ⁊ eam mor. ¶ Beda. Nec ignorāt discipuli. sed de tarditate ignoy q̄ d amore nasc̄ eloquen. q̄ carnales adhuc ⁊ mistery crucis ig nam quē dū vel. ag nouerūt mortē sibi imināt ⁊ q̄ p figuraē eū loquē sepe nolue plusquā hoīem. verūm mortis et ei eis q̄ de sua tribulōe ac passiōe agit hoīs tur figuram assūpsit. ¶ Cap. Ad ea quē ad ihm. Capharnaū dr villa galilee. Et egressus ihs ad pōcam sinag. q̄ dicēat. Et occurrit ei Ru. cū do. ⁊c. ¶ Crisos. Oīa ab. aē dicit q̄ accessit ad ihm discipli dicētes. Quis putas maior in regno celoz. nō ei ab i ao narratōis sequit. si enim di vina reuelatio circa discipulos cogitatōes ne scire. ¶ Beda. Ex his quē possz intelligi q̄ ea q̄ secretū cognoscere aut dicebāt ad eū. eīm oīa erāt ei nota cognita ad eū dca fuisse. sedē. Quādē inter se. Lucas aūt hoc ꝑmatu. q̄ viderāt per ꝙ. ⁊ io. secretū duōz in te. secretuq eis ibi aliq̄d ee credit. ⁊ post

Et quisqs scandalizauerit vnuz ex hȳs pusillis credentibȳ in me vtilis est ei magis si circūdaret mola asinaria collo eius et in mare mitteretur

ac claues regni celorū esse ꝓmissas. Videns aūt discipulorum cogitacões dñs curat desiderium glorie humane sanare ꝑmatū nō esse querēdū. & prius simplia humilitatis ꝑmouet imperio. vñ seqt. Et respōdens vocauit puz. & ait illis Siqs vult ꝑmꝰ ee ent oīm nouissimꝰ & oīm miſter. Hieroꝰ. Vbi notādū q illi eūtes disputabāt de ꝓtiapatu ipe sedēs docet humilitatez. Principes em laborāt humiles qsciūt. Chrſ. Appetebāt qdē discipli honorē hre a dño desidio desiderium eaꝝ res erat ut magnificarēt a xp̄o Ruā to eiꝰ quis maior est tanto maiorib honorib dignꝰ existit ꝓter hoc non eoz desideriū impediuit sz humiliatem intreduxit. Theoph. Non em vult ut usurpmꝰ nobis ꝑmatus. sz p humilitatem alterutrū mē ꝓsequamur. Nox aūt monet eos inocēcie puerilis exemplo vñ sequē. Et accepuſita eum in me. eo. Chrſo. Ipso vilo as persuadens humiles esse & simplices. Eteni ab iudia & vana gloria puulꝰ nōꝰ existit & a cupiscēdo ꝑmatū. Non solū autez ait si tales efficiami mēcedē magnā acapietis sz & si alios tales honorabitis ꝓtēme. vñ sequē. Quem cum oplexꝰ esset ait illis. quisqs vnū exhuiusmōi puerō in no. meo me recipit. Beda. In quo vt simꝰ paupes xp̄i ab hīs q volūt esse maiores ꝑ oīē dit honorē rapiēdos. vt i malicia puulos ipos ee sua det ut simplicitatez sine arrogātia amplectātē sñ i iudia deuocōz sñ i ruacūdia ꝓfuēt. qđ aūt oplectit puez significat humiles suo dignos ee oplexu ac dilcōe. Quidit aūt i nomine meo. ut formaz vtutis qm̄ natura duce puer obfuat ipi ꝓ noīe xp̄i rōnis monstra sequantur. Sed qua se in pueris recipi docebat. ne putarēt hoc esse solum qđ videbāt subiūxit. Et q eūq me suscē. non me so. sus. sz eum q me misit. Talem se vnq ac em credi volens qualis & quātus est pater. Theoph. Vide quātū valet humilitas ꝓtis nāq & filꝰ inhabitacōnē mereē & eaꝝ spūeus sancti

Respondit illi iohānes dicens magister vidimꝰ quēdam in nomine tuo eicientē demonia qui nō sequit nos. & ꝓhibuimꝰ eū. Ihesus aūt ait. Nolite ꝓhibere eū. Nemo em est qui faciat vtutē in nomine meo & possit cito male loqui de me qui em nō est adūsus nos ꝓ nobis est. Quisquis em potū dederit vobis calicem aq frigide in nomine meo quia xp̄i estis. Amē dico vobis nō pdet mercede sua.

Aug. Iohānes ꝓ opua deuotione dñm amans excludendum beneficō putauit eum qui non recte vtatur officio. Unde dicit respondit illi iohannes dicēs. mgr. Vidi quē daz in no. tuo ep. de. q non sequ. nos. & ꝓhibuimꝰ eū. Chrſo. Multa em cōtra ecclīā cha risma recepit nec em est xp̄o erāt quasi erat hic qui demones ejiciebat. Non em oīa ad omia ordinate se habebāt. Nec em erant pure vite. fidez aūt eam ꝓfecte nō habebāt alio vo contrario. Theo. Ea qdā ire dole videntes nomen Ihesu vtuosum. dicebant et & ipi hoc nemē & signa faciebant licet dūma grana essent indigni. Volebat em dominus etiam p indignos no men suū ampliare. Chrſo. Non autem zelo seu inuidia mot iohannes ꝓhibebat illum qui demones ex pellebat. sz volebat q eius q nemē dñi inuocabāt se q̄rēt xp̄z & esset cum discipulis vnū. Sed dominꝰ p hos qui miracula faciūt licz sit indigni. alios quo erat ad fidem & ipsomet p hanc mirabilem graciam inducit ut fiāt meliores. vñ sequit. Ihesus aūt ait. Nolite. p. eū. Beda. In quo docet neminez a bono qđ exigte habet esse arcendū sz ad hoc potius quod nondū habet esse ꝓuocand. Chrſo. Decenter aūt eū non esse ꝓhibendū ostēdit sequēt dicens. Nemo est em qui faciat. vir in no. meo & po. ci. ma. lo. de me. Hoc autem dicit ꝓter eos qui in hereſim ceciderūt. Qualis erat Simon & menander & Cerinthꝰ. qui em illi in nomine xp̄i mirabilia faciebāt. sz decepcōis quibusdaz facere videbant. Isti vo & si non sequūt nos non tamen ꝓtra nos aliqđ firmiter dicere valebunt eo q honorant in opando vtutes nomē meum. Theoph. Qualitē em male de me loquat qui ex nomine meo occasionem glorie habet. & phoc q ipm inuocat miracla operatur. Sequit. Qui em non est adūsum nos p no. est. Aug. de con. euan. Videndū est ne hoc illi sentētie dñi videat ꝓtrarium vbi ait. qui meum non est adūsum me est an hoc i hereſe aliqs dicat qua hic discipulis ait. Qui non e adūsus nos pro. est. Ibi aūt de seipo locutus e qui mecū non est adūsus me est. Quasi vo possit eū illo nō esse qui discipulis eius tanq membra cōsociatur. Alioquin quō vez erit. qui uos recipit me recipit. Aut potest eaz nō esse adūsus eū qui fuit aduers discipulos suos. Naz ubi erit illud. Qui uos spernit me spernit. Sed minime hoc vult intelligi i tm cū illo nō esse aliquem iquantū est adūsus illum & cū illo est. Exē pli grā sicut iste qui i noīe xp̄i vtutes faciebat & i societate discipl̄oz non erat. i quantum operabatur vtutes i illo noīe itantū cum ipsis erat & aduers eos erat. Inquātū vo ecc societatis non adhērebat mtē cū ipsis non erat & aduersus eos erat. Sed qa illi hoc eis facē ꝓhibuīt in quo eoz ipsis erat dixit eis dominꝰ. Nolite prohibere. illud em ꝓhibere debuerūt. quod extra eoz erat societatem vt illi vtutes ecclesie suaderent non illud in quo cū illis erat nomen sz magistri & domini eoz in expulsione dēmonum emendans. Sicut ecclesia Catholica facit non impugnans in hereticis sacramenta communia. sed diuisionem vt aliquam adūsam pacē vitatq; suam. In hoc em aduersus nos sunt. Chrſo. Vel aliter hoc dicit de credentibȳ in eum qui tamen ipsum non sequunt ꝓter vite laxationem. Illud autez de dēmonibus dicit q adeo omnes studeant separare & congregacōez eius dispergere. Sequit. Quisquis em po. de. vo. ca. aq. fri. in no. meo. quia xp̄i estis. Amen dico vo

vobis nō p̄·mer·su· ℣ Theo. Quasi d· ¶ Non solū
qunc qui in nomine meo miracula opaē nō ꝑbibo
seo ⁊ quisq̄s mimū quid dederit vobis ꝑter nomē
meū·⁊ recepit vos ꝑter me·nō ꝑter humanam
gr̄am ⁊ mūdanā nō ꝑdet mercedē suam· ¶ Aug·
de con·euan· vnde oñdit q̄ ⁊ ille de quo iobes sug
gesserat non ita sepabaē a societate discipl̄oꝝ ve
eā tanq̄ hereticō ip̄eobaret·ſ; sicue solēt hoies nō
dum audere xp̄i suscipe sacramēta ⁊ eñ nomī fauē
xp̄iano·ita ut xp̄ianos eaā suscipiāt·⁊ ñ ob aliud
eis msi q̄ xp̄iani sūt ob sequūē de qualibo dicat q̄ nō
ꝑdant mercedem suam·nō qua iam eum at q̄ securi
sibi debeant viden ex hac benuolentia quā erga eos
sianos hāt eam si xp̄i baptismo non ablu·mē· nec
vnitatē eius in corpeē seo q̄z ita iā dei misericoꝛd a
gubernēē vt ad ea quoq̄ puenant·atq̄z ita securi
de hoc seculo abscedant· ¶ Crisſ· Et nequis pauꝑ
tatem allegēt·pome illud quo nō ꝑgit· egere·ſ·
calicem aque frigide ꝑ quo eaā ꝑsequēē·mercedem
¶ Non eñ precū dan seo dignitas recipientiū ⁊ affe
ctus dantium facit opus dignū mercede ¶ Non solus
aūt recipiendos discipulos ꝑbo oñdit ex mercede q̄z
alios ꝑsequiē·seo eē q̄ retrahiē a womēto· Sequē
de quas·scam·vnū ex bis pus·cre·in me·bonū est
ei mag·si or·mo·as·col·eius ut in ma·me· Quasi
di· Siq̄ vos ꝑ̄ me honorāt mercedē hāt· sic et m
honorantes ⁊ scandalizantes·vlomī accipiēt vltio
nē Ex manifestis aūt nob womeneū describit mo
lerabilē facens mencōm mole ⁊ submersiōis ⁊ nō
aie mola suspendaē in collo·seo bonū est ei hoc sustīe
re demonstrans qñ eū grauius aliquod malū expe
dire Pusillos aūt in se credēres dixit eos q̄ inuocant
nomē ei·· nō solū sequēres ut eos q̄ calicē frigidū
offerūt·⁊ nō opanē alia maiora· Nemo aūt nemīē
vult scandalizari neq̄ supplācari· Hoc eñ ē phibere
nomē eius inuocare· ¶ Beda· Recte aūt q̄ scādali
zari pōt·pusillus appellaē· Quis eñ magn· ē· quod
cūq̄ passus fuerit nō declinat a fide q̄ aūt pusill· est
aio ⁊ puus·occasiōes querit quo scandalizeē ꝑcea
opet nos maxīe his ꝑsulere q̄ pusillis in fide·ne oc
casiōe nr̄i offendanē ⁊ recedant a fide·ac deadant a
salute· ¶ Greg·sr̄ ezech· Notandū eñ q̄ in nr̄o bono
ope aliq̄n cauēd ē scādalū ꝑ̄ aliq̄n aē ꝑ nihilo ꝑē
nēd Inq̄rēdū ei sñ pēto possū· vitare ꝑ̄ scandalū
dēm·· Si aē de vitate scandalū poiē· valū· ꝑmittē
scandalū nasci·q̄z vitas rūnçē· ¶ Greg·in pasto·
Quisquis aē i mola asinaria seckans vite arcuit· ac
labor exp̄mieē·⁊ p ꝑfūd maris extrema dāpnacō de
signaē·q̄ g· ad sinistra ꝑ̄ceps deduc· t vbo cecos ꝺ
struit t exēplo Ceh· ꝑfecto erat ut būc ad moreē
sō exēplo vitā ērena acta pitrm gerēt q̄z sacra offi
cia in culpa cecis imitabilē dmōstrarēt·q̄ nīrū si so
l· cadēt· vecūq̄ hūc tollerabilio iferni pēa cruciaēt

¶ Et si scādalisauit te manꝰ tua abcide illaꝫ Bonū ē tibi debilez in troire in vitā q̄ duas manꝰ hābtem ire in ge

¶ Beda· Q̄ sup̄ docue rat dñs ne scandalizaremꝰ eos qui credūt in eū· ¶ Nunc ꝑsequenē admonet qualēū caue re debeamꝰ eos q̄ scan

hēn ā in ignē in extin/
guibilē ubi vmis eoꝝ
ñ moriē·⁊ ignis ñ extin
guiē. et si pes tuꝰ te scā
dalizat āputa illū· Bo
nū ē tibi claudū in troi
re in uitā eēnā q̄ duos
pedes hāntē mitti in ge
hēnā in ignē in extin/
guibilē vbi vmis eoꝝ
ñ moriē·⁊ ignis ñ extin
guiē quod si oculꝰ tuꝰ
scādalizat te eice illū·
bonū ē tibi luscū in troi
re in regnū dei q̄ duos
oculos hāntē mitti in
gehēnā ignis ubi ver
mis eoꝝ nō moꝛitur ⁊
ignis nō extinguitur
omis eñ igne salietur
⁊ omis uictima salieē·
bonū ē sal· q̄d si sal in
fatuū fuit in quo illud
condietis hāte in uobis
sal ⁊ pacē hāte inē uos

dalizare nōs ⁊ vetus
vt exemplo suo ad re
im im pēn ꝑpellere co
tame· Vnde dixit Si
scam·⁊ ma·eua ab·illi
¶ Crisſ· ¶ Non de mem
bris hoc dixit·ſ; de p
priquus aīas quos q̄
tū ad necessaria i mun
doꝛ cadie nos hēm
¶ Nihil eñ ei nocuit
ut ꝑmodū sonat·
¶ Beda· Quis q̄z
nr̄am appellat necessa
rium amicū· cui⁹ aut
illo quem amo q̄ hī
mi· Si aūt vel let
in eā aie velut·re
cludendus ē a vitalꝭ
et aut·re si cū ꝑre in
hac vita gem lrīvo
lum⁹·simul i hēd ci
illo ꝑcam⁹· vīsquat
¶ Ho ēn de membris
tā· quā du·ma·ha·re
m gehē·m igne·mit·
¶ Chrisſ· Nobilē hoc
admonens alios⁹ am
ci ꝑnacū·nā mlt⁹ re
abiq̄ aīe ire·m mu
q̄z cū eo ire·m gehē
nā· ¶ Hieron⁹· Ut aliē bo⁹ ē ebi debilq̄ membri
vitaz·⁊ sinecu ꝑdo ꝑoparu·q̄z duas manꝰ hāt
Due manꝰ ꝑncipal⁹ sūt habitus ⁊ fuxbia
de fuxbiā venēs habilez ꝑoparū· ¶ Crisſ Amo ut
sī momū ꝑbeneū ex esaia ꝑpha mouet d Vbi i·
eo·nō mo·⁊ ig·nō ex·¶ Nō desensibili vīr hoc hoc
ſ; vmē sciaz vocat mordēē aīaz q̄ sic equa ho⁹
Vn⁹ q̄sq̄ ei sumꝑ⁹ accusatoꝛ fiet·vīmēcis q̄ sine
i vita mōch ⁊ sic eoꝝ vmis imortal ꝑmi ¶ Et
da· Sic aē vmis ē dolor iēi⁹ accusās sic igis ē pnā
exteriꝰ sensūs· vt i vme putredīē gehēne sic ig
ne ardorē designat· ¶ Aug·xx·de ci·dei· Deus ē
hoc ignē sez ac vmē·q̄ volet ad aie penas ñ ad mo
is ꝑmē dicēē ei vn dolore aie sere ac stridoꝛ de
tēns eos q̄ fūme a igno dei sepas Et ñ igni ꝑ hoc
dolore vrēs ñ i og·ne poī posse ꝑcēē·sm hē ꝑ
sioh· Quis scādalizat ⁊ eꝰ ñ vor· Sūdē ei vmis
tās itelligēdū ē sm illū·sic tnea velimūtū ⁊ vmis
nū sic meroꝛ excrudat eoꝝ vīm·q̄ do pēs ⁊ ire
corpis i illo supplicō fukas ee ñ dubitant igne vn
corp⁹·aīaz do rodi q̄ āmō vme mēbra affirmant q̄
⁊ si debil⁹ dr q̄ vtiq̄ absurd ē ibi dolore ā corpe i
aīe defuēm· Ego eñ facil⁹ essio ut ad corp⁹ vtiq̄
d cā ptinē q̄z neutꝝ·⁊ iō tantū ee i istis ꝑne signē
vb ai dolorē q̄ gñs ee sentiqnē ut corpe dolor ai⁹
q̄ cruciet Eligat g⁹ q̄sq; qd placet aut igne eburn
corpi aie vmē b ꝑpie illd tropice aut vtiq̄ p
corpi possit ei aīalia ee i igne vnde i vstāe ñ q̄z
pōe·i dolore sñ mortē p mach patiēsli (tanē·

¶ Beda. Pes amicus dr̄ ꝓpter misteriū discur sus quasi in nr̄is vsibus accōmodatus. Sequitur. Oculus dr̄ amicus vtilis atq; solliciteus & accutus ad ꝑspiciendum. ¶ Aug. de con. euan. Hic ꝓfecto apparet q illi qui noie xp̄i se dicti ec̄ prohibēt xp̄ianoꝝ numero socienē veliores sunt q̄z hi qui cum iam xp̄iani appellēē & cristiano sacramēto imbuti sunt talia suadent. vt quibꝰ ea persuaserint. secū in eēnā penā ꝓcipitāt. quos membroꝝ corpaliū noie eaq; manū vt oculum scandalizan tem iubet erui a corpe. hoc est ab ipsa vnitate societate vel fine hui⁹ potius vitā ad vitam q̄z cum eis esse in gehēnā. hoc ipso aūt sepāt a q̄bus separāt q̄ eis male suadentibus hoc est scandalizantibus non ꝑsentiūt. & siquidem omnibus bonis cum quibus eis notitia est de hac puersitate innotescunt. ab omni pernicioꝝ societate atq; ab ipsa diuinoꝝ sacramentoꝝ participatione sepa rant. Hi aūt quibusdam ita nota sunt ꝓbabilib⁹ aūt ista eoꝝ est ignota puersitas. ita tolerandi sunt vt neq; illis ad inquietatis communionem ꝑsentiāt. neq; ꝓpter illos bonoꝝ societas deseratur. ¶ Beda. Quia vero dīs cerato mencōm vermis & ignis fecerat vt hoc valeamꝰ euitare tormentū. Subdit. Omne enī igne salietur. Sicut enī vermiū de corruptione solet nasci ca nis & sanguinis. Itaq; caro recens sale conditur vt exicato humore sanguineo. vermescere nequeat Et quidem q̄ sale saliet̄. vermis putredinē arcet. q vero igne saliet̄ & ignibus sale aspersis recondit̄. non solum vermes abiat. sz ipsam quoq; carnem cō sumit. Caro ergo & sanguis vermes creat. quia delectatio carnalis. cui ꝓmenti⁹ ꝓtinentie non resi stit pena luxuriosis generat eternam. cuius fetorem quisq; vitare desiderat. & corpus sale ꝓtinētie & mē tem studiat ꝓmereo sapie. ab erroris & vitioꝝ labe castigare. Sal enī dulcedinē sapie ignis spūs sancti gratiam designat Dicit ergo. Omne igne saliet̄. quia omnis electi⁹ sapientia debet spiritalis corrupcōe cō cupiscētie carnalis expurgari. vt ignis est tribulati onis quo patientia fidelium vt ꝓbatum opus habē possint exerceē. ¶ Ans. Simile aūt est huic quod dicat apls. vnius cuiq; qd opus quale sit ignis ꝓbabit. Postea a leuitico testimonium introducit dicens. Et omnis victima saliet̄. ¶ Hero. Victima dīi est genus humanū quod hic rōne sapientie saliē. dum corrupcō sanguinis custodia putredinis & mīe ver mium ꝓmeret̄. & illuc purgatorio igne examinabit̄. ¶ Beda. Possum⁹ & ita intelligere q aleare dei sue eos electos. hostie vero & sacrificia in hoc altari offerenda. bona siue opa fideliū. In omnibus aūt sacri ficijs sal debet offerri q nullū est opus bonū quod nō sal sapientie ab omni corruptione. vane laudis cecis q ꝓtinus siue superfluis cogitacōibus expurgat. ¶ Ans. vel hoc dr̄ q: omne munus victime nostre q est ī oratione & ꝓximi subuencōne saliet̄ igne diuino. de quo dicit Ignem veni mittere in terram de quo subdit. Bonum est sal. & ignis dilectiōis. qō si sal insulsum fuerit. & se ipso ꝓbatum & ꝓxia qua liter q quam dr̄ bonum. In quo illud ꝓdictus. Sunt enī sales sal habentes qui sz hūt gratie plenitudinē & sunt sales sal non habentes qui eā non sūt pacifica. sal sibi insulsum. ¶ Beda. Vel bonum est sal. bonum est verbū dei audire frequenter & sale sapientie spiri talis cordis arcana ꝓdire. ¶ Theoph. Sicut enim sal carnes ꝓseruat & vermes eas non sinit generare sic & sermo doctoris si desiccatus erit carnales ho mines pstringit. & in eis inextinguibilem vermez ī sinit generari. Si vero sit insulsus. & si ventem de siccatum & ꝓseruatiuam nō habeat in quo ꝓdiaē

¶ Ans. vt sit matthēi discipuli xp̄i sunt sal qui to tum orbem ꝓseruant. resistentes putredini que ē ab Idolatria & fornicatōe peccatoꝝ. Potest etiā intelli gi q vnusquisq; nostrū habeat tantū salis quantum capax est dei gratiaꝝ. vīi & Apls ꝓpingit gratiam sali dicēs. Sermo vester sit in grā sale ꝓdit. Sal autē est dīus ille qui fuit. sufficiens totam terram ꝑ seruare. & multos in terra facit sales. Sicut si aliq; marcescunt. possibile est eīm & bonos in putredinez transmutari. dignum est vt fortes mutantur.

¶ Hero. Sal aliter. Sal insulsus est qui amat ꝓmi patrum & merepare non audet. vnde sequitur habe. in vo. sal & pace habete inter vos. ut sz salsedinem correp tionis amoris ꝓximi tempere & dilectionem ꝓximi. sal in stibe ꝓdiat. ¶ Greg. sup ezech. vt hoc dr̄ ꝑtra q̄s dam q̄s dū maiora sciendo erigit a ceteroꝝ societa te distinguit & quo plus sapiunt. eo a proximi virtute recipiscendo. ¶ Greg. in pasto. Qui etiā loqui sapien ter nititur. magnopere metuat. ne eius eloquio audiē tium vnitas ꝓfundat̄. ne dum sapiens videri desiderat vnitatis ꝓpagez inspiciendo abscidat. ¶ Theoph. vel qui stringit. se vinculo dilectionis ad proximū hic salem habet & ex hoc pacem cum fratre suo.

¶ Aug. de con. euan. Hec marcus dīm locutū fuis se breuiter memorat et aliqua posuit que nullus ali us euangelistaꝝ posuit. Alia vo que matheus quo q posuit & aliqua que matheus & lucas. Sed illi ex alijs occasionib⁹ & in alio rerum ordine. vnde mihi videt̄ etiam hoc loco dīm dixisse que alijs locis dix it. q: satis ꝓmebant ad hanc ꝑsonā eius sententiā qua verum ꝓhiberi veretes in nomine suo fieri etiā ab il lo qui cum discipulis eum non sequebat̄.

¶ Capitulum decimum

Et inde exurgēs uenit in fi nes iudee ultra iordanem. Et cōuenūt iterū turbe ad eum & sicut cōsue uerat iterū docebat illos. Et accedentes pharisei interroga bāt eū si licet uiro uxorem dimittere tem ptantes eū. At ille re spondens ait. Quid uobis p̄cepit moyses

¶ Beda. Ducus q̄ marcus ea narrauit de dīno q̄ in galilea fecit & docuit. hic incipit enar rare que in iudea fecit & docuit. siue passus est. Et primo quidem trans iordanē ad oriē tē. Et hoc ē q̄d dicit. Et inde exur. ve. in fi nu. vl. ior. deinde etiam eis iordanē qui venit iericho bethaniā & hie rosolimā. Et cum eis iudeoꝝ ꝓuincia gene raliē ad distinctiōz aliaꝝ gentiū iudea sit dicta ꝑtialius tm meridana eiꝰ plaga appellabat.

Qui dixerit. Moyses
pmisit libellu repudij
scribere & dimittere. qđ
videns ihesus ait. Ad
duriciā cordis vr̄i scrip
sit uobis p̄ceptū illud
ab initio at creatōe mas
culū & femina fecit eos
deꝰ. Et dixit ꝓp̄ hoc
relinq̄t hō patrē suū &
matrē suā & adherebit
ad uxorē suā & erūt duo
in carne una. Itaq; iaz
nō sūt duo sz una caro
quos ergo deꝰ iūxit
hō nō separet. & intra in
domo discipuli eius de
eodē interrogabāt eū &
dixit illis. qcūq; dimi
serit uxorē suā & aliaz
duxerit adulterū admit
tit super eam. Et si ux
or dimiserit virum su
um & alij nupserit mo
chatur.

Judea ad distinctionem
Samarie galilee Dei
capit & cetera. In ea
dē finia regionum
Theophi. Visitat
aūt regionē iudee quā
sepe ꝓp̄ iudeoꝝ emu
lationē relig̃rat. q; passio
in ea erat futura. Non
tñ ascēdit tūc iherosoli
mā. sz iudee finia ut
ibi nō malicaose ꝓhice
ret iherosolima em̄
erat opatrix eis neqđ
eo ob malicia iudeoruz
vī seqē. Et que. inte
gitur. ad eū. & sic cō. inte
do illos De. Petra
da ē mentiū distantia ī
ebis & pharisei. hec
quemūt ut doceantur
& sui sanctē mirmi
sic mathe. pmemoriat.
Illi accedūt ut salua
torem temptando dea
piant. vī seqē. Et ac
pha. mer. eū si li. vire
ve. di. tē. eū. Hec
Accedūt quidem nō de
ferētes eu. ne ebet eū
crederēt. Sed ꝓnue
accedentes credebant
eum in dubitatiōm indu
cere & eum p̄ mēroga
cōes ꝑfundere. Proposuerunt autē ei qōnem. ex
utraq; ꝑte ꝑceptum hūem. ve si dicat q licet viro
uxorem dimittere. vt nō licet. accusarēt ipm̄ ꝑ eadi
ctōes eidem ex dogmatibo moysi. Christus igit̄ sapi
ēa ipa. rūdit eis rōnem illoꝝ laqueos fugientes
Crisi. Interrogat̄ eīm si licet. nō statim rūdit. ñ
licet ne tumultuent̄. sz ꝑmo eos legis ignam volut
rūdere. ve quod eum dicē ꝓbat. hoc illi rūderēt
Unde sequit̄ Ille rūdens ait Quid vob̄ ꝑcepit.
moyses. Sequit̄ Qui dixerūt Moyses pmisit libel
lum repudij scribē & dimittē Proponut qđē Moy
ses hoc dixisse aut ꝓp̄ mērogacōm saluatoris. aut
volētes in euz viroz multitudinē iactare Eterū hoc
iudeis erat idifferēs & oīs hoc ꝓbabāt ēqđ a lege
pmissū Aug. de. 9. euā. Nihil at̄ ad rei veritatē
meruerit vtr̄ dīs sepacōm ꝓhibēs & sententiā suam
de lege firmāt. ipi ēbe ve mathe narrat meuleric
qōnem de libello repudij p eundē moysen sibi pmisso
an hoc quoē illa de ꝑcepto. Moysi illos mērogāt
rūderunt. ve mare. hic dicit. Nā & voluntas eius
ita se hēbat ut nō eis redderet rōm cur illō moyses
pmisit. ñ ꝑius ipi hoc memorasset Cum ergo vo
luntas loquentium eiu debeat ēba seruire ab eam
gelista vtroq; monstrata sit. nihil interest iā licet
diuersus inter ambos fuerit modus narrandi. Dōt
eam hoc intelligi. q; sicut diamarcus ꝑius eos de
uxore dimittenda interrogantes dominus vicissim
interrogat quid eis ꝑcepit moyses cum rūdissent
Moysen pmisisse libellum repudij scribere & dimit
tere Respondit eis de ipa lege p moysen data. qđ
deus instituerit pugnum masculi & femine. dicens
ea que ponit matheꝰ. qui bo audistis illud qđ ꝑius
interrogantibus respondentes dixerunt.
Quid ergo mandauit moyses Aug. pri. qđ
Volebat autem dimittu uxorem a viro qui huic
corpori suum morem. ve in discidium animꝰ ꝑpetuali
gi sempeōe refractus abstineret ꝑ literam quia rep
hibent. apud hebreos scribere libellu debere mul
tas erat mos solus scribi. Ac hoc igit̄ eos opinari
esse prudentes legis interpres & multos discipu
los suos lex mittere voluit eū qui misit libellū de
repudij si dimisisset uxorem Non enim poterat
scribi libellus nisi ab ipso quem ꝑhare occasionem
& necessitatem vemēt̄ quodāmodo mentiri suis
bono filio regerent. neq; mariti & uxorum pa
tice agendo dilectionem procliuiores fuerint ad
tum merito deret odium ut extinguendi quoq;
posset. tunc utiq; scriberet libellus. cum fastidi
dim ceperit quem sic odisse ut ad litem iugo
cantatem. nulla prudentium suasione reuocari p
terq̄ subdit. Quibo re. ihesus ait addu. con
ve. sen. est vo. pce. istud Magna enim duricia
que nec p libelli interpositionem vbi dissuadendi
eius usus & prudentib inhibebatur. sciuit uti
posset ad recipiendam vt reuocandam quaz cu
tatem Crisi. Vt dicat Ad duriciam cordis vr̄i
qua si anima fuerit purgata desiderys a matri
monio ē mulierē nequissimā tolerare. Quisquis
aūt in aia passionibo ꝓdictis. mtra mala contagio
arca odiosum cōnubiū. Hic igit̄ ab inuidia uxo
moysen empit q dabat legē & totū in eou capitu
uertit. Et q; graue erat quod dātū ī. sua ut
tiquam legē sermonē reducit. Abinitio aut cre
ē masculū & femina. fecit eos dō Beda. Non
ait masculū & femina. qđ ex ꝑte rep̄sentat
sed masculū & femina. ut vnus cōiugij glorio
derent. Crisi. Si aūt voluisset hanc quasi turpe
& alterā introduci. creasset plurimis mulieres
solū homi deus mulierez cōiunxit. sed & relinqui
parētes ꝑcepit & multum adherere. vide sequen
Et dixit Hec de. g. adā ꝓp̄ hoc re. ho. pa. su. & ma
su. & adh. ad vx. su. Ex ipo nō locutus mīpibi
tatem matrimonij demōstrās. q; dicit adherebit
Beda. Et fit. q; dicit adhēbit ad vxorē. Ita
ad vxorem. Hec. & erūt duo in carne una
ex una radice fei ī vnū corpꝰ generāt. Ihesus
iā dē Beda. Primū igit̄ rupturā est ex duob
vnā carnē fiem. Castitas inuida sibi. vt ebet
spūs Crisi. Post hoc ēribile facies argumēta mi
dicit ne diuidatis. sz. subiecit Quid ergo deꝰ ꝓcepit
hō nō separet Aug. 9. fausti. Ecce ut dicit Ihesus
moysi quicūq; nō ee uxorē dimittēdi. q; sm voluntatē
legē moysi arbitrāt̄ se facē cu dimittūt sūt rei
ipi xp̄o attestāte. cognoscim̄ deū fecisse & coniu
masculū & femina. qđ manichei negando damnant
non iā moysi libros. sed xp̄i euangelio r. sibimet

¶ Beda. Quos ergo deus ꝑiunxit viam facit̃do carnē viri ⁊ femine. hoc homo nō ꝓterit separe. ſz solus deus. ¶ Homo separat. qñ ꝓter desideriū secunde uoris primam dimittit. Deus separat quando ex ꝓfessu ꝓter seruitutē dei sic habem⁹ uxores quasi nō habentes. ¶ Crisſ. Si autem duos quos de⁹ coniunxit separari nō debent. multo magis ecclesiā quam deus xp̃o ꝑiunxit. ab eo nō ꝓuenit separe. ¶ Obe. Quo scandalizabant̃ discipuli tanq̃ ex p̃ceptis nō plene eis fuerit satisfactum. ꝓter hoc eī iterū interrogabāt. ⁊ eod̃ uñ sequit̃. Et ite. i. do. disc. eius de eod̃ iné. eū. ¶ Iero⁹. Secūda interrogatio ab aplis iterū dicta est. qua de eadem re de qua pharisei eū interrogauerūt. ⁊ de uinculi statu ⁊ hoc ꝓprie. Iterata eī ꝑ bi sentētia non fastidium ſz esuriem ⁊ sitim ꝓstat. Unde qui me comedūt. adhuc esurient ⁊ qui me bibunt adhuc sitient. Melliflua eī sapientie eloquia gustata diligentiꝰ multi modū saporē reddunt. Unde dñs iterato discipulos instruit. ¶ Iam sequit̃. Et dixit illis. Quicumq; dimi. uxo. su. ⁊ al. duxe. ad al. cō. su. eā. ¶ Crisſ. Adulterū uocat eū ñ sua simul esse. ¶ Non eī est sua quam accepit prima derelicta ⁊ ꝓter hoc cōmittit̃ adulteriū sup eam. i. sup secundam quam introduxit. Idem aūt est ⁊ de muliere. Unde sequit̃. Et si uxo. di. uirum suum ⁊ alij nup. mechat̃. ¶ Non eī alteri ut ꝓprio uiro potest coniungi ſi ꝓrium derelinquat. Et quidem lex ꝓhibuit ad ulterium manifestum. Sed saluator hoc non manifestum nec ab omnibus notum nature tñ ꝓtractum. ¶ Beda. In matheo uō scriptum est plem⁹. qui cumq; dimiserit uxorem suā nisi ob fornicacōz ꝛc. Una ergo solūmodo carnalis est causa fornicatio. Una spiritalis tenor dei. ut uxor dimittat̃ sicut mt̃ a religionis causa fecisse legunt̃. ¶ Nulla aūt causa est dei lege ꝓscripta. ut uiuente ea que relicta est. alia adducatur. ¶ Crisſ. Ex autem matheus dicit pharisēos hec uerba dixisse. Marcus uō discipulis non est ꝓtractum. ꝓtingit eī hec ⁊ hys ⁊ illis dicta esse.

¶ Et offerebant illi puulos ut tangeret eos. Discipuli autem cōminabāt offerentibꝰ. Quos cū uideret iesus indigne tulit ⁊ ait illis. Sinite parulos uenire ad me. ne prohibueritis eos. Talium eī est regnum dei. Amē dico uobis quisq; nō recepit regnū dei uelut puul⁹ nō intrabit in illud. Et cōplexans eos. ⁊ imponēs manꝰ sup illos benedicebat illos.

¶ Theoph. Ostensa fuguis nequicia pharisęoꝝ xp̃m temptantiū nūc ondit̃ multa fides turbaꝝ. que tātū manuū impositiōe putabant xp̃m bñdicere puulos quos illi offerebant. uñ dr̃. Et offe. illi puulos ut tan. eos. ¶ Crisſ. Sed discipuli ꝓhibebant offerētes ꝓter xp̃i dignitatem. Et hoc est quod subditur. Dis. autē. ꝓmma. offe. Saluator aūt eruditꝰ discipulos ꝓtere moderata ⁊ tumore ꝑ culcare mūdanum accepit pueros ⁊ eis ꝓmittit regnum dei. Ut de sequit̃. Et. dixit illꝰ. Sinite puu. ue. ad me ⁊ ne ꝓhi. eos. ¶ Chri. Siquis ergo eoꝝ qui doctrinā ecclesiasticam ꝓfitentur uideat aliquem offerentē quos dam stultos mōi ⁊ ignobiles ⁊ infirmos qui ꝓter hoc appellati sunt pueri ⁊ infantes. non ꝓhibeat quasi sine iudicio faciēte eum qui offert talem saluatorē. Post hoc exhortat discipulos suos iam uiros ꝓstitutos ꝓdescendē ualitatibꝰ puerorꝰ ut fiant pueris quasi pueri. ut pueros lucrent̃. Nam ⁊ ipe cum in forma dei esset humiliauit se factus est puer. unde subdit. Talium ē eī regnū dei. ¶ Chri. Etenī ab omibꝰ passionibus pura existit anima pueri. ꝓter hoc optet ut hec ex uoluntate opemur que pueri habent ꝑ naturam.

¶ Theoph. Unde non dixit hoc est regnū dei. sed talium ſz habentiū ⁊ studio ⁊ labore innocentiā et simplicitatem quā habent pueri ex nata. Puer eī nō odit neq; maliciose aliquid opat̃. neq; uerberatꝰ a matre discedit. Sed etsi eum uilibꝰ induat uestimentis. ꝓfert ea regalibꝰ indumentis. Sic ⁊ ille qui uiuit sm uoluntatem ecclesie mris sue. nichil huic ꝓhonorat. neq; etiam reginam multoꝝ uoluptatem. uñ ⁊ dñs subdit. Amen dico uobis. Quisquis nō recereg. dei uelut puu. non merabit illud. ¶ Beda. i. nisi talem habuerit innocentiā ⁊ animi puritatem sicut puulus habet. regnum celoꝝ nō poterit̃ intrat̃ alr̃ rḡnū dei. i. doctrinā euāgelij sic puul⁹ rapere imbemur. quia quō puulus in discendo non ꝓtradicit doctoribus. neq; rōnes ꝓponit ⁊ uerba eis resistens. ſz fideliter suscipit que docent̃ ⁊ cum meru obtēpat ⁊ discit. ita ⁊ nos obediendo simplicit̃ ⁊ sñ ulla ꝓtradictōe uerbum dñi suscipere debem⁹. Sequitur. Et. com. eos ⁊ impo. ma. sup il. bene. illos.

¶ Crisſ. Bene aūt amplexat̃ eos ad benedictōem tanq̃ in ꝓprium suum eleuans ꝓpiciatus fecturā suam ab eo cadentem ab imo ⁊ diuisam. Imponit autem puulis manus. docens diuine uirtutis operationez. Et quidem sm̃ consuetudinem alioꝝ manus imponit ſz non sm̃ consuetudinē opat̃. Deus eī existēs humanum modū seruabat tanq̃ uerus homo factus.

¶ Beda. Complexus eoam benedixit puulos. ut humiles ſpū sua benedictione ⁊ gratia ⁊ dilectione dignos esse significet.

¶ Et cum egressus esset in uia ꝓcurrens quidaz genuflexo añ eum rogabat dicens. Magister bone. quid faciam ut uitam eternam ꝓcipiam. Iesus autem dixit ei. Quid me dicis bonum. Nemo bonus nisi unꝰ deꝝ ¶ Precepta nosti. Ne

¶ Beda. Adiuuerat quidam a dñō eīm eos qui puuloꝝ uolūt esse similes dignos esse introitu regni celoꝝ iō poscit sibi exponi non pabolis. sed apte quibꝰ opum meritis uitā eternam ꝓsequi possit. uñ dr̃. Et cum egressus esset in uia. ꝓcurrit qui genu. ante eum. rogauit eum dicens. Ma. bo. ąd fa. ut ui. eternā ꝓpiaz. ¶ Theoph. Omnes ō hec iuuene qui emi-

adulteres ne occidas. Ne furtum ne falsū testimoniū dixeris. Ne fraudē feceris honora patrem tuū & matrē at ille respōdēs ait. magr hec oīa obseruaui a iuuētute mea Jesus aūt intuitꝰ eū dilexit eum & dixit ei. vnū tibi deest vade quecūq habes vende & da paupibus & habebis thesaurū in celo veni sequere me Qui cōtristatus in verbo abyt merens. Erat enī possessiones hās multas. & circūspiciēs. Jesus ait discipulis suis. quā difficile q̄ pecunias habent in regnū dei intrabūt discipuli aūt obstupescebāt in verbis eius. at iesus rursꝰ respōdēs ait illis filioli. q̄ difficile ē confidentes in pecunijs in regnū dei intrare? Facilius ē camelum per foramē acus trāsire q̄ diuitem intrare regnū dei. Tunc magis admirabāt dicētes ad semetipos Et quis potest saluus fieri Et intuēs illos iesus ait. Apud homines impossibile ē sed non apud deū. Omnia enī possibilia sunt apud deum.

alys p infirmitatē ad xp̄m accedentibus hic vitandē possessionē postulat. cū maligna sit passio auaricie p̄ter quam p̄ modū peritat ē. Crisо. Quia vo accessērat ad xp̄m tamq̄ ad hoīem & ad vnū iudaicorū do dorū xp̄c tamq̄ hō respondit eidē. vñ sequē. Jhesꝰ aūt dixit ei q̄d me dicis bonū. Nemo bonus nisi vnꝰ deus. Hoc autem dicens nō excludit hoīes a bonitate sed a comparatiōe bonitatis diuine. Beda. vnꝰ aūt deꝰ bonꝰ non patet solꝰ intelligendꝰ ē. sed & filiꝰ qui dicit. Ego sū pastor bonꝰ. sed et spūssanctꝰ qui dr. Bonꝰ de celo. Dabit spm̄ bonū petentibus se. Ipsa enim vna & mirabilia eius trinitas p̄r. filꝰ & spūssanctꝰ solus & vnus deꝰ bonus ē. Non igitur bonus se bonū negat sed esse deū significat. ñ se magistrū bonum nō esse. sed magistrū absq̄ deo nullū bonū esse testat. Theop. voluit igit̄ dñs p hec verba mentem juuenis facere altiorem. ut ipm cognosceret tamq̄ deum. Sed & aliud quid innuit in hys verbis. ne q̄d de bonis referre cū alio q̄. nō adulando cū eo conferas. Hz respicias radicem bonitatis et fontem deū & ei pīstes bonorē. Ide. Hoc dū aūt q̄ iustitia legis suo tempe custodita. nō solū bona terre. vmeda suis electoribus vitā offerebat eēnā. vñ vita eēna querēti sūt dixt p̄. ne adulteres. ne occ. Hec ei ē puenlis innocēta que nob imitāda p̄mīt. si regnū dei volumꝰ intrare. Vñ sequit. Et ille rndens ait. Magr hec om. obs. a iuuen. mea. Hō ē putandꝰ hō iste vt voto tempā tus ve quidā putauerē. dñm interrogasse. ut de sua vita esse mēuꝰ. si simplicit ut vixēat ē offerꝰ. quod patet ex hoc q̄ subdit. Jhc aūt intuitꝰ eū. dilexit eū & dixit ei. Si aūt mēdacy aut simulacōis noxa teneret neq̄ aūt intuitꝰ arcana cordis eius bligare dicerē ibs. Orige. sup matb. In hoc enim q̄ dilexit eū ut osculatꝰ ē eū. videt affirmasse p̄fectū eiꝰ q̄ dixit se oia ista implesse. Intendēs enī nūc ad vitā hoīem ex bona gscia phitentē. Crisо. Dignū ē inquirē qualit hūc dilexit q̄ eū ñ erat simplex. Est aūt b dicē q̄m q̄dā ad p̄fectū erat amore q̄ legis sue obseruās a iuuētute. Circa finē vo rep̄hendit minucōm p̄fectionis dilectionis gscie. ē. sic inq̄t p̄hēta suscepit. Et ñ nō excellerat mensurā humanā p̄fectionis sequēs. nullo tñ crimine excludebat vitā eternā possibilitatē hoīs legem obseruās. & in hac obseruacōe xp̄us eum dilexit. Beda. Dilexit eū hic eos q̄ mandata legis quātus mīma custodīre. sciebat hominē q̄ in lege mīm fuerāt. hys q̄ p̄fectiōrē dedērat ondit. qua nō venit soluere legē. sed adimplere. vnde sequit. Et dixit ei Unū tibi deest. Vade quecūq bēs vende & da pauperib & habebis thesaurū in celo. & veni. sequere me. Quicūq enī p̄fectē ē volunt dēe vendere q̄ hē. nō ex parte sic animus sentit & loquit. sed totū. Theop. Et cū vendunt dare pauperib ñ luxuriosis. Crisо. Dñs ait hoīem ne vite mīorem. sed thesaurū. Et bene dicit in celo. Quia enī de pecunijs erat suo & de abrenūciare omnibus ondit q̄ reddit plura hys q̄ propter relinquūt maiꝰ ē celū q̄ ēra. Theop. Hz qui nūc in paupes ñ humiles. sed habzy aliquā alii bīem mūdi hoīa propē hoc dicit. Et veni sequere. Ide. Sequit eum dñm q̄ imitatorē eiꝰ ē. & p vestigia ambulat. Quo pacto. Crisо. Et cāmelus sicut solet vilipendi sta dicit. Erat ei possessiones hās multas. ñ enī recte affirmauit q̄ pauca hūt & q̄ multa. Adiecto enī acūleū diuitiaꝝ maiorē flāmā cupiditatis accendit. Et q̄. Et circūspiciēs ait &c. Theop. Nō hoc vitio q̄ multe male sūt. sed hoīes ipas ut custodiāt. Deus ñ ipas hās & retinē & custodire sed possidere vult & in seruicō hoīs ee. Crisо. Dum ait hoc ipis discipulis paupib existētibꝰ & nihil possidentibus struēs eos mopiaꝝ nō erubescē. & quasi exclusos eis rndens p eo q̄ nihil eos hās possidere. Sequit. Discipli aūt obstupescebāt in verbis eius. Quia filii ē regni mopes existētes p alios salus deficit. Ide. Hz q̄ meor pecuniās hās & amare vitā dilatantes. Dñs & salomō nō ait Quia hē. sed q̄ amat diuitias. fructū ñ capit ex eis Jō dñs obstupescentibus discipls verba p̄missē sententie exponit. vñ sequit. Respiciens autē ihūs ait. ñ. ait ilt Filioli q̄ diff ē. vbi notandū ē q̄ nō ait q̄ impossibile ē. sed q̄ difficile ē. Quod ē impossibile ē. omnīo fieri ñ pōt. Crisо. vt dixi hoc facile ondit ee impossibile & nō simpliciter. sed cū quadā intencōe Et b ondit exēplo di Facilius ē camelū per foramē acus trāsire q̄ diuitē intrare in regnū dei. Theop. Camelū siquidē optet intelligē aut ipm̄ animal aut funē illū grossū q̄ naues magne vinciē. Ide. Sic ergo vt in euāgelio matheus & joseph. in testamento q̄ plurimi diuites intrauerunt in regnū dei. nisi forte qui diuitias vel p nihilo habere vel ex toto relinquere dño inspirante didicerunt. Alo re aūt sensu facilius est christum pati p dilectione suis q̄ dilectores seculi ad christum posse conuerti

Camelū eñ nomine se intelligi voluit. q̄ ifirmitate atq; nře onera sustulit. g̃ actū aūt significat p̃dōz i dolore in passione susceptos. Sozamen ergo actus dicit Angustias passionis. qua scissa nostre quasi vestimenta nāe quodāmodo reparare dignatus est. Et ecce quidē. Qui mag. admira. dicit. ad semetipsos. Et q̄s potest saluus fieri cū incomparabiliter maior sit turba pauperum que diuitibus ꝑditis potest saluari. intellexerunt tñ eundos qui diuicias amant etiam si adipisci nequeant in diuitum numero deputari. Sequitur. Intuens eos Ihesus ait Apud homi. impossibile est. sed non apud deum. Quod nō ita intelligendum est quasi cupidi. et superbi in regnum celoꝝ sine intrare cum cupiditate. et superbia. si possibile est deo ut a cupiditate. et superbia ad caritatem. et humilitatem quercamē. ¶ Cnſ. Deo autem hoc opus dei esse dixit. ut ostenderet q̄ multa opus est illi grā qui ad hoc a deo dingit̄. ¶ Unde monstrat̄ q̄ uno puncto est diuitibus valentibus xp̄i phiam sequi. ¶ Theoph. Ut intelligēdū est quod dicit apud homines impossibile est. sed non apud deum. q̄ cum de eis audimus. hoc fit possibile. Cum vo humana sapimus. est ipossibile. Sequit. Omnia eñ possibilia sunt apud deum. Cum oia dicat. ea intelligas peccatū eñ non est ens. Est eñ res absq; essentia. et ꝓpositi peccatum. Ut aliter. Peccatū nō ē virtus. sz infirmitas. ē. et ideo peccatū sicut et infirmitas ipossibile est apud deum. Sed nūquid deus facere potest ut id quod factum est. nō sit factum. Ad q̄d dr̄ q̄ deus est prima veritas. Facere aūt quod factum est ut nō sit factum. falsū ē. Qualiter ergo veritas faciet falsum. Deus igit̄ destruit ꝑteritam naturam. ut quidam dicūt. ¶ Nunquid potest deus non esse deus hoc eñ ridiculum est.

¶ Et cepit petrus ei dicere. Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Respondens ihesus ait. Amē dico vobis nemo est qui reliquerit domū aut frēs aut sorores aut p̄rem aut matrem aut filios aut agros ꝓpter me et ꝓpter euāgeliū qui nō accipiat centies tantū nūc in tempore hoc domos et frēs et sorores et mātres et filios et agros cū pſecutionibus et in seculo futuro vitam eternam. Multi autē erunt primi nouissimi et nouissimi primi.

¶ Glosa. q̄ audiens audito consilio saluatoris. de rege dimissione tristis abscesserat. Discipli aūt xp̄i premissum p̃silium iaz adimpleuerant. solliciare cepunt de p̃mio estimātes se magnū aliq̄d fecisse. cum audiens q̄ p̃cepta legis impleuerat hoc sine tristitia nō audire potuerit. Dñs Petr⁹ p se et alios dominum interrogat. et ꝑ ē q̄d dr̄. Et cepit ei Petrus dicere. ecce nos dimisim⁹ omia et secuti sum⁹ te. ¶ Theo. Petrus et si pauca dimisit. tñ hec omia vocat. Nam et pauca habent vincula passionis. ita ut beatificē ille q̄ pauca relinquit.

¶ Beda. Et q̄ non sufficit tantum dimittere. iungit quod perfectū est et secuti sumus te. quasi diceret. fecimus quod iussisti q̄d igit̄ dabis nobis premij. ¶ Theo. Petro aūt de discipulis tantū interrogante dñs vniuersale responsionem facit. unde sequit̄ respondens ihs ait. Amē dico vobis nemo est qui reliquit domū aut frēs. Hoc autē dicens. non intuit ut p̃res relinquamus nō aduersantes eos. neq; ut ab uxoribus separemur sed nos instruit ꝓferre honorem dei secularibus rebus. ¶ Cnſ. Cibi aūt videt̄ q̄ in hoc intendebat ꝓsecutiones futuras occulte p̃nūciare. q̄ futurum erat ut multi p̃res ad impietatem filios inducerent et uxores viros. nō autem differt dicere ꝓpter nomē meū. aut ꝓpter euangelium ut marcus dicit. aut ꝓpter regnum dei ut ait lucas. etenim nomen xp̄i virtus euangely est et regni euangelium cum recipit̄ in nomine ihu xp̄i et regnū dei p nomē ipsius cognoscit̄ et venit. ¶ Beda. quidam autem ex occasione huius sententie quadr̄. accipiet centies tñ nūc in tempe hoc. Judaicas mille annos fabulam post resurrectionem usque dogmatizant. quando omnia que ꝓpter deum dimisim⁹ multa plenius fiūt fenore reddēda isup et vita eterna donanda nec vident q̄ nisi in centenis digna sit ꝓmissio in vxore. tñ centenis iuxta alios euangelistas ꝓparet tur̄p tudo p̃sertim cum dñs in resurrectione nubendum nō esse testet̄ et ea que propter se dimissa fuerint. retribuēda in hoc tempe cum pſecutionibus asseueret quas mille annis suis abesse affirmant. ¶ Cnſ. Est quidem igit̄ centies tñ merces secundū communicationem et non secūm passionem. hoc eñ admisceuit eis dñs non coequaliter. sed alio quodā modo. ¶ Theop. Uxor eñ in domo circa virum nego dat̄ et vestimēta. vide igit̄ hoc et in aplis. Multe ei mulieres multū solicite erāt de cib⁹ et vestimētis et ministrabant eis. Similiter et patres et mātres plurimas apti habuerunt. sz eos qui ipos diligebant. sed et petrus vnam relinquens domū postea omniū discipulor̄ domos habebat. et manus ē quia cum pſecutionibus hec omnia possidebunt sancti ꝑ secutionem sine passi et angustiati. ꝓpter quod sequitur. Multi autem erunt p̃mi nouissimi et nouissimi p̃mi Pharisei eñ p̃mi existentes. facti sunt nouissimi. Qui vo omnia reliquerunt et xp̄m sicut sunt. fuerūt nouissimi in seculo isto p angustias et persecutiones. sed erunt p̃mi p spem que est in deū. ¶ Beda Potest sane hec quod ait. accipiet centies tñ altius intelligi. Centenarius quippe numer⁹ de leua translatus in dexteram licet eandem in flexu digitor̄ videat habere figuram. quam habuerat denarius in leua. ei quantitatis magnitudine sursum crescit quia videlicet oīs q̄ ꝓpter regnū dei temporalia spreuerit et in hac vita pſecutionibus plenissima eiusdem regi gaudium fide certa degustant. atq; in expectatione patrie celestis que significat̄ in dextera centenū cleodrum delectatione fruunt̄. Vere qua mlta veterū studia nō eadē qua inierūt intentōe pietatis plumūt mox sibi inferē. Multi autē erunt Octodie cū videm⁹ mores laxo habitu constitutos. magis ante meritis excellē et alios a p̃ma etate spiritali studio feruētes ad extremum otio torpentes lacessere. atq; mera stultitia

quod spiritu cepe. carne ꝝsumare.

¶ Erāt aūt in via ascē dētes in iherosolimā ⁊ p̄cedebat illos ihesꝰ ⁊ stupebant ⁊ sequentes timebant Et assumens iterꝫ duodecim cepit illis dicere q̄ esꝫ sent ventura Quia ecce ascendimus ihero solimaꝫ ⁊ filius hominis tradetur principibꝫ sacerdotū ⁊ scribis ⁊ seniorib⁹ ⁊ ꝺēnabūt eū morte: ⁊ tradēt eū gētib⁹ ⁊ illudēt ei ⁊ ꝺspuēt eū ⁊ flagellabūt eū ⁊ mēciēt eū ⁊ tercia die resurget.

¶ Beda Demieratē discipli sermōis. quo dñs se passuꝝ multa a sūmis sacerdotib⁹ et scribis p̄dixerat. Et ō iherosolimā tendētes stupebant. Et hoc est qꝺ ꝺr. Erant autē in via ascendētes in ihe. ⁊ p̄. illos ihs. ¶ The. De oñdat q ad passionē p̄currit ⁊ q nō refugit mortem p nra salute. ⁊ stupe. ⁊ seq. time ¶ Ide. Ne ꝺ ipi eū eo occiderent. ꝑ sal tem ille cuius vita ⁊ magisterio gaudebant ꝺ inimicoꝝ malo occūberet. Preuidēs aūt dñs ex passione sua discipu oꝝ aios pēbādos. as ⁊ passionis penam ⁊ resurrectionis sue gloriam p̄ diat. Dñ sequē. Et assumēs iterꝫ xii. cepit ilt dicē que eēnt ventu. ¶ Theop. De scꝫ discipłoꝝ corda ꝑfirmaret. vt cū hec p̄audirēt. leuꝰ postmoꝺ fusti nerēt ⁊ repētinis nō formidarēt. ⁊ eē vt oñderet q volūtate patē. Qui em p̄noscit ⁊ pōt fugē ⁊ nō fugit. manifestū ē q volūtarie scip̄m passionib⁹ tra dit. Secrētū aūt assumit discipłos. nāq; quemēs ēat passionis misteriū ꝓpriꝺonib⁹ sibi reuelare. ¶ Cri. Cōmemorat aūt singula q̄ passurus ēat. ne si alioqꝺ p̄missū remāneret. cernētes postmoꝺ illud. subito ebarēt. vñ subdit. Quia ecce ascē. ibero. ¶ Glo. Ad quē scꝫ p̄net pas. Nā ꝺinitas pas nō pōt ꝺa ꝺē scꝫ a uba. Domi. sa. ⁊ scri. ⁊ sem. ⁊ poꝺ. eū mor te iudicātes eū ē reū mortis. Et tra. eū gen. scꝫ pi lato gentili. Et illudēt ei milites ei⁹. Et cōspu. euꝫ ⁊ fla. eū. ⁊ interfi. eū. ¶ Cri. vt aūt cū fuerit cō tristata ꝓpē passionē ⁊ mortē. tūc ⁊ resurrectionē ex pectēt subdit. Et tercia die resurgꝫ. Cū ei ēstimata ⁊ ob ꝓbria q̄ cōgerūt. ñ occultauerit quemēs ēat ut ea ⁊ de reliquis crederent.

¶ Et accedūt ad euꝫ iacob⁹ ⁊ iohēs filij ze bedei dicētes Magr. volūꝫ ut quoꝺcqꝫ peti erimꝰ. facias nobis. At ille dixit eis quid vultis ut faciā vobis ⁊ dixerūt. da nobis ut vnꝰ ad ꝺexterā tuā ⁊ alioꝫ ad sinistrā tuā se deamꝰ in gloria tua. Ihesꝰ aūt dixit eis ne

¶ Cri. Au dicētes discipli xp̄m frequenē de suo regno loquētes putabāt q̄ h⁹ regꝰ p⁹ ei⁹ morte ñ eēt. ⁊ iō nūc p̄nūtiata xp̄i mor te. accesserūt ad euꝫ ut honorib⁹ regē statū fie rēt digni. vñ ꝺr. Et acce. ad eum ꝛc. erube scētes em q aliq̄ ꝺ hūa nū passi erāt. accesserūt ad xp̄m seorsū eū a di scipłis assumētes. sal uatoꝛ vo ñ ignoꝛās qꝺ

scitis qꝺ petatis Pote stis bibere calicē quez ego bibo aut bap̄mo quo ego baptisoꝛ bap tizari. at illi dixerūt ei possumꝰ ihesꝰ at ait eis Calicē quē ego bibo bibetis ⁊ bap̄o quo eꝫ go baptisoꝛ baptisabi mini Sedere aūt ad ꝺex t. me. uel ad sinistrā ē me ū ꝺare vobis sꝫ quib⁹ patum est

perē ꝺebēt. sꝫ ab ip̄ ꝺendū nos ꝺuc̄m in rogacōꝫ sūgit vīo At ille ꝺix. nos qꝺ nō tis ut si. vo. ¶ Cha. Credēt aūt p̄dicti ꝺi scipli qꝺ ꝓpter hec ꝺe rosolimā alcendē. ꝛ regnare. ⁊ p̄modū parere. qꝺ se passurꝫ p̄dixerat. Sed hoc ingā tāto ꝺextrā a similiꝫ sedē appendit. vñ ꝺi. Et dix. Ad nullū ꝛ Aug. de cō. euā. Ideo ꝺicū. ꝺē ab eis ꝺ p eos ip̄os q p nra ꝺēnacōe exp̄sit. cū illa ceꝺ voluntatē attulissēt. ad ꝺim magis ipos q̄ illaꝫ ꝺixisse qꝺ ꝺictū ē. Mox hom ter ꝺamant. ¶ Cri. vt quemēt ꝺiu p̄ verū factum esse. videntes em se p alios honestate petitōem se plequi estimabant. Et ut hoc ꝓpo onē obtinerēt. mīrem assūpserūt. ut eū hac simul p̄carēt. ¶ Aug. de con. euan. Deinꝺ ⁊ ꝺs eam fm marcū ⁊ fm matheū ipse poꝰ q̄ mam rite ꝺam sequit Ihesus aūt ꝺixit eis. Nescitis quid petitis. ¶ The. Q. ꝺ. Nō ē h⁹ qꝺ credetis q simpli ter i iherusalē regnaturus seo oīa hec q̄ scꝫ ad ng meū p̄tinēt. sup̄ intellectū fuit. Cum sede a ꝺextris eius ꝺ ꝺnus mea tā magnū qꝺ est. ut excellat omnes angelos ¶ Beda. vel nescitis quid petāt ea sedem glo ꝺio quam nōdum merebant̄ mīrare. ¶ Cri. vel ꝺicit nescitis qꝺ petatis. ac si ꝺicēt. vos ꝺ honestate quimi. ego vo ꝺe agonibꝰ ⁊ subeundo ꝺspendia eēm est hec p̄mium temp⁹. si occasione ꝓpter lor. vnde subdit. Potestis bibere. quē ego bibo vos ꝺ. quo ego bap. baptisari. p mōdū mīrogatiōis ꝛ trahit eos ut ex cōmunione q̄ ē ad ip̄m audeant ꝺ erēt ¶ Theo. Calicē aūt ⁊ baptismū crucis nois. Calicē qꝺem tamq̄ potū ꝺulcē ab ip̄o suscepturi. baptismuꝫ vo tamq̄ emūdacōm nīrā humanē p̄ne. Qui nō itelligētes qꝺ ꝺicerat respondent. Ac illi ꝺixerūt ei possumꝰ. credebāt em q̄ de calice ꝺ bili ⁊ baptismo quo ꝺi baptizari solebant loqu tes scꝫ se antequ cōmederent loquerē. ¶ Cri. vt sponderet aē tam ꝓmpte expectātes. i eo qꝺ p̄mitte exaudiri. Sequit Ihs aūt ait eis Calicem quidē bi. ꝛc. i. martirio dignū eritis ⁊ passioni ꝺi ¶ Beda. Quemē aūt quō calicem martirij sacrē iohēs biberunt aūt quō baptismo ꝺmi fuerunt bap tizati euꝫ scripta narrat. iacobus em apl̄us ab herode capite truncatum Johēs autē ꝓpria morte finiuit vitam. Sed si legamus ecclesiasticas historias bus fertur q̄ ipe ꝓper martirium i ferueri ꝺolium missus sit statimq̄ relegatus in Patmos i sulā sic ꝺidicimus martirium animo non ꝺfuisse bibisse Johannem calicem confessionis qui vinc puerī in camino ignis biberunt licet ꝓcumbentis derit sanguinem Sequit Sedere aūt ad ꝺex-me. ꝺ mist. nō est me. ꝺare vob. sed quibus paratum ē.

¶ Cri. Ubi ꝺic eū sedere a ꝺextris bys quib⁹ patrum ad patrū ergo ꝺic sini tris sedet. Q. quomodo ergo ꝺ saluerum nō est m sallustius. ad suspicō inuocām ꝺdescen nam ecclesiā ⁊ cat si vnum solū pere esse. Quia enī au pus-thronos eēnt s ignorantes. inter ꝺ ꝺum ꝺicendum est transferentur. sed qꝺ mo. ꝺ ē acsi ꝺicer bus a patre meo. Q Quicunq; ingꝫ ꝺ q vos primū oadme quam martirio ve ꝺdens multo vobis gnare ꝓnatus qui ꝺns sua rīsione eos er ꝑ primatus mo tuisse. ¶ Beda ꝺ fuisse hoc em adbu ab esse te. ꝺ bumiles

¶ Et audiētes cepunt indignari iacobo ⁊ iohāne ꝺ aūt vocās eos is satis q̄ hȳ q ꝺnē principari g bus ꝺminant̄ ei principes eoꝝ pt habent ipoꝝ. Non est aūt in vobis. eum magꝫ voluerit m fieri. erit vester Et quicunq; fuerit in vobis p esse. erit omniū ser Nam ⁊ filius hom non venit vt mini retur sed vt minis ret. ⁊ ꝺaret anim suam redempcio pro multis.

cum gentilium est. vñ ih⁹ qui videnē pri. gen rum. Gentilium princ ab pma patū se inge nam in vobis. ¶ Beda

¶ Enī. Ubi duo quelibet. vñū est si patrum ē alicui sedere a dextris eius. Alterū aūt si omniū dominꝰ hyc quibus patrum est potestatem tribuēdi non habet ad primū ergo dicam⁹ quasi nullus a dextris neq; a sinistris sedet. Innuus ei est oī creāte throno ille Quomodo ergo dixit sedere ad dextrā meā vt ad sinistram nō est meum dare vobis quasi quibusdaz sellum. ad suspicōm quidem mérogamaū rñdit eoꝝ intencōm discendens. Neq; em nouerant illū throno excelsū. cathedram que ē a dextris patris. sz vnum solū putabant. s. petrū primatu. & alīs pre esse. Quia em audierāt dictum de apīis q; super xii. thronos ēent sessuri. quid esset quod dictum est ignorantes. timor ceteros pepulerūt pmatū. Ad secūdum dicendum est q; tale donū potestatem filij non transcendit. sed qđ in matheo dr patrum est a patre meo. eō ē ac si diceret. & a me. Dñs. & marcus ñ dixit hic a patre meo. Quod ergo hic xp̄us dicit tale est Noniemini ingz pter me. non cñ hoc sufficit ad hoc q; vos primū oīmem obtineatis Si em aliquis alicui martino venent. omnē aliam vtilitatz possidebit. Hoc emm petit pmatus qui p opa possūt fieri primi. sic igitur his sua rñsione eos instruxit vt non vane & in amicicia p primatu molestenē. simul aūt & eos voluit q; tristare. ¶ Beda Vel non ē meum vobis dare. i. sapbis hoc em adhuc erant. alys patrum est & vos alijs estote. i. humiles & vobis patrum est.

¶ Et audiētes decē cepunt indignari de iacobo & iohāne Ihesꝰ aūt vocās eos ait illis Scitis q; hy qui videnē principari gentibus dominanē eis et principes eoꝝ potestatez habent ipoꝝ. Non ita est aūt in vobis. sed q; cunq; voluerit maior fieri. erit vester minister Et quicunq; voluerit in vobis primus esse. erit omniū seruꝰ. Nam & filius hominis non venit vt ministraretur sed vt ministaret. & daret animam suam redempcionem pro multis.

¶ Theop. Qua reliqui apli videē iacobuz & iohannē honorez petere. patienē ferre non possūt. vñ dr Et audecem cepe. indignari de iacobo & iohe. Patiēntes em hūana inuidia mouebanē. Hz cūc primo indignati sūt cum viderūt ipos a dño nō susceptos. Non autez pus indignabāē quia videbant ipos alīs p honorari. Tunc igitur sic ipsecte se habebant apli Sed postea in p manso sibi cedebant ad inuicem. xp̄us aūt eos sanat primo quidem ad eoꝝ psolacōem eos iuxta se adducendo. Et hoc significatur cuz dr. Ihesus aūt vocās eos. Deinde demōstrādo q; vsurpare honorem & desiderare pmatum gentiliuꝫ est. vnde sequē Ait illis. Scitis q; hy qui videnē pri. gen. do. eis prin. eoꝝ po. ha. ipsorum. Gentilium principes tyranice & dominabiliter ad pmatū se ingerunt. Sequē. Non ita est autem in vobis. ¶ Beda. In quo docet eum maiorez esse qui minor fuerit. & illum dñm fieri. qui omniuz seruus sit. Frustra igitur aut illi immoderata quesierant aut illi dolent sup maiorum desiderio. cū ad sublimitatem veritatis nō potencia. sed humilitate veniatur. Deniq; ponit exemplum vt si dicta pu pendere. erubescerent ad opa. & dicit. Iam & filius hominis nō venit vt ministretur ei. sz ut ministret. & det animā suā redēptionē p multis. ¶ Theoph. Quod maius est q; ministrare. Cum em aliquis p eo ciu ministrat mortē. quid isto potest esse maius & mirabilius. sz em ista ministratio. & humilitatis descensus gratie eius erat & oīm. aīa em q; homo fieret solum ab angelis noīa erat Cum aūt factus est homo & crucifixus est. non tantū ipse gloriam habet. sz & alios in ptinacione sue glorie suscepit. & dñatus est p fidez orbi terre. ¶ Beda Non autem dixit animam suam redemptōem dare p omnibus. sz p multis. i. p hys q; credere voluerunt

¶ Et veniūt iericho Et proficiscente eo de Jerecho & discipulis eius. & plurima multitudine filius Timei Bartimeus cecus sedebat iuxta viaz mendicans. Qui cum audisset q; Ihesus nazarenus est. cepit clamare ac dicere. Fili dauid ihesu miserere mei. et comminabanē ei multi vt taceret. At ille multomagis clamabat dicens Fili dauid miserere mei Et stans ihesus precepit illū vocari Et vocāt cecū dicentes ei Anime quior esto surge vocat te q; precto vestimēto suo exiliens venit ad eum Et respondens Ihesus dixit illi qđ tibi vis faciā Cecus aūt dixit ei. Rabboni vt videā Ihesus aūt dixit ei Vade fides tua te saluum fecit Et cōfestim vidit & seqbaē eum in via.

¶ Jeromꝰ. Dalliō i domū appinquanti ciuitatis nomē rñdet. Dr ei et venit Jerecho. Jerecho luna siue anathema interpretaē Defectus autē carnis xp̄i pparacō est Jerusalem celestis. Hequiē Et proficiscente eo de Jerecho & discipuli eius & pluri. multi. filius ibi. Bartimeus cecus. sedebat iuxta viam mēdicans ¶ Beda Matheus duos iuxta viam sedentes & ad dñm clamantes ce cos dicit esse illuminatos. Lucas aūt cū appropiquaret. Jerecho pari ordie illuminatum ab eo cecum esse phibet vbi nemo sanū sapiens putet euangelistas sibimet pretaria scribere. sz alīū plam⁹ scribere que alter omisit. Intelligendū ē ergo vnū eoꝝ fuisse potissimum. quod ex hoc apparet. & q; nomē eius & nomē patris eius. Marcus ꝓmemorauit ¶ Aug. de pscn. euā. Ipse ē ergo de ipis solum voluit ꝓmemorare Marcus. cuius illuminacio tam clara. famam huic miraculo ꝓparauit q; esse nota calamitas Lucas vero quamuis omnino eodem mō factū. tñ in alio ceco intelligendus est par cōmemorare miraculum & eiusdem miracli

modum pacem. Sequē. Qui cum audisset q ibus nazarē est cepit clama. & dicē. Fili Dauid ihu mise rere mei. ¶ Cris. Filiū dauid vocat cecus dñm p turbe laudē audiens ac ꝓphetaꝝ expectaci ōe ꝓpleta certificat⁹. Sequē. Et ꝑmittabāt ei multe ca. ¶ Ori. Si matth. tanq̄ si dicat. q ꝑmū credidē ant increpababāt ei clamātu fili dauid vt taceret & nō appellaret eu⁹ cōemptili noīe si dicēt Fili Da mis̄ere mei. Ille aūt nō destitit Vnde sequē Fili dā mag clama. fili da. mis̄e mei. Cui⁹ clamorem dñs exaudiuit. Dñs sequē. Et stās ihs ꝑ. il. vo. Dicit aūt q mīserat ē cec⁹ de quo lucas loquē Nam nec ihs eū vocauit vt matheꝰ dicit. nec mīsit eū vocari vt hic or. si mīsit eū ad se adduci quāmon petimē & se venit. Iste aūt cecus ad impiū dñi vocatē. Dñs sequē. Et vocant eū dicē. ei. Animeq. esto fur. vocat te. Ille aūt abiectis vestimētis. venit ad eū. Sequē Qui pcepit ei. quid vis faciā tibi. Ille aūt cecus ad ihm dixit. Magister vt videam. Ihs aūt ei dixit. Respice. fides tua te saluū fecit. Et cōfestim vidit & sequebat eum in via. ¶ Theophi. Oratā ei dat aīa ceci. in eo q̄ sanus effect⁹ ihesum nō reliquit. sed secut⁹ ē eū. ¶ Beda. Iustice aūt Iericho que interp̄tat dñi luna. defectum nostre mutabilitatis designat. appinquans dñs Iericho. lumē ceco reddidit. q venēs in carne & passionē appropinquans. multos ad fidē adduxit. Non enim ꝑmis incarnacōnis sue temporibus. sed paucis admō patrē animis misterium verbi mō exhibuit. ¶ Ie ro⁹. Ceatas etiam. ee ꝑte facta iudeis illustrat. in fine quando eis mittet heliam ꝓphetā. ¶ Beda. Q aūt appinquās Iericho vnū illuminauit ac ꝓfectēs de Iericho duos. Hoc significauit q ante passionē sua ad vnū tm. populū iudeoꝝ ꝑdicauit. Post resurrectōnē vo. atq̄ ascensionē suam p apl̄os & iudeis et gentib⁹ dominicas & humanitatis sue arcana patefecit. Quod vo marcus vnum illuminatum scribit ad gentium salutem respicit. vt eos quos istituebat ad fidem saluationi figura ꝓgrueret. Matheꝰ vero qui credentib⁹ ex hebreis suum scribebat euangeliū quod in gentium quoq̄ notitiam erat ꝓcuraturꝰ. rē

ques dicit illuminatōs ut ad verum ꝙ ꝑm fidē ꝓ cam ꝓmere doceret. Proficiscente igit dño & discipulis eius & plurima mltitudine de iherichonte sedebat iuxta viā mendicās. Quia ascēdente ad los dño & multis fidelium sequētib⁹ imo cūctis ad re ctio mdi electis vna cū illo ianuam regni celestis gredientibus. mox gentium ꝑplus cepit fore illumia cōnis ꝙm habere. Qui mēdicat iuxta viā figura qr nec ille videatis ingrediēs. ad hoc gentile ꝓpo dit. ¶ Hiero⁹. Popul⁹ eaū iudeoꝝ q̄ semper ce uat. nec ꝓplet iuxta mēsuraꝫ mēdicās eluxit. Cla mat aūt fili dauid miserē mei. q. ꝓ merita ꝓfectu rū iudaic⁹ ꝑplus illumiaē. Comitē aūt eum turba erat q̄ pcā & demersa ꝓsecūt clamoꝫ pauperis ille mag clamabat q̄ in grauescēte bello mag⁹ adiu pidē adiutorij hoc ē ihm nazarenū cū clamoribus de sue. ¶ Beda. Ppl⁹ etiā gentiū egressa hora mis xp̄i ꝓcepe ei⁹ hen ꝓbat. Cum ꝓcedente mīci ꝑmo iudei deinde ē gentiles. ne illuminato mō xp̄m iuocarent. Nec tñ impugnātū furor cō ē ad vitā erant ꝓdestinati. valebat salus ꝓcu. Clamante aūt cecū transiēs audiuit q ꝑ humanita suā misere⁹ ē. q ꝑ diuinitatis potentiā mentis ei tenebras exclusit. Quod ei ꝓfuit nos aud & ē. q. transit. Hīs q hec actio corpal ē. stare ac dei ē ignorabile cūcta disponē. Clamāte aūt dñs vocat. cū ꝑplo gentiū ꝑdicamus verba fidei mittit. Qui vocātes cecū sequūtur ē & surgen acq̄ ad dñm venire ꝓpiant. cū ꝑdicamus verba fi spem eos salutis hre ac de corpe vigor ingrā ad ventum studia se acingē iubent. Proiecto ve stimento exiit. qui abiecto mundi retinacūlo ꝓ dito mētis gressu ad largitorem eterne lucis ꝓfe ¶ Hiero⁹. Deme etiam iudaicus populus exem nudus veteri homine ut limus? Libens sup mūre qua segmentum deponens ꝓbetas. apostolos in d tis gliderans. ad supna se extendit. Quam proxim ens autem est ordo salutis. Audiamus ꝓphetas ꝓ phetas Deinde clamamus p fidem Postea vocam ꝓ apostolos Surgimus ꝓ pmissam. venimus p baptismum. Interrogamur p voluntatem. Cui autem interrogatus hoc requirit. ut videat vide tatem domini. ¶ Beda. Venientur ergo & nos ut non ouidias. non terrena bona. non honores a sed lucem queramus. quam videre cum solis ange lis possumus. ad quam via fides est. Unde & ait ihs sponde. Fides tua te saluū fecit. videt autem q̄ tur. qui bonum quod intelligit operat. ihesum seq̄ sequē. qui imitat. qui ꝓsperam in hoc mundo v luit ob ꝓbria irrisiones calcauit. & quia terrena ꝓsalium delectatione a gaudio interno cessamus cum qua amaritudine illic redeat admodū. ¶ Ie ephs. Dicit autem q secutus est dominum in via licet in hac vita quia post hanc excludunt omnes bic cum non sequunt ad operanda mandata ¶ Hiero⁹. vel via ista est q̄ dixit. Ego sū via & vita. Hec est via angusta que ducit ad urbem ꝓ rosolime & Bethanie ad montem oliueti. qui mons lumine & consolatione.

¶ Capitulū undecimū.

CTeum appinquaret iherosolime & bethanie ad mōtem oliueti mittit duos ex discipulis suis & ait illis. Ite in castellum quod est cōtra vos & statim introeūtes illic inuenietis pullū ligatum. sup quem nemo adhuc hominū sedit soluite & adducite illū Et siquis uobis dixerit. Quid facitis? dicite. quia dominо necessarius est. & continuo illū dimittet huc. Et abeuntes inuenerunt pullum ligatū ante ianuam foris in biuio & soluunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis. Quid facitis? soluentes pullū. Qui dixerūt sicut p̄ceperat illis Jhesus & dimisert eis. Et adduxerunt pullum ad ihesum & imponūt illi vestimēta sua & sedit super eum. Multi aūt vestimēta sua straverunt in via. Alÿ autē frondes cedebāt de arboribus & sternebant in via Et q̄ p̄cedēbāt & q̄ sequēbāt clamabāt dicentes Osāna bēdictus q̄ venit in nomine dñi. bēdictū quod venit regnū p̄tris nr̄i dauit Osanna in excelsis.

¶ Cris. Postq̄ dñs sue veritatis sufficienter experientiam dederat et crucē mitabat in ianuis omnia cū maiori angustie claritate que aduersarios inflāmabat erat. Et ne quis malevolēs p̄us ascenderit Ihero solimā. nūq̄ enī cū tanta excellentia sicut mō ¶ Theophi. vt si velit valeāt gratiam ei? agnoscere & p̄phetias de eo completas sciant. q̄ est verus deus. Si vo noluerit. manus hominū eis p̄judicū q̄ tot clarius miraculis non crediderūt. Unde igit̄ aduenit? clamantē eum gelista describens dicit Et cū appin. Jero. et bet. ad mon. oli. mit. du. ex dis. ¶ Beda. bethania. villula ē siue ciuitas in latere mōt. oliv. vbi Lazar? est suscitatus a mortuis. Quo aūt discipulos miserit & ad quid ostendit subdens. Et ait illis. Ite in castellū quod ē ē. vos. ¶ Theop. Considera vo quāta dñs discipulis p̄mixerit. s. q̄ inuenirent pullū. Unde sequē. Et statim introeuntes illic inue. pullum liga. sup quem nemo adhuc hoim sedit. solui. & adducite illū. Et q̄ impedirent ab acapiendo. Unde sequē. Et si quis vobis dixerit q̄d fa. dicite q̄ dño necessariū est. Et q̄ hoc dicto permitterent accipe. Dñi sequē & statim illum dimittet huc & sicut dñs p̄dixerat. ita impletur Unde sequē. Et abeūtes inue. pullū ligatū ante ianuā foris in biuio & soluunt eū ¶ Aug. In cō. euā. Zacheus asinā dixit & pullū ceci aūt de asina tacēt. Ubi ergo vtrū q̄ factum potest intelligi nulla repugnātia est. nec si alius vnum. alius alium cōmemorauerit. quanto minus mouēri opere si alius vnū. alius vtrūq̄ cōmemorauerit. Sequē. Et quidam de illic stantibus dicebant illis. Quid facitis soluentes pullū. qui dixerūt eis sicut p̄ceperat illis Jhesus & dimiserunt eos. ¶ Theop. Non aūt hoc p̄mitterent. nisi diuina vis eis incumberet cogens illos p̄sertim quia rurales existentes & colonis p̄miserunt pullum auferre. Sequitur. Et adduxerunt pullum ad Jhesum & imponūt illi vestimenta sua & sedit super eum ¶ Cris. Non quidem q̄ ex necessitate a monte olineti vsq̄ Jherusalem sup pullū ire dñm oportebat. cum ridiculum & omnem habileam pedes pambulare. sed signū erat quod fiebat. Sequē Multa aūt vestimenta sua straverūt in via. ¶ Hiero. Sub pedibus pulli asine. Alÿ aūt frō. cede. de. ar. & sler. in via. Magis autem ad ornatū & ad sacramentū pertinet q̄ ad necessitatem. Sequē. Et qui p̄ce. & qui seque. clama. dicen. Osanna benedict? qui venit in nomine dñi. Multitudo eīm corrupta non fuit. donec cognouit quod ingruū erat. p̄ter quod honorauit Jhesum vnusquisq̄ sm p̄prias vires. Dñi laudātes ipsi ymnū leuiticū & diuinū assistere dicētes Osanna quod sm quosdam idē est q̄ saluū me fac sm vo quosdam. idem. q̄ hymnū. Estimo aūt primū ee verius. ¶ Iam in centesimo decimoseptimo psalmo habē. O domine saluum me fac. quod in hebreico scriptū ē Osanna. ¶ Beda. ē aūt Osanna vbū hebraicum ex duob? corrupto & integro. Salua nā q̄ sine salutifica apud eos dr̄ osy. Ac vo anna interiectio est deprecantis. quo apud latinos misericordiā est dolentis. heu. ¶ Hiero. Osanna igit̄ i. salutifica dicūt vt homines saluent̄ ab eo benedicto vincente & veniente in nomine dñi. i. patris sui quemā filius de patre suscepit nomē & p̄ de filio. ¶ Crisost? Sic ergo dant deo gratiam dicentes. Benedict? qui venit in nomine dñi. Benedicūt eam regnū xp̄i dicentes. Benedictum quod venit regnū p̄tris nr̄i Dauid. ¶ Theoph. Regnum aūt Dauid regnum xp̄i dicebant. Et q̄ de semine. Dauid xp̄us descenderat. simulq̄ quia Dauid interp̄tat manufortis. Quis eīm fuit manufortis nisi dñs cui? manus tot & talia miracula opata est. ¶ Cris. Unde & multoties p̄bere Dauid xp̄m nūcupant p̄ter originem xp̄i ex Dauid sm carnem. ¶ Beda. Regim? aūt in euangelio tribus. quia ne facerent eum regem in mōtem fugit. Huc aūt vbi passurus Jherosolimā venit. non refugit eos qui se regem nūcupant vt apte doceret. quia nō temporalis & terrenū. sz eterni in celis rex esset imperij. atq̄ ad regnum p̄ contēptum mortis p̄uenire. Notandū aūt quanta sit consonantia turbe. Cum voce gabrielis qui ait. Dabit illi dñs deus sedem Dauid p̄tris sui. vt sz gētē cui Dauid quondam templis regni gubnacula p̄buit. hāc ipe verbis & factis ad regnū celeste vocaret ¶ Cris. Et vlterius dant gratiam deo cum subdē. Osanna i excelsis. i. hymn? & gloria sit vniuersor deo qui est in excelsis. ¶ Hiero. Vt Osanna. i. salutifica in excelsis & summo. i. vt illi edificent̄ in ruinam angelor & terreni & subterranei eam saluent̄ Postrice aūt appinquante dñs iherosolime que ē visio

plicis. ¶ Iq̃a manet fixa immobilisq; felicitas q̃ fm apostolū mr̃ est omnium credentiū. ¶ Beda. Dechamia autem domus obedientie dicē. quia multos ante passionem suam docendo domum sibi obedientiae effecit & in monte oliueti posita esse dicitur. q; ecclesiam vndiq; spiritalium carismatum & scientie pietatis q; luce refouet. Misit autem discipulos in castellum quod contra eos erat. hoc est doctores qui in docta eoꝝ orbis loca quasi contra positi castelli menia euangelizando penetrare destinauit. ¶ Iero. Omnī vocē & bini mittūt discipli xp̃i qm̃ carnas ñ gestit cū vno vt dr̃ verb soli ꝛc. duo educit hebreos de egipto duo deportāt boꝝ de ęra sācta. vt sp̃ ꝓpositu uingāt op9 & sciam. & duo māda ta duab tabul̃ pferāt & duob fōtib ablueē & ablue & duob vectib arcā dñi portēt & int̃ duos cherubin dēū cognoscāt spū & mēte psallēres. ¶ Theo. ¶ Hō aē erat necessar9 pull9. sz eū ꝺsuit oñens q̃ debebat se ad gentilē ꝓxim trāsferre. ¶ Be. Pull9 enī asine lasciuus & liber ꝓxim nationū signific̃at su p quē nēo adhuc hoīm sedit. q; nemo rōnabiliū doctoꝝ frenū correpcōis quo l̃ linguā cohibere a malo ut in arcā vite viam ire cogeret. valia suadendo & tulēat. ¶ Iero9. Inuenerē aē pullū ligatuz añ ianuam foris. q; ꝓxim gentil ligat9 erat vinculi pec catoꝝ suoꝝ ante ianuā fidei & extra eccām. ¶ Am. sup lucaz Vt iouxie eū ligatum añ ianuaz q; extra x̃p̃m quecūq; est foris ē in via. Qui aē in xp̃o ē foris nō ē in transitu siue in huuio. addidit vbi nulli9 certa possessio. nō p̃sepe nō alimēta. nō stabulum. misera seruit9 cui vagum ius ē. Plures em̃ dños bē q̃ vnū nō habz. aliem alligame vt possideam ista solui ut veneat. Debemēcoꝛa ei dona noiue ee quā vincula. ¶ Beda. Vt recte in huuio stabat. q; ñ via certus vite fideiq; tenebat. sz plures dubioq; secta rū calles sequebat errone9. ¶ Iero9. vt in huuio & in libertate arbitrij dubitans mé vitaz & mortem.

¶ Theop. vt in huuio & in vica hac solut9 ē ante a discipulis p baptismū & fidē. ¶ Iero. Iudā aūt dicebāt ꝺo sanctū. acsi dicerēt q̃s pōt dimittē pcā. ¶ Theop ut ꝓhibentes fuit demōes q̃b fuerē apti fictiones. ¶ Be. ut magri erroꝝ q̃ uemēcib ad sanctoꝝ doctoꝛib gēcaū obsistebāt. Ne posiq; fidei domice pte apparuit credentib aduersariox querel̃ credendū ꝓx ad dñm quē corde portaret. adduce bat. Aestimēta aūt apstoꝝ que illi imponūt. ut doctrina vtcum ut discreco scripcaꝝ ut ecclasticoꝝ dogmatū varietates intelligi possūt quib illi corda hominū ante nuda & frigida q̃ xp̃o sessore digna fiāt ꝺpriūt. ¶ Iero9 ut ipōnunt uestimēta sua & stolaz ꝓmam imoꝛtalitatis p baptismi sacramēta afferūt. Sedit aūt ihesus sup eū & in eis regnare cepit ue nō regnet pcām in la fcuia carne. sed iustica & pax & gaudium i spūsancto. Multi aūt strauerūt uestimenta sua in uia sub pedibus pulli asine. Qui siue pedes. siue extremi qui portant quos ad iudicandū constituit Apostolus qui & ipsi & si non sunt doctil in quo sedit dominus. tamen cum militibus a Johanne mistruuntur. ¶ Beda. uel multa uestimenta sua in uia sternunt. quia sancti Martires proprie se car

nis amictu exuentes simplicibus dei famulis tuis suo sanguine parant. Multi etiam uestimenta sua uie sternunt. quia corpora sua per abstinentiam tu mant. ut dei iter ad montem patrie. uel exemplis na sequentibus prebeant. Frondes autem uel ra mos de arboribus cedunt qui in doctrina veritatis femina patrum de eorum eloquio rapiunt. Et hec in via dei ad auditoris animum vehemens humili dicatione submittunt. ¶ Theophilus. Eternum & nos viam vite nostre cedentes ramos de arboribus sanctos imitantes. ¶ Nam arbores sancti sunt. de quibus vle ramos cedit. qui virtutem imitatur hu

¶ Hieronimus. Iusti enim ut palma florebunt ut gusti radicibus late in floribus & fructibus queq; bonus odor christi sunt. & sternunt uiam mendacium dei bona fama. quā predicant Propheta fuit & qui sequebantur. Apostoli. ¶ Beda. Et quidam nes electi siue quia in iudea esse poterant. siue qui nunc in Ecclesia existunt in mediatorem dei hominum crediderunt & credunt. Hi precedunt & qui sequuntur. Osanna clamabant. ¶ Theophilus. Sed & qui precedunt. & qui sequuntur nostrorum sa luum. ad laudem sunt dei. Quidam enim in pri ma uita bonum fecerunt initium sequens uero non est ut prior. neq; in laudem dei firma.

¶ Et introiuit ihesus in templum & eiciebat omnes vendentes & ementes in templo & mensas numulariorum & cathedras vendentium columbas & non sinebat ut quisquam transferret vas per templum & docebat dicens eis. Nonne scriptum est. quia domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus. vos autem fecistis eam speluncam latronum. Et audierunt scribe & principes sacerdotum & quaerebant quomodo illum perderent timebant enim eum. omnis enim turba mirabatur super doctrina eius. Et cum sero factum esset. egrediebatur de ciuitate.

¶ Be. Ingressum templum ejicit. quia ecclesiam quam passio sua pretio sanguinis sui acquisiuit. ab omni pollutione uolunt dei templum. Qui autem ingressus templum. quantum pertinet ad corporalem motum. ecclesiam ingredi. sumus hortati. ut cum forte quemlibet locum in quo sit domus orationis intramus. hoc ad hanc ducere. hoc quoq; intelligendo. esse. quamdiu fuerit pauperum & non malis moribus adulescit. ut in vita nullis uitiis. nullis sordibus maculetur. Et circumspectis omnibus fidelibus eum beatis

eo suscipere cum iam vespera esset hora exiit in bethaniam cum duodecim. Ipse hoc semel fecisse putandus est. sed omnes quoq; dies ex quo Hierosolymā ascenderat usque ad tempus passionis hoc ipsum semper agere solebat ut per templum docere. unde vespere exire solebat in montem oliueti. Sequitur. Et alia die exiret a bethania

¶ Chr. Mane aũt cũ trãsiret vidẽt ficũ a radicibus aridã. Et recordat⁹ petr⁹ dixit ei. Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respõdens ih⁹ ait illis. Habete fidem dei. Amen dico vobis quia quicũq; dixerit monti huic. Tollere et mittere in mare. Et non hesitauerit in corde suo. Sed crediderit quia quod dicit fiat. Fiet ei quicquid dixerit. Et omnia quecũq; orantes petieritis credite quia accipietis. Et fiet vobis. Et cũ stetissetis orantes dimittite si quid habetis aduersus aliquem. Vt et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Si aũt vos non dimiseritis. Nec pater vester qui in celis est dimittet peccata vestra. Et venerunt iterum hierosolimas. Et cum transiret in templũ cepit eicere uendentes et ementes in templo. Et mensas numulariorũ et cathedras uendentiũ columbas euertit. Et non sinebat ut quisquis transferret uas per templũ. Et docebat et dicebat eis. Nonne scriptum est quia domus mea domus orationis uocabitur omnibus gentibus? vos aũt fecistis eam speluncam latronũ. Quod audito principes sacerdotũ et scribe quærebãt quo eum perderẽt. Timebãt enim eum quia omnis turba admirabãtur super doctrina eius. Et cum vespere fieret egrediebatur de ciuitate. Et mane cum transirent viderunt ficum aridam a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei. Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens ihesus ait illis. Habete fidem dei. Amen dico vobis quia quicunque dixerit huic monti. Tollere et mittere in mare. Et non hesitauerit in corde suo. Sed crediderit quia quod dicit fiat. Fiet ei quicquid dixerit. Et omnia quecunque orantes petieritis credite quia accipietis. Et fiet vobis. Et cum stetissetis orantes dimittite si quid habetis aduersus aliquem. Vt et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Si autem vos non dimiseritis. Nec pater vester qui in celis est dimittet peccata vestra. Et venerunt iterum hierosolimas. Et cum transiret in templũ cepit eicere uendentes et ementes in templo. Et mensas numulariorũ et cathedras uendentiũ columbas euertit. Et non sinebat ut quisquis transferret uas per templũ. Et docebat et dicebat eis. Nonne scriptum est quia domus mea domus orationis uocabitur omnibus gentibus? vos aũt fecistis eam speluncam latronũ.

¶ Duo audito principes sacerdotũ et scribe quærebãt quo eum perderẽt. Timebãt enim eum quia omnis turba admirabãtur super doctrina eius.

¶ Beda. Quia male dicendo ficum infructuosam per figuram dns secat. hoc idem mox aperius ostendit eiiciendo ementes de templo. Ficus enim non peccauit si ante tempus fructũ non habuit. si facer dotes. vñ dr. Et venerũt hierosolimas et cum transisset in templũ cepit eiicere. et emere in templo. Et quidam credendus est quia ea tm̃ vendi vel emi cepit in templo. q̃ ad ministerium templi necessaria essent. Si ergo ea que alibi libẽ gen poterant dns in domo sua templaria negotia geri non patitur. Quãto magis ea que nunq̃ fieri licet pl⁹ celestis ire merentur. si in edibus deo sacratis agunt. Sequit. Et mensas numulariorum.

¶ Theoph. Numularios vocat cãpsores numos. Numus enim genus eris minuti est. Sequit. Et cathedras columbarum euertit. ¶ Beda. Quia spũs scs in columba sup dñm apparuit. recte per columbas spũs sancti charismata designant. Columba igit vidit. quãdo manus impositio per quam spũs sanctus accipit ad pdum petitur. Cathedras aũt vendentiũ columbas euertit. quia qui spiritalem grãm venundare vt ante homines vt ante dei oculos sacerdotio priuantur.

¶ Theoph. Sed et si quis baptismatis grãm et puritatem tradiderit demoni per peccatũ suum columbã vendidit. et per hoc foras de templo eicit. Sequit. Et non sinebat vt quisquis transferret vas per templum.

¶ Beda. de vasis illis dicit que mercãdi grã ibi erant. Ceterũ absit vt vasa deo dedicata dns eiceret de templo vt introferre prohiberet in templum. vbi futuri examinis prendit exemplum. Qua de ecclesia repellit reprobos et ne vltra admisceantur bandã. Et ecclesiam intrent. eorum eos verbere compescit. Et peccata que exordio fidelium merant. diuina immissa compunctio tollat et ne vltra repetant. diuina in eis gratia admittat. Sequit. Et docebat eos dicens. Nonne scriptum est. q̃ domus mea domus orationis vocabit cunctis gentibus. ¶ Hiero. Iuxta ista. vos aũt fecistis eam speluncam latronũ iuxta illam. ¶ Beda. Omnibus inquit gentibus. non vni genti iudee. nec in vno hierosolime vrbis loco. si in toto orbe terrarum. et nequaq̃ thaurorum et hircorum et arietum. si orationis. ¶ Theop. Spelunca aũt latronũ templum nominat propter lucrum. Venus nã et latronũ ad lucrum se congregat. Quia ergo illa animalia que ad sacrificium oblata erant causa lucri

debebunt latrones ipos dixit. Nolite hoc em in templo ere me. Ve ut nō dantes corpaliter pequerēt. Et dantes spiritaliter necarēt. Templū ecā ⁊ domus dei mens ē ⁊ scīa fideliū que si in lesiōe pximi p uersas cogitacões pfert quasi in spelunca latrōes residere. Ergo mens fideliū spelunca latrōis fit. qñ relicta simplicitate sanctitatis illā conat agē que valeat pximis nocere. ¶ Aug. de cō. euā. Nobis aūt longe diuerso ordine hoc narrat. Vñ manifestum ē nō semel. si iterū hoc eē a dño factū. sed illud pmū q memorauū a nobis hoc vltimū a ceēis ambo. ¶ Ubi. Quod eas ē in maiorē redargucōz iudeoz. qz cū dñs hoc modis fecerit. ipi mime se correxerunt.

¶ Aug. de con. euan. In hoc eā marc⁹ ñ eundem ordinē tenet cū matheo. Nā qz matheꝰ ita conclusit relictis illis abpe foras extra ciuitatez in bethaniā. Vñ mane reuertentez in ciuitatem arborē male dixisse ⁊ memorat. Probabiliꝰ credidit ipe poꝰ tenuisse ordinē ptis de vendētibꝫ ⁊ emētibꝫ ⁊ ejectis de templo. Pretermisit ergo Marcus qđ pma die factū ē. cū meraut in templo ⁊ recordatū mēposita ut cū dixisset qz nō inuenit aliqđ in ficulnea pter folia. qđ sedo die factuz est sicut ambo testāt. ¶ Glo. Quē aut effectū correctio dñi in mistris templi habuerit ondit euāgelista cū subdit. Quo audito pmo apis Da. ⁊ scribe querebāt quō eū perderēt. Sed mm illud Amos. Odio habuerūt corripientez in porta. ⁊ loquentez pfectē abhominati sūt. Ab hoc aūt tam miquo ppsito ad tempꝰ solo timore retrahebant. vñ subdit. Timebant em eū qñ vniuersa ēba admirabāt sup doctrina eius. Erat em docens eos sicut potestatez habēs ⁊ nō sicut scribe eoz ⁊ phansei ut alibi legit.

¶ Et cuz uespa esset facta egrediebat de ciuitate. Et cum mane transirent uiderūt ficū aridam factam aradicibus. ⁊ recordatꝰ petrꝰ dixit ei. Raby ecce ficus cui maledixisti aruit. ⁊ respōdens ait illis habetis fidem dei Amē dicō uobis quia qcūqz dixerit huic mōti tollere ⁊ mittere in mare ⁊ nō hesitauerit in corde suo sz crediderit qz qcūqz dixerit fiat iet ei. ppterea dico uobis. Omia quecūqz orātes petitis credite qz accipietis ⁊ uemēt uobis ⁊ cū stabitis ad orandū dimitti si quid habetis aduſ aliquez ut ⁊ pater vester qui in celis ē dimittat uobis peccata vestra. q si uos non dimiseritis nec pater vester qui in celis ē dimittet uobis peccata vestra.

¶ Hiero. Relinquēs dñs post se tenebras in uideoz cordibus ut sol egrediebat de ciuitate ad aliā que ē bethania ⁊ obediēs. Et hoc significat. cū dr. Et cū vespa esset facta egrediebat de ciuitate Hz oc dit sol ⁊ ozie sol. Nux em ablata a scribis luce i aplis. vñ iēm i ciuitatez reuertē. propter qđ subdit. Et cū mane trāsirēt sez in aqua eūtes. viderūt ficuz aridam factā a radicibꝰ. ¶ Theop. Qđ miraculū magꝰ videt in hoc qđ tam humidaz ⁊ vindē arborē siccauerit. Quamuis aūt matheꝰ dicat ficulneā cōtinuo aresactaz. ⁊ qđ videntes discipli admirati sūt. ñ admitt a nūc a marco audis ficū in crastinū arefactā vel se discipulos illā siccasse intelligēs ē hoc qđ dicit marcus sq. qđ ñ statim viderūt. si in crastinum. ¶ Aug. de con. euan. Intelligit aūt ō tūc aruisse qñ viderūt discipuli quando maledicta ē. nec qđ arescens sed qđ primo arefactā viderūt. dicit ea primo aruisse ubi ea primo viderūt aruisse. Inde runt. ¶ Hiero. Ficus aūt aranda a radice ⁊ impiga est a chaldeis ⁊ a ceēis a quibus ōis lingua abhorret usq ad zachariam requnē. ¶ Beda. Aridam aūt arefactā ē ficus. ut ondereē gens impia non in tempus vt ex pte compleda eternez in cassū ⁊ p pentenā liberanda sicut sepe factū ē. sed eterna damnacōe ferienda. Vt arefacta ē a radicibus. vi ondat non solum hūano extrinsecꝰ. sed diuinitꝰ fauore fundicus destruenda. Iam ⁊ uicem pdit in celis. ⁊ patriam in eis. ¶ Hieronimꝰ. Petrus autem agnoscit arborem cui succedit oliua fructifera pulchra vocata a cibo. Unde sequit. Et recordatus Petrus dixit illi ecce ficus cui maledixisti aruit. ¶ Crisostomus. Quod autem petrus ⁊ alij discipuli mirati fuerint non erat pfecte fidei. Non enim magnum erat hoc de. Qua ergo non manifeste nouerant eius virtutem eozum ignorancia fecit eos admiratores potius pre. Et ideo subditur. Et respondens ihūs ait illis. Habetis fidem dei. Amen dico vobis qua cumqz dixerit huic monti. Quasi dicerem non solum lignum siccare potentis. sed ⁊ montem iussu eius pcepto transmutare. ¶ Theophilus. Ostendit autem diuinam misericordiam. qualiter nobis a peccatis tribus. ad eum per fidem. miraculosum virtutem condonat. quam ipse prestitit pr naturam mutare ut enim montes transmutare possumus. ¶ Dolent autem gentiles qui contra ecclesiam male dicta scripsere impacperare nolens qui nos habuerunt plenam fidem dei. qui in nullam necessitatem ferre potuerunt. Quibus respondendum diuina omnia sempta esse que in ecclesia sunt gesta. sicut ⁊ de factis ipsius christi scriptura testatur. Fuit autem potuit. si necessitas id hominem poposcisset. quo modo factum legimus precibus Gregorij thaumaturgi Neocesariensis Quibus precibus mons tantum spacij ad quie structionibus ecclesie quantus in opus habuerit

¶ Crisostimus. Del aliter. Sicut fecimus pter se siccauit. sed in signum iherusalem ad credendum ruinam peruenture. ⁊ ad demonstrandum virtutem fide. Sic intelligendum est. ⁊ de pmissione que circa montem. quamuis huiusmodi transmutatio sit impossibilis secundum dei virtutem. ¶ Jeronimꝰ. Christi igitur qui est mons crescens de lapide abscisus sine manibus. tollitur ⁊ mittitur in mare quando apostoli dicunt. Digne transferamus ad gentes. quas qz vos i dignos iudicastis audietes verbum

¶ Beda. Vel quia mollitis nomine diabolus significat pter superbiam mons ad ꝑceptum eoꝝ qui fores sunt i fide collīe de terra ⁊ in mare ꝓiacē cū predicatio verbum dei doctoribꝫ sanctis immōꝰ spūs ab eoꝝ corde repellīe qui ad vitam sunt preordinati Et in turbulentas animas infidelium mentesq; vesaniam sue ꝑtinacie exercere ꝑmittē. In quo tamen arcius deseuit quanto amplius se dolet a lesione patrocinii fuisse depulsum Sequitē. Propterea dico vobis omnia quecunq; pecie credite quia accipietis ⁊ ve. vobis.

¶ Theophi. Qui em ex affectu credit manifestum est q in deum erigit cor suum ⁊ illi quingitē. ⁊ certificat cor eius calefactum quasi suam petitionē iam ꝓficuum quod quidem intelligibile est ei qui passꝰ est hoc. Et mihi quidem videt illos hoc pati q mensuram ⁊ modū attendūt. pter hoc dīs dicit q omnia accipietis que cū fide petieritis. Qui em credit se totum dispone a deo. cum lacrimis mercedēs et quasi dīi pedes in oratione tenere se cogitans que ut se postulat ꝓsequitē. Dis autem ⁊ aliter que petis atque dimitte siquid ptra te peccauerit frater tuꝰ Et hoc est quod subdit. Et dum sta. ad orandū dicit siquid habes aduersus aliquem. vt ⁊ pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vra. ¶ Hieroꝰ. Septem versus orationis dominice Marcus suo more i vna oratione ꝓhendit. Is aūt cui dimissa sunt omnia peccata quid amplius rogabit. nisi vt perseueret in eo quod obtinuit. ¶ Beda. Notanda est autem distinctio de peccatum que ꝓfectum habet fidem. que ꝑ dilectionē operē. ille orando vt ecclam ubendo poē transferre montes spirituales. quo fecit Paulus de Elyma mago. Qui vo cīre fastigium ꝓfectōis nec dum ꝓficere queunt. Postulent sibi peccata dimitti ⁊ impetrabūt. si eē in se peccantibus aliis ꝑmo ipsi dimittere. Sin aūt hoc facere detrectāt. non solum orando ꝓficere facere. sed nec suoꝝ possunt veniam ꝓsequi peccatoꝝ. De hoc est qđ subditur. Quod si vos non dimiseritis. nec pater vester qui in celis est

¶ Et venerunt rursus hierosolimam. Et cum ambularet in templo accedunt ad eum summi sacerdotes ⁊ scribe ⁊ seniores. Et dicunt illi. In qua potestate hec facis aut quis dedit tibi potestatem vt ista facias. Ihesus autem respondens ait illis Interrogabo vos ⁊ ego vnum verbum ⁊ respondete mihi ⁊ dicam vobis in qua potestate hec faciam baptismus Johannis. de celo erat. an ex hominibus Respondete mihi Et illi cogitabant secum dicentes Si dixerimus de celo. dicet. Quare ergo nō credidistis ei Si dixerimus ex hominibus. timebāt populum oēs em habebant Johannem q vere Propheta esset Et respondentes dicunt. Ihesu. nescimus Et respondens ait illis neq; ego dico vobis in q potestate hec faciam

¶ Theop. Quia dominus de templo ciecerat eos qui templum quasi tabernā rerū venalium faciebant iratus fuerant. ⁊ ideo accedūt vt interrogent ⁊ tentent. Dicūt. Et venerunt rursus hierosolimam ⁊ cū ambularet in templo ac. ad eū sacerdotes. Scribe ⁊ seniores ⁊ dicūt illi. In qua potestate hec facis. aut qs dedit tibi potestatem vt ista facias. Quasi dicerēt. Quis es tu qui talia facis. Nūquid doctorē te cōstituis ⁊ te ordinas principē sacerdotū ¶ Beda. Et quidem quando dicūt. In qua potestate hec facis. de tua dubitant potestate. ⁊ subintelligi volunt diabolū eē quod faciat. Addētes quoq; Quis dedit tibi hāc potestatē. manifestissime dei filiū negāt. quē putant nō suis sed alienis virtutibus signa facere. ¶ Theo. Hoc aūt dicebant credētes ipm in iudicacōem reducere. ac si diceret. In potestate mea ipm teneret. Si aūt dicēt. In pēate alterius. abeo discedē ꝑtm ꝓcurarēt. q ipm deū esse credebant. Dīs vero illos interrogat de iohāne. nō frustra nec sophistice sed quia de eo ibes plibuerat testimoniū. Unde sequitē Ille aūt rndēs ait illis. Inter. vos ⁊ ego ¶ Beda Poterat quidem dīs apte responsione temptatoꝝ calumnias ꝓfugare. Sed prudenter interrogat. vt suo vt sitentia ut sententia ꝑdemnēē. Quod apparet ex eo q subdit. Et illi cogitabant secum dicentes. Si dixerimus de celo habuisse ꝓphetam. mihi testimoniū plibuit Et ab illo audistis In qua ista facio potestate. Sequitur. Si dixerimus ex hominibus. Viderūt ergo qđ libet horū rīdisse. in laqueū se casuros. timentes lapidacōs sed magis timentes virtutes ꝓfessiōs Dīs sequit. Et rndētes dicūt Jhū Nescimus ¶ Beda De lucerna mundi obscurāē. ve dr Parau lucernā xpo meo. inimicos eius induam confusione Sequit. Rndēs Ihesus ait illis Neq; ego dico vobis in qua potestate hec faciam. q. d. Non vobis dico quod scio. quia nō vultis fateri quod scitis. Notandū aūt q duas ob causas maxime sciencia veritatis est occultanda queretibus. sed cum ꝓficit qui querit aut minus capax est ad intelligendum quod queritur aut ꝓtemptu veritatis aut aliquo alio indignus ē. cui debeat aperiri qđ quiritur.

¶ Capitulū duodecimū

Et cepit illis in parabolis loqui Vineā plantauit homo ⁊ circūdedit ei sepem ⁊ fodit lacum. ⁊ edificauit turrem. ⁊ locauit eam agricolis ⁊ peregre profectus est. Et misit ad agricolas in tempore seruum. vt ab agricolis acciperet de fructu vinee qui apprehensum

¶ Glosa. Postq; dominus prudenti mīe rogacōne temptatoꝝ eis ꝓclusserat ꝓsequenē eoꝝ malitiā parabolice demonstrat. vnde dr. Et cepit illis in parabolis loqui Vineam plantauit hō.

¶ Hieroꝰ. Homo deus pr dr humano affectu Vinea domus israel ē Sepis est custodia angelorū Hacꝰ est lex. eurus templū. Agricole sacerdotes. ¶ Beda Vel sepis murus est urbis. Hacꝰ siue torcular

eū ceciderēt ⁊ dimiserēt
eā vacuā. Et itez̄ mi
sit ad illos aliū seruū
⁊ illū incapite wlneza
uerūt ⁊ cōtūelȳs affe
cerūt. et rursū aliū misit
et illū occiderūt Et plu
res alios quosdz cedē
tes alios uo occidēterel
Adhuc ergo unū hīs fi
liū karissimū ⁊ illū misit
ad eos nouissimū di-
ca forte uebūt filiū me
um. Colom aū dixerūt
adinuicē. Hic est hered
Venite occidamꝰ eū ⁊
nra erit hereditas. Et
apphendentes eū occide
rūt ⁊ eicerūt extra uine
am. Quid ergo faciet
dns uinee? Veniet ⁊ p
det colonos ⁊ dabit ui
neā alys. Nec scripta
hāc legistis lapidē q̄z
reprbauerūt edificātes
hic factꝰ ē in caput ā
guli a dño factum est
istud ⁊ ē mirabile m o
culis nris ⁊ q̄rebāt eū
tenere ⁊ timuerūt tur
bam Cognouerūt enī
quoniam ad eos pabo
lam hanc dixerit. Et
relicto eo abierūt.

alcaze aue illa tez̄ula
ria quoz tres psalmi
pnotāt̄ uno. ¶ The.
Vt sepis ē lex prohi
bens eos alienigenis
miscerī. ¶ equē. Et
pegre pfectus est.
¶ Beda. Non loci
mutacōe si abire vide
tur a vinea ue vinito
rib⁹ liberꝫ opandi ar
bitriū derelinquat. se
q̄t̄. Et misit ad agri-
m tempo. ser. vt ab a
gricol ac de fructu vi
nee. seruū missi pbe
te fructus vinee obe
diēcia ē. De pphetis a
lȳ cesi. alꝫ volnerati a
lȳ occisi fuit. Vñ seq̄t̄.
Cum appī. eū ce. ⁊ di-
cū va. ¶ Beda. Ser
uus q̄ primo missꝰ ē ip
se legifer moyses iuel
ligit̄ leo cesus eū dimi
serē vacuū. irritaue
rūt enī Ooyscen in ea
steria Seq̄t̄. Et iterꝫ
misit ad il. aliū ser. et
il. m capi. vol. ⁊ ptu. af
fe. Seruꝰ alīꝰ. dauid
Regem ⁊ ceteos psal
mistas significat. Qz
būc affectū ptumelȳa
m capite vulnerauerē
q̄ psalmistaꝫ carmina
pupendentes. ipm da
uid abiecerūt. dicētes
Que nos ps cū dauid
Sequit̄. Et rur. aliū
mi. ⁊ il. occi. ⁊ plures
alios quos ceciderē. ali
os uo occiderūt. Tera
uz cū suis socys fuuꝫ
Prophetaꝫ chorum intellige Sed quem pphetaꝫ
nō sunt plecti. Nec sane trib⁹ seruoꝫ gradib⁹ oīm
sub lege doctoꝫ figurā posse pphendi. dns alibi p
nūciat. di. qm̄ necesse ē ipleri oīa q̄ scripta sunt ī le
ge ⁊ pphetis ⁊ psalmis de me. ¶ The. Dt aliē p p
mū seruū intellige pphetas q̄ arcta tpa helie fuerūt
qm̄ michēa vberaut sedechias Pseudo pphēta. Se
cūd⁹ vo fuū quē in capite vulnerauerē. ⁊ affecerē
iniuria. intellige pphetas. q̄ fuerē arcta tpa osee ⁊ esa
ie. Tercū uo fuū intelige pphas q̄ fuerē arcta tpa
damek ⁊ ezechiel. seq̄t̄. Adhuc gꝰ vnū ex. ¶ Hiero.
Filiꝰ carissimꝰ ⁊ nouissimꝰ vnigenitꝰ. Qd ait dicat. ve
rebūt fi. me. p ironiā hūdī. ¶ Beda. Vt aliē q̄ ait.
q: ve fi. me. n̄ de ignorancia dī. sz ambigē dī dꝰ. ut
lībz volūtas hoī refueē. ¶ The. vt alic. Nō igno
rās qd fuem ēat. b dixit. sz oīdēs qd erat dccs et

pgruū eos opari se. Colom ait di. adm. ⁊ ē hr. ⁊
ec. eū ⁊ nra erit he. ¶ De. Quam stultissime dns ghe
uideoꝫ principes nō p ignorāciā sed p inuidiā dixe
risse filiū dei. Intellexerūt enī hic ē. ut dicit ē
Dabo tibi gentes hēditatez tuā. ¶ Dic ecclo co mul
colom pinde mouebant. cū cruce gentes nō vide-ri
dem que p eum est extinguere. sed magis q̄ ex
lege est ulciscam pferre. ac gentes inuocatione
bant miserere. Sequit̄. Et expulerunt eum. ecciderunt
⁊ eiecerunt extra vineam. ¶ Theoph. Ejecerunt extra iherusalē quippe crucifixus est dominus. ¶ Hie
ronimꝰ. Vel eiecerunt eum extra vineam. ⁊ extra
plebem dicentes. Samaritanus es ⁊ demonium ha
bes. vel quia quantum in se erat. suis eum finibus
excludentes. gentibus fuisse ripiendū dicunt. Seq̄t̄
Quid ergo faciet dominus vinee. Dicunt ⁊ ipse
colonos ⁊ dabit vineā alys. ¶ Aug. de con. euāge
listarum. Et quidem matheus illos respondisse sub
iungit. atq̄ dixisse. Malos male ꝑdet. quod utrum
hic non ab ipsis responsum esse cōmemorat. sed de
minum post interrogacōm suam ipm sibi questio
do respondisse. Sed facile potuit unusquisq; ut illoz
vocem ita subiungam. ut nō interponeret. illi dixe
runt aut illi dixerunt. sed cū unusquisq; aut duo re
sponsionem istam dño poss attenderunt. q̄ cū vna
dixerūt eadem de illis hoc ipe respondit qui verus
est. ¶ Theop. Dns ergo vinee est pr̄ hūj mundi
ū. ⁊ ipe filius inuremptus qui pdet colonos. ma
dens ipsos romanis ⁊ populum dabit alys colens
ū. apīis p legas actus apīoꝝ ⁊ innumeras mil
a ⁊ quinq̄ milia repente credentiū ⁊ fructificanti
bo. ¶ Hieroꝰ vt dat vinea alys. ab oriēte et
occidēte ⁊ austro ⁊ ab aq̄lone venientes ⁊ recubentes
cū abrā isaac ⁊ iacob in regno dī. ¶ Beda. Ne
autem ita duriūtus fuisse ꝓcurrum ꝓbet ha
tim affirmauit exemplo subiciens. Nec scripturaꝫ
banc legistis lapidem quem reprobauerunt edifi
cantes. hic factus est in caput anguli. Quasi
Quō implebit hec pphetia. nisi q̄ ipse a suis re
pbaꝰ ⁊ occisus traditus ē gentibus. ꝑdicabꝰ ve
quasi lapis angularis duos pietes condat in sme
ipm. atq̄ ex vtroq̄ populo vnam sibi fabricauit
tem. vnum templum edificet. Ecclesiam enim euāge
ge magistros quos supra colonos dixerat. nec ob
ficantes a pellat. q̄ qui subitam sibi plebem ad fru
dcos vite fructus quasi vineaz vindicabit exclusis ip
si quoq̄ hanc deo in habitatore dignam quasi domū
construere atq̄ ornare properabit. ¶ Theoph. Ha
pis ergo quē reprobauerūt edificātes hic factus est
put anguli. i. in caput ecclesie. Angulus namq; ma
clesia ē quasi pungens uidens ⁊ gentes. Nec mi
angulus scz ecclā a dño factus ē. ⁊ ē mirabile in ocu
nris. scz fidelium. Nā ab ifidelibo miracula secreti
eur. Mirabit quidē ē ecclesia quasi miracula fecis
dño cooperante Apīis ⁊ sermones pdicantes. sed
b⁹ sigmis ⁊ hoc est. qd dicit. A domino factus est is
⁊ est mirabile in oculis nostris. ¶ Hiero. Vt dem
bic lapis reprobus quem gestat angulus pungens
in cena agnum cū pane. frāgēs verꝰ. nouum ordo
ans testamētū. pstāq̄ mira i oculis nris ⁊ ap-

¶ Beda. Principes aũt sacerdotum ostendebant vera esse que dñs dixerat. quod pater ex hoc quod subtrahitur. & querebant eum tenere. Ipse enim est heres. cuius iusticiam dicebat esse vindicandã a patre. Similiter aũt cui q̃ fidelium cum misterio baptismi comm ittitur quasi vinea quam excolat locat. Sed missus seruus grumelsis affectus vt ceteri eiũ. cum sermo auditus vt ꝓmittit. vel quo peius est etiam blasphemat. Occisum insup heredem q̃s eum in se esse. occidit. qui filium dei oculcant. ꝑdito malo culture vinea datur alteri cuius dono gr̃e quod fugibus speuit. humilis quisq̃ ditabit. Sed et hoc q̃ principes sacerdotũ manum mittere querentes. timore turbe retinent. cotidie geriẽ i ecclesia cũ quib solo nomine sup eam quam nõ diligit ecclesia sicce fidei & pacis vnitatem ꝓter cohabitantium fratrum bonoꝝ multitudinem aut erubescit aut timet impugnare.

¶ Et mittũt ad eũ quosdam ex phariseis & herodianis vt eum capent in verbo Qui venientes dicũt ei. Magister. scimꝰ quia verax es. & non curas quẽq̃ Nec em̃ vides faciem hominũ. sed in veritate viam dei docens Licet tributũ dare Cesari. an nõ dabimꝰ Qui sciens versutiam illoꝝ ait illis. qd me temptatis. Afferte mihi denariũ ut videam Et illi attulerũt Et ait illis. Cuiꝰ est ymago hec & inscriptio Dicũt illi cesaris. Respondens aũt ihesꝰ dixit illis Reddite ergo que sunt Cesaris Cesari & que sunt dei deo Et mirabant sup eo

¶ Beda. Querentes dñm ꝓfitendere simi sacerdotes. timuerunt turbam. atq; ideo quod p se nõ potuerũt heremis potestatibꝰ efficere tẽptabant. ve vt ipsi mortem eius viderent. Et ideo dr Et mittunt ad eum quosdam ex phariseis & herodianis vt eum capient in vbo. ¶ Theop. Diximꝰ alibi de herodianis q̃ heresis quedam noua erat dicentium xp̃m esse herodẽ ꝓter hoc q̃ defecerãt successiones regni inde ortas. Alii vo dicunt herodianos milites fuisse herodis. quos pharisei p astutiã inducebãt de hys que dicebant eum a xp̃o. vt eum caperent & adducerẽt. Vide autẽ eoꝝ malitiã. qualiter cum adulatione xp̃m de ape volebãt. Nam sequẽs. qui ve. di. ei. Magister sci. quia verax es.

¶ Ihe. Pellitus em̃ vis eũ interrogabãt excũdabãt eum sicut ape me possumus in ore. aculeũ intergo. ¶ Beda. Hãc dolosa & fraudulenta mẽrogacio illuc ꝓducat rideant tem. ve magis deum q̃ cesarem timeat. & dicat non debere tributa solui. ve statum audientes Herodiani seditionis gens Romanos autorem habeant. Et iõ subdũt. Et non curas quenq̃ Nec em̃ vides faciem hominũ. ¶ Theoph. Ita vt cesarem non honoret. sed ꝓpter veritatem. ideo subdũt. Sed in veritate viam dei docens. Licet tributũ dare Cesari. an non dabimꝰ. Dolum em̃ artificium eoꝝ erat vnusq̃ ꝑpium habẽs. Deinde si dicerẽt. q̃ licet censum Cesari dari. ꝓcerent contra eum plebem quasi in seruitutẽ reducentem ipm populum. Si vero diceret q̃ non licet dari. sic accusarent eum tanq̃ excitaret populũ ꝓtra Cesarem. Sed sapie fons fugit dolos eoꝝ. vnde sequit Qui sciens ver. eoꝝ. ait illis. Quid me temp. affer. mihi denarium vt vi. at illi att. ¶ Beda. Denarius ẽ genꝰ nummi quod ꝑ x. nummis imputabat. & habebat Imaginem Cesaris. Vnde sequit. Et ait illi. Cuiꝰ est ymago hec & inscriptio Dicũt ei cesaris. Qui putans interrogationem Saluatoris ignorancia esse. non dispensationem ex hoc discant q̃ potuit scire cuiꝰ ymago esset. sed interrogat vt ad sermonem eoꝝ ꝓpenter rideat. Vnde sequit. Respondens aut ẽ ihus. dixit illis Reddite igit que sunt ce. Cesari. & que sunt dei deo. ¶ Theop. Quasi dicat. Date quod imaginem habet ymaginato. i. denarium. potestis em̃ & censum cesari dare. & deo ꝓpria offerre ¶ Beda. Id est decimas & primitias & oblationes & victimas. quomodo & ipe reddidit que dei sunt. patris faciens voluntatem. ¶ Vero. Vel aliter Illum mũ bñtes cesaris ymaginẽ reddite eam cesari vos ipsos libenter deo reddite. Signatũ est em̃ sup nos lumen vultus tui dñe. non cesaris. ¶ Theop. quasi Cesar etiam est vnusquisq; nostr corpor meorum necessitas. Iubet ergo dñs dari corpi alimenta ꝑ pria. & vestitum. & que sunt dei deo. Sequit. Et mirabant sup eo. Qui credere debuerãt ad tantaꝝ sapiaꝝ miraculũ fuit. q̃ calliditas eoꝝ nõ inuenisset locũ

¶ Et veniunt ad eũ Saducei qui dicunt resurrectionem non esse & interrogabant eum dicentes Magister Moyses nobis scripsit vt si cuiꝰ frater mortuꝰ fuerit & dimiserit vxorem. & nõ reliquerit filios. accipiat frater eiꝰ uxorẽ ipiꝰ & resuscitet semẽ fratri suo. Vii. ergo fratres erant & ꝑmus accepit uxorez & mortuus est non relicto semine. Et secundꝰ accepit eam & mortuus est nec iste reliquit semẽ. Et tertiꝰ similiter. Et acceperũt eam similiter Vii & nõ reliquerunt semen Nouissima omniũ mortua est & mulier In resurrectione ergo cum

¶ Colosa. Postq̃ dominꝰ sapienter pharisęoꝝ callidam temptationẽ euitauit. ostẽdit quo eas saducęos tẽptantes confudit. vii dr. Et ve. ad eũ Sadu. q̃ cre. resur. non esse.

¶ Theoph. Heresis quedaꝝ iudeoꝝ erat q̃ dicebant saducei. & hi resurrectionem negabãt & dicebãt q̃ nõ sit angelus neq; spũs. Hy ergo accedentes ad ihesum. dolose narrationem quandam inquisierũt. ꝑ quam oñderẽt resurrectionem nouu esse nec factã nec fiendã. Et iõ subdit. Et inter. eum di. Magister. In qua quidẽ narratione septem ponũt qui mulierẽ acceperant. vt magis rẽtrabant a resurrectione

¶ Beda. Recte enim istiusmodi fingunt fabulã que deliramẽti arguat eos qui resurrectionẽ asserunt. corpoꝝ

resurrexerint cuiꝰ de hꝭ erit uxor. Vii. eñ habuñt eã uxorẽ. t eñ dens ieſꝰ ait illis. Nõ ne iõ erratis nõ scientes scripturas neq; ꝟtutem dei? Cũ eñ a mortuis resurrexerint neq; nubẽt nꝫ nubẽt ſꝫ sunt sicut ãgeli dei in celis. de mortuis aũt q resurgãt nõ legistis in libro moyſi ſr rubũ quomõ dixerit illi deus inqens. Ego sũ deꝰ abrahaꝫ t deꝰ ysaac t deꝰ iacob Nõ ẽ deus mortuorũ ſꝫ uiuorũ. vos ergo multũ erratis.

Potest aũt fieri ut ve in gente eoꝝ aliqñ hꝰ accadent. ¶ Hiero. mistice aũt mulier sterilis nõ relinquẽs semẽ ex septẽ frib. nouissime moriẽs q̃d aliud significat q̃ iudaicã ſynagogã relictaꝫ a spũ septiformi q̃ vii. pfi? archas ipleuit. q̃ nõ r quer̃e ei semẽ abrahe q̃d ẽ ihs xp̃s. Nuꝫ aũt puer natꝰ ẽ illi nobis tñ gentibꝰ datꝰ ẽ. que mulier mortua erat xp̃o. nec cuiq̃ p̃riori che de vii. m rsurrecti õe ꝟiungẽt. Septenarius nãq; numẽr vñ? sicut pfectoꝝ ſignificat. vt ꝟã uice p esa. dicat appꝓbẽdẽt. vii. mlier viꝝ vnũ. r vii. ecẽ q̃s dñs amat arguit t castigat. cum una fide adoratõ q̃ſẽt Et re. ihs ait illi. Nõne iõrãt ¶ Theo. Quod uos ñ intelligitis q̃lẽ resurrectõ scripturã annũtiet credimus ei q restauracõ corpoꝝ taliũ sit futura qualia nũc sunt. non autem sic erit sic igitur ignorantes scripturam non solum sed eã uirtutem ignoratis dmaꝫ. Vos eñ ꝟidatis q. difficile dicẽtes qualiter poterũt mẽbra dissoluta ꝟiungi t aĩam adunari. hoc eñ respectu dine potentie q. nihil ẽ. Sequit ¶ Cũ eñ mortuis resu. ãc A. d. Diuina quedã ent vite restauratõ t ãgelica cũ viuentꝰ ñ corrũpemur. ſꝫ eodem mõ manebimꝰ. t ꝓpt̃ hoc nupcie auferẽt. Haꝫ nupcie q̃dẽ nũc fiũt ꝓpt̃ corruptõm. ut p successionẽ gnis ꝓsistamꝰ t nõ deficiaꝰ. Hũc vo sicut ãgeli erimus q̃ sine successione nupciali t nunq̃ desinũt.

¶ Beda. Considandũ ẽ q latina ꝟsuetudo hic greco Ideomati nõ rñdet. Nubere eñ ꝓprie dicũt mulieres t uiri uxores ducẽ. ſꝫ nõ simpliciter dcũ intelligam? ut nubere de uiris t nubi de uxoribꝰ scripturꝫ sit. ¶ Hiero. Sic igit̃ erant nõ intelligẽtes scri. q̃ i rsurrectõe homines esse sicut ãgeli dei. r nẽo ibi moriẽ. nemo ibi nasciẽ. nec ifans ẽ ibi nec senex ¶ Theo. Et aliter eũ decipiũt nõ intelligẽtes scripturas. Si eñ has intellexissẽt. intelligẽter quõ p scripturas resurrectõ mortuoꝝ possit ꝓbari. Dñs subdit. De mortuis aũt q resurgũt. nõ le. in li. mop. su. ru. ãc Dico aũt sup rubũ In quo ẽ silentio vsa. in quo ignis ardebat. ſꝫ nõ eius spinas ꝟsumebat. sic vos iflãmat eloquiũ meũ. nec spinas vras ſꝫ maledicto germinatas absumit ¶ Theo. Dicat aũt ego sũ deꝰ abrahã. deꝰ isaac. t deꝰ iacob. q. d. deus uiuentiũ Dñs subdit. Nõ ẽ deꝰ mortuꝰ. ſꝫ uiꝰ. Nõ ei dixit Ego fui. ſꝫ ego sũ. tamq̃ illi pñtes existam. Sꝫ forte aliq̃s dicet q hoc dixit solum deus de aĩa abrahe. nõ de corpe. Ad q̃d dicim? q abrahaꝫ uiꝝ q̃ iporatat ſc; corpꝰ t aĩam vt t corpus ipe sit deus t corpꝰ uiuat apud deum. r in dei ordinacõe.

¶ Beda. Dt q cũ ꝓbauit aĩas gravẽ pr̃ mortem neq; eñ poterat fieri vt eoꝝ esset deus. qui nõq̃ subsisterẽt. Consequẽs introduceret t corpa resurrectõ. que cũ aĩabꝰ bona a malaq; gesserũt ¶ Hiero. Cum aũt dicit Deus abrahã. deus isaac t deus iacob deum noiando. tri mtatem mmanuit. Cum aũt dicit Nõ ẽ deꝰ mor. vnum deum iterans vñ subsistentiaꝫ significauit. Diuũt aũt. qui nec vẽdicãt potestatem quã elegerant Mortui aũt fuit q̃ q̃d vẽdicauerunt potestatẽ Vos ergo multũ erratis. ¶ Viola. Pharisei videlicet t scripturis ꝟdicebãt t ꝟtutem deregulate

Et accessit unꝰ de scribis q̃ audierat illos q̃rentes. t uidẽs q̃m bñ illis rñdit interrogauit eũ quod eẽt ꝓmuꝫ omniũ mãdatũ. Jesus aũt rñdit ei. q. ꝓmum omniũ mãdatũ ẽ. audi israel. Dñs deꝰ tuus deꝰ unꝰ ẽ. Et diliges dominũ deũ tuũ ex toto corde tuo. t ex tota anima tua. t ex tota mẽte tua. t ex tota ꝟtute tua. Hoc ẽ ꝓmuꝫ mãdatũ. Secũdũ aũt simile est huic. Diliges ꝓximũ tuũ tãq̃ teipsũ maiꝰ horũ aliud mandatũ nõ ẽ. t ait illi scriba. bñ magr̃ in ꝟitate dixisti. q. unꝰ ẽ deꝰ t nõ ẽ aliꝰ p̃ eũ t ut diligaẽ ex toto corde ex toto intellectu t ex tota anima t ex tota fortitudine. t diligere ꝓximũ tãq̃ seipsũ maiꝰ ẽ omnibꝰ holocaustomatibꝰ t sacrificiis ieſꝰ aũt uidẽs q̃ sapiẽter rñdisset dixit illi nõ lõge es a regno dei t nemo iã audebat eũ interrogare.

¶ Theo. Ieiunium omnẽ aĩe vires enumẽrauit Est eñ ieiunium aĩe malis. quã expedit in dicendo. ex tota aĩa tua atq̃ punire ira t desiderium que oĩa terribus vult domare amori Est t alia uis q̃ dr̃ naturalis. q̃ quã gerat ratio tua t augmentatiua t ista est etiam dando denotata Propter q̃d dicit ex toto corde Est t alia uis rõnal quaꝫ mẽtiꝫ vocat t ista cuiꝫ ẽ dare ac pu

¶ Theo. Postq̃ dominꝰ pfectam plenitudinem scribarum t sadducreorum ampliantes ostendit q̃ sanctissimi scribe querenti. q̃ dr̃ Et accessit unꝰ de scribis qui audierat eos simul conferentes. t uidens q̃m bene respondisset mart. eũ quod esset ꝓmum omniũ mandatorum ¶ Ieronimus. Que ẽ hec questio q̃ blesmatur q̃d scribam q̃d dixerit ꝓmum omniũ mandatorum. t non unum. Sciendum q̃ duplex in lege mandatorum precepta. unum q̃d ad deum. alterum q̃d ad proximum. Et quia ꝓximus ex parte ꝓximus est. ideo ꝓximum ꝓximo ꝓponit. Et quia ꝓximus ex parte deus est. ideo deum deo ꝓponit. Et quia deus ꝓximo ꝓximior est. ideo ꝓximum deo ꝓponit. Et quia deus ꝓximo ꝓximior est. ideo ꝓximum deo ꝓponit. Et quia deus ꝓximo ꝓximior est. ideo ꝓximum deo ꝓponit.

Et respondens ihs dicebat docens in templo Quo dicũt scribe de xp̃o filiũ esse dauid. Ipse eñ dauid dicit in spũ sancto Dixit dñs dñs meus. Sede a dexteris meis. Et ponã inimicos tuos scabellũ pedum tuorum. Ipse ergo dauid dicit eũ dñm. t. v. ẽ filius eius Et multa turba libẽter eũ audiebat.

Chlosa. qđ aũe subdit. & ex ea fortitudine. ad vires corp̃is referri potest. Sequiē Scđm autem simile est huic. Diliges pximum tuum sicut teip̃m Theoph. qđ hoc dicat esse simile qp hec duo mandata sine sibi consona & rea pce guertũ data alternatim sine sibi consona & rea pce guertũ data alternatim sine sibi consona & rea pce guertũ data alternatim

drcā vitam āgēnda. alios eis suppone ¶ Beda. Non solum aūt laudes ab hoīb⁹ vmeciaz pecuias queret. Vnde sequ Riu deuo. do. vi. ūr Sut eīm qui se iustos simulantes a pcōz suoz sciā ēbant quasi pīom p eis in iudiō fuēi pecuias accipe non dubitant ⁊ cū porrecta manº paupi pces iuuare solent at illi ob hoc maxime in pūblo pnoctāt ut paupi nūmum tollant ¶ Theop. Accedebant aūt scribe ad has mulieres que sine prēdōe viri manebant quasi eaz fierēt predones ⁊ simulacōe oīōis ⁊ habitu reuerende ⁊ hȳpocrisi viduas decipiebant Et sic eē deuozabant diuitum domos Secuī ¶ Ex hȳ accipiunt proliciis iudiciū scz qz ceteri iudeozum peccatū

¶ Et sedens ihesus ctra gazophylatium aspiciebat quō ēba ia ctarz es in gazophylatiū ⁊ multi diuites iactabāt multa Cum veniss aūt vna vidua paup misit duo minuta quod ē qdrās ⁊ vocās discipulos suos ait illis Amē dico vobis qm vidua hec paup plꝰ oīb⁹ misit qm̄ iserūt in gazophylatiū Oēs em ex eo quod abūdabat illis miserūt Hec vo de penuria sua oīa q habuit misit totū victū suum

¶ Beda. Dīs q appetitores pmiorū ⁊ vane gle cauēdos eē monuerat eaī dona ferētes in domū dī cereo examie discernit Vñ dr Et sedēs ihs gerazo. aspi. quō tur. ia da. es in gazo Sermone greco phylaxe. seruare dr. ⁊ gaza plica lingua diuite vocāt vñ gazophylatiū hoc appellari scīet quo diuite fuit quo noīe ⁊ arca in qua donaria pbi ogregabant ad vsus templi necessarios ⁊ postea in quibus fuerant hec exemplū de portādo in euāgelio hec inquiūba locutº ē i gazophilacō docēs in ēplo habes ⁊ de arca in libro Regum Et attulit viaida pontifex gazophylatium vnū. ūr ¶ Theo. erat aūt laudabit pfuetudo apud uros ut scz hōres ⁊ volōes alīqd i gazophylatio ponēnt qd eēt p sacerdotibus ⁊ pauperib⁹ ⁊ viduis ut exinde nutrirent. Vñ subdit Et mul. di. ac. multa Multis aūt hoc facientib⁹ accessit ⁊ vidua. oīdēs affectū i oblacōe pecuie scdm pria vtutis Vñ subdit Et ve. aūt vna vi. ūr ¶ Beda Quadrantē vocāt calculatores quartā pcm cuiº libet rei vidētes ā loci. aut typis aut pecuie Forsitan gº hoc loco quartā ptē siclī. i. qnq obolos significat. Sequit Et cō. discipulos. ait illis Amē di. vo. ūr Deus em nō sit stabilis ad offerendū. scz ꝑfectū sacrificio scz ex qūto proferat Vñ subdit Oēs em ex eo qd abūdāt illi mi. hec vo ūr ¶ Hiero. Christice aūt diuitos fuit. q protulit de thesauro cordis sui noua ⁊ vetera. q fuit in certa ⁊ occulta sapie dīne utrusq; testamēti. Paupcula aūt q ē ut ego ⁊ mei sibi q. mitto quod possū ⁊ desidero quod nō possū uob⁹ explanare. Nam nō qūtū uos audistis. sed ex qūto cōfidere ac deuo. Unº qsq; aūt quadrantē pōt offerre q

voluntas prompta. q dr quadrās. qz cū tribo gñis cogitatu vbo ⁊ facto Quod dr Totū victū suum misit hoc significat qz tota voluntas corpis in cibo sistit. Vñ dr Totus labor hois in ore suo est.

¶ Theop. Vt aliter vidua ista alis hominē. trāsquēs sathanam cui fuerat adiūcta qui mittit in templi erario duo minuta. carnē scz ⁊ mentē. Carnem quidē p abstinēciā mittem vo p humilitatem. ut sic audire valeat qz totum victū suū posuit ⁊ sicz sibi nihil de suo mō relinquēs. ¶ Ide. Allegorice aūt diuites q in gazophylatiū munera mittebant videt de iustitia legis elatos designāt. Vidua paup ecclesie simplicitatez designat Paup quidē qz spūi sapie vt concupiscentias tpaliū abiecit. Vidua vo quia eius p ea morte ptulit. Hec in gazophylatiū duo minuta mittit qz dilectōm dei ⁊ proximi sui duo racōis munera defert. q sideratu pie frugalitatis minuta. sed merito pie intentōis accepta cibis superbientib⁹ iudeis op⁹ bi pfiant exaltandi Christus deus mittit in munera dei q de iustitia sua pfecit. Omnē aūt victū suum in dei munera mittit ecclia a qua omne quod viuit non sui meriti. sz cuncta venire intelligit.

¶ Capitulum Tredecimum

¶ Et cum ex grederet templo ait illi unus ex discipulis suis Magr aspice quales lapides ⁊ quales structure Et respondens ihesus ait illi vides has oīs magnas edificacōes Nō relinqr lapis sup lapidem q non destruatur

¶ Beda. Quia fidelis ecclesia xpi mens dignas sue glorie penas erat luctura. apte minus post laudatum in paupe vidua devotionē ecclesie. egreditur templo. ruinā q eius fuēram aggressura. admirāda nō metuit pplāda cē pdicit dr Et cū egrederet. ait illi vnº ex discipulis. Magr aspice. qualia ⁊ qua. sint ¶ Theo. Quia em multa cum destructōm ierusalem dīs locutº fuerat. discipuli eiº mirabāt q tā magna ⁊ pulchra edificia dirui debebant. Et pter hoc ondunt ei templi destructōm nō solū ait hec destruēda sc̄z q nō in eis lapis sup lapidē ñ relinqrēt. vñ sequit. Et respōdens ait illi ūr Sed dicerent aliqui q multa reliqua manserūt. Dicit mendacē mirant ondere Sed nequaq; sit hoc ⁊ si em aliqua reliqua remansissent. cū vsq; ad vltimacōm nō relinquēt lapis sup lapidem. sicut narrat. q beatus Hadrianº civitatem ⁊ templum fundamento euertit. ita q verbū dīi qd ñ dr sit mendacium ¶ Beda. Dummodº aūt pcuratū est ne pmissa p orbem hōm evangelice grē templum ipm̄ cōmoniis tolleret. ne quis forte putaret in templo sincerneate fidei q est in xpo ihu. ob carnalē lubricitatem. ¶ Hiero in hoc ē emulatio discipuloz dīi dem nouisse tpis destructōm. cum p cū plures lapides fuerint. a ō qua lapis sup lapidē nō relinqr. ut mirantes

Prophetæ sup eos in quo iudei pręcipitare eam
ve in Ebram ꝛ zorobabel ꝛ Machabeos ¶ Beda
Sicedente etiam dño de templo omnia legis edifica
a ꝛ appolio mandatoꝝ ita destructa est ve nihil a
nobis implere possit ꝛ capite sublato· vniuersa mę
bra membra compagiant·

¶ Et cum sederet in
monte oliuaꝝ contra
tęplū interrogabant
eū separatim petrꝰ et
iacobꝰ ꝛ iohannes ꝛ
andreas. Die nobis
quā ista sient ꝛ quod si
gnū erit quā omnia iste
a mapiet cōsummari. et
rīdns ihesus cepit di
cere illis· Videte ne
quis vos seducat. Multi
ēm venient in nomine
meo dicētes qꝝ ego su
ꝛ multos seducēt Cū
aūt audieritis bella et
opiniones bellorꝝ ne
timueritis Oportet ēm
hec fieri· ꝛ nondum fi
nis Exurget aūt gēs
contra gentē ꝛ regnū
contra regnū Et erūt
terremotus per loca
ꝛ fames multum do
lorum hec·

¶ Beda· Quia laus
dantibꝰ quibusdam e:
dificacōes templi· dñs
palam responderat·
hec esse omnia destru
enda· discipuli secreto
tempꝰ ꝛ signa pōide
structōis mērogāt
Vnde dī· Et cū sedēt
in monte oli· contra· tē·
inter eum· Sedet dñs
in monte oliuaꝝ contra
templum cū de ruina
ꝛ exidio tępli dispu
tat· vt etiam ipo corp
is sicu verbis que lo:
quit̄ ꝓgnat mistice ꝛ
signans qꝝ ꝗcus ma
nens in sanctis· superbo
rum de testat̄ amentiā
Mons ēm eliuet· Fru
diferam designat sācte
ecclesie celsitudinem·

¶ Aug· adesta· Inēro
gātibꝰ aūt eū discipulis
ea respondit dñs que
iam ex illo tempe fuer
rant secuta· siue de ex
cidio iherusalem· vnde
orta est ipsius interro
gacōnis occasio· siue
de aduentu suo p eccle
siam· in qua vsqꝝ ad fi
nem venire ñ cessat· in
suo ēm veniens agnoscitur dum eius quotidie
membra nascunt̄· siue de ipo fine in quo apparebit
vivos iudicaturus ꝛ mortuos ¶ Theopl· Sed
quoniā ea interrogata respondet· mentem eorum
preparat vt non seducantur Vnde sequitur· Et
respondens ihesus cepit dicere illis· Videte ne
quis vos seducat· Hoc autem dicit quia multi
ēm orti iudeam passionibꝰ insurrexerūt quidam q̄
se deos esse dicebant· Vnde sequit̄ Multi enim
venient in nomine meo dicꝝ ego sum· ¶ Beda· Multi
ēm imminente iherosolimoꝝ exidio extitere qui se
esse christos dixerunt· tempusqꝝ liberatis iam ap
propiare· Multi in ecclesia ipius etaꝝ temporibꝰ apo
stolos Antichristos poterunt· Multi etiam in nomi
ne xpi venire anteponit· quoꝝ primus est Symon ma
go· ut sicut in actibꝰ apostolorꝝ legimus· auscultet
hereticum Samaria erant· dicentes hic est virtꝰ
dei que vocat̄ magna· Vnde ꝛ hic subdit· Et mul
tos· A tempe aūt dominice passionis in populo iu
daꝝ qui latronē seducatoꝝ elegerūt· ꝛ xpm salua

Nec abiecerunt· nec hostium· nec seditionēs diuū
cessauerūt· Vnde sequit̄· Cum audieritis bella ꝛ opi
nationes bellorum· Sz hys aduētatibꝰ Apostoli ne terreātur
ne iherusalem iudeamq̄ deserant· admonēt quia vi
delicet non statim finis· quin potius in quadragesi
mū differendum sit annū· Et hoc est quod subdit·
Oportet ēm hec fieri· sed nondū finis· ¶ desolacio p
uincie vltimūq̄ vrbis ac templi exidium· Sequit̄
Exurget autem gens ꝓra gentem ꝛ reg· ꝓra re
gnum· ¶ Theopl· Id est Romani contra iudeos·
quod iosephus narrat ante destructōm iherusalem
factum· Cum ēm gens iudeoꝝ tributū non reddēs
Romam venerūt turbant· Sed qꝝ tunc temporis Ro
mani misericordes erant cepissent quidē eoꝝ spolia
non fuisset ēm destructio iherusalem· Sed q̄ deus ꝓ
ꝓra iudeos pliare· ostendit ꝓ id quod subdit· Et erūt
terremotus p loca ꝛ fames· ¶ Beda Constat aūt
hoc tempe iudaice seditionis ad literam stigisse· po
test vero regnum sup regnū ꝛ pestilentia coꝝ quo
rum sermo serpit vt cancer ꝛ fames audiendi ver
bum dei· ꝛ cōmotio vniuerse terre ꝛ a vera fide sep
acō in hereticis magis intelligi· qui pera seinuicem
dimicantes· ecclesie victoriam faciunt·

¶ Videte aūt vosmet
ipos. Tradent ēm
vos in cōsilijs ꝛ in sy
nagogis uapulabitis
ꝛ ante reges ꝛ pides
stabitis ꝓpter me· in
testimoniū illis Et in
oēs gētes primū oportz
predicare euangelium·
Et cum duxerint vos
tradentes· nolite pēo
gitare quid loquami
ni sz quod datū fuerit
vobis in illa hora· id
loquamini Non ēm es
tis vos loquētes sed
spūssanctus Tradet
aūt frater fratrem in mortem
ꝛ pater filium· ꝛ esur
gent filij in pentes ꝛ
morte afficient eos· ꝛ
eritis odio ommbꝰ ho
minibꝰ ꝓpter nomen
meū Qui autem susti
nuerit in finem hic sal
uus erit

¶ Beda· Quo mer
to iherosolimis ac pa
tribꝰ de iudeoꝝ vniuēse
irroganda tot fuerūt
aduersa· dūs manifestat
cum dicit· Videte aūt
vosmet ipos· Tradēs
ēm vos in cōsi· ꝛ sy
nagogis· Et quippe iu
daice genti maxima
causa erat exidij· q̄
post occisionē Salua
toris· nominis quoq
ac fidei eius pēcōes im
pia crudelitate vexa
bant ¶ Theop· Con
uenienter aūt ꝓposuit
narratiōem de his que
circa ipsos erant ve
in ꝓpria tribulationibꝰ
aliqualem solatiū ha
berent ex cōmunibus
tribulacōnibꝰ ꝛ passio
nibꝰ· Sequit̄ enim Et
ante re· ꝛ p· sta· ꝓpter
me· in testimoniū illis
Reges aūt ꝛ pides
dicit sicut agrippā ne
ronē ꝛ herodem· Hō
aūt dicit· Ante re· ꝛ p·
sta· ꝓpter me· nō modi
cam eis solacīz dedit
q̄ scz ꝓpter eum erant passuri Quod aūt dicit· In
testimonium illis sic intelligit· a· m pūdicium coꝝ
vt scz essent in excusabiles· q̄ scz Apostolis labori
bus illa non potuerūt veritas contingi· Deinde ne
crederent q̄ ꝓpter tribulaciones ꝛ picula pdicato

imp edifice subdit. Et oēs gen pmūm oportet p dicare euāz. Aug. de con. euāz. Macha⁹ addit Et tūc venet plūmacō. Sz hoc q marc⁹ ait pmū signat vtqz ā añz veniat plūmacō. Beda. hoc ita fuisse pletum ecclesiastice testamē hystorie in quib referē q apli oēs multo ante exidiū urbe ptuare ad pdicandum euāgeliū totu orbe fuerūt dispersi. excepto iacobo zebedei & iacobo ffe dñi. q in iudea p vbo dñi prius sanguinē fuderāt. Quoniam ergo nouerat dñs corda disciploz de exidio ac pdicōe iue gentis esse pristanda. hoc eos solacō alleuat. ve nollent sibi eā iudeis abiectis socios non deesse gaudij regnīq celestis. immo mlto plures ex iudea pirent ex omnib totu orbe hoib esse collegendos. Glosa. Poterat eā alia solicitudo i discipulor cordib oriri. q em audierant q ante reges & psides essent ducendi. ne dubitarent q ex defectu pprie sciēie ac facundie ad rūndum msufficientes essent. dñs eos psolat. cum subdit. Et cuz duxerint vos. tra. no. pco. quid loquam. sed quod datum fuerit vobis in illa hora id loquamini. Beda. Cum em ppe xp̄m duamur ad iudicem. voluntatem tm nostram pro xpo debem⁹ offerre. Cetez ipe xp̄us quantum in nob habitat loquiē. & spūs sancti in rūndo grā dabitur. Unde sequit. Non em estis vos. sz spūs sanctus. Theop. Predicie aūt eis qd erat grauius q sz a pximis plecucōm patiendū. vñ sequit. Tradet aūt frē frem in mortē. & pr filiū. & consurgent filii in parentes & mortificabunt eos. Beda. Hoc in plecucōnib fieri crebro vidim⁹. nec vllus ē mor eos fidus effectus quoz diuersa fides est. Theop. Hoc aūt dicit. ut audito hoc pparent se ut plecucōes & mala pacien eius sustinerēt. Deinde psolacōm mouet dicēs. Et eritis odio omnib hoib pter nomē meū. Qō em̄z habeant odio pter xp̄m. cā est sufficiēs patiēdi plecucōes sustinēdi. Non em martyrem facit pena. sz causa. Sz in hoc eā q sequit. Qui aūt sustinuerit in finem hic saluus erit. & non modica psolatio esse vi det inter plecucōes.

Cum aūt videritis abhominacōez desolacōis stantez ubi non dz q legit intelligat. tūc q in iudea sūt fugiāt in mōtes. & q sup tectū non descēdat in domuz nec introeat ut tollat qd de domo sua. Et q in agro suo erit non reuertat retro tollere uestimentuz suū. Ve aūt pregnātib & nutrientib in illis diebz. Orate ergo ut ye me non fiat. Erūt em dies illi tribulacōes tales qles nō fuit abinitio creature quā condidit deus usq nūc nz fiet. Et nisi breuiasset dñs dies non fuisset salua omnis caro. Sz pter electos quos elegit. breuiauit dies.

Glosa. Premissis hys que mox exidium ciuitatis erant futura nūc dñs pdicat ea que circa ipam ciuitatis destructiōm cōtigerūt dicēs. Cū aūt videritis abhominacōez desolacōis stantez ubi non dz q legit intelligat. Aug. de cō. euāg. Marcus dicit stantez in loco sancto. In hac aūt mutacōe vbi marcus exposuit eandē sētenciā. Jō qui ppe vbi nō debet sz in loco sācto vbi non debz. Deinde aūt ad intelligendā puocamur mistice mōstrare esse qd dictū est. Dōc aūt simplicit

aut de ablatiōe accipi aut de ymagine Cesaris quā pilati⁹ posuit in templo. aut de habitu in eōdem statua. que in ipso sancto sanctorum loco mox erupturi. abominacio quoq⁹ in vastatorem sempiternū desolacōis quoq⁹ in eternū ruinam. Aug. ad esa. Lucas vo ut videret tuc factam fuisse abominacōm desolacōis aut expugnacōm iherusalē. hoc eodē loco dñs vbi cōmendat. Cū videritis circūdari ab exercitu iherusalem tunc sciote q appinquauit desolatio eius. Hoc fuit quū in iudea fuit fu. in mō. Oro. Hoc aūt ideo facta esse constat cū a pximantes Romani bello ex emulo iudaice gentis oraculo admonerentur qui erāt in pximia xp̄iani loci gratia discesserunt. ut ecclesiastica narrat hystoria. & trans iordanē locate. manebant ad temp⁹ in oriente pella. sub rege Agrippe Regis iudeox. Cui⁹ in actib apl̄oz mētio est. Qui cum ea que sibi ob rempare videbat. se iudeoz semp impio Romanoz subdit⁹ agebat. Theop. Bene autem dixit qui in iudea sūt quia apostoli in iudea adhuc nō erant sed ante pētem gratia fuit a iherusalem. Glosa. Vel magis ipsi erunt spū ducti quamo sequit. Et qui sup tectū non descendat in domū. nec intret ut tollat quid de domo sua. Debile em erat eādem nudo corpe ō tanta tribulacōne saluari. Sequit. Vob autem pregnantib & nutrientib. Beda. Quantum sz veri ut mater filios sarcina pgrauate fuge necessitatem nō minime sentiens. Theop. Ostendit autem videt q filios etiam in bīs ostendat. Nam fame & pestilentia afflictis manus filijs miscerunt. Glosa. Dehinc autem ne crederet mentiōz de duplici impedimēto fugiendi scilicet posse esse vel ex cupiditate rei aspectabilis. vel deportacōne natoz. tangit terciū impedimentum quod sz est ex pte temporis dicens. Orate ergo ut hyeme non fiant. Theop. Ne sz ex difficultate temporis impediant qui fugere cupiunt. Causam autem tante necessitatis ad effugiendum commemorat. subsignat cum dicit. Erunt em dies illi tribulacōnes tales quales non fuerunt ab initio creaturē quam condidit deus usq nunc. neq fient. Aug. ad esi. Josephum qui iudaicas scripsit hystorias talia multa de urbe illi populo tūc exidisse ut vix accedere diuina ira amē. Unde non immerito dictum est. tales tribulacōnem nec fuisse a creatē initio. nec futuram. Sed & si tempore antichristi talis aut maior futurus intelligendum est de illo populo dictum. quem tribulacionem pocius q̄ passurus. Beda. Hoc autem solum est in tantis malis refugium. ut deus qui dat virtutem patiendi. daturus patientiam ei quendi. unde sequit. Et nisi breuiasset dñs. &

Ther. Jo ē in breui spado bellū sr̄ōmo⁹ fuisset non-fu. Gl. omnis caro .i. nullus euasisset ude⁹. sed ppter electos quos elegit diē ppter ude⁹ credentes aut in posteꝝ credicos breuiabit dies .i. ceo bellum est terminatū. Nam p̄sciebat deus q̄ multi p⁹ desolacōem ciuitatis crederent ude⁹ huⁱ⁹ gracia eoꝝ genus ceteꝝ destrui non p̄misit. ¶ Aug. ad esau. Fudam aūt quementⁱ⁹ intellexisse mihi vi dent mala ipa significata nomine diez. sicut dicti sunt dies mali in alys scripture diuine locis. Neq; eē dies ipsi mali sunt sed ea que sunt in eis. Ipa ergo dicti sunt breuiari. vt deo donante toleraniam. mⁱ⁹ sentrent. acsic q̄ magna essent breuia fierēt ¶ Beda. Vel aliter hec que dicit ab illo loco erūt dies tribulacōis. tempib⁹ antixp̄i ppter ꝙruunt. quando non solū tormenta crebriora & acerbiora q̄ps p̄uenerāt ingerenda sunt fidelib⁹. sq̄d gra uius est signoꝝ quoq; opado eos qui tormenta inferunt comitabit. Nec aut tribulacio quanto ceteris que p̄cessere p̄ssuraꝝ pondere grauioꝝ. tanto ē tem poris breuitate moderatioꝝ fuēa. Namq; tribus an nis & dimidio quantū de ppheta Danielis & Apocalipsi Johānis conjci potest ecclesia p odium ipug nanda esse credit. Juxta vero sensus spirituales cū viderim⁹ abominacōn desolacōnis stare vbi non debet hoc est hereses & flagitia regnare inter eos qui celestium misteriis videbant esse p̄fecti. tūc quicūq; in ades hoc est in p̄fessione vere fidei p̄sistim⁹ cā nolans vitiorum culmen debemus ascendere. quam in plures ampla viaꝝ itinera sequi videmus.

¶ Ibero⁹. Fuga eōm in montes est vt non descēdat ad ymagi ascendit ad alta. ¶ Beda Tunc qui sup tectum est. hoc est qui excedens animo carnalia facta cunctā mentis libera spiritaliter viuit. ne descendat ad mūnos actus pristine p̄uersacōnis neq; ea q̄ reliquerit mundi carnis ve desideria repetat. Domus namq; nūc vel mūdus hic. vt ipa in qua degim⁹ nostra intelligenda est caro. ¶ Ibero⁹. Dicat enim aliq; ve hieme non fiat fuga vestra vt sabbato. ne fructus vīi cpis cum fine temp̄is hieme eōm fructē fructus sabbati vero tempus. ¶ Beda. Si aūt de psummacōne mundi intelligat hoc p̄cipue nō refugiscat fides nostra & in xp̄m caritas. ne q̄ vt odisse mōge dei torpeam⁹ virtutū sabbato.

¶ Theoph. Oport etiam nos a peccato fugere cū feruore & non frigide & quiete. ¶ Ibero⁹. Tribulatio aūt erit ingens & dies breues ppter electos ne malicia huⁱ⁹ temp̄is mutet intellectum coꝝ.

¶ Et tunc si quis vobis dixerit. ecce hic ē xp̄us. ecce illic. ne credideritis. Exurgēt n. pseudo Xp̄i & pseudo ppbete & dabūt signa & portenta & ꝙdigia ad seducendos si fieri

¶ Theoph. Postq; ea que ad iherusalem p̄tinebant domin⁹ cōpleuit. nūc de aduentu loquitur Antixp̄i dicens Et tūc si quis vobis dixerit. ecce hic est xp̄us aut illic. ne credatis. Hoc aūt q̄ dicit. tūc non sic intelligas. i. statim cum cōplta fuerint supra di

potest etiam electos. Vos ergo videte Ecce p̄dixi vobis omnia Sed in diebꝫ illis post tribulacōm illā sol cōtenebrabit. & luna nō dabit splendorē suum & stelle celi erunt decidentes. & virtutes que sunt in celo. mouebūt Et tūc videbunt filiū hominis venientem in nubib⁹ cum virtute magna & gloria Et tūc mittet angelos suos & ogregabit electos suos a quattuoꝝ vētis a summo terre usq; ad sūmū celi.

da circa iherusalez sic & Bathe⁹. Post christi generacōm dicit. In diebus illis venie iebeo. nūquid immediate post xp̄i natiuitatem. non sed indeterminate vel indistincte. Sic & in hoc loco. tūc accepi potest. nō scilicz quando iherusalem desolabit. sed circa tempus aduenet⁹ antixp̄i Sequit. Exurgēt ei pseudo xp̄i. pseu. pro pbe. & da. si. & por. et ꝙ. ad se. si fieri potest etiam electos. Qui ter n. xp̄i nomen suscipiēt ita vt etiam fideles seducant. ¶ Aug. xx. de ciuitate dei. Seducē eīm tunc sabbatum & p antixp̄m in omni vita sua mirabiliter quidem sed mendaciter opabitur Solet autem ambigi. vtꝫ ꝑterea dicta sint ab apostolo signa & ꝙdigia mendacij q̄m mortales sensus p phantasmata deceptur⁹ est vt quod nō facit facē videat. an q̄ illa ipa etiam si erunt vera ꝙdigia. ad mendacia p̄valebunt credētes non ea potuisse nisi diuinus fieri virtutem dyaboli nescientes. maxime q̄m tantam quantam nūq; habuit. acceperit potestatem Sed ꝑter quodlibet hoc dictum sit. seducere ē eos figis atq; ꝙdigijs q̄ seduci mēbūt. ¶ Greg. sic. Cur aūt sub dubitacōne dr̄ si fieri potest. cum quo fuēm sit a dño p̄sciat. Unum vero ex ducto est. q̄ si electi sunt. fieri non potest. si aūt fieri potest electi non sunt. Ista ergo domini sermonis dubitacō in electis exp̄mit trepidacōm mentis quos & electos nouit. q̄ cernit q̄ in fide & bono ope p̄sistent. q̄ qui electi sunt. ad p̄sistendum. ꝑ signa p̄dicti antixp̄i temptabunt ad cedendum. ¶ Beda. Quidam aūt hoc ad captiuitatis judaice temp⁹ referunt. vbi multi xp̄os se esse dicentes. decepti post secatruas populi trahebāt. Sed milla ciuitas obsidiōe nullus erat fidelis ad quem diuina exhortacō ne falsos magistros sequerē. fieri deberet. Unde melius de hereticis accipiendū est qui ꝑta ecclesiam venēnea xp̄os se esse. mentirent. quoꝝ p̄mus Symon mag⁹ fuit. extrem⁹ aūt ille maior ceteris est antixp̄us. Sequit. Vos ergo vi. ec. p̄. vo. omnia. ¶ Aug. ad plebem. hippo. Non ei solum bona que sanctis et fidelibus suis est redditus. vtꝫ etiaꝫ mala quibus erat hic mundus abūdans eius. aut p̄dixit. vt bona post seculi finem secuta ceteriores expectarem⁹. quādo mala simul p̄teriturā ante seculi finem p̄cedentia sentiremus. ¶ Theoph. Post antixp̄i aūt aduentum alterabit & mutabit machina mūdialis. et scuritatis fideribus ꝑter abūdantiam claritatis xp̄i. Dñ sequit. Sed in diebꝫ illis post tribulacōm illam sol cētet. &

lu·non da·splen·ꝫ stel·cē·ēvūt de· ¶ Beda·Et ide ra eīm in die iudicp videbunt obscura·nō dimmuā one sue lucis acadente·l; supuemēte clamate vi lu mis·hoc est sūmi iudicis q̄ius nl ꝓhibeat meliori vacter solem cūe ꝫ lunam cuz fidento ceēis ad tem pus suo lumīe ꝓuari quō de sole factum gstat tempe do mice passiōis·Ceteꝝ pacto die iudicy·cuz fuerit celū nouū ꝫ terra noua tūc fiet qđ esa·dicēt lux luna sīc lux solis·ꝫ lux solis septemplicabit· Sequit Et vir·q̄ fuit m ce·moue· ¶ Theoph·i· veuens an gelice stupebūt tāta magnalia videns fien·ꝫ eoꝝ iudicanseruos· ibe·Quid miꝝ holes ad h̄ iudica uz pēbari·cuꝰ aspectu ꝫ ipe angelice tremūt ꝓta: tes·Quid facūe ibi tabule q̄n tremūt colūne·quid vga defa patit cū cedt pauit gcutit· ¶ Hiero· I a lit sol obtēbrabit ad gelidi corda·ut hieme ꝫ luna n̄ splēdebit serena atēpestate diffēhonū·ꝫ stelle eīt de adēeres ī lumīe q̄n pene deeīt semē abrahe·cui sīc si mlare·ꝫ veu·q̄ sīc i ce·mo·ad irā vidicte q̄n mittē ē a filio hois ve mēte·De cꝰ aduētu subdit·Et tūc vi·fi·ho·ze q̄ sey ꝑ nīc pluuia ī vellꝰ gedōis descē dit cū humlitate· ¶ Aug·ad eſic· Quia em dictū ē aplis ab angel·Sic veiet quō vidistis eū euntē in celuz·mento credendꝰ ē nō soluz m eođ corpe·ve rūeaā in nube vēēus q̄n sic veiet·sīc abiit·ꝫ nubes suscepit eum abeuntē· ¶ Theop· Videbūt aī dīm tamq̄ filiū hois sez in corpe·qđ em videt corpus est Aug·ꝑmo de tri· Visio q̄ppe filij hoīs exhibit ꝫ mat·Nam visio forme dei n̄ mūdis corde qz ipsi deū videbūt·Et qz filiū dei hoīs q̄ in forma dei equa lis ē pīri·miq̄ videre n̄ pōt·Oportet aūt ut iudicem viuoz ꝫ mortuoz corā quo iudicabūt ꝫ iusti vide ze ꝫ miq̄· Jō oportebat vt filiꝰ hois accipet iudicari am pātem De ciuꝰ execucōe mox subdit·Et tunc mit·an·su· ¶ Theop·Dicit q̄ xp̄c ibi mittat angelos sīc ꝫ pr Dei ergo filij q̄ dicūt q̄ pīri n̄ ē equalis· Egredīēt namq̄ ãgli ogregare fideles electos vt in aera rapti obuiēe ibu xp̄o·vñ seq̄t·Et pgre·elec·su·ze ¶ Hiero·vt tractū vēlatū de area roꝰ ter re· ¶ Be·A quatuor aū vēas a q̄uor mdi pbꝰ dicit ociētē ocadēte aq̄lōe ꝫ austro Et ne q̄q̄ puta ret a quatuor solūmō plagis terre ꝫ nō poa ꝰ a cū dis eiꝰ simbo simul ꝫ mediterraneis regionibꝰ electos eē ogregādos apte subiūxit A summo ére vsq̄ ad sūmū celi·i·ab extremis ére·simbo ponit·dū vsq̄ ad vl timos émios eius·vbi lōge aspectātibꝰ arculꝰ celi ē ve simbo mīdere videt·A Nullus ergo i die illa rema nebit electꝰ q̄ nō venīa ad iudiciū dño m area oc currat·Venīe ad iudicium ꝫ reprobi· vt pacto iu dicio dispensē ꝫ pcant a facie dei

A sicu aūt discite ꝑabolam Cum iam ramus eius tener fuerit·et nata fuerūt fo lia ognoscitis q̄ in ꝓximo sit estas Sic et vos cū videritis hec fieri scitote q̄ in ꝓxi/

¶ Beda·Sub exem plo arboris docuit do mīnꝰ gsumacōis exēplū dicēs· A sicu aūt discite ꝑabolam·Cum iam re·eius te·fu·ze ¶ Theo·q̄ sīc cū ficus nascūt folia statī ē est aa·sic ꝫ pꝰ āgustias ā tēpi statī nullo sequē

mo sit in hostȳs Amē dico vobis q̄m nō trā sibit generacō hec do nec oīa ista fiāt Cē/lum ꝫ terra trāsib ūt verba autem mea nō transient

te medio Xp̄i erit ab uentus·qui etiam erit uastis exhinc pcu te ibo vero hiems·ꝫ estate· ¶ Aug·ad eſi· Vt aliter·Quia que tribꝰ euangelistis·scā sunt de dīm aduēt·et diligenꝰ mer se col lata atq̄ discussa·fo tasse inueniunt ad hoc ptinere q̄ ecclie vite ꝑe suo qđ est ecīa exceptis hys locis vbi ille dubiꝰ vlamus ita ꝓmittit ut ꝓximquare dicat·Et q̄n vlamo sermōis fm matheꝰ·ipe aduentꝰ in dit ꝓmit·vbi dr·Cum venerit filiꝰ hominis in maiestate sua·Quid em ē·Cum videntes hec fieri n̄ q̄ que supra dixit Jn quibꝰ est eoā ignoātia q̄ aiet·tūc videbit filium hominis venientē in nubibꝰ· Non tractant ent finis·sed tūc erit in ꝓximo·An dicendum ē ois omnia que supꝰ cōmemorata sūt esse in malignos·si liqua eoꝝ hec videbit exceptio quod dictū est· Et tūc videbūt filiuz hoīs venientem·Ipe quoq̄ hinc ent·nō tūc ꝓximus erit·Sed matheꝰ apostolis exceptis esse accipiendū dicens Cum vi·ut omnia scriptu q̄ prope ē in tarnis· Intelligi ergo quod supꝰ dictum est sic·Et mittet angelos suos a quatuor mdi ꝑtib·a·de extremo celi terrar cōgre bit electos suos·que tota hec nouissima tpa ve ens in suis membris tamq̄ in nubibꝰ· ¶ Beda Potest autem hec fructificatio hu militer intelligi sup statu synagoge que venturo ad se cōo q̄ fruc um iusticie non habebat in ea cui tūc veraciter eterna sterilitate damnata ē·Sed q̄n dum aplos q̄ cum plentudo gentium intraverit·cuncta israhel saluus erit·Quid ē hec·nisi q̄si fieret arbor fructum quem negauerat·reddat Quod vbicūq̄ fuerit·estatem vē pacis esse in ꝓximo nō ambigo ¶ Hiero·Vel folia fici nata·verbi sūt ꝓfectus prima dies est iudicij in qua vnusquisq̄ arbor mun festabit que ieiunia habuit·arborem ad cōburendū ar viride ad plantandū·cum ligno vite Sequit Amen dico vobis q̄m non trans·gene·hec dicit hec omnia fiant ¶ Beda Hoīe generacōis aī omne hoīm si gnificat genꝰ aut spāliter iudeos· ¶ Theophi Vt aliter Non trans·gene·hec scz xp̄ianꝰ deus omnia fiant que arca iherusalem ꝫ antixp̄i abun eum dicta sūt Non em dicit gnacōm apostoli q̄ ma ioz pars apostoli non putant vsq̄ ad iherusalem con sūmacōem Dicit autem hoc de generacōe xp̄iana volens discipulos consolari ne crederent·q̄ in illis temporibꝰ fides deficeret Prīs enim elementa immobilia deficiēte quam verba christi· Potest dicitur· Celum ꝫ terra transibunt·verba autem mea non transient· ¶ Beda·Celum quod transire ī ethereum siue siderium sed aereum intelligere de mus Quocunq̄ enim puenire potuit aqua diluui eo uxta beati Petri sententiam ignis iudicij pu niet· Transient autem celum ꝫ terra pr eam q̄ nunc habent ymaginem·Attamen pr eternam ne fine subsistent·

De die aũt illa et hora nemo scit neq; angeli in celo. neq; filius nisi pater. Videte. vigilate & orate Nescitis em quãdo tempus sit Sicut homo qui peregre pfectus reliqt domum suam. & dedit seruis suis potestatẽ cuiusq; opis. & ianitori pcepit vt vigilet. Vigilate ergo nescitis em qñ dñs domus veniat. sero an media nocte an gallicantu an mane. Ne cum venerit repente inueniat vos dormientes. Quod aũt vobis dico omnibus dico vigilate

¶ Theoph. Volens dñs discipulos impedire ab interrogacõe illius diei & horae. dixit. De die aũt illa & hora nemo scit neq; angeli in celo neq; filius nisi pr̃. Si em dixisset ḋa scio. em nolo vobis revelare. ipos nõ modicum pristasset. Nunc vero sapientius egit. & ipos excludit ab hac modi interrogacõe. ne ei molesti. fierẽt i hoc q̃ dixit neq; ãgeli scis ũt neq; e. ¶ Hylar. Ignoracõ aũt diei atq; horae obiectẽ vigetio do vt deus ex deo natus nõ sit in ea nãe pfectione qua deus est. Sed primum sensu cõmunis iudicy sentendũ e incredibile eẽ possit ve aliquid ex omnib; nesciat qui omnib; ad id quod fuit. atq; erunt. aptus est. Quo em extrã eius nãe scientiaz p quã & in qua id quod efficiendum fit. cõmnẽ. Nunc autem ille diem ignorat. que aduentꝰ sui dies est bũane nature q; agere diffimunt quantum in se est pcurant & sequẽ gerendi cognitio volũtatem agendi. Quomodo ergo dñs gloriae aduentus sui ignorata die nature esse impfecte credit̃ que & necessitatẽ habeat aduenidi & scientiam aduentus sui non adepta sit. Jam vero quãta impietatis geminat̃ occasio si deo pr̃i deputabit̃ indignitatis affect̃. si et ademe ne beatudinis cognicõm. cui motus indurerit pescientiam. Quod si in eo omnes scientie thesauri sẽ dicen hunc non ignorat. sed memmisse nos cõuenit occultos in eo scientie thesauros esse. Ignoracõ igit̃ eius est fm q; thesauri sciencie in eo latent. In omnib; em que deus ignorare se loquit̃. ignoracõne nõ debemur. sed aut tempus est nõ loquendi aut dispẽsato non agendi. Si aũt tunc cognouisse deus dicat̃ q; abraham eum amauerit. cum hoc non celauit. Jhesubo necesse est & ve pater ob id diem scire dicat̃ qua non celauerit filio. Si itaq; diem filius nescit. sacramentum est ve taceat econtrario pr̃ solus oĩa sciat̃ qua non tacet. Absit aũt corpalũ mutacionũ nomcatu in pte & i filio existiman. Denique infirmitatem ignorare dicat̃. omnino subiecit. Videte. vigilate. & orate. nescitis em quãdo tempus sit. ¶ Hiero. Vigilia em opus est mentis ante mortem corpis. ¶ Theoph. Docet aut̃ vigilare & orare. dus hoc. Multa namq; vigilum. sed nocten ducentes in peccatis. Ad hoc aũt sequenter similitudinez inducat dicens. Sicut homo qui pere. pfec. re. do su. & ser. su. po. cu. opis & iamitori pce. vt vigilet.

¶ Beda. Homo qui pegre pfectus reliquit domũz suam xpus est qui ad pr̃em post resurrectionem vidor ascendens ecclesiam corpaliter reliquit. q; tamẽ nũq; duime plenae pr̃sidio destituit. ¶ Gregor. in homel. Carnis etem locꝰ xpo ire erat que velut ad pugnandum ducta est cum predemptore nostro est in celis collocata. Debit autem seruis suis potestatem cuiusq; opis qua fidelib; suis cõcessa sancti spiritus gratia. facultatem enituit bonis opib; seruiendi. Janitori quoq; pcepit vt vigilaret. qua odimi pastor cõmisse sibi ecclesie curam nibil impendere. Non solum aũt rectores ecclesie sed omnes vigilare pmur. ianuas cordium custodientes ne antiq; hostis mala suggestio subrepat ne nos dñs dormientes inueniat. Unde ex hac similitudine pcludens. subdit. Vigilate ergo nescitis em quando dñs domus veniat sero an media nocte an gallicantu. an mane. ne cũ venerit repente. inueniat vos dormientes. ¶ Hiero. Jam qui dormit. ñ corpa vera sed phantasmata itendit & vacuus vigilat de hijs que viderat. Sic nimiz sunt quos mũdi amor rapit in vita. deserũt post vitam. quod somniabant pro certo. ¶ Theoph. Vide aũt q; non dixit. Nescio quando tempus ent sed nescitis. Propter hoc em hoc occultauit q; nobis expediebat. Nam si nũc ignorantes finem non curamus. quid faceremus si finem sciremus. malitias namq; nostras differemus vsq; ad vltimum. Audiendus etiam dicitones. Sero namq; finis existit. cum quis moritur senectute. Media nocte cum quis moritur in medio iuuentutis. Gallicantu vero cum vitio completur in nobis. Cui em incipit puer fm vitiõem viuere tũc gallus in eo vocaret. excitãs a somno sensualitatis. Mane aũt pueritis est etas. Oportet em omnes istos finem pre scire nam & puero cauendum. ne in baptismate pertranseat. ¶ Hiero. Hec aũt fine concludit sermonem vt cõmune omnium pcepti nouissimi p primos audiãt. Unde subdit. Quod autem vobis dico omnibus dico vigilate. ¶ Aug. adscitiũ. Non solum em illis dixit quibus tunc audientibus loquebat̃ sed illis etiam qui fuerunt post illos ante nos & ad nosipsos. & qui erunt post nos vsq; ad nouissimũ eius aduentũ. Nũ quid autem offis inuenitur. est dies ille in hac vita aut quisq; dicitur. est q; ad defunctos etiam ptinet quod ait. Vigilate ne cum venerit repente. inueniat vos dormientes. Cur itaq; omnib; dixit quod ad eos solos ptinere qui tũc erunt. nisi q; ad omnes ptinz quomodo dixi. Tũc em vtiq; veniet dies ille cuz venerit eius dies. ut talis hinc exeat. qualis est inuenitus illo die ac p hoc vigilare debet omnis xpiana. ne imperatum eum inueniat domini aduentus. Imperatũ aũt inueniet dies ille quem imperatum inueniet siue vite huius vltimus dies.

¶ Capitulũ decimũquartũ

Erat autẽ pasca & azima post biduũ. Et querebãt sũmi sacerdo

¶ Hiero. Hũc aspgamus libũ nostrum de sanguine & limina domoz & funem coccineum circũdemus domui oratoris nostre & cogñ in manu nostra

tes & scribe quomodo eum dolo tenerent & occiderent Dicebant autem Non in die festo ne forte tumultus fieret populi.

ut are ligem⁹ vaccaz ruffam in valle occlsq enarzare possim⁹ De xp̄i em̄ occisione narraℓus euāgelista p̄emittit · erat aūt pascha & azima post biduū ·

¶ Beda. Pascha quidem hebraice dr̄ phase nō a passiōe ut plerq arbitrāt̄ · sz a transitu nominat̄ · eoq exterminator videns sanguinē foribus ostitaz · p̄sciens nr̄ pcussit eos Dr ipe dn̄a p̄bēs auxiliū ppto suo desup ābula ut ¶ Iero⁹ · Vt pascha trāsiet⁹ iēpeat̄ · phase vo immolatio · De immolatōe agni & transitu ppli per mare · vt p egipcios · Prefiguraℓ aūt passio xp̄i et redemptō ppli de inferno · qñ nos post biduū visitat · & plenissima luna erat xp̄i pfecta · vt nec eū aliq̄ pte tenebrosa carnes agni immaculati qui tollit peccata mūdi in una domo que ē ecclesia katholica calda atq cantate & armata virtute comedam⁹ . ¶ Beda · Hoc aūt ritu patria veteris mīstrumēq scripēam inē pascha & azima distat · q̄ pascha ipe sol⁹ dies appellatur · in quo agn⁹ occidebaℓ ad vesp̄am · hoc ē xiiii · luna mēsis p̄mi xv · aūt luna qñ egressū ē de egipto · succedebat festiuitas azimoz q̄ septez diebz · vsq ad xxi · diē eiusd̄ mensis ad vesp̄am ē statuta solēnitas Dex euāgeliste idr̄nē & diē azimoz p̄ pascha & p̄ diebz azimoz pasce ponē solēt · vñ & marc⁹ li dic Erat aūt pascha & azima p⁹ biduū · qz & pasce dies i azimis paīb⁹ ē celebrari p̄cepe⁹ . Et nos q̄ pascha ppetuū facētes semp ex hac mō trāsire p̄cupimur · ¶ Iero⁹ · A principio aūt egressa ē migras i Babilōe q̄ templū pace & vasa & se purificare sin legē ad esū agni debuerāt Dñ sequaℓ · Et que · simi sacer · & seni · qñ eū do · te · & oca · Occiso aūt capite · totū corp⁹ inerue efficaℓ · vñ miser facūt q̄ caput moziaℓ · Mitane aūt die festū q̄ euenit vlr · Illō ei ē festiuitas bijn q̄ vitā & misericordiā p̄dixer̄t · vñ seqū · Dice · aūt Illō in die fe · ne forte eu · fie · ipo · ¶ Beda · Illō q̄ dez metuētes sedicōm ut simplex sermo demōstrat · sz cauētes ne auxilio ppli de suis manib⁹ tolleret · ¶ Theop · Ipe tñ xp̄us temp⁹ sibi p̄stitui at passionis · voluit em̄ pascha ante agi · quia ipe verum erat pascha ·

¶ Et cuz esset Bethanie in domo Symōis leprosi & recūberet venit mulier hns alabastrū vnguenti nardi spicati p̄ciosi & fracto alabastro effudit sup caput eius Erāt aūt quidā indigne ferentes intra semetipos dicētes Vt qd̄ p̄dicio ista vnguētu facta ē. Poterat em̄ vnguētū

¶ Beda · pastur⁹ dominus p̄ totū mūdo & vniuersas nacōes suo sanguine redēpt̄us morat̄ in bethania · i · in domo obedientie · vnde dr̄ Et cū esset in domo Simonis lepr · & re · ve · n̄ ul ·

¶ Iero⁹ Humil⁹ ei ceruoz · semp ad ledū suū redit · i · filius p̄ri obediēs vsq ad mortē a nob⁹ obedientiam petit

¶ Beda · dic aūt Symonis leprosi n̄ q̄ illo tēpe leprā p̄miser̄t sz q̄ am

istud venūdari plusq̄ tricentis denarijs et dari paupib⁹ & fremebāt in eam · Jesus aūt dixit simite eā Quid illi molesti estis · bonū opus opata est in me semp em̄ pauperes habetis vobiscū & cū volueritis potestis illis benefacere me aūt non semp hēbitis quod habuit hec fecit p̄uenit ungere corp⁹ meū in sepultūram Amen dico vobis Vbicūq̄ p̄dicatū fuerit euāgeliū istud in vniuerso mūdo et quod fecit hec narrabit̄ in memoriam eius

ra legis p̄ era fac
tore membra⁹ est nois
pstmo germānus · ut
tuus cur amen aparuit

¶ Theop · Quatuor autem quatuor euangeliste vnguentū mistum nō cōmemorant · sed una seu duas · una quidem que describit̄ a matheo & marco · alia vo que a luca & iohanne · Nobis autem si accurate · intuenti hanc eam vna dicitur · alteram vo a luca & duobus vocabulis describi · Nam vocat eam peccatricem · Quae cū a luca describit̄ merito ei de multis peccatis eius ad illum venisse · Hec vo que a matheo & marco describit̄ dr̄i impedimenti venisse nō ob hoc tm̄ se ei peccatrici · ¶ Aug · de con · euan · Ego autem nihil aliud intelligendū arbitror nisi q̄ ea alia quidē fuisse mulier q̄ peccatrix cū accessit ad pedes ihesu sz eandem tamen hoc fecisse semel sz qd̄ lucas narrauit · cū pro accepta humilitate & lacrimis meruit pacē remissionē · Nam et hoc iohannes memoriae tradit cū de lazaro resuscitando cepisset loqui · anteqū veniret in bethaniam dicēs · Maria aūt erat que unxit dn̄m unguento & extersit pedes ei⁹ capillis suis cuius frr̄ lazar⁹ infirmabat̄ · Quod autem in bethania rursus factum sit qd̄ ad lucem narrationem nō pertinet · sed patet ex verbis reliquis euāg · Nō ergo matheus & marcus capitis mīm unguentū illo p̄fusum dicūt · Nec eo tamen pacto accipiamus nō solum caput sz etiam pedes dn̄i fudisse mulierē · nisi forte qñ marcus fracto alabastro p̄fusū caput memorat tam ei⁹q̄ calūniosus ē · ut vase fracto neget aliquo remanē potuisse vnguentū pedes dn̄i p̄funderet Sed religiosi⁹ putare aliquem ita fractum esse ut totum effunderet ut pauca reciperet ac p̄fusos pedes anteqū illud fractū esset · ut sine gra remanēt vni ei⁹ caput p̄fuderet · ¶ De gra aūt alabastrū genus marmoris esse dicūt · unde vasa bibendi · quod ad vasa unguentaria etiam hodie ribo mēdi · quod ad vasa unguentaria etiam hodie lēt eo q̄ optime fuare eam corrupta dicāt · arbor vo ē frutex aromaticus grādis ut aūt & cedrus · sz brevi ac nigra fragilisq̄ q̄mis aē pīgues sed ce · sz brevi ac nigra fragilisq̄ q̄mis aē pīgues sed redolz ut asperū · aspēo sapore · scilicet quo dēlectat̄ cacumina i arista se spargūt · Jo grecia dicit pigmentū nardi spicas ac folia celebrāt · & b ē q̄ ut mag⁹ unguētu nardi spicati p̄ciosi q̄ videlicet unguētū illud qd̄ attulit Maria dn̄o n̄ solū de radice odorifera sed di vmēt q̄ p̄ciosi⁹ erat spicatū q̄q̄ & filiorū ei⁹ absq̄ ce odorus ac virtus illuc erat accumulata gratia

¶ Theoph. Velsicut in greco dr. Nardipistici de hoc lo. q̄ unguēti nardi erat absq; dolo cū fide factum. ¶ Aug. de con. euā. Potest aūt vide ri geranum q̄ Matheus & Marcus postea q̄q; dixe rūt pascha p̄ biduum. deinde cōmemorauerūt q̄ erat pascha p̄ biduum. Venit aūt ihesus in Bethania vbi de illo p̄fecto unguēto dicit. Jubes autem ante sex dies pasche dicit ihesus venisse in Bethaniam. de eodem unguento narratu rus. Sed qui ita mouent non intelligunt Matheū & marcum illud quod in Bethania de unguento fa ctum erat. non post illam p̄dicationē de biduo. sed ad huc cum sex dies essent ante pascha. recapitulando posuisse. ¶ Ibero. Mistice aūt Symon leprosus nūcupatus. gentilem p̄mo & postea fidelem significat. Mulier autem cum alabastro ecclesiasticam fidem. que dicit. Nardus mea dedit odorem suū. pistica nar dus dr. i. mistica & p̄fecta. Domus impleta odore cetum & uera est. Fractum alabastrum. carnale desi derium est quod frangit ad caput ex quo omne cor pus compaginatum est. recūbente ipo. i. humiliāte se ut eum tangeret. fides peccatricis. que de pedibus ascendit ad caput. & ad pedes a capite descendit. p idem id est ad xp̄m & ad membra eius. Sequitur Erant aūt quidam indigne ferentes intra semetip sos dicentes. ut quid p̄dito ista. Per Simedochen dr unus p multos & multos p uno. Perditus enim Judas de salute p̄dicatorū fuerat. & in uita ad mficu fraudifera mentis laqueū nascitur. Sub p̄textu autē munoris misericordiam fideli loquit. Ecce nostra fides. trecēta enim denarios. i. decem sensibus interioribus sic. i. cruciando per corpus & animam & spīm explicatis ¶ Beda. Quod autem dicit. Et fremuerunt mecum nequaq; debemus de diligendo xp̄m Apostolos dictū credere. sed deuota ponus sub numero plurali. ¶ Theoph. Vel quemadmodum uidebat innui q̄ discipuli plures mulierem arguerūt. eo q̄ sepe xp̄m audierant de elemosina docentem. Judas uero non ea dem mentione indigne tulit. sed p̄pter amorem pecunie & corpe lucrum. Unde & Johes ip̄m solū commemorat tanq; fraudulenta mentione mulierē arguentem. Dat autem Et fre. in eā. i. molesti erāt eleemosynas & munera mferentes. Arguit autem dominus discipulos eo q̄ desiderium impedirent mulieris. unde sequit. Jhesus autem dixit. Sinite eā quid illi molesti estis. Postq; enim munus obtulerat illa. q ob p̄bū quereb̄at. ¶ Aug. sr ma. Doluerat enim de ponione unguenti quod poterat venundari multo p̄cio & dari pauperibus. tamen non debebat fieri hoc qua non quemēs erat. ut sup caput christi fundere laeta & decenti mfusione. unde sequit. Bonum opus operata est in me. usq; adeo autem efficax est laus huius operis boni. ut exhortetur nos omnes. odoriferis & p̄fectis opibus implere dominū caput. ut de nobis dicat. qua bonum opus fecimus sup caput xp̄i. qa semp quidem habemus q̄ndiu in hac uita sumus pauperes nobiscum. & opus habentes cura eorum qui p̄fecerūt in uerbo & diuites facti sunt in sapientia dei. nō autem possunt sufficere ut semp dicto & noctibus habeant secum filium dei. i. uerbum & sapiam dei. Sequit enim. Semp enim pauperes habebitis uobiscum & cum uolueritis potestis illis benefacere. Me autem non semp habebitis. ¶ Beda. Nibi quidem uidet in hoc loco de p̄senta corpali locutus. q̄ nequaq; eius eis ita facturus sit p̄ resurrectionem quomodo tunc in omni conuictu & familiaritate. ¶ Ibero. Dicit etiam. Bonum opus opata est in me. q; qui credit in deum reputat ei ad iusticiam. Aliud est enim credere ei. & aliud credere in eum. i. totum eicere te in illum. Sequit. Quod habuit. i. quod potuit hoc fecit. p̄uenit ungere corpus meum in sepulturam.

¶ Beda. Quasi d. q̄ Vos putatis potuisse esse unguenti officium sepulture est. ¶ Theop. Preuenit ei quasi a deo ducta ungēs corp̄s meū ignū sepulture fute. In quo p̄dictorem confundit. ac si ei dicēt. Qua sciencia mulierem confundis que in sepulturam corpus meum ungit. ipsum uo non confundis qui me in mortem tradis. Prophetizat autem dns. sequēter duas p̄phetias. q̄ euangelium eius p̄dicabit in uniuerso mūdo & q̄ opus mulieris laudabit. Unde sequit. Amē dico uobis. Ubi cumq; p̄dicatū fuerit. ¶ Beda. Notandū autem q̄ sicut maria gloriam adepta est in toto orbe de obsequio quod domino exhibuit. ita econuerso ille qui obsequio eius detrahit non tantum longe lateq; infamatus est. sed dominus bonum laude digna remūerans futuras impy contumelias tacendo p̄terijt.

¶ Et Judas scarioth vnus de duodecim. abijt ad summos Sacerdotes vt p̄derz eum illis Qui audiētes gauisi sunt. & promiserunt ei pecuniam se daturos. & quere bat quomodo illum oportune traderet.

¶ Beda. Infelix iudas Damnū quod ex effusione unguenti se asse credebat uolt magistri p̄tio ꝓpensare. Unde dr. Et Judas unus de duo. abijt ad sum. Sa. ut proderet eum illis. ¶ Ors. in ser. de pas. Quid mihi eius patriaz dicas. utinam ip̄m quoq; nescire licuisset. Sed alter erat discipul̄ qui iudas iacobi zelotes uocabat. ne appellatione cognominis fiat p̄fusio personaz. p̄terea hunc ab illo separauit. Non aūt dixit iudas p̄dictor. ut doceat detractōnes nescire & accusationes declinare. Quod aūt dicat unus de xii. auget detestabilitatem p̄dictoris. Nam & alij discipuli erant qui fuerāt numero lxx. & illi uō intimi sz nō tanta p̄fidentia locati sunt. Isti autem xii. fuerunt cōprobati. hec erat caterua legalis de qua p̄dictor malignus exiuit. ¶ Ibero. unus tamen erat de xii. numero non unus merito. unus corpe. nō unus animo. Abyt autem ad Principes postq; exyt. i. transiuit. in eū sacerdotes. unumquodq; animal ad simile sibi iungit. ¶ Beda. Quod aūt dixit. Abyt oī dit eum non a principio inuocatum. non ulla necessitate strictum. sed sponte p̄pria scelerata mente ipse p̄fectum. ¶ Theoph. Dicit autem. ut p̄deret eū illis. i. ut annūciaret illis quando solus existeret. Timebant autem in eum irruere quando docebat p̄ter turbam. ¶ Ibero. Promittit ac se tradere

et magister eius diabol⁹ ante dicebat Tibi dabo potestatem hanc vniuersam Sequē. Cui audiēter grauis fit et pmit ei pe se da. Promittūt q̄dz pecuniā et amittūt vitā quā ipe reapit cū vitā amittat. ¶ Crisō in ser de pas. O demencā ymo cupiditatem poteras. Cuncta em̄ mala cupiditas pcreauit. Nam cupiditas captas aias retinet et omnib modis alligatas pstringit et rez oblionē imponit et alienacōm mentis ondit. Ab hac undas capimus cupiditatis insania. cōuersacōis mense. discipulatus admonicōis sup̄fluis. oblie⁹ est Nam sequē. Et q̄rebat quō eum oportune tradēt. ¶ Iero⁹. Sed oportunitas doli nūq̄z inuenīē ve nō vindicet̄ aut illic ¶ Beda. Multa hodie scelus inde q̄ dñm ac magistrū deumq̄ suū pecunia vendident. velut immane et nefariū exhorrent. nec tñ cauent. nā cuz p muneribus caritatis et veritatis ura spernūt deum qui est caritas et veritas pdunt.

¶ Et pmo die azimorū qñ pascha immolabāt dicūt ei discipuli. Quo vis eam⁹ et parem⁹ tibi vt māduces pascha. et mittit duos ex discipulis suis. et dicit eis Ite in ciuitatē et occurret vobis hō lagenā aq̄ baiulās. sequimini eum. et quocūq̄z introierit dicite dño domꝰ q̄ magr dic Vbi est refectio mea. vbi pascha cū discipulis meis māducē Et ipe vobis demōstrabit cenaculū grāde stratū. illic parate nobis Et abierūt discipuli eius et venerūt in ciuitatē et inuenerūt sic dixerat illis et parauerūt pascha.

¶ Crisō in ser de pas. qñdo undas de tradicōne retractabat alq̄ discipuli fit de pparacōne pasce sollicitu. vñ dr Et pmo die azimorum pascha im di ei discipuli Quo vis eam⁹ et parabi ut mā pascha.

¶ Beda. Primū die azimorum. xum die primi mensis appellat quādo fermēto abiecto immolare et agnū occidere solebant ad vesperam qō exponēs aplus ait Pascha nostrū immolatus est xp̄s. q̄ licz die septima et xv. luna sit crucifixus. attamē nocte qua agn⁹ immolabatur et corpis. sanguis q̄ sui tradēs misteria celebranda et a iudeis tenet⁹ ac ligat⁹ ipi⁹ immolacōis. hoc est passionis sue sacrauit ex ordiū. ¶ Iero⁹ Azima vocque cū amaritudine et lactuda agrestibus manducauit redempcōnra est. amaritudo vo passio dñi ¶ Theop. Ex hoc aūt q̄ dicūt discipli Quo vis eam⁹. manifeste videt q̄ xp̄us hospicū aliqd nō hēbat. sed neq̄ discipuli ꝓprias domos Si em̄ habuissent duxissent eū ad illas. ¶ Iero⁹. Dicūt ei Quo vis eam⁹. ut cū volucre dei diligam⁹ gressū nros Dñs aūt monstrat cū quo māducat pascha et more suo mittit duos qō supra exposuim⁹. Vñ seq̄t. Et mit. duos ex discipulis

¶ Theop. Mittit q̄dem de discipulis duos petrū sed et iohem ut lucas dicit ad ignotū hoiem. innuēs ex hoc q̄ posset nō patibilia q̄ mentez ignoti mouit ut ipos redpet. qd nō oparet in alijs Dat ei cū signū ut domū sez muenīrēt cū subdit Et occurret vobis lagenā aq̄ baiulans. ¶ Aug. de cōeuā. Mire Lagenam dic quā lucas amphoram. Ille vasis gen⁹ ifre mobilis significauit. vtq̄ vitatē sue custodiret. ¶ Ite. Inhabitatis ē q̄ cū discipulis loquēs de alibi Fuem fit notuit. vñ sequē. Et abierunt et inuenerunt.

¶ Crisō in ser de pas. Nō illō qd nūc ē. sed mutandum videor. Illud aūt qd nūc ē nō solū pstitutus. sed ipe fact⁹ ē pascha Sz et cur illū manducauit q̄ subditus ē sub lege ut eos q̄ sub lege erāt redimēret et ipe legi requē daret. et ut nēo dicat. q nō ea euacuauerit. q ea implere ut molestā et arduā nō voluerit ipe primus eam opleuit. et sic fecit ea recipere. ¶ Iero⁹ Quistice aūt dimittas ecca est que muro idem ergastulo occurrēs. plus promittit⁹ est. an phora aque in lutreve. ¶ Beda. Vt aqua lauacrū gre lagena frugiferum designat eos p quos ecclē erat gra mūdata mōstranda. ¶ Theop. Lagenā aque portat ꝰ dispensatus ē. q aūt baptisma baiulat. venit ad recipiendum rōm vuētes. et sic in domo recipit. vñ subdit Sequimini eū. ¶ Iero Cui sez duce in domū ibit refectio xp̄i dñs dom⁹ petrus apostolus est cui dominus domum suā credidit ut sit una fides sub uno pastore. Cenaculū grāde ecclesia magna ē. Inquā narrat nomē dñi stratā ventate veritatis et spiritus.

¶ Beda. Vt cenaculum magnum spiritalē lectionē de angustijs littere egredientes in sublimi loco et in alto mūdi solario rapiat saluatōrē. Consulunt autē aque baiuli siue domini domus fuit ꝓmissa vocabula ut omnibus vez pascha celebrare volentibus hoc est xp̄i sacramenta imbuendi. eumq̄ sue mentis hospicio suscipere querentibus. facultas dandi signetur.

¶ Theoph. Vel dominus domus intellectus est qui ostendit cenaculum grande. et altitudinem intellectus gentium. Quod et si alcium sit. tamen nobis habere vanę glorie et tumoris. sed sternitur et planum fit humilitate. Ibi autem. i. in tali mente pascha xp̄o parant a Petro scilicet et iohanne. id est ab actiua et contemplatiua.

¶ Vespe aūt facto venit cū duodecim. et discūbētibus eis et māducantibus ait iesus Amē dico vobis q̄ vnus ex vobis me tradet q̄ manducat mecū At illi ceperūt contristari et dicere ei sigillatim. nūq̄d ego et ait illis. vnus ex vndecim. q̄ intingit mecū manū in catino. et filius quidem hominis vadit sicut scriptū ē de eo. veb aūt homini illi p quē filius hominis tradet̄ Bonū erat illi si nō natus hō ille

¶ Beda. Dominus de sua passione pauperato cuā de glorioso die dies locū penitus ut cū meliorem sue cognacōis suos penitet ei. fidei fut vi dr Vespe. ut facto cum xii. et discū. eis et sic.

¶ Crisō in ser de pas. vbi pēs q̄ nō aperuit os suū ꝓ pulcabat pēs. dēcorē eū facit. nec ei pcit. silicō pēdus ne celari arbitrat. ducē ad ꝓditōz. ¶ Theo si quis dicit. quare ꝓditor ꝓpe q̄ situs erat. sciebat rēt pascha comedere.

Probabile autem legale. unde discu dere pascha ¶ Jh sperans indicat mū ram venire noluisse acceptant. Omnes hac dormitis circha sola voce respondere penitus et dicere ei quem rem illos et p ¶ Quisquis ego sum ¶ Theoph. Ceperunt dicere domini. verbum passionem. Os mittit carnis q̄ sibi. qui manducat me. dus. q. quaerens ge cum magistro manducare. Unus pedis. dicere ac. Unus in malo manifestus non designat. ¶ duodecim quasi ab eo hujus unum quam ca tur. Sequi mo alibi pau secundo correptus a pena p̄ntē ve quem detrahens supplicia. Tem bo. vadit. sacrat scripturam hoc q̄ dī vadit. osten non necessaria. ut nudas fasciae. sed o dicit. ve autem hom ¶ Beda. Sed v bo hominis qui ad mensa Enim ille in exemplum eadem malens peccatum heris suis. Sequitē. ¶ bono ille. ¶ Iero. Q non melius ei n est non ¶ Theoph. Quanti q̄ esse. si nō q̄dmodo ex ad ea bona. seq̄ posti melius fuisset ei si nat

¶ Et manducantibus illis accepit ihesus panem et benedicens fregit. et dedit eis et ait Sumite. Hoc est corpus meum. Et accepto calice. gratias agens dedit eis. Et biberunt ex illo omnes. Et ait illis. Hic est sanguis meus noui testamenti Qui pro multis effundet. Amē dico vo

Probabile autem est. prius eos adimpleſſe pascha legale. deinde discubuisse inquiente eo. Desiderio desideraui hoc pascha. ¶ Hieronym⁹. Vespera autez diei vesperam indicat mūdi. Circa vndecimam namq; horam venisse nouissimi. qui primi denarium eternę vitę acceperunt. Omnes igitē discipuli tangunt a dño. vt hac harmonia ciebare omnes nerui bene suspensi cōsona voce respondent. Nam sequē. Ne illi ceperūt genium. et dicere ei singillatim. Nunquid ego. vnde animam rem suam et pecunie amore madefactus dixerit. Nunquid ego sum rabbi. sicut in Matheo legitur. ¶ Theoph. Ceperūt autem alij discipuli genistari super omni verbum. Nam usi extera hanc existere vite passionem. Magis eū credebāt illi qui omnia nouerat corda q̄ sibi. Sequitur. Qui mittit illic vnus ex his qui intingit mecum manum in catino. ¶ Beda. Iudas. s. quasi cernens genistatus et retrahens manum cum magistro manum mittit in catinum. Et quia prius dixerat. Vnus ex vobis me tradet. pleuerat quasi in malo manifestus arguit. et tñ nomen proditoris non designat. ¶ Hiero⁹. Dicat autem vnus de duodecim quasi ab eis separatus. Separat enim se ab vnitate corporis quem quam capit. Quis que de ouili egredit. lupi more sibi patet. Judas autem nec primo nec secundo correptus a dominō retrahit pedem. Unde pena proximē ve quem pudor nō vicerat. corrigame districta supplicia. Et hoc est q̄ subdit. Et filius quidem hominis vadit. sicut scriptum est de eo. ¶ Theoph. Et hoc q̄si vadit. obtemperat q̄ moris christi fuit voluntatem non necessariam. ¶ Hiero⁹. Sed q̄ multa bonum ut nobis faciūt. sed omnino illis non proficiat recte subditur. ve autem homini illi per quem filius hominis tradet. ¶ Beda. Sed et hodie quoq; et in sempiternū vehit homini qui ad mensam domini malignus accedit. Erit ille in exemplum ut de filium hominis tradit. nō quidem nobis peccatoribus. si tamen peccatoribus mētis suis. Sequit. Bonum erat ei si nō esset natus homo ille. ¶ Hiero. Sed latens vtero mater melius esse nō est non esse q̄ ad tormenta esse.

¶ Theoph. Quantum enim ex fine melius fuisset ei esse. q̄ nō prius exister. Nam deus fecit ipsum ad gaudia. sed postq̄ ad tantam deuenit malitiam melius fuisset ei si natus non fuisset.

Et manducantibus illis accepit ihesus panem et benedicens fregit. et dedit eis et ait sumite. Hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias agens dedit eis. Et biberunt ex illo omnes. Et ait illis. Hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundet. Amē dico vobis

¶ Beda. Iuxta pascha veteris solēnitas transit ad nouum vesperam carne agni ac sanguine suis corpis sanguinisq; sacramentū substituere. vñ dñs. Et manducantibus illis accepit ihesus panem vesperam se esse monstrare. cui mirantur discipuli. Qui es facere dominus in eternum secundum ordinem melchisedech. Sequē. Et benedicens fregit. ¶ Theophilactus. Benedicere est gratias agens fregit. quod et nos facimus orationes super

q̄a3 non bibaz de hoc genimine vitis vsq; in illum diem cum illud bibam nouuz in regno dei

oblata. Et ihesus. Frangit etiam ipse panem quez discipulis porrigit. ut ostendat corpis sui fractionem. nō absq; sua sponte vel procuratione fuisse quē et benedixit. quia naturam humanam quam pro nobis assumpsit. ipse vna cum patre et spūsancto gratia diuine virtutis impleuit. Benedixit ergo panē ac fregit. quia hominem assumptum ita morti subdere dignatus est. vt ei diuine immortalitatis inesse potentiam demonstraret. Deoq; velocius cum a morte resurgendum esse doceret. Sequē. Et dedit eis et ait. sumite hoc est corpus meum. ¶ Theoph. Hoc. s. q̄d nūc do. et quod nūc sumitis. Non autem panis figura tūm corpis xpi est sed in proprium christi corpus transmutatē. Nam dñs ait. Panis quem ego dabo caro mea est. Sed tñ caro xpi non videt̄ propter nostram infirmitatem. panis enim et vinum de nostra consuetudine est. Si vero carnem et sanguinez cernerem⁹. sumere nō sustineremus. Propter hoc dñs nostre infirmitati condescendens. species panis et vini seruat. sed panem et vinum in veritatem quertit carnis et sanguinis.

¶ Crisost. in ser. de pas. Et nūc est ille piscis est xpus q̄ illam ornauit mensam. ipse illam quoq; placerat. Nō enim homo est q̄ proposita corpora xpi fiat et sanguinez sed ille qui pro nobis crucifixus est xpus. Sacerdotis ore verba proferunt et dei virtute consecrant et gratia. hoc verbo quod dicit. Hoc est corpus meum proposita consecrant. Et sicut illa vox que dicit. Crescite et multiplicamini et implete terram semel quidem dicta est. sed omni tempore sentit effectum ad generationem operante natura. ita et vox ista semel quidem dicta est. sed per omnes mensas ecclesie usq; in hodiernum diez et usq; ad eius aduentū proficit sacrificio firmitatem.

¶ Hiero⁹. Similiter autem in pane transfigurat dominus corpus suum quod est ecclesia pro quo accipit in fide. benedictē in numero frangit in passionibus dat in exemplis fundit in doctrinis formatē in sanguinem suum in calice vino et aqua permixtum vtalio purgemur a culpis. alio redimamur a penis. Sanguine namq; agni seruātē domus a percussione angeli et aqua maris rubri extinguūtē inimici que fuit misteria ecclesie xpi vñ sequit. Et accepto calice gratias agens dedit eis. Gracia ei et non merita saluati sum⁹ a deo.

¶ Greg. xi. moralium. Cum apprehendisset etiam panem accepto pane gratias egisse prohibet. gratias itaq; egit qui flagella aliene iniquitatis suscepit. Et qui nil percussione dignum exhibuit. humiliter in passione benedicat. vt hinc ostendat quid vnusquisq; in flagello culpe facere debeat. si ipse equanimiter flagella culpe portat aliene. vt hinc etiam ostendat quid in correctione faciat subditus in flagello positus pium gratias egit equalis.

¶ Beda. Quia et nos in xpo et in nobis xpm manere oportet. vinū domici calicis aqua miscet. Attestante enim iohanne aque populi sunt. et neque aquam solam neq; solū vinū cui quam licet offerre. ne calix oblato caput a mēbris discernendum esse significet. Et ut christū sine nostre

redemptōis amorē patī potuisse· vt nos sine illius passione saluari ac patī posse offerri cōungat· Se quitē· Et bibe· ex illo omnes· ¶ Iero⁹· Ebrietas felicitatis salutaris· que quāto copiosi⁹ sumit· tanto sobrietatē mentis donare dignat· ¶ Theo· Quidam aūt dicūt iudam misteriū nō fuisse ptrapem sed q̄ exuente anteq̄ dñs misteria largiret· Ally eē dicūt q̄ & illi tradidit de illo misterio· ¶ Gnō· i f· de pas· Christus eīm sanguinē ei quē vendidit offerebat· ut haberet remissionē peccō⁹ si tñ impi⁹ existere noluisset· ¶ Iero⁹· Bibit ergo iudas· si non saīatus· nec sitim extinguit ignis eterni· q̄ in igne sumit misteria xp̄i cui⁹ sacrificiū nō emundat· sed eos cogitacō insipiēs pducit ad culpas· q̄ se cenosis crudelitatis fetoribus miscuerē· ¶ Gnō· i ser· de pas· Nullus ergo sit iudas in domi mensa· hoc sacrificiū cibo spiritalis est· Nā sicut corpal cib⁹ cū ventrez inuenerit aduersis humoribo occupari ampli⁹ leditur· ita est & iste spirital cib· si aliquē repit· maligna te pollutum magis eū pdit nō sua natā· sed accipiētis vicio· Pura igit sit mens in oīb· pura cogitacō q· & sacrificiū pura est· Sequitē· Et ait illi· Ego sanguis· noui testamēti· ¶ Beda· Hoc ad distinctiōm respicit veteris testamēti· quod hircoz & vitulo⁹ ē sanguine dedicatū dñice inter aspergēdum legislatore· hic est sanguis testamēti q̄d mandauit ad nos de⁹· Sequitē· Qui p̄ multi effundet· ¶ Iero· Non eīm oēs emundat· Sequitē· Amē dico vob⁹ q̄ iam nō bibam de vmo vsq̄ in diē illū· ¶ Theop· Quasi d· Nō bibam de vmo vsq̄ ad resurrectiōm· regnū eīm resurrectiōm vocat· quasi tunc regnauerit vera mortem· Post resurrectiōm vo bibit cuz discipulis & comedit q̄i oīdens q̄ idez ipe esset q̄ passus est· Nouū autē bibit illud· i· nouo quodāmodo & alieno· Non enim corpus habebat passibile indigens cibo· sed imortale & incorruptibile· Intelligendū est aūt & sic· Dicit ipe dñs germen vitis misteria & intellectū occultū quem ipe generat· qui docet hominē sciencia· In regno autem dei· i· in futuro seculo bibet· cum suis discipulis misteria & sapiencia noua quedam nos docens & reuelans que nūc occultat· ¶ Beda· Vt aliē· vitem siue vineam dñi appellatam esse synagogam· Scias vetat dicēs· Vinea dñi sabaoth domus israhel est· Ideus ergo dñs ad passionē ait· Jam nō bibam de genimine vitis· Nec aptē dicit nō vitea carnalibus synagoge cerimonijs delectabor· in quibus eē ista paschalis agni sacra· locū tenuere papilionū· Adest eīm tempus mee resurrectionis· adest dies illa cum in regno dei posiet⁹· & gloria vite imortal sublimat⁹· de salute eiusdem xpi fonte gre spiritalis regnū vobiscum gaudio pfundar· ¶ Iero· Considerandū ē aūt q̄ hic dñs mutat eīm sacrificiū· sed nō mutat tps· vt nos nūq̄ cenam dñi ante quartā decimā lunā faciam⁹· q̄ fact⁹ in xiiii· resurrectiōm in xi· luna cenaz dñi faciet quod nunquam in veteri testamento nec in nouo inuentum est·

¶ Et ymno dicto exierūt in mōtē oliuaruz

¶ Theop⁹· Sic̄ gratias egerit anteq̄ bibere· ita et gratias agant

Et ait illis ihesus· Omnes scādalizabimini in me in nocte ista· q̄a scriptū ē percutiam pastorē & dispgēt oues gregis· Postq̄ vero resurrexero precedam uos in galyleam· Petrus aūt ait ei· etsi oēs scandalizati fuerint· sed nō ego· Et ait illi ihesus· Amē dico tibi in nocte hac priusq̄ gallus bis uocem dederit· ter me es negaturus· At ille ampli⁹ loquebat· & si oportuerit me simul commori tecū nō te negabo· Similiter aūt & oēs dicebāt·

& potiq̄ bibere· vel si & humore loco exi· in illo· ut sq abscisa & ex te cibū & p⁹ cibū gustū recodē actionis·

¶ Iero⁹ ymnū dicit laude dñi vt in psal· Edēt pau· vsq· & laudo· q̄ requ· Ex hoc uerit & mandatum· oēs pungues erunt·

¶ Theo· Sicut ei & hoc ondit q̄ discipulis ex ac sibi p nōs mori tradendo⁹ erat· dū laudare dignat⁹ ē· hoc· eē nos cū in angustiadim⁹ q̄· malueri salutem· nō pertin· dro gras agē qui in tra tribulacōe opem· mulcet saluā· ¶ Beda· Docuit eam hoc nos ille maligni quem

dominus sm Johannem pri grauos agens dicebat· In quo & pro seipso & pro discipulis & pro eis qui per verbum ipsorum credituri erant· dicebat se sum oculis precabaē· ¶ Theophilus· Erant autem in montem vt ad eum solitum exilium· cum tes ipsum caperent absq̄ tumultu· Ei enī accessi sene cum in ciuitate manebat· forte fuisset molestus populi conturbata & tunc manifeste ostenderen inimici capeantes viderēē ipm iuste mortiferen q̄ populum constantem· ¶ Beda· Pulchre etiam dominus discipulos sacramentis imbuit· In oliuetem educit oliuarum· vt typice designet nos per acceptionem sacramentorum ad alcioza virtutum dona & charismata sancti spiritus quibus in certe pergamur· ascendere debere· ¶ Hieronimus· In monte etiam oliueti ihesus venetur vnde ad celos ascendit· Vt nos sciamus quia inde ascendimus ad celos vnde vigilamus & oramus & ligamur nec repugnamus in terra· ¶ Beda· Predixit autem dominus discipulis quid passuri sunt· vt cum passi fuerint· non desperent salutem· sed agentes penitentiam libenter· Vnde sequitur· Et ait illis ihesus· Omnes scandalizabimini in me in nocte ista· ¶ Hieronimus· Quamquidem cadunt· sed non omnes iacent· Qui enim qui dormit non adiicit vt resurgat· Cumulat enim ruinam· sed diabolicum est iacere· ¶ Theophilus· Permisit autem eos dominus cadere· vt non in ipsis confidant & ne videretur hoc quod postea narrat ex quodam argumento aparenti prouenisse· sicut testimonium zacharie prophete· Vnde sequitur· Percutiam pastorem & dispergentur oues gregis· ¶ Beda· Hoc alps verbis in zacharia prophetis scriptum est· & ex persona prophete ad dominum dictum· Percutere pasto· & dispergentur oues· quibus similiter passionis pri rnōs pcuā pastorē pabit similiter filius a pre missus & pcutē· i· incarnatus & passus

¶ Theoph. Dixit aũt pater · pecuniam pastorẽ · qa ipse pecuniam simile · Oues discipulos dixit quasi mo centes · quasi absq; malitia · Vtamo solacõm idu ce dicens · Ego postq̃ resurrexero · pcedam vos in galileam · ¶ Iero⁹ · In quo va pmittẽ resurrec tio · ne spes nõ extinguaẽ · Petrus aũt ait ei · Et si omnes scam · fu · sed non ego · Ecce anus fine penis in alium volare mihẽ · sed corpus aggrauat ammz ve amore humane mortis · amor dñi superẽ · ¶ Dei da · Et petrus ẽgo · de ardore fidei pmittebat · & sal uator quasi deus fucta nouerat · Vnde sequit Et me dio die · Amen dico tibi in nocte hac pusq; gallus bis vocabit · me ter negaẽus · ¶ Aug · de cõ · euã · Cũ omnes euangeliste dicãt pdixisse dñm q̃ euz petrus esset negaẽus anteq̃ gallus cantaret · mar cus hoc solum narrauit expssus · Vnde nõnullis vi dẽ nõ congruere ceteris q̃ pax attendũt · Tota ei pn negatio trina est · que si tota post pmum gal licinii magre · falsum dixisse viderentur · eres alij euangeliste q̃z anteq̃ gallus cantaret ter eũ esse negatus · Rursus si tota trinam negacõm ante per gallũ q̃ cantare gallus incipet · superfluo dixisset · Marcus ex gloria dñi · Prusq̃ gallus bis vocem demonstret me negatus es · Sed quia ante pmũ gal licinium cepta est illa trina negatio · attenderũt illi tres non quando eam oplectus esset petrus · si quã ta fuã esset · & trina · & quando cepta · & ante galli cinii · quamq̃ in animo eius & ante pmũ gallicaniũ tota concepta est · Marcus aũt de ipax vocũ inter vallo · planius elocut⁹ est · ¶ Theoph · Quod sic in telligit · Petrus semel negauit · deinde gallus canta uit · illegitur vo eo duabo alys negacõmbo · tũc gal lus secũdo vocem emisit · ¶ Iero⁹ · Gallus lucis nunc⁹ quis est mis spũsanct⁹ · cuius voce in pbena mapta nos de trina negacõe excitamur ad ama rissimos post lapsum flet⁹ · qui male cogitauimus & male locuti sum⁹ ad pximos · & male feci⁹ ad metipsos · ¶ Beda · Fides aũt apti Petri et ardens affectus ad dñm pfequenter ostendit · Sequẽ te ille amplius loquebat · Etsi opos me cõmori te nõ negabo · ¶ Theoph · Ieruozem etiaz intrepidũ a suis discipuli ostenderũt · Nam sequit Similiter autem & omnes dicebant · sed eũ resistebant verba quam xpus pmiserat ·

¶ Et venit in pre dium cui nomẽ geth semani · Et ait discipulis suis · Sedete hic donec oem · Et assumit petrum & iacobum & iohannem secum & cepit pauere · & tedere · Et ait illis · Tristis est anima mea usq; ad mortem · Sustinete hic & vigilate · Et cum processisset paululum prostratus est super terrã · & orabat ut si fieri posset trãsiret ab eo hora · & dixit Abba pater omnia possibilia tibi sunt trãsfer calicem hunc a me Sz nõ quod ego volo sz quod tu Et venit & inuenit eos dormientes Et ait Petro Symon dormis Nõ potuistis vna hora vigilare mecuz Vigilate & orate vt non intretis intemptacõz Spũs quidem promptus est caro aũt infirma Et iterum abiens orauit eũdem sermonẽ dixit · Et reuersus denuo inuenit eos dormientes Erant enim oculi eorum aggrauati Et ignorabãt quid responderẽt ei Et venit tertio & ait illis · dormitemiã & requiescite · sufficit venit hora ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum · surgite eamus ecce qui me tradet prope est

¶ Glosa · Postq̃ sedalum discipulorum pie dixerat · nũc euangelista narrat de Oratõe ipsius · In qua p discipulis credit orasse · et primo describens locum orationis dicit · & venit unc in prediu · cui nomen Gethsemani · ¶ Beda · Ostẽdit aũt Gethsemani vsq; hodie locũ in quo dominus orauit ad radices montis oliueti Interpretatur aũt Gethsemani vallis pinguiũ siue pinguedinum Cum autem dñs in monte orat nos docet sublimia tantum orando inquiri debere · Et cum in valle pinguedinis orat · insinuat nobis humilitatez sepe in orationibus & in terre pinguedine dilectõiz esse seruandam · Ipse etiam p vallem humilitatis & pinguedinem caritatis p nobis mortem subiit · ¶ Iero⁹ · In valle etiaz pinguedinum tauri pingues obsederunt eũ Sequitur Et ait discipulis suis Sedete hic donec orem · Sepe mẽ mora tione qui sepiẽ in passione · quia ille orat illi dormiunt pinguedine cordis oppressi · ¶ Theo · Singulariter etiã erat assuetudo illi sepe orare · Formam nobis tradens vt silentiũ & solitudinẽ in orationibus requiram⁹ Sequitur Et assumpsit petrum & iohannem secum · ¶ Duos tres enim assumit qui gloriã eius in monte Thabor ipsi dominum exterant · Vt qui gloriosa viderant · viderent & ésria & ad discerẽt q̃ vus erat homo · mis q̃ tristat · vñ sequit Et cepit pauere & tedere · Quia eũ totum assumpserat hominem assumpsit & naturales passiones hominis · pauere & tedere & tristari naturaliter · Nam homines naturaliter inuiti tendunt ad mortem · vnde sequit Et ait illis Tristis est anima mea vsq; ad mortem · ¶ Beda · Quasi de us in corpe fragilitatem carnis exponit ut eos q̃ sacramentũ incarnationis obiurgant excluderet impietatis · Nam qui corpus suscepit · omnia debuit suscipere que corpora sunt · vt esuriret sitiz ãgeret & tristaret · Dummodo eis p hoc cõmutari nescit affectus · ¶ Theob · Rudã aũt hoc sic intellexerũt quasi d · Tristor non q̃ mori debeo Sed q̃ israelite p piaculi mei me crucifixum sunt · ac p hoc a regno dei debent excludi · ¶ Iero⁹ · In hoc etiam pauere et tristari docemur ante iudicium mortis quod nõ possumus p nos dicere sed p illum · venit princeps mundi huius & in me non habet quicq̃ Sequit Surgite hic & vigilate · ¶ Beda · Non a somno dormitionis phibet cuius tempus nouerat imminere discrimine sed a somno infidelitatis & torpe mentis · Paululum

aūe ꝓcedens ruit i facīe suam ⁊ humiliter ꝓstrat mētis hitu caris oīōne. Vñ sequē Et cū ꝓcessi pau. pa. sup terrā. ⁊c ¶ Aug. de cō. euā. Nō dixit si fieri possit si fieri possit. heri em̄ pt̄ qđ ille voluerit Sic itaq; dictū est Si fieri pt̄ ita dicere. Si velit Ne ne quis putaret eū p̄ris miuisse pt̄atem. manifestatiue quo intellectu accipiendū sit qđ dictū ē. ¶ Rursū sequē Abba pt̄r oīa tibi pos. In quo satis ondit nō ex impossibilitate sed ex voluntate p̄ris dictū eē si fieri pōt. Qđ aūt marcꝰ nō solū pt̄r. sed abba pt̄r euꝫ dixisse ꝑhibuerat hoc ē Abba hebraice qđ latine pt̄r. Et forte tasse dīs ꝓpter aliqđ sacramētū vtrūq; dixit. volēs oīdere se illam erectis plonā iam sui corpis. ⁊ ecce suscepisse cum factus ē ágularis lapis vemēs ad deuꝫ panē ex hebreis ad quos ꝓnee q̄ ait abba panē ex qēaw ad ās panē q̄ ait pt̄r. ¶ Deus Orat aū transire calicē. ut oīdat se q̄ hō erat. Vñ subdit. Transfer calicē hūc a me. ¶ Remittēs aūt ꝓpter id missus ē. ꝓhat dispensatiōm ad quā missus ē. ⁊ clamat Sed nō qđ ego volo sed quod tu. Quasi d. Si mortē mors me nō morietur sin carnē. crāsceat calix. Deus q̄ nō aliter hoc fieri. nō qđ ego volo sed qđ tu. Quia adhuc peristamē fuga mortis. sed habeāt reditū cor. vitent mortes quā possūt Sed si nō pōt dicamus qđ ꝓpter nos dīs dixit ¶ Deus. Exquo eē vsq; in finē nō cessat nos docere pīb⁹ obedire ⁊ voluntatē eoꝝ voluntati nre ꝓponē Sequē Et venit ⁊ inuenit eos dor. Quē em̄ dormiūt mētes sic ⁊ corpe Postoratiōm aūt dīs venēs ⁊ videns discipulos dormientes Petrū solū increpat. vñ sequē Et ait Petro simon dormis. nō potuisti mecū vigilare. quō mortes sperminus tu q̄ rūdes non mecū Sequē Vigilate ⁊ orate ne intretis. in tempore. scz ne tēptēmi. Et ne tēptem̄ qz impossibile ē humanam aiam nō tēptari sed ne intretis in tēptatiōm. hoc ē ne vos tēptatiō superet ¶ Deus. In tentatiōm aūt intrare dicit q̄ orare negligite Sequē Spūs qdē ꝓmptꝰ ē caro aūt infirma. ¶ Aug. q. d. spūs qdē vt ꝓmptꝰ ē ad me nō negandū ⁊ ꝓpēa hec ꝓmittimus si caro vra in tantū infirma ē. q; nisi dīs p oratiōm virtutem carni dederit tēptatiōm ferabimus. ¶ Beda. Temeranos hic reprimit q̄ aliquid crediderit putare se posse. sed ḡtiā ex mētis ardore ꝓfidim⁹. tm̄ ex fragilitate carnis timeam⁹ Facit ecclīb locus aduersus eos q̄ dicūt vnā in dīo operatiōm ⁊ vnā voluntatē fuisse Duas em̄ voluntates oīdit humanā scz q̄ ꝓpē infirmitatē carnis recusat passionē Et dīnā q̄ ꝓmptissima ē Sequē Et iterū abiit ora. eundē ser. d. ¶ Aug. De s. p scdam oratiōm q̄ vnus hō esset affirmaret. Sequē. Et reuer. denuo inue. eos dor. Tm̄ nō velam̄ē redarguit. Erant em̄ oculi eoꝝ grauati ſ somno Et ignorabāt qđ rūderet ei Per hoc infirmitatem humanā addiscas ne ſ. grauari somno ꝓmittā⁹ ea q̄ nobis nō possibilia sūt Iēr tercio abiit ad ord̄ōne ꝑdicta. vñ sequē Et venit tercio ⁊ ait illis Dor. iam ⁊ req̄. Nō ebat ꝑ illos cū eis pꝰ vdarguciōs pet⁹ se cerie. ſz ironice dicē illi dor. iā ⁊ re. qz iā sciebat q̄ p dictū a ꝓpiquabat Et q̄ironice dicente aparet p hīs q̄ subdit. Suff. venit hora ecce tra. ⁊c ¶ Hoc dicebat dendēs somnū eoꝝ. q. d. nūc tps ē ut dormiatis qđ inimicꝰ appiquat Deinde sequitur Surgite eamꝰ ecce q̄ me tradet ꝓpe ē Nō ut fugerēt si dixit sed ut inimicos obuiarēt ¶ Aug. de cō. euā. vt alibi Petrꝰ cū dixisset dor. iā ⁊ req̄. adiungit Sufficit. ⁊ desinit inferre. venit hora ecce tra. fi. ho. vtiq; iuligandi est post illud dor. ⁊ req̄. fuisse dīm aliquantū. ut hoc fieret quod ꝓmiserat. ⁊ tunc inuasse venit hora Et vere interponē sufficit scz q̄ requieuisse.

¶ Verꝰ Una autem discipulorum decem tres mortuos quos dīs suscitauit significat Primus domo Secundus ad sepulchꝝ Tertius de sepulchro Una autem dominī vigilia docet nos eundo ad p̄teritos ⁊ de futuris ⁊ de p̄sentibus venam rogare.

¶ Et adhuc eo loquente uenit iudas scarioth vnꝰ de xii. ⁊ cū eo turba multa cum gladijs ⁊ lignis missi a summis sacerdotibus ⁊ scribis ⁊ seniorib⁹. dederat aūt traditor eis signum dicens. Quēcūq; osculatus fuero ipse ē tenete eū ⁊ ducite caute. ⁊ cū uenisset statim accedēs ad eū ait. Rabi. Et osculatꝰ ē eū At illi manus in iecerunt in eū ⁊ tenuerunt eū. vnꝰ autem de circūstātib⁹ educēs gladiū percussit seruum sūmi sacerdotis ⁊ āputauit auriculā illi. et rīdens iesus ait illis. Tamq̄ ad latronē existis cū gladijs ⁊ lignis ꝑhendere me. Cotidie erā apud uos in tēplo docēs ⁊ nō me tenuistis. Sz ut implerēt scripture. Tūc discipuli rēlinq̄ntes eū oēs fugierūt. adolescēs aūt qdam seqbat illū amicto sindone sup nudo. ⁊ tenuerunt eū. At ille relicta sindone nudus profugit ab eis

¶ Beda. Potuit etiā dīs obtinere. Et apostolos ⁊ omnem sequentem penuriam ꝑpetuare. sed compendium sanctorum de passione sua grauit ad p̄secutores. ⁊ quorum aduentus euangelista dic. ⁊ adhuc loquente venit scarioth vnꝰ de xii. ¶ Theop. Hoc nō frustra pot. sed ad maiorem ꝓbationem. vt arguantur eum de ḡma choro discipulorum existere. qui dominum ꝓdiderit. Et vere stans ad latus eius. gla. ⁊ ligna missa similia sacē. ⁊ sen. ⁊ similia ¶ Verꝰ Proditor ut dictum est q̄ disposito ad tumultū dei ¶ Deus. adhuc eū ꝓditor iudas ꝓditionis osculo ꝓcurabat. sic ꝓditor ꝓditionis osculo ꝓcurabat. ¶ Theo. vbi ꝓditor cognouerat quō ꝓditionem ꝓcurabat. ut q. alicui offuturū aūt alicui esse non cognitū. ¶ Jeron. Per unius ꝓditoris osculum ꝓditionis ꝓcurabat. ¶ Beda. Et ꝓditor iudas osculo ꝓditionis ꝓcurabat. sic ꝓditor ꝓditionis osculo ꝓcurabat. ¶ Theo. vbi ꝓditor cognouerat quō ꝓditionem ꝓcurabat. ut q. alicui offuturū aūt alicui esse non cognitū. ¶ Jeron. Per unius ꝓditoris osculum ꝓditionis ꝓcurabat.

¶ Heda inuidens aūt ⁊ sceleratā cōfidentiā magi
stri vocat ⁊ osculum mētit ei quem tradit Iusti
pie autem dīs osculum traditionis nō quo simulare
nos docet Sed ne pusillanimem fugere videaē similē
illud psalmi cōplens Cum hys qui oderūt pacē erā
pacificus Sequitē Et illi ma. mic. i eum ⁊ tenuerūt
eum ¶ Hero. Hic adest Ioseph viā vēdiē a fra
tribus ⁊ ferū pertimuit animam eius Sequitur
Vir aūt de circum. edu. gla. pcus. se. sum. sa ⁊ am
plī auricu. ¶ Heda Petrus hoc fecit vt iobes de
clarat eodem mētis ardore quo cetera faciebat.
Scribat em̄ quō plumeos pumendo sacrīgelos mer
ceden ultricē ⁊ sacerdocy pennis accepit. ¶ Et he
Tacet aūt nomen eius. Marcus vt non videretur
sinum laudare magistrū quasi zelantem p xp̄o. Ja
mne aūt petrus ex hoc q̄ inobedientes erant ⁊ scre
bāt sp̄ētes scripturas. Nā si habuissent aures
audientes sempēas. non crucifixissent dīm glorie.
Amputauit aūt auriculam serui summi sacerdotis.
Nam summi sacerdotes p̄mo p̄ceptibus scripturas
quasi seruū non audientes facti. ¶ Sequitē Et re
spondens ihesus ait illis. Tanquam ad latro. exi
stis cum gla. ⁊ lignis. ¶ Heda. Quasi d. Sculeum est
cum gladijs ⁊ fustibus querere eum qui vtero se ve
stens crucis mysterio ⁊ in nocte quasi latronem p p
dictum mestigare qui quotidie in templo docebat.
¶ Theophi. Hūd aūt diuinitatem eius ostendit.
Quando em̄ in templo docebat. nō valuerūt ip̄i ca
pere q̄nus in manibus eorū esset. quia nondū tempus ad
uenerat passionis. Quando aūt ip̄e voluit. tūc era
bile scipm̄ ve adimplerāt scripte. quia cantū ag
nus ad occisionem ductus est. nō clamans neq; voci
ferans. sed voluntarie patiens. Sequitē Tūc discī
puli eius re. eum omnes fugerūt. ¶ Heda. In hoc im
plet sermo quem dīs dixerat q̄ omnes discipli scā
dalizarent in illo in ipa nocte. Sequitē Adolescēs au
tem quidam sequebat illum amictus sin. sup nudo. sub
audē corpe. qua non aliud indumēto quam solā ha
bebat sindonem. Sequitē Et tenuerūt eum. At ille
re. sin. ex. p̄fu. ab eis quoq; f. p̄tinam deserebatur
⁊ fugit. non a dīno. Qui⁹ amorem cē absens corpe. fix
um seruans in mente. ¶ Hero. Sicut etā ioseph
relicto pallio nudus de manibus impudice femine aus
fugit. qui vult effugere manus iniquoz. relinquens
mentis que mundi sunt. fugiat post illum. ¶ Theo.
Probabile aūt videt q̄ hic adolescens erat de illa
domo in qua pascha comederāt. Quidam vo dicūt
hunc adolescentem fuisse iacobū fr̄em dīi qui dice
bat̄ iustus qui ab apīis post xp̄i ascensionem cathe
dram iherosolimoz accepit. ¶ Greg. xiiii. mo. Vel
hoc de iohanne dr̄. qui cesi post ve vba redemp
tis audiret. ad crucem redyt. prius tñ territus fu
git. ¶ Re. Mar. illū eo tpe fuisse adolescentē lon
ga post hoc in carne vita eius indicio est Potuit cī
sieri vt ad horam tenētium manibus elapsus. mox re
sumpto indumento rediens. ⁊ sub dubia luce noc
tis turbis ducentium illum quasi vn⁹ de ipīs immi
sceret donec ad atriū pontificis cui erat notus per
ueniret. ut ipe in suo euāgelio p̄memorat. Sicut au
tem petrus qui culpam negacōnis p̄ie lacrimis

abluit. recuperationem ostendit. ecce qui in martirio
labunt̄. ita ceteri discipuli qui articulum p̄hensionis
fugiendo p̄uenerunt. cautelam fugiēdi docent eos
qui se nim⁹ ideneos ad toleranda supplicia sentiūt

¶ Et adduxerūt ihe
sum ad summū sacerdo
tem ⁊ conuenerunt in
vnū oēs sacerdotes
⁊ scribe ⁊ seniores Pe
trus aūt alonge secu
tus ē eū vsq; intro in
atriū summi sacerdotis
⁊ sedebat cū ministris
Et calefaciebat se ad
ignē Summi vero sacer
dotes ⁊ omne cōsilium
querebant aduersus
ihesum testimonium
vt eū morti traderēt
nec inueniebāt Multi
em̄ falsū testimonium
dicebāt aduersus eū
⁊ conuenientia testimo
nia non erant Et qui
dam surgētes falsum
testimonium ferebāt
aduersus eum dicen
tes q̄m nos audiuim⁹
eū dicētē Ego dissol
uam templū hoc ma
nufactum Et p triduū
aliud non manu
factum edificabo. Et
non erat conueniens
testimonium illoz

¶ Glosa. Mariana
euāgelista supīa quō
dom̄ a ministris sa
cerdotū fuerat capt⁹
nunc narrare incipit
quō in domo principis
sacerdotum mortis ad
iudicatus fuit. Unde
dr̄ Et adduxerūt ihe
sum ad summum sac̄.
¶ Heda. Summū sa
cerdotē significat caī
phan qui sicut iobes
scribit erat pontifex
anni illius d̄ quo testa
tur Iosephus q̄ pon
tificatum sibi emere
a principe romano. se
quitē Et cōuenerunt
omnes sacer. ⁊ scri. ⁊
se. ¶ Hero. Tunc
fuit ē congregatio tau
roz in vacuo popula
rium Sequitē Petr⁹
aūt a longe secutus.
ē eum vsq; intro In a
triū summi sacerdo
tis Timor em̄ retra
hit si caritas trahit.
¶ Heda. Petrus au
tem a longe sequebatē
qui iaz erat p̄xime ne
gaturus Neq; em̄ nega
re posset. si xp̄o proxi
mus adhesisset Sequitē
Et sedebat cum minī
stris ⁊ calefaciebat se
ad ignem. ¶ Hero.
In atrio cum ministris
calefacit se ad ignem
Atrium sacerdotis est
demonia sunt cum qui
bus qui manet flere peccata nō potest Ignis desi
derium carnale. ¶ Heda. Est ei ignis cantatus. de q̄
dicit Ignem veni mittere in terram. qui sup credē
tes descendens. varijs linguis eos laudare dīm do
cuit. Est ⁊ ignis cupiditatis de quo dr̄. Omnes ad
ulterantes velut clibanus corda eoz. Hic ignis in a
trio Caiphe instinctu maligni spūs accensus. Ad
negandum ad blasphemandū dīm. phdeas linguas
armabat. Quod em̄ meus in domo maligna Simo
dus gerebat hoc ignis in atrio inter frigora noctis
accensus figurabat. Quoniam em̄ abundat iniqui
tas. refrigescit caritas multoz hoc frigore corpēs
ad horam Petrus quasi p̄mus primis ministrorum
Caiphe calefieri cupiebat. qua temporalis comodi

soladum pfidor̄ societat̄ quer̄ebat. Sequit̄ summi
o sacer. ⁊ omne con-que aduer-ibm testi-ve eum
mor. trade. ¶ Theop. Nege papiente q̄ vn⁹ exist
eret sūmus sacerdos cūc multi erant substituti ⁊ de
scruti annis singuli p primapē romanor̄. Sūmos
ergo sacerdotes dic̄ illos q̄ determinatū eis temp⁹
cōplentes iam compleuerant a sacerdocio destituti
erant. Figurā aūt iudicij qō in p̄udiciū agebant
opanē. testimonia querentes ut videanē ihm iuste
damnare ⁊ p̄dere. ¶ Iero⁹. Sed mētita ē iniq̄tas
sibi ut regina aduersus ioseph ⁊ sacerdotes aduer
sus susannā sed ignis fine materia deficit. vñ seq̄.
nec inuenichant Multi em̄ fal. testi. d. aduers⁹ eum
⁊ cōue. testi. nō erant. Qd̄ em̄ variaē meretū habe
tur Sequit̄. Et quidā sur. fal. testi. ferebāt Moris
est hereticor̄ vmbrā de veritate trahē. Non ille di
xit. qō illi dicūt. sed simile verbū de templo corpis
sui qō post biduum resuscitauit. ¶ Theop. Nō ei
dīs dixerat. ego dissoluam illud sed soluite. Neq
manufactū dixit sed simplicē templū. ¶ Iherom⁹.
Dixit ecā suscitabo viuū aīal figmentā ⁊ spirās
templū. Falsus testis ē qui in eo sensu dicta intelligit
quo nō dicunt

¶ Beda. Quāto ille
tacebat ad̄ dignos cō
fōe sua falsos testes ⁊
sacerdotes ipios ēēo
magis. Donec ex furo
re suggestus. eū ad rē
denoū p̄uocat. vt ex q̄
libet occasiōe sermōi e
locū inueniat accusādi
vñ dr̄. Et exur. sti sa.
In medio. mē ip. di.
Nō rēdens quicq̄ ad
ea q̄ tibi obici. ab hys
Irat⁹ quidē princeps
⁊ ipacies nō inuenies
calūnie locuz exurgis
& so'ic. ut ifamiā mētis
motu corpis dēmōstra
ret. ¶ Iero⁹. Si ipse
deus ⁊ saluator nr̄ qui
mō saluē petit. Et
būa nō generi. sua pia
tate subuenit. Sicut
ouis ad occisionē sine
voce ducē. Et obmu
tuit ⁊ siluit a bois. vñ
sequit̄. Ille aut̄ tace
bat ⁊ nihil rēdit. tad
emtas xp̄i apologiaz
.i. excusacōem ade ab
solute. ¶ The. Tace
bat aut scriens q̄ ñ ac
tenderent vbis eius.
Unde sin Lucā respō
dit Si dixēo vob. nō
creditis mihi. vñ seq̄
Aur. sti. sacer. iter q̄

¶ Et exurgens sum
mꝰ sacerdos in medīū
interrogauit ip̄m di/
cens Nō rēdes Quic
q̄m ad ea que tibi obi
ciūt̄ ab hīs Ille aūt
tacebat ⁊ nihil rēdit
Rursus sūmus sacer/
dos interrogauit eum
⁊ dixit ei Tu es xp̄s
filius dei benedicti Je
sus aūt dixit ei Ego
sū Et videbitis filiuz
hominis a dextris v̄/
tutis dei se. ⁊ ve. cū
nubibꝫ celi Sūmus aū
sacerdos scindēs vesti
mēta sua. ait. Quid
adhuc desideramꝰ test
es Audistis blasphe
miā. qō vobis videt̄.
Qui oīa condemna
uer ūt eum reū ēē mor
tis Et cepūt q̄dam
cōspuere eum ⁊ vela
re facie eius ⁊ colaph
is eum cedere ⁊ dicere
ei Et ministri alapis
eum cedebant

⁊ dix. ei tu es xp̄e filꝰ dei bīdicti. Interrogat quidem
hoc sūmꝰ sacerdos ut nō addiscēs credere. sed ut
ex hoc aliquā occasionē capere. Quere aūt tu es
xp̄e filꝰ dei bīdicti. Multi nāq̄ erant xp̄i. ⁊ vñi
sic reges ⁊ sūmi sacerdotes sz̄ nullꝰ eoz̄ dicebat fi
lꝰ dei bīdicti. q. semp̄ collaudat. ¶ Iero⁹. Filiū
expectabāt de longe. in p̄pe nō videt. Sic̄ enim ca
ligātibꝰ ocul̄ Jacob sub matre nō agnoscit. Sic in
ge de eo fuēa caīt se. Jhs aūt di. ih Ego sū sz̄
excusabiles sint. ¶ Theop. Sciebat nanq̄ qm̄ nō
crederēt. tm̄ rēdit ne postea dicerēt. si audissem⁹ ab
q̄ ab eo credidissem⁹ ei. Hoc aūt ē in eoz̄ p̄udiciū
q̄ audierūt ⁊ nō crediderūt. ¶ Aug. de cō. eua. ma
thēi aūt nō dic̄ rēdisse ihm ego sū. sz̄ tu dixisti. Ne
mare⁹ em̄ valere oīndit qō ei dic̄ ihs. tu dixisti. qui
tum si dicēt ego sū. Sequit̄ Et vi. fi. hoc. ū. ¶ The
Acsi diceret videbitis me tanq̄ filium hois a dex
tris p̄ris sedentem. Virtutem nanq̄ hic p̄mittit
Non autem sine corpore veiet. sed qualis apud
it crucifigentibus in iudicio eis apparebit. ¶ Beda
Si ergo tibi in xp̄o o iudee o pagane ⁊ hereticꝰ q
temptus infirmitas ⁊ crux contumelia est. vide q
per hoc filius hominis ad dexteram dei p̄ris sedens
⁊ in sua cum nubibus celi est maiestate futurus.
¶ Jheronimus. Et quidam sacerdos mariage
filium dei Jhesus autem respondet filium hominis
ve hic intelligamus dei filium idem esse ⁊ filium ho
minis. ⁊ ne quaternitatem faciamus in trinitate
homo in deo ⁊ deus in homine sit. Dic̄ autez ali
ens virtutis sedentem. i. in vita regnantem sempi
terna ⁊ virtute diuina Et veniē in nubibꝰ cōi. In
nube ascendit. cum nube venet. id est in corpore in
solo quod sumpsit a virgine ascendit. ⁊ cum multa
formi ecclesia que corpus ipsius ⁊ plenitudo eius
ad iudicium venturus est. ¶ Theophilus Papa
Caiphas autem ad exaggerandam inuidiam scidit vestimenta sua ⁊ nescions quid hoc
significaret imitatus sacerdotale se honore priuat
obliuius precepti illius quod legit̄ de principe sacer
dotum de capite suo Cidaris non deponet ⁊ vesti
menta sua non dirumpet Nam sequit̄ scidens vestimenta sua ait. Quid adhuc
desiderandus testes audistis blasphemiam quā vos
videt̄. ¶ Theophilus. Adimplet quidem sacerdos
consuetudinem iudaicam. Cum enim aliquid inso
lerabile ⁊ triste illis occurrebat vestimenta scinde
bant. vt ergo monstraret q̄ christus magnum ⁊ in
tolerabilem blasphemiam dixerit vestimenta scin
¶ Beda. Aliqui autem mysterio factum esse ar
passione domini ponunt ex iudeorum sua ipse vestis
ta discinderet. hoc est ephot cum eunctis domi
nec ab ipsis qui eū crucifixere mlieb⁹ scindi pa
ret. Figurabatur enim quia sacerdotum iudeorum
pro sceenbus ipsorum pontificum esset scindenda
Soliditas vero ecclesie que vestis sui redemptoris
solet appellari. nunquam valet dirumpi. ¶ Theop
filius. Ex eo autem sacerdotum iudeorum scindebā
erat q̄ condemnauerunt christum esse reū mortis.
Unde Sequitur. Qui omnes condemnauerunt
eum reum esse mortis. Jeronimus.

¶ Hiero⁹. Condemnãt quidẽ eum esse reum mortis: vt reatu suo reatum nostꝝ solueret. Sequitur Et ceperunt quidam ꝯspuere eum: vt sẽ ꝯspuamini bus susceptus: faciem animæ nostræ lauaret: & velamine faciei sue velamen cordium nostrorꝝ auferret: & colaphis quibꝰ in caput pcussus est: caput humani generis quod est adam sanare: & alapis quibus expalmatus est: maxima laus eius nostris maĩ bꝰ expalmatus est: maxima laus eius nostris maĩbꝰ Labijsq; plauderet: vt dicãt Omnes gentes plaudite manibꝰ. ¶ Beda Quod vero dicunt ei. Prophetã: quis qui te pcussit: quasi in contumeliam faciunt eius qui se a ꝓphis ꝓphetam habere voluit. ¶ Aug. de cõs. euan. Hoc autem intelligitur passꝰ do mi⁹ vsq; ad mane in domo principis sacerdotum quo prius adductus est.

Aug. de con. euange. De petri temptatione

Et cum esset petꝝ in atrio foris sum vemt una ex ãcillis sũmi sacerdotis & cũ vidisset petꝝ se calefaciẽtẽ ad ignẽ Aspiciẽs cũ ait & tu cũ ihesu nazarẽo eras Ille negauit dicens Necꝝ scio neq; noui q̃d dicas. Et exiit foras añ atriũ & statim gallꝰ cãtauit. rursus aũt cũ vidisset cũ ancilla Cepit dicere circumstãtibus: qa hic ex illis est At ille iterũ negauit Et pꝓ pusillũ rursus qui astabant: Dicebãt Petro vere ex illis es. nam & galileus es Ille aũt cepit anathematizare & iurare q; nesciebat hominẽ istũ quem dicitis Et statim iterũ Gallus cãtauit: et recordatus est petrꝰ Verbi quod dixerat ei ihesus priusq; gallus cantet bis ter me negabis Et cepit flere

Hiero⁹. Condemnãt quidẽ eum esse reum mortis: vt reatu suo reatum nostꝝ solueret. Sequitur Et ceperunt quidam ꝯspuere eum: vt sẽ ꝯspuamini bus susceptus: faciem animæ nostræ lauaret: & velamine faciei sue velamen cordium nostrorꝝ auferret: & colaphis quibꝰ in caput pcussus est: caput humani generis quod est adam sanare: & alapis quibus expalmatus est: maxima laus eius nostris maĩbꝰ expalmatus est: maxima laus eius nostris maĩbꝰ Labijsq; plauderet: vt dicãt Omnes gentes plaudite manibꝰ. ¶ Beda Quod vero dicunt ei. Prophetã: quis qui te pcussit: quasi in contumeliam faciunt eius qui se a ꝓphis ꝓphetam habere voluit. ¶ Aug. de con. euan. Hoc autem intelligitur passꝰ dominus vsq; ad mane in domo principis sacerdotum quo prius adductus est.

Aug. de con. euange. De petri temptatione

Et cum esset petꝝ in atrio foris sum vemt una ex ãcillis sũmi sacerdotis & cũ vidisset petꝝ se calefaciẽtẽ ad ignẽ Aspiciẽs cũ ait & tu cũ ihesu nazarẽo eras Ille negauit dicens Necꝝ scio neq; noui q̃d dicas. Et exiit foras añ atriũ & statim gallꝰ cãtauit. rursus aũt cũ vidisset cũ ancilla Cepit dicere circumstãtibus: qa hic ex illis est At ille iterũ negauit Et pꝓ pusillũ rursus qui astabant: Dicebãt Petro vere ex illis es. nam & galileus es Ille aũt cepit anathematizare & iurare q; nesciebat hominẽ istũ quem dicitis Et statim iterũ Gallus cãtauit: et recordatus est petrꝰ Verbi quod dixerat ei ihesus priusq; gallus cantet bis ter me negabis Et cepit flere

Aug. de con. euange. De petri temptatione

Quæ mater pondus domini gemmelias facta est. non eodem ordine omnes euãgeliste narrant. Nam lucas explicat prius temptationem Petri cũ demũdas domini gemmelias Johes aũt incipit petri tempestãtiõem dicere. & interposuit quedam de cõtumelijs domini. & adiunxit q; inde missus est ad Caypham pontificem: & inde recapitulat Ut explicet quis cepit temptationem petri. Matheus autẽ & Marcus pmo gemmã vocãt xpi gemmelias Deinde Petri temptatiõem de qua dicitur. Et cum esset Petrꝰ in atrio foris sum: venit una ex ancillis sum sacerdotis. ¶ Beda Quid autẽ sibi vult q; pus eum ꝑdit ancilla cum virtus eũ magis potuerũt recognoscẽ. vt & iste sexus peccasse in necem videretẽ domini & iste sexus redimeretur pẽnã passionẽ. sequitur Et ille negauit dicẽs. Nescio neq; noui quid dicas. ¶ Hiero. Petrus sine spũ vocis motu cessat. Cũ spiritu nec principibus nec regibꝰ cedit. ¶ Theoph. Hoc autem eum pati dispensatiue permisit dñs. ne sic exaltaret se. simulq; ut peccatum misericors ostendat. tamq; ex seipso in

Aug. de con. euange. De petri temptatione

Quæ mater pondus domini gemmelias facta est. non eodem ordine omnes euãgeliste narrant. Nam lucas explicat prius temptationem Petri cũ demũdas domini gemmelias Johes aũt incipit petri tempestãtiõem dicere. & interposuit quedam de cõtumelijs domini. & adiunxit q; inde missus est ad Caypham pontificem: & inde recapitulat Ut explicet quis cepit temptationem petri. Matheus autẽ & Marcus pmo gemmã vocãt xpi gemmelias Deinde Petri temptatiõem de qua dicitur. Et cum esset Petrꝰ in atrio foris sum: venit una ex ancillis sum sacerdotis. ¶ Beda Quid autẽ sibi vult q; pus eum ꝑdit ancilla cum virtus eũ magis potuerũt recognoscẽ. vt & iste sexus peccasse in necem videretẽ domini & iste sexus redimeretur pẽnã passionẽ. sequitur Et ille negauit dicens. Nescio neq; noui quid dicas. ¶ Hiero. Petrus sine spũ vocis motu cessat. Cũ spiritu nec principibus nec regibꝰ cedit. ¶ Theoph. Hoc autem eum pati dispensatiue permisit dñs. ne sic exaltaret se. simulq; ut peccatum misericors ostendat. tamq; ex seipso in

structus humane infirmitatis euentum Sequitẽ. Et ex foris ante atrii. & statim gallus cantauit. ¶ Beda. De hoc gallicantu ceteri euangeliste tacẽt. Nõ tñ factum negant sicut & multa alia aly silentio pretereunt que alij narrant. Sequitur Rursus autẽ cum vi. eum ãcepit dicere circumq; hic ex illis est. ¶ Aug. de con. euan. Hec ancilla nõ eadem sed alia est sicut dicit Matheus. Sane hoc quoq; intelligitẽ quia in secunda negatiõne a duobꝰ ꝓpellat⁹ est ab ancilla sic; quam cõmemorant Matheus & marcus & ab alio quem cõmemorat lucas. Sequitẽ Et ille iterũ negat. Iam Petrus redierat vt quemadmodũ dicit iohes ad focum stans iterũ negaret. vnde ancilla dicebat qđ supra dictum est. nõ illi sic; petro. sed hijs qui illo exeunte ibi remanserunt. Siceñ vt ille audiret. Unde rediens & rursus ad ignem stãs. resistebat negando verbis eox. Aliquando eñ intelligẽ collatis de hac re omnibꝰ euangelistarũ testimonijs nõ ante tamen secũdo petrum negasse. Sed minus in atrio ad ignes. Matheũ aũt & marcum qui primo rauerũt exisse cum foras. regressũ eius breuitatis causa tacuisse. ¶ Beda In hac aũt negatiõe petri discim⁹ non solum abnegari xpm ab eo q; dicit eũ non esse xpm. sed ab illo etiam qui cum sit Negat se esse xpianum. Dño eñ nõ ait Petro Discipulum meum te negabis. sed me negabis. Negauit ergo xpm cũ se negant eius discipulũ. Sequitẽ Et post pusillum rursus qui astabant d. Pe. vere ex illis es Nam & galileus es Non q; alia lingua galilei quam ierosolimite loquerentẽ. qui vtiq; fuerunt hebrei. sed q; vnaquesq; patria & regio suas habet ꝓprietates ac vernaculum loquendi sonũ vitare nõ pũt. ¶ Theop. Igitẽ petrꝰ timore ptẽtꝰ & dominici sermonis oblitus dicentis. Cui me confessus fuerit coram hominibꝰ confitebor & ego eũ coram patre meo dño ab negauit. Unde sequitẽ. Ille autem cepit anathematizare & iurare q; ne hominem istum quem dicitis. ¶ Beda. Quam noxia sit prauorũ societas inter infideles homines negauit se nosse quem inter discipulos fuerat confessus. Solet aũt scripturarum sacra mentum catalysis ꝓ statũ designare iterũ ꝓpter. Unde Petrus qui media nocte negauit ad galli cantum penituit. Unde subditẽ Et statim iterum gallicantum. Et recordatus est Pe. verbi quod dixit ei ihesus. Priusq; gallus cantet bis ter me negabis. Et cepit flere. ¶ Theop. Lachrime eñ Petri xpo ꝓ pmittẽtiam adduxerũt. Confundantẽ itaq; nouatiani q̃ dicunt q; qui post susceptõm baptismatis peccauerit non suscipiẽt vt sibi dictum remittat. Ecce eñ Petrus qui & xpi corpus sumpsit & sanguinẽ. ꝓ penitentiam est susceptꝰ. Quem sanctorum defectus ꝓpter scripta sunt vt & nos si q; mcautelam dederimꝰ. recursum haberemꝰ ꝓ eox exemplum & sperem⁹ pro pmiam subleuari. ¶ Hiero⁹ Ostice aũt prima ancilla turbatio est secũda offensio. Tertius vir adus ẽ Hec terna negatio qua mabluit ꝓ fletus verbi xpi recordatio. Tunc nobis gallus cantat. quando peccator quisq; ꝓ penitentiam corda nostra ad cõpũctionem excitat. Tunc incipimus flere quando igne mur intus ꝓ scintillam scientie & foris eximꝰ extra quod fumus.

Capitulum decimū quintum

ET cōfestim mane cōsiliū facientes summi sacerdotes cū senioribus et scribis et vniuerso cōsilio vinctes Jesū duxerūt et tradiderunt pilato Et interrogauit eū pilatus Tu es rex iudeorū At ille ei respondens Ait illi Tu dicis Et accusabant eū summi sacerdotes in multis Pilatus aūt rursus interrogabat eum dicēs Nō respondes quicquam Vides in quantis te accusant Jesus autē amplius nihil respondit ita ut mirarētur pilatus

¶ Beda · Habebant iudei hunc morem vt quē ad iudicassēt mox vinctū iudicio traderent Non post condemnationem xpi sed iungit euangelista Et confestim mane cōsiliū facientes summi sacerdotes cū senioribus et scribis et vniuerso cōsilio vinctes ihm duxerūt Et tradiderūt pilato.

Attamē notandū q nō tūc primum ligauerūt eum · sed mox apprehensū nocte morti vt iobes declarat ligauerunt ·

¶ Theop · tradiderūt itaq ihm romanis sed et ipsi a deo tradita fuerūt in manibus romanorū · vt adimplerētur scripture dicentes Scōm opa manuū eorum retribue illis · Et inter eū Pilatus tues rex iudeorum

¶ Ide · pilato nihil aliud crimis ierogāte nisi vtrum rex iudeorum sit · arguūtur impietatis iudei q nec falso quidem inuenire potuerūt quō obicerēt saluatori ·

Sequitur At ille respondēs ait illi tu dicis Sic respondet ut et verum diceret et simoeuis calumnia nō pateret ¶ Theo · Dubiā enim responsionem emisit Nam tu dicis pro certo · ego tamen tu dicis hoc sed ego nō dico Et nota q Pilatus q iustus fert sententiam aliqua impetrare nitentem Sacerdotibus aūt et principibus respondere nolentem indignos se suo iudicauerit Sequitur Et accusabant eū summi sacerdotes in multis ¶ Aug · de cōsen · euāng · Lucas et ipsa crimina q falso obiecta fuerūt aperuit · Sic enim narrat · Coeperūt accusare eum dicentes · Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram et prohibentem tributa dari cesari et dicentem se xpm regem esse Sequitur · Pilatus aūt rursus interrogauit eum · Ihū respondens · quomodo vides quam multa accusant eum ¶ Ide · Ethnicus quidem et qui condemnat ibi Sed etiam refert in populis iudeorum · sequitur Vos autem · nihil respondit · ita ut miraretur pilatus · nihil quidem respondere voluit Ne crimen diluendo dimitteret a preside · crucis vultum differret

¶ Theop · Mirabatur aūt Pilatus q et legis doctor esset et eloquens et potens responsione eorum accusationes infringere nō respondebat quicquam sed magis accusationem virtuter sustinebat ·

PEr diem aūt festum dimittere solebat illis unum exemptis quē petissent · Erat aūt q dicebat barrabas q cū seditionis vinctus erat q in seditione fecerat homicidium · Et cū ascendisset cepit rogare sicut semper faciebat illis · Pylatus ergo respondit eis et dixit vultis dimittam vobis regem iudeorum Sciebat enim q per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes · Quem petisset que verba Dilatus dicere · Verum que a Matheo atque a marco referuntur · Aliud enim videtur esse Quem vultis dimittam vobis Barrabam · an illum qui dicitur christus vt matheus refert · Aut vultis vobis dimittam regem iudeorum · vt hic dicatur · Sed quia christus reges dicebant · et qui dixit illum an illum · manifestum est eum dixisse an vellēt dimitti sibi regi an eorum id est christum · Nihil autem mirum est si ex eis q hic tacuit Marcus de Barraba hoc solum volens dicere quod ad dominum pertinebat · quamquidem in eorum responsione latet · et ipse ultro quem sibi dimitti voluerint · Nam sequitur · Principes autem concitauerant turbam ut magis barraban dimitteret eis · ¶ Beda · Dicere videtur in hoc die sua potius quam tanto labore imperauit · quia enim data sibi optione pro iesu latronem perdiderunt et vitam et latrocinijs se ac suis finem quod plus christo arrogauerunt · Quidam vero illum vnū ex vinctis qui cū quo petisse ¶ Chrysostomus · Quod quidē Pylatus erat facere ut gratificaretur principibus · et propterea non die festo quē de vinctis · ut maiorem indignationem populi apparet · sed quia tunc celebrabatur solemne · et ut maior indignatio populi appareret · Vnde sequitur Et ait illis · Quid ergo vultis faciam regi iudeorum

Deinde aliam occasionem dat Pylatus liberādi Iesum eum sequē. Pylatus aūt iterū respōdens ait illis. Quid ergo vultis faciam regi iudeorum.

¶ Aug. de con. euan. Iam satis apparet quid marcus velit ostendere dicendo Regem iudeorum quod Matheus dicendo xp̄m Non ēm dicebant xp̄i regem mihi iudeorum. In hoc ēm loco fm matheū dr Quid igit̄ faciā de ihu q̄ dr xp̄c Sequē At illi clamabant crucifige eū ¶ Theop. Vide aūt iudeorum peruersitatē & Pylati omēsuracōz q̄ziuis & ipe dignꝰ sit quem natione q̄ eo q̄ populo non resistebat Illi namq; clamabant Crucifige. hic temptat humiliter ab illo p̄ iudeis cruere ihesum Et ideo rursus interrogat.

Unde sequē. Pylatꝰ aūt dicebat eis Quid enim malifec. Occasionem nanq; ex hac sumere volebat vt xp̄m soluēre innocētē. ¶ Ide. Iudei vo ihesum sue confusionis interrogacōm p̄sidis non rūdent. Unde sequē At illi magis clamabāt. Crucifige eū vt implerēt illud ieremie. Jacta est mihi hereditas mea sicut leo in silua. dederūt sup me vocem suam. Sequē. Pylatus aūt volens satisfacere populo. Dimisit illis Barrabaz & tradidit ihm flagellis cesum vt crucifigerēt. ¶ Theoph. Volebat quidē satisfacere populo. & eoz facere voluntatē & non quod erat placitum multitudo & deo. ¶ Ihero. Hic duo hirci assumunt vnus apompeus. & emissarius cū peccato populi in desertum ut ferm al soluꝰ dimittetur. Aut p peccatis absolutoz vt agnus occidatur Pars dñi semp manet. Pars diabeli qui est magister eoz quod signat Barrabas. effrenata multitudo papistē. ¶ Beda. Ihesus aūt flagellatus non ab alio quam ab ipo pilato intelligendus est. Scribe namq; iobes Apprehendit pilatus ihesum & flagellauit. quod quidem ideo fecisse credendus ē. vt suam penis ab obprobriis eius iudei mortē eius ultra furore desisterent.

Milites autez duxerunt eum intro in atrium pretorij & conuocant totam cohortē & induunt eum purpura & imponunt ei plectentes spineam coronam Et ceperūt salutare eū dicētes Aue rex Judeoꝝ & percutiebant caput suum harundine & cōspuebāt eum Et ponentes genua adorabant eum Et postq̄ illuserunt ei. exuerunt eum purpura & induerunt eū vestimentis suis

¶ Theop. Militaris Vana gloria semp inordinatus gaudens. et obprobrijs sibi p̄pria ostendebat Unde dicē. Milites aūt duxerūt eum intro in atriū p̄s torij. & cōuocant totā cohortem. i. totum ordinem militū. Et induunt eum purpura sic regem ¶ Beda. Quia ēm rex iudeoꝝ fuerat appellatus. Et hoc ei Scribe & sacerdotes crimen obiecerant. q̄ sibi in populo israhelitico vsurparet imperium. illudentes hoc faciūt. vt nudatū pristinis vestibus. duāt purpura. qua reges vtebantur. ¶ Aug. de con. euan. Intelligitur aūe q̄ matheus ait. Chlamidem coccineā circūdederūt ei. hic marcum dixisse indutum purpura. pro regia ēm purpura chlamis illa coccinea. ab illudentibus adhibita erat. & est rubra quedaz purpura cocco similima. Potest n. fieri vt purpuraz chlamidē marcꝰ memorauerit quam chlamis habebat. q̄uis esset coccinea. ¶ Beda. Pro diademate aūt ponunt ei coronam spineam. Unde sequē. Et imponūt ei plectentes spineam coronam Pro sceptro aūe regali. dant calamum vt Matheus scribit. & adorāt quasi regem. Unde sequē. Et ceperunt salutare eum Ave rex iudeoꝝ. Et genibus eum quasi cū deū seriū falso dixissent. adorabant illudentes. patet ex hoc q̄ subiē. Et percutiebant caput eius harundine & cōspuebant eum. Et ponentes genua adorabant eum Quasi falso se dixisset deum. ¶ Ihero. Obprobria autem eius nostra absulere ob̄ baptismum. vincula eius nos liberos fecerunt. Corona spinea capitis eius diadema regni adepte sumꝰ. volentibus eius sumus sanati. ¶ Aug. de con. euan. Apparet autem matheū & marcum recapitulando ista posuisse. non quo tūc factum sit cum eum. Pilatus iam crucifigendū tradidisset. Johannes ēm apud pilatū dicit hec gesta. Hoc autem quod sequē. Et postq̄ illuserūt ei. exuerunt eum purpura. & induerunt eum vestimentis suis. In fine factum intelligē eum iam adductē ad crucifigendum. ¶ Ihero. Pistice autem vestimentis suis nudatē ihesus. & iudeis. purpura induiē. & gentili ecclesia que de scopulis collecta est. Jeremias exutus in fine scandalizante iudaica rursū nouitatur plebe. Cum ēm meruerint plenitudo gentium. tunc omnis israhel saluus erit. ¶ Beda. vel in purpura. qua indutus est dñs. ipa eius caro quam passionibus obiecit. insinuat. In corona vero quaz portabat spinea. nostroz suscepto peccatoz. ¶ Theop. Induamur & nos purpuram stolam regalem. qua vt reges ambulare debemus. calcantes sup serpentes & scorpiones & supplantantes peccatū. xp̄iani nanq; dicamur. & vnđi sicut & tūc reges vnđi dicebant. Summam & coronam spineam. & festinemus coronari vita arta. & abstinencys & puritate.

¶ Beda. Caput autem xp̄i percutiūt. qui eum verū deum esse negant. Et qua p harundinem scriptura solet ꝓfa quasi harundine caput xp̄i feriūt. qui diuinitatis illius peradicentes errorem suū ꝓfitentur. aut eo rideate facere semp̄ conant. Spuūt in faciem eius qui eius gratie p̄sentiam verbis execrandis respuūt. Sunt & hodie qui cum certa fide vt deum vez adorant. Sed pueris actiue verba eius quasi fabulosa despiciunt ac p̄missa verbi illius temporalibus illecebris post ponūt. Sicut autem Caiphas nescius dixit. Expedit vnum hominem mori p̄ populo. sic milites omnia nescientes faciunt.

Et educunt eum. vt crucifigerent illū Et angariauerūt quē piam pertransuntem.

¶ Chrys. Post cōdemnacōm xp̄i & ꝓtumelias ꝓdemnato illatas ad crucifixionem eius narrandam euangelista accedit dicens. & educūt eum vt ei quasi

Simonē cyrenēū uentem de uilla pīem alexādri ⁊ rufi ut tolleret crucē eī. Et pduxerūt eū in golgatha locū quod ē mēptatū caluarie locī. ⁊ dabāt ei bibere mrratū vinū. ⁊ nō accepit. ⁊ crucifigētes eū diuiserūt uestimenta sua mittētes sortem sup eis qd quisq tolleret. Erat aūt hora tercia ⁊ crucifixerūt eū. ⁊ erat titulus cause eius inscriptus. Rex iudeorū. Et cū eo crucifigūt duos latrones vnū adextris ⁊ vnū asinistris eius. ⁊ impleta ē scriptūa que dicit. Et cū iniq̄s deputatus est.

crucifigerent illum. ¶ Hiero. Dic eduxit abel i agū a fre ut pimat. Dic adest isaac cum lignis. ⁊ abrahā cū arietē vepre inhrētē. Dic etiā ioseph. cū fascē somniatē ⁊ tunica talari sanguē lita. Dic adest moyses cuz vga ⁊ serpētē suspēso in ligno. Dic ē boer. in ligno portat. Dic adest heliseus cū ligno ad querēdā securim q̄ in ymo demersa ē ⁊ natauit ad lignū id ē genus hūanū qđ a ligno vetito i infernū decidit p lignū crucis xpi. et p baptismū aq̄ ad paradisū nataūt. Dic adest ionas de ligno sortis in mare. ventrēq̄ ceti. triduo missus. Hec quidē. Et angan. quēpiā pter. simonē cirenē. de villa. pa. allexā. ⁊ rufi. vt vol. cruci. ei. ¶ Theop. Iohes autem ait q̄ ipemet baiulabat sibi crucem. verūq̄ enim fuit. Nam ipe q̄dem pmo baiulauit sibi crucem. donec peruenit quidā quē angariauerūt. ⁊ tūc ille portabat. Dixit aūt quox filiox erat pr̄. ad maiorē fidē ⁊ affirmacōm. Nam hō ille adhuc viuebat. q̄ portat oīa que arca crucē facta fuit enarrare. ¶ Hiero. Cuz aūt aly p menta patrū suox. gmēorent. Alij p merita filiox suox. Ē simon q̄ crucē in angaria portat. meritis filiox suox q̄ erant discipli gmēorat. De hoc nos in pūa vita admonemur pentes adiuuari p natox suox sapientiā vt merita. ut pphe iudaice. pr̄archaox. ⁊ pphax. ⁊ aplox menta semp cō memorat. Simon aūt iste q̄ portat crucē in angaria ipe est qui laborat p laude hūana. Cogunt em̄ homines hūc laborare. quē cogit timor. ⁊ dilectio dei.

¶ De. vt q̄ simon iste nō iherosolimita sz cirenē. esse phibet. Cirene em̄ libie ciuitas ē. recte p eū populi genāū designāt. q̄ quondā pegrini. ⁊ hospites testamentox. nūc obedientēdo hēdes sūt dei. cohēdes aūt xpi. Vñ apte simō obedies. cirene. heres mēptat. De villa aūt venisse referē. Villa ei grece pagus vñ dr. vt paganos appellāt eos q̄s a ciuitate dei alienos videm. De pago igit egredies Simō crucē portat p ihm cū pfus nationū. pagāis ritibo derelictis vestigia dñice passionis obediēt amplectit. Heq̄ Et pduxerūt eum in gol. locū qđ ē interpretat. cal. loc. Extra vrbem. ⁊ foris poztā loca sūt. in quibo truncātē capita damnatox. ⁊ Caluarie. i. decollatox. sūpsere nomē. Propēca aūt ibi crucifixus ē dñs. ut vbi p. erat area damnatox. ibi erigerēt vexilla martyrū ¶ Hiero. Oradūt aūt vdei q̄ in hoc montis loco

molatus ē aries p isaac. ⁊ ibi decaluat xp̄s. i. a cute sua carnali videlicz iudea separat. Sequit Et dedit ei bibere mirr. vinū. ¶ Aug. de con. euā. Hoc intelligendū ē matheum dixisse cuz felle mixtum. id quippe potauerit tu dime posuit. ⁊ mirrhatū vinū amarissimum est. Quamq̄z fieri possit ut ⁊ fel ⁊ murrha vinum amarissimū redderēt. ¶ Theo. Vel incorruptionē quadā existētē alij alia offerebāt. qđā aceti ⁊ fel. quidā vinū mirrhatū. ¶ Hiero. vt murrha vinū ē acetū p lr̄s sucus letale pomi absintēgit. ¶ Ego sum via vitus amax. vinū frat q̄ pimat dim̄ ihm. ut impleret qđ scriptū ē. Dederūt in cibū meū fel ⁊ in sitim mea potauerūt me aceto. ¶ Aug. ō cō. euā. qđ aūt dicit Et ñ accepit. intelligit ñ accepit ut biberet gustauit. ut math. testis ē. ⁊ sic iō math. ait nolūt bibere. cū dixit ñ accepit tacuit aūt q̄ gustauit. ¶ Hiero. Nō accepit cē id p q̄ patit. vñ de eo dr. Quē non rapui tūc exoluebā. seqt Et cru. eū diuiserūt. Hic bene figit. Salus lignū pmū lignū scientie boni ⁊ mali fuit. Hoc lignū bonū em̄ nob ⁊ vite lignū est. Exinde mors pme ad lignum. mortem apprehendit. Exinde ad lignū vitam que pierat inuenit. ligno hoc vebemur pare vndosis ad terrā vulnerati. Cruce em̄ sua xp̄s crucifixū nr̄m absoluit. ⁊ morte sua mortem nr̄am vicit. Cū forma spentus spūtem necat q̄ serpentis iuga facto alp absorbet. serpētesq̄ Ipa aūt crux q̄d est nisi forma q̄drata mūdi. Ones de vno fluvio. Arctos dexterā tenet. Auster leua. phisis. Occidens sub plantis firmat. Vñ apt̄us vt sciamus que sit latitudo. ⁊ latitudo. longitudo. ⁊ pfundū. Nunc q̄ volant ad etheras. formā crucis sumūt. hoc est p quas forma crucis vehit. Planus manus mentis crucis simulata sufflata. Tau lra sig. salutis. crucis describit. ¶ Aug. vt i trāsuerso ligno crucis figunt mani. gaudiu spei figunt. p manū. in qua parte latitudinē hilarit attz exultatiōe intelligit. qz filius hūanis āgustias. p altitudinē cui caput adiungit expectatiōis. recubitōis. de sublimi iustitia dei. p longitudinē qua totū corpus extendit. tolerantiā. vñ legimus beati p pfundū qđ ere est ihesus ipm sacramentū significat. Laudui g. Ih agūt corpa nra ut destruat corpus peccati tps nob ē crucis. ¶ The. q̄ vt ponebat sibi ip̄s vestimenta ei. ⁊ ip illudentes fecerē q̄ regis vestimenta diuidentes etenim vilia erāt. ⁊ nō valde pciosa. Hoc autez iohes euan. plenius exponit. q̄ sex milites ceca i quatuor ptes uxta suū numez diuidūtes de tunica q̄ insuta erat deorsū p totū texta. p totū scinde nō fuit. ¶ Hiero. vestimenta autez dñi ei. militantes fuit. i. bo. regni corpus ei. a. ecca q̄ diuidunt mēbra militū gentiū ut sint quatuor cardines cum vna fide ⁊ pugnāt ⁊ viduati pposita ⁊ sepan. Sortem sūt mittentes. diuisam. q̄ est pax ⁊ vnitas. Seqt Erat aūt hora. ⁊ cru. eum. h. ve. ⁊ pene mane. tenebre suffuderunt terrā ut ñ quisq̄ posset videre caput. ¶ Aug. de cō. euan. Si autem hora vi. pilato sedente p tribunali tradit. et ibi gendo. iudeis ut iohes refert quō hora tā crucifigendus est. hic ymā ñ intelligentes quantum pertinet ad fidē. qua hora crucifigi potuerit. videndē videbit. cur hora tercia crucifixum dicere

Marcus hora erat quasi sexta cum crucifigendus a Pylato sedente p tribunali vt dicit
um est. non enī iam plena sexta erat. sed quasi sexta
.s. pcta quinta. t aliquid etiam de sexta esse cepat
vt pcta quinta. t inchoata sexta gerentē hec que
narrata sunt in crucifixione dominī nostri. donec cōs
pleta sexta. illo pendente. fierent hec que dicunt ēt
nebe. Queram⁹ autem iam cur dixerit marcus.
Erat autem hora tercia. t crucifixerunt eum. Jam certe dix
erat Et crucifigentes eum. diuiserunt vestimenta eius sic etiā
ceteri euāngeliste. q eo crucifixo. vestimenta diuisa fuē
Si enī ei gesti tempus voluit ymemorare Mar
cus. sufficeret dicere. Erat aūt hora tercia. vt quid
adiunxit. Et crucifixerunt eum. nisi qz voluit aliqd
recapitulando significare quod questiū mueniret. ē.
cum scripta ipa illius temporis legerēt quibus vnā
se ecclie notum erat qua hora Dominus ligno su
spensus est. Unde posset hmōi vt erroz tolli. vt mē
dacium refutaret. Sed qz sciebat a multis suspensū
dīm non a iudeis sicut iohes apertissime dicit. occul
tare voluit eos magis crucifixisse qz clamauerūt vt crucifigerēt. qz illos qui ministeriū principi
sno sm suum officium pburerūt. Intelligē ergo fu
isse horam tertiam cum clamauerūt iudei vt dīs crucifigeret. t venissime demonstrāt tunc eos crucifixisse quando clamauerūt. In conatibo autem pilati ad
emittendū dīm t in tumultu iudeoz peracti centuz
spumptus ips duaz horaz medietatem. t circa ho
ram fuisse sextam qua nondū terminata gesta sunt
que ab eo tempe quo pilatus dīm tradidit vsq ad
tenebras factas narrantē. Facile autem videbit qui si
ne impedimento curiose voluerit attendere. qd oppor
tuno loco marcus hoc de tertia hora posuerit. Ubi sz
factum militum ymemoratum est. Ergo ne
quis cogitatione tanti criminis auersus a iudeis i
militem illos quereret. Erat inquit hora iii. t cru
cifixerunt eum. vt illi eum potius crucifixisse intelligant quos
hora iii. vt crucifigeret clamare potuisse diligēs
inquisitor ueritatis. cum audierit hoc quod a mi
lite factum est hora vi. factum esse. Aug de cōsē
vi. t no. vtla. Judeoz ergo sīam de crucifixione
xpi in hora tertia volē intelligi. Omnis enī q mo
riturus ex eo iam mortuo pcurat quo sīam excē
dat. Manifestauit ergo marcus qz non iudicis sententia
sed clamor crucifixus est. Difficile est et innocen
tem pburet eū qui sententia iudicis punit. Aug.
de cō. euā. Quamuis nō desint qui pasceue quasi io
hannes putāt dicēs. Erat aūt pasceue hora qua
si sexta. horam diei tertiam velint intelligi. Dicunt
enī Die quidem illo quem dies sabbati sequebatur pa
sceuen fuisse pasche iudeoz. qm ab eodem sabbato iā
incipiebat azima. Sed enī vere pascha quod iam in pas
sione dīi celebrāt non iudeoz. sed xpianoz cepisse
pparari. t pasceuen habere ab ea hora noctis ix. in
tio qz dominus a iudeis occidendo pparabat. Paraste
ue quippe interpretat pparatio. Ab illa ergo hora no
ctis vsq ad eius crucifixionem occurrit hora pasce
uen sexta sm iohem. t hora diei iii. sm marcū. quis
scientis non hinc faueat solutioni questionis. Simodo
possit aliquis articulus cōgrui. vnde ab hora ix. noctis cepisse pasceuen pasche nostri. t ppatiorez mor
tis xpi congruenter intelligam⁹. Si enī dicam⁹ eam
cepisse quando a iudeis apprehensus est dīs. adhuc
noctis pars prime erant. Sed quando ad domum p
ductus est socer Cayphe. vbi t auditus est a prin
cipibus adhuc gallus nō cantauerat. Si autem quā
do pilato traditus est. iam mane fuisse apertissime
scriptum est. Restat ergo vt intelligamus tunc ce
pisse ppationem mortis dominī quando omnes prin
cipes sacerdotum dixerūt. Reus est mortis. Nō ni
si absurde compatī ab hora qua ea tēpe ix. hora noctis eē
potuisse vt recapitulādo intelligē de petri negatiōe
postea dictum esse quod ante factum erat. Sequē
Et erat in cauea. eius misericordie iudex. Chr. Semp
serunt aūt hanc titulum sez cām ppē quam crucifix⁹
est. quasi vituperantes eius opinionē misereri nō va
lerent. sed magis ei imperarent tanqz tyranno.
Ihero⁹ Scripserunt aūt hec trib⁹ linguis hebrai
ce. latine. t grece. Grece basilios exomologeon.
Latine Rex confessor. Hec tres linguę ad principatū
in cruce tytulo discernere sunt. vt omnis lingua com
memoraret phidiam iudeoz. Beda Titul⁹ autē
hic positus supra crucem illud ostendit. quia nec occi
dendo efficere potuerunt vt cum regem non habe
rent. qui eis sm suā opa redderetur est. Sequē Et
cū eo crucifigunt latro vnus adextris. t vnus a sinistris eius.
Theop. Ne sz homines prauam opinionem con
tra eū coparent. qz t ipse latro t malefactor esset.
Hoc autem dispensatiue factum est ad implendum
scripturam. vnde sequit Et impleta est scriptura que di
cit. t cum iniquis deputatus est. Ihero⁹. Cum mēa
ventus deputata vnū reliquit similitudine. alterū assumpsit
dexterū. Sicut in die iudicii facturus est. sibi crimine cā
dissimiles sortiunt vias. Alter antecedit petrum in pa
radisum alter iudam in infernū. Confessio breuis vi
tam sequitur longam. t blasphemia finita pena pleri
que cōsequitur. Beda. Bene autē latrones qui cum do
mino crucifixi sunt significant eos qui sub fide t cō
fessione xpi vt agonem martyrii vt quelibet actio
nis discipline militarem subeunt. sed qui hec pcēna
gna gerunt dextri latrones fide designant. Qui vo
luntarie laudis metum similiter latronis mentē imi
tant. t actus. Theop. vel aliter Judeaū erat duo
latrones duoz populoz sez iudaici t gentilis. Jm
bo nam qui quidem gentilis quidem tanqz legem natu
lem pegrediens. Judaicus vero scriptam legem
quam ei tradiderat dominus. Sed gentilis penitens
Judaico⁹ vsq in finem blasphemus. in quoz medio
crucifigit dominus. Ipse enī est lapis angularis nos
cōiungens.

Et pretereuntes blasphemabant eum mouentes capita sua t dicentes. Vah qui destruit templum dei t in tribus diebus reedificat. Saluum fac

Hieron⁹. Pullo iu
de ligato ad vitem et
eius pallio in sanguine
vue mundo lacerant
hebraicum blasphe
mantes xpm t mouē
tes capita sua. vñ dr
Et pretereuntes blas. eū mo
cabant capita sua. vah q dest. tem.
Theophi. Transeuntes

te metipm descēdēns de cruce similiter ⁊ sū mi sacerdotes illudentes ad alterutz cum scribis dicebāt Alios saluos fecit seipm nō pōt saluū facere xps rex ysrahel descēdat nūc de cruce vt videamus ⁊ credam⁹ ⁊ q̄ cū eo crucifixi erant ꝺuiciabantur ei. ei xp̄s blasphēabāt ex phārātes ei tamq̄ seducōri· Diabol⁹ aī mouebat illos ad dicendū q̄ de cruce descenderet q̄z eī nouerat q̄ salus fiebat p crucem· rursus īgerebat se ad tēptandum xp̄m · vt si a cruce descēderet·ceteri⁹ fieret q̄ nō est ve filius dei·⁊ sic salus q̄ p crucem est destruēt Sed ipse dei ver⁹ existens filius nō descendit Si eī descendere debuisset nō illuc a pīncipio ascendisset·sed qua videbat q̄ p hunc modū salutem fieri oportebat sustinuit crucifigi ⁊ multa alia pati ⁊ pficere opus suū·Sequē · Similiē ⁊ sīmi facer·illu · ad alte·cum scri·di· Alios sal·fecit seipm n̄ potest sal·fa·¶ Nec diceb āt eius miracla abolētes quasi ab eo fm aparētiā ꝓpetrata fuissēt Operās nāq̄ miracla mīros saluabat· ¶ De· Sic etiā nolē tes ḡfitenē q̄ alios saluos fecerit·itaq̄ vos vīra cōdemnat sententia Qui ei alios saluos fecit·scip·salvare potest·Sequē·xp̄us rex israhel de·nūc de cruce vt vide· crc· ¶ Iero· Et viderūt postea resurgentem de sepulcro·quem de crucis descendere nō crede bant posse patibulo· Vbi est o iudei infidelitas vīra vosipsos q̄sulo vosipsos iudicium pecto· Quāto nil rabilius ē mortuū posse resurgere q̄z adhuc viuū de cruce velle descendere Parua petistis dum maiora ꝓuenerint· Sed infidelitas vestra non potuit sanari signis multo fortioribꝰ q̄z petitis· Hic oēs declinauerunt simul inutiles facti sunt Vnde sequē Et qui cum eo crucifixi erant·ꝺuiciabantur ei·

¶ Augustinus de con·eum·Quomodo hoc vm est quandoquidem vnus eoꝝ ꝺuiciatus est fm luce euangelium alter ⁊ cōpescuit eum·⁊ in deum credidit nisi euangelium matthei ⁊ marcū breuiter pstringentes hunc locum·pluralem numerum ꝓ singulari posuisse·¶ Theophil⁹· Vel duo a pīncipio ꝺuiciabant ei deinde vnus cognoscens ipsum esse innocentem increpat alterū blasphemantem·

¶ Et facta hora sexta tenebre facte sūt p totā terrā vsq̄ in horā nonā Et hora nona exclamauit ihesus voce magna d·heloy heloy lamasabathani Quod ē interpretatuz deus meus·deus meus vt q̄d dereliquisti me Et q̄dam de circūstantiby audiētes dicebāt Ecce helia vocat curzēs at vnꝰ ad implēs spōgiā a ceto circūponēs calāo potū dabat illi d·sinite videā⁹ si uenīat helias ad deponendū eū Ihesus aūt emissa voce magna expirauit fuisset hec passio· sed tūc xi ni·erat luna cū nacalis eclipsis fieri nō posset· Sequē Et hora nona exclamauit voce magna d·heloy heloy.

¶ Iero⁹ Nona hora venit euangelista demonstrans diuina dispensatione q̄ pīcula

¶ De· Ista ⁊ alia pcātē scriptū ē q̄ audierit vocē dīi dei ābulātis in paradiso ad auram⁹ me ridiē ⁊ qua hora pm⁹ adā pccando mortē huic mundo inuexit eadē hora scīus adam mortē mortendo destruxit· Et notandū q̄ recedēte a cētro nāli solaris affixus ē dīns· Oriente aūt sole resurrexit·dis suis mirabilia celebrauit·q̄ mortu⁹ ē ꝓpē pcā nra· ⁊ resurrexit ꝓpter iustificacōm nr̄am Hinc mirens virgo humilitatem quenmodi as derelicti·eū fortuz sensu scandalum crucis videas· Sic em̄ currens libere ⁊ fatigari nō erant ꝓpria deitas sed corpalespassiones Ita ⁊ q̄ dr· Vt q̄ dereliquisti me·corpus vocis erat ꝓpriū q̄ solet fm nīas corp⁹ nullomodo velle a sibi ꝺuncta vita fraudari· Licet em̄ ipse liberator dicebat hoc·sed ꝓprie oīnebat corpis fragilitatem ut hō·ergo loq̄t me eoꝝ arcūstantes motus·q̄ in pcul positu· a dīno deseri nos putam⁹· ¶ Theo· Vt hoc loquē hō crucifixus deo ꝓ me nos tūc homines sum⁹ dereliqui·ipe nunq̄z a pre derelictus fuit Audi em̄ q̄d dicat· Non sū solus sed q̄ pīncipium· ¶ Si ec hō ꝓ iudeis dixerit q̄ ⁊ ipe fm carnē nascens exīs·aīs dicēt·ut q̄d hebraicū ꝓpriū derelictus·ut ostenderet crucifigerēt filiū· Sic eī aliq̄n̄ plurium⁹ dicit· Dem⁹ iduit me ·t· mea nacam secundū hūanitatem⁹ dicit· Liberasti me oportet intelligē hūanam nacam vt iudeis ꝓpter Sequē· Et q̄dam de circūstantibus ¶ De· Quos arbitror milites fuisse rōanos·⁊ intelligens romanos hebraicā ꝓpriatem sed ex eo q̄ dixit heloy putantes ab eo heliaz vocatū Fm ac iudeos q̄ dixit intelligē uoluerūt·⁊ faciūt ut eū liberatorem humanū q̄ helie auxiliū deprecē· Sequē· Cur·ꝺu· vel q̄d ait Quā ob causaz dīno acetū siti porrexit ꝺuctū inter pm⁹ oīndit d·q̄ ibi ut ꝺstimarēt semper dicit·sanctos Illi aūt spongiaz plenaz aceto obtulerūt circumstantes·

¶ Iero· Inuenit aūt hō iudeoz sibi crudelē spōgiaz infirmaz ihrmaz andaz ignibꝰ aptaz ipleta aceto ⁊ dolo· ¶ Aug·de cō·eua· De bibit vo non ipm qui obtulit spongiam cū aceto sed certos quos se Mathe⁹ narrauit·vnde intelligim⁹ ⁊ illum ⁊ eos hoc dixisse ¶ Iero⁹ Infirmata autem carne Vox mutauit diuina que dicat· Aperte mihi pater iusticie Vnde sequē· Ihesus at emissa voce magna expi·Cū ymna voce siue sīa voce nos meminim⁹ q̄ dicere fuit⁹· Ille vo ē exaleata voce expirauit q̄ dicere desceḋit· ¶ The·Et q̄ mortē dīnē ⁊ spōte hūanitatis⁹ pīatiue expirat·q̄t at hec vox fuit locus ostendit· pīt iāt i man⁹ tuas pmēdo spīm meū·ecce ꝑpter quē p nob volui ōclarare q̄ sīoz aīe i mā⁹ tuas ascendūt Nam patris ab inferis omnium animas nebanē ꝺonec venit qui ꝓmisit baptismo remissionis

¶ Et velum templi scissum est in duo a sũmo vsq; deorsum. videns aũt Centurio q̃ ex aduerso stabat: q̃a sic clamans expirasset. Vere homo hic filius dei erat Erãt autem ibi & mulieres de longe aspicientes inter quas Erat maria magdalena & maria iacobi minoris & ioseph mater & salome et cum esset in galilea sequebantur eum & ministrabant ei Et alie multe que simul ascenderant cum eo iherosolimam.

¶ Glosa. Postq; narrauit euangelista passionem & mortem xpi nũc prosequit de hijs q̃ post mortẽ dñi gesta sunt Vnde dr Et velũ templi scissum ẽ in duo a sum. vsq; deorsum.

¶ Hiero. Velũ tẽpli scindit̃ id est celum apit̃. ¶ Theop. Satis sum est etiam veluz innuente deo q̃ spũsse ãt gratia a templo recedit & scindit̃ ve sancta sanctoz ab omnib⁹ videnda essent. & q̃ tẽ pluz lugebit in uberis cũ calamitates deplorabunt & vestimenta scindent Hoc ẽ & tẽplum aiaz sz corp⁹ xpi ostendit in cuius passione vestimentuz eius laceratum est sz caro & aliud ẽ signifi cat Caro namq; velum est nostri templi scilicet nature nostre. Virtus aũt carnis scissa ẽ in christi passione a sũmo vsq; deorsuz sz ab adam vsq; ad vltimos homines. Nam & adam effectus ẽ sanct⁹ per passionẽ xpi & eius caro non manet sub maledicto neq; in ea est corrupcõne sed omnes in corrupcõe bonoꝝ sumꝰ seq̃t. Videns aũ̃ cẽturio Cẽturio dicitur centum miles siue princeps. Videns aũt q̃ ita pẽtue & diabiliter expirasset: miratꝰ est & confessus est q̃ vere homo. Manifesta aũt eã miraculi cẽturionis expositiõ q̃ videns dñm sic expirasse & spũm emisisse dixerit. Vere homo hic filius dei erat. Nullus n ha bet potestatem moriendi spũs nisi qui aiaz condidit est. ¶ Aug. in de trin. Et hoc maxime miratus est q̃ post illam vocem in qua figuram peccati nostri edi dit ganio tradidit spũm. demonstrauit eũ spiritus mediatoris q̃ nulla pena peccati vsq; ad mortẽ carnis eius accesserit quia non eum deseruit imutꝰ sed q̃a volunt quippe dei vbo ad vnitatem psone gunduz. ¶ Hiero. Nouissimi aũt nunc primi efficiunt̃. Gentilis ydiot̃ iustus. Judea cecata negat ne fiat eius error prior priore. ¶ Theoph. Et sic ordo cõuertit̃ dum iudei occidũt & gẽtilis ydiot̃ & discipuli fugiunt & mulieres expectant. Sequit̃ ẽ. Erãt autem & mulieres de lon. aspi. mier quas erat ma. magd. & ma. iaco. mi. & ioseph mater & Salome. Salome dicta est mater filioꝝ zebedei. ¶ Orige. Opinatus antẽ sum hoc videns aput mathe. & marcũ bis tres ꝑpuas mulieres nominatas ee duas quidem vero euãgelista exponit. Maria magd & maria iacobi. Tercia aũt a mathe. dr mater filioꝝ zebedei Marco aũt tercia illa Salome appellatur. ¶ Ide. Jacobũ aũt minorem dicit iacobũ alphei qui & frater dñi dicebat̃ eo q̃ esset filius marie materq̃ re dñi. Cui⁹ meminit iobãnes dicens. Stabant iuxta crucem ihesu mater eius & soror matris ei⁹ maria cleophe & maria magd. Mariam aũt cleophe vidit̃ eam dicere a pte sue a cognatione. vocabat̃ autem minor iacobi ad distinctionem maioris iacobi. videlicet filij zebedei qui inter ꝑmos apostos vocat⁹ ẽ a dño. Consuetudinis aũt mulier fuit nec inducebat̃ in culpam more gentis antiquo. vt mulieres de sua substancia viduis atq; vestitum ꝑceptoribꝰ ministrarent. vnde sequit̃ Et cum esset in Ga. se. cum mi. ei Ministrabant dño quidem de substancia sua vt mater eaz carnalia cui⁹ ille metebant spiritalia & verbum ostenderet magistroz q̃ victu atq; vestitu ex discipulis deberent esse pcepti. Seq̃ vidam⁹ quales comites habuerint. Sequit̃ eũ Et alie mulie que simul ascenderant cum eo iherosolimam. ¶ Jerom⁹ Sicut nõ excludit̃ mulieres sexus a salute ꝑ mariam virginem. ita non repellit̃ a misterij cruce & resurrectionis ꝑ viduam magd. mariam & ceteras matres

¶ Et cum iaz sero esset factum q̃ erat parasceue quod est aũ sabbatũ venit ioseph ab Arimathia nobilis decurio. q̃ & ipse erat expectans regnum dei & audacter introyit ad pilatũ. & petyit corpus ihesu. Pilatꝰ aũt mirabat̃ si ita obisset. Et accersito cẽturiõe interrogauit eũ si iam mortuus esset. Et cum cognouisset a centurioe donauit corpꝰ ioseph. Joseph aũt mercatus sindonẽ & deponẽs eũ. Involuit in sindone & posuit eũ in monumẽto quod erat excisum de petra Et aduoluit lapidem ad hostiũ monumenti Maria aũt magdalene Maria ioseph aspiciebant vbi ponceretur.

¶ Glosa. Post passionem & mortem xpi. Euangelista sepulturam eius enarrat dicens. Et cum iam sero esset fac. quia erat paras. quod est ante sab. ve. Jo. ab ar. ¶ Beda. Parasceue grece latine ꝑparatio dicit̃ quo nomine usi qui inter grecos morabant̃ sexta sabbati appellabãt eo q̃ in illo eaque requiei sabbati necessaria essent ꝑparare solerẽt. Quia ergo sexta die homo factus est Septima aũt die conditor ab omni ope suo requieuit. recte salutor sexta die crucifixꝰ humane restauracõis impleuit arcanũ Sabbato autem in sepulcro quiescens. resurrectionis que octaua die venit erat. expectabat ad uẽtum. Sic & nos in hac quidem seculi etate mũdo. necesse ẽ crucifigi. In sepulcro vero. & cũ mortuis quis debitum solue. corpa q̃dez in cumulis. aias autez secreta in pace cũ dño post bona opa oportet quiescẽ. & nec octaua etate etiam corpa ipa resurrectione glorificata cuz animabꝰ incorruptionem accipiant. Talem aũt esse decebat qui corpus domini sepeliret. qui etiam per iusticiaz

mentoꝝ celi ministerio dignꝰ esset · ꝛ ꝑ nobilitatez
potendie seculares facultatem posset obtinere mini
strandi. Et iō dr̄ qꝺ erat nobil decuno expectans
regnū dei. Decuno vocat̄ qꝺ sit de ordie curie ꝛ of
ficiū curie admistraret · qui ecā curiat a ꝓcurando
mūera aulia solet appellari · Annaebia aī ipa est
Ramathaim ciuitas belchane ꝛ samuel · ℣ Iheroꝰ
Que mercꝑtat deponēs · de qua fuit ioseph q̄ veīz
ad deponendū corpus xp̄i de cruce · Sequē · Et au
mero · ad pi · ꝛ pe · coz · ibu · ℣ Theop · Audet ausuz
laudabilē · Non em excogitauit a diuicijs decidam
ꝛ expellar · nudeis si corpꝰ petā eiꝰ qui ē blasphe
mꝰ ꝺamnatꝰ Sequē · Pilatꝰ aī mi · si iā obiisset ·
Putabat em qꝺ diu viuēt in cruce · siē ꝛ latrones
in patibulo viuebāt diu · Seq̄ē · Et acce · cen · iter ·
eū si moz · iā eēt · ſ · añ horā qua ceēi mozi ꝓsueuerāt
Seq̄ē ꝛ cū coz · a cen · qꝺ mortuꝰ eēt · dona · cor · io ··
℣ De · Nō aūt q̄libet ignoꝝ aut mediocris ad p̄z
fidem accedē ꝛ crucifixi corpꝰ poēat ipetrare. Se
q̄ē Joseph au · mer · sin · cē ℣ The · Preciosū corpꝰ
p̄aose sepeliēs cū ei eēt discipl̄s dn̄i · sciebat q̄liter
corpꝰ dn̄i honorari deberet · ℣ Ide · Possū aī fm
intelligētiam spiritalē h̄ sentare qꝺ corpꝰ dn̄i non au
ro · nō gēmis ꝛ serico sꝫ lineamie puro obuoluendū
sit · hmc ecclie mos obtinuit · vt sacrificiū altaris nō
in serico neq; in pāno tanto · sed in lino terreno cele
brē · hīc corpꝰ est dn̄i in sindone mūda sepulcū · iuxta
qꝺ in gestis pōtificalib⁹ a bēo siluestro legimꝰ esse
statutū · quāq; ꝛ hoc sign̄ficet qꝺ ille in sindone mūa
suoluit dn̄m q̄ pura eū mēte suscepit Seq̄ē · Et po ·
eū in mo · qꝺ erat exci · ac · dr̄ qꝺ monūmētū dñi do
mus rotūda fuit de subiacēte rupe exasa tante alti
tudis ut hō rectꝰ exēta vix extenta mānu culmē pos
set attingē ꝛ hē ieroslīt ab oriēte · cui lapis magnꝰ
inuolucꝰ atq; iposit⁹ ē Ineus pte aq̄lonari ipm se
pulcꝝ · ꝛ locus dn̄ici corpis de eadem petra fēa ē ·
septē bās pedes longitudis trū palmoꝝ mēsura a
pauimēto altꝰ eminens · Qui sꝫ locꝰ n̄ desup · sed a
latē meridiāo p totū patz vū corpꝰ mansebat Color
aūt monūmēti ꝛ loculi albꝰ ꝛ rubeo dr̄ ee pmixtus ·
℣ Ihero · Sepulta aī xp̄i resurgimꝰ descēsione ea
ad inferos nos ascēdimꝰ ad celos · h̄ iuuenē niel in ore
leonis mortuu · ℣ The · Imitemur aī ꝛ nos ioseph
recipiētes xp̄i corpꝰ p vnitatē ꝛ ponā illū in mo
numēto excuso de petra · ꝛ in aīa mēoziare ꝛ nō oblī
uiscēte deū Illa ei aīa ē ex petra exasa · ꝛ ex xp̄o q̄
ē petra q̄ dat firmitatez · Inuoluē aī debem⁹ ipz
in sindone · ꝛ i corpe puro suscipe · Sindon namq;
ē corpꝰ qꝺ ē aīe idumētū Decet em n̄ solū pura aīa
corpꝰ xp̄i suscipe sꝫ i corpe puro Inuoluē aī opz
sꝫ n̄ apire · nā secretū clausū ē ꝛ occultū Seq̄ē ma ·
au · mag · aī ℣ Ide · In luca legī qꝺ stabāt non ei
a longe ꝛ mlīes q̄ secute erāt eū Dis gꝰ notas ibu
pꝰ depositū eiꝰ corpꝰ ad sua remeābo sole mlīes
q̄rciꝰ amabāt · sunꝰ sōlecute quō ponēt respicere
curabāt ut ei ego ogno munꝰ possēt vocōis offā
re · Die aī pascheues scē mlīes · aie būles ꝺ facūt
ē amore saluatoris feruētes passiōis eiꝰ vestigijs i
h̄ secto q̄ ꝓpanda ē reqes fuēa diligēt obsequūt ꝛ
si forte valeāt imitari pia curiositate q̄ ozdie sit eꝰ

passio splet̄ a ꝓpendūt · ℣ Iheroꝰ Nec ē cognitū
ad ipz iudaicū i fine credētē q̄ nobilitat̄ fuit ut ꝺ
rabe sit filꝰ depoīt desperacōm exprāt regnū ꝺi
Inerat ad xp̄ianos ut baptizet̄ qꝺ figurat nomen
pilati · ꝛ malleatoris q̄ dōat fideas gi nos se regna
eas i vēga fortea · Et petit lachrimū qꝺ donat primo
tuby in fine viatici · ꝛ corde mdo · ꝛ ꝓcis motus ipe
luit i vnū mie fidei stabilitū cpendo sps pcis on
tatis geludit · Ipius em ꝓcepta ē cantus aspectu
longe electis q̄ fuit stelle matis qñ si hen potest si
dalija bunē eciam electi ·

Capitulum decimūsextum

Et cū trāsisset sabbatuz maria magdalene ꝛ maria iacobi ꝛ sa
ome emerūt aromata ut uemētes ungerēt ieſū · Et valde ma
ne vna sabbatoꝝ, veniūt ad monumētū orto iam sole · ꝛ dicebāt ad
inuicem qs reuoluet nobis lapidez ab ostio
monumti ꝛ respicientes uiderūt reuolutū lapi
dē · Erat qppe magꝝ ualde · Et introeūtes
in monumtū uiderunt iuuenē sedētez in dex
trisꝰ cooptū stola candi
da ꝛ obstupuīt q̄ dix
it illis · Nolite expaue
scere · Jesū q̄ritis naza
renū crucifixū surrexit nō est hic Ecce locꝰ
vbi posuerūt eum Sed
ite dicite discipulis ei
us ꝛ petro · qꝺ p̄cedet
vos in galilea Ibi eū
videbitis sic dixit vo
bis At ille exeūtes fu
gerunt de monumēto
Inuaserat em eas tre
mor ꝛ pauor ꝛ nemini
q̄qm dixerunt Time
bant emm

℣ Iheroꝰ Post sabba
ti festa sole orientan
dies q̄ primū i sabbo
tenet lucē p̄ma in lu
cescēte ꝛ sic in ꝺi
trūpho resurgēs osten
ditur · Et cum ꝺi
isset sabbatum maria
magdalene · ꝛ maria
iacobi · ꝛ salome eme
runt aromata ut ve
nientes ungerent ih̄m
℣ Glosa · Religiose
emm mulieres sepul
to dnō cum hac
operam ꝺet vigo
sol occasū vngūtis
auert · ut hoc ꝺi · o
q̄ p̄ sanguinē ꝓpitio
poterit explere · mo
ē · Et ꝺo sabbato ꝛ q
ad ēte sole ut reposi
cēca ꝺēt ꝺiscrimīs
emē aromata · sūme
ē ꝺēb⁹ ve ventures
mane vngrēt corp⁹
dñi neq; vesp̄e sabb
ti p̄cepāt uz nodu
articulo mediantem
adire valuerunt vn
seq̄ē · Et val · ma · na
sabba · ve · dmo · cu
nay sole · ℣ Ignorat
Mulieres hoc loco s
mine deuotōe ꝺisse
runt que non ve vol
ti fidem Sed ut mo
tuo vngenta dñi
ad sepulcrum ꝛ vi
pulcꝝ parant mu
ris obsequia non ver
surgenti preparant
unorum gaudia mi
phorum · ℣ Hieroꝰ
lue · Non em magn
cudinem aeqꝝ dignita
ē dñicus xp̄i lapid

Venēr aūt mulīa cōsuetudīnē iudeoꝝ yngē corp⁹ ihesu·vt scz mundēt odoriferū ⁊ ne humiditate scatu ret·Illa aromāta virtutē habēt desiccatiuaz·hu midetatē corpis absorbēta·Vñ incorruptū corp⁹ cō seruāt·¶ Oze·in ho·Mos aūt in eū q̄ est mortuꝰ credētes ñ odorē vtutū refēta cum opimone bonoꝝ opꝝ dām querim⁹ ad monumētū illꝰ cū aromatibꝰ veim⁹·sequē·Et val·ma·ona·sab·ve·ad mo·orto iā sole·¶ Aug·de cō·euā·Quod lucas dicit valde di luculo ⁊ Johes mane cū adhuc tenebre eēnt hoc in telligē Marc⁹ orē valde mane oriēte iaz sole·id ē cū celu ab oriētis ptē albescēte q̄ sit vtiq̄ solis ori entis vicinitas·Cuius cīm ē ille fulgor q̄ noīe auroꝛ appellat sol ido nō repugnat ei q̄ ait·Cū adhuc te nebre eēnt·Die ꝺ̄ne surgēte alīq̄ reliquie tenebra rū rāco mi⁹ fuit quāto magis oriē lux·Nec aca piēt ē q̄ ait·Valde mane orto iaz sole tāq̄ sol ipe iā videret sug ēras·sc̄ de ꝓxio ad ueiēte i has pres sole·ortu suo iā celū illuīaē incipiēte¶ Iero·Dul ce g⁹ mane dicit q̄ alīꝰ euangelista dicit diluculo· Diluculū nē ē mē tenebras nochis ⁊ dici claritatē Jaqua sāc⁹ hūani generis pueīz felici victoīe i ecc̄a declaīdam mane solis q̄ pria luce ꝓsurgēs·roseaz ꝓmittit auroraz ve grā ꝑclaī splēdoīs ꝑpassocia bo posse inuen q̄ntūcūp⁹ dūice rsurrectōis illuxit ut cē laudes xp̄i ora canāt sm exēplū scīaz ecc̄a q̄ gn⁹ hūanū exēplo sue rsurrectōis aiauit·q̄ vitā ꝑtiat·alumē credulitatis ifudit·¶ Beda·Sic aūt q̄ valde mane mulieres venerūt ad monumētū nīe hi touiā magn⁹ seruos cantatus oñdit ita uixta m ystēiū mistīū nobis dat exēplum ve illuīata face dissipatis vicioꝝ tenebris odorē bonoꝝ opm dño ⁊ ostionū suauitatez studeam⁹ offerre·¶ Theop· Dicit aūt una sab·ꝙma diez ebdomade·Sabbata uāq̄ dies ebdomade nūcupāt·una vo dicitur ꝙma ¶ Beda·Vt ꝙma sabbatoꝝ ꝙma dies est a die sab bator·rectōm que in sabbatis custodiebāt·Sequē Et di·adm·Quis re·no·la·ab ho·mo·¶ Seuerī⁹ Obscurari erat vīm ꝑdꝰ octi clausi ⁊ ido patefci sepulcri glam ꝙus nō videbatis·Sequē eīm ⁊ rel·vi re·la·¶ Beda·Quis lapis p angl̄m reuolut⁹ sic Mathens suffice ē exponit Nec reuolutio lapidis mistice reseracōez sacrāmentoꝝ xp̄i que velamie lite legalis tenebāt ab ore·bāt ifinuat lex ei lapide sepra ē·Sequē·Erat ꝺ̄ne magn⁹ valde ¶ Seuerin⁹·Et p⁹ū magn⁹ mentio q̄s fora q̄ creatoris mūdi corp⁹ ⁊ claudē ⁊ operire sufficiat·¶ Oze· Mulieres autez angelos vidēt que cū aromatibꝰ venerūt·q̄ ille mites signos duos aspicīūt·que tamē virtutibꝰ ad sancta desidera veniunt Vñ sequitur·Et intro in mo·vi· su·se·m dex·cooper·stola cā·⁊ obstu·¶ Theop·Si matheus dicit āgelū sedere sup lapidez·Marc⁹ vo q̄ mulieres introeūtes monumētū viderūt sedentem inuenē nō mireris·nā quē viderūt ꝙus sedentē sup lapidē·ipm etiā me⁹ in monumēto p⁹modū viderūt Aug·de·con·euā· Aut intelligāt matheus tacuisse de illo āgelo quē intrātes viderūt· marcus vo de illo quē foris sup lapidez sedentē viderūt·vt duos vide rent·⁊ a duobꝰ figillatam audierint que dixerūt an gelī de ihesu·aut cēte intrātes in monumētū inuenā septa macerie debim⁹ acdere q̄ ꝓmutū locū eūe fuisse credibile ē in aliquo spatio aīe petrā·qua exasa locus fact⁹ fuerat sepulcre·vt ipm viderint in eodez spatio sedentē a dextris quē dicat marthe⁹ sedētē sup lapidem·¶ Theo· Quidā aūt dicūt q̄ alie fuerūt mlieres que dicūt a matheo alie que a marco·sc̄ ma ria magdalene seq̄bat oīs feruidam festinatōz ha bens ⁊ ardētez affectū·¶ Seuerin⁹·Introierūt g⁹ mulieres sepulcrū vt cōsepulce xp̄o ⁊ xp̄o surgēte de sepulcro· Dicent iuuenez vt cēnerent nīe resur rectōis erat⁊ q̄ nescit resurrectō senectutem ⁊ vbi nasci moziq̄ nescit ibi eras nec admittit decrīta nē moigec incremtas· Vñ iuuenē nō senē nō infātem sc̄ iocundā etatez viderūt·¶ Beda·Viderūt aūt iuue nem sedentē in dextris·i·ad mendanā ptē loci illius vbi positū erat·Corp⁹ eīm q̄ supinū iacens· caput habebat ad occasum· dextrā necesse erat habere ad austrū¶ Oze· In ho·Quid aūt p sinistram·nisi vi ta ꝑsens quā vo p dextraz nīi uita ꝑpetua designa tur·Qua ignē redemptoz nr̄ iaz ꝑsentis vite corrup tionē cransierat·recte angel⁹ q̄ nunciaē plenitē ei⁹ vitam venerat in dextra sedebat·¶ Seuerin⁹·Vi dent etiā iuuenē sedentē a dextris q̄ rsurrectō recipit nil sinistrum·Vident etiam cooptum stola candida· Stola ista nō ē ex mortali vellē·sc̄ ex virtute vitali splēdens celesti luīe·nō colorē ēreno dicēte ꝑphēta· Amict⁹ lumie sicē vestimēto·Et de ustis·Tunc usti fulgebūt sicut sol·¶ Oze·in ho·Vel Stola cādida cooptus apparuit q̄ restitutatis nīe gaudia nūcia tur·Candor etenī uestis·splendorē nīe denūciat solē metatis·¶ Iero⁹·Vestis etiaz candida ꝺ̄a leuata est hoste depulso regnoq̄ adepto rege pacis quesito in uento ⁊ nāq̄ dimisso·Hoc igit̄ innuens·Formaz re surrectōis tamentis mortem oñdit·Quod aūt obstu puerūt·i·qd̄ oculus nō vidit nec auris audiuit nec i cor hois ascendit que ꝑparauit de⁹ diligētibꝰ se·seq̄ tur·Qui dixit illis no·expauescē·¶ Ore·in ho· Ac si dicat·Paueme illi qui nō amant aduētū sup noz auū·Pertimescāt qui carnalibꝰ desideriis ꝑsti ad eoꝝ soacetatez ptingē se posse desperāt·nos autez cur timescim⁹·qui vīos cōcines videmus·¶ Iero⁹ Non eīm est timoꝛ in cantate·Quid expauescerēt que muierūt quez quesierūt·¶ Ore·in ho·Sed tam q̄d angelus subiūgat audiam⁹·Jesum quentes nazarenum·Jesus latino eloquio salutatus·i·Salua tor interp̄tat·Ac vo tunc multi Jesus dici poterāt nec eīm substantialiter sed nūcupatiue·ioo ⁊ loc⁹ sub iūgit·vt de quo iesu dictū sit manifestē·Nazarenū Et causam ꝓnus subdit crucifixū·¶ Theo·Non eīm erubescit crucem In hac nāq̄ salus hoīm est·⁊ beatoꝝ principiū·¶ Iero⁹·Radix aē amara crucis euanuit·Ipse vite cum fructibꝰ erupit·i·qui iacuit in morte surrexit in gīa·Vñ addidit·Quē surrexit nō est hic·¶ Ore· in ho·Non est hic dicē ꝙ ꝑsentiam carnis qui in nullo deerat ꝙ presentiam maiestatis¶ Theo·Et·q·d·vultis cēticari de eⁱ⁹ rsurrectōe subdit·Ecce locus ubi posuerat eū Preter h̄ eīm ⁊ reuoluerat lapidem ut locū eīderet·¶ Iero⁹·Ostē ditur aē immortalitas mortalibꝰ ad grāz actionem debita ut intelligam⁹ quid fuerim⁹ ⁊ sciamus quid

vos in galileā. Mulierib⁹ dř ut nūciēt apīis. qz p mulierē mors anūciata ē p mulierē vita resurgēs Dicat aūt spēialē Te petro q se indignū indicauit discipulatu cū ter negauit mgrm. Sz pcā pēta nō nocēt. qñ nō placēt. ¶ Greg. in omel. Si autez huc angls nō noiatim exprimeret q mgrm negaiat venire mē discipios ñ auderet. Docaē ergo ex no mie ne desperaret ex negacōe ¶ Aug. de cō. euan. Qđ aūt dicē pce. vos in gal. ibi eū vi. ſ. dixit vo bis. videl hoc sonare q ibs nō erat demōstratus se discipīis post resurrectōm msi in galilea. Quam de mōstracōm msi ipe mare⁹ cōmēdauit Qđ ei dixe ie mane pma sabbati aparuit marie magdalene p⁹ hoc duob⁹ eūtib⁹ in villā factū ē in iherusalē ipo die resurrectōis Deinde venit ad vltimā maifestacōem quā factā scim⁹ in mōte oliueti nō longe a iherusalē ¶ Unq; igit gmēdauit mare⁹ ipleti qđ ab angło p nūciatū esse cestaē. Quibs vo nullū alīū locuz omino gmēdauit vbi discipli postq; surrexit viderīe dīm msi in galilea fm angli pdicacōz Sed cū non sit expssum qñ id fuēm eēt. vtz pmū anteq; alibi ab eis visus eēt. id q ipm q discipios. Quibs dicē isse in galileā i mōtez nō exprimit die nec narrādi or dinē. ñ aduersaē q̄dē mtbs narracōib⁹ certoz ſ; dat eis intelligēdis atq; acapiēdis loc. Uerūtñ q dñs ñ ibi pmū se ōmōstrauit erat. ſ; i galilea vbi postea visus est se videndo mandauit q̄us fidelē facit mētem ad querendū in quo mistero dictum intelligaē. ¶ Greg. i oīm. galilea nāq; trāſmigracō fca iēpeaē Jā q̄ppe rdēptor nr a passiōe ad rsurrectōm a morte ad vitā trāſmigrauit. t nos rsurrectōis ei⁹ gratz p⁹ let videbī⁹ si mō a vicijs ad virtutū celsitudiez trāſmigrā⁹. Qui g⁹ i sepulcro nūciaē i trāſmigracōe oīdiē. q; ijs q i mortificacōe carīs agnoscīē. in trāſmigracōe mentis videē. ¶ Hiero⁹. Moyses g⁹ sen tentia m sillab. sed igens in q̄ritate ꝓmissio. Ibi est gaudij nr̄i fons t salutis eēne ozigo ꝓpata. Ibi cō gregmē dispersiōes t sanamē gntis cozde. Ibi mḡs eū videbim⁹. sed ñ sic vidistis. ¶ Aug. de cō. eua. Significaē eciaz q̄ gra xp̄i de ꝓko israhel erat trāſ migraēa ad gētes a quib⁹ apli nullo mō pdicatore suscipiendē nō eis viam dñs in eoz cordib⁹ pueniēt ꝓparet. Et b ē Dre. vos in gal. ibi eū vi. ſ. ibi mēbra eius iuenietis Sequē. Ne ille exeūtes fugeēt de monūmēto. Inuaserat eī eas tremor t pauor ¶ Theop. i. stupor ꝓpē visionez angeli t admira cōm resurrectōis. ¶ Seuerus⁹. Angls q̄dz sedet in monūmēto. de monūmēto fugiūt mlieres. q; ille de celesti sba ghdit. ebāē iste de gdicōe érena. Sepul cr̄ q̄ mori nō pē. timere nescit. Mulieres aūt t de p̄senti facto tremūt. t sepulcr̄ ut mortales t adhuc mortalie expauescūt. ¶ Hiero. Hoc ei dř de fuēa vita. In qua fugiet dolor t gemit⁹. Imeaē ei mli eres ante resurrectōm. oiaq; factē. p⁹ resurrectōez fugiēdos mortez t paūorē. Sequē Et ne q̄q; dix. ti me. eīm. ¶ Rhe. Aut ꝓpē muros. aut timore v sīōis detenti tacebant hoz qđ audierāt. ¶ Aug. de con. euan. Quem aūt pē quēadmod⁹ ḡ dicat marc⁹ cū di cat mḡs Et exeūt cito de monūmēto cū timore. t gaudio magno currēdes nūciare discipīis ei⁹. msi

mulīgam⁹ ipōz angłoz nemi ausus fuisse aliq; dicē. i. rndere ad ea q̄ ab illo audierāt. Aut cum custodibusq; iacētes videē. Nam illō gaudiū q̄ mḡs gmēdrat. nō repugnat timori de quo mox dic. Detum⁹ eīm vtz q̄ i illaz aīo facīū intelligam eē si mḡs de timore nō dicēt Cum vo t ipe dicat Exieē cito de monumēto cū timore t gaudio mag nō mīl ex hac re ōstrīōis remanē gmeat. ¶ Sic Signanē eē dř q̄ nemi q̄q; dixeē. qz mulier audire nō loqui datum est Discere non docere.

Surgens autem mane prima sabbati. aparuit primo marie magdalene de qua ei ecerat septem demonia Illa vadens nūciauit ijs qui cum eo fuerant lugentib⁹ us t flentibus Et illi audientes quia viueret t visus esset ab ea nō credideret Post hec aūt duob⁹ ex eis ābulātibus ostensus est In alia effigie euntibus in villam Et illi exeūtes nunciauerunt ceteris Nec illis credi derunt.

¶ Aug. de cō. eua. Qđ p⁹ resurrectōis q̄dem dū apīi et ēis pclāt. ē. Dicē ei mar. surgēs aūt mane pma sab. pri. ma. ma de qua septē demonia. ¶ Cū hec apuncō q̄d a vo facta sit. iches plenius doez. Surrexit aūt mane d̄ mōumēm i qđ sero iā fco ēat ꝓpter ut adipleret illd psal. misto ad velpē fletꝰ et ad mane lectio. Tho. ſ. liē q̄ dicē. surgēs in vbi pūcta. Dicit hoc mane. pri. sab. ap. ipso mane magdalene.

¶ Dregoni⁹ in hō. Ue ei semp in nocte ñ solum de cum exijt. sed ei possessa lit. sic t redemptor noster ante lucem resurgens solum liber de mterno exijt. sed ipa eo ad mortis claustra destruxit. De mana autem hic nat septem demonia eiecta fuisse testatur t cum septē demonia msi vniuersa vicia significant. Quia cum septem diebus omne tempus comprehendatur. in de septenario numero vniuersitas figuratur Septem ergo demonia maria habuit que vni sis vicijs plena fuit ¶ Theophilus Aut septem monia septem virtutibus spīnus contrarios hos ve spīrit⁹ absq; timore. absq; superbia absq; inui lectu t quecumq; alia domis spīntus immūdis expelli tur. ¶ Hierommus. Et autem de qua ecerat sep tem demonia primo ostenditur qua meretrix t publicam pcedens synagogam in regnum cel. ipa precessit apostolos. ¶ Beda In principio rerum mulier induxit culpe viro fuit Nunc que mulier primo gustauit resurrectionem prius vidit. Sic perpetua reatus apud viros obprobrium sustinuit

Et que viro culpam transfuderat. transfudit & gratiam. Illa sequitur. Illa vadens nunciauit hys qui cum eo fuerant lugentibus t flentibus. ¶ Hierommus Flent t lugent qui nondum vidit Sed non post multum consolabuntur. Illum ei qui lugent nunc quoniam ipsi consolabuntur

¶ Hec. Mane aũt hec mulier que lecta dñice re surrectõis pma nũciauit a septẽ demoniis curata eẽ memoriẽ ne quisq; digne pcẽs de admissoꝝ uenia desperares. ⁊ ut obi abũdaret peccatũ superabundasse gra mõstraret. ¶ Secuenter. Maria aũt maria sc iam nõ femia sc ecca gestiens ve sup sic femia tacet hic in ecca ⁊ nũciat ⁊ loquit. Sequẽ. Illi aũ qui vi vi erãt ab ea ñ cre. ¶ Ore. i ho. q resurrectõe dilectam discipuli tarde crediderũt nõ tm illoꝝ infirmitas quã ñra ut ita dicã caritas fuit. Ipa namq; rsuretõ illa dubitanda p multa argumenta mõstrata ẽ que dũ non legẽtes agnoscim⁹. qd aliud q̃ de eorũ dubitatõe solidamur. Sequit. Post hec aũt duobus ex eis ambulãtibus ei al-ostẽ-ei i vil. ¶ Aug de cõ-euã De istis duobus quoꝝ unus erat cleophas lucas tacuerat. Sed marcus hic breuiter pstringit. Castellũ quippe illud de quo lucas loquit nõ absurde accipimus eaꝝ uillam potuisse appellari. Et in eodicibus quibusdam greacis magis agrũ inueim⁹ q̃ villam. Agri aũt uocãt non castella cũ. vexeaꝝ municipia ⁊ colonie solẽt nocari extra duitates; q̃ quasi caput ⁊ matrẽ centrax. Quod aũt ait marcus eis manifestare se cepisse. hoc lucas dicit q eoꝝ oculi tenebãtur ne agnoscerẽt eũ. Oculis eñ eoꝝ accederat aliquid q̃ ita mane p missum est. usq; ad fractõẽ panis. ¶ Secuentus. Nemo aũt putet xp̃m sua resurrectõe sui vultꝰ effigiẽ immutasse. sed mutatur effigies dũ effugit ex mortale immortalis. ut hoc sine ambiguitate possimus dicere. Duobus aũt uisus ẽ quia duobus pdicatoribus ⁊ uniuersis resurrectõis fides predicanda mõstratur. Sequit Et illi nec-mu-ce-nec il-cre. Quod marcus dicit annuntiauerãt eisdem nec illis crediderũt. cũ lucas dicat q uisi inde lohannẽ ve resurrexisse dñm ⁊ Symonem apparuisse quod intelligẽdum est nisi alios ibi fuisse q̃ nollẽt credere. ¶ Theoph. Nõ eñ de xi. aplis hoc dictum est. de quibusdã alijs q̃s ceteros notat. ¶ Hieron⁹. Quisquis aũt intelligit. q fides hic laborat agẽs actiuam vitam; illic semplatiua securitate visione regnat. Nec p speculũ speremus ymaginẽ illic facie ad faciem videbim⁹ veritatẽ. Dñi ambulantibus ⁊ laborantibus ostenditur in alia effigie ⁊ nũquam nõ est credendum sic Moysen viderit. qd nõ sustinebat eis q̃ dicit Nec videbit me homo & viuit. Oblitꝰ eñ carnis sue postulat vitam qd speramus in futura.

¶ Nouissime autem recũbentibus illis xi apparuit illis iesus. et exprobrauit incredulitatẽ illoꝝ ⁊ duriciã cordis qa hijs qui viderant eum resurrexisse. non crediderunt. Et dixit eis euntes in mũdum vniuersum. pdicate euangeliũ omni creatũre. qui crediderit. ⁊ baptizatus fuerit. saluus erit. Qui vero nõ crediderit. cõdemnabit. Signa aũt eos q̃ crediderint hec sequẽtur. In nomine meo demonia eijcient linguis loquẽt nouis Serpẽtes tollent. Et si mortiferum quid biberint nõ eis nocebit Super egros. manus imponent. ⁊ bene habebunt.

¶ Iosa. Completur⁹ euangelica narratõe marcꝰ. nouissimam apostolorũ qua xp̃c post resurrectõem discipulis apparuit memorat. dicens Nouissime aũt recumbentibus illis xi. apparuit. ¶ Ore. in ho. Notandũ aũt quid lucas in actibus referat dicẽs. Conuersus ppicit eis ab ierosolimis ne discederẽt ⁊ post pauca. videntibus illis eleuat⁹ ẽ. Tem erit eñ ⁊ ascendit ue videlicet p affectu cometis mus vitas pascẽt carnis. Nõ ⁊ hic dicit q recumbentibus illis nouissime apparuit. ¶ Iero⁹. apparuit aũt xi. sit congregatus ut oĩs testes sine ⁊ enarrarent omibus qõ p mic viderẽ ⁊ audierẽt. Sequit. Et exp-mere ⁊ du. cor-eoꝝ q̃a bꝰ q̃ vi. eum re. non cre.

¶ Aug. de con. euan. Quomõ aũt nouissime hoc factus est. Nouissimum q̃pe illõ est q dominũ i ẽra apti videre q̃ factus est. xl. die post resurrectõem ei⁹. Nunquid nam tunc exprobratus erat q non credidissent eis qui eum viderant resurrexisse q̃n iam ⁊ ipi post resurrectõem uenens eum viderant. Restat igit ut intelligam⁹ hic marcum breuiter memorasse voluisse ⁊ iam dixisse nouissime q ipo die hoc nouissimũ fuit iam incipiente nocturno tempe p eaq; discipuli de castello redierãt in ierusalem ⁊ inuenerãt sicut dicit lucas. xi. ⁊ qui cum illis erant colloquentes de resurrectõe dñi. Sz erant ibi vtiq; non credentes. Hijs g⁹ sicut marcus dicit discumbentibus ⁊ adhuc inde sicut lucas dicit loquentibus. stetit in medio illoꝝ dñs ⁊ ait illis Pax uobis sit lucas. iohes dicit. Verbis itaq; dñi que tunc eum locutum esse discipulis lucas iohesq; dixerit inẽpomẽ ⁊ illa exprobratio de q̃ marcꝰ hic dicit Sz hic rursꝰ mouet quo discumbentibus xi. dicit apparuisse. Marcꝰ si illud tempꝰ ẽ dicit dñm iam noctis instante cum apte Johannes dicat nõ cum eis fuisse. Thomas quẽ credim⁹ exisse inde atq; dñs ad eos intrauerit postea q̃ illi duo redeũtes de Castello cum ipis xi. collocuti sũt sic apud lucam inuenit. Sed lucas in sua narratione dat locum quo possit intelligi dum hec loquerẽt prius inde exisse Thomas ⁊ postea dominũ intrasse marcꝰ atq; dixit nouissime discumbentibus illis xi. apparuit etiam Thomam illic fuisse cogitatem nisi forte q̃ uis uno absente. xi. tamen uoluit appellare. q eadem cũctas Aplica societas hoc numero nũcupabat antiq; Cathedras in loco unde surrogaret. Aut si hoc dux ẽ accipe illud accipiamus post multas demõstratiões eius eũ nouissime recũbentibus xi. apparuisse. i ipo. xl. die. Et q̃n iam erat ab eis ascensurus i celũ. hoc eis illo die magis exprobrans voluisse q̃ hijs q̃ audierãt eũ rsurrexisse non credidissent. atq; ipi eũ viderẽt cũ vtiq; postea ascensionem suã ppicantibus euangeliũ etiam gẽtibus q̃ nõ viderunt fuerant credituri Nec illam quippe exprobratiõem aut idem Marcꝰ ⁊ dixit eis. Eunte in mõm vniuersũ. Et ifra Qui vo nõ crediderit condemnabit. Hoc g⁹ pdicati nõne ipi primitus fuerãt obturgandi q̃ antiq; dñm vidissent. Nõ crediderãt eis quibus pius apparuisset. ¶ Ore. in homie. Marcus etiam tunc dñs discipulos increpauit

cum corp liber reliquit. vt verba que recedens di
ceret. in corde audiencū arcius impssa remanerēt.
¶ Hiero⁹. Exprobrat autem mercdulitatem ut fue
cedat crudelitas. Exprobrat duricia cordis lapidei
ut succedat cor carneū cantate plenū. ¶ Greg. in
omk. Increpata igit corp duricia. quid admonēdo
dicat. audiamus. Sequē em. Euntes in mū. vni. prdi
cum. omni crea. Omnis create nomine signat hō.
Omnis em create aliquid habet homo. Habet nam
q; gmune esse cum lapidib. viuere cum arboribus
sentire cum animalib. intelligere cū angelis. Oi
em create prdicat euangelium cum soli homi prdica
tur. quia ille videlicet docet per quem in terra
cuncta creata sunt. a quo omnia p quandam simili
tudinē aliena nō sunt. Potest eciaz omnis create no
mine omnis natio gentiū designari. Ante em dictum
fuerat. In viam gentiū ne abieritis. nūc aūt dicit
Predicate omni create. ut sex populus a iudea apstol
repulsa prdicatiōe cunctis nobis in admirationē fieret. cū
hanc illa ad damnacōis sue testimoniuz suppe repu
lisset. ¶ Theoph. Vel omni create. i. credenti. ñ
credenti. Sequit. Qui cre. & bap. fu. sal. ent. Nō
em sufficit credere. nam qui credit. & nōdum ē bap
tizatus. sed catheccumin⁹. nondū ē plecte salutez ade
ptus. ¶ Greg. in omk. Forcasse autez vnusquisq;
apud semetipm dicat. Ego iam credidi. saluus ero
Dez dicat si fidem opibus teneat. Vera etem fides
est que in hoc quod verbis dicit. opibus non gra
dicat. Sequit. Qui vo non cre. condem. ¶ Beda.
Quid adhuc hic dicemus de puulis qui p etatez ad
huc credere non valent. nam de maioribus nulla que
stio est. In eccia em saluantur p alios puuli credūt
sicut ex alys ea que illis i baptismo peccata remit
tunt peraxerunt. Sequit. Signa autem eos qui
cre. hec sequē. in no. meo demo. eicient. lin. lo. no. ser.
tollent. ¶ Theop. i. dispergent intellectuales sicut
illud. Calcabitis sup serpentes. & scorpiones intelle
ctualiter intelligit. Potest aūt intelligi de sensibilibus
serpentibus. sicut etiam paulus a vipera nullū habu
it nocumentum. Sequit. Si mor. quid bi. nō eis
no. Multa talia facta in historijs legim⁹. Multos
namq; venena bibita xpi munita signaculo ledere
nō valebant. Sequit. Sup egros ma. impo. & bñ
habebunt. ¶ Greg. in omk. Nunquid aūt q ista si
gna non facimus minime credim⁹. Sed hec necessa
ria in exordio ecce fuerunt. Vt em fides cresceret
credendum miraculis fuit nutrienda. Quia & nos
cum arbusta plantam⁹. Tandiu eis aquam fūdim⁹
quousq; ea in terra qualuisse videam⁹. Ac si semel
radicem fixerint a rigando cessamus. De hys sig
nis atq; virtutibus que adhuc subtilius psiderare de
amus sancta quippe eccia quotidie spiritaliter facit
quod tunc p apl'os corpaliter faciebat. Nam sacer
dotes eius cū p exorcismi gracā manum credenti
bus imponunt habitare malignos spiritus in eoz
mentibus peradicunt. quid aliud faciunt. Nisi de
monia eiciunt. Et fideles quiq; qui iam seculana vi
ta derelinquūt. Sancta aūt misteria intelligant lin
gua loquunt nouis qui cum bonis suis exhortacōni
bus malignam de alienis cordibus auferunt. serpēs

tollunt. & dum pestiferas suasiones auferūt. Sobri
ad opacōm prauam minime prabunt. Notandum
est quod bibunt sed non eis nocebit. qui quocūq; p
primos suos in bono ope confirmat. confirmat
emplo sue opacōnis. illoz vicam roborat. Super ag
ros manus imponūt ut bene habeant. Que mira
miracula tanto maio ta quanto spiritalia. Et quia
p hec non corpa sed anime sustentant.

Et dominus quidē ihesus postq̄ locutus
est eis assumptus est
in celum. Et sedet a de
xtris dei. Illi autem
profecti predicauerūt
vbiq;. domino coopan
te. & sermonem confir
mante sequentibus sig
nis.

¶ Hiero⁹. Alia eius
qui de celo ad liberandum mun
dum nostre nūm p
se eā sug celos asu
mit. Vnde & Ste ste
phanum ihesum postq̄ lo
est eis assumptū in celū
¶ Aug. de cō euāg
In quo satis videt
dere nouissimū cōsu
mentia p̄cessum habu
isse sermones eius
non omni modo ad id coartam videat. Non enim
Postq̄ hec locutus est eis. vide admixtas nouis
tas cogeret nō illam fuisse nouissimā locutōnem ih
ad omnia que cū eis omnino alias docte locut⁹ ē pu
se tenere quod dictum ē. Postq̄ locut⁹ est eis assu
ptus est in celum. Sed quia ea que supra dicun
magis suadent nouissimu dies fuisse. Ideo post pa
missam locucōem quam marcus memoratis auctō
ris eciam illas vbis que memoratē in actibus ap
stolox credendū est assumptum est dominū in cel
¶ Greg. in omk. In veteri testamēto cognouim⁹
q; helias sic raptus in celum. Sed aliud ē celorū
aliud celum aereū. Celum quippe aereū nuncup
ximū. in celum itaq; aereum helias sublatus. Ille u
secreta quadam regione terre reputat duci vi
in magna iam carne. & spūs quem vixerat quous
usq; ad finem mundi redeat. Et merito debitum si
uat. Notandum quoq; est q; helias in curru legit
scendisse vt videbatur apte demonstrat. quia homo
purus adiutorio indigebat alieno. Recompensa au
ster non curru. nō angelis subleuantibus legit. q
qui fecerat omnia. sup omnia sua virtute ferebatur
Considerandum vo nobis est q; marcus subdit.
Et sedet a dextris dei cum stephanus dicat. Vi
celos apertos. & filium hominis stantem a dextris dei
sedere iudicantis est. Stare vero pugnantis vel ad
uantis. Stephanus ergo in labore certaminis po
tus stantem vidit quem adiutorē habuit. Qui ve
post assumpcōm Marcus sedere describit in pa
assumpcōne sue gloriam videt in fine videbun
Aug. de symbolo. Ascensionem istam nō accipi
quasi sit in humanis membris positus tanqm pat
sedeat in sinistra ut filius sedeat a dextris. Ista
de veram intelligimus potestatem qua homo
legitimo a deo ve vivat iudicaturus qui prius
rat iudicandus. Sedere enim habitare notat. q
modo dicimus de quocunq; homine. Ille pau
dit per tale annos. Sic ergo cedit. habitare cedit

in dextera dei patris. ¶Beatus enim est & habitat in beatitudine que dextera patris vocat. Ibi enim omnis dextera est. quia nulla est ibi misera. ¶Illi autem profecti predi. vbique domino cooper. & sermonem confirmante sequentib⁹ signis. ¶Beda. Nota q⁹ Marcus euangelista Euangelium suum quanto inchoauit tardius tanto in longinquiora tē pora scribendo pertexit. ¶Ab initio enim euangelii ce predicationis quod a Johanne factum est cepit. Et ad illud vsq; tempus narrando puenit quo apostoli id est euangelij verbum per totū orbem semi nerūt. ¶Gregorius In ho. Quid autem ī bijs cō siderandum est. Nisi q⁹ ceptum obediencia. obediē dum vero signa secuta sunt. Preceperat enim dominus Euntes ī mundum vniuersum p̄dicate euangelium ecce ea ī actibꝰ Eritis michi testes vsq; adextremum terre. ¶Augustinus. Quo autem patto ab Apostolis est p̄dicado ista completa quādo vsq; adhuc sunt gentes ī quibus modo cepit & ī quibus nondū cepit impleri. Non utiq; hoc sic a dominis mādatum est apostolis tāquam ipsi soli ābus tūc loquēdi cū manꝰ fuerint ipletum. Sic sicut eis solis vidē dicitur. Ecce ego vobiscū sum vsq; ad consummationem seculi. quod cū eum vniuerse ecclesie promisisse que alijs nascentib⁹ alijs succrescentib⁹ vsq; ī seculi p̄finationem futura est quis nō ī celligatur. ¶Theoph. Sciendū est aūt & hic q⁹ sermo p opera confirmatur. sicut ī apostolis tunc operationes cō firmabāt sermonem sequentibus signis. Fiat aūt & Christi ut nostri sermones quos de virtute dicim⁹ p opera confirmentur & actus. ut tandem simus p fidē & cooperatione in omnib⁹ verbis & operib⁹. quia & decet sermonum & operum gloria.

¶Euangelia secundum. Romane ecclesie ordinem In marcum de tempore et sanctis incipiunt.

xiiij. ¶Feria tercia post dñicam in ra. pal.
¶Erat pascha azimorum.
¶Dominica in sancto pascha.
xvj. ¶Maria magdalene.
¶In ascensione domini.
xvij. ¶Recumbentibꝰ. xj.
¶Dominica sexta post pentecosten.
xviij. ¶Cum turba multa.
¶Dominica. xj.
xix. ¶Exiens Jesus de finib⁹.
¶In decollatione sancti Jo. baptiste.
xx. ¶Misit herodes.
¶In vigilia sancti iacobi apostoli.
xx. ¶Accesserūt ad iesū Ja. & Johānes fi.
¶In sanctoꝝ Cyriaci Largi & Smaragdi.
xxij. ¶Euntes in mundum vniuersū.
¶In natali cōfessoꝝ.
xxiij. ¶Dicere vigilate orate.
¶Feria. iiij. quatuor tēporū septembꝝ.
xix. ¶Respondens vnus de turba.
¶Sabbato primo quadragesime
xx. ¶Cum sero esset factum.

Super Eu
Sancti Thom

Super Euangelio sancti luce Continuū
Sancti Thome Feliciter Incipit.

Ater cetera incarnationis xpi misteria que Ysaias prophetа diligenter et aperte prenunciat. dic Induam celos tenebris et saccum ponam operimentum eorum. dominus dedit mihi linguam eruditam ut sciam sustentare eum qui lapsus est verbo. ergit mane mane ergit mihi aurem. ut audiam quasi magistrum. Ex quibus verbis et aliis possumus euangelij sm Lucam materiam. modum scribendi. finem et conditionem scripturis. ℣ Aug⁹. de consen. euāgo. Lucas enim arcā sacerdotalem dominici stirpem atq; personam magis occupatus videt. Unde p vitulum significatus est. quia per maximā victoriam sacerdotis. ℣ Ambrosius. vitulus enim sacerdotale est victima. vnde bene ꝯgruit vitulo hic euāgelij liber qui a sacerdotio ichoannis et cōsummatur in vitulo. q enim per ea suscipies p̄ora mūdi vita ē immolata et ipa in tali immolatōe Lucas stilo quodam plenore diffudit. ℣ Eloya. Qua igit passionē xpi principaliter expenere Lucas incendit. huius euāgelij materia significatum potuit in eo qd dr. Induā celos tenebris et saccū ponā opimētū eorum. ℣ Hā ad Ihām in passiōe xpi tenebre facte sunt. et in discipulis fides obscurata est. ℣ Idem sup Ezam. Et xpūs despectus erat et ignobilis quādo pendebat in cruce. et abscōdit vultus suos atq; despectū. vt humano corpe diuina potentia celaret. ℣ Idem. Symo aūt Lucē tam in euāgelio q in actibus Apli cōpator est et sectari re dolet eloquēcia. Unde subdit. Dominus dedit mihi linguam eruditā. ℣ Ambro. Nam licet scriptura diuina mūdane euacuet sapiētie disciplinā. q in maiore furata verbi ambitu q rex ratione subnixa sit. Tamen siqs in scripturis diuinis etiā illa q imitāda illi putant. qrat inueniet. Sanctus enim Lucas velut quēdam bissanctū ordinē tenuit. et plura nobis gestorū dñi miracula reuelauit. Nec tamē vt omnes sapiētie verum Euāgelij ipius cōplecterētur historia. Quid ei facilius ad sapiētiā naturalē. q̄s q spiritūsanctū creatorem etiam dominice incarnationis extulisse re seruat. Docet moralia in eodem libro. quadmodū sez amare inimicū debeam. Docet etiam rationalia cum lege ipsum qui fidelis est in minimo. et in magno fidelis est. ℣ Eusebius. in Ecclesiastica historia. Dis ergo gne quam Antiochen⁹ artis medicus. sm hāc medicinā qui ex apli vel societate vel traditōe suscepat. Duos nobis medicinales libros quibus cōpora. siq; animē curent. explicuit. Unde sequit. Et sciā sustentare eum qui lapsus est verbo. ℣ Idem sup Ezam. dicit enim se a domino accepisse simonem q iam lapsum errantēq; populū sustineret et reuocet ad salutem. ℣ Grecus Expositor. Cū aūt Lucas bene indolis esset et capacitatis strenue et grecos sciē tiam cōsecutus est. Dramaticā videlicet atq; poesim adeptus. p̄fecte Rethoricā aūt et pluadendi lepōrē assecut⁹ ad plenum. neq; philosophie muneribus caruit. Denique et medicinā acquisit. Et q̄mā nature velo creatore satis de humana gustauerat sapiētia. ad alcora conuolat. Accelerat igit ad Judeā et visibiliter et vlotenus xpm adit. Quumq; veritatem cognosceret verus efficit. xpi discipulus pluriū magistro conmoratus. ℣ Glosa. Unde subdit. Erigit mane quasi a iuuentute ad secularē sapiētiā. Mane ergit mihi aurem ad diuina. Vt audiam quasi magistrū scilicet ipm xpm. ℣ Eusebius i ecclesiastica hystoria. Ferunt aūt q euāgelium suū ex pauli ore cōscripsere sicut et marcus que ex Petri ore fuerant predicata conscripsit. ℣ Ambr. sup matth. Uterq; aūt eorum magistrum imitatus est. hic quidem Paulum sup flumina fluēntem ille aūt Petrum breuiloquo studentem. ℣ Aug⁹. de con. euan. Eo aūt tempore scripserūt quo nō solū ab Ecclesia xpi verum eaā ab ipsis adhuc i carne manentibus Apostolis p̄bari meruere. Et hec p̄mialiter dicta sufficiant.

Quoniā quidem multi conati sūt ordinare narracōz q̄ in nobis cōplete sūt rerum. sicut tradiderūt nobis q̄ ab inicio ipsi viderunt. et ministri fuerūt sermonis. Visum est et mihi assecuto a p̄incipio omnia diligenter exordine tibi scribere optime Theophile vt cognoscas eorum verborum de quibus eruditus es veritatem.

℣ Eusebi⁹. in eccle. historia. Lucas in inicio Euāgelij sui causam cur scripserit innuicauit. videlicet. Quoniā multi alij temere p̄sumpserāt enarrare res q sibi magis erāt ad liquidū cōperte. Et hoc ē qd dicit. Quoniam quidem multi conati sūt ordinare narrationē rerum. ℣ Ambro. Nam sic multi in iudeorum populo diuino inspirati spu p̄phetauere alij aūt pseudo prophete erant pod⁹ qui p̄phete. sic et nūc in nouo testamento multi euangelia scribere conati sūt. que boni numulary nō p̄bārūt et aliud qdez ferē euāgeliū qd xpi. scripsisse dicūt. Fuit est etiā ℣ Basilides. euāgeliū scribē ipse ē tur aliud sm thomā et aliud sm Mathiā. ℣ Beda. Ptos q⁹ eos non tam numerositatem q̄s hereseos mistarie diuisitate gmendat. Quu uō spūsancti munere donati sint vacuo labore conati magis ordinauerint narrationē q̄s historie texuerē veritatem. ℣ Ambro. Quu enī conat⁹ est ordinare suo labore conat⁹ est nec impleuit sine conatu. Sunt enī et donationes et gīa dei. q̄ vbi se infudent rigare cōsueuit vt non egeat si redūdet sepe oris ingeniū. Et ideo bene dixit Quoniam q̄ in nobis cōplete sūt. Vel q̄ in nobis redūdamet. qd enī redūdat nulli ōfcit. et d̄ plete nemo dubitat eū fidem effectus astruat. exitus p̄bat. ℣ Ange. Dixit aūt rex quia non sm fantasiam multa hereticos exercuit Jhesus carnalem ipi⁹ aduētū si cū veneras esset reuera negocii p̄secutus est. affectū aūt suū indicat ex hoc qd ait Que in nobis cōplete sūt id est que in nobis manifestissime sūt ostēse. Certa enī fide et ratione cognouerat. Nec in aliq fluctuabat. ℣ Eusebi.

Euangelista autem nonsolum testimonio contentꝰ ē ꝓprio sed ad apostolos eorum refert. Jn̄ robur ve natur sermoni. ⁊ ideo subdit. Sicut tradiderūt no bis qui ab initio ipi uiderunt. Euseb̄ i ecclīastica historia. Certus ē q̄ veritatē; vel paulo exponēte vel alīs apostolis qui ab initio ipsi uiderant vel sibi eradiderant consecutus sic. Cnf. Dicat autem ui derūt quia hꝫ maxime robur nanasciē credulitatis qđ addiscitur ab his qui p̄cialiter uiderunt. Ori genes. Palam est aūt q̄ cuiusdam doctrine finis est ipsa doctrina sic ut geometrie. alterius vero doctrīe finis m ope computaē. sicut medicine. Et ita est in sermone dei Et ideo postq̄; significauerat scientiam ex hoc q̄ dixerat. ipsi uiderunt. demonstrat opa. ex hoc q̄ sequiē Et miſtri fuerunt sermonis vt verbi. Ambro. Nam congruit ista locutio ut maꝰ mi sterium verbi q̄; auditum esse credamus. sed quia ſ; prolatuū verbum seu substātiale significaē. nō vul gare verbum. ſ; celeste intelligamus. cui apostoli mi ministrarūe. Cirill. Qđ autem dicat huius verbi vi sores fuisse apostolos cōcordat cum iohanne qui di cit Verbum caro factum est ⁊ habitauit in nobis. ⁊ uidimus gloriā; eius. Verbum nāq̄ mediātē carne visibile factum est. Ambro. Nonsolum autem se cundum corpus viderunt dominū. ſ; etiam secundū verbum. Viderunt eīm verbum qui cum moȳse ⁊ helya uiderunt gloriam verbi. alīs non viderunt. qui corpus tantūmodo uidere potuerunt. Orig. Et in exodo quidem scriptum est. Populus uidebat vocem domini. vox autem audiē potius q̄; videtur Sed ꝓpterea ita scriptum ē ut ostenderet nob̄ alīs uidere oculis vocem domini quibus illi aspiciunt q̄ merenē. Porro in euāgelio nō vox cernē sed sermo qui voce prestantior est. Theophi. Ex hoc eīm ma nifeste innuit q̄ lucas non fuit discipulus ab iſto ſ; processu temporis Alīs aūt fuerunt discipuli ab initio ut Petrus ⁊ filīs zebedei ⁊ ipse. Et eīm ma: theus quoq; ⁊ iohannes in multis que scriberent ab his qui infantiā; puericiā; genealogiāq; eius scire. ⁊ gestis meruisse potuerunt audire opus habebāt. Orige. Deinde facultatem scribendi replicat. qm̄ ea que scripsit. nō rumore cognouit ſ; ab initio fue rat ipse subsecutus unde sequē Visum est ⁊ mihi al secuto a principio oīa diligenter exordine tibi scri: bere optime Theophi. Ambro. Cum dicat. visum est ⁊ mihi non negat deo visum a deo eīm preparaē voluntas hominum. Prolixiorem autem hunc euā gelīj librū q̄; ceteros esse nemo dubitauerit. ⁊ ideo non ea que falsa sunt. ſ; que vera sibi vendicat. Et ideo dicat Assecuto quidem omnia visum est scribere non omnia ex ordine. quia que erat ihesus. si scri bantur omnia nec ipm mundū capere arbitror. Con sulto autem que ab alīs sunt scripta preterīt. vt p prīs quibusdam singuli euāgeliorum libri misterio rum gestorumq; miraculis eminerent. Theophi. Scribie autem ad theophilum virum metuendum for: tissimis ⁊ principem. quia qđ dicat optime. nō dicebaē nisi principibus ⁊ presidibus. sicut ⁊ Paulus festo presidi dicit optime feste. Beda. Theophi. autē interpretaē amans deū. vt amatꝰ a deo Quisq̄s ergo amat deum siue a deo se desiderat amari. ab se semp eum puerē euangelium ⁊ ut sibi datū munus sibiq; cōmendatū pignus ꝓferret. Non aē nouus quīq; libet eadem theophilo ⁊ velut ignoto rata pandi da sed eorum de quibus eruditꝰ est verborum ge tur veritas exprimenda cū subdit. Vt cognoscas eorum verboꝝ de quibus erudituꝰ es veritatem fir ut quo quid ordine a domino gestum dictum ve fa agnoscere queas. Cnf. Vel aliter. ut cognoscas habeas. ⁊ securꝰ existas que audieꝝ postquā proſi ciens in scriptura Ubi ꝓpb. Plerumq; enim cum fine scripto aliquid dicē. calūniamur illud quasi fal sum Cum vero quis que dicat scripsisse. tūc magis credimus. quasi nisi putaret vera nos scribere. Cyr. vel aliter. Totum euāgeliste gloriā dei continet. conditionem eorum qui ante eum euange lium scripserāt. puta matthei ⁊ marci Et rursus ipe scribere ꝓposuit Cū vero dixisset. Certus sit Vocabulum potens applicari ⁊ ad plumptiosi ag gredientes materiam ⁊ ad honeste gerendum illa Duabus additionibus dubiam sententiam confirmat primo quidem quia dixit. Que in nobis cōplen rerū. secundo quia dixit sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uiderūt. Simul autem hoc qđ dicit ostendit. uidicare mihi uidetur q̄ ⁊ ipi mendacium ꝓpagare. Velut enim illa tradiderunt ipsos q̄ scripsi bit accipientes seriatim adinuicem protulerunt. ni dum autem cōmendantes scripture que tradita fue rant. contingebat inconuenientia prima proueniri diuturnitate temporis. Unde merito qui de prima uisoribus verbi ⁊ ministris verbi accepimus scrip tas vniuerso mundo traditionem prestiterunt uani tas propellentes ⁊ obliuionem destruentes. ⁊ ipsi traditione integritatem accomodantes.

Capitulum primū.

Fuit in diebus herodis regis iu dee sacerdos quidam nomine zacha as de vice abya Et uxor illi de filiabꝫ aaron et nomē eīꝰ elyza beth. Erant aūt iusti ambo ante deū incedē tes i omnibꝫ mādatis ⁊ iustificationibꝫ domi ni sine q̄rela. Et nō erat illī filius eo q̄ esset elyzabeth sterilis et ambo ꝓcessissent in die bus suis.

Crisostomus Euangelice narrationis ordinem ad zacharia sumit ⁊ natiuitate iohannis mirum ante mirum edisserēs. Primus ante manus Nam quanti urgo paritura erat preparare gratiā. ut ve' pro concideret Declarat autem tempus. cum dicit fuit in diebus herodis Et adiecit dignitatem cum subdi Regis iudee. Alius aē herodes fuit q̄ iohem occidit ſ; ille tetrarcha fuit. hic aē rex Beda Tyro ni Herodis alienigene Regis domico accessum ad uērem. ꝓdictū nāq; fuerat. qa n̄ deficiet principes de da neq; dux de femore eiꝰ dōec veniat q̄ mittendus

Ex quo enim pres ex egipto exierunt sue gentis iudicibus vsq ad samuel ppheram ac deinde regibus vsq ad trām migrationē babilonie regebant Post reditum vero d Habilōe p pontifices rex summa gentis vsq ad hieremiā regem simul t pontificem. Quo ab herode interempto vdee regnū ipi herodi alienigene missu Augusti cesaris tracie gubernādū tuit. xxxv. anno uxta ppheram supra dictā q mitendi erat aduentus. Ambro. Docet aūt nos d̄ina scriptura nonsolū moses in hijs qui p̄dicabiles sunt sedulā pēm opponere laudari vt velut transmissa inuiolate puritatis hereditas in hijs quos volumus laudare possit. nonsolum igit a pentibus sed etiam a maioribus sancti iobis nobilitas ppagat. nō secula n̄ potestas sublimis. sed religionis successione venerabilis. Plena est igit laudatio que genus. mores officium. factum. iudicium comprehendit officium in sacerdocio. Inde dicit. Sacerdos quidam nomine zacharias. Beda i omel. De sacerdotali enim prosapia Johes ortus. vt eo potentius imitationē sacerdocij p̄pararet quo ip̄m ad sacerdotale genus pertinere claresceret. Ambro genus autem comprehendit in maioribus. vñ sequit. De vice Abya. i. nobilis inter principes familias. Beda Erat eīm principes sanctuarij. t. sūmi sacerdotes tam de filijs eleazar q̄z de filijs ithamar. quoz vices fm misteria sua vt in gradibus domū dei. xxiij. sortibus Dauid distinxit. In quibus familijs Abya de qua zacharias ortus est octaua fuit congregatio. Non aūt frustra primus noui testamenti preco in octaue sortis ure nascitur. quia sicut septenario sepe numero propter sabbatū vetus testamentum sic nouū aliquotiens p octonarium ppe fectū duce vel ire resurrectionis exprimit. Licet volens eum ostendere q legaliter ex sacerdotali genere erat subdit. t uxor illi de filiabo Aaron t nomen eius elisabeth. Elisabeth. xxij. Non eīm prohibet de alia tribu vxorem accipe. sed de sua elizabeth interpretat requies. zacharias vero memoria dñi. Beda i omel. Justis eīm pentibus Jobes ē gēie vt eo confidenter iustitie p̄cepta populis daret q̄ hec ipa non quasi nouda didicisset. sed velut heredi tario iure a progenitoribz accepta seruaret. vnde sequitur. erant autem ambo iusti ante deū. Ambro. Et sic merito in equitate comprehendit. Bene autem dicit ante deum. Fieri enim potest vt aliquis affectata bonitate populari iustus videat mihi. iustus autem ante deum non sit. si iustitia nō ex mētis simplicitate fluxerit. Sed adulatione simuletur. Perfecta igit laus est ante deum iustū esse. solus eīm perfectior ē qui ab eo probat̄ qui nō potest falli. Factum autem cōprehendit in mandato. in iustificatione iudiciū. vnde sequit. Incedentes in oībus mandatis t iustificationibus dñi. Cum enim mandatis celestibus obedimus in mandatis meis dñi. Cū congrue iudicamus tuere dñi iustificationes videmur. prouidere autem optime bona. nōsolum coram deo. sed etiam cora hominibus. unde sequitur. Sine querela Nulla enim querela est vbi t mentis bonitas concordat t facti. t plerūq iustitia durioz hoim querelam excitat. Orig. Potest etiā aliquid iustum iniuste fieri. ut si iactātie causa quis paupi elargiat. qd nō ē sine querela. Sequitur Et non erat illis filius eo q̄ erat sterilis elizabeth t ambo pcessissent in diebus suis.

Crisost. Nonsolum elizabeth erat sterilis. sed t pristine archas conuges Sara Rebecca Rachel. qd dedecus erat antiquis. nō possumus dicere q̄ peccatū effectus eēt sterilitas cuncti iusti. cuncti uirtuosi. Nec autez fuit sterilitatis causa. vt cum videris virginē pientem dīm. non sis incredulus experiatus mentem tuam in aluo sterilium. Theo. Et vt etiam cu addiscerес q̄ lex dei multiplicationē filioz nō appetit corpalem. t magis spiritalem. Processerant autez ambo. nōsolum fm corpus. sed fm spīm ascensiones i corde ponentes t uitam suam vt diem t non vt nocte habentes quasi in die honeste ambulantes.

Factū est aūt cū sacerdocio fungeret̄ Zacharias in ordine vicis sue ante deum secūdū consuetudinē sacerdocij. sorte exijt vt incensū poneret ingressus in tēplū domini Et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi

Beda Per Moisen dñs vnū constituit sūmum sacdotē cui mortuo vnū p ordinē succedē iussit. t hī vsq ad dauid epa seruatū est. a quo plures fieri vt dixī dño agente decretū ē. qui nunc zacharias in ordine vicis sue sacerdocio functus esse asseritur cum dicit. Factum est aūt cū sacerdocio fungeretur zacharias in ordine vicis sue ante deum. fm cōsuetudinem sacer. sor. exijt ut incensum poneret ingressus i tēplū dñi. Amb. videt aūt hic zacharias sūmus sacerdos. quia semel in anno solus sūmus sacerdos in secundo sanctuario ierabat. nō sine sanguine quē offerret pro se t populi delictis. Beda Nō autem nunc noua sorte electus ē cum incensum esset adolendum. sed prisca sorte cum ex ordine sui ponteficatus in vicem Abia succederet sequit. Et oīa multitudo populi erat orans foris hora incensi. Incensum in sancta sanctoz a pontifice offerri expectāte foris templum omni populo. x°. die septimi mensis est iussum t hanc diem expiationis siue ppitiationis vocari. Cuius dici misterium apstus ad hebre. pandens ibm ostendit Pontificem esse vez qui in sanguine ppio celi secreta subijt. vt propitium nobis faceret patrem. t interpellaret pro peccatis eorum. q̄ adhuc pro fratribus orantes expectamus. Ambrosius Hic est autem ille summus sacerdos qui adhuc sorte queritur. quia verus adhuc ignoratur. Qui eīm sorte eligitur. humano iudicio non coprehendit. Ille igitur querebat t alius figurabat verus ieternum sacerdos qui non hostijs cruore sed ppio patrem deum genere reconciliaret humano t tunc quidem vices erant nunc autem est perpetuitas.

Aparuit aūt illi angelus domini stans a dextris altaris incensi Et Zacharias turbatus est videns t timor irruit sup eū. Dixit aūt ad illū angelus Ne timeas Zacharia quoniā exaudita est deprecatio tua t uxor

tua elisabeth pariet tibi filiū. ⁊ vocabis nomen eius iohannem Et erit tibi gaudium ⁊ exultacio. ⁊ multi i natitate eiꝰ gaudebūt

Cnſ. Ingressus zacharias templum vt preces ferret ꝑ cunctis ad deum ⁊ quasi dei ⁊ hominū mediator. vidit angelum meus stantem Vnde dicitur Apparuit autem illi angelus domini astās a dextris altaris incensi Ambro. Bene apparuisse dicitur ei q̄ eū rp̄ēue ꝓspexit ⁊ ꝑ spēalē aut ꝑ āgēlo aut de ꝺo scriptura diuina tenere consuevit. ut qꝺ non potest prehendi apparere dicaē Nō em̄ similiter sensibilia videnē. ⁊ is cuius in voluntate situm ē videri. ⁊ cꝰ nature est non videri. Orige. Et hoc non tantum in p̄ūa seculo diamus. sed ⁊ i futuro cum migrauerimus a mundo non omnib⁹ vel deus vt angelis apparebunt. sed ille tantum videbit qui mundum habuit cor. locus aūt nec nocere poterit quenq̄ nec iuuare

Cnſ. Manifeste aē apparuit nō i somnis eo q̄ minis arduū annūciabaē vnde manifestiori ⁊ mirabili ozi vsione egebat Damas. tamē angeli non ut siti boibus parebiunt sed trāsfigurati put possunt visores aspicere in q̄cūq̄ visserint dīs. Basilius Dicit aūt altaris incensi. eo q̄ ⁊ aloēꝫ erat altare deputatum ad holocausta Ambro. Non i merito autē angelus videē in templo quia veri sacerdotis annūciabatur iam aduenens ⁊ celeste sacrificium parabaē in quo angeli mīstrarent. non em̄ dubites assistere āgēlm q̄n xp̄s imolaē. apparuit aē a ꝺxis altaris incensi ꝙa ꝺmē ifigne mie ꝺfēbat. dūs. n. a dexis ē mihi ne pmouear Cnſ. ñ pē aē hō quātūcūq̄ sit vsitatꝰq̄ timore cernere angelū Vnꝺ ⁊ nunc zacharias aspectū nō tolerans p̄sentie angeli nec fulgorem illum valens sufferre turbaē. ⁊ hoc ē qꝺ subdiē. Et zacharias turbatus est videns. Sicut aūt aurora p̄ nocte lozaq̄ dimittente corruue eā precipites totaq̄ quadriga pueraē. sic cadere consuevit anime quos ciens ab aliquo stupore vel solliatudinē deprimitur Vnde ⁊ hic subdiē Et timor irruit sup eum Origenes Noua quippe facies humanis se obtutib⁹ p̄bens turbat mentem animūq̄ consternat. vnde angelus sciens hanc humanam esse naturam primum perturbationem medetur. Nam sequitur. Ne aut̄ ad illum angelus. ne timeas zacharia Athenasius in vita Antonij vnde non difficilis est bonoꝝ spirituū malorūq̄ discretio. Si enim post timorez successerit gaudium. a dommo venisse sciamus auxilium quia securitas anime p̄ntis maiestatis indiciū est. Si aūt incussa formido ꝑmanserit hostis ē q̄ videē Orig. nōsolū autem erepidantem ꝛ̄ocallat. seꝺ etiam nouo letificat nūcio subdens. Quoniam exaudita est dep̄catio tua. ⁊ vxor tua elizabeth pariet tibi filium.

Aug. de qu. euāge. Vbi primo hoc attendendū est. quia non est verisimile ut cum ꝑ peccatis populi vel salute vel redemptione sacrificium ille offerret q̄ potuerit publicas votis relictis bō senex vxorem habens anū pro acāpiendis filiis ozare p̄sertim. nā nēo ozat acape qꝺ acceperuꝫ se ēe desperat usquaꝺo aūt ille iam se habituꝫ filios desperabat. ue h̄ āgelo promittenti nō crederet. Ergo qꝺ ei dicit Exaudita ē dep̄catio tua. ꝑ populo intelligendū ē. cuius populi q̄n salus ⁊ redemptio ⁊ peccatoꝝ abolitio per xp̄m fuēa erat. adhuc nunciaē zacharias nascituri filius. quia p̄cursor xp̄i destinabaē. Cnſ. vel q̄a exaudita ē dep̄catio ꝑbat ꝑ hoc. q̄ filiꝰ natus et filius clamās. Ecce agnꝰ dei q̄ tollit peccata mūdi Tho. q. ipo dicēs. vū erit mihi h̄ manifestū. angelꝰ ex hoc q̄ elisabeth pariet. credes q̄ peccata populo sint remissa. Ambro. vel aliter. plena semp ⁊ redundantia sunt diuina beneficia nō exiguo contracta numero. sed vberi bonoꝝ coacerua congesta ut hic primū precationis fructus promeat. Deinde sterilis partus vxoris. cuius nomē prenūciat sibidens. Et vocabis nomē eius iohānez Deus singularis meriti indicium datur. quoties hominibus deo vel impomē nomē vel nunciaē Cnſ. sup scriptum Illud q̄ opostet exprimere. qm̄ in quibus ab ipse meritate ifante virtus refulgere debebat a principio diuinitus sumebant nomina. Hos vero qui primi debebant excrescere. nomē postea imponebatur.

Beda Iohannes ergo interp̄tatur in quo gr̄a vel dñi gr̄a. quo nomine declaraē prime genitꝰ gr̄am quaꝺ decrepitus nascereē filius esse deberet. Deinde ipi iohām q̄ magnus coā domino erat futurus. postremo eā hīs israel quos ad dñm erat conuersurus. vnꝺ seqē Et erit gaudium ⁊ exultatio Origē. qm̄ em̄ iustus oriē i mūdo mīstri natiuitate letantur Quāꝺo vero ille nascē qui quasi ad pias ⁊ in ergasculū relegaē mīster cōsternaē ⁊ tristitia

Ambro. Quāꝺ aūt nōsolū parenti gr̄a letitie salus ē p̄mota. vñ seqē. Et multi i natiuitate eius gaudebūt admoneē h̄ loco sanctoꝝ gr̄atiōe letari. q̄ monenē penitere gr̄as agere. nō em̄ mediocre munus ē dei dare liberos ꝓpagatores gr̄is successibus habere

Erit enim magnus coram domino ⁊ vinum ⁊ siceram non bibet. ⁊ spiritu sancto replebitur adhuc exutero matris sue Et multos filiorū israel conūtet ad dominum deum ipoꝝ et ipe p̄cedet ante illū i spū ⁊ virtute helie ut reūtat cōꝺa patꝝ i filios ⁊ incredulos ad prudēcia iustoꝝ parare dño plebē ꝑfectā

Ambꝺ. pꝰ letitia p̄motꝫ magnitudo virtutis ostenditur. cū dr Erit em̄ magnꝰ coā dño. nō corpis sed magnitudinē declaratur. Est coram dño magnitudo aīe magnitudo virtutis. Tho. mīa nāq̄ magnitudo cūē s̄; coā hoib⁹ nō coā deo. hē ypocrisim. ⁊ aē ⁊ virtutes iobis iusti coram dño dicti sūt Ambro Deus nō fines alicui ꝓpagauit imperij nō triumphos ꝯtinuis ꝛ̄posuauit s̄; qꝺ ē ap̄lm. p̄dicāe i dño Ihesu ⁊ nō ebrietatis vinū. sed spūs gr̄a cumulat. Ioseph ait. Ne bibas vinum neq̄ siceram. ne forte intres in tabernaculum testimonij. et moriaris. Et spūsancto replebit adhuc ex utero matris

Ambro. Quia spūs sanctus est ve
plenitudo virtutis. Et ideo
ammū nascereē. m
ntus accepit gr̄a
es eruens dñi
ntus vite huius
eorum mandato
per. nō obitu eorū
Cyrillus. Quo
ve p spūsandum
ne filiorum israel
Origē. Johānes
dorem opus est ve
Beda. Cum adhuc
bitans in eius ho
rael. ad dominū deum
dominū deum esse
dñs deum esse ostē
ex utero prīdē
populū israel. ac q̄ al
Ambro. Non au
rentium Gaudius
rabit gēnē. hoc
Deus enī clamans
Non em̄ de se sed de
Et ideo sequaē Et ip
⁊ virtute Helie. bene
nitus ⁊ prenūcius
in spū ⁊ virtute Helie
hoc sed in spū ⁊ virt
in hīs verbis in relatu
Ambro. Nunq̄ ei
ma virtus. Et ideo
bitus ⁊ virtutem ba
ne ad finem animo
quē Virtutem abstu
simp hōnas. In desere
gis gratiam non quer
tūr Jordanem diuisit
uertit. Ille precepit hic
uentus Beda. Q
bitum est. hoc p ange
bitur. Et convertat c
lem ostendo ⁊ sanctoꝝ
fundens. Et meridul
cit non de legis opibus
bus filiorum querere.
Johannis ⁊ apostoloꝝ
ma fulgētiū ex superbia
tuēq̄ benigni filij iobed
ex virtutum monstra
tionem eos attrahens
bitorum convertere
Deus Quia vero
tem dixerat exaudituꝝ
plebem perfectam in q
bus filiorum ⁊ perfia de
ibitis penitendo ⁊ cr
dūm Johannis plebem
plētam ꝺ est preparan

Ambro. Qui spūsanctus infundit magnārum est plenitudo virtutum. Siquidem sanctus Johannes antequ nasceret matris adhuc in vtero positus spiritu accepto grām designauit. cum in vtero parentis exultans dñi euāgelizauit aduentum. Alius ē spiritus vite huius. Alius grē. Ille nascendo sumit exordium moriendo defectum. iste non exitibus coercetur. nō obitu extinguit. nō alio matris excluditur vtero. Quod autem erit opus iohannis quod vsq spūsanctum perget. ostendit subdens. Et multos filiorum israel conuertet ad dominū deum ipsorum.

Orige. Johānes quidem plūmos conuertit ad dñm. Sed eorum opus est vt omnes ad deum pfectum conuertat.

Beda. Cum aūt iohānes qm xpō testimoniū perhibens in eius fide populos baptizabat. dicit filios israel ad dominū deum ipsorum cōuertisse. patet xpm dominū deum esse israel. Vnde desinit Arriana xpm dñm deum esse negare. Erubescant formam christo eripere virginē pnā partum dare. cessent. Nam cui alii populi israel nisi alium xpm nouum deum credere.

Ambro. Non autem egemus testimonio. qd plurimorum sanctus Johannes corda conuertit. in quo nobis quotidie scripture euangelice suffragantur voces cū clamamus in deserto. Parate viam domino. Non ea de se sed de dño predicabat. Pnuncius xpi. Et ideo sequit. Et ipe precedet ante illum in spiritu et virtute Helie. bene precedet ante illum. qui pnūs natus et prenūcius moriturus est. Bene etiam iūgit in spū et virtute Helie. Ergo. Non dicit in alia ydole sed in spū et virtute. Spiritus eni qui fuerat in alia venit in iohanne et similiter virtus eius.

Ambro. Nunq enim sine virtute spūs vel sine spiritu virtus. Et ideo in spū et virtute. quia sanctus helias et virtutem habuit magnam et grām. virtutem nunc ad fidem animos populorum a perfidia retorquēt. Virtutem abstinentie. et spm exhortandi. In deserto helias. In deserto Johannes. Ille Achab regis gratiam non quesiuit. Nec spreuit Herodis. ille Jordanem diuisit. hic ad lauacrum saluatore cōuertit. Ille priscis hic sequentis dñici precursor ad omnes.

Beda. Ex autem de helia p malachiam pdictum est. hoc p angelum de iohāne dictum cum subditur. Vt conuertat corda patrum in filios. spiritaliter magnos sanctos scientiā populis predicando. Et incredulos ad prudentiā iustorum que est non de legis operibus iusticiam presumere. sed ex fide gratiam querere.

Grecus. Vel aliter. pentes Johannis et apostolos iudei fuerunt. sed tamen contra euāgelii ex superbia et infidelitate seuiebant. itaq tanq benigni filij iobes prius et apti consequenter ea ventatem monstrabant. in pmā iusticiam et prudentiam eos attrahentes. Sic etiā helias reliquias hebreorum conuertet ad apostolorum ventatem.

Beda. Quia vero zachariam pro plebe supplicā ram dixerat exaudiendum subiungit. Parare domino plebem perfectam. in quo docet. quo ordine plebs eadem saluari et perfia debeat ad predicationē scilicet iohānis penitendo et credendo in xpm.

Tho. Vel aliter. Johannis plebem parauit non incredulam. sed gratiam id est preparatam ad suscipiendum christum.

Orige. Sacramentū autem iohannis vsq nunc expletur in mundo. Quicūq enim crediturus est in ihm xpm. antea spūs et virtus iohannis ad animas illius venit et prepat domino populum perfectum.

Et dixit Zacharias ad āgelū Vñ hoc sciam. Ego enim sū senex. et vxor mea processit in diebus suis.

Et respondens angelus dixit ei Ego sum Gabriel qui asto ante deum. et missus sum loqui ad te. et hec tibi euangelizare.

Et ecce eris tacens et nō poteris loqui vsq in diem quo hec fient. p eo q nō credidisti verbis meis. q implebunt in tēpe suo.

Et erat plebs expectans Zachariā et mirabant. q tardaret ipse in templo.

Egressus aūt non poterat loqui ad illos. Et cognouerunt. q visionē vidisset in tēplo et ipe erat innuēs illis et permansit mutus.

Cris. Habito respectu zacharias ad propriā etatem. quin etiam coniugis sterilitate conspecta. diffidit. Vnde dr.

Et dixit zacharias ad angelum. vñ hoc sciam. quasi dicam. quomodo hoc fiet? et cām dubitationis subdit. Ego enim sum senex. et vxor mea processit in diebus suis. quasi diceret. etas in tē pesta natura nepta ego generans debilis terra sterilis. nō autem censetur propter hoc dignus esse vēia sacerdos. dum seriem rex expostulat. quādocūq. nō deus aliqd indicat oz in fide suscipere. nam sup huiusmodi disceptare consumacis ē anime. Unde sequitur

Et respondens angelus dixit ei. Ego sum Gabriel qui asto ante deum.

Beda. Quasi dr. Si hō etiā promitteret. impune signū flagitare vel largitare licēt at cū angelus promittat iam dubitare non decet.

Sequitur. Et missus sum loqui ad te et hec tibi euāgelizare.

Cris. Vt cum audias me a deo missum fore. nihil humanū estimes ex hijs que tibi dicūtur. Neq eni ex me loquor. sz mittentis relata denuncio. hoc ē enim nunci bonitas ut nihil ex se referat.

Beda. Ubi notandum ē q angelus se et aīa deum stare et ad euāgelizandum zacharie missū esse testatur.

Greg. in omel. Quia et cum ad nos veniunt angeli. sic eternus impleuit misterium. vt eni nūq meritis desint per pemptationem. Quia et circūscriptus est angelicus spūs. sublimis tamen spiritus qui deus est. circūscriptus non est. Angeli itaq etiā missi ante ipm sine quia quōlibet missi veniant ita ipm currunt.

Beda. Dat autem ei signū. quod rogat. ut qui discredendo locutus est. iam tacendo credere discat. Unde sequit. Et ecce eris tacens et non poteris loqui.

Cris. Vt a vi generatiua ad organa vocalia vincula trāsferāt. Nec mutatu sacerdocio ei parcitur. Sed ob hoc plectebat amplius quia circa fidem cetera precelle debebat.

Theop. Sed quia vbū qd ingi animo habet. potest etiā furoue significare. quia bene talis eris surdus et non poteris loq. Conuenienter eni hec duo passus est tanq eni iobe diens surditatem incurrit. et tanq contradictor tardiuitatem.

Cris. Dicit autem Et ecce quasi o-

in hoc instanti Sed considera miseracionē dominī in hoc q̄ sequē Dsq; in diem q̄ hec fient·q̄si dicēt Cum per euentus rerū quod dico ostendo ·⁊ noueris te iure punitum tunc te de pena eripiam Et causam pe ne ostendit·cū subdit Pro eo q̄ non credidisti vbis mis que implebunt in tempore suo·non attēdens ui tutem eius qui misit me cui ego assisto Si aut̄ is qui erga natiuitatem mortalem incredulus erat ·puni tur qualit̄ qui celestem ⁊ ineffabilem calūniat vita bit vlaonem ¶Grecus Dum aūt hec interīsecus agerentur ·dilacio temporis admiran cogebat expe ctantem forinsecus multitudinem Vnde sequit Et e rat plebs expectans zachariam ⁊ mirabant̄ q̄ tarda ret ip̄e in templo Quoq; per diuisa vagarent̄ suspicō quilibet dilabat ad libitū donec zacharias egredies docuit silendo qđ latendo perpessus est . Vnde sequit Egressus aūt nō poterat loqui ad illos ⁊ cognoue runt q̄ uisionem uidisset ī templo ¶Theophil·ī nue bat autem populo zacharias forte causam tacturnī tatis interroganti quā loqui non valens p nutū de: clarabat·vnde sequit Et ip̄e erat innuens illis ⁊ p mānit mutus ¶Ambr̄ē aūt nutus ꝑ mu⁹ q̄deme sine verbo corporalis actus indicare moliens ·nec expri mens eius voluntatem·

¶Et factum est ut impleti sūt dies officy eius.abyt ī domum suam .post hos aū dies dcepit elisabeth vxor eiꝰ .⁊ occultabat se mē sibi q̄nq; dicēs q̄ sic fecit mihi dn̄s ī dieb⁹ q̄b⁹ rspexit auferre obprobriū meū iē hois ¶Beda vicis sue tempore pontifices templi tātum officijs mānū patī nonsolum a complexu vxorum sꝫ ab ipso & domoꝫ suaꝫ abstinebāt ingressu. Dñi dī Et factum ē vt impleti sunt dies officij eius abyt m ī domū suam ¶Quia enim tunc sacerdotalis ex stirpe Aaron successio querebat̄ necessario tempus subsiti tuende sobolī procurabat̄· at qua nunc non carnal successio sed profectio spiritalis inquirē sacerdotib⁹ vt semp aliqn queant assistere semp castitas obser: uanda precipit Sequit Post hos aūt dies cōcepit elizabeth vxor eius post· dies scꝫ officij zacharie cō plexa·Uesta sine autem hec mense septembri·vid̄ xiī octob··quādo oportebat deus ieuniū scenople gie celebrare imminente eq̄nocio ī quo incipit nox ee maior q̄ dies quia xp̄m oportet crescere iohannem autem minui·Nec frustra tunc dies ieuniox erant quia p iohannem erat hoibus afflictio penitentie p: dicanda· Sequitur Et occultabat se mēlibus q̄nq; Sunt em̄ tempora presentia cōiugio q̄ dare opā ¶Ambros·Que causa occultationis nisi pudor · p̄creandis libens sit decorū dum enim vigent· dū su scipiendox liberox spes est at vbi ⁊ matura cui se nedus succedente ⁊ etas ē regendis libens habiliox q̄ creandis·pudor est legitimis licet fetus gestare ideta ⁊ grauari aliene creatis onere·⁊ tumescē aluū nō sui temporis fructu Pudebat ergo p̄ter eratem Vnde meliḡi potest causa quia iā non conuenebāt inter se concubitu coniugali ·Neq; enim ea que se milem non erubescerent coitum·erubesceret partum

Nec tamen erubescit onus parentis ꝓbu nescie ni sterium religionis Sed que occultabat se qua co cepat filium iactare se cepit qua generabat gloriꝫ ¶Origē·Et ideo dicit Odensibus quāḡ id est dene Omnia concipet·⁊ ferus eius exultās cum gaudio ꝓlectaret ¶Ambro· Et quāmꝰ partus suū erubes ceret etatem·rursus caruisse se gaudebat obprobio dicens·Quia sic fecit mihi dominus· ¶Cris·Quid cet soluit sterilitatem donum supra naturā contulit Expectra in fructuosa spicas virentes produxit de stulit dedecus dum geminicem fecit Unde sequit ꝙ diebus quibus respexit auferre obprobriū meū inter hoies· ¶Ambro·Pudor em̄ est femine magnum premia non habere quibus hec sola est causa nolēdi ¶Cris·Dupliciter igit̄ gaudet dum ⁊ a nota ste licatus ipsam eripuit dominus ⁊ quoniam illudrem parentum emica est Non enim ut in ceteris gignēdi solus concubitus interuenit sed gratia celestis hui ortus fuit exordium· ¶Beda·Obstitit autem ze zachariā sacerdotū ui deox p elisabeth p̄ les ꝑ b signari q̄ sacerdotū doctris exercitata spiritalib⁹ filios gignere debebat·sꝫ ñ volebat·ꝙa nemo ab ꝙ fectionē adduxit lex erāt ābo iusti·q̄ bōꝝ ē lex ꝙ cerdotū p illo tpe sanctū·Ambo procedentes de suis·ꝙa aduenēte xp̄o iā iciuniū ad templū ingred zacharias templū·ꝙa sacerdotū ē ierare ī sanctuario misteriox celestiū·Foris orat multitudo ꝙ mystica p nectrā neḡt dū altari thymiama ingredit·nescierūt iohem agnoscit·ꝙa dū doctores flāma diuine legis ardent grāz dei p ihm ꝓdituri regnū ⁊ b̄p ligii ꝙa lex p āgelos ordinata ē ¶Ambro· In vno au vox tota⁹ plebi obmutuit·ꝙa ī vno totus ad dilu bat̄ popul⁹ erāsuit em̄ ad nos dei verbū ⁊ imbe cacet·mut⁹ est ꝙ nō intelligit legē·Cur n·ubi mg⁹ uideat̄ mut⁹ ee ꝙ sonū q̄ ꝙ misteriū nescit· inuen similis ē populus inde ox ꝙ actuū suox ꝑfare ne pē rōez ¶Bed·Et ñ elisabeth cōcipit iohem·ꝙa terrena legis sacra xp̄i abundāt·cōcepti ꝓphetis bus occultat·ꝙa moises quiḡ libr⁹ misteria xp̄i gnat· Deus ꝙa xp̄i dispensatio i quiḡ mūdi ambus ꝑ sanctox dicta vel facta figurat·

¶In mēse aūt sexto .missus est angelus gabriel a deo ī ciuitatē galilee cui nomē na zareth ad uginē despōsatā viro cui nomen ioseph de domo dauid ⁊ nomē vḡis maria ¶Bed·ꝙa xp̄i icarnatio vt sexta erat secūdi fili vt ad ipletionē legis erat ꝓfecta recte sexto mēse ei cepit iohīs mīs⁹ ad mariā angel⁹ naturaq; mīm saluatorē·vñ dī·ī mēse aūt sexto·mīsus est angel⁹ gabrihel intelligē e⁹ .xx.ī.v. die dn̄s aūt ⁊ occipe⁹ erabit·ꝙ passus hīc ⁊ .xxv. die mēs decembis nat⁹ Ex hoc ꝓbabili die ve nonnulli arbitrāt̄ . eqnoctiū vernale·vel sa solstitiū brumale fieri credam⁹ putāt eū hoc tempo mento ꝓpi vel nasci eū q̄ illuminat oēm hoiem ven entem in hunc mundū·at siḡs dīnice nativitatis ꝙ cepōis sideret lucē vt crescē vel tenebras fugā pueritie·Dicimus ⁊ nos quia Johannes ante sexm aduentus eius regnum celorum euangelizat

¶ Basilii. Adhuc autem nos celestes spūs nō quasi ex tempore sed ex eo q̄ diuine sapientie decorem conspiciunt vnde sequitur Missus est angelus Gabriel a deo. ¶ Greg. i omel. Ad mariā em̄ virginem non quilibet angelus sed gabriel archangelus mittitur ad hoc quippe misterium sumum angelum venire dignum fuerat qui sūmū oim nunciabat. Gabriel dicitur priuato nōie censeē. vt signeē p vocabulum in egritudine quid valeat. Gabriel enim dei fortitudo nominē. p dei ergo fortitudinē nunciandus erat. q̄ uirtutū oīs a potens in prelio ad bellādas potestates aereas veniebat. ¶ Glosa. Addit autem et loc? quo mittit. cum subdit In ciuitatem galilee cui nomen nazareth. Nazareus em̄ id ē sanctus sanctorū nūciabat̄ venturus. ¶ Beda in omel. Apertum aūt humane restaurationis principiū. ut angelus a deo mittit ad virginem partu consecrandam diuino. quia prima corruptionis humāe fuit causa cum serpēs a diabolo mittebat̄ ad mulierē spū superbie sapiendā vnde sequit Ad virginē ¶ Aug. de sancta virginitate Iam em̄ sola virginitas decenter parere potuit. qui in sua nascitate parem hr̄e nō potuit. Oportuit enim caput vestrū p̄ter insigne miraculum secundum corpus nasci d̄ virgine. qd̄ significaret mēbra sua De virgine etiā spm spūs nascitura. ¶ Hieronim. assumptus. Et bene angelus ad virginem mittit̄ quia semp̄ ē angelis cognata virginitas. perfecte in carne preter carnem viuere. non terrena vita et sic celestis. ¶ Cri. Non autem angelus post parum nunciat virgine ne nimiū exinde turbaretur. et ideo ante sceptionem illam alloquit̄. non i somnio. sed visibiliter assistit. Iam quasi magnam inde relationem capiens egebat ante rei euentū visione solemni. ¶ Amb. Bene aūt virū q̄ ponit scriptura. ut desponsata esset et virgo. Sequitur em̄ desponsatum uiro. virgo vt expers uinclo coniugij maneret. Despōsata ne temerate virginitatis adureretur infamia. cui grauis aluus corrupte uideretur inferre. Voluit autem dūs aliq̄s de suo ortu q̄ de matris pudore dubitare. sciebat em̄ uenerī esse virginis verecundiā et lubricā famā pudoris nec putauit ortus sui fidez matris iniurijs aferendam. Seruauit itaq̄ sancte marie sicut pudoris ita et inuiolabilis opinionis virginitas. Nec deus sinistra virginibo opinione viuentibo velamē ecclesiasticū reliquit q̄ infamata mater q̄ domini uideret. Quid aūt uidens quid herodi posset assimbi. si natum uideret ex adultero persecutū. Quemadmodum aūt ipse diceret. Non veni legem soluere. sed implere. si uideret cepisse a legis iniuria. cum partus meretrīcis lege damneē. Quid q̄ etiā fides matris uobis magis asciscie. et mendacij causa remouet. Videretur em̄ culpam obumbrare noluisse mēdacio nupta pregnans. Causam autem mendādi despondatā habuit. cum coniugij premiū et gratia nuptarum partus sit feminarū. Non mediocris q̄ causa ē. vt virginitas marie falleret principez mundi. quia cum disponsatam uiro cerneret. partum non posse eam habere suspectum. ¶ Origenes Si em̄ non habuisset sponsum. tanam cogitatio tacita diabolū fugisset. Et ingressus angelus ad eam dixit. Aue gratia plena dominus tecū benedicta tu in mulieribus. Que cum audisset turbata est in sermone eius. et cogitabat qualis esset ista salutatio.

¶ Ambro. Discat virginē moribus sola in penetralibus quā nemo virorū uideret. solus angelus repiret. vnde dicit̄. Et ingressus angelus ad eam. Et ne q̄d degener deprauaretur affatu ab angelo salutatur. ¶ Grecus. Contra vocem prius ediram mulieris dirigitur nunc sermo ad virginē. in illa doloribus partus est cā peccati pmta In hac p̄ gaudiū mestitia pellit̄. vnde iocunditatem non absurde prenunciat angelus virgini dicens. Aue Cū aūt digna cognoscere sponsalium ang̃el? testat̄ cum dicit gr̄a plena. quasi enim quedam arra et dos sponsi ostenditur q̄ fecunda sit gr̄atijs. Horum enim que dicit. hec sit sponse. alia sponsi. ¶ Iero. i ser. de assump. Et bene gr̄a plēa qua ceteris p̄ partes prestatur. manet vo simul se totam infudit gr̄e plenitudo. Vere gratia plena. per quā largo spūs sancti imbre supfusa est oīs creatura. Iam autem erat cum virgine. qui ad virginem mittebat angelum. et p̄cessit nunciū suū dominus. nec veneri potuit loas qui omnibus habet̄ in locis. vnde sequit Dominus tecum. ¶ Aug. i ser mone de natiuitate. Magis q̄ mecū. Ipe em̄ in tuo est corde. in tuo sit vtero. adimplet mentem. adimplet ventrem ¶ Grecus. Hoc autem ē tocius legationis complementum Dei enim verbum ut sponsus supra rationem vnionem efficiēs tanq̄ ipe germināte idemq̄ germinatus. totam naturā humanā sibiipsi conformauit Vtinā vo pomē tanq̄ p̄fectissimū et compendiosum. benedicta tu i mulieribo. Una felicis fecunditatis mulieribo. vel etiā benedicāt̄ in te mulieres. sicut mares in filio Sed magis vere q̄ in vtroq̄ vult em̄ p vnam et vnum feminam et marem peccatū simul ac tristitia. sic et nunc p vnam et vnum benedictio reuocata est et letitia. et ad singulos est profusa. ¶ Ambro. Discat aūt virginem verecundia. quia pauebat. Iam sequit Que cum audisset turbata et

in sermone eius trepidare vginum ē. ⁊ ad oīm ingressus uiri pauere. omnes uiri affatus verem. dicit vgo verborum uitare lasciuiā maria etiam salutationem angeli verebaē. ¶Orec⁹. Cum autem assueta foret his usionibus. euāgelista nō visionē sed relatiō ēbationē attribuit dicēs ēbata ē i fmōe ei⁹ attēde aē vgis ⁊ pudicā ⁊ prudentē ⁊ aīam sīt ⁊ uocem audita letitia dictū examiauit ⁊ neq; manifeste obstupe p incredulitatem nec statim paret ex leuitate eue leuitatem euitans simul ⁊ duritiā zacharie. vnō sequiē Et cogitabat qualis eēt ita salutatio non accepto. nā adhuc ignorabat īmēsitatem misteriī sī salutatiō. nūquid libidinosa ut a uiro ad vginē. an diuina dū dei faceret mentionē dicēs. Dns tecum ¶Ambs. Benedictōis etiā nouā formulā mirabaē. que nusq; ē ante compta soli marie hec salutatio seruabatur. ¶Orige. Si em sciuisset maria ad alium quēpiam similem factū esse sermonē utpote que habebat legis scientiā nūq; eam quasi pegrinā talis salutatio exérruisset.

¶Et ait ei angelus Ne timeas maria. inuenisti em grām apud dīm Ecce concipies in vēo ⁊ paries filium ⁊ vocabis nomen eius ihesum Hic erit magnus ⁊ filius altissimi vocabiē Et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius ⁊ regnabit i domo iacob ieternū ⁊ regni eius non erit finis

¶Deo. Quia salutatione insolita uirginem turbatam uiderat quasi familiarib⁹ notā vocās ex nomīe ne timere debeat subiect. vñ dr Et ait ei angelus ne timeas maria ¶Orecus Quia nō accessit decepeur⁹ imo decepāis absolutionē depromere Hō veni prestaturus inuiolabilem tuam uirginitatem sī conditiones puritatis ⁊ custodis pudoris reserare. nō sum serpens mīster sī periimentis serpentem legat⁹ spō salium tractatoi. nō insidiaq; molitor. sic ergo neq; distrahentib⁹ ipam gliderationibus vexari pmisit. ne diuidicarēē infidus mīster negociī ¶Cnf. Quia autem apud deū mereē grām nō habet quid timeat. vñ seqē Inuenisti em grām apud deū. Qualiter aē illam quisq; repiet. nisi humilitate mediante. humilibus em dat deus grām ¶Orecus. Inuenit em gratiam uirgo coā deo quia splendore pudicitie ppriam eorum aīam gratū deo se habitaculū pparat. nec solum celibatum inuiolabilē pseruauit sed etiam immaculatā pscientiā custodiuit ¶Orige. Inuenerāt em plures grām ante eā Et ideo subdit qđ ppriū est dicēs Ecce cōcipies i vtero. ¶Orec⁹ Qđ dr Ecce scelerate ⁊ pūnam denotat insinuans cū eius verbo celebratā esse sceptionē. Dicit aūt concipies i vēo ut demōstraret dīm ab ipso vtero vginali ⁊ de nīa substantia carnē suscipe. Venit enim diuinū verbū emundaturꝰ naturam humanā ⁊ partū ⁊ nostre generationis primordia Et ideo sine peccato ⁊ humāo semine p singula sicut nos in carne concipiē. ⁊ nouē mensium spatio gestaē i vtero. ¶Origo. misterius.

Sed quomā cōtingit specialiter duinā concipi spō ⁊ spm parere salutarē fm promissum. Deo addente Et paries filium ¶Ambro. Non autem omnes filii sicut maria. ut dum de spūsancto concipiāt verbū patris. Sunt autem que aborsuū excludāt verbum antequā pariāt Sunt que in vtero xpm habeant sed nondum formauerint. ¶Orego. Cum nāt expectatio partus mulieribus timorē inducat sedat timorem eius ihesum Saluatoris em aduentus eius tollens timorem ppulsio ¶Beda Ihs autem saluator sonat latine interpretaē ¶Orecus. Dicit autem ei uocē nō pater. patre em caret quātum ad infirmorum generationem sicut ⁊ matre respectu supne ¶Cnf. Hoc aūt nomē de nouo fuit verbo impositum non inutiliter congruēs carnis fm illud ppheticū. Vocabit tibi nomen nouū quod os domini nominauit.

¶Orecus. Verum qua hec nomen genuit ē ihs eum successore moisi. idcirco innuens angelus q̄ erit secundum illius similitudinē subiungit hic erit magnus ¶Ambro. Dictum est quidem eum esse bonum. qua erit magnꝰ. sed ille quasi bonus magnus hic quasi deus magnus Nate enim fundit de uertice late celestis substātie magnitudo pungit. Nascitur claudit. nō opinione ꝓhendit. nō estimatiōe concludit. nō etate variaē. ¶Origo. Vnde ergo nostre tudinē saluatoris quō in vtero obe difficilis se. Nisi ad celos quo celestia repleuerit. Descendendo cognitione ad abissos ⁊ uide eum illuc descendisse. Ihs uideris. piter intueberis ope completū. hic est magnus ¶Orecus Neq; carnis assumpto deteriorat celsitudim. immo potius humanitas humilitas sublimatur. Vnde sequiē Et filius altissimi uocabitur Non vtiq; tu imponens vocabulum. sī ipse uocabitur a quo missi a consubstantiali genitore. Nullus em filium nouit. nisi pater. Penes qđ vero nobilis ē nouoa genita nec verus inerpōs ē ergo imponit nomen cōgruā nomīs. pter qđ dicit. hic ē filius meus dilectus. ab eterno siquidem est quibus nunc ad nostram doctrinam nomē ei⁹ patuerit. ⁊ deo ei⁹ nascibiē. nō fiet vel gnabiē. Hā ⁊ ante secula fuerunt substantialis patri. Hunc ergo sapies ipm mundiciens hūc vginalis cella pcludere. cui⁹ celeste spūs capax non extitit. ¶Cnf. Quia siquidem eorum quibus dā videē. deum habitare corpus. Nam si eui⁹ ē corp⁹ sensibile quocūq; radios mittit. nō ideo in ppria puritate. multo ergo magis uirtus sola vtero vginali mundissimū corpus assumēs. nec cōtaminatus non ē. imo etiā ipam matrem sanctificando ostendit ¶Orecus Et ut uirginē reddat inuiolatā ppheta. subdit. Et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius. ut noscat liquido quomodo qui natus est ab ea ipe ē xp̄s quē illi ꝓmiserāt ex semine nascitur. ¶Cnf. Non em ex ioseph ē ei⁹ eum corpus xpi mundissimū. Fm em veum [illegible] gnationis profluxerant ioseph ⁊ uirgo ex qua sumā būamcatus uirginē assūpsit. ¶Quid. qui in i martiali sede dauid sedit dns translato iudaice regni ad bēdē sī sedē appellat dauid i q̄ sedet. dns [illegible] lubile regnū. vnde seqē. Et regnabit i domo iacob [illegible]

Cnf. Dixit autem ad pñs domū iacob eos qui de numero indeꝫ crediderunt in illum. Vt enī Paulꝰ dicit. Non omēs qui ex israel sunt. hi sunt israelite sed qui sunt filij promissionis computanē in semine Beda. Del domū iacob totam ecclesiā dicit. que vel ō bona radice nata. vel cū oleaster esset meruit tamen fieri in bonam ē misericordia oliuam. Grecus. Nullius autem est maternum regnare nisi dei solius Quo fit vt etsi ꝑter incarnationem dicatur dauid eum accepere. tamen idem ipe iquantum deus rex eternus agnoscitur Sequiē Et regni eius non erit finis. nōsolum inquātum deus est. sedetiā i eo q̄ hō ⁊ i ꝑsona quidem hi regnum multoꝝ. finaliter vo vniuersoꝝ cum ei omnia subjiciantē Beda. Omnes ergo Nestorius dicē hominem tantum ex virgine natum ⁊ hunc a verbo dei non i vnitate ꝑsone esse receptum Angelus enim qui eundem ipsum patrem habere Dauid quē filium altissimi vocari pronunciat. in duabus naturis vnā xpi ꝑsonā demōstrat Non autem ido futuru tempꝰ verbis angelus vtitur qua secundum heresticos xpc ante mariam non fuerit. sed quia sm eādem ꝑsonā hō cum deo idem filij nomen scribitur.

Dixit autē maria ad angelum Quomodo fiet istud quoniā virū non cognosco Et respondens āgelꝰ dixit ei Spiritus sanctꝰ superuenit in te ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi Ideoq; quod nascē ex te sanctū vocabitur filius dei.

Ambrosi. Nec enim non credere angelo maria debuit. nec tam temere vsurpare diuina Vnde dicitur. Dixit autem Maria ad angelum Quō fiet istd. Tempus ē ista responsio q̄ verba sacerdotis. hic ait. Quomodo fiet istud. Ille respondit. Vnde hoc scīa Negare ille se credere ⁊ q̄si fidei adhuc aliū ꝯrie auctorem Ita se facere profitē. nec dubitat esse facturū. qd quō fieri possit iāpt Negerat maria Ecce virgo concipiet in vtero. ⁊ pariet filium. ideo credidit futurum. sed quomodo fieret ante non legerat. nō enim quemadmodum fieret vel ꝑhibet tanto fuerat reuelatum. tantum cīm misterium non hominis fuit sed angeli esse promendum Grego. Nisenus Attende etiam munde virginis vocem partum annūtiante angelo. ipsa vēo virginitatis immē Prestā autem incorruptibilitatem angelica visiōe diuidicās Vnde dicit Quoniam virum non cognosco. Nam cognitio multifariam dicē. dr̄ enī cognitio nr̄i conditoris sapientia ac magnalium suoꝝ noticia. nec nō mentis custodia. ⁊ que fit apud eum appropiatio ⁊ copula nuptialis ut hic accipiē Grego. Nisenus Nec igiē Marie verba indicium sunt eorum que tractabat i mētis arcano Nam si causa coniugalis ioseph despōsari voluisset Cur admirabatur ducta ē dum sibi nazarē cōceptu. cum nimirum ipsa prestolarē ad tempus matr effici ꝓxeta legis naturam. vez quia oblatum corpꝰ deo quasi quodā ex sacris inuiolabile reseruari decebat Et ideo dicit. ⁊ si sic angelus enī q̄ uir cognoscam. ex ipossibilibꝰ cernit. Qualiter igiē mater ero carens coniuge. Joseph quidem in sponsum agnouit Grecus Sed considera qualiter virgini soluit dubiu angelus. ac explmat in temeratum cōnubiū ⁊ ineffabilem partum. Sequitur enī Et respōdens angelꝰ dixit ei. Spiritus sanctus supueniet in te ꝯ Cnf. q̄h dicat Non queras ordinē naturalem. vbi naturā transcendunt ⁊ fugant. que tractanē. Dias quomō fiet istud. q̄m virum non cognosco. quinimo eo ipso continget. qd̄ ea coniugio inexpta. nam si virum experta fuisses. nō digna censerentur hoc misterio. non quia ꝑhibitū sit cōiugium sed quia virginitas potior. Decebat enī cōmunem oim dominū ⁊ i natiuitate nobiscum partiapare. ⁊ ab ea discrepare. Quod enī ex vtero nasceret. habuit cōmune nobiscum. Ex aē absq; cōcubitu nascereē. plus a nobis obtinuit. quā beatū corpus illud qō ob exuberātem mundiciā virginis marie ut videtur donū anime ad seipm allexit In singulis enī ceteris mix vtiq; anima sincera. sanctꝰ spūs impetrabit ꝑsentiam Sed nūc caro receptaculum effici spūs. Grego. misenus. Tabulas enī nostre nature quas culpa cōfregerat. denuo legislator ō terra nostra tibi dolauit absq; cōcubitu diuinitatis sue corpus susceptibile creans. qō dīs digitus sculpsit scilicet spūs supuenies virgini.

Cnf. Insup ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi altissimi regis virtus xpc ē qui p aduentum spūs sancti formā in virgine. Greg. xvij. moza. Per vmbrationis enī vocabulū incarnandi dei vtiq; natura significat. Vmbra enī a lumine formā in corpore. Dum autem p diuinitatem lumen ē. quia ergo lumen incorporeū i eius erat utero corporandū recta a diē Virtꝰ altissimi obumbrabit tibi id ē corpus in te humanitatis accipiet incorporeū lumen diuinitatis. hoc ebā marie dicē ꝑter mentis refrigerium celitus datum. Beda. nō ergo mirū qō nō cognoscis semine sed spiritu sancti quo ipleris opere concipies. concupiscentie in te non erit estus. vbi vmbram faciet spūs sanctus. Grego. misenus. Vel dicit obumbrabit tibi. q̄a sicut corporis vmbra pregē denaum karacter confirmā. ita diuina deitatis filij ex virtute generandi patebūt. Sicut enī in nobis q̄dam viuifica virtus i materia corporali cōspiratur. qua homo formā sic in virgine altissimi virtus p viuificantem spm̄ pariter corpori insitam materiam carnis ex virgineo corpore ad formandum nouū hominem assumpsit Vnde sequē. Ideoq; ⁊ qō nascē ex te sanctum Ambrosi. Profitemur enī quoniā nature humane assumptum ex maria corpus verissimū exstare ⁊ idez sm naturā corpori nr̄o. sorore nāq; nostra maria cū omnes ab Adam descenderimus.

Basilius. Vnde ⁊ Paulus dicit. Quoniam misit deus filium suum natum nō p mulierē. sed ex muliere. Nā hoc qō dico p mulierē transiturā poterat indicare natiuitatis sententiam. Qd̄ autem dicē ex muliere manifestat cōmunionem nature gemis respectu parētis Grego. xviij. moza. Ad distinctionem autem nostre sanctitatis ihesus singulariter sanctus nascitur̄ asseritur. nos quippe ⁊ si sancti efficimur non tamen nascimur. quia ipsa nature corruptibilis

cognatõe ꝑstringimur. Ille autem solus veraciter sanctus ē qui ex ꝙunctione carnalis copule concep tus non ē Qui non sicut hereticus desipit. alter in humanitate. alter in deitate est vt purus homo con ceptus atq; editus. et post p meritū vt deꝰ esset. ac cepit. Sed nunciante angelo. et aduenientē ſpū mox verbū in vtero. mox intra vterꝫ verbum caro. vñ sequit Vocabit filius dei Grecus Du autē atten do q̄liter virgini angelꝰ totam trinitatem ediderit. dū ſpūmsanctū ꝙmemorat virtutem. et altissimi. trinitas eīm indiuisibilis est.

Et ecce elisabeth cognata tua et ipsa cō cepit filiū i senectute sua Et hic mensis est sextꝰ illi q̄ vocāta sterilis. q; nō erit ipossibile apud deū omne vbum Dixit aūt maria. Ecce ācilla domini. fiat mihi sc̄m verbum tuū Et discessit ab illa angelus.

Ant. Quoniā p̄cedens dictū superabat vginis mē tem. ad humiliora declinauit sermonē p sensibilia ipa suadens Vñ dicit Et ecce elisabeth cognata tua. aīi aduertere Gabrielis industriam. nō memorauit eam Sare. vel Rebecce. vel Rachelis. quia antiquiora erant exempla. sed imitēs factum inducat vt eꝰ mē tem confortet. et ob hoc et etatem ꝙmemorauit cuz dicat Et ipa concepit filiū in senectute sua Et defectū nature Sequit eīm Et hic mensis est sextus ei. que vocat sterilis Nō eīm a principio cepitꝰ elisabeth statum mutauit. sed adolescentium spacio vt cu mox ventris perhibeat argumentū Greg. Ma gnanimus. Sed quereꝝ aliq; qualiter ad datum xp̄s refertur siquidem maria de sanguine manauit Aaron eiusq; cognatam angelus elisabeth asseruit sed hoc nutu superno contigit. ut regium genꝰ sacerdotali ungeret ē. ut xp̄s qui rex est et sacerdos ab vtrisq; sm carnem nasceret Legit et in Exodo qm̄ Aaron primus sm legem sacerdos duxit et tribu inde cō iugem elisabeth filiā Aminadab. et accende sacratissi mam spiritus administrationē. dum et hāc zacharie cō iugem sacrauit Elisabeth vocat. reducens nos ad il lam Elisabeth quā duxerat aaron Beda. Sic gꝰ ne virgo se parere posse diffidat. accepit exēplū ste rilis anus panture. ut discat oia deo possibilia etiā que nature ordine indenē esse conraria. vnde seq̄t. Quia nō erat impossibile apud deū omne verbum Aug. Ipse nāq; cum fit nature dñs cūcta potest cū velit q̄ cuncta pagit et disponit uite mortisq; loca gubernās Aug. ō faustum Auditꝫ aūt dicat. Si omnipotens deus ē. facat ut ea que facta sūt facta nō fue rint nō potuit se dicere ut faciat ea que vera sint. eo ipso q; vera sunt. falsa sint. potest eīm facere cū ali quid nō sit qđ erat. velut cū aliquē q̄ cepit eē nascē do faciat nō esse moriendo Quis aūt dicat ut id qđ iam non est faciat nō esse Quicq̄ eīm preteritum ē iam nō est Nō si de ipo fieri aliquid potest adhuc ē de quo fiat Et si est quomodo preteritū est. nō ergo est. qđ vere diximus fuisse. si ido vex ē illud fuisse quia i nra sententia vex ē. non in ea re que iam nō ē hanc aūt sententiam deus falsam facere nō potest. Omnipotentem autem deum non ita dicimus ut ea mori posse credamus. Ille plane omnipotens vere solus dicitur qui vere est. etus a quo solo et quicq; aliquo modo est. Ambros. Vide autem humilita tem virginis vide deuotionem Sequit eīm Dixit aūt Maria Ecce ancilla dñi Ancillam se dicit que mater eligit nec repentina exaltata promissione efficit. Vñ ē humilemq; pariturꝫ humilitatem debuit etiam ipa preferre. simul etiam ancillam se dicendo exhibet sibi progenitam eam gr̄e vēdicauit. que fecun dā q̄ uberet. vnde sequit Fiat mihi secundum verbū tuū habes obsequiū. vide votum Ecce ancilla domini aparatus officij est. Fiat mihi secundum verbū tuū conceptus est vox Eusebius Alius aliud quidam in presenti sermone virginis extollat. ego hu quidam constantiam. hanc obedientie promptitudi alius q; non allecta est tam splendidis et ardua pr magnum archangelum promissis pollicitatio. q; non excessit modum in dando instantia. sed equalis cauit et Que leuitatem et inconstantie inobedientia mihi autem humilitatis profunditas non min⁹ confert admiranda Greg. Verbis. Per misterium nāq; sacramentum concepto sancto partu inuiolati secundum veritatem. veriusq; nature exemplum anancilla domini fuit et mater Beda Accepto siquidem virginis consensu. mox angelꝰ celestia repetit. nō sequitur Et discessit ab illa angelus. Euāgelista solum impetrans qđ optabat. sed stupens in virginis forma et virtutis plenitudine.

Exurgēs aūt maria i diebꝫ illis. abiit in montana cū festinacione i ciuitatē iuda et intrauit domū zacharie et salutauit elisabeth Et factū est ut audiuit salutationē marie elisabeth. exultauit infans in vtero ei⁹ Et impleta est spūsc̄o elisabeth et exclamauit voce magna et dixit Benedicta tu inter mulieres et benedict⁹ fructꝰ vētris tui Et vnde mihi vt veniat mater domini mei ad me Ecce enim vt facta est vox salutationis tue in auribus meis exultauit in gaudio infans in vtero meo Et beata q̄ credidisti. quoniā perficientur ea que dicta sunt tibi a domino

Ambrosius. Angelus cum abscondita narrasset ut fides astrueretur exemplo. fraudis similis conscientiam virginis nunciat. nihil hoc audiuit maria incredula de oraculo nec quasi incerta de nuncio sed quasi dubitanti de exemplo sed quasi leta pro vo religiosa pro officio festinat. p gaudio ministerio rexit. Vnde dicitur. exurgens autem maria in diebus illis abiit in montana quo enim tam deo plena ad sanctificandam cognatam festinatione discurrere Origenes Jhesus enim qui in vtero illius erat sanctificauit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Ambro. Discite tarda molimina spūsancti gratia
Discite virgines nō deuocam in plateis. nō aliquos
in publico miscere sermones ¶ Theoph. Propter hoc
abijt in montana qua zacharias i montanis habitas
bat. unde sequitur in ciuitatem Juda. & intrauit i domū
zacharie. ¶ Ambro. Discite vos sancte mulieres se
dulitatem quā pregnantibus debeatis exhibere eog
nate. Nam autem que sola in itinere penetralibo
verecūde non a publico virginitatis pudor. nō a stu
dio asperitas montium. nō ab officio pietas ini
mens. Et audite. discite etiam virgines humilitatem
Nam venit primo ad proximā. tunioz ad seniorē
nec solum venit. sed & prior salutauit. unde sequitur
Et salutauit Elizabeth. decet enim ut quāto castioz
virgo tanto humilioz sit. nouerit q̄ deferre senioribo
sit magistra humilitatis in qua est professio castita
tis. est etiam causa peccatis. quia superior venit ad inferiorem ut inferior aduenire. Maria ad Elisabeth. xp̄s
ad iohannem ¶ Crisost. sup matth. vel aliter. celabat q̄
supra dicta fuit. i se virgo nec cuiq̄ hoim pandit. si
enim credebat ab alijs posse fidem adhiberi mirādis
relatibus imo magis putabat se patri comuncia si di
cere quasi volens scelus primum palliare. ¶ Cyre
ro. Solam autem refugit elizabeth. sic enim con
uenerat inter cognationē & inter ceterā huiusmōi
cōmunionem ¶ Ambro. Ceterum autem eventus marie
& prime dominice beneficia declarāt. nam sequitur.
& factum ē ut audiuit salutationem marie elisabeth
exultauit infans i utero eius inde distinctionem sin
gulorūq̄ verborū pensantes. Vocem prior elisabeth
audiuit. sed iohes. prior grām sensit. illa nature or
dine audiuit. ille exultauit ratōe misterij. illa marie
ille dñi sensit aduentum. ¶ Cyrecus Propheta enī
prius auribus videt. & audit. salutat q̄ pl̄xtatum.
sed quoniam verbis non poterat. saltat in utero qō
modum exprimere in gaudio. quis vnq̄ nouit tripudiū
natiuitate maiorum. Insinuauit gratia que nature
ignota exterant. reclusus vētre miles agnouit do
minū ac regem oriturū. uenentis tegmine nō obstante
mulier vidit. Inspexit enī nō palpebris. sed spū.
¶ Orig. Non aūt antea repletus fuerat spiritu
donec assisteret. que xp̄m gerebat in utero. Tunc
aūt & spūs erat plenus & resultabat in parente. unde
sequit. Et repleta ē spūsancto elisabeth. Non autem
dubium ē quin que tunc repleta ē spūsancto p̄ter fi
lium sit repleta. Ambro. Illa autem que se occultaue
rat q̄ concepat filium. nūciare se cepit quia genera
bat p̄betam. & que erubescebant ante. benedicat.
Unde sequit. Et exclamauit voce magna Et dixit
benedicta tu mē mulī. magna voce clamauit vbi do
minum sit aduēturum. quia religiosum credidit par
tum. ¶ Origē. Dicat autem benedicta tu mē mulieb
Nulla enī vnq̄ cāte fuit grē partus aut esse po
terit. Unus enī diuini germis parens est unica.
¶ Isych. Cadez autem voce ab elisabeth qua a ga
briele benedicitur. vt & angelis & hoibus veneran
da monstretur. ¶ Hiero. Quia vero alie sancte mu
lieres fuerunt que tamen genuerūt filios peccato
rum obnoxios. subiungit Et benedict⁹ fructus vētris
tui. Vel aliter intelligit. dixerat benedicta tu inter
mulieres. Deinde q̄si interrogāti aliq̄ sic subiungit
cāi dicēs. Et benedictus fructus ventris tui scilicz
quia deus est fructus ventris tui. sicut dicitur i psal
mo Benedictus qui venit i nomine domini deus do
minus & illuxit nobis. Cōsuetū enī sacra scriptura
& p quia reape. ¶ Origē. Fructum autem veneris
dei genitricis dominū dixit. quia nequaq̄ ex uiro. sz
ex sola maria processit. Illaqui semen sumpserunt
a patribus. fructus eoz existunt ¶ Cyrecus Solus
ergo hic fructus benedict⁹. qa & absq̄ uiro & absq̄
peccato produxit. Beda. Iste ē fructus qui dauid p
mittit De fructu ventris tui ponam sup sedem tuā
¶ Seuerus. In qua parte emergit cuticule redar
guit dum fructus ventris xp̄s asserit. Omnis enī
fructus ē eiusdem nature cum planta Unū & virgi
nem relinquitur eiusdem fuisse nature cum secundo
Adam qui tollit peccata mundi. Sed & qui phanta
sticam opinionē de carne xp̄i confingunt in vero dei
genitricis partu erubescant. nam fructus ex ipa sub
stantia procedit arboris. Obi sunt etiā dicentes q̄si
p aqueductum xp̄m transisse p uirginem aduertāt
ex dictis elisabeth quā repletus spūs xp̄m fructum
fuisse ventris sequit Unde hoc mihi ut veniat mr
dominī mei ad me. ¶ Ambro. Non quasi ignorans
dicat. Sacrū enī esse sanctispūs grām & operationē ut mr
dñi matrem p̄bere ad profectum sui pignoris salu
tet. sed quasi nō humani hoc meriti sed diuine gratie
munus esse cognoscat ita dicat. Unde hoc mihi. hoc
ē qua iustitia quibo factis p quibus meritis. ¶ Ori
genes Conuenit aūt hec dicēs cum filio. nam & Jo
hannes idignum se sentiebat aduentu xp̄i ad ipsum
Matrem autem domini nuncupat adhuc virginem
existentem preoccupans euentū ex dicto p̄betico.
Diuina autez promissio dixerat mariam ad elisabeth
ut iohānis testimoniū ab utero puerili ad dominū
Ex tunc enim iohannem dñs m p̄plxtam constituit
Unde sequit. Ecce enī ut facta est vox salutationis
tue in auribus meis exultauit infans in utero meo.
¶ Aug. ad darda⁹ Hoc aūt ut dicēt sicut euāgelista
plocutus ē. repleta ē spūsancto. q̄ proculdubio reue
lante cognouit. quid illa exultatio significasset. ifan
tis enim illius venisse matrem cui⁹ ipe precursor
& demonstrator esset futurus. Potuit g⁹ esse ista
significatio rei tante a maioribo ignoscēde nō a par
uulo cognite. nō enī dixit. exultauit in fide infans in
utero meo. sed exultauit in gaudio. videmus aūt ex
ultationem nonsolum paruulorū. sed etiam pecorum.
non utiq̄ de aliqua fide vel religione vel quacūq̄ ra
tionabili cognitione venientem. sz ex insitata & no
ua exitie. quia in utero & in eius aduētu que omniū
saluatorem fuerat paritura. Ido hec exultatio & eā
quam matri domini reddita resalutatio sicut solent
miracula fieri. facta ē diuinitus in ifante. non humā
itus ab infante quamq̄ etiamsi usquādo in illo puero
est acceleratus usus rationis & voluntatis ut ītra
uiscera maternaz iam posset agnoscere. credere cō
sentire. Etiam hoc in miraculis habendum diuine
potentie. nō ad humane erabendum exemplar nate
¶ Origē. Venerat aūt mater dñi ultura elisabeth
miraculosum conceptum quem retulerat angelus.

vt p hoc sequaē credulitatis potioris ad virginem manaturi· ⁊ ad hanc fidem facit sermo elisabeth dicē tis· Et beata que credidisti· quoniam pficiencē ea que dicta sunt tibi a domino ¶ Ambro· Pides minime du bitasse mariam sed credidisse· ⁊ ideo fructum dei cō secutam ¶ Beda· Nec mirum si dñs redempturus mundū opationē suam ichoauit a matre ut p quam sal⁹ oīb pabaē· eadem ꝑsona ac ꝓma fructū salutis hauriret ex pignore ¶ Ambro· Sed ⁊ uos beati q̄ audiuistis ⁊ credidistis· Quecūq; em̄ credident aīa ⁊ concipie· ⁊ generat dei verbum ⁊ opa eius agno: scie ¶ Beda Omnis aūt aīa que verbum dei mente concepit· virtutum statim celsa cacumina gressu cō scendit amoris· quatenꝰ auitatē uda ideſt confessio onis ⁊ laudis arcem penetrare· ⁊ vsq; ad pfectionē fidei spei ⁊ caritatis· q̄si tribus in ea mensibo valeat cōmorari· ¶ Lyre· sup Ezechielē Sileuā de ꝓteri o ⁊ de ꝓsti ⁊ de futuro p ꝓphetie spm̄ tacta est que ⁊ eam ꝓmissionib⁹ angeli credidisse cognouit ⁊ ma terem nominā q̄a redemptorem humani generis in vtero panturā ak portaret itellexit· etiā cū oīa pfi enda perdicerce q̄o etiā de futuro sequerek aspexit·

¶ Et ait maria mag nificat aia mea dñm

¶ Ambro· Sicut pe catum a mulieribus ce pit· ita ⁊ bona a mulie ribus inchoamē vñ nō otiosum videtur q⁹ ⁊ ante iohannem elisabeth ꝓphetisat· ⁊ maria ante do mini generationē· Sequē aūt ue marie quo ꝑsona melior· eo ꝓphetia sit plenior ¶ Basi· Virgo em̄ sub limi ac speculatione ꝓfunda imensitatem cōtemplā misteriꝫ quasi profundius gradiēs magnificat deum Vñ dicē Et ait maria Magnificat anima mea dñm ¶ Grecus· Quasi d· mirabilia que deus prenūcias uit ī meo corpore exercebit· ſ; anima mea in fructu osa apud deum non erit· Cōuenit autem mihi ⁊ vo luntatis fructū affecare Nam quātum amplo doto: miraculo tantum tenco: glorificare ī me mirabilia opantem· ¶ Origē· Si aūt dñs nec augmentū nec detrimentum recipe potest· quid ē qō maria loq̄tur· Magnificat anima mea dñm· Sed si considerem do minū saluatorē imaginē eē inuisibil dei ⁊ aīam meā factam ad eius imaginē· ut sit imago imaginis· tūc videbo quoniam ī exemplo eoꝝ qui solēt imagines pingere q̄n magnificauero aīaꝫ meā ope· cogitatu one sermone· Tunc imago dei grandis effidtur et ipse dñs cuius imago est in anima mea· magnificaē·

¶ Et exultauit spiri tus meus in deo salu tari meo.

¶ Basi? Prim⁹ ſpūs fructꝰ ē pax ⁊ gaudiū Quia ergo virgo san cta totaꝫ sibi hauserat spūs grāꝫ· merito sub iungit Et exultauit spūs meus in deo saluatori meo· Idem ⁊ animā dicit ⁊ spiritum· Consueta autem in scripturis exultationis prolatio insinuat alacrē quē dam ⁊ iocosum habitum anime in his qui digni sūt Proinde virgo exultat in domino ineffabili cordis tripudio ⁊ resultatione in strepitu honesti affectus·

Sequitur in deo saluatori meo· ¶ Beda Quia ihū dem ihesu id est saluatorem spiritus virginis eius dominicate letatur cuius caro cēpoali concepcione fetatur ¶ Ambrosius Magnificat ergo anima nie dñm· ⁊ exultat spūs eius ī deo ea ꝙ aīa ⁊ spiritus pri filioq; Suota vnū deū ex q̄ oīa ⁊ vnū dñm ꝙ qui omnia pio veneratur affectu Sit autem in singulis Marie anima ut magnificet dominum Sit in singu lis spiritus marie ut exultet in domino Si secundū carnem vna mater est christi· secundum fidem omnē omnium fructus est christus Omnis em̄ anima ac cipit dei verbum· si tamen immaculata ⁊ immunis a vicijs intemerato castimoniam pudoꝛ custodiat ¶ Theophilus Ille autem deum magnificat qui bo gne sequitur christum ⁊ dum christianus vocatur christi non minuit dignitatem magna ⁊ celestia spe rando· ⁊ tunc spiritus eius id est spirituale carisma exultabit id est proficiet· ⁊ non mortalibus·

¶ Basilius Si quādo vero lux in cor suum irru sent ⁊ ad deum diligendum ⁊ commendū coge rea· per illam obscuram ⁊ breuem imaginem pri dā pcipe mistoꝝ cōscias ak plistēnā ablq; vlo dis culeate consequentium in domino gaudium· ¶ Ge genes· Pri⁹ autem anima magnificat dominum postea exultet in deo nisi enim antea· credentes exultare non possumus.

¶ Quia respexit humi litatē ancille sue· ecce ei ex hoc bta me di cēt oīs generacōes.

¶ Grece expositio causam manifestat ut se magnificare uel le ceat· ac exultare ille dicens· Quia respexit humilitatem ancille sue quasi diceret ipse promisit ego expectau· humilibus eram contemptibilis· Respexit autem ad ineffabile consilium eligor ⁊ exaltor de terra ad sidera· ¶ Augustinus in sermone de assumpcione O vera humilitas· que deum hominibus peperit vitam mortalibus edidit· celos innocentia ingressa purificauit paradisum aperuit ⁊ hominum animas liberauit· Facta est marie humilitas scala celi· per quam deus descendit ad terras· quid enim est de cere respexit· nisi approbauit· multa enim videntur in conspectu hominum humiles esse sed eorum humi litas a domino non respicitur· Si enim veram hu miles essent· deinde ab hominibus non se laudari vo lent· non in hoc mundo· sed in deo spiritus eorum ex ultaret· ¶ Origenes Sed quid humile atq; deiti que dei filium gestabat in vtero Sed considera quā miam humilitas in scripturis vna de virtutibus pre dicatur· que a philosophis modestia dicitur· Sed ⁊ nos eam possumus appellare quadam arrogantie aliquis non est inflatus sed ipse se deiecit· ¶ Deus Cuius autem humilitas respicitur rede beata ab bus cognominatur· Unde sequitur· Ecce enim hoc beatam me dicent omnes generacōes ¶ Ber nasius· Si enim secundum propheram [illegible] habent semen in sion ⁊ proximos in ierusalem quan tum decet esse precomium diue ac sacrosancte ma gnis marie que ſm carnem uerbi genetrix ē effecta

¶ Orecus. Ipse autem se beatã appellat mami vere ata gloriã Vnde enim foeus in ipsa superbie que se am allam dñi nuncupauit. seo sacro eadem spũ que fuea fuit ꝓcurat. ¶ Beda Decebat eñ ut sicut p superbiã primi parentes mortẽ in mundum intrauit. ita p humi litatem mane nobis inexcitus panderet. ¶ Hiero. Et ndo dicit omnes generationes nonsolum elisabeth sz eam omnes credentium nationes

Quia fecit mihi magna q̃ potens est & sanctum nomen eius.

¶ Theophi. Ostendit virgo nõ p suam virtutem beatã se prædicãdam seo causam assignat dicẽs. Quia fecit mihi magna q̃ potens est Quare tibi magna fecit credo ut creatura ederet creatorẽ. famula dominũ generaret. ut per te mundum deus redimeret. p te illuminaret. p te ad uitam reuocaret. ¶ Titus. Quõ so magna mihi q̃ mamẽs illibata sapio supans nutu ni naturam Digna reputata sum uiro non quonõ ũq; genetrix efficiar sed uniuersis saluatoris. ¶ Beda Respicit autem hoc ad uicium carnis ubi dictũ e. Magnificat anima mea dominum Sola enim anima illa eu dominus magna facere dignaẽ. dignis eum ꝑcongis magnificare potest. ¶ Titus. Dicit autem qu potens est. ut siquis diffidat in conceptionis nes quo dum uirgo manens concepit retorqueat mi raculum ad potentiam operantis. Nec qua uniuersus assistit ad seruitũ. ex hoc inquiratẽ q̃a sanctum ẽ no men eius. ¶ Basilius. Sanctum vero dicit nomen dñi nõ quia in syllabis quãdam sanctificatiua uirtutez eloquatur. seo quia quomodolibet dei speculatio sancta diuinaq; & sincera. ¶ Beda Singulariter enim potens ac celsitudo erãscendit omnẽ creaturã & ab omnibus que hanc lege segregat. qõ greca locutione melius in teligitur. In quo ipsum verbum qõ dicit actionẽ q̃si extra utram esse significat.

Et misericordia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timentibus eum.

¶ Beda Aspectabilibus se donis ad generalia dei iudicia conuertens tota humani generis statũ describit subdens Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum quasi diceret. Non soli mihi magna fecit qui potens est. sed & in omni gente qui timet deum ac ceptus est illi. ¶ Origenes. Misericordia enim non in una generatione sed in sempiternum extenditur a generatione in generationem. ¶ Eutecus. Et misericordia eius quã habet in generatione generationum. ego concipio ac ipse corpori animato cõiungitur. nostrã tractans salutem solius meritu pietatis. Misereri autem nõ qualitercũq; sed hijs quos timor tuus cõpescuit in qualibet natione. Unde addit Timentibus eum qui scilicet penitentia ducti ad fidẽ & penitentiam conuertunt. Nam qui obstinata mente incredulitatis uitio clauserunt sibi ianuam pietatis. ¶ Cho. Vel p hoc innuit q timentes misericordiã consequitur in generatione ista. id est in presenti seculo & futuram. id est in seculo futuro. In hoc seculo exemplum accipientes. In illo vero multo maiora.

Fecit potentiam in brachio suo dispersit superbos mẽte cordis sui.

¶ Beda Quod dixit fecit potentiam in brachio suo. id est in ipso dei filio. Sicut eñ tuum brachium ẽ quo operaris. sic brachium dei dictũ ẽ eius verbum p q̃ operatus ẽ mundum. ¶ Origene. Timentibus autem se fecit potentiam in brachio suo quia licet infirmus ad deum accessens. si timueris eum. promissa intuentem consequeris. ¶ Theophi. in brachio suo. s. eius filio incarnato potentiam fecit. quia natura deuicta ẽ uirgine parente & deo humanato ¶ Eutecus. Vel dicit fecit p facient potentiã nõ vt diuidum p moysen contra egiptios. nec p angelũ puta quãdo multa milia rebellium proseruauit assiriorum nec quoquã alio mediante. sed in ꝓprio brachio triumphum docuit intelligibiles hostes superãdo. uti sequitur. Dispersit superbos mẽte cordis sui. scilicz quã libet mentem elatam non penitentem eius aduentui. quia etiam apparuit & uitiosas ostendit superbas cogitationes eorum. ¶ Cirillus Magis aũt ꝓprie demonum hostilis caterua intelligenda sunt hec. hos eñ seuiẽtes in terra dissipauit aduenies dominꝰ. & compeditos ab eis obedientie sue restituit. ¶ Theophi. Potest etiã hoc de iudeis intelligi quos in omnem dispersit regionẽ. sicut nũc dispersi sunt.

Deposuit potentes de sede & exaltauit humiles.

¶ Beda Quod dixit fecit potentiam in brachio suo & qõ promiserat. Et misericordia eius a progenie in progenies. Hijs versiculis p singula ꝓnuntiat ãnectẽdũ. q̃a. s. p oẽs sancti gnationes & pie superbi & humiles exaltari pia iustaq; dñe potẽtie dispensatione non cessat. Unde dicit. Deposuit potentes de sede & exaltauit humiles. ¶ Cirillus. Magna sapiebant demones & diabolus gentilium sapientes. Humiliauit & scribe hos eñ deposuit. erexitq; humiliãte se sub potenti manu dei dãs illis uirtutez calcandi serpentes & scorpiones. omnẽq; potestatez inimici. Erant & quidq; in dei potestate superbi. sed prostrauit hos meredulitas. Ex gentibus autem ignobiles & humiles per fidem ad apicem conscenderunt. ¶ Theophi. Decreto enim tribunal noster intellectus eẽ cognoscit. sed inique uirtutes post transgressionez incubuerunt precordijs protoplasti. tanq; ꝓprio solio. Ob hoc ergo uenit dominus. spũs iniquos ate ate a sedibus uoluntatum. & prostratos a demonijs exaltauit. eorum conscientias purgans & eorum mẽtem statuens ꝓpriam sedem.

Esurientes implevit bonis & divites dimisit inanes.

¶ Beda. Quia hũana prosperitas precipue in honoribus potentatum & in abundantia diuiciarũ ꝓsistere videtur. post deiectionẽ potentium & exaltationem humilium de diuitum exinanitione & pauperũ repletione mentionem facit dicens Esurientes implevit bonis & diuites dimisit inanes. ¶ Basilius. Deposuit quidem nos presens verbum etiã quo ad sensibilia docens rerum mundanarũ incertitudinem. Caduca siquidem sunt hec sicut unda que ab impetu ventorum huc inde diffunditur. Intellectualiter autem somẽ

esuriebat gen⁹ humanum exceptis iudeis hos nam q̄ ditauerat legis tradicio ⁊ sanctorum dogmata Prophetarum Quia vero non humiliter hoserunt verbo humanato dimissi sūt manes. nihil deferentes non fidem. non sciendam ⁊ spe honorum priuati sūt ⁊ a terrena Jerusalem ⁊ a vera fuga excluſi Quos vero de gentibus fames ⁊ sitis ꝛtriuerat cū hesisset domino repleti sunt spiritalib⁹ bonis ¶ Eloſa Qui eaam terrena toto studio quasi esurientes desiderant saturabuntur. cū Christus aparuerit i gloria Seo qui terrenis gaudent in fine totius beatitudinis in anes dimittentur.

¶ Suscepit israēl puerū suū recordatus miserecordie sue Sicut locutus est ad patres nostros abraham ⁊ semini eius in secula.

¶ Eloſa post generalem diuine pietatis ⁊ iustitie cōmemoratiōē ad singularē noue incarnationis dispensationē conuertit verba dicens Suscepit israēl puerum suum quasi medicus egrum. infirmis factus ut faceret israel id est videntem deū puerum suum. ¶ Beda Obedientem scilicet ⁊ humilē Nam qui contemnit humiliari. non potest saluari. ¶ Basilius Israel enim dicit non materialem quē sola nobilitabat appellatio. sed spiritalem qui nomen fidei retinebat habens oculos mentales ad deum videndum per fidem. Potest etiam ad israel carnalem hoc adaptari. cum ex eo infinita crediderint Hoc aē fecit Recordat⁹ misericordie sue Hoc eīm impleuit qđ Abrahe ꝓmiserat dicens quoniā benedicēē in semine tuo omnes cognationes terre Huius ergo promissionis dei gemina recordata dicebat Sicut locutus est ad patres nostros Abraham ⁊ semini eius i secula Nam ⁊ abrahe dictū est. Statuā pactū meū inter me ⁊ te. ⁊ inter semen tuum post te in generationibus suis federe sempiterno. ut sit de⁹ tu⁹ ⁊ semi⁹ tuus post te. ¶ Beda Semen autem dicit nō tā carne progenitus q̄ fidei eius vestigia secutus quibus aduentus saluatoris in secula promissus est ¶ Eloſa Quia ipa promissio hereditatis nullo fine claudē. ⁊ vsq; in finem seculi credentes non deerunt ⁊ beatitudinis gloria erit plenior.

¶ Mansit aūt maria cū illa q̄si mensibꝰ tribus ⁊ reuersa est in domum suam.

¶ Ambro. Tamdiu mānit maria q̄diu elisabeth pariendi tempus impleret. Unde dr̄ Mānit autem maria cum illa quasi mensibus tribus ¶ Theophilus In sexto enim mense conceptionis precursoris venit angelus ad mariam que mansit cū elisabeth mensibus tribus ⁊ sic nouem menses implenē ¶ Ambro. Non autem sola familiaritas est causa q̄ diu mānit sedetiam tanti nati profectio. Nā si primo ingressu tātus ꝓgress⁹ exstat ut ad salutationē marie exultaret infans in vtero Repleē spūsancto mater infantis. quātū putam⁹ vsu tāti tēporis sancte marie addidisse presentiam. Bene ergo inducē ⁊ exhibuisse officium ⁊ misticum numen custodisse ¶ Beda. aīa eīm casta que spiritalis verbi desiderū concipit. ne

cesse est vt in ea celestis exercitus militia subrepat ⁊ q̄dam interim mensium dies ibidem demorata quodāmodo fiat ⁊ spes ⁊ caritatis luce radietur perfectaque nox ꝛsistat ¶ Theophi. Quādo vo elisabeth partura erat virgo recessit. unde sequitur Et reuersa est i domum suam scilicet ꝓpter molestudinem que ad partum ei gregari debebat. Inconuenies autem erat in talib⁹ virginē ibi esse presentē. Decus eīm est virginibus cedere quotiens pregnans parit. vt autem ꝓpriam applicuit domū. alio quidem mallente sed ibi vero manebat vlterius donec adesse part⁹ bene cognouit ibiq; ioseph dubitans ab angelo admonetur

¶ Elisabeth aūt impletum est tempꝰ pariendi. ⁊ peperit filiū Et audierūt vicini ⁊ cognati eius q̄ magnificauit dominꝰ misericordiam suā cum illa. ⁊ congratulabantur ei.

¶ Ambros. Si diligenter aduertas plenitudinis verbum nusq; mutatum positum nisi in generatorum iustorum. unde ⁊ nunc dicē. elisabeth aūt implendi tempus pariendi. plenitudinem eīm habet ultima manes autem sunt dies impioꝝ ¶ Chrs. Patrem deus elisabeth partus retardauit vt gaudium augeretur ⁊ famosiorem faceret mulierem. Dēs sequitur Et audierunt vicini ⁊ cognati eius quia magnificauit dominus misericordiam suam cum illa ⁊ congratulabantē ei. nā q̄ sterilitatem a⁹ cognouerāt eius diuine gratie esse effecti. Nemo autem nisi rōne cum silentio discedebat. sed deū qui illā exinsperato concesserat collaudabāt ¶ Ambro. Nobis eīm sanctorum editio letitiam primorum quoniam cōmune est bonum. Iustitia enim cōmunis est virtus ⁊ ideo ortu iusti future iuuentutis insigne premittitur. ⁊ quia secutura virtutis exultatione vicinorum prigaudia significatur

¶ Et factum est in die octauo venerūt circūcidere puerum Et vocabāt eum nomine patris sui zachariā. Et respondens mater eius dixit. q̄ Negō sed vocabitur iohannes Et dixerūt ad illam. q̄ nemo est in cognatione tua. qui vocetur hoc nomine. Innuebant aūt patri eius quē vellet vocari eum Et postulans pugillarē. scripsit dicens Johannes est nomen eius Et mirati sūt omnes Apertū est autē illico os eius ⁊ lingua eius. ⁊ loquebatur benedicens deum.

¶ Chrs. Circūcisiōis norma primo tradita ē abrahe in signū distinctiōis ut gēs patriarche ipsemet circūcisa seruaē ⁊ sic promissa bona consequi valeant Verum autem pacti cōsiimatur negocii appositum signum a medio tollitē. Sic igitur ⁊ per xpm circūcisione est sante baptismus succedit. q; antea iobem circumcidebat. vñ dr̄ Et fa. ē i die octa. ve. ar. pu. dicerat eīm dominus infans. vij. dieꝝ circūcidē in vobis

Hanc autem temporis mensuram a diuina clemen
tia exigentem autumo duplici de causa. Primo qđ
ve in nocentia etate leuis paciat dolorem secciones
carnis. Secũdo ve ex ipis opibus moueamur. qmã
hoc agebat in signum. Tener enim puer minime di
scernit que arca ipsũ fuit. Post circũcisionẽ autem
nomen imponebatur. Vnde sequit. Et vocabant eũ no
mine patris sui zachariam. Hoc autẽ ideo fiebat. qa
prius oportet sumere signaculũ domini. et postea no
men humanum. Velqua nullus nisi prius abiiciat
carnalia. quod significat circũcisio dignus est qui li
bro uite nomen eius scribatur. ℣ Ambro. Dixe aũ
tantus euangelista premittendum putauit. q pluri
mi nomen patris nomine zachariam appellandum
putarent. vt adverteas mri ñ nomẽ alicui displicuisse
argumenti. seo in sancto infusum spiritu. qđ ab ãgelo
ante zacharie fuerat prenũciatum. Et qdem ille mu
tus mutare vocabulũ filij nequit vxori. sed p pro
pheticum elisabeth didicit. qđ non didicerat a marito.
Vnde sequitur. Et respondens mater eius dixit. ne
quaq. ℣ vocabit iohãnes. Hoc mirentis si nomẽ mu
tare qđ non audiuit. asserunt quãdo spũs et sanctus q
angelo mandauerat reuelauit. Neq; poterat domi
nicum prenuntiũ q prophetauerat xpm. et bñ sequẽ
Dixerunt ad illam quia nemo ẽ in cognatione tua
qui vocet hoc nomine ut intelligas nomẽ non genes
ni esse. sed vatis. zacharias q nutu interrogatur.
Vnde sequit. Innuebant autem patri eius. quẽ vel
le vocari eum. Sed quia incredulitas et affatum
imperat et auditum. qđ voce nõ potuit. mãu et lite
ris ẽ locutus. Vnde sequitur. Et postulans pugilla
rem scripsit dicens. Johãnes ẽ nomen eius. Hoc ẽ
nõ a nob nomẽ imponimus. qui iam a deo nomen ac
cepit. ℣ Origenes. zacharias quidem interpretatur
memoria dei. Jobes autem significat demonstrãtem
absentis memoria. et pntis demõstratiõ
nem. Debebat autem iohannes nõ memoriam dei vt ab
sens exprimere immo digito demonstrare pntem
dicens. Ecce agnus dei. ℣ Chr. Quis etiam hoc no
men iohannes. gratia dei interpretatur. Ex ergo gratia
diuina fuerat nõ natura elisabeth hũc filium cepit
Hemberg memoriam. i nomine pueri cõsenserũt.
℣ Theop. Quia vero cũ mulere arca hoc nomẽ
pueri. pater mutus deridebatur. Sequitur. Et mirati
sunt vniuersi. Nemo enim huius nominis erat in cog
natione eorũ. vt aliquis diceret q antea hoc ambo
cognouisset. ℣ Orego. Nazanzenus Editus ergo
iohannes zacharie soluit silentium. Vnde sequit. Ape
ruit autem illico os eius. et lingua eius. Absurdũ
enim erat. vt cum vox verbi progressa fuisset. pr
maneret linguis. ℣ Ambro. Merito etiam ynuo
luta est lingua eius. qua quã unxerat incredu
litas. solut fides. Credamus igit et nos. ut lingua
nostra que incredulitatis vinculis est ligata. ratiõis
voce soluatur. scribamus spũ misteria. si volumus
laqui. Scribamus prenũciatum xpi si nõ i tabulis lapi
deis. ℣ in tabulis cordis carnalibo. Etem qui Johan
nem loquit xpi prophetizat. Sequit enim. Et loquebatur
benedicens deũ. ℣ Beda Allegorice aũt Jobis
celebrata nouitas. gra noui testamenti ẽ inchoata
sublimitas eius vicini et cognati pris nomẽ qq iohãnis
imponere malebant. quia iudei q legis observatio
ne quasi affirmeate iuncti erãt. magis iustitiam que
ex legis est sectari. qq fidei grãm suscipere cupiebãt
Sed iohannis hoc ẽ gre dei vocabulum. mater ver
bis. pater literis. nunciare satagunt. quia et lex ipsa
psalmiq et prophete. apertis sensibus vocibus grãz
xpi predicant. Et sacerdotum illud vetus figuratis
cerimoniarum. et sacrificiorum umbris. eidem testi
monium perhibet. Pulcreq zacharias. viij. die pri
edite loquit quia p domini resurrectionẽ que octaua
die. hoc est. post septimũ sabbatum facta est. occulta le
galis sacerdocij arcana patuerunt.

Et factus ẽ timor super omnes vicinos
eorum et super omnia montana iudee diuul
gabantur omnia verba hec. et posuerunt
omnes qui audierant. in corde suo dicentes
Quisputas puer iste erit. etenim manus
domini erat cum illo.

℣ Theop. Sicut in taciturnitate zacharie mirat
est populus. ita et cũ locutus ẽ. Vnde dicit. Et factus
ẽ timor sup omnes vicinos eor et sup oia montana
iudee diuulgabant omnia verba hec. ut propter hec
duo magnum aliquid arca natum puerum vniuersi
existiment. Hec autem omnia dispensatiue hebant.
ut qui testis esse xpi debebat. existeret fide dignus.
Vnde sequitur. Et posuerunt omnes qui audierant
in corde suo dicentes. Quisputas puer iste erit.
℣ Beda. Precurrentia enim signa. prebent iter pre
cursori veritatis et futurus prophete. premissis com
mendatur auspicijs. Vnde sequit. Etenim manus dñi
erat cum illo. ℣ Glo. Prodigia enim deus in illo per
agebat. que non faciebat iohannes. ℣ dextera dña.
℣ Orecus. Quistice autem tempore dñice resurre
ctionis. predicata gratia xpi salubris timor. non sulũ
iudeorum. Qua erant viam vel situ loci. vt scietia
legis sectam exteriorũ gentium corda cõcussit nec
tantũ montana iudee. sed oia mundani regni. mun
dane q sapie culmia xpi fama erãscẽdit vt clamia.

Et zacharias pater eius impletus ẽ spi
ritu sancto et prophetauit dicens. Benedi
ctus dominus deus israel quia visitauit et
fecit redemptionem plebis sue.

℣ Ambro. Bonus deus et facilis indulgere pecca
tis nõ solũ ablata restituit sed etiã inperatã cõcedit
nẽo qđ diffidat nemo veniẽ. ℣ seruus dilectorũ pmia di
uina desperet. nouit deus mutare sententiã. si eu mo
uens emendare delictum. Ille siquidem dudum mu
tus prophetizat. Vnde dicit. Et zacharias pater eius
impletus est spũsancto. ℣ Chr. Scilicet spatiõe san
cti spiritus. nec quocũq modo grãm spũsancti nact
sed ad plenum. et fulgebat in eo prophete donum.
Vñ sequit. Et prophetauit. ℣ Ong. Plen aũt spũsancto
zacharias duas prophetias generaliter nunciat. pri
mam de xpo. alteram de iohanne. Quod manifeste de

verbis illius probatur In quibus quasi de presenti Et quasi iam versarenetur in mundo legitur de iohāne Et primo de saluatore dicēs ¶Benedictꝰ dominꝰ deus israel quia uisitauit & fecit redemptionem plebis sue. ¶Cri. Dum deum benediceret zacharias. uisitationem dicit esse factam ab eo erga populū suū siue maternales israelitas quas velit accipe. Venie em̄ ad oues que perierāt domus israel. siue spiritales. id est fideles qui digni fuerunt hac uisitatione. efficacem erga se diuinam prouisionē facientes.

¶Beda Visitauit autem dominus plebem suā quasi longa infirmitate tabescentem. & quasi vēditā sub peccato. vnā filij sui sanguine redemit. Ad quia zacharias proximo faciendum cognouerat. Prophetico more quasi iam factum uiderat Dicit autem plebem suam ¶Non quia veniens. suam inuenit sed quia uisitando suam fecit.

¶Et erexit cornu saluatis nobis i domo dauit pueri sui

¶Theophi. Videbat deus dormire peccata multa respiciens sed i nouissimis incarnatꝰ temporibus excitatus est & conteruit demones. qui nos oderant. Unde dr Et erexit cornu saluatis nobis in domo dauid pueri sui. ¶Origenes. Quia de semine dauid secūdū carnem natus est xp̄s Unde dicit cornu saluatis in domo dauid sicut & alibi dictum est. vinea facta est i cornu id est in ihesu xp̄o. ¶Cri. Cornu aūt nomiat. potestatem gloriam & famaz. methaphorice a brutis animalibus illud accipiens. quibus loco mutimis & glorie cornua deus dedit. ¶Beda Cornu etiam salutis. regnū saluatoris xp̄i vocatur ossa siquidem oia carne inuoluta sunt cornu excedit carnē & iō cornu saluatis regnū saluatoris xp̄i vocatur. quo mundus & carnis gaudia superāt. in cuius figuram dauid & Salomon in cornu olei. sunt in regni gloriam consecrati.

¶Sicut locutus est per os sanctorum puiaseculo sunt ꝓphetarū eius

¶Theoph. Quōd domo dauid xp̄s nasceretur Michias mentionem facit dicens. Et tu bethleem terra iuda nequaq̄ minima es ex te em̄ exiet dux qui regee populum meum israel. Sed & omnes ꝓphete de incarnatione dixerunt. Et ideo dicitur. Sicut locutus est p os sanctorum. ꝓphetarum. ¶Grecus p quod innuit deum per illos esse locutum. & non esse humanum quod dixerunt. ¶Beda. Dicit autem. q a seculo sunt. quia tota veteris testamenti scriptura prophetice de christo processit. Nam & ipse pater Adam & ceteri patrum. factis suis eius dispensatiōi testimonium reddūt.

¶Saltem ex īimicis nostris & de manu omnium qui oderunt nos

¶Beda Cum primo breuiter premisisset erexit cornu saluatis nobis. continuo explanans quid dixerit subdit. Salutem ex inimicis nostris. quasi diceret. erexit nobis cornu. id est erexit nobis salutem ex inimicis nostris. Et de manu oīm qui oderunt nos. ¶Origenes ¶Non autem putemus nunc de corporalibus inimicis dici. sed de spiritalibus. Venit em̄ dñs ihesus fortis in prelio destruere omnes inimicos nostros. ut nos de eorum insidijs & temptationibus liberos faceret.

¶Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris & memorari testamenti sui sancti. Jus iurandum qd iurauit ad abrahā patrem nostrum daturū se nobis

¶Beda. Dixerat de immunitate hostium ex quibus prophetarum i domo dauid nasciturum. docet eundem ad explendum testamentum qd abrahe dispositi non esse liberaturum quibus predixerat parentibus de suo semine vel missa. promittatur aūt dauid quia abrahe fuerit ecclesie cetus est promissus. Dauid autem q ex xp̄o nasciturus esset. audiuit. Et ideo post quod dictum est de Dauid. subdit de Abraam. dicens ¶Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris ¶Et genes Ego puto qd in aduentu domini Saluatoris & abraam et ysaac & Jacob functi sunt misericordia eius. ¶Non enim credibile ut qui prius viderunt bona illius & lecta sunt & postea in aduentu ipsius ad veritatis accipent. cum scripeum sit Pacem habete p sanguinem cruas fue. sine sup terram fuerit eis.

¶Theophilus Christi etiam gratia se vlq; diffundit. qui mortui exterunt. qua per universas gentes. nonsolum nos. sed & qui fuerūt ante nos. Fecit & misericordiam cum patribus nostris. Ho qd eorum spem & desiderium implenit. patet. Dñs quitur. Et memorari testamenti sui sancti illius sicut de quo dicitur. Benedicens benedicam tibi & multiplicabo te. Multiplicatus est enim abraham in omnibus gentibus per imitationem fidei eius nequaquam in filios. sed etiam patres videntes suos filios talia beneficia cepisse congaudent & reapsum misericordiam in seipsis Unde sequitur. Jusiurandū qd iurauit ad abraham patrem nostrum daturū se nobis. ¶Basilius. ¶Nemo autem audiens qd iurasset dñs abrahe. ad iurandum sit promptus. Sunt enim furor de deo dictus non significat passionem sed punitionem. sic neq; deus iurat ut homo. sed verbum eius loco iuramēti nobis ad veritatem exponit immutabili sciencia. qd promissum è approbans.

¶Ut sine timore de manu inimicorum nostroliberati seruiamus illi

¶Cri. Quia enim nobis cornu saluatis in domo dauid dixerat qd ipse & gloriā populi sui & dispensationem. & misericordiam cum patribus. & memoriam testamenti sui. & iusiurandum quod iurauit ad abraham. ne timeamus inimicos. & liberati seruiamus illi. Duo predicta nobis ale repiet aliquis sese comitantia. plures em̄ sunt pericula. sed uita gloriosa pruāeur sicut fideles patriarches. qui de carcere ex indulgentia regis absoluntur Econtra gaudent alij gloria. sed obhunc potius tari coguntur. sicut milites bellicosi. vitam mortis amplexantes. securitate multorum carituri. Ut hoc cornu. & saluat & glorificat saluat quidem eos pies a manibus hostiū. ñ leuiter. sed manifeste ut nos liberos. & ut alter de hostiū mānibus aliq; liberatos. ut ab eis non

Cum enim metus ⁊ discrimen mihi precesserint ⁊ sic de inimicoꝝ manu quis eruaꝫ liberatus est ꝙdem ſ̄ sine timore ideo dixit q̄ xp̄i aduentus sine ſ̄re nos a manibus hostium eripi facit · ℣on enim eoꝝ insidias sentimus sed repente ab eis nos segregās · eduxit ad sortes proprie mansionem ·

℣ In sanctitate ⁊ iustitia coram ipso omnibꝫ diebus nostris.

℣ Cr̄s · Gloxificat zacharias dominū q̄a facit nos sibi fuire cū plena fiducia non carnaliter ut udei in sanguine victimaꝝ sed spiritaliter ī bonis opibus Et b̄ē q̄ dicit In sanctitate ⁊ iustitia Est enim sanctitas apta circa deum equitas Justitia vero que est circa homines puta q̄ aliquis reuerenter exequaꝫ diuina ⁊ que ad hominem laudabiliter cōuersaꝫ · Dicit aūt nō coram hominibus placere sed coram deo · Sicut hi q̄ dant non ē ab homīb· ſ̄ a deo ⁊ hoc non semel aut ad tempus sed singulis diebus ⁊ quādiu uixerint · vel diuersis diebus nostris ℣ Deda ℣ā q̄ vel aīe meam ab eius seruitio discedit · vel imunditia q̄libet siue iniustitia fidei siue sinceritatem cōmaculat · vel coram hominib· tantum ⁊ non coram deo sanctus ⁊ iustus esse contendit · nondum perfecte de manu spiritalium inimicoꝝ liberatus dño fuit · Q̄ exemplo vere sanctamoꝝ dei gentiū pie ⁊ dño fuit conaꝫ

℣ Et tu puer ꝓpheta altissimi vocaberis. p̄ibis enim aī faciem domini parare vias eius

℣ Ambrosi⁹ Pulcre cū d̄ dño ꝓphetaret ad ꝓphetam sua verba conuertit · De hoc q̄ benefactum esse domi deliguret · ne cum publica numeraret · sua quasi ingrates eiecisse videtur Et tu puer propheta altissimi vocaberis ℣ Origē · Ideo reor zachariam festinasse ut loqueretur ad puerum · quia sciebat eum post paululū in breuem moraturum · nec se eius posse habere presentiam ℣ Ambro · Sed fortasse aliqui quasi irrationabilem mētis excessum putent q̄ octo dies infantem alloquē · verum si tenemus superiora · in caliginis profecto q̄ potuit vocem patris nat⁹ audire · qui mane salutationē anteq̄ nasceret audiuit · Habebat ꝓphetia alias esse aures propheteꝫ · que spū in non corporis erant reseruanē · habebat intelligēdi sensum · qui exultandi habebat affectum · ℣ Deda · Post forte puerulus ē zacharias ꝓpter eos q̄ aderāt pos⁹ instruendos fuit a sui filij mātra q̄ dudū p angelum didicerat · mox ut loqui potuit · predicare uoluisse · Audiant Arriani q̄ xp̄m quē iobānes pdicādo probat · altissimū vocat pie ⁊ ī psalmo dicit Homo natus est in ea · ⁊ ipe fundauit eam altissimus ℣ Cr̄s · Sicut autem regibus cōmilitones sine qui eis in amōres existunt · sic ⁊ iohannes cum esset amicus sponsi de prope eius aduentum precepit · hoc ē q̄ subdit · Verbis enim autē fa · do · patris eius · ℣ō enim ꝓphete eminus xp̄i misterium p̄ dicauerunt · hic vero propius predicauit · vt eum cunctis indicaret ℣ Greg · xiv · moral · Quisq̄ autē predicando a sordibꝫ vicioꝝ corda audiētiū mūdat · veniēs sapientie ad eoꝝ uiam preparat ·

℣ Ad dandā sciēciam salutis plebi eius in remissiōz peccatoꝝ eoꝝ

℣ Chrop̄h · Precursoꝝ viam dominī preparauit · exponē · subdens Ad dandam sciēciam salutis plebi eius Salus dñi ibi ē · data ē autem plebi scientia salutis id est xp̄i a iohāne qui testimonium phibebat de xp̄o ℣ Deda Quasi enim ihesu id est saluatoris nomē exponere desideras · salutis mentionem frequētat · Q̄ ne temporalem salutem promitti putarent · subdit · In remissionem peccatoꝝ eoꝝ ℣ Theop̄h · Non enim aliter cogniti esset de⁹ · nisi plebi peccata dimisisset Da enim peccata ē dimittere · ℣ Deda · verum udei non christū suscipere · sed antixp̄m malūt expectare · quia non nisi a peccatis dominus ſ̄ forsitan ab humanis seruitutis iugo eum putant liberari ·

℣ Per viscera misericordie dei nostri in q̄bꝫ visitauit nos oriēs ex alto.

℣ Theop̄h · Quia deus peccata nobis dimittit ꝓpter opa nostra ſ̄ ꝓpter misericordiā suā ideo conuenienē addidit Per uiscera misericordie dei nostri ℣ Cr̄s · Quā quidem misericordiam nō ipsimet inquirentes inuenimus sed desuper nobis deus aperuit · Unde seqē In q̄bus scilicet misericordie opibus · uisitauit nos assumpta carne oriens ex alto ℣ Greg⁹ In altis p̄minens · tamen ī terrenis p̄tis nō diuisionē patiens nec arcē scriptionem · quod intellectus noster comprehendere non potest nec vlla serie verboꝝ exprimere

℣ Illuminare his qui in tenebris ⁊ in vmbra mortis sedēt ad dirigē dos pedes nostros in viam pacis.

℣ Deda Recte xp̄s oriens vocaē quia nobis oꝝ vere luas aperuit vnde dicit Illuminare his qui ī tenebs ⁊ ī ūbra mortis sedēt ℣ Cr̄s tenebras hic appellat non materiales · sed errorem ⁊ a fide distantiam · ℣ Basilius · Tenebrosa enim erat plebs gentilis · que idoloꝝ cultu grauabaē · donec lux orta dispersit caliginem ⁊ splendorem veritatis expādit ℣ Hie · in · mo · Umbra vo mortis oblitio mētis ac capiē · Sicut enī mors hoc ꝙ interficit · agit ut non sit in memoria · Und⁹ iudeoꝝ populus qui oblit⁹ fuerat dicē in vmbra mortis sedere · vmbra etā mortis mors carnis accipiē · Q̄a sicut vera mors ē q̄ aīa sepaē a deo · ita vmbra mortis ē · qua caro separatur ab anima · Unde voce Varurū dicē · Operuit nos vmbra mortis ℣ Per vmbram etiam mortis imitatio diaboli · qui mors in apocalipsi dicē · designaē Quia sicut vmbra uxta qualitatē corporis ducē · ita actiones imitatoꝝ de specie imitatiōis eius exprimūtur ℣ Cr̄s Recte aūt dixit sedent · nō enī ambulabam⁹ in tenebris · sed sedebamus · ℣ Theop̄h · Nonsolum autem oriens dominus his qui in tenebris sedent · illuminat · ſ̄ aliquid amplius facit · vnde sequitur Ad dirigendos pedes nostros in uiam pacis · via pacis · via est iustitie · ad quam dixit pedes · id est affectus animaꝝ nostraꝝ ℣ Grego · in omel · Tunc eā gressus nostros in uiam pacis dirigimus · quando per illud actionum iter pergimus ī quo ab auctoris nostri gratia non discordamus · ℣ Ambro · Simul ⁊ illud aduerte q̄ paucis Elisabeth · q̄ multis zacharias prophetauit · ⁊ vterq; sancto impletus spū loquebaē

ꝫ disciplina suaꝫ ut mulier discere magis que sua sunt studeat ꝙꝫ docere·

¶ Puer aut crescebat & confortabaꝫ spū et erat in desertis usq; ad die ostēsionis sue ad isr

¶ Beda· Predicatoꝝ penitentie futurus ut libenꝰ audiꝝes suos a mundi illecebris eruciendo sustollat· primeuam in desertis transigit vitam Dñi dr Puer autē crescebat ¶ Tho· Sc̄m corporalem etatem Et cōfortabaꝫ spū Simꝫ em̄ cum corpore· spirituale donū crescebat & spūs operationes in eo magis ac magis ostendebanꝫ ¶ Origē· Vel crescebat spū· nec in eadem permanebat mēsura qua cepat· sed semp crescebat spūs in eo· semp voluntas eius ad meliora tendens habebat profectus suos· & mens diuinus aliq̄d contemplabaꝫ· Exercebat se memoria vt pura i thesauro suo reconderet Addit aut Et confortabatur Infirma· n· est humana naꝫa Regimus em̄ Caro infirma Confortanda est itaq; spū· spūs em̄ promptus ē Multa confortamē carne· athleta dei spū roborandꝰ est vt sapientiam carnis eliat Vnde recessit fugiēs tumultum vrbium ꝓpter frequētiam Sequē enim Et erat in desertis· vbi puroꝝ aer ē· celum apertus & familiariꝰ deus· vt quia nondum baptismi & predicationis tempus aduenerat· vacaret oratoribꝰ· & cum angelis quersareꝫ appellaret dñm· & illum audire dicentem Ecce assum· ¶ Tho· Vel erat i deserto ne extera mentꝫ malicia nocereꝫ & ut neminē vererē arguere Si em̄ fuisset in mundo forte fuisset amicicia & conuersatione hoim damnatoꝝ· simulabaꝫ vt esset fide dignus· qui predicaturus erat xp̄m· excultabatur autem in desertis· donec placuit deo· ipsū israelitico populo demonstrare. Vnde sequē· Vsq; ad diem ostensionis sue ad israel ¶ Ambros· Pulcre autē tempus quo fuit in vtero· ꝓpheta describitur ne marie pūcta taceaꝫ· sed tempus siletur infancie· eo ꝙ pūcta matris dñi in vtero roboratur· qui infantes impedimenta nesciunt·

Capitulum secundum.

Factum est aut in diebus illis Exyt edictum a Cesare Augusto· vt describereꝫ vniuersus orbis Hec descripcio prima facta esta prehide Syrie Cyrino Et ibāt omnes· vt profiterentur singuli in ciuitatē suam Ascendit autem & Joseph a galilea· de ciuitate Nazareth· in iudeam ciuitatē Dauid· que vocatur Betleem· eo ꝙ esset de domo & familia Dauid· vt pfiteretur cū Maria desponsata sibi vxore pregnante.

¶ Beda· Nasciturus i carne dei filius· sicut de virgine natus· virginitatis sibi decus ostendit esse gratissimū· ita pacatissimo tempore seculi procreaē· qa pacem querere docuit & pacis sectatores in visere dignatur Nullum autem potuit maius eē pacis indicium· ꝙꝫ vna totum orbem descriptione concludi· moderatoꝝ Augustus Unica duabꝰ animis erat tempꝰ dominice nativitatis pace regnante vt bellator orbe sopitus prophete presagium adimeret vt datur impleſſe· vnd dicaē Factum ē aut in diebus illis· exyt edictum a cesare Augusto· vt describeret vniuersus orbis ¶ Grecus Cum esset natus xp̄s cum principes iudeoꝝ defecerāt & ad romanos principes trāslatū erat imperium· quibꝰ undeebria solebant Et sic impleretur ꝓphecia· predicens non deficere Ducem de iuda nec principem de semoribus eius donec veniat qui mittendus est Jam vero cesare Augusto· xlij· annū imperij peragēte· exyt ab eo edictum totum orbem conscribi· ad tributa soluenda· ꝙꝫ cuidam nomine Cirino Cesar cōmiserat quē Judee & Syrie presidem statuit Unde sequaē Hoc descriptum prima facta est a preside Syrie Cirino ¶ Beda Sygnauit aut hanc descriptionem vel primam esse tantū que totum orbem cōclusserint qua plerꝙ tamen certaꝫ· sepe legunē fuisse descriptum Vel primo tūc esse qñ Cirinus in Syriam missus est ¶ Ambros Pulcre aut presidis nomen addidit· vt tempora designaret· Nam si consules ascribuntur edictis· quāto magis redemptoni cum debeat populus ascribi ¶ Beda· Bugna aut dispensatione professio census ita descripta ē· vt in suam quisq; patriam ire uberet· Sm ꝙ sequē Et ibant omnes vt profiterent singuli in ciuitatem suam Quia dei filius ē vt dñs alibi conceptus· alibi natus· ne dicta herodis furorem· facilius euaderet· Vnde sequē Exyt dies aut & ioseph a galilea de ciuitate nazareth in iudeam ¶ Cris· Domino aut dingente Augustus edictū censuit· vt vnigenita pene familiē· Nam edictum matrem ante alibi i patria quā gerens dixerant scilicet in bethleem iude· Vnde dicit· Ciuitatem dauid· que vocat bethleem· ¶ Cirillus· Per aut addidit ciuitatem dauid ut promissionē hāt David a deo Ex fructu ventris eius ¶ Ex propinqui adueniret esse cōpletam annūcat· vnde sequē· Eo ꝙ esset de domo & familia dauid· Per hec aut ostendit ioseph erat de cognatione dauid· contentus fuit euangelista· ipam ꝙ virginem de cognatōe dauid probare· cum lex diuina preciperet cōiugales equis tribubus eadem ꝓgenie contrahi vnde sequē· Cum maria desponsata sibi vxore pregnante ¶ Cirillus· Dicit aut eā fuisse desponsatā Innuēs ꝙ solus sponsalibus ꝓcedentibꝰ ē conceptus subsecutus· neq; em̄ ex nulli mine sancta virgo ꝓcepit ¶ Exeg· in omni Christo aut nascituro domino· mundus describē· qa ille qui rebat i carne q̄ electos suos ascribere i eternitate ¶ Ambro· Et dum professio secularis edendi spiritalis implicaē Non erraꝫ regi dicendo se civi Professio ista fidei cēius amnioꝝ ē Abolita em̄ synagoge censu vetusto· nouus census ecclie paratur Denicꝫ ut scias censuꝫ nō Augusti esse· ꝙ xp̄i· Orbis uberi profiteri uberat Quis aut posset professionē totus orb exigere· nisi q totus orbis habebat imperium Nō em̄ Augusti sed dñi ē ista ꝓfectio· ei⁹ ¶ Beda· q cē vōbulū augusti ꝓficisse xp̄i· ut pata suos & augē desideria & augē fidem

¶ Theop⁹. Conuenies etā erat. vt p xp̄m cultus multos deos deficeret. & vnus deus coleret. Vnde vnus rex orbi imperasse describit ¶ Origenes Diligentius autem inuenies sacrm quoddam videtur figuram q̄ in nostra orbis professione describi oportuit xp̄m ut cum omnibus scripturis sanctificaret oēs & cum orbe relatus incensum cōmunionē sui p̄beret orbi. ¶ Beda Sicut autem tunc imperante augusto & presidente Cirino. ibant singuli in ciuitatem suam ut p̄fiterent cēsum Sic modo imperāte xp̄o per doctores ecclesie Presides profiteri debemus cē sum iusticie ¶ Ambro. Hec est ergo prima p̄fessio nostrum domino. cui omnes profitēē non preconis vocatione. sed vatis dicentis. Omnes gentes plaudite manibus. Deniq; vt sciamus cēsum esse iusticie. venire ad eum ioseph & maria. hoc ē iustus & virgo. ille qui vou seruaret. ista que pareret. ¶ Beda. Ciuitas etā & p̄ria. est p̄ria beata ad quā discendo quotidie virtutibus ire debemus Quotidie autem sancta ecclesia. suum comitatea doctorem & rota mūdane conversationis. q̄ galilea sonat. i ciuitatem vidē. scilicet confessionis & laudis ascendens censum fide de uotionis regi eterno persoluit. que i exemplo beate virginis marie. concepit nos virgo de spiritu. Que ali quidem desponsata. ab alio fecundat dū prepositus tibi pontifex unguitur. sed inuisibit spūs virtus cumulate uidicans ipō nomine q̄ instantia loquentis magistri. vt valet. nisi augmentum supni numinis ut audiat. accepent.

¶ Factū est autē cum essent ibi impleti sūt dies vt pareret. & peperit filium suū p̄mogenitum. & pānis eum in voluit. & reclinauit in p̄sepio q̄ non erat ei locꝰ in diuersorio

¶ Ambro. Breuiter sanctus lucas. & quomodo & quo tempore. & quo loco secundum carnem xp̄s natus sit explicauit dicēs. Factum est autem cū eēnt ibi implete sunt dies ut pareret Quomodo quidē q̄ nupta concepit. sed virgo generauit. ¶ Origenes Quem? Apares em vt homo. nō p omnia legis humane nature subijcē Nam q̄ ex muliere natus. humanitatem redolet. Virginitas vero que ceu deformitas ostendit q̄ transcenderet hominem Deus ergo iocunda partus ortus imaculatꝰ. partus sacer absq; corruptela. natiuitas nec ex luxu impia. nec delicto edita. quia nāq; ea que nature sunt bone meritum q̄ culpam inseruit damnata ē ut cum doloribus pareret. opponebat parentem uite cū gaudio partum perficere. Eo autem tempore q̄ incepit poenam virgineam ad uitam trāsmigrat mortalium quo diuinum iapunt tenebre & nocturna imēsitas tenebrarum deficere cogitur. mox em precatu finez prauitas abigerat. Deide ceteru tendit ad nihilu vt gaz luas penitentiā. q̄ radijs euāgelicis orbē illuminaret ¶ Beda. Eo etā tempore dignat⁹ est incarnari. quo mox natus. censu Cesaris ascribitur atq; ob nostri liberationem. ipse seruicio subdi tur. Unde etam nonsolum p̄ter iudicium regis

scemates. sedetiam propter nominis sacramentū dominus i bethleē nasciē ¶ Greg. ibo. Bethleē q̄ppe domus panis interp̄etatur. Ipse nāq; est qui ait. ego sum panis viuus. qui de celo descendi Hocus ergo i q̄ dominus nascie. domus panis antea vocabat. q̄a futuꝝ erat. vt ibi ille p naturam carnis appareret. q̄ electoꝝ mentes eterna sacietate reficeret ¶ Beda Sed & vsq; ad cōsumationem seculi dominus i naza reth concipi. in Bethleem nasci. nō desinit. cum quilibet audientiū verbi floze susceptо domum se eēm panis efficat. q̄die etiā i vtero vginali hoc est i aio credentium per fidem concipiē. p baptismū gignē. Sequiē Et peperit filium suum p̄mogenitum. ¶ Jeronimus contra Heluidium. Ex hoc heluidius nitē approbare. primogenitum dici nō posse. nisi eum q̄ habeat & fratres. sicut vnigenitus ille vocaē qui parentibus sit solus filius. Nos ita diffinimus Unigenitus est primogenitus Non oīs primogenitus est vnigenitus Primogenitum esse nō dicamus eū quē alij subsequūtur. si; antequē nullus alioqn si nō ē primogenitus nisi is quem sequūē & fratres. tamdiu sacerdotibus primogenita non obtenē. quamdiu & alij fuerint peccati. ne forte aliq̄ partu postea nō sequēte vnigenitus sit & nō primogenitus ¶ Beda Est eē primogenitus in susceptione humanitatis in gratia vnigenitus in substantia diuinitatis primogenitus vnigenitus in natura. ¶ Jeronimus. contra Heluidium Nulla aūt ibi obstetrix nulla mulierculaꝝ sollicitudo intercessit. ipa pānis inuolut infantem ipa mr & obstetrix fuit Unō sequiē Et pannis eum inuolut ¶ Beda Qui totum mundum. vno vestit corpore natu. pānis vilibus inuolui. ut nos stolam primam recipe valeamus Per quem omnia facta sunt. mānus pedesq; astringere vt nostras manus ad opus bonū exercitet pedesq; sint in viam pacis directi ¶ Orose Quāmirabilem coartationem & peregrinationē quaz subijt qui continet orbem ab imo captat penuriā & eam in seipso decorat. mimiz si voluisset. vēire poterat mouendo celum. concutiendo terram. emittēs fulmina. non autem sic processit. nō em perdere. sz salvare volebat Ab ipsis primordijs humanā cōculcare superbiam Atq; ideo non tantum homo fit. sed etiaz homo paup. & paupem matrē elegit que careret his quibus natum infantem reclinet Sequiē em. Et reclinauit i p̄sepio ¶ Beda Duri p̄sepis angustia continetur. cui celum sedes est ut nos p celestis regni gaudia dilatet. Cui pannis est angelorum in presepio reclinatur. ut nos quasi sancta animalia carnis sue frumēto reficiat ¶ Cyrillus Reperit etiam hominem factum bestialem in anima. & ideo in p̄sepio loco pabuli ponie ut uitam bestialem mutātes ad cōsonam hominū ducamur scientiam pungentes non fenum sed panem celestem uite corp⁹ ¶ Beda. qui autez ad dexteram p̄tis sedet in diuersorio loco egere ut nobis in domo patris sui multas mansiones prepararet Unde seqiē Quia nō erat ei locus in diuersorio Nascitur non in parentum domo sed in diuersorio & in via quia p incarnationis misterium via factus est qua nos ad patriā ubi ueritate & vita fruemur adduceret ¶ Grego. in omel. Et ut oīno ēr

quia p humanitatem quā assumpserat quasi in alieno nascebatur non fm potestatem sed fm naturam.

¶ Ambro Propter te ergo infirmitas i se potētia propter te inopia in se opulenta Nolī hoc estimare qđ cernis. Si q redimeris agnosce Plus domine illu muriis tuus debeo q redempt⁹ sum. q̄ opib⁹ q creatus. Non prodesset nasci. nisi etiā redimi pfuisset

¶ Et pastores erant in regione eadem uigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suū. & ecce angelus domini stetit circa illos & claritas dei circūfulsit illos & timuerūt timore magno & dixit ill⁹ angel⁹ Nolite timere ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia natus est nobis hodie saluator qui est xp̄s dominus i ciuitate dauid Et hoc vobis signum in uemetis infantem pannis inuolutum & positum in presepio.

¶ Ambro Videte quēadmodum diuina cura fidem astruat. Angelus Mariaz Angelus Joseph. Aug⁹ pastores edocet de quib⁹ dr. pastores autem in regione eadem. vigilātes & custodientes vigilias noctis sup gregem suū. ¶ Chrys. Joseph quidem in somnis apparuit angelus. pastoribus aūt visibiliter. quasi rudioribus. non autem angelus iuit hierosolimam. nō requisiuit scribas & phariseos. erant em̄ corrupti & pre inuidia cruciabanē Sed hi erāt sinceri. antiquā superstitionem patriarchaz & morū colentes. Est aūt semita quedam ad philosophiam perducens innocētia ¶ Beda i omel. Nusq̄ aūt in tota veteris testamenti serie legimus angelos. qui tam sedule apparuere patribus cum. luce apparuisse Sed hoc priuilegium recte huic tempori est seruatum. quādo ex ortum est in tenebris lumen rectis corde Unde sequē Et claritas dei circūfulsit illos ¶ Ambro. Ex vēo fundit⁹ sed chorus cat a celo. serenio. in diuersorio iacet sed celesti lumine viget ¶ Chrec⁹ Verum paululi facti sunt in miraculo. unde sequit. Et timuerunt timore magno Sed angelus cum pauor ingruerit. fugat ipm. unde sequit Et dixit illis angelus. nolite timere. nonsolum sedat terrorem sed etiam alacritatem infundit Sequit em̄ Ecce em̄ euāgelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. non soli populo iudeorum. sed etiam omnibus Causa aūt gaudij ostendit nouus & ammirabilis partus q̄ manifestatur ex ipsis noīb⁹. Nam sequit Quia natus ē vobis hodie Saluator qui est xp̄s dominus. q̄rū primum id est saluator est actionis Deinde aūt scilicet dominus maiestatis ¶ Cirillus. Sed id qđ i medio ponitur. scz Christus nō naturā significat. sed hi postasin cōpositam In christo enim Saluatore vnctionē forte celebratam facimus nō tamen figuralem. sicut olim in regibus ex oleo quasi ex pphetica gra. neq ad p fectionē alicui⁹ negocij. iuxta i⁹ Esaie Hec dicit dominus xp̄o mihi Ciro Qui quanq̄ esset idolatra. dictus est xp̄us ve celesti censura totam occuparet Babiloniam puntā Fuit aūt vnctus saluator spū sancto humanitus in forma serui. virgine matre deus. spūsancto credentes i eum ¶ Orecus Dum natiuitatis & tempus ostendit. cum dicit Inuenietis locum cum subiungit in ciuitate David. Et signum cum subiungit. Et hoc vobis signum. Inuenietis infantem pannis inuolutū. & positum in presepio. Ecce pastoribus angeli pastorem p̄paratum predicāt. & eūm̄ agnum in antro manifestatu. & ebion ¶ Chrebris aūt ifantia Saluatoris & angelus p̄nūtiat & euangelistaz nobis est inculcata mirantibus nostris animis eo. dicit qđ p nobis factus sit. infans Et notandū q̄ signum nati saluatoris dat⁹ non ex exceptum ostro. sed pannis squalentibus inuolutum Non in ornatu auro strato nitēs. sed in presepio recumbens ¶ Maximus i sermone natiuitatis dñi Si tibi panni foetantis vilescunt. angelos collaudantes ammirare Si presepe despicis. erga parvulos. & nouam in celo stellam postpones magnitudinem dñicam contuere Si creatio vilescit. creatrix dñica Si de his que humiliatus sūt. disputas quanta sunt celestia venerare ¶ Gregorius in omelia. Ecce aūt q̄ vigilantibus pastoribus. angelus apparet. eos q̄ dei claritas circūfulsit hoc est quibus ceteris videre sublimia merentur qui sublimibus prius gibus p̄esse solliciti sciunt Dum q̄ ipsi pro suo grege vigilant. diuina sup eos lumina gra diffundit ¶ Beda in omelia. Significanter enim nostri pastores isti gregum doctores quos q̄ ac redemptor animarum Nox cunctis vigilias custodientibus superuenit gregem suum. pericula temptationū hostis a quibus se suosq̄ subiectos. custodire non desistunt Et bene nato domino. pastores sup gregem vigilare narrat est. qui dicit Ego sum pastor bonus. sed ut memorabat. quo idem pastor oues suas que dispersa erant ad vite pascua reuocaret. ¶ Origi. Cernere celestem secretorem oportet ascendere meditationem beatorum fuisse pastores angelos. qui res humanas regerēt Et cum bonum vnusquisq̄ suum custodire seruaret. venisse angelum nato domino. & annunciasse pastoribus q̄ verus esset pastor egressus. Angeli enim ante aduentum saluatoris. paru pauci missis sibi vaticinatis afferre Diu enim absq̄ ullo ex singulis gentibus credebat in deum. Nunc in populi accedunt ad fidem ihesu.

¶ Et subito facta est cum angelo multitudo milicie celestis. laudantium deum & dicentium Gloria in altissimis deo. et i terra pax hominibus bone voluntatis

¶ Beda Ne parua vnius angeli visio esset auctoritas postq̄ vnus sacrū noue nativitatis edocuit. tam multitudo celestium agminum affuit. Unde bene Et subito facta est cum angelo multitudo milicie celestis Bene chorus aduenies angelorum militie celestis vocabulum accepit. qui & duces illi ponit p̄lio. qui ad bellandas aereas potestates aperta militer obsecundat & ipe potestates celi cōmouet ne mortales tantum tumptare valeāt. quantas volunt. Fortior armis celestibus perturbat. quia vid de⁹ & hō nascit. ure hostis pax & deo glia contur

Vnde sequit laudantium deum & dicentium Gloria i altissimis deo Vno angelo · vno euangelizante nūcio natum in carne deū · mox multitudo milicie celestis in laudem creatoris prumpit vt & xpō deuotionē impetret · & nos suo mstruat exēplo quotiēs aliqs fratrum sacre erudimēs vbum ītonuerit · vt ipsi quoque pcepta sint · ad mētem reduxerim⁹ deo statim laudes corde · ore · & opere reddamus ¶ Chr̄s · Et olim quidem angli ad pastōrū mittebant̄ puta ad israhelitas · ad Dauid · ad sodomitas · ad gentes · qualiter nunc econtra canunt in ēra · gratias agentes deo eo q̄ suā descensū ad homines eis reuelauit ¶ Greg xxviij · moraliū Simul ecā laudant · quia redempcionis nostre voces sue exultacionis accomodāt · simul etiam qa dū nos gpiatūe recepit · suum gaudēt numerum implen ¶ Beda Optant ecā pacem hominib⁹ cum salutē Et in terra pax hominib⁹ quia quos infirmos prius abiectos q̄ despexerāt · nascente in carne domino iam socios venerant̄ ¶ Cirillus · Nec aī pax p Christū facta est Reconciliauit enī nos p se deo & patri culpam hostilem de medio auferens · duos populos in vnum hominem pacificauit · ac celicolas & terrenos in vnum gregem cōposuit ¶ Beda Quibus aūt hominib⁹ pacem poscamus · exponūt dicentes Bone voluntatis · eis scilicet qui susceptum · natum xpm Non enim est pax impīa · sed pax multa dilligentibus nomen dei ¶ Orige · Sed diligens lector̄ quare · quō saluator dicat Non veni pacem mittē super terram & nunc angeli dei eius natiuitate cantent In terra pax hominibus · sed hoc qō pax eē dr in hominib⁹ bone voluntatis · soluit questionem · pax enī quam non dat dns sup terram · non est pax bōe voluntatis ¶ Aug xiij · de trin · Pertinet enī iustitia ad bonam voluntatem ¶ Chr̄s · Aspice autem mirā dam processum · angelos ad nos deduxit prius · ac deinde duxit hominē ad supna · factum est celum ēra cum terrena deberet reapere ¶ Orige · Discite aūt audientes angeli se ep⁹ quod eis credicum fuerat · impiere non posse absq eo qui vere saluare poterat · & medicinam suam miserioꝛem esse q̄s hoīm cura postulat · Vnde sicut si veniat aliquis qui habeat simā in medicina notā · & illi q̄ pr⁹ sanaē nequiuerāt cernentes ad magistri manus · putredines cessare vulnerum non inuideant · sz in laudes medici erumpant & dn qui sibi & egrotantibus tante scientie hominē misericē mulatudo angelor̄ pxpi aduētu deū laudēt

¶ Et factum est ut discesserūt ab eis āgeli in celū · pastores loq̄bant̄ ad inuicē Transeam⁹ vsq̄ bethlehem · & videam⁹ hoc vbū quod factū ē quod fecit dominꝰ · & ostēdit nobis Et venerūt festinātes & inuenerūt mariam & ioseph & infantē positū in p̄sepio Videntes aūt dignouerūt de vbo quod dictū erat illis de puero hoc Et omnes q̄i audierunt mirati sunt de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos Maria autem cōseruabat omnia verba hec cōferens in corde suo Et reuersi sūt pastores glorificātes & laudantes deum in ommbus que audierant & viderant sicut dictum est ad illos.

¶ Grecus Que visa sunt & relata stuporem ingesserunt pastoribus · & sic ouilia sua omiserunt & profecti sunt nocte bethleem · lucem indagantes saluatoris · Vnde dicē Et factum ē ut discesserunt ab eis angeli in celum pastores loquebant̄ admuicem Transeamus vsq̄ ad Bethleem & videamus hoc verbū qō factum ē ¶ Beda Vere quasi vigilātes nō dixerunt videamus puerum · sz verbum qō factum ē id ē verbum qō semp erat Videam⁹ quō pro nobis caro factum est · siquidem hoc ipm dns verbum est · Sequit enim · qō fecit dns & ostendit nobis id est videamus quō verbum ipm · ipse se fecerit · & ostēdit nobis carnem suaz ¶ Ambro · Vide q̄s singulariter scriptura singulorum hāt momenta verborum · Etenim cum caro dni vidētur · videt verbum · qō ē filius nō meditacre fidei tibi hoc videat exemplum non vultus psona pastorum Simplicitas enim querit · non ambitio desideratur · sequit Et venerūt festinātes · nēo enī cū desidia xpm requunt ¶ Orige · Quia vero festinantes venerunt · & non pedetentim · ideo sequit Et inuenerūt mariam que scilicet fudit ibm in partu · Et ioseph scilicet dispensatorē oīum dnica Et infantem positū in presepio sz ipm saluatorem ¶ Beda Est autem iusti ordinis vt honore digno celebrata verbi incarnatione · ad ipam q̄q verbi gloriam meuendam pertingat · vnde sequit Videntes aūt cognouerunt de vbo quod dictum erat illis de puero hoc · ¶ Grecus · occulta scilicet fide · felicia relata contemnētes · nec gesta de veritate stupere que primitus viderant · & pcepterant angelo nunciante nonsolum marie & ioseph pmebant · sed etiam in ceteris · & qō ē amplius eoꝝ mentibus infigebant · Vnde sequit Et omnes qui audierunt · mirati sunt de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos Quomodo enim non erat mirādum videre celicolam i terrenis · & terram pace conciliari celestibus & ineffabilem illum infantulum Numine q̄dem celestia · humanitate vero terrestria cōnectentem ad admuicem · & sui cōpagine fedus mirandum prestantem ¶ Ilo · Nec solum miranē de incarnatōis misterio · Sed etiam de tanta pastorum attestatione · q̄ fingere maudita nescirent · sed simplici facundia vaticinarent ¶ Ambro · Nec contemnenda putes q̄si verba vilia pphetar̄ a pastoribus · & maria colligit fidem Vnde sequitur · Maria autem cōseruabat oīa verba hec cōferens in corde suo Discamus sancte virginis in ommbus castitatem que non minus ore pudica q̄ corpore argumenta fidei conferebat i corde · ¶ Beda i omel · Virginalis enī pudicie iura · custodiens secreta xpi que nouerat nemni diuulgare volebat sed conferebat ea que facienda legerat · cum his que cam facta cognouit non ore pmens · sed clauso in corde custodiens ¶ Grecus · Quotq̄ etiam a retulerat angelus · tot a pastoribus audierat · cūcta cōgerebat in mente · & admuicem cōparans vna in

omnibus mater sapiende cernébat cõcordiam Vere deus erat. qui natus erat ex ea ¶Aeda. Singli aũt in xp̃i natiuitate exultabãt nõ humanis. sicut in puero nato solitũ fuit homines gaudere. sed i christi presentia ꝛ lucis diuine fulgore Vnde sequẽ Et reuisi sunt pastores glorificãtes ꝛ laudãtes deum i omnibus que audierant ¶Beda Scilicet ab angelis Et viderant scilicet in bethlehem. Sicut dictũ est ad illos. id est in hoc glorificãe q̃ non aliud venientes inuenerant q̃ dictum est ad illos. gloriam deo Laudes q̃ vsurpant Cernim hoc illis facere dictum est ab angelis non quã verbo imperabo. sed formã sue deuocionis offerẽtibus. cum deo in excelsis gloriam resonarent ¶Beda. Mistice aũt intellectualiũ pastores gregũ imo cuncti fideles exemplo horum pastorũ transeant cogitacione vsq̃ in bethlehem. ꝛ in carnacionẽ xp̃i digna celebrent honorib Transeamꝰ aũt abiectis cupiscẽcijs carnalibus. toto mẽtis dñderio vsq̃ ad bethlehem supernam. id est domum panis viui. vt quẽ illi i p̃sepio videre vagiẽtem nos i patrie solio mereamur videre regnantem Nõ est aũ tanta beatitudo cum desidia ac torpore querẽda. sed alacriter sũt Christi sequenda vestigia Videntes aũt cognouerũt Et nos que dicta sũt de saluatore nostro plẽa dilectione festinemus amplecti. vt hoc in futuro p̃sente cognitionis visu conp̃hendere valeamus ¶Beda. sup lucam Dominica eciam gregis pastores p̃cedencium patrũ vitã in qua panis vite seruat quasi bethleem portꝰ cõtemplãdo subeũt. nihilq; i hac aliud repiũt q̃ virginalẽ ecclie pulcritudinẽ q̃si manã viuẽ spiritalium doctorũ certũ quasi ioseph. ꝛ humilẽ xp̃i adueniẽtũ semp̃e pagine sacre incertũ. quasi i p̃sepio positũ xp̃m infantem ¶Aug. Vt p̃sepe iꝰ israel situ. sm iꝰ Iaue Cognouit bos possessorẽ suũ. ꝛ asinus presepe dñi sui ¶Beda i omel. Nõ celauere aũt silẽtio pastores q̃ agnouerãt. q̃a ecclie pastores i hoc ordinati sũt ut q̃ in scripturis didicerũt auditoribꝰ ostẽdant ¶Beda sup lucã Magistri etã spiritaliũ gregum modo cetera dormiẽtibꝰ exemplãdo celestia subeũt. mõ fideliũ exempla querẽdo arcueunt. mõ ad publicũ pastoralẽ officij docendo reuocant ¶Beda i omel. Vnusquisq; etã qui priuatꝰ viuere creditur pastoris officiũ tenet. si bonoꝝ actuũ cogitationũq; mũdaꝝ aggregãs multitudinẽ. hãc iusto moderamine gubnare scripturaꝝ pastu nutrire ꝛ cõtra demonũ insidias seruare contendit.

¶Et postq̃ consũmati sũt dies octo vt circumcideretur puer. vocatum est nomen eius Ihesus q̃d vocatum est ab angelo p̃usq̃ in vtero conciperetur.

¶Beda in omel. Exposita natiuitatis dñice subiũgit euãgelista. atq; ait Et postq̃ pfecti sunt dies octo ut circũcideret eũ puer. ¶Ambr. ds puer. nisi ille de quo dictũ e Puer natus e nob. ꝛ filius datus e nobis. factꝰ e em sub lege. vt eos qui sub lege erãt liberos faceret ¶Epiphanius Dicunt aũt Hebionis ꝛ Cherinti sequaces suffiat discipulo. si sit sicut magister eiꝰ Circũdat aũt se xp̃s. tu ergo circũdanis

Fallunt aũt destruẽtes sua principia Si em habet hebion xp̃m deum celitus descendentem. octauo die fuisse circũcisum. cum p̃beret circũcisuri materna argumenta. si cũ nudũ hunc assere hominẽ. q̃ puer i cã ut circũcidaẽ sit nec infantes sunt sue circũcisionis auctores. nos em deũ ip̃m fatemur celitus descendentem. ꝛ in claustro virgineo matris libertate egressum. traxisse. quoadusq; sibi ex vero virgine humanitatis carnem p̃fecte opponeret. qua circũcisus est. vera die non aparenter octauo die. qua baptismus cum ad spiritalem effectum figure pueritie tam ab ipso q̃ a suis discipulis celebratur. nõ vetera figure. si veritas ¶Orige. Sicut em mortui sumus cũ illo mundo. ꝛ p̃resurreximus resurgentes. sic cum eo circũcisi sumus. vñ nequaq̃ nunc indigemus circũcisione carnali ¶Epiphanius Plurib aũt ex causis circũcisus e xp̃s Et primo quidem ut ostenderet carnis veritatẽ contra manichẽum. ꝛ illos q̃ aparenter eum carnem prodigisse Deinde vt patere. q̃ nequaq̃ horrendum scandale corpus extitisse ut fatur apollinaris. nequa celitus detulit illud ut asserit Valentinus. ꝛ vt confirmet circũcisionẽ. quã olim instituerat eius auctorem fuisse Quin etã ut nulla sit iudeis excusationis Nam nisi circũcisus fuisset obijcere poterãt. quod possent i circũcisii xp̃m recipere ¶Beda. i hoc nobis obediendi veritatem ꝑmonstraret exemplo. ꝛ ut eos q̃ sub lege posita. legis ostẽsa portare nequiuerãt compassione mutuaret. ut q̃ i similitudine carnis peccati aduenit. remedium quo caro peccati p̃seuerare nõ dari non respuit Idem em saluatore curationis auctore hũ circũcisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat. q̃d nunc baptismus reuelata gratie copia consuetur. Excepto q̃ regni celestis ianuam nullus penetrare poterat. tũ in sinu Abrahe post mortem bẽa requie p̃solatis turpe pactis ingressũ. spe fidei pendebant ¶Aug. Nihil em aliud exprimebat circũcisio. nisi generationis veteris spoliationem per hoc q̃ circũcidebatur pars corporis. que copule nature causa existit. Hoc aũt tunc ẽ peragebatur. m signũ futuri p xp̃m baptismatis. Postq̃ veri signatũ. cessauit figura. Dñi nãq; vetustas tollitẽ p baptismũ. superfluum ẽ. q̃d parui hoc prefigurat ¶Cirillus Octauo aũt die circũcisionis erat carnalem celebrari circũcisionẽ Octauo enim die xp̃s a mortuis resurrexit. ꝛ insinuauit nobis spiritalem circũcisionẽ dicẽs Euntes docete oẽs gentes. baptizantes eos ¶Beda In q̃ resurrectione p̃figurata ẽ veraq; nra resurrectio. ꝛ caro ꝛ spũs xp̃i. arcũcisus. nram docuit. ꝛ nunc p xp̃m a vicijs liberam purgãdam. ꝛ in nouissimo die a mortis pene relaxandã. Et sic dns octaua die. hoc ẽ. post septenarium sabbatismum. resurrexit. ita ꝛ ipi post lapsum hui seculi cursum septimã sabbatismum animaꝝ q̃ nunc iacent in alia vita generiẽ quasi octauo tempore surgemus. ¶Cirill. Secũdum aũt legis p̃ceptũ. eodem die i positione e nois recepit. vñ sequit. vocatũ e nomẽ eius. ds q̃d nuncupatur saluator. Scitis enim fuit ab nob. cõsuetudo quã sua circũcisiõe p̃figurauit. vt q̃ apostolus dicit Circumcisi estis. non circumcisione manufacta in exspoliatione corporis carnis scilicet in circumcisione

¶Deus. i hoc. si ꝛ
nomen accepit ab
sset. Abraham en
mentum accepit. i
nomis benedici pr
ibus gloriosum. om
ius omne nomen. n
pellari. neq; ab eis
uangelista subo
priusq̃ in vtero co
nomis etiam electi
cipes existere gaud
a salutare saluam v
nonsolum priusq̃ in
sideum ante tempo

¶Et postq̃ imp
eius secundũ leg
ierusalem. ut sist
ptum est in lege d
limum adapiens
cabitur. ꝛ ut dare
dictũ erat in lege
duos pullos colum

¶Cirill. Post circũ
gustinis tempus. Vnd
dies purgationis eius
¶Beda Si legis ip
ens profecto reperies
mysticum mirabili. sic a leg
omnis mulier pariens. i
pone designat immundi
bunda ad distinctionẽ s
ꝛ pegle. Deo ut non a le
pũs sca ꝛ beata maria le
Vnde eleganter euãgel
dies purgationis eius
meu habebat necessitatẽ
nonis eius expectarẽt q
pisset. caruit contagio
rusalem. ut sisterent eum
quãdo a parentibꝰ aspectũ
custoditꝰ ab eius impe
bus a patre sit. missi affera
tatur in templum Sed
scripta sunt. Sicut enim
ꝛ circũcisus in carne sed
ꝛ ut spiritaliter circũdam
domine. ut discamus deo
da. Post octauũ autem
domino sistit ẽ. mystice insi
mento diuina dignum esse
munditatis nexibꝰ absolu
posse perfecte subire Sec
lege domini. ¶Aug. D
gone a xp̃o fuisse in circũ
tandem ẽ q̃ filium suum b

¶ Deus. ihc-ſz ꝙ hoc ꝙ eodē die fuit circūcisionis nomen accepit ad imitationem prisce obseruationis sed Abraham enim qui primū circūcisionis sacramentum accepit. i die fuit circūcisionis amplificatōe nomis benedici promeruit. ¶ Origē. Nomen autē ihesu gloriosum. omniq; cultu dignissimū nomē ꝙd ē sup omne nomen. nō dedit primū ab hominibus apparuit. neq; ab eis affectū in mundum. Unde signanter euāgelista subdit. Quod vocatum ē ab angelo priusq; in vtero conciperet. ¶ Beda Huius autē nomis etiam electi in sua spirituali circūcisione partic̄ipes existere gaudent. ut sicut a xp̄o xp̄iāi. ita etiā a saluatore saluari vocent. qd illis a deo vocabulum solum priusq; in vtero ecclie p fidem concipent sedeam ante compota secularia vocatum est.

¶ Et postq̄ impleti sūt dies purgationis eius secundū legem moysi. tulerūt illum in ierusalem. ut sisterēt eum domino sicut scriptum est in lege domini. Quia omne masculinum adapiens uuluam sanctū domino vocabitur. & ut darent hostiam secundum q̄ dictū erat in lege domini. par turturū aut duos pullos columbarum.

¶ Cirill⁹. Post circūsionem rursus expectat purgationis tempus. Unde dicit Et postq̄ impleti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi.

¶ Beda Si legis ipsius verba diligentius inspexeris. profecto reperies q̄ ipsa dei genetrix sicut a cōtagione uiri. sic a legali sit ure immunis. Non enim omnis mulier pariens. sed ea que suscepto semine peccatum designat immunda. utriusq; legis docet esse munda ad dilationē scilicet illius. que virgo peperit & pegie ꝓfecto ut nos a legis vinculo solueremur. sic xp̄o iesu & beata maria legi ē ꝓpe subiecta. ¶ Ciril⁹. Unde eleganter euāgelista protulit q̄ completis diebus purgationis eius sm legem. Nam reuera nō incumbebat necessitas virgini sacre. ut dies purgationis eius expectarē que cum ex spūsancto concepisset. carnis contagio sequi nō tulerunt illū i ierusalem. ut sisterent eum domino. ¶ Athana. Sed quādo a puerilibus aspectibus latuit dns. Aut quis locus excepit ab eius impio. ut ibi existendo semotus a patre sit. nisi afferatur iherosolimā. & ierodulatur in templum. Sed forte causa nostri huiusmodi scripta sunt. Sicut enim non gra sui hō factus est & circūcisus in carne sed ut nos p gram faceret deos & ut spiritaliter circūdamur. sic ꝓpter nos sistitur domino. ut discamus deo presentare nosipos. ¶ Isde. Post octauum autem & tertium circūcisionis diem domino sistit. mistice insinuans neminē nisi circūcisi vege diuino dignum esse conspectu. neminem misticalibus nexibus absolutū supne ciuitatis gaudia posse perfecte subire. Sequit. Sicut scriptum est in lege domini. ¶ Origē. Ubi sunt qui deum legis negant a xp̄o fuisse in euangelio predicatum. An putandum ē q̄ filium suum bonus deus sub lege inimici fecit quā ipse non dederat. In lege em̄ moysi scriptū ē qd sequitur. Quia omne masculinū adaperiens vuluam. sanctum domino vocabit. ¶ Beda Qd dicit adaperiens vuluam & hominis & pecoris. primogenitum significat qd verūq; sanctū domino vocari. atq; ideo sacerdotes esse preceptum ē. ita dumtaxat. ut pro boīs primogenito precium acciperet. & omne animal imundum redimi faceret. ¶ Grego. Nisenus. Hoc autem legis decretum i solo incarnato deo singulariter. & ab alīs differenter impleri videtur. ipe nāq; solus ineffabiliter cōceptus. ac incomprehensibiliter editus. virginalem vterum aperuit non ālterius connubio reseratum. seruans & post partum mirabile inuiolabilē signaculum castitatis. ¶ Ambro⁹. Non em̄ uirilis coitus vulue virginalis secreta reseruit. sz inmaculatum semen inuiolabili vero spū sanct⁹ infudit. Qui ergo vuluam sanctificauit alienā ne nascerentur ꝓlata. hic est qui aperuit matris sue vuluam. ut immaculat⁹ exiret. ¶ Beda Qd ergo ait. adaperiens vuluam cōsuetū ꝓnatiuitatis morē loquitur. non q̄ dominus sacri ventris hospitium q̄ ingressus sanctificarat egressus deuirginasse credē dus sit. ¶ Grego. Nisen⁹. Solus autem hic pare⁹ masculinus spiritaliter esse cōspicit. qui nil de feminee culpe portauit. Unde reuera sanctus vocatus ē Unde & Gabriel. quasi hoc decretum ad ipsum solū ptinere memoratus dicebat. Qd ex te nascet sanctus vocabit filius dei. Et in ceteris quidem primogenitus sanctos illos vocari euangelica sollerdia statuit. tamq̄ oblatione diuina sortitos huiusmodi nomen. At in totius primogenito creature qd nascit sanctū pronunciat angelus quasi ꝓprie sanctum existens. ¶ Ambro. Solus em̄ p omnia i natus de femina sanctus dns ihesus qui terrena contagia corruptele immaculati partus nouitate non sentiret. & celesti testate depulerit. Nā si literam sequimur. quo sanct⁹ omnis masculus cum mulos sceleratissimos fuisse non lateat. Sed ille sanctus p quē figuram futuri misterij legis diuine prescripta signabant. eo q̄ solus sanctus ecclesie virginis ad generandos populos aperiret genitale secretum. ¶ Cirillus O profunditas scientiaq; sapientie & scientie dei. Offere hostias qui p singulas hostias honorat⁹ cum patre. figuras legis custodie veritas qui legis est conditor. sic deus legem custodiuit ut homo. Unde sequit. Et ut darent hostiam secundum q̄ dictum erat in lege dñi par turturū aut duos pullos columbarum. ¶ Beda Hoc omittit. Hostia autem hec pauperum erat. ꝓcepit quippe dns in lege ut qui possent agnum pro filio aut filia simul & turturem siue columbam offerret. Qui vero non sufficiebant ad offerendum agnum. duos iam turtures. vel duos colūbe pullos offerret. Ergo dominus cum diues esset. paup ficri dignat⁹ est. ut nos sua paupertate. ouium arum suarum donāret esse partici pes. ¶ Cirl. Videndum autem quid hec oblata insinuant. Nimirum loquacissima est turtur in auibus. Ac columba est animal mansuetum. talis autem sanctus est. erga nos saluator mansuetudinem perfecte colens & turtur alle xit. ꝓplens ortum suū ꝓprijs melodijs. Occidebat q̄ turtur. atq; colūba

vt ipse p figuras nobis pandatur passurus in carne p vita mundi ¶ Beda in ome. Del colūba simplicitatem. turtur indicat castitatem. quia ⁊ colūba simplicitatis. ⁊ castitatis amator est turtur ita vt si cōiugez casu ꝑdiderit. non vltra aliam querē curet Merito ergo turtur ⁊ columba domino offerunē in hostiam quia simplex ⁊ pudica fidelium cōuersatio est illi iustitie sacrificium gratum ¶ Jebana. No vero bina iussit offerri. qua hoie consistente ex aia ⁊ corpore duplum a nobis poscit deꝰ castitatem ⁊ māsuetudinem. nonsolum corporis sz etiam anime. alioquin erit homo vitiosus ⁊ ypocrita gerens in tegumentuꝫ occulte malitie innocentiā aparentē ¶ Beda i omel Cū vo viraginis auis ꝓpter consuetudinē gemendi p senectā sanctoꝝ luctus designet In hoc tamē differūt q turtur soliuagus. columba aūt gregatim volare ꝓsueuit. ⁊ ob id iste secretas orationū lacrimas illa publicos ecclesie ꝙuentus insinuat ¶ Bedā sup lu vt colūba q̄ gregatiꝫ volat adhuc ute frequētiā demonstrat Turtur qui singularitate gaudet speculatiue culmina denunciat. Et quia eque vtraq; condition accepta ē hostia. consulit Lucas vtꝝ turtures an pulli colūbaꝝ p dño sint oblati non dixit ne vnū alteri viuendi ordinē ꝓferret sed utrum q̄ sequendū doceret.

¶ Et ecce homo erat in iherusalem. cui nomen Simeon ⁊ homo iste iustus ⁊ timoratuꝫ expectās cōsolationē Israel ⁊ spūssanctus erat in eo Et rēsum acceperat a spūsancto nō visuꝝ se morte nisi videret xp̄m domini ⁊ venit in spū in templū Et cū inducerent puerum ihesū parētes eiꝰ. vt facerent sm consuetudinem legis pro eo. ⁊ ipse accepit eum in vlnas suas

¶ Ambr. Nōsolū ab angelis ⁊ ꝓphetis a pastoribꝫ ⁊ a parentibus sz etā a senoribus ⁊ iustis generatio dnīca accepit testimoniū. Unde dicitur. Et ecce homo erat i iherusalē cui nomē Simeon ⁊ hō iste iustꝰ ⁊ timoratus ¶ Beda Quia difficulter iustitia sine timore custodit. nō illū dico timorez qui temporalia sibi bona superabi phariseus quē ꝓfecta dilectio foras mittit sz timorē dñi sanctū qui māet i seculū quo iustus deū quāto ardentius diligit. tāto solertius offendere cauet Et bene iustus q̄ non suam sed populi gr̄am requirebat. Unde seq̄ Expectās consolationez israel ¶ Gregor. Nisenus Non vtiq; mundanā felicitatem i ꝙsolatione israel prudens Simeon expectabat. sz veā trāslationem ad veritatis decorē ꝑ semparationē a legis vmbra habuerat nāq; ꝓtacula q̄ visurus esset xp̄m dñi prius sq̄z de seculo pñm trās migraret. vnde seq̄ Et spūssanctus erat i eo. a quo scilicet iustificabaē Et responsum accepat a spūsancto non visurum se morte nisi prius videret xp̄m dominī ¶ Ambr. Cupiebat ipse. quidem corporee vinculis fragilitatis absolui. sz expectabat videre ꝓmissum sciebat em̄ qa beati oculi qui viderent ¶ Greg. xviij. mo. In quo etiam discimus quāto deuotiores plebe israelitica sancti viri incarnatiōis nr̄e misterium videre cupierunt ¶ Beda Videre aūt mortem excludit. qui eā significat. Quicūq; felix morē vocē carnis. quicūq; xp̄m dñi prius ocul cordis videre facit. gentis. puerilitatē habendi i celesti iherusalē complet. dei limia frequētando hoc ē sanctoꝝ in quib⁹ habitat exēpla sectādo Gadē autē spūs gr̄a qua olim venturū ꝓcognouerat. ⁊ nūc venientem agnouit. ¶ Et venit in spū in templū ¶ Orige. Et nos venire dñm. ⁊ amplexari manibꝰ oī labore niteamur ducē habeas spm̄ vemasq; ad templū dei. sequē ē Et cū inducerēt pueꝝ ihm̄ parentes eius sm morem ⁊ mr̄ iosephi qui putabaē pater. ve facerēt ꝑ eis tudinē legis ꝑ eo. ⁊ ipe accepit eū i vlnas suas. ¶ Greg. Quā beatus ille lacer ad sacra merito ꝑ quē ad vite terminū maturauit. Beate mr̄ que verbum vite palpauerunt ⁊ vlne q̄ quas ad suscipiendum parauit ¶ Beda Accepit aūt iustus sm legem puerū ihm̄ i vlnas suas ut significet iustū operis que ex lege erat ꝑ manus ⁊ brachia figurariꝫ humeri qui dem. sz salutari fidei euāgelice gr̄a innotuit accepit senex infantem xp̄m ut insinuet hoc senili quasi senio iam defessum ad infantiam ⁊ innocentie xp̄iane puerilitatis reditum.

¶ Et benedixit deum ⁊ dixit Nunc dimittis seruum tuū domine secundū verbū tuū in pace Quia viderunt oculi mei salutare tuum Quod parasti ante faciem omnium populorum Lumen ad reuelationem gentiū ⁊ gloriam plebis tue israhel.

¶ Origē. Si ad tactum fimbrie uestimēti mulier sanata est quid putandum ē de simeone qui in suas vlnas accepit infantem ⁊ gaudebat videns parulum a se gestari. qui venerat ad vinctos relaturus solutos ens nemmē eū posse de claustro corporis emittere cum spe future vite. misi in quē i brachijs elevabat Unde dicē Et benedixit deum ⁊ dixit Nunc dimittis seruum tuū domine ¶ Theophi. Qd dicit dimittis confitentis ē q̄ ipe mortis ē ⁊ vite dñs ⁊ se patri quē suscepit. deū ꝓfitē ¶ Origē. Quasi o. Quibus xp̄m nō venebā. clausus erā. ⁊ de vinculo expe non poterā ¶ Basilius. Si aūt voces iustoꝝ migrantiū sup hoc mūdo. ⁊ eius flebili moꝛa ingemiscunt. Non mihi dicat david. qa incolatus meus prolongatus ē. ¶ Ambros. Vide ergo iustū velut corpore carnis molis inclusū. velle dissolui. ut migret ad xp̄m. q̄ vult dimitti. veniat i templū. veniat i iherusalem expectet xp̄m dñi. accipiat i manibꝰ verbum dei. complectatur velut quibusdam fidei suę brachijs. ut dimittat ve non videat mortem. qui vident vitam. ¶ Grecus Simeon aūt benedicebat deū inter cetera q̄ ꝓmissa sibi facta sorte erāt efficaciter beatificatione israel oculi ꝓspicē meruit ⁊ māibꝰ ꝓtrectare

Et ideo dicit Secundum verbum tuum. id est cū fine
cbenuerim promisso. Ac ubi visibiliē sensi. quod de
sideraram nunc solus tuū seruū. nec gustu mortis
avaritiam. nec hereticorum cogitationibo cōturbatū
Et ideo subdit In pace ℣ Grego. Misenus. Quia
postq̄ xp̄us culpam hostilem destruxit. nos q̄ patri
reconciliauit. facta est translatio sanctorum in pace.
℣ Ange. Quis est aūt qui de secluso isto recedit in
pace. nisi is qui intelligit q̄ deus erat i Christo mūm
rationabiliter sibi mibilq̄ habet inimicum deo. sed omnē
pacem bonis in se operibo assumpsit ℣ Grecus. Fue
rat aūt sibi repromissū. non visurū se mortem. nisi pri
us videret cristum domini Et ideo hoc impletū osten
dens subdit Quia viderunt oculi mei salutare tuum
℣ Grego. misenus Beati ocli tui. tam animę q̄z cor
poris. Qui quidē visibiliē deum suscipiētes illi vero
nō solum que visa sūt. attendentes imo illuīati fulgo
re spiritus domini verbum in carne cognoscētes salu
tare nāq̄ quod tuus oculis prepisti. ipse Jesus est q̄
nomine sal⁹ declarat ℣ Cirillus Fuerat aūt xp̄i mi
steriū. q̄d patuit in vltimis temporibo seculi. pparatū
ab initio originem Unde sequit. Quod parasti aīa
lium oim populoz. ℣ Athanasius Licet cōfectā
ab initio mundo p xp̄m salutem. Qualiter ergo supradi
xit. est q̄ expectabat israel consolationem. eo q̄ scri
ptū esset futuram esse consolationē israel agnouit
spiritu. cum q̄ omnibus populis paratū ē salutare
℣ Grecus Attende etiam sagacitatem digni q̄ ve
nerandi senis. Ideoq̄ dignus iudicaretur beate visiōis
post labatur solamen israel. ut autem q̄ sperabat
clamore exclamat se vidisse salutem oim populoz.
Nato enim infanto ineffabile iubar illustrauit eum
ac processu temporis secutura mox fierent sibi nota
℣ Theophi. Signanter autem dicit ante faciem. ut
scilicet omnibo eius incarnatio aparēt Hoc aūtē la
tenter dixit esse gentium lumen q̄ gloriam israel
Unde sequit lumen ad revelationē gentiū ℣ Atha
nasius Deus enim ante xp̄i aduentum i vltimis te
poris erat constitutus cognitione diuina priuatos.
℣ Cirillus Sed xp̄s aduenies. factus est lux eos
dem q̄ errantes quos diabolica man⁹ pressit. vo
cans filios ad deo patre. ad noticiā filij qui est vera lux
℣ Athanas. Israel autem licet vocaret. lege illu
minabatur. q̄ ideo non dicit q̄ lumen illis protulerit
sed subdit Et gloriam plebis tue israel. memorans
antiquā historiam. q̄ sicut olim moyses dominum al
loquendo gloriosam vultus faciem. sic q̄ ipsi diuinā
humanitatis lucem pungentes. verus abrahāes ve
lamen in eandem imaginem transformarent de gla
in gloriam. ℣ Cirl. Jam etsi quidam eorum mole
dinem fuerint. tamē reliquie salue facte sunt. q̄ per
xp̄m venerunt ad gloriam Parū primicie fuere
dni apostoli. quoz fulgores vniuersū orbem illumi
nant Sic eam xp̄s singulariter israel gra. Quia
secundum carnem exeus processit. quāmus cunctis
ut deus presset p secula benedictus ℣ Gregorius
Misenus. Et ideo signanter dixit. plebis tue. quia
non ab eis tantus est adoratus. sed inde ex eis ē hu
manem natus ℣ Beda. Et bene revelatō gentium
gratia gre preferē. quia cum plenitudo gentiū in

trierit. tunc omnis israel salvus erit

Et erant pater eius q̄ mater mirantes
sup his que dicebāt de illo Et bñdixit illis
Simeon q̄ dixit ad mariā matrē ei⁹ Ecce
positus est hic in ruinam q̄ resurrectionem
multoz in israel. q̄ in signū cui ꝺicetur
Et tuam ipsius aīam p transibit gladius
ut revelētur ex multis cordibo cogitacões

℣ Grecus. Transcendentium rez noticia quotiens
i memoriā venerit. totiēs renouat in mente miracu
lum. Unde dicit Et erant pater eius q̄ mater mirā
tes sup his que dicebant de illo. ℣ Origē. Tam ab
angelo q̄z a multitudine celestis exercitus necnon q̄ a
pastoribo q̄ ipso Symeō ℣ Beda Patrē saluatoris
appellat ioseph ve iuxta formāos ñ q̄ pr̄ fuerit ei sz q̄
ad famā marie conseruādum pater sic ab omnibo esti
matus ℣ Aug. Quāuis q̄ eo nō pater illi⁹ valeat
dici quo q̄ vir marie recte intelligitur sine commix
tione carnis. ipsa copulatione coniugij. muleo videli
cet coniunctus. q̄z si esset aliunde adoptatus. Nec q̄
em̄ ꝓterea non erat appellandus ioseph pater xp̄i.
quia non cum concubendo genuerat. quādoquidem
pater esset. ecce q̄ non ex sua coniuge procreatū
aliunde adoptasset. ℣ Origē. Cui autem alteri ali
quid iquinę. potest dicere quomā generationis ordo
a dauid usq̄ ad ioseph deducitur. ne vidrē frustra
ioseph nominari. quia pater non fuerat saluatoris.
generationis ordo haberet locum. pater domini ap
pellatus est. ℣ Grec⁹. Laudibus autem diuinis ex
hibitis vertit se simeon ad benedictionem adducendū
puer Unde sequit Et benedixit illi simeon Benedi
dione igit̄ verūq̄ donat. occultoz vero presagia di
rigit tantum ad matrem. quatinus p communem hanc
dictionem nō priuet ioseph similitudine patris. per
ea vero que dicit matri seorsum a ioseph Veram eā
predicet genitricem. Unde seq̄t Et dixit ad mariā
matrem eius. ecce positus est hic i ruinam. q̄ resur
rectionem multoꝝ in israel ℣ Ambro. Vide vbertē
in omnes gr̄am domini ni generatione diffusam q̄ p
plexam incredulis negatam esse. non inuitis Ecce
q̄ simeon ꝓphetizat in ruinam q̄ resurrectionem mul
toz venisse xp̄m ibm ℣ Origē. qui simpliciter expo
nit. potest dicere in ruinam eum venisse infideliū q̄
q̄ resurrectionem credentium. ℣ Aug. Sicut enim
luce. etsi oculos debiles turbet. lux est. hoc modo sal
uatoꝝ pseuerat q̄ si corruant plurimi. neq̄ em̄ est cuius
officium destructio. sed eorū vesanie Quāobrem nō
solum ex salute bonoꝝ sedetiā ex malorū dissipatōe
virtus eius ostenditur Nam sol quoniam multum
radiat propterea visus debiles preāpue perturbat.
℣ Grego. misenus. Attende autem distinctionis exq̄
sitam prolationem preparatio quippe salutis dicitur
coram omni populo. sed casus q̄ subleuatio plurium
Duorū enim propositum est sal⁹. q̄ deificatio singu
lorum Casus autem q̄ subleuatio consistit in plurū
intentione credentium. q̄ non credentium Cr autem

iacentes ⁊ incredulis subleuenē non ē absurdum.
¶ Orig. Qui aūt curiosus interpres est. dicit nes quaq; eum cadere qui ante non steterit Da mihi igi tur qui fuerit ille qui stetit. in cuius ruinā saluator aduenerit ¶ Greg. Sed per hoc designat ruinā ad ima. quā non puniendus equaliter ante incarnationis misterium. ⁊ post datam dispensationē ⁊ predicationem Et maxime hi qui sunt ex israel. quos necesse erat ⁊ pristinis bonis carere. ⁊ penas luere grauiores q̄s omnes alie gētes. eo q̄ dudū ꝓphetā mas ⁊ adorātum. ⁊ ex eis ꝓductum minime susceperunt Parco specialiter eis minaē ruinā nonsolum a spiritali salute. sed etiam ꝓter destructionem vrbis ⁊ ī habitatiōū captiuitatem ¶ Resurrectio vero pro mittē credentibus parum quidem velut sub lege iacētibus ⁊ ab eius seruitute subleuandis. parum vero velut consepultis cum xp̄o. ⁊ a conresurgentibus His aūt verbis intellige per concordiam intellectū ad dicta ꝓphetica vnū ⁊ eundem deum ⁊ legislatorez ⁊ in ꝓphetis ī nouo testamento locutum esse. lapidē nāq; ruine. ⁊ petram scandali futurum ne confundantur credentes in eum sermo ꝓphēticus declarauit ¶ Orig. Est autem ⁊ altius quid intelligendum aduersus eos qui contra condītorem latrant dicentes Ecce deus legis ⁊ ꝓphetaꝝ. videte qualis sit. ego iniquit occidam ⁊ ego vuificabo. Si ꝓterea cruentꝰ ē iudex ⁊ crudelis cōditor mānifestissimē ⁊ iām illiꝰ esse filium. eadem siquidem de eo scripta sunt. q̄ veniat ī ruinam ⁊ resurrectionē multoꝝ ¶ Ambrosiꝰ Vt scilicet iustoꝝ iniquoꝝq; merita discernat. ⁊ pnōꝝ q̄litate factorum verꝰ ⁊ iustꝰ aut supplicia decernat. aut p̄mia. ¶ Ori. Videndū ē aūt ne forte saluatoꝝ ñ alīs atq; alīs in ruina venient ⁊ ī resurrectionem. qua em̄ peccato stabam. primo mihi vtilitas fuit ve caderē ⁊ peccato morerer Demū ⁊ sancti ꝓphete quādo augustinus aliquid gemplabamē eas debant ī faciem suā. vt peccata p ruinā plenius purgarentur. hoc ip̄m ⁊ saluatoꝝ tibi primū accidit. peccatoꝝ eras. cadat in te peccatoꝝ. vt possis deinc resurgere. ⁊ dicere Si commortui sumus. ⁊ conuiuimus ¶ Cyp. Resurrectio quidem est puerilatio noua Cum em̄ lasciuus castus efficiē. auarus misericors. atroꝝ mansuescit. resurrectio celebratur. Mortuo quidem peccato. resurgente vero iustitia. Sequiē. Et in signum cui conradicē ¶ Basi. Signum cōtradictiōem accipiens. ꝓprie crux dicē a scriptura Fecit em̄ inquit moises serpentem eneum. ⁊ posuit pro signo ¶ Grego. Miscet aūt deceꝰ grie Nuꝰ em̄ ra nobis xp̄icolis ē hoc signum indiaū. contradictionis vero. dum ab his quidem accipiē. vt ridiculosum ⁊ horribile ab hijs vero admoduꝝ venerādum. Vel forsan ip̄m xp̄m noīat signum. tāq; supra naturam existentem. ⁊ signoꝝ auctorē. ¶ Basilius. Est em̄ signum alicuiꝰ rei mirabilis. ⁊ occulte indicatiuū Vtrum quidem a simplicioribus Intellectū vo ab habentibus exercitatum intellectum ¶ Origenes Omnibo aūt que de xp̄o narrat. historia contradicē non ꝙ contradicāt hi. qui credebant ī eum. Nos ąpe scimus oia vera esse que scripta sunt. Sed ąa apī incredulos. vtilia que de eo scripta sūt. signū sunt.

eni conradicē ¶ Grego. misericors Deus filiū suū dicunt spectare tñ ad eius gemitū. cum sagitta sibi assumit simī periclitata ⁊ glorificata. nec ī spera. sed illa denudat etiā dolorosa Nū sequitur Et tuam ipsius aīam pertransibit gladius. ¶ Orig. Nulla docet historia beatā mariam ex hac vita gressū ferro soleat interfici. Nō restat intelligi gladium illi de quo dī. Et gladius in labijs eoꝝ hoc ē dolorem dūnce passionis animā eius pertransisse. que eā xp̄o vtpote dei filium sponse ꝓpria mors. morientem ip̄m non dubitaret esse deductā. ex sua tamē carne procreatū ñ sine dolorosis affectu potuit videre crucifixum ¶ Ambro. Vel prudentiā nunc. nō ignarā misterij celestis ostendit. Dum em̄ verbum dei ⁊ validum. ⁊ acutiꝰ oī gladio acutissimo ¶ Aug. de que. no. ⁊ vtestamenta Vel p hoc significauit. q̄ ī manna quam gestū ē incarnationis misteriū. ī mosse dūm supuenit quadam dubitatio. videns filium dei sic humiliatū. vsq; ad mortem descendere Et sicut gladius penetrans mētem hoīem amore facit. nō penetrando dolorem tñ mestitiā facit. ī eā ocadit. qa non sedit in aīa ꝑtransijt quasi p vmbrā. ¶ Greg. misericors Dei ipsam solā ī ea passione occupari significat. cum subditur. vt reuelent ex multis cordibo cogitationes quod dicit vt euentū designat. nō aūt casualiter ponitur His em̄ oībo euentibo. secuta ē erga multos iudeorū detractio Quidā em̄ dū sanabant ī cruce. Alii ne sic ab infamijs ⁊ inimicitijs desistebant. Vel hoc dictū ē. quatinꝰ tempore passionis patēs ex plurimoꝝ cordibo meditationes. ⁊ emendentur p resurrectionē velox em̄ illis post ambiguitatē certitudo supueniat. si forte reuelatiōnē. illuminationē ꝙ eis me. ritū est scripture. ¶ Beda Sed ⁊ vsq; ad consummationē seculi pīnus ecclie aīam gladius dolorose tribulationis ptransire nō cessat. cum signo sanctis improbis peradiat Qū audiēs dei verbo. mixtus cum xp̄o resurgere. sed plures a crudelitate ruere. gemebunda peradat. cum reuelatis mixtoꝝ cordiū cogitationibo. vbi optim euāgelij seuit semē. vel zizania nocuit. vel plus iusto ꝑualere. vel sola germinare conspicit ¶ Aug. Cogitatiōes etiā male ī bono erāt. quas ꝓpterea reuelate sunt. vt occideret eas illo. q̄ nisi mortuus ē. Quādu em̄ absconse erāt. impossibile erat eas gentibus interfici. vñ ⁊ non si peccauerint debem̄ dicere Iniquitatem meā non abscondi. Quia em̄ reuelauerimus peccata nra. nonsolum de sedentibus q̄ ꝑtē mederi vulneribus nris debemē peccā nra.

¶ Erat Anna ꝓphetissa filia phanuel de tribu Aser hec ꝓcesserat indiebus multis et vixerat cum viro suo annis septem a vgīmitate sua Et hec vidua vsq; ad annos octogintaquatuor. que ñ discedebat de templo ieiunijs ⁊ obsecrationibus seruiēs nocte ac die et hec ipsa hora superueniens confitebatur domino ⁊ loq̄batur de illo omnibo q̄ exspectabant redemptionem Israel.

¶ Ambro. Prophetauerat Symeon. ꝑphetauerat copulata conubio. ꝑphetauerat uirgo debuit ⁊ uis duã ꝑphetare. ne qua professio deesset. aut sexus. ⁊ ideo duxit. Et erat Anna prophetissa filia phanuel de tribu aser ¶ Theophi. Immorator eu angelis ca anne descriptionem ⁊ patrem ⁊ tribum enarrans. ostes quasi mulos adducens qui patrem ⁊ tribũ inderunt ¶ Orego. misenus. Vel quia tunc temporis cum hac alie quedam eodem nomine nuncupabant De igit̃ ad eam manifesta discretio fieret. patrem eius cõmemorat. ⁊ genus qualitatem describit ¶ Ambros. Antea vero ⁊ stipendijs uiduitatis ⁊ moribus talis inducit̃ ut digna fuisse credat̃ que redemptorem eius nunciaret. vnde sequit̃ Hec ꝓcesserat in diebus multis. ⁊ uixerat cum uiro suo ãnis vij a uirginitate sua. ⁊ hec vidua usq; ad annos. lxxx. iij. ꝑ Aug. Neq; enim spũsam̃ fortuitu habuit ea. Nouit enim ē ⁊ primũ si qua pē uirginitatem possidere Si autem hoc non potuerit. saltem uidua perseuerare ut perdat utrum. vidua pseuerat Quod quidem non solum post mortem uiri. sed etiam cum ille uiuit debet habere i animo. ut etiã si nõ eueniant. voluntas ipsi⁹ ⁊ propositum a domino coronet̃ Et dicit hoc vouco. hoc promitto. si mihi humanum aliquid q̃d non opto. cõtigerit. nihil aliud faciam q̃ in castitate ⁊ uidua perseuerem Juste ergo sancta mulier. spũm ꝑphetandi meruit accipere qua longa castitate longis etiam ieunijs. ad hoc culmen ascenderat. vnde sequit̃ Que non discedebat de templo. ieunijs ⁊ obsecrationibus seruiens die ac nocte. ¶ Dicegenus. In quo liquet q̃ ceteraꝝ uirtutum merata congenes. ⁊ aspice cõformem Symeõ uirtutibus Simul eñ erant in templo. simul etiam digni repputantur ꝑphetica grã. vnde sequit̃ Et hec ipsa hora superueniens confitebat̃ domino. ¶ Orego. misenus. Hoc ē regnabat̃ uidendo mundi salutem i israel ⁊ confitebatur de ihesu. quoniã ipse esset redemptor temporis illius. vnde sequit̃ Et loquebat̃ de illo oĩb⁹ qui exp̃ctabant redemptionem israel. Verum quia Anna ꝑphetissa modicum aliquid ⁊ nõ nimis clarũ de xp̃o disserunt. euangelium non seriatim induxit. q̃ ab eis sunt dicta. Forsan autem ob hoc aliquis Si mortem timuisse fatebitur. eo q̃ is quidem formam legis gerebat illam ⁊ ipm̃ nomẽ notat obedientiã Ja vera grã q̃d interpretatio nois manifestat. inẽ quos xp̃s medius erat Idcirco illud quidem dimisit cum longe morientem. hanc vero fouet vltra vitam̃ ꝑ grã ¶ Beda. Anna intellectum etiam mysticum Anna ecclesiam significat. que in pũs sponsi sui ẽ morte quasi uiduata. Numerus etiã annorũ uiduitatis eius temp⁹ ecclie designat. quo in corpe cõstituta peregrinatur a dño Septies quidem duodenis. octogintaquatuor faciunt. ⁊ septem quidem ad hui⁹ seculi cursum qui diebus septem voluit. Duo decim vero ad perfectionem doctrine apostolice pertinet Octog sue vniuersalis ecclesia. seu quelibet anima fidelis que totum uite sue tempus apostolicis curat mancipare institutis Octogintaquatuor annis domino seruire laudat̃ Tempus etiam septem annoꝝ q̃ cum uiro sue manserat congruit. Nam ꝓpter dñice pudicitie integritatem. uidua pseuerauit. Et ipsa uidua usq; ad annos octoginta quatuor. id est. ad tempus redemptionis israel. Verum quia Anna ꝑphetissa modicum aliquid ⁊ nõ nimis clarũ de xp̃o disserunt. euangelium non seriatim induxit. q̃ ab eis sunt dicta. Forsan autem ob hoc aliquis Si mortem timuisse fatebitur. eo q̃ is quidem formam legis gerebat illam ⁊ ipm̃ nomẽ notat obedientiã Ja vera grã q̃d interpretatio nois manifestat. inẽ quos xp̃s medius erat Idcirco illud quidem dimisit cum longe morientem. hanc vero fouet vltra vitam̃ ꝑ grã ¶ Beda. Anna intellectum etiam mysticum Anna ecclesiam significat. que in pũs sponsi sui ẽ morte quasi uiduata. Numerus etiã annorũ uiduitatis eius temp⁹ ecclie designat. quo in corpe cõstituta peregrinatur a dño Septies quidem duodenis. octogintaquatuor faciunt. ⁊ septem quidem ad hui⁹ seculi cursum qui diebus septem voluit. Duodec

¶ Arbanasi⁹ Ceterum si secūm quosdā casu in diuinam naturam mutata est. quō capiebat augmētum Increato enī augmentū attribuere · nephārium est ¶ Cirillus Decenter vero etatis incremēto sapiētie iunxit augmentum · cum dicat · cōfortabaē scilicz spiritu Nam iuxta mēsuram etatis corporee · natura diuina sapiencia ꝓpria reuelabat ¶ Theophilus Si enī dum paru⁹ erate erat omnē sapientiā demonstrasset · videreē prodigium si ꝑ ꝓfectū etatis seipm ostendebat · vt totū impleret orbem Nō autē quasi suscipiens sapiētiā · spū ꝓfortan dr Nō enī ab initiō ꝓfectissimū ē · quō potest deinde ꝓfectus fieri · vnde sequiē Plen⁹ sapiētia · gra dei erat in illo ¶ Hes Sapiētia quidem qa i xpō habitat ois plenitudo diuinitatis corporaliē · gra aūe · qa hoī ibu xpō magna gra donatū ē · ut ex quo homo fieri cepisset · ꝓfect⁹ esset · deus · Uolo aūt magis i eo qd verbum dei · deus erat · nec confortaari indigebat · nec habebat augeri Adhuc aūt cum paruulus esset · habebat gratiam dei vt quō i illo oia mirabilia fuerāt · ita · puerida mirabilis esset · vt dei sapientia compleretē Se quiē Et ibant parentes ei⁹ ꝑ oīs annos in iherusalem in die solemni pasce ¶ Cnf · In hebreo · solemnitatibo nonsolum temp⁹ · sedetiā locū obseruare lex usserat Et ideo nec dīi parētes extra iherosolimā celebrare pasca volebant · ¶ Aug · Quō aūt ibant parentes eius ꝑ omnes annos puerile xpi i iherusalem · si Archelai timore illuc ꝓhibebantē accedere · ꝑ mihi dissoluere non esset difficile · nec si aliquis eam gebstaruz expōsisset · quādiu regnaret Archelaus · Fieri enim poterat vt ꝑ diem festum imē tam i gentem turbā latenter ascenderent mox reuisuri Ubi tñ aliqs diebus habitare meruerūt ut nec solemnitate ꝑtermissa essent irreligiosi nec ꝓtinua mansione ofpui eiu Cum vero eiā de regno archelai oīs qz fuerit diuēnum tacuerit Ille q intellectus patet qz Lucas dicat ꝑ omnes annos eos ascendere solitos in Ierusalē tunc acdpim⁹ factū cū iā non timereē Archela⁹

¶ Et cum factus esset Jesus annorum xii. Ascendentibus illis Jherosolimam secundū consuetudinem diei festi Consummatis qz diebus ut redirent remansit puer Jhesus in Jerusalem. & non cognouerunt parētes eius Existimantes aūt illum esse i comitatu uenerunt iter dici & requirebant eū inter cognatos & notos Et non inuementes regressi sunt in ierusalem requirētes eum Et factum est post triduum inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum audientem illos & interrogantē Stupebāt autem omnes qui eum audiebant sup prudencia & responsis eius Et uidentes admirati sunt · Et dixit mater eius ad illum fili qz fecisti nobis sic ecce ego & pater tuus dolentes querebamus te · Et ait ad illos Quid est qꝑ me querebatis Nesciebatis qz in hys qꝰ patris mei sūt oportet me esse Et ipsi non intellexerunt verbum qd locutus ē ad illos.

¶ Cirillus Quia dixerat euāgelista qꝰ puer crescebat & ꝓficiebat ꝓpriū sermonem verificat Jhesū Jesū vna cū sacra vgine in Jerusalē ascendentē di dicē Et cū fact⁹ esset Jesus annorum xii ascendentibus illis Hoc ¶ Greco⁹ Nō enī audiuit sapiēne transire etatis mēsuram si quo tempe pena nos distringimus ratio ꝓfici consueuit · xii scilicet anno · xpi sapiētia demōstrare ¶ Ambro · Del · xii anno dominice sumiē! disputationis exordiū Die enī ꝓficiendi ihu euāgelizātiū numer⁹ ꝓhebat ¶ Basili · passus & hoc dicē · qa sic septenario numero sic & duodenario qui multiplicatus iē seinuicem septenariꝰ parabula stat vel rex vt tēpoꝝ vnitas ac ꝓfectio designet Atqz ideo q oia loca ut tēpora docear occupari ritu a duodecimo mio tibar · xpi sumit exordiū ¶ Theo · Jomek · qz aū domin⁹ ꝑ oīs annos cum parentib⁹ in Pasca Jerosolimā veie humilitatis ē humane infirmitatis cū Hoīs nāqz est ad offerenda deo sacrificia pcuniā & eū oratiōibo poliare ¶ Fecit ergo dīs inf hominē hō natus qd faciendū hominibus ꝑ āgelos imperauerat · vñ dicē Secūdū ꝓsuetudinē diei festi Rōmanigitē iter humane pūctionis ai⁹ si deitatis gloriā tamen ignorauerit ¶ Lyra Celebrato aūt festo alijs remanentibus Jesꝰ Latitē ꝛmānsit vñ seqē Cōsumatisqz diebus nō dirēt ꝛmānsit puer Jesꝰ in Jerusalē & nō cognouit parētes ai⁹ Dicit aū ꝑstimates diebus quos vidēbat durabat solēnitas Deo autē latentē remanente ꝑrētes ipedimēto esse disputacōi pagende cū legisperitis · vt fortitā hoc euitāt · ne videaē parētes pcipi si mādātio ñ parēt Latitē ego ꝛmanet me aut forsitā hoc aue sic molebātes ¶ Orige Non aū mirentur ꝑrētes vocatos quoz alē ob partū alter ob obsequiū patris & matris meruerūt vocabula ¶ Theo · Sed queret aliqs Quomō dei filius cāa parētum cura nutritus potuerit obliuiscēdo relinqui Cum spōdendum Quia filijs Israel mos fuit vt ꝑrētes bo festis vt Jerosolimā ꝓficiscentes ut ad ꝓpria redeuntes seorsū viri seorsū fēie iccederēt ita ꝙ ut puer quilibet parētū indifferēter ire potuerit Jacob etiam vt Joseph vicissim putasse puerū Jesū qui fecisset nō cernebant cū alēo parēte remissum vñ seqtur Existimantes aū illū esse i comitatu venerūt iter diei & requirebant eum inter cognatos & notos ¶ Orige sicut aūt quando insidiabantē ai⁹ iudei clapsus ē de medio eorum & non aparuit sic & nunc puer remissus ꝑrētibus ꝓpriū Jesum & parentes eius ubi remanserat ignorasse Sequitur enim Et non inuenientes regressi sunt in Jerusalem requirentes eum ¶ Chrisos Una quidem die reuersi sunt a Jerusalem Secunda querunt inter cognatos & notos & non inuenientes Tercia die regressi sunt in Jerusalem & ibi inuenerūt sequitur Et factū ē post triduū inuenerūt eū i templo

¶ Orige · Non s
mier cognatos &
neq enim poterat
nere Non inuenē
nostra · i multoz
vbi inuenerē · s
in templo dei · quer
sapientiam id est fi
cribuē repient i te
enduum triumpha
nos deuno fidei ne
morius credebatu
aduentus xpi a pat
tus quesitus a xpo
tus · quesitus a gen
gentes · Quia vo pa
cepcionem sanctificat
deinem i medio doc
gentem Et hoc pue
puerū quāuis sapie
ut audiunt potius m
se vana ostentatione
non ut addiscerent · s
quippe doctrine fonte
ter sapienter · Unde
qui eum audiebant s
¶ Beda · Ad ostende
nes magistros humili
vero quia deus erat
spondebat ¶ Grecus
dit prudenter · respond
habebat vnde seqtur
¶ Cnf · sup iobiz ¶ Ch
dūs in puericia · hoc ta
quod mirabilis videba
lingua · sapientiam ꝓfec
rendebat humanam D
ans · & infirma que vid
tur Non aūt negz mi
q sic qual⁹ natus est n
Greco Miranda v
ta ascendens quasi cum
sam ostendit & omnia sic
humiliter & affectuose
mentem eius ad illū ¶
puer tuus & ego · dolen
Noluerat g⁹ virgo sacr
& eum patrem vocat
tionem suspitionem · e
conceptum Dicetur au
benignaue spūssandus p
educaut · artificiosi⁹ ve
ex dono produxit · ne s
dolentes eum querebam
non erauent · absit ¶ Ch
bitum formidarent infa
uerāt Sed quō cu si qua
in nos sensum cum dolore
bertis sed uenietē quā
uere · ita illi querebāt i
reuersus esset ad celos ·

¶ Orige. Non statim ut quenē inuenīē. Nō enim inter cognatos & carnis propinquos inuenīē ihesū ego enim poterat humana cogitatio dei filium contineri Non inuenīē inter notos quia major ē mortali nostra. ī multoꝝ comitatu non potest inueniri. nec vbiq; inuenīre. ſ; in templo. Et tu ergo quere ihēm in templo dei. quere in ecclesia. vbi xp̄i sermōes atq; sapientiam id est filium dei repies. ¶ Ambro. Post triduū reperit ī templo ut esset indicio. quia post triduanū triumphalis passionis in sede celesti. & hostie diuine fidei nostre se ostenderet resurgēs. qui mortuus credebatur. ¶ Eloſa. Vel quia quesitus aduentus xp̄i a patriarchis ante legem non ē inuentus quesitus a ꝓphetis & uaſis sub lege non ē inuētus. quesitus a gentilibus. sub gratia inuenīē ¶ Origenes. Quia vō paruulus erat. inuenīē in medio p̄ceptorum sanctificans erudiens eos. vnde dicitur sedentem ī medio doctorum audientem illos & interrogantem. Et hoc pietatis officio ut nos doceret. q̄d puer quāuis sapiens & erudita sit. conueniret se audire potius magistros q̄; docere desiderent. & sine ostentatione non iactent. Interrogabat aūt non ut addisceret. ſ; ut interrogat⁹ erudiret. ex uno quippe doctrine fonte manat. & interrogare & respondere sapienter. Vnde sequit̄ Stupebant autem oēs qui eum audiebant sup prudentia & responsis eius ¶ Beda. Ad ostendendum ēm. qa homo erat. hominem magistros humiliter audiebat. Ad probandum vero quia deus erat eisdem loquēdo sublimiter respondebat. ¶ Grecus. Quent ēm rationabiliter. aut prudenter. respondere q; prudentius. q̄d stupozem habeat. vnde sequit̄ Et uidentes admirati sunt.

¶ Ch̄s. sup uolens ¶ Nullum quippe miraculum egit dum in puericia. hoc tamen vnum prodit lucas. per quod mirabilis videbat̄. ¶ Beda. Diuina siquidem sapientiam p̄bat. sed infirmitatem etatis p̄se ferebat humanam. Vnde subdit. Inter alta que audiens. & infirma que videns dubia admiratione turbatur. Non aūt negq; miremur si scientes fm ꝓphetā q̄ sic qualis⁹ natus est nobis. q̄ permanet deus fortis. ¶ Grecus. Miranda vero dei genitrix matris affectu uisceribus quasi cum lamentu mōstrationem doloris ostendit & omnia sicut mater. & fiducialiter. & humiliter & affectuose exprimit. Vnde sequit̄ Et dixit mater eius ad illū. Fili quid fecisti nobis sic ecce pater tuus & ego dolentes q̄rebamus te. ¶ Origenes. Quare q; virgo sacrata hunc ñ esse filiū ioseph & tamen patrem vocat illius sponsum suum ꝓpter tutandam suspitionem. estimantium ipm vulgo foe concepeum. Dicitur autem forte simplicius q; eum benedicunt spūssandus patris nōie. eo q; puer ihēm educauit. artificio? vero. eo q; genealogiā ioseph eis duab⁹ produxit. ne superflua censerē. Cur autem dolentes eum querebant. an ex eo q; perierit puer. non erauerit. absit. Nūq; enim heri poterat. ut p̄ditum formidarent infantem quē dīm esse cognouerāt. Sed quō tu ſ quādo scripturas legis. queris in eis sensum cum dolore. nō q; scripturas erraſſe arbitreris sed uerbū quā intrinsecus habent. q̄rit ī uerbo. ita illi querebāt ihēm. ne forte relinquēs eos reuersus esset ad celos. cum illi placuisset. sicut de

scensurus. Oportet ergo eum qui querit ihēm nō negligenter & dissolute eum sire. sicut multi querunt. & non inueniunt. sed cum labore & dolore. ¶ Eloſa. Vel metuebāt. ne q̄d herodes ī infantia eius patrasse q̄si erat. tunc iam in puericia positum inuenta opportunitate alq; interficerent. ¶ Grec⁹ Sed ipe dñs respondet ad omnia & corrigens q̄modo dictum eius de eo qui putabat̄ pater. verū patrem manifestat. docens nos p̄ infima gradi sed ī altum extolli. Vnde sequit̄ Et ait ad illos. quid est q; me querebatis.

¶ Beda. Et quid potius debeat ei cui est eternus filius. mentis oculos attollere cogit. vnd̄ sequit̄ Nesciebatis quia in his que patris mei sūt. oportet me eē. ¶ Ambro. Due sunt in xp̄o generationes. una est paterna. altera materna. paterna diuinior. materna vero que in nostrum laborem. usumq; descendit.

¶ Cyrill. Hoc igit̄ dicit. ostendens se mensuram humanam transcendere. & inuenīēs q; sacra virgo effecta sit ministra negocij cum pepit carnem. ipe vero naturaliter & vere de⁹ est. & filius p̄ris excelsi. hīc autem valētm sequaces audientes. q; templum erat dei. pudeat dicere q; creatus & legis deus & templi ñ ipe pater ē xp̄i. ¶ Epiph. Attendat & Nebion q; p⁹ annos. xx. & nō p⁹. xxx. annū xp̄s regit̄ stupendus in sermonibus gr̄e. Quāobrem non ē dicē q; postq; venit ad eum spūs ī baptismo. sanctus fuit xp̄us. sed ab ipa puericia & templum agnouit & patrem.

¶ Grecus. Hec ē demōstratio prima sapiēte & uirtutis pueri ihesu que nāq; puerilia eius vocant. dialectice putamus esse cōsiderationis nisi quis ea sola velit accepisse. nequaq; his que tenemus oppugnātus ſ; magis ꝓsona ꝓphetarum dictis. qa speciosus pre filiis hoīm & matri obediens. & moribus facetus & usu ñ modicū venerandus & placidus ad loquēdū facūd⁹ dulcis & prouidus & multum strēnuitate cognitus. tamq; qui repletus sapientia fuerat. & sicut m aligs sic querulationis humane atq; locutionis q̄sus supra hoīem terminus & ratio. Consuetudo ēm sibi placuit. Sup hec autez omnia. nihil ascendit sup veritatem eius. nec humana manus excepta materna. hīc autem possumus validitatem consequi. Dū ēm matrē increpat dñs. querentem ipm inter ꝓpinquos. omissionem vinculoꝝ sanguis aptissime suggerit. ostendēs q; non stringit metam pfectionis attingere eum qui adhuc vagatur in his que corpori ꝓferunt. & q; hō deficiat a pfectōe p̄ affectū cognatoꝝ. sequit̄ Et ipi non intellexerūt verbū q̄d locut⁹ ē ad illos. ¶ Beda. qa ſ; de sua dignitate ad eos loquebat̄. ¶ Orige. Vel ne sciebant vtq; dicēs ī his que p̄ris mei sunt. significaret in templo. an aliq̄d alcius. & q̄ magis edificat. vnusquisq; enim nostrum si bonus fuerit. potius sessio dei p̄ris ē. Si quis aūt nr̄m sessio dei patris ē habet in medio sui ihesum.

Et descendit cum eis & venit nazareth & erat subditus illis Et mater eius obseruabat omnia verba hec cōferens in corde suo Et ihesus ꝓficiebat etate & sapiēcia & gracia apud deum & homines.

¶ Grecus. Etam inter mediam christi uitam. qua

est inter ostensionē etatis ⁊ tempus baptismatis · ve
lut immunē alicuius famosi ⁊ publica miraculi ⁊ do
ctrine euāgelista sub vno vbo colligit dicēs Et ōscē
dit cum eis ⁊ venit nazareth ¶ Origē · Crebro ihs
descendit cū discipulis suis · nec semp versaē in mō
te qa nō valebant qui varijs morbis laborabāt ascē
dere in montem Idarco ⁊ nunc descendit ad illos q
deorsū erant Sedē Et erat sub illō · ¶ Chrec⁹ · quāq
em vbo prius leges instituens ipe secūdario ope cō
probabat · Sicut i⁹ Bonus pastor aiam suā dat vt
ponit p ouibus suis Ipe nāq paulopost nrāz salutē
exquirēs · aiam exposuit ꝓnā · aliqn vero pr⁹ vi
uendi ꝓponit exēplar ⁊ postea ꝓmebat vbotenus
sanctionē Sicut hic · hec tria p ceteris ope mōstrās
diligere deū · honorare parētes · deum vo · ⁊ ipis pre
ferre parentibus · Cū em reprehenderet a parentibus mi
noris cure cetera reputat · qs que sunt dei Demqs
ipis qs parentibus · obedientiam prestat ¶ Beda · qo
em magister vtilis nisi officiū pietatis impleret ·
Quid iter nos aliud qs qō agi a nob vellet · ageret
qs ¶ Orig · Discamus ergo ⁊ nos filij parentib nris
eē subiecti Qō si prēs nō fuerint · Subjgamur his
qui patrū hōr etatem · ihs filius dei subjgaē ioseph ·
⁊ mane Ego vo subjgar Epo qui mihi constituit⁹
ē pater · putō q intelligebat ioseph ꝺa maior se erat
ihs · ⁊ trepidus moderabaē imperiū Dicat g⁹ vn⁹
quisq; q sepe qui subiectus est · maior sit · Qō si intel
lexerit · n̄ eleuabiē superbia qui ē sublimior dignetur
scies sibi meliorē esse subiectū ¶ Orig · misenus Am
plius qm impubertibus adhuc est imperfecta discretio ·
egetq p prouectos ad statū ꝓfectiorem · Ideo
eū ptigisset duodecimū annū · paret parentib · ut oīa
dat q; quicqd ꝓ promotionē ꝓfectē · anteqs ad finem p
ueniat · obedientiam tanqs ꝺucētem ad bonū · vtiē
amplexaē ¶ Basilius m̄li · religionis Ab ipa autem
ꝓmeua etate parentibus obediēs quēlibet laborē cor
poreū būliter ⁊ reuerenter sustinuit Qū · n · homines
ēent honesti ⁊ iusti egemq cū necessarioꝝ penuriam
patientes · teste ꝓpheta partus venerādi mistro mā ·
festū ē q; sudores corporeos ꝺinuo frequentabāt ·
necessaria vite sibi querētes · ihs aūt obediēs ill · ut
scriptura testaē · etiā i sustinēdo labores · subiectiōem
plenariā oīdebat · ¶ Ambō · Et miranꝰ si pr̄i deferē
q̄ subdiē mīri · nō vtiq; firmitatis · sed pietatis ē ista
subiectio Attollat · licet caput hereticus vt alienā
auxilijs asserat eū qui mittē mīgere · nūqd ⁊ hu ·
mano egebat auxilio · ut materno seruiret impio · de
ferebat malle · deferebat simulato patri Et miranꝰ
si deo debuit an homī deferre pietatis ē deferre deo i
firmitatis ¶ Beda Virgo aūt siue q; intellexit siue q;
nondum intelligere potuit · oīa suo pariter in corde
quasi ruminada · ⁊ diligentius scrutāda recōdebat · vñ
seqē · Et mr̄ a⁹ ꝓfuabat oīa vba hec ꝓferens i cor
de suo ¶ Chrec⁹ · Considera prudentissimā mulierem
mariā vere sapientia matrē · qualiter scolaris sit pu
eri · Nō em ut puero · neq ut viro ꝑ vt deo vaca ·
bat vterq⁹ ⁊ illius voces diuinas · ⁊ opa reputabat
Idarco nil ex dictis aut actis · ab eo incassum illi pa
rebat · Sed sicut ipm verbū prius in visceribus ita
nūc extrinsecus modos ⁊ dicta concipiebat · ⁊ in corde suo
qāmodo fouebat Et ī quidē tā secū i pūs contem
plabaē · Hoc aē expectabat in futurū clarius fieri
dū · ⁊ hac quidem tanqs regula ⁊ lege · p totam
vitā vtebaē Dñi sequiē Et ibs placebat mag ⁊ sapi
entia ⁊ gra apud deū ⁊ homines ¶ Theo · Sed miran
Quō pē equalē pri i substā ē qui se ipm⁹ creauerat
dr̄ · nō aē i eo qd ē verbū dr̄ incrementū suscipere
sz in eo qd factꝰ ē hō Si em vere plene ꝓfectus
dum ē caro · q; ante imperfectus extiterat · qo g; gra
agimus et velut incarnata p nos · Qualiter aūt i
ipe ē ita sapiēta sapia potest augeri · Dei quidē i
ceteris largiē gram · ipe i gra ꝓmouē Ampliꝰ i
nemo scādalizaē · cū audit qm verbū sarcīm brachium
nr̄ · firma quedā de deo vba sentiēs · sz postea misericordiā eius quo n̄ est superbiacū scādalizari ac
diēdo qd ꝓfecit · nā siē p nos humiliatꝰ · se gerit ꝓ
fecit · vt nos i eo ꝓficiamus · q; lapsi sumus p pēm
Nā quicqd spectat ad nos ipe p nos xp̄s suscepe
re cuncta reformet i melius ¶ Cirillus Et tacuit q
nō dixit ꝓficere vbū · sz ihs · ne simplex verbi pro
ficere intelligas · sz verbū caro factū ¶ Theo · Et caro
vbū in carne passū fatemur · qnus sola caro fuit pas
sa · quia caro vbi erat · que pauebaē una ꝓcul dubio
eo q humanitas ꝓficiebat i ipo ¶ Chrysost · misenus · Di
aūt sm būameatē ꝓficere nō q ipa suscepta sapi
tum q; ab initio fuit ꝓfecta · sz ex eo q paulatim se
festabaē ¶ Vero naturalis em lex respuit homi
sensu maiore vtiq; etas corporis patiē · Erat aūt
verbū factū hō ꝓfectū · eū sit virtus ⁊ sapiēta pris
Dex qa dādū erat aliqd nre nature merito reddi
exterminū a videndo reputet · tanqs hō paulatim ꝓ
scenre corpore manifestabat scipm · ⁊ quanto sapien
cios ab audiendo ⁊ videndo celebaē ¶ Greg · Di
fiebat ergo sm etatē quidem corpore i virtute si
tum promotu · Sapientia aūt p eos q; ab ea ꝺoc
docebamē · gra vo qua cū gaudeo ꝓmeruisse ordi
nes i fine obtinere que ab ipo promissa sunt · vt q;
dem apud deum · ex eo q assumpta carne patrum
opus peregit · apud homines vero p cōuersionē eo
a cultu idolox ad sūme trinitatis notitiā ¶ Chrys ·
Dicit aūt apud deum ⁊ homines qa prius deus placu
deo ⁊ postea homib ¶ Greg · misenus · Deformem
etiā ꝓficit vbū i hīs q ipm suscipiūt · sm cui nihil
illius apparet · aut infans · aut adulterus · aut ꝑfidus

Capitulum tercium.

Anno autem quintodecimo imp
rij tyberij cesaris ꝓurante pō
cio pylato iudā tetrarcha aūt
galylee herode philippo aūt fra
eij tetrarcha yturee ⁊ trachonitidis regi
nis ⁊ lysania abyline tetrarcha sub pōti
pibus sacerdotum anna ⁊ caypha factum
ē uerbum dñi super iohānem zacharie filiū
i deserto.

¶ Greg · i omn · redēptionis ꝓcursor q; tpe vbi ꝓ
cationis accepit · mīcato rome re ꝓnpe ⁊ tpe ꝓ
gibo designaē · cū dr̄ Anno aē xv · imperij tyberij cē
ris qa em illū ꝓdicare vēiebat qui ex mira quidē
⁊ multos ex gentib redēptur⁹ erat pregt gīa ·

Principes iudeorum predicacōnis eius tēpora desi
gnat Quia autem gentilitas colligenda erat i ro
mano Re-p- unus prefuisse describit- cum dicitur
Imperij Tiberij Cesaris ¶ Grecus Mortuo enim
augusto monarcha-a quo romani principes nomen
augusti adepti sunt- Tiberius post illum ad iura mo
narchie succedens quintūdecimū annū suscepti prin
catus agebat ¶ Origē- Et in pbetico quidem ser
mone-solis iudeis pdicato-solum iudeoz regnum de
scribitur Dicit inquit Esaie in diebus Osie Joathā
Achaz regnum iuda At in euangelio qđ erat pdi
candū i vniuerso mundo dominū describit Tiberij
cesaris qui totius orbis dominū videbat- Verum si
solum hi q̄ sunt de gentibus essent saluandi satis erat
solius Tiberij facere mentionem Sed quia oporte
bat q̄ iudeos crederet-ob hoc etiam iudee regna de
scribunt seu tetrarchie Cū subdit- Procurante pō
tio autē Tetrarcha autē Galilee Herode Philippo aūt fratre eius tetrarcha Ituree ⁊ Trachonitidis regionis-⁊ Lisania Abyline Tetrarcha-
¶ Grego- in omel- Iudea em̄ erat pro culpa
plurimi dispergenda In iudee regno p ptem- ⁊ ptez
plurimi principabāt- sin illud- Omne regnū in seipm
diuisum desolabit ¶ Beda- Pilatus quidem-xp̄m a
Tiberio Cesare in iudeam missus procurationem gē
tis suscepit- atq; ibi p decem continuos annos usq;
ad ipm pene finem tiberij permansit Herodes autez
Philippus ⁊ Lysanias filij sunt herodis illius- sub
quo dns natus est-inter quos ⁊ ipm herodem archelaus frater eorum decem annis regnauit- q̄ a iudeis
apud augustum emmanatus apud Viennam exilio
periit Regnum autem iudee quo minus validū fiēt
idem augustus p tetrarchias diuidere curauit-
¶ Grego- in omel- Et qa iohannes illū predicauit
qui simul Rex ⁊ sacerdos existeret-Lucas euange
lista predicationis eius tempora nonsolum p regnū
sed etiam p sacerdotum designauit- vñ subdit- Sub
principibus sacerdotum Anna ⁊ Caypha ¶ Ideo
Ideo quidem in pientē predicatione iohannis- id ē
Annas ⁊ Cayphas principes fuere sacerdotum- si
Annas illuz annum Cayphas vero eum quo crucē
dns ascēdit-administrabat-tribus aliis i medio pō
tificatu functis Verum hi maxime qui ad dñi pas
sionem tempore ab euāgelista cōmemorant- Legalibus
nāq; tunc sceptra vi ⁊ ambitione cessantibus-nulli
pontificatus honos iure vel generis merito redde bā
tur-si romana potestate suma sacerdocij prestabat-
Iosephus em̄ refert-q̄ valerius gracc⁹ Anna a sa
cerdotio deturbato ismaelem pontificem designauit
filium Naphi- Sed etiam huic non multo post abiciens Eleazar Ananie Pontificis filiū subrogauit
Post annū vero ⁊ hunc arcet officio ⁊ Simoni cui
dam Caphi filio pontificatus tradidit misteriū quo
non amplius ipse q̄z vnius anni spacio pfunctus iosephi cui ⁊ Caypbas nomen fuit- accepit successo
rē- Per hoc omne tempus quo dominꝰ nr̄ iēnis do
cuisse describit̄ intra quadriennij spacia coartatur
¶ Ambro- Congregatur⁹ autem ecclesiā dei filius
eius agit̄ in seruulo- Et ideo bene dicit̄- Factū ē ver
bum domini sup iohānem zacharie filium- Dñi eccl̄ia
non ab homine cepit̄ sed a verbo- Bene autem lucas compendio vsus ē- ut iohānem declararet pbetam dicēs- Factum est sup eum verbum dei-alia vo
adderet Nullus em̄ eget iudicio sui-q̄ verbo dei abū
dat-vnum itaq; dicens omnia declarauit At vo matheus ⁊ marcus vestitu ⁊ cibaria cibo pbetam de
clarare voluerunt ¶ Cris- Verbum autem dei hoc
mandatum esse dicit̄ qa non a se venit zacharie filio
sz do ipm mouēte ¶ Theo- p totū aūt tēp⁹ pcessum
vsq; ad sui obitū occult⁹ fuit i deserto ⁊ hoc ē qđ sub
dit̄ i deserto ut nulla suspitio inascat̄ hoīb vt gra affinitatis ad xp̄m vel cōsanguinis a teneris annis talia de
ipso testaret̄- vnde ipe testificans dicebat- Ego nescicbam illum- ¶ Grego- misenus- Simul etiam qui
in spū ⁊ virtute ¶ Helie hāc viam ingressus est- ministerius ē a conuersatione humana i solitudinē speculatōis
vacans ne huiusmodi fallacias que p sensus ingerūtur- assuetus quadam confusione ac errore eorum incurreret erga vim boni discretionem- Et ideo ad tantum culmen gratiaq; eleuat⁹ est apicem- ut plusq̄z
pbetus sibi gratia infunderet̄- qa mundus ⁊ expers
cuiuslibet naturalis passionis dñicum suum a principio usq; ad finem diuinis aspectibus obtulit- ¶ Ambrosius Desertum est etiam ipsa ecclesia- qua pces
filij deserte magis q̄z eius que habet turbam- Factū ē
ergo verbum dñi- vt que erat ante deserta fructum
nobis dei ra generaret-

Et venit in omnem regionem iordanis pdicans baptismū pentencie in remissionē peccatorum sicut scriptum est in libro sermonum ysaie pphete Vox clamantis in deserto parate viam domini. rectas facite semitas eius Omnis vallis implebit̄. ⁊ oīs mons ⁊ collis humiliabitur Et erūt prava in directa. ⁊ aspera in vias planas Et videbit omnis caro salutare dei.

¶ Ambros- Factum uerbum uox secuta ē- verbum em̄ prius intus operat̄- sequit̄ nobis officium- vnde dicit̄ Et venit in omnē regionem iordanis ¶ Orig- Jordanis idem est qđ descendens Descendit em̄ dei
fluuius aqua salubris- Que autez loca decebat per
ambulare baptistam- nisi iordanis circūadiacentia- ut
si quem penitere contingeret- protinus occurreret
fluenti humilitas ad recipiendum penitentie baptismū- Subditur enim predicans baptismū penitentie
in remissionem peccatoz ¶ Grego- i omel- Cūctis
legentibus liquet- qa iohānes baptismū penitentie
nonsolum predicauit- verum etiam quibusdaz dedit
tamen baptismū suum in remissionem peccatoz dare non potuit ¶ Cris- sr- ioh Cū em̄ nondū oblata
esset hostia nec descēdisset spūs-qualiter erat fieda
remissio- Quid est ergo qđ lucas dicit In remissionem peccatoz Erant siquidem iudei ignari nec culpas proprias perpendebant- Quoniam igitur hec
erat causa malorum vt peccata agnoscerent ad redemptorem querendum venit iohānes hortās illos

penitentiam agere·ut p penitentiam effecti meliores atq; contriti ad recipiendā venīā satagāt Apte ergo cū dixisset q̄ venit predicās bap^m pēitentie adiecit i remissionem peccatoꝝ quasi diceret Idcirco suadebat ill^t penitere ut subsequēte venīā facili^o ipetrarent·credentes in x̄pm·nā nisi penitentia ducerētur nequaq; exposcerēt gr̄am. Vñ baptisma i^o nullam aliā būit cām nisi q̄ preparatoriū erat ad fidē x̄pi· ¶Greg·i omel·Vel iohes di^t predicās bap^m pnīe i remissionē peccatoꝝ·qm̄ bap^m·q̄ peccata solueret q̄ dare nō poterat·p̄dicabat·ut sic incarnatū v̄bū p̄ris p̄currebat v̄bo p̄dicatōis·ita bap^m pnīe quo peccata soluūt p̄curreret suo baptismate quo peca solui nō p̄nt· ¶Amb. Et ideo plenq; sancto iohannī typū legis iponūt eo q̄ lex pēm denūtiare potuit·donare nō potuit ¶Greg·Nazanzenus Et ut ali quatenus de baptismatū differēta differamus·baptisauit moises·s̄z in aqua nube ⁊ mari. hoc aūt figuraliter agebatur ¶Baptizauit q̄ iohes·nō vtiq; ritu ui deoꝝ·nō em̄ solū in aqua·sedētā i remissionē· nō ēm̄ oīno spiritaliter neq; em̄ addit in spū ¶Baptizat vos·s̄z in spū·⁊ hic ē p̄fectio·Est q̄ quartū baptisma qđ fit p martiriū ⁊ sanguinē·quo etiā ipe x̄ps ē baptisatus·qđ ceteris ē venerabili^o immis eatenꝰ quatenus iteratis ptagijs nō fedaē Est etiā quintū ex lacrīs laboriosi^o tñ· uīē qđ q̄dā singuli noctibo suū rigant cubile ⁊ stratū in lacrīs Sedē Sic̄ semp·ē i li·fmo Clāie ꝓphete·vox clamīs deserto ¶Amb. ¶Ōn vox dicē iohēs v̄bi p̄nuncio^r. q̄a vox p̄cedit ifenos·verbū sequē quod precellit· ¶Gregorius qui etiam in deserto clamat·quia derelicte ac destitute uidet solacium redēptionis annūciat Quid aūt clamaret·apte cum dr Parate viā dñi rectas facite semitas eī^o Ois em̄ qui fidem rectā ⁊ opa bōa p̄dicat·q̄ aliud q̄z venīe dño ad corda audientiū uiā parat·vt rectas deo semitas faciat·dū mundas in aīo cogitatōes p fmōez bone p̄dicatōis formet ¶Orig·Vel in corde nostro uia p̄parāda ē dño Magnū ē em̄ cor hois ⁊ spacio sum·Si tamē fuerit mundū· neq; in corporis quātitate·s̄z in v̄tute sensuū magnitudmēq; eius intellige q̄ tantā scientiā capiat virtutis·Prepara ergo i tuo corde uiā dño p conversationē bonā ⁊ egregijs vel perfectis operibo dirige semitā ut i te fmo dei absq; offensa pābulet ¶Isaie·Et q̄a semita ē uia quā p̄cedentes calcauerant ⁊ quā pnotes hoīes corruperūt eam iterato dirigē iubet fmo ill^t q̄ a p̄cedentiū zelo recedunt ¶Cnſ·Clamare aē Parate uiā dñi nō regis erat·s̄z p̄cursoris officiū Et ideo cū vocaūat vocem qua v̄bi erat p̄cursor ¶Cirillus·Sed quasi responderet quis ⁊ diceret qualiter viam preparabimus dño vt qualiē eius semitas rectas faciem^o cū plura sint impedimenta honestā uitā volentibo ducere·ad h̄ ꝓphete^o fmo rñdet·fiūt em̄ ue q̄dam ⁊ semite nec quaq; ad eūdum abiles· adeo ut alicubi ad tumulos ⁊ iuga montiū·alicubi declives sint·⁊ ad h̄ rēouēdū dic̄ Ois valt^r iplebiē ⁊ ois mōs ⁊ colt^r būiliabiē·q̄dam vo uiaꝝ meq̄liē dispositē fiūt·⁊ dum nūc surfi erigūt·nūc vergunt deorsū· valē fiūt ad eundū difficiles Et quātū ad h̄ subdit·⁊ erūt prauī·⁊ aspera in uias planas·h̄ aē itelligiē actū eē p nri saluatoris potentiā· Quōdam em̄ euāngelice p̄dicatōis ⁊ uia iter erat ad eūdū difficile· ex eo q̄ ⁊ mētes singulorū mundane voluptates oppressērāt Vt aē bona q̄ p̄cēm damnaūt i carne explanata fiāt oia ⁊ rebus fiāt ad eundum facilia ⁊ nec collis nec vallis pigre volentib obuiat· ¶Origenes. Q̄ enim vere illa ⁊ spīm suū misit·eis valt^r repleta est operib bone fructibo spūsancti Q̄ si habueris·nonsolū vallis eē desistis·sedetiā mōs deꝰ eē incipies ¶Greg·nisi Vel queriā i v̄tutiū p̄fectionē significat p cōvalles fm i^o plat·Valles abundabūt frumēto ¶Cnſ·ipis eos aūt superbos noie mōtis denūciat q̄s x̄pi humilitatē Colles aē desperatos appellat·nisi ob superbiam mētis sue s̄z ꝓpter desperatōis sterilitatē Colles em̄ nullos fructꝰ ꝓducit ¶Ori·vt intelligas q̄s mōtes ⁊ colles q̄ fiāt adūsarie potestates p aduētū x̄pi planati fiāt ¶Basi·Hic aē colles respectu montiū magnitudine differūt· Iu alijs aē sunt idem sic ⁊ adūse potestates ꝓpositu quidē ꝓformes fiāt· imanitate tamē offensionū secernūē ¶Greg·i omel·Vt valles ipleā crescit·mōs aē ⁊ colles būiliet^r decrescit qua in illis x̄pi ⁊ gentilicas plenitudinē gr̄e accepit ⁊ idem error em̄ p̄fidie hoc vnde timebat perdidit ¶Denīq; em̄ donū accipiunt qđ a se corda superbientiū repellit

¶Cnſ·vel p h̄ declarat legis difficultatem in non facilitatē p̄cepti q̄z si dicat·n vltr^o iudicies ⁊ bella inimīcē·alias immēt s̄z gr̄a ⁊ remissio pcōr facili uiā parāte ad p̄bibēt ad salutē· ¶Greg·mīst·vt ubi valles iplen·deiā vo colles ⁊ mōs·vbi superbe q̄ nec ob defectū virtutis ordo sit pcm^r nec ibi per ob excessū ¶Greg·i ho·p̄ua aē directa fiāt ei malop corda p multitudā devota ad iustitie regulam dirigunē Aspera aē in vias planas immutatē tamen immītes atq; iracunde mētes p infusionē sancti spūs ad lenitatem mānsuetudinis redeunt ¶Cnſ·Dentes eorum subiicit causam dicēs Et videbit omnis caro salutare dei Ostēdens quoniam vsq; ad fines mundi diffundē Euangelij v̄tus atq; cognitio ex merito fidei nō ⁊ obstinata voluntate ad mansuetudinē ⁊ humanitatem humanum genus cōuertens Nō autem solum Judei ⁊ Proselyti imo tota humana natura salutare dei videbit ¶Cirl·Id est patris q̄ filium misit ad nām saluatore Caro autem ad p̄ns accipit p pars hominis ¶Grego·in omel·Vel aliē dis caro id aīal est omnis homo salutare dei videbit Christum in hac vita videre nō potuit·ꝓpa ergo ordīm ad extremū iudicij diem tendit q̄ hūc omnes ⁊ dēi ⁊ fr̄bi gr̄ē videbit

¶Dicebat aūt ad ēbas que exibāt ut baptizarēt ab eo Gemmima viperaꝝ quis ostēdit uobis fugere a uētura ira facite ergo fructꝰ dignos pēnitētie Et ne ceptis huiusmodi de patrē hēus abrahā Dico em̄ vobis quia pt̄ deꝰ de lapidibus istis suscitare filios abrahe Jam em̄ securis posita ē ad radicē arboris Omnis ergo arbor nō faciēs fructū bonū excidet ⁊ in ignē mittetur·

Abraham. dico enim vobis. quia potest deus de lapidibus istis suscitare filios abra
Jam enim securis posita est ad radicem arboris Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur & in ignē mittetur.

¶ Cyr. Manens aliquis in pristino statu & mores suos & cōsuetudinē nō relinquēs neq; ad baptismum venit Si quis ergo velit baptizari egrediatur Unde signanter dicitur Et dicebat ad turbas q̄ exibant ut baptizarentur ab eo Egredientibus itaq; ad huiusmodi turbis loquitur. que sequūtur Si enim iam egressi essent. neq; ad eos diceret. gemmina viperarum ¶ Cyr. Ille itaq; cultor dei videns omnes mentes palestine arcūstantes ipsum & admirātes non inflectebat p tanta reuerēdia. sed insurgens i ipsos arguebat eos Sacra aūt scripta sm similitudines passim pleriq; ferarum nomina imponit hominibus Interdum tamen eos nominans causa pcauendi a quos ob luxum. asinos. propter dementiam. & leones causa rapacitatis & preuitatis Aspides causa doli serpentes & viperas causa venenū & calliditatis Unde & nunc Johannes iudeos audacter genimina viperarum vocat ¶ Basilius. Oportet autē scire q̄ hec nomina natura filiorum de animalibus dicunt. genimen vō potest hoc sensus animaduertere effigiem fructus etiam palmarum gemmina dicunt. raro aūt in animalibus accipiunt. & semper in malo ¶ Origenes. Fuerunt autem viperarum mares comodo necare eum semen excrescens parturit mātres & se prodit in lucem scisso parentis ventre. in vindictam quodammodo parentis generatis. itaq; paricidas est proles viperarum tales erant iudei qui patres spirituales eorum atq; doctores occidebant Quid autem si inuenit eos peccantes. si inscientes errare non debebat eis communicari sed p mulcere Dicendum q̄ non abhibebat mentem his que fiebant exterius. mentes enim eorum arcana cognouerat domino reuelante. mittebantur in progenitoribus Nunc ergo radicem ferendo. nominat illos genimina viperarum quidem utrumq; patriarchas. aut eos viperas nominans ¶ Origenes. Sed qua p hoc q̄ boni imitentur eos q̄ sequūtur patrum suorum carnaliū mala sequamur quasi venenati filij de veneficis parentibus nati sint Quia vero supradicta sententia intendit q̄ extremo xp̄s examine ab omni carne videbitur nec fabule. Quis ostendit vobis fugere a futura ira Ventura ira est animaduersio vltionis extreme ¶ Ambro. Ostenditur autem his dei miseratione indulta prudentia ut gerant fructum penitentiam delictorum futurorum iudicij prouida deuotione metuentes ne forte esse uxta q̄d scriptum est Estote prudentes sicut serpentes ostenditur habere prudentiam naturalem qua profutura uideant. & sponte deposcamus si abhuc noxia nō relinquāt ¶ Origenes. Quia vero tunc fugere ab ira peccatorum non valet. quia nunc ad lamenta penitentie non recurrit. Subiecit ergo fructus dignos penitentie ¶ Cyr. Nō enim satis est penitentibus peccata dimittere si opus est eis fructū ferre. Sm illud Declina a malo & fac bonum. sicut non sufficit ad sanationem sagittā euellere. sed oportet vlceri medicamentum apponere. nō autem dicit fructum sed fructus. copiam designans ¶ Origenes. Nec solū fructū pīie. sed dignos penitentie admonet esse faciendos Quisquis enim illicita nulla commisit huic concedit ut licitis utatur ac si quis in culpam lapsus ē. tamen a se licita debet abscindere quāto memet se ppeccasse illicita. neq; enim par fructus esse bonis operis debet eius qui minus & qui amplius deliquit. aut eius qui in nullis. & eius qui in quibusdam facinoribus cecidit. Per hoc ergo cuiuslibet conscientia conuenit ut tanto maiora querat bonorum operum lucra p pēitentiam. quāto grauiora sibi meminit damna per culpam. ¶ Maximianus. Pīie etiam fructus est impassibilitas anime q̄ plēarie non fruimur. dum interim passionibus instigamur nondum enim fructus penitentie dignos peginus. peniteamus ergo veraciter. ut a passionibus expediti peccatorum veniam consequamur. ¶ Origenes. in omel Sed iudei de generis nobilitate gloriantes idcirco se agnoscere peccatores nolebāt. quia de abrahe stirpe descenderāt. quibus recte dicit. Et ne cepertis dicē patrem habemus abraham ¶ Cyr. Nō hoc indicās q̄ ab Abrahā naturali origine non descenderant si q̄ nichil eis prodest ab abraham descēdisse nisi imitentur eum cognationem obseruent Cognationis nāq; leges consuetudo scriptura vocare non eas que secundum naturam consistunt. sed que deinde a virtute vel uitio Quibus nāq; se quisq; conformē statutorum filius vel frater vocat ¶ Cyr. Quid enim cōfert carnalis generositas. nisi consimilibus studijs fulciat. vanum est igitur extolli de bonis predecessorum. & deficere ab eorum virtutibus. ¶ Basi. neq; enim equū velocem esse facit patris erga cursum strenuitas. si velut ceterorum animalium probitas considerat in singulis Hic q̄ laus ppria uir discernit. quā presentiū bonorum in se comprobat argumentum Turpe nāq; est alienis ornari decoribus. quē virtus ppria non venustat. ¶ Origenes. misenus. Sic igitur iudeorum pmulgato exilio consequēter ingerit condemnationem gentilium. quos lapides appellat. vnde sequitur Dico enim vobis qua potest deus ō lapidibus istis suscitare filios abrahe ¶ Cyr. Quasi dicat. nec putetis q̄ si vos pereatis. filios pmittet patriarcha. pōt enim deus etiam ex lapidibus homines illi prebere & ad illum p ducere sanguinem illam & ab ipso principio sic euomit Et nāq; qō est ex lapidibus homines fieri. eqpollet exitus filij ab illo emortuo vtero Sare ¶ Ambro. Sed licet deus possit diuersas conuertere & mutare naturas. mihi plus misterium. q̄ miraculum prodest Quid enim aliud q̄ lapides habebamus qui lapidibus seruiebāt. Similes vtiq; his qui fecerant eos. placentur igitur sacrosis gentilium fides ifundenda peccatoribus & fures p fidem abrahe filios oracula polliceri Ne autem scias quia lapidibus cōparati sitis homines. arboribus q̄ homines comparauit. cum subdidit. Jam enim securis posita est ad radicem arboris Exempli autem ideo facta est mutatio vt illo cōparationis processu quidem intelligatur homini clementior iam profectus. ¶ Origenes. Et quidem si iam

mihi questio nascere dicere est ꝓ ea q̄ ꝓ hac fu ea qua illo tempore cōplebit. Cū aūt tanta post secula fluxerint quō spūsancta ꝓ q̄ dicat go puer israelitico ꝓpo ꝓbetam q̄ passio eius viciana sit. bis em̄ q̄ egre diebam̄ ad eū ut baptizarem̄. hec iter cetera loquebar. ¶ Ciril. Secundum ergo in pūctu noiat mortiferā irā que diuinitus irruit in iudeos ꝓter exercitatam impietatem in xp̄m. nō tñ bestie radix secundum pre nunciat. sz ad radicē id ē iuxta radicez posita deasi nāq; fuerūt rami. nec radicatus extirpata ē planta reliquie em̄ israel salue fiunt. ¶ Grego. i omel. Dei arbor bui⁹ mūdi ē vniuersum gen⁹ humanū Securis vo ē redemptor nr̄ qui velut ex mānubrio q̄ ferro teneb ex humanitate. sz mādit ex diuinitate. que videlicet securis iā ad radicē arboris posita est quia etsi p patientiā expectat. videt tñ ꝺo facturā ē Et notandū q̄ nō ait ramos securi positā. sz ad radicem dicit Cū. n. malos filios vellunt. quid aliud q̄ rami infructuose arboris abscidunt. Cū vo tō simt gemes cū pareāt tollit. infructuosa arbor a radice abscisa ē Unusquisq; aūt pūsus paratā atus gehē ne cōcremationē iuct. q̄ fructū boni opis facit conte nit. Vñ sequit. Qis g⁹ ar. q̄ nō facit fru. bonū exci. i ignē mittit. ¶ Cas. Elegāter dictū ē nō facies fru ctum q̄ adiūgit bonū. officiosum em̄ b aīal de⁹ q̄ crea uit. q̄ naturale ē sibi exercitatiōi instantia. otiū vero innatale Obest em̄ inertia etenim cūctis corporis mē bris. nulli aūt vt aie Ea nāq; cū cōtinuo sit natura liter mobilis ociari nō patit. Sicut aūt ociū malū ē ita q̄ indecens exercitiū Ex eo aūt q̄ premisit peni tentiā. p̄dicat q̄ securis adiacet nō quidem indens. sz terrorem mutatiōis ¶ Unde. Ifacias g⁹ fructū q̄ pē gre. qui debet penitentie. adest dñs qui fructum req rat fecundos viuificet. steriles reprehendat.

¶ Et interrogabāt eū ⁊c dicētes Quid ergo faciem⁹: respōdens autē dicebat illis Qui hē duas tunicas det non hīnti Et qui habet escas similiter faciat Venerunt autē ⁊ publicani ut baptizarent̄ et dixerūt ma/gister quid faciemus: Et ille dixit ad eos Nichil amplius q̄ q̄ constitutū ē uobis fa ciatis Interrogabāt aūt eum et milites di cētes Quid facim⁹ et nos: Et ait illis Ne minem cōcutiatis ne calumpniā faciatis ⁊ contenti estote stipendijs vestris.

¶ Grego. i omel. In premissis vbis baptiste iohā nis constat q̄ audientiū corda turbata sunt. que cō silia querebant. cū subinferē Et inter. eum tur. di. Quid ergo fa. ¶ Origē. Tres ordines indicunt sci scitanciū iohannē sup saluet sua. Unus quē scripta appellant turbas. alius quē publicanos noiat. Ter ius qui milicū appellatione censet. ¶ Cho. Et q̄dem publicana ⁊ militare a malo abstinere precipit Tur bis aūt quasi nō malicios existēte bonū aliquid p̄ci pit obseruari. vñ sequit. Respō. aē dixit q̄ ha. duas tu. det nō hīa ¶ Greg. i omel. Propē h̄ q̄ tunica p⁹ ē necessaria vsui nr̄o q̄ pallium. ad fructū digni pen tentie panet vt nō solū exteriora quecūq; sed ipa no bis valde necessaria diuidere cū proximis debeamus sz vel tunicā qua vestimur vel escam qua carnalit viuimus. vnde sequit. Et qui habet escas similiter. ¶ Basilius. Hic aūt docemur. q̄ ex omnib q̄ sū fluē supra ꝓrū victus necessitatem. tenemur eroga gare illi qui non habet ꝓter deū. q̄ quecunq; possi mus largitus ē. ¶ Greg. i omel. Qua em̄ mēsura seminē. Diliges proximū tuū sic tēpm̄ mi⁹ amab p⁹ cōuiuat. q̄ nō cū eo i necessitate illius eā q̄ sunt sibi necessaria partit. idarco se diuidere cū proximo duabus tunicis dat̄ p̄cepit. q̄n. q̄ vna in dit. nemo vestit. Inter hec aūt sciendū ē quātum misericordie opera valeant cum ad fructus digni penitentie ipsa pre ceteris preapuntur ¶ Ambro. Alia em̄ officia precepta ꝓna sunt singulorum mi sericordia cōmunis est vsus. Ideo gmune precepti est omnibus vt conseruāe nō habeat. Misericordia em̄ est plenitudo virtutum Misericordie tamen opi pro possibilitate conditionis humane mensura seruā tur. ut non sibi vnusquisq; totum emat. sed quo habet cum paupere partiatur ¶ Origenes. Proin diozem autem locus iste recipit malledi. Quemā enim non debemus duobus seruire dominis. sic nec duas habere tunicas. ne sit vnum indumentum ma ns hominis ⁊ alterum nouū. sed debem⁹ nos exuere veterē hominē ⁊ q̄ dare qui nudus est. Alius em̄ ha bet vnum. alius oīno non habet. Contraria sibi inuicē fortitudo ⁊ quō scriptum ē ut ī ꝓfundū mare p̄ cipiemus nostra delicta. sic proiecta a nobis oīa vicia atq; peccata ⁊ tacere super eum qui nos ad cauſa exeant ¶ Theo. Quidam autem tunicas duas esse dixit spiritum scripture ⁊ lītam. habentem vi duo hec monet iobes. ut ministrat ignoscentib⁹ q̄ ci ad minus lītam. ¶ Beda. Quātā aūt baptismi uirtutem habuerit hinc probatur. quia publicani ⁊ milites ad consilium salutis sue coegerit inquiri dum. vnde sequit. Venerūt autem publicani vt bap tizarent̄ ⁊ dixerunt Magister q̄d faciemus ¶ Cas. Magna ē virtus fortitudo dum seculares viros ni runt ab indigno locupletes. ¶ Beda. Precepit q̄ eis ne vltra p̄scriptum exigant. vnde sequit. Et ille dixit ad eos. nihil amplius q̄m q̄d cōstitutū ē uobis faciatis. publicam vo appellāt hi qui vectigalia pub lica exigunt. siue q̄ conductores sunt vectigalium vt rex publicam. necnon ⁊ hi qui secularibus huius tem p negotia sedāt. Eodem vocabulo censentur. quia omnes pariter in suo quēq; gradu ab aspera fra de coercet. vt dum primo se ab alienis temperet appetitu. tandem ad propria cum proximis cōmuni da ptingerent. Sequit. Interrogabant aūt eum ⁊ milites dicentes. Quid faciemus ⁊ nos. Iohannes autem moderantie premonet ne ab eis calumniam predam requirant quibus militando p̄deste nolue rant. Unde sequitur. Et ait illis. neminem con cutiatis scilicet per violentiam. neq; calumniam fa ciatis scilicet per fraudulentiā malam. Et estote con tenti stipendijs vestris ¶ Ambr. Docēs iccirco stipendia militie constituta. ne dum stipē⁹ ānē predereris

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶Ambro. Ma. stipendiū enim appellat impulsum prouisionem ⁊ deputata p legem dignitatibus munera. ¶Aug. contra faustum. Sciebat eū eos cum miserent non esse homicidas. sz ministros legis ⁊ nō ultores iniuriaꝝ suaꝝ. seo saluti publice ⁊ficos. alioquin responderet eis. Arma abiicite militiam istam deserite. neminē pcutite. vulnerate p fermit. Quid enim culpaē in bello. an quia moriunē quidem morieū ut domentur ī pace uicturi. hoc reprehendere inimicorum est. non religiosorum nocendi cupiditas. ulciscendi crudelitas. impacatus aīq; implacibilis animus. feritas rebellandi. libido dominandi. alīa similia. Hec sūt que in bellis iure culpantur. que plerūq; vt etiam inde puniaē adūsus violentiam resistencium. siue deo siue aliquo legitimo imperio ubente. gerenda ipsa bella suscipiunē a bonis. cum in eo rerum humanaꝝ ordine inueniūtur vbi eos vel ubere tale aliquid. vel in talibo obedire ut ipse ordo cōstringit. ¶Cyp. sup matt. volebat aē ubes cū publicānis ⁊ mitibus loquebatur. ad alīā mitiorem philosophiam ipsos traducere. Sed qm̄ nondum erant ad illa idonei mitiora referat. ne si posita proferret. nequaq; illis intenderēt. ⁊ bis etiam offenderē.

Existimāte aūt populo ⁊ cogitantibus omnibus in cordibus suis de iohāne. ne forte ipse esset xp̄s. respondit iohannes dicēs omnibus Ego quidem baptiso vos in aqua Venit enim fortior me post me Cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius Ipse uos baptisabit in spiritu sancto ⁊ igni Cuius ventilabrum in manu eiꝰ ⁊ permundabit aream suam ⁊ congregabit triticum in horreum suum. paleas aūt comburet igni inextinguibili.

¶Origenes. dignum erat ut plus iohanni q̄z ceteris hominis deferret qui aliter q̄z cunāi mortales uixerat. Quī ob causam diligebant quidem eum ultra sine lō nō seruabāt ī canendo modum Vnō dicatur confirmauit autem populo ⁊ cogitantib omnibo ī cordib suis de iohāne ne forte esset xp̄s ¶Ambro. Quo aūt meptus ā; q̄ is qui in alio estimaē in se ipso esse nōn crediē. quē p mulierem venturum putabit. p virginem venisse non credunt Et vtiq; diuini oraculum signum in virginis partu nō i mulieris constituerū est. ¶Orige. Habet autem periculū delictō. si modum transeat. Debet enim qui aliquā diligit causam ⁊ causas considerare diligendi. ⁊ eo plus diligere q̄z meretur. Nam mensuram cuiusq; modumq; si transcenderit. ⁊ qui diligit. ⁊ q̄ diligitur. i peccato erunt ¶Orego. Unde iohānes mensuraē gloriatus in habita opinione de ipso ab omnibus nec aliquamdiu usus est primatum appetere sed humilitatem amplexus est. vnde sequē Respondit Io. di. om. Ego quidem baptiso vos in aqua. ¶Beda. Quō autem respondit eis qui in secreto cordē quia xp̄s esset cogitabāt. sed etiam sicut alius euāgelista declarat. missus ad eum sacerdotib ac leuitis an esset xp̄s inquirebant ¶Ambro. Vel uidebat iohannes cordis occulta Sed consideremus cuī grā dei eī munus ē. qui reuelat nō uirtus hominis qui diuino magis adiuuaē beneficio. q̄z naturali cernit officio ¶Deo autem respondente probauit non esse se christum qui uisibili opetur officio Nam cum ex duabus naturis id est ex anima homo subsistat ⁊ corpore visibile p uisibilia. inuisibile p inuisibile misterium consecrat. aqua eī corpus abluiē spū anime delicta mūdāē. licet etiam ī ipso fonte sanctificato diuinitatis aspiret ⁊ ideo aliud fuit baptisma penitentie. aliud ē grē. istud baptisma ex veroq;. illud ex uno. opus hominis ē gerere penitentiam delictoꝝ. Dei munus est grām implere misteriī. Declinās ergo maiestatis inuidiam. non verbo sed ope declarauit non esse se xp̄m. vnde sequiē. venit eī fortior me post me In hoc q̄ dixit fortior me. comparationem non fecit. neq; eī iter dei filium ⁊ hominē vlla poterit esse comparatio sz q̄a multa fortes fortior nemo nisi xp̄s Denicq; eoꝝ q̄ nō fecit comparationē eo q̄ addiderit. Cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamentorum eius ¶Aug. de con. euā. Matheus quidem dicit. cui non sum dignus calciamenta portare. ideoq; si ad rez ptinet aliquid aliud intelligere in eo q̄ dictum est calciamenta portare ⁊ corrigiam calciamentoꝝ soluere ut unus euāgelistarum hoc. alius aliud diceret omnes verum narrauerunt Si autem nihil intendit iohannes cum de calciamentis domini diceret. nisi excellentiā aīe ⁊ humilitatem suā q̄dlibet horū dixerit siue de soluenda calciamentoꝝ corrigia. siue deportādis calciamentis. eandem tamen sententiam tenuit. quisq; etiam verbis suis q̄ calciamentoꝝ memoriam eādez significatiōem humilitatis expressit ¶Ambro. Per hoc etiam q̄ dixit Cuius non sum dignus calciamenta portare euāgelice predicationis ostendit. in apostolos graciam esse collatam. qui sunt calciatu ī euāgelium Dixē tamen ido hoc dicere q̄ plerūq; iohānes psonam accipit populi iudeorum ¶Orego. Sz ⁊ iohannes se indignum esse ad soluendum corrigiā calciamenti eius denunciat. ac si apte dicat. Ego redemptoris vestigia denudare non valeo. qui sponsi nomen mihi immeritus nō usurpo Mos eī apud ueteres fuit. ut siquis eam que competeret accipere nollet uxorem. ille ei calciamentum solueret. qui ad hanc sponsus iure p̄pinquitatis veniret. Vel q̄a calciamenta ex mortuis animalibus fiūt. incarnatus dominus quasi calciat⁹ apparuit qui mortalia nostre corruptionis assumpsit. Corrigia ergo calciamenti est ligatura misteriī Iohānes itaq; soluere corrigiā calciamenti eius non valet. q̄a icarnationis misteriū nec ipe inuestigare sufficit. qui hunc p̄ spīm agnouit. ¶Cyp. Et quia dixerat q̄ suū baptisma nihil plus haberet q̄z aquam consequēter ostēdit excellentiam exhibitu p xp̄m baptismatis. cum subdit ipe vos baptizabit in spūsancto et igne. p ipsam dicti metaphoram ostendens abundantiam grē. non enim ait. Dabit vobis spīrumsanctum sed baptizabit. ac rursus per id quod de igne subiūgit. ostēdit urentē

grate ⁊ sic xp̄s aquā vocat spūs gr̄am ostendens p vocabulum aque mirorē q̄ contingit ex ea ⁊ consolatiōnē immensam que mentes capaces illi⁹ ingerit ¶ Sic ⁊ iobes p igms vocabulū exprimit feruorē ⁊ rectitudinē gr̄e. nec non ⁊ peccatoꝝ p̄sūptionem. ¶ Beda Potest ⁊ spūs sanct⁹ noīe ignis sanctifica tus intelligi. quia incendit p amorē ⁊ p sapiētiā cor da que replet illuminat. vñ ⁊ apostoli baptisma spūs i ignis visione purgatiue. subtilit q̄ ita exponūt. q⁹ in p̄nti in spū ⁊ in futuro baptizemur in igne. ut videlicet sicut nūc i remissionē oim peccatoꝝ ex aq̄ ⁊ spū renascimur. ita ⁊ tūc de ceteris quibusdā peccatis purgatoriꝫ ignis baptismate mūdemur ¶ Origē. Et quō iobes uīt iordanē fluuiū veniētes ad baptismū prestolabat ⁊ alios abigebat dicens. generatio vipar Eos vero q̄ p̄fitebant̄ peccata. suscipiebat ¶ Sic stabit in igneo flumine dñs uīe uncta flāmea rumphea ut quicūq⁹ post exitum uite huius ad paradisum trāsire desiderat. ⁊ purgatione indiget. hoc eū lauamine baptizet. ⁊ ad paradisū aut ipica erāsmittat. eū vo q̄ nō habet signum prioꝝ baptismatū lauacro igneo non baptizet ¶ Basi. Non ait ꝑter b⁹ q⁹ dixit ille Baptizabit vos in spū sancto integrū quus esse baptisma facebit. in quo nomē solius spūs inuocatū ē. oportet enim semper illibatam manere assignatam traditionem in vnificante gr̄a. Nam addere vel minuere quicq̄ excludit a uita perpetua Sicut em̄ credim⁹ sic ⁊ baptismū suscipimus In noīe pa. ⁊ fi. ⁊ s. s. ¶ Origen. Per hoc ergo q⁹ dicit baptizabit in spū sancto. ostendit abundantiam gr̄e ⁊ beneficij copiaꝫ ¶ Ne autem aliqui putent q⁹ dona largiri ⁊ potestas ⁊ voluntas est creatori. punire vero inobedientes nullā sibi foze cām ut curā. ob hoc subdit. Cuius vētilabrum in manu eius. ostendens q⁹ nonsolum mundificus est dignis. sed etiam p̄uaricationū ultor. Vētilabrum aūt p̄mptitudinē iudicij exprimit Non. n. cum inducīs. sed in īstanti ⁊ absq̄ quolibet interuallo separat damnandos a collegio saluandoꝝ ¶ Cirill. Per hoc autem q⁹ subdit Et p̄mūdabit aream suā designat baptista ecclesiam p̄parare ad xp̄m quasi ad dñm ¶ Beda Per aream em̄ p̄s ecclesia figuratur in qua multa sunt vocati. paucu vero electi. cuius aree purgatio ⁊ nunc virtutum genē. cū q̄sq̄ pueruus vel ob manifesta peccata de ecclesia sacerdotali castigatione ejicit. vel ob occulta post mortem duma districtione damnat Et vniuersaliter in fine p̄fitetur. q̄n mittet filius hoīs angelos suos ⁊ colligent de r̄gno eius oīa scandala ¶ Ambro. Ventilabri ergo iditio discrimināq⁹ dñs declarat uis habere mentem. eo q⁹ dum frumenta ventilantur in area. plena a vacuis veluti quodam aure spirantis examine separātur. vnde sequitur Et congregabit triticum in horreum suum. paleas autem comburet igni inextinguibili Per hanc autem comparationē dñs ostendit q⁹ iudicij die solida menta fructusq⁹ uirtutu ab inanis iactātie exilij q⁹ factoꝝ infructuosa leuitate discernat perfectiozes menti viros locaturus in mansione celesti Ipse enim perfectior fructus est. qui meruit esse conformis. qui sicut granum tritici exadit ve plurimos fructus afferret ¶ Gallas Et palee sem⁹

⁊ inanes signāt ⁊ quolibet uento pereūtes ⁊ volubiles ¶ Basili. Cōferunt ergo his qui digni sūt regno celoru. velut palee tritico nō tamē immixta diuinis cultibus ⁊ primoru hoc habent. sunt spiritalibus do na siue corporalibus beneficijs ¶ Uel. Uel quia absq⁹ vento non possunt triticum ⁊ palee separari. Ideo habet ventilabrum in manu sua q⁹ ali os paleas. alios triticum esse demonstret Cum enim esses palea leuis scilicet incredulus. ostendit te esse temptatus q⁹ latebas Cuz autem Fortiter temptatus ta tolerauerīs. nō te fecit fidelem temptatio aliq⁹ pu nientem. sed virtutem que in te latebat. probauit in dum ¶ Greg. misenus Expedit aūt scire q⁹ bona que per repromissiones reposita sunt bonis ui uentibus. talia sunt. ut verbo valeant explicari. q⁹ nec oculus uidit. nec auris audiuit. nec in cor hois ascenderunt. Nec peccatoꝝ pene ad aliquid ea que in p̄senti sensum afficiunt. ꝓportionem habent ⁊ quāuis aliqua illarum pēaꝝ per nostra nomina vocabula. differre tamē nō modicū. Cum em̄ aliud ignem. aliud quidā cōgere docens ex eo q⁹ aliq⁹ inextinguibili quod in istum ignē non cadit ¶ Gregorius. ⁊ moza. Uiro modo expressus est ignis q⁹ benne. ignis nāq⁹ noster corporeus p congesta ligna nutritur. nec valet nisi focus subsistere. at ōtra q⁹ benne ignis cum sit corpore⁹ ⁊ in se missa reputa corporaliter exurat. ignis non nutritur. sed cruciat semel inextinguibilis durat.

¶ Okta q̄dē ⁊ alia exhortās euāgelizabat populo. herodes aūt tetrarcha cū corripet ab illo ō herodiade uxore frīs sui ⁊ ō oīb⁹ malis q̄ fecit herodes adiecit ⁊ hec sup omnia ⁊ inclusit iohannem in carcere.

¶ Ozi. Annūciauerat iobes xp̄m bap⁹ spūs mi p̄dicabat ⁊ cetera que euāgelij tradit historia. cur ergo his alia ānūciasse mōstrat ideo q⁹ nō oēs eadem ⁊ alia exhortatiōe euāgelizabat populo ¶ Chry. exhortatio em̄ eius erat bona doctrina. ⁊ ideo quedam euāgelio dr̄ ¶ Orig. Et quō i euāgelio frequenter xp̄o referē. q̄a mitra ⁊ alia locutus ē. sic ⁊ in p̄sēti co intellige q⁹ lucas ꝛ dixerit q̄m maiora q̄dā a iobe nūciabāt̄ q̄s vt deberēt frīs credi. miramur aūt uobis q̄ inter natos mulieꝝ maior nō fuerit. q⁹ i templ⁹ monē mentis ueritis ascenderit ut a plerisq⁹ xp̄s p tareē. si ꝛ⁹ multo mirabili⁹ q⁹ nō eiusdē herodis fr̄is midauue interiū. vñ sequit. Herodes aūt cū arguer ab illo ¶ Euseb. Dicit aūt tetrarcha ad dīstinctiōē dis q̄ r̄gnāuit nat⁹ est xp̄s. erat n. ille rex. hic aūt erarcha. erat aūt ille gentis Arabie regis Arabi filius quā cū gentē fuit frīs sui philippi more sacrilego du xit q̄mus p̄ter habuerit a fratre. his em̄ solis locis b agē. quoꝝ frēs sine p̄le uitā expleuerāt. ei ob hoc Herodem reprehenderet baptista. Primo q⁹ diligenter eius audiebat sermones. cum sine ons ponderosos ⁊ consolatōne plenos Sed luxurios cupiscentia cogebat eum aspernari uba iobis. ⁊ eū detrudit i carcerem. Et hoc ē q⁹ dicit Hec ⁊ hec sup omnia ⁊ inclusit iohannem in carcere.

¶ Deu ¶ Non autem bis diebus captus est iohannes sancta euāgelium solummis post aliqua gesta domino & post eius baptismū diffamatum. ꝙ a bis ppter exaggerandam malitiam ¶ Herodis ꝓ scriptum est Qui cum uideret ad predicationem iohannis multos confluere milites credere. publicas penitere & eōrū uulgus baptisma suscipere ipse econtrario non solum iohānem contemnit ꝙ vinculat & occidit. ¶ Ilo. Ante etiam ꝙ lucas aliquid narret de actibus ihesu dicit iohannem ab herode captū ne offendat se solūmodo eadem facta precipue ordinem temporum que eo anno gesta sunt quo iohānes captus & est dampnatus.

¶ Factum est aūt cum baptizaretur omnis populus & ihesu baptizato & orante apertū est celum & descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum Et vox de celo facta est Tu es filius meus dilectus in te complacui mihi.

¶ Ambro. Pulcre in his que a ceteris dicta sunt. lucas compendium sumpsit Et intelligendum magis a iohanne dñs baptizatus est. q̄ expressum relatione unde dr Factum est autem cum baptizaretur omnis populus & ihesu baptizato & orante apertum ē celum ¶ Lapsatus est autem dominus non mūdari volens sed mundare aquas ut abluere ꝓ carnem xp̄i que non cognouit baptismatis usu haberent ¶ Origen. ¶ Nunquam Accedit etiā xp̄s ad baptismū ipse sanctificat⁹ baptistam. qd autem nulli dubiū est ut eetum veterani Adam immergat aque.

¶ Ambro. Que etiam sit dominici causa baptismatis ipse dominus declarat dicēs. Sic decet implere omnem iustitiam. iustitia quidem est ergo iustitia. mihi da quod alterum tibi tuare vehis. prosit ipse iapias. & tuo alios hortetur exemplo. Nemo igit refugiat lauacrum gr̄e. quia ipse lauacrum penitentie non refugit ¶ Chrys. Fuerat autem baptisma iudaicum qd sordes carnis auferebat. non conscientie emundabat. ¶ Nostrum autem baptisma separat a peccatis lauat animā. & copiosius largit. baptisma vero iohannis iudaico prefectius fuit. nec enim ad observationem corporalium mundificationum inducebat. sed monebat a vitio in virtutem conuerti. ¶ Nostro vero baptismate minus quidem spūsanctum administrabat. nec remissionem prestabat. sed gratiam fit. exhibebat cum quasi finis quidam esset veraciter baptismatum. Sed neq; iudaico baptismate nec nostro baptizat⁹ est xp̄s. qua nec idumentia peccatorum egebat. nec illa caro expers esset spūsancti que ꝓ spūmsanctum ab ipso principio cōcepta est. sed baptizatus est iohannis baptismate ut ipsa natura baptismatis sanctificaret. quia neq; ipse indigebat dom spūs baptizatus ē. dilectissime baptismo & exime ut perpendas qd susceptio baptismatis opportuna sit quis ortus ¶ Beda quia ea peccata sunt omnia in baptismo laxata. non ad hoc nitens carnis est fragilitas solidata. ¶ Nam q̄si transito mari rubro gratulamur submersos egiptios. Sed in deserto mundane conuersationis hostes occurrunt. alii qui duce xp̄o gressu nostro studiose vincitur. donec perueniamus ad patriam. ¶ Chrys. Dicit autem apertum est celum tamq̄ hactenus reclusum fuisset. Jam autem omni signo & mimo. in unū redacto & uno existente omnium pastore. celum patuit. & homo cernicola aggregatus est angelis ¶ Beda. ꝛ enim a celum tunc apertum est. cuius oculi celorum misteria cernebant. ꝙ virtus ibi baptismatis ostenditur. de quo quisq; cum egredie. regni celestis ei ianua aperit. dumq; caro innoxia frigentibus tangit aquis opposita quōdam noxios rumpbea extinguit ignea. ¶ Chrys. Descendit etiā spūsanctus ad xp̄m tamq̄ ad sm̄ gr̄is nostri principium ut in xp̄o sit primo qui non sibi sed nobis potius illum suscepit. unde sequitur Et descendit spūsanctus corporali specie sicut columba in ipsum. Non existimet aliquis q̄ cū nō habuit eum. susceperit ipsum. namq; illum desursum tamq̄ deus mittebat. at idem ut homo recipiebat infernus ignis ex eo deuolauit in eum ex ipsa deitate ad eius humanitatem ¶ Aug. xv. de tri. Absurdissimū autē est cum iam. xxx. annos esset accepisse spūmsanctum Sed venit ad baptismum sicut sine peccato ita nō sine spūsancto Si enim de iohanne scriptum est. spū sancto replebitur ab utero matris sue quid de hoc xp̄o credendum est. cuius carnis ipsa conceptio non carnalis sed spiritalis fuit. Hunc ergo corpus suū id est ecclesiam prefigurare dignatus est. in qua baptizati precipue accipiunt spūmsanctum. ¶ Chrys. Nec dolebat ignis ipo baptisma aliqd vetustatis & partum sapiebat nouitatem. Ux enim baptisma susciperet a puella ostendebat aliquid vetustatis. Ux aūt spūs descendens. nouū aliquid designabat ¶ Ambro. Deinde autem spūs se in corpore demonstrauit. quoniam in columbatis substantia non videtur. Aduertamus misterium quare sicut columba. simplicitatem enim lauacri requirit gr̄a ut simplices sicut colūbe pace lauacri requirit gr̄a qua in typo veteri columba quōdam ad illam arcam que sola fuit diluuij immunis. reuersa est ¶ Chrys. Vel nunc ut mansuetudinē magistri declaret in specie columbina apparet. in penthecoste autem quēadmodum ignis. ut ostendat penā Cum enim oportebat delicta ignoscere. mansuetudo necessaria erat. sed ubi adepti sumus gratiā. restat examinis & iudicij tp̄s. ¶ Cirill. D vnic. eccle. ē aūt colūba simplex & lenum animal non felle amaro. non morsibus seuū. nō vngule laceratione violentū. hospicia humana diligere. vnius domus nosse consortium cum generare filios. simul sedere. cōmeare volatu inuicem. coercere conuersatione cōmuni uitam suam. degere oris osculo. concordiam pacis agnoscere. legem arcta omnia vnanimitatis implere. ¶ Chrys. Et quidem xp̄s in ortu suo p plurima se manifestauerat oracula Verum quia noluerunt aduertere. cum medio latuerit tempore rursus se ab alio clamore patefecit principio. non stella sed desuper indicabat patē in undis iordanis & spūs deuolabat protrahēs illā vocem sup uerticem eius. qui baptizabatur. vñ sequit Et vox de celo facta est. Tu es filius meus dilectus

in te complacuit mihi ¶ Ambro. Vidimus spm̃ sed i specie corpozali Et patrē quē videre non possum⁹. audiamus. Inuisibilis ē em̃ pater. sz ⁊ filius inuisibilis sm diuinitatem. sz demonstrare se voluit in corpore ⁊ qa pater corpus nō gerebat. Ideo probare voluit nobis in filio sese presentem dicens Tu es filius meus. ¶ Aethana. Sacra quidem scriptura ex noīe filij duplicem intellectum oñdit Vnū quidem ut in euāgelio dr Dedit eis potestatem ut fiant filij dei Alterū aūt intellectū iuxta quē ysaac est filius Abrahe xp̃s ergo nō simpliciter dr dei filius. sed cū articulari additione vt comp̃hendamus qm̃ ip̃e solus ē q reuera ⁊ sm naturā ē filius. quāobrem ⁊ vnigēitus dr Nā sm imaginē Arrij dr filius. sicut qui hoc nomē p gr̃az assequūt. i nullo a nobis differre videbit. Restat ergo sm aliū intellectū fatendū eē xp̃z filium dei sm quez Ysaac filius Abrahe esse agnoscitur. qd em̃ ab alio naturaliter gignit. nō aūt ab exterinseco sumit exordium. filium naīa recenset sed dicit. Nunqd ut homīa est passibilis natiuitas filij? mime. sed deus cū sit indiuisibilis ipassibiliter pater ē filij Dn̄ vbū p̃ris dr. qa necip̃m ve at vbū hūa⁹ passibiliter pdudē. ⁊ cum simplex sit natura dīna vnius solius filij pater ē Et pter hoc addit dilect⁹ ¶ Cnf. Cum em̃ quis vnū solum possidet. maxime diligit Si vero pater factus sit plurium. dispertit⁹ affectus remittit. ¶ Aetha. Cum aūt antea pphā proculerit dei promissa dicēs. mittam xp̃m filium meū runc apud Jordanē quasi consūmato p̃misso. decenter subungit In te complacuit mihi ¶ Beda Acsi dicat i te placitum meū m̃ stituti. id ē b̃ p te gerere qd mihi placet ¶ Grego. Vel aliter Omnis qui pēitendo cōtingit aliq que fecit eo ip̄o q pemitet. se sibi displicuisse indicat quia emendat. qd fecit Et omnipotens pater humano mō de peccatoribus locutus ē dicēs Penitet me fecisse hoīem. quasi sibimetipsi displicuit i peccatoribus q̃s creauit. In solo aūt xp̃o sibi placuit qa in solo eo non inuenit culpā. i qua se reprehendat quasi p pentiā ¶ Aug. de con. euā. Qd aūt matth⁹ dicat Hic ē filius meus. Lucas aūt. Tu es filius meus dilectus. ad eandem sententiā explicandam valet. Vox em̃ celestis vnū hoc dixit Sed matheus oñdere voluit ad id valere qd dictū ē. hic ē filius meus. vt illis qui potius audiebant. indicaret. q ip̄e esset filius dei. non em̃ xp̃o indicabat. qui sciebat. sz audiebāt qui aderāt. pter quos etiā ip̄a vox facta est.

¶ Et ipse ihesus erat incipiens q̃si anorum triginta. vt putabat filij ioseph Qui fuit Hely. Qui fuit mathat. qui fuit leui. qui fuit melchi Qui fuit Jāne Qui fuit ioseph Qui fuit mathathie. qui fuit amos. qui fuit naum. qui fuit esli. qui fuit vagge. qui fuit maath. qui fuit mathathie. qui fuit semei. qui fuit ioseph. qui fuit iuda. qui fuit ioban. qui fuit resa. qui fuit Zorobabel qui fuit salathiel qui fuit neri qui fuit melchi qui fuit addi qui fuit cosam qui fuit elmadā qui fuit her qui fuit ihesu qui fuit eliezer qui fuit iorim qui fuit mathat qui fuit leui qui fuit simeon qui fuit iuda. qui fuit ioseph. qui fuit ioā. qui fuit eliachim qui fuit mēna qui fuit mathathia qui fuit nathan qui fuit dauid qui fuit iesse qui fuit obeth qui fuit booz qui fuit salmon qui fuit naason qui fuit aminadab qui fuit aram qui fuit esrom qui fuit phares qui fuit iude qui fuit iacob qui fuit Isaac qui fuit Abrahe q̃ fuit thare qui fuit nathor qui fuit seruth qui fuit ragau. qui fuit phales qui fuit heber qui fuit sale. qui fuit caman qui fuit arphaxat. qui fuit sem qui fuit noe qui fuit lamech qui fuit mathusale qui fuit enoch qui fuit iareth. qui fuit malaleel qui fuit caman qui fuit enos. qui fuit seth qui fuit adam. qui fuit dei.

¶ Orig. Cū ante baptizatū dīm dixisset ginoui dni exponit. nō a supioribus ad ifenora descēdisse xp̃o vsq ad ip̃m puēit deū. vii diē. Et ip̄e hērat iapiēs quasi annoz. xxx. Cūq; baptizatus ē ministeriū secūde incarnationis assūpit. tūc dī inspirat vt tu q̃ prioē natiuitatē destruas. ⁊ i secūda regeneratione nascaris ¶ Hore. Nazian. Est ergo considerandū q̃s esset q̃ baptizatus ē. ⁊ a q̃ nō minus dem ⁊ a iohāne ⁊ tā ingētes miracula. vt ⁊ hebiamus doctrinā nos p̃mundādi. ⁊ humilitatem imperandi Cum ⁊ i pfectōe ⁊ spiritalis ⁊ carnalitas p̃dicādi quoz primū dictū sit baptisma incipiēs ⁊ ñ p̃mittēdo se p habitū bonū. nāq; mūdationē peccatoz faciat donū baptismi. verēdū ne ad eūdem vomitū reuertamur. Sēm dictū ē filius isurgētes ō dispēsatores misterij ¶ Hi dignitate p̃cellūt. Certū eoīū ē illis qui deum cognōuit ⁊ q̃libet tempus arbitrantur ad p̃dicationē vel doctrinā spectare. Purgat ille ⁊ tu purgamini a iobe. ac tu i tuū mometē insurgis cruciatus. tu aūt docēdo seniores imaginē puerū sustinēs Danielis ⁊ similiū exempla i ore nā quilibet non ad respondendum paratus est Non est autem ecclesie. quod raro contingit. eo q̃ nec vitā rundo ver statuit ¶ Crisostomus. Vel nostro vlq ad illā etatem que cunda peccata recipit. expleta tam legem perficiens. ne quis dicat. q ipse legem solut q̃ eam non poterat cōsūmare ¶ Cyrill. Ob hoc etiā tricenarius accedit ad baptisma vt ostēdat q̃ spiritalis regeneratio viros parit perfectos spiritalem etatem. ¶ Beda. Potest etiam mystice baptizati saluandis etas nr̄i etiā baptismatis sacramenti misterij, pter fidem sz trinitatis ⁊ operū bonoꝝ

Greg. Baptisandū est tamen infantulos sine rebus vrgeat num vilius est insensibilē sanctificare vrgeat num vilius est insensibilē sanctificare ꝙ non signatos trālmigrare Sed dices Christ⁹ circumcisus baptisāē cū deus esset. tu vero vbes ac celerare baptisma cum dixisti deus ad obiectum sol nisi ipse non indigebat purgamine nec aliqđ immundū habebat piculum cum differret baptisma. ac vbi impurū non redūdat piculum si trāsmigres i corruptione natus. non autem incorruptionis veste indutus Et quidem bonum est baptismi mūdiciam custodire. sđ potius est interdum paulisper maculari ꝙ gratia carere omnino. Cirill. Licet tamen xp̄s secundum carnem careat patre suspicabanē aliq eum pateron habere. vnde sequē. ut putabaē filius ioseph Chrisost. Bene ut putabaē qui nata non erat. ꝙ deo putabaē. qa eius mama que ioseph uiro suo erat despōsata. genuerat. Cur autem ioseph magis ꝙ alius generatio discribiē. cum maria de spūsancto genuit xp̄m. et ioseph a generatione oīno uideaē alienꝰ Debuere pellemus nisi consuetudo nos instrueret scripturaꝝ que semp uim originez querat. maxime cum ioseph eiā origo sit mane Nam cum uir uxor fuerit ioseph vnusq ex tribu sua et ex patria sua accipe uxorem. itaq et census tempore ascendit ioseph de galilea de ciuitate sua nazareth in iudeā ciuitatē dauid que uocat bethleē eo quod esset de domo et de patria dauid ut profiteretur cum maria uxore sua que erat desponsata ei et erat grauida. Quā generatiōz ioseph explicamus habere Qui fuit Heli. Illud autem aduertendū ꝙ duobus matheus Iacob qui fuit pater ioseph filium Heli dicit esse cōmemorat. Lucas vero ioseph cui desponsata fuit maria filium Heli esse describit. quō unus duos patres sez heli et iacob esse potuerunt. Greg⁹ Nazanzenus. Dicunt autem quidam ꝙ mortua est successio a Dauid usq ad ioseph licet diuersis nominibus ab utroq; euāgelista narrāē Sed hoc absurdū esse quoniam in eum huiꝰ generationis ordinem fratres ordinate Machā sez et Salomonē. vnde generationes diuersimode pfluxerunt. Eusebius. Istorum ergo verborum sententie intellectum attentius explicemus. Si enī approbente matheo ioseph esse filium iacob lucas similiter approbasset ioseph esse filium heli esset aliq controuersia. Cetez cum approbante matheo lucas plurimū opinionem declarare non ignorans dicens putabaē. non arbitrez aliqđ retinqm dubium Cum enī essent inter iudeos diuise opiniones de xp̄o et omnes reducerēt ipm ad dauid per promissiones ei factas Plurimi autem asserebant xp̄m a dauid esse futurū p Salomonem et alios reges Quidam hanc opinionem uitabant. eo ꝙ plurimi regum dicunē enormia. Et qua de rechomia ueritas dixit. ꝙ non omnē semen ex eo collocandum in sede dauid. quoꝝ opinionē cōmemorat lucas sententiam enarrare matheum qualis esset veritas generationis. Et hec ē prima ratio Est et alia profudior Quoniam enim cum incipet scribere ante conceptionem Marie et carnalem naturitatem ihesu oportune uolens in historia ꝓmittere carnalem progeniē. vnde et generationem a superioribus deriuat descendens. Cū esset verbum dei carnem accipet descendebat Ideo lucas ad faciam p lauacrum regenerationem prosilit et ibi aliam geneꝝ successionem exponit et ab imis ad prima subleuans pariter. et peccatorum quos narrauit matheus memoriam abdicat. eo ꝙ quicūq in deo renasciē. sit alienus a criminosis parentibus dei filius factꝰ. Et eorum qui sm deum uitam duxerunt honestam. Sic enim Abrahe dictum est tu proficiscēris ad patres tuos non quidem carnales sed in deo patres. ꝓpter similitudinē honestatis. Igitur qui deo nasciē. ascribit penes qui sunt sm deum peregrinantiam motū Aug. de que no. et ve. testamē Vel aliter. matheꝰ a Dauid p salomonem descendit ad ioseph lucas vero ab heli qui tempore fuit salvationis ascēdit p traducē Matha filij dauid et heli et ioseph unxit tribū. ostendens vnius generis esse vtrūq. ac p hoc nonsolum ioseph filium esse saluatorem. sed et heli Ipa enim ratione qua ioseph filiꝰ dicaē esse saluatoꝝ. ipsa etiam est et heli filius et ceterorum oīm qui de eadem tribu sunt Hinc est ꝙ dicat apostolus. quoꝝ patres et ex quib⁹ xp̄s sm carnez Aug. de que. eiā. Vel tres cause occurrunt. quarum aliquā euāgelista secutus sit. aut eīm vnꝰ euangelista patrem eius a quo genitus ē noīauit. aliē vo vel auum maternum. vel aliquem de cognatis maioribus posuit. aut vnꝰ erat ioseph naturalis pater et alter eum adoptauit. aut more iudeorum cum sine filijs unus decessisset. eius uxorem ꝓximus recipiens filium quē genuit. ꝓximo mortuo deputauit. Ambro. Tradiē eīm Matha qui a salomone gēs duxit iacob generasse filium et uxore suspitte decessisse. quā postea melchi accepit uxorem. ex qua generatus est heli Rursus heli fratre iacob sine liberis decedente copulatus est fratris uxori et generauit filium ioseph. qui iuxta legem iacob filiꝰ dicitur quoniam semen fratris defuncti iuxta legis veteris sensum suscitabat Beda. vel aliter Iacob fratres heli sine liberis defuncti uxorem de mandato legis accipiens genuit ioseph. naturā quidem germinis filium suum. secundum vero legis preceptum effiaē filius heli Aug. de consensu. euangelista. Probabilius eīm intelligimus lucam adoptantis originē tenuisse qui nolue ioseph genitum dicere ab illo cui filium esse nazarenum Cōmodius eīm filius dictus est a quo fuerat adoptatus. ꝙ dicereē ab illo genitus cuius carne non erat natus Matheus autem dicēs Abrahā genuit Isaac Isaac autem genuit iacob atq in hoc verbo qđ est genuit pseuerans. donec in ultimo diceret. Iacob autem genuit Joseph. sanus expressit ad eum se patres perduxisse originem generantium a quo ioseph non adoptatus sed genitus erat Quāq si etiam genitum lucas diceret ioseph ab heli. nec sic nos hoc verbum perturbare deberet. neq eīm absurde quisq dicaē non carne. sed carnaliter genuisse quē sibi filium adoptauit Verito autem lucas adoptionis originem suscepit. qua p adoptionē efficimur filij dei Per carnalem vero generationem filius dei potius ꝓpter nos filius hominis factus est Crisost. Quia vero hec pars euangelij consistit in serie nōminum nihil pāosū eimde acquiri existimāt Ne igiē hoc padamur. expiamur eiā hūc passū

scrutari Est enim ex nudis hominiꝫ copiosum hau rire thesaurum quia plurium rerum mdicatiua sunt nomina·nam ⁊ diuinam clementiam ⁊ oblatas a mu lieribus gratiarum actiones sapiunt·Cum enim fili os īpetrabāt nomē īpōebant a dño aꝫ dono ¶ Helo Interpretaē ignē Hely deus meus vel scandens· q̄ fuit Mathat id est donans peccata· Qui fuit Heli id est additus ¶ Amb. pulcre lucas quādo filios Ja cob non poterat plures comprehēdere·ne extra ge nerationes euagari supflua sene videretur· licet in aliꝫs id est longe posterioribus patriarcharum tam̄ antiqua nomīa non prevermittenda arbitratus ē io seph Jude Symeonis ⁊ Leui·quatuor enim genera in his cognoscimus fuisse virtutum· In iuda passi onis dominice per figuram misterium prophetatū· In ioseph precessisse castitatis exemplum· In Si meone vindictam pudoris· In leui officium sacerdo tis·Vnde sequitur Qui fuit Melchi id est rex me⁹ Qui fuit Jamne id est dextera Qui fuit Joseph id est accrescens·¶ fuit autem alius iste Joseph· qui fuit Mathathie id est donum dei vel aliquando·qui fuit Amos·id est onerans· vel onerauit· Qui fuit Naum id ē consolatio·vel consolator Qui fuit Esly id est adiuua me·qui fuit Nagge id est mendies vt mendicanum·qui fuit Naat id est desideriū qui fuit Mathathie vt supra·qui fuit Semei id est obediēs qui fuit Joseph id est augmentum· qui fuit Juda id est confitens qui fuit iohanna id est dominus vel gratia eius dominus misericors· qui fuit Resa id est misericors· qui fuit zorobabel id est princeps vel magister Babilonis·qui fuit Salathiel id ē pe titio mea deus· qui fuit Neri id ē lucerna mea· qui fuit Melchi·id est regnum meum·qui fuit Addi id est robustus vel moleſ⁹· q̄ fuit Cosan id est dñans aꝫ dīnās· qui fuit Helmadā·qđ ē dei mensura· qui fuit Her qđ est vigilans vel vigilia vel pelliceus· qui fuit Iesu qđ est saluator· qui fuit Eliezer id est deus meus adiutor·qui fuit Jozam id est domin⁹ ex ultans vel exaltans· qui fuit Mathat vt supra· q̄ fuit Leui·ut supra·qui fuit Simeō id est audiui ti stitiam vel signum·qui fuit Juda vt supra·qui fuit Joseph vt supra·qui fuit Jona id est columba vel coleus·qui fuit Eliachim qđ ē dei resurrectio·q̄ fuit Melchi id est rex eius·qui fuit Menna·qđ ē viscēa mea·qui fuit mathathia id est donum· qui fuit Na thā id est dei vel damus Ambro. Per Nathā aē expressam aduertimus ꝓphetie dignitatem· ut qa vnus omnia xp̄s ibus·in singulis q̄ maioribus ge nera virtutum diuersa precederēt· Sequitur· qui fuit Dauid ¶ Origenes·Dominus descendens ī mū dum assumpsit peccatorū hoim psonam·⁊ nasci vo luit de stirpe Salomonis vt refert matheus cuius peccata scripta sunt ⁊ ceterorum ex quibus mlti fe cerunt malum in·conspectu dei· Qui vero ascendit ⁊ secundo per baptismū ortus esse describitur· vt refert lucas·non per Salomōem· sed per Nathā nascitur·qui arguit patrem super vne mortem or tuq̄ Salomonis· ¶ Aug·in li·retracta Dicendum autem q̄ huiusmodi nomis prophēta arguit damo ne putetur idem fuisse hō cum alter fuerit ¶ Greg

nazan·Sed ad Dauid vtera sm veritatē euāgelistā est generis processus indiuisibilis· Vnde sequitur· Qui fuit Jesse ¶ Helo· Interpretatur Dauid mens fortis Jesse icensum Sequitur·qui fuit Obeth·id est seruiens· qui fuit Booz quod est fortis· qui fuit Salmon quod est sensibilis vel pacificus· qui fuit Naason·qđ est augurium vel serpentinus· qui fuit Aminadab id ē populus voluntarius·q̄ fuit Aram qđ ē erectus vel excelsus·qui fuit Esron· id ē lan ea·qui q̄ plures qđ ē duriſs· qui fuit Juda id est confitens·qui fuit Iacob quod est supplantator·qui fuit Ysaac quod est risus vel gaudium·qui fuit Abraham q̄ est pater multaꝝ gentiū vel videns populi ¶ Ca Matheus quidem tātāꝫ qui iudeis scribebat· nihil ha duit vterius scribere·nisi q̄ ab Abraham ⁊ Dauid xp̄s processerat Hoc enī maxime placebat iudeis Lucas vero sicut qui omnibus cōmunior hoīdi vterius protendit sermonē attingens vsq̄ ad Ad Vnde sequitur·qui fuit Ebar ¶ Helo· Qđ interpre tatur explorator siue nequitia·qui fuit Phaleth q̄ est requiescit lux qui fuit Seruth qđ ē comprehendens vel perfectio·qui fuit Nagau qđ i egrotus vel pascens qui fuit Phales qđ ē divisio vel divisum qui fuit Heber quod est transitus· qui fuit Sale·quod est collens·qui fuit Chaynā qui i lamentatio vel possessio eorum ¶ Heda·nomi nat⁹ Chaynam uxta hebraicam veritatem q̄ in Genesi neq̄ in verbis dierum inuenitur· fuit Arfaxat Selaa vel Sale filium nullo interposito p nuisse perhibetur Sed quo go Lucam hanc gñām lxx interpretū editōe suppliſſe vbi septū ē q̄ Cainan cxxxv annoꝝ genuerit Sela Sequit·qui fuit Arfaxat ¶ Helo· Q̄ est sanās depopulatus· qui fuit Sem·qđ est nomen vel nominatus qui fuit noe q̄ est requies· ¶ Ambrosius·noe quidem ultimus ho minicas generationes commemorato non debuit pr termittī·ut quia ecclesie nasceretur· auctorem fui genere auctorem p̄misse videatur qui eam ip po ante fundauerat·qui fuit Mameth ¶ Helo·qui humiliatum vel percutientem vel percussum vel hu milem qui fuit Mathusale quod est mortis emissio vel mortuus ē ⁊ interrogauit· ¶ Hūc· p⁹ vtro diluuium numerantur anni·ve quoniā solus ē filius cuius vita nullam sentit etatem·in mundo q̄ hu non sensisse diluuia uideret·qui fuit Enoch·⁊ no pietatis domice ⁊ diuinitatis manifestum mōtis eo q̄ nec mortem senserit dñi ⁊ ad celū rapti⁹ q̄ generis auctor rapt⁹ ad celū ē vñ manifestū ē potuisse non mori·sed voluisse vt nobis mors ho desset·⁊ ille quidem rapeus ne malitia mutet cor eius Dominus autem quem malitia seruā mu re non poterat eo vnō venerat·nature sue mutā te remeauit ¶ Sed· Pulcre autem baptizato filio vsq̄ ad deū patrē ascendens·hoc gratie Enoch ponit·qui ablata morte translatus est in paradisum ut significet eos qui in gram adoptionis filiorum ex aqua ⁊ spiritu regenerantur·merito post corpo ris absolutionem eternam suscipiendos in regnum Septuagenarius enim propter septenum [illegible]

illoꝝ requiē significa legis implerunt ¶ H dedicato·qui fuit Da nens·qui fuit Mala dus dei·qui fuit Ca id est homo vel desp Heb quoo ē positio pulcros filius Ade ne generationes figurare dus q̄ m priore gene quitur·qui fuit Adam rens vel indigēa·qui cius potuit conuenire filio meoperer ⁊ usq̄ procederet in figura v so magnum factus pe scribere Putauit etia tem referendam q̄ v lis·vel sm generationem crum ⁊ ſgnationem m nos a primo gñatorem ātāꝫ baptisma eius ex fe gratiam dei filium mentus diuine gñatio ritione dicturus patre ri filius meus dilectus· est per hec demonstrau filii Hely q̄ de illo gā lii fuerit adoptatus cu dixit cū se factus a deo· cande amisit·tamq̄ filiu ¶ Theoph Ideo etiam dicamus·q̄ qui in medio engē·⁊ filios dei faceret· gratio sine semine fuisse dus q̄ secundus Adā fac ap̄ns Adā·⁊ mundi a deo¶ Aug·de con·euā fuisse voluit dñm descen cum· Ideo gñationes al matrem descendendo co q̄ si Lucas autem nō gñationes narrat·nec de q̄ sacerdotem i expādis vbi ultimum iobs ponit peccata mundi Ascenden mundum ⁊ expiatis pec hic euāgeliste discrepare dens sine secum·nec mire Lucam successiones vſq̄ q̄ Matheum·cum nem sanans esse decurſa legnum translegenne ⁊ ronis vir in macura er ſplures fines cum suis pros statim filijs obijre ſ gñām Consumentissim mo gñationes per lex vi mauerat· nam ⁊ ascensu tam oblionem recōciliar

illuū regnū significat· qui iuuāte dei gīa decalogū legis implerunt ¶ Glo· Interpretatur autē Enoch dedicatio· qui fuit Jared qđ est defendens siue descendens· qui fuit Malaleel· qđ est laudatus dei vl laudans dū· qui fuit Caynam ut supra· qui fuit enos id est homo vel desperans vel violentus· qui fuit Seth qui ē positio siue positus· ¶ Ambros· Seth pulcherrima filius Ade non fileatur· vt cum due sint ppe generationes signarentur in typo in posteriore populo ē in prioze generatione xp̄m numerandū Heli qui fuit Adam ¶ Glo· Q. ō est homo vel terra vel integēs· qui fuit deus ¶ Ambro· Quid pulchrius possit conuenire· q. ut sancta generatio a deo filio inciperet· et usq ad dei filiū duceret· creatusq; prudenter in figura vt natus in veritate sequeret· et imaginem factus periret· ppter quē dei imago descenderet· Putauit etiam lucas ad deum xp̄i origines referendam q verus christi generator deus sit vel sm generationem veram pater vel sm lauacrum regenerationem mistici autor numerus Et ideo non a prima generationem eius cepit describere· sz post baptismū eius explicuit vt scōm naturam et sm gratiam dei filium demonstraret· Quod autem nouimus diuine generationis mysterium q. q. de generatione diuina patrem premisit loquentem· Tu es filius meus dilectus· ¶ Aug· de con· euā· Satis ex hoc demonstrauit· non se ido dixisse ioseph filium dei q. de illo gīa· sed quod ab illo vt putabat fuerat adoptatus cum etiam ipsum Adā filiū dei dixisse habus a deo· sed per gīam quā postea percepit amisit· tanq; filius in paradiso constitutus· sic ¶ Chrysō· Deo etiam generationē finit in deum vt ad discretionē q. qui in medio sunt patres xp̄s ad deum patrem filios dei faceret· et vt etiā crederetur christi partus sine semine fuisse· Quasi diceret· Si nō credis q. secundus Adā factus sit sine semine· deuenias ad primū Adā· et inuenies eum absq; semine factum· ¶ Aug· de con· euā· Et matheus quidem qđ significare voluit dīm descendentem ad nostram mortalitatem· hoc generationes ab Abraham vsq; ad xp̄i natiuitatem descendendo commemorauit ab imo euāgelista autem lucas non ab imo sz a baptismo xp̄i generationes narrat· nec descendendo· sed ascēdendo tātū· q. sacerdotem i expiādis peccatis magis assignans· testimoniū ipius phibuit dicens· Ecce qui tollit peccata mundi· Ascendendo autem puenit ad deum· in quo mundati et expiati reconciliamur ¶ Ambro· nec hic euāgeliste discrepare videant· ē qui veterem ordinem sequitur· nec mireris si ab Abrahā ptes sm lucam successiones vsq; ad xp̄m sunt pauciores sed apud Matheum· cum per alias personas gīa nouimus esse decursū· Potest enim fieri vt alij longiorem transegerint vitam Alteruus vero generationis vir in maiura etate decesserint cum videā? posteros suos cum suis nepotibz viuere· alios vo rius suum filiū obijre susceptus ¶ Aug· 8 cō· euā· philum Conuenientissime aūt lucas baptizato domino gīarum per lxx vij· personas sursum vsus est ascensu· nam et ascensus ad deum cui per peccatū humilitatem recōliamur· expressus est et per baptismū fit homini oīm remissio peccatoz· que illo numero significatur· nam vndecies septem septuagies et septē sūt Jn denario aē ptio beatitudīs ē· vii māifestū ē· q. transgressio denarij designat peccatū per superbiam plus aliquid habere cupientes· hoc autē septies ppterea ducatur vt motu bonis facta significet illa transgressio Ternario emm numero ī corpoream partem bonis significatur· quaternario vo corpus· motus autem in numeris non exprimit cum dicimus vnum duo tria· sed cū dicimus semel bis ter Vñ p septies· xi· significatur motu boīs facta transgressio·

¶ Capitulum quartum·

Jesus autē plenus spūsancto regressus est a iordāe Et agebatur in desertum spiritu· xl diebus et temptabatur a diabolo· et nihil manducauit in illis diebus Et consummatis illis esurijt Dixit autem illi diabolus Si filius dei es dic lapidi huic vt panis fiat Et respondit ad illum ihesus· Scriptum est non in solo pane viuit homo sed in omni verbo dei·

¶ Chrysō· Post baptismū xp̄s temptatur innuēs nobis q. postq; et nos baptisāti temptationes imminent nobis· Unde dicit Jhs autem plenus spūsancto regressus est a iordane· ¶ Cyrillus· Pudum dixit deus non permanebit spūs meus in hominibus istis eo q. sunt caro· Obi vero regnatione per aquam et spiritum ditati sumus· facti sumus diuine nature participes Per spūs autem participatiōem in primogenito aut in multis fratribus primus recepit spiritum q. et spūs dator ē· ut etiā ad nos p ipsum puenīat gīa spūssancti ¶ Origē· quādo igitur legis ihesum plenū spūsancto· et in actibus scribitur de apostolis q. repleti fuerint spūsancto vide ne equales putes esse apostolos saluatori· quomodo enim si volueris dicere· Nec vasa plena sunt vino vel oleo· non statim dices q. equali mensura sunt plena· sic et ihesus et Paulus plēi erāt spūsancto· sz vas pauli mteo mio erat vasibus et ēi erat sm mēsurā suā vtrq; rpletū Accepto igit a saluatore pleno spūsancto baptismo q. sup eū i specie colūbe de celis venerat ducebatur a spiritu· quia quotquot spū dei ducuntur hi filij dei sunt· iste autem supra omnes ppie filius dei erat· ¶ Beda· Ne cui autem veniret in dubium a quo spū ductū siue expulsum alij euāgeliste dicerent in desertum· consulte lucas demū intulit Et agebatur in deserto spiritu· xl· diebus· nequid contra eum valuisse spūs putaretur immundus qui plenus spūsancto quecūq; volebat agebat ¶ Precus· Si vero nos arbitrio ppio nostram vitam dispomimus quomodo ipe trahebatur multus· q. ergo dicitur agebatur spū· huiusmodi habet intellectum· sponte spiritalem duxit conuersationem· ut locum exhiberet temptanti·

¶ Basilius Non enim verbo prouocans inimicū

sed opere visitans querit desertum delectat enim diabolus in deserto · non patitur esse in vrbibo cōtristat ipsum concordia ciuium ¶ Ambro · Agebat igitē in desertum consilio vt diabolum prouocaret ¶ Nam ñ ille certasset · non mihi iste viasset misterio vt Adam de exilio liberaret · qui de paradiso in desertū eiect⁹ est · exemplo · vt ostenderet nobis diabolum ad meliora tendentibus inuidere · ⁊ tunc magis esse cauendō ne misterij graciam deserat mentis infirmitas · Vnde seqē Et temptabatur a diabolo ¶ Cirill Ecce fact⁹ ē i athletis ubens agōes de⁹ bis q̄ coronāt q̄ coronat sanctorum vertices ¶ Grego · iij · moza · Nostis tam noster mentem mediatoris dei ⁊ hoim temptatione quassare non valuit Sic enim dignatus est temptationes externus suscipere · ut tamen eius mens intemptā diuinitati inhērēs incōcussa pmaneret ¶ Orig · Temptatur autem ihesus a diabolo · xl · diebus ⁊ q̄ fuerint temptamenta nescimus · que ideo forsitan pretermissa sunt · quia maiora erāt · q̄z ut litteris crederentur · ¶ Dasit · Vel dominus p quadragenam in temptatus mansit · Nouerat enim diabolus gulam ieunabat · ⁊ non famescebat · ⁊ ideo non audebat accedere Vnde sequitur Et nihil manducauit in illis diebus Ieunauit siquidem ostendens q̄ illi qui se vult ad pugnas temptationum accingere sobrietas est necessaria ¶ Ambro · Tria igitur sunt que ad vsum proficiunt salutis humane sacramentum · desertum · ieuniū Deo · n · nisi qui legitime certauerit corona tur Nemo autem ad certamen virtutis admittatur nisi prius ab omnibus ablutus maculis delictorum gre celestis munere p secretē · ¶ Greg · nazā · Quadraginta siquidem diebus ieunauit nihil manducans erat enim deus · nos autem ieunium possibilitati proportionamus · licet zelus aliquibus progredi suadeat vltra posse ¶ Dasit · Deo tamen nō sic vtēdum est carne · ut p egestatem alimenti naturalis vigor eius soluatur · neq; ad vlt⁹ vt corporem intelligibus vrgeatur p dissolutionis excessum · vnde dominus noster semel ℔ pegit Sed p totū consequēs eē pus ordine debito gubernauit corpus · ⁊ similiter moises ⁊ helias ¶ Ori · Valde prudenter autez factū est q̄ in ieunando eorum non excessit numerum ne scilicet putaretur aparenter vemisse · non autem recepisse veram carnem · aut preter humanam esse naturam ¶ Ambro · Quadraginta autem dierum mistici numerū recognoscis · tot enī diebus aqs abyssi effusas esse memisti ⁊ tot ieunio dieruz sanctificato refusam celi seremonijs ostendit clementiam · tot ieiunio dierum Moises perceptionem legis emeruit tot annos i heremo constituti patres panem angelorum consecuti sunt ¶ Aug · de con · euā · Numerus autem iste laboriosi huius temporis sacramentū ē q̄ sub disciplina regis xp̄i aduersus diabolum dimicamus Hic enim numerus temporalem uitam significat tempora enim annoruz quadripartitis vicibus curruntQuadraginta autem quater habent decē · Porro ipsa decem ab vno vsq; ad quatuor progredientes numero consummatē Hō declarat · q̄ · xl · dierum ieunium hoc est humiliationem anime consecrauit ⁊ lex ⁊ prophete p moysen ⁊ helyam ⁊ euāgelium p ipsius domini ieiunium · ¶ Hilarius · Verum quia non esurire supra hominem est assumpsit dominus passionem famis indicans eam non esse peccatum ⁊ concessit cum voluit nature hominē quia sua fa pati ⁊ agere · Vnde sequitur Et consummatis illis esurijt · non coactus ad necessitatem qui potest omnia re · sed quasi prouocans diabolum ad bellum Videns enim diabolus quia vbi fames · ibi infirmitas aggreditur ad temptandum ⁊ quasi temptationum excogitatorz famē xp̄o patienti suadebat lapidibus appetitum sedare · vnde sequitur Dixit autem diabolus · Si filius dei es · dic lapidi huic vt panis fiat ¶ Ambro · Quia precipua docemur nobis esse bella quibus ad conuersandam mentem hominis cōtra armari Oportet vnum · aliud inducitur · ortum ambitionis Vnde ergo cepit · vnde iam vicit scribens Nam Discamus igitur cauere gulam cauere luxuriam quia telum est diaboli Sed quod sibi vult talis forma si filius dei es · nisi quia cognouerat dei filium ēē futurum sed venisse p hanc infirmitatem corporis putabat · Aliud explorantis · aliud temptātis · ⁊ q̄ profitetur se credere ⁊ homī conatur illudere ¶ Orige · Negato autem patre a filio panis et lapidem pro pane iste quasi aduersarius ad vipellis ⁊ fallax pro pane dat Lapidem ¶ Cirill · Putebat quidem lapidibus appetitum sedare · hoc est mutare desiderium ab alimento naturali ad aliud tam preter naturā ¶ Ori · Puto eū q̄ vidisset lapidem diabolus ostēdit · ⁊ hortatur singulos ali quēdum dic ut lapis iste panis fiat Si vidisset eos dogmatum suorum mēdacium pro panibus dere · scito lapidem eorum esse sermonē qui mentiens diabol⁹ ¶ Dasi · Dissipatus autem temptationis xp̄s non repellit a natura famē · vnde sequit Et respōdit ad illū ihs · scriptū ē · ḡa nō in solo pane viuit homo · sed in omni vbo dei ¶ Beati · Q · d · nihil pambus humana natura sustentaē sino sumpserit verbum dei ad nutriendam vniuersam naturam hominum Aliter pastus ē israelitarum populus colligens annis · xl · māna ⁊ gaudens volatilij predu · Dum consilio helias cōmunas habuit corvos Delectat bis agrestibo locos nutrimē ¶ Cirill Vel aliter remis cibis vtrenū nostrū aliē corpus · animā vero rationalis dīno vbo vigorē ad bonā habitudinē spūs · nō eīm naturā mcorporeā corpus alit · ¶ Cirill · naz̄ēn · vīs ñ aliē virtus pāe · nec p carnē bibitur bet aīa ⁊ pinguescit · alijs epulis nec sublimis catur ⁊ crescit nutrimentum boni cultus pietia pulmentum · iustitia potus · impassibilis delectatio bene sapere ¶ Ambr · Videt igitur quo nere veaē armorum · quo homine a spiritalis incursione defendat aduersum nos animus gule enim quasi deus vitur potestate · quib enim maderat Deo q̄si homo cōmuni sibi accepto duuino pabulo lectionis ieiunus famē expleri gat · alimentū vbi acquirat · nō eīm possit sequiē panē desiderare terrenum · humanis mēbris uina prestare non dubiū ē · simul cum dicit solo pāe viuit hō ondit hominē esse temptati est susceptionem nostram · non suam diuinitatem

¶ Et duxit illum diabolus & ostēdit ei oīa regna orbis terre in momento temporis & ait illi Tibi dabo potestatem hanc vniuersam & gloriam illorum. quia mihi data sunt & cui volo do illa Tu ergo si adoraueris coram me. erunt tibi omnia subdita Et respōdens ihesus dixit illi. scriptum est. dominum deum tuum adorabis & illi soli seruies.

¶ Theophi. Primo inimicus xp̄m de gula tēptauerat deinde de cupiditate siue auaricia ibi. & ostendit ei omnia regna mundi. Vnde sequē Et duxit illum diabolus & ostendit ei omnia regna orbis terre in momēto tēporis. ¶ Greg. i ome. Quod mirum si permisit ab illo in montem duci. qui se per membra illius crucifigi ¶ Theophi. Sed palam ostendit ei omnia regna orbis terre. Fuidā non p̄mittebat hoc ei ostēdi. ego autem dico q̄ sensibiliter & in phantasia aparere fecit ¶ Titus. Vel potest totum verbo & velut quādam domū intendit manifestare. vt existimabat ¶ Ambro. Nō enim in momento tempora seculorum & terrena mōdana non enim tam conspectus celeritas indicat q̄ caduce fragilitas potestatis exprimit Vn momēto enim cuncta illa p̄tereūt. & sepe honor seculi abijt & reuertit. Sequit Et ait illi Tibi dabo potestatem hanc vniuersam & gl̄am illorum. quia mihi data sunt & cui volo do illa. ¶ Titus. In vtroq; mentitur. neq; enim habebat. nec cōferre poterat qui carebat. nullius enim obtinet potestatem q̄ ad perpetuū aduersarius derelictus ¶ Ambro. Nihil mirū. quia omnis potestas est a deo. itaq; a deo ē constituta ordinata. a malo ambitio potestatis. nec ipsa potestas mala. sed is qui male vtitur potestate Quid ergo bonum est in potestate. studere honori. non auferatur. non expiat. Distingue tamē hoc. Est enim alius enim bonus in seculo. alius p̄fecto melior. Bonum est enim deum querere & cōfessione dominicā studium nullis occupationibus impedire. Sed is qui deū querit p̄ter fragilitatē carnis & mentis angustias sepe tentatē. quanto magis qui solum querit. obnoxius ē. Docemur ergo contemnere despicere. eo q̄ diabolice subiacet potestati ¶ Cassio. Habet autem sacerdotis gratia domestici periculum. & vt dominetur aliis. prius seruiendum ad obsequium. vt honore donetur & dum vult esse sublimior. similata humilitate fit vilior. vñ sequit Si tu ergo si adoraueris coram me. erunt tibi omnia subdita ¶ Cirill. Quomodo tu cuius sors est perpetualis flāma. qualiter oīm dominio que sua sunt subdita. poterit cultorem habere. cuius meritum vniuersū ¶ Origenes. Vel aliter totū. duo regna contraria regnare estimant. peccati rex peccatum diabolus. & iustitie rex iustus xp̄us sciensq; diabolus ad hoc venisse xp̄m vt regnum eius tolleret. ostendit ei omnia regna mundi non quidem regnum Persarum vel Iudeorum. sed regnum suum quomodo regnaret in mundo. quomodo scilicet alij regnant a fornicatione. alij ab auaricia Et estendit ei in punto temporis. hoc est in presenti tempore cursu quia ad comparationem eternitatis. puncti obtinet instar. neq; enim necessarium habebat Saluator vt ei ducatus huius seculi negocia monstrarent. sed statim vt aciem luminū suorū ad contemplandū vtitur & peccata regnātia & eos qui regnarentur a quibus conspexit. dicit ergo ad eum. Demisti. vt aduersus me de imperio dimices. adora me. & accipe regnum quod teneo. Verum dominus vult quidem regnare & quasi iustitia ut absq; peccato regnet. vult gentes sibi esse subiectas. vt seruiant vincat. nec sic vult regnare ceteris vt ipse regnetur ab alio. vnde sequit Et respondens ihs dixit illi. scriptum est. dominum deū tuū adorabis & illi soli seruies ¶ Beda. Dicēs diabolus saluatori si p̄cidens adorauerit me. ecce tota non audit q̄ ipse magister adorare eū debeat quasi dominum & deum suum ¶ Cyril. Qualiter autem si fm hereticos filius est creatura adoratur quod crimen inferet aduersus eos qui seruierunt creature & nō creatori si filium secundum eos creaturam existentem colimus tamq; deum ¶ Orige. vel aliter. Ideo inquit omnes gentes mihi volo esse subiectos. vt dum deum adorēt & ipsi soli seruiant. tu autem a me vis capere peccatum qđ ego dissoluturus huc veni ¶ Cyril. Hoc autem mandatum eius tetigit mente ante aduentum enim eius ipse vbi q̄ colebatur. lex autem diuina ejiciens ipsum a domino vsurpato adorare statuit solum eum. qui naturaliter deus est.

¶ Beda. Fuerat autem aliquis. quomodo queniat q̄ hic p̄cipitur. soli domino seruiendum apostoli verbo qui dicit. Per caritatem seruite inuicem. Sed in greco dubia molligitur seruitus cōmunis hoc est siue deo siue homi exhibita fm quā iubemur seruire inuicem. Latria autem vocatur seruitus diuinitatis culmi debita qua iubemur soli deo seruire.

¶ Et duxit illum in iherusalem. & statuit illum supra pinnaculum templi & dixit illi Si filius dei es. mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim quoniam angelis suis mādauit de te. vt conseruent te & quia in manibus tollent te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum Et respondens ihesus ait illi. Dictum est. non temptabis dominum deū tuū Et consummata omni temptatione diabolus recessit ab illo vsq; ad tp̄us.

¶ Ambro. Sequitur iactantie telum quo in proximo delinquitur. quia dum homines gloriam virtutis siue iactare desiderāt de loco meritorū suorū & statione recedunt. vnde dicitur Et duxit illum in iherusalem & statuit eum supra pinnaculum templi ¶ Orige. Sed putabatur plane quasi arrepta ad tēptationem spontee prosiliens. & qđamodo loquebatur. Duc quo vis & inuenies me in omnibus fortiorem ¶ Ambro. Ira autem est iactantia. vt dum se putat vnusquisq; ad altiora conscendere sublimium vsurpatione factorū

ad miseriora trahatur. vnde sequit Et dixit ihū. si fi
lius dei es. mitte te hinc deorsum ¶ Beda. Non autē
contra diuinitatem certamē diabolus mīt neq; eīm
audebat Et ideo dicebat si filius dei es. sed cū hoīe
certamen mīt quē quōdam seducere potuit ¶ Am
brosius Vere autem diabolica vox est. que mentem
homis de gradu altioze meritoq; predpitare conē
dit. simul mfirmitatem suā diabolus malicīāq; defig
nat. qua nemī potest nocere nisi ipe deorsum se mit
tente. nam qui relictis celestibus terrena eligit. vo
luntarium q̄dam precipitio uite labentis incurrit. si
mul quoniā celum suū diabolus vidit obtusum qui
omnes homies ꝑ ne subiecerat potestati. pl⁹ cepit
q̄; hoīem mdicare. Trāsfigurat autem se sathanas
velut āgelū lucis ⁊ de scripturis ipis sepe diuina la
queum fidelibz parat. vnde subdit Scriptum ē eīm
quoniam angelis suis mandauit de te. ut conseruent
te. ⁊ ḡa in manibz tollent te. ne forte offendas ad la
pidem pedem tuum ¶ Origē. Dnō tibi diabole scire ep
ista scripta sunt nūq̄ legisti ꝓphetas vel diuina elo
quia legisti quidem. non ut ipe ex lectione eoꝝ meli
or fieres. sed ut de simplici uera eos qui amici sunt
uere interficias. scis quia si de alīs eius uolumīb⁹
loqui voluero. nō decapies ¶ Ambro. Ergo nō te ca
piat hereticus. quia potest de scripturis aliqua exē
pla proferre. vtitur ⁊ diabolus testimonijs scriptu
rarum non ut doceat sed ut fallat ¶ Origē. Dicō aūt
quomodo ⁊ ī ipis testimonijs versipellis est. vult enī
minuere gloriam saluatoris quasi angelox indigeat
auxilio offensurus pedem. nisi eox manib⁹ subleuet
Hoc eīm testimonium non de xp̄o. sed de sanctis gene
raliter scriptum ē. neq; eīm indiget angelorum auxi
lio qui maior est angelis. Quimpotius discе diabole
q̄ nisi deus adiuuaret angelos offenderēt pedem suū
⁊ tu ꝓ rea q̄si fulgur de celo cecideristi. ḡa credere
ī ihm xp̄m dei filium noluisti Quare aūt siles. q̄ sequ
tur Sup aspidem ⁊ basiliscum ambulabis nisi quia
tu es basiliscus. eu draco. tu leo. ¶ Ambro. Sed do
minus rursus neq; q̄ de se fuerant ꝓphetata ad ar
bitrium diabol pueuit esse facienda. sed diuinitatis
ꝓprie auctoritate seruata versucie eius occurrit. vt
quia scripturarum exemplum pretenderat scriptu
rarum vinceret exemplis. vnde sequit Et respōdēs
ihesus ait illi. Dictū est quia non tempt abis dominū
deum tuū ¶ Cris. Diabolicū eīm ē seipm ingere ad
pericula. ⁊ temptare si empiat deus ¶ Cirill. Non. n.
tempt̄antibus largitur deus auxilia. sed credentib⁹ ī
eum. vnde xp̄s tempt̄anti eum nō ostendebat mi
racula. quibus dicebat generatio prava signum q̄
rit ⁊ non dabitur ei ¶ Cris. Aspice autē quomodo
non turbatus ē domin⁹ imo de scripturis humilime
cum iniquo disceptat ⁊ conformans xp̄o ꝓfecto. no
uit diabolus arma xp̄i quibus succubuit. ex māsue
tudine eum cepit. ex humilitate deiecit. Tu quoq;
eum videris hominē effectum diabolum ⁊ tibi obuiā
eum eo modo deuincas. Proceas animā tuā formare
os condecens ori xp̄i. sicut enim cum roman⁹ forsan
residet iudex non exiudiet respōsum ignorantis eo
modo loqui. sic ⁊ xp̄s nisi suo modo loquaris. nō ex
audiet te. nec vacabit tibi ¶ Grego. misenus Hegien

me autem pugnāti agonum regē terminus. vel
aduersarius sua sponte cedat vincenti vel
depon̄tur fm pugnatorie arbo decretum Dehi
tur Et cōsūmata omni temptatione diabolus rece
sit ab illo vsq; ad tēpus ab illo ¶ Ambro. Nō enim
scriptura omnē temptationem consūmatam. nisi o
nibus premissis esset oīm maxima dilectionis. qua
cause temptationum. cause cupiditatum sunt. sedatis
carnis oblectatio. spēs glorie auditus promat.
¶ Beda. Accesserat quidem ad eum hostis ut ab
nimem. non inuenīēs autem in ipso antequ
signa discessit ¶ Ambro. Vides ergo ipm diaboli
ī studio non esse pugnacem cedere vere solere vin
⁊ si inuidere nō desinat eamē imitare formidat
frequētius refugit trūphari. audito iesu
recessit inquit vsq; ad tēp⁹. postea eīm non tempt
turus. sed apte pugnaturus venit ¶ Theophi. Di
qua de voluptate temptauerat ī sterno. recedit a
eo vsq; ad tempus crucis in quo cū erat in cruce
tempt̄atur ¶ Maxim⁹. vel diabolus ī filios ip
suggesserat p̄fecte mūdi materiā diuine amoris q
dōs retrocedere uisit. qō erat indecōū diuum
vnō postea satagebat preuancare. cum horta
lectionis ad proximos. ⁊ ido docens eos similia vo
prouocabat ad illius illicitus pdantes ⁊ similia
ad eox odiū pueriāt. sed dīs dilectōs minus q
habebat in eos. monebat. arguebat. benefica tribu
non cessabat ¶ Aug. de con. euā. Cetus aūt hoc lo
matheus narrat. si non eodem ordine. vō inuenio
ē quid prius factum fuerit. regna terre prius pa
strata sint ei. ⁊ postea in pinā tēpli leuat. sic a
hoc prius ⁊ illud postea. mihi tamen adhuc latet
facta esse manifestum sit ¶ Maximus. Ō hoc aut
euāgelistarum hāc iste. illā vero ille premisit. qu
mans gloria ⁊ auaricia admixtem sibi gignit.
¶ Origē. Johānes aūt ḡa a deo exordiū fecit
cēs. In pncipio erat vbū. temptationē dīm nō inue
sic. quia deus tempt̄ari nō pōt. de q̄ erat scr
vo ī mathei euāgelio ⁊ ī luca ghate hoīs dicit
⁊ in marco. homo aūt ē qui tempt̄at. ido mathe
lucas ⁊ marcus tempestatē demati designāt.

¶ Et regressus est ihesus ī uirtute spūs
in galileam Et fama exijt p uniuersam re
gionē de illo Et ipe docebat in synagogis
eoꝝ Et magnificabatur ab omnibus Et
venit nazareth ubi erat nutritus Et intra
uit secundum cōsuetudinem suā die sabba
ti in synagogam Et surrexit legere Et tra
ditus est ei liber ysaie Et ut reuoluit libr
inuenit locum ubi scriptum erat Spūs
dominī super me propter quod unxit me euā
gelizare pauperibus misit me Sanare con
tos corde ⁊ predicare captiuis remissionē
⁊ visum cecis dimittere confractos i remi
sionem predicare annum dominī acceptum
⁊ diem retributionis. Et cum placuis

Et cū placuisset
sedit Et oīm
dentes in eū
bodie in pleta
¶ Origē. Quia dō
tus ē addita est qu
Dñi dicitur Et re
rens in galileam
raculorum dicit. ¶
non absentem sed
sancti gratiam sicut
tur alter filius dei ⁊
gnia virtute operat
Decebat autem exa
nis fulgere misteriu
ministrat Deo sequit
rigionem de illo ¶ O
ad doctrinā. virtus
bicōiungit. Vnde
nagoga grece latine d
nosolum turbam con
ab audientium verbum
lare solebāt. sicut nos
vocib⁹ vero differe mē
q̄ peccato interpretat
ris congregari ī vnu
sine. nisi ratione venti
maiori dignitate predi
nagogam nominare a
Nemo autem ⁊ magn
natur precedentibus fac
¶ quacunq; Et magnificab
Erat autem ne beatos
bonorum priuatum esse
mento odire docet p oppo
ficitur ab omnibus q̄ il
gnitia cognoscebat ¶ C
tiam mirer quos educat
tur Et venit nazareth v
De ⁊ nos decet prius
cem. deinde ⁊ ad reliquos
ta. Confluebant autem
tuam mundi negocijs a
quamq; corde residerent. v
confirmet dīm in suam die
¶ Oratio. Ita autem dom
obsequia. ut ne lectionis q
Dñi sequit. Et surrexit
liber ysaie Accepit quidem
ipm ille qui locutus est in
similitudinis perhibetur qui
no tñ tamen alium nouit
ī ihu virgine Quomodo e
unus ait ginem loquebat ¶
multa reuoluit librum ⁊ ea
¶ lectionis. sed hoc prouide
Et ut reuoluit librum. in
tus dñi super me. xp̄s

Et explicuisset librum reddidit ministro & sedit. Et oium in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est scriptura ista in auribus vestris

¶ Origo. Quia dominus temptationem vicerat-ut ait apostolus est quidem scilicet ad manifestationem sui reuersus. Et regressus est iesus in virtute spiritus in galileam. ¶ Beda. Virtutem spūs signa miracula dicit. ¶ Cirl. Agebat autem miracula non deum sed quasi acquisitam habens spūs sancti gratiam sicut alij sancti. sed potius cum esset natus filius dei & consors oium que sunt pris tūc per virtutis operationem vnctus est spūs sancti. Dicitur autem extunc cum notum fieri & humanam fulgere misterium apud eos qui erāt de sanguine ipsius. Ideo sequitur. Et fama exijt p vniuersam regionem de illo. ¶ Beda. Et quia sapientia pertinet ad diuinā. virtus vero refertur ad opera vtraq; euangelij. Unde sequit in synagogis eorum. Synagoga grece latine dicitur congregatio. quo nomine non solum turbas conuentum sed & domum in qua ad audiendum verbum dei conueniebant ut dei appellatione designetur. sicut nos ecclias & loca & choros fidelium solemus differre. me synagogā quidem pro congregatione & ecclias interpretare. qa scilicet & pecora & queq; in congregum in vnum possunt conuocari nō possunt tñ ratione veritatis. Ideo nouit gre populū qui mysterio dignitate preditum rectius ecclesiam qz synagogam nominare apostolicis doctrinis visum est. Honorificus autem & magnificae a presentibus assequitur premiorum fauorem dictorumue iudicijs cum laude. Et magnificabatur ab omnibus. ¶ Origo. Quos autem ne beatos tantum illos iudices. & te arbitrentur peccatum esse xpi doctrina. qua nunc etiā in nobis docet p organa sua. & nunc magis gloriatur ab omnibus qz illo tempore quo tantū in vna prouincia cognoscebat. ¶ Cirl. Nargitur autez sui nominem quos educatus e sm carnem. Unde sequit. Et venit nazareth vbi erat nutritus. ¶ Theophilus non docent prius proprios beneficiare & deinde & ab reliquos amicitiā spargere. ¶ Beda. Consuetudinem autem die sabbati in synagogis ut omnis mundi negocijs ad medicamenta legis monita quiescere relinquerent-vnde sequit. Et introiit sm consuetudinem suam die sabbati in synagogam.

¶ Origo. Ideo autem dominus ad omnia se curauit ut ne lectionis quidem aspernere officium diuine legis. Et surrexit legere. & traditus est illi liber. Non accepit quidem librum vt ostenderet se ipsum esse locutus est in prophetis & remoueret hereticorum pertinaciam qui alium deum dicunt esse in veteri testamento alium nouum vel qui iudicium xpi dicūt esse in euangelio. Quomodo enim cepit ex virgine qui non natus loquebat. ¶ Origo. Non autem forte inuentum librum & caput de se vaticinantis repe[rit] sed hoc prouidentia dei fuit. unde sequit Et reuoluens librum. inuenit vbi scriptum erat Spūs domini super me. xps em est qui ita memorat

¶ Beda. Explicans enim nobis causam facte in mundo reuelationis & sue humanationis hoc dicit. sic em filius cum sit spūs dauid. non recusat fateri tamq; hō qz in spū dei ejcat demonia ita nō recusat dicere. spiritus domini super me. pro eo qz factus est homo. ¶ Cirl. Similiter autez fatemur eum vnctū fuisse inquātum carnem suscepit. vnde sequit. Propter qō unxit me. non enim vngitur diuina natura. sed qō nobis cognatum existit. sic etiam & qz dicit se missū imputandum est humanitati. Nam sequitur. Euangelisare pauperibus misit me. ¶ Ambro. vides in meatem coeternam atq; perfectam. ipsum loquitur scriptura ibm deum hominemq; in vtero perfectum. loquitur & patrem & spīmsanctum qui cooperat ostenditur. quādo corporali specie sicut columba descendit in xpm. ¶ Origo. Pauperes autem nationes dicit. isti at erāt pauperes nihil oino possidentes nō deum non legem non prophetas nō iustitiam reliquasq; virtutes. ¶ Ambros. vel vniuersaliter vngit oleo spiritali & virtute celesti ut pauperiem conditionis humane thesauro resurrectionis ngaret eterno. ¶ Beda. Dicitur etiam euangelisare pauperibus dicens. Beati pauperes quia vrm est regnum celorum.

¶ Cirl. Forsitan enim pauperibus spū in his ostendit exhibitum liberale donum inter omma dona que p xpm obtinent. Sequitur. Sanare contritos corde vocat contritos corde debiles. fragilem mentem habentes. & resistere nequeūtes insultibus passionum quibus remedium sanitatis promittit. ¶ Basili. Vel contritos corde venit sanare. & remedium dare hūmbo cordi periti a sathana p peccatā eo qz peccatis pcm cor humanum prosternit. ¶ Beda. Vel qua scriptum e Cor contritum & humiliatum deus nō spernit. ideo missum se dicit ad sanandum contritos corde. sm illo psalmi Qui sanat contritos cord. Sequitur Et predicare captiuis remissionem. ¶ Cirl. Captiuationis vocabulum multiplex est. Est enim captiuatio bona sicut paulus dicit. Captiuantes omnē intellectum ad obedientiam xpi. Est & prava & sensibilis que est a corporalibus hostibus. sed deterior est. intelligibilis de qua hic dicit. Fungitur em peccatum pessima tyrannide precipiens mala & obedientes cōfundens ab hoc intelligibili carcere nos xps eripuit. ¶ Theophi. Possunt autem & hec de mortuis intelligi. qui captiui existentes soluti sūt ab iserm dommo p xpi resurrectionem. Sequitur. Et visum ceas. ¶ Cirillus. Profluentes em a diabolo tenebras in corda humana xpus quasi sol iustitie remouit faciens homines filios. non noctis & tenebrarum sed lucis & diei. Qui em aliquādo errabant. perceperunt iustoz semitas. Sequitur. Dimittere confractos in remissionem.

¶ Origo. Quid enim ita fractum atq; collisum fuerat ve homo. qa a ibu dimissus est & sanatus. ¶ Deō vel dimittere confractos in remissionem est eos qui legis pondere importabili fuerant depressi revelare. ¶ Origo. Ista autem omnia predicta sūt. vt post visionem ex cecitate post libertatem ex vinculis post sanitatem a diuersis vulneribus veniamus ad annū domi acceptum. vnde sequitur. Predicare annum domini acceptum. Sunt aē quidam iuxta simplicem

intelligentiam anno vno euāgelium saluatorem in udea predicasse. ⁊ hoc ē qđ dr. ꝓdicare annum dñi acceptum Vel annus dñi acceptus ē totum tempꝰ ecclesie quo dum versaē in corpore pegrinaē a dño.

¶ Beda. neqꝫ eī solus ille annus quo dominus predicabat fuit acceptabilis. sed etiam iste quo predicat apostolus dicens. Ecce nunc tempus acceptabile. Hꝰ ānū sane dñi acceptabilē subdit Et diē reddi. scilicet extreme quādo reddet vnicuiqꝫ secundū opꝰ suū.

¶ Ambro. Ut diem hunc annum dñi acceptum dicat perpetuis diffusum temporibus qui redire i ordinem laboris nesciat continuationem fructus homibus ⁊ cetus indulgeat. Sequē Et cū plicuisset librū tradidit ministro ⁊ sedit.

¶ Beda. Librum audientibus illis qui aderant legit. ⁊ lectum ministro reddidit. quia dū eēt in mundo. palam locutus ē docens i synagogis ⁊ tē plo. sed ad celestia reuersurus his qui ab initio uidebant ⁊ ministri sermonis fuerant. euāgelizandi officium tradidit. stās legit. quia nobis scripturas que de ipso erant aperuit. in carne dignatus est operari. sed reddito libro residet. quia se superne quietis solio restituit. Grate enim operantis est. sedere autē quiescentis vel iudicantis sic ⁊ predicator verbi sui gat. legat. ut operetur. ⁊ predicet ⁊ resideat. ut premia quietis expectet. Reuolutum autem librū legit quia ecclesiam misso spū omnē veritatem docuit. plicatum ministro reddidit. quia nō oia oībus dicēda sed ꝑ captu audientiū cōmittit doctori dispensandum vbum. Sequē Et erat in synagoga oculi erāt intenti in eū.

¶ Origē. Et nūc etiā si volumus. oculi nostri possint attendere saluatorē Cū em̄ pncipale cordis tui direxeris ad sapientiam vitatem dei qꝫ vngentum exemplandū. oculi tui intuentē ibm.

¶ Cirl. Nunc aūt oīm oculos continebat ad se qđāmodo stupentiū qua liter lras nouit. quas non didicit. ⁊ quomā mos erat iudeis pmulgatas de xp̄o ꝓphetas dicere cōsiliantur vel in quibusdā eorū prepositus. vel m aliquis sanctis ꝓphetis. dominus hoc predicauit. vnd sequitur Cepit aūt dicere ad illos quia hodie impleta ē hec scriptura in auribus vestris.

¶ Beda. Quia scilicet sicut illa scriptura predixerat. ⁊ magna faciebat ⁊ maiora dominus euāgelizabat.

¶ Et omnes testimonium illi dabāt ⁊ mirabantur in verbis gracie que procedebāt de ore ipsius ⁊ dicebant Nonne hic est filius ioseph Et ait illis Vtiqꝫ dicetis mihi hanc similitudinem Medice cura teipsum Quāta audiuimus facta in capharnaum fac ⁊ hic in patria tua Amen dico vobis quia ꝓpheta nēo est acceptus in pria sua. In veritate dico vobis multe vidue erant i diebus helie i israhel quādo clausum est celum annis tribus ⁊ mensibus sex cuz facta esset fames in omni terra Et ad nullam earum missus est helias nisi in sarepta sidonie

ad mulierem viduam Et multi leprosi erāt in israel sub heliseo ꝓpheta Et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus.

¶ Cnf. Cū uenisset in nazareth dñs a miratiōe abstinet ne prouocaret eos ad maiorem inuidiam. Sed tendit aūt eis doctrinā nō minus admirādam mentibus Erat em̄ quedam diuina grā ineffabilis in vbis saluatoris ocurrēs. aias pmulcēs audientiū. nō solū Et oēs testimoniū illi dabāt ⁊ mirabāt in vbis grē q̄ ꝓcedebāt de ore ipi.

¶ Beda. Testimoniū illi dabāt attestādo illū vere eē ut dixerat. ⁊ q̄ grā eloquii

¶ Cnf. Ex stulta admirātes hmōi vocē parumꝑ dūt ipm ab eo q̄ putabāt pē. vā sequē ⁊ dicebant nōne hic ē filiꝰ ioseph

¶ Cirl. Ex qđ ipsius ore rabāt ⁊ admirabāt sic. ⁊ si filius eēt. ut putabant ioseph

¶ Nōne video hmōi mira. Sabbatū sanctificatum nōnullos ab his egritudinibus liberauerat. Post multū em̄ tempꝰ ⁊ signoꝝ ostensiōe ꝓphetā adeos. nec eū sustinuerūt. ex qꝫ se succedebat indignū. ꝓnd sequē Et ait illi vtiqꝫ dicetis mihi

¶ Medice cura teipm. Quāta audiuimꝰ facta in capharnaū. fac ⁊ hic in pria tua.

¶ Cirl. Cōicat qđē pūblicū erat apud hebreos ad ipropria reuocatum Clamabāt em̄ aliqui contra medicos infirmos medice sana teipm.

¶ Cyp. R. d. quia in capharnaū plures te curasse audiuimus. cura eā ipsum qđ fac sibi in tua ciuitate vbi conceptus es ⁊ nutritus.

¶ Aug. de con. euā. Cū aūt iam magna ab illo facta fuisse cōmemorat. que se nondū nazarethe fecisse dentium. ꝫ hoc eum scienter preoccupasse manifestū Nec em̄ em̄ ab eius baptismo ꝓgressus in medio tus putē nondū se aliqđ ꝓmemorasse de his que capharnaū gesta fuerāt.

¶ Ambro. Non erubescit saluator se excusare qꝫ nulla in patria sua miracula uirtutis operatus sit ne forte alius aliquis vilioris patrie nobis esse debere putaret affectum.

¶ Dico aūt Amen dico vobis quia ꝓpheta non est acceptus est in patria sua.

¶ Cirl. Quasi dicat. multa multa prodigia inter vos a me facta. quibus sum nutritus. sed non latet me quedam genuina ingenia mulas accidie passio Cōrumpitur enim qđmodo ⁊ etiam optima quecꝫ quādo non raro cōtigit ut sed suppetunt ad velle Et hic etiam contingit familiaris enim quia semp̄ presto est. admirationem uerentia priuatur a nobis eius.

¶ Beda. Quod autem dicit in scripturis xp̄m eē moysen ipse est qui dicit Prophetā vobis suscitabit deus de fratribus vestris.

¶ Ambro. Hoc autem exemplo declaratur qꝫ frustra opem misericordie celestis expectās indigne fructibus virtutis inuideas Desperauit enim iudeorum est. ⁊ ab his qui diuina beneficia i alios prosequūtur. miracula sue potestatis auertit. Dominus qui ipe carnis actus dignitatis exemplum est. ⁊ ma fibilia nobis eius per ea que fiunt. ostendit. demonstrantur. Videre igitur quid mali inuidia afferat indigna propter inuidiam pena. intercessit in qua anus opetur que digna fuit. in q̄ dei filius natus est

¶ Orige. Quantū ad hanc hystoriā pertinet. nedum in capharnaū fecisse aliquod signum describit. Illi autē venire Capharnaum in Nazareth dixisse legit. Quoniam audierunt facta in Capharnaū. Ac ideo in patria sua in plenis sermone aliquid lautare misterij. Nazareth esse ciuitatem iudeorum Capharnaum ciuitatem gentium. Erit enim tempus quando dicturus est populus israel. que ostendisti vniuerso orbi ostende et nobis. predica sermonem tuum populo tuo israel. ut eadem cum subintrauerit plenitudo gentium tunc omnis israel saluus fiat. Quamobrem videtur mihi conuenienter respondisse saluatori. ¶ Nemo propheta acceptus est in patria sua plus iuxta sacramentum quidem quam iustum. licet et Jeremias in Anathoth patria sua non fuerit acceptus. et reliqui prophete. sed magis videtur mihi molliori vt dicamus patriam omnem prophetam fuisse populum circumcisionis. Et nationes quidem susceperunt virtutem christi ihesu. magis habentes moysen et prophetas de christo predicantes. quam illi qui ex his non susceperunt ihesum. ¶ Ambro. Bene autem in comparationis exemplo arrogantia diuum reprehendit. Quoniam dominicum factum scripturis docentibus conuenire. Nam sequitur. In veritate dico vobis. multe vidue erant in israel in diebus Helie. non quia Helie dies fuerunt. sed in quibus Helias operatus est. ¶ Cris. Ipse quidem terrestris angelus celestis homo qui nec cibum. nec mensam nec amicam habebat vt multi. Claudum celeriter gentem lingua. Et hoc est quod sequitur. Quando clausum est celum annis tribus et mensibus sex. Postquam autem celum misericordie arcam reddidit sterilem. regnabat fames et consumpta sunt corpora. Unde sequitur. Cum factus esset fames in terra. ¶ Basil. Ne enim aspernetur et secundae nos modicum generari obprobrium per famem illis secundum aetulit. quo culpam eorum que in nouissimum crescebat cohibuit. Eorum autem facti fuit vtilis obmissum qui consueuerunt aliorum pabula vsurpare. ¶ Cris. Sed quoniam exiccatus est fluuius ex quo potare illis dabatur. vade inquit deus in Sarepta Sydonie. illic mandabo mulieri vidue vt pascat te. unde hic sequitur. Et ad nullam earum missus est Helias nisi in Sareptam Sydonie ad mulierem viduam. quod ex quadam dispensatione factum est. fecit enim deus eum per longum iter pergere vsque in Sidonem. vt alia mundi pestis poscat a domino pluuias. multum tunc temporis opulenti erant. sed nullus talem aliquid fecit vt vidua reuerentiam erga mulierem ad gratiam nos prediorum sed voluntatis fiebant dispensatores. ¶ Ambro. Posuerat autem dicit in diebus Helie quia dies lucebat illis qui in eius operibus lucem videbant gratie spiritalis. Et ideo aperiebatur celum virtutibus diuina misteria. claudebatur quando fames erat. quia nulla erat cognoscendi diuinitatis vbertas. Ad viduam autem illa ad quam Helias directus est. typum ecclesie missus est. ¶ Orige. Occupante enim fame populum israel scilicet audiendi. sermonem dei veritatis gloria ad viduam. de qua dicitur. Multi filij deserte magis eius que habet virum et cuius vemisset. panem suum et alimenta multiplicat. ¶ Beda. Sidonia autem vrbs mutata. Sarepta incendium vel angustia panis interpretatur. Quibus omnibus gentilitas exprimitur. que inutili venationi dedita id est lucris et negocijs seculi seruiens incendium carnalium cupiditatum panisque spiritalis angustias patiebatur. donec Helias id est propheticus sermo cessante scripturarum intelligentia per fidia iudeorum venit ad ecclesiam. et recepto pascere et reficere corda credentium. ¶ Basi. Quelibet etiam alia uiduata et priuata virtute et diuina notitia postquam omnium verbum recepit propria delicta cognoscens docetur nutrire verbum virtutum panibus et irrigare fontem vite doctrina veritatis. ¶ Orige. Sed et aliud ad eundem sensum pertinens loquitur cum subdit. Et multi leprosi erant in israel sub Heliseo propheta. nemo eorum mundatus est nisi Naaman syrus. Qui vnus non erat ex israel. ¶ Ambro. Quistice autem populus ecclesiam congruit vt sequatur populus ille ex alienigenis congregatus. ante leprosus prius quam mistico baptismate in flumine id est post sacramenta baptismatis maculis corporis et mentis ablutus immaculata virgo cepit esse sine ruga. ¶ Beda. Naaman enim qui decorus interpretatur. populum significat natiuitatis. qui septies lauari iubet. quia illud baptisma saluat quod septiformis spiritus regenerat. Caro eius puerilis lauacrum sicut puer aparet quia mater gratia omnes vnam parit infantiam. vel quia christo conformatur de quo dicitur. Puer natus est nobis.

¶ Et repleti sunt omnes in synagoga ira hec audientes. Et surrexerunt et eiecerunt illum extra ciuitatem et duxerunt illum vsque ad supercilium montis super quem ciuitas illorum erat edificata vt precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat.

¶ Grecus. Quia prauam eorum intentionem redargui erat ideo indignant. Et hoc est quod dicitur. Et repleti sunt omnes in synagoga ira. per eo etiam quod dixerat hodie completa est hec scriptura. arbitrati sunt quod seipsum compararet prophetis. et ideo indignant. et fugant eum extra ciuitatem. vnde sequitur. Et surrexerunt et eiecerunt illum extra ciuitatem. ¶ Ambros. Nec mirum si potuerunt salutem. qui eiecerunt de suis finibus saluatorem. Dominus autem qui docuerat apostolos exemplo sui omnibus omnia fieri nec volentes repudiat. nec iuitos alligat nec ejectibus reluctatur. nec rogantibus deest non mediocriter autem in nudia prodite. que cantatus oblita in acerba odia cum amoris inflectit. Cum enim ipse dominus per populos beneficia diffunderet illi iniurias irrogabant. vnde sequitur. Et duxerunt illum vsque ad supercilium montis. super quem ciuitas illorum erat edificata vt precipitarent eum. ¶ Beda. Nazareos sunt iudei discipuli diabolo magistro. Ille verbo ait. Dicite de deorsum isti facto mittere conantes. sed illorum mente mutata subito vt ob stupefacta descendit. quia adhuc illis penitentie locum reseruat. Unde sequitur. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. ¶ Cris. In quo et que sit humanitatis et que sunt diuinitatis ostendit. Stare enim in

medio insidiantium ꝛ non apprehēdi diuinitatis emi
nētiam ostendebat discedere vero dispensatōis ap
probabat misterium. ¶ Ambro. Simul intellige ñ
ex necessitate fuisse. sed voluntariam corporis pas
sionem etiā quādo vult capiē quādo vult labitur
nam quēadmodum a paucis teneri potuit qui a po:
pulo non teneē. sed voluit sacrilegium esse mulorū.
ut a paucis quidem affligereē sed pro toto orbe mo
rereē. Q ñetā malebat iudeos adhuc sanare q̄ pde
re ut efficaci furoris exitu dinerēt velle qđ iplere
non possent ¶ Beda Nondum etiam venerat hora
passionis que i parasceue pasce fuēa exterat. nec
dum locum passionis adierat. qui nō i nazareth sed
ihrosolimis hostiarum sanguine figurabaē nec ḡ
genus mortis elegerat qui crucifigendum se a secu
lo preconabatur.

¶ Et descendit in capharnaū ciuitatē gali
lee ibiq̄ docebat illos sabbatis Et stupe/
bant in doctria eiꝰ qz in potestate erat sꝛmo
ipsiꝰ Et in sinagoga erat homo hīs demoi
um immūdū ꝛ exclamauit voce magna di
cens. ſn Quid nobis ꝛ tibi ihesu nazarene
venisti pdere nos Scio eñ te q̄ sis sanctus
dei Et increpauit illum dicens Obmutesce
ꝛ exi ab illo ꝛ cum p̄oiecisset illum demoni
um i medium exȳt ab illo nihilq̄ illi nocuit
Et factus est pauor i ommbus et colloque
bantur adinuicem dicentes Quod est hoc
verbum quia in potestate et virtute impe/
rat imundis spiritibus et exeunt Et diuul
gabatur fama de illo in omnem locum regi
onis.

¶ Ambro. Non indignatione cōmotus dño nec sce
lere offēsus uidam deseruit. quinetiā imemor iniurie
memor clemente nunc docendo. nunc sanādo in fide
plebis corda demulcet. vnde dicē Et descendit in ca
pharnaum ciuitatem galilee ibiq̄ docebat illos sab
batis ¶ Cirill. Quāuis eñ sciret q̄ inobedientes eēnt
ꝛ dura cordia. tamen visitat illos sicut bonꝰ medicꝰ
illos qui vlcera laborant egritudine tempt sanare
docebat aūt i sinagogis yhorēt fm iō Esaie neq̄q̄
occulte locutus sum. nec in obscuro loco terre. i sab
bato quoq̄ disputabat cum eis. quia vacabant mira
ri sunt ergo de doctrie virtꝰ ꝛ potestatis magnitudi
ne. Vnde sequit Et stupebant i doctrina eius quia
in potestate erat sermo ipsius id ē non blandus sꝛ im
periosus ad salutem. iudei autem putabant esse xp̄m
sicut aliquē sanctoꝝ aut prophetarum. Vt aūt maio
rē de eo opinionem acciperē. exāscendit mensuram
pbeticam non enim dicebat. Hec dicit dñs ut pro
phete consueuerant dicere. sed sicut dominus legis
que sunt supra legem proferebat. transferens lite
ram ad veritatem ꝛ figuras ad spiritalem intelligē
ciam ¶ Beda eē fino doctoris i potestate fit cum ea
que docet. operaē. Qui eñ facto destruit. qđ predi
cat contemnit. ¶ Cirill. Opportune aūt dogmatibus
plerūq̄ ardua miscet opera. quos eñ non disponet
ratio ad cognoscendum hos mirāde signorum ofi
cio. vnde sequit Et i sinagoga erat homo habens
monium immundū ¶ Ambro. Sabbatum mirabile o
uine opa cepta significat vt ide nona creatura co
peret. vnde vet9 creatura ante desinit. Ne fabrica
esse dei filium. sed supra legem in ipso principe osti
gnaret. Bene etiam sabbato cepit. ut ipsum se ostē
deret creatorem. qua opa operibus marcent. ꝛ pa
sequitur opus quod ipse iam ante ceperat. ut ho
mum faber renouare disponit. non a fundamentis
a culmibus incipit soluere vetustatem. ita ibi pri
manum admouet. vbi ante desierat Bene a mi
nibus incipit. ut ad maiora puenit. liberare ho
mine etiam homines sed i verbo dei possunt redem
ptionem mortuis impare diuine solius ē potestatis.
¶ Orig. calumniabantur autem Iudei gloriam ei
dicentes. hic non ejicit demones nisi in beelzebub p
cipe dmoniorum. ad quod remouēdum conuenie
tarēcur demōes inuicte potestatis eius nec voluerit
congressum denegatis seuam vocem emittebant. Qui
ꝛ hic sequitur Exclamauit voce magna dicēs. Ei
quid nobis ꝛ tibi Ihesu nazarene. venisti perdi
nos ¶ Beda Quasi diceret. paululum me vexa
do quiesce. cui non ē societas cum nostra fraude
¶ Amb. Nec quēq̄ mouere debet. q̄ ihesu nazare
nomen i hoc libro diabolus dixisse primus inducit
nec enim ab eo xp̄s nomen accepit. qđ de celo ange
lus ad virginem detulit Est huius impudentie dia
bolus dixisse primus inducatur. nec enim ab eo xp̄s
nomen accepit. qđ de celo angelus ad virginem de
lit Est huius impudentie diabolus. ut inter homi
aliquid primus vsurpet. ꝛ ad homines quasi nouu
deferat. quo terrorē sue potestatis incutiat. vel q̄
Scio enim te quia sis sanctus dei ¶ Beda Non hoc
bat eum sanctum dei quasi alios sanctis similes. sed
eo singulariter sancto existente cum arcani ambi
ne. ipse est enim naturaliter sanctus cuius partici
tione omnes alij sancti vocāē. neq̄ tamē hoc incho
quasi eum veraciter nosset. sed se cognoscere fing
bat ¶ Cirill. Putauerūt eñ demones q̄ p hanc
laudem faceret ipm inanis glorie amatorē. ut alio
ret ab eo cōtinentiae. utpote pro gra gratis
pensans ¶ Orig. Volunt etiam demon peturbare
nem rerum ꝛ apostolorū rapi dignitatem. Et ing
gerere malus ut ꝛ obediāt ¶ Beda Quāuis ipse
vera faterentur. compescebat tamen eius sermonē
simul cum veritate etiam suā iniquitatem gnā
vt nos etiam assuefaciat ne curemus de exēplo
vera loqui videamē. nefas ē eñ ut cum alie
scriptura diuina. instruamur a diabolo. vel
Et increpauit illum dicens. obmutesce ꝛ exi ab
¶ Beda Diuina aūt permissione liberādus a
homo ꝓpatur i medio. ut virtus patientie
ris. plures ad viam salutis inuitet. vnde sequit
cū picaſſet illū dmoniū i medio. exīt ab illo. nihil
illi nocuit. videē aūt repugnare qđ hic dicit. a
q̄ aie Ge discerpēs eū spūs immundus ꝛ exclamās
ce magna exiuit ab eo. nisi intelligamus hoc ipsi
Parcum discerpens eum. quod dicit hic fecit

¶ cum proiecisset illum in medium. ait
nihil illi nocuisse intelligẽ qua iactatio illa mẽbro
rum aut vexatio non eum debilitauit. sicut solẽt ex
ire demonia etiam quibusdam mẽbris amputatis ¶
cuilibet vnde mento pro tam integra restitutiõe la
mentis murmẽ. Nam sequẽ. Et factus est pauor in
omnib ¶ colloquebant adinuicẽ dicẽtes. Quod ẽ hoc
verbum qđ in potestate ¶ virtute imperat immũdis
spiritibus ¶ exeunt. ¶ Theophi. Quasi dicãt quale
ẽ preceptum hoc qđ precipit exi ab eo ¶ exit.
¶ Beda. Expellere quidem demonia ¶ boies sancti
sola verbo dei possunt. Ipm autem dei verbũ ꝓpria
potestate virtutes operatur. ¶ Ambro. Distice autem
qui in synagoga spũs habebat immundũ. populus ẽ
eorum qui modernus diaboli laqueis simulatam
corporis mundiciã interioris mẽtis cordibus inquina
bat ¶ spũ immundo habebat. quia spũsanctum amit
tere meruerat enim diabolus. vnde xp̃us exierat
¶ Theophi. Decẽtum est etiam qm multi nunc demo
nia habent oẽs scz qui demonioꝝ desideria implẽt ut
famuli habent demonia ire. ¶ sic de ceteris. sed dñs i
synagogam venit cũ mens hois fuerit congregata
¶ eiecit dirũ demoniũ inhabitantẽ. obmutuit sce. ¶ statim
egressum eum in medium. egredi ab eo. non em decet
hominẽ semp iracundum esse. bestiale nãqꝫ hoc est.
nec semp absq; ira. Insensibile nãqꝫ est hoc. sed me
dium nr ambulare oportet. ¶ iram contra mala
habere. ¶ sic proiicitur hõ cum immũdus spiritꝰ ab
eo egreditur.

¶ Surgens autem de synagoga intrauit
in domum symonis Socrus autem symonis
tenebat magnis febribꝰ ¶ rogauerũt illum
pro ea Et stans super illam imperauit febi ¶
dimisit illam Et confestim surgens ministra
bat illis.

¶ Ambro. Postq̃ Lucas virum a spũ nequicie libe
ratũ inter homines. substituit femine sanitatem utrũqꝫ
enim sexum dñs curationis adquisierat ¶ prior sana
tus debuit. qui prior creatus ẽ. Vnde dicit. Surgẽs
autem de synagoga intrauit in domũ simonis. ¶ Cri.
Honorabat enim apud discipulos honorans ipsos
¶ ob hoc animosiores reddens. ¶ Cirill. Aspice aũt
quã munere ponens virum inopem xp̃s. q̃ spontaneã
pauperiem pro nobis passus ẽ ut discamus cũ pau
pertate conuersari. nec spernere depressos ¶ paupe
res. Sequẽ. Socrus autẽ simonis tenebatur ma
gnis febribus ¶ rogauerunt illum p ea. ¶ Hiero. Si
mon. Dedo salvatori rogatus mõ vltro curat egro
tos. offerens se contra peccatorũ quoq; passiones ¶
precib semp annuere fideliter ¶ ea que ipi minime
videmur negligunt vel negligenda putare vt non inuite
da dimittere. Sm illud. Delicta quis intelligit. ab oc
cultis meis munda me dñe. ¶ Cri. Qui autem magis
hic recumbat non differt. illud em est breuitatis. hoc
autem exquisite narrationis. Sequẽ. Et stans
supra illam imperauit febri ¶ dimisit illam. Mathꝰ In

quo lucas figurauit sermonẽ tamq̃ de precepto ani
mali sensibili facto. sic dicens febri imperatum. ¶ qꝫ
febris nõ obmisit impantis operationem. vnde sequitur.
Et continuo surgens ministrabat illis. ¶ Cri. Quia
em morbus curabilis erat. p modum medendi potesta
tem suam declarauit. faciens qꝫ mime ars medicine
facere potuisset. Post febris em sedationem multo
tempore patientes egent. vt pristine restituamẽ sam
tatem. tunc autem simul omnia facta sunt. ¶ Ambro. si
autem altiori consilio ista pendamus. animi debemus
intelligere ¶ corporis sanitatem vt prius animus q̃
serpentis laborabat insidijs absolutus sit. Denicq; nõ
prius Eua esurijt q̃ serpentis eam versutia tem p
tauit. ¶ ideo aduersus ipm auctorem peccati prius de
buit medicina salutis operari. forsassis etiam in typo
mulieris illius varijs criminũ febribꝰ caro nostra lã
guescebat. nec mirorem febrem amoris esse dixerim
q̃ caloris. ¶ Beda. Si em vir a demonio liberatum
moraliter animũ ab immunda cogitatione purgatũ
significare dixerimus consequẽter femina febribus
tenta. sed ad impiũ dñi curata carnem ostendit a con
cupiscentie fue feruore p continẽtie precepta frena
tam. ¶ Cirill. Et nos ergo suscipiamus ihm. Cũ em
visitauerit nos. ¶ portamus eum i mẽte ¶ corde. tũc
enormiũ voluptatum estum extinguet ¶ i columes
statue vt ministremꝰ ei. hoc ẽ aꝰ beneplacita pagãꝰ.

¶ Cum autem sol occidisset omnes q̃ habe
bant infirmos varijs languoribus ducebãt
illos ad eum At ille singulis manꝰ ponẽs
curabat oms Exibant autẽ demonia a mul
tis clamãcia ¶ dicencia quia tu es filius di
Et increpans non sinebat ea loqui quia sci
ebant eum esse christum.

¶ Theophi. Considerandum ẽ turbe desiderium. nam
cum sol occidisset. adducunt ad eum infirmos. nõ a
tempore impedita. vnde dr. Cum aũt sol occidisset.
omnes qui habebant infirmos varijs languoribꝰ du
cebant illos ad eum. ¶ Orige. Ideo quidem circa so
lis occasum id ẽ elapsa die illos adducebãt. quia ve
recundabanẽ vel timebant pharisees. vt qua de die
inuenti erant circa alia. vel quia. putabant non licẽ
sanare i sabbato Ipe aũt sanabat eos. vnde sequitur
At ille singulis manus imponens curabat omnes.
¶ Cirill. Quãuis aũt ut deus potuisset oms verbo
pellere morbos. tamen tangit eos. ostendens ꝓpriam
carnem efficacem ad prestanda remedia. nã caro dei
erat. Sicut em igns a posteꝰ vaseneo imprimit ei
ꝓprie caliditatis effectum sic omnipotens dei verbum
cum venit sibi veraciter assumptũ templum ex vir
gine animatum ¶ intellectu particeps sue potestatis
eis effectum inseruit. Agat igit̃ ¶ nos. ime potius
nos illum tangamus quatinus ¶ nos ab animaꝝ in
firmitatibꝰ liberet. necnon a demoniũ impugnatione
¶ superbia. Sequẽ em. Exibant aũt demonia a mul
tis clamãtia ¶ dicentia. quia tu es filius dei. ¶ Beda.
Demonia filium dei confitentur. ¶ sicut postea dicẽ
sciebant ipm esse xp̃m. quia cum ieiunio fatigatum

eum diabolus videret· verū hominem intellexit· & q̄ tempt̄ando non p̄ualuit· verū filius dei esset dubitabat ⁊ hunc aut̄ per signoꝝ potenciā vel intellexit vt potius suspicatus est esse filium dei· ¶ Non igit̄ ideo iudeis eum crucifigē p̄suasit qua xp̄m siue dei filiū non esse putauit· sed quia se morte illoꝝ nō p̄uidit eē dānandū De hoc em̄ misterio a seculis abscondito dicit apl̄us q̄ nemo principū huius seculi cognouit Si em̄ cognouissent· nunq̄ dn̄m glorie crucifixissēt ¶ Cnf· Ea ⁊ aē q̄ sequit̄ ⁊ merc̄pās· nō sinebat ea loqui per ipe xp̄i humiliatem ille nō sinebat ut demones imundi eum manifestarent· nō em̄ oportebat eos subripe officij apostolici gloriam· nec decebat xp̄i misterium ligua feda publican ¶ Theoph· Qua nō ē speciosa laus i ore peccatoris· vel quia nolebat inuidiam attrahere iudeorum ex hoc q̄ ab oibus laudaretur· ¶ Beda Ipsi autem apostoli precipuē retrahere à illo· ne diuina maiestate p̄dicata passionis dispensatio differretur·

¶ Facta autem die egressus ibat in desertum locum ⁊ turbe requirebant eum ⁊ venerunt vsq̄ ad ipsum ⁊ detinebant illū ne discederet ab eis Quibus ille ait q̄a ⁊ alijs ciuitatibus oportet me euāgelisare regnū dei· quia ideo missus sum Et erat p̄dicās in synagogis galilee.

¶ Cnf· Postq̄ sanus velitatus populis p miracula est collatum oportebat eum esse· maiora nāq̄ putātur miracula post absentiam opātis· dum ipa magis exclamāt ⁊ vice vocis fruūtur· Vnd̄ dicit Facta aut̄ die egressus ibat i desertum locū ¶ Greco· Abijt et in desertū ut marcus dicit ⁊ orabat· non q̄ ipe oratione indigeret· sed vt nobis bone oratonis fieret forma ¶ Cnf· Quamuis quidem ipis p̄dicātibus potentiam xp̄i scandalisabant· Populi vero eloquia audientes acquiescebant ⁊ sequebant̄· vnde sequit̄ Et turbe requirebāt eum ⁊ venerunt vsq̄ ad ipm ⁊ detinebant illum ne discederet ab eis nō q̄dem aliqua primatus aut senatorum sed quoscūq̄ malitie fucus non denigrauerat ⁊ illesam habebant cōscientiam ¶ Greco· Quod autem marcus dicit apostolos peruenisse· ad eum dicentes q̄ omnes querūt te· lucas vero dicat populos peruenisse nō discrepāt ab inuicem· Applicuerunt em̄ ad ipm populi apostolorum sequētes vestigia· Dominꝰ autem gaudebat detentus sed mandabat ut eum dimitterent ut etiam alij participes fierent eius doctrine quasi tempore sue p̄sentie non multū duraturo· vnde sequit̄ Quibus ait Quia ⁊ alijs ciuitatibus oportet me euangelisare regnum dei· quia ideo missus sum· Marcus dicit ad hoc veni ostendens vnitatis eius celitudinē ⁊ voluntatem em̄ inmanem Lucas vero dicit ad hoc missus sū dispensationem id ē incarnationē ostendens· necn̄ beneplacitum patris missionē appellās· ⁊ ille quidez simplicē dicit ut predicē· iste vero regnū dei adunigit q̄d ē ipe xp̄s ¶ Chr· Sicut etiā siderea q̄ poterat in eodem loco manēdo oīa attrahere ad se· nō tamē hoc fecit· prebens nobis exemplum ut p ambulemus

⁊ regramus pauones sicut possit· aē gōtam vnde dicꝰ accedit ad infirmū· vna em̄ anima recreata pensatione alicui quis mille delicta abolere· vnde ⁊ hic sequit Et erat predicans in synagogis galilee frequentans quidem synagogas docens illos q̄ non esset solum Nam si ingrauet inhabitata colere desuescunt ut velut lauacrum est Beda· Sic aut̄ occasus solis mortis dñi exp̄mit die rebente resurrectio significat· cuius manifesta luce a credentib⁹ tenebre infidelitatis· Et em̄ genitā deserens inuētus ne abeat denuo· mane cū ⁊ gaudent p̄ma sabbati q̄ resurrectō celebrata est

Capitulum Quintum.

Factum est autem cum turba irruerent i eum ut audirent verbuz dei ⁊ ipse stabat secus stagnum genazareth ⁊ vidit duas naues stantes secus stagnū· piscatores autem descenderant ⁊ lauabant retia Ascendens autem in vnā nauem que erat Symonis rogauit eum a terra reducere pusillum ⁊ sedens docebat de nauicula turbas.

¶ Amb· Vbi dās iparauit mihi vana gñi sanctuz hec tpe nec loco cepit a studio Sanctis ebetabit ni vespera iacebat sedētē stagnū occurrere populis vñ dicꝰ Factū ē aut̄ cū ebe irruerent in eū ¶ Cnf· Erat em̄ a gnexi diligentes eū ⁊ mirāt̄· ⁊ merito· quos Christus em̄ discessisset dum humanē miracula faciebat q̄ voluisse solā p̄spicere faciē ⁊ audire quēs nequ em̄ in agendo miracula solum admirabilis erat· sz ⁊ visus eius abundabat plurimis grā· vnde quēdam eū audiunt in silentio sene locutionis mirabilis pentes dicē ei ut audirent verbū dei ⁊ ipe stans eius stagnum genazareth ¶ Beda· Stagnum genazareth idem dicunt esse q̄ mare Galilee volumen habentis· Sed mare Galilee ab aduentu primatus dicatur· Mare aut̄ tyberiadis a proximis ciuitatis potro Genazareth a lacu ipius nature quem plurimabus aq̄s de se ipso sibi exercatur aura ⁊ greco vocabulo quasi generās sibi aurā dicitur em̄ in stagnū motū sternē aqua seu frequētē aurā spirātis agitatē· hausta dulcis ⁊ ad potandum Sed hebree lingue consuetudine oīs aquarum congregatio siue dulcis siue salse mare nuncupat· ¶ Lucas fugit autem dās gratiam quātomagis ipa eum ostendebatur Et ido a ebis se sepās ascendit i nauē· Et ita die duas naues stantes secus stagnum piscatores descenderāt ⁊ lauabāt retia ¶ Cnf· Nō signū auaritie cupiditatis· Sedm vo marcheū mutauit eos reficiendi causa tamē em̄ erat pauperum exercitus· ut laborem pararēt· noua sequentes hīe volens aut̄ congregare spectaculū ut nemo remanere posset ergo Vnde dicitur· Ascendens autem in vnam nauem que erat Symonis rogauit eum a terra reducere pusillum ¶ Theoph· Vide aut̄ xp̄i mansuetudinem quomodo rogat Petrum· ⁊ Petri obedientiam quomodo in omnibus fuit obediens· ¶ Gilbertus

¶ Chri. Postq̃ vero multa pegerat miracula iecta
dēm gēnie ⁊ exīāt exīēs ī mari piscāt existē
es in terra. vnde dicitur Et sedens docebat turbas
de naucula ¶ Greg. nazāzenus. Cunctis condescē
dens ve a profundis eximebat piscem hominem sez
sumentem in mobilibus rebus ⁊ maris huius vitep
celli ¶ Hiero. Dilucide autem due naues arcūq̃ sio
nam ⁊ prepulum figurant quas videt dominus. qa
in vtroq̃ populo nomē qui sit eius. ⁊ ad fidē me
ditātē quasi ad litus videndo hoc ē misericordi
ter allocando ducebat. Piscatores sunt ecclesie doc
res. q̃ eos q vere fidei p̃dicant. ⁊ q̃si litori sic ēre
vocāt aduehāt si; hec retia mō laxāt ī capturā mō
loca piscē. qa non omne tempus est habile doctrīe
sed nunc exercenda ē lingua doctoris. ⁊ nūc suimet
cura gerenda. Navis Simōis est ecclia primitia
ta qua Paulus dicit. Cui opatus est petro in apo
statū circūcisionis. bene vna dicta quia multeudīs
credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. ¶ Aug. de q̃. euā.
de qua docebat turbas. quia de auctoritate ecclesie
nem gentes. q̃ autem dominus ascēdens in nauim
rogat eam a terra reducere pusillum significat tem
perantiam verbum ad turbas. vt nec terrēa cu
pīscē. nec a terremis in profunda sacramentoz cū
redatur. Vel prius in proximis regionibus gentī
bus p̃candum. vt q̃ postea dicit. duc in altum re
motiores gentes postea predicandum precipiat.

¶ Et cum autem cessauit loqui dixit ad Symo
nem. Duc in altum ⁊ laxate retia vra ī cap
turam Et rīdens Symon dixit illi p̃ceptor
per totam noctem laborantes nihil cepimus
in verbo aut tuo laxabo rethe Et cum hoc
fecisset. concluserūt piscium multitudinem
copiosam Rumpebatur aūt rethe eoz. ⁊ an
nuerunt sociis qui erant in alia naui vt vei
rent ⁊ adiuuarent eos Et venerunt ⁊ im/
pleuerunt ambas nauiculas. ita vt pene
mergerentur.

¶ Chri. Postq̃ sufficienter populum docuerat re
gendum iterum ad magnificentias p̃nas ⁊ p pu
blicas magisteria piscatur discipulos. vnde sequit
De aūt cessauit loqui. dixit ad Simonem. duc in al
tum ⁊ laxate retia vestra ī capturam ¶ Chri. Cō
descendens etiā hominib⁹ sicut magos p fidē vocauit
ad se ⁊ piscatores q piscatoriam artez ¶ Theophi. De
inde autem non distulit. vnde sequit. Et respōdens
Simon dixit illi. p̃ceptor p totam nocte laborantes
nihil cepimus non autem addidit. nō te audiam nec
laborib⁹ laborībus me exponam. sed magis subdi
bo. In verbo autem tuo laxabo rete. quia vero tur
bum de naucula dominus ministruxerat. non sine mer
cede naucule dominū deprecatur quē duplicē benefactōr
ipsi. qua prius docuit q multitudinē piscium ⁊ deinde
discipulū ipsi fecit. Dīs sequē Et cū h̄ fecisset. cōclu
sorios piscium multitudinē copiosam Ita vt aūt pisces
caperēt. vt nō possent eos foras educē. sed a sociis au
xilium peterent. vnde sequit. Rumpebaūt autem rete
eorum ⁊ annuerunt sotijs qui erant in alia naui vt
venirent ⁊ adiuuarent eos. Per nutū ipsos vocat
quia ex stupore p̃pter capturam piscium loqui non
poterat. Et sequitur de eorum auxilio cum dicē. Et
venerunt ⁊ impleuerunt ambas nauiculas. ita ve
pene mergerentē ¶ Aug. Johānes quidem videtur
simile miraculum dicere. sed illud longe aliud est. qđ
factum ē post resurrectiōem dñi ad mare tyberiadis
ibi eīm non solū ipīm tempus valde diuersum ē. sed
etiam res ipa plurimū distat. nam retia illic in dexte
ram missa. centum quinquagintatres pisces cepe
runt. magnos quidez. sed p̃munt ad euāgelistam di
cere q̃ cum tam magni essent. retia nō sunt disrup
ta. respicientem scilicet ad hoc factum qđ Lucas cō
memorat. ubi p̃ multitudine piscium retia rumpebā
tur ¶ Ambro. Dilucide aūt navis petri ſm mathēum
fluctuat secūdum lucam replet̃ piscibus. vt ⁊ pri
cipia ecclesie fluctuamus ⁊ posteros exuberamus ag
noscas. Non turbaē ista que petrum habet. turbaē
illa que iudam habet in vtraq̃ Petrus sed qui suis
meritis firmus est. turbaē alienis. Caueamus igit̃
proditorem ne p vnum plurimi fluctuem⁹. illic tur
bato vbi modica fides. hic securi vbi p̃fecta dilectio
demq̃ etsi alijs imperaē ut laxent retia sua. scit tamē
Petro dī. duc in altum hoc est in profundum disput
tationum. Quid eīm tam altum q̃ scire dei filium. q̃
fuit aūt apostoloz que laxari iubentur retia. nisi ver
borum complexiones ⁊ quasi quidam oratoris sinus
⁊ disputationum recessus. qui eos quos ceperint.
non amittant. Et bene aptica mīstrumenta piscandi
retia sunt que non captos p̃mūt. sed reseruant. ⁊
fluctuantes de mīmis ad supna transducunt. dicit
autem preceptor p totam noctem laborātes nihil ce
pimus. qua non hoc humane facundie opus. sed su
pne vocationis est munus. Qui aūt nihil ante cepe
rant magnam i verbo dñi concludunt piscium mul
titudinem. ¶ Cirl. Hoc autem fuit figura futuri
non enim i cassū laborabūt euāgelice doctrine rethe
tendentes sed greges gentiū aggregabunt. ¶ Aug
de con. euang. Ex autem retia rumpebaē piscium
copia ⁊ nauicule impleē sunt ita vt pene mergerē
tur. significat hominū carnaliū multitudinem tam
tam futuram i ecclesia vt etiam disruptione pacis
per hereses ⁊ scismata scinderentur. ¶ Beda.
Rumpit aūt rete. sed nō labitur piscis qa suos
dominus etiam inter p̃sequentium scandala seruat.
¶ Ambro. Alia autem nauis est iudea. ex qua iobe
⁊ iacobus eligunē Dñs igit̃ de Synagoga ad naui
Petri hoc est ad ecclesiam conuenerunt vt ipleret̃
ambas nauiculas. Omnes eīm in nomine ihesu genu
flectunt. siue iudeus siue grecus. ¶ Beda. Vel alia
nauis est ecclesia gentium que ⁊ ipa vna nauicula
non sufficiente piscibus impleē electis. Quia no
uit dominus qui sunt eius ⁊ apud ipm certus ē su
orum numerus electoz. dūq̃ vt i iudea credituros
non inuenit. et ad fidem vitamq̃ predestinatos nouit
etiam quasi alienos nauis receptacula piscibus q̃
rens suis. corda q̃ gentium fidei gracia replet. ⁊ be
ne rupto rethi socia nauis aduocatur. quando aūt

undas prodiit Simon magus Ananias ⁊ saphira ⁊ multi discipulorum abierunt retro. ac deinde barnabas ⁊ paulus a gentium fuit apostolatu segregatus ¶ Ambro. Possumus tamē ⁊ aliam ecclesiam intelligere nauim alterius. ab vna enim plures ecclesie derivantur ¶ Cirl. Innuit aūt socijs ut auxiliarē turcis. Quia eīm sequūtur apostolorum labores ⁊ prius illi qui euangeliorum ediderunt scripturas. post quos alij presules ⁊ populoꝝ pastores ⁊ uidei tatis doctrina peruenit. ¶ Beda Pax autem impletio nauiū usqꝫ in fines seculi crescit. ⁊ q̄ iplete mergūt hoc ē in submersione pmanē. non eīm sunt submersę sed pcliare aptas exponit dicēs In nouissimis diebus erunt tempora periculosa ⁊ erunt homines seipsos amātes ac illā mergi naues est homines in seculo ex q̄ electi p fidem fuerāt mox prauitate relabi

¶ Quod cū videret sym̄ō petrus. procidit ad genua ihesu dicēs Exi a me. quia homo peccator sum domine Stupor enim circumdederat eum ⁊ omnes qui cum illo erant i captura piscium q̄ ceperant Similr aut ē iacobū ⁊ iohannem filios zebedei qui erāt socij simonis Et ait ad simonem ihesus Noli timere ex hoc iam homines eris capiens ⁊ subductis ad terram nauibus relictis omnibus secuti sunt eum.

¶ Ambros. Admirabatur petrus dona diuina ⁊ quo plus meruerat hō presumebat minus. vnde dō dō cum videret Simon Petrus. procidit ad genua ihesu dicens Exi a me quia peccator sum domine ¶ Cirl. Reducens eīm ad cōsciētiā patrata delicta tremit ⁊ trepidat ⁊ velut imundus mundū nō credat se posse suscipe. acceperat enim a lege distinguēdum esse inter maculatum ⁊ sanctum ¶ Grego. misenus Cum eīm mandasset demergere retia tota copia piscium capta est. quātum ipe manus dominī ⁊ trahere voluerit Vox eīm verbi semp ē vox virtutis. cuius pceptio in origine mūdi lux ⁊ cetere creature prodibant. Iubis admirarē petrus Vnde sequitur Recuperem eīm arcūciderat eum ⁊ omnes qui cum illo erant. in captura piscium quā ceperāt. similiter autē iacobum ⁊ iohānem filios zebedei qui erāt socij simonis ¶ Aug. de con. euā Andreā non notat. qui tñ intelligē i ea naui fuisse fm matthei ⁊ marci narratōz Sedē. et ait ad simonē ihesus Noli timere ¶ Ambr. Dic ⁊ tu Exi a me domine. quia peccator sum. ut vīdeat tibi deus. Noli timere. Indulgenti domino peccatum fatere Vides q̄ bonus dñs qui tm tribuit hoīb ut vnificemdi habeāt potestatem. vnde sequē Ex hoc iam hoīes eris capiens. ¶ Beda. Hoc ad ipm petrum specialiter ptinet. Exponit enim a dñs quid hec captura piscium significet. q̄ scilicet ipse si cut nūc p retia pisces. sic aliqn̄ p vba sit capturus hoīes totus facti hui⁹ ordo quid in ecclia cuius ipse typū tenet quotidie geratē. ondit ¶ Cris. Cōsidera aūt eoꝝ fidem ⁊ obedientiā habentes em̄ opus p̄ mirabilis piscationis cum audissent. mandatem nō distulerūt si relictis oīb secuti sunt. Talis em̄ deus requirit a nobis xp̄s. ut ea non preponamus ea si aliquid valde necessariū urgeat. Hinc sequē ⁊ subductis ad terram nauib. relictis oīb secuti sunt eum. ¶ Aug. de con. euā. Matheus ⁊ marcus breuiter hoc pstringunt. qualemodū gestū sit q̄ lucas hic agnus explicauit. Hoc tamen videt dicere q em̄ petro a dño dictū memorat ex hoc iā hoīes eris capiēs q̄ illi ābobo fratribus dictū esse narrauerit. potuit vtiq̄ prius hoc petro dici. cū de capta ingenti multitudie piscium mirarē. q̄ lucas insinuat ⁊ ibus postea q̄ illi duo memorauerūt. vt intelligat ē hō p̄mo factū. q̄ lucas memorat. nec tamen eos a domino vocatos. sed em̄ fuisse predictū petro q̄ hoīes esset capturus. non aūt q̄ nūq̄ pisces ēt capturi. Vnde datē locus intelligere eos ad capturā piscium remeasse ut postea fieret q̄ matheus ⁊ marcus narrant. Tunc non subductis ad terram nauibus tamq̄ cura redeundi. sed ita eis secum sumptis vocantem aut ubentem. sed si secundum iohannem iuxta iordanem secuti sunt eum petrus ⁊ andreas quomodo ab alijs euangelistis dictē. q̄ eos i galilea piscātes inuenit. ⁊ ad discipulatum vocauit nūc intelligendum ē non sic eos vidisse dñm ut ea tm̄ uicem. ut ei iā inseparabiliē cohererent. sed tantūmodo tulisse quis esset. eūq̄ miratos ad ppria remeasse ¶ Ambro. Discite autem quos petrus i vbe capi verbo credidit negat suam predam negat suum nus Exi inquit a me dñe Noli timere ⁊ tu quoꝝ sunt dño deferre quia que sua nobis ille concessit. ¶ Aug. de que. euā. Vel aliter ex plena ecclia tot nalibus hoīb plene Petr⁹ dicat Exi a me quia peccator sum tāq̄ ecclesia turbis carnalium ripleta ⁊ eorum moribus pene submersa regū spūalium in quibus maxime persona xp̄i eminet a se ipsum repellit. Non enim hoc voce lingue dicunt homines bonis ministris dei vt eos a se repellant. sed voce morum ⁊ actuū suadent a se recedi. ne p bonos meliores tur. ⁊ eo vehementius quo deformitas honestiores in nostrē tam vox significauerit petrus cadens ad pedes domini. Notes aūt q̄ i eo dixit Exi a me Cui da. Conferat autem dñs tantorem carnalium ne q̄ vel de sue conscientia culpe eremens vt ꝺ alicui innocentia stupens sanctitatis iter formidet aggredi. ¶ Augusti. de questi euāgelistarum Dominus aūt dum non recessit ab eis significat in bonis ⁊ spūalibus viris non esse optandē hunc voluntatem vt peccatis turbarum cōmoti. quo quasi secumus tranquillius q̄ viuant. munus ecclesiasticum deferant q̄ autem subductis ad terram nauibus relictis oībus secuti sunt eum potest significare finem temporalis vite ab huius mundi salo qui christo miserorum pontifici recessum sunt.

¶ Et factum est cum esset in vna ciuitatum ⁊ ecce vir plenus lepra ⁊ videns ihesum ⁊ procidens in faciem. rogauit eum dicens. Domine si vis potes me mundare. ⁊ extendens Ihesus manum tetigit illum dicens.

Volo mundare Et confestim lepra discessit ab illo Et precepit illi ut nemi diceret Sed uade ostende te sacerdoti ⁊ offer p emūdatione tua sicut precepit moyses in testimonium illis Perambulabat autem magis sermo de illo Et deueniebāt turbe multe ut audirent ⁊ curarentur ab infirmitatibus suis Ipse aūt secedebat in desertū ⁊ orabat.

Ambros. Quarto signo ex quo in caphaznaum ciuitatem venit leprosus sanatur Sexaūe quarto die febrem illius iussu ⁊ clamorem cecorum fugat hoc clarius opus estimare debemus de quo dicit Et factū est cū esset in una ciuitatū ⁊ ecce vir plen⁹ lepra Non vbi leprosus mundat ecclesia non exp̄mitur locus vt cū tanta nō ·vnum populū specialis alicuius ciuitatis sed omnes populos fuisse sanatos Nebanah ·ado rasse aūt leprosus dominū deū existentem in corpore non negat qui carnē putauit esse creaturā verbū uero pro eo q verbum erat uilipendit carnē quā assumpserat ipse ut in templo creato adorabat olim creatorem in faciem p̄sidens Sequit eū Et videns eum ⁊ prosidens in faciem rogauit eum Ambro Qui in faciem prosidit humiliatus est ⁊ pudoris ne quid quis de uitio siue maculis erubescat sed cū fiducia verecundia nō repressit ostendit vulnus rogandum postulauit dicēs domine si vis potes me mūdare De voluntate dīm non quasi pietatis incredul⁹ dubitauit si ei benignitatis an collusionis fuerit p̄sci? i plenitudine religionis aē ⁊ fidei plena confessio ē i voluntate dei credit potestatem Cirl Nouerat enim lepram experimentis medicoꝝ non cedere sed uirtute diuina maiestate pelli demones ⁊ ceteros ab alijs corporibus curari que contrect diuina dextera fieri Cyrus Addiscamus etiam ex verbis leprosi cor possibilem infirmitatum medelam non querere ·si di uino beneplacito rerum cōmictere si nouit oportuna ⁊ diu ultro disponit Ambro Eo aūt sanat ge nere quo fuerat obligatus Unde sequit Et extendens manū tetigit illum Rex tangi leprosos pro hibet propria diuina legis est non obsequi legi si legem tangit Non ergo tetigit quia sine tactu mundare nō potuit sed ut probaret ·quia subiectus non erat legi nec contagium timebat ut homines ·sed quia cō taminari non poterat ·quia alios liberabat· Simul etiam ostendens ut lepra tactu dīi fugare ·que solebat cō taminare tangentem Greg Ipsius enim sacra tio est purgatiua ⁊ uitam tribuens ·sicut existēs verbi dei caro Ambro In hoc aūt q subdit ·volo mundare habes voluntatem ·habes ⁊ pietatis effectū Cirl Maiestate aūt processit imperiosum māda tum ·qualiter igne in seruus computat̄ omnipotens fi lius qui volendo tantūmodo cuncta potest· Regit de bo patre q̄ cuncta quecūq; voluit fecit Qui vero sui potens potestate fungit quō diuersificabit in natura ab eo solente cuncta quecūq; sunt eiusdem uirtutis ⁊ eiusdem ē substantie Mirare tamē in his xp̄m dīne ⁊ corporaliter operantem Diuinū est enim ita velle· ut p̄sto fiant omnia ·humanū autem ·extendere dex teram ·vnus ⁊ ea q xp̄s ex veritate p̄dicat· eo q̄ verbum caro factū est Prego ·nisemus Et quia cū veraci hemis particula aīa ·scilicet ⁊ corpore vnita est deitas ·p veraci precebāt supne nature indicia Corp⁹ eīm recondicium in se lumen declarabat cum palpādo prestabat remedia ·sed anima propotenti voluntate diuinā ostendebat uirtutem ·velut eīm sensus tactus prius corporis ē ·sic ⁊ anime voluntarius motus ·vult anima ·tangit corpus Ambro Dicat ergo vo lo p̄ter pbrorū ·impat· p̄ter aurū· Tangit p̄ter manicleū ·Nihil aūt medium ē inter opus dei atq precepcum vt molligas medentis affectum virtutē opis· Unde sequit Et cōfestim lepra discessit ab illo Sed ne lepra transire posset in medicum ·vnus q̄s q domīce humilitatis exemplo iactantiam uitet· Iam sequit Et p̄cepit illi ·ut nemi diceret ·ut scilicet do ceret non vulganda nostra beneficia sed premenda· ve nonsolum a mercede abstineamus pecunie ·sed etiā gre· aut forte ·ille silēcij causa ē ipatus q meliores putabat ·qui fide magis spontanea q̄s speratus bene ficijs credidissent Cirl ·Leproso etiam silentij suf ficiebat ipsa negocij vox ad narrandum omnibus ag noscentibus p eum potestatem curātis· Cyr· Et q̄a ut plurimū homines dum egrotant ·dei sunt meliores ut autem qualescūq; habeatne mandat ve deū p̄ oculi habeat ·dans gliam deo· unde sequit Sed vade ostende te sacerdoti ut scilicet mundatus leprosus p̄mitteret se sacerdotis aspectui ·acsi p illius cēsuram numera retē inter suos Amb· Et ve etiā intelligeret sacdos nō legis ordinē ·gratia dei supra legem esse curatū· ut dum mandat sacrificium sm p̄ceptum moisi ostē deret dīne quia legem non solueret ·sed impleret· vñ sequit Et offer p emundatione tua sicut precepit moises Aug ·de con· euan ·Videtur hoc approbare sacrificium q̄d p moisen p̄ceptum ē· cum id non ꝛci piat ecclesia ·q̄d ideo ut fuisse intelligi potest ·quia non dum cepat esse sacrificium sanctū sanctoꝝ q̄d corp⁹ eius est ·non enim oportebat auferri significantia sa crificia prius q̄ illud q̄d significabatur confirmatu; esset cōfessione apl̄oꝝ p̄dicantium ⁊ fide credentiū populorum Ambro ·Vel quia lex spintalis ē ·vi dētur sacrificium mandasse spintale ·vnō dixit sicut p cepit moises Demq addidit in testimonium illis Cyrus ·Heretici perperā hoc accipiunt dicentes m obprobrium legis esse dictum ·Qualiter autē ha beret offerre p emundatione sm p̄ceptum moisi Cirl ·Dicit ergo i testimonium illis ·quia ex hoc facto ostendit xp̄m i compabili excellentia moisi pre ferri ·quia eīm moises insufficiens erat a sorore lepre pellere morbum orabat dīm ut eam liberaret ·sed sal uator in potestate diuina protulit ·volo mundare · Cyr· Vel in testimoniū illi hoc ē ad reprehensionē eoꝝ ⁊ ad probationē q̄ legem reuereor· Cum emi; te curauerim ·mitto te ad sacerdotum expiendam· ut attesteris mihi q̄ non sum p̄uaricatus in legem· ⁊ quāuis dīne impendens remedia moneret nemini di cere· Instruens nos euitare superbiam Fama tamē eius volabat undiq instillans auditui cunctoꝝ mira culum· unde sequitur Perambulabat autem magis

sermo de illo. ¶ Beda. Omnis autem phrēa salu atio muleas ad dominū cogit turbas vnde sequē. Et cō ueniebant turbe multe ut audirent & curarent ab i firmitatibus suis. ut enim leprosus exterius & inte rius se sanatum doceret pceptuz beneficium ut mar cus ait etiam ussus non tacet. ¶ Greg. vi. moral. Redemptor aūt noster p diem miracula in vrbibus exhibet & ad orationis studium i nocte pnoctat. vnde sequē. Ipse autem secedebat i desertum. & orabat vt phrēis videlicet pdicatoribus innuat q̄nus nec actuam amore speculationis fūditus deserāt. nec cō templationis gaudia opationis mimietate ptemnant sed quēti ptemplantes sorbeāt q occupati exga pxi mos loquētes profundant. ¶ Beda. Qz autem secc dit orare. non ei nature tribuas. que dicit. volo. mun dare. sed ei que extendens manū tangit leprosū. Hō q̄ unē Nestorii gemia sic filij psona. sed q eius dez persone sicut nature sic & opationes fuit due. ¶ Gre gor. naziz. Et opa quidem in populo. orationes aūt in deserto pagebat. ut plurimū sanctiēs q̄ liceat parum quiescere. ut mente sincera cum deo colloqua mur. Neq; em ipe molgebat remotione. quia non erat in eo quod remitteretur. cum deus esset sed vt pateat nobis & operationis hora & altioris sollertie. ¶ Beda. Typice autem leprosus humanum gen⁹ languidum peccatis designat plenum lepra quia om nes peccauerunt & egent gracia dei vt scilicet extē ta manu id est verbo dei humanā conangētē naturā a prisci erroris varietate mūdent & offerant pemū dacione corpa sua hostiam vitam. ¶ Ambro. Si aūt lepre medicina verbum ē qd̄ eptus verbi lepra mē bis est. ¶ Theo. Dide aūt q̄ postq̄; mūdat⁹ est aliqs tunc dignus est offerre hoc munus. s. corp⁹ & sang uinem domini qd̄ est diuine vnitatis nature.

¶ Et factum est in vna dierum & Ihesus sedebat docens Et erant pharisei sedentes & legisdoctores qui venerāt ex omni castel lo Galilee & iudee & iherusalem. & virtus erat domini ad sanandum eos Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat parali ticus & querebant eum inferre. Et ponere ante eum & nō inuentes qua parte eum i ferrent pre turba. ascenderunt supra tectū & per tegulas submiserunt illum cum lecto i mediū añ ihesum quorum fidem vt vidit. dixit Homo remittuntur tibi peccata tua. Et cepēt cogitare scribe & pharisei. dīntes qs ē hic qui loquit blasphemias: Quis pōt peccata dimittere nisi solus deus: vt autez cognouit ihesus cogitationes eorum. respō dens dixit ad illos Quid cogitatis in cor⁹ dibus vestris Quid est facilius dicere. di mittuntur tibi peccata an dicere. Surge & ambula: Vt autez sciatis quia filius homis

potestatem habet in terra dimittendi pcca ta. ait paralitico tibi dico. surge. tolle gra batum tuum & vade in domū tuam Et cōti stim surgens coram illis tulit lectum i quo iacebat. & abyt in domum suam magnificās deum & stupor ap prehendit omnes & ma gnificabāt deum. & repleti sunt timore dī tes quia vidimus mirabilia hodie.

¶ Cnil. Scribe & Pharisei q̄ sūt fuerāt predi catores xp̄i visores audiebant ip̄m quoq; docentē vi dicitur Et factū est i vna dierū & ipse sedebat docē & erāt pharisei sedentes & legis doctores qui venerā ex omni castello Galilee & iudee & iherusalē & virtus dñi erat ad sanādum eos Non quasi manus accipe potestatē alterius. sī quasi deus & dñs gētis opabat virtute. fiunt aūt hominēs sepe dona spūalia q̄ mi seo plerūq; dñicunt ea ratione quam nouit benig largitor q̄ in xp̄o non accidit afflabat eni i gentib dis remedia virtus diuina. Quia vero necessa erat ubi tanta scribaz & pharisceoz turba conue rat aliqd fieri ex his que virtutem testarent q̄ ad ram eis q̄ eū parupēdebāt fructū ē q̄dam miraculi m paralytico i quo quia defecisse videbant arte nalis ars. portabāt a proximis ad supiora & dūt medicum vnde sequē Et ecce viri portantes in lec hominem qui erat paralicus & querebāt eum infer re & ponere ante eum. ¶ Ambro. Dirandi veniunt q̄ paralitici addu xerunt quadrat cum q̄ nequeunt intrare per hostium nouū aliquid & alienum intro tarūt Unde sequitur. Et non inuentes qua parte inferrent pre turba ascēderūt supra tectū detegentes aūt tectū deponunt grabatum & ponūt in medio p ralitici. Unde sequē Et per tegulas submiserunt illum cum lecto i medium ante ihesum Dicat aliqs demissū fuisse locū a quo p tegulas depositus pos lium lectum. ¶ Beda. Hominem autem dominus a paralisi curaturus primo peccatorum vinculis solute ut ostēderet eum ob nexus culparum arcta dissolutione damnari. nec nisi his relaxatis miseri posse recuperatione sanari. Unde sequitur. Quorum fidem ut vidit. dixit. ¶ Homo remittuntur tibi pcca ta tua. ¶ Ambro. Magnus dominus qui alteri ne nito ignoscit aliis. & dū alios probat. alios relaxat errata Cur apud te homo collega non valeat cui apud deum seruus & misericordie meritum & qui habeat impetrandi. si grauium peccatorum offen veniam. adhibe precatores. adhibe ecclesiam q̄ pro te precetur. cuius contemplatione quod tibi deme negare posset. ignoscat. ¶ Cris. Recurrebat mens & in hoc ipsius patentis fides. non enim sibi ille se infirmus submittit. nisi credidisset. ¶ Augustinus de consensu euangelistarum Quod autem dixit. Homo dimittuntur tibi peccata. ad hoc insinuandum valet quia homini dimittebantur peccata. qui hec ipse q homo erat non posset dicere. nō peccata. similiter ve ille qui homini dimittebat maledicerentur qui

¶ Cri. Ne aũ si corporaliẽ patimur satagimus
medelã adhibere Cum vero male sit animę differim⁹
medelã adhibere Cum vero male sit animę differim⁹
ergo ne a corporis vulnus curamur Abscindi
mus igit fontem malog ⁊ cessabunt egritudinũ flu
menta Hinc malaciosus suã intentionẽ aplius pha
risęis non audebant deo solum in cordibus suis medi
tabantur unde sequit Et ceperunt cogitare Scri
bę et phariseę dicentes Quis est hic qui loquit blas
phemię ¶ Cirl. De quo merito precipitat sententiã
Qui enim mandatum in lege q̃ quicũq; blasphema
verit in deum morte punirẽ ¶ Ambro. Itaq; ab ipsis
principibus filius dei filius accipit testimoniũ. nã ⁊ va
lentes est ad fidem qđ confitentẽ iuuat ⁊ principius ad
ipsum qđ negãt qui suis assertionibus relinquũtur
Deus sequitur. Quis potest peccata dimittere nisi
solus deus Magna in hoc plebis amẽtia. vt cum cõ
fitentis solius dei esse donare peccata. nõ credat
in peccata donanda ¶ Beda Verum enim dicũt qa
nemo peccata dimittere nisi deus potest. qui p eos
qng dimittit. quibus dimittendi tribuit potestatẽ
in eo ipse vere deus esse probatur. qui a dimittere
peccata quasi deus potest ¶ Ambro. Dominus aũt
filios voluisse facere peccatores ex occultoꝝ cogniti
one deum se esse demonstrat. vnde sequitur. Vt aũt
cognouit deus cogitationes eorum. respõdens dixit
ad illos Quid cogitatis in cordibus vestris ¶ Cirl
Ac si diceret O phariseę quia dicitis. Quis pt
peccata dimittere nisi solus deus Respondeo vobis
Quia potest secreta cordis scrutari nisi solus deus.
qui p ꝓphetas dicit Ego dñs scrutãs corda ⁊ pro
bans renes ¶ Crisosti. Et ergo incredulitatis erga
primi scilicet remissionẽ peccatoꝝ ecce aliud adiũcio
huius iam vestra patefacio. quia nequã aliud. dum pa
ralitici corpus consolido. vnde subdit. Quid est fa
cilius dicere. dimittunt tibi peccata. an dicere surge
⁊ ambula. palam quidem est qua cõsolidare corpus
facilius est. quia nemo nobilior ẽ alia corporis tũica ẽ
conspectus absolutio enimvero verum quia illud non
cernitur eo q̃ latere adiũcam qđ minus ẽ. aptius eñ
quantum qđ est magis occultum per hoc demonstre
tur Et quidem cum allocutus ẽ infirmantem non
dixit dimittit tibi peccata ꝓpria exprimẽs potesta
tem sed remittunt tibi peccata. Congruebat aũt illis
audientibus gratiam declarat potestatem dicẽs. Vt aũt
sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra di
mittendi peccata ¶ Theophi. Vide q̃ in terra dimit
tit peccata. dum eñ sumus in terra peccata nra delere pos
sumus Postq̃ vero a terra tollimur. non valebimus
cautum claditur enim ianua ¶ Cri. Demonstrat
eidem peccatoꝝ veniam p corporis sanationem. vñ
dicit Huic paralitico. tibi dico surge Ipsum vero cor
poris sanationem demonstrat p lecti portationẽ. ut
se non reputẽt phantasia qđ factum est. vnde sequit
Tolle grabatum tuum ⁊ vade in domum tuam quasi
diceret Ego volebam p tuam passionẽ curare illos
qui sani uidentur. firmare autem in anima. sed quia no
luerunt. vade tuam correcturus familiam ¶ Ambros.
Nec mora ulla sanitas interuenit vnũ dictoꝝ remedi
umq; momentum ẽ. vnde sequit Et confestim sur
gens coram illis tulit lectum in quo iacebat ⁊ abijt in
domũ suam magnificans deum ¶ Cirl. Quo facto
patuit q̃ filius hominis potest in terra relaxare peccã
qđ probare ⁊ p nobis dixerat. ipse nãq; ut deus fact⁹
homo tam ꝑfecte dñs legis peccata dimittere potestatem sum⁹ etiã
nos ab eo tam mirabilem grãm. Dictum est enim di
scipulis. quorum remiseritis peccata. remittunt eis.
quomodo autem non magis ipse peccata dimittat. q̃ cete
ris potestatẽ faciendi hoc tradidit ¶ Cri. Reges
autem terrę ⁊ principes homicidas absoluẽtes a
pena ꝑ fidei liberant a crimine expiare aũt nõ pos
sunt ¶ Ambro. Spectant aũt surgentem incredulitatis
mirantes abeũtem. vnde sequit Et stupor apprehẽdit
omnes ⁊ magnificabant deũ ¶ Cri. Paulatim ser
punt in dei magnificantes deum. non tamen putant
eum deum esse obstabat eñ ea caro. nec tamẽ erat
modicum extimare eum prepũ esse mortalium. ⁊
a deo ꝓcessisse ¶ Ambro. Diuina autem opera miracu
la malunt timere q̃ credere. vnde sequit. Et repleti
sunt timore dicentes. quia vidimus mirabilia hodie
Si aũt credidissent. nõ timuissent vtiq; sed dilexis
sent Perfecta enim dilectio foras timorẽ excludit. ñ
ociosa aũt huius paralitici nec angusta mediana est
quomã otasse ꝓmittit. nõ ꝓpter suffragiũ. sed ꝓpter
exemplum ¶ Aug. de que. euã. De paralitico enim
potest intelligi anima dissoluta membris. hoc ẽ opatio
nibus xp̃m querere id est voluntatem verbi dei. im
pediri autem a turbis scilicet cogitatiõm mis tecta
id est opera scripturaꝝ apiat. ⁊ p hoc ad noticiam
xp̃i puenat. hoc ẽ ad humilitatẽ fidei pietate descẽ
dat ¶ Beda. Et bene domus iesu tegulis contecta
describit quia sub ꝓtempabili litteraꝝ velamine spi
ritalis gre vestigia inuenit ¶ Amb. Vnusquisq; aũ egẽ
ꝓpriis ꝓcatoribus salutis debet adhibẽ. p quos nostre
uite cõpago resoluta actuũq; nrorum clausa vestigia
verbi celestis remedio reformẽt. Sint igit aliqui
monitores mentis qui animã hominis quãtus exteno
ris corporis debilitate torpentem ad superiora engãt
quoꝝ rursus adminiculis ⁊ attollere ⁊ humiliare se
facilis ante ihesum locetur dñico videri dignus aspe
ctu. humiliatem eñ respicit dñs ¶ Aug. de que euã.
Nõ g⁹ a q̃b deponit. bonos doctores ecclesie possũt
significare. q̃ autem cum lecto deponit significat ab
homine in ista carne adhuc cõstituto xp̃m debere co
gnosci ¶ Ambro. Dominus aũt plenam spem resur
rectionis ostendens peccata donat animoꝝ debilitatẽ
carnis excludit Hoc est enim totum hominẽ esse cu
ratum quãtus igitur magnũ sit hoiẽ peccata dimittẽ
tũ multo diuinius ẽ resurrectionem donare corpori
quãdoquidem deus resurrectio ẽ lectus aũt qui tolli
tur ubetur. nihil ẽ aliud q̃ corpus humanum ¶ Aug. de
que. euangelistarum Vt non iam in carnalibus gau
dijs tanq̃ in lecto requiescat infirmitas animę Sed
magis ipa contineat affectiones carnales. ⁊ tendat
ad domum suam id est requiem secretoꝝ cordis
sui ¶ Ambrosius Vel domum repetere suam. hoc ẽ
ad paradisum redire. ea enim est vera dom⁹ que ho
minem prima suscepit. non iure amissa. sed fraude.
Merito ergo restituitur quoniã venerat qui nexũ
fraudis aboleret usq; reformaret.

¶ Et post hec exyt & vidit publicanū nomie leui. sedentē ad thelonū Et ait illi. seq̄re me Et relictis oib⁹ surgēs secut⁹ est eū Et fec ei conuiuiū magnū leui i domo sua. et erat turba multa publicāorum & aliorū qui cū illis erāt discūbentes Et murmurabant pharisei & scribe dntes ad discipulos ei⁹. quare cū publicānis & peccatoribꝫ māducatis et bibitis Et rndens ihes⁹ dixit ad illos Non egent medico qui sani sūt sed qui male hnt nō. n. vēi vocare iustos sz pcores i pniaz.

¶ Aug. Post paralitcū sanatum de querione publicam. subūgit dicēs Et p⁹ hec exyt & vi. pub. noleui se. ad ehr. ipe ē matb⁹ q̄ & leui ¶ De. S. lucas & marcus ꝑpē honorē euāgeliste nome tacēt vulgatū. matheus aūt i hmōis pnāpio accusator sui facit⁹ matheū se & publicanū noiat ne q̄s a salute desperet p imanitate peccatoꝝ. eum ipe de publicāo in aplm sit mutat⁹. ¶ Cnl. Publicanus. n. fuerat leui vir auarus effrenis erga supflua alieni amator. b. n. ē publicāox officū s; ab ipis officiis malicie deterabitur xp̄o eū vocante. vñ sequē. & ait illi sequere me ¶ Ambr. Sequi iubet nō corporis gressu. s; mentis affectu. statq̄ ille vbo vocatus ꝓpria derelinquat. q̄ra piebat aliena. vñ seq̄ē. & relictis oib⁹ surgēs secut⁹ ē eū ¶ Cnf. Vbi & vocātus statē & vocati obedientiam ꝓsidera. neq̄ em obstitit. neq̄ vacillauit. s; protin⁹ parue & nec i ꝑtam domū ire voluit ut suis b familiaret. sicut nec piscatores. ¶ Habit. Nec solū se nosa thelonea postposuit sedens q̄ cēpit ꝓcula que sibi ac suis accidere poterāt. dum calculos thelonea dimitteret ipsedos ¶ Theophi. Et sic ab accipiente censum a trāseunte xp̄o censum accepit. nō q̄dē eius accipiens pecuniā. s; totaliter eū transferēs ad suū ꝓfectū ¶ Cnf. Vocatū aūt leui dns honorauit dū cū eo ꝓtestim epulatus ē. b. n. a maiorē p̄stabat fiduciā. vñ sequit. & fecit ei conui. mag⁹ leui i do. sua. nec solū cū eo discubuit. imo cū plurib⁹ vñ sequit. & erat ēba multa pub. & aliox. qui cū illo erant discūbuenerāt em publicani ad eū sicut ad collegā. & honimem eius oī officij. Sed & ipe gliam de presentia xp̄i conuocauit oēs. xp̄s etiā q̄libet genus infirmitatis exhibebat. & nōsolū disputādo & p̄stādo sanitatis remedia vel etiā redarguendo emulos. sedentā comedē do nonnullos errantiū corrigebat. inde nos instruēs q̄ q̄libet opus & tempus potest nobis vtilitatez afferre Sed nec publicanoꝝ participationē vitauit ꝓper vtilitatem sequētem more medici qui nisi tangeret sanie. nō liberaret a morbo ¶ Ambro. Cū peccatoribus em manducat modo etiā cū gentib⁹ nō prohibet nos inire quidā ¶ Cnf. Sed tam oēs inculpat⁹ ē inde a pharisei mutuendo & volentes a xp̄o discipulos separe. vnde sequit. Et murmurabāt pharisei & scribe dicentes ad discipulos eius. Quare cū publicanis & peccatoribus māducatis & bibitis ¶ Ambr. serpentina vox ē hāc primā vocē fpens emisit dicēs eue Quid dixit deus. nolite manducare & cetera ꝑ

pris sui venena diffundit ¶ Aug. de cō. euā. Dicit aūt lucas b aliquātū differētius ab aliis euāgelistis memorasse. non em tm dicit dnm obiectū esse q̄d publicanis & pharisei māducare & bibere. s; addidisse q̄ de ipo ac de ipis acciperet. Quapropter matheus & marcus de xp̄o discipulis obiectū tantū quia q̄ discipuli cum publicanis & peccatoribus manducabāt magistro magis obiiciebat. quā ipsemet micabant. vna g⁹ fuit ē tempo meli⁹ infirmantibus quibusdā vero manēte vitio varietas ¶ Cnf. Vbi aūt dns grauiū eoꝝ ꝓmone pūit. videns nō esse cū peccatoribus pūsam. sedebā plenā misericordie. vñ sequit. Et rndens ihus dixit ad illos non egēt me. qui sani sūt. s; qui male hnt. i quo ostendit eos cōmunia infirmitatis & de numero languentium esse oīdit. se vero medicū ee latenē subūgit. Qui em vēi vocare iustos s; peccatores ¶ Greg. Q. d. adeo peccatores nō abominat quia nos omnes gra vem nō ut maneāt peccatores. s; ut cōuersi & boni fiāt ¶ Aug. de cō. euā. vñ addidit ꝑtem ad explanandā sniam valet. ne quisq̄ peccatum hoc ipo q̄ peccatores sunt. diligi arbitretur. cū illa similitudo de egrotis breue mentem quā vis de⁹ vocādo peccatores tāq̄ medicus egrotos ad iniquitate tāq̄ ab egritudine salus fiat ¶ Ambr. dū iustitias dilexit neq̄ vidit dnm iustificantē si iustus derelinquit peccator absolut. si iustos dicit. q̄ ex lege ꝑsumāt & euangelio tam nō requirāt. neo aūt iustificat ex lege. s; misit ex gra nō vocat⁹ eos q̄ se iustos dicunt. peccatores em iustitie nō vocauit ad gram. sed ipi ex penitentia vtq̄ qui fastidit penitentiam abiecit gram ¶ Beda. Peccatores aūt vocat eos qui se mala antēdentes. nec p legē iustificari se posse noscentes xp̄i gre se penitēdo deseruiūt ¶ Cnf. Potens dicē illos iustos. sicut q̄n dr. Ecce adā factus ē quasi vnus nrm. q̄ aūt nullus erat iustus sup misit dicit paulus dicēs oēs peccauerūt & egent gla dei ¶ Greg. misenus. vt dicat nō egere sanos & iustos medico. s; ägelos. sed male habentes & peccatores nos q̄a morbū pcti incurrimus q̄ nec ē ¶ Cnf. matthei aē electoꝝ fides gētū exprimit que primitus mbiabāt s; nūc xp̄i corp⁹ fidelia membra ꝓficit ¶ Theophi. vt publicanos ē q̄ priapi mūdi fructibus carni reddit cui gulosius reddit obsequium. vtiq̄ voluptatem. & alius aliud. Cū aūt vidit eum sedentē in thelonio ita ē nō mouētem se ad mandatum eius. tunc a malo emigrē. & sequit ilm. & suscipit eum in domo aie dnm ¶ Ambr. Hinc aūt dominus xp̄s recipit interno maxīs delectationibus eruberatum pudore luptatū. ita q̄ libenē dns ingredit & in eius recedit affectu. s; rursus accendit mundi phibens & damnans pene spes prefigurat. epulatur em cū publicanis gno celox ꝓfundia iemma exquirebat ¶ Greg. per hoc designat ecclesia mundi que de gentib⁹ filios sponsi quer ¶ Ambr. Quibus oīdit quātū sit inter eccliam & legem & grām. q̄ illa q̄ legē sequit mētes suas ꝑpetuis eternā. Hic vo verbū in immundo animo recipi alimēta celestia & fontes vberrime recreat. dum sitire nō possit. & vbi q̄ aio immundā murmurabit

¶ Crilli dixe
li iohannis ieu
ones faciunt.
edunt & bibunt
pcestis filios
sus facere ieiu
oblatus fuerit
būt illis Dicel
os q̄ nemo com
imittit in vesti
nouum rumpit
missura a nouo
uum in vtres vi
numnouum vt
utres pereunt. se
uos mittendum
Et nemo bibens
Dicit enim vetus

¶ Et ipi dixerunt ad eum Quare discipuli iohannis ieunāt frequenter ⁊ obsecraciones faciunt. similiter ⁊ pharisęorū. tui aūt edunt ⁊ bibunt Quibus ipse ait Nunquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieunare Venient autem dies cū ablatus fuerit ab illis sponsus tunc ieiunabūt illis Dicebat aūt ⁊ similitudinē ad illos quia nemo commissuram a vestimēto nouo immittit in vestimentum vetus. alioquin et nouum rumpit ⁊ veteri. non conuenit commissura a nouo Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres alioquin rumpit vinum nouum vtres et ipsum effundetur et vtres pereunt. sed nouū vinum in vtres nouas mittendum est. et vtraq conseruāt Et nemo bibens vetus statim vult nouum Dicit enim vetus melius est.

¶ Et ipi dixerunt ad eum Quare discipuli iohannis ieunāt frequenter ⁊ obsecrationes faciunt. similiter ⁊ pharisęor. tui autem edūt ⁊ bibūt Quibus ipse ait Nunquid potestis filios sponsi facere ieunare. intelligit eos de ipso q̄ loquebatē fuisse facturos vt lugentes ieunarēt filij sponsi quomā ipsi essent sponsū ocasuri ¶ Cui vero concesserat filius sponsi qđ non decebat eos laborare ⁊ q̄q̄ qui spiritalem sollemnitatem agebant. ne inter nos anullaretur ieuniū dispensatiue subiungit dicens. venient autem dies cum ablatus fuerit ab eis sponsus. tunc ieunabunt in illis diebus. ¶ Aug. de con. euā. quasi diceret tunc desolabūtur ⁊ i merore ⁊ luctu erunt. donec eis p spūm sanctū gaudia consolatoria retribuantē ¶ Ambro. Vt aliter nō hoc ieuniū relegatē. quo conflatur caro. ⁊ corporis luxuria castigatur. hoc ieunium nos cōmendat deo ¶ non possumus ieunare qui xp̄m habemus ⁊ xp̄i carnem epulamur ⁊ sanguinem. ¶ Ida. Filij etiam sponsi ieunare nequeunt. hoc ē anime nutrimentum nō sumere. nec viuere i omni verbo q̄ de ore dei pcedit ¶ Ambro. Sed qui sunt illi dies quibus xp̄s nobis auferetur. cum ipe dixerit. vobiscum ero vsq ad consūmationem mundi. sed nemo tibi xp̄m possit auferre. nisi te illi ipse auferas ¶ Deo Quādiu cū spōso nobiscum est i leticia sumus. nec ieunare possumus nec lugere cum autem p peccata ille recedit tunc indicendum ē ieuniū ⁊ requirendus ludus. ¶ Amb. Demiq̄ de aī diētu ē ieuniū ⁊ sequēta ēclarāt sequitē. n. Dicebat autem ⁊ similitudinē ad illos quia nemo emissurā. a. particulā ablatā a vestimēto nouo immittit i vestimētū vet⁹ ieu⁹ vestimētū vet⁹ appellauit. qđ exuendum apostoli⁹ estimauit. dicens spoliate vos veterez hominē cū actibus suis. i eadē igit forma senes conuenit preceptor. ne actus veteres ⁊ noui hominis misceamus ¶ Aug. de con. euāge. vel aliter. Dono spūs sancti percepto. gen⁹ autem ieiunij qđ fit p leticiam iam renouati in vitā spiritalē puenientissime celebrāt Qđ ārq̄ accipiāt. dicit eos esse tanq̄ vetera vestimēta. quibus ieconueniēter pānus nouus assuit. id ē aliqua particula doctrine que ad nouę uitę tempātiam pūnet quia si hoc fiat ⁊ ipa doctrina qđāmodo semiditur. que decet generale ieuniū. non a concupiscentia cibor. tm. sed ab omni letitia temporalium delectationum. cuius particulam que ad cibos pertinet. dicit non oportere hominibus adhuc veteri consuetudini dedita impartiri quia ⁊ illic quasi confuso videtur fieri. ⁊ ipsi vetustati non conuenire. Dicit etiam eos esse similes vetero vtribus. vnde sequitē. Et nemo mittit vinū nouū i vtres veteres ¶ Ambro. Fragilitas humane conditionis apte cum corpora nostra exuuia defūctorum animaliū comparantur ¶ Aug. de qđ. euā. veteribus at veribus comparāt apostoli qui vino nouo quasi spiritalibus preceptis facilius disrumpunt q̄ teneāt vnde sequitē. alioquin rumpit vinum nouū vtres ⁊ ipsum effundetur ⁊ vtres pereunt Et ideo aūt noui veres cum post a scensionem accepto desiderio consolationis eius orando ⁊ sperādo innouabūtē. vñ sequit.

Deo nouū vinum in vtres nouos mittendum est ⁊ vtraq; conseruāt̄ur ¶ Beda Vino siquidem ītus reficimur · veste autem foris tegimur · Vestis g̊ sūt bona opa que foris agimus · quib⁹ cotā hoīb⁹ lucemus vīnū feruor fidei spūs ⁊ cantatus · Dūē veteres vtres sūt scribe ⁊ phariſei · nouus pānus ⁊ nouū vinum p̄cepta euāgelij ¶ Greg · misen⁹ · Dmū em̄ de nouo eli actū ꝑter feruorē nāt̄ale humidi fumosū ē despumāt naturali agitatiōe a se maternalē īmundiciē · tale vinum nouū testamentū ē · qđ antiq; vtres quū ꝑter īcredulitatē mueterati sūt non capiūt · īmo scindunē excellentia doctrine · necnon ⁊ gr̄am spūs ī calsum fluere faciunt quia ī maliuolā aīam nō intrabit sapientia ¶ De · Ez ⁊ cuicūq; aie nōdū īnouate fz ⁊ ī veteratate malicie pseuerāti nouoꝝ misteriorū sacra non debent ꝑmicti q̄ eē p̄cepta euāgelica p̄cepta legis miscere volunt ut galathe · vinū nouū in vtres veteres mittūt · sequē · ⁊ nēo bibens vet⁹ statī vult nouū · dicat em̄ vetus melius ē · qa iudeis ute veteris saliua ībuta · noue gr̄e p̄cepta sordebant · qa maiorū traditiōib⁹ cōmaculata dulcedinem spiritalium verborum pāpe non valebant ·

¶ Capitulum sextum ·

Factum est aut in sabbato scdo p̄mo cū transiret p sata · vellebāt discipuli eius spicas ⁊ māducabāt cōfricātes eas manib⁹ suis qdā at̄ phariseoꝝ dicebāt illis Quid facitis qđ nō licet ī sabbatis ? Et rndēs ihesꝰ ad eos dixit Nec hoc legistis qđ fec̄ dauid cū esurisset ipe ⁊ q̄ cū eo erāt quomō intrauit in domū dei · ⁊ pānes p̄ponis sūpsit ⁊ māducauit ⁊ dedit his q̄ cū ipo erāt · quos nō licebat māducare ni tm̄ sacerdotib⁹ Et dicebat illis q⁊ dūs est filius hois etiam sabbati ·

¶ Amb · Nōsolū p̄hensione vbor̄ sedeā ipso vsu specieq; gestoꝝ ītapit hoīem dūs veteris obſuatōe legis exuere · vñ dr̄ Factū ē aut ī sabbo scdo p̄mo cū transiret p sata · vellebant discipuli ei⁹ spicas ⁊ manducabant confricantes manib⁹ suis ¶ Beda · Nō habentes em̄ discipuli spaciū māducādi ꝑter importunitatē turbaꝝ esuriebāt ut homines · sz vellentes spicas mediam ꝑsolabant · qđ ē mdiocrū austeritatis vite nō preparatas escas · sz simplices querere cibos ·

¶ Theo · dicit aut̄ in sabbato scdo p̄mo qa iudei oēm festiuitatē sabbatū nūcupabāt · reges · n · dr̄ sabbatū mulcentes ergo pungebat in parasceue festiuitas ⁊ vocabant pasceue sabbatū ꝑter festū · deinde principale sabbatū 2⁹ p̄mū dicebant qđ 2⁹ exēs a p̄cedētis diei festiuitate ¶ Cris · Duplex em̄ erat festum ⁊ principalis sabbi ⁊ alterius solēnitatis sabbati · ¶ Isidorus · Vel dicit secundo primo quia 2⁹ erat pasca p̄mū at̄ asimoꝝ cū īmolarent · n · pascha ī sero sequēti die festū asimoꝝ celebrabāt · q⁹ aūt ita sit · patet ex hoc q⁹ apli vellebant spicas · ⁊ manducabant in illo namq; tpe spice flectūt̄ a fructu ¶ Epiph · Die igit sabbati visi sūt trāsīre eūtes p segetes ⁊ spicas euellentes q̄m dissoluēt̄ ē vinculū sabbati vbi magni aduenit sabbatū hoc ē xp̄us qui fecit nos ꝑfici ope delictoꝝ nr̄oꝝ ¶ Cirill · pharisei ac ⁊ scribe ignari sacraꝝ scripturaꝝ · ī vnum aspirauerant ad reprehendendū xp̄i discipulos · vñ sequē · Quidam ac ꝑsecutum dicebāt illi · quid facitis · qđ nō licet ī sabbatis · Dic mihi tu cū ī sabbo nōi mēta preponē nūq; frangis panē · ād igit̄ alios reꝑhendūt ¶ Beda · Nō dicunt ipi dño hec fuisse obiectā · sz a duersis ⁊ ipsi dño ⁊ discipul potuer̄t obiect̄ · ⁊ cuicūq; obiecta ipm maxīe respicie ¶ Amb · dño ac defensore legis arguit nescire que legis sunt · exemplū nobis mid · vñ sequē · Et rndens ihs ad eos dixit · nec hoc legistis qđ fecit dauid ⁊ q̄ cū eo erant ¶ Cirill · cū exp̄sse dicat lex mosi · iudicare missū nobis · considerab⁹ ꝑsonā ī iudicio · qđ mens ire quam dño los q̄ vsq; in hodiernū dīē extollius dauid ⁊ ꝑbram cū mosi p̄ceptum nō fuisse · ¶ Beda Et attende qm q̄cūq; dño hr̄ fmo p̄ suis ⁊ discipulis · suos dudū ī mediū · s · dauid ⁊ sacerdotes · qm̄ p se meritoꝝ p̄fem sē ibi · p̄ meus vsq; nūc operat̄ ⁊ ego operoꝝ ¶ Theo · Illē ac eos rep̄mit cum dicit · ⁊ dicebat illi · qa dūs ē filius hois ē sabbati · dicat · ego sū dūs sabbati cuiꝰ dispositor · ē legislator · p̄ceptem hō soluere sabbatū filiꝰ em̄ hois māducatus est xp̄s q̄ dei exēs filiꝰ miraculoſa dignat⁹ ē · filiꝰ hoīs ꝑ hoies fieri ⁊ vōrī ¶ Cris · Marcus de omnib⁹ nāt̄a hoc ipm ꝑtulisse fatet̄ · dicēs · sabbatum factum ē nō hō ꝑ sabbatum · ergo dic igit̄ potiꝰ sabbatum hoī subiga q̄ hoc colla sabbo ꝑcere sabbo ¶ Amb · Nō mediocre animi mīeri bic ē niger em̄ est hic mundus · agri legis nūcupat̄ humani gr̄is secundicas nūerosa sanctoꝝ ꝑsonaꝝ fructiꝰ · ecclie qa opi bo discipōes suis aptis ꝑcepti tur · nō se alentes ꝑfectu · ⁊ tm̄ q̄ fallaci rapuerunt mentum fructiꝰ ad fidei lucē ꝑducunt opus suū ꝑ raculis eruebant · ¶ Beda · Q̄ spicas em̄ ꝑfricare ī illē qa in corꝑe xp̄i volunt trajicere martiriū · vere hoiem cum adhibo suis a ēria mandūcatiōe cibo ¶ Amb · Q̄ purabant iudei sabbo ī licere ꝑ nouę gr̄e mū ere dignabat otiū legis opⁿ gr̄e · em̄ scdo p̄mū · ī p̄mo 2⁹ sabbatū dixit qa sabbati ex lege solutus est qđ erat primum ⁊ hoc ꝑ bis est qđ scdo ꝑstitutū ē · sabbatū igit̄ dr̄ 2⁹ nāt̄iuitatis ꝑ mū ꝑ opatiōis gr̄am melioꝝ ē em̄ sabbatū q̄ ꝑ tas dat̄ q̄ q̄ pēa ꝑscribit̄ · b · foret p̄mū ē · b · ꝑ natiōe ꝑsiliꝰ ⁊ 2⁹ in sanctiōe decreti · dicit q⁹ fugit · hic ꝑfiguratus ī lege xp̄s ē q̄ ꝑ principem mundi Lazarē · quē ac ille obſuatus ac defensor panes ⁊ ipe māducauit · ⁊ actus secum erant qa nō licebat manducare ni sacerdotib⁹ ut p illum demōstraret figurā sacerdotiū ōm · vsū transire ꝑtoꝝ siue q⁹ oīm nr̄ sacerdotiū bemus imitari · siue qa oīm filij ecclie sacerdotes vngimur em̄ in sacerdotium Iuxta offerimus nr̄a ꝑ dee hostias spiritales · ī ac sabbatum ꝑ hoies factū ē utilitas at̄ hoīm postulabat dari · hoies ꝑ q̄ dum fuerint retro fructu abdicant vetustatis uitare iniuria nō vult lex soluit sed ꝑfectū

¶ Factum est a
erat in synagog
⁊ manus eius
scribe ⁊ phariseo
mirent̄ vnde acc
cogitaciones eo
hac manū arida
surgens steterit ·
interrogo vos ·
an male · animam
⁊ circumspectis
tende manum tu
est manus eius
ꝑticia ⁊ colloq
nam facerent de

¶ Ambro · hic ad ali
rem hominem Salu
in membris curebat
⁊ in alio sabbato ve
erat sabbatus ¶ Be
solum ꝑter misinu
ꝑter celebritatē pop
autem reuera trans
ns future ꝑ eum ref
nde precedente doctr
tum · vnde sequitur
ra ambo ¶ Beda C
qui in discipulis arg
illustrat exemplo · ¶
calumniam volunt ·
scribe ⁊ phariseis in
nō curet crudelitatis
gressionis nitro argu
vnde accusarent illum
sinij pascit in se dolor
sed dīns nouit omnia
autem scribae cogitat
hic manum aridam
stende vt foliū mora
nisum · ⁊ ipsa passio
¶ Beda Preuenien
parabant argūtis eos
ꝑcipiendo etiam a bonis
nidum · cum lex a se
precipiat in sabbato
rio · Interrogo vos si
¶ Cirill · Manis est i
bus benefacere · nec
no misericordiam con
suā xp̄m calumniam
bruticare ⁊ lex pro
legis accusatoꝝ ¶ Ipsam
bimus discutere ad op
reperiemus ¶ Iulius e
nquiē puer tuus · ⁊ a

¶ Factum est autē ī alio sabbato ut ītraret in synagogā ⁊ doceret Et erat ibi hō et manus eius dextra arida Observabāt aūt scribe ⁊ pharisei si sabbato curaret ut inuenirent vnde accusarent eū ipse vero sciebat cogitationes eorum et ait homini qui habebat manū aridam. surge vt sta ī medio Et surgens steterit. Ait autem ad illos Jhesus interrogo vos. si licet sabbato benefacere. an male. animam saluam facere an perdere. ⁊ circumspectis omnibus dixit homini Extende manum tuam. ⁊ extendit ⁊ restituta est manus eius Ipsi autem repleti sunt insipientia ⁊ colloquebantur adinuicem quid nam facerent de ihesu.

¶ Ambro hic ad alia ꝓgreditur dominus nam qui eum hominem sibi ad opus dispositum habebat curabat vnde dicitur Factum est autem in alio sabbato vt ingrederet in synagogam ⁊ doceret sabbatis ¶ Beda maxime curat ⁊ docet non solum quē misericordiam spineale sabbatū sedentē parochianē populi conuentū ¶ Cirl. Docebat autem vetera transcēdenda intellectum ⁊ que salus in futurum deum rebabant audientibus semitam de nouo testamento doctrina subito diuinā ostēdebat virtute. vnde sequitur ⁊ erat ibi hō ⁊ manus ei⁹ dextra ¶ Beda Quia vero destructionē sabbati quā in hāc populis arguebant ꝓbabili magister exemplo ostendit ipm obseruando magistrū calumnie volunt. vnde sequitē obseruabant autem scribe ⁊ pharisei si sabbatis curaret. vt scilicet si in curatione crudelitatis vel imbecillitatis. si curet tālis gestionis sine arguant. vnd sequitē Vt inuenirent vnde accusarent illum ¶ Cirl. Nec enī ē mos aduersarij pulse ī se doloris morbum aliorum preconijs sed diu nouit omnia ⁊ corda rimat. vnd sequitē. ipse autem sciebat cogitationes eorū ⁊ ait homī qui habebat manum aridam surge ⁊ sta ī medio Et surgēs stetit vt facilius moueret ad pietatem crudelem pharisēum. ⁊ ipā passio flammas mitigaret liuoris.

¶ Beda Preuenit aūt dñs calumniā qā sibi preparabant arguit eos qui precepta legis male intelligendo etiam a bonis operibus sabbato estimabant se vetitum. cum lex a seruilī opā id est a malis abstinē precipiat in sabbato. vnde sequitē. ait autem ad illos ihesus. Interrogo vos si licet sabbato benefacere an male ¶ Cirl. Nimis est idonea questio. nam si licet ī sabbato benefacere. nec aliquid obstat vt laborantes a nobis misericordiam consequamē. desinas colligere aduersum calumniam. Si autem non licet ī sabbato benefacere ⁊ lex prohibet animam. saluam facere. factus es legis accusator Ipsam quoq sabbati sanctionē si vellemus discutere ad opus pietatis introductum fuisse reperiemus Iussit enī in sabbato feriari. vt quiescat equus tuus ⁊ asella tua. bos tuus ⁊ quilibet pecus tuum. Qui vero bouis misereē ⁊ cetera. Quorum pecoꝝ quō non miserebit hominis graui morbo perplexi ¶ Ambro Rex aūt in pretiosa forma figuratus futuroꝝ. in quibus vtiq malorū ferie sunt non bonorum nam licet secularia opa conquiescāt. nō otiosus tamen boni operis actus est in dei laudes requiescere. ¶ Aug. de que. euā. Cum autem dominus corpa curauerit sic interrogauit Animam saluam facere an perdere Vel quia illa miracula ꝓpter fidem faciebat vbi salus est anime vel quia ipsa sanatio manꝰ dextre salutem anime significabat que a bonis operibus cessat aridam quod amodo dexterā habere videbat vel anima ꝓ homine posuit sicut dici solet tot anime ibi fuerunt ¶ Aug. de con. euā. sed potest mouere quomodo Matth. dixerit q ipsi interrogauerunt dominum si licet curare sabbato cum Lucas hic illos potius a domino interrogatos esse ꝓ hibeat Ideoq intelligendum ē q illi ꝓpius interrogauerunt dominum. si licet sabbato curare Deinde intelligēs cogitationes eorum aditum accusandi querētiū cōstituit in medio eū quem fuerat sanaturus ⁊ interrogauit que Marcus ⁊ Lucas eum interrogasse commemorant sequitur ⁊ circumspectis omnibus ¶ Cirus quasi collectis omnium oculis q̄nedam intenta mente eorum ad cōsiderationem negocij dixit homini extende manū tuā ego tibi mando qui creauit hominem audire aūt q̄ lesam habebat manum ⁊ sanꝰ fit vti sequitur ⁊ extendit ⁊ restituta ē sanitati manꝰ a⁹ Quos autē oportebat ī miraculo stupere augēt malitiā vnde sequitur ipi aūt repleti sunt insipientia ⁊ colloquebantē ad inuicē quidnā facerēt de Jesu ¶ Cnf. Et ut narrat Matth. exeūt ⁊ pfiliantē vt occidant eum ¶ Cirl. Cernis Pharisee opantē diuine ac supna maiestate liberantem languētes ⁊ mortem portas ex liuore ¶ Beda homo autem iste humanum genus significat in fecunditate boni operis arefactum ꝓ manu ī ꝓmo parēte ad pomū extēsa quam sanauit innocēs manus in cruce extensa ⁊ bene manus ī Synagoga erat arida q ubi manus donum scientie ibi transgressor maiori subiacet culpe ¶ Ambro. Audisti igitē verba dicentis extende manum tuā cōmunis ista generalisq̄ medicina est ⁊ tu qui putas manū habere te sanā caue ne auaritia vel sacrilegio cōtrahat exterē extende tuos eam vt proximū tuum ut vidue pupillum feras egenas iuua q̄ vides iniuste potentie subiacere extende ad paupere qui te obsecrat extende ad dominum propeccatis tuis sic manus extenditur sic sanatur.

¶ Factum est autem in illis diebus exiit ī montem orare. ⁊ erat pernoctans in oratiōe dei Et cum dies factus esset vocauit discipulos suos ⁊ elegit xii. ex ipis quos ⁊ apostolos nominauit Symonem q̄z cognominauit Petrum et Andream fratrem eius Jacobum et Johānem Philippum ⁊ Bartholomeum Matheum ⁊ Thomam Jacobū alphei ⁊ Symonem qui vocatur zelotes Judā Jacobi ⁊ Judā scarioth q̄ fuit ꝓditor.

¶ Glo. Insurgentibus aduersarijs vera xpi miracula
& doctrinā apłos elegit quasi defensores veritatis &
testes quoz electionem oratione p̄mittit. vñ dr. Factū
ē autem in illis diebus exijt in montem orare ¶ Am
bro. Noli mīdiantes apire aures ut pueo filiū
filium dei quasi infirmū rogare ut impetret qđ imple
re non possit. potestatis em̄ auctor. obediente magi
ster ad precepta virtutis suo nos informat exēplo
¶ Cirl. Scrutemur igit̄ in his que xp̄s egit. quali
ter nos doceat orationibus diuinis mīstere semotim
s. & secreto. nemie vidente. amota quoq; mundana
sollicitudine. ut furium ad diuine speculationis in
tuitū erigat̄ inventio. qđ designat̄ in hoc q; semotim
orabat ihs exiens in montem ¶ Ambro. Vbiq; etiam
solus obsecrat. dei em̄ consiliū humana vota non ca
piunt. nec quisq; meroz potest esse particeps xp̄o
nō autem omnis qui orat. ascendit in montem sed qui
orat a ērema ad sup̄iora progredies. sed nō ille qui
de seculi diuitijs aut de honore sollicitus ē. oīa sub li
mes in montem ascendunt. quere in euāgelio inuenies
solos in montem cū dño ascendisse discipulos. spernes
aūt tibi xp̄iāe dat̄. forma prescribit̄. qua debeas emu
lari. cum sequit̄. & erat pnoctās in oratione dei. Quid
enim te pro salute tua facere oporter. quādo pro te
xp̄s in oroe pnoctat ¶ Cirl. Exurge g̃ & tu in mēte
posito nodis. Puroz ē tunc tēporis aīa. ipse tenebre
silentium nimiū possunt sufficienter ad compunctio
nem ducere. Ceterum si ip̄m quoq; celum inspicias
punctatum stellis quasi infinitis lumibus. si sideres
q; qu p diem saltem inuriantq; bi tunc nihil a mor
tuis discrepat. desultaberis quēlibet ausum humanū.
Hec oīa sufficiunt ad animā erigendam. tunc non
vexat manis gloria. non accidia. non cōcitatio occu
pat. non sic ignis ferri sequestrat rubiginē. velut no
cturna oratio eruginē peccatorum. Que d̄ die solus
est? pullit. nocte refingerāt quēlibet rozē supāt no
cturne lacrime & contra concupiscentiam valent. &
quēlibet tumorem. si vero predicto roze non foueat
homo. arescit sub die. Quapropter licet non multū
ores nocu semel oza vigilando & suffrage. ostende q;
nonsolum ad corpus nox ptinet sedetiā ad animam
¶ Ambro. Quid autem te facere conuenit cū vis
aliquod officium pietatis adorare. qñ xp̄s missurus
apostolos prius orauit sequit̄ enim. Et cum dies fa
ctus esset. vocauit discipulos suos & elegit duodecī
ex ipsis quos & apostolos nominauit. Quos scilicet ad
ppagandum auxilium salutis humane p terrarū or
bem sacroes fidei destinauit. Simul aduerte celeste cō
silium non sapientes aliquos. non diuites. non nobi
les. sed piscatores & publicanos quos dingeret ele
git ne diuitijs aue potentie nobilitatisq; auctoritate
traxisse aliquos ad suam grām videret. ut veritā
tis ratio non disputationis grā preualeret ¶ Cirill.
Ceterum de autem maximā euāgeliste sedulitatem. non
solum dicit electos fuisse sacros apostolos. imo noīa
tim eos enumerat. ne quisq; audeat alios inscribere
apostolorum catalogo simonem; quē ognominauit pe
trum & andream fratrem eius ¶ Beda. Nōmodo
primum eum cognominauit sed lōge prius cum ab
andrea adducto dicitur Tu vocaberis cephas qđ
interpretatur petrus sed volens lucas noīa ap̄or
storum enumerare. cū necesse habeat petrū bre
uiter voluit idicere qm̄ b ātea vocat̄ fuerat ognomināuerit ¶ Eusebius autem commemorat
est iacobi & iohannis. Vnde sequit̄ iacobum & iohan
nem scilicet filios zebedei qui etiam piscatores fu
erunt. Post hos autē dicit philippu & bartholomeū
philippū dicit iohannes fuisse de betsaida ciuitate
dree & petri. ipse quoq; bartholomeus vir simplex
& expers scientie mundane & amarulentus. magis
vero ex his qui prius census exigebant. vocatur
de quo subdit matheum & thomam. Et bene qui
us compar suo thome in ordine humilitatis cui
se supponit. cum a ceteris euāgelistis preferatur
sequatur iacobum alphei & simonem qui vocatus
fuerat ¶ Glo. Cuius scilicet fuit de chana galilee qui
interpretat̄ zelus. quod additur ad differentiam
monis petri. sequitur iudam iacobi & subi simoni
qui fuit proditor ¶ Augustinus. ō cor vulgiferū
In nomine iude iacobi lucas videtur discrepare a
matheo qui eum thadeum appellat sed quis vetat
bibuit duobus vel tribus nominibus vnum idem
vocari. Eligitur autem iudas prodito: non pro in
prudentiam sed per prouidentiam. suscepit crucis
hominis fragilitatem. & ideo per hos parum reali
uit infirmitatis humane. voluit ab apostolo suo tra
di. ut cui a socio prodit̄ moderate ferat. cui ab
iudicium. pensse beneficium. ¶ Beda. Ostendit mon
mons in quo apostolos elegit. altitudinem religio
iustitie qua instituendi erāt & cum predicatore fi
& lex in monte data fuit ¶ Cirl. qđ si libet nomina
apicoz. noīa scire. scias q; petrus de bethsaida vel
agnoscens. Andreas decora potentia vel virtute. Ja
cobus autem supplantator dolosus. Johannes hen
gratia. Thadeus donatus. Philippus os lampadis
vel ornatū lāpadis. Iste bartholomeus filius suspē
pendens. thomas abyssus vel geminus. iacobus a
phei supplantator. gressus uter. iudas confessio. vel
obediens.

¶ Et descendens cum illis stetit in loco cam
pestri & turba discipulorum eoꝝ & multitu
do copiosa plebis ab omni iudea & ierusalē
et maritima & tyri & sydonis qui venerant
ut audirent illum & sanarentur a langoro
bus suis Et qui vexabantur a spiritibus
mūdis curabāt Et omis turba quērebat eū tāg
re qđa virtus de illo exibat et sanabat oēs.
¶ Cirl. celebrata ordinatione apłoꝝ plurimi agmi
ne & de regione iudee. necnō a maritima tyri &
sidonis qđ erāt idolatre gestiunt eos tetigisse
utpote qđ euērēt iudeos a legis fuisse. cultores
demoniū ab errore gentili ad virtutis agnitionē vo
cāt. Et descendens de monte cū illi stetit in loco campe
stri & turba discipulorum eoꝝ & multitudo
& plebis ab omni iudea
& ierusalē & maritima ¶ Beda. Nō a proprio mon
galilee maritimā dic. qa ibi n miracula loco pōnit̄
a mari magno ognoīat in qua erant tyrus & sidon
campbendi poterāt de ibus sequit̄ Et tyri & sidōi

Que qui ciuitates gentium sunt. consulite notatim
pomeferet quãta sit fama uirtutis qui saluatoris iume
tur qui exurnas qui ad sanitatem doctrinãq capesse
dam animam accersit-vnde sequit Qui venerant
et audierat ab eum ¶ Theophi. Hoc ẽ ad animarũ
medelam-q sanarent a languoribꝫ suis hoc ẽ ad me
delam corporum- ¶ Cirillus. Postq aũt sacerdos
publicauit apostolos-prima q ardua erat miracula
q qui conuenerant iudei q gentiles scirent eos deco
rari esse a xpo dignitate apostolatus- q qui ipe nõ
erat sicut unus aliorũ hoim-magis autem deus ut
uerbum incarnatũ-vnde sequit Et oĩs turba quere
bat tangere-quia uis de illo exibat q sanabat
omnes. Nec eĩ alienam uirtutem accipiebat xpc
sibum naturaliter esset deus ppriam uirtutem sug
gerens nouam sanabat omnes ¶ Ambro. Aduer
tamus autem quo diligenter quõ q cum apostolis ascẽ
dat. descendit ad turbas Quomõ eũ turba sequẽ
batur Denique ubi descendit inuenit infirmos-in
firmi enim mirari esse non possunt ¶ Beda Ma
thias ait q ulpium uel turbas dominũ ad alcioza seq
uel exemplum debilem in cruce in monte curan- sed
ostendit uere liberorum accensaq sciencie luce pede
tentim quoq ad culmen subire uirtutũ Turba aũt
qui dominum tangere potuit spiritus illius uirtute
fouebat ut supra leprosus domino tangente mũdat
Tactus ergo saluatoris opus est salutis quem tãge
re credebat i eũ credere-a quo tangi-est eius mu
nus fatum.

¶ Et ipe eleuatis oculis i discipulos suos
dicebat Beati pauperes quia uestrum ẽ regnũ
dei Beati qui nunc esuritis q satiabimini
Beati qui nũc fletis quia ridebitis Be
ati eritis cum uos oderint homines q cum
segregauerint uos q exprobrauerint q eiece
rint nomen uestrum tanq malum ppter
filium hominis Gaudete in illa die q exul
tate Ecce enim merces uestra multa est in
celo. Sedm hec eĩ faciebant pphetis pres
rum.

¶ Cirill. post Apostolorum ordinationẽ ad Euãge
lice uite magistram Saluator suos discipulos rectis
sime ¶ Ambro. diuinitatis aũt ppiturus oracula
magis esse sublimior q si imbumila stabat tamẽ ocu
los eleuauit Dñi dicit Et ipse eleuatis oculis Quid
est eleuare oculos nisi ternus lumẽ aperire ¶ Beda
Et quamuis generaliter omnibus loquatur specialiter
tamẽ oculos in discipulos leuat sequitur eĩ in di
scipulos suos ut his qui uerbum mitenta cordis au
ris percipere uitus sapiens intimi lumen aperiat.
¶ Ambro Quatuor autem tantum beatitudines lu
cas posuit-octo vero Matheus sed in istis octo ille
iste quatuor q in istis quatuor ille octo. Hic enim
quatuor uelut uirtutes amplexus est cardinales- ille
in illis octo misticum ordinem reseruauit- sicut enim
hic nostre ordinis perfectio ẽ-ita octaua suma uirtu
tum est-prima autem beatitudinẽ paupertatis uirtq
euãgelista posuit. ordinie enim prima ẽ q parẽs qui
dam uirtutum-quia qui contempserit secularia. ipse
merebit sempiterna nec potest quisq mentũ regni
celestis adipisci-qui mũdi cupiditate possessus emer
gendi in hz faculatem- vnde sequit. Dicebat. beati
pauperes ¶ Cirl. In euãgelio- quidem qd ẽ sm ma:
theum beatos fieri dixit pauperes spũ-ut intelligamꝰ
esse pauperem spũ habentem intellectum modestuz q qd
ãmodo remissum-vnde dicit saluator. Discite a me
quia mitis sum q humilis corde- hic autez beatos as
serit pauperes non addito spũ-pauperes appellans diui
dias contemnentes. Dicebat enim ut cum pronũcia
tum essent salutifere euãgelij dogma-mentem nõ ge
rerent cupidam-sed ꝓmptum affectuz haberẽt erga
maiora ¶ Hasi. Non autem ois quẽ pauperas ꝑmit
beatꝰ ẽ- si q xpi ꝓceptũ mundanis ꝓtulerit epis
copꝰ cũ pauperes sunt i substantia-auarissimi tamen
sm affectum quos non saluat pauperas-si affectus dã
nat-nihil eĩ iuolutarioꝝ beatificabile ẽ eo q oĩs q
eius libero designat arbitrio- beatꝰ ergo pauper quasi
xpi discipulus qui pro nobis pauperatem sustinuit-
nam ipe dñs qlibet opus implenit qd ad beatitudi
nem ducat se prebens exemplar discentibꝰ ¶ Eusebi.
Sed cum celeste regnum i mitis gradibꝰ bonoꝝ cõ
sideret- Primus gradus scãdentium ẽ eoꝝ qui ẽmo
rientiu colũt paupertatẽ-tales aũt fecit eos q ꝓmo facti
sunt eius discipuli. Ob hoc i eoꝝ ꝑsona dicit-qa ve
strum ẽ regnum dei quasi demonstratiue hoc ꝓ ferẽs
ad pnes ad quos etiam oculos eleuauit ¶ Cirillus.
Postq igit mandauit pauperatem colere ea que cõ
sequũtur mopiam-coronat honoribꝰ Contingit aũt
pauperatem colentes necessarioꝝ icurrere defectum-
q vix acquirere victum-idcirco non sinit discipulos
pusillanimes sup bꝰ fieri-dicẽs Beati q nũc esuritis
¶ Hed. id est beati qui castigatis corpꝰ uestiꝝ q ser
uituti subiacitis-qui iame q sitis verbo operam datis
quia celestium gaudioꝝ habebitis ubertate ꝑfrui.
¶ Grego. misericors Altus autem sicut sm sensibilẽ
escam diuersificatur participantium appetitus ad co
mestibilium species-sic q i cibo anime ab bis quidem
opinabile ab bis autem appetibile- qd naturaliter ẽ bonũ
vnde hic sm matheum beatificãt-qui iustitiam loco
cibi q potus reputant nõ imq particularem- si uni
uersalem uirtutem-quã qui esurit beatificandum di
cit ¶ Beda Apertissime nos instruens nũq nos sa
tis iustos estimare debere- sed quotidianum iustitie
semꝑ amare profectum-cuius perfectam saturitatez
non i hoc seculo sed i futuro posset ꝓuenire. psalmista
ostendit dicens Satiabor cum manifestabit gla tua
vñ sequit-Quia satiabimini ¶ Greg. Auidis enim
iustitie desideratoꝝ copiam spondet-nihil enim eoꝝ
que sm voluptatem mundi querunt- faciat mãren
tes Solum autem uirtutis studium subsequitur ꝑ
mium qd mestantes gaudium interne anime ¶ Cirl.
Consequit aũtem inopiam non solum defectus rerum
ad delectationes facientium-sed etiam depressus vultus
ꝓpter mestitiam-vnde sequit beati qui nũc fletis. bea
tificat flentes- non eos qui simpliciter ab oculis la
crimas emittunt Cõmune enim est hoc tam fidelibꝰ

q̄ infidelibus si quid ẽristium acadat · magis autem illos beatos asserit· qui leuem uitam ⁊ implicitam carnalibꝫ voluptatibus vitant·refutantes delicias ⁊ pene lacrimantes ꝓter odium mundanorum.

¶ Cris·Magnum quid vero ꝑm deum ẽristicia est· ⁊ impetrat a penitentiã ĩ salutem· vnd̄ paulus cum non haberet suos defectus flere pro aliens lugebat Talis luctus ẽ alacritatis materna. Vnd̄ sequẽ·qui nobiem si etiã nihil profimus his pro quibus flemus· tamen profuimus nobismetipsis· nam q̃u sic alien̄ deflet multomagis non prestabit inflebiliter sua delicta·Magis autem nec facile labetur in scelus nō dissoluamur in hac breui vita ne suspiremus in infinita ¶Non queramus delicias a quibus manat luctus ⁊ dolor nimi⁹ sed ẽristemur tristitia que germinat veniam·est etiam dominꝰ sepius repire lugentẽ ridentem neq̃q̄ ¶ Basi·Promittat aĩ flentibus risũ non quidem emissum p mandibulas sonum· sꝫ merã ⁊ impmixtã cuilibet ẽristicie alacritatem ¶ Beda·q̃ ergo propter diuitias hereditatis xp̄i ꝓter panem vite eterne ꝓpẽ spẽ celestium gaudioꝝ fletus esurientẽ pauperatemq̃ pati desiderat beatus ẽ· multo autem beatior qui has virtutes inter aduersa seruare non erepidat Vnde sequitur· beati eritis cum uos oderit hoies· Licet eĩ hoies odiant corde nefando· delictũ cor xp̄o ledere nequeunt· Sequẽ·⁊ cum segauerint vos sepius ⁊ a sinagoga expellunt·xp̄us inuenit ⁊ cõfirmat·Seqẽ·⁊ exprobrauerint· exprobrent nomen crucifixi·ipse cõmotuos ibi corresuscitat ⁊ cõsedere facit in celestibus sequẽ. Et eiecerint nomẽ vr̄m tãq̃ malũ vbi nomẽ xp̄i.mox̄ significat quod a gentilibꝫ uidelicet sepissime quãtum ad ipos memone abrasum ⁊ ab homibus ẽ abiectum nulla exĩte causa odij·nisi ꝓter filium hoĩs qui scilicet credẽtes nomen xp̄i·suũ cognomen facere voluerunt· docet ergo eos ab hoibus nlectandos·sed vltra homines esse beandos · vnde sequẽ Gaudete ĩ illa die ⁊ exultate ecce enim merces vr̄a multa ẽ in celo ¶ Cris· Oultum ⁊ paucum mensuraẽ dignitate proferẽtis queramus igit̄ quis mẽtẽ promisit mercedem·siquidem ꝓbeta vel apostolus velut homo paucum esse multum existimauit·nunc aũt dominus qui possidet ꝓbennes thesauros·opes que quẽlibet intellectũ transcendunt·multam pollicitus est mercedem ¶ Basilius ¶ Ursus mag num aliquãdo absolutam habet intentionem·sicut magnũ ẽ celum ⁊ magna est era aliquãdo vero ad aliud habet relationem·ut magnꝰ equus ⁊ bos i compatione similiũ sic arbitror mulcã fore mercedem repositam patientibus obprobria ꝓpẽ xp̄m non tamq̃ ꝓpriam ad ea que penes nos sunt· sꝫ i se mulcã exĩtem ⁊ tamq̃ a deo donatam· ¶ Damascenus. Illa etiam que mensuram vel numerum pñt terminate ingeruntur· Qd̄ aũt quadam excellentia omnem transcendit mensuram ⁊ numerum i determinate dicẽ magnum ⁊ multũ puta quãdo diuina mulcam esse dn̄ misericordiam ¶ Euse·Deinde mundꝰ discipulos ad pugnã aduersanoꝝ q̃s passuri erant p totum orbem predicantes subdit· ꝑm hec enĩ faciebant ꝓphetas pres eoꝝ ¶ Amb· Quia prophetas usq̃ ad mortem corporis persecuti sunt· ¶ Beda Quia vera dicentes solent psecutionẽ pa

ti·nec tamen ideo prophete desiꝑ bilitate plenitudo a veritatis predicationes detenuisse ¶ Cris·Quia autem dicebat mundꝰ discipulos ad pugnam sanctorum predicantes p totum orbem ¶ Ambro· hoc ergo q̃ dixit·beata paupes habes tuã gentilitatẽ a peccatis abstinere·seculũ calcare discere·nō mentire·beati qui esuriunt habes iustitiam·Qui mentite esuriens compatiẽdo·cõpatiendo largit̄ largitate iustus·quia iustitia eius manet mẽtẽ·beati qui nunc fletis· habes prudentiam eius ẽ fletus dua·⁊ ea que eterna sũt querere ¶ Beati eritis cum vos oderint homines·habes fortitudinẽ sustinendi nō odiũ mereẽ ex inimicie sꝫ ꝓfectionẽ patiẽtie

Sic eĩ ad passionis ꝓmiẽ cursum·q̃ ꝓfectus negligens diuinam sequaris· ergo temporalem habet mundicia· iustitia misericordium· patientia· mansuetudinẽ fortitudo· constantia· cõcathẽate uirtutes· vt qui vnam habet plures habere videaẽ ⁊ sanctis vna competit virtus· secundum quę fuerit vberior ẽ premiũ Quantus beatitudo Abraham·quãta humilitas Sed qui fide prestitit fidei pre ceteris meruit primapatiã·Ergo vnusquisq̃ plura premia·qua plurima incentiua virtutis quisq̃ aliq̃ merito copiosius hoc eriũ i ꝓmio retinebit

¶ Verũtamen ve uobis diuitibus qui habetis consolationem vestrã ve uobis qui saturati estis quia esurietis ve uobis qui ridetis nunc quia lugebitis ⁊ flebitis Vũ benedixerint vobis omnes homines· secundum hec faciebant ꝓpheris pres eorum ¶ Ciril. Predicto q̃ paupras ꝓpter deum caret cuiuslibet bonis ⁊ q̃ esurire ⁊ flere nō vacabit premio de sanctoꝝ trãsferre ꝺmonẽ ad opposita·⁊ minacia damnationis ⁊ supplicij fore maioriũ·vñ dr Quia veb vob diuitibꝫ q̃ habetis consolationẽ vr̄am ¶ Nec eĩ dicto veb semp in scripturis dr his qui pñt euadere a futuro supplicio ¶ Amb·Nec sum in pecuniarijs copijs mulcã sitẽ lenonius dicitur pleraq̃ tamẽ sunt incentiua vicioꝝ·quibꝫ vnusquisq̃ fidia non requirat ⁊ ꝓmendacio·sic colono paupertas q̃ diuitis liberalitas·tamen non eos qui habent uitias·sed eos qui vti his nesciũt·seuerus condemnat auctoritate condemnat naz ut ille pauꝑ laudabilis qui prompto largiẽ affectu·ita crimiosus diues q̃ de eo ꝓfecto grãm deo debuit q̃ accepit· non ad cõmunẽ vsum datum sine vsu absconderit· non sus igitur sed affectus i crimine est· Et quãq̃ nulla pena grauior sit quã successoꝝ prosecutrix compendium timore seruare·tamẽ qm̄ auaricie delectatio gerendi quadam voluptate pascunt·qui congregatis ꝓfectis habuerit remũeratiõ perpetuã ꝓdemus possumus tamẽ hic diuitẽ intelligere populentos vt hẽricos vt certe plusicos q̃ vbiq̃ vbiq̃ vbiq̃ ambitioẽ facundie pr̄monio delectati simplicem vere fidei suppressit thesauros fructus seminãt· hinc veb vob q̃ saciati estis quoniam esurietis· ¶ Dives ille purpuratꝰ seruabatur epulis quotidie splendide sꝫ dirum veb sustinebat esurienꝫ quibus lasari quẽ despexerat digito guttã aque querebat

¶ Sed vobis dico qui auditis diligite inimicos vestros. benefacite his q̄ odiūt vos benedicite maledicentibus vobis. ⁊ orate pro calumniantibus vos. ⁊ ei qui percutit te in maxillam. prebe ei ⁊ alteram. ⁊ ab eo qui aufert tibi vestimentum etiam tunicam noli prohibere. Omni petenti te tribue. ⁊ q̄ aufert que tua sūt ne repetas ⁊ prout vultis vt faciant vobis homines. ⁊ vos facite illis similiter.

¶ Beda. Quia dixerat supra quid ab inimicis pati possent. nūc qualiē cum eisdem inimicis agere debeāt ostendit dicens. Sed vobis dico q̄ auditis ¶ Ambro. Non oro se plurimoꝝ factorum celestium enumeratione progressus ad hūc locum serius venit. vt populus diuinis miraculis roboratꝰ vltra legis tramitem virtutum vestigijs progredi edoceret. Denicq̄ inter ena maxima spem fidem ⁊ caritatem maior est caritas que ordinatē cum dicit Diligite inimicos vestros ¶ Basi. Inimicia quidem ꝓprīū est obesse. ⁊ insidiari. Omnis igit̄ qui qualitercūq̄ nocet alicui. dr inimicus ¶ Cirl. Cōuenies autem erat huiusmodi conuersatio doctoribus sanctis qui p̄dicaturi erāt vbiq̄ terraꝝ salutarē sermonē quos si contingeret velle reape de plequētibus vindictam omisissent eos ad cognitionem veritatis vocare ¶ Cnf. Non autem dicit. Ne odio habeas sed diligas. neq̄ simpliciter mādauit diligere. sed etiam benefacere. vnde sequit. benefacite his qui oderunt vos ¶ Basil. Verum quia hō ex corpore ꝙsistit ⁊ anima. ꝙm animā quidem benefacientꝰ huiusmodi arguentes ⁊ cōmonentes eos. ⁊ oīmode ad conuersionem manuducentes. ꝙm corpꝰ autem benefacientes eis i necessarijs victui. Sequit benedicite maledicentibus vobis ¶ Cnf. Qui enim p̄sequunt ꝓprias animas digni sunt lacrimis ⁊ fletibus non maledictionibus. Nichil enim detestabilius ē anima maledicta. nec immundius lingua que maledictiones effert. Homines aspidū venena nō euomas nec vertaris in beluam. ē tibi datum os non vt mordeas sed vt aliorum vulnera sanes. Inimicos autem mandauit nobis annumerare gradu amicoꝝ nō q̄ rumcūq̄ sed preapuoꝝ. pro quibus orare solemꝰ. vnde sequit Orate pro calūniātibus vos Plerisq̄ aīt econtra procumbentes ⁊ fronte sua terram p̄cutientes ⁊ manus expandentes nō pro suis crimib⁹ orāt deum. sed aduersus inimicos q̄ nichil aliud est q̄ ses ipm transfodere Cū qui prohibuit tibi cōtra inimicos orare precaris. vt te maledicentem inimicis exaudiat. Quomodo possibile ē audiri quā° prouocas exauditus verberādo inimicum coram rege ⁊ si nō manibo verbis tamen Quid facis homo. stas vt veni impetres peccatoꝝ. ⁊ imples os amaritudie. mitigationum est tempus orationis ⁊ gemitus non furoris ¶ Bed. Sed merito mouet̄ questio quomodo in ꝓphetis inueniunt mixte imp̄cationes aduersus inimicos. vbi videndum est quia ꝓphete p imp̄cationē quid esset futurum cecinerunt. non optantes vero

¶ Beda. Quia vero ipa peccata nutrit adulatio sicut oleum flāmis. sic i culpa ardentibus salsa est miscrare fomentum subdit. veh cum benedixerint vobis omnes homines ¶ Cnf. Nō aūt contrarium ē quod hic dicitur a q̄ alibi dominꝰ dicit. Luceat lux vestra coram hominibus. ut scilicet festinus bene agere ad gloriam dei. nō ad ꝓpriam. p. nam enim quod ē manis gīa. ⁊ inde sumit exordiū iniquitas atq̄ desperatio ⁊ mater malorū auaricia. q̄ vitium quem deuorandi ab hoc diligas aspectū semp ad deum. ⁊ esto contentus ea que apud eum ē gloriam. si in qualibet facultate doctores eligere optimos arbitreris. quoꝝ iudicium experimentū plurimus ostendit. Non autem illi qui pre omnibus eā nouit ⁊ dare ⁊ auferre potest. a quo si gloriam cupis vana laudem humanam. de nullo enim alio magis cōtemnas admirari q̄ de respuente gloriā q̄ si nos malignantes dominus omnium deinde illud constituit. Omnis q̄ humanā gloriā celerius deficit. quia per curtum tempus oblationi tradunt. Sequit. secundum hec falsos faciebant ꝓphetas p̄res eoꝝ. ¶ Beda. Pseudoprophetas significanter. eo q̄ ad captandum vulgi fauorem futura preloqui conent̄. ita q̄ dns in monte beatitudines solimodo ꝓbuit. In campo vero etiam vbi flentibus reprobis. quia rudes adhuc audientes necdum est terroribus ad bona compellendi. p fectos aut̄ iam et premijs mutant ¶ Ambros. Et attende q̄ Dauid premia ad virtutem ⁊ fidem populos ꝓ uocat. Hic autem etiam a crimibus atq̄ peccatis futuris fugitiuorum denunciatione deterruit.

seo spiritu ꝓuidentis ¶ Cirill. Vetus autem lex mandabat non offendere alios vel si prius fuerimus lesi non vltra ꝓportiones ledentium iras protendere. Si ꝓfectio legis in xp̃o est ⁊ in suis mãdatis. vñ sequit Et qui te percusserit in maxillam. prebe ei alteram ¶ Cirill. Nam ⁊ medici cum calce ferunt ab ĩsanabile tunc maxime miserẽtur eis ⁊ attingunt se ad eorum remedia Tu ꝙ similem habeas coniecturã erga peccatores. Ipsi nãq; sunt qui precipue infirmantur nec prius desistamus. qꝺ eorum amanteudimẽ euomuerit. tunc vberes gr̃as age tibi. ⁊ ipse deus colorabit. eo ꝙ fratrem tuũ a pessima egritudine liberasti ¶ Basil. Fere aũt cuncti contra hec mãdatũ procedimus ⁊ precipue potentes vel principes nõ solum si passi fuerint cõtumelias. sed ⁊ si prestita eis non sit reuerentia. aduersarios reputantes quicunq; eos minus reuerita sunt qꝺ se reputauerint dignos. Est autem magna ĩfamia principis esse promptum ad vindictam Nam ⁊ qualiter alium decebit mala pro malo rependere. qui nocẽtu remunerare satagit ¶ Cirill. Vult eũ dominus insup esse cõtemptorem rerum. Vnde sequit Et ab eo qui aufert tibi vestimentum etiã tunicam noli prohibere Nec ẽ em vtique que omnino auersũ est a passione cupiditatis diuitiarum Decet em̃ eum qui pius ẽ. ⁊ obliuisci malorum. ut ⁊ ea quibus caros amicos habemus. persequẽtibus conferamus. ¶ Cris. Non autem dixit ut humiliter muriantus impetum. sed procedas per sapientiam. ⁊ vlterius te disponas ad patiendũ. quille cupiat facere. supans insolentiam eius vbertate prudentie ut habito pudore ĩ excellentia patiẽtia tua discedat Sed dicet aliquis Quomõ potest hoc fieri cum videris deum factum hominẽ ut passum pro te adhuc quens ⁊ dubitas quõ possibile sit nequitiã ignoscere conseruor quis tale passus ẽ quale dominus tuus dum ligaretur. flagellareẽ. sputa p ferẽs mortem patiens. vnde sequit Omni autem petenti tribue ¶ Au. de ẽ. do. Nõ dixit oĩa petenti ut id des qꝺ dare iuste ⁊ hõeste potes. ⁊ qꝺ nec tibi nec alteri noceat quãtum sciri aut credi ab hoie pt̃. ⁊ cui iuste negauens qꝺ petit. iudicãda ẽ ipa iustitia ⁊ aliqñ melio aliqꝺ tribues. cũ petentem iniusta cogrexens ¶ Cris. In hĩ cũ peccamus ñ modicũ nonsolũ ñ dãdo petentibus. sꝫ ⁊ eos increpãdo Cur inquit nõ laborat. cur ociosus aliẽ ꝺic mihi ⁊ tu laborãdo possides. sed ⁊ si laboras ad hĩ labores. ut utiupes aliũ ꝓpter vnicũ panẽ ⁊ cũicã appellas cupidũ. nihil ebuas. nec puiberis. Cur nec tu miseris ⁊ volẽtibus dissuades Si cunctis indifferenter erogauerimus. semp miserebimur Qua em̃ abrahã cũctos recipiebat. recipiebat ⁊ angelos Nã ⁊ si hominida sit. ⁊ predo. nõne tibi dignus videẽ panis habendi Non igit̃ simꝰ seueri alioꝝ censores. ne nos quoq; exãsite iudicemur Sequit Et ꝙ aufert que tua sunt. ne reperas.

¶ Cris. A deo ꝓpimus oĩa qõ autem diamus meũ ⁊ tuũ. nuda em̃ sunt verba. si nãq; domũ tuã asseris emisisti verbũ carens subsistentia rei Nam ⁊ aer ⁊ solum ⁊ cementum creatoris sunt. Tu etiam ipe ꝙ domũ construxisti. sed ⁊ si tuus sit vsus. dubitatur nonsolum ꝓpter mortem. sed etiam ꝓpter rerum euentus anima tua non possidetur a te. ⁊ quo pacto tue reputabuntur opes. Vult autem deus tua fore. ꝙ tibi pro fratribus credita sit. hunc autem tua si ꝙ alios dispensaueris Sin vero tibi affluenter expletis que sunt tua iam facta sunt aliena. Sed propter nefandam opum cupidinẽ homines mortis contemnuntur Contra qõ xp̃s dicit. Et qui aufert que tua sunt. ne repeteas. ¶ Aug. de ser. do. Quod de vestre domo. fũdo uumẽto. ⁊ gñaliẽ omni pecunia dicit. qui autem xp̃ianũ oportet sic possidere seruũ quõ equũ aut argentum. seruus si honestius a te regeretur ꝙ ab illo qui eũ tibi cupit auferre. nescio veru quis dicere audeat eum debere contemni ¶ Cris. Est autem nobis insita lex naturalis per quam omnes scimus. ꝙ sit virtus ⁊ vitium Vnꝰ sequitur Et prout vultis ut faciant vobis homines. ⁊ vos facite illis similiter Non ait quecunq; non vultis ut faciant vobis facitote Cum enim due sint vie. que ducũt ad virtutem. scilicet abstinentia mali ⁊ opatio boni. hanc ꝓmittit per istam ⁊ illam significans ⁊ signadem dixisse ut sitis homines. diligite bestias. esse mandatũ difficile si vero homines diligere iussit. ad quod naturalis monitio est. quã difficultatem res contulit. qui ⁊ leones ⁊ lupi seruant in quibꝰ naturalis egritudo amicitiam cogit. Ostendit igit̃ xp̃s ꝙ mihi statuat nostram transcendens naturam. sed quod dudum in seruat conscientie nostre docet ut propria voluntas pro lege sit tibi. ut si vis bene tibi bene facias agi. si vis ut alius tui misereatur proximi miserere.

¶ Et si diligitis illos qui vos diligunt. q̃ vobis ẽ gr̃a? Nam ⁊ peccatores diligẽtes se diligũt Et si bñfacitis his ꝙ nobis bñfaciunt q̃ vobis est gr̃a? Si quidem ⁊ pccores hoc facũt Et si mutuũ dederitis his a ꝙbus speratis recipere. que gratia est vobis? Nã ⁊ peccatores peccatoribus fenerantur. ut recipiant equalia Veruntamen diligite inimicos vestros ⁊ benefacite ⁊ mutuũ date nihil inde sperantes. ⁊ erit merces vestra multa ⁊ eritis filij altissimi. quia ipse benignꝰ est super ĩgratos ⁊ malos Estote ergo misericordes sic ⁊ pater uester misericors ẽ

¶ Cris. Dixerat dominus diligẽdos esse inimicos ne autem putares bypbolice esse dictum etiã ꝺo lũ ad veritatem ꝺicti adꝺit rationem dicens Et si diligitis illos qui vos diligunt. que vobis est gratia Plures quidem cause fuit ꝙ dilectiones constituit. Dilectio vero spiritalis vniuersas ꝓcellit. nihil em̃ terrenum eam partẽ. non vultus. non beneficium. nõ natura non tempus. sed de celo descendit. Quid admiramur. si non indiget beneficio. ut constat quidem nec ex casu malos punit pr̃ quidẽ passus sumus vipie sedus amoris Coniunx post virginitatem relinqui. filias si longeuum videat patrem grauiter ac

Paulus hec ad lapidantes benefacturus eis Moises lapidatur a Judeis. ⁊ sunt pes Venezemur itaq; spiritales amicicias. quia sūt insolubiles Unde augu
ent volitas pigrescere Subdit Nam ⁊ peccatores
diligunt se dilgūt Quasi diceret quia volo vos
ligere amplius aliquid possidete non moneo amicos di
ligat inimicos Benefaciendo eciam hīs
bere cōmune ē omnib⁹ Ostendit auē se parum pl⁹
gere q̄ sit mons peccatoꝝ qui benefaciūt amicis
Unde sequitur Et si benefeceritis his qui vobis bene
facūt quę vobis est gracia sūpē ⁊ peccatores hoc
facūt Eccha Non solum auē dilectionē vel bene
ficia peccatoꝝ q̄m ifructuosa redarguit sz ec mutuū
et sūpē Et mutuū dederitis his a q̄bꝫ spatis recipe
re gratiam est vobis nam ⁊ peccatores peccatoribus
fenerantur ꝺ est mutuare ut recipiant equalia.
Ambro. In tres auē ptes philosophia sibi vidē
dam sibi vsurpat Unam in deum que pietas vocaē
alteram in genus vel reliquū gen⁹ humanū Tertiā
in inimicos ut bis exequiaꝝ iura soluamē At domi
nus legis oraculum ac philosophie fastigiū supgre
diens nos q̄ qui leserūt pietatis porrexerit officiū cū
dilexerūt Perfectē diligit inimicos vbi Crisost
Ita quę plus tibi q̄ illi conferes. ille enim diligitur
a seruo. tu vero efficiens similis deo Est autem
nonne virtutis quādo nocere volentes būficijs cō
pellimur Unde subdit Et benefacite sic enī foenacē
extinctum aqua pricta extinguit. sic iram ratio cū
mansuetudo Quid enim est aqua igni hoc est ire humili
tas mansuetudo Et sicut non extinguitur ignis
pricta sic nec ira per iram mitigaē Greg. Nisi
quis diligat aliē homo vitare damnosam solicitudi
nem et querat ab inope diuiciarū augmenta eius ⁊
non meritorum stipendium. exigens fructum. unde
subdit Et mutuū date nihil inde sperātes Caligna
vsq; cogitationem siquis appellet furtum ⁊ homi
cidium non peccabit. Nā ꝺo refert suffosso parere
quēq; ergo possidere ac fenori necessitate possidē
tis. Dicit Talis aūt auaricie modus tokos
enim nuncupat in greco apiendo. pter mali fecū
ferentem Animalia siquidem tractu temporis adole
scunt ⁊ pariunt. sed fenus statim cum oriē capit p
creari Animalium que citius pariunt. citius a genera
tione deficiunt. Sed nūmus auaroꝝ cum tempore p
pagatur Animalia transferentia partum ad pnos
nullos ipse parere cessant Es autem auaroꝝ ⁊ fu
ribus patrem procreat. ⁊ precedentia renouat non ac
tempore igit̄ mercenariam beluam Que nāq; voluitas
in cautum habebit pauperies que iterato irruet au
dentem. Ide meditare vnde i tantum multiplicabi
ris cōfiso ut tuam partem releuet egestatem. ptim
integre capitale. ⁊ insuꝑ pariat fenus Sed ais. qua
liter ergo iudeum acquiram. Laborosa seruitus. eandem mē
tis Deinq; p̄ tolerabilius est fenoris mutuo. Di
cis autem Quodnam est illud mutuū cui spes retri
butionis non hereat. Considera sermonē virtutis ser
monis ⁊ mirabere pietatem auctoris Cum dat⁹
ris pauperi diuine caritatis iteritu idipm ⁊ mutuū
fr⁹ deum Deum quidem ob inseparatam retributi
onem ac mutuū ob munificentiam dñi qui vice illo⁹
restituit. vnde sequit̄. Et erit merces vestra multa
Non uis omnipotentem tibi obligari ad restitutionē
an quēq; opulentum ciuū si fidenubrae acceptas. deū
autem pro pauperibus hoc nubentem repudias Cnf
Attende mutui naturam mirabilem. alius recipit ⁊
alt⁹ obligat se pro debitis cētuplum in presenti red
dens in futuro vero vitā eternā Ambo. quāta at
misericordie merces q̄ filios altissimi sequere
igitur misericordiam. vt merearis gr̄am. late patre
benignitas dei. sup ingratos pluit. malis fecunda ñ
negat terra puēt⁹ vñ sequit̄. quia ipse benign⁹ ē sup i
gratos ⁊ malos. Beda. vel temporalia bona lar
giendo. vel celestia dona singulari gratia inspirādo.
Cirl. Magnum ē ergo preconium pietatis. red
dit enim hec virtus nos deo cōformes. ⁊ quasi que
dam signa sublimis nature nostris imprimit animā
bus. vnd̄ sequit̄ Estote ergo misericordes sicut ⁊ pr̄
vester misericors ē. Beda. vt scilicet aspicientes
beneficia eius. bona que faciamus. nō hominū sed eius
intuitu faciamus. quatinus a deo nō ab hom mibus
premia consequamur.

Nolite iudicare ⁊ non iudicabimini Nolite condemnare ⁊ non cōdemnabimini Di
mitte ⁊ dimittitur vobis Date ⁊ dabit̄ vo
bis Mensuram bonam ⁊ ꝺfertam ⁊ coagi
tatam ⁊ superefluentē dabūt in sinum ve
strū Eadem quippe mensura qua mensi fu
eritis remetietur vobis.

Ambro. Addidit dñs non temere iudicandum ne
tui conscius ipse dicti i alterum cogans ferre sentē
tiam. vñ dicit. Nolite iudicare. Crisost Non iudi
ces precedentes re id est qui discipulus es magistr̄
peccatos innocentem. quos non oportet increpare.
sed monere ⁊ cautatiue corrigere. nec etiam iudicā
dum est in incertus ⁊ qualibuscūq; que nec similitu
dinem habent peccati. aut que non sunt grauia siue
ꝓbibita Cirl Sedat ergo hic pessimā passionem
nostrā conscientiaꝝ ꝺemptus principium quātus
em deceat aliquos se circūspicere ⁊ secundum deum
conuersari hoc non facīe. sed examināt aliena. Et si
videant aliquos infirmari tamq̄ ꝓpriarū passionum
oblitī faciunt hec detractationis materiam. Cris.
Nec facile repies quēq; neq; patremfamilias neq;
claustralem exptem huius erroris Sunt autem de
diabolice tempeationis officie nam qui seuere discutit
aliena. nūq̄ ꝓpria reatuū merebitur ueniam. vnd̄
sequit̄. Et ñ iudicabimini Sicut em̄ pius ⁊ mitis rep
mit peccatorum immanes. sic seuerus ⁊ dirus adiūgit
crimibus ꝓpria Greg. misenus Non igit̄ cum
acrimonia precipitetis in seruos sententiam. ne sim
lia patiamini. vocat enim iudicium asperiorē damna
tionem. vnd̄ sequit̄. Nolite condemnare. ⁊ non cōdē
nabimini. non em̄ iudicium cum venia prohibet.
Beda Breui autem sententia cuncta que de con
uersando cum inimicis mandauerat. complendēdo
concludit dicēs Dimittite ⁊ dimittetur vobis. Date

¶ dabitur vobis vbi dimittere inuitas dare bñficia iubet vt ¶ nobis peccata dimittantur · ¶ vita detur eterna ¶ Cirillus · Qui autem ampliori manu recompensationem accipiemus a deo qui largiflue donat diligentibus eum · ostendit subdens · Mensuram bonam ¶ confertam ¶ coagitatam ¶ supefluentem dabunt in sinum vestrum ¶ Chrysō · Quasi diceret si aut si farinam sñi parcitate mensurare velles · pferires eam · ¶ coagitares · ¶ supeffunderes abunde · sic dominus mensuram magnam ¶ supefluentem dabit in sinum vestrum ¶ Aug · de que · euā · Dicit autē dabunt quia pallorum merita quibus vt calicē aque frigide in nomine discipuli dederunt · mercedem celestem recipe merebunt · Seqr̄ Eadem quippe q̄ mensi fueritis · remetiet vobis ¶ Basi · Qua em̄ mēsura vnusquisq; vestrū mensurae in bene operando aut peccando eadem vel premia vel penas feret ¶ Chrysō · Inter rogabit autem fortassis aliquis subtilius Si em̄ supefluenter redditur · quō eadem ē mensura · Ad qō dicimus q̄ non dixit · In tanta mensura · remetietur vobis · sed in eadem Qui em̄ benefecit · benefiet ei quod est remetiri eadem mensura · Sed super effluentem mensuram dicit · quia millies benefiet ei sic ē ¶ in iudicando Qui enim iudicat ¶ deinde iudicatur · accipiat eandem mensuram · Sm vero q̄ō ad plus diiudicatur · qua sibi similem iudicauit scām b̄ supfluens est mensura ¶ Cirillus · Hoc etiam soluit Aplus dicens Qui pce seminat · hoc est modice ¶ manu tenaci · pce ¶ metet · hoc est non copiose · ¶ qui seiat i bñdictionibo i bñdictōibo ¶ metet b̄ ē copiose quis auē nō habet · si nō faciat non delinquit In eo enim q̄ habet accepeat non in eo quo caret ·

¶ Dicebat aūt illis ¶ similitudinē · nunquid pt cecus cecū ducere · nōne ābo in foueā cadūt · Nō ē discipulus sup magistrū pfectus aūt oīs erit · si sit sic magister eius Quid autem vides festucā i oculo frīs tui · trabem aūt q̄ i oculo tuo est nō consideras Et quō potes dicere fratri tuo · frater · sine eyciā festucaz de oculi tuo · ipe i oculo tuo trabē n̄ vidēs · hypocrita eyce pmū trabē de oculo tuo ¶ tūc pspicies ut educas festucā de oculo frīs tui ¶ Cirillus · Addidit dominus predictis parabolam valde necessariam Unde dicit Dicebat autē ¶ illis similitudinē · erant enim eius discipli futuri mundi doctores Unde decebat eos scire viam cōuersationis honeste quasi illustratā mētē habentes diuino fulgore ne ce a cecos ducerēt · ¶ ideo subdit · Nūquid potest cecus cecum ducere · nonne ambo i foueam cadunt · ¶ si contingat aliquos hoc attingere · ut equalem virtutem docentium uircute possideant · sistant i mensura docentū · ¶ illoz sequātur vestigia · vñ sequit · Non ē discipulus sup magistz Perfectus aūt oīs erit scilicet discipulus · si sit sicut magister eius · Unde ¶ paulus dicit Imitatores mei estote sicut ¶ ego xpi xpō ergo non iudicante cur tu iudicas · neq; em̄ venit iudicare mūdum · sed misereri ¶ Chrysō · vel aliter si tu alīū iudicas · ¶ ipe i eisdem peccas · nōne assimilaris cecō cecū ducēti · quō em̄ ille a te ducet ad bonū cū ¶ tu peccet · Nō ē n · discipul? sup magistrū · Si igit ¶ a te peccas · q̄ te magistrū ¶ doctorē putas · vbi est q̄ a te disciplinaē ¶ ducē Perfectus em̄ est discipulus · si sic sicut magister eius ¶ Beda · Vel sensus hr̄ sententie pendet ex superioribus · vbi de bāda elēosina ¶ iniuria dimittenda precipit Qui te inquit vt pro violentum ¶ cōtra petentem auaricia cecauerit · ni quid eu mēte vidata vicium eius curare potens · si etiam magister xp̄s qui q̄si deus potuit suos discipulos iniurias · malunt pferentes reddere miseros eosdem necesse ē q̄ discipuli q̄ pum hoies sunt regulā perfectionis sequāt ¶ Aug · de cō · euā · vel q̄ dicit · nūq̄d pōt cecus cecū ducere · ideo subiunxit · nō ut speraremus a iesus se accepturos mēsurā illā de q̄ dixit · dabūt in sinum vr̄m · qm̄ decimas dabāt eis quos cecos duxit · qa euāgeliū nō tenerēt ut illā remūerationē q̄ discipulos dñi potius plebs maget ita sperare · qs impatores suos volēs ondere admonuit · nō est discipulus sup magistrū · ¶ Chrysō · Induat aūt dñs ¶ alia parabolam de eodem subdens · Quid aūt vides festucā · modicū crimis i oculo fratris tui · trabē aūt q̄ in oculo tuo ē · i · pcm tuū maxim̄ nō pōderas · ¶ Ne hoc aē ad superiorē sensū respicat · vbi cecū a ceco ducī · peccātem a pcōre castigari nō posse pmonuit · vult dī Aut quō potes dicere frī tuo · frater sine ejiciā festucā d̄ oculo tuo ipe i oculo tuo trabē n̄ videns · ¶ Ambrosius · Quid · qui grauib⁹ obnoxii ē peccatis que trabes vocat · qualiter dānat eū qui pauca vel q̄si nulla cōmisit · Hoc em̄ festuca significat · Chrysō · Cauēte aūt b̄ oīb⁹ ¶ maxie doctoribus qui subditoz cū nimis pcā punīt · ppria ipunita relinquūt · ppter hoc admonuit hypocritas vocat q̄ ex b̄ alioz pcā ulcisci ve uisi videmē · vñ seqr̄ · hypocrita ejce pmū trabem de oculo tuo · ¶ tunc pspicies vt educas festucā de oculo fratris tui ¶ Cirl · Videlicet ut ipm pmū mūdū oīdas a magnis pcīs · pleq̄r̄ discipulos paruo modico pfectos ¶ Basi · videt enim reuera cognoscens suipsius grauissimū oīm neq; em̄ solus oculus extorqz uidēs sup se usu nō vr̄ · sz ¶ ipe nr̄ infirmitatē cū alienū velocius piedat pcm̄ lētus ē ergo ¶ Chrysō · pceptionē defectum ·

¶ Nō ē em̄ arbor bōa q̄ facit fructū malos nz arbor mala faciēs fructū bonū vnaquaq; em̄ arbor de fructu suo agnoscit · nz d̄ spinis colligūt ficus · nz de rubo vindemiāt uuas · hō de bono thesauro cordis sui pfert bonū · ¶ malus hō d̄ malo thesauro pfert malū · ex abūdātia em̄ cordis os loquitur ·

¶ Beda · ō hypocrita q̄ cepit dīa exeq̄r̄ dicēs nō ē em̄ arbor bona · q̄ facit fructus malos · neq; arbor mala faciēs fructū bonū quasi diceret si verā ¶ nō fāl uias hr̄e ustiā que vbis oīdas eā factis ppīs ¶ si bonū fingat hypocrita · non est bonus qui facit opera mala · ¶ si reprehendat insontem · nō ideo malus ē qui facit opera bona · ¶ Cirus · Hoc autem

¶ Hoc autem audiens non sumas inde tibi fa
ucam nempe naturaliter enim arbor mouet. tu vo
luerit ubicumq; fugeris. Et omnis arbor sterilis ad
ducitq; ordinata est. tu vo fac? es ad opa vtutū
¶ Ihe. abbas. ¶ Nō ergo pñaz sz pnaciā mali ex
hoc cum enim mala sit non potest fructus bonos
producere in virtutem vero conuersa fructificabit
¶ Aug. est arboribus natura. hoc est nos affectō
nibus ergo arbor mala non potest fructum bonum pro
ducere. poterit tamen ¶ Cnf. Ruānis aē fructus
sumetur ex arbore hic tamē notanda eo q; arboris
pūdus q; fructum aparet. vnde sequē. Vnaquaq;
enim arbor de fructu suo cognoscitur ¶ Cirl. Sed
ne ea motum vnuscuiusq; erit significatiua. neq;
ēt exteriores ornamēta. ficticie humilitatis vere
solicitus apprehendetur decor. sed ex his que aliās
agitur. Quos rei exemplum ponens subdit. ¶ Neq;
enim de spinis colligunt ficus ¶ Ambros. In spinis
illius mundi ficus illa regni non potest que fecūdi?
fructibus melior est. bone spēs a resurrectionis ap
pellat vel quia vt legimus. ficus dederit grossos suos
primitivos et cibucos. et mutilis in Synagoga fru
ctus non precessit. vel q̄a imatura nostra vita est in
comparatione ī resurrectione. et ideo procul a nob
sumus seculares solicitudines abdicare que mor
tis animū mentemq; adurūt. vt maturos fructus
altercalgentes possim? adipisci. ¶ Hoc ergo ad
iudicium et resurrectionem. alterq; ad animā et corp?
referatur Cum subditur. ¶ Neq; de rubo vindemiant
uue. vel quia nemo peccatis fructū acquirit anime
sicque sicut vua proxima uuarum corrumpit. in su
peruis mentibus vel quia nēo potest dominatio
mundane tradere. nisi quē xp̄s redemerit q; sicut
vua pependit in ligno ¶ Beda. vt spinas et rubum
sibi curas et punctiones puto esse intelligendum. sic? vo
luptatis et delectationis nouit pūctationis et feruoris dilectōis
nequaq; spinis sic? neq; vua de rubo colligit. qua
nemo adhuc veteris hominis consuetudine depressa si
milare potuit sed fructus noui hominis ferre nō potest
Sed sciendum q; sicut ferax palmes sepi inuolutus
recumbit. portansq; fructum spinea non suis vlibus
ferue humanis. sic dicta vel acta malorum si q̄n pro
fuerint bonis non hoc ipsi faciunt mali. sed fit de illis
dum consilio ¶ Cirl. Postq; autem ostendit q; ex ope
ribus possit discerni homo bonus et malus. sicut ex
fructibus arbor nunc idem ostendit p aliud signū di
cens. Bon? homo de bono thesauro cordis sui pfert
bonum et mal? homo de malo thesauro profert ma
lum ¶ Beda Idem est thesaurus cordis quod ra
mus et arboris. Qui ergo in corde thesaurum patiē
tie perfectiq; habet amoris optimos fructū effundēs
diligit inimicum et cetera facit. que supra edocuit.
Ex quo thesaurum neq; cordis seruat. contraria face
re. Cnf. verbi etiam conditio cor a quo procedit
manifestat. eadem ter ostendens dispositionem p̄cor
dium nostrorum. vnde sequē Ex abundantia enim
cordis os loquē ¶ Cnf. Naturalis em̄ consequen
tia est vt cum intus abundet nequitia. effluant ore
mus verba negū. vnde cum audiuerit hominem mbo
ribus grauatum non tantam in eo putes latere mali

diam quā verbis exprimē. Sed coniecta fontem
nuo esse vberiorem ¶ Beda Per oris etiam locu
onem dominus vniuersa que dictu vel factu vel co
gitatu de corde p̄ferimus. insinuat. moris em̄ est scrip
turarum verba pro rebus ponere

¶ Quid aūt vocatis me dñe domine et nō
facitis que dico omnis qui uēit ad me et a u
dit sermones meos et facit eos ostēdam vo
bis cui similis sit Similis est homini edificā
ti domum qui fodit in altum et posuit funda
menta supra petram Inundacione autem
facta illisum est flumen domui illi et non po
tuit eam mouere fundata enim erat supra
petrā Qui at audiuit et non fecit similis est
homini edificanti domum suam super terrā
sine fudamēto ī q̄z illisus ē fluuius et extinuo
cecidit et facta est ruina dom? illius magna
¶ Beda. Ne aliquis sibi frustra blandiretur ex eo
q; dictum est Ex abundantia cordis os loquē quasi
verba solum et non magis opa veri xp̄iani querāt.
consequēter dominus adiungit. Quid autem voca
tis me dñe dñe et nō facitis. que dico. quasi dicat. q̄d
folia recte confessionis vos germinare iactatis q̄ nul
los operis boni fructus ostēditis ¶ Cirl. Cōuenit aē
soli sup̄me oīm nature dominationis et nomen et res
¶ Aug. non est ergo hoc verbum hominis sed dei
ostendens p̄prium ortum a patre dñs em̄ est q̄ na
tus est a solo domino. nō timeas autem dualitatem.
nō enim secundum naturam separatur ¶ Cirl. Que
autem sit vtilitas ī mandatoz obseruatiōe quodue
damnum accidere possit ex inobedientia ostendit sub
dens Omnis qui venit ad me. et audit sm̄ones meos
et facit eos. ostendam vobis cui similis sit. Similis
est homī edificanti domū qui fodit ī altum et posuit
fundamentum supra petram ¶ Beda. Petra erat
xp̄s qui fodit ī altum. qui preceptis humilitatis ter
rena omnia de cordibus fidelium eruit. ne p̄pter com
modum temporale seruiāt deo ¶ Hasi. Ponere aūt
fundamentum supra petrā hoc ē immota fidei xp̄i. vt
immobile p̄seueret ī aduersis. siue humanitus siue
diuinitus accidant ¶ Beda. vel fundamentū dom?
ipa est intentio bone conuersationis. que p̄fect? vbi
audiuit ī adimplendis xp̄i mandatis firmiter ist
¶ Ambro. vel oīm fundamētum docet esse virtutū
obedientiam celestium p̄ceptoz. p quā domus hec
nostra nō in profluuio voluptatum. nō nequā spi
ritalis incursu. nō hymbre mundano. nō hereticoz
possit nebulosis disputationibus commouer. vnde
sequitur Inundatione autem facta illisum est flumē
domui illi. et nō potuit eam mouere ¶ Beda Inun
datio enibus modis fit. vel immūdoz spirituum. vel
iprobox hoīm. vt ipsa mēcis aut carnis ī q̄eudie
et quātum p̄prijs uiribus homines fidūt. inclinant
Quantum vero inuictissime illi petre adherēt. etiā
labefactari nequeūt. ¶ Cnf. Ostendit etiam nobis
dominus q; nullam parit fides vtilitatem. si sola sit

conuersatio. Unde sequitur. Qui autem audit. & nō facit. similis ē homini edificanti domū suā supra terram sine fundamento. ¶ Deō. Domus diaboli mūdi qui in maligno positus ē quā sup terrā edificat quia obsequētes sibi de celis ad terrena detrahit. sine fundamento edificat ḋa omne peccatum fundamentum non habet. quia non ex ꝓpria natura subsistit. malū quippe sine substantia est quod tamē qđcunqꝫ fit in bom natura conualescit. Rupta vero a fundo diatur fundamentum. Possumus etiam fundamentum p̄o fundo positū nō conuenienter accipere. sicut gō q̄ in puteo mergit. puteo fundo retinetur. sic anima corruens quasi in quodam fundi loco consistit. si se in aliqua peccati mensura continet. Sed cum peccato in quo labitur. non potest esse contenta. dum quotidie ad deteriora deijcitur. quasi in puteo in quo cecidit. fundum non inuenit. quo figatur. Ingruente autem qualibet tēptatiōe & vere mali & ficte boni peiores fiūt donec ad extremū perpetuam labamē in penam. Und sequit. In quā illisus ē fluuius & continuo cecidit. & facta est ruina domꝰ illius magna. Potest etiā per impetum fluminis extremi iudicij discrimen intelligi. qū veraqꝫ domo consumata ibūt impij in supplicium eternū. Iusti aūt in vitam eternā. ¶ Cinl. Vel sup terram sine fundamēto edificat. q̄ sup harenam dubietatis que sm opinionē ē posuit. fundamentū spiritalis fabrice qđ pauci stille temptationū dissiparunt. ¶ Aug. de con. euā. ¶ Hunc aūt smonē dominī prosequit hic exordius ē lucas sicut & matheus. vterqꝫ em dixit. ¶ Beati pauperes. deinde mulca que sequuntur in verus qꝫ narratōe similia fuit & ad extremū sermōis ipsa conclusio prorsus eadem repit scilicet de homie qui edificat supra petram & supra harenam. posset ergo facilime credi eundem lucas dominī inserpsisse sermonem. alias tamen pretermisisse sententias quas matheꝰ posuit. Item alias posuisse. quas matheus non dixit. nisi moueret qꝫ matheus in mōte docuit habitū ē sermōem a domino sedente. lucas aūt in loco campestri a domīo stante. ¶ Nō tamen istos duos sermones longa temporis distātia separari impie habitet creditur. qꝫ & ante & postea quedam similia vel eadem ambo narrarunt. quāqꝫ illud possit occurrere in aliqua excellentiori parte montis. primo cum solis discipulis fuisse dominū. qui ex eis illos. xij. elegit. Deinde cum eis descendisse de monte. scilicet de ipa montis celsitudine in campestrem locum. id est in aliquā equalitatem que in latere montis erat. & multas turbas capere poterat. atqꝫ ibi stetisse donec ad eum turbe congregarentur. ac postea cum sedisset. accessisse propinquius discipulos suos. atqꝫ illis exortaqꝫ turbis presentibus vnum habuisse smonē.

Capitulum septimum.

Cum autem impleuisset oīa vba aures plebis intrauit in capharnaum. Centurionis autē cuiusdā seruus male hītis erat moriturus qui illi erat pciosus. Et cum audisset de iesu misit ad eum seniores iudeorum rogās eum vt veniret & saluaret seruū eius. At illi cū venissēt ad iesū rogabāt eū sollicite dicētes ei qđ dignus ē vt hoc illi pstes diligit enim gentem nostram & synagogam ipse edificauit nobis. Iesus autem ibat cum illis & cū iam non longe esset a domo misit ad eum. Centurio amicos dicens. Domine noli vexari. non enim dignus sum vt sub tectū meū intres propter quod & meipsum nō fui dignum arbitratus vt venirem ad te. sḋ dic tantum verbo & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus hīns sub me milites & dico huic vade & vadit & alio veni & venit & seruo meo fac hoc & facit. Quo audito iesus miratus ē & conuersis sequentibus se turbis dixit. Amen dico vobis nec in israhel tantam fidem inueni. Et reuersi qui missi fuerant domum. inuenerūt seruum qui languerat. sanum

Cito. Cum prefectionibus documēs suos rehoset discipulos vadit capharnaū ibi prodigiū operatur. vñ dī. Cum autem implesset omnia verba sua aures plebis intrauit in capharnaum. ¶ Aug. de con. euā. ¶ Hic intelligendū ē quia nō antqꝫ hec verba terminasset ierauit. sḋ nō esse expressū post quantum temporis interuallum cum istos sermones terminasset ierauerit capharnaū. ipō quippe interim leprosus ille mundatus ē. quē suo loco matheus ait pomt. ¶ Amb. Pulcre aūt vbi precepta complet forma docēdi suos ꝓceptorū exēplū. Illi autem gentilis centurionis suus dño curādus offert. vñ sequit. Centurionis aūt cuiusdā suus male habens erat moriturus qui illi erat pciosus. q̄ moriturus dicit magnifica non fefellit. moriturus em erat. nisi fuisset ei tus a xpō. ¶ Euse. Serēnus siqdem in bellis erat iste centurio. & militibus a romanis prefect. Qui vero specialis seruiēs eius dominī languens iacebat. Considerans quales saluator erga ceteros virtutes agebat sanando languidos & mōicans q̄ non secundum vires humanas hec agebantur miracula. venit ad eum vt ad deum. non habito respectuo aparentis oīg mū q̄ cum hominibus cōuersabat. vñ sequit. Et cum audisset de iesu. misit ad eū seniores iudeorum rogās eū ut veniret & saluaret seruū eius. ¶ Aug. de con. euā. Quō ergo verum est qđ matheus ait. quia accessit ad eum quidam centurio. cum ipse nō accesserat. vbi diligēter aduertens intelligam⁹ matheum nō deseruisse vsitatū modum loquēdi. Qui enim ipse nō accessit. per alios fuit quāto magis accessus potuit esse. Non ergo absurde matheus. per alios factum accessum centurionis ad dominū compēdio dicere voluit. ipsum potius accessisse ad xpm qui illos q̄ suis vba sua misit. qa q̄ magis cordi eo magis accessit.

¶ Cnf. Qualiter enim matheus dicit q ipse dixit
Non sum dignus ve intres sub tectū meum · lucas
autem hoc dicit · quoniam rogat ve veniat · si mihi
uidetur q lucas significat nobis iudaicas blandicias ·
Credibile enim est ve cum vellet abire centurio · re
tineretur a iudeis blandientibus ⁊ dicentibus · da
nos enim ducemus eum · vnde ⁊ eozū preces ad
locendus plene sunt · Sequetur enim Et illi cū ve
nissent ad ihesum rogabant eum sollicite dicētes ·
quia dignus est ve hoc illi prestes diligit enim gen
em nostrā ⁊ synagogam ipe edificauit nobis · Vce
hoc siquidem ipsos dicere · quoniam ipse volebat ve
nire ⁊ supplicare · nos autem detinuimus calamitatez
aduersus ⁊ cadauer quod i domo iacebat aut ppter
foetoris immensitatem · sed nolebant ppter inuidiam
fieri vt intergeret · ne magnus aliquis esse uideret ·
causas pungunt q aūt matheus significat ipm
ierusalem non esse / lucas vo dicit qm edificauit ei
synagogam non ē gentium · Potuit em ⁊ iudeus nō
esse synagogam construxisse ¶ Beda In hoc aūt
differunt quia sicut nos ecclesiam · sic etiam illi sina
gogam non gentium solūmodo fidelium · sed tā lo
cum qui conuenirent sunt solita appellare · ¶ Eu
lalius Et seniores quidem iudeorū pro modicis sup
plebus adopus synagoge datis gratiam poscunt · sed
dīm non pro hoc sed pro maiori · volēs scilicet ge
nerare credulitatem i cunctis mortalibus p suā mi
ram in se operationem exhibuit · vnde sequit · Ihesus autē
ut cum illis ¶ Ambro · Quod vtiq non ideo fecit
quia absens curare non poterat · sed vt formā
nobis dare humilitatis imitāde · ad regulū filiū noluit
progredi · videret magis diuicijs detulisse hic ipse
preesse uideretur in centurione famulo condito
non despexisse seruilem · Centurio vero militari tu
more deposito reuerentiam sumit · ⁊ ad fidem facilis
⁊ ad beneficiendam promptus · vnde sequit Et cū
i longe esset a domo · misit ad eū centurio amicos di
cens · Domine nolī vexari · Non em hoīs sed dei po
testatem nouit dari a xpo hoībus sanitatem · Iudei
quidem dignitatem eius pretendebāt · Iste vero mi
gnum se alterius non solum beneficijs sed etiam suscep
tionis dñi ostendit cum dign⁹ sum ut sub tectum meū
intres ¶ Cnf · Postq enim liberatus est a iudeorum
odio tunc mittit dicens · ne putes pre tedio me non
uenisse · sed indignum reputaui te domi recipere ·
¶ Ambro · Bene autem lucas in occursum amicos
dicit eū a Centurione transmissos · ne presentia sua
generare domini verecundiam uideretur · ⁊ officio
prouocasse · vnde sequitur Propter qđ ⁊ meipsum
nō fui dignum arbitratus ut venirē ad te · sed dic
tum verbo ⁊ sanabitur puer meus · ¶ Cnf · Vbi
uenit Centurionem debitam opinionem habentem
de domino Non em dixit ora ſ tantūmodo ube du
bitans ne se humiliando reuereret subdi ¶ Ambro · Ego
homo sum sub potestate constitutus · habens sub me
milites · ⁊ dico huic vade · ⁊ vadit ⁊ alio veni ⁊ ve
nit · ⁊ seruo meo fac hoc ⁊ facit ¶ Beda Dominē se
potestatis vel tribuni vel prefidis subditum dicit
mgare tamen minoribus ut subaudiatur eum mul
to magis qui deus sit non g aduētum tantum corpo
ris · sed per angelorum ministeria posse implere quōd
uellet repellendę em erant vel infirmitates corporū
vel fortitudines contrarie · ⁊ verbo dñi ⁊ ministerijs
angelorum ¶ Cnf · Est autem hic notādum · q hoc
vbum fac imperium designat dictum seruo · ob hoc
deus cum vellet hominem creare · non ait faciam
uos · fac hominem · sed faciamus hominem ut per for
mam plenius sensus vborum declararet equalitatem · quia
in xpo considerabat excellentiam domi · ob hoc ait
dic verbo · nam ⁊ ego dico seruo meo ⁊ cetera · xps
autem non eum reprehendit · sed eius intentionē ro
borauit · vnde sequit Quo audito ihs miratus ē
¶ Beda Sed quis i illo fecerat ipam fidem · nisi ille
qui admirabat ? sed ⁊ si alius eam fecisset · quo mi
raretur · qui plenius erat · q ergo miratur dominus
nobis mirandum significat · omnes em tales motus
cum de deo dicunt · nō perturbati animi signa sunt · sed
docētis magistri ¶ Cnf · Ne autem liqueat tibi q do
minus hoc ideo dixit · ut alios instruat · prudenter em
euāgelista hoc apiens subdit Amen dico vobis · nec
in israel tantam fidem inuenī ¶ Ambr · Et quidem si
sic legas In nullo tantam fidem inuenī in israel · sim
plex intellectus ⁊ facilis ē · Si vero iuxta greces ·
nec i israel eandem fidem inuenī fides huiusmōi etiā
electoribus ⁊ deum iudentibus auferet ¶ Beda · nō
autem de omnibus retro patriarchis ⁊ prophetis ſ de
presentis eui loquit hoībus quibus ideo Centurio
nis fides antefertur · qua illi legis plenarijs q mo
nitus edocti · hic autem nemine docente sponte credidit
¶ Ambro · Probatur autem fides domini ⁊ serui sa
nitas roboratur · vnde sequit Et reuersi qui missi fu
erant domum · inuenerunt seruū qui langueat sanū
Potest ergo meritum domini ⁊ familia suffragari
non solum fidei mento ſ ⁊ studio discipline ¶ Beda
Plenius autem hec explicat matheus · q dicente do
mino Centurioni Vade sicut credidisti fiat tibi sana
tus sit puer ex illa hora · Sed beato luce moris ē q
plene iudent ab alijs euāgelistis exposita abbrevia
re vel etiam de mouenda precauere · que vero ab eis
omissa vel breuiter cognouerit tacta · diligenter sol
lertius ¶ Ambr · Mistice aūt huic centurionis ppls na
tionum qui mundane seruitutis vinculis tenebatur
eger letalibus passionibus beneficio domini sanāt⁹
exprimit ¶ Ide · Centurio aūt cuius fides israeli pfer
tur electos egentibus ostendit · qui quasi centenario
milite stipati virtutum spiritalium sunt pfectione sub
limes ¶ Numerus em centenarius qui de leua trans
fertur ad dexteram in celis uite significatione pol
leuit · Tales ergo pro his necesse ē domino sup
plicent · qui adhuc spū seruitutis premunt · Nos aūt
qui de gentibus credimus · nō ipsi ad dominum veni
re possumus · quē i carne videre non valemus · ſ ad
eum accedere debemus per fidem · Seniores autē iu
deorum mittere · hoc est summos ecclesie viros q nos
ad dominū precesserunt · supplicter obseruando pa
tronos acquirere qui nobis testimoniū reddentes q
ecclesiam edificare curemus pro nostris peccatis i
tercedant · Pulcre autem dicitur quia ihs non longe
erat a domo quia prope timentes cum saluare ipse
Et qui naturali lege redemptur · quo bona q nouit

optatur eo illi q̄ vē bonus ē appropiat ¶ Amb. Nō vult autem ihesum vexari centurio. qua quē uidebant populus crucifixit. mundatum ab immūdicia mauere desiderat populus nationum. et qui ad misericordiā spectat. vidit in pectora adhuc gētilium nō esse penetrabilem xp̄m ¶ Beda. Milites aūt et serui qui cēturionem obediunt. virtutes sunt naturales. quarum copiā multa ad dominū venientes deserunt secū ¶ Theophilus. Vel aliter Centurio est melle dictus qui multorum in militia princeps existit. dum multas in hac vita res habet. Habet autem seruū infirmū irrationabilem animae partem irascibilem et concupiscibilem. dico Et mittit ad ihesum mediatores iudeos id est cōfessionis cogitationes et verba. et cōfestim suscipit seruum sanum

¶ Et factum est deinceps ibat in ciuitatem quae vocat Naym. et ibāt cum illo discipuli eius et turba copiosa Cū aut appropinquaret porte ciuitatis ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris sue. et hec vidua erat et turba ciuitatis multa cum illa Quā cum vidisset dominus. misericordia motꝰ super eam. dixit illi Nolite flere. et accessit et tetigit loculū Hi aut q̄ portabāt steterūt Et ait Adolescēs tibi dico surge Et resedit q̄ erat mortuus. et cepit loqui Et dedit illū matri sue Accepit aut omnes timor et magnificabant deum dicentes Quia propheta magnus surrexit in nobis et quia deus uisitauit plebem suam Et exyt hic sermo in uniuersam iudeam de illo. et in omnē circa regionē ¶ Cirillus Mira dominꝰ miris annectit. et supra ḡdem accersitus occurrit. hic vero ii vocatꝰ accessit Vnde dicē Et factum ē deinceps ibat in ciuitatem q̄ vocatur Naym ¶ Beda Naym ē ciuitas galilee in secundo miliario montis thabor Diuino autem nutu multa turba dominū comitabē vt multo essent tanti miraculi testes. vnd̄ sequitē Et ibāt cum illo discipuli eius et turba copiosa ¶ Greg. misenus Resurrectionis autem expientium non ita verbis sicut operibus a saluatore discimus qui ab inferioribus inchoans opus miraculi fidem nostram assuefacit ad maiora. Primo quidē i egritudine desperata serui centurionis resurrectōis incepit potestatem Post hec alteri potestate duat boies ad fidem resurrectionis dum suscitauit filium vidue. qui ferebat ad monumentū Vnd̄ sequitur. Cum autem appropinquaret porte ciuitatis. ecce defunctus efferebat filius vnicus matris sue. Diceret enim aliquis de puero centurionis q̄ morituus non erat. ne igitur temeraria lingua compesceret iam defuncto iuuenem xp̄m obuiare fatetur vnico filio vidue Nam sequē Et hec vidua erat et turba ciuitatis multa cum illa. Erūne molem breuibo verbis explicuit Mater vidua erat q̄ nō sperabat vlterius filios procreare. nō habebat in quē aspectum dirigeret vice defuncti. hūc solum lactauerat. soluto aderat alacritatis causa i domo. quicq̄ ma

ter dulce ac preciosum hic solus extiterat ¶ Cyrill. Miserāda passio et ad fletum et lacrimas poterat uocare Vnde sequitē. Quā cū uidisset dominus misericordia motus sup eam dixit illi. Nolī flere ¶ Beda. Quasi diceret desiste quasi mortua flere quē mox uiuā resurgere videbis. ¶ Ambro. Habes autem cessare a lacrimis qui consolatur meliora nos presentibus defunctis cōsolationē recipere resurrectionem sperātes. Tenet aūt feretrū uita ob uiam mortis. vnde sequitē Et accessit et tetigit locū bi autem qui portabant steterunt ¶ Cirill. Deo aūt in solo vno pagi miraculū. si et ferentē tetigit. ut cognoscas efficax eē sacr̄ xp̄i corp̄s ad humanam salutē i. n. corpus uite et caro verbi omnipotentis cuius by virtutem. sicut em̄ ferrum admodum igni perficit opus ignis. sic postq̄ caro vnita ē verbo. qd̄ vivificat ipa q̄d fca est vivificatiua et mortis expultiua ¶ Cirillus Non autem saluatoꝝ similis est beate filium sareptene. nec qualis heliseus qui ap̄ni corpus applicuit corpori defuncti. nec qualis et prophetarum quidā pro habita oratione. Deo ipse qui non ut ea velut extra vocat. q̄ mortuos ut vivos alloqui potest. vnde sequitur Et ait. Adolescens tibi dico surge dico ¶ Greg. misenus. Qui dixit adolescentem. Florentis significauit temporis horam. primā pubertatem lanuginem qui paulo ante muliebris eruditus ternorum oculorum aspectu. Iam aspirās adulte sponsalium. virga generis. successionis ramus. hic lus senectus ¶ Licius Incundāter autem erubescit est cui sunt mandata directa Diuina em̄ precepta irrefragabilis. nulla mora nulla excusationis interpositio vnd̄ sequitē Et resedit qui erat mortuus et cepit loqui et dedit illū matri sue Indicia sunt hec veri surrectionis. Corpus em̄ exanime loqui non potest. Nec reportasset mulier ad domū defunctum filiū inanimatum ¶ Beda Pulere aūt euāgelista dominum pri misericordia motum esse sue matris. ut filium resuscitare festatur. ut i vno nobis exemplo imitande pietatis ostenderet in altero fidem miraculi potestatis astrueret. vnd̄ sequitē Accepit autem omnes timor et magnificabant deum dicentes. quia propheta magnus surrexit i nobis et quia deus uisitauit plebem suam ¶ Cirl. Hoc magnum fuit in populo insensibili et ingrato Post modicum enim nec plebem nec ad utilitatem populi procedere ipm existimant Neminē aūt habitātium iudeā hoc miraculi latuit vnd̄ sequitē Et exyt hic sermo in vniuersam iudeam et in oēz circa regionē ¶ Max. Idcirco ait ē dicē. septē resurrectiones ante dñicā nazarenē quas primo ē filij sareptene. Secunda filij sunamitis. Tertia q̄ facta est i reliqua helisei. Quarta q̄ facta est in naym. Quinta filie archisinagogi Sexta lazari. Septima i xp̄i passione Multa nāq̄ corpora sanctoꝝ surrexit Octaua ē xp̄i qui expers mortis remanse vlterius i signum q̄ cōmunis resurrectio que futura ē i octaua etate non tollet morte. sed indissolubilis gaudia

¶ Beda. Defunctus autem qui extra portam ciuitatis multus est inuenabus elatus significat hominem lecalium funere criminum sepultum et animam mortem non cernis adhuc cubili tegentem. Sed

Sed ammiratorum noticiam per locutionis opifue
ratorum quasi p ciuitatis hostia ꝓpalantem. Dolē
mihi tantum puto aliquem de sensibus esse corpora
bus qui bene filius vnicus matres sue fuisse perbi
bet quia vna est ex mītis personis collecta mater
ecclia uiduam autem esse ecclesiam omnis anima
per dominū merito redemptam memīt agnoscitur
Ambro. Hunc enim viduam populorum turba
circūsepta plus undeq̄ esse q̄ feminam que resurre
ctionis spēs minime adolescentis filij a pompa funeris re
uocat ad uitam suarum contemplatione lacrimarum
que fere prohibetur cum cui resurrectiō debebatur
Leo. vel nouus dogma confunditur qui dū pe
nitentiam mutationem euacuare conatur matrem
ecclam de nascentium suox spirituali extinctione plo
rantem spe sue reddende negat consolari debere.
Ambro. Die autem mortuꝰ i loculo maternali bo
norat ad sepulcrum ferebatur elementis seo spez
resurgendi habebat. quia ferebatur i ligno. qđ ecti
tulus esse non poterat. tamen postea q̄ xp̄s id erat
ꝓficere cepit ad uitā ut eēt idicio solutem po
pulo suos paululum refundendam. In secreto
enim uerꝰ examines. cum vel ignis immodice cu
pientes exurat. vel frigidus humor exundat et
ꝓpe quasi corporis habitudine ui gor hebetat aīm
suam. Bene vel loculus in quo mortuus efferē
tur iacuit desperate corporis conscientia est. Da
ueri spoliandum penitus vel immunda desideria vt
lachrymarum fune lauox. qui domino loculum tāgen
ti iurent. quia supernū formidine iudicij tacta cō
scientia carnales sepe voluptates. inuite laudan
di colorem ad se reuertat vocantiq̄ ad uitam. re
spondet saluatori. Ambro. Si ergo graue peccatū
est quod penitentie tue lacrimis ipe lauare nō possis
Rite ploret mater ecclesia assistat. et turba. tam mur
gia funere. et mapies alia uita loqui. timebunt
enim. Vnus enim exemplo plurimi coniungunt. Nau
dabunt etiam deum qui tanta nobis remedia uitāde
mortis indulsit. Deus. visitauit autem deus plebē
suam non solum semel verbum suum incorrupto. sed
semper in corpa mittendo. Theo. viduam etiaꝫ potes
intelligere animam virum amittentem id ē diuinum
sermonem. filius eius est intellectus qui extra ciuita
tem efferrur viuentium. Loculus eius est corpus eo
q̄ quidam dixerunt esse sepulcrum. Angēs autem
eum dominus. excitat ipsum. iuuenescere facies eum
qui surgit a peccato incipit loqui. et alios edocere
illum ei prius a credere.

Et nunciauerūt iohanni discipuli eius de
omnibus his. Et cōuocauit duos discipulos
suos. et misit eos ad ihesum dicēs. Tu
es qui venturus es an alium expectamus.
Cum autem venissent ad eum viri dixerūt.
Johannes baptista misit nos ad te dicens.
Tu es qui venturꝰ es an alium expectamꝰ.
In ipsa autem hora curauit multos a lang
uoribus et plagis et spiritibus malis et cecis
mētis dōauit visū. Et rēdēs dixit illis. Eū
tes renūciate iohanni q̄ audistis et vidistis
q̄ ceci vidēt. claudi ābulāt. leprosi mūdant
Surdi audiūt. mortui rsurgūt pauperes euan
gliz̄ant. et bt̄s ē q̄ nō fuerit scādalizatꝰ i me

Cirill. Miraculum qđ ad oēs inhabitantes iudā
et galileam puenerant. referūt sanato baptiste ioāne
ex eius discipulis. vnō sequitur. Et nunciauerūt io
hanni discipuli eius de omnibus his. Beda. Nō sim
plici corde ut opinor. seo inuidia stimulantes. Iam et
alibi conqueruntur dicentes. Rabbi qui erat tecum
trans iordanem ecce hic baptizat et omnes veniūt
ad eum. Cris. Tunc aūt magis ad deū eriginiur
cum incumbit necessitas. Et ido iohannes detrusus
in carcerem quādo magis discipuli eius indigebant
ihesu. Tunc mittit eos ad xp̄m. Sequitur enim. Et con
uocauit duos discipulos iohānes. et misit eos ad ihe
sum dicens. Tu es qui venturus es. an alium expe
ctamus. Beda. Non ait. tu es qui venisti. sed tu
es qui venturus es. Et est sensus. Quāda mihi. qua
interficiendus ab Herode et ad inferna descensurus
sum. verum te mihi ens debeam nunciare. qui superis
nunciasti. an hoc non conueniat filio dei et alium ad
hec sacramenta missurus es. Cirill. Sed omnino
reprobanda est talis opinio. nusquam enim reperi
mus sacram scripturam differre q̄ infernalibus
prenunciaverit baptista iohānes saluatoris aduētū
Illud ē verum est dicere. q̄ nō ignorauit baptista
virtutem misterij incarnationis vnigeniti. vnde et hoc
cum alijs nouerat q̄ illuminaturus erat in inferno
manentes. cum pro omnibus gustauerit mortem tam
vnius q̄ mortis. Sed quoniam sermo sacre scripture
hunc quidem predixit venturum tamq̄ deum et do
minū. alios vero missi sunt sicut famuli ante ipm ido
neum saluatorem et dñs a prophetis nominabatur q̄ ve
nit. vel qui venturus est. sm illud psalmi. Benedict⁹
qui venit in nomine dñi. et in Habacuc post modicum
qui venturus est. veniet et non tardabit. Igitur di
uus baptista quasi nomen accipiens a sacra scripture
misit quosdam discipulorum suox questuros an ipse
sit qui venit vel q̄ venturus est. Ambr. Deo quō
fieri posset ut de quo dixerat. Ecce qui tollit pecca
ta mundi. adhuc eum dei filium esse non crederet.
aut enim insolentie est ei imbuere diuina que nescit
aut de dei filio dubitasse pfidia est. Nonnulli aūt de
ipso Iohe sic intelligunt magnum quidem ita ꝓphe
tam vt xp̄m agnosceret. sed tamen non tāq̄ dubiū
sed tanq̄ p̄sentem quem venturum crediderat.
non credidisset morituꝝ. Nō igit fide sed pietate
dubitauit. sic et Petrus dicēs. Propitius tibi esto
dñe. non fiet hoc. Cirill. Vel ex dispensatione ine
rogat. nouerat enim ut precursor passionis xp̄i mi
sterium sed ut discipulis suis constet quāta sit excel
lētia saluatoris. ex p̄sone discipulis prudenter as
misit quos precipit scisitari. et vnia saluatoris vo
ce conspicere. si ipse est qui expectabat. vnō subiecit
Cū aūt ad eum venissent viri dixerūt iohes baptista
misit nos ad te dicens. Tu es qui venturus es. an

alium expectamus ¶ Scies autē ut deus quo animo
misisset eos Johannes ⁊ causam aduentus eoꝝ tūc
temporis egre uberoza miracula Unde sequr in ipa
aūt hora curauit multos a languoribus ⁊ plagis et
spiritibus malis ⁊ cecis multis donauit usum ¶ Non
dixit eis expōse ego sum' sed ducit eos magis ad rei
certitudinem vt congrua ratione sumentes fidem ip
sius reuertantur ad eum qui misit eos Unde nō ad
verba sed ad ꝓpositū mittentis respōsum exhibuit
¶ Nam sequē Et respondēs dixit illis Euntes renū
ciate Johānī que vidistis ⁊ audistis Quasi diceret
nūtiate Johanni que quidē audistis ꝙ propheras
consummari vere vidistis a me Ea em tunc agebat
que dixerant prophete eum facturū de quibus sub
ditur quia ceci vident claudi ābulāt leprosi mūdāt
surdi audiunt mortui resurgunt ¶ Ambro. Plenū
sane testimoniū quo dominū ꝓphera cognosceret de
ipso em fuit ꝓpheratum Quia dominꝰ dat escā esu
rientibus erigit elisos soluit compedes illumīat
cecos ⁊ qui ista facit regnabit imeternum. Ergo nō
būane ista sed diuine virtutis insignia sunt Nunc
autem euāgelij exempla vel rara vel nulla inuenīū
tur. vnus thobias oculos recepit ⁊ hec fuit angeli
nō homis mediana Helias mortuū suscitauit ipse
tamen rogauit ⁊ flenit hic missis leliseus leprosū
mundari fecit non tamen ibi valuit precepti auctori
tas sed misterij figura ¶ Ilro. Put etiam hec ver
ba Ysaie dicentis deus ipse veniet ⁊ saluabit nos
tunc aperientur oculi cecorum ⁊ aures surdorū pa
tebunt tunc saliet sicut cervus claudus ¶ Beda ⁊
qđ his nō mmus est subdit Pauperes euāgelizantur
pauperes scilicet spū vel opibus intus illuminanē ve
mter diuites ⁊ egenos m ꝓfectione nulla distantia
sit hec magistri comprobant veritatem quando ois
qui apud eum saluari potest equalis est ¶ Ambro si
tamen parua adhuc ista domice testificatōis exem
pla plenitudo fidei crux domini obitus sepultura ē
unde addidit Et beatus ē qui non fuerit scandalisa
tus i me Crux em etiam electis scandalum posset
afferre. Sed nullum hoc maius diuine persone est
testimonium. Nichil est eiī qđ magis esse vltra hūa
na videaē qꝫ deū se vnū obtulisse pro mundo ¶ Ci
rillus Vel p hoc volebat ostendere qđ quecūq; ver
sabantur i cordibus eoꝝ ab oculis ipsius effugere
nequiuerunt ipsi em erant qui scandalisabāē de ipō
¶ Ambro. Iustice autem m iohanne supra dicim⁹
typum esse legis que precūrsor fuit xp̄i Dicit q⁹
iohannes discipulos suos ad xp̄m ut supplementū
fidei cōsequamur qa plenitudo legis est xp̄s Et for
tasse isti discipuli fuerat duo populi quorum unus ex
iudeis credidit alter ex gentibus qui ideo credidit
quia audiuit. voluerunt ergo ⁊ isti videre qa beati
oculi qui vident. Cum autem venerint ad euāgeliū
⁊ cognouerint illuminari cecos ābulare claudos fi
tunc dicent oculis nostris ꝓximus videmur enim
nobis vidisse que legimus aut fortasse i parte qua
dam corporis nostri omnes videmur inuestigasse do
minice senē passionis. fides em per paucos ad plu
res pueniit. Nex ergo xp̄m venturum ānunciāt euā

gelij scripturā venisse confirmat.

¶ Et cum discessissent nuncij iohānis ce
pit dicere de iohāne ad ūbas Quid existis
in desertum videre arundinē uento motam
Sed quid existis videre hominē mollibus ve
stimentis indutū Ecce qui i veste p̄ciosa sūt
⁊ in delicijs in domibus regum sūt Sed qđ
existis videre ꝓphetā Vtiq; dico vobis et
plusq; ꝓphetam. Hic est đ quo scriptum est
Ecce mitto angelum meū ante faciem tuā
qui prepabit uiam tuam ante te Dico em
vobis maior inter natos mulierum ꝓphe
iohāne baptista non est Qui autem minor
est in regno dei maior est illo.

¶ Cirill. Cōiecit dominus tamq; hominū secreta
gnoscens aliquos dicturos si vsq; hodie ignorasse io
hannes vim qualiter eum ostendebat nobis dicens
Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi Deinceps
sanaret hanc passionem que eis acciderat dicentes
quod ex scandalo procedebat excludit. Inde dicit
Et cum discessissent nūcij iohānis cepit dicere de
iohanne ad turbas Quid existis in desertum vide
arundinem vento motam quasi diceret minime ita
de iohanne baptista ⁊ plurimi properabis ad eum pe
currentes tam longa deserti itinera frustra fuissent
si sic leuem ipsum existimasset ut similis sit arundini
declinantis quocunq; agitat ventus Talis em nō
videtur si que cognouit ex leuitate se ignorantibus
tur ¶ Ejus. Non autem existis in desertum vi
nulla iocunditas ciuitatibus omissis nūc debet ru
ro curam gerentes ¶ Grecus Hoc autem pōtu
cessū discipulorū iohannis dominus dicit nunci
pātis eis proferre volebat baptiste preconia qui
dicentis verba esse putarentur ¶ Ambrosius Non
eosse autem iohannis hic persona laudatur qui no
more post habito vilitie formam nec motum
roze mutauit. Deserto enim mūdus hic compara
videtur adhuc itenus adhuc inultus in quem
gat nobis dominus ita prodeundum ne mens
mis iflatus vacuusq; virtutis merne uiros ⁊ fragil
glorie seculare sublimitate iactātes exemplo qui
dam ⁊ imagine nobis ponamus imitandos qui p
cellis huius mundi obnoxios uita mobilis inquie
iure arundini comparandos ¶ Grecus Et eam
infallibile testimonium uite iohannis vestitus ci
cere in quem deterius non fuisset si scisset huius
principibus unde sequitur Sed quid existis vi
re hominem mollibus vestimentis indutum ecce
in veste preciosa sunt ⁊ in deliciis in domibus rega
sunt mollibus vestimentis inuctos uitiosos mol
tijs significat ¶ Cyr. Mollis autem vestis effe
uie rigidā animam ⁊ fragilem corpus assumat ⁊
aspera facile p hmōi mollicie diuersū reddit ⁊ fragil

Si ado vero corpore mo
per naturam lethonem
ipsius consonant dispo
Qualiter ergo tanta
les pallientes subjicere
venire nisi ex mentis le
dilectore mundane dele
lenam deliciosa Johann
conuersatione competens
honeste conuersationem
uitam nicolam desera
vellus miramini Cyr
dicens quia iohannes no
mit nec ulla voluptate
quibus plerosq; mollio
alia videbat hic monume
corpora quibus anima
molla indumenta delicio
hec fluxa delicijs mēbra
uirus sunt quos rect
iterum cepterunt hi sun
suum opertum emulos
dine ē dicta hoc excusare
non immobilem esse vide
ter prophetam vnde du
phetam prophete nam
Ipse autem consilii vēru
dicauit dicens Ecce ag
hec prophetea in quo fun
poterat videre quē iste cō
¶ Cirl Cum igitur ⁊ a
cursu hominū motem eius
phete testimonium dicens
est scripture in malachia
¶ Quia Angelum appell
tur esse angelus homo
quia ep̄ angeli exercebat
¶ Grecus Quod autem
phetam designat Aper
xp̄i aduentū Quapropter
esse existimandū est ¶ Nam
morales sunt regibus digni
¶ Ambro Iam autem do
secundum carnem ordine f
cursu quodam parauit pa
parabit viam tuam ante te
xp̄s quia quō maior hic
ru non virginis natus ma
qualis potuit esse sortes
Dico enim vobis maior in
phetis iohanne baptista no
hominis mater hominem
uitatis cōsonā si mīsā eius
mentis excellentiam velut
set dicebat in terra fere nu
post malleo aliter exercitus
bus de nulla mundanorum
a leuis nam cum populo u
ut cum rege audaciter cum

Facio vero corpore molliori necesse est ꝛ animam
pcipere lesionem. Nam vt plurimū orationes
ipius consonant dispositionibus corporis ¶ Cirl.
Quātur ergo tanta sedulitas religiosis vt carna
les passiones subigeret ad tantam ignorantiam de
uenerat nisi ex mentis leuitate q̄ non aspernates sed
illecebre mundane delectant. Igitur si velut nō co
hortis delicioſi Johannem imitamini date et robur
animōe competens. Ei vero nihil amplius debet
hortis conuersationi quod omissa reuerentia delica
tum nicolaum deseru. vsleq; tegimen ꝛ camelorum
relicto miramini ¶ Cnſ. Per verūq; autem dictorum
intigrat q iohannes nec naturaliter facile mobilis
mitt nec ulla voluptate flecteretur ¶ Ambroſ. Ee
gimus plerosq; molliores cura vestis effeminet. tū
gia videtur hic mōumenta significare humana scz
corpora quibus anima nostra vestitur. sunt autem
molla mōumenta deliciosi actus ꝛ mores. bi vero q̄
hortis fluxa delicijs mēbra soluūtur regni celestis ex
ortes sunt. quos rectores mundi huius atq; tene
brarum expertes. bi sunt enim reges qui dominanē
bicum operum emulos ¶ Cirl. Sed forte inconue
niens videtur hoc excusare iohannem fatemini enim
eum imobilem esse vnde subdit. sed quid ex istis ui
dere properatis vaḡ dico vobis ꝛ plus quam pro
phetam propheta namq; predicabam venturum.
Ite autem nonsolū vētuꝝ predicauit sed ꝛ pītem
ostendit dicens Ecce agnus dei ¶ Ambro. Maior
hac propheta in quo finis ē ꝓphetaꝝ. qua multi cu
pierunt videre quē iste cōspexit. quē iste baptizauit
¶ Cirl. Cum igitur ꝛ a loco ꝛ a vestibus ꝛ ex con
suetudine mōi morem eius descripserit introducit p
phetam testimonium dicens Ecce ego mitto angelum meum
¶ Ora Angelum appellat hominem. non qua na
tura esset angelus. homo enim naturaliter erat. sed
quia ep̄i angeli exercebat. ānunciando xp̄i aduētū
¶ Greco. Quod autem subdit. Ante faciē tuā p
phetam designat. Aperuit enim hominibus prope
xp̄i aduentū. Quapropter ꝛ plusq; propheta ip̄m
esse existimandū est. Nam ꝛ hi qui militiā colla
turi sunt regibus digniores ꝛ familiares sunt.
¶ Ambro. Dum autem domino nonsolum nascendi
secundum carnem ordine fidei q nunc sequenam pre
cursu quoddam paravit passionis. vnde sequē qui p
paratus viam suam ante me ¶ Ambroſ. Ei autem ꝛ
ip̄e propheta quō maior hic omnibus. sed inter mulie
res non virginis natos maior enim his fuit. quibus
solus potuit esse sorte nascendi. vnde sequitur.
Ecce enim vobis maior inter natos mulierum pro
pheta iohanne baptista non est. ¶ Cnſ. Suffiat q
dominī vox probens testimonium preeminentie io
hannis inter homines. Reperiet autem q̄ vult ꝛ ra
tionē colonā si mētā eius considerauerit. si vitā. si
mentis excellentiam. velut enim qui celitus descendit
in agrum in terra fere nullam gerens curā de cor
pore mediocriter exactus in celum. ꝛ soli deo stu
dens de nulla mundanorum sollicitus. sermo seuerus
ꝛ veritatem cum populo iudeorum viriliter ꝛ feruē
ter cum rege audacter. cum propriis discipulis leni
ter cōferebat. Nil frustra vel leuiter. sed omnia cō
uementer agebat ¶ Isido. abbas Maior etiam inter
natos mulierum iohannes eo q̄ ab ipso matris vēo
ꝓphauit ꝛ positus i mēbris alt tūbris lumē q̄d iā ve
nerat. non ignorauit. ¶ Amb. Denīq; eousq; cū dei
filio nō poterat iohānis esse vita collatio vt ꝛ ifra
angelos estimetur. vnde sequitur Qui autem minor
est in regno dei maior ē illo ¶ Beda. Hec sententia
duobus modis potest intelligi. aut enim regnum dei
appellauit quod nōdū accepimus. in q̄ sunt angeli.
ꝛ quilibet in eis minor. maior est quolibet iusto po
remte corpus. quod aggrauat animā. Aut si regnum
dei intelligi voluit huius temporis ecclesiam. seipsū
dominus significauit. q̄ nascēdi tempore minor erat
iohanne. maior autem diuinitatis auctoritate ꝛ pote
state domica. Proinde secundum primā expositionē
ita distinguitur Qui autem minor est i regno dei.
ac deinde subinfertur. maior est illo. Sm posteriorem
vero ita. Qui autem minor est. ac deinde subinfertur
i regno dei maior est illo ¶ Cnſ. De cuius copia lau
dum iohānis occasionem videns non daret preferēdi
iohannem xp̄o hoc subdidit. Ne autem putes. q̄ cō
paratus se dicent maiorem iohanne ¶ Ambro. alia
enim est ista natura. nec cum humanis generatiōi
bus compauda. Nō enim potest homini cū deo vlla
esse collatio ¶ Cirl. mistice autem cum iohannis pre
rogatiuam ostendit. inter natos mulierum ponit ex
opposito aliquid maius eum scilicet qui p spīmsanctū
natus est filius dei. Regnum enim deum dei spūs ē
Quamuis ergo secundum operum ꝛ sanctitatem
minores simus his qui legis misterū sunt assecuti
quos iohannes significat tamen maiora p xpm acti
gimus participes facti diuine nature.

¶ Et omnis populus audiens ꝛ publica
ni iustificauerūt deum baptizati baptismo
Johannis Pharisei autem ꝛ legisperiti cō
silium dei spreuerunt in semetipsis non bap
tizati ab eo cui ergo similes dicā homines
gnationes hui ꝛ cui sites sunt sites sūt pue
ris sedentibus in foro ꝛ loquentibus ad in
uicem ꝛ dicentibus Cantauimus vobis ti
bȳs ꝛ nō saltastis Lamentauimꝰ ꝛ nō plo
rastis. venit enim iohannes baptista neq;
māducās panē neq; bibens vinū. ꝛ dicitis
demoniū habet venit filius hominis mandu
cans ꝛ bibens. ꝛ dicitis Ecce homo deuora
tor ꝛ bibens vinum amicus publicanorum
ꝛ peccatorum. ꝛ iustificata est sapiencia ab
omnibus filiis suis

¶ Cnſ. Premissa cōmendatione iohannis magnus
phariseorum ꝛ legis princeps prodidit crimen qui nec
post publicanos baptisma iohannis acceptarunt.
vnde dicitur Et omnis populus audiēs ꝛ publicani
iustificauerunt deum baptisati baptismo iohannis.
¶ Ambro Justificatur deus per baptismum. dum se

homines peccata ꝑpa confitendo iustificant Qui ei peccat ⁊ confitet deo peccatum iustificat deum credens et vincenti ab eoꝝ gratiam sperãs in baptismate igitur iustificatur deus in quo est ⁊ confessio ⁊ venia peccatorum ¶ Eusebius Quia etiam crediderunt · iustificauerũt deum · aparuit enim et iustus i ommibus que · fecit phariſei autem repellendo iohannem tanquam inobedientes non consonabant ꝓphete dicenti Et iustificeris in sermonibus tuis Unde sequitur Phariſei autem ⁊ legisperti consilium dei spreuerunt in semetipsos non baptisati ab eo · ¶ Beda · Hec verba siue ex persona euangeliste siue ex persona saluatoris ut quibusdam placet · dicta sunt · qõ autem dicit in semetipsos · vt cõtra semetipsos significat · quia qui gratiam dei respuit contra semetipsũ facit · vel ad semetipsos missũ dei cõsilium stulta ⁊ ingrata vituperantur noluisse recipere Consilium ergo est dei q̃ per passionem ⁊ mortem xp̃i saluare decreuit quod phariſei ⁊ legisperta sprauerũt ¶ Ambro Non condemnamus ergo sicut phariſei consiliũ dei quod ẽ in iohãnis baptismate hoc est ꝑsiliũ quod magni consilij angelus reppert Iohãnis consilium nemo contemnit dei consilium quis refutet ¶ Cirillus Erat aũt quidã modus ludendi talis consuet⁹ apud filios iudeorum biperciebaẽ pueroꝝ caterua qui rex presentia vice sedentes repentina transmutacione bi quidem canebãt bi vero merebant ſ nec gaudentibus gaudebãt nec q̃ gaudebãt ꝑformabãt se flentibus deinde arguebant se inuicem impropãtes m compassionis maliciam tale q̃d passam fuisse iudeorum plebem vna cũ principibus xp̃o innuebat vnde ex persona xp̃i subditur Cui ergo dicam similes hoĩes generationis h⁹ ⁊ cui sites sẽ sites sunt pueris sedentibus in foro ⁊ loquentibus ad inuicem ⁊ dicentibus Cantauimus vobis tibijs ⁊ nõ saltastis lamentauimus ⁊ nõ plorastis ¶ Beda Generacio iudeorum comparatur pueris quia doctores olim prophetas habebant de quibus dicitur Ex ore infantũ cum ⁊ lactãtium perfecisti laudem ¶ Ambrosi⁹ Cãtauerunt autem prophete spiritalibus modulis publice saluos oracula resultantes fleuerunt ebreos flebilibus Iudeorum dura corda mulcentes Hoc canticum non in foro · non in plateis canebatur · sed in iherusalem ipsa est enim dominicum forum · in quo p̃ceptoꝝ celestiũ iura ꝓmũ ¶ Ore · mise · Canticũ autem ⁊ lamentatio nihil aliud est q̃ excessus · hoc quidem gaudij illud vero meroris · Resonat autem quedam consona melodia ex organo musico · secundũ q̃ dum homo pede ⁊ motu consono corporis commouetur interiorem dispositionem manifestat · ⁊ ideo dicit cãeruim⁹ tibijs ⁊ cetera ¶ Aug · ỏ questiom · euangelistarum Hec autem pertinent ad iohannem ⁊ christum · q̃ enim dicit · Lamentauimus · ⁊ non plorastis ad iohannem pertinet · cuius abstinentia a cibis ⁊ potu luctum p̃nitentie significabat · vnde exponendo subdit venit enim iohannes baptista neq̃ manducans panem · neq̃ bibens vinum ⁊ dicitis · demonium habet · ¶ Cirillus · Presumunt criminari virum qualibet admiratione dignum · Demonium habere dicunt mortificantem legem peccati que latet in mẽbris ¶ Augustinus de questi · euangeliorũ Quod autem dixerat · cantauimus vobis · ⁊ non saltastis ad ipsum dominum pertinet · qui quando cũ ceteris cibo ⁊ potu letandam regni figurabat · Unde sequitur venit filius hominis manducans ⁊ bibens ⁊ dicitis Ecce homo vorator ⁊ bibens vinum ¶ Titus Noluit enim · xp̃us abstinere ab huiusmodi cibis ne occasionem daret hereticis qui dicãt creaturas esse malas ⁊ vituperant carnes ⁊ vinum · ¶ Cirillus Vbi autem potuerunt obsidere dominũ vorat orem · inuenitur enim xp̃us vbiq̃ reprimere immoderantiam ⁊ ad modestiam ducens Conuersabatur autem cum publicanis ⁊ peccatoribus vnde cõtra eum dicebant · Amicus publicanorum ⁊ peccatorum cum tamen nullatenus ipse posset in peccatum mittere · sed econtra fiebat ea causa quasi lutum · non enim coinquinatur sol radians super totam terram ⁊ frequenter superueniens immundis corporibus · nec sol iustitie sedetur conuersando cum peccatore · Homo autem conetur comparare propriam naturam dignitatibus xp̃i · sed quilibet proprium fragilitatem considerans vitet consortia talium · Prauas itaq̃ loquax mores eorum pauit bonos · Sequitur Et iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis ¶ Ambro Sapientia dei filius est per naturam nõ p̃fectũ que iustificatur in baptismo in eo q̃ non peccatum refutatur sed per iusticiã dei mundus agit scilt In eo ergo iustificatio dei est si nõ ad indignos ⁊ obnoxios · sed ad innocentes q̃ ablutionem sanctos ⁊ iustos videatur sua munera transtulisse ¶ Cyr · Filios autem sapientie dicit sapientes · Consumit enim scripeura malos magis ex peccato q̃ ex nomine iudicare Bonos autem filios appellare infantes eos virtutes ¶ Ambro · Bene autem dicit ab omnibus · quia circa omnes iustitia reseruatur · ut suscepto fiat fidelium · reiectio perfidorum · ¶ Augustinus de questi · euangeliorũ · Vt q̃ dicit iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis · ostendit filios sapientie intelligere · nec in abstinendo nec in manducando illa iustitiã · sed eqñimitate tolerandi iopia nõ offendiculi q̃ cupiscentia reprehendenda ẽ · dummodo ingratus in ipsis alimentorum his cum quibus tibi viuendum est

¶ Rogabat autem illum quidam phariseus ut manducaret cum illo. Et ingressus domum phariſei discubuit Et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix ut cognouit q̃ ihesus accubuisset in domo phariſei attulit alabastrum vnguenti. Et stans retro secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius ⁊ capillis capitis sui tergebat. ⁊ osculabatur pedes eius ⁊ vnguento ungebat. Videns aũt phariseus qui vocauerat eum ait intra se dicens Hic si esset propheta sciret vtiq̃ que ⁊ qualis est mulier que tangit eũ qua peccatrix ẽ et respondens ihesus dixit ad illũ Symon hẽo tibi aliquid dicere

Ait illi ait Magist[er] [quidam] fenerator[i] quingentos ⁊ alius hominibus autem illis ut utrisq̃ Quis e[rgo] spondens symon di[xit] plus donauit Ait illi Et conuersus ad Vides hanc mulier[em] tam aquam pedib[us] autem lacrimis riga[uit] his suis tersit Osculu[m] non cessit accubebant qui simul accũbebant est hic qui etiam pe[ccata] autem ad mulierem Vade in pace.

¶ Beda Quia superius [dixit] publicanos ⁊ publica[nos] iam baptismo iohannis [ad] gauisuros etiam facta a[d] a malis ⁊ penitentiam ag[ere] autem illũ quidã phariseũ [Greg · misenus] Nec q[uia] nullum sapientie sunt enim [quo]ssa inflati suspitione v[ana] verum audiendum sequen[ti] dubia nec ardua nec escis [sed] voluntas abominantes [ad] sed motum mentis callen[tes] motus animarum q̃ co[rpo]ra ⁊ illuminatorem nostrũ [ad] se quasi Et ingressus [do]mum aliquando de vicijs eius [ad]huc propria ¶ Cirl · [Ne] in promiscuis autem fidelem [in] prouisam veniam commi[tti] Et ecce mulier que erat [in] genus q̃ ihesus accubu[it] alabastrum vnguenti ¶ [Ut] marmoris candidi varieg[ati] ab vasi · vnguentaria ca[ro] aure incorrupta dicatur [ut] enim hec mulier turpitud[o] laxanda ad formam miser[i]e nõ erubuit Nam qu[ia] bescebat · meus nihil est

Ait illi Magister die duo debitores erāt cuidam feneratori. Vnus debebat denarios quingentos & alius quinquaginta. Non habentibus autem illis unde redderent donauit utrisq; Quis ergo eum plus diligit rendens symon dixit. Estimo quia is cui plus donauit Ait ille dixit ei Recte iudicasti Et conuersus admulierem dixit symoni Vides hanc mulierem Intraui in domum tuam aquam pedibus meis nō dedisti Hec autē lacrimis rigauit pedes meos & capillis suis tersit Osculum mihi nō dedisti Hec ex quo intraui non cessauit osculari pedes meos Oleo caput meū nō unxisti Hec autem vnguento vnxit pedes meos pter quod tibi Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum Cui autem minus dimittitur minus diligit Dixit autem ad illam Remittuntur tibi peccata Et ceperūt qui simul accūbebant dicere intra se. Quis est hic qui etiam peccata dimittit. Dixit autem ad mulierem fides tua te saluam fecit Vade in pace.

Beda Quia superius dictum fuerat & omnis populus audiens & publicani iustificauerunt deū baptismo baptismo iohannis Idem euāgelista que ibi posuerat eam factis altrui iustificata; sc; sapiaz malos & penitentia ab penitēdo dicēs. Rogabat autem illū quidā pharisseus ut māducaret cum illo Greg. nisenus Nec discipulo quendam volem i silentium sapie. sunt enim plerisq; eorum qui se iustificant nullus suspicione vani sensus. prulsq; vemat verum iudicium sepimus seipsos velut agnos ab hominibus uite nec scitis cum plerisq; cōmunicare volentes abominatione omnes quicūq; non extremū sed nouum morē callem in vita sectas ergo plus uitiorum animarum q; corporum ostendit ipsum deum & saluatorem nostrū posse mundare alios visitantē. Vnde sequit Et ingressus domū pharisei discubuit Nō in aliquod de vitijs eius sordē sed ut impartiaē de salute propria Greg. Mulier autem inhoneste urbe peccatrix audiens fidelem affectum venit ad xpm qm Et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix vt cognouit q; discubuit in domo pharisei. attulit alabastrum unguenti Beda Alabastrum ē genus marmoris candidi variis coloribus interrādi quod ad usū unguentaria cauari solet eo q; optime seruare incorrupta dicatur Greg. in omel. Quia rem hec mulier turpitudinis sue maculas aspexit lauanda ad fontem misericordie cucurrit conuiuam se nō erubuit Nam qua semetipsam grauiter erubescebat: nus nihil esse credidit q; verecundare

cur foris Discite quo dolore ardet que flere & inter epulas non erubescit Greg. omen. Indignitatem autem suam ostendens stabat post tergum dei dis lumibus & effusa coma pedes amplectens lacrimisq; eius pfundens rebus tristem animum ostendebat veniam implorans. sequitur enim. Et stans retro secus pedes eos lacrimis cepit rigare pedes eius Greg. i omel. Oculis enim terrena cupierat. sic hos iam p penitentiam conterens flebat. Capillos ad compositionem vultus exhibuerat. sed iam capillis lacrimas tergebat. vnde sequē. Et capillis capitis sui tergebat. ore superba dixerat. sed pedes domini osculans. hoc i redemptoris sui vestigia figebat. vnde sequitur Et osculabatur pedes eius vngue. sibi pro odore sue carnis exhibuit. quod ergo sibi turpiē exhibuerat. hoc iā deo laudabiliter offerebat vnde sequē Et vnguento vngebat Quod ergo i se habuit oblectamēta tot de se muenit holocausta. cōuertit ad virtutum numerum crimium. ve totum deo seruiret in penitentia. quicquid ex se deum contempserat in culpa Sic igitur meretrix effecta ē honestior virginibus. Postq; enim accensa est pene ita exarsit i xpi amorem & hec quidem que dicta sūt agebantur exterius Que vero reuoluebat eius intento multo feruentiora his erant. que solus deus inspiciebat Greg. in omel. Nec autem pharisseus intuens despicit & nonsolum venientem peccatricem mulierem sed etiam suscipientem dominum reprehendit. Sequē videns aē pharisseus qui vocauerat eū ait intra se dicēs Si hic esset propheta. sciret utiq; q & qlis mulier ē. q tāgit eū quia peccatrix ē. ecce pharisseus veraciter apud se iugibus & fallaciter iustus. egrum reprehendit de egritudine. medicum de subuentiōe. que profecto mulier si ad pharisei pedes venisset. calcibus repulsa discederet Inquinari enim se alieno peccato crederet. quia hunc vera sua iustitia non replebat Sic & quidam sacerdotali officio predita. siquid forte asse iuste extenus vel inuitus. egerint. protinus subiectos despiciunt & pcōres. q; m plebe positos de dignitē Necesse est autem ve cum peccatores quoq; conspiciamus nosmetipsos prius in eorum calamitate defleamus Quia forte aliquibus aut lapsi sumus aut labi possumus oportet aē ut sollicite discernamus. quia distinctionem debemus vicijs. compassionem nature Si enim ferendus est peccator nutriendus est proximus. Cum vero iam p penitentiam peccata ipse q; fecit. Iam noster proximus peccator nō est. quia hoc i se punit q; iustitia diuina reprehēdit Inter duos ergo egros medicus aderat. sed vnus in febre sensum tenebat alter sensum perdiderat mētis. illa quippe flebat q; fecerat Pharisseus autem de falsa iustitia elatus. vim sue virtutis exaggerabat Gregorius. Dominus autem non verba eius audiens. sed cogitationes inspicēs dominū se prophetarum ostendit. vnde sequitur Et respondens ihs dixit ad eum Simon habeo tibi aliquid dicere. Ille. quod quidem dixit eius cogitationi respondens Pharisseus autem ex verbis dominicis attentior est factus. vnde dicē Et ille ait Magister dic Gregorius, De duobus autem debitoribus

paradigma opponē quoꝫ vnus minus alius amplius debet vnde sequitur Duo debitores erāt cuidam feneratori vnus debebat denarios quingentos ⁊ alius quinquaginta Titus. Quasi diceret neq; tu absq; debito es Quod igitur si in paucioribus teneris non subtrahis qua tu quoq; venia egeas vñ de venia subdit dicens non habentibus autem illis vnde redderēt donauit vtrisq; Glosa Nullus em̄ potest per seipsum a debito peccati liberari nisi diuina gratia venia consequatur Gregorius in hō. Vtroꝫ autem debito dimisso quis amplius largitorē debitu diligat phariseus interrogatur sequitur em̄ Quis ergo plus eum diligit Quibus verbis protinus ille respondit. Estimo qua is cui plus donauit Qua in re notandum est q dum sua sententia phariseus cōuincit quasi Freneticus fumem portat ex quo ligetur. vnd sequitur Et ille dixit ei Recte iudicasti Enumerāt aūt ei bona peccatrīcis. enumerant ⁊ mala falsi iusti vnd sequit Et conuersus ad mulierem dixit simoni. videsne hanc mulierē. ierani i domū tuam. Titus. Ad. facilis est vsus aquarum. non ē facilis lacrimarū effusio. tu promptus non es vsus. hec effudit nō prompta lauās lacrimis pedes meos. lauit maculas grīas tersit comis. ut p eas sibi assumat sacros sudores ⁊ quibus venata est ad peccatum iuuentutem venata ē sanctitatem. Ans. Sicut aūt vbi vehemens hymber prorumpit fit serenitas. sic lacrimis effusis aparet tranquillitas ⁊ pene caligo reatuum ⁊ sicut p aquā ⁊ spīm sic p lacrimas ⁊ p confessionē denuo mundamur. vnde sequit Propter qđ dico tibi. remittūtur ei peccata multa. quoniam dilexit multum nam qui vehementer si impegerūt malis. rursus ⁊ bōis vehementer insistent consequi ad quod debita se obligauerunt Gregor. Quanto ergo amplius peccata rubigo consumit̄ quāto peccatoris cor magno caritatis igne perematur. Titus Contingit aūt repuisum qui mītū peccauit p confessionē purgari. pauca vero peccantem ex arrogantia non venire ad cōfessionis remedium. vnd sequit. Cui aūt minus dimittit̄. minus diligit Ans. Opus ē ergo nobis feruenti ira quia nihil impedit hominē fieri magnum Nullus ergo constitutor̄ in peccatis desperet. nec virtuosus dormitet nec hic cōfidat. Sepe em̄ merentē precedet eum. nec ille diffidat. possibile nāq; ē eum etiam primos superare. vnd ⁊ hic subditur. dixit autem ad illam Remittunt̄ tibi peccata tua.

Greg. Ecce que ad medicum venerat egra. sana ta ē sed de salute eius adhuc alii egrotant. Sequit̄ em̄ Et ceperunt qui simul accumbebāt. dicere intra se. quis est hic. qui etiam peccata dimittit̄ sed ecclesie medicus egros non respicit. quos etiā de medicamēto fieri deteriores vidit. eam aūt quā sanauerat pietatis sue sententiam confirmat. vñ sequit̄. Dixit autem ad mulierē. fides tua te saluam fecit. quia scilicet hoc qđ peregit posse se acquirere nō dubitauit Ihe opus. Postq; aūt ei peccata dimisit. nō fuit ei remissione peccati. sed adiecit operationem boni. vnde subdit. vade i pace id est i iusticia. quia iusticia est pax hominis ad deum. sicut peccatū ē inimicitia inter deum ⁊ hominē. quasi diceret opare omnia que ad pacem dei te ducunt Ambros. Hoc aūt loco plenq; patet videnē scrupulum questionis. verum videantur euangeliste discordasse de fide. Gregor. Quia em̄ quatuor euāgeliste dicūt xp̄m vnctum fuisse vnguento a muliere tres pure fuisse mulieres ex persona rum qualitate. ex modo agendi. ex differētia tempo rum Johannes quidem narrat de maria sorore lazari. quoniam sex diebus ante pascha venit pedes ihesu i propria domo Et matheus. postq; dīs dixerat eos quia post biduū fiet pascha. subdit q in bethania in domo simonis leprosi mulier fudit vnguentū sup dīi caput Non autem venit pedes vt maria. nec eius etiā matheo similiter lucas aūt non arcanum pus pasce. sed i medio euāgelij hoc refert Christo mus autem bmas asserit has mulieres fuisse. vnam quidem que continetur i iohanne. alterā vero commento fit a tribus Ambro. Nunc ergo mulierem inducit matheus sup caput xp̄i effundentem vnguentum. ⁊ ideo noluit dicere peccatrīcē Nec peccatrīcem fm lucā sup xp̄i pedes effudit vnguentū. potest ēgo eadem esse. ne sibi grauium euāgeliste dixisse videantur. potest etiā questio mētis ⁊ compassionis duritate dissolui. ut adhuc illa peccatrix sit. iam reconfectio Aug. de con. euāge. Eandem em̄ mulierem his hoc fecisse arbitror intelligendum. sed scilicet qđ lucas narrauit. cū primo accedens cū bona voluntate ⁊ lacrimis meruit remissionē peccatorum. vbi iohannes cum de lazaro resuscitādo cepisset loqui antequā veniret i bethaniā dicit. Maria autem erat que vnxit dīm vnguento ⁊ tersit pedes eius capillis suis cuius frater lazarus infirmabatur Iam itaq; maria fecerat. Qđ aūt in bethania rursum fecit. aliud est qđ ad lucē narrationē non pertinet si putetur ab aliis factum Greg. Mistice autem mulier peccatrix phariseus ꝺ falsa iusticia presumens mundum populus peccatrix mulier. sed ad vestigia domini venit mens ⁊ plorans conuersam gentilitatem designat.

Ambros. Vel princeps huius seculi quibusdam leprosis est Domus autem simonis leprosi terra est ergo dominus ex illis fragilibus locis descendit in terrā. neq; autē sanari potuisset hec mulier que speciosa habet animē vel ecclesie. nisi xp̄s venisset in terrā. nemo autem speciem assumpsit peccatrīcis. quia xp̄s quoq; formam peccatoris accepit. ideoq; si confitentis animā fideliter appropinquātē deo. non peccatoribus ⁊ obscenis sed pie seruientem dei verbo. habentē immaculate fiduciam castitatis. ad ipm xp̄i caput ascendit Caput autem xp̄i deus est. Sed qui caput non tenet xp̄i vel pedes teneat. Peccatrix ad pedes iustus ad caput. Habet tamen etiā ea que peccauit vnguentum Gregor. Quid aliud vnguenta nisi bonus odor. opinionis exprimitur. si igitur recta que agimus quibus opinione boni odoris ecclesiā respergamus Quid in corpore domini nisi vnguenta fundimus. Sed secus pedes mulier stetit Cum pedes enim dīi stetimus cū i pctis positi. tenentes remanemur. si vero ad verā penitentiā p pcta gemimur iā rectis dedes stetimus. qui a tanto vestigia sequimur q ipugnabat

Ambro. Deber ⁊ tu post peccata penitencia. vbi
cognoueris xpi nomen accurre Incuiuscuq; ime
nisi domū ihesu meruisse agnouerit ⁊ ipe festina cū
spem lapsis cū reperit iustitiā i aliqbo penetra
libus recumbentem accurre ad pedes. hoc est vel ex
emplum parem quere sapientie. lacrimis confitere
peccata. ⁊ forsasse ideo non lauit. pedes suos xp̄us
ut nos lacrimis nos lauemus. bone lacrime que nō so
lum nostrum possunt lauare delictum. sed etiam vbi
nisse figure vestigium ut gressus eius nobis ex
aterset. bone lacrime i quibus nonsolum redempto
peccatorum. sed etiam iusteum refectio est. Ore.
lacrimis enim domini pedes rigamus. si quibuslibz
verus nr̄is dñi compassionis affectu inclinemur
capillis pedes domini tergimus. q̄n sanctis eius qui
bus ecclesiam compatimur. ex his que nobis suf
fuerint miseremur Ambro. Expande etiam capil
los tuos ut eluas omnes corporis tui dignitates.
Innocentes capilli sunt qui p̄nt pedes tergere xp̄i
Grego Osculatur mulier pedes quos tersit. q̄n
ne quoq; plene agimus. si studiose diligimus quos
delinquere conuenimus. Potest q̄ p pedes ipsum
misterium incarnationis eius intelligi. osculamur igi
tur redemptoris pedes cum misterium incarnatōis
ei⁹ iugi corde diligim⁹ Unguento pedes vngim⁹
cū ei⁹ humilitatis ⁊ benignitatis ei⁹ potentiā facti elo
qui hanc opinione predicamus sed hec etiam pha
risaeus nde ⁊ mirabit quia cum iudaic⁹ populus gē
tilem deum predicare conspicit. sua apud se mali
tiatur sic autem pharisaeus retunditur. ut per
eum personam ille populus ostendatur. q̄a videlicet
infidelis ille populus nec ex que extera se erāt. nūq̄
pro domino colebat. Conuersa autem gentilitas pro
se nonsolum rerum substantiam. sed etiam sanguinē
suū vendit pharisaeo dicat Aquam pedibus meis non
dedisti. hec autem lacrimis rigauit pedes meos. aqua
quippe extra nos est lacrimarum humor intra nos ⁊
Quia ergo eam ille populus deo osculum non dedit
quia ei carnem suā amare noluit. cui ex timore ser
uare osculum qui ppe dilectionis est signum vocata
autem gentilitas redemptoris sui vestigia osculari
non cessat quia i eius continuo amore suspirat.
Ambro. Non mediocris autem hec mentis est. de
qua dictum nō cessauit osculari pedes meos. ut ali
ud nil lingua mea loqui nesciat. nisi iusticiam dili
gere. nisi castitatem libare. nisi pudicitiam osculari.
Grego Pharisaeo autē dicitur. oleo caput meū
non unxisti. qua ipam quoq; diuinitatis potentiam
in ipe humanus populus credere spopondit. digna
tione gratie negligit. Hec autem unguēta varie
pedes intus quia dum incarnationis eius misteriū
gentilitas credidit. fama laude eius etiam ima predi
cauit. Ambro. Beatus qui potest ⁊ oleo ungere
pedes xp̄i sed beatior qui ungit unguēto. Oleo cū
ritus flagrat. unguentum collecta sparsit. Et forsasse istud
unguentum non posset alius nisi ecclesia sola ōferre
que nares spiramine innumerabiles habet flores. ⁊
nullus homo potest tantum diligere quātum illa. que i
pectus diligit. In domo autem pharisei id est i do
mo legis ⁊ prophete. non pharisaeus. sed ecclesia iu-

stificatur. Pharisaeus em̄ non credidit. ista credebat
lex misterium non habet. quo occulta mundanē. Et
ideo quod i lege minus ē consummatur in euāgelio.
Duo autem debitores duo populi fuit feneratori illi
thesauri celestis obnoxij Non maternalem autem fe
neratori huic demus pecuniam. si meritoq; ex aia
ad examia era uirtutū. q̄ruq; menta grauitas pō
dere. iusticie spē. sono confessionis expenduntur.
non mediocris autem est iste denarius in quo regis
imago formatur. veh mihi si non habuero quod ac
cepi. aut quia difficile quisq; est. qui feneratori huic
debitum integrum possit exoluere. veh mihi si nō pe
tero concedi mihi debitum. sed quia ē populus iste
qui amplius debet misi nos quibus amplius creditū
ē Illis credita sunt eloquia dei. nobis creditur virgi
nis partus emanuel id est vobiscum deus dñi crux
mors resurrectio. itaq; non est dubium q̄ plus debet
qui plus accipit. secundum homines plus forsasse of
fendit. qui plus debuerit Sed p misericordiam dñi
causa mutatur ut amplius diligat. qui amplius de
buit. Si tamen gratiam consequatur. Et ideo quo
niam nihil est q̄d digne deo referre possimus. veh mi
hi etsi nō dilexero Reddamus ergo amorē p debito
amplius enim diligit cui donatur amplius.

Capitulum octauum

Et factū est deinceps et ipse itet
faciebat per ciuitates ⁊ castel
la predicās ⁊ euāgelizās reg
nū dei ⁊ duodecim cū illo et mu
lieresaliq̄ que erāt curate a spiritibus ma
lis ⁊ infirmitatib⁹ Maria que vocatur mag
dalena de qua septem demonia exierant et.
Johanna vxor Cuze procuratoris Herodis
Herodis ⁊ Susanna et alie multe que mini
strabant ei de facultatibus suis.

Theoph. Cui celicus descendit ut exemplum he
ret nobis ⁊ forma mistrit nos non pigritare in de
cendo. vnde dicit Et factum est deinceps ⁊ ipse iter
faciebat p ciuitates ⁊ castella predicans ⁊ euāgeli
zans regnum dei Grego nazanzenus. vadit q̄ppe
de loco in locum. nonsolum ut plures lucretur si etiā
ut multa dedicet loca Dormit. laborat ut somnum ⁊
laborem sanctificet. plorat ut det precum lacrimis p̄
dicat celestia ut audientes exaltet Tit⁹ Cum em̄ i
celo ad terram descendit annunciat habitantibus ter
ram regnum celeste. ut terram in celum conuertat.
Cuius autem predicare debebat regnū dei. misi hū⁹
dei. cuius est regnum. venerunt plures proph̄e nō
tamen predicauerūt regnum celorum. nam qualiter
eorum que non viderunt sermonem prehenderent.
Beda. abbas Hoc autem regnū dei aliquibus vi
detur altius ⁊ meli⁹ regno celesti. Quibusdā vero
unū ⁊ idem fm essentiam si diuersimode nominat. ali
quando quidem regnum dei a regnante. aliquādo a
regnum celorum a suboles ageliā ⁊ sanctis qui celi

dicuntur ¶ Beda. Mose aũt aquile prouocãtis ad volandũ pullos suos domin⁹ pedetentim discipulos suos ad sublimia erigit Siquidem primo docet in synagogis ⁊ miracla facit hic discipulos ex his duodecim ãs apl̃os nominat elegit Postmodum eos predicãs secum ducit. vnde sequit Et. xij. cum illo ¶ Theophil. Non docentes aut p̃dicantes sed instruendi ab eo. Ne autem femineus sexus prohiberi videretur seq̃ xp̃m subditur Et mulieres ali quę erant cu a spiritalib⁹ ⁊ mlr maria q̃ vocat magdalena de qua vij demonia exierant ¶ Beda. Maria magdalena ipsa ẽ cuius tacto nomie prima lectio penitentiam narrat Nam pulchre euãgelista vbi iam cum domino iter facere cõmemorat noto hanc vocabulo manifestat. vbi vero peccatricem sed penitentem describit mulierem generaliter dicat. ne nomen tante fame prisci erroris nota fuscaret. de qua demonia septem exisse referuntur ¶ Origo. i omel. Quid ẽim p septem demonia nisi vniuersa vitia intelligunt Quia ẽim septẽ diebus omne tempus comprehenditur Recte septenario numero vniuersitas figurat. Septẽ ergo demonia maria habuit. que vniuersis viciis plena fuit Sequit. Et iohanna vxor cuza procuratoris herodis ⁊ susanna. ⁊ alie multe que ministrabant ei de facultatibus suis ¶ Vero contra vigilantium. Consuetudinis iudaice fuit nec ducebatur in culpam more gentis antiquo vt mulieres de substantia sua victuz atq; vestitum preceptoribus darent. hoc quia scandalum facere poterat i nationibus paulus se abiecisse commemorat Ministrabant autem domino de substantia sua ut metteret eaz carnalia. cum⁹ ipe metebãt spiritalia. nõ q̃ indigeret alis dñs creaturarũ. sz ut typũ ostenderet magistroz q̃ victu atq; vestitu de discipulis deberent esse gentes ¶ Ide. Interp̃tat aũt maria amaz mare ꝑter pñe rugitũ magdalene turris vl melius turrensis. a turre d̃ qua dicit̃ fcs es spes mea turris fortitudis a facie inimici. Johanna dñs gr̃a eius vel dominus misericors interpretat̃. videlicet q̃a eius ẽ oĩe q̃d viuimus. Si aũt maria mũdana a sorde vitiorum ecclesiam de gentibus insinuat cur nõ iohãna eãdem designat ecclesiã quondã idolozu cultu subiectã Vã q̃libet malignus spũs dũ p regno diaboli facit. quasi herodis procurator existit Interp̃tat aũt susanna lilium aut gr̃a eius. ꝑt odorifez celestis vite cãdorẽ aureũq; moerne dilectionis ardorem.

¶ Cum aũt turba plurima cõuenret ⁊ de ciuitatibus ꝑgerent ad eum dixit p similitudinem exp̃t qui seminat seminare semẽ suum. ⁊ dum seminat. aliud cecidit secus viam. ⁊ conculcatum est ⁊ volucres celi cõmederunt illud Et aliud cecidit supra petram ⁊ natum aruit quia non habebat humorez ⁊ aliud cecidit inter spinas et simul exorte spine suffocauerunt illud. ⁊ aliud cecidit in terram bonam. ⁊ ortum fecit fructum centuplum Hec dicẽs clamabat. qui habet aures audiendi audiat Interrogabant autem discipuli eius. que esset hec parabola Quibus ipse dixit vobis datum est nosse misterium regni dei ceteris aũt imparabolis vt videntes non videant ⁊ audientes nõ intelligãt Est autem hec parabola Semen est verbũ dei Quod aũt secus viam hi sũt qui audiũt deinde venit diabolus ⁊ tollit verbũ de corde eorum ne credentes salui fiant Nam q̃ supra petram hi sunt qui cum audierint cum gaudio suscipiunt verbũ et hi radices non habent quia ad tempus credunt ⁊ in tempore tumptationis recedunt Quod aũt in spinis cecidit hi sunt qui audierunt ⁊ a sollicitudinibus ⁊ diuitijs ⁊ voluptatibus vite euntes suffocantur. ⁊ non referunt fructum Quod autem in terram bonam hi sunt qui in corde bono ⁊ optimo audientes verbum retinent ⁊ fructum afferunt in patientia.

¶ Hec Qñ dauid in psona xp̃i p̃dixerat Aperiã in parabolis os meũ. hic dñs inquit. vñ dr. Cũ aũt turba plurima conueniret. ⁊ de quibusdã ꝑgerẽt ad eũ dimittit p similitudinẽ. Nequaq̃ aũ dñs p similitudinẽ primo quidẽ vt attentiores faceret audientes Consueuerat enĩ locis i obscuris se exercitare. ⁊ spernere manifesta. Deinde vt nõ caperẽt indigni q̃ misticae dicebãt ¶ Unde. ideo signanter dr. Cũ ẽt turba plurima conueniret Nã eĩ filius multa sz pauci q̃ p artam viã incedũt. ⁊ q̃ materiale viã. que ducit ad vitã. vñ matheus dicit q̃ extra domũ docebat p parabolas. sz ĩra domũ parabolã disputat exposuit ¶ Euse. Sanus aũt ygnue xp̃o primũ ꝑtinet parabolã multitudini. nonsolũ tũc astantẽ. sz etiã futuro ꝑ illos inducentẽ ad audiẽtiã ipsius sermonis dicẽ Exijt q̃ seiat seminare semen suũ. ¶ Beda. Bene rem istum nullum melius q̃z filium dei intelligere possumus qui de sinu patris qua creature non erat accessus egrediens ad hoc venit in mundum. vt ostenderet veritatem ¶ Crisostomus Exijt autem qui vbiq; est non localiter. sed per assumptam carnis nobis appropinquauit. decenter autem aduentum proprium christus exitum nominat. Eramus enim exclusi a deo ⁊ sicuti dominum ⁊ rebellantes regi eiecti sumus. quicunq; vero reconciliare voluit eos exeundo ad ipsos extra cum eis loquitur. deignos iam factos aspectu regio eos introducit. Sic etiam christus fecit. ¶ Theophilus. Exijt autem nunc non ut agricolas perderet aut cõburet terram. sed exijt seminare. Sepe enim agricola q̃ seminat ob aliam causam exijt nonsolum ut seminet

¶ Gelasius. Exierunt autem nonnulli a patria celeste ad homines descenderunt. non tñ ut sererẽt regni celestis eruditi; administratorij spūs i misterijs missi. Moyses enã & prophete post eũ. ñ in seruerũt hominibus misteria regni celestis. Sed retrahendo infirmos ab errore nequitie. & idolorum culeu quasi exhibit alios homines & iuenalia aũ in naualia redigebãt Ipse aũ omniũ sator verbum dei eximie euãgelizat non nouã semina sed misteria regni celestis. ¶ Theophilus. Exiit autem dei filius semp i nostris animabus habitare consolum cum docet sed etiam cum creat i nobis alios seminat semina bona. ¶ Titus. Exiit seminare semen suum. Non essẽ accepit verbum quasi mutuatum. cum ipse naturaliter sit verbum dominũ. Non est igitur suum proprium semen Dei vel Jhesus sed habent cum acceperint. xps autem habet proprium semen proferens doctrinam ex sua natura. vnde & iudei dicebant qualiter hic litteras nouit quas non didicit. ¶ Eusebius. Docet ipse duos esse gradus eorum qui recipiunt seminationis quidem eorum qui digni facti sunt vocatione sed laborem a gratia per negligentiam et otium. Secundũ vero multiplicationem semen i bonis fructibus. Potest aũ fm matheum tres differẽtias i ipso gradu. Nã q corrumpunt semen non fidem habent perditionis modum & qui ab eo fructificant equã recipiũt copiã. Hanc ad & occasiones p omnia offendit semen. Quod essẽ cũ non precaue ne suis animabus insita sibi semina salubria perdi neve liberata ab inuentione & memoria eorum p spũs malignos & demones qui volant p aerem. vel eorum illusiones & callidos machinationes nuncupauit. Deus fatebit. Et dum seminat aliud cecidit secus uiã ¶ Theophilus. Non dixit q seminãs proiecit aliud semen nisi solum q semen cecidit. Qui enim seminat doctrinam sermonem. sed sermo diuersimode cadit in auditores. quidam eorum via dicunt. Et conculcatũ est & uolucres celi comederunt illud. ¶ Cirillus. Anda non est incultura quodãmodo ois via eo q a cũctis conculcatur. ac nihil ex seminibus humanis in ea. Sic igit habentes cor i docile non penetrat diuina monita ut possit laudem germinare uirtutum. Sed ekes uia frequentata immundis spiritibus. Sũt ite quia aliqua lenitur gerentes fidem in se quasi i verbo non simplantat. horum fides caret radice. de quibus subditur. Et aliud cecidit supra petram & natum est. quia non habebat humorem. ¶ Beda. Petrã dicit durum & indomitum cor. hoc est autem humor ut rubem seminis. q̃ iuxta aliam parabolam oleum lampades nutriendas. i. amor & pseuerãtia designat. ¶ Euse. Sunt enim aliqui qui p auaritiam & appetitum voluptatum & mundanas sollicitudines quasi quidam spinas nũcupauit immissum sibi semen suffocari fecerũt. de quibus subditur & aliud cecidit inter spinas & simul exorte spine suffocauerunt illud. ¶ Chrisostomus. Sicut enim spine non permittunt semen. sed ex condensatione suffocant immissũ sic sollicitudines vite pũtas semen spirituale fructificare non sinunt. Prepandus autem est agricola q̃ super infidelis spinas & petram & viam seminaret. ¶ Non enim possibile est petram terram fieri nec viam non esse viam. nec spinas non esse spinas. In rationabilibus autem secus est. Possibile est enim petrã conuerti in terram pinguẽ & viam non conculcari & spinas dissipari. ¶ Cirillus. Sunt autem terra pinguis & ferax ait honeste & bone que in profundo suscipiunt verbi semina & retinẽt & fouẽt. Et quãtum ad hos subditur. Et aliud cecidit in terram bonam & ortum fecit fructum centuplum. Cum enim i mentem mundã ab oĩbus perturbatibus verbum diuinũ infunditur tunc immittit radices in profundum & germinat tandẽ spica & conuenienter profertur. ¶ Beda. Fructũ essẽ centuplum fructũ perfectum dicit. nã denarius numerus pro perfectione semp accipitur. quia i decem precepta legis custodia continet. Denarius autem numerus p semetipsum multiplicatus. i. centenariũ surgit. Unde p centenarium magna perfectio significatur. ¶ Cirillus. Que autem sit sententia parabole accipiamus p eum qui eam composuit. Unde sequitur. Hec dicens clamauit. Qui habet aures audiendi. audiat. ¶ Basilius. Audire pertinet ad intellectũ. vnde p hoc q̃ dominus excitat ad exaudiendum. attende intentionem eorum que dicunt. ¶ Beda. Quotiens enim hec admonitio vel i euãgelio vel i apocalipsi iohannis iterãtur. misticum esse q̃ dicit. querendũq; a nobis intentius ostenditur. vnde discipuli ignorantes salutem uerbi interrogãt. sequitur. Interrogabant aũt eũ discipuli eius que esset hec parabola. nemo tamẽ punctim inquirit. mox parabola discipulos hoc interrogasse. sed ut marcus ait. cum esset singularis. interrogauerũt eum. ¶ Origenes. Est autem parabola sermo quasi factus non autem factus uerax q̃ dicit. possibilis autem fieri rerum significatiuus. p transumptionẽ earum que in parabola eraduntur. Enigma vero ẽ processus sermonis i his que dicunt quasi facta. que tamẽ non sũt facta. nec possibilia fieri significãt. vt aliq̃d in oculeo. Sicut q̃d dicit i hester iudeum q̃ ligna uerũt ut ungerent sibi regem. Nõ est autem ad literã sumendum q̃d dicit. Exiit qui seminat sicut ea que narrat historia. possibile tamen fuit fieri. ¶ Euse. Dominus vero docuit eos causam. quare turbis p parabolas loquebat. vnde subditur. Quibus ipse dixit. Vobis ẽ datum nosse misterium regni dei. ¶ Gregorius nazanzenus. Cum hoc audis. nõ introducas diuersas naturas secundũ quosdam hereticos qui putant hos q̃dem esse pereuntis nature. hos vero salubris. quosdam vero sic se habere ut eorum uolũtas eos ducat ad penas vel melius. Sed addas ei q̃d dicitur. vos datũ est id est volentibus & similiter digne. ¶ Theophilus. Illis aũt qui sunt indigni tantis misteriis. obscure dicunt. vnde sequit. Ceteris aũt in parabolis. ut videntes ii videant. & audientes nõ intelligant. videre enim se putant. non vident aũt. & audiunt quidem. sed nõ intelligunt. Quibus ergo gra hoc agit xps abscondit. ne maius eis p iudicium generet. si postq̃ nouerint xpi misteria. contempserint. Qui em̃ male agit. & postea spernit. grauiꝰ punietur. ¶ Deo. recte igitur in parabolis audierunt quãdo clausis sensibus cordis non curant cognoscere ueritatem. oblitus quis q̃d dominus dixerat. Qui habet aures audiẽdi

audiat ¶ Orego-i omel. Dominus autem dignatus
est exponere quod dicebat. ut sciam⁹ rerum sigm
ficatões querere etiam in his que per semetipsum
voluit explanare Sequit enim Est autez hec para-
Semen est verbum dei ¶ Eusebius Destruentium
autem immissa semia suis animabus tres dicit esse
causas Quidam eñ destruunt in se semen reconditū
dantes leuiter auditum volentes fallere de quibus
subdit Qđ aũt secus viam. hi sunt qui audiunt. dei
inde venit diabolus ⁊ tollit verbum de corde eorum
ne credentes salui fiant ¶ Beda Qui scilicet verbū
qđ audiunt nulla fide. nullo intellectu. nulla saltē tēp
tande utilitatis occasione capere dignant ¶ Euse.
Quidam vero cum i petras profundo non susceper
int verbum dei. facile extinguitur. aduenīente adū
stione. de qbus subdit. Hi qui supra terram hi sunt q
cum audierint cū gaudio. suscipiunt uerbum. ⁊ hi
radices non habent. quia ad tempus credūt. ⁊ tē
pore temptationis recedunt ¶ Cirl. Cum eñ ierāt
ecclesiam leuiter attendebant diuina misteria. sed ex
leui voluntate vt autem egressi sunt ecclesiam. obli
uiscūtur sacrarum disciplinarum. ⁊ si fides xp̄iana
non fluctuet pmanet. turbante vero persecutione
profugam habent mentem. fides eorum caret radi
ce ¶ Orego-i omel. Multa bona opa inita ponunt
sed mox ut fatigari aduersitatibus vel temptatiom
bus ceperint. imboata derelinquūt. Petrosa ergo
terra humorem non habuit que h̄ qđ germinauerat
ad fructus pseuerantiam non perduxit ¶ Eusebius.
Quidam vero suffocant reconditum in eis semen
diuitijs ⁊ illecebris quasi quibusdam suffocantibus
spinis de quibus subdit Qđ autem in spinis ceciderit
hi sunt qui audierūt ⁊ a sollicitudinibus ⁊ diuitijs
⁊ voluptatibus uite euntes suffocantur ⁊ non refe
runt fructum ¶ Orego. in omel. Dixit aũt quō dñs
diuinas spinis interpretatus sit. cum ille pungant
iste delectent. ⁊ tamen spine sunt. quia cogitationum
suarum punctionibus mentem lacerant. ⁊ cum vsq;
ad peccatum perducunt quasi inflicto vulnere cruē
tant Duo autem sunt que diuitijs ungit sollicitu
dines ⁊ voluptates quia p curam mētem oppriműt
⁊ per affluentiam resoluūt. suffocant autem semen
quia importunis cogitationibus guttur mētis strā
gulant ⁊ dum bonum desiderū iterare ad cor nō sinūt
quasi aditum vitalis flatus vetant ¶ Euseb. Nec
autem ex prouisione a saluatore predicta sunt. Sic
autem se habere patefacit affectus. Nō eñ aliter ali
qui a verbo diuino cultus deficiunt. nisi fm aliquem
modorum predictorū ab eo ¶ Cyp. Et ut plura bre
uibus comprehendam. hi quidem tanq; negligentes
audire. hi tanq; delicati ⁊ debiles. Hi vero tanq; fru
cti voluptatis ⁊ rerum mundi a bono desistunt. bo
nus etiam ordo vie petre ⁊ spinarum. opus est enim
primo memorie ⁊ cautele. deinde fortitudinis. sequē
ter contemptus presentium. Consequēter ponit bo
nam terram contrario modo se habentem ad viam ⁊
petram ⁊ spinas cum subdit. Qđ autem in terram
bonam. hi sunt qui in corde bono ⁊ optimo verbum
retinent ⁊ fructum afferunt in patientia. Nam qui
secus viam posita sunt nō retinēt verbum. sed rapit
eis semen diabolus Qui vero sunt in petrosis non fir
mitatem i patientia temptationis insultum pertimbe
scentem Qui vero sunt in spinis non fructificant.
sed suffocantur ¶ Gregor⁹ in omelia Terra ergo
bona fructum p patientiam reddit. ⁊ quamlibet sint
bona que agimus si non equanimiter eam proxi
morum mala toleramus. fructum ergo per patientia
am reddunt. qua cum humiliter verba suscipiunt.
post flagella ad requiē sublimiē cū gaudio suspiriē

¶ Nemo autem lucernam accendens ope
rit eam vase. aut subtus lectū ponit sed su
per candelabrum ponit. vt intrātes videāt
lumen Non enim est occultum qđ non mani
festetur. neq; absconditum quod nō cogno
scaē ⁊ in palā veniat Videte ergo quomō
auditis Qui ei hē. dabit illi Et q̄cūq; non
hē eciā qđ putat se hāre auferetur ab illo.
¶ Beda Quia supra dixerat apostolis vobis datū
ē nosse misterium regni dei ceteris autem i parabo
lis Nunc ostendit per eos aliquādo etiam ceteris non
misterium esse reuelandum dicens. Nemo autem la
cernam accendens operit eam vase. aut subtus lectū
ponit. sed supra candelabrum ponit vt intrantes vi
deant lumen ¶ Euseb. Quasi diceret sicut lucerna
accenditur vt luceat. non ut operiat sub modio vel
lecto. sic etiā secreta regni celorū i parabolis distri
buis latenter absconsa a fide. non tamen penitus nō
manifestū habebunt sensum. vñ subdit Nec enim est
occultū qđ nō manifesteetur. neq; absconditū qđ non
cognoscaē. ⁊ in palā veniat. q. d. quāuis plenius in
parabolis dicta sint. vt videntes non videant. ⁊ au
dientes non intelligant. pter sui meritū durissimo
rum tñ fmo patebit ¶ Aug⁹. de que etiā Dei sapi
entiā his verbis utpote docet fiducia predicādi. Per
quis tamen carnalium incommodorum lucē scie absconde
batur eis eñ ⁊ lecti noie carnis lucerne aūt vocabulo vim
designat qđ ob meritū carnalium incommodorum ecclesie
qui ipam carnē preponit manifestationi veritatis ⁊
ea quasi operit verbum q̄ predicaret recipiat Quasi sū
dicat. ut supernorum sit predicatio virtutis ⁊ infernō
seruitus corporis ¶ Orig. Sed ⁊ q̄ vult aliquem
lucernā predicatorem xp̄i discipulū persuadere nobis
ea q̄ dicta sūt de lucerna. qm̄ ipse erat lucerna ardēs
⁊ lucens. nō decet ergo eum qui lucernam rationis
accendit i aia abscōdere ea sub lecto vbi q̄ requiescit
nec sub aliquo alio vase. quia qui facit hoc non pro
uidet iterātibus domū q̄bus lucerna paret. sed ponit su
per candelabrum. i. oi ecclie. ¶ Cyp. Hoc aūt dicens
monet eos ad vite diligentia doctis eos strenuos et
quasi expositos aspectibus oim ac pugnātes i multi
tudine quasi i theatro. q. d. ne considerentes q̄ manente
dica parte mūdi. eritis eñ oibus notis q̄ tanta vo
luntatem ipossibile ē latere ¶ Ozax. Del fecisse ingen
appellat diēs lucernā radiante cuctis hiēmbo demi
nū mūdū cū sit malitialiter do⁹ ⁊ fabr⁹ disposuerit eum
⁊ sic quasi lux ad istar lucerne remotē i ostia tenet
p medīā aiaz sicut per lichnum ignis i ostia lucerne

Decalamum candelabrum ecclesiam sup quam ver-
bum dei effulgens q̄ quādam domū illuminat.
et pp̄ vocatus. Dixit aūt similitudinem ne vas aut
lectum corporalem culeum legis. sub quo verbū cō
mune vel ¶ Beda. Instanter aūt nos domin⁹
hoc verbo auscultare. ne etiam ¶ nostro illud pe
dore commune rumigare ¶ alieno eructare sufficiā⁹
autem vel siquiē. videte ergo quō audiatis Qui n-
habet dabitur illi Et q̄cumq; non habet. etiā q̄ pu-
tat habere auferetur ab illo. q. d. tota intentione vbo
quod audiatis operam date qua qui amore habet ver
bum audiendi amorem non habet ē si vel natu
ralis ingenio vel literarum calle se putant exercito
nulla fiducie dulcedine gaudebit. Sepe enim desidi
oris negotium accipit Ne de negligentia iustus pu
tet ea q̄ sine labore assequi potuit scire pretermi
tat Ne ōnumq; studiosus caritate intelligentie p̄
mium Ne maiora p̄mia remunerationis iueniat. q̄
magis diuino inuentionis elaborat.

¶ Venerunt autem ad illum mater ¶ fra/
tres eius. ¶ nō poterāt adire ad eum p̄tur
ba renunciatū est illi Mater tua ¶ fratres
tui foris stant. volentes te videre Qui re/
spondens dixit ad eos Mater mea ¶ fratres
mei hi sunt qui verbum dei audiūt ¶ faciūt
¶ Cyr. Duobus cognatis carnalibꝫ dominꝰ iste
hic diuinū querne quia vero desiderabāt pp̄ter ab
sentiam accedunt ad eū Vnde dicē Venerūt aē ad
eum mater ¶ fratres eius. ¶ nō poterant adire eū
pressura Si audiens de fratribꝰ domini addisce
rent ¶ intelligerent gratiam. nullus enim sēm diui
nam filiorum frater est. vnigenitus eni est sed
potius gratia cōmunicauit nobis i carne ¶ sangui
ne. hinc est frater noster. cū esset naturaliē deus
Deus. fit cū dñi scōz carnem dicūtur. nō filij
tm Marie geniti dei uerē etuidiū. nec filij ioseph
ex alia uxore sēm q̄dam putandi sint sed eoz poti
us intelligēdi sint eiā cognati ¶ Cyrus. Putabant
enim fratres eius q̄ cū eoz audiret p̄fectam. dimitte
re populū reuentus maternū nomē. ¶ flexus amo
re materno. Vnde sequē Et nūciatum est illi. Mater
tua ¶ fres tui foris stant volētes te videre ¶ Cri
sostomus quale erat astare ei toto populo ¶ ab ore
tanta pendente tam iehoata doctrina eū foras extrahe
re Ob hoc dominꝰ q̄si incepando respōdit. Sequē ei
Quirespōdens dixit ad eos Mater mea ¶ fratres
mei hi sūt qui verbum dei audiūt. ¶ faciūt ¶ Ambro
sius Quales magister qui de se ceteris prebet exemplū
Scripturus ceteris q̄m qui non reliquerit patrē aut
matrem suam nō est filio dei dignus Sentētie huic
ille primus se subiicit. non q̄ materne refutet pieta
tis officia. Ipsius em̄ precepti ē qui nō honori
ficuerit patrem aut matrem morte morietē sed quia
paternis se misteriis amplius q̄ maternis affectibus
debere cognoscit. neq; tamen mutuose refutantur
pietates. Sed religiosiores copule mētium docētur
esse q̄ corporum Ergo hic non ut quidam heretici
tendiculas aucupanē. mater negat. que etiam de cru
ce agnoscitur. sed necessitudini corporali prescripto
rum celestium forma preferetur ¶ Beda. Illi igitur
qui verbum dei audiunt. ¶ faciunt mater dñi voca
tur eo q̄ illum quotidie suo exemplo vel dicto quasi
pariunt in cordibus proximorum. fratres quoq; fiūt
eius. cum ¶ ipsi faciunt voluntatē patris eius qui i
celis ē ¶ Anf. Non autem hoc dixit increpando ma
trem. sed eam plurimū adiuuando. Nam si erga ce
teros sollicitus erat. ut generaret eis de se debitam
opinionem multomagis erga matrem. Non aūt ele
uasset eam ab illa fastigia. si semper expectaret ho
norem ab eo tanq̄ a filio nō autem eum dominū re
putaret ¶ Theophi. Quidam vō hoc sic intelligunt
q̄ xp̄o docente quidam inuidentes subsannātes eū
sup doctrina eius dixerē. Mater tua ¶ fratres tui
stant foris volentes te videre. tanq̄ pp̄ter hoc igno
bilem eum demonstrarent. ¶ ideo qui mentem eorū
cognouit sic eis respondit. quoniam non nocet vilis
consanguinitas Sed si ignobilis quis existat. audi
at autem verbum dei. ipsum consanguineū reputat.
quia tamen audire solum neminem saluat. Sed ma
gis condemnat. subiungit ¶ faciunt. Decet enim au
dire ¶ facere. verbum autem dei dicit suam doctrinā
quecūq; enim ipse dicebat. patris erant ¶ Ambro.
Iustice autem nō debuere foris stare qui xp̄m que
rebāt. vnde ¶ ille ait accedite ad eum ¶ illuminami
ni. Si em̄ foris stant. nec ipse agnoscunē parentes. ¶
propter nostrum forsitan non agnoscunē exemplū
quēadmodum nos non agnoscimur. si foris stemus.
illud quoq; intelligere non abhorret. quia p̄ figurā
parentum demonstrat iudeos ex quibus est xp̄s se
cundum carnem ecclesiamq; synagoge credidit pre-
ferendam ¶ Beda. Ineus enim eo docente veniens
intrare nequeūt. cuius spiritaliter intelligere di
cta negligunt. preoccupans autem turba intrauit i
domum. quia differente iudea gentilitas confluxit
ad xp̄m. foris autem stātes volunt xp̄m videre qui
spiritalem in lege sensum q̄rentes. sese ad custodiā li
tē foris fixerē. ¶ q̄si xp̄s poca⁹ ad docēda carnalia
cogūt exire q̄q; se ad discēda spiritalia p̄fectiūs iterare

¶ Factum est autem in vna dierum. ¶ ipe
ascendit in vnam nauiculam ¶ discipuli eiꝰ
¶ ait ad illos Trāsfretemus trans stagnū
¶ ascenderunt Nauigantibus autez illis ob
dormiuit ¶ descēdit procella venti i stagnū
¶ compellebantur ¶ periclitabantur Acce
dentes autem suscitauerunt eum dicentes.
Preceptor perimus. at ille surgens incre
pauit ventum ¶ tempestatem aque ¶ cessa
uit ¶ facta est tranquillitas Dixit aūt illis
Vbi est fides vestra Qui timentes mirati
sunt adinuicem dicentes Quisputas hic ē
quia ¶ ventis impat ¶ mari ¶ obediunt ei.
¶ Cirl. Quia discipuli omnes beneficiatos a cristo
viderāt. dicebat eē ipsos p̄ affm sensum in beneficiis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

christi· delectari non em̄ sitr quis considerat q̄ fiunt in aliemis corporibus ⁊ in suo Et ideo dominus discipulos ⁊ mari ⁊ ventis exposuit Unde dicit ¶ factū est autem in vna dierum· ⁊ ipse ascendit in vnā naviculam ⁊ discipuli eius· ⁊ ait ad illos Transfreemus trans stagnum· ⁊ ascenderunt ¶ Cirl· Vitās quidem lucas questionem que sibi fieri posset ꝺ tempozum ozdine dicat eum in vna dierum intrasse naviculam ¶ Cirl· Si autem vigilante dño accidisset tempestas vel non timuissent discipuli · vel non exozauissent vel nec credidissent eum posse tale aliquid facere Qui apropter dormit prestans tempus timozi Sequitur enim Imaugātibus autem illis ob dormiunt· ⁊ descendit procella venti in stagnum·

¶ Ambro· Stupza habes quia pnocabat in ozatiōe quā hic i tempestate dormit· sed exprimit̄ securitas potestatis · quomodo omnib⁹ amentib⁹ solus intrepidus quiescebat· si quiescebat corporis somno· cuj mouderet diuinitatis misterio· nihil enim sine verbo fit ¶ Cirl· Cum magna autem dispensatione videt̄ esse pactum· ne mox postq̄ tempestas inuadere cepit naviculā quereret̄ ab eo suffragiū · Sed postq̄ malum ingaluit ut manifestior fiat diuine maiestatis potestas Unde dicit̄ Et compellabant̄ ⁊ periclitabāt̄ qđ quidem dominus permisit exercitationis grā ut cum confessi fuerint periculuz· cognoscant miraculi magnitudinem· Unde postq̄ magnitudo periculi in intolerabilem metum eos vrgebat· tanq̄ aliā spem non habentes salutis nisi solum ipm dñm virtutū· eum excitauerunt Sequitur enim Accedentes aūt suscitauerunt eum dicentes· preceptor perimus·

¶ Aug· de con· euā· Matheus quidem dicit· domine salua nos perimus Marcus aūt magister · non ad se attinet· ꝺa perimus Eadem autem ē sententia eccl̄ā tum dñm volentiūq̄ saluari· Nec opus est querere quid horum potius xp̄o dictum sit · siue enim aliq̄ horum trium dixerint· siue alia vba que nullo⁹ euā gelistarum commemorauit tantundem aūt valentia quid ad rem mouerit quāq̄ etā hoc fieri potuerit· ut plumbus eū exagitantibus emnia lxc· aliud autē ab alio dicerēt· ¶ Cirl· Non autem erat possibile eos perire· existente cū eis omnipotente Unde illico surgit xp̄us qui habet em̄ potestatem· ⁊ sedat confestim ⁊ procellā· ⁊ ventoz impetū· ⁊ cessauit tempestas ⁊ facta ē trāquillitas· in quo ostendit se deū esse· cuius psalmo dr· Tu dominaris potestati maris· motum autem fluctuū eius tu mitigas ¶ Beda Sic igitur in hac nauigatione dñs vtrāq̄ vnius eiusdemq̄ persone naturam ostendit· dum is qui ut homo dormit in nau· furorem maris vt deus verbo coercet ¶ Cirillus Simul aūt cum tempestate aquaz solut̄ tempestatem animaz· vnd̄ sequit̄ Dixit aūt illis· Ubi est fides vestra In quo verbo ostendit ꝙ timorem non facit temptationum inductio· sed imbecillitas mentis Sicut em̄ aurum probat̄ in igne· sic i temptationib⁹ fides ¶ Aug· de con· euā· Hoc autem ab aliis euangelistis· aliis verbis dictū est Matheo enim dicit eū dixisse Quid timidi estis modice fidei Marco autē ita dicit Quid timidi estis ne dū habetis fidem ⁊ illā pfectam· velut granum sinapis· hoc ergo ⁊ ille aut·

Modice fidei· lucas autem Ubi est fides vestra Et totum quidem dici potuit Quid timidi estis ubi est fides vestra Modice fidei Dñs aliud hic aliud ille commemorat ¶ Ambro· Placata igit̄ tempestate ad imperium xp̄i discipuli stupefacti miraculo fulminabile admodum· vnde sequit̄ Qui timentes mirabilit ad invicem dicentes Quis putas hic est· quia ⁊ venti impat· ⁊ mari ⁊ obediunt ei Non autem discipuli ut ignorantes eum hoc dixerunt admodum· Noverant eum deum esse ⁊ filium dei ihesum· admirantur aūt unde potestas abundantiā· ⁊ dominicam gloriam qualis similis nobis esset· ⁊ visibilis fragilem· unde dicunt· Quis est hic· id est qualis ⁊ qualis ⁊ i quāta virtute ⁊ maiestate Impiosi em̄ ē exp⁹ dñantiū p̄ceptū· ⁊ fluctus petunt ¶ Beda· Dei nondiscipuli si nauem ⁊ alij mirāt qui i nau erāt Magnaque aūt mare ⁊ stagnū tenebrosi⁹ ē ⁊ amaru⁹ mihi ꝺ Navicula arbor crucis· ē⁹ bñficio fideles aduersis mūdi fluctib⁹ obtinēt̄ lucē⁹ pātie celestis· ¶ Ambro· Itaq̄ dñs qui se inseruisse pter diuinū i terris misterium vemsse relatis nauem ascendit parentibus ¶ Beda· Ascendunt autem ⁊ discipuli admonit̄ eo· vnde ipe ait Si quis vult p⁹me venire abneget semetipm ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequatur me· Discipulis nauigantibus id est fidelibus seculum calcantibus ⁊ futuri seculi amore quietem meditantibus ⁊ p sanctū spūs flatum· Del etiam grē regnū ecclesiarum infidos mundi factus certatim postergū iuuantibus· subito obdormuit dñs ⁊ aduenit tempus ꝺ cē passionis ⁊ descendit procella· quia dño somnū mortis in cruce subeūte· fluctū⁹ psecutionū demoniacos furibus excitati exurgunt· fluctibus aūt nō dū passionis turbat̄ si discipulos imbecillitas cōcutit ⁊ vrgebat qui suscitauerunt dñm· ne eo dormiente pereant· qui cuius mortē viderant · resurrectionē optant· qui differretur ipsi i perpetuū penīrēt· unde surgens increpat ventū· quia celeri resurrectōe p mortem destruit superbiā diaboli q̄ habebat impiū mortis· Tempestatem aūt aq̄ facit cessare ꝺa rabiē undoz mortis insultantiū resurgens labefactē ¶ Ambro· Et ante eas sine tempestatōne neminē posse ex hoc mundo culo demigrare · Quia exercitiū fidei tempore ꝺ Subiecti igit̄ sum⁹ neq̄ spineat procella· si quis quigiles naute gubernatorē exoremus q̄ nō mergat si impet̄ veris Qui ⁊ si ñ dormiat sui corporis sensu· caueam⁹ cū ne nr̄i corporis somno dormiat· ⁊ q̄escat· bñ aūt arguūt̄ qui pñe xp̄o credēbāt· cū vtiq̄ q̄ adhereat perire nō posset· ¶ Ihesū Qui similē ꝙ p⁹ mortē discipulis aparēs exprobrauit timorem eoz ⁊ sic timidis gurgitib⁹ seculis potentiam cunctis potentiam sue diuinitatis.

¶ Enauigauerūt aūt ad regionē gerazenoz q̄ ē contra galileā. Et cū egressus est ad terrā occurrit ei vir q̄dā qui dēmoniū habebat iā temporibus multis ⁊ vestimento non induebat̄ neq̄ in domo manebat sed in monumentis is vt vidit Ihesum procidit ante illum · ⁊ exclamans voce magna dixit·

Quid mihi & tibi est Jhesu fili dei altissimi. obsecro te Ne me torqueas Precipiebat enim spiritui immundo vt exiret ab homie Multis enim temporibus arripiebat illum & vinciebatur catenis & compedibus custoditus & ruptis vinculis agebatur a demonio in deserta Interrogauit autem illum ihesus dicens Quod tibi nomen est. At ille dixit. Legio quia intrauerunt demonia multa in eum Et rogabant eum ne imperaret illis vt in abissum irent. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte & rogabant eum. vt permitteret eos in illos intrare Et permisit illos Exierunt ergo Demonia ab homine & intrauerunt in porcos & impetu abijt grex precceps in stagnum & suffocatus est quod vt viderunt factum qui pascebant. fugerunt & nunciauerunt in ciuitatem & in villas. Exierunt autem videre quod factum est & venerunt ad ihesum. & inuenerunt hominem sedentem a quo demonia exierant. vestitum ac sana mente ad pedes eius & timuerunt Nunciauerunt autem illis qui viderant Quomodo sanus factus est a legione Et rogauerunt illum omnis multitudo regionis Gerazenorum vt discederet ab ipsis quia timore magno tenebantur. ipse autem ascendens naucm reuersus est. & rogabat eum a quo demonia exierant vt cum eo esset Dimisit autem ihesus dicens Vade in domum tuam & narra quanta tibi fecit deus Et abijt per vniuersam ciuitatem predicans quanta illi fecisset ihesus.

seruus videns dominum seruitutem confitetur. Unde sequitur Et cum egressus esset ad terram occurrit ei vir quidam qui demonium habebat iam temporibus multis ℣ Aug. de con. eua. Quod matheus duos dicit fuisse demoniacos marcus & lucas autem vnum commemorant Intelligas vnum eorum fuisse persone alicuius clarioris & famosioris quez regio illa maxime dolebat. & pro cuius salute plurimum satagebat hoc volentes significare duo euangeliste solum commemorandum indicauerunt. de quo facti huius fama latius preclariusque fragrauerat ℣ Chrys. Vel lucas elegit ex illis duobus eum qui senior erat. Unde flebilius narrat eius infortunium. cum subdit Et vestimento non induebatur. neque in domo manebat sed in monumentis. Visitant autem demones mortuorum sepulcra volentes imbuere homines piculosa doctrina q scilicet mortuorum anime demones fiunt. ℣ Ciril. Quod autem nudus petebat defunctorum sepulcra demoniace ferocitatis erat indicium Permittit autem quosdam dispensatiue deus subesse demonibus. ut nos perpendamus per eos quales sunt demones erga nos ve renuamus eis subiici velle. & sic vno patiente edificatur quamplures ℣ Chrys. Quia vero homem eum populi fatebantur. accesserunt demones diuinitatem predicantes ipsius. quam etiam mare sua tranquillitate clamauerat. Unde sequitur Ja ut vidit ihesum. procidit ante illum & exclamans voce magna dixit ℣ Ciril. Attendas hic timorem annexum audacie & desperationi mulier. Signum enim diabolice desperationis est in audiendo dicere. Quid mihi & tibi est ihesu fili dei altissimi. Timoris vero cum precatur. Obsecro te ne me torqueas. Sed si nosti. cum esse filium dei altissimi. fateris eum deum celi & terre. & eorum que continentur in eis. qualiter igitur non tua imo sua vsurpas Et dicas Quid mihi & tibi. Quis autem principum terrenorum omnino sustinebit. A barbara lacessiri suo subiectos imperio. Unde sequitur. Precipiebat enim spiritui immundo vt exiret ab homine Et necessitatem precepti ostendit subdens. Multis enim temporibus arripiebat illum. & vinciebatur catenis & compedibus custoditus & ruptis vinculis agebat a demonio in desertum ℣ Chrys. Unde quia nemo audebat demonia cum tenere. ipse xps ad eum vadit alloquens ipm. Sequitur enim. Interrogauit autem illum ihus dicens. quod tibi nomen est Non velut inscius nomen inquirit. Sed ut confessa peste qua tolerabat. virtus curantis gratior emicaret ℣ Beda Sed & nostri temporis sacerdotes qui p exorcismi gratiam demones ejicere nouerunt. solent dicere patientes no aliter valere curari. Nisi omne quod ab immundis spiritibus vigilantes dormientesue pretulerint. confitendo patenter exponant & maxime quando corporis humani concubitum petere se ac patrare confingunt. unde & hic professio subditur. At ille dixit legio. quia intrauerant demonia multa in eum ℣ Greg. misen. Imitantes quidam demones supnas milicias & legiones angelicas dicunt se legionem sicut & eorum princeps dicat se posituros thronum suum astra ut fiat altissimo similis. ℣ Chrys. Postquam autem dominus supuenerat demonibus creaturam dei perturbantibus. putabat eum

℣ Chrys. Iubentes nauigando vna cum discipulis. ad portum patrie. vnde dicit. enauigauerunt autem ad regionem Gerazenorum que est contra galileam. ℣ Ver. Hebraica exemplaria nec gerazeorum habent nec Gadarenorum. sed gergesinorum. est enim gadara ciuitas iudee stagnum autem & mare nullatenus inuenit in ea. sed prefata ciuitas arabie est nec stagnum nec mare habens. est autem gergesa a qua gergesei vrbs antiqua nomen habentium Stagnum circa quam est rupes lapidosa mons in quo ostenditur deiectos fuisse porcos a demonibus. quia tamen gerasa & gadara confinium habent cum area gergesinorum. verisimile est nobis eam fuisse adductos ℣ Sed. quia non vrbs est insignis arabie trans iordanem iuxta montem galaad. qui tenuit tribus manasse non longe a lacu tiberiadis in quo porci precipitati sunt ℣ Chrys. Cum autem dominus descendisset a mari. occurrit ei alius non leuius miraculum Nam demoniacus tanquam

ꝑter excessum eoꝝ que fiebant non expectare tem
pus supplicij Et quia culpam differri non poterant
mistant ne cito sustineant penam Vnde sequitur Et
rogabant eum ne imperaret illis ut in abissum irēt
¶ Theophi· Quod quidam postulant demones vo
lentes adhuc cum hominibus conuersari· ¶ Cirl· hoc
autem palam est ꝙ emule caterue maiestatis diuine
ineffabili potentia saluatoris detrudebantur ad infer
na ¶ Oraxi. Statuit autem deus vnicuiq; manenti
peccatorum consonā penā·gehennā ignis ꝑter car
nis incendiū Sentorem dentium ꝑter nisū lasciuū
Intolerabilem sitim ꝑter voluptatem ⁊ crapulaz
Pertigilem vermē· ꝑter obliquū ⁊ malignum cor
Caliginem perpetuā ꝑter ignorantiam ⁊ fallaciam
Limbum abissi ꝑter superbiam Vnde demonibꝫ eāq;
superbia abissus delegatur· Sequitur Erat autem ibi
grex multorum porcorum pascentium in monte·
¶ Aug· de con· euā· Dō marcus dicit arca montem
fuisse gregem porcoꝝ Lucas aūt in monte nō repu
gnat· grex enim porcorum tā magnꝰ fuit· ut aliq̄d
nᵒ esse in mōte ⁊ aliq̄d ēca mōtē erāt ei duo milia por
corū sicut marcus expressit ¶ Am· Demones autē
celestis lumis claritatem sustinere non poterant· vt
qui oculos dolent radios solis ferre non possunt·
¶ Cirl· Et ꝛō ēba īmūdoꝝ spirituū petut mitti ī cō
formē sibi ggē imūdoꝝ porcoꝝ· Sequē em Et roga
eum· ut ꝑmitteret eos in illos ingredi ¶ Aebana· i
vita antonij· Ex hoc super porcos potestatem non ha
bent multomagis nullū hūt contra homines factos
ad imaginem dei· Oportet ergo deum solum timere
illos autem contemnere ¶ Cirl· Dominus autem cō
cessit eis potestatem vt hoc mor cetera fiat nobis
causa salutis ⁊ robois spes Sequitur em et permi
sit illos Considerare autē oportet ꝙ demones prauꝫ
sunt ⁊ hostiles his qui eis sunt subdita· vt possit pa
tere ex eo ꝙ porcos ꝓcipitauerunt ⁊ suffocauerūt
in aquis· Vnde sequitur Exierunt ergo demonia ab
homīe ⁊ intrauerūt in porcos ⁊ impetu abijt grex
ꝓpreceps in stagnum ⁊ suffocatus ē Et ideo cōcef
sit eis xp̄s petentibus ut ex euentu aparerat q̄ sint
crudeles Erat etiam necessarium ostendere filiū dei
prouidentiā rex hīe nō mjnº q̄ pater vt equalitatis
decor ī vtroq; aparerat ¶ Cirl· Fugā aūt pastores arri
puūt ne cū poras girēt vn̄ seq̄· qd ut mōre fa· q̄ pa
scebant· fugerunt ⁊ hūiusmodi terroīe cruibus ieu
lerūt pēsēq̄ ⁊ nūciauerunt in ciuitatem ⁊ ī villas
duxit aūt eos ad saluatore damni necessitas Sequē
em Exierunt aūt videre qd factum est ⁊ venerunt
ad ihesum Vbi considera ꝙ dum deus hoies punit ī
rebus· confer beneficium animabꝰ· Cum autem pro
fecti essent Viderunt sanum eū qui vigiter vexaba
tur Sequē em Et inuenerūt hoiem sedentem a quo
demōia exierant vestitum· quia antea ganuo nudus
erat· ac sana mente ad pedes eius Nō em discedit a
pedibꝰ a quibꝰ ē .nactus salutem· ⁊ sic agnoscentes
signum miraꝫ sunt passiōis remedium ⁊ obstupue
runt ī facto. Sequē em Et timu· b autem factū pti
nūa ꝓpiūt ptī verbū audierāt· Sequē em Nuncia
uerūt aūt illis qui viderāt quō sanus factus ē a legio
ne Oportebat aūt eos supplicare ihū ne ī de recede
ret· sed custos esset regionis· ne demones haberent
accessum ad eos· sed pre timore ꝑnā salutē ꝑmi
serunt rogantes saluatorem recedere Sequē enim
Et rogauerunt illum omnia malarum de regionib
razōrum ve discederet ab ipsis quia timore magno
tenebātur ¶ Theophi· Timebant enim ne iterū dam
num aliq̄d paterent· sicut passi fuerant in submerſi
one porcorum ¶ Cirl· Attendas aūt xp̄i humani
tem· Postq̄ em collatis a se salubꝫ beneficijs cruci
bant eum nō obstat· sed discedit eos qui seipsos indi
gnos sua doctrina ꝓmulgauerant deliquēdo· Sequē
em Ipe aūt ascendens nauē reuersus ē ¶ Cirl· Si
eo discedente ille qui passus fuerat a saluatore non
discedit· Sequē em· Et rogabat illū a quo demonia
exierant vt cum eo esset ¶ Cirl· Ipā sicut exper
tus timebat ne forte elongatus a beneficijs rursus de
mōibus esset paratus Dominus aūt oīdit ei ꝙ qui
nis nō sit cum eo pītualiter· tamē potest cum quos
sua ꝓtegere Sequē em Dimisit aūt eius deum
Redi ī domum tuam ⁊ narra quanta tibi fecit deus
Illum autem dixit· quanta tibi fecit ego homiē
bens humilitatis ut restitudines nostras referamus
in deū ¶ Cirº· Hec em pūa carā ē in lege vetus· qua
ād em filius opaē pater opaē· Cur aūt ꝙ vnꝰ eos
liberatos mōebat nulli dicere· huic liberato a legio
dic· narra quāta tibi fecit· Deus ād ī· nota regio tu
deū ignorabat irretita cultibꝰ dmonū Vel von· ꝙ
ādē ad pīez reuocāt miraculū dicit narra Cū ve loq
tur de seipso monet nulli dicere· Ille aūt ꝙ liberatus
est a demonibꝰ nouerat deum eē ibm· ⁊ nō pōt dicere
quāta fecit illi ihs· Sequē· n· Et abijt p vn· o· pō
quāta illi fecit ihs ¶ Cirl· Et sic illos ꝙ se indigne iu
dicāt ꝑmulgauerāt· derelinquēs statuit de eis ī ma
gistrū q fuerat a demonibꝰ liberat· ¶ Deū· miser
aūt geraza significat nationē gentiū quas p· pdi
cem ⁊ resurrectionē suā dīs p pdicatores suos tum
Vnd geraza vel gergesi ve quadā legūs· interpꝛt
colonū egressus· i· diaboli· a q̄ prius icolebat Vel abun
na ꝓpinquās qui prius longe erat· ¶ Amb· hoc ei
discordee nūer· curatoꝝ a xp̄o fm lucā ⁊ marcum
em pcordat misteriū· De· n· iste qui habebat demonia
ppli gentis ē figura· duo ꝙ illi sit figura ꝑti gen
acāpiūt· qm̄ eū tres filios noe ginaliter sem ebam ⁊
iapheth· Sem tantūmodo familia ī possessionē sci
ta est dei Ex duobꝰ illis diuersaꝝ nationum popu
pullularūt Qui multis iquit temporibꝰ habebat de
moniū· vepote qui a diluuio vsq; ad aduentū domi
vexabatur Nudus autem erat quia integumentū
nature sue ⁊ virtutis amisit ¶ Augustinus de quā
euangelistarum In domo non habitabat· hoc est in
conscientia sua non requiescebat· In monumentis
manebat id est in moribus operibus hoc est peccato
delectabat ¶ Ambrosius Vel quod sunt corpora pr
fidorum nisi quedā sepulcra in quibꝰ dei vba non ha
bitant ¶ Aug· de que· euan· Ex aūt cōpedibꝰ ferreis
⁊ catenis ligabat· significat graues ⁊ duras legis
gentiū· q̄bꝰ ēt in eoꝝ republica pcā cohibent· q̄ nūt
vinculis talibus diruptis agebat a demonio i deser
significat q̄ ēt ipsis erāt gētibus legibꝰ ad ea federata
piditate ducebāt q̄ iā vulgarē ꝓfectuꝫ ecclesie

q̄ vere in legio demonum erat. significabat sic gen
tes que multos demonibus seruiebant. q̄ in porcos
quidem i montibus demonia ire concessa sunt. sic
q̄dam immundos & superbos homines quibus
dominabat̄ q̄ per idolorum cultus. ¶ Ambi
dui enim hi sunt qui immundo vsu animalium vo
luptatem experti luculentis vite sue actibus
spiritalium coinquinauerunt ornamenta virtutum
¶ Aug. de que eua. Ex autem i stagnum precipi
tatione significat q̄ iam clarificat ecclesia. & libera
ta populo gentium a dominatione demoniorum i abys
sum impios sacrilegos reos suos qui xp̄o credere no
luerunt eos & profunda curiositate submersi ¶ Am
brosius Impetu autem feruntur i preceps quoniam
nullus mentis contemplatione reuocant̄ sed tanq̄ de
precipitate ad tenebras & improbitatis peruie detrusi
per fluxa mundi huius inercluso pereunt spūs
immundi. nisi enim i his qui fluido estu voluptatis
huius gliscit feruent illius spūs potest esse cōmerciū
Ergo igitur quia homo ipse sue ē autor erumne.
Nam nō quas porci more vixisset. nunq̄ accepisset
eam diabolus potestatem. aut si accepisset non ut
eam in eo ac probaret. Et fortasse diabolus quia
plerosq̄ aduentum bonos iam depredari non pote
rat non in bonis sed in malis querit meritum. ve la
tenter armatos sed insidiose inermibus. viderūt hoc
magistri gregum & fugerunt. Neq̄ enim vel plebis
principes. vel principes synagoge pereuntibus po
tuisse nolunt ferre medicinam. solus ē xp̄s qui aus
sus est peccata populorum ¶ Aug. de que. eua. vel q̄
porcorum pastores fugientes ista nunciauerunt. si
mul et quidam primates impiorum tanq̄ xp̄iana
legem fugiunt. potentiam tamen eius p̄ gentes stu
pentes mirando predicare. Quod aut̄ gerasenorum
regionis q̄ factum ē rogare ihesum ut ab eis di
scederet magno timore perculsi. significat magni
tudinem rerum sua utilitate delectatam honorare qui
dem sed nolle pati xp̄i nam legem. dum dicūt q̄ eā
sustinere non possunt. Admirantes tamen fidelem po
testatem pristina perdita conuersatione sanatum
Nembro vi i gerasenorum ciuitate spēm ait spē syna
gogi videre existere qui rogabant ut discederet.
eos timore magno tenebant. Infirma enim mens ni
si per dei verbum. nec potest pondus sustinere sapiē
tie. Ex eo tamen dominus molestus non fuit. sed ascendit
de infernalibus ad superiora a synagoga. scilicet ad ec
clesiam. & egressus ē per stagnum. Nemo enim de ec
clesia ad synagogam sine periculo transiit salutis. sed
illi qui de synagoga ad ecclesiam transire desiderat.
crucem suam tollat ut discrimen euadat. ¶ Aug. de
eo. Quod autem ille sanatus cupit iam esse cū
xp̄o. hoc est. Redi i domum tuam & narra quāta
tibi fecit deus. sic intelligitur. ut sic quisq̄ intelligat
per remissionem peccatorum redeundum sibi i con
scientiam bonam sicut i domum. & seruiendum eius
dem gratie. alioq̄ salutē ut deinde cū xp̄o regnet. Ne
q̄ properare vult esse cū xp̄o. negligat ministerium
nuntiandum fratribus redemptionem accomodatum.

Factum est autem cū rediisset ihesus ex
cepit illum turba. Erāt ei omnes expectā
tes eū Et ecce venit vir cui nomē iayr̄ Et
ipse princeps synagoge erat & cecidit ad pe
des ihesu rogans eum vt intraret in domū
eius. quia filia vnica erat illi fere annorum
duodecim & hec moriebat̄. & cōtigit dum iret
a turba comprimebatur & mulier quedam
erat In fluxu sanguinis ab annis duodecim
que in medicos erogauit omnem substantiā
suā. nec ab illis potuit curari. accessit retro
& tetigit fimbriam vestimenti eius. & confe
stim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait ihe
sus Quis est qui me tetigit. Negantibus
autem omnibus. dixit Petrus Et qui cum
illo erant Preceptor. Turbe te cōprimunt
& affligunt & dicis quis me tetigit & dixit
Ihesus tetigit me aliquis. Nam ego noui
virtutem de me exisse Videns autem mulier
quia non latuit cum tremens venit. & pro
cidit ante pedes illius. & ob quam causam
tetigerit eū Indicauit coram oī pplo & quē
admodū cōfesti sanata sit at ipse dixit illi Fi
lia fides tua te saluā faciet vade i pace

¶ Aug. de cō. eua. Post narratū apud Gerasenos mi
raculū trāsit. ad narrādū miraculū de archisina
gogis filia dicens. Factum est autem cum rediisset
ihs exce. illum tur. Erant enim omnes expe. eum.
¶ Ore. Sit qdē ppē doctrinā & ppē miracula ¶ Aug.
de con. euāge. q̄ vo adiūgit Et ecce vir cui nomen
Jayrus. Non continuo factum accipiendum ē. sed
prius illud de conuiuio publicanorum sicut narrat ma
theus cui rei sic continuatio hoc. ut non possit aliud fa
ctum consequenter intelligi ¶ Titus. Est autem posi
tum nomen in deorū causa qui tunc noverunt qd̄ ac
cidit. vt nomen demonstratio miraculi fiat Necessit.
autē non aliquis infimorum. sed princeps synagoge.
vt magis obturarentē in deorum ora. vnde sequitur
Et ipse prin. sina. erat Accessit autem ad xp̄m causa
necessitatis. urget enim aliquādo dolor ad agendum
ea q̄ decent sm illud psalmi In chamo & freno max
illas eorum constringe qui non approximāt ad te.
¶ Theophi. vnde necessitate instante cecidit ad pa
des eius. Sequitur enim. Et cecidit ad pe. ihesu De
cebat autem vt absq̄ necessitate cogente caderet ad
pedes eius. & cognosceret ipsum deū ee ¶ Cris. Sy
considera eius inertiam. quere enim a christo vt in
domum veniat Sequitur enim is rogans eum vt in
traret in domum eius ignorans scilicet q̄ absens po
terat liberare. nam si seruisset. dixisset sicut centu
rio. dic verbo & curabitur filia mea ¶ Greeus Cū
autem aduentus eius ponitur. cum subditur. q̄a vni
ca filia erat illi. domus fundamentum. successio ge
neris. fere annorum duodecim i ipso scilicet flore eta
tis & hec monebatur poe thalamis efferenda ad tu
mulum ¶ Cris. Aduenerat autem dominus. non vt

iudicaret mundum·ſz vt ſaluaret Quapropter non
examiat dignitatē presentis ſed ēmimiē arripit op⁹
ſciēs q̄ mai⁹ erat futur⁹ eo q̄ ārebaē vōbaē aē vt
ad remediū egrotās nouit aē ſe ſuſcitatur⁹ iā mor
tuā ⁊ miſereturum terremis firmam ſpem reſurrectio
nis ¶ Ambro. Suſcitaturus autem mortuā ad faci
endū fidē añ emorroiſſā curauit ſicut ⁊ reſurrectio
temporalis in paſſione domini celebrabaē vt perpe
tua illa credaē vīs ſeq̄ē ⁊ cōtigit dū iret a turba con
primebatur ¶ Cinil. Quod maximū erat mditum
q̄ veram carnem mouerat ⁊ omnē conculcaret ſup
biam ſpleq̄ enim a longe ſequebamē ſed eum circun
dabant ¶ Grecus Quedam aūt mulier grauī mor
bo detenta cuius infirmitas corpus· medici vero di
uidas conſumpſerant ſolam ſpem in tanta diffiden
cia repente vt poſſet dño De qua ſequitur et mu
lier quedam erat in fluxu ſanguinis ab annis duode
cim que i medicos erogauit omnem ſubſtantiā ſuā
nec ab vl̄ potuit curari accessit ree⁹ ¶ Tie⁹ q̄lē aē
nō eſt digna preconio hec mulier· que viribus ex
tinctis corpoream ob continuum ſanguinis fluxum ⁊
tanto populo concurrente arcta illum affectu roborā
ta ⁊ fide puerat populum· ⁊ retro latens tetigerat
fimbriā veſtimenti· Sequitur ēm· ⁊ tetigit fimbriā
veſtimenti eius ¶ Cinl. Neq; ēm licebat immūdis
vel tāgere quēq; ſāctor⁹ vel appropiquare viro ſan
cto. ¶ Criſoſto. Ritu autem legis huiuſmōi paſſio
reputabatur īmundicia magna· aliter etiam· nōdum
enim nec ipſa habebat dignam opinionem de eo ſpō·
emm putauiſſet latere· ſed tamen confiſa de ſanitate
accedit ¶ Theophilus· Sicut autem cū aliquis ocu
lum lucerne lucenti adhibet· aut igni ſpinas ſtatim
opantur· ſic quidem qui fidem affert potenti curare
ſtati curationem conſequit vīs ſeq̄ē· Et cōſeſti ſteti
fluxus ſanguinis eius ¶ Ori. Non autem ſola ve
ſtimenta ipſius mulierem ſaluauerūe· nam ⁊ milites
ſortiti ſunt ea inter ſe· ſed fidei eius intentio ¶ The
ophilus Credidit ēm ⁊ ſaluata eſt· ⁊ ut congruum
fuit· primo tetigit christum mentaliter· deide cor
poraliter ¶ Grecus Audiuit aūt dñs tacitas muli
eris ꝓsiderationes ⁊ tacēs liberauit tacētem· paſſus
ſua ſponte ſanctas rapinam ſed poſtea miraculum
publicat· Vnde ſequitur· Et ait ihesus quis eſt· q̄
me tetigit ¶ Cinl. Non enim latuit dominum perpe
tratum miraculum· ſed qui cuncta cognoſcit· quaſi
neſciret· interrogat ¶ Grecus Neſcientibus autē
diſcipulis q̄ querebaē· ſed putantibus de ſimplici
quodaz tactu dicere· dominū queſtioni reſpondent· ſe
quitur enim Negantibus autem omnibus dixit pe
trus· ⁊ qui cum illo erant· Preceptor⁹ tur· et oppri
mūt· ⁊ affligunt· ⁊ dicis· quis me tetigit Et ideo do
minus tactum ſua reſponſione diſtinguit Sequitur
enim Et dixit illis ihesus· tetigit me aliquis Sicut
etiam dicebat· qui habet aures audiendi audiat· quā
uis omnes habeant huiuſmodi corporalem audieū·
ſed non eſt vere audire· Si audiatur incaute· Nec
vere tangere· ſi infideliter tangatur· ¶ Cinl. Pro
palat autem ꝓsequenter q̄ factum ē cum ſubditur
Nā ⁊ ego noui virtutem de me exiſſe Reſpondet
ſm opinionem audientium· hic tamen nobis mani
feſtatur q̄ ipe verus eſt deus· ⁊ ex eo q̄ ꝓdigialiter
factum ē ⁊ ex ſermonibo· transcendit enim naturam
noſtram ⁊ forſan angelicā poſſe quēq; virtutē emi
nere quaſi a ꝓpria natura Conuenit autem hoc ſoli
ſupreme nature ipi illa nāq; creaturarum aliquam
genit ſaluandi poteſtatem Vel etiam aliqua alia ſcia
cet miracula faciendi· ſed diuinum preſtitam· non
enim ambitione glorie non pmiſit latere dnm vir
tutis oſtentionem qui mulierēs precepat tacere mi
racula· ſed quia ſpectabāt ad vtilitatem eoz qui vo
cabāeur p fidem ad grām ¶ Cri. Primo ēm ſolam
femine metum ne remotum conſciōe paterent q̄
ſurripiens grām Secūdo corrigit eā quia latere pu
tauerat Verax fidem ei⁹ exprimit cunctis· vt ⁊ alī
imitentur prodit q̄ nō minus miraculum reſtitutio
ſanguinis· dū oīdit ſibi cuncta patere ¶ Cinl. Ihūs
per principem ſinagoge ſuadebat indubitabiliter
credere q̄ a laqueo mortis eripiet filiā eius ¶ Ori
Ob⁹ aūt dñs nō ſtatim eam manifeſtauerat· ut diſ
ſo q̄ oīa ſibi liquent· faciat mulierē predicare q̄ fa
ctum ē· ne ſuſpitiōe miraculū careat· vīs ſeq̄ē· nobis
aūt mulier q̄a nō latuit eū tre ve· ⁊ pa· ante pedes
eius ⁊ ob quā cām tem· eū ſuscauit co· om· po· ⁊ qui
admodū yheſti ſa· ſic· ¶ Ori. Edē aūt ſanctē qui
nacta ē mlier ex tactu vbis ꝓfirmant ſaluare· vi
ſeq̄ē· Ait ipe dixit illi· f· t· te· ſal· fe· Vade i pa· in
ē eſto ſanc a tuo flagello ⁊ ſanat· pmo p fidem dein
deinde vero corp⁹ ¶ Titus Vocat aūt filiā tam fidu
cā ſanatā· fidē ēm grāz adoptōis ipendit ¶ Euſeb
eccl· biſtō· Dicūt aē hāc mulierē in paneade q̄ ci
rca pbilippi vīs fuit oriunda ſtatuiſſe emūnctos mi
gnes collatu ſibi bñficij a ſaluatore· ſtabat nāq; ig
altā baſin ad limīa dom⁹ eius eneū ſitacrū mulieris
flexis gēibo· manibus q̄ iūctis quaſi ꝓcare ex ad
oppoſito aliud erectū ſitacq; adiſtatum eiuſdē ma
terie amictū dyploide ⁊ manū vſus mlierē ejtōis
añ e⁹ pedes ſup ipam baſin aliena ſpēs plāe orta ſ
vſq; ad enee dyploidis oras pangens mercedis dñe
paſſionū eē ferebaē· hāc aē ſtatuā dicebat reſtitue
re xp̄m quā maximin⁹ deſtruxit ¶ Amb. miſtice ai
reliquerat i gerazems ſinagogā xp̄s ⁊ quā ſua cū
recepant· recepi⁹ aliem ¶ Deo· vt i fine ſeculi dñs
ē ad iudeos rediturus aegrotantes p fidem gentiliū ſibi
ter acapiēdus ¶ Amb quē aē putam⁹ ſinagoge pri
apē eē in legē cū ꝓtēplatōe dñs ſinagogam i pōs
ōrehāt ¶ Deo· vt princeps ſinagoge moſes inſtrue
tur· vīs hī rayrus· i illūines vt illuminat⁹ vōē q̄ qui
accepit vba vite dare nob ⁊ p⁹ ceteris illuīne ⁊ ipe
a ſpūſancto illūiaē· credit aē archiſinagog⁹ ad pon
ibu q̄a legislator cū tota pacta ꝓgenie xp̄m in carne
aparēcē lōge ſibi pferēdū ee ognouit· Et in caput
xp̄i deus quemenē pedes acapiēdi filie incarnati q
terrā nre mortalitatis tetigit· rogauit aē ferare i be
mū ei⁹ q̄a ei⁹ videre deſiderabat aduēū filii aē ei
ca ei⁹ ē ſinagoga q̄ ſola ē legali inſtitutiōe ꝓpoſita q
xp̄i· eratis ānō· hoc eſt tempore pubertatis appropi
quante moriebatur quia nobiliter a prophetis ob
cata· poſtq̄ ad intelligibiles annos peruenerat in q
bus ſpiritales deo fructus gignere debebat· ſubito
erroū languore oſternata ſpiritalis vite nā amiſit

ri non succurreret. corruisse i monte Ad pu
ll autem sanandam pergens dns a turba compmie
gus gens iudee salutaria monita prebens carnalib
populorum est consuetudine grauatus ¶ Amb. Ad
hec aut principis filiam dum pperat dei verbu ut
lios faceret filios israel sancta ecclesia ex gentibus
congregata que miseriarū lapsu criminū depibat. pa
retam alys hoc pnpiue sanitatē ¶ Sed. Dupliciter
autē sanguinis fluxus pt intelligi. hoc est ex sup ido
latrie pfessione ex sup his q carnis ex sanguinis ob
scenis patrimē ¶ Am. Aliud aut sibi vult q hec
principis filia annoz. xij. manebat ex mulier ista fluxu
sanguinis ab ānis. xij laborauit nisi ut melligat quia
quidā synagoga viguit laborauit ecclesia ¶ Sed
nu enim pene secli erat ex synagoga impatriarchis
misterijs ex gentilium nationem idolatria fedauit
¶ Aug. Sicue aut illa i medias erogauerat oīa
substātias suas. ita cōgregatio gentiu amiserat oia
bona sua. ¶ Beda Medicos aut intelligi siue falsos
theologos siue philosophos legūq doctores secula:
nam qui multa p virtutib vicijsq differētes vulia
q vitijs instituta mortalibus dare pmittebant. seu
ipsi inuados spūs q velut homib cōsulendo se pro
bo colentes ingerebāt quibo audiēdis gētilitas quā
omnis naturalis idustne vires expenderat tamto
ens pcunia ab inquinatis sue sorde curari ¶ Amb.
Rabbis aut egrotare populū uideoz sperare cepit
alutis sue remedium tempus venisse cognouit quo
ator de celo surrexit ve occurreret fide pmp
ax pudoz cāātoz hoc ē em pudoris ex fidei agno
scens infirmitatem nō desperare vemā Verecunda
ergo fimbriam tetigit. fidelis accessit religiosa credi
do sequens sanatam se esse cognouit sic sancta plebs
gentiū que deo credidit peccatum erubuit. ut desere
ret idola deseruit ve crederet deuotionem exhibuit
ut regeret. sapientiam indult ut sanctatem suā ipa
fateret fiducia sumpsit ut faterē q pnpuisset ali
unde ¶ Hero aut tangitur xps quia scripturē p
hominum oīa tua ambulabis ¶ Beda Et ipe ait si
quis michi ministrat. me sequat. siue qz psentē m car
nē nos videmus vel quia pactis dispensationis sa
cramēta per fidem cepit vestigia eius subsequitur.
¶ Greg. Premēte aut turba vna redempcio
nis nostre mulier tetigit quia carnales quiq i eccle
sia eū opprimunt a quo longe fugit. et soli tangunt qui
huc veraciter humiles aduingunt turba igit pmit
tit non tāgit quia importuna ē p presenciā ex absens
p vitā ¶ Beda Vel vna credula mulier dnm tāgit
quia qn diuersis heresibus inordinate afflugit. solo
catholice ecclesie corde fideliq q̄rit ē ¶ Am. Ho ei cre
dit q̄ pmic credit q tāgit fid tāgit xpc fide videt
dum ve fidez tāgentis exprmerit dic. Ego cognoui
virtutem de me exisse. qd ē euidentius miraū quia
non mera possibilitatem cōditionis humane atq in
tra corporis claustrū diuinas coartata ē Sed vltra
fidei nostre mediocritatis virtus exundat eterna nō
men humana ope plebs gentium liberatur. sed dei
manus ē congregata nationum que etiā breui fide
misericordiā inclinat eternā. nam si cōsideremus quā
sit fides nostra. et intelligamus quātus sit dei filio

videmus quia comparatione eius fimbriā tantumō
tangamus Hupiora vero vestimenta eius nequim
attingere Si igitur et nos curari volumus. hō tan
gamus fimbriam xpi ¶ Non autem latet eū quicūq
tetigerit beatus qui vel extremam partem verbi
tetigerit nam totum quis potest comprehendere.

¶ Adhuc illo loquente. venit quidam ad
principem synagoge dicens ei quia mortua
est filia tua. noli vexare illum Jhesus autē
audito hoc verbo Respondit patri puelle.
Noli timere. crede tantum. et salua erit Et
cū venisset domum. nō permisit intrare secū
quēq̄ nisi petrum et iohannez et iacobum et
patrē et matrem puelle. Flebāt aū omnes
et plangebant illam At ille dixit. nolite fle
re. nō ē em mortua puella sz dormit Et dri
debant eum. sciētes quia mortua esset Ipse
aut tenens manū eiz clamauit dicēs. puel
la surge Et reuersus est spiritus eius. et sur
rexit continuo Et iussit illi dari manduca
re Et stupuerunt parentes eius Quibus
precepit ne alicui dicerent qd factū erat.

¶ Cnf Opportune dns expectabat puelle mortem ut
ppalaretur resurrectionis miraculū ppter qd et tar
dius incedit et loquitur cum muliere diuaz ut Ars
chisinagogi filia expiraret et huius aduentus nūcij
aduenirent Unde dicitur Adhuc illo loquente venit
quidā ad prin- sina- di-a- quia mor- est filia tua no-
vex- illum ¶ Hg. de con- eum. Sed cū matheo archi
synagogum non morituram filiam suam narret domi
no nunciasse sed omnino defunctā lucas autē et mar
cus nondū mortuam usq adeo ut dicant venisse po
stea qui mortuam nunciarent considerandum est ne
repugnare uideatur Et intelligendum ē breuitatis
hoc causa matheum potius dicere voluisse Roga
tum esse dominum ut faceret. qd eum fecisse manife
stum est scilicet ut mortuam suscitaret Attendit em
non verba patris de filia sua. sed qd est potissimum
voluntatem Sane si alij duo vel quilq eoz patrē
memorassent dixisse qd venientes de domo dixerūt
Ne iā nō vexaretur ihesus. quia puella mortua fu
isset. repugnarent eius cogitationi verba que posu
it matheus ¶ Nunc uero illud nūciantibo et prohiben
tibus ne magister veniret. non legitur qd ipse consen
serit Unde dominus non diffidentem reprehendit sed
credentem robustri cōfirmauit. Unde scīt Ihesus aut
au- hoc v- re- pa- pu- no- ti- sz crede em et salua eris.
¶ Alcha. Fidem dns exigit ab inuocantibo eū non qz
indiget adminiculo aliorum Ipse namq est dominus
et largitor est fidei Sed ne videret exaccepcōe per
sonarum sua dona conferre ostendit qd credentibus
faueat et ne sine fide accipiant beneficia et ea per infi
delitatem aboleant vult em benefaciens durare gra
tiam. et sanans in concessum permanere remedium
¶ Theo. Mortuā aut suscitatur. docet omnes qui
nos docēs absq iam gtia eē. et nihil ad demōstracōm

facere ⁊ q̄ cum quis debet miracula ꝓperare non
decet ipm esse in medio plurimoꝝ sed solitariꝰ ⁊ ab
aliꝭ seperatꝰ·vñ seqūtur·⁊ cū peruē·ad domum nō
permisit intrare secū quēq̄ nisi petrum iobānē ⁊ ia
cobum ⁊ patrē ⁊ matrē puelle ¶ Solos aūt hos in:
tromisit tamq̄ discipłoꝝ vices ⁊ potēres miracłū
occultare ¶ Non em̄ volebat ipm ante tēpus plu
bus revelari forte ꝓter iudiam iudeoꝝ hic ⁊ cum
quis nobis inuidet nō debem⁹ iustitias nr̄as q̄ reue
lare ne ei maioris inuidie occasio enbuat· ¶ Unde·
Ceteros aūt discipłos nō assūpsit ꝓuocans eos ad
appetitū maiorem ob id quoq̄ q̄ nondū erant plene
dispositi vt ⁊ alij istos imitent̄ ¶ Assūpsit etiā paren
tes m testes ne quis dicere posset fallax esse resur:
rectōis iditū ad b⁹ etiā illud nata q̄ deflētes exclu
sit a domo ⁊ indignos ostēdit huius mōi visione seq̄
tur em̄·flebāt aūt omnes ⁊ plangebāt illā· q̄ si tūc
exclusit multomagis nūc tūc em̄ nōdū patuerat in
somnum mortē fuisse querlam ¶ Iulli⁹ ergo de cete:
ro se cōtundat murmā miserens· xp̄i victorie qui fu
gauit mortē ⁊ eā in somnū querit ad cui⁹ oīsionem
subdit· at ille dixit·no·flē·nō est mortua pu·ſ dor·
Oīs singula sibi forte in ꝓmptu ⁊ q̄ eam vuifica
ret q̄si suscitaret a somno·nihilomin⁹ em̄ deridebant
eū· Sequit̄ em̄·⁊ den·eū sci·q̄a mor·esset quos nō
oburgauit nec derisionē repressit vt eā derisio fi
ac mortis indicū·nā quia vt plm post acta miracu
la hoīes gleuerāt incredoli vbis ꝓphis eos puenie
vt aūt quasi ꝓclusum disponeret ad resū redōis fidē
tenz manū puelle· vñ sequit̄· Ipe aūt te·ma·e·cla·di
pu·surge·cūq̄ tenuisset suscitat eā vñ sequit̄·⁊ res
uer est spūs aꝰ⁹ ⁊ sur·protinus nō em̄ ifudit alā aiaz
sz illāmōdē que expirauerat vitutis nec solummō
suscitat imo iubet eā illam ambari· Sequit̄ em̄·Et
iussit illi dare mānducare ne sez phantasticū esse vi
deatur q̄d factū est ¶ Nec ipe ꝓmat sz alīs mandat:
sit̄·⁊ i lazaro dixit soluite eū ac deinde ꝓtinꝰ mēse
scit ¶ Ore·Deū stupefactos miracło ⁊ pene clamā
tes pēres cohibet ne factū ꝓdicent· Sequit̄·em̄·Et
stupe pa·aꝰ⁹ q̄bus ꝓce ne alicui dicerent q̄d factum
erat· Oīs q̄ largitor bonoꝝ est nō aūt cupidꝰ gtie
dator totū mihil recipiens·qui vo venāt opm gtiaz
aliq̄n q̄dem exhibuit aliq̄n vo recepit ¶ Beda· Di
stice aūt salvata a fluxu sanguinis mīere mox filia
pīncipis mortua nunciat̄ q̄a dum ecclia a vitioꝝ la
be mundata est ꝓtinus synagoga pfidia atq̄ invidia
soluta est ꝓfecta q̄dem q̄a in xp̄m credere noluit·in
vidia vo quia ecclīaz credidisse doluit· ¶ Amb·ad
huc aūt ⁊ duuli pīncipis incredoli erant ad resurre
cōem quā ibs in lege ꝓmisit In euangelio ꝓpleuit·
vñ dicit·noli vexare illū ¶ Bed·Ut p eos sigfica
tur qui a deo desticutū synagoge statum vident ut
restauran posse nō credant· Deo q̄ p suscitatione
illi⁹ supplicandū esse nō estimant Sed que ipossibi
lia sunt apud hoīes possibilia sunt apud deū· Dñs
dns ei dixit·noli timere credere tm̄ ⁊ salua ere·pr̄
puelle cet⁹ doctorum legis acꝑitur qui si credere
voluerit etiam subieda ei synagoga salua erit ¶ Am·
Deaq̄ cū venisset in domū Paucos future resurre
ctionis arbitros assūit· nō em̄ a multis ꝓtinus est
credita resurrectio que em̄ tante diversitatis ē causa
Sup̄ publice filiꝰ vidue suscitatur hic remouet̄r
plebs arbitri·sed puto q̄ pietas ibi dominū declarat̄
qua vidua mr̄ vnica filij nō patiebat̄ mestas est em̄
forma sapiēte i filio vidue deo ecclam credituraz
In archisinagogi filia credituros q̄dem iudeos si ex
plurib⁹ paucores Deniq̄ dicente domino nō ē mor
tua puella sed dormit deridebant eū· Quicūq̄ enim
nō credit irridet fleant igit̄ mortuos suos q̄ patent
mortuos vbi resurrectionis fides est non mortis spe
cies sed quietis ē· ¶ Beda· Synagoga etiam quā
spōsi lectulum qua vuere posset amisit quasi mē pīn
gentes mortua iacens nec hoc ipm ꝓplangebat i
telligic· ¶ Amb· Cenens autem dns manum puella
sanauit eam beatus em̄ si cui⁹ manus sapiencia tan
ac mducat inpenetralia sua dan subeat mducari
Panis em̄ celestis est dei vbum Inde ⁊ illa sapiēs
que diuum corporis ⁊ sanguinis altaria replent al
menas venire inquit edite panes meos ⁊ bibite vi
num q̄s miscui vobis ¶ Bed· Surrexit aūt puella
statuo quia xp̄o manū protendente hō a morte animē
resipiscit Sunt em̄ nōnulli qui iacente em̄ cognitio
ne peccati sibi mortē consciscunt Sed tales se vi
ficare significans dominꝰ suscitauit filium archisy
gogi Alij vero ipsum malum quo delectant agitā
mortuū suum qua si extra portas efferunt ⁊ hos q̄
suscitare demōstrans suscitauit filium vidue extra
portas duitatis Quidam vo etiā peccata gloriant
ne se quasi sepelendo corrumpūt ⁊ ad hos eruen di
rigendos adest gracia saluatoris ad quod monumēti
resuscitauit lazarum·iij·dies imonumento habens
Quanto autem grauior est mors anime tanto acri
or penitentis feruor insistat· Unde tacenorm ꝓpla
tu mortuam leui voce resuscitat delatum foras tur
nem pribus dictis corroborat Ad quaridumi vo
suscitandū fremuit spū lacrimas fudit ⁊ voce ma
na clamauit·si ad hoc nocendū q̄ publica mors pe
blico eget remedio levia peccata secreta queūt pe
nencia deleri· Puella in domo iacens paucis arbitris
resurgit Iuvenis extra domum turba multa com
tante suscitatur lazarus de mona nēo vocꝰ⁹ mul
tus populis innotuit·

Capitulum nonum.

Conuocatis aūt xii. apostolis de
dit illis virtutem ⁊ potestatem
super omnia demonia ⁊ vt lan
guores curarēt Et misit illos ꝓ
dicare regnū dei ⁊ sanare infirmos. Et ait
ad illos. Nichil tuleritis in via neq̄ virgam
neq̄ peram neq̄ panem neq̄ pecuniā neq̄
duas tunicas habeatis Et iq̄cunq̄ domꝫ
intraueritis ibi manete ⁊ inde ne exeatis.
Et q̄cūq̄ n̄ receperit uos exeūtes de civitat
illa etiā pulverē ped̄ vr̄oꝝ excutite in testimo
nium supra illos. Egressi aūt circuibāt p ca/
stella euāgelizātes ⁊ curantes ubiq̄

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Dicebat insticuos mīstros sacrarum doctrinarum posse mira peragere ⁊ per ipsos effectus credentium dei mīstri. vnde or. ¶ Conuo. aūt. xij. apostolos suos vir. ⁊ po. sup oīa demo. In quo elatum superbum diaboli flectit. qui dicebat aliquādo non est q̄ contradicere valeat. ¶ Eusebi. Et vt per eos veneē gratia humanum. non solum dat eis ut prauos spūs aliquos. sed etiam quālibet infirmitatem sanent ex aīa repellendo. Vnde sequē. ⁊ vt lang. curarent. ¶ Cirill. Quamuis hec diuinam filij potestatem nature corporali non conuenientem agere nāq; miracula aderat tamē non natura sed participatione spūssancti. sup hoc autem alios concedere potestatem prorsus alienum erat ab eorum virtute. Qualiter enim posset natura creata sup spūs dona possidere dīm. At dīs noster ihesus xp̄s tamq̄ naturaliter deus existens operatur huiusmodi gratiam quibus vult non immerito. eos alienam virtutem. ¶ ifundens ex pmptu gratie. ¶ Cnf. Postq̄ autem satis confortaret ex eius comitiua. ⁊ cōpetens nacti sint arma virtutis eius. mittit eos. vnō sequē. Et predicent regnū dei. ⁊ sana infir. vbi cōsidera q̄ nō cōmendat eis aliquod sensibile dicere sicut moses ⁊ prophete qui terram ⁊ bona terrena promittebāt. hic vero regnum celorum ⁊ quecūq; continentē in eis. Greg. nazanzenus. Dicturus autem discipulos ad predicandum dominus mīstros instruxit. quos humiles. sic eos virtuosos esse. sic cōstantes atq; mansuetos. ⁊ ut breuiter loquar. celestes. ut non mirum quo eorum modum viuendi q̄; pter verbum euangelica doctrina pagarē. ⁊ ideo cum eis ⁊ baculorum ⁊ amictus singularitate mittebantur. ¶ Et ne ad illos. Nihil tuleritis i via. neq; aurum. neq; pa. neq; pec. neq; duas tūicas beatus ¶ Chrisostomus quidem per hoc constituebat. primos ipsos infirmos. reddens discipulos. Secundo sed confirma eos a qualibet cura. ut totus studium ad predicandi verbū. Certo docens eos priam virtutem. Ne forsan dicas. aliquis cetera quidem habere rationem. sed non habere peram i via. nec duas tunicas nec baculū. cuius rei causa precepit. volens scilicet eos esse in qualibet diligētia. Et ut ita loquar exercitatos angelos facit eos. diuinens a qualibet cura. ne una sola cura detineant doctrine. ¶ Eusebi. Volens igitur eos exercere cupidine rerum. ⁊ sollicitudinibus eius prouisionis. ē hoc. Sumebat enim exemplum a boni. ⁊ animositatis eorum qui habito in montibus exercere vitam ducere paupertatis nō effugiunt que subesse. decebat enim eos quoddam cōmertium facere. ⁊ recipientes salubres virtutes recompensare obedientiā mandatorum. ⁊ cum milites eos dicerem regni dei. accingit eos ad pugnam in hostes. nemo enim colere pugnatem. Nullus enī militans deo implicat se negotiis secularis negotijs. ¶ Ambro. Quasi arma dicat esse qui euāgelizat regnū dei preceptis euāgelicis designat. hoc ē ut subsidij secularis ammiculo nō requirat. fidenq; totus inherēs putet quod minus alia requirat. magis posse subpetere. ¶ Ihe. Non enim ipos mendicos mittit q̄ neq; panē ipos petere vult. nec aliquid aliud quibus indigent mul

ti. ¶ Aug. de con. euā. Vel dom̄s hec possidere discipulos ac ferre noluit nō q̄ necessaria non sint sustentationi huius vite. sed q̄a sic eos mittebat. ut eis hec deberi monstraret ab illis quibus euāgeliū credentibus annunciarēt ut sic secum non possiderent. neq; portarēt huic vite necessaria. nec magna nec mīma. Deo posuit sm marcū nec at ⁊ virgam. oīdens a fidelibus suis oīa deberi mīstris suis nulla supflua requirentibus. Hanc autem potestatem virge nomīe significauit. cum diceret nequid tollerent in via nisi virgam tantum. ¶ Ambro. Possunt etiam qui volunt hoc ad eum deducere tractatum. ut spiritalem tantūmodo locus iste formare videatur affectū q̄ velut indumentum q̄ddam videat corporis exuisse nō solum potestate raneda contemptuq; diuiciaꝝ. sed etiā carnis illi⁹ illecebris abdicatus. ¶ Theophi. Quidā etiam apostolos nō portare peram neq; baculum aut duas tunicas sic intelligunt. q̄ nō thesaurizent. hoc enim pera innuit congregans multa. neq; sine iracundi. ⁊ tribulatu spūs. q̄d significat baculus. neq; sint fidei ⁊ duplici corde q̄d significat tunica duplex. ¶ Cirillus. Sed diceret aliquis. vnde ei necessaria erunt. ⁊ ideo subdit. Et in quācūq; domum intra. ibi ma. ⁊ inde ne exe. Quasi diceret. subsidiat vobis discipulorum fructus qui recipientes a vobis spiritalia vos procurabunt. Iussit autem eos in vna domo manere. ut nec hospitem grauent eum scilicet dimittendo. nec ipsi gulositatis ⁊ leuitatis suspitionem incurrant. ¶ Ambros. Alienū nāq; a predicatore regni celestis assent curiositare p domos. ⁊ inuiolabilis hospitij iura mutare. Sed vt hospitij gratia deferenda censeē. ita etiam si nō recipiantur. excutiendū pulueē egrediendūq; de ciuitate mādatur. cui sequē. Et quicūq; nō receperit vos exeē. de ciui. illa etiam pulueē pedum vestrorum excutite testi. sup illos. ¶ Beda. Pulvis excutiē de pedibus apostolorum in testimoniū laboris sui q̄ ingressi sint in ciuitatem ⁊ predicatio apostolica ad illos vsq; peruenerit. Que excutiē pulvis cum nihil ab eis accipiant. nec ad victum quidem necessarium qui euāgeliū spreuerit. ¶ Ciril. Nā iprobabile valdē ē ꝺrēnēos saluareē. ꝺmonē ⁊ patrēfamilias se famul benignos oīdere vel benedictiones eorum exigere. ¶ Ambr. Nō mediocris etiā boni remuneratio doceē hospitij. vt nonsolum pacem tribuamus hospitibus. verumeē si qua eos terrene obumbrant delicta leuitatis recipientis apostolice predicationis vestigia auferātur.

¶ Beda. Cui vero perfidia negligentia vel etiaꝫ studio verbum dei contemnūt horum vitanda communio est excutiendus pulvis pedum ne gestis manibus pulueri compandis mentis caste vestigiū polluatur. ¶ Eusebi. Cum autem precinxisset dominus discipulos suos timq̄ milites dei omnibus virtutibus ⁊ sapientie monitis. mittens eos iudeis ut doctores ⁊ medicos ipsi ꝺm hoc p̄cedebant. vnō sequiē. egressi autem circuibant per castella. euāngelizantes ubiq; Quasi doctores quidem euāgelizantes sed quasi medici prestantes remedia ⁊ verba miraculis comprobantes.

¶ Audiuit autē herodes tetrarcha omnia que fiebant ab eo. ⁊ hesitabat eo⁹q; diceretē

aquibusdam vo q; helias aparuit. ab alijs aut̄ q; ꝓpheta vnus de ātiquis surrexit. et ait herodes. iohānem ego decollaui Quis autem est iste de quo audio talia Et quere bat videre eum.

¶ Cri. Volens translato tempore non a principio percepit herodes facta iesu vt pateat tibi tyranni superbia vnde dicit Audiuit autem herodes de omnia que fiebāt ab eo ¶ Theo. iste herodes erat filius magni herodis qui pueros interemit Sed ille quidem rex erat iste autem tetrarcha Inquirebat autem de christo quis esset Vnde sequit Et hesitabat ¶ Cris. Peccatores enim scientes et nescientes quēq; strepitum pauescunt Peccatum enim nemine arguente hominem prodit nemie accusante condemnat et omnīdū expigrum reddit deliquentem Causa autem timoris posmēs sequit cū dicit eo q; dicerēt a q̄ q; io. surrexit alij vero q; helias aparuit. ab alijs aut̄ q; propheta vnus de antiquis surrexit ¶ Theop. Judei enim resurrectionem mortuorū expectabant in vita carnali et in commessationibus et potibus Sed resurgentes non erunt incarnalibus actibus ¶ Cris. Cum ergo audisset herodes quibus iesus vteretur miraculis ait Johannē ego decollaui Quod non erat ostentationis verbum sed solantis suum timorem et persuadentis animē perturbate recolere q; ipse eum occidit Et quia iohannem decollauerat subdit Quis autem est iste de quo auta. ¶ Theo. Quasi diceret si iohannes est et a mortuis resurrexit videns eum cognoscam Unde sequit Et quere. vi. eum ¶ Augusti. de con. euā lucas autē hunc eundem narrandi ordinē quē marcus tenens non cogit credi rem gestarum eūdem ordinem fuisse. in his etiam verbis Marco attestatur ad hoc dū taxat q; alij dixerint non herodes iohannem a mortuis surrexisse Sed quia hesitantem ipsum memorauit herodem. intelligendum ē autem post istam hesitationem confirmasse in animo suo quod ab alijs dicebatur cum ait pueris suis sicut Matheus narrat. hic est. iohannes baptista ipse surrexit a mortuis aut ita pruntanda sunt hec verba. matthei vt hesitantē adhuc indicent.

¶ Et reuersi apostoli narrauerūt illi que / cumq; fecerunt Et assumptis illis secessit seorsum in locum desertum qui est bethsaida. Quod cum cognouissent turbe. secute sunt illum Et excepit illos. et loquebatur eis de regno dei. et eos qui cura indigebāt sana / bat Dies aut cepit declinare. Et accedentes xii. dixerūt illi Dimitte turbas vt eūtes in castella villasq; q̄ circa sūt diuertant et inueniant escas q; hic in loco deserto sumus Ait aut ad illos Vos date illis manducare Et illi dixerunt. Nō sūt nobis plusq̄ quinq; panes et duo pisces nisi forte nos eamus et emamus in oēm hāc turbam escas Erāt aut viri fere quinq; milia Ait autem ad discipulos suos facite illos discumbere p contubia quinquagenos Et ita fecerunt Et discumbere fecerunt oēs Acceptis aut̄ panibus quinq; et duobus piscibus respexit in celū et benedixit illis et fregit et distribuit discipulis suis ut ponerent ante turbas Et manducauerūt oēs et saturati sūt Et sublatū est q̄d superfluit illis fragmentorū cophini. xii.

¶ Augustinus de con. euangeli. Duobus et maxime precedentium occasione narrant quemadmodum sit Johannes ab herode occisus Lucas autem quem longe supra de passione Johannis narrauerat per q̄m memorauit illā herodis hesitationē de domino quinam esset et continuo subiungit Et reuertentes narrauerunt illi quecūq; fecerunt ¶ Theo. Manifestum est narrant que ipsi fecerunt et occurrunt. videntes iohānes eos in docendo occupatos sic passos vel sicut eiusdem iohis et discipuli renunciant sicut matheus insinuat ¶ Hido. abba Quia vero dēs viros signorum ab hominibus attendentes cum eis in locis eremis non discedant. post occisionem baptiste reserens occasiones discessit. vnde sequit Et assumptis illis secessit seorsum in locum desertum qui est bethsaida ¶ Beda. Et aut̄ bethsaida in galilea ciuitas andree et petri et philippi apostolorum ppe stagnum genazareth Hanc timore mortis hoc egit ut quibus arbitrāt si parcit inimicis suis ne homicidio hominum augeretur simul et opportunū sue passionis tempus expectaret ¶ Cri. Non aut̄ prius si relato sibi q̄d academi secessit. manifestans p singula carnis veritatem ¶ Theo. In desertū aut̄ locum abijt dominus quia operaturus erat miraculum panū. ne quis eorum de ciuitate prope existente oblata sunt panes ¶ Cri. Vel vadit in desertum locum vt nemo sequatur Sed ne plebs sic discessit. sed cōmittat ipsum Deo sequitur. Nō cum cogitur se. fugere illum ¶ Cri. Vel quidē postulantes a demonibus liberari. Illi vero languoq; remotionē necnō quos ei⁹ obliebatur beneficia illiū attentissime visitabant ¶ Theo. Ipse autem potens quosq; saluare excipiendo singulos diuersis insciis. sanādo egrotos reficiendo tenuiores quosq; deuotione credentiū delectē insinuat. Dū sequit Excepit illos et loquebatur illis de regno dei. et eos q̄ cura indigebāt sanabat ¶ Theo. vt addiscas q; que sint nos sequentia dimittatur verbo et operi. et q̄d decet discere equa et operari dicta illi reclinantur autem die discipuli aperiens alios q; curā hīe. Ebe misereri. vñ sequit. Dicit aut̄ cepit declinare. et accedentes xii. dixerunt illi Dimitte turbas vt eūtes in castella villasq; que circa sūt diuertant et inueniant escas q; hic in loco deserto sumus ¶ Cri. Non dicūt ē diuisas passionū postulabant remedia. et q; videbāt discipuli solo nutu posse ipsum q̄d infirmi petebāt dicūt dimittē eos ne ipse amittat aspice aut exuberātē māsuetudinē ei⁹ q; rogant ē ita eis largiē q̄ postulāt discipuli si sequatur ipsum absq; bāa mānice dixere mīdās eis escas exhibi. vñ sequit

re autem ad illos vos date illis manducare.
¶ Theophi. ¶ Non autem hoc dicit eorum responsio ignorantes. sed volens ipos inducere vt dicerēt. quot panes haberent. ¶ sic magnum ostenderet ex eorum confessione miraculum panum quātitate audita.
¶ Cyrl. Sed qd mandabat intolerabile discipulis erat qui nō habebant penes se nisi quīq panes ¶ duos pisces. Qui sequit. At illi dixerūt. nisi forte nobis plus qī quīq panes ¶ duo pisces. msi forte nos eamus ¶ emamus in omnē hanc turbā escas. ¶ Aug. de consen. euā. Ea quidem verbis lucas in vnam sententiā conuenit ex responsione philippi dicentis. Ducentorum denariorum panes non sufficiūt eis vt vnusquisq modicum qd accipiat. Et responsione Andree dicentis. Est puer vnus hic qui habet quinq panes ordeaceos ¶ duos pisces. ut narrat Johannes. Ex enim aut. Sufficiunt nobis plus qī quinq panes ¶ duo pisces. Andree retulit responsionem. Quod vero ad uerbum. msi forte nos eamus ¶ emamus in omnē hāc turbam escas. videtur ad responsionē philippi pertinere qui ducentos denarios tactuit. quātūq ¶ in ipsius pectore summa hec posset intelligi. Cum enim dixisset Et puer vnus hic qui habet quinq panes ordeaceos ¶ duos pisces adiunxit. Sed hec quid fuerint omnia. hoc ē differentie msi forte nos eamus ¶ emamus in omnē hanc turbam escas. Ex qua varietate verborum. rerum aūt sententiarūq concordia satis apparet illibenter nos deceri. nihil querendum ¶ verba nisi loquentis voluntatem. cui demonstrāde imprimis debent omnes veridici narratores. cum de deo vel de angelo vel de deo aliquid narrāt. ¶ Cyrl. De quo autem adhuc ad magis ardua ferat miraculum. credendum nō parua fuisse multitudo virorum. cum se quinq fuerint autem vir fere quīq milia. exceptis scilicet mulieribus atq pueris vt alius euāgelista refert. ¶ Theoph. Docet aūt dns qd decet cum hospitalitatem aliquā recipimus ipm. ¶ omnia cōsolationis parare. Dns inquit. Ait aūt ad discipulos suos. vt facilius discumbere p partes quinquagenos ¶ ita fecerunt discumbere fecerunt omnes. ¶ Aug. de cō. euā. Quod lucas hic dicit quingentos fuisse qui discubuere. Marcus vero quīquagenos. ¶ centenos. Ideo non mouet. quia vnus partem dixit. alter uero. Verum si alius de quīquagenis tantuq cōmemorasset. alius de centenis. valde uideret ea cōtrariū esse sibi. Si discerneretur verumq dictū esse vnū aut alterum alterum aūt ab alio esse cōmemoratum ¶ tū attentius considerantem inuenire debuisse quis non facile uideat. Hoc ideo dixi. quia existunt sepe aliqua eiusmodi que parui momenti uidentur temere iudicantibus cōtraria uideri ¶ non sunt. ¶ Cyrl. Et quia credendū erat xpm venisse a patre factur⁹ miraculū aspexit in celum. Unde sequitur. Acceptis autem quīq panibus ¶ duobus piscibus respexit in celum. ¶ Cyrl⁹. Hoc rerum dispensatione pro nobis fecit. ut discamus qm in principio mense cum frangere debemus panem. benedicere uel offerre. ¶ elicere sup ipm benedictionem sacerdotem. Unde sequit. Et benedixit ¶ fregit ¶ dedit discipulis suis. discipuli aūt distribuebant. vt ponerent ante turbas. ¶ Cyrl. Aut quidem eis p manus discipulorum bonorum dispensatione. ¶ ne dent obliuioni iam pacto miraculo. ¶ Ambro. Non autem ex nō entibus facit escas ad pascendum turbas. ut obmutescat os Manichei asserentis alienas esse ab eo creaturas. ostendens se esse victualium largitorem. ¶ eum qui dicit germinet terra. Postulat qd pisces ad significādum qm tam manu qī aride dominabatur. Bene autem in languentibus speciale p egit miraculum agit ¶ beneficium gnale alens oīm etiam nō languentes. Unde sequitur. Et māducauerunt omnes ¶ saturati sunt. ¶ Grego. misenus. Quibus nec celum fluebat manna nec uell⁹ uirgea fuit natura producens frumentum eorū satisfaciebat egestati. sed ex ineffabilibus horreis diuine potentie beneficium affluebat. panis parabat factus in manibus ministrantium. necnon p saturitatem edentium augmentatur. Cuius etiam piscium eorum necessitatis non administrabat mare sed ille qui in mari piscium genus iussit. ¶ Ambro. Non exiguo sed multiplicato cibo populum liquet esse saciatum uidens in comprehensibili quodam ingressu inter diuidentium manus quas non fregerant multiplicare particulas ¶ intacta frangentium digitis sponte sua fragmenta fluxisse. ¶ Cyrl. Neq usq adhuc tātum quemq miraculum. sed sequit. Et sublatū est qd superfluit eis fragmentorum cophini xij. ut hinc esset manifesta certificatio qm opus caritatis in proximos vberem vendicat retributionem a deo. ¶ Theoph. Et ut addiscerem⁹ quātum hospitalitas potest ¶ quātum augent nostra cum indigentibus subuenimus. ¶ Cyrl. Fecit aūt superabundare nō panes sed fragmenta. ut ostendat illorum panū esse reliquias que vot facte sunt. ut eosdem esse cophinorum ¶ discipuli. ¶ Ambro. Discite aūt postq illa que ecclesie typum accepit fluxu curata sanguinis. precepq apti ad euāgelicā dōū regis dei fuit destinata gratie celestis impetrat alimentum. Sed quibo imparuae aduerte. nō otiosis nō in auitate quasi in synagoga vt seculari dignitate residentibus. sed inter deserta quarentibus xpm. ¶ Beda. Qui derelicta idea que prophete sibi non credendo caput abstulerat. in deserto ecclesie que virum non habebat. verbi pabula largitur. Petentem vero deserta gentium xpm mulcet filium caterue relictis membris prisce conuersationis ¶ variorum dogmatum sequitur. ¶ Ambro. Qui aē non fastidiunt. ipsi excipiunē a xpo. ¶ cum ipsis loquitur dei verbū non de secularibus sed de regno. Et si qui corporalis gerūt vlcera passionis. his medianā suam libenter indulget. Quibus autem mysterij ordo seruatur. vt prius per remissionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur. postea alimonia mense celestis exuberet. ¶ Beda. Die autem declinante turba reficit id est fine seculorum appropinquante. vt cū sol iustitie pro nobis occubuit. ¶ Ambro. Quāq nondū validioribus hec turba refidatur alimentis. Primū enim in modum lactis quīq sunt panes. Secundum vij. Certum ipm corpus xpi est esca solidior. Si quis aūt petere cibum veretur. ipse relictis suis omnibus festinet ad dei verbum. Dum autem aliquis audire incipit dei verbum. incipit esurire. Incipiunt apostoli esurientem videre. ¶ si illi adhuc non meminerant quid esuriant. intellexit xpc. scit qm nō secularē

abum esuriant · sed abum xpi · ¶ Nondum enim mel lexerant apli abum credentes nō esse venalem · no uerat xps nos ponus esse redimendos · suas vero epulas esse gratuitas ¶ Beda · ¶ Nondū autem erāt aplis missi quinq panes mosaice legis · ⁊ duo pisces uetuscp testamēti · q m abdito misterioꝝ latentiū qsi ads abissi cegebāt ¶ Qua uero quicp sē exterioris hoī mis sp̄ quīq milia uir dñm secuti designāt eos q i se culari adhuc habitu posita exterioribo que possidēt bene uti nouerunt · Qui quinq panibo alunt · quia tales necesse ē legalibo adhuc preceptis istrui · ¶ Hā qui mundo ad mogrū renunciāt · euangelica refecti one sublimes sūt · Duersi aūt gnuātium discubit designāt diuersos p orbem terraꝝ ecclesiaꝝ gnent qui vnā catholicam faciunt · ¶ Ambro · Nec vero pa nis quē fregit ihs · misisse quidem dei verbum ē ⁊ sermo de xpo qui cum diuiditur · augetur · de paucis em̄ sermoibo oibo ꝓfus redūdantē alimoniā ministra uit Dedit sermones nobis velut panes qui nr̄o duꝝ ubantur ore geminantē ¶ Beda · turbis autem esum entibus salubres nō noua creat cibaria · sed acceptis bis q̄ habuerunt discipuli · benedicit quia uenies in carne non alia qua ā q̄ predicta fuit · p̄dicat · sed ꝓphe tie dictū misteriis gr̄e grauida demonstrat respicit i celum ut illuc dirigendam mentis aciem ibi lucē sci entie doceat esse querendam frangit ⁊ ante turbas ponenda distribuit discipulis · quia legis ⁊ ꝓphe tie sacr̄a eis ut p mundum predicent patefecit ¶ Am bros · Non odose aūt que turbe suppsunt a discipul colliguntur · quia ea que diuina sunt apud electos facilius possis q̄ apud populos regi · Beatus ille qui potest colligere · que eā doctis suppsunt Qua ra tiōe autem cophinos xp̄s xp̄i · implenit · nisi ut illud populi iudaici solueret · quia manus eius in cophino seruierunt · Hic est populus qui ante lutum i cophi nis colligebat sed iam per crucem xp̄i uite celestis opatur alimoniam Nec paucorum hoc munus sed oim est · Nam p xp̄i · cophinos tanq̄ tribuū singula rum fidei firmamentum redundat ¶ Beda · Del per cophinos · xp̄i apostoli figurantur · ⁊ omnes sequen tes doctores fortis quidem hominibus despecti · sz intus saluanos ubi reliquie cumulata ·

¶ Et factum est cum solus esset orans erant cum illo ⁊ discipuli. Et interrogauit illos dicens Quē me dicunt esse turbe? At illi responderunt ⁊ dixerunt iohannem bap/tistam alij autem heliam alij quia ꝓpheta vnus de prioribus surrexit Dixit autem illis Vos autem quem me esse dicitis Respō dens symon petrus dixit xp̄m dei At ille in crepās eos precepit ne cui dicerent hec di cens quia oportet filium hominis multa pa ti ⁊ reꝓbari a seioribo ⁊ a pncipibo sacerdo tū ⁊ scribis ⁊ occidi ⁊ tercia die resurgere

¶ Cirl. Sequestratus a populis dominus ⁊ secu sum positus vacabat orationibo · Unde dicitur. Et factum est cum solus esset orās erant cum illo ⁊ di scipuli · Quasi ei in hoc seipsū ostenderet · docens discipulos aream facilem doctrinalium dogmatum · Nec enim oportere populorum magistros eam ma nus preesse subditis suis in rebus necessariis ut ter conuersantes ⁊ illa tractantes quibus ꝺ placē ¶ Beda · Erant autem discipuli domino sed ipse patrem solus orauit · quia possunt sancti domino si dei amoris cp̄ societate coniungi · ubicp solus obtinet qua dei consilium humana uota non capiunt · nec quisq̄ potest meritorum particeps esse cum xp̄o · ¶ Cirillus Poterat autem orationis negotium turbare discipulos · Videbant enim humanius eam re · quem olim viderant auctoritate diuina peragen tem miracula Ne igitur huius propelleret turbatio nem eos interrogat · non quia nesciret ab extraneis bus sibi collata preconia · sed ut eos a plurium opi nione auferret · ⁊ rectam fidem eis misereret · Dein de quitur Ge interrogauit illos dicens · Quem me di cunt esse ēe · ¶ Beda Pulcre dominus fidem di scipulorum exploraturus prius turbarum sententiā interrogat · ne illorum confessio non veritate agni tione probata · sed vulgi videatur opinione firmata nec comperta credere sed instar herodis de aduen hesitare putentur ¶ Augustinus de con-euangelis rum Potest autem illud mouere q̄ lucas dominum interrogasse discipulos suos quem illum dicerent ho mines Tunc dicit cum esset solus orans ⁊ adessent eum ipsi · Marcus autem marcus in via dixit illos hoc ab eodem interrogatos · sed hoc eis mouen-qua nunq̄ orauit in via. ¶ Ambrosius · Non est autem ociosa ēe opis quā discipli rādēt · Cū sub- illi responderunt ⁊ dixerunt iohannem baptistam qui decollatum sciebant alij autem heliam quem vene rum putabant Alij autem quia ꝓpheta vnus ⁊ p prioribus surrexit · Sed hoc querere alterius pru dentie est ¶ Nam si paulo apostolo satis est nihil scire nisi christum ihesum ⁊ hunc crucifixum · quid ampli us mihi considerandum est scire q̄ xp̄m ¶ Ambros Dide autem interrogationis elegantiam Dirigit ne omnes eos ad extrinsecas laudes · ut eis cuiusli ve ram opinionem generet · Unde cum dixisset dis puli plebis opinionem eorum sententiam interroga cum subditur · Dixit aūt illis · vos aūt quē me esse dicitis O quā p̄pauā illud vos · Erapit eos ab alie ut eorum vitent opiniones quasi dicere · Non ī cu ra mea vocati estis ad apostolatū · nec tales mira rum meoꝝ · quē me esse dicunt · p̄uenit aūt pertra cere ros · hinc os tot̄ collegij · eructare dignos amo ris eloquia profertq̄ fidei confessionē cū dicit Respō dens aūt symō petr̄ dixit xp̄m dei · non sic simpliciter eum esse xp̄m dei · sed magis cū articulo · vnctū dei co hēē conxpon Nā plures dicuntur vncti dilectio vocati sunt xp̄i Quidam em̄ vnctī fuerunt in regno quidam in ꝓphetas Nos aūt p xp̄m sancti spūs nomē obtinuimus xp̄i · sed vnus solus est qui ve xp̄s dei ⁊ p̄ris quasi ipso solo proprium habens pa erem qui in celis est Et sic lucas concordat quidem sūgis cū matheo q̄ narrauit petrū dixisse · tu es xp̄s filius dei viui · sz vtēs huiusmodi ait eū dixisse xp̄m fi

¶ Ambro · In vno en verificatis exēplio est ing emnia ⁊ nat sima virtutum est ¶ C cipulus est esse cristus euāgelistarum · Eman ¶ Neq enim sciscitatus mihi esse diuinum ver petro confessus est es nens est ⁊ dignus sac quamquam admiratus esse exēm putasse scili ipi processisse de patris s ait ihs xp̄s predicari se prius nasceret · Unde se percipe necdū dicerent Discipulos ne fallat pr humanam doceat humilit tu qui ignobilis natu hs ⁊ imperfecti adhuc di nubibus eminentē · Po in filium ut euāgelizare Quoniam etiam dñs tu esset xp̄s · q̄nus sublat ceptissimus patibulo · I tantum mentis conueniss unum semel ⁊ postmodu nium transibitur · Qu arce immobile defacili c ne solo audito scandali z verbis ¶ Cū audisset dei fi rum ⁊ cōfessum ¶ Cir lus eam vbiq̄ extraneis p dēnum ab eo ab apostol scriptura existatur · tu hic enim ut crux ⁊ resu nitur apostolorum p̄dica quia aperuit filium homi a christo · ⁊ pro-facer ⁊ sc surgere. ¶ Ambro · Post bibole passionis ⁊ resur discipulos crediturus · ip ⁊ resurrectionis assertor

¶ Precebat autem a post me venire abne sit crucem suam quo Qui enim voluerit a vere perdat illam N suam propter me sal cum proficit homin mundum · seipsum au rum sui faciat Nam c mōes meos · hunc filiu Cum venerit in maie sanctorum angelorum vere · sunt aliqui hic

¶ Ambro. In vno enim hoc nomine ⁊ diuinitatis ⁊ humanitatis expſſio ⁊ fides eſt paſſiōis Cōplexꝰ eſt ergo emma ⁊ natura ⁊ nomen expſſie. in quo ſpa virtutum eſt. ¶ Cirl. Sed notandum q̄ vnū ideſſus eſt eſſe criſtum prudentiſſimꝰ Petrus con feſſionem Emanuelem in duos xp̄os duidere Nā ergo ſuſcitatus eſt eos dicens Quē dicūt ho: mines eſſe duinum verbum ſed filiū hominis quem pius confeſſus eſt eſſe xp̄m dei In hoc ergo admi ratus eſt ⁊ dignus factus tam prepuis honoribus qua quem admiratus eſt i forma noſtra hūc credi deſſe xp̄m patris ſcilicet hominē factum verbum de ꝓcreſſe de patris ſubſtantia ¶ Ambro. Nomi? nē ſibi xp̄s predicari ſe primo voluit. ne vllus ſtre pitus naſceret. Vnde ſequit. Et ille increpans eos ꝓcepit ne cui dicerent. multas ex cauſis iubet tacē Diſcipulos ne fallax principem mundi. ne declinet ia nuam docrat humilitatem. ergo xp̄s voluit gra ri ex ignobilis natus ea. gloriaris. Simꝰ ne ru ſa ꝓphāi adhuc diſcipuli maxime predicatōis nubes ꝓmmanē Prohibenē ergo euāgelizare eū p filium ut euāgelizarent poſtea crucifixū ¶ Cri. Quamuis etiam diis tunc vetuit nulli dicere q̄ ipē eſſet xp̄s q̄nus ſublatus de medio ſcandalis ⁊ cru cifixum populo. habitu aliter imprimeret au ditorum mentī conueniens de eo opinio Nam radi cem ſimul ⁊ poſtmodum cuiuſcum vix vnq̄ denuo ullum reuocatur Quod aūe ſemel miſitum perſe uerat immobile defectu concreſcit Nam ſi Petrus audito ſcandalizatus ē quid quāplures pa rentē Chriſtū eſſe dei filium eſſe. luderent aē cru dem ⁊ ſēpurum ¶ Cirl. Oportebat ergo diſcipu los vbiq; terrarū predicare hoc eē erat op? deinde ab eo ad apoſtolatus officium Sed vt ſcā ſcriptura teſtatur. tempus ē vnicuiq; re. Dece bat eum ut crux ⁊ reſurrectio impleret ⁊ ſic ſeque retur apoſtolum ꝓdicatio. vnū ſequit Dec dicēs de ſe ipſo filium hominis multa pati ⁊ reprobari a ſenio ⁊ principibus ⁊ ſcribis ⁊ occidi ⁊ tertia die re ſurgere ¶ Ambro. Fortaſſe quia ſciebat dominus diſcipulos paſſionis ⁊ reſurrectionis miſterium etiam diſcipulos credituros. ipē voluit eſſe ſue paſſionis ⁊ reſurrectionis aſſertor.

¶ Dicebat autem ad omnes. Siquis vult poſt me venire abneget ſemetipſum ⁊ tollat crucem ſuam quotidie ⁊ ſequatur me. Qui enim voluerit animam ſuam ſaluā fa cere perdat illam Nam qui perdiderit aiaz ſuam propter me ſaluaz faciet illam Quid enim proficit homini. ſi lucretur vniuerſum mundum. ſemꝑſum autem perdat ⁊ detrimē tum ſui faciat Nam qui me erubuerit ⁊ ſer mōnes meos. hunc filius hominis erubeſcet cum venerit in maieſtate ſua ⁊ patris et ſanctorum angelorum. Dico autem vobis vere. ſunt aliqui hic ſtantes qui non guſta bunt mortem donec videant regnum dei.

¶ Cirl. Ducum magnanimi ſtrennuos i armis ad audaciam prouocant nonſolum eis honores polliceē do victorie ſedetiam ipm pati generoſiz eſſe ſuaſores Tale quid videmus docere dominū ihesum chriſtum Predixerat eim apoſtolis q̄ oportēt eum perpeti in deorum calumnias occidi ⁊ tertia die reſurgere. ne igitur putarēt xp̄m quidem paſſurum ꝑſecutiones pro vita mundi Eis vero licere lentam vitaz ducē oſtendit neceſſario q̄ p equa certamina gradi decet cupientes eius gr̄az obtinē. vii dr Dicebat aūt ad omnes ¶ Beda Volere poſſunt ad oēs qui ſuptoa que ad fidem domice naturalis. vel paſſionis perti nent. cum ſolis diſcipulis ſeorſum egit ¶ Cri. Cum autem ſaluator ſit pius ⁊ benignus. nullum inuitaz aut coactum habere vult famulum ſed ſponcaneos ⁊ gr̄as agentes ei pro famulatu Et ideo neminē cogē do aut neceſſitatez imponēdo. ſed ꝑſuadendo ⁊ bene faciendo vniuerſos volentes attrahit dicens. Si q̄s vult ¶ Baſilius. Vitam autem ꝓpriam in formam opime conuerſationis tradidit volentibus ei obedi re. cum dicit Poſt me venire Non obſecutionē cor poralem inſinuans. eſſet eim i omnib impoſſibile do mino iam in celis exiſtente ſed debitam cōuerſationis poſſe imitationem ¶ Beda. Niſi autem quis a ſe metipſo deficiat ad eum qui ſupra ipſum ē. non ap propiquat. Vnde dicit Abneget ſemetipſum ¶ Ba ſilius Abnegatio quidem ſui ipſius eſt totalis pretē ritorum oblivio ⁊ receſſus a propriis voluntatibo. ¶ Origē. Abnegat etiam aliquis ſeipm dum vitam priuus i malicia conſuetam alteratione debita cōmu tat. puta qui dudum in laſciuia vixerat. abnegat ſe metipm laſciuū cum ſit caſtus. ⁊ ſimiliter abſtinen dia cuiuſlibet criminis ſui ipſius abnegatio eſt. ¶ Baſili. Appetitus aūt mortis tollendē pro xp̄o ⁊ mortificatio mēbroz q̄ ſunt ſuper terram. ⁊ vinli ter diſpoſi ad omne periculū ſuſtinendū p̄o chriſto. ⁊ nō affia quēq̄ ad vitam p̄ſentem hoc eſt tollere cru cem ſuā Vnde ſubdicit Et tollat crucem ſuā quoti. ¶ Theoph Crucem hic dicit mortem exprobrabilē minuens Quod ſiquis vult xp̄m ſequi. nō debet effu gere ꝓpter ipſum etiam exprobrabilem mortem. ¶ Greg. i omel. Duobus etiam modis crux tollit dum aut p abſtinentiam affligitur corpus. aut p cō paſſionem affligatur animus ¶ Greeus Recte autē coniungit hec duo. abneget ſemetipſum ⁊ tollat cru cem ſuā. Sicut enim qui paratus eſt aſcendere cru cem ſumit i mente ſua mortis intentionem. ſicq̄ vadit vt non eſtimans amplius hanc vitam participare. ita qui ſequi vult dominū. primo debet abnegare ſe ipm ⁊ ſic tollere crucem vt eius voluntas ſit ꝓmpta ad omnem miſeriam ſuſtinendam. ¶ Baſili. In hoc igitur conſiſtit perfectio vt impaſſibiliē ſe habeat ſcdm affectum etiam ad ipſum vuere ⁊ habeat in promptu mortis reſponſum vt nequaq̄m ſeipſo cōfidat Sumit aūt exordium ꝓfectio ab exteriorū alienatione puta poſſeſſionū vel inanis glorie vel ꝓpriſe affectio nis inutilium rerum ¶ Beda Predictā igit crucē ⁊ quotidie tollere ⁊ ea ſuptra dominū ſeq̄ iubentur

qui crucem propriam baulauit Dñō sequitur Et
sequatur me ¶ Origē. Huius autem causam assig
nat subdens. Qui em voluerit animam suam saluam
facere perdet illam. qui vult fm uitam p̄sentem
vuere ꝫ ꝑpriam animam i sensibilibus conseruare
hic eam perdat non ducens eā ad terminos beatitu
dinis Econtrario autem subdit. Nam qui pdiderit
aīam suam ꝓpter me. saluā faciet illā id ē qui negli
git sensibilia intuitu veritatis exponens se morti
bic tanq̄ animam ꝑdens pro xp̄o eam potius salua
bit Itaq; si aīam saluam beatum est relatum ad eam
que ē in deo salutem debet esse ꝫ quedaz bona perdi
tio anime que fit intuitu xp̄i. Videtur etiam mihi p
simile ꝫ qđ est abnegare seipsū fm predicta decere
perdere quēlibet ꝓpriam animā peccatricem. ut sus
mat eam que p uirtutem saluatur. ¶ Cirl. Qui aūt
incomparabiliter exeratum pacis xp̄i superet diuicias
ꝫ preciosa mundi insinuat subdens Quid pfiat hoī
si lucretur uniuersum mundum seipm aūt perdat
ꝫ detrimentum sui faciat quasi diceret. Cum aliquis
aspicies presentem dulcedinē aue utilitatem remuie
quidem pau. eligit autem splēdide uuere. si sit opu
lentus qđ inde sibi cōmodum erit. cum perdidit am
mā. transit enim huius mundi figura. ꝫ amena ve:
lut umbra discedūt. Nō enim ꝑdurunt thesauri im
pietatis. Eripit aūt a morte iustitia ¶ Greg. i ome
lia Quia ergo sancta ecclesia aliud tempus habet p
secutionis atq; aliud pacis dominus utraq; tempora
designauit i preceptis. Nā p̄secutionis tempore po
nenda est anima. qđ significauit dicens Qui pdiderit
aīaz suā ꝛc. pacis aūt tēpore ea que āplius dominari
possunt frangenda sunt desideria terrena qđ signifi
cauit dicens Quid proficit homi ꝛc. Plerūq; aūe
labētia cūcta despiam⁹ sed tm adhuc humane uecun
die usu prepedimur. ut rectitudinē quā seruamus i
mente nondū exprimē ualeamus in uoce. Sed huic
quoq; uulneri congruum dominus subiungit medi
camentum dicens. nam qui me erubuerit ꝫ meos ser
mones. hunc filius hominis erubescet. ¶ Theo. Eru
bescit xp̄m qui dicat. nūquid credam crucifixo. Sed
ꝫ sermones eius erubescit qui euangelij ruditatem
contemnit Qui aūt hunc dominus erubescet i ꝛgno
suo. tale est sicut si aliquis paterfamilias habens filiū
paruū erubescat eū nominare ¶ Cirillus Incutit aūt
eis timorem dicens se celitus descensurum. non in
pristina humilitate ꝫ mensura ꝓportionabili nobis
sed in gla p̄is mistrantibus āgelis. Sequit enim.
Cū uenerit i maiestate sua ꝫ p̄is ꝫ sanctorum āge
lox. Pessimū igit ꝫ damnosū tūc rotari inimicis ꝫ
opis merita qū tantus iudex descendent. agminibus
circūstantibus angelox. hinc aūt papias q̄ carne
sumpta ꝫ sanguine filius nō minus ē deus q̄ se pol
licetur i maiestate dei p̄is ventux Et q̄ ei tanq̄ iu
dici olim mistrabunt angeli qui factus ē homo filius
nobis. ¶ Amb. Semp aūt dñs sicut erigit ad pre
mia futura uirtutum. atq; uelem secularium rerū
docet esse ꝓmptū. ita etiā infirmitatem mentis hu
mane presentium remuneratione sustentat. Arduū
qui ppe ē crucem tollere. ꝫ animam periculis mor
ti

corp⁹ offerre. negare quod fis cum uelis esse qđ ñ
fis Karoq; quāuis excelsa uirtus futura cōmutat
presentia. Ergo bonus magister ne qua desperatio
ne frangatur aut tedio stanuo se uidendi stantibus
pollicetur dicens. dico autem uobis uere sunt aliq̄
hic stantes qui non gustabunt mortem donec uideāt
regnum dei. ¶ Theoph. id est gloriam in qua mani
erunt. hoc autem dixit de transfiguratione que for
ma erat future glorie Acsi diceret. sunt aliqui hic
stantes. s. petrus iacobus ꝫ iohānes qui non ante
gent mortem. donec in tempore transfigurationis vi
deant in qua gloria erunt. qui me p̄dicent. ¶ Hieron
i omel. Vel regnum dei hoc loco presens ecclesia vo
catur ꝫ quidam ex discipulis usq; ad eo in corpore
uicturi erant. ut ecclesiam dei construi tam conspice
rent ꝫ pera mūdi huius gloriā crediti. ¶ Dñs. Quan
si ꝫ nos uolū⁹ mortē ñ timere stemus ubi xp̄s ē locus
em non queunt gustare mortē. qui stare p̄cipit cū xp̄o
in q̄ licet ex uerbis ipsi⁹ q̄libet ꝑpendere nec tamen
qđem sēlū mortis habituros q̄ xp̄i uidentē meruit
gloria Certe mors corporis liberādo gustetur uita
aīe possidendo teneatur. Non ei hic mors corporis
sed anime denegatur.

¶ Factum ē autem post hec uerba fere di
es octo ꝫ assumpsit Petrum ꝫ Iacobum ꝫ
Iohannem ꝫ ascendit in montem ut oraret
Et facta est dum oraret species uultus ei⁹
altera ꝫ uestitus eius albus refulgēs. Et
ecce duo uiri loquebantur cum illo Erant
autem moyses ꝫ helias uisi in maiestate et
dicebant excelsus eius quem completurus
erat in ierusalem

¶ Euse. Cum dña discipulis suis secunde apparitio
nis sue ꝓmulgauere ingens misterii ne solis ubis en
dē uidrent ꝓcedit ad opa ordinis. Tis occulta sic
ymaginē regni sui. uīi dicit. Factū ē aūt p̄ hec uba
fere dies octo Et assūpsit petrū iacobū ꝫ iohannē
ꝫ ascēdit i mōtē ut oraret ¶ Dama. Quare hoc
mar sexto die p̄ fēaz ꝓmissis discipulis locum ascē
ctauū dicit celebrata fuisse trāsfiguratōis nec ē dis
sonāna i dictis sedq; sex numerauere tempora exem
mis ꝓmo dico ꝫ ultimo q̄ pollicet⁹ ē ꝫ q̄ sex medi
os cōputauere Ne q̄ octo ꝓnumerauit uerisq; pōdē
rū ꝓputauit si; cur nō omīs sed aliqui uocauit ad
hanc uisionē un⁹ quidē erat q̄ solū dignus erat di
uinitatis uisione scilicet unus fm p̄. Tollat ipse
uideat gloriā dei Si sol⁹ ergo erat emissus tanq̄ iu
tus ad maiorem esset mihiam prouocatus Proin
de proditori tollit proditionis occasionē cuz dimit
inferius reliquum apl̄oz ꝛgenē. Assumit aūt tres
ut in duobus uel ore stet oīe uba. petrū quidem
assumpsit uolens testimonium qđ testaceus fuerat
ostendere per patris testimonium cōfirmari ꝫ qui
p̄sidem futuꝝ totius ecclesie Sed iacobum assump
sit tanq̄ moriturum pro christo aūt oēs discipu

Habemus vero tm̄ theologie puriſſimū ozganū
ut alia gloria filij que non ſubiacet tempozi. reſonet
illud In principio erat verbum ¶ Ambro. Vel pe
tras aſcendit. qui claues regni celozum accepit. io
hannes cui cōmittitur macer. Jacobus qui primus
ſolum ſacerdotale conſcendit ¶ Theoph. Vel aſſūt
ideo tm̄ hanc rem celare potentes. & nulli alij reue
lare Aſcendit aūt in montem ut ozaret. docēs nos ſo
litudine & aſcendentes ozare ad nihil terrenozum. de
clinemus ¶ Damaſce. Aliter tamen ozant ſerui. Ali
ter natus dñm. Nam ſerui ozantes ozatio eſt per
mutatus aſcensum ad deum. ſed facer intellect⁹ xpi
qui ſe hoſpitalem deo vnitus orat. manuducēs nos
in aſcenſum quo p ozationem ad deum aſcēdit. & do
ctus q̄ aduerſarius dei non eſt. ſed tm̄q̄ principium
ſecretē gentium. quinetiam allicens tyrannū ex
plorare ſi deus eſſet q̄ miraculozum virtus pre
mineret quaſi ſub quadam eſca hamum contegeret
qui ſe ſeductionem hamauerat hominē. corporis
aſſumpti decēt hamarē oīo ē dñe reuelat⁹ glie. vñ
ſequit. Et ſi ē oīm ozaret. ſpe. vul. q⁹ alēa ¶ Cirl. nō
tm̄q̄ ſuſpor humanā formam imutāte. ſed quadā
ſpiritualis glie ſuperemente ¶ Damaſ. Videns autē
habitus oīm bus refulgentem recognoſcatus ē moſi
ſua glorificata ē facies. Sed moiſes quidem glori
ficat̄ ſecundū aduentū gloria. Dominus aūt
ſecundū gloriē diuine fulgore Cū eīm ſit hypoſta
ſis verbum vna & eadem ſit gloria verbi & carnis.
transfiguratur nō quaſi accipiens q̄d nō erat. ſz q̄d
erat. manifeſtans diſcipulis. Dū ſit maiorum dicē
glorificatus ē coram eis. & q̄ facies eius reful
ſit ſol. Quid eīm ē inſenſibilius ſole. hoc ī intelligi
bilibus deus Et ſicut ſol qui ē lucis fons ō facili vi
dēt̄ poteſt. Lux autem eius ex eo q̄ ad terram per
uenit ſplendor. ſic facies xpi montibus refulgeat
ſ. virtutes autem eius dealbauit ut nix. Dū ſeqē
Et veſtis eius albus refulgens. illuſtrat⁹. ſcilicz
plenius ſue paſſionis. Dis ita ſe habentibus
ut nemo offenderetur oīs noui & veteris teſtamēti
auctoritas ſua obtinuerit. & fides ſit reſurrectionis
Plenius q̄ tranſfigurabatur viuoz & mortuorum
dis credit moiſes & helias tm̄q̄ famuli domino
ſuſſulit gloria. vnde ſeqē Et ecce duo viri loquebā
tur cum illo Erant autem Moiſes & Helias viſi in
maieſtate Operabat eīm ut videntes conſeruoz glo
rie ſibi aſſumptos mirarent quidez pium domicum de
ſcendum ſperarent vero eos qui prius laborauerant
ſibi premiorum futurorum bonoz. & magis fore
ſtimēt laboribus. Nam qui laborum nouerit emo
lumenta labores facilius tolerabit. ¶ Cyp. Aliter ſp̄s
ſi negat aſſerebat eum eſſe Helīā vl Jeremiā
ſe dilexerit mor dñm & famulos. & ut patrat eū
ſe eſſe aduerſarium dei & legis tranſgreſſorē eos ſibi
ſimilem monſtrauit. Non enim legislator moiſes
& qui pro gloria diuina zelatus ē Helias abſtraſſent
a ſpō & ſuper virtutes virorum demonſtrādas. nā
mirū pro mandatis diuinis quāpluries ſe mortis ex
poſuerat. volebat eum diſcipulos eos imitari ī re
bus pugnā ut fierent mites ſicut moiſes. & zelā
tores ſicut Helias induat eum eos. ut oſtendat eum

dis gloriam ad cōſolandum Petrum & alios paſſio
nem timentes. vnde ſequē Et dicebant excellum ei⁹
quē completurus erat ī ieruſalem ¶ Cirl. Videlicz
miſterium diſpenſationis ī carne. necnon ſalutiferam
paſſionem completam ī venerabili cruce ¶ Ambro
ſius. Oportune autem poſt verba predicta trāſfigura
tio xpi oſtenditē. quoniam is qui verba xpi audit. &
credit reſurrectionis gloriā xpi videbit. octaua em̄ die
facta ē reſurrectio. vnde & pleriq̄ pſalmi pro octaua
ſcribuntur. aut forte ut oſtenderet nobis. q̄d dixe
rat. q̄ is qui p̄ter dei verbum perdiderit animam
ſuam ſaluū faciet eam. quoniam promiſſa ſua ī reſur
rectione reſtituet ¶ Sed. Nam ſicut ipe poſt. vi.
ſabbati qua ī ſepulcro quieuerat. & mortuis reſur
rexit. & nos p⁹ vi. ſeculi b⁹ etatis ō ſeptimam quie
tis animaz. que interim ī alia uita genē quaſi octaua
erate reſurgemus. ¶ Ambro. Sed matheus & mar
cus poſt dies ſex aſſumptos hos eſſe cōmorarunt.
de quo poſſemus dicere q̄ poſt ſex milia annozum.
Ille em̄ anni ī conſpectu dei tm̄q̄ dies vna. Sed
plures q̄ſ ſex milia cōputanē anni. & malumus ſex
dies per ſimbolum intelligere. q̄ ſex diebus mundi
opa ſunt creata. ut p tempus opa & p opera mūdū
intelligamus Et ideo mundi temporibus impletis. re
ſurrectio futura monſtratē. aut quia is qui ſupra
mundum aſcendente & tm̄ p⁹ ſeculi momenta tran
ſcendit velut in ſublimi locatus future reſurrec
tionis fructus expectabit meternū ¶ Ide. Unde in
mōte oratur⁹ & trāſfigurat⁹ aſcēdit. ut oīdat eos
qui fructum reſurrectionis expectant. & regē in de
core ſuo videre deſiderāt. mente ī excelſis habitare &
cōtinuis precibus debere incumbere ¶ Ambro. Duta
rem ī tribus qui ducunē ad montem. miſtice genus
humanum comprebēſum. quia ex tribus filijs Noe
genus omne defluxit humanū. miſi electos cernerem
tres ignē eliguntur. qui aſcendunt ī montem. q̄a nēo
poteſt reſurrectionis videre gloriaz. niſi qui miſteriū
trinitatis incorrupta fidei ſinceritate ſeruauerit.
¶ Beda Transfiguraturus autem ſaluator gloriā
future vel ſue vel noſtre reſurrectionis oſtendit. q̄
q̄lis tunc apoſtolis aparuit tal. poſtmodū cunctis
aparebit electis Deſcendit autem dominī ſanctoz illi
us chorus accipitur. qui videlicet domīo in terris cō
ſiſtente deſpectus videbatē. ſ. illo montem petente. no
uo candore refulget. quia nunc filij dei ſumus & non
dum aparuit quid erimus Scimus autem quoniam
cum aparuerit. ſimiles ei erimus ¶ Ambro. Vel ali
ter pro tua poſſibilitate tibi verbum aut minui
tur aut creſcit. Ac niſi altioris prudentie cacumen
aſcendas. non tibi aparet quāta ſit gloria ī dei verbo
veſtimenta autem verbi ſūt ſermones ſcripturarū.
& q̄dā intellectus idumēta diuini Et ſicut veſtis ei⁹
albo refulſit. ita ī oculis tue mētis. diuinaz lectionū
ſenſus albeſcit. nde aperet moiſes & helias. hoc eſt
lex & prophetia ī verbo. neq; enim lex poteſt eē ſine
vbo. nec propheta niſi qui de dei filio prophetauit.
¶ Petrus vero & qui cum illo erāt grauati erant ſomno Et vigilantes viderūt ma
ieſtatem eius & duos viros qui ſtabant cū

illo Et factū ē cū descenderēt abillo ait petrus ad iesum Preceptor bonum est nos hic esse ⁊ faciam⁹ tria tabernacula Vnum tibi ⁊ vnum moysi ⁊ vnum helye nesciens quid diceret Hec autem illo loquente facta ē nubes ⁊ obumbrauit eos ⁊ timuerunt intrantibus illis in nubem. Et vox facta est de/ nube dicens Hic est filius meus dilectus ipsum audite Et dum fieret vox inuentus ē iesus solus Et ipi tacuerunt ⁊ nemini dixerūt in diebꝫ illis quicꝙ ex his q̄ vidant

¶ Theophi. Obnisto vacāte orationi petr⁹ somno deprimitur Infirmus enim erat Et quod humanum erat impleuit. Vnde dicitur. petrus vero ⁊ qui cū illo erant grauati erāt somno Exactis autem eius gloriam cernunt ⁊ duos viros cum eo. Vnde seq̄t Et vigilantes viderunt maiestatem eius ⁊ duos viros qui stabāt cum illo ¶ Cyr. Vel somnum vocat ingestum eis nimiū stupozem ex illa visione neq; nocturnū tēpus erat sed lucis excellētia grauabat oculorum debilitatem ¶ Ambrosius. Premit enim incomprehensibilis splendor diuinitatis nostri corporis sensus Nam si solis radium e regione oculorū contuentium corpora nequit acies continere. quomō dei gloriam humanorum ferret corruptela membrorū Et fortasse ideo grauati somno erant. vt resurrectionis viderent speciem post quietem. itaq; vigilātes viderunt maiestatem eius Nemo enim nisi vigilans gloriam videt xpi Delectatus est petrus ⁊ quem se cultu huius illecebrosa non caperent gloria resurrectionis illexit. Vnde sequitur. Et factum est cum descenderent ab illo ait Petrus ad ihesum preceptor bonum est nos hic esse. ¶ Cirillus. Estimabat enim forsan dnus petrus immmere tempus regni dei. Et ideo approbabat montis incolatum. ¶ Damascenus Non est autem bonum petre tibi q̄ xp̄s ibi moretur q̄n si ibi manssisset. nequaq; tibi facta promissio consequeretur effectum. neq; enim claues obtinuisses regni. nec mortis tirannis abolita esset. nō queras ante tempus felicia vt adam deificationem. erit quando hunc aspectum indesinenter perapias ⁊ cohabitabis illi qui lux est ⁊ vita. ¶ Ambrosius Petrus autem nonsolum affectu. sed etiam factorū deuotōe prestantior. ad edificanda tabernacula tria impiger operarius cōmunis obsequij misterium polliceetur Sequitur enim. ⁊ faciamus tria tabernacula. vnum tibi ⁊ vnum moisi vnum ⁊ helie ¶ Damascenus Non autem te dominus tabernaculorum sed vniuersalis ecclesie constructorem constituit. verba tua tui discipuli oues tue mandauerūt effectui xp̄o tabernaculum construentes. necnon ⁊ seruus eius. Hoc autem non ex intentione petrus proferebat sed inspiratione spūs reuelantis futura. Dnō seq̄t Nesciens quid diceret. ¶ Cirl. nesciebat etiam q̄d diceret Neq; enim aderat tempus finis seculi. nec participāde a sanctis promisse spei. ⁊ cum iam fume

ret exordium dispensatio quo pacto xp̄m oportebat desistere a mundi dilectione volentem pati pro eo. ¶ Damascenus Decebat etiam nonsolum gēmine fructum incarnationis ad opus existentium in mō te. sed diffundi ad omnes credentes. q̄ p crucem ⁊ passionem erat consummandum. ¶ Titus. Ignorabat etiam petrus q̄d diceret. quia nō oportebat tribus tria tabernacula facere. non em cōnumerantur domino famuli. nec comparantur creature creatori ¶ Ambro. neq; capit humana cōditio in hoc corruptibili corpore facē tabernaculum deo. siue in alio siue in corpore siue in quolibet alio loco. ⁊ quānis nesciret quid diceret. tamen pollicebatur effectum operis inconsulta petulantia. sed primatum deuotō fructus pietatis accumulat. nam q̄ ignorabat condicionem fuit q̄ promittebat deuotionis ¶ Cirillus Vel aliter audiebat q̄ oportebat ipsum moriri ⁊ eterna die resurgere. videbat autem multam distantiam ⁊ solitudinem. vnde considerauit q̄ plurimam haberet loca tutelam. ob hoc dixit Bonum est nos hic esse. Narrat quoq; moises qui nubem meruit ⁊ helias qui in monte ignem deduxit. Igitur euāgelista confessionis eius ex qua hoc proferebat ostēdens dicens quid diceret. ¶ Aug. de con. euā. Q̄ autem hic lucas dixit de moise ⁊ helia. ⁊ factum est dum descenderēt ab illo. ait petrus ad ihm Preceptor bonum ē nos hic esse nō debet putari contrarium q̄ matheus ⁊ marcus ita conunxerunt petrum hec locutum gessisse. quasi adhuc moises ⁊ helias cum domino quererentur. non enim expresserunt tunc. sed tacuerunt potius q̄ iste addidit ill descendentib⁹ li peri dño suggessisse ¶ Theo. petro aūt dicente faciamus tria tabernacula. dns tabernaculū non mandabat fabricari. ⁊ i eum ingreditur cū gloria. Dū hec autem loquitur. hec aūt illo loquente facta ē nubes ⁊ obumbrauit eos vt oīderet q̄ nō ē mior p̄re. sic. n. i vetus testamento in nube habitare dns dicebat. sic ⁊ nūc nubes suscepit dnm nō caliginosa sz lucida Ni obscuratis legis transierat ¶ Basi. Hic ei fumus ob ignis nubes a luce causata ē. Vel ꝙa nebula signi tribulationis ē quies fuit mālicōis oīdit p nubis opacitatē ¶ Amb. Diuinum em spūs ē obumbrare ista q̄ caligo affectibus hoīm sz reuelat occulta ¶ Cyr. hāc ai gloriam discipuli sustinere nequeūtes. pauebāt hūanis potentia dextera dei nimiū timētes cum sciret q̄ hoc fuit moisi. non videbit hō faciem meam ⁊ viuet. vt sequit Et timuerūt intrantibus illis in nubem. ¶ Theophi. Cognosce aūt nubem istā nō crassi aeris caliginem picea ⁊ que celum tenebrarum horrore subducat. sed lucidā nubem que nos nō pluuialibus aq̄s inundet sz de qua mētes hoīm voce dei oportunas concipiant. Sequit em Et vox facta est de nube dicens. hic est filius meus dilectus. non helias filius non moises filius. sed hic ē filius quē solum voluit ¶ Cirillus. Qualiter ergo aperuit cum qui non sit filius est. factum vel creatum existimare. non patre desuper intonante Hic est filius meus quem dilexi dicere nō vnus ex filiis. sed qui vere ⁊ naturaliter ē filius ad cuius exēplar aly sunt filii adoptiui. Ipse ergo iussit obedire. cum subdit. Ipsum audite Et

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Et magis ꝙ Moisen vt helyam · quia xp̄s ē finis le
gis ꝙ prophe. Vnde signantur euangeliste subdit
vt dum hoc vox · mouetur est Ihesus solꝰ ꝙ Ch̄ro.
Ne forte putaret aliquis hoc dictum esse · hic est
filius meus dilect⁹ de moise · vt helia fuisse prolatū
Cumbro ꝙ recesserūt ego illi · vbi ceperat dominꝰ
Magnum erat etiam in principio videntur · vnus in
tribꝰ enim fuerunt vnum sunt · Ergo vt illi quasi
membra ihu xp̄i corpus · qua vt nos vnum erimus in
ipso Aut forsasse quia lex vt ꝓphete ex verbo ·
Lex nanq; ex verbo ceperunt in verbo desinunt ·
Ch̄rysol. Per hoc enī innuit · quousq; ad tempꝰ ali
quos prophete apparerent · sicut hic Moises
Helias Postmodum autem solus ihesus illis vece
dentibus · nam nunc euāgelium manet transactis le
gibus · ꝙ Beda · Et nota · sicut dominꝰ in iordane
baptizatus ita etiam in monte glorificato totius trinita
tis mysterium declarari quis gloriam illi⁹ quā in bap
tismate confitemur · in resurrectione videbimus · nec
nube splendida hic i lucida nube · illic aparet in
claritate qui nunc simplicitate corde fidem quā · pa
rientur · tūc luce apte visionis que crediderat cō
fiteri ꝙ Origē · Non vult autem ihesus dici
ꝓphas priusq; ad gloriam ante suam passionem
hec sequat · Et ipsi tacuerūt · vt nemini dixerunt ī
his verbis quoq; ex his q̄ viderāt offensi ēm fuis
sent audītes · vt ꝑ hoc vulgus si vidisset crucifigi
q̄ sic fuerat glorificatus ꝙ Remisce · Hoc etiā
propter dominus sciens discipulos imperfectos q̄ nō
tam fuerant plenā spūs partā patiōnē · ne corda
eorum que non viderant · subuerterentē tristicia · vt
ipsum notarent ad mundie rabiem ·

¶ Factum est aut in sequenti die descendē
tibus illis de mōte · occurrit illis turba mul
ta · et ecce vir de turba exclamauit dicens
Magister obsecro te respice in filium meum
quia vnicus est mihi Et ecce spūs a ꝓcehē
te rapit eum · et subito clamat vt elidit vt dissipat
eum cum spuma vt vix discedit dilanians eū
Et rogaui discipulos tuos ut eicerēt illum
non potuerunt Respondens autem ihesꝰ
dixit · O generatio infidelis vt peruersa · usq;
quo ero apud uos · et patiar uos ? Adduc
huc filium tuum. Et cū accederet · elisit illū
dimonium · et dissipauit Et increpauit ihe
sus spiritum immundum · et sanauit puerū
et reddidit illi patrē eius Stupebant autē
omnes in magnitudine dei.

Ista loca rebus congruūt · In monte dominꝰ
transfiguratur discipulis arcana sue maiestatis
aperit · in ualle a descendens · turbe occursu excipi
tur · ibi dānat Factum ē autem in die sequēti descē
dentibus illis de monte · occurrit illis turba multa
Furiam puella vocem pandit · deorsum spūs malus
impellit · unde sequit Et ecce vir de tur · exclama · di

cens magister obsecro te respice in filium meum ·
Licet videatur mihi sapiens quidam hic esse · nō
enim dixit saluatori · fac hoc vt illud sed respice hoc
eī sufficit ad salutem · sicut ꝓphetā dicebat. Respice
in me et miserere mei · et dicit sup filium vt ratiōna
bilem demonstret iuerecundiam q̄ solus in multitu
dine clamat. Addit quia vnicus ē mihi · Quasi di
cat nullus alius expectatur futurꝰ · remedium senectutis
sequenter explicat passionē · ut audientem moueat
ad pietatē dicēs Et ecce spūs apprehendit · et subito cla
mat · et dis · eū cū spumis et vix discedit dilaniās illū Deum videt
crimman discipulos · Sed magis respondet q̄ iuste
verecundiam deposuerit dicens · Et rogaui tuos di
scipulos · ut ejicerent illum · et non potuerunt Quasi
diceret non putes q̄ leuiter ad te ꝙuenerim · stupen
da est dignitas tua nec status te molestauit ad discipu
los tuos accessi primo · Nunc quia non curauerunt
eogor ꝓhaisci ad te · vnde et dīs non ipsum sz genꝰ
incredulum increpat Sequit ēm Respondens aūt
illis dixit illi O generatio infidelis et peruersa usq;
ero apud vos et patiar vos · ꝙ Crisost · Sed bene
hominem mulcum mirmari in fide euāgeliorū scrip
tura ostendit ex plurimis · ex eo scilicet q̄ dixit Ad
uersa incredulitatem meam · et si potes Et ex eo q̄ xp̄s
dixit Credenti omnia possibilia sunt ꝙ Cirl · vnde me
lius puto incredulum reputatum demoniaci patrem
q̄ et sacros apostolos obmurmurauit dicens eos nō pos
se mundare demonium · potꝰ aūt erat honorādo deum
ab eo petere grām · annuit ēm veneratus Quia aūt
dixit debilitari erga uirtutem que est in spūs malig
nos eos qui a xp̄o adepti sunt potestatem ejiciēdi
eos · gratiam magis calumniaē q̄z fulgentes ea ī qui
bus xp̄s operatur · unde offendit xp̄o accusatus sanctis
quibus est cōmissum verbum predicationum sacra
rum · propter qō dīs increpat eum · et concordes ei di
cens O generatio infidelis et peruersa · Quasi diceret
causa tue infidelitatis gratia effectum salutis non est
ꝙ Cris · Non autem dirigit sermonem ad eum tāqū
sed ad omnes iudeos · ne facerat eum hesitare opor
tebat enim scandalizari q̄plures · ꝙ Theophi · Quod
autem dicit puerum demonstrat q̄ non a principio ex
naturalicer merat eis malicia · si natura quidē erat
recti semen Abrahe existentes sed ꝓ malicia erat
puerile ꝙ Cirl · Quasi nescientes procedere rectis in
cessibus Cum eis autem qui sic sunt disposita · xp̄us
cōmoram dedignat · Unde dicit · Usq; quo ero apud
vos et patiar vos · ferens quasi molestē eorum coni
uersationem propter prauitatem ipsorum ꝙ Cris · Per
hoc etiam ostendit desideratum sibi esse suum recessū
q̄ non erat graue cruas patibulum · sed magis ipo
rum conuersatio ꝙ Beda · Non q̄ tedio superatus
hec māsuet⁹ ac mitis · si i similitudine medici si egro
tum videat cōtra sua precepta se gerere dicat · usq;
quo accedam ad domū tuam · me aliud iubente et ce
tera faciente · In tantum autem non ē iratus domi
no sed vicio ut statim meliorē Adduc huc filium tuum
ꝙ Titus Poterat quidem solo iussu eum liberare ·
sed propalat suam passionem subiciens infirmum
presentium visioni · Deinde demonium postq̄ dominū
sensit concutit puerum · unde sequit · Et cum accede

exp̃mẽ passio deinde adhibeatur remediũ ¶ Orig. Non tamen hoc dominus ad ostentationem facit. sꝫ causa patris vt cum viderit demoniũ cõturbari ꝑ̃ solam vocationẽ sic saltem indicatur ad fidem futuu ri miraculi. de quo sequitur Et increpauit. iesus spi ritui immundum ⁊ sanauit puerꝫ ⁊ reddidit illum pa tri eius ¶ Cirillus. Antea em̃ non erat patris. sꝫ de monis occupantis Subdit autem euangelista stupe re plebem in magnalibus dei dicens Stupebant autem omnes in magnitudine dei Quod dicit ꝓpter donũ xp̃i qui sacris q̃ apostolis ꝓtulit potestatem agẽdi dĩma miracula ⁊ imparãdi demonibꝰ ¶ Deo. mistice autẽ pro qualitate meritoꝝ quotidie alius ascendit domiꝰ dum perfectos quorum conuersatio est in celis. sub limiꝰ excellendo glorificat. ⁊ de eternis istruit. ⁊ do cet. que a turbis audiri nõ valent Alius autem dicẽ dit. dum terrenos ⁊ insipientes confortat. docet. ⁊ castigat Hunc autem demoniacum matheus lunati cum. marcus surdum ⁊ mutum describit Significat enim illos qui ve luna mutantur per diuersa vicia crescẽtes ⁊ decrescentes qui muti sunt. non confiten do fidem Sic surdi. nec ipm fidei audiendo sermones Dum puer autem ad dominum accedit eliditur. q̃a conuersi ad dominum plerũq; a demonio grauiꝰ pul santur. vt vel odium virtutis mutuat vel expulsio nis sue vindicet iniuriam. sicut ecclesie primordia tot grauissima meruit certamina quot suo regno do luit subito illata dispendia. Non puerum autem q̃ vim patiebaẽ sꝫ demoniũ q̃ inferebat. increpat. q̃a q̃ peccantẽ emẽdare diligerat. viciũ arguendo ⁊ odiẽ do depellere. sꝫ hoiem debet amãdo refouere. donec sanatũ spiritalibus ecclesie possit reddere patrib.

¶ Omnibusq; mirantibus in ommbus que faciebat dixit ad discipulos suos ponite uos in cordibus nostris sermones istos filiꝰ em̃ homis futurum est ut tradatur in manus hominum At illi ignorabant verbum istud ⁊ extra velatum ante eos ut non sentirent illud ⁊ timebãt interrogare eũ de hoc vbo.

¶ Cirl. Omnia quecũq; operabatur ibi admiratione digna penes omnes erãt irradiabat em̃ quodam p̃ caput ⁊ diuinum in qualibet operatione ipsius. fm iº gloriam ⁊ decorem superponens a Et si oĩs quidem mirarentẽ i bis que faciebat. ipe tamẽ hec que sequũ tur non omnibus sꝫ discipulis retulit. Vnde dicitur Omnibusq; mirantibꝰ i oĩbus que faciebat dixit ad discipulos suos. Ponite vos in cordibꝰ vestris ser mones istos. ostenderat in monte discipulis gloriam suam. ⁊ post hec liberauerat quẽdam a spiritu neq; sꝫ oportebat eũ sustinere saluarẽ passionẽ p nobis Noverunt autem discipuli conẽbant dicentes. nũq̃d deceptꝰ sumꝰ dũ deum esse eum arbitraremur. Ve ergo sciret. quid circa ipsum futurum erat velue qdã depositũ iubet eos in mente hre passiõis miste riuz dicẽs Ponite vos i cordibꝰ vris Q̃d dicit. vos. distinguit eos ab alijs. neq; eũ oportebat vulgares scire q̃n passurus esset. sed erant potius certifican di quo minꝰ motanus resurgeret deterrẽs mortem ne scandalizarentur ¶ Circa Quinchis igit admirandis signa. ipe prenunciat passionem. nõ em̃ signa saluãt sed erux beneficia pstat Dñ subdit filius ĩ homine fu. ẽ vt tra. in ma. hominũ ¶ Orig. Non aũt expri mit manifeste a quo tradendus sit aliquis enim dixit eum traditũ a iuda aliquis a populo Paulus autem dicit q̃ deus pater pro nobis omnibus tradidit eum Sed iudas tamq̃ pro pecunia eradens eum bestiaꝝ prodidit sed pater beneficij causa ¶ Theo. ecclũ aũt infirmitatu dominus condescendens ⁊ eos disciplina quadam gubernans quod de cruce dictum est intelli gere non permisit vnde sequitur Et illi ignorabant verbum istud. ⁊ erat velatum ante eos ut non sentirent illud ¶ Beda Hec ignorantia discipulos non tã de tarditate q̃ de amore nascitur qui carnales ad huc ⁊ misterij crucis ignari quem deum verum cre gruerunt moriturum credere nequiuerunt Et qua per figuras cum sepe loquentem audire solebant ea am que de sua traditione loquebatur figuratum esse illud significare putabãt ¶ Cirillus Dicet autem al quis forsan Qualiter ignorauerũt discipuli crucis cristi misterium cum per vmbram legis in plurib locis tangeretur. Sed vt paulus cõmemorat vel q̃ ad hodiernum diem quando legitur mosles vel amẽ adiacet cordi eorũ Expedit ergo accedentes ad xp̃m dicere Deterge oculos meos ⁊ cõsiderabo mi rabilia de lege tua ¶ Theophilus Vide eam ob pulorum reuerentiam In hoc q̃ sequitur ⁊ timẽbãt interrogare eum de hoc verbo Nam timor genus est reuerentie.

¶ Intrauit autẽ cogitacio in eos quis eo rum esset maior At iesus videns cogitacio nes cordis illoꝝ apprehẽdens puerum ste tuit illum penes se ⁊ ait illis Quicumq; hu sceperit puerum istum in nomine meo me cipit Et quicumq; me recipit. recipit eum qui me misit Nam q̃ minor est inter omnes uos. hic maior est respondens aũt iohannes dixit preceptor vidimus quendã i nomine tuo eicientem demonia ⁊ prohibuimus eũ quia nõ sequitur nobiscum Et ait ad illum iesus Nolite pbibere Qui enim non est ad uersus nos pro nobis est.

¶ Cirillus Insidiatur diabolus multimode diligen bus optimam vitam ⁊ siquidem per carnales illec bras obsidere valeat alicuiꝰ mentem affectus volup tatũ exacuit siquis aũt hos effugerit laqueos cupidi nis glorie suscitat passionẽ que quidem passio non glorie inuasit quendam apostolorum suorum Petrum dicatur Intrauit autem cogitatio in eos q̃s eorũ d maior Hoc enim cogitare est cupientes coram hu eẽ Improbabile aũt puto oĩs discipulos hãc ignoran nem incurrisse sꝫ vno eĩ passo ne cruẽ aliq̃s petra ab quem discipulorum euangelista machinari videret exp̃mit i deẽminate dicẽs q̃ meruit i eos cogitasse

¶ Theop. Dicetur autem hanc passionem ex hoc
dixisse quia g demoniacum curare non valuerunt
ne si silentio tantum vno dicente g nō propter meā
impotentiam. sed alienus curari non valuit. ut ex hoc
manifestum fuerit. quis eorum maior esset.
¶ Beda. Vel quia viderāt Petrum Iacobum &
Iohannem seorsum ductos in montem Et Petro cla
uigera celitus promissas fuisse ratas sunt vel ipsos
non latens vel Petrum omnibus esse prelatum. vt
qui forsitan solutione Petrum ipsi domino purificā
re iubent ipm pre ceteris arbitrabantē prefe
rendum. Sed diligens lector hanc inter eos questio
nem vel in dorarchma reddicum inuenies fuisse ver
sam. Origenes. Debebeus hoc in capharnaum memo
rie figere. Dicat autem Marcus Et uenerunt
capharnaum. qui cum in domo essent. interrogabat
eos quid in via tractabatis. At illi tacebant. Siqui
dem se in via disputauerunt. quis illorum esset
maior. ¶ Chrys. Dominus autem qui nouit saluos fa
cere nos in mente discipulorum sup hoc cogitatio
nem natam velut quādam amaritudinis radicem
que si augmentum susciperet. radiatus eam euel
lere non curabat passiones in nobis. facile de
struitur. sed inde difficile sunt mobiles. Vnde se
quitur. Ihesus videns cogitationem cordis eorum. a pre. pu. sta
tim potest se. Discat qui nudum hominē putat
dixisse errasse. quanus enim verbum caro factum
esse tamen deus. Illa solius dei est posse animad
uertere. Et accepto puerum assumpsit. & po
suit eum se. sequebatur causa volitatis & apostolo
rum. Depascitur enim animus gloria morbus
grauissimus hominis qui preeminēre alijs. Puer autē
humiliat mentem. immaculatum cor. & manet
longe a cogitationum. non ambit honores. nec
mutat ordinis prerogatiue modum nec refugit vi
lia ministeria habere. Quam gentem seruitutem
amat cordis. Tales autem dominus amplexarē
se dignatur. prope se dignatur habere quasi que ele
mentis qui saluantur sapere. Ait enim discite a me
quia mitis sum & humilis corde. Vnde sequitur. Et ait
illis. Quicunq; susceperit puerum istum in nomine meo me recipit
id est quālibet vna & eadem est merces honoratibus
humiliter famulantibus. sit. sive preclarus honor
ipsius. qui in eo xps suscipit. quo nō vanum est
ipsum nomen fungi prerogatiua. ¶ Beda. In hoc
autem vel simplicitur pauperes xpi ab eis qui velint
ministros pro eis docere honore suscipiendos vel
infantes parvulos ipsos esse suadet. Vnde cum dicēt
discipuli suscepisse puerum istū. addidit in nomine
meo. scilicet forma virtutis quā natura duce puer
ostendit. ipi pro nomine xpi rationis industria se:
quitur. Sed quia & se in puero suscipi docet & ipse
pro nobis est nobis. ne putaretur hoc esse solum.
debemur. subiungit. Et quicunq; me recipit. re
cipit eum qui misit me. Talem se vsq; ac tantū cre
dentes quales ac quātus est pater. ¶ Amb. qui eē
nouerit xpi. recipit xpm recipit & qui imaginem
recipit deum recipit. Sed quia imaginem dei nō
potest omnis videre facta ē nobis p incarnationem vbi
dum. ut recognoscatur nobis que supra nos est di
uinitas. ¶ Cirl. Adhuc autem magis insinuat pmit
si verbi mentionem dicens Nam qui minor est inē
vos omnes hic maior est. qō d modesto dicit q nihil
de se sublime putat propter honestatem. ¶ Theop.
Quia ergo dīs dixerat Qui minor ē inter vos oīs
hic maior est. timuit iohannes ne forte malum aliqd
facerent propria potestate quēdaz hominē prohiben
tes. Ni prohibitio ñ minorem prohibentem ostēdit
sed maius aliquid sapientem. vnde subdit. Respon
dens autem Iohannes dixit Preceptor. vidimus
quēdam in nomine tuo ejicientem demonia & prohibui
mus eum. Non quidem minuentes sed operationē mi
raculorum diiudicantes. non enim eum as miraculor
potestatem acceperat. neq; eum dominus miserat si
cut illos. Neq; ibesum in omnib sequebatē. vnde sub
dit. quia non sequitur nobiscū. ¶ Amb. Iohes. n.
plurimum diligens & ideo plenus redamatē exclud ē
dum putat beneficio eum qui non vtatur obsequio.
¶ Cirl. Sed oportebat magis pensare nō hūc ipm
esse miraculorum auctorem sed gratiam que ē in eo
q in nomine xpi miracula pficit. qd ae si ñ pnumeratē
apostolis q xpi gratia coronatē. mter sit dare xpi donor. Qui
quia tradidit saluator potestatem apostolis ut spūs
immundos ejicerent. putauerūt nulli aliorum q; sibi
solis licere concessam gerere dignitatem. & ideo ac
cedunt sci sciscitantes si liceat & alios hoc agere. ¶ Am
brosius. Non reprehenditur autem iohannes. quia
amore faciebat si doceretur. ut nouent infirmorū esse
firmorūq; distantiam Et ideo dominus etsi fortiores
remuneret. tamen non excludit infirmos. vnde sequē
Et ait ad illum ihesus Nolite prohibere Qui enim
non est aduersum nos. pro nobis est. bene dimit
Nam & ioseph & nicodemus occulti discipuli propter
metum in tempore tamen suum tibi officium non ne
gauerunt Sed tamen qui alibi dixisti. Qui non est
mecum aduersum me est. & qui mecum non colligit
dispergit apem nobis. ne videatur esse contrarium.
Et puto quia si quis mentium consideraret scripturarē
non deberet dubitare vnumquemq; factum mente di
scernere. ¶ Cirl. Illic enim cum dixit Qui non ē me
cum. aduersum me est. ostendit diabolum & iudeos
sibi esse contrarios. hic autem ostendit eum qui in no
mine xpi demones ejiciebat. in parte cum eis existē
te. ¶ Cirl. quasi d. Pro vobis qui xpm diligitis. sunt
qui plequi volunt. que ad ipsius gloriam spectant.
eiusdem gratia coronati. ¶ Theop. Discere autem
xpi virtutem qualiter per moignos & non discipu
los eius gratia operatur. sicut & p sacerdotes sanctificāt
homines. quāuis sacerdotes sancti nō fuerint. ¶ Am
brosius. Cum autem hic eos qui possunt p manus
impositionem immundis imperare spiritibus in nomine
ihesu neget esse prohibendos. sm matheū dicat bis.
non nouit vos sed aduertere debemus non esse sentē
tiarum discordiā. sed illud censem. qō nō solum offici
in clericos sed etiam virtutis opa requirātur tātūq
esse xpi nomen. ut etiam parum sanctis opitulet ad
gratiam. Vnde nemo purgatis hominis sibi gratiam vendi
cet in quo eterni nominis virtus opata sit. Non enim
mento suo diabolus. sed odio sui vincitur. ¶ Beda.
Itaq in hereticis & malis catholicis ñ sacra ministra

in quibus nobiscum sit: & aduersum nos sunt sed di
uisionem pacis ventaq; cōtrariā qua aduersū nos
sit: & dommū non sequuntur nobiscum detestari: & p
bibere debemus.

¶ Factum est autem dum complerentē di/
es assumpcionis eius. & ipe faciem suam fir
mauit ut iret ī ierusalem Et misit nuncios
ante conspectum suum Et euntes intra/
uerunt in ciuitatem samaritanorum ut pa/
rent illi & non receperunt eum. quia facies
eius erat euntis ī ierusalem Cum vidissēt
aūt discipuli eius iacobus & iohannes dix/
erunt Domine vis dicamus ut ignis desce/
dat de celo & consumat illos Et conuersus
increpauit illos & dixit Nescitis cuius spi/
ritus estis filius hominis non venit animas
perdere sed saluare Et abierunt in aliud ca
stellum.

¶ Cirill. Cum immineret tempus quo decebat domi
num peracta passione salubri celū ascēdere decreuit
ascendere ierosolimam Vñ dicitur Factum est autē
dum cōplerentur dies assumptionis eius & ipe faci
em suā firmauit. vt iret in ierusalem ¶ Ide. Quia
ibi oportebat verū agnū offerri vbi figuralis agn⁹
immolabaē dicit autem firmauit faciem suam id est
non huc & illuc ibat nec perambulabat vicos & mu
nicipia. sed iē tenebat versus ierusalē ¶ Beda Cer
tē ego pagani q̄si hominē irridere crucifixum quē
& tempus sue crucifixionis constat quasi deū premi
disse. & quasi sponte crucifigendus locum quo cruci
figendus erat firmata facie id est obstinata atq; im
perterrita mente petisse ¶ Cirill. Misit aūt nuncios
paraturos ei & comitibus suis hospicium. qui cum
uissēt ad terram samaritanorum non fuerūt admissi
Vñ sequitur Et misit nuntios suos ante conspectū
suum Et euntes intrauerunt in ciuitatem Samari
tanoz. vt pararent illi. & nō receperūt eum ¶ Am.
Discat quis recipi noluit ab his. quos sciebat nō si
plici mente conuersos nam si voluisset ex indeuotis
deuotos fecisset Sed deus quos dignaē uocare & quē
vult religiosū facit Cur aūt non receperint eū euā
gelista memorat dicens Quia facies eius erat eun
tis in ierusalem ¶ Theo. Sed si intelligam⁹ q̄ ppē
hoc illum nō receperūt. quia ire ierusalē determina
uerat inuenimusē hi excusari qui non receperunt eū
Sed dicendum ē. q̄ in hoc q̄ dicit euangelista. & ī
receperūt illum intelligiē illud q̄ neq; in samariā ve
nit Deinde quasi aliquo interrogante quare non rece
perūt ipm. neq; eos audiunt h̄ soluēs diē nō q̄ impo
tens esset sed quia illuc ire nolebat. sed magis iero
solimā ¶ Beda Vel ierusalem ire cōspiciunt samari
te dominū non recipiunt Nō enim conuenit iudei sa
maritanis vt iohannes ostendit ¶ Cirill. Sed cum
dom⁹ qui oīa nouerat sciret q̄ eius nūcij nō essēt
a samaritanis recipiendi ideo tamen precepit eis q̄

pcederent quia mos erat ei omnia facere ergā p
fectum discipulos Ascendebat quidē ierosolimā p
pinquante tempe passionis De igit quando pa ei
viderēt. non scandalizarentē obliuiōe q̄ oportebat pa
tientes esse cum grumellas inferunt aliqui. ipi se i
si quoddam preludiū samaritanos repulit Profun
aūt eis & aliter futuri enim erant doctores orbis ter
rarum quitatez & villas percurrēs ad predica
dum euangelicā doctrinam quibo aliquando occurre
rent aliqui minime recipientes sacram predicationē
quasi non pcedentes secū cōmotam iesum Docet ig
tur eos q̄ diuinam annunciātes doctrinam plene ille
debebant patientia & mansuetudine nō aūt hostilem
& iracundi. & in peccantes in eos atrocior vlciscē
tes sed adhuc nō erant tales. imo zelo feruebant
tali. volebant ignem de celo sup eos deducere Quid
enim Cum vidissent autē discipuli eius Iacobus &
Iohannes dixerunt Domine vis dicamus vt ignis
descendat de celo & cōsumat illos ¶ Ambro Beatus
enim & plenus reputatum ad iustitiam quasi zelo
ges mouerat. & ad pēs bellū ignē deuotionis de
celo vt ppheta vindicareē iussus ¶ Beda Etiā i
vir qui optime sciens mortē ita q̄ animā hūa
nit a corpore non esse formidandam sed tamen ti
animum qui illam timerent nonnulla peccata mo
purirent quo & viuentibus vtilis meus incumbe
& illis q̄ morte punebant non ipsa mors nocere le
peccatum qō augen posset si viuerent ¶ Ambro
Sed vindicetur qui timet. vindicam non quere
non timet. similiter ostenditur nobis in apostolis fu
isse merita ppetrarum. qui eādem sibi ponitur qui
ppheta meruit ipetrādi iure pdimūt & bi plenius
q̄ ad sermonem suū ignis de celo descēderit. qui hi
sunt comertii ¶ Cirill. Censeē autem ab eis male u
sti⁹ esse. samaritanos perire dominū non arbitra
tos. q̄ quinquaginta seruū excludere cōpiam Ve
autem ni eos non cōmoueret. vt ostenderet qua ui
habet virtutis studium pfecta virtus nec vllis in
cundis vbi plenitudo ē caritatis Nam nec excusan
da est infirmitas sed emendanda. procul a religiosis
dignatio procul a magnanimis cupiditas vlcis
Vnde sequitē & cōuersus increpauit illos & dixit n
scitis cuius spiritus estis ¶ Beda Ille reprehendens
eis dominus non exēplum ppetre sancti sed ignoi
am vindictē qui adhuc erat in rudibus animab
tens eos nō amore correptionem. sed odio delinq
vindictam Itaq; postea q̄ eos docuit quid esset bo
gere primum tanq̄ seipm infuso eē spiritu sanct
defuerunt tales vindicte quālis mulcs vanis q̄ in
veteri testamento Quia sicut sequitē filius hominis
non venit animas pdere sed saluare Quasi dicat
ergo qui eius spiritu signati estis etiam odia mu
mi tamini nunc pie cōsulentes sed i futuro mul
dicātes ¶ Ambro Non enim semp i eos qui pecca
runt est iudicādum quia nōnunq̄ spatium pēnite
mentie tibi ad patientiam lapso ad correptionem de
mq̄ Samaritani citius crediderunt a quib⁹ nec lau
ignis arcetur.

¶ Factum est aūt ambulantibus illis in vi

bigit ad illum Sequar te. quocunq; ieris Et ait illis ihesus vulpes foueas habent: et volucres celi nidos filius aũt hominis non habet vbi caput suum reclinet. Ait aũt ad alterum. Sequere me. Ille aũt dixit. Dñe permitte mihi primo ire et sepelire patrem meum. Dixitq; ei ihesus. Sine vt mortui sepeliãt mortuos suos. Tu aũt vade et ãnũcia regnum dei. Et ait alter. sequar te dñe sed primo permitte mihi renũciare hijs qui domi sunt. Ait ad illum ihesus. Nemo mittens manum suam in aratrum et respiciens aptus est regno dei.

¶ Ihesus. Et si manifestus sit oĩm dominus nõ simpliciter ipse unde singulis dat suprna et ĩma dona. sed digne dignis sunt recipe qui scilicet animã suã alienis malis prauitatum et hoc nos docet euangelium verbum virtus cum dicit Factum est aũt eundibus illis in via dixit quidam ad illum Sequar quocũq; ieris. primo quidem plurima cõtinet ardua mirabilia. consequẽter ostenditur q; plene impudẽs nimia. neq; enim similiter xp̃m sequebatur sicut alij plures de populo. sed magis ĩ locum apostolicas dignitates. cum paulus dicat Non assumat quisq; sibi honorem. sed a deo vocat⁹ Aaron. Quis enim fuit compare se incomprehensibili diuinitatis potestati dicens. Sequar te quocunq; ieris. q; sequi saluatorem simpliciter ad eius libitum ñ nam possibile est humane nature quam qui fungitur erga homines. non est autẽ possibilem currere vbilibet existenti. Ipse nãq; incomprehensibilis est et non circũscribitur loco. ¶ Aliter. Aliquo quoq; modo non immerito reculabilẽ facit eum Debebat enim ipm crucem suam accipere abnegandum dominũ et abrenũciare presentis vite malis Et hoc dominus in eo reprehendit non vitiose sed congrue Sequitur enim et ait illis Vulpes foueas habent et volucres celi nidos. filius autẽ hominis non habet vbi caput suum reclinet ¶ Theophylactus enim viderat dominũ multum populũ adducentem. putat q; abbas haberet precium. et q; si ipse immediate sequeretur. posset pecuniam cõgregare. ¶ Aliter. Vnde dicatur ei. Quid me ppter diuicias et curas huius seculi cupis sequi. cum tante sim paupertatis vt nec hospitiolum quidem habeam. et non habentem. ¶ Cyrillus. Aspice qualiter paupertatem ei dominus docuerat p exempla ostendit. Non erat domus. non edificabrũ non dom⁹. nec quicq; aliud talium ¶ Cyrillus. Mistica aũt significatio vulpes et volatilia cõtra malignas et astutas potestates dimonũ dicit quasi diceret quando vulpes et volatilia in te habitationem habent qualiter xp̃o in te requiescet. quia communio est luci et tenebris ¶ Rabanus. Vel in hoc dominus magnitudinẽ sui muneris docet quasi dicẽs ea gratuita loco circũscribi pñt. verbum vero dei incomprehensibilis potestatis est. Et ideo ne dicas

Sequar te quocunq; ieris Ceterum si velis discipulus fieri abdices irrationabilia. eo q; ipossibile est eũ qui mutat in irrationabilitate. verbi discipulũ fieri ¶ Ambro. Vel vulpes hereticos cõparat fallax quippe animal et insidijs semp intentum. et rapinam fraudis exercet. nihil tutum. nihil otiosum. nihil patitur esse securum. eo q; intra hospitia hoĩm predam reqrit. Ita sunt heretici. qui domũ sibi parare nõ nouũt sed circũscriptionibus suis alios deripere conant. hoc animal neq; mansuescit vnq; Vnd apostolus ait. hereticum post vnam correctiõem deuita. volucres vocat celi frequenter ad nequicie spiritalis similitudinem diriuãtur. et velut nidos quosdam struũt in pectoribus improborum. et ideo dominante versutia in affectibus singulorum nulla potest diuinitatis esse possessio Vbi autem mentem pbant innoxiam. supra ipã qõdmodo vim sue maiestatis reclinat. quia profusiore quadã gra bonoy pectoribz infonat Sic igit non videt assumere ratiom vt simplicẽ fidelemq; ipm arbitremur. qui domini dignatione respuitur. cum indefessi famulatus obsequium spopondisset Sed dominus nõ obsequiorum speciẽ. sed puritatem queritat affectus. nec obsequium eius admittit. cuius nõ probatur officium. circũspectum etiã fidei debet esse bonum. ne dum infidelibus nostre domus interna reseramus. i aliẽam phidiam improuida credulitate labamur. itaq; vt aduertas deum nõ cultus aspernãtem esse sed fraudis. qui repudiauit fraudulentum elegit innocentem Sequitur enim Dixit autem ad alterũ Sequere me Sed hoc dixit et cuius patrẽ iam sciebat mortuum Vnde sequit Ille autem dixit. dñe permitte mihi primum ire et sepelire patrẽ meum. ¶ Ideo Non discipulatũ respuit sed expleta prius mũ paterni funeris pietate. libenor assecq; desiderat ¶ Ambro. Sed dñs quos miserat. aduocat Vnde sequitur dixitq; Ihesus sine vt mortui sepeliãt mortuos suos tu aũt vade et ãnuntia regnũ dei Cum religiosũ humani corporis sepeliendi accepim⁹ officiũ quomõ paterni quoq; funeris sepulcra prohibet dicit ut intelligas humana posthabenda diuinis bonũ studium sed maius impedimẽtum nam qui partẽ studiũ diuinat affectũ qui diuidit curam differt pfectum ergo prius sunt obeunda que maxima Ita apostoli ne occuparẽt studio disputãdi ministros paupitio ordinarunt ¶ Cyrill. Quid aũt magis necessarium paternis exequijs. quid facilius cũ non esset muleũ temporis dãdũ per hoc igit docemur q; minimũ tempis. frustra ducere decet et si mille cogẽtia sint. imo preferre spiritalia cunctis admodũ necessarijs Diabol⁹ ei insistit attentus volens aliqd aditum inuenire. et si modicã sumat negligentiam magnam operat pusillanimitatẽ ¶ Ambro. Nõ ergo paterni funeris sepultura prohibetur si necessitudini generis diuine religionis pietas antefertur. Illud consolatibus relinqtur. hoc mandatur electis. quomõ autem mortui sepelire mortuos possunt. nisi geminam hic intelligas mortem. vnam nature alteram culpe Est etiã mors tertia i qua peccato morimur deo viuimus ¶ Cyr. Cum ergo dixisset mortuos suos ostendit hunc nõ esse mortuum ergo puto eũ nõ denumero infidelium fuisse

defunctum ¶ Ambro. Aut quia sepulcrū patens est guttur impioꝝ· memoria eorum abolenda ꝓscribiē quoꝝ simul cum corpore mentum occidit nec reuocatur ab officio patris filius· sed fidelis a perfido cōmunicatione secernit· non interdictum ē muneris sed religiosa misterium cōmunionem nobis cū gentibus mortuis non futurā· ¶ Cirl. Vel aliter· erat em̄ pater senectute grauatus· putabat aūt honestū aliquid agere dum ꝓponeret obseruare ei debitam pietatem· ſm illo honora patrem ⁊ matrem tuā· vñ ubi vocatus est ad euāgelicum misterium dicente domino sequere me· querebat inducias q̄ sufficere possent ad decrepiti patris sustentationem dicens· permitte mihi primū ire sepelire patrem meū· ¶ Non q̄ defunctum patrem sepelire rogaret· neq; em̄ xp̄us hoc agere volentem impediuisset· sed dixit sepelire· i· sustentare i senectute vsq; ad mortē Sed dñs ad eū dixit Sine mortuos sepelire mortuos suos· erāt em̄ ⁊ alij curatores· linea parentele astricti· sed vt ostio mortui eo q̄ nondum xp̄o crediderant· ¶ Hinc patet q̄ preferenda sit pietas qua dō tenemur· am ori parentum· quibus reuerentiam exhibemus· quia p eos geniti sumus· Sed olim deus cū non essemus adesse nos conduxit· parentes autem facti sunt ministri ītroitus adesse· ¶ Aug⁹· de ver· do· Hoc ergo dicebat dominus illi cui dixerat· sequere me· Ille vero discipulus misit se in medio· cui nemo aliquid dixerat Dñe sequē Et alter ait· sequar te domine· sed primū permitte mihi ire ⁊ renūciare his qui domi sunt· ne forte quō fieri solet· querāt me ¶ Cirl· Imitanda aūt huiusmodi ꝓmissio ⁊ omni laude plena· sed querere renunciare his q̄ domi sunt· licenciando se ab eis· ostēdit q̄ vtcunq; diuisus sit a dño· dum hoc ꝓfecte adire ꝓposuerit mente Nam velle ꝙsulere proximos ñ consentiros huic ꝓposito indicat se vtcunq; labentē ꝓter q̄d dñs ī improbat Sequē em̄ Ait ad illū ihesus Nemo mittens manum suam ī aratrū ⁊ respiciens retro aptus ē regno dei· Appetit manum aratro q̄ affectuosius est ad sequendum· tamē respicit retro q̄ dilationem petit occasione redeundi ad domū ⁊ cū ꝓpinquis ꝓferendi ¶ Aug· 8 ver· do· Q· d· ei vocat qui oriens ⁊ tu attendis occidentem ¶ Beda· Omnis etā cuilibet in aratrum mittere ē· quasi quodam cōpunctionis instrumento· ligno ⁊ ferro durice passionis duriciā sui cordis atterere· atq; ad ꝓferēdos bonos opeꝝ fructus aptē· quā siquis excolere idpiēs cum vxore loth ad ea que reliquerat respicere delectatur· Futurā regni munere privatē· ¶ Chrecus· Crebri nāq; intuitus eoꝝ que deseruimus· ꝓter cōsuetudinē trahunt ad retroacta· violentum em̄ quid vsus ad retinendū sibi· Mala habitus ex vsu· ex habitu vero natura inolescit· Naturā vero amouere vel alterare difficile· Nam etsi paulisper declinet coacta· redit ad seipsam velociter ¶ Beda· Qui autem secuturus dñm discipulus· quia vel domi renūciare velit· arguitur quod fiet illis q̄ nulla vtilitatis grā sepe visitant domos illoꝝ quos in mundo reliquerūt

Capitulum. Decimum.

Post hec aūt designauit dñs ⁊ alios septuagintaduos ⁊ misit illos binos ante faciē suā i omnē ciuitatē ⁊ locū quo erat ipe venturus ⁊ dicebat illis Messis quidem multa operarij vero pauci Rogate aūt dñm messis vt mittat operarios in messem suam.

¶ Cirl· Certificauerat deus p ꝓphetas q̄ euāgelij ꝓdicatio salutaris ꝓpensura erat nō solū israel sed etā gētū greges· ⁊ ideo a xp̄o p⁹· xij· apostolos ⁊ alios lxxij· fuit istitutus· vñ dī· Post hec aūt designauit dñs ⁊ alios· lxxij· ¶ Beda· bñ lxxij· mittunt̄ q̄ totius mundi gentibus euāgeliū predicandū erat ut quāxij· primo ꝓpē· xij· tribꝰ israel· ita ⁊ bis ꝓpter esterā gentes destinarent ibuendas ¶ Aug· de quo etā libro etā xxiij· bonis totum orbis pagiē atq; lustrāē ad misterū illustrādi orbē euāgelū erudiendos mittit discipulos intimat· vicies em̄ quaterni septuagies duplicatus ¶ Hinc· Sic etā ad xij· apostolos formā ꝓpositi ꝓtulit· ne ē qui dubitet· sic p bos lxxij· figurā ꝓpositoꝝ· i· secundi ordis sacerdotū gessisse Deū ē tñ etsi primis ecclesie temporibus ut apostolica scripta testis· venq; presbiteri venq; vocabant̄ ⁊ episcopi quoꝝ vnū sapiēcie maturitatē· aliud nōmen curā pastoralē significat ¶ Cirl· Hic etā forma ī veteri moisi figurabat̄· qui iubente deo· lxx· elegit de quibus spīm ifundebat In exodo etā scriptū ē de filijs israel q̄ venerunt ī helym· q̄d interpretat̄ electus· ⁊ etā ibi· xij· fontes aquaꝝ· ⁊ lxx· palme Consolamur ad augmentum spiritale regimus· xij· fontes scilicet sacros apostolos a quibus hauimus salutis sacramenta cuius a Fontibo saluatoris· ⁊ lxx· palmas· hos scilicet qui nunc destinati sunt a xp̄o· Et em̄ palma arbor bone medulle· bene radicata· ⁊ frondis ⁊ fructus ⁊ semp̄ viridis aquis· altera simul ⁊ frondes pompeas fertilis profert Et misit illos binos ¶ Greg· i omel· Bene autem ꝓmittitur ꝓpositis ꝓdicatores· discipulos mittit· quia duo sunt precepta caritatis dei· videlicet amor⁹ ⁊ proximi Et nemo q̄ inter duos caritas habet nō potest quin nobis caritatis ītuitus· quia qui caritatem erga alios non habet predicationis officiū suscipere nullatenus audet ¶ Origenis· Sic etā ⁊ xij· bini ⁊ bini numerati fuerunt· vt in eoꝝ cathalogo matheus oriretur· cui em̄ bini famularentē dei verbo· antequā esse videat Eduxit em̄ deus israel de egipto p manus moysi ⁊ aaron iosue quoq; ⁊ caleph concordantes ꝓcurrit ꝓuocatum a xp̄o· exploratoribus populis· Duo sunt frater a fratre adiutus vt ciuitas vallata ¶ Hinc· Simul etā p hoc indicauit q̄ si aliq̄ pares sibi spiritalibo dona· hec nō sinet in eis preualere gratie ejus nisi ꝓmissionis passionē ¶ Greg· i omel· Bene autem subditur ante faciē suaꝝ i omnē ciuitatem ⁊ locum quo erat ipe venturus· Predicatores aūt suos dominus sequitur· qa predicatio ꝓficiē· ⁊ tunc ad mentes nostre habitaculū dñs venit q̄n verba exhortationis ꝓcurrēte atq; p bē vitas i nos suscipiē· hīc ꝓdicatores isaias dicē· parate viā dñi rectas facite semitas dei nr̄i

¶ Ca. Designauerat autem dominus discipulos propter mularudinem doctoribus indigentem Sic. n. spiritu plurimos messores desiderant Sic qui credentium erant innumerabiles existentes. multis doctoribus indigebant. Unde sequit Messis quidem multa ¶ Cnf. Sed qualiter messem vocat. cum res adhuc grana exigua sumāt. nondum tāq aratro aut falce productis de messibus cogitat Poterant em discipuli vacillare ⁊ secum meditari. ⁊ dicere quali labore numerus breuis emendare poterimus tot tantum mundum. ideoq sophistas. munitos nubi. domi tantes subiecti. Ne igitur consideratione talium turbentur. vocat euāgelium messem. quasi diceret patuta sunt omnia. mitto vos ad paratam collectionē fructuum eodem die ⁊ serere potestis ⁊ metere. sic enim colonus exiens ad messes letatur. sic etiā vos multo amplius ⁊ alacrius necessarium est exire in messem. cum hoc negociū messis est agros vobis oculis preparatos ¶ Gregō. i omelia Sed non tam gratia meroie loqui possumus. quod subditur. Operarij vero pauci. qua etsi sint qui bona audiāt ore. qu dicant Ecce mundus sacerdotibus plenus. tamen in messe dei rarus valde regitur operatore. quia sicut quidem sacerdotale suscipimus. sed opus ipsum non implemus ¶ Beda Sicut autem messis utique omnis turba credentium. ita operarij pauci sunt apostoli ⁊ imitatores eorum qui mittuntur ad gentes ¶ Cnl. Sicut autem agri spadosi messores multi congregant ⁊ sic multitudo credituroꝝ christū Unde subditur Rogate ergo dominum messis vt mittat operarios in messem suam. Illud autem attendendum quod dixit Rogate dominum messis vt mittat operarios in messem suam. ipse postmodum hoc pegit Scriptum est enim messis ac per eum ⁊ cum eo deus pater omnibus dominatur ¶ Cnf. Quia duplicauit ac pleniorem eos non addens ad numerum. sed concedens virtutem Insinuat autem q magnum donum et preciosum mittat in messem diuinam. p hoc q dicat dominum messis sup hoc esse rogandum ¶ Gregorius. Per hec enim inducendi sunt subditi. vt pro suis pastoribus regē. ne digna ab operari valeant. nec ab exhortatione tacere lingua. Sepe enim pro sua negligentia predictum restringitur lingua Sepe vero in subditorum culpa agitur. vt eas qui presunt. p humanis sermo superabatur.

¶ Secce ego mitto vos sicut agnos in medio lupoꝝ. Nolite portare sacculum neq; peram neq; calciamenta ⁊ neminem per viam salutaueritis.

¶ Cnl. Narrat lucas sequēs lex. discipulos ne temere sibi a xpō apostolicā eruditionem. modestiā innocentiā equitatem mibiq; mūdanoꝝ sacros predicatores auctoritatē ferre Aspirare autem adeo fortitudinē mentis vt nulla terribilia formident neq; ipsā mortem Unde dicit in ¶ Cnf. erat enim inter ceteras periculosa lupoꝝ solatium; virtus mittentis eos Et ideo dicit Ecce ego mitto vos. quasi diceret hoc sufficiat ad cōsolationem vestram hoc sufficiat ad sperandum ⁊ nō timendum tam grauissima mala que significat subdens

Sic agnos inē lupos ¶ Hie. Albas denotans in discipulis simplicitatē ⁊ innocētiā nam bachantes ⁊ sua enormitate furiantes nake nō agnos appellat sz hedos ¶ Amb. Contraria autem sibi sibi ista anima lia vt alia ab alijs deuorentur. s. agni a lupis sz bonus pastor lupos gregi suo timere non nouit Ideoq isti discipuli non in predam sed ad gratiā dirigūtur. sollicitudo enim pastoris boni effiat vt lupi in agnos audere nihil possint Mittit ergo agnos inē lupos ut cōplereꝝ illud tūc lupi ⁊ agni simul pascentur ¶ Cnf. Hoc em fuit manifestū indicium pclari triūphi. vt cū arcūdati essent discipli xpi ab hostib quasi agni inter lupos eos tamen conuerterent ¶ Beda. Vel spūaliē lupos vocat scribas ⁊ pharisēos qui sūt clerici iudeorum ¶ Amb. Vel lupis sunt hereticī comparandi Lupi enim bestie sunt que insidiantur ouibus ⁊ circa pastorales versantur casas Habitacula domoꝝ intrare non audent. somnum earum. absentiam aut diuidiam pastorum explorant. omnium guttur iuadit. vt eos strangulent sed rapaces natura corporis rigidiores. ut se facile nō possint flectere Impetu quodam suo ferunt. ⁊ ideo sepe delu duntur Si quem proces hominē viderint vocem eius quadam nature vi feruntur eripe. Si aē homo prius eos uident exagitati memoranē. sic hereticī insidiantur ouibus xpi. Fremunt circa casas nocturno tempore. semp em phidis nox ēqui lucem xpi nebulis praue interpretationis obducunt Scabula tamen xpi intrare non audent. ⁊ ideo nō sanantur. sicut curatus ē ille i stabulo qui incidit i latrones Exploraut pastoris absentiam. qua presentibus pastoribus oues xpi incursare non possūt. quadam etiā mentis intentione duri sic ac rigidi nequaq; solent a suo erroꝝ deflectere quos scripture verꝝ interpres xpus illudit vt i vanum suos effundant impetus. ⁊ nocere non possint Qui siquem versutia disputationis sue circūscriptione preuenire faciunt obmutescere Mutus est enim qui verbum dei in eadem qua est. gria confitē Caue igitur ne tibi vocem tollat hereticus. ne priorem non ipse deprehenderis Serpit em dū latet eiꝝ phidia. si aūt cōmēta ipietatis aperuerit iacturā pie vocis timē si potis Mutuit inuadūt vitalibo vulnus affigunt dum animam petunt si autē audis aliquem sacerdotem dicere ⁊ rapinas eius cognoscis foris ouis intus lupus ē q būae neas i saturabili trudelitate rabiē suā desiderat explē ¶ Gregō. Oblus ei cū regimīs iura suscipiūt ad lacerādos subditos ardescūt erorē pēatis exhibent Et quia carnatis viscera nō habent deum videre appetunt patres se esse minime recognoscūt humilitatis locū in elationem dominationis imutāt Contra que omnia considerandum nobis est q sicut agni inter lupos mitunē vt sensū seruātes innocentie mansui malicie nō habeamus Qui enim locū pōnicionis suscipit mala iferre nō debet sed tolerare quē ⁊ siquando zelus rectitudinis exigit vt erga subiectos seuiat mens paterna pietate diligat quos foris quasi i sequendo castigat Quod tunc rector bene exhibet cum terrene cupiditatis honoribo nequaq; mētis colla supponit Ou subdiē nolite portare saculum

neq̄ peram ¶ Grego. nazanzenus. Quoꝝ summa ē ut adeo ꝓuoſi exiſtāt q̄ nō minus ꝓpter vite modum q̄z ꝓpter eoꝝ verbū euāgeliū ꝓficiat ¶ Greg Tanta eīm predicatori ꝺbet eſſe in deo fiducia ut p̄ ſentis vite ſuſpectus q̄ſus nō ꝓuideat. tū ſibi hos non deeſſe certiſſime ſciat Ille dū mens eius occupatur ad ꝓalia minus aliꝭ ꝓuideat eterna. ¶ Cirl. Hic igit̄ precepat. nec de ipo ſubiecto curā hr̄e eū dixerat Ditto vos ſicut agnos inter lupos. Nec etiam oceſſit ſollicitos eſſe erga exteriſeca corpori. eū dixit Nolite portare neq̄ ſacculum neq̄ perā. nec etiā oceſſit portare aliq̄d eoꝝ que nondū vſita ſunt corpori Vñ ſubdit. neq̄ calciamēta Nō ſolū aūt ſaccu lū ꝫ perā portare ꝓhibuit. ſ; nec aliquā ſtudij diſtractionem ꝓmiſit aſſumere. qui nec ab obuiantiū ſalutatione diſtrahi voluit. vñ ſubdit Et neminē p viā ſalutaueritis Nō ꝫ ouidū ab heliſeo dictum fuit. q. d recto tramite ad opus procedite non alternātes bñ dictionibo benedictiones Damnum enim ē expendere tēpus predicationibus competens fruſtra i preter neceſſarijs rebus. ¶ Ambroſius. Non ergo hic dñs ꝓhibuit q̄ benuolentie diſpliceret officiū ſed q̄ plequēde deuotionis intentio plus placeret ¶ Greg Nazian. Mandauit etiā h̄ eis dñs ad vbi gr̄am ne vid reē i eis magis uigē poſſe blādicias voluit eē eos ñ eſſe ſolliciros in vbis alienis. ¶ Greg. Nec autem vba ſiq̄s etiā p allegoriā velit intelligi. pecunia clauſa in ſacculo ē ſapientia occulta. Qui igit̄ ſapiētie verbum habet. ꝫ h̄ erogare proximo negligit. quaſi pecuniā in ſacculo ligatā tenet Per perā vo onera ſeculi. q̄ calciamēta mortuoꝝ opeꝝ exēpla ſignificāt Qui ergo officiū p̄dicatōis ſuſcipit. dignū nō ē vt op⁹ ſeculariū negotioꝝ poſſet Ille dū h̄ eius colla deprimit. ad p̄dicanda celeſtia nō aſſurgat. Nec ꝺbet ſtuleoꝝ opeꝝ exempla ſpicere. ne ſua opa quaſi ex mortuis pellito credat mutire. ne ſcilicz quia alios talia feciſſe ſpiderat. ſe etiā facere licenter putet. ¶ Amb. nihil etiā dñs i nob mortale vult eſſe. mortale eīm atq̄ terrenū calciamentū moſes iubet ſoluē cū mitteret ad populū liberādum Nō ſi quē mouet q̄ rabbe i egipto calciatu iubent edere agnum. apti aūt ſine calciamento ad p̄dicandū euāgeliū dingūt is conſiderare ꝺbet q̄a i egipto poſitus ꝺbet adhuc mortuis cauere ſerpentes Opta eīm venena i egipto Et q̄ i typo paſca celebrat. patere poteſt vulneri. q̄ aūt miſter ē vicarius. venena nō trepidat ¶ Greg Qui aūt ſalutat in via. ex occaſione ſalutat iter ans nō ex ſtudio optāde ſalutis. Qui igit̄ nō amore eterne p̄rie. ſ; ꝓmioꝝ ambitu ſalutem audientiū p̄dicat. quaſi i itinere ſalutat quia ex occaſione ꝫ non ex intentione ſalutem audientibus exoptat.

¶ In quācūq̄z domū itraueritis primū dicite pax huic domui ꝫ ſi ibi fuerit filius pacis. requieſcet ſup illū pax vr̄a. ſin aūt ad vos reuertet̄. In eadem aūt domo manete edentes ꝫ bibentes q̄ apud illos ſūt. dignꝰ ē eīm operarius mercede ſua Nolite trāſire de domo i domū Et i quācūq̄z ciuitatem intra

ueritis ꝫ ſuſceperīt vos mādutate q̄ apponunt̄ vobis. ꝫ curate infirmos q̄ in illa ſunt. ꝫ dicite illis. appropinq̄uit i vos regnū dei In quācūq̄z ciuitatē intrauitis ꝫ n̄ recepint vos. exeūtes i plateis eiꝰ dicite. etiā pulueē qui adheſit nobis d̄ ciuitate vr̄a extergimus in uos. tamen hoc ſcitote quoniā appropinq̄uit regnum dei. dico aūt vobis q̄a ſodomis i die illa remiſſiꝰ erit q̄ illi ciuitati. ¶ Cri. Donoꝝ olim mater pax ē ſine qua confuſa ſunt ꝓter q̄d dñs diſcipulis meritūro bonoꝝ illico pacem uſſit profere. eamq̄z bonoꝝ munus dicens In quacūq̄ domū ieritis ꝓmū dicite. pax huic domui ¶ Amb. Vt ſcz pacis ꝓferam⁹ munus ipe primus ingreſſus pacis bñdictōe celebret ¶ Cri Vnd ꝫ pōtifex eccle in eadē dicēs Pax vob Implorāt aūt pacē ſancti. non ſolū ea q̄ vitā mer bonis adimicē. ſ; ꝫ ea que ptinet ad noſtros Illū ſpem i pectore belli genim⁹ ꝫ nullo moleſtante turbamur necnon prava deſideria q̄ nos crebro inſurgunt. ¶ Titus. Dicit̄ aūt pax huic domui. ſcilicet habitabus domū. ut oīm alloquātur. mauult parere minoꝝ. neq̄ tū indigno vr̄a ſalutatio dingnē. vi ſubditur Et ſi ibi fuerit filius pacis. requieſcet ſup illum pax veſtra Quaſi diceret Vos quam ꝓferetis verbum. res aūt pacis applicabitur moribus ac vbicūq̄ dignū eſſe videbit Sicq̄ aūt non ſit dignus. non eſtis deluſi. nec verboꝝ veſtroꝝ gr̄a priꝰ. imo reciprocabit̄ ad uos Et hoc eſt quod ſubdit Si autem ad vos reuertet̄ ¶ Grego. Pax enim que ab ore predicatoris offertur aūe requieſcit in domo ſi in ea fuerit quiſq̄z predeſtinatus ad vitam. ꝫ celeſte verbum ſequāt̄ q̄d audit aut ſi nullus ad re voluerit. ipſe predicatoꝝ ſine fructu nō erit. ad eū pax reuertitur dum ei a dño ꝓ labore ſuo ꝓmis merces recompenſat̄ Si aūt pax veſtra recipi dignum ē vt ab eis eterna ſtipendia conſequamur quibus p̄rie celeſtis premia offerimus. vñ ſequit̄ In eadē aūt domo manete edentes ꝫ bibentes que apud illos ſunt Ecce qui perā ꝫ ſaculum penit probibuit ſumptus ꝫ alimenta ex eadem p̄dicatōe procedit ¶ Cri. ſi ne aliquis diceret cōſumo res gentis parando abuenie menſam. illū primo meritoꝝ facie tibi pacis donum offeere cui nihil eſt equale ut ſcias te maiora q̄z deo ſuſcipe ¶ Titus. vel aliter cōtinua. quia nō eſtis ꝓſtituti iudices eoꝝ qui ſunt domi vel indigni edatis ꝫ bibatis que vobis offerūtur ab eis Dimittere aūt mihi eorꝝ q̄ vos recipiunt ait amen. miſi vobis q̄z ſit notum. non eſſe ibi filium pacis. tunc eīm fortaſſis retrocedere debetis ¶ Chry. Vide igit̄ qualiter diſcipulos mendicare miſerit ꝫ pro p̄mio eos nutrimentū habere voluit. Miſſi ſubdit Dignus eſt eīm operarius mercede ſua ¶ Greg. Sunt enim iam de mercede operis ipi alimenta ſtentationis ut hic merces de labore p̄dicatōis ibi eē q̄ illuc de vitata viſione ꝓfect̄ q̄ i re ꝓſperāti ꝓ q̄ vni nr̄o opi due mercedis ꝺbēt. una i ma q̄ nos i labore ſuſtinet alia i p̄ria q̄ nos i ſtipendio remota

Omnis itaq; que in ꝓti recipitur hoc in nobis de
bet agere ut ad sequentem mercedē robustius tenda
tur uerus ergo quisq; predicator non ideo ꝑdicare
amat ut in hoc tēpore mercedem rapiat sed ideo mē
cedem recipit ut predicare valeat Quisquis namq;
non ꝑdicat ut hic laudis uel muneris mercedē reci
piat eterna mercede se priuat ¶ Ambro. Subditus
uirtus alia ne de domo ad domū quis uaga facilitas
aduigret Sequitur enī Nolite transire de domo
in domum ut scilicet in amore hospitali seruemꝰ cōstan
tem nec aliquam amicicie necessitudinem facile re
soluamus ¶ Beda Descripto aūt diuerse domus ho
spitio dum in ciuitatibus agere debeāt docet · ꝑs
cidere se omnibus cōmunicare ab impiorum uero p
ua sanctitate secerni Vnde sequit Et in quamcumq;
ciuitatem intraueritis & susceperint uos manduca
te que apponuntur uobis ¶ Theo · Quamuis modi
ca essent & uilia nihil amplius inquirentes · denun
ciat eis ut operantes miracula homines ad su
am ꝓfectionem attraherent Vnde subdit Et curate
infirmos q̄ i illa sūt & dicite illis appropiquauit i uos
regnum dei Si enim prius curauerint deinde docue
rint proficiet fmo & homines credent regnum
appropiquare nō enī curarēt nisi hoc aliqua uir
tute fieri crederent Sed etiam cū fm animā curamē
appropiquare in eos regnum dei qđ longe est ab eo.
rum nomine peccatum ¶ Ori. Vide aūt dignitatem
euāgelicā nihil sensibile monēē ꝓferre · qualia q̄ ar
bores & domos & uestes scilicet bona terrena sed quedam
uirtutum ministeria scilicet regnū dei ¶ Maximus Di
cit eum appropiquasse · non ut ostendat tempo
ris distantiam neq; enī regnum dei uenit cum obser
uatione ostendit dispositionē hominū ad regnum
in quo quidem potentia est in omnibꝰ credentibus
eis uero in his qui respuunt corpalem uitam · & so
lum digne spiritalem qui dicere possūt Uiuo autē
iam non ego sed uiuit in me xp̄s ¶ Ambro · deinde docet
excutiendum de pedibꝰ puluerē · si quis recipiēdos
eos hospitio non putauerit dicens in quācūq;
ciuitatem intraueritis · & non receperint uos Exeun
tes ꝓclamate dicite eē puluerem pedum qui ad
hesit nobis de ciuitate uestra extergimꝰ in uos ¶ Ide
Ad cōsecrationē terrem laboris · quem pro illis
suscepistis uel ut ostēdat usq; adeo se ab ip
sis nihil terrenum querē ut eciā puluerem de terra
eorum sibi patiatur adherere Uel per pedes ipm
ꝓpositum ꝓdicationis significatur pulus ve
ro aspergine terrene leuitas est cogitationis a
quam sancti doctores immunes esse nequeunt Qui
ergo curantes animam labores & pericula docentu
ne ad efficaciā suā damnationis reflectunt ¶ Ori
Intelligite ergo puluerē pedum in eos quodammō
modo pulueris peccatorū uestrorum merito venire su
per eos Et attende q̄ quecumq; ciuitates nō susceperi
unt apostolos sanctā doctrinam · hinc plateas iuxta il
latam est uia que ducat ad ꝓditionem ¶ Theo Se
cundum recipientis apostolos appropinquare regnū
dei dat et beneficium sic non recipientibꝰ in ꝓuidi
am Dei fabricat Amen hoc scitote quoniā appropi
nauit regnum dei Sicut aduentus regis est quibꝰ
dam ad penam quibusdā uero ad honorē unde de eo
rum pena subdit Dico autem uobis quia Sodomis
in illa die remissius erit q̄ illi ci. ¶ Eusebi · Nam in
ciuitate Sodomitarū non caruerunt angeli hospicio
sed Loth iuuenis est dignus eos hospicari si ergo
ad accessum discipulorum nec unus inuenietur i ci
uitate qui eos recipiat · quō non peior erit ciuitate
sodomorum Dic igitur sermo docebat eos audaces
aggredi regulam paupertatis · Non enī posset consi
stere ciuitas nec uilla nec uicus sine aliquo incola
tore Dō · Nā nec sodoma subsisteret non repto loth
quo recedente tota repente periit ¶ Beda · Sodo
mite quoq; ipsi erāt i hospitales fuerunt · inter cetera
carnis animeq; flagitia · nulli tamen apud eos tales
hospites quales apli reperti sūt & Loth quidē aspec
tu iustus erat & auditu non tamen ibi aliquid docu
isse aut signa fecisse perhibetur ·

¶ Ve tibi corozaim Ve tibi bethsaida · q̄
si in tyro & sydone facte fuissent uirtutes q̄
i uobis facte sūt olim in cilicio & cinere sedē
tes penitterent Verumptn̄ tyro & sydoni ꝛ
missiꝰ erit i iudicio q̄ uobis Et tu caphar
naum ante usq; in celum exaltata usq; ad
infernum demergeris Qui vos audit me
audit & qui uos spernit me spernit Qui au
tem me spernit spernit eum qui me misit

¶ Ambr · Docet dominus grauiori pene obnoxios
fore qui euāgelium non sequēdum q̄ qui legem u
dicauerit esse soluēdā dicens Veh tibi corozaī veh
tibi bethsaida ¶ Ide Corozaī bethsaida & capharnaū
tiberias quoq; quā iohannes nominat ciuitatem sue
galilee siue i littore lacꝰ genezareth qui ab euāgelistis
mare galilee uel tiberiadis appellatur · Plāgit ergo
dominus has ciuitates · que post tāta miracula atq;
uirtutes non penituerunt perosesq; sunt gentilibꝰ
naturale tantum ius dissipātibus quia post descrip
te legis contemptum · filium quoq; dei & gloriā eius
spernere non timuerunt unde sequitur · Quia si in
tyro & sidone facte fuissent uirtutes que i uob facte
sūt olim in ci. & ali. se. pe. In cilicio qđ ō pil capi & cinere
asperam peccata pungentis memoriam significat · in
cinere autem mortis considerationē p quā i puluerē
redigimur demonstrat Petro in sessione humiliatio
nem ꝓne cōscientie significat Impletum autem vi
demus hodie dictum saluatoris · quia scilicet corozaī
& bethsaida presente dño credere noluerunt · Tirus
aūt & sidō quōdā & dauid & salomon amice fuē & pꝰ
euangelizantibus xp̄i credidere discipulis ¶ Chr. de
plorat autem has ciuitates ad nostrū exemplum · ex
q̄ effusio lacrimarū & gemitus amarus sug patien
tes insensibilitatem doloris nō modicum antidotum ē
& ad correctionem patientum · & ad remedium inge
miscentium sup eos Nō solum aūt p deplorationem
inducit eos ad bonum · sed etiam p terrorem · unde seq̄
tur Verumtamen tyro & sidoni remissius erit q̄ vob
in iudicio Hoc & nos audire debemus · Non enim
solis illis sedetā nobis pena iudicii statuit nisi re
ceperimꝰ intrantes ad nos hospites quos puluerē

precepit excutere. Cū autem plurima signa fecisset dñs i capharnaū ⁊ eū incolam habuisset · videbatur sup alias ciuitates exaltata · ſ; ꝓpter incredulitatem cecidit in ruinā · vnde sequit̄ Et tu capharnaū vsq; in celum exaltata vsq; ad infernum demergeris · ut scilicet iudicium sit ꝓportionabile honori ¶ Ide · duplex aūt i hac ſnia sensus ē · vel ideo ad infernum demergeris · quia ꝙ predicationē meā fugibilissime resti tisti · ut · ſ · intelligaē in celū exaltata p superbiam · vel ideo quia ea exaltata vsq; ad celum meo hospicio ⁊ meis signis maioribus plectēris supplicijs ꝙa his q̄ credere noluisti Et ne quis putaret hāc increpatiōi illi tantūmodo ciuitati vel ꝓsone suemire que domui i carne videntes spernebant · ⁊ nō oīb qui hodie q̄ euāgelij verba despiciunt · ꝓsequēter adiunxit dicens Qui vos audit me audit ¶ Cirl · Per quod docet quicq̄d p sanctos apl̄os dī acceptandum ē quia qui illos audit · xp̄m audit · Ineuitabilis ergo pena hereticis imminet · qui apl̄oꝝ negligunt verba Sequit̄ em̄ Et qui vos spernit · me spernit ¶ Ide Vt scilicet in audiendo quisq; vel spernēdo euāgelij ꝓdicationē · non viles quasq; ꝓsonas · ſ; dīm saluatorem imo ipm̄ ꝑem spernere se vel audire diceret · Nam sequit̄ · Qui aūt me spernit · spernit eū q̄ mi se me · qua i discipulo magister audit · ⁊ m filio patē honorat̄ ¶ Aug · de ver · do · Si aūt sermo dei ad vos q̄ pueniē ⁊ in eo loco vos ꝙstituit · videte ne spernatis nos · ne ad illum pueniat · q̄d nobis fecerimus ¶ Ide da Potest ⁊ ita intelligi · Qui vos spernit · me spernit id est qui nō facit misericordiā vni de fratribus meis minimis · nec mihi facit · Qui aūt me spernit · nolens credere filiū dei spernit eum · qui me misit · quia ego ⁊ p̄r vnū sumus · ¶ Cirus · Sit aūt in hoc discipulos ꝙsolat̄ · q · d · Non dicatis cur imus passuri ꝙtumelias · accomodate linguā Ego p̄bo gr̄am · i me vr̄a redundat contumelia ·

¶ Reuersi sunt aūt septuagintaduo · cum gaudio dicētes Dñe etiam demonia subiciuntur nobis i nōie tuo Et ait illis Videbā sathanā sicut fulgor de celo cadentem Ecce dedi vobis potestatē calcādi supra serpentes ⁊ scorpiones ⁊ supra omnē vtutem inimici · ⁊ nihil vobis nocebit Veruntāmen i hoc nolite gaudere · q̄a spūs subiciunt̄ vobis · Gaudete aūt quia noīa vr̄a scripta sunt i celis ·

¶ Cirl · Supra didū ē ꝙ dominus misit discipulos gr̄a spūsancti mīgnitos ⁊ facti predicationis ministri potestatem sup̄ imundos spūs acceperūt ¶ Nunc aūt reuisi confitent̄ honorātes eos potentiaꝝ Unde dicit̄ Reuisi aūt lxxij · cū gaudio dicentes dñe etiā dēmōia subiciunt̄ nobis in nōie tuo Videbant̄ quidē gaudē magis ꝙ facti fuit miraculoꝝ auctores · q̄s ꝙ facti erāt predicationis ministri Erat aūt melius gaudere in illꝙ cepant · sicut vocatus p ipm̄ dicit paulus gaudiū meum ⁊ corona mea ¶ Grego · xxiij · mo · Mire aūt dns vt in discipulorū cordibus elationē p̄meret · iudiciū ruine retulit q̄ ipe magister elationis accepit · ut in auctore superbie discerent quāt de elationis vitio formidarent · vñ sequit̄ Videbam sathanā sicut fulgur de celo cadentem ¶ Dasi · Dicit̄ sathanas eo ꝙ aduersat̄ bono · hoc em̄ significat nomē hebraicum Sed diabolus dicit̄ eo ꝙ coopatur nobis in malo ⁊ accusator fit ¶ Natura eius ē in corporeo loco aereo ¶ Beda Non aūt dicit · modo video · seu prius vidēbam qñ corruit Qñ aūt ait sicut fulgur · vt propositum de supnis ad ima lapsum significat · vel quia diabolus adhuc trāsfigurat se in angelum lucis · ¶ Cirus Se aūt dicit vidisse tanq̄ iudicem qui venit in corporeorū passiones · vel dicit sicut fulgur erat natura fulgidi erat vt fulgur · ſ; factus ē tenebrosus per affectum · quia quod deus fecit bonum · hoc ipse in se alterauit in malū ¶ Dasi · Dupne em̄ virtutes nō sunt naturaliter sancte ſ; fm analogiam dauid ad nis mensurā sanctificatiōis sortaunē Et sicut ferrum positum in igne nō desinit esse ferrum · ve homo in flāme vnione tam effectu q̄ aspectu in igne gr̄ie sic ⁊ alme virtutes ex participatione eius q̄ est naturaliter sacrum · initiam hūt sanctificationem Quoniam em̄ ceciderat sathanas · si natura fuisset insuscepti mali · ¶ Cirl · vel aliter videbam sathanam sicut fulgur de celo cadentem · id est ab vltima virtute in extremam fragilitatem ¶ Nam ante saluatoris aduentū subegerat sibi orbem · ⁊ ab orbe colebatur · ſ; ū vox gemitū verbum dei de celo descēdit · corruit tanq̄ fulgur · q̄a conculcat̄ ab adorātibus xp̄m · vñ sequit̄ Et ecce dedi vob̄ potestatē calcādi supra serpentes ⁊ scorpiones ¶ Cirus Serpētes quidē aliq̄ figurāter in deserto mordebāt iudeos · ⁊ necabāt eos · ergo inimicos erant · venit aūt q̄ serpēs illos primo tentans serpēs crucifixus ut siqs credens in eū ꝙsequens liberet a morsibus ⁊ saluet̄ ¶ Cnf · Dende ne possemus hoc dici de bestijs subiunxit Et supra omnem vtutē inimici ¶ Beda Hoc ē omne genꝰ immundoꝝ spirituū d obsessis corporibus ejiciēdi Et quātū ad ꝓpositū subdit ⁊ nihil vob̄ nocebit · q̄nis ⁊ ab ira possitis apl̄i Paul⁹ · n · a uipera iuasus nihil mali pat̄ ⁊ venenato hausto veneno nō lediē ¶ Hoc aūt inter serpentes quam inter ⁊ scorpiones q̄ cauda nocent · distare arbitror q̄ serpentes agute seuientes scorpiones cāculo ſtabiliti vt boies vt demones significēt · vt serpētes q̄ ichidne vtutib venena p̄ue ꝑsuasionis obiciūt Scorpiones qui consummatas virtutes ad finē viuere mordent ¶ Chro · vel serpentes sunt q̄ visibiliter nocēt · vbi fornicationis ⁊ homicidij demon · Qui vo mordent nocent scorpiones vocāt̄ · sicut i viris spiritalibus ¶ Greg · mise · Voluptas etiā serpēs dr̄ i serpēte natura ē · q̄ si caput eius mun sinderā arripere tentum sequēs corpus ad se trahit · sic natura nocendi vium possidet homi domicilium Sed q̄ hāc necessitatem aggrediēs voluptas aiam ad immoderatū quēdā actum puerat ac hoc subsequentem animam culpabilit · quā ipudicitia sequit̄ · id ē vlt̄ mēbr ⁊ caudā bestialitatis · Sed quēadmodum nō est q̄ casti impetum retrahi sic non ē mapiēdū ab vltimis actibus voluptates · nisi q̄s posē adhuc obscure malicie

¶ Beda · Deludunt au
in voluptatem que qu
virgines p̄seuerāt c
tate fallacias Sed ⁊ c
nis · id est diaboli concu
mutant sententiam Ver
verbis positis tra
ter in celis principem
deo quia lenticia qua co
gebat · gaudebant em̄
nobis hominibus ⁊ dem
subiungit · Verumtam
spūs subiiciuntur vobis
ntum cum caro sint g
ficere sinat ⁊ virtutes
eius mentis qui operatur
ugat ad condemnationem
voluntatem eoꝝ qui viden
ter homine non simis le
cum simplū sit In nomi
deo dominus eos ad ma
libet · Gaudete autem q
sunt in celis ¶ Beda Q
ne nominum humiliatio
gaudere · Salubriter aut
ritibus sine moraretur quis o
tenis annotar⁹ apud dei m
figuris ¶ Chro · Scripta
libro mee sed ieiusto · ſ;
bilus quidem defuge cadit
rōnis sufficiens asserit
sunt qui scribuntur qui d
nam in terra · ve sim hoc
scripta · bonum quidem
nomen · Q̄ aūt dicit dele
malignitate debis qui dig
consentiri Et fm hoc fieri
ſ; a veritate dilabimur in

¶ Inpa autē hota
to ve dixit Confiteor
et terre q̄ ab sconditis
prudentibus ⁊ reuela
pater quia sic placuit
tradita sunt a patre
filius nisi pater ⁊ qui
cui voluerit filius reue
¶ Chro · Sicut benignus
dingi gaudet · sic et xp̄us
dentis facti sunt digni vnde
ritatis spiritu sancto ¶ Cir
tuis egressionem quam apost
fidelium Unde inspiritu sa
tibus qui per spiritum s
mundi hominū gaudij rep
sunt enāū de quo gr̄as a
mus tibi pat̄ domini celi ·
non sine penitentiam sed ⁊
ut ve in psalmis sepissime

¶ Beda. Deducunt autem nunc p xpi virtutem pu
er nolopeacem que quondam seducebat grandeuos
uarginas pleuerit conculcates serpentine volup
tates illecebras Sed & quidam ipm aculeum scorpio
nis id est diaboli conculcantes scilicet mortez non ti
mentes fortium Verbigra martires facti pleriq
uerbis postpositis uaremis libero gressu conuersa
tur in uiis principem aeris non timentes ¶ Cirus
ilo quia lenia qua eos leuis uidebat manem gra
gebat gaudebant em qz quasi sublimes effecti ter
rebiles hominibus & demonibus erant. Ideo dominꝰ
subiungit. Verumtamen in hoc nolite gaudere qa
bis subiugantur vobis ¶ Beda. De subiectione spi
rituum cum caro sint gaudere prohibens quia spūs
quoq; & uirtutes alias facere interdum nō e
os minus qui operatur sed inuocatio nominis xpi i hoc
ipo ad condemnationem eorum qui inuocant. vel ad
rolum eoz qui uident & audiunt ¶ Cirill⁹ Sed
ne homie non simis lecari i bonoribus a te collatis
ex superbia sit In nomie tuo exultabunt tota die.
qd nemus eos ad matus gaudium erigit. Vnde
ibitur Gaudete autem quia nomina vestra scripta
sunt in celis ¶ Beda Quasi diceret ñ oportet vos
a nostrum humiliatione si de vestra sublimatione
putare. Salubriter autem mediendū e. qz siue co
ram hac uanitate quis opa gesserit. p hec quasi li
bris annotat⁹ apud dei memoriam sit eternaliter af
fixum Cho. Scripta sunt enim nomina sanctoꝝ
tales non sine cauto. si meoria dei & grada Et bia
tus quidem ruit cadit. homies vero infernus ex
cipit supius ascribunt i celis ¶ Isidor. Quida au
tem qui scribuntur quidem nō in vita. sed sm iere
miam in arena. vt sm hoc intelligatur duplex quedā
scriptio eorum quidem ad vitam illorum ad perdi
tionem. Ps auc dicit deleantur de libro viuentium
intelligitur de his qui digni putabantur in libro dei
scribi Et sm hoc fieri dicitur scripture mutatio
ne eorum dilabimur in peccatū vel econtra.

In ipa autē hora exultauit spiritu sāc
to & dixit Confiteor tibi pater domine celi
et terre q ab sondisti hec a sapientibus et
prudentibus & reuelasti ea paruulis Etiā
pater qua sic placuit ante te Omnia michi
tradita sunt a patre meo & nemo. scit q̄ sit
filius nisi pater & qui sit pater nisi filius. & cui
uoluerit filius reuelare.

¶ Cho. Sicut benignus pater videns filios suos
bene gerere sic et xpus exultat qz apostoli tantis
tam fabi sunt digni vnde dicit i ipa autem hora ex
ultauit spiritu sancto ¶ Cirill. inspexit quidē p spiri
tum ei⁹ sanctum quam apostolis tradidit plenū acq
solemnem Deus inspiritu sancto letaꝰ dicit id est in ef
fectibus qui per spiritumsanctum fuerūt quasi em
animi hominū gaudij reputabat materiā conuer
sionis eorū de quo gras agit Dñe celi & dixit Co
fiteor tibi pater dominꝰ celi & terre ¶ Beda Confessio
non semp penitentiam sed & gratiaꝝ actionē signifi
cat vt in psalmis sepissime legimꝰ ¶ Cirill. Ecce aūt
inquiunt illi quoz corda puerila sunt gratias refert
filius patri tanq̄ minor sed quid impedit consubsta
ntalem filium laudare ppetuum genitorē mundum sal
uantem p eum quod si censes ꝓfessionis causa hūc es
se minorē aspice qz vocat eum patrem suum & domi
num celi & terre ¶ Cirus Talia em per xpm ex non
entibus producta sunt solus ipe incōprehensibiliter a
patre est genitꝰ Solus em vnigenitus tanq̄ veri fi
lij naturalit pater ē Vnde solus patri dicit Confiteor ti
bi pater hoc ē glorifico te Nec mireris si patrē fili
us glorificat tota em hipostasis vnigeniti genitoris
ē gria nā & que facta sūt & celū & angeli gloria sūt
creatoris. verum qua hec nimis infime facta sunt re
spectu dignitatis ipsi⁹ solus filius cum deꝰ ꝓfecte sit
similis genitori ꝓfecte glorificat patrem ¶ Athana
sius Nouimus etiam sepius saluatorem humana ꝓferre
habere em adunctā humanitatem diuinitas nec tam
ꝑter corporis regimē deus ignotes sed quid respō
dent in hoc qui volunt subsistentiam esse mali. for
mam vero sibi deum alium a vero pre xpi Et hūc
dicūt esse ingenitū mali creatorē. & nequaq̄ prima
pem necnon mūdialis machine gbernatorem Audit autem
dñs approbās vba moisi Confiteor tibi pat dñe celi &
terre ¶ Epiph. Editū aūt a martyre euāgeliū habet
Regratior tibi dñe celi. tacens qd dicat terre. & qd
dicat pr. ne intelligat qz vocat xps patrē creatorē
celi & terre. ¶ Amb. Postremo apit celeste misteriū
quo placuit deo ut paruulis magis q̄z prudentibꝰ hꝰ
mūdi suā gram reuelaret. vnde sequit Qz absconi
disti hec a sapientibus & prudentibus & reuelasti ea par
uulis ¶ Cho Potest sic distingui ut dicat a sapientibꝰ
id ē a phariseis & scribis legē interpretantibꝰ & pru
dentibus id ē ab his qui ascribis fuerant docti Sa
pies. n. ē q̄ docet. prudēs vo q̄ docet. paruulos vo
uit dñs suos discipulos qs ñ legis doctores sz d̄ eba
& piscatores elegit q̄ se vocati ñ maliuoli q̄ paruuli
¶ Ambro. Vel paruulum hic accipiamus qui se ex
alcare non nouerit & phaleratis sermonibus artem
sue iactare prudentie. qd phariset plenos faciunt.
¶ Beda. Gratias igitur agit q̄ apostolis quasi par
uulis aduentus sui aperuit sacramenta que ignora
uerunt scribe & phariset. qui sibi sapientes videntur
& in conspectu suo prudentes ¶ Luc. Abscondita
igitur sunt misteria ab his qui putant se esse sapien
tes. & non sunt nam si essent eis reuelata fuissent.
¶ Beda. Vnde sapientibꝰ & prudentibus non insipi
entes & infantes. sed paruulos id est humiles oppo
suit. vt probaret se tumorem damnasse non acumē
¶ Orige. Sensus em defectus preparatio sit supue
nientis perfectionis Qui em non sentit qz careat vo
bono ꝑter bonum presens qd sibi esse videt. vere
bono priuatur. ¶ Cho. Non aūt letatur & gratias
agit q̄ dei misteria latebant scribas & phariseos. Ei
enim non erat materia alacritatis sed gemitus Sed
de hoc gras agit quia qd sapientes non nouerant. hi
nouerunt. gratias autem sup hoc agit patri cū quo
ipe simul hoc facit ostendens miram dilectionem qua
diligit nos Ostendit autem consequēter qz huius re
prima voluntas sua sit. & patris qui ꝑpria volunta
te hoc agebat. vnde sequitur. Etiam pater quia sic

placuit mihi te ¶ Greg. His verbis exempla bñ
licatis accipim⁹ me temere discutere signa gilia ꝺ
alioꝝ vocatione. alioꝝ vo repulsione ꝑsumamus. iꝰ
iustum em̄ esse nō potest. qꝺ placuit iusto In cūctis
ergo que exterius disponūt apta cī ratiōis ē occt
te iusticia voluntatis ¶ Crisost. Cū vo dixisset Confi
teor tibi ꝙa revelasti ea paruulis. ne putares ꝙ ipe
xp̄s hac vtute priuatus non posset hoc facere. sub
iungit Oīa tradita sunt mihi a p̄re meo. ¶ Ambr.
Hoc nō recte intelligentes arrij sequaces delirant i
dñm dicentes Si data sunt ei omnia. i. dñium creatē
fuit tempus quo ea nō habuit ⁊ sic non ē de substan
cia p̄ris. nam si esset. nō eēt ei opus reapē. sed ex
hoc magis demencia eoꝝ carpē Si em̄ priusq̄ rece
pisset vacabat creatura a verbo. qualiter saluabit
illud omnia i eo gsistunt Ceterꝝ si simul postq̄ facta
est creatura. tota fuit tradita ei. nō erat opus tra:
dere. per ipsū nāq̄ facta sunt omnia Non ergo vt i
ps̄ putant significatur hic creature dominū imo sig
nificatuū est hoc verbū facte dispensationis i carne
Postq̄ em̄ hō peccauit pturbata sunt oīa. vnd verbum caro factū ē. ut oīa restauraret Data sunt gē
ei oīa. nō ꝙa potestate careret. ſz ut saluator emēdet
vniuersa. ut sicut p verbū oīa i p̄ncipio introducta
sūt inesse. ita cū verbo caro factū ē. i ipo oīa restau
rentur ¶ Beda. Vt dicat oīa sibi tradita non mūdi
elementa. ſz hi q̄to paruulis spū sacra filij pater re:
uelauit ⁊ de quoꝝ salute cū hec loquerē. exultauit
¶ Ambr. Vel cū oīa legis omnipotentem agnoscis.
nō degenerē p̄ris cū tradita legis filium confitens.
Cui p naturam oīa vnius substancie ura sunt ꝓpria
non dono collata p gr̄am Cum autem dixisset omnia
sibi fore a p̄re tradita. ascendit ad ꝓpriam gr̄am ⁊
excellenciam. ostēdens i nullo se fugam a patre sub
dit. ⁊ nemo nouit qui sit filius. nisi pater. ⁊ qui sit
pater. nisi filius ¶ Nō valet em̄ creature intentio cō
prehendere modū diuine substācie que oēm superat in
tellectum. ⁊ decor eius quālibet gsideratiōē trāscen
dit Sed a seipsa quid sit natura diuina gnoscitur
ideoq̄ pater per id quod est nouit filium. Et filius
per id quod est nouit patrem non intercedente ali:
qua differencia quaeum ad diuinitatis naturā. q
em̄ sit deus. credimus Quid aūt naturaliter sit. in
cōprehensibile ē Si ergo creatus ē filius. quo solus
sciret patrem aut quomō a solo p̄re sciret Scire
nāq̄ naturam diuinā impossibile est cuilibet create
Scire aūt qōcūq̄ eoꝝ que creata sūt. quid sit. non
transcendit quēlibet intellectū. q̄uis superet nr̄m sen
sum ¶ Rabana. Hoc aūt dño dicente gstat arrianos
ei obsistere. dum dicunt. nō videri p̄rem a filio Sed
eoꝝ ostendit insania. si scip̄m non nouit verbum. qꝺ
oīb patres ⁊ sui prestat notitiaz Sequit em̄ Et cui
voluerit filius revelare ¶ Titus. Est aūt revelatio
traditio notionis. iuxta ꝓpositionē nature ⁊ virium
vnuscuiusq̄ ⁊ vbi quidem est natura cōsimilis. ibi
est cognitio siue doctrina. hic autem est p revelationē
disciplina ¶ Orige. Vult aūt revelare vt verbū nō
irrationabiliter ⁊ eaq̄ iusticia iuste ꝙ nouit digne ⁊
tempora revelandi ⁊ mensuras revelationis Revelat autem removens appositum cordi velamen. nec

non tenebras quas posuit i sui latibulū. sed qm̄ ex li
putant qui alterius sunt opinionis. ꝓstruere nefariū
suum dogma. q scilicet ignotꝰ erat pater ihu san
ctis antiquis. Dicendum ē ergo. qm̄ qꝺ dicit cuicūq
vult filius revelare nonsolum retorquet ad tempus
futurum ex quo saluator hoc proculdubio sedebam ad
tempꝰ preteritum. q si velit hoc verbum revelare
pro preterito sumere. dicendum ē eos q nō ē idem co
gnoscere et credere Alij datur per spm̄ sermo scien
cie alij fides in eodem spiritu Erant ergo primo qui
dem credentes. nō aūt cognoscentes ¶ Ambr. Ne scias
aūt qui a sicut filius patrē quibus vult revelat. ita
pater revelat quibus vult filium Audi dominum di
centem Beatus es symon bariona quia caro ⁊ san
guis non revelauit tibi. sed pater meus qui i celis ē

¶ Et conuersus ad discipulos suos dixit
beati oculi qui vident. que vos videtis. dico
em̄ vobis q multi ꝓphete ⁊ reges voluerūt
videre que vos videtis ⁊ non viderūt ⁊ au
dire que vos auditis ⁊ non audierunt.

¶ Theophilus Quia supius dixerat. Nemo nouit
qui sit pater. nisi filius. ⁊ cui voluerit filius reve
lare. bēificat discipulos quibo pater per eum reve
labatur. Vnde dicatur. Et conuersus ad discipulos
suos dixit Beati oculi qui vident que vos videtis.
¶ Crisosto. Conuertē quidem ad eos qui repulsam
deus surdos ⁊ cecam mentem gerentes nec videre
volentes totum se prebebat diligentibus eum. ⁊ lu
minosos assert oculos videntes que prius alios ipse vi
debant Illud tñ scire cōuenit. quia videre hic ñ signi
ficat actum oculorum sed mentis recreationē in pri
stinis beneficijs puta siquis dicat Iste vidit bona tem
pora id est gaudijs est in bonis temporibus. sic il⁹
Videas bona ierusalem Multi em̄ iudeorum viderūt
xp̄m diuine organum corporali scilicet intuitu. nec
tamē omnibo beatificatio conuenit. Non em̄ crediderunt. sed neq̄ viderunt gloriam dei oculis mentis.
Beatificati ergo sūt oculi nr̄i in hoc q fide vidim⁹
verbum p nobis hominē factum. impримēs nobis de
eorem sui numinis ut nos sibi conformes faceret per
sanctificationem atq̄ iusticiam ¶ Theo. Beatificat
autem eos ⁊ omnes simpliciter q cum fide recipiunt
ex hoc q antiqui prophete ⁊ reges deum in carne
videre ⁊ audire optauerunt. vnde sequitur Dico
enim vobis q multi prophete ⁊ reges voluerunt
videre que vos videtis. ⁊ non viderunt. ⁊ audire q
vos auditis ⁊ non audierunt. ¶ Beda. Quibus
apertius prophetas ⁊ iustos appellat Ipsi enim sūt
reges magni qui a temptationum suarum motibo nō
p̄tendendo succūbere. sed regēdo p̄esse nouerunt.
¶ Crisost. Ex hoc autem dicto plures existimant pro
phetas carnisse xp̄i notitia sed si optauerunt videre
que viderunt apostoli nouerunt illum venturum ad
homines ⁊ dispensatum q dispēsauit Nullꝰ em̄ hoīm
appetitū q̄mte ñ accepit. nouerāt gr̄e filiū dei vñ ñ si
plicitē dic. volue⁹ videre me. ſz q uos videtis nr̄ audi
re me ſz q vos auditis. uiderāt. n. ip̄m ñ cū iā ſcarna
tū. nr̄ sic cū hoīb p̄santē nr̄ eāta maiestate eis hōti

¶ Hec ille enim alienge aspicientis p speculum ⁊ in enigmate viderunt apostoli aũe in plenitudinem bonorum omnium quecũq; voluisse interrogando dicunt nonnulli p angelos aut alias visionũ species quibusdã docere ¶ Orige. Sed quare dicit plerisq; potuisse non autem omnino quia de abraham legitur q̃ vidit dñi xpi ⁊ letatus est quã visionẽ impleuerunt pauci cõgerunt fuerũt autem alĩ quos ⁊ nisi non tanta ve visionem abrae ⁊ pendentes apostolos attingerẽt et hos dicit nõ vidisse sed audisse.

¶ Et ecce quidã legisperit surrexit tẽptans illum ⁊ dicens magister quid faciẽdo vitam eternã possidebo? At ille dixit ad eũ In lege quid scriptum est? quomodo legis Ille respondens dixit Diliges dominũ deũ tuũ ex toto corde tuo. ⁊ ex tota anima tua ⁊ ex omnibus viribus tuis. ⁊ ex omni mẽte tua et proximũ tuũ sicut teipsũ Dixitq; illi/ Recte respondisti hec fac. ⁊ vives.

¶ Deus iterat supra dominus q̃ nota erat scripture legis Unde ut puto occasionem temptandi sumsisse legisperitus assumpsit Unde dicit Et ecce q̃ legisperitus surrexit tempians illũ ¶ Cirill. Grãcis quidem verbis arcũeuntes totam regionem utique incolantes xpm ⁊ dicentes q̃ pceptum moysi melius dixerit ipse aũt quasdam nouas doctrinas ponere volens ergo legisperitus seducere xpm ut aliquid contra moysen loqueretur adest tempians ipsum magistrum verum docere non patiens Et quia dñs loquebatur cunctis qui venebãt ad eum loqui de vita eterna putauit legisperitus eius eloquijs ee q̃ tempulo aliquid audit nisi que p moysen edita Sequitur ẽ Ac ille dixit ad eum in lege quid scriptum est? quomodo legis? ¶ Ambro. Grat ei ex his que diligens videt. qui verba legis tenent et ignorãt ignorie ⁊ ex ipso legis capitulo docet eũ legis ignarum q̃m in principio statim lex patefecit mysterium incarnationis dominice annũciauit sacramentũ Sequitur ẽm Ille respondens dixit Diliges dominũ deum tuum ex toto corde tuo ⁊ ex tota anima tua ⁊ ex omnibus viribus tuis ⁊ ex tota mente tua ¶ Basili. Qd dicit tota mẽte tua i certa nõ recipit finem Nam quãcumcũq; dilectionis incrementa capiens hoc tibi necessario a toto deficiet Sicut enim in vase aliquo pleno liquore inquãtum minus foras fuerit tantum necesse ẽ plenitudinem drogatis ⁊ anima inquãtum emanauerit ab ipsius dilectione ad illicita tantum minui necessariũ ẽ amore dei ¶ Grego. misens Ih tria aũt quedam sibi inuicem discernitur Nec enim est augmentatiua ⁊ nutritiua. que etiam in plantis reperitur. alia vero sensibilem dispositionem que saluatur i natura irrationalium animalium Perfecta autem vis anime ẽ intellectualis que i natura humana cõspicitur Dicẽdo ergo substantiam corporalem significauit sensitiuam Dicendo vero animã mediocrem i. sensitiuam Dicendo vero mentem alterem naturã .i. intellectuam et consideratiuam potentiam ¶ Theo. Hoc igitur intelligendũ est q̃ oportet nos omnem virtutẽ anime amori diuino subijcere ⁊ hoc viriliter ⁊ non remisse Unde addit ⁊ ex omnibus viribus tuis

¶ Maxi. Cum hac igit intentione crimen ad deum dilectionẽ lex pertrahat vt auellat nos a trina mũdi habitudine qua respicit ad possessiones ad glorã ⁊ ad voluptates in quibus eã temptatus est xps ¶ Basil. Si quis aũt querat quo pacto diuina dilectio potest obtineri dicemus q̃m indocibilis ẽ diuina dilectio Nam nec lucis gaudere plenum nec vitã apleti ab alio didicimus uel amare parentes aut alumnos ⁊ multomagis diuine dilectionis doctrina Sed seminalis quedam racio nobis insita est interius secus habens causas. ut homo deo adhereat quam rationem accipiens doctrina diuinorum preceptorũ colere diligenter cauteq; fouere ⁊ ad perfectionem diuine gratie perducere consuevit. naturaliter enim bonũ amam⁹ amam⁹ eũ propriũ ⁊ cognatum. nec non ⁊ benefactorib spõte affectionẽ totã pfudim⁹ Si igitur bonus est deus. omnia vero bonum desiderant q̃ voluntarie pficitur. naturaliter nobis inest quem etsi p bonitatem mine nouissemus ex hoc ipo tamẽ q̃ ab ipso processim⁹. tenemur ipm vltra modum amare. tanq; scilicet nobis cognatum Maior etiam est benefactor omnibus qui naturaliter diligũtur Est igitur primum ⁊ precipuum mandatũ diuine dilectionis fm aũt pmi cõpleti ⁊ ab eo ipleti quo monemur diligere proximum. Unde sequitur Et proximum tuum sicut teipsum. Sextamur autẽ a deo potentiam ad huius executionem mandati quis autem non nouit quoniam mansuetũ ⁊ cõmunicatiuũ animal est hõ non aũt solitarium ⁊ siluestre? Nihil ẽm tam ꝓprium ẽ nostre nature sicut adinuicem cõiungere ⁊ mutuo indigere ⁊ cognatum diligere Quocirca ergo puenient dominus nobis tradidit semina horum cõsequẽter ⁊ fructus requirit ¶ Chr. Tu ẽm attende qualiter fere cum eodem excessu postulat verũq; pceptum de deo enim ait. toto corde tuo. de proximo sicut teipm Qd si diligenter obseruare nec seruus esset nec liber. nec uidor ⁊ uidu. nec diues nec pauper. nec notus vmq; esset diabolus potius ẽm palee ignis sustinerent i mansionem q̃; feruorem caritatis diabolus a deo cuncta supat dilectionis constantia.

¶ Grego. xix. moza. Cum autem dicatur. Diliges proximũ tuum sicut teipm. quo alter miserendo. pius ẽ qui adhuc inuste viuendo fit impius sibimet ipsi ¶ Ciril. Cum autem legisperitus respondisset que continebantur in lege xps cui nota sc̃ia scindit fallacie eius retia. Sequitur enim. Dixitq; illi recte respondisti hoc fac ⁊ vives ¶ Orige. Ex his indubitanter colligitur. q̃ vita que predicatur secundum mundi creatorem deum ⁊ antiquas scripturas ab eo traditas. vita perpetua est Attestat ẽm dñs sumenta ex deuẽo. quidem illud. Diliges dominũ deum tuũ Ex leuitico vo illud Diliges pximũ tuum sicut teipm Hec autem dicta sunt contra sequaces valentini basilidis ⁊ martionis. qo ei uolunt nos facere aliud ad querendum vitam eternam mis que cõtinent legem ⁊ prophetas.

¶ Ille aūt volēs iustificare seipsum dixit ad ihesū. ⁊ quis ē meus pximꝰ? Suspiciēs aūt ihesus dixit. Dō quidā descendebat ab iherusalē i iericho ⁊ incidit in latrones q̄ etiā despoliauerūt eū ⁊ plagis ipositis abierūt semiuiuo relicto Accidit aūt vt sacerdos q̄dā descēderet eadē via ⁊ viso eo pteriuit Similiter ⁊ leuita cū essz secꝰ locū ⁊ videt eū ptransyt Samaritanꝰ aūt q̄dā iter faciēs veit secꝰ eū ⁊ vidēs eū misericordia motꝰ ē ⁊ appropiās alligauit vulnera eius infundēs oleū ⁊ vinū ⁊ iponēs illū i iumētū suū duxit i stabulū ⁊ curā eius egit Et altera die ptulit duos denarios ⁊ dedit stabulario ⁊ ait Curā illiꝰ habe ⁊ q̄cunq; superogaueris ego cū rediero reddā tibi Quis horū trium videtur tibi pximus fuisse illi q̄ incidit i latrones? at ille dixit Qui fecit misericordiam in illum Et ait illi ihesus. Vade et tu fac similiter.

¶ Cirl. Laudat⁹ legispenc⁹ a saluatore q̄ recte responsdit. in superbiā prupit. nullū sibi pximū putās esse. quasi null⁹ esset ei in iustitia cōpandus Dnō di cit Ille aut volens iustificare seipm dixit ad ihesum ⁊ quis est me⁹ pxim⁹ Circūuemunt em eum q̄dam modo alienatum vita ⁊ fallacia q̄ tempt̄do q̄siuerat ad arrogāciā lapsus In hoc aūt q̄ dic. q̄s ē pxim⁹ me⁹? vacuus a dilectōe pximi oñdit cū nō estimet aliquē sibi proxi⁹ eē. ⁊ p plequēs a dilectōe duma qui cū fratrē nō diligat quē videt nō potest deū diligere quē ñ videt ¶ Amb. Ignorat eē q̄ nesciret pxi⁹ suū q̄a nō credebat i xp̄m. ⁊ qui xp̄m nescit. nescit ⁊ legē Cū. n. vitatē ignorat quo pē scire legē. q̄ am nūcat vitatē ¶ Theo. Saluator aūt nō actibꝰ aut dignitatibꝰ sz nāe determinat proximū. q. d. nō putes q̄sus⁹ sis. nullus tibi pxi⁹. sint oēs nāq; q̄ eādem naturā cōmunicāt. pximi tui fiat. fias igit ⁊ tu eor⁹ pxi⁹ ñ loco sz affectu. ⁊ arca eos cura ⁊ ad hoc samaritanū i exē⁹ iducit. vñ sequē Suspiciēs aūt iha dixit Dō q̄dā descē. ab ihe. i ihe. ¶ Grece Bene est genus appellatiuo Dō em ait. descēdit q̄ dā sed bō quidā. nam fmo fit de cora humanitate.

¶ Aug. ō que. euā. homo em iste ipe adā intelligit in gre humāo iherusalē ciuitas pacis illa celestis a q̄ beatitudine lapsus ē Iericho interpretat luna ⁊ significat mortalitatē nr̄am. pter hoc q̄ nascit crescit senescit. ⁊ occidit ¶ Aug. ō pelagiū. vel iherusalem que interpretat visio pacis paradisū diam⁹. Ad em q̄z peccaret bō in usiōe pacis erat. hoc ē i paradiso vbi quicq̄d videbat. pax erat ⁊ letitia. Ad descēdit quasi humiliatus ⁊ miser fact⁹ p peccatū i iericho. i mundū in q̄ oia ozea occidunt sicut luna. ¶ Theo. nō aūt dicit discedit. sz descēdebat. semp em hūana natura ad inferiora tendebat ⁊ nō in pce sz in toto vite attendebat passibili ¶ Glas. Conuenit etiā hoc sīc loca pserent iericho. n. tenet loca paullo palestine iherusalem vo in cacumine sita ē occupās apicē mōtis. venit igit bō ab altis ad ima ut a latronib⁹ caperet qui incolebant desertū. vñ sequit Et incidit in latrones. ¶ Cirl. Primū istius hois miserādus est casus qui inermis ac destitutus i latrones incidit. quicq̄ i pudus incautusq; eā viā elegerit. qua euadere predonū manus nequiuerit. Dō em posset iermis armatos iprouidus pessimos. incautus nocuos effugere Quippe cū malicia semp armata sit dolis crudelitate septa munita fallacia ⁊ ad nocēdi semiā preparata ¶ Amb. Qui sunt aūt isti latrones nisi angeli noctis atq; tenebraꝝ. in quos non indidit. nisi eos mandati celestis deuius se fecisse obnoxium. ¶ Anſ. Ihesus igit exordio igit mōi nocēdi fallaciā diabol⁹ ē operatus in hominē. in quē fallendi vir⁹ exercuit ⁊ malicie nocendā dedicauit ¶ Aug. pter pelagiū. Indidit ergo in latrones .i. in diabolū ⁊ āgelos ei⁹ q̄ p inobediēciā pmi hois hūanū gen⁹ despoliauerūt mor sz ornamētis ⁊ voluntate. bono sz possibilitatis libi arbitrio pdito Vñ sequē q̄ eē despoliauerūt eū Et plagis ipositis abierunt In illo em peccāte plagam fecit in nos vo plagas. cum p vnū peccatū q̄s pterabimus. superadimus multa peccata ¶ Aug. de que. eumge. Vt spoliauerūt hominē immortalitate ⁊ plagis impositis peccata suadendo reliquerūt semiuiū. qa ex pte qua pē intelligere ⁊ cognoscere deū. vnus ē hō Ex parte aūt qua peccatis cōcalescit. ⁊ premitur mortuus ē Et hoc ē q̄s subdit. semiuiuo relicto.

¶ Aug. ō pelagiū. Semiuiu⁹ em habet vitalē motū. i. liberū arbitriū vulneratū. q̄ ad eternā vitā quā pdiderat. redire nō sufficiebat. ⁊ ideo iacebat. quia vires ei ppie ad surgendū nō sufficiebāt. vt ad se sanandum medicū. i. deum requireret ¶ Theo. Aut semiuiu⁹ dicit bō post peccatū. qa aīa immortalis est corpus vo mortale. ita ut mediocras hois mortis succūbat aut quia humana natura in xp̄o sperabat cōsolutē qui saluet. ita ut nō oino morti succūberet Sed iquā eum adam peccauerat mors i mūdū intrauit in xp̄i vo iustificacōe mors erat destruēda ¶ Amb. vel spoliāte q̄ accepi⁹ indumēta gr̄e spiritalis ⁊ sic vulnera inferre pstiterunt. nā si maculata q̄ suipsum⁹ indumēta suē⁹ plagas latronū sentire nō possū⁹ ¶ Anſ. vel pē intelligi q̄ expoliauerit eū. plagis prius ipositis. pcedūt em vulnera nudicatē. ut intelligas q̄ peccatis gr̄e pcedit carēcia ¶ Ide. dicūt aūt plage pcta q̄bus nacte humāe integras violat. abierit. ac nō ab mā dātis cessando sz insidiis fraudes occultādo ¶ Anſ. Dic ergo bō. i. adā iacebat destitut⁹ saluus auxilio q̄ soli⁹ voluntate delictoꝝ. cui nec sacerdos aar̄ erāsset sacificō potuit pfuisse Seqt. n. Accidit aūt ut sacerdos quidā descēderet eadem via. ⁊ viso eo pteriret Nec ea q̄ ff Doisset leuita p legē potuit subueire Dñ sequit. similit leuita cū esset secus locū ⁊ videt eū pterāsyt ¶ Aug⁹ ō pelagiū Vel in sacerdote ⁊ leuita duo tempora intelligūtur legis scilicet ⁊ pphetarum In sacerdote lex per quam sacerdotium ⁊ sacrificia instituta sunt In leuita vatamū prophetarum quorum tempozibus humanum genus sanari nō potuit quia per legem condito peccati non abolebat

Cio. Dicit autem preterire. quia lex venit ⁊ sic
ad tempus prefixum. deinde non valens cu
rare alijs vide etiam q lex non ad hoc data est pre
cipue vt homines curaret. ¶ Non enim poterat hō
quamdiu suscipe xpi misterium Et ideo dicit. acci
pit sacerdos quidam. ut qđ consuetudinem dicere i
lui que nō premeditatione fiunt ¶ Aug. de ver. do.
Deinde quia homo descendens a ierusalem in iericho in
cidisse fuisse ostenditur. quod intelligi potest quia
quisque sacerdos vtpote genere proximus preterijt
hominem eruisse leuita. ⁊ hic genere proximus. ia
centem ⁊ ipse contempsit ¶ Theo. Miserunt manus illis
suum eum cogitauerunt. postmodum vero tenacia
ne diuitiis abierunt retrorsum. ¶ Hoc enim designat
ipsum preterijt ¶ Aug. de ver. do. Et ille samari
tanus genere longinquus misericordia proximus.
hoc qđ sequitur Samaritanus autem quidam iter
faciens venit secus eum. In quo samaritano se volui
se ipse dominus noster ihesus xps. Samaritanus
enim custos interpretatur. ⁊ de ipso dicit. non dormi
et non dormiet qui custodit israel. quia resurgens a
mortuis non moritur. Denique cum dictum esset illi
quis samaritanus es. ⁊ demonium habes. negauit se
ne inuidia. quia se nouerat demonū expulsorem.
Inequitus mentis custodē ¶ Greg. Vocat aūt hic
ipse samaritanū opportune. cum eum alloqueretur
ignorantem sapientem in lege. voluit exprimere
qui nec sacerdos nec leuita ⁊ qui conuersabant in le
ge plagis proximum implebant. sed ipse venie consum
mauit legis propositum. ¶ Ambr. Nec autem sa
maritanus erat descendens. Quis enim ē qui
descendit ⁊ celo. nisi qui ascendit in celum filius ho
minis qui est in celo ¶ Theo. Dicit autem iter faciēs
quia ex proximo hoc statuēs ut nos curaret ¶ Au
gustinus pelagij. Venit aūe in similitudine carnis pec
catrīcis eum quia in similitudine ¶ Grecus
Dicitur eum venie. Fuit enim vere viator. non de
manendo nostri descendens ad terram. ¶ Ambro.
Genus autem fidus ē compassionis nre suscepto
ne humane ⁊ misericordie collatione vianus. vnd
quod Et videns eum misericordia motus est ¶ Au
gustinus pelagius. Videns quidem eum iacentē
non preterijt. nō currentem. ⁊ ideo misericordia mo
tus quia eo nullum meritum inuenit quo curā
gat. ostendit ipse de peccato damnauit peccatū
nostrum. vnde sequit. Et accedens alligauit vul
nera eius infundens oleum ⁊ vinum ¶ Aug. de ver.
do. Quid enim tam longinquum. quid tam remotum
a deo ab hominibus immortalis a mortalibus. iusto
a peccatoribus. ē loco longe. sed dissimilitudine. cum
enim habeant isti duo bona. s. iusticiam ⁊ immortalita
tem. hec duo mala. s. iniquitatem ⁊ mortalitatem
vtrisque malum nostrū suscepisset. par noster fuit
in hac miseria nobiscum ep⁹ haberet vt ergo esset
nobiscum qđ non. si prope nos. ñ ē mal⁹ ille peccator
qui sic factus ē mortalis qđ tu suscipiendo penā
non suscipiendo culpā. ⁊ culpā deleuit ⁊ penā
Aug. de qđ. euā. Alligauit vulnera ē cohibito
peccatorum oleum consolatio spūs bone. pē indulgen
tiam ad reconciliationē pacis. vinum exhorta
tio ad opandum feruentissime in spū ¶ Ambro. Et
constringit vulnera nostra austeriore precepto. siē
oleo fouet remissione peccatis. siē vio cōpūgit denū
tiatione iudicij ¶ Greg. xx. moza. Vel i vio mors
districtionis adhibet. i oleo mollicie in peccatis. p vi
num vngātur putrida. p oleum sananda foueantur
Discenda ē ergo lenitas cum seueritate. ⁊ faciendū
ē qđam ex vtroq; tempamentum. ut neq; multa as
peritate exulcerentur subita neq; nimia benignitate
soluantur ¶ Theop. Vel aliter que fm hominē est
conuersatio oleum ē. que vero fm deum vinū. qđ di
uinitatem significat. quā nemo potuisse sustinere ñ
oleum haberetur. id est conuersatiō humana vīq; que
dam opatus est humane quedam diuinitatis. Infudit
ergo oleum ⁊ vinum quia nos humanitate ⁊ diui
nitate saluauit ¶ Crisosto. Vel vinum infudit. i. san
guinem passionis ⁊ oleum crismatis vt indulgen
tia daretur per sanguinem sanctificatio conferre
tur per crismatis vnctionem. a celesti medico consci
sa loca ligant ⁊ intra semet retinencia. medicina op
timo medicamine pristine sanitati reddunt. infuso ei
go vino ⁊ oleo imposuit eū sup iumentum Vnde se
quitur ⁊ ponēs illum in iumentum suum duxit i sta
bulum ⁊ curam eius gessit. ¶ Aug. de que. euā. Iu
mentum eius ē caro in qua ad nos venire dignat⁹
ē Impositum iumento est in ipsam incarnationem christi
credere ¶ Ambr. Vel iumento imposuit. dum peccata
nostra portat ⁊ pro nobis dolet. homo enim iumen
to similis factus ē. ⁊ ideo supra iumentum suū nos
imposuit. ne nos essemus. sicut equus ⁊ mulus. vt
p nostri corporis assumptionem infirmitatem nostre
carnis aboleret ¶ Theo. Vel imposuit in suum iumē
tum. i. in corpus suum. mēbra nāq; sua nos fecit ⁊
partes corporis eius. ⁊ lege quidem nō omnes su
scipiebat. Moabites inquit ⁊ ammonites non ingredietur
in ecclesiam dei. Nunc vo in oī gente qui timet dīm
ab eo suscipitur volens credere ⁊ pars ecclesie fie
ri. propter hoc dicit. q duxit eum in stabulum ¶ Theo.
Est enim stabulum ecclesia. que in tenere mundi las
sos ⁊ lassis delictorum dissolutos suscipit veniētes.
vbi deposito onere peccatorum viatores lassitudo. refici
tur ⁊ refectus salubri pascua reparatus. Et hoc est
qđ dicitur Et curam illius egit. Deum enim quicq;
peccatum nocens ⁊ malum est foris est. quia intra
stabulum requies omnis salubritasq; inclusa est.
¶ Beda Et bene iumento impositum duxit insta
bulū. quia nemo nisi per baptismum corpori christi
adunatus ecclesiam merebit ¶ Ambro. Sed nō va
cabat samaritano huic diu in terra degere. redeūdi
erat vnde descenderat Vnde sequitur Et altera die p
ponit duos denarios ⁊ dedit stabulario. ⁊ ait. curam
illius habe. Quis est iste alter dies nisi forte ille dīni
ce resurrectionis. de quo dictum est. hec est dies quā
fecit dominus. Duo autem denarij sunt duo testamē
ta que imaginem se habent eterni regis expressam
quorum precio vulnera nostra curantur. ¶ Augu.
de qđ. euā. Vt duo denarij sunt duo precepta cari
tatis quā p spiritumsanctum acceperūt apostoli ad
euangelizandum regnum. vel promissio vite presentis
⁊ future ¶ Orige. vel duo denarij videtur mihi esse

sciencia sacramēti quō paē in filio ⁊ filius i patre sit qua velut mercede donaē ecclesie angelus ut diligē eius curet hominē sibi cōmendatum. quē p āgustia tempozis ⁊ ipe curauit et promittetur a quicquid de suo in medela semiuiuēis expenderet illico esse reddendū Dñe. Et qcumq; superogauero ego cum rediero reddā tibi ¶ Aug. de questi. euā Stabulari us fuit apostol⁹ q superogauit aut illud cōsiliū qd ait de vginibus aūt p̄ceptū dñi nō habeo consilium aūt do. aut q etiam marito suo opatus est ne in fir mozi aliquē inomitate euāgelij grauaret cum ei licet ex euangelio pasci. multū euā superogauerunt apostoli Sed ⁊ p tempoze doctores qui vetus ⁊ no uum testamentum exposuere superogauerunt p q̄o remtributionē acipiente ¶ Amb. Beatus ergo stabus lanus q̄ alteri⁹ vulnera curare potest Beatus ille cui dicit ihesus. qdcūq; superogauero reuertens reddā tibi Sed qñ reuertens domie mi iudicij die Nā lic vbiq; sis semp ⁊ stans in medio nostr non cernens a nobis Erit tamē tempus quo vmissa caro te rspi: aet reuertentem Reddes ergo qd debes beatus quia es debitor Vana nos simus idonei debitores. vt qd accepim⁹ possim⁹ exoluere ¶ Cirl. Dis ergo pre missis. oportune iam dñs legis spiritū interrogat sub: dens Quis horū trium tibi videē proxim⁹ fuisse illi qui incidit in latrones At ille dixit. Qui fecit misericor diam in illū Neq; em̄ sacerdos neq; leuita fact⁹ fuit proximus patientis sed ille qui est ei⁹ miset⁹ Inutilis est em̄ sacerdocij dignitas ⁊ legis scia nisi p bona opa confirmeē Und seqē Et ait illi Ihesus. vade tu ⁊ fac similē ¶ Chrs. Qua. di. Siquē vides oppressū nō di cas veq; neq; ē. sed siue gentilis sit siue inde⁹ ⁊ ope indigeat. non cauilleris uis habere auxilium quicūq; mala fuerit passus ¶ Augustinus. in primo de doctri na xpiana. Ex hoc metligim⁹ eum esse proximū cui vel exhibendū ē officiū mie si indiget ⁊ exhibendum esset si idigeret ex quo ia consequēs est ut etiā ille a quo nobis hoc vicissim exhibendū est proximus nr̄ sit proximi em̄ nomē ad aliqd est nec quisq; esse proximus nisi proximo pē nullum aūt exceptū esse cui mise ricordie denegeē officiū quis nō videat dicēte domi no Benefacite his. qui vos oderūt Vñ manifestum est hoc p̄cepto quo iubemur diligē proximū etiā sanc tos angelos optineri. a quibo tanta nobis misericor: dia ipenduntē officia ex quo ⁊ ipe dñs proximū nr̄m se dici voluit. significans se opitulatū esse seminuo iacenti in via ¶ Amb. Non ei cognatos facit proximū sed misericordia. qa misericordia fm naturā q̄q; vnare sortē nature.

¶ Factum est autem dum irent ⁊ ipe intra uit in quoddā castellū ⁊ mulier quedā Mar tha nomine excepit illū i domū suā Et hu ic erat sozor noie maria que etiā sedens sec̄ pedes dñi audiebat verbū illi⁹ Martha aūt satagebat circa frequēs ministeriū que ste tit ⁊ ait Dñe nō ē tibi cure q̄ sozor mea reli quit me solā ministrare. dic ergo illi vt me iuuet ⁊ respōdens dixit illi dominꝰ Martha Martha sollicita es ⁊ turbaris erga pluri ma porro vnū est necessariū Maria optimā partem elegit que non auferetur ab ea

¶ Beda. Dilectio dei ⁊ proximi que supius vbis ⁊ parabolis cōmendaē hic ipse rebus ⁊ veritate osig naē dicit em̄ factū est aūt dū irēt ⁊ ipe intrauit iqd dam castellum ¶ Orig. Cui⁹ qdem nomē. lucas hic tacet q̄ iohān. exprimit vocās ipm bethaniā ¶ Aug de ve. do. Sed dñs qui i sua ppria venit ⁊ sui eū nō receperē suscept⁹ ē tāq̄ hospes. sedē. ei ⁊ mr̄ qđā mart. noie excepit illū i do sua sic solēt suscipi pegri. q̄ eū suscept⁹ famula dñm egra saluatorē creata cre atozē ne q̄s aūt dicat o bē q̄ xp̄s suscepe i domū ppa meruerē noli dolē cū iqt qđ ei vni exmis meis fci stis m̄ fecistis accepta aūt forma sēui i illa pasci a seruis voluit dignatione nō ꝺditione habebat carnē m̄ q̄dem esuriret ⁊ sitaret q̄ in heremo esurientē age li ministrabāt q⁹ q̄ pasci voluit pascēm p̄stitit mart: igiē dñm pascē disponens ⁊ p̄parās area misericō occupabaē. maria vero sozor ei⁹ pasci magis elegit a dño Sequ. ei Et huic erat so. no. mariaē ¶ Chrs. Nō simplr dicē de maria q̄ sedēt pe iesu sed secus pedes ei⁹ vt oīdat diligentiā ad discipulē solleram erga audiciō ⁊ mīcā reuerētiā quā habebat ad dñm ¶ Aug. de. ver. dñi Quāto aūt humili⁹ ad pedes se debat tāto ampli⁹ capiebat. cōfluit ei aq̄ ad humili tatē cōuallis d̄natat de montibo collis ¶ Idem. Dis aūt apacō ⁊ vbū salutaris regit ē pietas ⁊ veri tas ob hoc ei idulit corp⁹ nr̄m ut nos cōsolacōi ei⁹ imitemur posse ¶ Cirll. Exēplo igiē suo docere di scipulos q̄ se gerē debeāt in domibo corp qui eos su scipiūt ut sc̄i applicantes ad domū nō resupin quis scant sed pon⁹ rpleāt suscipiētes sacris ⁊ diuis do ctrinis bi vo q̄ domū parant exeant obuiam blandē ⁊ feruenē duabo de causis pmo quidē edificabūtur i doctrinis eoz q̄s suscipiūt deinde ⁊ recipiēt certa tis mercedē Vñ ⁊ hic seq̄. Martha aūt satagebat circ ¶ Aug. de ver. do. Bene. martha corporalem dñi necessitatē vel voluntatē ministrabat q̄si mortali Sed quis erat i cāne mortali. i principio erat vbum Ecce qđ maria audiebat. vbū caro factū ē Ecce cui mar tha ministrabat laborabat ista vacabat illa Verūtam Martha laborans multū in illa occupacōe ⁊ nego tio ministrādi inpellauit dñm ⁊ de sozore conquesta ē Sequitur enim Et ait Domine nō est tibi cure q̄ sozor mea reliquit me solam ministrare Erat em̄ ma ria intenta dulcedini verbi dñi a martha cōuiuium domino parabatur meritus gaudio Maria nō iocun dabatur Cum ergo suauiē audiret verbum dulciss mum ⁊ corde intentissimo pascereē interpellauit dño a sozore sua quō putamus eam tacuisse ne diceret a domina Surge ⁊ ad iuua sozorem tuam maria em̄ suauitate tenebatur que profecto motor est mens q̄ ventris Sed causam suam tanq̄ odiosa iudici malue committere nec in respondendo voluit laborare. Si enim pararet respondendi sermonem remitteret au diendi intentionem ¶ Respondit ergo dominus qui in verbo non laborabat quia verbum erat Sequē-

Martha martha. Et respondens dixit illi dñs martha martha es. & turbaris erga plurima ¶ Repetitio nominis indicium est dilectionis. aut forte monendo correctionis. ut audiat attentius. ¶ Dis vocata audit. & turbaris erga plurima id est circa multa es occupata. nihil bonum occurrere quando ministrat. & aliquando ei posset quemq; qd deest paratur qd adest discredit. ¶ Putat ille martha sufficeret adiutorium sororis non poscere multa sunt. diuersa sūt. quia carnalia ille quia temporalia sūt. Preponit aut vnū multis id est a multis vnū. sed multa ab vno Unde sequit Porro vnum est necessariū Circa vnū se voluit occupari. ille illud Mihi adherere deo bonū est. vnū ei suasit & filius & spūssanctus ad hoc vnū nos quos nos multa habeamus cor vnū ¶ Cirl. Vel aliter. Forsitan aliqui fratres deuz nō sollicitent ergo multū officium nec poscant q̄ p̄ manib nō sint quos exigunt. grauat enim passim i qualis unq; superfluat. generat. n. uolentib offerre oblatū unde fit vt q̄ sint aliis cā laboris ¶ Ha. Absurdū enim est labos ad sustentationē corporis sumere actionem efficere corpori & impedire ipm ergastulum animor officium Si ergo aduertat alius paucum sumat formā & exemplar modestie ei non nec cuius vuere volentiū in delicijs mēsam p rum sperantes Uniformis em est xp̄iani vita admodum inuitandos inuitationē. scilicet ad gloriam dei multos vero & vana vita eorū qui de forma sūt proprie vanitas Tu vero cur dum copiā arborū & cauillationis fructi preparas mensam exminatis uoluptatis & diffundis i eū gulositatis obprobrium pulpas delicias eius in eo quod p̄paras non intuetur dominus. marthā occupatā circa frequentem ¶ Aug de verbis domini Quid ergo putam? reprobū esse ministeriū marthe. quā circūspectissime occupauerat que cām hospite le bat hoc si vera est dimittāt homines q̄ ministrāt quia vos occupent circa scientiā salutarē ubi sunt qui quis pegrinus in vico sit quis ege gens vacent opera misericordie vni insistetur sci ens ¶ Chrys. Non ergo domin? hospitalitatem ipse sit plurimos turbationem sez abstractionē a tumultu & vide consilium domini q̄ pius dominus ubi humane marthe. sed postq̄ illa sororem ab au dire habuit excellere tūc domin? occasione habita increpat ei vbiq; em ades honorat hospitalitate de tuo excellentia nos actrahit Cū vo inepte ab audire ipsore manifestū est q̄ honorabilior ē di uinis auditus ¶ Aug. de verbis dñi Non ergo opus reprehendit sed munus distinxit Beq̄ tur em Maria optimā partē elegit que nō auferetur ea. Non tu malam sed illa meliorem Unde malā ē q̄ ab ea non auferet ē a te auferetur aliquā do nisi necessitas. nō em cum veneris ad illam q̄rat habeas gestū q̄ suscipias hospi? sz bono tuo adhuc ut q̄ inde ē dē auferē a te labor ut ītes Sē a manebo illa i portu ē etna em ē dulcedo vitatis alibi tamē vita augebit illa p̄fruetur nunq̄ auferetur ¶ Ambro. Agat ergo te sicut Mariam desiderii sapientie hec em manus hoc p̄fectius opus nec

ministerij cura cogitatione vbi celestis auertat siue arguas eos ec otiosos iudices quos videas sapiē tie studere ¶ Aug de que eā. Dulcius aūt q̄ martha excepit illū i domū suā. significat ecclesiā q̄ nūc excipit dominum in cor suum maria sororem eius que sedebat ad pedes domini & audiebat verbum eius. significat eandem ecclesiam. sed in futuro seculo vbi cessans ab ope. misteriorū indigentie sola sapientia pfruitur. Que autem conquentur q̄ sororem eius eam non adiuuet. occasio datur sententie dñi qua ostendit istam ecclesiam sollicitam esse & curbari erga plima cum sit vnum necessarium ad qd̄ p̄ misterij huius meritā quaritur. mariam vero dicit optimā partem elegisse qua & per hanc ad illam tenditur & non auferetur. ¶ Grego. vi. mo. vel p mariam que verba dñi residens audiebat contemplatiua vita exprimit. per marthā exteriozibus obsequijs occupatam actiua vita significatur Sed marthe cura non reprehēditur Marie vero laudat qua magna sunt actiue vite merita sed contemplatiue potiora Unde nec auferri vnq̄ mane para dicit q̄ actiue vite opa cū corpore transeūt Contemplatiue autem gaudia melius ex fine conualescunt.

Capitulum .xi.

Et factum est cum esset in quodam loco orans ut cessauit dixit vnus ex discipulis eius ad eū Domine doce nos orare sicut & iohannes docuit discipulos suos Et ait illis cum oratis dicite Pater sanctificetur nomē tuum Aduenat regnum tuum. panem nostrum cotidianuz da nobis hodie Et dimitte nobis peccata nostra Siquidem & ipi dimittimus omni debenti nobis Et ne nos inducas in temptationem.

¶ Beda Post historiā sororū que duas ecclesie vitas significauerunt nō frustra dominus & ipse orasse & discipulos orare docuisse describitur qa & oratio quam docuit vtriusq; in se vite cōtinet misteriū & ipsarum p̄fectio vitaq; nostris nō viribus est obtinenda. sed p̄bus. vnde dicit Et factum est cū esset in quodā loco orans ¶ Cirl. Cum aūt habeat omnis boni plenitudinē cur orat. si plenus ē & in nullo penitus eget. Ad hoc dicimus q̄ competit ei ex modo dispensationis in carne cum voluere humana p̄sequi tempore ad hoc cōuenienter Si em comedit & bibit ñ incōgrue vrbatur oratione ut doceat nos ñ esse erga hec trepidos sed attentius insistere orationibus ¶ Cit. cū aūt nouā gūsatōez vidissēt discipli nouam formaz orationis postulauerūt cū ptes orēs obtinerētur in veteri testamento Unde sequitur. vt cessauit dixit vnus ex discipulis eius ad eum Domine doce nos orare ne scilicet ꝑ deum peccemus alia ꝓrēta pro aliis vel deo assistentes in oratione non eo mō quo expedit. ¶ Ange. Et ut orationis doctrinam proferat infert. sicut & iohannes docuit discipulos

fuos de quo scilicet nos docuisti qp inter natos mulierū nullus eo maior surrexit ⁊ quia pcepisti nobis petere eterna ⁊ grādia Unde erit nos ad horū puenire noticiam nisi a te deo ⁊ saluatore nostro ¶ Ore misenus Orationis ergo doctrinam explicat discipulis qui solleret noticiā oracōis expostulant ondens qualiē imploran oporteat diuinum auditū ¶ Basily Duo aūt sūt modi orationis Unus quidem laudis ē humilitate Hic ous uo petitōis remissior quocies ergo ozas nō pus ad petendum prumpas Sm autem tuū crimināis affectū qp necessitate coactus suplices deo Sed cum inpis ozare quālibet desere creatam visibilem ⁊ inuisibilē Humas aūt exordium a laud illius qui cuncta creauit Uñ subditur· Et ait illis· Cum ozaueritis dicite pater ¶ Aug· de ver do· Primus sermo quante gratie faciem tuam non audebas ad celum leuare ⁊ subito accepisti gratiā xp̄i ex malo seruo factus es bonus filꝰ· ideo p̄sume· non de tua oratione sed de xp̄i gratia Illō ergo hic arrogantia est ſ̄ fides p̄dicare quod accepens non est superbia sed deuotio Ergo attolle oculos ad patrem qui te p lauacrum genuit qui per filium te redemit patrem dicas quasi filꝰ Sed noli tibi aliquid specialiter vendicare solius xp̄i specialis est pater nobis est paē ommibꝰ i commun quia illum solum genuit nos aūt creauit Et ideo sm Matheum dicē ·pater nr̄ ⁊ addiē Qui es in celis In illis scilicet celis de quibꝰ dictū est Celi enarrant gloriā dei ·Celum est vbi culpa cessauit vbi nullum mortis est vulnus ¶ Theo· Non aūt dicit Qui es in celis tanq̄ ibi circumscribatur sed ad celos erigit auditorē ⁊ abstrahit a ēremis ¶ Ore· Misenus vide aūt quante preparationis opus ē vt audacter possis deo dicere pater ād si ad res mundanas intuitum dirigis aut humanā gloriam ambis aut sordes passibilis appetitus· ⁊ hanc orationē enū dies Audire michi videor deū dicentem Cū corrupte fueris vite si patrem vocas incorruptibilitatis genitorem seda voce inquinas incorruptibile nomē Illā qui patrem mandauit vocare pferre mendacū nō poterit Omnium vero bonoꝝ exordiū est glorificare nomen dei i vita nr̄a Unde subdit sanctificet nom tuum Quis em̄ est adeo bestialis qui videns in creatura deum vitam purā non glorificet nomen inuocatum in tali vita igit̄ qui dicit in oratione sanctificet ī me inuocatum nomē tuum hoc orat fiam tuo concurrente subsidio iust⁹ abstinens a quolibet malo ¶ Chrso· Sicut em̄ cum quis celi pulcritudinem aspicit dicit gloria tibi deus· sic etiam cū aspicit alicuius uirtutē quia hominis virtus multomagis q̄ celū glorificat deum ¶ Aug· de ver· do· vel dicē Sanctificet nomē tuū i nobis vt ad nos possit q̄ sanctificatio pueire ¶ Ci vt dic scilicet nom tuū .i· nota sit tua scientia tua mō ⁊ laudet te decēt rectos aūt decz collaudatio iustis igit̄ orare p emēdatiōe mōi tui ¶ Cirillus· Rm̄ penes eos ad qs nōdū puēit fides stēmē adhuc nomē dei ſ̄ vbi uibar veritatis sup eos illuxerit eū fatebūt sanctū sanctoꝝ ¶ Ci· Et q̄ i noie tuē glia di prīs tūc nom prīs sanctificabit qui xp̄s erit nost⁹ ¶ Qri· vt q̄ nom̄ di ab errātib⁹ atribuit ckeuns ⁊ creatis nōdū ē sanctificatū vt sit separatū a q̄b⁹ dbuit segari Docet g° nos orare· vt nom̄ dei adaptet soli

deo Cui adapteat qō subdit Adueniat regn⁹ tuus vt scilicet euacuet principatus et potestas ⁊ virtꝰ ⁊ regnum mundi quinecia peccatū quod regnat in mortalibus nostris corporibus ¶ Drego· misen⁹ impleamus etiam a dño liberari a corruptione exinia morte Vel sm quosdā Adueniat regnum tuū id est veniat sup nos spūs sanct⁹ tuus ⁊ purificet nos.

¶ Aug· de ver· do Tunc em̄ venit regnū dei qui⁹ sumus gratia cōsecuti ipe em̄ ait regnum dei intra vos est ¶ Cirl· Vel qui hoc dicunt videntur optare rursus refulgentē in mūdo omnium saluatorem Dā dauit aūt in oratione petere illud tēpus revera terribile vt sciant qp vuere decet eos ii lente vel remisse vt illud tempus non pareat eis flāmam ⁊ vindictā sed magis honeste secūdū voluntatem ipius vt eis temp⁹ illud nectat coronas· uñ ⁊ sm matheū sequit Fiat volū tua si· ic· ⁊ in terra ¶ Cnſ· Quasi dicit Presta nobis domine conuersationem imitari celestem quatinus quecumq̄ tu vis nos etiam velimus ¶ Drego· misen⁹· Quoniam enim vitā humanam post resurrectionem similem dicit esse futuram vite angelice consequens est ⁊ vitā mūdanam· ad vitā que postmodum speratur· dispomi· ut in carne viuē tes· cernaliter non viuamus· Per hoc autem verus medicus anime soluit morbi naturam vt quos occupauit infirmitas· per hoc q̄ a voluntate diuina recesserame a morbo denuo liberet copulans ad voluntatem diuinam Est enim sanitas anime executio de bita diuine voluntatis ¶ Augustinus i Enchiridion Apud euāgelistam igitur Oratiorum septem petitiones videtur continere dominica oratio Euangelista vero Lucas in oratione dominica petitiones nō septem· sed quinq̄ complexus ē nec ab illo vnq̄ discrepauit Sed quomodo illa septem sine intelligenda ipse sua breuitate cōmonuit Nomē quippe dei sanctificatur in spiritu dei autem regnum in resurrectione nēcrum ē Ostendens ergo Lucas unam petitionem duarum superiorum esse quodammodo repetitionem magis eam pretermittendo voluit intelligi· Deīde tres alias adiunxit Et primo de pane q̄tidiano dicēs panē nr̄m q̄tidianū da nob⁹ hodie ¶ Aug· de v· do· i greco dr Epiosion h̄ē scribitur nō ē ille panis qui vadit i corpus· sed ille panis vite eterne q̄ aie nostre substantiam fulcit Latinus autem hūc panem quotidianum dicit quem greci dicunt aduentitium Si q̄tidian⁹ ille est panis cur post ānum illi sumas quēadmodum greci monent facere cōsuescite Accipe q̄tidie quod quotidie tibi prōfit sic vive· q̄ ip die merearis accipe· mors dñi significat ⁊ remissio peccatoꝝ qui vulnus hēt medianā quent vulnus ē q̄ sb peccato sum⁹ medicina ē celeste ⁊ venabile sacramentū si q̄tidie accipis q̄tidie tibi ē hodie xp̄s tibi quotidie resurgit· hodie enim est quando christus resurgit ¶ Titus· vt panis aīarum diuina ē virtus afferēs fiducia vitā plēnem sine panis ex arta gloriens vitam compositā seruat Cū aūt q̄dianū dixisset diuinum qui aduenit ⁊ futurus est significat quem nobis hodie prestari sequimur poscentes q̄ dam eius principium atq̄ gustum quādo spiritus in nobis m habitans virtutem operatur que superat omnem vtutē humanā puta castitatē ⁊ humilitatē

¶ Chri. Quemā autem forsan aliqui esse indecens
ceno sanctos a deo querere corporalia. ⁊ ob hanc
causam applicare qđ dicitur ad spiritalem pfessionē
Ego autem concedam qđ oporteat sanctos precipue
insistere ad obtinenda spiritalia dona Illud tamen
hec inspicere qđ irreprehensibiliter petunt domiō p
quem panem cōmūem Ex eo enim qđ panē iussit
petere id est quotidianū alimentum videtur qđ mi
hi quoq; eos habere si magis honestam colere pau
pertatem Non enim est habentium panē petere si op
pressum penuria ¶ Basi. Q. di. Panem quotidi
anum qui sit nūc substātie competit ad vitam diur
nam non absq; cōmendeo. sed ad deum causa eius
ipse exponens ait necessitatem nature ¶ Chrys.
Postulanda ergo sunt diuinitus necessaria vite. nō
cibum diuersitates. ⁊ vina odorifera ⁊ cetera que
libidine guttur Onerans autem ventrem ⁊ mentē
grauans Sed panis qui potest substantiā corporis
tuerier. ⁊ illum qui nobis hodie tantūmodo suf
ficit nequitiam non cogitemus. Unam autem so
lam petitionem sensibilem querimus. ne presentibus
indigeamur ¶ Grego. misen. Postq; autem per
panis speciē sumere docuit. consequēter remissi
onem culpe petere docet implorare. Sequitur enim. Et
dimitte nobis peccata nostra ¶ Ticus. Hoc etiam
petere est necessario pro eo qđ nullus sine peccato
esse videatur a sacra participatione qđē bus
quotidie peccata. Cum enim teneamur exhibere christo
templum sanctificatum. qui spūsanctum habitare fa
ciat in nobis reburgendi sumus. si non obseruemus
templum mundum Huic autem defectui subuenit
per hortatum indulgentem humane fragilitati pec
catum petitionem Hoc autem ipsum iuste fit a nu
bis ipsis. nos quasi debitoribus relaxamus bis
qui nobis nocuerunt. ⁊ debita non exhibue
re videntibus. Siquidem ⁊ ipsi dimittimus
quod libere nobis ¶ Cirill. Vult enim vt ita loquar
nostre qđ bene colūe. imitatorem fieri deum. ut
quemadmodum exhibuerunt cōseruis humanitatem tale par
tem recipere possint a deo qui iuste recompensat.
unusquisq; enim misereri ¶ Chrys. Nec igitur alienum est
quod egere sunt debitoribus nostris. fiunt enim nobis
ipsius causa indulgentie maxime ⁊ pauca exhi
bentes plenum repiem. nam ⁊ nos multa debemus
et magna debita domino quorum si minimam partem a no
bis velit exigere. iam perissemus ¶ Aug. de ver.
do Debitum autem quod ē nisi peccatum. Ergo si
non accepisti alienum fenoris pecuniam non deberes
Sic peccatum tibi imputatē Habuisti enim pecu
niam qua homo nasceretis ad imaginem ⁊ simi
litudinem dei factus Sed perdidisti qđ habebas Si
ergo tu arrogantia deliberas vendicare perdidisti hu
militatem pecuniam accepisti a diabolo debitum qđ ni
hil est nisi malum. cautionem tuam tenebat inimicus
quem ipse dominus crucifixit. ⁊ suo cruore deleuit. po
test ergo et nostra debita inimicus custodire nos aduersus diaboli
cas insidias qui culpam generare consuevit. unde sequē
ter ne nos inducas in temptationem. quā scilicet fer
re non possumus Sed quasi athleta talem vult tēp
tationem quā ferre possit humana conditio ¶ Titus
A diabolo enim temptari est impossibile. si ne a deo
relinquamur ad temptatiōes hec deprecamur Qđ aūt
ex promissione diuina cōtingit illud deus quoq; facere
dicit in scriptura. ⁊ sm hoc nisi probibrat temptatio
nis insolescentia que supra nos est. tūc ⁊ nos in tēp
tationem inducit ¶ Dixi. Vel mandat dominus ut
petamus. ne nos inducat in temptationem id ē nō p
mittas voluptuosam ⁊ spōtemearum temptationū
nos experiamur pati Jacobus autem docet pro ve
nitate certaminis nō remitti in temptationibus inuoluū
tarijs ⁊ causatius laborē. dicens omne gaudiū exi
stimate fratres mei cum in temptationes varias in
cideritis ¶ Basi. Non tamen decet nos orando pe
tere afflictiones corporales. Vniuersaliter enim pre
cepit orare. nō subire tempestationē. sed postq; alias
subire expedit a domino petere virtutem perendi
ut consumetur in nobis illud Qui sustinet usq; in fi
nem saluus erit ¶ Aug. in ench. Ne vero qđ matheus in
ultimo posuit. Sed libera nos a malo Ille nō posuit
ut intelligamus ad id supius qđ de temptatione dictū
ē ganere. Deo quippe ait. sed libera. non ait. ⁊ libe
ra tamq; vnam petitionem demonstrās. noli hoc. sed
hoc. Sed sciat vnusq̄sq; in eo se liberari a malo. qđ
non inferet in temptationē ¶ Aug. de ver. do Vnus
quisq; enim petit ut a malo hoc est ab inimico a pecca
to liberetur Sed qui deo se committit. diabolum nō
timet Si enim deus pro nobis qđs contra nos.

¶ Et ait ad illos Quis vestrū hēbit amicū
cum ⁊ ibit ad illum media nocte ⁊ dicat illi
Amice cōmoda mihi tres panes qm amicus
meus venit de via ad me. ⁊ nō habeo qđ po
nam ante illum. ⁊ ille deintus respondens
dicat. Noli mihi molestus esse. iam hostium
clausū est ⁊ pueri mei mecū sunt in cubili.
non possum surgere ⁊ dare tibi Et si perse
uerauerit pulsans ille Dico vobis ⁊ si non
dabit illi surgens. eo qđ amicus sit propter
improbitatem tamen eius surget. ⁊ dabit
illi. quotquot habet necessarios.

¶ Cirill. Docuerat supra saluator ad petitionē apo
stolorum. qualiter oportet orare Poterat autem cō
tingere eos qui hoc salutare documentum recepāt
effundere quidem preces iuxta traditam formā sed
negligenter ⁊ remisse hoc facere. deinde cum non ex
audirentur p primā vel secūdā orationē disistere ab
orationibus. ideoq; ne hoc paterentur. p modum para
bole manifestat qđ pusillanimitas in orationibus dam
nosa est Verissimū vero est in eis patientiam habere
Unde dicit. Et ait ad illos Quis vestrum habebit
amicum ¶ Theoph. Amicus iste deus est. qui omnes
amat ⁊ omnes saluos vult fieri ¶ Ambro. Quis ex
ē nobis amicior. qui q̄ p nobis corpus suū tradidit
datur aūt nobis hic alius precepti locus. ut omni
bus momentis nonsolum diebus. sed etiā noctibus ōro
deferatur Sequit enim Et ibit ad illum media nocte.
Sic ē petijt dauid. qui dixit Obedia nocte surgebam

ad confitendum tibi. neq; enim timuit excitare dormientem quem scie semp esse vigilatem ¶Nam si ille tam sanctus & qui regni erat necessitatibus occupatus · septies in die laudem domino dicebat · quid nos facere oportet · qui eo amplius rogare debemus · q̄ frequētius carnis ac mētis fragilitate delinquim⁹. q̄ si diligas dominū deum tuum · nonsolum tibi · sed etiam alīs poteris emereri · Sequit̄ eī̄ Et dicet illi ¶Amice cōmoda mihi tres pānes · quoniā amicus meus venit ad me de via & non habeo q̄ ponā ante illum · ¶Aug · de ver · do · Panes autem sunt isti tres pānes · missi misterij celestis alimentum⁹ fieri eī̄ potest ut ali quis passus fuerit amicum aliquid interrogātem q̄ respondere non possit · & tunc se muenit nō habere · q̄n coactus ē dare Venit ergo tibi amicus de via · i · de vita huius seculi · in qua oīs velut pegrini transeunt · nec vllus quasi possessor manet · sz̄ oī hōi dicit Transi · da venēo locū · aut forte de via mala · b̄ ē de vita mala fatigatus nescio q̄s amicus tuus ñ muenies veritatem qua audita & percepta beat⁹ fiat · vemit ad te tanq̄ ad xp̄ianū · & dicat ¶Redde mihi rationem Et interrogat q̄ forte eu p̄ simplicitatem fidei nesciebas Et non ē vī refigas eiuentem & cōpellens querere in oīas libros fortassis eī̄ q̄ ille interrogauit · i libro positum ē · sed obscurum ē ip̄m paulum aut petrum aut aliquē p̄bētā interrogare non sinens Jam em̄ requiescit familia ista cum dño suo · & seculi huius ignorantia valida est · hoc est nox media · & vrget amicus eiurens · cui simplex fides non sufficiat ¶Nūquid deserēdus ē ergo ad ip̄m dīm · cū quo familia requiescit · pulsa orando · de quo subdit Et ille deintus rñdens dicat · ¶Noli mihi molestus esse Qui differt dare vult ut amplius deside res dilatum · ne vilescat dto datum ¶Dasi · ¶Forsitā etiam ob hoc differe quasi ingemmās eum assiduitatem & frequētiam erga se & ut agnoscas quid donū dei sit · & in amore donata custodias · Quicq̄d em̄ alīquis multo labore habet mīe custodire · ne cum illud pdiderit · suum laborem amittat · ¶Solo · ¶Non ergo aufert impetrādi licentiā sz̄ vehemētius accendit desiderium orandi ostensa difficultate pseqūdi Seq̄tur enim Jam ostium clausum ē ¶Amb · ¶Hoc ē hostium q̄d aperiri sibi etiā paulus exposcit nonsolum suis · sedeuā populi orationibo obsecrās se muari · ut aperiatur sibi hostium ad loquēdum misteriū xp̄i · Et forsasse illud ē hostiū q̄d aptum vidit iohānes · cui dictū ē Ascende huc & ostendā tibi · que oportet fieri ¶Aug · de que · euā · Significatur ergo tempus finis verbi cum intelligēcia claudit̄ · & illi q̄ euāgelicā sapiencia tanq̄ panē exorantes p orbem terre predicauerunt · Jam sunt in secreta quiete cū dño · Et hoc ē q̄d subditur Et puer mei mecū sunt in cubili ¶Greg · mise Opportune eos qui p arma iustitie impassibilitatem vendicauerunt sibi pueros appellat docēs q̄ bonū q̄d p studia i nobis acq̄rit̄ · ab initio fuerat i natura repositum ¶Nā q̄n aliās abrenūciamus carni p rationē exercitio vite virtuose passionē cōtinuit · tunc quasi puer insensibiliter se habre erga passiones · Cubile aūt requiem intelligimus saluatorum ¶Solo · Et p̄ter premissa subdit ¶Non possum surgere & dare tibi · q̄ ē ad difficultatem impetrādi referendum ¶Aug · de que · euā · Vel aliter amic⁹ ad quē venit̄ media nocte vt accomodet tres panes vt q̄ ad similitudinē pōit̄ · sm quā q̄s rogat deum i media tribulatione constituetus vt ei tribuat intelligentiam trinitatis qua p̄ntis vite consolet̄ labores · ip̄a em̄ angustia media nocte ē qua cogitur vehemēter instare Jn tribo aūt panibo etiā illud significat vim⁹ subsistendi esse trinitatē Amicus aūt venies de via intelligitur bonus appetitus · qui debet rationem figure seruiebat aūt consuetudini tpali q̄z vitā vocat p̄ter ois trāseūcia Conclusio aūt hoīe ad deū etiā ille appetitus a consuetudie revocat̄ Sed si nō solet̄ intus gaudiū de doctrina spirituali qua creatoris trinitas predicat̄ magne angustie sit̄ i hoīe quē p̄mit erūna mortalitas cū ab his que foris delectant̄ precipit̄ abstinencia · & intus non ē refectio de letitia doctrine spiritalis · & cū orando efficat̄ ut acapiat desiderāta melledum a dño etiam si hō desit p quem sapientia predicet̄ Secundū em̄ Et ille si p̄severauerit pulsans dico vobis Et si nō dabit illi surgens eo q̄ amicus eius sit · propter improbitatez tñ eius surget · & dabit illi quotquot habet necessarios Cōparatio ē a minori Si em̄ amicus hō surgit de lecto & dat non amicitia sz̄ tedio cōpulsus quātomagis de⁹ dat · qui sine tedio largissime donat q̄d petit̄ ¶Aug · de ver · do · Cū ait puerens aduersus pānes · b̄ ē ad obū & intelligēcia trinitatis habes & vī vitam · & vī pascas ¶Ne timeas · ne finias · nō em̄ panis ille finiet̄ · sz̄ indigentiam tuā simet · disce & docere vive & pasce ¶Theo · vt alt · media nox finis ē unde i quo multa ad deū venūt Amic⁹ aūt ē angelus qui accipit aīam Vel media nox ē pfundū temptationū i quo constitutus petat a deo tres panes · necessitatē sz̄ corporis aīe & spūs · p que in temptationib non piclitamur Amicus aūt qui de via venit · ipe deus q̄ temptatiōibo nos p̄bet · cui nō habet q̄d apponat q̄ in temptatiōe infirmat̄ Q̄d aūt dicit Et clausa ē ianua intelligendū ē q̄ decet nos ante temptationes preparatos esse · postq̄z vero temptationi mādimus preparationis ianua claudit̄ & impetrata inuenit nīs deus adiuuet periclitamur ·

¶Et ego dico vobis · petite & dabitur vobis · querite & inuenietis pulsate & aperiet̄ vobis · ois em̄ qui petit accipit & qui q̄rit inuenit & pulsanti aperiet̄ · q̄s aūt ex vobis p̄rem petit panē nūquid lapidem dabit illi Aut si piscem nūq̄d pro pisce serpentem dabit illi · aut si petierit ouū nunquid porriget illi scorpionē · Si ergo vos cū sitis mali nostis bōa data dare filijs vīs quātomagis p̄r vr̄ de celo dabit sp̄m bonū petentibo se · ¶Aug · de v̄ · do · Posita similitudine adumpnit exhortationē dñs & omnino stimulauit nos querere · petere pulsare donec acapiam⁹ q̄d petim⁹ vī dic · & ego dico vob̄ · petite & dabit̄ vob̄ · ¶Cirl. Q̄d dicit deus vobis vim habet iuramenti · deus em̄ non mentitur q̄cūq̄ ae mouit audiēcio aliq̄d cū iuramēto ordinat iexcusabilē nr̄e fidei puritatē ¶Cri · p petitōz ac oīe nē oīdit p iāsitōz vo studiū & solicitudiez cū sbdit

Quem̄ inuenietis. que enim queruntur plurima cum indigent. qđ maxime ē in deo Plura nāq; sunt que obstant nostrum impediunt Sicut ergo aurū p̄ quo desiderium nostrum impediunt Sicut ergo aurū p̄ hoc querimus. sic deum sollicite p̄quiramus. ostendam q̄ quis non aptat illico inuadam · īmorā dū Dñs iubet Pulsate & aperiet̄ vobis. quia si querens immoratus · vtiq; recipies ob hoc reclusū dñm. ut faciat te pulsare · ideo nō mox annuit te rogatū. ¶ Grecus · Vel p̄ hoc q̄ dicit · pulsate videtur illum ut petere cum effectu Pulsat enim aliquis ianuā · bonī autem operis signum ē manus vel ingressus possunt aliter distingui · uterq; enim mixtū habet nec sum viā veritatis Secundus vero gradus est ut cum virtutes attigerit · pulsare desinat · vt interest spatiosam cognitionem que multos ducit aliquos acquirit · vel petere quidem ianuā querere vero p̄ bona opa agere oratiom cōtinuare autem est orationi immorari nec desistere ¶ Aug. de ver. do. Non autem nos tātum hoc vult ut querimus nisi dare vellet · Erubescat humana pigritia p̄ vult ille dare q̄ nos accipere · ¶ Ambro Qui autē p̄mittit aliquid spem debet ad promissa vt momenta obedientia deferatur · p̄ illa bona · & ideo subdit Omnis enī qui petit · accipit · & qui querit inuenit · & pulsanti aperietur · ¶ Aug. Querere aūt aliquis qualiter quidam ozā nō cessando ¶ Ad qđ dicendum q̄ quecūq; recto ordine ad querendum accedit nil omittens ex his quibus ducitur ad petitorum obtinendum · accipiet re ipsa q̄ petitum est dari sibi Siquis autem duer magistro debet petitionis cū nō petat · vt decet petere Quo fit vt cum non recipiat qđ hic docē discit Num & magistro dicēte Quicunq; venit ad me allegorē disciplinam penitā adire magistrum volunt accipiūt hoc est vt feruenter & diligenter eius documēta ipsius vnde & iacobus dicit Petis & non accipis eo q̄ male petatis scilicet inter cetera vanarum Sed dicet aliquis · interdum aliqua rogamus pro diuina notitia obtinenda & recognitione virtutū nō obtinemus cui dicendū · q̄ fortasse nouerit nobis expedire accipere · sed vt comendentur per nos Dabit. Siquis eā ob corporem exhibeat & tradet̄ sui fiat in manus hostium hūe deum nec adiuuat. nec exaudit · eo q̄ p̄ peccatum alienum fit a deo decet ergo offerre quidez quicūq; nouerit suo clamare aūt ad deum vt adiuuet eū · est tamen humani subsidii implorandū nō remisse nec nimis hoc ipsum vagante eo q̄ talis nō solum nō impetrabit q̄ petit · & magis dum irritabit · Nā si aliqs etiam principe suum fixum habet & interiorem cum exteriorem oculū ac fortitan putabit quātomagis cum deo agendum ac tremebundū oportet assistere Si vero debilitas? a peccato fuge neque ozare multumq; potes animum cohibeas vt stando coram deo sum dingas intellectū · & deus ignoscit eo q̄ non corporaliter sed ex fragilitate non potes vt decet assistere coram eo Si sic ergo animum compellas ne discedas ergo donec accipias. Ideo ergo dicit petas & non accipis · quia ꝑperā postulasti vel infideliter · vel leuiter · vel non conferentia tibi · vel destitisti Septus aūt quidam obuiant dicentes · Quare oramus? an ignorat deus quibus opus est nobis · nouit quippe & omnia spiritalia vberius dat nobis & anteq̄ postulem⁹ · sed opa vtutis & regnū celoz oportet prius optare · optatem vero querere ingerentē p̄ fidem & patentiā quicqđ interest sua · īnullo redargutum a ꝓpria cōscientia ¶ Ambro · Ergo preceptiuus locus frequenter orandi spes ē impetrandi Ratio autem p̄suadendi prius fuit in precepto · postea fit in exemplo · qđ ostendit subdens · quis aūt ex vobis patrem petit panē · nunq̄d lapidem dabit illi? ¶ Cirl · In quo īstruit nos saluator quiddā necessariū · frequenter enī inconsulto voluptatū impetu irruimus ad pricipia dñi desideria Cū igitur aliqđ talium a deo petim⁹ nequaq̄ impetrabim⁹ · ad qđ ostendendū · verē patenti exēplo · ex his q̄ penes nos fiūt Cum enī filius tuus petit panē · gratanter ꝓmas · quia cibū petit opportunū Quādo vero sensus petulantia lapidem poscit · ut comedat · non offers ei · sed potius prohibes eū a nocuo desiderio ut sit sensus · qs autem ex vobis patrem petit pisez · quē scilicet p̄ dat ¶ Nunq̄d lapidem dabit illi · scilicet si petierit · eadem q̄ rō est in serpente & pisce · de quo subdit Aut piscem nunq̄d pro pisce serpētem dabit illi? Et sicut in ouo & scorpione de quo subdit Aut si petierit ouū nūquid porriget illi scorpionē ? ¶ Origē · Tu tamē attende si parua quidem est aīe abus in cognitione · sine quo nō ptingit saluari · puta p̄spicax ratio tute debite Discis aūt ē amoz discipline · puta mundi cōstitutionem agnoscere elemētoz effectū · & quecūq; consequenter dicere sapientia · itaq; nec vite panis dei ꝓprius lapidem quē volebat diabolus a xp̄o mādūcari · nec vite piscis serpentē quē gustauit ethiopes longinq; pisces comedere · ¶ Nec simpliciter dat vite nutrituue & vtilis non comestibilia & nocua · qđ referē ad scorpiōem & ouum ¶ Aug · de que. euā · Vel potius intelligit caritas · ꝓpter maiorē a ꝓpetitu & tā necessariū · ut sine illa cetera nihil sint · sicut sine pane mēsa inops Cui gratia ē cordis duricia · quā lapidi cōparauit Discis aūt intelligi fides inuisibilium · vel ꝓpter aquā baptismi · vel quia de inuisibilibus locis capit Ex ea huius fides mundi fluctibus arcūductata nō frangit recte pisci comparat Cui cōtrarium posuit serpentem · ꝓpter venēa fallacie que eam primo hoi male suadendo presumpsit · In quo intelligitur spes Ouū enī, nondum ē fetus p̄fectus · sed fouendo speratur Qui scorpionē posuit scorpionē · cuius aculeus venenatus · retro timendus ē · sicut gratiā spei ē retro respicē · cū spes futuroz in illa que ante fuē se extendat ¶ Aug · de ver. do · quāta tibi loquē mūdus · quanta post dorsum strepit vt retro respiciās · O munde īmunde quid strepis · quid auertere conaris · tenere via perditos quid faceres si māeres? quē nō decaperes dulcis si amarus alimenta mentis ·

¶ Cirl · Ex p̄missis aūt exēplo concludit · Si ergo vos cum sitis mali · id est cum mentem susceptuam prauitatis gerates · nīsi aūt vultis mē & fixā in bono sicut deus ¶ Beda · vel malos vocat seculi amatores qui dant illa que sm sensum suum iudicāt bona que

etiam in sua natura sunt bona. & ad usū infirme uite ptinent. vñ subdit Hostis bona data. dare filijs ve stris. apli etā qui mento electiōis bonitatem humāi gñis excellerāt. supne bonitatis respectu mali eē dicūtur. quia nihil p semetipm ē bonū nisi deitas sola Q̄ vo subdit. Quātomagis pr̄ vr̄ de celo dabit spiritum bonū petentib se Pro quo machabeus posuit Dabit bona petentib se ostendit spūsanctū plenitudinem bonoz dei. ꝙa oīs vtilitates. que ex donoz dei gr̄a suscipiunt. ex isto fonte emanāt ¶ Beda. misi aūt spūssanctus esset de substā dei. qui solus ē bonus. nequaq̄ hic appellaret bonus q̄n dñs renuit dici bonus ī eo q̄ homo factus est ¶ Aug. de ver. do. Ergo auare. quid aliud queris. aut si aliud petas. q̄d tibi sufficiat. cui deus non sufficit.

¶ Et erat ihesus eyciens dmoniū & illud erat mutum & cū eiecisset demoniū. locutus ē mutus & ammirate sūt turbe Quidā aūt ex eis dixerunt in beelzebub principe demoniorum eyciūt demonia & alij temptantes signū d celo querebant ab eo.

¶ Glo. Promiserat dñs q̄ spūs bonus dare. & oratibus. Cuius quidem beneficiū subsequenti miraculo demōstrat. vñ dī Et erat Ihs eyciēs dmoniū & illud erat mutū ¶ Theo. Dī aūt mutū ut i plumbo qui ñ loquit Dī etā & qui nō audit. si magis ꝓpne. q̄ nec audit nec loquit Qui aūt a natiuitate nō audit ex necessitate non loquit Ea em̄ loquimur. que p auditum loqui docemur Si q̄s tamē ex aliqua passiōe surditatem peruenerit auditum amiserit. hunc nihil prohibet loq̄ Qui aūt dño oblatus fuit & mutus erat lingua & surdus auditu ¶ Titus Mutum aūt vel surdū dicit demoniū. q̄d hanc ingentem passionē. q̄ non audiat diuinū verbū Ita demones auferentes aptitudinem humanam affectus. obtundūt aīe nr̄e auditum. Idcirco venit xp̄s ut & eyciat demoniū. & audiāt verbum vitatis. Unū em̄ sanauit. ut vniuersalem p̄ gustationē faciat humāe salutis Unde sequit. Et cū eiecisset demoniū. locutus ē mutus ¶ Beda. Demoniacus aūt iste apud matheū nonsolū mutus sed & cecus fuisse narrat Cum igit signa simul in uno hoīe perpetrata fuit. Cecus videt. mutus loquit possessus a demone liberat Q̄d quottidie cōplet i comissione credentiū. ut expulso primū demone fide lumē aspiciant Demde ad laudes dei. tacencia prius ora laxēt. ¶ Cirl. Hoc aūt miraculo pacto extollebat eū mititudo pconijs & gr̄a que deū decet. vñ seq̄t Et admirate sunt turbe ¶ Beda. turbis aūt que mī eruditę videbant. dūi semp facta miranbo scribe & pharisei. vel negare vel sinistra interp̄tatione pueretere laborabant quasi nō diuinitus. sed imūdi spūs ea fuissent Und̄ sequit Quidā aūt ex eis dixerunt in beelzebub principe demoniorum. eyciat demonia. beelzebub deus erat acharon Nam beel quidē ipe baalzebub aūt musca uocat Dī ego beelzebub. quasi murmuscarū. ex cuius spurcissimo ritu. principem demoniorum cognominabant ¶ Cirl. Alij vo partibus stimulati liuoris aculeis. petebāt ab eo celeste videre portentum. vnd̄ sequit. Alij tempeātes signum de celo querebant ab eo quasi diceret. quāuis ab homīe demoniū eiecerit nō tamē hoc ē diuine operationis argumentū. nondū em̄ vidim⁹ aliquid prioribus simile miraculis. Moises em̄ transduxit populū p medium maris. Josue vo successor eius. solem retardauit in gabaon tu vo nihil horū ondisti Querere. n. poterit de celo. innuit q̄ huiusmodi cogitatōibus tunc temporis afficiebantur erga xp̄m.

¶ Ipse aūt vt vidit cogitationes eorum. dixit eis Omne regnum in seipm diuisum. desolabit & domus supra domū cadet Si aūt & sathanas in seipm diuisus est. quomō stabit regnum eius? Quia dicitis in beelzebub me eycere demonia Si autem ego in beelzebub eycio demonia filij vestri i quo eyciūt? Ideo ipi iudices vestri erunt Porro si in digito dei eycio demonia profecto peruenit in vos regnum dei.

¶ Cris. Cū pharisei suspicio. irrationabilis esset. meeu mutuendis nō audebant eā diuulgare. si i aīe suo eā verebant. vñ dī. Ipe aūt ut vidit cogitationes eoz. dixit eis Omne regnū i se ipz diuisū desolabit & domus supra domū cadet ¶ Ide. Ihs nō ad dicta. sed ad cogitata respōdit. ut vel sic compellerent creatore potentie eius. qui cordis videbat occulta ¶ Cirl. Non aūt respondebat ex scripturis. quia non attendebant falso eas exponentes. si ex his respondet q̄ cōmuniter accidunt Domus ei & ciuitas si fuerit diuisa velociter dissipat. & ita regnū quo nihil ē validius Firmat em̄ regna & domos subditoz concordia Si ergo mquit ego p demonē demonia eyco. dissensio inter eos ē. & perit virtus eoz. vnd̄ subdit. si aūt & sathanas in seipm diuisus ē quo stabit regnū ipius q̄a dicitis me i beelzebub eyicere demonia Ihs enim sathanas sibiipi repugnat. nec suis satellitibus nocet si potius statuit regnū suū. Manifestat ergo q̄ diuina virtute pera sathanā ¶ Amb. Ihs ō ita odit regnū suū idiuiduū esse atq; perpetuū. & ides qui nō i xp̄o spem gerunt. si in principe demoniorum eyicere demones opinant. eos regni negat esse perpetui Q̄ sperat ita ad populū iudeoz Quo em̄ potest regnum iudeoz esse perpetuū. q̄n a legis populo ihe negat qui ex lege debet. ita ex parte se fides iudaice plebis impugnat Impij gr̄a diuidit. diuidendo dissoluunt & ido regnū ecclie manebit eternū. quia indiuidua fides corpus est vnum ¶ Beda Regnū ita patris & filij & spūssancti. non ē diuisum q̄ ē eterna stabilitate mansura Desistant igit arriani minorē patre filium. filio vero spūsanctum dicere. qua quoz vnum ē regnū. horū ē & vna maiestas ¶ Cris. Nec igit ē pma solutio Secūda vero que ē de discipulis. quā posuit subdens. Si aūt ego in beelzebub eyco demonia. filij vestri in quo eyciūt? Ihs ō dicit. discipuli mei sed filij vr̄i. volens eorum permulcere furorem.

¶ Cirl. Alij vo patrus sima
ebāt ab eo celeste videre po
lij tempātes signum de celo
icerent. quāmis ab homie d
ē hoc ē diuine opationis ar
dim⁹ aliquid pnoscie simile
er ans duxit populū g medij
oz eius. solem retardauit i
a oñdisti Querere. q. phīa
modi cogitatōibe tunc tmpo
xp̄m.

it cogitationes eorum.
gnum in seip̄m diuisum.
supra domū cadet Sa
n diuisus est. quomō sta
Quia dicitis in belzebub
. Si autem ego in belze
filij vestri i quo eiciūt
esteri erunt Porro si in di
omia profecto peruenit i

suspicio irrationabilis esse
debant eā diuulgare. si ita
ē. Ipe aūt ut vidit rogitatio
regnū i se ipm diuisū sciens
ū cadet ¶ Ide. ñō ad diabo. q
ut vel sic compellerent eos
odia videbat occulta ¶ Cirl.
ex scripturis. qua non attu
neret. si ex his respondet q
omus ei. q. amicus si fuit di
. etiā regnū quo nihil ē vti
a. q. domos subitos possidu
demonē demonia ejicio. disse
virtus eoz. vnde subdit. si at
tuus ē quo stabit regnū ip̄s
b ejicere demonia ipsos enim
gnat. nec suis sanctitate vocat
ū suū. ¶ Restat ergo q. huma
Ambr. In h. enā oībe regnū
perpetuū. q. ideo qui nō ip̄o
ape demonū ejicere nemo
negat esse perpetuū. q. ip̄s
eoz. Quo em̄ pacto regnum
qm̄ a legis populo tbi negat
ex parte se fides audaci pbi
diuidit. diuidendo dissoluit
nebit eternū. quia nemobus
¶ Beda. Regnū etiā patris
ē diuisum. qd ē contra fidē
igit̄ arriani mimoē patre fi
tum dicere. qua quoq vnum
maiestas ¶ Cyp. Nec igit̄ ē
ero qua ē de discipulis. qui
ego in beelzebub ejcio filij
aūt ¶ Ihō dixit. discipuli ma
n permulcere furorem

¶ Iudei namq. q. a iudeis secūm carnem exor
discipuli qui potestatē in spiritus immun
nequā erāt acrisio q. oppressos ab eis. i nomine
liberabant Cum ergo filij vestri in nomine meo
ciūt quomō non habet mulcā amentiam
ūs me a belzebub virtutem habere Dānabimini
ūs de natiū vestrū Vnde subditur Ideo ipsi
dices vestri erunt ¶ Cyp. Quoniam em̄ ex vob
mentes mihi obediunt. liquet q. condemnabunt
quos contrarios ¶ Beda Vel aliter filios iudeo
ne excusatos. gentis illius significat. qui ad imo
nem de ejiciebant demones. q. d. Si expulsio de
mum in filijs vestris deo nō demonibo reputatur
quare me idem opus nō eādem bēat causam. ergo
in vestri iudices erunt. nō potestate. si opatōe. dū
de expulsionem demonū. deo assignant. vos belze
bub principi demonū. ¶ Cirl. Postq̄ ergo qd di
me calumnie noā habet. manifestum ē q. in spū dei
eos demōia. Vnde subdit Porro si in digito dei ej
in manifesta profecto peruenit in vos regnum dei.
Aug. de q. ee. q. Dicē aūt spūs sanctus
spūs dei propter partitionem donorum que i eo
sunt omniq. propria siue hoim siue angelorū. In
nobis ei membris nris magis apparet particio q. i di
¶ Cirl. Vel spūs sanctus dicit digitus dei. filij
in manū i brachium pris dictus ē. Operatur enim
per unctū q. ei. Sicut igit̄ digitus non ē alienus
manus. sic naturaliter insitus sic spūs sanctus q. sub
limiter connexus ē filio. q. per eum oīa operatur.
Ambr. Nec tamen tibi membrorum compactio
nis primo quidam videat facienda virtutis. Inde
nec em̄ non posset esse diuisio. Et ideo ad for
titudinem non ad distinctionē potestatis referēda
dicit nicodemus est ¶ Aug. Ad presens aūt nō re
mus dominus gratia siue humanitatis dicere se mino
ra spūando dicens. si in eo demones ejcere quasi
in infirmiore humana nāa ad demonū expulsionē
nis virtus spūs sancti ¶ Cirl. Et ideo quemēcer dicit
Pertinuit vos regnum dei. Id est si ego homo ex
mus in spū sancto ejcio demones. dilata ē humana
ra in me. q. inuenit regnum dei ¶ Cyp. Dicit aē
ig. nos ut eos attraheret. quasi. d. Si vobis adue
mus p̄spera cur vestra bona fastidias ¶ Ambr
mus enā ostendit impiales quādam esse spūales
ta potestatem in quo regnū ē dei. nos quoq. i quibus
habitat spūs sanctus esse regale domū ¶ Cyp. vt dicat. per
mine i nos regnum dei. ut malignāe. puenit contra
nos ig. vos. hereticos em̄ ē ghdis xp̄i sedus aduer

¶ Cum fortis armat⁹ custodit atriū suū
in pace sunt ea que possidet Si autem fortio
te illo superueniens vicerit eum vniuersa ar
ma eius auferet. in quibus confidebat q. spo
lia eius distribuet Qui nō est mecum. contra
me ē Et qui nō colligit mecum dispergit.

¶ Cirl. Quia necessarium erat p. multas cōsidera
tiones detrahentium retractare sermonē. vtiē nunc
exemplo manifestissimo. qd demonstrat volentibo in
ueri q. principem huius seculi uirtute sibi ista vidit
dicens. Cum fortis armatus custodit atrium suū i
pace sunt ea que possidet ¶ Cyp. Fortem vocat dia
bolum nō quia naturaliter huiusmodi sit. sed inuēs
antiquā eius tyrannidem quā pusillanimitas nostra
causauit ¶ Cirl. Erat em̄ aī saluatoris aduentū mo
lentia multa rapiēs alienos greges scilicet dei. q. q̄si
ad proprium ducēs ouile ¶ Chro. Arma aūt ei⁹ fuit
omis spēs peccatoū i quibo confidens iualuit contra
homies ¶ Beda. Armū vo illius mundū vocat qui
in maligno positus ē. i quo vsq. ad saluatoris aduē
tum potiebat imperio. quia in cordibo infidelium. sine
vlla depredatōe quiescebat. si fortiori potentia xp̄us
victor omis hoies liberādo ip̄m eiecit Dñ subdit. Si
aūt fortior illo superueniens uicerit eum. vniuersa ar
ma eius auferet. i quibo confidebat. q. spolia ei⁹ distri
buet ¶ Cirl. Postq̄ em̄ dei fīmi vbum totius fortu
dinis dator. q. dñs uirtutū factum ē hō. iuasit illū
q. arma eius abstulit. ¶ Beda. Sunt autem arma
eius astutie. dolig nequicie spiritalis Spolia vo ei⁹
ip̄i homines sunt ab eo decepti ¶ Cirl. Nam qui du
dum irretiti fuerant ab eo in diuinam ignorātiam
q. errorem. euocati sunt p. sanctos apostolos ad notī
tiam veritatis. q. oblati sunt deo p̄ri p. fidem ad habi
tam filio ¶ Basi. Distribuit etiā spolia exhibens fi
deles custodie angelorū ad hoim salutem ¶ Beda vi
dit eos etiam xp̄s spolia distribuit. qd ē insigne erum
phantis q. a captiuam ducēs captiuitatē dedit dona
hominibus quosdam quidem apostolos. alios euāgeli
stas. hos pbetas illos pastores ordinās q. doctores
¶ Orig. Deinde ponitur quarta solutio. cū subditur
Qui nō ē mecū. aduersū me ē. q. d. Ego volo hoies
adducere deo sathanas autem contrariū. qualiter ergo
qui mihi nō cooperatur si dissipat. que mea sunt. tā mihi
ipsi contrarius fieret. ut vna mecū ejcere demōes De
quib Et qui nō colligit mecum dispergit ¶ Cirl. q.
di. ego veni ut filios dei ab eo dispersos cōgregem
Ne ipse sathanas cum mecū non sit. que collegi q. sal
uatu cupiat dispergere. Qualiter ergo qui meis
dispensationibus refragatur virtutem mihi mini
strat. ¶ Cyp. Ne si qui non cooperatur aduersarius
ē multo magis q. obstat. Videt em̄ mihi q. iudeos ad
p̄sens sub enigmate tāgere. ordinās eos cū diabolo
nā q. ipsi agebāt cū eo q. dispgebāt quos pgregabat

¶ Cum immundus spūs exierit ab homie
ābulat per loca āquosa querens requiem
q. non inueniens dicit Reuertar in domum
meam. vnde exiui. Et cum venerit inuenit
scopis mundatam q. tunc vadit q. assumit
septem alios spūs nequiores se. q. ingressi ha
bitant ibi q. sunt nouissima hominis illi⁹ pe
iora prioribus.

¶ Cirl. Post premissa ostendit dominus vnde cō
tingit populo iudeorum ut ad huiusmodi opiniones
laberentur de christo dicens Cū immundus spiritus

exierit ab homine ambulat p loca inaquosa querēs requiem q̄ enim hoc exemplum ad iudeos spectet Mathe. expōsit dicens Sic erit ⁊ generacioni huic pessime. Quandiu eīm erant inegipto viuentes ritu egiptioꝝ inhabitabat i eis spiritus malignus qui expulsus est ab eis quando inadauerūt agnū in figura xp̄i ⁊ linita sūt eiꝰ sanguine ⁊ sic euacuatus est. destructorem ¶ Amb. Itaq; in vno homine totus populi iudaici comparacō est a quo p legē spūs imūdus exierat Sed q̄ i genitib quoꝝū corda p̄ius arida erāt seu postmodū pbaptisma roris spūs humescebāt p̄p̄ fidem xp̄i requiem diabolus inuenire non potuit Inmundis eīm spiritib xp̄s incendiū est ideo regressus est ad plebem iudeorum Vñ sequit Et non inueniens dicit reuertar in domū meam vñ exiui ¶ Ongenes Id est ad eos qui sunt ex israel quos vidit inbil diuinum in se tamentes. sed desertos ⁊ vacātes habitatiōnē Vñ sequitur Et cū venerit inuenit scopis mūdatam ¶ Amb. Foetēs eīm ⁊ perfūctoria specie compta animo manet interiore pollutos Neq; enim sacri fontis irriguo aut abluebat aut restringebat ardorem merito q̄ ad eā spūs rediebat imundus adducēs secum septem spūs nequiores Vñ sequit Et tūc vadit ⁊ assumit secū septē alios spiritus nequiores se ⁊ ingressi habitāt ibi quōꝝ sc̄i ebdomada legis ⁊ octaue mistenū cōmisit ieaq; vt nobis multiplicaē septiformis spūs gratia ita illis imūdorum spirituū omnis cumulatur inuria Vniuersitas eīm hoc numero aliquotiēs comprehenditur ¶ Cris. Incolunt autē animas uxorū demones peiores priorib nā tūc tēpore in pphetas seuiebāt nunc vero ipsi domino p plateārum muranatur. atq; ideo a vespasiano ⁊ tito peiora passi fuerūt q̄ in egipto ⁊ in babilone Vnā seq̄t Et fiet nouissima hominis illi peiora priorib Tūc enā aderat eis diuina pausio ⁊ gratia spiritus sancti Nunc vero enā hac cura priuāt̄ p̄ter quod uireutes maiori penuria nūc ⁊ erūna intēsiori ⁊ demonum exactio seuiori ¶ Cirill. Sūt enā nouissima peiora p̄oribus sm illud Apostolicum Melius erat eis veritatis viā non cognoscere q̄ p̄ agnitā retroire ¶ Beda Potest eā hoc accipi d̄ heretico q̄libet vt scismatico vel etiam malo catholico de quo tempore baptismatis spiritus exierat imundus locaq; maquosa peragrat id ē corda fidelium que a mollitie fluxe cogitationis expurgata fuit callidus insidiator explorat siquos ibi nequicie sue gressus figere possit Dicat autem reuertar in domū meā vnde exiui Inquo amendum ē ne culpa qua i nobis extinctam credebamus p incuriā nos vacantes opprimat inuenit autem eam scopis mundatā hoc ē gratia baptismatis a peccatorum labe castigatam sed nulla boni operis munitam a cumulatam Per septem aūt malos spiritus quos assumit vniuersa vitia designat Nequiores autē dicuntur quia nō solū habebit illa septē vitia que septem spiritalibus sunt otraria virtutibus sed eā p hypocrisin ipsas se virtutes habere simulabit ¶ Cris. Non solū aūt illis. sed ⁊ nobis fore dicta accipiamꝰ que sequuntur Et erūt nouissima hominis illius peiora priorib quia si illustrati et a pristinis malis primum denuo redimus ad eandem nequitiam gratie deiceps erit pena sequētiū pcōꝝ ¶ Sed Possit etiam simpliciter intelligi dominū hec ad distinctiōē suoꝝ ⁊ sacbane operum adiunxisse q̄ scilicet ipse sē per polluta mundare satha. vero mundata grauioribus contaminare festinet.

¶ Factum ē aūt cum hec diceret. extollēs vocem quedā mulier de turba dixit illi Beatus venter qui te portauit. ⁊ vba que suxisti At ille dixit Quinimo Beati qui audiunt verbum dei ⁊ custodiunt illud

¶ Beda Scribis et phariseis dominum temptātibus simul ⁊ blasphemantibus incarnationē eius magna fiducia quedam mulier confitetur Vnde sequitur Factum est cum hec diceret Extollens vocem quedam mulier d̄ turba dixit illi Beatus venter qui te portauit ⁊ vbera que suxisti. vbi ⁊ p̄sentiū calumniam ⁊ futuroꝝ confundit hereticoꝝ p̄fidiam Nam sicut tunc Judei sanctispiritus opa blasphemādo verū dei filium negabant. sic heretici postea negando Mariā semper virginē sp̄m sancti cooperante virtute nascitura vngenito deo carnis sue materiā ministrasse verū substātialēq; p̄ri filiū hoīs fateri nō debē dixerūt Sed si caro vbi. dei sm carnē nascentis a carne vgis matris pnunciat extranea sine causa venē qui eū portauit ⁊ ubera que lactauit beatificauit. qua obsequentia eius lacte creatē nutricis ex eius semine negatē ēē poterit ē ex vnius ⁊ eiusdem fontis origine sm physicos vtiq; vigor emanare plurib Nō aūt tantūmodo eam que vbum dei corporaliē generare meruerat sed ⁊ omnes qui idem verbum spiritaliter audiēdo fidei conceptu ⁊ boni operis custodia vel i suo vel i p̄ximoꝝ corde parē ⁊ q̄si alere studuerint asserit esse beatos Sequit ei At ille dixit quinimo beati qui audiunt verbum dei ⁊ custodiunt illud ¶ Cris. Nō sunt hoc responsum repudiātis matrē sed ostendentis q̄ multo plus p̄fuisset si valde bona ⁊ fidelis fuisset Ceterū si marie nō p̄derat sū vtutibus aīe xp̄m abegisse multomagis nobis siue patrē siue fratrem siue filiū vtuosū habeam⁹ nos aūt absistam⁹ ab illa vtute neq; q̄ hec p̄desse valebit ¶ Ne Sadē aūt dei genitrix ⁊ inde q̄ beata q̄ vbi incarnādi misteria ē facta tēporalis sed inde multo beatior q̄ eulogē seruandi custos manebat eēna hec ē sūma sapientia sanctorum percunte qui verbum dei non audire ⁊ custodire sed negare ⁊ blasphemare querebant.

¶ Turbis aūt concurrentibus cepit dicere generacio hec generacio neq̄ē Signū q̄rit ⁊ signū non dabit ei nisi signū Jone nam sicut fuit signū Niniuitis ita erit ⁊ filius hominis generacōi isti Regina austri surget in iudicio cū viris generacōis huius ⁊ condemnabit illos que venit a finibus terre audire sapiēciā salomōis ⁊ ecce plus q̄ salomō hic viri Niniuite surgēt i iudicio cū generacōe hac ⁊ condemnabunt illā q̄ pēnitēciā egerūt ad p̄dicacōē Jone Et ecce plus q̄ Jonas hic

Cum Baptista dñs fuerat questione pulsatus. q̄
nonnulli eum calumniabant eum i beelzebub eiecisse dñm
qui cogitationes eorum videbant respondit. et alij temptantes si
quod a me quererēt ab eo. quib ab hinc rndere
magnis vel ad turbis aūt cōcur. ce. dicere. Qui gene
ratio neq̄ ē. Amb. Vt scias finago
gen Iudeam vbi ecclesie beatitudo laudat
Sicut enim fuit ionas signum ninivitis ita erit et
filius hominis istis. vnd subditur. Signum querit
et signū dabit ei. nisi sig. ione ꝓphete. Sicut
fuit in ventre ceti. ita erit et filius hominis in corde
terre. ut ipse declaret. non ꝓpter peccata sua sed
humanum genus. Ninivite aūt surgent in iudicio
cum generatione ista. et condemnabunt eam. quia
egerunt penitentiam ad predicationem ione. et ecce
plus q̄ ionas hic. Ambro. Secundum misterium aūt ex duobus cōstat
ecclesia. ut aut peccare nesciat. q. s. primer ad austri
regionē. aut peccare desinat. qđ. s. pertinet ad ninivitas
penitentiā agentes. Penitentia enim delictum abolet.
Sapientia cauet. Aug. de con. euā. Hoc autē lucas
narrat eo quidem loco quo matheus. sed aliquāto dis
pari ordine. Quis aūt non videat superfluo queri quo
illa ordine dñs dixerit. cū hoc discere debeamus. q
euāgelistarum excellentissimā auctoritatem non esse
mendacium. si quis q̄ non hoc ordine cuius q̄ sermo
nem digesserit quo ille a quo ꝓcessit. cum ipsius ordi
nis nihil interfit ad rem siue ita sit. siue ita.

Nemo lucernam accendit et in abscondi
to ponit. neq̄ sub modio. sed supra candela
brum. vt qui ingrediuntur lumen videant
Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si ocu
lus tuus simplex fuerit. totum corpus tuum lu/
cidum erit. Si autem nequam fuerit. etiam
corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne
lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo
corpus tuum totum lucidum fuerit. non ha
bens aliquam partem tenebrarum erit lu
cidum totum et sicut lucerna fulgoris illu
minabit te.

Cum. Dicebant iudei dñm exercere miracula non
ꝓpter fidem. sed ꝓpter applausus videntium. Reprobat igitur presentem calumniā inducens exemplum
lucerne cum dicit. Nemo lucernā accendit et in ab
scondito ponit. neq̄ sub modio. sed supra cādelabrū
ut q̄ ingrediunt lumen videant. Beda. De seipso do
minus hic loquit ostendens. et si supra dixerit nullū
generationi nequā nisi signum ione damnū nequaq̄
tamen lucis sue claritatem fidelibus occultandam ipse
qui ꝓpe lucernam accendit que est anima humane nature
flāma sua diuinitatis ipleuit. quā profecto lucernā
nec credentibus abscondere. nec modio subponere. id
est sub mensura legis includere. vel intra vnius iudee

genta terminos voluit cohibere · Sed supra candelabrum posuit id ē ecclesiam ꝙa i nris frontib fidē sue incarnationis affixit · vt qui ecclesiam fideliter i gredi voluerint lumen vitatis palā queant intueri Deinꝯ ꝑcipit ne opa tm̄ · s. ꝝ cogitationes ꝝ ipas etiam cordis intentiones mundare ꝝ castigare memi nerint ¶ Lā sequē Lucerna corporis tui ¶ Amb. vel lucerna fides ē Juxta qđ scriptum ē Lucerna pedi bus meis verbum tuū dñe Verbum em̄ dei fōs nra ē Lucerna aūt lucere non potest nisi aliunde lumen acceperit Dnō ꝝ virtus nre mētis ꝝ sensus accēdit ē vt vna que perierat · possit reperiri · nemo ergo fidem sub lege ꝓstituat · lex em̄ intra mensurā ē · vltra men surā gra · lex obumbrat · gra clarificat ¶ Chry · vel aliter ꝙa iudei iudeorum miracula accusabant ex eoꝝ mentis malicia · ꝓpter hoc dicit dñs ꝙ accipientes lu cernam a deo intellectum · s. ex emulatione obscurati miracula ꝝ beneficia non ꝙgnoscebāt Sed ad hoc in tellectum a deo suscepimus · vt supra candelabrū po neremꝰ vt etiā alij ꝙ ingdiunt lumē videāt Sapiēs quidē in ingressus ē Cui vo addiscit · adhuc ābulat quasi phariseis dicat Oportet vos uri intellectu ad miraculorum noticiam · ꝝ alios declarare · qm̄ que vi detis sunt opa nō beelzebub · s. filij dei · vnō sm hūc intellectū subdit · Lucerna corporis tui ē oculus tuꝰ ¶ Orig · Oculum ꝙpe appellat ꝑpe intellectū nostrū totā aūt aiam quāuis nō corporeā hic tropologice vocat corpus illustrat em̄ ab intellectu aīa tota ·

¶ Chr. Sicut aūt corporis oculus si lucidus fuerit corpus lucidū erit Si vo tenebrosus ꝝ corpus sic tenebrosū sic comparat intellectus ad aīam Dñs sub dit · Si oculus tuus fuerit simplex · totum corpus tuū lucidum erit · si aūt neq; totum corpꝰ tuū tene brosum erit ¶ Orig · Intellectus em̄ a sui principio in solo simplicitatis studio ē · nullā continens duplicitatem · ꝝ dolum ꝝ diuisionē in se · ¶ Chr. Si ergo intellectū corrumpimus qui potest soluere passiones · totam lesimus aīam · patimurq; dirā caliginē · quer sione excecati intellectus · vnō subdit · Vide ergo ne lumē qđ in te ē · tenebre sint Non sensibiles dicat te nebras · s. intrinsecā habentes originē · ꝝ quas nobi scum passim deferimus · extincto nobis oculo aīe · de cuius lumis ꝑtate subdit · dicens · Si ergo corpus tuū totum lucidum fuerit · nō habens aliquā partez tenebraz · erit lucidū totū · ꝝ sicut lucerna fulgore illuminabit te ¶ Origē Ho ē si corpus tuū sensibile factū est illuminosū illustrato corpore a lucerna · adhuc non amplius in te sit mēbrum tenebrosum multo magis te non peccante · meantem fiet lucidum totuz tuum corpus spirtale · vt comparentur splendores eius illustranti lucerne · dū lux que erat in corpore que ꝓfugerat esse caligo dirigit quocunq; precepe rit intellectus ¶ Greg · nazanzenus · vel aliter · eccle sie lucerna ꝝ oculus est prelatus · Necesse est ergo vt sicut oculo puro se habente · corpus dirigit · impu ro vero existente · deuiat · Sic ꝝ i prelato qualiter; cūq; se habeat · oportet pariter naufragiū pati eccle siam · vel saluari ¶ Greg · xxviij · moz · Vt aliter ap pellatione corporis · vnaquaq; actio intelligit · que m

ntionē sua quasi intuenciū oculū sequit Dnō dicit Lucerna itaq; corporis ē oculus · qi p bone mente ms radium merita illustrant actionis Si ergo ocu lus tuus simplex fuerit · totum corpus tuum lucidū erit · quia si recte intendimus p simplicitatem cogita tionis · bonū opus efficit · etiā si minus bonū esse vi detur Et si oculꝰ tuus neq; fuerit totū corpus tuū tenebrosum erit · quia cū pūsa mentione · qđ vt rectū agitur · ꝝ si splendere coram hominib ꝑcipit tamē apud examē mentis in multis obscurat · Dñs ꝝ recte subdit vide gꝰ ne lumē qđ in te ē · tenebre sint Quia si hoc qđ bñ nos agere credimus · ex mala intentione fuscu mus · quāta ipa mala sunt · que mala esse cū agi mus · non ignoramus ¶ Beda · Cū aūt subdit Si ergo corpus tuum lucidum fuerit totum corpus no strum · omnia opa nostra dicit Si igitur bonum bōa intentione paraueris · nō hūs i tua conscientia aliquā partem tenebrose cogitationis Et si cōtigerit aliquē ꝓximoz ita bona actione nocere · tu tm̄ ꝑ tuo simplici corde · ꝝ hic ꝝ in futuro lucis gratia donaberis Quod significat · subdens · Et sicut lucerna fulgore illumi nabit te ¶ Nec ꝑtra hippocrisim phariseoz sub dolo si gna querentiū ꝑcipiebat dicta sunt ·

¶ Et cum loqueret rogabat eum quidam phariseus vt prandēret apud se · ꝝ ingressus recubuit Phariseus aūt cepit intra se · ē putans dicere · qre nō baptisat ante prandiū Et ait dominꝰ ad illum Nunc vos pharisei qđ deforis est calicis ꝝ catini mun/ datis · qđ aūt intus est vestrum · plenum est rapina ꝝ iniquitate Stulti nōne qui fecit qđ deforis est etiā id qđ deintꝰ est fecit Verū tamen qđ superest date elemosinam ꝝ ecce omnia mūda sunt vobis Sed ue uobis pha risei quia decimatis mentam ꝝ rutam ꝝ om ne olus ꝝ ꝑteritis iudicium ꝝ caritatem dei hec aūt oportuit facere ꝝ illa non omittere. Ve vobis phariseis qui diligitis primas ca thedras in sinagogis ꝝ salutationes in foro Ve vobis qui estis vt monumenta que non aparent ꝝ homines ambulantes supra, nesciūt.

¶ Cui · Pharisei quidā rogauit illum vt prandēret apud se ¶ Beda · Consulte lucas non ait · Et cum hoc lo quitur · sed cum loqueret · ut ostendat eū non statim finitis que ꝓposuerat verbis sed aliquot interpositis apud phariseum prandere rogatum ¶ Augustinus de con · euāgelistis · De enim hoc lucas narrauit di gressus est a marbo circa illum locū · ambo cōmento rant quod dictum est a domino de signo ione ꝝ de re regina Austri ꝝ de miniuitis · ꝝ de spiritu immundo

Dū illis sermonem dicit matheus Adhuc eo lo
quente ecce mr eius & fratres stabāt foris que
rentes loqui lucas aūt eo sermōe dominī com
mouisse eā q̄busdam·que matheꝰ dixisse domi
no patuit ab ordine quē cum matheo tenuerat
agitur ¶ Beda· Itaq; postq̄ nunciatis sibi.
Ecce mater & fratres tui foris stant volunt
tibi loqui rogatus pharisei mirasse conuiuiū·
¶ Chr· Scit ipse xp̄s qui eoꝝ nequiciā nouerat·di
gnatus condescendit satagens conuertere eos ad
medicinā optimoꝝ medicoꝝ qui grauius infirmā
tibi offerunt remedia sue monstrie· vnd̄ sequitur
Egressus rogabat Deinde aūt occasionē verbis
ipsius pharisei scandalisatus·quia cum opi
nione sui alīū & propheram·nō cōfotumabat irra
tionabili eoꝝ consuetudini·vnd̄ subiecit· Pharisеus
autē intra se reputās dicere quare nō baptisatꝰ
sit ante prandium ¶ Aug· de ver·do· Omni emū
ablutione antq̄ prandere ablluebant se aqua·
quotidiana lauatio possit cordis esse mundatō
hypocrisim pharisei cogitauit·voce nō sonuit
Deus intus audiuit·q̄ intuebatur cernebat· vnd̄ seq̄.
Et dixit dns illū Nunc vos pharisei q̄d de foris ē
calicis & catini mundatis·q̄d aūt intus ē vestrū· ple
num rapina & iniquitate ¶ Cyrill· Poterat autē
hinc apte ea verbis cōmouēs pharisеū iſanū·cap
tans occasiones & ex eis que erāt p̄ manibus contexere
sermonem Dicta nāq; mense & pabuli· sumit pro ex
pressis calicem & catinū oīdemq; mūdos & lotos de
monstrare nitrātes deo·nō solum a spurcicia cor
poris·sed ab ea que latet intrinsecꝰ penes mentē
& q̄ quibus seruiē in mensa bonum ē & ex
quisitis & omnibus carere contagiis ¶ Ambros
Hoc nāq; corpora nra terrenoꝝ & fragilia expressit
ex figulinum que breui lapsu precipitata frangūē
vitrea ea que mens volut interne p sensus & gesta
exponit prodit·sicue illa que calix iternus continet
intus lucēs·vnd̄ & i posteriorib⁹ nō dubiū ē vocabulo
calicis pellucidum corporis declarari Dermis igiē q̄
de nō terrenoꝝ huius calicis & catini·sq̄ iternoꝝ cō
mercia q̄ dicit Rō meus ē vīm·plenū est rapia
& iniquitate ¶ Aug· de ver·do· Sed quō nō peccat
homo a quo fuerat mutatus· magis quidem obuius
peccato peccat· ut correctio in iudicio parceret· deinde
ablutio nouo quia & baptisma q̄d semel adhibetur
non mutat·fides aūt intus ē·nō foris·fidem aūt
intrinsecus pharisеi & q̄d foris erat lauabant ic⁹
inquinatissimi manebant· quod dns improbat dicēs
Stulti nōne qui fecit q̄d de foris ē·etiā id q̄d deintus
est fecit Vnde ¶ Ambro· Qui verāq; bonis naēam facit
verāq; mundam affectat·hoc ē pura manicheos· q̄
mundum & deo·carnē vero putant a diabolo creatā
Hoc nam ē pura illos qui corporalia peccata formi
dant sicut & furtū·& cēa talia pcēa q̄si grauissi
ma deuitant spiritalia vero que nō minus damnat
scribas·et lenia ponunt ¶ Ambro· Dns autem
quid bonus p̄ceptor docuit quō nisi corporis mūda
tionem imitandam deberemus·dicens· Verumtamē q̄d su
perest date elemosinā·& ecce oīa munda sunt vobis

Vides quāta remedia·mūdat nos misericordia·mū
dat nos dei sermo· Juxta q̄d scripteū ē Jam vos mū
di estis· p̄ter sermonē quē locutus sum vobis·
¶ Aug· de elemosina· Misericors monet misericor
diam fieri Et quia seruare quenc· quos magno re
demit precio·post gratiam baptismi sordidatos·de
cet denuo posse seruari ¶ Chr· Dicat aūt date elemo
siuam·nō musticiā Est em elemosina·que caret in
iusticia·qualibet hec oīa facit mūda· & iccirmo ē p̄stā
tior q̄d q̄uis sit laboriosius·illa tñ est lucr osior Illu
strat aīam impīguat· bonam efficit & decoram· Qui
cogitat misereri roganti·actus a peccatis desistet·si
cut em medicus qui crebro vulneratus medet· fran
gitur de facili i erumnis aliorū· sic & nos si vacauerī
mus egenorum auxiliīs·de facili contemnem⁹ p̄ntia
& in celum leuabimur· Non paruū ē igiē elemosine
cataplasma·cum valeat omnibꝰ apponi vulneribꝰ·
¶ Beda· Dicit aūt q̄d superest·scilicet necessario vi
dui & vestimento· Neq; em ita facēda iubet elemo
sina·ut tripm consumas inopia· sed vt cui cura cor
poris expleta·inopem quātum vales·sustentes· Vel
ita intelligendū q̄d superest·id est q̄d tam multo scele
re preoccupatis·solum remediū restat Date elemo
siuam q̄ sino ad oia que vtili miserationi fiūt· valet
Non em solū q̄ dat esurienti aūi & cēa huiusmodi
vexationi qui dat venia peccāti·atq; orat p eo· & q̄
corripit·& aliqua emēdatoria pena plectit·elemosinā
dat ¶ Theo· vel dicit Q̄d superest ipsā faculeatas pre
sidet cupido cordi ¶ Ambro· Totus itaq; pulcerri
mus ab hinc dingit locus·vt q̄n nos ad studiū simi
plicitatis inuitat·superflua undeq; & terrena condem
net Et em ipsa peccatoꝝ abolitio promittit·si misericor
dia consequatur ¶ Aug· de ver·do· Si aūt mūdari
nō p̄sit·mīa credentes i eum·qui fide mundat cor·q̄d
ē q̄d dicat Date elemosinā·& ecce oīa mūda sunt vo
bis attendamus forte & ipi exponit Illi em de oībꝰ
suis fructib⁹ decimā partem detrahebant·& elemosi
nas dabāt·q̄d non facile aliq̄s facit xp̄ianus·irrisit
ergo illum eis hoc dicentem quasi hoīb⁹ qui elemosi
nas non facerent hoc dns scies subiungit·sq̄ veh vo
bis pharisеis qui decimatis mentam & rutā·& oīe
olus·& pretermittis iudiciū & caritatem dei·nō ergo ē
hoc facere elemosinā·facere em elemosinā·ē facē mi
sericordiā· Si intelligis·a te incipe· Quomō em es
misericors alteri si crudelis es tibi Audi scripturā
dicentem miserere aīe tue placens deo·Redi ad con
scientiam tuam quicūq; male aut infideliter vivis &
ibi inuenis mendicantem aiam tuam vel forte egesta
te obmutescentem in iudicio & caritate fac elemosinā
cum aīa tua Quid ē iudiciū displice tibi Quid ē ca
ritas· Dilige deum·dilige proximū Hāc elemosinā
si pretermittis quācum vis ames·nihil facis quādo
tecum non facis ¶ Cyril· Vel hoc dicit in pharisеoꝝ
reprehensionem qui illa sola precepta attentius ob
seruari iubebant a populis subiectis que causa erat
illis reddituum fecundorum·vt nec minima olera posi
ponerent·opus autem ingerende dilectionis ad dnm
& iudiciū iustam censuram negligebant ¶ Theoph·
Quia enim deum contemnebant indifferenter sacra
tractantes·precipit eis dilectionem dei hīe & iudiciū

vero dilectionem minue proximi·nā q̄ aliq̄s iuste in
dicet proximo ex eius dilectiōe ꝓuenīt ¶ Ambr. vel
iudiciū ideo q̄a non oīa que agunt in iudiciū referūt
cantatem ideo quia nō ex affectu diligant deū·sed ne
rursus fidei studiosos nos faciat opeꝝ negligentes p
fectionē fidelis vir biu fmōe ꝯcludit·vt ¶ fide ¶ ope
ribus approbetur dicēs·hec aūt oportuit facere·¶
illa non omittere ¶ Cris. Ubi quidem sermo iudā
ice mundationis agebat·totaliter preterijt·si quia
decima elemosina quedā est·¶ nondū erat tempꝰ ex
presse interimendi legalia ꝓter hoc dicit·hec opor
tuit facere ¶ Ambro. Arrogantiā q̄ iactantiā iudeo
rum redarguit·dum primatus appetunt. Sequitur
em̄ veh vobis pharisei qui diligitis primas cathe
dras i synagoga Et salutationes i foro ¶ Cirillus·
Per ea quib illos reprehendit nos facit meliores·
volt em̄ nos ambitione carere·¶ non plus venari
aparētiā q̄m veram existentiam q̄d tunc pharisei age
bant·salutari em̄ ab aliq̄o ¶ presidere eis ñ vere nos
idoneos esse ostendūt·plurib em̄ hec contingunt·cū
boni non sint·vñ subdit veh vobis qui estis vt monu
menta que non aparent volentes em̄ ab hoīb salu:
tari ¶ eis presidere ve magni estimenē ab occultis
sepulcris nō differūt·que nitent quidem extrinsecꝰ
ornamentis sunt aūt plena omni spurcicia ¶ Ambro
Et quasi sepulcra que non aparēt specie fallunt·vi:
suq̄ decipiūt irrisentes· vnd̄ sequē. Et hoies am
bulātes supra nesciunt·ita.s.·ve cum foris speciosa p
mittant·plena feroris includant·¶ Cris. Sed q̄ ta
les exterrent pharisei·nō ē mirabile Si aūt nos di
gni reputati fiem̄ templa dei fiamꝰ repente sepulcra
solum feroris ꝓnenda hoc ē exterme misere·
¶ Cirill. Ait aūt hic apostata iuliamus vitanda esse
sepulcra que xp̄s ipe ait esse imūda Sed ignorauit
vim verboꝝ saluatoris· nō em̄ sufficit a monumentis
piscedere sed eis cōparauit pharisęoꝝ ficticiū ꝓpm·

¶ Respondens aūt quidam ex legisperitis
Ait illi Magister hec dicēs etiā nobis cōtu
meliam facis At ille ait Et vobis legisperi
tis veh q̄a oneratis hoies oneribꝫ que ꝓ
tare non p̄nt ¶ ipsi vno digito vestro non
tangitis sarcias Ve vobis q̄ edificatis mo
numēta ꝓphetaꝝ. p̄res aūt vēri occiderunt
illos pfecto testificami q̄ ꝓsentitis operib
patꝝ vroꝝ q̄mquidē ipi eos occiderunt ·
vos aūt edificatis eoꝝ sepulcra. ꝓterea ¶
sapia dei dixit Mittam ad illos ꝓphetas ¶
apl̄os. ¶ ex illis occident ¶ psequent̄. vt in
quirat̄ sanguis oim ꝓphetaꝝ qui effusus
ē a ꝯstitutione mūdi a generatōe ista a san
guine abel vsq̄ ad sanguiē zacharie q̄ pe
rijt inter altare ¶ edē. ita dico vobis requi
ret̄ ab hac generatione Veh vobis legi spe
ritis quia tulistis clauē scientie. ipsi non intro

istis. ¶ eos qui introibant prohibuistis. cū
hec ad illos diceret. ceperunt pharisei ¶ le
gisperiti grauiter insistere. ¶ os eius oppri
mere. de multis insidiantes ei. ¶ querentes
aliquid capere ex ore eius vt eū accusaret.

¶ Ciril. Redarguto q̄ māsuetos trāsfert in mēdi
sugbis hoīb gmuiter intolerabilis esse solet·vnde
cū saluator replenderet pharisęos tanq̄ deuiōs a
recto calle·precellebat̄ ex hoc legisperitoꝝ cauru
vnde dr. Respondens aūt quidā ex legisperitis ait
illi magister hec dicens eiā nobis ꝓtumeliā facis·
¶ Beda Quā misera cōscientia que audito dei ver
bo sibi ꝓtumeliā fieri putat·¶ ꝓmemoratā penā par
fidoꝝ se semp intelligit esse damnādam ¶ Theo·erāt
aūt alij legisperiti a pharisęis ditiā pharisei diuīs ab
alijs quasi religiosi videbāt·legis aūt peritia ꝯscri
erāt doctores q̄ questiones lēgis soluentes ¶ Cirl.
xp̄s aūt legisperitos inuectiuā ingent·¶ deprimit va
num eoꝝ superbiam·vnd̄ sequit̄ Ve ille aūt Et vobis
legisperitis veh q̄a hoies oneratis onerib que por
tare nō possunt·¶ ipsi vno digito nō tangitis sarci
nas Exemplo patenti vult ad eos dirigēdum Erat
lex onerosa iudeis vt facerent̄ xp̄i discipuli·ipi vo
luerunt imponere insuportabiles legis colligātes ¶ subditos suppo
nentes·ipi nullatenus opam curabant ¶ Theo·que
dām ētiā doctos facit que docet·alleuiat fascē trahēs
ad exemplum seipm q̄n vero nil agit eorum que do
cet·tunc graues fasces videnē eis qui doctrinā suscī
piunt·utpote qui nec a doctore possunt portari·
¶ Beda Recte aūt audiunt q̄ sarcinas legis vno
digito non tangerent·hoc ē nec i mīmo quidem eas
perficerent·quā se ꝓpria motū patrū sine fide ¶ gra
xp̄i seruare ¶ seruandam tradere presumebant·
¶ Greg·mise·Tales q̄ mō plures fiūt iudices sue
vi peccatiū ¶ debiles agonistę intolerabiles legisla
tores·¶ debiles pastores nec appropinquare volē
tes nec palpare vite honestatē·quā irremediabiliter
exigunt a subiectis ¶ Cirl. Postq̄ igit reprobauit
onerosam legisperitorum officiosam induxit inue
diuam commnem in cunctos principes iudeorum di
cens Veh vobis qui edificatis monumenta prophe
taꝝ ¶ pres vri occiderunt illos ¶ Ambro. Operus
est hic locus aduersus superstitionē vanissimā iudeo
rum·quia edificando sepulcra ꝓphetarū·patrū suo
rum facta damnabant·emulādo aūt paterna scelera
in seipos sententiam recorquebāt·Non enim edifi
catio·si emulatio loco crimis estimat̄. Unde subdit ꝓ
fecto testificami q̄ consentitis operib patrū vestrorū·
quoniāquidem ipi eos occiderūt·vos aūt edificatis
eoꝝ sepulcra ¶ Beda. Simulabant quidem se ob fa
uorem vulgi captandū patrū suoꝝ horrere ꝓphaꝝ
memorias ꝓphetaꝝ qui ab eis occisi sunt·magnifice
ornādo·sed ipo opere testificant̄ quātum paterne ne
quicie consentiāt;imurgis agendo dūm a ꝓphetis ꝓ
mundatum·vnd̄ subdit· Propterea ¶ sapientia dei
dixit Dicta ad illos ꝓphetas ¶ apl̄os ¶ ex illis occi
dēt ¶ psequēt̄ ¶ Ambro. dei sapia xp̄s est deniq̄ i ma
theo hēa Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas ¶ sapientes

¶ Beda. Si ab eadem sapiẽcia dei prophetas apo
stolos mittebat esse hereticũ xp̃m ex virgine prinã
negare. omittant alium legis & prophetaꝝ. aliũ
noua elementa deum p̃dicare quãuis sepe etiam apo
stolus scripturas prophetas non eos solum qui fu
turum xp̃i incarnatiõnẽ. sed & eos qui vẽturã celestis
regni gratiã predicẽe appellet sed nequaq̃ hos cre
dens apostolis in cathalogi ordine preferendos.
¶ Chrisos. Que autem occidant. mores occasionũ al
tercãtes eos clamabie. siue p̃sequãtur. memoralia
legis quãtas emittũt. Fuga em̃ p̃secutionẽ passo
non magnum redundat p̃sequentium crimen. neo
ipse & manifestum fugit. & pocius auctor & mo
deratorem iniquus. Et ideo sequit. ut inquiratur
legum alm̃ p̃phetaꝝ qui effusus ẽ a constitutione
mundi a gẽratione ista. ¶ Beda. Queritur. Quõ san
guis alm̃ p̃phetaꝝ acq̃ ullius ab vna iudee gene
ratione requirẽ. cum multa sanctoꝝ siue ante incarna
tionem siue post ab aliis nationibus sine interemptõ. sed
non sine temptatiõe. duas sepe gẽrationes hoim bono
rum habitũ cõputare. ¶ Cyril. Et si ergo dicat de
ordinatione gẽrationem ista nõ exprimit solum cuno
dantes & audientes. & quẽlibet homicidam astruit
esse similẽ. ¶ Ons. Oeuꝝ si dicat iudeos grami
ter peccasse. hoc nõ inuento fit. eo q̃ & peiora oĩ
bus fecisse & nulli preteritoꝝ castigati fuerũt. &
non voluisse aliqs peccasse & punitos fuisse nõ fu
erunt ambiguum effecti. & similia cõmiserunt. ¶ Non ait
p̃ peccatis aliis aliꝝ luãt penam. ¶ Theophi.
Dicit ne dñs iudeos ee heredes malicie cayn ex eo
q̃ fratrem sanguine abel vsq̃ ad sanguinẽ zacharie
in templo dicit altare & edem. Abel siquidem a cayn
occisus & zachariam aũt quẽ occiderunt inter altare
& templum dicunt esse amboquũ zachariam filiũ
barachie sacerdotes. ¶ Beda. Quare igit a sanguine abel
qui prior martyrũ passus mitꝝ non est. Sed quare
vigesimo tertio sanguine zacharie querendũ ẽ. cum & multa
postea usq̃ ad natiuitatem xp̃i & ipo mox nato
innocentes gẽpa sint. nisi forte quia abel pastor ouiũ
primus sacerdos fuit. & hic in campo. ille in templo
templi secretius ẽ. venusq̃ gradus martyres & laici
dicit. & altaris officio mancipatus sub eoꝝ imanitate
occubuit. ¶ Drego. misericors. Iudam aũt dicunt q̃
postea pene iobãm spiritu p̃phetico cõgãtes mi
serum vigintiquatuor milite dei gemtricias nequaq̃ se
cohibuisse illum a loco templi virginibus deputato. vo
luisse effodere q̃m potestate conditoris oĩm erat
mundum obtinere qui emixe vigorem celibatus
non habuerat. Erat autem hic locus medius inter al
tare & edem. in qua erat altare eneũ situm. vbi p̃ce
tes hostiã occidebãt. Aunt etiã. cũ audirent regem
futuri venturũ dispensatiue metu subiectionis ag
noscẽ cum qui attestabat ortum ipsius mactãtes
hostiam in templo. ¶ Arrecus. Alij aũt aliã causã
dicunt esse mentus zacharie. Cum em̃ occideretur
ab eis magnus iohãnes cum coetaneis suis occi
sus erat. sed elizabeth erripiens filiũ de medio
altaris ait. heremi. vos cum sacellitis herodis chla
mydatis pueru non inuenirent. euertunt iram in sa
cerdotes. occidentes ipm̃ ministrantem in templo. Se-

quitur em̃ Deb vobis legisperitis qui tulistis clauẽ
scientie. ¶ Dath. Hec vox veb que miserabilibus
p̃ferẽ doloribus eis conuenit. qui paulopost detruden
di erãt in graue supplicium. ¶ Cyril. Clauẽ aũt scientie
ipam dicimus esse legem. Gratia em̃ lex vmbra. & fi
gura iusticie xp̃i. Decebat ergo legisperitos. quasi i
magistra legem moisi. & dicta p̃phetaꝝ referare. qd
ammodo populo uideꝝ inuias notitie xp̃i. Hoc aũt
nõ fecerunt. sed econtra derogabant diuinis miracu
lis. & contra eius dogmata clamabant. Quid eũ au
dias. sic igit tulerũt id est abstulerũt clauẽ scientie
Dñs sequit. Ipi nõ introistis & eos qui introibãt
prohibuistis. Sed & fides ẽ clauis scientie. fit em̃ p fi
dem. veritatis dogmata. Secundum illud elaie. Nisi cre
dideritis. nõ intelligetis. Sustulerunt ergo legisperi
ti. clauẽ scie. nõ p̃mittentes homies credere in xp̃m.
¶ Aug. de que. euã. Sed & claus scientie. ẽ humili
tas xp̃i quã nec ipi intelligere. nec ab aliis intelligi
volebant. ¶ Ambro. Arguũtur etiã adhuc sub noie
iudeoꝝ. & futuro supplicio statuunt obnoxij. qa cuj
doctrinã sibi diuine cognitiõis vsurpent. & alios im
pediant. nec ipi qd̃ profitent. agnoscant. ¶ Aug. de
con. euã. Hec autem oĩa matheus narrat esse dicta
postq̃ dñs i iherusalẽ venerat. lucas aũt hec narrat
cum adhuc dñs iter ageret in iherusalẽ. vnd̃ mihi si
miles videnr esse sermones. quoꝝ ille alterum. alter
iste narrauit. ¶ Beda. Quantum autem vera p
fide simulationis. & impietatis fuie crimina audierit
pharisei & legisperiti ipsi testãtur qui nõ resipiscere
sed doctoreẽ vencatis insidijs moliunt aggredi. Sequi
tur em̃ Cũ aũt hec ad illos diceret. ceperunt phari
sei & legisperiti grauiter instare. ¶ Cyril. Sumit
autem instistere p instare vel insidiare. vel seuire. Ce
perunt etiã interrũpere sermonẽ eius i pluribus. vñ
sequitur Et os eius opprimere de multis. ¶ Theo.
Cum em̃ plures interrogant vnũ d diuers materijs
cũ nequeat sit ex oĩbus rndere videtur insipiendo q̃
dubitet. hoc igit ingeniabãt & illi nefarij circa xp̃m
Sed & aliter querebant os eius opprimere. scilicet
vt puocarẽt eũ ad aliqd̃ dicendũ. vnde posset dam
nari. Vnd̃ sequit Insidiantes ei. & querentes aliquid
capere de ore ei⁹. ut accusarẽt eũ qd̃ p̃mo dixerat op
primere. nunc dicat capere vel rapere aliquid ex ore ei⁹
interrogabant aũt eũ. nunc qdem de lege. ut arguãt
eum quasi blasphemũ obloquẽtem de moise. nũc vo
de cesare ut accusent eum tanq̃ insidiosum & hostez
maiestatis cesaree.

Ca. xii.

Multis autem turbis circũstãti
bus ita ut semiuicẽ conculcarẽt
cepit dicere ad discipulos suos
Attendite a fermento phariseo
rum quod est hypocrisis Nihil aũt opertũ
est. quod nõ reueletur neq̃ absconditum qd̃
non sciatur. quomã q̃ in tenebris dixistis in
lumine dicẽtur & quod in aure locuti estis
& in cubili predicabitur in tectis.

¶ Tbe· Pharisei quidem conabantur ihesum capere in sermone ut populos ab eo abducerent hoc aūt in greanū vertē· Plagis em̄ agebant populi per millenarios congregati a deo cupientes herere xp̄o ut semuicem cōprimerēt tam validum· quod ē veritas et dolus imbecillis vbiqz· vñ or· Pulsus aūt turbis circūstantibus ita ve semuicem conculcarent· cepit di· ad di· su· Attendite a fermento phariseox quod est hipocrisis ¶ Cirl Qua enim cauillatores erant ob hoc xp̄s ab eis sibi cauere admonebat discipulos ¶ Orego· nazam· Est aūt quādo fermentum laudat eatqz efficiens panē vitalem Est aūt qñ vituperat significans vetustam et adam maliciā ¶ Theo· Pocat igiē hic fermētū hipocrisim tāqz alterātem et corrūpentem intentiones hoīm quibus se ingessent· mbil em̄ sic alterat mores vt hipocrisis ¶ Beda· Nam si cut modicum fermētū totam farinā massam corrūpit· sic simulatō aīm totā uirtutū sinceritate et veritate fraudabit ¶ Ambro· Pulcherrimū aūt locum tenēdo simplicitatis et emulāde fidei saluatoz inexcusabiles ne udaice more perfidie· alia promamus in affectu alia voce simulemus cū ultimo tempore occulta cogitationum accusanciū· aut etiā defendenciū secretum nostre mētis agitura videātur Vnd subdit Nihil autem opertum ē· qđ non reuelet· neqz absconditum qđ non sciatur ¶ Orig· Nunc ergo de illo tempore dicit· quādo iudicabit deus occulta hoīm aut id dicit quia quātūcunqz conetur aliquis occulteare bona alienorum infamiis· bonum naturaliter latere non potest· ¶ Cris· Quasi diceret discipulis quāuis nunc quisdam vocent vos seductores et magos· defendet omnia tempus et arguet eorum calumniā· et vestram declarabit uirtutem· vnde quecunqz vobis in paruo angulo palestine locutus sum· hec audacter et fronte detecta· et qualibet sublata formidine totoꝛbi p̄dicate et ideo subdit· Quoniam que in tenebris dixistis· in lumine dicētur· et quod in aure locuti estis et in cubiculo· predicabitur in tectis· ¶ Beda· vel hoc dicit quia que inter tenebras quondam pressuraꝝ carcere rūqz umbras locuti vel passi sunt apostoli· nūc clarificata p orbem· i ecclesia lectis eorū actibus publice predicātur Hanc quod dicit· predicabitur in tectis uxta morem prouncie palestine loquit· vbi solent in tectis residere ¶ Non em̄ tecta nostro more culminibus sublimata· sed plano scemate faciūt equalia· g° dicit· predicabitur in tectis· id est cunctis audientibus palam dicetur ¶ Theo· vel h̄ monetur pharisei Quasi diceret O pharisei que in tenebris id ē quod in opacis cordibus vestris temptare me conamini in lumine dicetur Ego enim sum lux et i me luce notum fiet· quicqd vestra machinatur caligo· et quod in aure locuti estis in cubiculis· id est quicquid mutuis susurris vestris auribus instillastis· predicabit in tectis· id est ita mihi fiet audibile· acsi in tectis predicatum fuisset hec etiam intelligere potest q lux sit euāgelium tecta vero alte apostoloꝝ anime Quoqz vero conciliati sunt pharisei· diuulgata fuit postmodum· et audita in euāgelij luce· stante magno precone spūsancto suis apostolorum animas·

¶ Dico aūt vobis amicis meis Ne terreamini ab his qui occidunt corpus et post hoc non habent amplius quid faciant Ostendam aūt uobis quem timeatis Timete eum qui postqp occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis hūc timete Nōne quinqz passeres veneunt dipondio et unus ex illis non est in obliuione coram deo. Sed et capilli capitis vestri omnes numerati sunt Nolite ergo timere. multis passeribus pluris estis vos.

¶ Ambro· Quoniam gemina est cauſa perfidie q aut ex molita malicia· aut ex accidenti metu nascit ne quis metu territus· deum quē corde cognoscit· negare cogatur Pulcre addit· Dico autem vobis amicis meis· ne timeamini ab his qui occidunt corpus ¶ Cirillus· Non quibuscūqz enim simpliciter hic sermo conuenire videtur· sed his qui diligunt deum ex tota mente Quibus conuenit dicere· Quis nos separabit a caritate xp̄i Qui autem non tales sunt· labiles sunt· et ad prosiliendum parati postea dominū dicit Maiorem hac dilectionem nemo habet· q̄s ve animam suā ponat quis pro amicis suis· Quoniā autem non est inconueniens illimū christo non repēdere qđ ab eo recepimus ¶ Ambrosius Docet eē docet non esse terribilem· quā locupletare timore sic immortalitas redemptura ¶ Cirillus Est ergo abūdēdū qp laboribus paramur corone· et homines ad mortales vsqz ad tempus suā iram extendūt· finiqz illis nr̄e persecutionis finis coepit instare· Pō subditur Et post hoc non habent amplius quid faciant ¶ Beda· Ergo supuacua furunt minas· qui membra martyrum feris auibusqz discerpenda proiciunt· cum nequaqz omnipotentie dei quem carnificiendo vinificet· resistere possint ¶ Cris· Considera qualiter dominus discipulos omnibus superiores constituit· ipsam mortem cunctis terribilem bonitas contemnere Simul autem et documēta immortalitatis animē aggerat eis· cum subdit· Ostendam autem vobis· quem timeatis Timete eum qui postqz occiderit habet potestatem mittere in gehennam·

¶ Ambrosius· Mors enim nature non finis pene est et ideo mortem supplicij corporalis esse defectum· penam vero animē esse perpetuam· deumqz solum esse metuendum· cuius potestas non natura presidet sed eadem natura subiaceat· cōcludit ita dico vobis hunc timete ¶ Theo· Nunc nota· q̄ peccatorie quidem mors ad supplicium fertur et hic crudatis ipsius per interitum· et consequenter in gehennam detrusis Sed si sermonem discutiens· quoddam aliud meditages ¶ Non enim dicit qui mittit in gehennam sed qui potestatem habet mittere· Non enim quicūqz cū peccato moriunt statim detrudunt in penā· sed fit mortuum remissio oblationum et orationum que pro defunctis dantur ¶ Ambro· Inspiraverat ergo dīs simplicitatis affectum virtutem mentis erexerat· fides sola nutabat· hīs ea de rebus miloribus roborauit spūs

ſme quinq passeres veneunt dipondio. ⁊ vn⁹
ex illis non est i obliuione coram deo. R.o. Si de
obliuione passerum non habet hoīm quō hīe pē
sa. Dipondius genus ē ponderis leuissimi.
duobus assibus compositi. Solo. Q. aūt in nu
mero ē mīi. hoc i ponderibo assis qđ duo hoc dipō
dium. Ambro. Fortasse aūt dicat aliq̄s. quō aptꝰ
sermo de bobus cura est deo. cum bos passere
gaudeat. Sed aliud ē cura. aliud scientia. Qui
ergo scit igne. acumē diuine ꝓuisiōis. que procedit
ad singula. p hoc significat. Mystice aūt quinq
passeres spūales sensus usti significant. Qui ex
istis supra hoīes sentiunt. deū intuentes. vocē aut
horum diuinam. gustantes pmē vite. olfacientes
odorē vngūenti. ex xpō. palpantes viuū verbum. qui
ꝓpter veternum. id est vilipensi ab eis qui ea q̄
hic fiūt. stultam iudicāt. non omē in obliuiōe co
ram deo. Dicat aūt deus aliquos imemores fieri. ꝓpter
ea tantum. Theo. Vel bi quinq sensus. duobo
filio vendūt. scilicet ⁊ veteri testamento. ⁊
non deūt obliuiom a deo. quos em sensus era
dicat certo vite. ut sint apti ad spirituale pabulum
ita. neq̄ memores ē oīs. Ambro. vt aliter. Passer
ideo ē. cui volandi natura suppeditat. Celādi em
ei gratia natura dedit voluptas abstulit. que ma
li nobis grauat aiam. accp i naturā corpore emo
liendo. Quinq igne corporis sensus. si terrena
cōtemptum obū querāt. ad supiorū operum fru
ctū colere non possunt. Est ergo malus passer. q̄
volando circa terrena vicio labis abolenerit. quales
hic passeres. qui dipondio veneūt. luxurie sci
licet pcaculo. adūsarius em tanq̄ captiua
tumpia vilioris precio estimationis adiicit. Ne do
mini tanq̄ speciosa seruicia. que ad imaginē sui fe
cerit deus. ipse opens estimat. ⁊ magno precio nos
redemit. Cyp. Est igit sibi cure diligēter nosse san
ctum virum. vade subdit. Sed ⁊ capilli capitis
nostri omnes numerati sunt. per q̄ significat q̄ oīa
quo ad eos spectāt diligentissime nouit. Diligentiā
tm cure ablatiue. numeratio manifestat. Ambr.
Nemo numerat capillos. nō in actu cōputationis.
sed in actione cognitionis accipit. Bene tm numera
ri dicunt quia ea que volumus seruare numeramus.
Cyp. mystice aūt caput quidem hoīs ē intellectꝰ.
capilli vero cogitatiōes. que patent deo. Theoph
Vel caput vnusquisq̄ fidelium. intelligēs apīm xpō
cōsecrationem. Crines aūt mortificatiua corporis
opera que numerauit a deo. ⁊ digna sunt prouisiōe
tanta. Ambro. Si igit tanta est dei maiestas. ve
nec ex passeribo. aut nostros numerus capillos
pater ignorat dei non sit q̄ indignū ē estimare. q̄ si
quem cadat deus. aut ignoret aut spernat qui vilio
ra negligit. Vnde quemēter cōcludit. Nolite er
go timere. multis passeribo pluris estis vos. Bed
quam pluris estis. legendū ē qō ad comparationē nu
meri gregis. sed pluris estis. hoc ē caput deū maio
re dignitate. Alcha. Quero aūt ab ariamis si q̄si
dignitate deo alia facere solū filiū fecit. cetera vo
luit subseruire. quō prouisione vtiē vsq̄ ad cā mo
dum capillum ⁊ passerē. Quoz em ꝓuisione fungi
cur hoīz creator ē suo verbo.

¶ Dico autem vobis. omnis quicunq confessus fuerit me coram hominibus. ⁊ filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autem negauerit me coram hominibus denegabitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis. remittet illi. Qui autem qui in spiritum sanctū blasphemauerit non remittetur. Cum autem inducent vos in synagogas. ⁊ ad magistratꝰ ⁊ potestates. nolite solliciti ee q̄liter aut q̄d rndeatis. aut q̄d dicatis. Spiritꝰ em̄ sanctꝰ docebit vos in ipsa hora q̄ oporteat dicere.

¶ Sed. Supra dictū ē opa quelibz ⁊ verba abscō dita esse reuelanda. Nunc aūt ꝑcludit hāc reuelationem. non i vili quolibet conciliabulo. sed i conspectu supne maiestatis. eorumq̄ regis ac iudicis agendā. dicens. Dico aūt vobis. eis quicūq̄ confessus fuerit me coram hoīb ⁊ filius hoīs confitebit illum coram angelis dei. Ambro. Preclare eā fidem acuendo in nexuit. ⁊ fidei ipi virtutū fundamēta subiecit. Illa ve fortitudinis incentiua. ē fides. ita fidei fundamentum est fortitudo. Cyp. Non ē ergo dīs cōtentꝰ intrinseca fide. si exteriorū cōfessionē expostulat. purgens nos ad fiduciam ⁊ maiorē affectū. Et quia hoc omnib vtile ē. cōmuniter loquit dicēs. Omnis q̄cūq̄ confessus fuerit me. Cirl. Ait aūt paulus. Si confitearis ore dīm ihm ⁊ credas in corde tuo. q̄ deus eū a mortuis suscitauit saluus eris. totum xpi misteriū in his interpretatur. decet em̄ prius ortū a deo pre verbum. id est vnigenitū ex ipsius substantia fieri dīnum oīm. nō tanq̄ ab extrinseco ⁊ fortuito sortitū dīm. si existentem reuera ⁊ naturaliter dīm. sicut ⁊ pater. Consequēter oportuit fieri. q̄ deus hunc a mortuis suscitauit ipm̄ scilicet factum hoīem ⁊ passum in carne pro nobis. Sic em̄ resurrexit a mortuis. Quisq̄s ergo fit confitebit xpm̄ coram hoīb vi delicet ve deum ⁊ dīm. xpo eū ꝓfitebit coram angelis dei. cunc temporis cum descendet cum sanctis angelis in gla pris sui in seculi ꝓsummatione. Euseb. Quo autem erit gloriosius. q̄ ipm̄ vnigenitum dei vbuz ascensum pro nobis i diuino iudicio. ac ipo effectu remunerationē testimonij ꝓmere iudicum in aiam ei⁹ cui testimonium ꝓhibet. Non enim manēs extra eū cui testimonium reddit. si habeamus i eo. ⁊ implens eum noīe suo. testimonium dabit. Cum autem cotidie horaret eos spe bona p tanta promissa. iterꝝ eos inducit terribilioribus minis dicens. Qui autem negauerit me coram hominibus. denegabitur coram angelis dei. Cyp. Et in damnatione manus supplicum. ⁊ in bonis maior recompēsatio ponit. Q. d. cu hic cōfiteris aut negas. ego autem illic bonorum em̄ malorumq̄ reributio cum augmento in futuro seculo te prestolatur. Euse. Opportune autem hanc cōminationem ponit. de confessionem ipsius geemnerene ꝓpter penam que ē negari a filio dei. qō ē a sapientia denegari. ⁊ a vita deficere. ⁊ lumine priuari. ⁊ vi

destituti bonis Sed ⁊ hec cuncta pati coram patre q̃ est in celis · ⁊ angelis dei ¶ Cirl. Negantes autem sunt · primo quidem qui imminente psecutione fidem postposuerunt · Abnegant etiã hereſi doctores ⁊ discipuli ¶ Cyp. Sunt etiam alij abnegationis modi quos paulus describit dicens Confitentẽ se nosse deũ factis aũt negant Et infra · siquis suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curam non habet · fidem negauit · ⁊ infideli est deterior · Item auaritiam fugite que ẽ idolatria · Postq̃ g̃ tot sint mõi negatõis palã · q̃ totidem sint confessionis · quos quicũq; seruauerit · audiet illã beatissimã vocem qua xp̃s laudabit oĩs q̃ confessi fuerint eum Attende aũt verboꝝ cautelã In greco · ita dicit · quisq; confitebit̃ in me · ostendens q̃ non ꝓpꝛijs viribꝰ sed adiutus supna gr̃a xp̃m aliquis confiteꝛ Denegante vero · nõ dixit in me · sed me · Nam destitutus · gr̃a denegat redarguẽ tamẽ · quia destituẽs ꝓpter eum qui deserunt · fit · ¶ Beda Ne aũt ex eo q̃ ait eos q̃ se negauerint esse denegandos · vna cunctorum · hoc est · eoꝝ qui studio · ⁊ eoꝝ qui infirmitate vel ignorãda negant condigno putareꝰ · cõtinuo subiecit Et oĩs qui dicit verbum in filiũ hois remittetur illi · at aũt qui in sp̃m̃sanctum blasphemauerit · nõ remittet̃ · ¶ Cirl. Sed si hoc vult innuere salutoꝛ · q̃ siquod murmosum verbuꝫ dicaꝰ a nobis in hominem ꝙmunẽ obtinebimus · si penitearnus veniam · Nulla difficultas est in sermone · qa cum naturaliter bonus sit deus · emendat volentes penitere · Verũ si ad ip̃m xp̃m retorqueat̃ sermo · qui ꝓ ipsos incondẽnabilis est · qui dicit verbũ in eum ¶ Ambro. Quis filium hois xp̃m intelligim⁹ qui de sp̃ũsancto generatus ex virgine ẽ · eo q̃ parens eius in utero sola sit virgo Nunquid ergo maioꝛ sp̃ũsanctus xp̃o · vt in xp̃m peccantes · veniã ꝓsequanꝰ in sp̃m̃sanctum delinquẽtes · remissionẽ non mereanꝰ adipisci · ¶ Sed vbi veritas potestatis ẽ · nulla cõparatiõis est questio · ¶ Athana · Viri quidem antiqui studiosus origenes ⁊ mirandus theognostus · hanc ꝓscribunt esse sp̃ũs sancti blasphemiã · quãdo qui digni reputati sunt dono sp̃ũsancti ꝑ baptismũ regrediunt̃ ad peccandum · ob hoc em̃ aiunt illos nec veniã obtinere · probat paul⁹ dicẽs Impossibile ẽ eos qui facti sunt participes sp̃ũs sancti ⁊ prolapsi sunt · reuocari rursum ad penitentiã Modie aũt vtiq; intentionẽ ꝓpriã · nam origenes causam huius sic explicat Deus quidem pater oĩa penetrat · ⁊ singula continet · virtus aũt filij ad sola rationabilia extendit̃ · sp̃ũs vero sanctus solus mest participãtibus eum in dono baptismatis Cũ ergo catechumini peccant · ⁊ gentiles · peccant in filium · qui in eis manet p̃t tamẽ veniam obtinere · cum digni fiunt dono regenerationis · Cũ vo baptizati delinquũt · dicit hoc nefas attingere spiritũ ad quẽ cũ peruenissent peccauerunt · ⁊ ideo irreuocabilem forte damnationẽ · theognostus vero ait · q̃ qui primũ ⁊ 2⁹ excessit limen minorem penã mereꝰ · Sed qui tertiũ q̃ pertransiit nõ amplius accipiet veniã Primũ quidem ⁊ sm̃ limen · vocatur doctrinã p̃ris ⁊ filij Tertiũ vo in participatione sp̃ũsancti · sm illud Cum venerit sp̃ũs veritatis · docebit vos omnẽ veritatem · non tanq̃ doctrina sp̃ũs dogma filij superet · sed quia filius con

descendit imperfectis · sp̃ũs vero signatiuꝰ ẽ eoꝝ qui perfectẽ · Sic igit̃ nõ quia superet sp̃ũs filiũ · expers ẽ veniẽ blasphemia sp̃ũs · sz quia imperfectoꝝ quidem est remissio · perfectis vero nulla restat excusatio sed cum filius sit m̃ perfectus · est m̃ illius quo est pater · nec abest sp̃ũs Indiuisibilis est enim sancta trinitas Ideo hec si oĩa q̃ filium facta sunt · ⁊ omnia in ipo constituerit ipse minimꝰ in omnibꝰ ut necessariũ sit peccatorem in filium p̃rem ⁊ in sp̃m̃sanctum peccare · Sacrũ aũt baptisma in noie p̃ris ⁊ filij ⁊ sp̃ũsancti datur · ⁊ sz peccantes in sanctã trinitatem exercent blasphemiã · Ceteꝝ si pharisei baptismũ nõ susceperãt qualiter redarguebat eos · ac si blasphemassent in sp̃m̃sanctum · cuius nondũ erant facti participes · presertim cũ nõ de peccatis simpliciter sz de blasphemia eos increpabat Differunt aũt qm̃ qui peccat · erans gradiẽ legem q̃ vero blasphemat in ipam offendit deitatem Sed alter · si eis qui delinquũt post baptisma · nõ indulgetur vindicta reatuũ · qualiter aptus penitentia m̃ eorum bo condonat Iherosolymitas vero galathas paritquo usq; xp̃s denuo formet̃ in eis Cur aũt et nouatum arguimus intermenteꝫ priam post baptismũ apostolus aũt ad hebreos non dissipat penitentiã peccatoꝝ Sed ne putarent sm̃ mosen legis priecã multa foꝛe ⁊ quotidiana baptismata · ob hoc pẽitere quidem monet Emcam aũt foꝛe insinuat p baptisma renouationẽ Talia vero considerãs recurro ad dispensationem quã fecit in xp̃o · qui deus exãs hõ factus est · tãq; deus suscitat mortuos · sicut carne vestitus sitiebat laborabat ⁊ patiebat Cũ igit̃ aliqui spectãtes humana vident dñm siciẽtem ⁊ pacẽtem ⁊ obloquũt̃ in saluatorẽ · velut in hominẽ · peccant quidem · possunt eñ ato cum penituerint accipe veniam pẽtentes p causa fragilitatẽ corporis Quãdo vero rursus aspicientes aliqui opa deitatis dubitãt de natura corporis · ipi q̃ minus peccant Sed ⁊ his pẽitentibus eis poterit ignosci · eo q̃ ⁊ ipi excusationẽ habent ab opeꝝ magnitudine Cũ vo diuinitatis opa retorqueãt ad diabolũ · merito irreuocabilem ferunt sententiã · qm̃ arbitrati sunt diabolum foꝛe deum · ⁊ nec deum nihil plus q̃ demones in opibus putauerunt habere · Ad hanc ergo phariam pharisei pueneruꝫ Saluatore enim ostendente · prius opa mortuos suscitans et eos illuminãs ⁊ similia faciens huiusmodi opa dicebant esse beelzebub Eque nãq; dicere poterãt videntes mundi ordinem ⁊ erga eũ gubernationẽ · q̃ mundus a beelzebub ẽ creatus Cuiquo igit̃ ad humana spectantes mente claudicabant dicentes · Nonne hic est carpentarij filius · ⁊ quo lras quas non didicit nouit · Insimebat eos tanq; in filiũ hois peccantes · Seo ubi magis illaesunt dicentes · opa dei esse beelzebub non amplius eos sustinuit Sic em̃ ⁊ tamdiu pres eoꝝ sustinebat quãdiu causa pãis ⁊ aque murmurabant · sed postq; uiculum conflãtes in eũ collata sibi diuinitus beneficia referunt punita sunt · primo quidem nõ pauciores eoꝝ occid · postmodo aũt dixit · ego aũ in die vltionis visitabo hoc pcm̃ eoꝝ · tale g⁹ ⁊ nũc phisei audiunt iniam ut in flãma diabolo grata perpetuo corrodant̃ cũ eo · in igne gehẽnne · collatione iter blasphemiã dicti in ip̃m ⁊ sp̃m̃sanctũ hec dixit · tanq; maioꝛ sit sp̃ũs.

q̄ vtiq; blasphemia in ipsum prolata. hanc minorē
illat vindictē ostendit. ipm em videntes homines
arguebant q̄ eius opera in Beelzebub esse dicebant
Theophylus. Sic igit videt quibus dā vt eundē q̄
filiū ei⁹ sanctū xp̄m meliori⁹. salua distinctione p
sonar⁹ vnitate substātie quia vnus q̄ deus q̄ homo
ipe est spūs. sicut scriptum ē. Spūs āte faciē ei⁹ q̄
ipe idem spūssanctus. quia q̄ pater sanctus q̄
filius sanctus q̄ spūssanctus. Si ergo vtrumq; xp̄s
in quo est duersitas nisi vt sciamus quia diuinita
tem ipi nobis negare nō liceat. ¶ Beda. Vel aliter
Ligi spūssancti dicit esse beelzebub. isti non dimit
tunt nec in presenti seculo nec in futuro. Non q̄
negamus nos penitentiā agere posse. posse dimitti a
nobis q̄ credamus eū blasphemū exigentibus meritis
sanctis ad remissionē. ita nec ap̄i pos digne pēi
tentiā esse gessisse. Sm illo. Excecauit oculos
eorum ne conuertant. q̄ sanē illos. ¶ Cirill⁹. Ex si crea
tus esset spūssanctus. nō autem de diuina substātia
pro his. quibus acta in eum pseudelia tantā ferre
nullus emulatur opera blasphemātes in deum
Ideo. Nec em quicūq; spūmsanctum nō esse aut
tertium esse. si pre filio q̄ patre nimirū cōfitent. hoc ir
remissibile blasphemie crimine tenent quia humana
gessisse dicti facinus nō inuidentia diabolica sicut
quidam putauerunt. ¶ Aug. ō ver. do. Vel aliter si hic
tenet i blasphemauerit quācūq; blasphemiā i spi
rm̄sanctū omnē intelligere debemus. Sed quia
tamen qui blasphemauerit in spūmsanctū. ille intel
ligitur. quō enim nō. si eo mō blasphemauerit ut ei
nō possit ignosci. Sic em dictum ē. Deus neminē
tentare scilicet nō ei. si. quodā temptationis modo.
Qui enim sic modus blasphemādi vera spiritum
sancti dicere. Primū quidem credentium beneficiū
in sanctō remissio peccatoꝝ. Contra hoc donū
gratuitum loquē cor impenitens. Ipa ergo impeni
tentia ē spūs blasphemia que nō remittit. neq; in hoc
seculo neq; in futuro. ¶ Cirill. Cum ei em mutum iussisset dominus discedentibus a
domo confessione. precepit de cetero nō curare de re
gimine. q̄ fideliter dispositus statuit vba gratia
dis tanq̄ docere mirabilia. vnde sequit. Cum autē
introisset vos i synagogas q̄ ad magistratus q̄ pote
states nolite solliciti esse qualiter aut quid respon
deatis aut quid dicatis. ¶ Glo. Dicit aūt qualiter quā
tum ad modū p̄ferendi. ad quātum ad modum mue
nerandus magister gentibus. aut quo dicatis di:
gne volentibus. ¶ Beda. Cū em mter xp̄m ducis
tur ad iudices. voluntatem em nr̄am p xp̄o debem⁹
offerre. certa in rōnando spūssancti gra ministrabitur
nob̄. Spūs enim sanctus docebit vos in ipa
hora que oportebit vos dicere. ¶ Cris. Alibi vo dici
tur. Estote parati cunctis ad rōndendum quicūq; que
rentes a vob rationē spei que in vobis est. Rōnāq;
autem mar emitos agon precipit nos meditari. qm
vos terribile ē pretoriū q̄ pauor arcūquaq; dat p
ipum momentū ut audendum sit q̄ loquendū. non
aut obstupescendum. ¶ Theo. Rm igitur duplex ē
ira formidis q̄ aut pene formidie martirū fugim⁹
aut quia rudes sumus q̄ nescimus reddere rationē
fidei. vtrūq; excludit mecum quidem penaq; in eo q̄
dixit. Nolite timeatis occidentes corpus. timorem vero
in scientie in hoc q̄ dixit. nolite sollicīti esse qualiter
aut quid respondeatis.

¶ Dixit autem quidam de turba Magister
dic fratri meo vt diuidat mecum heredita
tem. At ille dixit ei. Hō quis me constituit
iudicē aut diuisorem supra vos. dixitq; ad
illos. Videte q̄ cauete ab omni auaricia. qa
non in abundantia cuiusq; vita eius est ex
his que possidet.

¶ Ambro. Totus iugios locus ad subeundam pro
fessionē dñi passionem aut ptemptu mortis aut spe
premij aut mārtirij denuntiatione suppliciū cui nunq;
venia laxet instruitur. Et q̄m auaricia plerūq; solet
temptare virtutem. etiā huius abolēde rei preceptū
subjicit q̄ exēplū cum dr. Dixit aūt ei quidā de turba
Magister dic frī meo ut diuidat mecū hereditatem.
¶ Theo. Di duo fratres quia de hereditate pater
na diuidenda contendebāt. consequēs erat. vt alē al
terum fraudare intenderet. Dñs aūt docens nos q̄
nō oportet ad terrena reflecti. repellit vocantem eū
ad hereditatis diuisionem. vnde sequit. At ille dixit
ei. hō quis me cōstituit iudicē. s. litiū aut diuisorem
scilicet facultatum sup vos. ¶ Ide. Qui magistro
superne pacis gaudia commendanti terrene diuisio
nis vult ingerere molestiam merito hō vocat. Sm illo.
Cum sit inter vos zelus q̄ contentio. nonne homines
estis. ¶ Cirill. Fuit aūt dei filius qui fact⁹ ē similis
nobis. constitutus a deo pre i regē q̄ principē sup
er montem sanctū eius annuncians mandatū diuinum.
¶ Ambro. Bene ergo terrena declinat. qui propē
diuina descenderat. nec iudex dignat esse litiū q̄ ar
biter facultatum vnius. hūs mortuoq; iudiciū arbi
triūq; mentior. Non ergo q̄d petas sed a quo postu
les timendū ē. nec maioribus intento aio pueris mi
noribus obstrependū. Dñi nō imerito refutat hic frat
qui dispensatorē celestiū gestiebat corruptibilibus oc
cupare. cū inter fratres patrimoniū ii iudex medi⁹
si pietas debeat sequestra diuidere quāq; imortalita
tis primonium nō pecunie sit hominibus expectandū.
¶ Beda. Occasione aūt huius stulti pernitiosis adu
sus auaritie pestem q̄ turbas etiaꝫ discipulos p̄cep
tis pariter q̄ exemplis munire satagit. vnde sequit.
Dixitq; ad illos. Videte q̄ cauete ab omni auaricia. a
Dicat autē ab oi quia nonnulla simpliciter geri vi
dentur. sed inspector arbiter qua intentione fiant di
iudicat. ¶ Cirill. Vel dicit ab oi auaricia scilicet ma
gna q̄ pua. Est em iusta auaritia dicente dño domo s
olatas edificabitis q̄ in bitabitis i eas. q̄ alibi dicē ut
gera vineaꝝ faciens lagunculam vnam q̄ .xxx. mo
dij sementis faciens modios tres. Sed q̄ sm alium
modū est inutilis. quē ostendit subdens. quia non in
abundantia cuiusq; vita eius ē ex his que possidet.
¶ Theo. Hoc dicit dñs refellens auaroꝝ intentiōes
que videntur coacervare diuitias quasi diu victuri.

Sed nunquid te opulencia lōgeuū effeciee ¶ Quid igiē manifeste sustines mala icere causa quietis nā dubiū est an debeas attingere semium cuius gratia thesaurizas.

¶ Dixit aūt similitudinē ad illos dicens. hominis cuiusdā diuitis vberes fructus ager attulit Et cogitabat intra se dicens. Quid faciam q̄ non habeo quo cōgregem fructus meos Et dixit hoc faciam Destruam horrea mea ¶ maiora faciam ¶ illuc congregabo omnia que nata sunt michi ¶ bona mea Et dicam aie mee Anima habes multa bona posita in ānos plurimos Requiesce comede. bibe. epulare dixit aūt illi deꝰ Stulte hac nocte animā tuaz repetēt a te Que aūt parasti cuius erunt Sic est qui sibi thesaurisat ¶ non est in deum diues.

¶ Exo. Dicto q̄ ex affluencia opum non prozenda cur vita humana. ad huius fidem parabolam subdit dicens Dixit autem similitudinē ad illos dicens hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit ¶ Dasit. Non facturi quidem ex vbertate fructuum aliquid bom ve magis diuina longanimitas patrat que vsq; ad malos suam bonitatem extendit pluens sup iustos ¶ iniustos Que vero sit. que hic homo benefactori recompēsat ¶ Non memit cōmunis nature nec arbitratus ē oportere qđ superfluit dispēsari egēnibus ¶ horrea quidem crepabant p copia cōditoriū auarus tamen animus nequaq; implebaē. noleas verbis credere ꝓter auaritiam. neua ñ valēs suscipere ꝓter mulatudinē. ꝓter qđ impleta eius consilia ¶ steriles cure. vnō subdiē Et cogitabat intra se dicens Quid faciam q̄ non habeo quo ꝯgregē fructus meos Conqueñē eque pauperibus. an non quem premit inopia. dicit quid faciam ¶ Unde victus ¶ unde calciamenta ¶ talia ēt locuples proferi Urgent enī ipsius aīam diuide a promptuarijs emanantem. ne forte cum exuerit se ꝑsint egentibus a simili gulosos qui mallent edacitate crepare q̄ indigentibus de relictis impartiri Exego. xv. moza. Angustia ex sadetate nata Dicens ēm quid faciā ¶ profecto iudicat quia voto suorum effectibus pressus sub quodā rerum fasce laborabat ¶ Dasi. Erat q̄dem in promptu dicere. apiam horrea. congregabo egenos. sed cogitat non vt distribuat. sed vt congreget Sequitur ēm Et dixit hoc faciam Destruam horrea mea. Bene facis. Nam digna destructiōe nequicie promptuaria dissolue horrea. ex quibus nullā spoliationē accepit subdit. Et maiora faciam Ne si ¶ hoc ipleueris numquid destrues iterꝫ ¶ quid stulte q̄ in ifinitū laborare ¶ horrea sunt ubi si vis pauperi domus Sed dicet Qui munia facio ꝓpria remendo. Illā sequiē. ¶ illic congregabo oia. que nata sunt mihi ¶ bona mea. Dic mihi que tua ¶ unde ea sumens i vitam tulisti. sic qui ꝑuidens spectacula prohiberet aduenientes appropriando sibi qđ ad vsū cōmunē ordiaē Similes sunt diuites qui cōmunia que ꝑoccupauerē. estimāt sua esse Si ēm quilibet sue necessitatis sufficientiam recipiens relinqueret superfluum indigenti. non esset diues nec pauper ¶ Cirl. Accende ¶ aliter esse fructum eius verbum cū dicit Congregabo omnia que nata sunt mihi quasi non putaret ea diuinitus obtinere sed fructus esse laborum suorum ¶ Dasi. Ecce si facenis ea tibi diuinitus ꝓuenisse. an iustus ē deꝰ inequaliter res nobis distribuens Cur tu abundans ille vero mendicat. nisi vt tu bone dispēsationis merita consequaris. ille vero patiente brauiū decoret Ac tu nōne spoliaret eis que dispensanda suscepisti. propria reputādo Sit panis famelici. quē tu tuos nudi tunica quā in conclaui cōseruas. discalciati calceus qui penes te mācescit Indigentis argentū qđ possides mbumatum Quo circa tot inumanas quas dare valeres. ¶ Cirl. Sed ¶ in hoc errat. q̄ bona putat que sunt i differencia Rex enim quedā sūt bone quedam male quedā medie Bona quidem sūt castitas ¶ humilitas ¶ huiusmodi Que cum homo eligit. fit bonus. Mus autem opposita sunt mala. que homo dum eligit fit malus Media vero sūt ut diuitie. que quādoq; quidem ordinanē i bonū scilicet ad elemosinā. quādoq; ad malū scilicet ad auaritiā ¶ sitr iopia q̄q; ad blasphemiā q̄q; ad sapiaz fm affectū vtētiū ¶ Cir. diues igiē ñ parat ꝓmanēta horrea sed caduca. ¶ qđ stulte ē vite longitudinē sibi taxat Sequiē ēm Et dicam aie mee Anima habes multa bona posita i annos ꝓximos Sed diues fructus quidem habes in horreis. si annos plurimos vitam poteris obtinere ¶ Beda. Siqđ aūt sic vivat quasi quotidie moriturus. eo q̄ incerta ē naturaliter vita ūra nō peccabit Semp ēm maior timet plurimū voluptatis dissoluit. sed econtrario diues longeuitatem sibi repromittens ad voluptates aspirat Se requiem ēm Requiesce scilicet a labore. comede bibe. epulare. magno scilicet aparatu ¶ Dasi. Tam ipse nimis es erga bona aīe vt escas corporeas aie asseribas. siquidem virentem habere si secunda ē opationū bonarum si deo adhesit. bona plurima possidet ¶ bono gaudio gaudet Dez ꝺa totus carnalis ex passionibus subiectus a venere nō ab aīa clamas ¶ Cir. Non autem decet vacare delicijs ¶ impugnare corpus ¶ attenuare animā fascemq; a grauare ¶ tenebras obducere spiritui q̄q; velamen. eo q̄ in delicijs dominatiuū aie seruit. seruile vero corpori dñatur Sūmentor. aūt indiget corpus nō deliciaz. ve nutriē nō ut sciatur ¶ fluat Nec q̄ ēm anime soli. si ¶ ꝑi corpori sunt nocive delicie eo q̄ ex foris fit debile exsano egrotatiuū. ex agili graue ex formoso dformem ex iuuene veterosum ¶ Dasi. Permissus autem est deliberare i omnibus ¶ manifestare ꝓpositum ꝓnum ve condignā meredē sue affectus sententiā Deo dī abdico loquitur. eloquia eius examinanē in celo. vñ sibi responsa ꝓuenire Sequitur enim Dixit autem illis deus Stulte hac nocte animā tuam repetūt a te Audi conueniens tibi stulticie nomē qđ tibi nullus ꝓposuit hoim si ipe deꝰ ¶ Greg. xxv. moral. eadem ēm nocte sublatus ē q̄ multa tempora fuerat prestolatus ut scilicet qui in longū sibi subsidia colligendo ꝓspexerat subsequentem diem vel vnū minime vidit

¶ Ihs. Dicit aũt repetent a te. Expoſcebant enim
rationem terribiles quedam virtutes ad hoc miſſe
quas ſi de ciuitate in ciuitatem trãſeuntes egemus du
bitare multomagis anima abſoluta a corpore & ad fu
turam vitam tranſmigrãs indigebit ducatu. Ob
hoc multocies reculat anima & regredi in profun
dum cũ debet exire a corpore. ſemp enim ſtimulat nos
conſcientia peccatorũ ſi precipue cũ debemus trahi ad
terribile iudiciũ. Tunc em tota ꝓgenies criminũ in
uadit & ꝓ oculis poſita mentem procellit. & ſicut
cruciatus ſemꝑ quidem doloroſi ſunt. tunc aũt pãpue
ram debet iudici preſentari. ſic & aĩa maxime i ipſo
exitu de peccato cruciat & dolet. Vulco aũt ma:
gi cum fuerit exultã ¶ Gregorius. xxv. moza. In no
de autem ablata ẽ aĩa. que in obſcuritate cordis eſt
miſſa. In nocte ablata eſt. que conſiderationis lucẽ
habere noluit. vt qđ pati poterat. ꝓuideat. Subdit
ſit. Que aũt parasti cuius erunt. ¶ Ihs. Dic em
ꝙ diues non ſolũ nullum inde ꝓfert ſapiens cõmodum
ſi & ſarcinã peccatorũ portãs ſup humeros ꝓximos. &
qui quidem a te ꝓgeſta ſunt. plerũq in manus inimi
corum perueniunt. a te vero ſup bis ratio requiretur
ſequẽ. Sic eſt qui ſibi theſaurizat. & non ẽ in deũ
diues. ¶ Beda. Dicit enim ſtulcus eſt & in nocte rapi
endus. Ergo qui vult eſſe in deũ diues non ſibi the:
ſaurizet. ſed pauperibus poſſeſſa diſtribuat. ¶ Ambro
Frustra enim congregat opes qui ſe his neſcit vſus
Illa enim noſtra ſunt que nõ poſſumꝰ auferre noſtecũ
ſola virtus comes eſt defunctorũ. ſola nos ſequit mi:
ſericordia que tabernacula defunctis acquirit eterna

¶ Dixitq ad diſcipulos ſuos. ideo dico vo
bis. Nolite ſolliciti eſſe anime veſtre qđ mã
ducetis. Neq corpori veſtro quid veſtiami/
n. Anima plus eſt quam eſca. & corpus plꝰ
quam veſtimentum.

¶ Theophilus. Paulatim dominꝰ ꝓcedit ad ꝓfectũ
cordis doctrinam. Docuit em ſupra cauendum eſſe ab
auaritia. ſubdidit q̃ fabulam diuitis inſinuans ꝓ eã
q̃ ſtultus eſt qui ſuperflua cupit. Deinde procedẽte ſẽ
mone neq̃ ꝺ neceſſarijs ſimit nos ſolicitudinẽ gerere
auaritie radicem euellens. Vnde dicit. Ideo dico vo
bis quasi ꝺ. Poſſiq̃ ſtultus eſt qui ſibi maiorem vite
menſuram attribuit. & exinde magis efficit cupidꝰ
Nolite ſolliciti eſſe anime veſtre quid mãducetis nõ
quia neceſſibilis anima comedat ſi quia nõ videtur
aliter animã poſſe cõiunctã manere corpori. niſi dũ
nutritur vel quia animati corporis eſt nutrimentũ
ſuiſſe congrue aĩe nutrim attribuit nã & virtus
nutritiua dicit anima. vt ſic ſtelligat ne ſolliciti ſitis
nutrimẽtum pro anime quid edatis. poteſt autẽ etiã cor
ꝓ mortuis veſtim. Vnde ſubdit neq corpori veſtro
quid veſtiami. ¶ Ihs. Qđ aũt dr nolite ſolliciti eſſe
non ita ẽ qđ nolite opari. ſi nolite rebus mundanis
nimis affigi. Contingit em aliquẽ operantẽ nihil ſolli
citum eſſe. ¶ Chryſ. Preeminet aũt aĩa cibo & corpꝰ
veſtitu. vnde ſubdit aĩa plus ẽ q̃ eſca & corpꝰ plus
q̃ veſtimentũ. Qđ. deus qui qđ maius ẽ exhibuit
quomõ nõ dabit qđ minus ẽ. Non ergo multũ no
ſtra intentio modicis inſiſtat. nec intellectus nr ſer
uiat ad veſtitum & victum querendum. magis autẽ
cogitet quecunq ſaluant aĩam & ſubleuãt ad regnũ
celoꝝ. ¶ Ambr. Nihil aũt moralius ad faciendum fi
dem oĩa credentibꝰ a deo poſſe ꝓferri q̃ ꝓ aere ille
ſpũs vitale collegiũ aĩe corporiſq contubernio ſeꝰ
ratum nõ deſerat. niſi cũ veneric dies ſuprema morien
di. Cum igiẽ aĩa indumẽto corporis veſtiaẽ & vigo
re aĩe corpus animeẽ abſurdum ẽ vt victus nobis
copiam ꝓfuturam putemus qui viuendi ingem ſub
ſtantiã conſequamur.

¶ Conſiderate coruos quia non ſeminant
neq metunt. quibus non eſt cellarium neq
horreum & deus paſcit illos quanto magis
uos pluris eſtis illis. Quis autem veſtrum
cogitando poteſt adȳcere ad ſtatutam ſuã
cubitum vnum. Si ergo neq quod minimũ
eſt poſſeſtis quid de ceteris ſolliciti eſtis.

¶ Chryſ. Sicut ſupra em gẽdo nos ad ſpiritalem au
daciã ꝓ aues induxit dicẽs. Vultis paſſeribꝰ pluris
eſtis vos. ſic & nunc ex volatilibus firmã & indubi
tabilẽ fiduciã nobis adducit dicens. Cõſiderate corui
quia nõ ſeminant. neq metunt ſed ad acquirendum
abũ. quibꝰ nõ ẽ cellarium neq horreũ. ſcilicet ad cõ
ſeruandum. Et deus paſcit illos quanto magis vos
pluris eſtis illis. ¶ Beda. Id eſt carius vos valetis
quia rationale aĩal ſicut hõ. ſublimius ordinatum ẽ i
rez natura q̃ irrationalia. ſicut ſunt aues. ¶ Ambr.
Magnum aũt qđ fide ſequamur exemplum. Illa vo
latilibus celi quibꝰ nullum exercitiũ cultumue nullus
de meſſium fecunditate prouentus ẽ indefitentem ꝓ
uidentia diuina largiẽ alimoniã ꝓꝛ ẽ igiẽ cauſam in
opie noſtre auaritiã videri eorum illis idcirco ſine la
bore pabuli vſus exuberat. quo fructus ad eſcam cõ
munem datos ſpeciali quodam neſcunt vendicare
dominatu. nos cõmunia amiſimus. dum ꝓpria vendi
camus. nã nec ꝓprii quicq̃. nec perpetuũ mihi. nec
certa copia vbi incertus euentus. ¶ Chryſ. Cum aũt
poſſet dñs exemplũ ab hominibus ſumere qui mime
terrena curauerunt. beliam dico moiſen & iohannez
& ceteros huiuſmõi. cõmemorauit volatilia. ſequẽs
vetus teſtamentũ. qđ ad apem tranſmittat & formi
cam & alia huiuſmõi. quibꝰ nacales quoſdã mores i
ſeruit ꝓditor. ¶ Theodoꝛ. Ideo aũt omiſſa mẽtione
aliorꝝ volatilium coruoꝝ inentionẽ fecit. quia pullos
coruoꝝ ſpeciali ꝓuidentia deus nutrire ſolet. Nã corui pa
riunt quidem non aũt nutriunt. ſi negligunt pullos
ſuos. quibꝰ miro mõ ab aere pabulũ quadã aura de
latum ad os ꝓmit. qđ hiantes ſuſcipiunt & ſic nu
triũẽ. forſan etiã & talia ꝓ ſimilibus dicta ſũt. toto
ſignificato per partem. Dñs i machco dñs remittit
ad volatilia celi. hic vero ſpecialiter ad coruos tãq̃
gulioſos & rapaces. ¶ Euſe. In coruis eẽ aliqđ
plus ſignificat. Auibus em colligentibꝰ legumina
promptus ẽ alimentum. veſcentibus vero carnibꝰ
ſiẽ coruis difficilis ẽ ad victum. nec em bꝰ mõi aues
defectũ pabuli paciũẽ ꝓpter prouidentia dei diffuſa

vbiq; vatur aũt ad idem ⁊ terdo ſyllogiſmo dicẽs Quis aũt veſtrũ cogitans poteſt adẽcere ad ſtatu ram ſuam cubitum vnum ¶ Cryſ. Nota q; animam quidem ſemel dedit deus. ⁊ eadem perſeuerat ſed cor pus cottidie ſumit incremẽtum. pterãſiens igit aĩaz quaſi non recipientem augmentũ de ſolo corpore fe mentionem. dms intelligere q; non augetur p ſolũ alimentũ. ſed prouiſione diuina per hoc q; nullꝰ nu trimẽtum accipiẽdo aliquid ad ſuã ſtaturã adẽcere poteſt Vnd concludit Si ergo neq; qđ mimũ ẽ po teſtis quid đ ceteris ſollicitus eſtis ¶ Euſe. Quaſi di ceret ſi nullus ſua cura corporeã ingemmatus eſt ſibi ſtaturã Sed neq; termiõ temporis vite poteſt alĩqs vel breuiſſimum tempus hore excogitãdo adẽcere cur oportet ſuperflue de neceſſarijs vite cogitare. ¶ Beda. Illi ergo negẽdi corporis curã relinquite cuius videtis cura factum eſſe vt tãte ſtature corpꝰ habeatis. ¶ Aug. de que. euã. Cum aũt de augenda corporis ſtatura loqueret dicit qđ mimũ ẽ hoc ſcili cet deo corpora opari.

¶ Cõſiderate lilia agri quomodo creſcũt non laborant neq; nent Dico autẽ vobis. q; nec ſalomon in omni gloria ſua veſtiebatur ſicut vnum ex iſtis. Si aũt fenũ qđ hodie i agro ẽ ⁊ cras in clibanum mittit deus ſic ve ſtit quantomagis uos puſille fidei Et uos nolite querere q; mãducetis aut quid biba tis Et nolite in ſublime tolli Hec em oĩa gẽ tes mundi querunt pr autem vr ſcit quom am hys idigetis Verumtamen q̃rite reg/ num dei ⁊ hec oĩa adicient vobis.

¶ Cryſ. Sicut ſupius dns de alimentis mõebat. ita ⁊ nunc monet de veſtitu dicẽs Cõſiderate lilia agri quomõ creſcunt nõ laborant. neq; nẽt. vt ſcilicet ſibi faciant mdumenta Sicut autem ſupra dns dixit. nõ ſeminãt volatilia non reprobauit ſementem ſed ſup fluam curã ſic cum dixit. non laborant neq; nent. n opus interemit. ſed cogitationem ¶ Euſeb. Siquis aũt mortaliũ vult decoram paulo veſtitu videat ocu lato q; deus etiam vſq; ad floren qui de terra oritur multiplicẽ ſui ſapientiã propagãs ornauit hos diuꝰ coloribus tenuibus mẽbranis nitore ⁊ flox auro me liores uncturas accomodans. adeo q; nec penes alis quẽ regẽ delicioſũ nec etiã ipſũ ſalomonẽ. q; apꝰ aũ qs tam indiuicys qz i ſapia ⁊ in delicijs celeber fuit tam preciosum opus fuerit inuentum. Vnde ſequit Dico autem vobis quia nec ſalomon in omni gloria ſua veſtiebatur ſicut vnum ex iſtis ¶ Cryſ. Nõ vti tur hic volatilium exemplo agnum commemorans aut pauonem. ſed lilia. Dulce enim veriq; declarare hygbolem ſcilicet ab infirmitate rerum que tantum ſuit ſortite decorem ⁊ a precio decoris qui conceſſus eſt lilijs Vnde poſtmodum nõ vocat ea lilia. ſed fenũ cum ſubditur Si autem fenum quod i agro eſt ho die nec dicit cras non encia. ſed ſubdit Sed cras in clibanum mittetur. neq; dicit ſimpliciter deus veſtit ſed dicit. deus ſic veſtit quod multam habet expreſſi onem. ⁊ ſubdit Quãtomagis vos. quod ẽ exprimẽ tis preciositatem ⁊ prudentiam humani generis. de q; cum increpare deceret vtitur ⁊ hic moderãcia non infidelitatis ſed paucitatis fidei arguẽs cum ſub dit pusille fidei vt per hoc magis excitet nos ad di uinum perſuaſionem. et nonſolum nõ cogitemus de veſtibus. ſed nec affectemus veſtimentorum decoris Cinillus ſufficit enim prudentibus ſolius cauſa ne ceſſitatis aptum habere veſtitum ⁊ abeũ modeſtiã non excedentem quod ſatis eſt. ſufficiunt etiã ſanctis que ſunt in chriſto ſpirituales delitie ⁊ ſubſequẽs glo ria. ¶ Ambroſius. Non otioſum autem videtur q; flos vel homini conferatur vt cere plus pene q̃ bo minibus in ſalomone preferatur. vt preclaritate colo ris angelorum celeſtium gloriam putemus expreſ ſam. qui vere mundi iſtius flores ſũt q; eoꝝ clarita tibus mundus ornatur. ⁊ bonum odorem ſanctifica tionis aſpirant qui nulla ſollicitudine prepeta nitoꝝ vſu laboris exerati diuine in ſe liberalitatis gratiã ⁊ celeſtis ſeruant dona nature Vnde bene ⁊ hic ve ſtitus gloria ſua ſalomon ⁊ alibi coopertus oſtenditur. q; infirmitatem corporee nature velut virtute quadam mentis ad opertam opũ gloriam veſtiebat Angeli vero quorum natura diuinior expers manet munie corporalis. recte licet maximo viro preferũ tur Nec tamen in nobis miſericordiam dei deſpera re debemus. quibus per reſurrectiõis gratiam domi nus ſimilem angelorum ſpeciem pollicetur ¶ Cyn. Abſonum autem erãt diſcipulos deberes nouum ⁊ exemplar cõuerſationis honeſte aliꝰ tradere. In ea maidere a quibus diſcedendũ eſſe oportebat eo conſulere Et ideo dominꝰ ſubdit Et vos nolite que rere quid manducetis aut quid bibatis In hoc enim dominus conſuluit non modicum ſtudio ſacratum p dicationum monens diſcipulos ſollicitudinẽ humã nam abiicere ¶ Beda. Notandũ tamen eſt q̃ nõ dr Nolite querere aut ſolliciti eẽ de cibo aut potu aut mdumento. ſed quid manducetis. aut bibatis. vbi mihi videtur argui qui ſpreto victu vel veſtitu cõ muni lautiora ſibi vel auſteriora pre his cum quibus vitam ducunt alimenta vel mdumenta requirunt. ¶ Gregorius miſenus Sed dicetur. aliqui obtinue runt dominia. honores ⁊ diuitias cũ oraſſent. quali ter ergo prohibes nos talia orando querere Et qui dem q; omnia hec ad diuinum conſilium pertinent. omnibus patet. hec tamen a deo conferuntur petẽ tibus. vt diſcentes deum nos exaudire in minoribꝰ petitionibus eleuemur ad altiorem affectum Sicut in pueris videmus. qui mox nati matremis adherent vberibus Si vero pubuerint paruulꝰ ſpernit mam mas. querit autem mmile aut aliquid talium quib oculus delectatur Poſtq; autem mens cum corpore creuerit. cedens cunctis puerilibus ſtudijs quene a parentibus que conuenunt vite perfectꝰ ¶ Aug. de que. euã. Prohibita aũt ſollicitudine de alimentis ſequit ne extollamr admonuit dicẽs. ⁊ nolite i ſub lime tolli ꝓmo em hꝰ ad neceſſitatẽ ipleda hõ quent

Cum autem bis abundauerint. ¶ Hoc est de talibus fugere ¶ Quasi si quis hoc ac si se vulneratus aliquis iactet qa habeat multa emplastra in domo. cum hoc illi bonum esset ne vulnera nō haberet. & ne vno quidem indigeret emplastro ¶ Beo. Vel elevationē mibi aliud videt ¶ vagum mentis motū alias aliud meditāti. vel hoc solicitis ad aliud. & sublimia cogitemtis. ¶ Bafi. Ecce ut intelligas huiusmodi elevationē mentis vanitatis ppne iuuentutis. si qñ manens solus cogitasti de vita & promotionibus discurrens a primo ad principatum amplexus es diuitias. edificasti palatia amicis benefecisti. vicinos es inimicos est autem peccatum talis abstractio Intenta enim circa superflua deuiat a veritate seducit. vnde conuenienter subditur Noluit enim gentes mundi querere nisi vos ignorantes diuitias. & huiusmodi ¶ Grego. misericordiam habere enim solicitudinē rebus apparentibus ppter eos qui nullam suppone spem futuri seculi. neque eorum iudicio ¶ Basi. Sed de necessariis vite subditur autem vester scit quoniam his indigetis. ¶ Cris. Non dixit deus si pater. ut ipsos ad maiorē prouocet fiduciam Ius enim est patris. qui patiatur filios nō ministrare sed & aliud adiicit Nō enim potens dicere. q pater quidem est. ignorat tamen nos indigere Nam a natura creauit. eius indigentiam nouit ¶ Ambro. Vnde aūt cōsequēter nec ab his nec in reliquis fidelibus grām defuturam. si nō qui summa desiderant. terrena non querāt Vnde eorum qui pro ē boies curare de alio qui militant pro rege. Monet rex quēadmodum familiā suā pascat aut vestiat. vnde sequit Verūtamē querite pmū regnum dei & hec omnia adicientur vobis ¶ Cris. Nō regni sed eorum opes erit. pollicet cum eo Sicut nos eos a cunis enpimus qui ppter mercedes suā nobis diligentiam habent multomagis deus ¶ Beda Patet ac hic aliud esse quod principaliter aliud quod superaddit. quia nobis in retributione eternitas in visu vera repositam esse debet.

¶ Nolite timere pusillus grex. quoniam complacuit patri vestro dare vobis regnū Vendite que possideris. & date elimosinam Fiate vobis saculos qui nō veterascunt thesaurum non deficientem in celis quo fur nō appropiat nec tinea corrūpit vbi enim thesaurus est vester ibi et cor vestrum erit.

¶ Glosa. Postq dominus temporaliū curā a cordibus discipulorū removit. hic excludit ab eis timorez ex quo superflua cura procedit dicens. Nolite timere pusillus grex. ¶ Theo. Pusillum gregē dñs vocat volens discipulos eius fieri. vel quia in hoc seculo humiles parui videnē causa voluntarie paupertatis. vel quia sapiē a multitudine ageloꝝ que incompabiliter precellit que nostra sunt ¶ Beda. Pusillū etiā deū gregem electorum notat. vel ob compationem minoris numeri reproboꝝ vel potius ob humilitatem deuotionis ¶ Chrisos. Quare autem timere non debent ostendit subdens. quia cōplacuit patri vestro dare vobis regnum. Deum qui tam preciosa largiē qualiter pigebit erga vos clementiam exercere Quāuis enim hic grex paruus sit & natura & numero & gratia bonitas tñ pris cōcessit & huic pusillo gregi celestium spirituū sortem scilicet regnū celoꝝ. ergo ut possideatis regnum celoꝝ. opes terrenas spernite. Vnde subdit. vendite que possidetis. & date elemosinam ¶ Beda. Nolite timere ne pter regnū dei militātib huius vite necessaria desine. quinetiā possessa pter elemosinam vendite. qd tunc digne fit. qñ qui semel pro dño suis omnib spretis nihil omnino post hoc laborē manuū opatur vnde & victū trāsigē & elemosinam dare queat ¶ Chrisos. Non enim ē peccatum qd elemosina nequeat abolere. antidotum est cuilibet conueniens vulneri. Sed & elemosina nō solum in pecunijs fit. sed & in rebus dum aliquis alii prouidet dum medicus medicē. dum medicus cōsulit ¶ Grego. nazianzenus. Vereor autem ne putes pietatis tibi necessitatem non esse si arbitriū opinabar & ipse hoc. si terrēe me hedi ad sinistram statuti. nō quia rapuerunt. si quia xp̄m in egentibo non placarunt ¶ Chrisos. nam sine elemosina impossibile ē regnū videre Sicut enim fons si aquas in se continuerit. viciatē. sic & diuites cum oīa penes se tenent ¶ Basilius. Sed queret aliquis. qō considerantem oportet vendere que possidētur nūqd eaq; eis naturaliter noxia vel pter temptationē accidentē animabus exeas. Ad hoc dicendum est primo quidem q singulum eorum que fiūt si perseipm malum existeret nō esset creata dei omnis ei creata dei bona Consequēter aūt. quia mandatum dominicū non docuit abicere tamq; mala que possiderentur sed dispensare dicens Et date elemosinam ¶ Cirill. Volentem aūt forte ē hoc mandatū diuinis sanam tamen mentem habentibus non est inutile Thesaurizant enim sibi regnum celeste Vnde sequitur facite vobis saculos qui nō veterascunt ¶ Beda elemosinas videlicet operando quantum merces meternum maneat vbi non hoc pceptū esse putādū est vt nil pecunie reseruet a sanctis vel suis vel paupū vsibus cū & ipse dominus cui angeli ministrabant loculos habuisse legatur a fidelibus oblata conseruans sed ne deo pter ista seruiat & ob inopie timorem iustitia deseratur ¶ Grego misen. p̄cipit autem sensibiles & terrenas opes sursum cōdere quo virtus corruptiua non attingit Vnde subdit. Thesaurizate non deficientem in celis quo fur nō appropiat neq; tinea corrūpit ¶ Theo. Quasi di. hic tinea demolitur. non aūt in celis Deinde quia tinea quedā non demolitur addidit de fure Furum enim non demolitur tinea sed fur tollit ¶ Beda. Sine igiē hoc simpliciter accipiendum est q pecunia seruata deficiat Data aūt proximo gloriosum fructum conferat in celis Seu ita q thesaurus boni operis si qmodi terrestris occasione cōdatur. facile corruptus intereat at si celesti solum mentione cōgeratur. non exterorum hominum fauore quasi a fure qui de foris rapit. nō inanis inanis gloria quasi a tinea que interius semper valet maculari ¶ Theolo. Vel fures sūt heretici & demones qui ad hoc intenti sūt vt spiritalibus nos spolient Tinea que vestes latenter rodit inuidia est. q

studiū bonū lacerat·⁊ ꝑpassiones ỽmtatis dissipat
¶ Chro. Porro ꝙa nō omia furto tollunt addit po
torem rōem ⁊ nullā ꝓrsus patientē instantiā dicēs
vbi em ē thesaur⁹ vr ibi ⁊ cor vr̄m ent · q̄si · d·esto
q nec tinea de moliaē nec fur tollat}· hoc ipm qđ est
hr̄e cor affixū thesauro sepulco ⁊ diuinū op⁹ sez am
mā ere ī mergere quanto est dignū suplitio ¶ Eas
sebi⁹·Illā quibet hō naturaliē dependet ab eo · erga
q̄ studet illuc totū aīm applicat vbi totum ꝯmodū
possidere putauit·vñ siquis in rebꝰ pñs vite habet
otā mentē ⁊ intentionē quam cor noluit in terre
nis ỽsatur· ¶ Si vo mētem applicuēit ad celestia ibi
mentē habebit ut videaē solo corpore cū homībus
uersari·aīo vo iam sit aggress⁹ māsiones celestes
¶ Beda·Hoc aē nonsolū de pecuīa seḍ de cunctis
passionib sentendū est·luxurioſi epule sint thesauri
lasciui ludicra amatoris libido

¶ Sint lūbi vestri precīcti ⁊ lucerne ar
dentes in mambꝰ vestris ⁊ vos similes ho
mībꝰ expectantibꝰ dominū suū quando reū
tatur a nupcys vt cū venerit ⁊ pulsauerit
ꝙfestim aperiāt ei . Beati serui illi quos cū
venerit dominꝰ inuenerit vigilātes. Amē
dico vobis ꝙ pcinget se ⁊ faciet illos discū
bere ⁊ trāsiens ministrabit illis. Et si vene
rit in secūda vigilia . Et si in tercia vigilia
venerit ⁊ ita inuenerit beati sunt serui illi
Hec autem scitote quoniam si sciret pater
familias qua hora fur veniret vigilaret
vtiq ⁊ non sineret perfodi domum suam
Et vos estote parati quia qua hora nō pu
tatis filius hominis veniet .

¶ Chro. Postq̄ suū discipm modestū statuit dñs
spolians eū qualibet vite cura ⁊ eleuatione iam nūc
ad ministrandū mouet dicens·Sint lumbi vr̄i pcīn:
cti io ē semp ꝓcliues ad exequendū quedam opa do
mini vr̄i·Et lucerne ardentes id est nō ducatus vi:
tam in tenebris·ſ; sint vobis lux rōnis oēs vobis
agenda ⁊ fugienda·Est em hic mōꝰ nox·Cīncti vo
lumbos sunt q̄ practicam exequūtur·Nā talis ē mi
nistraīū habitꝰ q̄bꝰ opostet adesse ⁊ lucernas ar
dentes id ē discretōis donū ut valeat dinoscere pra
ctic⁹ nonsolū quid opostet agere ſ; ⁊ quō· Plioq̄n
in papino supbie homīes ruunt·Notandum aē q
ꝓmo iubet lumbos pcīngi secundo lucernas ardere·
nam ꝓmo q̄rem est opatio·deinde speculatio q̄ est illu
stratio mētis· Igne studeam⁹ exercere ỽtutes ut du:
as lucernas habeam⁹ ardentes ſcz ꝓceptum mentis
ugie in aīa emicantē quo nos illustramur·⁊ doctri
nam qua ceteros illumīam⁹ ¶ Maxi· Ut lucernas
accensas docet hr̄e ꝙ oratione ⁊ ꝓemplatōz ⁊ spir
talē dilectōz· ¶ Cirl· Del subcmgi beat agilitatē ⁊
ꝑmptitudīez ad fugiendā mala mtuitu diuini amo
ris lucerne aē accēsio fcat ut nō patiamur aliquos
in tenebris ignorantie viuere· ¶ Greg· in homel·
Vel alr lūbos pcingim⁹ cū carnis luxuriā p ptinē
am coartam⁹·viris em luxuria in lūbis ē·femie in
vmbilico a pncipali igne sexu lumboꝝ nōie luxuria
designaē·seo q̄a min⁹ est mala nō agere ñ eam q̄s
studeat bonis opib insudare· addiē·⁊ lucerne ardē
tes in manib vr̄is· lucernas q̄ppe ardentes in manꝰ
tenem⁹ cū p bona opa ꝓximis nostris lucas exempla
mōstram⁹· ¶ Augu·de q̄·eum·vel docet ⁊ lumbos
pangere ꝓper ꝑtinentiā ab amore rer̄ secularū·⁊
lucernas accēsas hr̄e ut b ipm vo fine ⁊ reda intē
tōe fiat ¶ Gre·in ho·Si vero q̄s boꝝ agnē relinq
vt q̄s q̄s ille ē·otā spem suā ī redēptoris sui aduētu
extituat·vñ subdiē·⁊ vos si·ho·exp·do·su·qñ veni
eaē·a nuptys·ad nuptias quippe dñs abijt·q̄a ascen
dens in celū su pnā sibi multitudinē angloꝝ nouus
hō copulauit ¶ Chro·Quotidie ecclia celos dispō
sat sanctoꝝ anias quas a paul⁹ vel alⁱ simil affert
ỽginē castam·Redit aē a nupcys celebratis ī celis
Forsan q̄ez viisalie ī psummatōe tot⁹ qñ veniet de ce
lo m gria patris forsan etiā singul hoīs aīas no
mine ꝓculari vnuscuiusq ꝙsummatōm· ¶ Cirl.
Cōsidera ecclz q̄ a nupcys quasi a solēnitate veniet
in qua sp existit dilectas· Nichil em pē incorruptibi
nature inferre cristianis ¶ Greg·misen⁹·vel alr cō
summatus nupcys ⁊ dispōsata sibi ecclia ⁊ ad missa ca
in thalamū ñ frequenter ꝓstolabaē angeli redituꝝ re
gis ad naturalem hēicudinē· quibꝰ sitem hen deside
rāz vitā ut sic illi sñ mabant ꝓficientes pacfuerit
dñicū regressū recipe sic ⁊ nos vigilantes ad obtinē
dā ꝓmptos nos faciā⁹ cū aduenēit pulsans· seḍ em
vt cū venerit ⁊ pulsauerit·ꝙfesti aperiant illi ¶ Gre
in ho·venit q̄ppe cū ad iudiciū ꝓperat pulsare vo cū
tā pegritudīs molestiā esse mortē vicinā diligant·
eum ꝙfestim apim⁹ si hūc cū amore suscipim⁹ Aspire
em iudex pulsanti nō velit q̄ exire de corpe trepidat·
⁊ eū quē ꝓtemplisse se memit vidē iudicē formidare
q̄ aē de sua spe ⁊ opatione secur⁹ ē pulsanti ꝙfestim
apie q̄ cū tp⁹ ꝓpinque mortis agnouerit de gria rer̄
butōis hilarescit·vñ subdiē·bti sui illi quos cū ve
nerit dñs inuenerit vigilātes · vigilat q̄ ad aspectū
veri lumis mentis oculos apertos tenet q̄ suat opando
qđ credit q̄ a se corpis ⁊ negligēiae tenebras ꝑpulit
¶ Gre·in·e·ꝓē hāc igne vigilia obtinādam supra
oēs monuit ut sine lumbi pcīncti ⁊ lucerne ardēte
Illum em opposita oculis pelle somnolēta oculos lubi
ca emgle pstricti reddit corp⁹ susceptibile somni
nā q̄ pcinct⁹ ē castitate ⁊ pura ꝙscienda illustrat⁹ ꝙ
uerat in lōis ¶ Cirl· Cū igne oēs volens suos i
lones inuenēit ⁊ pcinctos⁊ cor illuminatū hōes tunc
eos ꝓmulgabit bētos·seḍ enix· Amē dico vob q̄ p
cinget se·exq̄ papim⁹ q̄ filia nob recubet dū succi
ctis se pcīget· ¶ Orig·Grie em pcinct⁹ ustica ex
lūbos suos fm esaiā ¶ Greg· Per q̄s pcingit se·⁊
ad recubitōz pparat ¶ Che vel pcingee se i eo q̄ ī
tota vbertate bonoꝝ largit ſ; hāc cohibz fm certā
mēsurā q̄s em deū capē quāe⁹ē· vñ seraphin mihi
velari dicunt ꝓper excellentiam diuini splendoris

sequē. Et licet illos discumbere id est omnino re
quiescere. Sicut enim discūbens totum corpus fa
cit posse sic ⁊ in futuro aduēcu sancti totaliter re
quiescere. Hic enim non habuerunt requiem cor
pore. Hic vero simul cum animabus spiritalia corpora
mercedem sortita plena gaudebunt quiete
¶ Ciril. Facit igitur illos discumbere quasi fessos
refectionē apponens spirituales delicias ⁊ stacuas
dapsilem domus suoꝝ mensam ¶ Dionys. in epla ad
tim. Discubitū em opinamur quietem a multis la
boribus ⁊ vitam sine lesione ⁊ conuersationē diuinā
in lumine ⁊ regione viuentium vniuerso sancto af
fatu adimpletā ⁊ copiosam donationē oim donoruz
sm gallenta adiplenē. hoc ē em qd ihesus facit eos
recubere dans eis perpetuā quietem ⁊ distribuens
eis bona mulctuomē. vnd sequē Et transiens mi
nistrabit illis ¶ Theo. Quasi vicem equalē eis red
dens. sic ipe ministrauerunt a. ita ⁊ ipe eis ministret.
¶ Gregoꝝ. i omel. Transit vero diatū est cum de
mortis ad regnū redit. vel dns nobis post iudiciuz
erit qu ab humanitatis forma in diuinitatis sue con
templationē nos eleuat. ¶ Ciril. Nouit aūt dns lu
bricum fragilitatis humane ad peccandum. Sed qm
bonus ē desperare nō sinit sz magis miserē ⁊ dat
nobis penitentiā in salutis antidotū Et ideo subdit.
Et si venerit i secūda vigilia ⁊ si i tercia vigilia ve
nerit ⁊ ita inuenerit. beati sunt serui illi. Diuidunt
em recubitus i mensis ciuitatū ⁊ hostiū seruātes
aggressus nōē in tres aut qtuor vigilias ¶ Greg
hom. Prima ergo vigilia primeuū tempus ē infā
tie. secunda adolescentia vel iuuentus
Tertia aūt senectus accipiē. Qui ergo vigilare in
prima vigilia noluit. custodiat i secundā. Et qui in
secunda noluit. tercie vigilie remedia nō amittat.
Qui quarta in puericia neglexit saltem in tempore iu
uentutis vt in senectute resipiscat ¶ Ciril. De prima
et vigilia mentionē non facit qa puericia nō punit
ad vitā sz venā meret. Secunda vero ⁊ tercia etas
bene obedientiā deo ⁊ vitam honestā ducere ad vo
luntatem ipius ¶ Grecus. Vel ad primā vigiliaz
pertinet diligentia iuuenes quasi primū gradū sor
titi. Ad secundam vo medie pfectionis mēsurā tenē
tes. Ad tertiā vo qui fuit ifra hos Et idem de quarta
putandū ē. ⁊ si quis transgrat de quinta. Diuise em fuit con
uersationū mēsure ⁊ bonus remuneratoz merēt vñ
cuiq qd dignū est ¶ Theo. Vt qa vigilie sunt hore
noctis puncta sopore boīb. mediis etiam in
tentos esse quasdam horas que faciunt nos beatos
si homines repēa facimus. rapuit tibi aliquis fa
cultates. defuncti sunt tibi filij. accusatus es. Si in
his emendatus nō feceris dei mandata quicqd. vi
gilanter inuenies. Secunda ⁊ tertia vigilia id est
in tempore medio sompnū animabz lentus in
brevem ¶ Gregoꝝ. i omel. Ad exercendā vo nostre
mentis debilitatem etiā exteriora damna per similitu
dinem ad medium deducunē. Illā subiecit. Illud autē
scire qm si sciret pfamilias qua hora fur veniret
vigilaret vtiq. ⁊ non sineret pfodi domū suam.
¶ Theop. Quidam hic furē intelligunt esse diabo
lum domū alias pfamilias hoīem. Non tñ videt
hec acceptio pfonare sequentibz. Aduēt em dñi cō
patē hic furi tāqz ex inopinato puenies sm ip̄m apli
Dies dñi sicut fur ita in nocte veniet. vñ ⁊ hic sub
dicur Et vos estote parati. qa qua hora nō putatis
filius hois veniet ¶ Grego. Vel aliter nesciente pa
trefamilias fur domū pfodit. qa dum a suis custodia
spūs dormit ip̄rouisa mors veniēs carnis nre habi
taculū irrumpit. furi aūt resisteret. si vigilaret. qa
aduentuz iudicis qui occulte animā capit. pcauens
a peccando occurreret ne ipenitēs periret ¶ Sed
voluntā dñs idcirco nobis voluit esse incognitam. ut
dū illam pūdere nō possumus ad illā sine intermissi
one preparemur.

¶ Dixit aūt ei petrus Dñe ad nos dicis hāc
parabolā an ad oēs dixit aū dns Quis putas
est fidelis dispēsator ⁊ prudēs quē constituit
dominꝰ super familiā suam. vt det illis in tē
pore tritici mensuram? Beatus ille seruus
quem cum venerit dominus inuenerit sic faci
entem. Vere dico vobis quia super omnia
que possidet constituet illum Quod si dixe
rit seruus ille in corde suo. morā facit domi
nus meus venire. ⁊ ceperit percutere pue
ros ⁊ ancillas ⁊ edere ⁊ bibere ⁊ inebriari.
veniet dominus serui illius in die q̄ non spe
rat et hora qua nescit ⁊ diuidet eum par
temqz eius cum infidelibus ponet.

¶ Theo. Petrus cui iam cōmissa ecclesia fuerat.
quasi olim curam gerens inquirit vtrum ad oēs do
minus parabolam protulisset. vnd dr Dixit aūt ei petr
dñe ad nos dicis parabolam hanc an ad omnes
¶ Beda. Duo dns in pmissa parabola monuerat
⁊ se videlicet subito venturū. ⁊ illos paratos eū ex
pectare debere. Sed de quo. horū an de vroqꝝ petr
merito quesiuit. quosue sibi sotios suis comparauit
ne cum ait Ad nos dicis an ad oēs. nō facile patet
Et quidem i eo qd ait. nos ⁊ oēs nō alios qz apłos
apostolosūqz similes ⁊ ceteros fideles vel xp̄ianos
⁊ infideles vel eos qui iuxtim id est figillatim morī
tes sui iudicis aduentum nolentes volentesqz suscī
piunt. ⁊ eos qui i vltāli iudicio viui sunt in carne
repiendi significare putandus ē. Verum est autem
si petrus dubitauit. vel omnibo sobrie ⁊ pie ⁊ iuste
viuēdū expectātibo beatā spem vt inopinatū singulo
rum ⁊ oim futurū esse iudiciū vnde restat meliori
bus scilicet duobus iam bene pgnitis ea que nescire
poterat quesisse videlicet si sublimia illa vite celestis
institutа quibus possessa vendere saculos qui non
veneraſcerent facere lumbis precinctis lucernisqz
ardentibus vigilare precepit ad apostolos solum si
milesqz eoꝝ an ad oēs qui saluandi sūt pteant.
¶ Ciril. Laudam autem mentem habentibus conue
niunt ardua ⁊ excellentia mandatorum sanctoꝝ. bis
vero qui nondum ad hanc virtutem coaugerūt. cō
ueniunt ea a q̄bus omnis difficultas excluditur. vñ
dns exemplo manifestissimo vtē ostendens mādatū

ēmissum quemire bis q̄ admissi fuit ī gradū discipu
lop. sequitur eī. dixit aūt dñs quispucas ē fidelis di
spensator &c. ¶ Ambr. Vel alr supiorus q̄dem ī oīa
p̄cepta forma ē gñalis. vexp̄ senes seq̄ntas exēpli di
dispēsatop̄ b̄ est sacerdotib̄ videl esse ꝓposita. vnd̄
seq̄tur. dixit aē dñs quisputas ē fidel dispensator &
prudens quē ꝓstituet dñs sup familiā suam ut det il
li ī tpe tritici mensurā. ¶ Theop. Quasi. d. p̄dicta
pabola ꝓmūtē oēs fideles attingit. si q̄d vobis apo
stolis & doctorib̄ quemat audiatis. quero eī q̄s dis
pensatorē mueniatē ī se bōs fidelitatem & prudentiam
q̄ē eī ī dispensatōib̄ facultatcū siue aliq̄s icautꝰ
sit fidelis dño exēg. siue eā prudens sit & infidelis
dispereūt res oīm. Sic & m reb̄ diuinis opꝰ est fide
licate & prudentia. nouī eī multos deū colētes & fi
deles q̄a p̄o nō poterāt prudēt ecclīastica tractare
negocia. nonsolū possessiones. si eā aīas destrue
bant vanes ī peccatores in discreta vēute p̄ imode
rata penitētie mandata vel importunā mansuetu
dinē. ¶ Cyp. Quent aūt hoc dñs nō quasi fidelem
& prudentē dispensatorē ignorans si volēs mnuere
raritatē rei & huꝰmodi presulaeꝰ magnitudinem.
¶ Theop. Quisq̄s gꝰ fidelis fuerit inuentꝰ & prudēs
p̄sideat familie dñi ut singulis cpib̄ det tritici mēsu
ram vt ꝑmonē doctrine quo pascunt aie vel operū
exemplū quo vita informet. ¶ Augu. de que. euan.
Mensurā aūt dicit ꝓter modū capacitatis q̄ūcūq̄
audientiū. ¶ Dido. Laudabiliū est eā in tpe q̄b̄ benefi
cū nō suo tpe datū reddit cassum & nomē benefici
perdit. Cib̄ est panis esuriens q̄dem appetibilis sed
ato aūt non multū. De huꝰ aūt serui dispēsatoris p̄
mio subdens dicit. beatꝰ ille seruus quē cū venerit
dñs mueneritsic facientē. ¶ Basi. Non dicat agētē
a casu sed sic facientē non eī vincere solū quemit.
sed eā certare legitime. hoc aūt ē sic singula exe
qui sic recepimꝰ mandatis. ¶ Cirl. Sic ergo fidel
serꝰ & prudens opportuno tpe distribuēs prudēt
abaria famulis hoc ē spiritales escas beatꝰ ent uite
ta dictū saluatoris ī hoc seq̄ q̄ obtinebit adhuc maio
ra & merebit p̄mia familiari b̄ debita. vnde seq̄tur.
Vere dico vob̄ q̄a sup̄ oīa que possidet cōstituet
illū. ¶ Aug. Quāta ei inē bōs auditores & bōs do
ctores meritoriū distāta tāta ē eē p̄mioꝝ hos ei ad
ueniens cū vigilātes inuenerit facit discūbere. illos
aūt cum fidelitē prudenterq̄. dispēsantes mueneri
sup̄ oīa que possidet ꝓstituet id est sup̄ oīa celes
tis rḡni gaudia. ñ utiq̄ ut horū solū dñiū teneant
sed vt eoꝝ abundantius ceteris sanctis eterna poss
sessione fruant. ¶ Theop. Vel sup̄ omnia bona sua
cōstituet eū nonsolum sup̄ suam familiam. sed vt eā
terrena q̄ celestia ei obediant. qualis fuit ihs naue
& helias. alter soli alter nubibus mandans. Et oēs
sancti quasi dei amici rebꝰ dei vtuntur. Quicūq̄ ecā
vitā vtuose peragit & suos suos. id est irā & cōcu
piscentiam recte dispositi & exhibens tpibus singu
lis mensuram frumenti. ire quidem ve afficiat̄ in ba
bentes odio deū. Concupiscencie vo vt necessaria
vtatur carnis prouisione ordinans eam in deū. Ca
lis inq̄t ꝓstituetur super oīa quecūq̄ possidet domi
nus. dignꝰ omia per speculatiuum intellectum intu
eri. ¶ Crisostom. Dominus autem non solum ex
honore bonis reseruato. sed eximis pene in malos
coarguit auditorem. vnde sequitur. Quod si dixerit
seruus ille in corde suo. moram faat dominus meus
venire. ¶ Beda. Mota inter vita serui mali affec
ptum q̄ tardium dñi sui reditum putauerit. Non
aūt inter boni virtutes annumeratū q̄ hunc atum
speraverit. sed q̄ tm̄ fideliter ministraueris. Dicibil
ergo melioꝰ est q̄t vt patenē fustiteamꝰ ignorare q̄d
sciri non potest. sed tantū laboremus vt idonei inue
niamur. ¶ Theo. Ex eo aē q̄ non cōsideratur bene
finis multa peccata euemiunt. nam si cogitaremꝰ
dñm venire & presto esse terminum vite nostre mi
nus vtiq̄ peccaremꝰ. Vnde sequitur. Et cepit per
cutere pueros & ancillas & edere & bibere & inebri
ari. ¶ Beda. In hoc seruo cunctorum prefulū ma
lorum narratur damnatio q̄ negligēdo domini tem
re non modo ipsi luxurie vacant. sed eaq̄ subditos
ministros stimulent quamuis & exemplo possit malig
pueros & ancillas percutere. corda infirmorum p̄o
exemplo vitiare. Edere autē bibere & inebriari
cupidinibus & seculi illecebris que hominē dementant
occupari. De eius autem pena subditur. Veniet dñs
serui illiꝰ die qua nō sperat & hora q̄ nescit. vt mortis. Et
diuidet eum. ¶ Basi. Non q̄dem diuidetur corpꝰ
vt b̄ q̄dem exponatur tormentis. illud vo dimittat
Nā fabulosus est hoc neq̄ iusti iudicij cū deliquerit
totū dimittere pati penas. Nec anima secatur vita
criminosam cōscientiam possidens & cum corpe ea
in cooperans. sed diuisio aꝰ est ꝓpetua alienatio anie
a spū. nunc eī & si non sic gra spūs indignis videt
ē. veruq̄ adesse conversione eoꝝ expectans ad salutē
Tunc vo totaliē amputabit ab aīa. Spūs ergo
sanctꝰ & brauiū est iustoꝝ & p̄mia condignaq̄ peccatoꝝ
q̄m eū indigni amittent. ¶ Beda. Vel diuidet eū a
fidelium cōsortio segregando & eis q̄ nunq̄ ad fidem p
tinuerunt sociādo. vñ sequitur. ponetq̄ aꝰ cū infidelibus
ponet q̄a qui suoꝝ & domesticoꝝ curam non hē fidē
negauit. & ē infideli deteriꝰ vt ait apls. ¶ Theo.
Recte eā fidelis dispēsatoꝝ cū infidelibus ꝑtem acci
piet quia vera carnis fide.

¶ Ille autem seruus qui cognouit volun
tatem domini sui & non preparauit. & non
fecit secundum voluntatem ei⁹. vapulabit
multis. Qui autem non cognouit & fecit
digna plagis vapulabit paucis omni aūt
cui datum est multum. multuꝫ queretur ab
eo. & cui cōmendauerūt mltū plꝰ petēt ab eo

¶ Theo. Hic nob̄ dñs maius aliq̄d & terribilꝰ esse
dicit. no em solū dispensatoꝝ infidelis accepta p̄habē
gra vt nihil eū moueat ad vtilitatū suppliciū sꝫ magis
fiet a dānatōes cā digne ītās imlitas. vñ dr. Ille au
fuꝰ q̄ cognouit voluntatē dñi sui. Et ñ fecit sm volū
tatem eiꝰ vapulabit multis. ¶ Chr. Nō em sūt in
omib̄ oīa iudicanda. sed maior cognito fit maioris
pene materia. Vnde sacerdos eadem peccās cum po
pulo. multo grauiora patietur. ¶ Cyril. Domo cū

¶ Cyrillus ¶Homo enim perspicax qui ēpionib⁹ suā
voluntatem inclinauit. inexcusabile peccatū cōmisit
quasi propter malitiam recedens a domini voluntā
¶ Sed homo rusticanus rationabili⁹ implorabit ve
niam vindictæ Vnde subditur Qui aūt non cog
nouit & fec⁺ digna plagis vapulabit paucis ¶ Cho
Hoc obijcit aliqui merito punit̄ qui sciens volūtā
eius dominī non prosequit̄. Sed cur punit̄ ignorans?
qua cum & ipe scire potuisset noluit. Si pigneus
ign fuit ignorantie sue causa. ¶ Basi. Sed dices. si
hec quidem multa iustum⁹ verba hic aūt pauca q̄ liber
dicit q̄ si ignorāt finē iusplicijs Sed sciēdū ē q⁹
ē q⁹ hic ni-nō numer⁹ penaꝝ sz differentiā indicat
posse eū aliq̄s esse dignus inextinguibili flāma vt
peccatori vel intentioni & indeficiente verme vt mi
ce congruens vel fortius ¶ Theo. Ostendit autem
consequiter quare doctoribus & scientib⁹ intentior pe
na debeatur. cum dr. omn aūt cui multū datum est.
multum quere ab eo. & cui cōmendauerūt multū
plus petent ab eo Dat̄ ēdem doctoribus gr̄a faciendi
miracula. sed commendatur eis sermonis & doctrine
gr̄a. sz in dato ēdem ū diat aliq̄d pl⁹ petendum sz i
cōmendato siue deposito ¶ Hā gr̄a verbi incremēto
egent a doctore reg̃ aplo. ¶ Non enim decet eum
tacere sz augere verbi talentū ¶ Beda. Vel aliter
multum sepe datur etī quibusdam priuatis quibus
exiguus domice voluntatis & exequēdi que co
gnoscunt facultas impendit̄. Multum aūt cōmēda
tur illi cui cum sua salute dñica & gregis pascendi
cura permitt̄. maiori ergo gr̄a donatos si deliquerit
maior vindicta sequet̄ Districtissima aūt olim pena erit
eis qui p̄ peccatis q⁹ originaliter traxerūt. nul
lum nisi addiderunt. & in ceteris qui addiderunt
minor quisq; sibi tolerabiliorem habebit damnatio
nem. quito hic minorem habuit iniquitatem.

¶ Ignem veni mittere in terrā & quid vo
lo nisi ut accendat̄? Baptisma aūt habeo bap
tizari & quomodo coartor usq; dum perficiat̄
Putatis quia pacē veni dare in terrā? Nō
dico vobis sed separationem Erunt enim ex hoc
quinq; in domo vna diuisi tres in duos
& duo in tres dividentur Pater in filium. et
filius in patrem suum mater in filiam & filia
in matrem suam Socrus in nurum suam. et
nurus in socrum suam.

¶ Ambro. Dispensatoribus id ē sacerdotibus p̄mis
si vitium esse proposita q⁹ sciant sibi grauē in futu
rum primam esse subeūdam si familiā dñi gubernare
negligant. se sed q⁹ exiguus ē profectus metu suppli
cij ab errore revocant. Ideo dñs ad querendam cupi
ditatem animarum inflāmat dicens Ignē veni mit
tere in terram. Non vsq; illum consumptorem bonor⁹
sz bone voluntatis auctorem qui aurea dñice domus
vasa meliora ac-fenum vero consumit & stipulam.
¶ Cyril. Dos ē aūt sacre scripture ignem q̄ndoq; di
cere sacros & diuinos sermones. Sicut enim qui aur⁹
& argentum purgare nouerunt. p ignē consumunt
eor⁹ soliditē. sic saluator p euāgelica documenta i
virtute spūs abstergit intellectum eor⁹ qui credunt
in eum ¶ Dic ē igit̄ ignis salubris & valis quo habi
tatores terre frigidi q̄modo & extincti p̄ter pecca
tum incalescunt ad pietatis vitam ¶ Ori. Terram
eīm ad p̄ns vocat non eā q̄s pedibus terimus. sz plas
matam manib⁹ eius. s. hoīem cui dña ignem ingerit
ad consumptionē peccatorū & innouationē animarū
¶ Titus Et aūt intelligendum eū de celo venisse. ñ
eīm si de terra venisset in terram diceret Ignē veni
mittere in terram ¶ Cyril. Quius aūt ignis dñs ac
celerabat incendium. vnde sequit̄. Et quid volo. nisi
vt accendatur? Credebant eīm iam quidam ex illis
quor⁹ exordium fuerāt venerandi discipuli. Sed
ignis semel in iudea accēsus totum orbem occupare
debebat Consūmata tñ passionis eius dispensatione.
Dñs sequit̄ Baptisma aūt habeo baptizari. nā ante
venerabilem crucē & eius resurrectionem a mortuis
in sola iudea fiebat mētio predicationis & miraculo
rum ipsius. postq; aūt principē mūdi insanientes occi
derunt tunc apostolis p̄cepit dicens. Euntes docete
omnes gentes ¶ Gregor. sup ezech. Vel aliter ignis
in terras mittit. cum p ardorem spūs sancti afflata ter
rena mēs a carnalibus suis desideriis seremat. suc
censa aūt spirituali amore malū q⁹ fecit plangit. Et
sic terra ardet q̄n accusante se conscientia cor pecca
toris in dolore penitentie crematur. ¶ Beda. Di
dit autem baptisma habeo baptizari id est sanguinis
p̄prij tinctione prius habeo p̄fundi. & sic corda credē
cium spūs igne inflāmari ¶ Ambro. Sancta ē autem
dñi dignatio vt infundende nobis devotionis & con
fitende p̄fectionis in nobis & maturande pro nobis
passionis studium sibi messe testetur. vnde sequit̄. Et
quomodo coartor vsq; dum p̄ficiat̄. Quidā codices
habent & quō angor id ē cōsistor Qui eīm in se nihil
habebat q⁹ doleret. nīsi tamē ægebat erūnis & tem
pore mortis mestitiā p̄tendebat quam nō ex metu
mortis sue. sed ex mora nostre redemptionis assump
serat Qui eīm vsq; ad p̄fectionem angitur. de perfe
ctione securus ē. quia eū conditio corporalis affect⁹
non formido mortis offendit. ¶ Nam qui corpus sus
cepit. omnia debuit subire. que corporis sunt ut esur
ret. sitiret. angeret & pausaret. Diuinitas autem
p hos affectus nescit cōmutari. Simul etiam osten
dit q⁹ in certamine passionis mors corporis absolu
to anxietudinis nō coacervatiua sit doloris ¶ Sed
Quō autem post baptisma sue passionis post ignis
spiritalis aduentū terra sit arsura declarat. subdēs
Putatis q̄a pacē vēi dare in terrā? nō dico vobis sz
separationem ¶ Cyril. Quia dicis dñe. Non venisti pa
cem daturus qui factus es nobis pax. pacificās per
crucem celestia & terrestria. qui dixisti. pacem meā
do vobis Sed manifestum ē q⁹ velis quidē est pax
quinq; aūt damnosa & separās ab amore diuino p quā
. s. plectuntur hij qui a deo dissident. & ob hoc federa
terrena docuit vitare fideles. vnde sequitur. Erunt
eīm quinq; ex hoc in domo vna diuisi tres in duos et
duo in tres dividentur. pater in filium ¶ Ambrosi⁹
Cum sex plenarum videatur facta subiectio patris
& filij. matris & filie. socrus & nurus. quinq; tamē sint

Quia eadē mr̄ que socr⁹ accipi potest que em̄ ēmāt filij socr⁹ ei⁹ vxoris ē ¶ Cnf. Per lr̄ aūt fuēm euē tum ꝓtulit. contemgebat em̄ i eadem domo aliquem esse fidelē. cui⁹ pater vellet eum ad infidelitatem pro trahere. Sed i tantum ꝑualuit virt⁹ doctrine xp̄i vt filij patres dimitterēt. matres q; filias. ⁊ liberos pa rentes. libuit em̄ fideles xp̄i nonsolum contemnere ꝓpria. sed ⁊ cuncta simul pati. dūmodo culcu fidei ñ careant. Si aūt pur⁹ homo esset. vnde suꝑpeteret ei hoc posse meditari q; a patrib⁹ plus amarent q̄z fi lij. ⁊ a filijs plus q̄z patres ⁊ a viris plus q̄z cōiu ges. ⁊ hoc non i vna domo aut centū. sed vbiq; ter rarum ⁊ nonsolū hoc p̄dixit. sed etiam ope ꝑsuma uit ¶ Imb. Cpistica aūt interpretatōne domus vna homo vnus est. duos autem legim⁹ frequenē. aiaz ⁊ corp⁹. q; si duo⁹ conuenerint efficit veraq; vnum aliud est quod seruit. aliud cui subiugatur. tres autez anie affectiones sūt vna rōnabilis. alia cōcupiscibil tercia impetabilis. Duo g⁹ i tres. ⁊ tres in duo diui duntur. Et enim ꝑ aduentū xp̄i homo q̄ erat irrati onabilis rationabilis fact⁹ est. Eram⁹ carnales terre ni. misit deus spm̄ suum i corda nostra facti sumus filij spirales. possum⁹ etiam dicere q; in hac domo sunt alij q̄q; r odor. tact⁹. gust⁹. visus. ⁊ audie⁹ Si ergo secundū ea que audim⁹ aut legimus sensu visus atq; auditus excludam⁹ superfluas voluptates corporis. que gustu tactuq; ⁊ odore piuntur. duo in tres diuidim⁹. eo q; mentis habiet⁹ vitioz. non ca piaē illecebris. Aut si q̄q; sensus acceperim⁹ corpo rales vicia iam corporis ⁊ peccata se separant pos sunt ecā caro videri atq; ania ab odore tactu gustu q; luxurie separata. Fatetur em̄ ratōnis sexus velat viriles fertur affectus. hec molliorem studet tenere racionē Ex ois itaq; diuersaz cupidatum mot⁹ mo leuit. Sed vbi mse anima vidit dgeneres aburat he redes. Caro quippe capidicatibus suis quas sibi ipa generauit tanq; sentib⁹ mundi doluit esse confixaz Sed velut corporis quedā atq; aie murus voluptа tas motui praue cupidieatis i nubit. Ergo quādiu mansit in vna domo ꝑspirantib⁹ vicijs inuidia cō sensio nulla videbaē esse diuisio. vbi vo xp̄e ignem quo delicta cordis exureret vel gladiuz q̄ secreta pe netrarē. misit in eras. tunc caro atq; ania regnad oms inouata misericors copulā posterratis eliminat ve diuidāeur gentes m filios dum intempans mot⁹ intempantiam abdicat. ⁊ ania declinat consortium culpe. filij quoq; m pentes diuidunē. dū renouati ho mines vicia vetusta declinant. voluptas q; adolescē tes sensose domus refugit disciplinam ¶ Sed. Ut aliter Per tres significanē qui fidem trinitatis hāe Per duo infideles qui a fidei vnitate dissentiūt. Pa ter aūt diabolus est ciu⁹ filij imitando eramus. sed postq̄z venit ignis ille celestis nos ab muicez separat ⁊ ostendit alteꝝ p̄rem qui est i celis. maē synagoga filia est ecclia p̄mitiua. que ⁊ eam de qua gn̄⁹ duat synagogā fidei ꝑsecutricē sustinuit. ⁊ ipa eadem sina goge fidei veritate ꝺixit. socr⁹ synagoga. Murus ecclesia de gentib⁹ quia sponsus ecclie xp̄us. filij⁹ est synagoge secundum carnez. Synagoga ergo in nu rum ⁊ in filiam est diuisa. que credentes de ꝑtro q; populo ꝑsequitur. sed ⁊ ille in socrum ⁊ in matrem sunt diuise quia volunt carnalem circumcisionē suc scipere.

¶ Cū videritis nubem orientem ab occasu statim dicitis nimbus venit ⁊ ita fit. Et cū austrum flantē dicitis quia estus erit ⁊ ita fit. Hypocrite faciem celi ⁊ terre nostis ꝑ bare. Hoc autem tempus quomodo non p batis. Quid autem ⁊ a vobis nō iudicatis quod iustum est.

¶ Theo. Cum de p̄dicatōe disceptasset ⁊ cā noiaſ sec gladium poterant audientes turbari nescientes quid diceret. Et ideo dominus subdit. q; sicut aere: as dispositiones per quedam signa cognoscunt. sic deberent eius aduentum cognoscere. Et hoc est q; dicit. Cum videritis nubem orientem ab occasu. sta tim dicitis. imb⁹ venit. ⁊ ita fit. ⁊ cum austrū flan tem dicitis. qua est⁹ erit ⁊ ita fit. quasi diceret vo mea ⁊ opera mea indicant ꝑuum vobis. Potestis igitur coniectare qua non veni pacem dare sed bel brem ⁊ turbinem. Ego enim sum nubes ⁊ venio ab occasu id ē ab humana natura ꝑdem multa indue ta peccatorum caligine. Veni etiam ponere ignem id est estum incitare. Cum enim auster ventus exci dus ⁊ opposicus boreali frigidicati. ¶ Beda. De qui ex elmētorum immutatione statum aurarū ꝙl voluerunt. facillime ꝑnoscere potuerunt. Possent eciam si vellent temp⁹ aduēt⁹ domini ex dictis mol ligere ꝓbtarū. ¶ Cirl. ꝓbte em̄ multifarie ꝑtm ciauerunt xp̄i misterium. Dicebat ergo si prudn tes essent ad futura ꝓspectū intendere. nec ignoare futas tempestates p⁹ vitā p̄tem valerent. erit em̄ vent⁹ ⁊ pluuia. ⁊ supplicū futurū p ignem ⁊ hoc si gificatur cū dr̄. ¶ Imb⁹ venit. Decebat eā filius ep⁹ nō ignorare. sez aduēū saluatoris q; q. ꝑdi pietas meruit i mūdū. Et hoc ꝑcatur cum dr̄. Ni gras qua est⁹ erit. vñ in eoꝝ reprehēsionem subdit Hypocrite faciem celi ⁊ terre nostis probare. hoc aūt temp⁹ quomodo non probatis. ¶ Rabius. Sit autem notandum q; necessarie sunt humane vite si derum coniectare dummodo quis vltra mēsuram nō ꝙrat eoꝝ indicia. Est em̄ nonulla de pluuijs futu ris ꝓpere plura quoq; de estibus ⁊ impetu ventо rum vel particularibus vel vniuersalibus. vel vio lentis vel lenibus. Quanta vero commoditas ex eorū cōiectura vite prestetur quis nesciat. Nouerit em̄ nauta pronosticari procellarum pericula Viato ri mutationem aeris. colono fructuū copiā. ¶ Sed. Sed ne aliqui de turba se prophetice lectionis igna ros ꝺpz cursus ꝓbare non posse caularent. vigi lanter adiūgit. Quid aūt ⁊ a vobis ipis nō iudicatis quod iustū est. Oēs eos ⁊ si litteras nesciant natura li tamen ingenio posse dinoscere eū qui ega fecit que nullus alius fecisset supra hominem ⁊ deū esse Vel post huius seculi iustitias iustum creatoris iudi cium esse venturum ¶ Ong. Nisi aūt esset nobis na tura insitum id quod iustum est iudicare nunq; sib⁹ quisquā hoc diceret.

¶ Cum autem vadis cum aduersario tuo ad principem in via da operam liberari ab illo ne forte trahat te apud iudicē & iudex trahat te ex actori & exactor mittat te in carcerem Dico tibi nō exies inde donec ēē nouissimum minutum reddas.

¶ Ubo. Postq̄ ostendit dñs laudabilem discordiā vitē docet laudabilem pacem cum dicit· Cum aūt vadis cū ad eu· ad prin·i uia da op·li·ab illo· R·d· Cum trahit te aduersarius ad iudicium da operam ꝑ omnīb⁹ modis excogites ut absoluaris ab illo Da operam id est & si nihil habeas mutuum ac age ut absoluaris ab illo· ne te cora iudice conuēiat ꝑ sequē·ne forte trahat te apud iudicē & iudex tradat te exactori & exactor mittat te in carcerem ¶ Cyrill· Nō angustias pateris donec nouissimū ultim exigēt Et hoc est quod subdit dico tibi nō exies inde donec etiam nouissimum minutum reddas ¶ Ambr· Videtur michi de p̄sentibus iudicijs dicere & exortatur ad p̄sens iudiciū & de carcere huj⁹mūdi per hec em̄ que apārēt & i prompeu sunt irrationabiles homines se corrigere studuerunt frequenter nō solum ex futuris bonis vel malis cōmonitores ¶ Ambro· Vel aduersarius noster diabolus ē· qui se multiloquijs delictorum ut habeat in supplicio participes quos habuit in errore cōsortes Aduersarius enim nobis ē ois vitiosus· vsus· Demq̄ aduersaria ē nobis nra conscientia· que nos & hic affligat & i futurum accusabit & prodet Dem⁹ igit̄ operam vt dū in hac sumus uie curriculo constituti tanq̄ a malo aduersario ita ab improbo liberemur actu· ne dū imus cum aduersario ad magistratum in via nr̄m cōdemnet arrorem· Quis aūt ē mgr̄atus nisi penes quē eius potestas ē · hic aūt magistratus tradit reum ministris a·s·cum vmos & mortuorum tribuit potestatem scilicet ihū xp̄m per quē occulta redarguunt̄ & improbi opens pena mandat̄· Ipse exactori tradit & in carcerem mittit· Dicit em̄ tollite & mittite illū in tenebras exteriores exactores suos mōstrat esse angelos de quibus dicit· Exibunt angeli & separabunt malos de medio iustoꝝ & mittēt eos i caminū ignis Sed subdit Dico tibi non exies inde donec etiam nouissimū minutū reddas Sicut em̄ qui pecuniam solvere nō prius euacuant seruitij nomē q̄z totus sortis vsq̄ ad minū quodcūq̄ solutionis gen̄ quantitas vltiū solvat̄ Sic compensatione caritatis actuūq̄ relaxatq̄ vel satisfactione quacūq̄ peccata pena dissolvitur¶ Origē· vel aliter Qualiter quatuor psonas hic ponit· aduersarij principis exactoris & iudicis Apud matheum vo ꝑsona ꝑmissa ē principis & pro exactore minister incertus· Discrepāt etiam q̄ de quadrantem ille minutum posuit· Uterq̄ autem dixit nouissimū Cūctis aūt hoibus duos angelos adesse legimus· malum q̄ aduersa exhortat̄· bonum qui apostatam̄ gnādet Ille aūt aduersarius noster quociens peccamus exultat· sciens q̄m habet potestatem apud principem seculi huius qui se miserat exul

emdi & glorīdi· Cum articulo aūt in greco eū posuit vt ex planibus vnū mōstraret· da vnusq̄sq̄ sub sue gētis est principe Da ergo opam ut liberetis ab aduersario tuo siue a principe ad quem te aduersarius trahit habendo sapientiā· iusticiā· fortitudinē & temperantiam· Si aūt dederis opam esto in eo qui dicit· Ego sum via alioquin trahet te aduersarius ad iudicem Dicit aūt trahit· ut ostendat nolentes ad ydem nationem compelli· Iudicem aūt aliū nescio nisi dñm nr̄m ih̄m xp̄m qui tradit exactori· Singuli exactores p̄rios habemus· Dominum̄ exactores si debuimus aliq̄d Si omnib⁹ vniuersa reddiderō· nemo exactor ē & intrepida mente respondeo· nihil tibi debeo Si debitor fuero· mittit me exactor in carcerem nec patet̄ exire nisi debitum oīm ꝓsoluero ista nō em̄ habet exactor potestatem ut mihi saltem quadrantem ꝓcedat Qui donauit debitori quingentos denarios· & alij quinquaginta dñs erat Iste qui exactor ē· dñs non ē sed a dño ad exigenda debita prepositus· Nouissimū aūt minutum dicit gracile & tenue· peccata em̄ nostra aut pigua sūt aut tenua Beat⁹ igitur ē qui non peccat· Secūdo aūt si tenue peccatum habeat inter ipa & tenua diuersitas ē· alioquin non diceret donec nouissimū redderet minutum· Si em̄ parum debet· non egredietē nisi soluat mīutū quadrantem Qui aūt magno debito fuit obnoxius· infinita ei ad reddendum secula numerabunt̄· ¶ Beda· vt aliter aduersarius noster in via ē sermo dei grauit⁹ nr̄is carnalibus desideriis in p̄nti vita a quo liberat̄ qui preceptis eius subdit̄ Alioquin tradetur iudici qua sermone dñi ꝓmpto peccator reus tenebitur in examine iudicis· Quem iudex exactori tradet id maligno spiritui ad vltionem qui mittit̄ in carcerem id est in ifernum· vbi quia semp soluere penas patiē do· sed nunq̄ psoluendo veniā consequi non potent nūq̄ exinde exibit sed cum terribilissimo serpēte diabolo perpetuas penas luet·

Ca. xiii.

Herant autem quidam ipso in tempore nunciantes illi de galileis. quoꝝ sanguinem pilatus miscuit cum sacrificijs eoꝝ. Et rn̄s dixit illis putatis q̄ hi galilei p̄ oib⁹ galileis pc̄ores fuerūt q̄a talia passi sunt Non dico vobis Sed nisi penitentiam habueritis. omnes similiter peribitis. sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris i siloa & occidit eos putatis quia & ipsi debitores fuerunt ꝑ omnes hoies habitantes in iherusalē Non dico vobis. sed si n̄ pēntentiam egeritis omnes sic̄ peribitis.

¶ Ilo· Quia de penis peccantium fecerat mentionem· opportune nunciat̄ quozundā peccatū penam· Ex cuius exemplo etiā alios peccatoribus penā comminatur· vnde dr̄· Aderāt aūt quidā ipso in tpe nunciates illi de galileis· quoꝝ sanguinē miscuit· pilat⁹

cū sacrificijs eoꝝ. ¶ Cinl. Erant em̄ sequaces dog matū unde galilei. cui⁹ mēbonez lucas in actibꝫ apostolox. hoc ꝙ dicebat ñ oportere quēq; vocare dñm vñ quāplures eox. ꝺa cesarē nō fatebant dñm a pilato puma fuit dicebant eā nō oportere alias a statutis victimis in lege moysi offerri deo. vnde ꝓhibebāt statucas a ꝓpli victimas ꝓ salute imperatoris & ꝓpli romani. Pilat⁹ g⁹ indignat⁹ in galileos. iussit iḿ ipas victimas ꝙ ritu legis se offerre putabāt occidi. Hoc ꝙ sanguis offerētū oblatis victis misceretur. credebat aūt vulgo iustissie ꝓidos talia passos esse quasi scādala semīantes in ꝓpto & incitātes pncipes in odiū subditox narzauerūt hec saluatori volēnes pape ꝺo a sup hoc videreť. Ipe aūt peccatores hos esse ponit. Non tñ ꝺ assent talia passos esse cāq; peiores nō parentibꝫ. vñ sequē. & rūdēs dixit illis putatis ꝙ hi galilei p̄ ommb galileis peccatores fuerūt. quia talia passi sunt nō dico vobis ¶ Crisť Punit em̄ de⁹ quosdā peccatox amputans eox neḡā & pnā illic statuēs arleuiorē & plene se monēs eos ab alijs & vultes i malicia corrigēs p hox dānationē. rursus alios ꝺ non punit. vt si sibi cauerit penitētes pñtez pnā effugiāt & fuēm suppliciū. si vo pseuerauerit maius patiantur tormentum. ¶ Ite⁹ Manifestat & ꝺ ꝺa quecū ꝙ ex iudicijs accidūt in reox suppliciū. nonsolū iudicialiū pēaꝝ sꝫ eaā nutu dei cōmīgūt. vñ siue iusta siue iniusta ꝓcurate punire iudex. siue aliud intendēs ꝺēnet ꝓmendandū ē negotiū diuine censure ¶ Cinl. ista em̄ ouēs g⁹ ꝓtectas ab maximis i fidēs occasiōe ꝛuigiōis ꝺatas subiūgit. si penitētiā habueritis & ñ cessaueritis conspirare ꝺ pncipes. qꝺ nutu diuino non agitis. oīs sit vel similiť pibitis & vr sanguis vris victimis giū gecur ¶ Crisť. In ꝺ ať oīs ꝙ illos ꝓ misit talia pati ut viuētes alienis pictis terris fierēt regni heredes. qꝺ igiť dices vt melior ego fiā ille puniť. non iō sꝫ punit ꝺē ꝓpť ꝓa crimina. sit vo ex hoc vidē tibi salutis materia. ¶ Beda. sꝫ ꝺa pnam nō habuerūt. xl. dñice passiōis anno venientes romani ds destruabat pilat⁹ ad eox gentez petens & mapietes a galilea. vñ dñica pdicatio cepit. radiat⁹ ipiaz gētem deleuerť. & nonsolū atria tēpli quo sacrificia deferri pseuerāt. sꝫ ipetuosa dom⁹ humano sanguine fedarunt. ¶ Crisť. Turex aūt alij decem & octo obruti fuerant a quadā turre. ꝺ ꝺo eadem subdit dicēs Sicut illi xviij. sup quos cecidit turris in syloa & occidit eos. putatis ꝺa & ipi debitores fuerūt. pter oīa hoies habitātes i ierusalem. nō dico vobis. non em̄ hic oēs punit dās alijs iducias penitēdi. nec em̄ cūctos fuit punitōi ꝛfuat ne pces ꝓuidentiā abnegarent. ¶ Ite⁹ vna ať ēnis ꝙatur tot cuitati ut ꝓ tocū pereat. vnde subdit. sꝫ si nō pnīam egeritis oīs simiľ pibitis. q. ꝺ. tota ciuitas paulop⁹ occubabit si pseuerauerit idigene in infidelitate ¶ Im. Distice aūt in ill ꝙꝺ sanguinē pilat⁹ miscuit cū sacrificijs eox figura quedā videť eos tangēs q̄ cor du diabolico nō pure offerē sacrificium. ꝙꝺ oro est in peccatū. siť de iuda scriptū est ꝙ ꝓditionē sanguis dñi inť sacrificia posit⁹ cogitabat. ¶ De. pilat⁹ ei q̄ mēḡatur os malleatoris diabolū fecit. sēp cedere

patū sanguis peccatū. sacrificia bonas ādōes exp̄mūt pilat⁹ g⁹ sanguinē galileox cū sacrificijs eox miscet qñ diabol⁹ elemosinā & cetera bona fidelū vt carnis delectacōe ut humane laudis ambitōe. uel qualibet alia peste ꝓmaculat. illi eā ierosolime a ruina Ens oppressi fecit iudeos ꝙ penitere nolueť cū meḃis suis esse piuros ne frustra. xviij. q. mis apud grecos. eisdem literis quibus nomen ihesu inspicere ꝓmitur. fecit aūt iudeos ꝺ maxie piuros q̄ nomen saluatoris recipere noluerť. Illa Ens fecit illū qui est turris fortitudinis que mentio ē in syloa que inspectat missus. fecit em̄ eū ꝙ miss⁹ a patre venit in mundū ꝙ omīs sup quos cecidere conteret.

¶ Dicebat autem hanc similitudinem arborem fici habebat quidam plātatam in vinea sua & venit querens fructum in ea. & non inuenit. Dixit autem ad culturem vinee. Ecce anni tres sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac & non inuenio. Succide ergo illā vt qꝺ ecciā terrā occupat. At ille rndens dixit illi Dñe dimitte illā & hoc anno vsq; dū fodiā circa illā & mittam stercora Et siquidez fecerit fructum. Sin aūt in futurum succides illam.

¶ Circus. Iactabant se iudei ex eo ꝙ xviij. pierant ꝓpt vo oīs remāserē illesi. unde ꝓmit eis hanc parabolam dñs. em̄. Dicebat aūt hanc similitudinē arborem fici habebat quāꝺ plantatā in vinea sua. ¶ Am. Dilecta dñi. sabaoth erat quā dedit in rapinā genti. Vbera aūt synagoge arboris ist⁹ ꝙacio est ꝙ sic ista arbor redūdat folijs fluentibꝫ. spē possessoꝝ suox cassa speratox. puentuū expectacōe delectat. ita etiam in synagoga dū doctoēs a⁹ opibꝫ inscūdi vbera eiī velut foliis rēdūdantib⁹ gratie iamis umbra legis exuberat. hec eciā sola arbor ab initio germinat poma p florem & poma deciduē ve poma succedāt. nisi eī aliqua ꝓx parata nec deadunt. Terni ꝓmū synagoge ꝓpt⁹ velut in utili deadit fructū ve de pinguedine religiōis ātique nou⁹ ecclie ꝓlus emergēs. ꝓmitī ex israel grossi maturescētes exēplo pulcherrimo rū grā fructū eterne ꝓlixe ꝙꝺ dñi. Sed ibitis sexij. tbronos. nōnūq; eī ficū ista ñ synagoge sꝫ malicie & iprobitatis figurā putāt. hi eī i nullo culpe ñ ꝙ p speciē gñ⁹ eligūt. ¶ De. Ipe ať oīs synagogi g moysen instituit i carne nat⁹ agnit & crebri⁹ in synagoga docēs fructū fidei ꝛfuit. sꝫ pharisecox mīe nouerit. vñ sequē. & venit fructū q̄rens in illa & nō inuenit ¶ Amb. Querebat ať dñs nō qua fructū ficulnee de esse nescirent sꝫ ut oīderet in figura ꝺa fructū synagoga iā hēre debere. denīq; ex sequēnti docet nō se aīe ep⁹ venisse ꝺ p tpm̄ veie. sic em̄ habes. dixit aūt ad culturē vinee. ecce āni tres sūt ex quo venio q̄rens fructū i ficulnea hac & nō inuenio. veie ad abrahā. veie ad moysen venit ad mariā ꝺ est veie in signaculo venie in lege. venit in corpore. Quem eius exbeneficijs recognoscim⁹. Ubi punitio. Ubi sanctificatio. Ubi iustificatio est. arūatio

Abi iustificato est·circūcisio purificauit·lex sāctifi
cauit·gratia iustificauit·ergo populus iudeoꝝ neq
purificari potuit·quia circūcisionē corporis nō ani
mi habuit Neq sanctificari quia virtutem legis ig
norans carnalia magis q̄ spiritalia sequebat Neq
iustificari quia dictorum suoꝝ penitentiam non ge:
rens gratiam nesciebat·merito ergo nullus fructꝰ
in synagoga inuentus est·& ideo iubet exadi·De qui
bus dicit Bacca ergo illam ut quid etiā terram occu
pat Genus aūt culturę & fortalitia ille in quo eccle
sia fundamentū est plāgiens aleꝝ ad gentes·se au
t̄ ad eos qui ex circumcisione sunt esse mittendum
religiose ne occidatur meruenit·Fretus vocatione
sancti populum iudeoꝝ p ecclesiā posse saluari·vñ
legit Ille videns dixit illi·Domine dimitte illā
& hoc anno eto duriciam·superbiamq iudeoꝝ causas
diu simulatas agnouit ideoq venit excolere qui ve
nerat reprehendere·Dñe subdit vsq̄dum fodiā
circa illam Mollicie dura cordis eorum aptidis ligo
nibus alte fodienda ne radicem sapientie terrarum
cernus obruat et abscondat·Subdit aūt Et mit
tas sterc⁹a·id ē humilitatis affectum per quem in
mysterium xp̄i eruam iudeus forte existimaē fructuo
sa·vñ subdit Et si quidem fecerit fructum·bene·s·
ne sin aūt m fructꝰ succides illam· Beda Q̄d
quidam p romanos factum ē a quibꝰ gens iudea suc
cisa a terra promissionis expulsa ē Aug·de ver
bis dñi·vel aliter eorum·arbor ficulnea genus hu
manū ē·Primus em̄ hō qui peccauit folijs ficulnee
pudenda velauit·hoc ē mēbra vnde nati sumus·
Theophilus·Sed & quisq nostrum ficus est in
vinea·hoc est in ecclesia·vt in hoc mūdo plātata
Gregor·i omel·Certo aūt dñs ad ficulneam ve
nit·qua naturā generis humani ante legē·sub lege
sub gr̄a expectādo·admonēdo·visitādo·recisit Sz tñ
in tribus āis fructū se nō inuenisse conquenē·quia
aut eorum prauoꝝ mentes nec inspirata lex naturali
congrue nec precepta erudiunt·nec incarnationis
eius miracula conuertūt Theo·tertio etiā natura
fructū petita non tribuit·semel quidem cum in
parabolo pausatum sumus preceptū Secūdo aūt cū
in lege vetitū conflauerunt·tertio cū saluatorem re
cusarunt·q̄ & triēnium meliorandū ē pro tribꝰ etati
bus puerili virili & senili Gregor·i omel·Sed cū
magno amore audiendum ē qđ dr Succide eam ut
quid terram occupat Vnusquisq em̄ iuxta modum
sibi creditum locū vite pātus tenet·si fructum bone
operationis nō exhibet·velut infructuosa arbor terram
occupat quia in eo loco in quo ipse est et alijs opam
si occasionem negat Isaac·proprium enim est di
uine pietatis nō silenter penas infligere·sed pre
mittere minas reuocando ad penitentiā·sicut minitus
est·vñ & nūc cultori dicit·succide eā Prouocās
quidem ipsius ad curam eius·suscitans vero sterilem
animā ad producēdos debitos fructus Gregor⁹
Plyn·Igit̄ nec nos feriamus subito·sed paulatī
mansuetudine·ne sacemus ficum potentem ad huc fruc
tum facere·quā forticam curabit peritus custodis stu
dium Unde & hic subditur Et ille respondens dixit
illi dimitte illam hoc anno vsq̄dum fodiam circa il
lam Greg·i omel·Per culturem vinee prepositor⁹ ordo exp̄mit·qui dū presulatecclie dñice vinee
curam gerūt Theo·vel pater familias deus pat̄
est·Cultor vero xp̄s qui ficum amputari ne sterilē
non patitur·quasi ad patrem diceret·Si per legē
& ꝓphetas fructum penitentie non dederūt·mas eos
irrigabo passionibus & doctrinis·& fossuram dabūt
obedientie fructum Aug·de ver·dñi·vel colonꝰ
qui intercedit est ois sanctus qui intra ecclesiā orat
pro eis qui sunt extra ecclesiam dicens·Dñe dimitte
illam·hoc anno id est tempore isto sub gr̄a vsq
dum fodiam circa illam Circūfodere est humilitatē
& patientiā docere Fossa em̄ ē humus ēra Sterc⁹ aū
t̄ bono intelligendus est·Si fructū dat sordes cultoris
dolor ē peccatis Qui aūe agrū pūgat·i sordib⁹ agāt
& veraciter agant Greg·i omel·vel peccata car
nis stercora vocantur·ex stercore igitur ad fructū
resurgit arbor·quia de consideratione peccati ad bo
na se opera resuscitat animus Sed fit plerūq qui i
crepationes audiūt·& tamē ad penitentiā redire cō
temnunt·Propter qđ subdit·Et si quidem fecerit
fructum Aug·de verb·do·Bene·s·erit Sin autem
in futurum succides eam·quādo·s·in iudicio venies
iudicare vivos & mortuos·Interim mō parcitur·
Gregor·i omel Qui autem nunc non vult ad se
cundi catem pinguescere p increpationē illic cadit·
vnde iam resurgere p penitentiam non valet

Erat autem docens in synagoga eorum
sabbatis Et ecce mulier que habebat spm̄
infirmitatis annis decem & octo.& erat icli
nata.nec omnimo poterat sursum respicere
Quā cum vidisset ihesus vocauit ad se.et
ait illi Mulier dimissa es ab infirmitate tua
Et imposuit illi manus & confestim erecta
est & glorificauit eum Respondens autem
archisinagogus indignās quia sabbato cu
rasset hominem ihesus.dicebat turbe Sex
dies sunt in quibus oportet operari. in his
ergo venite & curamini & non in die sabbati
Respondit autez ad illum dominus & dixit
hipocrita vnusquisq vestrum in sabbato
non soluit bouem suum aut asinum a p̄sepio
& ducit adaquare Hanc autem filiam abra
he quā alligauit sathanas ecce decē & octo
annis nō oportebat solui a vinculo isto.die
sabbati & cum hec diceret. erubescebāt om
nes aduersarij eius & omnis populus gau
debat in vniuersis que gloriose fiebāt ab eo
Ambro·Cito qđ de synagoga dixerat. indicauit·
ad ipsam vsq arborē venisse se monstrat·qui i eadē
p̄dicabat·vnde dr Erat aūt docens in synagoga eoꝝ
sabbatis Unde·Docet quidem non seorsum·sed i sy
nagogis secure m nullo dubitās nec aliquid contra
legē moysi facuens·Sabbato autem quia tūc iudei

legi vacabant. ¶ Cirl. Ad expugnationem autem corruptionis & mortis & inuidie diaboli contra nos prodijt incarnatione verbi Et hoc aparet ex ipis euāgelijs Sequitur enī Et ecce mulier que habebat spīm infirmitatis annis .xviij. Dicat aūt spīm infirmitatis quia mulier hec patiebat atrocitate diaboli derelicta a deo ꝓpter ꝓpria crimīa vel ꝓpter transgressionem ade. ob quā humana corpora infirmitatem & mortem incurrerūt Dat aūt sup hoc deus diabolo potestatem. ut hoies mole aduersitatis depressi velint ad meliora trāsire Venus autem infirmitatis oīnde dicens Et erat inclinata. nec omnino poterat sursū respicere ¶ Basi. Pruto. siquidē caput humi deflexum ē. terram cernit Caput hois erectum ē in celum oculi supna conspiciūt Conuenit enī et querere supna trāscendere terrena imitatu ¶ Cirl. Ostēdēs aūt dominus aduentum suū in hunc mūdum dissolutū esse humanaꝝ passionū. mulierem sanauit vī sequit Quā cū vidisset ihesus vocauit ad se. & ait illi Mulier dimissa es ab infirmitate tua Vox aptissima deo. plēa maiestate supna Fugat enī morbo impatorio nutu qui etiā manus illi imponit Sequitur enī imposuit illi manus & confestim erecta ē & glorificabat deum. in quo oportet perpendere sacrā carnē induisse virtutem diuinā Erat enī ipius dei caro. nō autem alicuius alterius quasi separatim existēte filio hois a filio dei. sicut falso aliquibo visum ē Ex ingressu synagoge presul postq̄ vidit femīnā humi reptantem solo tactu erectā & diuina referentem magnalia ardens domini gloria. irretitur īuidia. arguitq̄ miraculum quasi videret sollicitari pro sabbato. vī sequit Respondens aūt archisinagogus indignans quia sabbato curasset hominē ihesus. dicebat turbe esse dies fuit in q̄bus oportet opari. in his g̃ vēite & curami & non in die sabbati Notat̄ ceterus diebo dispersos & ꝓpria vacātes opibo nō sabbo vidēre & miran prodigia dīi ne forte cōtr. s. dicē lex ꝓhibuit ab ope manuali die sabbati abstinere. nūquid ab eo qđ verbo & ore fit. Oportet ergo cōmedere & potare ac loqui & psallere i sabbato Et si nec legem legis. curabi sabbatum Ceteꝝ si manuale opꝰ lex prohibuit quomodo manuale opus est fciam vbo ingere.

¶ Ambro. Denīq̄ & deus ab opibus mundi quieuit nō ab opibo quibo semp̄iterna & uigis opato ē. sicut filius ait Pater meus vsq̄ mō opat̄. & ego operor. vt ad similitudinē dei secularia nostra opa nō religiosa cessarent Vnō dīs specialiter ei respondit Sed cur enī Respondit aūt ad illum domīm & dixit hipocrita Vnusquisq̄ vrm i sabbato nō soluit bouem suū aut asinū a presepio. & ducit ad aquare. ¶ Da filius Hipocrita ē qui i theatro assumit alienam psonam. sic & i vita psentī quidam alia gerunt i corde & alia superficialiter ostendunt hominibus ¶ Cnf. Jesū igit̄ dixit hipocritam principem synagoge. qua facē habebat legis cultorib Oēs vero eius erat versutia & mundi Non enī turbat̄ ꝓpter sabbatum quia violatur. sed ꝓpter xp̃m quia glorificat̄. tu tamen attende q̄ vbi quidem opus fieri iussit. sicut cum paralitico iussit grabatum tollere. trāstulit sermonē ad manus conuicēs eos p dignitatem patris cum dixit. pr̃meus vsq̄modo opat̄. & ego operor. hic aūt vbi totum faciens vero mīl aliud adijcit ex his que ipi faciebāt calumnīā soluit ¶ Cirl. Arguit aūt archisinagogꝰ. ut hipocrita dum bruta quidem aduquat in sabbato mulierem vero non magis genere q̄ fide filiā abrahe ñ dignū putat solui ab egritudinis vinculo vī subdit Hāc aūt filiā abrahe quā alligauit satha nas ecce .xviij. annis nō oportuit solui a vinculo istius die sabbati Videbat siquidem mulierē tanq̄ quadrupedia cernere terram. q̄ hoīm statura recipere. dūmodo xp̃s nō magnificaret Illō aūt erat eis quid responderent. sed ipi sibipis erant irrefragabīl reprehensio. vnd sequit Et cum hec diceret. erubescebant omnes aduersarij eius Sed populus quasi cōmoda ex miraculis consequēs letabat de signis. vnd sequit Et omis populus gaudebat i vniuersis q̄ gloriose fiebant ab eo. nam claritas operis omnē questiōis soluebat apud eos qui nō querebāt mentis dubietatis ¶ Gregor. i omel. Quid hoc aūt hoc significat ficulnea infructuosa qō mulier inclinata. humana enim natura ad peccatum ex voluntate corruēs quia fructum obedientie ferre noluit. statum rectitudis amisit & hoc significat ficulnea reseruata qđ mulier erecta ¶ Ambro. Vel ficus synagogā figurat. Denīq̄ i muliere infirma quasi ecclesie figura succedit que cū mensurā legis & resurrectionis impleuerit. i illa quiete perpetua in sublime erecta fastigiū inclinationem nostre infirmitatis sentire ñ potuit. nec aliter curari potuisset hec mulier. nisi qua legē implenit & gram. Ista i decē verō legis p̃fectio ē. i octauus numerus resurrectiōis plēitudo ¶ Ore. i omel. vel aliter. sexto die hō factus ē. atq̄ eodem sexto die opa cuncta dīi perfecta sunt Senarius aūt numerꝰ i trigonū ductꝰ xviij. facit ꝗa ergo hō qui sexto die factus est. perfecta opa dñe noluit. sed añ legē sub lege atq̄ exercitio inchoatus gre infirmus extitit. xviij. annis mulier curua fuit ¶ Aug. de ver. do. Qđ ergo significat triennium i arbore. hoc .xviij. anni i illa muliere qua ter seni. xviij. faciunt. Curua aūt erat sursum aspicere nō poterat. ꝗa sursū corda sine cā audiebat.

¶ Ore. i omel. Ois. n. peccator terrena cogitans celestia nō requirēs. sursū respicere nō valet. ꝗa cum desideria inferiora sequit a mētis sue rectitudine curuat̄. & b̃ sp uidet qđ sine intermissiōe cogitat vocauit eī dīs & erexit ꝗa illuminauit & adunit. vocat. n. q̄s si non erigit. ꝗa plerūq̄ videꝰ q̄ agēda fuit. sopa impleꝰ. vlcera enī culpa obligat mentē. ut nequaq̄ surgere possit ad rectitudinē Conat̄ & labit. ꝗa vbi diu spōte pstitit. ibi cū noluerit cadit ¶ Amb. Opus aūt sabbati signū futuri ē. q̄ vnusq̄sq̄ pfunctꝰ lege & gra p misericordiā dei corpee fragilitatis molestiis exuet Cur aūt aliud aīal mdicauit nisi ut ostēderet futuꝝ vt iudaicus & gentilis populus sum corpus estuq̄ mūdi bꝰ omīa fōtis vbertate depōat & sic p euocatiōē duoꝝ ꝓtoꝝ ecclia; saluā futurā ¶ Ve. filia aūt abrahe ē aīa quecūq̄ fidet. vel ecclesia de vtroq̄ ꝓto ad fidei vnitatē collecta. idem gentilitatis ē bouē vel asinū solutū a p̃sepio potū duct. qđ ē filiam abrahe a vinculo nāe melancholie erigi.

¶ Dicebat ergo cui simile est regnum dei
& cui simile esse existimabo illud? Simile est
grano sinapis qđ acceptū hō misit in ortū
suum & crevit & factum est in arborem ma-
gnū Et volucres celi requieuerūt i ramis
eius Et iterū dixit Cui simle estimabo re
gnū dei? Simile ē fermēto qđ acceptum mu
lier abscondit in farine sata tria donec fer
mētaretur totum

¶ Rio. Erubescentibus aduersarijs & populo gau
dente de his que gloriose fiebāt a xp̄o profectū suū
ĝelizando sequētur sub quibus dā similitudinibo mam
festat. Vñ dr Dicebat ergo cui simile ē regnū dei
vel cui ē estimabo illud? Simile ē grano sinapis
¶ Rabā. Mio loco granum sinapis legitur vbi cō
tinet Ergo si regnum celoꝝ sicut granū sinapis
& fides sicut granum sinapis. fides ē vtiq regnū
dei qđ intra nos ē. granū quidem sinapis res ē
vile & simplex. si eam ceperis. vim suam fundit. Et si
ne simplex primo videt. sꝫ si atteraē aduersis gra
ris tritus effundit. grana sinapis mirabiles sunt.
habent odorem fidei. sꝫ latebant. venit persecutio cō
tra fidē gladio. p totus mundi termios grana sui
spargere martyrij. Ipse etiam dñs granum ē sinapis
in volute ut diceremus xp̄i bonus odor sumus se-
men volut velut granum sinapis. qđ acceptum
hō misit i hortum suum In horto eiꝰ xp̄s captus &
sepultus ē Vbi ebā resurrexit & factus ē arbor. vñ
sequē Et factum est i arborem magnā. dñs enim nr̄
granū ē cum sepultꝰ in terra. arbor cum eleuatꝰ in ce
lum Et etiam arbor mundū obumbrās. vnde seqē
Et nidificāt volucres celi i ramis eius Potestates
aliquas & quascuq spiritalibo sacris euolare merue
runt ramus ē petrus ramus est paulus. in quorum
libris & quoldam disputationū recessus qui eramus
longe assumptas virtutum remigijs aduolamus. gꝰ
mentū i hortum suū xp̄m hortus vtiq ē locus ple
nus florum. in quo gr̄a tui operis efflorescat & mul
tiplex odor vane virtutis exhalet ibi sic xp̄ē vbi
fructus est semmis. ¶ Cirillus. Vel aliter regnum
dei est euāgelium p qđ acq̄rimus posse regnare cum
xp̄o Hic igit sinapis semen surgat quidez quātitate
ceteribus olerum aliorū Crescit aūt a deo ut ptimū
fuit vaticinium auū. sic & saluatoris doctrina pēs
plurimo erat i principio. sꝫ postea recepit augmētū
¶ Beda. Hō autem xp̄s ē. hortus ē ecclesia eius
in qua spiritalis excolenda & hō dicit granū accepisse. qa
tenuia que nobis cum p̄re tribuit ex diuinitate nobi
scum accepit ex humanitate Creuit aūt euāgelij p
totum orbem cunctum diffamata p orbem. Crescit & in
uires roborat. dum credentes quia nemo repente fit perfec
tus adiungit non herbas que velociter arescunt sꝫ
arborem intat exurgit. Rami huiꝰ arboris dogma
tum sunt diuersitates. in quibus aie caste veritū pē
dent ad fugam tendentes nidificant & requiescunt.
¶ Ydio. Vel hō quilibet granū sinapis id ē euāge
lici frumēti. accipiens i hortō aie sue seres arborē
magnā facit. ut & ramos p̄ducat & celi volatilia id
ē qui terrenis supemmet i ramis predicationis id
ē in expansis considerationibus requiescunt. Paulꝰ
em quasi granū modicum accepit a mīe rudimētū
sꝫ plantans illud in mundano suo. produxit multas
& bonas doctrinas in quibus habitant. qui sunt intel
lectu excelsi Puta dionisius iherotheus & alij quā-
plures Deinde simile dicit fermento regnum dei Se
quitur em Et iterū dixit Cui simile estimabo illud
simile est fermento ¶ Ambro. Plenq fermētū xp̄m
putāt. quia fermentū ex farina venit non specie ge
neris suo prestat. Sic & xp̄us ex patribus eālis cor
pore sed dignitate incomparabilis p̄eminebat. igit
sancta ecclesia typum mulieris figurat. de qua sub
ditur. Qđ acceptum mulier abscondit in farine sata
tria donec fermentaret totum. ¶ Beda. Satum ē
genus mēsure iuxta morem provincie palestine vnū
& dimidium modium capiens ¶ Amb. Si anna aē hꝰ
mulieris nos sumus que dūm ibm in tenoribus nr̄e
mentis abscondit. donec nr̄a secreta penetralia calor
sapientie celestis obducat Et quia in tribus mēsuris
absconditum dicit esse fermentum. congrue ipsum ē
ut dei filium crederemus absconditum in lege ac op
tum i prophetis euāgelicis predicationibo adimpletuz
Qđ tamē sequi iuuat qđ ipse dñs docuit fermentū
esse spiritalem doctrinaz ecclesie Ecclia aūt renatū
hominē in corpore & aīa & spū fermento spiritali san
ctificat. cum tria hec pari quadam cupiditatum lāce
consentiunt & equalis aspirat concordia voluntatum
Itaq si in hac tata tres mensure in eodem māserint
donec fermententur. & fiant vnum. erit in futurum
diligentibo xp̄m indissolubilis cōmunio ¶ Theo. Vel p
femina intelligas animā. tria vero sata trium par
tem eius rationabilem irascibilem & cōcupiscibilem. Si
igitur aliquis in hac trina parte condident verbuz
dei. faciet hoc totum spirituale. ut nec rationale pec
cet in documentis. nec ira aut concupiscentia enor-
miter ferātur. sed conformentē verbo dei ¶ Aug. de
ver. do. vel tria sata farine genus humanū est. qđ de
tribo noe filijs ē repletum. Qui mulier que abscōdit fer
mentum dei sapientia ē ¶ Euse. vel aliter Fermētū
dñs noīat spūsanctum quasi virtutem procedentem
ex semine id ē vbo dei Tria aūt sata farine significa
cant notam p̄ris & filij & spūsancti. quā mulier id ē
diuina sapientia & spūsanctꝰ largit ¶ Beda. vt fer
mentū dilectionem dicat que feruere facit & exāstat
mentem abscondit ergo mulier id est ecclesia fermē
tum dilectionis in tata trina qua p̄cipit ut diligam⁹
deum ex toto corde. ex tota aīa. & ex tota virtute.
& hoc donec fermentetē totum id ē donec caritas to
tam mentem in sui perfectionē cōmutet qđ hic inchoa
tur sed in futurum perficietur.

¶ Et ibat per ciuitates & castella docens
& iter faciens in iherusalez Dixit autem illi
quidam domine. si pauci sunt qui saluant?
Ipse autem dixit ad illos Cōtendite intra
re per angustam portam. quia multi dico
vobis querunt intrare & non poterunt Cū

autem intrauerit paterfamilias & clauserit hostiū & incipietis foris stare & pulsare hostium dicentes Domine aperi nobis Et respondens dicet vobis. nescio vos vnde sitis Tunc incipietis dicere Manducauim⁹ coram te & bibim⁹ & in plateis nostris docuisti Et dicet uobis Nescio uos vñ sitis discedite a me omnes operarij iniquitatis ibi erit fletus & stridor dentium cū uideritis abraam isaac & iacob & omnes pphetas in regno dei vos aūt expelli foras & venient ab oriente & occidente & aquilone & austro & accubent in regno dei. & ecce sunt nouissimi qui erāt primi & sunt primi qui erāt nouissimi.

¶ Ilo. Premissis similitudinibus de magnificentia euangelice doctrine cuius diffusionem vbique predicando intendit vnde dicit & ibat per ciuitates & castella docens & iter faciēs in hierusalē ¶ Theo. Non enim sola parua loca visitabat sicut faciunt qui simplices fallere volunt neq; solas ciuitates vt ostentatores faciunt & gloriam querentes sed sicut communis dns & pater omnibus prudens oia arcubat. non aūt usitabat multa propter vitans hierusalem ac si timeret legis peritorum reprehensiones aut mortem que poterat inde cōtingere vnde subdit Et iter faciens in hierusalem. nā vbi plures erant egroti ibi se medicus magis ingerebat Sequitur ait aūt quidam illi domine si pauci sunt qui saluandi ¶ Ilo. Que quidem questio ad hoc pertinere videt de quo supra agebat Dicā in premissa similitudine dixerat. q requieuerunt volucres celi in ramis eius p quod colligi potest multos esse qui salutis requiē consequerent Et quia ille vnus pro omnibus quesierat. dominus non singulariter ei respondet Unde sequitur Ipe aūt dixit ad illos Contendite intrare p angustam portam ¶ Isaac. Sicut enim in via terrena exitus a recto multum latitudine habet. sic q egredit a tramite ducente ad regnū celorum in multa latitudine erroris regit Rectum aūt iter est angustum qualibet declinatione periculosa existēte. siue dextrorsum siue sinistrorsum sicut in pōte a quo vtrique diuertens flumini immergit ¶ Cyri. Angustia etiam porte erumnas & patientiā sanctorum significat. sicut enim pugnarum victoria attestat militis strenuitatem sic peregrinū efficiet valida perpessio laborum & tempestatum ¶ Cyr. Quid est ergo qd dominus alibi dicit. iugum meum suaue est & onus meum leue Non quidem contraria dicit. sed hoc dictum est propter temptationū naturam. Illud vero propter affectum trānseuntium Est enim molestum aliquid naturale facile reputant qui id affectantes amplectimur Si etiā via salutis augusta erat in introitu tamen postquam quis intrauit ad latitudinem. Econtrario vero lata deducit ad interitum ¶ Greg. xi. moral. Diues vero aūt anguste porte introitum pmisit Contendite. quia nisi mentis contentio feruerit vndas mundi nō vincitur. per quā anima semp ad ima reuocatur ¶ Cyri. Non videt aūt dns satisfacere querenti veru pauci sunt qui saluandi. dū declarat viā per quā quisq; potest fieri iustus. Sed dicendum q mos erat saluatoris. nō respondere interrogantibus sm q eos videbat. quociens inutilia querebant. si respiciendo q vtile audirent posset Quod aūt cōmodi conueniret audientibus scire an multi sint qui saluent an pauci necessarium aūt magis erat scire modum quo aliquis quisq; ad salutem. Dispensatiue ergo ad questionis vanitatem nihil dicit sed trāsfert suum sermonem ad rem magis necessariam ¶ Aug. de ver. do. vel aliter Cōfirmatur dns qd audiunt sci q pauci sint qui saluent. quia per angustam portam pauca merces Alio autem loco hoc idem ipe ait Arta est via que ducit ad vitam & pauci sunt. qui ingrediuntur p illā Unde si subdit. q multi dico vobis querunt intrare ¶ Ded Saluator amore prouocat Et non poterunt ibi veteris aperitate desuetudinis ¶ Basi. Claudat enim anima quādoquidem confuderat eterna. eligendo virtutem. qui presentia respicit deseruendo illecebras. hic fruitē ora carnis. illic subiectionē ipsius. hic ebrietatem. illic sobrietatem. hic dissolutos risus. illic copiam lacrimarum. hic choreas. illic orationes. hic fistulas. illic fletus. hic luxuriam. illic castimoniam ¶ Aug. de verbis dñi Non autem contrarius sibi est dns qui dixit. q pauci sunt. qui intrant per angustam portam Et alibi dicit Multi ab oriente & occidente venient Pauci sunt in comparatione pdictorum. multi in societate angelorum Pauci videntur grana quādo area cruratur. sed tanta massa processura est de area hac vt impleat horreum celi ¶ Cyri. Qui aūt detestabiles sint qui intrare non possunt. p euidens exemplum declarauit subdens Cum aūt intrauerit paterfamilias & clauserit hostium incipietis foras stare & pulsare hostium dicentes Domine aperi nobis Sicut si paterfamilias qui multos ad conuiuium vocauit ingresso eum conuiuas & hostio recluso. postmodum pulsantes aduenientes ¶ Beda. Est aūt paterfamilias xp̄us qui cum vbique ex diuinitate sit. illis iam ineē esse dicit quos in celo presens sua visione letificat. sed quasi foris est his quos in hac peregrinatione certantes occultus aduuat Introibit vero cum totam ecclesiam ad sui contemplationem perducet Claudet hostium cum reprobis locum penitentie tollet qui foris stantes pulsabunt id est a vitis segregati Quisenscordiam qui cōtempserunt frustra implorabunt Unde sequitur Et respondens dicet vobis nescio vos vnde sitis.

¶ Greg. q. moza. nescire dei improbare est. sicut & nescire mentiri vir verax dicit. qui tibi p mendacium designatur. non qui si mentiri velit. nesciat. sed qui falsa loqui veritatis amore cōtemnat Deicatus igitur lumen tenebras quas reprobat. ignorat Sequit. tūc incipietis dicere manducauimus coram te & bibimus & in plateis nris docuisti ¶ Cyri. Hoc israelitas cōuenit qui sm ritum legis offerētes deo victimas edebant & gaudebant Audiebāt q in synagogis libros moysi qui in suis scripsis nō que sua sunt. sed que deus tradebat ¶ Theo. Vel simpliciter ad israelitas dicit eo q ex eis xp̄s sm carnem natus est. & cum eo cōmedebant & bibebant & eum predicantem audiebant. si & xp̄i amis hec cōgruēt. nos em cōmedim⁹ corpus xp̄i & bibim⁹ sanguinē eius quotidie ad missam mistica accedentes. docetq; in plateis animaq; nostraq;

¶ Beda. vt mistice manducat corā dño & bibit. q̄ verbi pabulū aut de suscipit. vnde quasi exponendo debeur In plateis nr̄is docuisti Scriptura enim obscuriozib⁹ cibus ē. quia quasi exponendo frangit & manducando glutit Potus ē i apertioribus vbi ita sorbet sicut mueminē. non aūt festiuitatū epulas uastat. quē fidei pietas nō commendat Non scientia scripturarū notū deo facit. quē opus iniquitatis arguum ostendit. vnde subdit Et dicet vobis. nescio vos vnde sitis discedite a me oparij iniquitatis ¶ Aug. Illa fortitan loquit quos describit apostolus in propria ꝑsona dicēs. Si linguis hoīm loquar & angelorum & habeam omnē sciēciā & distribuero bona mea in cibos pauperū. caritatem autem non habuero. nihil mihi prodest. Q̄d enim nō fit diuinis intuitu. s. ad acquirēdā ab hoīb⁹ laudē nō hōis laudi apud dūm ¶ Theo. Arrēde aūt q̄ dicta hinc ille. i quoq; plateis dñs docet. Q̄n si docētē non audiemus. nō i plateis. s. in angustijs & bubulcis cocibus. nō enim⁹ detestabiles ¶ Beda. Duplex aūt ostēdit gehenne pena. scz frigoris & feruoris. vnde sequit. Ibi erit fletus & stridor dentium fletus enim de ardore stridor dentium de frigore solet exoriri. Vel stridor dentium prodit interni affectum. q̄ qui sero penitet. sero sibi irascitur ¶ Cle. Vel sindebunt dentes qui hic de eda exultauerant. flebunt oculi qui hic p concupiscētiā uagabant Per verūq; aūt veram impioꝝ reprehensionem designat ¶ Theo. Pertinet etiam hoc & ad israelitas cū quibo loquebat. qui ex hoc maxie persistunt. q̄ gentiles cū patribus requiescunt ipsi vo excludūtur. Vnde addit. cum videritis abraham & isaac & iacob & omnes ꝓphetas in regno dei vos aūt ejcti foras. & venient ab oriente & occidente & ab aquilone & austro & accumbent i regno dei ¶ Euse. Prædixit enim patres ante tempora legis fm euāgelicam formā errorem multorum deoꝝ derelinquētes allegorizarunt sublimis dei notiā quibus pares facti sunt multi gentilium. ob similē vitam. filij aūt eorum alienationem sunt passi ab angelica disciplina Vnde sequit Et ecce sunt nouissimi qui erāt primi & sunt primi qui erant nouissimi. ¶ Ciril. Judeis enī qui primū locum tenebant. prelatę sunt gentes ¶ Theo. Nos aūt vt videt primi sumus. q̄ ab ipsis catholice rudimenta accepimus & forsitan erimus nouissimi respectu gētilium qui arca finem vite crediturus ¶ Beda Multa etiam prius feruentes posteā tepent multa prius frigidi subito inardescunt multi seculo despecti in futuro sunt glorificandi. Alij apud homines gloriosi infimi sunt damnandi.

¶ In ipsa die accesserunt quidam phariseorum dicentes illi. exi & vade hinc quia herodes vult occidere te Et ait illis Ite & dicite vulpi illi Ecce ejcio demonia & sanitates perficio hodie. & cras & tertia die consummor Veruntamen oportet me hodie & cras & sequēti die ambulare. quia non capit prophetam extra iherusalem. iherusalem iherusalem que occidis ꝓphetas & lapidas eos qui mittuntur ad te. quoties volui congregare filios tuos. q̄zadmodū auis nidū suū sub pēnis & noluisti. ecce relinquet̄ domꝰ vestra deserta Dico autem uobis quia non videbitis me donec veniat cum dicetis Benedictus qui venit i nomine domini.

¶ Cirl. Predicta dñi verba phariseoꝝ aīos prouocauerunt ad iram Videbant enī populos iam contritos fidē eius arripe itaq; q̄si ꝓdentes officiū populi presidendi & deficientes in lucro. similiter se eum diligere suadent illi vt inde discederet. vñ dr̄ In ipsa die accesserunt. qui. phari. di illi exi & vade hinc ꝙa herodes vult occidere te. xp̄s aūt qui renes & corda scrutat̄. astenter & figuraliter respondet. vnō sequit Et ait illis Ite & dicite vulpi illi ¶ Beda Propter dolos & insidias herodem vulpem appellat q̄ plenum fraudis ē aīal in fouea ꝓpter insidias latens. odore fetens nūq; rectis itineribus incedens Que oīa heretici conueniunt quoꝝ typum herodes tenet qui xp̄m id ē būitatem xp̄iane fidei i credentibus conāt extinguere ¶ Cirl. vel aliter videtur hic fmo mutatus esse & non spectare ad personam herodis vt aliqui putauerunt. s. magis ad phansaicas factiones. pene enī ipm phariseum oñdit ꝓpe manentem dum dixit. Ite & dicite vulpi huic. sicut in greco habetur vnō hoc precepit dicendum q̄ poterat vrgere phariseorū furbam Ecce ejcio demonia & sanitates perficio hodie & cras. & tertia die consumor Doce se ꝓmittat opaturum q̄ iudeis displicebat. scz q̄ immundis imperaret spiritibus & curaret a morbis infirmantes. vsq; dum ꝓpria sponte sustineret crucis patibulum. Quia vero pharisei credebant q̄ manum trepidaret herodis. qui dñs erat virtutum. hoc excludit dicens Veruntamē oport. me ho. & cras & sequēti die am. Q̄ dicit. oportet nequaq; sibi necessitatē ingruentem ostendit. s. magis arbitrio ꝓprie voluntatis ꝓgere quo volebat. quousq; finem venerāde crucis subiret. cuius iam imminere tempus ostendit. cum dixit hodie & cras ¶ Theophi. acsi dicat quid de morte mea cogitatis ecce fiet post modicum Q̄ aūt dicit hodie & cras. hoc multos dies significat sicut & nos in cōmuni sermone solūmodo dicere hodie & cras fit hoc. ñ q̄ fiat in tanta distātia temporis Et ut euāgelicum fmonē euidentius exponam. non intelligas q̄ oporteat me hodie & cras ambulare. s. sistas i hodie & cras. deide sic iungas & sequēti die ambu. Sicut & pluries numerādo consuetudo dicere die dñica & secunda feria & tertia egrediar. q̄si computando duas vt terdia denotetur sic & dominꝰ quasi computando dicit. opor. me ho. & cras. & postea tercio die ire iherusalem ¶ Aug. de con. euāge. Vel mistice ab illo hec dicta intelligunt̄ ut referant̄ ad corpus eius q̄ est ecclesia. expellunt̄ enim demonia cum relictis illis fugitiuis hominibus credunt in eum gentes & ꝓficiuntur sanitates cum fm precepta nr̄a posteaq; fuerit diabolo & huic seculo renunciatū vsq; in finē resurrectionis q̄ tanq; tercia consummabit̄

hoc est ad plenitudinem angelicam·per corporis etiã immortalitatem phãé ecclesia ¶ Theop. ſ; ãa illi dicebãt ut· exeas hinc·quia herodes te querit occidere in galilea loquẽtes·vbi regnabat herodes·ostendit· q̃ non ī galilea sed in iherusalem preordinatum fuerat ei pati Vnde sequiẽ Quia nõ capit prophetam pire extra irlm Cum audis·nõ capit id ẽ nõ decet extra irlm ꝓphetam inermi ¶ Nõ putes vim coactiuam iudeis inductã·ſ; quãtum ad eoꝝ affectũ sanguis auidũ cõuenienter hoc dicit· Velut siquis põderem atrocissimũ videns dicat ¶ Nõ oporet hãc viã in q̃ predo insidiaẽ watonibꝫ immunẽ eẽ a sanguine· sic et nõ oportebat alibi q̃ vbi morabant predones· pire dñm ꝓphetaꝝ ¶ Nã assueti ꝓphetaꝝ·sanguinibꝫ occidere et dñm· Vnde sequiẽ Ierusalem irlm que occidis ꝓphetas et lapidas eos·q̃ mittunẽ ad te ¶ Sed Ierusalem non saxa et edificia amittunt ſ; habitatores vocat·quã prius plangit affectu· ¶ Cirl· Geminatio eñ verbi miserentis est·aut nimiũ diligentis ¶ Nam tãq̃ ad amicã negligentem amatorẽ et iõ puniendã dñs loquiẽ· ¶ Grego Sed et nos geminato vehemẽtem reprehensionẽ ostendit ¶ Nã que nos ut deum·quo dei mitros ꝓsequiẽ· ¶ Cirl· Qd aũt esset ſmemores diuinoꝝ donoꝝ oñdit subdens·quoties volui congregare filios tuos· quẽadmodum auis nidum suũ sub pennis et nolusti· Quia duxit eos p sapientissimũ moisen·monuit ꝓphetas·voluit sub alis·id ẽ sub regimine sue virtutis illos habere·at illi caruerunt tam desiderabilibꝫ bonis ingrati existẽtes ¶ Aug·in enchi· Dic aũt ego volui et tu nolusti quasi·d·illud aggregaui mea voluntate semp efficaciter ẽ nolente tea·quia ingrata semp fuisti ¶ Beda Pulcre aũt qui herodem de sua nece tractãtem vulpem vocauit seipm aui comparat quia vulpes fraudulentar semp auibꝫ insidias tendit ¶ Basi· Filioꝝ etiam irlm pullis i nido comparauit·acsi dicat auceps quẽ in altum ꝓsilientẽ volare excepto sunt a nocumentis insidiantiũ· tu eñ es vt pullus egens alieno suffragio Matre igiẽ auolante auferens a nido·q· impotens ad tutelam et debilis ad fugã· Vnde sequiẽ Ecce relinquẽ domus vestra deserta ¶ Hie· Ipaz amicarem quã nidũ vocauerat·et nũc domũ iudeoꝝ appellat Deinde eñ dño venerũt romãi et quasi nidũ vacuũ diripientes·tulerunt eoꝝ locũ gẽtẽ et regẽ· ¶ Theo·vel dom⁹ vra·i· templũ·ac si dicat quãdiu vo⁹ erat i vob tẽplũ erat meũ·ſ; postq̃ fecistis ipm spelunca latronũ·nõ ẽ de cetero domus mea ſ; vra· Vel domũ dicat totam gẽtem iudeoꝝ· iuxta i⁹ Domus iacob·benedicite dño· p q̃ oñdit q ipe erat q̃ gubernebat eos et eripiebat ab hostiũ manibꝫ Sequiẽ Dico aũt vob·nõ videbitis me donec veniat· cum dicetis ¶ Benedictus qui vẽit i noie dñi ¶ Aug· de conciã·¶ Huic narrationi luce nõ videt aduisari q ẽbe dixerunt venienti dño i iherusalẽ bñdictus q̃ venit in noie dñi·ꝙa nondũ illuc venerat· et nondum dicturus erat ¶ Cirl·Discesserat eñ dñs a iherosolimis ẽ: q̃ indignos exitus sui pricia deserens·Deinde mirus intrauit factis rursum iherosolimam redit·vbi ei ẽba occurrit dicẽs ¶ Osanna filio dauid ¶ Benedictus q̃ venit i noie dñi ¶ Aug·ꝺ con·euã· ſ; a nõ dicẽ lucas q̃ inde tunc accessit dñs ut nõ vẽiret·nisi eo tempore quo iã i⁹ diceret Perseuat quippe in itinere suo donec veniat irlm·de illo suo aduẽtu q̃ i clamatum venturꝰ ẽ hõ significat ¶ Theo· tunc eñ et mira confirmauit eũ saluatorẽ et dñm·qñ nullꝰ erat eis inde ꝓsiliens· Dicẽs aũ eis nõ videbitis me donec·ẽ nõ significat illã horã ſ; tẽpꝰ crucis·q·d· postq̃ crucifixerint me nõ ipsi⁹ videbitis me·dõec iẽm veniã ¶ Aug·ꝺ p·euã Intelligendꝰ ẽ g⁹ lucas velle occupasse iteq̃ aꝰ narratus dñm ꝓduceret irlm aut eidem auctoritatẽ appropinquãtẽ talia rndisse monentibꝫ ut caueret herodem q̃a matheus dicat esse locutũ·cũ iam ꝓmissa irlm ¶ Hodõ· vt dicẽ nõ me videbitis·q·d nisi pẽitentiã egeritis et confessi fueritis me filiũ oportere pris in secundo aduentu facie meã non videbitis.

Capitulum.xiiii.

Et factum est cum intraret in domum cuiusdã principis pharisẽorũ sabbato mãducare panẽ et ipsi observabãt eũ Et ecce homo qdã hydropicꝰ erat ante illũ ·et rndens ihesꝰ dixit ad legisperitos et pharisẽos si licet sabbato curare: At illi tacuerũt ipe vo apprehẽsũ sanauit euꝫ ac dimisit Et rndens ad illos dixit Cuiꝰ vestrũm asinus aut bos in puteum cadet et non extrahet continuo eum in die sabbati et non poterant ad hec respondere illi.

¶ Cirl· Quãuis dominus malitiã pharisẽorũ cognosceret·tamẽ eoꝝ fiebat conuiua ut ꝓsilire possit ꝓpter verba et ꝓ miracula Vnde subdit Et factum ẽ cum intraret ī domo cuiusdam principis pharisẽorũ sabbato mãducare panẽ·et ipsi obseruabãt eũ·si ſ; reuerẽtia legis contemneret·et an quicq̃ prohibitorum faceret in die sabbati Ecce quidam hydropicus veniens in medium interrogatione reprehendit insolentiã pharisẽorum eũ arguere volentium Vnde dicit Et ecce homo qdam hydropicus erat añ illum Et vñs ibꝫ dixit ad legisperitos et pharisẽos Si licet sabbato curare ¶ Hoc· Qd dicit respondisse ibꝫ·ad hoc respicit qd ꝓmissum ẽ et ipsi observabãt eum Dñs eñ nouit cogitationes hoim ¶ Theo· In sua aũt interrogatõe docuit eos· sicut amẽes·deo eñ benedicẽte sabbatũ ipsi ꝓhibuerunt opari bona ī eo·dies aũt que bonoꝝ opũ nõ admittit maledicta ẽ ¶ Hoc ſ; mento interrogati tacẽt qd̃ se dictũ quicq̃ dixerint·vident· Nã si licet sabbatis curare q̃re saluatorẽ an curet observãt·Si non licet· q̃re ipso sabbato pecora curãt unde sequiẽ Ac illi tacuerunt ¶ Cirl· negligẽtia igiẽ iudeoꝝ misdẽs· hoc erat a morbo hydropicũ· q̃ metu pharisẽoꝝ remissa ñ postulabat ꝓpe sabbatuꝫ·ſ; solũ astabat ut aspectus miſtus aꝰ saluaret eũ·qõ dño agnoscẽs nõ postulat ab eo si vellet sanus fieri·ſ; ptmꝰ eũ sanauit·vñ sequitur Ipse vero apprehensa eum·ac di· ¶ Theoph· Inquo ñ hoc ꝓspexit dominꝰ ne scandalizaret pharisẽos ſ; ve benefaciat egẽti remedijs· decet eñ nos cũ magna refulcat uaritas·nõ curare si stulta scandalizẽt

¶ Dñs. Sed qua phariſei mente tacuerunt. ſol
ue ꝓ̄ malignabilem eoꝝ imprudentiam ꝙ̄ deracto
ne legis ad hec verba. Unde ſequit. Et rñdens ad
illos dixit. Cuius veſtꝝ aſi. aut bos in puteum ca. & non
ſtim extrahet illū in die ſabbati. ¶ Theo. Quaſi di
cat ſi prohibuit lex miſereri in ſabbato ne curam
habeas filii tui periclitantis in ſabbato. Sed quid di
cis ſi tibi ſaltem nec bouem ꝑmittis ſi perditā tē videns
¶ Beda. In quo ſic obſeruatores ſuos phariſeos
arguit ut eosdem etiam animas condemnet. qui ſi
lentio animas ſuas ꝙ̄ animas conſulebāt. Quāto g̃
magis ꝙ̄ hominē qui mihi melior ē pecore. debuit
liberare. ¶ Aug. de con. euā. Congruenter autem hi
bouem aiiā qđ cecidit in puteū comparauit. huiusce
ſi libet. ſic illā mulierē quā allegatā dixerat
ꝙ̄ ſolebat ꝙ̄ quotidiē ſolui ut. ad aquā du
ci. ¶ Dñs. Cōpetēte g̃ exē̃ ſoluit quōd ut oñdat
non malare ſabbatū in oge cupiditatis qui eū vio
lare arguunt in ope caritatis. Unde ſequit. Et nō
poſſunt ad hec reſpondere illi. Obſtrice aūt hidropicus cō
parat in quē fluxus carnaliū voluptatum exube
rans aggrauat. hidropicꝰ enim morbo ab aquoſo
humore vocabulum trahit. ¶ Aug. de que. euā. Ut
hidropicum recte comparamus diuitē auaro. Sicut
enī ille quāto magis abundat humore ioꝛdiato. tāto
ampliꝰ ſitit. ſic & iſte quāto eſt copioſior diuitijs ꝙ̄
habet tāto ardentiꝰ alia ꝓcupiſcit
¶ Lyra. xiii. morat. Recte ergo hidropicus ante
phariſeum curatur. qua ꝓ alienus egritudinem cor
poris in ore exprimit. Egritudo cor
dis mentis. ¶ Beda. Bene autem in exemplo bo
uis & aſini noiat. ne vel ſapientes & beluas. vel
vtrūq; populum ſignificet. ſcilicet iudeū iugo legis
poſſum & gentilem nulla ratione domitum. omnis
ſi puto concupiſcentie diuerſos dñs exerabit.

¶ Dicebat aūt & ad inuitatos ꝑabolam
intendens quomodo primos accubitus eli
gerēt dicens ad illos. Cū inuitatus fueris
ad nuptias nō diſcumbas in primo loco ne
forte honoratior te ſit inuitatus ab eo & vē
iens is qui te & illum vocauit dicat tibi. Da
huic locum. Et tunc incipias cū rubore no
uiſſimum locum tenere. Sed cū uocatus fu
eris. vade recumbe in nouiſſimo loco. vt cū
venerit qui te inuitauit dicat tibi amice aſcē
de ſuperius. Tunc erit tibi gloria coram ſi
mul diſcumbentibus. quia omnis qui ſe ex
altat humiliabitur. & q̃ ſe humiliat exaltabiē.
¶ Ambro. Prius curatus eſt hidropicus. In quo
fluxus capitis exuberās aīe grauabat officia. ſpūs
extinguebat ardorem. Deide docetur humilitas. dū
ne cōtinuo nuptiali appetenna loci ſuperioris arceatur
vnū. Dicebat aūt ad inuitatos parabolam intu
lens quō primos accubitus eligerent. dicens ad il
los. Cum inuitatus fueris ad nuptias. non diſcūbas
in primo loco. ¶ Cirl. Proſilire enī ꝓmptē ad hono
res qui nobis non conueniunt indicat nos temerarii
os eſſe & noſtra facta autupio replet. Unde ſequitur
Ne forte honoratior te ſit inuitatus ab eo & veniēs
his qui te & illum vocauit. dicat tibi. Da huic locū
& tunc incipias cum rubore nouiſſimū locum tenere
¶ Cirl. Et ſic qđ concupiuit. neq̃q̃ obtinuit ābitio
ſus honoris. ſed paſſus ē repulſam. & ſtragens qua
liter abundet honoribus nō honorat. Et quia nihil
eſt equipollens modeſtie. audiendum ad oppoſitum
ducit. non enim ſolum prohibet ambire primatum
ſed & venerari vltima. Unde ſequitur Sed cum vo
catus fueris vade recumbe in nouiſſimo loco. ¶ Cirl. Si enī aliqs
non vult aliis prelocari. hoc prouenit ex ſuperba ſen
tentia. unde ſequit. Et cum venerit qui te inuitauit dicat tibi.
Amice aſcēde ſuperius. Hec dicēs non grauiter obiur
gat. ſed leniter inungit. Sufficit enī monitio apud
diſcretos. & ſic pro humilitate aliquis coronat honore. unde ſequit. Tunc erit tibi gloria coram
ſimul diſcumbentibus. ¶ Beda. Filius Occupare igitur locum vltimum in conuiuijs
iuxta mandatum dñicum conuenit ē. ſed rurſus i
bunc contentioſe irruere reprobum tamq̃ intereme
torum ordinis & cauſarum tumultus & de eo mota
contentio equiparabit nos litigantibus de primatu
Quapropter ſicut hic dñs dicat. expedit conuiuū
ſedē cōmittere accubitus ordinē. Sic enī in pa
tientia nos mutuo ſuſtinebimus honeſte & ſm ordinē
oīa ꝓſequentes. non ad aparentiā plurū. Nec vi
debimur humilitatem ꝓtrahere ꝑ vehementem con
tradictionem. Magis aūt ꝑ humilitatem patientiā
obtinebimus. Nam ē enī ex repugnantia ſuperbie i
dicium q̃ ex primo accubitu qñ eum cū impeto ob
tinemus. ¶ Theo. Nemo aūt putet ꝑmiſſam xp̃i do
ctrinam modicam eſſe & indignam culmis dei verbi
Non enī putabis eſſe medicum pollicitum ſana
re podagram. Nā vo digitū vel dentis doloꝛē no
lentem curare. Porro quō parua paſſio vane glie
que verſabat primos p̃rentes accubitus. Decebat
igitur humilitatis magiſtrum omnē ramū praue ra
dicis amputare. ſi & illud conſidera. quia preſto cena
& paſſione primatus coram ſaluatoꝛe vexante miſe
ros opportunitatem habebat mortis. ¶ Cirl. Oſtēſo
igitē tam modico exemplo ambitioſoꝝ contemptum
& non ambitioſorum exaltationē adꝰat magnū par
uo grāalem ſententiam proferēs cum ſubdit. Quia
omis qui ſe exaltat. humiliabitur. & qui ſe humiliat.
exaltabitur. qđ dicit ſm diuinū iudiciū non ſm hu
manam conſuetudinē. ſm quā plures concupiſcentes
honorē conſequūtur. Alij vero ſe humiliantes mglo
rij remanent. ¶ Theo. Porro non finaliter nec oīb
hominibus eſt reuerendus qui ſe honoribus ingerit
Sed dum a quibuſdam honorat. alij detrahunt ei. &
qñq; etiam ipſi honorantes. ¶ Beda. Sed qm̃ hāc ad
monitionem euāgeliſta parabolam vocat. breuiter i
tuendum quid miſtice ſignificet quiſq̃ nuptias xp̃i
& eccleſie inuitat. adiens mēbra eccleſie ꝑ fidem cō
munduſ. non ſe extollat quaſi ſublimior ceteris de me
ritis gloriando. Dabit enim locum honoratiori poſt
quam inuitato cum illorum qui ſe in xp̃o ſecuti ſunt. agili
tate preiuit. & cum rubore nouiſſimū locum tenet
quādo de alijs melioꝛa cognoſcens quicq̃ de ſua opi
nione celſum ſentiebat. humiliat. Sed recūbit alijs

in nouissimo loco sm illud Quāto magn⁹ es·humi lia te ī omnib⁹ Veniēs aūt dn̄s quē humilem inuene rit·amici noie beatificās ascendere supius precipiet Quicūq; enim humiliauerit se sicut paruulus·hic ē maior in regno celoz Dulcre aūt dr̄ Tunc erit tibi gloria·ne nunc querere inapias qđ tibi seruatur in fine Potest etam ꝛ hoc ī hac vita intelligi· quia q̄n die dn̄s suas nuptias inerat superbos despiciens ꝛ hu milibus sepe tanta sui spūs onera prestās ut discū: bentium·i·fideliū cetus eos admirādo glorificet· Ex conclusiōe vo generali que subdit manifeste claret p̄cedentē dn̄i sermonē typice intelligēdū Neq; enim eis qui se coram hoīb⁹ exaltat·humiliat· aut qui ī cōspectu hoīm humiliat·exaltat ab eo· sed qui se de mentis eleuat humiliabit a dn̄o ꝛ qui se de beneficijs humiliat exaltabitur ab eo·

Dicebat autē ꝛ ei qui se inuitauerat Cū facis prandium aut cenaz noli uocare ami cos tuos neq; fratres tuos neq; cognatos neq; vicinos diuites Ne forte ꝛ ipsi te rem uitent ꝛ fia tibi retributō sz cū facis conuiuiū voca pauperes debiles claudos cecos. Et beatus eris quia non habent retribuere tibi Retribuet em̄ tibi ī resurrectōe iustoz.

Chro·Ex duabus parab⁹ cena composita sz ex vocantib⁹ ꝛ vocatis·partem uocatoz ad humilitatē iam monuerat Consequēter vocantem monēdo re munerat retralxns cum ne gr̄a hoīm conuinaret· Vnd dr̄ Dicebat aūt ei qui se inuitauerat· Cum fa cis prandiū aut cenā·noli vocare amicos tuos neq; fratres tuos·neq; cognatos·neq; vicinos diuites· Cinl: Multe cāe fuit quib⁹ amicicie fedus contra hiē ꝛ illicitas quidem p̄mittemus Proponem⁹ aūt naturales ꝛ mozales Naturales q̄dem puta patris ad filiū·fratris ad fratrē ꝛ alioz huiusmodi Qđ si gnificat dicēs Neq; frēs neq; cognatos Mozales aūt fuit puta comuna factus ē·aut cōmanus ē· Et quātum ad hos dicit·neq; vicinos Sed·Fratres igiē ꝛ amicos ꝛ diuites alternatim simul celebrare nō quasi scelus interdicit·sed sicut ceteris necessitatis humāe cōmertia ad promerēda uite celestis premia nil valere ostēdit· vnd subdit Ne forte ꝛ ipsi te re· ꝛ fiat tibi retri· Nō aut ꝛ fiat tibi peccatū Qui sic ē ip qđ alibi dic̄·Et si bñfecerit⁹ bis q̄ vob⁹ bñfaciūt q̄ vob⁹ ē gr̄a· Sunt tamē quedā mutua fratrū vid nozūq; diuitū simul q̄ nonsolū ī p̄senti retributiōez sz ꝛ damnationē patiunt ī futuro·que aut collatio ne oīm celebrāt aut viabus solent a ptubnabili⁹ exhiben ī q̄b⁹ ad b̄ quemē·ut seda gerāt copia vini ꝛ inanē libidinis diuisa voluptas Cinl·Nō igiē hac spe alīs beneficia conferamus vt nobis retribu ant·hec em̄ frigida est intentio · Vnde talis amicis ita celeri⁹ euanescit Si vero pauperem vocaueris deū nūq; obliuiscentem habebis debitorem Vnd sequit Sed cum facis conuiuiū·voca pauges·debiles·clau dos ꝛ cecos Quāto em̄ minor ē frater·tanto magis per eum christus accedit ꝛ visitat Nam qui magnū suscipit sepe per vanam gloriam facit·sed ꝛ vtilitas plures querē·vt promoueat per illum Possem q̄ etam plures ponere ob⁹ celeberrimos sanctoz co lētes·ut ill mediātib⁹ āpliozē gr̄am obtineāt principū nō ignē illos queram⁹ q̄ nob⁹ retribuere p̄nt Sequit em̄ Et beat⁹ eris·q̄a nō hāt retribuere tibi·non g⁹ ēbemur·cū nō recipim⁹ beneficij recōpēsationē·si cū recipimus·qm̄ si recepim⁹ nō āplius reapiē⁹ illic· sedsi mime retribuet hō· tunc tibi deus retribuet vnd sequit Resurrectionē·n·ī re·ustoz Me·Et si oēs re surgūt iustoz tñ resurrectio dr̄·q̄a ī hac resurrectiōe bēos se eē nō dubitant·Ergo q̄ paupes ad cōuiuiū vocat ī fuēo p̄mia recipiet q̄ aut amicos ffres ꝛ di uites vocat recepit mercedē suā·sz ꝛ si ppē deū sanct ī exēplū filioz iob sicut ceteris fraterne dilectionis offida·ipe qui iustis remunerat Cinl· Sed dives immūdus ē pauz ꝛ sordidus·laua cū·ꝛ hac tecum ī mensa sedere Si vestes sordidas habet· mundū ornamentū exhibeas xp̄us accedit p eū ꝛ tu frivola lon ne Greg·mise·Nō g⁹ negligas iacētem q̄si nullo sint digni Cogita q̄d sint ꝛ p̄sumptuz eoz nūtios saluatoris induerunt imaginē futuroz bonoz here des regni claiugeri accusatores ꝛ excusatores idoz nea non loquentes sed ispecti a iudice Cinl· Decer ergo eos sursū in solatia suscipe si non placet salem deorsū vbi sunt subiugalia ꝛ famuli xp̄m suscipias vbi em̄ n est elimosina non audet intrare diabol⁹ et si non secum consedeas·mitte salem eis de mensa fer cula Orig· Mistice vero qui vanam gloriā querit vocat ad spiritale conuiuium pauperes id est imperi tos·ut dicet debiles hoc est lesam conscientiam habē tes vt sanet claudos id ē declinantes a rabone vi re das semicas faciant Cecos id ē qui carēt contempla tione veritatis ut veram lucem videant Quod aūt dicitur Non possunt retribuere tibi id est non nou runt responsum proferre ·

Hec cū audisset quidam de simul discum bentibus·dixit illi Beatus qui māducabit panem ī regno dei At ille dixit ei Nō q̄daz fecit cenam magnam ꝛ vocauit multos Et misit seruū suū hora cene dicere inuitatis ut venirent quia iam parata sunt oia Et cepe runt omnes simł excusare Primus dixit ei Villam emi ꝛ necesse habeo exire ꝛ videre illam . Rogo te habe me excusatū Et alī dixit iuga boum emi quinq; ꝛ eo probare illa rogo te habe me excusatū .et alī dixit Vxorē duxi ꝛ ideo non possum venire.ꝛ re uersus seruus nūciauit hec dn̄o suo. Tunc iratꝰ pēfamilias dixit serun suo Exi cito i plateas ꝛ vicos ciuitatis ꝛ paupes ac debi les cecos ꝛ claudos introduc huc Et ait ser uus Dne factū est vt imperasti ꝛ adhuc lo cus est Et ait dominus seruo . Exi in vias ꝛ sepes ꝛ compelle intrare ut impleat⁹ do mus mea.dico autem vobis q̄ nemo virorū illoz qui vocati sunt: gustabit cenā meā.

Ecuerat supra dominus preparare conuiuium respondere nequeuntibus cum sit recompensanda bonis in resurrectione iustorum. & ideo quidam intelligens vnum & idem esse resurrectionem iustorum & regnum dei recompensationem preoptatam commendat dicens Cui cum audisset quidam de simul discumbentibus dixit illi Beatus qui manducabit panem in regno dei Cirl. Homo iste animalis erat non discernens perspicua ea que christus protulerat putans enim corporeas esse remunerationes sanctorum. Aug. Verbis domini Vel quia longinqua iste imaginabatur & panis iste scz que desiderabat ante illum videbatur Quis enim est panis regni dei nisi qui dicit Ego sum panis viuus qui de celo descendi nolite panem istum fingere nos qui adorando perspicue dulcedinem eius cupimus attingere viuaciter gustando fastidimus. sub ista parabola dñs talium corporum celestibus epulis non esse reclamat Sequitur enim Ait ille dixit homo quidam fecit cenam & vocauit multos Cirl. Homo iste deus pater est homo qui imagines ad similitudinem dei tanquam figuras Greg. Quotiens enim punire iuste aliquem indicare vult deus versa paruis leo & ursa mitis uncus qui vero misericordiam exprimere vult ut homo Cirl. Dic ergo conditor omnium atque ordinator patrum parauit cenam magnam in xpo peractam In nouissimis enim temporibus & quasi in occasu mundi huius venit nobis dei filius & mortem pro nobis sustinuit dedit nobis proprium corpus comedere Vnde & agnus in vespere immolabatur iuxta legem mosaicam Omnia igitur cena dicitur esse parata in xpo quia Greg. in omel. Vel fecit cenam magnam quia sanctam nobis dulcedinis eterne preparauit. Qui vocauit multos sed pauci venerunt quia nonnulli ipsi qui a per fidem subiecti sunt eterno eius conuiuio mundo gerendique Hoc autem distare inter delicias cordis & corporis solet quia corporales delitie cum non habentur grauem in se desiderium accendunt. Cum vero habite eduntur & comedentem protinus in fastidium conuertunt At contra spirituales delitie cum non habent in fastidio sunt cum vero habent in desiderio. Sed sepe pietas contemptas illas delicias ad memoriam nre oculos reuocat atque ut fastidium nostre replere deleri & mutet. vñ sequit Et misit seruum suum hora cene dicere inuitatis ut venirent Cirl. Iste seruus qui missus est ipse xpus est. qui cum esset naturaliter dei & verus dei filius exinaniuit seipm formam serui accipiens Melius est autem hora cene Non enim a principio verbum pris nram naturam suscepit. sed in nouissimo tempore Habebat autem Quia parata sunt omnia Parata autem enim pr in xpo bona collata mundo per ipsum peccatorum ammotionem spiritus sancti participationem ad eterne splendorem Ad hoc vocauit xpus per eum gratie documenta Aug. de verbis domini Et alius Homo iste mediator est dei & hois xps ihesus. Christ ve venirent inuitatis id est per missos vocatis per apostolos. qui olim inuitabant ad cenam christi sepe missi a fide ad populum israhel. sepe vocauerunt vt ad bonam cenam venirent Illi inuitantes acceperunt cenas reputauerunt Prophetas legerunt & christi occiderunt & tunc nobis cenam nescientes parauerunt Parata iam cena id est immolato xpo missi sunt apli ad quos missi fuerant ante propheta Greg. i ome. Per hunc ergo seruum qui a patrefamilias ad inuitandum mittitur predicatorum ordo significatur. sepe autem solet euenire ut persona potens famulum habeat despectum Quapropter eum dns aliquid mandat non despicitur persona loquentis serui. quia seruatur in corde mitis tenus reuerentia dñi Offert gra deo qd rogari debuit non rogare dare vult qd vix sperari potuerat & tñ simul omnes excusant Sequitur enim Et ceperunt omnes simul excusare Ecce homo diues mutat & pauper occurrere festinat Ad dei inuitamur conuiuium & nos excusamus Aug. de ver. do. Tres autem fuerunt excusationes de quibus subditur Primus dixit ei Villam emi & necesse habeo exire & videre illam. rogo te habe me excusatum In villa empta dominatio notatur Ergo superbia castigate vicium primum. Primus enim homo dñari voluit. qui omnia habere noluit Greg. i omel. vel per villam terrena substantia designatur Exit ergo videre illam. qui sola exteriora cogitat propter substantiam Ambro. Sic igitur emente milicie viro contemnendam stipendii prescribitur facultatem qui neque ille qui studiis mentis inseruit possessiones sibi terrenas coemit. regnum celi possit adipisci. cum dns dicat Vende omnia tua & sequere me Sequitur Et alter dixit Juga boum emi quinque & eo probare illa Aug. de ver. do. Quinque juga boum sensus carnis hui quinque numerantur In oculis visus est In auribus auditus. in naribus odoratus. in faucibus gustus. in omnibus membris tactus Sed quia juga sunt. in rebus prioribus sensibus facilius apparet Duo sunt oculi. due aures. gemme nares Ecce tria juga. & faucibus id est sensu gustandi geminatio quedam inuenitur quia nihil gustando capit nisi lingua & palato tangatur voluptas carnis que ad tactum pertinet oculos geminat. Est enim & forinsecus & interiorsecus Dicunt ergo juga boum. quia per sensus istos carnis terrena requirunt Boues enim terram versant homines autem remoti a fide terrenis dediti nolunt credere aliquid nisi ad quod sensu corporis perueniunt quinque partito Non inquit ego credo. nisi quod video Si talia cogitaremus quinque illis jugis boum a cena ipse diremur. vt noueritis autem istos quinque sensuum non delectationem que mulcet. & ingerit voluptatem sed curiositatem quandam notatam fuisse Non ait quinque juga boum emi eo pascere illa. sed eo probare illa. Greg. i bo. Corporales ergo sensus qa interna perpendere nequeunt. sola exteriora agnoscunt. recte per eos curiositas designatur. que dum alienam querit vitam discutere. semper sua mutua nesciens studet exteriora cogitare. Sed notandum quia is qui propter villam & is qui propter probanda juga boum a cena sui muneris excusat. humilitatis verba permiscet. dum enim dicit. rogo te habe me excusatum. humilitas sonat in voce superbia in actione. Sequitur Alius dixit Uxorem duxi. & ideo non possum venire Aug. de verbis dñi Ista est voluptas carnis que multos impedit etiam sanos & non mutos. Qui enim dixit. uxorem duxi. carnes amplexatur. carnis voluptatibus iocundat

a cena excusãt obseruet ne fame interna moriatur. ¶ Dasi. Dicit aũt Non possum venire eo q̃ intel lectus humanus vergens ad mundanas illecebras debilis est ad agendũ ỹma ¶ Ore. i omel. Quãuis aũt bonum sit coniugiũ atq; ad ꝓpagandã sobolẽ di uina prouidentia constitutũ. nonnulli tamen p̃ hoc nõ fecunditatem prolis. sed desideria expetũt volup tatis Et idarco p̃ rem iustam significari potest non icongrue res iusta ¶ Amb. Vt coniugiũ non rep̃ hẽdiẽ si ad maiorẽ honorẽ vocaẽ itrẽ eas qm̃ muliẽ innupta cogitat que sunt dñi ve sit sancta corpore ⁊ spũ Que aũt nupta ẽ cogitat que sunt mundi. ¶ Aug. de ver. do. Johannes autem dicens. omne qd̃ ẽ i mundo cõcupiscentia carnis ẽ. ⁊ concupiscen tia oculorũ ⁊ ambitio seculi. inde cepit vbi euãgeliũ terminũ posuit. concupiscentia carnis Vxorẽ duxi Concupiscentia oculorum Quinq; uga boum emi Ambitio seculi. villam emi Aperte autem in totum commemorati sunt quinq; sensus p̃ solos oculos. quo rum est in quinq; sensibus principatus ꝓterea cum proprie ad oculos pertineat visus. ipm videre per omnes quinq; sensus solemus appellare ¶ Cirillus. Quos aũt intelligemus fuisse eos qui renuerunt p̃ dictor cã venire. nisi prelides iudeor quos p̃ totam sacram paginam de his redargutos esse videmus. ¶ Orige. Vel aliter hi qui villam emerunt ⁊ refu erant cenam sunt qui receperunt alia dogmata diui nitatis. nec experti sunt verbum qd̃ possidebant Is autem qui quinq; para boum emit. est qui naturaz intellectualem cõtemnit ⁊ sensibilia sequit̃. Vnde m corpoream naturã compẽdere non potest. qui aũ vxorem duxit. est qui coniunctus ẽ carni. voluptatũ magis amator q̃ dei ¶ Ambros. vel tria genera ho minũ a consortio illius cene estimemus excludi genti lium. iudeorum ⁊ hereticor iudei corporali mistero iuga sibi legis imponũt. Quinq; autem iuga sunt verbor decem. vel quinq; libri veteris legis At vo heresis velut eua femineo rigore fidei temptat affec tum Et apostolus dicat auaricã esse fugiendam. ne impedita more gentili ad regnum xp̃i peruenire ne queamus Ergo ⁊ ille qui villam emit. alienus a re gno est Et ille qui iugum pos legis q̃ gre mun elegit Et ille qui ꝓter se ducendam excusat vxo rem Sequitur Et reuersus seruus nũciauit hec do mino suo ¶ Aug. v. sr̃ gñ. ad lrãz Nõ ꝓpẽ inferiorũ scientiam deus nuncijs indiget quasi per eos fiat sci entior sed nouit omnia stabiliter atq; incõmutabiliẽ Habet aũt nũcios ꝓter nos ⁊ ꝓter ipos. quia illo mõ deo pacere ⁊ assistere. vt eũ de inferioribus consu lant. eusq; iussis obtemperẽt. bonum est eis in ordine ꝓprie nature ¶ Cirl. Iudeor aũt primati bus vocationem renuentibo sicut ipi dicebant. nũqd aliquis principum credidit i eum Indignatus est paterfamilias quasi eis dignis indignatõe ⁊ ira. vñ sequit̃. tunc irat paterfamilias ¶ Dasi. Nõ q̃ ire passio diuine substãtie accidat. sed talis operatio que in nobis ab ira fit. dei ira ⁊ indignatio dicẽ ¶ Cirl Sic ergo indignatus dicẽ paterfamilias i principes iudeorum ⁊ vocati sunt loco eor. qui erant de multi tudine iudeorum fragilem ⁊ impotentem mẽtem ba bentes loquente em̃ petro primo quidem tria milia deinde q̃nq; milia crediderũt ⁊ postmodum plurim populus. vñ seq̃t Dixit huo suo Exi cito i pla. ⁊ vi cos ciui. ⁊ pau. ac debi. cecos ⁊ clau. introduc huc. ¶ Ambro. Inuitat aũt pauper debiles ⁊ cecos. ut oñdat̃ q̃ nullum debilitas corporis excludit a regno rarusq; delinquat. cui desit illecebra peccandi Vt q̃ infirmitas peccatoz p̃ misericordiam dñi remittat̃ vnde mittit ad plateas. vt de latroribo vicijs ad angu stam venirent viam ¶ Grego. i omelia. Quia ergo venire superbi renuunt pauper eliguntur. Dicũtur enim debiles qui iudicio suo apud semetipsos infirmi sunt. Nam pauper ⁊ quasi fortes sunt qui posita m pauperate superbiunt Sed sunt. qui nullius ingẽii lumẽ hñt Claudi sunt qui rectos gress? iopatione nõ habent. Sed dum hoz vitia in mẽbroz debilitate si gnificant̃. sicut illi pctores fuerunt. q̃ vocati venire noluerunt. ita hi q̃s qui imitant̃ ⁊ veniunt. sed pc catores superbi respuuntur. humiles eliguntr. Dos itaq; elegit deus quos despicit mũdus. qua plerũq; ipa despectio hoiem reuocat ad semetipm Et tanto celerius vocem dei aliqui audiunt. quãto in hoc mũ do non habent vnde delectẽt Cũ ergo de vicis ⁊ pla teis ad cenã quotidã dñs vocat. illum populum dsig nat qui tenere legis verbum cõuersationem nouerat Sed multitudo q̃ ex israel populo creuerat. locũ supm cõmunq; nõ implenit vnde sequit̃ Et ait seruꝰ Dñe factũ ẽ vt imperasti ⁊ adhuc locus ẽ Intrant. n. am frequẽtia iudeor. si adhuc locus vacat i regno vbi suscipi deberat numerositas gentiũ. vnde subdit. Et ait dominꝰ suo Exi i vias ⁊ sepes ⁊ cõpelle in trare vt imple aũt domus mea Cũ cõuiuas suos colli gi ex vijs ⁊ sepibo p̃cipit. agrestem populũ. i gen lem q̃rit ¶ Amb. vt mittat ad uias ⁊ aptas sepes. q̃ bi apta sit i regno celor q̃ nullis plenitũ cupiditatib occupata ad futura festinãt i q̃dam bono voluntatis tramite plituta ⁊ q̃ mõ sepis q̃ ab iculas etas facer nat ⁊ icursus arceat bestiarũ nocime bona malaq; di stinguere ⁊ aduisus temptamẽta neq; spiritalis fi dei munimẽ obtẽdere ¶ Aug. d ver. do. vt venerũt de plateis ⁊ vicis gẽtes. veniãt de sepibo hereti cã sepes q̃ struũt diuisiões querũt abstrahẽdo a sepibo. euellãt a spimis. si cogi nolũt. volũtate iqui nã itrem nõ hoc dñs impauit cogẽ iq̃t itrare fo ris muemãt necessitas nascit̃ in uolũtas ¶ Greg. i ome. q̃ gr hr mũdi aduisantibo fracti a dei amore redeũt cõpellũt itrare. si valde tremẽda ẽ sniã q̃ sub inferẽ. dico autem vobis q̃ nemo virorũ illoz q̃ vo cati sunt gustabit cenam meam Nemo ergo con temnat. ne dum vocatus excusat cum voluntatem habuerit. intrare non valeat.

¶ Ibant aũt turbe multe cum eo ⁊ cõuer sus dixit ad illos. si q̃s venit ad me ⁊ nõ odit p̃tez suũ ⁊ matrẽ ⁊ vxorẽ ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ sorores adhuc aũt ⁊ animam suã non po test meus esse discipulus Et qui nõ baiolat crucem suam ⁊ venit post me non pt̃ meus esse discipulus.

¶ Grego in omel. Ad audita celestia ꝓmia iardet animus Iamq illic cupit assistere. vbi se sperat sine fine gaudere Sed ad magna ꝓmia peruenit non posset nisi per magnos labores. vnde dicit Ioann aūe turbe multe cum eo. & cōuersus dixit ad illos Si qs venit ad me & non odit patrē suū & matrem & vxorem & filios & fratres & sorores adhuc aūt & aīam suam nō potest meus esse discipul⁹ ¶ Theo. Quia enī multa ꝓmittendū ipsi nō ex toto affectu. sed ex parte sequebant ostendit qualez deceat esse suū discipulum ¶ Grego. in omel. Sed q cōtra libet quo modo parentes & carnaliter ꝓximos ꝓcipimur odisse. qui iubemur & inimicos diligere Sed si vim precepti perpendimus. vtrūq agere per discretionē valemus. ut eos qui nobis carnis cognatione coniuncti sūt. & quos proximos nouimus diligam⁹ Et quos aduersos in via di patimur. odiēdo. & fugiēdo nesciamus. Quasi enī per odium diligit. qui carnaliter sapiens dum prava nobis ingerit. nō audit.

¶ Ambrosi. Etenim si ꝓpter te domin⁹ sue renunciat matri dicens Que est mater mea & qui frēs mei nisi tu domine tuo cupias anteferri. Sed neq ignorare naturā neq seruare dominus iubet. sed ita iubet pietatis nature vt venereris auctorem Nec a dō parē cum amore desistas ¶ Grego. in omel. Vt aūt dns ō mōstraret hoc erga proximos odium non de affectione procedere. sed de caritate. addidit dicēs Adhuc aūt & animam suā Constat ergo qua amando debet odisse primum qui sic eum odit. sicut semetipsum Nūc enim bene animam nostram odimus cum eius carnalibus desideriis non acquiescim⁹. cum eius appetitū frangimus. eius voluntatibus refudamur Que g⁹ pompa ad melius ducē. quasi p odium amāt.

¶ Cri. Non est aūt fugienda vita qua in corpore vuit. si seruanda sicut & paulus seruauit. vt xp̄m adhuc viuens in corpore predicet Sed vbi oportet vitam premere ut cursum plus amet. nec aīam preciosam sibi esse fatetur. ¶ Grego. in omel. Hoc aūt aie odiū qualiter exhiberi debeat manifestat subdens Qui nō baiulat crucem suam & venit post me non potest meus esse discipulus ¶ Cri. Non autē hoc dicit ut trabem sup humeros apponamus. sed vt semp mortem pre oculis nr̄is habeamus. sicut & paulus moriebatur quotidie. & mortem cōtemnebat ¶ Basilius Crucem etiam tollens. mortem dñi annunciabat dicens. mihi mundus crucifixus ē. & ego mundo. quod etiam nos in ipso baptismate anticipamus vbi vetus homo noster crucifix⁹ est. vt destruatur corpus peccati ¶ Grego. in omel. Vel q: crux a cruciatu dicē Duobus modis crucem domini baiulam⁹. cum aut p abstinentiā carnis affligim⁹. aut p cōpassionē ꝓximi necessitatē illius nostram putamus Sed qua nōnulli carnis abstinētiam non propter se q̄rant gloria exhibent. & ꝑpassionē ꝓximo nō spiritaliter sed carnaliter impendūt Recte additur & venit post me Baiulare enī crucem & post dominum ire. est vel carnis abstinētiam vel compassionē proximorum pro studio eterne intentionis exhibere

¶ Quis enim ex vobis volens turrez edificare. nonne prius sedens computat sumptus qui necessarij sunt. si habeat ad perficiendum ne posteaq̄ posuerit fundamentum & non potuerit perficere. omnes qui viderint incipiant illudere ei dicentes quia hic homo cepit edificare & non potuit cōsummare. Aut quis rex iturus cōmittere bellum aduersus alium regem nonne sedens prius cogitat si potest cum decem milibus occurrere ei qui cum. xx. milibus venit ad se Alioquin adhuc illo longe agente legationez mittens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus que possidet nō potest meus esse discipulus

¶ Grego. in ome. Quia sublimia precepta data sunt protinus comparatio edificande sublimitatis adungitur. cum dicit Quis enim ex vobis volens turrē edificare nōne prius sedens computat sumptus qui necessarij sunt. Si habeat ad perficiendū Omne enī quod agimus. preuenire p studium considerationis debemus. Si igitur humilitatis turrim construere cupimus. prius nos preparare ad aduersa huius seculi debemus ¶ Basilius Vel turris est alta specula ad custodiam aiuentis & ꝓceptionem hostilium occursum apta Ad huius mistar nobis datus est intellectus seruatiuus bonoꝝ ꝑmeditatiuus otranioꝝ Ad huius edificationem ꝓpit dns nos sedentes ponere calculum si supperat facultas ad finem ¶ Gregorius. Insistendum est enī ut cuiuslibet arduu propositi terminus attingatur varijs augmentis mādatorum dei consūmando op⁹ diuinū Nam neq lapis vnus est locaturis fabrica. neq vinculum mādatum ducit ad aie ꝓfectionem sed fundamētū oportet substituere. & sm apm insup aparatus ē aur & argēti & preciosoꝝ lapidum apponendus Vnō subdit Ne posteaq̄ posu. fun. & nō po. ficere. omnes qui viderint. ma. illu. ti dicētes Quia hic hō cepit edi. & nō po. consūmare ¶ Theo. Nos enim debem⁹ ponere fundamentum. id est sequi xp̄i initiū. & finē non imponere. sicut illi ō quib⁹ iobes dicit ꝙ multa ex discipulis eius abierunt retrorsum. vel fundamentum intellige doctrinalem fmonē puta de abstinētia. op⁹ ē igitur ꝑdicto fundamento operationis edificium. vt ꝓficiatur nobis turris fortitudinis a facie inimici. aliogn derideā hō a videntibus eū tā boīb q̄ dēonib⁹

¶ Greg. in ome. i bonis. n. operationib⁹ ieiunia nisi ꝑ magnos spūs sollicite vigilē. ipos irrisores patimur quos ad malum ꝓfectos habemus Sed ex mīo ad manus similitudo subdit. ut ex rebus minimis maiora pensent. ipsis sequit Aut qs rex iturus cōmittere bel. aduer. alium regē. nonne prius sedens co. si possit cum decem mi. occurrere ei qui cum. xx. milibus venit ad se ¶ Cri. Incumbit enī nobis prelium contra spiritalia nequitie celestibus Urget autem nos & aliorum hostium multitudo carnale flagitium lex seruens in mēbris nr̄is & varie passiones hoc ē

dira hostium multitudo ¶ Aug. de que. eum. Vel de cemmilia preliaturi cum rege qui habet viginti milia. significat simplicitatem xp̄iani hois dimicaturi cū duplicitate diaboli ¶ Theo. Est aūt rex peccatū regnās i nr̄o mortali corpore. s; ⁊ noster intellect⁹ creatus est rex. ergo si repugnare velit peccato. toto aīo cogitet secum ¶ Nam demones sunt peccati satellites qui videnē viginti miliū numero precellere dece; milia nr̄m quia cū īcorporeis sint nobis comparati corporeis multo maiorē fortitudinē habere censent ¶ Aug. de que. euā. Sicut aūt de curru ñ prefecta p obprobrium decerpuit dicentiū. ga hic homo cepit edificare. ⁊ non potuit consummare Sic in rege cū quo dimicandū ē. ipam pacem accusauit cum subdit⁹ Alioquin adhuc illo longe agente legatiōem mittēs rogat ea que pacis sunt Significat etiam mias imminentium temptationū a diabolo nō sustinere eos q̄ qui renūciant omnib⁹ que possident. ⁊ pacem cū eo facere consentiendo illi ad cōmittendum peccata.

¶ Grego. vel aliter i illo tremēdo examine cū rege nr̄o ex quo ad iudiciū nō venimus decē milia q̄ppe ad viginti milia simplum ad duplū sunt Cum duplo ergo exercitu ptra simplū venit. quia nos vix i solo ope prezatos. simul ō ope ⁊ cogitatione discutit Dum ergo adhuc longe ē. qua adhuc pñs p iudiciū ñ uidelicet ā⁹ ad eū legationū lacrimas nr̄as. misericordie ops hostias preparantes. hec ē nr̄a legatio que regem venientem placat ¶ Augustinus. Quo aūt pauerat iste humilitudines ipa pclusione fatus aperuit dicens. Sic ergo oīs ex vobis qui nō renūcia uerit oīb⁹ que possidet nō potest meus esse discipulus Neq; fluctus ad turrē edificandā ⁊ valentia decem mihū aduersus regē q̄ viginti milia habet. nihil aliud ē q̄; ne renunciet vnusq̄q; oīb⁹ que sunt eius. Prelocutus aūt superiora cū extrema locutiōe concludat In eo enim q̄ quis renūciet omnib⁹ que sunt eius. eē i⁹ ptinet ne oderit patrem suū. aut matrē ⁊ uxorē ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ sorores. adhuc ⁊ aīmā suam. Omnia em̄ hec propria alicui⁹ sunt. que plerūq; implicant ⁊ impediūt ad obtinenda nō ista ppria temporaliter trāsitura. sed ēternū mānsura cōmunia.

¶ Nam. Est aūt intentio dñi p exempla p̄dicta. non vnq̄ prebere potestatem eius discipulū fieri vel nō fieri sicut licet. vel nō inchoare fundamentū. vel trahere pacē. s; oīdere impossibilitatem diuini beneplaciti obstruendi inter distrahentia aīam. inter que pernicitatē facta venalis ab astutiis demonis ¶ Beda. Si stat aūt ter renūtiare ammōb⁹ ⁊ relinquere omnia Paucor⁹ em̄ pfector⁹ ē relinq̄re oīa hoc ē curas mū di postponere. Quidor⁹ aūt fidelius ē renūciare oībus. hoc ē sic tenere que mundi sūt vt eis p ea nō teneamur in mundo.

¶ Bonū ē sal. Si aūt sal q̄; euanerit in quo condietur neq; interrā neq; in sterquilimū vtile est. sed foras mittetur Qui habet aures audiendi audiat.

¶ Beda. Dixerat supius turrem virtutū nonsolū stabilimendā. sed etiā inchoandā ad q̄d ptinet q̄d dicit Bonū ē sal. bonū. n. ē sale sapientie spirtalis cordis arcana condire imo cū aptis sal uti fieri ¶ Eusebius

Sal em̄ fm substantiā q̄dem ex aqua fit ⁊ spū mordicū quid terrestritatis participās Deficcat aūt fluidam naturā corruptor⁹ corpor⁹. ut mortua corpora conseruet. Mento igit̄ discipulos suos cōparat sali eo q̄ ip̄i regenerati sunt p aquā ⁊ spm̄ Cuq; eos spiritaliter viuerent ⁊ nō fm carnem. admodum salis corruptam vitam hoīm in terra degentiū condirebant. ⁊ uirtuosa uita suos sequaces oblectando condiebant ¶ Theo. Monsolum aūt eos qui donati sūt magistrali gr̄a s; etiā idiotas exposcit ad modum salis fieri vtiles proximis Si vo qui futurus ē alios fiat reprobo. uiuari nō potest Vnd sequit Si aūt sal euanuerit i q̄ condi. ¶ Theo. G. d. si quis semel cōpimento veritatis illuminatus ad apostasiā rediens. q̄ alio doctore corrigat⁹ qui. s. eā quā ip̄e gustauit superne dulcedinē vel aduersis seculi prementibus vt illecebris illectus abiecit. vnd sequit Neq; in ter neq; in ster. vtr. ē s; fo. mit. Sal. n. ad condiēdos cibos carnes siccādas valere desinit. nulli ia usui apt̄ est. neq; enim in terrā vtile ē. Cui⁹ i iectu germinare p bibet. neq; i sterq̄linū agriculē profuturū. Sic qui post agnitionē veritatis retrocedit. neq; ip̄e fructū boni op̄is ferre. neq; alios excolere valet. sed foras mittendus ē. hoc est ab ecclesie vnitate secernēdus.

¶ Theo. Dex q̄ sermo parabolicus ⁊ obscurus erat exactās dñs auditores. ne qualitercūq; accipent q̄d dictū ē de sale. subdit Qui hz aures audiendi audiat. ē s; cui sapiētia inest intelligat. Aures. n. hic cognoscitiū vim aīe ⁊ aptitudinē intelligēdi accipe dicm⁹ ¶ Ide. Audiat cē nō promittēdo. s; obtēdendo ⁊ faciendo q̄d dicit

Capitulum decimumquintum

Erāt aūt appropiantes ei publicani ⁊ pccores ut audirent illū Et murmurabāt pharisei ⁊ scribe dicentes. q; hic pccores recipit ⁊ māducat cū illis ⁊ ait adillos parabolā istā dicēs q̄s exuobis hō q̄ hꝫ cētū oues ⁊ si pdidit vnā ex illis nōne dimittit nōaginta nouē i deserto ⁊ vadit ad illā q̄ perierat donec inueniat illā. ⁊ cū inuenit illā ipse it i humeros suos gaudēs Et veniēs domum conuocat amicos ⁊ vicinos dicens illis Congratulamini michi quia inueni ouem meā que perierat Dico vobis q; ita gaudium erit in celo sūt vno peccatore pnitēciā agēte q̄ sup nonagita nouē iustis qui nō indigēt pnitēcia.

¶ Am. Dixeras i superioribus sectatores occupatōis ñ tenere. eadem ñ posse ppetuo. s; qa fragilitas humana firmū neq; i tāto secli lubrico tenere vestigium ē adiūtus exterē remedia tibi bon⁹ medic⁹ ostendit uie spes vite indices miricordie ñ negauit. vñ subdit. erāt aūt ap ea. pu. ⁊ pe. ut au. eū ¶ Ide. i q̄ publica exigūe vectigalia vt ducūt ⁊ q̄ luc secli p negocia sectāt ¶ Theo. Hoc em̄ exequebat⁹ cū carnē susceptat admittēs pccores. sicut medicus egrotantes. s; ubi sei ve criminosi huic pierati murmurare rpellabāt

Vñ sequē Et mur. pha. ⁊ scri. di. qa ꝟ pec. ꝛec. ⁊ mā. ñ ꝛc ¶ Greg. in omel. Ex q̄ re colligīt quia va ui sua compassionem habet. falsa designationē q̄ dam uulti solent rede peccatoribus indignari. Sed aliud ē q̄ agitur typo superbie. aliud q̄ zelo discipli nē. quia iusti ⁊ si foris increpationes p disciplinam suggerant intus tamen dulcedinem per caritatem seruant. Proponūt sibi in animo ipos plerūq; quos emendare. q̄ agentes p disciplinam subditos ⁊ per humilitatem custodiūt semetipsos. Ac contra hi qui sibi iustitiam superbire solent. ceteroq; despiciūt. nul la infirmantibus misericordia impendūt. Et quo se peccatores esse non credunt. eo deterius peccatores sunt. de quor̄ numero pharisei erant qui diiudicā do dñm q̄ peccatores susciperet. arenti corde ipsuz secum misericordie reprehendebāt. Sed quia egri mant ita ut egros se esse nescirent quatenꝰ q̄ erāt agnoscerent. celestis medicus blandis eos fomentis curat. Sequitur ei. Et ait ad illos parabolam istā dicens. Quis ex vob̄ hō similitudinē habet. quā ⁊ in alio recognoscere. ⁊ tamē ad auctorez hoim pertu nere. Quia em centenarius perfectus ē numerus. q̄ centum oues habuit cum sanctoꝝ angelorꝝ ⁊ ho minum naturam possedit. Dñi subdit. Qui habet cē tum oues. ¶ Cirl. Hinc percipe latitudinē regni sal uatoris nostri. Dicat enim oues esse centum referēs ad rationalē subiectaq; sibi rationaliū naturaꝝ. ad integrā multitudinem. Est em centenarius numerus pfectꝰ ex decem de cadibo constituens. Sed ex his vna ob errat scilicet genus humanū q̄ terrā colit. ¶ Am bro. Unus pastor cunctis nos centesima portio sumus. vnd sequit. Et si perdiderit vnam ex illis. ¶ Greg. Una ouis tunc perijt. quādo peccando hō minis vitā reliquit. In deserto autem nonagintanouem remanserant. q̄a rationalis creature numerus. angelorꝝ videlicet ⁊ hoim que ad videndum deū con dita fuerat. penitus homine erat immunitus. vñ se quitur. Nonne dimittit nonagintanouem i deserto. Quia scilicet angelorum choros reliquit i celo. tūc aut hō celum deseruit. cum peccauit. Et ut pfecta sibi ouili integraretur i celo. homo pditus quere batur in terra. vnd sequitur. Et vadit ad illam que perierat donec inueniat illam. ¶ Cirl. Nunquid aūt deus in reliquas motus est pietate vnus. nequaq; Quare em ille mentis circūspiciens illas potentissimas superas. q; magis oportebat misereri penitus. ne im perfecta videretur residua multitudo. Una em redu cta fortitur centenarius. priam speciē. ¶ Aug⁹. de qua. cui. Vel illas nonagintanouem dixit quas reli quit in deserto. superbos significans. q̄q; solliciti dinē gerentes in ac. dum solos se videri volunt. quibus ad perfectionem virtutis deest. Cum em quisq; a vera unitate dissiliturꝝ. sue quippe po testatis. ē cupidꝰ nō sequit vnum q̄ deus est. Om nēs deputat omnes. p penitentiam reconciliatos que humiliter obtinetur. ¶ Greg. misericors. Cum aūt pa stor inuenisset ouē. non pumit. nō duxit ad gregē virgine. q; supponens humero ⁊ portās clementer annumerauit gregi. Vnd sequitur. Et cum inuene rit eaz. ipo. in humeros suos gaudens. ¶ Greg. imbo ue ē humeris suis iposuit. q̄a humanā naturā suscipiens peccata nr̄a ipe portauit. Inuenta autem ouis ad domum redit. quia pastor noster reparato homi ne ad regnum celeste redijt. Unde sequit. Et veniēs domū conuocat amicos ⁊ vicinos dicens illis. Con gratulamini mihi q̄a inuenī ouem meā que perierat amicos ⁊ vicinos vocat angelorū choros. qui ami ci eius sunt. quia voluntatem eius continue in sua sta bilitate custodiunt. Vicini q̄q eius sunt. quia clari tate visionis illius sua assiduitate perfruuntur.

¶ Theo. Supne igitur virtutes oues dicūtur in eo q̄ ois natura creata respectu dei bestialis est. In eo vero q̄ rationales. amici ⁊ vicini dicuntur.

¶ Greg. in omel. Et notandum q̄ nō dicat Cōgra tulami inuente ouiꝫ mihi. quia videlicet eius ē gau dium vita nr̄a. ⁊ cum nos ad celum reducimur. so lemnitatem letitie illius implemus. ¶ Ambro. Angeli autem quoniā sunt rationales. non immerito hoim re demptione letantur. vnd sequit. Dico vobis q̄ ita gaudiū erit in celo sup vno peccatore penitentiā agē te q̄q supra nonagintanouem iustis qui non indigēt penitentia. Hoc proficiat ad mentem probitatis si vnusquisq; cōuersionē suam gratam fore credat ce tibus angelorum quoq; aut affectare patrocinia aut vereri debet offensam. ¶ Greg. in omel. Plus autem de conuersis peccatoribꝫ q̄q de stantibus iustis in celo gaudium esse fatetur. quia plerūq; hi qui nullis se oppressos peccatorum molibus sentiunt stare quidem in via iustitie. sed tamen ad celestem patriam anxie non anhelant. ⁊ plerūq; pigri remanent ad exercen da bona p̄pua. quia securi sibi sunt q̄ nulla commi serint mala grauiora. Aut cōtra nōnūq; hi qui se ali qua illicita egisse meminerūt. ex ipso suo dolore cō punti ad amorem dei mardescūt. Et quia errasse se a deo considerāt. damna precedentia lucris sequētibꝰ recompensant. Maius ergo gaudiū fit in celo. quia ⁊ dux in prelio plus cum militem diligit. qui post fu gam reuersus hostem fortiter premit. q̄q eū q̄ nūq; terga prebuit aliquid fortiter fecit. Sic agricola il lam amplius terram amat. que post spinas vberes fructus pferre q̄q eam q̄ ⁊ nūq; fertilem messem pro duxit. Sed mor hec sciendum est. quia sunt plerūq; iusti in quorum vita tantum ē gaudium vt eis quem libet peccatorum penitentia preponi nullatenꝰ possit. hinc ergo colligendum quātum deo gaudium faciat q̄n būiliter plāgit iustus sibi i celo gaudium. quādo hoc q̄d male gessit p penitentiam damnat iustus.

¶ Aut que mulier habens dragmas decez si perdiderit dragmam vnam. nonne accen dit lucernam et euertit domum ⁊ querit di ligenter donec inueniat. Et cum inuenerit conuocat amicas ⁊ vicinas dicens Cōgra tulammi mihi. quia inuem dragmam quaz perideram. ita dico vobis quia gaudium erit coram angelis dei super vno peccatore pententiam agente.

¶ Cirillus Per p̄cedentem parabolam i qua genus

humanum dicebatur cuius erratica docemur nos fo
re creata sublimis dei qui fec nos & nō ipi nos cui
pascue oues sumus subiungit secunda parabola qua
genus humanū comparatur drachme q̄ perijt Per
quā ostendit nos ad similitudinem & imaginē regiā
factos esse scz sūmi dei ¶ Nā drachma nūmus ē impſ
sam habens regiā figuram Vnde dicit Aut que mu
lier hās decem drachmas ¶ Greg. in hō. Qui signi
ficatur p pastorē ipe per mulierē ipe em deus ipe &
dei sapiēcia Angelos autē & hoim naturam ad cog
noscendū se dominus cōdidit & ad similitudinē suā
creauit Decem ergo drachmas habuit quia nouem
fuit ordines angelos sed vt opleretur electorū nume
rus homo decimus ē creatus ¶ Aug. de que. euāge.
Del i ix. drachmis sicut i. xcix. ouibo pomt. eos sig
nificationē qui de se presumentes peccatoribus ad sa
lutem redeuntibus se preponūt. vnā enim deest a no
uem vt decem sint. & a nonagintanouem vt centum
sint. cui vni deputat oēs p pniam reconciliatos.
¶ Gre. i ho. & q̄a imago expmit i drachma mlier
drachmā pdiderat quādo hō qui pdictus ad imaginē
dei fuerat. peccando a similitudine sui pditoris recef
sit Et hec ē q̄ subdit Si pdiderit drachmā vnam
nonne accendit lucernā Accendit mulier lucernam
quia dei sapientia aparuit i humanitate. lucerna q̄p
pe lumē i testa ē lumē vo m testa ē diuinitas in car
ne Accensa aūt lucerna sequit Et euertit domū. q̄a
. s. mox vt eius diuinitas i carne claruit. oīs se nra
conscientia cōcussit Qui eūsdē sermo nō discrepat
in eo q̄ m alijs codicib legit emundat. quia praua
mēs si nō prius p timore euertit ab assuetis vicijs
nō mundat Euersa aūt domo inuenit drachma Se
quitur em Et querit diligēter. donec inueniat qua
scz eū pturbat conscientia hois. repat i hoie simili
tudo cōditoris ¶ Greg nazian. Inuēta aūt drach
ma celestes virtutes facit participes gaudij quas mi
nistras dispensationis fecit Vnd sequitur Et cum i
uenerit conuocat amicas & vicinas dicens. Congra
tulamī mihi quia inueni drachmam quā perdideram.
¶ Greg. i omel. Supne em virtutes tanto diuine
sapientie mixta sunt. quāto ei p grām continue visio
nis appropinquāt ¶ Theo. vel amice suit vt exequē
tes voluntatem ipius vicine vero vt incorporee ut
forte amice ipius sunt omnes supne virtutes. vici
ne vero sunt ppinquiores scz cherubin & seraphin ¶ Greg. mise. Vel aliter hec recte dominū
nobis ppitiare inquisitōe perdite drachme quia nul
la nobis a cetens virtutib vtilitas prouenit quas
drachmas vocat. quibus presto sint omnes. vna so
la deficiente anime viduate qua scilicet diuine simili
tudinis miserē sortē Propter q̄d primo quidem in
bet lucernā accendere scilicet verbum diuinū. q̄d ab
scondita patefiat Vel forsan penitentie lampadem.
seo in domo propria id est in seipso & in sua conscie
tia oportet pquirere drachmā perditam id est regis
imaginem que non penitus deperijt. sed & tecta sub
fimo. qui significat carnis contagia quibus studiose
absterlis et dilutis per solertiam vite. eluceſcet
quod queritur Vnde oportet ipsam que inuenit gra
tulari. necnon ad participia gaudij vocare vicinas
id est contubernales virtutes id est rationalem & cō
cupiscibilem & irnatum iracūdie affectum Et si que
sint tales vires circa animā considerate quas decet
gaudere i domino Deinde concludens parabolā sub
dit. ita dico vob. gaudiū erit angelis dei super vno
peccatore penitentiam agente. ¶ Ergo. i omelia.
Penitentiā agere est preterita mala plangere & plā
genda non perpetrare Nam qui sic alia deplorat ut
tamen alia cōmittat. adhuc penitentiam agere aut
ignorat aut dissimulat Cogitandum etiam ē. ut per
hoc conditori suo satisfaciat vt qui commisit probi
bita sibi abscindere debeat etiam concessa & se repre
hendat in minimis. qui se meminit in maximis deli
quisse.

¶ Dixit autem homo quidaz habuit duos fi
lios & dixit adolescentior ex illis patri pa
ter da mihi portionem substantie que me cō
tingit Et diuisit illi substantiam & non post
multos dies adolescentior filius congrega
tis omnibus peregre profectus est in regi
onem longinquam & ibi dissipauit substan
tiam suam viuendo luxuriose & postq̄ oīa
cōsumasset. facta est fames valida i regiōe
illa & ipe cepit egere. Et abyt & adhesit
vni ciuium regionis illius. & misit illum in
villam suam vt pasceret porcos & cupiebat
implere ventrem suum de siliquis quas po
rci manducabant & nemo illi dabat.

¶ Ambrosius Tres ex ordine lucas parabolas po
suit. Quis perierat & inuenta est Drachma peri
rat & inuenta est. Filius qui erat mortuus re
uixit vt explicit remedio prouocati vulnera nostra
curemus christus vt pastor de suo corpore vebit. q̄
nt ut mater ecclesia. recipit deus pater prima mise
ricordia. secunda suffragio. tercia rēōnatio ¶ Cas.
Est etiam inter parabolas supradictas ratio distinc
tionis secundum personas vel menses peccatum.
ut pater filium recipiat penitentem qui arbitrij sui
libertate vitam ut recognoscat vñ ceadem Pastor
vero ouem errantem & non sapientem reuerti red
rat & humeris suis referat. irrationabili animali im
prudentem hominem comparās. qui alieno dolo ar
cūueus errauerat sic oua Prīa g̃e pabola propo
nitur cum dicitur Ait autem Homo quidam habe
duos filios Sunt qui dicant de duobus filijs ihu se
niorem angelos esse Juniorem vero hominem po
nunt qui in longinquā pegrinatiōem abiens quādo
in terram de celis & paradiso cedit & aptanc conse
quentia respicientes ad causam vel statum ade. Sed
hic sensus prius quidem videtur. nescio tamen si ve
rus sit. quia iunior filius ad penitentiam venit sua
sponte. recordatus preteriti abundantie panis sui.

Dominus aũt veniens ad pẽtẽciã vocauit hũanũ genus dum sponte sua regredi vnde ceciderat nõ cogeret deinde senior filius m rediit ꝯ salute fratris inuitat cum dominus dicat leticiam esse apud angelos sup vno peccatore pẽtẽciã agẽte ¶ Cirill. Quãdo vero plenorem filium dicũe significat ista dicendũ carnem Per alium vero qui discessit a patre discribit mutatu de gentium ¶ Aug. de que eum Dic ergo homo habens duos filios .deus habens duos populos intelligẽ ꝯ eaq; duas stirpes generis humani vnã eorum qui pmanserũt i unus siculus alterã eorũ qui usq; ad colendum idola desẽ erat deum ab ipo ergo exordio creature mortalium unus filius ad cultũ veri dei pinet minor aũt pe te ut sibi pars substãtie que eũ cangeret darẽt a patre Vnde sequit Et dixit adolescentior ex illis patri pater da michi portionem substãtie-que me contigẽt unq; alia potestate sua delectata id qd illi ẽ uuere i ntingere meimisse vel ingenio alacri excellere. pene omnia fuit munera hec aũt i potestate sua accepit liberũ arbitriũ Vnde sequit Et diuisit illi substãtiã ¶ Theo. Dois fuisa racionalitas ẽ qua comitat libertas arbitrij ꝯ similiter qcumq; dño dedit nobis pro substãtia nostra putabit .ut celum ꝯ terra. omnis creatura. lex ꝯ pphete ¶ Ambro. Videns aũ qd dimum patrimoniũ petentibo datur ¶ Nec putes culpam patris qd adolescentiori dedit nulla dei regno ĩ ima etas ¶ Nec fides grauat animis ipse certe se uidente idoneum qui poposcit Acqt vanã nõ recessisse a patre impedimẽtum nescisset etatis Sequit non ꝯ non post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre pfectus ẽ in regionem longiquam ¶ Cris. Ofino: filius in regionem longi qui pfectus est non localiẽ a deo decedens qui vbiq; est sed affectu. fugit ei deum peccator vt a longiquo fieri ¶ Aug. de verbis do. Quisquis ei ita vult esse fidus dro. vt fortitudinem suam ad illum custodiat non ab illo recedat ut coherendo vt custodiat similitudinẽ ꝯ imaginem ad quã factus est porro si quere si vult imitari deum vt quo deus non habet a quo recipiatur scripe velit sua potestate vtitur nullo regente videat quo restat nisi vt recedens ab eius calore frigescat recedens a veritate vanescat ¶ Aug⁹. de questi. euange. Quod aũ nõ post multos dies dixit factum .vt cõgregatis omnibo pegre pfiscereẽ in regionem longiquã que est obliuio dei. hoc est quia nõ multo p⁹ illusionẽ humani generis placuit animae gloriosi arbitrium ferre secum velut quandã potẽtiã animarum sue ꝯ deserere eũ a quo data est fidens de viribus suis quas vires tamen consumit cito⁹ quã datum deseruit a quo date fuit Vñ sequit ꝯ ibi dissipauit substantiam suã viuẽdo luxuriose luxuriosã ve to vel potius gam vitã uocat amantẽ fundere atq; spargum popus extraneis motus manifestemente .cum eam qui ꝯ sequitur que ad alia pcedunt ꝯ relict eum ꝯ sibi ẽ inuitus Vñ sequit Et postq; cõsumasset omnia facta est fames magna in regione illa fames est mdi pentis verbi veritatis .sequitur ꝯ ipe cepit egere. ¶ Ambro. Merito egere cepit qui thesauros sapiencie ꝯ scientie dei diuiciasq; celestium altitudines dereliquit Sequit Et abit ꝯ adhesit vni ciuium regionis illius ¶ Aug⁹. de que eum. Vnus ciuium regionis illius aliquis aere⁹ princeps ẽ ad maliciã diaboli pertinẽs .cui⁹ villa est modus potestatis ipsius .de qua sequit Et misit illum in villã suam vt pascere porcos porci sunt ĩ mundi spũs qui sub ipo erãt ¶ Beda Porcos aũt pascere est ea quibo immundi spũs gaudent opari Sequit ꝯ cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant. ¶ Ambro. Siliqua genus legumminis ẽ ieus manifestis molis .quo corp⁹ non refici sed impletur .vt sic magis onerẽ qq; vitii ¶ Aug. de que euange. Siliquę ergo qbo porcos pascebat seculares doctrine fuit steriles .uanitatesq; psonãtes de quibo laudes idolorum fabularũq; ad deos gentium pertinaũ vane sẽmõe accipiũt carminibo perepant .quibo demonia delectãtur Vñ cum iste saciari cupiebat aliquo solidũ ꝯ rectum qõ ad beatam vitã poneret inuenire volebat in talibo ꝯ non poterat Vñ sequit ꝯ nemo illi dabat ¶ Cirill. Sed cum inde multipliciẽ arguanẽ i sacra scriptura de multis criminibus quõ populo illi cõuenient verba maiorũ filij dicentis Ecce tot annis seruio tibi ꝯ nunq; mãdatũ tuũ preterui Est ergo hic sensus parabole .arguẽdo eũ pharisei ꝯ scribas qp reciperet peccatores .ponit pleniorem parabolam .in q̃ hominẽ vocat deũ .qui pater est duoꝝ fratrũ iustoꝝ scilicet ꝯ peccatoꝝ .quoꝝ primus gradus est iustoꝝ ab iniq; iustitiã sequentiũ Secundus gradus est hominũ p pẽitentiã ad iustitiã reductoꝝ ¶ Basilius. Fade ecã ad anagoris consistentiã magis animo⁹ similis ꝯ grauiores q; canicies capillo⁹ nec qui secundum etatẽ ẽ iuuẽis crepat si iuuenis moribo q̃ secũdum passiones viuit ¶ Ticus Abiit ergo adolescentior nondum adulteus mente petitq; a patre id qd ei de hereditate cõtingit vt scilicet non ex necessitate seruiat Sumus enim animalia racionalia liberũ arbitriũ habentia ¶ Cris Dicit aũt scripta diuidere patrem ex equo filios duobus substãtiam suã id ẽ scientiam boni ꝯ mali que vere ꝯ ppetue sunt opes beneficia ¶ Que enim ex deo est in pma natiuitate hominibo substãtia rationalis equaliẽ cunctis nascentibus datur. de subsequẽti aũt conuersatione vnusquisq; plus aut minus huius substãtie possidere meretur dum vnus ea que simplicit patris esse credẽs quasi pria custodie alius sicut ppie possessionis licentia dissipãdis abutitur Ostenditur aũt libertas arbitrij quia pater qui negligere discedere volentem retinuit .ne liberi arbitrij auferat potestatem .neq; manere cupientem cogit abscedere Abiit aũt longe non locorum translatione. sed mentis declinatione. vnde sequit Peregre profectus est in regionẽ longinquam ¶ Ambro. Quid ei longinquius ẽ qui ab se recedere .nec regionibo si moribus separari. Etenim qui se a xpo separat .exul ẽ patrie ꝯ ciuis mũdi. Merito ergo prodegit primonium qui recessit ab ecclesia ¶ Ticus. vnde ꝯ demoniacus ẽ prodigus dissipans substantiam suam id ẽ meliorem rectum .castimoniã doctrinam veritatis .noticiam genitoris memoriam creationis sensum ¶ Ambros. Facta ẽ autem in regione illa fames .non epularum .si bonorum operum atq; virtutum que sunt

miser abilioza ieiunia · etēm qui recedit a verbo dei
eſurit · quia nō in ſolo pane viuit homo · ſed ī oī vbo
dei ¶ Qui recedit a thesauro eget Egere ergo ideo ce
pit ⁊ famē pati · quia nihil prodige latis est volūta
ti Abijt itaq; ⁊ adhesit vni ciuium Qui eīm heret in
laqueo est · ⁊ videtur ciuis iste princeps esse istius
mundi Demiq; ad villam eius mittē · qui emit · qui
se excusat a regno ¶ Beda In villa eīm mitti ē sub:
stantie mundalis cupiditate subiugari ¶ Ambros ·
Pascit aūt porcos illos in quos petit diabolus ītroi
re in sordibus ac fetore viuentes ¶ Theo · Nos igiē
pascit · qui alios ꝓcellit ī vitio · ut sint lenones archi
predones · archipublicani qui alīs sunt doctores ope
rationis male ¶ Cnſ · vel spiritualiter ꝺ stinctus oper
bus quasi prudentia ⁊ intellectu porcos pascere dici
tur · hoc est sordidas ⁊ immūdas ī anima sua cogita
tiones nutrire · ⁊ edit escas irrationabiles praue cō
uersationis · dulces quidem egenis bonoꝝ · q̄a suaue
puersis videtur omne opꝰ carnee voluptatis · que
virtutes anime penitus enervat ⁊ perimit · huiusmo
di cibos quasi poianos ⁊ male dulces ꝺ ē carnaliū
delectationum illecebras siliquaꝝ noie scriptura ōsi
gnat ¶ Ambro · Cupiebat aūt siliquis ventrem im
plere suū · nec eīm alia ē cura luxuriosis ; misi ut ven
trem suum impleant ¶ Theophꝫ · Quibus nullꝰ dat
saturitatem malorum Distat enim a deo qui talibus
vescitur · Demones autem ad hoc student · ne vnq̄
saturitas malorum prouenat · ¶ Iosia · vel nēo illi
dabat quia cū diabolus aliquē suū facit · vltra ei abū
dantiam nō procurat · sciens eum esse mortuum ·

¶ In se autem reuersus dixit Quāti mer
cenarij in domo patris mei abundāt pani
bus ego autem hic fame pereo Surgam ⁊
ibo ad patrem meum ⁊ dicam illi · pater pec
caui in celum ⁊ coram te ⁊ iam non sum di
gnus vocari filius tuus fac me sicut vnum
de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad
patrem suum Cum autem adhuc longe eēt
vidit illum pater ipsius ⁊ misericordia mo
tus est ⁊ occurrens cecidit sup collum eius
⁊ osculatus est eum Dixitq; ei filiꝰ · pater
peccaui in celum ⁊ coram te · iam nō sum di
gnus vocari filius tuus Dixit autē pater
ad seruos suos Cito proferte stolaꝫ primā
⁊ induite illum ⁊ date anulum in manū eiꝰ
⁊ calciamenta in pedes ⁊ adducite vitulū
saginatum ⁊ occidite Et manducemus et
epulemur Quia hic filius meus mortuus
erat ⁊ revixit · perierat ⁊ inuentus est Et
ceperūt epulari.

¶ Orego · misenus Contempserat patrem in primo
recessu adolescentor filius ⁊ opes paternas profude
rat Et vbi lapsu temporis est actus laboribus · oū
mercenarius fieret ⁊ eodem cum porcis pabulo pa
sceretur rediit ī domum paternā castigat · vnde bñ
Ipse autem in se reuersus dixit Quāti mercenarij
in domo patris mei abundāt panibus · ego autem hic
fame pereo · ¶ Ambros · Bene in se reuertitur qui
a se recessit · etēm qui ad deum regreditur se sibi red
dit Et qui recedit a xp̄o se sibi abdicat ¶ Aug · de q̄
euā · In se autem reuersus est cum ab eis que foris
secus frustra illiciunt ⁊ seducunt in conscientie sue ī
teriora suam intentionem reduxit · ¶ Hugo · Est aūt
ſm tres differentias obedientie discretio · Aut enim
metuentes supplicia declinamus a malo ⁊ sumus in
dispositione seruili · aut mercedis lucra venādo ex
eāmur que mādatē mercenarijs assimulatur · aut ꝑ
gradū bonī ⁊ dilectionis ad eum qui dedit legem ser
uimus · ⁊ sic dispositionem redolemus filiorū ¶ Ang
Filius autem qui habet sancti spiritus pignus ī cor
de secularis mercedis lucra nō querit sed tas seruat
hereditatis Sunt etiā mercenarij bonī qui cōducuntur
ad vineam isti non siliquas sed panibus abundāt
¶ Augustinus de questioni euāgelistarū Vnde aūt
hoc scire poterat in quo tanta erat oblivio dei sicut
ī omnibus idolatris fuit misi quia ista recognitio rei
pisceretur est cum euangelium p̄dicaretur iā poterat
talis anima aduertere multos p̄dicare veritatē nō
quos quidā essent non ipsius amore veritatis ducti
sed cupiditate comparandorum secularū cōmodorū
qui tamen non aliud annunciant sicut hereses Vnde
mercenarij recte appellantur In eadem quippe domo
eundem panem verbi tractātes non tamen in here
ditatem eternam vocati · sed temporali merce cōdu
cti ¶ Cnſ · Signanter autem subiecit Ego aūt hic
fame pereo quasi diceret ego nō alienus sed filius do
mi patris ⁊ frater filij obsequentis Ego liber ⁊ ge
nerosus factus sum miserior mercenarius · a summa
celsitudine prime nobilitatis ad infimā humilitatem
delapsus ¶ Orego · misenus · Non prius aūt rediit
ad pristinam felicitatem · q̄m i se rediens sentiret op
primentis erumne pēnam · ⁊ meditarē prie verba
que subdunē · surgam · ¶ Aug · de que · euā · Quia tu
cebat · ⁊ ibo · quia longe aberat ad p̄rem meum · qua
sub principe porcos erat Terra vo sunt peniteā
meditantes ī confessione peccati · nondum tamē agē
tes Non eīm i im dixit patri · sed dicturum se esse pa
rietur cum venerit Intelligam igiē hoc nūc acapien
dum esse venire ad p̄rem i ecclesia · constituit p̄dē
vbi peccatoꝝ legitima ⁊ fructuosa iam possit esse
confessio Dicat ergo dictum se esse p̄ri ¶ Ambros ·
Quā misericors qui offensus nec patrium nomē de
dignatur audire · Peccaui · hec ē prima cōfessio ap
autorē nature · presulem misericordie · arbitrium cul
pe Sed ⁊ si deus nouit omnia · vocem tamē tue con
fessionis expectat Ore eīm cōfessio fit ad salutem q̄
alienat pōdus erroris q̄q; ipe se onerat · ⁊ accusan
ois excludit inuidiā Qui accusatorē pueie confite
do · frustra velis occultare · quē nihil fallit · ⁊ fiet pe
riculo prodas · qđ scias esse tā cognitū Cōuerte ma
gis ut meruēiat p te xp̄m roget pro te ecclesia · illa
crimet pp̄ris · nec vereamini · ne ñ i patres aduocat · ipō
det veniā patrō · p̄mittat gr̄as rcōciliatōs tibi p̄re
pietatis pollicē asserens · Subdit aūt · ī celū ⁊ co-ra

Cnſ. Dicens coram te. oſtendit hunc pñem deum adorare intelligi. deus em̃ ſolus conſpector eſt omniu; a quo nec in corde medicata peccata abſcondi pñt. Aug. de que. euā. Verum autem hoc ē peccatum in celum qđ ē coram te. ac celum appellauerit ipſam ſimilitudinem patrie. an paruus. peccaui in celum coram ſanctis aiabꝰ Coram te aũt in ipo penetrali conſcientie. Cnſ. Vel celum hoc loco intelligaē Qui em̃ in celum peccat. qđ eſt ſupernam eccl̃ie viſibile elementū ipſe ē qui peccat in hoīem. quem ſuſcepit filius dei pro ſalute nra Ambroſ. Vel peccato aie cele ſtia ſignificantur dona ſpūs immunita vel quia ab illius gremio matris iherusalem q̃ eſt in celo nō epor tuit actum Deiectus aũt ſe exaltare non debet. vnđ ſubdit Jam non ſum dignus vocari filius tuus Et ne mente ſue humilitatis poſſit attolli. ſubdit. Fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis Deō. Ad filij affectum qui omnia que patris ſunt. ſua eſſe ambigit. aſpicere nequaq̃ preſumit Sed mercēarij ſtatum pro mercede ſeruiturus deſiderat. Verum nec hunc quidem niſi paterna dignatione ſe meruiſſe nouerat Gregō. miſenus Nunc aũt filiū pdicatorem ſpūſſanctus nobis deſcripſit. ut inſtruamur nos qualiter debeamus cordis deplorare peccamina Cnſ. Qui poſtq̃ dixit. ibo ad patrem meū. ea que ante actu bona non manſit. ſi totum iter tranſiit ut ſequit em̃. Et ſurgens venit ad patrem ſuum. Hic nos facamus. nec pigeat nos longitudis vie la ſtudiorum. hic regreſſus celer. et facil. dūmō de ſtramus peccatum qđ nos a domo paterna reduxit Et aũt pater redeuntis clemēs Nam ſubditur Cum aũt adhuc longe eſſet vidit illum pater ſuus Aug. de que. euā. Ante enim q̃ meliorem deus longe exiſtens. cum tamen iam pie quereret. vidit illum pater ipſius Impios em̃ et ſuppos conuenientes non videre dicit tamq̃ ante oculos non habens. Ante oculos em̃ haberi. nō niſi qui diligūt dicit ſolēt Cnſ. Sentit aũt pater penitentiā. nō expectauit vtiq̃ confeſſionis verba. ſi p̃uenit petitionē miſericordiē agens. vnđ ſubdit Et miſericordia motꝰ ē Gregō. miſenus Confeſſionis meditatio placauit patrem ut obuiam iret ei. et oſcula collo conferret. Sequit em̃ Et occurrens cecidit ſup collum eius. et oſculatus ē eum qđ ſignificat rationale vigum boīs ei impoſitum. p euāgelicam eruditionem qui abiecte obſeruantiam legis Cnſ. Quid em̃ eſt aliud q̃ occurrere. niſi quia nos peccatis impedientibꝰ nra virtus ad deum peruenire nō poteramus. Ipſe autē potens ad mortalitatis peruenire deſcendit Oſculat aũt oſtendit q̃ emiſſa de corde confeſſio penitentis exierat quā pater letus excepit Ambro. Occurrit igitur tibi quia audit te intra mentis ſecreta tractantem. Et cum adhuc longe ſis. occurrit ne quis impediat Complectit q̃. In occurſu em̃ preſentia eſt. in cō plexu clementia. et quaſi quodam patrij amoris affectu ſupra collum cadit. ut iacentem erigat. et onerata peccatis atq; in terrena deflexum reflectat ad celū Talis ergo filius eſſe q̃ouis Quis em̃ a paſtore repulſus a patre filius honoratur Aug⁹. de queuā. Vel occurrens cecidit ſup collum eius. non. n. pater vnigenitum filium ſuū deſeruit. in quo vſq; i noſtram longinquā peregrinationem cucurrit. qa deꝰ erat i xp̃o mundū reconcilians ſibi. Cadere autem ſuper collum eius ē humiliari in ap̃lexū eius brachiū ſuum. qđ eſt dñs ihs xp̃s Conſolari aũt verbo gr̃e dei ad ſpem indulgencie peccatoꝝ. hoc eſt poſt longa itinera remeantem meren a p̃re oſculum caritatis. Incipit aũt iam conſtituens in eccleſia peccata confiteri Hec dicit oia que dicturus ſe eſſe promiſerat Sequitur em̃ Dixitq; filius ei Pater peccaui in celum et coram te. et iā non ſū dignus vocari filius tuus hoc em̃ vult fieri p gr̃am. quo ſe indignum p merita fateatur. Non addit qđ in illa meditatione dixerat Fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis Cum enim panem non haberet. vel mercenarius eſſe cupiebat qđ poſt oſculum patris generoſiſſime iam dedignabatur Gregō. pater aũt ad filium ſermonem nō dirigit. ſi miſtris loquit̃ quia qui penitet orat; ſed reſponſum verbo non accipit. miſericordiam vero efficaciter in effectu meretur Sequitur em̃ Dixit autē pater ad ſeruos ſuos Cito proferte ſtolam primam et induite illum Theo. Seruos vel angelos intelligas ad miſtrationis ſpūs vel ſacerdotes qui baptiſmate et verbo doctrine aiam veſtiunt ipſo xp̃o. Quotq̃ em̃ in xp̃o baptizati ſumus xp̃m induimus Aug. de que. euā. Vel ſtola pma eſt dignitas quā pdidit adam. Serui qui eam proferunt. reconciliationis predicatores Ambro. vel ſtola eſt amict⁹ ſapiente quo nuda corporis apoſtoli tegunt Accipiūt aũt ſapientiam primā Eſt enim et alia que miſterū neſcit Annulus aũt ē ſincere fidei ſignaculum. et expreſſio veritatis de quo ſequit Et date annulum in manu eius Beda. Id eſt in operatione ut p opa fides clareſcat. et p fidem opa confirmentē Aug. de que. euā. Vel annulus in manu pignus ē ſpūſſancti p̃ter gr̃e participationem que digito bene ſignificatur Cnſ. Vel habet annulum dan ſine ſignaculi ſalutaris ſimbolum. ſeu magis deſpōſationis inſigne et nuptiarum pignus. quibꝰ xp̃s eccleſiam ſpōſat. cū anima reſipiſcens p annulum fidei ungit̃ Aug. de que. euā. Calciamēta aũt in pedes preparatio ē euāgeliſandi ad non tangenda terrena. de quibus ſequitur Et calciamenta in pedes Cnſ. vel mādat calciamenta pedibus imponi. aut p̃ter coopienda veſtigia vt p lubricū mundi iſtius iter fixꝰ incedat. aut p̃ter mortificatiōem mēbrorum. vite enim nre curſus i ſcripturis pes appellatur et mortificationis ſpecies calciamentis imponit̃ q̃a de animalium mortuorum pellibus conficiunt̃ Addit et vitulum ille ſaginatum iugulandum in continuū exhibitione Sequit̃ em̃ Et adducite vitulum ſaginatum id eſt dñm ihm xp̃m. quē vitulum noīat p̃ter beſtiam corporis immaculati Saginatū autem dixit quia pinguis et optimus intellectum eſt. ut pro totius mundi ſalute ſuffi dat Non aũt ipſe pater vitulum immolauit. ſi alius immolandum tradidit Permittente em̃ patre cōſendente filius ab hominibus crucifixꝰ ē Aug. de que. euā. Vel vitulus ſaginatus ipſe eſt dominus ſecūdū carnem ſatiatus obprobrijs Ihs aũt imperat vt adducant eum. quid aliud eſt. niſi ut predicent eum et

annunciādo faciāt venire in exhausta fame viscera
filij esurientis ¶Nam etiam vt occidant eam tuber-
hoc est ut mortem eius insinuent Tunc ēm cuiq; oc
aditur·cum credit occisum Sequē Et manducē⁹
¶Ambro· ¶Bene carnem vituli quia sacerdotalis
ē victima que pro peccatis fiebat Epulantem autē
mouat cum dicat epulemur·ut ostenderet qm̄ pater
nus est cibus salus nostra ⁊ patris est gaudium no
strorum·redemptio peccatoꝝ ¶Cris· Ipe enim pr̄
gaudet in reditu filij·⁊ commutat in vitulo quia mise
ricordie sue fructum in immolatione filij sui gaudens
creator acquisitione p̄ri credentis epulatur· vnō se
quitur Quia hic filius me⁹ mortuus erat ⁊ revixit
perierat ⁊ inuentus ē ¶Ambro· Ille perijt qui fuit
itaq; gentes non sunt xp̄ianus ē Potest tamē ⁊ hic
vna species accipi generis humani· fuit adam·⁊ in
illo fuimus omnes·perijt adam· ⁊ in illo omnes pe
rierunt ¶Homo igitur in illo homine qui perierat·
reformat Potest ⁊ de agente penitentiā dictū vidēri
quia non moritur nisi qui aliquādo vixerit Et gen
tes quidem cum crediderint·p gr̄am vivificantur·
Qui vero lapsus fuerit·p penitentiam resurgit·
¶Theo·Quātum ergo ad vitioꝝ conditiōem mor
tuus fuerat desperatus Sed quātum ad humanaꝝ
naturā que mutabilis ē·⁊ potest a vitio ad virtu:
tem cōuerti dicitur dilectus dicē· nam minus ē perdi·qȝ
mori Quilibet aūt revocatus ⁊ mundat⁹ a crimi
ne saginati vituli particeps causa letitie fit patri ⁊ fa:
mulis eius id ē angelis ⁊ sacerdotibo·vnō sequitur·
Et ceperūt omnes epulari ¶Aug· Ite epule atq;
festivitas nunc celebrāt̄ p orbem terraꝝ ecclesia di
latata atq; diffusa·vitulus enim ille in corpore ⁊ san
guine dominico·⁊ offert patri ⁊ pascit totā domū·

¶Erat autem filius eius senior in agro.
Et cū veniret ⁊ appropiquaret domui au
diuit simphoniā ⁊ choruȝ Et vocauit vnū
de seruis ⁊ interrogauit que hec eēnt Is qȝ
dixit illi. frater tuus venit ⁊ occidit pater
tuus vitulum saginatum. quia saluuȝ illū
recepit Indignatus est aūt. ⁊ nolebat intro
ire Pater ergo illiꝰ egressus cepit rogare
eum At ille respondens dixit patri suo. ecce
tot annis seruio tibi ⁊ nūq̄ mandatum tuū
preteriui. ⁊ nūq̄ dedisti mihi hedū. ut cum
amicis meis epularer sed postq̄ filiꝰ tuus
hic qui devorauit substātiam suam cum me
retricibo venit occidisti ei vitulum saginā/
tum At ipe dixit illi Fili tu semper mecum
es. ⁊ omnia mea tua sunt. Epulari autem
⁊ gaudere oportebat quia frater tuus hic
mortuus erat ⁊ revixit perierat ⁊ inuētꝰ ē.
¶Beda Murmurātibus de peccatoꝝ susceptione
scribȝ ⁊ phariseis tres p ordinē parabolas salvator
posuit Duabus primis quātum ipse cum angelis de
penitentium salute gaudeat·insinuat In hac vero te:
cia. nō suū tantūmodo filiorūq; gaudium demōstrat
sed ⁊ invidentium murmur reprehendit. dicē enim
Erat aūt filius eius senior in agro ¶Aug⁹ de que-
rā. Maior filius populus israel ē. nō quidem pro
fectus i longinquā regionē. sed tamē i dome non est
In agro aūt ē id ē i ipa hereditatis opulentia legis
⁊ p̄phetaꝝ terrena potiꝰ opat Veniens aūt de agro
domū appropinquare cepit. ⁊ labore seruilis operis im
pbato ex eisdem scripturis ecclie libertatem consid
rauit. vnde sequē Et cū veniret·⁊ appropinquare
domui audiuit simphoniā ⁊ choros id est spūs scō ple
nos vocibus consonis euāgelium p̄dicare Sequē.
Et vocauit vnū de seruis ⁊ interrogauit quid hec
esset id est sumit ad legendum aliquem p̄phetaꝝ ⁊ i
eo querens qm̄odo interrogat·vnde ista festa in ec
clesia celebrāt̄ in qua se esse nō videt ¶Respondit
ei seruus p̄ris p̄phetia Sequē ei Ja qȝ dixit illi·
Frater tuus venit ⁊ occidit pater tuus vitulū sagi
natum·qa saluū illū recepit·R. d· In extremis ere
fuit frater tuus·ſ̄ mihi maior exultatio cantandum
dño canticum novū·qa laus eius ab extremis terre
⁊ p̄pter eū qui absens erat occisus ē vir sciens fin
re imbecillitatē·quia quibo nō ē narratū de eo iudi
runt ¶Amb· Adolescentiori aūt filio·i p̄pio ⁊ gen
bus israel eāq; maior frater benefitū paterne bene:
dictionis invidit qȝ faciebant iudei qa xp̄s cum gēn
bus epulare·vnō sequē Indignatus ē aūt ⁊ no· in
troire ¶Aug· de que·eā· Indignē ea ⁊ nunc· ⁊
adhuc nō vult intrare Cū ergo plenitudo gentium
introierit·egredie opportuno tpe p̄ri⁹ ut ea⁹ qȝ
israel salvus fiat· Vnō sequē Pater ergo illiꝰ egr
sus cepit rogare eū Sunt. n· qm̄q; apta vocatio iu
dei i salutē euāgelij quā manifestationē vocationis
tamq; egressū p̄ris appellat ad rogādū maiorē filiū
Deinde q rndit maior filius questiōis duas hīt Se
quē em̄ Ae ille rns dixit p̄ri suo Ecce tot annis ser
uio tibi ⁊ nūq̄ mādatum tuū p̄terii· De mandato
nō p̄gressio facile illud occurrit·nō de omni man
dato dictum sed de vno maxime necessario·q̄ nullus
alium deum preter vnum creatorē oīm colere valu⁹
ē ¶Deq; iste filius i omnibo israelitis sed in his mul
tigiē p̄sonam habere qui nūq̄ ab vno deo ad simula
cra conversi sunt Quāq; em̄ terrena desiderarent· ab
vno tamē deo iste desiderabat bona quāvis cōmixta
cum peccatoribus·vnde ⁊ in psalmo dicitur Pe mi
mentum factus sum apud te·⁊ ego semp tecum Et
quis est hedus quē nunq̄ accepit ad epulandum·se
quē em̄ Se nūq̄ dedisti mihi hedum ut cum amicis
meis epularer Peccatos hedi nōie significari vale:
¶Ambro; Judeus hedum requirit xp̄i⁹ agnum
⁊ ideo illē barrabas solvitur·nobis agnus immolatur
Queri etiam in hedo videt quia iudei ntm venena
sacrificij p̄diderunt Vel qui hedum querit expedit
antixp̄m ¶Aug·de que·eāge· Sed non invenio ex
tum huius sententie Dubium enim absurdum est
eum cui post dicitur·tu mecum es semp· hoc p̄te
opeasse ve antixp̄o crederet ¶Neq; omnino aliquo
iudeorum qui antichristum credituri sunt. istum fu
turum fas est intelligi· Quomodo autem epularetur
ex illo hedo si ipe est antixp̄us qui ei non crederet·

Ni hoc ẽ epulari ex hedi occisiõe · qõ ẽ de antixpi
pdicatõe lecari · quõ dicit filius quẽ recepit pter
hoc sibi non fuisse concessum · cum omnes filij dei d
nus gdiatõe letatum sint. ℣ Hm igitur sibi dñm ne
gotium ad epulandum cõquerentur · dum eum pecca
tor reputat. ℣ Cum · n · hedus ẽ illi genti id ẽ cum cũ sab
bati violatorem ⁊ ꝑphanatorem estimet vocandi
apls filius non meruit. ℣ Greg · Ad aũt dicit · eũ
amicis meis · aut ex plona principum cum plebe ĩel
ex plona pli ierosolomitãi cũ ceteris ꝑtis iuda
℣ Vel dic · nũq̃ dedisti mihi hedũ · vnũ⁹ sãguis
gentis vel sacerdotis a romão impio nos liberauit ·
℣ Ambro · Impudens aũt filius ẽ similis publicano
iustificato se quia legem seruabat in ĩra · impie ac
cusat fratrem · q̃ cum mereretur paternã substã
tiã dissipasset. ℣ Sequitur enĩ. ℣ Sed postq̃ filius tu⁹
hic qui deuorauit substantiam suam cum meretri
bus venit occidisti illi vitulum saginatũ. ℣ Aug⁹ ·
Heresies aũt sunt superstitiones gentilium cũ qui
bus substantiã dissipat · qui relicto vo connubio ver
sam cum demone fœda cupiditate formicat. ℣ Jerom ·
Hoc aũt q̃ erat. Occidisti illi vitulũ saginatum
confert vemisse xp̃m sed iudeis non vult sanari ·
℣ Vers. Non aũt pater eũ quasi mentiente redar
guit sed secum pseueranti eius a ꝓbatis ad pfecti
orem ponens acq̃ iocundioris exultationis mutat
℣ Sequitur. At ipe dixit illi fili tu semp mecum es
℣ Hiero · Vel q̃d dixerat · iactanda est non veritas ·
ne pater non consentit · sed alia compescit ratiõe di
cens · Mecum es · lege qua stringens. ℣ Non qua nõ
peccauerit · sed qua deus eum semp castigando re
gerat. Nec mirum si pr̃i mentẽ qui fratri inuidet
℣ Ambros · Seo bonus pater etã hũc saluare cupi
ens dicit · Tu mecũ semp es Vel q̃i unde⁹ in lege ·
vel q̃ unde⁹ iust⁹ in cõmunõe. ℣ Aug · Quid aĩ sibi
vult q̃d addidit · ⁊ oĩa mea tua sũt · q̃si nõ sint ⁊ frs
sit sic ꝑdis ⁊ imortalibo filijs hñẽ oĩa ut sint ⁊
sim singula · ⁊ oĩa singulo · ut enĩ cupiditas nihil
sue angustie ita nihil eũ angustia carnis tenet · Si
q̃ dic · nõne angelos dei ĩ possessiõe tali filio sub
esse putandus ẽ · si possessionem sic accipias ut
eius possessor ipe sit dñs · nõ vtiq̃ oĩa. ℣ Non enĩ dñi
mus sed consortes potius angelo. Si vero pos
sessio sic intelligitur · quõ recte dicimus possidere ani
mas beatam · ĩ suemio cur nõ vere ac ꝑpe id possit
dicere acqe · ℣ Non enĩ illud loquimur ut dominas
veritatis dicamus aĩas · aut si noĩe possessionis ab
hoc sensu impedimur · illud ch̃i auferaĩ. ℣ Non enĩ ait
pater · oĩa possides · sed oĩa mea tua sunt · nec tamen
ea ipse dñs. Nõ enĩ ẽ ĩ nostra pecunia · potest fami
lie vre vel alimentum esse vel ornamentum vel aliud
huiusmodi. Et certe cum ipm p̃r̃ recte ille possi
dere dicere · nõ video quõ ipse recte vñi possit di
versis tamen modis. Cum enĩ beatitudinẽ illam
obtinemus · nr̃a erũt ad videndum supiora ad cõ
mittendũ equalia · ad dominandũ infenora. Congau
det igitur securissimus maior frater. ℣ Ambro · Di
cit defuisse inuidere oĩa sua sunt · vel unde⁹ sacramẽ
ta veteris testamenti vel baptizatus nouã etiam pos
sidens. ℣ Theo · Vt aliter totum plona filij qui vidẽ
murmurare · fuiẽ poĩb q̃cũq̃ scãdali z aĩẽ ĩ subditis
ꝑfectib ⁊ salute ꝑfectoꝝ sic omnia meroducit plonã
passam scãdalum in peccatoꝝ pace. ℣ Tertius Maior
igitur filius sicut agricola insistebat agriculture · ñ
terrestrem · sz aĩe agrum fodiens · ⁊ salutis arbores
inserens · scilicet virtutes. ℣ Theo · Vel erat ĩ agro
hoc ẽ ĩ mundo colens ꝑphanam carnẽ · ut repleaĩ pã
bus ⁊ semmãs in lacrimis ut in gaudio metat · Sed
cognitas gestis nolebat merare ad cõmune gaudiũ.
℣ Chr̃s · Quenĩ aũt si afficiatur passione liuoris · do
lens in ꝓperis aliox. Dicendum ẽ aũt q̃ nullꝰ san
ctorum dolet ĩ talibus ĩmo bona aliorum sua existiat
Non aũt oporteat oĩa quecũq̃ parabola continet ad
hĩam peractare · sed sensum eligentes cuius causa cõ
ponitur · nihil aliud ꝓscrutari. Nec ergo parabola
ad hoc ẽ composita · ut peccatores non diffidant re
uerti · scientes q̃ magna consequẽtur. Vnd̃ introdu
cit alios turbatos in eoꝝ bonis · ut idicet eos liuore
tabescentes · sz tanto decore honoratos redeuntes · vt
etiam inuidiosi possint aliis fieri. ℣ Theo · vel phari
seorum mentionem corrigit dñs ꝑ presentem para
bolam · quos ephypotesi nominat iustos · Q · d · Esto
vos vere iustos esse · nec erãt ꝓfessos aliq̃d mãdato
rum. Nunq̃d igitꝝ ꝓpter hoc nõ oportet admittere
a flagitijs reduẽtes. ℣ Hiero · vel aliter · Oĩs iustitia
in comparatione dei ẽ iniustitia Vnd̃ paulus Quis
me liberabit de corpore mortis huius · vnde apostoli
indignati sunt ꝑ petitione matris filiorum zebedei ·
℣ Chr̃s · Quod ⁊ nosipi quãdoq̃ patimur · viuunt
enim quidam prestantissimam ⁊ optimam vitã aliꝰ
aũt in ipso semo multotiens ad deum conuertẽ · vel
forsitã extremũ diem claudere debens hac diluit rea
tus domino miserãte. Nec quidem aliquãdo respuit
ex importuna pusillanimitate non attendentes men
tem saluatoris qui de salute peccatorum gaudet ·
℣ Theoph · Dicit ergo filius patri gratus duxi in
doloribus vitam a peccatoribo molestatus ⁊ nunq̃
causa mei decreuisti madtãdum esse hedum id ẽ perse
quẽtem me peccatorem · vt paululũ recrearer · qua
lis hedus fuit achab hebie · qui dicebat Domine pro
phetas tuos occiderunt. ℣ Ambros · vel aliter notaĩ
hic frater vsq̃adeo ut de villa venire dicatur · hoc ẽ
terrenis operibo occupatꝰ ignorãs q̃ sũt spũs dei vt de
mq̃ nunq̃ pro se vel hedum quereaĩ occisum. Non
enim pro inuidia sed pro vera mundi agnus ẽ im
molatus · Inuidus hedum quere innocens agnum
ꝑ se desiderat immolari. Deo ⁊ semoꝝ dicaĩ · eo q̃ ato
quis ꝑ inuidiam consenescat · Deo ⁊ foris stat · eo q̃
malivolẽcia eum excludat. Deo chorum ⁊ symphoniam audire non potest · hoc est in nulla theatralis i
centiua lasciue · sed plebis concordiam conanentes ·
que de peccatore saluato dulcem letãe suauitatez re
sultat. Qui enim sibi iusti videntur · indignantur q̃
alicui peccatum fatenti venia laxatur · Quis tu es
qui domino extradicas · ne videlicet culpam relaxa
ret · cum tu cui volueris ignoscas · sed remittendis
post penitentiam debemus fauere peccatis ne dum ve
nie alterius inuidem⁹ · ipi eã nõ mereamur a dño · si
inuideamus de longinqua regione remeantibo · quia
⁊ nos fuimus in regione longinqua ·

Capitulum sedecimum.

Dicebat aũ & ad discipulos suos Dõ qdã erat diues q̃ hẽbat villicũ. & hic diffamat̃ ẽ apud illũ q̃si dissipasset bona illi. Et vocauit illũ & ait illi Quid hoc audio d̃ te? rẽd de rõne villicacõis tue Jam em̃ nõ poteris villicare Jit aũ villic̃ intra se Quid faciam q̃ dñs me aufert a me villicacõe Fodere nõ valeo mẽdicare erubesco Scio qd faciam ut cũ amot̃ fuero a villicacõe recipiãt me in domos suas Conuocatis itaq; singulis debitoribus dñi sui dicebat primo Quãtũ debes dño meo? Jt ille dixit Centũ cados olei Dixitq; illi. Accipe cautiõe tuã & sede cito & scribe qñquaginta Deinde alio dixit Tu vo quãtũ debes qui ait Centũ choros tritici Jit illi Accipe lras tuas & scribe octoginta.

Lde. Postq̃ murmurãtes de penitẽtiũ receptõe erubo parabol̃ saluator redarguit q̃rtã mox qñtãq; d̃ elẽosina dãda & plimõia sequẽda subiũgit ãa & ea de pdicãdi aptissi ẽ ut p̃ pnias elẽosina suggeraẽ. Pñ dr. Dicebat aũ ad dis. suos. hõ q. erat di. q̃ habil. Cnf. Primo qdã erronea aggnata mortalibus augent em̃nia minuẽ bõa Ea vo ẽ opiam q̃ ea q̃cũq; possideã̃ in vsu uite possidẽ̃ vt dñi & iõ etiã oportũe ea apprehẽdim̃ tãq; bõa papua. si gnũ ẽ Nõ. n. nos ut dñi in uita pñti collocati sum̃ in ꝑia domo. si tãq; hospites & aduene q̃ nolumus duamur & q̃ tpe ñ putã̃ q̃ nunc locuples ẽ in breui fit mẽdicus g̃ q̃cũq; sis. noũis te esse dispẽsatorẽ aliẽo & erã sitorũ vsus & huius tibi ura sceslla fuit. abiecto ergo ab aĩa dñi fastu sumas humilitatẽ & modestiã ullica

Lde. Dillic̃ ãpe ille gubnator ẽ vñ & a ulla no mẽ accepit yconomus aũ tam pecunie q̃ frugum & oim que hz dñs dispẽsator ẽ Nmõ. ex h̃ g̃ discim̃ nõ ipos esse dños. si pot̃ ullicos alienar facultatũ

Lbeo. Deinde q̃ cũ nõ exercem̃ dispẽsationẽ opũ ad libitũ dñi. si ad ꝑias illecebras cõmissis abutimur. erimus si ullica sum̃. vñ seqr̃ Et hic diffamat̃ ẽ ap̃ illũ q̃si dissipasset bõa illius Cnf. Interea euulsus a ullicatõe eripiẽ. sequẽ. n. & vocauit illũ & ait ei Quid hec audio de te? Redde rationẽ ullicationis tue Jã. n. nõ poteris ullicare Quotidie talia nobis p effectus clamat dñs. ostendens nobis fruentem in meridie sospitate. prudq; vel pascat examinem & aliũ inter prãdia expirãtem. & diuersimode ab hac ullicatõe discedim̃. si fidel dispẽsator qui de ꝑia dispensatõe cõsidie. desiderat cũ paulo dissolui & ee cũ xpo. is aũt cui̇ sunt vota terrena. anxiaẽ exitu. Dñs de h̃ ullico subiẽ. Jt aĩ illi. Intra se. q̃d faciã. qa dñs meus aufert a me ullicationẽ. fodere non valeo. mẽdicare erubesco Impotentẽ esse in ope crimẽ ẽ uite inertis Nõ. n. timẽt si consueuisset affectare labores Q̃ si ſm allegoriã accipiam̃ parabolã p̃ erãs migrationẽ hic faciam. non ẽ tempus opãdi uita pñs hz exercitiũ mãdatoꝝ. fides vo solatiũ Si nihil opat̃ es hic. Frustra i futurũ curas seruat nec mẽdicãdo ꝑfectes. hz indultũ fuit vgines fatue q̃ ꝑ prudenter a prudẽtibz mẽdicauerũt. si reuise fuit vacue Quilibet. n. suã cõuersationẽ ut eunicã induit. nõ est aut eã exuere nec cambire cũ alio. si debitor remissionẽ ꝑgematus ẽ neq̃e ullic̃ statuẽs sibi malorũ remediũ i ꝑtuis. seqr̃ em̃ Scio qd fa. ut cũ amotus fuero a vil. recipiãt me i domos suas Quotiens. n. q̃ exeũt suũ ꝓpriẽ leuat bñficio sarcinã pcoꝝ. vel remissa debita debitoꝝ vt tribuẽs i opibz copiã eã q̃ fuit dñi largiens. mltos amicos cõparat. ꝑ tuos sibi cotã iudice celestiũ bõitatis. ñ vocabis si bonoꝝ operũ oñione. qñtã paratos ꝑ testimoꝝ refrigerationẽ. mihi aũt ẽ nrm si oia fuit dimissa dei. vñ sequr̃ Conuocatis itaq; singulis debitoribus dñi sui dicebat primo Quãtũ debes dño meo. at ille dixit centũ cados olei

Lde. Cadus grece ẽ ãphora ꝙnẽs vrnas tres. sequr̃ Dixitq; illi Accipe cautiũ tuã & sede cito & scribe qñquaginta. dimidiã ei ꝑtem dimittẽs. seqr̃ deinde alio dixit. Tu vo quãtũ debes Qui ait centũ choros olei. tria chorus modios. xxx cõpleẽ. sequr̃ Jit illi. Accipe lras tuas. & scribe lxxx. Qrtã ꝑtem a dimittẽs. sic pliator g̃ sic pẽ accipi. Quisq; in gẽtiam pauperũ vl ex dimidia vel ex qñta alleuiat parte nuncupatiue fue mercede donand̃ ẽ Aug. de q̃ eua. vt q̃ decẽtum cadis olei qñquagita fecat. scribi a debitore & d̃ centũ choris tritici octogita ad h̃ valere arbitretur ut ea q̃ i sacerdotes atq; leuitas inde̊ q̃sq; opat̃ i ecclia xp̃i abundent. ut cũ illi decimas darẽ. illi dominus dent. sicut de bonis suis fecit zacheus aut cerne duas decimas dando. i. vnã qñtam iugẽ ipendia uidens

Et laudauit dñs villicũ iniq̃tatis quia prudenter fecisset q̃a filij hui seculi prudentiores filijs lucis i gnatiõe sua sũt Et ego vobis dico. facite vobis amicos d̃ mãmona iniq̃tatis ut cũ defeceritis recipiãt vos in eterna tabernacula Qui fidel ẽ i mimo & in maiori fidelis ẽ. & q̃ i modico iniquus ẽ & in maiori iniq̃ ẽ. si ergo i iniquo mãmõe fideles ñ fuistis q̃d vex ẽ q̃s crederet vobis & si i alieno ñ fuistis fideles q̃d vrm ẽ q̃s dabit vobis Nemo seruꝝ pt̃ duobus dñis seruire Aut em̃ vnuz odio habebit & alterum diliget aut vni adherebit & alterum cõtemnet nõ potestis deo seruire & mãmone. Aug. de q̃ eua. Villicum que dñs eiiciebat a villicatu laudauit dñs. eo q̃ i futuꝝ sibi ꝓspexerit. vñ dr. Et laudñs villi. iniq̃. q̃a prudenter egisset. Nõ em̃ oia debem̃ ad imitãdũ sumere. nõ. n. dño nro faciẽda ẽ i aliq̃ fraude ut de ipa fraude elẽosinas faciã̃ Ozi. vex q̃ gẽtes dicẽt prudentiã eẽ virtutẽ. & diminuit eã gnã bonoꝝ malorũ & neutroꝝ vt cognitionẽ agẽdoꝝ & ñ agẽdorum Considerãdum est verum hec dicho plura aut vnũ significet Dr. n. q̃ de paruis celos prudẽs

Qualue bonam esse prudentiã qua dñs celos para
uit dicitur enim i geneſi secundum lxx. q serpens
prudentissimus erat ubi prudentiã non virtutẽ di:
celso alterum ad mala inclinationẽ habentem ꝛ se:
cundum hoc dicẽ q dominꝰ laudauit villicũ qz pru
denter egisset hoc est callide ꝛ perperam Et forticã
q dicẽ laudauit non secundum veram cõmendatio
nem sed abusiue dictum est ut cum diamꝰ aliquem
cõmodum in mediocribus ꝛ in differendis rebus ꝛ
quotlibet mirãdos esse ocursus et acumẽ quibus
uigor mentis eluẽ ¶ Aug. de que. euan.
dicitur ille similitudines ut intelligamꝰ si laudari
potuit ille a domino qui fraudem faciebat quãto am
plius placent deo qui fm eius ꝓceptum opa illa fa
cunt ¶ Ange. Filij quoq; seculi huius non sapiencio
res prudentiores dicuntur lucis filijs Et hoc nõ ab
solute ꝛ simpliciter sed i genere suo Dicẽ ei Quia
filij huius seculi prudentiores filijs lucis m genera:
one suo sunt ¶ Beda Filij lucis ꝛ filij huiꝰ seculi:
uocantur quomõ filij regni ꝛ filij peccatoris cuiꝰ ei
uis quisq; agit opa aꝰ cognominẽ ꝛ filiꝰ ¶ Theo
Filios ergo huiꝰ seculi vocat cogitantes que sibi p
mida sũt i terra filios vero lucis spiritales opes tra
dentes intuitu diuini amoris inuenimur aũt inhuma
nis quidem administrationibꝫ prudenter omnia dispo
nere ꝛ sumopere satagẽtes ut si deficerim⁹ ab admi
nistratione habeamus vite refugiũ Cum vero dispẽ
sare debemus diuina non ꝓmeditamur q nobis post
modum sũt ꝓfutura ¶ Grego. xviii. mor. Vt ergo
in sua manu homines pꝰ mortem quicq; inueniant aĩ
marum diuitias suas i paucum manibꝰ ponãt. vñ
sequitur Et ego vobis dico facite vobis amicos de
mamona iniquitatis ¶ Aug. de ver. do. Quod hebrei
uocãt mamona latine diuitie vocantur ac si diceret. fa
cite vobis amicos de diuiciis iniquitatis Hoc autem
quidam male intelligendo rapiũt aliena ꝛ inde alijs
pauperibus largiuntur ꝛ putãt se facere qđ ꝓceptum ẽ
uerbis iste corrigendus est. De iustis laboribus
elemosinas facere Non enim corrupturi estis iudicem
xp̃m. si dꝰ preda inopis daret aliquid iudici ut ꝓ
iudicaret Si iudex ille p te iudicabit tanta vis est
uultus ut eam tibi displiceat Moli tibi pingere ta
lem qualis forsitan uultum ẽ Notate ergo elimosinas facere
de sudore ꝛ vsuris. fidelibus dico quibꝰ corpus xp̃i
erogamus sed si pecunias tales habetis de malo ẽ qđ
habetis iam nolite malũ facere zacheus dixit dimidi
um rerũ mearum do pauperibus Ecce quomõ carne
qui carne facere amicos de mamona iniquitatis ꝛ ne
cessitatibus suis cervena bona communicauerunt.
¶ Amb. Vel aliter Facite vobis amicos de iniq mã
mona vt largiendo pauperibus angelorum nobiscetero
rumq; sanctorum gratiã cõparem⁹ ¶ Cris. Attende eu
am q non dixit vt suscipiãt vos i suis mansionibꝫ
nõ enim ipi sũt qui suscipiũt vñ cũ dixisset Facite vo
bis amicos addidit de mammona iniquitatis ostendens
q nõ simplicẽ eorũ amicitia nobis patrocinabitur
nisi bona opa nos comitentur nisi euacuemus iuste di
uicias congestas iniuste Ars igit̃ artium pessima
est elemosina nõ ei nobis domos fabricat luteas sed
vitam ꝑhennẽ ꝑpendit Singularũ artiũ alia alteri
us adminiculo indiget cum aũt misereri oportet nul
lius alteriꝰ sed solius voluntatis ẽ opus ¶ Cirillus
Sic igit̃ docebat xp̃s affluentes diuiciis summope
diligere amicitiã paupum exclamans celis ¶ Nouerat enim humane mẽtis desidiam quomõ ambitiones di
uicias nullũ caritatiũ opus ꝑpendunt egentibus q
igit̃ talibus nullus spiritalium bonorũ fructus ꝓue
nit manifestis exemplis ostendit subdens qui fidelis est
in minimo ꝛ in maiori fidelis ẽ ꝛ qui i modico iniquus
est in maiori iniquus est Aperit aũt nobis dominꝰ o
culũ cordis exponens qđ dixerat cũ subdit Si ergo
in iniquo mamone fideles non fuistis quod verũ ẽ quis
credet vobis. est igit̃ minimũ iniquis mamona id ẽ
terrene diuitie que stulta sapientibꝰ nichil esse videã

celestes ꝛ spirituales ¶ Amb. Vel iniquũ mamona dix
it q: variis diuiciarũ illecebris nostras animas tẽ
tent affectus ut velimꝰ furare diuicijs ¶ Basi. Vel
si successeris patrimonio ab iniustis congregata cepi
sti i plumbo eim ꝑdecessoribus necesse ẽ aliquẽ reper
iri q iuste usurpauerit aliena. ponat autem ut nec
pater exegerit aurũ unde habes? siqđ ẽ dicas a me
ignarus dei es non habẽs notitiam creatoris Si ve
ro a deo dic nobis rationẽ ꝓpter quã eas accepisti an
non dei ẽ terra ꝛ plenitudo eiꝰ. ergo si cõmunis do
mini nostra sint erũt ꝛ conseruorum nostrorum ¶ Theo.
Ille ergo dicunt̃ opes nequitie quas cuiq; dñs dedit
ad impendia necessitatis fratrũ ac conseruorũ nos
vo tenemꝰ nobis dicebat igit̃ a principio oĩa pauper
ibus tradi Verum quia miserabiles sumus villici ne
quiter retinentes quod deputatũ est ad alioꝝ opus
non ẽ ommino manẽdum in hac crudelitate sed ipar
ciendum est pauperibꝫ ut recipiamur ab eis i celestibꝫ
tabernaculis Sequit̃ eim ut cũ defecerimus recipiãt vos
in eẽna tabernacla ¶ Greg. xxi. moral. Si aũt eorum
amicicijs eterna tabernacula acquirimus dantes pensa
re debemus quia patronis potius munera offerimꝰ
qui egenis dona largimur ¶ Augusti. de ver. do. Qui
sunt ei qui habebunt tabernacula eẽna nisi sancti dei
Et qui sũt q ab ipis accipiẽdi sũ i tabnacula eterna
nisi qui eorum indigentie suũt ꝛ quod eis opus ẽ hila
riter submistrãt isti sũt minimi xp̃i qui oĩa sua di
miserunt ꝛ secuti sũt eum ꝛ quicqđ habuerũt pau
peribus distribuerunt ut deo sine seculari cõpede expe
diti seruirẽt ꝛ ab onere hũdi liberatos velut pẽna
tos sursũ humeros tollerent ¶ Augu. de que. euan
Non ergo eos a quibꝰ recipi volumꝰ i tabernacla
eterna tamq; debitores dei fas est intelligi cum iusti
ꝛ sancti significẽt hoc loco qui eos introducãt qui ne
cessitatibus suis terrena bona communicauerunt.
¶ Amb. Vel aliter Facite vobis amicos de iniq mã
mona vt largiendo pauperibus angelorum nobiscetero
rumq; sanctorum gratiã cõparem⁹ ¶ Cris. Attende eu
am q non dixit vt suscipiãt vos i suis mansionibꝫ
nõ enim ipi sũt qui suscipiũt vñ cũ dixisset Facite vo
bis amicos addidit de mammona iniquitatis ostendens
q nõ simplicẽ eorũ amicitia nobis patrocinabitur
nisi bona opa nos comitentur nisi euacuemus iuste di
uicias congestas iniuste Ars igit̃ artium pessima
est elemosina nõ ei nobis domos fabricat luteas sed
vitam ꝑhennẽ ꝑpendit Singularũ artiũ alia alteri
us adminiculo indiget cum aũt misereri oportet nul
lius alteriꝰ sed solius voluntatis ẽ opus ¶ Cirillus
Sic igit̃ docebat xp̃s affluentes diuiciis summope
diligere amicitiã paupum exclamans celis ¶ Nouerat enim humane mẽtis desidiam quomõ ambitiones di
uicias nullũ caritatiũ opus ꝑpendunt egentibus q
igit̃ talibus nullus spiritalium bonorũ fructus ꝓue
nit manifestis exemplis ostendit subdens qui fidelis est
in minimo ꝛ in maiori fidelis ẽ ꝛ qui i modico iniquus
est in maiori iniquus est Aperit aũt nobis dominꝰ o
culũ cordis exponens qđ dixerat cũ subdit Si ergo
in iniquo mamone fideles non fuistis quod verũ ẽ quis
credet vobis. est igit̃ minimũ iniquis mamona id ẽ
terrene diuitie que stulta sapientibꝰ nichil esse videã

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Arbitror ergo aliquem esse ī modico fidelem cum de bis mīmis oppressus erumna subsidiū impetē. Itaq; si in modico fuerīt perfidi. quo pacto ab eo obtinebimus verū id est dīnor charismatuz vber donum anime humane impīmens diuinam spēm Ex autem ad hoc tendat intentio verboz domi. p sequentia pz dicat em̄ et si ī alieno nō fuistis fideles qđ vīm ē. qs dabit vobis. Ambro. Aliene nobis diuine sūt. qa p̄ter naturam sunt. neq; nobiscum nascunē neq; no biscum transeūt xp̄s aūt noster est. quia hoīm vita est Denique ī sua ꝑa ve. Theo. Hic ignē bucusq; docuit nos q̄z fideliter dcam dispensare diuitias sed quia opum dispensatio fin deū non aliter obtinet q̄z p impassibilitatem animi ad diuitias nō affecti. sub iungit. nemo seruus potest duob dīnis seruire. Ambro. Nō qa duo. sed vnus ē dīns. nā et si sint qui māmone seruiant. tamen nō ille nouit aliq; iura dominatus. sed ipi sibi ingum seruitutis imponunt Vnus est dominꝰ. quia vnus est deus vnde patet patris et filij vnū esse dominatū Et huiꝰ rōnem assignat. subdens. aut em̄ vnuz odio habebit. et alterz diliget. aut vni adhęrebit. et alterz cōtemnet. Aug. de que. euā. Nec aūt non passim aut quasi temere dca sunt Nemo em̄ interrogatus verum diligat diabolū respondet se diligere. sed potius odisse. deum aūt se diligere oēs fere ꝓclamāt ergo aut vnū odiet. s. diabolū et alterz diliget scilicz deū Aut alterū adhębit. s. diabolo cum quasi eius premia temporalia sectatur et alterz contemnet scilicet deū. sicut solēt mimas aꝰ postponere cupiditatibo suis. qui d̄ hominate eius ad impunitatem sibi blandiūē. Inl. Cōclusio autem ē eoꝝ sermonis qđ sequiē. Nō potestis deo seruire et māmone. Ecum igiē studiū trāsferamus ad alterū diuicijs abrenūciantes. Beda. Audiat ergo hoc auarus non posse sit diuicijs xp̄oq; seruum. cum non dixit qui habet diuitias sed qui seruit diuicijs Cum em̄ diuitiarū seruꝰ est diuitias custodē ut seruꝰ. qa aū seruitutis excussit iugum distribuit eas ut dīns Hz qui fuit māmone. illi vtiq; seruit qui rebus istis mento sue puerilitate prepositus et princeps huius seculi nominat.

Audiebant autem hec omnia pharisei. qui erant auari et deridebant illum Et ait illis Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus deus autem nouit cozda vestra qa quod hominibus altum est abominatō est apud deum Lex et prophete vsq; ad iohannem. ex eo regnum dei euāgelizatur et omnis ī illud vim facit. facilius autē est celum et terrā p̄terire q̄ d̄ lege vnū apicē cadere Omis q̄ dimittit vxorē suā et ducit alterā mechat̄ Et qui dimissā a viro ducit mechat̄. Theo. Monuerat xp̄s sr̄os scribas et phariseos de sua iustitia non p̄sumere sz pc̄ores penitentes recipere et elemosinis sua peccata redimere. sed illi p̄cep tosem misericordie humilitatis et pimonie deridebāt Vnō dr Audiebāt aūt oia hec phari. q erāt auari et deridebāt eū duas ob cās. quia vel mīnꝰ vana imperaret. vel a se iā facta superfluus ingereret Theo. ac dīns detegens ī eis occultā maliciam. ait Vos estis q̄ iustificatis vos coram hoīb Beda. Iustificant se coram hoīb q̄ peccatores tanq; infirmos desperatosq; cōtemnunt. se aūt ipsos tanq; perfectos elemosinaz remedio opus nō hre credunt. sz noxij timoris alienos q̄ in iuste damnāda videt ille qui illuminabit abscondita tenebraz. vnō seq̄t Deus aūt nouit corda vr̄a Theo Et ideo abominabiles estis ob arrogantiam et ambitum humani fauoris. vnō subdit Quia qđ hoīb altum est. abominabile ē apud deū Beda. Disputat em̄ aūt p auaritiā saluatorē phisei derisisse. quasi ōna legi ꝑphetisq; p̄ponat. ubi multis locis plane esse legūē. sz et ipe moises populū quē regebat hortatur. ē. ois vallis exaltabit. ōis mons et collis humiliabitur. et erunt praua in directa. et aspera in vias planas. et videbit omnis caro salutare dī. ois occurrens ostendit inter legē et euāgeliū esse differentiam Unde subdit Lex et prophete vsq; ad iohannem Ambros. Non quia lex defuit. sed quia incepit euangelij predicatio Videntur enim minora complere cum potiora succedunt. Cas. Per hoc autem reddit eos celeres ad sui fidem. quia si vsq; ad tempus iohannis consumata sunt omnia. ego sū qui venio Non em̄ destruxisset ꝑphete. nisi venissem ego Sed dicet qualiter ꝑphete vsq; ad iohānem. cū multi plures ꝑphete in nouo q̄z in veteri testamento fuerint. sed de illis ꝑphetis dicit qui p̄nunciauerunt xp̄i aduentum Euseb. Nouerant autem prouectu ꝑphete predicationem regni celorum. sed nullus eorum expresse annunciauerat populo iudeozum eoq; puerilem mentem ritui habentes imbecilles erāt ad ea predicationis immensitatem. Primus autem iohannes manifeste predicauit approximasse regnū celorum necnon et peccatorum remissionem per lauacrum regenerationis. vnō sequitur Ex eo regnū dei euangelizatur et omnis in illud vim facit Amb Lex enim mulcet secundum naturam tradidit vt naturalibus indulgentior desiderijs ad iustitie studium nos vocaret. Christus naturam incidit. quia naturales quoq; amputat voluptates. sed ideo vz facit natura. ut non ad eterna demergat. sed ad superna se subrigat Eusebius Magna enim pugna iacet hoīb mortalibus in ascensu celorum Ex enim hominēs carne mortali vestiti subeuntes voluptatum et omnem illicitum appetitum imitari volentes vitam angelicam. quomodo non sit violentus? quis autem videns diuino insudantes cultui et pene suam carnē mortificantes. nō reuera facebitur illos vim inferre regno celoz sed et siqs ī dagauent mirādū ꝓpositum venerādoz martyz facebit eos vi irrogare ī regnū celoz Aug. de q. euā. Di eaī facūt ī regnū celoz vt nō solū ꝓalia ista gemnāt sed eaī signas īridentium se talia contemnēta Hoc enim subaudiri euangelista cum dixisset. derisum fuisse ihesum. cum de contemnendis terrenis diuicijs loqueretur Et

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Beda. Si autem putarent in eo q̄ dixit lex & pphetarum ab eo tempore vsq; ad iohannem legis & pphetarum ab eo tempore vsq; ad iohannem legis & pphetarum ab eo tempore vsq; ad iohannem legis

vt eam⁹ supra naturam sui de miserijs paupex inee tua suavp capiat voluptatum · ndeant mopem · insul sent egenti · quoy misereri deceat · his auferant ·

¶ Aug · de ver · do · Inexplebilis em auaricia diui: tum nec timet deum nec hominē vereē nō parcit pa teri · amico fidem non seruat uiduā opprimit rem pu pilli inuadit ¶ Grego · i omel · Insup pauy videbat procedentem diuitem ab obsequentibus circūfulan. se i ifirmitate · inopia a nullo visitari · nā quia nēo ei ad visitandū aderat · testanē canes q licēē vulnera eius lingebant Sequiē em Sed · canes veniebāt · lingebāt vlcera eius ¶ Cnf · Vlcera que nullo ho minū lauare dignabaē · contractare · fere mites sā bant ¶ Grego · i omel · Se vna ergo re omnipotēs deus duo iudicia exhibuit · dū lazarum paupem aī ianuam diuitis iacere pmisit · ut diues impius dā nationis sibi augeret vltionem · temptatus pauper cresceret ad remunerationem · quia cōspiciebat ille quotidie cui misereē videbat iste d quo probareē

Factū ē aūt vt moreret mēdicy · et portare tur ab āgel in sinū abrahe Mortuy ē aūt et diues et sepultus est i inferno Eleuās autz oculos suos cū esset in tormētis vidit abra ham a longe et lazarū in sinu eiy et ipse cla/ mās dixit Pater abrahā miszere mei et mit te lazarum vt intingat extremuz digiti sui in aquā · vt refrigeret linguā meam qz cru ciox in hac flāma Et dixit illi abrahā Fili re cordare quia recepisti bona i vita tua · et la/ zarus similiter mala Nūc aūt hic cōsolatur tu vero cruciaris Et in his oībus iter nos et vos chaos magnū firmatū est ut hy qui volūt hic trāsire ad uos non possunt · neq inde huc transmeare ·

¶ Cnf · Audiamus qd vtriq i terra passi sunt · vi deamus quid vtriq patiantur apud inferos qd tēpo rale fuit pretergit qd seqē eternū ē Vterq moriuus ē illum angeli · hunc pene susceperūt Dicē em factū ē aūt ut moreret mendicus et portaret i sinum ab: rahe · tanto pene repente delicijs cōmutame Portaē post tātos labores quia defecerat ne saltem ambulās laborare et portabatur ab āgelis Nō sufficerat ad portandum paupem vnus angelus · sz pterea plēs veniunt ut eborum letae faciāt · gaudet vnusquisq angelus tantum onus tāgere libenter talibus oneri bus pregrauātur ut ducāt boies ad regna celorum Portatus ē aūt in sinum abrahe vt illum palparet et refoallaret sinus abrahe paradisus ē Deo autē angeli ministrātes tulerunt paupem et locauerunt eū in sinu abrahe · quia licet despectus iaceret · nō tamen desperauit · nec blasphemauit dicens · hic diues i neq cia viuens gaudet et tribulationē nō patit Ego vēo nec obtinere valeo necessariam escā. ¶ Aug · de ori· aie Nō aūt abrahe sinum existimas esse corporeum

vereor ne in te tanta ioculariter nō serio agere cre dāris · Nequ enim vsq adeo desperes · ut arbitrens corporeū sinū hoīs vnū posse tot animas immo vt vm te loquar · tot corpora quot illuc angeli sicut la zarum pferunt · misi omeris forsasse illam vnā aīaz solam ad eundem sinum puenire mirasse · si errare puerliter nō vis · sinum abrahe intellige remotā se dem quietis atq secretam vbi est abraham · et ideo ab rahe dictam nō q ipsius tātum sit · sed q ipe multa rum gentū pater sit · quibo ad imitandum fidei pro cipatum prepositus ē ¶ Grego · i omel · Cum autē duo essent miserius corda paupis scilicet et diuite vnus defuit erat inspector · qui et pauperē tempesti exercebat ad gloriaz et diuitem tolerādo expediebat ad penam · Vnde sequit Mortuus est aūt et dives · ¶ Cnf · Mortuus quidem ē tunc corpore · sed erat alia ante anima mortua · nihil em agebat ex opibus anime · nam totus feruor eius qui fuerit ex dilec one proximi expirauit · et erat corpore defuncto de functior · nullus aūc ē qui sepeliendo diuin ministra dicaē vt lazaro · eo nāq q in lato itinere delectatus multos habuit obsequentes adulatores vt puerit ad finem · priuatus ē oībus Simpliciter em sequit Et sepultus ē in inferno · sedebā anima eius dū viueret sepelebatur obruta corpore quasi sepulcro ¶ Aug de que · euā · Sepultura autem inferni penay profu ditas ē que superbos et inmisericordes post hāc vitam vorat ¶ Isai · Est aūt infernus quidā locus cōtu mis in imo terre obumbratus undiq et opacus ce ē qddam oriticum i profundū tendens p qd pdicē sius animabus ad mala damnatis · ¶ Ysidorus Vel sic vt regum carceres extra mundū sic et ex tra mundū foris alicubi ē infernus · vnde et exteno res tenebre dicte sunt ¶ Theo Quidam vero dicūt infernum esse crāsitum ab aparenti ad disparem et deformitatem anime Quādiu em anima peccatoz i corpore ē · apiret p pnas opationes · ut autem cae lat a corpore · fit deformis ¶ Cnf · Sicut aūt puer dum viueret grauiorem penam reddebat sibi ex imanam diuitias · et aliena bona prospicere · sic diues mortuo augebat exitium accubitus in gehenna · et pspectus delectationis lazari · ne sola tormentoz natu sz et collatione honoris illius intolerabilius senaret supplicia · Vnd sequitur Eleuās autem oculos suos cū esset i tormentis · vidit abraham a longe · eleuant dem oculos · ut illū ñ ut despicēe ispiceret Nam et sursum erat ille deorsum Nam plures angeli por tabant · istum infimis tormenta possidebāt Vnd nō dicit Cum esset in tormento · sed in tormentis · eo enim in tormentis erat · oculos solos liberos habebat vt alteri leticiam posset aspicere · ut magis torque atur · quia non habet qd alius habet Nonum diuite eorum qui in paupertate sunt · tormenta sunt ¶ Gre Si autem abraham adhuc in inis non esset · hanc di ues in tormentis positus non videret Eos enim qui celestis patrie vias secuti sunt post egressum carnis inferni claustra tenuerunt · Nō aūt pena quasi per catores plectere · sz ut illos i loco tmonentis residi tes qua necdum intercessio mediatoris aduenerat ab ingressu regni reatus prime culpe retinere·

¶ Chrs. Multi autem erant paupes iusti. sed q̄ ias cuit ad lumina eius aspectui occurrit ad eius cristia cum Sequitur em̄ Et lazarum in sinu eius Nunc mouerit omnes qui a nobis offenduntur obiciēt eo conspectu Duces autem lazar nō penes alium mūdi sibi similes abrahe videt. erat enim abraham constantissimus hic autem crudelitatis arguit Ille sedēt ad fores venabat erāscentes. et i domū patriā inge rebat hic vero et manētes ieus auertebat ¶ Greg lomet Qui minia diues. eum cui⁹ in hac vita mi seren nō voluit in suo iā supplicio positus patronū quer ¶ Theo. Non tamē dingit simonē ad lazarū so ad abraham. qa forsan erubescebat et putabat la arum remisisi malox ex pprijs iudicijs de illo. vñ liquit. et ipe clamāa dixit ¶ Chrs. Magne em̄ pene gem vocē reddebāt Pater abrahā Ex. o. p̄rem mouet natura quomodo filius qui perdidit suā sub stantiā licet meo vitio te p̄rem pdideri; Miserere me frustra agis pniaz i loco vbi nō e penitentie lo cus Tormenta te cogunt non mētis affectus Quis enim in regno celox e. nescio an eius qui in inferno e velit misereri Creator creature misereē suae Dn⁹ venit medic⁹. qui sanaret morbos. alij sanare nō po terāt Vides lazarū erras miser Abrahā mittere nō potest. sed suscipere potest. vt intingat extremū dis gitū sui i aquā. Lazarum videre nō dignabant et nūc digitū eius desideras. hoc q̄ petis. tu te debebas fa cere. cū adhuc viueret. aquā desideras qui delicatos eius me fastidiebas. vid conscientiā peccatorū. nō tibi audet poscere digitum Instruimur aūt q̄ sit valde diuicijs nō cōfidere Ecce duces īdiget pau pere qui q̄q̄ eiulabat Mutamē res et notificatur omnib. quis esset diues. quis esset paup. sicut em̄ nebulosa cum ad vesperascit et aeramen recedunt opacum et amictum deponētes qui regea et preco ni vili fuerant i omnib. vicenb. plen videntur ut hinc sic et aduenientis mortis et soluto spectaculo vni uersi larue egestatis et diuiciarū depositis ex solis ipsius diudicāt Nunā vere sine diuites. qui pau peres. qui gloriosi. qui ve inglorij ¶ Greg. i omel Duces em̄ iste qui vlceratis paupi mense sue vel mi nima dare noluit. in inferno positus vsq; ad mīma q̄q̄ pēdat premia Nam guttam aque petuit qui micas panis negauit ¶ Hali. Quodignū aūt premiū reddi tur diues ille igne et infernalis pēa. lingua arefacta vox lire sonātis gemitus vice potus desiderū stille vice speculatox enormiū caligo profunda. vice ambi tus ncellantis pugil vermis Vnd sequit Vt refri geret linguā meā. qa cruciox i hac flāma ¶ Chrs. Non aūt quia duces fuerat. torquebat sed qua mi sericors nō fuit ¶ Greg i omel Hinc colligendū e qua pena mulctandus sit qui aliena dimpit. si infern damnatione genit. q̄ ppria non largit ¶ Ambros⁹. Cruciatur enā quia luxurioso carere delicijs pena e Aqua aūt est refectio aie in doloribo constituto.

¶ Greg. i omel. Quid aūt e q̄ in tormentis posi sua linguā suā refrigerari postulat. nisi q̄ in q̄ cō tinendo de loquacitate peccauerat. p retributionis ultiā in lingua aeroans ardebat. abundare em̄ i cruciatis loquacitas solet. ¶ Chrs. Vulta enā lin guā eius superba locuta est. vbi peccauit. ibi et pena et primū lingua peccauit. amplius torquebatur.

¶ Aug. de que. euā. Vel q̄ linguā suam vult refri gerari cum i flāma totus arderet. significat q̄d scrip tum e Mors et uita i manib. lingue. et qua ore con fessio fit ad salutem q̄d p superbiā ille nō fecit Extre mū autem digiti vel mīmā opationē significat qua p spūm sanctū subuenit ¶ Aug⁹. de origine aie. Dicas aūt mēbra hic anime describunt et vis p oculum to tum caput intelligi quia dictus e leuare oculos suos p linguā fauces. p digitū manum Quid aūt cause e ut noia ista mēbroz i deo tibi corpus nō faciāt. i aīa faciant. in vero q̄n de creatura dicuntur ppie acci pienda sunt An aūt de creatore tropice atq; tram slate Pennas itaq; corporeas daturus es nobis. q̄m non creator. si; creatura id e hō dicit Si assumpsero pēnas meas diluculo Nostro si pterea linguam ha buit diues ille corporeā. q̄m dixit refrigeret linguā meam. i nobis q̄ adhuc in carne viuentib. mīs ha bet ipa lingua corporea. qa scriptuz e Mors et vita in manibus lingue ¶ Greg. misenus Sicut autem prestantissima speculox tales repsentāt facies ima gines quales et ipe obiecte faciēt letas quidē letamū. tristiū vero tristes. sic et iustum dei iudiciū simile fit dispositionib. nris. vnde quia dues ñ fuit misertus paupis iacentis ad ianuam. cū misericordia egere non exaudit Sequit em̄ Et dixit illi abrahā fili recordare qa recepisti bona i vita tua ¶ Chrs. aspi ce patriarche bonitatez. vocat illū filiū. q̄d māsuetu dinē eius potest exprimere. nullū em̄ prebuit auxiliū qui se remedio priuauerat. vnde dicit. recordare id e aīa duertas preterita. ne obliuiscaris q̄ fuerit oblectatus diuicijs recepisti bona in vita tua. i illa q̄ vera bona e putabas. nō potes et in terra regnasse et hic regnare diuicie nō possunt esse vere et in ter ra vi iferis sequit et lazarus similiter mala nō q̄ lla ea mala putauerit si; ex censura diuina l. dicebat. q̄ inopiam et famē et dirā egritudinē estimabat mala Quādo igit infirmitatis et egrotationis magnitudo premit lazarum. cogitemus. et letanter acapiamus mala in vita nra ¶ Aug. de que. euā. Nec igitur ei dicūt. qa felicitatem dilexit seculi. nec aliā vitā pter illā i q̄ superbe tumebat adamauit lazarū ait dicit mala recepisse. qua mollexit huius vite mortalitatem laborib. et erūnas. penā esse peccati. qa oēs i adam morimur. qui factus est trangressione mortalis.

¶ Chrs. Dixit etiam recepisti bōa in vita tua quasi debita Ex. o. siquid boni fecisti vnd premiū deberē emmarecepisti in illo mundo epulans dicatus oble datus successibus pspis. hic aūt siquid mali com misit. vniuersa recepit. paupertate fame et exeremis oppressus miseriis. et vtrobiq; vestrum huc nudus ac cessit. hic quidem a peccatis. pter q̄d et consolatione sozatur tu vero a iustitia. pter q̄d inmagabilem p fers penam. vnde sequitur. nunc aūt hic consolatur tu vero cruciaris ¶ Greg. i omel. Quecūq; ergo in hoc seculo bene habetis. cum vos bona egisse re colitis valde de ipsis timescite. ne concessa vobis p spericatis eorundem remuneratio sit bonorum et cū quolibet pauper nonulla repbensibilia perpetrare

consp̃ctis quia fortasse quos superfluitas tenuissie
prauitatis coinq̃nat caminus paup̃tatis purgat.
¶Cnſ. Sed dices nonne est aliquis qui hic et
illic venia gfruatur hoc quidem difficile est. et de nu
mero impossibilium nam et si pauptas non vrgeat
vrget tamen ambitio Si egritudo nō stimulet ira
inflāmat si tēptatiōes non impetant emergūt se
pius cogitationes inique non est aūe paruus labor
iracundiam refrenare gpescere illicita dñia ostē
tationes sedare desperationem r̃mittere vitam aspe
ram ducere Talia vero nō agentem impossibile est
saluari ¶Grego in ome Nūdeni ecīā potest q̃ mas
li in hac vita bona recipiunt quia oīe suū gaudiū
felicitatem transeuntē putant Iusti aūt habere hic
quidem possunt bona nec tamen in recōpensatiōe re
cipere quia dum meliora idē eterna appetunt eorū
iudicio quelibet bona assumpserint bona mime videntur
¶Ciril. Post misericordiam aūt dei i p̃prijs stu
dijs sperāduz est de salute nō numerādo patres aut
proximos vel amicos Frater eī nō liberat et ideo
subditur et i his ommibo magnū chaos firmatum ē
inter nos et vos ¶Tbe. Chaos magnum significat
iustorum a peccatoribo distantiam nam sicut affect9
eoz varij fuerāt sic etiam mansiones non modicum
differunt ¶Cnſ. Qd firmatum dicit quia non pē
dissolui agitari vel scuti ¶Ambō Inter diuitem igit
et pauperem chaos magnum ē quia post mortem nec
queunt menta mutari Vnd sequit ut hi qui volunt
hinc ad vos trāsire non possint neq̃ inde huc trās
meare ¶Cnſ. Qd videre possumus trāsire non
possumus et nos videmus quid fugerimus et vos
uidetis qd poderemus et nr̃a gaudia cumulāt vr̃a eor
mēca et vr̃a torm̃ta cumulant nr̃a gaudia ¶Gre.
omet. Sicut eī trāsire reprobi ad electos cupiunt
id est ad supplicior suor afflictionē migrare ita ad
afflictos atq̃ i tormentis positos trāsire iustorum ē
mente ire p misericordiam. eosq̃ velle liberare. Si iu
storuz anime quāuis i sue nature bonitate misericor
diam habeant iam tamen auctoris sui iusticie piunctē
tanta rectitudine constringuntur ut nulla ad repro
bos compassione moueant nec iniusti ergo ad beato
rus sortem transeunt quia damnatione perpetua cōs
tringunt nec iusti ad reprobos trāsire possunt qz
erecti iā per iusticiā iudicij eis nullo mō ex aliq̃ cōpas
sione miserent ¶Theo. Hinc elicias argumentū q̃
dam origenis sequaces qui dicunt cū terminus sit impo
nēdus supplicijs erit tempus quo aggregabunt pec
catores iustis et deo ¶Aug. de que. euā. Ostendit em
p̃ icommutabilitatem diuine sententie nullum auxi
lium misericordie posse p̃beri peccatoribus a iustis
etiam si velint prebere. quo admonet vt in hac vita
homies subueniāt quibus possunt ne si postea etiaz
optime recepti fuerint ab quos diligunt opitulari
non valeant Illud em qō scriptum ē ut et ipi recipi
piant vos i eterna tabernacula nō de supbis et immi
sericordibo scriptuz ē sed de bis qui sibi eos amicos
de opibus misericordie fecerunt quos iusti nō velut
propria potestate quasi gratificando recipiunt si p
missione diuina.

¶Et ait rogo te pater vt mittas eum in
domum patris mei. habeo enim quīq̃ frēs
vt testetur illis. ne et ipsi veniant in hunc
locum tormētorum Et ait illi abrahām ha
bent moisen et prophetas audiant illos At
ille dixit. Non pē abraham. sed siquis ex
mortuis ierit ad eos penitentiam agēt. ait
autem illi Si moisen et pphetas non audiūt
neq̃ siquis ex mortuis resurrexerit credēt

¶Gre. i omel Postq̃ ardens diuin de se spes colli
tur eius animus ad pximos quos reliquerat. re
currit vnd dicit et ait Rogo te pater vt mittas eū
in domū patris mei ¶Aug. de que. euā. Nazarum p
tat mitti qa sensit se mdignum q̃ testimoniū gbiberet
veritatis et quia non impetrauerat paululum refri
gerari multominus credit se lucan posse ab mēbris
ad predicationem veritatis ¶Cnſ. Vide aūt gust
fitatem. nec ipis pena continet viratem si pater est
abrahā quo dicis. Mitte eum i domū p̃ris mei si nō
es oblitus patris tui quia ille te gdidit ¶Grego m
omet. Reprobor aūt mentem pena sua quidoq̃ ma
liter erudit ad cautelam. ut tam tunc etiam suos
specialiter diligant qui hic dum peccata dilexerunt
nec se amabāt vnd sequit Habeo em q̃q̃ fratres
ut testetur illis ne et ipi veniant i hunc locum tor
mētorum ¶Ambr. Herus aūt diues iste magister ē
incipit cum iā nec discendi tempus habeatur vt do
cendi ¶Grego i omet. Qua i re notandū ē ardē
ti diuitis quāta supplicia cumulāt ad penā nāq̃ suam
et cognitio seruat et memoria cognouit em lazarum
quem despexit et fratrum suor memit quos similes
ue em peccatores i supplicio amplius punant et eor
uident gdiam quos cōtempserunt et de illorum pena
torquent quos iuuenior amauerūt Decenter aūt dici
tur ut lazarus misereat ab abrahām protinus respon
detur. Vnd sequit Et ait illi abrahā habent moisen
et pphetas audiant illos ¶Cnſ. Qd non sint ebri
magis cure frēs tui q̃ do qui eos crebrius docuerunt
ris doctores qui eos cōmonerent et solliciterent. vo
cat autem hic moisen et prophetas scripta moisi
et prophetica ¶Ambroſ. Quo loco euidentissime de
clarat dominus vetus testamentum esse hōi firmi
tatem recludens pfidiam iudeorum et excludens ne
q̃cias hereticor ¶Grego i omet. Sed qui dñi vo
cem despexerat hec audire non posse suos sequaces exti
mabat vnd sequit Et ille dixit Non pater abrahā
sed siquis ex mortuis ierit ad illos penitentiā agent
¶Cnſ. Quia em audiendo scripturas contemne
bat et fabulas eē putabat ex his que passus fuerat
ipe quoq̃ diffidebat de fratribus ¶Grego mise
Sed et aliud quoddam dogma docemur q̃ lapsa q̃
dem anima non est erga presentia sollicita nec reco
quet se ad aliquod relictorum Ite dues quasi quod
visco etiam post mortem a vita deuietur carnali nā
siquis ommino carnalis fm mētē fuit nec postq̃ cor
pus exuerit remouet a passionibus eius Dicit
i omet. Sed mox diuin veraci sententia respondet.

Sequitur enim Aic autem illi si moisen ⁊ prophe
tas non audiunt. neq; si quis ex mortuis resurrexe
rit credent ⁊ Qua q̄ verba legis dispiciunt redem
ptis preceptis qm ex mortuis resurrexerit. q̄ co
fidelibus sunt. tanto hoc difficili⁹ implebūt ꝟ Crisō
Quorum vere sic q̄ q̄ nō auscultat scripturis. nec
mortuis diuinis auscultat. oīderūt iudei. q̄ nunc q̄
dam volebant occidere lazar. nunc vero mua debant
apīes cum tamē a mortuis nonnulli resurrexerint
hoc cruce. Si ⁊ illud considera q̄ quisq; mortuus
fuerit ē Quecūq; vero dicunt scripture. dicit dñs
Deus ⁊ si resurgat mortuus ⁊ si celicus descenderit
regibus omnibo magis sunt digne fide scripture.
Quam magistr dñs vnus ⁊ mortuorum eas misi
carne autem sciret hoc deus q̄ mortui resurgēres
prodidit vtīq; deus. nō hoc omisisset. qui p vtilitate
nostra singula quaq; creauit. seo ⁊ si crebro resurge
rent mortui. hoc ipm tempore cōmenerē. Si ⁊ dia
bolus hanc introduceret puersa dogmata Jo q̄ per
dogma sua fingēs. nō quidem suscitams vere defun
ctos. Si quibusdam fallacijs spectanciū frustrās intui
tum velocitās quasdā mortem simulare ¶ Aug. ō
ens q̄ mortuus habendis. diceret aī aliquis si nulla
est q̄ mortuis habendis. diceret aī aliquis si nulla
fuerit cura de viuis. quo diues rogauit abrahā
ut mitteret lazarum ad q̄tuor fratres suos. Si nūq̄d
quia hoc diues ille dixit. ideo quid fratres agerent.
vel quid paterent i illo tempore sciunt Ita illi cura
fuit de vinis. quāuis quid agerent. ommino nesciret
sicut ē cura ō mortuis quāuis q̄ agit ommino ne
sciam. Sed rursus occurrit questio. quo hic abra
ham esse sciebat moisen ⁊ pphetas id ē libros eoꝝ
vocā nouerat esse diuitem illum in delicijs. Lazar
o i dolorib⁹ vixisse vere non cū hec agerenē in vi
ta. Si ea mortuus potuit lazaro indicāte cognoscere
ut falsum sic. q̄ dixit pphetas abraham nesciunt nos
Possunt ⁊ ab angelis qui rebo que agunē hic. p̄sto
sunt audire aliq̄d mortui. p̄t etiā aliqua que neces
sarium ē eos nosse nōsolum p̄senta vere etiā futura
spū dei reuelāte cognoscere ¶ Aug. de que. euā. per
allegoriā aūt hec sic accipi possunt. vt i diuine intelli
gentē supbi iudeoꝝ ignorantes dei iusticiam suā volē
tes constituere. purpura ⁊ byssus dignitas regni ē
⁊ auferē inquit a vobis regnū dei epulatio splendi
da vtma legis ē in qua gloriabanē plus ad pom
pam diuitis habentes ea q̄ ad necessitatē salutis
vanas. Pēdicus aūt noīe lazarus qui interpretatur
adiutus. significat indigentē. velut gentile aliquē
aut publicanum. qui tantomagis adiuuatē. quāto mi
nus de suarum copia facultatū presumit ¶ Grego.
i omel. Lazarus igitē vicenbo plenus gentilem popu
lum figuraliter expressit. qui dū ad deū conuersus
peccata sua cōfitēn nō erubuit huic vulnus in cute
fuit. Quid em ē peccatoꝝ confessio nisi quedā vulne
rum rupio. sed lazarus vulneratus cupiebat satu
rari de micis que cadebant de mensa diuitis. ⁊ nemo
illi dabat. quia gentilē quēq; ad cognitionē legis ad
mittere. iudeus ille popul⁹ despiciebat. ⁊ qa ea ver
bi deflebant de scientia. quasi mice cadebant de mēsa
¶ Aug. de que. euan. Canes aūt qui vlcera pauperis
lingebant. nequissimi homines sunt amantes peccata q̄
lata lingua etiam laudare non cessant. opera mala. q̄
in se aliis gemēa ⁊ pfectus detestabaē ꝟ Grego. in
omel. Plerūq; etiam solent i sacro eloq̄o per cāes
predicatores meliori mō lingua canū tuoꝝ ex in
imicis ab ipso Canum enim lingua vulnus dum lin
git curat. qa doctores sancti dū i confessione peccatū
nri nos instruūt quasi vulnus mentis p linguā tan
gunt Dues aūt sepulcus ē in iferno. i sinum vero
abrahe lazarus ab angelis ductus ē id ē in secretam
requiē. Si qua veritas dicit Multi venient ab orien
te ⁊ occidente ⁊ recūbent cū abrahā ysaac ⁊ iacob i
regno celoꝝ Filij aūt regni ej⁹ ejcient i tenebras exte
riores De longinquo aūt ad videndū lazar oculos
diues leuat. quia dū p damnationis sue supplicia infi
deles i imo sunt. fideles quosq; ante diem extremi iu
dicij sup se in regē attendunt. quoꝝ post gaudia cō
templari nullatenus possunt Longe vero ē qō cōspi
ciunt qa illuc p meritū nō attingunt in lingua autez
amplius ardere oīatur. qa infidelis populus verba
legis i ore tenuit. que ope seruare pretēpsit. ibi ergo
āplius ardebit. vbi se ostendit scire qō facere noluit
Abraham aūt filium eū vocat. quē tamē a tormēto
ū liberat. q̄m huiusmōi infidelis pfidi pres. qa mitos
a sua fide deuiasse pspexāt. eos nulla cōpassione tor
mentis expiunt. quos tamē p carnē filios recognos
cunt ¶ Aug. de que. euāg. Cūq; aūt fratres quos
habere dicit i domo patris sui. iudeos significauit q̄
appellati sunt qui q̄ quia sub lege detinebanē. que per
moisen data ē qui q̄ libros conscripsit ꝟ Crisō. vt
habuit quinq; fratres id est q̄q; sensus. quib⁹ ante
seruierat. ⁊ ideo lazar amare non poterat. quia illi
fratres nō amant pauperem Illi et fratres in hac
tormenta miserūt. saluari nō possunt nisi moriantur
Alioquin necesse ē vt fratres habeant cuz fratre
suo Sed quid queris vt mittā lazar. habent moisen
⁊ pphetas moises lazarus paup fuit. maiores diuid
as esse arbitratus pauperem xpi q̄ diuicias pha
raonis. ieremias i lacum missus pane tribulationis
vescebatur. ⁊ omnes pphete istos fratres docent. Si
illi fratres saluari nō possunt. nisi aliq̄s ab ifernis re
surrexerit. Isti em fratres. annoq̄ xps resurgeret
me ducebāt i mortem ille mortuus ē. ⁊ isti fratres re
surrexerunt. nunc oculus meus xpm videt auris eū
audit tactus amplectit Ex hoc aūt q̄ diximus. locū
determinamus marcioni ⁊ manicheo qui destruūt ve
tus testamentum. Vide ergo quid dicat abraham.
Si moisen ⁊ pphetas nō audiūt ac Si. diceret. bene
facis eum qui resurecturus ē. expectando. sed i illis
xps loquit. si illos audies. ⁊ illum auditurus es.
¶ Grego. i omel. Judaicus aūt populus qua moisi
verba spiritaliter intelligere contempsit. ad eum de
quo moises locutus fuerat. nō p̄uenit. ꝟ Ambros.
Vel aliter Lazar⁹ ē paup in seculo. Si deo diues. neq;
em omnis sancta paupertas. aut diuitie crimi nose
sed sicut luxuria infamat diuitias. ita paupertatem
tem commendat sanctitas Sine apostol⁹ aliquis
paup in verbo locuples in fide qui verā teneat fidem
verborum insulas non requirat. cui similem illū pu
to. q̄ cesus sepius a iudeis. vlcera sui corpis lābēda
quibusdam velut cambus offerebat. Si deam canes

in quos vlcerum saliui distillat humor ut impleat eor quo custodire domum seruare gregem cauere assuescam lupos. ⁊ quia panis verbum ē. fides autē verbi ē. mice velut quedam dogmata fidei sunt. misteria scilicet scripturarū. Arriani autem qui societatem potentie regalis affectāt. ut impugnent ecclesie vitatem nōne tibi videnē ī quadā purpura ⁊ bysso iacere. qui cum p vens fucata defendant diuitibus abundant sermonibus. Dues hereſis euāgelia mutea cōposuit ⁊ paup fides hoc solum euāgeliū tenuit qđ accepit. Diues phia plures sibi deos fecit. paup ecclesia vnum deum nouit. nōne illi videnē egere diuitie ⁊ redundare paupeas. ¶ Aug de que euā. Aliter etiā intelligi potest illa narratio. ut lazarum dīm significare accipiamus. iacentem ad ianuā illius diuitis. quia se ad aures fugbissimas iudeoꝝ icarnatu oīa humilitatis deiecit. cupiēs saturari de micis que cadebant đ mensa diuitis id est querens ab eis vt mimima opera iustitie que sue mense id est sue potestati p superbiam nō vsurparēt. Que opera q̄uis mima ⁊ sine disciplina pseuerātie uite bone. saltem meredū vel casu facerent. sicut mice de mensa cadere solent. Vlcera passiones sunt dīi. canes qui ea lingebant. gentes sunt. quos imundos iudei dicebāt. ⁊ tamen passiones dīi ī sacris corporis ⁊ sanguis eius p eo tum iam orbem suauitate deuotissima lambūt. Sm abrahe intelligiē secretū pris q̄ post passionem resurgens assumptus ē dīs. Quo eū portatum ab angelis ideo dictum puto. quia ipam receptionē qua in se crecū pris accessit āgelū annūciauerūt discipulis. Cetera sm supioꝝ expositionē accipi possunt quia secretum pris bene intelligiē vbi etiā ascē resurrectionem iustoꝝ aie vnūt cum deo.

Capitulum decimūseptimum.

Dixit ad discipulos suos. Impossibile est ut nō ueniant scādala. Ve aūt illi p quem uenīt. vtilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius ⁊ piciatur in mare quā vt scandaliset vnū de pusillis istis.

Luce. Quia pharisei existentes auari subsannabāt xpō de paupertate p̄dicāti induxit parabolam diuitis ⁊ lazari. Deinde cum discipulis confert de pharisei indicans eos scismaticos ⁊ diuine vie impeditores esse. vnd dr ⁊ ad discipulos suos ait. Impossibile ē vt non veniant scandala id est impedimenta bone ⁊ deo placite conuersationis. ¶ Cnf. Sunt aūt duplicia scandala. quoꝝ hec qdem diuine glorie refraganteur hec vero prodeunt solū ad irrogandū fratribus impedimētū. Hā excogitationes hereſium ⁊ q̄cūq; ō veritatem fit sermo diuine glorie refragantē. Nō tamē ad pūs memorari indenē huiusmodi scandala. sz magis ea que stinguunt inter amicos ⁊ fratres sicut iurgia. detractiones ⁊ huiusmodi. Unde postea subditur. si peccauerit in te frater tuus. ¶ Exp. Vel dicit q̄ necesse ē emergere multa predicationis ⁊ veritatis obstacula. sicut pharisei impediebāt xpi predicatōꝝ. Querūt aūt aliq̄ Si necesse ē ut veniāt scandala. cur dīs arguit scandalorū autores. Sequit enī De aū illi p quē veniūt. Quicq̄d enim pene necessitatis venīale ē. Sed attende q̄ necessitas ista ex libero arbitrio sortiē originē. videns enī dīs qualiter homines inūtunt malo nec pponūt aliq̄s boni. dixit q̄ quātū ē ex consequētia eoꝝ que uideāt necesse ē contingē scandala. sicut si medicus videns quenq̄ male dietantem. dicat. necesse ē hunc egrotare. ⁊ ideo indecenti scādala vel dicat. ⁊ pena ei comminē dicēs. vtilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius. ⁊ proiciatur in mare q̄ ut scādalizet vnum ꝑpusillis istis. ¶ Beda. Secundū morē prouide pater familias loquit. cū maioꝝ crimina apud veteres tribunos fuerit pena. ut ī profundū ligato sacco demergerent. ⁊ reuera vilius ē inocuum pēa quāuis atrocissima ꝑ ali tēpus finire corporeā. q̄ ffi nocentem morte aie merem perpetuā. Recte ergo qui scādalizat pusillū appellat. Qui. n. magnꝰ ē q̄cūq; audent. quū passus fuerit. nō declinat a fide. Inquātū g̃ tñ peccato possumꝰ euitare ꝓximoꝝ scādalū debemus. Aūt de veritate scādalū sumiē valeꝰ pmittat scādalū nasci q̄s vitas reliq̄ē. ¶ Cnf. p scādalizātes at̄ penitentiā salūtis addisce. misi. n. vmꝰ aie salus esset sibi minime cure. nō cōmiaret scādalizantibus tanta pena.

Attendite uobis si peccauerit in te frater tuus increpa illum. Et si penitentiā egerit dimitte illi. Et si septies in die peccauerit in te et septies in die conuersus fuerit ad te dicēs penitet me. dimitte illi.

Rim. Post diuitē q̄ cruciat ī pēis subiecit pauperū vēie largitē. hic q̄ se ab errore ꝓtulit. ne q̄s ignorās ñ reuocet a culpa. vñ dicit Attendite vobis. Theo. Quia necesse ē scādala pungere. ñ tñ necessariū est vos pire si peccauitis. sic nō ē necesse oues pire lupo veniēte si pastor. Et qm̄ inter scādalizātē differēte. quidā. n. sūt insanabiles. q̄si insanabiles ⁊ ideo subiungit. Si peccauit in te frr tuus increpa illū ⁊ si pniam egerit dimitte illi. ¶ Am. ut neq; diffidentia vēie nec remissa sit indulgentia. nq; austera pellat muetio vel cōmuētia. nō inuitet ad culpā. vñ ⁊ alibi dr. Corripe ipm inter te ⁊ ipm solū. pl⁹. n. proficit ea correctā q̄ accusatā. ebulliēs illa pacientē. sunt. hec indignatōꝝ mouet. hinc pot⁹ q̄s ꝓximū mouere ad iram. Deus ꝑ se ipse ē. ut amicū magis te q̄ corripiē credat q̄ inimicū. Facilius. n. pōt acquiescē q̄ iuuene sue cubiē. Infirmꝰ custos dicēmatus ē tuor. pudor aūt bonꝰ magister officij. q. n. metuit reprimē. ñ erubescit pulchre at̄ posuit. si peccauit in te. nō. n. ē eq̄ ꝓbitas deū bonis peccare. ¶ Hie. Inuēdū ē at̄ q̄a nō pot sim peccātū dimittere nisi. sī pniam agēti. Un. addi ne scādala declinare possiū⁹. si nullā ledā⁹. si peccātis zelo iustitie corripiā⁹. si pemitēta misericordie miscē pardim⁹. ¶ Tho. sz q̄reret aliq̄s Si cū plures indulserim fri. iterū fit noxium. qđ agendū ē secū. Ioo qđ huic rñdens subdit Et si septies i die peccauerit in te et septies i die conuersus fuerit ad te dicēs. pnia mihi dabis. ēmi⁹ pōit sz vt oia peccāta dimittēda vt sp pemitēta dimittēdū ꝓpiē. Solet enim se. x p sepē cui aliq̄s ra aut epis vnā sicas minari

¶ Ambros. Del quia septima die requieuit deus ab operibus suis. post ebdomodā istius mundi requies nobis promittit. Vt quēadmodū mala istius mundi opa cessabunt. ita etiā vindicte seuentas cō quiescat.

¶ Et dixerūt apostoli domino. adauge nobis fidem dixit autem dominus Si habueritis fidez sicut granū sinapis. dicetis huic arbori moro eradicare & transplantare in mare & obediet vobis.

¶ Chro. Audientes discipuli dñm de quibusdā arduis differentem. puta de paupertate & scandalis eum tandiu perunt sibi fidem augeri. p quā possunt paupertatem sequi. nihil em̄ adeo cultum suggerit pauperibus sicut credere & sperare in domino Et ut p fidem scandala valeāt resistere Vnō dr̄ Et dixerūt apli dñe auge nobis fidem ¶ Greg. xxij. mo. Vt quae iam accepta p initiū fuerat. quasi p augmenta gratie ad plenitudinē uenire et ¶ Aug. de que. euā. potest quisq̄ intelligi hāc fidem sibi augeri postulasse. qua credunt ea que nō uidēt. sed tñ dr̄ etiā fides rerum q̄ nō uerā. si ipsis rebus p̄nūbo credit. q̄d futurum iam iam p̄ēm manifestam se exemplandam prebēt. Unde ipsa dei sapientia p quā facta sunt oīa.

¶ Cui q̄ō Dominꝰ aūt ostēdit eis q̄ bene peterēt & credere deberent constanter. ostendēs eis q̄ fides multa potest Vnō sequē Dixit aūt dñs Si habueritis fidem sicut granum sinapis. dicetis huic arbori uere eradicare & trāsplātare i mare. & obediet vobis Duo magna coniunxerunt in idem trāspositio radicum in terra & plantatio i mari Quid em̄ i undis plantē p quę duo deum fidei mānifestat ¶ Cnf. Mirum ne aūt fiat sinapis. qua cuius granū etsi sit paruū quātate est tñ potestate uirtuosius omnibus. Jubemur igit̄ q̄ minū sue fidei magna pē Si autez nos i transposuerunt apli. nō calumnieris Nō. n. dixit transferetis. sed trāsferre poteritis. sed nolunt qua opus nō erat cū tñ maiora fecerint Quere aliquis. quo xp̄c dicat minā parere esse fidei que nos. vel montem potest trāsponere. cū paulus dicat hāc esse omnē fidem que montes trāsfert Dicē dum igit̄ ē q̄ apli attribuit eis fidei montē trāsponere nō tamē tota fides solum hoc possit. sed q̄ hoc cumulibus magnū videbaē p̄ter emendā eorum ¶ Beda. vel fidem p̄fectā dñs hic grano sinapis comparat. eo q̄ sit in facie humil. & i pectore ferueāt Ulisse aūt p nos. cui⁹ colore sanguineo fruges & margarita rubent. euāgeliū crucis exprimitur q̄ p fidem apostolos de gente iudeoꝝ. in qua velut in stirpe genera creabaē verbis predicationis eradicata & in mare gentiū plantata ē. ¶ Mmō Del hoc dr̄ quibo fides spiritus excludit immundum ille fructum primo albet i flore qui inde iam formatus crudus maturitate ingressie. Diabol⁹ q̄ ex albenti angelice flore nature & potestate rutilanti preuaricatōe deiectus. terre iherruit odore peccati ¶ Cnf Quę etiam diabolo aptabis. nam sicut mori frōdes q̄ vermes alunt. sic diabolus p cogitationes exoritas ab eo. alit nobis vermē perpetuum sed hāc morum potest fides ab animabus nostris euellere & in abissum demergere.

¶ Quis aū vestrum habens seruū arantē aut bouez pascentem qui regresso de agro dicat illi statim transi & recumbe & nō dicat ei. para q̄ cenem & precinge te & ministra mihi donec manducem & bibam. & post hoc manducabis & bibes Nūquid gratiā habet seruo illi. q̄ fecit que sibi iperauerat Non puto Sic & uos cum feceritis omnia que p̄ceepta sūt uobis. dicite Serui inutiles sumꝰ q̄ debuimus facere fecimus.

¶ Theo. Qua fides primum possessorē facit diuinorum mandatoꝝ obseruatorē vnificas eum exornans egibus exinde videbaē hoiem incurrere posse superbie vicium Vnō p̄monuit dñs apl̄os ne superbiant i uirtutibus suis. p exemplū conuenies dicens Quis aūt ve. ba. ser. aran. aut bo. pasc. q̄ regres. de agro di. illi. sta. tran. & recūbe ¶ Aug. de que. euā. Vel aliter hanc ergo fidem p̄ūssime veritatis plenisq̄ intelligentibo uideri potest dñs discipulis suis nō ad id q̄d peterant respondisse Difficile aūt mihi apparet. nisi intelligamus ex fide i fidem. id ē ex fide ista qua mistraē deo. in eam fidem significasse transferri vbi fruanē deo Augebitē em̄ fides cū primo verbis predicantibo. deinde rebo aparentibo creditur. si illa contemplatio sūmam quietem habet. que i eterno dei regno tribuitē. Sūma vero quies illa premiū est ultimi laboris qui ecclesie administratione pagunē. & ideo quāuis m adu aret seruꝰ aut pascat hoc ē in vita seculari vel terrena versetur negocia. vel stultis boibus tāq̄ pecoibo seruiat. opus ē. vt post illos labores domi veniat. hoc ē ecclesie societē ¶ Beda. vel seruus de agro regreditē cum intermisso ad tempus ope p dicandi ad conscienciā doctor recurrit sua secū acta vel dicta retractāns cui non statim dñs dicit trāsi de hac vita mortali. recūbe id ē in eterna sede beate uite fouere ¶ Ambros. Intelligitur em̄ qua nullus recumbit nisi ante trānierit Deinq̄ & moises ante trānsiit vt magnū visum videret Sicut ergo tu nō solū dicis suo tuo recūbe. sed exigis ab eo aliud misteriū ita nec i te patē dñs vnꝰ vsum esse opis & laboris qua dū viuimꝰ debemꝰ semp opari. vnde sequitē Et non dicat ei. para q̄d cenē. & precinge te. & ministra mihi donec bibam ¶ Beda. Iubet parari q̄d cenet. hoc ē post laborem aperte locutionis. humiliacem q̄ cōsiderationis p̄prie exhibere. tali cena dñs pasci desiderat. precingi aūt est mentem humiliacam ab oībus fluctuancium cogitationū finibus quibus opex gressus impedin solet cōstringere Nam qui vestimenta precingit. hoc agit. ne incedens inuoluaē ad lapsum Ministrare vero deo ē absq̄ gre eius auxilio nihil viriū habenti profiteri ¶ Aug. de que. euā. Ministrantibus etiā hoc est euāgelizantibo suis suis mādat & bibit dominus confessionem & fidem gētiū Sequitur Et post hoc manducabis & bibes ¶ Deō

Quasi o. postq̄ tue p̄dicationis ope delectat⁹ tuecq̄ cōpunctionis epulis fuero refectus· tunc demū eram ties ⁊ eternis mee sapientie dapibo i eternum reficiens ¶ Cirl· Docet aūt dñs q̄ uis potestatis dñice quasi debitā subiectionē req̄rit a famulis· cū subdit Quis dr habet seruo illi· q̄a feat· que sibi imperat' non puto Per hoc morbus superbie tollit· q̄d superbis ignotas q̄ si non persoluis debitum· periculum imminet Si vo psoluas· nullam gr̄a facis sm i⁹ pauli si euāgelizauero· nō ē mihi gl̄ia· necessitas em̄ mihi ē· veh mihi si nō euāgelizauero· Consi dera ergo q̄ qui apud nos dñamē· nō referunt gr̄as cū aliqu subdito⁹ statuta sibi p̄sequūt obiecta sed ex benivolentia sepius suos prouocātes affectum maiorem eis appetitum seruiendi aggenerāt· sic ⁊ de⁹ pe at quidem a nobis famulatum ure seruicij Verum quia clemens ⁊ bonus est· honores laborantibus pollicetur· ⁊ supeminet fidentibus subiectorum benivolentie magnitudo ¶ Ambro· Non ergo ee iactes· si bene seruisti· q̄d facere debuisti Obsequē sol obtemperat luna· seruiunt angeli ⁊ nos ergo non a nobis laudem exigamus vñ concludens subdit· Sic ⁊ vos cum omnia benefecerits dicite· quia serui inutiles sumus· quia q̄d debuimus facere· fecimus· ¶ Beda· Serui quidem qua pretio empti· inutiles· quia dominus bonorum nostrorū nō indiget· vel quia nō fuit condigne passiones huius temporis ad futurā gloriam Nec igitur est i hominibus fidei perfectio si omnibus que fuit precepta impleas imperfectos esse se nouerint·

Et factū ē dū iret ihesꝰ in ierlm transibat p mediā samariā ⁊ galileā Et cū ingrederetur q̄dā castellū occurrerēt ei x. uiri leprosi Qui steterūt a lōge· ⁊ leuauerūt uocē dīntes Jesu p̄ceptor miserere nr̄i Quos ut uidit dixit Jte ondite uos sacdotib Et fm ē dum irent mdati sūt. vnꝰ aū ex illꝭ ut uidit q̄ mūdat ē ēgressꝰ est cū magna uoce magnifi/cās deū Et cecidit i faciē suā aī pedes eius gr̄as agēs Et hic erat samaritāꝰ Videns aū ihesꝰ dixit Nōne decē mdati sūt ⁊ nouē v sūt: Non ē inuentꝰ q̄ rediret ⁊ daret gl̄iam deo n hic aliengena ⁊ ait illi Surge uade quia fides tua te saluum fecit

¶ Ambros· Post predictam parabolā reprehendūt ingrati Dicit em̄ Et factū ē dū iret ihesus i iherusalem trānsibat p mediā samariam ⁊ galileam ¶ Circa ut ostendat q̄ samaritani quidem benivoli· uidei vēo predictis beneficijs sune ingrati Erat etiam discordia inter samaritanos ⁊ iudeos· quā ipe quasi pacificās inter vtrosq̄ trāsit ut verosq̄ cōpingat vnū nomē homi ¶ Cirl· Deinde suā gloriam saluator manifestat· attrahens ad fidem israel Dñ sequit Et cū ingrederet q̄dam castellum· occurrerunt ei decem viri leprosi· ab vrbibo ⁊ oppidis expulsi ⁊ quasi immundi ritu legis mosaice ¶ Circa Cōuersabantur aūt adinuicē quia fecerat eos vnanimes cōmunes passiōis ⁊ pstolabāt erāsitum ihu solliciti donec audirent xp̄m videret· vnꝰ sequit Qui steterunt a longe· eo q̄ lex iudeos lepra imundā iudicat· lex aī euāgelica lepra nō exēnā sz inēnā affert ee imundā ¶ Theo· A longe q̄ stāt quasi verecūdātes de immundicia que eis imputabaī· putabant em̄ q̄ xp̄us eos fastidiret admodū aliosꝫ· sic ergo abstiterūt loco sz facti sūt proximi dēpcando Prope em̄ ē dñs oībus inuocātibo eū i veritate· vñ sequit. Et leua· vo· ei· ihu p̄ce· mi· nr̄i ¶ Cir· Dicūt nomē ihu ⁊ lachrimāt rē Nā ihs interp̄at saluator Dicūt miserere nob· q̄ experientiā virtutis eius· neq̄ argentū petunt· nq̄ aurū· sz ue aspectum corpis sanū obtinēt· ¶ Theo nec simpliciter obsecrāt eū· nec rogāt eū ut mortale vocāt· n· eum ut mortalē· uocāt em̄ eū p̄ceptorem nō ē dñm quo pene videē hunc opinari deū Ipe autē habet illis· ut ostenderent se sacerdotibus· Vnde sequit· Quōd ut vidit· dixit Jte ondite vos sacerdotib· Jdeo n experiebant si mūdati fuerē a leꝑ· vel nō ¶ Cirl· Lex ecā mūdatos a leꝑ mittebat ondē se sacdotib ⁊ offerre sacrificiū cā purgatōis ¶ Theo· iubē g⁹as ut irēt ad sacerdotes· mbil aliud mnuebat nisi q̄ debēbāt curari Vñ sequit· Et fa· ē cū irēt mū· sunt ¶ Cirl· Judeoꝝ pontifices emuli gr̄ie eius cognoscere potuerūt q̄ iopinate ⁊ mirifice sanati fuit cōcedente xp̄o salutem ¶ Theo· Cū aūt x. eēnt ix· q̄ israelite erāt ingrati fuerunt· sz aliengena samaritanus reuersus voces emittebat benignas· Vnde sequit Unus autē ex illis ut uidit q̄a mūdatus ē· regressus ē cū magna voce magnificans deū ¶ Circa Dedit ei appropriāt fiduciā suscepta purgatio vñ sequit Et cecidit i fa· suā aī pedes ei⁹ gr̄as agēs Ex p̄cubitu ⁊ supplicatiōe· fidē suam simul cū benivolēta pandēs· Sequit· ⁊ hic erat samarita⁹ ¶ Theo· Hic potuit emēdare cōcere q̄ mbil impedit quēq̄ placere deo ⁊ si de gēte pharisēo p̄cesserit· dūmō bonū gerat p̄positū Hallus ē nat⁹ ex sanctis sup̄biae· nomē· n· q̄ israelites erant ingrati fuerūt· vnde sequit Nūs aī ibi dixit· nōne· dūmōdati sūt ⁊ ix· vbi sūt Nō ē inuent⁹ qui rediret ⁊ daret gl̄iam deo· nisi hic aliengena ¶ Circa p q̄ ostendit q̄ p̄mptiores ad fidem erant aliengene· quā tus em̄ ad fidem erat israhel Unde subditur Et ait illi surge· vade q̄ fides tua te saluū fecit ¶ Aug· Si queras· Distice aū leprosi intelligi possūt qui sōcōā ne fidei nō habēbāt varias doctrias p̄fitent erroris nō em̄ abscōdit ipidam suaꝫ sz p̄sūma vicia p̄fert i lucē ⁊ tacamus sz mōtis ondūt colorē q̄pe vitiū leꝑ ē vera ergo falsis mendaciis p̄mixta i vna disputatione vt narratione hoīs tangit i vni⁹ corpis colore apte tua significat lepram tangit vens falsiq̄ colou laedūna corpa variantē atq̄ maculantē· hi aūt tam variandi sūt ecclie· ue si fieri pt· longius remoti magno clamore xp̄m interpellēt· q̄ aūt p̄ceptorē ei vocauerūt fatua puto scire lepram falsa ee doctrinam quā bō⁹ p̄cepeos abstergat· nullū aūt eoꝝ quib⁹ bec contrapetalia beneficia dñs p̄stitut· inuenit missse ad sacerdotes misi leprosos· sacerdotū em̄ umbra q̄ figura fuit sacerdocij q̄d ē in ecclesia Cetera autem vicia per se ipsum inerrans in conscientia dñs sanat ⁊ corrigit·

Doctrina vero vel imbu
tiendo per sermonē po
q̄s dum irent; mundati
uerat petrus· nōdum ac
ē q̄ fingulariter ad sacerd
mittendi mundati declar
fidei ee doctrinā integr
q̄ manifestē varietate m
ritis dicamē ingratus de
ignorantia pia humilitate
sum magnificare cūt· aut
i romano numero contin
tum cū indigene vno ve
pleti· ve· q· sunt The aūt
in significatione approbat
mūdē q̄ singulam declar
nitas vincas custodiē
tenet· q̄d ihesꝰ custos
q̄ accepit sm i⁹· Festitud
mersum regni humili de
Cuius sūt m sanē· quia
meritū absolut· qui surg
ministrationē suā cognosce
nobis consolationē· ad fo
Lucas sinus saluum fecit
nitis aut· ergo q̄dia pr
ctis deo dare gloriā ne
in humilitatem augen
prius accrescēs ica hic ip

¶ Interrogatus aut
uent regnum dei· P
Non uenit regnū dei
ntt ecce hic aut ecce
intra vos est.

¶ Cirl· Cum saluator i
regnū frequēter· regnu
filii non debebant Unde
dominū· q̄ venit regnu
rent· nunq̄ veniat regnu
dnis tr occupabit· domin
regnus non merepat·
tus non adegnat respon
ne dicit· nō venit regn
q̄ dicere nō queratis de
regnū regni celoꝝ ¶ C
ē humilis· neq̄ ab ag̃elis
ne scrutationis p̄tentu
tionis flatū p̄conis· D
hoc aut ecce illic· Vel alio
regnū dei· qua sicut infra
dicendū a dñs confessim
nūl dñs respondet· q̄ reg
mutatione ¶ Cirl· Solū a
homis esse fatetur illud·
tera nos ē ad ē i vestris
ibi cepit Deus ē quib
ipi ⁊ mirabilis ecclia

Dodrau vero vel imbuendi per sacramenta vel ca
thezandi per sermonē potestas ecclesie tributa est
Qui dum irent: mundati sunt. quia gētiles ad quos
venerat petrus. nōdum accepto baptismatis sacro
et spiritaliter ad sacerdotes puenīē. infusione spi
ritus sancti mundati declarantē Quisq; ergo i eccle
sie societate doctrinā integram verāq; assequaē. eo
gnamfestē varietate mendaciop. tangj lepra ca
rere hic tamē ingratus deo mundatori suo graciaz
agendarum pia humilitate nō psternitē. similis ē ill
leproso dice apli. qp cū deū cognouissent. non ut ad
deum magnificaucrūt. aut gras egerunt. ideo tales
i numero numero tangj impfecti remanebunt. no
nem ēm indigent vno vt quadā vnitatis forma coa
gulent vt. p. sint Ille aūt qui gras egit. vnice eccle
sie significatione approbatus Et quia illi erāt videi
cet ausse p sughiam declarati sunt regnū celop vbi
maxime vnitas custoditē Iste vero qui erat samari
tanus vnitas custoditē illi a quo accepit embuēs
tanio. qd interpratē custos. illi a quo accepit embuēs
qd accepit fm ip. fortitudinē meam ad te custodiam
vnitatem regni humili deuotione seruauit. ¶ Beda
Credit aūt in hac̄ quia ex malis que se perpetrasse
memit erubescit. qui surgere et ire predpitē. quia q
infirmitatem suā cognoscens humiliter iacet. p diui
verbi consolationē. ad fortia opa proficere iubetur
Quorum fides saluum fecit eū qui se ad agēdas gras
inclinauit. ergo plidia perdit eos. qui de acceptis be
neficijs deo dare gloriā neglexerunt. quapropter fi
dem p humilitatem augendam ōbere. sicut i parabola su
perius decem mināa hic ipis rebus ostendit.

¶ Interrogatus autez a phariseis quādo
veniret regnum dei. Respondit eis et dixit.
Non veniet regnū dei cū obseruatōe neq; di
cent ecce hic aut ecce illic Ecce enim regnū
dei intra vos est.

¶ Cirl. Cum saluator i fmōibus quos ad alios di
gnius frequēter. regnū dei memisset ob hoc plu
rimum derelinquebant Dnō dr Interrogatus autem a
phariseis. qn veniet regnum dei. quasi irrisione dice
rent. ante q̄ veniat regnum de quo loqueris. mos
tuos te occupabit. dominus aūt pacientiā ostendēs
increpatus non increpat. sed potius malos existētes
suo non dedignat responso. Sequitē ēm. ¶ Respondit
eis et dixit. nō veniet regnum dei cum obseruatione.
qñ desideret nō queratis de tēporibus qbo iccirco mstabile
tempus regni celop ¶ Beda. Illud ēm tempus neq;
fidelibus. neq; ab āgelis potest obseruari. sicut tē
pus incarnationis pphetarum vaticinijs et angelop
i manifestatū pconijs. Dū subdit. neq; dicent. ecce
hic aut ecce illic. Vel aliter. Interrogant de tempe
regni dei. qua sicut infra dr. estimabant qp veniēte
iherosolimā dño. confestim regnū dei manifestarē
tur dūs respondet. qp regnum dei nō venit cum ob
seruatōe ¶ Cirl. Solū aūt ad vilitatem cuiuslibet
boīis esse fatetur illud. qd subdit Ecce. n. regnū dei
intra vos ē id ē i vestris affectibus et i potestate vra
ē ijs cape Potest ēm quilibet homo iustificatus p fi
dem xpi et virtutibo ornatus regnū obtinere celop

¶ Intreg. m'en? Vt? forsitan regnum nobis insitum
dicit inditam aiabo nris lenitā per spīm sanctum. ea
enim ē velut imago et azra phennis letitie. qua i fu
turo seculo sanctop anime gaudent ¶ Beda. vel re
gnum dei seipm dicit intra illos positum hoc ē i cor
dibus eop p fidem regnantem.

¶ Et ait ad discipulos suos. venient dies
quādo desideretis videre vnū diez filij hois
et non videbitis. Et dicēt vobis. ecce hic et
ecce illic nolite ire neq; sectemini Nam sicut
fulgur coruscans de sub celo in ea que sub
celo sunt fulget. ita erit filius hominis in die
sua Primū autem oportet illum multa pati
et reprobari a generatione hac.

¶ Cirl. Quia dūs dixerat Regnum dei intra vos
ē. voluit discipulos esse paratos ad patientiam. ut
effecti strennui intrare valeant regnū dei Predicit
ergo eis. qp anteq; de celo veniat in fine seculi psecu
tio irruet sup eos. vnō dr Et ait ad discipulos suos
venient dies. qñ desideretis videre vnū diem filij ho
minis. et non videbitis. significans qp tanta erit psecu
tio qp vnum diē eius videre cupiāt illius scilicet tem
poris quo adhuc conuersabanē cum xpō. sane iudei
xpm multis angustiauerunt iproperijs et muneribus
si in compatione malop maiorū minora eligenda vi
dentur ¶ Tho. tunc ēm absq; sollicitudine vtebant
xpō eos procurante et protegēte. si futuz erat qñ
xpō absente traderentē periculis ad reges et principes
ducti. et tūc temp? primū recuperēt quasi erāquillū
¶ Beda. Vel diem xpi dicit regnū dei. qd speram?
futuz. et bene dicit vnum diem. quia i illa beatitudi
nis gloria tenebraz interruptio nulla ē. bonū ergo ē
diem xpi desiderare. nec tamē magnitudine ōsiderij
nobis somnia fingere debemus. quasi mstee dies dñi
Vnō sequitē Et dicēt vobis. ecce hic. ecce illic. noli
ire neq; sede ¶ Euseb. Rō. Si aduenient antixpi
fama de eo volet. quasi aparuerit xps. nō egredia
mini neq; sequamini ¶ Nam impossibile ē eū qm semel
in terra visus ē iterū in angulis terre cōuersari. ent
igitur de quo dr. nō verus xps. manifestum enim si
gnum sancti aduētus saluatoris nri hoc ē qp subito
totū orbem clantas eius aduētus replebit. nā sequitē nā
sicē vulgur coruscās de sb celo i ea que sub celo sūt
fulget ita erit filius hois in die sua. nō ēm aparebit
sup terram ambulās. sicut quidā hō cōmunis sed vni
uersaliter irradiabit. ostendens cunctis iubar xpne
deitatis ¶ Beda. Et pulcre ait. Coruscās de celo
quia iudiciū sub celo. hoc ē i aeris medio gerē. fm
ip apli Simul rapiemur cū illis i nubibo obuiā xpo
in area. si aūt dūs in iudicio sicut vulgur aparebit.
nullus tunc in sua mente latere pmittit. qua ipō iu
dicis fulgore penetrat Potest aūt hec dñi respōsio
et de illo eius aduentu qui quotidie venit in ecclesia
accipi. Incantū ēm sepe hereses turbauerunt eccle
siam. dicendo i suo dogmate fidem xpi manere vt fi
deles illoru tempoz desiderarent dūm. vel vno die si
fieri posset redire ad terras. vt p seipm quo se ha
beat fidei veritas intimaret Et non videbitis inquit

quia non est opus corporali visione dñm vebibere quia semel p vniuersū mundū euāgelij fulgore exhibuit ¶ Cirl. Opinabantur aūt discipuli q vadens ihezosolimam statim oīderet regnū dei. hāc igiē opinionē resecās notū facit eis. q primo decebat eū salubrem passionē suffere. demō ad prem ascēdere. & de sup fulgere ut orbē terraz iusticia iudicet. vñ subdit Primū aūt oportet illū multa pati. & reprobari a gnatione hac ¶ Beda Generationē nō tantū uocat. vexatā oim reproboz appellat. a quibus etiā nunc filius hois i corpe suo hoc ē i ecclia multa patitur & reprobaē. Insert aūt de sua passione loquēs de gdia sui aduēt. ut dolorē passionis spe promisse clarificationis mitigaret. simulq; seipi pararent. si gloriam regni diligerent mortis non horrere piculum.

¶ Et sicut factū est i diebz noe ita & erit i diebz filij hois. edebant. & bibebant & vxores ducebant & dabant ad nuptias vsq; in diē q intrauit noe i arcam & vēit diluuiū & perdidit oīs. similr sicut factū ē in diebus loth edebant & bibebāt. emebant & vēdebāt plantabāt & edificabāt Qua die aūt exijt loth a sodomis pluit ignē & sulphur de celo & oīs perdidit secundū hec erit qua die filius hominis revelabitur.

¶ Beda. Aduentū dñi q; fulguri cito trāsuolāti cōparauerat. nunc cōparat diebus noe & loth quādo repentinus mortalibz supuenit interitus. vnd dr Et sicut factū ē i diebz noe ita erit & i diebz filij hois ¶ Aug. Quia. n. rūe nō crediderūt cōminatoribz vbis. passi sunt repēte reale iudicium Ioz aūt incredulitas ex aīa lenta procedebat ipsā quecūq; vult aliqs & mtē dit. ea etiā expectat. vnde sequit Edebant & bibebant. vxoribus. & dabāt ad nup. vsq; i die. q intrauit noe i arcā & vēit dilu. & pdidit oēs ¶ Am. ipse cām diluuij de nris asserit pcessisse peccatis. quia deus malū non creauit. si nra sibi merita repererunt. nō qa gaudia damnent. neq; eīm alimenta damnāt. cū in istis successionis i illo nature subsidia sint. si m oibz modo quent Quicqd eīm abundantius ē a malo ē ¶ Bede. Obstitice aūt noe arcam edificat cū dñs ecclesiā de mundis fidelibus quasi lignis leuigatis adunādo pstruit quā pfecte cōsumatā ingredit. cū hanc i die iudicij pfecta sue visionis eternus habitator illustrat. sed cum arca edificat nullā luxuriāt. cum vo intrant. interrunt. quia qui sanctis hic certantibus insultant. eis illic coronatis eterna damnatōe plectent ¶ Euse. qa vero vsus ē dñs exemplo diluuij. ne putaret aliqs futuz diluuiū ex aq. utt secundo exēplo loth docēs modū pditionis ipiorū qz igne dimisso celitus super veiet impijs ira dei. vnd subdit Sicut sicut factū ē i diebz loth. edebāt & bibebāt. emebāt & vēdebāt plātabant & edificabant ¶ Be. Premisso illo infando sodomoz scelere. sola ea que leuia vel nulla putari poterāt delicta cōmemorat ut intelligas illicita quali pēa feriant si licita immoderatō acta igne & sulphure puniunt. Sequit eīm Qua die aūt exijt loth a sodomis. pluit ignē & sulphur de celo & oīes pdidit.

¶ Euseb. Non prius dixit ignē celitus decidisse sup impios sodomoz quā loth exisset ab eis sicut & diluuiū nō prius ēre incolas pdidit qz noe arcam i erasset quis quādiu noe vel loth conuisabant cū impijs deus nō irrogabat iram. ne vna cū peccatoribz deperirent. volēs aūt eos pdere suberaxit ultiōnē. sic & i cōsumatione seculi nō prius erit finis qz omnes iusti sint semoti ab impijs. Unde sequit Secundū hoc erit qua die filius hois revelabit ¶ Hod. Quia quia meerim nō aparens omnia videt tunc aparens omnia iudicabit aparebit autem iudicaturus ea maxime tempore quo cūctos iudicatorum eius edictos huic seculo cōspexerit eē mācipatos ¶ Theo. pslig eīm venerit antxps hoies fient lasciui. dñi enormibus vicijs. sm 1m apostoli voluptatū amatores magis qz dei. si. n. antxps ē cuius libet peccati habitaculum. qd aliud iferet misso tunc tpis hoīm gnī si suum & hoc dñs inuit p exēpla pdca diluuij & sodomitarū ¶ Beda. mistice aūt loth qui mortāe declinās. est pars electoz qui dū i sodomis ro ē inter improbos ut aduēa mortē quātum valet. eoz scelera declinet exeunte aūt loth sodoma pene quia i ultimatōe seculi exibunt angeli & sepabunt malos de medio iustoz. & mittent eos i cammū ignis Ignis eīm & sulphur q de celo pluisse cōmemorat nō ipam plenis supplicij flāmam sz subitaneū diei illius significat aduentum

¶ In illa hora q fuerit i tecto & vasa eius i domo. non descendat tollere illa. & qui in agro similiter nō redeat retro Mēores esto te vxoris loth Quicūq; quesierit animam suam saluam facere perdet illam. & quicūq; perdiderit illam viuificabit eam.

¶ Ambro. Quia pter improbos necesse ē ut pbi in hoc seculo cōtentionē cordis animiq; patiant q vbi nozem mercedē accipiāt i futuz quibusdā remedijs instruuntur. cum dicitur. In illa hora qui fuerit in tecto. & vasa eius i domo non descendat tollere illa. Hoc ē si quis supiora iā domus sue eminentiūq; virtutum culmen ascendit. ad terrena mundi huius opa nō accedat ¶ Aug. de que. euā. In tecto enim est qui excedēs carnalia tanq; i aura libera spiritaliter vivit. vasa eīm in domo sūt sensus carnales quibus ad inuestiganda veritatem que intellectu capitur. minus vtentes penitus erraverunt Caueat ergo spiritalis homo. ne in die tribulationis rursus vita carnalis que per sensus corporis pascitur delectatus ad vasa huius mundi tollenda descendat Sequitur. Et qui in agro sitr nō redeat retro. i. q opaē i ecclia. sic paul planeās & sic apollo rigās ñ respiciat spes secularē cui renūdauit ¶ Theo. Hoc aūt oīa matheus pro captōe iherosolimoz a dño dicta fatē vt supuenientis romanis nec domi consistentes descēdere deberent p q̄cūq; necessario. si ptinus arripe fugā nec in agro manentes redire domū & nimiū in capōe iherosolimoz constat hec euenisse & intra fere veneura i anis xpi aduētu. magio aē i ipo tpe ultimatōis cū & tūc tollerabit sic fuca calamitas ¶ Euse. Innuit g; pr futurā eē psecutōnē a filio perditōis i xpi fideles Dei; igne illā vocat tempus precedens finem mūdi.

In quo qui fugit non reuertatur. ⁊ amittens bōa
sua curet nec uxorē coniugem loth. que post fugā
de ciuitate sodomoꝝ reuersa mox ua ē ⁊ co
lumna salis effecta Vnd̄ sequit Memores estote ux
oris loth ℣ Ambros. Que ideo quia retrospexit p
dolenter siue murmurauit Petro em̄ succhanas. retro
sathanam. recordare quia ille qui se vetuit stu
pris nō reflexit. ido euasit. qua pueniet ad montem
Ille qui ad posteriora respexit nec manu admota suf
fragii ad montem puenire potuit ⁊ remansit ℣ Aug
de que. euā. Significat igit̄ uxor loth eos. qui ter
renae uitae retrospiciūt. ⁊ se a spe dīne promissionis aū
uertūt. ⁊ ido statua salis facta ē ut admonēdo hoīes
ne hoc faciāt. tanq̄ condiat eos eorū. ne sint fatui
℣ Theo. Consequēter subiungit. subsequēcia p̄mis
sa docens. Quicūq; quesierit saluare aiam perdet
illam. ⁊. non querat aliquis in p̄secutionib⁹ anti
christi curare p̄priā animā nam perdet eā Quisq̄s aūt
odio ⁊ pauore se dederit. saluus erit. vnd̄ sequit̄.
Et quicūq; perdiderit illā uiuificabit eā. Nequaq̄
ille tempore subiciens p̄ter uitae amorem ℣ Cirl. quo
uis aliquis perdat p̄priā animā. ut saluā eam faciat
manifestat paulus dicens de quibusdam qui carnem
suam crucifixerunt. cum uitiis ⁊ concupiscentiis. las
siui. ⁊ pretiosi aggredientes agones.

℣ Dico autem vobis In illa nocte erunt
duo in lecto uno. vnus assumetur. ⁊ alter
relinquetur Due erunt molentes in vnum
una assumetur ⁊ altera relinquet̄ Duo in
agro. vnus assumetur alter relinquet̄ Re
spondentes dicunt illi Vbi domine. Qui di
cit eis Vbicūq; fuerit corpus illic congre
gabuntur ⁊ aquile.

℣ Beda Dixerat supra dominus eum qui in agro
sit retro redire non debere. q̄ ne his em̄ qui aperte
de agro redeunt. hoc est palam dīm negaturi sunt.
dum putares. pergit ostendere nonnullos esse qui
cum fidem habere in anteriora videant. aio em̄ retro
respicientes. vnd̄ dī Dico aūt vobis. in illa nocte erit
duo in lecto uno. vnus assumet̄ ⁊ alter relinquet̄.
℣ Ambro. Bene nocte dicit quia ante xp̄m hora te
nebrae est. eo q̄ peccatis hominū in tenebras anti
xp̄i infundat. cum dicat esse se xp̄m. xp̄s aūt sicut
vulgo cognoscis fulgee in illa nocte resurrectionis
gloriam uidere possimus. ℣ Aug. de que. euā. Vel in
illa nocte dicit. hoc ē in illa tribulatione ℣ Theo. vel
impiissimum docet esse xp̄i aduentum. quē futurum
esse nōdū docemur. Cū autem dixisset diuites vix
saluari posse. q̄ nec omnes diuites pereunt. nec oēs
pauperes saluātur ℣ Cirl. Per duos em̄ existentes i
uno lecto uidetur designare diuites quiescentes in
mundanis delicijs lectus nāq; signum quietis ē. nō
aūt quicūq; diuicijs affluūt. sunt impij Sed aliquis
ē pbus. ⁊ in fide electus. hic aūt assumet̄ Alter uo
qui talis non extitit. dimittet̄ Descendēs em̄ dominus
ad iudiciū mittet angelos suos qui ceteros i terra ⁊
celsae penā passuros sanctos ⁊ iustos ei adducent.

sm illud apli. Rapiemur in nubibus obuiā xp̄o in
aera. ℣ Ambro. vel ex uno strato infirmitatis hu
manae unus relinquit̄ id est improbat̄. alter uero as
sumit̄ id ē rapit̄ obuiā xp̄o i aera Seq̄t̄ Due erūt
molentes in unum. una assumet̄. ⁊ altera relinquet̄.
℣ Cirl. Per molentes innuere uidet̄ pauperes ⁊ p̄s
sos laborib⁹. ad qd̄ etiā pinet. qd̄ subdit̄ Duo i agro
unus assumet̄. ⁊ alter relinq̄t̄ In his em̄ nō modicū
differt. nam bi sarcinā paupertatis uniuersi sustinent
uitā agentes. honestam ⁊ humilē qui assument̄. bi
uero sunt ad p̄hana promptissimi. qui relinquētur
℣ Ambro. Vel p̄ molentes significari uidentur qui
ex occultis alimenta q̄runt ⁊ in aptum ex interio
ribus proferunt Et forsitasse mundus iste pristinū est
aia aūt nra uelut quodā carcere includit̄ corporali.
In h̄ ergo pristino uel synagoga uel anima obnoxia
delictis triticum molendo madefactū ⁊ graui humore
corruptum non potest interiora ab exterioribus separe
⁊ ideo relinquit̄. quia eius similago displicuit. At uo
sancta ecclesia uel anima nullis maculata contagijs
delictoꝝ que tale triticum molit. quod solis eterni ca
lore coquendum bonā similaginē de penetralibus hoīm
deo offert Qui sint aūt duo agricole possumꝰ repe
rire. si aduertamus duas mētes esse i nobis Vnam
exterioris hominis que corrūpit̄. aliā interioris que p
sacm renouat̄ Ite igitur fiūt operantes in agro nro
quae altera bonum fructū diligēcia dat. altera amit
tit in cuna. vel duos populos interp̄temur in h̄ mū
do qui agro comparatur quorum alter qui fidelis est
assumitur alter qui infidelis est. relinquitur.
℣ Aug. de que. euāgelista. Vel tria gria hoīm hic vi
dentur significari. unū eoꝝ q̄ octū ⁊ quietem eligūt
neq; negocijs secularib⁹ neq; ecclesiasticis occupati. q̄
illoꝝ q̄es lecti noīe significata ē Alteꝝ eoꝝ qui in ple
bibus constituti regunt̄ a doctoribus. agentes ea que
sunt huius seculi. quos ⁊ femiaꝝ nomīe significauit
q̄a p̄filijs platoꝝ regis his expedit. ⁊ molētes dixit
qua temporalium orbem negociorum atq; circuitū utūt
quasi tamē i uno molentes dixit inquātum de istis
rebus ⁊ negocijs suis prebent usibus ecclesie. Ter
tium genus ē eoꝝ qui opant̄ i ecclesie misterio. tāq̄
in agro dei In his ergo tribus generib⁹ bina sunt
rursus genera hoīm in singulis. quoꝝ aliqui i eccle
sia p̄manent. qui assūmūt̄. aliqui cadunt q̄ relinquūt̄
℣ Ambros. Non em̄ iniquus est deus. ut pares stu
dijs ⁊ societate uiuendi atq; misereta actuū quali
tate meritoꝝ remuneratione discernat Non aūt me
rita hoīm copule usus exequat. quia non omnes qd̄
adoriuntur. efficiunt̄. si qui p̄seuerauerint usq; in finē
hic saluus erit ℣ Cirl. Quia ergo dixit. q̄ quidam
assumerent̄. utiliter ⁊ bene dicunt discipuli quo assu
merent̄. Unde sequitur Respondentes dicunt illi. Vbi
domine. ℣ Beda. Duo autem saluator interrogat
ubi scilicet sint bni assumendi. ⁊ ubi mali relinquē
di Unum dixit. aliud sub intelligendū reliquit. unde
sequitur Qui dixit eis. ubicūq; fuerit corpus illic
congregabunt̄ ⁊ aquile ℣ Cirl. Quasi diceret sicut
delecto cadauere aues quae pabulum sunt carnes
ad illud conueniunt. ita cum uenerit filius hominis
tunc omnes aquile id est sancti concurrent ad eum.

¶ Ambro. iustorum enim aīe aquilis comparantur eo q̄ alta petant būlia ōrelinquant. ⁊ lōgeuam ducere ferunt̄ etatem de corpe aūt dubitare non possumus maxime si meminerimus. q̄ a pilato ioseph corpus accepit nōne tibi vident̄ aquile circa corp⁹ mulier̄ Apl̄orumq; cōuentus circa dñi sapulturā nōne tibi vident̄ aquile circa corp⁹ quādo veniet in nubibus ⁊ videbit eum oīs oculus. Est etiam corpus de quo dictū est Caro mea vere est cibus Circa hoc corp⁹ aq̄le sunt que circūuolant spiritalib⁹ alis Sunt etiaz circa corpus aquile. que credunt ibm xp̄m i carne venisse. ē ec̄ eccl̄ia i qua p baptismi gr̄am renouamur ¶ Euse. Vel p aquilas mortua aīalia depascentes principes hui⁹ seculi denotauit. ⁊ eos qui tūc tē poris sanctos dei plequent̄ penes quos relinquūtur assūptionis indigni. q̄ corpus vel cadauer dicūt̄. vt pumtrices vrutes que facture sunt ipios hic p aquilas denotāt̄ ¶ Aug. de con. euā. Hec aūt que lucas hic ponit. nō i eo ordine i q̄ matheus vel recordatur p̄occupādo vt prius ordinem memorare q̄ post a domino dicta sunt. vel bis a domino dicta facit intelligi.

Capitulum decimūoctauū.

DIcebat aūt ⁊ parabolam ad illos quomā oportet semp orare ⁊ nō deficere dicēs Judex q̄daz erat in q̄dam ciuitate qui deum non timebat. ⁊ hoiem non reuerebat̄ Vidua aūt q̄dam erat i ciuitate illa. ⁊ veniebat ad eū dicens Vindica me de aduersario meo Et nolebat p multū tp̄z. post hec aūt dixit intra se Et si deū nō timeo nec hominē reueor. tamē qz molesta est mihi hec uidua. uindicabo illā ne i nouissimo veniens sugillet me Dixit aūt dñs audite q̄d iudex iniq̄tatis dic̄. deq̄ aūt nō faciet vindictā elector⁹ suor⁹ clamā ad se die ac nocte ⁊ patientiā habebit i illr dico aūt vobis q̄a cito faciet vindictā illor⁹ Verūtn filius hois veniēs putas inueniet fidem in terra.

¶ Hec. postq̄ erūnas ⁊ piculor⁹ dñs memor. subdit hor⁹ remediū. q̄d ē oro magis ⁊ p̄medicata Vnd̄ dicit̄. Dicebat aūt ⁊ para. ad illos. q̄m oz semp orare ⁊ nō deficere ¶ Chr. Qui te redemit quid te facere voluit. demonstrauit Non vult te cessare a precibus. vult te beneficia medicari. dū petis vult te rogādo accipe q̄d. benignitas desiderat ipsum. nec vnq̄ oīa beneficia denegat. qui ut oīes non deficiāt sua pietate instigat hortamēta dñi libenter admittit. q̄d p̄cipit velle debēs. nolle si ipe dñs p̄hiberet. Deniq̄ p̄sidera quāta ē tibi p̄cepta felicitas. oroio fabulari cū deo q̄d desidas postulare Qui etsi vbis silet. tamē beneficijs rūdet. nō aspernat̄ q̄d petis nō tedet. nisi forte cacuerit. ¶ Ide. Dicēdū ē aūt eū semp orare ⁊ nō deficere q̄ camonias horas rogare nō desistit. aut oīa que iust⁹ fm deum gerit. ⁊ dicit ad ōrationem sunt reputāda ¶ Aug. de que. euāg. Parabolas aūt dñs aut fm similitudinē pone. sic de feneratore qui cū duobus debitoribus donasset q̄ debebant ab eo plus dilexit duos ē. cui plus donauit. aut de ipa similitudine aliquid probat. veluti ē illud. q̄ si fenum agri q̄d hodie ē. ⁊ cras i clibanū mittitur. deus sic vestit quātomagis vos modice fidei Dic g⁹ mihi q⁹ iudex ñ ex similitudine audiendi ē. de q̄ subdit Judex ait erat i ciuitate quadā q̄ deū nō timebat ⁊ hoiem non reuerebat̄ ¶ Theo. Vide q̄ impudentem erga hoiem ē grauioris ē mali indutū Deū. n. qui plures nō timent. atrū humāo cohibent̄ pudore. ⁊ iō mi⁹ peccāt. Cū vo sit aliq̄a impudens etiā q̄ ad homines tūc excrescit cumulus vitior. Seq̄t Vidua aūt quedā erat i illa ciuitate ¶ Aug. de que. euā. Vta in dua pē hāc similitudinē ecclie que desolata videt. donec veniat dñs. q̄ nunc i secreto curā ei⁹ gerit. q̄ ita seq̄t ⁊ veniebat ad eum dicens. Vindica me de aduersario meo ⁊ nolebat p multum tempus. Dic mihi cur electi dei se vindicare despicit. q̄d etiā i apocalipsi iohis de martiribus dr. cū apertissime moneamur ut p nr̄is inimicis ⁊ psecutoribus oremus Intelligendū ē aūt eā vindictā esse iustor⁹ ut oīs mali pēat pena aūt duobus mōis. aut p̄sone ad iustitiā aut amissa p iusticiā potestate Itaq; si oīs homines p̄ut ad deū. diabolus tm̄ remaneret i seculi fine dānandus. quē fm̄ cum iusti videre desiderāt. nō absurde vindictā desiderare dicunt̄ ¶ Cirl. Vel aliter quoties nobis ab aliquibus irrogam̄ offense tunc gr̄iosam ē putabimus oblitionē malor⁹. q̄tiēs vo aliq̄ ad ipam dei gr̄iā pertinet. ꝯ dogmatis dñi mīstros bellātes. tūc deū adimp⁹ postulātes subsidiū ⁊ exclamātes ꝯ impugnātes gr̄am. ¶ Aug. de que. euā. Ap⁹ miq̄ssimū g⁹ iudicem vsq; ad effectū iplendi desiderij valuit trahere perfue uerātia despātus. Vnd̄ seq̄t. post hec aūt dixit intra se Et si deū nō timeo. neq; hominē reueor. tamē qa molesta ē mihi hec vidua. vindicabo illi. ne i nouissimo veniēs sugillet me. multo igit̄ certiores esse debent. q̄ deū pseuerāter rogāt. Fontem iusticie atq; misericordie. vnd̄ seq̄t Ait aūt dñs. audite q̄d iudex iniquitatis dicat. deus aūt nō faciet vindictā elector⁹ suor⁹ clamātiū ad se die ac nocte ⁊ patientiā hābit in illis. ¶ Theo. q. d. si iudex ībutū q̄libz scelere demulcet adulationis. quātomagis p̄ez misericordie deū flectit̄ ad q̄tidianā ōrationē vñ seq̄t Dico aūt vo. q̄a cito faciet vindictā illor⁹. Ceptauerūt aūt q̄dā subtili⁹ hāc idagare parabolā Dicūt enī vidua ē quālibet aīa. q̄ pristinū virtutis diabolū excludit. ob hoc adiuuante q̄ accedit ad deū iusticie iudicē. q̄ nz deū timet. nā ipe solus ē de⁹. cui nec verē hoiem. nō ē enī apud deū personar⁹ acceptio. hō igit̄ mouet. ⁊ aie supplicātis ingrē sibi ꝯ diabolum misereē de⁹. demulcēte eū istāta oīe. Postq̄ dñs docuit q̄ vtilitatis oratione p cui⁹ futuris periculis iubet Verūtn filius veniēs. putas inuenier fidem in terra. ¶ Aug⁹. de ver. dom. Dixit autem hoc dominus de fide que preda est Ipa enī iustitia inuenitur in terra Ecce plena est ecclesia dei. Quis

quis hoc accederet si nulla esset ubi inueniretur. si plena esset fides in omnibus esset. ¶ Deus autē ⁊ ad quosdam venit. tangit iustos ⁊ aspernatur. duo homines. raptores. publicanus. duo homines ascendunt templum vt orarent. unus. ¶ Aug⁹. de ver. do. Quia fides non habet premissis subiecte parabole. ¶ Theo. Quia iustificabit ⁊ q̄ se humiliabit ⁊ q̄ se humiliat. ¶ Aug⁹. de ver. do. Quia fides non habet premissis subiecte parabole. ¶ Theo. Quia fides non habet premissis subiecte parabole. ¶ Aug⁹. de ver. do. Quia fides non habet premissis subiecte parabole.

Quis hec accederet si nulla esset fides? Quis nō mō
ne transferret si plena esset fides ¶ Deda Cū aūt
omipotens conditor i forma filij hominis apareret
tanta est rapina electoꝝ vt nō tam ob clamorē fide
lium q̄ corpoream aliorꝝ totius mundi sit accelerāda
passio Cū aūt dño hoc quasi dubitanue dicit non du
bitando arguit ¶ Nam si nos aliqñ de rebꝰ quas cer
tas habemus . increpatiue verbum dubitatiōis po
nimus ac si dicat seruo Considera forsitan dominus
tuus ¶ Aug⁹. de ver. do. ¶ Hoc autem dominus
dixit: ut ostendat: q̄ si fides deficit: oratio perit: q̄
ut oremus: credamus vt ꝙ ipa fides nō deficiat: ora
mus Fideo fundit orationē: fusa ofo fidei impetrat
effectum.

¶ Dixit autē ꝙ ad quosdam qui in se cōfi/
debant tanq̄ iusti ꝙ aspernabāt̄ur ceteros
parabolam istam. duo homines ascenderūt
in templum vt orarent . vnus phariseus. ꝙ
alē publicanus Phariseus stās hec apud se
orabat. deus gracias ago tibi. q̄ non sū si/
cut ceteri homines. raptores. iniusti . adul
teri. velut etiā hic publicanus Jeiuno bis
in sabbato decimas do omnium que possideo
Et publicanus a longe stans nolebat nec
oculos ad celum leuare sed percutiebat pectꝰ
suū dicens. deus ꝓpicius esto mihi peccato
ri Amen dico vobis descendit hic iustificatꝰ
in domū suam ab illo Quia omnis qui se ex
altat humiliabit ꝙ q̄ se humiliat exaltabit.
¶ Aug⁹. de ver. do. Quia fides non est superbꝰ sed hu
milium premissis subiecit parabolam de humilitate
contra superbum. vnde dī Dixit aūt ꝙ ad quosdaꝫ
qui in se confidebant tanq̄ iusti ꝙ aspernabāt̄ cete
ros parabolā istā ¶ Theo. Quia em̄ superbia plusq̄
alie passiones vexat hoīm mentes. ido crebrius de
hac mone est aūe superbia dei contemptus Quotiēs
em̄ alīs non deo. sꝫ sibi ascribit bona que facit quid
est aliud q̄ dei negatio? causa igit̄ ꝓfidencia in scripsis
nō aūt soli attribuēda deo. sed ob hoc etiā ceteros
admonendi parabolā ꝓponit. ostendens q̄ iustitia
quitas hoīem approximet deo si ei assumat superbia
ab eiusmodi deijcit hoīem. Vnde sequit. Duo homines
ascenderūt i templū ut orarēt vnus phariseus ꝙ al
ter publicanus ¶ Grecus. Diligēda quidē oratiōis
docet nos ꝓ viduam ꝙ iudicem. hic autem ꝓ phas
riseum publicanū docet nos. quo sunt ea dirigenda
precamia. ne sit infructuosū orationis negociū Cōdē
natus est autem phariseus eū incaute oraret. ¶ Nam
sequitur. phariseus aūt stans hec apud se orabat.
¶ Theo. Per hoc q̄ dixit stans elatum eius animo
ostendit. ipso em̄ habitu superbissimus videbat ¶ Basiliꝰ
Deinde aūt. apud se orabat. quasi non apud deū q̄a ad
seipm redibat ꝓ peccatum superbie Sequit em̄ Deꝰ
gras ago ubi ¶ Aug. de ver. do. Non reprehenditur
quia deo gras agebat. sꝫ q̄a nihil sibi addi cupiebat.
Ergo iam plenus es. iam abundas. nō est quare di
cas. dimitte nobis debita nostra Quis ē iste qui im
pune obpugnat gram. si reprehendit qui iuste agit
gras ¶ Audiant. qui dicunt. Deus me hoīem fecit.
ego me iustū facio Operoꝝ ꝙ detestabiliꝰ phariseo.
qui iuste iustum se dicebat. sꝫ tamen inde gras deo
agebat ¶ Theo. Attende aūt seriem orationis phari
sei. Primo nāq̄ dixit. que ei aberant. deinde subiun
git que habebat Sequit em̄ quia nō sum sicut ce
teri hoīes raptores. iusti adulteri ¶ Aug. de ver.
do. Diceret saltem. sicut multi hoīes. Quid est cete
ri hominum . nisi omnes preter ipsum? ego inquit
iustus sum ceteri peccatores ¶ Ergo xxiij. moza.
Quatuor quippe sūt species quib⁹ oīs tumor arrogā
tie demonstrāt̄ . cum bonum aut a semetipsis hīe
se estimant. aut si sibi datum desup credunt. ꝙ suis
se hoc accepisse meritis putant. aut certe cum iactāt
se habere. q̄d non habent. aut despectis ceteris singu
lariter videri appetunt habere q̄d habent Dñs ꝙ pha
riseus hic bonoꝝ sibi operum merita singulariter tri
buit ¶ Aug. de ver. do. Ecce aūt ex vicino publicā
maioris erat ei rumoris occasio Sequitur enim ve
lut etiam hic publicanus. Quasi. o. Ego solus sum
iste de ceteris est ¶ Cris. Nō em̄ fastidierat cōtemp
tum eius tota humana natura. sꝫ ꝙ publicanum ag
gressus est moderatius aūt peccasset. si publicanuꝫ
excepisset. Nunc aūt vno verbo ꝙ absentes iniuriat
ꝙ vulnera presentis lacessit ¶ Non ē aūt gratie actio i
nec tua aliorum. Si egregiens deo. ipse tibi earum
sufficiat. nec te ad hoīes trāsferas. nec proximum
contemnes ¶ Basi. Discrepat aūt elatus a confiten
tore sola habitudine Nā em̄ in alios vanē conuicijs
hic aūtē se meritis temerarie extollit ¶ Cris. Qui
aūt alios cōuiciē sibi ꝙ alios multa mala facit. primo
em̄ audientem reddit pauorem quia si sit peccatoꝝ fre
quentior crimis inuenio collega Si sit iustus. extollit
ꝙ aliena crimia inducitus de se magna putare. Se
cundo cōmunicatem ecclesie ledit. nō em̄ omnes aus
dientes vituperāt eum solum. qui peccauit. sed ritu
xpiano contumelias inrecunt. Tertio dei gloriam
blasphemare facit. sicut em̄ nos recte gentib⁹ nomen
dei glorificatur sic nobis peccantib⁹ blasphematur.
Quarto qui eum audiunt obprobria . fundit . im
prudentiorem eū ꝙ aduersarium facies Quinto sta
tuit se pene obnoxium rebꝰ prolatis que sibi nō cō
ueniunt ¶ Theo. Expedit aūt nōsolū declinare a ma
lo. sed etiā agere bonum. Et ido cum dixisset. nō sū
sicut adulter Subiungit ꝓ opposito. ieiuno bis i sab
baco Sabbatum bi dicebant ebdomadam ab vlima
die quietis Jeiunabant enim phariseī secunda ꝙ qui
ta feria. sic igit̄ ieiuna obiecit contra passionē adul
terij ¶ Nam ex voluptate ē lasciua. ¶ Napaeus. vo ꝙ
iustis opposuit deamaꝝ solutionē Sequit em̄ De
cimas do oīm que possideo. Q. d. adeo rapinas ꝙ ne
quicia refugio ut ꝙ mea ꝓventa ¶ Greg. xix. mo.
Ecce amicitiam cordis suis insidiantibus hostib⁹ ꝓ
elationem aperuit. quā frustra ꝓ ieiunium ꝙ orationes
clausit Incassum munita fide cetera. cum locus vn⁹
de quo hosti patet aditus municus nō ē ¶ Aug. d. v.
do. Quere aūt i verbis eius. nihil inuenies q̄d deum

rogauerit ascendit quidem orare · noluit deum roga re · ſ; se laudare ⁊ rogāti insultare Publicanū aut̄ cordis sciētia remouebat · ſ; piecas applicabat vñ sequit̄ Et publicanus a longe stans nolebat nec ocu los ad celū leuare ¶ Theo · Quānis aūt publicanus steriſſe dicat̄ · distabat tñ a phariseo tam verbis q̄; habitu · necnon ⁊ corde cōtrito · nam verebatur ocu los leuare in celum · censens indignos visiōis fugne eos qui maluerūt bona terrena spectare ⁊ querere mecnō ⁊ pectus tundebat · Vnd̄ sequit̄ Sed percu iebat pectus suū · cor q̄modo pungens cā cogitatio num prauaꝝ · necnō excitans ut dormitās · vnd̄ nō aliud q̄; pitiationē petebat Sequit̄ em̄ dicens Deꝰ pitius esto mihi peccatori ¶ Cri · Audiuit quia nō sum velut hic publicanus · nec indignatus ē · ſ; com punctus Detexit ille vulnus · querit hic medicinam mLemo igit̄ illud frigidū pferat ubū · non audeo pu dorꝰ sil nō possū aperire os Talis reuitencia ē dya bolica · vult em̄ diabolus obserare tibi fores accessꝰ ad deum ¶ Aug · de ver · do · Quid igit̄ miraris si ds us ignoscit · quādo ipe agnoscit De lōginquo stabat deo tñ appropinquabat · ⁊ eum dns de prope attende bat Excelsus em̄ dns ⁊ humilia respicit · mNec ocu los ad celum leuabat · ut respiceret tremebat cōsci entia spem subleuabat · percutiebat pectus suū · penas de seipso exigebat pterea dns ptentu parcebat · au diſti superbum accusatorē Audiſti humilē reū Audi nunc iudicē dicentē Amē dico vobis · descendit hic iustificatus i domū suā ab illo ¶ Cri · Demōes au ngas ⁊ duas bigas i stadio positas sermo pñs pro ponit · In altera quidem iusticiā cū superbia · i altera peccatū ⁊ humilitatē · ⁊ vides bigas peccati superare iusticiā · nō pprijs viribꝰ · ſ; humilitatis cōmunde · illā vero deuictā nō fragilitate iustide ſ; mole ⁊ tumore superbie mLā sicut humilitas p sui emīnētiam peccati pondus superat · ⁊ saliēs attingit deū · sic superbia ob sui molē de facili iusticiā deꝑmit Si ergo pta facta stren nue geras · putas aūt te posse pſumere · tota carnisti oīone Si vo mille feras i cōscientia faces reatuum ⁊ hoc solum de te credas q̄ es infimus oīm multam obtinebis ante deū fiduciam Et idō sue fnie cām as: signas subdit Quia oīs qui se exaltat · humiliabit̄ · ⁊ qui se humiliat exaltabit̄ mHumilitatis nomē multi plex ē · Est em̄ quedā vtus humilitas · uxta iꝰ Cor ptritū ⁊ humiliatū deꝰ nō despicies · Est ⁊ humilitaꝰ ab erūnis · Juxꝰ iꝰ mHumiliauit i terra vitam meam · Est ⁊ hūilitas a peccatis ⁊ superbia ⁊ insaciabilitate diuiciaꝝ Quid em̄ humiliꝰ his qui se submittunt m diuiciis ⁊ potentatu ⁊ hec reputāt magna ¶ mDasi Sic̄ etiam exaltari laudabiliter cōtingit · quādo · ſ · nō humilia cogitas ſ; mēs tua est p magnanimitatē i vtute erecta Talis aūt animi celsitudo ē emīnētia i tristicijs · terrenoꝝ prempt̄ gūsatio i cel̄ ⁊ videt̄ hꝰ modi mētis sublimitas eandē hīe dram ad elationē quam arrogantia parit quam hz corpulēta corpozis bene dispositi · ad inflationem carnis cuz ex idropisi tumet ¶ Cri · mDec igit̄ fastus inflatio ab ipis celis pē deprimere nō cauētem · humilitas vero ⁊ ab ipa abysso reatuū hoiem sublimare · mDec em̄ pre phari seo publicanum saluauit · latronē aī aptos i paradi sum duxit · Illa vero etiam icorpoream ingressa ē potestatem Ceterꝝ si uꝝ delicta humilitas tam facile currit · ut superbiā iusticie trāseat · si iusticie cōtra rias eā · quo nō ibit̄ assistet ipi tribunali dūno · i me dio angeloꝝ cū fiducia multa · Rursus si fastus cō tunctus iusticie eā deprimere potuit · si punctus fit peccato · inquātam gehennam detrudet · hec dico · ñ vt neglīgam⁹ iusticiā ſ; ut fastum vitem⁹ ¶ Theo · Deo fortitā mirabilē aliq̄s quo phariseus cū pauca verba sue laudis ptulerit condemnatur · Job vero cū plurima fuderit coronā Eo scilicet q̄ phariseꝰ talia dicebat crimīnādo alios · nulla ratione cogente Job vero vrgentibus eū amicis ⁊ pressuris premē bus coactus ē pprias virtutes referre ad dei gloriā ne hoies desisterent a profectu vtutis ¶ Beda · Ty pice aūt phariseus ē ppls iudeoꝝ q̄ ex iustificatōibꝰ legis extollit menta sua Publicanꝰ vero gentilis ē q̄ longe a deo positus · plorē peccata sua · quoꝝ vꝰ fugiendo recessit ; humiliatꝰ · alter lamētādo appo pinquare meruit · exaltatus ·

¶ Afferebāt aūt ad illū ifantes vt eos tā geret Vñ cū vidissent discipuli increpabāt illos Jhesus aūt cōuocās eos dixit Sinite paruulos vēire ad me ⁊ nolite ueatre eos. talium em̄ est regnum dī Amen dico vobis qui cūq̄ non acceperit regnū dei sicut puer non intrabit in illud.

¶ Theo · Post p̄dictā humilitatem dns docet p ea q̄ fecit · nō repellēs ſ; gratāter paulos admittēs · vnd̄ dī Afferebāt aūt ad istū infantes ut eos tangeret · ¶ Aug · de ver · do · Cur afferunt̄ tangendi · mīi sa uatori · ſ; ſi saluator ē · saluādi offerunt̄ illi qui venie saluū facere · q̄ pereāt Vbi isti pierant quātum ad ipos ptinet innocentes Sī fm aplm · p vnum hoiem intrauit peccatū i orbem terraꝝ Veniant ergo par uuli · ut languidi ad medicū potiꝰ ad redemptorem · ¶ Amb · Durum autē aliquibꝰ viden p̄ · q̄ discipuli dīm infantulos adire prohibebant Sequit̄ em̄ Jhs cū vidissent discipuli increpabāt illos · Vbi vel mi sterū intelligis vt affectū · mNeq; em̄ hoc mundie aut in pueros mentis asperitate faciebant · ſ; sedule ser: mentis obsequia dño deferebant · ne cōprimeret̄ a tur bis mRespuenda qui ppe ē voluntas nra · vbi diuinita tis munera est · In misterio aūt qa pri⁹ saluari ppm iudeoꝝ ex q̄ fm carnē nati fuerant · gestiebant Hoc bant quidem misterū · q̄ vtriq; populus vocand̄ de bet mFlam ⁊ pro chananea muliere supplicarunt sed fortasse adhuc ordinē nesciebant · vnd̄ sequit̄ Jhus aūt cō · eos dixit Sinite paulos vēire ad me · ⁊ noli te vetare eos · talium em̄ est regnū celoꝝ · mNō erat pre ferē etatis · alioq̄n obesset adolescere Cur g⁹ pueros dicit aptos eē regno celoꝝ ? Fortasse · qa malicā ne sciant · fraudare non nouerint referre non audeant scrutari ignorent · opes honorē · ambitionē nō appe tant · sed nō ignorare ista virtus est sed contemnere mNon · n · virtus est non posse peccare · ſ; nolle ñ igit̄ puericia sed emula puerilis etatis bonitas designat ·

¶ Et interrogauit eum quidā principes dicens Magister bone q̄d faciēdo vitam eternā possidebo Dixit autem ei Jesus Quid me dicis bonum Nemo bonus nisi solus deus

¶ Theo · Post p̄dictā humilitatem dns docet p ea q̄ fecit · nō repellēs ſ; gratāter paulos admittēs · vnd̄ dī Afferebāt aūt ad istū infantes ut eos tangeret · ¶ Aug · de ver · do · Cur afferunt̄ tangendi · mīi sa uatori · ſ; ſi saluator ē · saluādi offerunt̄ illi qui venie saluū facere · q̄ pereāt Vbi isti pierant quātum ad ipos ptinet innocentes Sī fm aplm · p vnum hoiem intrauit peccatū i orbem terraꝝ Veniant ergo par uuli · ut languidi ad medicū potiꝰ ad redemptorem · ¶ Amb · Durum autē aliquibꝰ viden p̄ · q̄ discipuli dīm infantulos adire prohibebant Sequit̄ em̄ Jhs cū vidissent discipuli increpabāt illos · Vbi vel mi sterū intelligis vt affectū · mNeq; em̄ hoc mundie aut in pueros mentis asperitate faciebant · ſ; sedule ser: mentis obsequia dño deferebant · ne cōprimeret̄ a tur bis mRespuenda qui ppe ē voluntas nra · vbi diuinita tis munera est · In misterio aūt qa pri⁹ saluari ppm iudeoꝝ ex q̄ fm carnē nati fuerant · gestiebant Hoc bant quidem misterū · q̄ vtriq; populus vocand̄ de bet mFlam ⁊ pro chananea muliere supplicarunt sed fortasse adhuc ordinē nesciebant · vnd̄ sequit̄ Jhus aūt cō · eos dixit Sinite paulos vēire ad me · ⁊ noli te vetare eos · talium em̄ est regnū celoꝝ · mNō erat pre ferē etatis · alioq̄n obesset adolescere Cur g⁹ pueros dicit aptos eē regno celoꝝ ? Fortasse · qa malicā ne sciant · fraudare non nouerint referre non audeant scrutari ignorent · opes honorē · ambitionē nō appe tant · sed nō ignorare ista virtus est sed contemnere mNon · n · virtus est non posse peccare · ſ; nolle ñ igit̄ puericia sed emula puerilis etatis bonitas designat ·

¶ Et interrogauit eum quidā principes dicens Magister bone q̄d faciēdo vitam eternā possidebo Dixit autem ei Jesus Quid me dicis bonum Nemo bonus nisi solus deus

¶ Deus dñs figuraliter dixit. talium non istorum. ¶ Ambro. nō etatem regnare. sed mores. & bis qui similem haberent innocentiā & simplicitatem. p̄ quos loquitur. ¶ Ambro. Denique hoc saluator expſ sa repromittit. Amen dico vobis. quicūq; non acceperit regnum dei sicut puer non intrabit in illud. ¶ Aug. Puer natus ē nobis. qui cum malediceret. nō ma ledicit. Iesus i puericia ē quedā venerabilis mozum honestas & in senectute innocēs puericia. ¶ Basilius Suscipiamus autem regnum dei ut puer si dispo sitionem ergo doctrinam domini ut puer i discipulo sequaſ. contradicens. nec disputās cū magi stro credibiliter & obedienter ibidem documenta ¶ Chry. Demonium ergo sapientes. querentes sapi entiam in isteno. q̄ ē regnum dei. nec volentes hoc sic fit syllogistice pharisei admittere. mento ex clusione ad hoc regno.

¶ Et interrogauit eum quidam princeps dicēs Magister bōe q̄d faciēdo vitā eternā possidebo Dixit autem ei iesus q̄d me dicis bonum Nemo bonus nisi solus deus manda ta nosti non occides non mechaberis nō fur& tum facies non falsū testimoniū dices Ho nora patrem tuum & matrem Qui ait. Hec omnia custodiui a iuuētute mea quo audito dixit ei adhuc vnum tibi deest Omnia quecūq; habes vende & da paupibus & ha bebis thesaurū i celo & veni seqre me Quis il le audiens cōtristatus ē q; diues erat valde.

¶ Audierat princeps quidam a dño tamen quia parum vellent esse similes. regnum dei m ritorum atq; ideo poscit sibi non p parabolā sz palā quo; meritis vitā eternā p̄sequaē expōn. vnde ¶ Et interrogauit eum quidā princeps. dicēs Ma gister bone quid faciendo. vitam eternā possidebo. ¶ Ambro. Temptator princeps ipe magistrū bo nitatis qui deum bonum dicere debuisset. Nam licet in omnibus bonitas sit. & in bonitate diuinitas. tñ vocat magister bone in persone bonū dixit nec in veritate. Nam deus i veritate bonus. homo no p̄ ¶ Cyri. Putauit aūt se xp̄m capere. dum magnificat mosaicum preceptum. non reduceret vero sed fictus. accedit ergo ad magistrū & bonum eum discipulo. dicit se velle doceri. quia ergo temptatiē querebat. qui apprehendit sapientes in astutia sua conuenienter ei respondet. nam sequē. Dixit autem ei Quid me dicis bonum Nemo bonus nisi sol deus ¶ Ambro. Non bonū se negat. sed deū signat. bonus quod est. nisi plen bonitatis Quod si quem moueat. quia nemo bonus. moueat & illud nisi deus. q̄ ita ex filius non erupit vtiq; nec a bono xp̄us excipit. nam q̄o non bonus ex bono natus. arbor enim bona Fructus bonos facit Quomō nō bonus. cū bonitate sua substantia. ex p̄e assumpta. nō de generatione in filio. que non ḡnerauit in spū Spūs

eius inquit bonus. deducet me i terram rectam. q; si bonus spūs. qui excepit a filio. bonus vtiq; & ille. q̄ tradidit. Iterq; quia legisperitus ē iste. qui tempta ficut in libro alio demonstratur benedixit. nemo bo nus nisi vnus deus vt admoneret. quia scriptum ē. nō temptabis dñm deum tuū. si magis ḡtueret dño. qm̄ bonus ¶ Cyr. vel aliter Iuuat q̄dem dicere hūc principem. nō vereboz. nam hoc xp̄us ei impropat. temptatorē aūt mime ¶ Titus Ergo cum dicit. ma gister bone. quid faciendo ꝛc. R. d bonus es. dignā re me respōso. i eo q̄ō quero. doctus sum vetus te stamentum. te tamen prestantiorem video nō p̄mit tentem terram. sed predicantem regnum celoz. dic ergo mihi quid faciendo. vitam eternā potero possi dere Intentionem ergo attendens saluator. quia fi deos ē via ad opa. cum dixisset ille. quid faciam. hac q̄one omissa. i notiā fidei eum ducat. Deinc siqa inē rogaret medicū q̄d comedā & ille oñdēt q̄ deberent cibum precedere. Et ideo eum ad p̄em remittit di cens. quid me dicis bonum non q ipe bonus nō eēt Erat em̄ bonum. ex bono p̄e germen. bonus. bom filius ¶ Aug. de cō. euā Potest autem iuxta dici aliq̄o q̄d fm matheū dr. quid me interrogas de bono q̄d ad illud magis referri potest. q̄d ait ille quere quid boni faciā Ibi em̄ bonū & noīauit & interrogatio ē. cōmodissime intelligitur verūq; dictum. quid me dicis bonum & quid me interrogas de bono quod ad illud magis referri potest. ¶ Titus. Deinq; post q̄ docuit cognitionē dei. subiungit Mandata nosti. q̄si diceret. quādo prius deum noueris. tūc optime que res. quid faciam ¶ Cyril. Expectāte aūt principe au dire xp̄m dicentem. recedas a mandatis mosaicis. & mox attende ad mosaica eū mittat Dnō sequē Non occides. nō mechaberis ¶ Theo. Primo quidem lex ea corrigit. ad que facilius labimur. ut mechari cui incentiuū ē interfectū. & naturale & occidere quia im manis bestia furor. Sed furtū & falsi testimonij cul pam raro contingit incurrere. si & grauiora illa ex istunt. & ideo secundario furtū & falsum testimoniū ponit vt ratius fallentia & leuiora Sequē em̄ Nō furtum facies nō falsum testimoniū dices ¶ Ma si. Nō est aūt intelligendum fures esse solum bursas mūsores vel latrocinātes i balneis Sed & si quis du ces legionū statuū vel cōmisso sibi regimine auita tum aut gentū. hoc quidem furtim tollunt. hoc vō vi ac publice exigūt ¶ Cyr. Sed videas i nō agē do precepta consistere. qm̄ si mechatus non fueris castus es Si nō fureris benuolus. si falso non testi fis. vendicus Attende iam virtutem facilem p bonī tatem statuentis Nā mali fugā ingerit. nō bom exercitiū. Quelibet aūt quies quolibet ē facilior ope ¶ Theo. Sed quia ni parentes cōmittere quāq; ma gnum sit crimen. raro tamē accidit. post ea ponit. Honora p̄ez tuū & mrem ¶ Amb. Est aūt honor & ī solū honorificentie. sedetiam largitatis. Honor enim est deferre pro meritis Pasce patrē tuū pasce mrem & si paueris. ad huc non reddidisti dolores & cruci atus. quos pro te mater passa est Illi debes q̄d habes cui debes q̄d es. quātus iudicius si pascat ecclesia q̄s eu pascere nolis Sed dices te q̄d eras parentibus

collaturus ecclesie malle conferre. ℞ñ queritur de⁹ bonum de fame penetū·sz ut pascēdos scriptura dicē parentes·ita ꝓpter deū relinquēdos·si impediāt deuote mētis affectū· ℣eꝝ ꝙ ait illi Nec oia cura mea ℣ Jesu·sē mat· Odīē adolescēs Si·n· qđ positū ē i mādatis·diliges ꝓximū tuū sicē teipm·ope cōplesz quo postea audiēs Vade & vende oia que hēs·& da paupib⁹ Cristis abscessit· ℣ Die· vt nō ē putādus eē mētis⁹·sz simp' ut vixerit·i·extern⁹ esse ꝓfessus alioqn nequaqz marcus diceret ꝙ ihs mouitus eū dilexit eū ℣ Tit· Oīdit aē ꝓnter.dñs· ꝙ si aliqs vet⁹ testamētū pegerit·pfectus nō ē·sz deest a scā xp̄m· Vnō subiecē·ꝙ audito·ihs ait ei·adhuc vnū tibi deest Omnia quecūqz habes vende·& da paupib⁹ & habebis thesaurū i celo· ℞·o· Quens quo sit possidenda uita eterna·sparge facultates paupib⁹ & obtinebis illā Parua sunt que impendis·magna que recipies· ℣ Verba· Nō em̄ mundū despicietes·putem⁹ grādia qđqz abdicasse qa tota terra ē i cōparatione celi bre uissima Quapropter si totū terre dñaremur et abre nunciantes nihil dignū esset i cōpatiōe regni celoꝝ· ℣ Die· Quicūqz ergo perfectus eē voluerit debet vendere que hz·nō ex parte sicut ananias fecit & saphira sz totū ℣ Ihe· vnd dicēs oia que hēs sūmam paupertatem suadet Si qđ em̄ restiterit illius seruꝰ ē ℣ Die· Nō em̄ docet facultates vēdere·eo qꝺ naturaliter sint praue·alioqn creatura dei nō eēnt·vnd eas nō tamqz malas abiecere·sed disponere monuit & condemnaē alioqn nō qa eas possedit·sz qa eas abusus ē· quo fit ut facultatem sm mādata dei dispensato· & emmia deleat & regⁿ ꝓferat Dñi subdit· & da pauperibo ℣ Cnf· Poterat qdem deus alere pauperes·& sine hō qđ nos miseremur eoꝝ·sz vult dātes dilectione astringi accipiētes ℣ Dasi· Dicente aūt dño da pauperibo·puto nō expedire cuqz negligenter gerere. sz oia diligenter disponere ꝑ apue ꝑ seipm· si ex pte se bēat·sin aūt ꝑ eos de qbꝫ cōstat·ꝙ fideliter & prudenter disponāt Maledictus em̄ qa negligenter perficit opa dñi ℣ Cnf· si i⁹ qnē·quo xp̄s exogare cūcta paupib⁹ pfectionis esse facē Paulus aūt absqꝫ dilectione hoc assere esse imperfectū·sz valde consonat· qđ subiunxit Te vēi sequre me·qđ oīdit ex dilectōe eē·i hoc em̄ cognoscēt oēs·si me estis discipuli·si dilecti onē habuerit⁹ adinuicē ℣ Ihe· Cū pauptate enim ceteras qꝺ vtutes hoiem hre oportet·ob hoc ait Et vēi sequere me·& si ceteris esto meus discipulus ungit⁹ me sequaris ℣ Linl· Princeps aūt ille vim rectitudis capax nō fuit· vetus vter exīs·sz tristicia rupt⁹ ē· vnd sequit Quis ille audiens· cōtristatus ē·quia diues erat valde ℣ Dasi· Mercator nō tristaē mūdi mis·padiscendo que possidet·acquirēdo sibi oportūa tu vo tristaris·puluerē dās ut acquiras vitā bēa·

℣ Videns aūt ihesus illū tristē factū. dixit Quā difficile qui pecunias hnt. i regnū dei intrabunt Facilius ē em̄ camelū ꝑ foramen acus transire qꝺ diuitem intrare in regnuz dei Et dixerunt q' audiebāt Et qs potest saluus fieri? Dit illis Que impossibilia sunt apud hoies possibilia sunt apud deū Dit ait petr⁹ Ecce nos dimisim⁹ oīa & secuti sum⁹ te Qui dixit eis Amen dico vobis Nēo ē q̄ reliquerit domū aut pētes aut frēs aut vxorem aut filios. aut agros ꝓpter regnū dei. & non recipiat multo plura in hoc tempore & in seculo futuro vitam eternam.

℣ Ihco· Rm̄ diues audita opum abiectōe·tristat⁹ fuit· dñs admirāter locutus ē Dicē em̄ Videns aē ihs illū tristē factū·dixit Quā difficile qui pecunias habent·i regnū dei intrabunt· Nō dixit impossibile ē eos intrare sz difficile· Possūt em̄ p diuitias adipisci supna·sz difficile ē qua viscositates sunt visco diuitie & vix euellitē animꝰ occupatus ab eis sz subsequēter vt impossibile hoc indicat cum dixit Facilius est em̄ camelū ꝑ foramē acus trāsire qz diuitē intrare i regnū dei·nomen qđ i greco pomē·eq̄uocū ē asello qđ camelus dr & arudentē Quocūqz aē mō inteligas impossibile ē·qđ igitē dicēdū ē·primo quidē ꝙ ita uera ita se habet Aliud em̄ ē diues aliud ꝓnomus? naz diues est qui sibi reseruat diuitias ꝓnomus vero siue dispensatoz qui ad opus alioz bas intendit ℣ Cnf· Abraham quidē possidebat opes pauperibus & qui iuste eas possidens qs suscipiētes a deo dispensant i ōnis mādatis· q vo ꝙ deū acōsierūt & i expēdendo facūt i⁹idē mēcēbo & ꝓfitus dānes vt diuitē scōdentes·egēis vo mihi ipendentes·no ergo ꝓhibet ditari sz opib⁹ famulari·vult ut i necessarijs utamur eis·nō ut custodiamus· nā famuli ē custodire· sz dñi dispēsare·si conseruari eas vellet·nō tradidisset hominibus sed fineret i terra iacere· ℣ Ihco· Patere attendas illud qđ dixerim ipossibile dicē saluari· possidentem vo diuitias· difficile· & dicat diues q̄ capaⁿ ē a diuicijs & famulatur eis nō saluabitē· habens vo illas· sz qui eis dñat·vix saluabitē cā humāe fragilitatis Conat em̄ nos diabolus supplātare· quoadusqꝫ possidem⁹ diuitias·& difficile est effugere decipulas eius Deoqꝫ bonū ē pauptas & quasi tempestōe carens ℣ Cnf· nulla em̄ ē diuitaꝝ cōmoditas·sic paupertē penuriā·nec lesio pauptatis· sic diuicijs affluentē Si aūt diuersitas iudiciū ē·nulli⁹ egere·& pauperescentes indigere pala ē·ꝙ magis esse pauperem facit·magis diuescere Facili⁹ ē em̄ quis i paupertate qđ in diuicijs opes contemnet·neqz enim talis est animus diues·ut ꝙ magis habere fedetur Sz ꝙ hoc plurimi magis accendi· sicut ignis quādo maiorem suscipit escā Que aūt mala videntē esse magis·cōmunia sūt qa vo diuitias ꝓpria sē' eaz ℣ Aug· de q̄·eu·i· Auaritē g⁹ hic appellat cupidū rez tpaliu & de talibus subditem Dis di unde ḡrē fuit pauper spū·quoꝝ ē regⁿ celoꝝ Cisite aūt facilius est xp̄m ꝑ eu pro dilectionibus seculi qꝫ dilectores seculi ad xp̄m posse conuerti Camelū em̄ nomie se inteligi voluit quia spōr⁹ humiliatus·ihrmitatis nostre onera sustulit Per acū aūt puncturōes significat· ꝙ pūctiones dolores i passione suscepto⁹ Foramē aūt ac⁹·dic ānustiā passiōis

Cnf. Hoc autem sermo quasi grauis transcende
bat discipulorum mentem. vnde sequit Et dixerūt
qui hec audiebant Et quis potest saluus fieri. hoc
putarunt discipuli. nō de se. sed de toto mundo timen
tes. Aug. de quo etiā. Cum autem incomparabiliter
amplior sit turba pauperū. quę diuitū pōtius. potest
illum mentiri. qui dixit omnes ꝙ diuicias amāt. etiam
ecclesia nequā. i diuitum numero deputari. Se
quit. Ait illis Quę impossibilia sunt apud homies
possibilia sūt apud deū Rō nō ita intelligendum ē
quasi cum cupiditate & superbia i regnū dei sit in
trare. Si possibile ē deo vt a cupiditate & superbia
ad caritatem & humilitatem conuertat. Theophi.
Apud homines ergo quoq; semper intento ad terrena.
impossibile ē saluari. ut dictum ē. apud deū vero possi
bile ē Cum enī homo filiationē habere deum. & iustifi
cationes & diuinas paupertatis imbiberit. necnō ap
petitū inuocet. hoc fiet possibile. Cirl. Congrue
autem cum multa contempserint. recōpensationem
quęrebat Qui vō parua possidens. ea abdicauit.
Quam ppterea esset querere decebat. vnde sequit
Ecce nos dimisimus oia Matheus addit
Quid ergo erit nobis. Theo. Quasi p. fecimꝰ qđ
dixisti. quid igit dabis nobis premiū. Et quia non
sufficit dimittere oia. iungit qđ pfectū ē dicens Et
secuti sumus te. Cirl. Illud aūt necesse ē dicere.
quod abrenūciantes. quātum spectat ad ꝓpo
situm audientiū. par lance cū opulentus pendun
tur vanis affectibus. dum rex quas possident. ab
scedere vetat. nec ferunt. vnde sequit. Amē dico vo
bis q̄ nō reliquerit domū. aut parentes aut fres
aut uxorem. aut filios. aut agros ꝓpter regnum dei
qui non recipiat multo plura in hoc tempore. & in secto
quod erit. vitā eternā. Eleuat ad acceptuā spem oīs
audientis. ut eurrido ꝓmittens. dum appetit hmōi
mercedem. Doctrina enī diuina mundum vocāte ad fidem
ipsi. solicitem aliqu respicientes. parētes infideles. vo
lentes eos turbare. veniendo ad fidem. & similia
fratres alios germanos. Deseruit aūt quidā patrē
matrem. & reliquas parentes amore despiciunt ꝓpter
amorē xp̄i Beda Sensus igit iste ē. Qui ꝓpter
regnum dei iam credā oīs affectus premperit. oīa
secularia humana delitias insuper calcauerit. multo plā
ius recipiet. cuius sententie occasione. quidā ui
delicet mille annos fabulā post resurrectionē iustoꝝ
dicit. qui oia que ꝓpter deū dimittimus. multiplicia
nobis fine fraude reddenda. & insuper uita eterna do
nanda Plene vident mercēdē q̄ si i cetera digna sit re
promissione in verbis tm uxta alios euāgelistas cē
nus. aparet turpitudo preferentium cū dns i resurre
ctione non esse nubendum testet. Et uxta marcum.
cum centupla fuerint i hoc tempore. cū ꝓsecutiōi bo
norum addenda confirmet. quas illis mille annis abesse do
cuerat. Cirl. Hoc ergo dicamus. q̄ omissis tē
restribus & carnalibꝫ multo maiora sibi aliquis vē
lit habere. qui & apti cū pauca dimiserint obtinuerunt
multiplicia dona karismatum. & celebres reputati sunt
inter eminua ergo similes illis. si domū quis dimit
tat. recipiet mansiones supnas. si p̄rem. p̄rem hēbit
celestem Si a germanis recesserit. i fratrem hunc
recipiet xp̄s Cum dimiserit quis gemen inueniet diuinā
sapientiā. a qua pcreabit spirituales fruct. Inuenies
hierusalē celestem que ē mater nr̄a A fratribꝫ etiam
& a sororibꝫ sui ꝓpositi glutino spirituali colligatus mi
to i hac uita gradosiorē recipiet caritatem

Assumpsit autez ihesus duodecim & ait illis Ecce ascendimus hierosolimā & consu
mabuntur omnia que scripta sunt per pro
phetas de filio hominis Tradet enim genti
bus & illudet & flagellabit. & conspuetur. &
postq̄ flagellauerint. & occident eum. & ter
cia die resurget. & ipsi nihil horū intellexe
runt Et erat verbum istud absconditū ab
eis. & non intelligebant que dicebantur.

Theo. Premidens saluator ex passione sua disci
pulos ꝓturbādos. eis longeante & passionis sue
pena. & resurrectionis sue gratiam predixit. vnde dicit
Assumpsit aūt ihesus xp̄s. & ait illis Ecce ascendimus
& consummabuntur oia que scripta sunt p ꝓphetas de filio hominis Beda
Premidens enī quosdā hereticos futuros qui xp̄m
dicerēt legi. ꝓphetisq; docuisse contraria ostendit q̄
p ꝓphetas prefagia sue passionis. & posteritatis glo
rie sit celebrata pfectio. Cirl. Seorsum tm de pas
sione cū discipulis confert. Non enī oportebat hūc
sermonē plurib⁹ diuulgari. ne turbarentur. Ob hoc
aūt p̄dicebat discipulis. vt experientiā p expectationē
facilius sustinerent Cirl. Et ut sciamus qm̄ passio
nem ꝓpatiens & spontaneus ad eam accessit. ne dice
rent. qualiter i manus hostiū inciderit. q̄ nos ꝓmitte
bat saluare. vnde seriatim ordinē passionis enarrat
subdens Tradet enī gentibus & illudet. & flagellabit
& conspuet Cirl. Hoc esaias predixerat. dicens.
Dorsum meum dedi ad verbera. genas meas ad
alapas. & faciē meā nō auerti a sputoꝝ dedecore. si
& crucis patibulum ꝓpter ꝓphetā. cum ait Tra
didit i mortem aiam suā & cum sceleratis reputatꝰ
est Unde & hic subdit. Et postq̄ flagellauerint occi
dent eum Beda & resurrectionē eius dauid predixit
dicens Non derelinques aiam meā in inferno Unde
& hic subdit Et tertia die resurget. Theo. Admiror
autē demētiā querentiū. cur xp̄s ante triduū resur
rexit. si enī resurgere tardius q̄m predixerat. impo
tentie esset. celerius vō est sume virtutis mediū. si
quis enī cū spondente suo creditori. post triduū per
soluere debitum. eadem die satisfacientem videremus
nō fallacem. si potius ut veridicum eū mirabimur.
Dicā etiā. q̄ nō dixit se resurrecturū post tres dies. si
die tertia Habes parasceuē. habes sabbatū usq; ad
solis occasū & post sabbatū resurrexit. Cirl. Disci
puli aūt nōdū nouerāt exq̄site. qđ ꝓbene ꝓdixerāt
si postq̄ resurrexit a mortuis. aptum eis sensū. ut in
telligerent scripturas. vnde sequit Et ipsi nihil horū
intellexerunt Beda. Quia enī discipuli eius mētā
maxime cōsiderabāt. eius mortem audire nō poterāt
Et q̄m nonsolū hominem innocentem si & deum verum
sciebāt. hunc nullatenus mori posse putabāt Et ꝙa
p parabolas eū sepe loquentē audire cōsueuerāt q̄rēs

aliquid de sua passione dicebat · ad aliud allegorice referendum eē credebāt Dnō sequē Erat aūt verbum istud absconditū ab eis · & nō intelligebant · que dicebanē · Judei vero ꝙa i eius necē cōspiauerant ꝙ8 passione sua loquereē · dicēs i iobe Oportet exaltari filiū hois · murmurebāt Dnō dixerunt Nos audiuimus ex lege · ꝙa xps mānet in eternū quō tu dicis Oportet exaltari filiū hois ·

¶ Factū est aūt cuz approprinquāret iericho cecus quidā sedebat secus uiā mendicās Et cū audiret turbaz ptereuntez interrogabat qd hoc essz Dixerūt aūt ei ꝙ ihesus nazarenz trānsiret Et clamauit dicēs Ihesu fili dauid miserere mei Et q̄ pibāt increpabāt eum ut taceret Ipse vero multo magis clamabat. fili dauid miserere mei Stans aūt ihesus iussit illum adduci ad se Et cū approprinquasset interrogauit illuz dicens Quid tibi uis faciam? At ille dixit Domine ut uideam. et ihesus dixit illi Respice fides tua te saluum fecit Et confestim vidit · & sequebatur illum magnificās eum Et omnis plebs vt vidit dedit laudem deo ·

¶ Intrego · in omeē · Quia carnales adhuc discipuli nō valebāt capere verba misteriū · venit ad miraculuz ante eoz oculos cecō lumē recepit · ut eos ad fidem celestia facta solidarent · Unde dr · Factū ē aūt cū approprinquaret iericho cecus quidam sedebat secus viam mendicās ¶ Iho · Et ne incessus dñi eēt inutilis · i via fecit ceci miraculū hoc documentū discipuli suis dāa · vt in oibo simō pficui & nihil sit noīs otiosum ¶ Aug · de que · cuā · Possemus ō approprinquātibus ad iericho hic intelligere ut iā inde egressi · appetamē ad huc essent ad eam ciuitatem qd ēt minō vsitate dicit Sed eamē videri potest hoc dictū · quoniā matheus egredientibus eis a iericho · dicit illūmatos duos cecos qui iuxta viā sedebant De numero quidem nulla eēt questio · si alter euāgelistaz de uno tacuisset · unius remiscens ¶ Mā & marcus unū cōmemorat cū & egredientibus eis ab iericho · dicit illuminatū cuius & nomen dixit & prem ut meritō putamus eum fuisse potissimū alterz ignotū · ut merito notus ille · etiā solus deceter memorareē Sed qm̄ que sequūē · i euāgelio sm lucā · aptissime ostenduntur illud qd ipe nazarat · adhuc vementibus illis iericho · factū eē · nihil aliud restat intelligere · nisi bis esse factum hoc miraculum · semel i uno ceco · cum adhuc veniret in illam ciuitatem · neq; in duobus cū ingrederet · ut illud unū lucas · alterz matheus enarrat ¶ Cnſ · Multus aūt erat populus circā xpm · & cecus eū quidē nō nouerat · sentiebat aūe effectū · & rapiebat ꝙ affectū · quod nō habuit aspectus · Unde subdit Et cum audiret turbaz ptereuntē · interrogabat quid hoc eēt Et oculata quidem sm opinionē loquebant Sequē enim · Dixerunt aūt ei · q̄ ihs nazarenus trānsiret Cecus vo · vēa clamabat · alia decet · & alia pcat Mā sequē · & clamauit dicēs ihu fili dauid · miserere mei · Quis te docuit hec o homo · nam ꝓphetasti libros priuati luminibus Unde igit nosti lumīare mōi · Vere dñs illūinat cecos ¶ Cirl · In uidaismo aūt nutritus · nō ignorauit q̄ de progenie dauid deus sm carnē nasceret · & ideo ut dō loquē · dicēs · miserere mei hūc imitatē ꝙm dum diuinit xpm · hic enī xpm tanq̄ deū adit · & filiū dauid eū noīat Direnē aūt mistāam confessionis eius Quidā · n · eū confitentē fidem cōpescebāt Sequuntur enī Et q̄ pībāt · increpabāt eū ut taceret · sz pmultos nes huius mōi nō ipediebat eoz audacia Nouit enī fides oīb repugnare · & i oia triūphare · vbi enī est pculeu diuino · pudorē deponere Mā si cī pecunie sunt ipudentes · nōnulli pro aie salute nō decet bonā iduere ipudentiā Dnō loquē Ipe vo multo magis clamabat fili dauid · miserere mei Christe autem xpm xpm voce inuocātis i fide & inuocātes in fide respicit & iō merito vocat cecū & accedere iussit · vnde sequē · Stās aūt ihs iussit illū adduci ad se · vt · s · ꝙ eū pn? fide tetigerat approprinquaret & corpe approprinquātē ait cecū · dñs interrogat · Mā sequē Et cū approprinquasset interrogauit illū dicēs Quid tibi vis faciā? Dispōsitue interrogat · nō quasi ignorās · sz ut scirent astantes ꝙ ñ petebat pecuniā · sz diuinā efficaciā vt a deo vnō sequē At ille dixit Dñe vt videā · ¶ Cnſ · vel ꝙa calūniatores veritatis iudei possent dicere · vt in ceco nato Nō ē hic sz similis ei · voluit ut cecus prius inueniret defectum natē · & tūc cognoscat gre magnitudinem At vbi petitō is modū cecus explicuit · tunc cū sūma maiestate pcepit ei · ut videret Fides tua sequē · Et dixit illi ihs Respice qd vbi dubitabat in crimē pfidie uideor Quis enī pphetaz talia dixit Respice tamē qd assumat medicus ab eo · cui collata ē sanitas · Sequē enī Fides tua saluū te fecit Pro fide enī vendītur beneficia · diffundit enī gra quā suscepit fides Et fit ab alīq fonte bi qdem paruis vasis modicū aque haurunt · bi vo maioribo multū fonte nō distinguē te mensuras Et sm fenestras que aptiuē magis vt minus splendor solis infundit · ita sm capacitatē ipsoz · hauriē gra · veruē aūt vox xpi ī lucem languentis Erat enī vbū vere lucis · vñ sequē Et confestim vidit At cecus & ante beneficiū fidem ostendit seruidā & post beneficiū benuolentiā obseruauit sequē enī Et sequebat illū · magnificās deū ¶ Cirl · ex quo patet · ꝙ a duplici cecitate liberabat · corporali sz & intellectuali · neq; enī glorificasset vt deū nisi vidisset · sz & aliis factus ē occasio glorificādi deum · Sequē enī Et oīs plebs vt vidit · dedit laudem deo

¶ De · Nō solum p impetrato munere lucis · sed & mento fidei impetrās ¶ Cnſ · hic aē necesse ē quererē · cur xps demoniacū quidē curatū · seq̄ volentem phibet · cecū aē illuminatū sequētē nō phibet · sz quere irrationale pecus Illū enī mittit pconē ut ex sua constitutiōe bñfactoē ꝓpicet Erat enī excellēs miraculū audere furiosū sane mētis effectū · cecū vo gnitor sequi qm̄ ihersolimā ascendebat · p crucē pfecturus alium misteriū · ut recentē bñfici miraculi mēnoz ñ exciderē eū ihrmitate post? qz misericordia patet ¶ Amb · In hoc autem ceco typus populi gentilis est qui sacramento dominico recepit amissi luminis claritatē

Capitulū decimū

¶ Ingressz pā
Et ecce uir no
hic erat princeps
ipse diues. E
diū quis esset Et non
quia statura pusillus erat
scendit in arborem sycomo
dus quia inde erat transitu
it ad locum suspiciens ihes
spexit ad eum zacchee festi

¶ Vel autem interest. verum in vno ceco medicinā
in duob⁹ accipiat. quoniā ex eis et iaphet noe fi
lios originem ducens in duobus cecis duos generis
hui⁹ p̄figurabat auctores ¶ Grego. in omel. Vel cecū
el genus humanū. q̄ i parentū p̄mo claritatem sue
pene lucis ignorans. damnationis sue tenebras pa
titur Jericho aūt interp̄tat luna. que dū mēstruis
numeris decrescit. defectū nr̄e mortalitatis designat
Dum igit̄ conditor nr̄ appropiquat iericho. cec⁹ ad
lumen recipit. q̄a dum diuinitas defectum nr̄e carnis
p̄ceperit humanū genus lumē q̄d amiserat. recepit.
Cui ergo carnē lucis claritatem nescit. cecus est.
Qui autem iam redemptorez credidit. qui dixit. ego
sum via. in ea uam sedet. Et vo credidit et exorat
ut eternū lumē recipiat. uiā viam sedet. et medicat
Illi aūt qui ibm venientem p̄cedunt. designāt carna
lium sedentium turbas. tumultusq; vicinor. q̄ p̄ri:
usq; ibo ad cor nostrū gueniat. dissipāt cogitationē
nr̄am. et ipa nos nr̄a oīone gturbant Ipse vo ma:
gis clamabat. quia quāto grauiori tumultu cogita
tionum premimur. tanto oratiōm misitere ardentius
debemus Cū aūt adhuc turbas phariseor matū i ora
tione patimur ibm aliquatenus erāscentem sentim⁹
Cum vero oratiōm vehementer insistimus. deus in
cordibus nr̄is et lux amissa reparat. vel erāsire humā
ni a stare diuinitatis Cecum igit̄ clamātem domi
nus erāsens audiuit. et illuminauit. q̄a p humanam
eius fidē vocabi nr̄e cecitatis ppatiendo misertus
est. et lumen nobis gr̄e diuinitatis potentia infudit
Ac hoc aūt requirit quo velit. ut eos ad oratiōnem
excitet Deus em hoc vult. q̄d et nos petere. et se cōce
dere p̄nouerit ¶ Ambr. vel interrogauit cecū. ut ere
mus. nisi ipm̄ntem nō posse saluari ¶ Grego. i
omel. Cecus aūt a die nō auxilium si lucem quent. Et
non non fallax diuitias. sed lucem queramus quā vi
dere cum solis angelis possumus. ad quā lucem via
fides est. Unde recte ceco dicitur Respice. fides tua te
saluū fecit Qui videt. et sequit. q̄a bonū q̄d intelligit
operat ¶ Aug. de quo etiā. Si autem iericho lunam.
vel hoc mortalitatem interpretamur. mortis propin
quia die⁹ nubes solis lumē euāgelij sufferat predi
cationes significauit ille vnus cecus quē lucas cō
memorat. a morte aūt resurgens atq descendens. et
omnes et gentes quas duos populos significare vis
unde duo ceca cōmemorata a matheo.

Capitulū decimūnonum.

Et ingressus pābulabat iericho
Et ecce vir nomine zacheus et
hic erat princeps publicanorum
et ipse diues. Et querebat vide
re iesum quis esset Et non poterat p̄ turba
quia statura pusillus erat. Et p̄currens
ascendit in arborem sycomorum ut uideret
illum quia inde erat transitur⁹. Et cū venis
set ad locum suspiciens iesus uidit illum et
dixit ad eum zachee festinans descēde quia
hodie in domo tua oportet me manere. Et
festinans descendit et excepit illū gaudens
Et cū uiderēt omnes murmurabāt dicētes
quia ad hoiem peccatorē diuertisset Stans
autem zacheus dixit ad iesum Ecce dimi:
dium bonorum meorum do pauperibus. Et si q̄t
aliq̄d defraudaui reddo q̄druplū ait ies⁹ adeū
q̄a hodie salus domui huic facta est eo q̄d et
ipe filius sit abrahe venit enī filius hominis q̄
rere et saluū facere quod perierat

¶ Ambros. zacheus in sicomoro cecus in via. quo⁹
alio⁹ dño miseratus. expectat. alio⁹ sue mansionis
claritate nobilitat. de quo dr Et ingressus pambula
bat iericho Et ecce vir nomie zacheus. et hic erat
princeps publicanor. et ipe diues Et bene princeps
meruit publicanor. Quia enim de se desperet. quādo
iste queuit ad gr̄am. cui census ex fraude et ipe q̄
dem diues vestitas omnes diuites auaros ¶ Cirill.
zacheus in his morā nō traxit. sed factus est dignus
recipiatōe dei. qui cecos illuminat. et longinquos vo
cat ¶ Titus Pullulauerat aūt i eo semen salutis q̄a
cupiebat ibm videre. vnō sciē. Et querebat videre
ibm. quis esset. utpote qui nūq̄ eum viderat. quia si
uidisset. dudum iā recessisset a nequicia publicana.
Si quis enim ibesum videt. nō potest i nequicijs im
orari Duo aūt erāt impedimenta huic visiom. nā re
tardabat eū populus. nō tam viror⁹ q̄ peccatorum.
Erat etiam paruus statura Unō sequit Et non po
terat pre turba. quia statura pusillus erat ¶ Ambr
Quid sibi vult q̄ nullus alterius statura q̄ huius
expressit Vide ne forte malitia pusillus. aut adhuc
pusillus fide. nondū em pronus erat cum ascenderet
nondū viderat xp̄m ¶ Tit⁹ Sed ille bonū adinuenit
ingeniū. nam precurrēs. sicomor⁹ ascendit et tran
seuntem ibesum. desideratum videbat. unde sequitur.
Et p̄currēs. ascendit i arborē sicomor⁹ vt uideret
illum. quia inde erat trāsiturus Dic ergo solam
mansionē desideraui. si qui nouit plus facere q̄ quera
m⁹. dedit et sup̄ id q̄d expectabat vñ sciē. et cū venis
set ad locum. suspiciens ibs. vidit illum. ¶ Cirill. Di
dit quidē bonis animam promptissime mirantem ad san
cte viuendū. et eū ad pietatem conuertit ¶ Ambros
Capit eū se nō mutatus mutat Unde sequitur Et
dixit ad eū zachee festinās descēde. q̄a hodie i domo
tua oportet me manere Decebat em vbrē hospicij
sui esse mercedem. si tñ et hi non vocem inuitātis au
dierat affectū ¶ Hed. Ecce aūt camelus depositis
sibi sarcina. p foramē acus trāsit hoc ē diues et pub
licanus. relicto amore diuitiar⁹. prompto censu frau
dum benedictionē diuice susceptionis accepit Sequē
em Et festinans descendit. et excepit illum gaudens.
¶ Ambrosius. Discant diuites non in faculeatibus
crimen habere. si in his qui vti nesciunt facultatibus
Nam diuitie sicut impedimenta sunt improbis. ita
bonis sunt adiumēta virtutis ¶ Cris. Sed pidera
mirā saluatoris bonitatem Jnsons cum sontibus cō
uersatur. fons iustitie cum aduncis. que est materia

prauitatis. Ingressus domum publicani nullam ex auaricie nebula murīā patē. sī fulgore ustitie. auariciam delet Sed mordaces ⁊ criminationis amatores inuehi temptant i his que ab eo fiebant Sequitur em Et cū viderent omnes murmurabant dicentes quia ad hoiem peccatorē diuertisset Ipse vero iustus ve epulo ⁊ publicanoꝝ amicus spernebat hec ut cōsimaret ꝓpositum ꝙa ⁊ medicus nisi patiaē sanem egrotum non liberat a morbo. qđ ⁊ tunc contigit. qm conuisus ē publicanus. ⁊ factus ē melior. sequitur em Geams aūt zacheus dixit ad ihesū. Ecce dimidiū bonoꝝ meoꝝ do paupib. ⁊ siquid aliquē defraudauero. reddo quadruplum. Audi mirabile nō dū didicit ⁊ obedit Et sicut sol p radios infusū im domū ñ illustrat vbo. sī operatora saluatoris radijs iustitie neqđe fugauit caliginē. nā lux i tenebris lucet. qđlibet aūt vitium ē validū. diuisum aūt debile. ⁊ ideo hiperbat substātiā. est aūt diligentius attendendum ꝙ opes zachei nō solum erāt iuste. sī etiā ut primo mo fuerunt cōgregate. alioqn quo poterat extorta iniqua restituere i quadruplū. Precebat em legē ut beneficem restituere i quadruplū male ablata ve si lex ñ iuberet. damna mitigēt Plō ergo expectat zacheus legis censurā. ipe sibi iudex effectus. ¶ Chro. Sed si subtilius iocari velimus nihil de ꝓpris restabat facultatib. data em medietate bonoꝝ pauperib ex residuo reddebat lesis i quadruplo. nec solū hoc ꝓmitebat. sī faciebat Plō. n. ait dabo medietatem ⁊ restituam quadruplū. sī do ⁊ reddo. sī xps ei salutem annūciauit Hodiē. n. Nec ihs ad eū. ꝙa hodie salus huic domui facta ē ipm zacheum significās. assecutum fuisse salutem. p domū habitatorē designās Sequitē em. eo qđ ⁊ ipe filius sit abrahe. Plō em vocasset eum abrahe filiū maiestatem fabricās ¶ Beda Filius aūt abrahe zacheus dicit Plō quia de ea surpe genitus. sed ꝙa eius ē fidem imitatus. ut sicut ille terrā. domūqđ paternam dereliquit. ita iste bona sua parienda pauperibus relinqueret Pulcre aūt dicit. ⁊ ipe ve nōsolum eos ꝙ iuste vixerāt. sī ⁊ eos qui ab iniustitia resipiscunt ad filios promissionis ponere declaret.

Hec. Non aūt dixit qđ filius erat abrahe. sī qm nunc ē. nam prius qm erat publicanoꝝ princeps. nullam fidei ꝛudimē hns ad abrahā iustū. non erat abrahe filius Sed ꝙa murmurabāt quidam eo qđ moraretur cū viro peccatore. ad compescendos illos. subdit. venit em filiꝰ hois querere ⁊ saluū facere. qđ perierat ¶ Cnf. Ad. quid me criminamini si rectifico peccatores. tam em procul ē a me odiū peccatoꝝ qđ eoꝝ cā aduenerim. nam medicus vēi nō iudex ob hoc conuiua rio languētium. patroq ferozem. ut pstem remedia Quereret aūt aliqs quo paulus iubet. siquis frater fuerit pcax. aut auarus. cum huiusmōi nec cibū esse sumendum. xps aūt erat publicanoꝝ cōuiua Sed nondum ꝓfecti erāt isti ut fierent fratres. sī ⁊ tunc vitare potuit paulus fratres cum pstās in malo. hi vero erāt mutati ¶ Ihs Sed. mistice aē zacheus qui interpretaē iustificatus. credentem ex gentibo populū significat. q p occupationē temporalium dñm erat. ⁊ mim. sī a dño sanificatus. q ierātem iericho saluatorē videre voluit. cui fidem quā mundo attulit

participare quesiuit ¶ Cirl. Turba ē aūt impedita confusio multitudis. que verticem neqđ videre sapientie. ergo zacheus quādiu i turba ē. nō vidit xpm sed plebeia erāt gressus miscituq meruit. quē desidera bat aspicere ¶ Ihs Sed. vel turba id ē vitioꝝ cōsuetudo que cecū clamātem increpabat. etiā hunc suscipiē tem tardat. sed sicut amplius clamādo cecus turbā vicit. ita pusillus terrēa relinquēdo. ⁊ arboē cruce ascendendo. turbam obstantem trāscendit. Sicomorus nāqđ que ē arbor foliis moro similis. sī altitudine prestās. vnde ⁊ a latinis celsa nuncupaē ficus fatua dr ⁊ eadem dñica crux credentes alit ve ficus. ab incredulis irridē ve fatua Quā arborem pusillus statura zacheus. ut coexaltari possit. ascendit. dum ꝙ hec humilis ⁊ ꝓpria infirmitas clamat. mihi absit gloriari. nisi i cruce dñi nri ihu xpi ¶ Ambro. Pulcre aūt addidit quia illa parte erat trāsiturus dñs. vel vbi sicomorus. vel vbi creditura ut misterium seruaret. ⁊ grām semīaret. sic em venerat. ve p iudeos trāsiret ad gentes. audit itaqđ zacheus sursum Jam em sublimieas fidei ieer fructus bonoꝝ operum inter secunde altitudinē arboris eminebat. zacheus aūt supra arboē ē. qa ē supra legem ¶ Ihs Sed. Per ambulās aūt dns. venit ad locū vbi zacheus sicomorum ascenderat. quia missus p mundū predicatoribo i quibus ipse loquebaē. ⁊ ibat. venit ad populū natorum. q passionis eius fide iā sublimis erat. quē suspiciens vidit. quia p grām elegit Manebat aūt aliqn dns in domo principis pharisei. Sed eum' opera digna deo facientem. lingua venenata carpebat. vi eoꝝ perosus facinora discessit dicēs Vi. elinquē de mus vīa desercā ¶ Ihs Sed. Hodie aūt in domo pusilla zacheo potuit illum manere. id ē noue legis grā ebionitā ve i humilium nationū corde quiescere Ex aūt descendere de sicomoro. ⁊ sic mansionē i domo parare iubet hoc ē qđ ait apls. ⁊ si cognouimus sm carnē xpm sī iā nunc nō nouimus. etsi em mortuus ē ex infirmitate sī viuit ex virtute dei Manifestū est aūt iudeos gentiū semp odisse salutē. sī salus que olim iudeorum domos implebat. hodie populus nationū illustrat. eo qđ ⁊ ipse populus. filius sit abrahe credendo in deum ¶ Chro. Sed ⁊ facile ē hoc. ad moralē volitatem reconquere Quisqs. n. plumbi i malitia precipitatus ē statura spiritali ⁊ nō potest videre dñm preturbatam perplexus a passionibus ⁊ seculanbus rebus non aspicit ihesum ambulantem. id est i nobis operantem nullum opus eius cognoscēs Ascendit aūt sup sicomorum. id est sup voluptatis dulcedinem. que significatur per ficum. opprimens eam. ⁊ sic sublimior factus. videt ⁊ videtur a christo ¶ Grego. Vel quia sicomorus ficus fatua dicē pusillus zacheus sicomorum subgit ⁊ dñm vidit. quia qui mundi stultitiā humiliter sapiendo eligunt. ipsi de his sapientiā subtilius concipiunt ¶ Aug. Quid enim i hoc mūdo stultius qđ amissa nō querere. possessa rapientibus relaxare. nullam pro acceptis iniurijs iniuriā reddere Per hāc autem stultitiam sapientem stulticiam. ⁊ si nondum solide ut ē iam tñ per contemplationis lumē dei sapientia videt ¶ Theophi. Dicit autem ei dominus. festinans descende hoc est.

Ascendit p penitentiā ad altiorē locum. descende p humilitatem. ne ei supplantet elatio. oportet em me hodie in domo mea manere. Omnis autem bonis i nobis exhibitis domo mētis corporalibus scilicet & spiritalibus. cum ea corporalia derelinquit iustus pauper. si spiritalia non deserit bona. Sed siquid exigit ab aliquo. reddit quadruplum. significans per hoc. qđ si quis per penitentiam peregrinationis. i conversatione primitiue prauitatis per multiplices virtutes sanat oīa pristina vitia ac sic generē salutem. Vocatur q filius abrahe. eo q a propria cognatione exierit. scilicet ab antiqua ne gligentia.

¶ Dicente illis audientibus adiciēs dixit parabolam eo q esset prope ierusalem & quia existimarent q confestim regnum dei manifestaretur. Dixit ergo homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum & reuerti. vocatis autē. x. seruis suis dedit illis decem mnas. Et ait ad illos. negociamini dum venio. Cives aūt eius oderant illum. & miserunt legationem post illum dicentes. Nolumus hunc regnare sup nos. Et factum est ut rediret accepto regno. & iussit vocari sibi suos. q/ bus dedit pecuniam vt sciret quantum quisq negotiatus esset. Venit aūt primus. dicēs. Domine mna tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi. Euge serue bone. qz in modico fuisti fidelis eris potestatem habens supra decem ciuitates. Et alter venit dicēs. Domine mna tua fecit quinq mnas. Et huic ait. & tu esto supra quinq ciuitates. Et tercius venit dicens. Domine mna tua quam habui repositam habui in sudario. Timui em te quia homo austerus es. tollis qđ non posuisti & metis. qđ non seminasti. dicit ei de ore tuo iudico te serue nequam. Sciebas q ego austerus homo sum tollens qđ non posui. & metens qđ nō seminaui. Et quare nō dedisti pecuniam meam ad mensam. & ego veniens cum vsuris vtiq exegissem illam. Et astantibus dixit. Auferte ab illo mnam. & date illi q decem mnas habet. Et dixerunt ei. domine. habet decem mnas. dico autem vobis. quia omni habenti dabitur. & abundabit. ab eo aūt qui nō hz & qđ hz auferetur ab eo. Veruntamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare supra se adducite huc. & interficite ante me.

¶ Exīs. Existimabāt quidā i primo saluatoris aduentu regnum eius venire & hoc putabāt mox tūc futurum cum ascensurus erat ierosolimā adeo obstupefecerant eos miracula diuina que fecerat. Et ideo mistruit eos. non prius se recepturum regnū a patre. q̄m abiisset ad patrem. & ido dr hec illis audientibus adiiciens. dixit parabolam. eo q esset prope ierusalē quia estimarent q protinus regnum dei manifestaretur. ¶ Theo. Sed dns ostēdit eis q vana quedā estimarent. Non em ē sensibile regnū dei. ostendit etiā q quasi deus nouit cogitationes eorum proponens eis subiacentem parabolā. vnde sequit. Dixit ergo. Hō. quidam nobilis abiit i regionē longinquā accipere sibi regnum & reuerti. ¶ Cirl. Describit autem sensus hui parabole misteria xpi a primo vsq ad vltimū. homo em factus est deus. verbum existēs & quāuis seruus factus sit. ē tamē nobilis sm ineffabilē ortum a patre. ¶ Basi. Hec solum sm deitatem dns nobilis ē. sed etiā sm genus humanū ex semine dauid sm carnem exortus. Abiit aūt in regionem longinquam. ñ taz loco distantia separatam. q̄z rex conditione. Ipse em de prope ē vnicuiq nostrū. cū bōa opa nos a nō distat. quotiēs nos errando perditioni elongamur ab eo. Ad hanc igit terrenam regionē accessit. vt quā a deo. ut gentium regnū acciperet. sm illud. postula a me. & dabo tibi gentes hereditatem tuam. ¶ Aug. de que. euang. Vel regio longinqua ecclesia gentium est. vsq ad fines terre. Abiit enim vt plenitudo gentium introiret. vt ita saluus fiat. ¶ Euseb. Vel per hoc qđ profectus ē ad regionē longinquam ascensum pnū a terra in celos designat. Cum vero subdit. accepere sibi regnum & redire. secūdā sui aparitionē gloriosam & regiā ostendit. Et primo quidem hominē se vocat. pter naturalitatem i carne. deinde nobilem. Nōdum aūt se regē appellat. quia nōdū i prima aparitione regia fungebatur maiestate. Sed & bene dicit obtinere sibi regnum. nā dante pre. illud obtinuit. sm illud dānel. Ecce filius hois veniebat i nubibus. & datum ē ei regnum. ¶ Cirl. Ascēdens em ad celos. sedet ad dexteram maiestatis i excelsis. ascendens autem dispēsatiue credentibus i eum diuinos karismatū differentias sicut seruis committit dominice facultates. vt aliis quid lucrantes famulatus sui. ferant precomia. vnde sequit. Vocatis autem decem seruis suis. dedit illis decem mnas. Consuevit sacra scriptura in signum pfectionis vtī numero denario quem siquis numerās do excedere velit. ab vnitate iterum incipiet. quasi denario pducto ad metā. & ido in dispēsatiōe talētorū. eū qui metā attigit diuini officij. decem ait mnas recepisse. ¶ Aug. de que. euā. Vel p decem mnas. legē significat pter decalogū. Decem aūt seruos hos q bus sub illa positos gra predicata ē. Sic enim meliorandum ē eis datas mnas ad vsum. cū inuolexerūt legem remoto velamine. ad euāgelium venire.

¶ Beda. Vna nāq quā greci mnā vocant. centū drachmis appendit. Et ois scripture sermo. qa vite celestis pfectionē suggerit. qsi nūen centenarij pōdere fulgescit. ¶ Euse. Significat ergo p eos qui mnas recipiunt suos discipulos qbus mnas exhibet singulas. parem cunctis dispensationē cōmittens negotiari iussit. Sequit enim. Et ait ad illos. negociamini dum venio. Nullum aūt aliud negotium erat nisi dogma regni sui ierentis mortalibus predicatum p

suos discipulos. Idem aũt est oim documentu m-ea dẽq; fides-vnũ baptisma-et ob hoc mna una singulis datur. ¶ Cirl-multa aũt est hoc differentia ad illos qui ifidiam sunt regnũ dei De quibo subdit. Cives aũt eius oderãt illum-et miserunt legatiõem post illum-dicentes-nolumus hunc regnare sup nos-hoc ẽ qđ xps improperauit iudeis-dicens-Hunc vo voluerũt et oderũt me et patrẽ meũ-Renuerunt autẽ regnũ eius-dicentes pilato Nõ habemus regẽ msi cesarẽ. ¶ Euse. Per hoc eĩm qđ dicit Cives eius-iudeos significat ortos ex eadem progenie fm carnẽ-et qĩa neu legis cum illis pariter vebaẽ. ¶ Aug. de de que-euã. Miserunt aũt legationẽ post eũ-quia eẽ post resurrectionẽ eius-immiserũt psecutiões aplis et pdicationẽ euãgelij respuerũt. ¶ Euse. Postq; aũt saluator hec docuit pnientia ad primũ eius aduẽtũ psequẽter gloriosum et regium eius rditum ostẽdit dicens Et factũ ẽ ut rediret-accepto regno Et ut sit vocari seruos-quibo dedit pecuniã-ut sciret quam cũ qsq; negociatus esset Duo regna dei nouit sacra scriptura Alterq; quidẽ ex creatiõe-fm qđ ẽ rex oim creationis ure Alterq; aũt ex approbatione fm qđ ut stis dñatus ppria sponte eis subiectis-et hoc regnum hic dicit accepisse. ¶ Aug. de que-euã. Credit etiam accepto regno-quia i manifestissima claritate vẽturus est-qui eis humilis apparuit cũ diceret-Regnũ meũ nõ ẽ de hoc mundo. ¶ Cirl-Redeunte aũt xpo sumpto regno merebunt paecoria et delectabũt vbi milites i supmis honoribo-quia multiplicauerũt talentum plumbus acquisitus Vnd subdit-Venit aũt primus dicens Dñe mna tua-decem mnas acquisiuit. ¶ Ide. Primus seruus ordo doctor ẽ i arcũatione missor-qui vnam mnam negociaturus accepit-qa vnã fidem pdicare iussus ẽ-Sed hic mna decẽ mnas acquisiuit-qa populũ sub lege ostituti sibimet docẽ do sociauit Sequit enĩ Et ait illi Euge serue bone-qa i modico fuisti fidelis-eris potestatem hĩs sup decem ciuitates Ji modico seruus ẽ fidelis q̃ non adulterat verbum dei Quicqđ enĩ i pria papimus donorum i cõparatione futuror paucũ ẽ. ¶ Greg. Si qa mercedem ppror bonor accepit-decẽ dicit preesse ciuitatibo-de bis promissis qdam infime coniectãtes existimãt se pturis et pfecturis donari i terrena iberusalem reparata lapidibus pciosis-si honeste i xpo fuerint conuersati-ambitum potestatis et prelationis ab aĩa minime deponẽtes. ¶ Ambr. Sed ciuitates decẽ sunt aie-quibus iure prepomẽ qa pecuniã domi eloquia casta pbaca sicut argentũ mentibo boim seminauerunt-nam sicut iberusalem dicit edificata-ut ciuitas-ita sunt aie pacifice Et sicut angeli presunt ita et hi qui vitã meruerunt angelor. Sequit Et alter venit dicẽs Dñe mna tua feci quinq; mnas. ¶ Beda. Seruus iste cetus ẽ eor qui pdicio euangelisare missi sunt-cuius mna-id ẽ euãgelica fides-quinq; mnas fecit-qi gentes corporis sensibo antea mãcipatas-ad fidei euãgelice grãm conuitat Sequit et huic esto Et tu esto supra quinq; ciuitates hoc ẽ ex eaq; quas imbueras animaq; fide et conuersatiõe sublimis fulgeas. ¶ Ambrosi. vel aliter fortasse iste qui qui q; mnas acquisiuit-moralia hr-qa quq; sunt corporis sensus Ille qui decẽ duplicia-id ẽ misticа legis et moralia probitatis Possumus et hic decem mnas decem verba intelligere-id ẽ legis doctrinã. Quq; mnas magisteria disciplinę sq; legispentũ in oibo volo esse pfectũ Bene aũt qui de iudeis dicit-duo solũ multiplicatã pecuniã deferũt-nõ vtiq; aeris-sq; disputationis vsuris. ¶ Chrs. Alia ẽ eĩm pecunia sermonis-alia doctie celestis vsura Jn terrẽis eĩm opibo nõ euenit vnum fieri diuitẽ-nisi alter depauperẽ. sq; i spiritalibus non euenit quenq; ditari-nisi fuerit et alium locupletem Jn corporeis eĩm partitapano mmue-sq; m spiritalibo auget. ¶ Aug. de que-euã. vel aliter Qx vnus eor q̃ bene vsi fuit decẽ-acq̃siuit-et aliter qđq; significat eos esse acq̃sitos i gregẽ dñi-et quibo ipsa lex p grãm intellecta ẽ-siue ppter decẽ legis pceptasiue quia ille p quẽ lex lata ẽ qđq; libros cõscripsit ad hoc pertinẽt et decem et qđq; ciuitates-quibus eos prepone multiplicationẽ-s. intelligentie m ipsa veritate q̃ de vnoquoq; pcepto-vel de vno quolibet libro pullulat et ad vnum reducta quasi ciuitatem faciat vniuersitatum rationũ eternaq; Est eĩm ciuitas nõ quorũlibet animãtium sq; rationalium multitudo-legis vnus societate deuincta Quia ergo serui reddentes rationẽ ex eo qđ acceperãt laudãt qui lucrum fuit-significat eos bonã reddere rationẽ-qui bene vsi sunt eo-qđ ceperunt ad augẽdas diuitias dñi-p eos qui credũt ieũ Nõ q̃ facere nolũt i illo signati sunt qui mnam suam i sudario seruauit De quo sequit. Et alterus venit dicẽs Dñe ecce mna tua quã habui-reposita ẽ in sudario Sunt eĩm homines hoc sibi puerilitate blandientes ut dicãt-sufficiat vt de se vnusq̃sq; rationem reddat-quod opus ẽ alios predicare et ministrare vtilitatẽ de ipis quisq; reddere cogit cũ apud deminũ etiã sint inexcusabiles-quibo lex data nõ ẽ nisi audito euãgelio dormierunt-qa p creaturã poterãt agnoscere creatorẽ Dnd sequit Timui eĩm te quia hõ austerus es-tollis-qđ nõ posuisti et metis-qđ nõ seiasti Hoc ẽ eĩm quasi metere-vbi nõ seiauit-id est eos ipietatis reos tenere-quibo verbũ legis aut euãgelij ministratũ nõ ẽ Hoc aũt velut iudicij periculum deuitãtes-pigro labore a verbi ministratione conquiescunt et hoc ẽ quasi i sudario ligare-qđ acceperunt. ¶ Theo. Sudario eĩm mortuor fuisse velatur-merito ergo hic piger dr mnam in sudario obuoluisse qa eã mortificãs et otiosam dimittens-nõ tractauit ut auxit. ¶ Beda. vel pecuniã in sudario ligare ẽ perceptã donã sub otio lenti corporis abscondere. Qx aũt putauẽt se p excusationem dixisse i culpã proprium vertit Dñe sequit Dicat ex De ore tuo iudico te serue nequ. Seruꝰ nequ; vocat quasi piger ad exercendum negociũ et supbus ad accusandũ dñi virtutem Sciebas qđ ego austerus homo sum-tollens qđ nõ posui et metens qđ nõ seminaui et q̃re nõ dedisti pecuniã meã ad mensã. Qx-si aurũ me cẽ noluisti et aliena sectari-quare nõ tibi hoc cogitanti incussit timorem vt scires me-mea diligentius quesiturum Pecunia aũt vt argentũ pdicatio euãgelij ẽ et sermo diuinus-quia eloquia dñi-eloquia casta-argentum igne examinatum qui sermo domini dare debuit admẽsã bi est promptis cordibo gratisq; imiman. ¶ Au-

¶ Aug. de que. euā. Vel mēlam ad quā dmda erat
pcutu. professionem ipam religionis accipimus.
que tmḡ publice ꝓmitur ad vsum necessarium sa
lutis. ¶ Cas. In sensibilibus aūt diuicijs debitores
sibus obseruationis obnoxij sunt. quātum ēm vece
pris. tm eos reddere necesse est. ⁊ nihil plus ab eis
aurear. In diuinis aūt eloquijs nōsolū ad custodiā
rōligamur. sedetā multiplicare monemur. vnd sequē
Et ego veniēs cum vsuris. vtiq exegissem illam.
¶ Beda. Qui ēm verbi pecuniā a doctore perapie
cendo necesse ē eam cum vsuris soluat ogando
vel ut ecce qd audiit etiam alia studeat meliigere q
nesciū ex ꝓficatoris ore didicit. ¶ Cui Doctor ēm ē
rogare audientibo salutarem ⁊ proficuū sermonē
Opus aūt diuine virtutis ē attrahere. obedientes
ad audiendū. ⁊ fortiter eos reddere intellectū. ¶ Nō
dicit hic seruus laudatus. neq honorē ꝓmeruit.
¶ quia tmḡ mers ē eōdem natus. Vnd sequitur
Et astantibus dixit Auferte ab eo mnā. ⁊ date illi q
decē habet. ¶ Aug. de que. euā. Per qd significat
illum posse amittere munus dei. qui habens nō ha
bere nō videtur Et i eo augeri qui hīs habet. id ē
hoc vtiq. ¶ Beda. Mistice aūt hoc ve reor. indicat
aduentū plenitudine gentiū omnē israel saluū futu
rum. ⁊ tunc abundantiā grē spiritalis quā mō nos
igne exercemus. illius populi doctoribo esse confe
rendam. ¶ Cas. Deo aūt dicit astantibo. Auferte a
mi qua nō ē prudentis animi pmere. sed alio quo
dam q nīstro eget ad pmendū officio iudicis. nā
deus nō ipsemet penas irrogat. sq mediantibo an
gelis. ¶ Ambr. De alijs seruis siletur. qui quasi pro
hibitores que acceperāt. gdefert. In duobus ilt
fuit ḡlucrum sibi. pauci sunt signati. q p duas vices
ad decem vice sibi destinat. In reliqs oīm iudei. Se
quit Et dixerunt illi. domīe habet. x. mnas. Et ne
hoc mirum videē. subdit Dico aūt vobis. quia oī
habenti dabit. ¶ Tho. Quia decē auxerat decuplādo
pulam ē. q ⁊ plura decuplās. pluris lucris fiet occa
sio. Adde vo ⁊ oioso. qui nō satagit augere
q̄ accepit. ipm q qd possidet. auferet. Vnd sequit
Ille aūt qui nō habet ⁊ qd habet. auferetur ab eo
Ille vocē sensus domīcus. cum possee dari alijs ⁊
multiplicari. Hec aūt nonsolū ad sermonē ⁊ doctri
nā referenda sunt. sed etiā ad morales virtutes. qm
vt in his dat nobis deus sua karismata. hunc docās
iuuito illum efficit. aliū mansuetudine vel humilita
te quibus si imitari voluerimus. multiplicamus ea. Si
vero inuidemus extinguemus. Deinde de aduersarijs
subdit. Verumtamē inimicos meos illos. q noluerūt
me regnare sup se. adducite huc ⁊ interficite ante
me. ¶ Aug. de que. euā. Per qd designat impietatem
iudeog. qa ad eū nolluerunt cōuerti. ¶ Theo. Quos
tradidit morti. minans eos i ignem eternoz. Qz
vi hoc mundo mactati sunt flebiliter ab exercitu ro
manog. ¶ Cas. Hec q marcionistae cōperunt. Illā
vt ipse dicit. Adducite hostes meos. ⁊ occidite coram
me. cum ēm illi bonum dicāt xpm. deum vēo veteris
testamenti malū. Patet aūt q pater ⁊ filius. eadem
fecit. Nam pater ad vineā exercitum destinat. filius
ne hostes eā se truncare faciat. Hec aūt que i luca
scribīe gabola. alia ē ab ea q i matheo nāratē de talē
tis. Nam hic quidem ex vno capitali accepto varij
fuere proūētus. quia ex vna mna accepta. hic qnq
talenta. ille obtulit ⁊ Sed apud matheū contrariū
habes. qui duo accepit. duo superaddidit. ⁊ qui quinq
totidem. Vnd ⁊ premijs donatē impares.

¶ Et cum hec dixisset precedebat ascendens ie
rosolimam Et factum ē cum appropiquasset ad bethphage ⁊ bethaniam ad montem
qui vocatur oliueti misit duos discipulos
suos dicens Ite in castellum qd cōtra vos
ē in qd introeuntes inuenietis pullū asine al
ligatū. cui nēo vnq hoīm sedit. Soluite illū
⁊ adducite. Siqs vos interrogauerit. Qua
re soluitis? sic dicetis ei qa dominus operaz
eius desiderat. Abierunt aūt qui missi erāt
⁊ inuenerunt sicut dixit illis pullum stantē
Soluentibo aūt illis pullum dixerunt domi
ni eius ad illos. Quid soluitis pullum. Et illi
dixerunt quia dīns eum necessarium habet
Et duxerunt illum ad iesum ⁊ iacientes ve
stimēta sua supra pullum imposuerunt ihe
sum. Exeunte aūt illo substernebant vesti
menta sua in via.

¶ Cuius. Quia dīns dixerat. appropīquante regi
dei. videntes illam in ierusalē ascendentem. putabāt
ideo ascendere ut regnum dei inchoaret. Consilimata
ergo parabola. i qua errorem ꝓdidum correxit. Et
est enim q nondum insidiantem sibi mortem deuitarat
procedebat ad passionē. ascendens ierosolimā. vñ
dr Et hec dicta precedebat. ascen. ierosolimam.
¶ Beda. Ostendens etiā de eiusdem ciuitatis euētu
parabolam fuisse pmissam que ⁊ ipm erat ocasura
⁊ hostili clade pentura sequit Et factū est. cum ap
propinquaret ad bethphage ⁊ bethaniam ad montez
qui vocatur oliueti. misit duos discipulos suos beth
phage erat vicul⁹ sacerdotū i monte oliueti. betha
nia quoq ciuitas siue villula ex latere mōtis eiusdē
quasi stadijs. xv. a iherusalem. ¶ Cas. Et quidem i
exordijs mdifferenter se dīns ingerebat iudeis. q vbi
sufficiēter edidit siue potestatis experimentū. auctorita
te multa singula quoq ptractat. Opta igit hūc mi
racula. Predixit. qm inuenietis pullū idomitum Et
hoc ē qd subdit. Dicēs Ite i castellum quod con
tra vos est. in qd introeuntes. inuenietis pullū asine
alligatum. cui nemo vnq hoīm sedit. Dedicit etiam
qd nemo prohibebit. si cū audierint. silebunt. Vnde
sequit Soluite illum. ⁊ adducite. Siqs vos interro
gauerit. Quare soluitis. sic dicetis ei. quia dīns opā
eius desiderat. ¶ Tit⁹. In hoc aūt omnā fore voca
tionem patuit. Non ēm potest aliqs resistere deo. q
sua sunt euocanti. Discipuli aūt missi ducere pullum
non refutauerunt hoc officiū vt paruū. si abierunt
vt adducerent eum. Vnde sequit. Abierunt autem
qui missi erāt. ⁊ inuenerūt sicut dixit. pullum stātē

¶ Dasi. Hic q̄ decet nos . ⁊ ifima opa plumo cū affectu ⁊ studio aggredi. scientes q̄ quicq̄d intuitu dei fit. non ē paruū sed dignum regno celoꝝ ¶ Ti. Obmutescunt aūt ob excellentiā fortis virtutis. ne queūtes resistere saluatoris eloquijs qui ligauerāt asinum Sequnt̄ em̄ Soluentes aūt illis. dixerunt dñi eius ad illos Quid soluitis pullū ¶ At illi dixerunt. q̄a dñs necessariū eū h̄z Maiestatiuū. n. nomē ē dñs Rex em̄ erat venturus i cōspectu multitudis ¶ Aug. de con. euā. Nec moueat q̄ matheus asinā ⁊ pullū dicat. ceteri aūt de asina tacēt. vbi n. verūq̄ factū pēiacuerit nulla repugnātia ē. nec si alius. aᵇ ⁊ aliꝰ aᵇ cōmemorare. quātomiꝰ vbi aliꝰ vnū. aliꝰ vtrūq̄ ¶ Solo. nec solū discipli obsecuti sē xp̄o i pullo alieno sz eiā i ꝓprijs vestimētis que partim asino imposuerūt. partim sternebāt i via Dñi seq̄ē Et dux erant illū ad ihm ⁊ iacientes vestimēta sua supra pullum. imposuerūt ihm Exeūte aūt illo substernebāt vestimenta sua i uia ¶ Beda. Jux alios euāgelistaꝝ nō discipuli em̄ sed eiā plurimi de turba vestimēta sternebāt i uia ¶ Orig Mistice aūt dñs ad montem vt oliueti. vt nouellas oleas i sublimi virtute plantaret Et fortasse ipe mōs xp̄s ē Quia. n. alius. tales fructꝰ ferret oleaꝝ spūs pietatisq̄ luce refouet ¶ Orige. Bethania aūt interp̄atur domus obedientie Bethphage vō domus maxillaꝝ. sacerdotalis quidem locus. Maxille em̄ sacerdotū dabanē. sicut i lege precepit. Illuc vero vbi obedientia. vbi locus sacerdotū mittit saluator discipulos suos vt soluāt asinę pullū ¶ Ambro. In castella em̄ erāt. ⁊ ligatus erat pullꝰ cū asina. nec poterat solui. nisi iussu dñi Soluit em̄ manus aplica. talis actus. talis vita. talis gra Esto talis ut ligatos possis soluere. i asina q̄dem matheꝰ eccl̄iā quasi matrē figuraūit erroris. hic aūt in pullo. generalitatem populi gentil expressit Et bene in q̄ nemo sedit. quia nullus antiq̄ xp̄s nationū populos vocauit ad ecclesiam Alligatus aūt pullus vinculo tenebatur. in quo adductus dño erroris famulatu. sed dñatum vendicare sibi nō poterat. quē dñm fecerat nō natura sz culpa Et ideo cū dñs dicit. vnus agnoscitur Misera seruitus. cui vagū ius ē Plures em̄ hz dños qui vnū nō habet Aliem alligāt ut possideant iste soluit vt teneat. Vehementiora em̄ dona nouit esse q̄z vincula ¶ Orige. Pulo ergo erāt dñi huius pulli. atq̄z saluator eum hēret necessariū. posteaq̄z ille cepit esse dñs. plures eē dñi cessauerunt. Nemo em̄ potest duo seruire ⁊ māmone. Quādo malitie seruimus. multis sumus passionib⁹ victiq̄ subiecti Necessariū aūt habet dñs pullū q̄a cupit nos solui vinculis peccatoꝝ ¶ Orig. sup iobem Ego aūt opinor nō frustra castellum esse hunc locū. vbi stabat asina ligata ⁊ pullus quasi castellum em̄ respectu totius orbis celestis. toca terra despicē absq̄ adiectiōe eternus nois nuncupatū ¶ Ambro. nec illud ē ocio sum. q̄ duo discipuli diriguntē petrus ad cornelium. paulus ad reliquos Et ideo nō plonas destinauit sed numeꝝ deminuit. eamē si quis ē q̄ plonas exigat pē estimare de philippo. quē spūs sanctus misit in gazam qñ cāsacis regine bapteauit eunucum ¶ Theo. Vel duo missi. hoc innuūt q̄ ad introductionē populi gē tilis. ⁊ subiectionem eius ad xp̄m. duos fecit gra duos ꝓplxere ⁊ apli Ducūt aūt eum a quodā castello vt monstrat nobis q̄ hic populus rusticanus erat ⁊ indoctus ¶ Ambr. Illi ergo direxit cū soluerēt pullū nō suis verbis sunt usi. sed dixerunt sicut dixerat illis ihs. ut agnoscas q̄ nō suis sermone sz verbo dei. nec proprio. sed xp̄i noie fidem populis infudere gentilibus atq̄ aduersarie potestates. quę sibi naturam obsequia vendicabāt. mādato cessere diuino ¶ Origē Deinde mittunt discipuli vestes suas sup asinū ⁊ sedere faciūt saluatorē. dum assumūt sermonē dei. ⁊ imponunt eū sup aias audientiū. vestibus exuunt. ⁊ substerunt eas i uia. q̄a vestimenta apl̄oꝝ opa eoꝝ bona sunt. Et reuera solutus a discipulis asinus. ⁊ postea ibm. incedit sup vestimenta apostoloꝝ. q̄ doctrinā eoꝝ imitatē ⁊ vitā Quis nām nra beatus ē vt sedeat sup illū ihs ¶ Am. in. n. mdi dñm gestant sup dorsū asini delectant. sz vt latente misterio i secretis aiaꝝ interiore consensu misticus rector uideat regēs mentis vestigia. lasciuiā carnis ifrenās. hmo eius habena ē stimulus ē.

¶ Et cum appropinquaret iam ad descensum montis oliueti. ceperūt omnes turbe descendencium discipulorum gaudentes laudare deum voce magna super omnibus quas viderāt uirtutibus. dicētes Benedictus qui venit rex in nomine domini. pax in celo et gloria in excelsis Et quidam phariseoꝝ de turbis dixerunt ad illū Magister increpa discipulos tuos Quibus ipse ait Dico vobis quia si hȳ tacuerint lapides clamabūt.

¶ Orig. Quādiu i mōte fuit dominus cū solis apostolis morabat. qñ aūt vicinus cepit esse discessui. eōc occurrit ei turba populoꝝ. Dñs dī Et cū appropiquaret iā ad descē. mō. oliueti ceperunt omnes turbe descendentiū disci. gaudentes laudare deū voce magna ¶ Theo. Discipulos vocat non solum. qȳ aut lxx. sed omnes qui xp̄m sequebāt seu cā miraculoꝝ seu ad aliq̄z delectationē doctrine quibus ign̄ pueri potuerūt. ut nazarī alȳ euāgeliste Dñō sequē. Super cibo quas viderāt virtutes ¶ Bede. Oleas quidem virtutes dñi uiderāt. sz maxie lazari resurrectiōne stupebant ¶ Nam ut iobes ait ꝓpterea obuiā venit ei turba quia audierunt eum fecisse hoc signum. Notandum enim est non tunc primū saluatorem ierusalem adisse. sed multociens antea sicut iobānes cōmemorat. ¶ Ambro. turba igitur agnoscens dñm regem appellat. ꝓphetam repetit Expectatus quoq̄ secundum carnem dauid filium venisse declarat Unde seq̄ē dicētes Benedictus q̄ venit rex i noie domini. ¶ Beda. Is est in noie dei pris quāuis possit mediari ⁊ i noie suo. quia ⁊ ipe dominus ē Sed melius uba eius nostrum dirigunt intellectum quibus ait.

Ego veni in nomine patris mei humilitatis em̄ ma
gister ē xp̄s ¶Non aūt rex xp̄s dicitur ad exigendū
erbem vel ferro exercitū armandū hostesq; visis
hinc desiliōes sed q; mentes regat ⁊ in regnū ce
los credentes vocat q; ei rex esse voluit ·¶Israel mi
hi sanctis indicū ē non potestatis augmentū Verū
q; xp̄s in carne totus mūdi ꝓpiciacio illuxit pulcre
ei iuuenū eius laude celestia simul ⁊ terrena p̄nūc
ꝓ eū nascente celestiū agmina cantāt ·eodem aūt
celi ē reddito mortales vicem laudis rependunt·
Unde sequit̄ Pax in celo ¶Theo·¶Hoc ē bellū anti
quum quo deo aduersabamur· euanuit Et gloria in
excelsis laudātibus sc̄z angelis deum ī tali recōciliā
te nō decēp̄m q; deus visibiliē ambulat ī terris·io
annes suorum significat ip̄m nobiscum habere cō
tendi ¶Sed pharisei hoc audientes murmurabāt· eo
q; uerbū regē vocabat ⁊ laudabat vt deū referē
ti nomē regis ad seditionē nomē vero dñi ad blas
phemiā Dñi sequitur Et quidam pharisеorū de ēbis
turrare ad illum magister increpa discipulos tuos
¶Deo Mira iudeor dementia quē magistr̄ appel
lantem non dubitāt q; uera docentē nouerant huī
usmodi quasi melius edocti redarguēdos estimāt·
¶Cirill· Deo dīs non ꝑplacuit laudātes eū vt deū
id magis reprehensores ꝑplacens attestatur sibi sup
plicium deuotos Unde sequē Quibo ip̄e ait Dico vo·
bis quia si hi tacuerint lapides clamabūt ¶Theophi
lus Quasi diceret nō sine causa vt homines me taliē lau
dent sed ꝓmissis uirtutibus quas viderunt ¶Beda·
Cruciꝓe enī dño nostro eius tacentibus pre timore la
pides uocē dare cepisse dum postq; emisit spūm terra
motu ē petre scisse sunt ⁊ monumenta aperta sunt·
¶Ambr· Merito enī mirū ē si laudes dñi ꝓtra naturā
huius sēpōdent quem scopulis duriores ꝓdicant
ꝓpositos scilicet ēba post exiguū crucifixura deū
tegenti affectibus quem vocibus confitent Aut forsan
hoc quia obmutescentibus iudeis post dñi passionē vi
tam ecclie fm petri lapides clamarūt ¶Or· qñ enī nos
tram id ē refrigescit caritas multoꝝ lapides cla
mant Potuit em̄ deus suscitare de lapidibus filios ab
raā Dicere aūt turbas laudantes deū ad descensiōis
montis occurisse legimus vt operatorē miseri spiri
tales significarēt sibi venisse de celo ¶Bed· Descē
sum enī dño de monte oliuarum turbe descendunt·
qua humiliato miseri cordie auctore necesse ē eos q;
misericordia indigent eius uestigia imitari.

¶Et vt appropinquit videns ciuitatē fle
uit super illam dicens Quia si cognouisses
& tu·⁊ quidem in hac die tua que ad pacem
tibi. nunc autem abscondita sunt ab oculis
tuis. Quia venient dies in te ⁊ circumda
bunt te inimici tui vallo. ⁊ circumdabunt
te ⁊ coangustabūt te undiqz. ⁊ ad terram
prosternent te ⁊ filios tuos qui in te sunt. ⁊
non relinquent in te lapidem super lapidem
eo q; non cognoueris tempꝰ visitacōis tue

¶Orige· Omnes beatitudines quas locut⁹ ē Jesꝰ
in euāgelio· suo firmat exemplo sicut qđ dixerat· be
ati mites ꝓbat dicens Discite a me q; mitis sū Et
quia dixerat ¶Beati flentes ip̄e q; fleuit ciuitatem
Unde dicē Et cum appropinquauit videns ciuitatē
fleuit sup illam ¶Cirill· Miserebatur em̄ eorꝰ xp̄s
qui oēs homines vult ꝓsaluari qđ nob̄ non patuisset
per aliqđ humanū fieret eundēs Effuse em̄ lacrime
sūt signa tristicie ¶Grego· in omel Fleuit igit̄ pi
us redēptor ruinam p̄fide ciuitatis quā ip̄a ciuitas
sibi non cognoscebat esse uenturā Unde subdit̄ Di
cens q; si cognouisses ⁊ tu saltem flereres q; mō q;
nescis qđ imminet exultas Dñi subdit̄ Et quidē in
hac die tua que ad pacē tibi Cū em̄ carnis se volup
tatibus darent ī die sua que ad pacem ⁊ esse poterant
habebat Cur vero bona ꝑsencia ad pacē habuerit
manifestatur cū subdit̄ ¶Nunc aūt abscondita sūt ab
oculis tuis Si ei a cordis aꝰ oculis mala q; imminēte
abscondita nō essēt· leta in p̄sentibus prospera nō fu
isset unde mox eius pena que imminebat· adiuncta est
cū subdit̄ Quia venient dies ī te ¶Cirill· Ut alit̄ dic̄
qua si cognouisses ⁊ tu ¶Non em̄ erame digni ꝓpe
re dum mirus inspiratas scripturas que narrant christi
misterium quotiēs em̄ legit̄ moyses velamē obnubi
lat cor eorum Et q; non sunt mtuitu ueritatē indig
nos se fecerūt salute que manat xp̄o Unde sequitur
Et quidem ī hac die tua que ad pacē tibi ¶Eusebi
Ubi notat suū aduentum ad pacem tocꝰ mundi fac
tum fuisse venit em̄ ad hoc vt pacem p̄dicaret ꝓpi
quis ⁊ lōginquis sed q; ānunciatā sibi pacē recipe
noluerunt hoc eos latebat unde subdit̄ ¶Nūc autem
abscondita sūt ab oculis tuis Et ideo obsidiōz q; im
brem erat ⁊ superuenēa exp̄ssissime p̄nunciat sub
dens Quia venient dies m te·⁊ arcūdabūt te inimi
ci tui vallo ¶Grego· Ubi romani principes denūciāt
Illa em̄ ierosolimoꝝ subuersio describit̄ que a vespasi
ano ⁊ tito romanis principibus facta est· unde subdit̄
Et arcūdabunt te ⁊ coangustabūt te undiqz ⁊ ad
terrā ꝓsternēt te ⁊ filios tuos qui in te sunt ¶Euse
Quo aūt hec completa sint ex his que tradita sunt
a iosepho colligere possum⁹ qui cū esset iudeus sin
gula q;q; gesta narrauit ꝓsone bis q; a xp̄o sūt ꝓdi
cta ¶Grego· Hoc q; qđ addit̄ Et non relinquēt
i te lapidem sup lapidem Et ip̄a iam eiusdem ciuita
tis eram migratio testat̄ quia dum nunc in eo loco q
structa est ubi extra portam dominus fuerat cruci:
fixus prius illa vt dicē Jerusalem fundit⁹ ē euersa
Cui ex qua culpa euisionis pena fuerit illata subun
gitur Eo q; non cognouerit tempꝰ visitationis tue
¶Theo· Id est mei aduentus Deus em̄ visurus et
saluaturꝰ te qđ si cognoscerес ⁊ ī me crederes esset ca
pacata romanis ⁊ ab oīb exēpta periculis sicut om
nes qui crediderūt in xp̄m euaserūt ¶Orige· Nō
nego igitur ⁊ illā ierusalem ꝓpter habitacoꝝ scelera
fuisse destructā sed quero ne forte ad hanc Jerusalē
fletus iste ꝓtineat Si em̄ poste misteria uenerabis ali
quis peccauerit plangetur ·¶Nemo em̄ gentilis fleē
sed ille qui fuit de ierusalē ⁊ esse cessauit ¶Grego
¶Redemptor enim noster ꝓ electos suos plangē nō
cessat cū quosdā ex bona vita ad mores reprobos

peruenisse cōsiderat qui in damnationem suā que eis imminet. agnouisset. semetipos cum lacrimis electo rum plangerent. Suā aūt diē hic habet aīa puerla que trāsitorio gaudet in tpe. Cui ea que assūt. ad pa cem sunt. dum ex rebo tempalibo letaē. hec puidere fuēa refugit que pñtem letitiā pturbent. Vnd dicit nūc aūt abscondita sunt ab oculis tuis. ¶ Origē. fleē aūt ⁊ nra iherusalem. q post peccata circundāt eā inimica. ⁊ spūs neq. ⁊ immittāt i circuitū eius vallū. ⁊ obsideāt eā ⁊ lapidem sup lapidem nō relinquant. Maxie si post multā gtinentiā. si post aliq ānos ca stitatis victus ab fuerit ⁊ blandimentis illectus car nis patientiā. pudicitiāq amiserit. si fuerit fornicat⁹ lapidem sup lapidem nō relinquēt i eo. Sm i⁹. Non recordabor primaq iustitiaq eius. ¶ Grego. Vt ali ter. Maligni spūs aīaz a corpore exeuntē obsident. quā i carnis amore positā deceptorijs delectationibus fouent. Qui vallo circūdāt. dā aīe mentis eius ocu los reductis iniquitatibo quas perpetrauit. hanc so ciectate siue damnationis coartāt ut i ipa exeremita te vite deplōsa. ⁊ adhuc hostibo arcūclusa sit. videat ⁊ tamē euadendi aditū inuenire nō possit. dā organiā nō licet bona. que cū licuit. agere cōtempsit. vndiq etiā aīam comgustāt. qñ ei nō solū opis. verū etiaz locutōis atq cogitationis miātates explicāt ve que prius se p multa dilacauit in scelere. i extremū d oī bus augustee i tribulatione. tunc aūt aīa p condi tionem reatus sui ad teram consternē. cū caro quā mtā suā credidit redire ad puluerem vrgeē. tunc in morte filij illi⁹ cadūt. eū cogitationes illicite que mō ex illa prodeunt. i extrema vite vltione dissipanē. q etiā cogitationes p lapides significant valēt. Peruer sa eīm mens cū puerse cogitationi. puerlozem adij cit quasi lapidem supra lapidem ponit. Sed cum ad vltionē suā aīa ducē. omnis cogitationū constructio dissipaē. Prauā aūt aīam deus assidue visitat. pcep to. aliqñ flagello. aliqñ aūt miraculo vt vera que ne sciebat. audiat. ⁊ ea cōtemnēs a dolore cōpuncta re deat. aut beneficijs deducta. malū qd fecat. erubescat. Sed quia visitationis sue tempus nō recognoscit in extremo vite tradit suis inimicis.

¶ Et ingressus in templum. cepit eicere vēdentes in illo ⁊ emētes dicens illis. Scri ptum est q: domus mea domus orationis ē. Vos aūt fecistis eam speluncam latronum. Et erat docens quotidie i tēplo. Principes autem sacerdotū ⁊ scribe. ⁊ pricipes plebis querebāt illum pdere. ⁊ nō inuembāt quid facerent illi. Omis enim populus suspensus erat audiens illum.

¶ Luce. i ho. Quia narrauerat mala vētura ptinus templū ingressus ē. vt de illo vēdentes ⁊ emētes eij ceret. ostendēs q ruina populi maxīe ex dpa sacer dotū fuit. Vnd dr. Et ingressus i templū. cepit eij cere vēdentes i illo ⁊ ementes. ¶ Ambro. deus enim templū suū in mercatoris vult esse diuersorij. si do midium sanctitatis nec vendibilē religionis offitio. sed obsequio gratuito vsū misterij sacerdotalis ifor mat. ¶ Cirl. Erat aūt i tēplo multitudo mercatoz q vēdebant aīalia ritu legis mactāda i hostias. si ii ade rat tempus desinendi. vmbrā refulgendi vo xpi ve ritatem. Ob hoc xps q cū pfe sit colebaē in templo iussit ritus corrigi legis. fieri vero templum orationis domū. Vnd subdit. dicens illis scriptū ē. quia dom⁹ mea domus oronis ē. vos aūt fecistis eā speluncam latronū. ¶ Grego. Qui enim ad acapienda munera in templo residebāt. dā dubiū nō erat. ¶ Theo. hoc etiā dns fac in principio predicationis sue. ue narrat iohes ⁊ nūc iterq illuo fecit qd ad manus emētū indoctq redundat q nō fuerūt ex priori admonitōe castigati. ¶ Aug. de que. euā. Mistice aūt templū. ipm boiem xpm in telligas. vel etiā adunato corpore ei⁹ qd ē eccliā. se cūdum aūt id qd ē caput ecclie. dictū ē. Soluite tē plum hoc. ⁊ triduo suscitabo illud. Sm id vo q est aduncta eccliā. intelligiē tēplum videtur dixisse. Au fert ista hinc rē. figuraūit eīm fideos i eccliā qui sua negotia potius agerēt vel receptacula ibi habe rent. ad occultāda scelera sua q ut cantorem xpi se querenē ⁊ peccatoz cōfessione acepta. vema com gerenē. ¶ Oze. i omel. Redemptor vo nr pdicatōis vba nec idigne. nec ingratus subtrahit. vnde pñq rigorē discipline ejciendo pfidos tenuit. domum bis gre ostendit. Qua subdit. Et erat docēs quotidie in templo. ¶ Cirl. Decebat aūt ex his que xps dixerat ⁊ fecerat eū adorare ut deū. Sed ipi neq hoc faciē tes. q rebāt eū occidere. Neq enim. Timebāt enim plebē. ⁊ pñcipes plebis. q rebant illū pdere. ¶ Be. vel q quotidie docebat i tēplo. vt qa latrones fecerat d eum plo. vt qa venies illuc q si rex ⁊ dns a credentū ebo laudez ymnū celestis accepit. ¶ Cirl. si pfs gratiore estimationē accepit de xpo. q scribe ⁊ phisei ⁊ pñ pes minor. q fidē xpi nō acceptāres. alios increpabāt vnd sequit. Et nō inuenebāt quo facerēt illi. Dis. a. pfs suspēsus erat. audiēs illū. ¶ Be. q d uolo mo dis intelligi pē. qa vt inuenies pfi tumultū. nō inuen ebāt qd facerēt de ihesu que pdere disposuerūt. vel ideo illum pdere querebant qa suo magisterio negligē. pfes ad eū audiendū cōfluere cernebant. ¶ Grego. i omel. mistice aūt sicut tēplū dei i ciuitate est ita i plebe fideli. mta religiosoz. Et sepe nōnulli religiōis habitū sumūt. ⁊ dū sacroz ordinū locū pfunt. sa cre negotiationis officiū. ⁊ icōmerabilē terrene negotiatōis trahunt. vēdētes quippe i tēplo sūt. q ib qd aliquā uire optant. ad pmiū largitāē iustitiā. ⁊ vēdere ē hic p pmiū acceptōe suare. cūtem vo i tēplo sūt. q huj boc pfiteri pxio qd iustū ē. nolūt. duq rē uire de bitā facere ptemnūt. dato patronis pmio. emūt pe catū. ¶ Ori. Siqs g⁹ vēdit ejicit ⁊ pfanē si vēde colūbas. si eīm ea q mihi a spūsancto sūt reuelata ⁊ credita. aut i vulgus pdio vēdidero. aut absq mer cede ñ docuero. qd a⁹ facio ñ colūbā. i. spūsancti vi ¶ Ambr. Aliter itaq dns docet seculares a templo abesse debere ptractus. Specialiter aut ñ malarios repulit. q de pecunia dñi id ē scriptura di uina lucrum querunt. nec bona malaq discernunt.

Factum est

¶ Ego. i omel. Qui domū dei spelūcam latronū facere. quia dum pueri hoīes locum religionis ve: rum ibi mulcie sue gladijs occidūt. vbi viuificare proximos exactōis sue intercessiōes debuerunt. tē plum q̄ ē ipa mens fideliū. que si i lesione proximi: pueris cogitationes profert quasi i spelunca latro nes residet. Cum aūt mētem fidelium ad cauenda mala. subeliar erudit. q̄die vitas i templo docet.

Capitulū vicesimum.

ET factum est in vna dierum do cente illo populum in templo ⁊ euāgelizante. conuenerunt pn̄ cipes sacerdotum ⁊ scribe cum senioribus. ⁊ aiunt dicētes ad illum Dic no bis in qua potestate hoc facis Aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem: Respōdens ait ihesus dixit ad illos Interrogabo ⁊ ego vos vnum verbū. respondete mihi Baptis: mus iohānis de celo erat. an ex hominibus Et illi cogitabāt itra se dicētes quia si dix erimus de celo dicet Quare ergo non credi distis ei: Si autez dixerimus ex hominib: plebs vniuersa lapidabit nos Certi sūt em iohānē pphetam esse Et respōderunt se ne: scire vnde esset Et ihes̄ ait illis Nec ego di co vobis in qua potestate hec facio.

¶ Aug. de con. euā. Cum memorasset lucas eiectos de templo ementes ⁊ vendentes. p̄termisit. q̄ exibat ihesus ā. ⁊ regrediebat i ciuitatem ⁊ quid de ficul nea factum est. ⁊ q̄ mirantib discipulis de fidei vir tute responsum ē. Neq; his pretermissis. nō quasi ex ordine dies prosequēs. sicut marcus intulit dicēs. Et factum ē i vna dierū docente illo populum in tem plo ⁊ euāgelizante. cōuenerunt principes sacerdotū ⁊ scribe cum seniorib; Nō dicit factum i vna dierū ex duos malignē. i qua id gestum matheus ⁊ marc⁹ retulerunt ¶ Euseb. Cum aūt principes mirari dei uerent doctrinā celestia dogmata. ⁊ cognoscere per dicta ⁊ facta hunc esse xp̄m quē pphete precinerant machinarent subuersiōm populi xp̄m pphibebant. He quē em. Et ajunt dicētes ad illū Dic nobis in qua potestate hec facis Aut quis ē qui dedit tibi hāc po testatem. ¶ Cirl. Quasi dicāt. sm legē mosaicā sol ris arcis et leuitico sanguine data ē autoritas docen di in templo sacrorū actuū potestas at tu extra ea similes nobis falsos vsurpas Sed si nouisses o phetice scripture. recoleres q̄ hic ē sacerdos. q̄ sm ordinē melchisedech offert deo i se credentes q̄ cultū ome legē transcendit. Quid igit anxiaris eiectis ab aris sacrificiis que opportuna videbant legalibus victi mis ea vocāte ad verā iustificationē p fidem ¶ Dic. Dei q̄ dicūt In qua potestate hec facis. de dei dubi tant potestate ⁊ subintelligi volūt diaboli esse q̄d fa cis. Adnexa q̄ Aut quis ē q̄ dedit tibi hāc potesta tem. manifestissime dei filiū negāt quē putāt nō suis

sed aliēis virtutibus signa facere Poterat aūt dīns agita responsione temptatoꝝ calumniā p̄futare Sed pau denter interrogat. ve suo silētio vel sententia p̄dem nentur Sequit em Videns aūt ihes̄. dixit ad illos Interrogabo ⁊ ego vos vnum verbum. respondete mihi Baptis mus iohānis de celo erat. an ex hoīb: ¶ Theo. De em̄ ostenderet eos semp fuisse spiritu sancto rebelles. ⁊ ne dum esaie cui⁹ nō erat memoria q̄ ut ip̄rouiso iohanni credere noluerūt Ob hoc ver sa uice opponit eis hanc questionē ostēdens q̄ si tāq̄ pphete iohānī qui apud eos maior videbat mīme cre diderunt. p̄hibenti testimoniū eius qualiter ei credere rēt respondenti qua autoritate hec faceret: ¶ Euse. Querit aūt de iohāne baptista nō vnde erat oriun dus. sed vnde legem suscepisset baptismatis ¶ Cirl. Sed illi fugere veritatem nō horruerunt Deus em̄ misit iohānem sicut vocē clamātem Parate viā do mino. Timuerunt aūt dicere veritatem. ne dicerēt eis. cur ei nō credidistis. ⁊ cauēt reprehendere p̄cur sorem. nō metu diuino. sz populi. Vnd̄ sequit Et illi cogitabant intra se. dicentes. quia si dixerimus de celo dicet Quare ergo nō credidistis ei: ¶ Beda. Q. d. Quē confitemī de celo habuisse prophetiam. mihi testimonium p̄hibuit. ⁊ ab illo audistis. in qua p̄tate hec faciā. Seqt Si aūt dixerimus ex hoīb⁹ plebs vniuersa lapidabit nos Certi sunt em̄ iohan nem pphetam esse. viderunt ergo quomodo libere re spondisset i laqueū se casuros timentes lapidationē sz magis veritatis confessionem. Vnd̄ sequit Et re sponderunt se nescire vnde esset Quia ergo nolūt fa teri hoc q̄d sciunt. repulsi sunt. vt eis dīns non dice ret. q̄d sciebat Vnd̄ sequit Et ait illis ihesus. neq; ego dico vob̄ i qua potestate hec facio Ob duas em̄ cās maxime scientia veritatis est occultanda queren tibus. cum sz is qui querit min⁹ capax ē ad intelligē dum ea que querit Aut odio vel contemptu verita tis indignus est. cui debeat aperiri q̄d petit.

¶ Cepit autem dicere ad plebem p̄abolā hanc hō plantauit vineam ⁊ locauit eā co: lonis ⁊ ip̄e peregre fuit multis tēporibus Et in tempe vindemie misit ad cultores ser uum. vt de fructu vinee darent illi Qui ce lum dimiserunt eum manē Et addidit aliū seruum mittere Illi autem hūc quoq; credē tes ⁊ afficiētes ꝺtumelia dimiserunt manē Et addidit tercium mittere Qui ⁊ eū vul nerantes eiecerunt. Dixit autē dīns vinee Quid faciam: mittam filiū meum dilectum forsitan cum hunc viderint verebunt Quē cū vidissent coloni cogitauerūt inter se dicē tes hic est heres occidamꝰ illū ut nostra fi: at hereditas Et eiectum illum extra vine: am occiderunt Quid ergo faciet illis domi nꝰ vinee Veniet ⁊ p̄det colonos istos ⁊ da bit vineam alīs Quo audito dixerunt illi

abſit. Ille autem aſpiciens eos ait Quid ē ergo hoc quod ſcriptum eſt Lapidem quē reprobauerunt edificantes hic factus eſt ī caput anguli Omnis qui ceciderit ſup illū lapidem conquaſſabitur. Super quem aūt ceciderit cōmuet illum.

Euſe. Congregatis ī vnum principibus populi iudeox ī ipō templo ea q̄ ipm facturi erāt. ⁊ ſuper uenturū eis exterminiū. figurate pabolā ꝓtulit. Dr enim Cepit autem dicere ad plebem parabolā hanc homo planta vi. Aug. de con. euāgelista. tacuit mr bonitatis cā q̄ lucas ñ tacet parabolā iſtā ñ ad ſolos principes dictā q̄ de pīate ītrogauerant. ſ; ad plebē Ambr. Plenaq; aūt vane ſigificatōes de vite appellatiōe deriuāt. Sed euidenter eſaias vineā dñi ſabaoth. domū iſrael eē mēorat. Dāc vineā q̄s alio ñ deꝰ ꝓdidit Hie. Dō gō q̄ plātauit vineā. ipe ē q̄ uē aliā pabolā. ꝓduxt operarios ī vineā ſuā Euſe ſ; pabola quā eſaias dixit vineā repbēdit. ſaluatoris vo pabola nō ē ꝑ vineā dicta. ſ; de cultoribo vinee. de q̄bo ſubdit Et lo. eā. co. ſenioribo ꝓpli. ⁊ pncipibo ſacerdotū. ⁊ doctoribo ⁊ optimatibo cūctis Theo. vt q̄libet de ꝓpto ē vinea. idē ē ec cultor Quilibet em nr̄m ſcip̄m colit. hac igit vinea ꝓmiſſa cultoribus abijt. ⁊ dimiſit illos ꝓgredi ſuo arbitrio. vñ ſeq̄t. ⁊ ipe pegre fuit multis epibo Amb. nō q̄a ex loco ad locū profectus ē dñs. qui vbiq; ſemp pns ē ſed quia preſentior eſt diligentibus. negligentibus abeſt. mr bis autem temporibus abfuit ne ꝓga videret exactō Nam quo indulgentior liberalitas eo inexcuſabilis or pticacia. Cirillus. Vel deus abſentauit ſe a vinea plurium annorum curriculis. q̄a poſtq̄ vi ſus ē ī ſpecie ignis deſcendiſſe in montem ſina. nō am pli⁹ viſibiliter ꝑbuit eis ſuā pnā. nulla tñ interpo latio ſtigit. qua nō miteret de⁹ ꝓphetas ⁊ iuſtos cō monētes. vnō ſequit Et ī tpe vindemie miſit ad cul tores ſeruū. ut de fructu vinee darent illi Theo. Dicit aūt de fructu vinee quia non totum fructū. ſ; aliquid de fructu volebat accipe Nā quid lucraretur deus a nobis. miſi ſuam notitiā que etiā ē nr̄a utilitas Beda. Bene autem fructum poſuit nō prouētū Nullus enim huius vinee prouentus inuentus eſt Seruus ergo primo miſſus eſt moiſes. q̄ p quadra ginta annos fructum aliquē legis quā ōderat. a cul toribus requirebat. ſed vexatus eſt propter eos. q̄a exacerbauerunt ſpīm eius Vnde ſequitur Qui ceſſit dimiſerūt eum inanem Ambroſ. Factum eſt autem vt ꝑes alios deſtinaret. quos iudei ī honores ⁊ ma nes ſibi de quibus nihil potuerunt proficere dimiſe runt Vnde ſequitur Et addidit alterum ſeruū mit tere Beda Seruus alter dauid ſignificat. qui miſ ſus eſt vt poſt edicta legalia cultores vinee pſalmo: die modulamine ad exercitium boni operis excitaret Sed ⁊ contra hunc dixerunt Que nobis para ī da uid. aut que hereditas in filio iſai. Vnd ſequit. Illi autem hunc cedentes ⁊ afficientes contumelia dimi ſerunt inanem Sed nec ſic deſtitit. Sequitur enim Et addidit tertium mittere Per quem prophetax

chox mollige. qui continuis atteſtationibus populi conuenerunt. ſed quem prophetarum non ſunt per ſecuti. Vnde ſequitur Qui ⁊ illum vulnerantes ei cerunt Dis autem ertibus ſeruorum gradibus oīm ſub lege doctorum figuram poſſe comprehendi. do minus alibi manifeſtat. dicens Quoniam neceſſe eſt impleri omnia que ſcripta ſunt in lege moſi ⁊ ꝓphe tis ⁊ pſalmis de me Theo. Prophetas igitur ta lia mala paſſis filius deſtinatur Sequit enim Dixit autem dominus vinee. quid faciam Beda. Ex do minus vinee dubitatiue loquitur. non de ignorantia venie Quid enim neſciat deus pater. ſed ambigere dicitur. ut libera voluntas hominis ſeruetur Cirl Deliberat etiam dñs ſecū vinee quid agat. nō quaſi carens miniſtris. ſed qua peruerſitate quolibet ge nio ſalutis humane populo vero nequaq; adhuc ali ud manus adiungit Vnde conſequēter dicit Dicet filium meum dilectum forſan cum hunc viderint. ve rebuntur Theo. Dixit autem hoc. nō tanq̄ igno rans quod perius eum eſſent tractaturi. q̄ prophe tas. ſed q̄ opponebat filium eis fien reuerēdū Si contumaces fuerint occidendo. hoc cumulat eoꝝ crimen Ne ergo dicerent aliqui diuinā preſentiam neceſſario fuiſſe mobedietie cauſam. ideo ſe figurat ſermonem. Ambroſ. Filium igitur vnigenitum ſibi miſſum perfidi iudei quaſi heredem ꝛmouere cu pientes ocaderunt cruāfigendo. ⁊ eiecerunt nego. Vnde ſequitur Quem cum vidiſſent colonj cogi tauerunt intra ſe dicentes Hic eſt heres occidam⁹ eum vt noſtra fiat hereditas. Heres chriſtus eſt. idemq; teſtatox heres. quia morti propinquat ſupuiu. ⁊ teſtamentorum que ipſe contulit tāq; hereditaria in noſtris profectibus emolumenta conſequit Be da. Manifeſtiſſime autem dominus probat iudeos Principes non per ignorātiam ſed p inuidentiā cru afixiſſe filium dei Intellexerunt enim huc eſſe cu dictum eſt Dabo tibi gentes hereditatem tuam Se quitur. Et eiectum illum extra vineam occiderunt quia ihesus ut ſanctificaret per ſuum ſanguinem po pulum extra portam paſſus eſt Theo. Sed quia ſuperuus populum non iheruſalem loco vinee ſump ſimus. forſan magis propinquo dicit poſſit. q̄ ocdit quidem eum populus extra vineam tamen id eſt ex tra populi manus. paſſus eſt dominus quia ſcilicet populus a non propriis manibus necem mulit ſed tradens hunc pilato ⁊ gentibus. quidam autem pr vineam ſcripturam intellexerunt. cui non credentes dominum necauerunt Vnde extra vineam. id eſt ex tra ſcripturam. dicitur dom⁹ paſſus Beda ſiue eiectus extra vineam ⁊ occiſus eſt. quia prius ē ab infidelium corde repulſus. ac inde cruci addictus eſt Cirl. Diſpenſationis autem non negligende eſt poſt prophetas chriſtum venisse. Non enim deus omnia repente proſequitur. ſed condeſcendit prop ter ſui pietatem. q̄a ſi poſt ſeruos veniētem filiū cō contempſerunt multomagis nec antea eum audi rent. qui enim non erubiebant minora precepta quomodo audiuiſſent maiora Ambroſi⁹ Dulcere autem interrogat. vt ſua ſeipſi damnent ſententia. Sequitur enim. quid ergo faciet illis dom⁹ vine⁹

¶ Hec autem fit quasi his qui damnāt nihil
dubitato opponere eundem uris Propriū autem
est diuine miserationis nō ifigere penas silentio · sz
predicere minis reuocando reos ad penitentiā · vñ
et sequit Veniet et pdet colonos istos et dabit vi
neam alijs ¶ Ambro · Ventura dīm dicit vinee · q i
his alie etiā paterna maiestas Vel q vltimis tem
poribus presentes humanis aspirec affectibus ¶ Cirl ·
Excluli sunt ighē iudeoz primates · quasi duce vo
luptate repugnātes · et sterilem reddentes vineā sibi
cōmissam Fit aūt datus culeus vinee sacerdotibo no
ui testamenti Cum aūt uiderent eius enigmatis sensērūt
recedere illud pan Dns sequē Quo audito dixere
illi absit Nec tamen euaserunt ob sui pmaciā et in
credulitatē erga fidem xpi ¶ Theo · Aliter aūt vide
tur matheus dicere · dīm sc; quesiuisse Quid faciet
illis culcoribus dominus vinee Judeos vero respō
disse · malos · male perdet Non ē aūt repugnanda ·
Illum verūq factū ē Primo eīm ipi pmulgauerunt
illum sententiā Postea sentientes quo tendebat para
bola dixerūt · absit vt lucas hic nazarat ¶ Aug⁹ · de
eo tamq; Vel aliter in illa de qua loqmur turba
rūt qui dolose dīm interrogauerant in qua potesta
te faceret Erāt eni; qui nō dolose · sz fideliter accla
mauerunt Benedictus qui venit in noīe dīi Ac per
hoc erāt qui dicerent · Perdet illos et vineā suā da
bit alijs Que vox recte etiā ipōr dīi fuisse intelligi
tur siue pter veritatem siue pter mēbroz eius cū
lo capite vnitatem Erāt etiā qui talia responden
tibus dicerent Absit · qa intelligebant in seipos hāc
parabolam dicā Sequē Ille aūt aspicēs eos · ait
Quid ē ergo · qd scriptū ē Lapidem quē reprobaue
runt edificantes · hic factus ē in caput anguli ¶ Ide ·
Qđ · qđo implebit hec prophetia · nisi quia xpus a
vobis reprobatus et occisus crediturus ē gentibus
fructus · vt quasi lapis angularis ex vtroq po
pulo vnum sibi templum edificet · ¶ Euse · Lapis aē
dicit xps pter terrestre corpus abscisus sine mā
nibus seu vlionē damelis pter ortum ex virgine · la
pis nō argēteus · aut aureus · qua nō rex aliqs
efficitur · sed homo humilis et abiectus · pter qđ
edificantes eum reprobauerunt ¶ Theo · Reproba
uerunt eīm eum principes populi cū dixerunt · Nec
ergo nō ē illi vero tam velis Fuit tam electus · vt i
caput anguli poneret ¶ Cirl · Angulo vero cōpa
ratur sacra scriptura cōcursum veniens populi isra
elitici colligens et gentilis i vnam fidem Cōpegit eīm
duos ex vtroq populum i vnum nouū hoiem conci
lians eos i vno corpore patris Salubris ergo est la
pis angulo facto ab eo · Detrimentum aūt infert u
bi impugnantibus hunc spiritalem pcursū ¶ Theo ·
Duas aūt condemnationes cōmemorat Vnā quidē
illoz suoz qui passi sunt scandalizati i ipso Et hoc
tangit · cū dicit Dis qui ceciderit sup illum lapidem
quasi tibi Alia vo captiuitatis et exterminij · quaz
modo nos lapis ab ipis contempt⁹ Et hoc tangit
cum subdit Supra quē aūt ipe ceciderit · cōminuet
eum · vel venalabit eum · Sic eīm ventilati sunt iu
dei · quos p vnitatem ōbem ut ab area palee Et at
tende ordinē Illa preambulū ē scelus i eum commis
sum sequē aūt iusta dei vindicta ¶ Theo · Vel aliter
qui peccator ē · et camē illi credit cadit quidē super
lapidez et pquassat · reseruat eīm p patientiā ad salu
tem Supra quē vero ille ceciderit · hoc est · cui lapis
ipe irruerit · quia ipm negauit · pminuet eū · ut nec
testa quidem remaneat · i qua haurias aque pusillum
Sicut de his dicit · q cadunt sup eū · qui illū mō cō
temnūt · ideo nondū penitꝰ intereunt · sz cōquassantur
ut nō recti ambulent Sup quos aūt cadit veniet ill
de sup i iudicio · cū pena pditionis · ideo cōminuet eos
ve sint tamq; puluis quē proiicit ventus a facie ter
re ¶ Amb · Vinea etiā tipꝰ nr ē Agricola quippe oī
potens pater · vitis xps · At vo nos palmites · recte
vinea xpi populus noīat Vel q crucis i fronte pre
textat iudiciū Vel q fructū ex postrema anni lega
tur etate Vt q oibus ut ordinibo vineaz ita paupe
ribus atq diuitibo seruis et dīis i ecclesia equa dīm
sio nulla discretio sit Et ut uitis maritat arboribus
ita corpus anime hanc vineam · diligens agricola
fodere et tondere consuevit · ne luxuriet vmbra folio
rum · verboz infructuosa iactantia · maturitatem i
dolis naturalis impediat Decet totus orbis hic eē
vindemiā · vbi totus orbis est vinea ¶ Sed · vel mo
rali intellectu cuiq fidelium vinea qua excolat · loca
tur · dum misteriū baptismi qđ exerceat · sibi cōmitta
tur Dicitur seruus vnus · alē · et tertius · Cum lex
psalmodia et prophetia legit Sed missus seruus cō
tumelijs affectus · vel cesus dr · cum sermo auditus
cōtemnit · vel blasphematē Occisum heredem quātuz
in se ē · occidit · qui filium dei peccando conculcat · per
to malo cultore · vinea datē alteri · cū dono gre qđ su
perbus spreuit · humilis ditatur ·

¶ Et querebāt principes sacerdotū et scribe mittere in illum manz i illa hora et timu
erunt populum. Cognouerunt enim q ad ipsos dixit similitudinem istaz Et obseruā
tes miserunt insidiatores qui se iustos simu
larent vt caperent eum in sermōe et traderēt
illum principatui et potestati presidis Et i
terrogauerunt illum dicentes . Magister
scimus quia recte dicis et doces et non acci
pis personam hominis . sed in veritate viā dei
doces Licet nos tributū dare cesari . an nō ?
Considerās aūt dolum illoz . dixit ad illos
Quid me temptatis ? Ostendite mihi dena
rium cuius habet imaginem et superscriptiōz
Respondentes dixerunt cesaris . Et ait illē
Reddite ergo que cesaris sunt cesari et q
dei sunt deo Et nō potuerunt verbum eius
reprehendere coram plebe. Et mirati i respō
so eius tacuerūt .

¶ Cirl · Decebat quidem principes iudeoz intelligē
tes qđ ipis parabola diceretur · a malo sic discedere
quasi de futuris instructos · sed hoc non considerāntes
occasionem suorum colligunt criminum · vnde dicē.

Et querebāt principes sacerdotum ⁊ scribe mittere in illum manus in illa hora. ¶Nec refrenant eos legis preceptum qđ dicit innocentem ⁊ iustum nō occidere sed compescuit eorum nefandum propositum plebis timor. Sequitur enim Et timuerunt populū Preferunt enim diuine reuerentie humanum timorem. que autem huius ꝓpositi fuerit occasio. subdit. Cognouerunt enim q̄ ad ipsos dixerit similitudinem istam. ¶Beda. Et ita querendo ipsum occidere. docebāt vera esse que in parabola dixerat. ipse enim ē heres cuius inuidiā necē dicebant esse vindicādam illi neq; colono q̄ dei filiū querebāt occidere. Hoc etiā quotidie genē i ecclia. Cum quilibet solo nōie frater eā quā nō diligit ecclastice fidei ac pacis vnitatē ꝓpter bonoꝝ multitudinē vel erubescit. vel timet impugnare. Et quia principes querentes dñm cōprehendere. qđ per se non poterāt. presidis māibo efficere temptabant. Unde sequitur Et obseruātes miserunt insidiatores qui se iustos simularent. ¶Cirillus Videbantur enim esse leues. erant autem graues. oblita dei dicentes Quis hic mihi qui abscondit consilium. Aderunt enim xp̄m olim saluatorem quasi hoiem cōmunem. vnde sequitur Ut caperent eum i sermone. ⁊ traderent eum principatui ⁊ potestati presidis. ¶Theo. Parauerūt aūt dño laqueos illaqueati sunt tamē i eis pedes eoꝝ. Audi nāq; astutiā Et interrogauerunt illū. dicentes. magister scimus quia recte dicis ⁊ doces. ¶Beda. Blāda ⁊ fraudulenta interrogatio illuc prouocat rūdentem ut magis deum q̄m cesarem timeat. Sequitur enim. Et non accipis personam hoīs. sed i ueritate viam dei doces. Et hoc dicunt ad hoc. ut dicat nō ēbere tributa soluī ut statim audientes ministri presidis. qui iuxta alios euāgelistas affuisse leguntur. seditiōes eū pera romanos audorē teneāt. vñ ꝑsequenter querunt. licet nobis tributum dari cesari an non. Erat enim in populo magna seditio. Dicentibus alīs pro securitate q̄ romani pro omnibus militabāt. debere tributa ꝓsolui Phariseis ǒtrariētibus. non debere populū dei qui decimas ⁊ primicias. humanis legibus subiacere.

¶Theo. Intendebāt ergo q̄ si diceret. oportere dari censum cesari. crimināreē a populo quasi fuitus subiugans gentem. Si vero prohiberet censum reddere. eum repsentarent ut sedmatici presidi. ipse vō laqueos eoꝝ effugie. Sequitur enim. Considerans autem dolum eorum. dixit ad eos Quid me temptatis. Ostendite mihi denarium cuius habet imaginem ⁊ suprscriptionem. ¶Ambro. Docet hoc loco dominus circūspectos nos in respondendo aduersus hereticos vel iudeos. esse debere. sicut alibi dicit. Estote astuti. sicut serpentes. ¶Beda Qui autem putant interrogationem saluatoris ignorātiam esse. discant ex presenti loco q̄ potuerit scire ihesus cuius imago esset in nūmo. sed interrogat. vt ad sermonē eorum competenter respondeat Sequitur enim Respondentes dixerunt cesaris. Non puerm̄ cesarē augustum. sed tiberium significant Omnes enim romani reges. a p̄o gaio cesare. cesares appellati sūt. ex eorum autem responsione. conuincitur dominus questionem soluit Sequit̄ em Et ait illis Reddite ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. ¶Theo Quasi diceret. vbis ēptatis. cui obedire. subiacetis cesaris iniuriē. suscepistis q̄ a⁹ sē Date ergo illi cē sus deo timorē. Non em exigit dus denariū. sed fidē. ¶Beda. Reddite etiam deo. que dei sunt decimas. scilicet primicias. oblationes ⁊ victimas. ¶Chrysō ⁊ attende q̄ non dixit Date sed reddite. debitum enim est. tuetur enim te princeps tuus ab hostibus. vitam tuā reddit trāquillam pro his ergo tenens ei in censu. Sed ⁊ hoc̄ꝑm qđ offers nūmisma. scilicet ab eo habes. Reddas ergo nūmisma regium regi. Deus etiam tibi tradidit intellectum ⁊ rationē. recti tuas hoc ei. non comparus bestijs. sed i omnibus rationabiliter procedens. ¶Ambro. tu ergo si vis non ēe obnoxius cesari. noli habere que mundi sunt. Si bene prius que cesaris sunt reddenda discernit. Frustra em potest quis esse dñi nisi prius renūciauerit mundo. Quā grauia vincula ꝓmittere deo ⁊ non soluere. maior est contractus fidei q̄m pecunie. ¶Origē. Habet autem locus iste aliquid misticū. Duę em sunt imagines i homīe. vna quā accepit a deo. altera inimici. Sicut em denarius habet imaginem imperatoris. ita di. sic q̄ facit opa tenebraꝝ istaꝝ portat imaginem eius cuius habet opa. Dicat ergo. Reddite ergo que sunt cesaris cesari. hoc est. abijcite terrenam imaginem ut possitis vobis imaginem celestem imponentes reddere que dei sunt deo. ut scilicet deum diligamus ex. q̄ vt moises dicit deus requirit a nobis. Postulat aūt a nobis. nō quia necessarium habet. ut ei aliquid donamus. sed vt postq̄m ei dederimus. hoc̄ꝑm nos in uitam in salutem. ¶Beda. Qui autem credere debuerant ad tantam sapientiam mirati sunt. q̄ calliditas eorum insidiandi non inuenisset locum. Unde sequit. ⁊ non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe. ⁊ mirati in responso eius tacuerunt. ¶Theo. Hoc enim erat q̄ precipue mendebant. meretrare eum coram populo. quod obtinere nequierunt ꝓter sapientissimam eius responsionem.

Accesserunt quidam saduceoꝝ qui negant esse resurrectionem Et interrogauerunt eum dicentes Magister moises scripsit nobis Si frater alicuius fuerit mortuus habens uxorez. ⁊ hic sine filijs fuerit ut accipiat eam frater eius uxorem ⁊ suscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant. ⁊ primus accepit uxorem ⁊ mortuꝰ ē sine filijs ⁊ sequens accepit illam ⁊ mortuus ē sine filio. ⁊ tercius accepit illam Similiter ⁊ omnes septem. ⁊ non reliquerunt semen ⁊ mortui sunt Nouissima aūt oīm mortua est ⁊ mulier In resurrectione ergo cui eorū erit uxor. siquidē septē habuerūt eā uxorē

Et ait illis ihesus Filij huius seculi nubūt ⁊ tradūtur ad nupcias Illi vero qui digni habebūtur seculo illo ⁊ resurrectione ex mortuis. neq nubūt neq ducūt vxores Neq enim angelis sunt ⁊ filij dei sunt cū sint filij resurrectionis Quia vero resurgāt mortui. ⁊ moises ostendit secus rubum sicut dicit dñm deū abrahā ⁊ deum ysaac ⁊ deum iacob Deus aūt non est mortuorū sed viuorū Omnes enī viuūt ei Respōdētes aūt quidā scribarū dixerūt Magister bene dixisti Et amplius non audebant eū quicq̄ interrogare ¶ Beda Due erant hereses in iudeis Una pharisea rum qui traditionum ⁊ obseruationū sibi iusticiam preferebant vnde ⁊ diuisi vocabanē a populo Alēa doctore qui mercēnarie iusti vendicantes sibi q̄d non erant Ihs ergo abeuntibi ad emptādū ac cubant vnde dr Accesserunt aūt quidā saduceorum qui negāt esse resurrectionē ¶ Orige. Saduceorū hereis nō solum resurrectionē mortuorū negat. sedetiā quia animā inuentre cum corpore Di ergo verbis illorum insidiantes eo tempore questionē proposue runt quos viderunt de resurrectione docere discipulos. vnde seqē Et interroga. eū dicentes magister scripsit nobis moises. Si frater alicuius mortuus fuerit habens vxorem ⁊ hic sine filijs fuerit ut accipiat eam frater eius i vxorē ⁊ suscitet semen fratri suo. ¶ Ambro. Secundum legis literā nubere cogit etiā mortuo. ne defundi semen exciret frater. Spūs aūt magister ē castitatis ¶ Tho. Saducei autem fragili fundamentū substituentes nō credebant resurrectionis sermonē. Opinantes enī carnalem esse futurum vitam resurrectione mendo fallebantur. ⁊ ideo tanq̄ impossibile calumniātes dogma resurrectiōis fingunt hāc narrationē dicentes Septem ergo fratres erāt. ⁊ primus accepit vxorem ⁊ mortuus est sine filijs Et secūs accepit illā. ⁊ mortuus est sine filijs Et tertius accepit illam similiter ⁊ oēs septem ⁊ non reliquerunt semen ⁊ mortui sūt Nouissima aūt oīm mortua ē ⁊ mulier ¶ Beda Hanc fabulam confingunt que diuinam arguat eos qui resurrectionem asserūt mortuorū. turpitudinē ergo fabule opponunt. ut resurrectionis denegent veritatem. Quā subdunt In resurrectione ergo cuius eorum erit vxor. siquidem septem habuerunt eā vxorem. ¶ Ambro. Mistice hec mulier synagoga ē que septē viros habuit. sicut dr sammaritana q̄nq̄ viros habuit. quia sammaritana oīm quinq̄ libros moisi. Synagoga septem sequē principaliter ⁊ de nullo gētium suam hereditarie potestatis semen accepit vnde parum cū uiris suis i resurrectōe habere nō potuit. quia spirituale p̄ceptum sm sensum carnis i uerte Non enim frater carnalis aliq̄s denunciatus est qui semen fratris suscitare defuncti. Sed ille de mortuis populo iudeorū sapientiā sibi diuini cultus adscisceret i vxorē atq̄ ex ea semē in apostolis susciperet qui quasi defunctorū reliquie iudeorū informes adhuc in synagoge vtero derelicti sm electionē grē reseruari noui seminis admixtione meruerūt ¶ Hie. Siue septem hi fratres reprobis congruunt. qui p totam huius seculi vitam que septem diebus volui tur a bonis operibus steriles existunt. quibus viriliter morte p̄rupta ad vitam ⁊ ipa mundana conuersatio quasi vxor i secunda trāsibit ¶ Theo. Dominus aūt ostendens i resurrectōne nō esse futurā conūsationē carnalem. eorū dogma euulsit. simul cū fragili fūdamento. vnde sequē Et ait illis ihs Filij huius seculi nubunt ⁊ tradunē ad nuptias. ¶ Aug. de q̄. euā. q̄a cōnubia p̄ter filios filij p̄ter successionē successio p̄ter mortem. vbi ergo mors nō est neq̄ connubia vnde sequē Illi vero qui digni habebunē seculo illo ⁊ resurrectione ex mortuis. neq nubūt neq ducūt vxores Neq enī vltra mori poterunt ¶ Beda Q. S nō ita intelligendū ē quasi soli digni vel resurrecturi vel sine nuptijs futuri sint. sed omnes etiaz peccatores resurrecturi ⁊ absq̄ nuptijs sunt in seculo illo mansuri Dns aūt vt ad resurrectionis gloriam iquirendam aios inuitaret de electis tantum voluit facere sermonē ¶ Aug. de que. euā. Sicut aūt nūc sm hoc noster decedētibus ⁊ succedentibus sillabis pagiē atq̄ p ficitur. ita ⁊ ipi homines quoq̄ sm hoc ē. decedendo ⁊ succedendo peragunt atq̄ ptexiunt. ordinē huius seculi qui tempozali rerū pulcritudine contexitē In illa aūt vita q̄ verbum dei quo fruemur. nulla decessione atq̄ successione sillabaz̄ complet. Sed oīa que hz sēp manēdo simul habet. ita participes eius quibus ipm solum erit vita. neq̄ moriēdo decedent. neq̄ nascendo succedent. sicut nunc ē i angelis. vnde sequē Equales enim angelis sunt ¶ Cirl. Sicut enī multitudo angelorū prima quidē ē non aūt p̄pagata per generationē. sī ex creatione consistens. Ita ⁊ hic q̄ resurgunt. nō ē opus vltra nuptijs. vnde sequē Et filij dei sunt. cum sint filij resurrectionis ¶ Thro. Q. d. quia deus ē qui opaē in resurrectione mendo dicunē dei filij qui p resurrectionē regenerane Nō enī aliquid carnale i resurgentiū generatione cōspiatur nō coitus. nō materie. non partus ¶ Beda. vt equales angelis ⁊ filij sint dei. quia gloria resurrectionis innouati sine vllo mortis metu sine vlla labe corruptionis. sine vllo vetustatis actu perpetua dei visione fruūtur ¶ Orig. Sed qua dñō i matheo dicat. q̄d hic pretermittē errans. nescientes scripturas p̄pone questionem vbi scriptum sit. neq̄ nubent neq̄ nubentur Quātum enī ergo estimo. neq̄ i vetere. neq̄ i nouo testamēto quicq̄ tale repiē Sed oīs eoz error de scripture lectione quā nō intelligūt subrepsit Dicē enim i esaia Electi mei bibent. ⁊ putāt hec ⁊ similia futura esse i resurrectione Paulus aūt omnes has benedictiones spiritaliter interpretans ⁊ sciens nō esse carnales ad ephesios dicit. Benedixit nos i omni benedictione spirituali ¶ Tho. vt dominus rationis suprapositę scripture testimoniū addit subdens Quia vero resurgant mortui ⁊ moises oīdicit secus rubum sicut dicat dñm deum abrahā ⁊ deū isaac ⁊ deum iacob Q. d. si semel redierūt in nihilū patriarche ne viuerent apud deum in spe resurrectionis non dixisset ego sū sed fueram. Consuetumus

em̄ de rebo corruptis ⁊ pternis dicere. Erā dñs illi us rei. ¶Nunc vo qm̄ dixit ego sum. oñdit ꝙ vnien cū est de⁹ ⁊ dñs. Et hoc ē quod subdit. De⁹ autez non est mortuoꝝ ſ; viuoꝝ omnes em̄ viuunt ei. quā uis em̄ examines sint. viuunt em̄ apud deum in spe resurgendi. ¶Be. Vel ꝝ dicat ut cū ꝓbauerit am mas pmanere p⁹ mortem. qꝫ saducei negabant eōse quens merodiceret ⁊ corpoꝝ resurrectio que cum aiabus bona mala ve gesserūt. Est aūt vera vita. qua iusti deo viuūt edam qn̄ corpore morunt̄. No ꝟparandam aūt rsurrectionis vitatem. mlto maiestioribo exemplis ex ꝓphetis vt valuit. sed saducei quinq; em̄ libros moſi recipiebant ꝓphetaꝝ vatici nia respuentes. ¶Cnf. Sicut aūt sancti cōmunem orbis dñm sibi appropriant nō deregātes ei⁹ dñio ſ; ꝓprium affectum pandentes. sm̄ moſē amantiū q nō patiunt̄ cū multas diligere. ſ; volunt p̄apuaz ⁊ spe ciale quandā dilectionē exp̄mere Sic ⁊ de⁹ specia liter se hoꝝ deum dicebat. nō coartando suū dñm. ſ; ampliando. ¶Nō em̄ sic mulrtudo subditoꝝ sic̄ vir tus amfulandū pandit eius dñm vnde non sic gau det dia de⁹ celi ⁊ terre sic̄ cū dr. De⁹ abraham. de⁹ ysaac ⁊ de⁹ iacob. Et apud mortales q̄dem a domis denoīantur famuli. Diam⁹ em̄ villicus talis ducis. Econtrario aūt deus dicit̄ abrahe. ¶Theo. Confu tatis aūt saducis fauent ibu scribe tmq; saduceoꝝ oppositi. Unde seq̄tur. Respōdentes aūt q̄dam scri barum dixerunt. mgr̄ benedixisti. ¶Beda. Et q̄a in sermombo cōfutati sunt vltra nō mēzogant. vñ sequit̄. Et ampli⁹ non audebant eū quicq; ineroga re. Sed cōprehensū romane tradunt potestati. Ex quo mlligim⁹ venena mudie posse q̄d ē superan seo difficile conquiescere.

¶Dixit autem ad illos. Quomō dicunt xp̄m filium dauid esse Et ipse dauid dicit i libro psalmoz̄ Dixit domm̄ domino meo sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuoꝝ. dauid ergo do minū eū vocat ⁊ quomō filius ei⁹ est?

¶Theo. Quānis dominus ad passionē erat ieturus in breui p̄dicat ꝓpriam deitatē nec hoc tñ i caute aut arroganter. ſ; modeste querit. vnde dr. Dixit aūt ad illos Quomō dicunt xp̄m filiuz dauid esse. ¶Amb. Non reprehendunt̄ hoc loco quia dauid filium confi tentur. q⁹ ⁊ cecus ille dauid filium pclamando meruit lamentem ⁊ pueri dicentes. O sanna filio dauid. pre celse predicacōis gr̄az deo deferebant. ſ; reprehen duntur quia non credunt filiū dei. Unde subdit. Et ipse dauid dicit in libro psalmorum. Dixit dñs dño meo Et p̄ dñs ⁊ filius domin⁹ ſ; non duo domini. ſ; vn⁹ est dñs. quia pater in filio ⁊ filius in p̄re Ipe ad dextram p̄ris sedet q̄a patri cōsors nulli sedus est. Sequit̄ em̄. Sede a dextris meis nec p̄fertur q̄ ad dexterā ſ; ⁊ nec iniuriam patit̄ q admittit̄ gradū nō quem̄ dignitatis vbi pleitudo est diuinitatis. ¶Au de symbolo Sessione aūt ista nō accipiam⁹ humanis mēbris positū tmq; p̄ sedet i sinistra ⁊ filius sedeat ad dexterā ſ; ipam dexterā intelligimus p̄tatem quā accepit ille homo susceptus a deo vt veniat iudicatꝝ qui p̄mo venerat iudicandus. ¶Cirl. Et q̄ sedet ad dextram p̄ris supnā a⁹ gr̄az probat. Ni quoꝝ est thronus equalis ⁊ maiestas Sessio vo i deo significat regnum ⁊ oim p̄tatē Sedet ergo a dextris dei p̄ris q̄a vbū ex paēna substantia a ꝓdiēs sacū casu dini nam nō exuit dignitatem. ¶Theo. Manifestat ergo q̄ adūsan⁹ p̄ris nō ē ſ; secū sedeat cū p̄re repug net aduersarijs eius Sequit̄ em̄ donec ponaz inimi cos tuos scabellum pedum tuorum. ¶Ambrosi⁹. q⁹ ⁊ deum xp̄m ⁊ hominem esse credam⁹ cui a patre subiciuntur inimici. nō per infirmitatem potestatis sue sed p vnitatem nature quia m altero alter opat nam ⁊ filius subiecit inimicos patri qua patrem cla rificat sup terram. ¶Theo. Quoniam ergo ipe ⁊ mo ta dubitatione simul illos colligere quid sequitur. Dns subdit Dauid ergo dñm illū vocat. ⁊ quo filius est eius. ¶Cnf. Dauid q̄dem pater est xp̄i ⁊ seruus hoc q̄dem secundum carnē illud secundum spiritum. ¶Cirl. Et nos ergo nouas pbanseis qui nec vez dei filium. neq; deum esse fateneur natum ex sacra virgine. Sed diuidunt vnum filiū in duos talem obiciemus questionē quo pacto filius dauid domin⁹ ei⁹ est. Et non humano dominio ſ; diuino.

¶Audiente aūt omni populo dixit discipulis suis. Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis. ⁊ amant salutationes i foro. ⁊ primas cathedras in sinagogis. ⁊ p̄mos discubitus in conuiuijs. qui deuorāt domus viduarum simulantes longam oratio nem. Hi accipient maiorem damnatōez

¶Cnf. Nihil aūt ē fort⁹ q̄ ex ꝓprijs disputare Hoc em̄ ē ⁊ ipsis rebo validi⁹. ipā xp̄o facere mi racula conradicebant mulcientes cum vero allega uit ꝓphām tacuerunt qua nō habebant quid dice rent. Eis autem tacentibo cōtra eos inuehitur. vñ dicitur. Audiente autem omi populo dixit discipu lis suis. ¶Theoph. Quia enim eos ab his deūces mittebat merito monet. non esse eis inimicandū pha riseorum ambitionem Unde sequit̄ Attendite a scri bis qui volunt ambulare in stolis. ¶Beda Id est cultioribus ꝟestimentis indutis ad publicū procedi re. In quo mter cetera duces peccasse discribitur.

¶Cirl. Passiones autem erant scribarum. amor glorie inanis ⁊ lucri. vt igitur tam pessima crimina euitarent discipuli cōmonet eos subdens. Et amāt salutationes in foro. ¶Theoph. Quod est a blandi entibus venenatum opinionem fame Vt agunt hoc causa congregande pecunie Sequitur Et primas cathedras in sinagogis. ⁊ p̄mos discubitus in cōui uijs. ¶Beda Non p̄mos sedere vel discumbere vetat eos quibus hoc officij ordine competit sed eos qui hꝫ indebite amant. docet esse cauendos. animum vel gradum redarguens. q̄ius ⁊ hec culpa non ca reat si idem i foro libenter velint interesse qui in sina goga magistri desiderant appellari. Duplici autem

Duplici aũt ratione a uane glorie cupidine attendere uidemur· ne uel eorum simulatione ducamur esti mantes bona esse que facimus Uel emulatione iflammemur frustra gaudentes i bonis laudari que simus Non solum aũt laudes ab hominibus· sed & peccatis querimus Sequit· n· Qui deuorãt domos uidue simulantes longã oratiõne Iustos eĩm & magnos apud deum se simulãtes ab infirmis & peccatorum suoꝝ sciencia turbatos quasi patronũ pro eis i habito futuꝝ· pecunias acapere non dubitãt ¶ Chrs Ingurgitantes etiam se uiduarum pauptatem ac bruant non qualitercũq; cõmedentes· sed deuorantes & ad prauitatem ofone ventris qđ grauiori pẽa facit obnoxios Unde sequit· Hi acapient maiorẽ damnationẽ ¶ Theo· Quia nõsolum mala faciunt· sꝫ & ouationes prendunt· & uirtutem faciunt prauitatis emulationem· Uiduas etiã depauperant quarum oportebat misereri· dum ob sui pitiam eas cogunt exponere ¶ Beda Uel quia laudes ab hoĩb & pecunias querunt· maiori damnatione plectunt

Ca. xxi.

Respiciens autem uidit· eos qui mittebant munera sua in gazophilatium diuites Uidit autẽ & quãdam uiduaꝫ paupculam mittentem era minuta duo Et dixit Uere dico uobis· qa uidua hec paup plusq; oẽs misit· Nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt i munera dei· hec aũt ex eo quod deficiẽs omnem uictum suum quẽ hũit misit· Theo· Postq; dñs redarguit scribaꝝ auaritiã qui domos uiduaꝝ deuorabant· cõmendat uidue elemosinam uel cõ Respiciẽs aũt uidit eos qui mittebãt munera sua i gazophilatiũ diuites ¶ Beda· Quia sermone greco philaxe seruare dicit & gaza lingua persica diuitie uocant· gazophilaciũ locus appellat· ubi res quo diuite seruãt· Erat aũt arca foramen hũs operis posita iuxta altare ad dexteram ingredientibꝫ domum dñi· In quã mittebant sacerdotes q custodiebãt oblata omnẽ pecuniã que deferebat ad templũ dñi· Dominus aũt sicut operantes i domo sua diligenter· ita & dona fideliũ respicit· & quẽ dignũ uidet· laudat quẽ reprobũ damnat· unde sequit Uidit aũt & quãdam uiduã paupculam mittentem era minuta duo· ¶ Aug· Duos obolos offerebat quos cum sudoribus ad egestum uictum acquisierat· Dei que quotidie p alienã pacis suffragia deo donat ostendens & suam paupertatem fructiferã· unde & alios & iusta censu re roborat a deo· unde sequit Et ait illis Uere dico uobis· qua uidua hec paup plusq; omnes misit· ¶ Beda· Acceptabile eĩm ẽ deo quicqd bono aĩo obtulimus· qui eos & non substantã i pensat· nec pecudes quas cum i eius sacrificio· sꝫ ex quãto proferatur· unde sequit Nã omnes hi ex abundãti sibi miserunt dei hec aũt ex eo qđ illi deest· omnẽ uictũ suũ quẽ habuit· misit· ¶ Aug· Non eĩm paucitatem oblationis aũt copiã affectus metitur ẽ deus Non ẽ elemosina ex pluribꝰ pauca impendere· sꝫ illud uidue que totã sui substantiã Qđ si nequis tantum offerre sicut & uidua· offer saltem horum supfluum·

¶ Beda Mistice aũt diuites qui in gazophilatium munera mittebãt· significant iudeos de iusticia legis elatos· uidua paup ecclesie simplicitatem que paupcula uocat· quia uel superbie spiritum uel peccata tãq; mundi diuitias abiecit Uidua uo quia uir eius pro ea mortem pertulit· Duo m gazophilatiũ duo era minuta mittit· quia i conspectu dei apud quẽ nostri operis oblationes seruant· munera sua defert· siue di lectionẽ dei & proximi· siue fidei & orationis· que cunctis supbis iudeis opibus prestant Exabundãtia eĩm i munera dei immittit iudei· quia de iusticia sua psumũt· ecclesia aũt omnẽ victum suũ mittit· quia omne qđ uiuit· dei esse muneris intelligit ¶ Theo· Uel uidua potest intelligi quelibet aĩa orbata quasi primo uiro pristia lege· & non digna copule uerbi dei que loco arreo offert deo fidem & sciẽciã bonaꝝ & plus uidetur offerre diuitibꝰ i sermone & supfluẽtibus moralibꝰ gentilium uirtutibꝰ·

¶ Et quibusdã dicentibus de templo q lapidibus bonis & donis exornatus eẽt· dixit hec que uidetis ueniunt dies in quibus nõ relinquetur lapis super lapidem qui nõ destruatur Interrogauerunt aũt illum dicẽtes Preceptor quãdo hec erunt Et quod signum cum fieri incipient qui dixit Uidete ne seducamini· Multi enim uenient in nomine meo dicentes quia ego sum & tempus appropinquabit Nolite ergo ire post illos·

¶ Euseb· Ad spectãda forent que ponebant ad tẽpli structuram manifestant historie & hucusq; qdaꝫ cõseruant reliquie quibꝰ pãpinẽ· que dudum erãt fabricaꝝ uestigia Sed dñs mirantibꝰ tẽpli fabricas promulgauit q ĩ eo lapis sup lapidem nõ maneret Dicit eĩm Et quibusdam dicentibꝰ de templo q lapidibus bonis & donis exornatũ esset· dixit Hec que uidetis· uenient dies In quib non relinquet lapis sup lapidem· qui non destruat· Decebat eĩm locum illum pter cultorum audaciã ommimodã desolationẽ pati ¶ Beda Diuina etiam dispensatio pcurauit ut ciuitas ipa & templum subuerteret ne quis forte ad huc paruulus i fide uidens illa cõsistaret· dũ sacrificiorum ritum attonitus stupet· ra petat ineuitu·

¶ Ambro· Uerum igit dictũ est de templo manufacto q esset subuerendũ Nihil eĩm ẽ manufactũ qđ nõ aut uetustas conficiat· aut uis subruat· aut igne exurat· tamẽ est & aliud templũ· scꝫ synagoga· cuius structura uetus ecclesia surgente dissoluit· Est etiã templũ i unoquoq; qđ deficiẽte fide labit· & maxime sub falso xpi nomẽ obtendat· q meliorẽ expugnet affectũ· ¶ Cyrl· Sequaq; aũt discipuli aduertẽs uim dictorum· sed arbitrabant de consummatione seculi dictum esse· & ideo querebant quo tempore deberent accidere· unde sequit Interrogauerũt aũt illũ dicẽtes Preceptor qñ hec erunt· & qđ signum cum fieri incipient ¶ Ambro· Matheus terciam interrogatiõ

addidit vt ⁊ templi ꝑa destruendi·⁊ signum aduē
tus ⁊ consūmatio seculi a discipulis quereꝛeꝫ Jnē
rogatus aūt dñs qñ templi futura esset destructio
⁊ qđ signum esset eius aduētus De signis docet de
tempoꝛe non curat īmorādum·Seqꝫ enī Qui dixit
videte me seducami¶ Actā·Oū enī sint nobis a deo
chanſmata ⁊ dogmata que sunt sup hoīem tradita
scilicet celestis conuersatiōis forma·virtus contra
demones·⁊ adoptio ⁊ nouda pris ⁊ verbi ⁊ spūs
sancti donū·Aduersarius noster diabol⁹ arcuit·que
rens nos subripe insita semīa verbi Dñs ergo eāqꝫ
sua preciosa dona ī nobis sua documenta cōcludens
monet·ne seducamur·Magnum aūt qđam donum
tribuit nobis dei verbuꝫ vt nō solum ex aparentib⁹
nō decipiamur·sed etiā si qua latentia sint·diiudicem⁹
per spūs grām Cum enī sit odiosus diabolus inuen
eoꝛ malicie·hoc qđ ipe ē occultat Nomē vero cuiꝰ
dis cupitum simulat callide·puta si quis subiꝯere si
bi uelens filios alienos parentib⁹ absentib⁹ fingat eo
rum vultus·⁊ filios desideratos seducat·Ergo in
vnaquaq; hereſum diabolus figuratus dicat· Ego
sum xp̄s ⁊ apud me ueritas ē· Dnō sequiē· Multi
enī venīēt ī noīe meo dicentes·quia ego sum ⁊ tē
pus appropinquabit¶ Luc·Ante suū enī descēsum
de celo p̄uenient aliqui quibus accēdere nō oportet
Voluit enī vnigenitū verbum dei cū venīe vt mūdū
saluaret latere ut crucem susti̇eret pro nobis Sed
secundus eius aduentus nō erit clanculo vt ante·sꝫ
terribilis ⁊ manifestus·descendet enī ī gl̄ia dei p̄ris
mistrātib⁹ angelis ut mundū in iustitia iudicet·vnđ
cōcludit·¶Nolite ergo ire post illos¶ Titus·vt Fo
situan nō dicat pseudo xp̄s añ cōsūmationē venīētes·
sꝫ eos q̄ fuere tempoꝛe aplorū¶ Beda·multa enī im
minēte iherosolimoꝝ excidio principes extitere qui
se dicerēt esse xp̄os·tempusq; libertatis a p̄pīqre
Multi etiā ī eccl̄ia hereſiarche diem dñi mistare pre
dicarunt·quos aplus ad thessal damnat·multi etiaꝫ
ī noīe xp̄i venere antexp̄i·quoꝝ primus ē simō ma
gnus cui dicebāt·hic ē virtus dei que vocaē magna

¶Cū aūt audieritis p̄lia ⁊ seditiōes nolite
terreri. oportꝫ p̄mū hec fieri sꝫ nōdū statī fi
nis·tūc dicebat illꝭ Surget gēs ō gētem ⁊
regnū aduſus regnū ⁊ terremotus magni
erūt p̄ loca et pestilētie ⁊ fames terroresq;
de celo ⁊ signa magna erunt.

¶Grego·ī omel·Dentur mundi precurrētia ma
la denunciat dñs·vt eo minus p̄turbent venientia·
q̄ fuerint p̄scita Odi⁹ enī iacula fenūt q̄ p̄uidēē Vñ
dicit Cū aūt audi·prelia ⁊ sedi·nolite terreri bella
ad hostes p̄tinent·seditiones ad ciues · vt ergo nos
udicet exterius internusq; turbari·aliud nos facē
ab hostibus·aliud a fratrib⁹ perpeti·¶Ambr·verbo
rum aūt celestium nulli magis q̄ nos testes sumus·
quos mundi finis inuenit quāta prelia ⁊ quas opim
iones accepimus p̄liox¶Gre·ī omel·Sed his ma
lis p̄uenientib⁹ ꝺa nō statim finis sequaē·adungiē·
Oportet hec primū fieri·ꝛc· Dicia·n·tribulatio mul
tas tribulationib⁹ p̄uenīē·ꝺa multa debent mala p̄cur
rere·vt̄ malū valeant finis fine nūciare· vnđ sequi

tūc dicē·illꝭ Surgens ꝺ gen·⁊ re·aduer· re·Quia
necesse ē ut alia ex celo·alia ex terra·alia ab elemen
tis·alia ab hoīb⁹ patiamur·hic ergo signaē p̄turbe
hoīm Sequiē Et terre·magni erūt p̄ loca· ecce re
spectus ire desup¶Luc·Terremotus enī q̄q; ire
signum ē illā ⁊ quādo crucifixeus ē dñs· loca ē ter
ra Q̄q; vō prouisionis idiciū·sicut ozambo aplis
cōmotus ē locus ī quo erāt congregati Sequiē Et
pestilentie¶Greg·ī omel·Ecce iequitates corpoꝝ
⁊ fames ecce sterelitas terre·terroresq; de celo ⁊ si
gna magna erunt·ecce inequalitas aeris· qđ ad eas
tempestates referendū ē·que nequaq; ordinē tempo
rum suāt Que enī ordinate venīē signa non sunt·
Omnia aūt que ad vsū nre accepim⁹ ad vsū puere
mus culpe Sed cūcta que ad vsum prauitatis iflex
imus·ad vsū nobis vertūē vtilitatis¶Amb·Occidit
ergo seculi p̄cedūt queda egritudines mūdi·ſ·fames
pestilentia ⁊ p̄secutio·¶Chro·quidā aūt hoc nō so
lum ī cōsūmatione fuēa sꝫ ⁊ tpe capitōis iherusalē
fuisse impleta voluerūt Auctore nāq; pacis tempo
merito ī eis seditiones ⁊ bella locū habuerūt Et bel
lis aūt pestis ⁊ fames cōsequiē·hec ꝺem aere corrup
tibus ifecto illa incutis manētib⁹ arcus· Deo ⁊ nos
plus intolerabiles erūnas euenisse reatus generis
mē ⁊ tempoze claudij cesaris fames iualuit vt i actī
bus legitur ⁊ plurima terribilia contigerūt capto
nem iherusalem inicia vt iosephus narrat¶Cas
Dicit aūt q̄ nō statim finis ciuitatis euenīe· ut scili
cet iherosolima capiaē·sꝫ post p̄lia mitta¶Leo Ad
monenē etiā apli ne terreamē his precurrentib⁹· ne
iherusalimā inde q̄ deseraē· Potest aūt regnum cō
tra regnū ⁊ pestilentia eoꝝ quoꝝ fmo serpit ut cā
cer·⁊ fames audiendi verbi dei ⁊ cōmotio· vniuerse
terre·⁊ a vera fide sepatio etiā ī hereticis intelligi q̄
contra semuicē dimicātes ecclesie victoriā faciunt
¶Amb·Sūt aē ⁊ alia bella q̄ vir fustinet xp̄ianus
diuersaq; p̄lia cupiditatū studioſiq; oſſic⁹· ex his
ec grauiores sūt domestica hostes q̄ extranei·

¶Sz añ hec oīa inicient vobis mān̄ suas ⁊
p̄sequent·tradentes ī synagogas et custodi
as trahētes ad reges et p̄sides ꝓpter nom̄
meū·otiget aūt vobis ī testimoniū Ponite er
go ī coꝛdib⁹ vr̄is nō p̄meditari quēadmodū
rndeatis Ego enī dabo vobis os et sapiam
cui nō poterūt resistere et ōdicere oēs adꝛ
sarij vr̄i Trademi aūt a pentib⁹ ⁊ frib⁹ et
cognatis et amicis et morte afficiēt ex vo
bis et eritis odio oīb⁹ ꝓpter nomē meū Et
capillus de capite vr̄o nō pibit Jn patien
tia vr̄a possidebitis aīas vr̄as.

¶Greg·ī omel·ꝺa cūcta q̄ p̄dicta sūt nō de iustitia
fenētis fiūt sꝫ de merito mūdi patiēs facta paruen
hoīm p̄nūciaē·cū dr Sz añ hec oīa inicient vob⁹ ma
nus·⁊ p̄se·tradē·ī synas·⁊ custo·tra·ad reges ⁊ p̄si·
ꝓpē nomē meū·Ac si dicat· Prius cordia hominum
⁊ post elementa turbabuntur· vt cum rerum ordo
confunditur Ex qua tribulatione veniat demōstret

Nam ḡuis finis mundi ex ipso suo ordine pendeat
gentibus tamen quoscḡ inueniens q̄ digne ruinis
suis oppriment̄ monstrat. Cirill. Vel hoc dicit
quia prius ḡ a romanis Hierusalē caperet̄ passi per
iudeos a iudeis discipuli incarcerati sunt & p̄nati
postea. missus est paulus rom̄ ad cesarem asti
ante festo & agrippe sequit̄. Continget aūt vobis i
testimoniū Greg. in martiriū id ē i martiriū glorią
Greg. in bo. Vel in testimoniū videlicet eoꝝ q̄a
vos ḡsequendo mortes i ferunt aut videndo nō imi
tant ut nō puersi sine excusatione peāt. Unde electi
exemplū capiunt ut viuant. sed audistis cor terroris
& turbam poterāt auditoꝝ corda. Dñi ad eoꝝ cōso
lationem subdit. Ponite ergo i cordibus vestris nō
premeditari quēadmodū respondeatis. Theo. Quia
enim ibi ore erant ignis hoc est dominus dicit ne con
turbemini reddituri sapientibus rationem. Et cau
sam subdit. Ego enī dabo vobis os & sapientiā cui n̄
poterunt resistere & gaincere omnes aduersarij vestri
Quasi dicatur a me sortiemini facundiā & sapien
am et nec oēs aduersarij vr̄i simul vnū conuenient
illi valeāt vobis nec i sapia & iudicio eloquentiū n̄
i loquētiū & mōis lepore. Sepe ei multa sapiāt q̄dē
sed minime. sed cū sint ꝓuocabiles adeurbationē eo
cum confundunt cū tempus fuerit ꝓmouendi. nō aūt
talis fuerunt apostoli sed verumḡ gracioſi fuerūt
Greg. in bo. Ac si dīs suis dicat nolite ēsse vos
ad hoc ad accedite ego ꝑbeo vos verba edita si
ego sum qui loquor. Ambro. Alibi aūt christus i di
scipulis alibi pat̄ alibi ꝑus loquit̄ ꝑius nō discordāt
dū sibi congruit quod vnus loquit̄ tres loquūtur q̄
nec vna trinitatis. Theo. Dia aūt dictis & ꝓpul
so timore subdit & aliud quodā necessariū
quo eoꝝ animos poterat cōmouere ne subito irru
ens contristaret. Sequitur eīm Trademi aūt a pen
tibus & fratribus & cognatis & morte affidēt ex vo
bis. Ore. In bo. Plus in nobis ea timēda sevi
unt que ab illis putamur de quoꝝ metu presumeba
mus quasi damno corporis mala nos cruciāt amis
sa cruciabunt. Ore. m. Consideremus autē statū qui
tunc tempoꝝ erat omnibus suspectis admodū diui
sis inter cognationes inuicem disgregate p culeus
& filius gentilis ꝑdidit fiebat pentū fiebāt & i fil
ium qui crediderat pater infidelitate obstinatus accu
sans fiebat omnia etas erat expetita p̄sequentibus fi
dem. Nec mulieribus succurrebat naturalis sexus fra
gilitas. Theo. Dia aūt dictis & de odio subiungit
quod ab oibus patiendum. Sequit̄ eīm Et eritis odio
omnibus ꝓter nomē meū. Ore. in bo. Sed q̄ du
ra sunt que ꝓdicuntur ō afflictione mortis. ꝓtin⁹ q̄
solatio subdit de gaudio resurrectionis cū dicit. Et
capillus de capite vr̄o n̄ peribit. Quasi diceret mar
tiribus suis cur timetis ne periat quod maxime dolet
quando & illud i vobis perire non pōt. q̄ maxime non
dolet. Beda. Vel aliter Capillus de capite discipu
lorum dominus non gibit q̄ non solum fortia facta vt
hostia sancta ꝙ deo & tenuissima cogitatio digna merce
de remunerabit. Ore. v. mozalium. Qui autem patientiā
in aduersis habet inde contra aduersa oia fortes efficit
se sibi & seipm vincendo dominat. Dñi sequit. In
patientia vestra possidebitis animas vras. Quid ei
est animas possidere. nisi ꝑfecte i oībus viuere. cui
usq; mentis motibus q̄si ex arce virtutis dominari.
Greg. in bo. Per patientiā igit̄ animas nostras pos
sidemus quia dum nobismetipsis dominari discimus
hoc ipm̄ meipsimus possidere q̄ sumus. Porro aūt
possessio aīe in virtute patiente ponit̄. quia radix
oīum custosq; virtutū patientia ē. Patientia vero ē
aliena mala equanimit̄ perpeti contra eum quoq; qui
mala irrogat nullo dolore morderi.

Cum aūt videritis circūdari ab exercitu
Hierusalem tūc scitote quia appropiauit
desolatio eius. Tunc qui in iudea sunt fu
giant in montes & qui i medio eius sūt dis
cedant. & qui in regionibus non intrent in eā
quia dies ultionis hi sūt. vt impleant̄ oīa
que scripta sunt. Ve autem pregnantibus &
nutrientibus in illis diebus. Erit enim pres
sura magna super terrā & ira populo huic
& cadent in ore gladij & captiui ducentur i
omnes gentes. Et hierusalem calcabit̄ gen
tibus donec impleantur tempora nationū.
Beda. Hactenus ea que per. xl. annos nec dū fine
aduenire futura erat dicta sunt. hinc ipse finis deso
lationis que a romano exercitu facta ē dīs vbis ex
ponit̄ cum dicitur. Cū autem videritis circūdari ab
exercitu irrm tūc scitote. q̄ appropiauit desolatio ei⁹.
Eusebi. Desolationis hierusalē vocat non amplius eā
a suis nec fm ritū legalē ꝓstitui ita q̄ nulli⁹ expectet
p⁹fectā obsidionē & desolationis aliā innouationis fieri sicut
accidit tempore regis persarum & illustris Antiochi
& iterū tempore pompeij. Au. ad hesitū. Hoc aūt
domini verba theo Lucas hoc loco cōmemorauit. vt
ostendat tunc factā fuisse abominationē desolationis
que a daniele predicta est de qua Machabeus & Mar
cus locuti sūt quādo expugnata ē irrm. Ambr. Ju
dei ei putauerūt abolitionē desolationis tūc factā eo q̄
capt⁹ poza i templo iecerē illudentes romāi iudaice ri
tū obseruātes. Euse. Dīs aūt futurā i ciuitate pre
uidens famem monebat discipulos ne in futura ob
sidione i ciuitatem cōfugerent tamḡ ad locum eu
tem & a deo protectum seo magis inde discederēt &
ad montes confugerēt. vnde sequitur. Tunc qui in
iudea sunt fugiant in montes. Beda. Ecclesiastica
narrat hystoria cunctos qui i iudea erant xp̄ianos
imminente iherosolimoꝝ excidio commonitos a dīno
loco discessisse & transiordanē habitasse in ciuitate
quadam pella nomine donec desolatio iudee complere
tur. Au. ad he. pro hoc aūt matheꝰ & marcꝰ dixe
runt. Et q̄ supra dictū est non descendat i domum
addidit aūt nec introeat vt tollat aliquod de domo ꝓ
quo lucas subdit & qui in medio eius sunt discedāt
Beda. Sed quō ab exercitu ciuitate iā circūdata
qui in medio eius sūt discedent nisi forte q̄ ꝓmi⁹
sit tunc non ad ipsum tēpus obsidionis referat̄ sed
ad ꝓximū ante obsidionē tempus. cū se ꝓmū miles
romanꝰ ꝓ galilee ut samarie fines cepisset diffūdere

¶ Aug. ad hesicium Pro eo autem q̄ marthe⁹ & mar cus posuerunt Et qui in agro erit non reuertatur retro tollere vestimentum suū. apertius iste subdit Et qui ī regionibus nō merent in eam. quia dies vl tionis hi sunt. vt impleantur omnia que scripta sūt ¶ Beda. Dies aūt vltionis hi sunt dies videlicet do mmici sanguinis vltionē petentes ¶ Aug ad hesiciū Deinde similiter lucas p̄sequit sicut & alij duo. veh aūt pregnātibo & nutrientibo ī illis diebs Et sic ergo lucas patefecit. qđ poterat esse incertum scilicet io qđ dictum ē de abominatione desolationis nō ad seculi finē. sz ad expugnationē iherusalē pertinere ¶ Beda. Dicit ergo Veh pregnātibo p̄te captiuitate & nu trientibus. siue māmantibo ut quidā interpretāt qua rum vel ventri vel manus filiox̄ sarcina p̄gravante fuge necessitatem nō mīmū impediūt ¶ Theoph. Quidā vero dicūt dīm p̄ hoc significare filiox̄ esu quē & iosephus narrat ¶ Cris. Deinde p̄dictox̄ assi gnat causam dicēs Erit em̄ p̄ressura magna super terram. & ira populo huic. Talia em̄ mala eos occu pauerunt vt nulla deinceps erumna possit eox̄ cala mitatibo adequare. ut iosephus narrawit ¶ Eusebi⁹. Qualiter sz aduenientibo romānis & urbem capienti bus mītte caterue iudaici populi ī ore gladij perire Dñs sequit Et cadent ī ore gladij Sed & plures ne cant sūt fame Hec vero acciderāt primo quidem sub tito & vespasiano Post hos autem tempore adriani principis romanorum quādo nacale solum iudeis in accessibile est factum. Vnde sequitur Et captiui duc centur ī omnes gentes. totum em̄ orbem iudei reple uerunt. & vsq; ad fines terre peruenerunt. & cum eox̄ terra ab alienigenis habitetur. solis ipsis ē mac cessibilis facta. Vnd sequit Et iherusalem calcabit a gentibus. donec impleantur tempora nationum. ¶ Beda. Que sz apostolus cōmemorat. dicens. cec itas ex parte facta est in israel. & sic omnis israel sal uus fiet Qui cum promissa salute fuerit potē⁹ ad patrium solum rediturus non temere speratur. ¶ Ambros. Distincte autem abominatio desolationis aduentus antichristi est. eo q̄ sacrilegijs ī faustis mē tium interiora contaminet. sedens iuxta historiam ī templo ut sibi vendicet diuine solium potestatis. iu xta autem interpretationem spiritalem pulcre indu citur. eo q̄ in affectibus singulorum vestigium perfi die sue confirmare desideret. & scripturis disputans esse se christum tunc appropinquabit desolatio. quo niam a vera religione plenq; lapsi dīsistent. tūc erit dominj dies. qui sicut primus aduentus domini fuit p̄pter redimenda peccata. ita & secundus erit p̄pter rep̄imenda delicta ne plures perfidie errore labātur Est & alius antixp̄s id est diabolus. qui iherusalem id est animam pacificam obsidere nitatur sue legis exercitu Ergo quādo in medio templi est diabolus desolatio abominatiōis est Cū autē vnicuiq; laborāti christi presentia spiritalis illuxerit. tollitur iniquus ex medio & incipit regnare iusticia. Est etiam terti⁹ antichristus vt arrius & sabellius & omnes qui nos prava interpone seducunt Hi autem sunt pregnā tes quibus veh dicitur. que ad ruinas siue carnis ex tendunt. & quibus itinerum gressus pigrescat ani morum & effectu virtutuz. fetēq; vicioz̄ Sed nec ille pregnātes condemnatione exortes sunt. quei bono: rum actuum molimine constitute Necdum aliquos suscepta operis dedere processus. Sunt que dei amo re concipiunt. sed non omnes pariunt Sūt em̄ que abortiuū excludunt verbum anteqū pariat Sūt etiā que in vtero x̄pm habent. sed nōdum formauerūt Ergo que parit iusticiam x̄pm parit Nos etiā par uulos nostros ablactare properemus ne nos quasi infectorum parentes aut iudicij dies aut mortis sue mat Quod ita fit. si omnia dicta iusticie in corde co stodias. nec senectutis tempus expectes. sed ī prima etate sapientiam sine corruptela corporis tui acto cō cipias cito nutrias In fine autem iudex omnia a nu tientibus crediturus subiicietur in ore gladij spiritu lis q̄ est sermo bis accutus.

¶ Et erunt signa in sole & luna & stellis. & in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum arescentibus ho minibus pre timore et ex pectatione que su peruenient vniuerso orbi Nam virtutes ce lorum mouebuntur Et tunc videbunt filiū hominis venientē in nube cum potestate ma gna & maiestate.

¶ Beda Quid impletis nationum temporibus seq̄ ex ordine manifestat dicens Et erunt signa ī sole & luna & stellis ¶ Ambros. Que quidem signa secun dum matheum euidentius exprimūtur. Tunc iqur sol obscurabitur & luna non dabit lumē suum & stel le cadent de celo. ¶ Euse. tunc em̄ cum iure corrup tibilis consummatio ageretur & fm apostolū species h⁹ mundi trāsibit. & nouū succedere seculū In quo vice sensibilium luminarū ipse x̄ps fulgebit quasi iubar & rex noui seculi. cuius erit tanta numis virtus & gloria. vt sol qui nunc radiat atq; luna & cetera side ra aduentu maioris luminis occulentur. ¶ Cris. Sic em̄ ī hoc seculo luna & sidera mox obscurāt ad ve to sole Sic ī gl'iosa x̄pi apparitōe sol obtenebrabitur & luna nō dabit p̄ſū iubar. & stelle cadēt de celo pōte spo liate amictu ut pōtoris lucē amictu potuit ¶ Euse. Que autem euenient orbi post luminarū obtenebra tionem ex quibus fiet angustia gentium consequen ter exprimit dicens Et in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris & fluctuum Ubi vī tur docere principium trāsmutationis vniuersi fu turum ex defectu substantie humide. Hec enim pri ma deuorata vel congelata vt non amplius audiat sonitus maris nec contemgant arenam fluctus eius causa exuberātis siccitatis. cetere mundi partes non amplius obtementes vaporem solitum emissū ex sub stancia humida trāsmutationē patientur Et sic cū aparitio saluatoris cōfutare debeat ip̄ugnātia deo p̄digia exordiū sumēt furoris phemia exsiccatenbo ut nec tempestas nec fremie⁹ maris vlcri⁹ audiat Quo facto subsequet angustia superstitum hominum

De sequē. arescentibus. r tabescētibꝫ hōmibus p
timore r expectatōe eox. s. que superuenīēt vniuerso
orbi. Que sūt enim nunc ingruāt mundo consequēter oīa
hic subdens. Nam virtutes celox mouebuntur.

Chro. Vel aliter. cum alterabitur superior orbis
et elementa inferiora merito patienē uacuarā. vnde
sequit. Et in terris pressura gentiū p confusione so
nitus maris r fluctuū. Quo mare terribiliter fre
mit r ictus maris agitabiē tempestate. ita vt sic po
pulo time pressura. r cōmunis miseria. ut tabescant
timore r expectatione malox irruentiū mundo. vnō
sequit. Arescentibꝫ hōmibꝫ pre timore r expectatōe
que superuenient vniuerso orbi. Aug. ad hesiqū.
Sed dicis. Conteri nos pēa nra compellit adesse
cum finem dū impleē qđ prenunciatum est. Nullam
eē pauī. nullū locum nris temporibus affligi aut
tribulari certum ē. Sed si ista mala que nūc patitur
genus humanū certa sunt indicia iam dīm esse vē
turum. Quid ē qđ dicit apostolus. Cum dixerint pax
et securitas. Videamus ergo ne forte melius intelli
gatur nōn mō impleri que p̄dicta sunt his verbis
iamne potius esse uentura qñ sic erit orbulatio
vniuerso orbi. ut ad ecclesiaꝫ pertineat. que vniuerso
non orbulabiē. nō ad eos qui orbulabunt eam ipsi
nō sunt dicturi. pax r securitas. Nūc aūt ista mala
quotidiana extremaq; credunē virgq regno xp̄i
in dubiū videmus esse cōmuma. pariter quippe
bonis affligunē r malis. Interq; tamē mala adhuc
vniuersaq; frequētat luxuriosa quiuis. Noccine ē
ebriare pre timore an potius madescere p libidine.
Chro. Nōnulli aūt mortales fluctuabūt. cū altera
pars mundi. scilicet angeli stupebūt in tam terri
bilis mutationib⁹ vniuersi. Vnō sequit. Nā virtutes
celox mouebunē. Greg. i omel. Quid em virtu
tes celox nisi angelos dīnationes. principatus r po
testates appellat. que i aduentu districti iudicis nris
tunc oculis visibiliter aparebunt. ut districte tunc a
nobis exigant hoc qđ nos mō inuisibilis cōditor eq
meritor ponat. Euse. Cum etiam dei filius sic ven
turus i gloria r confutatur⁹ elatam trāmdem filij
portas mittentibꝫ angelis celi fores a seculo clause
iubebit vt specie excelsa. Crys. Vel virtutes ce
lox mouebunē. quāmus sibi conscie nō sint. videntes
eē infirmas mulatudines condemnari. nō merepide
horum ilico. Beda. Dū r i iob dicē. Colūne celi
contremiscunt r pauē ad nutum eius. Quid ergo
sunt tabule. qñ crement columne. Quid virgula
altera patē. cum cedrus paradisi concutiē. Euseb.
Vel virtutes celox sunt que presunt sensibilibꝫ pote
statibus vniuersi que quidem tunc mouebunē. ut pecca
torum fluctum attingant. Absoluēē em in seculo nouo
a militeno q̄ deo seruiūt circa sensibilia corpora sm
corruptionis statum. Aug. ad hesi. Sed ne dūs
ih̄s quē secundo aduentu suo ea p magno p̄dixisse
videē que huic mūdo etiā ante primū eius aduentū
iam contigerant. r videamur ab eis qui plura in
historia gentiū r maiora legerūt. Hec que dicta sūt
malum i ecclesia existimo intelligi. Ecclesia em ē sol
r luna r stelle. cui dictum ē pulcra vt luna. electa ut
sol. que tunc nō aparebit. psecutoribus vltra modū
seuientibꝫ. Ambro. Plurimi etiā a religione defici
entibꝫ clara fides obscurabiē nube p̄fidie. qua sol ce
lestis in fide ī ea minuē vel augeē r sicut menstruis
id est mensiū defectibus luna vel terre oppositu cum
fuerit ex regiōe solis vanescit. Sic r sancta ecclia
cum lumini celesti vicia carnis obsistunt. Fulgorem
diuini lumis de xp̄i radijs nō potest mutuari. Nam
i psecutionibꝫ lucem diuini solis plerūq; amor vite
huius excludit. Cadūt etiā stelle id ē gloria micātes
mari si psecutionis acerbitas cōualescat. que oportet
fieri donec ecclesie plenitudo cumulet. Sic em p̄bāt
boni. sic p̄dē infirmi. Aug. ad hesi. Qđ aūt dictū ē
Et in terris pressura gentiū. gentes voluit intelligi
non que i semine abrahe benedicenē. sed que ad sini
stram stabunt. Ambro. Ergo varijs animox estus
ica graues erunt. Vt delictox multitudine male con
scijs futuri iudicij metu sicri nobis vos fontis are
scat. Quēadmodum aūt dīi expectatur aduentus.
vt eius presentia i toto fiat vel hoīs orbis vel mūdi
que fit in singulis dum oīb affectib⁹ recepis xp̄m.
sic virtutes celox i aduentu dīi augmentum gracie
consequētur. r plenitudine diuinitatis xp̄us se infū
dente mouebunē. Sunt etiā virtutes celox que enar
rant gloriā dei. que plenitudine xp̄i infusione mouebūē
vt videāt xp̄m. Aug. ad hesi. vt virtutes celox mo
uebūē ab impijs psequentibꝫ ab ijs fidelis fortissimi tur
babunē. Sequit. Et tunc videbunt filium hominis.

Chro. Tam fideles qđ infideles. Radiabit em am
plius sole tam ipse qđ crux eius. vnde ab oibus co
gnoscē. Aug⁹. Qđ aūt dicit. Venientem in nube
duobus modis accipi potest. siue i ecclesia sua tanqđ
i nube venientem sicut nūc venire non cessat. Sed
ideo tunc cū potestate magna r maiestate. quia ma
ior maiestas r potestas illius aparebit sanctis quibꝫ
magnā virtutem dabit ne tanta persecutione vincāt
siue i corpore suo in quo sedet ad dextris patris. me
rito credendus est non solum in eodem corpore ve
niens in nube venturus. quomā sic vēiet. sicut abijt.
Nubes autem suscepit eū ab oculis eorum. Crys.
Semp em deus in nube aparet. sm illud. Nubes r
caligo in circuitu eius. Vnde r filius hoīs in nubibꝫ
veniet. ut deus r dīns. nō latenter. sed ī gloria digna
deo. Et ideo subdit. Cum potestate magna r maiesta
te. Cirl. Intelligendū ē similiter magna. Primam
em apparitionē prosecutus ē cum infirmitate r humi
litate nostra. sed secundam celebrabit cum propria
potestate r magna maiestate. Greg. in omelia.
In potestate em r maiestate visuri sunt quē i humi
litate positum audire noluerunt. vt virtutem eius
tanto tunc districtius sentiant. quāto nūc cervicem
cordis ad eius patientiā non inclinārunt.

His aūt fieri incipientibus. respicite r le
uate capita uestra quoniam approximat re
demptio vestra. Et dixit illis similitudinem.
Videte ficulneam r omnes arbores. Cū pro
ducunt iam ex se fructum scitis quoniā ꝑpe
est estas. Ita r uos cum videritis hec fieri
scitote quoniam ꝑpe est regnum dei. Amen

dico vobis quoniam non preteribit generacio hec donec omnia fiant ¶ Celū ⁊ terra trā sibunt verba mea autem non transient.

¶ Ore i omel. Quia premissa contra reprobos dicta sunt. mox ad electoꝝ consolationem verba vertūt Nam subdit ¶ Dis autem fieri incipientibus respicite ⁊ leuate capita vra quoniam appropinqua redemptio vra Ac si dicat. Cum plagi mundi crebrescunt leuate capita id est exhilarate corda. quia dum finit mundus cuius amici nō estis ppe fit redemptio quā quesistis In scriptura em sacra sepe caput pro mente ponitur Quia sicut capite regunt mēbra. ita cogitationes mente disponūtur. Capita itaq; leuare est mentes nostras ad gaudia patrie celestis erigere. ¶ Euseb. vt aliter transactis corporalibus aderunt i intelligibilia ⁊ celestia scilicet regnum seculi non amplius trāsiturī ⁊ cunc dignis salubria promissa tribuenē Vnō dr ¶ Dis aūt fieri incipientibus respicite ⁊ leuate capita vestra quoniā appropinquat redemptio vestra Acceptus em dei promissis que speramus erigemur qui ante eurui fueramus. ⁊ eleuabimus capita nra. humiliata quondam. eo q redemptio nra quā sperebamus. aderit. illa scilicet quā tota creatā expectat ¶ Theo. id est perfecta libertas corporis ⁊ animē Sicut enim primus aduentus domini fuit ad reformationem animarum nostrarum. sic secundus ad reformationem corporum celebrabitur ¶ Euseb Dixit autem hec ad discipulos suos. nō tanq; ad eos qui durare deberent in vita ista vsq; ad terminū mūdi. sed quasi vno corpore existētes ipsis ⁊ nobis ⁊ posteris vsq; ad cōsummationē mūdi credentibus in xpm ¶ Gregorius i omelia. Quod autem calcari mūdo atq; despici debeat. pmuda comparatōe manifestat cum subdit Videte ficulneam ⁊ omnes arbores. cuꝝ producunt iam ex se fructum scitis quoniam prope est estas. Ita ⁊ vos cum videritis hec fieri. scitote quoniam prope est regnum dei Quasi diceret sicut ex fructu verborum vicina estas agnoscitur. ita ex ruina mundi prope esse cognoscitur regnum dei. ⁊ ex hoc ostenditur quia fructus mundi ruina est Ad hoc enim germinat. vt quēcunq; germine aliquē clausibus consummet. Bene autem regnum dei estati cōparatur. quia tunc meroris nostri nebule transeunt ⁊ iuste dies eterni solis claritate fugescunt ¶ Amb. Dathetus autem de sola dicit ficulnea hic de arboribus omnibus Duplicem autem habet figuram ficulnea Vel cum dura mitescunt. vt cum peccata luxuriante Siue ergo cum fructū omnibus virescit arboribus. ⁊ ficulnea fecunda iam floret. id ē cum oīa lingua confitetur deo. confitente etiam populo iudeorum sperare domini debemus aduentum. quo tanq; temporibus estiuis resurrectionis fructū metentur Siue cum leuem fragilemq; iactantiam tanq; folia synagoge homo iniquitatis induent conīcere debemus appropinquare iudicium Nam remunerare fidem dominus ⁊ delinquendi finem afferre festinat. ¶ Augustinus ad hesitum Cum autem dicit. Cū videritis hec fieri. que intelligere possimus. nisi ea q supra memorata sunt. In his autem est quod ait. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube. Proinde cum hoc visum fuerit. non iam erit regnū dei sed prope erit. An dicendum est. non omnia que supra commemorata sunt esse intelligenda. vbi ait. Cum videritis hec fieri. sed aliqua eorum. hoc scilicet excepto quod dictum est Et tunc videbunt filiū hominis. Sed matheus aperuit nullis exceptis esse accipiendum dicens. ita ⁊ vos cum videritis hec oīa Inter que est q videbitur filius hominis veniens vel intelligitur de aduentu quo nunc venit i mēbris suis tanq; in nubibus vel in ecclesia tanq; in nube magna ¶ Titus. vel aliter dicit. Prope est regnum dei quia dum hec fiunt. nondum vltimus finis rerum euenit. sed iam in finem tenduntur Nam ⁊ ipse dominus aduentus eliminans omnium principatum ⁊ potestatem preparat regno dei ¶ Eusebius Sicut enim in hac vita sol hieme recedente ac succedente vere radium calidum mittens fouet ac viuificat humi condita semina exuentia priscam figuram pullulare aūt nouā varium virorem habentia. sic ⁊ gloriosus virgenitus dei aduentus viuificatuus radijs illustrās nouum seculum dudum condita per totum mundum semina. scilicet dormientes in puluere aure pomorum corporibus q̄s prius producet in lucem ac cūfutura morte regnabit deinceps vita seculi nouū ¶ Gregorius in omelia. Omnia autem predicta sub magna certitudine confirmantur. cum subditur. Amen dico vobis quia non preteribit generatio hec donec omnia fiāt ¶ Beda. Multum cōmendat quod ita pronunciat Ac si dicere fas est. ratio eius est q dicit Amen dico vobis. Amen quippe interpretatur verum Igitur veritas dicit. Verum dico vobis. q si non diceret mentiri omnino non posset Generationē autem aut omne hominum genus dicit. aut specialiter iudeorum ¶ Eusebius. vel generationem dicit nouam generationem ecclesie sancte siue. ostēdens duraturū populū fidelium vsq; ad id tempus quo visurus sit omnia ⁊ euenerus verborum saluatoris oculis apprehendere. ¶ Theo. Quia enim turbationes ⁊ bella ⁊ alteraciones tam elementorum q̄s ceterarum rerum futurā esse predixerat ne ḡs suspicaretur q ⁊ ipsa xpiana tas penitura foret. subiungit Celum ⁊ terra trāsibunt. verba autem mea non transient. quasi dicat. ⁊ si cuncta ymoueātur. fides tamen mea nō defficiet. ex quo manuit ecclesiā pferri toti creature Sed creatura patietur alteratiōem. fidelium vero ecclesia ⁊ sermones euāgelij permanebunt ¶ Grego. i omel. vel aliter Celum ⁊ terra trāsibunt. Ait. Omne q ap vos durabile est. sine mutatione durabile ad eternitatem non est. ⁊ omne quod apud me transire cernitur. fixum ⁊ sine trāsitu tenetur. quia sine mutabilitate mentes sententias exprimit sermo meus qui trāsit ¶ Beda Celum autem quod trāsibit nō celebreum siue fidereum siue aereum a quo aues celi nominantur intelligere debemus Si autem terra transibit quomodo ecclesiastes dicit Terra autem stat in eternū sed aperta ratione celum ⁊ terra per eam quā nunc habent imaginem transeunt Ac tamen per elementa sine fine subsistunt.

¶ Attendite aūt vobis ne forte corda vestra i crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huius vite ⁊ super veniat in vos subita dies illa. tanq; laqueus omnes qui sedent super ¶ Vigilate itaq; omni tempore orantes vt digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt. ⁊ stare ante filium hominis ¶ Theo. Postquam supra dominus mala futura que occupabunt mundum. ne quis remedium est cautionis aūt vobis ne forte grauentur corda vestra i crapula ¶ Basilius Non enim hoc habet mirmicolionum glisicendi ppria ppositum. hec monuit vt que illis ⁊ ceruula peragūt. animalia fugiūt nos vero sustineamus fiē illa. ¶ Et ideo dicit attendite. Ne ergo ab ebrietate ⁊ crapulam ¶ Ambro. Non em cum dormiunt ⁊ ebrietate sepultos ⁊ fluxos ⁊ nō cauentes. Dū sequitur. Omnes qui sedent

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Attendite aũt vobis ne forte grauẽtur corda vestra i crapula ⁊ ebrietate. ⁊ curis ⁊ huius vite ⁊ super veniat in vos repenti na dies illa. tangq̃ laqueus eñ super veniet omnes qui sedent super faciem omnis terre Vigilate itaq̃ omni tempore orantes ut digni habeamini fugere ista oia que futura sunt. ⁊ stare ante filium hominis.

¶ Theo. Post ure sup̃ domin⁹ terribilia ⁊ sensibilia malaq̃ indica que occupabunt peccatores. sed cõtra hec mala remedium est cautela ⁊ oratio. vñ dr. Attendite aũt vobis ne forte grauenẽ corda vra in crapula ⁊ ebrietate ¶ Basilius. Singulũ animaliũ a cõdito deo habet mirifice cus causas facientes ad eius subsistentiã. propter quod ⁊ xp̃s nob̃ dedit hanc monitionẽ ve que illis a natura hec nobis autẽ rõis ⁊ cautela geniãt. Fugiẽtib̃ q̃dẽ pcũm irrationalia fugiunt mortifera pabula. inquirẽ tibus vero iustitiam sic illa herbas nutritiuas req̃ runt. Et ideo dicit attendite vobis. vt sez discerne re possitis a lubrici nocumẽto. Sz q̃m dupliciter cõtingit attendere. hinc q̃dam corporis oculis illinc vo luptatem. vtrũq̃ oculi corporis vtrũq̃ nõ attingit. Restat igitur dictum esse de opere intellectus. Attendite hoc est vndiq̃ circũspicite vos pugilibentes ad vram custodiam anie lumen. Ideoq̃ ait hoc. Attendite vris animabus que circa vos sunt vobis. Vos em estis intellectꝰ ⁊ ania. Vrm aũt cor pus est genus. Circa vos aũt opes artes ⁊ reliqua vre supellex q̃o nõ monet attendendũ sed anie cr̃e crapula cura habenda. Eadẽ vo admonitio ego vmbo sanat ⁊ sanos q̃dit. Seruatores pacium p̃ sentes futuroq̃ non alienorũ censores. sed suorum semp animos non dimittentes. intellectum seruũ fieri pulsantes. sed irrationale anie subiicientes rõnali Cur aũt sic attendendũ subiungit dicens. ne forte grauentur corda vra i crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huius vite ¶ Cirus. Quasi diceret cauete ne lumina mentis vre grauẽtur. curaq̃ p̃sentis vite ⁊ crapula ⁊ ebrietas fugãt prudentiã q̃ illãt fidẽ opanẽ naufragari. Basi. Est aũ ebrietas nimius vsus vini crapula vo auxietas ⁊ nausea que est inebrietate. amonitione capitas greco vocabulo dicta. Dic igitur abis ut nõ efficiamur. Hic ⁊ potu ne sitim patiamur vtendum mandato diligenda⁹ lapsum. fallax em est vini i galio. ita aũt anno libera prudentissima erit ⁊ optima. Sed humecta vini vaporibus. quasi quadã nube velatur. cunctas aũt huius vite q̃uis nihil in bi hoc q̃ contingere videatur. Si em ad cultum diuinũ non coadiuuet vitanda est. Et quare hoc dixerit ostendit subdens. Et supueniat i vos repentina dies illa ¶ Theo. Non em cum de liberatione veniet dies illa sed ex improuiso ⁊ furtum capiens tangq̃ laqueus nõ cauentes. Vñ sequitur. Tangq̃ laqueꝰ em̃ superueniet i omnes qui sedent sup faciem omis terre Quod diligenda⁹ discutit potest. capient em̃ dies illa sedentes i supficie terre quasi impmeditatos ⁊ merces. Quod qui vo sunt solertes ⁊ agiles ad bonũ non sedentes ⁊ occiantes in terrenis. ⁊ surgentes ab eis sibi dicentes. Surge vade. qm̃ non est hic tibi requies talibꝰ non est illo dies ut laqueus ⁊ discrimẽ sed ut dies festiuꝰ. ¶ Euse. Predicta igitur docuit esse attendenda ad cauendam grauedinem inde q̃ mienem. Vnde sequit. Vigilate itaq̃ omni tpe orantes ve digni habeamini fugere ista oia que futura sunt. Theo. Licet famen. pestẽ. ⁊ cetera huiusmodi que temporalit electis ⁊ alijs immittit. ⁊ ea que postmodũ accidũt res plenit. Illa em aĩr cauẽ ñ possum⁹. Nisi p vigilias ⁊ orones ¶ Hug. de coneuã. Nec mirligitur illa fuga quã math⁹ comemorat que nõ debet fieri in hyeme vel sabbato. Ad hyemem ptinere cure huius vite. que tristes sunt vel lue hyems. Ad sabbatũ vero crapula ⁊ ebrietas. q̃ carnali lenitia luxuriaq̃ eos submergit atq̃ obruit. Quod malũ sabbati noie fcatur. quia illo die uideri deberis affluunt. dum spiritale sabbatum ignorant. ¶ Theophi. Et qa xp̃ianum decet nõsolum fugere mala. sed eã mia ad gliam exequendam subdit. ⁊ stare ante filiũ hoñis. Hoc est em̃ ãgelica glia. stare ante filium hoñis deum nr̃m. ⁊ faciem eius iugiter cernere. ¶ Beda. Et certe siquis sapiens medicus p̃aperet attendere a succo alicuius herbe ne repentin⁹ mortif⁹ supueniat. magno studio media mãdasta fuarem⁹. Illunc aũt saluatore admonente ebrietatem ⁊ crapulam ⁊ curas seculi esse cauendas. qs saluam ⁊ cõsumi non timent quia fidem quam media dictis. prebent. domini verbis prebere ptemnunt

¶ Erat autem diebus docens in tẽplo noctibus vero exiens morabatur in mõte qui vocatur oliueti. Et omis populus manicabat ad eum in templo audire eum.

¶ Beda. Que verb̃ p̃cepat domin⁹ suis confirmat exemplis. Iam q̃ nos ante iudicis aduentũ ⁊ incertam singlorũ exitũ ad vigilandũ hortat⁹ est ⁊ orãdum ⁊ ipe imminẽte tempore passionis sue doctrine vigilijs ⁊ precib̃ instat. Vnde dr. Erat aũt diebus docens in templo. in quo suo exemplo insinuat hoc esse digna deo vigilare ut dicto ut facto pmis viam veritatis ostendere. ¶ Cirill. Que aũt erant. q̃ decebat ñ transcedencia cultum legis. Instabat em̃ tempus quo debebat vmbra i vitatem transformari. ¶ Theop. Tacuerunt autem euangeliste plera q̃ documentorum xp̃i. qu cum per triennium fere predicauerit. documenta eius que conscripserunt dicit aliquis vix ad vnius diei sermonem sufficere Ex plurib̃ ergo pauca describentes dederunt nob̃ quendam gustum dulcedinis doctrine ipsius. Ostendit autem nobis dominus. q̃ oporteat noctu ⁊ que te alloqui deum ⁊ m die prodesse hominibus. ⁊ colligere quidem in nocte. Distribuere vero collecta in die. Vnde subditur. Noctib⁹ vero exiens morabatur in. Monte qui vocatur oliueti. Non quasi opus habens oratione. sed ab exemplum dandum hẽ egit. ¶ Cirl. Cum vero eloquium eius in potestate erat ⁊ potestatiue transferebat in spiritalem cultum que per moisen ⁊ prophetas tradita fuerant in

figuris popul⁹ eū audi⁹ audiebat· vnde seq̄tur· Et omis ppt⁹ manicabat ut ē mane venire accelerabat ad eū in templo audire eū· Populo aūt ante lucanū venienti ad eum pgruū erat dicere· Deus de⁹ meus ad te de luce vigilio ¶ Sed· Discite aūt ⁊ nos cū inter prospera sobrie ⁊ pie ⁊ iuste cōuersamur diebus in templo docemus· quia formam bonoꝝ opis fides libo p̄bentes nocti⁹ vero i monte oliueti morāmur q̄a in tenebris angustiarū ⁊ spintali consolatione respiram⁹ ⁊ ad nos q̄ pp̄ius manicat cū vel discussis operibus tenebraꝝ vel cūctis nebulis p̄surarum nos imitantur

Capitulum lxxii.

Appropinq̄bat autē dies festus azimorum qui dicit̄ pasca. Et querebant principes sacerdotuꝫ ⁊ scribe quō ihesū interficerent Timebant vero plebem.

¶ Cnſ· Umbra nr̄oꝝ fuerūt festa iudaica ⁊ ido si quesiueris a iudeo de pascha ⁊ azimis nil magni p̄fe ret omōziam liberacōꝫ ab egipto· Q̄q̄a aūt a me q̄ fieri nō audiet egiptū nec pharaonē· sꝫ absolucōꝫ erzoris ⁊ tenebraꝝ diaboli nō per moisen seo p filiū dei· ¶ Ilo· Ad cuius passionē enarrandā accedens euangelista p̄mittit de figura dicēs· Appropin·autē dies festi⁹ azimo·q̄ di· pasca· ¶ Sed· Pascha quod hebraice dicit̄ phase non a passione·sꝫ a transitu nominat̄ eo q̄ exterminatoꝝ videns sanguinē in foribus israelitaꝝ p̄erāsierit nec percusserit p̄mogenita eoꝝ vt ipse dñs p̄bens auxilium ppto suo desup̄ abulauit ¶ Hoc aūt inter pasca ⁊ azima distat q̄ pasca ipse sol⁹ dies appellatur·in quo agn⁹ occidebatur ad vesp̄am hoc ē·xiiij·luna p̄mi mēsis· xv·aūt luna q̄n egressuꝫ est de egipto succedebat festiuitas azimoꝝ septē die bus vsq̄ ad vicesimamp̄mā diē eiusdem mēsis· Unde euangelij scriptura mor̄ter vnū p alio ponere so lee vñ hic dr̄ dies azimoꝝ qui dr̄ pascha frequentat aūt p misterium q̄ xp̄s semel p nob⁹ pass⁹· per totū tē pus hui⁹ seculi q̄d septem diebus agit̄ in azimis sinceritatis ⁊ veritatis p̄cepit esse vuuēdum ¶ Crisost· Principes aūt sacerdotū nefarias res tractant i festo vñ sequit̄· Et querebant principes sacerdotum ⁊ scribe quō ihm interficer̄t· Moises q̄dem vnū precepit esse principem sacerdotū· ⁊ illo defuncto creatu⁹ alium Tunc vo cū inūperent iudaici ritꝰ dissoluit· multi erant principes sacerdotū annuatim creati· Qui ergo volētes ihm occidere non metuunt diuina·ne scilicet ex tempe sacro maius incurrant peccatū cōtagiū· sꝫ vbiq̄ timent humana· Unde sequit̄· Timebant vo plebem ¶ Ide·nō q̄dē seditionē metuētes sed cauētes ne auxilio p̄t̄i de suis manib⁹ tolleret̄ ihm Dec aūt ante biduum pasche congregatus eo in atrio caiphe matheus acta testatur·

¶ Intrauit aūt satbanas in iudā q̄ cognominat̄ scarioth vnū de duodecim ⁊ abyt ⁊ locutus est cū principib⁹ sacerdotū ⁊ magistratibus quemadmodum illū traderet eis· ⁊ gauisi sunt· ⁊ pacti sunt pecuniā illi ⁊ spopondit ⁊ quere bat opportunitatē vt traderet illū sine turbis

¶ Theo· Quia dictū est q̄ p̄ncipes sacerdotum quere bant modū quo interficientes ihm nullum incurrerent periculū· Cōsequēter mod⁹ quo eis occurrit narratur cum dicit· Intrauit aūt satbanas in iudam·

¶ Titus· In iudam satbanas intrauit nō impulsus sꝫ patulum inueniens hostium· Nam oblit⁹ oim que viderat ad solā auaritiā diligebat intuitū ¶ Crisost· Nomē aūt ei⁹ cognomē subdens qui cognominatur scharioth· erat em ⁊ ab⁹ iudas ¶ Ie⁹· Subdit aūt vnū de duodecim nā nūq̄ adiplebat nō ut ve fugeba tur aplica dignitate· ¶ Cnſ· Et hoc addit tanquā lista velut absonū q̄dem ac si dicēt· erat d̄ p̄mo elec to· diligēt⁹ electoꝝ· ¶ Sed· Nō ē aūt hoc grum q̄ iohes dicē p⁹ buccellā iterum se in eū satbanā qui nūc iterauit ut q̄si alienū rēptaret· cūc aūt ut q̄si pri um ad q̄cūq̄ vellet agēda attraheret· ¶ Cri· Deter de aūt· magnā inde neq̄am tum q̄a per se p̄fecit· tum q̄a p̄ p̄os fact· seq̄tur em· Et abiit ⁊ locut⁹ est cū p̄ncipib⁹ sacerdotum ⁊ magistratib⁹ quemād modum illū traderet eis· Et gauisi sunt· ¶ Theop· Magistrat⁹ hic appellantur prepositi cōstructoꝝ templi· vel ecia illi quos romani populo p̄cerant ne p̄ruerent in tumultus· Erat em seditiosus ¶ Cri· Propter auaritiā aūt iudas factus est talis· Sequitur em· ⁊ pacti fuit pecuniam illi dare·tales em auaritia generat passiones·reddit impios ⁊ deum ignorare spellit· Et si milies bñfactum sit eis ad nocendū im pellit vñ ⁊ hic seq̄t̄ ⁊ spopondit· ¶ Che· i· pepigit ⁊ p̄misit ⁊ querebat opportunitatē vt eum traderet si ne turb· i· q̄rebat eū tradere q̄n videret ipm seorsū extra turbas· ¶ Sed· Multa aūt inde scel⁹ ex hoꝝēt· nec tñ cauenc·q̄ em caritatis ⁊ veritatis iura spnit xp̄m q̄ ē vita ⁊ caritas p̄dit· maxie cū nō infirmitate vt ignorātia peccet· sꝫ ad sititudinē inde querat opportunitatem vt arbitris absentib⁹ veritatem mēdacō vestem crimine immutet·

¶ Venit aūt dies azimoꝝ q̄ necesse erat occidi pascha Et misit petrum ⁊ iohannem dicens. Euntes parate nobis pascha vt mā ducem⁹ At illi dixerūt. Ubi vis parem⁹? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vo/ bis ciuitatem occurret vobis homo am/ phoram aque portans. sequimini eum i do/ mum in quam intrat. ⁊ dicetis patrifami/ lias domus Dicit tibi magister. vbi est di/ uersorium vbi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis ostendet cenacu/ lum magnum stratum ⁊ ibi parate. Eun/ tes autem inuenerunt sicut predixit illis ihesus. Et parauerunt pascha.

¶ Dic. Ite nobis dñs celeste pascha dimitteret ei pi
tum manducaui figuram remouēs ut veritas locū
obtineret. Vñ dr. venie aūt dies azimorū. In qua
necesse erat occidi pascha ¶ Beda. Dies azimorum
pasche quartadecima; pmi mensis appellat. quam
do scriptor abiecto pascha. i. agnus occidi ad vesperā
cōsueuerat ¶ Iuse. Si quis aūt dicat. Si pma die
azimorum discipuli saluatori parant pascha. ergo
eadem die oportet nos pascha celebrare. dicemus
hoc non fuisse mandatū. s; historiam facti. qō acci
dit tempore salutifere passionis. Aliud aūt est nar
rare gesta vetera. aliud sancire. et posteris statuta
relinquere. Quam etiam saluator egit pascha. cū ui
deis quomodo agnū immolabant. Nam illi quidem h
egressum pascue. qñ passus est dñs. vnde nō ierot
cruce i atrium pilati ne manducarent pascha. Exq
ñ vitam mūdiam sunt. verbum veritatis a se expule
runt. Non pma die azimorum quo die debebat im
molari pascha manducantes solitū sibi pascha. Erāt
ergo aliud accentes. s; die sequenti p illā que erat
azimoz sēda. Dñs vero pma die azimorum hoc est
quarta feria sabbati pascha cum discipulis peregit
¶ Theo. Eodem aūt quinta feria misit duos ex di
scipulis suis ad parandum pascha. petr; scz et iohēz
alterum scz ut diligentem alterū ut dilectū. Vñ seq
ur. Et misit petrum et iohem dicens. Euntes para
te nobis pascha ut manducem. p omia manifestam
q vsq; ad extremū vite nō est aduersat. legi. Die
te aūt eo in aliena domum. Illā nulla dom erat
a cū discipulis suis. alioquin apud aliquē eorum
pascha celebrasset. Et ideo subdit. Et ille dicent
vobis parem. ¶ Beda. Quasi dicat. nō habem
domicilia non habem. tabernaculum audiant q̄bus
ecclesiarū. domorū cura est cognoscant xpm oīm
hoīm locū ubi caput reclinaret non habuisse ¶ Cri.
Cum aūt ignorarent ad quem mitterent. signum
dat eis sicut et samuel sauli. Vndi subdit. Et di
cet ad eos. Ecce introeūtib vobis i ciuitatē occur
ret vobis homo amphoram aque portans. sequimini
eū i domum quā intrat. ¶ Amb. Primū maiestatē
dominicam aduertit cū discipulis loquitur. Et iam
nouit quid alibi sit futurū. Deinde dignationē eius
attendite quia nō ptona diuitis aut potētis eligitur.
ito pauz ambitur. et angustus hospicium pauperis
amplis nobilium edib anteferetur. Sciebat aūt dñs
nomen q̄ cui sciebat misterium et occursum sed iō
hoc nomie designat. vt ignobilis estimetur ¶ Chr.
Vel ideo mittit eos ad homiem ignotū ut oñdat q̄
passionē voluntarie subiit qui eīm mentem huī ig
nota vin subegit ut eos suscipet poterat quodcūq;
voluisset cū iudeis eradicare. Dicunt aūt quidā q̄ iō
non dixit nomen hominis ne ptoz cognito nomie do
mum pandaret phariseis. qui veniētes cepissent eū
priusq; cena fieret et spiritalia misteria discipulis
traderet. s; quibusdā indiciis in quandam domū di
rigit eos. vñ sequit. Et dicetis patrifamilias dom
loc. ubi mgr vbi est diuersoriū ubi pascha cum
discipulis meis manducē. Et ipe vobis ostendet ce
naculū magnū stratum et ibi parate. ¶ Cyp. Cum
hos signis inuentis discipuli sollicite que mandata
as fuerāt impleuerūt vñ sequit. Euntes aūt inuenerūt
sicut pdixit illis ihs et parauerūt pascha. ¶ Beda.
Hoc pascha exponens apl ait. Pascha nrm immo
latus est xpc. Quod quidem pascha tunc necesse erat
occidi. quasi patrono filio ac diffinitone sanctiū qui
licet die sequenti hoc est. xv. luna sit crucifix hac tñ
nocte qua agn immolabat a iudeis tent ac ligat
immolationis hoc est passionis sue sacrauit exordi
um ¶ Chro. Intelligam aūt die quidem azimoz ce
tam quiescationē que est in luce spirituali nullā redo
lentē vetustatem pme quarticationis ade. in qua vi
uentes nō decet delectari in xpi misteriis. Hec aūt
misteria petr et iohannes parant. i. actio et contem
platio seruor dei et mansuetudo pacifica. His aūt pa
ratoribus occurrit homo quia p pdicta regimen statū
hominis qui creatus est ad imaginem dei. Qui portat
amplioram aque que sciat gratias spūs sancti. Amplio
ra aūt est humilitas cordis. Quilibet em ō dat grā
qui se cognoscit esse terrā et puluerem ¶ Am. Vt
amphora est mensura pfectior. Aqua aūt est q̄ sacra
mentū xpi esse meruit. que lauare meruit nō lava
ri. ¶ Beda. Parāt aūt pascha ubi aque inferē am
phoras q̄a tp adest quo veri pasche culmen tēpic
de limie auferatur cruor. Et attollenda crimia vnī
fici fontis baptisma cōsecratur ¶ Ong. sup matth.
Ego aūt puto q̄ hō qui ingredientibus discipulis in ci
uitatem occurrit amphoram aque portans erat q̄dam
minister pfamilias portans mūdatoriā aut por
tabilē aquā in vase fictili quē puto esse moisen spir
talē doctrinā portantē i corporalib historijs. quia aē
sequūtē spūa io nō celebrat pascha cū ibu. Acceptā
ergo ipo dño discreto nobiscū ad superiorem locum in
quo ē diuersoriū. qđ demōstrat ab intellectu. q̄ est i
vnoquoq hoīe pfamilias discipulis xpi. hec autē
dom superior sit nob magna ut capiat ibm verbum dei
qđ non capitur. ni a magnis sensu. Et sit dom hec a
pfamilias. i. intellectu pparata filio dei ut sit mun
data nullo mō bñs malicie sordes sic eē dom illi pn
ceps nō q̄libuscūq; cognitū bñs nomē vñ mistice di
cat sm matthm ire ad quendā ¶ Amb. superioribus aūt
magnū bē stratū vt magnū meritū ait aduertas in
q̄ dñs cū discipulis sublimiū virtutū ait delectatōe re
quiescere ¶ Ong. sup mat. Stare aūt debem qm̄ q̄
i epulationib et sollicitudinib secularib sine nō ascen
dūt in domū illā superiorē et ppterea nō celebrāt cum
ibu pascha. Ps sermones em discipulorū q̄bus cathetya
uerūt pfamilias ad est intellectum venit et diui
nitas copulans discipulis in domo pdicta.

¶ Et cum facta esset hora discubuit et duo
decim apostoli cū eo et ait illis. Desiderio
desideraui hoc pascha manducare vobiscum
antequā patiar. Dico em vobis. quia ex hoc
non manducabo illud. donec impleat in reg
no dei. et accepto calice gracias egit et dix
it. Accipite et diuidite inter vos. Dico enim
vobis q̄ non bibam ō generatione vitis. do
nec regnum dei veniat.

¶ Ciril. Postq̄ discipuli pascha parauerant agitur de paschæ comestiõe·vñ dr̄. Et cũ facta esset hora·discu·ꝫ duode·ap·cũ eo· ¶ Beda· hora manducandi pasce designat quartãdecimã diẽ p̃mi mensis pducã ad vesperã·xv·luna iã terris aparente ¶ Chro·sed qualiter domm̄ discũbere dr̄ cum iudei ſtãtes pascha manducarẽt. Dicunt g̃ q̄ cum mãducauissẽt legale pascha accubuerẽ ſcd̃m cõmunẽ vsũ manducãtes ãſtã dam alios cibos· Seq̃tur·ꝫ ait illis · desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum anteq̄ patiar ¶ Ciril. Quod iõo dicit q̃a discipl̃ auarus p̃dicto tẽp̃ explorabat ſi ne traderet eũ ante festum paschæ nõ explicauit ne dñs domum vel virũ penes quẽ pascha pageret Cui⁹ causam p hæc vba ostendit ¶ Chro· Vt diẽ desiderio desideraui·q̃si dicat hec vltima mihi cena vobiscũ est·p̃ter qõ ꝫ amabilis est michi sicut ꝫ q̃ pegre p̃decuri sunt vlama verba suis dulc⁹ p̃ferunt ¶ Cnſ· Vel hoc dicit q̃ post illud paschæ crux imminebat inuenim⁹ autẽ plurimos eum p̃cẽtẽ suã passiõi ꝫ eam cupientem eximere ¶ Beda· Desiderat ergo p̃mo typicũ paschæ cum discipul̃ mãducare ꝫ sic passiõis sue mũdo misteria declarare ¶ Euse· Vt aliẽ cũ dñs nouum paschæ celebraret oportune dixit· Desiderio desideraui hoc pascha ·i· nouũ misterũ nou testamẽti q̃d tradebat discipl̃is qõ plures añ eũ p̃here ꝫ multi cupuerant Sed ꝫ ipe instans p̃munẽ saluẽ hoc tradebat mistẽ nũ qõ tota mundo competeret· Pascha vo moisi statutũ erat in vno loco scz i urbẽ celebrari · Dñ non ogruebat omĩbo gentibo ·ꝫ iõ non erat desideratuz ¶ Ciril. Ex hĩ aũ hebiomitarũ demẽcia de carnis esu redargui potuit·dño manducãte paschæ iudeorũ · Dñ signanter dixit hoc pascha neq̃s ad aliud mutare posset ¶ Bed· Sic ergo dñs legalis pasce approbator exuit ꝫ hoc ad sue dispensacõis figurã docendo genuisse· vetat vltra carnaliter exhiberi · vñ subdit· Dico enĩ vob·q̃a ex hoc nõ mãducabo illud donec impleat̃ in regno dei·i· nequaq̃z vltra moi saicũ pascha celebrabo donec i ecclia spiritaliẽ intellectum impleat̃. Ipa enĩ est regnũ dei· ſm illud· Regnũ dei intra vos est· Ad vet⁹ aũt illud pascha cui finẽ desiderabat imponere ptinet eaã illud qõ subdit̃ Et accepto calice grãs egit ꝫ dixit accipite ꝫ dividite inter vos · Ob hĩ grãs egit·q̃a vetera transitura ꝫ ventura fuerant oĩa noua ¶ Cnſ· Memento ergo cũ ad mẽsam sederis·q̃ post mensam oportet te orare atq̃ iõ vẽtrẽ ipleas sobrie·ne grauat⁹ neq̃s genuflectẽdo ac supplicare po·nõ igit̃ p⁹ escas ad lectũ ſz ad oronẽ vertamur· Euidenter ei hĩ xp̃c docuit·q̃ post escas nõ somn⁹·nõ cubile· sed oro·ꝫ sacrarũ lectio scripturaꝝ succedere debeat· Sequit̃ · Dico enĩ vob̃ q̃ non bibã de gnãcione vitis·donec regnũ dei veniat· ¶ Beda· Notest quiõ hĩ ꝫ simpliciter accipi·q̃ ab hac hora cene vsq̃ ad temp⁹ resurrectõis quo in regno dei erat venturꝰ· vinũ bibiturꝰ non esset postea nãq̃ aliũ potum q̃ sumpsisse eũ testat̃ petrꝰ dicens·q̃ manducauim⁹ ꝫ bibim⁹ cũ illo postq̃z surrexit a mortuis ¶ Chro· Dr̄ aũt resurrectio regnũ dei q̃a mortẽ exterminauit· vñ ꝫ dauid ait·dñs regnauit decorẽ induit⁹ est scz fortitudi amict⁹·ſm ysaiaz

exuta corporis corruptela· rsurrectõe aũ abstinẽte tm̃ cũ discipl̃is bibit· vt p̃baret q̃ resurrectio nõ erat phantastica· ¶ Hie· Si mtm̃ plenitud⁹ est vt supi typicũ agni esu·sic ꝫ potũ paschæ neget leviora gustaturꝰ donec oĩa gl̃ia regni dei fides mõi aduenias vt p duo maxima legis edicta escam scz ꝫ potũ paschalem spiritaliter immutata disceres omia legis carnalia ad spiritalẽ obſuanã fuisse transferenda

¶ Et accepto pane gracias egit. ꝫ fregit. ꝫ dedit eis dicens Hoc est corpus meũ quod p vobis tradet̃ Hoc facite in meam ꝫmemoracionẽ Similiter ꝫ calicem postq̃ cenauit dicens hic est calix nouum testamentum in sanguine meo qui pro vobis fundet̃.

¶ Beda· Finitis paschæ veteris solennijs·transijt ad nouum qõ in sue redemptõis memoriam ecclia frequentare desiderat p carne agni ꝫ sanguine sue carnis sanguisq̃ sacramentum i panis ac vini figura substituẽs·sacerdos eternũ fad⁹ scd̃m ordinem melchisedech·vnd̃ dr̄· Et accepto pane gracias egit Sic ꝫ de veteribo terminandis gr̃as egerat·nobis exemplũ tribuẽs i omi boni operis inchoacione ꝫ gr̃acione deũ esse gl̃ificandũ·scd̃ẽ· ꝫ fregit Frãgit ipe panẽ·quẽ porrigit·vt oĩbus corporis sui fragilitatibus ꝫ passiõi nõ sine sua sponte fuerã ꝫ dedit eis dicẽs·scd̃ẽ Hoc est corp⁹ meũ quod p vobis tradet̃ ¶ Greg· misenus· Panis enĩ ante consecrationem communis panis est sed vbi consecratur misterio fit·ꝫ dicitur corpus xp̃i· ¶ Cirillus· Nec dubitetis an hoc veritas ei manifeste dicente· Hoc est corpus meum·sed potius suscipe verba·saluatoris in fide· Cum enĩ sit veritas·non mentitur· Insaniunt igitur dicentes mysticam benedictionẽ a sanctificacione cessare· que reliquie remanserint eius in diem subsequẽtem· Nõ enĩ mutabitur sacrosanctũ corpus xp̃i· sed virtus benedictionis ꝫ vuificatiua gr̃a ingis i eo est· Virtus enĩ vuificatiua dei patris vnigenitum verbuz est·quod caro factum est·non desinens esse vbum· si efficiens carnem vuificatiuam· Si enĩ m aliquo bãre modicũ panis immisceris·repentes hunc inbibitũ qualitati illius · Igitur vuificatiuum dei verbum vniens seipsum p̃prie carni fecit eam vuificatiuam ¶ Nunq̃d ergo ꝫ qm̃ i nob vita dei est dei vbo exinte in nob vuificatiuũ erit nr̃m corp⁹· Sed aliud ẽ ſm ptãpadonis habitudinẽ nos habere in nobis dei filium ·aliud ipm̃ fuisse factum carnem·i· corpus suum ptum ex alma virgine proprium corpus fecisse·de cebat ergo·eũ nr̃is quamõ vnin corpori·bo · p sacrã eius carnẽ ꝫ p̃ciosum sanguinẽ·que accipim⁹ in benedictione vuificatiua in pane ꝫ vino· Ille enim honoreremus carnem ꝫ sanguinem apposita sacris altaribus condescendens deus nostris fragilitatibus infundit oblatis vini vite· Conuertens ea in veritatem proprie carnis·vt corpus vite quasi quoddam semẽ vuificatiuum inueniatur in nobis · Unde subdit· Hoc facite in meam commemoracionẽ· ¶ Crisost⁹

¶ Cnf. super iobem. ¶ Q̃a fecit xp̃s ducens nos ad manus amicicie sed̃ suamq; claritatem declarãs et gaudia nos p̃sentis se nonsolum videri desideranter. sed ut palpare et comedere et amplecti et totũ affectum explere. Igitur ut leones flãmam spiramus. Sic ab illa mẽsa discedim̃ feribiles effecti diabolo. ¶ Basi. Dicit aũt quo pacto decet edere corp̃ xp̃i in memoriam sollicite obediencie xp̃i usq; ad mortem ut q̃ vis hanc non ampli⁹ in seculũ sed in eo q̃ pro eis mortuus est et resurrexit. ¶ Theo. Duos aũt calices lucas commemorat. Ã alterio quidem suppdixit. Accepit panem et benedixit inter vos. quẽ dicet aliquis esse eũdem cum matheo. Alterũ vo post panis fractionez et distributionem ipse parasse discipulis. Q̃n subdit similit̃ et calicẽ postq̃ cenauit. ¶ Beda. Subaudiendũ est ordine suo sic plena instructio. ¶ Aug. de 9. euã Dicit q̃ lucas bis de calice ꝑmemorauit. prius ante q̃ panẽ daret inde p⁹ eaq; panẽ dedit. illud qđ supi⁹ dixit ꝑcepisse ut solet. Illud vo qđ ordine suo posuit nos ꝑmemorauerat supius. Verumq; autem circumdum eandem sententiam facit que et illorum ẽ sententia nubes et mare. ¶ Theo. Nominat aũt dominus hunc calicem nouũ testamentũ. vnde sequit. Pices ẽ id est calix nouum testamentum in sanguine meo. qui pro vob effundet. Significat nouũ testamentum in suo sanguine esse dandum sumere. Nã in veteri testamento sanguis animalium affuit. cũ data fuit lex. Nunc vo sanguis vbi dei significat nobis nouũ testamẽtũ. Cum aũt dicit ꝑ vobis non significat pro solis apostolis corp⁹ xp̃i datum. et sanguinem effusum fuisse sed cuiũ cor humane nature. Et ver⁹ quidem pascha ad removendam seruitutem egipti fiebat. sanguis aũt agni ad ꝑmogenitorum custodiã. Nouũ vo pascha ad peccatorum remissionẽ. sanguis autẽ xp̃i ad conservationem eorum qui dedicati sunt deo. ¶ Cnf. Dic em̃ sanguis operatur in nobis imaginẽ regum nobilitatem anie nõ ꝑmittit marcessere. ꝑ totas irrigans animam magnamq; ispirans virtutem. Dc sanguis fugat demones. aduocat angelos et dominũ angelorum. Dic sanguis effusus lauit orbem et adiolem fecit celum. Cui⁹ ꝑcipes sanguis sit signia virtutibus amicti. regio pallio. Magis aũt ipo rege indue. Et sicut si mund⁹ accesseris sollicitor accessisti. sic si imbut⁹ conscienda ꝑua damnabilis accedis in penam et supplicia. Nã siqui impatorum comẽnant purpuram pari pena plectunt̃ cum eis qui dixerũt absurdum nõ ẽ. si et qui obscena mẽbra corp⁹ xp̃i reapunt. pari pena plectunt̃ cum his q̃ illud clauis transfoderũt. ¶ Beda. Quia vo panis confirmat. vnũ vo sanguinem operatur in carne. ideo corp⁹ xp̃i illud refertur ad sanguinem vez quia et nos in xp̃o et in nob xp̃m manere oportet. Vinũ autem domini calicis aqua miscetur. teste em̃ iohanne aq; ipi sunt. ¶ Theo. Panis aũt datur panis. Secundo calix. post em̃ est in spiritalib laboriosus adp̃ vitalis panis. nonsolum quia in vlo⁹ sudore laboraẽ. Sed eciam quia dum comeditur. non est facilis ad glutiendũ. Demq; p̃ laborem sequit̃ exultatio diuine gr̃e que est calix. ¶ Beda. Deo aũt tunc cenati communicarunt. apostoli. quia necesse erat pascha ẽpicuz antea ꝑsumant. et sic ad veri pasche sacramenta eransiri. Hũc aũt in bono ẽ exitu sacramẽti placuit magistris ecclie ꝑ quos spiritalib epulis refici. ac deinde éremis. ¶ Greg. Totum aũt corp⁹ et sanguinem dñi suscipit eciã si misteriozum gtem ac aptat. Hic em̃ vnum sigillum diuersis totã suam figurã imputat et integrum manet post distributiõz et sicut vna vox penetrat ad multozum audito⁹. sic nulli dubium fit corp⁹ et sanguinẽ dñi totum in omnib repiri. Fractio aũt panis venerandi passiõis fecit.

¶ Verũptamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem filius hois secm quod diffinitũ est uadit. verũptamẽ ne homini illi per quem tradetur. Et ipi ceperũt querere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset.

¶ Aug. de con euan. Cum tradidisset dñs discipulis calicem. rursus de tradicione suo locut⁹ est dicẽs. verumtamẽ ecce manus tradentes me mecũ est in mẽsa. ¶ Theo. Quod dixit dñs nonsolum vt ostendat se scire futura. si eciã vt ostendat nobis ꝑnã bonitatem. fm quam non ꝑmisit. quin ꝑsequerẽt ea que spectabãt ad deum. Dat em̃ nobis exemplũ ut usq; ad finẽ satagam⁹ lucrari peccatores. Et ne eũ odiãt ꝑditores nequiam qui et commissa fieri non erubuit. ¶ Cnf. Et ꝑceps existens misteriozum cõuersus non est. fit em̃ sceler⁹a⁹ verimq; in manus. tũ quia tali ꝑposito imbut⁹ adiit misteria. Tum quia adiens melior factus nõ fuit. nec metu nec beneficio nec honore. ¶ Beda. Et tamen ñ designat specialit ne maiorius correp⁹ impudentio⁹ fieret. Dicitur aũt enim̃ in mio. vt agat consci⁹ penitenciam. Predicat aũt et penam. vt quẽ pudor non vicerat corrigant denunciata supplicia. Vñ sequit̃. et quidem filius hois fm qđ diffinitum est vadit. ¶ Theophi. Non quasi non valens tuen seipsum sed sẽ diffimiens sibi mortem. ꝑter humanã salutem. ¶ Cnf. Sed quia unas ea que sunt scripta ꝑua ifirmione agebat. ne q̃s putet eum in noxium tamq; dispensatiõis mistrũ sibi die. verumtñ veh homini illi p quẽ tradet̃. ¶ Beda. Hz et veh hoi illi q̃ ad mistã dñi indign⁹ accedens in exẽplũ inde filiũ hois tradit ñ q̃dem undens. si peccatoribo membris suis Et q̃quis scirent homies xi apostoli qđ mihil contra dñm cogitarent. quia tamẽ pl⁹ credunt mgro q̃ sibi timentes fragilitatez suã quererunt de peccato cui⁹ conscienciã non habebant. Seq̃tur em̃. Et ipsi ceperunt querere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset. ¶ Basili⁹. Sicut em̃ in corporalib passionibus sunt multe quas non sentiunt padentes pozo magis adhibent fidem cõiecture medicozum q̃ ꝑpriam sensibilitatẽ attendant sic et in aie passionibo siquis in se peccatum non sentiat credere tamen debet his qui pl⁹ possunt cognoscere sua peccata.

¶ Facta est autem et cõtencio iter eos q̃s eozũ videretur esse maior. Dixit aũ reges

gentium dominātur eorum Et q̄ potestatē habent sup eos benefici vocātur Vos autē non sic sed q̄ maior est in vobis. fiat sicut minor Et qui precessor est sicut ministrator. Nam quis maior est q̄ recūbit an q̄ mīstrat Nōne q̄ recūbit: Ego aūt in medio vestrū suū sicut qui ministrat.

¶ Thro. Cum inter se quererēt quis esset dominū trādieturus consequens erat adinuicem sibi dicere tu p̄diturus es. & ex hoc coacti fuit dicere ego potior ego maior. & similia. vnde dr. Facta est autē & contendo inter eos quis eor videretur esse maior.

¶ Greco. Vel hec contentio videtur habuisse motiuū q̄ cum dñs ab hominib erāt migraret. optabat aliquē eor fieri alior p̄incipem quasi dñi vicem gerēt eum. ¶ Beda. Sicut aūt bonum scripturas patrū quib p̄fiant & humilientur reḡrunt sic r̄probi. si quid forte in electis reprehensibile reperit quasi suas ex eo neḡcias obtectum libēter solent amplecti. Ideo multi ardenc legūt q̄ facta est contentio inter discipulos xp̄i. ¶ Ambr. Si em̄ pretendebat apli. nō excusationem obtendit. s; cautioni p̄mīt. Cauendum ergo ne in p̄dītione aliqua inter nos de p̄latione possit esse contentio. ¶ Beda. Potc autē videam nō quid carnales adhuc discipuli gesserint. s; qđ insserie spiritalis magister. Sequit em̄. Dixit autē ad Reges gēdum dominantur eor. ¶ Cnf. Gentilium memmit vt ex hoc rem vitupandā ostendat. gē tilū ei est ābire p̄matū. ¶ Cirl. Sed & blandi sermones as offerūtur a subditis. Vnd sequit. Et qui potestatem habent sup eos benefica vocantur. Sed illi qdem quasi exercites a sacris legib huiusmodi subtracti morbis. Dīm autem culmen ē in humilitate. vnde sequit. Vos aūt non sic sed qui maior est ī vob fiat sicut minor. ¶ Basi. Nō ergo extollat p̄sidentem dignitas ne ab humilitatis beatitudine corruat. Illud aūt nouerit q̄ humilitas vā ministeriū plurium est. Sicut em̄ qui pluribus ministrat vulnera tis. & abstergit cuiuslibet vulneris saniem nō sumit misterium ī cām elationis. Sic & multo magis cui cōmisse sunt cure fraternor lāguor ut olim minister redditur p omib racionē cogitare debet & ei se solliciat. Et sic qui maior est fiat sicut minor. Decet aūt & corporale obsequium ab his qui p̄sident offerri exemplo domini lauātis pdes discipulor. vnde sequit. Et q̄ p̄cessor est sicut ministrator. Non est aūt tm̄ dū ne in subdito soluat humilitatis p̄positū dum ei a maiore seruitur. s; in imitatione pandit humilitas. ¶ Ambr. Cōuenendum est aūt quia nō omis honorificendae studio humilitas defm̄. Potest em̄ deferre alicui p̄pter seculi gr̄am. potestatis metū. vtilitatisq cōmunem. cui edificatio queritur non alterius honor. & iō vna datur omib forma senectutis. vt non de p̄latione iactancia sit. sed de humilitate cōtentio. ¶ Beda. In hac tamē forma a domino tradita maiores non minima discretione op habent ne scz ad instar regum gentium dominari subiectis. segr ab eis gaudent laudib attolli. & tamen cōtra delinquentium vicia per zelum iusticie sunt erecti. Ad verba aūt exhortationis sumet adiungit exēplū. vñ sequitur. nā q̄s maior ē q̄ recūbit. am q̄ mi. ñ. q̄ re. Ego aūt in medio vr̄m sum. sicut qui ministrat. ¶ Cnf. Quasi dicat. nō putes disciplinā tuū egere. te vero nō illa. Ego em̄ qui nullo egeo. quo vniuersa egēt celestia & terrestria ad ministerialē gradum descendi. ¶ Thro. Ostendit aūt se ministrantem eis cum panem & calicem distribuit. cuius ministerij memor facit. rememorans eos si de eodem pane comederunt & de eodem calice biberunt. Si ipe xp̄s omnib ministrauit. vnum debent omnes sentire. ¶ Beda. Vt loquitur d̄ misterio. quo fm iohem eor pedes lauit dominus & magister q̄uis eciam verbo ministrandi possint omnia que in carne gessit: intelligi. sed & suum sanguinem se pro nobis effundere ministrando significat.

¶ Vos aūt estis q̄ pmansistis mecū ī tēptationib meis & ego dispono vobis. sic disposuit mihi p̄ me⁹ r̄gnū vt edatis & bibatis sup mīsam meā in r̄gno meo & sedeatis sup thronos xii. iudicātes xii. tribus israel.

¶ Thro. Sicut dominus p̄dicti premia auerat vel sic discipulis remanentibus econtrario bona premunciat dicens. Vos autem estis q̄ permansistis mecū in temptacionibus meis. ¶ Beda. Non enim vsque ad p̄dentē. sed perseuerandā celestis regni gra donatur. quia perseuerantia que constantia seu fortitudo mentis vocatur diam⁹ esse cunctarum columnam virtutum. Finis ergo dei secum manentes in temptacionib eternum diu ad regnum. Si em̄ complantati facti sum⁹ similitudini mortis eius simul & resurrectionis enm⁹ vñ sequitur. Et ego dispono vobis sicut disposuit michi pater meus regnum. ¶ Ambros⁹. Regnum dei non est de hoc mundo. Non autem equalitas ad dominum sed similitudinis emulacio est. Solus em̄ xp̄c plena imago dei est p̄pter expressam in se paterne grauitudinis veritatem. Iust⁹ aūt homo ad imaginem dei est. Si propter imitandam diuine conuersationis similitudinē mundum hunc dei cognicione contemnat. Vñ & corpus xp̄i edim⁹ vt vite eterne possimus esse partes. Propter quod sequit. Vt edatis & bibatis sup mensam meam in regno meo. Non enim victus & potus nobis premij loco spondetur. s; cōmunicatio gr̄e celestis & vite. ¶ Bed. Vel mensa p̄posita eis bus sanctis ad fruendū celestis est gr̄a vite. qua q̄ esuriunt & sitiūt iusticiam saturabunt fruendo deli rato gaudio veri bonī. ¶ Throph. Non autem ī dixit. quasi futurus illic corporalibus escis. & quasi regno suo sensibili futuro. Erit em̄ illic angelica cōuersatio. Sicut saduceis predixit. sed & paul⁹ dicit non esse regnum dei escam & potum. ¶ Cirillus. Sed ex his que sunt apud nos spiritalia designat. Nam prerogatiua quadam fungūtur apud reges terrenos. qui eis quasi conuiue considunt. ex humano ergo iudicio ostendit. qui apud eum in primis honoribus statuentē ¶ Beda. Hoc est em̄ imitatē

¶ Beda. Hec est em̄ imutatio dextre excelsi. vt q̄ nunc humiles gaudent ministrare cōseruis. tūc sup̄ bonis mensam sublimes vice ꝑpetue dapibꝰ alant. Et qui hic iempeatoribꝰ iniuste iudicati cū dño ꝑ manent illic cū eo sup̄ tēpeatores suos iusti iudices ꝑsident. Hñ sequitur. Et sedeatis sup̄ thronos. xii. iudicantes xp̄i. erūt israel. ¶ Theop. Hoc ē cōdemnatos ex duodecim tribubꝰ infideles. Non autem alios ex duodecim tribubꝰ infideles. sed ꝓ sm diuinā sibitudinem iudicat xp̄s cognitione cordiū ñ mērogacione factoꝝ. vtutem remunerans impietatem cōdemnans. Vea apostoli i iudicium spirituale formācur remuneratōe fidei. exaratōe gracie vtute erroreem redarguētes. sacrile gos ono ꝓsequentes. ¶ Cnſ. Nunquid aūt illic se debet iudas. Sz̄ considera q̄ lex est data a deo ꝑ ibe romam. Si quid bom̄ ꝑmisero si censearis idignꝰ vocabulo tc. Et ido loquens cū discipulis. nō simpli cit ꝑmisit sed addidit. Qui ꝑmansistis mecū in tem ptacionibꝰ. ¶ Beda. Ab hꝰ ergo sublimitate ꝑmis sis iudas exapiē. Nā et antēq̄ hec dñs diceret exisse credendꝰ est. Excipiunt et illi quicūq̄ auditus in ypocrisibꝰ sacrāta vbis abierūt retro.

¶ Dixit aūt dominus simon Simon ecce sathanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum Ego autem rogaui pro te. vt non deficiat fides tua et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos Qui dixit ei Domine tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire Et ille dixit Dico tibi petre nō cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me.

¶ Beda. Ne gliarent vndecim apostoli et suis virtutibus tribuerēt q̄ soli pene iā tot milia videoꝝ dirigentur in temptacōibꝰ ꝑ manisse cū dño ostēdit nos si non inuantus se domi esset opitulatione ꝓtectionis ꝑdita. cū ceteris potuisse cōteri. Vnde dicit. Dixit aūt dñs simoni simō Ecce sathanas expetiuit vos vt cribret sicut triticum. i. expetiuit vos temptare. et velut qui frumentum purgat ventilando concutere. In quo docet nullī fidem a diabolo. ñ deo ꝑmittente temptari. ¶ Theop. Hoc aūt petro dixit ego fortior alijs erat et superbire poterat in his que ꝑmissa erant a xp̄o. ¶ Cyril. Vel vt ostendat q̄ homines nihil ex ipsis quantum ꝑtinet ad humanam naturam et lubricum mentis nre non docere vt ꝑesse ceteris velint. Et ideo omissis ceteris venit ad petrū ceteris ꝓelaturum. Vnde sequit. Ego aūt rogaui pro te vt non deficiat fides tua ¶ Cnſ. Non autem dixit Ego pro misi. sed ostendit humiliat eum loquitur tendens ad passionem. vt humanitatem demonstret. Nā qui non de ꝓfundo sed impio dixerat. sup̄ hanc petram edificabo ecclam meam et tibi dabo claues regni celoꝝ quomō opus habebat oratione vt conditatam vnius homis animā coerceret. Non aūt dixit rogaui. vt non neges sed ne deseras fidem. ¶ Theop. Nam et si paululum agitandꝰ sis habes tū recondicum semē fidei q̄uis deiecerit folia spūs tempeatoris viget radix. Petijt ergo sathanas te ledere tamq̄ mundum tibi de mea dilectione. Sed q̄uis egomet ꝑ te sim ꝓ precatꝰ. tu tū delinques. vñ sequitur. Et tu aliquā conuersus confirma fratres tuos Quasi diceret. Postq̄ me negato plorauerit ac penituerit. cetros ceteros. cum te principem apłoꝝ deputauerim. Hoc em̄ decet te qui mecum robur es et petra ecclesie. Hoc aūt intelligendum ē nonsolū de apłis q̄ tūc erant. vt roborarētur a petro. Sed et de omibꝰ qui vsq̄ ad finem mūdi futuri sunt fidelibꝰ. ne sez aliqs credendi diffidat videns eum qui cū esset apłus denegauit. ac iterū ꝑ penitēdā obtinuit ꝓgratiā vt esset antistes mūdi. ¶ Cyril. Admirare igit exuberā tam diuine pietatis. ne diffidere discipl̄m faciat. nō dum patrato crimine largitus ē veniam. ac iterum ipm̄ in apostolico gradu restituit dicens. Cōfirma fres tuos ¶ Beda. Quasi dicat. Sicut ego tuā fidem ne deficiat. orando protexi. Vea tu infirmiores fres ne de vena desperent cōfortare meimet. ¶ Am Caue ergo iactanciam. caue seculū. Ille iubetur cōfirmare fratres suos qui dixit omnia reliquimus et secuti sumꝰ te. ¶ Beda. Quas vo se dñs dixerit pro fide petri rogasse. conscius ille presēs affectꝰ fideq̄ feruentis. Sed futuri casus nescius. non credit se vllatenus ab eo posse deficere. Vnde sequitur Qui dixit ei. domine tecū paratꝰ sum et in carcerem et in mortem ire ¶ Theop. Pre nimia q̄dem dilectōne flamescit. et impossibilia sibi pollicet. Decebat autem audito semel a veritate q̄ temptandus esset non amplius cōtendere. Sed dominꝰ videns eum presumptuose loquentem ꝑmit temptationis speciē scilicet q̄ negaturꝰ esset. Vnde sequit. Et ille dixit dico tibi petre nō cantabit hodie gallꝰ donec ter abneges nosse me. ¶ Aimō. Petrꝰ quidem et si spū ꝑmptus corporis tamen adhuc infirmis affectu denunciatur dominū negaturꝰ. Nec q̄ em̄ poterat diuine cōstantiam intentionis equare. Passio domini emulos bēt. pares non habet. ¶ Theo. Nunc aūt magnā dat animam hauritꝰ. q̄ non sufficit humanū ꝑpositum absq̄ diuino subsidio. Petrꝰ em̄ q̄uis feruens esset derelictus tamen a deo subplantatus fuit ab hoste. ¶ Basilius. Sciendum aūt q̄ deo ꝑmittente timorati lapsum patiuntur quandoq̄ ad fastꝰ precedentis remedium. Sed q̄uis idem videat esse delictum timorati et alioꝝ referre non modicū. Nam timoratꝰ ex quibusdam indicijs et pene pro vt voluit peccauit. Alij vero nullā gerendo curā neq̄ sui neq̄ dei peccant non distinguētes inter peccare et agere virtuose. Vñ reos et ultionis modū ī eis debere fore diuersū. Nā timoratꝰ quodā inuamie idigens et circa eādē rē ega quā peccauit iusta debet ꝑferre. Alij vo cū totū bonū anie destruxerint. affligi et moueri et ꝑceptis subijci debent quousq̄ ratū sit illis deum iustum iudicem esse. et contremiscant. ¶ Augu. de con. eum. Hoc aūt quod hic dicē de petri negacione predicta. omēs quidē euangeliste ꝓmemorant. sz̄ non oēs ex vna eademq̄ occasione sermones ad eā ꝓmemorandā veniunt. Nam mathꝰ et marcus eam subnectunt. Postea q̄ dominus egressus est ex illa

domo vbi manducauerant pascha. Iucas vo ⁊ iohā nes mag̃ mde esset egressus Sed facile possem⁹ intelligere. aut illos duos ea recapitulādo posuisse aut istos preoccupando. ñ magis moueret q̄ taz diuersa non tm̄ verba. sed eā sententias dommi premittunt. quibo pmotus petr⁹ illam p̄sumptionem p ferret vel pro domino vel cū dño moriendi. vt magis cogant intelligi. ter eū expressisse p̄sumptionē suam diuersis locis sm̄onis xp̄i. ⁊ ter illi a domino responsū. q̄ eū ante galli cantū ter esset negaturus.

¶ Et dixit eis quando misi vos sine sacculo ⁊ pera. ⁊ calciamentis nunq̄d aliq̄d defuit vobis: At illi dixerūt. nihil. Dixit ergo eis Sed nunc qui habet sacculum. tollat similiter ⁊ peram Et qui non habet. vendat tunicam suā. ⁊ emat gladiū. dico enim vobis q̄m adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me. Et cum iniquis deputatus est etenī ea que sunt de me finez habent At illi dixerunt domine Ecce gladij duo hic. at ille dixit eis Satis est.

¶ Cirillus. Predixerat dom⁹ petro q̄ cum esset negaturus⁹ tempe sez sue captionis sz quia semel facta est mendo ō capāōe a⁹ consequēter nunciat supuenientem ꝑ iudeos conflictum vnde dī ⁊ dixit eis q̄ñ misi vos sine saculo ⁊ pera ⁊ calciamentis. Nunq̄d aliq̄d defuit vobis⁹ Diserat eñ saluator sanctos apostolos p̄dicare auctoritate ⁊ oppidis regnū celoz precipiens vt euntes nulli⁹ corporalīū curam gererēt sed in eo totam spem vitē reponerēt ¶ Cri. Hi cui aūt qui docent natare arca p̄ncipium q̄dem manus suas supponentes attenti⁹ sustentant suos discipulos. postea plerumq̄ manum abstrahentes iubent vt sibi opitulētur. animo ⁊ paululū emergi permittunt ita ⁊ xp̄c facit discipulis In exordijs quidem p̄sto i cunctis eis aderat parans eis vberrime affluentiam oīm Vnde sequitur At illi dixerūt. Nihil. ac vbi oportebat ⁊ p̄rias vires ondere suberaxit eis aliquantulū gr̄am iubens eis esse nonnulla peragē vnde sequit̄. Dixit ergo eis sed nunc q̄ habet sacculum. quo sz portaē pecuniā. tollat similiter ⁊ peram qua sz portanē cibaria. Et q̄dem q̄ñ nec calciamenta nec zonam bēbant. nec baculū nec es nulli⁹ sūt passi penuriam. vt autem marsupium cōcessit eis ⁊ peram. Furire videnē ⁊ sitire ⁊ nuditatez patiacsi eis diceret Nudentē cūcta vob vberrime affluebant Nūc aūt volo vos ⁊ inopiam experiri. Nō q̄ non addico necessitatē p̄stine legis. sz mando ⁊ loculū habere ⁊ peram. Poterat aūt ⁊ de⁹ vsq̄ in finem eos tanta constituere copia. sz noluit ob multas cās. Primo q̄dem vt nihil sibi tribuerent sed recognoscerēt totū emanasse dīuinit⁹. Secdo vt moderati sibi sciant. tertione maiora de se opinentur. Nouo igit̄ causa p̄mittens eos incurrere mīta inopinatoq̄ relaxauit p̄ris legis rigorem. Ne grauius ⁊ insolerabilis fieret eis vita. ¶ Beda. Nō enī eade⁊ virtus di regula p̄scrudomo⁹ quā pat⁹ tpe discipulos ītumat. Illis q̄dem discipulis ad predicandū. ne q̄d tollerent in via precepit. oīa mās sez vt qui euangeliū nunciat de euangelio viuat Instante vo mortis articulo ⁊ tota illa ingente pastorem simul ⁊ gregē g seq̄nte congruam epi regīam decerni expmentos ne tollant victui necessaria. donec sopita īmania gliscentū. temp⁹ euangelizādi p̄deat. vbi nobis q̄ dat ecclēm. iusta nonnūq̄ causa instante. q̄dā de nostris ꝓpositi rigore posse sine culpa intermittu. ¶ Aug. cōtra faustū. Nulla ergo incōstantia p̄pientia. sz rōne dispensantis p tempor⁹ diuersitat̄ precepta vel cōsilia vt pmissa mutentur ¶ Amb. Qui aūt in ure phibet cur emere gladiū subet⁹ ī forte vt sit parata defensio non vsio necessaria. ⁊ videri potuisse vindicari sed noluisse. vñ sequit̄. Et qui non hē sez sacculum vendat tunicā suam ⁊ emat gladium ¶ Cri. Quid est hoc⁹ qui dixerat. siquis te percusserit in dextera gena. verte ei ⁊ aliam Nunc armat discipulos. ⁊ solo gladio⁹ nam si penit⁹ armare decebat. nō solum oportebat gladium possidere. sz ⁊ scuta ⁊ galeas. Sed ⁊ si mille hui⁹ modi possiderēt arma. pro tot insultib⁹ ⁊ insidijs populoz⁹ tumoz⁹ verbum. nationum qualit̄. xp̄i. comparerent. ⁊ ex solo aspectu agminū non contremiscerēt. nutans insignis ⁊ fluuijs Non ergo putemus eum iussisse vt gladios possiderent. sed p gladios innuit imminentes insidias iudeorum. vnde sequit̄ Dico enī vobis. q̄ñ adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me Et cum iniquis deputat⁹ est. ¶ Chro. Cum enī ipi inter se supra de prerogatiua grauerint. non est mirum quit temp⁹ prerogatiuaz. imo periculoz. extitisse Mara ego magister vester ducor ad mortem nō honorabilem cū impijs deputandus. Etenī ea que scripta sunt de me sz predicta finem habent ⁊ implementum Dolens ergo violentū insultū innuere meminit gladij nec p̄rius reuelauit ne timerent̄ acadia. nec prius obtacuit ne repentinis agressib⁹ fluctuarent. sz postea recolentes mirarētur. quo sep̄ precium exhibuit passioni pro salute humana. ¶ Beda. Vel dīs non iubet portare marsupium ⁊ peram ⁊ emere gladium. Sed predixit futurum q̄ scilicz apostoli oblīti tempore passionis dominum ⁊ legis dommi auderent sumere gladios. Sepius enī scriptura vtitur imperatiua sermonis spēe loco propheti. In plurib⁹ tamē libris non inuenitur. accipiat tollat. vel emat. Sed tollat ⁊ emat. ¶ Theophi. Vel per hoc pronunciat eis q̄ incurrerent famē ⁊ sitim. quod innuit per peram. ⁊ aduersitates nōnullas quod innuit per gladium. Vel aliter q̄ dominus dicit. q̄ habet sacculū tollat sitr ⁊ peram vidēt finis ad discipulos fieri. sed reuera respicit quamlibet iudei psonam. quasi diceret. siquis iudeorum abundat facultatibus congestis omibus fugiat. Si autem vltima oppressus penuria colit regionem. ¶ Hic etiam amictum vendat. ⁊ gladium emat Innuit enī eos inuincibilis impetus pugne. vt nihil ad resistendum sufficiat. Deinde pandit horum malorum causam. quia scilicet pass⁹ est. penam proplanis debitā cum latronibo crucifixus Et cum ad hoc pueniss

Et cum ad hoc puentum fuerit sumet finem ūbum
dispensationis. Persequentib⁹ aūt accident que a p
phetis sunt predicta. Hec ignē dom⁹ p̄dixit de fu
turis regiom iudeorum. sed discipuli nō intelligebāt
profunditatē dictoꝝ putantes ob futurū p̄ditoris
infidelem gladijs opus esse. vnde seqūtur. At illi dix
erūt ecce duo gladij hic at ille dixit eis satis
est ¶ Cyp. Et quidē si humano eos volebat vti au
xilio nec centum sufficerēt gladij q̄ si nolebat eos
p̄bo nec centum sufficerēt gladij q̄ si nolebat eos
habuit ergo dīna eos reprehendere quasi non intelli
gentes sed dicens satis est. eos dimisit. Sicut cum
nos aliquem alloquentes cū videm⁹ nō intelligere q̄
dicit dīns bene. sine ne ipm molestem⁹. Quidam aūt
dicunt dīm ironice dixisse satis est. Quasi diceret.
Ex quo duo sunt gladij sufficiūt nob ad emendā mul
titudinē quanta nos decet inuadere. ¶ Beda. Vel
duo gladij sufficiūt ad testimoniū spontē passi salua
tore. Pet⁹ qui et apīs audaciam p dño certandi et
dominū virtutem medicandi doceret inesse. Illē qui
neutraq̄ vagina exempt⁹ ostenderet eos nec totū
quidq̄ vagine penis facere defensione p̄missos ¶ Am
bros. Vel q̄a lex referre nō vetat. forsasse petro duos gla
dios offerūt satis esse dic̄. quasi licuerit vsq; ad cuā
gentē. ne sit in lege equitatis erudicio. in euangelio
mansuetus gladio. Est enī gladius spiritalis ve ven
dat patrimoniū et emat ūbum q̄ mentis penetralia
volunt̄. est enī gladius passionis ut exuas corp⁹
et immolate carnis exuuijs emat tibi sacri corona mar
tyrij. Monet adhuc q̄ duos gladios discipuli p̄tule
rūt ne forte vnū nouū vnum veteris testamenti sit
quis aduersus diaboli armamur insidias. Denicq
dicit dīns. satis est. quasi nil desit ei quem vtriusq;
testamenti doctrina munierit.

¶ Et egressus ibat secōm consuetudinem
in montem oliuarum. Secuti sunt autem il
lum et discipuli eius. Et cū peruenisset ad
locum dixit illis. Orate ne intretis in temp
tationem. Et ipse auulsus est ab eis quan
tum iactus est lapidis. Et positis gembus
orabat dicens. Pater si vis transfer calicē
istum a me. Verumtamen non mea volun
tas sed tua fiat.

¶ Beda. tradend⁹ a discipulo dom⁹ cōsuetu secess
sus locum quo facillime reperiri posset adit. Vnd seqū
tur. Et egressus ibat sm consuetudinē in montē
oliuar. ¶ Cyril. De die namq; pernoctabatur iherosoly
mis. obscura vo nocte succedente in mōte oliuaruꝝ
cū suis cōuersabat discipulis. Vnde subditur. Secu
ti sunt aūt illum et discipuli ei⁹. ¶ Beda. Pulcre
aūt sui corporis misterijs imbuens in mōtem oliuarū
discipulos educit vt omnes in morte sua baptizatos
sanctiq; spiritus chrismate cōfirmandos esse designet
¶ Chro. Post cenā aūt nequaquā merda et ioc⁹ et
somnus occupant dīm. sed oratio et doctrina. Vnde
sequit. Et cum peruenisset ad locum dixit illis. Orate ne i
tretis in temptationē ¶ Beda. Impossibile q̄dem est
humanam aiam nō tempari. vnde nō ait orate ne tē
ptemini sed orate ne intretis in temptationē. h est ne
tempetatio vos sup eat vlima. ¶ Ciril. Sed nec so
lis ūbis eis p̄desset. procedens paululum. orabat. vnde sequit̄. et ipe auulsus est ab eis. quantū iactus
est lapidis. vbiq; inueniens eū semotum orātem. vt
discas q̄ alio attento et corde quieto colloquendū est
cū deo sublimi. non aūt quasi egens alieni suffragij
p̄cibo insistebat. qui ē omnipotentissima virt⁹ patris
sed vt discam⁹ nō esse in temptatiōibo dormitandū
sz magis orōibo insistendū. ¶ Theō. Sol⁹ ea orat
p omnibo. qui sol⁹ erat passur⁹ p omnib⁹. significans
eis orationē suā quantum et passionem a nra dista
re. ¶ Aug. de q. euan. Auulsus est aūt ab eis quantū
iactus lapidis tanquā typice admonuent. vt i eum
dirigerent lapidem. i. vsq; ad ipm peruenirēt intēn
cōs legis que scripta erat in lapide. ¶ Greg. misen⁹
Quid aūt sibi vult flex⁹ genuū de quo dr. Et posi
tis genibo orabat. hūam⁹ quidem vsus est. pro nos
tra supplicare maiestati. facto ostendens formosos
esse qui rogant. Palam ē aūt hūamam naturā mihil
hre de cōdignū. et ideo beneficia signa q̄ mirice ex
hibem⁹ fatentes nos humiliores esse respectu excellē
tie proximi transitorium⁹ ad obsequia incompabilis
nature. Vñ ille q̄ nros lignores portauit ac p no
bis mercedē p hoīem quem sumpsit. genuflexit
orādo. sanctens non esse supbiendum orōmis tpe.
sed p omia humilitatis cōformandū. quia deus supbis
resistit. dat aūt humilib⁹ grām. ¶ Cyp. Quelibet
aūe ars verbi et opibus ostenditur ab eo qui docet. qa
ergo dom⁹ venerat docturus nos quamlibet virtutē
ob hoc eadem dixit et facit. vnde qua usserat ver
bis orare. Ne merarent intemptatōz. hoc eā opere
docet. Sequitur enī. Dicens p̄r si vis transfer calicē
istum a me. nō dixit si vis. Quasi ignorans an p̄r
placeret. neq; enī magis ardua cognitio ē. hec cog
nitione paterne substantie quā ipe sol⁹ perspicaciter
nouit sm illud. Nec nouit me pat̄ et ego nouī p̄rem
neq; hoc dicit. quasi respuens passionē. Qui enī cō
mendatus est discipulo volenti eius passionē impedi
re vt sacrificium eū vocaret post multa p̄cepta quali
ter crucifigi nolebat. Cur igit̄ ita dictus ē cōsideres
quantū erat audire q̄ deo ineffabilia qui quelibet in
tellectū transcendit. voluit vterū subire virgineū lac
suggere. et hūana queq; pati. qui ergo fere incredi
bile erat. qd erat futurū. primo q̄dam misit. p̄phetas
hoc nunciantes postea ipe induto carne veniens vt
nō phantasia putaret̄ qd fit. permittit carnē ferre na
turales defectus esurire sitire. et dormire laborare.
affici. et anxiari. ob hoc et recusat mortem. verā hu
manitatem demōstrās ¶ Ambr. Dicat ergo. Si vis
transfer a me calicem istu quasi homo mortem recu
sans quasi de⁹ sententiā suam seruans. ¶ Beda. Vel
transferri a se calicē postulat. non q̄dem timore pas
endi. sed misericordia pene ip̄i. ne ab illo bibat cali
cem p̄paratum. vnde et signanter nō dicit transfer
a me calicē. sed calicem istum hoc est populi iudeorū
qui excusationem ignorantie habere non possit. qui
me quotidie vaticinātur ¶ Dionis⁹. Alexandrinus
vel q̄ dicat. Transfer calicem istum a me non est in

non aduemiat mihi · nisi eñ aduenerit transferri non
poterit igiē ve sensit iaz pñtem · cepit affici ⁊ tristā
ri · ⁊ quasi iam ꝓpinquante eo dicit Trāsfer calicem
hunc · Sic eñ quod pōerit nec itecdum est · nec pma
nens · sic ⁊ saluator leuiter inadentem temptacōz fla
gitat pelli ⁊ hoc est · non iterare i tempeacōz qō con
sulit esse oādum Perfectissimꝰ aūt modus tempta
tiones euitādi maifestaē · cum dr · verumeñ nō mea
voluntas sz tua fiat · deus eñ iexpertꝰ est malozum
Vult aūt nobis bona largiri supio · qō petimus vt
ielligimꝰ Ergo pfectam voluntacē patris quā ipe
nouerat petit sozti effectū · que eadem est ⁊ sua fm
deitatem · Renuit aūt impleri humanā voluntatem
quā dicit suā · paterna voluntate nimozē · ¶ Beda ·
Hominū eñ hic velle ostendit alterū qdem humanū
qō est carnis · alterū vero diuinum · hūamtas eñ ob
caris fragilitacē recusat passionē · sz dominus eiꝰ af
fectus affectanter eā subiit eo q̄ non esset possibile
eum detineri a morte ¶ Greg · misenꝰ · Appollinaris
aūt asserit q̄ xp̄c non habuit · fm terrenam naturā
ꝓpriam voluntatem · sz solū in xp̄o est voluntas dei q̄
de celo descendit Dicat gꝰ quam voluntacē vult do
minꝰ ne quaqz euenire · Nec eñ deitas auferet ꝓpri
am voluntacē · ¶ Beda · approximquās eā passioni
saluatoz infirmitatem i se vocem sumpsit vt cum hoc
immiet qō fieri volumus sic p infirmitacē petamꝰ ut
nō fiat quatinus p fortitudiem paratiꝰ simꝰ ut volū:
tas condiozis nostri etiam contra nostram volun
tatem fiat ·

¶ Apparuit aūt illi angelus de celo confor
tās eū. Et factz in agonia plixius ozabat
Et factus est sudor eiz sicut gutte sanguis
decurrentis interram Et cū surrexisset ab
oratione ⁊ venisset ad discipulos suos inue
nit illos dormientes pre tristicia ⁊ ait illis
quid dormitis: surgite ⁊ orate Ne intretis
in temptationem.

¶ Chro · Vt nob innotesceret ozationis virtꝰ · qtmꝰ
eam i aduersis preponamus Ozans dominꝰ ab an
gelo gfortacē ve dr Apparuit aūt illi angelus de celo
confortans eum · ¶ Beda · Ubi legimus q̄ an:
geli accesserunt ⁊ ministrabant ei · In documento
ergo veritatis nature angeli ⁊ ei ministrasse ⁊ eaz
confortasse dicuntur · Creator eñ creature sue non
eguit presidio · sed homo factus · sicut ꝓpter nos cri
stus est · Sic ꝓpter nos confortatur · ¶ Chrysol ·
Quidam aūt dicunt · quoniam apparuit ei angelus
glorificans eum ⁊ dicens · Domine tua est virtus
tua namq; potes contra mortem ⁊ infernum genus
humanum liberare · ¶ Crisostomꝰ · Et quia nō pbā
talsice · sed vere nostram carnem suscepit vt appro
bet dispēsationis veritatem · ⁊ oppilet hereticorum
ora queqz humana sustinet · Sequitur · eñ · Et factꝰ
in agonia prolixius ozabat ¶ Ambrosiꝰ · Dozrē
plenq; hoc loco · qui tristiciam saluatoris ad argu:
mētum molior potius a principio quam suscepte ad
tempus infirmitatis inclinant · Ego autem non solū

excusandum non puto sed nusquam magis pietatez
eius maiestatemq; demiroz · Minus eñ contulerat
mihi · nisi meum suscepisset affectum · Suscepit eñ
tristiciam meam ve mihi suam letiam largiretur ·
Confidenter tristiciam nomino · qua crucez predico
Debuit ergo dolorem suscipere vt vinceret Neq;
eñ habens fortitudinis laudem qui stupozem magis
vulnerum tulerit quam dolorem · Nos ergo vos
luit erudire · quēadmodum mortem · ⁊ quod est am
plius future mortis mesticiam vinceremus · Doles
ergo domine non mea · sed tua vulnera · Infirmaꝰ
est eñ ꝓpter delicta nostra · Et fortasse ideo tristis ē
quia post ade lapsuz tali cramitu nobis erat ex hoc
seculo recedendum vt mori esset necesse · Nec illud
distat a vero si tristis erat · Pro persecutoribus
suis quos sciebat in malis sacrilegiis penas daturos ·
¶ Gregorius · xxiij · moz · Appropinquante eiz
morte nostre mentis in se certamen expressit · qui
vim quandam terroris ac formidinis patimur · cum
p solucionem carnis eterno iudicio ꝓpinquamus nec
immerito quo amam anima post pusillum hoc muta
quod meternum mutare non possit ¶ Crysolus
Quod autem humane nature foret premissa ozatio
non autem diuine ve dicunt ariani · Patet eam
ex eo q̄ sudauit · Sequitur enim · Et factꝰ est sudor
eius sicut gutte sanguinis decurrentes in terram
¶ Beda · Nemo sudorem hunc infirmitati deputet
qua contra naturam est sudare sanguinem · sed po
tius intelligat per hoc nobis declaratum · q̄ efficāū
iam sue preces obtinerent vt scilicet fidem discipulo
rum quam terrena adhuc fragilitas arguebat · sue
sanguine purgaret · ¶ Augustinus · in sententijs pro
spem · Ozans eciam cum sudore sanguineo dominus
significabat de corpore suo toto quod est ecclia ma
natura martiria ¶ Chrysō · Vel hoc prouerbialiter
dicitur de eo q̄ vehemēter sudauit ⁊ q̄ sudauit san
guinem · Volēs igitur euangelista innuere q̄ gros
sis sudoruz guttis madebat · sumit guttas sanguinis
ad exemplum · Post hoc autem inueniens discipulos
dormientes pre tristicia improperat eis simul ad mo:
nens vt orarent · Sequitur eñ · Cum surrexisset
ab oratione ⁊ venisset ad discipulos suos · inuenit
eos dormientes pre tristicia · ¶ Crisostomus · Erat
enim intempestum noctis ⁊ discipulorum oculi pre
angustia premebantur · ⁊ erat somnus non corpo
ris sed mentis · ¶ Aug · de con · euang · Non autem
expōsuit hic lucas quota oratione dominus ad disci
pulos venerit nihil tamen hoc matheo ⁊ marco re
pugnat · ¶ Beda · Demonstrat autem dominus
consequenter · quia p discipulis euenerit quos mox
oratoni suaꝰ vigilando ⁊ orando existere ꝓcepit
Sequitur eñ ⁊ ait illis · qō dormitis surgite ⁊ orate
ne mereris i temptacōz · ¶ Cle · Hoc ē ne a tempta
tione superentur Hoc eñ est nō i duci in temptaci
onē non demergi ab ea · Vel simpliciter nos iubet
orare vt tranquilla sit nostra vita nec immergamur
i aliquod molestozum Diabolicū eñ est ⁊ superbum
quēquā se i ēceptacōz papinare vī ⁊ iacebo nō dixit
ipse vos i temptacōes sz cū iaderitis Dñe gaudiū
estimate de inuito voluntarium facientes ·

Dixit eo loquē
tur turbas vnus d
agmēquit ihesu vt o
dicit ei iuda oscto
Videtes autem hy
turum erat dixeru
mus in gladio? Et
rum principis sac
sit auriculam eius
autem ihesus ait Si
tigisset auriculam
autem ihesus ad eos
ptes sacerdotum ⁊
mores Quasi ad lat
bys ⁊ fustibus cum
templo non extet
hoc est hora vestra

Adhuc eo loquēte ecce ēba ⁊ q̄ vocaba
tur iudas vnus ð xii. antecedebat eos Et
appinq̄uit ihesu vt oscularet eū ihesus aūt
dixit ei iuda osculo filium hominis tradis?
Videntes autem hȳ. qui circa ipsū erant qđ
futurum erat dixerūt ei. Domine si percu
timus in gladio? Et percussit vnus ex eis
seruum principis sacerdotum. ⁊ amputa/
uit auriculam eius dextram Respondens
autem ihesus ait Simite vsq̄ huc. ⁊ cum te
tigisset auriculam eius sanauit eum Dixit
autem ihesus ad eos. qui venerāt ad se pn
cipes sacerdotum ⁊ magistratꝰ templi ⁊ se
niores Quasi ad latronem existis cuz gla
dys ⁊ fustibus cum cotidie vobiscum fuim
in templo non extendistis manus in me ſz
hec est hora vestra ⁊ potestas tenebrarum

Ostendit deū quem prodderet dum occulta maiestat
Ostendit quē traderet Dñs dicit filiū hominis. quia
caro non diuinitas p̄prehendit. Illud tñ plus con
futat ingratum q̄ eū tradident qui cū esset dei fili
us p̄ter nos filꝰ hominis esse voluisset. quasi. d. p̄ē
te suscepi ingrate qđ tradis ȳ pocrita. ¶ Aug. Hꝰ
ergo dominꝰ cū traderetur primo dixit. quod ait lus
cas uidao sculo filium hominis tradis? deinde qđ ma
thꝰ Amice ad quid venisti? Deinde io qđ iohānes
cōmemorat quem q̄rias? ¶ Amb. Osculatus est aūt
eum dominꝰ. non quo simulare nos doceat sed vt ne
q̄ prodditorē refugere videret. ⁊ plus afficeret p
ditorem cuiamoris officia non negaret. ¶ Chrop.
zelantur aūt discipuli ⁊ gladios euaginant. Dñi seq̄
tur Videntes aūt hȳ qui circa ipm erāt q̄d futurꝫ ēat
dixerunt ei. Dñe si pcutimus in gladio? Sed q̄liter
habent gladios? quia mactauerāt agnum ⁊ a mensa
discesserant. Alȳ aūt discipuli querunt an percute
rent. Sed petrꝰ vbiq̄ feruens pro domino psuasio
nem nō expectat. sed pcutit suum pōtifices vnde seq̄
tur. Et pcussit vnꝰ ex illis seruum p̄ncipis sacerdo
tum. ⁊ ampucauit auriculam eius dextram. ¶ Iu
de con. eum. Qui pcussit sm iohem petrꝰ erat qui
percussit aūt malebus vocabatur ¶ Amb. Erudieꝰ
enim in lege petrus p̄mptus affectu. qui sciret plme
es reputatum ad iustiam q̄ sacrilegos peremisset
pcussit p̄ncipis seruum ¶ Aug. de con. eum. Dein
de lucas dicit Respondens aūt ibꝰ ait. Simite vsq̄
huc. Et ꝫ est qđ mathꝰ cōmemorat. querite gladiuz
tuū in locum suū. Nec moueat quasi ḡruum sit. qđ
lucas hic dicit dominū respōdisse. Simite vsq̄ huc.
quasi post istā pcussionem ita dictum fuerit. vt pla
cuerit ei vsq̄ huc factum. Sed amplꝰ fieri noluerit
Cum in vbis que matheꝰ posuit intelligē pdꝰ to
tum factū quo vsus est gladio petrꝰ dño displicuisse
Illud enim verū est. q̄ cum interrogassent dicentes
dñe si pcutimꝰ in gladio? Tūc respōdit Simite vsq̄
huc id est non vos moueat. quod futurū ē. p̄mitten
di sunt buculq̄ pgredi. hoc est vt me apprehendāt
⁊ impleatur que de me scripta sunt Non enim dicēt
Nūdens aūt ibꝰ. nisi ad interrogationē eoz respon
deret non facto petri. Sed inter moras verboz inter
rogantiū dominū ⁊ illiꝰ rspōdentis Petrꝰ audacie
defensionis pcussit. Sed non potuit simul dici que
simul fieri potuerūt. tunc sicut dicit lucas sanauit eū
qui pcussus erat. Sequē enim. Et cū tetigisset auri
culam aꝰ sanauit eum. ¶ Beda. Nunq̄ enim pieta
tis sue dominꝰ obliuiscitur Illi iusto mozdem infert
iste psequencium vulnera sanat ¶ Amb. Sed cum
dominꝰ vulnere cruentum deterſit. misteria diuina
subiecit. vt seruus p̄ncipis mundi non nature cōdi
tione sed culpe. auris vulnus exciperet. qui non au
disset vba sapiencie Aut si petrꝰ volens pcussit au
rem docuit q̄ aurem in spem hre non deberet quaz
in misterio nō haberet. Sed quare petrꝰ quia ipse li
gandi ⁊ soluendi adeptus est potestatem. ⁊ ideo tol
lit gladio spiritali aurem interiozē male intelligētis
Sed dominꝰ ipe refundit auditum. demōstrans ⁊
ipos si cōuertant. Posse sanari. qui i passione dñi
vulnerant sē. eo q̄ oē peccatū fidei misteriꝫ abluat

¶ Beda. Vel seruus iste ppl̃us est iudeorum prin
cipib⁹ sacerdotū in debito ministerij officio. qui i pas
sione dñi dextram auriculā. i. spiritalem legis intel
ligendam pdidit que scz auris petri gladio deciditᵉ
Vñ ꝙ ille sensu intelligēdi audiēdo⁹ collat. si diuino
ablatū iudicio negligentib⁹ pmanat. Dext eadem dex
tera auris in his qui ex eodem ppl̃o crediderūt diuina
dignatione pristino ē restituta officio sequitur. Dixe
it aūt ihūs ad eos qui venerāt ad se principes sacer
dotū & magistratꝰ templi & seniores. Quasi ad latro
nem existis cum gladijs & fustib⁹. ¶ Crisᵗ. Acceſſe
runt em̃ nocte timentes multitudinis impetū. & ideo
dicit quid op⁹ vobis erat his armis i eum qui vobi
scum est semp⁹ Et hoc est qđ sequitur. Cū quotidie
vobiscū fuerim i templo. non extendistis manus in
me. ¶ Cirl. Vbi nō inculpat dñs presides iudeox qꝛ
nō sibi mature pauerant insidias noctis. sed arguit
eos quia temere opiabātur eū se inuasisse ipō iuueo
ac si dicat. Tunc non cepistis me. quia nolebā si nᵉ
nunc posseis. i me sponte vestris subijcerē malis
Vnd sequitur Sed hec est hora vra. id est quum tem
pus cōcessum est vobis exercende i me vestre sup
bie patre vobis mas fauente. Dicit eciā ꝙ hec po:
testas est tenebris data. id est diabolo & iudeis in
surgendi i xp̃m. Et hoc est quod subdit. Et pas
tenebraꝝ. ¶ Be. Quasi d. ideo aduersum me in te
nebris cōgregami quia potestas vra qua sic contra
lucem mundi armami in tenebris est. Quem aūt
quomō ihūs principes sacerdotū Magistratꝰ templi
& seniores qui ad se venerūt. alloqui dicat. Cū ap⁹
alios euangelistas non ipsi venisse. verum in atro
cipbe expectātes ministros misisse phibent. sed huc
cōtrarietas datur quod illi nō p seipos. sed p eos
quod miserunt apprehendendū xp̃m in sue iussionis
potestate venerunt.

¶ Cōprehendentes aūt eum duxerūt ad
domum principis sacerdotum. Petrus vero
sequebatur eū a longe. Accenso aūt igne i
medio atrio & circūsedentib⁹ illis. erat petr⁹
in medio eorum Quem cum vidisset ancil/
la quedam sedentem ad lumen. & eum fuis
set intuita dixit. Et hic cum illo erat. At
ille negauit eum dicens. Mulier non noui
illum Et post pusillum alius videns eum di
xit. Et tu de illis es. Petr⁹ vero ait O ho/
mo nonsum Et interuallo facto quasi hore
vnius. Alius quidam affirmabat dicens.
Vere & hic cum illo erat nam & galileus ē.
Et ait petrus O homo nescio. quid dicis &
continuo adhuc illo loquēte gall⁹ canta/
uit. Et conuersus dominus respexit petr⁹
Et recordatus est petrus verbi domini qđ
dixerat. quia priusq̃ gallus cantet. ter
me negabis. Et egressus foras petrus fle
uit amare.

¶ Ambr. Nō intellexerē infelices misteriū nec vene
rati sūt tam clementē pietatis affectū. qꝛ eaī hostes
suos non passus est vulnerari Dicitur em̃. Cōpre
hendentes aūt eum duxerūt ad domū principis sacer
dotum. Cū legim⁹ teneri ihūm. caueam⁹ ne patrem⁹
eum teneri fm diuinitatē & mutum. quasi infirmuz
Tenetur em̃ & ligat̃ fm corpis veritatem. ¶ Deū
Princeps autem sacerdotuz caipham significat qui
fm iobem erat pontifex anni illi⁹. ¶ Aug. de con-
euan. Sed pmo ad annam duc⁹ est socerum caiphe
sicut iohes dicit quam ad caipham vt matheus dicit.
Marcus aūt & lucas nomen non dicunt pontifi.
¶ Crisᵗ. Deo aūt ducē ad domū pontifis vel cō
scientia principis sacerdotū singula quecq̃ facerent.
Illuc em̃ omnes cucurrerant xp̃m principum. magis
aūt seruos petri ostendit qui nō aufugit. cum alios
fugientes vidisset Sequitur em̃ Petr⁹ aūt sequeba
tur eum a longe. ¶ Ambr. Bene a lōge sequebatur
iam proximus negator. neq; em̃ negare potuisset. si
xp̃o proximus adhesisset Sed in hoc fit reuerendus
qꝛ dñm non reliquit etiam cum timeret. metus natu
re est cura pietatis. ¶ Beda. Quod aūt ad passio
nem eūtem dñm a longe sequitur petrus. significat
ecclesiā secuturā qđ quod est imitaturam passionē
domini. sed longe differenter. Ecclia em̃ pro se pa
titur. Ille pro ecclesia. ¶ Ambr. Jam autem in
domo principis sacerdotum ignis ardebat. Vnde seq̃
tur. Accenso aūt igne in medio atrio & circumsi-
llis. erat petrus in medio eorum. Accessit petrus.
vt calefaceret se. quia clauso domino calor meus iā
in eo refrixerat. ¶ Crisᵗ. Credite enim erant petro
claues regni celorum. credenda erat ei ppl̃orum in
numera multitudo. que essz multa peccata. Erat
aūt petrus paulo durior. sicut truncata serui prin
cipis sacerdotum declarat auricula. Dic igitur eum
durum tanqꝛ seuerus si donum non precandi fuis
set adeptus. que venia committis populis donatur.
quem diuina prouidentia permisit. qꝛ primo ipse la
beretur in peccatum. quo erga peccantes humorem
sententiaz ppr̃ casus meliꝰ temperaret. Et cum
se calefacere vellet ad prunas. Accessit ad eum pu
ella de qua sequitur. Quem cum vidisset anilla que
dam sedentem ad lumen. & eum fuisset intuita dixᵉ
Et hic cum illo erat. ¶ Ambrosi⁹. Quid sibi vult
qꝛ prima eum prodit anilla. Cum vir vtiqꝛ magis
potuerint eum cognoscere. Nisi vt iste sexus pec-
care i nece domini videretur vt & iste sexus redime
retur per domini passionem. Petrus autem prodi
tus negat. Dolo enim negasse petrum qđ dominū
fefellisse. Vnde sequitur. At ille negauit dicens. mu
lier non noui illum ¶ Chrisostomus Quid ais o pe
tre. Vox tua repente mutata est. Os enim plenum
fidei & amoris in ostium perfidiaꝝ conuersum est
Non tibi flagella nondum sunt admota tormenta.
Qui te interrogat. nullus est eorum. qui auctoritate
sua possit formidinem meutere confitendi. Mulier
te simplici voce interrogat & forte nec proditura
professū. nec tñ mirꝰ si puella. bestiarū vile mācipiū

uit amare.

¶ Amb. Nō intellexerē infelices misteriū nec vene
rati sūt tam clementē pietatis affectū. qꝛ eaī hostes
suos non passus est vulnerari Dicitur em̃. Cōpre
hendentes aūt eum duxerūt ad domū principis sacer
dotum. Cū legim⁹ teneri ihūm. caueam⁹ ne patrem⁹
eum teneri fm diuinitatē & mutum. quasi infirmuz
Tenetur em̃ & ligat̃ fm corpis veritatem. ¶ Deū
Princeps autem sacerdotuz caipham significat qui
fm iobem erat pontifex anni illi⁹. ¶ Aug. de con-
euan. Sed pmo ad annam duc⁹ est socerum caiphe
sicut iohes dicit quam ad caipham vt matheus dicit.
Marcus aūt & lucas nomen non dicunt pontifi.
¶ Crisᵗ. Deo aūt ducē ad domū pontifis vel cō
scientia principis sacerdotū singula quecq̃ facerent.
Illuc em̃ omnes cucurrerant xp̃m principum. magis
aūt seruos petri ostendit qui nō aufugit. cum alios
fugientes vidisset Sequitur em̃ Petr⁹ aūt sequeba
tur eum a longe. ¶ Ambr. Bene a lōge sequebatur
iam proximus negator. neq; em̃ negare potuisset. si
xp̃o proximus adhesisset Sed in hoc fit reuerendus
qꝛ dñm non reliquit etiam cum timeret. metus natu
re est cura pietatis. ¶ Beda. Quod aūt ad passio
nem eūtem dñm a longe sequitur petrus. significat
ecclesiā secuturā qđ quod est imitaturam passionē
domini. sed longe differenter. Ecclia em̃ pro se pa
titur. Ille pro ecclesia. ¶ Ambr. Jam autem in
domo principis sacerdotum ignis ardebat. Vnde seq̃
tur. Accenso aūt igne in medio atrio & circumsi-
llis. erat petrus in medio eorum. Accessit petrus.
vt calefaceret se. quia clauso domino calor meus iā
in eo refrixerat. ¶ Crisᵗ. Credite enim erant petro
claues regni celorum. credenda erat ei ppl̃orum in
numera multitudo. que essz multa peccata. Erat
aūt petrus paulo durior. sicut truncata serui prin
cipis sacerdotum declarat auricula. Dic igitur eum
durum tanqꝛ seuerus si donum non precandi fuis
set adeptus. que venia committis populis donatur.
quem diuina prouidentia permisit. qꝛ primo ipse la
beretur in peccatum. quo erga peccantes humorem
sententiaz ppr̃ casus meliꝰ temperaret. Et cum
se calefacere vellet ad prunas. Accessit ad eum pu
ella de qua sequitur. Quem cum vidisset anilla que
dam sedentem ad lumen. & eum fuisset intuita dixᵉ
Et hic cum illo erat. ¶ Ambrosi⁹. Quid sibi vult
qꝛ prima eum prodit anilla. Cum vir vtiqꝛ magis
potuerint eum cognoscere. Nisi vt iste sexus pec-
care i nece domini videretur vt & iste sexus redime
retur per domini passionem. Petrus autem prodi
tus negat. Dolo enim negasse petrum qđ dominū
fefellisse. Vnde sequitur. At ille negauit dicens. mu
lier non noui illum ¶ Crisostomus Quid ais o pe
tre. Vox tua repente mutata est. Os enim plenum
fidei & amoris in ostium perfidiaꝝ conuersum est
Non tibi flagella nondum sunt admota tormenta.
Qui te interrogat. nullus est eorum. qui auctoritate
sua possit formidinem meutere confitendi. Mulier
te simplici voce interrogat & forte nec proditura
professū. nec tñ mirꝰ si puella. bestiarū vile mācipiū

¶ Ambr. Sed iſte negauit petr⁹ quia ꝓmiſit incau
te non negare i monte nō in templo. nō i ſua domo ſꝫ
in ꝓſeco iudeorum. Ibi negat vbi ihesus ligat⁹ eſt
vbi veritas non eſt. ¶ Negans aūt dicit non noui il
lum. Temeranū quippe erat vt diceret qua noue
rat eū quem mens humana nō poteſt ꝓprehendere
Filiū eīm nouit filiū. miſi pater ¶ Rursum ſēda vice
xp̄m negat. Sequitur eīm. Et poſt puſillus alⁱ⁹ vi
dens eum dixit. ¶ tu de illis es. ¶ Aug. de cō. euan.
Intelligitur aūt ꝙ in hac ſēda negatione a duob⁹ ē
reprehensus ab ancilla. ſez quā cōmemorant matth⁹
¶ marc⁹ ¶ ab alio. quē h̄ ꝓmemorat lucas. ¶ Q° g°
quod hic lucas dicit. ¶ poſt puſillum. iam egreſſus
erat unus petr⁹ ¶ p̄m⁹ gall⁹ cantauerat vt marcus
dicit. ideꝫ redierat vt quēadmodū dicit iohes. ad
forum ſuum ueꝫ negaret de qua negatione ſequitur
Petr⁹ vo aie. O homo nō ſum. ¶ Ambr. Caluus ei
le negare quā xp̄m. aut quia videbaē negare. xp̄i
ſolitudinem vtiq; ſe negauit. ¶ Beda. In hac autez
negatione petri diſcam⁹ nonſolū ab eo negari xp̄m.
qui dicit eū non eſſe xp̄m. ſed ab illo eaē ꝙ cum fit
negat ſe eē xp̄ianū. ¶ Am. Ergo ꝙ interrogat. ſeꝫ
tur eū. Et interuallo facto quaſi hore vni⁹. alⁱ⁹ qui
dam affirmabat dicens. vere ¶ hic cum illo erat.
¶ Aug. de con. euan. Quod matth⁹ ¶ marc⁹ dicunt
fuiſſe puſillum quantū eſſet hoc ex his manifeſtat hic
lucas dicendo. Et interuallo facto quaſi hore vnius
Nec aūt interuallo tacet iohes. Item qd matth⁹ ¶
marc⁹ nō ſingulari ſz plurali nūo enunciare eos qui
cū petro agebant. cūlucas ¶ iohes vnū dicunt. facti
le eſt intelligere aut pluraliē numerū ꝓ ſingulari vſi
tata locutione vſurpaſſe matthm ¶ marcū. aut qd
vel maxime eumdē ꝙ eum viderat affirmabat ceteri
aūt ſecuti eius fidem petrū ſimul vrgebant. Iam vo
luiſſe qd matth⁹ ipſi petro dictū aſſeuerat. nonne ē te
negaturum ter. marc⁹ aūt ¶ lucas inter ſe illos de pe
tro locutos. aut ſententiā melligim⁹ tenuiſſe eos ꝙ
tumultuarū dicunt petrū. tm eīm valet qd de illo cōtā
dicebatur. quantū ſi illi dicereē Aut vtroq; mō
dictū ¶ alios hūc alios illū modū ꝓmēoraſſe. ¶ De
Subaute aūt. nam ¶ galileus eſt. Non ꝙ alia lingua
galilea ꝙ alia loquerenē ibi ſolimite. qui vtriq;
fuerunt hebrei. ſz ꝙ vnaquēq; ꝓuincia ¶ vigio ſuas
habendo ꝓprietates vſitatū loquendi ſonū vitare n̄
poſſit. Sequē. ¶ ait petr⁹ O homo neſcio quid di
cis. ¶ Ambr. hoc eſt ſacrilegia veſtra neſcio ſed nos
excuſam⁹ ipſe nō excuſauit. Non eīm ſatis eſt nuos
ſa reſponſio cōtentus ibim. Sed apta confeſſio ¶
ibo petr⁹ non de induſtria reſpōdiſſe ſic inducē. ꝙa
poſtea recordat⁹ eſt. ¶ tm fleuit. ¶ Beda. Solet
aūt ſacra ſcriptura ſepe meritū cauſaꝫ ꝓ meritum
dēſignare temporꝫ. Vnde petr⁹ qui media nocte pec
cauit ad gallicinium penituit. Sequitur eīm. Et cum
huc adhuc illo loquente gallus cantauit. Qua q̄ i
mediis obliuionis erranit. Vere lucas rememora
tione coarcxit. ¶ Augu. de con. euan. Galli aūt can
tū poſt trinaꝫ negationē petri ſm intelligim⁹ ſicut
marcus expreſſit. ¶ Beda. Hunc gallū miſtice
opinor aliquē doctorum intelligendū qui iacentes ¶
ſomnolentos increpat dicens. Euigilate iuſti ¶ no
lite peccare. ¶ Chr. Admirare aūt curam mgri ꝗa
cum vinctus eſſet mulcta verebatur ꝓuiſione erga di
ſcipulū quem nuncu erigens ad lacrimas ꝓuocauit.
Sequitur eīm. Et conuerſus dñs reſpexit petrum.
¶ Aug. de con euan. Quod quo modo accipiendū
ſit diligenc⁹ conſideārdū eſt. Dicit eīm matth⁹ petr⁹
vo ſedebat foris in atrio qū non diceret. miſi illa cum
dño meus ageretur. Similiē ¶ in eo ꝙ dixit mar
cus. ¶ cum eſſet petr⁹ in atrio deorſum oīdit nonſo
lum i interioribus ſed eāē in ſuperioribus geſta que di
xerat. Quo erga reſpexit dominꝰ petrū facie cor
porali. Qua ꝓpter mihi videtur illa reſpectio diuini
tus facta. ¶ ſic dictum eſt. Reſpice ¶ exaudi me. ¶
conuertere dñe libera aiam meam ita dictum arbi
tror cōuerſus dñs reſpexit petrū. ¶ Ide. Reſpicē
nāq; ei⁹ miſereri eſt. ꝗa nōſolū cū agitur pnia verū
eāē vt agatur dei miſericordia neceſſaria eſt. ¶ Am
Denique quos ibus reſpiat. ploranit delictum Dñ ſeq
tur. Et recordat⁹ eſt petrus verbi domini quod dixe
rat ꝗa priuſq; gall⁹ cantet. ter me negab. Et egreſ
ſus foras petr⁹ fleuit amare. Quare fleuit ꝗa er
rauit vt homo. lacrimas eius lego. ſatisfactionem nō
lego. Lauent lacrime delictum. quod voce pudor eſt
cōfiteri. ¶ Negauit ꝓmo ¶ ſecōo ¶ nō fleuit ꝗa adhuc
nō reſpexerat dñs. ¶ Negauit tercio reſpexit eū ib⁹
¶ amariſſime fleuit. ¶ tu ſi veniā vis mereri. dilue
lacrimis culpam tuā. ¶ Chriſ. Non aūt audebat pe
trus palam flere. ne a lacrimis deprehenderet. ſz fo
ras exiens lacrimabat. Flebat aūt nō ꝓpter penam
ſz quia dilectū negauerat qđ moleſti⁹ erat ei quolibet
ſupplicio.

¶ Et viri qui tenebant eum. illudebnt ei
cedentes ¶ velauerunt eū. ¶ percuciebāt
faciem eius Et interrogauerunt eū dicen
tes. ꝓphetiza quis eſt. qui te percuſſit? Et
alia multa blaſphemātes dicebant in eum
Et vt factus eſt dies conuenerunt ſeniores
plebis ¶ principes ſacerdotum ¶ ſcribe. ¶
duxerunt illum in conſilium ſuuz. dicentes
Si tu es chriſtus dic nobis. Et ait illis Si
vobis dixero. Non credetis mihi Si autem
interrogauero non reſpondebitis mihi. ne
q; dimitetis. Ex hoc autem erit filius ho
minis ſedens a dextris virtutis dei. Dixe
runt autem omnes. Tu ergo es filius dei?
Qui ait. Vos dicitis. quia ego ſum. Et illi
dixerunt. Quid adhuc deſideramus teſti
monium Ipſi enim audiuimus de ore ei⁹.

¶ Auguſtin⁹. de con. euang. De petri temptacōe
que inter domini contumelias facta eſt non eodem
ordine omnes narrant. Nam illas ꝓmo commemo
rat matheus ¶ marcus. Deinde petri temptacionem lu
cas vero explicauit priuis temptacionem petri. De
inde dominī contumelias dicens ¶ viri qui tenebant

Et viri qui tenebant eum illudebant ei cedentes. ¶ Cirl. Celi & terre dominꝰ cesus sustinet & patitur impiorū ridicula fortam nobis patientie prebens ¶ Theo. Hec non dñs ꝓbetarum vt pseudo ꝓbeta diludicur. Sequē em. Et velauerunt eum & p cuciebāt facē eius. Et interrogauerūt eum dicētes Prophetisa nobis quis est qui te percussit. ¶ Beda. Hec quasi in contumeliam faciebant eꝰ qui se a populis ꝓbetam volut haberi. Sed qui tunc cesꝰ est colaphis iudeorum ceditur eciam nunc blasphemijs falsorum xpianorum Velauerunt autem eum non vt eorum ille scelera non videat. sed vt a se ipi faciem eius absondant. ¶ Heretici aūt & iudei & mali catholici eum reprobis actibꝰ exacerbantes quasi ei illudentes dicunt quis est qui te percussit dum ab illo suas cogitationes & opera tenebrarum cognosci non estimant. ¶ Aug. de con. euan. Hec autem intelligitur passus dominꝰ usq mane i domo principis sacerdotum quo prius adductꝰ est. Unde sequitur Et factus est dies conuenerūt seniores plebis & principes sacerdotum & scribe & duxerūt eum in consilium suum dicentes Si tu es xpc. dic nobis. ¶ Beda. Non veritatem desiderabant sed calumniam p parabant Siquidem xpm hominem tantummodo de stirpe dauid venturum sperantes hoc ab eo querebant. vt si diceret. Ego sum xpc calumniarentē q si bi arroget regiam potestatem. ¶ Theo. Ipe vero sciebat eorū precordia q qui non crediderant operibus multo minus sermonibꝰ crederent. Unde sequitē Et ait illis. Si vobis dixero. non credetis michi. ¶ Beda. Sepe em dixerat se xpm esse puta cū docebat. Ego & pater vnum sumꝰ. & cetera talia. Si aūt interrogauero non rūdebitis michi neq dimittetis. Interrogauerat em eos. quo diceret xpm filiū esse dauid. Cū dauid in spū dñm suū illum vocauerit. Verum illi neq dicenti credere neq interrogāti rspondere voluerunt. Quia aūt semē dauid calumniam querebant plus est qꝫ audiunt. Sequitē em. Ex hoc autē erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei ¶ Theop. Quasi diceret. non ē vobis ꝺ cetero tempus sermonum & doctrine. sed deinceps ut dicit tempus erit. cum videbitis me filium hominis sedentem a dextris virtutis dei ¶ Cirillus. Cum autē de deo sessio dicatur atq thronꝰ. regia & vniuersis principans dignitas designatur. Non em putabimꝰ tribunal quoddam positum esse. cui credamus immi ti dominū omnium. Sed nec omnino dextrum vel sinistrū esse potes diuinam naturam. ꝓprium enim est corpoꝝ figura & locꝰ & sessio. Qualiter aūt pars honoris patris & glesꝰ filiꝰ videbitē esse si non est secundum naturā filius. naturalem in se ꝓprietatem habens patris. ¶ Theo. Hec igitur audientes timere debebant. Sed illi post hec verba magis insaniūt Unde sequitur Dixerunt aūt omnes. Tu ergo es filiꝰ dei. ¶ Beda. Ex se filium dei dixerit accepērunt eo quod dicat. Erit filius ho. se a dextris virtutis dei ¶ Ambs Dominus aūt maluit se regem probare quam dicere vt condemnandi causam habere nō possint Qui quod obijciunt hoc fatentur Sequitē em Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. ¶ Ciril. Hoc autem dicente xpo succensuit. Pharisei cordis vsurpans ignominie vocem. Unde sequitur. At illi dixerunt quid adhuc desideramꝰ testimonium. Ipsi enim audiuimꝰ de ore eius. ¶ Theoph. Ex quo patz q inobedientes nulla commoda ferunt reuelatis sibi secretionibus. Sed maiorem penam acquirunt. ꝓter quod talia oportet eis esse occulta.

Capitulum xxiii

Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum. ceperunt autem accusare illum dicentes. Hunc inuenimꝰ subuertentem gentem nostram. & prohibentem tributa dari cesari & dicentē se xpm regem esse Pilatus autem interrogauit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait Tu dicis Ait autē pilatꝰ ad principes sacerdotum & turbas. Nichil inuenio cause in hoc homine. At illi inualescebant dicentes Cōmouit populum docēs per vniuersam iudeam incipiēs a galilea vsq huc

¶ Augustinꝰ. de con. euange. Posq complenit lucas narrando petri negationem. recapitulauit que cum domino gesta sunt circa mane. commemorans quedam q alij tacuerunt. atq ita conexuit narrationem. similia alijs narrans cum dicit. Et surgens omnis multitudo eorū duxerunt illum ad pilatum. ¶ Beda. Vt implerent sermonibus quem de sua mortis predixit. Tradetur gentibus id est romanis. Nā pilatus romanꝰ erat. eumq romani in iudea preesse dem miserunt. ¶ Aug. de con. euange. Sembe apud pilatum gesta sic narrat. Ceperunt autem accusare illū dicentes. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram & prohibentē tributa dari cesari. & dicentem se xpm regem esse Hoc matheus & marcꝰ non dixerunt. cum tū dicerent. q eum accusabant. ꝛ. iste eadem ipa crimina que falso obiecerūt aperuit. ¶ Theo. Euidenter aūt aduersantē veritati. Nō ei diis ꝓhibuit dari cēsum ꝛ. magis dare iussit. Qualiter aūt ꝓhm subuertebat an ut regnuz aggredere tur. ꝛ. hoc est incredibile cūctis. qa volēte nō pt audire tota eū i regem elegē sciens fugit. ¶ Beda. Duobꝰ aē dño obiectis scz q & tributa cesari dari ꝓhibuit & se xpm regem dicēt. potuit fieri ut illꝰ qd dns ait. reddite q sue cesaris cesari. ec pilatū audisse exponens Nō qa cām hāc q̄si apcum iudeox mēdaciū grupandes solū qō nesciebat de regni vbo interrogandū puta mus sequitur em. pilatꝰ aūt interrogauit eū dicēs. tu es rex iudeox. ¶ Theo. Nihil videt q hoc a xpo q̄situm in cōtemptu obiecti crimis subsānādo q. d. tu paper humilis nudꝰ cui nullꝰ adiutor accusans de regni ambitōe ad qd opꝰ ē multox & adiutox & sumptuū ¶ Beda. Eodem autem verbo presidi. quo & principibus sacerdotū respondet. vt ꝓna sententia condemnetur. Sequitur em. At ille respondens ait tu dicis.

¶ Theop. Illi aũt eũ nihil aliud faceret eoꝝ calum nie recurrut ad clamorum subsidia Sequit enim. Ne malescebant dicẽtes. Commouit pꝓm docens ili malescebant dicẽtes. Commouit pꝓm docens p vniuersam iudeã. incipiens a galilea vsq; huc ãsi dixerẽt Peruertit pꝓm nec in vna parte eñ. sed a galilea incepit. ꝛ hucusq; puenit erãciens p iudeam Quos aũt eos non absq; causa memisse galilee. sed volentes mouere timorez pilato. Galilea enim scisma est furẽt ꝛ noua tẽptantes qualia fuit iudas ga lileus cuꝰ in actibꝰ apl̃oꝝ fit mentio ¶ Bed. Nisi aũt verũ non illum sed se accusant. Docuisse enim po pulũ a pristini temporis ignauia docendo cõmouit totaliq; actu mozaz terrã pmissionis peregrinasse nõ crimini sed indicii est virtus. ¶ Amb. Accusatur aũt dominꝰ ꝛ tacet. quia defensione nõ indiget. Am biose defendi qui timent vincꝛ Non ergo accusatio non tacendo cõfirmat si; despicit nõ refellendo. quid ꝑmoueret q̃ non ambit salutem Salꝰ vim suam p dit vt acquirat omnium.

¶ Pilatus autem audiens galileam inter rogauit si homo galileus esset Et ut cog/ nouit quia de herodis potestate esset remi sit eum ad herodem qui ꝛ ipse iherosolimis erat illis diebꝰ Herodes aũt viso ihesu ga uisus est valde. Erat enim ex multo tempore cupiens videre eum eo q̃ audiret multa ꝺ illo ꝛ sperabat signum aliquod videre ab eo fieri Interrogabat aũt illum multis ser monibꝰ ꝛ ipse nihil ei respondebat Stabant aũt principes sacerdotũ ꝛ scribe cõstanter accusantes eũ Spreuit aũt illum herodes cum exercitu suo ꝛ illusit indutum veste al ba ꝛ remisit ad pilatum Et facti sunt ami/ ci herodes ꝛ pilatꝰ in ipsa die Nam antea inimici erant adinuicem.

¶ Beda. Pilatus de ꝑmissa accusatione non inter rogatũ dominũ ratꝰ. Sed ipm magis nacta occa sione cupit ab eo iudicando libeꝝ reddere vnde dicit Pilatus aũt audiens galileam interrogauit si homo galileꝰ esset. Et ne contra eũ quem illorum ꝛ ꝑ inuidiam traditũ cognouerat sententiã dare cogere tur herodi eum misit audiendũ. vt ipe potꝰ eum q̃ ꝺ patrie tetrarcha existebat. Vel absolueret vt pu tauit. Sequitur enim. Et vt cognouit q̃ de herodis ꝓtestate esset. remisit eum ad herodem. qui ꝛ ipse iherosolimis erat illis diebꝰ ¶ Theop. In hoc seq̃ tur legem romanam que iubebat quemlibet a prin cipe sue diocesis condẽnari. ¶ Grego. x. moraliũ. xꝑi autem flãmas herodes explorare voluit cũ eꝰ miracla videre concupiuit. Sequit enim herodes aĩ visu ibu gauisus est valde. Erat enim cupiens ex mꝓ to tempore videre illum ¶ Theo. Non tamq̃ lucra turꝰ quicq̃ volitans ex eius aspectu sed pacẽs no uam cupidinẽ credebat videre quendã exeranei hominẽ de quo audierat q̃ sapiens ꝛ mirificꝰ esset Unde sequitur. Eo q̃ audierat multa de illo ꝛ spera bat signũ aliquod videre ab eo fieri. Volebat etiam audire ab eo quid diceret Et ideo interrogat eũ q̃si derisorie se habens ad ipm ꝛ eũ sublannans. Sequi tur enim Interrogabat aũ illum multis sermonibꝰ Hus aũt qui cuncta rõne peregit. ꝛ qui teste dauid suos sermõe in iudicio disponit puimesse iudicauit in talibus hre silentiũ. Sermo enim platus et cui nichil pfi cit cõdemnacõis fit causa. Dñi sequitur. Et ipe nichil ei respondebat. ¶ Amb. Tacuit ꝛ nihil fecit. q̃a nec illiꝰ crudelitas merebat videre diuina. ꝛ dñs iactan tiam declinabat. Et forte typice in herode omes im pij significant qui si legi non crediderint ꝛ ꝓphetas mirabilia xpi opera in euangelio videre nõ possũt.

¶ Grego. xxij. mora. Doc eos audientes nos opor tet addiscere vt quodcũs audiores nri nostra vo lunt quasi laudanda cognoscẽ. Nõ aũt sua puersa mutare omino taceam⁹ ne si ostentacõis studio ver bum dei loq̃mur. ꝛ illoꝝ que erat. culpa esse nõ desi nat. ꝛ nra que nõ erat. fiat multa aũt sunt q̃ audiẽ tes aĩm ꝓdunt maxie si audiores nri ꝛ semper lau dant q̃ audiunt ꝛ nunq̃ quod laudant sequũtur.

¶ Grego. x. mo. Unq̃ sicut ego redẽptor tacuit ex pectatus miracula adhibere ꝑmpsit sepeq; apud se m occultus retinens quos exteriora querere ꝯpit ingratos foris reliquit. magis elegẽs apte a superbiẽ tibus despici quã a nõ credentibꝰ vacua voce lauda ri. Unde sequitur. Stabant aũt prima. sacer. ꝛ scribe pstanter accusan. eũ. Spreuit aũt illũ hero. cũ ex ercitu suo ꝛ illu. indu. veste alba. ꝛ remisit ad pilatuz ¶ Amb. Non odiosuz q̃ veste alba induit ab hero de imaculate tribuens indicia passionis. q̃ agnꝰ dei sine macula cũ gra mundi peccata suscipet. ¶ Theo. Tu tñ cõsidera q̃ p ea que facit dyabolꝰ impeditur Congerit derisiones ꝛ obprobria in xpm ex quibꝰ declarat q̃ dominus seditiosus non sit alioqi nõ deri derẽt plebe reddita suspecta ꝛ nouitatibꝰ gaudẽte Crescit aũt xpi a pilato ad herodez fit amicitie con munis ex ordiũ quasi pilatus nõ vsurpãt sibi subdi tos dicioni herodis. vñ sibi. ꝛ facti sũt amici hero des ꝛ pilatus in ipsa die. nam antea inimici erãt ad inuicem. Attende dyabolum vbiq; pungentem diui ũ da vt xpi pigat necẽ. erubescam⁹ ergo nos si cau sa nostre salutis nec amicos in ꝓprio fedare ꝓfuam⁹

¶ Ambro. In eiꝰ po eã herodis atq; pilati q̃ ami a ex inimicis p ihesum xpm facti sũt plebis israhel ꝛ ꝓpi gẽtis figura seruat q̃ p domi passionẽ. veri usq; sit futura ꝓcordia ita tñ vt prius ꝓpls nacio num capiat dei vbum ꝛ ad ꝓpm uideoꝝ fidei sue de uocionem trãsmittat vt illi quoq; gloria maiestatis sue corpus vestiãt xpi q̃o ante desperarẽt. ¶ Beda Del hoc herodis ꝛ pilati fedus significat quod gẽti les ꝛ iudei genẽ ꝛ religione ꝛ mente dissidentes in xpianos persequẽdis consentiunt.

¶ Pilatus autẽ cõuocatis principibus sa cerdotũ ꝛ magistratibꝰ ꝛ plebe dixit ad illos Obtulistis mihi hunc hominẽ quasi auertẽ tem populũ. Et ecce ego coram vobis inter rogãs nullã causam inueni in homine isto

ex bis in quibus eum accusatis Sed neq herodes nā remisi ad uos illum. ⁊ ecce nichil dignū morte actum est ei Emendatum ergo illū dimittam Necesse aūt habebat dimittere eis p diem festū vnū Exclāauit aūt simul vniūsa ēba dicens. Tolle hunc ⁊ dimitte nobis barzabam. q̄ erat ꝓpter seditionem quādam factam ī ciuitate ⁊ homicidium missus in carcerem. Iterū aūt pilat⁹ locutus est ad illos volens dimittere ihesū At illi subclāabāt dicētes Crucifige crucifige eū Ille aūt tercio dixit ad illos Quid em̄ mali fecit iste? nullā causaz mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illū ⁊ dimittam At illi instabāt vocib⁹ magnis postulātes vt crucifigeretur ⁊ inualescebāt voces eorum Et pilatus adiudicauit fieri peticōnē eorū. dimisit aūt illis eum. q̄ ꝓpter homicidiū ⁊ sedicōnē missus fuerat in carcerē quē petebāt iesū vero tradidit voluntati eorū.

¶ Augu. de con. euang. Rediens lucas ad ea que apud p̄sidem gerebant Vnde digress⁹ erat vt narraret quod apud herodem actū est ita dicit. Pilat⁹ aūt conuo. p̄ncipes sacer. ⁊ magistros ⁊ plebem dixit ad eos obtu. mihi hunc hominem quasi auer. po. ⁊ ecce ego coram vobis interro. nul. cau. inuemo in hoc homine istorum in quib⁹ eum accusatis. Nec intelligim⁹ eū pretermisisse. quēadmodū a domino q̄ierent. Quid accusatores responderet. ¶ Amb. Dic pilat⁹ xp̄m absoluit iudicio crucifigit misterio. Ad herodem mittitur. ad pilatū remittit. vnde sequitur. Sed neq herodes. nā remisit eos ad illum. Et ecce nichil dignum morte actū est ei. Et si verq reū non ꝓnunciat ob metū tñ alienę crudelitatis studijs pilat⁹ obsequit.

¶ Theo. Duorū ergo virorū testimonio Jhs insons ꝯdit̄. Judei vero qui accusabant nullū testē obtulerūt cui credere oporteret. vide ergo quo superet veritas. Jhs tacet. ⁊ testatur mimica. p eo clamant iudei. ⁊ nullus eoz attestatur clamoribus.

¶ Beda. Pereant ergo scripta que tāto post ꝓpe contra xp̄m ꝓposita. non illum apud pilatū magnearus accusatū Sed ꝓponentes apud dñm p̄sidē ⁊ falsitatis accusandos esse demonstrat. ¶ Theo. Hen tuo g⁹ pilat⁹ nec satis apud veritatem seuer⁹. q̄ timebat accusatōes. subiūgit. Emendatū ergo illum dimittā ¶ Be. q. d. flagris illū ⁊ ludibrijs q̄cū uoletis affligā. dūmodo innoxiū sanguinē nō fundatis. Sequitur. Necesse aūt habebat dimittere eis p diem festū vnū. Necesse habebat nō impialis legis sanctione. sz̄ antiqa gentis ꝓsuetudine deuictus. cui p talia gaudebat placere. ¶ Theo. Romani em̄ iudeis concesserant. ꝑm leges ⁊ ritus ꝓpios cōuersari. mos aūt patrius erat iudeis petere dānatos a p̄ncipe. sic a saule ionathan peruenit. Dū ⁊ de eo ꝓ petitōe nūc subdit. Exclamauit aūt simul vniūsa turba dicens tolle hūc. ⁊ dimitte nob⁹ barzabā. q̄ erat ꝓpter seditionē quandā factā in ciuitate ⁊ homicidium missus in carcerē ¶ Amb. Non immerito homicide absolucōz petunt qui flagitabāt innocētes exitū. tales leges hē impias. vt q̄ oderint innocēda sceler⁹ diligat. In q̄ tñ nobis interp̄tado speciē dat figure. Barzabas em̄ patris filius latine dr̄. Illi g⁹ quibo dr̄. vos ex p̄re diabolo estis vo dei filio. p̄ris sui filiū. i. antixp̄m prelaturi esse p̄dūtur ¶ Beda. Pereat aūt iudeis vsq hodie sua petitio. q̄a em̄ data sibi optione p ibu latronē p saluatore interfectorē elegerūt. merito salutē vitāq p̄diderūt. ⁊ latrocinijs se ac sedicōib⁹ intēti subiecerūt vt ⁊ patriā ⁊ regnū suū p̄diderint. ¶ Chrop. Sic igit̄ gens olim sancta fuerat ad cedendū pilato gentili cedem p̄bet. sequitur ei. Iterū aūt pilat⁹ locutus ē ad illos volēs di. ie. ac illi succla. dice. crucifige eū. ¶ Be. Pessimo em̄ gñe mortis occidē innocentē ꝑ est crucifigē desiderant. Pendētes em̄ in ligno crucifixi clauis ad lignū p̄dito maiores p̄nis p̄ducta morte necabant. ne dolor cit⁹ finiret. vera a dño electa erat mors crucis quā diabolo superante. trophēū ī frōtibo fidelū erat posit⁹ ¶ Te. Terao aūt pilat⁹ xp̄m absoluit. sequit em̄. ille aūt tercio dixit ad illos. q̄d em̄ mali fecit iste? nullā cām mortis inuenio in eo. corripiā g⁹ illū ⁊ dimittam. ¶ Bed. Hāc correptōz q̄ ꝓpto satisfacēt ne usq ad crucifigē dū saluatorē seuirēt. pilat⁹ q̄rebat nonnullū obtudisse si eā deridendo ⁊ flagellando exhibuisse verba iobis testant. q̄a vo tertia accusatōz quā aduers⁹ dñm deulerāt. sollicita pilati interrogatōe videbāt euacuatā eādem ad solas se p̄ces quertunt. vñ sequit. At illi instabant vocib⁹ magnis postulātes ut crucifigeret ⁊ inualescebāt voces eorū. ¶ Che. Terao clamāt petra xp̄m ut p enam hāc voce suaz et occisōz xp̄i approbet quā petendo exteriorē sequit eī ⁊ pilat⁹ adiudicat tus fieri peticōz eorū. dimisit aūt eū illis q̄ ꝓpter homicidiū ⁊ sedicōz miss⁹ fuerat ī carcerē. ibm vo tradidit voluntati eorū. ¶ Cris. Putabāt em̄ ꝑ se posse a seruē q̄ ibs deteriorē erat latrone. ⁊ adeo nequā ut neq p pietate neq p festi p̄rogatiua deberet liberari.

¶ Et cum educerent eum apprehēderūt Simonē quendam cirenensem venientē de villa. ⁊ imposuerūt ei crucem portare post ihesum. Sequebatur autem illum multa turba populi ⁊ mulierū que plangebant ⁊ lamentabanē eum. Conuersus autem ad illas ihesus dixit Filie iherusalem nolite flere sup me. sed sup vosipsas flete ⁊ super filios vestros. Quoniam ecce venient dies in quib⁹ dicent Beate steriles. ⁊ ventres qui non genuerunt. ⁊ vbera que non lactauerunt Tūc incipiēt dicere mōtibus Cadite super nos. ⁊ collibus operite nos. Quia si in viridi ligno hoc faciunt in arido quid fiet? Ducebantur aūt ⁊ alij duo nequam cum eo. vt interficerētur.

¶ Beda. Posita cōdem[na]tione dn̄i crucifixione. C[ir]enensem simonem q[ui] [re]uertent[em] de villa ⁊ impo[sue]runt ei [cru]cem portare post [ih]m. Sequebatur [au]tem illum multa turba [po]puli ⁊ mulierū que [pl]angebant ⁊ lamentabant eum. Conuersus autem ad illas ihesus dixit. Filie iherusalem nolite flere sup me. sed sup vosipsas flete ⁊ super filios vestros. Quoniam ecce venient dies in quib⁹ dicent Beate steriles. ⁊ ventres qui non genuerunt. ⁊ vbera que non lactauerunt. Tūc incipiēt dicere mōtibus Cadite super nos. ⁊ collibus operite nos. Quia si in viridi ligno hoc faciunt in arido quid fiet? Ducebantur aūt ⁊ alij duo nequam cum eo. vt interficerētur.

¶ Glo. Posita cõdemnacione xpi cõueniẽt agis tur de⁹ crucifixione. Cum duc̃ · ⁊ cũ ducerẽt eũ apprehenderũt simonem quẽdam arenẽsem venientẽ de villa ⁊ imposuerũt ei crucem portare post ihm. ¶ Aug. de con. euan. Johes aũt narrat q ipse ba iulabat sibi crucẽ. Dñi intelligitur. q ipse sibi porta bat crucẽ cũ exiret in eum qui dr caluarie locum. Simon aũt m ientere angariat⁹ est cui data est por tanda crux vsq ad locum. Nullⁿ em alioꝝ accepta hac crucem baiulare. eo q lignũ detestabile putaba tur. ⁊ ideo simoni cireneo quasi i quandam iacturaz imposuerũt crucem portare quã alij reculabant hic adimplet illud ysaie cui⁹ pncipat⁹ sup humeꝝ eius pncipat⁹ em xpi est crux eius ꝓter quã dm apte de⁹ exaltauit. Et sicut i signũ dignitatis alij bal theum alij mitrã portant sic ⁊ dñs crucem. Et si in ipsis inuenies nõ aliter in nob regnare ihm. nisi per afflictiones quo fit. vt delitosi inimica sũt xpi cruci ¶ Amb. xpus ergo crucẽ baiulãs iã trophẽũ suũ victoꝛi attollit. Crux st̃ bũeros ipomit. q̃a siue simõ siue ipse portauerit ⁊ xpc in homie ⁊ homo portas sit xpo. Nec discordant euangelistaꝝ sententie qñ concordat misteriũ. Et bonus ordo nri pfectus est vt p⁹ crucis suꝛ trophea ipe erigeret. deinde mar tyꝛ traderet erigẽdũ. nõ iude⁹ est q̃ crucẽ portat sz alienigena. atq peregrin⁹ nec pcedit sed sequit uxe tabor quod scriptũ est. Tollat crucẽ suam ⁊ sequa tur me. ¶ Beda. Simon aũt obediens. Cirene be ne interpretat. vnde p eum ppi genaũ designatẽ q̃ quedã gẽtm ⁊ hospites testamẽtoꝝ nc obediẽdo fa ctũ fuit dr bereden De villa aũt simon egrediens cu eam portat post ihm. cũ pagana turba derelictis ve stigia dñice passionis obedienter amplectit. Villa em grece pagos vocat a qua pagani nomẽ trahũt ¶ Theo. Et ille tollit crucem xpi. qui venit a vil la. q̃ diuicit hũc mundũ ⁊ opa eius m irrm. i. in superna libertatem tendens. ex hoc eciã non modicuz fumit documẽtum. Qui em admodũ xpi magister est debet ipe prius tollere crucẽ ⁊ tmore dei ppria carnẽ affigere ⁊ sic subditis ⁊ obedientib eã impo nẽ. Sequit aũt xpm eciã mltitudo pleb ⁊ mulierũ nã subditi. Sequebatur aũt illũ mlta turba ppli ⁊ mu lierũ que plangebant ⁊ lamentabant eũ. ¶ Beda. Dicta q̃dam turba crucem dommi. st nõ vna eaden q mente sequebatur. Nam ppius qui eius mortẽ impe rauerat vt mortẽm let⁹ aspiceret. Dolentes vo vt montanũ plorarẽt. Non aũt ideo sol⁹ mulierum plana⁹ sequebatur. q̃a non eciã innumer⁹ viroꝝ cet⁹ de eius erat passione mestissim⁹. Sed q̃a femineus quasi pusillanimius sex⁹ liberi⁹ poterat. q̃s senserat ostentare. ¶ Cirl. Amans eciã lacrimarũ ẽ semper sex⁹ femineus ⁊ mentẽ hũs flexibilem ad pietatem ¶ Theo. Per hoc etiam significabatur q multitudo magna iudeoꝝ esset post crucẽ iturꝛa credens i ihm Sed ⁊ mens infirma. que significatur p feminam si sumpta cordis contricione per pniam fleat sequitur ihm ꝓter nãm salutem afflictiõ. Flebant igit mulie res p passionem. Eum aũt qui vero patit flere non oportet st magis ei applaudere. ⁊ ideo eas flere vetat. Sequit em. Conuersus aũt ihs ad illas dix it. Filie irm Nolite flere sup me ¶ Beda. Cui⁹ scz ata iustitia mortem soluẽ potest. cui⁹ mors ⁊ omnẽ mortem ⁊ ipm mortis destructura est auctorẽ Notandũ aũt cum filias iherusalem appellat. q nõ sole que cũ eo venerãt a galilea. sed ⁊ eiusdem vr bis aues ei mulieres adheserũt. ¶ Rhe. Minatur aũt de plorantib eũ in futura mala pspectuz intende re. ⁊ sup illis flere. Sequit. em st sup vosipas flete ⁊ sup filios vestros ¶ Cirl. Significans in futuro mulieres liberos esse orbandas. Nam irruẽte bello i terra iudeoꝝ cuncti simul peribant magni ⁊ parui. Vnde sequit. Quia ecce venient dies i quib dicẽt beate steriles ⁊ ventres q̃ non genuerũt. ⁊ vbera q̃ non lactauerũt. ¶ Theop. Cũ scz femine crudeliter suos assabunt filios. ⁊ venter q̃ pduxerat flebiliter iterato reapiet gemitum. ¶ Beda. In quo die ven ture a romanis obsidioms ⁊ captiuitatis tẽpus sig nificat. de quib supra dixerat. Veh pgnantib ⁊ nu trientib in illis diebꝰ Naturale est aũt inimicte cas ptiuitate hostili alta vel abdita quib abscondantur homines refugia querere. Dñi sequit. tunc incipiẽt montib dicere cadite sup nos ⁊ collib. operite nos Refert em Ioseph⁹ militẽtib sibi romanis certatim iudeos cauernas montiũ colliumq petisse speluncas Potest eciã q beatificandas dicat steriles d bis intel ligi qui vtrolibet sexu se castrauerũt. ꝓter regnuz celoꝝ. Montib collibusq dicit. cadite sup nos. ⁊ operite nos cum quilibet sue fragilitatis memores i gruente temptacionũ articulo. sublimiũ q̃rumcũq; viroꝝ quesierint exemplis montis ⁊ ꝑtm defendi Sequit. Quia si in viridi ligno hec faciũt in arido quid fiet. ¶ Gregor. xij. moza. De lignũ viride ⁊ nos lignum aridum dixit. quia ipe i se vim humida tis habuit. nos vo qui pun homines sum⁹. lignũ ari dum appellamur. ¶ Theo. Quasi diceret iudeis. si erga me lignum fructiferum iugiter virens taliter se gerẽt romani. quid nõ attemptabũt erga vos. po pulum dico quasi lignũ aridũ ꝓpatum qualibet viui ficante virtute nec ullum fructum ferentẽ. ¶ Beda. Vel quasi omnib diceret. si ego qui peccatũ non fe ci. lignũ vite appellatus sine igne passionis a mundo non exeo. quid putas eis manere tormenta. qui sunt fructib vacui. ¶ Theo. Malam aũt opinionez de dño agũare volens diabolus eciã latrones faciebat crucifigi cum eo. Vnde sequit. Ducebantẽ aũt ⁊ alij duo nequam cum eo. vt interficerentur.

¶ Et postq̃ venerunt in locum qui vocat caluarie ibi crucifixerunt eum ⁊ latrones vnum a dextris ⁊ alterum a sinistris

¶ Rhema. Vbi corruptum est gen⁹ humanum. ibi xpc ꝓprium corpus exposuit. vt vbi semmata est corruptio. ibidem in corruptio oriatur ꝓter quod in loco caluarie crucifigitur. Dicẽ enim. Et postq̃ venerũt i locum. qui vocat caluarie. ibi crucifixerẽt eum. Quem locum doctores iudeoꝝ aiunt esse se pulcrum ade. ¶ Beda. Vel aliter foris portã loca erant in quib truncabant capita damnatoꝝ ⁊ cal uarie. i. decollatorum sumpserũt nomẽ. Et sic pro omniũ salute quasi noxius inter noxios crucifigitur

ꝑt vbi abundauit peccatū · superabundet ꝑ gracia·
¶ Cirill. ¶Non aūt ipse vnigenitus dei filius in ꝓpria
natura qua deꝰ est · passus est · que sunt corporis · sed
magis in natura terrena· Decet em̄ verūq; de vno
ꝑ eodem filio dici · scz ꝑ non pati diume ꝑ pati uz es
se humanitꝰ. ¶ Euse· Si aūt aliter post cōuersacio
onem cum homib⁹ euanescēs subito euolaret fugi
ens mortem ab omib⁹ cōpararetur phantasmati·ꝑ
quemadmodū siquis incombustibile quoddam nobis
vas ꝑ prevalens ignis nature vellet oñdere · flāme
illud traderet·ꝑ consequenter a flāma illud illesum
extraheret· Sic dei verbū volens ostendere instru
mentum quo vsus est ad humanam salutē esse ꝑualēs
morti· Mortale morti exposuit ad demonstrandam
eꝰ naturaz· Deinde post modicū a morte illud eripu
it in signū diuine vtutis· Et ꝓma quidem causa mor
tis xp̄i hec est · Secunda vo diuine potestatis oñsio
corpus xp̄i mbalsamatis· Cū em̄ anāt⁹ deificarēt
homies cōmunem exitū mortis sortitos· quos hero
as ꝑ duos noiabant· docuit illum solū mortuū ve
rum deū esse fatendum· quem brauia victorie morte
ꝓstrata decorant· terca ratio est victima ꝓ toto ge
nere hoim mactanda qua oblata tota pēas demoniū
perīt ꝑ error qulibet est sedat⁹ Est ꝑ alia causa sa:
lutifere mortis vt discipuli occulta fide conspicerēt
resurrectionē post mortem ad quam ꝓpriam spē en
gere docebant· vt mortem ptemnentes· agonē ptra
errores inirēt alacriter· ¶ Cnſ· Non aūt sui mor
tem quam non habebat cum sit vita· sed hoim veni
cōsumptur⁹ saluator· Dū non ꝓpria morte corpꝰ de
posuit sed ab hoib⁹ illatam sustinuit· Sz ꝑ si egro
tauisset corpꝰ aꝰ ꝑ i cōspectu oim soluerē igneiēs
erat eū qui sanaret alioꝝ languores· habere ꝓpriū
corpus affectum languoribo· Sed etsi absq; aliquo
morbo seorsū alicubi corpꝰ deposuisset· ac deinde rur
sus se offerret· non crederē ea de resurzectione disse
rens· Oportet em̄ mortem resurrectionē p̄cedere·
Cur gꝰ resurrectōz palam ꝯdem p̄dicaret· clanclo
vero moriēt:ur· nimirum si latenter hec euenisset ꝙ
excogitarent homies incredulitatis calūmias · quo
patere xp̄i in morte victoria· misi coram omib⁹ ea:
passus ꝑ incorruptionē corporis ꝓbasset exemꝑ
Sed dices decebat saltem gloriam morte sibi excogi
tare· vt euitaret ignominiam crucis· Sed ꝑ si hoc fe
cisset· suspectum se reddidisset quasi nō bās veutem
ptra quamlibet mortem· Sic ergo pugil ꝓsternēs
illū quē hostes obtulerim oñditur excellentior om
nib⁹· Sic oim vita· ab hostib⁹ illatam quam puta
bant esse diram· ꝑ infamē ꝑ detestabilē mortem in
cruce suscepit vt hac interempta dñim mortis tota
liter destruaē· ꝓter qō nō caput ei amputaē· vt ios
hanni· neq; sectus est vt esaias· vt corpꝰ integrū ꝑ
indiuisibile mortis eruet ꝑ non fiat occasio volentib⁹
ecclam diuidere· Volebat eciam subportare quam
incurreramꝰ maledictionē maledictam morte scilicet
crucis suscipiendo· ꝝm illud maledictus hō qui pen:
det in ligno· In cruce eā expansis manib⁹ moritur
Vt altera qdem manu veterez ꝓtm· altera eos qui
sunt ex gētib⁹ trahat· veroſq; sibi coniungens· mo
riens eciam in cruce a demonib⁹ expiat aerē· ꝑ ascē
sum nob⁹ parat in celū· ¶ Ihro· Quia eciaz ꝑ lignū
mors inrauerat· necesse erat vt per lignū extermi
nareē· ꝑ ut dñs ꝑ ligm dolores multos transiens
ꝓfutaret delectacionē ꝓuenientem ex ligno· ¶ Ore
misenꝰ· Sed ꝑ figura crucis a medio contactu qua
tuoz extrema partita significat vtutem ꝑ prudenz
am eius q̄ in ea pependit vbiq; diffusam· ¶ Aug· de
que· no· ꝑ ve· testamenti· Eis frustra eciam ele ge
nus mortis elegit· vt latitudinis ꝑ altitudinis ꝑ lon
gitudinis ꝑ ꝓfunditatis · de quib⁹ aptus loquitur
mgr̄ existeret· ¶ Nam latitudo est in eo ligno· quod
transuersū desuper figitur hoc ad bona opera gress
quia ibi extendunē mam⁹· Magnitudo in eo qō ab ip
so ligno vsq; ad terram ꝓspicuū est Ibi em̄ qdam
modo stat ur id est persistitur· ꝑ pseueratur· quod lō
ganimitati tribuiē· Altitudo est in ea ligm̄ qne que
ab illo qō transuersum figitur surſul versus relinq̄
hoc est ad caput eruaſixi· quia bñ sperantium sup
na expectacio est· Jam vo illud ex ligno qō figuz ac
culeatur· Vnde totū illud exurgit ꝓfunditatē signi
ficat gratuite gre· ¶ Cnſ· Duos eciam latrones
vtrinq; eruaſixerūt· vt eoruz suspicionis fierez par
ticeps· Vnde sequiē· Et latrones· vnum a dextris·
alium a sinistris sed nō ita eueme· ¶ Nam de illis nil
dr· ¶ Iuꝰ aūt crux vbiq; honoraē· Regres diadema:
ta deponentes assumunt crucem· Inpupure i dia
demate· in armis in mensa sacrata· Vbiq; terrarū
crux emicat· nō talia sunt humana· Vincendo enim
istis qui egerūt serenue arridet ꝓspera gestia· bis aūt
penuabus pereunt· sed in xp̄o totum ꝓrium ¶ Nam
ante crucē omia mesta· vt aūt cruciꝰ est omnia
clamosa facta sunt· vt noscas non purū hoiem esse
crucifixū ¶ Beda· Duo aūt latrones cum xp̄o cru
cifixi sciant eos qui sub fide xp̄i vel agone mortis
vt contemnencie artioris misticuta subeunt· Sed qui
hec pro eterna gloria facium· ex ore latronis Qui aūt
humane laudis intuitu sinistri latronis aꝰ imitanē

¶ Jhesus aūt dicebat. Pater dimitte illis
Non enim sciunt quid faciunt. Diuidentes
vero vestimenta eius miserunt sortes. Et
stabat populus spectans Et deridebāt eum
principes cum eis dicentes . Alios saluos
fecit. Seipsum saluum faciat. si hic est xp̄s
dei electus. Illudebant autem ei ꝑ milites
accedentes ꝑ acetum offerentes illi dicen/
tes. Si tu es rex iudeorum saluum te fac.

¶ Cnſ· Quia dominꝰ dixerat Orate pro plequen
tib⁹ vos· hoc eciam crucē ascendens fecit· Vnde seq̄
tur. Jhus aūt dicebat· Pater dimitte illis nō quia
nō posset ipe relaxare· Sed vt nos pro plequenti:
bus orare doceret· ¶ Nō solum verbo sz ꝑ exe· Dicit
aūt dimitte eis· si penituerint ¶ Fauet em̄ penitentib⁹
si vellent post tantam nequiciam reatꝰ p fidem dilu
ere ¶ Beda· Neq; putādū ē hoc eū frustra orasse
Sed multos qui post eius passionem crediderunt qō
orabat impetrasse ¶ Notandū sane qm̄ p eos orauit

q̄ filium dei interfecerunt crucifigere quā cōfitentē
maluerunt. sed p eis qui nesciebant quid fecerūt za
lum dei habentes sz non fm scientiam. Vnde subdit.
Pr̄ eīs scīunt quid faciunt. ¶Greg. Permanētes
vo posse crucē in infidelitate nullo p ignorantiam ve
nam patrabit dignis miraculis sonora voce eū p̄dicā
tes esse deum. ¶Amb. Refert g° cōsiderare qualis
crucem ascendat. nudū eum video. Talis ergo ascē
dat qui seculū vincere parat. ve secuh adiumenta
nō querat. vidē est aūt adam qui vestīmēta quefiuit
viste ille qui regumēa deposuit. ⁊ talis ascendit qua
les nos iuxta deo natura formauit. talis ī paradi
so p̄mo hō habitauerat talis ī paradiso homo scdo
intrauit. Pulcre ea ascensur° crucem regalia ve
stimenta deposuit vt scias quasi hoiem passū esse
nō quasi deū regem. etsi verumq xp̄m. ¶Athana.
Audeam cūctas condiciones nr̄as causa nostri su
scepit. Induit vestīmēta nostra signa mortificatois
ade ve erant illa ⁊ horum vice mduat nos vitam ⁊
incorruptionē. Sequit̄ eīm. Quidentes vero vestīm
ta eius miserunt sortes. ¶Chrys. Forsitan em plures
exigebant. Vel forte magis ad obprobriū h̄ facie
bant ⁊ ex quadam lasciuia. Quid em p̄clusum inue
nitur in vestibus? ¶Beda. In sorte aūt dī gracia
cōmendata ē qua cum sors mittitur nō plone cui°
q̄ vel meritis sed occulto dei iudicio cedit. ¶Augu
stinus euang. Hoc q̄dem breuiter dictū est a tribus
euangelistis. Johannes distinctius hoc explicat quē
admodum h̄ gestum sit. ¶Chrys. Deludentes igitur
ita agebant. Nam vbi p̄tiapes sublannabant. q̄d di
cere oportuit de vulgo. Sequit̄ em. Et stabat p̄pl°
qui sz penitet eum crucifigi. spectans sz finē. Et
deridebant eū p̄tiapes cū eis. ¶Aug. de con. euan.
Quia p̄tiapes dixit. nec addidit sacerdotum. Omēs
primates generali nomie complexo est. Vbi ibi pos
sunt intelligi scribe ⁊ seniores. ¶Beda. Qui ea az
tulerunt conferē q̄ alios saluos fecit. Sequit̄ em.
Dicentes. alios saluos fecit semp̄ saluum faciat si h̄
est xp̄s dei electus. ¶Athana. D̄ns autem vere sal
uos nō saluando semp̄ sed creaturaz liberando vo
luit cognosci saluator. Nec em medico qua sibi
meretur medico esse cognoscitur ñ erga languidos
artem gerit. sic dñs saluator existens. Non habebat
opus saltus. nec descendendo de cruce volebat cog
nosci saluator. sz moriendo. Dulce namq mari est salu
tem mortis saluatoris affert hoibus quam descensus
de cruce. ¶Greg°. Videns aūt dyabol° nullū esse fi
nē desiderio tendebat. ⁊ quasi aliud nō valēs tem
ptauit. vtrum° p̄mare. saluatori acetuz ad bibendū
porrigitur em. Illudebant aūt ei ⁊ milites acceden
tes. ⁊ acetū offerentes illi quod ꝫ semp̄ faciens dia
bolus ignorabat. Nam amantudmē ire expuarica
tione legis fidem qua cūctos detinebat saluatori pre
bebat quā ille sumēs assumebat vt vice aceti vinū
fel nobis in potum. qđ sapia miscuit. ¶Chrys. Ob
taleranc aūt milites xp̄o acetum quasi regi submini
strante. Sequit̄ em. dicentes. Si tu es rex iudeo
rum saluū te fac. ¶Beda. Et notandū quod iudei voca
bulum xp̄i semp̄ sibi auctoritate credituū blasphe
mantes irridebant. Milites vo vtpote scripturaz ne
scij non xp̄o sz regi iudeorum insultant.

¶Erat aūt ⁊ superscriptio. scripta super
illuz literis grecis latinis ⁊ hebreicis. hic
est rex iudeorum. Vnus aūt de his qui pende
bant latroīb blasphemabat eū dicētes. Si
tu es xp̄s saluum fac temetipm ⁊ nos. Re
spondens aūt alter increpabat eū dicens.
Neq tu times deum. q̄m in eadem dānatiōe
es ⁊ nos q̄dē iuste. nam digna factis reci
pimus. Hic vero nihil mali gessit. Et dice
bat ad ihesum Domine memento mei. cum
veneris in regnum tuum. Et dixit ei ihes?
Amē dico tibi hodie mecū eris m paradiso.
¶Chrys. Aliam ar tende sagacitatē demonis agita
tam in xp̄m. explicui em literaz figura p̄mulgabat
accusationē iudeu. ne sz quemq; transeuntiū lateat q̄
ob h̄ suspēsus fuerat. qua se regē faciebat. Dr̄ em
erat aūt ⁊ superscriptio scripta sup illum literis gre
cis. latinis ⁊ hebreicis. Hic est rex iudeoz. q̄ quod
significabatur potentissimas gentū quales erant ro
mam prudentissimas q̄les grecia. maxime deū colen
tes quia fuit iudeoz gen° subdi debere impio xp̄i.
¶Amb. Dentro aūt supra crucem ponit̄ titul°. q̄a
non humani corporis sed diuine potestatis ⁊ regnuz
q̄ habet xp̄s. Nego titulum regis iudeoz. cū lego
regnū meū nō est de hoc mūdo. Nego causaz xp̄i sr
caput eius scriptam cū lego ⁊ de° erat vbum. Ca
em xp̄i de°. ¶Ciril. Alter aūt latronū eadē cū iudeis
eructuabat. Sequit̄ em. Vnus aūt d̄ his qui pendebāt
latrombo blasphemabat eū dicens. si tu es xp̄us sal
uum fac temetipm ⁊ nos. Alter vo refrenabat vo
ces ipius. Sequit̄ em. Nōs aūt alter increpabat eū
dicens. Neq tu times deum q̄m in eadē damnatione
es. Sed ⁊ p̄rium reatum confess° est. Subdens.
Et nos q̄dem iuste. Nam digna factis recipimus.
¶Orig. Hic fungitur vice iudicis cōdemnato° ⁊ in
apit de ventate censere. qui coram pilato p multa
tormenta confess° est scelera. Quia aliud est hō cen
sor. quē latent intima. ⁊ aliud de° qui ñtes penetrat
Et ibi q̄dem post cōfessionez pena sb̄sequit̄. Hic aūt
confessio fit ad salutem. sz ⁊ xp̄m p̄nunciat innocen
tē. cū sb̄oit hic vo nihil mali gessit. q. d. nouam vide
iniuriam. honestatē damnari cū sceleze. Nos viuē
tes occidim° hic mortuos suscitauit. nos aliena sit°
furati hic ⁊ sua iubet tribuere. Beat° igitur latro
astantes docebat talia differens. quibo alterū mere
pabat. Sed ut vidit extinctos audituus astantium.
redit cōuenienter ad eum. q̄ nouit p̄cordia. Sequi
tur em. Et dicebat ad ihm. Dñe memento mei cum
veneris in regnū tuum crucifixum aspicis. ⁊ dñm
p̄fiteris condemnati vides figuram ⁊ regis p̄dicas
dignitatem. Ille malis imbut° postulas iustitie fō
tem remitti tue nequiae. Sed dices video q̄dem
aparens obprobriū. Sed meueor latens regnum. ⁊
tu aūs mea publica scelera. ⁊ acceptas fidem īter
nomie occulte. discipulum veritatis vsurpauit neq
na discipulum nequine non commutabit veritas.

¶ Oze. xviij. mo. ī cruce claui manꝰ eiꝰ pedesq; ligauerant nichilq; a penis ī eo libez. n̄ cor ⁊ lingua ꝛmā serant. inspirante deo totū iꝰ ⁊ obtulit quod ī se liberum inuenit vt uera hoc quod scriptū est corde crederet ad iusticiaz. ore confiteret ad salutem. tres aīe virtutes quas apostol⁹ memorat. subito repletꝰ gratia. ⁊ accepit latro ⁊ seruauit in cruce fidem namq; habuit qui regnaturū deum credidit quē secum pati uidit spem habuit. qui r̄gm aꝰ adiutum postulauit. Caritatez q; ī morte sua uitauerit ⁊ cruciatū qui fr̄em ⁊ collatronē p simili scelere moriē tem de iniquitate sua redarguit. ¶ Amb. Dulcerrimum aūt datur affectande cōuersionis exēplum. q; tam cito latroni uenia relaxatur. cito ignoscit dn̄s quia cito ille conuertē ⁊ uberior est gr̄a quā precatio. Semp enī dn̄s plus tribuit quā rogatur. Ille rogabat vt memor sui esset de dn̄o aūt sequē. Et dixit illi ihūs Amen dico tibi hodie mecū eris ī paradiso Vica est em̄ esse cum xp̄o. ⁊ ubi xp̄c ibi regnū ¶ Ihe. Et quemadmodū quisq; rex victoriosꝰ rediens ex triumpho optima p̄darum ferre secū. sic ⁊ dn̄s p̄datus pcatorem d̄yabolicaꝝ p̄darum sez latronem ducit secū in paradisum ¶ Cnf. Erat gꝰ uidere saluatorē m medio latronū truculam iusticie crutam mētē fidem ⁊ ifidelitatem. expulit diabolus de paradiso adam xp̄c latronē impulit aīa totū orbem ⁊ ante apl̄os nudo v̄bo sola fide ī paradisum meruit. Pleq; post errores meroitū desperaret. Attende celentatem. a cruce in celos a dāmnatione in paradisū vt nouerit non adeo benuolenciā illiꝰ q; dn̄i clemētiam totum fecisse Si aūt iam facta est bonoꝝ reꝯ ductio nunq; fugnacua erit resurrectioꝰ Si em̄ intro duxit latronē in paradisum corpus aūt aꝰ corrupcuz remansit forte liquet nō esse resurrectionē corpoꝝ hoc dicūt illi. Sed caro que fuit laboꝝ pticepa. nūq; priuabit premioꝰ Audi paulū dicentem. Oportet corruptibile hoc incorruptionez induere. Sz si dn̄s pollicitus ē regnū celorum. Introduxit aūt latronē in paradisum nondū ei r̄tribuit p̄mia. Sed dicūt nosse paradisi regnum celoq; nouisse vltro nomine usum dum alloquerē latronem qui nichil audierat de arduis documētis. Quidam aūt nō sic legunt hodie mecum eris ī paradiso. sz sic dico tibi hodie ⁊ subsequenter mecū eris i paradiso. sed adhuc eundo re solutionē subiungem⁹. Nam media cum vident aliquē desperatum dicunt iam mortuꝰ est. Sic ⁊ latro q̄m n̄ amplius timebatur eius regressꝰ ad p̄dicionem dī paradisum intrasse. ¶ Theo. Hoc tn̄ est verum oibꝰ q; q̄uis omia p̄missa sortiti sunt ⁊ latro ⁊ alij sancti Ne sine nobis causa sumerē vt diuē in opa ad hebreos. sunt tn̄ in regno celorū ⁊ in paradiso ¶ Greg misen⁹ Hic iterum oportet discutere quo latro censeatur dignus paradiso cum sanctis flāmea framea p hibeat introitum Sed attende q; mo diuinꝰ eū versatilem dicit ve n digna q̄dem obtulit dignis vero libez ad vitam patefaciat aditū. ¶ Greg xij. mor. Vel illa rumphea framea versatilis dicē pro eo q; scisset q̄nq; venire tempus. ve eciā r̄mouere debuisset q̄n scilicet veniret q; sue incarnationis misterio paradisi nobis iter aperiret. ¶ Amb. Sed ⁊ illuo sol: uendū est. quia alij sez matheus ⁊ marcus duos cōuiciantes inducūt latrones. iste vnum cōuiciantem vnū rogasse fortasse ⁊ iste pꝰ cōuiciatꝰ ē. sed r̄pente conuersus est. potuit eciā d uno pluraliē dici. sic est illud. In caprinis pellibꝰ ambulabant Sedit siue cum solus hēas melotem habuisse esaias fertꝰ est se doceatur Dicitur aūt duo latrones ppter peccatores fecisse per baptismū crucifigendos esse cū xp̄o quoꝝ dissensio diuersitatem patet credencium significat. ¶ De Quicūq; em̄ baptizati sumꝰ in xp̄o ihū. in morte ipsius baptizati sumꝰ p baptismum autem cum peccatores essemus abluimur. Sed alij dū deum in carne passum laudant cozonanē. Alij dum aut fidem aut opa baptismi habere renuerunt. Dono quod accepere priuantur

¶ Erat aūt fere hora sexta ⁊ tenebre facte sut in uniūsa terra vsq; in horam nonam. ⁊ obscurat⁹ est sol. ⁊ velū templi scissū est medium Et clamans voce magna ihesus ait. Pater in manꝰ tuas cōmendo spiritum meum. ⁊ hec dicens expirauit.

¶ Cirl. Postq; cruci tradiderunt dn̄m oīm mundi machina lugebat ppriū dn̄m. ⁊ obtenebrata ē. luce ī meridie sm amos. vñ dr̄. erat aūt fere hora sexta tenebre facte sunt uniuersa terra usq; in horā nonā Quod erat manifestū indiciū q; passure fuerat caligine crucifigēdum anie. ¶ Aug. de con. euā. hꝰ aūt quod de tenebris dictū est. eadem duo alij matheus ⁊ marcꝰ cōtestantur. addit aūt lucas. Dñi facte sunt tenebre cum subdit. ⁊ obscuratus est sol. ¶ Aug. ij. de qui. dei. Quā solis obscuratiōnē nō canonico cursu siderum accidisse satis ostendit q; tunc erat pascha iudeoꝝ q; plena luna solēniter agitur. Regulans aūt solis defectio non nisi fine lune cōtingit ¶ Diony. ad pollicāpū. Apꝰ heliopolim em̄ tūc presentes sopmabiliter soli lunam mdentem videbāt Non em̄ erat quentus temp⁹ ⁊ rursus ipsum a nona hora usq; ad vesperam ad solis diametrum supnaturaliē restitutā eclipsim eciā illam ex oriente vidimꝰ meheatā ⁊ usq; ad solarem terminū venientē post q; regredientem rursus non ex eodem defectū ⁊ repurgatiōnē sed ex trano sm diametrū factā. talia fiūt aꝰ epis supnaturalia ⁊ soli xp̄o q̄ est oīm causa possibilia ¶ Greꝰ. Hoc igiē ꝑdigium factū est ut pateret q̄s q; morte suscepit. Subuertatur ordo eius creature. ¶ Amb. Sed eciā accidit sacrilegis ve funesti spectaculū sceleris obumbraret. tenebre effuse fiūt oculis ꝓfuturꝰ ve fidei lumē resurgeret. ¶ De. Volēs aūt lucas miraculū miraculo adiungere subiungit. Et velum templi scissum est medium Hoc exspirante domino factum est. sicut matheꝰ ⁊ marcus contestantur. sed lucas preoccupando narrauit. ¶ Theophilus. Per hoc aūt dominus ostendit q; non erunt ulterius sancta sanctorum inaccessibilia. sed tradita in manus romanorum inquinarentē ⁊ eorum aditus pateret. ¶ Ambrosiꝰ. Velum cui

¶ Amb. Velum eciam scindit · quo duox ppl̃orum populo synagoge ꝓhibitio declaratur Scindit̃ velum templi vetus vt ecclesia noua fidei sue vela suspendat Synagoge velamẽ suspendit̃ vt religionis interna misteria reuelata · mẽtis cernam⁹ obtutu · ¶ Theo. Per hoc eaĩ ostenditur · q̃ velũ quod segregabat nos a sanctis que sunt in celo · dirumpit̃ id est dei inimicitia ꝙ peccatũ ¶ Amb Denicq eciam vbi assumpte immortalitatis implecũ est omne misteriũ immortalitatis sola remansit · vñ sequit̃ · Et clamans voce magna ait ihesus · Pater in manꝰ tuas commendo spm̃ meũ ¶ Beda Prem inuocando filiuz dei se esse declarat Spm̃ vo cõmendando non defectũ sue virtutis · sz consensum eiusdem cũ pre potestatis insinuat ¶ Amb Cum moritur vt resurgat · spiritus patri commendatur vt celestia quoq; ab imquitatis vinculo solue rentur ꝙ pax fieret in celo quã terrena sequerẽtur ¶ Cyll⁹ · Hec aũt vox edocet q̃ anime sanctox nõ descendi inferno claudũtur vt pn⁹ sed apud deũ sint hu⁹modi facto xp̃o principio ¶ Beda. Cõmendat eĩ patri per se vmãsos mortales in se viuificatos · quos sum⁹ membra ei⁹ · secũdum illud apti ad galath omnes vnum estis in xp̃o ¶ Grego · misenus Nec aũ querere qualiter in eodem epe dñs expiretur · se ipm̃ in viscera terre · vt dixerat pharseis · In paradisũ dei ve dixit latroni · ꝙ in manꝰ paternas ut nunc bꝰ · Sed recte cõsideranti hoc nec questione dignũ videtur Nam qui vbiq; p̃ē diuinam potentiã cui libet loco adest ¶ Amb · Commendatur ergo patri spm̃ si eã sit mfugiorib⁹ illumiat ꝙ inferna · vt vniuersa redimant̃ · Et enim xp̃c omia ꝙ in xp̃o omnia ¶ Grego misenus Alia solutio est q̃ tempore passionis nostre pro humanitatis semel vnita diuinitas dimisit · Sed aĩam a corpore sponte disiunxit · Sed tm̃ vtroq; pmanente om̃. nam p̃ corpꝰ in quo mortem suscepit · q̃ fuerat mortis potentiam · Per aĩam vo latroni paranit introitũ paradisi · dicit ei⁹ aĩas de supna irrim que a paradiso nõ ē alia Seg mimꝰ meas depinxi menia tua · vnde palã est · q̃ presidens in paradiso manus patris inhabitabat · ¶ Dam · Vel exp̃lius loquẽdo i sepulcro erat sm̃ corpꝰ · In inferno sm̃ aĩaz · sz sicut deꝰ ꝙ in paradiso cum latrone · ꝙ i throno erat cum p̃re ꝙ sancto spũ · ¶ Theop · Clamans vo alta voce expirat · q̃a erat in pcas ponendi aĩam suam · ꝙ eã resumendi · Vnd̃ subiũgit · Et hec dicens expirauit ¶ Amb · Q̃ · d · tradidit spm̃ quia nõ inuitꝰ emisit · qđ eĩm emittẽ volũtarium est · quod amittitur necessariũ ·

¶ Videns autem centurio quod factum fuerat glorificauit deum dicens. Vere hic homo iustus erat. ꝙ omnis turba eorũ qui simul aderant ad spectaculum istud. ꝙ videbant que fiebant percucientes pectora sua reuertebantur. Stabant aũt omnes noti a longe. Et mulieres que secute erant eum a galilea hec videntes.

¶ Aug · iij⁹ · de crim · Cum post illam vocẽ continuo exclamasset spm̃ · & maxime qui aderant · sunt mirati · longa eĩm morte cruciabant̃ ligno suspensi · Vnde dr Videns aũt centurio qđ factũ fuerat · glorificauit deũ dicens · vere hic hõ iust⁹ erat ¶ Aug · de ꝙ euã · Hic ē aĩ grum ꝙ macheus viso terremotu dicit admiratuz centurionẽ cum lucas dicat hoc eum admiratũ fuisse ꝙ emissa illa voce expirasset oĩs quã potestatem habuit quãdo moreretur · In eo aũt quod macheus dixit · nõ solum viso éremotu · Sed addidit · ꝙ his que fiebant integrũ locum fuisse demõstrauit luce vt diceret ipm̃ dñi mortem fuisse miratũ Quod aũt lucas eciam ipe dixit · Videns aũt centurio qđ factũ erat i eo gñe inclusit oia que facta erant i illa hora mirabiliẽ tamq̃ vnum mirabile factum commotans cui⁹ quasi mẽbra ꝙ partes erant oĩa illa miracula Quod aũt ali⁹ dixit cẽturionẽ dixisse vere filius dei erat iste · Lucas autẽ ait ꝙ mist⁹ erat · putauit posset duersũ sed verumq; dictũ a centurione debuit⁹ melligere · ꝙ aliud illos ꝙ aliud istum pmemorasse · Vel forsasse lucam exprimere voluisse sententiam centurionis quo dixerit ihm̃ filiũ dei · Forte eĩm non eum vmigemiũ equalem pri centurio mellexerat sz iõ dei filiũ dixẽ at qa mist⁹ erat · puta vt

consilio ⁊ actibus eorum ab arimathia ciui
tate iudee. qui expectabat ⁊ ipse regnum
dei. hic accessit ad pilatum ⁊ petyt corpus
ihesu. ⁊ depositum inuoluit in sindone Et
posuit eum in monumento exciso. in quo nō
dum quisquam positus fuerat. ⁊ erat dies
parasceues ⁊ sabbatuz illucescebat Subse
cute autez mulieres que cum ipso venerāt
de galilea viderunt monumentum ⁊ quem
admodum positum erat corpus eius Et re
uertentes parauerunt aromata ⁊ vnguē
ta ⁊ sabbato quidem siluerunt secundum
mandatum.

¶ Oree⁹. Ifuerat qñq ioseph occult⁹ xp̄i discipl⁹
demq vinculum timoris rumpens feruenaor factus
dñicum corp⁹ tuzpiter pendens a ligno deposuit cō
pauans p̄ciosā margaritā vbor modestia vñ dr. Et
ecce vir nōie ioseph q̄ erat decurio ¶ De. Decurio
vocat̄ q sit de ordine cune. ⁊ officia curie admīstret.
q eciaz curialis a p̄curando munera curialia solet ap
pellari. magne ergo ioseph dignitatis apud seculum
Sed maioris apud deū meriti fuisse laudatur. Dñ
sequit̄. vir bonus ⁊ iust⁹. ¶ Dic nō cōsenserat p̄filio
⁊ actib⁹ eor ab arimathia ciuitate iudee Arimathia
ip̄a est ramatha ciuitas helcane ⁊ samuelis. ¶ Aug
⁹ 9. euā. Dic aūt iohes q̄ erat discipl⁹ ihesu. vñ ⁊ h
subdit. Qui expectabat ⁊ ip̄e r̄gnū dei. merito aūt
mouet. cur ille qui p̄ter timorez occult⁹ erat disci
pul⁹. ausus sit petere corp⁹ eius. qđ nullus eorum q̄
eum palam sequebat̄ auderet. Sequit̄ eīn. ¶ Dic ac
cessit ad pilatum. ⁊ petyt corp⁹ ihesu. Sed merito lig̃
dum est istū tanta dignitatis h̄ fuisse q̄ p̄die⁹ pote
rat familiariter intrare ad pilatū. In extremo aūt
illo officio funeri exhibēdo mīm⁹ videt curasse d̄ iudis
q̄bus soleret in domo audiendo eor inimicias deui
tare. ¶ Beda. Sic igit̄ p iustitiam meritor̄ sepeli
endo corpori dominico dign⁹ fuit p nobilitatem po
tende secularis illud ip̄etrare. Dñ sequitur. Et depo
situm inuoluit in sindone. Ex simplici sepultura dñi
ambitio diuitum condemnat̄. Qui nec in tumulis q̄
dem possunt carere diuitijs ¶ Athana. Enormiter
eaī agunt. Qui condunt corpora mortuorum ⁊ ea
non sepeliunt etiam si sancta sint. Quid em̄ sanctius
aut maius domini corpore⁹ quod tum in monūto
positum est. donec die tercia r̄surrexit. Sequit̄ em̄.
Et posuit eū in monūto exciso ¶ Beda. Scilicz de
petra. ne si ex multis lapidib⁹ edificatū esset post re
surrectionē suffossis tumuli fundamīs ablat⁹ fuisse
diceret̄. In nouo eaī pomit̄ monūto. ¶ Iam sequi
tur. In quo nondū quisq̄z positus fuerat ne post re
surrectionē ceteris corporib⁹ remanēt⁹ surrexisse
alius suspicaret̄. Quia vero sexta die homo factus
est recte dñs sexta die crucifix⁹ humane r̄paratōis
implevit arcanū Vnde sequit̄. Et erat dies paſce:
uea Quod preparado meruptatur. quo nōie sextā
feriam appellabant quia ea die que in sabbatū foret
necessaria preparabant Quia vo sequēte die requi
uit condidor ab ope suo. Sabbato domin⁹ in sepul
cro requieuit. vnd̄ sequit̄. ⁊ sabbatum illucescebat.
Sup̄ aūt legim⁹ quia stabant omnes noticiani a lō
ge ⁊ mulieres que secute erant eum ¶ Dis g⁹ nobis
ibu posit depositū a⁹ cadauer ad sua remeantib⁹ sola
mulieres q̄ ara⁹ amabāt fun⁹ subsecute q̄m pone
retur inspicere cupiebant. Sequitur enim. Subse
cute autem mulieres que cum ipso venerant de ga
lilea. viderunt monumentum. ⁊ quemadmodum po
situm erat corpus eius. vt scilicet a tempore con
gruo munus possent sue deuotionis offerre.
¶ Theophi. Nequ tamen fidem debitam adhuc ha
bebāt. sed ut quasi puro homi aromata ⁊ vnguēta
parabant more iudeoz q̄ talia exhibebāt defunctis
Vñ sequit̄. Et reuertentes parauerunt aromata ⁊
vnguenta. ¶ Beda. Sepulto em̄ domino q̄diu luce
bat operandi. id est vsq ad solis occasum i vnguentis
preparandis erant occupate. Mandatū aūt erat. vt
sabbatum silendum id est q̄ ea a vespera vsq ad vespe
ram seruarent̄. Sequit̄ em̄. Et sabbato quidem silue
runt sm mandatum ¶ Amb. Mistice aūt mīst⁹ xp̄i
corpus sepelit. Talis em̄ est xp̄i sepultura qui fru
dem inq̄rat nunq̄ non habeat. Merito autem mulie
res hunc dubium dixit. suscipiendo em̄ diuinez nesci
unt fidei pauperatem mīst⁹ corpus xp̄i opere sindone
vesti ⁊ tu domini corpus gloria sua. vt ⁊ ipse sis
iustus. Et si mortuum credis opertum diuinita
tis plenitudine sue. sed ⁊ vestitur ecclesia innocen
de gracia. ¶ Beda. Ille etiam in sindone munda i
uoluit ihesum qui pura eum mente suscepit. ¶ Am
brosi⁹. Nec oportet alius euangelista monumentez
nouum dixit. alius monūmentum ioseph. Etenim tu
mulus hijs paratur qui sub lege siti mortui. Videt
mortis tumulum suum non habet. Que em̄ communi
cacio tumulo ⁊ deo. solus enim tumulo includitur.
q̄ mortu xp̄i ⁊ si sit cōmunis sm naturā corporis
speculatis est secundum virtutem. Bene autem xp̄c
in monumento condicur mīsti. vt iustitie habitatōe
requiescat. Monumentum aūt hoc in duricie gen
tilis petra mīst⁹ exadie penetrali verbi vt p̄benderet
in nationib⁹ vireus christi. cui pulcerrime lapis ad
motus est Quicunq em̄ in se bene humiliauerit xp̄z
diligenter custodiat ne eum perdat. neue perfidie
sit ingressus. ¶ Beda. Ex autem dominus sexta
die crucifigitur. septima i sepulcro quiescit. Signi
ficat q̄ in sexta mundi etate nos pro domino pas⁹
⁊ velut mundo crucifigi necesse est. In septimo ve
ro id est post mortem corpora quidem i tumulis ani
me vero cum domino requiescūt usq nunc ē mul
tere sancte id est anime humiles dilectione feruētes
passioni christi diligenter obsequuntur. Et si fortē
te valeant imitari. sedula curiositate quo ordine ille
eadem passio completa perpendunt. qua leda. Audi
ta recordat a mox ad parandā se opera virtutez
quibus christus delectetur. conuertunt. vt finita
presentis vite parasceue in requie beata tempore
resurrectionis occurrere xp̄o valeant cum aromati
bus spiritalium actionum.

¶ Capitu
Ua aūt
venerun
tes que
inuener
a monūto. Et ing
ressa dñi ihesu ⁊ fact
uissent de isto Ecc
illasi veste fulgēti.
dimerent vultum i t
Quid q̄ritis viuent
hic ⁊ surrexit Rec
et vobis. cū adhuc
quia oportet filium h
hoim pec atorum C
relingere Et record
surrexit a monu
mia illis yi. ⁊ ceteri
magdalene ⁊ ioh
⁊ ceteri. que cū eis e
postolos hec Et vi
dramentū verba il
is Petrus aūt surg
ūtum. ⁊ pumbens
posita Et abyt secu
secit.

¶ Deo Religiose mul
ūtē trālato sabbato s
mandi licētia remeau
mus vngerent corp⁹ ih
parantium noctis artu
lucrunt Et sic deo dicatur.
do venerunt ad monume
ris aromata Dna sabbat
da sabbato quam diem
nus xp̄ianus appellat q
ris venire ad monumēt
mūdi dñm seruat cant
magna exitur h loco plen
multe dilectio Matth⁹ ve
monumentum vidisse dixe
magdalena putes dixisse ex
Et alias cōplures visiones
bere ut sabbati q̄ lucesce
alia sim sic temperādum e
quarti pena post sabbatū
bāt credatur ¶ Iam qui
mparascente die sed vesp
ng gracus sero dixit
mo crastu dies ⁊ ra cuius
bicas sero mihi suggest
ne gfrancū vñ ⁊ mulier
bagine faculeatem custodi

¶ Capitulum. xxiiii.

VNa aũt sabbati valde diluculo venerunt ad monumẽtum portã tes que parauerãt aromata. ⁊ inuenerũt lapidem reuolutum a monumẽto. Et ingresse non inuenerũt corpus dñi iesu ⁊ factũ ẽ dũ mente consterna te essent de isto Ecce duo viri steterũt secũ illas i veste fulgẽti. Cum timerẽt aũt ⁊ de clinarent vultum i terrã. dixerũt ad illas Quid qritis viuentem cũ mortuis? non est hic sed surrexit Recordamini qliter locut? est vobis. cũ adhuc in galilea esset dicens. quia oportet filium hois tradi in manus hoim peccatorum Et crucifigi. ⁊ tercia die resurgere Et recordate sunt vbꝛum eius Et regresse a monumẽto nunciauerunt hec omia illis xi. ⁊ ceteris omib Erat aũt maria magdalene ⁊ iohanna ⁊ maria iacobi. ⁊ cetere. que cũ eis erant que dicebant ad apostolos hec Et visa sunt ante illos sicut deliramentũ verba ista ⁊ non credebant illis. Petrus aũt surgens cucurrit ad monumẽtum. ⁊ pcumbens vidit linteamina sola posita Et abiit secum mirãs quod factum fuerat.

¶ Beda. Religiose mulieres non solũ in die pasce sed ẽ trãacto sabbato sancto .i. sole occidente mox vt dies licẽtia remeauit emere aromata vt veniens vngendi corpꝰ ihu sicut marcꝰ testat̃ poccupatum tñ nocte articulo monumẽtũ ad ire nõ valuerunt Et ideo dicitur. Una aũt sabbati valde diluculo venerant ad monumentũ portantes que parauerãt aromata Una sabbati siue pma sabbati Prima ẽ a sabbato quam diem dñicam pꝰ resurrectionem nre xpianus appellat ꝙ aũt valde diluculo mulieres venere ad monumẽtum magnus querendi ⁊ inuenẽdi dñm feruor cantatus oñditur ¶ Ambꝝ. Sed magna oritur hꝝ loco plenꝰ ꝙ dubietatio Siquidem hꝝ valde diluculo Matheꝰ vespere sabbati mulieres ad monumẽtum venisse dixerunt Sed euangelistas de diuersis putes dixisse ꝓpter personas alias mutatas et alias cõgruas visiones Quod aũ scriptũ est ve spere aũ sabbati ꝙ lucescit in pma sabbati resurrexisse dñm sic temperãdum est vt neꝙ mane dominica que est pma post sabbatũ Neꝙ sabbato resurrectio facta credatur Nam quõ tenebꝛe opletur Nõ gꝰ vesperascente die sed vespere noctis resurrexit Dominꝰ gratus sero dixit Sero aũt ⁊ horam significat noctis ut dies ⁊ ra cuiuslibet tarditatem Quomodo si dicas sero mihi suggestũ ẽ. Est gꝰ ⁊ sero cẽpꝰno die ꝓfundũ vñ ⁊ mulieres ad monumẽtũ accedẽdi habuere facultatem custodibꝰ ꝙescẽtibꝰ Et ut sciam ne de factum mulieres alie sciunt alie nesciunt Sciũt que obseruant noctibꝰ ⁊ diebꝰ nesciunt que recesserẽt nescit vna maria magdalene sm iobem Nã eadem ⁊ aũ scire ⁊ postea nescire. nõ potuit Ergo si plures Nam plures etiam fortasse marie magdalene cũ illud nomen ꝓsone sit hoc sumat̃ a loco. ¶ Augu. de con. euan. Vel matheꝰ a pma pte noctis quod est vespere ipam voluit nocte signficare cuiꝰ nocte fine venerunt ad monumẽtum. Et hoc ea de causa ꝙa iam a vespere parauerãt. ⁊ licebat afferre aromata erat ado sublato ¶ Euse. Jacebat aũt organũ verbi ex tumulum magnus vo lapis claudebat sepulcrum quasi mors eũ duxissꝫ captiuũ Sed nõdum lapso termino vita se primitꝰ post sufficientẽ mortis quantitatẽ Unde sequitur. Et inuenerũt lapidem reuolutũ a monumẽto. ¶ Theop. Nam angelꝰ reuoluerat eũ. ut testatur matheꝰ. ¶ Crys. Amotꝰ est aũt lapis post resurrectionẽ ꝓpter mulieres vt credant resurrexisse dñm. Videntes monumẽtum vacuũ corpore. Non sequit. Et ingresse nõ inuenerũt corpꝰ dñi ibu ¶ Ciril. Cũ igit̃ non inuenissẽt corpus xpi. quod resurrexerat. ducebant̃ diuersis cogitatiõib. ⁊ ꝓpter amorẽ xpi ⁊ adhibitam solicitudinẽ meruerunt visiones angelicam Sequitur em̃. Et factum ẽ dum mente consternate essẽt de isto ecce duo viri astiterunt iuxta illas in veste fulgẽti. ¶ Euse. Jocunditatis ⁊ gaudij indicia salutifere resurrectiõis ꝙ fulgentes amictꝰ ꝓstantes. Odisses em̃ plagas agripeis preparans in flãma ignis angelũ ꝓspexit Sed nõ tales visi sunt mulieribꝰ in sepulcro. sꝫ mites ⁊ hilares quales decebat conspici in regno ⁊ gaudio dñi. ⁊ sicut in passione eclipsat̃ est sol meroris ⁊ angustie signa ꝓmens crucifigentib filium dei. Ita angeli vite ac resurrectionis precones habitũ salutiferi festi candidati designabant ¶ Ambꝝ. Sed quõ marcus vnũ iuuenẽ in albis sedentem matheꝰ vnum iobes ⁊ lucas duos angelos in albis sedentes visos esse mẽtiuerẽt ¶ Augu de con. eum. Possumꝰ intelligẽ vnũ angelum visũ a mulieribꝰ ⁊ sm marcum ⁊ sm matheum vt eas ingressas in monumẽtũ acceperimꝰ. sꝫ in aliquod spacium. qꝺ erat aliqua materia cõminutum ante illũ saxeũ sepulcri locum atq ibi vidisse angelum sedentem a dextris qꝺ dicit marcꝰ. Deinde intuitꝰ ab eis dum inspicerent locum. in q̃ iacebat corpꝰ dñi. visos duos alios angelos stantes sic dixit lucas locutos ad earũdem exhortandũ aim ⁊ edificandam fidẽ. vnde sequit Cum timerent aũt ⁊ declinarẽt vultum in terram. ¶ Beda. Sancte mulieres astantibꝰ sibi angelis nõ in ẽram ceciderunt sed voluntũ dicũtur i terrã declinasse nec quẽpiam sanctoꝝ legimꝰ ante dominice resurrectionis vel ipsi domino vel angelis sibi visis terre ꝓstratum adorasse. vnde mos obtinuit ecclesiasticus vt vel in memoriam dominice vt in nre spem resurrectionis omib domicas dies ⁊ totu quinquagesimo tempus non flexis genibꝰ sed declinatis in ẽram voluntatibus oremꝰ Non erat aũt in monumẽto qui locꝰ est mortuoꝝ querẽdꝰ ille qui ad vitã resurrexit a mortuis. Et ideo subdit. dixerũt ad illas. sꝫ angeli ad mulieres ꝺ quentes viuentẽ cum mortuis? non est hic sed surrexit. Die aũt ter da sicut ipe mẽ discipulos

cam viros q3 femīas p̄oixit resurrectionis sue tri
umphū celebrauit Dñ sequitur Recordamini quali
ter locut⁹ est vobis cum adhuc in galilea ess3 dicēs
quia oportet filiū hominis tradi in manꝰ hoīm pec
catorum Et crucifigi & tercia die rsurgere. Die nā
p̄ parasceue hora nona spīm tradens vespere sepul
tus. mane p̄ma sabbati surrexit Adhama. Potēat
siquidem statim suscitare corpus a morte s3 dixisset
aliās eum nequaq3 fuisse vt non plene mortem ei
hesisse. Et forsasse si resurrectio domini fuisset dila
ta latuisset in corruptionis honor. vt igitur corpꝰ
ostenderet mortuū vmꝰ interpolationē dia passus
est. & tercia die corpꝰ suum incorruptū demōstrauit
Beda. Uno etiam die in sepulcro & duabo noctis
bus iacuit q̄a lucē sue simple mortis tenebris duple
nīe mortis adiunxit. Qui. Instructe aūt mulie
res angelor affatibo accelerantes ea retulerunt di
scipulis. Dñ sequē Et recordate sunt verboꝝ eo⁹
& regresse a monumento nunciauerunt hec omia il
lis xi. & ceteris omīb⁹ Plangē femina que quondam
morbo fuit ministra venerādum resurrectionis mi
sterū p̄ma p̄cepit. & nunciat Adepeū est igne femi
neum genus & ignominie absolutionē & maledictio
nis repudium Amb. Mulieres aūt docere in ec
clesia non p̄mittitur. sed domi viros suos interrogāt
Ad eos ergo femia mittatur q̄ domestica sunt. Que
aūt fuerint he mulieres ostendit subdens. erat autē
maria magdalene. Beda. Ipa est soror lazari &
iohanna. uxor cuze procuratoris herodis. & maria ia
cobi id est mater iacobi minoris & ioseph. & ceteꝝ
ter q̄ alīs subdit. Et ceteræ q̄ cū eis erant dicebant
ad apostolos hec Et em̄ p̄petui reatus apud viros
mulier obprobriū non sustineret que culpam viro
transfuderat transfudit & grām. Theoph. Est
autem naturaliter incredibile mortalib⁹ resurrectio
nis miraculū. Dñ sequit. & visa sunt ante illos sicut
diliramenta verba ista. & non credebant illis. Be.
Quod nō tam illorum infirmitas q3 nostra vt ita
dicam. futura firmitas fuit Ipa namq; resurrectio
illis dubitantib⁹ p̄ multa argumenta monstrata est.
que dum nos legentes agnoscim⁹. de eorum dubita
tione solidamur. Theop. Petrꝰ aūt hoc audiens
exiit monias & vadit ad monumentū. q̄a nec ignis
nouit moras ingestꝰ materie. Dñ sequit. Petrꝰ aūt
surgens cucurrit ad monumentum. Euse. Solus
em̄ ipse credit femmis dicentib⁹ se angelos vidisse
Ge cum esset eximij affectus p̄ ceteris. sedulū se p̄
bebat passim circūspiciens dīm Dñ sequit Et p̄o
cūbens vidit sola linteamia posita Theo. cū aūt ad
monumētū fuisset hoc p̄mo psecutꝰ est. vt miraret q̄
prius ab ipso vel ab alīs denudebat. vnde sequit.
Et abiit secum mirans quod factū fuerat id ē apꝰ
se mirans rei euentum. qualiter sola liteamina dere
licta fuere corpore mirra perunctō. Vel quanteam
oportunitatē habuisset fur vt l3 semoti multitu di
mirans circūstantib⁹ militib⁹ corpꝰ aufferret Au
gustiꝰ de con-eum. Intelligitur autez hoc lucas re
capitulando posuisse de petro. tunc em̄ cucurrit pe
trus ad monumentum quando & iohannes cum em̄ a
mulieribo precipue a maria magdalene nūdatū ac
fuerat de corpore ablato. Postea aūt facta fuit hec
visione angelorum Ideo aūt lucas petr̄ solum ome
morauit quia illa p̄mitus maria nunciauerat. Ite
pē mouere q̄ petrum nō meretrem s3 procumbentez
dicat lucas sola linteamia vidisse & discessisse mira
tem cum iohānes dicat ita se linteamia vidisse posi
ta & seip̄m post petr̄ measse. Sed mediligēdum est
petr̄ p̄mo pcumbentē vidisse. q̄ lucas ommorat
iohes tacet post aūt ingressꝰ ē anteq3 iohes mearet
Beda Juxta intellectum vo misticū p̄ mu
lieres valde diluculo venīūe ad monumētū datur nob
exemplū discussis vidoꝝ tenebris ad dominī corpꝰ
accedere. Haz & sepulcrū illud figurā dīne habebat
altaris In quo corpore xp̄i misteria nō in seneo. sē
in pānno tmdo sed instar sindonis quo eum ioseph
inuolut in linteo puro debent consecrari. De hac ipe
ueram erene nature substantiā pro nobis mortis ob
tulit Jta et nos in ōmemoratiōe ip̄ius pas̄ de ter
re germine candidumq3 & multimodo quasi mortifi
cationis genere castigatū altari linum imponamus
Aromata aūt que mulieres deferūt sunt odorem
virtutū & orationū suarum eatenus q̄o aliqn̄ appropin
quare debem⁹ reuolutio aūt lapidis insinuat refra
onē sacramentoꝝ que tegebant velamine littere legis
que in lapide scripta est. cuꝰ ablato tegmine corpus
dīni mortuū ī mundē s3 viuū euāgelizatur. q̄a etsi
cognouim⁹ sm carnē xp̄m s3 iam nunc nō nouimus
Quo aūt posito in sepulcro corpore dīni angelū assi
stisse legunt. ita etiam tpe p̄secutionis misteriū cor
poris xp̄i assistere sunt credendi. Plos ergo exem
plo deuotaꝝ mulieꝝ q̄ēe celestib⁹ misteriis appe
piāmur p̄pē angelicā p̄niam seu p̄ter reverendā
sacre oblationis cū oi humilitate vultū declinem⁹
in terram nos cinerē & terram esse recolentes.

Ecce duo ex illis ibant ipsa die in castel
lum quod erat in spacio stadiorꝝ sexaginta
ab iherusalem nomīe emaus Et ipsi loque
bantur ad inuicem de bis omnib⁹ que accid
rāt Et factum est dum fabularētur & secū
quererent. & ipe ihesus appropinq̄ns ibat
cum illis Oculi autē eorum tenebantur. ne
eū agnoscerent & ait ad illos q̄ sunt hi ser
mōes quos cōfertis ad inuicem ābulātes.
Et estis tristes. & respōdens vnꝰ cui nomē
cleophas dixit ei. tu solus peregrinꝰ es in
iherusalem & non cognouisti que facta sūt
in illa his diebꝰ quibo ille dixit que. Et di
xerunt ei. De ihesu nazareno. qui fuit vir
propheta potens in opere & sermone coraz
deo & omī populo & quomodo tradiderūt
eum summi sacerdotes & principes nostri i
condemnationem mortis & crucifixerūt eū
nos aūt sperabāz q̄ ipe esset redemptꝰ israel

Et nunc super hec o
ne q̄ hec facta sunt
gnoscis terruerun
fuerunt ad monumē
rorius venerunt di
angelorum vidisse q
& abierunt quidam
cum & ita inuenerun
runt. Ipm vero non

Christus. Post manifesta
angelos mulieres facta n
surrectio ipsius q ipi⁹ x
& eo duo ex illis ibant
Quidā alius hoc duoꝝ
hec sui nomen occultas
pulo suo sum dīne iam se
manū & cleophe. Au
men illud non absurde
morū potuisse appellari
dicit Quod erat in spa
rio nomine emaus. Be
tus in signis palestine q
lio marco aurelio an
ius meminit. & nomen
ant ve dicunt hercule vi
ginti miliarij & ideo se
lapsum & qi geta sig
uenies cognitus qui de
gaudentur. de resurre
surrectione que post se
nonnullo conanen nil
nomine loquentes incede
mans cōpleuerant. q
me vsq ad mortem qua
uenisse dolebant. Cōpleu
in sepulcro nō dubitabā
tudum eis peregerant
similitudinis nō credeban
dū aūt discipuli loquebā
dicunt nō quasi credente
rentes Unde sequit. &
bis omīb⁹ que acti dera
de dīs appropinquans
dicens mentibo eoꝝ incer
militer implicat. sez vt v
mine meo congregata ibi
ne. Et factum est dum fa
ipse ihesus appropin
Debemo em̄ iam spiritali
dentia quin adesset qui b
tantibo legibo corpꝰ suum
sēp̄ naturam. Dñ vt ma
ne videbatur in qua non
Sequit em̄ Oculi aūt eo
tinerent. vt sez totam s
lime & solus descendens
cognoscerent q̄ quamu

Et nunc super hec omnia tercia dies est hodie q̄ hec facta sunt. Sed & mulieres q̄daz ex nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt ad monūmtum & nō inuento corpore eius venerunt dicētes se etiam visionez angelorum vidisse qui dicunt eum viuere Et abierunt quidam ex nostris ad monūmtum & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt. Ipm vero non inuenerunt.

Glosa. Post manifestationē resurrectionis xp̄i p angelos mulieribus factā manifestatur viceruus eadem resurrectio ipsi⁹ q̄ ipi⁹ xp̄i a paucioz discipul⁹ vñ dr & ecce duo ex illis ibant ipa die in castellū ¶ Theo. Quidā alez horū duoz ipm lucā mḡunt esse & ob hec suū nomen occultasse ¶ Amb. Vel duobus discipulis seorsum dñs iam se vespere dmōstrat scilicet amaeū & cleophe. ¶ Aug. de con. euan. Castellum autem illud non absurde acapim⁹ eciam villam fm marcū percussē appellan. Deinde castellum describit dicēs Quod erat in spacio stadioꝝ sexaginta ab urbe nomie emaus. ¶ Beda. Ipa est nicopolis ciuitas in finibꝫ palestine que p⁹ expugnacionē iudee sub marco aurelio antonino pncipe restaurata cum statu mutauit & nomen. Stadium aūt q̄ greci aiunt vt dicunt hercule viaꝝ spacia mēsurāt octaua est pars miliarij & ideo sexaginta stadia septem milia passuū & qm̄ gēta significat. Quod spacium ite nerum cōgruit qui de morte & sepultura dñi cetera gradiebantur. de resurrectiōe domini dubij. Nam resurrectionē que post septimā sabbatū facta est octauo numero contineri nullus ambigit. Discipuli g⁹ q̄ a domino loquētes incedant sextum miliarium cepe iuxta cōpleuerant. quia illū sine querela viuentem vsq; ad mortem quam in sexta sabbati subire pertimuisse dolebant. Cōpleuerāt & septimū quia hunc in sepulcro nō dubitabāt q̄iuisse. Sed de octauo die nondum em̄ peregerant quia gliaz iam celebrate resurrectionis nō credebant pfecte. ¶ Theo. Predicti aūt discipuli loquebanē de his admuicem que acciderant nō quasi credentes. sz sicut stupentes i rebꝫ exterius Unde sequē & ipi loquebāt adinuicē de his omibꝫ que acciderant. ¶ Beda. Nōnnūlos aūt de se dñs appropinquans comitanē vt & fidem resurrectionis mentibꝫ eoꝝ incendat. & quod se factuꝝ pro miserat impleat. sz vt vbi sunt duo vel tres in nomine meo congregati ibi sum in medio eoꝝ. Dñs seq̄ cur. Et factum est dum fabularenē & secum quererent & ipe ibus appropinquās ibat cū illis. ¶ Theo Oculus em̄ iam spiritali corpore non obstat loci distancia quin adesset quibꝫ volebat nec vlterius naturalibꝫ legibꝫ corp⁹ suum regebat. sz spiritaliter & supnaturam. Dñs vt marcus dicit. sub alia forma eis videbatur. in qua non credebatur eis a⁹ cognitis Sequē em̄ Oculi aūt eoꝝ tenebantur. ne illum agnoscerent. vt sz totam suam dubiā incredulitatē reuelent & vanas detegentes recipiant medicinā & vt cognoscerent q̄ quamuis corpus ipm q̄d passum fuerat resurrexerit. non tamen ampli⁹ tale erat vt esset omib⁹ visibile sed tm̄ ab his a quibꝫ vellet videri & ut non dubitent quare de cetero nō conuersatur inter plebem qua sz post resurrectionē cōuersatio a⁹ non erat digna hominibꝫ. sed diuina magis. quod eciā est forma resurrectionis future in qua sicut angeli suersabimur & filij dei. ¶ Greg. In oculis. Conuenienter eciā eius speciem qua recognoscerent ostendit. Lux agens foris in oculis corporis q̄ apud ipsos agebatur interni oculis cordis. Ipi nāq; apud seipos intus & amabant & dubitabant. de se ergo loquentibꝫ pnciam exhibuit sz de se dubitantib⁹ cognitionis sue speciez abscondit. Verba q̄dem eis ptulit flamā seq̄tur. Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones quos conferis adinuicē. Et estis tristes. ¶ Greg. Conferebant q̄dem inter se quasi nō ampli⁹ expectantes xp̄m viuentem. sz doloroſi quasi pempto saluatore. vnde sequit. Et respondens vn⁹ cui nomē cleophas dixit ei. Tu solus peregrin⁹ es in irlm & non cognouisti que facta sunt in illa bis diebꝫ ¶ Theo. Quasi dicēt. tu sol⁹ q̄i tā pegrin⁹ es & extra confinia irlm habitans & expers eoꝝ que i medio eius contigerūt vt hec ignores. ¶ Beda. Del hoc dixit quia peregrinū putabant cum ciu⁹ vultum non agnoscebant Sed reuera peregrin⁹ erat eis a quoꝝ nature fragilitate precepta iam rsurrectionis gl̄ia longe distabat & a quoꝝ fide vtpote resurrectionis a⁹ nescia manebat extraneus. Sed adhuc dñs interrogat. Nam seq̄t Quibꝫ ille dixit que Et ponitur eoꝝ rsponsio cum subditur & dixerūt ei de ihu nazareno qui fuit vir pphta. Prophetā facentē filium dei tacent. Vel nondum pfecte credentes vt solliciti ne maderent i manus iudeoꝝ psequentiū. quia nesciebant quis esset quod vez credebant celantes. Ad cui⁹ cōmendationē subditur. Potens in ope & sermone. pmo quidem est opus. Secūdo sermo. nullius em̄ doctrine sermo approbatur. nisi prius is qui docet se ostendat auctorem. precedit em̄ op⁹ aspectum Nam ñ mūdanus intellectus speciem per opera nō emicat decor optatus adducatē subditur. coram deo & omni pplo. Nam primo cōplacendum est deo. Deinde curādum quantum possibile est de innocentia apud homines. vt p̄cedente diuino culeu viuamus sine scandalo pximoꝝ ¶ Greg. Demō assignatē causa tristicie tradicio & passio xp̄i Cum sequē & quomō tradiderūt eum summi sacerdotes & principes nri in dēmnationem mortis & crucifixerunt eū. Subditur aūt desperationis vox cum dicitur. nos aūt sperabamus q̄ ipe esset redemptur⁹ israhel Sperabam⁹ inquit non speram⁹. Ac si mors domini similes esset mortibꝫ aliorum ¶ Theop. Expectabant em̄ xp̄m saluatorē & redemptorem populi israhel ab ingruentibꝫ malis & a seruitute romanorum. Ipm quoq; credebant terrenum regē fieri q̄s putabant promulgatam in se mortis sententiam euacuare potuisse. ¶ Beda. Dentro ergo tristes incedebant qua & sepe quammodo arguebant q̄ in illo redemptionē sperauerint quem iam mortuū viderant Nec resurrectuꝝ credebant & maxie dolebant euz sine causa occisū quē nouerant innocentem. ¶ Theo Videtur tamē hi viri nō oio incredulitate subdie

Et nunc sup hebdomia tercia dies ē hodie q hec facta sunt. In quo videnē habere memoriam aī quod eis dominꝰ dixerat se tercia die resurrecturꝫ. ¶ Orecus. Porro relatam a mulieribꝫ resurrectionis famā commemorant. Cū subditur. Sed ⁊ mulieres quedam ex nrīs terruerunt nos. que ante lucē fuerunt ad monumentū. ⁊ nō inuento corpore aī venerunt dicentes se etiam visiōez angelorꝫ vidisse q̄ dicunt eū viuere. Dicunt q̄dem hoc quasi non credentes. ꝓpter qđ referunt se territos. id est stupefactos. ¶ Nō em quod erat eis relatū firmum estimabant aut angelicam illuminationē fuisse sz stuporis ⁊ turbinis cām inde sumebāt. testimoniū q̄ petri nō certū estimabant dum diceret se non vidisse dīm. sz resurrectionem eius comicere ex eo quod corpus i sepulcro nō iacebat. Dñ sequitur. ⁊ abierunt quidā ex nrīs ad monumentum. ⁊ ita inuenerūt sicē mulieres dixerē. Ipm vero nō inuenerunt. ¶ Aug. de con. euan. Cū autem lucas dixerit petꝫ accurrisse ad monumentum ⁊ cleopham dixisse. ipse retulit q quidam eorū ierant ad monumentū. intelligitur attestari iohannem q duo irant ad monumentū seo petrum solum qme mouit. quia illi ꝑmeus maria nunciauerat.

¶ Et ipe dixit ad eos O stulti ⁊ tardi corde ad credendum in omnibꝫ que locuti sunt ꝓphete. Nonne hec oportuit pati xp̄m. ⁊ ita intrare in gl̄iam suam. ⁊ incipiens a moyse ⁊ omnibꝫ ꝓphetis interpretabatur illis in omnibꝫ scripturis. q̄ de ipso erāt. ⁊ appropinquauerūt castello quo ibant ⁊ ipse se finxit longiꝰ ire. Et coegerunt illū. dicentes mane nobiscum quomā aduespera/scit. ⁊ inclinata est iā dies. ⁊ intrauit cum illis. Et factū est cum recumberet cū illis. accepit. panem ⁊ benedixit ac fregit ⁊ porrigebat illis. ⁊ aperti sunt oculi eorum. ⁊ cognouerūt eum ⁊ ipse euanuit ab oculis eorum. Et dixerunt adinuicem Nōne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueret in via ⁊ aperiret nobis scripturas. Et surgentes eadem hora regressi sunt in iherusalem. ⁊ inuenerunt cōgregatos undecim ⁊ eos qui eum ipsis erant dicentes q surrexit dominus vere ⁊ apparuit symoni ⁊ ipsi narrauerunt que gesta erant i via ⁊ quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

¶ Theophl. Quia p̄dicti discipuli nimia dubietate laborabant dominꝰ eos redarguit. Vñ dicatur. Et ipe dixit ad eos O stulti. fere em eadem dixerāt que ⁊ asinus eruditus saluos fecit sepīm non pe saltuum facere. ⁊ tar. corde ad credendum i omnibꝫ que locuti sunt ꝓphete. Contingit em credere que locuta sunt ꝓphete ꝑticulariter quedam ⁊ nō. vniuersaliter omnia. Puta si aliquis credat que de cruce xp̄i dicuntur a ꝓphetis. sicut ē illud. Foderunt manꝰ meas ⁊ pedes meos. Que vero spectant ad resurrectionez non credat. Sicut est illud nō dabis sanctū tuum videre corruptionem. Decet aūt in oībꝫ fidem adhibere ꝓphetis tam in gl̄iosis que in xp̄o p̄dixerunt q̄z in gl̄ijs quia ex passione malorum est ingressꝰ in gl̄iam. Dñ sequit. ¶ Nonne hec oportuit pati xp̄m ⁊ ita intrare in gl̄iam suam. scilicet secūdum humanitatem. ¶ Theodoꝰ. Sed ⁊ si oportebat xp̄m pati. tamen qui crucifixerunt rei sunt pene. Non em fatagebant perficere quod deꝰ dispenebat. Vnde ⁊ corp execuo fuit impia. dei vero dispensatio prudentissima. qui nequiciam eorum in beneficia generis humani cōuertit quasi verus viperas carnib ad antidotū salutifere confectionē. ¶ Cyr. Et ideo dominus ostendit consequenter hec omnia nō euenisse simpliciter. Sed ex dei ꝓposito ante predestinato. vnde sequitur. Et incipiens a moyse ⁊ omnibꝫ ꝓphetis interpretabatur illis in omnibꝫ scripturis que de ipo erāt. Quasi dicēt postq̄z estis tardi. ego promptos vos reddam misteria scripturaꝝ vobis exponēdo. nam sacrificium abrahe cum isaac dimisso immolatus est aries. ⁊ p̄figurauit. Sed ⁊ in alijs scripturis passiones sparsim iacent misteria crucis xp̄i ⁊ resurrectionis misteria. ¶ Ilde. Si aūt moyses ⁊ ꝓphete de xp̄o locuti sunt. ⁊ eum p passionem in gl̄iam intraturum p̄dixerunt quomō gloriatur se esse xp̄ianum qui neq̄z qualiter scripture ad xp̄m pertinent inuestigat. Neq̄z ad gl̄iam quam cū habere cupiet per passionem attingere desiderat. ¶ Orecꝰ. Quia vero p̄dixit euangelista. Tenebant oculi eorum ne eum agnoscerent donec sermo domini mentem eorum moueret ad fidem cōuenienter oportunum aspectum sui auditui subiungit. Vnde sequitur. Et appropinquauerunt castello quo ibant. ⁊ ipse finxit se longiꝰ ire. ¶ Augustinꝰ. de quest. euang. Quod non admendacium pertinet. Nō em omne quod fingimus mendacium est. sed quando id fingimus. quod nihil significat tunc mēdacium est. cum autem fictio nostra refertur ad aliquam significationem. non est mendacium. sed aliqua figura veritatis. alioquin omnia que a sapientibus ⁊ sanctis viris vel eam ab ipso dño figurate dicta sunt mendacia deputabuntur quia secundum vsitatum intellectum non consistit veritas in talibꝫ dictis. Sicut autem dicta ita eam finguntur facta sine mendacio ad aliquam rem significandam. ¶ Orego. in homel. Quia ergo adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide ire se longius finxit. Fingere nanq̄z componere dicimus. Vnde ⁊ compositores luti. figulos vocamꝰ. Nihil ergo simplex veritas per duplicitatem fecit. sed talem se exhibuit in corpore qualis apud illos erat in mente. Sed q̄a esse extranea a caritate non poterant. hi cum quibꝫ caritas gradiebatur. eū ad hospitiuz quasi peregrinum vocant. Vnde sequitur. Et coegerunt illum. Ex quo exemplo colligitur quia peregrini ad hospitium non solum inuitandi sunt. sed etiam trahendi

¶ Glosa. Hec solum factis eum cogunt sz eaꝫ ver
bis inducunt. Sequitur em̄. Dicebeꝫ mane nobiscuꝫ
qm̄ aduesperascit. & iclinata est iam dies scilicet ad
occasum ¶ Grego. in homel. ecce aūt cum p mem
bra sua xp̄c suscipitur. suscepturos suos eaam p se
ipsum requirit. Sequē em̄. & meruit cum illis
mensam ponere. cibos offerunt. & deum quē in scrip
ture sacre expositōe non agnouerant i panis fracti
one agnoscunt. Sequitur em̄. & factum est dum re
cumberet cum illis accepit panem. & benedixit. ac
fregit & porrigebat illis. & aperte sunt oculi eorum
& cognouerunt eum. ¶ Cri. Quod nō desensibili
bus oculis dictū est. sed ō sensu mentali ¶ Augusti⁹
de con. eum. Nec em̄ clausis oculis ambulabant.
sed merito aliquid quo non sinerentē agnoscere. quod
videbant. q sz caligo & aliquis humor efficere solz
net qua dom⁹ nō poterat transformare carnē su
am vt alia reuera esset effigies. quaz solebant intu
en quandoquidem & ante passionem transformat⁹
est in modū vt facies ei⁹ clarescereē. sic sol. Sed non
ita nunc factum est. non enim incongruenter accipi
m⁹ hoc impedimentum i oculis eorum a sathana fuis
se ne agnoscerēt ibus sz em̄ a xp̄o facto est p missio
nis ad sacramentum panis vt veritate corporis eius
paruapata remouen. molligatur impedimentū mi
nus. vt xp̄us posset agnosci. ¶ Theophi. Sed &
alio modo q scilicet sumendo sacrum panem apiū
tur oculi. vt eum agnoscāt. Magnū em̄ & i effabilē
vim habet domin⁹ caro. ¶ Augu. de q. euan. Vel q
deus se ire ligius finxit cum comitaretur discipu
los exponens sacras scripturas verū ipse esset igno
rando significat. qua hospitalitatis officio ad suam
agnitionem quemire posse homines iumanit. Et cū
ligius ipse ab hospite abscessurus esset cū eis
tm̄ sit qui hec exhibent seruus a⁹. tenet q⁹ xp̄m ne
ligius ab eo erat. quisquis catheciçatur vbo i omi
nis a qui se catheciçat. communicat. eorum isti ca
thecizus erat vbo cum exponeret eis scripturas.
& quis hospitalitatez sedatu sunt eum quē m ipsa ex
positione scripturarū non agnouerē i panis fracti
one agnoscunt. Non em̄ audiores legis iusti sunt
apud deum sz factores legis iustificabūē. ¶ Greg.
in homel. Quisquis ergo audita vult meliorare se
ipsum ea que iam melliore potuit opere implere.
Cito dom⁹ nō est cognit⁹ dum loquereē. & digna
tus est cognosci dum pascitur. Sequiē. & ipse eua
nuit ab oculis eoꝝ. ¶ Theop. Non em̄ tale corp⁹
habebat vt diuin⁹ eum eis commoueri deberet. & ve
ri hoc pariter augeret affectum eoꝝ. vñ sequē. & di
cerunt admodū. nōne cor nr̄m ardens erat in nob
dum loquereē in via & aperiret nobis scripturas.
¶ Ang. Per qđ innuit q plura smones a saluato
re accipiebant audiencium coꝝ ad amorem dei vuli.
¶ Greg. in ho. pentecost. Exaudiri em̄ smone
tur desertis a⁹ corporis frig⁹ recedit. Opens i su pno
fr̄is sermone auris. audire libet p̄cepta celestia. & q
mandata mstruē quasi cor facibo inflamaē ¶ Theop
Arabat g⁹ cor eoꝝ vt igne vbozum domini q̄bo m
oriebantur tanq̄ vento vel quia eo differēte scriptu
ras gestebaē inerisecus cor eozum. q ille q̄ differe
bat dñs esset. Adeo ergo lecati sunt vt nullam mozā
passi mox reuersi sint i irlm. & hoc est qđ sequitur
& resurgentes eadem hora. regressi sūt in irlm. sur
rexerunt q̄dem eadez hora. peruenerunt aūt p plures
horas. sic oportebat sexagmta stadia transeuntes
¶ Aug. de con. eum. Jam aūt fama erat q surrexe
rit ibus a mulieribo facta & a simone petro. cui iam
aparuerat. Etenim isti duo hec inuenerūt loquēteꝫ
illos ad quos in irlm venerunt. Sequē em̄. & inue
nerunt cōgregatos xp̄i. & eos qui cum ipsis erant di
centes q surrexit dominus vere. & aparuit simoni
¶ Beda. Olim em̄ viroꝝ primo dñs aparuisse vide
tur petro ex bis quos euangeliste quatuor & paul⁹
aptus cōmemozauerunt. ¶ Cri. Non em̄ simul oī
bus se manifestabat. vt fereret fidei semina. Illi qui
primo viderat & certus erat alios referebat. Deinde
p dies preparabat aīm audiencis visioni. Et ideo
primo dignioi & fidelioi omibo aparuit. Erat enim
opus anie fidelissime que prius acciperet hunc aspe
ctum vt minime turbaret inopinata visiōe. & tō pri
mo videtur a petro. vt qui primo confessus est eum
xp̄m primo resurrectionē videre mereatur. & eā
quia eū negauerat prius et voluit aparere cōsolās
eum ne desperaret. Post petꝝ vero alios aparuit qñ
q pauciozibo qñq plurib⁹ quod duo discipuli con
fitentur. Sequē em̄. & ipsi narrauerunt que gesta
erant in via. & quomō agnouerunt eum in fractiōe
panis. ¶ Aug. de con. eum. Quod aūt ait marc⁹ an
nunciauerunt ceteris nec illis crediderunt. cū lucas
dicat. q iam inde loquebanē. ve surrexisse dominū.
quid intelligendum est. nisi aliquos ibi fuisse qui ḃ
credere nollent.

¶ Dum hec autem loquntur ihesus stetit in medio eoꝝ & dixit eis. pax vobis. ego sum nolite timere. conturbati vero & cōterriti existimabant se spiritum videre Et dixit eis quid turbati estis & cogitacões ascēdunt in cozda vestra? Videte manus meas & pedes Quia ipse ego sum. palpate & videte Quia spiritz carnem & ossa nō habet. Sicut me videtis habere Et cum hoc dixisset ostendit eis manus & pedes.

¶ Cirl. Undiq resurrectōis fama p apostolos diuulgata & affectu discipuloꝝ credo ad xp̄i visionē venit desideratus & querentiō & expectantiō revelatē nec disceptat vt de alio. sz euidenter se offert. vñ dr
Dum hec aūt loquimur ie. ste. in me. eozum ¶ Aug
de con. eum. Hanc oīsionem domini post resurrecti
onem iobes commemorat. Sed q dicat iohannes
non cū illis fuisse apm thomam cū sedm lucā duo
illi regressi in irlm inuenerūt agregatos undeam
procul dubio intelligendum est q inde thomas exie
rit antequ eis dñs hec loquentibo appareret. Dat em̄
lucas locū i sua narracōe q possit intelligi dū hꝫ
rentur prius inde exisse thomam. & postea dominū
venisse nisi quis dicat. nō illos videam qui iam tūc
apli vocabanē. sed discipulos illos xp̄i fuisse ex mlto

numero discipulox. Sed cum hec audiūxiꝫ lucas. ⁊ eos qui cū ipis erant satis vtiq; declarauit euidencius illos xi. appellatos qui vocabant apli. cum quib⁹ ce teri erant Sed videam⁹ cui⁹ misterij gra sm mathe um ⁊ marcū resurgens ita mādauerit Precedam vos in galileam ibi me videbitis Quod etsi comple tum est tñ post multa completū est cū sic mandatū sit vt aut hoc soluz aut hoc pmū expectaretur fieri debuisse. ¶ Amb. Dū hoc conuenienter arbitror q̄ dominꝰ quidē mandauerit discipulis vt in galilea eum viderent sed illis ob metū intra cōclaue residentib⁹ pmum se obtulisse ¶ Theo. Hec hoc ē pmissi trāsgressio. sed potius festinata ex benignitate impleta ꝓpter pusillanimitatē discipulox. ¶ Amb. Postea vero confirmatis animis. xi illos galileam petisse. vel nihil obstat si dicam⁹ pauciores inter gclaue i mōte q̄s plures fuisse. ¶ Euse. Duo em̄ euangeliste scz lucas ⁊ iohannes solus. xi. hunc scribunt apparuisse ihūm. Ceteri vo duo in galileā ꝓperare nonsolū. xi sz vniuersis discipulis ⁊ frib⁹ dixerunt angelum ⁊ saluatorem vidisse De quib⁹ ⁊ paulus memimit dis cens. Deinde apparuit plusq̄ quingētis frib⁹ simul Est aūt verox solacio. q̄ prius q̄ in ihūm latentius semel aut bis visus est ad eorū consolationē. In ga lilea vo non in conclaui aut semel aut bis sed cū mē ta ptate ostensionem sui fecit ꝑbens se eis viuentem post passionē i signis mutatis vt lucas testatur i actī bus ¶ Aug. de con. eum. Vel quod ab angelo ⁊ a dño dictum est. ꝓpterea accipiendum est In galilea em̄ sm transmigrationis significationē intelligendum occurrit. quia d̄ ꝓpto israel transmigratum erāt ad gentes quib⁹ apli predicantes non credere⁊ nisi ipe dominꝰ viam i cordib⁹ eox mīm prepararet. Et hoc i telligit ꝑcedet vos in galileam. Secundum aūt illud q̄ galilea interpretatur reuelatio non iam i forma seruili intelligendū est. sed in qua est equalis p̄ri quā promisit dilectoribus suis Illa erit reuelatio tamq̄ vera galilea cū videbim⁹ eū secuti est. Ipa eā erit beatox transmigratio ex isto seculo i illam eternita tem Vnde ad nos veniens non recessit. ⁊ quo nos precedens non deseruit. ¶ Theo. Dnmo igitur do minus i medio discipulox stans solito pacis affatu eorū turbinē sedat ostēdens q̄ ipe idem est magister eox. qui hoc verbo gaudebat quo eciam eos munire cū ad p̄dicandum misit. Vñ sequit. ⁊ dixit eis pax vobis. ego sum nolite timere. ¶ Greg. Pudeat er go nos pacis munus deserere quam nobis hic discē dens xp̄s reliquit Pax ⁊ rea ⁊ nomen dulce quam ⁊ dei esse accepim⁹ iuxta illud Pax dei ⁊ a⁹ esse de am iuxta illud deus pacis. ipam esse domini iuxta illud ipe est pax nostra pax bonū gmendatuz ab om nibus Obseruatū aūt a pacis que aūt est causa⁊ For tassis ambitio dñi aut facultatum. aut liuor aut ooi um aut gtemptꝰ aut aliq̄d huiusmodi ex his que dei ignatos videm⁹ incurrē. dei quippe ꝑpue pax ē que gfederat omnia cui⁹ nihil est adeo ꝓrium sicut vincas nature. ⁊ pacific⁹ status Transsumiē vero ab angelis ⁊ hoīnis potestatibo que ad deū ⁊ ad in uicem pacifice se habent Diffunditur vero p totaz creaturā cui⁹ est decoz. erāquilitas. in nobis autem maiet sm animā quidem p inuestigationē virtutū ⁊ gmunicationem. Sedm corpus vero in membro rum ⁊ elementox gmensuratione. quox alterū pul critudo alterum tamtas appellatur. ¶ Beda. Dis cipuli aūt nouerant xp̄m vex homiem cū quo eisdē tempore fuerant cōuersati sed postq̄ mortuus est. nō credunt vera die potuisse verā carnez de sepulcro resurgere. Putant ergo se videre spūm quē emisit i passione Vnde sequit. Conturbati vero ⁊ cōterriti existimabāt se spūm videre Erroz ille apl̄oꝝ secta est manicheox. ¶ Amb. Adduci autem vtutū exē plis petrū ⁊ iohānē nō credim⁹ potuisse dubitare cur g⁹ lucas mouat fuisse ebetes⁊ Primo em̄ ꝗa pauciorū opinionem sententia maiorū ꝓtus includ Deinde qua etsi petrus de resurrectione crediderat turbari tñ potuit q̄ se dñs cuz corpore vestibus ob seratis improuisus infunderet ¶ Theo. Dex quax verbum pacis nō est sedatus turbo in animabus du scipulox. aliunde indicat eis se filiū dei esse qui men tes cognoscebat arcana Vnde sequit Et dixit eis q̄ turbati estis ⁊ cogitationes ascendunt in corda ve stra⁊ ¶ Beda. Quales vtiq; cogitationes mali falsi ⁊ pmaosi⁊ Perdidit em̄ xp̄c fructū passionis si nō es set veritas resurrectionis tamq̄ bonꝰ agricola dice ret q̄d ibi plātauit mutuā id est fidem q̄ mox defe cit ꝗa desiꝑ ē cogitationes aūt iste nō desiꝝ descen dere sz de imo i cor sic herba mala ascēdere ¶ Cirl. Hoc aūt fuit euidentissimū signū q̄ nō alꝰ est q̄ vi det sz ille idem qui viderat i ligno mortuū ⁊ positū in sepulcro quē nō latebat aliq̄d eox que erāt i hoīe ¶ Amb. Considerem⁹ aūt qua gra sm voluntatem apli crediderunt q̄ gaudii fuit sm lucā cū incredulū redar guūtur Et videtur mihi rebus quasi apl̄ꝰ maiora ⁊ altiora exegisse ꝺ sequencia ⁊ humana ꝓprietate hic historico vsus circuitu ille ꝓpendio. ꝗa ⁊ ꝺ illo dubi tari nō pē qua testimoniū ꝓhibet de his q̄b⁹ ipe mē fuit Et ō verūq; vex putam⁹ Nam ⁊ si i ꝓmo lu cas eos nō credidisse dicat. p⁹ea eis credidisse dnō strat. ¶ Cirl. Cōprobans aūt dñs demūtā esse mor tem ⁊ humanā naturā iam in xp̄o corruptionē exu isse ꝓmo ondit eis man⁹ ⁊ pedes. ⁊ clauox formā vñ subdit. videte manꝰ meas ⁊ pedes. ꝗa ego ipe sū ¶ Theoph. Sz ⁊ aliud subiūgit. palpatioz scz ma nuū atq; pedū. cū dic. Palpate ⁊ videte ꝗa spūs car nē ⁊ ossa nō hē sic me videtis hre. q. d. vos putatis me esse spūm id est phātasma sic plures defunctoruz arca sepulcra viderūt solita sz scitote q̄ spūs neq; carnē habet neq; ossa ego aūt carnem ⁊ ossa habeo ¶ Amb. Hoc aūt dñs ideo dixit vt spem nobis sue resurrectionis onderet Nam quod palpatur corpꝰ est. In corpore aūt resurgem⁹ sed illud subtilꝰ hoc erassius vtpote adhuc terrene labis qualitate con cretū. Nō ergo p incorpoream naturā sed per resur rectionis corporee qualitatez xp̄us clausa penetrauit. ¶ Gregorius. xiij. moralium Non enim in illa re surrectionis gloria corpus nostrum erit impalpabile ⁊ ventis aereq; subtilius vt eutyc⁹ dixit. Sed sub tile quidem per effectum spiritalis potentie. palpabi le autem per veritatem nature. Sequitur. Et cum hec dixisset ostendit eis manus ⁊ pedes. ¶ Beda.

¶ Beda. Quib⁹ scz indicata clauorū vestigia clauorū. Deo fm iobez eciam latus eis ostendit. cum fuerit lancea pforatum. Vt scz ostensa volnerum cicatrice dubietatis eoz vuln⁹ sanaret. Solet aūt in hoc loco gentiles calūniam struē quasi nō valuerit omn⁹ vulnera sibi inflicta curare. Quib⁹ rndendū est. quia nō est cōsequens vt qui maiora fecisse pro hatur minora facere nequeat. sed certe dispensado dis gra qui mortez destruxit signa mortis delere no luit. primo quidem vt p hec discipulis fidem sue resurrectois astrueret. Deinde vt pri pro nobis supplicans quale genus mortis pro homie ptulerit. semp videat. Tercio vt sua morte redempti qui misericordiar sint aditi apostoli eiusdem mortis indicijs instruant. postremo vt in iudicio qui iuste dānentur impi agnoscat.

Adhuc autem illis non credentibꝫ & mirantibꝫ pre gaudio dixit habetis hic aliquid quod manducetur. At illi obtulerūt ei partem piscis assi & fauum mellis. Et cum māducasset coram illis. sumens reliquias. dedit eis Et dixit ad illos. hec sunt vba que locutus sum ad vos cū adhuc essem vobiscum. quomā necesse est adimpleri omia q̄ scripta sūt in lege moysi prophetis & psalmis de me.

¶ Cirill⁹. Ostēderat dominus discipul manus & pedes vt certificaret discipulos q̄ corp⁹ qō passū fuerat surrexit. vt adhuc aut ē magis certificaret alii q̄ manducabile pēsit. Vnde dicē. Adhuc autē illis non credentibꝫ & miratibꝫ pgaudio dixit. habetis hic aliq̄d quod manducē ¶ Greg. mīsen⁹. Et utiq̄ quidem legis pascha cum amaricantibꝫ edebaē q̄a adhuc amaritudo manebat. P⁹ rurrectionē vo dulcibus mellis dulcoramur. vñ sequit. At illi obtulerūt ei partem pisc. assi. & fauum mellis ¶ Beda. Ad mīnuendam ege resurrectionis sue veritatis nōsolū tangi a discipulis sed etiā conuesci cum illis dignat. Nec arbitrentur eū non solide sz imaginaliē sibi apparere. vñ sequit Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis. Manducauit q̄dem potestate non exnecessitate. Aliter em absorbet aquā terra siccās. aliter sol calēs illa indigencia iste potencia ¶ Orosius. Si damus dīm vere comodisse Dem⁹ & oīs homies post resurrectionē vt alvoz fomentis. Sed que ex quadam dispensatione fiūt a saluatore non sunt regula & norma nature. qm̄ & miraculoā alīs dispensauit. Resumsurus em nostra corpora incorrupta q̄ tū deliq̄t pr̄ corporis foramia. que clauis foraverant & latera cicatricem vt ondat q̄ manserit p⁹ resurrectionē natura corporis. Nec ē m aliam mutat⁹ substanciā. Beda. Obiducatur ergo post resurrectiōem nō q̄ ab hoīb⁹ nec q̄si nos i resurrectione quā expectā⁹ cibis egere significans. sz vt eo modo naturā corpora resurgentia astrueret. Quistice aūt piscis assus quē xp̄c comedit. significat xp̄m passum. Ipse em latere dignatur in aquis generis humani. Capi volunt laqueo mortis nostre. & quasi tribulacione assatus est epe passionis sue. sed fauus mellis nobis exstitit in resurrectione. In fauo quidem mellis veraq̄ naturam exprimere voluit psone sue. Fauꝰ quippe mellis in cera est. Vel vo in cera est diuinitas i humanitate. ¶ Theo. Videntur aūt & comesta alīq̄ habere misteriū. Ex em manducauit piscem assi significauit q̄ naturam nr̄am in huꝰ vite mari natantem assando eū igne pprie deitatis & exiccans eꝰ humiditatem quam a pfidis vndis contraxerat. escam fecit diuinā. Et eam que prius erat abomīabilis preparauit deo cibum suauem. q̄d fecit fauus mellis. Vel per piscem assū significat vitam actiuam cōsumentē nr̄am humiditatem laborum prumis. Cōtemplacionē vero significat p fauum mellis pter dulcedinem eloquioꝝ dei ¶ Beda. Postq̄ aūt visus ē & tactus manducauit. ne m aliquo sensus humanos ludificasse videretur misit manꝰ ad scripturas. Vñ sequitur. Et dixit ad illos. hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscū. id est cū adhuc essē in carne mortali in qua estis & vos. Tūc quidem i eadem carne resuscitatꝰ erat. sed cum illis in eadem mortalitate non erat & subdit. Quoniam necesse est adimpleri omia que scripta sunt in lege moysi & pphete & psal. de me ¶ Aug. de con. euang. Illud attendant qui magicis artibus xp̄m tanta potuisse vt nomen suū ad apostolos in se quertendos arte ipa consecrasse deliramt vtruz potuit magicis artib⁹ pphetas diuino spū anteq̄ in terra nasceret implere. Nec em si magicis artibꝫ fecit vt colere tur & mortuus. Magus erat anteq̄ natꝰ cui pphetando venturo gens vna dputata est.

¶ Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas & dixit eis. qm̄ sic scriptū est & sic oportebat xp̄m pati & resurgere a mortuis die tercia. & p̄dicare i noīe eiꝰ pn̄tenciam & remissionē peccatorum in omes gentes incipientibꝫ a iherosolima. Vos aūt estis testes horum. & ego mitto pmissum patris mei in vos. Vos aūt sedete in ciuitate quoadusq̄ induamini virtute ex alto.

¶ Beda. Post prebitu se videndū oculis manibꝫ q̄q̄ contractandum legis cōmemorauit scripturas cōsequenter aperuit sensum vt intelligatur quod legiē. Vnde dicitur. Tunc ape. il. sen. ve intel. scripturas ¶ Theo. Alioqui quomō eorum ania turbata & vacillans arca xp̄i misterium studuisset. Sed & verbis eos docuit. Sequit em. & dixit eis qm̄ sic scriptum est & sic oportet. xp̄m pati scz p signū crucis. ¶ Bede. Perdidit aūt xp̄us fructum passionis si no esset ventas resurrectionis. Vñ subdit Et resur. a mortuis die tercia. Deinde post cōmendatam sui corporis veritatem commendat ecclie vnitatem. cum subdit. & predi. in nomie eiꝰ peni. & re. pec. m omnes gentes. ¶ Euse. Dictum em erat Postula a me & dabo tibi gētes hereditatē tuā. Oportebat aūt quersos exgētib⁹ expiari a q̄ibz cōtagio & macla p ipiꝰ virtutē

quasi ptaminatos ab errore demoniū ⁊ idolatrie ⁊ quasi nup conuersos a vita execrabili ⁊ impudica ⁊ ideo dicat q̄ oportet p̄dicari pn̄o q̄dem penitenciaz ꝙsequenter remissionē peccatoꝝ in oīs gentes· eis em̄ qui p̄us q̄z veram oīderunt malorꝝ penitenciam salubri gr̄a veniam cōmissorum donauit· p̄ quibus ⁊ xp̄e mortem subijt· ¶ Theo· in hoc vo q̄ dicat penitenciā ⁊ remissionē peccatoꝝ eā de baptismate meminit in quo p depositionē p̄orum scelerum subsequitur venia peccatoꝝ Sed quo pacto melligeē in solo xp̄i noīe baptisma fieri cum alibi mandet hoc fieri in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti· Et p̄mo quidem dicimus q̄ non melligitur q̄ in solo xp̄i noīe fiat baptisma· sed q̄ xp̄i baptismate aliquis baptizet id est spiritalit nō mutatte nec tali quali iubeo baptizabat ad solā penitenciam· sed ad spūs almi ꝓcapacionem sicut ⁊ xp̄c in iordane baptizat⁹ ostendit spūmsanctuz in specie columbina· Nostro baptisma in xp̄i nomie id est morte xp̄i melligas· sic em̄ ipse post mortem triduo resurrexit sic ⁊ nos ter in aquā mergimur· ⁊ quamlibet emergimur incorruptibilitatis spūs arram recipientes· ¶ Doceam xp̄c nomē gerat in se ⁊ p̄rem quasi vndorem· ⁊ spūm quasi vnctionē· ⁊ filium quasi vnctum sez sm̄ humanam naturā· ¶ Ioānes aūt docebat amplius baptizatum esse humanū genus in iudeos ⁊ gentiles· Et ideo vt omnes in vnum vniret mandauit inape simonē a ierusalem ⁊ ad gētes ceteros mittendum· Vñ sequit· Inapi· ab iherusalē ¶ Beda· Non solum quia credita sunt illis eloq̄a dei ⁊ eorum est ad opus filioꝝ ⁊ gr̄ia· verumetiā vt gētes varijs erroribus implicate hoc maxime indicio diuine pietatis ad spem venie p̄uocentur q̄ eas qui filiū dei crucifixerunt venia concederetur ¶ Anſ· Insuper ne dicerent aliqui q̄ omissis nobis iuerunt se ostentatiōis ad extraneos· Ideo p̄us apud ipsos ocasiones pandunt resurrectionis signa in eadem ciuitate· in qua prupit temerarius ausus· Vbi em̄ crucifixores credere videntur resurrectio p̄mū demōstrat ¶ Eusebi· Quod si ea que xp̄us p̄dixit iam forsanne effectum ⁊ vbum eius viuum ⁊ efficax p vniuersū mundū occultata fide p̄spicitur temp⁹ est nō incredulos esse erga eū qui p̄ulit vbum· eum em̄ necesse est diuinam vitam ducere cuius opera vuida verbis ꝙsona ostenduntur· Que quidem misterio aplorum impleta sunt· vnde subdit· Vos aūt estis testes horū mortis scilicet ⁊ resurrectionis· ¶ Theo· Consequenter ne turbam cogitarent quomodo nos homines idiote testimoniū p̄hibebimus gētibus ⁊ iudeis qui te occiderunt subiungit ⁊ Ego mitto p̄mis· pa· mei in vos· quod sez p ioelem p̄miserat dicens· effundam spūm meum sup omnez carnē· ¶ Anſ· Sicut aūt milites nuaturos muros nemo dux exire iubet donec arma ta sint· sic ⁊ discipulos ante spūs descensum ad confligendum egredi non p̄mittit· vnde subdit· vos aūt sedete· in ciuitate quo· indua· vir ex alto· ¶ Theo· Id est virtute non humana seo celesti· Hec dixit suscipiatis· ꝙ in duami· integrā tutelam spiritalis munimis idicamus· ¶ Beda· De hac aūt virtute· i· spūssancto dicit eā angelus marie· ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi· ⁊ ipse dñs tibi· Nam ⁊ ego nouā virtutem de me exis

se ¶ Theo· cur autē non xp̄o presente vel eo discedente statim spūs venit· Decebat em̄ eos fieri cupidos rei· ⁊ demum redpe gradam· tunc em̄ magis ad deum erigimur· cū incumbit necessitas· Oportebat em̄ mentem nr̄am ꝓparere naturam in celo ⁊ federa ꝙsummari ac deinde spūm aduenire ⁊ gaudia celebrari serena· Attende eaz quantam eis necessitatem imposuit ierosolimis esse in eo q̄ illic spūm promisit largiri· Ne em̄ rursus p̄ceps resurrectionez aufugerent hac expectatiōe quasi q̄dam vinclo oēs simul eos ibi detinuit· Dicit autem donec induamini vtute ex alto· nec expressit q̄m ve sint tuguntur vigiles quid ergo miratis si diem nouissimum non p̄mittit cū die hunc ꝓpinquum p̄mittere noluit ¶ Greg· in pasto· Admonendi sunt ergo quos a predicatiōnis officio vel impfectio vel etas p̄hibet ⁊ tamen p̄ apicatō impellit· ne dum sibi em̄ onus officij p̄apicatione arrogant viā sibi subsequētis melioracionis abscidant· Ipa em̄ veritas que repente quos vellet reprobare potuisset vt exemplum sequētibus daret ne impfecti p̄dicare p̄sumerent postq̄ plene discipulos de virtute predicatōis instruxit mandauit eis vt in ciuitate sederent donec induerentur vtute ex alto· In ciuitate quippe sedem⁹ si intra micum nr̄az nos claustra sistrmgim⁹· ne loquendo exterius euagemur vt cui; vtute diuina ꝓfecte inuimur· tē quasi a nob⁹ metip̄is foras eā alios istruētes exeam⁹ ¶ Anſ· Considerem⁹ autem quō sm̄ iobem acceperint spūm sanctum· ⁊ autem i ciuitate iubenē sedere quoadusq̄ induamē vtute ex alto· seo spūmsanctum vel illis· xp̄· quasi p̄decessorib⁹ insufflauit ⁊ reliquis postea ēbuē dum p̄mittit vt eisdem ibi insufflauit· hic spōsōdie Nec videtur esse cōtrarium cū diuisiones sint gr̄arum Ergo aliam insufflauit ibi operationē· hic aliam pollicetur· Ibi em̄ remittendorum gr̄a tributa est peccatorum· quod esse videē angustius· Et ideo insufflatur a xp̄o· vt credas spūmsanctum xp̄i ⁊ credas ꝑ eo spūm· Deus em̄ solus dimittit peccata· Lucas autem linguam gradam describit effusam· ¶ Ansb Vt dicat accipite spūmsanctum vt eos idoneos faceret ad recepationem· aut quod futurum est· vt presens indicauit· ¶ Aug· xv· de trinitate· Vt dominus post resurrectionem suam bis dedit spūmsanctum semel in terra ꝓpter dilectionem ꝓximorum ⁊ iterum de celo ꝓpter dilectionē dei·

¶ Eduxit aūt eos foras in bethaneā ⁊ eleuatis manibus suis benedixit eis· Et factum est dū benediceret illis recessit ab eis ⁊ ferebaē i celū· Et ipsi adorantes regressi sūt in iherusalē cū gaudio magno· ⁊ erant semp in templo laudantes ⁊ benedicentes deum

¶ Beda· Pretermissis ommibus que p· xliij· dies agit a dommo cum discipulis potuerunt primo die resurrectionis eius contingit tacite nouissimum diem quo ascendit in celum dicens Eduxit autē eos foras in bethaniam· Primo quidem propter nomē auitatis· que dominus obediendę dicatur· Qui enim

Qui em̄ ꝑter inobediencia puerozum descendit ꝑter obediencia conuersoz ascendit· Deinde ꝑter ſtum eusdem ville que in latere montis oliuaz po ſita esse narrat Qua videlicet obediēs eccl'ie do mus in ipſ9 summi montis io ē in xp̄i lacē fidei spei dilectionisq; sue fundamento locauit Eos aūt bene dixit quib9 p̄cepta docendi tradiderat Vnde sequit Et de manibus suis bene-dix ¶ Hiero· Forsan vim seruatuā influēs eis vsq; ad aduētū spūs ſ foetal is instruens nos ut q̄ens recedī9 bñdictōib9 subdi mur deo p̄mēdem9· ¶ Dng· Nā aūt eleuatis manib9 bñdixit eos fcit· q̄ deceat bñdicentē cuiq; ornatū esse varijs opib9 ſ arduis rſpectu alioz sic em̄ ma gnificuſ ī alcū ¶ Ber· Attēde aī q̄ dñs brauia rſp missa aspectu subigat· p̄mittat q̄dem corpoz resur rectionē a mortuis resurrexit· ſ p xl· dies discipu los certificat p̄mittitur eciā q̄ in nubib9 rapiemur in aere Et hoc ip̄e patefecit p opera· Sequit em̄· ſ factum est dum benediceret illis recessit ab eis ſ fe rebatur in celum· ¶ Hiero· Et helias quidem vide batur quasi assumi in celū· Sed saluatoz ip̄e p̄cul dubio ascendit in celū apantur9 duumo cōſpectui in ſcro suo corpore· Et iam nostra natura ī xp̄o ho norat a quibet virtute angelica ¶ Anſ· Sed di ces quid mereſt mea q̄ ſ tu ī nubib9 suscipiens si mūr nam corpus tuum cōnaturale est illi corpori Et igitur ſ corp9 tuū tam agile vt possit tramsire aera· Nam sicut caput sic ſ corp9 sicut pīncipiū sic ſ finis· Aspice autem quomō honorat9 eis p hoc principium· Infima pars rōnalis creature hō erat· Sed pdes effecti sunt caput sublimatū in regiaz se dem in suo capite· ¶ Beda· Ascendensq; aūt in celū dic discipuli adorantes vbi steterunt nouissime pe dis eius ſtim ierosolimam redeunt vbi p̄missio nem patris fide expectare precepti· Sequit em̄· Et ipſi adorantes regressi sunt ī irlm cum gaudio mag no· Gaudia magna agunt· q̄ deum ac dominū suuz post trīūphum resurrectionis eciā celos penetrasse nouerūt· ¶ Greg9· Et erant vigilantes nō degentes in ꝑuis laboribꝫ· sed expectantes supnam gr̄am cō uersatē i templo meor cetera eciā loci honestatē ad discretos· Dūde· Et erant semp in templo ¶ Hie· Quodcūq; adorat spūs ſ iam spiritalie p̄uersantur p̄nus erant recluſi iam stant in medio p̄cipum si cordium nec aliquo distrahunt mundano· sed oīb9 cōpassionē gr̄ē deum laudant· Sequit em̄· Laudā es ſ benedicentes deum· ¶ Beda· Et attende q̄ lu cas meor quatuor animalia celi designat9 accipitur p vitulum Cui9 victima qui in sacerdocio eligebātur primum sunt vsti· eo q̄ ip̄m sacerdotem xp̄i ceteris amplio exponendum suscepit· ſ euangelium suū qō a mistero templi ꝑ sacerdotum zacharie cepit in tē pli dominice ꝓnunc Et apostolos sibi mistros nouī sacerdocij futuros non in victimaz sanguine· sed in laude dei ſ bñdictione celebrit vt i loco oracionis ſ in ter laudum deuociones promissum spūsancti aduē tum parati corde expectent ¶ Hiero· Quos nos imitantes in sacra vita semp degamus laudantes ſ benedicentes deum· cui est gl'ia ſ benedictio ſ virtꝰ in secula·

AMEN·

¶ Incipiunt capitula euangelij luce per ordinem·

	¶ Dominica p̄ma de aduentu
xxj·	¶ Erunt signa in sole ſ luna·
	¶ Dominica quarta·
iij·	¶ Anno quintodecimo imperij
	¶ Dominica post natiuitatē dñi
ij·	¶ Erat ioseph ſ maria
	¶ In octaua natiuitatis domini
ij·	¶ Postq̄ cōsumati sunt dies
	¶ Dñica prima p9 epiphaniam·
ij·	¶ Cum factus esset ihus annorū
	¶ In sexagesima
viij	¶ Cum turba multa
	¶ In quinquagesima
viij	¶ Assumpsit ihus· xp̄i·
	¶ Fena q̄dā p9 dñicā sedam in· xl·
xvj	¶ Dixit ih9 disci-su· parabolam hanc·
	¶ Sabbato post eandem
xv	¶ Dixit ihus disci-su· hō quidam
	¶ Dñica tercia in· xl·
xj·	¶ Erat ihus ej̄ taens
	¶ Fena sēda post eandem
iiij	¶ Dixerūt phari· ad ih̄m quanta
	¶ Fena q̄rta post eandem
iiij	¶ Surgens ihus de sinagoga
	¶ Fena q̄rta p9 dñicam ī pas·
vj·	¶ Ibat ihs in ciui· q̄ vocat nai
	¶ Fena q̄rta post dñicā quartam in· xl·
vij	¶ Rogabat ih̄m q̄dam pharise
	¶ Fena quarta p9 dñicam ī ramis·
xxij·	¶ Appropinquabat dies festus
	¶ Fena· j p9 dñicam resurrecti·
xxiiij	¶ Duo ex discipulis ihu ibant
	¶ Dominica p̄mo post penthe·
vj·	¶ Estote misericordes
	¶ Dominica secunda
xiiij·	¶ Homo quidam fecit cenā
	¶ Dominica tercia·
xv·	¶ Erant appropinquantes
	¶ Dominica quarta
v·	¶ Cum turbe irruerent·
	¶ Dominica octaua
xvij·	¶ Homo q̄dam erat diues
	¶ Dominica nona·
xviij·	¶ Cum appinquaret ihus·
	¶ Dominica decima·
xviij·	¶ Dicebat ihus ad quosdam·
	¶ dominica duodecima
x·	¶ Beati oculi qui vident
	¶ dominica terciadecima
xvij·	¶ Cum iret ihus ihrosolimā
	¶ dominica quintadecima
vij·	¶ Ibat ihus in ciuitatem·
	¶ dominica sextadecima
xiiij·	¶ Cum ingrederet ihus
	¶ In dedicacionibus
xij	¶ Egressus ihus p ambu·
	¶ In festo sancti siluestri papē·

xij ¶ Sint lumbi vestri precincti
¶ In purificacione beate marie vir·
ij· ¶ Postq̄z impleti sunt dies·
¶ In annunciacione sancte marie·
j· ¶ Missus est angelus gabriel·
¶ In festo sancti marci euange·
x· ¶ Designauit dñs ihus ⁊ alios·
¶ In natiuitate sancti ioh̄. bap·
j· ¶ Elisabeth implerum est·
¶ In festo sancte marie magda·
vij ¶ Rogabat ihm quidam·
¶ In assumptione sancte marie·
x· ¶ Intrauit ihus quoddam·
¶ In vigilia sancte io·bap·
j· ¶ Fuit in diebus herodis
¶ In sancti appollinaris epi ⁊ mar·
xxij· ¶ Facta est contencio inter discipulos·
¶ In vigilia assumptionis·
xj· ¶ Loquente ihu ad turbas extol·
¶ In vigilia sancti matthei·
v· ¶ Vidit ihus publicanū nōie leui·
¶ In vigilia plurimor̄ apl̄orum·
x· ¶ Designauit dñs ⁊ alios·
¶ In natali vn̄i⁹ martiris·
xiiij· ¶ Si quis venit ad me ⁊ non odit p·
¶ In natali pl̄imor̄ martirum·
vj· ¶ Descendens ihus de monte·
xij ¶ Accendite a fermento pharisei·
xj· ¶ Dicebat ie·tur·iii·veh vobis·
xxj ¶ Cū audierint plebs ⁊ sedi·noli·
x· ¶ Qui vos audit me audit·
¶ In festo confessorum pontificū·
xij· ¶ Sint lumbi vestri p̄cincti·
xj· ¶ Nemo accendit lucernam·
xij ¶ Nolite timere pusillus grex·
xij ¶ Homo quidam nobilis abiit·
¶ Feria v·m quatuor tēpo·aduē
j· ¶ Exurgens maria abiit
¶ In nocte natiui·dñi in·j·missa·
j· ¶ Pastores loquebant̄ admuicem
¶ Feria tercia resurrectionis
xxiiij· ¶ Stetit ihus in medio discipulo·suo·
¶ Feria q̄rta post penthe·
ix· ¶ Cōuocatis ihus·xij·apostolis dedit·
¶ feria sexta post penthe·
v· ¶ Factū est in vna dierum
¶ Sabbato·
iij· ¶ Surgens ihus de sinagoga·
¶ Sab·iii·tem·i mense·septembris·
xiij· ¶ Dicebat ihus turbis simi·hanc·
¶ In natiuitate dñi ad·j·missam·
j· ¶ Exiit edictum a cesare
¶ In letaniis maioribus
xj· ¶ Quis vīr habebit amicum
¶ Dominica·iij·p⁹ penthe·
xv ¶ Erant aut̄ appropinquantes pub·

Quime visionis sub limitate illustrat ysaias pheta dix it. Vidi dominū sedentē sup soliū excelsū ⁊ eleuatū. ⁊ plena erat domus a maiestate ei⁹. ⁊ ea que sub ipo erant replebāt templū ¶ Hero⁹ sup ysaiam. Quia sit iste dns uidē? in euangelista iohes plenū discimus. qui ait. hec dicit ysaias qñ uidit gl̄iam eius. ⁊ locutus est de eo. haut dubiū quin ei⁹ figuraret ¶ Eulogia. Unde ex uerbis istis maior huius euāgelij q̄ sm iohem inscribit designat. ¶ Ex ecclica hystō. Quia eīm natiuitatem saluatoris sm carnē ut matheus ut lucas descripserāt. retinuit hec iohes ⁊ a theologia atq; ab ipa. eius diuinitate exordium. Que ps sine dubio. ip̄i velut cuneo p sanctū spūm refuata est ¶ Alchuin⁹. Unde cū omnib⁹ diuine scripture paginis euāgl̄m excellat q; q̄ lex ⁊ pphe fuerūt hoc opletum dicit euāgl̄m? Inter ipos euāgelioz scriptores iohes emine in diuinoz misteriox pfunditate. q; tpe dnice ascensionis p annos sexaginta quinq; verbū dei absq; omicio scribēdi usq; ad vltia domitiani. tpa. p duxit. Sed post occasionē domitiani cum. ¶ Hieruasalem rediisset de exilio redigisset ep̄las. expulsus ab eph̄o asie de cocauerna p̄ri. diuinitate xp̄i scripsit. aduersus hereticos. qui xp̄m ante mariā fuisse negabant. vñ merito in figura quatuor aialiū aquile adiuncta pingitur. que uolat altius cūctis auibus. ⁊ solis radios intrepidis aspicit luminibus ¶ Aug⁹ sup iohannem. Transcēdit eīm iohes omia cacumina terre. transcendit omnes campos aeris. trāscēdit omnes altitudines syderum. transcendit omnes choros ⁊ religiones angelox. ¶ Si eīm transcēderet ista omnia que creata sūt. nō mireret ad eum p quē facta sūt omnia ¶ Aug⁹ de consensu euāgl̄i. Ex quo intelligi debet. si diligenter aduertas tres euangelistas tres libros fecisse diuinos et deinde que ad informandos mores viuentium maxime valerēt. ⁊ circa actuū vtutē fuisse solertes. Iohem vero facta diuina multo paucioria narrasse. dicta vo eius ꝑtim que eminentius vitatē ⁊ uitam eternē felicitatē insinuarēt diligenti⁹ ⁊ abundantius scribenda. sm̄ virtute contemplatiua emendandā suam mentem pdicationi q; tenuisse. Unū aialia tria p que tres alij euangliste designāt. siue leo. siue bos siue aquila. in tertia gradiunt. q; tres euangeliste in his maxime occupati sūt que xp̄o in carne operanti. ⁊ que ꝑcepta mortalis uite exercēde carnez portanti tradidit. at vo iohes sup̄ nubila infirmitatis humane velut aquila uolat. ⁊ lucē incōmutabilis veritatis acutissimis atq; firmissimis oculis cordis intuet. ipam eīm maxime diuinitatē diuini q; p̄ri est equalis intendit. cuius ꝑcipue suo euangelio quam cuncti alij homines sufficere crediderit. emēdare curauit. ¶ Glosa. Potest ergo euangelista iohānes cū ysaia ꝓphā dicere. Vidi dnm sedentē sup soliū excelsū ⁊ eleuatū. In quantū acumine uisus sui xp̄m in diuinitatis maiestate regnantem inspexit. que quidem ⁊ in sui natura excelsa est. ⁊ super omnia alia eleuata. Dicat etiā euangelista iohes. Ex dom⁹ plena erat amaiestate eius. quia p ip̄m narrat omnia esse facta ⁊ suo lumine oīs homines in hunc mundū venientes illustrari. Dicat etiā q; ea que sub ipso erant replebant templū. q; dicit. Verbū caro factū ē. ⁊ vidim⁹ gl̄iam ei⁹ gl̄iam q. vnigeniti a patre. plenū gratie ⁊ veritatis. ⁊ q; de plenitudine ei⁹ nos oēs accepimus. Sic ergo p̄missa uerba maiam huius euangelij ꝓbent. in quo iohes dominū sedentem sup̄ solium excelsum insinuat. diuinitatem xp̄i ondens. ⁊ terram ab eius maiestate impleri ondit. dum omnia p eius virtutem in esse ꝓducta ostendit. ⁊ ꝓuidentie gubernationibus repleta. ⁊ misericordia eius. ⁊ humanitatis misteria. templum. ⁊ ecclam. replere docet. dum in sacramentis humanitatis xp̄i ⁊ gracia ⁊ gl̄iam fidelibus repromittit ¶ Crisostim⁹. Quādo ergo barbar⁹ hic ⁊ indisciplinatus talia loquitur. que nullis eox qui in terra sunt hominū nouit vnquam. si hoc sublime esset. magnū miraculum esset. ¶ Huc aūt cum hijs ⁊ aliud isto maius tribuit argumentū q; adeo inspirata sūt ei que dicit. hoc s. q̄d omnes audiūt ⁊ suadet omnib⁹ p omne tempus. Quis ergo nō admirabit. bitantē in eo virtutem. ¶ Greg⁹ in omel. Johānes interpretatur. gratia dei. siue in quo est gratia. ut cui donatū est Cui aūt theologox donatū est ita abscondita sūmi bom penetrare misteria. ⁊ sic humanis mentibus intimare.

In principio erat verbum. Crisostimus Omnibus alijs euangelistis abnegantibus carnacione inchoantibus. johannes transcurriens conceptionem. natiuitatem educacōm. augmentacōm. mox de eterna nobis gnacione narrat dicens. ¶ In pncipio erat vbū ¶ Aug⁹ lxxxiij. q. Dō grece logos dicit. latine eracōm. et verbum. signat. Sed hoc loco melius vbum interpretamur. ut significet non solum ad p̄rem respectus. sed ad illa etiam que p uerbum facta sunt opatiua potencia. Dō autem ⁊ si nichil p illam fiat recte dō dr. ¶ Aug⁹ sup̄ johānem. Cottidie aūt dicēdo verba viluerunt nob. qua sonando ⁊ transeūdo viluerunt. Est uerbum ⁊ in ipso homine q̄d manet in suo. Aliud solius ꝓcedit ex ore. Est verbum q̄d vere spūaliter dr. illud q̄d intelligis de sono. nō ipe sonus ¶ Aug⁹. xv. de trini. Quisq; aūt potest intelligere verbum non solū anteq; sonet. vmecia antequ sonox eius ymagines. cogitacōe voluam. sciam potest uidere p hoc speculum atq; in hoc enigmate aliquā vbi similitudinem de quo dictum est. In pncipio erat verbum. Necesse est eīm cum id q̄d scimus loquimur. ex ipa scia q; memoria tenem⁹ nascat verbum q̄d cuiusmodi sit oīo cuiusmodi est illa scia de qua nascit. formata quippe cogitacō ab ea re q; scimus. verbum est q̄d in corde dīs. q̄d nec grecum est nec latinū. nec lingue alicuius. Sz cum id opus est in eox quibus loquimur. pferre notiaā. aliq; signū quo significetur. assumit pinde verbum q̄d foris sonat.

signū est verbi qđ meus lucet cui magis verbi q̄
pert nomē ¶ Nam illud qđ pferetur carnis ozis vox
verbi est verbū q̄ ⁊ ipm dr̄ ꝓpter illud aquo ve
rocis apt sumptum est · ¶ Basilius in omel. Hoc
aūt verbum non est humanū verbū · Quō em erat
in pncipio humanū verbum vtamo loco acapiente
homie geniacōnis pncipium? ¶ Non ergo in pncipio
verbū erat humanū · Sed nec angelox Omnis · n ·
creatura infra sctox ermmos est? a creatore essen
di sumēs pncipiū · Sed audi euangm dicēter · ¶ Ps;
em vnigenitū verbum dixit ¶ Crisos · Si aūt qđ
dixerit cur pfem dimittens mox nobis de filio loqē
Quī ille quidem manifestus omnib erat ⁊ si nō ut
pater · s; ut deus · vnigenitus aūt ignozabaē ¶ Deo ō
center eam que deisto ē cognicōz ofestum inicō stu
duit imponere bīa qui nesciebant eum s; neq̄ pa
trem · in bīa que de filio sūt fmonib tacuit · ꝓpē
hoc aūt ⁊ verbū eum vocauit · Quia em docturus
erat · q̄ hoc verbū vnigenitus est filius dei · ut nō
possibilē estimet quis geniacōn? puenīes verbi nū
cupacōe destruic pnicōsam suspicōm esse ex deo fili
um m passibiliter oīdens · Seda vo rō est quia ea q̄
sūt · pris nobis · volēs annūcciare ? non simplr vo
cum verbum dixit? s; cum articli adiectōne · a reliqs
ipm sepans? Consuetudo em est sempē vba voca
re leges dei ⁊ pcepta · ¶ Hoc aūt verbum sba queā
est ypostasis ens · ex ipo puenies in passibiliē pre
¶ Basilius · Quare ergo verbū? q̄ impassibiliē
natū est · quia est geīnatus ymago totū in seipo ge
nantem demonstrans · nihil inde sepans · s; in seipso
pfectū existens ¶ Aug · xv de trin · Sicut em scia
nra illi scie dei? sic ⁊ nostrum verbū qđ nascitur de
nostra scia · dissike est illi verbo dei qđ natum ē d pa
teris essencia · Tale est aūt ? facti drem de patris scia
de pris sapienaa Vel qđ ē explius de patre scia · de
pre sapia · Verbū ergo dei patris vnigenitus filius
p oia patri similis ⁊ equalis ? hoc est oio qđ pater
non em pr? q̄ filius ille pater iste · ac p hoc nouit oia
que nouit pr · si et nosce de patre ē · sic esse · Nosce
em ⁊ esse ibi vnū est · ⁊ ideo patri sicut esse nō est a
filio? ita nec nosse · inde tamq̄ seipm dicens · pa
genuit verbū sibi equale p oīa ¶ Non em seipm in
tegre pfecteq̄ dixisset? si aliquid mm? aut amplius
esset meus vbo q̄ in seipo · nostr autem verbū inte
rius qđ inuenim? esse utcumq̄ illi sike quamcū sit
eā dissike nō pigeat intuerī Est em verbum mētis
nostre q̄nq̄ formabile nōdum formatum quddam
mētis nostre qđ hac atq̄ hac volubili quadā motōe
jactamus · cum a nobis nunc hoc · nunc illud sic mue
tum fuerit ut occurrentis? cogitaē ⁊ tunc fit vm ver
bū? q̄n illud qđ nos dixem? · volubili motōe iactare
ad id qđ scim? puenit · atq̄ ide formaē eius oīmodā
sikitudinem capiēs · ut quo res que sciunt? sic eciam
cogitē · quis nō uideat quanta sit hic dissikitudo ab
illo dei uerbum · qđ in forma dei sic ē ut nō aū fuerit
formabile postq̄ formatū · nō aliq̄n possit esse in for
me s; sit forma simplr · ⁊ simplr equalis ei de quo
est Qua ꝓpter ita dr̄ illud dei vbum? ut dei cogita
cō non dicaē · ne aliquid esse q · volubile dicaē in deo
qđ nunc habeat · nūc acapiat formā ut vbum sit eī
q̄ possit amittere atq̄ in formiter q̄mmodo vo
luta ¶ Aug de vbis dn̄i · Est em vbum dei forma
quedam nō formata · s; forma oīm formax · forma
mcōmutabilis · sine lapsu sine defectu · sine tmpe sn̄
loco supans oīa existēs in omnib · ⁊ fundamētum
qdam in quo sūt ⁊ fastigium sub quo sūt ¶ Basi
li? · Habet aūt ⁊ vbum nostx externus diuini vbi
sikitudinē quandā · nam nostx vbum totā declarat ·
mentis ocepcōm · Que namq̄ mente ocipimus ? ea
vbo pferimus Et quidez cor nostx q · fons quadā est
Verbum vo placum q · quodam riuulus manās ex
ipo · ¶ Crisos · Considera em in euangelista prudenc
am spualem · Nouerat iohes id qđ antiquis est · et
qđ est ante oīa maxīe honozantes ⁊ ponētes deum
ꝓpter h primū dicit pncipium · In pncipio inquit
erat vbum ¶ Aug · Plura autez sūt signficata ab
hoc nomine pncipium · Est em pncipium? sic timer
is ⁊ longicuoinis · fm illud Initium bom timens u
stox exercitium · Est eaā pncipium ut gniacōis uix
ea illud · hoc est pncipium creatē dn̄i · Si ⁊ deū nō
enomniter asseret aliquis oīm pncipium · Illud ē
exquo sic ex placēte materna alia fiunt? pncipium ē
Penes eos qui credunt · eā ingenitā Est eaā pin
cipium fm spem · sicut xps pncipium eox est qui
scdm ymaginē dei formati sūt Est eaā pncipium di
scipline s; illud Cū debueris esse magr̄i ꝓpter ex
rursus indigeas ut doceami que sūt elemēta exoz
dij fmonū dei Duplex vo est documētū pncipium? ¶
quidem nata? hoc vo quo ad nos ut si dicaē · Initiū
sapie foze · Nata quidem xpm in quantū sapia ⁊ v
bum dei est? quo ad nos vo? in quantum vbum caro
factum est? Cor ergo significatus ad pnos nob de pn
cipio occurrentibo? potest accipi velud exquo qđ est
agens · Condiroz em xpc est velut pincipium fm
qđ sapienda est ut verbum in pincipio · ⁊ in sapien
da sit · plura em bona · de salvatore dn̄i · velut ergo
vita in verbo est? sic verbum in pncipio · ⁊ in sapiē
cia erat · Considera si possibile est · ⁊ fm hoc signifi
catum accipe · nos pincipium ? aut fm sapiendam
et exempla que in ea sunt fiunt omnia ¶ Vel quia
pincipium filij pater est ⁊ pincipium creaturaꝝ
⁊ omnium gendum? p illud · in pincipio erat vbū
verbū filium intelligas · in pincipio · ⁊ i prēdictū
fore ¶ Aug vi · de trin · Aut in principio sicut dic
tum est? si diceret ante oīa · ¶ Basilius · Dicendū
em spūsanctus fuēos quosdam · muemētes gte vnge
nitu? qui pferet sophismata ad subuersionē audi
tox · Quia si genitus est · non erat ⁊ anteqū gene?
esset nō erat · Ne ergo talia garrire plumane? spū
sanct? ait In pncipio erat verbū · ¶ Hilar · 2 · de
trin · Transeunē tpa · transcendunē secla · tollunē
ecates · Bone alique qđ voles tue opinioni pncipium
non tenes tempe · Erat em vnde tractaē ¶ Crisos ·
Sicut autē quis cū stat in naui secus litꝰ uidet cum
rates ⁊ portus? cum vo eum aliquis in mediū pela
gi duxerit · a prioribus quidem desistere facit? nō tm ali
cubi defigit ei oculum · ita euāgelista huc sug oēm nos
ducēs creaturam? suspensum dimittit oculum ? nō dans
suscipe aliquē finem ad superiora · hoc em in pncipio
erat? semper infinite essendi significativum est ·

(Aug de verbis dn̄i · Sed dicun
nisi hoc fuerimus · adiungūt dei
ei filius? pr̄ anteqū ei filius nascer
ait · Ego ait · rōm michi reode qu
me pr̄ ut eam us esse ei a quo na
sūmitur filius pr̄i utiq̄ moritu
hominis adhibent de creaēis
dicta nob laborandū ē ut et nos
tua nq̄ ita quas astruim? · Se
rentā memorie coeternū? qn̄ m
tua terna? Sed si possūe muem
pnia gnacias ? ibi intelligamu
dam lapis · dicta est in scripēis
ostendit ymago pris · hic capia
mentis? coeua ex quibo intelligan
tia habitat q̄ splendor de igne
pr̄iem illius splendoris · Nox
ne accendere? simul eum igne ⁊ s
hominibus igne sine splendore ⁊
ne illo fuisse ymago exit de spec
ymagine Exhibe ymago? moxe ut
bile qui mspicat erat anteqū a
nequam? ergo aliq̄d natum fu
Aug · Hōne cum ymagin
? semp esse
est? vtiq̄ natu
gelicus ⁊ semp cum illo
dicit aliqs Ecce intellex
filium · sicut effulsum s
ac sicut effulsam ymag
Non · see ec
ordo artis qz nō muenisti
in creaēa quo mo
pars · ⁊ nequaq̄ minorē ·
in vno genere sikie
vnde ipi dant sibi
Dederūt illa sikieu
ab eis a quibo nasc
Deo em homo ex bō eiusd
ergo in ista natuitate equali
Ne illo aūt gnie sibi
spiritus ymagine ⁊ de ymagi
non muemis? muemi
pib? qui hic exhibus singu
? ⁊ non hoc solum qđ in cr
? in creatore ¶ Ex g
alicubi quidem filiū e
verbū noiat · alicubi a
huma · singula hoz no
ea que de xpo dn̄r esse
filius eius dem
vnam substanciā p
qui ex eo natus est vn
filius apud nos o
hic filiū appellat et
nationis eius noīe isto d
quidam factus ut home
demonstraē? ne hoc ip
pientie? splendorem vocat
em nasci quidem ex so

¶ Aug⁹ de verb dñi · Sed dicunt· Si filius est ⁊ na
tus est· hoc fatemur· adiungũt deinde· si nat⁹ est pa
ter est· hoc fatemur· adiungũt deinde· si nat⁹ est pa
tr filius· pr̃ antequ ei filius nasceret· hoc respuit fi
des· Ergo aie· rõm michi redde quo ⁊ filꝰ nasci po
erat pr̃i ut coeuus esset ei a quo natus est· post prez
cipitur filius pr̃i utq moriturꝰ succedit successurus·
Similitudines adhibent de creatis ⁊ nobis laborandũ
est ut ⁊ nos laborandũ ẽ ut et nos inueniamꝰ similitu
dines eaꝝ rez quas astruimꝰ· Sed quid possumꝰ
in creata inuenire coeternũ· qñ in creata nil inuenis
mus eternũ· Sed si possũt inueniri hic duo coeua
ginos ⁊ gñatus· ibi intelligamus· eterna · Ipsa
quidem sapia· dicta est in scripturis candor lucis eter
ne· dicta est ymago pris· hic capiamꝰ similitudinẽ· ut
inueniamꝰ coeua ex quib intelligamꝰ coeterna· Si le
ctio aũt dubitat q splendor de igne exit· ponamꝰ gꝰ
ignẽ pr̃em illius splendoris· Quoꝝ quidem ut lucerꝰ
nam accendero· simul cum igne ⁊ splendor existit·
Da michi hic ignẽ sine splendore ⁊ credo tibi pr̃em
isse filio fuisse· ymago exit de speculo hoc is meuen
te speculo· Existit ymago· moxꝝ ut aspector extiterit
Sed ille qui inspicit erat antequ accedẽt ad specu
lum ponamꝰ ergo aliqd natum super aquas· ut virgul
ta aut herbã· Numquid cum ymagine sua nascit· Si
gꝰ semp esset virguleũ· semp esset ⁊ ymago de vir
gulto· Qd aũt de alio est· utiq natum est· potest gꝰ
semp esse genitus ⁊ semp cum illo qd de illo natum
est· Sed dicet aliqs Ecce intellexi· eternũ patrem
coeternũ filium· etiã sicut effulsum splendorẽ mimꝰ ig
nem lucentez· aut sicut effulsam ymaginẽ mimꝰ qñ vir
gulam existentẽ· Dñs· Non· Nec equalitas· oĩmoda
est· Non credo arti· qz nõ inuenisti similitudinẽ· Forsan
alia aut inueniꝰ in creata quo intelligamus filiũ ⁊
coeternũ patri· ⁊ nequaquã minorẽ· Sed nõ illud pos
sum· inuenire in vno genere similitudinũ· Jungamꝰ
duo genera· vnũ unde ipi dant similitudines ⁊ alẽm ·
vnus dicimꝰ· Dederũt illa similitudines ex hijs que
gignunt semper ab eis a quibꝰ nascunt· Sicut homo
de homine· Sed etiã homo et hõ eiusdem substãtie· Iau
dumꝰ ergo in ista naturitate equalitatẽ nate de nato·
equalitas· Ipis· In illo aũt genere similitudinũ qd nos de
dimꝰ splendore ignis ⁊ de ymagine virgulti· equa
litatem nature non inuenis· inuenis coeternitatẽ· Qo
tiens ergo ibi· qd hic exemplis singulis ⁊ rebꝰ singulis
inuenit· ⁊ non hoc solum qd in creatis totum inue
nitur ibi· sed tamq in creatore ¶ Ex gestis galꝰ epis·
Propterea alicubi quidem filiũ eũ appellat pris·
alicubi aũt verbũ noiat· alicubi aũt splendorem vo
cat· singula duma· singula hoꝝ nominũ de illo dicẽs
ut intelligas ea que de xpo dñr esse curam blaphe
mie· Quia em tuus filius eiusdem tibi nate sit· volẽs
tuo ostendere vnam substanciã patris et filij· dicat
filiũ patris qui ex eo natus est vnigenitus· Deinde
qñ natiuitas ⁊ filius apud nos est creacõm pbet pas
sionis· deoq hũc filiũ appellat et verbũ· et ipassibi
lem naturitatis eius noiẽ isto demonstrans· Sed
qñ pr̃ quispiam factus ut homo in dubitanter sem
per suo filio demonstrat· ne hoc ipm etiam de diuina
tate patris· splendorem vocat vnigenitum pris·
Splendor em nasci quidem ex sole· non aũt intelli

gitꝰ sole posterior· Coexistẽ gꝰ semp pr̃i filiũ· Splẽ
dor tibi denũciet· impassibilitatẽ naturitatis· Sonet
verbum· sublimitatem vero· filij nomẽ insinuet
¶ Chrisº· Sed dicunt illi· qñ hoc· In principio·
non eternitatem ostendit simpler· Eteim ⁊ de celo
istud ⁊ de terra dicẽm est· In principio inquit fecit· de
us celum et terram Sed quid cõe habet· erat· ad fe
cit· Sicut em qd ẽ cum de hoie quidem dr· pris tem
pus signat solum· cum aũt de deo· id qd ⁊ semp ẽ ⁊
eternaliter· ita ⁊ erat de nostra quidem cũ dr nata
pteritũ signat tempus· cum aũt de deo· eternitatem
ostendit ¶ Orig· Homel· Sum em verbũ duplicem
habet significacõem· aliqñ em tempales motus sm
analogiam aliox verbox declarat· alñ substãdia· vni
uscuiꝰq rei de qua pdicat sine ullo tempali motu
designat· Deo ⁊ substantiuũ vocat ¶ Hilar· 2 de
trin· Respice ergo ad mundum· intellige qd de eo
scriptum est· In principio fecit deus celum et terrã
fit gꝰ in principio qd creatur· ⁊ erates ignorant qd In
principio ignorẽ ut fieret piscator aut illustratus· i
doctus· liber· a pre solutꝰ a sectis est· vicit omẽ prin
cipiũ erat em qd est· nz in epe aliquo precludit· ut ce
pisse qd erat potius in principio· qz fiebat ¶ Arrius
Contra eos ergo qui pter temporalem natiuitatem
dicebant xpm non semp fuisse· incipit de eternitate
verbi dicẽs· In principio erat verbũ·

Et verbum erat apud deum ·

¶ Chrisº· Quia maxie deo hoc est
pprium eternũ ⁊ sine principio esse· hoc
primũ posuit· Deinde ne quis audi
ens In principio erat verbum in ge
nitum verbũ dicat· specialiter hoc removit dicẽs· Et
verbum erat apud deum ¶ Hilar· 2 de trin· Sine
principio enim est apud deum· ⁊ qui ab est a pre non
ab est ab auctore ¶ Basilius · Rursus hoc dicat
pter blasphemiates· qz nõ erat· Ubi ergo erat ver
bum· Non in loco marcescentibus ignorẽ· Sed
ubi erat· apud deũ· Neqꝫ pater loco· neqꝫ filius di
cũscripcõe aliqua teneretur ¶ Orig· Vide etiam ẽ
monere· qz verbum dr ad aliquos fieri puta· ad ose
am ut ysaiam· aut jeremiam· ad deũ vero nõ fit· qz
prius nõ ens apud ipm· Ex eo ergo qz magister est
meo dr· Et verbum erat apud deum· qz nec a prin
cipio· a pre separatus ẽ ¶ Chrisº· Non etiam dixit
in deo erat· sz apud deum erat· eam q sm ypocrisim
eius eternitatem nobis ostendens ¶ Theophil· Di
detur etiam michi qd sabellius ex hoc dco subuersꝰ
est· Ipse em docebat qz pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus
una est ypostasis· que aliũ ut pater apparuit· aliqñ ut filiꝰ
aliqñ ut spũsanctus· Manifeste vo ostendit ex hoc
vbo· Et verbum erat apud deum· Dic em euangeli
sta aliũ declarat eẽ filium· aliũ deum· sc pr̃em·

Et deus erat verbũ

¶ Hilar· ii de trin· Dicẽs verbũ
sonꝰ vocis est enũciatio negocioꝝ
⁊ elocucõ cogitacõnũ · hoc vbum
in principio apud deum erat· qua sno cogitacõis
venus ẽ cum qui cogitat· sit eternus · Sed quo in
principio erat; qd neqꝫ ante tempus neqꝫ post ipse
est · ⁊ nescio an ut ipse eẽ possit in tempe loquẽ
tiũ em sermo nz ẽ anteqꝫ loquantur · ⁊ cum locuti
erunt nõ ẽ· In eo aũt ipso qd loquũtur· dũ finiunt

iam non erit id vnde cepunt. Sed si ſñaz primã ru
dis audisse ad miseras. In pncipio erat verbum:
de sequenti quid quereris ⁊ vbum erat apud deũ
¶Numquid audieras in deo ut ſmonẽ recõdite cogi
tacõis accipes: aut fefellerat ieiem. quid eẽt mõ
ti. inter in esse ⁊ ad esse: Jo eñ qđ in pncipio erat
non in aléo esse. si cum altero põdicaẽ. Statum ergo
verbi ⁊ nomẽ expecta. dicit namq; Et deus erat v
bum Cessat sonus vocis ⁊ cogitacõis eloquiũ. v
bum hoc res est nõ sonus. ¶Natura nõ ſmo. deꝰ nõ
mentis est ¶ Hilar vij de trini. Simplex autez
nũcupacõ est ⁊ caret offendiculo affectõis aliene.
ad moysen dñs est. dedi te deum pharõi. Sed nũquid
nõ adiecta nois causa ẽ. cum dr pharõi. Moyses eñ
pharõi deus datus est: dum timeẽ. dum oraẽ. dũ pu
nit dum medeẽ ⁊ aliud est deũ dari. aliud deum esse
Nemĩ quoq; ⁊ alteriꝰ nũccupacõis vbi dr. Ego
dixi dij estis Sz in eo multa nois significacõ est
⁊ ubi referẽ. ego dixi. loquẽtis potius ẽ sermo qz ra
nomẽ. cũ autem audio Et deus erat vbum: nõ dñm
solum audio vbum: sz demonstratũ esse intelligo qđ
deꝰ ẽ ¶ Basiliꝰ. Sic gꝰ excludẽs accusacõz blas
phemandi querẽcium quid ẽ verbũ: rndet Et deus
erat vbum ¶ Theoph. Vt aliter gnua. postquaz
vbum erat apud deũ: manifestũ ẽ qp due plone erãt
q̃uis vna natã duab existat. vñ dr. Et deus erat
verbũ. ita ut vna natã sit patri ⁊ filio cum sit vna
deitas ¶ Orig. Aduertendũ eda qp vbum in eo qp fit
ad ꝓphas: illustrat ꝓphas sapie lumine. apud deũ vo
est vbum: obtanẽs ab eo qp sit deus. vñ plocauit h
qđ est. Verbũ erat apud deũ: in qđ ẽ deus erat vbũ
¶ Chrisoꝰ. Et nõ ut plato hoc quidẽ intellectũ quẽ
dam. hoc vo aiam mũdi esse dicẽs. hec eñ ꝓcul sic.
a duima natã. Sz dicunt pr cum articli adiectõne
dictus est deus. filius aũt sine hac. Quid ergo aplꝰ
dicit. magni dei ⁊ saluatoris nri ihu xpi ⁊ rursus
Qui est sup oĩa deus. si ⁊ romanis scribens dicit.
Gra vobis ⁊ pax a deo patre nostro: sine adiectõe
articli. aliterq; ⁊ supfluum erat hic apponẽ gnue
supius adiectũ. ¶Non ergo etsi nõ est adiectus filio
articls: ꝓpter hoc filius minor deus est.

Hoc erat in pncipio apud deum. ¶ Hilarꝰ ij de trinita. Quia dixerat deus erat verbũ: trepido in dño ⁊ me in solens ſmo gmouit cum vnũ deũ ꝓbie nũccia uerint Sz ne quo vltra trepidacõ mea ꝓgredi pos sit: reddit sacramẽtũ tantu pscatoz dispensacõz ⁊ re fert ad vnũ oĩa sine gtumelia sine abolicõe sine tpe dicẽa Hoc erat i pncipio apud deum. Apud vnũ igemẽtũ deũ exquo ipe vnꝰ vmigemẽus deꝰ ẽ põdica tur. ¶ Theoph. Et rursus. ne suspicõ dñabolica ali quos gturbaret. ne forte cum verbum deus sit in surrexerit. gra prẽm. ut aliqui fabulaẽ gentiliũ: ⁊ sepatꝰ a patre fuerit ipsi pri gratiꝰ. dicit Hoc erat in pncipio apud deum q. dicat. Hoc dei vbũ nũq; a deo extitit sepatum ¶ Chrisoꝰ. vt ne audiẽs In pncipio erat verbum: eternũ quidem esties seniorem vo spacio aliquo pri natura suscipias: i duxit. Hoc erat i pncipio apud deũ. Non eñ fuit vnq; solitarius ab illo. Sed semp deus apud deum erat. vt quia dixerat Deus erat verbum: ne nõ esti met quis minorẽ esse deitatem filij: obstim ognosci tua ꝓprie deitatis ponit ⁊ eternitatem assumẽs cũ dicit Hoc erat in pncipio apud deum. Et qđ factũ est adiciẽs. oĩa p ipm facta sunt ¶ Ong. Vt aliẽ postquã pmisit tres apostolicõnes euangelista. resu mit tria in vnũ dicẽs Hoc erat in pncio apud deũ In pncio enim trium didicimus in quo erat verbũ. quia in pncipio in scõo. apud quẽ. quia apud deum in tertio quid erat verbum quia deus. Delut ergo demonstrãs. vbum pdictum deum: p hoc qđ dixit. h ⁊ colligens in ppositõm quarta h qđ est. In pncipio erat verbum. ⁊ vbum erat apud deum. ⁊ deus erat vbum: aie hoc erat in pncipio apud deum.

Querat autem quis. cur non est dñm. In pncipio erat vbum dei ⁊ verbum dei erat apud deum. ⁊ deꝰ erat vbum dei. Quisquis autẽ vnicam esse vitatem fatebit: palã est qm ⁊ demonstracõ eius que ẽ sapia: vna est Sz si veritas vna ⁊ sapia vna: vbum quo qđ vitatem enũciat ⁊ sapiam expandit in his qui susceptibiles fuit. vnũ siquidem erit. ¶Nec hoc dñs infitiãtes vbum dei fore: si obtẽdentes utilitatẽ omissionis huiꝰ vocabuli dei. Ipe quoq; iohnes in apoc. dic. Et erat nomẽ eius vbum dei ¶ Alchuiꝰ Quater autẽ ponit substantiuũ vbum erat: ut in telligeres omnia tempa pcessisse coeternum deo pri verbum.

Omnia per ipsum facta sunt. ¶ Alchuiꝰ. Postquaz dixit de natã filij: de opa cõne eius subiungit di. Omnia p ipm facta sunt idest quicquid est. sive i sub stancia sive in aliqua alia ꝓprietate. ¶ Hilar. 2. de trini. Vel aliter Erat quidem vbum. in pncipio. si potuit non esse ante pncipium. Sed quid ille. om nia p ipm facta sunt. Infinitꝰ est p quem fit oĩe qđ est factum. ⁊ cum ab eo sint oĩa: ⁊ ips ab eo est.

¶ Chrisoꝰ. Moyses quidem incipiẽs scripẽs. vete ris testamẽti: descensibilibus nobis loquit. ⁊ hoc enu merat p multa. In pncipio eñ ait fecit deus celum ⁊ terram. Deinde inducit qm ⁊ lux facta ẽ. ⁊ firma mẽtũ. ⁊ stellas p nature ⁊ genia aialium. euangelista vo hec oĩa excedens: vno vbo ꝓphendit ut cogitet audientib ad alacrem festinans materiam rerum hanc libr instituens non de opibus sz de conditore ¶ Aug. 1. sup gen. ad lram. Cum eñ dicitur. oĩa p ipm facta sunt. satis ostenditur. ⁊ lux p ipm facta cum dixit deus fiat lux ⁊ similiter de aliis. Quod si ita est: eternum est qp ait deus. fiat lux. quia vbum dei deus apud deum pri coeternus ẽ. q̃uis creata tempalia facta sit. Cum eñ verba. sint tempora cũ dñs. qm ⁊ aliquando: eternum eñ est i vbo dei: qñdo sz aliquid fieri debeat. ⁊ tũc fit qñdo fieri debuisse in illo vbo est. in quo non est. quando ⁊ aliquando. quam totum illud verbum eternum est ¶ Aug. su p Johem. Quomodo ergo potest fieri ut verbo dei factum sit. quando deus p verbum fecit omnia: Si ⁊ verbum ipm factum est p qđ aliud verbum factũ est: Si hoc dicis quia est verbum verbi p qđ factũ est illud: ipm dico ego vnigenitũ filiũ dei. Si aũt nõ dicis vbũ dei: accede ii factũ vbũ p qđ facta sunt oĩa.

Deus erat verbum: ve nō eſt
ericatem filij: ꝓfitim ꝓgnſi
nit ⁊ eternitatem aſſumie cū
cipio apud deum. Et ꝑ hāc
facta ſunt ¶ Ong. Vt aūt
ꝓpoſicōnes euangelīc · rdā
Hoc erat in primi apud deū
diximus in quo erat verbū.
do · apud quē qua apud deum
rbum quia deus. Velut erg
dictum deum: p hoc q dicē. ſ
cōm quarēā ſ ꝑ eſt. In prīo
bum erat apud deum ⁊ deu
rat in principio apud deum
cur non eſt dēm. In principio
bum dicerat apud deum ⁊ d
quis autē vīcam eſſe vitam
demonſtracō eius que ē ſapia
s vna ⁊ ſapia vna: vbum qu
iat ⁊ ſapiam expande in ſpa
· vnū ſiquidem erit · Nec hoc
n dei fore: ſ; obſtrictus ſtatui
abuli dei. Ipē quoq; ihēs n
mē eius vbum dei ¶ Aldu
ſubſtantiuū vbum erat: ut in
pa ꝓmiſſe ceterum de pī

¶ Aldus. Poſtq
dixit de nāta filio ꝑ
cōne eius ſubiungit
unt ꝑdeſt quicquid eſt ſine ill
alia ꝓprietate · ¶ Nihil · o
e quidem vbum · in principio
principium · Sed quid ille am
Infinite? eſt p quem fte
eo ſint oīa: ⁊ ego ab eo eſt
quidem incipiēs ſemp̄ · va
bilibus nobis loquit · ⁊ hoc m
ncipio eīm ait fecit deus celum
ouat qm̄ ⁊ lux facta ē · ⁊ firma
re ⁊ genia aīalium · euangelia
: vno vbo ꝓpendit et cogit
m feſtinans materiam omn
non de opibus ſ; de conditu
ad ſ; am. Cum eīm dicitur oīa
o oſtendicur · ⁊ lux p ipm facta
x ⁊ ſimi liber de alijs. Quo ſ
ant deus · fiat lux · quia vbum
pī coeternus ē · qm̄ creat
um eīm verba · ſine tempore ſ
: eternum eīm eſt i vbo dei · q
· ⁊ tūc fit quōd fiem debuit
non eſt · quando ⁊ aliquando
rbum eternum eſt ¶ Aug ſi
ergo poſſit fieri ut verbū ſe
us p verbum facte omnia? Q
n eſt p qđ aliud verbum facta
eſt verbum verbi p qđ facta
vnigenitū filiū dei. Qui aūt no
factū vbū p qđ facta ſūt oīa ·

¶ Aug ſ de trini · Et ſi factū non eſt: creata nō eſt ·
Qđ aūt creatura non ē: eiuſdem cū ꝑe ſubſtancie
eſt. Quo · n · ſubſtancia que deus non ē: creatura eſt
⁊ que creata non ē: deus ē ¶ Theophi · Volēt aūt
arium dicē q; ſicut ꝓpram · ostiū fieri oīa · q · p oz
ganū: ſic et p filium oīa facta fuiſſe dīr · Non q
ipſe ſit factor: ſ; organū ⁊ ſic facturam · aiūt filiū tam
q; factum ad hoc ut p eum oīa fierēt · Nos aūt ad
huc hereticos mēdacy fimꝫ rīdem⁹ · Qui · n · ut dici
os pī crediſſet ad hoc filiū · vt eo tanq̄ organo vte
rē vidē q; in honorabilior ſit filius: q̄ que facta
ſūt · Sicut ea que plerasq; ſūt facta: ipo organo no
bilora exiſtūt · Nam ſerva ꝓpter ipa facta eſt · Sic
⁊ ꝓpter ipa q̄ facta ſūt ve aiunt · pī creauit filiū · eā
q; niſi haberet deus cuncta creare: nequaq̄ filiū ꝓ
duxiſſet. Quid hīc vbis ī ſamus · ſ; aiunt · Quare
nō dicit q; oīa vbum fecit · ſ; vnus ē hic ꝑpoſitōe
p · Ne filium ingenitū · intelligeres ⁊ ſine principio
⁊ nō conditorē ¶ Criſo⁹ · Sed ſi ꝑpoſitō p ꝑtur
bat · ⁊ queris in ſcripta q; ipm vbum oīa facēte
audiendū · Initio tu dñe terram fundaſti · ⁊ opa
manuū tuaꝝ ſunt celi · Qđ aūt hoc de vnigenito dix
erit: addites ab apto venīte hoc vbo · in epla ad he
breos de filio · Si vo de patre hoc ꝓbiam dixiſſe di
ce · paulū vero filium ad aptaſſe: idem fit rurſus
ſi q · a filio · id q uenire dixiſſet: niſi vehementer
obſtet · quīque ſunt dignitatis cohonorabilia ſūt
vnig · Si rurſus · p · ꝑpoſitō ſubiectōm aliq̄ tibi vi
de · nducē: cur paulus eam de patre pomē fidelis in
quit deus p quē vocata ſumus in ſocietatem filij ei⁹
Et iēm paulus apto p voluntatem dei ¶ Orig ·
Errauit eā in hoc · valentinus dicēs · vbum eſſe
qđ mīme creatōis ꝓpoſuit · cām conditori · Sed ſi
ſcīa habet ventas reor ꝓpter ipſe intelligit: ſ; operabat
ſcripturā fore p creatorem vniuerſa · ꝓſitē a verbo ·
Non aūt ecōtra p verbum a creatore ·

Et ſine ipſo factum eſt nichil.

¶ Criſo⁹ · Ne nō eſtimes cū dicit
oīa p ipm facta ſūt: illa oīa ſolum
dicē ea que a moyſe dicta ſūt: p mu
tet induat: Et ſine ipo factū ē nichil
Sine viſibile quid · ſine intelligibile · vt alr · Ne li
q; exci · omnia p ipm facta ſunt. de ſignis ſuſpicens
nūc dīa de quibus reliqui euangeliſte locuti ſūt: īdu
at · Et ſine ipſo factū eſt nichil ¶ Hilar · Vel aliter
dicetur · hoc q; dr oīa p eum facta ſūt: nō habet mo
dum eſt n genit⁹ · qui factus a nemine eſt · Eſt ea
ꝑe genitus ab innato · Reddidit auctorem cum ſo
rum · ꝓſſus ē dicens · Sine ipo factū eſt nichil · Cū
nichil ſine eo: intelligo non eſſe ſolum q; alius ē per
quem: alius ſine quo · non ¶ Orig in omel · Vel ali
ter ne exiſtimarem · ea que p vbum facta ſūt p ſe exi
ſtere · non pcepta a verbo: ait · Et ſine ipo factum
ē nichil · Hoc eſt nichil factum eſt extra ipm · q; ipſe
ambie oīa ꝓfluens ea ¶ Aug de qōib · no · ⁊ ve · t
Vel dicens · Sine ipo factum ē nichil: nullo mō ipſū
facturꝫ eſſe ſuſpicari debe edocuit · Quo · n · poteſt
dia ipe eſt factura cum nichil dicaē deus ſine ipo fe
eſſe ¶ Orig ſup johem · Vel aliter Si oīa p vb
bum facta ſunt: de numero vo oīm eſt malicia ⁊ eo
tus fluxus pēi; ⁊ b p vbum facta ſūt · qđ ē falſum

Quantū ergo ad ſignificata: nichil ⁊ non ens · vnū
ſunt · videē aūt apls non entia ꝓa dicere · vocat in
quit deus ea que non ſunt · tanq̄ ea que ſūt · totaq;
ꝓnias nichil dr: dum abſq; vbo facta eſt · ¶ Aug ſ
johem · Peccatū n · non p ipſum factum eſt ⁊ manife
ſtum eſt qz pcm nichil eſt ⁊ nichil fiūe hoies cum pec
cant ⁊ ydolum non p verbum factū eſt · habet quidē
formam quandā humanā ⁊ ipſe homo p verbū fac
tus eſt · ſ; forma hoīs in ydolo non p verbum facta
eſt · ſcriptum eſt eīm Vanus q; nichil eſt ydolum g⁹
iſtā non ſūt facta p verbū · Sed quecūq; facta ſūt na
turaliē vniuſa naca rez · eis oīo creata ab āgro uſ
q; ad vermicm ¶ Orig · Valentinus autē excluſit
ab omnīo p verbum fcīs: que ſūt in ſeculis facta · q̄
credit · ante vbum extiſſe: ꝓter cuidenciam loquen
Siquidem q; putauē ab eo dīna · remouenē ab omni
bus · que aūt velut ipſe putat penitus deſtruūē · vē
dīr omnia · Fuidam ecias falſi ſūt: dyabolum nō eē
creatam dei · In quantum eīm dyabolus eſt · ſs autez
cui accidit eſſe dyabolum: dīna eſt creatura ac ſi di
ceremus hoīadam creaturam dei non eſſe qui eīm in
eo q; homo eſt: creatura dei eſt ¶ Aug de nāta bo
Non ſunt g⁹ audienda deliramēta hoim: qui nichil
hoc loco aliquid intelligendū putant qz ipm nichil ī
finē ſūe poſitum eſt · nec intelligunt nichil intereſſe
vez dicatur · ſine ipo nichil factum eſt an ſine ipo fac
tum eſt nichil ¶ Orig · Si autem accipiaē verbū p
eo qđ in quolibet hoim eſt · quia ⁊ ipm inſitum ē cui
libet ab eo qđ in principio erat verbo · ⁊ ſine hoc v
bo nichil cōmittamus · ſimplr accipiendo qđ dr nichil
Fit eīm apls qđ ſine lege pcm mortuū erat · aduem
ente vero mandato pcm reuixit · Nō eīm reputaē
pcm lege non exiſtente · ſ; nec peccatum erat nō ex
iſtente verbo · quia dīns dicit: Si non veniſſem et
eſſem illis locut⁹: pcm non haberent · Quilibet eīm
excuſacio defuit volenti dare reſponſum: de crimine
tuum verbo ꝓſente ac iudicante quid eſt agendum:
nō obedit quid illi · nec ꝓpter hoc · inculpandum eſt v
bum · ſicut nec magr p cui⁹ diſciplinam non remanz
locus excuſacōnis diſcipto delinquenti · velut de ig
noranda · omnia g⁹ p verbum facta ſūt non ſolū na
talia ſ; etā que a rōnalibo fiunt ·

Quod factū eſt: in ipſo vita erat.

¶ Beda · Quia euāgeliſta oēz
creaturā dixit factā p verbū · ne
quis forte crederet mutabilē eius
voluntatem · q · qui ſubito vellet fa
cere creaturam q̄; ab eterno nō q̄; ante fecīſſet: jō
docē curauit · factam quidē creaturā nō in tempe ſ;
in eterna creatoris ſapia · quando ⁊ quos crearet ·
ſemp̄ fuiſſe diſpoſitum vī dicit · Qđ factum eſt in
ipo vita erat · ¶ Aug ſup johem · Poteſt autem
ſic pungan · qđ factum eſt in illo: ⁊ poſtea dicaē · vi
ta erat · Ergo totum vita ē · ſi ſic ꝓnūciauerimus
Quid n · non in illo · factum eſt? Ipſe eſt eīm ſapiēcia
dei · Et dicaē in pſalmo · omnia in ſapiencia feciſti · oīa
g⁹ ſicut p illum: ita in illo facta ſunt · Si ergo qđ in
illo factum eſt vita eſt: ergo in terra vita eſt
⁊ lapis vita eſt · In honeſtum eſt ſic intelligere ne
nobis ſubrepat · ſecta manicheox ⁊ dicat quia habz
vitam lapis ⁊ habe viam pies · Solent eīm iſta

deliram ea dicere. Ec cum reprehensi fuerit & repulsi quasi de scripturis prefuerūt dicentes. vt quid dictū est. Quod factum ē in illo uita erat. pnūcia ergo sic. qđ factum est hic subdistingue & deinde infer.
In ipo uita erat. facta est em terra. si ipa terra que facta est. nō est uita. Est autem in ipa sapia dei spūs aliter rō quedam qua terra facta est. hec uita erat. Sic arcba in omni ope nō est uita. arcba morte vita est qz viuit anima arcbas. Sic ergo qz sapia dei p qm facta sūt oīa. sm artē genet oīa que fuūt per ipam artemi nō h genuo uita sūt. si quicqđ factum est. uita est in illo. ¶ Orig in omel. Potest autem & sic subdistingui. sine errore. Quod factū ē in ipo. & postea dicat. Vita erat. vt sit sensus. Oīa que p ipm & in ipo facta sūt. in ipo uita sūt. & vnū sunt. Erant em hoc ē in ipo subsistūe caliter. perusq sic in semetipis effectue. Sed si queris quo & qua rōe oīa que p uerbū facta sūt in ipo uitaliē & vnifor miter & caliter subsistūt. accipe exempla ex creatūa rum natūa. Conspice quo olim rex quas mūdi huj sensibilis glositas ppendie. cāe simul & vnifor miter in isto sole qui est maxim mundi luminare subsistūt. quo numerositas herbaz & fructuū in singlis semibs sit grauē. quo malaplices regule in arte arcbas vnum sūt. & in aio disponētis vnuunt. quo in finiq lineaz. numerq in vno puncto vnū subsistic. Et hmōi natalia ispice exēpla. exquibs velut plbi ce throne penuis poteris archana verbi mētis adc in spicere & quātū dare humanis rōnibs videre quo oīa que p verbū facta sūt in ipo viuunt & facta sūt. ¶ Crisq. Vt aliter possit legi. In eo n. qđ dixerat Sine eo factum est nichil. posset aliquis perturbatus dre. Est g aliqđ p alēm factū qđ em nō sit sine eo factum & si aliqđ p alēm licet. nō sit sine eo. iam non p eum oīa quia aliud est fecisse. aliud interuenisse facienti. Erat ergo euangelista quid nō sīn eo factū sit dicens. Qđ factum est in eo. Hoc ergo nō sine eo qđ in eo factum est. Nam id qđ in eo factum ē. ec p eum factum est. Oīa em p ipm & in ipo creata sunt. In ipo aūt creata. quia nascebat creator de. Sed ex hoc sine eo nichil factum ē. qđ em in eo factum ē. quia nascens deus uita erat & qui uita erat. nō postea qm natus est. factum est vita. Nichil ergo sine eo fiebat. ex bis. que in eo fiebant. qz vita est in quo fiebant & de qui ab eo natus est nō postea qm natus est. si nascendo quo qz extitit. ¶ Crisq. Vel aliter Non apponas finale punctū ubi dre. Sine ipo factum est nichil. sedm hereticos. Illi em volētes spm sanctum creatū dicere. aiunt. Qđ factum est. in ipo uita erat. Qz ita nō posset intelligi. primū quidem ne qz temp erat. hic spc̄ sancti meminisse. Qz si de spe sancto ita dictū est. age sm eos ita legamq modum. Vera em nob hoc iconuemēs erit. Cum em dicit. Qđ factum est in ipo uita erat. spm sanctum dre deum esse vitā. Sed vita hec & lux inuenit esse. Inuenit em. vita erat lux hoim. Quo circa sm eos lucē omnū hunc spm dicit. Qđ autem supius verbū dixerit hoc pater & deū & uitam & lucem nōiat. Verbū caro factum est. Caro ergo spc̄ sanctus in carnatq. nō filius. Ideo dimittentes hunc modū legēdi. ad decē

tem veniamq lectionē & exposicōz. Est aūt hec cum dre Oia p ipm facta sunt. & sine ipo factū est nichil qđ factum ē. ibi qui essere hec smonē. Deinde ab ea qđ deinceps ē dcione inape q dic. In ipo uita erat. acsi dicat. Sine eo nichil factum ē qđ factum ē. q. factibili um. vides qualiē hac breui adiectōe oia coerexit su per veniencia. in conuenīeaa. in ducens em. Sine eo factū ē mch. & adiacens qđ fem ē. & intelligibilia p pbendit & spūsandū excepit. spē em sanāq factibilis nō ē hec gō q dicta sūt. de ydicone rex dicat iobeu. Induat aūt & eū qui ē de prudencia smonē dicēs. In ipo uita erat. quēadmod in fonte qui generat abyssos & in nullo minoraē fons. Ira & in opacone vnigenit quecūqz credas p eum facta esse. nō min ipe factus ē. Homē autē unte hic non solū ydicōnis est. si prudencie rex. q est sm p manencia earum. Cum autē audis qm in ipo vita erat. ne ppositum extimes. Sicut em pr uitā habet in semetipo. ita dedit & filio vitam habere. ergo sic prem non utiqz dicens ppositum esse. ita nec filium. ¶ Orig. vel aliē oz tet scire qđ saluator quedam dr nō sibi esse. si alia quedam vo & sibi & alis. In hoc ergo qđ dr qđ factum est in vbo uita erat. scrutandum est an sibi & alis uita est. ut alis em & si alis. quibs. Idem autē est uita & lux. lux autē hoim ē. fit ita qz hoim vita quoz est lux. & sic in eo qđ dr. vita saluatore nō sibi si alis b quidem uita vbo perisitente adent ex eo q expiata a pcis aīa fit serena. vita infatur ei qui vbi dei se susceptibilem statuit. Vnde verbū qudē in principio non dixit. factum. Non em erat quādo principium verbo caret. vita autem hoim nō semp erat in verbo. Sed hec uita hoim facta est. eo q vita est lux hoim. Cum em hō non erat. nec lux hoim erat. luce sm bitudinem ad hoies mutlcta. Et ideo dicit. Quod factum est in vbo vita erat. Non autē qđ erat. in verbo uita erat. Inuenit autem alia scā non incōgrue hns. Quod factum est in eo uita est. Si aūt intelligamus uitam hoim que i verbo sit. eū esse qui dixit. ego sum uita fatebimur neminē. infidelium xpi vinere. si cunctos eē mortuos qui non uiuunt in deo.

Et vita erat lux hominum. ¶ Theophi. Dixerat in ipo vita erat. ne putares qđ absq uita sit verbum. si uita sit spūalis & lux rōnalibs cunctis. vnde dr. Et uita erat lux hominum. q. d. lux ista non est sensibilis. si intellectualis illuminans ipam aiam. ¶ Aug sup iobem. Ex ipsa em uita illuminatur. homines pecora non illuminantur. quia non habent rōnales mentes que possunt uidere sapiam. Homo autem factus ad ymaginem dei. habet rōnalem mentem p qm possit pape sapiendam. Ergo illa uita p qm facta sunt omnia. lux est & non quorumcumqz animalium. sed hominum. ¶ Theophilus. Non autem dixit. Lux est solū in deis. si omnium hominum. Omnes enim homines in quantum intellectum et rationem recepim ab eo quod nos cōdidit verbo. in tantū ab eo illuminati dicimur. Nam rado nobis eradita p qm racōnales dnr. lux ē ad opanda nos dingēs & nō ogāda

¶ Orig. Non est aūt p̄termittendū q̄ vitam p̄mittit lux hoīm. in quemcūq; enī erat illuminari nō venientem ⁊ aduenire illuminationē vitam. Si autem idem est. Vita erat lux hoīm. ⁊ q̄ solum hoīm? erit p̄p̄e lux atq; vita soloq; hoīm. hoc aūt opinari here ticū est. Scriptum est. n. de deo. q̄ sit deus abrahae ⁊ isaac ⁊ jacob. Non enī istoq; eīm p̄m dicto ē deus. Non ergo ex eo q̄ dr̄ lux hoīm? excludit q̄n sit aliq; aliis vo ptinens. eo q̄d est. faciam hominē ad ymaginē nr̄am? quicquid ad ymaginē ⁊ similitudinem dei factū est. intelligi dicet. p hoīem. Sic ergo lux hoīm. luce cuiuslibet rōnalis creaē est.

Et lux in tenebris lucet ⁊ tenebre eā non ꝓprehēderunt.

¶ Aug. sr̄ Io. q̄ vita illa lux ē hominū. sz stulta corda cape istā lucē non possunt. q̄ peccatis suis aggrauant. vt eam videre nō possint. Ille deo cogitent. q̄ absentē esse lucem q̄ eam videre nō possunt. seq̄t. Et lux in tenebris lucet ⁊ tenebre eā non ꝓprehenderunt. Rūo. n. homo positus in sole cecus p̄ns est ꝓhēsor. Rūo. n. homo positus in sole cecus p̄ns est illi sc̄i. sz ipse soli absens ē. sic omnis stultus cecus ē. licet sit. sz ipse soli absens. Sed cum ceco p̄ns est. oculis suis est illi sapia. Sed cum ceco p̄ns est. oculis suis est absens. non q̄ illa. ipsi absens est. sz q̄ ipse ab illa recessit. ab illa ¶ Orig. Tenebre aūt hoīs hoīm nō nata sunt sm illud paulī. Eramus aliquādo tenebre nūc aūt lux in dño ¶ Orig. in omel. Vel aliter. lux in mundis fideliū aiaq; lucet. a fide inchoans. ad ꝓficiens trahens. impiorū vo cordium ꝓfidia ⁊ ignorantia. lucem verbi dei. in carne fulgentis nō ꝓprehenderūt. Sed iste sensus mozalis est. ꝓbica vo hominū verbo. throsia talis est. humana nata ⁊ si nō peccaret. sua ꝓpria virtute lucere non posset. nō. n. aliter lux est. sz ꝓceps lucis. Capax siquidē sapiē ē. ipa sapia Sic g̃ aer. ꝓsentialiter nō lucz. sz irradiatus vocabulo nūcupatē. ita nostra nata dū ꝓsentialiter ipam ꝓsideratē. quedam tenebrosa substantia est. capax ac ꝓceps lucis sapiencie Et sicut aer dum solares radios ꝓcipat. nō dr̄ p se lucere sz solis splē dore meo appere Ita rōnabilis nostre nate p̄sōe. ꝓsentialiter vbi dei possidet. non p se res intelligibiles ⁊ dū inuenit. sz p missū sibi dīnū lumē cognoscit. lux vera in tenebris lucet. quia dei verbum vita ⁊ lux hoīm nostra nata que p se in vestigata. ⁊ ꝓsideratia infirma quedam tenebrositas inuenit. lucē non deserit. Et q̄n ipsa lux omīm creature est in ꝓprio sibi nomine eam non ꝓprehenderūt. ¶ Crisos. Vel aliter. retrō ab illo loco. Et vita erat lux hominū. Primū nos de ꝓdicōe docuerat. demū dicit ⁊ que sm aiam bona ꝓbuit nobis veniens verbum. vī dicit. ⁊ vita erat lux hoīm. non dixit lux indeos. sz vniuersaliter hominū. Non enī iudei solum sz ⁊ gentiles. ad hanc venerūt cognitionem. non aūt adiecit ⁊ angelos. q̄n a de nata humana sm est. quibus verbū venit euangelizans bona ¶ Orig. Querūt aūt q̄re non verbum lux hominū dm est. sz vita que i verbo fuit. Cui respondem⁹ q̄ vita ad ꝓns non ea q̄ rōnis est rōnalibus et irrōnalibus dr̄. sz que adiungit. et homo q̄ in nobis fit ꝓparticipationē verbi ꝓmarys ad discernendū apparentem vitam. ⁊ vitam nō veram ⁊ sapiendam vam vitam. Primus ergo ꝓcūpamus

vitam que apud quosdam quidem est potentia non actu lux. qui. s. non fuit audi. p quirē que ad sciam ptinent. apud quosdaz vo ⁊ actu lux efficit. qui sm aplm emulanē dona meliora. scilicz vbum sapiencie Si tñ ⁊ tūc idem est vita ⁊ lux hominū? nullus manēs in tenebris ꝓfecte vuere ꝓbat. nec quisq; viuēdū ꝓsistit i tenebis ¶ Crisos. Vita enī aduenit nob? soluit ē mortis impium. ⁊ luce lucēte nob? nō vita fuit tenebre. sz semp ꝓmanet vita q̄ mors superare non potest nec tenebre lucem. vñ sequit. Et lux in tenebris lucet. Tenebras mortem ⁊ errorē dicit. Nam lux quidem sensibilis nō in tenebris lucz. seo sine illis. ꝓdicatō vo xp̄i in medio erroris regnantes fulsit. ⁊ eum dispere fecit ⁊ in vitam mortez fecit mortuus xp̄s. ita eam sugens ut eos qui detinebant reducēt. Quia ergo neq; mors eam superare neq; error. sz fulgida est eius ꝓdicatō vbiq; ⁊ lucet eum ꝓpria fortitudine? ꝓterea subdit. Et tenebre eam non ꝓprehende. ¶ Orig. Est etiam sciendū q̄ sicut lux hominū nomē ē duaꝝ spūalium rez? sic ⁊ tenebre. Dicim⁹ enī hominē lucem possidentem opera lucis ꝓficere ⁊ etiam cognoscē q. illustratū. luce scie. ⁊ econtrario tenebras dīnis illidere actus ⁊ eā que videtur scia. non est aūt. Sic aūt pater lux est ⁊ in eo tenebre non sūt vlle? sic ⁊ saluator. Sed q̄ similitudinem carnis pcti subīt? non incongrue de eo dr̄ q̄ tenebre in eo sunt alique? ipo i se suscipiente nostras tenebras. ut eas dissiparet. Hec g̃ q̄ lux facta est vita hominū? radiat in tenebris animaq; nostraq;. ⁊ venit vbi p̄cipes tenebraq; hui⁹ cum grie bellant humano. Nunc lucem ꝓsecute fuit. tenebre q̄d patet ex his que saluatori ⁊ eo filiis sustinēt. pugnantibus tenebris contra filios lucis. verum quia deus patrocinat? non inualescunt. vnde non apprehendunt. lucem. vt qua celeritatem cursus. lucis subsequi non valent ꝓter ꝓpriam. tarditatem. vel quia si supueniente expectant? fugatē. luce ꝓpinquante. Oportet aūt id ꝓsiderare q̄ non semp tenebre in sinistra p̄te sumūt. sz quādoq; in bona sm illud psalmi posuit tenebras. latibulum suum. dum ea que sūt erga deum. ignota ⁊ in p̄ceptibilia sūt. De hac g̃ laudata caligine dicam. q̄n versus lucem ꝓgit. illamq; apprehendit. quia q̄d erat caligo dum ignoratē. in lucem cognitam vertatur ei qui dicit. ¶ Aug. x. de ci. dei. Hoc autem initium sancti euangelij quidam ꝓmicus aureis lris p̄scribendum ⁊ p omnes eccl̄as in locis eminentissimis ꝓponendum esse dicebat.

¶ Beda. Iam alij euangeliste xp̄m in tempe natum describūt Iohes vero eundem. in p̄ncipio temꝑ statur fuisse dicens. In principio erat verbū. alij inter hoies eum subito apparuisse memorant. ille ipm apud deum semp fuisse testatē. dicens. Et vbū erat apud deum. alij eū vm hoiem? ille vm ꝓfirmat deum. dicens. Et deus erat verbum. alij hominem apud hoies eū tempaliter ꝓfectū. ille deū apud deū in principio manētē oīno dicēs Hoc erat in principio apud deum. alij magnalia que i hoie gessit phibet? ille q̄d omnes creaturam ꝓ ipsum deus ipē fecerit? docet dicens. Omnia p ipm facta sunt et sine ipo factum est nichil.

Fuit homo missꝰ a deo. cui nomē erat iohānes. Hic venit in testimoniū. vt testimoniū phiberet de lumine. vt oīes crederēt p illū. Nō erat ille luxꝫ ut testimonium phiberet de lumine.

¶ Aug. Ea que dēa sūt supius de diuinitate xp̄i dicta sūt. qui sic venit ad nos fm qd apparuit homo. Quia gꝰ sic erat hō vt lateret in illo deꝰ. missꝰ est añ illū magnus hō. p cuiꝰ testimoniū inuenire tur plusq̄ homo. Et q̄a ē hic fuit hō. ¶ Thes. Non anḡls ut suspicōz multorum destrueret.

¶ Aug. Et quō posset iste vm de deo dr̄e. missꝰ a deo ¶ Crisoꝰ. Nichil dereliquo hūanū eē estima eoz que dr̄ ab illo. Non em̄ que eius sūt: sz que mirētur oia loq̄t. ꝓdo et anḡls nūcupatus est a pphā dr̄e. Ego mitto angelū meū. Angeli em̄ dei est. nihil ppriū dr̄e. hoc autē q dicit. fuit missus: nō eius qui ad eē pcessus ostensiuū est. Sic autē ysaias missus fuit. nō aliūde q̄m a mūdo sz a statu quo uidit dn̄m sedentē sup solium excelsū et eleuatū: ad plebē: sic et iohēs a deserto ad baptizādū mittit. ait em̄. Qui misit me baptizare: ille mihi dixit. super quē videris. ⁊c ¶ Aug. Quid vocabatur? Cui nomen erat iohes? ¶ Alcuinꝰ. i. grā dei ut in quo est grā. qui gracias noui testamēti. et xp̄m suo testimonio primū mundo innotuit. Vt iohes interpr̄et. cui donatū est. q̄ per grām dei donatū est illi regem. regum non solū pre cursore sz ei ā baptizare ¶ Aug. Quare venit? Vt hic venit in testimoniū ut testi. phiberet de lumine ¶ Ang. Quādā impbare meunt. edita de xp̄o testimonia pphaz dūtaxa nō egere testibꝰ dei filiū. hūanam credulitatis sufficiencia. tum in hīs que peulit salubribꝰ verbis. tū in mirabilibꝰ opibꝰ suis. Siquidē et moyses credi meruit p vbum et veteres nō egēre pūis testibꝰ. adhoc dicendū est q multis existentibꝰ causis inducentibꝰ ad credendū: p̄m quidaz ex hac demonstracōe nō admirame. ex alia vero habēt cāz ut credant. Deus autem est qui pcunctis hominibꝰ homo factus est. Constat ergo quosdam ex dictis pphās ad xp̄i admiracionem coactos mirantes eor pphaz ante eius aduentum vocem obstruentes nati uitatis eius locū et alia hmōi. Illud quoq animad uertendū q̄ p̄digiose virtutes ad credendum puocare poterant: eos qui temꝑe xp̄i erant. non autem post longa tempa. non fabulosa quedam existimata fuerūt. plus em̄ pactis vetustas facit ad credulitatē que cum vetustis queritur pphis. Est autem et tale q̄d dicē. q̄ quidā in hoc q̄ testimoniū p̄bēt deo honorata sūt. Nituare vult ergo choz pphaz ingenti grada qui dixit illos non opterē de xp̄o testimonium exhibere. Accessit autem hīs iohes ut testimonium de luce phiberet. ¶ Crisoꝰ. Non ea indigēte testimonio. Ideo ꝓpter quid ipse iohes docet dicēs Vt omnes credāt p illum. Sicut enim carnem indutus. ne omnes poterēt sic ut pconem hominem mi sic ut cognatam audientes vocem facili? aduenirēt ¶ Beda. Non autem ait vt omnes crederent in illum. Maledictus enim homo qui confidit in homine. Sed ut omnes crederēt p illum. hoc ē p illū te stimonium crederent in lucem. ¶ Thopli. Si vero aliqui nō crediderunt: excusabilis pmanet ipe. Nā etsi aliquis includens se in domo caliginis et ipm solis radius non illustret: ipse causam tribuit et nō sol. Sic et iohes ut omnes crederent: missus fuit. Sed si minime secutum ē hoc? ipse huiꝰ rei causa nō extat. ¶ Crisoꝰ. Qua vero multum apud nos manet qui testatur eo qui testimonium phibet. et dignior fide esse uidetur? nequis et de iohe hoc suspicet. hanc suspicōm destruit dicens. Non erat ille luxꝫ ut testimonium phiberet de lumine. Si vero non huic īstans opinioni hoc resumpsit. vt testimonium phiberet de lumine? Superfluum esset q̄ dicatur et magis ut eracio sermonis q̄z explanacio doctrine. ¶ Thopli. Sed dicet aliquis. Ergo neq iohem neq sanctoꝝ ppriam lucem esse uel fuisse dicemus? Sed si sanctorum aliq̄ lucem velimus dicere? ponemus lucem absq articulo. vt si interrogatus fueris verum iohannes est luxne sine articulo. secure concedas. Si vō cum articulo: non concedas. Non enim est ipsa lux principalis. Sed luxdr̄ qua fm ḡciā pacōm lucez habet a vero lumine.

Erat lux vera q̄ illuminat omnem hominem vementem in hunc mundum.

¶ Aug. De quō lumine iohes testimonium phibet? ostendit dicens. erat lux vera. vel aliter ¶ Crisoꝰ. Quia supius de iohe dixerat q̄ venit et missꝰ ē vt testetur de luce. ne quis hoc audiens propter testātis recentē presenciam. et de eo cui testimonium phibetur. talē quendam suspicionem acciat? reduxit mentem ad eam que supra omne principium est: eram̄ssse existenciam dicens. Erat lux vera. ¶ Augustinꝰ Quare additum est vera? quia et homo illuminat? dicitur lux. sed vera lux illa est que illuminat. Nam et oculi nostri dicuntur lumina. et tamen mane aut per noctem lucerna accendatur. aut per diem sol exerat: lumina illa sine causa patent. Unde subdit. Que illuminat omnem hominem. Sed hominē omnem? ergo et ipsum iohannem. Ipse ergo illuminabat. a quo se demonstrari volebat. ¶ Quomodo enim plurimum fit ut in aliquo corpore radius cognoscatur ortus esse solis quem oculis videre non possumus? quia qui sanctos habent oculos ydonei sunt videre parietem illuminatum. aut aliquid hmōi. Sic omnes ad quos venerat christus minus erant ydonei eum videre? radiauit iohannem et per illum confitentem se illuminatum? cognitus est illequi illuminat. Dicit autem. Venientem in hunc mundum. Nam si illinc non recederet? non esset illuminandus? sed ideo hic illuminandus. quia illinc recessit vbi homo poterat esse illuminandus.

¶ Thopli. Erubescat maniche
tenebrosi nos asserere cr
lumen? si veri lumīis creat
Vel sic. etiam qui nō dicūt
eius ve dr̄. Sed si illumiat om
ne hoc mundū. qualiē tot fine
Nam omēs cognouerūt xp̄m
et omi hoiem quantū ad eum
tamen actus claudentes nolu
tes videre non a lucis natā obe
dientia. eoz qui voluntarie p
uersitatem. illam gr̄a quidem ad oēs e
tem dono hoc fruit: sibi ipis ha
em ¶ Aug. vel qd dr̄. illumiat
tenebras. nō q̄ nihil est homm
q̄ quia nihil ab ipo nullus illumiat
a materia ingenio siue sapia dn̄i
dispositiua ea nemo aseripo sa
ctus ¶ Aug. in omel. Non de
mentis cius in pēs corpeas. pced
ens. q illuminat oēm hoiem ven
tem. Sed de his qui spualiter p
ficiuntur in baptismate in mund
tum. ¶ Thopli. Vel aliter. Intellect
tenebras qui et natalis rō noīa
liter. Sed quidaz male rōne
decernunt.

Mundo erat
tenebras q ip
sius est:
tenebras eum
non cognouit.

¶ Aug. Lux q
hoiem veniē
huc venit p ca
set p diuinitat
et iniquus vide
bus sup dēm
¶ Et ideo dr̄ In m
loquēdum loquē
¶ Sic celestis
effectus. verbi. I
non subsistet. Non
mundo quo in mūdo est ver
ens gens. qd fecit. ve
est. Non em̄ sic
fabricat: extrinsecus
in fuisse mundo
nō recedit ab aliquo. plen
gubnat qd fac Sic g
mundus. ¶ Cr
erat. si nō ut mūdi. p
Et mundus p ipm fact
nocens. ad eternam exi
audiente qm̄ opus tuus
bilibus facere cogetur.
¶ Thopli. Similiter a
rabiem. qui malignū
dicebat. nec nō et arrio q
¶ Aug. Quid est aūt
Celum terra mare et omn
dr̄. Nam in alia significa
dr̄ de quo sequit. Et

¶ Theoph. Erubescat manichæus: qui condito-
rem lucis & tenebrosi nos asserit creasse. Non. n. ille
lucifer emur si veri lumis creasse nō essem⁹. ¶ Cri
so⁹. Vbi fuit etiam qui nō dicūt eum vm deū: Nec
em lux vadr. Sed si illuminat omnē hominē venie
ntem in hūc mundū. qualiē tm sine lumie pmanserūt
Non em omes cognouerūt xpi euleuraz illumiat
g⁹ omnē hoiem quantū ad eum pnet. Si aūt qui
dam mētis ocłos claudentes noluerunt accipe lucis
hui⁹ radios: non a lucis nāa obtenebrato est illus-
tratio: sed a malicia. eoz qui voluntarie perimunt seipos gre
dno. Nam gra quidem ad oēs effusa est. Qui vo
luit dono hoc frui: sibi ipis hanc reputent cecita
tem. ¶ Aug. vel qđ dr. illumiat oēm hoiem. Sic
intelligamus. nō qz nlls est hominū qui nō illumiet:
si quis mī ab ipo nullus illumiatur: ¶ Beda. Si
et naturali ingenio siue sapia dīna. Sicut. n. nemo
a seipo ee: ita eā nemo a seipo sapiēs ee potest. vt
dicit. ¶ Orig in omel. Non de hijs qui de oculis
semiū cāis in spēs corpeas. pcedunt: debem⁹ intel-
ligere q illumiat oēm hoiem venientem in hūc mū
dum. Sed de hijs qui spualiter pregenacōm gre-
que datur in bapsmate in mundū venīē. in visibi
lem Dm itaq; va lux illumiat: qui in mundū virtu
tum venīt. non eos qui in mundū vicioz ruūt.
¶ Theoph. Vel aliter. Intellect⁹ nob⁹ eradit⁹. ac
nos dingēs qui a nāali rō noiaē: dr lux eradica
nob⁹ a deo. Sed quidaz male rōne ventes seipos ob
scuraverunt.

In mūdo erat & mūdus p ip
sū factus est: & mūdus eum
non cognouit.

¶ Aug. Lux g⁹ q illumiat oēm
hoiem veniēt in hunc mūdum
huc venit p carnē qcum hic es
set p diuinitatē: a stultis & cecis
& iniquis videri nō poterat: de q⁹
bus sup dēm est. Tenebre eam
nō pprehenderūt. Et ideo dr In mūdo erat. ¶ Orig
Vt em qui loquit: dum loquit cessat vox eius esse
desinit & euanescit: Sic celestis pr si verbū suum
loqui cessauerit effectus verbi. Hoc ē vniuersitas
verbo p̄ea non subsistet. Non aūt putes. quia sic
erat in mūdo quo in mūdo est terra. pecora & hoies
si quo arbores regens qđ fecit. vnde sequit. Et mun
dus p ipm fact⁹ est. Non em sic fecit quo⁹ facit fa
ber. Cum em fabricat: extrinsecus est ad illud qđ fa
bricat. Deus aūt in suis mundo fabricat vbiq; po
sit⁹ & nō recedit ab aliquo. psencia maiestatis facit
qđ sit & gubnat qđ fac. Sic g⁹ erat i mūdo: quo p
quem factus est mundus. ¶ Chrso⁹. Et vm quia
in mundo erat. si nō ut mūdi peremptores. pter hoc
induxit. Et mundus p ipm factus est. p hoc & rua
sua. & deducens. ad eternam existentiam. vingenti
Cui em audiente qm opus tuus hoc totum: & si val
de insensibilis faerit cogetur. cōcedere aīa opa. eē
factoris. ¶ Theoph. Similiter aūt hic & marcōnis
subuersus rabiem. qui malignū ydiotem cūcta p
duxisse dicebat. nec nō & arrij. qui filiū dei dicebat
creatam. ¶ Aug. Quid est aūt: mūdus p ipm fac
tus? Celum terra mare: & omnia que in eis sunt?
mundus dr. Nec in alia significatōe dilectores mū
di. mund⁹ dr de quo sequit. Et mūdus eū nō cog-

Non em celi aut angeli. aut sidera nō cognouerūt
creatorem: quem? spūalē. demonia omīa vndiq; testi
moniū ꝓhibuerūt. Sed qui nō cognouerunt: Qui
amando mundū. dicti sūt mundus. amando em mun
dum: dicamus. corde in mūdo. Nam qui nō diligūt
mūdum: carne versanē in mundo. sz corde habitant
celum. sic apls dicit. Nostra cōuersatō in celis est
amando ergo mūdum: hoc appellari meruerūt vbi
habitabant. Quo em cum dīs. mala. ē illa dom⁹. aut
bona. nō pietes accusamus aut laudam⁹. sz habitan
tes? Sic & mundū dīs qui habitant mundū. amando
¶ Chrso⁹. Qui ante dei erāt amici eū cognouerūt
eam ante corpalem psenciam. vnde & xpc ait. Ab
brahā pater vester exultauit ut videret diē me
um. Cum g⁹ nos interpellant gētiles dīctes. Quid
est qđ in vltimo tempe venit vestram optatur⁹ salu
tem tanto tempe negligēs nos⁹ dīs qui & ante h
mundo erat. & pascebat. opib⁹ suis. & omīb⁹ dig
nis cognitus erat. Esi em mund⁹ eum non cogno
uit: hijs ex quibo mundus. non erat dignus. eū cog
nouerūt. dicēs autem. Mundus eum nō cognouit
breuiter eam ignorande posuit. Mundū em vocat
hoies qui soli mundo affixi sūt. & que mundi sūt. sa
piunt. Nichil autem ita turbat. mentem: ut lique
fieri. amore pādum.

In ꝓpria venit
& sui eū nō rece
perūt. Quot
quot aūt rece
perūt eū. dedit
eis potestatez
filios dei fieri
hijs qui credūt
in nomine eius
Qui nō ex san
guinib⁹. nez ex
voluntate car
nis neq; ex vo
luntate viri:
Set ex deo na
ti sunt.

¶ Chrso. Si dixit q mundus
eum nō cognouit. de supioribus
loquēs tempib⁹. Sed de reliquo
simonē mouet ad pcacōm. & ꝓ
pria. & ait. In ꝓpria venit.
¶ Aug. Quia sez omia p ipm
facta sūt. ¶ Theoph. Vt p ꝓpria
mūdum intelligas sine ut eā qz
pdestinate elegerat. ¶ Chrso⁹.
In ꝓpria ergo venit nō gratia
sue nēcitate: sz gratia beneficij
suoz. Deo vnde venit qui oīa
implet. & vbiq; adest. Ea qđez
que ad nos descensiōe hoc opa
tus est. Quia em in mundo exi
stens. nō putabaē ad esse. eo q
nōdum cognoscebaē: dignatus
est induere carnem. Manifesta
cōm vo hanc & descensionē: p
sendam vocat. mirificos autem
existens deus omia facit vt nos sm virtutē splen
deamus & pter hoc quidem vllm nēcitate. suasione
vo & beneficijs volentes ad se attrahit & pterea
venientē eū hij quidem susceperunt. alij vero nō re
ceperunt. Nullm em vult inuitum neq; coactum habe
re famulatum. Inuitū em trahi par ē eum eo q to
taliter nō seruit. Vnde sequit. Et sui eum nō recepe
rūt. Judeos nunc suos dicat vt ꝓpriū peculiarē. Deo
& omes hoies ut ab ipo factos. Et sicut supius p
cōi verecundat⁹ nāa dicebat: qm mund⁹ p ipsum
factus ydiotem nō cognouit. Ita & hic rursus p
udeos. auxius i deuōcōe: grauius pomit accusatōz
dicens. Et sui eū non receperunt. ¶ Aug. Si aūt
pio nullus recepit: nullus ergo saluus. factus est.
Nemo em salu⁹ fiet. nisi qui xpm receperit. venīē

Et ideo addit. Quotquot aũt rece. eũ. ¶ Chrisos. Sive sint serui sive liberi sive greci sive barbari. si insipientes. si sapientes. si mulieres. si viri. si pueri si senes. oĩes eodem digni. facti sunt honore. de quo sequẽ. Dedit eis potestatem filios dei fieri. ¶ Aug. Magna beniuolẽcia. vnicus natus est. & voluit manere vnus. Non timuit habere coheredes. qz hereditas eius nõ fit angusta. si multi possederint.

¶ Chrisos. Non aũt dixit. qm̃ fecit eos filios dei fieri. Sed dedit eis potestatẽ filios dei fieri. oĩdens qm̃ multo opus studio. ut eam que in baptismo adoptiõis formata est ymaginem. incõcrammatã. semp custodiamus. Simul aũt & ostendens. qm̃ potestatem hanc. nullus nobis ut auferae potest. nisi nos ipsi auferam⁹. Si em̃ qui ab hominibo dñiũ aliquaz rerũ suscipiunt. tantũ habent robur quantũ. fere biẽ q̃ debuerũt. multo magis nos. qui a deo potimur hoc honore. Simul aũt ostendere volt qm̃ b gra adueit volentibo & studentibo. Ideo in potestate est liberum arbitriũ. & gradatoe opacõne filios dei fieri. ¶ Theop. Vel aliter quia in resurrectõne filiacõz p sanctissimã sequemur. si qz apls dicit. adoptiõz filioz dei expectantes. redemptiõm corpis nri. dedit ergo potestatẽ filios dei fieri. & hãc gratiã in futura gla sequendi

¶ Chrisos. Et qz in hys ipis ineffabilibo bonis hoc qdem est dei scz dare gram. illud aũt hoĩs. & pbere fidez. subdit. Hys qui credũt in noie eius. Quid ergo nõ dicis nobis o iohes qd eoz fit supplicũ. qui eum nõ suscepũt. Quia nũqz isto supplicõ fiet manus. qm̃ placere eis potestate filios dei fieri. nõ hãt. si volentes seipos tanto priuãt honore. Sed & in extinguibilis eos suscipiet ignis. qd postea manifestio revelabit. ¶ Aug. Credẽtes ergo qz filij dei fiũt. & ffes xpi vbiqz nascẽtẽ. nã si nõ nascẽtẽ filij quo eẽ pne. si p hoĩm nascẽtẽ ex carne & sanguine. & ex volũtate viri. et oplexu nuptiarum. Illi aũt quo nascẽtẽ. subdit. Qui nõ ex sanguinibo. itaqz maris & femine. Sanguina vel sanguines nõ est latinũ. Sed qz grece positũ ẽ pl'aliter. maluit ille qui interpretabaẽ. sic ponẽ & q. mos latine loqui sm̃ gramaticos. & tm̃ explicare veritatem sm̃ auditum infirmoz. Ex sanguinibo em̃ maris & femine hoies nascunẽ. ¶ Beda. Scendũ erazt est qz i scripcis sacris sanguis cũ dr pl'aliter. pcez signare solet. vnde libera me de sanguinibo. ¶ Aug. In eo autez qd sequitẽ. Neqz ex voluntate carnis. neqz ex voluntate viri. carnẽ p femina posuit. qz de costa cũ facta esset. ad am dixit. Hoc nũc os de ossibo meis & caro de carne mea. pomeur ergo caro p vxore. quo aliqñ spẽ p marito qz ille impare debet. ista seruire. Quid em̃ prius est domo vbi femina habet imperium sup virũ. Non ergo neqz ex voluntate carnis. neqz ex voluntate viri. sz ex deo nati sunt. ¶ Beda. Carnalis em̃ origo generacõ a oplexu nuptiarum duxit originez. ac po spualis. spiritus sancti. gra ministratẽ. ¶ Chrisos. Hec aũt narrat euangelista. vt nihilatem & humilitatẽ pristinã. ptus qui ẽ p sanguinem & voluntatem carnis adoptiõis. & altitudinẽ sedi qui p gram & nobilitatem est cognoscẽtes. magnã quãdam hic suscipimus intelligentiã. & dignã deo ipi⁹ qui genuit.

& muleũ post h studium demonstrem⁹.

Et verbum caro factum est & habitauit in nobis

¶ Aug. Cum dixisset ex deo natus sit. q. ne miraremur. & horrẽm⁹ tã tam grãm & nobis invisibile videret qz homines ex deo nati sunt. q. secundum carnem faciens ait. Et verbum caro factũ est. Quid ergo miraris qz homines ex deo nascunt. attende ipm deum ex hominibo natum ¶ Chrisos. vel aliter Cũ dixisset qm̃ ex deo nati sunt qui suscepũt eum. hanc honoris posuit cãm. h. s. verbum fieri carnem. Hãc est em̃ prius filius dei. filius hominis. ut filios hominum faciat filios dei. Cum autem audieris qm̃ verbum caro factum est. ne turberis. Neqz em̃ substantiam vertit in carnem. hoc em̃ vere impium est intelligere. Sed manens qd est. sm̃ formam. assumpsit. Quia em̃ fuit qui dicunt qm̃ phantasia quedam fuerit omnia que incarnacõne sunt. eoz blasphemiã destruens hanc dictionẽ. factum est. Posuit. nõ trãsmutacõm substande. sz carnis vere assumptiõm repraesentare volens. Si vero dixerit qm̃ deus omnipotens est. quare et in carnẽ transmutare potuit. Dicemus qp transmutari ab illa incõmutabili natura omnino pcul est. ¶ Aug. xv. de trin. Sicut autem verbum nostrum vox quodãmodo corpis fit. assumendo eam in qua manifestetur sensibus hominum. Sic verbum dei caro factum est. assumendo eam in qua & ipsum manifestaretur sensibus hominum. Et sicut verbum nostrum fit vox nec mutatur in vocez ita verbum dei caro quidem factum est. sed absit ut mutaretur in carnem assumendo quippe illã. non in eam se ptumendo & hoc nostrum vox fit. & illud caro factum est. ¶ Exegetis galij epi. Sermo etiam quem pferim⁹ quo in alterutris locucõnibo vtimur sermo est in corpeus. non aspectu subiectus. non tactu tractabilis. Sed dum sermo induit sras & elementa. visibilis fit aspectu ppatibilis tactu tractatur. Sic et verbum dei qd naturaliter in visibile est visibile fit. & quod natura in corpeum est. mutatur esse tractabile. ¶ Alcuin⁹. Cum etiam credamus animam in corpeam corpi pungi. ut ex hys duobus fiat vnus homo. facilius possumus credere dñam substantiam in corpoream. animẽ in corpe pungi in vnionem plene. ita vt verbum in carnem non sit cõuersum. nec caro in verbum. Cum nec corpus i animam. nec anima quertatur in corpus ¶ Theopl. Apollinarius autem laodicensis in hoc verbo heresim statuit. dicebat em̃ qp xpc animam rõnalem. nõ habuit. sz tantum carnem. habens diuinitatẽ p anima. que corpus dingit et gubernat. ¶ Aug. ptra hunc arrianũ. Si autem mouentur in eo quod scriptum est. qp verbum caro factum est. nec ibi anima nominata est. intelligant carnem. p homine posita a parte totum. figurate locucõnis modo. Sicut est. ad te omnis caro veniet. Item ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. quod apls alio loco dicitur. Non iustificabitur homo ex operibus legis. Sic itaqz dictum est. Verbum caro factum est. acsi diceret. verbum homo factum est.

¶ Theophi. Euangelista vo volens ondere. i enar
rabile dei odescesu: carnem ememorat. vt illius ad
miremur: misericordiam. qua pter nram salutem qo
deo remotum. ⁊ distas est ab eius nata: assumpsit. i.
carnem. sia nam hoc habet aliq; pinquitatem ad de
um. Ds aut verbu incarnatum est. ⁊ humana aiam
no assumpsit. sequeret qd adhuc. aie nostre curate
no esset. Quod n. no assumpsit: no sanctificauit et
quelio deriso cum aia pus peccauent. ut carne as
sumendo sanctificauent. id qd est principalius i firmu
relinqueret. Subuertit eda exhoc dcto nestorius q
dicebat qd no deus verbu ipe idem factus e homo
ex sacro ceptus sangne virginis. sz voo pcpit hoi
nem qui omnis vtutis dotatus erat specie. ⁊ dei
verbum illi erat punctum. ⁊ ex hoc duos filios af
firmabat. vnum natum de virgine. i. hoiem. alem de
deo i. dei filiu hoi illi punctum fm gram. bnedictnes
⁊ amorem. Contra que euangelista. dixit qd ipsum
verbu factu est homo. non qd verbum mutatum
hoiem vtuolui se sibi punxerit. ¶ Cirilli. ad nesto.
Carnem em aiatam. anima ronali vtens verbum
sibi secundu subsistentiam. ineffabiliter. ⁊ in misteri
o factus est homo. ⁊ appellat e filius hois
no fm voluntate solam. aut beneplacitu: sz neq; i as
sumptoe plone solius duerse quidez que ad unicom
collate nate: vnus aut ex ambobo xpe ⁊ filius: non
quasi differenda nata; interempta pter adunco;
¶ Theph. Addiscim⁹ ergo p hoc qd dr. Verbum
caro factum est: qz ipm verbu est homo. ⁊ filius dei
vsitenus factus est filius mtheris. que principaliter
dr genitrix nucupate tamq; deu in carne genuerit.
¶ Idac. de trini. Quidam aut volentes vnige
nitum dei qui in principio apud deum erat deus ver
bu. no substantiau deum ee. sz sermone vocis emisse
ut qd loquendo suu verbum: hoc sit patri deo filio
argute suadere volunt. ne subsistes. verbum de⁹ et
mansis in forma dei xpc homo natus sit. vt cum ho
mine illum humane pcessus origims ca. qz spualis g
corpalis sacramentum animaueret: no deus verbum
hoiem se exposuisse virgis efficaes existeret: sz ut pbia
spe pdicta in ipa verbum dei fuerit. ⁊ arguere
nos soleat qm xpm dicamus esse natum. no nri corpo
ris. atq; aie hominem cum nos verbu carnem factum
nobis scriptura dicimus natum hoiem pdicem⁹. Et ve re
dei filius vere hois filius natus sit. ⁊ ut p se sibi as
sumpsit ex virgine corp⁹. ita ex se sibi aiam. assump
sit. que vtiq; ab homine nequaq; gignendum originibo
pcedit. Et cum ille ipe filius hominis sit: qz ridicule
puer dei filium qui verbum caro factu e: aliu nescio
qem tamq; pbam. verbo dei aiatum pdicabim⁹ scm
das ihe xpc. ⁊ dei filius. ⁊ hominis filius sit. ¶ Cri
so⁹. Ille autem ab eo qd dictum est. Verbum caro factu
est mouentur. suspiceris confusionem illi⁹ i corrup
tibis nate subdi. Et habitauit in nob. Quod em hi
tac: non idem est cum hitaculo: sz aliud. aliud autez
duo fm natam. unione vo. ⁊ coptacoe vnum e. de⁹
verbum caro. neq; confusione facta neq; destructone sub
ra. Alcuin⁹. Vel habitauit in nobis. i. inter homines
conuersatus est.

Et vidimꝰ gloriam eiꝰ
gloriam quasi unigeniti
a patre plenum gracie
et veritatis.

¶ Crisos. Cum dixisset filiꝰ dei. facti su
mus. ⁊ no aliter: qz p
hoc qd verbum caro fem
est: rursus ipsius dic
⁊ aliud lucru. Et vidimus gram eius. qz vtiq; non
vidissemus nisi p gloziaꝫ humanitatis visus eet nob
si em iudei moysi no sustinuerunt. facie glificatam
videre sz velamine opus fuit: qualiter diuinitatem
nudam existentem inaccessibilem. etiam ipis supioz
bus virtutib nos lucei ⁊ terrestres sufferre posse
mus. ¶ Aug. vel aliter Quia verbum caro factum
est ⁊ habitauit in nob: ista nativitate collinu fecit. vn
ee gerent. oculi cordis nri ⁊ possimus videre mai
statem eius p eius humanitatem. et ideo dr Et vi
dimus gram eius. Gram eius nemo posset videre
nisi humilitate carnis sanaret. Irruerat em homi
quasi pulvis in oculum. de terra oculs iste sanctus
erat: ⁊ terra illuc mittatur. ut sanet. Caro te obceca
uerat: caro te sanat. Carnalis em anima facta erat
pcipiendo carnalib effectibus. Unde fuerat oculus
cordis cecatus. medicus fecit tibi collirium. qm fe
cit: ut de carne mala carnis extingueret. Verbu
em caro factum est: ut possis dicere. vidim⁹ gram ei⁹
¶ Crisos. Subdit autem. quasi unigeniti a patre.
q rmta pbaꝫ glificata sunt puta moyses. helyas.
helyseus. ⁊ alia multa quicunq; miracula ostenderunt
Sed et angeli hominib apparentes ⁊ eam que est
pprie nature claritatem manifestantes. Sz
⁊ cherubin ⁊ seraphin cum multa visa sint gloria
pba. ab omnib hijs nos abducens euangelista et
sup omnem naturam ⁊ p huiuꝫ nostroꝫ claritatem eri
gens mentem. ad ipm nos bonoꝫ p duxit verbum.
q. d. Non ut pbe aut alterius hois vt angeli. aut
archangeli aut alicui⁹ supioꝫ vtutum est gloria qz
vidimus. sz quasi ipius dnatoris. ipius regis ipius
nacalis. filij unigeniti ¶ Greg. In sacro em eloqo
sicut et quasi aliqn no pfectudine pmittit: sz p ueritate
vn e istud. quasi unigeniti apte ¶ Crisos. Nesi di
ceret. Vidi⁹ gram ei⁹ qle decebat et quemes e hoc
unigenitu et nacale filiu. Consuetudo em mos e re
ge valde ornatu undecim cu alijs enumerates eu no
possit vniuersaz. representare claritatez: hoc inducit
Quid optet mita dicere: quasi rex ibat. Sic ⁊ jo
hannes dic. Vidimus gram eius: glo. quasi uni. a
patre Angeli em appentes: ut serui ⁊ dnm habentes
omnia agebant. Ipse vo ut dns cum humili forma
appens. Sed ⁊ creature dnm cognouerunt stella
magos vocans. angeli. pastores. puer exultans
in utero. sed ⁊ pater vestatus est de celis. ⁊ pa
clitus sup ipm aduenit. sz ⁊ ipsa rex natura omni
tuba clarius clamauit qm rex celoꝫ aduenerat.
Etem demones fugiebant. infirmitatis spes solue
batur. mortui diuitebant sepulchra. ⁊ alias ama
licia ad vtutis verticem agebat. quid utiq; quis di
cat. pceptoꝫ pbiam celestium. legum virentem an
gelice urbanitatis bonam ordinacom ¶ Aug. Eius
aut qd sequit. plenu gre ⁊ veritatis duplex intellectꝰ
e. pe n. d huanitate ac de divinitate i carnatu vbi accipi
pca ut plenitudo gracie referat ad humanitatem.

fm quam xp̃c caput est ecce et p̃nogenitus creatę vniuerse qñ maximū ⁊ pncipale gre exemplū qua nlłis p̃cedentibo meritis homo efficiē deus in ipo p̃ mordialiter manifestatū est. Potest etiā plenitudo gre xp̃i de spūsando intelligi. cui⁹ septiformis opa do humanitatem xp̃i impleuit. Plenitudo vo veritatis ad diuinitatem refertur. Si vo plenitudinē gre ⁊ veritatis de nouo testamēto maius intelligere? nō in cōgrue p̃nūciabis plenitudinē gratie noui testamenti esse p xp̃m donatam ⁊ legaliū simboloꝝ veritatē in ipo esse impletam ¶ Thoph. Vel plenū gratia ac. p ut eius vbum gratiosum erat dicente dauid. Diffusa est gracia in labijs tuis Et veritate. fm q moyses ⁊ pphe loquebanē. aut opantur in figura xp̃c autem cum veritate.

¶ Johānes testimonium perhibet de ipso ⁊ clamat dicens. hic erat quē dixi. Qui post me uenit ante me factus est qui prior me erat.

¶ Alcuin⁹. Dixerat supius fuisse missū hoīem ad phibendum testimoniū: hic determiat testimoniū suum. qđ manifeste p̃cursor p̃nunciat vñ dr Johes testimoniū phibet de ipo ¶ Chrso. Vel aliter hoc induc. asi dicat. Non estimetis q nos qui fuim⁹ cum eo multo tempe et mense ipius coīcauimus: ppter gratiam hoc testamur. qz iohes qui antea eum non viderat. nec ei gmoratus fuerat: ei testimoniū phibebat. Multociens aūt euangelista reuoluit eius testimoniū: qua multā admiracōm hui⁹ viri habebāt iudei Et alō quidem euangeliste antiquoꝝ meminerunt pphārū dicentes. hoc factū est ut impleat. qđ dictū est p pphām. hic aūt alciorem. ⁊ recenciorē testem īducit. nō intendens a fuo dignatorem. facere fide dignum: sz audiendorum. in beatitudinem p̃scendēs. Quemadmodum em̄ misi seruū forma assumpsisset. non ita facile susceptibilis factus esset: ita misi serui voce audituꝝ gloriosum p̃excitasset: nequaquā multi iudeorum vbum xp̃i suscepissent. Sequitē Et clamat. i. cum pphacōe enim libertate sine substractōne omnia p̃dicat. Non aūt a principio dixit. qm̄ hic est filius dei vnigenit⁹ naturalis? Sed clamat dicēs. hic erat quem dixi. qui post me veniet. ante me fact⁹ est quia prior me erat. Quemadmodū em̄ matres auū non p̃stim volacōm. docēt sz p̃mo quidē extra nidum educunt. postea vo aliam multo velociorē volacōem apponunt: sic et iohes nō p̃stim iudeos ad alta duxit. sz iterum paululū a terra eos euolare docuit dicēs q xp̃c melior eo erat. q non puū interim erat. Et unde qualiter sapienē induat testimoniū. Non enim solum apparentem xp̃m monstrat. Sed et antequā apparuisset eū p̃dicat. Quod signat in hoc q dicit. Hic erat de quo dixi. hoc aūt fecit: ut facile susceptibilis esset xp̃us. hoim mentes iam p̃detenta. ab hijs que de eo dicta erant et nihil. ad hoc humilitas habitus. noceret. Vsa enim humili. ⁊ cōi omnib⁹ forma xp̃c. utebatur: ut si simul et verba hec audissent. de eo. et eum considerassent: iohannis testimonium deri fisse? ¶ Thoph. Dicit aūtem. Qui post me vēnit. Videlicet fm tempa natiuitatis. Sex enim mensib⁹ prior xp̃o iohannes erat fm humanitatem.

¶ Chrso⁹. Vel hoc non dicit de ea generatione que est ex maria. Jam enim natus erat xp̃us. quando hec a iohanne dicebantur: sed de aduentu eius ad p̃dicationem. Dicit autem ante me factus est. i. clarior est et honorabilior asi dicat. Non quia prior veni ad p̃dicandum ex hoc maiorem illo me esse existimetis. ¶ Thoph. Arriani vero hanc litteram sic exponunt volentes ostendere q dei filius non est a patre genitus sed factus. sicut vna alia creatura.

¶ Aug. Non ergo intelligitur factus est antequaz ego essem factus: sed antepositus est mihi.

¶ Chrso⁹. Si autem quod dicitur ante me factus ē. de p̃ductione adesse intelligeretur: supfluum esset quod additur. quia prior me erat. Quis enim ita insipiens. ut ignoret qm̄ ex quo aī eum factus est prior eo erat: aliter aūt econtrario oporteret dicere sz p̃ior me erat. qua ante me factus est. ergo quod dicit ante me factus est: de honore intelligitur. Hoc em̄ quod futurum erat factum dicit: qua consuetudo erat antiquoꝝ pphārum de futuris. q. de iam factis loqui.

¶ Et de plenitudine eius nos oēs accepimus ⁊ grām p gra. Quia lex p moysen data est. gra ⁊ vitas p ihesū xp̃m facta est

¶ Aug. Sermoniste in p̃sona baptiste de xp̃o testantis platus est. quod plurimos fallit exhibic usq illuc. ille narrauit credentes in persona iohis apti recitant. Incōgrue aūtem est putare subito ⁊ quasi in tempestiue interrūpi baptiste sermonem ex verbo discipuli et cui q sciens perapere dictaū collectōm: in pauculo constat series dicti. Dixerat enim ob hoc ante me factus est quia prior me erat. ex hoc autem coniecto priorem me fore. q ex eius plenitudine. ego quidem et ante me pphe accepim⁹ graciam sc̃am p prima. placuerunt enim ⁊ illi post figuras p spiritum ad veritatis speculationem. hic etiam pendimus ex eius plenitudine acapientes: legem quidem p moysen fore datam graciam autem ⁊ veritatem p ihm xp̃m ne dum fore datam. sz facta Patre quidem legem dante p moysen. gratiaz ⁊ veritatem faciente p ihm. Sed si ihesus est qui dicit Ego sum veritas: quomodo veritas fit p ihesum Sed intelligendum est q ipsa veritas substancialis ex qua prima veritate ut eius ymagines. sculpte sunt multe veritates in hijs qui veritatem tractāt nequaquam p ihesum xp̃m facta est. nec prius fuit per aliquem. sed veritas puta que consistit in paulo et apostolis: per ihesum cristum facta est ¶ Chrso⁹ Vel aliter coniungit. hic testimonio Johannis baptiste suum testimonium Johannes euangelista. hoc enim. Et de plenitudine eius ac̃ non precursoris est verbum. sed discipuli quasi diceret etiam nos oēs xii. et omnis plenitudo fidelium ⁊ qui nunc sunt et futurorum: de plenitudine eius accepimus.

¶ Aug. Quid aūt accepi⁹ ? Et grām p gr̄am. Et
videtur quid nos voluerit intelligere de plenitudine
eius omēs accepisse. & insup gr̄az p gr̄a. accepim⁹
enī de plenitudine eius pmo gr̄az: & rursus accepi
mus gr̄am p gr̄a. Qua pmo accepim⁹? fidem. Nos
enī gr̄a. quia gratis datur. hanc ergo accepit
gr̄az pmā pcōz: ut a⁹ pcā dimitterēt. & iēm gr̄az
p gratia. & p hac gratia in qua ex fide viuimus:
recepturi sumus aliam. & vitam eternā. vita enim
eterna. q. merces est fidei. Sed qz ipa fides gr̄a est:
vita eterna gr̄a est p gratia. ¶Non erat ista gr̄a in
veteri testamēto. qz lex minabat nō opitulabat. iu
bebat nō sanabat. languorē ostēdebat: nō auferebat
Sz parabat medico venēo cum gratia. & veni
te. unde sequit Quia lex p moysen data est. gratia
& veritas p ihm xp̄m facta ē. Nouem enī tempale
& eternā eendit. mois dñi i cui. Ipa est gr̄a que pce
pissa & non data erat in lege ¶ Crisos. Dt ac
cepim⁹ gr̄am p gratia. & p veterē nouam. sic enī ē
iustitia & iustitia adopcō & ad opus. circūcisio & cir
cūcisio. ita gratia & gr̄a. Sed illa quidem ut typ⁹
hoc vt ut vitaret. ¶Hoc aūt mouxit: odiens qm & iu
xta gr̄a saluabamē Sed & nos omnes gr̄a salui sū⁹
Quotidie aūt & gr̄e fiue legem suscipe. Qpterea
cum dixisset. gr̄am p gratia: ostendens magnitudinez
rei que data sit: subdit. Quia lex p moysen
data est. gratia & veritas p ihm xp̄m facta est. Et
sup quidez iobes ad seipm ppatis xp̄m: ait. ante me
factus est. ¶Hic aūt euāgelista. ad eū qui illo tempe
magis in admiratōe apud uulgos erat qz iobes. xp̄i
pcessorem facit. ad moysen. & gliderā pudendam.
¶Non gloriaz si rex ppatōm facit. gr̄am & veritas
tam legi opponēs. & huic addit data est. qd ministrā
tis est: huic aūt facta est. qd est regis cum potesta
te sua operātis. Cum gr̄a quidē: quia cum potesta
te oīa dimittebat pcā. Et gr̄am quidem a⁹: bap
tismatis. donū & adopcio que p spm nobis datur et
alia multa ostendunt Veritatē aut plenius sciem⁹: si fi
guras veteris legis didicerim⁹. Ea enī que in no
uo testamēto phcēda erāt: & veteri testamēto figu
ris pfessorūt. qs xp̄c venēs ad impleuit. unde fi
gura data est p moysen: ueritas p xp̄m facta est.
¶ Aug xiij. de trin. Del gr̄az referam⁹ ad sciam.
ueritatem ad sapiam. ¶In rebo enī p temp⁹ ortus illa
suma gratia est: qp homo i unitate plene gunā⁹ ē
deo. In rebo vo eternis suma vitas recte tribuit dei
verbo.

Deum nemo vidit unq̄. unigenitus qui est in sinu patris ipse enarrauit.

¶ Orig. In pgruc er
raduus asserit hec pmul
gatum fuisse nō a bapti
sta sz a discipulo. Nam si
illud de plenitudine eius
nos oēs accepim⁹: a baptista platum est: quo nō
est sequēs ipm de gratia xp̄i accipientē & sedam
p pma grana: ostenteq; legem. p moysen fore tra
dicam. gr̄az vo & veritatem p ihm xp̄m. pdisse. intel
lexisse qualiē deū nemo unquā. qdq; unigenit⁹
ei in patris gremio requiescat. interptacōem. ipi
obi nec nō omnibo bijs qui de pfectōe gustauerūt
scellent! Non enī nūc pmicus annūciauit. Nam
pusq; abraham fieret. docet nos abraham exultas
se ut videat eius glaz. ¶ Crisos. Dt aliter euange
lista oīdens muleā emmendā donoz xp̄i. ad ea que
p moysen dispensata sunt: volt dereliquo. cām rōna
bilē. differe dre ¶Hā ille quidem famulus existens:
nimioz rex factus est minister. hic vo dñator & regis
filius existens: multo maioza nobis attulit. coexi
stens semp pri & videns eū. unter b̄ jta intulit dicēs.
Deum nemo vidit unq̄ ¶ Aug ad paulinā. Quid
ergo est q jacob dicit Vidi dñm facie ad faciē. Et
q de moyse scriptū est. quia loquebat cum deo facie
ad faciē. Et illud qd̄ pphā ysaias dicit Vidi deū sabaoth sedentē i throno. ¶ Greg xvij.
moz. Sz patētur dare intelligi qz q̄dm b̄ mortalis vi
mitur: videri p quasdam ymagines deus potest. sed
p ipam naturā sue spēm non potest. vt aīa gratia spi
ritu⁹ afflata. p figuras quasdā deū videat: si ad ipaz
vim eius essendi. non pueniat. hinc est enī q jacob
qui deū se vidisse testatur: non nisi angelū vidit. hinc
est q moyses qui cum deo facie ad faciē loquit: dicit
Ostende mihi temetipm manifeste ut videā te. Ex
qua eius petitōe colligit. qua eū sciebat. p mercū
scripte nature sue claritatem cernere: que iam cep
at. p quasdā ymagines videre ¶ Crisos. Si autez
antiqui patres ipam viderunt naturā: neq; q̄ dif
ferenter eā considerassent. Simplex enī est & in
figurabilis Non sedet. neq; stat neq; ambulat. h. n.
corpoz fuit. vñ & p ezechiam dicit Ego visionē multa
plicaui eis & in manibo ppbaz assimilatus sum hoc ē
descendi eis. non qd̄ erā apparui. Quia enī filiꝰ dei
p vam carnē apparituus erat nob: pmo exercitauit
eos videre deum sicut possibile erat eis videre.
¶ Aug ad paulinā. Sz cum scriptū sit Beati mū
do corde qm ipsi deum videbunt. Et iemcū apparus
erit sibes et enim⁹ qm uidebi⁹ cū siquis est: quid ē qd̄
hic dr. deū nemo vidit unq̄ an fortasse respondet
q illa testimonia deiudendo deo fiet. non de visor. Ipi
enī deū uidebūt dēm est: non viderūt. Et nō vidi⁹:
si videbim⁹ eū siquis ē Deū enī nemo vidit unquā
ut in hac uita sicuti ipse est. ut ecia in angelor vita
sicuti visibilia ista q corpali visiōe cernūt ¶ Greg.
xvij moz. Si vo a quibusdā potest in hac corrup
tibili carne uiuentibo. sz tm inestimabili vtute creden
tibo quodā pemplacōnis accumie eterna claritas dei
uideri: hoc ab hac sma non abhorret enī quisquis
sapiencia que deus est uidet: huic uite fundie⁹ mori
tur ne iam eius amore teneat ¶ Aug xij sup gen.
ad lr̄az. Nisi enī ab hac uita āsq; q̄dammodo mo
riat. siue omio exiens de corpe: siue ita auersus &
alienatus a carnalibo sensibo ut merito nesciat sicut
apls ait. vtr in corpe an extra corpus sit: nō i illā
rapiē. & sbuelit uisionē. ¶ Greg xviij moz. Ad
endū vo est. q fuere nōnulli qui deū dr̄ent in illa
regione beatitudinis in claritate sua cōspici. sz i na
tura mime uident. Quos nimiz minoz inquisicōnis
subtilitas fefellit Neq; enī illi simplici. & icōmutabi
li essentie aliud est claritas: aliud natā. ¶ Aug ad
paulinā. Si aūt dr in hoc q̄ scriptū est. deū nemo
uidit unq̄. hoies emmō intelligēdos. Hā hoc a po
stol⁹ plan⁹ explicās. Quē nemo hoim uidit.

Sed nec videre potest ut vita dñm sit. Deū nemo vidit unquaz. acsi diceret. nullus hoim. qō illa solui videbit. ut nō sit huic sme gtraniū qđ dns ait. angeli eoz semper vident faciem patris mei. Ve sz angelos dm videre credamus quē nemo vidit unquam sz hoim. ¶ Greg. xviii. moz. Sunt tñ nō nulli q nequaquam deum videre. nec angelos suspicantur. ¶ Crisos. Dicētes q ipm qđ deus est. nō solū ꝑbie sz nec angeli viderunt neq archangeli. Sed si mter rogaueris eos. audies de substācia nihil. respōdentes Gloria vo in excelsis deo nō solum cantantes sz ⁊ in terra pax homib bone voluntatis. Etsi a cherubim ⁊ serapim ꝙcupieris aliqđ dre. misticā scimoniam melodiam audies. ⁊ qm plenum est celum ⁊ terra gloria eius. ¶ Aug ad paulinā. Quod quidez in tm vm est. qs dei plenitudinē nisi nos non solū oculis corporis. sz ut ipa mente aliqm ꝑhendit. Aliud est em videre. aliud totum undendo ꝑhendere. Qm quidem id ut qđ pns utcumq sentiē. totum aūt ꝑhendit. videndo. qđ ita videt. ut nihil lateat videntem aut cui⁹ fines circumspici possūt. ¶ Crisos. Sic ergo solus prem videt filius ⁊ spūs sanctus. Quod em creabilis est nare. qualiter potent uidere qđ icreabile est. ita ergo nullus nouit deū. ut filius. vñ sequit. unigenitus filius qui est in sinu patris. ipe enarrauit. Ne ꝙter nos. cōionem illum quēdam eoz qui gratia facti sūt filioz esse existimes eum. ꝑmo quidez adiectus est articulus. Si vo hoc non sufficit tibi audi aliud nomē unigenitus. ¶ Hylar. vi de trinitate. Nature quidem fides nō satis explicita videbat. ex noie filij. nisi ꝑpietatis vtus p excepcōnis signāda addere. Preter filium em ⁊ unigenitū nihil cognominās. suspicōem pnicies ad opcōnis exclusit. cum vicarem nos unigenitu nare ꝑstaret. ¶ Crisos. Sz et aliud posuit dicēs. Qui est in sinu patris. Et em in sinu uersari multo plus est quā simplr videre. Illa qui simplr videt. nō oio eius quod videt cognicōnē habet. Qui vo in sinu uersat. nihil ignorabit. Cū ergo audiens q nullus cognoscit prem nisi filius nequaquā dicas qm etsi plus omnib nouit patrem sz non quanq est nouit eum ꝙpterea. euangelista in sinu patris eum mozari dicit. ut non estimem⁹ p id aliud signatum. quā familiaritatem unigeniti ⁊ coeternitatem ad prem. ¶ Aug. In sinu em patris. est i secreto patris. Non em deus habet sinū. quemdmodū nos habem⁹ in vestib. aut cogitand⁹ est sic sedere qđ nos aut forte cinctus est. ut sinū haberet. Sz quia sinus noster intus est. secretū. patris sinus pris vocatur. Qui ergo in secreto patris nouit patrem. ipse enarrauit quod vidit. ¶ Crisostimus. Sed dm enarrauit. Quoniam unus est deus. Sed et hoc reliqui ꝑbie ⁊ moyses clamant. Quid ergo plus dicimus a filio in finibus patronalib existente. pmū quidem ipsa hec que alp narrauerunt sunt narrata ex opacione unigeniti. Deinde quoniam multo maiorem suscepimus doctrinam p unigenitum ⁊ ognouimus quoniam spiritus est deus. ⁊ eos qui adorāt eum in spiritu et veritate adorare oportet ⁊ qm deus pater est unigeniti. ¶ Beda. Preterea scientium. quia si ad pteritum referaē. ꝙ ait. enarrauit. homo factus enarrauit. quid de trinitatis unitate sentiendum qualiter ad eius gtemplationem ꝑueniendū. quibus actibus sit ꝙmendum. Et vero referatur ad futurum. tūc enarrabit cum electos suos ad visionem claritatis sue iducet. ¶ Augustinus. fuerūt autem homines qui dixerunt uanitate cordis sui decepti. pater inuisibilis est. filius autem uisibilis est. Si ergo ꝙpter carnem uisibilis filius dicitur. ⁊ nos concedimus. et est katholica fides. Si autem sicut ipsi dicunt antequam in carnarcetur. multum delirant. Si xp̄us sapiencia dei. ⁊ virtus dei est. Sapiencia enim dei. videri oculis non potest. Si verbum hominis oculis non videtur. verbum dei sic videri potest.

¶ Crisostimus. Non ergo soli ipsi ꝑpium est. Deum nemo vidit unquā. sz et filio qua ut paul⁹ dicit dixit. est ymago dei in visibilis. Qui vero in visibilis ymago est. ⁊ ipse in visibilis est.

¶ Et hoc est testimonium iohānis quando miserunt iudei ab iero solimis sacerdotes et leuitas ad iohannem ut interrogarēt eum Tu quis es. Et confessus est ⁊ non negauit. ⁊ confessus est. q non sum ego xp̄c. Et interrogauerūt eum Quid ergo. helyas es tu. Et dixit Nō sū ꝑpheta es tu. Et respondit Non dixerim. ergo ei Quis es ut respōsum demus hys q miserūt nos. Quid dicis de teipso. Ait Ego vox clamantis indeserto dirigite viā dnī sicut dixit ysaias ꝑpheta/

¶ Orig. Scīm legit testimoniū a iohāne baptista de xp̄o prolatum ꝙpiente primo illic. hic est de quo dixi ⁊ desinēte ibi. ipe enarrauit. Vel aliter.

¶ Chrophilus. Dest quam superius dixit euangelista q iohānes testabatur. de xp̄o. ante me factus est. nunc subiungit quando pe missū testimoniū reddiderit xp̄o iohānes. vñ dicit. Et hoc est testimonium iohis quādo miserūt iudei ab iero soly. sc. et leuitas ad iohannem. ¶ Orig. Iudei quidem a iero solimis ut cognati existentes baptiste de stirpe sacerdotali existētes sacerdotes ⁊ leuitas estimant. scisciteturos quis esset iohes eos s. qui reputati sunt fm electionē ab aliis differre. ⁊ ab electo ierosolimorū loco. Iohannem itaq cum tanta querunt veneratione. erga xp̄m autem nihil hui⁹ factum legitur a iudeis. sed q erga iohem iudei. hoc iohannes erga xp̄m ꝙsequit ꝙ ꝙnos discipulos. interrogans tu es. qui venturus es an alium expectamus. ¶ Crisostimus. Sic autem fide dignum est. mauerunt esse iohannem ut ex seipso dicenti crederent. vnde dicitur. Vt interrogarēt eum tu quis es. ¶ Augustinus. Non autem mitterent nisi mouerentur. excellencia auctoritatis eius. quia ausus est baptizare.

¶ Orig.

¶ Orig. Johes aūt ut videt discernebāt ex qōne
sacerdotū & leuitaꝝ dubitacōem: ne forte xp̄c essꝫ
baptis agcius eī illud ꝓfiteri cauebāt: ne temera
rij putarent. Quapter merito ut eoꝝ opio fallax
de eo ꝑnitus aboleret: ac subinde vitas ꝓpalaret:
q̄ non sit xp̄c ante oīa manifestat: vī sequit Et p
fessus est: & nō negauit & ꝓfessus est q̄: nō sū ego
xp̄c. Hoc et adiam⁹ q̄ tempus aduētus xp̄i po
pulū receperit quamodo iam p̄sens: exns legis pe
ritus eclarius scripturs: illius temp⁹ spatū colli
gentis ꝓter q̄d herodes: nō modicam mltitudinē
q̄ xp̄c ꝓgregaut: & post illum iudas galileus in
diebꝰ ꝓfessionis. Cum ergo fēuentus xp̄i expe
ctatus aduēne⁹: udei: trāsmittūt: ad iohem pe
tunt q̄ est: tu quis es cōmē uolētes si ipse se xp̄m
faceret: Non aūt exeo: q̄d dicit: Non: sū ego xp̄c
negauit: exhoc em ipso ꝓfessus est: ūitatem. Greg
Negauit plane: q̄d nō erat: sz nō negauit q̄d erat:
ut veritatem loq̄ns eius membꝝ fieret cui⁹ sibi: no
men fallaciter: nō usurparet. Crisos vt aliter: passi
one uidet quādam: būam passionem: ad iohem. In
digū em estimabāt sōj a eum xp̄o: ꝑ mulca que
sibi claritatem demōstrabāt. Quoꝝ ꝑmum erat
genus illustre: principis em sacerdotum filius erat
De inde dura educacō: būanorū despectō. In xp̄o
nō gratum uidebaē genus: huile: q̄ ex pbrabāt
dicentes: Nōne hic est: fabri fili⁹: dieta coīs & vesti
mēta nichil plus multo: hūcia. Quia ergo iohes
ptinet ad xp̄m mittebat volentes magis iohem ha
bere magīm: mittūt ad eum opinantes p blandicias
eī allicere ad ꝓfitendū se xp̄m esse. Nō ergo q̄s
dum ptmptibiles mittunt: ut ad xp̄m ministros et
heodienos: sz sacerdotes & leuitas. & non quoscū
q̄: sz eos: qui erant ex ierosolimis: hoc est honorabi
liores & ad hoc mittunt: ut interrogarēt eū tu quis
es. Non quasi ignorantes: sz volentes eū inducere
ad hoc q̄d dixit: unde iohes ad mentem & non ad in
terrogacōem eoꝝ respondit Et ꝓfessus est et non ne
gauit & ꝓfessus est quia nō sū ego xp̄c. Et vide sa
pienū euangeliste: tercio q̄dem dicit & virtutem
baptis indicans & malicia & amencia udeoꝝ. De
us em famuli est non solū non rape gr̄iam dñi: sed
obloquia malus respuere. Turbe quoq; exignoran
cia ad hanc venerūt suspicōz ut iohem xp̄m estima
rent: ꝙ a maligna mēte: ex qua interrogabant
eū estimantes p blandicias: attraherē ad hoc q̄d vo
lebant: nisi em hoc excogitasset: rndens: Non sum
ego xp̄c: dixisset: non hoc suspicati sum⁹: non hoc
nomus interrogatum. Sed capti & manifesti effec
ti: ad aliud uenīt: uī sequē. Et interrogauerunt
eū. Quid ergo⁹ helias es tu? Aug. Inouerant n⁹
ꝓfuturus erat: helias xp̄m: nō em alienū ignotū
erat nomē xp̄i apud hebreos. Sed nō putauerūt
illū esse xp̄m: nec tm sio putauerūt xp̄m nō ee ve
nturū. Et cū sanct⁹ ventuꝝ: offenderunt in p̄sentem.
Sequē. Et dixit non sum ¶ Greg in omel. Ex
hijs verbis q̄s nobis valde implexa geñatur: alio
quipe in loco inquisitus a discipulis dñs de helie
aduentu: rndit. Si volus scire: iohes ipse est helias
Inquisitus aūt iohes dixit: nō sū helias. Quo g⁹

ꝓphēta veritatis est: sz eiusdem veritatis: sm om̄b⁹
scors non est. ¶ Orig. Dicet aūt aliquis: q̄ se ig
norabat iohes esse heliam: & hoc mimīe utenē qui
assistunt ītate ī corpacōis rōm tanqz anima denuo
induente corpa. Querūt em udi p leuitas ac sa
cerdotes: an esset helias: cū iterate corpis assump
cōnis documentū verax arbitrantur q̄ paternū ex
istens nec alienū ab archanoꝝ suoꝝ doctrina Ob hz
itaq; dicit: iohes: helias non sū: nam nescit ꝑmeuā
vitā ꝓpriā. Qualiter aūt uideē rōnabile: si tāq; ꝓpha
a spū illuminatus est: & de deo & vnigenito tanta nar
rauit ignorasse de se ipo: an vnq; q⁹ anima fuerit
in helia ¶ Greg. Sed si subtiliter vitas ipa rea
ractet: hoc q̄d inter se peranū sonuit: quo peranū non
sit inuenīe. Nozacharā namq; de iohe angelus dic.
Ipse p̄cedet illum in spū & vītute helie. Qua: s: sic
helias sedm dñi: aduentū p̄curet: ita iohes p̄currit
primū. Sic ille p̄cursor vētur⁹ est iudicis: ita iste
p̄cursor factus est redēptoris. Iohes ergo in spū he
lias: erat: in ꝑsona helias non erat: quod g⁹ oēs
fatentur: de spū: hoc iohes denegat de ꝑsona: quia et
iustum sic erat ut discipulis dñs spūalem de iohe sen
tenciā dr̄et: & iohes turbis carnalibo non de suo spū
sz de corpe: rnderet ¶ Crisos. Respondit g⁹ leuite
& sacerdotibo: non sū ꝓphēta ꝓpositū q̄is eoꝝ: nō
em sapiebat p̄missa examiacō: fidē spē esse in ut⁹
q̄: sz si iohes esset ipse helias qui assumptus est:
nūc appens: sm q̄ a iudeis expectabaē: absz natui
tate Primus aūt arbitrans resumpcōm corpis di
cet: q̄ insequēs est filiū zacharie tanti sacerdotis
in semo natum sup oēm humanā expectacōm: ignō
rari a sacerdotibo & leuitis: ipm natum fuisse maxīe
luca testante q̄ factus est timor in ommib⁹ hītantib⁹
circa eos. Sz forsan q̄m ꝓpe finē heliaz expectabāt
ante xp̄m: quasi tropice scisitari udenē: an ea tu
qui p̄nūcias xp̄m in fine venturū Et caute rndit:
non sū. Sed & nichil mirabile sicut in saluatore plu
ribo scientibo ex maria natiuitatē eius quidā fallebā
tur: putantes eū ut iohem baptistā ut heliam: ut ali
quē ꝓphaz: sic & i iohe quosdaz oris⁹ eius ex zach
aria. non latebat & aliqui dubitabant si forsan q̄ ex
pectabatur helias aduit in iohe. Cūm vo cū plures
in israhel editi fuerint ꝓphē: unus de quo moyses
prophetauerat p̄sertim expectabatur Juxta illud
ꝓphām vobis suscitabit deus ex fratribo vestris sic
me. illi pebitis. Cēdo scisitātur nō si foret ꝓphēta si
pliciter: sz cum articulo in greco ponitur. Unde sedē
ꝓphēta es tu: p singulos em ꝓphas nouerat ꝓphēs isra
hel neminē eoꝝ fore hunc quez moyses ꝓphetauerat
qui sicut moyses medius staret inter deum & hoīes
& accepto testamento a deo traderet discipulis hoc
aū nomen illio non xp̄o attribuētibus: sz arbitranti
bus aliū a xp̄o ipm fore: iohes scruit qm & xp̄c ille
ꝓphēta eēt. Unde subdit & rndit non ¶ Aug. Ut q⁹
iohes maior erat q̄z ꝓphēta qua ꝓphe longe p̄nūcia
uerunt: Johes p̄sentem demōstrabat: sequē Dixerē
ergo ei. Quis es: ut respondeamus hijs qui miserūt
nos: Quid dicis de teipso? ¶ Crisos. Dides hic ue
hemencius insistentes & interrogantes: hunc autem
cum mansuetudine eas que non erant de suspicōe

descendẽm. et eam q̃ est v̄a ponentem. vñ sequit̃ ait. Ego vox clamãtis deserto. ¶ Aug. ysaias illud dixit ut in iohe ꝓphia ista completa ẽ. ¶ Greg. Scitis aũt qua vnigenitus filius v̄bum p̄ris vocat. Ex ipa aũt nostra locutõe cognoscimus. q̄ pus vox sonat. ut v̄bum possit audiri Iohes ergo vocẽ se esse asserit. q̄ v̄bum p̄cedit. et p eius misteriũ p̄ris v̄bum ab hominib audit̃ ¶ Orig. In elegant̃ aũt berachleon de iohe et ꝓphis confidamus ait. q̃m v̄bum quidem saluator ẽ. vox aũt p iohem intelligit̃. Sonus em̄ sonus ẽ omnis gradus ꝓphicus. cui dicendũ q̄ si nõ significatiuã vocẽ dederit tuba. nemo se acingeret ad p̄lium. Si ergo nihil aliud quã sonus ẽ vox ꝓphica. quo eramus mouet nos ad illaz. saluatorẽ. Veruetamen mq̃ sempẽas. Dicat aũt iohes se esse vocẽ nõ clamantem in deserto. sz clamantis in deserto eius. sequabat et clamabat. Si q̄s fuat. veniat ad me et bibat. clamat em̄ ne distantes auditu p̄cipiãt. et grauem hũoꝝ audiendi sendãt immensitatẽ eoꝝ q̄ dicunt̃. ¶ Chrysos. Vel q̄ veritatẽ manifeste ãnunciant. oĩs em̄ qui in lege erant obscure loquebant̃. ¶ Greg. Vel in deserto iohes clamat. q̄ derelicte ac deserte vite solacia redemptoris ãnunciat.

¶ Orig. opus aũt vocis in deserto clamãtis ẽ. ut anima deo destituta ad rectã faciendã viam dñi reuocet. neq̃ qua q̃ putatem serpẽtem gressus p̄sequendo. fm cõtemplacõm. quidem sublimatã in veritate absq̃ p̄mixtione mendacij et fm accõem post cõgruam speculacõm litum opus referentẽ. vñ sequitur Dirigite viam dñi sicut dixit ysaias ꝓpha. ¶ Greg. Via dñi ad eos dirigit̃. cũ veritatis fmo humiliat̃ audit̃ Via dñi ad eos dirigit̃. cũ ad p̄ceptũ iusta p̄pat̃.

¶ Et qui missi fuerãt erãt ex pharisæis Et interrogauerũt eum et dixerũt ei. Quid ergo baptizas si tu non es xp̄s. neq̃ helyas. neq̃ ꝓpheta. rndit eis dicens. Ego baptizo in aqua. Medius aũt uñm stetit quẽ uos nescitis Ipe est qui post me venit. qui ante me factus est. cuius ego non sũ dignꝰ ut soluã corrigiã calciamẽti hec in bethania facta sunt trans iordanem vbi erat iohães baptizãs

¶ Orig. Iam rõnione sacerdotes et leuitas denuo missũ est a pharisæis. vñ dicat̃. et q̃ missi fuerãt ex pharisæis. Quantũ em̄ ex ipo fit mone gidam stultꝰ dicit. dico terciũ esse h̄ testimoniũ. vide em̄ quo iuxta sacerdotalẽ et leuiticã psonã est cũ mãsuetudine platum illis. cui quis es. Nihil em̄ arrogans ut p̄teruũ in quõe eos putetur. sz cũcta decenda vos dei mistros. Et pharisei fm suũ nome diuisi et imsportum ex discordia q̃ tumeliosas. voces protendũt baptiste. vñ sequitur. et dixerũt ei. Quid ergo bap. si tu non es xp̄s neq̃ he. neq̃ ꝓpha. Iohes q. scire volẽtes sz pharisei eũ a bap. Deinde vo nescio quo pacto p̄ni ad baptismũ. uerũt ad iohem. huiꝰ aũt soto ẽ q̃ pharisei nõ credẽtes accepẽt ad baptisma sz ex ypocrisi. cũ timere p̄tm ¶ Chrysos. Et ipi idem sacerdotes et leuite ex pharisæis erãt. Et q̃ blãdicijs eũ nõ valuerũt sup

planare. sæculariũ em̄ ei imittẽ temptãt cogitãtes eum dixe q̄ non erat. vñ sequit̃. Et interro. eũ et dix. Quid ergo bap. si tu nõ es xp̄s neq̃ he. neq̃ ꝓpha. Quã audace videbat esse baptizare. si xp̄c nõ erat nec p̄cursor illius nec p̄co. et ꝓpha ¶ Aug. Hæc tus quisq̃ ea cũ cura mẽte requirẽs. a humana sue studio nõ mutat̃. vñ iohes quoꝝ ad verba inuidie p̄icamenta. respondit vite vñ sequit̃. rndit eis dicẽs Ego baptizo in aqua. ¶ Orig. Ad illud enim quid ergo baptizas. quid aliud afferri decebat. in p priũ bapma carnale p̄tendere. ¶ Greg. Iohes ei non spũ sz aqua baptizat. q̄ peccata soluẽ non valebat. baptizato ꝓ corpa p aquã lauat. sz ẽ aias quei am non lauat. cur ergo baptizat. qui pcã p bapm̃ nõ relaxat nisi ut p̄cursoris sue ordinẽ suam. sz quia sciẽs nascendo p̄uenerat. baptizatũ quoꝝ dñm baptizando p̄uenire. et qui p̄dicando factus est p̄cursor xp̄i. baptizando eciã et p̄cursor eius fieret imitacõe sacramẽti Qui inter hec misteriũ redemptõis vre annũciamus. hũc in medio hoĩm et stetisse asserit. et nesciri. Sequit̃ em̄ Medius aũt uñm stetit quẽ uos nescitis. q̄ p carnẽ dñs apũs et uisibilis extitit corpe et in uisibilis maiestate. ¶ Chrysos. Hoc aũt dixit. q̃m decens erat xp̄z ꝑmixtũ esse ꝓho ut vnũ multorum se vbiq̃ humilem esse docentẽ. Cum aũt dixit Quem uos nescitis. sciam hic cognitõm. certissimã dicit puta. quis est et vnde ¶ Aug. Humilis enim nõ videbat̃. et ꝓterea lucerna accẽsa est ¶ Chrysos Vel medius erat pharisæoꝝ dñs. sz ignorabant eum. q̄ ipi scripturas se scire putabãt et mentiũ i illis p̄uicabat dñs. medius eoꝝ erat. i. i cordibus eoꝝ. sz nescientes eũ. eo q̄ scripturas nõ intelligebãt. vt alter Medius q̄ dẽ erat. q̃ntũ mediatoꝝ dei et hoĩm. xp̄s ihs me diuus pharisæos exuit. volẽs illos deo adiungẽ. sz ipsi nescientes eũ. ¶ Orig. Vel alt̃ h̄ eodem. ego baptizo in aq̃. ad illd Quid ergo baptizas. ad fm Et cum nõ es xp̄c. p̄comiũ de p̄cedẽte xp̄i. ista posse q̄ tãta sit et vt q̄ in uisibilis sit deitate. cui sit pns cuilibz. et totũ per orbẽ diffusꝰ. q̄d notat̃ ex illo Medius vñm stetit. hic n. p totã orbẽ macinã effluxit. sic ut q̃ cunq̃ p ip̄m creẽ. oia. n. p ip̄m fca sũt. vñ palã ẽ q̄ in medio stetit Quid q̄ baptizat ipe medius erat. h q̄d dr̄ In me. vestitu intelligẽdũ ẽ de nob hoĩbus. Cũ. n. sim⁹ zonales. i medio nr̄m existit. ex eo q̄ principale sit. cor in medio. vt corpis. ifitũ ẽ. Quia q̄ vbũ i medio gerit. nõ ait cogn̄oscũt ꝺ illiꝰ natã. nec ꝺ q̄ fore manuit. nec quo gustu i eis. hẽ vbũ i meꝰ sin obtinẽtes ignorant. q̄d tñ iohes agnouit. vñ ex ꝓhẽdo dr̄ ad pharisæos. Quẽ. ne q̄ expectãtes pharisei xp̄i aduentũ. mb tã arduũ ꝺ eo q̄ tẽplãt̃. solũ hoĩes sẽm existimãtes eũ ee. dicẽ ait Stetit Hã stat p̄ inuariabilis exns et ipmutabilis. stat q̄q vbũ caro ad saluãd̃ genus. quis carnẽ suscipiat. q̃ medium hoĩm stet i uisibile. ne vo putet aliꝰ aliũ esse i uisibiles. ad hoies oes veniẽs et ad vnitatẽ orbem ab eo q̄ humanat̃ ẽ et i era p̄uit. subdit. Qui p̄ iã h ẽ q̄ p me apit̃ ẽ. nõ ait idẽ dicitat. h p h q̄ dicit post et ẽ ibs nos pr̄ se i uitat Ille n. seq̃ pr̄ ipm̃ p̄apit̃ nos. ut ait̃ indagãd. uestigia p̄uenit̃ ad p̄r. h aũt ut patuat q̄d seq̃ ex iohis dogmatibo. vere n. ut cũ ea cõtac p eũ. p̄pat̃ q mjora ad gr̄am vbũ. dic. Ipe ac

¶ Chrisos. Nesi diceret. Ne estimetis eum in meo
baptismate. Si enim meum baptisma perfectum esset
alius no veniret post me aliud baptisma daturus.
Sed hoc pparacos est illius et transibit. in primo
uembum pmago. Sed optet eum qui ritatem im
ponit: venire post me. Si enim hoc esset perfectum: neq
ei sol locus quereret. Et ideo subdit. Qui ante me
fact' e. i honorabilior et clarior. ¶ Greg. Sic na
pter ante me factus est: nesi dicat. ante positus est
mihi. post me ergo venit: quia postmodu natus an
me aut factus est: quia mihi plat'. ¶ Chrisos. Ne
aut existimes ypabile esse excellenda hanc: in ypa
bitum oculos ducere volens subiungit. Cuius ego no sum
dignus ut sol. cor. calciamenta q. dicat. In tm est an
me: ut ego neq in ultimus ministroz vocari dignus
sim. Calciamenta enim soluere: vltimi ministerij res e
¶ Aug. vnde et si dignu se dicet tm modo corrigiaz
calciamenta soluere: multu se humiliasset. ¶ Greg.
vel aliter. Mos ap veteres fuit: ut siquis eam q
sibi pponere: acque uxorem nollet ille ei. calciamenta
solueret qui ad hanc sponsus ire pmeditatus ve
niret. Quid ergo inter homines xpc: nisi fide ecce
sponsus appuit rede g' iohes se i dignu esse. ad sol
uenda corrigiam ei' calciamenta denudare no valeo: quia
honoris nome mihi immeritus non usurpo. qd tm in
religi et alr potest. Quis em nesciat. q calciamenta
ex mortuis animalibz fiant: In carnat' vo domi' vel
ex mortuis. i. calcatus appuit: qui in similitudine sua mortalia
nostre corruptionis assumpsit. Corrigia ergo calcia
menti est ligatura misteri. Iohes g' soluere corri
gia calciamenti ei no ualet: quia incarnationis misteri
um nec xpm in uestigare sufficit. acsi patenter dicat.
Quo me si mihi ille platus est. que post me qui:
dem natum uidero. sz natiuitatis eius misteriu no ui
deo. ¶ Aug. Quida vo non im epte dixit. hec
se intelligendo. Non sii ego tanti: ut causa mei di
scindar a magnalibo ac carnem q. calciamenti fusci
piat. ¶ Chrisos. Et quia iohes cum decenti libertate
ea que de xpo fuit omnibo pdicabat: pterea euange
lista locum designat dicens. Hec in bethania facta sunt
trans iordanem. ubi erat ihoes bap. Non em in domo neq
in angulo xpm pdicabat: sz iordanem transiens. in
media multitudine psentibo omnibo quia beo bapti
zabant. Quecunq vo exemplaroz cera' habet:
in bethabora dicit. Bethania em non ultra iordanem
neq in deserto erat. sz pe iherusolima. ¶ Greg.
Del due fuit bethanie. una trans iordanem alia citra
non longe a iherusalem ubi lazarus fuit suscitatus.
¶ Chrisos. Hoc autem et pter alia cam designat.
Qua em res non antiquas narrabat. sz ante puum
tempus stingetes: psentes et uidentes testes facit
ea que dicit. demtacoem a locis tribus. ¶ Alcuin.
Bethania vo domus obedientie interpretatur. p qz m
nuit quia p obedientia fidei omis ad baptisma debet
uenire. ¶ Aug. Bethabora vo interpretat. domus
pparationis et uenit cum baptismo pparatus domi
nicum. Jordanis aut interpretatur descensus
eoz. Quis aut erit. hic fluius nisi saluatoz noster.
p quem ingredientem. in hunc mundu mundari q
uenit do suu descendente. descensit: sz huani generis.
hic segregat. donatas a moyse ab hijs que p ihm do
nanda sortes. huiz niuli letificant ad uitate dei. Sicut
aut draco latebat in egyptiaco fluuio. Ita de' in isto
Pater em est in filio. et qui pficiscunt illuc ubi se la
uent. ob pbaiu egypti deponut. ac apti ad precepoz
hereditatis pantur. nec no a lepza mudant. et duc
plias capaces sitie gracie ac pmpti fiunt ad suscep
ca spe almi i aliud flumen neqq descedeti spuali eo
luba. trans iordanem vo ihoes baptizat. ut pcursoz ve
nientes no innocentes set peccatores vocare.

Altera die vidit iohānes ihesu venientem ad se et ait. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi Hic est de quo dixit post me venit vir qui ante me factus est. quia prior me erat. Et ego nesciebā eum. sed ut manifestet in israhel. propterea veni ego in aqa baptizans

¶ Orig. Post iohis te
stimonia iam uidet. ihs
venientes ad eu non solum
ad' pseuerantes: sz et pocio
re effectu qd optate p die
sedulia signat. vñ dr Al
tera die uidit io. ihm ven
ente ad se. Videm autz
ihu mater. pnu' ut illum
ceperit. et ad mrem iohis
pgnantem. pficiscitur et
p vocem puenientez ad
aures helyzabeth ex ma
tre salutacoe exultat io
hannes ceptus in ve
ro. hic aut post iohis te
stimonia: ipse vi a baptista accedens ad eu. Prius
aut auditu aliox instruit aliquis ac deinde ocula
te inspiat. illa. p hoc autem q maria ad helyzabeth
misse venit et filiu dei ad baptista: ad feruore opi
tulandi mimoriba et modestia ad monemur. Dein vñ
ad baptistam venit saluato: non hic dr. sz ex dictis
mathi colligimus dicentis. Tunc venit ihs a galylea
ad iordanem ad iohem: ut baptizaret ab eo. ¶ Chri
sos. Delaliter mathis aduentu xpi. ad bapm psenti
aliter dicit Iohes aut et rursus eum iusse ad johā
nem ostendit. post baptisma. et hoc manifestat q po
stea dicat. Quia vidi spm descendentem. Parum em
fuit sibi euangeliste tempa narracois. mathis enim
ea que antequā ligaret baptista johes pterits: festi
nat ad ea que deinceps fuit tempa. Sed iohes hys
maxie memorat. que sz ante in carnacoz iohis fue
runt. vnde hic dr Altera die vidit io. ihm ve. ad se
Cuius g' gracia sero post bapm ad eum veniebat:
Quia ipse eum baptisauerat cū multis. ut nullus
suspicaret. qm ex eadem causa ex qua. et alij ad iohā
nem veniret. puta peccata pfessurus. aut in peniten
tiam. abluendus in flumine. post ergo accedit: dam
iohannem occoem corrigēdi. hanc suspicōnem. quā
iohes pverba correxit. vnde sequē. et ait Ecce ag
nus dei. ecce qui tollit peccatum mūdi. Qui ergo
ita purus erat. ut et alioz peccata absoluere possz
manifestū e qm non ita ut ghueretur peccata acce
dit. sz ut occonē det iohānī loquēdi de seipso. venit
eciam sedet: ut hij qui pora audierant. cerius reci
piant. que dicta sūt et alia rursus audiant Dic aut
Ecce agnus dei. innens q hic est qui olim querre
batur. rememorās apbie ysaie et umbre q sm moy
se erat ut figura facti' eos adducat ad ritatem.

¶ Aug. Si autem agnus dei est innocens. & iohes agnus. an non ipe est innocēs? Sz oīs ex illa ꝓgine uemiē de qua cāt gemēs dauid. Ego iniquitatib⁹ ꝯceptus sū. Solus ergo ille agnus? qui nō hic venit. Non em̄ i iniquitate ꝯceptus ē. nec in peccatis mat̄ eius eū in utero aluit? quē ego ꝯcepit. ego pepit quia fide ꝯcepit. & fide suscepit. ¶ Orig. Sed cum quis offerat̄ aialia in templo. tria terrestria. vitul⁹ ouis & capra. volatilia vo duo. turtur & columba. & de oūb⁹ tria adducant̄. aries ouis agnus? de genere ouiū agnum memorant. agnū em̄ in oblacōnib⁹ cotidiaīs offerri videm⁹. vnū quidē mane? alterū vero vespe. Quemā aūt oblacō potest esse cotidiana a rōnali natura. ꝓbendenda nīi vbum ingens agnus typice nūcupatum? Hoc vespere celebrit̄ obl̄o matutina ad frequenciam intellectus indignis relatum. neq; em̄ anima pati potest ut sūmis ingerer insistat eo q̄ corpis terrestris & grauis pondus est sortita. Exhoc eā verbo qđ xp̄us est? fugiet are de plumbo potentia⁹. & quodāmodo vespe ptinemus ad corpalia ꝓcedentes. Qui aūt hūc obtulit agnum ad īmolandū? deus fuit in homīe reconditus magnus sacerdos qui dixit. Nemo tollit aiaz meam a me? sz ego pono eam. vñ dr̄. Agnus dei. Ipse em̄ nostros linguores accipiens totius mūdi tollēs peccata. mortem quasi baptismū suscepit. apud deū em̄ non p transit in cozredum. quicquid agim⁹ qđ disciplina indigeat que p difficilia exercet. ¶ Hopli. Vel dr̄ xp̄us agnus dei. in quantum ds pater mortem xp̄i acceptauit p nostra salute. vel in quantum eum p nobis tradidit merito. Sicut em̄ dr̄e ꝓsueuimus. hec obl̄o est talis homīs. i. qđ talis homo obtulit sic & xp̄e dr̄ agn⁹ dei. dantis sz filium p nostra salute in mortem. Et ille quidem agnus typic⁹ nullius oīo peccatum substulit. hic vo peccatum vniuersi orbis terrarum. piclitantem em̄ mōm eruit ab ira dei. vnde subdit. Ecce qui tollit peccatum mundi.

Non autem dixit. Qui tollet. sz qui tollit peccatuz mundi quasi semp hoc faciente ipso. Non em̄ tūc solum cepit cum passus est. sed ex illo tempe usq; ad p̄sens tollit. non semp cruciatus. vnam enim p peccatis obtulit oblacōem sed semp purgans p illam.

¶ Greg. Tunc autem ab humano genere plene peccatum tolletur. cum p m corrupcōnis glōiā nostra corrupcio ꝑmutatur. Esse namq; a culpa liberi non possumus? quousq; in corpis morte tenemur.

¶ Hopli. Sed qr non dixit peccata mundi. sz peccatum. Vt uidelicet p hoc q̄ dixit. peccatum vnū saltem peccatum uideretur inuere. Sicut consueuimus dr̄e q̄ homo electus est de paradiso. i. omne gn⁹ humanum. ¶ Beda. Vel peccatum mūdi dr̄ originale peccatum qđ est cōe tot⁹ mūdi qđ quidez peccatū originale. & singulor⁹ supaddita? xp̄us per gradum relaxat. ¶ Aug. Qui enim de nostra natura peccatum non assumpsit? ipse est qui tollit nr̄m peccatum. Nosci⁹ quia quidam homines dīc. Nos tollimus peccata hominib⁹? quia sancti sumus. Si enim nō fuerit sanctus qui baptizat quo tollit peccatum alterius? cum sit ipse homo plenus peccato? Contra istas disputacōnes hīc legamus? Ecce qui tollit peccatū mundi. ut non sit ꝑsumptio hominib⁹ in homines.

¶ Orig. Sicut em̄ iugi oblacōni agm cognate fuit relique oblacōnes legales? sic huic⁹ agni oblacōni cognate oblacōnes uidenē michi effusiones sanguinis martirum quor⁹ patienda & ꝓfessione & ꝓmptitudine ad bonū obtūduntur machinacōnes impiorum.

¶ Theophi. Qua vo superbus illis qui ex phariseis venerāt. iohes dixerat q̄ medius uestrum stat quē uos nescitis? hic ignorantib⁹ eum demonstrat dicēs. hic est de quo dixi. post me venit vir qui ante me factus est. Vir dīc⁹ dr̄. ꝓpter eratis ꝓfectionem. Nam xxx. annor⁹ baptizatus est. vel quia spūalis anime vir est & ecce sponsus. vnde paulus. Despondi vos vni viro vginem castam exhibere xp̄o. ¶ Aug. Post me autem venit? quia posterior natus est. ante me factus est? quia ꝑfectus est michi. ¶ Greg. Dre ladonis autem eius causas. aperit cum subiungit. Quia prior me erat. acsi a pte dicat. Inde me etiaz nasci? sine cēpe ē a prē generatus. ¶ Theophi. Post natus. natus supat? qudeum natiuitatis sue cōpora non augustant. Nam qui p matrem in tempe Ascalita o arrie. Non dixit quia prior me creatus est? sed quia p̄or me erat. Iudicat h⁹ pauli. famosissimi abusio q̄ nō ex maria sumpsit ꝓmordium. qua si essendi principium sumpsit ex vgine. qualiter prior extitit ꝑcursore? Nam manifestum est q̄ ꝑcursor xp̄m in vi. mensib⁹ supabat? sm humanam generacionez. ¶ Crisо. Vt aūt nō videat̄ examinacia ꝓpē cognacōz et testimonium ꝓbibere. quia cognatus eius erat. sm carnem ꝓpterea dicit. Ego nesciebaz eū. Et sm racionem hoc ꝓtingit. Et em̄ in deserto puersatus est iohes. Miracula vero quecūq; xp̄o puero existente facta sunt. puta que circa mages & quecumq; talia? ante multum ꝓtegerant tempus. iohe eam ipo valde puero existente. in medio vo tpe ignotus oībus existebat. ꝓpter qđ subdit. Sed ut manifestet i ysrahel. ꝓterea vem ego in aqua. bap. hinc ei manifestum est q̄m & illa signa que quidam dīc⁹ a xp̄o i puericia facta mēdacia & fictōnes sunt. Si em̄ a prima etate miracula fecisset xp̄e? nequaq; neq; iohes eum ignorasset? nec reliqua multitudo in tantum magistro ad manifestandum eum. non ergo ipe christus baptismate indigebat. neq; aliquam aliam causam habebat illud lauacrum? qđ ꝑmonstracōem facē eius fidei que est in xp̄m. Non em̄ dixit. vt mundē eos qui baptizanē neq; ut liberē a peccatis. veni baptizans? sed ut manifestetur ysrl. Sz nūquid sine baptismate. non licebat ꝑdicare & inducere turbas? sed facilius ita factum est. nequaq; em̄ peruenissēt ad eum si sn̄ baptismate ꝑdicacō facta esset. ¶ Aug. Vbi ergo cognitus est dn̄s. supfluo a via ꝓbatur quia cognoscentib⁹ se ipse factus est uisa. Itaq; non dixit dui baptma iohis. sz quo ad usq; demonstratus est dn̄s humilis. Ergo ut daretur nob⁹ dn̄o humilitatis exemplum ad ꝓpiendam salutē baptmi? suscepit bapm̄ fuit. & ne ꝓponeretur baptism⁹ serui bapmo dn̄i. Baptizati siue alij confui? Sed qui baptizati bapmo confui. optabat ut baptizarent bapmo dommi. Qui autem baptizabantur baptismo domini non opus habent baptismo confectui.

¶ Et testimoniū p/
hibuit iohannes di/
cēs vidi spm̄ descē
dentem quasi colum/
bam de celo. & manētez
sup eum. Et ego ne/
sciebam eum. Sz qui
misit me baptizare
in aquā ille mihi dix
it. Sup quē videris
spm̄ descendentem et
manentem sup eum.
hic est qui baptizat
in spiritu sancto. Et
ego vidi & testimoni
um perhibui quia hic
est filius dei

¶ Cr
testatu
quid
dicere
pueri q
raz so
volēs
redu xi
neusa
quis d
g° eu
det q̄ k
ti. vnde
mōiū
cens q
q-colu
eum
Non a
xp̄c sp
eum. b
lumba

Et testimoniū p/
hibuit iohannes di/
cēs q̄ vidi spm̄ desce/
dentem quasi colum/
bā de celo. & manētez
sup eum Et ego ne/
sciebam eum. Sz qui
mīt me baptizare
in aqua ille mihi dix
it. Sup quē videris
spm̄ descendentem et
manentem sup eum
hic est qui baptizat
in spiritu sancto Et
ego vidi & testimoni
um phibui quia hic
est filius dei

¶ Crisos. Quia iohes
testatus est ita magnum
quid q̄s suffitiēs erat au
diētes omēs stupefacē
puca q̄ totus orbis er
rax solus pcā tolleret/
volēs credibili⁹ id facē/
reduxit hoc ad deū & spi
ritūsanctū. posset em̄ ali
quis dīre iohi. qualiter
g⁹ eu cognouisti eū ⁊ vñ
det q̄ p descensū spē sanc
ti. vnde sequē. Et testi
moniū phibuit iohes di
cens q̄ vidi spm̄ descen.
q. colum. de celo ma. sup
eum ¶ Aug. xv. de ci.
Non aūt tunc vnct⁹ est
xp̄c spūsancto/ qñdo sup
eum. baptizatū velut co
lumba descendit. tūc em̄
est filius dei

corpus suū. & ecclam suā. figurare dignatus est i
qua p̄que baptizata accipi ut spūsanctū. Absurdū
simū em̄ est ut credamus eum cum iam. xxx. eēt an
nox. eiusdem etatis a iohe baptizat⁹ est/ accepisse
spūsanctū. si venisse ad illud bap̄a sicut sūm ullo oio
peccato ita non sine spūsancto. Si em̄ de famulo ei⁹
& puerpere ipō iohe scriptum est. Spūsancto reple
bit adhuc ab ūtro matris sue/ q̄ ejus seminatus a pa
tre sūm spūsanctum in utero formatus accepit/ quid
de homie xp̄o mellūgendū est ut credend. cui⁹ car
nis ipa pceptō non carnalis. sz spūalis fuit. ¶ Aug.
de agone. Nō aūt dīns solū xp̄m vm corp⁹ habuit
sz. spūm aū sanctum fallaciter apuisse oculis hominū
Sicut em̄ non oportebat ut homies fallēt filius dei/
sic nec spūsanctus. Sed omnipotenti deo qui vniuer
sam creaturam ex nichilo fabricauit/ nō erat difficile
vm corp⁹ columbe sue aliaq̄ columbaq̄ ministerio
figurare. sicut nō fuit difficile vm corpus in vtō
virginis sine viri semie fabricare ¶ Aug. sup iohez
Duobus aūt modis oñdit visibiliter. dīns spūsanc
tū. p columbā sup dīnm baptizatū/ p ignem sup di
scipulos congregatos. Ibi simplicitas/ hic feruor oste
ditur. Ergo ne spū sēificatu dolum hēmt/ in colūba
demonstratū est. & ne simplicitas frigida remaneat/
in igne demōstratum est. Nec moueat. q̄ lingue
dmāte fuit. Nolui dissipacōm timere. Unitatē in colū
ba cognosce. Sic ergo optebat demōstran spūm sc
cum veniente sup dīnm/ ut cognoscat vnusquisq; si
bīse spūsanctū/ simplicē se esse debere sicut colum
bā. & hīe cum frībus vam pacem. q̄ signant oscla
columbaq̄. osculanē & cooru. sz laniant a laniatu in
nocētes natura columbarum. Nam cooru de morti
nis pascuntur. Hec columba non habet sed de
frugib⁹ terre viuit. Si eā gemūt columbe in amo
re/ nolite mirari. quia in columbe spē voluit demon
strari spūsanct⁹. Ipe em̄ interpellat p nobis gemitī
bus inenarrabilibꝫ. Non aūt spūsanct⁹ in semetipō
sm̄ nobis gemit/ quia gemere nos facit. Qui enim
nouit in pūra se esse mortalitatis hui⁹. & pegrina
ri se a dīno q̄diu. p̄ter hoc gemit. Spiritus illū do
cuit gemere. Multi aūt gemūt in felicitate terrena
ut quassati damnis ut egritudine corpis p̄gratu
ri. Sed non columbe gemitu gemūt. Unde ergo de
huit demōstrari spē sanctus vmitatē quandam desig
nans nisi p columbā. vt peccate ecce dicere ē. Una ē
columba mea/ vñ debuit humilitas figurari nisi per
auē simplicē & gementem. Apuit aūt ibi sancta et
vera trinitas. pater in voce dīnte. Tu es filius meus
dilectus. Spiritus sanctus in columba. In ista trini
tate missi sūt apli baptizare In nomie p̄ris & filij &
spē sancti ¶ Greg. 2 moz. dicit aūt Manentē sup
eum. In cunctis namq; fidelibꝫ spūsanctus venit/ sz
in solo mediatore semp singulariter pmānet. quia ei⁹
hūanitatem nūq̄ defuit/ ex cui⁹ diuinitate procedit.
Sed cum de eodem spū discipulis dicatur apud uos
manebit/ quō singulare signum est q̄s in xp̄o pma
net. Nō ei cius cognoscim⁹/ si dona spē discernam⁹
In hīs em̄ domus sūm quib⁹ ad vitam puenit nō pot
spē sanctus in electis omnibꝫ semp manet. vt sūt mā
suetudo. Humilitas fides spes caritas. In illis aūt
quibꝫ p ostensionē spē nō nostra fruatur. sz aliox q̄ri
tur/ nō semp manet sz aliq̄n se a signoꝝ ostensionibꝫ
subtrahit/ ut humilius eius virtutes habeant. xp̄c aū
in cunctis eum semp & optinuit habuit p̄tem ¶ Cri
sos. Ne autem aliquis estimet q̄n xp̄c naturaliter
hēbat spūsancto aduenīente sicut & nos/ hanc ecclā
destruit suspicōm ostendēs q̄ spūsancti descensio solū
p manifestando xp̄o facta est. vnde sequē. Et ego
nesciebam eum. Sed qui misit me bap. in aqua ille
mihi dixit. Sup quē videris spm̄ descen. & ma. sup
eū/ hic est qui bap. in spū sancto ¶ Aug. Quis aū
misit iohez Si dicamus p̄r vm dīnus Si dicamus fi
lius/ vm dīns. manifestum aūt est/ ut dicamus p̄r et
filius. quō ergo nesciebat eum a quo missus est. Si
enim nouerat eū a quo volut baptizari/ temere di
cebat Ego a te debeo baptizari. Nouerat ergo eum
Quid ergo est q̄ dicit. Nesciebam eū. ¶ Crisos.
Sed cum dicit Nesciebam eum/ antemnus tempus
dicit/ non tempus q̄d ē xp̄e bap̄m cum p̄hibebat eū
dicens Ego a te debeo baptizari ¶ Aug. Sed legā
tur alij euangeliste qui plan⁹ illud dixerūt & mue
minus a puissime tunc descendisse colūbam cum dīn⁹
ab aqua ascēdit. Si ergo post bap̄a descēdit colum
ba. & anteqū baptizaret dixit illi iohes. Ego a te de
beo baptizari/ ante bap̄m illum nouerat. quō ergo di
cit Et ego nesciebam eum. Sed qui misit me bap.
ēt Hoc audiuit iohes ut nosceret eum quē non no
uerat an forte ut plenius nosset quē iam nouerat.
Nouerat quidem dīnm. nouerat filium dei. nouerat
q̄ ipse baptizaret in spūsancto & igne. Sed quid non noue
rat/ potestatē bap̄mi p̄m dīnm hīerum. & sibi retē
tum. nec paulus aut petrus ōret bap̄m⁹ me⁹. sicut
inuenio dixisse. euangliū meum Sed misteriū ple
ne transitum in bonos & in malos. Quid ubi faciat
malus. minister ubi bonus est oīs. Ecce post iohez
baptizatum est. post hominē non est baptizatum.

quia iohēs dēbuit bapm̄ suū homi da debuit bapm̄ xp̄i. ¶ Ō sacramentum tam sanctum est: ut nec homi oda mīstrante polluatur· potuit aūt dn̄s si uellet da re potestatem alicui suo suo· ut daret baptismū suū tamq̄ uice sua et constitueret tāta vim in baptis mate translato in suum· quantam vim hꝫet bapt̄ma datum a deo. ¶ Hoc noluit· ut in illo spes esset bapti zato· in quo baptizatos se agnoscerent· et noluit ser uū ponere spē in seruo· ¶ Si autem daret hanc pote statem suis: erat essent baptismata quot essent sui ve quō dictum est bapt̄ma iohis· sic dr̄etur bapt̄ma pe eri vel pauli· p hanc ergo potestatē q̄ solum sibi cri stus retinuit· stat vnitas ecclesie de qua dictum est· una est columba mea· potest autē fieri ut habeat ali quis baptismū p̄ter columbā s; ut p̄sit ei baptism⁹ p̄ter columbam: nō pot̄. ¶ Chrisos. Et q̄ patē uocē emisit p̄dicans filium: s; uenie spūsanct⁹ uocē t; albē sup caput xp̄i· nequis p̄sentium estimaret dici de iohe q̄d dictum est de xp̄o· ¶ Q; dicet aliquis Qualiter non crediderūt iudei si viderunt spm̄? ¶ Sed talia non solum indigene oculis corpis s; magis uisione mētis· ¶ Q namq̄ miracula facientē uidentes in em ebrj erant a liuore· ut cōtraria hys que iudebantur enucl̄arent: qualiter solo aduentu spūssancti in spēde columbe expulissent incredulitatē: ¶ Quidaq̄ vo dic· nō oīs iudisse spm̄· sed solum iohem et eos qui de uocius dispositi erant· ¶ Etiem̄ sensibilib⁹ ocu lis possibile erat uidere in spēde colnmbe spm̄ descē dentem: non em̄ p̄ter hoc necē est ommbo hoc fuisse manifestum· ¶ Ceem̄ zacharias in spe sensibili mulea cōsideraūit et daniel et ezechiel· ¶ Sed et moyses mul ta vidit· qualia alioq̄ nulli· vnde subdit iohes· ¶ Et ego uidi et testimo· phi· q̄ hic est filius dei· ¶ Agnum quidē eum vocauerat· et q̄m in spū baptizare debe bat: dixit filium ante hoc nusq̄ ¶ Aug· Optebat em̄ ut ille baptizaret qui est filius dei vnic⁹ nō adop tiu⁹· adoptati filij mīstri sunt vnici· vnicus habet potestatē: adoptati mīsterium.

¶ Altera die iterū stabat iohānes & ex discipulis eius duo· & respiciens ihesum ambulantem dicit. Ecce agnus dei.

¶ Chrisos· Quia mīs tubys que a p̄incipio iohes dicebat ñ accēdebā: sed a rursus eos excitat voce· vñ dicit Altera die iter stabat iohēs· & ex disc· ei⁹ duo· ¶ Beda Stabat aūt iohes: quia illam ventum ar cem ascenderat: aqua nūis temptacōnū posset in p̄bitatiu deic· Stabant cum illo discipli· q̄ magi sterū illius corde sequabanē imobili· ¶ Chrisos· Q; quare non totum mundū circuiuit· n omni loco ius dee p̄dicans eum: sed stabat circa flumen expectans eum venire & oīdere venientem· Quia scz p opa xp̄i hoc fieri volebat· vide etiam qualiter hoc maio ris edificacōnis fuit· Quia em̄ quam in misit semtil lam· repente flamma in altum eleuata est· alr autem eesi circuiens hoc dixisset· uiderenē ex studio quodā humano fieri que fiebant· et suspicōne esset plenum eius p̄comiū Igiē p̄be quidem & apli oīa absentē xp̄m p̄dicaueūt· Hy quidem autem p̄sentiam scām carnem· illi vo post assumpcōm· vñ ut ostendaē q̄ nō solum voce: s; oculis eum ostendebat· subdit·

Et respiciens ihm ambulantem: dicit Ecce agn⁹ dei ¶ Chop· Respiciens inquit q· oculis inuens gr̄am & admiracōm q̄ habebat in xp̄o· ¶ Aug· Nolite ad dem amicus sponsi erat non querebat gr̄am suam s; testimonium p̄hibebat veritati· Non em̄ uolut apō se remanere discipulos suos· ut nō sequerenē dīm· s; magis ostendit quē sequerenē dicens· Ecce agnus dei· ¶ Chrisos· Non longum facit p̄monē· q̄m vnum solum in studio habebat adducere eos & iungere xp̄o· Sciebat em̄ q̄m dereliquo non indigerēt eo si stantes· Non autem singulariē discipulis loquitur· de bys iohes· sed eis publice cum ommbo q̄ ex cōi doc trina suscipientes sequelā xp̄i· firmi de reliquo p̄mi serūt· non p̄ter gr̄am xp̄i sequentes: sed p̄ter suā luctum· & non facit p̄monem suū de p̄catuū· s; admi raē solum p̄tē· & demonstrat eis p̄pacōem· p̄ter q̄ venit & modum p̄pacōnis· Agnus em̄ utrumq̄ mi nuat & dicit agnus cum arcani adiectōne: excellen am eius oīdens· ¶ Aug· Iste em̄ singulariter dici tur agnus solus sine macula sine peccato· non cui⁹ macule absterse sūt· s; cui⁹ macula nulla fuerit sin gulariter hic est agnus dei· quia singulariē bu⁹ ag ni sanguine solo homies redimi potuerūt· hic ē ag nus quem lupi timent qui leonem occisus occidit

¶ Beda· Deo etiam agnū vocat· quia dona sui uel his sponte largiēm ex quo vestem nob⁹ nupcialem fa cere possumus· & exempla viuendi nobis reliquit· quib⁹ in dilectōne caleſien deberemus·

¶ Alchuin⁹· Q̄istice autem stat iohes cessat lex & venit ibus· & gracia euangely· cui ipa lex phibet & stimonium ambulat ibs discipl̄os colleturus:

¶ Beda Ambulacio etā ibu· dispensacōem incar nacōnis qua ad nos venire· ac nob⁹ exempla viuēdi p̄bere dignatus est insinuat·

Et audierūt eum duo discipuli loquentem· & secuti sūt ihesū Conuersus autē ihes & uidēs eos sequētes se dic Quē queritis: Qui dixerunt ei Rabi quod dē interpta magr̄· Vbi habitas: dicit eis· Venite & videte Venerunt et uiderūt ubi maneret & manserūt ibi die illo hora aut erat quasi decima· Erat aūt andreas fr̄ symonis petri unꝰ ex duobꝰ qui audierāt a iohāne & secuti fuerant eum.

¶ Alchuin⁹· Iohes p̄ bibendo testimoniū q̄ ihs esset agnus dei di scipuli qui prius erāt cum iohe: magr̄i impl̄m implēter· secuti sūt ihm· vnde dr̄· Et audi eum duo· disci· loq̄· & secuti sūt ihm·

¶ Chrisos· Considera autem quia q̄m dixit· post me venies ante me factus est & q̄m nō sum dignus solue· cui⁹ rigiam calciamēta eius nūm cepit· Sed q̄do de dispensacōne locut⁹ est· & ad humilē⁹ suo nem duxit dicēs· ecce agnus dei· tunc secuti sūt eum discipli· mul ti em̄ non ita adducē tur· cum aliq̄ magnū & excelsū de eo dicē

sicuē eum benignum & amicū hoīm audiūt & aliq̄

ad salutem hoim ptinens Considerandū aūt q iohes dicit. Ecce agn⁹ dei. & xp̄e mīb loquitur. Nam & sponsus cum silendo ad est. alīs eum in ducunt & spō sam in manu a⁹ ponunt. q̄ cum acceperit de ea. dispo nit ea xp̄e uenie copulatur⁹ sibi eccām. Mīb ip̄e dicit. q̄ accessit solum amicis eius iohes dexteram & sponsam posuit. ꝓphones suos aīas hoim in manu a ponens. Quos accipiens ita disposuit. ut ultra ad iohem non redirent. Sed aliud hic obseruandum sponsa enim in nupcys nō puella ad sponsum vad. q ipse ad eam festinat. ita & hic ptingit. Non enim in celum ascendit hominum natura. q ad eam filius dei accessit & ad domum duxit paternam. Et quidē alīs erant discipli iohannis. qui non solum secuti nō sunt. sed & zelotype ad xp̄m dispositi erant. Qui an eum meliores erant. simul audierunt & secuti sunt. ñ qui magistrum pozem ptemnētes. q ab eo ptia ꝑcipiente q baptizaret in spīrituscando xp̄us. Et vte discipulorum studium cum verecundia fien Nec enim mox ascendentes interzogauerunt ihm de necessarijs & maximis rebo. neq publice. q singu lariter loqui studuerunt. Unde sequit Conuersus autem ihesus & videns eos sequentes se. dicit eis. Quid quenta. Nunc erudimur. quia cū nos bene uolumergimus. tunc deus muleas dat nobis salu tes actiones. Interzogatq ut non diſtat. q ut p imē negationem magis eos familiares faciat. & ampliozē fiduciam det. & ostendat eos audicione dignos ¶ Theophilus. Dide autem q sequentes se domi⁹ quenta facient & respexit. quia mīb p bonam operaci onem ipsum secutus fueris. ad visionem faciei eius niquam pmges. neq ad domum eius poteris pue nire. ¶ Alcuin⁹. Ergo illi discipuli tergum ipsi us sequebantur. ut viderent & faciem domini vide re non poterant. Deo conuertit se. & quodammodo ipsa maiestate descendit. ut possime faciem discipu li sua pmplan ¶ Orig. Forte autem non frustra post testimonium definit iohannes ꝓstitari. & ihesus secundum septenarium dicit. Quid quentas ¶ Crisostimus. Sed illi non solum sequendo. sed & interrogando amorem suum ad cristum manifestaue runt. Unde sequitur. Qui dixerunt ei Raby q dici tur interpretatum magister. Ubi habitas. Nondū ab eo aliquid discentes. magistrum eum vocant. ad discipulatum se impellentes & causam ostendentes. propter quid sequebantur. ¶ Orige. Congrua ves tra questio ex iohannis testimonio placio de pmens cribus doctorem. ac exprimens desiderare habita culum filij dei ptueri. ¶ Alcuinus. Nolunt enim transitorie vte eius magisteno. q inquirunt ubi ma neat. ut & tunc in secreto verbis illius imbuti. & ex inde sepius possent eum visitare & plenius instrui. Unde autem volunt sibi ostendi in quo cristi habitet. vt eorum exemplo se tales exhibeant in qui bus velit habitare. Vel q ihesum ambulantem vi dent & statim ubi maneat querunt. nos monet ut cū in carnacionem eius ad mentem reducimus. sollicito corde eum rogemus ut mansiones eterni habitaculi nobis ostendat. Unde qua videt bene petentes libere eis sua reserat archana. Unde sequitur. Dicit eis. Venite & videte quasi diceret. Habitaculum meum explicari non potest sermone. sed opere demonstrāe Venite ergo. credendo & opando & videte. intelligē do ¶ Orige. Vel per hoc q dicit Venite. ad accōz modationem. per hoc autem q dicit. Videte. ad gratificō nem ¶ Crisostimus. Cristus autem non dicit eis signa domus neq locum. sed attrahit eos ad sequen dum. Non dixit. Non est tempus nunc. audietis eras siquid vobis dicere. sed ut ad amicos & familia res loquitur. Aliter autez alibi ait. filius homi nis non habet ubi caput reclinet suum. Hic autem dicit. Venite & videte ubi habito. Sed per hoc q dixit. Non habet ubi caput reclinet. demonstrauit. q non habebat proprium habitaculum. non q in do mo ñ maneret. Sequitur. Venerunt et viderūt ubi maneret & manserunt ibi die illo. Cui⁹ aūt gracia manserint. non adiungit euangelista. quia manifestū erat q propter doctrinam. ¶ Augustinus. q̄ beatum autem diem duxerunt. q̄ beatam noctem Edificemus ergo & nosmetipsi in corde nostro. et fa ciamus domum quo veniat ille et doceat nos.

¶ Theophilus. Non frustra autem et tempus notauit euangelista. cum subdit. Hora autem erat quasi decima. Ut tam doctores q̄ discipulos eru diret. q doctrina propter tempus non est pretermit tenda. ¶ Crisostimus. Oculum enim studium de monstrabant ad audiendum. in eo q neq ab hora a uersi sunt. cum sol esset ad occasum. Et multos qui dem carni seruentibus tempus q est post escam. nō est aptum ad quippiam necessariorum. eo q corpus escis grauatur. Iohannes vero cuius isti erant di scipuli. non erat talis. Sed cum mulco maiori sobri etate vespere degens q̄ nos mane. ¶ Augustin⁹ ¶ Augustinus. Numerus etiam iste legem sig nat. Quia in decē preceptis data est lex. Venerat autem tempus. vt impleretur lex p dilectionem. que a iudeis impleri non poterat. per timorem. unde & decima hora dominus audiunt. Rabi. Magister enī legis non est. nisi dator legis. Sequitur. Erat autem andreas frater symonis petri unus ex duo bus qui audierant a iohanne & secuti fuerant eum. ¶ Crisostimus. Cuius autem gracia alterius no mem non ponit. Quidaz dicunt propterea. quia hic qui scribit. est qui secutus est eum. Quidam vero dicunt q ille alius non in signis erat. Que ergo utilitas. si didicissemus nomen illius. Neq enī sep tuaginta duorum discipulorum nomina euangelista posuit. ¶ Alcuinus. Vel duo discipuli qui secu ti sunt ihesum. sunt andreas & philippus.

Invenit hic primū frem suū symonē ⁊ dixit ei. Invenimꝰ messiam quod est interpretatum xps Et adduxit eum ad ihesum. intuitus aūt eum ihesus dixit. Tu es symon filius iohāna Tu uocaberis cephas. quod interpretatur petrus

Crisos. Andreas q a ib audierat. nō dem ie apud seipm. si festinat ⁊ curat eo ad frem. eradicurꝰ ea bona que suscepit. vñ se quit. Invenit hic primum frem suū symonem ⁊ dixit ei. Invenimus messyam qđ ē interpretatum xpus. Beda. Hoc est em ve dum inuenire. va illius dilectōe feruere fraterne quoq salutis curam gerē. Crisos. Et q dem non dixerat euangelista ad xpc fuerat sequentibo se locutus. sed ex hys que hic dr licet addisce Quecumq em andreas didicit. m breui oñdit magistrū vtutem qui p suaserat eo. ⁊ eoꝝ desideriū qđ p us habuerāt rep entans. hoc em vbum inuenimus est cepsse. pacē. pter absendam ⁊ exulatus. postq apuit qđ expectabaē. Aug. Messyas aūt hebraice latine vnctus grece xpus dr. Crisma enim vnctio est. Ille aūt singulariter vnctus ē. vñ omnes xpam vngunē sm quod in psalmo dr. vnxit te deꝰ deus tuus oleo exultacōis pticipibo tuis. putpes ei eius sunt oēs sancti. Sed ille est singulariter sanctꝰ singulariter vnctus. Crisos. Et ideo non dixit messpam simplr. sq cum adiectōe articuli. Considera vo exipo pncipio obedientem petri mentē. Confestim em cucurrit nihil tardans. vñ sequit. Et adduxit eum ad ihm. Sed nullus facilitatem ei imponat. si non multa prius in quirens ita smonet suscepit. Conueniens em est ⁊ frem diligentius ei dixisse vb ⁊ p longa verba. Sed euangeliste ubiq mita intermittūt. breuiloquio curam habentes. aliter aūt neq dictum est qm credidit simpliciter. Hz qm duxit eum ad ihm. illū a de quo traditurꝰ. ut oīa ab illo discat. Ipse aūt dns incipit revelare ea que deitatis sue ⁊ paulatim ea aperire a pncipōnibo. Non enim mꝰ qz signa. pbie adducunt hoc em est maxime opus dei qđ neq imitari demones possunt. Nam miraculis quidem ⁊ fantasia fit utq. futura aūt p predicere cum certitudine. illius solius in corruptibilis est nature. vñ sequit. Intuitus aūt eū ihs dixit. Tu es symon filius iohanna. tu vocaberis cephas. qđ interpretatur petrus. Beda. Intuitus aūt est eū nō exteriorib oculis solum. sq ⁊ eterno. diuinitatis itui. eius vidit cordis eius simplicitatem animi sublimitatē eiusꝰ meritoq eundē esse pferendoꝰ ecce. Neq autem in petri vocabło. q. hebreo ut syro. sic aliam interpretacōem querē oport. qz idem est grece ut latine petrus qđ syriace cephas ⁊ mutatoq lingua nomē a petra derivatē. vocatē autem petrus ob firmitatē fidei quam illi petre adhesit. de qua apls ait. petra aūt erat christus. Qui speciales inse ab hostis mundi. tutos reddit ⁊ spualium carismatū fluenta mistrat. Aug. Non est aūt magnum qz dns dixit. cuiꝰ filius esset iste. oia ei noīa sanctoꝝ suoꝝ sciebat. qs aīa gstiendo nē mōi pdestinauit. Illud aūt magnum qz mutauit

ei nomē ⁊ fecit de symone petrū. petrus aūt a petra petra vo ecca. Ergo in petri noīe figurata est ecca Et quis securꝰ est nisi qui edificat sup petram. Intentum aūt te fecit dns. Nam si antea petrus vocare. non ita videres misteriū petre. Et putares casu eum sic vocari. nō prudentia dei. Deo eum voluisse aliud prius vocari. ut ex ipa mutacōne noīs sacramenti mutabilitas emendaret. Crisos. Deus creans nomē mutauit. ut ostendat qz ipe est qui vetat mentum. dicit ⁊ noīa trāsmutauit. quia abrā. abraham vocauit ⁊ sarap saram ⁊ iacob israhel. Igitur multos quidem ⁊ a natiuitate noīa imposuit. ut plurimis ⁊ sampson. aliis autem post eam que a pgenitoribus est nūcupacōem. ut petro ⁊ filiis zebedei. Nā iquibo quidem a pma debebat etate vtus clarescere. ex tunc noīa suscepunt. Quibo autez postea debebat augeri. postea nūcupacio posita est. Aug. de consensu euangel. Non autem pua repugnantia potest putari si iuxta iordanez anteq ib cyssset in galileam ad testimonium iohis bapte secuti fuit eum duo quorum vnus erat andreas qui frem suum symonē adduxit ad ihm. quando ⁊ nomē ut petrus vocaretur accepit cum ab alys euangelistis dicat qđ eos in galilea piscantes inuenerit. atq ad discipulatum vocauerit. vbi intelligendū est non sic eos vidisse dnm iuxta iord ut em. ut eis iam inseparabiliter inhereret. si em cognouisse. quis esset eumq miracula ad pria venisse. Non autem quis arbitretur q tunc petrus nomē accepit ubi aie illi deꝰ. tu es petrus ⁊ sup hanc petram edificabo eccam meam. sq ubi cō memorat ei dictum esse. tu vocabis cephas quod mē pretur petrus. Alchuinꝰ. Vel alr. Non dū impone ei nomen. sq pfignat qz postea fuit impositum qñ dixit ei ihs. tu es petrus ⁊ sup hanc petrā edificabo eccam meam. mutatus autem nomē xps voluit ostendere eciam nomē illud quod apertiꝰ dictū erat. non carere vtutis significacōne. Symon enim obediens interpretat. Johāna gratia ionā columba. q. d. Tu es obediens filius gracie ut filius columbe. ⁊ spiritussancti. quia humilitatē de spūsando accepisti. ut vocante andrea videre me desiderares. Nō ei dedignatus est maiorē minorem sequi qua non est ordo etatis. vbi est meritum fidei.

Invenit philippum et dixit ei philippus. Veni ⁊ vide.

Gręca apud deum ⁊ homine ⁊ misericordie. ⁊ ita intra
lectum suos sequaces oste
plorione virtutibus. ⁊ per
ad transmigrare debere.
mine philippum ⁊ dicit ei
ri. Sequitur. qui imitatu
pellacem eius. ut sit sodus
dissensus. Crisostimus
si aliquis ei adhereret. nullu
laudem nullo iam sponte ad
labentibus resilysse. Nūc
gentes sequi dñm. firmi de r
runt philippum autem voca
cohortem. quia in galilea n
et philippus secutus est e
licet quidem audiens a ioh
erat autem ab andrea. hic au
dñm solum dicente xpo ad e
celestem plausus est. Conue
quem a iohanne audientem
cum eum xpi hoc operat
Christi. Non em simplicit
fidelibatur. sq fidelium in te
timebat amore. Deinde qui
actio cogitacō merat ⁊ i
lebat ut expectaret xp
te credidit. forte. autem ab
mittit aliquid didicit. qu
mine qđ euangelista ui
nec subdit. Erat autem ph
de civitate andree ⁊ petri.
Credens eciam hinc suam virt
cepta nullam ferente fructu
gelium surgit melioris di
Alchuinꝰ. Bethsaida ci
ut interpretat quo nomine ci
euangelista ostendere quales
philippus petrus ⁊ andreas
mine futuri. capiendis ad
mine. Crisostimus. Non
philippus a cristo plausus est
Bene sequitur. Invenit philip
tum ⁊ dixit ei. Quem scripsi
ipse invenimus ihm filium io
qualiter solliciteam mentem
sine meditabatur que sunt
tur adventum xpi. Et quidem
nomine noverat prius.

Invenit philippus nathanaelē ⁊ dicit ei Quez scripsit moyses in lege ⁊ pphete. invenimus ihesum filiū ioseph a nazareth Et

Crisos. Postq ac cepit xpc discipulos ue me de reliquo ad alios querendum. philippum ⁊ nathanaelē vñ dicit. Incrastinū aūt voluit exire in galileā. Alchuinꝰ. a nidea sq ubi erat solebat baptizans defecisse honorē baptiste ne videat magisterium eius minuere dum adhuc statum habet. Vocaturus ei am di septm ad sequē dum voluit exire in

dixit ei natanael. Nazareth potest aliquid boni esse. Dicit ei philippus. Veni & vide.

galileam .i. in translmigracōnē factam vel reuelacionem. Vt sic ipse ꝓfidebat sapiēcia & etate & gratia apud deum & homines. & sicut passus est & resurrexit. & ita intrauit in gloriam suā sic etiam suos sequaces ostenderet et exire et proficere virtutibus. & per passiones ad gaudia translmigrare debere. Unde sequitur Et inuenit philippum & dicit ei ihesus. Sequere me Sequitur. qui imitatur humilitatem et passionem eius. ut sit socius resurrectōnis et ascensionis. ¶ Crisostimus. Et vide q̄ntę ḡ aliquis ei adhereret. nullum vocauit Nam siquidem nullo iam sponte adueniente attraxit se fortassis resilyssent. Nūc autem assiptis eligentes sequi dōm firmi de reliquo permanserunt. philippum autem vocat magie notum ei existentem. quia in galplea nutritus erat. Sed unde philippus secutus est cristum? Nam andreas quidem audiens a iohanne baptista petras autem ab andrea. hic autem a nullo aliq̄d discēs solum dicente xp̄o ad eum. Sequere me confestim ꝑsuasus est. Conueniens aūt est philippum a iohanne audientem sequi cristum. Et eum uocem xp̄i hoc operatam esse. ¶ Theo. ¶ Theophi. Non em̄ simplicitē omnibus uox xp̄i dicebatur. sed fidelium interiora ad eius imitabat amorē. Deinde quia in corde philippi de xp̄o cogitacō merat & i libris moysi. assiduas lectōnes exspectaret xp̄m statim cum uidit credidit. forte. autem ab andrea & petro audisset aliquid didicit. quia ex eadem patria erant q̄d euangelista uidetur innuere per hoc q̄ subdit. Erat autem philippus abethsaida ciuitate andree & petri. ¶ Crisostimus. Cristus etiam hinc suam virtutem ostendit q̄ a terra nullum ferente fructum. nam a galilea ꝓphēta non surgit. inclitos discipulorum elegit. ¶ Alchuinus. Bethsaida etiam domus venationis interpretatur quo nomine ciuitatis curauit euangelista ostendere quales. tūc iam. aio erant philippus petrus & andreas & quales officio erant futuri. .i. capiendis ad vitam animabus. ¶ Crisostimus. Non solum autem philippus a cristo ꝑsuasus est. sed ꝑ eum alios facit. Unde sequitur Inuenit philip. natha. fratrē suum & dicit ei Quem scripsit mop. in lege et ꝓphē. inuenimus ihm filium ioseph a nazareth Vide qualiter sollicitam mentem habebat & cōtinue meditabatur que sunt moysi & expectabat aduentum xp̄i. Et quidem q̄ xp̄s debebat uenire nouerat ꝑius. Quoniam autem b xp̄us erat ignorabat. Dicit autem Quem scripsit moyses & ꝓphē. credibilem faciens suam p̄dicacionem & ex hinc ꝑsuadens auditorem q̄ circa legem & ꝓphas sollicitus erat & omnia perscrutans cum ueritate. ut & cristus uerax est. Si vero dicat filium ioseph. ne turbens ei uus enim filius estimabatur esse. ¶ Augusti? Cui scilicet desponsata erat mater eius. Nam quod ea in tacta conceptus & natus sit. bene nouerunt ex euangelio omnes xp̄iani. Addidit autem & locum. a nazareth. ¶ Theophi. Non quia in ea natus erat. sed in ea nutrita Generacio enim eius multis erat incognita sed q̄ in nazareth. esset nutritus. cognitus erat Sequitur Et dixit ei nathanael a nazareth potest aliquid boni esse ¶ Augusti? Ambas pronūciationes potest ꝑsequens vox philippi sequi siue sic pronuncies tanquam confirmās. a nazareth. potest aliquid boni esse & ille dicat Veni & vide. siue sicut dubitans & totum inde rogans a nazareth potest aliquid boni esse. Veni & vide Cū ergo siue illo modo siue isto pronuncies non repugnent verba sequencia nostrum est querere. quid potius intelligam? in hys verbis. Nathanael enim doctissimus legis cum audisset philippum dicentem Inuenimus ihm nazarenum filium ioseph. a nazareth. credidit in spem & dixit A nazareth potest aliquid boni esse Scrutatus em̄ erat scripturas & sciebat q̄ non facile alii scribe & phariſei nouerant quando erat expectandus saluator. ¶ Alchuinus Qui singulariter sanctus est innocens impollutus de quo ꝓphā. Exiet virga de radice esse & nazareus .i. flos de radice eius ascendet. Vt potest hic versiculus sub dubitacione interrogatiue ꝓferri. ¶ Crisos. Audiuerat em̄ nathanael a scripturis q̄ a bethleem oriet xp̄m venire secundum illud. Et tu bethleem terra iuda ex te exiet dux qui reget populum meum israhel. Cum ergo audiuit a nazareth. dubitauit non inueniens quemire enunciationem philippi cum prophetica p̄dicacōe. Nazareum autem vocant prophete. ab educacione & uersacione. Considera vero eius in querendo prudentiam & mansuetudinem. Non enim dixit decipis me philippe. sed interrogat dicens. A nazareth potest aliquid boni esse? ¶ Valde etiam philippus prudens erat. Non enim interrogatus frangitur. sed inmoratur. virum volens ducere ad cristum Unde sequitur Dicit ei philippus veni & vide. Trahit quidem eum ad cristum. sciens de reliquo eum non contra dictaturum. si verba et doctrinam illius gustauerit.

Vidit ihesus nathanael uementem ad se ⁊ dicit de eo Ecce vē yſrahelita in quo dol⁹ non est Dicit ei nathanael Vñ me nosti: rñdit ihesus ⁊ dixit ei Priusq̄ te philippus uocaret cum esses sub ficu uidi te Respō dit ei nathanael. ⁊ ait Raby tu es filius dei Tu es rex yſrahel Rñdit ihesus ⁊ dixit ei Quia dixi tibi Vidi te sub ficu: credis/ maius hys videbis/ Et dixit eis Amē amē dico vobis/ videbitis celum aptum/ ⁊ angelos dei ascendentes ⁊ descēdentes super filium hominis/

℣ Cnſo⁹ Nathanael non suscipiendo ex nazareth xp̄m esse: eā que est circa scripturas diligentiam ostendit. In non respuendo vē eum qui annūciat multum desiderū gō habebat circa xp̄i p̄ntiam monstrauit. Sciebat em̄ q̄ poterat plūs philippus circa locum falli. vnde sequit. Vidit illum nathanaē venientem ad se ⁊ dicit de eo ecce vere israhelita in quo dolus non est. Nequaq̄ em̄ accusare optebat. licet vba non credētis extulerit magis inuestigās ꝓpias q̄s philippus. Dicit autem. vē israhelita in quo dol⁹ non est: q̄ nihil ad gratiam ut odium loquebatur ℣ Aug⁹. Vt aliter. Quid est. In quo dol⁹ non est: forte non habebat peccatū. forte illi medicus non erat necessari⁹. absit. Nemo sic natus est: ut illo medico nō egeret. Dolus em̄ est: cū aliud agitur ⁊ aliud fingitur Quō ergo in illo dol⁹ non erat si peccat⁹ est: fatetur se peccatorē Si enim peccator est ⁊ iustum se dicat: dolus est in ore ipsius Ergo in nathanaele confessionem peccati laudauit. nō indicauit non esse peccatorem. ℣ Theoph. Sed nathanael laudatus nō atquieuit exemplo. ſ; expectauit adhuc volens aliq̄ manifestius discē ⁊ i ēro gat Sequit em̄. Dicit ei natha. vnde me nosti:

℣ Cnſo⁹ Ipē quidem q̄ ut homo i uestigat ibs autem ut deus rñdebat. Sequit em̄. rñdit ihc ⁊ dixit. ei. prius q̄s te philippus uocaret cū esses sb ficu nouit te. Non ut homo cū iueniss; ut ds desup cognoscēs. vidi inquit te. i. mox tuox mansuetudinē. Dicit aū Cum esses sub ficu: qm̄ ibi erat: ſ; soli philipp⁹ ⁊ nathanael singulariē loquebāt. ⁊ ꝓpē hoc dictū est q̄ uidens eū alongē dixit. Ecce uē israhelita ut scires. q̄m anteqū a philippo. hoc loquebat. xp̄c ⁊ insuspicabile fiat xp̄i testimoniū. Nolunt aū xp̄c dicere Non sum ex nazaret. ut ānunciauit tibi philipp⁹. ſ; ex bethleem. ut nō faceret alienabilē hominem etiā ns p̄ hoc sufficiēs dedisset argumentum qō ipe esset xp̄c. Sz onōnit. se xp̄m: p hoc q̄ p̄fens erat loquēbatur illis ℣ Aug. Quereōu est aū an aliquid. significet arbor fic⁹ dū Inuenim⁹ arborē fic⁹ male dictā. q: sola folia habuit ⁊ fructū non habuit. In origine būani generis adam ⁊ eua cū peccauissent de foliis ficus succinctoria. sibi fecerunt. folia ergo ficulnee. intelligunt peccata. Erat aū nathanael. sub arbore ficus tamq̄ subumbra mortis. ac si dīc ei dicat. Quia sñ dolo. q̄s es oppte uidēs ex fide ⁊ anteqū te p apl̄os meos uocarē ⁊ cū eēs sub umbra mortis ⁊ tu me non uideres: ego te uidi. ℣ Chrysō. xviii moz. Del cum esses sub ficu. uidi te. i. posui te subumbra legis elegi ℣ Aug⁹ de ūbis dñi. Recordatus ē aū nathanael. se fuisse sub ficu. ubi nō erat xp̄c p̄sencia. corpali. ſ; scīēcia spūali. Sequa sciebat se solum. fuisse sub ficu: agnouit in illo diuinitatē ℣ Cnſo⁹. Sic g̃ ab hac p̄dicacōne ⁊ ab eo q̄ mēte scrutatus est eius et quia cum. aduisus eū dicē videret non culpauit ſ; laudauit cognouit qm̄ vere est xp̄us. vñ sequit. respondit ei natha. et ait Raby tu es filius dei. tu es rex israhel. q. d. Tu es qui expectabamus. tu es qui querebamus Quia em̄ argumē tum in alēcabile suscepit: venit ad cōfessionem. et immota pri diligentiam oñdens: et ipostenoi. confessione deuocōem. Multi autem legentiū sermones hunc anxiauit. petrus em̄ qui post miracula et doctrinā confessus est q̄m xp̄c filiꝰ est dei. bēficat. ut a patre reuelacōni iam suscipiens. nathanael autem ante signa et doctrinaz hoc dicens: nihil tale audiuit Est ergo huⁱ causa qm̄ verba quidem eadem locutus est petrus et nathanael. non autem eadem mente. sed petrus quidem cōfessus est filiū dei ut deū verum: hic autem ut hominē nudum. Dicens em̄. Tu es filius dei. minuxit tu es rex israēl. Dei autem filius ñ israhelis est rex solum. sed et orbis terrarū vniuersi. Hoc etiā manifestum ē ex hijs que cōsequūt̄ ipsā petro nihil postea addidit xp̄c s; quasi ꝓfecta ꝑ ex istente fide: eccam se dixit in confessione illius fabricatē esse. Nathanael aūt quasi mīta pte et maioi cōfessionis deficiente: ad maiora educē. Nam sequitur Et dixit ei. Quia dixi tibi Vidi te sb ficu: credis. maius hys videbis. q. d. Magnū tibi visum est ꝺ eē q̄ dixi et ꝓterea me regem israhēl cōfess⁹ es Quid ergo dices cum maius videris Et quid sit illud maius. ostendit subdēs Et dicit eis. amē amē dico vō vide. ce. ap. ⁊ ange. dei ascen. ⁊ descen. sup fi. hominis Dide qualiter paulatim eum a terra abduxit ⁊ fecit. q̄ non vltra estimet xp̄m esse hominem solum Cui em̄ angeli ministrant. qualiter hic homo purus esset Per hoc ergo suadet angelos se esse dñatorem Sicut em̄ in ꝓpium regis filium descenderūt ⁊ ascenderunt in eum ministri regales. hoc quidem in tempe cruds. ℔ vo i tpe resurrectōnis ⁊ ascēsionis Sz ⁊ ante ℔ q̄m accesserūt ⁊ ministrabant ei ⁊ quando eū gestabant ei⁹ naturaliter. sed vere a ꝑtricio ꝓbatur Quia em̄ in ꝓntis ꝑcutem eius agnouerat ⁊ de facilis audiens facilius suscepit ℣ Aug⁹ sup Ecclī⁹ de veterem hystoriam quando iacob in somnis vidit scalam a terra pangentem usq̄ ad celum ⁊ dñs i cūbebat sup eam. angeli autem ascendebant ⁊ descēdebant p eam Deniq̄ ipse iacob qz intellexit q̄d vidit: posuit lapidem ⁊ fudit oleum. Dum vnxit lapidem iacob nūq̄d ydolatriā fecit: significauit ī adoratione. agnoscitis en ſma. agnoscite ⁊ xp̄m. Ipse est lapis quem re pbauerunt edificantes Si ergo iacob vidit scalam. qui est israhel appellatus ⁊ nathanael iste vere p̄sētia erat: conuenienter p sompnū iacob

dō dixit eis q. d. cui⁹ noīe tē appellaui ipius somi
rium i te agnue. Videbis eī celum apertum & angelos
dei ascendentes & descendentes sup filium hominis.
Qui aut ad illum descendunt & ad illum ascendunt
q surſū est & hic est surſum in se: & deorſum in suis.
¶ Aug sup iohem. Sunt autem angeli dei boni p
dicatores pdicantes xp̄m hoc est sup filium homis
ascendunt & descendunt sicut paulus qui ascenderat
usq ad tertium celum descendit. usq ad lac potum
quē dnō. Dixit autem mai⁹ hys videbis: q. plus
est q nos dīs vocatos iustificauit. q̄z q vidit iacen
tes sub vmbra mortis. Quid eī nobis pderat si ibi
mansissemus ubi nos vidit: Queritur autem causa
quare nathanael cum eī testimonium phibuit filius
dei inter xii apłos non inuenīt. Intelligere autez de
bemus ip̄m erudituꝫ fuisse & pitum legis. Decreta
uolut illum dīs inter discipulos ponere qua ydeo
tas elegit: unde ostenderet mdm. Volens eī superbo
rum frangere cervices: non quesiuit p oratorem pi
scatorem: sz de piscatore lucratus est imperatorem.
Magnus eppm⁹ oratoꝛ: sz prius petrus piscator
q quem postea crederet non tantum oratoꝛ sz etiam
imperatoꝛ.

Capitulū secundū

In die tertia nupcie facte sūt in chana galylee. Et erat mater ihesu ibi. Vocatus est aūt ihesus & discipuli eius ad nupcias. Et deficiente vino. dicit mater ihesu ad eū. Vinū non habent. dicit ei ihesus. Quid michi & tibi mulier: Nondū venit hora mea.

¶ Crisō⁹. Cum in galilea notus erat dom⁹. vocant eum ad nupcias vī dr̄. Et die tertia nupcie facte sē in chana galy. ¶ Alchuinus. Galylea est puincia in qua est chana viculus. Crisō⁹. Vocant autez ad nupcias dīm nō tā q̄z magnificū alioq; sed simpliciter tamq̄z notū & unū mīrū vī hoc euā gelista declarans ait. Et erat mr̄ ihu ibi. Sicut ei mr̄es vocauerāt ita & filium. vī sequē. Vocat⁹ est aūt ih̄s & discipuli eius. Et accedit. Nec em̄ ad dignitatē respiciebat sua: sed humanū nr̄m. q em̄ nō dedignat⁹ ē formā serui accipere: nec dedignat⁹ est ad nupcias venire suoꝝ. ¶ Aug de verb dñi. Erubescat ergo hō ee superbus: qm̄ hab⁹ e duōs ds. Ecce mater ceca filio vginis venit ad nupcias qui cum apud patrē esset instituit nupcias. ¶ Beda. q etiam uenire ad nupcias dignatus est uera ī̄a: fidem recte credendi confirmat. porro ebionei & marcionis ceterorūq; qui nupcias detrahunt quam sit damnabilis insinuat. Si em̄ christo immaculato & nupcys debita castitate celebratis culpa in esset nequaquā dīs ad has venire voluisset. Hunc autem qua bona est casticas ꝓiugalis. melius ꝓmenda vidualis optima pfectō vginalis ad probandam oīm electōe m̄ graduum. discernēdum tñ mengem signoꝝ ex intemerato marie virginis. uere non nisi dignit⁹ est accipio anne vidue ore mox natus benedicitur a nupciaꝝ celebratoribus iam nup

nis imitatus hos pīdia sue dēus honorat. ¶ Aug. Quid autem mirum si in illam domum ad nupcias venit: qui in hunc mundum ad nupcias venit. habz em̄ hic sponsam: q̄z redemit sanguine suo & cui pig nus dedit spīm̄sanctum q̄z sibi ꝓmiserat in utero virginis. Verbum enim est sponsus & sponsa caro hūana & verumq; vnus filius dei & idem filius hominis. Ille uterus vginis marie thalamus eius est. vñ pro cessit tamq̄z sponsus de thalamo suo. ¶ Beda. Nec vacat a misterio. q die tercio nupcie facte referuntur. ꝓmum quidem sci tempus ante legem pfi archam exēplo. Deīm sub lege xp̄i am scripte teraum sub gracia ꝓconsule euangelistaꝝ. q. tercie die luce mundo refulsit. In quo dīs in carne natus apparuit. Sed & hoc q in chana galilee. & zelo transmigracois eedem nupcie facte phibentur: eppice denūcant eos maxime gracia xp̄i dignos existere: qui zelo feruere pie deuocōis. ac de vicys ad virtutes de terrenis ad eterna nosse transmigrare. Discūbente autem ad nupcias dn̄o: vinum defecit ut vino meliore p ip̄m facto: manifestaretur gra latentis in homine dei vī sequē. Et deficiente vino dicit mater ihu ad eum. vinum non habent. ¶ Crisō⁹. Dignum autem est querē vnde venit in mentem matri. magnum quid ymaginari de filio. Nec enim ante miraculum fecerat. Sequē enim. Hoc fecit initium signorum ihc. Sed reuelari sapiebat. & a iohe & ab hijs que ad discipulos ipse dixerat. sed ante hec oīa ipa gcepcio & ea que post natiuitatem facta sunt maximam de puero ip̄osuerūt estimacōem. Unde lucas dicit. Maria ꝓseruabat omnia verba hec ꝓferens in corde suo. Qd ergo gracia non autē miraculm eū iuuauit: Nam antea ut vnus mulierū ita ꝓseruabaē. Unde non p̄sumebat ei mater tale quid dīre. Quia vo audiuit q iohes ei testificatus est & q discipulos iam haberet. de reliquo ꝓfectō rogat. ¶ Alchuin⁹. Significat etiam in hoc loco synagogam. que xp̄s ꝓuocat ad faciendum miraculm. familiare em̄ est ut deus: miracula inquirē sequē. Et dicit ei hec. Quid mihi & tibi mulier. ¶ Aug. Quidam derogantes euangelio & dicentes q ihus nō sit natus de maria vgine: hinc argumentū sumere conantur erroris sui ut dicant. Quomō erat mater eius. cui dixit. Quid mihi & tibi mulier. Sed quis hoc narrauit. ut credamus: q. hoc dīs dixit. Nempe iohes euangelista. at ip̄e dixit. Et erat mr̄ ihu ibi. Quare hō misi q. verumq; vm est: Sz nūquid iō venit ad nupcias ut doceret matres ꝓfectō. ¶ Crisō⁹. Sz q̄s valde venerabatur mr̄em: audi lucam enarrantem. qualiter subdit⁹ ꝓfectō erat. Nam vō quidem pentes mihil impediunt eoꝝ que sunt sm̄ dm: debitum ē subiectos. Quando aūt nō tempe debito aliq̄d querē & abscindunt nos a spūalibo non ex hoc fallamus. ¶ Aug de symbo. Et ergo distingue et inter deum et hominem. q. sm̄ hominem minor & subdit⁹ erat. sm̄ autem deum supra oīa erat. dixit. Quid mihi & tibi est mulier. ¶ Crisō⁹. Sed & ꝓpter aliam cām. ut ī suspecta essent miracula que faciebant. ab hys em̄ qui mirigebāt: rogari opuerat. nō a matre. voluit ostendere qm̄ omnia decenti tempe ꝓpatur. nō simul

simul omnia faciens quia ꝑfusio quedam esset. Et ideo sequit. ¶ Nondum venit hora mea. ⁊ nondū sū cogmetus hys qui assunt. Sz neq; sciunt qm̄ deficit vinum. Sine eos ꝓmum hoc sentire. Qui eā necessitatem nō ꝑsensit neq; beneficij grandem suscipiee sensum. ¶ Aug⁹. Vel ideo q; dns noster sm q; dē erat mr̄em non habebat. sm q; homo erat. habebat mr̄em. Miraculum autez qđ facturus erat. sm diuinitatem facturus erat. non sm infirmitatem humanam. Miraculum eī exigebat mr̄ ac ille tanquam non agnoscens uulcera humana. opatur⁹ facta diuina. dixit. Quid mihi ⁊ tibi est mulier. eamq; dicat. Nō in me facis miraculum nō eu genuisti deitatem meam. Dicit autem mulier sm femineum sexū. nō sm corrupcōnem integritatis. Sed quia genuisti ī firmitatem meam. tunc te cognoscam. cum ipa infirmitas pendebat in cruce. vnde subdit. ¶ Nondum venit hora mea. quasi d. Ibi te agnoscam. cum penderet in cruce infirmitas cepit. cuius mater es. Cōmēdatur eī mr̄em discipulo. prius matre moriturus et ante mortē matris resurrecturꝰ. Videre aūt ne forte qđo inuenerūt. mandandi occasionem ꝑ fidie sue quia dixit dns. Quid michi ⁊ tibi ē mr̄ Sic iuuant mathematica occasionē fallacie. qua dixit. ¶ Nō dum venit hora mea. Dicunt eī. Videes q; sub fato erat xp̄c q; dixit. nondum venit hora mea. Credāt aūt deo. dnō potestatem habeo ponēdi aiam meam. ⁊ iterū sumendi eam. Et querant. quare sit dictum. Nondum venit hora mea. ¶ Nec ideo. iam subfato. ponant conditorem celi. q; si esset factum desidento non poterat esse sub necessitate siderum cōditor siderum. Quod non solum xp̄us non habuit. q; appellas fatum. sz nec tu aut ille aut quisq; hoīm. Quare ergo dixit. nondū venit hora mea. Quia in potestate habebat. quando moreret. sed nondum videbat esse opportunum ut illa potestate uteret. vocandi erāt discipuli. annūciandū erat regnum celoꝝ. faciende erant uirtutes emendanda erat diuinitas dnī i miraculis emendanda erat humanitas dnī in ipa ꝓpassione mortalitatis. At ubi eī fecit. Quantum sufficere iudicauit. venit hora non necessitatis. sz voluntatis non ꝓdicōnis sz potestatis.

¶ Dicit mater eius ministris. Quodcūq; dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapidee ydrie sex posite secundū purificacōnem iudeoꝝ capiētes singule metretas binas uel trinas. Dicit eis ihesus. Implete ydrias aqua. Et impleuerūt eas usq; ad sūmū. Et dicit eis ihesus. haurite nunc ⁊ ferte

¶ Crisost⁹. Quamuis dixerit Nondum venit hora mea. post modum fecit qđ mater dixerat. Ne eā ex hoc sufficiens esset demonstracō q; non subiect⁹ est hore. Si eī hore subiciebat qualiter debita hora. nondū facta hoc fecit. Deide ⁊ ꝑ honorē mr̄is ut ñ finaliē eā dicē videret neq; eam ve pūbus erubescere facēt. Adduxerat eī ad eū mr̄em ut a ꝑhib fieret petitio. vnde sequitur

architriclino. Et tulerūt. Vt aūt gustauit architriclin⁹ aquā vinum factum. ⁊ non sciebat vnde esset. ministri aūt sciebant qui hauserāt aquam. vocat sponsum architriclinus ⁊ dicit ei Omis homo primum bonum vinū ponit. ⁊ cum inebriati fuerint. tunc id quod deterius ē. Tu aūt seruasti bonum vinum usq; adhuc. hoc fecit micium signoꝝ. ihesus in chana galylee. ⁊ manifestauit gloriam suā Et credidērūt in eum discipuli eius.

Dicit mater eius ministris qđcumq; dixerit vobis facite. ¶ Beda. Q. d. licet abnegare videar eī facier. nouerat eī mr̄em pīa ⁊ misericordē. Sequit. Erāt aūt ibi lapidee ydrie sex posite. sm pri. iudeoꝝ capi. singule metretas binas vel trinas. ydrie vocāt vasa aquaꝝ receptui data. Grece eī aqua ydor dr̄. ¶ Alch. Vasa aūt aquaꝝ receptui data erāt sm purificacōnem iudeoꝝ. qr̄ ī alias plūs seoꝝ traditiones etiam ꝑ obstinatē ut crebro se lauarēt. ¶ Cyr. qui vo i aqsa ē palestina ce ñ erat mr̄us i locis fōtes ⁊ puteos ineire. replebāt ydrias aquaꝝ ut ñ currerent ad flumia. si qñ i modi fiēt sz de ꝑpe brēue purgacōis mō. Ille aī quidā inhibū suspicarēt qñ face int⁹ remanēte deide aqua immissa vinū subtilissimū fm eēt ꝑterea ait. sm purgacōem iudeoꝝ. ondens q; illa vasa nūq; vini receptacula facta erant. ¶ Aug⁹. Metretas eī dicit mēsuras quasdā tamq; si dīret vrnas amphoras vel aliquid huiꝰ. Metrō eī mēsurā dīte greci. Vnde apte late metrete. ¶ Beda. Ex aī ait. binas vel trinas. Non ita accipiendū ē q; alie binas alie trinas. sz ee dē ipe capere binas q; eaā trinas. sequit. Dixit eis ihe implete ydrias aqua ⁊ implo. eas usq; ad sumū. ¶ Crisoꝰ. Sed quare anteq; implesset ydrias aq̄ non fecit signum qđ multo mirabilioꝰ esset. Quia saliud est substanciam in qualitatem aliam transmutare ⁊ ipam substanciam ex nichilo facere qđ quidez mirabilius est. Sed non ita videtur credibile mīus ꝑterea eī multodiens a miraculoꝝ magnitudine abstinet. volens magis credibile esse quod fiebat. Cū hoc ⁊ puersa dogmata euertat. Quia eī sit quidā qui mundi conditorem alium esse dicūt. plura miracula ex subiectis substanciis facit. Si enim extraneus ei esset. qui conditor est mundi. nō vtiq; alienis vteretur. ad ꝑprie virtutis demonstracionem. Non autem ipse aquam hausit. ⁊ tunc vinum ostendit. sz hoc iubet ministris uteos testes haberet eius quod fiebat. Vnde sequitur. Et dixit eis ihesus haurite nunc ⁊ ferte archi. ¶ Alchuinus. Triclinū ordo trium lectoꝝ cliuen lectum signat. Architriclinus pncipatus ⁊ primus inter quinos qui more in equo in lectis discumbebant. Vnde quidam architriclinum intelligunt aliquem ex sacerdotibus iudeoꝝ qui nupcys inter esse poterat ut illos istrueret qua liter nupcys vti deberēt. ¶ Crisostimus.

¶ Chrisos. ut aliter Quia aliqui possent dre q̄ cās
mut ebrij erant ꝙ sensus iudicantium corruptus
ut nescirent utr̄ aqua ut vinum esset. hō autē dis
nistratio quinquies credita est: maxime vigiles sē
vinum opus habentes ut ornate ꝙ ordinate oia dispo
nantur Deo in testimonium eor̄ que fiebant dixit
dis. Fere archiri. ꝓpter euigilantem eius sēsum
ꝙ non dicit ꝓpinate recumbentibꝰ ¶ Hylar. iii.
decimi. A qua ergo ydrops ifundit̄ur. vinū calicibꝰ
hauriēt infundentis scie: sensus non quemt hauris
entis. Qui infuderunt: haurire aquam existimant
Qui hauriunt vinum infusum arbitrant. vñ sequi
tur De autem gustauit archiriclin⁹. aq̄ vinū fēm
ꝙ non sciebat vnde esset ꝛc. Non autem aque simpli
citas defuit. ꝙ vini sapor natus est. non p trāsfusio
nē ydrops obtinetur q̄ infirmi⁹ est Sed aboletur
q̄ erat. ꝙ q̄ non erat cepit ¶ Chrisos. Paulatim
autem dns volebat cognosci suos signos virtutes
q̄ ideo nec ipse reuelabat q̄ factum est. nec minꝰ
stros archiriclin⁹ vocauit Non em̄ esset eis credi
tum puto honeste existimato tale testimonium reddē
ebrios si vocat sponsū architriclinū q̄ maxime poterat ꝙspicere
q̄ fiebat Non simpliciter aūt xp̄c vinum. si vinum
optimū fecit. vñ sequit. Et dixit ei omis homo primū
bonum vinū ponit ꝛc Alia em̄ fuit xp̄i miracula. ut
multo hijs que p nātam fiunt spectatiora ꝙ utiliora
fiunt Igitur aqua vinum facta ministros testes ha
bent. cui vo vini facti: archiriclinum ꝙ sponsum.
probabile autem est ꝙ sponsum aliquid rndisse: Sed
euangelista hoc ptermittit tangens solum id q̄ne
cessarium est scire scz q̄m vinum aq̄ fecit. vñ statim
subdit hoc fecit initium signoꝝ ihs in chana galilee
Tunc em̄ signa maxime necessarium erat facere. q̄n
discipl̄i congregati erāt ꝙ deuoti ꝙ attendentes hys
que fiebant manifeste aderant. Si vo dixerit quis
non esse argumentum sufficiens ut hoc sit pōapiū
signoꝝ quia additur. in chana galilee q. congruat ali
ter prius esse facta: dicemus q̄ ꝙ antea diximus. q̄
ihesus dicit. ut manifestetur isrl. ꝓterea veni bapti
zare. Si vo fm̄ primam etatem miracula fecit: nequa
q̄ indigebant israhite alio manifestante eum. Qui ei
m locum tempus ita p miracloꝝ multitudinem claru
it ut eius nomē manifestum fieret. omitto multo ma
gis. si puer existens. a prima etate miracula fecisset
Nam et ea que fierent in opinabiliora existimarēt
ab infante facta ꝙ tempus amplius esset. Decenter
aut̄ non cepit signa facere ex prima etate. existima
sse em̄ phantasiā esse in carnatōem. ꝙ ante opportunū
tempus eruditum eum tradidissent liuore liquefacti.
¶ Aug. Hoc autem miraculum dñi q̄ de aqua vinum
fecit non est minus eis qui nouerunt q̄ deus fecit. Ip
se em̄ fecit vinum illo die in ydrys: qui omni anno
hoc facit multiplicando. Sed hoc assiduitate amittit admi
rationem. Itaq̄ seruauit sibi deus in usitata quedam
que faceret. ut tanq̄ dormientes homines ad se colē
dum mirabiliter excitaret ꝓpter quod sequit. Et mani
festauit gloriam suam. ¶ Alcuin⁹. Qui ipse ē rex
glorie qui sicut dns elementa mutabat ¶ Chrisost⁹
Et hoc quantum ex ꝑte sua Si vo ꝙ tunc multi nō
cognouerunt. si tñ omnes postea erant. miraculum
audiēdi Sequit. Et crediderunt in eum discipli ei⁹

Dp em̄ debebant ꝙ credere facilius ꝙ cum diligētia
attendere hijs que fiebant ¶ Aug. de consensu euāgl.
Sed si tunc in eum crediderūt. nondum erant disci
puli cum ad nupcias uocati sunt. Sed illo modo los
quēbātis hoc dictum est quo loquimur cum dīs apl̄m
paulum in thersо ciliciae natum. Neq̄ em̄ tūc iam
erat apl̄s Ita discipulos xp̄i nuncupamus ad nupcias
cum audim⁹. non iam discipulos. sed qui futuri erāt
discipli melligere debem⁹ Aug. Illa autē misteria
que in isto miraculo dīi latebāt indere. Optebat im
pleri in xp̄o que de illo scripta erant Illa erat aqua
fecit autem de aqua vinum cum aput eis sensum ꝙ
exposuit scripturas Sic em̄ sapit qui non sapiebat ꝙ i
ebriat qui non inebriabat. ¶ Beda Aperte em̄ dño
in carne: iunosa legalis sensus suauitas paulatim ce
pit ob carnalem phisicoꝝ interpretationem. apasca sua
vtute deficit ꝙ desipere ¶ Aug. Si aūt iussisset aquā
effūdi ꝙ ipse mitteret vinum ex occultis creature si
mil⁹. videretur scripturas veteres non ꝓbasse. Cū
autem ipam aquam uertit in vinum. ondit nobis q̄
ꝙ scriptura uerus ab ipso est. Nam iussu ipsius im
plete sūt idrie Hz mihi sapit. a septa fuit ibi xp̄s intelli
gatur Nouum⁹ autem legem ex quibus temporibus nar
ret. i. ab exordio mundi. Inde usq̄ adhuc temp⁹ q̄
nunc agim⁹: sexta etas Nam prima etas computatur
ab adam usq̄ ad noe Secūda a noe usq̄ ad abraham.
tertia ab abraham usq̄ ad dauid. quarta a dauid
usq̄ ad transmigrationem babilonis. quinta usq̄ ad
iohem baptistam. sexta inde usq̄ ad finē seculi. Sex
ergo ille idrie sex etates significant. quibus nō defu
it ꝓphia. Implete sunt ꝓphie plene fuit ydrie. Quid
ē ait q̄ capiebāt metretas binas i trinas: Si trinas em̄
diceret. non curreret animus noster nisi ad misteriū
trinitatis Deo forte nec sic debemus inde sensum au
tere quia dixit. binas ut trinas. qua nominato pa
tre ꝙ filio ꝙnēr ꝙ spūsanctus intelligendus est Op
tet em̄ intelligi caritatem. inuicem pīs ꝙ filij quod
est spiritussanctus Deo est ꝙ alius intellectus non p
termittendus. Idime em̄ metrete intelliguntur in duo
bus generibus hominum. i. iudeis ꝙ grecis. tres
autem propter noe tres filios significatos
¶ Alcuin⁹. Ministri aūt fuit doctores noui testamē
ti qui scripturas alīs spūaliter interpretantur archi
triclinus aūt est aliquis legis peritus. De quibusdam
gamaliel. saulus Dum ergo talibus euangelij ver
bum ponitur quod i lra legis occultabatur quasi
vinum de aqua factum architriclino ꝓponitur Et be
ne in domo nupciaꝝ tres ordines discumbentium de
scribuntur. quia ecclia tribus ordinibus fidelium ꝓstat ꝙ
iugatoꝝ continentiū ꝙ doctoꝝ. Optimū aūt vinū xp̄s
usq̄ adhuc huat. i. euāgl̄ usq̄ in sextā etatē distulit.

Cp̄ hec descēdit ca
pharnaū ipe ꝙ mr̄ eiz
ꝙ frēs eiz ꝙ discipuli
eiz Et ibi mānserūt nō
multis diebus Et ꝓpe
erat pascha iudeoꝝ
ꝙ ascēdit ierosolimaz

¶ Chrisos. Cum autē
paulo post dns in iero
solimam ascēdisset erat
ca pharnaum adhuc ut
non ubiq̄ frēs ꝙ mr̄es
secū trahat. vñ dicitur
Post hec descen. capharn.
ipe ꝙ mr̄ eius ꝙ frēs ei.
ꝙ discipuli ei. ꝙ ibi mā. ꝛc

¶ Aug. hic est aũ dñi⁹ deus nr̃r. ex celsus ue
nos faceret. humiles ut nos reficeret. ambulans inter
homines. patiens humana. abscõdens diuina. ecce
habet matrem. ¶ Habet fratres habet ⁊ discipulos.
Unde fratres. unde mr̃em. Frres em̃ scripturа nr̃a
appellare ꝓsueuit non eos solos qui nascuñ ex eo
dem utero. aue ex eodẽ patre. aut ex eodem gradu
uelud ꝓpatrueles. aut ꝓsobrinos Unde g⁹ fratres
domino. ¶ Non em̃ maria iẽm pepit abñe. unde cepit
dignitas. virginum. abraham. patruus erat loth.
⁊ iacob laban sr̃um. habebat auunculum. ⁊ uerisq
dicti sunt frres ¶ Alchui. Fratres ergo dñi dñr cog
nati marie vt ioseph. non filie marie vt ioseph quia
nõ solũ beata virgo. sz etiam ioseph uestis castitatis
eius ab omni accõne ꝓugali immunis ꝑmansit
¶ Aug de ꝓsen. euãge. Cum uero dic. Et discipu
li eius. incertum est utr̃ iam illi adhesserant. etiam
petr⁹ ⁊ andreas ⁊ filij zebedei. Nec deus em̃ ꝑmo
narat qñ venient ⁊ habitauerint in capharnaum ⁊
postea q eos de nauib⁹ piscantes. vocauerit. an for
te macbs quod ꝑmiserat recapitulauit. quia sine
ulla ꝓsequẽtis temꝑis differa dixit. Ambulãs iuxta
mare galilee vidit duos frres ꝛc an paucis aly disci
puli fuerũt. scripta em̃ euangelica ⁊ aplica. non so
lum illos duodenos appellat discipulos eius. sz omes
qui in eum credentes. magisterio eius ad regnũ celo
rum erudiebañ. Illud etiã requirendũ est quo loc
dicat. anteqũ iohes baptista missus esset in carcere.
ibm ihc fuisse in galilea. cum matheo dicat. Cum autez
audisset q iohes tradit⁹ esset. secessit in galileam
Similiter aũt ⁊ marcus. lucas etiam melius quidem
dicit. de tradito iohanne. sz post bapm̃ ⁊ temptacõz
xpi dicat eum ihc in galyleam sicut illi duo. Unde i
telligi ẽ eos euangelistas non iohi euangeliste con
traria narrasse. Sz ꝑmisisse ꝓmum dñi aduẽtũ
in galileam. postea q̃ baptizatus est. quando ibi
aquam uertit in vinum. ¶ Eusebi⁹ in ecca. hysto.
Cum em̃ tria euangelioꝝ ad iohem euangelistã noti
cia ꝑmisset. ꝓbasse quidem. dr̃ fidem ⁊ ueritem dic
toꝝ de esse tamen uidit aliqua ⁊ ea maxime que pri
mo ꝑdicacõnis sue tempe dñs gessera. Certũ ẽ em̃
q̃ in supioribus tribus euangelijs hec videñ. sola con
tineri que in eo gesta sunt. anno quo iohes baptista
vt inclusus est in carcere vt putatus. Et ideo roga
tus dr̃ iohes apls ut ea que ꝑterierant ꝓcos ante
traditionem iohis. saluatoris gesta ꝓscriberet. unde si
quis diligenter cõsideret. inueniet euangelia nõ dis
sonare. sed alterius tempis gesta esse que scribit io
hes. alterius vo que ceteri. ¶ Crs. Nec em̃ in ca
pharnaum miraclm vllum tũc opatus est. Qui em̃
ciuitatem habitabant illam. non sane se habebant ad
xpm. sz erãt valde corrupti Deo em̃ accedit ⁊ par
uum ibi trahit tempus. ꝓter eum qui ad mr̃em ho
norem. ¶ Beda Deo etiã nõ multis diebus ibi man
serũt. ꝓter festum pasche. quod iam ꝓpinquabat.
unde sequit Et ꝓpe erat pascha iudeoꝝ ¶ Orige.
Sed quid intendit in appositione iudeorum Nõ em̃
nominis alterius pasche sollemnitas fuerat. Fo
rsan vero quia quidam ẽ pascha humanũ. ecce qui
peut apposito scripture celebrant illud quodda vo
luminum ⁊ vm q̃ m spiritu ⁊ veritate ꝓhat. ad di
stinctionem ergo dñi iudeoꝝ Sequit Et ascẽdit
ierosolimã. ¶ Alchuinus. Iohis in euangelio legit
ibm ascendisse ierosolimã. Semel in ꝓmo anno pre
dicacõnis. cum adhuc iohes nõ erat missus in carce
rem. de hoc ascensu nunc agit. ⁊ iem illo anno quo
erat passus. Docuit aũt nos exẽplũ dñs quãta cura
diuinis subdi debeam⁹ impys. Si em̃ ipe dei filius de
creta legis a se data implebat. celebrans sollemni
tates cũ ceteris hoibus. quãto studio bonoꝝ opũ fui
debẽt sollemnitates ⁊ ꝓuenire ⁊ celebrare. ¶ Orig
Quistice aũt cũ facta est nuptiaꝝ ꝓpatio i chana ga
lylee. descendit una cũ mr̃e. frib⁹ ⁊ discipulis in ca
pharnaũ que interpr̃at ager ꝓsolacõnis. Optabat
em̃ post uim alacritatẽ ad agrũ ꝓsolacõis una cũ
mr̃e ⁊ discipulis accedere saluatorẽ ꝓsolatiũ in futu
ris fructibus. in agrosq̃ multitudine suscipiẽtes disci
plinã eius ⁊ aiam que illum spũ sacro concepit gra
uãdos. Sẽ ei q̃dã fructificãtes ad qs dñs ipe descen
dit una cũ vbi mistris atq̃ discipulis admiuãs hmõi
pñtie mr̃e sue. Didẽt aũt q̃ capharnaũ dicti sr̃. ñ cape
diutinã apud se ibu pñcã qñ illuminacõm q̃ de phis
dogmatibus ẽ iferioris ꝓsolacõis agell⁹ ñ capit. cum
paucoꝝ capax existat. ¶ Alch. vt capharnaũ nul
la pulcherria ẽ ⁊ signat mdm̃ i quẽ vbũ prius desce
dit ¶ Beda. ñ mltis aũt diebus ibi mansit q̃ quo i
h⁹ mũdo tpe cũ hoibus pũlatim ẽ. ¶ Orig. Est aũt iero
solima ciuitas regis magni. velut ipe saluator ait.
ad quã null⁹ eoꝝ qui manẽt interris descendit nec i
gredit. sed quelibet alia que naturalem optinet celsitu
dinem ⁊ acumen intelligibilũ ꝓspicuũ. eius ciuita
tis ẽ incola. ad quã solus ibe ascendisse dr̃. videtur
tñ post discipuli fore pñtes dum recolunt zelus do
m⁹ tue ꝓmedit me sq̃. i q̃bus discipulorum ibe ascẽdr

Et inuenit in tem
plo vẽdẽtes boues et
oues ⁊ colũbas ⁊ nũ
mularios sedẽtes Et
cum fecisset quasi fla
gellũ de funiculis. om
nes vendentes eiecit
de templo oues quoq̃
⁊ boues ⁊ nũmulario
rũ effudit es. ⁊ men
sas subuertit Et hys
qui vẽdebãt colũbas.
dixit. Auferte ista
hinc ⁊ nolite facere
domũ ꝓris mei domũ
negociacõis Recorda
ti vo sũt discipuli eiꝰ
quia scriptũ ẽ. zelꝰ do
mus tue comedit me

¶ Beda Dñs iterñ
aduenies ꝓtinus tẽplũ
ozakus adijt nob⁹ dãs
exẽplũ ut q̃cũq̃ ꝓpria
m⁹ domũ dei p⁹. i gre
diamur dñm deprecati.
vñ dr̃ Et fuerit i tẽ. ar
¶ Aug. Sacrilega em̃
illi ꝓpto p ei⁹ carnali
tate ira data se q̃to re
nẽ ne i idola defluẽ.
⁊ imolabãt boues ⁊ o
ues ⁊ colũbas ¶ Ibe
da. sz q̃ d lõginq̃ ꝓpã
tes q̃ ussa sẽ imolan.
dño secũ ferie ñ poterant
eoꝝ ꝑcia differẽt. vñ
nacta occõe h aliis in
tẽplo sẽbe ⁊ ꝓhibi vẽ
di instituerẽt ut vemen
tes emẽt ⁊ offerẽt ea
dẽ q̃ oblata ipi alys
vẽdant ⁊ sic sua luc ac
cumularẽt. vñ ⁊ nummu
larij ad h sedebãt ad mẽsã ut ie ẽptores vẽnientes q̃
hostiaꝝ ꝓpria eẽt pecunia. vñ sbdit ⁊ nũmularios dis
ait nolẽs aliq̃d i domo sua érene eẽ negociacõis nos
ei⁹ q̃ hostia putarẽt negociatores oẽs expulit foras

Et qui flagellandus erat ab eis: prior illos flagellauit. vii sequitur. Et cum fecisset q̄si flagellum de funiculis omnes eiecit de templo. Chorpb. Effecq; solū. eos eicit qui vendebant & emebant: sz eorā res eorū vñ subdicit. Oues quoq; & boues & nūmulariorū effudit es. & mensas subuertit s. nūmularias que erant q̄si uasa denariorū. Orig. Considerem⁹ aūt ne forte ex eorum uideatur q̄ dei filius captus funiculis parare sibi flagellum ad eiciendum de templo. Unum enī refugium ad hoc rationem relinquitur: dia potestas ubi ut cum uolebat posset iracundiam hostium suffocare. quātus essent in numeris. & sedare mēsam curbines. dns enī dissipat cogitationes gentiū. prō autem hystoria in nullo minorem potestatē. prestantie hys que ab eo miraculosius edita fuit. Quin ymo cōstat hinc maiorem demōrare potentiā miraculo quo aqua uersa est in uinū. eo q̄ illic in animata substitit materia hic vo tot milium hoīm domantur ingenia. Aug. de ꝓsensu euangl. Manifestū est aūt non semel sz ītato esse hoc factum a dño. Sz illud ꝓmū memorare hic a iohe. illud vltimū a cēteris ambus. Aug. Et iohes quidem hic dicat q̄ expulit vendentes de templo. Matth. aūt ait. qm̄ expulit vendentes & ementes. Multo aūt maior numerus erat emendum q̄ vendentium quoq; expulsio erat: credebat dignitatem eius qui reputabat filius carpentarij. nisi q̄dma potestate sibi oīs subiacebat. ut dictum est. Beda. Commēdatur aūt in hac lectione utraq; xp̄i natā humana quidem. in hoc q̄ nīem comitem habuisse ꝓbibet. dīna vo in hoc q̄d verus dei filius demōrat. Sequit enī Et hys qui vē debant columbas dixit. auferte ista hinc & nolite facere domum patris mei domum negociationis. Chrys. Ecce ꝓfem vocat & non irascitur. estimāt enī simpliciter eum dīre. Deo quia postea apertius loquitur ut solam veneratione dignam intelligendam ꝓpter q̄ seruebant. Et matthe quidem dicat q̄ eiciens eos dicebat. Nolite facere domū meam spelunca latronum. Illud enī fecit ad passionem. veniēte tanto duriora sermonibus utebatur. Hoc aūt in prōpio signo fecit. unde non ita aspa sz remissa ad modū increpatione utitur. Aug. Ecce templum illius figura adhuc erat et eiciat inde dns oīs qui ad mundum venerant & que ibi vendebāt que opabantur homines in sacrificys illius temporis. quod si ibi ebriosos inueniret. Synagogationis non debz fieri domus dei. potationis fieri debet. Chrys. Sz cui⁹ gratia tali vehemencia xp̄s usus est. Quia ei in sabbato curatus erat. & multa facturus que uidebantur ab eis esse legis transgressio: ut non uideatur deo grauius hō cum periculo fieri dams intelligere q̄ qui periculis se expone ꝓ bono ornatu domus: dīm dom⁹ non premit. Se ideo ut ostenderet sui ꝓpriam ad dm non dixit. domum sanctam sz domum patris mei. & ꝓpter hoc etiam subdit. Recordati vero sunt discipuli eius q̄ scriptum est zelus domus tue comedit me. Beda. Discipuli enī videntes in eo hunc feruentissimum zelum: recordati sunt quia zelo domus patris saluator eiecit impios de templo. Alchuinus. zelus cum in bono acapit est quidam ferues animi quo mens relicto humano timore ꝓ defensione ueritatis accenditur. Aug. Comeditur ergo zelo domus dei: qui oīa que videt puerse cupit emendare. & si emendare non potest. tolerare et gemit. Si ergo in domo tua nequid puersum fiat satagis in domo dei. ubi salus ꝓposita est ñ debes pati quantum in te est siquid puersi videris. Amic⁹ est admonendus lenter. uxor est seuerissime frenēda. mala est etiam uerbo ꝓstanda. fac quicquid potes ꝓ persona quā portas. Alchuinus. Iustice autem eandem deus spūaliter suam ecclam intrat. & qualiter ibi vnusquisq; uersetur attendit. Cauendum ergo ne in ecclesia dei. fabulis ut risibus ut odys ut cupiditatibus uacemus. ne in ꝓpius ueniens nos flagellet. & de ecclesia sua eiciat. Aug. Possibile enī est ierosolimanū quoq; delicto subiacere & capacissimos de uitio. qui nisi post delictum citissime quereret: capacitatem amitterent. Inuenit ergo in templo. & in sacris ut in annūciatione ecclesiastici sermonis quosdam qui ꝓpris domum. domum negociationis. ostituebāt qui. s. venales exponūt boues quos optet obtuare ad aratrū ne retrocedentes. non dispendiū ad regnum dei. Siu etiam ꝓferūt mammonam iniquitatis ouibo ex quibo habent ornat⁹ materiam. qui edam solerdaz columbaz pturita q̄libet amaritudie uilipendunt. Cum ergo hos inuenet saluator in domo sacra: facto de funiculis flagello fugat. illos una cū venalibo ouibo & bobo suis expergit eos ponderavelut indigna in domo dei retineri. subuertitq; constituentis tabulas in animabo auaroꝝ & mādat ne vltra negotium in domo dei columbe vendant. Arbitror autem & exemplum ipm statuisse ꝓ ꝓdicta secta⁹. ut intelligam⁹ ꝓ hoc siquid agi debet erga sacram illam oblationem: a sacerdotibo non debere ritu sensibilium oblationum agi. nec legem obseruari debere ut carnales uidei volebant. Nam ibi ꝓpellēt boues & oues iubente auferri columbas que plurimum offerebantur uxta pietatem uidoꝝ & subuertente mensas materialium nūmoꝝ non expēsse s; Figuraliē cōtinendum dīnas impōsitiones ea sc; que fm legē scripturam videbant honesta & utente eo in plebem flagellū. dissoluenda & dispergenda hec erant transla eo regno ad eos qui ex gentibo crediderunt.

Aug. Uel vendentes in ecclesia sunt qui que sūt sua querunt non que ibu xp̄i venale habent totum quia volunt redimi. Symon ydeo volebat emere spūsanctum quia vendere volebat. Erat enī de illis qui columbas vendunt. Ceterū in columba apuit spiritus sanctus. Columba autem non est venalis. Gratis data quia gracia vocatur. Beda. Vendunt ergo columbas qui acceptam spiritussancti grām nō gratis ut ꝓceptum est s; ad ꝓmium dant. qui mam⁹ impositionem qua spiritussanctus accipit. etsi non ad qstum pecunie: ad uolgi. enī fauorē tribūt qui sacros ordines non ad uite meritum sed ad graciam largiūtur. Aug. Boues aūt mactigunt apti & ꝓbe qui nob scripturas sacras dispensauerūt. Qui ergo ipis scripturis fallunt ꝓtos a quibo querūt. honores vendunt boues vendunt & oues. i. ipsas plebes. Et cui vendūt ñ dyabolo. Quicqd ei ꝑ vnica ecclā ꝓdicatur

quis tollit·nisi leo rugiens· ¶ Beda Vt oues sint opa mūdicie ⁊ pietas·vendunt ergo oues· qui bu mane grada laudis opa pietatis exercent· Alum mos mutuo dant in tēplo·qui apte terzenis rebꝰ in ecca deseruiunt· Domū eciam dñi faciunt domū ne gociacōis non solum by qui ꝓpter sacros oblmes ꝑtim pecunie vt laudis vt honozes querunt ꝝ eciam by qui gradū vt gram·spiritalez quā in ecca domino largiente pcepunt·non simplici intencione sed cura humane retribucōis exēcēt ¶ Augustiꝰ Signum autē qdam nobis oīdit dominus q̄ fecit flagellum de restículis·⁊ inde negociacionē·m dei templo facientes flagellant. Et em̄ vnus quisq; in pcc̄atis suis restem sibi texit· dum pcc̄ata addit pcc̄atis· Nñ gº aliquid paciuntur homines ꝓpter miquitates suas· agnoscant q; dominꝰ facit flagel lum de restículis ⁊ ad hue admonet eos ut mutent se. Nam si se non mutauerint· audiēt i fine·liga te illi manus ⁊ pedes ¶ Beda·Facto gº de funiculis fla gello illos eiecit de templo · quia de pte sortis scōz eruuntur qui mē sanctos posita ut ficte ut aperte fa ciunt opa mala·Oues quoq; ⁊ boues eiecit·q; taliū vitam· piter ⁊ doctrinam ostendit esse repbā· Nu mulariox quoq; effudit es ⁊ mensas subuertit· qz damnatos m fine reprobos · eaz ipsaz quas dilex erunt reum tollet figuram · Vendicionem co lumbaz de templo auferri precepit·quia gracia spi ritus que gratis accipiē·gratis dari debet ¶ Ong̃ Potest eciam p templum intelligi anima studiosa· ꝓ ter habitans verbum dei· in qua ante doctrinam ibu ostiterant terrestres ⁊ bestiales motꝰ· Signum autem terrestrium motuum bos est quoniaz ē agri cultor· Insensatoz autem motuum ouis ē qđ ē plu ribo animalibo rzacōnalius·leuium vo acq; i ostāci um mentium signum est columba·eorum vero que bona videntur·signa sunt era· Que xp̄us verba do mine explicuit ut non vlera domus pris eiꝰ sit foz·

Respondérunt ergo iudei ⁊ dixerūt ei Quod signum oīdis nobis qz hec facis. respondit ihesus ⁊ dixit eis Soluite templū hoc·⁊ in tribꝰ diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudei xl et sex annis edificatum est templū hoc ⁊ tu tribꝰ diebꝰ excitabis illud ille aūt dicebat de templo corpis sui. Cū ergo surrexisset a mortuis · recordati

¶ Theoph· Quia iu dei videbant dñm ea facere cum potestate multa ⁊ dñem nolite facē domum pris mei domū negociacōis fig nū ab eo petūt· vñ dr Nñderūt ergo iudei ⁊ dixerūt ei Quod si gnum oīdis nob̄ qz h̄ facis· ¶ Chr· Si nū quid signa opus erāt ut ea que male fiebāt cessare faceret· Non zelum talem ac tpe p domo dei·maximum si gnum virtutis erat · Non autem illius p phecie meminerāt·sed signum petebāt · Si

sunt discipuli eius·qa hoc dicebat de corpe suo. Et crediderunt scripture ⁊ sermoni ei quem dixit ihesus.

mul quidem de suo tur pi lucro impedito do lentes· simul aūt ⁊ ꝓ hec ꝓhibere eum volē tes · opinantur em̄ eū aut prouocare ad mi racula aut cessare ab bijs que fiebant. ꝓpea ñ dat eis signū fic̄ ⁊ pº petentib̄ sig nū rndit dicēs Gens tio mala ⁊ adultera signum querit·⁊ signum non da bitur ei nisi signum ione ꝓphe· Sed tunc quidem ma nifestius·nunc autem obscurius respondit idem·nō autem vtiq; si non petentes occupat ⁊ signa dat· hic petentes auertisset·nisi mentem eoz cognouisset dolosam· Sequitur em̄ Soluite templum hoc ⁊ in tribus diebus excitabo illud· ¶ Beda· Quia enim si gnum querebant a domino quare solita cōmercia picere debuerent extēplo· Respondit quia ipm̄ tem plum significabat templum corpis sui · in quo nulla ꝓrsus esset alicuius macula peccati Quasi diceret sicut istud m animatū templum a vestris mercen scelenbus q; mea expio potestate · ita ⁊ hoc corp is mei templum cuius illud gestat figuram vestris manibus dissolutum·tercia die resuscitabo ·

¶ Theophilus· Nequaquam tamen illos ad homi cidium prouocat dicens· Soluite Sed hec eis affec tantibus non sibi esse absconditum demonstrat· Au diunt autem arriani quomodo dominꝰ motus dixe dos dixerit·excitabo·virtute videlicet propria·

¶ Augustinus· Resuscitauit quidem eum ⁊ pa cui dicit in psalmis exalta me ⁊ reddam illis· Sed quid facit pater sine verbo· Quomodo autem eum pater resuscitat sic ⁊ filius resuscitauit·qua filius dixit· Ego ⁊ pater vnum sumus· ¶ Chrisostimus· Propter quid autem signum resurrectionis dat eis Quoniam scilicet hec maxime erat qđ ostendebat· eū ñ esse hominem purum posse aduersus mortem statuere triumphum ⁊ tyrannidem eius longam re laciter dissoluere· ¶ Ange· Verū q; scilicet tem plum ⁊ corpus ihesu exemplar multi sore videnē ecclesie·eo q; ex vinis lapidibus ostruitur in domū spintualem in sacerdocium sanctum ⁊ propter illud vos estis corpus xp̄i ⁊ membra de membro · Quāuis autem dissolui lapidum videatur structura ac cisci pari omnia ossa cristi aduersitatibus tribulacionū instaurabitur em̄ templum ac resuscitabitur die ter cia·quem nouo celo et noua terra perfens ens Sic em̄ illud cristi corpus sensibile crucifixum est ac sepultum ⁊ postea resurrexit · Sic ⁊ totale sancto rū xp̄i corpꝰ crucifixū ē xp̄o·⁊ resurrexit ē eo qlibet ei eoꝝ i nullo alio gloriabitur nisi i cruce xp̄i p quā ipse crucifixus est mundo · Sed et consepultus est cristo et resurrexit cum eo·quia in quadam nouita te vite ambulat · Sed sm beatam resurrectio nem nondum surrexit Unde non scriptum est ter cia die restaurabo illud·sed in tribꝰ diebus ꝓfatur enim eius erectio in omnibus tribus diebus·

¶ Thopñ. Habei autem de in aīato templo puratos
eum hoc dīe: debebāt eum· vñ sequē · Dixerūt er
go iudei xl· et sex āīs edi· est templum hoc et tu in
tribus diebꝰ exa· illud· ¶ Alcuinꝰ Et notandū q ñ
de prima edificacōe que a salomone vii· āīs pfecta ē
sed de reedificacōe que facta est sub zorobabel p xl· et
vi· annos impedientibꝰ inimicis rūdebāt ¶ Orig·
Vel dicet aliquis xl· et vi annoꝝ exurgere cōpotū
eqno danb allocutus est nathan ꝓpham cōsulēs
de cōstructōne templi ex tunc satagens ad cōgre
gandam maxīmam templi· aīaduerte vo si possibile
est quadragenarium statu· erga templum: ꝓpter q:
tuor elementa mundi· ac senarium ꝓpter hoc quod
homo sexto die creatꝰ est· ¶ Aug· iii· de trin· Vel
hic numerꝰ pfectōm dñica corpis apte ꝙgruit Quat
tuor enīm sexies sem fiunt ducenti lxxvi· Cui nu
mero diez ꝙplet ut mēses vi· dies Ipa aūt pfecta
corpis dñi· tot diebꝰ ad partum ꝙducta· ꝙgit Sicut
a maioꝝ traditū suscipiēs ecce cꝰ vodit auctoritaꝫ
Octauo enīm kl apīl ꝓceptus creditur quo ꝙ passus·
Octauo aūt traditur octauo kl ianuary · Ab illo
ergo die usq ad istum ꝙputati ducenti lxxvi· rep
periēs dies· qui senarium numeꝝ quadragesies sexies
habent· ¶ Aug· lxxxvi· qō · Dī etiam ꝓceptio būa
nis: ꝓcedere ꝙ phī ꝓmis sex diebꝰ q· Lactis habz
similitudinem sequentibꝰ ix diebꝰ puertaē in sangui
nem deinde xii· diebꝰ solidetur reliquis decem ꝙ octo
homē usq ad pfecta lineamenta oīm membroꝝ et
in reliquo tempe usq ad tempus ptus· magnendies
augetur· Sex aūt ꝙ xii· ꝙ xviii· in vnum coacti fi
unt xlv· addito ergo vno: fiunt xlvi· Qui cum fu
erint multiplicati p ipm senarium numeꝝ qui hu
manorum corpꝝ caput tenet fiunt ducenti lxxvi ut ix
menses ꝙ sex dies Non ergo absurde xlvi· annis oī
cum fabricatum esse templum q corpus eiꝰ signifi
cabat: vt quot annis fuerūt in fabricacōe templi tot
dies fuerint in corpis dñici pfectione· ¶ Aug· sup·
iohēm· Vel aliter q dñs noster de adam corpꝰ acce
pit· non de adam pcīm eraxit templum corpeum· in
de simplīc non iniquitatem que de templo pellenda ē
Si aūt sadas iii· nomina greca· anathole q est ori
ens· disis q est occidens · actibos q est septentrio
Mesembria q ē meridies capita verboꝝ: adam ha
bent· a quatuor enīm ventis dñs collectuꝝ se dīc electos
suos: cum venerit ad iudicium· Habent aūt litē noīa
adam numeꝝ sm grecos· ꝙ ibi inueniē xl vii āīs edi
ficatum templum· habet enīm adam· alpha q est unum
ꝙ delicatum q est qui ruit ꝙ alpha quod est unū
ꝙ nis quod est xl· ꝙ sic habes xlvi· ¶ Sed uide
qui carnales erant: carnalia sapiebant· ille spūaliter lo
quebat· Et de quo templo dīcet· p euangelistam nob
aguit Sequē enīm Ille aūt dicebat· de templo corpis sui ·
¶ Thopñ· Ex hoc appollinariꝰ ꝓ tradicōem sumit
volens ondere q caro xpi esse in animata ea q tem
plum sit n aīatum Ergo carnem xpi ꝙ lapidem et
lignum fatet: quia ex hys templum ghstit · Si aūt
q dī anima mea turbata est ꝙ potestatem habeo
ponendi aīam meam nequaquam dici dixerit: vbi
penes illum· In manus tuas ꝙmendo spm meū: Nō
ñ hoc de anima rōnali intelligere poteris · Nec q

dī · Non derelinquas am mam meam in inferno·
¶ Orig· Ideo autem corpus dñi templum intelligi
tur quia sicut templum gram dei ꝙnebat habitare
tem in ipso: sic corpus xpi repsentans eccam: vnigenitum ꝙnet qui ē ymago dei ꝙ gloria· ¶ Chrisō
Quo autem erant que obstabant discipulis: ne mi
rum intelligerent· vnum ipsa resurrectio · alēm vero
qō manus erat sc q deus erat qui in illo corpe habi
tabat qō dñs occulte oīderat dicens· Soluite temp
plum· ī Et ideo subdit· Cum ergo surrexit amor· eos
sile discī· eius q hoc dicebat de corpe suo ꝙ cre· scrip·
ꝙ ser· que in dixie ibi ¶ Alcuinꝰ· Ante resurrectōnē ei ei non intelligebant scripturas quia nondum ac
ceperant spm sanctum Sed in die resurrectōnis apīs
dñs apuit discipulis sensum ut intelligerent· que de
ipo scripta erant in lege ꝙ ꝓphis ꝙ tunc crediderē
scripture ꝓphe qui ꝑdixerunt xpm tercia die resur
rexisse ꝙ sermoni quē dixerat ihūs · Soluite tēplum
hoc ī ¶ Orig· Secōm anagogen vo oplementū
fidei attingemus in magna corpuum resurrectōne toti
corpis ihū ꝙ ecclesie eius cum fides que est ex spe
multum differa ab ea que est p speculū in enigmate

¶ Cum aūt esset iero
solimis in pascha in
die festo multi credi/
derūt in nomine eius
videntes signa q facie
bat Ipe aūt ihesus nō
credebat · semetipm
eis· eo quod ipe nosset
oīs ꝙ qz opus ei non
erat ut quis testimo/
mium ꝑhiberet de ho/
mine · Ipe em sciebat
quid eēt in homine·

¶ Beda· Pupiꝰ euāgelista narrauit qō doi
erim aduentūs gesse
rit· nunc vero eodem
ierosolimis gmorante
factum · refert · quid
ab alys erga eum
fuit vñ dī · Cū autem
esset iero · in pas · in
die festo · multi credi·
in no· eius viden· sig·
que fac: ¶ Orig· Re
spiciendum aūt quo ex
signis eius ꝑhiq vi
denes credebant i eū
Non em dicit ꝑdigia
fecisse ierosolimis nisi forte cum facta sint in scriptu
ris non habentur· animaduerte vo si possibile est in
miracūlis eiꝰ deputari q fecerit flagellū ex funiculis
ꝙ cunctos ex templo ꝓpulerit ¶ Chrisō Discipu
lorum autē fuerant discipuli qui ad xpm accesserant
non ꝓpter signa sed ꝓpter doctrinam Nam grossio
res quidem p signa trahunt: rationabiliores vero p
ꝓphas seu doctrinam· vnde subdit Ipse autem ihūs
non credebat semetipm eis· ¶ Aug· Quid sibi vult
hoc· illi credebant in nomine eius ꝙ ipse ihūs nō cre
debat semetipm eis· an forte non credebant et fin
gebant se credidisse· Sed non diceret euangelista·
Multi crediderunt in nomine eius · magna gō res
mira credunt homines in christum ꝙ christus non se
credat hominibꝰ ꝑtim qui a filiꝰ dei est ꝙ utiq vo
lens passꝰ ē· ꝙ si nollet nūq̄ · Sz ttes sūt oēs patēt
cathecumi· Si dixerimus cathecumino credis christo
Respondet credo ꝙ signat se Interrogemus eum·
Oānducas carnem fily hominis Nescit quid dīna
qz dic non se credidit ei · ¶ Orig Vel dicendum q
ihūs non se credidit credentibꝰ in nomine eius et ñ
in illum· In illum enīm credunt· qui angustam viaz

nadiunt dicēntes ad uicā. Qui aūt exeduūt signa non in eū sz in nomen eius credunt. ¶ Crisō. Vel hō dicit quia non phidebat in eis ut ī discipulis pfectis negz ptinebat eis omnia dogmata ut iam firmiter fidelibz fratribz. nō eīm intendebat exterioribz ubis admentem eoz intrare z temp⁹ opt̄unum manifeste sciens vñ sequē. Eo qz ipe nosz omnes z quia opus ei non erat ut quis testi. phi. de homine. Ipse eīm sciebat quid essz ī homine. Scire eīm ea que sūt incorde hoīm est dei qui solus corda plasmauit. Nō indigebat g⁹ testibz ut ptiox plasmatum mentem ad discat. ¶ Aug. Plus etiam nouerat artifex quid esset in ope suo qz ipm opus quid esset in semetipo. Nam z petr⁹ non noūat quid in ipo esset qñ dixit tecum ero usqz ad mortē sz domin⁹ noūat quid essz ī homine dicens priusqz gallus cantet ter me negabis. ¶ Beda. Qua pter mouemur ut nūqz de nostra sscia securi simus sz semp sollicita formidemus quia qđ nos latet eternū arbitrum lacē non ualet

Capitulū terciū.

Erat aūt homo ex phariseis nichodemz nomine princeps iudeox. Hic venit ad ihesum nocte z dixit ei. Raby scimus qz a deo venisti magr. Nemo eīm potest hec signa facere qz tu facis nisi fuerit deus cū eo. Respondit ihesus z dixit ei. Amē amē dico tibi. nisi quis renatus fuerit denuo nō potest videre regnum dei.

¶ Aug. Supius dixerat qđ cum esset iezosolimis mltis credidērt in nomine eius videntes signa z ꝓdigia q faciebat. ex hys aut̄ erat Nichodem⁹ de q dī. Erat aūt hō exphariseis nomine. ¶ Beda. Cuz eaz dignitatis offitū oñdit cū subdit princeps iudeox. Deinde quid egerit cū subiecit. Hic venit ad ihm nocte. cupiēs s. secta ei⁹ allocucōe plenius discē misteria fidei cū apta oñsiōe signox iā rudimenta pcepat.

¶ Crisō. Potuit eī a iudaica detinebaē infirmitate ꝓpterea z nocte veīe trepidās ī die hō facē. vñ z euāgelista alibi dicē. qñ ex pncipibz multi crediderūt in eū sz ꝓpē iudeos nō phitebāē. ut nō extra synagogam fierēt. ¶ Aug⁹. Nichodem⁹ eciā ex illo nūo erat qui credūt sz nondū renatus fuit. vñ hoc ad rem ptinet qp in nocte veīe. renati aūt ex aqua z spūsancto audiūt ab apto fustis aliqū tenebre. nunc aūt lux in dño.

¶ Raymo. Vt pulchre ī nocte venisse dr. qz tenebris ignorāe obnubilatoz ad tantā lucē. nōdū puenerat ut pfecte dm vm crederēt. Nox eīm in sacro eloquio ꝓ ignorancia ꝓpiē. vnde z subdit. Et dixit ei Raby scim⁹ quia a deo venisti magr. Nō aūt hebraice raby latine dr mgr. Magrz g⁹ appellat z deum tacet. qz credebat eū a deo missum. sz eīm ut dēm ē deū nō agnoscebat. ¶ Aug. Dn aūt iste crediderat. patet ꝓ id qp subdit. Nemo eīm pōt hec signa facē que tu facis. nisi fuerit deus cum eo. Sic g⁹ nichodem⁹ de illis mltis erat q crediderāt in nole ei⁹ videndo signa q faciebat. ¶ Crisō. Sz eīm neqz a signis aliquid magnū estimabat de eo. sz adhuc humana bñs de eo mēte. ue de ꝓpha loqē ad opacōz eū misit sum dicēs. z alieno auxilio indigentem. hoc agere que agebat. cum eīm pater pfectum eum genuerit z sufficientem sibi ipsi. z nichil habentem imperfectum. Quia vero cristo studiū erat. nō ita imēm dignitatē suam revelare sicut ꝓ suadere qp nichil ex aduerso agebat patri. ꝓterea in verbis maledicens humiliē loquens videtur. In rebus autem cū potestate omnia operatur. Idcoqz z nichodemo nunc manifeste quidē nichil excelsum loquitur de seipso. occulte autem ab humili eum opinione reducē dignōs qp sufficiens sibi ipse est in miraculox opacōe. Unde subdit. Respondit ihesus z dixit ei. Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit denuo. nō potest videre reg. dei. ¶ Aug. Ipse fuit ergo quibus ibus. qui nati fuerint denuo qui non in nocte nemine. ad ihm sicut ī Nichodem⁹. tales eīm iam etiam phitenē. dicit ergo. Nisi quis natus fuerit ār q. d. Qua nondum es natus denuo. z. ex deo spūali generacōne noūa qua habes de me spūalis ni est sz aīalis z humana. Ego autem dico tibi qp siue tu siue alius quicumqz nisi ex deo denuo natꝰ fuerit nō potest apprehendere gloriam que circa me est. sz extra regnum erit. Nam gnacō que p bapm fit ei lumnacōm anime tribuit. ¶ Crisō. Vtra autē talis est. Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit desup. ār. Hoc est. Si tu nō natus fueris desup z dogmata tū suscepis certitudinē alicubi extra eias z longe es a regno celox. seipm hic ostēdens z indicās qñ ñ est hoc eīm qđ videt sz alps ocłor opus ē ad videndum eū. Et ad qp dicē dixī hij qdē. z de celo exponūt alij vo a pn⁹. Igit̄ videi qđē si hoc audisset denuēs vtiqz discessissent. Hic vo z in hoc amorez discipuli oñdit qp a xpo vltimus interrogat.

Dicit ad eū nichodemus. Quō potest homo nasci cum sit senex. Nūquid potest in ventrem mātis sue iterato introire z renasci. Respondit ihesus. Amē amē dico tibi ñ qs renatz fuit ex aq z spūsancto. nō pt introire in regnū dei. Quod natū ē ex carne caro ē. z quod natū ē ex spū. spūs ē. Non mireris qz dixi tibi oportet uos nasci denuo. Spūs ubi vult spirat. z vocē eiz audis. z nescis vnde veniat aut quo vadat. Sic est omnis qui natus ē ex spū.

¶ Crisō. Demōs nichodemus ad ihesum ut ad hominez audiēs maiora qz ab homine exigitur ad altitudinē eorum que dicuntur. non quidem exedens a fide seo inferr hanc impossibilitatem. ut in aperciorem pcipue eet doctrinam. Duo autem erant. que ad mirabatur scilicet natiuitas talis. z regnū. Neqz enim audita erant apud iudeos. sz iterum circa primis instat. qđ maxime eius mentem concutiebat. Unde dicitur. Dixit ad eum nichodemus. quomodo potest homo nasci cum sit senex. ¶ Numquid potest in ventrem matris sue iterato introire z renasci. ¶ Beda

¶ Beda. Sic ūba ista. soñarē uidenē. q. pū. qukaē
ētem m uenerem matris introire ⁊ renasci. Sed
scendum q̄ ipē senex erat. Deo q̄ de se ꝓtulit ex
emplum. acū diceret. Ego sum senex ⁊ meam q̄ro
lutem quo possū muētrē mīis introire ⁊ renasci
¶ Chrisō. Nabi cum vocas ⁊ a deo venisse dicas.
⁊ non suscipis que dñr. sz loquens ad magīm dicit
ecem que multam ꝓtulbacōz moude. hoc em. s. quo
querē eoz est qui non valde credunt. ⁊ multi sic
peroues a fide ceciderūt. hp quidā dñtes. Quo
deo est m carnatus. alp quo manst in passibilis p
ptes ⁊ hic ꝓpter anxietatem modum exquirit.
Sed cum aliquis cogitacōnibus ꝓpys euertit spū
alia sensibilia loquē. ¶ Aug. Spiritus em loquē
r ille carnem sapit. Non noverat iste nisi vnam na
uitatem sz ex adam ⁊ eua ⁊ ex deo ⁊ eccā. nondū
overat. Sic em cū intelligē natiuitatez spē. quomo
o intellexit nichodemus natiuitatem carnis. quo de
inde uēus non potest repeti. sic nec bāp. ¶ Chrisō.
Nichodemo autem deciderā ad eam que hic est. nati
uitatem. xp̄e manifestus reuelat spūal natiuitatis
modum. vñ sequē. Respondit ihc. amē amē dico ti
bi nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spūsancto non
potest introire in regnum dei. ¶ Aug. Nisi dicat tu
carnalem generacōm intelligis. sz ex aqua ⁊ spū op
tet q̄ nascatur homo ꝓpter regnum dei. Sz ꝓpter
hereditatem patris hominis temporalis nascē aliēs
renascendo matris carnal ⁊ ꝓpter hereditatem pa
tris sempiternam nascē ex uisceribus ecclesie.
Cum autem ex duobus homo ꝓstat ex corpe videlicz
⁊ anima duplicem habet ⁊ hui⁹ generacōnis modū
Aqua namq̄ que visibilis est. ad emūdacōem corpis
intelligē. Spūs vero inuisibiliter operans ad emun
dacōem inuisibilis anime innuit. ¶ Chrisō. Si vō
quis interrogat qualiter ab aqua homo nascē. me
rogo ⁊ ego qualiter natus est ad im a terra. Sicut
em in principio subsidebat elementum terre. totum
vero opus plasmātis erat. ita ⁊ nūc subiicitur elem̄
tum aqua totum vō est spiritus grade. Tunc padi
sum dedit in operacōem. nunc autem celum nob
aperit. Sz que necessitas aque hys qui spūsancti
suscipiunt. Duma ei in ea pficiūt symbola. s. sepul
tura ⁊ mortificacō resurrectio ⁊ uita. Sicut em in
quodam sepulchro in aqua submergentes nobis ca
pta. vetus homo sepelitur ⁊ submersus deo. sit oc
ultē. Deinde nouus rursus ascendit. hoc eciā fit.
ut discas q̄m vir⁹ patris ⁊ filp ⁊ spiritussancti.
omnia complet ⁊ q̄d xp̄e tres dies ad resurgendū
expauit. Quod ergo est matrix fetui. hoc est fide
li aqua. In aqua em plasmatur ⁊ figurē. Sz q̄d
in matrice figurē tempe soiget. Quod vō in aqua
plasmat ñ ita sz i vno momento oia fiūt. Talis em est
natā corpis ut tempe assumat pfectōem. In spūali
bus vō non est ita q̄m pfecta a principio ostenuunē
que fiunt. Ex quo ergo ascendit a iordane dñs. non
adhuc reparabilia animaz vuenerum. sz animas spū
ales ⁊ racōnales aqua reddit. ¶ Aug. de bāpo puu
lor. Sed quia non ait. nisi quis renat⁹ fuerit ex aq̄
⁊ spū. non habebit salutem vt uitam eternam. sz non
intrabit in regnum dei. ad hoc inquiunt quidaz puu
li baptizandi sint. ut sint cum xp̄o in regno dei. vbi
non erunt si baptizati non fuerint. cuius ⁊ sine bap
tismo si puula moriantē. salutem vitamq̄ eternam ha
turi sint. qui nullo peccati vinculo astricti sūt. Sed
cur nascatur denuo nisi renouandus auetustate.
aut vnde ymago dei non intrat in regnum dei nisi i
pedimento ꝓhibente peccati. ¶ Bapmo. Talia aūt
ac tanta secreta misteria nichodemo cape non valen
ti dñs ex carnali natiuitate similitudinez dedit dicēs
Quod natum est ex carne caro est. ⁊ quod natum
est ex spiritu spiritus est. Sicut em caro. carnez
ꝓcreat. ita quoq̄ spiritus spūm parit. ¶ Chrisostim⁹
Nihil ergo sensibilium inquiras. neq̄ estimes q̄
carnem generet spiritus. Dūi em caro genita est ñ
quidem a spū solum. sz eciam a carne. Quod autem
natum est ex spiritu. spirituale est. Natiuitatem em
hic non eam que fm substanciam dicit. sed eam que
fm honorem ⁊ grām. Si ergo ⁊ filius dei ita nat⁹
est. quid plus habebit omnibo qui ita nati sūt. Inuenī
etur autem ⁊ spiritu minor cum eius natiuitas gra
cia spiritus sit. Ce quid hec a iudaids distāt dogma
tibo. Vide aūt etiam spiritussancti dignitatem. Dei
em opus videtur facere. Super em dixit qm̄ ex deo
nati sunt. hic autem qm̄ spiritus eos generat. Dicēs
autem xp̄e qm̄ qui nat⁹ ē ex spū spirit⁹ est. quia tur
batum rursus vidit. ad sensibile exemplum ducit ꝺ
monem dicens. Non mireris quia dixi tibi oportet
vos nasci denuo. Dicendo em ne mireris ostēdit ani
mi eius turbacōem. posuit autem exemplum qd̄ ne
q̄ communionem aliq̄z ad corpm grossitiem habet. neq̄
ad i corpeos. ꝓueniens naka. qd̄ est venti delacio di
cens. Spiritus vbi vult spirat ⁊ vocem eius audis
sz nescis vnde veniat aut quo vadat. Sic est omnis
qui natus est ex spū. Quod autem dicit tale est. Si
ventum null⁹ detinet. sz quo uult fertur. multo ma
gis spirit⁹ adōem nature leges. detinere non pote
rūt ñ ēmī carnalis natiuitatis neq̄ aliud quid tali
um. Cm autem de vento h̄ dictum est. manifestat illō
qd̄ dicit. vocem eius audis. i. sonitum pcussionis.
Non enim loquens in fideli ⁊ nesciente spirit⁹ accō
nem. hoc diceret. Dicit autem Vbi vult spirat. non
q̄ eledōem quandam vento habente. sz eam que a
natura est mutacōem que non ꝓhibetur ⁊ cū possit
etate fit. ⁊ nescis vnde veniat aut quo vadat. i. si
hui⁹ spiritus cui⁹ sensum suscipis auditu ⁊ tactu.
interpeam nescis viam qualiter dīm spiritus opado
nem scrutaris. vñ subdit. Sic est omnis qui natus
est ex spiritu. ¶ Aug. Sed quis nīm non videat.
Verbi gracia illustrum eūtem a meridie ad aquilo
nem aut alium ventum vementem ab oriente et
occidente. Cūm ergo nescimus vnde veniat et quo
eat. ¶ Beda. Spiritus ergo sanctus ē qui vbi vult
spirat quia ipse i potestate habet cui⁹ cor gracia sue
visitacōnis illustrat ⁊ vocem eius audis cum te pe
sentē loquē is qui spiritu sancto repletus est.
¶ Aug. Sonat psalmus sonat euangelium sonat ꝺ
mo dimus. vox spiritus est. hoc ergo dicit quia ꝺ
bos sacramento inuisibiliter adest spiritussanctus
ut nascamur. ¶ Alchuin⁹. Ergo nescis vnde veias
aut quo vadas. q̄ est hoc ꝓpe spē ad horam quē pū-

pleri ic non potest uideri qño in eum intrauit ut quomodo redierit quia natura est inuisibilis ¶ Da primo. Que nescis unde ueniat qua quomodo credentes ad fidem introducat ignoras ut quo uadat quia qño fideles ad speciem producat nescis ¶ Sic est omnis qui natus est exspiritu ac si dicat. Sic spiritus sanctus inuisibilis est ita ⁊ quisquis exspiritu nascit̃ inuisibiliter nascit̃ ¶ Aug. uel aliter Et si tu nascaris de spiritu hoc eris ut ille qui non est natus ad huc de spiritu nesciat unde ueniat aut quo eat Unde ei secutus ait Sic est oīs qui natus est exspū ¶ Thopli. Confundatur ergo macedonius impugnator spiritus qui suum spiritumsanctum asserit. Spiritus em̃ sanctus ꝓpria potestate ⁊ ubi uult ⁊ qualiter uult operatur

¶ Respondit nichodemus ⁊ dixit ei. Quomodo possunt hec fieri Respondit ihesus et dixit ei. Tu es magister in israhel et hec ignoras. amen amen dico tibi. qꝫ ꝙ scimus loquimur ⁊ ꝙ uidimus testamur. ⁊ testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi uobis ⁊ non creditis quomodo si dixero uobis celestia creditis

¶ Dicimo. Distenta diuine maiestatis Nichodemus capere nō ualet que a domino audiebat ⁊ ideo racionem querens factum non abnegans. non uero reprehendẽdus ꝙ affectu discentis. dominum interrogat unde dicat̃ Respondit nichodemꝰ. ⁊ dixit ei Quomodo possũt hec fieri ¶ Crisꝰ. Quia ꝙ ad huc in iudaica ritate manet ⁊ exemplo ita manifesto dicto ei ad huc interrogat de reliquo. aspius ad eũ xp̃c loquitur. uñ seqt̃ Respondit ihc ⁊ dixit ei. Tu es magister in israel ⁊ hec ignoras ¶ Aug. Quid putamus dominum huic magistro iudeorum quasi mulcere uoluisse? uolebat quidem illum nasci de spiritu. Nemo autẽ exspiritu nascitur nisi humiliatus quia ipsa humilitas facit nos nasci despiritu. Ille autem magisterio inflatus erat ⁊ aliquius monẽdus sibi esse iudebatur quia doctor erat iudeorum. Deponit ergo dominꝰ eius superbiam. ut posset nasci de spiritu. ¶ Crisꝰ Nequaquam tamen nequiciam. accusat uirꝫ insipientiam ⁊ ruditatem solum Sed dicet aliquis. Quid ꝑmune habet natiuitas de qua locutus est. ad iudaica dogmata habet quidem ꝑmũe Nam qui primus homo factus ẽ. ⁊ que a costa facta est mulier ⁊ que steriles genuerunt ⁊ que ꝑ aquãꝫ miracula facta sunt. Dico autem ꝙ helyseus de aqua ferrum eduxit ⁊ ꝙ iudei mare rubrum transierunt ⁊ ꝙ naamam sirꝰ in iordane purgatus est. hec omnia natiuitatem spiritualem ⁊ purgamentũ in ea futurum figuraliter presonabant. Et ea que a ꝓphetis fiunt dicta occulte ostendunt hunc natiuitatis modum ut puta illud Renouabit̃ ut aquile iuuentus tua. ⁊ beati quorum remisse sunt iniquitates. Sed ⁊ ysaac figura huius natiuitatis erat. hoc ergo rememorans dixit. Tu es magist̃ in israhel ⁊ hec ignoras? Rursus autem aliunde sinum sermonem credibilem ei facit. ad intellectũ illius condescendens cum subdit. Amen amen dico tibi quia qđ scimus loquimur ⁊ qđ uidimus testamur ⁊ testimonium nostrum non accipitis. Aput nos uisus aliis sensibus certior est. Et si uolumus aliquem facere credere ita dicimus. quando oculis nostris uidimus ꝙpterea christus ad eum humano loquens sermone. non uisum sensibilem iducit. Sꝫ manifestum est ꝙ de certissima cognicione ⁊ nō alter se habente loquitur Igitur hoc quidem. qđ scimꝰ ait de se ipso solo ¶ Haymo. Queritur autem ꝗre pluraliter dicat. qđ scimus loquimur Ad qđ dicendũ quia unigenitus dei filius erat qui hec loquebatur ostendens qualiter pater est in filio ⁊ filius in patre ⁊ spiritus sanctus ab utroq; in diuisibilis procedit ¶ Alcuinus Uel dicat pluraliter. ac si dicat. Ego ⁊ illi qui modo spiritu sunt renati intelligimus illũ qđ loquimur. Et qđ uidimus apud patrem in abscondito hoc testamur foris in mundo. Et uos qui carnales estis ⁊ superbi testimonium nostrum non accipitis. ¶ Thopli. Quod no quaqꝫ de nichodemo dicit. sed de genere iudeorum qui usq; ad finem in ꝓfidia ꝑmanserunt ¶ Crisꝰ. Qđ quidem non utebatur ꝟbum est. sed mansuetudinẽ ostendens. sic em̃ erudit nos. cum ad aliquos locuti fuerimus ⁊ nō ꝑsuaserimus nō desistam. neq; irasci sed nostrum sermonem credibilem facere non solum non irascẽdo sed etiam nō clamando. Natura em̃ ire clamor est. Ille autem dogmata excelsa tangẽs debens ꝓpter audiencium infirmitatem se detinet mulcendo. ⁊ non statue dignis sua magnitudine dogmatibus immorat̃ sꝫ magis hys que condescensionẽ habent Unde hoc subdicit. Si terrena dixi uobis et non creditis quomodo si dixero uobis celestia credetis.

¶ Augustinus. Hoc est si nō creditis quia templũ possum suscitare deorsum a uob̃. quo creditis quia per spiritum possim̃ homines regenerari.

¶ Crisostimus. Uel aliter. Si baptismum terrenum dicat̃ non mirens qua in terra ꝓficitur ⁊ ꝙ acõe illius naturalis stupende qne ẽ ex substãcia patris terrena est gracie natiuitas. ⁊ benẽ dixit nō intelligitis. sꝫ nō creditis. Nam cum quis aliqua ꝑ intellectũ suscipe non valet. amentie uel ignorancie imputatur. Cum autem hoc non suscipiat absq; qđ solum fide oporteat suscipe non amentie. sꝫ infidelitatis est accusacõ. Dicebam̃ autem hec. si nō credebanẽ qꝫ posteri erant ea susceptum

Et nemo ascendit in celũ nisi qui descendit de celo. filius hominis qꝫ est in celo.

¶ Aug. Si baptismum uocata paululũ eius impedita qui se centra de magisterio ꝓferebat. ⁊ omnium talium incredulitate repudiata. subdit ꝙ aly credãt si illi nõ credunt ad illud qđ interrogatus est quomodo possunt ista fieri. dicens. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo. filius hominis qui est in celo. quasi diceret Sic fiet generatio spiritualis. ut sint celestes homines ex terrenis. qđ adipisci nō poterunt nisi membra mea effecta fuerint. ut ipse ascendat qui ascendit. non aliud deputans corpus suum. ut ecclam suam quam sepm-

¶ Sicut moyses exaltauit serpentem in deserto. Sic exaltari oportet filium hominis. Ut omnis qui credit in ipsum non pereat

¶ Greg xxvii·moz· Quia enī nos vnum cum ī
lo iam facti sumus· vñ solum venit in se solus· redie
ram i nob· v is q̄ in celo semp est ad celum cotidie
ascendit· ¶ Aug̃ de bapo puulo· Quāuis autem
in terra factus sit filius hominis· diuinitat tamē suam
qua in celo manens descendit· ad terram nō indigna
ns confut nomine fily hominis sicut carnem suam·
gnatus est nomine fily dei· p vnitatem enī psone
qua utraq substanda vnus est xp̄e· v filius dei ams
bulabat in terra v idem ipe filius hominis manebat in
celo· sit ergo credibilior fides: ex in credibilioribus
credimus· si enī diuina substancia longe distacior po
cuit ut nos ita suscipe hūanam substanciam ve
ra ppna fieret: quanto credibiliꝰ alp sancti fiunt
cum homine xp̄o vnus xp̄c ut omnibo p eius grām
ascendamb ipe vnus ascendat in celum qui de celo
descendit· ¶ Chrisoꝰ· Vel aliter· Quia dixerat mes
dicinus Samꝰ qm̄ a deo venisti magr̄· ne estimeē
ris esse magr̄ ut multi ꝓphaz de terra existimantes
labungit· Et nemo ascen· in ce nisi qui descen· de ce
lo· qui est in ce· ¶ Thopl̄ Cum vo filium homiꝭ
descendisse de celo audis· non putes q̄ de celo caro de
scendit· Hoc enī hereticoz dogma ē qui docebāt
q̄ xp̄c de celo corpus sumpserit v p vginem transi
erit· ¶ Chrisoꝰ· filium hominis enī non carnem h̄ vo
cant: sed minori substancia totum nomine· ¶ Eū
enī es suetudo multocies a dignitate· multocies ab
humanitate totum vocare· ¶ Ipeda Si ei aliquis
homo nudus de monte ad psallia descendit v assūp
tis vestimētis v armis eundem montem ascēdat· rec
te ipsum qui prius descendit ascendisse pbibetur
¶ Dolr̄ x de trini· Vel q̄ de celo descendit accep
it de spiritu originis causa est· Non enī corpi mata
origine edit licet ad incrementa ptum q̄ corpis
oīe quod sensus sui est naturale studit· Quod vo
hominis filius est suscepte in virgine carnis ē prus
q̄ aūt i celis ē: ps nature semp manens· potestas
est que non ex infirmitatis sue virtute in regionem
infirme corpis eo artauit verbi dei potestatem ex
in forma sua manēs: ab omni intra extra q̄ celi mū
di q̄ arcolo celi· ac mūdi dns non abfuit· p hoc ergo
v de celo descendit: quia filius hominis est v in cel
is· quia verbum caro factum· non amisit manere
q̄ fuerat est· ¶ Aug̃· Diuersis aūt quia hic erat et
in celo· Tales fecit discipulos suos· paulum audi di
centem Nostra conuersacio in celis est· Si homo pau
lus ambulabat in terra v conuersabāt in celo· de
qua terra non poterat esse in celo v i terra· ¶ Chrisoꝰ
Pide aūt q̄ q̄ valde vixē excelsum in dignum est
sua magnitudine Non enī solum in celo est: sed vbi
q̄ omnia replet· Sed adhuc ad imbecillitatem au
ditoz· loquē paulatim eum reducere volēs·

Et sicut moyses ex
altauit serpentem in
deserto· Sic exaltari
oportet filium homi
nis· Vt omnis qui cre
dit in ipsum non peat

Chrisoꝰ· Quia cū dix
erat beneficium bapti
smi· induat hunc cām
sez crucem dicens· Et
sic moyses ꝛc· ¶ Ide
da· Quagm legis mo
sayce ad spūalem sen

set habebat vitaz eter
nam·

sum eiusdem legis ido
neū· recordans veteris
hystorie v hanc i figu
ram sue passionis atq humane saluacōnis factaz ede
ssereꝰ· ¶ Aug̃· de bapo puulorum· Serpentum enim
incursibo in deserto multi moriebañ· ac sic moyses
ex ꝓcepto dñi exaltauit in deserto eneū serpentez huc
iudentes: sanabantur ptinus· exaltatꝰ serpens· est
mors xp̄i eo signandi·mō quo p efficientem id q̄
efficatur signaē· a serpente quippe mors venit· qui
peccatum quo mori merēē homini psuasit Dns aūt
in carnem suam non peccatum transtulit tamq̄ ve
nenum serpentis· sed mortem vt esset in similitudiez
carnis pecati pena sine culpa: vñ ut in carne pecati
pena soluereē v culpa· ¶ Thopl̄· Videas ergo fi
guram ad veritatez Ibi enī serpentis similitudo spe
aē quidem bestie habet· venenū aūt non habet Sic v
hic xp̄c a peccato liber in similitudinem carnis pecā
venit· Exaltari autē audiens· suspensionem intelli
gas in altum· ne sanctificaret aerem· qui sanctificaue
rat terram ambulando in ea· Intelligas etiam p ex
altacōnē glie· Nā illa crucis altitudo· gloria xp̄i fac
ta est· In quo enī iudicari voluit: in hoc hui⁹ mūdi
principem iudicauit Adam enī iuste moriturus est quia
peccauit Dns iuste quia peccatum nō fecit Post
q̄ ergo iuste morti sustinuit· superauit illum qui eū
tradidit morti· v sic liberauit adam de morte Sed v
in hoc de iudicium se inuenit· Non enī potuit in cruce
dñm penitare: ut crucifigentes odiret· sed magis di
ligebat v p eos orabat· Sic ergo crux xp̄i eius ex
altacio v gloria facta est· ¶ Chrisoꝰ Ideo eam non
dixit pendere oportet filium hominis· sed exaltari: quia
honestius hoc iudicauit· vñ v ꝓpter audientem v pro
pter figuram hoc posuit· vt discas q̄m cognata sit
vetera nouis· Deinde ut cognoscas q̄m non inuitꝰ
ad passionem venit v adhuc ut discas q̄m multus
nascitur salꝰ· ¶ Aug̃ de bapo puulorum· Sicut
ergo eūc qui aspiciebat exaltatum serpentez v a ve
neno sanabañ· v a morte liberabañ· sic nūc qui ꝓfor
matur similitudini mortis xp̄i p fidem bapm̄ q̄ eius
v a peccato p iustificacōem v a morte p resurrectōz
libañ· hoc est enī q̄d ait Vt omnis qui credit in eum
non peat· sed hēat vitam eternam· Quid ergo opꝰ
est ut morti xp̄i p bapm̄ ꝓformeē puulꝰ si mors ser
pentis nō est omnino venenatꝰ· ¶ Chrisoꝰ Attende
aūt q̄ passionem ob umbrate posuit· ne ex eius vi
bis fieret· christū audiens· fructum vo passionis posu
it manifeste· Si enī qui credunt in crucifixum non
peunt: multo magis qui crucifixus est non pent·
¶ Aug̃ Hoc autem interest· inter figuratā ymagi
nem v rē ipsam q̄ illi sanabañ· a morte ad vitam
tempalem· hy autem ut habeant vitam eternam·

Sic enī dilexit deus
mundum· ut filiū suū
vnigenitum daret ut
omnis qui credit in
eum non peat· sz habe
at vitam eternam·

¶ Chrisoꝰ· Quia dix
erat oportet exaltari fili
um hominis in quo mor
tez occulte ꝺsignauit·
ne audito tristis ab
bys fieret verb· huma
nū quid de eo suspicās
v mortē eiꝰ si estimās

Non enim misit deus filiū suum in mundū. ut iudicet mundum. ꝫ ut saluet mundꝰ p ipm qui credit in eum non iudicat. Qui autem non credit. iam iudicatus est. quia nō credit in nomine vnigeniti fily dei.

esse non existen daz ꝺ ad rectitudinem redu at filium dei dicēs eū qui dat ad mortem. ⁊ mortem eius esse cām vite eterne. vnde dicit Sicut enim deus dilexe mundum ut fi. su. vnis geitū daret De oīs q̄ credit in eum non pe at sed habeat vitā eter nā. acsi dicat. Nemis reris qm̄ ego debeo ex alteri. ut nos saluemini. etenī ⁊ patri hoc videt qui ita nos dilexit ut p seruis indeuotis filium dederit. Dicendo aūt. Sic deus dilexit mundum. mkeam indicat amoris mtencōem. Multa enī est ⁊ infinita dei stantia. Qui enī imortalis. Qui sine principio qui magnitudo infinita. eos qui sunt ex terra ⁊ anere finitus plenos peccatis dilexit. ꝫ ea que post. hoc po nit ostentatiua sunt magni amoris. Non enī suū nō angelum non archangelum dedit. ꝫ filium suum. Nunqꝺ si filios plures habuisset. ꝫ ⁊ dedisset vnū hoc etiam esset maximum. Nunc vero filium vnicum dedit. Unde subdit vnigenitum.

Iulian vt dicit enim. Sed si dilectionis hinc fides ē creatam creare pstitisse. nō facit magni meritū fidei ulis ⁊ spernenda iactura preciosa autem sūt que pmē dant caritatem ⁊ in genera in generibus estimantur Deus diligens mōm filium non adoptiuum ꝫ suum. ꝫ ⁊ vnigenitum dedit. hic ppietas est. natiuitas est ūitas est. Non creatio ē. nō adoptio est. nō falsi tas est. Hinc dilectionis ⁊ caritatis fides est. vt ad mundi salutem ⁊ filium suum ⁊ vnigenitum pre stitisse. Theop. Videt aūt michi q̄ sicut supi dixit q̄ filius hominis descendit de celo cū caro de cel non descenderit. sed pter vnam psonam in xp̄o q̄ dei sunt attribuit homini Sic ⁊ nūc equerso que sē hominis verbo dei a ppriat etenī deꝰ dei filius ipassi bilis manet. Sed quia vnus erat ex ypostasin dei filius ⁊ homo qui passionem sustinuit. hiꝰ dari di cit in mortem. qui passibiliter patebat. non natura ppria. ꝫ ppria carne. Est autem maxima voluntas pfecta ex hominū dilectione mentem excedens humanam. Sequitur enī Ut omnis qui credit in eum nō peat habeat vitam eternam. Petus namqꝫ ꝫ testamētum hīs qui seruabāt illud diex longitudinem promittebat euangelium vo eternam ⁊ insolubilem vitam.

Aug. Notandum vo q̄ eadem de filio dei vnigenito replicat. que de filio hominis in cruce exaltato pmiserat dicens. Ut omnis qui credit in eum ⁊c. Quia idem redemptor ⁊ pditor nr̄ filius dei ante secula existens. filius hominis factus est fine seculorū. De qui p dignitatis sue potentiā nos creauerat. ⁊ gfruendā bēitudinem plenius vite. ipe p fragilitea tem humanitatis nre nos restaurare ad ppiendaꝫ quā pdidimꝰ vitā. Alcuinus. Vere aūt p filium dei hēbit mundus vitam. quia nō alia causa venit in mundum nisi ut saluet mundum. vnde sequitur. Non enī misit deus fi. su. in mundum ut iudi. mū. ꝫ ut sal. mū p ipm Aug. Quare autem saluare mundi dēs est nisi ut saluet mōm. Ergo quantum in medico est sanare venit egrotum. Ipse se ineruime qui pcepta media seruare non vult. Chrs. Vꝫ q̄ hoc dicit multi pigroꝝ in peccatoꝝ magnitudine et negligentie sup abundāa dei abutentes misericor dia dicunt. Non est gehenna non est supplicium om nia nobis deus peccata dimittit. Sed gliderandum q̄ duo sunt christi aduentus. Qui iam factus est. ⁊ q̄ futꝰ ē ⁊ pot ādē fēs ē enī ut iudicet. q̄ fēa sē a nōb sed ut diminuat. Secundus autem non ut diminuat. ꝫ ut iudicet De priori ergo ait. Non venit ut iudi cem mundum. Quia enim clemens est non facit iu diciū. Sed interim remissionem omnium peccato rum per baptismum primo ⁊ postea per penitentiaꝫ Quia si hoc modo non fecisset vniuersi simul pdi derent omnes enim peccauerunt et egent glori am dei. Ne ergo aliquis crederet se impune peccare subdit de pena non credentis. Qui credit in eum nō iudicatur. Qui credit inquit. non qui ineligat Quid ergo si in mundam habeat vitam. Quia ine quidem paulus tales non fideles esse dixit.

Confitentur inquit se nosse deum factis autem ne gant. Sed hec illud signat. quia sin hoc qui credit non iudicatur. sed operum quidem grauem sustine bit penam infidelitatis autem causa in torquet.

Alchuinus Vel qui credit in eum ⁊ adheret ei ut membrum capiti non iudicabitur.

Augustinus. Quid autem dicturus sperabas de eo qui non credit nisi qd iudicatur. Sed vide quid dixit. Qui autem non credit iam iudicatus est. Nondum aperuit iudicium. Sed iam factum est iu dicium. Novit enim dominus qui sunt eius. Novit qui permanebunt ad coronam. qui permanent ad flammam.

Crisostimus. Aut hoc dicit quia ipsum discre dere in penitentiam supplicium est esse enim extra lu men. etiam sin maximum supplicium est. Vel qd futurum est pronunciat. Sicut enim q̄ occidit ho minem etsi nondum sententia iudicantis condem nat eius sit. reatamen natura condemnatus est ita et qui incredulus est sicut ⁊ adam qua die comedit ō ligno moriturus est.

Gregorius xxvii. moraliū Vel aliter in extre mo iudicio aliqui non iudicantur et pereunt de qui bus hic dicitur. Qui non credit iam iudicatus ē. Non enim eorum tunc causa discutitur qui a cō spectu districti iudicis iam condamnacione sue infide litatis abscedunt professionem vero fidei retinentes seo professionis opera non habentes redarguūt ne pēn

Qui vo nolūt fieri sacramēta venerūt: in rep̄acōm
ubios in extrema examinatione nō audiunt · qz
iudicati in infidelitatis sue tenebris: eius quem de
speraverant i uectione argui nō merentē · pmeps nā
q̄ terrenam rempublicam regens · aliter punit quez
minus delinquentem · atq; alt hostem exter⁹ rebel
lantem In illo ura sua ꝙsulit · Contra hostem vero
bella mouit dignaq; eius malīe tormenta retribu
it de malo vero eius quid lex habeat non requirit ·
Nez eā lege necesse est puniri eum qui lege nūquā
potuit teneri · ¶ Alchuin⁹ Quare aūt iudicat⁹ est
qui non credidit: cām assignat dicens · Quia non cre
dit in nomīe vnigeniti fi. dei · In hoc em̄ solo nomīe
est salus · Nō ei habet deus multos filios qui possint
saluare: hunc habet vnigenitum p quem saluat ·
¶ Aug⁹ de bapō puulox · Ubi ergo puulos ponit⁹
baptizatos nisi inter eos qui crediderunt · hoc enim
ait nequaq̄ p virtutem sacramēti et offerentium re
spōnsionem ac p hoc eos qui baptizant fieri · nē eos
qui non crediderūt statuum⁹

Hoc est autem iu
dicium quia lux uenit
in mūdū · et dilexerūt
homines magis tene
bras quam lucē Erāt
em̄ eox mala opera ·
Omnis em̄ qui male a
git odit lucem et non
venit ad lucem ut nō
arguāt opera eius ·
Qui autem facit veri
tatem venit ad lucem
ut manifestent̄ opera
eius quia in deo iunt
facta.

¶ Alchuin⁹ · Reddit
cām quare nō credide
runt · et quare iuste dā
nant̄ dicens · Hoc est
aūt iudiciū quia lux
venit in mundū ·
¶ Onso⁹ · q · d · Non
quid ipi eam quesierē
vt laborauerē ut inue
nirent · Ipa lux veni
ad eos · et nequa ita eus
curserunt · vt sequat̄ ·
Et dilexerunt magis te
nebras q̄ lucem · hic de re
liquo omni eos p̄uat
excusatōne · venit em̄
enpe a tenebris et ad
lucem ducē · Cuius ers
go eius qui non vult
ad lucem accedere misericē
¶ Beda · Lucem scip
sum appellat de qua sup̄ euāgelista dixit · Erat lux
vera · tenebras vo appellat pēcata · Deide q; videbant
infirma esse m credibile q̄d dictum est · Nullus em̄ te
nebras ꝓfunorat luci subdit cām q̄r ḃ passi sunt di
cens · Erant em̄ eox opa mala · Et siquidem m udi
ciū venisset · haberet hic aliq̄ rōem · Cui em̄ malo
rum sibi sciens est: iudicem fugere studuit · penti
tio qui delinquerūt occurrūt · Dices ergo erat eox
qui multox sibimet̄ ipis erāt scp peccatox maxime xp̄o
ad ignoscendū veniens occurrē · Quod et in mulie
bribus est · Erant em̄ publicani et peccatores venientes
recumbebāt cū ibu · Quia vero quidam fuit ita mol
lis ab eos qui p virtute fuit labores ut vsq; ad vlti
mum velint adherere malicie in horum numeram sū
bis · Omnis em̄ qui male agit odit lucem · Quod qui
dem dictum est de hpe qui eligunt in malicia manē ·
¶ Alchuin⁹ · Quia omnis qui male · agit · et qui est
in mala cōsuetudine peccandi cui placet peccatum odit lucē
qui de agit peccatum · ¶ Aug⁹ · Quia ei falli nolūt
et fallere volūt · amat eā cū scip̄z indicat · et odit lucē
eam cū eos ipa indicat · Unde retribuet eis ut eos
nolentes manifestet · et eis ipa nō sit manifesta · amāt
ergo veritatem lucentem · oderunt eam redargentē
sū sequi · Et non venit ad lucem ut non ar · epa ei⁹
¶ Onso⁹ · Cum eū qui in paganismo uiuit: vita
redarguit q; deos tales habet · et digna dogmatibo
epa demonstrat Qui vo xp̄i sunt male viuentes ab
omibo rectis aculant̄ · Si autem gentiles sint recte
viuentes · hoc manifeste non nocu · Non em̄ mihi di
cas eos qui a natura sunt mites et honesti · Nō em̄
est hoc virt⁹ Sed eum dic qui a passionibo iustice
violentiam et sapienter vincit · Sed non vtiq; habet
Si em̄ regni enucleatio et gehenne mine et alia tāta
documenta uix detinent homines in virtute · nullo mo
dō suasi pertransibunt virtutem · Si vo ppensum fin
gunt · glosie grauia faciunt · vnde cum potuerint late
re nō omittent ut malis desiderys Que eam vanitas
est cum aliquis sobrius sit · et nō rapit · sit vo vane
glosie suus: hoc enim non est recte vuere · Drama
em̄ glosie suus: Formicam nō minor est Oculo em̄
plana et grauiora opatur · Si autem quidam recte sint
viuentes in gentilibo nō hoc aduersat̄ huic sermoni
q; nō frequenter pungit sz raro · ¶ Beda · Potest
later etiam ill magis tenebras q̄z lucem diligēre qui
suos p̄dicatores bene docētes odyo ac de tradōnibo
in sequāt̄ · sequāt̄ · Qui autem facit veritatem venit
ad lucem ut ma opa eius quia in deo sunt facta ·
¶ Onso⁹ · Non autem de hys qui ab initio fidei sē
xp̄am hoc dicat: sz tantum de hys qui ex gentilibo ut
iudeis ad rectam transponendi crame fidem ostendit
em̄ q̄m nullus utiq; eligeret in erroie viuens ad fidem
venire: nisi prius in scribat sibi ipsi viam rectam
¶ Aug⁹ de bapō puulox · In deo autem facta dicit
opa eius qui venit ad lucem: quia intelligit iustifica
cōem suam non ad mentia sua sz ad dei grām ptinere
¶ Aug⁹ sup̄ iohem · Sed si omnia opa deus mala in
venit: quomodo quidam fecerunt veritatem et vene
runt ad lucem · et ad xp̄m Sed dilexerunt in quie
supra tenebras magis q̄z lucem Ibi posuit vim · nō
ti enim dilexerunt peccata sua · Oculta ea ꝓfessi sunt
accusat deus peccata tua Si et tu accuses adunge
te deo · opere ut odens in te opus tuū · et ames in te
op⁹ dei Iniaū opū bonox: confessio ē opū malox · et
tūc facis veritatez: q; nō te palpas nō tibi blādiris · ve
nis autem ad lucem: quia hoc ipm q; tibi displicuit
peccatum tuum: non tibi displiceret · nisi deus tibi lu
cēt · et eius veritas tibi ostenderet · fiat autem aliq̄s
veritatem confessionis · et venit ad lucem in operib⁹
bonis etiam propter illa que videntur minuta esse
peccata lingue aut cogitationū aut in moderatōnis
in rebus gestis qui em̄ minuta plura peccata · si ne
gligantur: cadunt minute sunt gutte que flumina
implent · Minuta sunt grana harene sz si multa ha
rena imponatur pōnit atq; opprimit Hoc facit sē
tina neglecta: q; facit fructus irruens Paulatim p
scintillam inerat sz dum intrando · et non exhauriendo
mergit nauem Quid est autem exhaurire nisi bonis
operibus agere ne obruant peccata gemendo ieiunan
do erubuendo ignoscendo ·

Post hec venit ihesus & discipuli eius in iudeam terram & illic demorabatur cum eis & baptizabat. Erat autem iohannes baptizans in ennon iuxta salym. quia aque multe erant illic & veniebāt & baptizabantur. nōdum em missus fuat iohannes in carcerez facta est ergo questio ex discipulis iohānis cum iudeis. de purificacōne. Et venerunt ad iohānez & dixerūt ei. Rabbi qui erat tecum transiordanem. cui eciam testimoniū phibuisti/ecce hic baptizat & omnes veniunt ad eum

¶ Crisos. Nichil vi tate apcius. neq; fortius q̄ neq; latere wlt neq; piculū formidat neq; ifidys eremit ne q; gloriaz que a mtus est. desiderat nulli hūa noz obnoxia. vnde et dñs in solem mitatibus ier & ascendebat non se oñtans. neq; honorem dili genes ut plurib⁹ sua dogmata ꝓponēt. & miraculoz utilitatē postq̄ aūt solemnitates soluebant. ad iordanem freq̄ter veniebat. quia & illic eraz tur be cōcurrebāt. vñ dicit. Post hec venit ihus & discipli eius in iudeā. terram & illic demo. cum eis ¶ Beda Dicit autem post hec non grauo post disputacōm cum nichodemo que facta est in ierusalē q̄ dado spacio tempis degalilea in iudeā redyt. ¶ Alch. Per iudeam ādem signāt confitentes quos visitat xp̄us. ¶ Ubi em̄ est peccatoz confessio vt diumarum laudum. illuc venit xp̄us et discipuli eius. i. doctrina & illuminacio eius & ibi moratur purgando a vicys. Unde sequitur. Et illic demorabatur cum eis & baptizabat.

¶ Crisos. Cum autem euangelista postmodum dicat q̄d ihesus non baptizabat sed discipuli eius manifestum ē q̄m & hic hoc dicat q̄d soli discipuli baptizabant ¶ Aug. Baptizatus autem dominꝰ baptizabat: non eo baptismate quo baptizatus ē. baptizatus est enim ut seruus ostendens humilitatis viam & p ducens est ad baptismum domini hoc est suū Baptizabat em̄ ihesus quomodo dominus quomō deifilius ¶ Beda. Cristo iam autem baptizante: ad huc baptizat iohannes quia ad huc pmanet umbra nec debet p̄cursor cessare donec ueritas manifestetur. Unde seq̄t. Erant autem & iohannes baptizans in ennon iuxta salym. Ennos hebraice aqua vnde quasi nominis interpretacōnē apiens: subdit. Quia aque multe erant illic & Salym opidum est iuxta iordanē sicum vbi olim melchisedech regnauit

¶ Hieroꝰ ad euagū. Nec refert utz sale. a salim nomine cū uoc aliby in medio literis per raro utamē hebrei & pro uolūtate lectorum ac regionum varietate eadem ūba diuersis sonis neq; accentibo proferantur. Sequit. Et uemebant & baptizabantur.

¶ Beda Quantum catechuminis nōdum baptizatis prodest doctrina fidei: tantum profuit baptisma iohannis ante baptisma cristi quia sicut ille predicabat pniam & baptismum xp̄i prenuntiabat: & in cognicionem veritatis que mundo apparuit attrahebat. Sic ministri ecclesie primo erudiunt venientes ad fidem: post peccata eorum arguūt. Deinde in baptismo cristi remissionem promittunt et sic in cognicionem et dilectionem veritatis attrahunt.

¶ Crisos. Discipulis autem ihesu baptizantibus non cessauit iohannes baptizans usque ad incarceracionem q̄d signat euāgelista cum subdit. Nondum em̄ missus fuerat iohannes in carcere. ¶ Beda Ecce apte notat facta cristi ante iohannem incaceratum que alij ꝓtulerunt in cipientes ab his que post missum iohannem in carcere facta sunt. ¶ Aug. Quare autem baptizabat iohannes: quia oportebat ut dominus baptizaretur. Non solum autem baptizatus est ab eo. ne baptismus iohannis melior baptismate dñi videretur. ¶ Crisos. Sed cum grauia usq; tūc baptizabat: si em̄ cessasset estimaretur zelo vltra h facere. Sed ꝓfectus non sibi ipi gloriam acquirebat. Sed xp̄o auditores mittebat. & multo efficaz hoc faciebat q̄ discipuli xp̄i & insuspicabile ei erat testimonium & maiorem gloriam apud omnes habebat. Ideo eciam adhuc baptizabat ne discipulos sibi m ampliorem zelum immitteret. estimo autem et ꝓpter hoc ꝓmissam esse mortem iohannis & eo sublato de medio ihm maxime predicare cepisse ut omnis multitudinis affectio ad xp̄m transiret et nō vltra hys que de utroq; erant sententie scinderētur Zelotipe enim se habentes discipuli iohannis. ad cristi discipulos & ad ipsum cristum quia viderunt discipulos cristi baptizantes. ceperunt dicere ad eos qui baptizabantur quasi aliquid maius haberet baptisma iohannis baptismate discipulorum cristi. vnde subditur. facta est ergo questio ex discipulis iohannis cū iudeis de purificacione. Quoniam enim ipsi questionem mouerunt. sed non iudei euangelista occulte monstrat. non dicens q̄ iudeus quesiuit. Sed q̄ questio facta est ex discipulis iohannis.

¶ Augustinus Intelligas ergo dixisse iudeos manifestum esse cristum & ad eius baptismum debere concurri. Illi autem nondum intelligentes defendebant baptismum iohannis. ventum est ergo ad ipsum iohannem vt solueret questionem. vnde sequitur Et venerunt ad iohannem et dixerunt ei rabbi.

¶ Crisostimus Hoc est quem tu baptizasti Non autem dixerunt quem tu baptizasti qua coacti essent & uocis eius meminisse. que super eum est delata. Sed dicunt. Qui erat tecum transiordanem. cui eciam testimonium perhibuisti ecce hic baptizat. Quasi qui discipuli ordinem habebat nichil plus habens nobis. nunc se ac separans baptizat. Addunt autem Cui eciam testimonium phibuisti. quasi quē tu clarum ostendisti & circumspectum fecisti eadem ubi audet. Et hoc est q̄ dicunt. Ecce hic baptizat. Non autem in hoc solum existimabāt se excitare cū sed et in eo q̄ de reliquo ea que ipsorum erant rep babantur. vnde subdunt. Et omnes veniunt ad eū.

¶ Alchuinus. quasi dicerēt. te dimisso omnes currunt ad baptismum illius quem tu baptizasti.

Respondit iohannes & dixit eis. Non potest homo acā pere quicq̄m. nisi fuerit ei datū de celo Ipi vos mihi testimoniū phibetis quia dixerim. Non sum ego xp̄c sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsā sponsus est. Amicꝰ aūt sponsi qui stat & audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc aūt gaudium meum impletum est Illum oportet crescere me autem minui.

Respondit iohannes & dixit eis. Non potest homo accipere quicqm. nisi fuerit ei datū de celo. Ipi vos mihi testimoniū phibetis quod dixerim. Non sum ego xpc sed qm missus sum ante illum. Qui habet spōsā sponsus est. Amicꝰ aūt sponsi qui stat & audit eum. gaudio gaudet ꝓpter vocem sponsi. Iu hoc aūt gaudium meū impletum est. Illum oportet crescere me autem minui.

¶ Crisos. Unberto gratus iobes nō vebementer discipulos increpat timens ne ab eo se patu. aliquid aliud opētur & remisse quodam modo eis loquit. unde dr. Respōdit iobes et dixit eis. Non potest homo accipe quic. nisi fu. ei. datum de celo. q. d. si preclara sunt que xpi fiut cesi omes ad eum currūt mirari non oportet. Deus enim est qui hec facit. humana em facile de phēsibilia sunt & in bealia & velociter defluūt. hec aē non talia sūt. Nō em sic humanie ad muēta si quidē ordinata. Si aūt humilius loqē de xpo nō mirem. Non ei erat ingens ꝙ passūrus a cali passione scz mundie ab initio doceret oīa si marim vult eos érere ostēdens ꝙ ad impossibilia conuertur & ꝙ deo rebelles inuentur.

¶ Aug. Vel aliter hoc iobes de seipo dicit. q. bō de celo accepi. Ergo quia accepi ut aliquid essem non me uolo esse ut loquar vera veritatē. ¶ Crisos. Et vide qd ꝙ estimabāt ꝓpter in xpi sub ūtionē qd dicerūt eu testioniū phibuisti. hoc meos iuuat discipulos. Ipi nos mihi testi. phi. q. dix. nō. sū. ego. xpc. q. d. Si vm meū testimoniū extimatis discipulū meū illū mihi phonozare opez. Nō fūdit. Sz qm missi sume & q. d. minister sū & ea q̄ sunt eius qui me misit dico. non humana gra blandiēs aut si pri eum q̄ mihi ministrās. ¶ Arch. Sz q̄ aliqs dicat qm qd tu nō es xpc. quis ergo es tu ut quis ē ille cui phes testimoniū. adhoc rūdet. ille ē spōsus. Ego amicus sponsi missus ut pme spōsa ꝓpē suo spōso. Dēs fūdit. Qui hē spōsam spōsus ē. Spōsam dicit ecclām ex oīb gētib cōgregatā que virgo ē integritate mētis ꝑfōne caritatis. Unitate catholice fidei sacrdocii pacis integritate aīe & corpis q̄ hē spōsum de quo cotidie genit. ¶ Beda. Ceēm frustra ē virgo corpe. que virgo nō manet immēre hāc aūt sponsam xpc in thalamo uēi virginalis sibi sociauit & eandem ꝓpio sui sanguine redemit. ¶ Theophi. Omnia enī anime spōsus. xpc ē. spōsaliū vero locus ū quadō efficit. locus ē baptismatis sū ecca. Date vo arram sponse. pcatoꝝ remissionē spē sancti. unumquem ꝙ festōra uo in futuro seculo retribuet. dignis. Nullus aūt alius ē sponsus. nisi solus xpc. omnes nanq̄ doctores paniphi existūt. sicut et pcursor nullus em bonoꝝ largitor ē nisi dominus oēs alios mittit sunt bonoꝝ q̄ dāt a dño. ¶ Beda. Spōsaz g suā dēs amico suo. i. ordini pdicatoꝝ ꝙmēdauit. qui eā non sibi sz xpo zelare debet. Dnō subdit amicus aū spōsi q̄ stat & audit eū. gaudio gaudet ꝓpē vo. spō.

¶ Aug. q. d. Non ē mea sponsa. Sz nūq̄ non gaudes minuperis. imo gaudeo aīt quia amicus spōsi gau. gau. ār. ¶ Crisos. Sz quare qui dixit. Non sū dignus soluere eius corrigias calciamenti. amicū nunc spōsi seipz dicit. Nō quō ꝓpē honoris equalitatez. sz mīe studinē gaudy repsentare uolēs. Non em in cabilibus ita mīstri sponsi letantur. sicut amici. Unitati & ꝓdescendens eoꝝ imbecillitati. amicum se dicit. Quia em estimabant eum morderi ab hys que fiebant. ostendit ꝙ non solum nō mordet. sed & valde gaudet si spōsa spōsū cognoscit aug. ¶ Sz qre stat. Quia non cadit quia humilis est. vide stantem i solido nō sū dignus corrigiam calciamenti eius soluē. stat autem & audit eum. Si ergo cadit non audit eū. Ergo stare debet amicus sponse & audire. i. pmānere in gracia q̄ accepit & audire vocem ad quam gaudeat. Non inquit gaudeo ꝓpter vocem meam sz ꝓpter vocem sponsi. Gaudeo ego in audiendo. Ille in dicendo. ego auris ille verbum. Qui em custodit sponsam vt vxorem amici sui. dat quidem opam ve nullus alius amet. Sz si amant se p amico uoluere & vt uoluerit emendata sibi q̄ detestandus vitis uerso genere humano apet. Multos autem adultes uideo. qui sponsam tanto pcio emptam possidere nolunt & id agunt verbis suis ut p sponso amēt.

¶ Crisos. Vel aliter qō dicit. Qui stat. non sine cā posuit. sz indicans ꝙ que sua sunt iam cessauerunt & qm eū de reliquo iā stare oportet & audire. Quod q̄ dem dicit a pabola simonem transferens ad ꝓpositum. Quia em sponsi & sponse mencōem fecerat. ostendit qualiter ꝛ sponsalia fiunt. q. p vocem & doctrinam fides em est ex auditu. auditus aūt p verbum dei & qm ea que spauerat euenerūt. idcirco subdit. In hoc autez gau. m. imple est. i. pfectum est ame opus qō fieri optabat & plus mihi opari possum de reliquo.

¶ Theophi. Nūc nunc gaudeo ꝙ sz oīs illum attendunt. Si em nō accessisset ad sponsum sponsa. i. populus. tunc dolerem ego paniphus. ¶ Aug. Vt aliter. In hoc gaud. m. iple est ut sz gaudeam ad vocē sponsi. Habeo graciam meam. plus nō mihi assumone & qd̄ accepi. amittam. Qui em vult gaudere de se tristis est. Qui autem vult de deo gaudere semp gaudebit. qz deus sempiternus est. ¶ Beda. Gaudio aē gaudet homo ꝓpter vocem sponsi cum intelligit non se debere gaudere de sapiencia sua. sz de sapiencia quā accepit a dño. Quisquis em in beneficys nō gram suaz vt laudez requirit neq̄ terrena lucra. sz celestia cupit. hic amicus est sponsi. ¶ Crisos. Deinde ñ solum area pñcia sed eam circa futura passionem inuidie a se remouet dicens. Illum oportet crescere me autem minui. q. d. Que nostra sunt steterūt et cessauerunt. de reliquo. crescunt autem que sunt illius. ¶ Aug. Sed quid est hoc. Illum oportet crescere. Deus nec crescit nec minuit. Sed iobes & ibs quo ad carnem attinet coeui erant. Hex ei menses qui intererant. nullam distinguūt etatē. Magnum ē hoc sacramentum antoq̄ veniret dño. hoies gloriabant de se. venit ille homo ut minueret hominis gloria et augeretur gloria dei. Sic em venit ille ut dimitteret peccata & homo ꝓficeret. Etem ꝓfectio hominis. hu

humilitas hominis miserado dei altitudo dei. hanc aũt veritatem ꝯ passionib⁹ signauerũt xp̃s ꝯ iohánes. Nam iohes capite minutus est xp̃c in cruce exaltatus. Deinde natus est xp̃us cum iam nocent crescere dies. natus est iohes quando cepant minui dies. Crescat ergo in nob⁹ gloria dei. ꝯ minuaẽ gl̃a nostra ut in deo crescat ꝯ nostra. Quando autem magis intelligis dñm videtur i te crescere deus. nõ autem in se crescit. ſ. semp ꝑfectus est. Sicut ſi curarem alicui⁹ oculi ex pstima cecitate. ꝯ incipet videre paululum luc̃s ꝯ alia die plus videret. videẽ ex luce crescere. lux tamen pfecta est. siue ipe videat siue non. Sic em̃ ꝯ interior homo pfit quidem in deo ꝯ deus in illo videtur crescere. Ipse aũt minuiẽ ut a gloria sua decidat ꝯ in gloria dei surgat.

¶ Theop. Vel aliter sicut aliox luminarium adue mente sole lumen extingui videtur cum nõ sit ẽm vitatem extinctum ſ. a maiori occultatum. sic ꝑcursor tamq̃ stella a sole celatus minui dicitur. crescit aũt xp̃us. que paulatim manifestat se ꝑ miracula. nõ q̃ in virtutib⁹ cresceret aut ꝑficeret. hec namq̃ ne stor̃ est opinio. ſ. ẽm ostensionem diuinitatis eius.

Qui desursum venit sup omnes ẽ. Qui est de terra. de terra ẽ ꝯ de terra loq̃t̃. Qui de celo venit supra omnes est ꝯ quod vidit ꝯ audiuit hoc testatur.

¶ Chrisos. Sicut vermis ligna exrodit et erugo ferrum. ita vana gloria nutrientem se ꝑdit animam. Ideo multo studio opus est ut hãc destruam⁹ passiones. vnde iohannes mulcs rõmbus discipulos suos. hanc passionem habentes uix mitigat. post illa em̃ que antea dixerat rursus alya eos disponit sermõ dicens. Qui desursũ venit ſ. oẽs ẽ q. d. Ne uos meũ extollitis testimonium ꝯ ex hoc dicitis me esse dignosem fide eo. ſ. cui testimoniũ ꝑhibui. hoc nec̃e ẽ uos scire q̃ nõ est eũ qui de cel̃ venit fieri fide dignũ ab eo q̃ éram habitat. Et hoc est q̃ dicit. Sup oñs. ẽ quia ipse sibi sufficiens ꝯ q̃ omnib⁹ ineffabiliter maior est.

¶ Theoph. Ipse em̃ xp̃us de sursum venit a p̃re descendẽs ꝯ sup omnes est distinctus ab omnib⁹.

¶ Alchuin⁹. Vel desursũ venit. i. de altitudine humane naẽ q̃s habuit ante pcm̃ ꝑmi hois de illa em̃ altitudine assũpsit verbũ dei hũanam naturam. non assũpsit culpam. cuius assumpsit penam. Sequit̃. Qui est de terra. de terra est. i. terren⁹ est ꝯ de terra loq̃tur. i. terrena loquitur.

¶ Chrisos. Sed minimum non ex terra erant ei omnia. Et em̃ aiam habebat ꝯ spũ ꝓcipabat non ex terra. Qualiter ergo ipse de ẽra se esse dicat. Nichil em̃ aliud ꝑ hoc ostẽdit occultee q̃q̃m ꝓnus est velut terrene vnens ꝯ in terra natus. ꝯ nulla compatione dignus ad xp̃m qui nobis desup venit. Non autem dicit de terra loquẽs q̃m ex ꝓpria mente loquebat̃. sed de terra se loqui dicit in ꝓpatione ad xp̃i doctrinam. q. d. pua ꝯ humilia sunt que mea sunt ꝓpata hijs que xp̃i sunt. qualia decens est suscipe terrestrem naturam in compatiõe ad illum in quo sunt omnes thesauri sapiencie et sciencie dei abscondite.

¶ Augustinus. Vel q̃ dicit de terra loquitur. de homine dicebat. quantum ab ip sum hominem ptinet. Si em̃ aliqua loquitur diuina illuminatus est a deo. Sicut apls dicit. Non aũ ego ſ. gracia dei mecum. Ergo iohannes qũ ad iohes ptinet. de terra est ꝯ de terra loquit̃. Si quid diuinũ audistis a iohanne. illuminantis est non recipientis.

¶ Chrisos. Extenda ergo discipulox passione de reliquo cum ampliori ꝓpatiõe loquit̃ de xp̃o. Haz ante hoc superfluum erat. ista ꝓmittere in mente audiendũ locum habere nondum valencia est. vñ subdit. Qui de celo.

¶ Aug. i. de p̃re. venit duplo modis sup oñs est. primo sup omnem humanitatẽ qui de ipsa peiusq̃ peccaret venit. Secũdo iuxta altitudinem p̃ris cui est equalis.

¶ Chrisos. Magnum aũt quid ꝯ excelsum dicens de xp̃o. rursus ad humilius ducit sermonez dicens. Et q̃ vidit ꝯ audiuit hoc testat̃ q. ſ. p sensus hos omnia certissime discimus. ꝯ digni fide estimamur esse magri de hijs que visu suscepim⁹ vt auditu apprehendimus. hoc xp̃o astruere volẽs iohes dixit. quque vidit ꝯ audiuit hoc testat̃. oñdens q̃ nichil eox que ab ipso dicebantur falsum est. Sed omnia verba sunt. q. d. Ego indigeo audire ea que ab illo dñr qui desup venit annunciantis ea que vidit ꝯ audiuit. i. que solus ipse manifeste nouit.

¶ Theoph. Cum ergo audis q̃ cristus ea que audiuit ꝯ vidit a patre loquitur. non putes q̃ indiget at a patre addiscere. Sed quia omnia quecumq̃ naturaliẽ nouit. a patre habet. propter hoc a patre audire dicitur quecumq̃ nouit. Sed quid est q̃ filius audiuit a patre. Forte filio⁹ p̃ris vbũ audiuit. imo filio⁹ p̃ris verbũ ẽ.

¶ Aug. Nã cũ incipis vbũ q̃ ꝑferas rem uis dicere ꝯ ipsa res ꝓcepta i corde tuo. ibi verbũ est. quo ergo tu verbũ q̃ loquens in corde habes et apud te est. sic deus edidit verbum. hoc est genuit filium.

¶ Cum ergo verbum dei filius sit. filius autem locutus est nobis non verbum suum sed verbum patris loquebat̃. hoc ergo quomodo dicit ꝯ oportuit dixit iohannes.

Et testimonium eius nemo accipit. Qui aũt accepit eius testimonium signauit. q̃ deus verax ẽ. Quem em̃ misit deus. verba dei loquit̃. Non em̃ ad mensuram dat deus spm̃. pater diligit filium ꝯ omnia dedit in manꝰ eius. Qui credit in filium habet vitam eternam. Qui aũt incredulus est filio nõ videbit vitam. Sz ira dei manet sup eum.

¶ Chrisos. Dicebat q̃s vidit ꝯ audiuit hoc ꝯ statuit quasi excusans neq̃a pauci iterum erant illi qui dicuntur erant falsi estimarentur esse que dicunt̃ ꝯ ꝓpter hoc subdit. Et testimonium eius nẽo accipit. i. pauci. habebat enim discipulos qui accipiebãt testimonium eius in hijs que dicebantur. In hoc autem suos discipulos tangit. nondũ credentes in eum. sit ecia iudaicã offendit infirmitatem. sic ꝯ in principio euangely dictũ ẽ. In ꝓpria venit ꝯ sui eũ nõ receperũt. vt alt

¶ Aug. Est quidam ꝑs ꝑgatus ad iram dei damnandus cum oī diabolo. hoc nemo accipit testimoniū xp̃i. attendit g̃ in spū dñm. ingenē aūt humano intuendum ⁊ q̄ nondum locis sepatum ē. sepauit cordis aspectu. ⁊ audit duos ꝑs in fidelitū ⁊ fideli cum. attendit in fideles ⁊ ait. Et testimoniū eī⁹ nemo accipit. Deinde tulit se a sinistra ⁊ aspexit ad dexētā ⁊ sicut ait. Qui aūt acceperit testi. signauit ¶ Crisо. ostendere ⁊ monstrauit ⁊ ad huc augens timorem addit qm̃ de uera ē ondens qm̃ non alr quis discrederet huic missi. argūit deum qui misit illum. q̄ meli extra ea que fit ꝑis loquitur. ⁊ hoc ē qđ subdit. Quem em̃ misit dīa dei. loquē ¶ Alcuin⁹ Vel alr. signa cum. signum posuit in corde suo q̄ singlare. ⁊ speciale aliquid huic esse vere dm qui passus ē. ad saluē humani generis. ¶ Aug. Quid est. q̄ deus verax est. nisi quia homo mendax est ⁊ deus verax est. qa nemo hoim potest dīre q̄ veritas est. nisi illum imitē ab eo qui mentiri nō potest. Deus ergo verax xp̃s est deus ē vis ꝓbari. accipe testimoniū eius ⁊ invenies. Sed si nondum illum intelligis dm. nondum accepisti testimoniū eius. Ipse ergo xp̃s est deus verax ⁊ misit illum deus. Deus misit deū Junge amborū. vt de. hoc est. Quē misit de⁹. de xp̃o dicebat ut se ab illo distingueret. Quis aūt Ipm iobem non ait deus misit. Sed vide quid adiungat. Non enim ad mēsurā dat deus spm̃. hoibo ad mēsurā dat. vni aūt filio nō dat ad mēsurā Alp quidez dat ꝑ spm̃ sermone. sapie. alp fmo scīe. Aliud hē ille ⁊ aliud hē iste. mēsura diuisio q̄dā donoꝝ ē. Ex xp̃e q̄ dat. ad mēsurā accepit. ¶ Crisо. Spm aūt hic accōi spē dicit. volt em̃ ostendere qm̃ omnes quidem nos in mensura spē actiones suscipimus. xp̃s aūt omnem spē suscepit actōem. Qualiter ita q̄ erit dignus suspect⁹ haberi. Nihil em̃ dicit qđ non dei est neq̄ qđ non spē est. Et enim de deo verbo nihil loquē. si a patre ⁊ spiritu dignum fide facit doctrinam. Nam qm̃ de⁹ ē. sciuerāt ⁊ qm̃ spiritus est. nouerant ⁊ si non decentem de eo opinionem habebant. qm̃ aūt filius est nesciuerant. ¶ Aug. Quia ergo de filio dixerat. Non ad mensuram dat deus spm̃. subiungit. Pater diligit filiū ⁊ omnia. Et omnia dedit in manus eius. ne nosses ⁊ hoc distincte q̄ dictum est. pater diligit filium. pater em̃ diligit iobem aut paulum ⁊ em̃ non omnia dedit in manū eoꝝ. Pater diligit filium. si quo filium. non quo dns seruum. quo unicum. nō quo adoptatū. Itaq̄ omnia dedit in manū eius. ut tantus sit filius quant⁹ est pr̄. Ergo cum ad nos dignatus est mittere filium. nō putem⁹ aliquē minus nob missū quam est pater. ¶ Theophi. Sic ergo fm diuinitatē omnia dedit pr̄ filio natura. non grada. vel dedit omnia in manus eius. fm humanitatem. dīne em̃ eoꝝ ⁊ que in celo ⁊ que in terra sunt. ¶ Alcuin⁹ Et quia omnia in manu eius ergo ⁊ vita eterna. unde subdit. Qui credit in filium habet vitam eternam. ¶ Beda Nō debet hic intelligi fides que vbotenus tenē. si q̄ opibus ad implet̄. ¶ Crisо. Non em̃ hoc dicit qđ credere in filium sufficiat ad uitam hīdam ꝑpetuam cum ipse alibi dicat. Nō omnis qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnum celoꝝ. si et q̄ in spm̃ ē blasphemia. sufficit sola mittere in gehennam. Sed esti in patrem ⁊ filium ⁊ spm̃sanctum quis recte credidere ne estimem⁹ sufficere ad salutem. Op⁹ em̃ est nobis uita ⁊ uersacōe recta. Deinde scies ñ ira ꝓmissione bonoꝝ multos adduci ut terribilium nimis. in hoc sermonem ꝯcludit dicens Qui aūt m credulus est filio nō uidebit uitaz si ira dei manet sup eū. vide qualiter hic ad p̃ez reducat eum qui ē suppliciy hinonem. Non em̃ dixit Ira fily q̄us ipse sit iudex. Sz p̃ez eis instituit magr̄ terrē uolens. Et non dicē manebit in eo. si sup eū oīdēs qm̃ nūq̄ ab eo desistet scu discedet. Ut ei ñ estimet quis mortez eē tempaneaz dixit. Non uidebit uitam. ¶ Aug. Et nō dixit ira dei uenit ad eum. si manet sup eum qua oīes qui nascunē mortales habent secum irā dei. q̄ accepit primus adam. venit filius dei nō habens peccatū. ⁊ idue⁹ est mortalitate Moreu⁹ ē ut uiuas. Qui ergo ñ vult credere i filium. ira dei manet sup eum. de qua dicit apls Eram⁹ natura fily ire.

Capitulū quartū

Ut ergo cognouit ihesus q̄ audierunt pharisei q̄ ihesus plures discipulos facit ⁊ baptizat q̄ iohānes q̄quam ihesus non baptizaret si discipuli eī⁹ reliquit iudeā ⁊ abyt iterū in galyleam. oportebat aūt eum transire p samariam. Venit ergo in ciuitatem samarie que dē sychar iuxta p̄dium quod dedit iacob ⁊ ioseph filio suo. Erat autem ibi fōs iacob. Ihesus ergo fatigat⁹ ex itinere sedebat sic sup fontez. Hora autem erat quasi sexta.

¶ Glosa Postq̄ em̃ dixit euangelista qualiē iobes repīsse discipulo suos inuidiam q̄ d̄ p̄fectu doctrine xp̃i cōcepāt. hic ostendit quō xp̃s declinauit pharisee ox maliam qui ꝑtra ipm ex eadem cā zelo inuidie mouebant. vñ dr̄ Ut ergo cognouit ihesus quia au. pbi. ꝛc

¶ Aug⁹ Utq̄ dns si sciret phariseoꝝ ita d̄ se cognouisse q̄ ꝑtes discipulos faceret ⁊ q̄ ꝑtes baptizaret ut hoc eis ad salutē valēt sequendi eum. non relinqueret iudeam terraz si ꝑ ter illos maneret ibi. quia vo cognouit eoꝝ sciam simul ⁊ inuidiam. quia non ꝑterea didicerūt ut seq̄rēē. si ut pseq̄rēē abyt ide. poēat q̄dē et pīs ab hys ñ teneri si nollet. Sz in oi re q̄ sicut homo hoīb⁹ inse credituris p̄bebat exēplū quia vnusquisq̄ seruus dei si nō peccat si secesserit in alium locum uidens furorem se plequentium facit ergo hoc ille magr̄ bon⁹ ut doceret nō ut timēt. ¶ Crisо. Hoc etiam facit mitigans eoꝝ inuidiam. Conueniens est etiam eum hoc fecisse ut non discrederet carnis dispensacio. Si em̃ retenē⁹ effugisset i suspicōnem deuenisset ueritas carnis. ¶ Aug⁹ Fortassis autem hoc moueat cur dictum est. baptizabat plures q̄ iobes ⁊ postea subiectum est quamq̄ ihs ñ baptizaret. q̄d g⁹ fm dictū erat ⁊ correctū ē.

¶ Crisº non aũt ipe xp̃us baptizabat. Sed rela
tores volentes erigere eos qui audiebant in mudi
am. ita annũdauerũt. s. q̃ xp̃us plures baptizat
q̃z iohes. Sed cuius gr̃a ipse non baptizaret iohes
p̃dixit dicẽs Ipse nos baptizabit in sp̃u sancto ⁊ ig
ne. ¶ Nondum aũt sp̃iꝰ sanctus dabat. Decẽter
ergo non baptizabat. Discipuli vo hoc agebãt. volẽ
tes multos adducere ad salutarem doctrinam. vt ei
non semp circueuntes congregarent eos qui credidu
nt erant. ut in spmone ⁊ fre fedt ideo baptizare insti
tuerunt. ¶ Nichil em̃ amplius habebat discipulorum
baptisma iohis baptismate. Verumq̃ enim expers
erat ea que ex spiritu est grada ⁊ vtriq̃ vna causa
erat. s. adducere ad xp̃m eos qui baptizabantur.

¶ Aug. Vel aliter verumq̃ ẽ. q̃ ihs ⁊ baptizabat
⁊ non baptisabat. Baptisabat em̃ quia ipe munda
bat. ¶ Non baptizabat quia non ipe tangebat. p̃be
bant discipuli mistenũ corpis p̃bebat ille. adiutori
um maiestatis. de quo dictũ est. hic est qui baptizat
¶ Alchuiº. Solet autem quem si in baptismo disci
pulos xp̃i. sp̃us sanctus daretur. cum dicatur spiri
tus sanctº nõdum erat datº q̃ ihs nondum erat
glificatus Sed sciendum quia dabat sp̃us licet nõ
ea manifestacõe qua post ascensionez in liguis igne
is datº est. Quia sicut ipe xp̃s in hoie quẽ gerebat
semp habebat sp̃m si tam̃ postea sup eũ baptizatũ
visibiliter descendit sp̃us in specie columbe. Sic aũt
manifestum ⁊ visibilem adventũ sp̃i sancti quecũq
sancti eũ latẽ hre poẽant ¶ Aug. ad selẽ. Intelligi
aũt discipulos xp̃i ia fuisse baptizatos siue baptis
mo iohannis. sicut nõ nulli arbitrãt siue q̃ magis
credile est baptmo xp̃i. ¶ Neq̃ em̃ ministerio baptizã
di defuit ut haberet baptizatos. suos. pquos ceteros
baptizaret. qui nõ defuit illius humilitatis misterio
quando eis lauet pedes ¶ Crisº. Recedens aũt
xp̃s de iudea. rursum eisdem adheret quib⁊ prius
vnde subdit. Et abiit iterũ in gali. Sicut aũt apli
expulsi a iudeis ad gentes venerunt. ita ⁊ xp̃us ad
samaritanos accedit. Sed tamen omnem auferens
a iudeis excusacõnem non principaliter ad eos vadit
sed quasi transiens. Quod euangelista occulte ostẽ
dit dicens. Oportebat autem eum tran. p samariaz
Accepit autem hanc nominacionem. quia mons sa
marie somer dicebatur ab eo qui possedit. Et qui
ibi habitabant olim non samaritam. sz israhelite vo
cabantur. tempe autem procedente offenderunt de
um. ⁊ rex assiriorum vlcta eos ibi manere non per
misit sed in babilonem ⁊ medos duxit. In samaria
vero gentes ex diuersis locis ductas habitare fecit
Volens autem deus ostendere q̃ non ꝓter imbecilli
tatem iudeos tradidit sz propter peccata eorum qui
traditi sunt. immisit barbaris leones q̃ eos ledebãt
annunciata sunt hec regi ⁊ misit sacerdotem quen
dam. tradiciũ eis dei leges. Sed tamẽ negz ita ex
toto ab impietate destiterunt. sz ex media parte.
Eccli tempore procedente rursus ad ydola quidam
resiliunt. venerabantur tamen deum qui a monte
samaritanos seipsos vocabant. ¶ Beda. Iero
autem oportebat ipsum transire p samariam. quia
ſta est inter iudeam ⁊ galileam. Est autem samaria
in finibus palestine prouincie ciuitas adeo ut tota re
gio ei sociata samaria dicat. Ad quem ergo ipse re
gionis locum dñs veniat euangelista ostendit. vnde
dicitur. Venit ergo in ciui. samarie que dicat sych
ar. ¶ Crisº Locus ille erat vbi pdita ioseph et
symeon grauem occisionem fecerũt. ¶ Theophi.
Postq̃z aũt filii iacob illam ciuitatem desertam fece
runt occidentes sychimitas. hanc ciuitatẽ desertam
tempe pcedente dedit iacob in sortem ioseph. vñ dr
in geñ. Do tibi portiõ vnaz extra frẽs tuos. quã tuli
de manu amorrei in gladio ⁊ arcu meo Et hoc ẽ q
subdit Iugera pdium q̃ dedit iacob ioseph filio suo
Sequitur Erat autem ibi fons iacob. ¶ Augusti.
Puteus erat. Sed omnis puteus fons non omnis
fons puteus. Ubi em̃ aqua de terra manat ⁊ usum
prebet haurientib⁊ fons dicat. Sed si im̃ptus ⁊ sup
fluat sit. Fons tantum dicat. si autem in alto ⁊ in pro
fundo sit. ita puteus vocatur ut nomen fontis non
amittat. ¶ Theophilus. Quere autem euangelis
ta de predio ⁊ fonte facte mentionem primo quidz
ut cum audieris mulierem dicentem. q̃ pater nostr
iacob dedit nobis hunc fontem non admireris. Se
cundo ex cõmemoracione fontis ⁊ predij edoceamur
q̃ ea que patriarche propter fidem quam in deo ha
bebant adepti sunt iudei propter eorum impietatem
perdiderunt ⁊ eorum loca gentibus tradita sunt.
Quare nichil noui nunc acadit q̃ gẽtiles pro iude
is regnum celorum consecuti sunt. ¶ Crisostimus.
Christus ergo in samariam accedens facilem ⁊ delic
tosam vitam abiciens. laboriosam vero sequens non
subiugalibus vtitur. sed ita difficulter meditr. vt
exitiere fatigetur erudiens nos ita a luxuriis alie
nos eẽ ut mulea necessaria abscidamus a nobis Et
hoc euangelista ostendit dicens. Ihsus ergo fatiga
tus exitinere. ¶ Augustinus. Inuenimus ihsum
fortem ⁊ infirmum fortem. quia in principio erat v
bum Infirmum qua verbum caro factum est. Sic
ergo infirmus ihsus abitinere fatigatur. Sede
bat sic sup fontem. ¶ Crisostimus Quasi diceret.
Non meritorio aut putatiuam sed simpliciter ⁊ ut
tangebat sup terram. Hestio autem ꝓpter laborez
facta est. ⁊ ut expectaret discipulos. ⁊ ꝓpter estum
refrigerans corpus apud fontem. ℣ Unde sequẽ
Hora autem erat quasi sexta ¶ Theophil. Et ne
quis ineusaret dñm quare ipse in samariaz ueniret
hoc discipulis suis prohibuerit. propter hoc dicat q̃
circa illum locum sedebat scilicet abitinere fessus.
¶ Alchuinus. Mistice autem dominus reliquit iu
deam. i. infidelitatem eorum qui eum reprobauerũt
⁊ p apostolos abiit in galileam. i. inamabilitatem
huius mundi docens suos transmigrare de vicys
ad virtutes. predium aũt nõ tam ioseph q̃z christo
arbitror derelictum. cuius figuram ioseph portauit
℣ Quem vere sol adorat ⁊ luna. ⁊ omnes stelle. ad
hoc predium venit dominus ut samaritanã qui here
ditatem sibi patriarche israhel vendicare cupiebat
agnoscerent ⁊ conuerterentur ad christum. qui est
patriarche legitimus heres factus ¶ Augustinº

Ihesu autem ipse est
ihsu eñ vbiq̃ est. quo it
tem sui formaz visibilis car
quam abstinere. quod est aliu
Venit ergo hora sexta. ℣
tra mulieris vnam horam. vna
gabat. Sciam a noe usq̃z
dictum usq̃ ad dauid. qua
transmigracõem babilonis.
dies. Hec sexta agit. ¶ Au
ps sexta venit ad puteum
ctoꝛum profunditatem Ad
mam hui⁹ in finibus pris. i. e
dies hec hora sexta. i. sexta et
ualis lenitas veteris homi
ne mutatur nouo ¶ Iam sexta
ipsius infancia. Secũda puzici
quinta iuuenis. Quinta gr
ne dñs ad puteum. i. me
malis visibilia declinare
mutatus a xp̃o inuisibilium de
dilium amore homo miserio
dum qui nunq̃z excidit reuer
lucidum signat. Vel quia
manifestat personam.
Venit mulier de sa
maria haurire aquã.
Dicit ihesus. Da
mihi bibere. discipuli
iterq̃ abierãt in ciui
tem ut cibos eme
rent. Dicit ergo illi
mulier illa samarita
na. Quo tu cũ iudeus
sis a me bibere poscis
cum sim mulier sama
ritana ꝙ nõ coutuẽ
untur samaritanis vñ
dit. ihsus ⁊ dixit ei.
Si scires donũ dei et
quis est qui dicit tibi
da mihi bibere. tu fo
rsan petisses ab eo. ⁊
dedisset tibi aquã uiu
am. Dicit ei mulier
Dne negz in quo hau
ris habes ⁊ puteus
altus ẽ Unde ergo ha
bes aquã uiuã. nũquid
tu maior es patre nr̃o
iacob qui dedit nobis
puteum ⁊ ipse ex eo
bibit ⁊ filij eius ⁊ pe

Aug⁹ Iter autem ipius est caro p nobis assūp
ta. Qui em vbiq; est: quo it nisi quia nō ad nos ve
nit: nisi formaz uisibilis carnis assumeret Deo fa
tigatus abstinere: quod est aliud q̄z fatigat⁹ in carne:
Quare ergo hora sexta? Qua etate scti sexta Con
pta tm̄ q̄z vnam horam: vnam etatem ab adam us
q̄d noe Secdam a noe usq; ad abrahā: terciam ab
abrahā usq; ad dauid · quartam a dauid usq; ad
transmigracōem babilonis · quinta usq; ad bapm
ihū Inde sexta agit. ¶ Aug lxxxiii qō. Hora er
go sexta venit ad puteum dns nr: video in puteo
mysticam ꝓfunditatem Ad moneor ergo intelligē
manū huⁱ⁹ in fimis ꝓes .i. terrenas · Quo venit
dns ihs hora sexta .i. sexta etate generis humani ·
cuiꝰ senectus veteris hominis quo ubemur exui
et renouamur nouo Nam sexta etas senectus est q̄m
prima est infancia · Secda puerilis Terda adolescencia
Quarta iuuenis Quinta grauitas. hora eciam sex
ta venit dns ad puteum .i. media die · vnde iam inci
pit sol ipe uisibilis declinare in occasum q̄m nobis
inuocatus a xpō uisibilium delectacio minuit ut inui
sibilium amore homo meliꝰ recreat⁹: ad meliorē
lucem que nūq̄z excidit reuertat Ex autem sedit
humilitatem signat Vel quia solent docere doctores
magri demonstrate ꝑsonam.

¶ Venit mulier de sa
maria haurire aquā.
Dicit ei ihesus . Da
mihi bibere. discipuli
aūt ei⁹ abierāt in ciui
tatem ut cibos eme⁊
rent. Dicit ergo illi
mulier illa samarita⁊
na. Quō tu cū iudeus
sis a me bibere poscis
que sum mulier sama⁊
ritana Nō em̄ coutūt
iudi samaritanis vn⁊
dit. ihs⁊ ℣ dixit ei.
Si scires donū dei et
quis est qui dicit tibi
da mihi bibere. tu fo⁊
sitan petisses ab eo. ℣
dedisset tibi aquā ui⁊
uam. Dicit ei mulier
Dne neq; in quo hau⁊
rias habes ℣ puteus
altus ē Vnde ergo ha
bes aquā uiuā. nūquid
tu maior es patre nō
iacob qui dedit nobis
puteum ℣ ipse ex eo
bibit ℣ filij eius ℣ pe⁊

¶ Crisos. Merito dis
cat q̄m aduersat suo
ꝑcepto: samaritanis lo
loquens Posunt enā
gelista. multas causas
eius que ad mulierez
locucōis Non em̄ ab
hoc venit antecedentez
ut samaritanis loq̄ret
Non tm̄ q̄z ꝓter hoc
non venit. ad uemētē
ad se. expellaze oporte
bat. Dr em̄ venit mu
lier de sama. hau. aq̄m
Vide q̄ ℣ mulierem
ostendit ꝓter estum
exeuntem ad aquam .
¶ Aug. Hec aūt mu
lier forma est eccle
sie non iustificate sed
iam iustificande ꝓnz
autem ad ymaginem
rei q̄ ab alienigenis
venit. Samaritani en
im alienigene fuerūt
quamq; vicinas ēras
incolerent. venia em̄
erat. ecca de gentibo
℣ aliena a gēne iudeo
rum ¶ Thopḥ. Cō
grue autē disputacō
ad mulierem a situ sūp
sit occōnem . Sequit
em̄ Dicit ei ihus . Da
coza eius. mihi bibere . q; sm̄ hu
manitatem: sitiebat ℣
ꝓpter laborem ℣ estum. ¶ Aug lxxxiii qō . Sitie
bat eciam ibus mulieris illius fidē. Erat em̄ fidem
sitie ꝑ quā sanguinem fudit. ¶ Crisos Discimus
autē dm̄ non solum circa itinera validum robur: sz
℣ circa cibaria negligiam. nō em̄ discipli eius defere
bant uiatica ꝓptē hoc ei subdit discipli aū ei⁹ abie. in
ciui. ut cibos emerent . Dic eciā euangelista ostendit
xpm humilem. in eo q̄ solus relinq̄batur ℣ mirū
poēat si uelit aut non oīa. emittē: aut abeuntibus
illis alios mistros brē: sz noluit. Erem̄ ita discipu
los assuefecit oēm superbiā peculcare. Sz fortasse dicz
aliquis Quid magnum est si humiles erāt discipli
piscatores existentes ℣ tabernaculoꝝ factores Sed
repente facti sunt omnibo regibus reuerencōes col
laterales ℣ secutores dn̄i orbis terrax. maxime aūt
qui ex humilibo sunt quādo dignitates quandoq; as
sumpserint facilius ad superbiam eleuantur. velut in
expte se habentes ad eamtum honorem . Detinens
ergo discipulos dns in eadem humilitate erudiebat
eos ut ꝓmissa se restringerēt Mulier ergo audiēs
da mihi bibere: valde sapienter ad formandam inter
rogacōez eum quē a xpō accepit sermonem. vñ seq
tur Dicit ergo ei mulier illa sama. Quomodo tu cū
iudeus sis a me bibere poscis que sum mulier sama.
Judeum quidem eum esse estimauit. a figura ℣ a lo
cucōne Intuere vo qualiter mulier in quisitiua erat
Etsi enim optebat custodire iōm ut non conteretur
illi. non tm̄ optebat illam custodire Non dixit euan
gelista q̄ samaritani iudeis non coutunt: sz subdidit
Non em̄ coutunt iudei sama . Judei ergo a capti
uitate reuertentes zelotipe se ad samaritanos habe
bāt sicut ad alienigenas ℣ impugnatores neq; ecia
scripturas omnino uolebant. Solum em̄ ea que moy
si sunt suscipientes ꝓbax non mediocrem curam habe
bant Contendebant eciā se in nobilitatem iudaicam i
mittere. vnde ℣ iudei cum omibo gentibo eos ab ho
minabant. ¶ Aug. Et oīo eoꝝ uasculis non utebā
tur iudei. Et quia ferebat secum mulier uasculum vñ
aquam hauriret. eo mirata est qua iudeus petebat
ab ea bibere q̄ non solebant facere iudei ¶ Crisos.
Sed qualiter xp̄c quesiuit ac ab bibere lege nō cōce
dente Si autem quis dixerit quia p̄sciebat eam non
daturam Immo ꝓpter hoc neq; petere optebat Est g⁹
dicendum q̄ ideo percpt quia indifferens erat dereli
quo tales obseruancias p̄terire. ¶ Aug. Ille autem
qui bibere querebat fidez ipius ficiebat mulieris vñ
sequit Respondit ihus ℣ dixit ei Si scires donū dei
℣ quis ē qui dicit tibi da mihi bibere tu forz. petis.
ab eo ℣ dedisset tibi aquam viuam. ¶ Ong. Nam
quasi dogma q̄dam est nemmem accipe diuinū do
num ex non querentibo illud: ipm em̄ saluatorem u
bet p̄ postere ut det illi scōm illud postula a me ℣
dabo tibi gentes hereditatem tuam. Et ipe saluator
dicit. petite ℣ dabit̄ vobis Et ideo signanter dicit.
petisses ℣ dedissetibi . ¶ Aug. Nunc autem ei
ostendit non se talem aquam petisse qualem ipa in
tellexerat Sed qua ipse sciebat fidem eius ydem si
cientu spm̄sanctum dare cupiebat . Nam em̄ rede

intelligimus aquam viuam quod est donum dei sicut ipe aic· Si scires donū dei ¶ Aug sup iobem Dr em uolgo aqua uua illa que de fonte exit· illa enim q colligit de pluuia in lacunas aut asternas· aqua uua non dr· ⁊ si de fonte manauerit ⁊ in loco aliq colecta steterit nec ad se illud unde manabat admi serit· sed in rupto meatu tamq a fontis tramite sep acta fuerit· non dicit aqua uua· ¶ Crisos Spirit em sancti grām quandoq sicpe ignem qnq aquaz vocat ostendens qm nō substancie sit b noia repre sentatiua· sz actionis· p ignis quidem appellacōnem erectuum ⁊ calidum gre ⁊ dsiptuum peccatorum emgmatice insinuat· p aque vero nūcupacōem· pur gamentum qd est ex spū ⁊ multum refrigerū rec pientiu eum mentiu ostendit· ¶ Thopb· Gram ergo spiritussancti dixit aquā viuam· ⁊ viuificatuā refrigeratiuam ⁊ motiuam Nam gra spūsancti sp mouet illum qui bonum opatur ascensiones in cor de suo disponens· ¶ Crisos Iesus aūt dns eam ab humili suspicione erexit qua estimabat eum unum mulorū esse· Multum em honorez tribuēs dnm vo cat· Sequit em Dicit ei mulier· Dne neq in quo hau· hēs· ⁊ pu·al·est· Unde ergo hēs aquam uuaz ¶ Aug· Videte qō intellexit aquam uuam· aquā sc; que erat in illo fonte· quasi diceret Tu mihi vis dare aquam viuam ⁊ ego fero unde hauriā ⁊ tu n fers· De hac g aqua uiua michi dare nō potes qm hauritoriū non habes fonte aliū fontem pmittis· Sed nunquid tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis puteum istum ⁊ ipse ex eo bibit ⁊ filij ei us ⁊ pecora eius ¶ Crisos· Quasi diceret· Non potes dicere qp iacob dedit nobis hunc fontem· ⁊ alio ipse usus est Et em ⁊ ipse ⁊ sui ex eo bibebant qd non esset si meliorem aliū habuissent· De hoc g fonte dare non potes· alium autem meliorē non est te habere· nisi confitearis te ipsum· maiorem esse ia cob Unde g habes aq; qua pmittis te daturū nobis ¶ Thopb· Quod autem dicit ⁊ pecora eius· ostendit suum est abundancie aquarum· quasi diceret Non solum suauis est aqua ut iacob ex ea biberet· ⁊ filij eius sed etiam incautum est habundans ut tante multitudini pecorum patriarche sufficiat·

¶ Crisostimus· Vide autem qualiter seipsam impu lit em nobilitatem iudaicam· Samaritani enim abra ham progenitorem suum dicebāt quasi achaldea exi stentem Sed ⁊ iacob patrem vocabant· quasi illi existentem nepotem· ¶ Beda Vel patrem suum iacob vocat· qua ipsa sub lege mopsi vixerat ⁊ pe cuium qō iacob filio suo ioseph dederat possidebat·

¶ Dicg· Mistice autem fons iacob scripture sunt Siquidem instructi· in scripturis bibunt ut iacob et filij eius· Simplices autem ⁊ rudes bibunt more pe corum iacob·

Respondit ihesus ⁊ dixit ei. Omnis qui biberit ex hac aqua. si cietiterū. Qui aūt bi berit ex aqua qp ego

¶ Crisostimus· Cum mulier quesiuisset· num quid tu maior es· pre nostro iacob· non dix it maior sum ne vide retur gloriari si; per ea que subdit· hoc ostendit

dabo ei. non sicietin eternum Sed aqua qm ego dabo ei fiet in eo fons aque saliētis in vitam eternā. Dicit ad eum mulier. Dne da michi hanc aquam Ut n siciam. nz vema huc haurire. Dicit ei ihesus. Vade voca vi rum tuū. ⁊ vem huc. rndit mulier ⁊ dixit. No habeo viz. Dicit ei ihesus Bene dixi; sti quia no habeo vi rum Quinq enim vi ros habuisti ⁊ hunc quem habes nō est tu us vir hoc ve dixisti

Sequitur enim· Re spondit ihus ⁊ dixit ei omnis qui biberit ex a qua hac sicietiterū qui aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei non si cietin eternum· quasi diceret. Si mirabilis fuit iacob qi hāc aquā dedit Si dabo tibi mul to hac potiorem quid dices" Non autem ab accusatione· sed ex sup eminencia compacōm facit· Non enim dicit qm b aqua vilis est· et cōtemptibilis· sz id qd natura testat· hoc po nit scilicet omnis qui bibit ex hac aqua sit et iterū ¶ Aug· Qs quidē vm e ⁊ de a qua sensibili ⁊ de ea quam signat illa aqua· Et em aqua in puteo volup tas est scti in pfūdita te tenebrosa· hic eam hauriunt boies potia cupidita tum· Nam qui non pmiserit cupiditatem puenire n potest ad voluptatē· Cū puenerit quisq ad volup tatem scti huius nūquid non iterū siciet· Ergo o hac aqua qui biberit sicietiterū· Si autem acceperit a me aquam· non sicietin eternū· Nam sicie qui mebria bunt ab ubertate domus dei· pmittebat ergo saginā quādā i sacietatē spūsancti ¶ Crisz. Hāc aūt excel lenciā biuus aque· ut sz qui ex ea biberit nō sitiat i eternum· p ea que sequunt ostendit· Sequit enim Sed aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque saliēs in vitā eternam· q· d· Sicut qui fontem habet intra se positum nequaquam afficiet sitis ita ⁊ qui hanc a quam habet quam· s· ego ei dabo ¶ Thopb· Nam aqua quā ego tribuo semp multiplicat· Semia em ⁊ principiū boni sancti sumūt p gram Ipsi vero ne gotiant ⁊ opant ad eius augmentum ¶ Crisostis Dide aūt qualit mkr paulati ad dogmatū alterdi nem ducit· Nam primum quidem estimauit eum in quum quendam esse iudeum Deinde audiens· aquā viuam supplicata est· de sensibili hoc dici postea di scit qm spūalia erat que dicebant credidit quoq qm potest aqua sitis necessitatem tollere· nondum ad sciebat que esset b aqua· sed querebat eam fugientez sensibilis estimans· unde subdit· Dicit ad eum mu lier Dne da michi hanc aquam ut non sitiā· neq ve niam huc hauri· ⁊ sic eū prīarche iacob ppone re quo tam magnā opinionē habebat· ¶ Aug· Vel ali ter adhuc illa mulier carnē sapit· Delectata ē non sitire ⁊ putabat hoc fm carnem sibi pmissum esse a dño Dederat em deus aliquādo seruo suo helie ut p dies xl· nec esuriēt nec sitiz. Cui hoc potuit dare p xl· dies· non potuit dare semper· Delectata ergo tali munere rogat ut ei aquam viuam daret·**

Inde sequitur · Dicit ad eum mulier dñe da michi hanc aquam ut non sitiam neq veniam huc hau·
Ab laborem enim indigencia cogebat·⁊ laborem ipse
minus reculabat· Venam audiret Venite ad me oēs
qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego vos reficiam·hoc
em ait dicebat ihc ut iam non laboret·si; illa nōdum
intelligebat · Deinq uoluit dñs ut intelligēt ·unde
sequit ·Dic ait ihc· vade uoca ·uirum tuum ⁊ veni huc·
Quid est hoc· quia suū ait uolebat aq illam dare·
quia nō intelligebat·quia suū eam uolebat docere
Hoc apte dicit de mulrib· Si que uolunt discē: domi
viros suos· interrogēt· Hz ibi dr ubi nō ē ihc q doceat
Cum vero ipe dñs ad erat· quid op⁹ erat· ut pua
adoretur· Nunquid quia loqbatur mane sedēti
ad pedes suos ꝯ Crisо· Quia ergo instabat mulis
ut acape aquam promissaz querēs· Dicit ei ihc· voca
virum tuum· q· ostendens qm ⁊ illum optet ips ꝺr
municare· ⁊ autem estimans acape ⁊ rei turpitudi
nem occultans· adhuc estimabat se ad hoiem loqui
vi sequitur Respondit mulier ⁊ dixit· Non habeo
virum· hoc audiens xp̄c· optime dereliquo redargu
ēm· dicit Nam et pedes viros enumerat· ⁊ eū
qui nūc occultabaē redarguit· vñ sequiē · Dic ait ihc
benedixisti qua non habeo virum· ꝯ Aug· Intelli
gis revera istam· mulierem nō habuisse tūc virum
ho utiqꝫ nescio quo nō legitimo viro· vñ dns ait q
sequiē misteria loquiē dicens· Quinq viros habu
isti· ꝯ Ong· Dic autem si possibile est fontem ia
cob mulierē· voras esse scripturas · aquam vero ibi
in quale dicit sit· que non est licitum omnibo per
scrutari eo q que scripta sunt: dicauerūt homines
Aut vero oculꝰ non vidit· nec auris audiuit· nec in
cor hominis ascenderūt: in scripturis non possūt re
periri· si ex fonte aque salientis in vitam eternam· i·
ex spiritusancto discipline patefiūt hys qui non dūt
humanum cor gestare· si; possunt dīre· Mos sensum
xp̄i habem⁹· Qui ergo nō suscipit pfunditatez ver
borū: ait ad modicum quieuerit: denuo ministēs dubi
tabit· Qui autem bibit de aqua xp̄i: ad hoc pmouēē
ut fons eius quesitor pprumpat in eo· sursum scatu
riendo aqa ⁊ pennolante eius mente ad plequend
am suā aque ad vitam eternam· volebat aūt muli
er sine aqua iacob angelice ⁊ sup homines discē veri
tatem Nec em angeli indigent fonte iacob ut bibāt
sed quilibet in se habet fontem aque scaturientis in vi
tam eternam ab ipso verbo· ⁊ hoc est qd subdiē· Dic
mulier dñe da michi hanc aquam· Sed impossi
bile est hic· absq ea que hauriē ex fonte iacob aquā
ergo que datur a verbo · Dñ petentia samaritane aqz
videt dīre tibi se illam pbere non alibi quam in fōte
iacob· vnde sequiē Dicit ei ihc Vade voca virum
tuum ⁊ veni huc· Si em ficiam⁹ ydoneū ē pmo po
cula sumere ex fonte iacob Sedm aūt aplm vir ale
ne est· ꝯ Aug lexe in· qō· Quinq autem viros qui
q libros qui p mopsen ministrata fuit· nōnulli accipiūt
Quod autem dictum est Et nunc quem habes nō ē
tuus vir· de seipo dīm dixisse intelligunt ut iste sit
sensus pino quinq libris moysi ·q· quinq viros hui
us Nunc autem quem habes ·i· quem audis non est
tuus vir quia nondum in eum credidisti · Sed qm
nondum credens xp̄o adhuc illos quinq viros ⁊
quinq libros ecclesiastice tenebaē potest mouē qm di
a potuerit Quinq viros habuisti· q· nūc eos iam nō
haberet · Deinde quo potest intelligi a quinq illis li
bris recedere hominem ut ad xp̄m transeat· cum ille
qui credit in xp̄m non relinquendos illos quinq li
bros si; spualiter intelligendos mlto amplius
aē Est aūt alia⁹ intellec⁹ ꝯ Aug· si; iohe; Videō em
ibus quia mulier non intelligebat ⁊ volens eam in
telligere: voca inquit virum tuū ·i· pūta intellectū
tuum Cum em ordinata est vita· intellec⁹ animam
regit· ad ipam animam pertinens· Non em aliquid
aliud est quā anima: sed aliquid anime est intellec⁹
hoc ipsū anime qō intellectus ⁊ mens dicē: illumina
tur luce siue ore talis lux cum muliere loquebaē ⁊
in illa intellectus non aderat· Ergo dominus tamq
diceret illustrare uolo ⁊ nō adest quem: uoca inquit
virum tuū adhibe intellectum p quē doceamur ⁊ quo
regamur Et adhuc illa nondum vocato illo viro non
intelligit· videē aūt mihi quinq viros prouisos aie
nos posse acape quinq sens⁹ corpis aīi ei quā q̄sq
possit vitia racōe: nō rgie nisi sēnibus carnis· Hz cū cep
erit anima capax esse racōis aut a sapiēte mente reg
atur aut ab errore· Hz error nō rgit si; pdit: post istos
ergo quinq sensus mulier illa adhuc errabat· Error
autem iste non erat legitimus uir si; adulter· Dicit g
dominus tolle istū adulterū qui te corrūpit ⁊ voca
virum tuū ut intelligas me ꝯ Origē Ubi aūt decebat
cōfutari a ihesu putatum samaritane uirū non esse
virū: nisi apud fōtem iacob: potest eā intelligi sivia
aie lex ē: q samaritana congruebat congruam accep
tionem vocis legis ntri infidelitatem quam uiro illegi
timo se habere uocaē aūt ad uerbū veritatis qō
resurrecturum erat amoturus nō dimisit monitu⁹

Dicit ei mulier do
mine uideo qz pheta
es tu patres nostri
in monte hoc adorare
runt et uos dicitis qz
iherosolimis est locus
in quo adorare oportet
Dicit ei ihesus Muli
er crede mihi qz uenit
hora qñ neq; in monte
hoc neq; in iherosoli
mis adorabitis patrem
Vos adoratis q̄ nesci
tis nos adorāmus quod
scimus qz salus ex iude
is ē Sed uenit hora et
nunc est quando veri
adoratores adorabūt
patrem in spiritu et
veritate Nam et pa
tales querit qui ado

ꝯ Crisо· Oulta aūt a
xp̄o responsa nō cōtri
stata est· neq diminuta
fugit· si; admiratē magis
et in mirabilē· vñ dr Dic
ei mulier dñe video q
pheta es tu· q· d· In his
q̄ mihi occulta dicis
ostenderis pheta esse·
ꝯ Aug· Et sic cepit
ad eam venire vir· nō
dum plene venit pheta
dīm putabat· erat quī
dem et pheta· Nam et
de seipo ait· Non ē pro
pheta sine honore nisi in
patria sua ꝯ Crisо·
Deinde qua hoc su
spicata est· nichil mūda
nū eum interrogauit
Nō de corpis sanitate
nō de diuicys · nō mo
restat faciendo p dedi
mo solliata ꝯ Aug⁹·
Et incipit querē q illā
solet mouē dicēs prēs

erit eum Spiritus est deus ⁊ eos qui adorāt eum in spiritu ⁊ veritate oportet adorare.

nostri in monte hoc adorauerunt ⁊ vos dicitis quia Hierosolymis est locus in quo adorare oportet. Ostendo quippe fuerat inter samaritanos ⁊ iudeos quia iudei in templo a salomone fabricato adorabāt deū. ⁊ ideo meliores se esse iactabāt Quibus samaritani dicebāt Quo iactatis vos quia templum habetis quod nos non habemus? Numquid patres nri qui deo placuerūt in illo templo adorauerunt? Quibus ergo nos in hoc monte dñm rogamus. vbi pres nostri dm adorauerunt. ¶ Cryso. Quia autem dicit pres nostri. eos qui circa adorationem sunt intelligit. Etenim illic aiunt filiū suum obtulisse. ¶ Orig. Vt samaritani montem qui dr garizim in terra quem iacob habitauit sanctum reputantes in eo dm adorāt Sed iudei montem syon sacrum quod arbitrantes illum locū putant esse electū a deo vm quia iudei a quibus salus processit exemplū fuit opinionis sanos seruantes. samaritani vo diuersimode opinionis grue garizim quidez samaritani significat quod vocat distinctio seu diuisio ac iudei syon quod est specula. ¶ Chrys. Christus aūt nō soluit quēnam proprie. sz ad adoratorem mulierē trahit de quo nō prius ei locutus est. donec profecta est quō proba est ut cum multa certitudine audiat de cetero que dīr. vnde sequitur. Dicit ei iesus Mulier crede mihi quia venit hora quando neq in monte hoc neq in iherosolymis adorabitis patrem. Dicit aūt crede mihi. quia vbique nobis opus est fide mre bonorum que salutis est medicamentum sine qua nihil magnorum est possidere. Hi qui temptant assimulanter his qui sine naui pelagus temptant transire. Qui parum quidem natare sufficiūt vtera vero precedentes eos mergunt. ¶ Aug. Omitto aūt iam plenos viro. audit mulier crede mihi. Jam enim est mater que credat cepisti ad esse intellectui. sz nisi credideritis non intelligetis. ¶ Alcuin. Quia autem dicit venit hora tempus euangelice doctrine qui iam instabat. dicit quando ablata prima vmbra figurarū. vitas pura luce meteis credentiū illustratura erat. ¶ Chrys. Supuacuum aūt erat xpo docere propter quid pres in monte ⁊ iudei in ierosolymis adorabant. Ideo hoc tacuit. verūtamen reuerendos iudeos indicauit non a loco. sz a mente. vnde subdit. Vos adoratis quod nescitis. nos adoramus quod scimus quia salus ex iudeis est. ¶ Orig. Quod dico vobis quantum ad vocem samaritani quantum ad anagogen qui ex ga scripturas aliene fuit opinionis. Nos quoque quo ad verbum. iudei quo ad allegoriam vero. ego verbum. qui ne fim me preformatis sunt obtrectantes salutez ex dictis iudaicis. ¶ Chrys. Samaritani quidem quod nesciebant adorabant. quasi localem ⁊ pocularē deum estimabant. nichil de eo plus imaginantes quam de ydolis ⁊ idarco culeum dei cum culeu demonum miscuerunt. Judei vero ab hac erutti erant suspitione. Et enim ozbis terrarum eum nouerat esse deum. propterea dixit. Nos adoramus quod scimus. Judeis eu sepe numerat sm opinionem mulieris loquens. q. ppter

iudeus existens. Ideo dixit. adoramus. cum tm manifestum sit quippe est qui ab omnibus adoratur. p hoc aūt quod dicit. Salus ex iudeis est. nichil aliud ostendit quam quod ibi certarum inde salutaria facta sunt. Scire ei deum ⁊ pdola detestari. illinc primatum habuit et omnia alia dogmata Deo ⁊ ipm quod est apud nos eradonis. a iudeis primatum habuit plenam ecā suā salutem vocat quā dicit ex iudeis esse fm illud apli Ex quibus christus fm carnem. Vide qualiter applaudit. veteri testamento quod radicem ostendit bonorum per omnia seipsum non esse contrarium legi demonstrans. ¶ Augustinus. Quia ergo dicit iudeis ex quorum persona dicit. Nos adoramus quod scimus Sed non ex persona iudeorum reprobans ex qualibus fuerant apostoli quales fuerunt quippe quales fuerunt omnes illi sancti qui precia rerum suarum ad pedes apostolorum posuerunt. ¶ Chrysostimus Hic ergo super habundauit a nobis habet iudei. o mulier in modo adorationis. veruntamen ⁊ hic adorationis modus de reliquo finem habebit Vnde subdit. Sed venit hora ⁊ nunc est quando veri adoratores adorabunt. patrem in spiritu ⁊ veritate. Quia enim prophete ante longa tempora multa predixerunt. ideo dicit ⁊ nunc est. Hic estimes hanc talem esse prophetiam que post multum temporis impleatur. res iam instat ⁊ in ianuis est. Dicit autem veri adoratores ad distinctionem falsorum quoniam quidez fuere falsi adoratores qui temporalia ⁊ caduca quesierunt in oratione. Siue quia vera hoc quod orant agere non cessant ¶ Chrisostimus Vel dicens veros. excludit eum samaritanis iudeos ¶ Etsi nunc illis meliores essent. tamen futuris multo minores sunt tamquam figura veritate. Sunt ergo veri adoratores qui neque loco circumcludunt. dei culturam ⁊ deum in spiritu colunt. ¶ Ong. Unde ⁊ paulus dicit cui seruio. in spiritu meo. Dicis autem scribitur. Venit hora. ⁊ primo quidem non adest ⁊ non est. In secundo vero dicitur ⁊ nunc est. Et puto primum quidem notare ad orationem preter corpus futurā. in perfectione. scām veroseam que fit in vita presenti perfecta quantum licet humanam precedere naturam. Cum ergo venerit hora quam dicit dominus euitandum est montem samaritanorum ⁊ in syon vbi est ierosolima adorandus est deus quia ciuitas esse dicitur. a christo celi primapis. Et hoc est ecclesia vbi sacra oblacio spirituales videnti diuinis aspectibus offeruntur. ab his qui legem spiritualem intellexerunt. Cum autem venerit temporis complementum tunc nequaquam pensandum vm culeum ierosolimis. ⁊ in presenti ecclesia amplius pertractari. Neque enim angeli apud ierosolimas colunt patrem. Sic ⁊ qui similitudinem nacti sunt angelorum melius quam hi qui sunt ierosolimis colunt patrem. ¶ Cum autem hec hora euenerit pueri aliquis in filium deputatur. Ea propter non dictum est. adorabitis deum sed adorabitis patrem. Sed etiā i presenti colunt patrem in spiritu ⁊ veritate veri adoratores. ¶ Crisostimus.

¶ Chrisº. Dic̄ g̈ hoc de ecc̄a in qua ē ūa · adoracō ⁊ no ogrua · Vñ subdit · Nam ⁊ patē tales q̄rit qui adorent. Etsi eñ olim uolebat eos uetenbo imorari ipse fecit ea figuraz hoc tñ. sedet an descendens ut p hoc ad ueritatem · in ducātur ¶ Orig̈ · Si aūt pater q̄rit p filiū q̄rit qui uerit querē ⁊ saluare qđ pierat · Quos erudiens ueros cultores efficit · Qđ aūt subdit · Spūs est ds: inde abstractū esse suspicor: q̄ abstrahūaz ñ pduci · nā ⁊ corpali uita uiuificamur a spū ¶ Chrisº. Vt indicat q̄ ds in corpeus ē opteꝛ ergo ⁊ in corpeam culturaz eū esse hoc ē paiam ⁊ inellcm puritatem nos ei offere · vnde subdit · Et eos qui adorant eum in spū ⁊ opteꝛ eum adora · Quia etsi uidi · aiam quidem negligebant · mltū aūt arcā corpº studium faciebant · ad oipbaniam · purgantes eoꝛ aut q̄ non corpis · mūdacōe: sz in corporeo qđ ē in nobis hoc ē · intellctu quē dicit spiritum: deus in corporeus colitur ¶ Hylarº Vel cum in spū dm spm docuit adorandum: ⁊ libertatem ac sciencam · adorandi · infinitatem oñdit sm illud ubi ubi spūs dñi ibi libtas ¶ Chrisº In ūitate aūt opteꝛ adorare: pora figura erant · i · arcūasio bocasta · ⁊ ebrimamata nūc autez totum est ueritas ¶ Theph Vel quia multi putant se dm sm spm · i · animam adorare nō rectam · de eo opionē hñtes ut hereci q̄ hoc adoidic · ⁊ vēitate · forte eiā dicet aliquis q̄ duas ptes plbie que sm nos sunt · i · citas in pdicō · actionem · sez et q̄templacōem · p spiritum uim actiuū intimat · sm illō apli · Qui spū dei agūt hi sunt filii dei · Et illō apli · Qui adhereꝛ uni spūi unū corpus sumus · Vt aliē samaritanus · ut q̄ uitatem uo contemplatiuū

¶ Orig Conuocat quidem illos ad videndū hemi
nem dicentem verbum sup̄ hominem · Quecum
q; aūt fecit mulier erant gtuberniū·v·piugum et
post illos·puersacio cum sexto nō ꝓprio viro·Que
defens ꝫ septimo adherens lagenam dereliquit iaz
pudica· ¶ Cris Non uerecūdata aūt est hoc dice
anima eiꝰ cum igmita fuit igne diuino·ad me h eoq;
que sūt in terra·de reliquo mspicit neq; ad gtiam·
neq; ad uerecūdiam sz ad unam solam que detinet eā
flāmam·volebat aūt nō exꝓpria annūciacōe eos in
ducē·sz ex auditu ꝓprio eos facē dicatores doctri
ne xp̄i·vnde dixit·venite ꝫ videte hoiem. Non di
xit·veite ꝫ credite·sz veite ꝫ udete qđ ienuus erat
Noiat eiꝰ manifeste qm̄ solum gustātes de illo fon
te·eadem paterēt que ꝫ ipa ¶ Alchui⁹·Paulatim
aūt uenit ad p̄dicandū xp̄m p̄mo uocat hoīz ne si
dicēt xp̄z·audientes irascēnē ꝫ nollēt exire ¶ Cri
sostim⁹·Vnde eciam neq; manifeste ānūciauit xp̄z
neq; tm̄ ꝑfaliter siluit·sz dixit· Nunqđ ipe ē xp̄c⁹
Et ideo fmonem eius acceꝑunt·Vnde seq̄t· Exie
de ciuitate ꝫ uenit ad eū ¶ Aug lxxxiii qo Ex aūt
relicta·ydria discessit mulier nō negligēter·p̄cipiendū
est ydria eiꝰ amorem huiꝰ sc̄i signat·i·cupiditatē
qua homines de tenebrosa p̄fūditate eiꝰ ymaginē
putei gerit·hoc est de terrena p̄fūdacione hauriūt
voluptatem·Oportebat aūtē ut xp̄o credens seculo
renunciaret ꝫ relicta ydria cupiditatem secularem
se reliquisse monstraret· ¶ Aug sup̄ iohem. Pro
iecit ergo cupiditatē ꝫ ꝓparauit annūciare veritā
tem discat qui volunt euangelizare·ut prius p̄dei
am ad puteum p̄cipiat· ¶ Orig · facta eciam muli
er receptaculum honeste discipline·ea que primitꝰ
sapiebet ꝓpendens de pomis ·

¶ Augustꝰ·Interea rogabāt
eum discipuli eius di
centes Rabÿ manduca. Ille autem dixit
eis Ego cibum habeo manducare quē vos
nescitis. Dicebant ergo discipuli ad mulierē
Nūquid aliquis attu
lit ei manducare Dic
eis ihesus Meus cibus
est. ut faciaz voluntā
tem eius qui misit me
ut perficiam opus eiꝰ

¶ Augustꝰ·Interim uerūt
discipuli emere cibos
ꝫ venerant· quos chri
sto offerebāt·vnde di
citur · Interea roga
bant eum discipuli ꝰ
di·Rabi manduca
¶ Crisostimus Vidē
tes enim eum fatigatū
exitimere ꝫ estu qui
erant·rogabant eum
vulgari eorum voce·
Neq; enim erat· hoc
temeritatis · sed amo
ris cura arcanum.
¶ Orig ·Arbitrantē
aptum fore tempꝰ ad
p̄candum·qđ erat imē
recessum mulieris ad
ducatz vaduēnū samā
ritanoꝝ ad ipsū Nō
eiꝰ coraz aliquo adue
na sibi ꝓpinabāt escar
ob hoc bū positū ē Ine

ea· ¶ Theophilꝰ· Dominus vero sciens qđ sama
ritana totam ciuitatez ad eum attraheret·h discipu
lis significauit·Vnde sequitur Ille autem dixit eis·
Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis··
¶ Crisostimus ·Hominum salutem hic cibum vo
cauit ostendens quantum desiderium habet nostre sa
lutis·Sicut enim nobis concupiscibile est comede
re·ita et saluare nos · Tu vero intuere qm non statī
reuelat·sz vbiq; in questionem immittit audientem
ut mirpiens querere qđ dicatur·ꝫ laborās cum am
pliori suscipiat desiderio· ¶ Theophilus· Dixit au
tem ·Quem vos nescitis ·i· nescitis q; cibum voca
salutem hominum ·Vel nescitis q; samaritam credi
turi sunt ꝫ salui fient·Discipuli autem adhuc dubi
tabant·Vnde sequitur Dicebant ergo discipuli ad
inuicem ·Nunquid aliquis attulit ei manducare·
¶ Augustinus · Quid mirum si mulier illa nōm
telligebat aquam·Ecce discipuli non intelligunt el
cam· ¶ Crisostimus Et quidem assuetam reueren
tiam ꝫ honorem magistro p̄bent sed se inuicem q
dem loquentes ipsum vero p̄sumentes interroga
re· ¶ Theophilus In hoc autem q; dicunt discipu
li Nunquid aliquis attulit ei manducare·considan
dum est q; cibos ab alys oblatos dominus suscipere
solebat non q; alieno ministerio indigeret qui dat
escam omni carni·sed ut offerentes meritum conse
querentur·simulq; formam eradens non erubesce
re paupertatē·neq; grauare putare ab alys nutri
ri·proprium enim ꝫ necessarium est doctoribus ali
os habere procuratores aborum ·· Ipsi de nullo
curantes·verbi ministracionem procurent sollicite
¶ Augustinus·Audiuit autem dominus cogitacī
ones discipulorum ꝫ instruit eos ut magister non
per circuitum sicut mulierem sed aperte·Vnde seq̄
tur·Dicit eis ihesus Meus cibus est ut faciam vo
luntatem eiꝰ qui misit me ¶ Orig·Deneus cibus
filio dei cum actor paterne voluntatis efficitur· hoc
velle in semetipso protestans·qđ erat in patre··
Solus autem filius perfecti operis paterne volup
tatis est capax·Ceteri vero sancti nil p̄ter diuinā
peragunt voluntatem ·plenam autem integraz dei
facit voluntatem·qui dixit·Meus cibus est ut fa
am voluntatem eius qui misit me · Proprius enim
cibus eius ostenditur·Quid autem sit velle patris
in uie sermo sequens · Vt perficiam opus eius·
Siquidem simplicius quis asserit·quoniam opus ē
missum mandātis·puta si dicant edificantes vel fa
dientes se perficere opus eius qui conduxit eos
¶ Sed si per christum perficitur opus dei·restat ut
prius quam perficeretur erat diminutum · Quali
ter autem diminutum erat opus cum esset dei·Per
fectio quidem operis rationalis nature ē p̄fectio ·
Ad huius enim operis p̄fectionem cum esset
imperfectum · verbum caro factum accessit · Cum
enim quodammodo homo perfectus fuerit· ob trās
gressionem factus est imperfectus · Et ideo missus
est saluator·primo quidem ut perficiat voluntatem
eius qui misit eum· secundo vero ut consumeret
opus dei·ut quilibet perfectus fiat ad solidi abi ysis·

Interea rogabāt eum discipuli eius dicentes Rabÿ manduca. Ille autem dixit eis Ego cibum habeo manducare quē vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad mulierē Nūquid aliquis attulit ei manducare Dic eis ihesus Meus cibus est. ut faciaz voluntatem eius qui misit me ut perficiam opus eiꝰ

¶ Johꝫ. Opus eciā dei p
rationem naturam in se ipso fin
ipsa q; eadem ꝫ incorruptam
ipsa q; finis legis xp̄c·ean
natio ea erant gfectio ꝫ a c
mutatio· Orig Quisnice aū p
fectionem dicendis aquaꝝ
Fontem Samaritana·quodez
habent ibi dignū poculū
bula palmea apud alicige
est ut manducaret Et atte
verbum da ꝓpe non uigo
¶ Quecunq; ergo rep
genus verbum alē ut cor
non ꝑsumet ponēs eos qui
Quodam autem corpa egē
ut in eodem quantitas abo
sic intelligendum est ꝫ in b
illum hoc quidem plim
pro nutrimento dissimilis ea
natiuis alentium verboꝝ at
nus quicunq; eadem agru
mine in fructus rōnale· appet
Ita q; dicit· dicit ergo
hanc num·quem uos nesci
alimonia ac nequeuntibo ca
non dare potest ·

Nonne vos dicitis
quod adhuc quatuor
menses sunt ꝫ messis
venit. Ecce dico vo
bis levate oculos ve
stros ꝫ videte regio
nes·quia albe sunt iā
ad messē·Et q; metit
mercedem accipit·ꝫ c
gregat fructum in vi
tam eternam. Et qui
semat simul gaude
at q; metit. In hoc
enim est verbum verū ·
quia alius est qui semi
nat ꝫ alius ē qui me
tit. Ego misi vos me
tere quod uos non la
borastis. Alÿ laborauē
runt et uos in labores
eoꝝ introistis.

Annuncioꝝ venientem·
nis tenent regiones alba
sunt cum de albare fructū ad
ho est salutem fide pas· Sed
sic ait ꝫ pro fide hominē
Duaz quidem occasionū gra

¶ Theophi. Opus etiã dei pficit . s. hoiem filium dei
nostrum naẽam in se ipo sine peccto oñdens m omni
ope g sedam ⁊ in corruptam. op⁹ etiã dei s. legem
p eu qi finis legis xp̃c. eam cessare faciens. omisso
rat in ea erant gfectis ⁊ a corpali cultu in spũalẽ
reuocat. ¶ Orig. Oportune aũ post pcti negociũ ac di
sciplinam dñice mãdõis aquaz: ps erat ⁊ de albo. di
cit. Sychar uicina apud alicigeas ei obtulerũt rogãtes
ut ibi dignũ poculũ discipuli dño. uenientes.
eum ut manducaret Et attende si forsan verecũdia
verbum da ꝑpe non uigorarum escis in eis defici
at. Quocunq; ergo regrunt discipli hys ugiẽ
gratiae verbum alẽ ut corroboratum atq; robora
tum placuerit panes eos qui nutriunt ipm. Quem
admodum autem corpa egencia albo neq; eisdem alũ
tur nec eadem quantitas albor cunctis sufficiens est
sic intelligendum est ⁊ in hys que sunt sup̃ corp⁹
Non hoc quidem ptimi. h autem paucozis idi
gent nutrimenta dissimilis expedimis enda. sed neq;
quoties alentium verboz at q; intencõnũ gtemplas
tuaz opacõnum eadem sgruit ommbo. Nam nup
genita infantes rõnale. appetant lac. pfectozq; est
solida cibi. Verbi? est ergo tibus dicens. Ego albũ
habeo nam. quem uos nescitis. Semp enim qui pes
simis ac nequeunabo eadem cum validis vide
re hoc dre potest.

Nonne vos dicitis quod adhuc quatuor menses sunt ⁊ messis venit. Ecce dico vobis leuate oculos vestros ⁊ videte regiones. quia albe sunt iã ad messẽ. Et q̃ metit mercedem accipit. ⁊ congregat fructum in vitam eternam. Et qui seminat simul gaudeat ⁊ q̃ metit. In hoc em est verbum verũ. quia alius est qui seminat ⁊ alius ẽ qui metit. Ego misi vos metere quod uos non laborastis. Alij laborauerunt et uos in labores eoz introistis.

¶ Chrisos. Que sit voluntas pris. de cetero interpretatur dicens. Nonne q̃ adhuc quatuor meses sunt ⁊ messis venit ¶ Theophi. sez maternalis. Ego aũt dico vobis q̃ messis intelligibilis adest Hoc em dicebat ꝑpẽ samaritanos venientes ad ipm. vnde subdit. Leuate oculos vestros ⁊ vide. regiones. q̃a albe sunt iam ad messem.

¶ Chrisos. Rursus q̃ suetus nomibo eos ad maximoz gremplacõnem reducat. Regiones ei ⁊ messis. Die indicat multitudinem animaz que pate sunt ad p̃dicationis susceptcõnem. Oculos aũ hic dicit. et eos qui mẽtis ⁊ eos q̃ corpis. Eteim uidebãt de reliquo multitudinẽ samaritanoz venientem. Has autem ꝑgacões hominũ docenter regiones albatas vocat. Sicut enim spice cum de albare facte ad messem sunt pate. ita ⁊ hy ad salutem sunt pati. Sed ꝑter quid non manifeste dixit q̃ pati sunt homines ad susceptcõnem verbi. Duaz quidem occsionũ grauia. vnius quidem verba

nifestio: fiat sermo ⁊ magis sub uisum ducat q̃ dñe. Aeternus autem ut dulcior sit narracio ⁊ pmanẽcior eoz que dñr memoria. ¶ Aug. In opus autem seruebat ⁊ operarios mittere disponebat. vnde subdit. Et qui metit mer. ac. ⁊ q̃. fruc. in vitam eternam ⁊ qui seminat simul gaudeat ⁊ qui metit.

¶ Chrisos. Per ea q̃ h dic: diuidit terrena a celestibus. Dic ei sup̃ dixerat d aq̃ q̃ bibit hanc aquã non sitiet ita hic dicit q̃ qui metit: congrgat fructũ in vitam eternã. Et iẽm. Qui seminat simt gaudeat ⁊ qui metit. ꝑbete eis sunt qui seminant: sz nõ illi messũt. Sz apli. Ex ei ifra dicet q̃ alij seiat ⁊ alij metit: ne q̃s estimet q̃ ꝑbete seminantes mercedẽ p̃uenẽt: exteraneum q̃dã induxit ⁊ sensibilibo alienũ. Nam in rebus quidem sensibilibo si gingat alius seiare ⁊ alium metere. non simul letamẽ sz dolẽt qui seiat ⁊ alium metere. non simul letamẽ sz dolẽt qui seiat nam quasi alijs laborantes. letamẽ aute soli qui metunt Dic autem nõ est ita Sed et qui non metunt seminantes: similiter metentibus letamẽ qm̃ in mercede cõicant. ¶ Aug. Disparis em̃ temporis labores habuerunt apli ⁊ ꝑbe Sed gaudio. pter ꝑfruendẽ mercedem simul acceptum sunt vitam eternam.

¶ Chrisos. Ad hoc autem q̃ dixerat sermonem p̃uidialem inducit. vnde subdit In hoc em̃ est verbum verum. quia alius est qui seminat ⁊ alius est qui metit. hoc quidem volgariter dicebat. si quando alij labores sustinuerũt. ⁊ alij fructus metebant Sed hic. ⁊ mo iste maxime habet veritatem q̃ ꝑbe laborauerunt sz nos fructus ex illoz laboribo metimus. vñ subdit ego misi vos meẽ q̃ nõ labor. ¶ Aug. Quid g̃ Messores. misit nõ seminatores Ibi ergo messores mittẽdi sc: vbi iaz ꝑbe p̃dicauerãt legite laborem illoz. ⁊ in ommbo eoz laboribo est ꝑbia xp̃i Ergo iam in iudea messis pata erat. quando tot milia hominũ p̃cia rez suaz offerebãt ⁊ ad pedes aplorz ponentes expeditas humeris a sarcinis secularibo xp̃m dñm sequẽtes. De ipa aũt messe electa sunt pauca grana ⁊ seminauerunt orbem terraz ⁊ surgit alia messis: que in fine seculi metenda est. ad quam metendam non apli sz angeli mittent Messores iquit sitis angeli. ¶ Chrisos. Dicit ergo Ego misi vos meẽ q̃ uos non labo. Quia vbi minor labor est. Maior autem delectacio. ad hoc uos rebamini. Et q̃ laboriosi? erat hoc fuit ꝑbaz sz mittere semina. vñ subdit. Alij labo. ⁊ vos in labo. eoz intro. Per hoc oia uult ostẽdere q̃ ꝑbaz voluntas erat ut homines ad eum accederent. ⁊ h lex ordinabat ⁊ ꝑterea illi seminauerẽt ut hunc facerent fructum. Ostendit etiam q̃ ipse illos misit ⁊ q̃ multa est cognacio nou ad vet⁹ testamentum ¶ Aug. Vel aliter totum. Qualiter quidem non est inuenies hoc q̃ ẽ. Leuate oculos uestros. Allegorizare Quod autem dr Nonne vos dicitis qm̃ quatuor menses sunt ⁊ messis venit non sc̃m allegoriam tractare: putamus ergo ealia quedam eẽ in hoc q̃ dñt discipli quatuor menses sunt ⁊ messis venit: prima enim discipulorz verbi aduertentes veritatem in ꝓhensibilem fore humane nature quãdo cõiecerunt aliam esse vitam a p̃senti. que corrupcõi quatuor elemẽtorz quasi quatuor mensium subiciẽ putant solum post hãc vitam esse cognicõez vicatim

Dicunt ergo discipuli de messibus que sit terminus operum ad veritatem producendum · quia post instantem quaternitatem pungunt · huius autem opinionem arguens uelut non sanam · inquit ubum mee carnacionis hys qui talia suspicabantur · Nonne vos dicitis · quia adhuc quatuor menses sunt & messis venit · Ego autem hoc dico · leuate oculos vestros &c · In plurimis locas scripture hoc legitur iubente nobis verbo diuino extollere ac sublimare mentis cogitationes & cogitationes deorsum positas · nec valentes erigi nisi eleuante illas ihesu · Nemo enim existens in passionibus & viciis carnaliter · hoc propositum seruat mandatum · Quapropter qui talis est · non videbit regiones si albescunt ad messem · albescunt quidem regiones ad messem · cum adest dei verbum illustrans singulas regiones scripture fecundans in eius aduentu · Et etiam omnia sensibilia sunt quasi regiones albescentia ad messem · Christo existente leuantibus oculos nostre que de quolibet ente ut quisque fulgorem perspiciat profunde ubilibet veritatis · Qui autem mente pondus messes · duplex habet in metendo emolumentum · Unum quidem · dum accipit premium · Unde dicit · Et qui metit mercedem · accipit · quod arbitrior dictum causa futurarum remunerationum · alterum quod sequitur · Et qui · Fructificat in vitam eternam · bonum habitum quendam denotat intellectus qui est fructus ex ipsa speculatione proueniens · Arbitror autem quod in quolibet doctrina · semmate quodam qui principia excogitat · que suscipientes alii ac pertractantes siquid nouum potuerint experimere pungentes · fiunt sue inuentionis gracia posteris causa ut metendo quasi maturos fructus aggregent · Quanto autem magis hoc in arce arcium expetit explanari · Siquidem semmatores sunt moyses & prophete predicantes aduentum christi susceperunt · Metentes autem sunt apostoli qui christum susceperunt & eius gloriam perspexerunt · Semen autem erat tota ratio secundum reuelationem mistery tempus paulatim offuscata silendo · regiones autem & legales ac prophetice scripture · nondum albuerant hijs qui aduentus verbi nequaquam extiterunt capaces · Qui autem simul serens & metens gaudeat erit cum primitiuo meroris & angustie in futuro sit seculo · Dum etiam ibi transfiguraretur in gloria simul cum messoribus petro iacobo & iohe moyses & helyas satores pariter gaudent et in videndo filii dei gloriam · Attende tamen si hoc quod dico alius & alius intelligi potest propter alias & aliam vite conuersationem in qua hominis iustificati sunt ut liceat dicere alium quidem legis cultorem alium vero euangelij · Et tamen exultant simul dum idem finis ab vno deo per vnum christum in uno spiritusancto reponitur · Ad labores autem apostolorum & moysi aduenerunt apti instruente ihesu · metentes ac mentes colligentes animas sue intellectum in scripturis illarum recondidit & semper qui debite capiunt disciplinas · priorum labores ad maiorem euidenciam trahunt non tantum laborantes sunt hij qui semina posuerunt ·

Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit michi omnia quecumque feci Cum ergo venissent ad illum samaritani · rogauerunt eum vt ibi maneret Et mansit ibi duos dies · Et multo plures crediderunt propter sermonem eius · & mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus · Ipsi enim audiuimus & scimus quia hic est vere saluator mundi ·

Cyrill · Postquam dicta sunt discipulis que tractata sunt resumit sermonem de hys qui venerant de ciuitate ad ihesum & crediderant per testimonium mulieris · Crisostimus · Sic autem in messe cum facilitate fructus congregatur & in momento vno area manipulis repletur · ita & nunc fit · Unde dicitur · Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit michi omnia quecumque fecit · Considerabant enim quod non mulier gratanter eum admirata esset · qui eius delicta redarguerat nisi magnus ipse esset & excellens qui predicabatur ab illa · Hic ergo solo mulieris testimonio credentes & nullum signum videntes exierunt deprecantes cristum ut apud eos maneret · Et hoc est quod sequitur Cum venissent ergo ad illum samaritani rogauerunt eum ut ibi maneret · Iudei vero miracula videntes non detinuerunt eum apud seipsos · sed omnia egerunt ut a regione eorum eum abicerent · Michil enim liuore & inuidia deterius · michil magis gloria difficilius quem furica corrumpere assuescunt bona · Et quidem samaritani volebant eum semper secum detinere · Ipse autem hoc non sustinuit · sed solum mansit ibi duobus diebus · & hoc est quod subditur · Et mansit ibi duos dies · Origenes · Non incongrue autem aliquis illud obiciat quomodo rogatus saluator cum samaritanis manet · qui tamen ciuitatem samaritanorum non ingredi · palam enim quoniam & discipuli eius cum eo ingressi sunt · ad quod dicendum quod in viam gentium pergere · est imbui gentili dogmate & in illo ambulare · Ciuitatem vero samaritanorum intrare est · accepere falsam doctrinam recipientium legales prophetica & euangelicos & apostolicos sermones · Cum autem deseruerit propriam doctrinam & venerint ad ihesum licet cum eis manere · Crisostimus · Et iudei quidem etiam signis visis incorrecti manserunt · Hij autem & sine signis multam erga eum fidem demonstrauerunt · solum enim verba audierunt · Unde sequitur Et multo plures crediderunt propter sermonem ipsius Cuius ergo gracia hec vba non dicunt euangeliste Vt discas quoniam multa magnorum transcurrerunt · a fine vero totum ostenderunt ·

¶ Ong.
Postq̃ dicta sunt bi
scipulis que tractata
sunt resumit scripla
de his qui venerant
de ciuitate ad ihesum
credideranț pr eius
monium mulieris.
¶ Insistimus. Qđ
autem in messe tam
facilitate fructus co
gregatur ẏ in mens
to vbi area municipal
repletur · ita ẏ nunc
fit. Vide dictum. Ex
ciuitate autem illius
ẏ crediderunt in eum
samaritanorum prop
ter verbum mulieris
testimonium phibens
quia dixit mihi omia
quecunq; feci. Cons
derabant quippe qđ
q̃s mulier grauiter
eum admirata esset
qui eius diu fuerat
gnarus nisi magn? ip
esset ẏ excellens qu

Hic ergo solo audito tolo
lum signum videntes operum
ut apud eos maneret. Et hoc
venissẽt ergo ad illam samari
ne ut ibi maneret. Iudei vero
non dimiserunt eum apud se
ne ut a regione eorum ni
liuore ẏ inuidia diuersis m
alius que in fuga corrumpe
eidem samaritani voluerunt cum
Ipse autem hoc non sustine
duobus diebus. ẏ hoc est q̃
bi duos dies. ¶ Ong. Non
gnus illud obtrectatione q
samaritanis manet. qui nisi a
um non ingredi. palam osten
eius cum eo ingressus. ad
nem gentium pugnare est inimi
illo ambulare. Cuiuscunq; ve
trare est. acceptare fallaces doc
egales prophetas ẏ euangelii
moneo. Cum autem deliberas
ẏ venerint ad theatrum lice
Insolimus. Credidit quoq;
correcti manserunt. Nã autẽ
arca eum fidem demonstrau
ba audierunt. Unde sequitur
derunt propter sermonem
hxc vba non autem euangeli
mulca magnorum tradun
totum ostenderunt.

Dixit enim ipe testimoniũ phibuit quia ꝓpheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo venisset in galileam excepẽrunt eum galilei cum omnia vidissent q̃ fecerat ierosolimis in die festo. Et ipi enim venerant ad diem festum

¶ Alcuinꝰ. Post biduũ atq; fere i samaria abyt in galileam vbi nutritꝰ fuerat vñ dñs. Post duos aũt dies exyt inde ẏ abyt in galileam. Ipse enim ihesus testimonium p hibuit. quia ꝓpheta in sua patria honorez non habet. Cum ergo venisset in galileam excepit eum galilei

¶ Aug. Quis enim videat attestari potuit se qđ ꝓpha in patria sua non habet honorem si grẽ penetret pgere i galileam. ẏ in samaria ꝛ mansisset. hoc ego sendo. In samaria biduum fecit ẏ crediderunt in eum samaritani. tot dies fecit in galylea ẏ non in eum crediderunt galylei ẏ ꝓpter hoc dixit qđ ꝓpha in sua patria honorẽ nõ habet. ¶ Chrisost. Vel aliter. Ideo hoc addendum est qm̃ nõ in chaphar naum abyt sed in galileã ẏ ibi in chana. ut infra dicetur. Ego enim puto eum hic estimo dixe capharnaum. Qm̃ aũt non potuit est illic honore. audi eum dicentem. Et tu capharnaum queusq; ad celos exaltata es usq; ad infernum descendes. dicit autem hoc patriam ꝓpriam. in qua videt plus quersari. ¶ Theop. Vel aliter. Quia dñs exiens de samaria venit in galileam. ne aliquis dubitaret ẏ quereret qua de causa non semper in galilea maneret. dicit qđ ꝓpter hoc non mãebat sed in galylea. quia nullũ ibidem recipiebat honorem qđ ipe ẏ status est dicẽs quia ꝓpha in sua patria non habet honorem. ¶ Ong. Perscrutanda est autem huius dicti sententia patria siquidem ꝓphaꝝ rum in iudea erat ẏ est non ignotum qđ honorem a iudeis nequaq̃ sunt psecuti iuxta illud. Quem nam ꝓphaꝝ non psecuti sunt patres vestri. Miranda cũ occurunt huius decreti vitas. cum puenerit non tm̃ ad sanctos ꝓphas vilipẽsos a ꝓpe ẏ ipm̃ dñm nr̃m sed prensa sit eciam in quosdam phie sequaces ytemptos a suis auibus ẏ ad mortem deductos. ¶ Chrisost. Quid ergo. Nonne videmus ẏ apud suos multos in admiracõnem deducitur. Ita quidem. Sed ab hys q̃ raro ytingunt non optet talia prumaari. Sed etsi in ꝓpria patria aliqui honorant̃ multo magis in aliena. Consuetudo enim facile homines ꝓcẽptibiles facere solet. Quando ergo venit in galileam susceperũt eum galilei. vñ sequit̃. Cũ ergo ve. in ga. exte. eum galilei. vides qui mali dicebantur hij maxie ad xpm̃ accedere i veniũt. Nã ꝓpt galileos dicitur. Interroga et vide quoniam ex galilea ꝓpha nõ surrexit. ꝓpter samaritanos autem improbabant ei. Samaritanus es ẏ demonium habes. Hij ecce samaritani et galilei credunt in confusionem iudeoꝝ. Inuenit aũt et galilei samaritanis meliores. Nam illi q̃ dem a mulieris crediderunt verbis. hij vero videntes signa que faciebat. vnde sequit̃. Cum omnia vidissent que fecerunt in die festo. ¶ Ong. Ex eo dñs eiecit de templo vendẽtes oues et boues tã grã de repunt̃ ut hps non gallilei reppent dñm phibẽtes miranteq; maiestatem eius. Non enim minor potentia eius ostendit̃ in hijs q̃ ut ceci videant audiantq; surdi estimo vo nec hxc sola ipm̃ tũc fecisse. si et alia signa. ¶ Beda. Sed vnde data est eis vidẽdi occasio ostenditur subdẽs. Et ipi enim venerant ad diem festum. Mistice autem intimat̃ qđ gẽtibo in finẽ de a duobo ꝓceptis caritatis sic ludatis. xpc arca fidei mundi reuertit̃ i patriã ẏ ad iudeos. ¶ Ong. Expedit autem gallileum ẏ transmigrantem fieri ierosolimis vbi est templũ dei ẏ videre singula que p agit ibi xpc ibe. hoc enim ẽ principiũ ut gallilea recipiãt

dei filium euntem ad ipos alioquin uel non recepis sent illum uel etiam ipe nondum ipis preparatus ad eius recepcoem: adeo ppe uenisset ad eos.

¶ Venit ergo iterū in chana galyleе ubi fecit aquam uinū. Et erat quidam regulus cuiꝰ filiꝰ infirmabat capharnaum hic cum audisset ꝙ ihesus ad uenisset a iudea in galyleam. abyt ad eum ⁊ rogabat eum ut descenderet ⁊ sanaret filium eiꝰ. Incipiebat enim mori. Dixit ergo ihesus ad eum. Nisi signa ⁊ ꝓdigia uideritis. non creditis. Dic ad eum regulus. Domine descende priusq̄ moriatur filius meꝰ. Dicit ei ihesus vade filiꝰ tuus uiuit credidit homo sermoni quē dixit ei ihesus. ⁊ ibat Jam autem eo descendente. serui occurrerūt ei ⁊ nunciauerūt ei dicentes. quia filius eiꝰ uiueret. Interrogabat ergo horā ab eis in qua melius habuerat. Et dixerūt ei qz heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit pater quia illa hora erat in qua dixit ei ihesus filiꝰ tuus uiuit Et credidit ipe ⁊ domus eiꝰ tota hoc iterꝫ secundū signum fecit ihesꝰ cū uenisset a iudea in galyleam

¶ Chrisos. Primo quidem dominus ut supra dictum est in chana galylee uenerat uocatus ad nupcias. nūc aūt ad eos uadit ut magis eos attrahat sponte ad eos uenēs: ꝓpria ꝓria dimissa ⁊ ut fidem ap̄ori miraculo ī eis inicians faceret. ꝓter suam p̄senciam ¶ Aug. Ibi em̄ quādo aquā in unum querte crediderunt in eum discipuli eius ⁊ utiq; plena dom⁹ erat. turbis circumcīū. ⁊ factum ē tam magnum miraculum ⁊ non crediderūt nisi discipuli eius. Et ideo hanc ciuitatē modo repetuit ut scz qui prius non crediderāt uel modo credant.

¶ Thopl̄. Rememorauit autem nobis euā gelista miraculum perpetratum in chana galylee de aqua conuersa in uinum: ut augeret xp̄i p̄conium quia galilea non solum ꝓter miracula ierosolimis fca sz ⁊ ꝓter ea que apud ipos facta erāt receperunt ihesū simulq; ut ostenderet ꝙ regulus credidit ꝓter miraculum inchana perpetratū q̄ius eius perfecte non cognouerit dignitatem. Unde sequitur Et erat quidam regulus cuiꝰ filius infirmabatur capharnaum

¶ Orig. Putabit aūt aliquis regis herodis hunc esse regulū ⁊ aliquis asserit: hunc esse de familia cesaris. exercentem tūc temp̄is aliquid in iudea neq; em̄ dicitur ꝙ iudeus fuit ¶ Chrisos. Regulus autem dicitē aut quasi generis existens regalis aut dignitatem aliquā ꝓpagatus hīs aut quia sic. uocabatur. Igit̄ quidam hūc eundem esse existimant ⁊ centurionem qui ē apud matheū.

Ostenditur autem aliꝰ esse ab eo. Nam ille quidem xp̄m uolentem ire ad suā domū: rogat remanē. hic aūt ⁊ nīl tale ꝓmittētē ad domū trahit ⁊ ille ꝙdem ad ihm̄ demōte descēdētē capharnaū iterum hic aū ad ihm̄ inchana uenientē accessit. Etiliꝰ q̄dem pu a palsi detinebatē hꝰ aūt filiꝰ a febre. De hꝰ g̃ regio subditē hꝰ aūt eū ꝙ ibi ad ue. a iudea ī ga. abire ad eū ⁊ roga. ut descē. ⁊ sa. fi. eiꝰ. Incipi. em̄ mori. ¶ Aug. Qui rogabat nōne credebat. q̄d ad mē expectas audire. Dīm ī terroga q̄d de illo sentit. Sequē em̄ Dix. g̃ ibe ad eū. Nisi sig. ⁊ ꝓdi. inde. nō credis. Arguit hoiez ī fide tepid aut frigid aut oīo nullū hī dī sz cēptare cupientē d̄ salitate filiī quat cēt xp̄t. q̄d essz. Rectū possz. p̄digū q̄dem appellatū ē q. porro diatū porro significet ⁊ fuem aliq̄d ꝓtēdat ¶ Aug. Adeo aū dīn⁹ supī oia mutabilia uolt mētē credentis attollē ut nec ipa miracla que q̄ius dimit. demutabilitate corpoꝝ fiunt a fidelibꝰ q̄ri uelit ¶ Greg. Sz memētote etiā q̄d precipit ⁊ apte cognoscetis qz infide dubitauit. poposcit nāz ut descēdēt ⁊ sanaret filiū eiꝰ. Dñs sequē. Dic ad eū regis. Unus q̄dem illo credit: quē nō putauit posse salutē dare ī p̄sens eēt ⁊ corpe ¶ Chrisos. Audi etiā quare adhuc terrene xp̄m erubuit q. nō possz p̄ morte eū suscitare. Si aūt nō credens uenit ⁊ rogauit nil miserabile. Cū sueuerūt em̄ pres ex mēto amore nō solū mediis loqui dequib⁹ q̄dunt: sz dequib⁹ nō q̄dūt mīb uolentes p̄mittē eoꝝ que ad salutē ptinz filioꝝ. Sicut ualde credēt xp̄i uirtutē: nō neglexissz eā ī iudā ire ¶ Chrisos. Sz dīn⁹ qui rogatē ut uadat: quia nō desit ubi muitē indicat solo uultu salutē reddidit. q̄ uolūtate oīa creauit. uñ seq̄t dic et ibe. Hic superbia nīra retūdit q̄ ī hoīb⁹ q̄ nō nata ad pmaginē dei facti sūt sz honores ⁊ diuicias uenerant. Redēptor uo nī ut ondēt. q̄m̄ que alta sūt hoīb⁹ scīs despicēda sūt ⁊ que despecta sūt hoīb⁹ despicēda nō sūt scīs ad filiū regis ire uoluit ad suū cētu nōis. ire pat⁹ fuit.

¶ Chrisos. Ut alr. Illic q̄dem fides ꝓfirmata erat ideo circo ⁊ ꝓmisit ire ut discā⁹ tum deuocōem. hic aūt ad huc imp̄fcs erat ⁊ nōdū nouat maiestē q. absēs curaē poēat uñ exhoc q. nō accedit ibe. hoc addiscit. Seq̄t em̄. Credidit hō ſ. xīnō tm̄ integre nz sane.

¶ Orig. Ostendit aūt eiꝰ dignitas ⁊ offm̄ exhoc q. fuētes illi occurrūt uñ seq̄t. Jā aūt eo descēdente

¶ Chrisos. Qui q̄dem obuiauit nō ut ānūciarēt solum sz q. estimātes de reliquo sīfluā eē xp̄i p̄sentiā quē credebāt accedē q. aūt nō integre credidit neq; sane ondit exhoc q. seq̄t. Inēro. g̃ horā ac. Volebat em̄ scīē uter casu ut ex p̄cepto xp̄i hoc fm̄ eēt. Se q̄t Et dix. ei qz heri hora. Vide quatr miracula manifestū ē Nō em̄ sim⁹ nz ut pungit. a picto erub⁹ ē sz repente ⁊ simt ut apeat non eē ex nate gna q̄ fiebat sz ex actōne xp̄i uñ seq̄t Cognouit g̃ pr. ¶ Augꝰ. Si g̃ ꝓtea credidit qz nūciatū ēa q. filiꝰ eiꝰ eēt sanꝰ ⁊ ꝙmit horā nūciatū hoē p̄nūciantis. qui rogabat nondum credebat ¶ Beda. Unde datur intelligi ⁊ in fide gradus esse sicut in alīs uirtutib⁹ sicut est iniciū in credentibus atq; p̄fectio huiꝰ g̃ fides inicii hūit. cū filiꝰ salutē pcipit. In cmētū cū credit ꝙ moī dñi dñiq; filiꝰ suꝰ uiuit. Deide gradū obtinuit

¶ Aug. Ad solum fmonem ꝓbidere pres sa
nctam: ad illud miraculm: sola illa dom⁹ credidit
vbi factum est vnde subdit. euāgelista ho: iēm fm
ꝓphetā fecit hic cum ue missz a iudea in galp. ¶ Crisо
stom sine eā hoc adiecit: Qz oīdens qm̄ sc̄do signo
dño: no num ad altitudinem samaritanoꝝ nullum
signum miderūt iudei. ꝓuenerūt. ¶ Ong. Amphi-
logū aū primet ꝑsens dictū. Vno em̄ modo denotat
q̄ hic uemens a iudea in galyleam: duo fecit mira
cula quoꝝ fm est factum erga filiū regli. alio modo
hic dño existentibo figmis q̄ ibc i galplea exēcuit
fm cogit uemens a iudea in galyleam. & hic sensus
uerus est. Mistice aū ꝑ hoc q̄ hic bis in galyleā ac
cedit. bmus saluatōis ad uenē⁹ i mūdum oīdicur
Cedit quidem mie. ut vino facto quinas exhillaret
nuptias quidem mie. ut vino facto quinas exhillaret
sc̄is: ꝑfm iudeoꝝ qui post plenitudinem gēcū
autez saluno⁹ in fine magnus aū rex regnum est
qui stituē⁹ est. adeo in monte sion sancto ei⁹. hmōi
qui viderunt diem. & gauisi sunt: regli dinoscūtur
Fabricamur ꝙ reglm ē abraham. egrotum uero
filiū ei⁹ israhēticum genus. debilitatum erga. cul
tum dei⁹. Et eo in caluit ignitus spiculis mimi
cum demonum Et eo in caluit ignitus spiculis mimi
cum demonum Et eo in caluit ignitus spiculis mimi
cum demonum

grabatū tuum. rñdit eis Qui me sanū fecit ille michi dixit Tolle grabatū tuū ⁊ ambula interrogauerūt ergo eum Quis est ille homo qui dixit tibi tolle grabatū tuum ⁊ ambula. Is autem qui sanus factus fuerat nesciebat quis esset Jhesus autē declinauit a turba constituta in loco

sequiē Angelus autē dñi sm tempus descē. in piscinā ⁊ mouebatur aqua Hic em ⁊ baptizatus non simpliciē aquas operatur. sz cum spiritus sancti suscepit gratiaz tūc omnia soluit peccā Angelus em descēdēs turbat aquaz ⁊ sanatiuam imponebat Deus tē ut discāt iudei qm̄ multo magis angelorū dñs omīs egritudines aīme sanare potest. sz tunc quidez ihr mittas in pedimentū volenti curari fiebat. subdiē. em Et qui prior descen. in piscī. post modū. aḡ sanabatur a quacūq; infirmitate detinebatur. Nunc aūt vnusquisq; accedēs potest. Nō em angelus ē qui turbat aquā sz angelorū dñs qui omīa operat. Sed est orbis terrārū vniūsus veniat grā ñ plumiē. sz sitis manz. Hic em solares radij p vnāq;q; illuminant diē ⁊ nō plumiē. neq; a multa largicōe minor fit solis luxi ita ⁊ multo amplius spūsancti actō in nullo minuiē a multitudine eorū q̄ potauē ea. hoc aūt fiebat. sm ut vnus em post motōm aque sanaē. ut q̄ didicāt qm̄ i aqua egritudines corpis curabant. in hoc p mīcū tempus ejusdem facile credene q; ⁊ egritudines aīe aqua sanare potest. ¶ Aug. Plus ē aūt q; xp̄s vicia sanauit aiaz quā q; sanauit languores corpum moritura. Si q; ipa aia nō eum nouerat a quo sanabatur erat ⁊ oculos habebat in carne. vñ facta corpalia videret ⁊ nondū habebat in corde vñ deum latenē cognosceret fecit q; videri potuit ut sanaret vñ videri nō potuit. Ingressus ē locū vbi iacebat multitudo languentiū de quibo elegit vnū ut sanaret de q̄ subdiē. Erat aūt quidā hō xxxviii annos hās in infir. sua ¶ Cris. Hō aūt specialiter eū a principio sanauit sz primū eū familiarē sibi fecit p interrogacōm fuēe fidei factēs viā. Hō aūt expectat fidē ut ī certis faciat dicēs credituṙ qm̄ possū hoc facere q; b nondū nouerat eū manifeste quis eēt. Nā illi quidaz ex aliis eius virtutē cognoscentes quemenē b audierāt aliq; de nondū eū cognoscentes sz p signa eū cognoscitē p̄ miracla requirūē de hoc vñ sequē. Hinc cū vidisset ibi iacentē ⁊ egnō. q; iam multum tps bñet diat a via sanitatem Non hoc querens ut discat. hoc em superfluū erat. sz ut ondēret huic pacīam qui xxxviii annos hās p vnū quemq; annum erpi ab egritudine expectans assidebat ⁊ nō desistebat. Sic ut cognoscamus ipse q; cām alios dimittens ad hunc venit ⁊ nō dicit te curabo ¶ Nondū em aliquid magnū ymaginabat ille de xpo Non aūt turbatus est ad interrogacōem neq; dixit in iuriam michi venisti qm̄ interrogas si volo sanus fieri. Sz mansuete respondet sequē em Rndit ei lang. dñe ho. non ha. ut cum turba. fuerit aqua mot. me in piscī. Dum venio em ego alius ante me descen. Non nouerat quis esset qui ī

errogabat. neq; q; curaturus esset eū opinabat autē Forsitasse volem. sibi fore xp̄m ad mittendum eum in aquam. Sed xp̄us ostendit q; verbo omīa potest facere. vñ sequit. Dicit ei ihesus Surge tolle grabatuum ⁊ ambula ¶ Aug. Una dixit Sed surge nō opis impiū fuit. sed opacio sanitatis Homo autem duo impauit. Tolle graba. tu. ⁊ ambula ¶ Chrisost. Intuere diuine sapiēcie superhabundandā. non solū sanat sz ⁊ lectum portare iubet ut credibile faceret miraculum ⁊ nullus existimet phantasiam esse qō factum est. non em misi certissime ⁊ vehementer spōdā essent mēbra lectulum ferre possent. Audiēs autem līguios qm̄ cū pīate ⁊ velut iubēs dixit. surge tolle grabatū tuū. ñ dentit dicēs Angelus descēdit ⁊ ēbat aquā ⁊ solū vnū curat. tu aūt hō exīs ex solo pcepto sp ab te magis angelis posse. Sz audiuit ⁊ ñ discredidit et qui iussit ⁊ sanus factus ē. vnde sequē. Et statim sanus factus est homo ⁊ substulit grabatū suū. ⁊ ambulabat ¶ Beda. Oportunum quippe inter sanacōem dominī ⁊ que a medicis inferē distare pbaē b videlicet voce iubentis ⁊ mox impleturi illa vero p multa tempus intervalla aliquocies pficitur ¶ Chrisost. Igitur mirabile quidem est hoc Que autem sequnē multo maiora erunt Nam licio quidem nullo molestante suaderi non ita mirabile est. sicut q̄ post in lamentabo videns ⁊ accusantibus xp̄o obtemuit ut ostendit euangelista psequenter dicens. Erat autem sabbatum in illo die Dicebant ergo iudei illi qui sanus fuerat factus. Sabbatum est non licet tibi tollere grabatum tuum ¶ Aug. non calumniabanē dño q; sanum fecerat sabbatum. q. eis respondere posset quia si cuiusq; eorum iumentum iputeum cecidisset. utiq; die sabbati erueret illud ⁊ saluaret Sed qui portabat grabatū suū q. dñm Si sanitas nō erat differenda. nūquid eorum fuerat ipandū Sz ille auctorē salutis sue obiciebat cālūpniatoribo. vñ sequē. rñdit eis Qui me sanū fecit ille michi dixit tolle graba. tu. ⁊ ambula. quasi dicere Quare non accipem iussionem a quo accepi sanitatem. ¶ Cris. Minimum si magnum velle poterat dicere. Si crimen est accusare eum qui iussit ⁊ de ponam lectulum Sed ⁊ curatorem utiq; occultasset. Et em sciebat nō ita eos esse mollos ex sabbati solucōne sicut ex infirmitatis sanatione. Sz ne q; hoc occultaret neq; venia peccati. sed clare voce bene factum pfessus est. Illi vero maligne interrogauerunt. unde subditur. Interrogauerūt ergo eū Quis est ille ho. qui dixit tibi tol. gra. tu. ⁊ am. Non dicūt quis ē q̄ fecit te sanū. sz in medium mouent id q̄ transgressio estimabat Sequit Is aūt q̄ sanatus fuerat nesciebat quis esset. ihc em declinauerat. post in loco. Et primū quidem ut eo absente testimoniū in suspicabile fieret. Cum em adepeus fuerat sanitatem. ydoneus erat beneficij testis Demum ut non plus faceret furorem illorum accendi. solus em visus eius cui inuidebatur non quam inuidentibo in mente scintillam propterea discedens permisit ab ipsis suum factum examinari. Quidam estimant hunc paralyticum esse eum qui in machoo positus est. sed non est Ille em multos habebat sui curam habentes ⁊ cum feretro hic autem nullum Sed ⁊ locus utroq; diuisus est

curatus esse eū opinabāt aut
fore xp̄m ad miracula eum
ostendit q verbo oīm potes
it ei ihesus Surge tolle grabā
Aug. Cū dixit Deo surge nō
opacio similatus Homo animā
grabatū. ambula. Chrisos
dicēte fugabundam. non solū
estare iubet ut credibile faceret
existimet phariseum esse qđ hic
cerasime vehementer opta
um fieri posse. Audiēs autem
te velut iubēte dixit. surge tol
ēs Angelis descēte fluctuū
tu aūt hō exīs ex solo corpe
posse. Qz audiuit. nō discredit
s factus ē. unde sequit. Et sum
mo substulit grabatū suū. ambu
m quippe inter sanatōem homi
ferē distare qbūs videret
impleretur. illa vero p multa
acōēs phātur. Chrisos. Igno
t hoc. Quae autem sequūt multo
m mitio quidem nullo molestiae
rabile est. sicut qđ post in lumen
ntibus xp̄o obtemperat ut attende
enter dicens. Erat autem sabbā
t ergo iudei illi qui sanus fuerat
non licere sibi tollere grabatum
lucubrabāt dño q sanum fecit
ondere posset quia sicut ipse ea
n cecidisset. vagi die sabbati me
Sed qui portabat grabatū suū
s nō erat differenda. nocuerat
Qz ille auctōē sanitatis suae dixit
t. vñ sequit. vidit eis. Qui me sani
t tolle grabatū tuū. et ambu. quid
ccipem tussionem a quo accepi
Numquid si magnum velle po
men est accusare eum qui sanos
n Sed et curacōem vocat vocat
t nō ita eos esse morbos ex lā
x infirmitatis similitudine. Qz ne
cep venia pecce. sub clare vocat
est. Illi vero maligne interro
dicunt. Interrogaverunt ergo eū
i dixit tibi grabatū tuū et ambu
e sanū. si in medio invenit qui
baf. Sequit. Is aūt qui fuerat sa
decli. a turba. propter hoc. Et pro
ente testimoniū in suspicabilē
us fuerat sanitatem. ydiotis
Denum ut non plus facile fuit
solus enim visus eius cū mul
ntibo in mente similem pos
isse ab ipsis suum habere qu
stimare hunc paralyticum esse
positus est. sed non est. Qui ei
uram habentes et cum fiducia
ed et locus utrosque duplices

Aug. Siquidem medio ani corde et humano ingē
nio gloriemur hec miracula facientem quasi potestā
tem gloriemur hec miracula facientem quasi potestā
tem parvi nō magnum aliquid fecit. et qđ ad hominē
cum pax fecit. aut iacebant et unus curatus est.
cum posset uno verbo omnes erigere. Quid ergo ita
ligitum est. nisi quia potestas illa et bonitas magis
agebat quid animae. in factis eius q salute sempiter
na intelligerent. quam quid p temporali salute corpus
morerent. In illis enim factis quicquid temporaliter sana
tum est in membris mortalibus. in fine defecit. anima q
credidit ad vitam eternam translatum fecit. piscina
illa et aqua illa ppter mihi videt figuraliter significasse mysteria.
figuram enim populo nomine aquarum. apte nobis ibi
in apocalipsi iohis. Beda Bene autem piscina
gabatica fuisse describit. Ille enim ppheta cuius nomine
inscribitur fm illud psalm. Ros populus tuus et
oves gregis eius. Aug. Aqua ergo illa. i. ppheta
illa quinq libris moysi. tamq quinq portabo claudi
bat. Sed illi tibi poterāt languidos. non sanabant
Ille enim peccatores quinquebat non absoluebat.
Beda. Demq multa genera languentium in ea
non iacuerant. cecos. s. qui sciencie lumine carēt claudi
qui ad ea que iubentur. implenda vires non habē
entes qui supne dilectionis pinguedine carēt. Aug.
Venit autem xp̄us ad populum iudeorum et faciendo
magna docendo valida. turbavit peccatores. iram quam
pena sua. et extulit ad passionem suam. Qz latēs
turbavit. Si enim cognovissent. nunq dñm glorie cru
cifixissent. Subito enim videbatur aqua turbata. et a
qua turbatur non videbatur. Descendere ergo in a
quam turbatā. hoc est humiliter credere in dñi passi
onem. Qui sanabatur unus significans ecce unitatem.
Postea quisquis veniret non sanabat. quia qui sāus
fuerit unitatem fuerit. sanari nō poterit. De illis qui
fecerunt unitatem et pces sibi faciunt in hominibus.
Habebat autem. xxxviii. annos in infirmitate qui
sanatus est. hic enim numerus ad languorē magis pti
net quam ad sanitatem. Quadragenarius enim numerus
sacrat nobis in quadam pfectōne emendatē. qui
lex in x. preceptis data est et pdicāda erat p totū mūdum
qui quatuor partibus emendatur. Denarius aūt
p quatuor multiplicatus ad quadragenarium pue
nit. Del quia p evangelium qđ quatuor libros habet
impletē lex. Si ergo quadragenarius mūs habet per
fectionem legis. et lex non impletur nisi gemmo precep
torum. quid mirandum quia languebat qui xxxviii
annos habebat. Necessario illi erat homo ad
iutorem. sed homo ille qui et deus est. Et quia illū
tricenarium duobus minus inuenit. quia duo quedam
iubendo qđ minus erat impleuit. In duobus enim dñi
mandatis duo precepta significata sunt caritatis. Dilectō
proximi est ordine precipiendi. proximi autem dilectio
prior est ordine faciendi. Dicit ergo tolle grabatū tuū. q.
d. Cum esses languidus portabat te primus tuus.
Nunc sanus factus es porta primum tuum. Dicit autem
ambula. Sed quo iter agis nisi ad dñm deum tuum.
Beda. Quid enim est dicere Surge et ambula nisi
a corpore et ignavia in quibus prius iacebas erige
re et in bonis operibus ptficere studē. Tolle grabatū tuū
et primum tuum aq portans. et ipse pacienter tollera

Aug. Posita ergo eum cum quo ambulas ut ad
eum pervenias cum quo manere desideras. Ille autem
nondum ibm noverat. quia et nos credimus in eum
quem nondum videmus. Et ut non videaē. declinat
a turba. Quadam solitudine intencionis videē deus
turba strepitum habet visio ista secretum desiderat

Postea invenit eū
ihesus in tēplo et dixit illi. Ecce sanus factus es. iam noli amplius peccare. ne deterius tibi aliquid ōtingat. Abyt ille homo et nūciauit iudeis qz ihesus esset qui fecit eum sanum. ꝓterea psequebātur iudei ihesum. qz hoc faciebat in sabbato. Ihesus aūt rēndit eis. Pater meus usqz modo operat et ego opor. ꝓterea ergo magis q̄rebāt eum iudei interficere. qz non solum. soluebat sabbatum. sed et patrem suum dicebat deū eq̄lem se faciens deo.

Chrisos. Curat̄ homo non secessit ad nundinas nec voluptatē aē negligētie debit seipz. Sed in templo pcrsabaē qđ maxīe religionis est signum. vñ dr. Postea invenit eum ihc in templo. Aug. Ad ho quidem ibs et in turba eum videbat et in templo. Ille autem languidus ibm in turba non cognoscit in tē plo cognoscit in loco sacrato. Alcuinus. Quia si gram ꝑdicōnis cognoscere volū et ad eius visionez vere fugienda est turba cogitationum et affectuum. pravorum declinanda sunt convencula fugiendum est ad templum ut. nos ipos templum dei studeam facere quos deo inhabitare et in quo manere dignetur. Sequitē. Et dixit illi. Ecce sanus factus es. iam noli amplius peccare tibi aliquid pjus. Chrisos. Circa prius dicimus qđ ex peccatis ei nata est hec egritudo. Quia em sepius anima in nobis egrotante in sensibiliter hūis corpus autē etsi quam suscepit lesionem. omne faciat studium ut ab infirmitate liberemur. ꝓterea deus punit corpus p hys que anima deliquit. Secō vo qđ verū est gehenne. hmo et tercio qđ longum est et infinitum supplicium. Dñs em quidam. Numquid qz in brevi temporis momento ad ultimatus sum in mortaliter crucior. Vide qđ hic tanto tpe p peccatis cruciabantur. Non em tēpis mensura peccata indicantur sed ipsa delictorum natura. Cum hys autem et illud dicimus qđ si grauē sustineamus penam ꝓteriorib⁹ peccatis. Deinde in eadem inciderimus. graviora patiemur et hoc decenter. Qui em neqz supplicio factus est melior. ut in sensibilis de reliquo et deinceps. ad maiorē ducet tormentum. Si autem hic non omnes ꝑ peccatis torquentur non offendamus. Nihil em nos hic pati p peccatis signum est maioris illic futuri supplicii. Non autem omnes egritudines sunt ex peccatis sed plures. Quedam em et a pigricia fiunt. Quedam ꝓter ꝓbacōem sicut in iob. Sed ꝓter quid paralitico huic xp̄s de peccatis mentionem facit. Quidam huic paralitico derabētes dicē eū xp̄m fuisse accusatorē

et ꝓpter hoc hic audisse. Quid ꝙ dicent de paralitico qui ē apud maclim. Etenim ⁊ illi dictū est dimittūt tibi peccata tua. Neq; etiā xp̄c hunc in causam de p̄cepit sz ad fuēm eum mundē solū alios ꝙ curans pcōz non meminit quia hys paliticis ex peccatis egritudines fuit facte alys autem ex infirmitate naturali Vel p hos reliquos oīns admonet. Cum hys autē ⁊ illud est dicere qm̄ multam uidit in esse aie huj⁹ pacē etiam ⁊ ut ualētem admonitiōem suscipet eum admonet. Tribuit aūt signū ei ꝓprie dicatus. Dicendo enim non amplius peccet ostendit se scire omnia que ab eo facta erant delicta ℣ Aug. Nūc aūt ille postea q̄z audit ihm ⁊ ognouit eum auctorem salutis sue. nō fuit piger in euāgelizando q̄z uiderat Unde sequit. Abyt ille homo ⁊ nūciauit iudeis quia ihc erat qui fecit eum sanum. ℣ Crisos. Non ita in sensibilis erat ut post tantū beneficiū ⁊ admonitiōem maligna mente hoc dicat. Si em̄ detrahere uellet sanitatem facta transgressionem dixisset. Sz hoc non fecit. Non ei dixit quoniā xp̄us ē qui dixit tolle grabatum tuum qđ videbat iudeis crimen esse. sz dixit qm̄ ihūs est qui me sanū fecit ℣ Aug. Sic g⁹ ille annūciabat ⁊ illi insanichant. unde sequit. ꝓpterea p̄sequebant iudei ihesum q⁹ hec faciebat in sab. Manifestū em̄ opus corporale factum erat ante oculos iudeoz ñ sanitas corpis sed de pceptio grabati que non videbatur. ita necessaria quemadmodū sanitas Aperte ergo dicit dñs sacramentum sabbati ⁊ signum obseruandi unius dei ad temp⁹ datum esse iudeis Implere autem ipam sacramenta in illo uenisse. cum sequitur Ihesus autem rñdit eis pater meus usq; modo operatur ⁊ ego operor. q. d. Nolite putare quia sabbato ita requiescit pater meus ut ex illo non operetur Sed sicut ipse nunc operatur sine labore operor. ⁊ ego. Sed ideo dictum est deum requieuisse. q. nam creaturam ullam debebat postq; plecta sunt omnia. Quietez uero ꝓterea appellauit scripura ut nos admoneret post bona opera quieturos Et sicut de⁹ postq; fecit hominem ad ymaginem ⁊ similitudinem suam ⁊ plecit omia opa sua bona valde requieuit septimo die. sic ⁊ tibi requiem non speres. nisi cum rediens ad similitudinem in qua factus es quaz peccato perdidisti ⁊ nisi cum bona fueris operatus

℣ Aug. iiii. sup gen̄. Dica ergo probabilie potest obseruandum sabbatum iudeis fuisse preceptum in umbra futuri que spiritualem requiem figuraret quam deus exemplo quietis sue hoīb⁹ bona opera facientibus arcana significatōe pollicebatur.

℣ Aug. sup iobem Erit em̄ sabbatum huius seculi cum transierint sex etates quasi sex dies seculi. tūc enim uentura est requies que promittatur sanctis

℣ Aug. iiii. sup gen̄ ad lit. Cuius etas quietis ipse dominus xp̄c misterium sua sepultura ostendit Ipso qui ꝑpe die sabbati requieuit in sepulchro post q̄z sexto die glorificauit opera sua. quādo aie glorificatus est. Quid ergo mirum si deus istum diem quo erat xp̄c in sepultura quieturus uolens etiam hoc modo p̄nunciare ab operibus suis in uno die requie deinceps operatus ordinem seculoz. potest em̄ intelligi deum requieuisse a ꝑdendis generib⁹ creaturē q; ulera iam non condidit aliqua genera nouā Deinceps aūt usq; nunc ⁊ ultra operat eoz̄dem generum administratōem que tunc instituta sunt nō ut ipso saltem die septimo potencia eius a celi ⁊ terre omniumq; rez quas cōdiderat gubernatōe cessaret. alioquin statim dilaberent. Creatoris namq; potencia causa subsistendi est omni create. que ab eis que creata sunt regēdis si aliqñ cessaret. simul ⁊ illorum cessaret species omnisq; natura ꝑderet.. Neq; em̄ sicut structuraz ediū cum fabricauerit ars abstedit atq; illo cessante stat opus eius ita mundꝰ ut idu oculi stare potest si ei deus regimen suum sb traxerit. Proinde quidem. dñs ait. Pater meus usq; modo operat. gubernatōem quādā operatōis eius qua uniuersam creatam gubernat atq; administrat cōdit. Aliter em̄ posset intelligi si diceret ⁊ nunc operatur. ubi non esset necesse ut operis gubernationem accipimus. Aliter autem cogit intelligi. cum ait usq; nūc ex illo. s. quo cuncta cum conderet operat⁹ ē ℣ Aug sup iobez. Ergo tanq; dīcet iudeis Quid expectatis ut non operer sabbato. sabbati dies uobis ad figēdam cōem meam ꝑceptus est opera dei attenditis. p me facta sunt omnia operat⁹ est pater luce. sz dixit ut fieret Si dixit uerbo operatus est. Et uerbū eius ego sum Pater meus ⁊ tunc operatus est cum fecit mundum ⁊ usq; nūc operatur cum regit mundum Ergo ⁊ p me fecit cū fec̄ ⁊ p me regit cū regit ℣ Crisos. Et quidem xp̄m discipulos excusare oportebat.. Dauid gestum eoz̄ in medium ferebat. Quando uero de seipso erat accusatio ad ꝑtem refugit. Con deramdū etiam q; neq; ut homo solum excusat se neq; ut de⁹ solū. sz qñq; isto mō qñq; illo mō Volebat ei ueruntamen credi ⁊ descensionis dispensatōm ⁊ deitatis dignitatem Unde hic equalitatem sui ad ꝑtem ostendit ⁊ in dñō eum ꝑtem singulariter. Dicit ei pater meus ⁊ in agendo eadem illi Dicit em̄. Et e⁹ opor. Unde sequit ꝓterea ergo mag̃ querebāt eū iudei inter. q; non solū sol. sab. sz ⁊ ꝑtrem suū dicebat deū. ℣ Aug nō quocumq; Sz q̄d. equalē se faciebat deo Nam omīs dīna deo ꝑ nr̄ qui es in celis legim⁹ et iudeos dixisse. Cum tu sis ꝑ nr̄ Ergo nō hinc irascebant q; ꝑtrem suū dicebat deū. sz q; longe alio mō q̄z hoīes. ℣ Aug de ꝑsen. euā. Dicēdo em̄ ꝑ meus usq; mō opat et ego operor. q. a esse equal voluit intelligi oīs esse oīens ut qm̄ ꝑ opat ⁊ filius operet q; ꝑ sine filio non opat. ℣ Crisos. Si vero nō nata lis eēt filius nec eius sbe b excusatio maior accusatiōne eēt. Non em̄ ꝑfectus regalē legem trāsgredi ēs potuit effugere si accusat⁹ dicēs se excusat qm̄ ⁊ rex soluit legem. Sz q; par ē dignitas filij ad patrē. ꝓterea plecta excusatio ē Sic g⁹ ꝑ opās sabbato absolut⁹ ē a crimīe ita et filius ℣ Aug. Sicut intelligūt iudei q; ñ intelligūt arriani. arriam ꝙpe i eq̄ lē dīne filiū ꝑ et inde hēsis pulsat eccām. ℣ Crisos. Qui vo uolūt cum bona mēte hec suscipe dīne q; xp̄c ñ fecit equale deo. sz iudei h suspicabāt. Sed ad hec p ea que dca sunt sup uemamus. manifestū ē em̄ qm̄ iudei p̄sequebant xp̄m ⁊ q; soluebat sabbatū ⁊ ꝓt q; dicebat ꝑtrem suū deū. vñ ⁊ q; ꝑ adiungitur equalem se faciens deo. adderet premissis in uerbis.

¶ Hilar. vii. de trinitate. Ex xpo em̄ ē euāgeliste
dem demonstrantis cur dñm interficere iudei vellēt
¶ Crisos. Et iterum si ipse hoc ipm volebat astru
ere si iudei hoc inaniter suspicabantur. non dimisit
se dñs eos mentē i errore si cozzexisset. Neq; em̄
ste dñs eos mentē i errore si cozzexisset. Neq; em̄
euāgelista hoc tacuisset. sicut supra de eo qđ dictum
est. Soluite templum hoc. ¶ Aug. Non tñ iudei m
ellexerunt xpm esse filium dei. si intellexerunt in
ertis xpi quia talis emendaret filius dei. q; equa
lis esset deo. Quia ergo nesciebāt salem. cum p̄dica
nt agnoscebant. Deo dicit equalem se faciens deo.
Non autem ipse se faciebat equalem? si ille illum ge
uerat equalem.

¶ Respondit itaq; ihesus et dixit eis.
Amen amen dico vo/
bis Non potest filius
a se facere quicquam.
nisi quod viderit pa/
trem facientem que/
cunq; em̄ ille fecerit.
hec similiter et filiꝰ fa
cit. Pater em̄ diligit
filium et omnia demon
strat ei que ipe facit.
et maiora hys demon
strabit ei opa. ut et
vos miremmi

¶ Hilar. xv de trinitate.
Aduiolati sabbati obi
ectum sibi reatum dixe
erat. pater meus usq;
modo opaē et ego ope
or. ut usurpasse hoc
ex auctoris intelligere
tur exemplis. Signs
tñ hoc qđ ipe ageret
patris esse opus intel
ligendum qua ipe in
se opareē opante. Et
rursum ad uersum eaz
inuidiam q; se deo eqs
set pacem nomis usur
pacione. volens et nati
uitatē confirmare et na
ce veutē pfessi. rndit
itaq; ihe et dixit eis.
amen amē dico vob. Nō pē filiꝰ facē qc. nisi qđ vide
rit pa. ¶ Aug. Quidā q xpianos. se bñ volūt
arianam hereseos dicentes ipm filium dei qui suscepit
carnem minorem esse quam pater est. capiunt ex
hys verbis ansam. calumnie et respondent nob. videtis
quia dñs ihesus cum aduerteret iudeos ex hoc mo
ueri q; pater deo equalez se faceret talia verba sub
iungit. ut se equalem non esse monstraret. Qui em̄
non potest inquiunt facere a se quicq; nisi qđ viderit
patrem facientem. utiq; minor est non equalis. Sed
si deus erat verbum. et est deus maior et deus minor
Duos deos colimus non vnum deum. ¶ Hylar. vii
dicens. Ne ergo exequatio illa p nomē naturam nas
catam que filij est. inferret idez. ait filiū a se nich
facere posse. ¶ Aug. Tamq; dicet. Quid scandaliza
mini quia patrem meum dixi deum. et quia equalē
me fecit deo. Ita sum equalis. ut ille m egenuerit. ñ
ut ille ame si; ego ab illo sum. filio hoc est eē q; posse
Qua g substātia filij de patre est. ideo potencia filij
de patre est. Quia ergo filius non est a se. Sic q;
non potest filius a se facere quicq; nisi qđ vi. pa. fa. q;
videre filij hoc est natum esse de patre. Nō alia vi
sio eius et alia substancia eius sed totum qđ ē de patre
est. ¶ Hylar. vii de trin. De autem manere salu
tare in patre et filios. sessionis nostre ordo nascam
natiuitatis ostendit que potestatez efficiendi nō pm
ceptea adulcam vnū adq; opꝰ viriū sumeret sed
de cognicōne plumeret. Presumeret autem nō de
aliquo opis corpalis exemplo. ut q; pus pater face
ret id postea filius faciurus eet. si; cum ex patre fi
lius natus esset. p virtutis ac nature in se paēne.
sciam. nichil q; patrem facientem vidisset. filiū fa
cere posse testatus est. non em̄ corpalibo modis deus
videt si; visus ei omnis in vtute nature est. ¶ Aug.
ii de trin. Hoc autem pter ea si dñm accepim. q;
in forma accepta ex creatura minor est filius quem
ens erit ut poz pater sup aquas ambulauerit et cete
ra que filius in carne aparens inter homines fecit
ut possit filiꝰ ea facere. Quis autez vel delirꝰ ista
sentiat. ¶ Aug sup iohem. Ambulacio tñ illa car
nis supra mare a patre fiebat p filium. Quando ei
caro ambulabat et diuinitas filij gubnabat. pat ab
sens non erat cum filius dicat. pater in me manens
ipe facit opa. Cum ergo dixisset. Non potest filius
a se facere quicquam. ne forte carnalis sumi pet intel
lectus. ut faceret sibi homo. q. duos fabros. vnū ma
gistrum alēm discipm ut quomodo ille fecit archaz
iste fecit alēm sequutus ait. Quecumq; em̄ ille fe.
cit et filius silr facit. Non ait quecumq; pater
facit. et filius alia similia facit. si hec eadem mundum
pater mundum filius mundum spintussanctus. Si
vnus deus pater et filius et spintussanctꝰ. vnus mū
dus factus est. a patre p filium in spiritu sancto. hec
ergo eadez facit. addidit. aū silr. ne alius error in a
nimo nasceretur. videē em̄ corpus hec idem facere
q; animus. Sed non similiter animꝰ em̄ impat corpi
Corpus visibile est animꝰ in visibilis. ut faceret aliq
quid seruus. iubente dño facit. Idem ab utroq; factū
est. si; nūquid similiter? Non ergo sic pater et filius
si; hec eadem facit et similiter facit. Vt intelligamus
simili potencia facere filium eadem ipa que facit pat.
Equalis est ergo patri filius. ¶ Hylar. vii de tri.
Vel aliter omnia et eadem ad ondendam nature vir
tutē locutus est. Est ergo nacā eadem. cum eadem
omnia posse nature sit. Vbi vero similiter p filium
omnia eadem fiunt. similitudinem opatus exclusit.
Hec ergo est vere fidei nostre intelligencia. q; sub
vna hac significacione testantem et similiter facta. na
turam et eadem facta nacam. ¶ Crisos. Vel aliē
totum. Quod dñs a se ipo non potest filius facere qc
quam intelligendum est qua nichil contrarium. pa
tri nichil alienum ab eo facere potest. Ideo autem ñ
dicit qm̄ nichil peranum facit si; quoniam non potest
facē ut hīc oñdat i dissidiendinē et cōtudiez patratis
Non em̄ in beatitatem filij sed multam eius virtu
tē ostendit hoc verbum. Sicut em̄ cum dñs. In pos
sibile est deum peccare non in beatitatem eius accu
samus si; in effabilem quandaz virtutē eius testamur
ita cum dicit filius. non possum a meipo facere qc
quam. hoc dicit qm̄ impossibile est eum facere quid
peranum patri. ¶ Aug. in sermone asni. Hoc aūt
non deficientis est. sed in eo q; de patre natus est pr
manentis tamq; laudabile est omnipotentem non pos
se mutari. quam laudabile est q; omnipotens non po
test nocere. posset em̄ filius facere qđ nō iudisset pīez
facientem. si posset facere qđ p illum nō facit pater
hoc est si posset peccare. Neq; nature ni mutabilē
bone. que a patre est genita puenirec. hoc aūc quia

non potest non deficienter non potest sed potenter. ¶ Crisostimus. hijs autem que dicta sunt attestatē qđ sequitur. Quecumq; enim ille facit hec & filius similiter facit. Si enim per seipsum pater omnia facit & filius per seipsum facit ut hoc quod dicit similiter maneat vides qualiter intelligenda est excelsa humilitatis autem uerba. Si enim humilius producit uerba quedam non mireris. Quia enim plerq; hanc eum excelsa audientes et contrariū deo esse estimabant parumq; uerba remisit. ¶ Aug⁹ Cum ergo dixisset et se eadem facere et similiter que facit patē subdit. Pater enim diligit fi. & omnia demonstrat ei que ipse facit adhoc qđ supdixit mirā qđ uidente patrem facere uidetur tinere & q; omnia demonstrata que ipse facit. Sz rursus mortalis cogitacio perturbatur. Dicit enim aliquis. Secrsū facit pater ut possit filius uidere quod facit velut si faber doceat filium artem suam & demonstrat ei quidquid facit filius nō facit ut possit uidere filius qđ pater facit posito si fixum atq; inconcussum tenemus quia p filium omnia pater facit antequam faciat demonstrat filio. Vbi eciam demonstrat filio pater qđ facit. misi in ipso filio p quē facit. Si enim pater extra faciat & filius adendat manus patris quemadmodum faciat vbi est illa inseparabilitas trinitatis. ¶ Non ergo faciendo demonstrat pater filio sed demonstrando facit per filium. Videt enim patrem filius demonstrantez antequam aliquid fiat. & ex demōstracione patris et visione filij fit qđ fit a patre per filium. Sed dices ostendo filio meo qđ volo facere & facit ipē atq; ego per ipsum sed verba dicturus es filio tuo. Sed ipe filius est verbum patris. ¶ Nunquid ergo per filium loquerecur ad verbum an quia filius magnum est verbum. minora verba eransltura erunt inter patrem & filium & son⁹ aliquis & quasi creatura quedaz temporalis exitura erat ex ore patris & percussura aurem filij remoue omnia corporalia. Simplicitatem vide si simplex es. Si non potes comprehendere quid sit deus vel hoc comprehende quid non sit deus. Multum proficies sed non aliud quam est de deo senseris. ¶ In mente tua vide qđ volo dicere in qua video memoriam & cogitacionem. Demonstrat memoria tua cogitacioni tue carraginem. Et qđ in illa erat antequam intenderes conuerse ad se cogitacioni ostendit. Ecce facta est a memoria demonstracio facta est in cogitacione visio & nulla verba in medio cucurrerunt. ¶ Nullum ex corpore signum datum est. Sed tamen omnia que memoria tenes foris secus accepisti. pater que demonstrat filio nō accepit ex trinsecus. Intus totum agitur quia nichil creaturarū esset extrinsecus nisi pater hoc fecisset per filium & eam pater demonstrando fecit. qua per filium videntē fecit. Sicut ergo demonstrans pater filij visionez gignit. quemadmodum pater filium gignit demonstracio quippe generat visionem nō visio demonstracionem. Ex si purius & perfectius intueri valerem⁹ forcasse inuenremus nec aliud esse patrem. aliud eius demonstracionem nec aliud filium aliud a⁹ visio nem. ¶ Hylarius septimo de trinitate. Non ergo per ignorancionem credendus est vnigenitus deus doctrina demonstracionis eguisse. Demonstracione enim operum resurrectōis aliud hic nobis preter q; natiuitatis fidem ingerit ut subsistentem filium ex subsistente deo patre credamus. ¶ Augustinus Videre enim patrem hoc est illi esse filium. Sic ergo demonstrat pater omnia que facit filio ut a patre videat omnia filius. Videndo enim natus est et ab eo est illi videre a quo est illi esse & natum esse et permanere. ¶ Hylarius septimo de trinitate. Nec autem incircumspectum se celestis sermo egit. ne forte diuerse nature significacio sub occasione dicti ambigui surreperet. Demonstrata enim potius opera patris esse aic dommo. quam ad operationem eorum mandata virtutis adiectam. vt demonstracio ipsa natiuitas esse doceretur cui per dilectionem patris operum paternorum que per eum effici vellet. esset cognata cognicio. ¶ Augustinus. Sed ecce quem diximus patri coeternum videntem patrem & videndo existentem rursus nobis tempora noiat. Nam sequitur Et maiora hys demonstrabit ei opera. Si autem demonstrabit hoc est demonstratur esse nondum demonstratur & tunc filio demonstraturus est quando & istis. Sequitur enim. Vt & vos miremini. Et hoc difficile est videre quomodo tanq; impaziliter filio coeterno aliquando monstret eternus pater omnia sciens que sunt apud patrem. Que sint tamen illa maiora facile est intelligere ex hoc q; subiecitur. Sicut enim pater suscitat mortuos & vivificat. Sic & filius quos vult vivificat. Maiora enim opera sunt mortuos suscitare quam languidos sanare. Sed qui paulo ante loquebatur ut deus cepit loqui ut homo. Demonstrabit enim quasi impaziliter homini facto in tempore opera maiora id est resurrectionem corporum. Corpora enim resurgent per dispensacionem humanam. Sed anime resurgūt per substanciam dei participacione enim dei fit anima beata non participacione sancte anime. Quomodo enim anima que inferior deo ē id qđ ipsa inferius ē hoc est corpus viuere facit. Sic eandez animam nō facit beate viuere nisi qđ ipsa anima superius ē scilicet deum. Vnde pius dictum est q; pater diligit filium & demonstrat ei que ipse facit. ¶ Demonstrat enim pater filio ut anime suscitentur quasi per patrem & filium suscitancur. nec possunt viuere. nisi earum vita sit deus. Vel nobis pater demonstraturus est non illi propterea subiungit. Vt & vos miremini. In quo expositit quid voluit dicere. Et maiora hys demonstrabit ei opera. Sed quare non dixit demonstrabit vobis sed filio. Quia & nos membra sumus filij. & ipse dixit quemadmodum in membris suis quomodo & pariter in nobis. Sicut enim dixit. Quod vni ex minimis meis debistis michi debistis. Ita si interrogetur a nobis. Quando ens discens cum tu doceas omnia. Respondet. Cum vn⁹ ex minimis meis discit ego disco.

Sicut enim pater
uiuificat mortuos & vi
uificat. Sic & filius
quos vult viuificat.
Hyg enim pater iu
dicat quemquam sed
iudicium omne dedit
filio vt honorificent
omnes filium sicut ho
norificant patrem.
Qui non honorifi
cat filium non honorifi
cat patrē q; misit illū
vrie pī suscitat & viuificat i
mortuos. Et no qđ dicēt suscit
mos. & ille tāq; potēs iste tamq;
impotēs. Miser facit aliq̄d. potestas
filius quos vult viuificat. T er
vr hyg. uerumetiam voluntas
Hyl⁹ vii de trin. Velle q̄d
Sicut enim beatitudinem cu
Sicut subsistit. ¶ Aug⁹
pater & filius
mortuorum qua
qui quosq; uult ut ceter
filius mortuos. Cum g⁹
filio honorificāt. Ne intelligē
resurrectionem q; facit ad mira
ens ait. Hyg enim pater ut
in illa resurrectōne mor
ens est. in iudicio. Vel aliter
est. Sic pī suscitat mor
dicit. Hyg enim pater
patrem sic filium
Sed ita dictum est. Pat
Ut sili doceretur patrem ne

¶ Sicut enim pater
suscitat mortuos & vi
uificat. Sic & filius
quos vult viuificat.
Neq; enim pater iu/
dicat quemquam sed
iudicium omne dedit
filio vt honorificent
omnes filium sicut ho
norificant patrem.
Qui non honorificat
filium non honorifi/
cat patrē q̄ misit illū

¶ Aug⁹. Quia dixe
rat q̄ maiora hys
opa pr̄ demonstratur⁹
est filio. que sint maio
ra sequit̄ & dicit Sic̄
em̄ pater suscitat mor. &
viuificat. Sic & filius quos
vult viuificat. Plane maio
ra sunt ista Valde em̄
plus est ut resurgat
mortuus quam ut con
valescat egrotus ¶ Nō
autem sic hoc intelliga
mus vt alios a patre
suscitari alios a filio
existimemus Sz eos
dē ꝙ pr̄ suscitat & viuificat ipos & filius suscitat &
viuificat Et ne ꝺs dicēt suscitat pr̄ mortuos p filiū
sz ille cāz potēs iste tamq̄ ex aliena potestate.
cāz minister fact aliād. potestatē fily signauit dicēs
quos vult vivificas. Tenete hic ñ solū potesta
tem filij. sed unitatem eadem em̄ pr̄is
et filij. uerumetiam voluntatem Eadem em̄ pr̄is
& filij & potestas est & voluntas ¶ Nō em̄ vult pr̄ ali
ud q̄ filius sz sic ille ut vna substācia sic vna volūtas ē.
¶ Dyar⁹ vii d̄ trin. Velle q̄dē nāe habeas ē q̄ ad p
fectē virtutis beatitudinem cum arbitrio voluntate ī
libertate subsistit ¶ Aug⁹ Si qui sunt isti mortui
quos vivificat pater & filius? Vult nobis insinuare
resurrectionem mortuorum quā omnē expectam⁹ non
illam quā quidaz habent ut ceteri credēret. resurrexit
em̄ lazarus moritur⁹. Cum g⁹ diceret. Sicut patē
suscitat mor. & viuificat. Nē intelligēmus illam mortuoꝝ
resurrectionem q̄ fecit ad miraculum non ad vitā eēnā
sicut⁹ ait. ¶ Neq; em̄ pater iudicat quēq̄z. Vt omnē
dat q̄ de illa resurrectione mortuorum dixerat que
futura est. in iudicio. Vel aliter. De resurrectione aīaꝝ
dictum est. Sic pr̄ suscitat mor. & viuificat. De resurrectione
autem corpum dic. ¶ Neq; em̄ patē iudicat quēq̄z. Nē Jesu
nō em̄ animaz sic pr̄ substācia patris & filij Et ideo
illius simul ponuntur pater & filius Resurrectio vero
corpum fit p dispensationem humanitatis non patri
eternum. Sed vide quomodo verbum. xp̄i mentē
nram huc atq; illuc. ducit vno carnis loco remane
re non sinit ut versando exerceat exercendo mūdet
mūdando capaces reddat capaces factos ipleat pau
lo em̄ ante dicebat. quia demonstrat pater filio quic
quid faciat. videbam quasi patrem facientem & filiū
expectantem. modo rursus uide filium facientem. pa
trem vocantem. ¶ Aug⁹ p̄mo de trin. Non em̄ q̄ di
citur omne iudicium dedit filio sm illam locutionem
dictum est qua dicitur Sic dedit filio vitam habere
in semetipo. ve designaret quia sic filium genuit. Si
em̄ sic dictum. non vaq; dictum p̄ter patrem nō iu
dicat quemquam. Secōm hoc em̄ q̄ equalem. pater
genuit filium. iudicat cum illo. Secōm hoc ergo dict
um est. q̄ in iudicio ñ forma dei sz forma filij homis
agetur. non quia nō iudicabit qui dedit omne iudici
um filio. cū de illo dicat filius. Est qui querat & iudi
cet Sed ita dictum est. Pater nō. iudi. quemquam
sic. Ac si diceretur patrem nemo videbit in iudicio.
seo oēs filium. quia filius hominis ē vt possit & ab
impijs videri. cum & illi videbunt in quem pupuge
runt. ¶ Hylar⁹ vii de trin. Vel aliter Quia dixe
rat. filius quos vult vi. Ne non natiuitatis videre
tur in se habere naam sz non nate pocius potestatis
ture subsistere ptinus subiecit. Neq; em̄ pater iudi
cat quemquam sz omne iudicium dedit filio. Et in eo q̄ om
ne iudicium datum est nāe natiuitas demonstratur
quia & omnia habere sola natura possit indifferens
neq; natiuitas aliquid possit habere nisi datum sit.
¶ Crisos Sicut em̄ dedit vitam. i. genuit eum vi
ventem. ita dedit iudicium. i. genuit eum iudicem.
Dedit em̄ hic positum. ne hunc in genitum suspice
ris. neq; duos pr̄os estimes Dicit autem omne iudi
cium. quia dns est. & puniendi & honorandi ut volu
erit ¶ Hylar⁹ vii de trin. Datum est em̄ ei omne iu
dicium. quia viuificat quos vult. Neq; ademptum
patris iudicium potest videri. cum ipe non iudicet
quia filij iudicium ex iudicio est patris. ab eo enim
datum omne iudicium est Sed data iudicij tam non
tacita est Sequit̄ em̄. Vt omnes honorifi. sicut hō
patrem. ¶ Crisos. Ne em̄ audiens patrem habe
audorem dissimilitudinem substancie estimes & ho
noris minorationem? plicat honorem filij pr̄is hono
ri eundem ostendens esse honorem pr̄is & filij Sed
nūquam pr̄em eum dicemus. Absit qui em̄ pr̄em eū
dicit non adhuc filium ut pr̄em honorat. sed totum
pfundit ¶ Aug⁹ Et pus quidem filius videbatur.
ut servus pater honorabat ut do⁹ aperit filio⁹ equa
lis pri Vt oēs honorificent sicut honorificant pr̄em Sed quid si
inueniunt qui pr̄em honorificant. ut nō honorificāt
filium Non potest fieri. unde sequit. Qui non ho
norificat non honorificat pr̄em qui misit illum. Aliud est em̄ cū
tibi p̄mendat deus. quia deus est. & aliud cum tibi cō
mendat deus quia pr̄ est. cum tibi p̄mendat do⁹ cre
ator tibi p̄mendat omnipotens. spiritus quidam sum
m⁹ eternus invisibilis im̄utabilis. Cum vero
tibi quia pater est p̄mendatur nichil tibi aliud quaz
filius p̄mendatur quia pater dici non potest si filiū
non habet. Sed si forte patrem quidem honorificas
tamq̄ maiorem filium vero tamq̄ minorem ibi tol
lis honorem patris ubi minorem das filio Quid em̄
tibi aliud videtur ita sentenci nisi quia pater equa
lem sibi filium generare aut noluit. aut non potuit
Si noluit invidit Si non potuit defecit. Vel aliter
Quod dicitur ut omnes honorificent sicut pr̄em Sed
ditum est resurrectionem animarum q̄z sic opat filius
sicut pater Sed p̄ter resurrectionem corpis subdit
Qui non honorificat non honorificat qui misit illum. Non dixit
sic honorat em̄ homo xp̄us sed non sicut pater deus
Sed dixit aliquis Dissus est filius & maior est pr̄
quia misit. Recede a carne. Dissionem audi nō sep
arationem Res humane fallunt homines res divine
purgant Quamquam & ipse res humane dicant p
tra ce testimonium. velut siquis uxorem velit petē.
& p se non posset. amicum maiorem mittit qui ei pe
tat Et tamen adende q̄z sic aliud in rebus humanis
Nunquid enim homo pgit cum eo quem mittit. patē
aute qui misit filium non recessit a filio cum dicat.
Non sum solus quia pater mecum est.

¶ Aug iiii de eri. Non autem eo ipo q de patre natus est missus dicē filius sz vt eo q apuit huc mundo. verbum caro factum est. Unde dicit a patre exiui & veni in hunc mundum. vel eo q ex tempe cuius q̄z mente ꝓpiciur sicut dictum est. Dicte illā ut mecum sit & mecum laboret ¶ Hylar. Conclusa ergo sunt omnia aduersum hereticā furoris ingenia filius est quia a se nichil facit. deus est q: quecumq; pater facit & ipse eadem facit. vnū sunt quia exequā tur in honore. Non est pater ipē. q: missus est.

Amen amen dico vobis. q: qui verbum meum audit & credit ei qui misit me. habet vitam eternam Et in iudicium non venit. sz transit a morte in vitam.

¶ Cyrill. Quia dixerat q filius quos vult viuificat. sequēter oī dit qualiter p filium q uematur ad vitam dicens. Amen amē dico vobis q: q verbū meū au. & cre ei q mi. me habet vitam eternam. ¶ Aug. Nō quidem in audiendo & credēdo vita eēna ē. multo magis intelligendo. Sed grad pietatis ē fides. fidei fructus intellectus Se nō dixit michi. sed credit ei q misit me. Quare verbū audit tuū & credit alteri. Quid voluit dīre nisi quia vbū eius est in me. Et quid est audit verbum meū non audit me Credit autem ei qui misit q: eū illi credit vbo eius credit. michi credit. q: vbū p̄ris ego sum. ¶ Cyrill. Vel non dixit Qui audit sermones meos & credit michi. Estimassent enim hoc esse tumoriz & gloriacōem verboz su ꝓfluam. Dicens aūt credit ei qui misit me suscepubilem faciebat suū sermonez Ex duobo enī suū hmonem suscepubilem facit & in hoc q pri redditur ab eo qui ipm audit. & i hoc q multis bonis poneē. Unde sequē. Et in udiciū non uenit ¶ Aug. Sed quid ē hō. erit quis q̄z melior paulo apto qui aīe optet nos exhibi oīs aū tribunal xpi. Aliq̄n ergo udicium pena dicē. aliq̄n udiciū discretio dicē. Ergo hm udicium discretiōis oportet nos oīs exhiberi ante tribunal xpi. hm udiciū autem damnacōis hic dicē. In udicium nō uenit. i non ueniet. in damnacōem sequē. Sed transit amore. mutam. Non nunc transit. sz iam transit amore. in fidelitatis ad uitam. fidei. amore inanitatis. ad uitam. iustitie uel alie. Ne putares credendo te nō morituz hm carnem. scias te mortem q̄z debere su ꝓplicio adam ꝓlatū accepit eī ille i quo tuē oīs fuimus. mortē morieris nec potes dīmam euadere sententiam. Sed cum p solutis mortem uetere hominis suscipies uitam noui hominis & trāsitum facies ad uitam. Ad q̄z uitam. adeēnam. Resurrecti ni eī in fine seculi mortui in uitam eēnam trāsibūt Vita eī ista nec uita nomīāda est q: non est uera uita. nisi que est eēna ¶ Aug. de verbis domini. Videm. aūt boies amatores p̄sentis uite tempal atq finiende sic p illa laborare ut q̄n uenit mors mea. quicquid possint faciant nō ut auferāt sz ut differāt mortem Si ergo tanto labore. tanta cura a zīē. ut aliquantulum plus viuaē. quo agendum est. ut sem p viuatur. Etsi prudentes diūr qui omnibus modis aguné ué differant mortem & vitare paucos dies. q̄ stulti sunt qui sic viuūt ut ꝓdant eternum diem.

Amen amen dico vobis q: venit hora & nunc est. quando mor tui audient vocem fily dei. quod & qui audierint viuent. Sicut em̄ pater habet vitaz in semetipso. sic dedit & filio vitam habere in semetipso.

¶ Aug. Posset aliq̄s dicere ex pre aliquis viuificaē cui credit q̄ eu nō viuificas. Unde quia & filiꝰ quos vult viuificat. vnde dicit. Amen amē dico vob. q: venit hora & nunc est q̄n mor. audi. vo. filij dei & qui audi. viuent ¶ Cyrill. Cum aūt dicat venit hora. ne fore te longum suspicens tempus. addit & nunc ē. Sicut em̄ in resurrectione futura vocem audiētes p̄cipientem suscitabimur ita & tunc fuit. ¶ Theop̄. Hoc em̄ dicit p hys quos amortuus suscitaūs erat. s. filia archōn sinagogi filio vidue & lazaro. ¶ Aug. Vt aliter ne foret quia dixit transit de morte ad vitam intelligamus hoc in futura resurrectione ostendere volens quomodo transit qui credit. subiungit. Amen amē dico vo. quia venit hora que hora & nunc est. quādo mor. au. vocem fily dei & qui audi. vi. Non inquit quia viuunt audiūt. sz audiendo reuiuiscūt. Quia ē em̄ audiene nisi obediene. Qui em̄ credunt & fm veram fidem agunt. viuunt & mortui non sūt. Qui autem vt nō credunt ut credunt male viuentes & caritatem nō habentes mortui potius deputandi sunt. & tamē adhuc agit̄ hora ista & usq; ad finem seculi ipsa hora vna agit̄. ut iohes dicat nouissima hora ē ¶ Aug de verbis dñi. Quando mortui. i. infideles. audiēt vocem fily dei. i. euangelium. & qui audierint. i. qui obedierint. viuent. i. iustificabunt & infideles iam nō erunt. ¶ Aug. sup iohem. Sz queret aliq; habet filius vitam unde unam credentes Audi ipm dicētem Sicut em̄ pater habet vitam in semetipso sic dedit & filio vitam habere in semetipso. Quere qui ipe suum in illo nō aliūde nō alienū est. Nō qua si ꝓceps sit vite que nō ē qđ ipse sed habet vitā i semetipso. ut ipsa vita sibi sit ipse Quid tu' alia mortua erat. audi patrem & filium Surge ut in eo re capias vitam q̄z non habes in te. q̄ habet vitam in semetipso. Et sic agit̄ prima resurrectio. hec em̄ vita q̄ pater & filius est. ad animam ptinet Non em̄ vitam illam sapientie sentit corpus sz mens rationalis ¶ Hylar in libro de synod. Concluſi quidem heretica scripturaz auctoritatibo. hoc solum tribuere solent filio. ut patri em̄ virtute similis sit. adimūt aūt ei similitudinem nature. Non intelligentes nisi ex nasce sibicudine sibicudinē eē deus. Negi em̄ aliquā do inferioz natura supioris a se podoziq; nasce virtutem ꝓsequitur. Non autem potest negari q̄ filiꝰ dei idem possit cum dixerit. Quecumq; pater facit eadem & filius facit similiter. sz similitudini deus nature similitudo succedit. cum dicit. Sicut habet pr̄ vitam in se ita & filio dedit habere in semetipso In vita nasce & essendo significacō est que sic hīt.

ita data esse dr̃e ad habendū. Quod enī in verbo
q vita est. id in verbo significat essentia ꝛ vita q
gignit ex vita id ē genera q̄ p̄ exera ad ēnda nasci
tur dū ī illis mt nascitur siz qua vita ex vita est
mere in se ongnis sue dissimilem naturā. ¶ Augu.
vo. d trī. Intelligit aūt pater non sine vita exis ten
tem filio vitā dedisse seo ita eū sine tempore genuit
se. vt vitam quam pr̄ filio gignēdo dedit. coeterna
sit vita eius q dedit. ¶ Dixit. vo. de trī. Quod ei ex
vno vnum natū est. habet naturitatis perfectionē
sine nouitate nature. Nō enī nouū ē q ex vno ge
natur in vnū quia nec ex nihilo ad naturitatē vita
ista ast ꝛ vita que naturitatez sumit ex vita neces
se st g nature vnitatem ꝛ p̄fecte naturitatis sacrā
ē. vt in vno vnū vnat ꝛ in se habeat vitā viuentem
Et dem nāe humane infirmitas ee dispbo cōparā
tur ꝛ ex inanimatis cōuenē ad vitam nec statim i
ta q̄ gignitur viuit neq; totū vnit ex vita cum
in eo multa sine que sine nāe sensu cū excreuerint
discernē. In deo vero totū quod ē vnit Deus ei
vita est ꝛ ee vita nō potest quicq; esse nisi vnum.
¶ Augustinus. Ergo quod dicit. Dedit filio vite ē
ac diceret genuit filiū. generādo enī dedit. Quō
dedit ut esset sic dedit ut vita esset ī semetipō. ut nō
aliunde vita mīgeret sed ipe esset plenitudo vite.
vnde credentes alr viuerēt dum viuerēt. Quod in
uenit quia ille dedit iste accepit. ¶ Chrisostom⁹. Pi
ssimā infirmitatē in vno solo differentiam osten
derem in esse do būc quidem patrem illum vo fili
um. ¶ Dixit. de fino. Discernitur enī psona accipien
tis ꝛ dans. Non enī potest intelligi ipe alr vnus
nisi accepisse qui dederit. qa alius ē ibi viuens. alr
p̄sens le viuere p autorem.

Et potestatem dedit ei iudicium facere
quia filius hominis est. Nolite mirari hoc
quia venit hora qua omnes q̄ in monumen
tis sunt audient vocem filij dei. Et proce
dent qui bona fecerunt in resurrectionem
vite. Qui vero mala egerunt in resurrecti
onem iudicij.

¶ Chry. Nonsolum pr̄ dedit filio q̄ viuificet. sed
etiam q̄ iudicium faciat. vnde dicit. Et potestatē de
dit ei iudicium facere. ¶ Cyr. Chr⁹ autem grā cr
ebre cōsuue vertitur iudicium dico ꝛ resurrecti
onem ꝛ vitam qm̄ hec maxie oim sunt que īcredu
los possunt ꝛ inflexibilē facere audientem. Qui
enī gratus est. qm̄ resurget ꝛ filio dabit noxas eo
rum que deliquit ꝛ si nihil aliud videret signum hoc
suscipiens curret benignū sibi iudicem faciēs. Sed
tū quia filius hominis est nolite mirari hoc. Paul⁹
quidem Samosatenus non ita aie. si sic dedit ei pote
statē iudicū facere qua filius hominis est. si nullam
dubitandā ast q̄ sciaz hec si dictū ita. nō ei p̄terea susce
pte indicū qa homo ē qa quos p̄hibet omnes homi
nes iudices. si qua ineffabilis dei filius est. Propte
rea ꝛ iudex ē ita igit̄ legendū quia filius hominis est
nolite mirari hoc quia enī videbat audientibo obsta
re his que dicebant qm̄ nihil plus estimabant esse
xp̄m q̄ purū hoiem. que vo dicebant grane mālo
ra q̄ sm hoiem n erant q̄ sm angelum. Ne erāt so
lutus dei io hanc opinionē soluēs dixit ille miremi
q filius hominis est. Et subdit causaz quare nō sit
mirandū dicēs. Quia venit hora in qua omnes q̄ ī
monumētis sūt audient vocem filij dei. Et cuius grā
non dixit ille miremi filius hominis est. eterni ꝛ ipe fili
us dei est. Si resurrectionē posuit qa scz op⁹ dicēs
q dei primum erat dare audientibo exeo sillogisare
de reliquo qm̄ de⁹ erat ꝛ dei filius. Eterni qui argu
menta cōplicare cum pres ponēres notabilie demō
strauerint quod quentur maleuolens nō mouent
ipi velushonem siz clamorem fidens victoriam dimit
tunt illi qui dicit ve p eas sententiaz ferat ignē at
quidem que fm lazaru resurrectiōis sup̄ remissēs
de iudicio tacuit. non enī pter iudicium surrexit
lazarus. Vniuersalem vero resurrectionē inducēs
iudicium posuit vnde sequē. Et p̄cedent qui bona
fecerunt in resurrectionē Vite qui vero mala ege
runt in resurrectionem iudicij. Rtua enim supra
dixerat Qui audit sermonem meū ꝛ credit a. qui
misit me m iudicū nō venit vt non estimet quis q̄
credere sufficit ad salutem adiecit hic ꝛ de vita du
dat. Et qui bona egerunt ꝛ qui mala egerunt.
¶ Aug. Vt aliter. Vnquamtū erat vbum in prin
cipio apud deū dedit ei vitam habere in semetipo. sed
quia verbum caro factū est ex virgine maria homo
factus filius hominis est. Et quia filius hominis est acce
pit potestatem iudicū facere quod siz erit in fine se
culi. Et ibi erit resurrectio corpoz mortuoz. Ani
mas q⁹ suscitat de⁹ p xp̄m filium dei. Corpora susci
tat p eundem filium hominis. vnde addit. Quia fili
us hominis est. Nam fm q̄ dei filius est semp habuit.
¶ Aug. de ver. do. Ad iudicium enī forma hominis
ꝛ ventura est forma illa iudicabile que iudicata est.
sedebit iudex q̄ stabat sub iudice. Damnabit nos re
os qui fact⁹ est falso reus rectum enī erat vt iudicā
di viderent iudicem iudicandi aūt erant boni ꝛ ma
li restabat vt in iudicio forma serui homis ꝛ malis
ostenderetur forma dei solis bonis seruarē. Beatiēm
mundo corde q̄m ipi deum videbunt. ¶ Augustin⁹
Omnes aūt qui instituerunt alicui⁹ eccā falsae religi
onis sectā n gare resurrectionē mentium nō possūt
sed multa carne resurrectionē negauerūt ꝛ mihi tu
forsitan dixeris eam quid opponem⁹ contradictori
bus Ad ipam igit̄ ostendendam subdit. Nolite mi
rari hoc scz q̄ dedit potestatē filio hominis iudicium
faciendi qua venit hora. ¶ Aug. de ver. do. Nec ī
addit ꝛ nūc est quia ista hora in fine seculi erit. no
lite mīr mirari quia dixi oportet homines ab homi
ne iudicari. sed q⁹ homines nonsolum q̄ meruerit vi
uos. vīl sequitur. Rtua venit hora in qua oēs q̄ in
monumētis sūt. ¶ Aug. si iobez. q̄d eundē⁹ corpora
sē in monumētis non ait. Superius eccā cum dice
ret venit hora ꝛ adderet ꝛ nunc est subiecit quan
do mortui audient vocem filij dei. non dixit omēs
mortui morientes enī iniquos voluit intelligi siz nō om
nes in iniquo obedient euangelio Ne vo ī fine omnes
qui sunt ī monumētis audient vocez eius ꝛ p̄cedēt

Voluit dicere ⁊ vnū ēt qđ supra dixit vbi vitā eē nām intelligi voluit ⁊ beatā quā non oēs habebūt qui de monumētis p̄cedent accepisti certe potestatē iudicandi q⁊ hūº homis es · ISi resurgēt corpora de ipō iudicio· Dic aliqđ ⁊ hoc audire q̄ benefecerē ī resurrectōē vite vuere sē cum angelis dei· qui male egerūt ī rūrrectōē iudicij ꝟ iudicāū p̄ pena posuit

¶ Nō possū ego a me facere quicq̄ sed sic audio iudico ⁊ iudiciū meū iustum est quia non quero voluntatē meā sed voluntatē eiꝰ qui misit me patris .

¶ Aug· Dicūt eramº xp̄o· Tu iudicabis ⁊ pr̄ nō iudicabit nōne ergo ꝼm p̄rem iudicabis Et iō audeāt non possū ego a me facere quicq̄ ¶ Cnſ· Nº est non extraneū neq; dissimile his que vult pr̄· a me fieri videbatis sī sicut audio iudico ·in quo nihil aliº oñdit q̄ q̄m impossibile est eū aliquid aliud velle q̄ qđ pater vult hoc est ita iudico· ac si ipe pater esset q̄ iudicaret· ¶ Aug· Cū ageret de resurrectōe amis: mat. nō dicebat audio sī video audio eī nūc dicit tā q̄ sapientes pr̄is impium· Tā ergo sicut hō loq̄tur q̄ aºr ē patē· ¶ Aug· in ꝼ· cōtra Arrianos· Vel aliter dicit filiº· hic audio iudico vt ex humana subiectione quia filiº homis est siue ꝼm illam incōmutabilem simplicemq; naturam que hic est filiꝰ vt cū a deo patre sit ·in qua natura nō est aliud audire aliud videre aliud esse Dñi ab illo ēt esse audire ⁊ videre a quo illa ē ipm esse ⁊ iō sicut audit iudicat quia hīc geminū est vbum vt idē vbū sit veritas ·ita ꝼm veritatē iudicat Legatur· Et iudiciū meum iustū ē q⁊ nō quero vo·me sī vo·aº q̄ mi·me pr̄is Hoc eī dicēs· ad illuz hoiez voluit referre intentōz nr̄am q̄ voluntatē suā q̄rendo nō aº a q̄ factº est· Ihō habuit iustū iudicium de seipo sī iustū iudicium habituz est de ipō· Ipe quippe faciēs voluntatē suā non dei mozituz se esse nō credidit sī ⁊ b iudiciū aº iustū nō fuit Denīq; fecit ⁊ mortuº ē qa iudiciū dei misit est qđ iudicium facit dei filiº nō q̄rēdo voluntatem suā cum sit eadē homis filiº non q⁊ ipm iudicanº nulla voluntas ē sī quia nō ita est voluntas aº q̄a ve sit a volūtate pr̄is aliena· ¶ Aug· Sī iobez Ihō gº q̄ro volūtatē meam q̄riam id est filij hoīs q̄ resistat deo facūe eī homies voluntatem suā nō dei qñ facūe qđ volunt nō qđ iubet deº qñ aūt ita faciunt q̄d volunt ve tamen sequātur voluntatem dei ñ faciūt voluntatem suā· Vt ideo dicat filiº· Nō q̄ro voluntatē meam quia xp̄s non est de se sed de pr̄e suo est ¶ Cnſ· Ostendit eī non aliam esse patris voluntatem p̄ter suam sed vnam verusq; si vero humanus hec loquitur ne mireris· Hominem eī purum adhuc eū estimabant Vnde igitē suum iudiciū iustum esse dixit vnde quilibet alius excusans diceret qui eī sua vole statuere in suspitionem deuenit et de corruptione iusticie ·qui vo nō suis inmiatur qua occasionē habebit vt iniusta iudicet· ¶ Augu· Filius vnicus dicit· Non q̄ro voluntatem meaz ·e homines volunt facere voluntatem suam faciamus ergo voluntatē p̄ris xp̄i ⁊ spūſc̄i q⁊ hoz vna ue

litas vna p̄tas vna maiestas est ·

¶ Si ego testimoniū phibeo de meipo testimoniū meū non est verū. Alius est qui testimoniū phibet de me. Et scio q⁊ verū ē testimoniū eiꝰ quod phibet de me. Vos misistis ad iohānē ⁊ testimonium phibuit veritati Ego aūt non ab hoīe testimoniū accipio sz hec dico vt vos salui sitis ille erat lucerna ardēs ⁊ lucēs vos autē noluistis exultare ad horā in luce eiꝰ. Ego aūt habeo testimoniū maius iohāne. Opera eī q̄ dedit michi pater vt pficiā ea ipa opa q̄ ego facio testimoniū phibēt de me qa pater misit me ⁊ q̄ misit me pater ipe testimoiū phibuit ome Neq; vocē eiꝰ vnq̄ audistis neq; speciē eiꝰ vidistis ⁊ vbū eiꝰ non habetis in vobis manens q⁊ q̄z misit ille huic vos non creditis Scrutamī scripturas in quibz putatis vitā eternā habere ⁊ ille sūt q̄ testimoiū phibēt de me ⁊ non voltis venire ad me vt vitam habeatis.

¶ Joha· Obrisos Quia xp̄s magna ꝺ se enūciauerat quoꝝ demonstratio non erat dicta ad confirmationem eoz que dicta sūt opinionem eoz induat dicens si ego testimonium phibeo de me testimonium meū nō ē verum quis autem non statim turbabitur xp̄m audiens hoc dicentem ·eceī in mtas loas apparet q̄ sibi ipi testatē si igitē oīa bº falsa sūt q̄ nob ent spes salutis vnde vitatē muemiemº cū ipa veritas dicat testimoniū meum nō est verum hoc igitē quod dicat non est verū non quantum ad dignitatem suā sed quantum ad illorum suspitionem loquebat· Doctrā eī ea iudei subintrare q̄m tibi nō credit Haltus eī vnq̄ sibi testis dignº est fide· Deinde post oppositionem alias dat responsiones manifestas ⁊ irrefragabiles tres inducens testes eorum que dicta sūt·opera que ab ipō sunt facta ·patris testimonium ⁊ iobis p̄dicationem ⁊ pme pmozez mimozem eam sez que iohannis Vnde dicit filiº est qui testimoniuz perhibet de me ⁊ scio quoniam verum est testimonium quod phi· de me· ¶ Aug· Nouerat eī ipe verum esse de se testimonium suum sed p̄ter infirmos p̄ incredulos querebat sol lucernas fulgorem quippe solis lippitudo eorum ferre non poterat Ideo quesitus est Johānes qui testimoniū phiberet veritati Quartus nonne oscitce sunt christi et testimonium perhibent vitati· Sed si diligentius inspicim° quā do martires perhibent illi testimonium ipse sibi perhibet testimonium· Ipse eī habitat in martiribus ut perhibeant testimoniuz vitati· ¶ Alchuinus· Vel aliter quia christus deus erat ⁊ homo verusq; natura proprietatem ostendit aliquando loquens secūdum hoīem ex hominibus assumpse aliquando secūdum maiestatem diuinitatis· Quod ergo ait· si ego

Quod ergo ait. Si ego testimoniū perhi. ex parte humanitatis ē accipiendū ⁊ est sensꝰ Si ego hō de me phibeo testimoniū scz absq; deo testimoīm meum non ē verū. vnde sequit. Aliꝰ est qui testimoīm phibet de me Pater eīm testimoīm phibet de xpō quia i baptismo vox pris audita est. ⁊ in mōte transfigurato xpō Sequit. Et scio quia verū est testimoīm aī Deus eīm vitas est ergo testimoīm veritatis qđ aliud potest esse q̄ verū. ¶ Cyr. Sed fm priorem intellectum possent illi dicere. Si non est verū testimonium tuū quomō dicas q̄m noui q̄ verū ē testimoniū iohānis Dñs ad eorū suspitionē respondet dicēs Vos misistis ad iohānem ⁊ testimoīm phi. veritati Quasi di. Non misistis ad iohem. si eū dignū fide nō opinaremini. Et quod vtiq; maius est non misistis ad eum mērogandū de xpō sed de seipō. Licet eīm missi fuisse nō dixerunt quod dicas d xpō. sed tu quis es quid dicis de seipō ita magnaz de homie admirationem habebāt ¶ Alchuinꝰ. Ille aūt testimoniū phibuit nō sibi sed veritati. sic amicꝰ veritatis veritati xpō testimoīm phibuit ¶ Hō aūt dīs vt scitis testimoīm iohis quod vere necessariū fuit si q̄is dicit non ita debere homines in iohānem intendere vt illi non putarent solū ipm sibi esse necessarium vnde subdit Ego aūt nō ab homine testi. ac. ¶ Beda. Quia non indigeo. Iohes aūt etsi testimoniū phibuit non tm vt xpus cresceret si vt hoies ad ipm cognitionem pmoueret. ¶ Cyr. Testimoniū enā iohis dei testimoīm erat ab illo eīm discens dixit qđ dixit si nō dicēt vīa manifestū ē. q̄ a deo didicit qđ didicit eos suspitiōz coarrexit dicēs. si b dico vt vos salui fiatis Quasi di. Ego q̄dem deus existens. nō indigeo huiusmodi testimoio humano quia vo eū magis accenditis. ⁊ eū magis omnib fide dignū putatis. Vobi aūt neq; miracula facienti credidistis. pē b vobis cōmemoro testimoniū illi⁹ vt eīm nō dicamt quid agitur. si ille non dixit nos aūt nō suscepim⁹ ostendit qm nō acceptauerūt que ab eo dicta sunt vide sequit Ille erat lucerna ardens ⁊ lu. vos aūt no exul. ad ho. m lu. eius Qui aūt q̄ dicit ad horam facilitatez credendi oñdit. Et qm dicit ab eo resilieīe quod si nō fecissent. dicit eos ad ihīm manu duxisse vocando aūt eum lucernā oñdit qm non ex se habet lumen si a spūs sancti gratia ¶ Alchuinꝰ. Iohā nes eīm erat lucerna illumiatꝰ a xpō luce ardens fide ⁊ dilectione lucens vbo ⁊ actione qui pmissus est vt inimicos xpi cōfunderet. fm illud paraui lucernam xpō meo inimicos aī⁹ induam cōfusione ¶ Cyrillꝰ. Ad iohem igit vos duco nō quasi illo indigens testimonio si vt vos saluemini Nam habeo maius testimoniū iohānē ⁊ b est quod sequit. Ego autem habeo testimoniū maiꝰ iohāne hoc aūt ē qđ ē ab operibus. vnde sequit Opera eīm que dedit mihi pater ut pficiam ea ipsa opa que ego facio testi. phi de me quia misit me pater ¶ Alchuinꝰ. Quod eīm oculos illuminat aures a pie ora mundat ⁊ resoluit ero nia fugat mortuos suscitat opa hec testimoniū phibent de xpō ¶ Hil. vj. de tri. Origenes eīm dō nō omnis testimoio tantum. sed edā vetus docet esse se filium Opa eīm eius que facit testant eum a pre missum. Itaq; filij obediencia ⁊ pena auctoritas doctrina in misso. Sed qa opa non sufficiunt in credibilibo ad testimoīm Sequit. Et qui misit me pater ipse testimoīm phibet de me. Revolute euangelica volumina ⁊ omne eius opus recensete. Nullū aliud pris de filio testimoniū extat in libris q̄z q̄ hic est filius suus. qđ infertur hoīe calūnie ut ad opinionis nois sit. vt mēdax dei sit ut noīa alias oīa iama sit ¶ Beda. Missio aūt incarnatio aī debet intelligi. Demqz ostēdit q̄ de⁹ incorporeꝰ sit. ⁊ q̄ corporalibo ⁊ visibilibo oculis videri nō possit Dñi sequit. ceq; vocē aī⁹ vn. au. neq; speciem eius vidistis ¶ Alchui. Poterant eīm iudei dicere Nos solū sumus vocem domini audire i Sina. ⁊ eum vidimus in specie ignis. Si ergo deus phibet testimoniū de te nos intelligemus vocem dñi Contra hoc dicit. Ego habeo testimoīm a patre q̄ius non intelligatis quia vos nūq; audistis vocem aī⁹. neq; speciem aī⁹ vidistis ¶ Crisostō Quomō g⁹ moyses dicit Si facta ē aliqn huiusmodi res vt audiret populꝰ vocem dei loquētis de medio ignis sicut audisti ⁊ vidisti. vidisse etiam eū dicitur esaias ⁊ alīs plures quid ergo est qđ nunc ait xpus in phīlosophicum eos induat dogma. paulatim ostendens q̄m neq; vox circa deum est neq; species si supernos ⁊ figuris ē ⁊ loquel talibus. Sic eīm dixit neq; vocem aī⁹ audistis. pter hoc nō iniciat q vocē emittat sed non audibilem ita dicens. Neq; speciem aī⁹ vidistis. non hoc dicit q̄ speciem sensibilem habeat ⁊ inuisibilem. si q̄m mihil horum est circa deum. ¶ Alchuinus. Non eīm carnalibo auribo seo spīritali intelligentia p graciam spūs sancti audiri potest. non ergo vocem aī⁹ spiritalem audierant quoniam eū amare ⁊ preceptis aī⁹ obedire nolebāt Neq; speciem eius viderunt qa nō exterioīb⁹ oculis videri potest si fide ⁊ dilectione ¶ Cyr. Sed ne q̄ possibile erat eos dicere q̄ precepta eius suscepisse ⁊ seruarēt Ideoq; subiungit Et verbum eius non habetis in vobis manens id est precepta dei. legez ⁊ pbetas. ⁊ si eīm ea de⁹ scripsit sed apud vos nō sunt si eīm scripture vbiq; docent vt mihi credatis vos aūt non creditis manifestū est q̄ sermo eius defecit a vobis. Et pter hoc subdit. quia quem misit ille huic vos non creditis ¶ Alchuinꝰ. Vel aliē Verbū qđ i principio erat homo no hīte i se manēs qui verbum dei quod audiunt ⁊ memoria tenere ⁊ opere implere cōtenmūt Dixerat igitur se habere testimoniū a iohanne ab operibo a patre. addit ⁊ testimoniū a lege que data est p moisen dicens scruta mini scripturas in quibo putatis vitā eternam habere ⁊ ille sunt que testimoniū phibent de me. Quasi di. vos qui in scripturis putatis vitam eternam habere ⁊ me quasi contrarium moisi repudiatis testimonio ipsi⁹ moisi me esse deum intelligere potestis. si ipsas scripturas diligenter inuestigatis. Omis eīm scriptura testimoīm phibet de xpō siue p figuras. siue p parabolas. siue p angelorum misteria. Sed hiis audiri de xpō non crediderūt ⁊ ideo vitam eternam habere non possunt. Unde sequit. Et non vultis venire ad me vt vitam habeatis Quasi diceret Scripture phibent testimoniū ⁊ tū p tot testimonia si vultis

venire ad me id ē non uolus mihi credere ⁊ a me q̄
rere verā salutē. ¶ Cris. Vt aīr pē continuari. pos
sent illi dicē qualiē si uocem eī nō audiuim⁹ de⁹ sibi
testat⁹ ē ⁊ ideo dicat scrutammi scripēas oīdens q̄
per has testat⁹ est de⁹ de eo Etei in iordane testat⁹
est ⁊ monte Si; vocem faciam i monte non audierūt
factā aē in iordane audierūt si; ñ attenderūt ꝓterea
mittit eos ad scripēas oīs qm̄ ⁊ prīs testimoniū il
lic est Non aē ad lectionem simplicez scripturaꝝ si;
ad scrutationē exq̄sitam eos mittebat quia ea q̄ de
eo dicebanē in scripēis desup obumbrabanē. Neq;
in superficie exp̄mebātur si; velut q̄dam thesaur⁹ re
cōdebanē. nō dic aē i quibo habetis vitam eternā si;
in quibo estimatis vos habere oīdens qm̄ non facie
bant magnū fructū ⁊ nobilem ex scripēis sola lecti
one estimantes se saluari cū fide essent puan. ꝓter
qđ subdit. ⁊ nō uolus venire ad me quia ut credere
nolebāt. ¶ Beda. Qui aūt venire ꝑ credere ponat
psalmista oīdit dicens. Accedite ad eū ⁊ illumina
mini. subdit aē ve vitā habeatis. Si em̄ aīa que pec
cat moriē ⁊ ipī aīma ⁊ mente mortu erāt. promitte
bat ergo illis vitā aime vt felicitatis eterne.

¶ Claritatē ab hoīb⁹ non accipio sed co
gnoui vos q̄a dilectionem dei nō habetis i
vobis. Ego veni in noīe patris mei ⁊ non
accipitis me Si alī⁹ venerit in nomīe suo il
lum accipietis quomō vos potestis crede
re q̄ gloriam adinuicem accipitis. ⁊ gl̄iaz
que a solo deo est non queritis. Nolite pu
tare q; ego accusaturus su vos apud pāz
Est q̄ accusat vos moyses i quo vos spera
tis si crederetis moysi crederetis forsitan
⁊ michi de me em̄ ille scripsit Si aūt illi⁹ lite
ris nō creditis quō verbis meis credetis.
¶ Cris. Quia oīs supra meminit iohānis ⁊ testio
nij dei ⁊ operū suoꝝ ut eos ad seip̄m attrahēt ꝓba
bile erat mīros suspicari q̄ hec diceret gl̄iam homi
nū amāo ⁊ ideo ꝑ hoc dicat Claneatē ab homib⁹ ī
accipio hoc est nō indigeo. nō em̄ est mea natura ta
lis ut indigeat ea que ab hoīb⁹ ē gl̄ia Si em̄ sol
a lucerne lumīe nō recipit adiectionē multomagis
ego humana gl̄ia non indigeo. ¶ Rich. Del clarita
tē ab hoīb⁹ nō accipio id ē laudē humanā nō q̄ro
Nō em̄ veni vt honorem ab hoīb⁹ acciperem car
nalē sed honorem hoīb⁹ darem spiritalē. Nō g⁹
ideo hoc loquor vt gl̄iam meā queram sed condoleo
vobis errantibo ⁊ volo uos reducere ad viam veri
tatis Vnde dicat Sed cognoui vos qua dilectionez
dei non habetis in uobis. ¶ Cris. Quasi diceret iō
hoc dixi ut conuincam uos quōz ꝓter amorem dei
me non ꝓsequimini. eccem̄ ipe testatur mihi ⁊ p opa
⁊ per scripēas. Oportebat igitē vt sic me abꝯ deba
tis estimantes esse deo cōtrarium ita nūc ad me ve
nientes si deum amaretis sed non amatis. Non aūt
ab his solum si; eciam a futuris hoc oīdit. dicens.
Ego veni in nomine prīs mei ⁊ non accipitis me si
alī⁹ venerit in noīe suo illum accipietis. Ideo dicit se
in nomīe prīs venisse vt omnem abscidat occasionē
indeuotionis. ¶ Albui. Ac Si dicat ideo veni i mu
dū vt p me glorificē nomen patris quia patri oīa
attribuo. Dilectionem ergo dei nō habebant quia no
lebant eū recipere q̄ prīs veniat facere voluntatem
Antixp̄s aūt veniet in noīe non prīs sed suo nō ve
gl̄iam patris si; suam querat. Quia em̄ audire nolue
rūt recipe xp̄m pena peccati hui⁹ ogruet vt recipi
ant antixp̄m. vt qui nolūt credere vitati credant
mendacio. ¶ Aug. de v. domini Sed audiam⁹ ⁊ io
hannē Audistis q; antixp̄s uenit ⁊ nūc antixp̄i mi
ti facti sūt. Quid aē expauescis i antixp̄o misi q; no
men suū honorificus est ⁊ nomē dñi ꝓpriet⁹. q̄d
aliud facit q̄ dicit. ego iustifico nisi bonū fuerim⁹ p
rīstis Ergo vita mea ex te pendebit ⁊ sal⁹ mea ex
te religabiē ita ne oblit⁹ sum fundamentuz meū nō
ne petra erat xp̄s. ¶ Cris. Sic igitē irrefragabilē
indeuotionis eoꝝ pone demōstrationē. quasi dicat
Si vt amātes deū me ꝓsequi mīt⁹ magis in ant
xp̄o ū vos facē oporteret ille em̄ ñ dic se a pre mis
sum nec ꝑ vōluntatem illi⁹ venire sed econtrario
ea que sibi non congruunt rapiens sup omnia deū
se esse dicet. Manifestum est igitē q̄ liuoris ꝓsecutio
erat qua xp̄m ꝓsequēbat ⁊ odij i deū deinde cām eoꝝ
infidelitatis ponit dicēs. Quō vos potestis credere
q̄ gl̄iam abinuicē accipitis ⁊ gl̄iam que a solo deo
est non q̄ritis? Dic em̄ rursus oīdit quōz non que
dei filii requirebant sed ꝓpriam uolebant passionem
defendere. ¶ Alcuin⁹. Magnum igitur vitium est
iactantia ⁊ humane laudis ambitus que de se vult esti
mari quod de se non habet. Ideo em̄ non possunt cre
dere quia superba mens eorum laudari desiderat ⁊ se
super alios efferre. ¶ Beda. Hoc aūt vitium mesti
us cauere non potest q; ut ad conscientias nostras
redeam⁹. Nosq; pulueres esse consideremus ⁊ siqđ
nobis boni in esse deprehendim⁹ non nobis. seo deo
asscribamus. Instruimur eciam vt semper nos tales
exhibeamus quales ab aliis videri desideramus De
inde possent ipsi respondere. Ergo accusabis nos
apud patrem. Et ideo eorum questionem preuenit
Subdit. Nolite putare qua ego accusaturus sum
vos apud patrem. ¶ Crisostom⁹. Quia scilicet nō
veni damnare sed saluare. Est qui accusat vos moy
ses in quo uos speratis. Dicens em̄ de scripturis sup
dixit. In quibo putatis vitam eternaz habere ita ⁊
de moyse aie in quo uos speratis ex ꝓpriis eos vbi
q; capiēs sed dicēs. Qualiē nos ille accusabit quod
tibi ⁊ moysi omune q̄ sabbatū solusti? ⁊ ideo subdit
si em̄ crederetis moysi cre. for. ⁊ mihi. De me em̄ il
le scripsit. Hec ex superioribus constitutionē hāt.
Cum em̄ in confessionē deductum sit q; a deo veni
ab operibus. a uoce iohannis a patris testimonio.
manifestum est q; moyses eos accusabit Enim di
xit. Siqs venerit signa faciens ⁊ ad deū ducens ⁊
futura predicens cum veritate oporteret a credere.
Christus autem hec omnia fecit nec crediderunt
¶ Alcb. Forsitan aūt more nro posuit nō quia dubi
tatō sit in deo sēpsit aē de xp̄o moyses dicēs. ꝓphe
tā suscitabit de⁹ d fribo vrīs tuis sicut me audietis

Capitulu
est hec aby
galylee q
quatur eu
quia videb
but super hys qui insu
q; in montem iesus et
ribus suis Erat aūt px
sus iudeoꝝ Cum subl
ius vt audisset q; mu
dicam dixit ad philip
panes vt manducēt h
tes cum Ipse em̄ scie
nus Respondit ei phil
denarior. panes non
quisq; modicum quid a
ex discipulis eius andrea
in Et puer vnus hic
nes ordeaceos et duos
sunt inter tantos Dic
homines discumbere
loco Discubuerūt er
circiter quinq; milia Accepit
dens gratias egisset d
bus Similiter et ex pi
Vt aūt impleti sūt dix
ligite que superauerunt
Collegerūt ergo ⁊ im
nos fragmentorum ex
duodecim que supfuerant
manant Illi ergo hom
fuerat signū dicebant
pheta qui venturus es
Cris. Sicut iacula cū i
in malo impetu iaciūtur. c

¶ Aug. contra faustū. Sed q̄ dōne qđ scripsit mōy ses de xp̄o est id est ad xp̄m oīo pertinet siue qđ eum figuris rerum vt gestarum vt dictarum p̄nūciet. siue q̄ eius gratiā gloriamq; commēdet. sequit. Si aūt illius literis nō creditis quō vōbis meis creditis ¶ Tbe. quasi d. ipse ēt scripsit. q apud vos libros reliquit. vt si forte obliuiscerem̄ defacti recorda n̄ris. q cum scripta non creditis. quō verbis meis non scripta credetis ¶ Aleb. Ex hoc etiā colligit̄. quia qui legit p̄cepta que rapinā. q alia mala prohibent. q implere negligūt. dicta euangelij que pfecta. q subtilia sunt implere non valent ¶ Chr. Et quidē si attenderēt his que dicebant̄ oportebat querere. q ab eo discere que sit illa que moises de eo scripsit sed silent. cale ēm est nequicia ve quicqđ dicat aliquis vel faciat maneat p̄nū ve nenum conseruās.

Capitulum. vi.

Post hec abyt iesus trans mare galylee q̄ est tiberiadis et sequ/ batur eum multitudo magna quia videbant signa que faciebat super hȳs qui infirmabantur Subyt ergo in montem iesus et ibi sedebat cum discipulis suis Erat aūt p̄xim̄ pasca dies festus iudeorū Cum sublevasset ergo oculos iesus vt uidisset q̄ multitudo maxima ueit adeum dixit ad philippum Vnde ememus panes vt manducēt hȳ hoc aūt dicebat tēptans eum Ipse ēm sciebat quid esset factu/rus Respondit ei philippus Ducentorum denariorū panes non sufficiunt eis ut unus quisq; modicum quid accipiat Dicit ei vn̄ ex discipulis eiꝰ andreas frater symonis pe/tri Est puer vnus hic qui habet quinq; pa/nes ordeaceos et duos pisces Sed hec quid sunt inter tantos Dicit ergo iesus facite homines discumbere Erat aūt fenum multū in loco Discubuerūt ergo uiri numero quasi quinq; milia Accepit ergo iesꝰ panes et cum gracias egisset distribuit discumbenti/bus Similiter et ex piscib⁹ quantū volebant Vt aūt impleti sūt dixit discipulis suis Colligite que supauerunt fragmēta ne pereant Collegerūt ergo ⁊ impleuerunt. xii cophinos fragmentorum ex quinq; panibus or/deaceis que supfuerant hȳs qui manduca/uerant Illi ergo homines cum uidissent q̄ fecerat signū dicebant quia hic ē vere pro/pheta qui uenturus est in mundum.

¶ Chr. Sicut iacula cū in durum aliquid ceciderit cū multo impetu iaculātur. cum autē non habuerint aliquid obuiam dissoluūt̄ cito immissio ⁊ quiescit. ita ⁊ si cum audacia hominibus impetuose incesse/rimus cessūt magis. si autē cesserim⁹ magis facile mollim⁹ eorum mentē. p̄terea xp̄s furorē ex pre/missis sermonibus natum secedendo mitigauit in ga/lileam vadens. nō tm̄ ad eadem loca vnde m ierusalē ascenderat non michama ēm sed vera mare nut. Vnd̄ ait Post hec abi. ie. erā. ma. ga. qđ ē Tibe. ¶ Aleb Hoc mare p̄ouersitate locoꝝ diuersis nois voca/tur sed quantū ad p̄tem locū mare galilee p̄ter p/uncta Tiberiadis aūt a ciuitate dr̄ mare autē dr̄ citur nō quia sit amara aqua. sed uxea hebraicum morē oīm congregacōes aquarū mara vocant. Nō mare dn̄s etiā frequēter trāsijt ut p̄phis ibi manē/tibus verbum p̄dicatōis impenderet. ¶ Exo. trā/sijt ēm de loco ad locū p̄bando p̄pli voluntatē ⁊ aui/diozes hoīes vm⁹ cuiusq; auertens ⁊ solicitōes red/dens Vnde sequit. Et sequebat eū mt. ma. q̄a vi. sig/na que fa. sup his q̄ infirmabant̄ ¶ Alcuin. scilicet. q̄ cecos illuminabat ⁊ alia huiusmodi. Et sciendum est q̄ quoscunq; in corpore sanabat eos pariter refor/mabat i anima. ¶ Chr. Tanta aūt doctrina patien/tes a signis magis mouebant̄ q̄ grossiores mētis erant. Signa ēm vt ait paul⁹ nō sunt data fidelib⁹ sed infidelib⁹ Sapientiores aūt erāt illi de q̄bus i ma/theo dr̄ q̄ stupebāt in doctrina ei⁹. Sed q̄re n̄ dicit que signa videbant eū facere. cū hic euāgelista ma/xime p̄tem libri i signis dn̄i p̄summere studuit Se/quit. subiit in mōtem. ⁊ ibi sedebat cū dis. Jn mō/tem q̄dem ascendit p̄ter signū quod fieri debebat. sed q̄ discipulos secū ascendere fecit accusatio mētitoꝝ mis erat. nō sequēs eum. Ascēdit eciā i mōtem eru/diens nos a tumultu ⁊ ab ea que in mūdo ē turba/tione q̄escē. aptū ēm ad philosophā solitudo. Se/quit Erat aūt p̄xim̄ pasca dies festus iudeoꝝ vid̄ qualit̄ i anno integro nihil plus euangelista nos do/cuit d̄ signis xp̄i q̄s q̄ paciacū sanauit ⁊ filiū regu/li. nō ēm studuit vniuersa annūciare sed ex mīltis ma/gna ⁊ pauca. Qualiter igitur nō ascendit ad die/m festū paulatim ēm soluebat legē occasionē accipiēs a iudaica nequicia. ¶ Exo. Quia ēm uidi eū ipse/quebant occasionē recessus accipiens legem exclu/sit minuens obseruantiā q̄ veritate adueniente oīs cessat figura ⁊ qđ legibus nō subiacet vt legalia festa perficeret ⁊ vide hoc qđ non erat festus xp̄i sed iude/orum ¶ Beda. Si quis aūt vba euangeliste⁊ diligenter cōsiderauerit facile cognoscet quia vni⁹ anni spacium fuit inter decollacōem iohānis ⁊ passionem dn̄i. Cui ei mat. dicat. q̄a dn̄s audita nece iohānis se/cessit in desertum locum. ⁊ ibi turbas pauit. ⁊ iohā/nes dicit q̄ p̄xim̄ erat pasca iudeorum. q̄n turbas pauit aperte demonstrat̄ q̄a imminente paschali festi/uitate decollatus est iohannes. Euoluto aūt vnius ānī spacio passus est xp̄us in eadem festiuitate Se/quit Cū sublevasset ergo oculos ihus ⁊ vidisset. q̄ multa. max. ve. ad eū dixit ad ph̄m vnde eme. pa/ve mus. hi. Dixit aūt cū sublevasset oculos ihesus q̄ discerem⁹. quia oculos nō erigebat huc atq; il/luc sed pudice sedebat attent⁹ cum discipulis suis. ¶ Chr. Neq; eciā simpliciter sedebat cū discipulis

fuis sed diligenē loquens aliq̄d eis ⁊ eos ad seipm
uertens. Deinde respiciens uidit turbā ad se uenī
entē. Cui⁹ igit̄ grā philippū interrogat. Sciebat
enī q̄ discipulox⁹ aggregatio ampliori indigebat do
ctrina. talis aūt erat philipp⁹ q̄ postea dicit. Ostēde
nobis p̄em ⁊ sufficit nobis. Propterea igit̄ prius
eū erudiebat. Nam si simpliciter factū esset miracu
lū nō tm̄ appareret. Nunc aūt pr⁹ eū cogit̄ sperī in
opiam ut cert⁹ discat miraculi magnitudinē. Unde
sequitur. hoc aūt dicebat temptans eū non q̄dem igno
rāx⁹ id q̄d debebat ab ipo dici. sed būame h̄ dictū est.
Sicut enī q̄ dicē. Qui scrutat̄ corda hoim. nō oī
bus ignorantie scrutatiōz sed certissime cognitōis. ta
cum hic dicat q̄ temptauit eum. nihil aliud dicit q̄z
quōz sciebat certissime. Sed ⁊ aliud ē dicē. quōz p
baptisē eū faciebat p tales interrogatiōz inductōs m
certissimā signi cognitōem. propter h̄ ⁊ euāgelista ne
infirmitate locutōis miretōz aliq̄z suspicens sic būgt
Ipe enī sciebat q̄d esset factur⁹. Alch. Interrogat
igit̄ nō ut ignorata discat sz vt discipulo adhuc rudi
ppriam tarditatem oīdat quā ipe in se ppendere nō
valebat. Theo. Ut eam ut alīs ipm oīderet ñ
tamq̄z cor eius ignorans. Aug. de cō. eum. Sed
si dīs fm nazratōz iohānis prospectis turbā q̄sinit a
philippo tēptans eū unde illis esce dari possent pē
mouere quō sit verum q̄d alī narrauerūt pr⁹ dixe
risse dīno discipulos ut dimitteret turbas. Cui⁹ ib
le rndit fm matheū nō hāc necesse ire dare eis vos
māducare. Intelligit̄ igit̄ p⁹ hec ūba dīni inspexis
se mirantē ⁊ dixisse philippo q̄d iobes ememorat
alīs aūt ptermiserūt. Chr. Ut alīt alia quidē fuit
illa alia aūt fuit hec ⁊ ñ eisdem facta epibo. Theo.
Philippū igit̄ dīs temptās ut h̄z h̄ret inuente
eum adhuc humanis passionib⁹ subiacentem q̄d patz
ex h̄ q̄d sequitur. Rndit ei philipp⁹. Ducentox denario
rū panes nō sufficiūt eis ut unusq̄sq; modicū quid
accipiat. Alch. In quo tarditatem suā oīdit. Nā
si ppte de creatoze meliget de a⁹ potentie largita
te non diffideret. Aug. d cō. euā. Q̄d aūt philipp⁹
hic apud iohem respondet hoc marc⁹ a discipul⁹ re
sponsū esse memorat. volens intelligi hoc ex ore
ceterox philippum respōdisse quamq̄z ⁊ pluraliē nu
merox p singulari uehementissime ponē potuerit. Theo.
Sed ⁊ andreā dīs similer philippo inuenit quāus
ala⁹ de illo puerulum. Sequit̄ enī. Dicit ei un⁹ ex
discipulis ei⁹ andreas frater Simonis pet̄. est puer un⁹ hic
qui habet q̄nq; panes ordeaceos ⁊ duos pisces. Chr.
Estimo q̄dem non sine cā id eum dicē sz quia audue
rat signū q̄d belise⁹ de panibus ordeaceis fecerat pauit
enī de xx. panibus centū homines. Ascendit igit̄ men
te in aliq̄d excelsū sz ad summū nō potuit puenire.
q̄d patet p hoc quod subdit. Sed hec q̄d sunt inter
eos. Estimabat enī q̄ de paucioribus paucioza ⁊ de
pluribus plura factur⁹ esset qui miracula faciebat. sz
h̄ non erat uer. similit enī ex facile erat ⁊ d plurib⁹
⁊ de paucioribus pascē turbas. Nō enī materia subie
cta indigebat sz ne viderent̄ creatē aliene esse ab ei⁹
sapiētia ipis creatis utitur ad materiā miraculox.
Theo. Cōfundāt igit̄ maichei q̄ dicūt q̄ ⁊ panes ⁊
oīa huius mōi creata sint a malo deo q̄a bonī dei filī⁹
ibs xp̄s panes multiplicauit. Nā si creatē male fu
issēt nequaq̄z bon⁹ mala multiplicasset. Aug. d cō.
eum. Q̄d aūt andreas apud iohem de q̄nq; panib⁹
⁊ duobus piscib⁹ suggessit. hoc ceteri ptem nūq; p
singulari ponētes ee discipulox⁹ plona retulerunt.
Chr. Discam⁹ aūt hīc q̄ uolupeatu attendim⁹ q̄
comedebāt mirabiles uiri illi ⁊ magni ⁊ q̄z uiatorum
eox⁹ que inferebant̄ ⁊ uilitatem miſe cox. nōdum
aūt aparētibus panib⁹ ussit eos discūbere ut discas
quōz non entia ut entia ex subsistūt. sicut paul⁹ ait.
Qui uocat ea que non sūt eamq̄z ea que sūt. Sequit̄
enī. Dicit eis iesus facite hoies discūbere. Alch.
Ad hoc nā homines discūbere diam⁹ nisi ēdo comede
re more antiquo uī sequit̄. Erat aūt fenū multū in lo
co. Theo. Jo ē herba uiridis erat enī pascha q̄d
in pmo mense uens placebat. Sequit̄. Discubu
erūt ergo uiri nūo q̄si q̄nq; milia. Soli uiri nume
rantur ab euangelista. quia legalem ppitudinem
sequebatur. Geni moysen a xx. annis ⁊ sup̄ ppm
dinumerauit nulla mentione de mulieribus facta in
quens q̄ omne quod uirile est ⁊ iuuenile. dignum
⁊ honorabile est apud deum. Sequitur accepit g⁹
iesus panes ⁊ cum gratias egisset distribuit discu
bentibus similiter ex piscib⁹ q̄ntum uolebat. Chr. Ideo
quare paralitū debens sanare nō orat. neq; suscitās
mortuos neq; mare quietans. hic aūt orat gratias
agens ut sci ostēdat eos ad comestionem incipere
gras agere oportere deo. Et ⁊ aliter in minoribus
maxie orat ut discas q̄ non ppter indigētiam orat.
Si enī indigeret orare mltomagis in maioribus hoc
fecisset. Ita uo illa ex auctoritate facit manifestū q̄d
cōdescendendo nob orat. ⁊ adhuc quōz eba mlta erat
pūa ⁊ oportebat eos suadere q̄ fm uolūtatē dī adue
nerat. ⁊ iō cum occulte aliquod miraculum faciebat
non orabat sz coram multis orabat ne crederent. q̄
esset deo cōtrarius. Hylarius. ī. de tri. Cuiq;
igitur panes offeruntur turbe ⁊ franguntur sub
repunt in frangētium manus. quedam fragmēta
procreationes. Nō imminuitur unde prefringit
⁊ cū pfringentis manū fragmēta occupant. nō sen
su s. non visus profectum tam conspicabilis opera
tionis assequit̄. Est quod non erat uidetur q̄d non
intelligitur. solum superest ut deus omnia posse cre
datur. Augu. Ubi enī multiplicat de panis gra
nis segetes inde in manib⁹ suis multiplicauit quisq; pa
nes potestas enī erat in manibus christi. panes autez
illi quisq; quasi semina erant nō q̄dem serte mandata
sz ab eo qui terrā fecit multiplicata. Chr. Vide aī
quanta est serui ⁊ domini differentia. Nam ppter
quasi ex mensura habentes gratiam ita miracula fa
ciebam. christus autem absoluta uirtute faciens cū
multa superhabundantia omnia operabatur. sequi
tur. Ut autem impleta sunt dixit discipulis suis
Colligite ergo que superauerant fragmenta ne pe
reant. Collegerunt ergo. Non quidem hec ostenta
tio superflua fuit. Sed ne phantasiam estimarent
q̄d factū ē. ppē q̄d etiā ex subiecta materia miraculū
facit. sz q̄re nō ēt de fragmēta portiōa. sz discipulis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Quos hos maxime erudire volebat qui oibus ter
rarum debebāt esse magistri Ego aūt nonsolū admi
ror multitudinē panum que facta ē-sed ⁊ cartutudi
nem superfluorum -quia neq; pl⁹ neq; min⁹ fecit supe
fluū esse-sz em̄ quātum volebat scz xij·cophinos se
cundū nūz xij·apl̄oz· ¶ Be. Addiscimus aūt ex
miraculo ꝓpetuo nō fieri pusillamīes in coartatio
nib⁹ pauperū· ¶ Beda·Turbe aūt cum vidissent
signū qđ fecit dñs mirabant̄·quia nondū eū deū ee
cognouerant· Idcoq; euangelista subdit· Illi ergo
homines quia carnales erant ⁊ carnaliter intelligebāt
eū vidissent quod fecerat signū dicebāt ḡa h est ve
re ꝓpheta qui venturꝰ ē in mundū ¶ Alcbui. Non
dū plenā fidē dīm vocāt ꝓphetam q nondū deum di
cere nouerāt sed iā multū ꝓfeceranr ex verbis mira
culi qui eū secernētes ab alīs ꝓphetam vocabāt si
cut sciebant in populo illo p ꝓphetas aliqñ miracu
la fecisse· Nec fallunt̄ si dicūt ꝓphetam cū ipse dñs
nouerit se ꝓphetam dicens· Nō capit ꝓphetam peri
re extra hierusalē· ¶ Augustinꝰ· Hic aūt ꝓpheta ē
xp̄us ⁊ dñs ꝓphetarū hīc āgelus ⁊ dñs angelorum
Ex eo em̄ q pīs annūciauit angelꝰ erat ex eo quod
futura p̄dixit Propheta erat ex eo q verbū caro
factū est ⁊ angelor⁹ ⁊ ꝓphetarum oīs erat Nullus
em̄ ꝓpheta sine vbo dei· ¶ Cri. Ex hoc aūt q dicē
qui venturꝰ est i mūdū manifestū est q ꝓphetā quē
dam principalē expectabāt·⁊ ideo q̄ dicē· Hic est
vere ꝓpheta ī greco cū adiectiōne articuli ponit ad
ostendendū scilicet eū esse discretū ab alīs ꝓphetis·
¶ Aug. Considerandum aūt q quia deus nō est cal
substātia que oculis videri possit ⁊ miracla aūt qui
bus suū mundū regit vniuersamq; creaturā admi
nistrat assiduitate viluerūt seruauit sibi quedā que
faceret opportuno tempore p̄ter vsitatū cursū or
dinēq; nature vt non mansa sz insolita videndo stu
perent quib⁹ quotidiana viluerūt ·Quis em̄ mira
culi est gubernatio totius mundi·q̄z saturatio quin
q milīū hoīm de quinq; panib⁹ ·⁊ tamē hoc nemo mi
ratur·Illud miramē homines non ḡa magn⁹ sed quia
rarū est·nec em̄ sufficiat hoc m tuenti m miraculis xp̄i
qui em̄ oīs est in monte vbum dei ē in alto Prom
ite non q̄si humiliter iacet nec transeūter p̄tereundū
est· ¶ Alcbui· Qui stice em̄ noie mans turbidū secu
lum designat̄· Mare aūt vt xp̄s mare mortalitatis
nostre abijc nascendo calcauit moriendo transijt re
surgendo· Secute sūt eū credendo ⁊ imitando turbe
credentiū ex vtroq; ꝓpto collectoꝝ· ¶ Beda· Tunc
aūt dīs subijt i montē qñ celū ascendit qđ designa
tur p montem· ¶ Alcbui· Qz turbe immemores reli
cto ad alacria cū discipulis ascendit oīdit q simplici
bus mentib⁹ p̄cepta sūt omittenda·p̄fectionis alto
ra Qz in mīe pasca illos reficit significat· quia
quisq; pene diuini vbi ⁊ corpe ⁊ sanguine dñi no
desiderat refici debet spīntale pasca facē id est ꝑ vi
cia ad virtutes transire· Oculi vo oīm sunt dona spi
ritalia que cum dīs electis suis misericorditer pce
dit nunc in oculos suos dirigit id est respectū prote
ctionis impendit· ¶ Augustinus· Quinq; autem panes
ordinem significant veterem legem·siue quia nouis
spīritalib⁹·sed adhuc carnalib⁹ data est lex quinq;
corporis sensib⁹ debitis· Nam ⁊ ipse turbe quinq; mi
lia hominum fuerūt siue quia p moysen lex ipa da
ta est moyses em̄ quinq; libros scripsit·⁊ q hordea
cei erant panes significauit vt ipm̄ legem que ita da
tā erat vtilem ea vitale anime alimētum corporalib⁹
sacramentis obtegeret· Ordei em̄ medulla tenacissima
palea tegit vt ipm̄ populū nondū expoliatum car
nali desiderio q tamq; palea cordi eius inhęrebat·
¶ Beda· Hordeum ea pabulū ē iumētoꝝ ⁊ ab
seruoꝝ ⁊ lex vetus data est seruis ⁊ iumentis id est
carnalib⁹· ¶ Aug· lxxxix·q· Duo aūt pisces qui
saporem suauē pani dabant duas illas ꝑsonas vidē
tur significare quib⁹ ꝓpius ille regebatur regni scz ⁊
sacerdotalē que tñ due ꝑsone dīm nostrum p̄figura
bant ambas em̄ ille sustinuit· ¶ Alcbui· Vel duo pi
sces dicta vt scripta ꝓphetar⁹ ⁊ psalmistarum signi
ficant· Te cū ḡnarus ad quos sensus corporis refe
rat mille ad p̄fectiōz referē Qui vo quos sens⁹ cor
poris p̄fecte regē studet vir dicit̄r a virtꝰ ḡs
femineas mollicies non corrumpit sed sobrie ⁊ caste
vsuit ⁊ celestis sapiēie dulcedine merenē regnare
¶ Aug·sup iobem· Puer aūt qui ista habebat for
te populꝰ israel erat qui sensu puerili ea portabat·
nec māducabat Illa em̄ q portabat clausa onerabāt
aperta pascebant· ¶ Beda· Pulcre aūt dicit·Nec
quid sūt inter tantos quia lex vet⁹ parū ꝓficiebat·
quousq; eam dīs suis manib⁹ suscepit id est ope im
pleuit ⁊ eandem spīritaliter intelligendā esse docuit
q̄ lex neminē ducebat ad p̄fectionē ¶ Augustinus
Frangendo autem panes multiplicati sunt Quia
q em̄ libri mosi multos libros eum exponunt̄ tā
q̄z frangendo id est differendo fecerunt ¶ Augusti·
lxxxix·que· Dominus etiam tamq; frangendo ⁊
aperiendo quod durū erat ⁊ clausum in lege disci
pulos ꝓfecit·cū eis p⁹ resurrectiōz aperuit scripturas
¶ Au· sup iob· Quia aūt ignoāda ꝓpri erat in lege·
ꝓterea tentatio dīi ignorantiā discipulis demō
strabat· Super fenum aūt discumbebāt quia carna
lia sapiebāt ⁊ i carnalib⁹ refocillabāt oīs em̄ caro fenū
Illi aūt de panib⁹ dīi implent̄ q̄ qđ aurib⁹ audiunt
operib⁹ implēt ¶ Aug· Que sūt aūt fragmēta nisi q
populus nō potuit manducare? Quid ergo restat
nisi vt secretoria intelligētie que nō potest capere mul
titudo illis credant̄ qui idonei sūt ⁊ alios docere va
lent Sic erant apli·vnde ⁊ xij cophini impleti sūt
¶ Alcbui· Cophini em̄ seruilia implentur officia ·
Cophini sunt apli ⁊ eoꝝ imitatores qui licet i pre
senti sint despicabiles·spīritaliū sacramentoꝝ diui
tijs sunt meritis referti· Dicūtur aūt apostoli fuis
se cophini·quia p apl̄os fides sancte trinitatis erat
p̄dicanda in quatuor ptibus mundi· Quod autem
nouos panes noluit facē·sed allatos cumulauit sig
nificat·qua veterem scripturam non reprobauit sz
aperiendo patefecit·

¶ Jesus ergo cum cognouisset quia ventu
ri essent. vt raperent eum ⁊ facerent eum
regem fugit iterum in montem ipse solus.
Vt aūt sero factum est descenderūt discipli

Eius ad mare. Et cū ascēdissent nauē ve nerunt trās mare in capharnaū ⁊ tenebre iam facte erāt ⁊ non venerat ad eos ihesꝰ Mare autē vēto magno flāte exurgebat Cū remigassēt ergo quasi stadia xxv aut xxx vidēt ihesū ambulantē supra mare ⁊ pximū naui fieri ⁊ timuerūt. Ille autē dicit eis. Ego sum nolite timere. Voluerunt ergo accipe eum ī nauem ⁊ statim fuit nauis ad terram ad quam ibant

¶ Beda. Turbe viso tāto miraculo mollexerunt piū atq; potentē ⁊ idcirco voluerūt eum facere regem. hoies nāq; volunt hīe regē pium ad regēdū ⁊ potentē ad tuendū. dñs igitur hoc cognoscēs fugit ī mōtē; id ē celeriter ascēdit vñ dr iba gº cū cognouisset ḟa vē es. ut ra. eū. ⁊ fa eū. re. fu. ī monte sol. Dat̄ gº intelligi q dñs cū sedret ī mōte cū dis. suis ⁊ videret ebas ad se venientes descēderat de monte ⁊ arca mistica loca turbas pauerat ¶ Nam quō fieri pē ve rursus illuc fugeret nisi ante de mōte descēderet ¶ Aug. de con. eā. Nō aūt ꝛpugnat qđ matheꝰ dixit ascēdit in mōtē solꝰ orare ¶ Neq; ei cause orandi grauna ē causa fugiēdi quādoquidem ⁊ hinc dñs doceat hāc esse nob magnā cām orandi qñ ē cā fugiēdi ¶ Aug. erat aūt rex q timebat fieri rex nec talis rex q ab hoibꝰ fieret sed talis q homibus regnū daret: semp ꝺdem ille cū pr̄e regnat sm q est filiꝰ dei Predixerūt aūt ꝓphete regnū aº ⁊ secundū id q homo fāt̄ xp̄s ⁊ fecit fideles suos xp̄ianos q sunt regnū aº quod mō colligit̄ mō emit̄ sanguine xp̄i erit aūt aliq̄n manifestū regnum aº quam do erit aperta claritas sancto ꝙ aº post iudiciū ab eo factum Discipli aūt ⁊ turbe credentes ī eū putauerūt illum sic venisse vt iam regnaret hoc ē velle rapere ⁊ facere eū regem. ¶ Chr. vide aūt quanta est gule vitus non vitera as sabbati transgressionis cura est. non vitera zelāt p deo sed oīa remota sitie ventre repleto ⁊ ꝓpheta iā erat apud eos ⁊ regem eum inebriāsare volebant xp̄s aūt fugit eruditens non mūdanas cōtemnere dignitates sic igit̄ ibꝫ dimittit discipulos ⁊ ascendit ī mōtē ¶ Di vo a magro relicti vt sero factū est descenderūt ad mare ⁊ hoc est quod subdit. Vt autem se. fa. est descen. di. eius ad mare Et quidem vsq; ad vesperaz expectauerūt eum vēturum esse putantes ad se. Facta vo vespera non vitera sustinent eum nō inquirere tantus eos detinebat amoꝛ. Sed ab amore ignito descenderunt in nauē vnde sequitur. Et cum ascē. na. ve. trans mare ī cap. Venerāt quidem ad capharnaū estimātes se illic eum inuenturos. ¶ Aug. Sic ergo dixit finem ⁊ redit vt exponat quo venerūt quia per stagnū navigantes transierūt ⁊ dum navigarent recapitulando exponit quod acidit dicens. ⁊ tene. iam fa. erāt ⁊ non ve. ad eos ibus. ¶ Chr. Nō sū causa euangelista temp designat sed vt p hoc calidum eorum amoꝛē ostendat ¶ Non enī dixit vespera nunc est. ⁊ nox aduenit sed ab amore ignito descenderunt ī nauī

Multa aūt erant ex quibꝰ impediebant a tempore vñ dicit. ⁊ tene. iam facte erant a tempestate. Unde sequitur. Mare autem ven. ma. fla. exurge. a loco Non enim erant ꝓpe terram. vnde dicitur. Cum remigassent gº quasi stadia xxv vel xxx. ¶ Beda Eo genere locutionis quo cum dubitādo loquimur solemꝰ dicere ferme xxv. aut ꝓpe xxx. ¶ Chrisost. Et vtamo ab opinabili. vnde sequitur Vident ihm ambulantem supra mare ⁊ pxim̄ naui fieri. Apparet quidem eis postq; illos dimiserat. Illic ꝺdem docens eos quid est dilectio ⁊ amorem exercens maiorem hic vo suam virtutem ostendens ꝓpter hoc igitur illi turbabant̄. vnde sequitur. ⁊ timuerunt Quibꝰ turbatis dñs consolationem adhibet vnde sequitur Ille autem dicit eis ego sum nolite timere. ¶ Beda. Non autem dixit ego sum ihesus sed tantum ego sum quia familiares eius erant Deoq; audita voce facile potuerunt cognoscere magistꝝ siue qđ venꝰ est vt ondezet se illuz esse q̄ moysi dixit Ego sum q̄ sum. ¶ Chr. Deo autem ea aperuit vt ostendat q̄ miam ipe est qui tempestatem soluit. Hoc cū audit euangelista subdens. voluerūt ergo accipe eum in nauim ⁊ statim fuit nauis ad terram ad quam ibant. Tranquilla enī pbuit eis nauigationem. non aūt in nauim ascendit volēs maiꝰ miraculum operari ⁊ diuitem aº reuelare apt̄ ¶ Theo. vide nimp tna miracula Primū ē q ambulat supra mare sm q sua aº mitigat Tercū q statim fecit nauim ad tras ire ad quam ibant. nam mirum distabant a terra cum ei domin aparuit ¶ Chr. Turbe autem non ostē dit se ihus supra mare ambulātem qua hoc signum imbecillitatem cor excedebat sz neq; discipulis diu visus est. Ꝑ facēs sz statim disparuit ab eis ¶ Aug. de con. eum. Non est autē aduersum q matheꝰ prius eū dixt dixisse discipulos ascēdere in nauculā ⁊ precedere eum trans fretum donec dimitteret turbas ac deinde dimissis turbis ascendisse in montem solum orare Johannes vo prius eum fugisse inde morat solum in montem Ac deinde inquit cum autē sero factum est descenderūt discipuli eius ad mare ⁊ cū ascen. nauim. Ceus enī non videat hec recapitulādo iohānem postea dixisse factum a discipulis. quod iam ibus tulerat antiq; fugisset in montem ¶ Chr. Vel aliter mihi videtur hoc signū aliud ab eo qđ aput matheum positū est. Tunc enī non stati eū suscepere nūc aūt pluasi se stati suscipere et tē ꝺdē ad hoc tēpestas ꝓmebat cōcutiēs nauim. nūc aūt cū voce erāt illas adueit. Operationes enī eadē fiebat signa vt facile susceptibilia hāc. ¶ Aug. Dilige aūt pauit dominꝰ turbas ⁊ ascēdit in mōtem Sic ei de illo ꝓdictum est. Congregatio populorum circundabit te. ⁊ ꝓpter hāc in altum egredere id ē vt circundet te congregatio populoꝝ egredere in altum Quare autem dictum est fugit. neq; enī si nollet teneretur Aliquid ergo significauit fugiēdo quia sicut licet non potuit intelligi alicubi eius. Quicquid enī non mollexerit fugit me dicis fugit ī montē ipse solus quia ascendit super omnes celos Ille aūt sursum posito. discipuli in nauiculam tempestatem patiebantur. Nauicula illa ecclesiam prefigurabat

Tenebre iam facte erāt ⁊ … Non enī venerat ad illos … mundi. Crescūt errores … tineas est sm illud. Qui … bruit est. ipi fluctꝰ nauē tu … a clamosis sunt maledicos … se inde fluctus augētur … si vna illi ⁊ tempestas ⁊ … bene vt nauis nō ꝓmo … retur. Qui enī pseuerau … ere Quinarius aūt numer … lis qđ q libri moysi. ergo … xpc. qñ qđ ea quam fiūt … ēgl̄ euangelii venirent dee … nuero operis nondē. Ipse … timat. vt lex p euangeliū … in stigma. ad eos ergo … sis calcans fluctus id est … pibus bis omnes alienu … unx sunt tribulatiōes vt … expauescāt ne deficiant. … vel tumoseo nos per timo … ꝑdicentem. ego sū no … afflo ⁊ sicut deꝰ pmaneo … dens m me fidem p falsis … a pprio periculi dñs a … nisi nos esse in medio p … ambulantio. pbabiliores … riam? q potens est ex … ¶ Cū intellexiss? humanꝰ … mentibus duma aduenie … miraculum nr̄am su scip … bere. suam inueniemur … id est eelum. ¶ Beda. … cepisti vehit sed fortit … gine ecclia nō seditiosi ⁊ … vpnbo pseuerātes puemi …

¶ Altera die turba q … vidit quia nauicula … ma ⁊ quia non intro … ihesus in nauem sed … sent. Illic vero naues … nisi de ipa locura vbi … nam gras agentes de … qđ ihesꝰ non esset ibi … derunt in nauiculas ⁊ … gentes eū Et cū in … te digerūt ei. Rabbi … es ihesus ⁊ dixit. Am … nitis me. non quia vi … manducastis ex pa … Operamini nō cibū q … vitam eternam quem … dabit Huc enī pater … ¶ Chr. Dñs ech turbas …

Tenebre iam facte erāt ⁊ meritō quia lux nō erat
ihū eīm venerat ad illos ibus quantū accedit finis
mundi. Crescūt errores crescit iniquitas lux demq
caritas est ſm illud. Qui odit fratrem suū in tene
bris est. ipi fluctū nauē turbātes tempestates ⁊ ven
ti clamores sunt maledicentiū. Inde caritas refrige
scit inde fluctus augētur ⁊ turbatur nauis. Nec
eī venit illa ⁊ tempestas ⁊ fluctus ⁊ tenebre id age
bant. vt vt nauis nō pmouerentur vt soluta merge
retur. Cui eīm gseuerauerit vsq in finē ꝟ saluus
erit. Quinarius aūe numer⁹ ad legem ptinet. Ipsi
sūt qnq libri moysi. ergo legem significat numer⁹
xxv. qīn qnq quinquies fiūt xxv. Deo huic legi an
tiq euangeliū veniret deerat pfectio que in senario
numero apprehendit. Ipsa ergo qnq p sex multi
plicat. vt lex p euangeliū impleatur vt fiāt sexies
xii. enigmata. ad eos ergo qui implēt legem venit ie
sus calcans fluctus id est omnes tumores mūdi ſ
pedibus bis omnes altitudines seculi pmens. ⁊ tamē
etiam sunt tribulationes vt eā ipi q credunt in iesū
expauescāt ne deficiant. ¶ Theo. Cum aūe homines
vel demones nos per timorē intrinsecus mouere audiā⁹
xpm dicentem. ego sū nolite timere id est ego semp
assisto ⁊ sicut de⁹ pmaneo ⁊ nunq̄ ptranseo ū per
duos in me fidem p falsis erroribus. Dide eā quō ū
in ppio periculi dñs astitit sed in fine. Permittit
nanq nos esse in medio piculorum. vt certatores in
ambulationibus ppabiliores fiam⁹ ⁊ vt ad ipm solū
recurram⁹ q̄ potens est eripere misperatus nos liberare.
Cum eīm intellect⁹ humanos sibi pudere non potent
tunc ihus dnus aduenit. Si voluerint⁹ eā xpm
immaculatam nrām in scipe id ē i nostris cordibus ha
bitare. statim inueniemur i ēra ad quā ire volum⁹
id est celum. ¶ Beda. Qui a vo hec miracula non
expētes vehit sed fortiter remigātes. significatur
q in ecclia nō seditiosi ⁊ molles. sī fortes ⁊ i bonis
operib⁹ gseuerātes puenīunt ad portū salutis eēne

¶ Altera die turba que stabat trans ma/
re vidit quia nauicula alia non erat ibi nisi
una ⁊ quia non introisset cū discipulis suis
ihesus in nauem sed soli discipuli eius abis/
sent. Alie vero naues supervenerūt a tybe
riade iuxta locum ubi manducaverant pa/
nem gratias agentes deo. Cū vidisset turba
qa ihesus non esset ibi nec discipuli eius ascē
derunt in naviculas ⁊ venerūt capharnaum
quārentes eū Et cū invenissent eū trans ma
re dixerūt ei. Rabbi quā huc venisti respōdit
eis iesus ⁊ dixit. Amē amen dico vobis q
ritis me. non quia vidistis signa. sed quia
manducastis ex panibus ⁊ saturati estis.
Operamini nō cibū q̄ perit ſz qui pmanet i
vitam eternam quem filius hominis vobis
dabit Huic enī pater signavit deus.
¶ Chrs. Dīs etiā turbis non manifeste oīdente quō

supra mare ambulasse debuit eīs latenē suspicari.
qd factum erat. ⁊ ꝟ euangelista oīndit dicens. Al/
tera die turba que stabat trās mare vidit qa nauicu
la alia non erat ibi nisi una. ⁊ quia nō ierosset cū
discipulis suis ihs in nauem ſz soli discipuli a⁹ abss
sent. Aliud eīm ꝟ erat aliud q̄q suspicari q mare pe
des transiēs recesserat. Neq eīm ē dicē q in alia
naucula peransiit qa una erat ibi tm in quā ascē
derunt discipli a⁹ cum quibus ipse non intrauerat.
¶ Augustin⁹. Insinuatū g⁹ est illis tam magnum
miraculū Venerūt aūe ⁊ alie naues iuxta locū illū
ubi manducaverāt panem. In qbus turbe eū secu
te sūt. Et ꝟ est qd subdit. Alie vero naues supue/
nerunt a Tybe iuxta locum ubi man. pa. gra. agen deo.
Cum vidisset turba qa ihesus nō esset ibi nec discī
a⁹ ascen. in na. ⁊ ve. Ca. querentes eū ¶ Chs. Qz
tm post miraculū tā magnū venientes non interrogaue
runt eū qliter pertransisset nec curaverūt tm miracu
lū addiscere. Sequē eīm ⁊ cū invenissent eū trans
mare dixerūt ei. Rabbi qn huc venisti. Nisi quis
dicat ꝟ qn pro qualē dictū esse ab eis. Dignū aūe
est ⁊ hinc ꝑspicere facilē eoz mentem. Qui eīm dice
bant ꝟ est ꝓpheta qui studebāt rapere ⁊ facere eum
regem invenientes eū nihil tale psumpsērunt. ¶ Aug. Ve
ce eīm ille qui in montez fugerat turbas cū ipsis cur
bis loquē modo teneant mō regē facāt. Qz ille p⁹
miraculi sacramentū ⁊ simonē infert ⁊ quoz sanauit
panibz venterē satiat. simonibz meritō. ¶ Aleb. Qui
eīm dedit exemplū fugiēde laudis ⁊ erem imperā
dat exemplū doctoribz qualiē debeāt ministrare ꝓficu
ui. ¶ Chs. Cōsuetudo aūe ⁊ levitas non vbiq
est vitalis cū eīm deses fuit discipul⁹ ⁊ grossi stimu
lo vbi ad eū oportuit ꝟ ⁊ hic filius dei fuit. Veniēdo
eīm turbis ⁊ blandiendo ei dicendo Rabbi qn huc
venisti? vt oīndat qd eum q ab hoībz est honorē non
ocupiscit. ſz solū inspicit eoz saluti redarguēdo eis
respondet non solū corrigere volēs sed ⁊ mentē cor
reparare. Pn sequē. Respondit eis ihs ⁊ dixit. Amē
amen dico vobis quentis me. nō qa vidistis signa ſz
quia man. ex pa. ⁊ saturati estis. ¶ Aug. Quasi d. ꝑpter
carnē me q̄rātis non ꝓpter spūm ¶ Chs. Post rep
hensiōz aūe doctrinā eius adungit dicēs. Operami
nō ci. qui pe. ſz q̄ pma. m vi. eter. qsi di. Vos escam
exq̄rātis temporalē. ego aūe vestra corpa nutriui.
vt p hoc exquirerentis illam escā q̄ nō temporanea ſz
sed eēnam exhibuit vitam ¶ Aleb. Corpore⁹ cibū
carnem eīm vehiat exteriorē hoīs ⁊ semel accept⁹
non sufficit nisi quotidie accipiat. Spiritalis autem
cibo ꝓmanet mentemq̄ ⁊ saturantem ꝓpetuam immorta
litatemq̄ largitur. ¶ Aug. Ipse autez insinuat
istū cibum vt in sequentibz illucescit. sic dicat Que
ritis me ꝓpē aliud quentes me ꝓpē me ¶ Chs. Qz
quidaz eo q volūt pigre nutriri abstinent hoc ver
bo necessarium ē monitē id quod ē pauli. Qui fura
batur iam nō furet magis aūe laboret operan⁹ ma
nibus suis. vt habeat unde tribuat necessitatē pa
tienti. Sed ⁊ ipse Cornelius veniens morabat apud
Aquilam ⁊ priscillam ⁊ operabatur dicen⁹ autē. ne
operemini cibum qui perit. nō insinuat q oporteat
pigritari ſz q oporteat operari ⁊ dare ꝟ eīm est abus

qui non perit. Operari aũt cibũm qui perit est affici secularibus rebus. hoc igitur dixit. quia illi nullam fidei curã habuerũt sed solũ volebãt vẽtrẽ implere mihil laborãtes. & hoc decenter cibum qui perit vocauit. ¶ Aug. Sicut aũt samaritane dixẽat. si scires qui petit a te bibere postulasses ab eo & daret tibi aquam viuam ita & hic subdit. quem filius hois uobis dabit. ¶ Alcb. Quando aũt p manum sacerdotis corpus xpi accipis. non sacerdotẽ quem vides sz illum quem non vides attende sacerdos est dispensator huius cibi nõ actor. filius hominis scipmo at nobis. vt nos in ipso & ipe in nobis maneat. istũ filiũ homis nolite sic accipere quasi alios filios hoim. Hec questio est eñ quadam grã & excepta a numẽo oim. Iste eñ filius hominis & dei filius est & hoc est qõ subdit. Hunc eñ pr signauit deus. Signare ẽ figno ponere. Quasi diceret nolite me ptemnere qui filius hominis sũ. Sic eñ sum filius hominis ve deus pater me signauit. id ẽ ptulit aliquid mihi daret quo nõ confunderer cum gñe humano sz p me liberaretur gen humanũ. ¶ Hylarius. viij. de trin. Signaculorum aũt natura ẽ. vt omnez impresse spẽi expliceat formam & mhil min ex eo in se habeant vnde signentur & dum totum accipiunt quod imitentur totum ex se pferunt quicquid impressũ est. Verbum igitur hoc ad dñme natiuitatis non phibit exemplum qa in signaculi & materia sit & diuersitas & impressio p quaz mollioribus naturis validiorum generũ species imprimuntur. Unigenitus vero deus per sacramentum salutis nostre hominis filius volens pficientibus nobis paterne in se signare speciem signatum se a deo ait vt per hoc potestas ab eo dandi. ad eternitatem esse intelligi possit quia omnẽ in se paterne forme plenitudinẽ signãtis se dei cõmeret. ¶ Crisostomus. Vel signauit id est in hoc misit hãc nobis afferẽtez escam. Vel signauit id est reuelauit per suum testimonium. ¶ Alcbinus. Quidam autem altera die id ẽ post ascensionem xpi turba stans in bonis operibus non iacens in terrenis voluptatibus expectat vt veniat ad eos ihesus. vna autem nauis est vna ecclesia. Sed & alie naues que superuenerunt sunt cõuentacula heretcorum qui q sua sitit querũt. non que ibu xpi. vade conuenticum dicitur. Quemadmodum me qua manducastis ex panibus. ¶ Augustinus. Quammlt ti eam non querunt ihesum nisi vt illis benefaciat sm tempus alius negocium habet querit intercessiones clericorum. alius premitur a potentiore fugit ad ecclesiam. Die quesumus ihesus pter ihesu. ¶ Gregorius. xxiij. moralium. Per eorum etiam personã dominus illos mera sectam ecclesiam detestatur qui per sacros ordines ad dominium propinquantes non in eisdem ordinibus virtutum merita sed subsidia vite presentis exquirunt. Sanctos quippe de panibus dominus sequi est de sancta ecclesia temporalia alimenta sumpsisse. & non pro signis dominũ. sed pro panibus querere. est ad religionis officiũ non pro agendis virtutibus. sed pro reprendis subsidijs inhiare. ¶ Beda. Illi etiam qui in oratione querunt. Non eterna sed temporalia. Querunt ihesum. non propter ihesum. sed propter aliquid aliud. Significatur autem mistice. quoniam hereticorum conuenticula. carere hospicio christi ac discipulorum eius & dicũt alie superuenisse naues quia hereses repente fuerunt. Perturbam autem que cognouit. qp ihesus non erat ibi. neq discipuli eius. Illi designãtur. qui cognoscentes errores hereticorum relinquunt eos & ad veram fidem veniunt.

¶ Dixerũt ergo ad eũ. Quid faciemus vt operemur opera dei. Respõdit ihesus & dixit eis hoc est opus dei vt credatis in eum qui misit ille. Dixerũt ergo illi. Quod ergo tu facis signum vt videamus & credamus tibi. Quid operaris. Patres nri mãducauerunt mãna in deserto sicut scriptũ ẽ. Panẽ de celo dedit eis mãducare. Dixit ergo eis ihesus. Amẽ amẽ dico vobis. Nõ moises dedit vobis panẽ de celo sz pater meus dat vobis panẽ de celo verũ. Panis enim verus ẽ q de celo descendit de celo & vitam mundo dat. Dixerunt ergo ad eum domine semper da nobis hunc panem.

¶ Alcbuinus. Intellexerant escam istam que permanet in vitam eternam esse opus dei. Et ideo interrogant quid faceremus. Ut istum cibum. id est opus dei operari possimus. Et hoc est quod dicit. Dixerũt ergo ad eũ. Quid faciemus. vt operemur opera dei. ¶ Beda. Id est que precepta seruando possimus implere opera dei. ¶ Crisostomus. Hoc autem dicebant non vt discant. & faciant. Sed ad ibi exhibitionem eum inducere volentes. ¶ Theophilus. Christus vero quamuis cognoscere q eis nichil proderat. tamen propter communem vtilitatem respondit & odit eis finis oibus hoibus quod sit opus dei. Unde sequitur. Respondit ihesus. Et dixit eis. Hoc est opus dei. vt credatis in eum quem misit ille. ¶ Augustinus. Non autem dixit vt credatis ei. Sed vt credatis in eum. Non enim continuo qui credit ei. credit in eum. Nam & demones credebãt ei. & non credebant in eum. Et nos credimus Paulo. Sed non in paulum. Credere ergo in eum. est credendo amare credendo diligere credendo in eum ire & eius membris incorporari. Ipsa est fides quaz de nobis exigit deus que per dilectionem operatur. Discernitur tamen ab operibus fides. Sicut dicit apostolus. iustificari hominem per fidem sine operibus legis. Et sunt opera que videntur bona sine fide christi. & non sunt bona quia non referuntur ad eum finem ex quo sunt bona. Finis enim legis xps ad iustitiam omni credenti. Et ideo voluit discerni re ab opere fidem. Sed ipsam fidem dixit esse opus dei. Ipsa est enim fides que per dilectionẽ operatur.

Hoc dixit hoc est opus nostrum. sed hoc est opus
ho ve credatis in eum vt qui gloriat in domino glo
riet. credere ergo in eum est māducare dbū qui p
nat in vitam eternam vt ād paras dentē & ven
trez crede & māducasti. quia ergo īuitabat eos ad
hoem illi adhuc querebāt signa quibus crederēt.
nam eī signa querunt. & hoc est quod sequit. dixe
runt ergo ei. quod ergo tu facis signū. vt videam⁹
& credam⁹ tibi quid operaris. ℭ Crs. Nihil irratio
nabilius q̄z signa pre manibus existere. quasi nullo
iam signo facto hoc dicat. neq; electionē signi fiendi
dñs permittat sed in necessitatē eū estimant duce
re. vt nullū aliud faciat signum q̄z tale quale factum
est in eoz parentib⁹ vñ subdūt. patres nostri man
ducauerūt mannam deserto. ℭ Hebui. Et ne vide
atur manna aliquo mō cōtemnendū auctoritate psal
mi illud excellunt dicētes. sicut scriptū est. panem
de celo dedit eis mādu. ℭ Crs. Opulus q̄dem factis
signis & in egipto & in mari rubro & i deserto. hui⁹
maxime memmerūt q̄ vlade ocupiscebant. pter
ueneno ēgrauidez neq; aūt dicūt q̄ deus hoc fecit
ne videant eū exequare deo neq; moysen inducunt
vt nō videant xp̄m dep̄mere sed medium ponunt dicē
tes Pres nostri māducarerunt manna. Vel aliter.
ℭ Aug. Dñs ibus talem se dicebat vt se moysi pre
poneret. Nō eī aut⁹ est moyses de se dicere q̄ panz
abum & nō perit. Attendebāt itaq; quanta fecisset
moyses ad hoc aliqua maiora volebāt fieri quasi di
centu promittis ibū q̄ non peris & nō talia ope
rans qualia moyses. Panes ordeaceos ille nō dedit
sz māna de celo. ℭ Crs. Licebat aūt dño dicere qm̄
moyse maiora miracula sed sz non erat temp⁹ horū
eoꝝ nūc. sed vnū erat ad quod studebat sz du
cere eos ad escam spiritalē. Unde sequit. Dixit ergo
eis ihesus. Amen amen dico vobis. Nō moses de vo
bis de celo sed pater me⁹ dat vobis panē de celo ve
rū. An nō ex celo erat manna? qualiter igit ex celo
dicit sicut & volucres celi dicūtur & sicut dicit. In
tonuit de celo dominus. Panē aūt non verū vocat
illum non q̄a falsū erat miraculū de manna sz quia fi
gura erat nō veritas. non dixit. Non moyses dedit
sed ego sz pro moyse quidez deū pro manna vo seip̄z
posuit. ℭ Aug. Quasi d. Illud manna hoc significa
bat sz abum de quo pauloante locut⁹ sum & omna
signa mea erant. Signa mea dilexistis q̄ significa
tur cōemmus. Deus eī dat panē quē significauit
manna ip̄m scilicet dñm ihesu xp̄m vnde sequit. pa
nis eī ver⁹ est qui de celo descendit & dat vitaz mūdo
ℭ Beda. Non quidem elementis sed hominibus habi
tantibus mundi. ℭ Theo. Seipsum dicit panē verū
qua principale significatū p manna est ipse vnigeni
tus dei fili⁹ homo factus. manna nanq; interpretat
quid est hoc. Nam iudei videntes illud stupefacti.
Unus ad alū dicebat. quid est hoc? Fili⁹ aūt dei fac
tus homo ipse est potissimū admiratiuū māna. ita
ut cuilibet ingrat querere quid est hoc? Quomō
fili⁹ dei fili⁹ hominis est? quomō ex duabz naturis vna
fit ipsa? ℭ Alebu. Qui per assumptam humani
tatem descendit de celo & p assumētem diuinitatem
dat vitam mundo. ℭ Theo. Dic aūt panis vita se
cundū naturā existens. tanq; vini patris fili⁹ ip̄ūs
opus facit qua viuificat cuncta. Sic eī panis ex
terra infirmam nacam carnis pseruat sic & xp̄s p
spiritus operationes vuificat aiam & eciam corp⁹
incorruptibile faciens p eius resurrectionē corpo
ralis pfertur incorruptio & ideo dicit q̄ dat vitā mū
do. ℭ Crs. Non iudeis solū sed orbi terrarum. Illi
vero inferius adhuc inspiciebant. vnde sequit. Dix
erunt ergo ad eū domine semp da nobis hūc panez
Dicente aūt eo qm̄ pater meus dat vobis panem.
Non dixerūt roga vt det sed da nobis. ℭ Aug. Si
cut eī samaritana cui dictum est qui bibent de hac
aqua non sitiet vnquam sin cor⁹ accipiens & carē
indigentia volens. Da mihi inquit domine de hac aq̄
sic & isti dicūt. Da nobis panem qui reficiat. & nō
deficiat.

Dixit aūt eis ihesus ego sum panis vite
qui venit ad me non esuriet. & qui credit i
me non sitiet vnq̄. Sed dixi vobis. q̄a & vi
distis me & nō credidistis. Omne q̄d dat mi
hi pater ad me veniet & eum q̄ venit ad me
non eiciam foras. Quia descendi de celo
nō vt faciam voluntatē meam sz volūtatez
eiꝰ qui misit me patris hec est autē volun
tas eiꝰ q̄ misit me patris. Vt omne quod d
dit mihi pater non perdam ex eo. sed resu
scitem illud in nouissimo die. Hec est eī vo
luntas patris mei q̄ misit me. vt omis qui
videt filium & credit in eum habeat vitam
eternā. et ego resuscitabo eū i nouissimo die
ℭ Crs. De reliquo dñs in misteriorum eruditionē
eos inducitur⁹ est & p̄mo de deitate sua loquit. vnde
dicit. Dixit aūt eis ihesus ego sum panis vite. Nō
eī h̄ de corpore ei⁹ dictum est. de illo eī in fine dicit
Panis quem ego dabo caro mea est. Sed interim
de diuinitate loq̄tur. Verbum caro factū est. vbū ait vez
panis ē. quod spiritum ipsum suscipiētū panis cele
stis fit. ℭ Theo. Non aūt dixit Ego sum panis nu
trimentū sed vite. q̄a eī cuncta mortificata erant vi
uificauit nos xp̄us p seip̄m. Est aūt panis non con
suete vite sed illi⁹ que q̄ morte nō resecatē. unde sub
ditur. Qui venit ad me non esuriet & qui credit i
me non sitiet vnquam. ℭ Aug. Qui venit ad me.
hoc est qui credit in me. Et quod dixit non esuriet
hoc intelligendū est. Et non sitiet vnq̄. veroq; eī
significatē eterna i la saturitas vbi nulla est egestas.
ℭ Theo. Vel non sitiet neq; esuriet id est ad verbū
dei audiendū neq; tedios⁹ efficiet neq; sitiet siti in
tellectuali quasi nō habeat aquaz baptismi & sanctifi
cationē p spiritum factam. ℭ Aug. Panē igit de ce
lo desideratis amet vos habetis sed non manducatis.
Unde sequit. Sed dixi vobis quia & vidistis me &
nō credidistis. ℭ Alebu. Quasi d. nō ideo h̄ dixi.
q̄ vos sciā hoc panē sanādos sed potiꝰ ad imperiū
vestre incredulitatis dico q̄a videtis & non creditis
ℭ Crs. Vel per hoc q̄ dicit dixi vobis. insinuat

testimoniū scripturaꝝ de quo supꝰ dixerat. Ille sunt que testimoniū phibent de me ⁊ iterꝫ dixerat quoniam veni in noīe patris mei ⁊ non suscepistis me. Si alīus noīe qđ dicit ꝙa vidistis me. Signa occulta insinuat ¶ Aug. Sed non ideo ego populū dei ꝓdidi. quia vos vidistis ⁊ non credidistis vnde sequitur. omne qđ dat mihi pater ad me veniet. ⁊ eum q̄ venit ad me non ejiciā foras ¶ Deus. Absolute dicit omne vt oīs deret plenitudinē fidelium. Hi aūt sunt quos pater dat filio quando p occultā inspiratiōnē facit eos credere in filium. ¶ Michi. Quicūq; g⁹ pater traxerit ad hoc vt credat in me veniet p fidem ad me vt mihi ungat. Et eum qui passibo fidei ⁊ bone operationis veniet ad me non ejiciam foras id ē in secreto pure conscientie mecū morabitur ⁊ tandem recipiaz eū in eterna beatitudine. ¶ Aug. Illud em̄ me⁹ vñ non exibit foras. Est magnuz penetrale ⁊ dulce secretum sine tedio sine amaritudine malaꝝ cogitatiōnū sine incerpellatione tēptationū ⁊ doloꝝ. De quo dicit. Intra in gaudiū domini tui. ¶ Chr. Per hoc aūt qđ dixit. Qđ dat mihi pater ostendit quoniā nō quicquid res est credere in xpm neq; cogitatiōnibus humanis ꝓficit si ea que desuper reuelatōe indigent ecclīa aīa deuota suscipiente reuelatiōis. Vñ non sunt ab accusatione erui quibus non dat pr̄. Indigemus em̄ ⁊ ea que ex nobis est voluntate ad credendum. Per hoc aūt tangit incredulitatem eoꝝ oīdens. q̄ niam qui non credit ex voluntatē transgredit pr̄i. Paul⁹ aūt ait qm ipe eos tradiderit pr̄i. cū tradidit regnū deo ⁊ patri. Sic igit̄ pater dans. nō priuat seipm sic nec filius tradens. Dr aūt filius tradere qm̄ p eum ad pr̄em adducimur. Et de pre dictū est per quem vocati estis in societatē filii eius. Sic igit̄ qui venit ad me saluabitur quia pro his veni ⁊ carnē assumpsi. vnde sequitur. Quia descē. de cenō ve fa. vo. me. sed volun. eius qui misit me. Quid dicis? alia sunt tua ⁊ que illius. Ne igit̄ hoc aliquis suspiceꝛ subiunxit. Hec est autem volun. eius q̄ misit me vt omnis qui videt filium ⁊ credit in eum habeat vitam eternam. Per hoc autem ⁊ filius vult quia filius quos vult vuificat. Quid est igitur qđ dicit. Non aliud actur⁹ veni q̄s quod pater vult. qsi non habens diuisam voluntatem a pre. Omnia em̄ q̄ patris sunt mea sunt. Sed hoc nō dixit sed i fine reseruat. excelsa em̄ interim occultat. ¶ Aug. Vel aliter. Quare nō ejiciat foras subiungit dicens. qa descen. de ce. non vt faciā voluntatem meā. sed voluntatem eius qui misit me. Properat em̄ aīma a deo exire. qua superba erat. Superbia em̄ eiecit eum⁹ humilitate regrediemur. Dedicus em̄ quando egritudinē discutit. si curet quod per aliquam causam factum est. ⁊ ipam causam non curat. ad tempus videtur mederi. Sed causa manente morbus repetitur. Ne ergo causa omnium morboꝝ curaretur id est superbia descendit ⁊ humilis factus est filius dei. Quid superbis homo? Filius dei ꝓpter te humilis factus est. Puderet te forsasse imitari humilem hominē saltez imitare humilem deum hec est em̄ cōmendatio humilitatis. Non veni facere voluntatem meam sed voluntatem q̄ misit me. Superbia quippe facit voluntatem suam humilitas voluntatē dei. ¶ Hilarius. ibi. de eri. Non igitur hoc dicit qua faciat quod non velit sed obedientiam suaz sub effectu paterne voluntatis ostendit volens ipe voluntatē patris explere. ¶ Aug. Ideo ergo qui ad me venerit nō ejiciam eum foras quia nō veni facere voluntatem meā. humilis veni humilitatem docere qui ad me venit incorporatur mihi ⁊ humilis fit qua non facit voluntatem suaz sed dei. ⁊ ideo non ejicietur foras quia cum superbus esset proiectus est foras. Ad me em̄ venire non potest nisi humilis. Non mittitur foras nisi superbia. qui seruat humilitatem non labitur a veritate. Ire autem ideo non ejicit foras. qui venit ad illum. qa non venit facere voluntatem suam ostendit cum subdit. Hec est em̄ voluntas eius qui misit me patris vt omne quod dedit mihi non perdam ex eo. Ipse illi datus est qui seruat humilitatem. Non est voluntas in aspectu patris vt pereat vnus de pusillis. de tumentibus potest perire de pusillis nihil perit. quia nisi fuerimus sicut pusillus iste non intrabimus in regnum celoꝝ. ¶ Aug. de correctōe ⁊ grā q̄ g⁹ indei prudentissima dispensatiōe p̄scia p̄destinata vocata iustificata glificata sic eā nondū renata si ⁊ nondum nata iā filii dei sit ⁊ ōnino perire nō possit. Ire venit ad xp̄m ab illo g⁹ dat̄ ei p̄seuerātia i bono vsq; in finē neq; em̄ dat̄ nisi q̄ non perībit quoꝝ q̄ nō p̄seuerāt peribit. ¶ Chr. Per hoc aūt qđ dicit. Nō pdam ex eo nō ostendit se migrare eoꝝ curas sed hoc dicit ꝓpter eorum salutem. Postq̄ aūt dixerat. Nō pdam ex eo ⁊ non ejiciam foras subiungit. Sed resuscitabo eum in nouissimo die. qa in resurrectione omnium mali ejiciunt̄ scīm illud. Tollite eū ⁊ ejicite in tenebras exteriores. Ipsi etiam perdent̄ sm illud qui potest aīmā ⁊ corp⁹ pdere in gehennā. Ideo autem multotiens resurrectionem induit vt ñ ex solis rebus presentibus iudicent dei iudicandaz sed aliam expectent vitam. ¶ Aug. Dicere aūt quē admodū ⁊ hic gemmam illaz resurrectionem designet q̄ venit ad me modo resurgit humilis hab⁹ in me bna mea. Sequitur aūt si resuscitabo illū in nouissimo die. Ad exponendū aūt qđ dixerat. Omne qđ dedit mihi ⁊ iterꝫ qđ dixerat. Nō pdam ex eo subiūgit. hec ē em̄ voluntas p̄ris mei q̄ m. sic me. vt oīs q̄ videt filiū ⁊ credit eū habeat vitā eternā supi⁹dicit. Qui audit̄ vbū meum ⁊ credit ei q̄ misit me mō aūt q̄ videt filiū ⁊ credit in eū ñ dixit̄ ⁊ credit i p̄rez hoc est enim credere in filium quod ⁊ in patrem quia sic pater habet vitam in semetipo sic dedit̄ ⁊ filio vitaz habere i semetipo vt sic omis q̄ videt filiū ut credit in eū habeat vitā eēnā credē⁹ ⁊ trāseū⁹ ad vitā tāq̄ ꝓma illa resurrectiōe ⁊ qa ipsa non est sola subiungit de secunda ⁊ ego resuscitabo eū i nouissimo die.

¶ Murmurabāt ergo iudei de illo. quia dixisset ego sum panis q̄ de celo descendi. Et dicebant. Nōne hic est ihesus filius ioseph cuius nos nouimus p̄rem ⁊ matrem quomodo ergo dicit hic qa descēdi de celo. respōdit ergo ihesus ⁊ dixit eis nolite murmurare inuicē.

Nemo potest uenire ad me nisi pater q̄ misit me traxerit illū & ego resuscitabo eum in nouissimo die Scriptum est in ꝓphetis Et erunt omnes docibiles dei Omnis qui audiuit a patre & didicit uenit ad me non quia patrem uidit quisq̄ nisi is qui a deo est hic uidit patrem.

¶ Cnf. Judei existimãtes se comestione carnali posse non turbabant̄ usquequo postea diffisi sunt uñ dixit. Murmurabãt ergo iudei de illo quia dixisset Ego sum panis qui de celo descendi. Videbant̄ quidē turbari in hoc q̄ dixerat eū de celo descendisse si; nō hoc erat quod ebrietatē faciebat sed hoc q̄ non expectabant poturi mensa corporali Adhuc eam̄ eum venerabilē quia recens erat signum & ꝓterea non manifeste ei contradicebant sed murmurant̄ suam turbatiõ; ostendunt. quid aũt murmurant̄ dixerunt subdit Et dicebãt Nonne hic est iesus filius ioseph. cuius nos nouimus patrem & matrem. Quomō g̊ dicit hic qua descendi de celo. ¶ Aug. Longe autem isti erãt a parte de celo nec eum esurire nouerãt Pauis enim iste mortalis homis querit esurie. ¶ Crisost. Manifestū est enim q̄m mirabilem eius nondū sciebãt gratiam ꝓpterea eū adhuc filium ioseph dicunt sed nō merepantur Nō enim respondit eis nō sum filius ioseph quia nō poterãt illum mirabilem partus audire Si vō eum qui fm carnē non poterãt mani feste audire multomagis nec superiorem in effabilez ¶ Aug. Ab hominib enim carnem assūpsit si; nō more heim Nam patrem habens in celo matrē elegit in terra & illic natus sine mātre & hic sine patre Quid g̊ talib murmurantib respondit subdit Respondit g̊ihus & dixit eis. nolite murmurare mutuum. Quasi dicēt Sed quare nō esuritis sic vt istuj panis nō meligatis neq; queratis. nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit illum Magna gratie ꝑmendacio nemo venit nisi tractus. quē trahit & quē nō trahit: quare illū trahit? & illum nō trahit: noli velle iudicare si nō vis errare. semel ac iterū & intellige nō trahēris ora ut traharis ¶ Cnf. Dicat̄ insibile manichei dicentes. quē nihil in nobis est destruit. si; odit nos diuino auxilio indigentes. ostendit enim hic non eū qui inuitū venit sed eū qui multam pacē oppugnatione. ¶ Aug. Sed si inuiti trahimur ad xp̃m g̊ inuiti credim? ergo violētia adhibet nō voluntas exigat̄ admiratre quisq; ecclesiā potest nolens. credere nō potest nisi volens. corde enim creditur ad iustiā. Si ergo multus venit qui trahit non credit si nō credit non venit. non enim ad xp̃m ambulādo currimus sed credendo. nec motu corporis sed voluntate cordis accedim?. ergo voluntate traxeris. quid ē aũt trahi voluntate delectare in domino & dabit tibi petitiones cordis tui. Est quedam voluptas cordis cui dulcis est panis ille celestis Nostre si posset dicere linguc Trahit sua quemq; voluptas Quam? fortis nos dicere debem? trahi homines ad xp̃m qui delectat veritate beatitudine iustitia sempiterna vita q̄d totū xp̃us est An nō habent corporis sensus voluptates suas & animus deseritur a voluptatibus suis Da amatem desideriū fontis eterne patrie suspirātē & scit quid dicam. Sed quare voluit dicere quem traxerit pater Si trahendi sum? ab illo trahamur cui dicit quam que diligit Trahe me post te Si q̄d intelligi voluit aduertamus Trahit pater ad filiū eos qui ꝓterea credūt in filiū quia eum cogitāt patrem habere deū. Deus enim pater equalem sibi genuit filiū. & qui cogitat atq; i fide sua sentit ac rumiat equalē esse patri eum in quē credit ipm trahit pater ad filium. Arrius. credidit creaturā Non eū traxit pater Fortius dicit. Nō solus est xp̃s qui sic credit nō eū pater trahit Traxit pet̄ qui dixit. Tu es xp̃us filius dei vuat. enim dictū est non tibi revelauit caro & sanguis si; pater meus qui in celis ē. Ista revelatio ipa est attractio Si enim que inter delicias terrenas revelantē amantibus trahunt nō traxit revelatus xp̃us a patre. Quid enim fortius desiderat alia quā veritatem? Sed hic homines esuriunt ibi saciabuntur Pro subiecit. Et ego resuscitabo eum in nouissimo die Quasi diceret. Saturabitē eo q̄ & hic sitit in resurrectione mortuoꝝ qm̄ ego resuscitabo eū ¶ Aug de quest. no. & ve. testa. Vel aterabit pater ad filiū p opera qua faciebat p illū ¶ Cnf. Non pua dignitas filij si pater adduxit & ipe suscitat. nō dubitet ad patrem opa si; omnens paritatem virtus. Deinde ostendit modū fm quem pater trahit dicēs Scriptum est in ꝓphetis Et erūt omnes docibiles dei. Videtes fidei dignitatem quā; nō ab hominibus neq; p homines si; ab ipso deo eam debeant addiscere. Magister enim p̃sidet omnibus paratus existens sua tribuē ad omnē suā doctrinā effundens. Qui aũt erūt omnes docibiles dei qualiter quidā non credūt. quia hoc de plurimis dictū est sine quoniam omnes qui volunt ¶ Aug. de predestinatione sanctoꝝ. Vel aliter sicut integre loquimur. cū de aliquo literato magistro q̄ in ciuitate solus ē. dicim? omnes iste hic literas docet nō q̄a oēs discūt. si; q̄a nemo nisi ab illo discit q̄uis ibi liras discit Ita recte dicim? oēs deus docet venīt ad xp̃m. non quia omnes veniūt si; q̄a nemo aliter venit ¶ Aug. sup iob. vt alt. Oēs regni illius homines docibiles erunt dei non ab hominibus audient. Etsi hō ab hominib audiunt tñ quod intelligūt intus datur sine pitum vocis ingero aurib vestris nisi reueler ille qui intus est. Quomō ergo o iudei me potestis agnoscere quos pater non docuit. ¶ Beda. Dicit aũt pluraliter i ꝓphetis quia omnes ꝓphete vno eodem q̄ spiritu repleti licet diuersa ꝓphetarēt tñ ad idem tendebant Quapropter cum quouis eoꝝ omnes aliq; accordant. Sicut cū iohele qui dicit. Erūt omnes docibiles dei. ¶ Ysaie. Hoc tamē in iohele nō inuenit si; aliquid simile. dicitur enim ibi. Filij Sion exultate & letamini in dño deo vestro quia dedit vobis doctorem. Expressius tñ est in esaia vbi dr. Donam vniuersos filios tuos doctos a dño. ¶ Cnf. Quod quidem ꝑcipuum est quia ante p homines discebāt q̄ dei sunt nunc aũt p vnicū filiū dei & spiritum sanctū ¶ Aug. de predestinatõe sanctoꝝ. Omnes aũt docibiles dei veniūt ad filium qm̄ audierunt & didicerunt

a patre p filium Vnde subdit Omis qui audiuit a patre ⁊ didicit venit ad me · Si autem omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit venit · Profecto omnis qui non uenit nō audit a patre nec didicit Valde remota est a sensibo carnis hec stola · in qua paē audiuit · ⁊ docet ut ueniatur ad filium · Nec agit hoc cum carnis aure seo cordis · ibi est ⁊ ipse filiꝰ quia ipse est verbum eius per quod pater se docet · simul est ⁊ spiritussanctꝰ · Inseparabilia enī didicimus esse opera trinitatis · Sed ideo patri hoc potissimum ē attributum quia de ipso procedit ⁊ filius ⁊ spiritussanctꝰ Ieaqꝫ gracia que occulte ⁊ humanis cordibus diuina largitate tribuitur a nullo corde duro respuitur · Nō quippe tribuitur ve cordis duricia primitus auferatur · Cur ergo non omnes docet ut veniant ad christum ⁊ nisi quia eos ꝙs docet misericordia docet quos autem non docet ut dicto nō docet Si autem dixerimꝰ quid volunt discere quos non docet respōdebitur nobis Et vbi ē quod a diabē. Deus tu conuertens vuificabis nos Nunc si non facte volentes ex nolentibus deus vt ꝙd erat ecclesia ſm preceptum domini pro persecutionibus suis ¶ Non enī quisquam dicere potest · Credidi ut sic vocaret Preuenit quippe eū misericordia dei quia sic est vocatus ut crederet ¶ Augustinus · sup iobem · Ecce ergo quomō trahit pater docens de virtute non necessitatem imponendo · Trahere enī dei est · Omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit venit ad me Quid igitur xp̄s nihil docuit Quid ꝙ paterem magistrum homines non viderunt filium viderunt · Filius ergo dicebat ꝙ pater docebat Si enī ego homo · cum sum illum doceo qui audiuit verbum meum illum docet ⁊ pater qui audiuit verbū eius · Exponit autem hoc ipse · ⁊ ostendit nobis · quid dixerat · continuo subiungens · ¶ Non quia patrem vidit quisquam nisi qui a deo est hic vidit patrem · Quasi diceret ¶ Ne forte cum dico vobis omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit dicatis apud vos ¶ Nunquam vidimus p̄rem quomodo ab eo discere potuimus · a meipso audite · Ego noui patrem ab illo sum · Quomodo verbum est ab illo cuiꝰ est verbum · Non quod sonat ⁊ transit sed quod manet cū dicente ⁊ trahit audientem · ¶ Cnf · Omnes quidē a deo sumus · Id vero quod est principium filij ⁊ ꝓprium eius hic non posuit ꝓter auditorum imbecillitatem ·

¶ Amen amen dico vobis . qui credit in me . habet vitam eternam . Ego sum panis vite . Patres vestri manducauerunt manna in deserto ⁊ mortui sunt . Hic est panis de celo descendens . vt siquis ex eo manducauerit non moriatur . Ego sum panis viuus . qui de celo descendi . Siquis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum .

¶ Aug · Reuelare se uolut dominꝰ quid esset · vñ dicit · Amen amen dico vobis qui credit in me · habet vitam eternaz · Quasi diceret qui credit ī me habet me Quid est autem habere me habere vitam eternam Vita enī eterna est vbum quod in principio erat apud deum ve vita erat lux hominum · Vt sumpsit autez vita mortem ⁊ uita occideret mortē ¶ Crisostomꝰ · Quia vero turbe instabant cibum corporalem petentes ⁊ eum cibi qui patribus eoraz datus erat · reminiscentes ve ostendat ꝙ omma illa figura erant huiꝰ vitatis presentis mentionem de quo spiritali facit dicens · Ego sum panis vite Panē quidem vite seipm vocat · quoniam vitam nostrā cōtinet ⁊ hāc ⁊ futurā ¶ Aug · Sed ꝙs illi de mānā subiebant subiungit · Pr̄es vestri manducauerunt manna in deserto ⁊ mor · sic · Ideo pr̄es vestri quia similes estis illorū murmuratores patres · murmuratoꝝ filiorum · Nam de nulla re magis deum offendisse ille populus dictus est · q̄ contra deum murmurando Ideo autem mortui sunt quia quod videbant credebant quod non videbant nō intelligebāt ¶ Crisostomꝰ · Non autem sine causa addit · In deserto sed occulte insinuans quoniam non longū tempus fuit quo sez manna datum est · neqꝫ simul cum eis venit in terram ꝓmissionis sed quia videbāt panem sibi datum a xp̄o mmꝰ esse illo quod p̄ius data cum erat in eo quod illud desuꝰ descendebat Mira culū vo panū infertis gerebaē ꝓtēa subiungit · hic ē panis de celo descendēs ¶ Aug · Nunc panē significauit mānā hūc panem significabat altare dei · Sacramēta hec sunt ⁊ illa fuerunt · In signis diuersa sic · in re que significaē paria sūt · apm audi oēs eādem escam spiritalem manducauerunt · ¶ Crisost · Deinde ostēdit ꝙd maxīe eos poterat ꝑsuadere · qm̄ xp̄i patribꝰ suis multo digniores effecti sūt ꝙ mānā manducantes sunt mortui Et ideo subdit · De hac ex ipo mānducauerit non moriatur · A fine verumtamen ostendit differentiam Panez autem hic dogmata salutaria dicit ⁊ fidem que in ipm est aut corpus suum hec enī conservant animam · ¶ Augustinus · Sed nunquid nos nō morimur qui manducamuꝰ panē descendentē de celo sic illi sūt mortui quēadmodū ⁊ nos sumꝰ morituri q̄ctum attinet ad mortē hoc corporis visibilem atq carnalem · q̄ctum autem attinet ad mortē spiritalē qua patres istorūmortui sūt manducauit manna moyses ⁊ multi ꝙ dño placuerunt ⁊ mortui non sunt quia visibilem cibum spiritaliter intellexerūt spiritaliē gustauerūt ve spiritaliē saturarentur · Nam ⁊ nos hodie accipimus visibilem cibum Sed aliud est sacramētum aliud vtus sacramenti quoniam multi de altari accipiunt ⁊ accipiendo moriuntur · Vnde apostolus · Iudicium sibi manducat ⁊ bibit panem gr̄ celestem spiritaliter manducare innocentiam ad altare apportare · Peccata ⁊ si sint quotidiana non sint mortifera · Itaqꝫ ad altare accedamus attendite quid dicatis · Dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittimus debitoribꝰ nostris Si dimittis dimittetur tibi securꝰ accede · panis est non venenū · Siquis ergo ex hoc pane manducauerit non morietur · Sed quod pertinet ad virtutem sacramenti non quod petinet ad visibile sacramentum qui manducat scilicet intus non foris ·

¶ Dicebat ergo eis iesus. Amen amen dico vobis nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam. Et ego resuscitabo eum in nouissimo die.

¶ Aug. Quia iudei panem concordie non intelligebant admiscem litigabant vt dicit. Litigabant ergo iudei admiscem di. quo po. hic nob car. su. da. ad man. Qui aut manducat talem panem non litigant admiscem quin p hunc deus habitare faciat vnanimes in domo.

¶ Beda. Putabant ergo iudei qd dns particulatim carnem suam diuideret. et eis ad manducandum daret. et ideo litigabant quia non intelligebant. ¶ Cyr. Quia igit dicebat hoc esse impossibile vt scz carnem suam ad manducandum daret. ostendit quoz non solum non est impossibile sz valde necessariu. vnde sequitur. Dicit ergo eis ibus. Amen amen dico vob nisi man. car. filii ho. et bi. eius. sang. non ha. vi. in vob. ¶ Aug. Quasi dicat quomodo quidem det et quisnam sit modus manducandi istum panem ignoratis verumtamen. Nisi manducaueritis. ¶ Beda. Et ne crederet illos solos hoc dixisse mox generale sententiam intulit dicens qui man. meam car. et bi. meum san. ¶ Aug. Et ne istam vitam intelligentes de hac re litigarent secuto adiunxit habet vitam eternam. Hec ergo non habet qui istam carnem non manducat nec istum sanguinem bibit. Iam temporales vitam sine illo habere homines possunt. Eternam vo omino non possunt. Ideo ita est in hac esca qua sustentante huius temporalis vite causa sumimus. nam qui eam non sumpserit non viuet nec tm qui eam sumpserit viuet. Fieri enim potest vt morbo vt semio vel aliquo casu plurimi qui eam sumpserunt moriant. In hoc vo cibo et potu id est corporis et sanguinis dni non ita est. Ibi et qui eas non sumit non habet vitam et hic vtique etiam. ¶ Cyr. Ideo. Non enim puri homines caro est dei et homem diuinum facere valet tamquam diuinitate inebrians. ¶ Aug. xxi. de ci. dei. Sed aut quam liberationem ab eterno supplicio homines promittentes xpi baptismate ablutos. qui principes fuit corporis eius quomodolibet vixerit propter illud qd dicit hic Sed contradicat eis apls dicens Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio immundicia et predico vobis sicut predixi quoniam qui talia agunt regnum dei non possidebunt. Quamobrem quomodo sit accipiendum quod hic dictum memento quoniam. In eis enim in quibus est corporis vnitate id est in xpianoz compage membroz eius corporis sacramentum fideles communicantes de altari sumunt conscientie. Ipse vo dicendo est manducare corpus et bibere sanguinem xpi. Ac p hoc hereticos et scismaticos ab vnitate corporis separari possunt idem proprie sacramentum. Sz non sibi vale imo vo etiam noxium quo indigne cum gratiarum actione vt tardius liberentur nec illi etiam impediti et damnabili morbo debent esse securi. et p vite iniquitatem ipsam vite iustitiam qui est xpus deseruit siue fornicatione siue aliquid huius modi faciendo. non enim isti dicendi sunt manducare corpus xpi quin nec in membris computandi sunt xpi. De quibus alia taceam non possunt simul esse membra xpi et membra meretricis. ¶ Augustinus. super iohem. Hunc igitur cibum et potum societatem vult intelligi corporis et membrorum suoz quod est ecclia in predestinatis et vocatis et

¶ Et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita.

¶ Aug. Determinate plenius dns quo se panem dicat. ne tm secundum diuinitatem qua pascit oia. sz ec secundum humanam naturam. que est assumpta a verbo dei cum scribit. et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. ¶ Beda. Hic panem ec dominum dedit qui misteriu corporis et sanguinis sui discipulis tradidit. et qui seipm deo patri obtulit mactandum crucis. Quod vo dicit. pro mundi vita non dubium mortem pro electis sz pro hominibus qui mundi nomine designant. ¶ Theop. In hoc qd dicit quem ego dabo potestatem suam demonstrat qua non sicut seruus immo patre crucifixus est sed voluntarie. Nam cum a patre dari dicatur tm seipm tradidit ipse. Vnde aut qua panis qui in misteriis a nobis assumit non solum figuram gerit carnis xpi sed ipse est vera caro xpi. non enim dixit. panis quem ego dabo figuram carnis mee gerit sed caro mea est. transmutatis autem inenarrabilibus verbis iste panis per mistica benedictiones et habitationes spiritualiter in carnem xpi sed quare non videmus carnem quia si caro videretur horret nos in eius assumptione inuaderet. vnde vt nostre infirmitati condescendat talis nobis videtur mistus cibus. sin qua nostre consuetudini competebat. per mundi aut vita carnem suam tradidit. quia morientibus mortem soluit ego etiam intelligo. pro mundi vita resurrectionem. nam dns mors vniuersalem resurrectionem toti humano generi ministrauit. Forte aut et vitam que in sanctificatione et beatificatione consistit et spiritu mundi vitam dixit. Quamus enim non omnes sumperint vitam que est in sanctificatione et spu cuius dns seipm pro mundo tradidit. et quatum in eo est totus mundus sanctificat. ¶ Aug. Quando aut caperet caro qua dixit panem carnem horum aut fideles corpus xpi si corpus xpi esse non negligant fiant corpus xpi si volent viuere de spiritu xpi de spiritu enim xpi non viuit nisi corpus xpi. nunqd non corpus meum vult de spiritu tuo: bene panem apostolus exponit dicens. vnus corpus multi sumus. O sacramentum pietatis o signum vnitatis o vinculum caritatis. Qui vult viuere accedat credat incorporetur vt viuificetur.

¶ Caro enī mea vere est cibus. ⁊ sang/uis meus vere est potus. Qui manducat meam carnē ⁊ bibit meū sanguinē i me manet ⁊ ego in illo. Sicut misit me pater viuēs ⁊ ego viuo ꝓpter pr̄em. ⁊ q̄ manducat me ⁊ ipse viuet ꝓpter me. Hic est panis q̄ de celo descēdit. nō sic̄ māducauerūt p̄res vr̄i māna ⁊ mortui sūt. q̄ māducat hūc panē viuet meternū. Hec dixit in sinagoga docens in capharnaum.

¶ Beda. Dixerat supiꝰ q̄ māducat meā carnem ⁊ bibit meum sanguinem habet vitam eternam Et vt oīderet quanta distantia sit inter corporalē cibū ⁊ potū ⁊ spiritale misterū corporis ⁊ sanguinis sui adiecit. caro enī mea vere est cibus ⁊ sanguis meꝰ vere est potus ¶ Cris. Hoc aūt dicit aut ve credāt his que dicta sūt vt nō estimēt enigmata ⁊ parabolā esse sed sciāt q̄n omnino oportet māducare corpꝰ xp̄i aut vult dicere q̄ verꝰ cibꝰ est hic qui aīmam saluat ¶ Aug. Vt aliter. Cum cibꝰ ⁊ potus ideo appetant homines vt non esuriāt neq; sitiant ꝑ vera cibꝰ non ꝑstat nisi iste cibꝰ ⁊ potꝰ q̄ eos a quibꝰ sumitur immortales ⁊ incorruptibiles facit ideo ē societas ipa sanctoꝝ vbi pax erit ⁊ vnitas plena atq; perfecta ꝓpterea dīs noster corpꝰ ⁊ sanguinem suū manis rebꝰ commēdauit que ad vnū aliquid redigunē ex multis. Nāq; aliud sc̄z panis ex multis granis i vnū ꝑstat aliꝰ sc̄z vinū in vꝰ ex multis acinis cōfluit Deide iam exponit q̄d sit manducare corpus eius ⁊ sanguinem bibere dicēs Qui man-meā car-⁊ bi-me-san-in me ma-⁊ ego in illo hoc est ergo manducare illam escā ⁊ illū bibere potum. in xp̄o manere ⁊ xp̄m in se habere Ac ꝑ hoc qui non manet in xp̄o ⁊ in quo nō manet xp̄s ꝓculdubio nec māducat aꝰ carnē nec bibit eius sanguinē sc̄z magis tante rei sacr̄mētum ad iudicium sibi manducat ⁊ bibit ¶ Cris Vel aliter ꝓtenuatur quia ꝓmiserat se māducandū vitam eternā vt ergo hoc confirmet induxit. Quomodo me car- ¶ Aug. de v. do. Multi q̄dem q̄ vt carne fidō carnem illam manducant. ⁊ sanguinē bibūt vel cum manducauerint apostatæ fiūt nunquid manēt in xp̄o ⁊ xp̄s in eis Sed est ꝓfecto quidam modus manducādi illam carnem ⁊ bibendi illum sanguinē quō qui manducauerit ⁊ biberit: in xp̄o manet ⁊ xp̄s i eo. ¶ Aug. xxj. de ci. dei Hoc ē illi q̄ nō sac̄mentorum eius sc̄z reuera corpus xp̄i manducant ⁊ sanguinē bibunt ¶ Cris. Et q̄a ego viuo manifestū est q̄ ⁊ ipse viuet ⁊ ad hoc ostendendū subiūgit sic̄ misit me viuens pater ⁊ ego viuo ꝓpter pr̄em ⁊ q̄ man-me-⁊ ipse viuet ꝓpter me. Ac si dicat. Quia ego sic̄ pater ⁊ ne ingenitum estimes adiecit ꝓpter patrem. pr̄em sibi esse principiū occulte insinuans. q̄d autem dicat q̄ manducat me ⁊ ipse viuet ꝓpter me nō de vita simplicē hoc dicit sed de approbata. Et enim eadem infideles viuunt non manducātes de carne illa seo neq; de resurrectione cōmuni hoc dicat Etenim omnes suscitabunt. sed de gloriosa ⁊ mercedem habente. ¶ Aug. Non autem ait Sicut manduco patrem ⁊ ego viuo ꝓpter pr̄em ⁊ qui māducat me ⁊ ipse viuet ꝓpter me. Non enī filius parua ꝓpatione patris fit melior sicut parua ꝓpatione filij per vnitatem corporis eius ⁊ sanguinis quod illa māducatio ⁊ potatio significat nos efficiamur meliores. Et ergo ideo dictum est. Viuo ꝓpter patrem quia ipse de illo est. sine detrimento equalitatis dictum est. Nec tamen eandem nostram ⁊ suam equalitatem significauit sed gratiam mediatoris ostendit. Hi autem se cundū id accipimus. Viuo ꝓpter patrem quod alibi ait. Pater maior me est. Nec verba ita dixit. Sicut misit me pr̄ ac̄ Ac si diceret. vt ego viuam ꝓpter patrem id est ad illum tanq̄ ad maiorem referā vitam meam existimatio mea sc̄at. In qua me misit De autem quis q̄s vult ꝓpter me. participatio fit aut quia māducat me ¶ Hil. viij. de trī. De veritate igitur carnis ⁊ sanguinis xp̄i. non relictus est ambigendi locus. nunc enim ⁊ ipsius dñi professione ⁊ fide nostra vere caro est ⁊ vere sanguis est. hec ergo vite nostre causa est q̄ in nobis carnaliter manentem per carnem christum habemus. viduis nobis per eum ea conditione qua vnit ille per patrem. Si ergo nos naturaliter secundum carnē p eum viuim⁹ id ē naturā carnis sue adepti q̄ mō nō naturaliē secūdum ⁊ sp̄m vite at ille p̄r; b̄eat cum vnit ipe per p̄rem p p̄rem aē viuit. dū habitat non alienam ei intulit diuersaq; naturā ¶ Aug. De autem illum panem manducando vitamus qui eternam vitam ex nobis habere non possumus. de celo descendit. Unde sequitur. Hic est panis. qui de celo descendit ¶ Hilarius. x. de trinitate. Ne panē hic dixit. Ac ne verbi virtus atq; natura defecisse existimaretur in carnem. Panem carnem suam ē dixit ve p b̄ q̄ descēdens d celis panis est. nō ex humana conceptione origo esse corporis eius existimaretur cum celeste esse corpꝰ ostenditur. De vero cū panis est. assumpti p verbum corporis est ꝓfessio. ¶ Theo. Nō enī purum deum ꝓmedimꝰ nam ⁊ i palpabilis ⁊ icorporeꝰ est. Neq; enī hominis puri carnē comedimus que nil posset ꝓficere. Sed quia deus carnem sibi vniuit. caro eius vnificatiua existit. Non q̄ in dei naturam transierit. Sed secūdum quandam igniti ferri cōsuetudinem quod ⁊ ferrum manet ⁊ ignis. adum ostendit. Sic ⁊ caro domini vnificatiua est. tanquam caro verbi dei.

¶ Beda. Et vt ostenderet
[illegible] xp̄i ⁊ veritas subu
[illegible] nr̄ē p̄res vestri manna
[illegible] cat hūc p̄mē vnet ineter
[illegible] mortui sūt ita vult intelligi
[illegible] dum impossibiliter ⁊ hi
[illegible] manducāe. sc̄z vnūc ineē
[illegible] ta ¶ Cris. Si enī possibi
[illegible] o ⁊ alius huiusmodi xl. a
[illegible] malevolentis nūc adhuc spir
[illegible] illa erant figure frequen
[illegible] quia nichil est ita dilectab
[illegible] mi nisi mēte cogitando v
[illegible] sem non habens sitiendo
[illegible] sanctam mortis tradentem
[illegible] eum carnem suā ꝓmitte
[illegible] nagoga docens in caphar
[illegible] tuos eius sunt facte. doc
[illegible] mplo multitudinē attrah
[illegible] nim non est contrariꝰ pa
[illegible] pharnaū que interpretatur
[illegible] mūdi synagoga vero u
[illegible] stendit q̄ dñs per misteri
[illegible] nis mdauco populo mult

¶ Multi ergo audien
[illegible] ierunt. Durꝰ est hi
[illegible] audire Sciēs autem
[illegible] sem quia murmurare
[illegible] dixit eis. Hoc vos sca
[illegible] detis filium hominis a
[illegible] ritus est qui v
[illegible] dit quicq̄. Verba qu
[illegible] bus spiritus ⁊ vita sun
[illegible] vobis q̄ non credunt.
[illegible] sus ihesus. qui essent
[illegible] dituꝰ eum esset Et
[illegible] dixi vobis. quia nem
[illegible] fuerit ei datum a patr
[illegible] discipuli eius abierunt
[illegible] lo ambulabāt. Dixit
[illegible] dam. Nūquid ⁊ vos
[illegible] dit ergo ei Symon p
[illegible] dimus? Verba vite
[illegible] redimus ⁊ cognouim
[illegible] sus dixit ergo
[illegible] duodecim elegi ⁊ vn
[illegible] et. dicebāt aūt d iuda
[illegible] bis enī cum erat trad
[illegible] ex duodecim.

¶ Talia loquēte ihu
[illegible] hominem ⁊ verbis illis a
[illegible] ne voluerūt intellexerū

¶ Beda. Ec vt ostenderet distantiam vmbre ⁊ la
es eſpe ⁊ veritatis subiunxit. non sicut manduca
uerũt pres vestri manna ⁊ mortui sũt qui mandu
cat hũc p mẽ viuet inetternum. ¶ Aug. Qd aũt illi
mortui sũt ita vule melligi ve nõ viuant meternũ
Nam emporaliter ⁊ bi pfecto monẽtur qui xpm
manducant. si viuũt inẽnũ quia xps est vita eter
na ¶ Chrs. Si eĩ possibile fuit sine messe ⁊ frumẽ
to ⁊ aliis huiusmodi xl. annis illoz vitã pseruare
mulomagis hũc abo spirituali hoc facere poterit c°
illa erant figure frequenter aũt vitam repromittat
quia nichil est ita dilectabile hominib. Vnde ⁊ ĩ ve
teri testamẽto lõgitudo vite pmittebaẽ hic aũt vita
finem non habens sitcauz p hoc ostẽdere vult quõz
sentiam mota erabescem p peccato nũc soluit vi
tam eternam ẽno pmittens. Sequẽ. Hec dixit in
sinagoga docens in capharnaũ vbi scz plurime vir
tutes eius sunt facte. docebat aũt in sinagoga ⁊ in
templo multitudinẽ acrabere volẽs ⁊ ostẽdẽs quo
niam non est contrar° patri. ¶ Beda. Mistice aũt
capharnaũ que interpretatur villa pulcritudinis significat
mundũ. sinagoga vero iudaicũ populum p hoc g°
ostendit q dñs per misteriũ icarnationis mũdo apa
rens iudaico populo multa docuit que ipe intellexit

Multi ergo audientes ex discipulis eiꝰ
dixerunt. Durꝰ est hic sermo. qs potest eũ
audire Sciẽs autem ihesus apud semetip
sum quia murmurarẽt d̃ hoc discipuli eius
dixit eis. Hoc vos scandalizat. Si ergo vi
deritis filium homis ascendentem vbi erat
priꝰ spiritus est qui viuificat caro non pro
dest quicq̃. Verba que ego locutꝰ sum vo
bis spiritus ⁊ vita sunt Sed sunt q̃dam ex
vobis q̃ non credunt. Sciebat enim ab ini
tio ihesus. qui essent credentes ⁊ quis tra
diturus eum esset Et dicebat. Propterea
dixi vobis. quia nemo potẽ venire ad me ñ
fuerit ei datum a patre meo Ex hoc multi
discipuli eiꝰ abierunt retro ⁊ iã non cum il
lo ambulabãt. Dixit ergo ihesus ad duo
decim. Nũquid ⁊ vos vultis abire Respõ
dit ergo ei Symon petrus. domine ad quẽ
ibimus: Verba vite eterne habes. ⁊ nos
credimus ⁊ cognouimus q̃a tu es xpus fi
liꝰ dei respõdit ergo eis iesꝰ. nõne ego vos
duodecim elegi ⁊ vnus ex vobis dyabolꝰ
est. dicebãt aũt d̃ iuda Simonis scariothis
hic eĩ eum erat traditurꝰ cum esset vnus
ex duodecim.

Nu. Talia loquẽte ibu ñ crederẽt aliq̃d magnũ
dictum ⁊ verbis illis aliq̃s gratiam cooperãtẽ sed
fuit voluerũt intellexerũt. ⁊ more hẽ im quia pote
rat aut disponebat ihs carnẽ q̃ idutũ erat vbũ. ve
lut passã distribuẽ credẽtibo ĩ se vñ dr mtu g° au
ñ eximi. sz ex discipls a°di xerũt Dur° ẽ h sermo.
¶ Chrs. Jo ẽ difficile susceptibil supexcedẽs eoz
imbecillitatem. Ducabãt eĩ eoz sup̃ seipm loq̃ maio
ra pria dignitate Et dixerũt Quis potest eoz au
dire quasi pro se ipsis respondentes q̃ ñ debebant.
¶ Aug. Si aũt discipli durꝰ habuerũt istũ sermo
nem quid mimici Et tñ sic oportebat vt dicerẽtur
q̃ nõ ab hominib melligerẽt secretũ dei meritũ de
hoc facẽ nõ aduersos ¶ Chxo. Cũ aũt audis q̃ disci
puli eius murmurabant. nõ melligas hos q̃ adu
erant discipuli sz hos qui ĩ habitu ⁊ figura videbã
tur ab eo instrui nam mẽ discipulos erãt q̃dam ex
plebe q̃ dicebanẽ eius discipli q̃a multo cũ discipul
manebãt ege ¶ Aug. Sic aũt apud se ista dixerunt
vt ab illo non audirentẽ. Sed ille qui nouerat inse
ipsis apud semetipz audiebat Vñ seq̃ẽ. Scaes aũt
ihesus apud seipm quia murmurabant de hoc disci eius dixit
eis hoc vos scandalizat ¶ Alcui. Qd scilicet dixi
vobis manducare carnem meam ⁊ bibẽ sanguinẽ
meũ ¶ Chrs. Erat aũt hoc sue deitatis signũ occul
tas ĩ mediuz ferre. vñ seq̃ẽ Si g° videritis filiũ ho. ascẽ
dẽtem vbi erat p̃us suple quo dicebas ¶ Hoc ⁊ in natiuita
te sua dicens Quõz dixi tibi vidi te sub ficu. cre
dis maiora his videbis nõ igit̃ q̃ones q̃mbz copulat
sz magnitudine dogmatũ ⁊ multitudie eos mouere
volt. nõ igit̃ discipulos in scandalũ mittere volens
hoc dixit sz eorum scandalũ soluere volens nam dũ
estimãt eũ de ioseph natum nõ suscipiunt ea q̃ dice
banẽ. Qui vo credituri erãt quõz de celo descendit
⁊ illuc ascendit. facilꝰ attendant his que dicebanẽ
¶ Aug. Vel aliter Sic solvit q̃ illos mouerat Illũ
eĩ putabãt erogaturũ corpus suũ. Ille aũt dixit
se ascensurũ in celũ vtqz integrũ Cum videritis mẽ
tem filium hois ascendentẽ vbi erat p̃us certe vel
tunc videbitis quia nõ eo modo quo putatis erogat
corpꝰ suum Et q̃a grã eius non plumbẽ mortalibus
filius aũt homis xpus ex vtgine maria hic esse cepit
in terra vbi carnẽ assũpsit ex ẽa Quid gꝰ sibi vult
q̃ ait Cum vi. fili. ho. ascen. vbi erat p̃us mirati intelligamus
vnã psonam esse xpm deũ ⁊ hominẽ nõ
duas. ne fides nra sit. quaternitas seu trinitas. Sic
ergo erat filiꝰ homis in celo quẽadmodum filius dei
erat in terra filiꝰ dei in terra in suscepta carne filiꝰ
homis in celo in vnitate psone. ¶ Theo. Nõ ergo
ppter hoc putes q̃ de celo corpꝰ xpi descendit. hꝰ
eĩ mariam hereticꝰ ⁊ appollinaris est dictũ. Sz q̃a
vnus ⁊ idem erat filiꝰ dei ⁊ homis. ¶ Chrs. Pro
pter hꝰ aũt ⁊ alia solutionẽ iducit dicẽs Spũs ẽ q̃
viuificat caro non pdest quicq̃. Qd aũt dicat tale ẽ
spiritaliẽ oportet ea que d̃ me sunt audire Qui aũ
carnaliter audit nihil pficit Est aũt carnaliter intel
ligere simpliciter ea que ppria sunt videre ⁊ nihil
plus imaginari. Oportet aũt nõ ita iudicare. Sz
omnia misteria interioribo oculis inspicere. Qd sz
est spiritaliter audire. Carnale vo erat dubitare q̃
liter potest nobis carnẽ dare mãducare Quid igit̃
nõ est vera caro imo vtqz Qd igit̃ ait Caro nõ pro
dest quicq̃. non de sua carne dedit sz de eius carne

qui carnaliter accipiebāt que dicebātur · ¶ Augu· Vel aliter · Caro nō prodest quicq̄ · Sed quomodo illi intellexerūt · Carnem q̄ppe sic intellexerūt quō i cadavere dilaniatur aut in macello vēdit̄ur nō quō spū vegetat̄ accedat spūs ad carnem ⁊ prodest plu rimū ¶ Nam si caro nihil pdesset verbū caro non fie ret vt habitaret i nob̄ Sed spūs per carnē aliquid operat̄ est in nobis p salute nostra · ¶ Aug · x · de · ci · dei ¶ Non em̄ caro p seipsam mundat̄ q̄ per vbum aque suscepta est quod cū sit principium oim̄ suscep ta aīa ⁊ carne ⁊ animā credentiū mūdat ⁊ carnē Spūs ergo est qui viuificat caro nō pdest quicq̄ sicut illi intellexerūt carnem · Nō sic ego do ad mā ducandū carnem meā quia nec carnem debem̄ sape re fm carnem pinde dicit · Verba que ego locutus sum vobis spūs ⁊ vita sūt · ¶ Cris· Id est spiritea lia sunt nihil habentia carnale neq̄ consequentā na turalem sed erutta sūt ab omni tali necessitate · que in terra ⁊ a legibo que hic posite sūt ¶ Aug · Si g̃ intellexisti spiritaliē ⁊ spūs ⁊ vita tibi sē Si intellexi sti carnaliter eadē si spūs ⁊ vita sunt tibi tamen nō sūt · Dicim̄ em̄ hoc dn̄m emendasse in māducatione carnis sue ⁊ potatione sanguinis sui vt in illo mane amus ⁊ ipe in nobis · hoc autem quid facit nisi car tas Caritas aūt dei diffusa est in cordibo nostris per spm̄ sanctum qui datus est nobis · Ergo spūs est qui vuificat · ¶ Cris· Et quia de carnali audientia sup̄ locut̄ est · subiungit Sed sūt quidam ex vobis · q̄ non credunt · Dicens quidam · discipulos suos exce pit Suam autem dignitatem ostendit occulta reue lans ¶ Aug · Non dixit · Sunt q̄dam in vobis qui non mollagunt · sed cautā dixit quare nō intelligant Propheta em̄ dixit Nisi credideritis nō intelligi tis ¶ Nam qui resistit quomodo vuificatur · Aduer sarius em̄ radio lucis quo penetrand̄ est non auer tat eadem sed claudit mentē credant ⁊ aperiant ⁊ il luminabunt̄ ¶ Cris· Et vt discas quomam ante hec verba ⁊ non postq̄ murmurauerūt ⁊ scandaliza ti sunt hoc xp̄s cognouerat subiungit euāgelista di cens · Sciebat em̄ ab initio ihesus qui essēt credētes ⁊ quis eraditurus eum esset · ¶ Theophil̄ · Volēs per hoc nobis euangelista ostendere q̄ ante constitu tionem mundi omnia cognoscebat quod diuinitatis erat indicium · ¶ Augustinus · Sed postq̄ distinxit credentes dominus · a non credentibo expressit cau sam quare non credunt vnde sequitur · Et dicebat Propterea dixi vobis quia nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo · Cris· Quasi diceret Non turbant me neq̄ stupore inferunt qui nō credunt · nouā quib̄ dedit pater · Dixit aūt hoc vt ostendat quoniam non illorum grām concu piscens hoc dicebat ⁊ vt suadeat eis q̄ patrem eius existiment deum ⁊ non ioseph ¶ Aug · Ergo ⁊ cre dere dat nob̄ nō ei nihil ē credere · Si at̄ magn̄ q̄d ē gaude q̄ credidisti · q̄ noli extolli · q̄d ei hēs q̄d non accepisti · ¶ Augustin̄ · de predestinatione sanctor Hoc at̄ donū q̄busd̄ dari ⁊ q̄busd̄ nō dari omino nō dubitat qui non vult manifestissimis sacris literis repugnare · Cur autem non omnibo detur · fidelem mouere non debet qui credit ex vno omnes esse in condemnatione nem̄ iustissimam · ita vt nulli dei esset iusta reprehensio etsi nullus inde liberaretur Vnde constat magnam esse gratiam q̄ plurimi liberantur Cur autem istum potius q̄ illum liberet inscrutabi lia sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie eius · se quitur · Ex hoc multi discipuli eius abierūt retro ⁊ iam cū illo nō ambulabant · ¶ Cris· Non dixit re cesserūt sed abierunt retro ab ea que fm̄ virtutē est audicione ⁊ quam habebant olim fidem perdide rūt ¶ Aug · Ee precisi a corpore vitam pdiderunt quia foetor in corpore nec fuerunt inter non credē tes ⁊ ipsi reputati sunt Abierunt retro nō pau· sed mlt̄i · post Sathanā non post xp̄m quō de quib̄ dam femmis dicit apostolus · quedam puerse sunt̄ retro post sathanam Petrum aūt nō repulit dom̄s retroire post sathanam q̄ fedat post se ire · ¶ Chrisos· Quereret aūt aliquis quod tempus erat vba dispensan di his que instructa erāt nocentum · Multa quidem vtilitas ⁊ necessitas · Quia em̄ instabāt ciuitati cor pozalem pcentes ⁊ a quo sub pacto datus est re mittentes oīdens quōd omia illa ctr̄a erāt memi nit ibi spiritalis non igne scandalizari opotebat sed interrogare gruum erat quare illos arcente scan dalū fuit non in dissolubilitatis eos que dicebam̄ · ¶ Aug · Et hoc eā fore factum ē ad consolacōm no stram q̄m aliquando pungit vt homo dicat vez ⁊ quod dicit non capiat atq̄ illi qui audiunt scandali zent̄ ⁊ discedant · Putant aūt hominē dixisse quod vez est · Putat em̄ apud se homo nō debuit sic dicere ⁊ sic at̄ ecce dño pungit dixit ⁊ pdidit mlt̄os q̄ ñ cur hoc ipse da ab initio nouerat q̄ non essent credentes Nos si nob̄ pungat̄ turbamur solacū in dño inue niam̄ ⁊ tm̄ caute vba dicam̄ · ¶ Beda · Sciebat at̄ dñs de alq̄s discipul̄ q̄ remāserāt an vellent abire q̄ tm̄ eos interrogauit vt fides illorum monstraretur ⁊ alq̄s imitanda proponeretur · Unde sequitur Di xit ergo ihesus ad xp̄m · Nunquid ⁊ vos vultis abi re · ¶ Chrisostomus · Per hunc autem modum oper tebat eos trahi · Nam si eos laudasset passi essent aliquod humanū estimantes se grām xp̄o facere eū non relinquendo · Offendens vo se non indigē eor q̄ sequ la magis eos detrimit · nō autem eis dixit abite · hoc em̄ efficere eos expellere q̄ interrogauit eos an vellent abire auferēs eis vi ⁊ necessitatē ⁊ volēs eos vestrā dia coartam ex necessitate ei detinē par erat ac si ab iret petr̄s aē frēs aūt amicicie pfuaz̄ p nro vid̄ collegio vīsequē · rnor̄ g̃a simō petr̄s dñe ad q̄ ibi m̄ ¶ Aug · q̄si d · Nisi repelit nos a se da nob̄ alīū te ad quē ibim̄ si te nūq̄m̄ ¶ Cris· Id aē vbū mlte est amicitie oīsuū q̄ sc̄z xp̄s eis honorabilior erat q̄ pa tres ⁊ mres · deinde ut ñ videat̄ b̄ gpea dicē q̄ nō esset q̄ eos recipent subiungit vba vite eterne hēs · in die ei mgr̄m dicēte q̄m resuscitabo eū ⁊ hēbit vitā eēnā audit se recordant eor q̄ dicta sē vtor ⁊ iudi q̄ dē dicebāt b̄ ē filius ioseph b̄ vo dic̄ · ⁊ nos credidim̄ ⁊ cognouim̄ q̄a tu es xp̄s filius dei ¶ Aug · Credidim̄ ei vt cognoscerem̄ · nā si pius agnoscē deinde credē vellem̄ nec agnoscem̄ nec credē valerē b̄ at̄ credidim̄ ⁊ agnouim̄ q̄a tu es xp̄s filius dei · i · q̄ ipa vita eēna tu es · ⁊ non das in carne ⁊ sanguine tuo nisi q̄d es ,

¶ Cris· Quia vo petr̄s d
mēs collegio credencū
Respondit ergo eis ihesus
⁊ vnus ex vobis dyabolus
dimens q̄ secuti essus me
Dign̄ aūt est b̄ querere ·
discipuli sed postea foami
sum̄dāt sed nō petr̄s au
us ⁊ propter hoc timorē
dat · vnus ex vobis me t
nesciebāt quod dicebatur ·
tigere solum · accusante aū
ut non em̄ electio eius vi
ne sed i volūtate positū ē
Vel dicendū · q̄ ad aliud e
vocem elegit vt i apostol
rum elegit vt p pdicatō
rāt hominī genera ·
nolente ⁊ nesciente
Sicut em̄ in qui male vt
deus bene vtē malis oper
quis si malo eius bene v
tulit vt nos redimeret
ni dixi q̄ electratus est
quatuor cardines mun
dum ihesus aūt quia peri
bonor ademptus est nam
gatus est · ¶ Grego · xxi
cōstat corpus cum de pu
vobis dyabolus est · Unde
bo · Diebat aūt de iuda
erat traditur eum cū ess
Considera xp̄i sapiendam
dum sint ne verecundū
nisi cū latere pmisit ne
⁊ opprarentur ·

¶ Capitul
Dixit hec ā
Ideam · no
Ambulare
iudei inte
proximo dies festus
Dixerunt aūt ad eu
hic ⁊ vade in iudeam
ant opera tua que fa
occulto aliquid facit
esse Si hec facis mani
em̄ fratres eius cred
gnus Ihesus · Tem
nit tempus aūt veste
Non potest mundus
qa ego testimoniū ph
mala sunt · Vos asc
hunc · Ego autem n
festum istum quia n

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Cnf. Quia vo petr⁹ dixerat ⁊ nos credim⁹ do mīn⁹ō collegio credencīū excipit ūdā. Vnde sequē ¶ Respondit ergo eis ihesus. nōne ego vos .xij. elegi ⁊ vnus ex vobis dyabolus est qz aūt dicit tale ē. ne ¶ vnus ex vobis dyabolus est qz aūt dicit tale ē. ne climetis qz secuti estis me. non vedarguam malos discipuli sed postea formidātes dicunt. nunqō ego sum dīns sed nō petr⁹ audierat. vade retro me saeba ne ⁊ propter hoc timorē nō habuit. nunc etiā non dicit. vnus ex vobis me tradet sed diabol⁹ est. ideo nesciēbāt quod dicebatur. sed malidā estimabant vi tupare solum. accusāt aūt hic xp̄m genules insipiē ter non em̄ electio eius vim infert his que futura sūt sed i voluntate positū ē saluari ⁊ perire ¶ Beda. Vel dicendū. qz ad aliud elegit xi. ⁊ ad aliud vnū. videlicet vt i apostolica dignitate pseuerarēt vnum elegit vt p pdictoīs ei⁹ officium saluatē ope rarēt humani generis. ¶ Aug. Electi em̄ est iste ꝛqz nolente ⁊ nesciēte magnū aliquid boni fieret Sicut em̄ in qz male vtunt operib⁹ dei sic econtra deus bene vtē malis operib⁹ hominū. Quid inde puto si malo eius bene vsus ē domin⁹ tradi se per tulit vt nos redimeret. Vel eciā sic intelligi quod ait vt nos redimeret. Vel eciā sic intelligi quod ait xp̄s elegi q: sacratus est duodenari⁹ nūs eorū qui g quatuor cardines mundi inimicitē fuerant domū dauid. ¶ Nō aūt quia perit inde vnus ideo illi⁹ nūi bener adempt⁹ est nam in locū pereuntis ali⁹ surro gatus est. ¶ Grego. xxiij. moral. Capitis aūt noie totē corpus cum de puerso homine dicē vn⁹ ex vobis dyabol⁹ est. Vnde euangelista exponens sub dit. Dicebat aūt de iuda Simonis scarioth hic ei erat traditur⁹ eum cū esset vnus de .xij. ¶ Cnf. Considera xp̄i sapiendam neqz em̄ xp̄us eu manifestum fecit ne verecundū faciat ⁊ sic hypocrisim fiat. neqz eū latere pmisit ne estimās se latere sine timore operaretur.

¶ Capitulum vii.

Post hec ābulabat ihesus. Galileam. non em̄ volebat in iudeā ambulare quia querebant eum iudei interficere. Erat aūtē in proximo dies festus iudeoꝝ scenophegia Dixerunt aūt ad eum fratres eiꝰ. Transi hic ⁊ vade in iudeam vt ⁊ discipuli tui vide ant opera tua que facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit ⁊ querit ipē in palam esse Si hec facis manifesta teipm mūdo neqz em̄ fratres eiꝰ credebant in eum Dicit ergo eis Ihesus. Tempus meū nondum aduenit tempꝰ aūt vestrum semp est paratum Non potest mūdus odisse vos. me aūt odit qz ego testimoniū phibeo d illo qz opera eiꝰ mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc. Ego autem non ascendam ad diem festum istum quia meum tempus nondum impletum est.

¶ Aug. Futurum erat vt aliquis fidelis xp̄i abscon deret se ne a psecutoribus inuenirē ⁊ ne illi p crimi ne obiceretur latibulum pestis in capite qō in mēbro confirmarē. vnde dicit. Post hec ambulabat ihesus in galileam nō em̄ volebat in iudeā ambu. quia querebāt eū iudei interficere. ¶ Beda. Hec vbor⁹ cōnexio talis est vt intelligam⁹ quomō i medio mul ta genter fieri potuerūt. Iudea aūt ⁊ galilea regi ones sūt Palestine puincie. Sed iudea dicta est a tribu iuda non tm̄ solum illa regio qz tribu iuda sed ⁊ illa quā tribus beniamin possidebat Iuda dicta est quia ex tribu iuda. Reges oziebantē galilea vo dicē eo qz lacteum pr̄m id est candidū gignat gali lea em̄ grece latine lac dicit ¶ Aug. Sic aūt h⁹ do min⁹ dixit quasi non posset xp̄us ambulare iter iu deos ⁊ non occidi a iudeis. Nam em̄ potentā quam deos ⁊ non occidi a iudeis. Nam em̄ potentā quam do voluit demonstrauit. sed infirmitatem nr̄e pbebat exemplum. nō ipe pdiderat potestatez sed nr̄am cō solabat fragilitatē ¶ Cnf. Sed ⁊ illud ē dicere. q̄ niam que deitatis ondebat ⁊ que humanitatis Ete nim fugiebat psecutores vt homo ⁊ aparebat eis vt deꝰ vtrunqz vere existens ¶ Chro. Secessit eē nunc i galileam quia nōdum passionis aderat tpus vnde vanū reputabat i medio inimicoꝝ manere ⁊ magis ipsos ad odium incitare. vnde ⁊ consequenē temp⁹ describit cum subdit. Erat aūt in pximo di es festꝰ iudeorum Scenophegia ¶ Aug. Quid sit scenophegia q̄ scripturas legerunt nouerunt facie bant tabernacula in die festo ad similitudinez taber naculoꝝ in quib⁹ habitauerūt cū ex egipto educi peregrinarentē in heremo celebrabant ex hoc diem festum reminiscentes beneficioꝝ dn̄i qui tamen occa sum erat dn̄m. Appellabatē aūt ap⁹ iudeos dies festꝰ cum tm̄ nō esset vn⁹ sed plus ¶ Cnf. Ostendit igi tur p hoc euāgelista qm̄ multum temp⁹ pertransiit Cum em̄ dn̄s sedit in monte erat pe dies festus pa sche hic autē scenophegie memini ⁊ in qbz inter medijs mensib⁹ nihil aliud nobis enarrauit nisi mira culum pan̄ ⁊ allocutionē factam ad eos qui come derunt quia em̄ maxime signa faciebat ⁊ disputa bat nō poterant Euangeliste omia enumerare sed illa precipue studuerūt dicere pro qbus aut inuidia aut traditio quedā a iudeis subsequebatē quod ⁊ hic aparet. ¶ Chro. Quia em̄ fratres ei⁹ viderant ip̄m nō esse paratū ad ascēdendū subdit. Dixerūt aūt fres ei⁹ ad eum Transi hinc ⁊ vade i iudeam ¶ Beda. Nisi dicant. Tu signa facis ⁊ pauci ea vi dent. Transi g⁹ ad regiam vrbem vbi fiat principes vt visis signis laudem consequamur ab eis Sed quia non omnes discipuli semp dominū sequebantē sed eoꝝ multi in iudea erant. Ideo subdūt Vt ⁊ discipli tui videant opera tua que facis. ¶ Chro. Id est turbe que sequunē ⁊. Non em̄ de xp̄o dicunt discipuli sed de aliis qui conuersabantē cum illo ¶ Aug. Cū aūt au dissent fratres dn̄i marie cogitare possunt carnalitatē nō iterum parientis vlli propagine. Nec em̄ in sepul cro vbi positum est corp⁹ dn̄i nec ante nec postea mortuus iacuit sic vterus marie nec ante nec p⁹ea quicqz mortale concepit. Hec quidem dn̄i discipulos

non latebant sed istos latebāt ⁊ iō dicebant. Vt di-
cui videant opa q̄ tu facis Loquebant aūt pruden
tia carnis verbo quod caro factū est vnde ⁊ subdūt
Nemo q̄ppe in occulto aliquid facit ⁊ querit ipe in
palā esse Si hec facis manifesta teipm mūdo. q̄si d.
facis miracula apare hominib ve laudari possis ab
omitto Illā qui eos videnē monere ghie ipi⁹ g̃sulunt
⁊ quia humanā ghiam req̄rebant in eum non crede
bāt vñ sequē. neq; eē fides eius cre. in eum. xp̃m
eē sanguineū potuerūt habere credē aūt in eū ip
sa ꝓpinquitate fastidierūt ¶ Cnf. Dignū est autez
mirari euāgelistaꝝ morem veritatis amicū qualiter
nō verecūdāeur dicere ea que mgr̄o videnē ferre i
uriam sed hoc maxime studuerūt enunciare Non
eē quam bē detractionē q̄ fratres ei decredebāt ⁊
videtur quidem mitū vbrum quasi amicorum esse.
Qulte eē amentudinis erant q̄ dicebāt quia ⁊
de formidine ⁊ de amore ghie eius notant. Illā dicūt
Nemo i occulto aliq̄d fat⁹q̄d erat dicere formidinē
inculantium ⁊ simul suspicantiū que fiebant non ve
re facta esse. Dea hoc autem q̄ dicūt. Et querit ip
se in palā esse amore gloie i eo notant xp̃s aūt mā
fueras rīdit docens nos non indigne frere si aliq̄
etiam viles nobis cōsilienē. Sequitur eē Dic g̃
eis ihesus tēmp⁹ meū nondum aduenit tēmp⁹ autez
vr̄m semp est paratū ¶ Beda. Ne aūt videatur
hoc ꝓtanū a quo apt⁹ dicat at vbi venit plenitu
do temporis misit de⁹ filium suū referendum ē quod
hic dicē non ad tēmp⁹ natiuitatis sed ad tēmp⁹ ghi
ficationis ¶ Aug. Dabāt eē illi consiliū consequē
de gloria velut seculanē ⁊ terreno affectu moueret
ne esset ignobilis ⁊ lateret Sed dns voluit ipa
celsitudinē per humilitatis viam sternere. Dicat g̃
Tēmp⁹ meū id est glie mee. qua veniam in altitu
dine iudicaturus nondū venit tēmp⁹ autem vestruz
id ē mūdi gloria semp ē paratū Et q̄n nos corp⁹
dñi sui⁹q̄ nōs in sulcāe aūtores hui⁹ seculi dicā⁹ as
tēp⁹ vr̄i adest paratū Tēp⁹ nostrū nōdū aduenit Ex
celsa ei pria humilis via q̄ rēcusat viā q̄d q̄rit priam
¶ Cnf. Vt atr videē mihi aliq̄d occlte i sinuam fo
tallis ei ꝑdere volebāt ⁊ tradē iudeis ⁊ iō dic tēp⁹
meū nōdū aduenit h est tēp⁹ crucis ⁊ mortis. Tem
pus autē vr̄m semp ē paratum Quia ⁊ si semper
vos sitis cum iudeis nō interficiens vos eadem cū il
lis zelantes. vnde sequē. nō potest vos odisse mū⁹
me aūt odit quia ego testi. ghi. de illo. q̄s opa eius
mala sunt Quasi d. qualit mund⁹ eos odit q̄ eadez
eum ipo volunt ⁊ p eisdem studens me aūt odit. q̄m
redarguo eum Quantū ergo ghiam hoim nō q̄ro
q̄ non ꝑmittto eos redarguere. licet sciā ex hoc
odium nasci ⁊ mortē meam. Per hoc eā ostēn
dit q̄ odiū iudeorum contra eū cōcitabat publica re
dargutio ii aē sabbati soluto ¶ Chry. Vt dns cōtra
duo de quib illi eum arguebant alia duo inducit. cō
tra formidinē q̄dem dicit q̄ opa mūdi redarguit id
est opa eorum qui mundana sapiunt. quod nō facēt
si formidolosus esset. Sed contra manem gloriam
misit illos ad festum. vnde sequē vos ascendite ad
diem festum hunc. nam si vane ghie passione detine
retur retinuisset eos secum. nam ghie cupidi consue
uerūt mlti, hre q̄ sequē eos. ¶ Cnf Nō eē dicit
oīdens q̄ eis blādiri ñ vult. sed ꝓcedit eis iudaica
facē ¶ Aug. Vel alr Vos ascendite ad diē festū hūc
vbi ghiam humanā q̄ritis vbi extendere vultis car
nalia gaudia. nō eēna cogitare. sēq̄. ego aē nō ascē
dam ad diē festū istū. ¶ Cnf. Scz mō vobiscum q̄a
meū tēp⁹ nōdū impleū est In fuco ei pascha cruch
gēd⁹ erat ¶ Aug. Vt meū tēp⁹. i. ghie mee nondū
aduenit. Ipe ent dies fest⁹ me⁹ n die vo festis al⁹ istis
ꝓsperēs ⁊ erāliēs sz ꝓmaebr̄ieknū ipa ēt festivitas
gaudiū sn fine eēneas sn labor. serēitas sn nube.

¶ Hec cū dixisset ipe mānsit i galilea vt aī
ascēderūt frēs eius. tūc ⁊ ipe ascēdit ad diē
festū nō manifeste. sed q̄si occulto. Judei
ergo q̄rebāt eū in die festo. ⁊ dicebāt. vbi
ē ille. Et murmur multus erat de eo intur
ba Quidā eē dicebāt q̄ bonus ē. alī aūt
dicebāt nō sz seducit ebas Nemo tē palā lo
q̄bat de illo. Propter metū iudeorum.

¶ Hec. Quia dixerat dns non ascendam vobiscū
in principio denegauit ascensum vicaus iram fremē
tū iudeo ꝑ vnde dr Hec cū dixisset ipe mansit in gali
lea. Postea vero ascendit. Unde sequē. Vt autem
ascenderunt frēs eius tūc ⁊ ipse ascēdit. ¶ Augu.
Ascendit autem nō ghiam temporaliter sed aliquid
docere salubriter de festo eterno admonere. ¶ Cnf
Vel ascendit. nō vt patuerit sed vt alios eruditat.
Latenter aūt ascendit Poterat eē manifeste ascen
dere ⁊ detinere eorum inordinatum impetum quod
miracens fecit sed nolebat hoc continuo facere ne
magis suam diuinitatē denudaret. ⁊ vt in carnado
mo certus esset ⁊ vt nos erudiret ad virtutem ut
igitur discamus quid nos oporteat facē qui non
possum⁹ persecutores detinere voluit latenter ascen
dere. Non autem dixit in occulto sed quasi in occul
to. vt oīdat dispensatiue hoc esse factum. Hi eē dia
vt de⁹ ageret quomodo possemus nos scire modera
ri humanis periculis q̄d oporteat facere ¶ Alch.
Vel occulte ascendit q; fauorem hoim non q̄rit nos
pompis stipatus se turbarū delectaret. ¶ Beda.
Christice aūt designatur. q; singulis q̄bus q; carnali
bus humanam ghiam querentib dns manet in gali
lea. que interp̃etatur transmigratio facta id est i mē
bris suis q̄ transmigrāt de vitiis ad virtutes. ⁊ in
est proficiunt. Postmodum vero dominus ascendit
quia membra xp̃i non hui⁹ vite sed eterne ghiam q̄
runt. Occulte autem dns ascendit quia omnis ghia
est ab intus id est de corde puro ⁊ conscientia bona.
⁊ fide nō ficta ¶ Aug. Vel q̄i q; latenē ascendit aliq̄d
significare voluit. Omnia enim que dicta sunt an
tiquo populo israel vmbre fuerunt futurorum. ⁊
scenopegia vmbra erat futurorū. Omia q̄ fiebant in figura manifestabāt in nob. Ascēdit ergo i
occulto. Figura eē erat ipm esse i occulto. In ipo
die festo xp̃us latebat. quia ipse dies festus christi
membra peregrinatura significabat. Ille enim est
in tabernaculis qui se in mundo esse intelligit pe
regrinum Scenopegia autez erat celebratio taber
naculorum Sequitur. Judei autem querebant eum
in die festo Et dicebant. Vbi est ille. ¶ Chrisostom⁹

¶ Cris. Te multo odio ⁊ inimicicia ne ꝯ eū nomina
tim vocare volebant. ¶ Non aūt multa erat eis in fe
stinatæ reuerētia nec multa religio quia a festuis
tam credebāt xp̄m fraudulenē detinere. Sequitur
Et mur. mul. erat de eo in turba. ¶ Aug. Murm⁹
erat de intentione quā conuenienē exponit. dicens.
Quidam enī dicē. quia bon⁹ est. alij aūt dicē. nō sz
seducit turbas. Quicūq; emicuerit i aliqua grada
alij dicunt bon⁹ est. alij non sed se ducit turbas. Q̄d
aūt dictum ē de deo. valet ad cōsolationē de quocū
q; hoc dictum fuerit xp̄iano. ⁊ quidem si seducere
pbe est nec xp̄o seductos nec q̄sq; debet seductos
esse xp̄ianos. si aūt seducere aliunde aliquē ad aliud
p̄suadēdo ducere est. querēdum est vnde ⁊ quo. si a
bono ad malum malus seductor est. si a malo ad bonū
bonus ⁊ vnā sic omnes seductores vocemur ⁊ sz⁹
¶ Cris. Igitur illam quidem estimo opinionē mul
tudinis esse qua sz dicebaē bonus eē hanc vo p̄
opum ⁊ sacerdotū quod oñditur p hoc q dicunt se
ducit turbas non dicūt seducat nos. Sequiē nemo
tñ palam loquebatur de illo p̄ timorem iudeorum
¶ Aug. Sorum sz qui dicebant seduat turbas b⁹
eñ clarius sonabant. Sed bonus est expressius in
sinuabāt. ¶ Cris. Vide aūt eorum q̄ p̄cipiantur
corruptionē. Si aūt qui p̄cipiantur subjḡūtur iam
quidem erāt iudicio si nō habebāt libertatem dicēdi
quod maxime malaeiudinis est.

¶ Jam aūt die Festo mediante ascendit
iesus in tēplum ⁊ docebat ⁊ mirabātur iu
dei dicentes. Quō hic literas scit. cuz nō di
dicerit. Respōdit eis iesus ⁊ dixit. Mea do
ctrina non est mea. Sed ei⁹ qui misit me. Si
quis voluerit voluntatem eius facere cog
noscet de doctrina vtrum ex deo sit an ego
a meipso loquar. Qui a semetipso loquitur
gloriam propriam querit. Qui aūt querit
gloriam eius qui misit illum. hic verax est.
⁊ iniusticia in illo non est

¶ Cris. Dominꝰ traditione sua audientes attentio
res facere volens non in p̄mis diebus ascendit si ar
ca solemnitatis medium vndē dicit. Jam aūt die fe
sto mediante ascendentibus in templum. Et docebat. Qui ei
p̄mis diebus eum quesierūt repente eū presentē vide
ns magis intendebant docenti ⁊ qui bonū eum dice
bant ⁊ q̄ malum. Illi q̄dem vt aliquid lucrarentur
⁊ admirarētur hi vo vt comprehenderēt. ¶ Theo.
Jam p̄cipio festi-bij q̄ que festi erant magis at
tendebāt vñ postea xp̄m attentius audierūt. ¶ Aug.
Quantū enī datur intelligi ipam festinitatē. Diebus
plurib⁹ celebrabant. Et iō dicit. Jam die festo me
diante. id ē cū illi dies festus tot dies remansisset quot
p̄scribebat vt eē hoc impleret quod ait. non ascendā
ad diem festū hunc id ē ad quem vos volebas p̄mum
vel sm diem ascendit aūt postea die festo mediante
¶ Aug. de que. no. ⁊ ve. testa. Tunc etiā ascendit
non quasi ad diē festū sed quasi ad lucem. Illi vero
ascenderunt q̄si ad p̄fruendum delicijs diei festi. xp̄o
vo ille fuit dies festꝰ quo passione sua redemit mū
dū. ¶ Aug. sup iohem. Ille aūt qui p̄us latebat doce
bat ⁊ palam loquebatur ⁊ nō tenebaē. Illud enī q̄
latebat erat causa exempli hoc potestatis. ¶ Cris.
Quid autē docebat nō dicit euāgelista sed q̄ mira
biliter docebat hoc solū oñdit. tanta enī erat vētus
docentis vt qui dixerāt seducit turbas erāt mutati
mirarenē. Dñ sequē. Et mirabanē iudei dicentes.
quō hic literas scit cū n̄ didicerit vide admiratiōz
neq̄a plena; n̄ enī dicē q̄ doctriaz admirarēē si i aliā
admiratiōz inderēē. ¶ Au. Oēs q̄dez q̄tū arbitror
ad mirabanē sed nō omnes cōuenebanē. ⁊ vñ admi
ratio quia multi nouerant vbi natus quēadmodū
fuerit educatꝰ. Nūquam eū viderant literas discē
tem. audiebant tamen de lege disputantē legis testi
monia p̄ferentē que nemo posset p̄ferre nisi legis
set nemo legeret nisi literas didicisset ⁊ ideo mira
banē. ¶ Cris. Ab hac aūe questione cognoscere de
bebant q̄m hec scientia humanitus nō erat in eo sed
diuinitꝰ si; quia hoc ipi nolebāt reuelare si in sola ad
miratione stabāt dñs hec reuelauit. Sequiē enī Re
spōdit eis ihus ⁊ dixit. Mea doctrina non ē mea si;
eius qui misit me. ¶ Aug. videtur aūt hoc esse con
trarium q̄ dicit mea nō est mea. Naz si dixisset. Ista
doctrina nō est mea nulla esset questio. Que est do
ctrina patris nisi verbū patris? Ipse ergo xp̄us est
doctrina p̄ris si vbum patris est. Sed quia vbum non
potest esse nullius est alicuiꝰ. Et suam doctrinā dixit
sepsit ⁊ non suā quia patris est vbū. Quid est tam
tuum q̄si eu. Sed alicuiꝰ es q̄n es si p̄rem ergo b̄
mihi dixisse videtur. Mea doctrina nō ē mea ac si di
ceret. Ego nō sum a meipso. Sabelliani hereseos sententia
ista dissoluit qui dicere ausi sunt. ipm esse filiū qui ē
⁊ pater. Duo esse noia si vnam rem. ¶ Cris. Vel
suā dicit quoniā eam docuerat. Non suam autem.
q̄si patris erat doctrina. Sed si omnia que sunt patris
eius sunt ex hoc ipo q̄ patris est deberet esse ⁊ sua.
Sed hoc q̄ dicit. Non est mea vehemēs ostēdit ⁊
sui ⁊ patris vnam esse doctrinā. Ac si diceret nihil
habeo p̄mutatū aut diuersum si; ita ago vt dico vt
non estimetur aliud quid preter p̄cez dicē vt agē.
¶ Aug. p̄mo de trini. Vel aliter sm aliud suā dixit
sm aliꝰ n̄ suā sm formā di suā sm formā serui n̄ suā.
¶ Aug. Si; aūt b̄ pax intellexerit audiat p̄cedē
q̄d dñs cōsequenter dat dicēs. Si quis voluerit vo
luntatē eius facere cognoscat de doctrina vtrum ex
deo sit. An ego ex memetipso loquar. Quid est si
quis voluerit voluntatem eius facere hoc est crede
re in eum. Ipse enī sup dixit hoc est opꝰ dei vt cre
datis in eum quē ipse misit. Quis aūt nescit hoc eē
facere voluntatem dei operari opꝰ eius. Cognoscē
aūt b̄ est intelligē g̃. noli q̄rē intelligē vt credas si
crede vt intelligas quia n̄ credideritis non intelliget
is. ¶ Cris. Vel hoc ita dicē ac si dicat. Auferte irā
⁊ inuidiam ⁊ odium q̄d sine causa in me habetis ⁊
nihil erit q̄d p̄hibeat vos cognoscere q̄m dei verba
sunt que loquor. Deinde aliud inducit argumentum
insolubile ab hijs que sunt i consuetudine hoim nos
trorum. Unde sequitur. Qui a semetipso loq̄ē gl̃iam

ppriam querit Quasi.d.qualiquā ppriam vult ista
tuere doctrinaz ppter nihil aliud hoc vult qz vt glo
riam acqrat. Si vo ego gtiam a° qui misit me que
ro cui° gra aliena vellem vos doce Et hoc e q°
subdit. Qui aut quert gtiam eius qui misit illū h
verax est ⁊ iustitia i illo nō est Deo. Quasi d.
verax sū qua doctria mea cōmet veritatē mustr
ia in me non est. quia alterius gtiam non vsurpo.
Aug Qui quert gtiam ppriam antexps est. Do
min° aut noster magnū nobis exemplū prebuit hu
militatis dum habitu muent° vt homo querit gtiaz
patris non suā. si tu qn aliquid boni facis gtiam tu
am queris. qn aliquid mali facis deo calūniam medi
taris. Cnf. Vide g° qm causa quedam ppter quā
humilia d se dicat hec e vt credant qm nō desiderat
gtiam neq principatū. ⁊ etiam ppter imbecillitatez
audiētū ⁊ vt doceat homes moderata sapere ⁊ nihil
de se dicē magnum sed semper humile.

Nonne moises dedit vobis legem ⁊ nes
mo ex vobis facit legem. Quid me queri
tis interficere Respondit turba ⁊ dixit de
monium habes quis te querit interficere.
Respondit ihesus ⁊ dixit eis. vnū opus fe
ci ⁊ omnes mirammi. Propterea moyses
dedit vobis circuncisionem nō quia ex moi
se ē sed ex patrib ⁊ sabbato circūcidit is ho
minē Si circuncisionez accipit homo in sab
bato vt nō soluatur lex moysi mihi indig
namini. quia totū hominem sanum feci in
sabbato. Nolite iudicare secūdum faciem.
sed iustum iudicium iudicate.

Cnf. Duas comminationes iudei petra xp̄m indu
cebant vnā. q sabbatum solueret. Aliam q p̄em
suū dicebat deum equalē seipm faciēs deo. hoc igit
prius confirmauit dum ostendit q non est deo con
trarius sed eadem illi docet. De reliquo ad sabbati
solutionem instat. Dicens. nonne moyses de vo. les
gem ⁊ nemo ex vobis facit legem. Ac si diceret lex
dicit non occides vos autem occiditis ⁊ hoc est. qđ
subiūgit. Quid me queritis interficere. Ac si dice
ret Et si ego dissolui legem. hominem sanans trās
gressio fuit sed in salutem. Vos autem transgredi
mini in malum. vnde non debeo a vobis desolutione
legis diiudicari. In duobus ergo eos corripuit. Et
dicendo quid me queritis interficere. ostendendo q
niam occasionē meditātes n̄ sunt digni alii° diiudica
re. Augustinus. Vel hoc dicit. quia si legem face
rent. in ipsis litteris xp̄m agnoscerent ⁊ presentem
non occiderent. Respondit autē a turba non per
tinencia ad crimen sed ad turbationem. Seqtur enī
Respōdit turba ⁊ dixit. Demoniū habes qs te que
rit īterficere. ex dictis ē q demoniū haberet q demones
expellebat. Dño aut n̄ ebat. s. i sua vitate trāquil
lus nō reddidit maledictū p maledicto s. rndit trā
quille. Beda. In q nobis patentie relinquit exē
plum vt quoties nobis ab aliquib falsa obiciunt
puncta patenter tolerem° ⁊ vera que possum° nō
obiciamus sed salutaria monita p̄dicem°. Sequit
enī. Respōdit ihus ⁊ dixit eis vnu op° fec ⁊ omnes
miramini. Aug. Ac si d. Quid si ois opa mea videre
tis ip̄i° enī opa erāt. que in mūdo videbāt ⁊ ip̄i qui
fecit omia nō videbant fecit vnā rem ⁊ turbati sūt
qa saluū fec hoiez i sabbato qsi si quisqz eoz egrot°
sabbato sincerauerat alq° illū sanum fecisset qz ille qui
eos scandalizauit. quia vnum hoiem sabbato saluū
fecit. Cnf. Hoc enī est qd dicit miramini hoc est
turbamini cumultuatis vide autem quō prudenter
a lege eos illogisat. Dulce enī ostendere q facere h
opus non erat legem soluere. Sunt enī multa prin
cipaliora quā lex de obseruatione sabbati per quoduz
obseruationem lex non soluitur sed impletur. Et iō
subdit. Propterea moises dedit vo. circum. non qa
ex moyse est sed ex patribus ⁊ in sabbato circunci
dit hominem. Augustin°. Quasi diceret. Ne
nefandum est vt acaperetis circumcisionem q moy
se non quia ex moyse est. sed ex patribus. Abraam
enī primus accepit circumcisionē a domino ⁊ in sab
bato circumcidit. Conuict vos moyses. accepistis
in lege vt circumcidatis. viij. die. Accepistis i lege
vt vacetis viij. die Si octau° dies illi° qui natus est
occurrat ad diem septimū sabbati circumcidit ho
minē. que circumcisio pertinet ad aliquod signaculū
salutis ⁊ non debent homines sabbato vacare a saluti
Alcuin°. Propter tres enī cās data fuit circū
cisio. p̄mo vt signum esset magne fidei abrahe. Secūdo
vt p eam a ceteris nationib discernerent. Tercio
vt illam i virili membro suscipientes castitatē men
tis ⁊ corporis obseruare deberēt. Et cm cōferebat
tunc circumcisio q̄ctum nunc baptisma misi qa ianua
nondum aperta erat. Concludit ergo ex premissis
Si circū. circumcidit hom. in sabbato vt non sol. lex moy.
mihi indignamini. quia totum hominez sanum fe
in sabbato. Cnf. Quasi diceret. sabbati solutio i
circumcisione legis est obseruado Sic ⁊ ego hoiem
curans sabbato legem seruaui vos qui non estis
legislatores vltra modum legē defenditis. sed moy
ses iubet legem solui ppē mandatū qđ non erat ex
lege sed ex patribus. Per h autez quod dicit Totū ho
minez sanū feci in sabbato ondit circūcisionez esse pecu
liarē sanitatē. Au. Forte aut illa circūcisio ip̄m do
minū significabat. Quid enī ē circumcisio nisi carnis
expoliatio. Significat g° expoliacōz a corde cupi
ditatū carnaliū n̄ g° sine cā data ē i eo mēbro qđ p
creatē caēa mortalitū qz p vet noiez pēm iccauit i mēm
bō. aē qsq cū ppenso nascit qz omis cū vicio ppagi
nis nascit ⁊ n mūdat de° sine a vicio cū q nascimur
sine a vitio que male viuēdo addim° ni p xp̄m cul
pis ei patrum circūcidebāt ⁊ patre noīe xp̄z figu
rabant. Bō aē octauo die qz p septimū sabbati p̄ns
die dñico rsurrexit. Ipa aē rsurrectio nos circūcidit
.i. abstulit vlidem carnalia intelligim⁹ significari op°
bonū qz ego fec totum hoiem saluū in sabbato qua
⁊ curatus est vt san° esset i corpore ⁊ credidit vt
san° esset in aia. estis aē phibiti fuisse opa facē sabba
to. nūqd fuit op° ē homiez sanare i sabbato. mādu
care siqdē ⁊ bibere sabbato qz petim⁹ ad salutē p qđ
ogdius opa salutis nullo mō cē die sabbati omittēda

Cnf. Non aūt dixit. e
mea iam sed solum nariam
laborem. nolite iudicare
dum iudicate. quasi dicere
vos habet maiorē gloriā q
ex ferunt sententiam sed
nolite iudicare. nullū aūt i
talle sabbatiz solu ppter
erat alii° de qua ex lege io
vobis est moyses qui iubet
non legali. Aug. Hoc
cruciare i hoc seculo ma
ter iudicare. admonuit q
mur ⁊ nos. quod em Paul
⁊ ppter nos scriptum est
nis reatum cursiui est de
ne dñs corp° em domini
ille posuit veritas ei° vb
est qui iudicat psonalit
em cū boies duerso mō
brem ē ne psonas acc
nonē mer patrem ⁊ fi
in bonore sed ppōnim° si
ri in vanitate ⁊ sic tribu
pdat equitas mentium.

Dicebant ergo q
Nonne hic est quem i
⁊ ecce palam loquitu
Quid vere cogn
hic est xp̄us. Sed hu
autem cum venerit n
nabat ergo ihesus i
tens. Et me scitis ⁊
ipso non veni sed est
vos nescitis. Ego sci
nosco eum ero simili
ego scio eum quia ab
sti. Querebant ergo
nemo misit in illum n
venerat hora eius.
Aug. Supra dictū es
scendit ad diem festum
cu possitis erat vt nō
ni in ipo die festo qui
tum ⁊ suū esse mistetum
Putabāt timidicas. No
ta vt mirarent turbe
ex hierosolimis Plōne
facere. Et ecce palam lo
rant em qua sentia qu
ea non timebat. Cnf
hierosolimis quōz qua m
omēs erāt miserabiliores
mo maxim omnia tuor
metabant an nō magni
facere bre eū in mai

¶ Cnf. Non aũt dixit ego mecum arcũ alĩõe op
eram sum sed solum narrans iudiciũ eis cõcessit vñ
sabbetur. nolite iudicare secundũ faciẽ sẽ iustũ iudi
cium iudicate. quasi diceret non quia moyses apud
vos habet maiorẽ gloriã quã ego ex ꝓfonarũ dignĩ
tate strictã sentẽciam sed a verũ natura hoc eñ est
iuste iudicare. nullꝰ aũt inculsauit moysen de hoc q̃
tollit sabbatũ solũ ꝓter mãdatũ circũcisionis q̃d
erat aliũde quã ex lege iniunctum. ergo fide dignior
vobis est moyses qui iubet solũ legem a mandato
non legali. ¶ Aug. Hoc aĕ q̃ dñs notauit hoc lo
co suadere i hoc seculo magni laboris est non ꝓfona
liter iudicare. admonuit quidẽ dominꝰ iudeos admo
nuit ꝙ nos. quod eñ pcepsum sanabat de ore domini
ꝙ ꝓter nos scriptum est ꝙ nobis seruatũ ꝙ ꝓter
nos resignatum. sursũ est dominꝰ sed etiam hic ẽ veri
tas dñi corpꝰ eñ domini in quo surrexit vno loco
esse potuit veritas eiꝰ vbiq̃ diffusa est. Quis ergo
est q̃ non iudicat ꝓfonaliter qui equaliter diligit. Non
eñ cũ boues duerso mõ ꝓ suis gradibꝰ honorandꝰ
ẽ ne ꝓfonas accipiamꝰ. Nõnunq̃ eñ est
iudicii mater patrem ꝙ filius nõ equamꝰ filiũ patri
in honore sed ꝓpositꝰ si bonam cãm habet filiũ pa
tri in veritate ꝙ sic ceteris honorem debitũ vt nõ
perdat equitas mentem.

¶ Dicebant ergo quidam ex ierosolimis
Nonne hic est quem iudei quærunt interficere
ꝙ ecce palam loquitur et nichil ei dicunt.
Nunquid vere cognouerũt principes. quia
hic est xpus. Sed hunc scimus vñ sit. xps
autem cum venerit nemo scit vnde sit. Cla
mabat ergo iheSus in templo docens ꝙ di
cens. Et me scitis ꝙ vnde sim scitis. Et me
ipso non veni sed est verꝰ qui misit me quẽ
vos nescitis. Ego scio eum Et si dixero q̃
nescio eum ero similis vobis mendax. Sed
ego scio eum quia ab ipso sum ꝙ ipse me mi
sit. Querebant ergo eum apprehendere ꝙ
nemo misit in illum manus. quia nondum
venerat hora eius.

¶ Aug. Supra dictũ est q̃ dñs ideo velut occulte
ascendit ad diem festum. Nõ q̃a timebat ne teneretẽ
cui potestas erat vt nõ teneret. Sed vt significaret
eã in ipso die festo qui celebrabaĕ a iudeis se occul
tans ꝙ suũ esse misterium nunc aũt aparet ꝓtas que
putabaĕ inuideas. Nocebaĕ eñ palam in die festo
ita vt mirarenĕ turbe Vñ dicẽ Dicebant gꝰ quidã
ex hierosolimis Nõne hic ẽ quẽ iudei querunt me
ficere Et ecce palam loqtur ꝙ nihil ei dicũt Nouc
runt eñ qua sententia querebaĕ mirabanĕ qua potẽ
tia non tenebaĕ ¶ Cnf. Addit aũt euang eyſta ex
hierosolimis quos qui magis potuit erant signis hꝫ
omnes erãt miserabiliores q̃ deitatis aꝰ signũ viden
tes maxime omnia iudicio corruptum ꝓtum per
mittebant an nõ magnũ signũ insanientes ꝙ q̃rentes
inficere hñe eũ in malo ꝙ repẽte desciscere ¶ Aug.

Igiĕ non plene intelligentes xpi potentiã putaue
runt esse principũ sciencã q̃ a pepercerũt. Dñi sub
dũe Nunquid vere cognouerũt ꝓtes. qa h est
xpus. ¶ Cnf. Sed ipi neq̃ principũ sequũtur sentẽ
tiam. Sed aliã ꝓferunt corruptã ꝙ ꝓpria amentia
dignã. vnde subdiĕ. Sed hũe scimꝰ vñ sit. xps autẽ
cum venerit nemo scit vnde sit. ¶ Aug. Hec opinio apud
iudeos non manifeste nata ẽ Inuenimꝰ eñ q̃ scripture
dixerũt de xpo qñ nazareus vocabit Ergo potue
runt vnde sit iudei ꝙ dixerunt herodi querenti q̃
xpus in bethleem iude nasceret ꝙ est nomiñ eius
ꝓphetice attulerunt. vñ ergo nata est hec opinio
apud iudeos q̃ xps cũ venerit nemo sciat vñ sit. nisi
qa verunq̃ ꝓnunciauerit scripture sm homines ꝓdixe
rũt vnde esse sm deũ latebat impios ꝙ docebat pios
Hãc igiĕ opinionẽ in eos generauerat qđ p esaiã dictũ
est generationẽ eius quis enarrabit. Deinde dñs ad verũ
q̃ respondit ꝙ qa nouerãt cũ vnde esset ꝙ qa non nouc
rant. vnde sequitur Clamabat gꝰ ibus docens in tem
plo ꝙ dicens Et me scitis ꝙ vnde sim scitis hoc est
dicere ꝙ vnde sim scitis ꝙ vnde sim nescitis vñ sim
scitis iheSum a nazaret cuiꝰ eã parentes nostis Po
tius eñ in hac causa latebat hmis patꝰ quo excep
to totum nouerant in ihu qđ ad hominẽ pertinet. re
te gꝰ dixit. Et me nostis ꝙ vnde sim scitis. sm car
nem ꝙ effigiẽ hois quã gerebat Secm diuinitatẽ
aũt A meipo non veni. sed est verus qui misit me.
¶ Cnf. Per qđ ea que i mente habebat reuelat Ne
si d. Non sum de numero eoꝝ qui sine causa veneꝝ
sed est verax q̃ misit me. ꝙ si verax est in veritate
misit ꝙ qui missus ẽ congruũ est veracem esse. rur
sus aũt ex ꝓtis hominũ eos capit quia eñ dice
bant cum venerit xps nullꝰ cognoscet vñ est. ostẽ
dit eciam inde se xpm esse quoꝝ a patre venit quẽ ipi
nesciebant Et ideo subdit quẽ vos nescitis. ¶ Hier.
Hexeo de trin. Nunqđ aũt non omnis homo licet
incarne ex deo natus est sic quo negat ab hijs vel
seipsum vt vnde ipse sit scire nisi io vnde est ad nate
suã referret autorẽ Nam io qđ vñ sit ignorat.
naturam ex qua ẽ dum vñ sit nescitur ostendit. Ig
norant eñ vnde sit non pẽ quicquid subsistit ex nihi
lo. Quia hoc ipm quod ñ ignorabatur ex nihilo. igno
rationẽ eius vnde sit non habet. Ob hoc aũt qđ sit
ipe nescitur duz ignorat a quo sit nõ confitẽ enim
filium q̃ negat natum nec natũ intelligit q̃ putabit
esse ex nihilo ¶ Cnf. Vel ignorantiã hic dicit que
est ꝓpria sicut paulus ait Confitentẽ se nosse deum
factis aũt negãt Dupliciter igiĕ eos redarguit Et
ꝓmum qdem que occulte loquebanĕ hec in medium
inducit clamãs vt eos verecundam faciat. ¶ Aug.
Demũ vt ostenderet eis vnde posset scire subiecit
Ego scio eum Ergo a me qñte vt sciatis eum. Pa
trem eñ non cognoscit nisi filiꝰ ꝙ cui voluerit filiꝰ
reuelare. Et si dixero quia nescio eũ ero similis vob
mendax ¶ Crisostomꝰ Quod est impossibile qa eñ
verax est qui misit congruum est ꝙ eum qui missꝰ
est veracem esse vbiq̃ autẽ cognitoꝝ patrem soli si
bi attribuit qa a patre ẽ. vñ ꝙ hic seqt. Et ego scio
eum qa ab ipso sum. ¶ Hylarius. vñ. de trin. Que
ro autem vtrum id qđ ab eo opꝰ est i eo creatoris

aut naturā gñationis ostendit si op̄ in eo creati
onis ē. vniuersa quoq; q̄ creantur a deo sunt ꝛ quō
p̄rem non vniuersa nouerūt cū filio eum idcirco q̄a
ab eo est non nesciat. si vero idcirco ait q; ab eo sit
eū nosse sit ꝑtīū quō non hoc ei q̄ ab eo ē. erit ꝑti
um sc̄z vt verus filius ex natura dei sit. habēs ignē
ꝑprietatē cognitionis de ꝑpetuo generatione. ¶ Cñ
ne forte id quod ab eo est aduēt⁹ sui temp⁹ hereſis
inuaderet cōtinuo subiecit ꝛ ipe me misit. venit or
dinē euāgelicā sacramentū natum se ꝓfessus. ꝛ missum
¶ Augu. Ab ipo mque sum quia filius de patre. q
aūt videtis me in carne ipe me misit. vbi noli mel
ligere nature dissimilitudinē; sed generātis autorita
tem. ¶ Cnf. Dixerūt aūt iudeos ea que dicebāt
propter hoc q̄ dixerat quem vos nescitis quia q̄d
simulabāt se scire. vñ seq̄t. querebant ergo eū appre
hēdere ꝛ nemo misit in eū manus. vide furorē eoꝝ
inuisibiliē refrenantē. euāgelista vero humanus ꝛ
humilius loq̄ volens vt ex hoc xp̄s homo putaretur
ñ dixit q̄ eos inuisibiliē detinuit. sc̄z subiecit. q; nōdū ve
nerat hora ei⁹. ¶ Aug. hoc est quia nolebat. non enī
dñs sub fato natus est hoc nec de te credendum est.
quātomagis de illo q̄ quē fact⁹ es. si tua hora volun
tas est illi⁹. illius hora que est nisi voluntas sua. non
ergo horā dixit qua cogeret mori sed qua dignare
tur occidi

¶ De turba aūt multi crediderunt in eū
ꝛ dicebant christus cum venerit. Nun
quid plura signa faciet q̄ que hic facit Au
dierūt pharisei turbam murmurantem de
illo hec. Et miserunt principes ꝛ pharisei
ministros. Vt apprehenderent eum Dixit
ergo ihesus. Adhuc modicum tempus
vobiscū sū. ꝛ vado ad eū q̄ misit me Quere
tis me ꝛ nō inuenietis ꝛ vbi ego sū. vos nō
potestis venire dixerunt ergo Iudei ad se
metipsos quo hic iturus est quia non inue
nemus eum. Nunquid in dispersionem gē
tium iturus est ꝛ docturus gentes. Quis
est hic sermo quem dixit Queretis me ꝛ
inuenietis Et vbi ego sum Vos non po
testis venire

¶ Augu. Humiles ꝛ pauper saluos faciebat dñs
vñ dicē. de turba aūt mlta crediderūt in eū. turba
enī que suā egredit⁹ dīnē adhuc vidit etā illius medi
anā sine dilatione cognouit. ¶ Cnf. Verūtēn neq;
i hīs erat sana fides sc̄z morte mltarū vulgaria loq̄
bantē sequūt enī. ꝛ dicebāt. xp̄s cū venerit. nūq̄d plu
ra signa faciet. q̄ hic facit. dicere enī xp̄s cum
venerit. erat. non firmiē credentiū hūc ene xp̄m ut
etiā hoc dicere. est odīre eū non esse xp̄m. ac si di
cat. ñ ne ille cum venerit. melioz erit. ꝛ plura signa
faciet. grossiores enī non a doctrina sed a signis iu
cunē. ¶ Augu. Vel intelligūt si duo non erūt hic ꝑ

xp̄s principes aūt insaniebāt ꝛ ideo medicū non so
lū nō agnoscebāt. sed etiā occidere cupiebāt vñ. seq̄t
Audierūt pharisei turbā murmurantē de illo hec. ꝛ
miserūt princ. ꝛ pha ministros vt apprehēderent eum
¶ Cnf. Multa quidem locutus est supra sed nichil
tale fecerūt quod macie enī eos mordebat. hoc erat
q̄ turbe sc̄z xp̄m glorificabāt. sabbati aūt solutio apa
rēs causa erat q̄z sc̄z p̄tēdebāt. ꝛ ipi q̄dē nō audebāt
xp̄m capere piculum timētes ministros autem misit
timōz periculis expositos ¶ Aug. Quia ergo ñ po
terāt apprehendere nolentē milli sic vt audirēt do
centem sequitur enī. Dixit ergo ihūs. Adhuc
modicum temp⁹ vobiscum sum ¶ Cnf. Verba loq̄
tur humilitatis plena ac si diceret. Quid estimatis
me interficere paruū expectare temp⁹ ¶ Aug. Q̄
modo ergo vultis facere factum estis sed non mō q̄a
nolo. Implere enī debeo dispensationē meā ꝛ sic per
uenire ad passionē ¶ Cnf. Per hīs igit audientem
turbā terruit studiosiorem vō magis auidā faciebat
ad audiendum q̄si parua tpa derelicto. in quo posset
hac doctrina potiri nō aūt dixit simpliciē. ñ sum sed
vobiscum sū quasi ꝛ si ꝑsequami me non timētes. cessato
que sunt ꝑ vob̄ dispensans ꝛ ea que sūt ad salutem
docens ꝛ monens vos. Ex autem subdit. Et vado
ad eū qui me misit. Tumultus enī erat eos terrē. ¶ Et hc.
Tumultus enī pacem sit de ipīs conquestur⁹. q̄ si multum
obprobrijs affecerūt non est dubiū q̄ ꝛ mitiora se
cerunt mutuant. ¶ Beda. Dicit aūt vado ad eum
qui misit me ac si. reuertentis ascendo ad p̄rem qui
me incarnari precepit. Huc se dixit ire a quo nun
q̄z recessit. ¶ Cnf. Ex vero eo indigebant mani
festat per hoc q̄ dicit Quēnas me ꝛ non inuenies.
Sed vbi quesierunt eum iudei. Dicit lucas q̄m plā
gebant mulieres sup eum Probabile aūt est ꝛ mul
eos alios hoc passos esse. ꝛ precipue dū cuitas ex
peretur eos memmisse xp̄i ꝛ miraculorum eius ꝛ
presentiā q̄rere ¶ Augustin⁹. Vel hic iam rsur
rectionem suam predixit quia quesitum illum erāt
post resurrectionē compuncti. Voluerūt eum agno
scere presentem ꝛ postea quesierunt cum viderent
in eum mutatudinem credentem vnde multa compun
cti dicerunt Quid faciemus viderunt enī xp̄m suo
scelere morientem. ꝛ crediderunt in xp̄m suis scele
ribus ignoscentem ꝛ quousq; biberent sanguinem
quē fuderunt de sua salute desperauerunt. ¶ Cnfo.
Peinde ne quis eum per mortem communi modo abi
re estimet subiungit Et vbi ego sum Vos nō pos
stis venire Si vō in morte manerent possent ad eum
ire illuc enī omnes abimus. ¶ Augustinus. Non
autem dixit vbi ero sed vbi sum Semp enī ibi erat
xp̄us quo fuerat redicturus hic vocāt vt nos ñ derelin
queret Erat enī xp̄s sm visibilem carnem in terra
sm inuisibilem maiestatem in celo ꝛ in terra. Non
autem dixit non poteritis sed non potestis venire.
Tales enī erant qui non possent. Nam vt
sciatis non hoc ad desperationē dictum. ꝛ discipulis
suis dixit tale aliquid quo ego vado vos non pote
stis venire Demq; hoc petro exposuit dicēs Quo
ego vado nō potes me sequi mō. sequeris aūt postea.

¶ Cnf. Hec aūt oīa indu
enim modicum tempus
recessum ipīm desiderabil
cito muenire sufficaen
ad eum accederēt. Per
rum qui misit me ostend
ab inimīcis eorum ꝛ pas
esse. Dixit aūt ali
sunt ꝛ querūt ad se ipos
eos qui desiderarēt ab e
erunt g̃ iudei ad semet
inuenient eū nūquid m
ꝛ dicūt gētes sic enī g
quasi exprobrantes ꝛ
nis. quia sc̄z gentes vb
hāt ad lucē; pmixtē
ipī sublimuerūt quia vbi
ntes gens in valum colle
errārū iam genitis pm
ego vado vos non pote
ullenisse. ¶ Aug. Dix
te sinu patris hoc erg
rās ꝛ tñ ex hac occasion
q̄ nemin⁹ eum⁹ esset ad
sed si pdito suis. Quis
re nos membra sua ¶
mur⁹ esset ad gentes le
rum subministrare ꝛ hec
Quisquis aūt mīi cred
Quis est hic hmo quem
mentis ꝛ vbi ego sum
¶ In nouissimo aūt d
stabat ielz ꝛ clamab
nemat ad me ꝛ biba
que dicit scriptura.
fluent aque viue. I
ritu quem accepturi
Nondum enī erat sp
ihesus nondum erat
¶ Cnf. Cum recessum
nificare. dūs dat eis via
In nouissimo aūt die ma
quas sitat veni. ad me ꝛ
bunt sitientes que ap
tabernaculorum constru
bus agebāt. Prima aūt
rima sm legem ꝛ hoc si
In nouissimo die magn
gis ad voluptatem cōsu
es non dixit. sed ne qs
dicebam⁹ dependrēt eos
aūt pter turbe mulcu
ut audibilis fieret accep
ꝛ quia neminē formidal
sitat ac si dicat. Nemin
trabo sed siquis habet d
veco. ¶ Aug. Est enī si
ligor. Constat aūt plus a

¶ Cnf. Hec aē oia induxit · volens eos attrahere
enim modicum tempus quod relinquebatur ⁊ pⁿ
recessum ipm desiderabilem esse ⁊ eum non posse ō
etno muenire sufficiencia erant ad suadendum vt
ad eum accederēt · Per hoc aueē q dicit · vado ad
eum qui misit me ostendit nullam sibi fieri lesionem
ab insidiis eorum ⁊ passionem suam voluntariam
esse · Passi sunt aūt aliq̄d ipsi udei ad ea que dicta
sunt ⁊ querūt ad seipos quo debeat ire q̄ non erat
eor qui deliberarēt ab eo liberari Deq̄tur em̄ · Dixe
erant g⁹ udei ad semetipos quo h̄ iturus ē quā
muenieⁿ⁹ eū nūquid in dispōnē gēcū iturus ē
⁊ doctur⁹ gētes · sic em̄ gētes vocabāt ac vocabāt
quasi exprobrantes ⁊ magna i semetipsis glorian
tes · qua sc̄i gentes vbiq̄ dissemīate erant ⁊ imp
fide ad fidē pmixte · Sed hoc obpriū postea
ipi sustinuerūt qua vbiq̄ dispersi fuit Antiquⁿ⁹ aūt
tes gens in vnum collecta erat Sed cū udei vbiq̄
errarū iam gentib⁹ pmixti essent nō diceret · quo
ego vado vos non potestis venire sed p h̄ gentes i
ellerisse · ¶ Aug · Dixerat aūt eis quo ego va
do de sinu patris hoc ergo illi nullo modo intellexe
runt ⁊ in ea hac occasione salutē nostram p̄ixerūt
q dominⁿ⁹ iturⁿ⁹ esset ad gētes non p̄sencia corpora
sed in pedib⁹ suis · Visit em̄ ad nos mēbra sua ⁊ fe
cit nos membra sua ¶ Cnf. Non aūt dixerunt q
iturⁿ⁹ esset ad gentes ledere eos sc̄i docere · Jam em̄
iram submiserant ⁊ hec que dicta erant · crediderāt
illequaq̄ aūt misi credidissēt quesissēt ad seipos
Quis est hic fm̄ quem dixit quentis me ⁊ non in
uenies ⁊ vbi ego sum ·

¶ In nouissimo aūt die magno festiuitatis
stabat ihc̄ ⁊ clamabat dicēs · Si quis sitit
veniat ad me ⁊ bibat Qui credit in me si
cut dicit scriptura · flumina de ventre eius
fluent aque viue · Hoc autem dixit de spi
ritu quem accepturi erāt credentes in eum
Nondum em̄ erat spiritus datus · Quia
ihesus nondum erat glorificatus ·

¶ Cnf. Cum recessuri essent domam celebrata fe
stiuitate · dns dat eis viatica ad salutē · Unde dicē
In nouissimo aē die ma · festi · sta · ibus ⁊ cla · di · Si
quis sitit veni · ad me ⁊ bib · ¶ Aug · Tunc em̄ age
batur festiuitas que appellatur scenophegia id est
tabernaculorum constructō ¶ Cnf. Que p̄ septem
dies agebaē · Prima aē dies ⁊ vltima erat celeber
rima fm̄ legem ⁊ hoc significauit euāgelista cū dix
In nouissimo die magno festi · Medios aē dies ma
gis ad voluptatem cōsumebant Nō ergo pma die h̄
as non dixit · sed neq̄ secunda aut tercia ne ea que
dicebaē deputrēt eis voluptati vacantib⁹ Clamat
aūt̄ eorte multitudinē ¶ Leo · Simul q̄dem
vt audibilis fieret atq̄ vt confidenciā largiretur ·
⁊ quia neminē formidabat ¶ Cris · Dic aē siquis
sitit ac si dicat · Neminem necessitate ⁊ violencia at
trabo sed siquis habet desiderium meum hunc ego
voco · ¶ Aug · Est em̄ sitis interior qua est hō mens
nor · Constat aē plus amare hoīem interiorē quam
exteriorem · Si g⁹ sitim⁹ veniam⁹ nō pdib⁹ sed af
fectib⁹ nec migrando sed amādo · Cris · Quia cū h̄
intellectuali loq̄tur potu ostendit per hoc q̄d post in
dicit Qui credit in me · Sicut dicit scripta · flumi
de ven · eius fluent aque viue · Sed vbi h̄ dicit scp
tura nusquā · Quo igit̄ q̄ credit in me sic dicit scp
tura · h̄ subdistinguere oportet vt postea subsequaē
Flumia de ventre eius fluēt aque viue oīdens q̄m
rectam oporteat habere cognitōē ⁊ non ita a figmē
sicut a scripturis credere in ipm̄ Premm superius
dixit scrutamini scripas ¶ Hiero · iprologo gene
Vel hoc testimoim de puerbijs sumptū est vbi sc̄z
dr Deriuent fōtes tui foris ⁊ in plateis aquas tuas
as diuide · ¶ Aug · Venter autem interioris hominis
est conscientia cordis eius · Dicit⁹ ergo isto liquoē
muescit purgata conscientia ⁊ habuerus fontē ha
bebit ⁊ ipsa fons erit Quis est fons vt quis est flu
uius qui manat de ventre interioris hoīs benuole
tia qua vult consulere primo Dicunt g⁹ q̄ credūt
in dnō si aūt putet quia quod bibit soli ipi debet suf
ficere non fluat aqua viua de ventre eius Et aueē
pximo festinat pfulere ideo nō siccatur quia manat
¶ Greg · super ezechielem · Cum em̄ a mente fideliū
sancte predicacōnis verba defluunt quasi de ventre
credencū · Aque viue flumina decurrūt ventris aē
viscera quid sunt aliud nisi mentis interna id est re
cta intencio sanctum desiderium humilis ad deum · pia
ad primum voluntas ¶ Cnf. Dicit aē flumina ⁊
non flumen copiositatem ⁊ vbertatē occultet insinu
ans Unientem aūt aquam dicit agentem semp · spi
ritus em̄ gratia cum in mentē ierauerit ⁊ firmata
fuerit omi fonte magis manat ⁊ neq̄ deficit · neq̄
euacuatur neq̄ sitat videbit quis vnq̄ hoc ad sapiē
tiam Stephani ad petri linguam · ad pauli fluxum
inspiraens · Nihil em̄ eos detinebat sed sicut flumia
mulco impetu delati omia secum trahentes abibant
¶ Aug · Ad qualem autem potum dns inuitasset ex
posuit euangelista ⁊ dixit Hoc aūt dicit d̄ spiritu
quē acceperāt credētes i eū Quē dē spm̄ nisi
spm̄ sanctum nam vnusquisq̄ homo habet i se priū
spm̄ ¶ Aldui · Spiritum aūt sanctū ante ascensiōz
apostolis pmisit post ascensionem in linguis dedit ·
Unde dicit · Quē acceperāt credentes in eū ¶ Au ·
Erat ergo spiritus dei · sed nōdum in eis erat q̄ cre
diderant in eum · Hec em̄ disposuit non eis dare spm̄
istum nisi post resurrectionem sua · Unde sequit̄ · Nō
dum em̄ erat spūs datus quia nondum ihesus erat
glorificatus ¶ Cnf. Apostoli q̄dem prius spū ejice
bant demonia sc̄i ea que a xp̄o est potestate · Quādo
em̄ mittebat eos non dr · Dedit eis spm̄ sanctum sed
dedit eis potestatem De pphetis aūt ab omib⁹ cō
fessum est q̄ spūs sanctus eis dabatur sed hec gratia
a deo ita defecerat · ¶ Augu · iii · de trini · Sed quo
modo de iohāne baptista dictum ē · spiritusancto re
plebit ab vtero matris sue · ⁊ spiritusancto replet
zacharias · muenitur vt de illo talia diceret ⁊ spiri
tusancto maria vt talia de domino p̄dicaret spiritu
sancto symeon ⁊ anna vt magnitudinē xp̄i paruuli
agnoscerent · quō ergo intelligit̄ · msi quia circa illa spi
ritus sancti dator post clarificationē xp̄i futura erat

qualis nunq̄ antea fuerat habitura eīm erat q̄dam ꝓprietatem in ipso aduentu qualis antea nunquā fuit Nusq̄ eīm legimus linguis quas non nouerāt homines locutos venisse in se spiritumsanctum sicut tunc factum est cum oporteret eius aduentus signis sensibilibus demonstrari ¶ Aug. super iohem. Cum ergo et modo acapiatur . Spiritussanctus quare nemo loquitur linguis omnium gentium quia iam ipa ecclia linguis gentium loquitur in hac qui non est nec mō acapit spiritūsanctū. Si amas vnitatem etiā tibi hē quisquis in illa aliquid habet . Tolle invidiam et tuam est quod habes. Timor separat caritas iungit. Panem habeto et cūcta habebis quia sine ipa nihil proderit quicquid habere potueris. Caritas aūt dei diffusa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui datus est nobis. quare ergo dīs post resurrectionem suā spiritumsanctum dare voluit . vt scilicet in resurrectionem nostram caritas fragesceret ab amore seculi separaretur . Et cota cupiret in deum qui eīm dixit . qui credit in me veniat et bibat et flumina de ventre eius fluent aque viue . vitam eternam promisit vbi nihil timeam⁹. Vbi nō morimur quia ergo tale est quod promisit spiritussā dilectoribus seruientibus . Ideo ipm spiritum noluit dare nisi cum esset glorificatus. vt in suo corpore ostenderet vitā quā modo non habem⁹ sed in resurrectione speramus ¶ Aug. contra faustū. Si igit hoc cā erat vt nondū daretur spiritussanctus. quia nondum erat ihs glificat⁹. procul dubio clarificato ihu iā causa erat vt datum daretur . Cataphrygas autem se promissum paracletum suscepisse dixerūt Et hinc a fide catholica deuiarunt Manichei eam que de promissione spūssancti dicūtur de manicheo asserunt esse ꝓdita tanq̄ scilicet . antea non fuerit spūs datus. ¶ Cris. Vel aliter glorificam xpi crucē vocat quia eīm inimici eramꝰ donum autem non inimicis sed amicis datur exspectabat pri⁹ offerri hostiam et inimicitiam in carne dissolui et tunc factos dei amicos suscipere donum.

¶ Ex illa ergo hora turbe cum audissent hos sermōes ei⁹ dicebāt hic ē vere ꝓpheta alī dicebāt hic ē xps. q̄dā aūt dicebāt. Nūq̄d a galilea venit xps. Nōne scripta dicit q̄a ex semie dauid et de bethleē castello ubi erat dauid venit xps. dissensio itaq̄ facta ē ꝓpter eū in turba Quidam autem ex eis voluerunt apprehendere eū sed nemo misit sup illum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices et phariseos et dixerunt eis illi. Quare non adduxistis eum Respōderunt ministri . Nunquam sic locutus est homo sicut hic homo loquitur Responderūt ergo eis pharisei . Nunquid et vos seducti estis nunquid ex principib⁹ aliquis credidit in eum aut ex phariseis. Sed turba hec que nō nouit legem maledicti sunt Dicit nicodemus ad eos Ille qui venit ad ihesum nocte Qui vnus erat ex ipsis. Nūquid lex nostra iudicat hoīem nisi priꝰ audierit ab ipso et cognouerit quid faciat Respondērunt et dixerunt ei Nūquid et tu galileus es Scrutare scripturas et vide . Quia propheta a galilea non surgit et reuersi sunt vnusquisq̄ in domum suam.

¶ Aug. Cum dominus inuitasset credentes in se ad postmodum spiritūsanctum nata est de illoī turba dissensio vnde dicit. Ex illa ergo hora turbatur cum audiens eius dicit. hic est vere ꝓpheta. ¶ Theophi. Qui sez expectabatur Alii scilicet ꝓphetas dicebant hic est xps. ¶ Nicholaus. Iam isti illam suam spiritualiter habere ceperant iam suam infidelitatis deposuerant . Alii in sue infidelitatis audacia permanebāt de quibus subditur. Alii autem dicebant . Iam quid a galilea Venit xps Nonne scriptum est quia de semine dauid et de bethleē castello ubi erat dauid xps venit. noverant eīm quia de xpo predixissent ꝓphete . sed ignorabant omnia in ipo impleta fuisse et qui nouerant in nazareth nutritū nouitatis locū non attendebant nec ꝓphetam quam legerant in eo completa credebant. ¶ Cris. Sed ex quo locum natiuitatis ignorabant nū et genus ignorabant. quoniam ex domo et familia dauid nat⁹ erat Quare igit dicebāt Nonne ex semie dauid venit xps . sed ex hoc obumbrare volebant per educationem in nazareth omnia malitiose loquentes vnde non accedunt ad xpm querentes quō scripture dicunt q̄a bethleem oportet venire xpm . Tu autem ex galilea venisti Sed omnia maliciose loquuntur . Et qua non diligenē attendebant his que dicebantur neq̄ discendi grā ꝓpter hoc nihil eis xps respondit . Nathanaelem autem dicentem a nazareth potest aliquid boni esse laudauit vt vere Israelitam quia veritatis erat inquisitor et omnia vetera diligenter edocuit. Seq̄itur . Dissensio itaq̄ facta est ꝓpter eum in turba . ¶ Theophilus . Non in principibus Iam prima pes vnius voluntatis erant vt videlicet non eum reciperent sicut christum. Qui ergo magis mordaces erant in malitia verbis tantum gre xpi aduersabantur Qui vo pciores erant manū q̄dā aūt ex eis volebant imponere de quibus subdit. Quidā aūt ex eis volebant eum ¶ Cris. Hoc aūt induxit euāgelista ostendens q̄m locabāt neq̄ querēbant veritatē neq̄ discere volebant Seq̄tur Sed nemo misit super illū manū ¶ Nicholaus. Quia scilicet ipe non ꝓmisit qui conat⁹ illorum in sua potestate habebat ¶ Cris. Hoc autem sufficiēs erat eos in compunctionē deducere sed non sunt cōpuncti. Talis eīm nequitia nulli vult credere . Ad vnū aspicit solum vt eū cui insidiatur mēcias ¶ Aug. Qui vero missi fuerant vt eum tenerent redierūt immunes a crimine et pleni admiratione de quibus subditur . Venerunt ergo mini . ad pontifices et pharisei . Et dixerunt eis illi . Quare non adduxistis eum .

¶ Alcbui. Qui eum lapidare volentes tenere, non potuerūt arguūt ministros qui eū non adduxerē ¶ Cnf. Ecce pharisei ⁊ scribe miracla videntes ⁊ scripturā legentes nihil ꝓfecerunt ministri aūt nihil boni habentes sub vna sola allocutione sunt capti ⁊ abeuntes vt eum ligarent redierūt ligati miraculo ⁊ non dixerūt non potuim⁹ ꝓpter turbas ſz precones efficiunē xp̄i sapientie Hā sequiē. Respondent ministri Nunquā sic locut⁹ est homo sic loquitur ¶ Aug. Ille aūt sic locut⁹ ē qua de⁹ erat ⁊ homo ¶ Cnf. Non est aūt solum eoꝝ prudencia admirāda qua signis nō eguerūt ſz a sola doctrina suit capti. Nō em̄ dixerunt Nunquā talia miracula fecit homo ſz nunqz sic locut⁹ est homo. Sed eciā admirāda ē eoꝝ securitas quōz ad phariseos qui gerā xp̄z aduersabāt venerāt ⁊ as talia locuti suit n⁹ em̄ lōgū sermonem audierāt ſz breuem. Cum em̄ mens fuerit incorrupta nō longis sermonib⁹ opus est. ¶ Aug. Phariseī em̄ eorum testimoīm repulerūt nam sequē. Respōderūt g⁹ eis pharisei Nūquid ⁊ vos seducti estis. Quasi dicerēt videm⁹ vos delectatos esse m⁹ monib⁹ suis ¶ Alcbui. Et reuera laudabiliter seducebamini qui a dimisso malo infidelitatis trāsierant ad fidem. ¶ Cnf. Ab argumēto aūt in sipiente ꝓtra eos syllogizant Hā sequiē. Nūquid ex principibus aliquis credidit in eum aut ex phariseis ſz turba hec que nō nouit legē maledicti sunt Nec aūt ē ipos ac callido qm̄ turba ꝺ̄a credidit ipi aūt nō crediderūt ¶ Aug. Qui em̄ nō nouerant legem xp̄i credebāt in eum qui miserat legem ⁊ eū qui miserat legē cōdemnabant illi qui docebant legem ve implereē. qđ deus dixerat. Ego veni vt non videntes videant videntes cec⁹ fiant ¶ Cnf. Qualiter igit̄ maledicti sunt illi qui a lege suadent vos pcti⁹ maledicti estis qui non obseruatis legē. ¶ Theo. Ideo aūt suauiter ⁊ blande pharisei ministros Respondent qz dubitauerūt ne forte ab eis prorsus segregēt̄ur ⁊ xp̄o adhuc ¶ Cnf. Quia vo dixerāt qz nullus principū credidit in eū. Ad hoc excludendū subiungit̄. Dicit modem⁹ ad eos ille qui venit ad ihm nocte qm̄ vn⁹ erat ex illis. ¶ Aug. Ipse non quidez incredul⁹ sed timidus. Hā ideo nocte venerat ad lucem qa illuminari volebat ⁊ scire timebat hic ergo rūdet iudeis. Nunquid lex nostra iudicat hoīem nisi prius audierit ab ipso ⁊ cognouerit quid faciat. Credebant em̄ qua si eum tantummodo patienter vellent audire forte similes fierēt illis qui missi fuit tenere ⁊ maluerunt credere Volebant aūt illi pueri ante esse damnatores qui cognouerēt ¶ Aug. xxv. de ciui. dei. Dicit autē lex nostra de lege que dei est eo qz est ab illo data hominibus. ¶ Cnf. Ostendit aūt modem⁹ eos nec cognoscentes legem nec facientes que sit legis. Cuz aūt congruum esset ostendere qz non indiscrete miserunt vocaturi eum rudius ⁊ iracundius vtunē contradictione Nam sequiē. Et dixit eis Nunqd ⁊ vt galilei eis. ¶ Aug. Id est quasi a galileo seduct⁹. Dns em̄ em̄ galileus dicebatur qm̄ de nazareth aui eius erāt parentes ex⁹ sm̄ mariam dixi parētes. nō sm̄ virile semen. ¶ Cnf. Deinde iniuriose quasi eo nescioēm sēpēas iouenē scrutarē scripturas ⁊ vide qa ꝓpheta a galilea nō surgit ac si dicēnt. vade ⁊ disce. ¶ Alcbui. Non em̄ locus vbi natus sed vbi cōm sabatur attendebant ⁊ ideo non solū messiam sed nec ꝓphetam eum credebant ¶ Aug. Propheta q̄dem a galilea non surgit ſz dns ꝓphetarum inde suscepit. Sequitur. Et reuersi sunt vnus quisq; in domū suaz ¶ Alcbui. Nullo ꝓfecto negocio vacua fide ⁊ ideo fraudati vilitate fuit reuersi in domuz infidelitatis ⁊ impietatis sue.

Capitulum. viii.

IEsus autem perrexit in mōtē oliueti. Et diluculo iterum venit in templum. ⁊ omis populus veniebat ad eum. Et sedens docebat eos. Adducunt aūt scribe ⁊ pharisei mulierem in adulterio deprehensam ⁊ statuerūt eam in medio. ⁊ dixerunt ei magister hec mulier deprehēsa est nunc in adultero. In lege aūt moyses mandauit Nobis huiusmodi lapidare tu ergo qđ dicis: Hoc aūt dicebant temptantes eum. vt possent accusare eū. Ihesus autem inclinans se deorsum. digito scribebat in terra. Cum aūt perseuerarent interrogantes eū erexit se ⁊ dixit illis. Qui sine peccato est vestrū. primus i illam lapidem mittat. ⁊ iterum se inclinans scribebat in terra. audientes aūt ē hoc. vn⁹ post alium exibant. incipientes a seniorib⁹. Et remansit solus ihesus. ⁊ mulier in medio stans Erigens autem se ihesus dixit ei. Mulier vbi sunt q̄ te accusabant. Nemo te condemnauit Que dixit Nemo domine. Dixit ei ihesus Nec ego te condemnabo. vade ⁊ iam amplius noli peccare.

¶ Alcbui. Dominus maxime arca passionem suam hāc sibi effecerat consuetudinē. vt in die q̄dem i templo qđ erat iherosolimis verbum dei p̄dicaret. Signa ⁊ miracula ostenderet sero reuertebat in bethaniam vbi apud sorores Lazari hospitabatur ⁊ mane iterū ad simile op⁹ reuertebat. Igit̄ sm̄ hūc morem cum in vltimo die scenophegie tota die i templo p̄dicasset vespere perrexit in montem oliueti. Et hoc est qđ dicit. Ihus aūt perrexit in montem oliueti. ¶ Aug. Vbi em̄ docebat docere xp̄m nisi in monte oliueti: in mōte vngueti. in monte chrismatis. xp̄i em̄ nomen a chrismate dictū est Crisma autē grece latine vnctio noīatur Deo autē nos vnxit quia luctatores contra diabolum fecit. ¶ Alcbui. Vnctio etenim olei fessis ⁊ dolentib⁹ membris solet afferre leuamen. Dons eciā oliuarum sublimitatē domice pietatis designat oleos grece latine misericordia. Natura q̄ olei mīsterio aptissime egruit sup̄ferē

ēm oībus liquoribus. Et sicut ait psalmista misera
tiones eius sup omnia opera eius sequē. ⁊ diluculo iterum venit in templo. ve sc̄z misericordiā cum
māpiente nouū testāmū lumie. fidelibus in eccl̄ia vi
delicet suo pandendā p̄bendamq; signaret. q; ēm
dilucto ꝓdibat exortū noue gracie designat. ¶ De
da. Significatē aūt q; postquā p graciā cepit mha
bitare in tēplo suo. i. in eccl̄ia ex omīb; gēt̄ibus cre
diderūt in eum. Unde sequē. Et omnis ꝑplus veni
ebat ad eū ⁊ sedens docebat eos. ¶ Alcbui. Sessio
humilitatem incarnationis mīnuat. Sedēte ergo do
mino ad eū venit ꝑplus qa postq; per susceptā hu
manitatē visibilis apparuit ceperunt eū multi audi
re ⁊ in eū credere quē p humanitatē sibi ꝓximum
meminerāt. Discuta aūt ⁊ simplicib; ꝓmonem do
mini admirātib; scribe ⁊ phariseī interrogāt nō vt
discant sed vt veritatis laqueos nectant. vñ sequitur.
Adducunt aūt scribe ⁊ phari. muli. in ad ul. de pre
⁊ statu. eam in medio. ⁊ dixe. Magr̄ hec muli. d̄
pre. est modo in adulterio. ¶ Aug. Animaduerterāt
ēm eū nimiū esse mitem. De illo quippe fuerat aīa
predictū. Procede ⁊ regna. ꝑpter veritatē ⁊ man
suetudinē ⁊ iusticiam ergo ateulic veneratez ve do
ctor mansuetudinē vt liberatꝛ iusticiā vt cognitor
cum loquereē veritas agnoscebaē cum aduersꝰ mi
micos non moueret māsuetudo laudabaē. In tertio
gꝰ iusticia sc̄z scādalū posuerūt. Dixerē ēm apᵒlī p
sor si eā dimitis pfluente aē cēsūre iusticiā ñ tenebis
Lex ēm qd̄ multū erat iubere non poterat. Et ideo
legē mducunt dicētes. In lege aūt moysi man. nob
bꝰ medi lapidare ve aūt mansuetudinē nō perdaē
in qua iam ꝑplis amabilis factꝰ est eam dimitta d̄re
dicturꝰ est vñ eius sententiā reqrunt dicentes. Tu
ergo qd̄ dicis. Nunc nos mueimꝰ ad acculandū occa
sionē ⁊ reum faciemꝰ t. mq; legis preuaricatores
Ihū euangelista subdit. Hec aūt dicebant tem. eum
vt posset accu. eum. Sed dñs rūdendo ⁊ iusticiā ser
uaturꝰ ē ⁊ a mansuetudine non recessurꝰ. Sequē
ēm. Ihus aūt inclinans se deorsum digi. scribe in terra.
¶ Aug. de cō. euā. Cāq; illos ekes i ēra scribendos
significaret non in celo. vbi monuit discipulos vt se
scriptos esse gauderēt. aut q; se humiliando qd̄ capi
tis inclinatione monstrabat signa in terra faceret.
aut q; iam tempꝰ esset. vt in terra que fructū darent
nō i lapide sterili. sicut antea lex aīe conscribereetur.
¶ Alcb. Per terram ēm cor humanū ostēdit quod
bonaꝝ vel malarum actionū solet reddere fructus.
Per digitū aūt q; articulaꝝ ꝓpositōe flexibilis est
sublimitas discretōis exprimitur. nos gꝰ instruit ve
cum quelibet mala ꝓximoꝝ conspiciamꝰ. non statim
ea temere dānemus. sc̄z prius ad cōscientiam cordis
humiliter reuersi digito discretōis ea solliciti discu
ramꝰ. ¶ Beda. Quātū etiam ad historiam ptinet
p hoc q; digito scripsit i terra illum se fore mōstra
uit q; quondā legē in lapide scripsit. Sequitur. cū aūt
pseuerarēt interrogātes eum erexit se. ¶ Aug. Ihū
dixit non lapidetur ne cōtra legem dicē videretur.
Abstit aūt vt diceret lapidet̄ veniret nō ꝑdere quod
inuenerat sed q̄rere qd̄ perierat. Quid gꝰ respōdet
Qui sine peccato est vestrum primus in illū lapidem mit

tat. ¶ Hec vox iusticie est punitē peccatrix. sed non
a peccatoribus impleat lex sed nō a puaricatoribus le
gis. ¶ Greg. xvij. morali. Qui ēm pius semetipm
non iudicat qō m alio rectum iudicet ignorat. Se si
nouit eciam per auditum recte. cū aliena mienta iudi
care non valet cui cōscientia innocētie ꝓprie nullaz
iudicij regulā prebet. ¶ Aug. Cū ergo eos ecclesia in
stitie pcussisset nec dignatus est cadentes attendere
sed auertit ab eis obtutum. Unde sequitur. Et iterū se m
clinans scribebat in terra. ¶ Alcb. Potest eā intelli
gi fecisse hoc dñs more consuetudinē vt qñ aliqd
agens vultu intendens in aliud liberā eis exeundi fa
cultatem daret. Vnde eciam figurate admonet vt ⁊
prius quā peccatē frem corripiamꝰ ⁊ pᵒ adhibi
tam correctiōez diligenter ꝓpendamꝰ verū ipius pec
catis de quibus alium castigamꝰ aut eē alīs obnoxij
simus. ¶ Aug. Sic igitur illi voce iusticie tāq; ela
pcussi sese ispiciētes ⁊ reos sueētes vnᵘ pᵒ vᵒ om
nes recesserūt ⁊ hoc est qd̄ subdit. audiētes aūt hec.
vnᵘ pᵒ alium exibāt incipientes a senioribus. ¶ Solo
Qui fortes magis ra erāt vel magis suam culpam
cognoscebant. ¶ Aug. Remansit aūt sine duo mise
ria ⁊ misericordia sc̄z. Illā sequē. Et remansit sc̄ꝰ
ihus ⁊ mulier in medio stans. Credo verita est illa
mulier ab illo se puniēdā sperabat inq; peccatū suei
nō poterat. Ille aūt q; adūlantes aīe repudiat lin
gua iusticie leuāo i illā oculos māsuetudīs interroga
uit eā vbi sunt qui te accu. Nemo te condē. q; dixit. Neo
dāe. audiuimꝰ supᵇ voce iusticie audiamꝰ nūc māsue
tudīs. Illā sequē. Dixit ei ihus. Nec ego te cōdē.
a quo te forte condemnari timuisti. quia in me pecca
tū non inuenisti. quid est domine. Parces gꝰ pecca
tis. non plane. attende quod sequitur. Vade ⁊ iam am
plius noli peccare. Ergo ⁊ dñs damnauit sed peccatū
non hoiem. nam si peccatoꝝ autor esset diceret va
de ⁊ vive ve vis de mea liberatione esto secura ego
te quātūcūq; peccauens eciā a gehēna ⁊ iferni cru
ciatibus liberabo. non ꝺ dixit. Intendāt ergo q; amāt
in domino consuetudinē ⁊ timeant veneratem. Et
mīa dulcis ⁊ rectus dominꝰ.

¶ Iterum ergo locutus est eis ihesus di/
cens. Ego sum lux mundi. Qui sequitur
me. Non ambulat in tenebris. sed habebit
lumen vite.

¶ Alc. Quia mīter absoluit a crimie ne aliq; dubi
taret. an ille quē videbāt vere hoiem posset peccata
dimittē dignaē ꝺe aperta sue diuinitatis potentiā
demōstrare. vñ dr. Iterum ergo locutꝰ ē eis ihs dicēs
ego sū lux mūdi. ¶ Be. Ubi aduertendū est q; ñ ait
ego sū lux anglox. vt celi sc̄z lux mūdi. i. hoim intene
bris gmorantiū. sm illud. Illumiare his q; i tenebris
⁊ umbra mortis sedēt. ¶ Cris. Vt alr. Quia supᵉ
galileā ei afferebāt ⁊ quasi de q̄dam ꝓphetā de eo
dubitabāt voluit ondere qm̄ non vnᵘ ꝓphetaꝝ ē. Sz
dominatoꝝ orbis erarū. vñ dicatur Iterum ergo lo
cutus est eis ihesus dicens. Ego sum lux mundi. nō
galilee nec palestīe aut iudee

¶ Aug. Damneba solem
ipm. dum ee putauerūt
tale cōmentum. nō ēm el
q; sol fact̄ ē eni ēm
nus sub sole factum est lu
mine. ngitur ñ vt obscu
quis gꝰ p nubes caris lu
bito ego sum luxe mūdi ¶
nescoiuz. ꝺ ꝑsona ꝺmo
mdi seo ego sum luxe m
batur idem ⁊ filius de
magistatur nescoiuz m
batur. ¶ Aug. Abstu
uocauit ad oculos cor
ipse ubi manat. ve
nepotis verbum pos u
ꝓsens temꝰ posuit.
dam pᵒ habebit p spē
bilem mendēs ad eadem
tis ta illum deserere
eius vbiq; est rectus si
a ille faret occasiū. tr
rum nō oculorū. ⁊ si oc
vñ discerit ñ albū ⁊ mg
Intellectualiter ēm di
o est nō manet in erro
⁊ ministros ⁊ ipos occ
os q; in tenebris ⁊ erro

¶ Dixerunt ergo
so testimonium perh
non est verū. Respo
⁊ ego testimoniu
timonium meum v
vemo ⁊ quo vado.
vemo aut quo vad
iudicatis ego nō iu
dico ego iudiciū m
sum sed ego ⁊ qui
vestra scriptum est
testimonii veꝝ ē e
bo de meipso ⁊ test
misit me pater.
¶ Cris. Quia dñs di
qui sequē me non amb
ere volueruē. vnde di
tu de seipo testimoiu
verum. ¶ Alcbui. Q
mīs. solꝰ sibi testimoni
quā in carne apparer

¶ Aug. Damnebat solem istū oculis carnis visibilē xp̄m dūm eē putauerūt ꝛ ecclia catholica iprobat tale cōmentum. nō em̄ est dominꝰ xp̄c sol factus sed p quē sol factꝰ ē omia em̄ p ipm facta sunt. Et p̄pt nos sub sole factum est lumen qđ fecit solem. Caris nube egit ut n̄ vt obscureret ꝛ vt temperet Ho quās gꝰ p nubē caris lum̄ ſdñicū lumē sapiētie ait bēb ego sum lux mūdi. ¶ Cyro. Veritis aūt adūsus nescitis ꝛ p̄sentia honore nō em̄ ait qm̄ in me ē lux mūdi sed ego sum lux mūdi. Ipe nanq; qui homo videbatur idem ꝛ filius dei ꝛ lux mūdi erat. nō sicut mugibatur nescitis in simplia homīe dei filiꝰ habitabat. ¶ Aug. Abstulit aūt se ab oculis carnis ꝛ reuocauit ad oculos cordis in hoc qđ subdit. Qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumē vite. hec verba domini cum verbis psalmi cōcordāt in lumine tuo videbimꝰ lumen. qm̄ apud te est fons vite. non em̄ sufficit dicere habebit lumē ſ; addidit vite. i istis visibus corporalibꝫ aliud est lumē ꝛ aliud fons. fontem fauces querunt. lumen oculi. apud deum quod lumen est hoc est fons. qui ubi lucet vt videas ipse ubi manat. vt bibas. quod p̄misit futuri temporis verbum posuit in eo quod facere debemꝰ presenti tempꝰ posuit. q̄ sequit iquit habebit mō p fidem pꝰ habebit p spē at spē; sequere istū solē visibilem endēs ad occidentē quo ꝛ ille tendit ꝛ si volueris tu illum deserere ipse te deseret in occasu. deus tuus vbiq; est totus si non ab illo facias casū. nūq; a ille facit occasū. tenebre tuas merebūde fuit mortem nō oculorū. ꝛ si oculorū nō exterioꝝ ſ; interioꝝ vt discerie n̄ albū ꝛ nigꝝ ſ; iustū ꝛ iniustū. ¶ Cyro. Intellectualiter em̄ dixit. Nō ambulat in tenebris id est nō manet in errore. Dic ꝛ nicodemus laudat ꝛ ministros ꝛ ipos occulte insinuat. dolos complicatos q̄ in tenebris ꝛ errore fuit sed lucem nō fugabat

¶ Dixerunt ergo ei pharisei. Tu de teipso testimonium perhibes. Testimonium tuum non est verum. Respondit iesus. ꝛ dixit eis. ꝛ si ego testimonium perhibeo de meipso testimonium meum verum est quia scio unde veni ꝛ quo vado. Vos autem nescitis unde veniam aut quo vadam. Vos secundum carnem iudicatis ego non iudico quenquam. Et si iudico ego iudicium meum verum ē quia solus non sum sed ego ꝛ qui misit me pater ꝛ in lege vestra scriptum est quia duorum hominum testimonium verum ē ego sum qui testimonium perhibeo de meipso ꝛ testimonium perhibet de me qui misit me pater.

¶ Cyr. Quia dñs dixerat ego sum lux mundi. Et qui sequit me non ambulat in tenebris iudei hoc ei ure voluerūt. unde dicit. Dixerūt ergo ei pharisei tu de teipso testimoniū phi. ꝛ testimoniū tuū non est verum. ¶ Alchu. Hic responderūt tanquā ipe dominꝰ sol sibi testimoniū phiberet. Cū constet q̄ ante quā in carne apareret mittos testes p̄misit qui eius sacramēta p̄noscerent. ¶ Cyr. Dñs aūt euertit qđ dicerāt n̄ sequit. Respondit ihs ꝛ dixit eis. ꝛ si ego testimoniū phibeo de meipso. verum est testimonium meum. Hoc uxta eoꝝ suspicionē locutꝰ ē homīem eū nudum estimantū. Et cām subiūgit. Quia scio unde veni. Et quo vado id ē ex deo sum ꝛ deꝰ ꝛ dei filiꝰ. Nō aūt hoc dicit manifeste q̄a semp būilia miscet altis deꝰ q̄n ipe sibi fide dignꝰ testis est. ¶ Aug. Verū est em̄ testimoniū lumis siue se ostendat siue alia loquatur est phēta veruz. Sed unde habet nisi de fonte veritatis hauriret. ergo idoneus ē ibus q̄ sibi testimoniū phibeat. Dicens aūt q: scio unde veni et quo vado patrem volebat intelligi. Pater em̄ gratiaz dabat filio a quo est missꝰ. Quantū ergo debet homo gratificare eū a quo est creatus. nō aūt venīdo inde discessit aut redeūdo nos dereliquit. nō potest ſ; hem ab isto sole qui q̄n pergit ad occidentē deserit oriētes. Sicut aūt sol iste ꝛ videntis faciem illustrat ꝛ ceca sed videt ille ille non videt sic ꝛ sapientia dei verbum dei ubiq; p̄sto est etiā infidelibꝫ. Sed quibꝫ eā vident oculos non habent cordis. ut ergo dñs iterfideles suos ꝛ inimicos suos iudeos tanq; inter tenebras ꝛ lucez distingueret subiungit. Vos aūt nescitis unde veniam aut quo vadam isti gꝰ iudei videbāt homīe nec credebant deū ꝛ ideo dñs subdit. Vos secundum carnē iudicatis dum ſc; dicitis. Tu de teipso testimoniū phibes. Et testimoniū tuū non est verum. ¶ Cyro. Ac si dicat. Vos quoniā in carne sum carnē me sollam esse putantes n̄ autem deum sm̄ carnē fallibiliter iudicatis. ¶ Aug. Quia em̄ deuz nō intelligitis ꝛ hoiem videtis ideo vob arrogans videor quia ego de me testimoniū phibeo. Omis em̄ homo quādo de se phibere vult laudabile testimoniū superbus ꝛ arrogans videt homines em̄ infirmi sumꝰ verum dicē ꝛ mentiri possumꝰ. Lux mentiri nō potest. ¶ Cyr. Vel aliē. Sicut sm̄ carnē viuere male viuere e ita sm̄ carnē iudicare. Judicare iniuste ē ꝛ quia possent dicere. Si iuste iudicamꝰ. p̄pter quod nō communicas p̄pter q̄d non cōdemnas subiungit. Ego non iudico quenquā. ¶ Aug. Quod duobꝫ modis intelligi p̄t vt aut ſ; intelligamꝰ. Non iudico quenquā id est nō sicut dicit alio loco. ego nō veni ut iudicem mundum ſ; vt saluū faciam mūdum. nō iudicādo suū negando ſ; differēdo. aut certe qua dixerat. vos sm̄ carnez iudicatis ita comunxit. ego non iudico quenquā vt subaudias sm̄ carnem xp̄m nō iudicare ſic ab hoīb iudicatus ē. Illā vt agnoscas iam iudicatē xp̄m subdit. ꝛ si iudico ego iudicium meū verum est. ¶ Cyr. Quasi diceret. p̄pter hoc dixi nō iudico q̄si nō p̄sumens iudicare. quia si iudicarem iuste vos condemnarē. sed nunc tp̄us iudicij nō est ſ; ꝛ de fuco iudicio insimulent eū subdit. Quia solꝰ non sum sed ego ꝛ qui misit me pater. Ondens q: non ipse solꝰ eos cōdemnabit ſ; ꝛ pater. Hoc aūt ad suspicionē illorum loquit. nō em̄ estimabant dignū fide esse filium nisi patris testimonium assumpsisset. ¶ Aug. Si autem tecum ē pater quō te misit ergo dñe missio tua incarnatio tua est. ꝛ ergo xp̄s erat sm̄ carnem ꝛ a patre non recesserat qui a p̄r ꝛ filiꝰ ubiq; erat. Erubesce fabelliane. Non em̄ dixit ego

sum pater ⁊ ego ipe sum filꝰ ſ; solus nō sum inquit quia mecū est pater. Distingue ergo plonas distig ⁊ intelligentiā agnosce qua pr pr ē ⁊ filꝰ filꝰ ē ſ; noli dicere pater maior est filio minor. Una substan tia est. una coeternitas perfecta equalitas. Ergo verꝫ est iquit iudiciū meum quia filꝰ dei sum vt eū imel ligas qꝫ mecū est pater non sic ſū filꝰ vt ipm deser uerim formā serui accepi. ſ; formam dei nō amisi de iudicio dixerat de testimonio vole dicere. nam seqē. Et i lege vra scriptū est qua duoꝝ ho. est. ve. est. Aug. contra faustū. In forte manichei calūniē quia nō ait In lege dei sed in lege vestra scriptū ē vbi visitatam locutionē scripturaꝝ qs nō agnoscat lege eū vestra dixit vobis data. sicut aptꝰ dic eiā gelū suum quod se eū accepisse testaē. non ab hoie sed p reuelationē ihesu xpi. Aug. sup iohannē Magnā aūt habet qstionē ⁊ valde videt i misterio res esse cōstituta vbi deꝰ dixit. in ore duoꝝ vel triū testiū stabit oē verbū. hoc em potest vt duo mēdā tur. Susanna casta duoꝝ falsis testibꝰ vrgebatur vniuersꝰ pplus mentitus est cōtra xpm. quō ergo accipiendū est. in ore duoꝝ vel trium testium stabit omne verbū nisi quia hꝰ mō p misterū trinitas cō mendata ē. m q est ppetua stabilitas vicatus Accepi regē nostrū testimoniū ne sentiamus iudiciū. Differo iudiciū non differo testimoniū vñ sequit ego sum q testimoniū phi. de meipo ⁊ test. perhi. de me q misit me pater. Beda. In multis em locis pr filio suo phibet testimoniū vt e illꝰ ego hodie genui te ⁊ itē hic est filiꝰ meꝰ dilectus. Cris. Vel aliter Si quod dictū est simpliciē accipiē qstionem habet. Nā i ho minibꝰ qdem ppter lr deēminatū est q in ore duoꝝ vel triū testiū stet omne vbum qa vanus solꝰ nō est fide dignꝰ. In deo aūt aliter vacq hoc hēbit rōnez Sed ⁊ alr nō staret qđ dictum ē nam in hominb cū duo d aliena re testiē ee testimoniū ē verꝫ. lr ei ē duoꝝ testari. si vo vnꝰ eoꝝ sibiipi testeē. nō adhuc sint duo testes. Ad nihil ergo aliud lr dixit. quā ut oīdat mi hil mmꝰ patre hūem aliquin nō dixisset ego ⁊ q misit me pater. considera eaā pcatem nihil habentē diminutū a pre. homo ei cum a seipo dignꝰ fuerit fide testimonio nō indiget si hoc i aliena re in ppa vero cum testimonio alieno indigeat. nō adhuc dig nus ē fide Nic vo totū pranū ē. ecce i ppria re testās ⁊ ab alio testimoniū hūa dixit se fide dignū. eē Richa. Vel potest sic intelligi quod dr q. d. Si vra lex approbat testionū duoꝝ hoiꝫ q pīt decipi ⁊ plura testari. qua rone meū ⁊ prīs testioiū qđ sū ma stabilieare firmum est verum esse non dictus.

Dicebant ergo ei vbi est pater tuꝰ Re spondit ihesus Neqꝫ me scitis neqꝫ patrem meū. Si me sciretis forsitan ⁊ patrē meū sci retis. Hec verba locutus est ihesus in ga zophilacio docens in templo Et nemo app̄ hendit eū qz nondum venerat hora eiꝰ.

Aug. Illi qui audierāt a dño. Vos sm carnem

iudicatis Manifestauerūt quod audierūt patrē em xpi carnaliē acceperūt. vñ diaē. Dicebant gra vbi est pater tuꝰ Quasi d. Audiuimꝰ te dicere solus nō sum sed ego ⁊ qui misit me pater. nos solum te vi demꝰ ostende ergo nobis tecum esse patrem tuum Theophilus. Quidam vo notame hoc prolatum esse a iudeis quasi ad contumeliam ⁊ contemptum Improperabāt em ei. tamq ex fornicatione genitū ⁊ ppriam genitricem ignorantē vel tamq vilꝫ existē ti eo q pater eius putabaē scilicet ioseph quasi dice rēt ignotus est ⁊ ignobilis pater tuus Quo fre quenter patrem tibi mouis Quia ergo non ve le re volentes seo vt temptantes querebant. No pre missam questionem nō respondet. Vnde sequiē. Re spondit ihesus Neqꝫ me scitis neqꝫ patrem meum Aug. Quasi dicēt queritis vbi est pater tuꝰ qui me iam sciatis quasi totum hoc sit quod videtis. gra quia me non nostis ideo patrem meum vobis nō ea do. me quippe hoiem putatis ideo prem meū homi nem queritis Quia vo sm qꝫ videtis aliud sū ⁊ ali ud sm qꝫ non videtis Patrem aūt meum loquor ec cultum pus est vt me nouentes tunc ⁊ prem meum sciens. Et hoc est quod subdit Si me sci. for. ⁊ pa trem me. scireris. Crisostom. Dixe autem hoc vt ostendat qꝫ nihil eis pdest dicere qꝫ sciant prem ⁊ filium nesciētes Origē. Contrariari aūt videtur adinuicem qđ hic dicē Neqꝫ me scitis. neqꝫ prem meum Et quod supra dictum est. Et me scitis Et vnde sim scitis. Sed tamen qꝫ dicitur ⁊ me scitis ad quosdam dicit iherosolimitanoꝝ dicentium. Num quid vere intellexerunt priapes qa b est xpc. Hoc vo qꝫ dicit Neqꝫ me scitis ad phariseos dicē iheo solimitas tamen in prioribꝰ ait Verax ē qui me mi sit quē vos nescitis Queret itaqꝫ aliqs quō verum est qđ dicē Si me scireris ⁊ prem meum scireris. cum iherosolimite quidā dicatur ⁊ me scitis patrē nesciuerunt Dicendū aūt est ad hoc qꝫ saluator qñq quidem de seipo vt de homine loquitur qñqꝫ aūt sm diuinā naturā hoc gra quod dicē Et me scitis de seip so hoie dicit hoc vero neqꝫ me scitis de diuinitate. Aug. qa ē ei si me scireris ⁊ prem meū sciēs ⁊ eꝰ ⁊ pr vꝰ filꝰ qñ vides aliquē alicꝰ filiū qđima lo cutio est. Si hūc vidisti illū vidisti. ppter similitu dinē tale dedisti rūsum Nunc ⁊ dñs. Si me inquit scireris ⁊ prem meū scireris nō qa pater ē filꝰ sed qa patris fidis ē filꝰ Theo. Erubescat Arianꝰ nam si iuxta eū creatura filius sit qualiter q nouit creaturam ⁊ deum nouit. Neqꝫ enim qui substantia am nouit angeli nouit ⁊ diuinam Cum itaqꝫ qui fi lium nouit ⁊ patrem nouit igitur substantialis pri est filius. Augustinꝰ. Hoc autem verbum forsi tan merepatue dictum quod videtur esse vbum du bitationis. Homines em de rebus quas certas ha bent aliquando vbum dubitationis pnūt. Velut si indigneris huic uo ⁊ dicas Contemnis me Conside ra forsitan dña tuꝰ sum. Sic ⁊ dominꝰ dubitando increpat infideles cum dicit. Et patrem meum for sitan scireris Origenes. Oportet autem videre q niam qui alterius secte sunt. opinantur ex hoc pro bari maiestē deū quē inde colebant prem n eē xpi

Si em inquiūt hoc pha
celeritate dicebat Salu
ilu alteꝫ a conditore m
nisi nouerūt Hec vo
nem locutionis i scripē
cere ea que de deo filio a
bene vultis huic dicimꝰ
mine ⁊ filio beliꝫ ppter e
ducitur Hic igiē ⁊ ph
em viuebant sm condi
signatum cognoscendi
scere dominā qua simpl
psalmo Studete ⁊ vid
ctabit hoc scribi popu
cū em differt credendo
pharisem quibo ait Ne
um rōnabiliter dicēt no
negat filium minime p
neqꝫ sm cognitiōz. Sed
scundi sit alicui cōgru
nouit vocē suā cū ea
nitē mitē cognoscit Si
⁊ deum cognoscit Si
prem nouerūt nec filium
cognoscere deum non a
finis ergo ostensionibo
aliquē erādo dicentē de
en ⁊ dām Ne quem
ffusam vocancē cunct
Maurabo nomē tuū fr
locutus est ibus in ga
Richa. Vaza pers
uare Erat aūt locus
Aug. in templo loqu
loquebaē sup quibo nic
hanc prem patrē
ennte non em pauere
no apprehendit eū qu
Manifestū eū hoc audui
Sed si fatum sicue non
dum est. a loquendo
vbi sūt facta. In celo
nis sidera. Quō ergo
⁊ sidera Ait qa nosti
putas ⁊ pcaez xpi su
rat hoza ei nō q cogere
Orig. Dicūqꝫ aūt
in tali loco si bene atte
portunitatem est aūt
ti in bonoiē deū disp
Numisimata aūt sūt di
gni impressam habent
ediscatoarm ecclesia
philacū. quodq pē ad
manem Omisso autē
pūs magis oportebat ih
viua vita eēne. Loquē
nemine detentus ē quia
qui eum capere voleb

Si em inquiūt hoc phariseis deus pulsorem mūdi colentib dicebat Saluator manifestum est p̄ rem ihu alter a conditore mūdi existēte nequaq; pha nisei nouerūt Hec vo dicūt ñ obfuātes cōsuetudi nem locutionis i scripīs Si em aliquis valet indu cere ea que de deo filio a parentib erudit nō autē bene viuat hūc dicim de deo noticiam non habere- uare & filij beli p̄ter eoz maliciam deum ignorasse dicūtur Hic igit & phariseī patrē ignorauerūt non em videbme fm conditoris edictū. ē autem & aliud signatum cognoscendi deum alterū existente cogno scere dominū qua simpliciter credere Dicit enim in psalmo Scrutare & videre qm ego sum de. Quis ñ confitet hoc scribi populo m cōditorem credenti mi rū em differt credendo cognoscē & credere em Iz phariseus quib ait Neq; me scitis neq; patrem me um rōnabiliter dicēt neq; creditis pri meo · qui em negat filium minime p̄rem habet sz neq; fm fidem neq; fm cognicōz. Iz & aliter dicē scripīa illos qui aliquē alic filiū ḡdam lo cum ·ut vidist. p̄ter similitu dinem · Dicit autem ihs me scitis & vnde sim · Et me scitis & vnde sim & ego non ad me ipm sed ad patrem ihm ·

bus vbum dei loquē Beda . Vel aliē In gazo philacio xp̄s loq̄tur qm̄ in parabolis ad iudeos ser monem proferebat tunc autē quasi gazophilacium aperire cepit qm̄ discipīis suis celestia reserauit vñ eis gazophilacium templo inferebat quia q̄ lex & pphete figuraliter p̄dixerant ad dñm pertinebant.

Dixit ergo iteruz eis ihesus. Ego va do & queretis me. & in peccato vestro mo riemini. Quo ego vado vos non potestis ve nire. Dicebant ergo iudei. Nunquid inter ficiet semetipm̄. quia dicit quo ego vado. vos non potestis venire. Et dicebat eis. Vos deorsum estis ego de superiz sum Vos de hoc mundo estis. ego non sum de hoc mū do. dixi ergo vobis q̄a moriemini in pecca tis vestris. Si em non crediderit q̄a ego sum. Moriemini in peccato vestro.

Aug. Quia sup̄ dictuz ē q̄ nemo apprehendit eū quia nondū venerat hora eius mō d ipa sua passio ne que posita erat non in a necessitate sz potestate locut est iudeis. Unde dī. Dixit ergo iterū eis ihs ego vado. xp̄s em dñs mortis p̄fectio fuit illuc vnde venerat & vñ ñ discesserat. Beda. Nec autem vborū connexio talis esse videtur vt hec vno tem pore. Unoq; in loco. vt certo alio tpe alioq; in loco gen potuisset qm̄ nihil interponi & quedam vt mul ta potuerē Aug. Sed obijceret aliquis sic. si hus qui manebāt incredulitate ista dicebat quō eis di cit & queretis me q̄rere em ihm ē q̄rere veritatez & sapientiam. Sed dices quia & de psequentib aliquā do dicit q̄ querebant ipm capere differenter em fuit eoz qui q̄runt ihm. Non omnes em p eoz salute & vtilitate querunt eum p̄ter hos soli hi qui recte que runt eum inuenīt pce Recte aut q̄rere dicunt qui vbum q̄ est in principio apud deum querunt vt illos patri adducat Aug. Queretis g. mqut me nō desiderio sz odio Iam illum postea q̄ abscessit ab oculis hoim iquisierunt & qui odere & qui amabāt illi psequen illi habere cupiendo & ne putetis quia me bene queretis. In peccato vestro moriemi hoc ē exemplum male querere in peccato suo mori. hs est il lum odisse p quez solū posset saluus esse. Dixit q̄ sententiam prescius q̄ in peccato suo morerentur. Beda Sed nota q̄ peccato in singulari numero vtitur sed vestro i plurali vt idem oim scelus osten deret. Aug Quero aut p̄ter hos q̄ infra dicit. Ex hoc ipo loquente multa crediderunt in eum. Nūq̄d ad omes presentes dicit. In peccato vro moriemi sed ad illos dicebat quos sciebat ñ esse credituros & p̄ter hoc in eoz peccato esse morituros & nō va lentes poss ipm sequi. Illaz sequi. Quo ego vado vos non potestis venire vbi sz veritas & sapiēa est. hoc est em vbi est ihs Ideo p̄ne ait quia nō vo lunt. si em voluissent & non potuissēt. non ratio nabiliter eis diceret. In peccato vestro moriemini Aug. Hoc autē & discipul alio loco dixit nec em

dixit eis in peccato vestro moriemi. Sed q ego vado vos nō potestis venire modo nō abstulit spē sed ꝑdixit dilationē ¶ Ong. Presens aūt verbum minatur xp̄i recessum. sz quādiu saluamus ea que aīe nostre sūt insita veritatis semina nequaq̄ recedit a nobis verbū dei. Si vero a lapsu in malicia corruimus tunc dicit nobis. Ego vado et cū queremꝰ eum nequaq̄ inveniemꝰ sz in peccatis nostris morimur ab ipa morte occupati non oportet aūt ꝓtrahere inexquisite qđ dicit. in peccatis vris moriemini si ei ꝓmptiꝰ accipiat manifestū ē qp peccatores in peccatis eoꝝ moriunt Justi vo in iustitia si vo dī morimini sic qui ad mortem peccat moriē. manifestum est qp hij quibo talia dicebāt nequaq̄ mortui erāt sz vacuebant in infirmitate aīe. Sed infirmitas illa ad mortē erat. ꝓpter hoc medicꝰ videns eos grauē infirmantes dicebat. Et in peccatis vris moriemi. et sic manifestū erit illud Quo ego vado vos non potestis venire. cū em aliqs in suo peccato moriē. quo vadit ibus nō potest ire. Nullꝰ em mortuꝰ potest se qui ibi non em mortui laudabūt te domine ¶ Aug. His aūt verbis auditis quō solent carnalia cogitā tes interrogauerūt Nam sequitur. Dicebant ergo iudei numqd interficiet semetipm qz dicit quo ego vado vos nō potestis venire. Stulta vba qđ em non poterāt illi venire quo ille ꝓcessisset si interficeret semetipz numqd ipi non erant morituri. Ergo q ego vado dixit non q itur ad mortē sz quo ipe ibat post mortem ¶ Theo. Per hoc em manifestauit qp resurgeet in gria et sedebit ad dextrā dei ¶ Ong. Queremꝰ em si hoc ab eis de saluatore dicit aliꝰ aliquis dicerē qbꝰ mulcta em aut ex tradipone aut ex apocriphis ipos contingebat videre ꝓmulgatis. Forte igit in hijs que tradita sunt de xp̄o erat utrum sanas traditiones ꝓfectorum fmonū sicut generan eū in bethleem sic et de morte eius ut hoc mō transire deberet ab hac vita quo ipe dicat nemo tollit aīam meam a me sed ego pono eam. Quare qđ ꝙ dī. nunquid interfi cit se non fm simplicē sensum dī. sed fm aliquam iudeox de xp̄o traditionē. Multū em ex ꝙ dixerat. ego vado. aparet potestas voluntarie morientis corpis derelicto. Estimo aūt qp ignominiose ꝓferentes hoc quod scdm traditiones suas de morte xp̄i ad ipos deuenerat et non gloriam dantes dixerunt numqd interficiet semetipm. ꝓpositum erat eis eos cum demōstratōe gtie sic dicere. Numquid anima eius cū ipi placuerit egredietur relicto corpore. Vos autem ad eos qui terrena sapiebant tanq̄ ad terrenos loquē. Et dicebāt eis. Vos deorsum estis id est eram sapitis surſum qz non habetis ¶ Crisosto Quasi dicat non est mirū vos talia cogitare homines carnales et nihil intelligentes spirituale. ego desupꝰ sum ¶ Aug. De quibo supꝰ. Ab ipo patre quo mihil superius. Vos ō hoc mūdo estis ego nō sū ō hoc mūdo Quō ei ēat ō mō p quē factꝰ ē mundꝰ. ¶ Ide. Et q am mūdū fuit. Illi aūt de mundo erāt qa postq̄ mundus esse cepit fuerāt creati. ¶ Chr. Dr ꝓpter mūdanas et vanas cogitacōes ꝙ dic ego nō sū de hoc mundo ¶ Theo. Nihil mūdanū siue terrenū affectans vī nullatenꝰ ad tantā infamiam deuenirē vt mei ꝓ

occiderēt. Sed appollinarius mala suscipiens hūc ꝙ monem ait qp corpꝰ domini nō fuit ō hoc mūdo. sed de surſum celitꝰ descendit. Nunqd igit et apli quibo a dño dictū ē. vos nō estis de hoc mūdo ipa corpora sūt celitꝰ obtinētes Sic igit intelligendū est cum dī. Ego nō sū de hoc mundo hoc ē nō sum ō numēe vrm qui mūdana curatis. ¶ Ong. Aliꝰ aūt sensus est eoꝝ que sūt deorsum et eoꝝ que sūt de hoc mundo. deorsū em sicut de loco aliq̄ intelligitur. Sz mūdus materialis. locus quidem diuersis contentē. qui omnes quantum ad immaterialia et insensibilia deorsum sē quo ad mūdū vo operando mūdi loca erunt vtiq̄ qdam deorsū et quedam surſum Vbi autem ē thesaurꝰ vniuscuiusq ibi ē et cor eius Si igit alīq̄ thesaurizet in terra deorsum efficitur. Si vo aliqs thesaurizet in celis sic desup. Sed et transcendens omnes celos eram fine beatissimo inuenit. et itaq̄ arca hūc mundum est amor facit eum q de hoc mundo est. Qui aūt non diligit mundū nec ea que sūt in hoc mundo non est de mundo hoc tamē ē et aliqa alī mundꝰ ꝓpter hunc sensibilem mundū in quo sunt insensibilia cuiꝰ visum et decorem videbunt hij q mundo sunt corde. Deo et ipe ꝓmogenitus omīa creare potest dia mundꝰ. qui est summa sapia omnia em in sapia sūt facta. In ipo itaq̄ erat ante mundꝰ inter differens a mundo materiali inquantū differt ratio artis mundi ab omni materia denudata a materia li mūdo. Dia ergo xp̄i dicit. Ego nō sū ō hoc mundo qa quiescatur in isto mundo ¶ Aug. Exposuit aē dñs quid intelligi voluerit cū dixit Vos de hoc mundo estis qa sz peccatores erāt. Omnes aūt cū peccatores nati sūt omnes vnitēdo ad id q̄ nati eramꝰ addidimꝰ Tota ergo infidelitas iudeox ipa erat non peccatum habere sz in peccatis mori. Vñ subdit. dixi ergo vō quia moriemini in peccatis vris Credo autem in illa multatudine que dominū audiebat et eos fuisse qui crediturī erant qsi in omnes ait ꝓfecerat seuerissima illa sententia in peccato vro moriemi ac p hoc et illos q crediturī erāt spes erat ablata reuocauit ergo eos ad spem adiūgēs Si em nō credideritis qz ego sum moriemi in peccato vro ergo si credideritis qz ego sū nō moriemi in peccato vro ¶ Chr. Siem ꝓpter hoc venit vt peccatū tollat et aliter nō potuit nisi ꝓpter hoc. Hec stringit eū qui nō credit baptisma necesse est eū qui nō credit ex hac vita abire veterem hoīem et peccatū habentē. nō solū qz nō credit seo eaz qz ꝓpria peccata habens hinc recedit Cū aūt dixit. Si nō crediderit qz ego sum quia nihil additum est quod emendaret qz sic eē deꝰ et mosi dixerat ego sum q̄ sū Sed quō audio ego sū q̄ sum et ni crediderit qz ego sū qsi alia nō sim. Sz propter quascunq excellentia si mutabilis ē vere nō est Non em ē ibi vera esse vbi ē et nō esse. Discussa rerū mutationē inuenies fuit et erit cogita deum sine mes est vbi tps ꝓterita esse nō possit ve ergo et tu sis transiende tēp. Hoc itaq̄ cōmittens ne moriamur in peccatis nostris mihil aliud mihi videtur his verbis dixisse nisi credideritis quia ego sum quam nisi credideritis quia deꝰ sū Deo grās qz dixit nisi crediderit is ū dixit n ceperitis qđ em hoc capiat.

¶ Ong. Manifestum est
suis qđ tu dicat se xp̄o c
bit qui enim credit us
credens in sapiena ml
seruatus fuerit ceteros
qui non credit xp̄o mor
rem ad gehenna eoꝝ qu
cum suis moritur.

¶ Dicebant ergo e
ihesus Principiū qu
ta habeo ō vobis loq
misit me verax est
hec loquor in mūdo.
patrem eis dicebat
¶ Aug. Quia dixerat
ego sum moriemi in pecc
lat frenos nosse in qu
peccato morirent. Vnde
quos es. ¶ Non em in
sum qđ addixit quis esset
credituros et ideo cū dix
me quid illum credere
opū q et loquor vobis
sum sed eaq̄ diceret pr
olie greco euidenter ap
genera ē. Principiū erg
in peccatis vris Principi
uenuat omia. Absurd
nō principiū et prem pr
deo principia sicut nec d
sanctus pris et filij est sp
men et filiꝰ et spiritus
mi principium Addidit
homines ꝓter vos fac
credite me esse principiu
sum sum principium qz et
unicum est ita manet
reformam fui quō et c
intelligibile vbum sine vo
¶ Deda Sane in qbu
et loquer vob qz ogna
nisi sit sensus principia
vos ad hec vba descend
renda est amentia iudeo
et adhuc merogant
Principio loquor vobi
in eius audire non solu
sum vos em oia tempta
sem arguere et vos pu
deo de vobis loqui et iu
Ego non iudico quem
deo iudicare nō iudica
Multa habeo de vob lo
rum dic Deo aē vas
ritatis sui. vñ sequitur
Verax ē pr nō partic
nunqd em dictum sum
dixerim filium incipi

¶ Aug. Manifestum est aũt q̃ qui moriẽ in peccatis suis q̃uis dicat se xp̃o credere etiã i veritate nõ cre det qui enim credit iustitiæ nõ inuisticiam facaret & credens in sapientiã ml stulcuz dicat aut facit & sic si scrutatus fuerit ceteros mellea⁹ xp̃i inuenies quõ qui non credit xp̃o moriẽ in peccatis suis accedens autem ad ptrania eoz que gliderãtur in xp̃o in pec catis suis montur.

¶ Dicebant ergo ei Tu quis es dixit eis ihesus Principiũ qui & loquor vobis Multa habeo de vobis loqui & iudicare Sed qui misit me verax est & ego que audiui ab eo hec loquor in mũdo. Et non cognouerũt q̃a patrem eis dicebat deuz

¶ Aug. Quia dixerat supr̃ oĩs · misi credideritis q̃a ego sum moriemi in peccatis vr̃is Inérogãt illi ve lut q̃rentes nosse m quẽ deberent credere ne in suo peccato morirenẽ. Vnde dr̃. Dicebant ergo a. Tu quis es. Non eĩ tm dixit misi credideritis quia ego sum sz addidit quis esset sciebat aũt ibi quosdam eẽ credituros & ideo cũ dixissent. Tu quis es ut scir rent quid illum credere deberẽt. Dixit eis ibus pri apiũ q̃ & loquor vobis nõ tamq̃ diceret pñapium sum sed tamq̃ diceret principium me credite q̃ in p oeie greco euidenter aparet vbi pñapium femini generis ẽ. Pñapiũ ergo me credite ne moziamini in peccatis vr̃is Pñapiũ eĩ manẽti nõ pt̃ sz manet & mouat omia. Absurdũ est autem ve filium dica mꝰ pñapiũ & pr̃em pñapiũ nõ dicamus non tamez duo pñapia sicut nec duos deos Spiritus autem sanctus pr̃is & filij est spiritꝰ nec pr̃ est nec filiꝰ · pr̃ tamen & filiꝰ & spiritussanctꝰ sunt vnꝰ deꝰ vnũ lumẽ vnũ pñapium Addidit aũt Ruz & loquor vobi · q̃a humilis ꝓter vos factꝰ ad ista vba descendi. Ergo credite me esse pñapium q̃a vt hoc credatis nõ so lum sum pñapium sz & loquor vobis nam si pñapi um sicut est ita manet apud patrem & non accipe ret formam serui quõ ei crederẽt cũ infirma corda m telligibile vbuz sine voce sensibili audire nõ possẽt

¶ Beda. Sane in q̃busdam exẽplaribus inuenitur· q̃ & loquor vobis sz ogruentꝰ esse ꝓbat si q̃ legat̃ velit sit sensus pñapium me esse credite q̃a ꝓter vos ad hec vba descendi · ¶ Cnſ. Vel aliter. Cõsi derãda est amentia iudeorum qui pr̃epua eĩ & signa & doctrinã mẽrogant Tu quis es Quid igit̃ xp̃s· Principio loquor vobis q̃m di· simones meos mdig ni estis audire nonsolum vt vobis dicam quis eꝰ sum vos eĩ oia temptantes loq̃mini & hec oia pos sem arguere & vos punire Vñ sequit̃ · Multa ha beo de vobis loqui & iudicare ¶ Aug. Supra dixit Ego non iudico quenq̃ Sed alioq̃ non iudico alio beo iudicare nõ iudico dixt ad pr̃sens Quõ aũt dixit Multa habeo de vobis loqui & iudicare iudiciũ futu rum dic Ideo aũt vult in iudicio ero q̃a filius vadi vindicans sit · vñ sequitur Sed qui misit me verax est Verax ẽ pr̃ nõ partu pando sz gñando veritatem nunq̃d eĩ dictum sumꝰ pr̃ꝰ veritas q̃z verax · Si vt dixerumꝰ filium incipiemus dicere patre maiorem

¶ Cnſ. Dic autem vt ne nõ estimẽt quõz tot audi ens ex imbecillitate nõ punit aut q̃a eoz cogitacões & stumelias nõ nouit ¶ Hec. Vt q̃ dixerat Multa habeo de vobis loq & iudicare iudiciũ fuco secto rñdẽs ¶ Aug. Sed q̃ me misit verax est q̃ · Et si vos in fideles estis pr̃ meus verax est qui dic̃ stabiliuit in quo vobis reembutio fiet. ¶ Cnſ Vt ait Si i ip̃ me misit pr̃ non ut iudicem mundum sz ut saluem mundũ verax aũt est pr̃ Conuemẽter nullũ ego nẽ iudico sz hec loquor q̃ sunt ad saluteꝫ nõ q̃ ad iudiciũ Dñi sequit̃ · Et ego que audiui ab eo hec loquor in mũdo ¶ Alcuu. Audisse autem a pr̃e idem ẽt & ẽ a patre quia ab illo habet audiencã aquo habet es sentiam ¶ Aug · Dat gr̃iam pr̃i equalis filiꝰ tamq̃ dicat· do gr̃iam ei cuiꝰ sum filiꝰ · quõ tu superbꝰ es aduersus eũ cuiꝰ es seruꝰ ¶ Alcuu. Cum aũ audis sent verax ẽ qui misit me nõ intellexerunt de quo diceret vnde subdit̃ · Et ñ cognouerũt qu patrez eis dicebat deum ip̃m eĩ ocios cordis aperto habebant q̃ꝰ patrẽ & filij equalitatez intelligerẽt

¶ Dicit ergo eis ihesus. Cum exaltaue ritis filium hoĩs tũc cognoscetis quia ego sum. Et ameipõ facio nichil sed sic docuit me pater hoc loquor. Et qui me misit me/ cum est & non reliquit me solum quia que placita sũt ei facio semp. Hec illo loquente multi crediderunt in eum

¶ Aug. Cum dixisset dñs · verax est qui misit me· non intellexerunt iudei q̃ de patre illis diceret vide bat aũt ibi aliquos quos ip̃e nouerat post passionez suam esse credituros Et ideo sequit̃ · Dic̃ ergo eis ih̃s Cum exaltaueritis filium hominis tunc cogno· q̃a ego sum · Nec colite i⁹ ego sum q̃ suz & cognoscetis quid sit dictũ q̃a e⁹ sũ differo cognitiõz vr̃am vt impleã passionẽ meã ordine vr̃o cognoscetis qui sũ cũ sz exaltaueri tis filiuz hominis exaltationẽ aũt crucis dicit q̃ & ibi exaltatꝰ est q̃m pependit in ligno sz oportebat impleri p manꝰ eorum q̃ postea fuerant credituri q̃d dicat hoc quareꝰ misi vt nemo in quocũq̃ scelere & maleꝰ si bi conscius desperaret quando videt eis donari ho micidium qui occiderãt xp̃m ¶ Cnſ. Vel aliter conti nua q̃a multa signa faciens & docens eos non cõuer terat de cruce de reliquo loquit̃ dicens · Cum exal tauerit q̃ · d· nõ estimetis q̃ tũc maxime a me spe ratientes quando me occidetis. Ego aũt dico q̃m tunc maxime scietis & gr̃a signoꝝ resurrectionis & captiuitatis vr̃e q̃m ego sum xp̃us filiꝰ dei & q̃ non grauor illi ꝓter quod subdit̃ Et a meipõ nichil fa cio sz sicut docuit me pater sic loquor Per hoc eĩ moriam substantie manifestat & q̃ nichil extra pater nales intelligentias loquit̃ Si eĩ deo grauius eẽz nõ tamẽ iram mouissem contra eos qui me ñ audi erunt · ¶ Aug. Vel aliter · quia dixerat. Tunc cog noscetis quia ego sum & ab ip̃m esse permet tota ermitas ne forte subinteraret error sabellianoꝝ qui nuo subuuxie Et a me facio nichil quasi d· a meipõ non sum filiꝰ eĩ de patre est deꝰ Quod ergo addi dit Sicut docuit me pater hoc loquor · ¶ Nemi vim

obrepat cogitacio carnalis. nolite vobis q̄si duos
hoies ante oculos ponere ⁊ loquētē pr̄z ad filium
sic facta tu q̄ aliqua v̄ba dicas filio tuo que em̄ v̄ba
fierent vnico v̄bo: si aūt deus loquit̄ i cordib⁹ nr̄is
sine sono quō loquit̄ filio suo ·mcorporaliē pater lo
cutus est filio q; incorporaliē pater genuit filium
nec eum sic decuit quasi indoctū genuerit ꝯ hoc est
eum docuisse quod est scientē genuisse ·si em̄ simplex
est natura veritatis hoc ē filio esse quod nosse quē
admodū ergo pr̄ illi gignendo dedit vt esset· sic gi
gnendo dedit vt nosset ¶ Cris. ⁊ Aur⁹ ad humilius
fmonez reduxit Sequitur em̄. Et qui me misit ne aū
estimetis ꝯ q; dicit misit me mnorationis esse dic̄ me
cum est· nam hec q̄dem dispēsationis hec aūt deitatis
ē ¶ Aug. Et cū ambo simul sint vn⁹ tm̄ ē miss⁹ al
ter misit qm̄ missio incarnatio est ⁊ ipa icarnatio ꝯ
ꝯ em̄ est non ⁊ patris Ergo mā· Qui me misit ·v·
cui⁹ auctoritate eamq; paterna incarnat⁹ fil̄ misit ita
q; pr̄ filiū· sed non recessit a filio Vñ sequit̄ Et nō
reliqt me solum ¶ Nō em̄ quo misit filiū non ibi erat
pater q̄ dixit Celū ⁊ terrā ego impleo Sz q̄re euz
nō derelinq; Subdit· Quia q̄ placita sunt a facio sēp-
nō exq̄di iuxta ꝯ sine iuxta ꝯ sine fine Dn⁹ em̄ gratia
ñ habet mutū tpis. ¶ Cris. Vel aliter· Qui ⁊ tunc
dicebāt qm̄ nō ex deo est ⁊ qm̄ sabbatū non custodit
cōtra quod ait Rm̄ que placita sunt a facio semp
ostendens q̄m ⁊ soluere sabbatū placitum est a mul
tpli⁹ em̄ studet ne offendat q; nihil facit patri grauū
⁊ q; hoc bumani⁹ locut⁹ est subdit· Hec illo loquen
te multi crediderūt in eum· Ne si dixerim euangelista ne
turbens si quo humile a xp̄o audiens ·qui ei post
tamē doctrinam nondū suasit erāt būliora audiunt
⁊ suadent· igit̄ crediderūt q̄dem ꝯ nō vt oportebat
ꝯ simplicit̄ quasi letāces ⁊ recipientes m vbo bū
litate ⁊ ꝯ ondit euangelista in subsequentibus sermo
bus in q̄bo narrat̄ q; rursus a mutabantur·

¶ Dicebat ergo ihesus ad eos qui credi
derunt ei iudeos Si vos mānseritis in sermo
ne meo. vere discipuli eritis ⁊ cognoscetis
veritatem ⁊ veritas liberabit vos. Respō
derunt ei iudei semen abrahe sum⁹ ⁊ nemi
mi seruiuimus vnquam. Quō tu dicis. libe
ri eritis respondit ei ihesus Amen amē di
co vobis q̄a omis q̄ facit peccatum Seru⁹
est peccati Seruus aūt non manet in domo
imeternum. fili⁹ aūt manet imeternū Si er
go filius vos liberauit. vere liberi eritis.

¶ Chrs. Voluit dn̄s in pfundū fundare fidem eoz
q̄ crediderāt vt nō superfluam⁹ crederent· ⁊ ideo di
Dicebat ergo ibus ad eos qui crediderūt ei iudeos
Si vos mānentis in fmone meo vere discipli mei en
tis p hoc q̄ dic̄ Si mānentis audit ea q̄ in eoz cord
erāt· Gaudebat em̄ qm̄ crediderūt quidem· sed nō mā
serunt ⁊ magnuz quid eis pmittit sc̄z vere discipu
los ei⁹ fieri in quo occulte tāgit quosdaz qui pus ab
ipo recesserāt ⁊ illi eum audierūt ⁊ crediderūt ⁊
recesserūt q; non pmanserūt ¶ Aug. de v· domini·
Omnes aūt nos vnum mgr̄m habem⁹ ⁊ sub illo con
discipuli sum⁹ Nec ideo mgr̄i sum⁹ q̄a de loco supe
riore loq̄mur sed mgr̄ est oim qui habitat in omibus
nobis ad discipulū autē pax ē accedere seo oportz
manere nos si i illo nō mānem⁹ eadem⁹. breue op⁹
breue verbum magnū opus si manentis· Quid ei
est in vbis dei manere mi nullis temptacōib⁹ cedē
Si labor non est gratis accipias pmiū Si labor est
attende magnū premiū cognoscens vitatē ¶ Aug
sup iohem· Quasi d· quia nūc credentes estis mine
do· videretis entis. Nō em̄ quia cognouerūt credi
derūt sed ut cognoscerēt crediderūt· Quid em̄ est
fides ni credere quod nō vides vitas q̄ credidisti vi
dere· Si ergo pmanetis in eo quod credit̄ peruene
tur ad id quod videatur vt sc̄z contemplemur ipam
veritatem sicuti est· non per vba sonantia· sed p lu
cem splendentē veritas inconmutabilis ē pmis est
mentis refici nec deficit Putat vescentem nos ip
sa i vescentem mutare· Ipa aut̄ veritas vbum dei
est Hec veritas carne mducta ē· pter nos latebat
in carne nō vt negaret̄ sed vt differretur ut m car
ne pateretur vt caro peccata redimeretur ¶ Chrs.
Vel cognoscetis veritatem hoc est me ego em̄ sum
veritas· Iudaica q̄dē oia tp⁹ erant vitatē autez a
me scietis ¶ Aug. ⁊ vbis dominis· Forte aliquis di
ceret Et quid mihi prodest cognoscere veritatem.
Et ideo subiungit· ⁊ veritas liberabit vos Quasi
diceret si nō delectat veritas delectet libertas· Libe
rari em̄ q̄re dicitur liberuz fieri quomō sanari sanū
fieri· Hoc in vbo greco plan⁹ est· Nam i consuetu
dine latina maxie cōsuetum⁹ audire hoc vbum vt
q̄cunq; liberatur meliget̄ pericula cadere mo
lestijs carere ¶ Theophilus· Hic aūt sup infidelibus
ait· In peccatis vr̄is moriemini sic manentib⁹ in fide
absolutionem animarum p̄cator̄· ¶ Aug. sup de tri·
Vñ eā veritas liberabit nisi a morte a corruptōe
a mutabilitate· Veritas quippe immortalis incorru
pta incōmutabilis pmanet· Vera aūt inconmuta
bilitas est ipsa eēncia ¶ Chrs. Eos aūt qui credide
rāt erat eā increpationes sufferre· sed hij statim
seruant Si autem opportebat eos turbari in priori
enient⁹ erat vt turbarentur in hoc sc̄z q̄ dixit·
Cognoscetis veritatem vt dicerēt Nūc ergo veri
tatem nescimus lex igitur mendacium ē ⁊ cognitio
nostra· Sed nullius horum eis cura erat sed de mū
danis rebus dolent non enim aliaz seruitutem nouе
rant nisi mundanam Vnde sequit̄· Respondерunt
ei iudei semē abrahe sumus ⁊ ne· seruiu· vnq; quomō
tu dicis· eritis· quasi diceret eos qui de genere sunt
Abrahe qui sunt vnigenita non oportebat seruos
vocare ·nunq; enim seruiuimus· ¶ Augustinus·
Vel hoc respondерunt illi non qui iam crediderant
sed qui in turba erant nondum credentes· Hoc aūt
ipsum ·Nemini seruimus vnq; secundum huius
temporis libertatem quomodo verum dixistis Non
sepb non est venundatus Prophete sancti in capti
uitatem non sunt ducti· O im grata quid est quod

O ingrati q̄d est quod v
vos de domo fruitus li
Deus aūt q̄ loq̄mini quō
minim vnq; seruistis ¶
ghiz erāt q̄ dicebant
ōtare eos suos esse ho
uitus est a qua solus de
pendit⁹ ibus · Amen
hoc peccatū suus est pe
hoc q̄ sic pnūciat q̄am
a⁹ē· Amen quippe m̄ p
pretatū nec grec⁹ hoc
tamus· Nā ꝯ vbum an
pectum vt honorez hab
esse ligatū sed ne vilesc
emendatum sit ex ipa
ver̄ dico vobis vitas ē
nec ver̄ dico mentiri ō
dumtenes quodāmodo
q̄ dicit· Dis mquit ua
pratos ⁊ medic⁹ si fac
¶ Greg· in morali · C
iustificat mq̄atus dño d
pone seo huic dño cōr
nos coperat reluctam⁹
sim⁹ eam culpam pe
lodium lacrimis lau am
Quanto autem aliqu
polite tanto a⁹ seruitio
Omiserabilis fuitus s
tuus imperijs fatigae⁹
cia que fugit secum tr
catem em̄ q̄ facit me⁹
non transire · Preterijt
pugnat ut pugnet sol⁹
sine peccato ⁊ fact⁹ est
quē· Seru⁹ autem nō
dēm est dom⁹ seru⁹ pe
etiam peccatores
n domo Sed non mane
nullus ibi suus erit quis
se esse a peccato · Ver
Filius aūt manet imeter
ter xp̄us · In forte in
gus est· non em̄ sine ca
Iterum· ne peccatuz a
cia absolutione diffide
re a libero liberemur
tum ꝯ sanguinem suu
filius vos liberauerit ve
dñi· Non a barbaris ꝯ
pitulate · Sed ab aie
Prima libertas est car
est non pfecta libertas
ipm̄ ne non ea que vol
sup pfecta est quādo n
sima inimica mors dest
dixerat· Qui facit pec
currant ⁊ dicant imm
pere p̄it ꝓterea indu

O ingrati qđ est quod vob assidue imputat dē ꝙ
vos de domo fuicutus liberauent si nemini fuistis.
Vos aũ qđ loq̃mini quō soluebatis ebuta romanis si
nemini vnq̃ seruistis ¶ Cry Quia vo ñ ad vanā
gtiz erāt q̃ dicebamꝰ a xp̄o sz ad salutez ñ volunt
ee eos suos esse hoim sz peccati q̃ dirissima fe-
mitus est a qua solus dēpere pē Vnde seq̃tur. re
spondit eis ihus. Amen amē dico vob quia omis q̃
facit peccatū seruus est peccati. ¶ Aug. Oltū cōmen
dat qđ sic pnūciat qđammodo si dicā fas est uratio
nē. Amen quippe imprecatur vez ꝙ tñ non ē imē
precatū nec grecꝰ hoc interpres ausus ē facere vt
latinus. Nā ꝟbum amē hebreū est non ē autē imē
ratum vt honorez haberet velamēo secreti nō vt
esset ligatū sed ne vilesceret nudatum iā quātum ꝟ
pmendatum sit ex ipa geminacōe cognoscite. vez
vez dico vobis vitas dicat que vtqz ꝙ si non dice
ret vez dico mentiri ōmino nō posset. cum inculcat
dormientes quodāmodo excitat contemm non vule
qđ dicit. Dis inquit iudeus grecus diues pauꝑ im
peratoꝝ ꝙ mēdicꝰ si facit peccatum suus est peccati
¶ Greg. in morali. Quia quisqz se ꝑuo desiderio
subiicit mḡeatis dño dnom libera mētis colla sup
ponit sed huic dño cōtradicamꝰ cum iniquitatu que
nos coperat reluctamꝰ cum ꝓsuetudini violēter re
sistimꝰ cum culpam pensando pcutimꝰ ꝙ maculas
lapidum lacrimis lauamꝰ ¶ Greg. xxv moralium.
Quanto autem aliqui liberiꝰ peragunt puersa que
volūt tanto arꝰ seruitio obnoxius obligmē. ¶ Iu.
Omiserabilis fuitus seruꝰ hominis aliqñ sui domi
nus imperijs fatigatꝰ fugiendo requiescit fuꝰ pec
cati quo fugit secum trahit quocunqz fugerit Nec
catum em qđ facit inꝰ est voluptas transit peccatū
non transit. Preterijt qđ delectabat rmanet quod
pugnat ut pūgat solꝰ de peccato liberare pē q̃ venit
sine peccato ꝙ factꝰ est sacrificium ꝓ peccato Nā se
qñ. Seruꝰ autem nō manet i domo imeternum ec
clesia est domꝰ seruꝰ peccatoꝝ est Multa inerant m
ecclesia peccatores Nō ergo dixit Seruꝰ non est
in domo Sed non manet in domo imēnum. Si gꝰ
nullꝰ ibi suus erit quis ibi erit quis gliabit mūdū
se esse a peccato. Oltū nos terruit Sed adiungit
Filiꝰ aũ manet imeternum Ergo solus in domo sua
erit xp̄us. An forte in hoc qđ dicit filiꝰ caput ꝙ cor
pus est. non em sine causa ꝙ terruit ꝙ spem dedit.
Terruit. ne peccatuz amaremꝰ spem dedit ne de pe
cca absolucione dissideremꝰ Hec est gꝰ spes nostra
vt a libero liberemur Ipe em pcm dedit nō argē
tum sz sanguinem suū Et ꝓpter ꝟ subdit. Si ergo
filiꝰ vos liberauerit vere liberi eritis ¶ Aug. de ve-
rbis. Non a barbaris sz a diabolo nō in corporis ca
ptiuitate. Sed ab aie iniquitate. ¶ Aug. sup iobez
Prima libertas est carere crimibus sz ista inchoata
est non ꝑfecta libertas quia caro cōcupiscit aduersꝰ
spm vt non ea que volitis faciatis. Libertas aũ plena
atq ꝑfecta est quādo nulle erūt inimicie qñ nouis
sima inimica mors destruet ¶ Cry. Vel aliter. quia
dixerat. Qui facit peccatum suus est peccati ne ꝑ
curarent ꝙ dicant immolationes habemꝰ ille nos eri
pere pūt ꝓpterea inuxit. Fuꝰ ñ manet i domo mea
nū filiꝰ manet. Dominꝰ mētionē facit prīs ꝓcipatū
dominoꝝ. ostendens ex translatōe humanoꝝ qñ
sicut dñs in domo ita ipe oim potestatez habet Qꝰ
em ꝙ dicit. Non manet significat nō habet potestatē
dominandi sz filiꝰ qui est dominꝰ domꝰ habet Et ideo sa
cerdotes veteris legis nō habebant pēatem per sac
menta legalia peccata dimittere Omnes ei peccau
runt eā sacerdotes qui ꝓ seipis vt dicit apls neces
se habebant sacrificiū offerre sz filiꝰ hanc habet pote
statem vñ seqđit Si ergo filiꝰ vos liberauerit ve
re liberi eritis. Ostendens ꝙ mundana libertas ō qua
gliabamē non est vera libertas. ¶ Aug. Si ergo
libertate abuti ad libere peccandū. sed vere a dño
putandum erit em voluntas tua libera si fuerit pia
ens liber si fueris fuꝰ iustitie.

¶ Scio qa filij abrae estis. Sed queritis
me interficere. qa sermo meus non capit
in vobis. Ego quod vidi apud patrem lo
quor. ꝙ vos quod vidistis apud patrem
vestrum facitis. Responderunt ꝙ dixerūt
ei. Pater noster abraam est. Dicit eis ihe
sus. Si filij abrahe estis. opera abrae faci-
te. Nunc autem queritis me interficere ho
minem qui veritatem locutus sum vobis
quam audiui a deo. Hoc abraam non fecit
Vos facitis opera patris vestri.

¶ Aug. Iudei se liberos dixerant quia semen erāt
abrae. Quid ergo dñs ad hoc rñdent. Subdit.
Scio qz filij abrae estis quasi. d. Ignosco vos quia
filij estis abrae carnis origine nō corrigis fide. Et iō
subdit Sed queritis me interficere ¶ Cry. Hoc ei
addidit ne non dicamt peccatū non habem. Dimit
tens em omnez eoꝝ vitam redarguere ꝟ qđ ꝓ mans
bus erat quod adhuc agere volebāt duxit in medium
Paulatim em eos a cognatione illa remouit erudi
ens ꝺ hoc nō magna sapere Sicut em libertas ꝙ ꝑ
tutus est ab opib ita ꝙ cognatio Sed ne dicerent
hoc iuste agim. Subiungit eām dicens. Quia sermo
meꝰ non capit in vobis. ¶ Aug. Ho est non capit i
eos vīm. quia non recipiē a corde vestro. Sic est em
sermo dei fidelibꝰ. tamq̃ piscibamꝰ. Tunc capit qñ
capitur. Nec fit munda illꝫ qui capiunē. Ad salutē
quippe non ad perniciē capimur ¶ Cry. Et nō dixe
it Non capitis meum sermonem sed nō capit meus
sermo in vobis altitudinem suoꝝ dogmatum oīdens
Sed qua possent dicere. Quid si a tripo loqueris
ꝓpter hoc mdiate subdens Ego qđ vidi apud prem
meum loquor. Non em solum eandē substanciā. sed
eandem veritatem habeo pri. ¶ Aug. Dominꝰ at
prem suum deum vole intelligi. quasi. d. veritatez vi
di. veritatem loquor quia veritas sum. Si gꝰ de
minꝰ vitatem loquitur quā vidit apud prem. se vi
dit se loquitur quia ipe est veritas pris. ¶ Orig.
Manifestat autem hec auctoritas saluatorem fuisse
visorez eoꝝ que sunt apud patrem cum eñ homies
quib revelatio fit visores non fiat. ¶ Chro. Cū vo
audis que vidi loquor nequaquā corpoream visiōz

intelligas· sed naturalē noticiam verā ⁊ approbatā Qui ē em oculi videntes integre aliq̄d ⁊ vere ꝓpi quē nec fallunt sic ego veraciter ea loquor q̄ cognoui a patre meo Qeatur ⁊ quod vos vidistis apo prem vrm factus ¶ Orig· Adhuc non noīat prem ipm Paulo supi⁹ abraam memorauit ·sz dicturo est alterꝫ prem eoꝝ scz dyabolū cui⁹ filij erāt inquā tum mali erāt nō inquā tñ boies erāt· Malū ergo q̄ fecūt dñs eos obiurgat ⁊ corripit ¶ Chrys· Alia litera habet ⁊ vos que vidistis apud prem vrm fa cite q. Qui ē ego vobis ⁊ veritate oīa do prem ita ⁊ vos a rebo ostendite abraam· ¶ Orig· Item alia li tera habet ⁊ vos que auditis a patre facite· Audie rit em a patre ea que in lege ⁊ ꝓphetis scripta sūt Qui aūt hoc vbo pera eos qui alteri⁹ opinionis sūt fuerit vtus ostendet q̄ non ali⁹ de⁹ est qui legem de dit ⁊ ꝓphetas ⁊ xpi pater Queram⁹ eā ab inferē tibus duas naturas dicētes a patre q̄dem audiuisse alienos inconuemēs ē· Si aūt ꝓpr̄ij saluatoris erāt ⁊ beate nature qualiter querebāt illū occidere ⁊ sal uatoris fmonē non capiebant Illi aē longe molesti us acceperūt q̄s ꝓtulerit dñs quis eoꝝ esset p̄· naz eum à mulcaꝝ gentiū pater est facitē sui fore p̄ez vñ sequitur Rñderunt ⁊ dixerūt Pater noster abra am est ¶ Aug· Quasi o Quid tu dicturo es cōtra abraam· Debēbatur em eum ꝓuocare vt aliq̄d ma li diceret de abraam ⁊ esset eis occasio faciēdi q̄ cogitabāt· ¶ Chrys· Sed ⁊ hoc im saluator mem mit tanq̄ falso dictum· vñ subdit· Dic eis ihūs si fi lij abrae estis opa abra· fa· ¶ Aug· Et em superius ait Quo q̄ filij abrae estis· Dñ nē ei negauit eorū originem sz facta q̄ dignat caro eoꝝ ex illo erat sed vita non erat ¶ Orig· vel dicēdū q̄ supra in gre co habet· Quo q̄ semen abrae estis ve g⁹ hoc pa trē videam⁹ ꝑmo corpalis semnia ⁊ filij differētiaz manifestum ē em q̄ semen habet in seipo rationes ei⁹ q̄ē semē adhuc manēdo ⁊ pausantes Filio vo trāf mutato semine ⁊ agente in appositam sibi materiaz a muliere p̄ supmducta nutrimenta similitudinē ac cipit generantis ⁊ quantum ad corpalia si aliq̄ē fi lius alicui⁹ subsistit ex semine Si vo aliquo est se men non omnino filio⁹ effice· Quoniam aūt exope rib⁹ iudicanē aliqui semen abrae videndū ē ne fo te ex aliquibo semmalibe rōnibus in fusis quibusdaz animab⁹ operetur imaginari eos q̄ semē sūt abrae Non oēs igitur homines semen sūt abrae ·neq em oēs hūt huiusmodi rōnes conditas in eoꝝ am mabus Oportet igit eū qui abraam semen ē ei⁹ fig n p similitudinē ⁊ filiū Possibile vo est ex negligē tia ⁊ odio destruere hoc quod ē eius semen· hij autē ad q̄s ꝓmo erat adhuc in spe erāt vñ sciebat ihs q̄ ad huc semen erāt abrae· Et nōdū peremerāt pos sibilitatem fiendi filij abrae Propter q̄d eis dicit· Si filij abrae estis opera abrae facite Si aūt sup hoc q̄ erāt semen abrae ad augmentum magnitu dinis adolescentes vbum ihu caperent Sed q̄a non accesserant ad hoc q̄ essent filij vbum non capiūt sed interficere volunt vbum ⁊ quasi confringere non capientes magnitudinē eius· Si igitur aliquis vestrum semen est abrahe Et adhuc vbum dei non capit non queratis interficere vbum sed transmutate se ad hoc q̄ sit filio⁹ abrahe ⁊ tunc poterit capere filii um dei Quidā aūt vnum ex operibus eligunt abra he illud scz· Credidit abraham deo ⁊ reputatū est illi ad iusticiā Ve aē concedatur eis q̄ fides sit ex⁹ Cur non dictum est singulariter ex⁹ abrahe facte sz pluraliter Pueꝝ em̄ q̄ hoc dictū equipollet ei q̄ est cuncta opera abrahe facere De eamen ex historia abrahe allegorice sumpta opera ei⁹ spiritalē prose quamur neq em̄ operabit euz qui vult esse filio⁹ abra he adire anullarum cōugia nec p⁹ obitū cōugis m senectute aliam ducere ꝓuxorem Sequitur· Nūc aūt queritis me interficere hominez qui veritatem locutus sum vobis ¶ Chrys· Nūc sz veritatē q̄ est patri equalis· ꝓpter h em̄ q̄rebant eū ut dei interficē ⁊ vt ostendat q̄ hoc nō est peractum patri subdit· quā audiui a deo ¶ Aleb· Quia ipe q̄ est veritas deo patre genitus erat· Audire em̄ nihil aliud ē q̄ esse a patre· ¶ Augustin· Occidere me inquit ho minem· Verum non dico filium dei non dico vbis quia nō mouetur verbū hoc dico q̄d videtis quia q̄d videtis potestis occidere ⁊ quē non videtis offende re· Sequitur· Hoc abraham non fecit· ¶ Alcuin· Quasi diceret In hoc probatis vos non esse filios abrahe quia factis opera contraria operibus abra he· ¶ Origenes· Sed diceret ad hoc quidam quo niam superflue dictum est hoc quod nō fecerit abra ham quod suis temporibus non contingebat fieri Non em̄ in suis diebo natus erat xp̄us Sed dicen dum q̄ in temporibus abrahe natus fuerat homo q̄ quam audierat a deo veritatem dicebat· Non ta men quesitus est ab abraham vt eum occideret Et scias q̄ spiritalis aduentus ihesu nullo tempore de fuit sanctis· Ex hoc igitur comprehendo omnem hominem qui post regenerationem ⁊ ceteras apud se factas diuinitus gratias peccat denuo crucifigit dei filium ꝓpr̄ijs reatibus in quos redijt· Sed hec abraham non fecit· Sequitur· Vos facitis opera patris vestri· ¶ Aug· Adhuc non dicat quis est iste pater eorum· ¶ Crisostomus· Dicat autem hoc pu minus volens eis auferre superfluam gloriā de cog natione ⁊ suadere eis ve non vltra spem salutis ha beant in cognatione naturali· Sed in ea que est se cundum adoptionem Hoc em̄ eos ꝓhibebat venie ad xp̄m ·quia estimabant cognationem abrahe sibi sufficere ad salutem

¶ Dixerunt itaq; ei. Nos ex fornicatione non sumus nati vnum patrem habemus de um. Dixit ergo eis ihesus. Si deus pater vester esset diligeretis vtiq; me. Ego em̄ ex deo processi ⁊ veni. Neq; em̄ a me ipo veni sed ille me misit. Quare loquelam me am non cognoscitis. Quia non potestis au dire sermonem meum

¶ Aug. Cepant iudi vtcūq cognoscē ḟa ñ ō cāis gnatione loquerē dominus sed de vite mstitueōne Consuetudo autem scripturaꝝ ē fornicatōm spiri tale appellare cuz opis multis ⁊ falsis aīa tāḡ pro stituta subiicē Vnde dr Dixerunt ieaḡ ei nos ex fornicatione nō sumꝰ nati vnū patrem habemꝰ deū ¶ Theo. Quasi respōderēt q dei quererēt vlcōs ⁊ ideo abdisus eum cōsiliarentē ¶ Orig. Vel aliter qua redarguti sūt non esse filḡ abrahe atroꝝ re spondent latenter designantes ex adultero posdū fore saluatorē sz magis michi videē q cōnexiº re sponderunt. Cum em ꝑus dixerant. Pater noster abraam est ⁊ audiuissent Si filḡ abrahe estis opa abrahe facite faciuntur se hre maiorem patrem qḡ N braham sz deum ⁊ non ex fornicatiōe sumpsisse ex odium non em ex sponsa seo ex meretrice seu mate ria demon qui nihil facit ex se producat eos qui car nalibo imisi mberēt materie. ¶ Cnf. Sed quid dici as vos patrem habetis deū xp̄m mculatus hec dicen tem Et mirarum ex fornicacōe multa eoꝝ nata erāt eemi illicitas pmixtiones faciebāt. Non em ꝺ redar guit sed mstat ve oīdat q non sunt ex deo. Dñ seq tur. Dixit ergo as ibus Si deº pater vester esset diligeretis vtiq me ego enim ex deo ꝓcessi ⁊ veni. ¶ Hilarius. vḡ de trinitate religiosi nomis assump donem dn filius in his qui se dei filios phitentes pa trem sibi deum dicerēt non improbauit sed temera rias audeoꝝ vsurpatiōz prez sibi deū ꝑsumēaū p id q se non diligerent obiurgat. Nō vtiq dia potest xp̄m esse ex deo exire quod venisse. Sed cum ab his qui sibi deum prez dicerēt idarco se diligendū ait quia ex deo exisset causaz dilectōis ex causa do cuit esse nascendi. Exisse em ad incorpalis natui tatis retulit nomen quia religio phitendi sibi prem dium ⁊ exdilectione xp̄i q ex eo genitº sit meredā est. Nec em m deum prem fit religiosus qui nō dis ligit filium. Cū diligēdi filḡ non alia causa sit qḡ q ex deo sit Et deo igiē filiº est non aduentu sed nati uitate Dilectio autē in prem hinc erit oīs si filiº ex eo esse credatur ¶ Aug. Sic ergo q de deo ꝓcessit vbum eterna ꝓcessio est Ab illo em ꝓcessit ve vbū eterna prīs ⁊ venit ad nos ḟa vbum caro factum ē Aduenº eius humanitas eius mātio eius dum mica tus diatis deum prem cognoscitis me vel fratrem ¶ Hilarius. Nō esse autem ase sibi originem do cuit cū subdit Neq em a meipo veni sz ille me mi sit ¶ Orig. Hoc arbitror dia ꝓpter quosdam p se venientes ⁊ non missos a patre de quibo i hieremia dia. Non mittebaz eos ⁊ ipi currebant. Quomā autem qui duas naturas ingerūt veunē hoc verbo obiaendum est contra illos. Paulº em odiebat ihm cum ꝑsequerē ecclam dei Vnde dns ad eum quaē me ꝑsequeris Si ergo vez est quod hic dr. Si deº pater vester esset diligeretis me palam ē qm ⁊ rāte suētē. Si nō diligeretis me nequaq deº pater vr esset. Paulº autem aliquo tpe non diligebat ihesuz fuit ergo tempº quo deº pater pauli non erat. nō igitur natura paulº dei filius fuit sz postmoduz dei filiº factº est. Quando vero deº alicuius sit pater. ñ quando mandata eº custodit? ¶ Cnf. Quia vero semp querebant dicentes. Quid ē hoc quod dicit. Quo ego vado vos nō poteritis venire ꝓterea sb dit Quare loquelā meam non cognoscitis ḟa nō po testis audire ſmonem meum. ¶ Aug. Ideo autem audire non poterant ḟa corrigi credendo nolebant ¶ Cnf. Primo igiē capenda est vtus que vbum diuinum exaudiat vt deinceps valeat sistamº ad per cipiendam totam locucōnem ihu quomā quādiu ḟs curatus non est in auditu ꝓpno a verbo quod dicit surdo. aperiatis. auditu capere nequit.

Vos ex patre diabolo estis ⁊ desideria patris vestri vultis facere Ille homicida erat ab initio ⁊ in veritate nō stetit ḟa ve ritas non est in eo Cum loqtur mendacium ex propriis loqtur ḟa mendax est ⁊ pater eiz Ego aūt quia veritatem dico vobis ñ creditis mihi Quis ex vobis arguet me d peccato Si veritatem dico quare nō credi tis michi qui ex deo est verba dei audit ꝓterea vos nō auditis ḟa ex deo nō estis ¶ Cnf. Exclusit uos domiº a cognatione abraā ⁊ ḟa matoza ausi sūt ve sz patrem suum deuz dice rent dereliquo ꝓcul eos dicens vos ex patre dia bolo estis. ¶ Aug. Hic iam cauenda est heresis ma michee que dicat esse quandā naturam mali ⁊ grez qḡdā tenebrarum cū pncipio suis vnde diabolº ori ginem ducat ⁊ hinc dicunt ducere originē carnem nostram ⁊ ſm hoc putant dictū a domno. Vos ex pre diabolo estis q essent illi velut nata mali ducē tes originē de gente geraria tenebraꝝ. ¶ Orig. In hoc autē simile videntur incurrisse ei qui dicēt alte ram esse oculi videntis substanciam alteram cali ginis vel se auerentis quemadmodum enim in his non differe substancia sz q̄dam contingit causa que facit caligare sic substācia eadem est siue recipi at rationē siue non. ¶ Aug. Judei ergo filḡ erant diaboli imitando non nascendo Dñ seqtur. Et desi deria patris vr vultis facere Ecce vnde filḡ estis sz qz talia desideratis nō ḟa d illo nati estis. Queritis em me occidere hominem q veritatem vobis dico. ⁊ ille audit homini ⁊ occidit. vnde seqtur. Ille ho micida erat ab initio. Vtiq in primo homine ⁊ in q potuit fieri homicidium. Non em posset occidi hō nisi prius fieret homo non ferro acanctus diabolus ad hominē venit verbum mali seminatur ⁊ occidit Noli ergo putare non esse homicidiū qñ fratri tuo mala ꝑsuades. Vos aūt ideo seuitis in carne qz non potestis in mente ¶ Orig. Perpende autez q non ꝓpter aliquem singulārē tantum. sz p toto genere quod genuit inquamū in adam cuncti moriuntur ⁊ vere diaº est ab initio homicida ¶ Cnf. Et nō dixit opera sed desideria eius facitis ons qm vehementer ⁊ ille ⁊ ipi ab occasionibo possidentur Et quia conti nue eum accusabant q nō est a deo insinuat occulte q hoc edā as ex diabolo est vnde seqtur. Et in veri tate non stetit. ¶ Aug. xi. de ci. dei Forte autem ali quis dicet q ab initio sue conditionis in veritate ñ

stetit ⁊ ideo nunq̄ beatus cū sanctis angelis fuerit
suo reculans esse subdit⁹ creatori ac p hoc falsus ⁊
fallax quia pia subiectione noluit tenere q̄d nāte ē
affectāt p superbam elationē simulare quod non est
huic sententie quisq̄s acquieuerit non cū manichaeis sa
pit vt suā quāq̄ alt̄ q̄q̄ā p̄t̄ā q̄q̄ ex arbitrio q̄dā p̄n
cipio diabol⁹ hēat naturam mali. Qui tanta vanitate
deceptus ne nō accēdāt nō dixisse dominū a veritate
alienus fuit sed in veritate non stetit vbi a veritate
lapsu intelligi voluit. illud etiā quod ait iohannes
ab initio diabolus peccat. hoc intelligūt si naturale
est: nullomō esse peccatū. Sed q̄d rīdetur ꝓphetas
testionijs siue quod ait Esaias. sub figurata ꝑsona
principis babilonie diabolū notās. Quō cecidit lucifer qui mane oriebat. Sine quod ezechiel. ī deliciis
paradisi dei fuisti que si aliter cōuenienter intelligi
nequeunt oportet quod dictū est. ī veritate nō stetit
sic accipiam⁹ q̄ in veritate fuerit. sed nō permanserit ⁊
illud q̄ ab initio diabol⁹ peccat nō ab initio exq̄ est⁹
est. peccare pertin⁹ est si ab initio peccat. ℣ Origenes.
Est aūt vniforme q̄dem in veritate morari. varium
aūt ac mītuforme non morari in ea q̄busdam vt ita
dicam tremēdo gressibo ⁊ nitendo sistere in ea nō
ēn obtinere valentibus. Quibusdam vo nō passis
illud. sed in pendeo ꝑsistēdo sm illud. Quicunq̄ autem
paulisq̄ cōmoti sunt pedes ⁊ ceteris ab ea cadentibus
Causa igit̄ cur diabolus veritatē non colat subdit
Quia veritas nō ē ī eo. eo sc̄z q̄ vana suspicat̄ et
seductus est ipe a se ipo. In hoc deterior q̄ illi q̄dē
ab eo fallūtur is aūt sibi ipi decipiōis causa existit
Sed o poterat inuestigare quō dicat̄ q̄ veritas ī ipo
nō ē. verū q̄ nulla vnq̄ vam habet doctrinā. s; cūcta
que opinat falsa sint vt quia xp̄i particeps non ē q̄
dicat. Ego sum veritas. Impossibile aūt est aliq̄s ra
cionalem substāt̄ de cūctis opinari falso. ⁊ de nullo
vt exinde rectitudinē conspicere. Diabol⁹ igit̄ saltem
in vere capit dogma cōsiderando de se q̄ rationalis
est. Non igit̄ eius natura consistit ex cōtrario veri
tatis. i. ex errore ⁊ ignauia. Nūq̄ enī veritatē cog
noscere posset. ℣ Augu. xi. de. c. dei. Vel cum dicat
quia veritas in eo non est. subiecit idcirco q̄si que
sissemus vnde oīdatur q̄ in veritate non steterit ait
quia veritas non est in eo. Esset aūt in eo si in ipso
stetisset. Sequit̄ Cum loquit̄ mē. ex pro. loquitur
quia mendax est ⁊ pater eius. ℣ Augu. In hīs ver
bis quidam diabolū putauerūt patrē habere ⁊ q̄si
erūt quis essz diaboli pater hic est error manichee
orum. Diabolū aūt dominꝰ dixit patrem mēdacij.
Non enī omīs qui mētit pater mendacij sui est. Si
enī ab alio mendacium accepisti ⁊ dixisti. tu q̄dem
mentitus es. sed pater mendacij non es. Ille vo q̄
non aliūde accepit mendacium quo mendacio tam quā
venenosa spēs hominē occideret pater ē mēdacij sic
deus pater est veritatis. ℣ Chro. Dic enī ⁊ deum a
pud homines ēmitatus est ad euā dicens qm̄ inuidens
vetiti lignū inhibuit. Et apud deū quōdā ēmitat⁹ ē
homines vt cū dixit. An gratis colit iob dominum.
℣ Origē. Attende tū q̄ hoc nomē mēdax diabolo tam
de diabolo qui mēdacium genuit sicut hic dicit̄ q̄ mē
dax est. q̄ de hoīe sm illud psalmi. Omis hō mēdax

Nam Si quis mēdax non est. Huiusmodi non est
homo enī ita q̄si ⁊ similibus dici potest. Ego dixi dīj
estis. Unde cum aliquis loquitur mēdacium de pro
prijs loquitur. Spiritus aūt sanctus loquitur a ꝓ
bo veritatis ⁊ sapientie sēm illud. De meo accipi
et ⁊ ānūcciabit vobis. ℣ Augu. deque euā. Vela
liter. Diabolus nō speciale nomē est sed cōe. In q̄
cumq̄ enī opera diaboli fuerint inuenta diabolus
est appellandus. Operis enī nomē ē. non nature. Ita
q̄ hoc in loco patrem mendorum Chaym significat
cuius imitatores volentes esse mendi. Saluatorem
pemerunt ab ipso enī forma data est fratricidij q̄s
dicit mendacia de propijs loqui vt ostenderet vo
quēq̄ nō nisi propria voluntate peccare. Sed quia
Chaym imitator diaboli est patrem eius diabolus
dixit cuius opera secutus est. ℣ Ambro. Sed Chri
dominꝰ veritas est ⁊ filius veracis dei veritatem
dicat sed iudei qui filij erant diaboli auersi erant a
veritate. Et hoc est quod sequit. Ego aūt quia ve
ritatem dico vobis non creditis michi. ℣ Origenes.
Sed quomō hoc dicit̄ iudeis qui in eū crediderant
sed cōsidera q̄ potest aliqs sm aliq̄s intellectum dici
sm alia vo nō credere sicut qui credūt ī eū q̄ sub
pontio pilato crucifixus est nō autē credūt ī natū
de maria virgine in eūdem credūt ⁊ nō credunt. Sic
igit̄ hīj ad quos loquebat̄ credebāt in eum. sm id
q̄ videbat̄ signa ⁊ factor. Nō credebāt aūt hīs que
p̄dē ab eo dicebāt. ℣ Chrys. Quia igit̄ inuida est
veritatis in nulle me inculpantes vultis me interficē
⁊ ideo subdit. Quis ex vobis arguet me de peccato
℣ Theo. Quasi dicat̄. si dei filij estis vtiq̄ peccatis
debetis habere odio. Si g⁹ me q̄ in quē exposui bēus ī
potestis arguere de peccato manifestū ē qm̄ p̄ vita
tē me odio habetis qui sc̄z dicebar se filiū dei. ℣ Ori.
Habet aūt hoc verbū xp̄i magnā fiduciā cū nullꝰ ho
minū fiducialit̄ hoc dicere potuerit nisi solus dominꝰ
nr̄ q̄ peccatū nō fecit. ℣ Greg. ī ho. Pensare aūt mā
suetudinē dei nō dedignat̄ ex racōe ostendere se pec
catorē nō esse q̄ ex virtute diuinitatis potuerat pec
catores iustificare. Unde subdit q̄ ē ex deo verba dei
audit. Propterea vos non auditis quia ex deo nō estis.
℣ Augustinus. Noli attendere naturā sed vitium
sunt isti ex deo ⁊ nō sūt ex deo. natura ex deo. vitia
non ex deo. Eis aūt hoc dictū est q̄ nonsolū pēo vi
osi erant nam hoc cōmune erat omnibus secundū p̄
cognitū q̄ non erant creditur ea fide qua possent a
peccatorū obligatione liberari. ℣ Gregor. in homeli.
Interrogetur ergo vnusquisq̄ si verba dei aure cor
dis capit ⁊ intelligit vnde sit. Nam sunt nonnul
li qui p̄cepta dei nec aure corporis capere dignant̄
Et sunt nōnulli qui hoc quidem corporis aure pa
tiunt sz nullo ea mētis desiderio ꝑpendūt. Et sūt non
nulli q̄ libēt verba dei suscipiūt ita ut ea ī fletibo cō
pūgāt̄ sz post lachrymas tēpꝰ ad iniquitatē redeūt hīj
ꝓcto verba dei n audiūt q: hec exercēt i oge ptātis
℣ Respōderūt ergo iudei ⁊ dixerūt Nōne bn di
cimus nos q: samaritā es tu ⁊ dēmoniū hēs.
Respondit ihesus ⁊ dixit Ego dēmoniū non hēo
sz honorifico patrem meū ⁊ vos i hōratis me

Ego autem gloriam
qui querat ⁊ iudicet.
si quis sermonem meu
non videbit meternum
℣ Cris. Cum aliquid aleu
bis q̄ valde insensibiles e
rum visione colligit. A
dixerit. Nōne bene
mo habes. ℣ Ong. Sed
ex samaritanam secula Futu
bitatis acceperunt ausi fi
rem q̄ de resurrectione
cis. Sed forsan velut im
dum q̄ semaune ipi non do
in ēm gens odiosa israhel
captiuitatem ductis erra
Conuenit quoq̄ ve aliq̄
mantemos sentire ve me
hemis sed fide ad placer
eterna vita tradatur.
dicebāt. pter eius sermo
hominē quēd deum p̄ten
dissendisse ⁊ cetera huiusm
nos quia plures in Deo
epitabē ipz ejcere demo
illū dicebāt tanq̄ ne
pos habeat samaritan
Ex his vero q̄ corpe cognita
ipsi hīre suspicabant̄.
horū nullq̄ euangelist
mitia pter misertus eū
Sicut mīnā suscipiens
habet se ex. ēm. Nōn
non habeo ex qua re qu
pte cum a primis ex
mus eorum eoam tace
si correptionis. in ar
Et attendendū q̄ vbi eo
legium subtrahere asp
tum nō potebat sufferre
mutiens nos que q̄dem
tos despicere. ℣ Aug.
ter pbendā ve quema
lebā maledicta non rec
negare Duo aūt sibi fu
es ⁊ dēmoniū habes no
Samaream⁹ enī interp
illud nīm esse custoden
dimur ⁊ n peimet ve
nim⁹ q̄ accessit ad sanc
℣ Ong. Aliter quoq̄ t
olafien volunt ve omē
gnat esse samaritanū.
cum ego demoniū nō ha
Deus pricepa mūdi by
eū que delictorum rep
abaptame. ℣ Aug. De
si dixit de gria sua si h
ne vobis arrogans vi

Ego autem gloriam meā non quero. est qui querat & iudicet. amen amen dico vobis si quis sermonem meum seruauerit. mortē non videbit in eternum

¶ Cyp. Cum aliquid altum dñs diceret ꝫ apud ut tose q valde insensibiles erāt misama videbāt ve ex eorum risione colligē. Dicit em. ¶ Respōderūt ergo iudei & dixerūt ℍ Nōne bene dicimus nos qa samaritanus es tu & demo. habes. ¶ Aug. Sed dignum est querere quō caꝫ samaritanā secula futura denegēt nec aīe dura bilitatꝫ acceperint ausi fuit samaritanū dicere salua rem q de resurrectione & iudicio tot & tanta edoc cuit. Deo forsan velut impropantes illi hoc dicunt dum q sentimus ipi non docet. ¶ Alchu. Samarita ni em gens odiosa israelitico ppto decem tribubꝰ in captiuitatem ductis terrā ipoꝝ possidebāt. ¶ Ori. Conuenit quoq ve aliq de eo arbitrentur qm sic mantenos sentiret ve nichil post obitum reseruet homīb sed fide ad placendū tm deis de resurrectiōe & eterna vita tractaret. Demoniū vo illum habere dicebāt ꝑter eius ſmones eramscēdētes capacitatē humanā quib deum pr̄em suū asserebat & se ō celo discendisse & ceca huiusmodi Vt ꝑter suspicōem eoꝝ quia plures in ℍ Beelzebub pncipe demoniorum epulabāt ipꝰ ejicere demōes. ¶ Theo. Vel samarita nū illū dicebāt tamq̄ nr̄os hebraeos dissoluentē. vt pos sabbati samaritani em non pfecte audiebant Ex ꝫ vero q eoꝝ cogitacōes revelabat demonium ipm bñe suspicabant. Quando vo eū samaritanum dixerūt nusq̄ euangelista dicit. ex quo palam est q multa ꝑter miserunt euāgeliste ¶ Greg. in homel Ecce inimā suscipiens de nō cōtumeliosa vba respondet sequitur em. ℍ Rndit ihus & dixit Ego demonios habeo ex qua re quid nob inimicē. nisi ve eo tē pore cum a primis ex falsitate contumelias acapimus eorum eciam taceamus mala ne nisi nimis ut ste correptionis in arma vertatur furoris ¶ Cyso Et attendendū q vbi eos docere oportebat & eorū superbiam subtrahere asper erat vbi vo exprobrandū eum oportebat suffere multa māsuetudine vtebat eruditus nos que q̄dem ad deū vindicare que vo ad nos despicere. ¶ Aug. Et ve homo prius aīmiter cur patencia ve quemat ad potenciā si quāuis ma ledicā maledicta non recederet primum tamē ad eum negare duo aūt sibi fuerant obiecta. Samaritanus es & demoniū habes non dixit nō sum samaritanus Samaritanus em interpretatur custos nouerat autez ille se nrm esse custodem nō em peruit ad eū vt re dimēmur & ñ peret vt fuemur. Denq ipe e samaritanus q accessit ad saucium & misericordiā impendit. ¶ Ong. Aliter quoq dñs magisq̄ paulus omnibus ois fieri voluit vt omēs nanciscē. & ideo se non negauit esse samaritanū. Estimo aūt solitū abu foze vocem ego demoniū nō habeo sed nec habui sic & illud Dnīe pncipe mūdi hui & i me ñ habet quicq̄ qa eis que delictorum reputatea sunt minima. demonibo adaptanē. ¶ Aug. Deinde post tale cōuiciū dñ solū dixit de gria sua si honorifico pr̄em meū. qsi dicat ne vobis arrogans videar habeo quem honorificet

¶ Theo. Honorificauit aūt pr̄em vlascens eum & non tolerans homicidas & mendaces se dei veraces filios appellari. ¶ Ong. Solus aūt xps venissime veneratꝰ est pr̄es nullꝰ em honorans quicq̄ ex his que non honorantia deo honorat deum ¶ Greg. in homel. Sed quia quisquis dei zelo vtitur a prauis homīb dehonestatur i semetipo nobis dñs patēte ꝑbuit exemplum q ait & vos inhonorate me. ¶ Aug. Quasi diceret Ego facio qd debeo vos ñ facitis qd debetis ¶ Ong. Non aūt illis solum dictū est sed & omīb mustis agentib qui iniuriam inferūt xpo qui est iustitia & inferentib cōtumeliam sapientie. eo q xpus est sapiēcia & similiter de alijs huiusmōi ¶ Greg. Sz quid nobis contra iniurias facientiz fit sue exemplo nos admonet cū subiungit. ego aūt gloriam meā non quero est q̄rat & iudicet. ¶ Cyp. Quasi diceret ex honore quem ad pr̄em habeo hec locutꝰ sū vob & ꝓpt̄ h debito honorato me. si nulla ē mi hi cura hꝰ iniurie illi ei noxas debebitis ꝓpt̄ qd hꝰ audio ¶ Ong. Querit ad deꝰ gratiaz xpi i q̄bz suscipiēdū illū quē q̄dem reperiret i ogānis sm misitas virtutis causas. Cū aūt nō reperiret punit illos in quibus non reperit gratiaz filij sui Vnde dicit. est q querit. ¶ Aug. Quem aūt vult intelligi nisi patrem quō ergo alio loco dicit Pater non iudicat quenq̄ sed oīem iudicū dedit filio. Sed videte q iudicium quisq pro damnatione acapiet ℍ Dic aūt sm discretionē positum est. quasi diceret pater qui gratiaz meam a vestra discernat vos em sm h seculum gratiam ego non sm h seculum. Discernit eciam gratiam filij sui a gratia omniū hoim. ℍ Non em quia homo factus est iam q paratꝰ est nobis ℍ Nos homines cū peccato ille sine peccato & hoc sm ipsam formam fui. nā illud quis digne loquatur In pncipio erat vbum. ¶ Aug. Vel aliter. Si vere dictum est a saluatore omia mea tua sunt palam est quōz & ipm iudicium filij patris est ¶ Greg. Cum vo malorum peruersitas crescit non solum frangi pdicacō non debet. sed eciam augeri. Vnde dñs postq̄ demonium habere dictꝰ est pdicacionis sue beneficia largiꝰ impendit discens. Amen amen dico vobis. si quis sermonez meū seruauerit mortem non videbit in eternum ¶ Aug. Videbit dictum est pro eo quod est experiet. Cum moriturus moriturꝰ loquerentur quid sibi vult quod ait. q ser. me. serua. mortem nō videbit in eternum. ñ qua videbat aliaz mortem ō qua nos liberare venerat mortem eternā. mortem damnacōis cum diabolo & angelis eius Ipa est vera mors Nam ista migrato est. ¶ Aug. Sic igit intelligendū ē. Si q̄s ser. me. serua. mor. nō vi. in eternū ac si diceret Si quis lucem meā custodierit tenebras non videbit. qd aūt dicit in eternum, cōiungitur est sumendū vt sit talis intellect. Si q̄s ser. me. serua. mo. ñ vi. in eternū. q. ea vsq̄ non videt aliquis mortem quousq̄ ibu verbum custodit. Cum vo quis torpens in observātias sermonis & circa sui custodiam negligens factꝰ eū cessat custodire subinde mortem videt non apud alium q̄z apud seipm Sic igit a saluatore instructi ꝓpter querentes. quis e homo qui viuit & non videbit mortem respōdere possumꝰ. qui custodit vbum xpi.

¶ Cnf. Seruauerit aũt dicit non solũ hãc · sz etiam p vitam purã hmt aũt & oculte insinuat qm̃ mihil possunt ei facere · Si em̃ qui sermonem eius seruabit · nõ morietr multomagis & ipe potest nõ mori

¶ Dixerũt ergo iudei. Nũc cognouimus quia demoniũ habes. Abraham mortuꝰ est & pphete & tu dicis si quis sermonẽ meũ seruauerit mortẽ nõ gustabit meternũ. Num quid tu maior es patre nostro Abrahã qui mortuus est & pphete mortui sunt. Quem teipm facis. Respondit ihesus Si ego glorifico meipm gloria mea michil est. Est pater meꝰ q̃ glorificat me q̃z vos dicitis ego aũt noui eũ q̃z deꝰ vester ẽ & ñ cognouistis eũ & si dixero q̃z nõ scio eum ero similis vobis mẽdax. Sed scio eũ & sermonẽ eiꝰ seruo Abrahã pater vester exultauit ut videret diem meũ vidit & gauisus est.

¶ Greg · in ho · Sicut bonis necesse ẽ vt meliores eã p cõtumelias existant ita semp reprobi de bene facto peiores fiũt · Nam accepta pcatione recte uidei plasphemant · dicẽ em̃ · Dixerũt ergo iudei nũc cognouim⁹ quia demoniũ habes ¶ Ong · Vñ qui sacras scripturas credit cõprehendit q̃ que preter rationem recta ab homiñ exercent non pter demones fiunt · Hic igitur iudei vtute demonis putabãt ihesũ dixisse · Siquis sermonẽ meũ seruauerit mortem non gustabit meternũ hoc autẽ passi sunt quia dicti vtutem non ppenderũt · Nam hic ꝺ morte quadam inimica natiõi quã pereunt delinquẽtes ẽ fassus est · Vñ vero de cõmuni morte cõiectãtes esse q̃ dicẽ merepant dicentem quasi defũcto Abrahã & pphetas · Vnde subditur. Abraham mortuus est & pphete & tu dicis. Siquis ser · me · serua · mortẽ non gustabit meternũ. Cum aliqua differentia sit inter mortem gustare & videre · pro eo quod est mortẽ nõ videbit mortem non gustabit ptulerũt meternum Delut incauti audientes pfundentes domicũ sermonem. Sicut ẽ domin⁹ inquãtum panis vitus est gustabilis est · m eo vero q̃ est sapiencia · est visibil pulchritudis · Sic etiam adũsariaeus mors & gustabilis est & visibilis Cum ergo quis stetrit p ihesum i medlecti loco mortẽ nõ gustat si stacum seruat sedm illud · Sunt de hic stantiby qui non gustabũt mortem · Cum aũt aliquis sermonẽ xpi acceperit & custodierit mortem non videbit ¶ Cnf · Rursus aũt ex inani gloria ad cognationem pfugiũt · vnde sequẽ · nũquid tu maior es patre nostro abrahã qui mortuus est Potestne ẽ dicere · nunquid tu maior es deo cuiꝰ smonẽ qui audierũt mortui sunt sed nõ dicũt hoc quia eã q̃z abrahã miorẽ eũ estimabant ¶ Ong · Nõ ei dixerit at discẽnũt q̃ ñ solũ Abrahã sed eã q̃libet natu ex muliere q̃ natꝰ a vgine maior est · nec vez dicebant iudei Abraham mortuꝰ est audiunt em̃ vbum xpi atq; seruauit & huiusmodi simile dices de pphetis de quib⁹ subiunt · Et pphete mortui sunt · nam & vbum filii dei custodierũt eũ vbum domiñ factum fuerit ad Osee vel Esaiã vel Jeremiam q̃ si quis alius custodiuit · ipsi ppheue cultu dicẽte mẽdaciũ ego dicẽ & ihũ scieꝰq; dmoniũ habere & ihũ Abrahã mortuꝰ ẽ & pphetas Ore · ihe · q̃ em̃ eterne mortis mlestarent & eãdem mortem cui mlestarent non videbant cũ solam mortem carnis aspicerent in veritatis sermone caligabant · subdunt autẽ Quem teipsũ facis · ¶ Exo · Quasi dicat · Tu qui nulla cura dignꝰ es carpentarij filiꝰ de Galilea tibi fingis gloriam ¶ Beda · Quẽ teipsum facis · ¶ Hoc est Cuius meritu cuiusue dignitatis vis credi Abrahã tñ mortuus erat corpore anima aũt viuebat · maior aũt est mors anime in eternum viduare q̃z corporis q̃q; mortuꝰ ¶ Ong · Decucurrerunt autẽ fiue hoc placito qm̃ non se frenat ihesus id quod est · Ex patre recepit · Vnde sequit · ¶ Respondit ihesus · Si ego glorifico meipsum gloria mea michil est ¶ Cnf · Hoc quã eum ad eoꝝ suspitionẽ dixit sicut & supra Testimoniũ meũ nõ est verum si testimoniũ perhibeo de me ipso ¶ Beda · Hiis autem verbis michi esse ostendit gloriam vite pñtis ¶ Augustinus · Dixit aũt hoc pter illud quod dixerant quem teipsum facis · Refert em̃ gloriam suã ad patrẽ de quo est Vnde subdit · Est pater qui glorificat me De isto vẽro celum mentiuntur · Nam fideles nostre et dicunt Ecce maior est pater qui a glorificat filium hereticũ non legistis ei ipsi filium dicenti q̃ glorificet patrẽ suum ¶ Alcha · Glorificauit aũt pater filium eũ tempore baptismi & in monte & tempore passionis cui & vox facta est ad eum & post passionẽ ẽ resuscitatum & collocauit eum ad dexterã sue maiestatis ¶ Cnf · Addit autem Quẽ vos dicitis qua deus vester est Debebat em̃ ostendere quoniam nõ solũ patrem eum nesciebant sz neq; deum ¶ Theo · Nam si vere patrẽ cognoscerent filium eius venerarentr Deum etiam contemnũt qui homiadiũ in lege pbuit aduersus xpm clamãtes vnde subdit Et nõ cog · eũ ¶ Alcha · Quasi diceret vos carnalitr illũ deũ vestrũ vocatis p temporalibus ei seruitis & nõ cognouistis eũ sic intelligendus ẽ spiritaliter ei seruire nescitis ¶ Hugo · Quidam heretici dicunt deum annũciatum in vetri testamento non esse patrẽ xpi sed nescio quẽ principem malorum angelorum Contra ipsos ergo dicit patrem suum quem illi dicebant deum suum Et non cognouerunt Si em̃ ipsum cognouissent eius filium recepissent De se autem subdit ego autẽ noui eum secundũ carnem iudicantibus potius et hic arrogans videri sed arrogancia non ita caueat · vt veritas relinquat Propter quod subdit Et si dixero quia non scio eum ero similis vobis mendax · ¶ Cris · Quasi diceret Sicut vos dicẽtes scire eũ mentimini ita ego si dixero me nescire sed maxima demonstratio ẽ q̃ ab illo sit missus hoc quod sequitur Sed scio eum ¶ Theo · Naturaliter ipsius cognitionem obtinens qualis em̃ ego sum talis & pater qm̃ ego meipsũ cognosco & illũ i cognosco · Sic aũt indicauit q̃ ipsũ cognoscat cum subdit Et sermonem eius seruo Sermonem mandata nuncupans · Quidam autem sic malignũ hoc q̃ dicitur Et mendax

eius seruo id est rōnem substande eius. Eadem em̄ est rō substantie p̄ris ⁊ filij. Ioq; patrem ognosco-nam ⁊ p quoniā sumitur vt sit sensus q̄m̄ eius ſmonem seruo. Aug. Sermonem etiam p̄ris tanq; filius loquebatur ⁊ ipe erat v̄bum patris qđ homib⁹ loquebatur. Cnſ. Ge quia dixerāt. Numquid tu maior es patre nostro abraham nihil d̄ morte expositis se maiorem q̄z abrahā esse ostendit sequenter cum subdit abraham pater vester exul. vt videm meū. vidit ⁊ gauisus est scz p̄ter beneficium quod a me habet ut a maiore. Theo. Quasi diceret diē meū desiderabilem habuit leticie plenū. nō quasi alicuius minimi aut fortuiti. Aug. ſſō tamuit sed exultauit ut videret ⁊ credens vanq; exultauit sperāndo ut videret mirabiliter diem meū. Incertum autē potuit esse verum dixerit temporale diem domini q̄ erat vēturus in carne an diem dñi qui nescit occasum. Sed ego non dubito p̄fem abraham eum scisse. Ait em̄ seruo suo quē mittebat. Pone manū sub femore meo ⁊ iura mihi p deū celi. Ergo que fuit illa iuratio nisi qz significabatur de genere abrahe venturum in carne deum celi. Gregor⁹. Cūc ē diem dñi abrahā vidit cū i figura sūme trinitatis tres angelos hospitio suscepit. Cnſ. Vt diem suū dicat diē crucis quē abrahaz in oblatione ysaac p̄figuratiue p hoc ostendens q; non immutus ad passionem veniet ⁊ ostendēs eos esse alienos ab abraham. Si in quo ille exultauit hi dolēt. Aug. Quale autem gaudiū fuit cordis videntis v̄bum mentis splendorem p̄ris mentis refulgentē apud patrem mentem deuz ⁊ aliquādo in carne vēturum non de patris gremio recessurum.

Dixerūt ergo iudei ad eum quinquagi ta annos nondum habes ⁊ abrahaam vidi-sti. dixit ergo eis ihesus. Amē amē dico vobis anteqū abrahā fieret ego sum. Tulerūt ergo lapides vt iacerent in eū. Ihesus aūt abscondit se ⁊ exiuit de templo.

Cnſ. Carnales mentes iudeoꝝ audiencū verba xp̄i oculos a carne non subleuant dum in eo solam carnis etatem pensant. Unde dicit. Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinquagita annos nōdum habes ⁊ abraham vidisti. quasi dicerēt multa sunt annoruz curricula ex quo abrahaz mortuus est. ⁊ quomodo vidit diem tuum. carnaliter enim hoc intellexerunt. Theo. Cūc autem. xxx. annorum xp̄s erat quare ergo nō dixerūt quadraginta ānos nōdum hēs seu quinquaginta. Quia cua est huiusmodi dubitatio. Simplicē ei put eis occurrit dixerūt. Nūdent tam qđam q; quinquagesimū annum ex reuerentia iubileū nominat in quo ⁊ captiuos manumittebant ⁊ empcionis possessiones cedebāt. Greg. Quos benigne redemptor nr̄ a carnis sue meatu submouet ⁊ ad diuinitatis contemplationez trahit. Unde sequitur. Dixit ergo eis ihus amen amen dico vobis anteqū abraham fieret ego sum. Ante em̄ p̄teriti temporis est sum. ſo presentis. Et quia p̄teritum ⁊ futurum tēpus diuinitas non habet ſz semp esse habet non aut-

ante abraham ego fui. sed ante abraham ego sum. ſm illud. Ego sum qui sum ante ergo q̄ abrahā habuit esse qui ⁊ accedere potuit p exhibitionē presentie ⁊ recedere p cursum vite. Aug. Quia vo creatura est abraham non dixit anteq̄ abrahā esset sed anteq̄ fieret neq; dixit ego fact⁹ sum nam in p̄ncipio erat v̄bum. Gregor. Sed sustinere ista eternitatis verba mentes infidelium non valentes quē intelligere non poterant obruere querebant. Unde sequitur. Tulerūt ergo lap. u. vt ia. in eum. Aug. Tanta duritia quo curreret nisi ad similes scz lapides? Quia vo posiq; cūcta que ad eum spectabāt docendo p̄fecerat in lapides mutatione deserit eos quasi correctionē non suscipientes vñ subdit. Ihesus aūt abscondit se ⁊ exiuit de templo ſſ. Non aūt abscondit se in angulo templi quia timens aut in domunculam fugiens vel post murū aut columnam diuertens ſz celica potestate inuisibilem insidiantibus se ostendens p medium illoruz exiuit. Ihesus aūt abscon. se ⁊ exiuit de templo. Gregor. Cum si diuinitatis sue potentiam exercere voluisset eoꝝ nutu mentes in suis eorum actibus ligaret aut in penas subitis mortis obruere. Sed qui pia venerat exercere iudicium nolebat.

Au. Magis ei erat p denda ad emēdāda sapiētia q̄z exercenda potencia. Alch. Ideo etiam fugit q̄a nondū venerat hora passionis ⁊ qz ipse nō elegerat p̄ gen⁹ mortis. Aug. Ergo tāq; hō a lapidibus fugit ſz velut a q̄p lapideis cordibus fugit de⁹. Isi. Mistice aūt q̄cquot malas cogitatōes q̄s assumit q̄si ex lapidea i ibm mittit. ac deinde quātū ad se pertinet si ad deliberacionē transit. Ihesum extinguit.

Gregor. Quid autem abscondendo se dominus significat nisi q̄s ipa veritas absc̄onditur. qui ei⁹ verba sequi contēnunt eam quippe quam non imitantur humilem veritas fugit mentem. Quid aūt nobis hoc exemplo loquitur nisi vt etiā cum resistere possumus iram superbientium humiliter declinemus.

Capitulum ix.

Et p̄teriens ihesus vidit hominem cecum a natiuitate. Et interrogauerūt eum discipuli eiꝰ. Rabbi q̄s peccauit. hic an parentes eiꝰ vt cecus nasceretur. Respondit ihesus. Neq; em̄ hic peccauit neq; parentes eius ſz vt manifestarētur opa dei in illo. Me oportet opari opera eius qui misit me. donec dies est venit nox quando nemo p̄t operari. q̄diu sum in mūdo lux sum mundi. Hec cum dixisset exspuit in terram ⁊ fecit lutū ex sputo ⁊ linuit lutū super oculos ceci ⁊ dixit ei vade ⁊ laua in natatoria ſyloe quod interpretatē missus. Abyt ergo ⁊ lauit ⁊ venit videns.

Cnſ. Quia iudei ſmonum xp̄i altitudinē non susceperant exiens de templo curauit cecuz sui absentia eoꝝ furoꝛē mitigans ⁊ p opationem ſgni eoꝝ

dunidam molliēs ⁊ de his que dicta sūt a se facīēs fi
dem vñ dicē. Et p̄terens ibus vidit hoīem cecū a
natiuitate. vbi gḷiderandū q̄ egredīēs d̄ templo stu
diose veīt ad op̄ sui manifestacim ꝓp̄e em̄ vidit ce
cū nō cec̄ ad eum accessit ⁊ ita studiose respexit
vt discipli aī videntes eū studiose aspicīētē īteroga
rēt. sequit em̄ ⁊ inter. eū dis aī Rabbi quis pec. ḃ
an parēres aī vt cecus nasceret. ¶ Aug. Rabbi
magr̄ est. magistꝝ appellant. q̄a discere cupiebant
q̄stiōs quippe ꝓposuerūt dño tanq̄ mgr̄o. ¶ Theo.
Dicē em̄ hec q̄stio peccare ꝑ q̄ eī suscepant apli
nugas gentiliū. q̄m ania in alio seculo vuiēs pecca
uit. Sed diligenē intuētu nō aparet simplex hec q̄
stio. ¶ Chr̄s. venerūt em̄ ad hāc īrogatiōnē quia
p̄ supp̄ palitatē curās dixit. Ecce sanꝰ factꝰ es non
vltra pecces. Illi igit̄ cogitantes q̄a ꝓpter peccata
fuerat paralyti resolutꝰ q̄runt de isto si hic peccauit
q̄s nō est dicere a natiuitate em̄ cecꝰ ē. aut pentes
aī. Sed neq; ḃ. filiꝰ em̄ p̄ p̄re nō sustinet penā. seq̄
tur. ¶ Rñdit ibus neq; hic peccauit neq; pentes aī
¶ Au. nūq̄d vt ipe sñ originali peccato natꝰ erat vt
viuendo nihil addiderat. Debebāt ergo peccatū ⁊
ipe ⁊ pentes aī sed nō ipō peccato factū est ut cecꝰ
nasceretur. Ipe aūt cām dicit q̄re cecꝰ sit. patꝰ eū
subdit. s; ut manifestaret̄ opa dei in illo ¶ Chr̄s. ñ
aūt ex ḃ oñdit q̄ alij ceci facti sē ꝓpt̄ pēa pētū. neq;
si geīgit vno peccāte aliū punit. q̄ aūt dic vt ma
nifestet̄ gl̄ia dei. de seipō dicat nō de p̄re. Illiꝰ em̄
gl̄ia tam manifesta erat s; nūq̄d iste iusta passꝰ est.
sed ego bñficia accepisse dico ꝑ ceitatē. Per hāc
em̄ memoriꝭ respexit oculis. q̄ vō ex nō ente ad
esse eum deduxit pēacem habet absq; murmur ⁊ ita
eū dimittere. Dicūt aūt q̄dam q̄m vt ḃ ñ est cāeim
sed significat euentū. sic ⁊ illud Rex subinterauit vt
abūdaret delictū. Sic ⁊ hoc ꝓsecutū est vt diis ocu
los clausos ⁊ apiens ⁊ alia naturalia mirmitatis
innocuīta coīgens suam demonstrauit vtutem.
¶ Gre. mo. Alia itaq; ē pcussio q̄ peccatoꝝ pcu
tur. vt sine retractacōe puniāt. alia qua peccatores ꝑ
cutiunt. ut coīgatur. alia qua q̄sq; pcutitur ñ ut
p̄terita coīgat. sed ne vētura cōmittat alia p quā
nec p̄terita culpa coīpiē nec futura ꝓhibeāt. Sed
dum inopinata salꝰ pcussiōs sequit saluātis vtꝰ cog
nita ardentiꝰ amāt. ¶ Chr̄s. Et q̄ de seipō dixit. ut
manifestet̄ gl̄ia dei subiungit. me oportet opari opa
raiꝰ qui misit me. ⁊ me oportet manifestare meipm ⁊
facere ea q̄ manifestēt me p̄ri eadem facientē. ¶ Be.
Cū em̄ filiꝰ se opari opa p̄ris asserit sua ⁊ p̄ris opa
eadem esse monstrauit q̄ sūt infirma saluare debilia
robozare homies illuiare. ¶ Aug. Per ḃ aūt q̄ dic
q̄ misit me vniuersā gl̄iam dat illi de q̄ est. q̄ ille hē
filiū q̄ de illo sit. ipe nō hē de quo sit. ¶ Chr̄s. Addit
aūt donec dies ē. ⁊ donec licꝫ credere hoīb; in me.
donec vita hūana in fidē opari. ⁊ ḃ oñdit sub
dēs. veīc nox q̄m nemo pōt opari. nox dicta ē fm illoꝝ
p̄ficiū eū in tenebras exteriores. ibi gēnt erit nox vbi
nemo possit opari s; reatꝰ q̄d opat̄ ē. cū vnus fac
siq̄d factur̄ es. ¶ Chr̄. vtera eī nz fides est nz labores
nz pentētia. ¶ Aug. Si aūt mō opamur ḃ ē dies ḃ est
xp̄s. vñ subdit. q̄diu sum in mdo lux sū mūdi. Ecce
ipe ē dies. Dies iste qui circuitu solis implet pauca
horas hē. dies p̄sens xp̄i vsq; in p̄sūmatōm seculi ex
tendit. ipe ei dixit ecce ego vobiscū sū vsq; in p̄sūma
tionē seculi. ¶ Chr̄s. Quia vō p̄monē quē dixerat p
opacreoi fecit subiūgit euāgelista. hoc cū dixit ex spu.
mē. ⁊ fecit lu. ex spu. ⁊ li. su. ocu. cea. q̄ aūt maiores
substātias de nihilo ad esse ꝓduxit mīromagis ocu
los sine materia fecisse sī voluit docē seipm esse cre
atorē q̄ in p̄ncipio vsq; ē luto ad hoīs formatōs. Jō
aūt nō aqua vacē ad lutū faciendū s; sputo vt mihil a
scribat fonti s; discas q̄m vtꝰ oculis aī oculos apuit
⁊ plasmauit ⁊ vnde ut nō videat eis ex vtute terre
esse curatio ussit lauari. vñ sequit. ⁊ dixit ei vade ⁊
laua in na. Syl. q̄ mēp. missꝰ vt discas q̄m nō indigeo
luto ad faciēdos oculos. ⁊ q̄ in syloe erat vtus xp̄i
que oia operabat ꝓpter ḃ ⁊ mēpretatōs nob euāgelista
adiecit dicēs q̄ mēpretatur missꝰ ut discas q̄m ⁊ illic
xp̄s eū curauit. sic em̄ apls dicit q̄ petra erat xp̄s
ita ⁊ syloe spiritalē erat cuꝰ ꝓpterem aq̄ deflaxꝰ oc
culte insinuat nobis xp̄i manifestatōs ꝓpter oēm spem
s; q̄re ñ statim eū fecit lauari s; ad syloe misit. ut de
struē videat̄ inuetio. quemens em̄ erat oēs eum
videē. unte ⁊ lutū sup oculos hūanos ⁊ eās volens
oñdere q̄m nō alienꝰ ē a lege ⁊ veteri testamēto mit
tit eū ad syloe. nō aūt erat timēdum ne syloe sumēt
hāc gl̄iam. Ostia em̄ lauātes ibi oculos. nullo tali bñ
ficio sūt potiti. ⁊ itez vt discas ceci hoīē q̄ non. Dixit
it. neq; cogitauit apud seipm. Mutū solet magis ex
cecare multitudo lauū in syloe. ⁊ in nullo sū adiuꝰ
si quam vtutem hēret p̄ns vtiq; curasset s; simpliciē
obediit. vñ sequit. Abiit ergo ⁊ lauit ⁊ venit vi
dens. Sic igit̄ manifestauit suam gl̄iam. Non em̄
parua gl̄ia est vt estimetur autor creationis. Ea si
que de maiori est fides quod minus est certificat in
vniuersa aī creatione honorabilior est hō. Eorum
aūt que in nobis sunt mēbroꝝ honorabilior ē ocu
lus. Hoc em̄ oīne corpꝰ gubernat hoc omne visum
⁊ quod sol ē in orbe terrarū hoc est oculꝰ in corpore
vñ superiorē locū sortitur. sicut i q̄dam regali loco
collocatus. ¶ Theo. Quidam em̄ dicunt q̄ lutū nō
fuit de positu sed in oculos est conuersum. ¶ Beda.
Justice aūt ē postq̄ expulsus est de cordibus iudeo
rum. mox transiuit ad gentiliū ꝓpm. Preuenire aī
eius vt iter facere est de celis in terram descendere
Ideoq; iudie cecum cū misericorditer respexit gen
humanū. ¶ Aug. Den. em̄ humanum est iste cecus.
Hoc enim cecitas contigit in primo homine per pec
catum de quo oēs originem eraduxim. cecus est er
go a natiuitate. spuit dominꝰ in terra de saliua sua
lutum fecit quia verbum caro factum est ⁊ inunxit
oculos cedi. Inunctus erat ⁊ nondum videbat.
Quando enim iunxit forte eum catechumenum fe
cit. Dicit illum ad piscinam que uocatur Syloe
quia baptisatus est in christo. ⁊ tunc eum illumina
uit. Pertinuit autem ad euangelistam ut commen
daret nobis nomen huiꝰ piscine ⁊ ait. Quod inter
pretatur missus. Nisi enim ille fuisset missꝰ nemo
nostrum esset ab iniquitate dimissꝰ. ¶ Gregorius

¶ Greg. viij. moza.
emē gemplationis ac
quia de claritate cōdi
sicce gustu reuelationis
miscuit ⁊ ceci nati ocu
nalē cogitatōm nostrā
omis irradiat ⁊ ab or
ollacium reformae.

¶ Itaq; vicim ⁊
mendicus erat dic
sedebat ⁊ mendica
Aly autem nequa
le aūt dicebat qui
ei. Quomō aperti
Ille homo q̄ dicit
uit oculos meos ⁊
tatoria syloe ⁊ lau
Et dixerūt ei. vbi
cūt eum ad pharis
autem sabbatum
⁊ aperuit oculos
rogauerūt eum ph
le autem dixit eis.
oculos. ⁊ laui ⁊ vi
phariseis quidam
sabbatum non cust
modo potest homo
ra ⁊ salma erat int
co iterum. Tu qui
it tibi oculos Ille a

¶ Chr̄s Inopinabilitas
inducebat. Et ideo dī
prius da mendicus era
sedebat ⁊ mendicabat
scendebat. Eos qui me
curabat ec hic iudeos
non ingnes neq; pñcip
ducebat. prudentia eter
quitur. Aly dicebant
am eum diligentes in
tis aī quod viderant
be. Sequitur. Aly aut
¶ Aug. Aperti em̄ ocul
Ille aut dicebat q; e
ter in grata. ¶ Chr̄s.
pōt cecitate neq; fo
uenit ostendere seipm
Dicebant ergo ei quō
modū neq; nos scim
quod qdem factuz est ni
dere non poterat. Dñi
qui dr̄ deus lutum fec
quō verax est non dixi
uerat non dicat. neq

¶ Greg. viij. moza. Vel aliter per saliuam sapor in time contemplationis accipit que ad os a capite defluit quia de claritate conditoris adhuc in hac vita nos per fidei gustu reuelationis tangit. vñ dñs saliuam luto miscuit et ceci nati oculos reparauit qa supna gra carnalē cogitatōm nostrā p admixtionem fidei contemplationis irradiat et ab originali cecitate hominem ad intellectum reformat.

¶ Itaq; vicini et q̄ viderant eum prius qa mendicus erat dicebant. Nonne hic est qui sedebat et mendicabat Alij dicebāt qa hic ē Alij autem nequaq; sed similis eius est. Ille aūt dicebat quia ego sū dicebant ergo ei. Quomō aperti sūt oculi tui. Respondit Ille homo q̄ dicitur ihesus lutū fecit et linivit oculos meos et dixit mihi. Vade ad natatoria syloe et laua. Et abij et laui et vidi Et dixerūt ei. vbi est ille ait nescio. Adducūt eum ad phariseos qui ceci fuerat. erat autem sabbatum quando lutum fecit ihesus et aperuit oculos eius Iterum ergo interrogauerūt eum pharisei. quomō vidisset. Ille autem dixit eis. Lutum posuit mihi sup oculos. et laui et video Dixerunt ergo ex phariseis quidam Nō est hic homo a deo q̄ sabbatum non custodit. Alij dicebant. quomodo potest homo peccator hec signa facere et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterum. Tu quid dicis de illo qui aperuit tibi oculos Ille autē dixit quia pphēta ē

¶ Cnf Inopinabilitas facti miraculi incredulitatez inducebat. Et ideo dr itaq; vicini et qui viderāt eū prius qa mendicus erat dicebant. ¶ Nonne hic est q̄ sedebat et mendicabat. mirabilis dei clementia q̄ descendebat. Eos qui mendicabant cū multa deuotōe curabat ec hic iudeox os obstruēs. qm̄ non pclaroꝝ non insignes neq; principes sed ignobiles sua dignoa ducebat prudentia eterni in salutē omniū venerat. sequitur. Alij dicebant qa hic ē. Ceco em̄ p longā viam eunte diligentes inspectores facti ex inopinabilitate rei quod viderant nō vltra poterāt dicere nō ē hic. Sequitur. Alij autem nequaq; sed similis ei est. ¶ Aug. Aperti em̄ oculi vultum mutauerāt. sequitur Ille aut dicebat q: ego sum. vox grata ne damnetur in grata. ¶ Cnf. Non em̄ verecundat est de potentia creatore neq; formidauit fusorem plebis neq; remur ostendere seipm̄ vt placet benefactori. Sequē Dicebant ergo ei quō aperti sunt oculi tui. Nunc modū neq; nos scim̄ neq; ipe qui curat ē nouit si quod qdem factuz est nouerat modum aūt cōprehendere non poterat. Dñ sequitur. Respondit ille homo qui dr ihus lutum fecit et linivit oculos meos vide quō verax est non dixit. Unde fecit Quod em̄ non nouerat non dicit. neq; em̄ scivit quomodā in terram expuit. qm̄ autem subiunxit p̄ sensum caꝝ didicit. Sequē. et dixit mihi. vade ad natatoria syloe et laua. Et hoc etiam ex auditu testatus est. Recognouit em̄ ex voce ex disputatione cum discipuli Et qa ad vnum se preparauerat sc; omia sibi suaderi a volente subiungit. Et abij et laui et vidi ¶ Aug. Ecce animi datoris facta est gratie. ecce euāgelista et confitetur iudeis. cecus ille confitebat. et cor ipiox stringebatur qz non habebant in corde qd iam ille habebat in facie. vñ sequitur Et dixerūt ei vbi ē ille ¶ Cnf Dicebant aūt hoc occasionem meditantes Jam em̄ aduersus ipm̄ conspiraurant. xpus aūt non aderat his qui curabant. Non em̄ querebat gloriam. neq; se ostentare. Recedebat eā semp curans ibus vt omis suspicio tolleretur signox. Qui em̄ non cognoscebāt eum qualiter ob gram eius se curatos cōfiterētur. vnde sequitur. Nit nescio ¶ Aug. In his vbis iudeis similis erat nondum videns pdicat et nescit quid pdicat. ¶ Beda. Unde figurā tenet ecclesia hec cum in fine qui et si credunt in ihm adhuc cū eum quasi nesciunt quia non dum tota existunt. Pharisei aūt erat approbare op vt improbant. ¶ Cnf Iudei igitur querentes vbi est ille volebant eū inimice vt eū ducerent ad eos. Quia vo non habuerūt eum ducūt cecum. vnde sequitur. Adducunt eū ad pharisei. qui ce. fuerat vt sc; vehementi eum interrogarent. pterea aūt et euangelista subdit. erat aūt sab. quando lutum fecit ihs et aperuit oculos eius Vt sc; eox malam mentem demonstraret et causam pter quā eum querebāt vt sc; occasionez pcra eum inuenirēt et vt detraherent miraculo p estimatam legis pua ricationē quod et manifestum est ex his que sequūtur Sequitur em̄. Iterum ergo interrogauerunt eum pharisei. quomō vidisset. Vide aūt qualiter non turbatur cecus Nam quando quidē turbis dicebat sine periculo interroganti eus nō ita magnū erat veritatez dicere mirabile aē est nunc qn̄ amplioꝝ periculo instieuit. neq; negat neq; contraria dicit priori. Sequitur ei. Ille aē dixit eis Lutū posuit mihi sup oculos meos et laui et video. Hoc aūt ad eos qui iam audierant sucandus loquē ¶ Non em̄ dixit nomē dicentis neq; quoniam dixit mihi vade et laua sed confestim lutum posuit et sic contrariū passi filii eius qd volebāt. Duxerunt em̄ eū vt negaturū si; ab eo cecū didicerunt. Sequē. Dicebant ergo ex pha. ¶ Aug. Non omnes si; quidam Jam em̄ murmurabant qdam Dicebāt ergo nec videntes nec mundi. nō est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Ipe potē custodiebat qui sine peccato erat. Sabbatum em̄ obseruare spiritaliter est non habere peccatum. Et hoc admonet deus quando cōmendat sabbatum. Omne opus seruile non facietis. Quid sit opus seruile a domino audite. Omnis qui facit peccatum seruus est peccati si; isti sabbatū carnaliter obseruabant spiritaliter violabāt. ¶ Cnf. Malitiosi autem quod factū est filē ees estimatam puarcatione in medium ferebant. Non em̄ dicebant qm̄ sabbato curat seo quomā sabbatum nō fuat Sequitur. Alij dicebant quomodo potest homo peccator hec signa facere Ā signis em̄ inducebantur. seo imbecillitē erāt dispositi Cōgruū

em erat ostendere qualiter sabbatū nō solui. Si nonduz hāc habebāt mentē q̄ deo esset vt posset rndere q̄m dns sabbati ꝟ fecit. Nullo denq; eoz audebat ea q̄ volebat manifeste dicere. Si m ambiguitate. hi q̄dem ꝓpē impzobabilitatē alij vo ꝓter amozē pncipat⁹ sequē. Et scisma erat mē eos. ꝟ scisma pmo incepit m ꝓto. deinde m pncipib⁹. ¶ Aug. Dies em erat xp̄us q̄ in lucē ⁊ tenebras diuidit. ¶ Cnsvolentes aūt q̄ dixerāt. hō peccator nō pt talia signa facere. os alioz obstruere. eū q̄ suscepit veritas exigenciā in mediū ducūt vt ñ videāt ip̄i aduocatiōe vti. vñ sequit. Dicūt g⁹ ceco iterū eu q̄d dicis de illo qui ape. tibi oculos. ¶ Theo. vide quō benuole querūt. nō em dixerūt eu q̄d dicis d eo qui sabbatū n obseruat. Si miraculū memoratē qm̄ aperuit tibi oculos pene ip̄m sanatū ꝑdentes quasi di. bene fecit tibi. vñ debes eū ꝑdicare. ¶ Aug. Vt q̄rebāt quēadmodum hoiem calūniarēt vt eū d synagoga ejicerēt. Sed ille constāter q̄d sentiebat. exp̄ssit. vnde sequit. Ille aūt dixit q⁹ ꝓpheta est adhuc quidē mūtus in corde nondū di filiū phebē. nō mentē tamē. ip̄e ei dom⁹ de seipo ait. nō est ꝓpheta sine honore nisi in patria sua.

¶ Non crediderūt ergo iudei de illo q̄a cecus fuisset ⁊ vidisset donec vocauerē parentes eius q̄ viderat. Et interrogauerūt eos dicentes. hic est filius vē quē dicitis q̄a natus est cecus. Quomō ergo nūc videt? Rnderunt ergo eis parentes eius ⁊ dixerūt. Scimus q̄a hic est filius nr̄ ⁊ q̄a cecus natus est. Quō autez nūc videat nescimus aut q̄s eius aperuit oculos nos nescimus. Ip̄m interrogate. Etatem habet ipse de se loquatur. hec dixerūt parentes eius q̄a timebāt iudeos. iam em conspirauerāt iudei. vt si q̄s eū confiteretur xp̄m extra synagogam fieret. ꝓterea parentes eius dixerūt q̄a etatem habet ip̄m interrogate.

¶ Cnf. Quia phansei cecū attonitū facē n valuerāt. si videbāt eū cū oi ꝓlatōe benefactozis suū pzedicantē p parētes putabāt xp̄i miracm annichilare vnde dr. nō credi. ergo de illo quia cecus fuisset ⁊ vidisset donec voca. pa. eius q̄ viderat. ¶ Aug. id ē cecus erat ⁊ viderat. ¶ Cnf. Sz hec ē veritatis natura p q̄ putaē misdias pati. p hec fortior fit. mendacū em sibiipsi q̄dē obuiat ⁊ p ea p q̄ ledere veritatē videt p ea clamozē eā ostendit. qd ⁊ nūc factū ē. Ne em aliquis dicēt q⁹ viam mihi certū dixerē si p quādam affectionē locutus sūt parentes in medium ducūē qui maxie suū filiū ognoscebāt. Statuentes aūt eū in mediū cū multo furore mērozāt. vnde sequitur. ⁊ iter. eos dicē. hic est filius vr̄. ⁊ nō dicūt q̄m q̄m fuit cecus si quē dicitis q⁹ natus est cecus. O inqui nati quis pr̄ eligeret talia mentiri de filio. Solū nō dicē quē vos fecistis cecuz. duobz aē his ad negatōz eos inducē conant. ⁊ in hoc q̄d dicē quē dicitis q̄a natus est cecus. ⁊ in hoc q̄d scitis q̄ō q̄d aperuit oculos eius. Quasi di. Nunc hoc falsū est q̄d nunc videt aut pmū q̄d cecus fuerit si constat hoc esse verū q̄d videt falsū ergo fuit q̄d cecum eū dicebatis. ¶ Cnf. Cnb⁹ ergo interrogationib⁹ factis si filius eoz est si cecus fuit ⁊ qualiter vidit duas pheasē. vnde sequitur. Si rndere g⁹ eis parentes eius ⁊ dixerūt. Scimus q̄ hic est filius nr̄ ⁊ quia cecus natus est. Terciam autem abiciunt. vnde subdunt. quomodo autem nunc videat nescimus aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Et hoc eā p veritate factum est ne nullus alius. sed is qui ceratus ē ⁊ qui dign⁹ fide erat hoc confiteretur vnō sequitur. Ip̄m interrogate etatem habet ipse de se loquatur. ¶ Augustin⁹. Quasi dicerēt iuste cogeremur loqui p infante quia ipse pro se loqui nō possee. Cecum a natiuitate nouimus sed loquentem.

¶ Chrisostomus. Qualiter ergo grauis fuerūt parentes qui eozum que sciebant. quedam tacuerunt ꝓter timorem iudeozum sequitur enim. Timebāt iudeos. Nam timebant parentes eius qui timebant iudeos. Rursus ⁊ hic opinionem iudeozum ⁊ mentem euangelista inducit. Vnde sequitur. Iam enim conspi. ju. vt si quis eum confi. xp̄m extra sina. fieret. ¶ Augustin. Iam non erat malum fieri extra synagogam. Si expellebant xp̄m suscipiebat. Sequitur. Proterea parentes eius dixerunt quia etatem habet ipsum interrogate. ¶ Alchuinus. In quo ostendit eum gelista illos non per ignorantiam. sed ꝓter metum talia respondisse. ¶ Theophil⁹. Imbecilliores enim filio erant qui testis aderat interpidus veritatis illuminatos habens oculos intellectus a deo.

¶ Vocauerūt ergo rursum hoiem qui cecus fuerat ⁊ dixerūt ei. Da gl̄am deo. Nos scimus q̄a hic homo peccator est. Dixit ergo ille. Si peccator est nescio. Vnū scio quia cecus cum essem modo video. Dixerūt illi. Quid fecit tibi. quō aperuit tibi oculos? respōdit eis dixi vobis iā ⁊ audistis. Quid iterū vultis audire. Nūq̄d ⁊ vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ei. ⁊ dixerūt tu discipulus eius sis. Nos aūt moysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus. Hunc autē nescimus vnde sit. Respondit ille homo ⁊ dixit eis. In hoc em mirabile est quia vos nescitis vnde sit ⁊ aperuit oculos meos. Scimus aūt quia peccatozes deus nō audit. Sed si q̄s dei cultor est ⁊ voluntatem eius facit hūc exaudit. A seculo nō est auditum q̄a aperuit quis oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo non posset facere quicq̄. respōderūt ⁊ dixerunt ei. In peccatis natus es totus. ⁊ tu doces nos. Et eiecerunt eum foras.

¶ Cnf. Quia parentes mi funt phariseos ad illuz qui curatus est rursus vocauerūt eum scdo vñ dr vocauerūt ergo rursus boiem qui cecus fuerat nō aūt manifeste dicunt nega qm̄ xp̄s te curauit sz sub pretextu religionis ad hoc eum inducē volunt. vnde sequitur et dix. da gl̄iaz deo. q. di. Cōfitere qz hic mihi est opatus ¶ Aug. Nega quod accepisti hoc plane non est deo gl̄iam dare sz deū potius blasphemare. ¶ Alcuin. Sic aūt volebant illū dare gl̄iam deo ac sicut et ip̄i xp̄m dicerēt peccatorē. vñ sequitur nos scimꝰ quia hic homo peccator ē. ¶ Cnf. Qua liter ergo non arguistis eū dicentem. quis ex vobis arguet me de peccato ¶ Alcuinꝰ. Sed ille ac si nec pacem calumnie nec veritatem celaret non dixit. Deus eum iustum iam sequitur dicit ergo ille. Si peccator ē nescio. ¶ Cnf. Qualiter ā dixit qm̄ p̄bet ea est. nunc dicat si peccator est nescio. nunqd modo cepit cecꝰ? Absit. deo voluit xp̄s a re testimonio et non a sua voce ab incusatione eripere et suam rep̄hensionem facere fidedignā ab accepto beneficio. unde subdit. vnū scio quia cū cecus essē modo video. q̄si diceret. Nihil modo de hoc dico vtr̄z sit peccator sz itez dico quod manifeste noui. Quia igit̄ nequiuerūt euertere quod factum est ad p̄ces redeūt ad homines. Rursus modū curationis iq̄rentes sicut canes quidam venationē nūc huc nunc illuc inuestigātes dñi sequit̄. Dixerūt ergo illi q̄d fecit tibi vel quō aperuit tibi oculos. Nunqd prestigio aliquo. nō em̄ dixerūt qualiter vidisti sz qualit̄ aperuit oculos tibi. Dantes occasionem detrahēdi contra eius operaz. Donec igit̄ res mirabilis ratione indigebat cecus remisse loquebatur. Quia vo iam vicerat audacter de reliquo eis loquit̄. Vñ sequitur. Respondit eis Dixi vob iam et audistis quid iterū vultis audire. Quasi dicere non attendistis ad ea que dicūtur unde vltra nō respondebo vobis manifeste interrogantibus et non volentibus addiscere sz cauillari que dicūtur. vñ sequit̄. Nunqd et vos vultis discipuli eius fieri ¶ Aug. Quid est nunqd et vos. nisi quia iam ego sum. nunquid et vos vultis. Ja video sed nō imitabo. hec loq̄batur iāstomachans aduersus duriciam iudeoz et ex ceco videns non ferens cecos. ¶ Crisost. Ita fere quid est veritas ita imbecille mendacium. Nam veritas q̄dem et si despectos assumpserit claros eos facit vt ostendit. Offendaciū aūt et si cum forte fuerit imbecilles eos monstrat. Sequitur. Maledixerunt ergo ei et dixerūt. Tu discipulus eius sis ¶ Aug. Maledictū est si cor discutias non si vba pendas. Tale maledictum sup nos et sup filios nostros. Sequit̄ nos aūt moysi discipuli sumꝰ. nos scimꝰ quia moysi locutꝰ est deus. Sed tūc scireris quia per moysen predictꝰ est deus habetis em̄ dñm dicentem. Si crederetis moysi crederetis et mihi. de me ille scripsit ita ne segnem servū et deiuz ponitis contra dñm. ¶ Jā subdit. hūc aūt nescimus unde sit. ¶ Cnf. Ea que p̄visum cognoscitis auditu minora estimatis. illa em̄ que nosse vos dicitis a p̄genitoribus audistis. sz nonne fidedignior est qui certificauit q̄ a deo venit p̄ miracula q̄ nonsolū audistis sed vidistis. Unde sequit̄. Respondit ille homo et dixit eis In hoc em̄ mirabile est q̄a vos nescitis unde sit et aperuit oculos meos. Scimus aūt quia peccatores deus non audit. sed si quis dei cultor est et voluntatē eius facit hūc exaudit. Ab seculo non est auditū. q. q̄a aperuit oculos ceci nati q. d. Si ostenderit qm̄ deus peccatores nō audit. et aūt miraculum fecit. et tale quale nullus homo fecit manifestum est virtutem qua hoc fecit maiorem esse q̄z que sit hominem virtus. Vñ subdidit nisi esset hic a deo. non posset facere quicq̄z. ¶ Aug. Libere constanter vera dicit. Si em̄ que facta sunt a dño a quo fierēt nisi a deo. Aut quādo a discipulis talia fierent nisi in eis dñs habitaret. ¶ Cnf. Quia ergo virtutem locutus est in nullo confusus qm̄ maxime admirari eum oportebat tunc eum cōdemnāt. Sequit̄ em̄ Respondērūt et dixerūt ei. In peccatis natus es totus. et tu doces nos ¶ Aug. Quid est tote? cū oculis clausis. Sed qui aperuit oculos saluat et totum ¶ Cnf. vt dicunt tote ac si dicant a p̄ma etate in peccatis es. Die igitur ei cecitatem exprobrantes ostendentes q̄ totus peccatis factus est cecus quod rōnem nō habebat. Donec ergo expectabant eū negatum esse fidedignū esse putabant sz nunc eū ejiciūt unde sequit̄. Et ejecerunt eum foras. ¶ Augu. Ipi illū magistrum fecerant ipsi vt discerent totus mendicauerūt et ingratum docentem proiecerūt. ¶ Beda. Solet em̄ maioruz consuetudo a minoribus aliquid discere dedignari.

¶ Audiuit ihesus q̄a ejecerunt eū foras. Et cū inuenisset eum dixit ei Tu credis in filiū dei Respondit ille et dixit q̄s est domine vt credam in eum. et dixit ei ihesus Et vidisti eum et q̄ loquitur tecum ipe est. At ille ait. Credo dñe. Et procidens adorauit eum et dixit ei iesus. In iudicium ego in hūc mundum veni. vt q̄ non vident videant et q̄ vident ceci fiant Et audierunt q̄dam ex pharisei q̄ cum ipso erant et dixerunt ei. Nunquid et nos ceci sumus. Dixit ergo eis ihesus. si ceci essetis non haberetis p̄cm. Nunc vero q: dicitis. videm̄ p̄cm vīm manet.

¶ Cris. Qui pter veritatem & xpi confessionez in uria opprimūt hi maxie honorarē. qđ in ecco factū est eiecerūt eū eum ex templo iudei & inuenit eum dominꝰ templi & eum suscepit agonotheta multum laborātem & coronauit. vñ dr. Audiuit ibs quia eiecerunt eū foras & cum inuenisset eū dixit ei. Tu credis in filiū dei? ondit aūt euāgelista qm pter hoc venit ibus vt ea loquereē. interrogat aūt nō ignorās. sed volēs seipm notū facere & ondens qm multum appciatur aꝰ fidem quasi di. Plebs cōuiciata est michi sed nulla mihi est cura illoꝝ vmꝰ cura est vt tu credas. Melior est faciēs volūtatem dei qz decies mille miqui ¶ Dixit. sexto de en. Si aī sola xpi cōfessio fidei esset plummatio dictū fuisset. tu credis in xpm. sed quia hereticis pene oībꝰ hoc nomē in ore esset futuꝝ. vt xpm cōfiterenē. & filiū tm negarent Id qđ pprium xpo est ad fidem poscit. vt credatur & i dei filiū. Credidisse aūt i dei filium ap phiae si credatur in creaturā. cum a nobis fides in xpo. non creature dei sed filio postuletur. ¶ Chrisos. Nōdum aūt cecus xpm nouerat. Cecꝰ em erat an tqz veniret ad xpm & post curatoꝝ a iudeis circū traxabat vñ sequit. Respōdit ille & dixit. quis est dns vt credam in eum? Desiderantis & valde ingerē tis aīe vbū est pq tot disputauit hūc ignorat. vt discas in eo veritatis amorē. Nō aūt dixit ei dominꝰ Ego sū qui curaui te. sed medie adhuc loqtur. Vñ sequit. Et vidisti eū ¶ Theophi. Hoc aūt dicit vt reducat ei i memoriam sanitatez & qa ab ipo vtutem videndi accepit. Attende aūt qm qui loquebatur ex maria natus est. & ipe idem est dei filiꝰ. ñ aliꝰ. secundum erroꝛem nestorij. Unde sequitur. Et qui loqtur tecū est ipe. ¶ Aug. Modo lauat faciez cordis eius. Demiqz iam facie lota cordis & munda ta pscientia. agnoscit illum nō filiū hoīs eē quod ante crediderat sz iam filiū dei secūdum carnē suscepparat. Unde sequitur. Et ille ait. Credo domine Paruz est credo. Dis videre qualē credat. Et procidens adorauit eū. ¶ Beda. In quo possunt sumē exemplum vt non erecta ceruice quis dm roget. sz supplex i terrā pstratꝰ aīmiaz iploret. ¶ Chris. Per hoc igitur tas duriam vtutem ondens & vbo opus adiungēs. Dns autem illum feruentiorem circa fidem fecit & eos qui eū sequebantur erexit. Unde sequitur. Et dixit ei ihus In iudiciū ego i hūc mū dū veni ¶ Aug. Dies em erat inter lucē & tenebras discurrens Recte aūt subdit. Vt q nō vident videant quia de tenebris liberat. Sed qđ est quod sequitur. & qui vident ceci fiāt. Audi quod sequitur. Commoti sunt em pharisei qdam ex vbis istis. vñ sequitur. Et audierunt qdam ex phariseis qui cum ipo erant & dixerūt ei. Nunquid & nos ceci sumus? Et em eos mouebat & qui vident ceci fiāt. Sequitur. Dixit ergo eis ihus. Si ceci esstis. non haberetis peccatū id est si vos cecos diceretis & ad medicum recurreretis. Nunc vo quia dicitis videmus peccatū vestrū manet. Quia em dicendo videmus. medicū ñ qritis. in cecitate vestra remanebitis. Hoc est ergo qđ paulo ante dixit. Ego veni ut qui non vident videant id est qui se nō videre pfitentur & medicum dicū quezunt vt videant. & qui vident ceci fiant id est qui se putant videre. & medicum non querūt in sua cecitate pmaneant. Ergo ista discretione vocauit iudicium cū ait. in iudicium veni in hūc mundū Non illud iudicium iam inclusis mundo quod de vivis & mortuis in fine seculi iudicabit. ¶ Chrisost. Vel aliter in iudiciū dixit id est in manus supplicū ostendēs qm qui cōdemnauerūt eum ipi sūt qui condemnati sunt. Qđ aūt dicit vt qui nō vident. videant. & qui vident ceci fiant idem est quod paulꝰ dicit Quia gentes que nō querebant iusticiam inuenerūt iusticiam. que est ex fide xpi. Israhel aūt psequens legē iustice i legē iustice nō puenit ¶ Et be. qui dicit. Ecce qui a natiuitate non viderat tam videt animam in corpore qui vo videre videnē. excecati sunt intellectu. ¶ Chris. Sunt em due visiones & due cecitates scilicet sensibilis & intellectualis. Illi aūt ad sensibilia mirant solum. & de sensibili solū verecunda bātur cecitate vñ ostēdit eis qm melꝰ esset eos esse cecos. qz sic videntes pter qđ dicat. Si ceci essetis non haberetis peccatum quia tolerabilꝰ fieret vobis supplicium. Sed nūc dicitis qa videmꝰ ¶ Theo. Non considerantes factum in ecco miraculum non estis digni vera quasi ex visu miraculis ad fidem non attradi ¶ Chrisost. Hoc igitē quod estimabant esse magnā laudem ostendit qm eis fere supplicium. & simul consolatꝰ est eum q a natiuitate fuerat cecus de corporali cecitate. Non autē sine causa euangelista dicit qm audierunt hoc quidaz ex phariseis que cum ipo erāt. sed vt rememoreē qm isti illi erant q prius restiterant xpo. Deinde eum lapidare voluerunt. Erant em quidam superciliosi sequentes & facile in ytrarium transmutabant ¶ Theophi. Vel aliter si ceci essetis quasi inscij scripturarum ne quaqz tam grande vobis peccatum incumberet. cū qz ignorātia peccātibꝰ. nūc vo qa prudētes vos aez legisperitos. assentis p vosipsos ydōneabiles estis

Capitulum .x.

Amen amen dico vobis q nō intrat p hostiū i ouile ouiū. sz ascendit aliūde ille fur ē & latro. Qui aūt intrat p ostiū pastor ē ouiū huic hostiarius aperit & oues vocē eiꝰ audiūt & pprias oues vocat nominatim & educit eas & cū pprias oues emiserit ante eas vadit & oues illū sequūt qa sciūt vocē eiꝰ alienū aūt nō sequūt sz fugiūt ab eo qz nō nouūt vocē alienoꝝ hoc puerbiū dixit eis ihesꝰ illi aūt nō cognouūt qđ loqueretur eis.

¶ Chris. Quia dns de cecitate iudeoꝝ disputauerat ne dicant nō ex nostra cecitate. qz ad te non accedimꝰ sed a te auertamur ve erroneum fugiēres. vult ostēdere qz nō ē errone? si pastor ponēs signa latronis & pastoris & primo ostit qs ē erroneꝰ & fur dicēs Amē amē dico vob q nō intrat p hostiū i ouile ouiū sed ascendit aliūde ille fur est & latro. Hi aūt & eos q ante eū fuerunt occulte insinuat & eos qui post eum futuri sunt antichristum & pseudochristos. Postium autē

Hostium aũt scripturas vocauit hec ei dei cognitionem aperuit hec oues custodiunt ꝛ lupos fugere nõ permittũt hereticis introitum ꝓcludentes· qui ergo non scripturis vadẽ sed aliunde ascendit hoc ẽ aliam sibi ꝛ non legitimam viam facit hic fur est· Dicit aũt ascẽdit ꝛ non intrat ad similitudinẽ funis maceriam transcendere volentis ꝛ perculsoꝛ omia agentis· Dicens aũt aliunde etiam scribas oculos intimauit q̃ docebant mãdata ꝛ doctrinas hominũ ꝛ legẽ ꝓuaricabantur· Qui autem infra septa ouium hostium dicit nõ oportet turbari· Etenim pastorem septa ꝛ ouem differenter ꝓdicat· Quia enim adducit nos patri hostium se dicit· q̃a vero procurat· pastorem ¶ Aug· Vel aliter· Multi sunt q̃ sẽm quamdã vitam huꝰ consuetudinẽ dicũtur boni homines q̃ ea que in lege mandata sunt quasi obseruant ꝛ xp̃i miracula nõ sunt ꝛ plerunq; se iactant sicut pharisei· ¶ Nunquid ꝛ nos ceci sumꝰ· Quia vo oia ista q̃ faciunt ꝛ nesciũt ad quem finẽ referant maniter faciunt· Dñs de greges suos ꝛ hostio quo meratur ad ouile similitudinem posuit dicens· Amen amẽ· Dicãt ergo pagani vt vbi vt hereticis bene vnum· si p hostium nõ meratur quod eis prodest· Ad hoc enim debet vnicuq; prodesse bene viuere vt detur illi semp viuere· q̃a nec bene viuere dicendi sũt qui finem bene viuendi vt ceciderunt nesciunt· vt inflatione contemnunt· ¶ Non est aũt cuiq; spes vana semp viuendi· nisi cognoscat viam q̃ est xp̃us ꝛ p hanc ianuã meret introire ouile· Quicunq; ergo vult merare ad ouile p hostium ire debet· nõ solũ xp̃m ꝓdicet sed xp̃i gratiã q̃rat in suã· ¶ Multis aũt ianua est xp̃s q̃ merat p hãc ianuã oportet humiles esse· ut sano capite possit merare· Qui autẽ se non humiliat sed extollit per murũ vult ascendere ideo exaltatus vt cadat· Querũt ergo plerũq; tales homines eam persuadere hominibus vt bene viuãt ꝛ xp̃iani non sint p aliam partem volunt ascendere rapere ꝛ occidere· Tales ergo fures sunt quia quod alienum est suũ dicũt latrones quia q̃d furanter occidunt· ¶ Crisosto· Audistis qualiter descripsit latronẽ· Intuere ꝛ pastoris differentiam· Sequitur enim· Qui aũt merat p hostium pastor est ouium· ¶ Aug· ô ver· do· Merat p hostium q̃ merat p xp̃m qui imitatur passionẽ xp̃i qui cognoscit humilitatem xp̃i vt cum deus factus sit homo p nobis cognoscat se hõ non esse deũ si hominẽ· Qui enim vult deus videri cũ sit homo non imitatur illum qui cũ deꝰ esset homo factꝰ est· Tibi aũt nõ dicit· Esto aliquid minus q̃m es si agnosce quid es· Sequitur huic hostiariꝰ aperit· ¶ Cris· Nihil pbibet hostiarium vocare moysen· Ille enim est cui eloquia dei credita sunt· ¶ Theo· Vel spũsandus est hostiariꝰ p quem scripture reserate nobis indicant xp̃m ¶ Aug· Vel aliter hostiarium ipm dicam debemꝰ accipere· mitto sunt enim inter se magis diuisa in rebus humanis pastor ꝛ hostium q̃m hostiariꝰ ꝛ hostium· ꝛ tamen dominus ꝛ pastorem se dixit ꝛ hostium· Cur non ergo malignamꝰ ipm ꝛ hostiarium· Ipse enim se aperit qui seipm exponit· Si aliam personam q̃rit hostiarij vide hostiarium forte spũsandũ de quo dommꝰ dicat· Ipse vos docebit omnẽ veritatem· ¶ Hostiũ est xp̃us qui ẽ vitaꝫ Quis aperit hostiũ nisi qui docet

vitatẽ· Cauendũ tñ est ne maior esse estimet hostiariꝰ q̃m hostium quia in domino hominum hostiariꝰ hostio nõ hostium ꝓponit hostiario ¶ Crisostomꝰ· Quia vo dicebant eum esse deceptorẽ ꝛ b̃ est ex infidelitate sui ipsoꝝ certificabant dicentes q̃a principiũ credit in eũ Ostendit nunc q̃ ex b̃ q̃ nõ attendũt ei ex odio omnium excludunt· vñ sequitur· ꝛ oues vocem eius audiunt· Si enim pastoris est p legitimũ introire hostium p quod ipse intrauit ab omnium gregatione se abstrahũt qui ipm non audiunt· Sequitur Et propias oues vocat nominatim· ¶ Aug· Nouit ei nomina predestinationis· vnde discipulis ait· Gaudete q̃m nomina vra scripta sunt in celo· Sequitur ꝛ Educit eas· ¶ Cris· Oues educebat q̃m eas mittebat non extra ad ira lupos sed i medio lupoꝝ· Videt aũt ꝛ b̃ ceco occulte insinuare· Etenim illũ eduxit vocãs ex medio ydolorum ꝛ vocem eius audiuit· ¶ Augustꝰ· Sed ꝛ quis aliꝰ oues emittit nisi qui earum peccata dimittit· vt eũ sequi duris liberate vinculis possint· Sequitur enim· Et cum propias oues emiserit· antecedit eas vadit· ¶ Glosa· Emittit sequidem eas de tenebris ignorantie ad lucem· dum ante eas vadit quasi in columna nubis ꝛ ignis· ¶ Crisost· Similiter pastores contrarium facunt oues sequentes si ipse ostenderit se cõtrarium facere q̃m oues deducit ad veritatem· ¶ Aug· Et quis est q̃ oues precessit ni qui surgens a mortuis iam non moritur· ꝛ patri dixit q̃a dedisti mihi· volo ut vbi ego sum ꝛ ipsi sint mecum Sequitur· Et oues illum sequũtur quia sciunt vocem eius alienũ aũt nõ sequũtur· sed fugiunt ab eo quia non nouerunt vocem alienorum· ¶ Cris· Alienos dicit eos qui circa ydola ꝛ vdam aut eos qui pꝰ hoc alios debent decipere pseudo apostolos· vt enim non dicatur vnus illorum esse p multa se ab eis separat ꝛ primo quidem p doctrinam scripturarum per quas xp̃us ad se homines adducebat illi vero ab eis homines abstrahebant· Secundo per ouium obedientiam· Nam in eum quidem nonsolum viuentem sed etiam mortuum homines crediderũt· Illos autem protinus reliquerunt· ¶ Theo· Significat autẽ anti xp̃m qui paululum decipiens nõ obtinebit sequaces post eꝰ mortem· ¶ Aug· Sed quomodo soluet ista q̃stio· audiũt vocem xp̃i quandoq; non oues audiunt enim vndas· sed lupus erat ꝛ non audiunt oues aliqui enim eoꝝ qui xp̃m crucifixerunt nõ audierẽt sed oues erant· Sed dicet aliquis quando non audiebant oues non erant· Vox audita eos mutauit ꝛ ex lupis oues fecit· Oc autem adhuc mouet q̃ per ezechielẽ obiurgat dominꝰ pastores ꝛ dicit mercenarios de ouibus· Errantem nõ reuocastis· ꝛ errantẽ dicit ꝛ quem appellat· Non erraret si vocem pastoris audiret· sed ideo errauit quia vocem alienam audiuit· Dico ergo nouit dominꝰ qui sunt eius nouit p scientiã nouit predestinatos· Ipsi sunt oues· aliquãdo seipsi nesciunt· si pastor nouit eas· Oculte enim oues furis sunt ꝛ multi lupi intus· De predestinatis g̃ loquitur· Est autem aliqua vox pastoris in qua oues non audiunt alienos· in qua non oues non audiunt xp̃m· Que est ista vox q̃ perseuerauerit usq; in finẽ hic saluꝰ erit· Hanc vocem non negligit pr̃iꝰ non

audit alien⁹. ℣ Hęc tū hoc puer dixit eis ihūs. Illi aūt nō cognouerūt quid loquebaē eis. Pascit eī dñō manifestis exercet obscuris. cū autem audiunt duo vba euangelij vnus impius alter pius et talia forte sunt ut ambo nō intelligant vnus dicit vere est quod dixit et bonū est quod dicit. sed nos nō intelligimus iste q̄ credit iā pullat et dignus est cui apiaē si pullare pīstat. Alius dicit. Nihil dixit qui adhuc audiat nisi crediderimus non intelligetis.

℣ Dixit ergo eis iterū ihesus. Amen amē dico vobis ego sū hostiū viuū. Omēs quot quot venerūt fures sūt et latrones sed non audierūt eos oues. Ego sū hostiū per me siqs itroierit saluabit. Et ingredietur et egredietur et pascua inuenet. Fur nō venit nisi vt furet et mactet et perdat. Ego veni vt vitam hēant et habūdanci⁹ habeant

℣ Ore. Dominus asserturos volēs videos facē manifestat quos supra dixerat. nō dicē. Dixit ergo iterum ihus amen amē dico vob. ego sum hostium vnū

℣ Aug. Ecce quod clausū posuerat aperuit ipse est hostiū meretrix et nos meretrice gaudram⁹ sequē oēs quotquot venerūt fures. ℣ Crisosto nō de pphetis hoc dicit sē hereticis dicūt sī d seditiosis vñ et laudās oues subiūgit sī non audierūt eos oues. Nusq̄ aē videē laudare eos q̄ non obedierūt pphetis sed eis derasit velemēter. ℣ Aug. Intellige g⁹ quocūq̄ venerūt pter me. nō aūt pter illum pphete venerūt qui cū illo venerunt qui cū vbo dei venerunt. q̄ vera eos fuerūt quia ipse vbum et veritas venturus pcedes mittebat. Sed eorū eozda quos miserat possidebat. carnē quippe ipe accepit ex tpe qui ē semp in pncipio eī erat vbum. Hinc aduentū aūt eius quo humilis venit i carne pcesserunt ut sic i eum credentes vētur⁹ quo nos credimus i eum qui venit tempora variata sūt nō fides. Eadē eī fides veros q̄ conungit et eos qui venturū esse et eos qui venisse crediderunt. Quotquot ergo pter illum venerūt fures fuerunt et latrones id est ad furādum et occidendū uenerūt sed non audierunt eos oues. illi sci de quibus dictum est. Nolite dñs qui sunt eius. eos g⁹ nō audierūt oues nō n erat vox xpi ei tā tas vana figētes mihi seducētes. qre aē se hostiū dixerit aperte subdens. Ego sū hostiū p me siqs itroierit saluabit. ℣ Alcuin. quasi diceret. Illos non audiūt oues sed me audiunt quia ego sum hostium et qui p me non fuerit. sī verus introierit p seuerando saluabit. ℣ Theo. Eduxit aūt ad pascua dominus oues p hostium. vnde sequitur. Et ingredietur et egredietur et pascua inuenient. Que sunt autem hec pascua. nisi delectatio futura et requies in quas nos dñs introducat

℣ Aug. Sed quid est q̄ dicit ingredietur et egredietur ingredietur quippe in ecclīam p hostium xp̄m qd valde bonū est. Exire aūt de ecclīa non est bonum. Potest ergo dici ingredi nos quādo nō erimus aliq̄d cogitamus egredi aūt quando exercemus aliquid operamur scdm illud exiuit homo ad op⁹ suū. ℣ Ore. Vel ingredi dicit cui est cure homo interior. Egredi vo qui hominem exteriorem id est membra que sunt super terrā i xp̄o mortificat. Hic eī pascua in futuro reperiet seculo. ℣ Ore. Vel hoc dicit pter apostolos. q̄ cum otio introierūt et exierunt vt totius orbis terras facti domini et nullus eos ejicē valuit et nutrimentum habuerūt. ℣ Aug. Sed plus me delectat q̄ ipse quodāmodo nos admonuit cū secus adungit fur ī vēit nisi vt furetur. ℣ Aleb. Quasi diceret merito oues nō audiunt vocem furis qua nō venit fur nisi vt furet alienam rem sibi vsurpādo. non de pceptis xp̄i suos sectatores instruens. sī suis exemplis eos viuere suadens. vnde subditur. Et mactet mala doctrina retrahendo a fide et perdat in eterna damnatione. Ille ergo furātur et occidūt Ego veni vt vitam habeant et abundantius habeant ℣ Augustin⁹. Videtur mihi dixisse. ut vitam habeant ingredientes. hoc est per fidem que per dilectionem operatur. per quam fidem in ouile ingrediuntur ut viuant. qua iustus ex fide vivit et abundantius habeant scilicet egredientes quando veri fideles moriuntur. et abundantius habeant vitam. vbi nunq̄ deīde moriantur. Quamuis ergo et hic in ipso ouili non desine pascua. inuenient tamen pascua ubi saturentur. Qualia inuenit cui dictum est. hodie mecum eris in paradiso. ℣ Ore. sī ezechiel homine. xxxiiij. Ingredietur ergo ad fidem egredietur ad spem. Pascua vero inuenient in eterna satietate.

℣ Crisostom⁹. Quod aūt dicit. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. De seditiosis dicit quod ad litteram est factum. omnibus occisis et peritis qui eos sequebantur. et sic eorum presentia vitam eos puauerunt. Ego autem veni pro salute omnium. ut vitam habeant. et abundantius habeant. in regno celorum. Et hec est tercia differētia. qua se discernunt a pseudoprophetis. ℣ Theophilus. Iustice autem fur diabol⁹ ē qui venit tmptādo ut furetur per cogitationes illicitas et mactet per consensum et demde per opera destruat.

℣ Ego sū pastor bonus. Bonus pastor animam suā dat pro ouibus suis mercenarius aūt et qui non est pastor cui nō sūt oues pprie videt lupum venientē et dimittit oues et fugit et lupus rapit et dispergit oues. mercenarius aūt fugit quia mercenarius est et nō pertinet ad eum de ouibus

℣ Augustin⁹. Aperuit dominus duas res quas qdammodo clausas proposuerat. Primo quidem scimus quia hostium ipse est. Nunc autem ostendit qua pastor est dicens. Ego sum pastor bonus. Supra autem dixerat pastorem intrare per hostium. si ergo ipse est hostium quomodo ipe per se ipsum intrat. Sicut ergo ipe per seipsum novit patrem nos autem p illum. Sic intrat i ouile per seipsum. nos autem per ipsum. Nos quia xp̄m predicamus p hostiū intramus. xp̄us autem seipsum predicat.

Ramen eñ ⁊ alia demonstrat ⁊ seipm si aũt prepositi ecclie qui filij sunt pastores sũt. quõ vnus pastor est mũ quia sunt illi omnes vnius membra pastoris. Et quidem qui pastor est debet membris suis. Nam ⁊ petrus pastor ⁊ ceteri apostoli pastores ⁊ oẽs bni episcopi hostium vo nemo nrm se dicat. Ipe sibi ipe gne tenuit. Nõ autem adderet bonꝰ nisi esset ⁊ pastores mali ipsi sunt fures ⁊ latrones aut certe ut multum mercenarij. ¶ Greg. in homelia. Atq; eius bonitatis formã quam nos imitemur admungit dicens. Bonus pastor animam suã ponit pro ouib⁹ suis. Fecit quod monuit ostendit quod iussit. pro ouib⁹ suis aiam suam posuit. ut in sacramento nro corpꝰ suum ⁊ sanguinem verteret ⁊ oues quas redemerat carnis sue alimento saciaret. Ostensa ẽ nobis de grempcu mortis via. quam sequamur apposita forma cui imp̃mamur. Primus nobis est exteriorã rũ misericordiæ ouib⁹ eius impendere. Postremũ vo si necesse sit etiam in mortem animam nrã pro eisdem ouib⁹ ministrare. Qui autem non dat pro ouib⁹ substantiam suam qñ pro his datur⁹ est aiaz suam. ¶ Aug. Non autem sol⁹ xp̃s hoc fecit. Et tñ si illi qui fecerũt membra eius sunt idem ipe vnus ẽ fecit. Nõ eñ potuit facere sine illis illi sine illo nõ possunt. Aug. Omnes tamen pastores boni fuerũt nonsolũ quia sanguinẽ fuderũt sz quia pro ouibꝰ fuderunt. nõ eñ fuderunt elationes sz cantate. Nam ⁊ apud hereticos qui ꝓper miãtates ⁊ errores suos aliquid molestiaz perpessi fuerunt noĩe martyrũ se iactant. vt hoc pallio ⁊ albata facili⁹ furẽ quia lupi sunt. Nõ autem oĩs qui corpora sua i passione eẽ ignib⁹ eruduntur. estimandi sũt sanguinem fudisse pro ouib⁹ sz potius contra oues. Dicit eñ apl⁹. Si tradidero corpꝰ meum ut ardeam. caritatem aũt non habeam mihil mihi prodest. Quõ aũt ut hẽ exiguam caritatem qui eẽ communi⁹ non amat vnitatez quã dñs cõmendans voluit multos appellare pastores. sz pastorem vnũ dicens ego sum pastor bonꝰ. ¶ Crisost. Sic igitur de cetero dominꝰ ꝑ passione sua disputabat ostendens quomõ ꝓ salute fieret mundi ⁊ nõ iuꝝm hanc venit. Deinde rursus ostendit signa pastoris ⁊ mercenarij cum dicit. Mercenarꝰ autez ⁊ q̃ nõ est pastor cui nõ sunt oues ꝓpie videt lupum venientem ⁊ dimittit oues ⁊ fugit. ¶ Grego. Sũt ei nõnulli qui dum plꝰ terrenam substãtiam quã oues diligũt merito nomen pastoris ꝑdunt. Nõ enim pastor sz mercenarꝰ vocatur. qui nõ ꝓ amore interno oues dominicas sz ad temporales mercedes pascit. Mercenarꝰ quippe est qui pastoris locum tenet sz lucra animaꝝ nõ querit. terrenis comodis inhiat honore prelationis gaudet. ¶ Aug. de vbis do. Aliud ergo querit in ecclia nõ deum querit. Si deum qre te castus esset qui a legitimam manẽtẽ aĩa deum hẽ. Quisq; a deo querit preter deum aliquid non caste deum querit. ¶ Greg. in homel. Verum vo pastor sit vel mercenarius cognosci veraciter nõ potest si occasio necessitatis deest tranquillitatis eñ tpe plerumq; ad gregis custodiã sic verꝰ pastor sic eẽ mercenarius stat. Sed lupꝰ veniens indicat quo q̃sq; animo sup gregis custodiam stabat. ¶ Aug. de vbis domini. Lupꝰ autem diabolꝰ est ⁊ qui illũ sequũtur. Nam dictũ est q̃ mouit quidaz pellibꝰ ouiũ ineus se lupi rapaces. ¶ Au. sup iohez. Ecce lupꝰ ouis gaudet apprehendit diabolꝰ fideli adulterium persuasit excõmunicandꝰ est. Deo excõmunicatꝰ inimicꝰ est. insidiabitur. nocebit cũ potuerit vnde caues non increpas. Lupum venientem vidisti ⁊ fugisti corpore stetisti aimo fugisti. Affectiones eñ nre motus aiorum sunt letitia animi diffusio est tristitia aũt pena dio cupiditas aimi ꝓgressio timor animi fuga est. ¶ Gregorius. m hom. Lupꝰ etiam sup oues venit cum quilibet mundꝰ ⁊ rapax fideles quosq; atq; humiles opprimit. Sed is qui pastor esse videbatur ⁊ nõ erat relinq̃t oues ⁊ fugit. quia dum sibi ab eo pena metuit resistere eius iniusticie nõ ꝓsumit. Fugit autez nõ mutando locũ. sz subtrahendo solatium. Sed contra hoc mercenarius nullo zelo accenditur q̃ dum sola exteriora cõmoda requirit interiora gregis damna negligenter patit. Unde subdit. Mercenarius aũt fugit quia mercẽ est ⁊ nõ pertinet ad eum de ouib⁹. Sola ergo cã est vt mercenarius fugiat q̃ mercenarius ẽ. ac si dicat. stare in periculo ouium nõ potest. qui in eo q̃ ouib⁹ ꝓest non oues diligit. sz lucrũ terrenum querit ⁊ ideo opponere se ꝓ ira piculum trepidat ne hoc qđ diligit amittat. ¶ Aug. Si autem apti pastores fuerunt non mercenarij quare fugiebant qñ ꝓsecutionem patiebant. Et hoc dño dicente si vos ꝓsecuti fuerint fugite. Pulsemus aderit qui aperuit. ¶ Aug. ad honoratũ. Fugiame ergo omino de ciuitate in ciuitatem seruu xp̃i ministri verbi ⁊ sacramẽti eius qñ eoꝝ quisq; specialiter a ꝓsecutoribꝰ queritẽ. vt ab alijs q̃ nõ ita req̃runtur non deseratur ecclia. Cum aũt omniũ id ẽ epoꝝ ⁊ clericoꝝ ⁊ laicoꝝ est ꝯmune periculum hi qui alijs indigent non deserantur ab his quibꝰ indigent. Aut igitur ad loca munita oĩs transeãt aut q̃ habent remanendi necessitatem nõ relinquant ab eis per quos ecclesiastica ẽ implenda necessitas. tũc ergo de locis in q̃bus sumꝰ premente ꝓsecutione fugiendum ẽ xp̃i ministris quãdo ibi aut plebs xp̃i non fuerit cui ministretur aut pẽ impleri ꝑ alios necessarium ministerium q̃bus eadem non ẽ causa fugiendi. Cum autez plebs manet ⁊ ministri fugiunt ministeriũ ꝑ subtrahitur q̃d erit nisi mercenarioꝝ illa fuga damnabilis q̃bus non est cura de ouibus. ¶ Aug. super iohãnem. In bonis ergo nominatur hostium hostiarius pastor ⁊ oues in malis fures ⁊ latrones mercenarij lupi. ¶ Aug. de vbis domini. Diligendus est pastor cauendus latro tolerandus mercenarius. Quanto eñ est vtilis mercenarius q̃mdiu non videt lupum furez vt latronẽ. Cum autem viderit fugit. ¶ Aug. sup iohãnem. Nec eñ mercenarius diceretur nisi acciret a conducente mercedem fidei eternam hereditatez prius patienter expectãt mercenarij ẽmpalem mercedem ꝓducti festinater exoptãt ⁊ tamen per linguas virorũq; diuina xp̃i gratia diffamatur. Unde ergo ledit vnde mala facit. nõ vñ bona dicit botrũ carpe spinam cane quia boerꝰ aliqñ de radice vitis exortꝰ pendet in spinis. Multi q̃pe in ecclia cõmoda terrena sectantes xp̃m predicant

& per eos vox xpi audiē · & sequūtur oues nō mercenarium sz uocem pastoris per mercenarium ·

¶ Ego sum pastor bonꝰ & cognosco oues meas & cognoscūt me mee. Sic nouit me pr̄ & ego agnosco pr̄em & aīam meā pono pro ouib⁹ meis . & alias oues hēo q̄ non sūt ex hoc ouili & illas oportet me adducere & vocē meā audiēt & fiet vnū & ouile vnus pastor ꝓterea me pr̄ diligit qa ego pono aīam meā vt iterꝝ sumā eā. Nemo tollit eam a me sz ego pono eā a meipo ptatez hēo ponēdi aīam meā & ptatem hēo iterꝝ sumēdi eā hoc mādatū accepi a pr̄e meo discensio itaqꝫ facta est inter iudeos ꝓpter sermōes hos dicebāt autē multi ex ipsis Demoniū habet & insanit . Quid eum auditis? Alȳ autem dicebaut . Hec verba nō sunt demonium habentis. Nunquid demonium potest cecorum oculos aperire?

¶ Cnf· Duos superius males ꝓmisit dns vnū qui furat̄ & mactat & rapit Nunc qui nō ꝓhibet· ꝓ illū seditiosos minuens· per hūc iudeoꝝ magistros confūdens & non ꝓcurantes creditas oues · Sed ab vtroq; seipm ēps distinxit· ab illis quidem q̄ ad lendū venerunt in hoc q̄ dixit veni ut uitam habeant· ab his qui ptemnūt lupoꝝ rapinas ex eo q̄ ꝓ ouib⁹ aīaz ponit· & ideo quasi cōcludens subdit Ego sū pastor bonꝰ · Sed qua superius dixerat q̄ oues pastoris vocem audiunt & sequūt̄ eum ne quis dicat· qd ergo dicis de his qui tibi non credunt? consequenter subdit· Et cognosco oues meas & · cognoscunt me mee Quod & paul⁹ ostendit dicens · Non repellit dns plebem suam quā ꝓscuit ¶ Grego· in home· Ac si apte dicat· diligo oues meas & ipe me diligentes obsequūtur· qui em̄ veritatem nō dilig⁹ adhuc minie ꝓgnouit ¶ Chrys· Nunc aī differentiā mercenarij & pastoris elicies Nā mercenari⁹ ignorat oues qa raro visitat eas · pastor vo cognoscit oues ꝓprias tāq; erga eas solliciꝰ ¶ Cnf· Deinde ne nō estimes parē mensurā cognitionis xpi & ouiū sequēt̄ subdit · Sic nouit me pr̄ & ego cognosco pr̄em quasi d· ita certissime ipm scio sic ipe me hic ergo ē par cognitio· nā sequēt̄ · & aīam meā pono ꝓ ouib⁹ meis · ¶ Grego· in home· Ac si apte dicat in hoc stat qua cognosco pr̄z & cognoscor a pre qa aīam meam pono ꝓ ouib⁹ meis id est ea caritate q̄ ꝓ ouibus meis mori oporteat quātum pr̄em diligaz ostendo· ¶ Cnf· Hoc etiam dicit ostendens q̄ nō est exosneus qua & apostol⁹ q̄n sepm voluit ostendere vez esse magistrum vera pseudoapostolus induxit rōem a periculis & mortibus· ¶ Chrop· Sedu doctores em̄ non exposuerunt aīaz suā ꝓ ouibus sed si sūt mercenarij deseruerūt illos qui eos sequebantur·

Dns aūt ut non caperent̄ dixit· Simite hoc abiit ¶ Grego· Quia vo nonsolum iudeā· sz etiam gentilitatem redimere venerat adiūgit· Et alias oues habeo que nō sē ex hōc ouili· ¶ Aug· de v· do· Hoque bacur em̄ ꝓmo d̄ ouili d̄ grie caris israel· erāt autē alȳ· de genere fidei ipius israel· extra erāt· adhuc in gentib⁹ erant· predestinati· nōdum cōgregati· nō ergo sunt de hoc ouili· qua non fuit de genere caris israhel· Sed erunt de hoc ouili· Nam sequitur· Et illas oportet me adducere ¶ Cnf· Ostendit veros q̄ dispersos & pastores non habentes Sequūt̄· Et vocem meā audient· Ac si dicat· Quid miraml si hi me sūt secuturi & vocem meā audituri q̄n alios videbitis me sequentes & vocem meā audientes · Deinde & futurā eccl̄ p̄ nunciat vnionem· vnde subdit· Et fiet vnū ouile & vnus pastor ¶ Grego· in home· Quasi ex duobus gregib⁹ vnū ouile efficit quia iudaicum & gentilē ꝓpm in sua fide iungit ¶ Chrys· Idem namq; omnib⁹ est baptismi signaculū · vnus pastor vbum dei Nec eō dixit ergo maiores q̄m vnum ouile & vnus pastor est nouu & veteris testamenti· ¶ Aug· Quid ergo ē Nō sum missus nisi ad oues que perierut domꝰ israh nisi qua pūnaz suam corpalem non exhibuit nisi ꝓpto israhel ad gentes autē non perrexit ipe sed misit· ¶ Cnf· Hoc aūt vbū oportet· qd hic positum est nō necessitatez est demōstratiū· sed cuis quod omnino fiet· Quia aūt alis nū dicebant eum a pre subiungit ꝓterea me pater diligit qz ego pono animam meam vt iterꝝ sumā eā ¶ Aug· Id ē qua moriot ve resurgam cum magno em̄ pondere dictū est ego pono · Non grienter audi Seuire potuerūt si eꝰ nollio ponē aiaz meaz quid seruiēdo factum fuit? ¶ Chr· Dilexit autem pr̄ filiū non tanq; dispendia mortis ꝓ nobis sustinendo dilectionem suā retribuēs sz quasi sue quidditatis ꝓpietatem ingenito intuens dū ex eadem caritate ꝓ nobis voluit mortem subire· ¶ Cnf· Dt vbē hic cōdescensione quasi di· Et si mihi aliud esset· l̄ suasit mihi amare vos q̄ vos ita amarni a pre vt eꝰ eā ꝓter hoc diligat ab eo qa ꝓ vobis morior · n aūt a patre antea nō amabaē & non sumꝰ facti amoris eius causa Scitr aūt & hoc id volt q̄m non mutaꝰ ad passionē venit vnde sequitur Nemo tollit eaz a me sz ego pono eam a meipo ¶ Aug· quarto de tr· In quo d̄ monstrauit q̄ nulla causa peccati vsq; ad mortez carnis accessent Sed qa voluit q̄m voluit· & quō voluit dns sequitur· Potestatē habeo ponēdi aīam meā ¶ Cnf· Quia em̄ mirantes ꝓhibebant eū inferre diē q̄m nolebat eo futilis erat l̄ labor· ita aīm hēo ꝓtatem aīaz ponēdi ut nullo possit me inuito facē qō in hoibus nō ē· nec em̄ nō habemꝰ ꝓtatem aliq ponere n̄ inferendo nosmetipos ipe aūt solꝰ dns est ponēdi eaz hoc aūt exercuit vo & illud ostat q̄ quicūq; voluerit eaz suscipe possit vñ sequitur· & ptatem hēo iterꝝ sumēdi eam· in q̄ & Resurrectōz dmōstrauit indubitabilē ve aūt n̄ estimēt cū eū mēbrorū derelictū a pre sbum git l̄ mādatū accepi a pre meo sz ponēdi aiam & sumēdi· ex q̄ n ē intelligēdū q̄ ꝓ expectauerit audire & ex⁹ et fuerit discē sz voluntatē mōstrauit ꝓcessū & contrarietatis ad patrem suspitionem distruxit

¶ Theo. Nihil em̄ aliud mandatum h̄ dicit quam ea que ad p̄em concordia. ¶ Alchui. Verbum em̄ non v̄bo accepit mādatum. sed in verbo vnigenito patris est omne mādatum. Cum autē dr̄ filio⁹ accipe quod substācialiter habet nō potestas minuitur. sed generato eius ostenditur. P̄ em̄ filio quem perfectum genuit omia gignendo dedit ¶ Theo. Postq̄ autem d̄ se sublimia ostenderat mortua ⁊ vite se p̄ncipem exp̄mens rursum induat humilia. Sic mira dispositione vtraq; gnedens vt nec mnior aut subditus patri reputet nec dei aduersar⁹ sed eius potestatis ⁊ consilij ¶ Aug. Per hoc aūt quod dixit ō anima sua mstruimur ptra Appollinaristas. q̄ dicūt x̄pm non habuisse aiam humanā id est rationalem. Habuerat⁹ aūt quō dns aiam suam ponit. x̄pus em̄ est v̄bum ⁊ homo id est v̄bum aia caro ⁊ x̄ps ergo ex eo q̄ v̄bum est ponit ammā. ⁊ iterū sumit eā An ex eo q̄ anima humana est ipsa se ponit ⁊ iterū ipa se sumit. an iterū ex eo q̄ caro est caro aiam ponit ⁊ iterum sumit. Si autem dixerim⁹ quia v̄bum dei posuit aiam suam ⁊ iterum sumpsit eam Ergo aliquando aia illa separata est a dei v̄bo. Mors em̄ corpus ab anima separauit. a verbo autem animam separatam nō dico. Si autem dixerim⁹ quia ipa se aia posuit absurdi⁹ sim⁹ sensus est. Si em̄ a v̄bo separata nō erat a seipa poterit separ. Caro ergo posuit aiam suam ⁊ iterū sumit eam ñ tamen potestate sua sz potestate in habitantis carnem scz v̄bi. ¶ Alch. Et qua lux in tenebris lucebat ⁊ tenebre eam non p̄henderūt subiungitur. Dissensio itaq; facta est inter iudeos p̄ter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipis demonium hē ⁊ insanit. ¶ Cnf. Quia em̄ materia erāt q̄ fm hominem ea que dicebāt de demonium eū habere dicebant. Sed q̄ demonium non habebat oīdunt alij ab his que fecit. vnde sequitur Alij autem dicebant. Hec v̄ba nō sunt demonium habentis. Nunquid demonium pōt ceco⁹ ocłos aperire. Quasi dicerēt nec ipa v̄ba demonium habentis videntur. Si v̄o ñ suademini a verbis. ab operibus moueamini. Quia ergo dns eam que p̄ eos est tribuerat demonstrationem. silebat d̄ reliquo. Neq; ei rōne erant dign̄. Sed ⁊ nos eruditi māsuetudinem ⁊ longanimitatē oīm̄z. ipi etiam seipos oppetebant quando ab inuicem duris altercarētur.

¶ Facta sunt autem encenia in iherosolimis ⁊ hyems erat. Et ambulabat ihesus in templo in porticu salomonis. Circundederunt ergo eum iudei ⁊ dixerunt ei Quousq; animā nostram tollis. Si tu es x̄pus. dic nobis palam. Respōdit eis ihesus. Loquor vobis ⁊ non creditis Opa que ego facio in noīe patris mei. hec testimoniū perhibent de me Sed vos non creditis qa vos non estis ex ouibus meis Oues mee vocez meam audiunt. ⁊ ego cognosco eas ⁊ sequuntur me. ⁊ ego vitam eternam do eis. ⁊ non pibunt imeternum. ⁊ nō rapiet eas quis q̄ de manu mea. Pater meus quod dedit michi maius omnib⁹ est ⁊ nemo potest rapere de manu patris mei. Ego ⁊ pater vnum sumus.

¶ Alchui. Iudaim⁹ patēdat dei ⁊ inter ob̄ p̄dicationem salutis sed ipi obdurati magis eū tentare q̄ ipi obedire volebant. Vñ dicitur. Facta sūt aūt encenia in iherosolimis ¶ Aug. Encenia festiuitas erat dedicacōis templi. Grece em̄. Cenon dr̄ nouum. q̄cumq; nouū quod fuerit dedicatur encenia vocatur. ¶ Cnf. Dicit em̄ diem fm quaz tēplum dedicatum est. redeuntib⁹ eis a captiuitate babilonis. ¶ Theo. Splendide ergo p̄sequebātur solē meatem. velut p̄rium decorem recuperāte ciuitate post tam lōgam captiuitatem. ¶ Alchui. Vel hec dicatio in memoriā illius erat dedicacōis quā iudas machabe⁹ fecit. p̄ma em̄ dedicatio a salomōe facta ē tempe autem. Secūda a zorobabel ⁊ iōu sacerdote tempe veris. Nec aūt tempe hyemali. Vñ sequitur Et hyems erat. ¶ Beda. Sub iuda em̄ machabeo statutum legitur vt eadē dedicatio p oīm̄ annos i memoriam solennib⁹ renoueretur offitijs. ¶ Theo. Temp⁹ autē hyemis euangelista exp̄mit. ad ostendendum q̄ p̄ximū esset temp⁹ passionis. nam in vemit sequens passus est dns. ⁊ ideo iherosolimis conuersabat ¶ Greg. sedo moraliū. Vt iccirco hyemis curauit temp⁹ exp̄mere vt in esse iudeox cordibus malitie frigus indicaret. ¶ Cnf. In hac aūt solennitate xp̄us cum multo studio aderat. de reliquo em̄ iudeis frequentabat qua passio erat in ianua. vñ sequitur. ⁊ ambulabat ihus in templo in porticu salomonis ¶ Alchui. Porticus salomonis dicē. vbi rex ille ad orandum stare consueuerat. Et ideocirca noīe cognominabatur. Solent aūt porticus quib⁹ templum cingebat. ex nomine templi vocari. Si aē filius dei in templo in quo caro brutox animalium offerebatur ambulare voluit. q̄to magis nostram orationis domū in qua caro ⁊ sanguis eius cōsecratur visitare gaudebit. ¶ Theo. Satagas tu q̄ dū hyems immmet id est vita p̄ns turbinib⁹ iniquitatis concussa spirtales encenias tui templi celebrare semp renouando exp̄m ⁊ ascensiones in corde tuo disponens. tunc ihs ent presto tibi in porticu salomonis p̄sidium statuam tibi tribuens sub tegmine p̄ne. In seculo aūt futuro nemo renouatōis solennia celebrare poterit. ¶ Aug. Quia ergo iudei frigebāt a diligendi caritate ⁊ ardebāt nocendi cupiditate non accedebant prodendo sz premebant p̄sequendo. Unde sequitur. Circū ergo eū iudei ⁊ dixerunt. Quousq; aiam nostram tollis. si tu es x̄pus dic nobis palam. Non veritatē desiderabant. sz calumniam preparabāt. ¶ Cnf. Opa em̄ eius in nullo incusare valentes captionem q̄dam ex verbis cupiebāt inuenire. Et inuere. puersitatem illox. Illā cū p̄ sermonem erudit. dicūt. Quod signū ostendis. Cum aūt opa demonstrat dicūt. Si tu es x̄ps dic nobis palam. q̄si semp ad contrariū stantes. Sed ⁊

plenū odio erāt qđ dicūt dic nob palā ⁊ mimiꝫ ipe palā oia dicebat m festunicatiꝝ ſꝫ aſſiſtens ⁊ nihil ocke loqbaſ ſꝫ ⁊ adulatōis vba ꝓmittūt dicētes q̄ uſq; aiaz nraz tollt vt ſcz eū ꝓuocātes aliq̄ captiōz nuemāt. ¶ Heb. Cānē eū q̄ aios eoꝝ incertos ⁊ ſuſpēſos dimittēdo tolleret qui venerat vt aias ſaluaret. ¶ Aug. Querebāt aūt audire a dño Ego ſū xp̄us ⁊ fortaſſe de xp̄o ſm hominē ſapiebāt ſed diuinitatē xp̄i m̄ ꝓplexus non meliguebāt ⁊ ſic ſi diceret ego ſum xp̄s ſm q̄ illi ſapiebāt de ſcie dauid calūniarent. q̄ ſibi arroganter regiā pōtatē. ¶ Hil. Et ſic cogiebāt eū tradere poteſtati pīdis ad pumendum quaſi contra auguſtū imperiū vſurparet. Quare dīs ita tēperauit rōnionem vt eciam calumniatoꝝ ora ꝯcluderet ⁊ ꝙa xp̄us eſt fideliꝫ pāderet ⁊ de homie ꝙrentiꝫ diuinitatis miſteria narrat. vñ ſequit. Rñdit eis ihūs Loquor vobis ⁊ nō credidiſtis opera que ego facio i noīe patris mei hec teſtimoniū phi de me. ¶ Cryſ. Quia eīm ſimulabāt a ſolo vbo ſe ſuaderi qui a tot opib non fuit ſuaſi. arguit malicā eoꝝ quaſi diceret ſi opib non creditis qualiē vbis creditis ⁊ quare nō credant oſtendit ſubdēs Sed vos nō creditis quia nō eſtis ex ouibus meis. ¶ Aug. Hoc aūt dixit quia videbat eos ad ſempiternum meritū ꝑdeſtinatos nō ad vitam eternā ſui ſāguinis ꝓuocatos oues eīm ſūt credendo paſtore ſequendo. ¶ Theop. Poſtq̄ vo dixerat Non eſtis ex ouib meis quementer mouit eos vt oues eius effidātur dicēs Oues mee vocem meam audiunt. ¶ Vidi. id eſt ꝓcepta mea ex animo obediūt. ⁊ ego cognoſco eas id eſt eligo. ⁊ ſequūtur me hic māſuetudinis ⁊ innocentie viam meendo ⁊ poſt ad gaudia eterne vite merendo. Unde ſequit. Et ego vitam eternā do eis ¶ Aug. Vita aūt paſcua de quibus ſup dixerat. ⁊ paſcua nutriet. bona paſcua vita eterna dicit. Ubi nulla herba areſcit totum viret. Nos autē calumniā ꝓperca quentes ꝙa de vita pretiente cogitatis ſeqtur. Et nō perībūt inēternū. ſi audi. tamq̄ eis dicent Vos peribitis inēternū ꝙa nō eſtis ex ouib meis. ¶ Theoph. Sed quō videm⁹ nunquam periſſe quia nō ꝓmanſit uſq; ad finem. xp̄us aūt de pſeueraturis hoc dixit. Nam ſiquis ſeparat ab omnium grege deſinens ſequi paſtorem pōtim icurrit periculum. ¶ Aug. Quare aūt non ꝓcant ſubditi Et non rapiet eas quiſq̄ de manu mea. De illis eīm ouibus de quib dicit. Noluit dīs qui ſunt eius nec lupus rapit nec fur tollit nec latro interficit ſecurus eſt de numero illoꝝ q̄ ꝓ eis nouit ꝙd dedit. ¶ Hil. Sepetio de trinitate. Conſcie poteſtatis hec vox eſt at vero vt in natura licet dei tamē ex deo intelligenda ſit eius natiuitas ſubiecit. Pater meus quod dedit mihi maius omnib eſt. nō occultat ex pre eſſe ſe natū. quod eīm a pre accepit. accepit naſcendo nō poſtea. ¶ Aug. Non eīm creſcendo ſꝫ naſcendo equalis eſt qui ſemp natus eſt de pre filius de deo deus. Hoc eſt ergo qđ dedit mihi pater qđ manus omnib eſt vt ſcz ſim vbum eius. vt ſim vnigenit⁹ filius eius vt ſim ſplēdor lucis eius. Ideo ergo nemo rapit oues meas de manu mea ꝙa nec de manu mea. nec de manu pris mei Unde ſequit. Et nemo poteſt rapere de manu pris mei. ſi manū intelligam⁹ pātem vna eſt pris ⁊ filii pātis q̄ vna diuinitas. ſi aūt mag⁹ intelliga mus filiū manu⁹ pris ē ipe filius qđ nō ita dictū ē eāq̄ de⁹ pr̄ bēat corporis mbra ſꝫ q̄ ꝑ ipſꝫ facta ſūt oia nā ſolēt ⁊ boīes dicē manus ſuas eſſe alios boīes ꝑ ꝙs faciūt qđ volūt Aliqn̄ ꝑ ipſꝫ op⁹ boīs manu⁹ boīs dr qđ fit ꝑ manū. ſic dr q̄ſq; agnoſcē manū ſuaz. cū id qđ ſcripſit agnoſcit. ⁊ aūt loco manū pris ⁊ filii intelligim⁹ pātem ne forte cū ⁊ manū pris ipſꝫ filiū dictū accepim⁹ incipiat carnalis cogitatio eē filii ꝛē filiū. ¶ Hoc. viij. de tri. Ve eīm per corporalem ſignificationem vtrum poſſit eiuſdem noſſe nature q̄memoranda eſt filii manu⁹. manus patris quia nata ⁊ vt⁹ patris eſſet m filio. ¶ Cryſ. Deide ut nō eſtimes ꝙa ipſe ꝙdem imbecillis eſt. ꝓpter patris aūt virtutem m eius ſunt oues. ſubdit. Ego ⁊ pater vnū ſumus ¶ Aug. Verum q̄ audi. ⁊ vnū ⁊ ſumus ⁊ a charibdi ⁊ a ſtilla liberaberis q̄ dixit vnum. liberat te ab arrio. q̄ dixit ſumus liberat te a labellio ſi vnum nō ergo diuerſum ſi ſum⁹. ergo pater ⁊ filius. ¶ Aug. ij. de tri. vnū eīm ſumus dictū eſt. quod ille hoc ⁊ ego ſm eſſentiā nō ſm relatiuū. ¶ Hoc. viij. de tri. Nec igit̄ q̄ hereticā negare non poſſūt ꝓpietatis ſue mēdatio negāda corrupue tēptant eīm id ad vnanimitatis ſēſe ꝓſenſū ut voluntatis i his vīcas ſit nō nāe. ⁊ vt nō ꝑ id q̄ ſūt ſꝫ ꝑ id q̄ idē volūt vñ ſint ſꝫ ꝑ nāe naturaē dū mihi deus i eo ex ſe gignēdo eū ꝯgenerat vnū ſūt Dūq; de manu eius nō rapiunē. nō rapiūtur de manu pris dū in opere ſe opātē pr̄ dū ipe in pre ⁊ in eo pr̄ eſt. ſi nō ꝑ ſtat creata. ſꝫ naturam nō efficit voluntas ſꝫ pātis nō loqtur vnanimitas ſꝫ naē. nō negam⁹ igit̄ vnanimitatē. mē prēz ⁊ filiū. nā ſi ſolēt hereticī mētiri ut cū ſolā ꝯcordiā ad vnitatē nīe ſpiciam⁹ diſcordes eos a nob affirmari ſequāt ſꝫ audiant q̄ a nob vnanimitas nō negat. vnū ſē pr̄ ⁊ filius naē. honore ⁊ virtute nāe eadē pātē velle diuerſa.

¶ Sustulerūt lapides iudei vt lapidarent eum reſpōdit eis ihesus multa bona opera oſtēdi vobis ex patre meo ꝓpter qđ eorum opus me lapidatis. Rñderūt ei iudei. De bono ope nō lapidam⁹ te. ſꝫ de plaſphemia Et quia tu homo cum ſis facis teipſū deū Rñdit eis ihesus Nōne ſcriptum eſt in lege veſtra quia ego dixi dīi eſtis Si illos dixit deos ad quos ſermo dei factus ē ⁊ nō poteſt ſolui ſcriptūra quē pater ſanctificauit ⁊ miſit in mundū ⁊ vos dicitis quia blaſphemas q̄ dixi filius dei ſum Si non facio opa patris mei nolite credere mihi ſi aūt facio ⁊ ſi mihi nō vultis credere operib credite vt cognoſcatis ⁊ credatis q̄a pater i me ē ⁊ ego i pre. ¶ Au. Audierūt iudei e⁹ ⁊ pr̄ vnū ſū⁹ ⁊ ñ ꝓtulere ⁊ more ſuo dum ad lapidē cucurrerēt vñ dr ſuſtulerūt lapides. ut lapidē. ¶ Hoc. viij. de tri. Hūc hereticoꝝ furorem dño i cel ſedēte pax ſubditaꝝ diuitis ñ obeinetis odiū ipietatis exēcēte vboꝝ lapidis ingeniē ⁊ ſi poſſēt de ethrono eum ſuo in cruce detraherent. ¶ Theop.

¶ Theo. Dñs aũt ostendens q̄ nullã iustam habebant occasionem furendi aduersus eum cõmemorac signa que fecerat. ¶ Nam seq̄tur. ¶ Respondit eis ihūs. Multa bona opera ostendi vobis ex p̄re meo ¶ Acbui. scz i sanitatibꝫ infirmoꝝ. i exhibitione dodruse ⁊ miraculoꝝ q̄ ex patre ostendi quia aº gloriam p omnia quesiui. ꝓpter quod eorum opº me lapidatis. Quãus multa ꝓficientur multa beneficia sibi impensa a xp̄o. Scz qõ ꝺ sua patrisq; eq̄litate dixerat ꝓblasphemia deputabant. Vnde seq̄tur. ¶ Nõne scriptum est in lege vestra. ¶ Aug. Ad illd hoc nõderũt quod dixerat. Ego ⁊ pater vnũ sumº. Ecce iudei intellexerũt quod Ari ani non intelligunt. Jõ eñ irati sũt qñ senserunt nõ posse dici ego ⁊ pater vnũ sumº nisi vbi eq̄litas est patris ⁊ filij ¶ Hylarº. vij. de trin. Iudeº dicat cuius homo animã cuj sis creatura. vtrũq; aũt dicunt facis te deum. Subijcit eñ Arianº substantie noue ⁊ aliene deum. vt autem alterius generis deº sit aut omnino nec deº. Dicat eñ nõ est filiº ex naturitate nõ est deº ex veritate creatura est prestantior cunctis ¶ Cris. Dñs autem non destruxit opinionem iudeorum estimantiũ q̄ se deo parez diceret sed magis confirmauit. nam sequitur. ¶ Respondit eis ihūs. Nõne scriptum est in lege vestra. ¶ Aug. id est vobis data qua ego dixi dij estis. Deus hoc dicit ꝓphecam in psalmo hoibus. ⁊ legem appellauit dñs quãuis aliter omnes illas scripturas q̄uis alicubi specialiter dicat legem a ꝓphetis eam distinguens sicuti est. In his duobꝰ p̄ceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. Alq̃ aũt in tria distribuit easdem scripturas. vbi ait. Oportebat impleri oĩa que scripta sũt i lege ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me. nũc vo eã psalmoꝝ legis nolle nũcupauit. ex q̄bo sic arguit. Si illos dixit deos ad quos sermo dei factº est ⁊ nõ potest solui scriptura quez pater sanctificauit ⁊ misit in mundum vos dicitis quia blasphemas quia dixi. filiº dei sum ¶ Hylla. vij. de trin. Demonstratur quidem q ipse ⁊ pater vnũ esset ec in eo p̄mo ineptia ridiculi obprobrij confutatur. q̄ in reatum vocaret q̄ se cuj homo esset deum faceret. Cum eñ lex huiº nominis appellatione sanctis hoĩbꝰ decerneret ⁊ sermo dei indissolubilis cõfirmaret hãc impietatis noxis ꝓfessionẽ. Jã ergo nõ est crimis q̄ se deum cum hõe sit faciat cum eos qui dicti sunt deos lex dixerit. Et si a ceteris hoibꝰ ñ irreligiosa huiº nominis vsurpatio est ab eo homine quẽ sanctificauit pr̄ non imprudenter vsurpari videtur q̄ dei filium se dixerit. cum p̄cellat ceteros ꝓ id quod sanctificatº in filium est beato paulo dicente q̄ predestinatº est filius dei i vtute sc̃m spm̃ sanctificationis. omis eñ hic de homie responsio est q̄ dei filiº ⁊ hominis filiº est. ¶ Aug. Vel aliter sanctificauit id ẽ ve sanctº esset gignẽdo et dedit. q̄a sanctũ eum genuit. Si aũt sermo dei factº est ad homines vt dicerent dñs ipm̃ vbum dei quo non ẽ deº Si q̄ sermonem dei homies ꝓcipando fiũt dij. verbum vnde ꝓcipatur non est deº ¶ Theo. Vel sanctificauit eum hoc ẽ sanxit sacrificari pro mundo In quo ostendit se non esse deus sicut ceteri. ¶ Nã saluũ facere mũdum diuinũ opº est non aũt hominis deificati per grãm ¶ Cris. Del icerim q̄dam vt susciperet sermo humiliº locutº ẽ. Postea aũt ad maiºres reducit dicens. Si non facio opa patris mei. ¶ Nolite credere mihi. Per hoc oñdens q̄ in nullo minor est patre. quia eñ substantiam aº impossibile erat eis videre ab operũ pfectate ⁊ idemptitate demõstratõr eusque sẽm virtutem indissimilitudis est tribuº ¶ Hilarº. vij. de trin. Quid hic adoptio quid indulgentia nominis loci inuenie ne ex natura dei filius sit cum dei filiº ex nature paterne opibꝰ credẽdº sit non exequatur ac similis est deo creatura ¶ Neq; ei nature aliene potestas ꝓparatur. gerere aũt se nõ sua sed q̄ patris sunt testatur. ne p magnificentiã gestorum nature nouitas auferat vt quia sub sacramento assumpti corporis ⁊ nati ex maria hominis ⁊ dei filiº non intelligebatur. fides nobis innatã ex gestis. cum aut ꝓi aũt facto. ⁊ si mihi nõ vultis credere ogibus credite. Cum eñ sacramentum natiuo hominis intelligentiam diuine natiuitatis impediat. cũ diuina natiuitas omne opº suũ sub misterio assumpti hominis exequitur. ¶ Facies igit̃ opa patris ꝺ monstrare debuit quid esset operibus credendum. ¶ Nã seq̄tur. Vt cognoscatis ⁊ credatis quia pater in me est ⁊ ego in patre. hoc ẽ illud dei filiº sum hoc ẽ illud ⁊ ego ⁊ pater vnũ sumus. ¶ Aug. Nõ eñ filiº sic dicit. In me est pater ⁊ ego in illo quõ possunt dicere homies. Sed eñ bene cogitemus ⁊ videamus ne vnum deum sumº. ⁊ deº in nobis est quasi per capaces eius grãm ⁊ illuminati ab ipõ. vnigenitº aũt dei filius in patre est ⁊ pater in illo tanq̄ eq̄lis

¶ Querebant ergo eum apprehendere ⁊ exiuit de manibus eorum. Et abyit iterum trans iordanem in eũ locum vbi erat iohãnes baptizans p̄mum. Et mansit illic. Et multi venerunt ad eum ⁊ dicebãt quia iohãnes quidem dixit signũ nullum. Omnia autem quecũq; dixit iohannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum.

¶ Beda. Adhuc iudeos in cepta demẽtia psistere euangelista ostendit dicẽs. Querebant ergo eũ apprehendere. ¶ Aug. Nõ credendo ⁊ intelligendo sed sequendo ⁊ ecadendo. Cu apprehendas vt habeas. Illi apprehendere volebant. vt non haberẽt. vñ seq̃tur. Et exiuit de manibꝰ eorum. Non eũ apprehenderunt quia manꝰ fidei non habuerũt. Sed nõ erat magnũ verbo eyicere carnem suã de manibꝰ carnis ¶ Cris. Cum aũt xp̄us aliq̃d magnũ locutº fuerat recedit velociter vt sedẽt eorum furor ꝓ absentiaz eius. quod vtiq; ⁊ nunc fecit. vnde sequit̃. Et abyit iterum trans iordanem in eũ locum vbi erat iohãnes bap. p̄mum ⁊ man. illic. Duo hũc locum euãgelista ꝓmemorat vt discas q̄m ꝓpe abyit vt ⁊ recordetur eoꝝ q̄ illic facta sunt ⁊ dicta a iohãne ⁊ testimonij illiº ¶ Beda. Dicat aũt vbi erat p̄mũ id est a p̄me ua erat. Demorante aũt ei ibi narrat quia multi venerũt ad eum. Dñ sequit̃. Et multi venerũt ad

eum ⁊ dicebant ꝙa iohannes ꝙdem fecit signū nullū ¶ Aug. Id est nullu miraculū ostendit. Nō demonia fugiebat. non ceecos illuiauit nō mortuos suscitauit ¶ Chr. Vide aūt qualiter syllogismos cōponūt indubitabiles iohēa ꝙdem dicunt nullū signum fecit. hic aūt facit quare huiꝰ ꝑeminentia ostendiē. Deinde ne putetur iohānes quia nullū signū fecit indignus testimonio suboūt. omia aūt quecūq; dixit iohānes de hoc vera erāt. Quasi dicant. ⁊ si nullu signum fecerit tamē de hoc omnia veraciter dixit. Ergo dicunt si iohi credere oportebat mlō magis huic. cū illiꝰ testimonio eam demōstrationem signoꝝ habenti. vñ sequiē. Et multi crediderūt in eū ¶ Au Ecce qui apprehenderūt ꝓmanētem nō quomō uiden volebāt apprehēdere discedentē. Et nos ergo p lucernā veniamus ad diem. quia iohannes lucerna erat ⁊ dia testimiū phibebat. ¶ Theo. Notādum aūt q; crebro dūs eduit ꝓphas ad solitaria loca. ꝺ p fidoꝝ sodalitate eripiēs ve magis fructificent. sic legem vocarē datuꝰ eduxit ꝓphm in desertum. Ocs sicut aūt recedens a iherosolimis dūs hoc est a plebe iudaica ad loca fontes hūtia se erāffert id est ad ecclām ex gentib; que habet fontē baptismi p quē multa ad xp̄m accedūt quasi erāfeuntes iordanem.

Capitulum. xi

Erat aūt quidam languens lazarꝰ a bethania de castello marie ⁊ marthe ⁊ sororū eius maria aūt erat q̄ vnxit dūm vngūto ⁊ exterſit pedes eius capillis suis. cuiꝰ frater lazarus infirmabaē Miserūt ergo sorores eius ad eum dicētes Dñe. ecce quem amas infirmatur Audiens aūt ihesus dixit eis infirmitas hec nō est ad mortē sz ꝓ gla dei. vt glificet filius dei p eā Diligebat aū ihesꝰ martham ⁊ sororē eiꝰ mariā ⁊ lazarum ¶ Beda Dixerat euāgelista dūm erās iordanem abiisse tūcq; lazarū contigit infirmari vnde dicē. Erat ꝺez lam laza. a bethania ¶ Dme ē q̄ in ꝯbusoā exemplaribus copulatiua punctio ⁊ posita inuenit ve sequentia vba superioribꝰ cōnexa videantur in ꝑpetratur aūt lazarꝰ aduꝰ Inter oēs eīm mortuos quos dūs suscitauit hi magis ab eo admiuaē quē nonsolū mortuum. sed quatriduanum suscitauit. ¶ Aug. Inter omia eīm miracula que fecit dominꝰ lazari resurrectio ꝑcipue ꝑdicatur. hi si attendamꝰ quis fecerit delectari debemꝰ potius q̄z mirari. Ille suscitauit hoiem qui fecit hoiem. plꝰ est hoiem creare q̄z resuscitare. infirmabaē aūt in bethania lazarus vnde dr̄ A bethania de castello marie ⁊ marthe sororū eiꝰ. Quod castellum erat ꝓximum iherosolimis ¶ Alcbn. Et quia plures fuit huiꝰ nois erāt ne errarem⁹ in nomie ostendit ex nouissima actione. nā sequiē. Maria aūt erat que vnxit dūm vngwento ⁊ exterſit pedes eiꝰ capillis suis. cuiꝰ frater lazarꝰ infirmabaē ¶ Chr. Igiē ꝓmū ꝺem illud necessariū dicē qm hec nō fuit illa mereꝝ que i lu

ca legitur. hec eīm honesta fuit ⁊ studiosa circa xp̄i susceptiōz ¶ Au. ꝺ q euā Vel aliter ꝺ dicēs iohes attestatur luce q̄ hoc i domo phanuel cuiusdam simonis factum esse narrauit. iam ieaq; hoc maria fecerat. quod autem in bethania rursus fecit aliud est. quod ad luce narrationem nō pertinet. sed pariter narratur a tribus. ¶ Augustinꝰ. de verbis dñi Infirmabatur igit lazarus pernicies inimica languoris miserandi hominis. corpꝰ quotidie eius febris incendium consumebat. Aderāt autem due sorores languenti. ⁊ casum dolentes iuuenis egrotantis leuiculo murmure inhorrebant. Unde de eis mox subdiē. Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes Dñe ecce quem amas infirmatur. ¶ Augustinus. super iohannem. Non dixerunt veni ⁊ sana non ausi sunt dicere. ibi iube ⁊ hic fiet. sed tantumodo. ecce quē amas infirmatur. Quasi dicerēt sufficiat ve nouens. non eīm amas ⁊ desens ¶ Crisostomꝰ. Per ꝺ eīm ad miserandū volūt aterallere christū. adhuc enim ea quasi homini intendebant. Ideo autem non uenerunt ad christum sicut centurio ⁊ regulus. sed mittunt. quia vehementer confidebant de xp̄o propter multā familiaritatem quam habebant ad eum ⁊ quia a luctu detinebantur. ¶ Theophi. Ee quia mulieres erant quas non decet de facili domum exire. Multam autem deuotionem ⁊ fidei magnitudinē exprimunt dicentes. Ecce quem amas infirmatur. Tantam eīm potentiam in domino esse credebant q̄ mirum videretur qualiter vir sibi dilectū infirmitas potuerit occupare. Sequiē. Audiens aūt ihesus dixit eis. Infirmitas hec nō est ad mortem. quia ipsa mors nō erat ad mortem sed potius ad miracula quo facto crederent homines in xp̄m ⁊ vitarent veram mortem. vnde sequitur. Sed ꝓ gloria dei. vbi ex obliquo dominꝰ deum se dixit contra hereticos qui dicunt q̄ filius dei non sit deꝰ. Pro gloria ergo cuius dei audi quod sequitur. Ut glorificetur filius dei per eam scilicet infirmitatem. ¶ Crisostomus. Hoc autem vt non est causale sed euentus. Nam euenit quidem aliunde infirmitas visus est autem ea in gloriam dei. Sequitur. Diligebat autem ihesus martham ⁊ sororem eiꝰ mar ⁊ la. ¶ Aug. Ille lāguens ille tristes. oēs dilectos hēbant gꝰ spē qm diligebant ab eo q̄ ē dolentiū ꝙsolatoꝝ lāguentiū sanatoꝝ. ¶ Crisp ꝺ ecia erudit nos euāgelista nō ēstimari siq infirmitas facta fuerit circa bonos viros ⁊ dei amicos.

¶ Vt aūt audiuit q̄a infirmabaē lazarꝰ tē q̄ dē māsit i eodem loco duobꝰ diebꝰ Deinde post hec dicit discipulis suis Eamus i iudeā iterū dicūt ei discipli Rabby nūc q̄rebāt te iudei lapidare ⁊ iterum vadis illuc rndit ihesus Nōne. xii. hore sunt diei: Si quis ābulauerit i die nō offendit q̄z lucē huiꝰ mdi videt Si aūt ābulauerit i nocte offendit q̄z lux nō ē i eo ¶ Alcb. Dñs nūciata infirmitate lazari ꝙsq; ꝙmodum ꝑ̄et sanare distulit ut mirabiliꝰ suscitaret. vnde dicē. Ut autem audiuit quia infirmabatur. tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus

¶ Chs. vē scz expiraree ⁊ sepelireēur. et dicant. q̄nā sciat vt nullꝰ possit dicere qm̄ nondum defun ctū eum suscitauit Sed stupor fuit ⁊ nō mors ·Se q̄rit Deus pꝰ hec die discipls suis Eamꝰ iudeā iterum· ¶ Augu· vbi pene fuerat lapidatꝰ· q̄ ppter ea mox discessisse videbāt ne lapidaretur· Discessit eñ ve hō· Sed in redeūdo quasi oblitꝰ infirmita tem ostendit pātem· ¶ Chs· Iusq̄ aūt alibi dñs p̄dixit discipulis q̄ futurꝰ esset· s; h p̄dicit quia formidabāt vehemēter vt nō repente eos ereptrt· Vaz sequr· Dicunt ei discipuli Rabbi nūc querebāt te lapidi ⁊ tu iterū vadis illuc· Formidabāt pro eo ⁊ p seipis· nōdum eñ erant in fide firmati ¶ Augu· Cum aūt vellent dare consilium homīes deo discipuli mgrō eripuit eos· vñ sequr· Respondit ihūs· Nonne xij· horē sunt diei· De eñ die ostēderet sese xij discipulos elegit· In hoc aūt vbo non ipm̄ moyz seu successorem eius p̄uidebat nda eñ cadente iam cessisse maiestas ⁊ duodenarꝰ numerꝰ manserit· Horē ergo illustrem̄ a die ⁊ p horaꝝ p̄dicationez credat mūdꝰm diem· Si ergo sequmini si non vultis offen dere vnde subito Si quis ambu· in die nō offendit q̄a lucem huiꝰ mundi videt si quis aūt ambu· in nocte offendit q̄a lux non est in eo· ¶ Chs· Quasi di· q̄ sibi nihil conscius est nequit de nihil patietur versute Qui vō mala agit patietur· Itaq; nō oportet fortē dare· nihil enī dignū morte gessim⁹· Vel aliter· Si quis lucem huiꝰ mūdi videt securꝰ ē· Dulcemagis qui mecū est nisi āmouerit se a me ¶ Theo· Quodā vō huc diem intelligunt tempꝰ precedens passionez nāten vō ipam passionē· dic ergo eis· dum dies est io ē dū nōdū immet tempꝰ passionis nō offēdites· ñ enī vos plequent̄ uidet· Cū aūt nox venerit passiōz ppriam dico exciē noctem possidebitis āgustiarum·

¶ Hec ait· ⁊ post hec dicit illis· Lazarus amicus noster dormit· sed vado vt a somno excitem eū. Dixerūt ergo discipli ei· Domine si dormit saluus erit Dixerat aūt ihesus de morte eiꝰ Illi vero putauerūt q̄ de dormicione somni diceret Tunc ergo dixit eis ihesus manifeste Lazarus mortuus est ⁊ gaudeo ꝓpter vos vt credatis quōz nō eram ibi sed eamus ad eum dixit ergo thomas qui dicitur didimus ad cōdiscipulos· Eamus ⁊ nos ⁊ moriamur cum eo·

¶ Chs· Posita vna confortatione discipulox hic alia mō eos ꝓfortat ostēdens· qm̄ non iherosolimam debent ire sed in bethaniam vñ erāt· Hec aut Et post hec dicit illis Lazarus amicus noster dormit s; vado vt a somno excitem eum· quasi d· Non eo rursus di spuratur⁹ contra iudeos· s; amicū nostrum excitatu rus· ꝓpter hoc ergo dicit· Amicus noster· vt oñdat necessariū suum aduentū· ¶ Aug· Quod aūt dixit dormit vez dixit· dño dormiebat hemiꝰ mortuꝰ erat qui eū suscitare non poterāt· Iam dñs tanta facilitate excitabat ꝺ sepulcro quāta tu excitas dor mientem de lecto· Ergo sēm potestātē suam dixit dor mīem sic ⁊ apls dicit· De dormientibus aūt no lo vos ignorare dormientes appellauit quia resurge turos p̄uidebat Sed quō interest in ipis qui quoti die dormiunt ⁊ exurgunt· quid q̄s q̄ videat in som nis alij sentiunt leta somnia· alij econtrario Sic vnꝰ quisq; eum causa sua dormit· eum causa sua surgit· ¶ Chs· Discipuli aūt impedire voluerūt eius ad uentū m videam vnde sequē· Dixerūt ergo discipi eius· dñe si dormit saluus erit Solet eñ esse somnꝰ egrotā tium salutis indiciū· Quasi dicerēt si dormit ingrie vale est ut tu vadas ad excitādum eum ¶ Augu· Quomō ergo mollexerūt discipuli sic respōderūt Dñ sequr· dixerat aūt ihesus de morte eius Illi vō putauerūt q̄ de dormitione somni diceret ¶ Chso· Si vō quis dicat· quō non cognouerunt discipuli mortuū esse ab eo q̄ dixit vado vt excitem illū stul tum eñ erat eum ire p tot stadia· ut lazarum a somno excitaret Istud dicemꝰ quoniā estimabant hoc enigma esse qualia multa loquebat· ¶ Aug· Quia ergo obscure dixerat dormit manifestat q̄ dixerat vnde sequr· Tūc ergo dixit eis ihūs manifeste· Lazarus mortuus est ¶ Chs· Non aūt hic adiecit vado vt resuscitem eū· Non enī volebat verbis p̄dicere quod per ea debebat certificare vanam gloriam vbi q̄ nos fugē docēs· Et q̄ nō oporteat simpliciter pro mittere Sequē· Et gaudeo ꝓpter vos ut credatis quoniā non eram ibi ¶ Aug· Eger enī non mortuꝰ fuerat nuntiatus si; quō lateret eum qui creauerat ad eiꝰ manus alia morientia exierat· Hic ergo gau deo ꝓpter vos ut credatis quia non eram ibi ut ia; maiorent admiratiōe· q̄a dñs poterat dicere mortuū q̄ nec viderat nec audierat· vbi memmisse debemꝰ q̄ adhuc eam ipox discipulox miraculis edifica batur fides· non vt esse incipiat· si vt que cepat· crescat· q̄ ergo dicit ut credatis intelligendū ē ut ampliꝰ robustius q̄ credatis· ¶ Theo· Intellexerūt aūt quidā hoc sic· Gaudeo inquit pro vobis· nā cuz illic non extarem ꝓfert ad maioratem fidei vestre quoniā si astitissem· egrotantem curassem· qō esset modicum signū ad mee vtutis indicium· Quia vō me absente superuenit mors potius in fide mea cor roboramini cum videbitis me posse eam defunctū putrescentem resuscitare ¶ Chs· Igitur omnes di scipuli q̄si tunebāt in deos· Sup alios vō thomas vñ sequē dic gr· theo· q̄ dr didimꝰ ad condiscipulos· eamꝰ ⁊ nos ⁊ moriamur cū eo· Infirmior enī erat alijs ⁊ infidelior postea omnibo fortior factus est ⁊ irreprehensibilis qui solus orbem terrarum percurrit ⁊ in medijs plebibo ꝛ volutabatur volentibus eum interfi cere ¶ Beda Vel castigat discipuli superioribo do mini verbis non ausi sunt vltra contra dicere· Sz thomas pre omnib⁹ socios exhortat vt irent⁊ mo riantur cum eo· In quo magna eius videtur esse constantia Dic enim loquebatur quasi facere possit que alios hortabatur immemor sue fragilitatis· sicut ⁊ petrus·

¶ Venit itaq; ihesus ⁊ inuenit eum qua tuor dies iam in monumento hītem. Erat

aūt bethania iuxta iherosolimaz quasi stadijs. xv. multi autē ex iudeis venerant ad mariam ⁊ martham vt consolarenē eas de fratre suo. Martha aūt vt audiuit qa ihesus venit. occurrit ei. Maria aūt domi sedebat. Dixit autē martha ad ihesum domine si fuisses hic. frater meus nō fuisset mortuus/ Sed ⁊ nunc scio quia quecumqz poposceris a deo dabit tibi deus. dixit ei ihesus. Resurget frater tuus dicit ei martha. Scio qa resurget in resurrectione in nouissimo die dicit ei ihesus. Ego sum resurrectio ⁊ vita q̄ credit in me etiam si mortuus fūit viuet. ⁊ omnis qui viuit ⁊ credit in me nō morietur meternū. Credis hoc. Ait illi. Vtiqz domine Ego credidi quia tu es christus filius dei viui q̄ in hūc mūdū venisti.

¶ Alchui. Dñs ad hoc venire distulerat vt quatri duū impleretur vt lazar⁹ glorioſi⁹ resuscitaretur. vnde dr. Venit itaqz ihus ⁊ inuc. eum quia q̄tuor di. iam in mo-hōtem. ¶ Cnſ. Quāserat em̄ dominus duobz diebus ⁊ ante duos dies venerat nunti⁹ In qua die lazar⁹ est defunct⁹ ipe aūt quarta die accesit. ¶ Aug. De quatuor aūt diebz multa dici possūt Diuersis em̄ modis vna res significari potest Est em̄ vn⁹ dies mortis quē homo erabic de mortis pagine. Sed ⁊ legem naēalem transgrediunē homines. ecce alter dies mortis. Hex eē sempiterne data ē diuinit⁹ p moysen ⁊ ipsa contemnē. ad de veraū dies em mortis venit euangelium ⁊ ipm transgrediunē homines. ecce quart⁹ dies mortis ⁊ ad tales exactādos domin⁹ non dignaē accedere ¶ Alchui. Aliter pmū peccatum exuit lapso in corde Secundū consensus. Teraum factum. Quartum cōsuetudo. Sequitur Erat aūt bethania uxta iherosolimis quasi stadijs. xv. ¶ Cnſ. Quod erat miliaria duo. Hoc aūt idueē ad ostendēdum q̄ congruū fuit multos iudeorum a iherosolimis adesse. Vnde subditur. Multi autē ex iudeis venerāt ad mariam ⁊ martham. vt consolarenē eas de fratre suo. Sed quomodo iudei psolabantur dilectas a xp̄o. cum iam statuissēt q̄ siquis xp̄m confiteret extra sinagogam fieret. Sed pter calamitatis necessitatem aut quasi nobiles bas mulieres reuerentes eas consolabanē. aut quia hij aderant qui non mali erant. Multi em̄ ex ipsis credebant. Hoc aūt dicebat euangelista. ad ostendendum q̄ lazar⁹ vere mortuus erat ¶ Beda. Non dum aūt dominus castellum introierat. vnde adhuc extra castellum positus occurrit martha Vnde sequitur. Martha autem vt audiuit quia ihesus venit occurrit illi. Maria aūt domi sedebat. ¶ Cnſ. Nō autem assumit sororem obuiam xp̄o vadens. Fuit em̄ singulariter xp̄o ocui ⁊ quod factū est annuntiare. Cum vo eam in bonam spem duxit tunc abijt ⁊ vocat mariam. ¶ Theop. Primo itaqz non patet sorori. volens astantes hoc latere quoniam si p cepisset maria xp̄m accedere obuiam iret. ⁊ comitarentur eam presentes iudei quibus notum fore aduentum ihesu martha nolebat. Sequitur. Dixit autem martha ad ihesum. Domine si fuisses hic frāt meus non fuisset mortuus. ¶ Crisostom⁹. Credebat em̄ in christū sed nō vt oportebat. Nondum em̄ cognoscebat. qua deus erat. Et ideo dicebat. Si fuisses hic frater me⁹ non fuisset mortu⁹ ¶ Theo. Quasi diffidens quoniam etiam absens si vellet posset prohibere mortem fratris sui. ¶ Crisostomus. Nondum etiam cognoscebat q̄ ꝓpria virtute hoc faceret quod aparet ex hoc quod subdit. Sed ⁊ nūc scio quia quecūqz poposceris a deo dabit tibi deus. vt de virtuoso quodaz ⁊ approbato viro loquēs ¶ Aug. Non autem dicit a rogo te vt resuscites fratrem meū. Vnde em̄ sciebat si fratri a⁹ resurgere vale fuerat. hoc tantum dixit scio quia potes. si vis facere. verum facias iudiciū tui est non presumptionis mee. ¶ Crisostom⁹. Dominū autem vtraqz que non cognoscebat eam docuit. vnde sequitur. Dixit ei ihesus resurget frater tuus. Non dixit petam vt resurgat. Sed si diceret. Non indigeo admonitio a meipo omia facio. valde fuisset graue mulieri. Sed hoc dicere. resurget. medium erat. ¶ Augustin⁹. Ambiguum autem fuit q̄ dixit. resurget. Non em̄ ait modo Et ideo sequitur. Dicit ei martha. scio quia resurget i resurrectione in nouissimo die. De illa resurrectione secura sum. de hac incerta sum. ¶ Crisostom⁹. Audierat em̄ mulier multa a christo de resurrectōe loquente. Dominus autem manifestius suā ostendit auctoritatem Nam subditur. Dicit ei ihesus Ego sum resurrectio ⁊ vita. ostendens quoniam non indiget alio adiutorio Si em̄ alio adiutorio indiget. qualiter erit resurrectio. Sed vero ipse est vita. non loco circumscribitur. sed vbiq̄ existens potest sanare. ¶ Alch. Ideo ego sum resurrectio quia vita per quem tunc cum alijs resurget. per eundem potest ⁊ modo resurgere. ¶ Crisostomus. Illa ergo dicente quecumqz peteris ipse dabit. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit. viuet. ostendens quoniam ipse est tribuens bonorum ⁊ ab ipo oportet petere. Per hoc aūt eius intellectum eleuat. Non enim hoc erat solum quod querebatur vt solum lazarum suscitaret. sed etiam oportebat eam ⁊ qui presentes erant discere resurrectionem. ¶ Augustin⁹. Dicat ergo Qui credit in me etiam si mor. fuc. in carne. viuet in anima donec resurget caro nūq̄ postea morietura. Ista vita ale fides ē. Sequitur. Et oīs q̄ viuit i carne ⁊ credit i me. etiā si moriaē ad temp⁹ p mortē carnis nō morieē in eternū ¶ Alch. pter vitā spūs ⁊ immortalitatē resurrectōis. sciebat aē dñs quē mihil latet q̄ hēc credebat sc̄z pfectiōz q̄ saluareē ḡne hūāno. ¶ Aug. Ait illa. vtiqz dñe ego credidi qa tu es xp̄s filius dei viui q̄ i hunc mūdm venisti ¶ Cnſ. videē mihi nō intellexisse mulier qđ dictū ē. sc̄z qm̄ magnū qđ erat intellexer. nō em̄ pgnouit qđ ē pter rea alio indigebat aliō rōdit. ¶ Au. vt alr qm̄ hēc credidi. q̄ tu filius dei credidi q̄ tu es vita q̄ ⁊ q̄ credit in te etsi moriaē viuet

¶ Et cū hec dixi
riam sororem suā
est ⁊ vocat te Ih
⁊ venit ad eum. I
in castellū. sed era
currerat ei martha
domo cum ea ⁊ cō
Mariam quia cito
eam dicētes. quia
placet ibi. Maria
Ihesus. videns e
⁊ dixit ei. Dñe si
fuisset mortuus

¶ Cnſ. Ex virtute
erata est luctus diffo
erat deus ono non pmit
luctum inducere pote
isse abijt ⁊ vocauit
¶ Aug. Adu ertendu
nūcupauit. Maz quo
Magister adest ⁊ vo
sororem vocat si e
re recessisse. ⁊ non
Aduertendū eaam q
ent. vbi vel quando
ne ve hoc in vbis m
nostris breuitate ser
iam ꝑpī ꝑsentiam voc
Ineculabile est ve e
ipi ¶ Cnſ. Omnibz a
plangēs non expectau
dignatorem seruauit
gens ꝑsertim adu aut
surexit eto ⁊ venit
q̄ nō illā ꝑuenisset ma
thu. Dicitur. Nōdu
si erat adhuc in illo lo
¶ Cnſ. Vacauit⁹ em̄
ipm miraculo sed roga
cuit euangelista mlti
ens aparet eum veni
nes trahens iudeos v
in domo cum ea ⁊ plo
nam quia cito surgit
qua vadit ad mō. ve
nunt ad euāgelistā nar
fuerit q̄ plures ibi e
tatus est ve tam gra
mi resurgēta testes
ni ergo cum venisset
ad pedes eius ¶ Cnſ
em̄ turbam verecun
quā de xp̄o iudei habe
mortalē ee sed omia cō
¶ solū se dabat ⁊ qui a
q̄uāua eā dimitt

¶ Et cū hec dixisset abyt. ⁊ vocauit. Mariam sororem suā silēcio dicēs Magister adest ⁊ vocat te Illa vt audiuit surrexit cito ⁊ venit ad eum. Nondū em venerat Ihesꝰ in castellū. sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Judei igitur qꝫ erant i domo cum ea ⁊ cōsolabanē eam cū vidissēt Mariam quia cito surrexit ⁊ exyt secuti sūt eam dicētes. quia vadit ad monumtum vt ploret ibi. Maria ergo cū venisset vbi erat Ihesus. videns eum cecidit ad pedes eius. ⁊ dixit ei. Dne si fuisses hic. frater meꝰ nō fuisset mortuus

¶ Cnf. Ex virtute fmonū xpi interim martha lucrata est luctus dissolutionē. Ea em que ad magrm erat deuota non pmittebat eam sentire pēdia que luctum inducere poterant vnde dr. Et cum hec dixisset abyt ⁊ vocauit mariam sororem suam silentio ¶ Aug. Aduertendum qꝫ suppressā vocē silentium nūcupauit. Iaz quomō siluit cum subdatur dicēs Magister adest ⁊ vocat te. ¶ Cnf. Ideo aūt occulte sororem vocat si em seruissent iudei xpm aduenire recessissēt. ⁊ non fuissent testes miraculi ¶ Aug. Aduertendū etiam quemadmodū euangelista nō dixerit. vbi vel quando vel quō mariam dns vocauerit vt hoc in vbis marthe posset intelligeretur narrationis breuitate seruata. ¶ Chro. Sute eā ipsam xpi pūlenciam vocationē reputauit. quasi dicēte. Intercludabile est vt eo pūente tu non exeas obuiaz ipi ¶ Cnf. Dominū autez assidentibus illa lugens ⁊ plangēs non expectauit ad se venire magrm. neqꝫ dignitatem seruauit neqꝫ a ludu deterita est sed surgens festim obuiauit. vñ sequitur. Illa vt audiuit surrexit cito ⁊ venit ad eum ¶ Aug. Exquo patz qꝫ nō illā pmisset martha. si ea noꝰ fuisset aduētꝰ ibu. Sequitur. Nōdum em venerat ihus in castellū sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. ¶ Cnf. Vacantꝰ em ibat vt non videaē mīcere sepm miraculo sed rogari ab alijs. Hoc igiē vult occulte euangelista insinuare. aut qa ad eo currebat vt anticiparet eum venientē. Venit aūt nō sola sed omnes trahens iudeos vnde sequitur. Judei igiē qꝫ erāt in domo cum ea ⁊ psolabanē eā cum vidissent maria quia cito surrexit ⁊ exyt secuta sunt eā dicētes qa vadit ad mō. vt ploret ibi. ¶ Aug. hoc pertinuit ad euāgelistā narrare ut videamꝰ que occasio fuerit qꝫ plures ibi essent quando Lazarus resuscitatus est vt tam grande miraclm quatriduani mortui resurgētis testes plures inueniret. Sequitur. martha ergo cum venisset vbi esset ihs videns eū cecidit ad pedes eius ¶ Cnf. Feruentior hec soror erat ñ em turbam verecundata est nec suspitionez timuit qui de xpo iudei habebāt. cum aliqui inimicorū xpi morerētur sed omia cōtempsit humana pūa magrō ⁊ solū se dabat et qui ad mgrm honori. ¶ Chroplin. Quāua eā diminute se videbatur habere dicens. Domine si fuisses hic frr meus nō fuisset mortuus ¶ Alcuin. Quasi diceret Dum nobiscū pns fuisti non morbus non infirmitas aliqua aparere ausa est apōqs vita nouerat hospitari ¶ Aug. ō ō. O ihs delis quentio te adhuc posito in seculo Lazarꝰ amicꝰ moritur. Si amicus morieur inimicꝰ qd pacieē pax est si non tibi soli superi seruiunt ecce tuū dilectū infert rapuerē. ¶ Beda. Nō aē omia dixit maria qꝫ martha ptulerat qa plusquo hoim mose lacrimis nō omia que voluit ⁊ in aio habuit proferre potuit

¶ Ihesus ergo vt vidit eam plorātem ⁊ iudeos qui venerant cum plorantes infremuit spiritu ⁊ turbauit semetipm ⁊ dixit. vbi posuistis eum? dicunt ei. Domine veni ⁊ vide. Et lacrimatus est ihesus. Dixerūt ergo iudei. Ecce quomō amabat eum. quidam autem ex ipsis dixerunt. non potuit hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt ⁊ hic nō moreretur. Ihesus ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentum Erat aūt spelunca ⁊ lapis superpositus ei. Ait ihesus. Tollite lapidem. dicit ei martha sororeius qui mortuus fuerat. domine iam fetet quatriduanus em est dicit ei Ihesus nōne dixi quōz si credideris videbis gloriam dei Tulerunt ergo lapidem

¶ Cnf. O lane loquenti nichil xpus loquiē Nesqꝫ ea dicat que sororī dixerat Turba em aderat multa ⁊ non erat tempꝰ illoz vbrum Sed descendit ⁊ humiliat humanā naturā denudās quia em miraculū magnū erat futuz ⁊ multos p id lucraturꝰ sua condescensione attrahit testes ⁊ humanā monstrat naturā Vñ dr. Ihs ergo vt vidit eam plorantez ⁊ iudeos qui venerāt cum ea plorātes infremuit spū ⁊ turbauit semetipm ¶ Aug. Quis em eū posset nisi ipe turbare Turbatꝰ est xps qz voluit esuruit qa voluit In illꝰ potestate erat sic vt sic affici vt non affici Verbū em aiam suscepit. Et carnem totius hominis sibi coaptans in pone vnitate naēam ac p hoc vbi summa potestas est sedm voluntatis nutum turbaē infirmitas ¶ Chro. Ad approbandā em condicionem humanā iubet ei quod suū ē pequi. necnō inūgit ei veute spūsancti illāqs operit Nec aē cū qa natura patiēs dns commiet tum approbādo qꝫ bonꝰ ⁊ non aparens fuerat. tum eā nos monendo ac metam mestiae ⁊ iocūditatis imponēdo. Nam ex toto nec spatio nec merere femīe at hoz exuberantia mulebre Sequitur. Et dixit vbi posuistis eū. ¶ Aug. de ver. do. Nō locum sepulti ignorare credi debuerat si fidez pti approbare volebat ¶ Cnf. Non em vult ipe se mīcere si omnia ab alijs discē ⁊ rogatꝰ facere vt ab omni suspitōe eripiat signuz ¶ Aug. lxxxiij. q. Quod eē mēogat vocationem nostraz que fit in oculo arbitror significare. Prodestinatio em nre vocatōis occulta est cuꝰ secretū signū est mēogatio dñi quasi nesciētis cū ipi nesciamꝰ

Vel q ignorare se peccatores alio loco dñs ostēdit dicēs nō noui vos ꝙa m disciplina ꝛ ꝓceptis eoꝝ nō fuit peccata sequē. Dicūt ei domine veni ꝛ vide. ¶ Cnf. Mondū eīm aliquod signū resurrectiōis mō strauerat vñ ita videbaē iturꝰ ve lacrimaturꝰ. non vt resuscitaturꝰ ꝛ ꝑter hoc ei dicunt veni ꝛ vide ¶ Aug. videt aūt dñs qñ misereē. vnde illi dicatur vide humilitatē meā ꝛ laborem meū. ꝛ dimitte oīa peccata mea sequē. Et lacrimatꝰ est ihs ¶ Alchui. Quia fons pietatis erat flebat ꝑ parte hūanitatis quam resuscitare poterat ꝑ potentiam. dubitatis ¶ Aug. Quare aūt fleuit xp̄s nisi ꝙa hoībus flere docuit ¶ Beda. Est aūt hoīm ꝑsuetudo caros suos mortuos lugere Sedm hāc cōsuetudinē iudei dñm flere putabāt vnde subdit Dixerūt ergo iudei Ecce quomō amabat eū. ¶ Aug. Aliud est amabat eū. ihs nō venī vocare iustos sz peccatores ad pen̄tiā. Sequtur Quidā aūt ex ipsis dixerunt. non poterat hic ꝙ aperuit oculos ceci nati facē ut ꝛ hic nō moreretur Dixerunt est quod factuꝰ est vt mortuꝰ suscitetur ¶ Cnf. Grame aūt ex inimicis eoꝝ qui hoc dixerē Ex quibꝰ igitur oportebat eius admiratiōem ꝛ cultum ex his ei deerabūt sz ex illuminatione ceci nati quasi nō illo miraculo facto Ita hoc eos se ostendūt esse corruptos quia nōdū xp̄o adueniēte ad monumentū ꝑsumūt accusatiōes nō expectātes rationem. sequē. Ihesus ergo rursū fremens in semetipō venit ad monumentum studiose euāgelista frequenter dicit ꝙ lacrimatꝰ ē ꝛ ꝙ fremuit vt discas ꝙ vere nr̄az naturam induit. Quia eīm hic magis alijs euangelistis magna de deo loquitur. eadem in reb⁹ corpalibus humiliora dicit ¶ Aug. Fremas aūt ꝛ in te. si disponis reuiuiscere. omnī hominī dicē ꝙ ꝑmittur pessima consuetudine sequtur. Erat aūt spelunca ꝛ lapis superpositꝰ. mortuꝰ sub lapide reꝰ sub lege lex eīm que data est iudeis i lapide scripta est Omnes autem ra sub lege sunt. Iusto autē nō est lex posita. ¶ Beda. Est autez spelunca rupis cauata pro monumentū dicitur. eo ꝙ mentem moneat; hō est mortuos ad memoriam reuocat. Sequtur Ait ihsꝰ. Tollite lapidem. ¶ Cnf. Sed quare non in lapide iacentem fecit resuscitari. nōne poterat ꝙ corꝓ mouit mortuū voce. eadem multo magis lapidem mouere Hō aūt hoc fecit vt eos testes faceat miraculi vt non dicant quod in ceco dixerant non est hic Danꝰ eīm ꝛ accessus ad monumētum testabatur. ꝙ ipse est ¶ Aug. Mistice aūt dicit remouete lapidem remouete legis pondꝰ grām predicate ¶ Alcuinus. quē. in quo puto illos significare qui veniēbus ad ecclesiam ex gentibꝰ onus circūcisionis imponere volebāt vel eos ꝙ in ecclia corrupte viuunt ꝛ offensiones fiūt credere volentibus ¶ Aug. de verbo dñi. Iam aūt maria ꝛ martha sorores lazari ꝙ xp̄m frequēter mortuos resuscitasse viderāt Frem fuit posse resuscitare pensꝰ non credebant ihm Ideo sequē Dicit aūt martha ꝛ soror eius ꝙ mortuꝰ fuerat dñe iam fetet q̄ndoquidem est ¶ Chro. hoc aē martha tanq̄ diffidens dicat velut ipossibile credens posse Frem suscitari. ob diez dubitantem. ¶ Beda.

Vel hec verba non fuit desperatiōis sz potius admirationis ¶ Cnf. Sed ꝛ hī ec quod dicit valet ad obstruendū mdeuotos ut ꝛ miracm tellent manifestes lapidē ꝛ audit⁹ vocē audiēs xp̄i ꝛ visꝰ videē tū lazarū exire ꝛ odoratꝰ fetorē recipiēs ¶ Chro. xp̄s aūt rememorat mulieri ea de quibus secū contulerat ꝛ pene ut obliuiscenta loquitur. vñ sequitur. dicit eis ihs Nōne dixit tibi quōz si credideris videbis gl̄iam dei ¶ Cnf. Non eīm memor erat mulier eoꝝ qđ xp̄s dixerat. Qui credidit i me etiā si mortuꝰ fuerit viuet ꝛ discipul ꝙdem dicit vt glificetur filius dei in ea. Hic aūt gl̄iam dei de patre dicit. Infirmitas eīm eorū ꝙ audiebāt causa erat differendi eos ꝙ dicebāē. nolebat dñs iterim ēbare astātes ꝛ idō dicē videbis gl̄iam dei ¶ Aug. In hoc aē est gl̄ia dei ꝙa ꝛ fecerunt ē ꝛ ꝓtendunt resuscitare sequtur. Tulerūt ergo lapidē ¶ Ang. Opera tollēdi lapidē adiacētē ex fetore defūcti circa ē. nā eīm dixisset ia fetet ē eīm ꝙtriduanꝰ nō dicereē dixit ihs tollite lapidē Sustulerē ergo lapidē nūc ergo lōge cardinabilatꝰ ē gmodū gꝰ ē mbil mēponē mē mulla ibu ꝛ ipoz executionē

¶ Jhesꝰ aūt eleuatis sursū oculis dixit Pater gracias ago tibi qm̄ audisti me. ego aūt sciebā qm̄ semper me audis sz ꝑter populū qui circūstat dixi vt credant quia tu me misisti Hec cū dixisset voce magna clamauit Lazare veni foras Et stati ꝑdit qui fuerat mortuꝰ ligatus manus ꝛ pedes institis ꝛ facies eius sudario erat ligata Dicit eis ihesus soluite eum ꝛ sinite abire Multi ergo exiudeis q̄ venerāt ad mariā ꝛ marthā ꝛ viderant q̄ fecit crediderūt i eum Quidā aūt ex ipsis abierūt ad phariseos ꝛ dixerūt eis que fecit ihesus.

¶ Alchui. Quia xp̄s sm hoīem minor erat pre ab illo petit suscitatiōz lazari. ꝛ ideo se exaudiri dicē vñ dicē. Ihus aūt eleuatis sursum oculis dixit. Pater gras ago tibi qm̄ exaudisti me. ¶ Ang. Eleuauit ꝙdem sursū oculos qm̄ intelligentiā humanā erexit. ad tuens illā ꝑ orōem ad excelsum p̄rem Sz ꝛ necesse est volentē ad exēplar orationis xp̄i orare. eleuare oculos cordis sursū ac erigere illos a p̄sentibus rebus memoria cogitatiōibus atq; meditatiōibꝰ Hi aūt digne orantes huiusmodi quedā exp̄mitur a deo de ꝑsona ꝓbatiōe ꝑmissio. adhuc te loquēte dicē ecce assū. qđ expedit arbitrari dñō ꝛ saluatori esse ei oratuꝰ ꝑ resurrectiōe lazari sz ꝑsentes illiꝰ ordz ꝙ solꝰ bonꝰ pater ē. exaudiunt dicēdo ꝓ ipletiōe igit̄ cromatis subdit gratiarumactiones dicens Pr̄ gratias ago tibi quoniam exaudisti me. ¶ Crisostomꝰ. Hoc est nihil est contrarium mei ad te. Non autem ostendit ꝙ ipse non potuit. Vel ꝙ minor sit patre qua hoc ꝛ amicis videtur ꝛ honore equalibus. Ne autem ostēdat. quoniam non indiget orōe subiūgit.

Ego aūt sciebam qm̄
ad hoc ꝙ fiat voluntas
hoc ꝙ tibi suadeam. vi
aūt obumbrare dicit
Deus eīm nō ita dignē
lucem nostram ꝑtem
ca ꝛ ipa occulcata. h
eius fmonibꝰ ¶ Hil
equit nobis ostendit ne
ꝑter ꝑdm ꝙ circunstā
misit. Cum eīm sibi n
ad ꝓfectum eamē nost
ergo auxiliū est. sed no
Non aūt dixit ve ex
euadere nō possum fac
re misisti me imbecille
a mālo mihi faciēm
tranū estimem nec di
fm tuam voluntatez o
Venit aūt xp̄us ad m
niebat ꝛ non tanq̄ ma
ui tanq̄ audire patrē
vide sequtur. Hec cū d
Lazare veni foras ido
egerent exire ¶ Cn
so veni foras. ve vul
rat ꝑter quod non di
fuisset aut resuscita eum
mo. postq̄ orauit fo
nitatem ostendit qm̄ ꝛ
dm ascensionem. p
¶ Chro. Alta vo salu
tuis indicium est tu be
resurrectiōe. Aletus ed
frenes fabulantiū in tu
Iam quasi foetis ma
Sicut aūt vniuersalis
ueniet sic ꝛ hec resurre
ꝛ stans ꝑdit ꝙ mor. Fu
ribus. ꝛ facies eius sud
pēe effectui. qđ dē. ven
eum filij dei. ꝛ qui audi
vox clara ꝛ clamor no
si illuz ꝛ sic adimpletū
sum. Sed ꝛ pater qui
tum Lazarum ve sic re
sic filij exaudit ꝛ pat
suscitat mortuos ꝛ vi
vunficat ¶ Cnf. Exi
tur esse phāsma. Se
tus videbāt esse qđ resu
bo soluite eū. De vide
quantus viderant quia v
ꝛ abire ꝛ hoc ꝑter hu
nep iubet secū ambular
Dixerat autem sup dñs
dixi vt credant quia tu
credentes hoc dixisset v
tuos. Unde ad hoc re
te iudeis qui venerāt a

Ego aũt sciebam qm̃ semp me audis quãsi dicerẽ ad hoc q̃ fiat voluntas mea non indigeo oratõe ad hoc q̃ tibi suadeam. vna em̃ est nostra volũtas hoc aũt obumbrate dicit ꝓter auditoꝝ imbecillitatem Deus em̃ nõ ita dignitatem suam respicit. vt ad salutem nostram ꝓpterea excelsa quidẽ & magna pauca & ipsa occultata. humilia vo multa circũfluant eius sermõib. ¶ Hilar. x. de tri. ¶Non igit̃ ꝑce egit nobis orauit ne filꝰ ignorarẽ. vnde subdit. sz ꝓter ꝓpm q̃ circunstat dixit ut credant quia tu me misisti. Cum em̃ sibi nõ ꝓficeret deprecatõis sermo ad ꝓfectum tamẽ nostre fidei loquebat. ¶Non inope ergo auxilij est. sed nos sumꝰ iopes doctrine. ¶ Cyp. ¶Non aũt dixit vt credant qm̃ minor sum qm̃ sine oratione nõ possum facẽ sed qm̃ tu me misisti. nõ dixit misisti me imbecillem sed ututem recognoscentes a meipso mihi facẽtem sz me misisti vt non deo contrariũ estiment nec dicãt nõ ẽ ex deo & ut ostendat sm̃ tuam voluntatez opꝰ hoc fieri. ¶ Aug. de v. do. Venit aũt xp̃us ad monumẽtum. in quo lazarꝰ dormiebat & non tamq̃ mortuũ sz tamq̃ sanum tamq̃ viuũ tamq̃ audire patrem de sepulcro ꝓtinꝰ euocauit. vnde sequitur. ¶Hec cũ dixisset voce magna clamauit Lazare veni foras. ido dicit nomẽ. ne oĩes mortui egrederẽt exire. ¶ Cyp. ¶Non aũt dixit Surge tu sed veni foras. vt vocem loquentis & q̃ mortuꝰ fuerat ꝓter quod non dixit In nomine p̃ris ma veni foras aut resuscita eum pater Deo hec omia dimittens. postq̃ oratus formam acceperat. p res autoritatem ostendit qm̃ & hoc sapiẽtie ei⁹ẽ p vba quidem ꝓfessionem. p res vo ostendere potestatem. ¶ Theo. Ita vo saluatoris vox. que lazarum suscitauit inditum est tube magne sonature in cõmuni resurrectõe. Aleius edã clamauit ve gentiliũ ora refrenet fabulantiũ. in tumulis esse animas defunctorum. Nam quasi foris manẽtem eã aduocat p clamorez Sicut aũt vniuersalis resurrectio in ictu oculi ꝓueniet sic & hec resurrectio singularis & ideo sequẽs & statim ꝓfert q̃ mor. fuerat ligatus manꝰ & pedes i linteis & facies eius sudario erat ligata. Iam manda pat̃ effectui. q̃ dr. venit hora cũ audiẽt defũcti vocem filij dei. & qui audierint viuent. ¶ Ong. Nam vox data & clamor non incõuenienter dicẽt exaltasse illum & sic adimpletũ quod dixerat vado vt exaltẽ eum. Sed & pater qui filiũ orãtem exaudiuit suscitauit lazarum vt sic resurrectio lazari cõmune opꝰ sit filij orantis & patris exaudientis. Sicut em̃ pat̃ suscitat mortuos & viuificat Sic & filiꝰ quos vult viuificat. ¶ Cyp. Exĩt aũt ligatus vt non putaretur esse phãtasma. Sed & ꝙ exibat ligatꝰ nõ minus videbat esse q̃ resuscitare. Sequitur. Dicit eis Dissoluite eũ. Vt videlicet tangentes & ut appropinquantes videant qua vere est ille. Sequit. Et sinite abire & hoc ꝓter humilitatẽ. Non em̃ ducit eũ quẽ iubet secũ ambulare actui demõstratoꝝ. ¶ Orig. Dixerat autem sup̃ dñs. ꝓter ꝓpm qui circunstat dixi vt credant quia tu me misisti. nullo aũt eorum credente hoc dixisset velut aliquis hoĩm insciꝰ futuroꝝ. Vnde ad hoc remouẽduꝫ subdit. multi ergo ex iudeis qui venerãt ad mariam & martham & viderant que fiebat crediderũt in eũ. Sequit. Quidã aũt ex ipsis abierũt ad phariseos & dixerũt eis que fecerãt ibus. Continet quidem ambiguũ sermo pñs verum qui merũt ad phariseos fuerũt ex illis multis qui crediderãt ponentes conciliari xp̃o hostiliter se habentes ad eum. Vt alij a credentibꝰ irritare volentes inuidum phariseoꝝ zelum in ipm̃ & videẽ michi hoc magis euangelista exprimere velle. multos em̃ dixit qui p hoc quod viderũt crediderũt velut paucos existentibꝰ alijs de quibꝰ subdit. Quidã autez ¶ Aug. lxxxij. que. Quamq̃ aũt scm̃ euãgelicaz historiã resuscitatũ lazarum plena fide teneam⁹ tamẽ in allegoria aliquid significare non dubito. illum cũ res facte allegorizanẽ geste rei fidem amittũt ¶ Au. super iohem. Omnis quidẽ q̃ peccat moritur. sz deus magna misericordia aias suscitat ne moriantur in eternũ. Intelligim⁹ ergo eos mortuos quos in corporibꝰ suscitauit aliquid significare de resurrectionibus aiaꝝ ¶ Greg. xij. mor. Duellam em̃ in domo mulierem extra portam. In sepulcro aũt lazarum suscitat. adhuc quippe in domo mortuꝰ iacet qui iacet i peccato Iã q̃ extra portam ducẽ. cuꝫ mi q̃sq̃ usq; ad muerecundiã publice ꝓtractionis operẽ. ¶ Aug. Vel intus est mors. quia cogitatũ malum nondũ processit in factum. Si aũt ipm malum fecisti quasi mortuũ extra portam extulisti. ¶ Greg. Sepulture vero aggere ꝑmittur qui in ꝓtractõe ne quicte eẽ usu studiorũ pressꝰ grauat̃. sed hos pleriq; diuina gratia respectus sui lumine illustrat. ¶ Aug. xxxij. que. vel accipiam⁹ lazarum in monumento animam terrenis peccatis obrutam ¶ Aug super iohem Et tamen lazarum dñs amabat si em̃ peccatores nõ amaret de celo ad terras nõ descenderet. Bene aũt de illo qui peccare consueuerat dicẽ fetuit. Incepit ei habere pessimam famã tamq̃ odorẽ terrarum. ¶ Aug lxxxij. que. Recte etiam dicit quadriduanꝰ est. vitiũ em̃ elementoꝝ terra est significat ergo puteum terrenoꝝ peccatoꝝ id ẽ cupiditatum carnalium. ¶ Aug. super iohem. Fremuit aũt dñs lacrimauit voce magna clamauit. quia difficile surgit quẽ moles ꝓtegendis premit turbat se metipm xp̃s vt tibi significet quõ tu turbari debeas cum tanta mole peccati grauans & premens Fides em̃ bonis sibi displicentibus fremere debet i accusatõe malorum operũ ut violentie penitentis cedat cõsuetudo peccandi. Quando dicas illud sed. & pepercit mihi deus. Euangelium audiui & prompsi. Quid facio. Iam fremit xp̃us quia fides fremit. in vocatione frementis apparet spes resurgentis. ¶ Greg. xxij. moraliũ. Dicitur aũt lazaro. veni foras vt ab excusatione & occultatione peccati ad accusationẽ suã ore ꝓprio exire ꝓuocetur vt qui intra scientiam suaz absconsꝰ iacet p pequitiaz a semetipso foras exeat p confessionem ¶ Aug. lxxxiij. questi. Ex aũt lazarus exĩt de monumẽto aiam significat recedentem a carnalibus vitijs. q̃ vo mistus obuolutꝰ hoc est q̃ etiam a carnalibus recedentes & mente seruientes legi dei adhuc tñ in corpore constituti aliem a molestijs carnis esse non possum⁹ q̃ autem facies eius dario tecta erat hoc est q̃ in hac vita plenã ꝙmitõj

habere nō possum⁹ qp aūt dicit. Soluite eū ⁊ sinite abire hoc est qp post hanc vitā auferunē omia velamina vt facie ad faciem videam⁹ ¶ Aug. sup iohēz Vel aliter qñ contemnūt mortu⁹ iuces quando ghīe na p̄cedis. Quid ē em̄ p̄cedere nisi ab oculis vellut exeundo manifestari. Sed ut confitear de⁹ facta magna voce clamādo. ⁊ magna gr̄a vocando. mortu⁹ aūt p̄cedens adhuc ligat⁹ est. Cōfitens adhuc reus. vt aūt solueremē peccata a⁹ ministris h̄ dixit soluite eū ⁊ sinite abire. qđ est. Cui soluentur ꝛr̄e. rā erūt soluta ⁊ i celis ¶ Aug. xp̄s ergo suscitat qa intern⁹ p seipm vuificat. Soluūt discipuli. qa per ministerū sacerdotū absoluuntur vuificati. ¶ Beda. Per eos aūt qui pharisei ānūtiauerūt significanē nōnulla qui videēs bona suoꝝ dei opera odio insequūtur ⁊ infamare conantur.

¶ Collegerunt ergo pontifices ⁊ pharisei consilium aduersꝰ ihesum ⁊ dicebāt. qđ facimus: quia hic homo multa signa facit. Si dimittim⁹ eū sic omnes credent i eum ⁊ venient romani. ⁊ tollēt nr̄m locum ⁊ gentem. Vnus aūt ex ipsis caÿphas nomie cū esset pontifex anni illius dixit eis. vos nescitis quicq̄ neq; cogitatis qz expedit vobis vt vnꝰ moriatē homo p populo. ⁊ nō tota gens pereat. Hoc aūt a semetipō non dixit. Sed cū esset pontifex anni illiꝰ p̄phetauit Quia ihesus moriturꝰ erat p gente Et non tm̄ p gente sz ut filios dei q̄ derāt dispersi cū congregaret in vnum ab illo ergo die cogitauerūt vt interficerent eum.

¶ Tho. Decebat admirari ac extollere eum qui talia p̄agebat miracula Ipsi vo potius gliamē illum occidere vñ dr. Collegr̄e ergo pō. ⁊ pha. filiū aduersꝰ iōm ⁊ dicebāt qđ faam⁹. ¶ Au. Nec tm̄ dicebāt credim⁹. pl⁹ ei p̄dit bonos cogitabāt quō nocerēt ut p̄rēt q̄s quō sibi gloriarēt. ne perirēt ⁊ em̄ amebāt ⁊ quasi gloriabāt. dicebāt em̄. quid faam⁹. qa hic homo multa signa facit. ¶ Chr. Videm eū adhuc vocāt q tantā suscepunt a⁹ deicatis dmōstrationē. ¶ Ong. Est aūt p ea que dicunē ab ipsis cōsiderare eoꝝ insipientiā ⁊ cecitatē. Insipientiā q̄pe qa testificabāmē illū ⁊ multa pegisse miracula. ⁊ tm̄ estimabāt se posse aduersꝰ eum emulari velut non posse p se aduersus eoꝝ emulationes. Cecitatis aūt hoc ipm erat. No facientem em̄ tot miracula p̄mebat vt se ab eoꝝ mōdis eximeret. ñ forte crederēt qp signa fecit. ⁊ putabant ea nō fieri diuina vtute Videm igit deliberabāt nō dimittere ipm opinantes se p hoc esse ipedimento volēnō credere i eum ⁊ romanis ne eis auferrēt terrā ⁊ gentē. vñ sequr Si dimitt⁹ eū sic omnes credēt in eū ⁊ ve. ro. ⁊ tol. lo. no. ⁊ gērē ¶ Chr. Dicēbat p̄m volūt cōcutere vt pcipitandū exsuspitione trāndis q̄si. di. si romani viderit ee turbas ducētē suspicabūtur nos

i eoꝝ ramdē velle gloriari ⁊ dstruēt nostrā cuitatē Sed fictio erat que dicebāmē qđ em̄ demōstrabat tale armigeros arcūferebat ⁊ equitaturas trahebat nōne deserta p̄sequebaē sz vt nō putarē ob passionē suā hoc dicere tcā cuitatem pcipitari dicūt. ¶ Aug. Dr timuerūt ne si omēs in xp̄m crederent nemo remaneret q̄ aduersꝰ romanos cuitatem dei templumq; defenderet qm̄ contra ipm templū ⁊ cōtra suas paternas leges doctrīā xp̄i esse sentiebāt temporalia ergo perdere timuerunt. ⁊ vitam eternam nō cogitauerūt Ita ⁊ romanā post dominū passionem ⁊ glificationē tulerunt eis. ⁊ locum ⁊ gentē expugnādo ⁊ transferēdo. ¶ Ange. Sed ⁊ secundum magogem locum eoꝝ qui ex circumcisione sē gentes occupauerunt qnia per eoꝝ casum salꝰ gētibus euenit. Loco em̄ gentium romani ponuntur ex regnādo qui regno subeuntes nūcupatis. Dēs etiam ab eis sublata est quia qui fuit popul⁹ dei. iudeus est nonpopul⁹. ¶ Chr. Cum autem illi bestiabant ⁊ in eadem cōsilia ponebant dicentes. quid facim⁹. vnus imuerecunde ⁊ cum crudelitate clamauit. Unde sequē. Unus aūt ex ipsis caÿphas nomie cum esset pontifex anni illius. ¶ Aug. Douere potest quō dicā pontifex anni illiꝰ. cum dominꝰ sibi tuerit vnum sacerdotem cui mortuo vnꝰ succederet. Sed intelligendum est per ambitiones ⁊ cōtentiones mortuorum postea cōstitutū esse ut plures fore pōtifices esse qui per ānos singulos vicibus ministrarent ⁊ fore eorum vnum annū plures ad ministrabant quibus alio anno alii succedebāt ¶ Alcuin⁹. Iam de hoc caÿpha iosephꝰ refert qp precio sibi sacerdotiū vnius anni redemerat. ¶ Chr. Increpatur autem caÿphe prauitas in hoc qđ dr Pontifex anni illiꝰ quo scilicet noster saluator exercuit misteriū passionis. Et tm̄ cum esset pōtifex anni illius dixit eis vos nescitis quicq̄ neq; cogitatis quia expedit vobis vt vnus moriatur homo p populo ⁊ non tota gens pereat. Quasi di. vos sedetis ⁊ adhuc segnꝰ rem attenditis sed attendatis vnius hominis salutem pro communi republica oportere gerere. ¶ Thro. Hoc aūt ipse quidē prauo dixit intentōe. em̄ spūs sancti gratia ore eius vsa est ad futurum presagium. vnde subditur Hoc aūt a semetipō non dixit. sed cū esset pō. anni illiꝰ p̄phetauit qa ihs moriturꝰ erat p gente. ¶ Origenes. Non qui cumq; p̄phetat p̄phetat p̄phetia est. sicut nō quicumq; ut pro sequitur iustus est. Sicut qui facit aliquod opus p̄pter humanam gloriam. Caÿphas ergo prophetauit quidez nec tamē erat propheta. sicut ⁊ balaam Nudebit aūt qa dicere qp nō p spm caÿphas p̄phetauerunt quia eā spūs malignꝰ est attestari ihu ⁊ p̄phetare pro eo. Iuxta illud quod dicitur. Nemimus te qp sis sanctus dei. nam eius intentionis est. Non fideles auditores efficere. sed matare in pretorio confidentes aduersus ihesum vt eum penmerent. deinde qp dicit. expedit vobis. quod pars a⁹ propbetare fuit dicit verum vel mentitur. Nam si verum dicit saluantur hi qui in pretorio aduersus ihesum intuntur. moriuo ihesu pro populo ⁊ pertingunt ad id quod expedit. Quod si inconuenies est mali fieri

Quod si inconueniens est manifestum est q̄ nō fuit spūssanc⁹ q̄ dedit hec p̄ferri quia spūssanc⁹ nō mentitur. Si aūt quis velit vendicū ⁊ in hoc esse caīphan cōuertat illo q̄ gr̄a dei p̄ omīb⁹ gustet mortem ⁊ q̄ est Saluator omniū hoīm maxime fideliū sortietur eā cuncta que sūt in hoc loco p̄bita esse vendicata. Incipiendo ab illo. vos mihi scitis. mihil em̄ nouerāt q̄ ihc̄ ignorabāt eē veritatē. sapiētiā iustitiam ⁊ pacem. Et q̄ ipis quoq; erat expediēs vt hic vnus in quantū est hō. moriatur p̄ populo. Non em̄ inquantū est ymago inuisibilis dei est susceptibilis mortis. Pro p̄to aūt obiit velut potēs totā uti⁹ orbis culpā in seipm̄ retorquēs dissipare ac delere. Et hoc vo q̄ dicē. Hoc aūt a semetipo non dixit docemur q̄ aliqua nos homines p̄ nos diam⁹ nulla inducente vtute ad p̄ferendum. Quedā vo suadente nobis quadā vtute ⁊ si non magre exp̄mamus ⁊ improseqēter disponamur ad ea iſectantes ea que diam⁹ seo non mentionē dictorum velut. caīphas ex se mihil proculit. nec dixit mentionē q̄ p̄bita dicta ñ accipiebat sz eā ap⁹ paulū q̄dā legi spūsancte sē ñ intelligētes nec ea que p̄ferūt. ¶ Aug. Hic docemur eē hoīes malos p̄bitie spū futura p̄dicere. q̄ em̄ euangelista diuino attributū sacramē to quia pōtifex fuit. ⁊ summ⁹ sacerdos. ¶ Cnf. Vide aūt quanta spūssancti vtus ē. a mente em̄ mala valuit vba p̄ferre p̄bitie. Vide etiam quanta est pōtificalis virt⁹ potestas. Pontifex em̄ effect⁹ ⁊ indign⁹ existēs p̄bitauit ne sciens q̄. dicēt ore ei solū vasa ē gr̄a. grauatū aūt cor non tegit. ¶ Aug. Caīphas igit̄ de sola gente iudeox p̄bitauit. In qua erāt oues ō quibo aūt ipe dominus non sum miss⁹ nisi ad oues que perierunt dom⁹ israhel. Sed nouerat euangelista alias esse oues que nō erant de hoc ouili quas oportebat addua ⁊ ideo addidit ⁊ nō tm̄ p̄ gente sed vt filios dei qui erant dispersi congregaret in vnum. Hec aūt sēm̄ p̄destinationem dicta sūt. Nā neq; oues ap⁹. neq; filij dei adhuc erāt. ¶ Greg. sexto mor. Persecutores igit̄ peregerūt q̄ quod pernitiose molita sunt ieulerūt mortē. vt ab eo absenderēt fidelium deuotionē. Sed fides inde creuit. vnde sathāe extinguere filium crudelitas credidit. Hoc em̄ ad pietatis sue obsequiū redegit q̄d cōtra illū hūana credulitas exercuit vel exarsit. ¶ Aug. Cōcilium aūt ad irā ex vbis caīphe taxauerunt. vt occiderēt dñm vñ seq̄tur. Ab illo ergo die cogitauerūt vt interficerent eum. Et q̄dem si non spūsancto caīphas p̄bitauerat alius spiritus fuit qui valuit ⁊ p̄ impium loqui ⁊ sibi compares aduersus xp̄m insanire. Qui aūt vult respondere p̄ spiritusancto dicere q̄ sic sacrarum intentionē scripturax ad vtilitatem p̄batam aliqui praue suscipiūt ad constituēdū mortem disciplinaz sic editam p̄ saluatore p̄bitam vendicā non debito modo sapientes studiant sē vt interficerēt xp̄m. ¶ Cnf. Querebāt q̄dem pus ⁊ eum interficere. nūc ⁊ sententiā firmauerūt.

¶ Ihesus ergo iam non in palam ambulabat apud iudeos. sz abyt in regiōz iuxta desertum in ciuitatē q̄ dicit effrem ⁊ ibi morabat cū discipul⁹ suis. Proximū aūt erat pascha iudeox ⁊ ascenderūt mlti ierosolimam de regione ante pascha vt sanctificarent seipos. Querebant ergo ihesū ⁊ colloquebant ad inuicē in tēplo stātes. Quid putatis quia non venit ad diem festū. Dederunt em̄ pontifices ⁊ pharisei mandatum vt si quis cognouerit vbi sit indicet vt apprehendant eum.

¶ Cnf. Cum consiliū congregauerūt pontifices ⁊ pharisei ve occiderēt ihm ipe cautius se obseruāt non vlera cum fiducia cōuersabatur cū iudeis sz ne q̄ ad aliam ciuitatem abiit populatā sz ad quandā remotā vnde dicē ihūs ergo iam nō ī palam ambulabat ap⁹ iudeos sz abiit in regiōz iuxta desertū in ciuitatē que dr̄ effrē. ¶ Aug. Nō quia potentia ei defecerat in qua si vellet palam cū iudeis conuersarē ⁊ nihil ei facerent sz exemplū discipul⁹ demōstrauit in quo appareret nō esse peccatū si fideles eius oculis p̄sequentium subtraherēt ⁊ furorē sceleratorum latendo potius euitarēt q̄z se ostēdendo magis accenderent. ¶ Ong. Honestum nāq; est imminente agone confitēti ibm non euitare p̄fessionem nec recusare subire mortem gratia vitatis nec mm⁹ honestum ē non tradere occasionē tante tēptationi nō solū p̄pē incertitudinē euent⁹ p̄ri sz ne nos occasionem p̄sentem⁹ vel alij magis ipi ac noxij fiāt nā siquis fac⁹ erga quenq; materia criminis luet penas quomodo p̄secutorē non declinauit. nō ē de p̄sequentis delicto dabit responsum. ¶ Nō sol⁹ aūt dom⁹ illic fuit imo vt nullam daret causam p̄quirentib⁹ eū discipulos eā secum duxit. vnde seq̄tur. Et ibi morabat cū discipulis suis. ¶ Cnf. Qualiter putas curbatos discipulos humane videntes eum saluatum. Ipi aūt q̄ñ omīes letabantur ⁊ festum celebrāt tunc oculeāt ⁊ in piculis sunt sed tñ p̄manebant cū eo sēm̄ ist⁹ vos estis qui p̄mansistis mecum in temptationibus meis. ¶ Ong. Quo ad synagogiā vo dicat. q̄ ibo dubium cū fiducia ambulabat inter iudeos cū vbuz diuinū p̄ p̄bitas in ipis conuersabat. sz abiit illinc nec est vbum dei inter iudeos. Accessit aūt ad villaz que est p̄pe desertum Aequa dicē multa filij deserere magis quam coniugate Dilla autem dicē effrē. que interp̄tatur fertilitas. Fuit autez effraī. frater manasse semoris populi oblitioni tradita. Q⁹ populuz em̄ oblitioni datū p̄termissum p̄dixit ex gentib⁹ abundanda. Discedens ergo a iudeis venit in terram totus orbis p̄pe desertam ecclīam que dicē ciuitas secunda ⁊ ibi moratur cum discipulis vsq; nunc. ¶ Aug. Ille autem q̄ de celo venerat pati p̄pinquare voluit loco passionis. quia immebat hora passionis. vnde sequit. Prope aūt erat pas. iude. habebāt iudei pascha in vmbra nos in luce sanguine ouis pecoris iudeorum postes signati sunt. Sanguine xp̄i frontes nostre signantur. Illum diem festū iudei cruentum habere domini sanguinē voluerūt illo die festo occisus est agn⁹ q̄ eūdem diē festū suo sanguine

¶ Alch. Appropinquāte tpe ī quo dñs pati dispositꝰ
it appropinquauit ipe loco ī q̄ eusdē passiōis dispē
sacōz phcere voluit. Vñ dr. Jhus ergo añ sex dies
pas. venit in beth Primo venit in bethaniam demꝫ
iherosolimā. ī iherosolimā q̄dem vt ibi paterēt. in
bethania; vo vt resuscitato. lazari meōne oīm ar
tꝰ impmereē. vñ subdit. vbi fuerat lazarꝰ mortuus
quē suscitauit ibus ¶ Theo. Decima autez die mē
sis agnum iudei capiunt immolandum in festo pas
sche. exeunt eñ festinantes prelibant solēnia qua
ppter in die que est noua mensis & precedit sextū
die ante pascha epulantur splendide & exoptant se
stiuam diem constituunt. quo fit ut ihesus quoq; p
gens bethaniam cōmutaretur. vnde sequitur. Fece
rūt aūt ei cenam & ibi martha ministrabat per hec
autem quod dixit q̄ martha ministrabat insinuat q̄
in illꝰ domo erat cōmunium. Sed attende mulieris
fidelitatem. nō eñ famulabꝰ ipsorum ministeriū. sed
ipsamet suscipit innuere aūt vel ēs euangelista ve
re resurrectōis lazari signū subdidit Lazarꝰ vero
vnꝰ erat ex discūbentibus cum eo. ¶ Aug. Quebat
loquebatur epulabaē. veritas ostendebatur infideli
tas tacebat. cōfundebatur. ¶ Cyr. Maria autem ñ
fastidiebat communem famulatum sed ad solum dñm con
stituit honorem & non vt ad hoīem accedit. sed vt
ad deum Unde sequit. Maria ergo accepit libram
unguenti nardi pistici p̄cosi & unxit pedes ihu. Et
exterſit capillis suis pedes eiꝰ ¶ Aug. Quod aut
pistici locum aliquem credere debemꝰ. unde erat ꝫ
unguēti p̄cosi. ¶ Alch. Vel pistica. i. fidelis nec ex
tranea spurcitia adulterata. Nec est illa mulier que
quōdā peccatrix i domo simōis venit ad dñm cū ala
bastro unguēti. ¶ Aug. de consen. Qđ aūt ꝫ in
bethania rursꝰ fecit aliud est. quod ad lucē narratio
nem non pertinet sed potius narratur a tribus iohanne
scz matheo & marco. q̄ ergo matheus & marcꝰ ca
put domini unguento illo p̄fusum dicunt. Johānes
aūt pedes Non solum caput sed & pedes domini acci
piamꝰ p̄fudisse mulierē. Mathꝰ eē & marcꝰ recapi
tulādo ad illū diē redeunt in bethaniaz q̄ erat añ sex
dies pasche & narrāt qđ iohes de cena & unguēto se
quitur. & domꝰ ipleta ē ex odore unguēti. ¶ Aug. sꝑ
Joh. Ad apm reuoca intentōz q̄ d ē alius sumꝰ odor
vite ad vitā alius sitꝰ odor mortis ad mortē. Denig
audies hīc ex unguēto isto. quō erat alius odor bo
nꝰ in vitā alius odor bonꝰ ī mortē. vñ sequit. Dicebat
g̃ unꝰ ex discipulis suis iudas scariothis q̄ erat eū
traditurꝰ. q̄re ꝫ ung. ñ vē. ccc. denariis & datū est egē
nis ¶ Aug. d cō. euā. Qđ alii dicūt discipulos mur
muraſſe de unguēto p̄cosi effusiōe. Johes aē iudaz
ꝑmeōrat puto discipulorum nomie iudā significatū plu
rali nūo p singulari usurpato. Pē ēē intelligi q̄ alii
discipli aut senserit ꝫ aut dixerit aut eis iuda dixē
te psuasit sit atq; oīm voluntatē matheꝰ & marcꝰ ꝺ
bis eā exp̄ſſerunt. si iudas ꝓterea dixerit q̄a fur
erat ceteri p̄ē paupū curā. iohem ꝺo ꝺ solo illo id
ꝑmeōrare voluſſe. cuꝰ ex hac occasione furādi con
suetudinem crediderint mirandum. nā sequit. Dixit
aūt hoc nō q̄a ꝺ egenis pertinebat ad eum sed quia
fur erat & loculos bns ea q̄ mittebant portabat.

Capitulum. xii.

Jhesus ergo ante sex dies pa
sche venit in bethaniā ubi fue
rat lazarus mortuꝰ q̄z suscita
uit ihesus. Fecerūt aūt ei cenā
& ibi martha ministrat. Lazarꝰ ꝺo unus
erat ex discumbentibꝰ cum eo maria ergo
accepit libram unguenti nardi pistici pre
cioſi & unxit pedes iesu & exterſit capillis
suis pedes eius. Et domus impleta est ex
odore unguēti Dicit ergo unus ex disci
pulis suis iudas schariothis qui erat eum
traditurus Quare hoc unguentū non uē
ditur trecentis denaryis & datum est ege
nis? Dixit aūt hoc nō q̄a ꝺ egenis pertine
bat ad eum Sed quia fur erat & loculos ha
bens ea que mittebātur portabat Dixit er
go ihesus Dimite illam ut in diē sepulture
mee seruet illud Pauperes semp habetis vo
biscum Me aūt non semp habebitis Cognō
uit ergo ēba multa ex iudeis q̄ illic esset &
venerunt. non ꝓpter iesum tm̄ sed ut laza
rum viderent quem suscitauit a mortuis.
cogitauerūt aūt p̄cipes sacerdotū ut &
lazarum interficerent q̄a multi propter il
lum abibant ex iudeis & credebāt ī ihesum

¶ Alchui. Portabat ministerio exportabat fures ¶ Au. ¶ Nō tūc periit uidas qñ accepit a iudeis pecuniā ut dominū traderet. Jam fur erat dominū pdi & sēbat ñ corde sed corpe. Voluit aūt p hoc nos dñs admonere ut malos tolerem⁹ ne corp⁹ xpi diuidā? Qui aliquid de ecclia furat̄ inde ꝑdito compatur tolera malū bonis ut veniat ad pnium bonorum ne mitat̄ in penam mali⁹ exemplū dñi accipite conuersantes in cera quare habuit loculos cui angeli ministrabāt nisi qa ecclia ipius loculos habitura erat. Quare fures admisit nisi ut eius ecclesiafures dum patē toleraret Sz ille qui consueuerat & loculis pecuniā tollere. nō dubitauit accepta pecunia ipm dominū vēdere ¶ Cnf. Ideo ecia ꝑ furem existentē loculos commisit paupū. ut omnē abscideret occasionē. ¶ Non em̄ habuit dicere quoniā ꝓpter pecuniarū desideriū hoc fecit Etenī sufficientem habebat ex loculo concupiscētie mitigationē ¶ Theop. Quidam vo ad ministrationē pecunie suscepisse undam fatent̄ tamq̄ minimū oim. ¶ Nam pecunie administratio doctrine administratione inferior ē secundum quod ait apostoli in actibꝰ. nō est equū nos derelinq̄re vbum dei & ministrare mensis. ¶ Cnf. xp̄s aē multa condescensione ad udā vtens non irrepaut eum subripiendē sed ꝓmunem imulit excusatiōz. nā sequitur. dixit ergo ibus. simile illam ut ī die sepulture mee seruet illud. ¶ Alchui. Significat se moriturū & ad sepiliendū aromatibꝰ esse vngēdum ideo mane cui ad unctionē mortui corporis muleū ꝑfderans quemire ñ liceret donatū sic uuenti adhuc impendere obsequiū quod p⁹ mortuum celeri resurrectione ꝑuenta nequiret. ¶ Cnf. Rursus ecia ꝓpter ꝓditorē rememorat⁹ est sepulture ac si diceret gratus sum tibi & onerosus sed expecta parum & abibo Et hoc ostendit. cū subdit. Pauper em̄ semp habetis vobiscum. me autē non semp habebitis ¶ Aug. Loquebatur de pñtia corporis sui ¶ Nam scdm maiestatem suā scdm ꝓuidentiā secundum ineffabilem & inuisibilem gratiā impletur quod ab eo dictum est. Ecce ego vobiscum sum vsq; ad ꝯsummatiōz secli vt aliter mundi pona significat sunt mi ecclia mali Si em̄ bon⁹ es habes xp̄m & in pnia p fidem & sacramentū & habebis semp. qa cum hinc exieris ad illū venies qui dixit latroni. Hodie mecū eris mpara diso. Si aūt male versaris. videris habere in presētia xp̄m. quia baptisaris baptismo xp̄i. accedis ad altare xp̄i. Sed male uuendo non semp habebis. nō aūt dixit habē. sed habebis quia vn⁹ mal⁹ corp⁹ malorum significat. Sequitur. Cognouit ergo turba multa ex iudeis quia illic esset. & venerūt nō ꝓpter ihesum tantū. sed vt lazarum viderent quē suscitauit a mortuis. Curiositas eos adduxit non caritas.

¶ Theo. Visores em̄ suscitati fieri cupiebāt expectatores ecia de iferis aliquid lazaro referente ꝓpendere ¶ Aug. Qua vo em̄ miracl̄ dominī tāta erat euidentia diffamatū vt nō possent vt occultare quodadum est vel negare. cogitauerunt vt lazarum mterficerent unde sequitur. Cogitauerūt aūt pncipes sacerdotum vt & lazarū iēficerēt quia multi ꝓpter illum abibant ex iudeis & crē- in ihesum Ceca se

micia qñ dominꝰ suscitare potuit mortuū qre nō possit occasū? ecce vtrūq; dñs fecit & lazarū mortuū & seipm̄ suscitauit occasū. ¶ Cnf. Nullū aūt mirabilū? culū xp̄i eos ita furere fecit hoc em̄ mirabiliꝰ erat & cotā multis factum ē & erat inopinabile mortuū ꝗtriduanum videre ambulantē & loquentem aliter eciam illi in alijs putabant cumulan sabbati solutionē & hac via abducere ebant. Dic aūt qa a nullo habebāt ꝙqueri contra ihm aduersꝰ lazarū facium conatum. itaq; & in ceco hoc fecisset nisi haberēt accusatiōz de sabbato alic aūt. Ale qdem ignobilis erat & eiecerūt eum de templo. hoc ecia eos mordebat ꝙ festiuu teatrum instatem oīes dimittēres bebamā venebāt. ¶ Alchui. Quisice aūt ꝙ añ sex dies venit bethaiam significat q̄ ille ꝙ sex diebꝰ oīa fecerat & sexto die hoiem creauerat ipe sexta mūdi etate sexta feria sexta hora redimē mūdū venerat. cena aē dñica fides ē ecclie que p dilectionē operat̄. martha mīstrat cum fidelis aīa opa sue deuotiōis dño impendit lazarꝰ vnꝰ erat ex discūbentibꝰ cū hi qui p⁹pcatoꝝ mortē resuscitati fuit ad iusticiā una cum eis qui in sua pmanserūt iustitia. de pna vitatis exulis & celestis gre munēibꝰ alunt̄. & bñ in bethaia celebrat̄ q̄ inēpcat̄ dom⁹ obediēte ¶ Nam ecclia est obediens dom⁹. ¶ Aug. Vnguētum aūt q̄ maria vnxit pedes ihu iustitia fuit Jdo lib. ra fuit erat aē vnguētū nardi pistia ꝓbosi pistis grece fides dr querebat exam iustitiā. iust⁹ ex fide vivit. vnge pedes ihu bñ vivē? dñica sectat̄ vestigia capillos tergesi hēs superflua da pauperibꝰ & dñi pedes teristi. capilli ei superflua corpis videt̄ ¶ Cnf. Et notādū q̄ primo tārū pedes vnxerat h aē pedes & caput vnxit ibi rudimēta pnium. ꝰ iustica pfectꝰ designat aiaꝝ. ꝙ caput ei dñi sublimitas diuinitatis ꝙ pedes humilitas icarnatōis exp̄mit. vt ꝙ caput ipe xp̄s ꝙ pedes paupes q̄ sē membra a⁹ ¶ Au. dom⁹ aūt ꝛpleta est odore mūdo⁹ impletus est bona fama.

¶ In crastinū autē turba multa que conuenerat ad diem festum cū audisset qa venit ihesus iherosolimā. acceperunt ramos palmarū & processerūt obuiam ei & clamabant Osanna benedict̄ qui venit in nomīe domini. Rex israhel. Et inuenit ihesꝰ asselum & sedit sup eum sic scriptum est Noli timere filia syon. Ecce rex tuꝰ venit tibi sedens sup pullum asine. Hec non cognouerūt discipuli eiꝰ ꝓmum sed quando glorificatus est ihesus. tunc recordati sunt. quia hec erant scripta de eo & hec fecerūt ei. Testimonium ergo ꝓhibebat turba que cum eo erat quādo vocauit lazarum de monumento & suscitauit eum a mortuis ꝓpterea & obuiam venit ei turba quia audierūt eū fecisse hoc signū. Phanisei autem dicebāt ad semetipos. videtis qa nichil ꝓficimus Ecce mundus totus post eum abyt.

¶ Cnf. Preceptū legis erat vt decima luna pmi mensis agn⁹ siue hedus in domo recluderet vsq ad xiiij lunā eiusdē mēsis qñ ad vesperā imolabatur vnde ⁊ ver⁹ agn⁹ ex omi grege sine macla electꝰ p populi sanctificatiōe immolandꝰ añ qnq dies id est decima luna iherosolimā ascēdit. ¶ Aug. Quantꝰ aūt fructꝰ aparuerit pdicatiōis eius ⁊ quantꝰ grex suū ex his que pierant dom⁹ israhel vocē pastoris audierit intendēs est ex eo quod dicit. In crastinū aūt ēba mlta que pcesserat ad diē festū eū audissz qz venit ibe iherosolimā acceperūt ramos palmaꝝ rami palmaꝝ laudes siue significantes victoriā q erat dñs morte mortēdo superaturꝰ ⁊ trophēo crucis de diabolo mortuo pnape triumphaturꝰ. ¶ Cnf. Ostē debant aūt qm de reliquo maiorē quā d pheta opmi onē hēbant de eo. vñ sequit. Et pces. ob ea ⁊ ela. Osanna q venit in noie dñi rex israel. ¶ Aug. Osā na vox est obsecrantis magis affectū mdicans qz rem aliquā significans sic siue i lingua latina qꝝ inter iectiones vocāt. ¶ Hed. Est aūt ꝑpositū ex corrup to ⁊ integro. Osi em salua anna obsecrātis ē mētiedō osi ergo corruptū anna ē meogrū. Hōdictꝰ aūt qui venit in noie dñi sic potius accipiendū est vt in no mine dñi in noie dei patris intelligat. qđ quis possit i telligi eciā in noie suo qa ⁊ ipe dñs est. Sed verba aⁱ meliꝰ nr̄m diligūt intellectū q ait. Eꝰ veni in noie patris mei. nō vult amittat humilitatē qñ nos docet humilitatē. ¶ Cnf. Hoc ē eciā qō maxime coegit credere in xpm omes qm nō est deo ptraneꝰ. ⁊ hoc maxime erigebat plebē qp ipe dicebat se a pre esse se. ex his ergo vbis colligim⁹ qp deꝰ est. Hā osāna saluos fac mepretat. salutē aūt soli deo scriptura at tribuit. deinde qa vere est deꝰ. q venit inquit nō q ducit. b em fuit est qdāmodo. Illud vo dñicū. Ex eciā dicūt in noie dñi. illud idē erga ipm ꝓtendit. Nō em i noie sui sz dñi dicūt illū venire. ¶ Aug. qo aūt magnū fuit regi seculoꝝ regē fieri hoim. nō em rex israel xps ad exigendū tributū uel ferro ex ercitū armādū. sed rex israel qp mentes regat qp i regnū celoꝝ pducat qp ergo rex esse voluit israel. dignatio ē. nō ꝓmoto. miserecōis idiciū nō pēnis augmētū. q ei appellatꝰ est i ēra rex mdoꝝ i celis ē dñs angloꝝ. ¶ Lho. Judi aūt regē israel ipm nūcu pabāt qñ sensibilē regē somniabāt expectabāt nāq exurgere quēdam in regē maiorē qz sm humānā na turā saluaturū eos a romanoꝝ inuisitone. Quō aūt dñs venens ostendit euāgelista subdēs. ⁊ inuenit ihs asellū ⁊ sedit sup eū. ¶ Aug. Dic breuē dictū est. nā quēadmodū fit factū apud alios euangelistas ꝓlixissime legit. Pullū aūt asine in q nemo sederat: b em apud alios euāgelistas inuenit intelligim⁹ ꝓhm gēaū q legē dñi nō acceperat. asinā vo qa vtrumqꝫ dño adductū ē plebē aꝰque venebat ex ꝓto israel. ¶ Cnf. Fecit ergo b ꝓphetice aliqđ figurans. qm videlicet immūdū gentū ꝓhm debebat subiectū hre ⁊ ꝓphetā quondā implens. ¶ Aug. Phibet aūt hunc facto ꝓphetico ostentū ut apareret qm maligni pn apes iudeoꝝ eū nō molligebant in q implebant q legebāt. vñ sequit. Sic scriptū ē. noli timere filia sion ecce rex tuꝰ venit tibi sedēs sup pullū asine. in il lo ꝓto erat filia sion ipa est iherusalē q sibi cui dā. noli timē illū agno. q a te laudat. ⁊ noli trepidare cū p iniq quia ille sanguis fundit̄ p quē tuū delictū deleat ⁊ vita redimatur. ¶ Cnf. Vel aliē quia re ges eoꝝ muti fuerant ⁊ eos obnoxios bellis face bant cū fide ait hic nō talis. sed mitis ⁊ mansuetꝰ qđ ostendit ab asino. Hō em exercitū habens intra bat sed asinū habens solum. Vide aūt euangeliste sa pientiā. Hō verecūdabat̄ porē ignorandaz diuīga re. Nam sequit. Hec non cog. Discipuⁱ primum. sed quando glorificatus est ihus. ¶ Aug. q. quando ꝓ tuum sue resurrectionis ostendit. Tunc recor. sunt quia hec erant scripta de eo ⁊ hec fecerūt ei. q. non alia qꝫ q scripta erāt d deo. ¶ Cn. Hoc aūt ignorabāt quomam ipe nō reuelauit eis. Scandalizasset enim eos si rex existens talia passurꝰ erat. vedam nō su scepisset stabi cogmētem regni de quo dicebat. de regno enim temporali hoc dicta putassent. ¶ Chro Aspice aūt q sequēnam passionis suscitauit lazarus hoc omniū nouissime reseruans miraculū ⁊ ob hoc plurimi ꝓcurrebāt ⁊ credebant. vñ sequit. testio. gꝰ phi. tur. q cū eo erant qñ vocabat̄ monu. ⁊ suscitauit eū a mor. ꝓpterea ⁊ obuiā venit turba qa audierūt eū fe. b sig nū. Exite ihus ⁊ ishie. unde sequit. Pharisei aūt dice bant ad semetipos videtis qz nihil ꝓficimus. ecce mūdus toꝰ p eū abijt. ¶ Aug Turba ebrietatis turbam Quid aūt iudee cecauit ebrietas qz pre eū abijt mūdus p quē factus ē mūdus. ¶ Cnf. Mundū em b ebriam dicūt videri aūt mihi b dictū esse eoꝝ q fami quem erant non au debant aūt ꝓpalam. demā ab euentu deterebant alios qi ieiūiū nabilia tēptātes. ¶ Cho. Ac si d. qđtucūqꝫ in diami tanto b augeat ⁊ glia aⁱ intendit. qa gⁱ pro fectꝰ de tantis mlitijs.

¶ Erant aūt gētiles qdam ex his q ascē derant vt adorarēt in die festo hi ergo ac cesserūt ad philipum qui erat a betsayda galilee ⁊ rogabāt eū dicētes. Dñe volum⁹ ihesū videre venit philipus ⁊ dicit andree andreas rursū ⁊ philipus dicūt ihesu iesz aūt rndit eis dicēs venit hora vt clarificet filius hois. Amen amē dico vobis nisi gra num frumti cadēs i terrā mortuū fuit ipm solū manet Si aūt mortuū fuit multū fructū affert. q amat aiam suam perdet eam ⁊ qui odit aiam suam in hoc mdo i vitā eternam custodit eam. Qui michi ministrat me sequa tur. ⁊ vbi ego sum illic ⁊ minister meus erit. Si qs michi mnistrauit honorificabit eum pater meus.

¶ Hed. Tēplū dñi iherosolimis situ adeo erat famo sum vt diebꝰ festis nonsolū vicini sed eciam mlte exlē gmāe ꝝgnombo gēes illuc adueniret Sic de eunu cho Candaces regie ethiopū actꝰ apli⁹ declarat. Hic ergo ostenditur hi gentiles venerant adorare de quib⁹ dicit. Erant autem gentiles quidaz ex his qui ascenderunt vt adorarent in die festo. ¶ Enso.

¶ Cnf. ꝑe exñtes de cetero vt ꝓselyti fierẽt fama ieaꝙ audita de xp̃o volunt eũ videre. vnde sequiẽ. Si ergo acce. ad pbi. qui erat a beth. gal. ⁊ rogabant dicẽ. Dñe volum ihm videre ¶ Aug. Ecce volunt eũ iudei occidere gentales videre. Hz eẽ illi ex iudeis erant q̃ clamabant bñdict⁹ qui venit in nomie dñi. Ecce illi ex circuncisione. illi ex prepucio vel⁹ duo pietes de diuerso veniẽtes ⁊ in vnã fidem xp̃i pacis osculo occurrentes Deq̃ẽ. Venit philipp⁹ ⁊ dicit andree. ¶ Cnf. Quasi pon existẽs Andreã eñ i viam gentiũ ne abientes ꝙterea cũ cõdiscipulis communicãs mgr̃o refert vnde seqũtur. Andreas rursus ⁊ philipp⁹ dicũt ihesu ¶ Aug. Audiam⁹ q⁹ vocem lapidis angulans vnde seqũtur. Ihes⁹ auctez ꝛpõdit eis dicẽs venit hora vt clarificetur filius homis. Forsitan aliqs putat ideo se dixisse glificatuz quia gentales eũ volebãt videre nõ ita ẽ sz videbat gentes post passionẽ ⁊ resurrectionẽ suã in oĩb⁹ gẽtib⁹ credituros. Ex occasione igit̃ istoꝝ gẽtiliũ qui eum videre cupiebãt nũciat fut̃am plenitudinem gẽtium ⁊ ꝓmittat iam ad esse horaz glificationis sue qua facta in celis gentes fuerãt crediture secundũ illud. Exaltare sup celos deꝰ ⁊ sup oẽm terrã gria tua. sz altitudinẽ glificaõis oportuit vt ꝑcederet bñficas passiõis. vñ adiũxit Amẽ amẽ dico vobis nisi granũ frumenti cadens in terrã mortuum fuerit ipm solũ manet. Si aũt mortuum fuerit multũ fructũ affert. se aũt dicebat granum mortificandũ infidelitate iudeorum mltiplicandũ in fide populoꝝ ¶ Beda. Ipe eĩ ex semie patriarchaꝝ in agro huius mundi seminat⁹ est. ⁊ incarnatus ut moriendo cũ multiplicatione resurgeret solus mortuus est cum multus surrexit. ¶ Cnf. Et quia p̃mones non ita suadebat vtatur experimento. quia frumentum magis facit fructũ cũ mortuum fuerit si aũt m semibus hoĩ accidit. multomagis in me. Quia igit̃ de reliq̃ debebat dimittere discipulos ad gẽtes vidit aũt gentiles ꝑsistentes ad fidẽ ostendit qd tempus erat vt ad crucem veniret. Non eñ pus eos ad gentes misit. donec iudei offenderũt donec crucifixerũt. Et qz de morte sua ꝑuidit discipulos pristinã dei superabundantiã facit ꝑmonis dicẽs nonsolum si ñ mortem meã patienẽ sustinuerits. sed eã si vos ip̃i non moriamini nullũ vobis erit lucrum ⁊ hoc est quod subdit qui amat aiam suam pdet eã. ¶ Aug. Hoc duob⁹ modis intelligi potest qui amat perdet. ⁊ si amas pdes si cupis vitam tenere m xp̃o noli mortem timere p xp̃m. Item alio mõ qui amat aiaz suam pdet eã. Noli amare in hac vita. ne pdas in eterna vita. hoc aũt quod posteri⁹ dixi. magis habere videt̃ euangelicũ sensum. sequẽ eñ. Et q̃ odit aiam suam in hoc mundo in vitã eternã custodit eã ergo qđ sup̃ dictũ q̃ amat intelligẽ in hoc mundo.
¶ Cnf. Amat aũt aiam suam in hoc mũdo qui desiderata eius inconuenientia facit. Odit aũt eam qui nõ credit ei noxia concupiscenti ⁊ nõ dixit q̃ ñ cedit ei sed qui odit eam. Quẽadmodum eñ eoꝝ q̃ odio habentur nec vocem audire sustinem⁹ nec visum videre delectamur. Ita ⁊ aiaz cũ grauia inuigit cue ꝺ non placẽt cũ vehemẽtia auertere oportet ¶ The. Qua eñ valde onerosũ erat audire q̃ oportet odire animã suam ꝙsolabatur p hoc q̃ addit̃ i hoc mũdo. ꝓpis indicãs ꝓcularitatẽ. Non eñ impetuũ habet aia odio habẽdi ⁊ emolumẽtũ ponit cum dicit In vitã eternã custodiat eã. ¶ Aug. Sz vid̃ ne tibi subrepat vt te ipm iterumere velis sic intelligẽdo q̃ debes in hoc mũdo odisse aiam tuã. hic eñ quidã maligni atq̃ puerili homicidie flãmis se donãt aquis p̃focant ꝓcipitatione colliduntur ⁊ ꝓcurant. Ideo xp̃s nõ docuit immo ⁊ diabolo ꝓpitiũ suggerenti rñdit. Vade satanas Cũ ergo cause articul⁹ veniant vt hec cõdito ꝓponat̃. aut faciẽdum esse cõtra dei ꝓcepti. aut ab hac vita migrandũ. cõminãte mortem ꝓsecutore sibi oderis in hoc mundo aiam tuã. vt i vitã eternã custodias eam. ¶ Cnf. Dulcis quidẽ ẽ pns vita. bis q̃ affuit fuit ei. Si vo quis ad celũ respexerit videbis que ibi sint bona deo gremat vitaz pñtẽ. cũ eñ apparuerit melioz cõtemnit̃ prior. In hoc ergo nos iducens xp̃us subdit. Qui mihi ministrat me sequatur id est me imitet̃ d̃ morte hac dict̃ ⁊ d̃ ea que per opa assecutione. Oportet eñ eũ qui ministrat eum cui ministrat sequi. ¶ Aug. Quid ergo sit ministrare xp̃o in ip̃is vbis agnoscim⁹ cũ dicit. Si quis mihi ministrat. Ministrare ergo ihesu qui nõ sua querũt. sed q̃ ihu xp̃i. hoc est eñ me sequat̃ vias ambulet meas. non suas. non ea tñ que ad misericordiã ꝓmẽt corporalem. sz oia opa bona ꝓpter xp̃m facies vsq; ad illud op⁹ magne caritatis. quod est aiam pro fratrib⁹ ponere. Sed quo fructu qua mercede seqũtur. ⁊ vbi ego sum illic ⁊ minister meus erit. Gratis amat̃ ⁊ opus quo ministratur illi ꝓcium sit esse cũ illo. ¶ Crisos. Ostendit aũt ꝙ hoc q̃ ꝓsuccedit mortẽ succedet. vbi aũt sum ait. qa in celis ante resurrectionẽ xp̃s erat Igit̃ illuc erãt migrem⁹ animo ⁊ mente sequẽ. Si quis mihi minis. honorificabit eũ pater meus ¶ Aug. Per hoc intelligẽ exposuisse vt sup̃ dixerat illic ⁊ minister meus erit. Nam quẽ maiorẽ honorẽ acapere poterit ac opeat⁹ qđ ut sit vbi ẽ vinc⁹. ¶ Cris. Nõ aũt dixit ego honorificabo eũ. sz pater meus Nondũ eñ de eo decẽtẽ opinionẽ habebãt. sed maiorẽ d̃ pre

¶ Nunc anima mea turbata est. Et qđ dicam Pater saluifica me ex hac hora sed ꝓpterea veni in horam hãc. Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de celo dicens ⁊ clarificaui. ⁊ iterum clarificabo. Turba ergo que stabat ⁊ audiebat. dicebat tonitruũ factum esse. Alij dicebant. Angelus ei locutus est. Rñdit ihesus ⁊ dixit. Non ꝓpter me hec vox venit sed ꝓpter vos. nũc iudicium est mundi. Nunc princeps mũdi huius ejcietur foras Et ego si exaltatus fuero a terra. omnia trahã ad meipsum Hoc autem dicebat. sigmficãs. Qua morte esset moriturus.

¶ Cris. Quia dñs ad passionem discipulos exhortatus fuerat ne dicãt q̃ ip̃e extra dolores existens hũanos facile de morte philosophat̃ ⁊ nos admonet

ꝓter ꝫ ꝙ ipe est sine piculo ostēdit ꝙ ⁊ ipe in agonia fit tamē ꝓter volitatē mortē nō remut· vñ dic̄ Nūc aīa mea turbata ē ¶ Aug· Audio ꝙm ꝫ mūdo odit aīam suaz in vitam eternaz custodit eam· ⁊ mḡm ꝓfanare accēdor ⁊ in oratio mō mbil est vite huiꝰ tot̄ qȝcūlibet fuerit plicior vapor ꝑ amore eē nox tpalia mbi cūcta vilescūt · ⁊ rursū dām audio dicētem nunc aīa mea turbata est· Sequi ubeo aīaz meā sȝ ēbam video aīam tuā qle fūdamēcū qrā si pera succūbit· Agnosco dne miaz tuā nā ꝙ caritatis volūtate ēbaris mḡros i corpe tuo ꝙ sue im firmitatis necessitate ēbāē ne dspādo pēe cōsolans im se gō caput nr̄m suscepit mēbroꝝ suoꝝ affectum Et ideo non est ab aliꝫ ēbatꝰ sȝ sicut de illo supra dictū ē turbauit semetipm· ¶ Cnſ· Appropinquans em dꝰ reliquo cruci qđ bum mū est ostēdit ⁊ naturā nō volentē mori· sȝ pnā adherentē vite ostendēs qm̄ n extra humanas passiones erat· Hic em̄ esurire non enimē est· ica neq; pīam vitam appetere · xp̄s aūt corpꝰ a peccato mūdū habebat nō a naturalib necessitatib exutū· hoc igit̄ dispēsatonis ē nō deitatis· ¶ Au· Demqs hō ꝙ seq̄ vole audiat qua hora sequaē accessit forte hora terribil ꝓpmē opto aut facēde miꝫtatus aut subeunde passionis· turbaē aīa infirma· Audi ergo qđ subungit· ⁊ qđ dicā ¶ Beda Hoc ē qđ aliud ñ vñ mēbra mea ministrāē· Pr̄ salui fica me ex hac hora· ¶ Aug· Docuit te quē nuoces eiuꝰ voluntatem tue voluntati preponas Nō ido ubi videaē exalco diffidere qȝ te vole ab initio pficere hominis suscepit mfirmitatē ve doceat pnistatū dicere nō qđ ego volo sȝ qđ tu vis· vñ ⁊ subdit Sȝ ꝓterea veni in horā hanc· Pr̄ clarifica nomē tuū in sua sȝ passione ⁊ resurrectione· ¶ Cnſ· Quasi di· Non habeo qđ dicā ereptionem ꝙrens· ꝓterea em̄ veni in horā hanc· ic si dicat ⁊ si turbemur ⁊ tumultū patiamur· nō fugiam̄ mortem· qa ego nunc turbatꝰ nō dico ve effugiaz· Posset em̄ ferre qđ supuenit Nō dico enpe me ex hora hac sȝ ꝓnū dico sȝ clarifica nomen tuū · Ostēdit em̄ qm̄ ꝑ veniate monē gȝiaz dei ꝫ vocans ⁊ hoc eueniē· fuerut em̄ erat ut post crucem quereretur orbis terraꝝ· ⁊ cognosceret nomen dei ⁊ coleret nonsolū patris sed eiā filȝ · Sz en̄ hoc silet· Sequitur· Venit ergo vox de celo dicens· Et clarificaui ⁊ iterum clarificabo · ¶ Gregorius· xxvij ·moza· ꝫ verbis per angelū loquē deꝰ cum ml i imagine ostēdiet· sȝ supne voces vba audiunē· ⁊ mirꝫ de celestibo loquens vba sua que audiri ab hoīb volut rationali creatura ad mistrante formauit· ¶ Aug· Clarificaui aē dicit anteqȝ facerē mūdum ⁊ iterū clarificabo cum resurget a mortuis Vt aliē clarificaui cum vgie natꝰ ē cum miracla multa fecit cū dscēdēte spūsando i spe cie columbe mōstratꝰ est ⁊ iterꝫ clarificabo cum rsurget a mortuis cum exaltabiē suꝫ celos adꝰ ⁊ super omēz terrā gȝia aꝰ Sequit̄ turba ergo q̄ stabat ⁊ audiebat dicebat tonitruum factum esse· ¶ Cnſo· Aperta quidem ⁊ bene significatiua erat vox sed a to ab qs euolauit quasi a grossionb ⁊ carnalibꝰ ⁊ desidiosis ⁊ hi quidē somnuz tm̄ retinuer̄e· Alij vo qm̄ articulata erat vox nouerant qđ aē significauit nō ad hec de quibo subdit· Alij dicebant· Angelꝰ ei locutus est· Sequit̄· Respondit ihs ⁊ dixit nō ꝓpt me hec vox venit· sed ꝓter vos ¶ Aug· Dic ostendit illa voce nō sibi indicarum quod iam sciebat sed eis quib indicari oportebat Dic autꝫ vox illa nō ꝓter eum facta ē sȝ ꝓt eos sic anima eius nō ꝓter ipm sed ꝓter eos turbata ē · ¶ Cnſ· Ad illud em̄ instat vox patris quos semp dicebant qm̄ nō est ex deo· Quia em̄ a deo glorificaē qualiter nō ē ex deo· Ubi vide qd humilia ꝓter eos facta sūt nō quasi filio auxilio indigēte· qa ergo dixit clarificabo ondit psequēter ⁊ modum gre· Nā sequit̄ Nūc iudiciū ē mdi ¶ Au· iudiciū em̄ qđ i fine expectaē· erit pmiorum penarumqꝫ eternaꝝ· Pr̄ecā iudiciuꝫ nō damnatōis sed discretōis hoc vocabat ꝫ iudiciuꝫ discretionē sc̄z ⁊ a suis redemptis diaboli expulsiōe· vñ sequit̄ nūc princeps mdi ꝫ eiciet foras Absit ut diabolum principē mdi ita dictū existimemus ut eū celi ⁊ ēre dnatorē esse credam· sȝ mdꝰ appellatur i malo hoīb· qa toto orbe terraꝝ diffusi sūt· Sic gꝰ dictū ē princeps hꝰ· mdi · princeps malox hoꝝ hoim qđ habitāē mmdo appellaē eiā mdꝰ sūt i bonis qꝝ p totū orbē terraꝝ diffusi sūt· Jō dic̄ apl̄us· deꝰ erat i xp̄o mōm reconciliās sibi· Non sūt ex qꝝ corditō princeps mundi eiciē foras· Pudebat em̄ dās post passiōz ⁊ glificationem suam p vniuersū mōm multos ꝓpos credituros i quoꝝ cordibo diabolꝰ mꝰ erat· qui qñ ex fide renunciāt eiciē foras sȝ nunqđ de cordibꝰ vestrꝝ iustoꝝ nō est eiectꝰ foras· quō gꝰ dictum ē nūc eiciē foras nisi qz cūc qđ i bonis paucissimis factū est nūc i multis magnisqꝫ ꝓpis iā mox futurꝫ esse ꝑ dictū est· qō gꝰ aie qui prīa quia diabolꝰ eiciē foras iam fideliū nemmē cēptat· imo cēptare nō cessat· sȝ aliud ē intrinsecꝰ pugnare aliud foris pugnare· ¶ Cnſ· Sȝ quale ē illd iudiciū qđ diabolꝰ foras eiciē exēplo id facā manifestū· Hic aliqs debitores exigit ⁊ tenaces ⁊ i vincula mittat· deīd ex eadē domo tua ⁊ eū q̄ nihil debet sub eūdē carcerē ducat hic ⁊ eoꝝ qm̄ in alios tenaces dabit vindictā· Jta ⁊ in xp̄o factū ē· eoꝝ em̄ qđ dyabolꝰ in nos fecit p ea qm̄ in xp̄m ausus ē sustinebit vindictā ⁊ ne qn dicat· qualiē mittē foras sī te supabit subiugit· ⁊ eꝰ si exaltatꝰ fuero a ēra oīa trahā ad meip̄m qualiē em̄ supaē qꝫ ⁊ alios trahit· ꝫ aē plᵉ fuit dicere qȝ resurgā· si em̄ ꝫ dixisset nōīū manifestū esset qđ traheret Dicēdo vō trahā verū qꝫ demōstrat · ¶ Aug· Sz qđ oīa trahit· ut ex qbꝰ diabolꝰ eiciē foras· nō aē dixit oēs sȝ oīa nō em̄ oīm ē hoīe· nō itaqꝫ ꝫ ad unitatē hoim rtulit sȝ ad creatē integritatē· i· spm̄ ⁊ aīam ⁊ corpꝰ ad illd sc̄z qđ intelligim̄ꝰ qꝫ vnim̄ꝰ qꝫ visibiles sunt aut si oīa ipi hoies intelligēdi sūt oīa ꝑdestinata ad salutē possit dicere aut certe oīa hoim gnia fm̄ immutabiles dnationes qbꝰ mē se ꝓter sola pcta hoies distāē ¶ Cnſ· qđ igit̄ sup̄ dixt qm̄ pr̄ trahit qa ſ· filio trahit pr̄ trahit dic̄ aūt trahā qñ a cr̄ino decētos ⁊ p seipsos nequntes accedere ⁊ illuꝰ manuꝰ effugere ¶ Au· Sz si exaltatꝰ iqꝫ fuero a ēra ꝫ ē cū exaltatꝰ fuero nō ei dubitabat futurꝫ ee qđ veie iplere· nā exaltatiōne sua dixt i cruce passionē· vñ euāgelista subdit Hoc aūt dixit significans qua morte esset moriturꝰ·

¶ Respōdit ei t
ge qa xp̄s mane
oportet exaltari
lius homis· Dix
modicū lumen in
lucem habetis· v
dant· Et q ambu
vadat dum luce
ve filȝ lucis sitis
Et abyt ⁊ absco

¶ Aug· Cum intell
dixisset ꝓmīt ea q
Unde dic· Hec
xp̄s manet eternu
altari filia homiū·
sdue dicebat se ess
dixit· Di exaltat
dixēt venie hora
manio reemenes
quō exaltabiē a ter
moriet· ¶ Cnſ·
que pabolice dicebā
de morte disputans
can sunt ꝫ· ¶ Aug·
qđ facere cogitaban
sentenciam apiut
cuia ¶ Cnſ· Ut v
ihūm em̄ dixerūt no
pnē· In multas em̄
surrectio simul pon
mirū hoc nō erat ca
finem nō est factu
ꝑ hec ostendere eū
eternū· Deinde subd
hec malitiose Quas
dicam· Hece em̄ nō
sponsi· ondens qñ
meorū ·vñ subdit
cū lumen in vobis
ego lux vobiscum
mānsmigrauo est· E
parū recedens tur
Modicū lumen in
xp̄s manet meter
mūligite ⁊ monet
dū lucē habetis· ¶
sanctus vitus ⁊ ante
crucem credideruī
bēdit ¶ Aug· Si
tē vt negetis in e
ambulat tenebris
ta domiqꝫ mdi nūc
ut tenebre ambu
gratiā aē vadunt
ta credite in lucē·
bens credite in lu
sequit· Dc filȝ luc

¶ Respondit ei turba. Nos audiuim⁹ ex lege qꝫ xp̄s manet meternū. ⁊ quō tu dicis oportet exaltari filiū hominis qꝫs est iste filius hom̄is? Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicū lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis. vt vos tenebre nō cōprehēdant. Et qꝫ ambulat in tenebris nescit quo vadat dum lucem habetis credite in lucez vt filij lucis sitis. Hec locutus est ihesus. Et abyit ⁊ abscondit se ab eis

¶ Aug. Cum intellexisset̄ iudei qꝫ dn̄s de sua morte dixisset p̄posuit ei questiōz quō se diceret moriturū Unde dic. Respondit ei turba Nos audiuim⁹ ex lege qꝫ xp̄s manet meternū quomodo tu dicis oportet exaltari filiū hom̄is? memoriter tenuerē quod dn̄s assidue dicebat se esse filiū hom̄is Nā hoc loco non dixit Qui exaltat⁹ fuerit filius hois aera. sed fugiens dixēt venit hora ve clarificetur filius hois. hoc g⁹ manifo recentes mḡunt. si xp̄s manet meternum quō exaltabiē a terra id est quomō crucis passione moriet̄ur ¶ Cris. Nunc ē videre qm̄ multa eorum que parabolice dicebanē. intelligebāt quia eim̄ p̄uenie de morte disputans audientes hic exaltatiōem. suspicati sunt h̄. ¶ Aug. Vel hoc eū dixisse intelligebāt qꝫ facere cogitabant. Nō ergo eis vbox iste ex ob seuitatem aptue infusa sapiēa. sed stimulata osciencia ¶ Cris. Et vide qualiē maliciose interrogant Nō eim̄ dixerūt nos audiuim⁹ ex lege qꝫ xp̄s nihil patiē. Innumeras eim̄ scripturaz locis ⁊ passio ⁊ resurrectio simul ponit̄ si qm̄ manet meternū. Et mirū hoc nō erat cōtrariū Immortalitas eim̄ p passionem nō est factum impedimentū. sed estimauerūt p hoc ostendere eū non esse xp̄m. qm̄ xp̄s manet in eternū. Deinde subdūt. Quis est iste filius hom̄is ⁊ hoc maliciose Quasi dicēnt ñ dicas qꝫ pter odiū h̄ dicam⁹ Tece eim̄ nō nouim⁹ de quo dicis. sed xp̄s respondit. oñdens qm̄ passio nō p̄hibet manere eum meternū. vñ subdit̄. dixit ergo eis ihs. adhuc modicū lumen in vobis est. Quasi d. adhuc paruo tpe ego lux vobiscum sum p hoc oñdens qꝫ mors eius trāsmigratio est. Eterni lux solatus non meremiē si parū recedens rursus aparet. ¶ Augu. Vel aliter Modicū lumen in vobis est p h̄ qꝫ intelligitis quia xp̄s manet meternū. ergo ambulate accedite. totū intelligite ⁊ morieturū xp̄m ⁊ victurum meternum dū hec habetis. ¶ Cris. Hic dicit tempus totū presentis vite ⁊ ante crucem ⁊ p̄ crucē. Multi eim̄ p̄ crucem crediderūt in eū. vt non tenebre vos ꝑpre hēdāt ¶ Aug. Si sez eo mō credidentis xp̄i et̄nita et̄ vt negetis in eo mortis hūilitatē. Sequitur. Et qꝫ ambulat in tenebris nescit quo vadat. ¶ Cris. Quā ta demēqꝫ iudei nūc agunt ⁊ nesciunt qd agunt sed ut in tenebris ambulātes putant recta incedere viaz peraraū aē vadunt. ꝑterea subdit. Dum lucē habetis credite in lucē. ¶ Aug. Idest dū aliquid veri habetis credite in vitaem vt renascami veniatis vnd sequat̄ur. De filij lucis sitis. ¶ Cris. Quod est filij mei

In p̄cipio aūt euangelista dicit qꝫ ex deo nati sunt h̄ est ex patre h̄ autez ipe dicē hoc generare vt ei scias qm̄ vna est actio patris ⁊ filij. Sequitur. Hec locutus est ihes ⁊ abyit ⁊ abscondit se ab eis ¶ Aug. Non ab eis qui credere ⁊ diligē cepunt. sed ab eis qui videbant ⁊ inuidebāt. cū autē se abscondit nō infirmitatē consuluit non fuę potestati derogauit. ¶ Cris. Sed cū nec lapides leuarēt nec plagis ma rent eo⁹ gr̄a occid̄ eos est⁹ cauda ei nimis⁹ nouerat furoze i eis seuiēem. ⁊ nō expectauit ut i op⁹ exirent sed occultatur mitigans eorum inuidiam.

¶ Cum aūt tanta signa fecisset coram eis non credebāt in eum vt sermo ysaie ꝑphete impleretur quē dixit. Domine quis credidit auditui nostro. ⁊ brachiū dn̄i cui reuelatum ē. ꝑterea nō poterāt credere. qꝫ iterum dixit ysaias. Excecauit oculos eorū ⁊ indurauit cor eorū vt non videāt oculis ⁊ intelligant corde ⁊ conuertaē ⁊ sanē eos Hec dixit ysaias quādo vidit gloriam eius ⁊ locutus ē de eo. Veruntamē exprincipib⁹ multi crediderūt in eum⁹ ꝑter phariseos non confitebanē vt de sinagoga nō eiicerentur Dilexerunt eim̄ magis gloriam hominū qꝫ gloriam dei.

¶ Cris. Moverat dom̄in⁹ feruentez aim iudeoꝝ ⁊ occasionē medit̄aē ⁊ iō occultat⁹ est ⁊ h̄ octo insinuauit euāgelista subdens. cū aūt tāta signa fecisset coram eis non credebāt in eū. ¶ Theo. Non autem modice iniquitatis fuit tāta signa nō credere. Ea vo signa cōmemorat que sup̄ sunt posita. ¶ Cris. Ne quis aūt dicat. cui⁹ gratia venit xp̄s nō nouerant. qꝫ nō ei intenderēt ⁊ iō ad h̄ excludendum. inducit eā ꝑphetas h̄ scientes ꝑter quod sequit̄. De hoc ysaie ꝑphete impleret̄ quē dixit. Dn̄e quis credidit auditui nostro. ⁊ brachium dn̄i cui reuelatus est. ¶ Alcuin. Cuius p rantate posuit qa quod sancti ꝑphete a deo audierunt ⁊ ꝑpo ꝓicauerunt paucissimi crediderūt. ¶ Aug. Sanc aūt ostendit brachium dn̄i ipm̄ dei filiū nūcupatū. ñ qꝫ de⁹ pater figura deitatis carnis humane sed qua omia p ipm̄ facta sunt ideo brachium dn̄i dictū est. si eim̄ aliquis homo tanta potestate ꝑualeret vt sine vllo motu corporis sui quod dicere fieret verbum aī brachiū aī esset et non aūt patet occasio erroris his qui dicūt quia solus pater ē si brachiū aī est filii⁹. non eim̄ due sūt vna psona est homo ⁊ brachium aī nō intelligēdum quō vba de reb⁹ alijs ad res alias ꝑter aliquam fidei dinem transferanē. Quidam ait iné se musitāt. que culpa fuit iudeoꝝ si necesse erat ut sermo ysaie ꝑphete impleret̄. Cui⁹ respondem⁹ deum p̄scium futurorū p ꝑphetā p̄dixisse infidelitatem iudeoꝝ nō fecisse Non eim̄ ꝑterea quēqꝫ de⁹ ad peccandū cogit. qa futura hoim peccata iam nouit. Ipos eim̄ p̄scius peccata non sua fecerūt ergo peccatuꝝ iudei quod facturos esse p̄dixit quem nihil latet. ¶ Cris. As

ergo dixit vt sm̃o esaie ꝓphete ip̃lerẽ· vt nō cāle
est sz euēt⁹ ·nō em̃ qa dixit esaias ·nō crediderūt· sz
qa nō erant crediturī ꝓterea esaias dixit. ¶ Au·
Deo ea q̄ sequūtur ꝓfūdiozē facūe q̄stionē· admi
gic em̃ t dicit ꝓterea nō poterāt credere· qa iterꝝ
dixit esaias ·excecauit ocłos eoꝝ t indurauit cor
eoꝝ·vt nō videāt oculis t intelligāt corde t conuer
tant t sanē eos· si em̃ credere ñ poterāt qđ pcēm est
hoīs nō facētis qđ nō pt facere q⁹ est grauius
ad đm causa referē· q̄quidem ipe excecauit oculos
eoꝝ t indurauit eoꝝ cor·nō em̃ b̄ salteē de diabolo dr
sz de deo· Sz quare nō poterāt credere ·rñsio qa no
lebāt·sic em̃ q đns negare seipm nō pt·laus est vo
lūtatis dume ita q illi nō poterāt credere culpa ē
volūtatis humane· ¶ Cnſ· ¶Doc aūt t ī cōmuni eō
sz die custodiē·ve eū quis dicat·nō possū amare
illū vehemētia volūtatis potentia dicē sz eum·d· nō
poterāt ve oñdat q ñ ipossibile ē mētā t ꝓphetā nō
em̃ ꝓpter ipossibile ēat eos credē·nō em̃ b⁹ pdixisz
si crediturī essēt· ¶ Aug· Sz alīa cām iqđ dicē ꝓphete
nō volūtates eoꝝ qa sz excecauit ocłos eoꝝ ·sz b̄
est ea cā eoꝝ volūtatez meruisse ·rñdeo· sic em̃ excre
cat t obdurat de⁹ deserēdo t nō adiuuando q occul
to iudicio facere pt iiquo nō potuit· ¶ Cnſ· ¶Nequ
em̃ derelinq̄t nos nisi nos voluerim⁹· Sm illud Osee
Obluc⁹ eos legis deus eiu·obuscar t e⁹ cui· hoc dicē oñ
dens nos magne derelictōr t causam fiem ꝓpter nīs si
cut em̃ sol mirmū offendit visū· nō ex ꝓpria nacā
Ita fit t ni bis q nō attendūt dei sm̃ones· Cerres
aut auditores scripture dicē·excecauit t indurauit
¶ Aug· Qđ aūt addidit t cōuertant t sanē eos·
verū subaudiēdū sic ·t nō cōuertant·eterni querelo
de illi⁹ gra est· an forte t hoc de supne medicine mi
sericordia factū malligrēdū vt q̄ supbe sua iustitia
gstituere voluerunt adhuc deserenē t excecarenē ut
offenderēt in lapidē offensionis· t ipleret facies eo
rū ignominia·atq ita humiliari q̄rerēt nō suaz qua ī
flat supbi sz iustitiā di q iustificat ipi⁹ ¶Doc em̃ mi
hi eoꝝ ꝓfecit in bonū qui de suo scelere ꝙpuncti in
xp̃m postea crediderunt sequē·¶Doc dixit esaias·
q̄ vidit gliam e⁹·t locut⁹ est de eo·vidit aūt non
sicut ē sed mō q̄dam sīgificatiuo sic ꝓphete visio fu
erat informāda·nemo ergo vos fallat eoꝝ q dicūt
inuisibilē p̄rem t visibilē filiū q putant eū esse cre
aturā· In forma em̃ dei ī qua equalē ē p̄ri eā filī⁹ ī
uisibilis ē· vt aūt ab hoīb⁹ videret formā sui acce
pit·oñdit eā se assumpturū suscepit carnē· oculis hoīm
sic voluit ī subiecta creatura non sicuti est· ¶ Cnſ·
Gloziā aūt b dicit visionē sedentis ī throno excelso
t alia q ibi dicūt vñ sequē· Et locut⁹ ē de eo b sz
vidi dñm sedētem t qui audiuit vocē dicentē quem
mittā t qs ibit sequē verūtamē ex pncipib⁹ multi
crediderūt ī eū sed ꝓpter phariseos nō confitebant ut
de synagoga nō ejicerent dilexerūt em̃ magis gliam
hoīm q̄z gliam dei· ¶ Alch· Gria dei est publice cō
fiteri xp̃m glia hoīm ē·m mūdanis gliari· ¶ Aug·
Nos g⁹ ꝙbauit euāgelista q̄ m̃ b gressu fidei si
ꝓficere ꝙ amorē· q humane glie sunt ꝓfuendo
superarent·

¶ Jhsus aūt clamauit t dixit· q credit in
me nō credit in me sz in eum q misit me· q vi
det me videt eū q me misit· Ego lux ī mun
dū veni· vt oīs q credit in me in tenebris nō
maneat· t siqs audierit vba mea t non cu
stodierit·ego nō iudico eū ¶Nō veni vt iudi
cem mundū· sz vt saluifice mūdū· Qui sper
nit me· t nō accipit vba mea· habet q iudi
cet eū sermo quē locut⁹ sum· ille iudicabit
eū ī nouissimo die qa ego ex me ipo nō suz
locut⁹· sz q misit me p̄r ipse mihi mādatum
dedit·qđ dicam t qđ loqr· Et scio qa man
datū ei⁹ vita eterna est·que ergo loquor·
sic dixit mihi pater· sic loquor·

¶ Cnſ· Quia amor humane glie pncipes credēs
ḡtum ꝓhibebat dñs ptra hoc eis locē· vñ dr· Jhs
aūt clamauit t dixit·q credit in me nō cre· ī me sz ī
eū· q me misit·quasi d·qo formidans credere m̃e
in dū fides pueniat p me ¶ Aug· Qua em̃ hō apa
rebat hoibus cū laboraret de⁹ ne putarēt eū hoc esse ex
eum qđ videbant talē ac tm̃ se volens credi q̄sq
quam⁹ē p̄r q credit in me māt nō credit ī me ·q in
b qđ videt sz in eū qui me misit no ēt p̄rem·nā si pu
tauerit eū bñe filios sm̃ gram·nō aūt bñe filium q̄
lem sibi ateq coeternū nō credit in p̄rem qui eū mi
sit·q nō est b̄ p̄r qui eū misit· Ne aūt putaret sic
voluisse intelligi p̄rem eumq̄z muleoꝝ filioꝝq gram
gnatore·nō vna vbi equalis sibi genuit subiicit·
Qui videt me·videt eū qui misit me· Quasi d·vsq
adeo mīs distat mē eū t me·vt qui me·videt videat
eū qui misit me apłos suos certe ipe dño misit· ¶Nū
q̄z tñ aliqs eorū dicere auderet q credit in me· Cre
dim⁹ em̃ apło sed nō credim⁹ī apłm· ¶Filī⁹ aūt rēde
vngenit⁹ dicit·Qui cre in me nō cre ī me· sed cre
in eū·qui me misit vbi nō a se abstulit credēdo sed
sed voluit m forma sui remanē credētē ¶ Cnſ· vt
dicē qui credit in me· q·d· qui fluminis accepit aquā nō
eā que ē fluminis accepit sed eā que ē fons volēs ac
ostendere qm̃ nō ē credere ī p̄rem nō credētē in eū sb
iūgit· Qui videt me videt eū q me misit·quod igit
corp⁹ est de⁹ ·neq̄z·sed psiderato ven q est p m
telligibilē visio dī· Deide oñdit eā que ad p̄rem cog
nationē· ī b· q subdit·ego lux in mūdū veni·qa em̃
p̄r lux vocat vbiq eo b vat noīe· Nucem aūt se hic
vocauit eo q ab errore eripit· t intellectualis tene
bras soluit vñ subdit vt oīs qui credit in me ī tene
bris nō maneat ¶ Au· Jn q satis manifestat oīes se
ī tenebris fuisse sed ne ī eis tenebris maneāt ī qui
bus mūdus fuit debent credere in lucem q venit in mū
dū·dixit qđ loco discipulis suis vos estis lux mū
di nō tū as dixit·vos lux venistis ī mūdū ut oīs q
credit in vos·in tenebris nō maneat Summa g⁹ fuit
omnes sancti seq credendo illuminantur ab eo a quo
si quis recesserit tenebratur· ¶ Crisostomus· De
autem non existiment q ꝓpter imbecillitatem eos q
ip̄m contemnunt illesos dimittat subiungit· Et si

ꝙ audierit ꝝba mea ⁊ nō custodierit ea ego nō iudico eū
¶ Aug. Intelligendū est modo nō iudico eum cum
alio loco dicat. Pater omne iudiciū dedit filio. qre
aūt modo nō iudicat ostendit subdēs. Nō em̄ uenit
ut iudicem mūdū sz ut saluificē mundū. i. saluū faci
am mundum nūc ergo est tempꝰ mie post erit iu
dicij. ¶ Cris. Deinde ut non pignores ex hoc fiāt
turbule suboit iudeum. Qui spernit me ⁊ nō acci
pit ꝝba mea habet qui iudicet eum ¶ Aug. Nō di
xit ego non iudico eū in nouissimo die hoc em̄ esset
cōtrarium illi sententie omne iudiciū dedit filio. Ex
pdam tabꝰ aūt qui nā esset ille secutꝰ adiunxit. sermo
quē locutꝰ sum ille iudicabit eum i nouissimo die. Ba
sis manifestauit seipm in nouissimo die iudicaturꝰ. se
ipm quippe locutꝰ est seipm annunciauit. Aliē itaqꝫ
iudicabunt. ꝙ nō audierē aliter ꝙ audierunt ⁊ ptemp
serunt ¶ Aug. i. dē. Jō autē iudicat ꝝbum quod
locutꝰ est filiꝰ quia non exse locutꝰ est filiꝰ. Dñi sequtus
quia ego ex meipo nō sum locutꝰ p quod intelligi vo
luit ego nō ex me natꝰ sum. Quero ita quō intelliga
mꝰ. Ego nō iudicabo sz ꝝbum qđ locutꝰ fuz iudicabit
eum ipe fit ꝝbum patris qđ loquiē. Vel ita ego non
iudicabo ex potestate humana quia filiꝰ hominis sum
sz ego iudicabo ex potestate ꝝbi dei quia filiꝰ dei fuz
¶ Chrisos. Vel aliter ego nō iudico eum. i. nō fuz cā p
dicionis aūt sz ipe ꝙ ꝝba mea spernit. ꝝba ei que mō
locutꝰ sum in ordine stabūt accusatoris omnē tollē
tia excusacōz. Et hoc est quod subdit. Sermo quez
locutꝰ sum ille iudicabit eū. Et quis sermo ꝙa ego ex
me nō fili locutꝰ sed qui misit me pr. ipe mihi man
dedit quid dicā. ⁊ quid loquar. eia igiē hec ꝑpē eos
dicebam̄ ut nullam habeāt excusacōz ¶ Aug. Ocā
sarum aūt nō qz filiꝰ non habeat pr dedit sed i sapi
ēa pris qđ ē ꝝbū pris. eia mādata sē pris. Dr aē
mandatū datū ꝙa nō est a seipo cui dr datuz Et hꝫ
est dare filio id sine quo nunqꝫ filiꝰ fuit quod ē gig
nere filiū qui nunqꝫ non fuit. ¶ Theo. cum em̄ ver
bū patris existat filiꝰ ⁊ que sit in mente pris reue
lat m integrū mādatū accepisse dicit qđ sic dicturꝰ
⁊ quid loquatur. Sic ecā nrm ꝝbum si uez fateri
volumus ea ꝑfert que suggerent mēs. Sequiē. Et
scio quia mādatum ei vita eterna est. ¶ Aug. si gꝰ
vita eēna ē ipe filiꝰ ⁊ uita eēna ē mādatū pris qđ
ait eēna ē ipe filiꝰ ⁊ uita eēna ē mādatū pris. Proinde ⁊
id qđ adiungit que ergo ego loquor. sic dixit michi
pater sic loquor. Non accipiamꝰ dixit mihi quasi p
ꝝba locutꝰ sit vnico ꝝbo dixit ergo pater filio. sic
dedit vitā filio non quod nesciebat. vel nō habebat
sed qđ ipe filiꝰ erat. Quid ē aūt sic dixit michi sic
loquor nisi uez loquor. Ita ille dixit ut verax Ita
iste loquitur. vt veritas. verax aūt genuit veritatez
Quo ergo iā dicēt veritati. Nō em̄ impfecta erat
veritas cui verum aliquid adderetur.

Capitulū .xiii.

Ante diem autem festum pasche
sciēs ihesus quia veīt hora eiz
ut transiret ex hoc mūdo ad pa
trē. cū dixisset suos qui erant i
mundo. in finem dilexit eos. Et cena facta
cum dyabolus iam misisset i cor ut traderet
eum iudas simonis scariothis. sciens qz oia
dedit ei pater in manus. ⁊ quia a deo exi
uit ⁊ ad deum vadit surgit a cena ⁊ ponit
vestimēta sua. ⁊ cū accepisz lintheum cīn
xit se deinde misit aquam in pelui. ⁊ cepit
lauare pedes discipuloruz ⁊ extergere lin
theo quo erat precinctus.

¶ Theo. Quia dominꝰ eram migraturꝰ erat ꝑ pre
senti seculo explicat qualē erga suos amicā gere
ret. vnde dr ante diem aūt festū pasce sciens ihesus
quia venit hora aꝰ ut trāsiret ex hoc mūdo ad pa
trē cū dilexisset suos qui erant i mundo in finē dile
xit eos ¶ Beda. Plurimas siqdem festiuitates u
ri habebāt sz apud eos insignioz atqꝫ celebrioz erat
pasce festiuitas ꝓter quod signāter dic. Ante diez fe
stum pasche. ¶ Aug. Pasca non sicut qdam existi
mant Grecū nomen ē. sed hebreuz oportuissime eī
occurrit in hoc nomie quedā congruēta verarūqꝫ lin
guaꝝ quia ei pan grece pascha dr ideo pasca passio
putata ē. vt hꝫ nom̄ a passiōe sic appellatuz. In sua
vo lingua hoc est imbebrea Pasca transitꝰ dicitur
ꝓterea quia tunc ꝓmum pascha celebratur ꝑtus
dī quādo ex egipto fugiētes. rubrum mare trāsie
rūt nūc ergo figura illa ꝓphetica in veritate opleta
est nūc ergo figura illa ꝓphetica in veritate opleta
est cū sicut ouis ad immolandū ducit xp̄us cuiꝰ sang
uine illius postibꝰ nostris. i. cuiꝰ signo crucis signa
tis frōtibꝰ nostris a potestate hui⁹ seculi tamqꝫ a capti
uitate egipciaca liberamur ⁊ agiꝰ saluberrimū trā
situm. cū a diabolo transimus ad xp̄m. ⁊ ab ipo in
stabili seculo ad aꝰ fundatissimū regnū. Hoc itaqꝫ
nomen. i. pasca velut interpretans nobis euangelista
dicit Sacē quia venit hora eius vt trāsiret ex hꝫ
mundo ad patrē Ecce pasca ecce transitꝰ. ¶ Chrisos
Monstrū aūt eū sciens sed olim transitū autē aꝰ
mortem vocat Relictur⁹ aē discipulos maioze cꝛ de
monstranit amorem ⁊ hoc ē quod dicit cum dilexis
set suos. q erant i mūdo in finem dilexit eos. hoc est
nihil derelict eoz que euz q valde amat decens ē fa
cere Non aē a pncipio hoc fecit sed maioza postea
adiecit vt eoz augeat familiantatez ⁊ multā eis p
paret cōsolationē ad ea que suguētura erāt. Suos
aē vocat eos secūdū familiantatis rōnez qz ⁊ alios
suos dicit. sm gdītionis raciōz vt cum dicīē sui eū
ñ receperūt. Addit aē q erant i mūdo quia sui erāt
eī defuti vt abraham isaac ⁊ iacob sz i mūdo ñ erāt
hos gꝰ suos q erāt i mūdo māsit aīas ptinue ⁊ tādez
pfectā amiciā circa eos ostēdit ⁊ hꝫ ē in finez dilexit
eos ¶ Au. Vt alr i finē dilexē eos vt ⁊ ipi ō hꝫ mū
do ad suū caput dilectiōe transirent. quid est em̄ i fi
nē mīsi in xp̄m. ¶ mis em̄ legis xp̄us ad iustitiam oī
credenti. finis pficiens nō interficiēs. video aūt pos
se iste verba quodam humano mō ⁊ sic accipi eamqꝫ
vsqꝫ ad mortem xp̄s dilexerit suos. Sed absit ve
dilectionē morte finiente qui nō ē morte finitus. nisi
forte sic ita intelligendū vsqꝫ ad mortē dilexit eos
i. vsqꝫ ad mortez illā dilectio ipa pduxit seqē. Et

Et cena facta .r. iã ꝓacta ⁊ ad cõuiuãtũ mẽsaz vsũq; ꝓducta. nõ em̃ ita debem⁹ intelligẽ cenã factã velut iã dñũpeã aez erãsactã adhuc ei cenabaẽ cũ surrexẽt ⁊ pedes lauit discipul. nã p⁹ea recubuit ⁊ buccellã tradidit dedit q; aũt ait. cu iã diabol⁹ misisset in cor vt traderet eũ iudas simõis scarioth. missio ista spiritalis suggestio ẽ. ⁊ ñ fit ꝑ aurẽ. sz ꝑ cogitatõz. diaboli ce em̃ suggestões imittũt. ⁊ humanis cogitatõibus imiscẽt. Ifactũ ergo iã fuerat in corde iude ꝑ immissionẽ diabolicaz vt traderet discipul⁹ magr̃m. ¶ Cns. Hoc aũt quasi stupẽs mẽseruit eu̅gelista. qm̃ eũ q; iã ꝓdere statuerat dñs lauit. ostẽdit eciã ꝓpter ma mulcã nequiciã. qm̃ neq; salis eũ cõmunicatio detinuit qđ maxime cõsueuit nequciã extinguẽre. ¶ Nu. Hoc locutur⁹ aũt euãgelista ꝺ tanta dñi humilitate p⁹ a⁹ celsitudinẽ voluit ꝑmẽdare. ad qđ petrũ qđ diẽ Sathã ḟa oia dedit in p̃ in manꝰ gꝰ ⁊ ipm traditorẽ ¶ Greg. ñ. mor. Sciebat em̃ q; in manu sua ipos eciã ꝑsecutores accepat vt ipe in se ad vsum pietatis mitteret quicqđ eoz cõtra se malicia ꝓmissa seuiret. ¶ Ong. Dia em̃ tradidit a p̃ in manꝰb ẽ in opa a⁹ ⁊ potestatẽ. Dat em̃ me⁹ vsq; huc mãt opatur ⁊ ego opor. Vt oia tradidit a pat̃ in manꝰ cũ da capiẽs vt quelibet a famulenẽ. ¶ Cns. Tradi tionẽ em̃ ꝺ saluatẽ fideliũ vocat. cũ aũt audiens tradicõz mihi humanũ suspiceris. eũ em̃ q; ad p̃em oñ dic honorẽ ⁊ gcordiã. Sic em̃ p̃ a tradidit ita ipe p̃ri. vñ paul⁹ cũ tradiderit inquit regnũ deo ⁊ p̃ri. ¶ Aug. Sciens eciã qa a deo exiuit ⁊ ad deũ vadit Nec deũ cũ inde exiret nec nos deserẽs cũ rediz ¶ Theo. Quia gꝰ pat̃ omia a cõmisit in manꝰ .i. salutẽ a cõmisit fideliũ decẽs reputabat q̃cũq; spe dãt ad saluatẽ illis oñdere. Sathã eciã q; a deo exiuit ⁊ ad deũ vadit. nullatenꝰ a⁹ gra minui potẽat. cũ pedes discipulox ablueret. neq; em̃ gram vsurpaut q̃ em̃ dignatẽ vsurpãt mime ꝺdescendũt. ne dissipent qđ incõgruc sibi dinpuerũt ¶ Aug. Cũ ergo illi p̃ oia dedisset in manꝰ ille discipulox nõ manus sed pedes lauit vt cũ se sciret a deo exisse ⁊ ꝓgere ad deũ nõ dei dominũ sz homis fm̃ implenit officiũ. ¶ Cns. Hoc aũt dignũ erat eo q; a deo exiuit ⁊ ad deum vadit. ut vniuersũ cõculcaret cumozez vñ seq̃tur. Surgit a cena ⁊ ponit vestimẽta sua ⁊ cũ accepisset linteũ p̃cinxit se deinde misit aquã in peluĩ. ⁊ cepit lauare pedes discipl̃oruz ⁊ extersit linteo q; erat p̃cinct⁹. Vide qualẽ humilitatẽ ostẽdit nonsolum in lauando pedes sed eciã aliẽ. Ihõ em̃ anteq; recũberet. sed posteq; recubuerunt omes. tunc surrexit. Deinde nonsolũ lauit sed vestimẽta deponit linteuz p̃cingit ⁊ peluĩ implet ⁊ non aliq; implenit nisi sz oia opatur ostẽdens q; cũ omi studio oportet talia facere ¶ Ong. Distice aũt prudẽtiũ p̃m⁹ ab⁹ esse dimoscit. ⁊ ante ẽmnũ diu spiritalis qui i vita p̃ua cõsiderat. ⁊ his qui ieroducũt cõuenies existit. Cena vo finalis ⁊ his q; iã vltra pgressi sunt apomẽ. aliter quoq; potent quis asserere prãdiũ fore iorntõ nẽ scripturaz antiquaz. Cenã vo recõdita i nouo testamento misteria. Duco aũt q; qui vna cum ibu cenauit. ⁊ in finali vite p̃senti die secum cõuiuat. egẽt lauacro quodam. non vtiq; ergo quod ꝓmorũ vt ita loquar corpis ⁊ anime. sed quo ad vlima ⁊ postrema. que terre necessario herent. Dicit aũt q; cepit lauare pedes. nam postmodũ lauit ⁊ finiuit lauacrum quia pedes aplorum fuerũt cõtaminati. Juxta illud. Omnes vos scãdalũ sabimini i ista nocte i me postea aũt ꝓfect eos lauare purgans eos vt vltra ñ fedentur. ¶ Aug. Deposuit aũt vestimẽta sua q; cũ in forma dei esset semetipm exinanuit. ꝓcinxit se linteo q; formã serui accepit. Misit aquam in peluĩ vnde lauaret pedes discipulorũ qui in terrã sanguinem fudit q; in immũdicia dilueret peccatorum. Linteo aũtez quo erat precinct⁹ pedes quos lauaret tersit. qui carne qua erat indutus. euangelistaruz vestigia confoueauit Et linteo quidem vt se ꝑcingẽs posuit vestimẽta que habebat De aũt formam fui acciperet. quando semetipm exinanuit. non quod habebat deposuit. sed q; nõ habebat accepit. Crucifigend⁹ sane suis expoliand⁹ est vestimentis. ⁊ mortu⁹ inuolut⁹ ẽ linteis ⁊ tota a⁹ passio nr̃a purgatõ ẽ

¶ Venit ergo ad simonẽ petr̃m ⁊ dicit ei. Petrus dñe. tu mihi lauas pedes Respõdit ihesꝰ ⁊ dixit ei. Quod ego facio tu nescis mõ scies aũt postea Dicit ei petrꝰ. nõ lauabis mihi pedes nieternũ. Rndit ei ihesus. si nõ lauero te. nõ habebis ptem mecũ. Dicit ei simon petrꝰ. Dñe nõ tm̃ pedes meos sz ⁊ manꝰ ⁊ caput. dicit ei ihesus q; lotus est nõ indiget. nisi vt pedes lauet sz est mũdus totus. Et vos mundi estis sz non oẽs Sciebat em̃ quisnã esset q; traderet eũ ꝓpterea dixit non estis mund. omnes.

¶ Ong. Sic medicꝰ plurũ egrotozum intentꝰ cũre ab his qui magis indigẽt priam curam incipiens. ⁊ xp̃us qui fedos ablue pedes discipulox exordiatur ab his qui magis erãt fedi ⁊ sic vltimo venit ad petrũ quasi mim⁹ alijs ingẽtẽ lotura pedum. vñ dẽ. Venit ergo ad simonẽ petruz. Cui qũmodo ad resistendũ pene mũdus pedũ cõscientia prudebat. vñ seq̃tur. ⁊ dicit ei petrꝰ. Dñe tu mihi lauas pedes ¶ Nu. Quid est tu quid est mihi. cogitanda sunt pond⁹ q̃ dicẽda ne forte qđ ex his vbis aliquatenꝰ dam dignc concepit anima non explicet lingua. ¶ Cnsolo. Vel si petrus primus erat. Sed credibile est prodirozem stultum existẽtem ante eum recubuisse qđ euangelista significauit cum dixit Cepit lauare deinde venit ad petrum. ¶ Theo. Exquo patet q; nõ ꝓmitus lauit petrum. Ex ceteris vero discipulis nullus temptauisset ante petrum lauari. ¶ Cnso. Queret autem vtiq; quis. Quare nullus eum aliorum prohibuit sed solus petrꝰ. quod non parui amoris ⁊ verecũdie erat. Ex hoc igitur mihi videtur prius solũ prodirozem lauasse. deinde ad petrũ venisse. ⁊ alios discipulos per eum de reliquo castigatos. Si em̃ quemq; ex ceteris lauare cepisset prohibuisset dominum ⁊ dixisset. que petrꝰ dixit

¶ Ong. Vt alię omnes porrigebat pedes decernen
tes q̄ tame⁹ nō irrōnabiliter eoꝝ lauaret pedes. so
lus aūt petr⁹ nullā aliam ꝓsiderationem ꝓferens tā
q̄ referēs ihm nō ꝓhibebat pedes suos ab lauandū. se
pe em scriptura designauit petrum feruidum ad in
uenandū que sibi visa sunt meliora. ¶ Aug. vt alt
Non debem⁹ putare hoc petrū inter ceteros formi
dasse atq; recusasse cū. 10 alij ante ipm libenē vel
equanimiē fieri pmisissent. nō em ita intelligēdū e
quasi aliquib iā lauisset. post eos venisset ad pa
mū. Quis em nesciat pmum a postoloꝝ esse beatissi
mū petrū. si q̄ ab illo cepit. qn̄ g⁹ pedes discipłoꝝ
lauare cep⁹. veit ad eū aq̄ cep⁹. i. ad petꝝ. t tē pet⁹
expau⁹ qđ ee q̄libet eoꝝ expauescere. sequitur. Rn̄
dit ihs. t dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo
scies aūt postea. ¶ Crisos. i. ē humilitatē h⁹ doctrine.
quō humilitas sufficit i deū ducē. ¶ Ong. Vt mistu
at dns q̄ hoc erat misterū. Lauādo em. t exiccā⁹ pe
des eoꝝ faciebat eos decoros. ōbētes euāgelizare ho
nesta ve oīdere valeāt inter sanctū ac pḡē p eū q̄ di
xit ego sum via. oportebat aūt lauari pedes discipu
loꝝ a ihu deponēte vestimēta. ut mundos pedes mū
diores efficiat. ut ut imundiā pedum discipulorū
suscipiat i ꝓprīū corp⁹. p linteum quo solo pānū⁹
mundebat. Ipe nam q̄ languores nostros portauit
attende etiam q̄ eū debeat pedes discipłoꝝ abluere
non aliud temp⁹ elegit q̄ cum diabolus iam intra
uerat in cor. unde ve cum ꝓderet. t futura p hoīb
dispēsatio imminebat. Nam ante hoc non erat opor
tunum pedes discipłoꝝ lauari a ihu. Quis em pedū
eoꝝ sordiē inter medij temporis vsq; ad passionem
lauasset. Sed neq; tempe passionis alter em ihus ñ
aderat q̄ pedes eoꝝ lauaret sed neq; p⁹ dispēsationē
illo nāq; tempore spūsancto suggerente eoꝝ lotꝰ sē
pedes. Quo⁹ ergo misterij dicat dns petro. eu nō es
capiet sed post hec noscet. cum illud percepis illus
trat⁹. ¶ Aug. Nec tñ ille dns facti statudie exter
ne⁹ p̄uelle fieri. quod cur fieret ignorabat. q̄ vsq;
ad suos pedes humilē xp̄m videre ñ poterat sustinere.
Nam sequitur dicat ei petr⁹ non lauabis mihi pedes in
eternū. hoc est nunq̄ hoc patiar. hoc q̄ppe meternū
nō fiet quod nunq̄ fiet. ¶ Ong. Ex hoc aūt accipim⁹
exemplū qm̄ possibile est quēq; fm purū ꝓpositū
dicere ꝓter ignorātiā. quod sibi nō ꝓdest. Petrus
em ignorans hoc esse cōueniens pmo q̄dem q̄si du
bitans suauiter dixit. Dne tu mihi lauas pedes. Se
cūdo non lauabis mihi pedes in eternū. qđ erat ꝓbi
bitum. ogis ꝓcurans eum ad habendū ꝓtem cū ihu.
In quo edā non tamē ibm arguit inquienter la
uamq; pedes discipuloꝝ. q̄ edā condiscipłos indecē
ter suos pedes porrigētes. Cum ergo nō esset expe
diens petro ꝓprium risum. nō pmisit illud domin⁹
verificari. Nam subdit. Rndit ei ihus. Si ñ laue
ro te. non habes ꝓtem mecū. ¶ Aug. Ita dictum est
Si nō lauauero te cum de solis pedib agerē. q̄mō
dicit solet calcas me q̄n̄ sola planta calcat. ¶ Orige.
q̄ aūt recusant hę. t sīlia tropologizat dicāt quō ꝓba
bile est eū q̄ ob reuerētiam ihu dixit. nō lauabis mi
hi pedes meternū. non habiturum ꝓtem cū dei filio
ꝓter nō lauari pedes ab eo sicut ꝓtur imane scel⁹

Et ideo p̄standi sunt pedes. t mentes affec⁹ lauandi
a ihu. ve sint pedes nostri decori. t p̄sertim cuꝝ emu
lantes potiora dona volum⁹ ānumerari. et qui euan
gelizat bona. ¶ Cris. Ideo aūt non dixit cui⁹ gra
tia faciebat sed minas ipsi posuit quia ille nequaq̄ ꝑsua
sus esset. Audiens em scies autē postea nō dixit.
Doceigit̄ me ve ꝑmittam sed qñ cōmat⁹ est id qđ
maxime timebat scz separari ab eo tūc ꝑmisit. ¶ On.
Hoc dicto videmur cōtra eos q̄ misereri⁹ se facere
statuerunt quod eis nō ꝓdest. Nam oīendo illis q̄
nō sunt habituri ꝓtem cū ihu dū ꝑsumptuosū decre
tum obseruant. admonebim⁹ illos ne imorent̄ male
decretis edam si iureurando ex multo impetu illud
firmauerūt. ¶ Aug. At ille amore t timore ꝓturba
tus pi⁹ expauit xp̄m sibi negare q̄ vsq; ad suos pe
des humiliari. vnde sequit̄. Dicit ei simon petr⁹. dne
nō tm̄ pedes meos sed t manꝰ t caput. ¶ On. Oīa⁹
aūt lauare nolebat ihus ꝓmittens que dicebātur q̄
niam discipuli eius nō lauant manꝰ cum panē mādu
cant. Caput autē submergi nolebat in quo ymago
t gra patris extiterat. Satis est autez ei vt pedes
lauandos porrigeret vñ sequit̄. Dicit ei ihus. Qui
lot⁹ est. nō indiget nisi vt pedes lauet. sed est mūd⁹
tot⁹. ¶ Augu. Tot⁹ vtiq; ꝑter pedes vt ñ pedes q̄s
habet op⁹ lauare. Nō em in baptismo tot⁹ abluitur
non ꝑter pedes si tot⁹ omino verūtamen cum rebus
humanis postea viuit vtiq; terra caleat. Ipi igitur
hūani affect⁹ sine⁹ q̄b⁹ in hac mortalitate ñ viuit q̄si
pedes sūt vbi t hūanis rebus afficimur. ve si dixeri
mus quia peccatum non habem⁹ nosipos decipiam⁹
Si aūt confitemur peccata nostra. q̄ pedes discipu
lorū lauit. nob peccata dimittet vsq; ad pedes q̄b⁹
cōuersamur in terra. ¶ Ong. Impossibile aūt pu
to nō contaminari extrema aime t minima eius quā
q̄ quo ad homies ꝓfect⁹ quis esse putetur. Plurimi
aūt t post baptismū implent̄ puluere sceleꝝ vsq;
ad verticem. Qui vero ligitime discipli xp̄i sunt
erga solos pedes indigent lauatione. ¶ Aug. ad Se
lentianū ex hoc aūt quod hic dict̄ intelligit̄ q̄ iam
petr⁹ baptizatus fuerat. Intelligim⁹ em eius disci
pulos per quos baptizabat iam fuisse baptizatos si
ue baptismo iohānis sicut nōnulli arbitrant̄. sive q̄d
magis credibile est baptismo xp̄i. Neq; em renuit
ministerium baptizandi vt haberet baptizatos suos
ꝑ quos ceteros baptizaret. q̄ non defuit humilitatis
misteno qñ eis pedes lauit. vnde sequit̄. t vos mun
di estis sed nō oēs. ¶ Augu. Hoc quid sit ne q̄ra
mus ipe euangelista parefacit adiungēs. Sciebat
em quis nā esset qui traderet eum ꝓpterea dixit. nō
estis mundi omnes. ¶ Ong. Q̄ ergo dicat vos mū
di estis referē ad. xi. q̄ vero subdit̄ sed nō omnes.
dicit̄ ꝓter iudam existētē imūdū. ꝓmo q̄dē q̄a pau
pes non erāt sibi cure. sed fur erat. demū diabolo i
gresso in cor eius vt ꝓderet xp̄m. lauat aūt pedes
postq̄ mundi erant q̄n̄ dei gratia transcendit neces
sitatem t sicut dicit iohānes mūd⁹ mūdificet adhuc
¶ Aug. Vt q̄a ipi discipuli cum loti essent nō op⁹
habebāt nisi pedes lauare. quia dum in isto seculo vi
uit homo. humanis affectibus terram velut pedib⁹
calcans contrahit. ¶ Cris. Vt aliter non dicat eos

Sed eam que cognitōis est mundationē· dīc· Jā em̄ ab errore iudaico erui erant.

¶ Postq̄ ergo lauit pedes eorum accepit vestimēta sua ⁊ cū recubuisset iterū dixit eis scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister ⁊ dīc ⁊ bene dicitis Sū etem̄ si ergo ego laui vestros pedes dn̄s ⁊ magister ⁊ vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplū em̄ dedi vobis vt quēad/modū ego feci ita ⁊ vos faciatis. Amē am̄ dico vobis non est seruꝰ maior dn̄o suo nec Apostolus maior eo qui misit illum. Si hec scitis beati eritis si feceritis ea. Nō de om̄ibus vobis dico. Ego scio quos elegerī sed vt adimpleatur scripta. Qui māducat me cū panē leuabit calcaneū suū otra me āmodo dico vobis p̄us q̄ fiat vt cū factū fuerit credatis quia ego sū. Amē amē dico vobis Qui accipit si quē misero me accipit q̄ aut me accipit. accipit eum qui me misit.

¶ Aug· Memor dn̄s se p̄misisse sciencīa facti sui petro dicens scies aūt postea qui sit q̄d fecit docere nunc incipit· vnde dī· Postq̄ ergo lauit pedes eoꝝ accepit vestimenta sua ⁊ cum recu· ite· di· as scitis quid feceri vobis? ¶ Ong· Q̄d vel interrogatiue p̄ferat vt ostēdat facti magnitudinē vt imparatum ue ut eoꝝ erigat intellectū· ¶ Alcuī· Mistice aūt impleta redemptōis nostre purgatione p̄ sanguis effusionē accepit vestimēta sua· terna die de sepulcro resurgēs ⁊ eodem corpe iā imortali vestitꝰ· ⁊ cū recubuisset ascēdens i celū· In dextera patrne diuinitatis recūbens inde venturꝰ est ad iudicādū· ¶ Cnſ· Non aūt adhuc ad solū petrū· sed ad om̄s loq̄tur dicēs· vos vocatis me magister ⁊ dīc in quo eoꝝ iudicū assumit· deinde ut nō illoꝝ grē esse putēt hec ꝓba· subiūgit· ⁊ bene dicitis· sum etenim· ¶ Aug· Nomi p̄ceptū est nō te laudet os tuū sed laudet te os p̄ximi tui· Periculosū em̄ est sibi placere cui cauendū est superbire· Ille aūt qui sup̄ oīa ē quamcūcumq̄ se laudet non se extollit excelsius· nec potest recte dici arrogans deus· Nobis nanq̄ expedit deum nosse· non illi nec eum quisq̄ noscit· si se non indicet ipe qui nouit Si ergo non se laudando quasi arrogandam vitare voluerit nobis sapientiam denegabit· Quomodo autem arrogantiam ueritas timet· Et quidem q̄ magistrū se dicit· Nemo reprehenderet etiam qui eum nihil aliud q̄s hominem crederet· quoniā id p̄fitetur· quod ⁊ ipi homines in quibuslibet artibus usq̄adeo sine arrogātia profitent· vt professores uocentur· Ex vero dominū discipulorum se dicat cū sint· non sm̄ seculum ingenui· quis ferat in homie· Sed cum de· loquēt· nulla est elatio tante celsitudinis· nullum mendacīū veritati nobis subiacere vale ē illi celsitudini· ser uire veritati Ideo ergo bene dicitis· vocādo me magistrum ⁊ dominū· quia sum· Nam si non essem· q̄d dicitis male dicerētis· ¶ Ong· Et illi quidem nō bene dicunt domine quo dicetur· Discedite a me qui operamini iniquitatem· Sz apostoli bene dicūt magister ⁊ domine· non em̄ as nequitia dominabaē· sed vbum dei· Sequeur· Si ergo ego laui vestros pedes dominus ⁊ magister ⁊ vos debetis alter alterꝰ laua re pedes ¶ Crisostomꝰ· A maioribꝰ rebus accipit exemplum vt quod minꝰ est operemur Nam ipe qui dem dominꝰ est· nos aūt ad conseruos faciꝰ si fecerimꝰ· Et ideo subdit· exemplum enim dedi vos vt quēadmodum ego feci vobis· ita ⁊ vos faciatis.

¶ Beda· Primū dominꝰ egit factis quod postmodū docuit vbis secundū illud· Cepit ihus facere ⁊ docere ¶ Augu· Hoc est beate petre q̄d nesciebas hoc tibi postea sciendū p̄misit· ¶ Ong· Cōsiderandum vero ē si necessariū est quēlibet volentem discipline ihesu p̄ficere velut debitū opus p̄sequi· lauare sensibiliū pedū· p̄ter b̄ dicit· Debetis adinuicē lauare pedes· sed hic mos vel n̄ fit vel admodū raro ¶ Aug· Est em̄ apud plerosq̄ p̄suetudo huiꝰ humilitatis cū seinuicē hospitio suscipiūt· ⁊ faciūt b̄ sibi inuicē frēs eiā ope ipo visibili· Dulce em̄ melꝰ ē ⁊ sine ꝓtroversia venꝰ vt eiā in manibo fiat· ne dedigneē q̄d fecit xp̄s facere xp̄ianꝰ· cū em̄ ad pedes frīs iclinaē corpꝰ ēē i corde ipo vt exaltaē· vt si iā i erat p̄firmatur humiliatus affectꝰ· s; excepto hoc morali meditatu· nūq̄d ē frater frem a delictis posse vt cōtagione mūdare Sed cōferamur inuicem delicta nostra· ⁊ inuicē nos delicta donemꝰ ⁊ p̄ nostris delictis inuicē oremus· atq̄ ita quodammodo inuicē pedes nostros lauemus· ¶ Ong· Vel aliter hoc lauacrum spirituale pedū de quo dictum est· p̄cipaliter quidem a nullo nisi a solo ihu potest effici· Secū dario vero a discipulis aīꝰ quibo dixit vos debetis adinuicem lauare pedes· Ihus em̄ lauit pedes discipulorum inquantum magister ⁊ seruorum in eo q̄ dominꝰ Dic autez est finis mgrī vt discipulū faciat sic se q̄d de saluatore aparet q̄ p̄ ceteris magistris ⁊ dn̄is volet ut fiāt aīꝰ discipuli q̄si magr vt dn̄s· nō b̄ tes sp̄m fuisse s; sp̄m filiationis· i quo clamāt Abba paē· Dnꝰ ergo q̄; fiāt vt mgr ⁊ dn̄s egerit lauacro pedū velut insufficientes discipuli ⁊ adhuc sapientes sp̄m futuris· cū aūt aliqs eorū statū magistri attingit ⁊ dn̄i· tūc imitari potest eū qui lauit discipulorū pedes· ac lauare pedes p̄ doctrinaz quasi magister ¶ Cnſ· Adhuc aūt p̄uocans eos ad lauādum pedes subiungit· Amē amē dico vobis· nō est seruus maior domino suo neq̄ apostolꝰ maior eo qui misit illū· Quasi d· Si ergo a me hec facta sūt multomagis a vobis oportet hec fieri ¶ Thec· Necessario eā b̄ apostolos admonet quia em̄ ad dignitatem debebant attingere· ⁊ hic quidem maiores hic minores ne insurgant adinuicem· serenat conscientiam omnium ¶ Beda Quia vero scire bonum ⁊ non facere non perimet ad beatitudinem· sed ad cōdemnationem secundum illud· scienti bonum ⁊ non facienti peccatum est illi subiungit· Si hec scitis· beati eritis si feceritis ea· ¶ Crisostomus· Nam scire

¶ Cris. Nam scire quidem olim et facere vo nō olim Deinde poiorem non maiestate redarguit sz obūbra ex eum subiungitur Non de omīb⁹ vobis dico. ¶ Au. Quasi di. Est inter vos qui nō ere beat⁹ neq facie ea Ego scio quos elegerim. quos. ñ eos qui beati erūt faciendo que p̄cepi⁹ nō ē igit̄ iudas electꝰ quia est ergo qd alio loco dicit. Nonne ego vos xij elegi An ip̄e ad ad aliud est electus. ad quod erat vtq necessar⁹. non aūt ad beatitudinē de qua dicit beati eritis si feceritis ea. ¶ Ong. Vel aliter. nō recte ex ultimo posse referri quod dicit non de omnib⁹ vobis dico ad hoc qd dictum ē. Si beati eritis si feceritis ea Totum enī hoc ꝛ de iuda ꝛ de quolibet alio verum est dicere. beat⁹ talis si fecerit hec. reducem⁹ aūt hō ad illd dictū ñ ē seru⁹ maior dño suo nec apl⁹ maior eo q misit illū. iudas enī cū esset seru⁹ peccati nō erat seru⁹ domini verbi. nec apostol⁹ diabolo ingresso i eos eius. Cū ergo dñs nouisset qui sunt sui. alinor a se non nouit ꝓpter quod non ait ego scio cunctos p̄ter sed ego scio quos elegerim. Quasi di. electos meos noui ¶ Cris. Deinde ve ñ multos genuisse suo fmone subungit. Sz ut adimpleat scriptura. qui manducat meum panē leuabit calcaneuz suum contra me oīdens q non ignorans traditurus. qd maxie sufficiens erat iudam retinere. Et nō dixit tradet me. sed leuabit cōtra me calcaneum suū. dolū ꝛ oculatione mīstiaz ꝛep̄sentare volens. ¶ Aug. Quid est enī leuabit calcaneū suum sup me ñ oculcab⁹ me In q̄ iudas traditor a⁹ attingit. ¶ Cris. Dicit aūt qui manducat meū panem. id est q̄ a me nutrit⁹ est q̄ mea mīsa ꝓmuniauit vt si qñ a famulis aut ab aliquibo vilioribo patiamur aliquod malū nō scandalizemur respicientes inde exemplū. q̄ infimus nutrit⁹ domi ni cōtra uz remunerauit benefactorē ¶ Au. Illi ergo qui electi erāt manducabāt dñm. Ille manducabat panē dñi contra dñm. Illi vitā. ille penam Qui enī manducat indigne ait apostol⁹ iudiciū sibi manducat Sed tur. Immō dico vobis prusq̄ fiat vt cum factuz fuerit credatis. q. ego sū de quo scz illa scriptura poetit. ¶ Ong. Non aūt dictū ē apostol vt credatis quasi nō credentibo sz sic dictū ē tam q̄ ualeat ex quod est ut credentes operemī pseuerātes i credulitate nec aliquaz occōz ad repulsaz ea ꝓmeres sup ea enī que obtinebant discipuli ad fidē facta hoc etiā adepti sunt videre phi sempēam p̄ dictam. ¶ Cris. Quia ergo discipli exitum erāt ad p̄dicandum ꝛ multa passuri duob⁹ modis eos ꝑsolatur. Vnomodo a scip̄o cum dixit. Beati estis si feceritis ea. Alio vo mō ꝑsolat⁹ ē eos ab alīs eo scz q ab hoīb⁹ multa patiē p curatōe vñ subdit. amē amē dico vobis. q̄ accipit si quē misero me accipit. q aūt me accipit accipit eum qui misit me ¶ Ong. Qui enī recipit quem mittit ihūs. Ihm qui m misso cōsistit recipit Qui aūt ihm recipit p̄ret recipit Igit qui p apte quē mittit ihūs. mittentē recipit p̄ret Potest etiam ꝛ hic fmo fore. Qui recipit quē ego misero vsq ad mi receptionem attingit. Qui vo nō p alium apl̄orum meoꝝ me recipit sed recipit me venientem ad aīmas p̄rem recipit. vt non tm̄ ego in eo mmeam sed ꝛ pater ¶ Aug. Ariani aūt cum h̄ audiunt statim ad grad⁹ sui dogmatis cūrunt dicentes Quamtum apostol⁹ distat a dño tantū fili⁹ a patre. Sed vbi dñs dixit. ego ꝛ pater vnū sum⁹ nullam distātie suspitionē reliquit. Quomō ergo nos accepturi sum⁹ hec verba domica. Qui me accipit accipit eum qui me misit q vni⁹ nature sint pater ꝛ fili⁹ consequens videbit̄ quia dixit. qui accipit si quem misero me accipit. ꝛ vnius nature sunt fili⁹ ꝛ apostol⁹ ita dixisse possit videri. qui accipit siquē misero me. hm hominem accipit qui aūt me hm deuz accipit. accipit eū qui me misit Sed cū ista diceret non ab illo nature vnitas sed in eo q̄ mittatur mittētis cōmendabat auctoritas Si ergo attendas xp̄m in petro discipuli p̄ceptorem. Si aūt p̄rem in filio i uenies vtrumq; gemmatem.

¶ Cum hec dixisset ihesus turbatus ē spiritu ꝛ ꝓtestat⁹ est ꝛ dixit Amen amē dico vobis q̄a vnus ex vobis me tradet. Aspiciebāt ergo discipuli adinuicez hesitantes de quo diceret. Erat ergo recūbens vnus ex discipulis eiz in sinu ihesu quem diligebat ihesus. innuit ergo huic. Simon petrz ꝛ dicit. Quis est de quo dicit Itaq; cuz recubuisset ille supra pectus ihesu. dixit ei. Dñe quis est. Respondit ihesus. Ille est cui intinctū panem porrexero. Et cum intinxisset panez. dedit Jude simonis scario/this. Et post buccellam introiuit in illum sathanas. Et dicit ei ihesus. Quod facis fac citius. Hec aūt nemo sciuit discūbentiuz ad quid dixerit ei. quidam aūt putabant q̄a loculos habebat iudas q̄ dixisset ei ihesus eme ea que opus sunt nobis ad diez festum. aut vt egenis aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellā exiuit continuo erat autem noz.

¶ Cris. Quia dom⁹ apostolis discentibus orbem terrarum vniuersum pcurrere exhibuerat duplicē consolationem p̄dictam cogitans q vtraq; ꝓtior ꝓuat⁹ est ebatur. Et hoc significat euangelista dicēs Cum hec dicebat ihesus turbat⁹ est spū ꝛ pr̄e est ꝛ dicit. Amen amen dico vobis q̄a vn⁹ ex vobis me tradet ¶ Au. Non illi hoc tunc ꝓmū venit in mentem. sz quia ꝓ diuinam fuerat expūctur⁹ vt nō lateret i ceteris ideo turbat⁹ est spū Et q̄ ipe tradit⁹ iā fuerat exitur⁹ vt iudeos q̄bus dñs ab eo traderet adduceret Turbauit eum imminēs passio ꝛ piculum ꝓximū ꝛ traditoris impendens man⁹ cui⁹ fuerat ꝓcognitus animo hoc etiā nob⁹ dñs significare sua turbatiōe dignatus est q̄ qñ ex falsis fratrib⁹ aliquos separari ecclie aīa messem vrgēs causa compellit. fieri sine ecclesie turbatione non possit. Turbat⁹ est aūt non carne sz spū. Spiritu⁹ enī i huiusmōi scādalis non quiritat sz caritate turbat. ne forte i segatione aliquozum

zizaniorū sit aliqđ eradicet ꝫ triticū Siue ergo ipz
uidam peuntē miserādo siue sua morte appropinquā
te turbat⁹ est nō ani infirmitate sz pēare turbaē nō
em aliq̄ cogēte turbaē sed ēbauit semetipm ve sup
dictum ē qp aē turbaē infirmos i suo corpore ꝟ est
m ecclia ꝙsolatur ve si qua suoz morte immenso
ēbaē nō se reprobos putēt ¶ Ong Ideo em qp
dicat Turbat⁹ ē spū qđ humanū est sz passio que
piebat ex exuberātia spūs Si em sanct⁹ qlibet in spū
uiuit ꝫ agit ꝫ patiē quātomagis hec dicenda sunt
de ihu sanctoz pmiatore ¶ Aug Deceant igiē ar
gumēta stoicorū q negāt in sapientem cadere pur
bationē animorū q pfecto sicut vaniteē estimāt ver
tatem sic stupore deputāt sanitatē Turbē plane ai
m⁹ xpiam nō misera sz mia Dicat aē Dn⁹ ex vobis
numēo nō mesto spē nō vtute ¶ Cris Qz vo nō
noiatim dixit rursū mones mouere timore vñ sequē
Aspi g⁹ oi adim hc de quo dicēt ꝫ nminū nulli⁹ sibi
ipis cōsci mali Dñi enī dationē xpi ꝑpris cogitan
oiby credibiliorē putabāt ¶ Aug Sic eaē mens
erat erga magrm suū pia caritas ve dñi eos humana
alterq̄ de altero stimulare infirmitas ¶ Orig Ne
mimiscebaē eaē vt hoies exītes qm alterabilis est
affect⁹ adhuc pfectoz ac susceptibilis appetr⁹ Sno
rū bis que p⁹ voluerat ¶ Cris Omnib aē tremēn
bus ꝫ ipo vnce sz petro formidāte Iohes veluc
dilect⁹ recubuit i sinu ihu vnde sequeur erat g⁹ re
vn⁹ ex di a⁹ in si Ihu quē dili ihus ¶ Aug Ipe ē
iohes cui⁹ē ē euāgeliū sic postea manifestat erat ei
hec eoz ꝙsuetudo q sacras nobis lras mīstrarūt ve
qui ab aliquo eoz diuina narrabaē historia cū ad se
ipm veniret tanq̄ de alio loqreur qđ em de pe ve
ntau qui ꝫ res ipa dr ꝫ quodāmō dicēa tacāna de
ueraē ¶ Cris Si aūt huiusmōi familiaritas cām
q̄ra discere amoris res erat pterea dicat Quē di
ligebat ihus Quātus em ꝫ alij amarēeur tñ iste
pl⁹ alios ¶ Orig Estimo aē qp ecclī pcendie qp iohes i
cumbēs vbo ac in secretioribo pauls icūbebat gre
mio vbi ¶ Cris Volebat eaē oñdere semp omī ali
enū a crimine Ec ē eaē dicat non estimes qp petrus
a ve maiori exīa inuereē Nā sequeur Innuit g⁹
huic Si pe ꝫ di a Quis ē de q̄ dicē vbiq̄ em mue
uē petrus ab amore ipeum facēs ꝫ qa pmo incre
pat⁹ ē nō locut⁹ est sz mediante iohe vult discē vbi
qp em scriptura oñdit petrū feruidū ꝫ familiaritatē
habentē ad iohānē ¶ Aug Notanda aē locutio est
dicere aliqđ nō sonando sz emimō manēdo Innuit i
qt ꝫ dicat i inuēdo dicat Si em cogitando aliqđ dr
sicut illud dixerūt apud semetipos q̄tomagis inu
endo vbi iā foris qualibuscūq̄ signis pomē qđ fue
rat corde pceptū ¶ Ong Vt pmo innuit ꝫ deīn nō
cōtēt⁹ nutu dixit illi dic qs sit de q̄ dicē Sequē Ieaq̄
cū recu ille supr pec Ihu dicē a dñe quis ē ¶ Aug
Qđ aūt nūc supr petr⁹ dicat paulo supr dixerat in si
nu vt aliter pmo q̄dem iacēs i sinu ihu supascendit
ꝫ incubuit supr petr⁹ quasi si nō incubuisz m pdoit
sz remānsisset iacēs i sinu nequaq̄ dñs a tradidisset
vbuz qp petr⁹ scire cupierat Per ē g⁹ qp vltio supr
petr⁹ incubuit exprimit tanq̄ g maiorē ꝫ abūdantio
rē grām spiritalis ihu discipul⁹ esse ¶ Beda Qz
aūt in sinu ꝫ supr pet⁹ recubuit nonsolū fuit pūnes
amoris mutuū sed eaē future rei signū qp sz in vo
cem sumeret quā postmodū cunctis seculis iaudicā
emitteret ¶ Au Per sinū em q̄d aliud significat q̄
secretū ē utiq̄ pectoris sin⁹ sapiēne secretū ¶ Cris
Neq aūt tūc noiatim pdixerē dñs manifestauit nā
sequr Respondit ihus ille est cui intinctū panē porre
xero ꝫ mod⁹ ipe manifestatōis gūsin⁹ erat qa ei ob
mīlatōz vecūdat⁹ n est eodē pane omunicās vecūda
ri debuit Sequr Et cū intinxe panē dedit iude si
ca ¶ Au Nō vt putāt q̄dā negligēē legētes tūc iu
dam sol⁹ xpi corp⁹ accepit Intelligendū est em qtū
ad oibus distribuerat dñs sacramenta corpis ꝫ sang
uinis sui vbi ꝫ ipe iudas erat sic lucas narrat ac
deinde ad hoc vētum est vbi sm narratōz iohis dns
per buccellā tinctam acq̄ porrectā suū exprimit tra
ditorē fortassis p panis tinctōem illi⁹ significans fidei
one Nō em oia que tinguē abluunē sz ve ihūane
nō nulla tinguē Si aūt bonū aliqđ hoc significat em
dio eodē bono ingratū n imemore ē secuta dānatio sequ
tur em ꝫ post buccellā tūc intrauit i eū sathanas
¶ Ong Attende qp pmo q̄dē nō introiuit sathās i iu
dā sz imisit i cor a⁹ solū vt pderet preceptorē D⁹ pa
nē aūt in eū in gress⁹ est Quātobrē nob cauendū ē
ne diabol⁹ intrudat i in cor nr̄m aliqđ ignitor telo
rū suoz nam si merulente insidiaē deinde ve ꝫ ipe i
troeat ¶ Cris Donec em fuit in collegio nō aude
bat insistere sz exterorsū imittebat qm vo eū manifestū
fecat ꝫ expulsit libere in eū de cetero exiliuit ¶ Au
Vt intrauit in eū ve sibi iam traditū plenis⁹ possidēs
neq em non in illo erat qm ad iudeos de pdo traden
di dūm pct⁹ ē cū lucas dicat intrauit aē sathās iu
dā ꝫ abijt ꝫ locut⁹ ē cū principib⁹ sacerdotū talis ia
venerat ad cenandū sz post panē intrauit in eū nō
ve adhuc ut alienū tēptaret sz vt ꝑpriū possideret
¶ Ange Decebat em vt estimo per panis exhibi
tionē auferri ab indigno bonū qđ se bñe credebat q
puat⁹ fact⁹ est capax ingress⁹ sathane in ipm ¶ Au
Dicūe aē aliq̄ ita ne ꝟ meruit panis porrect⁹ ꝺ illa
xpi ve p⁹ illū intrarat in discipm sathās quibus rnde
m⁹ hic pot⁹ nos docen qđ sit cauendū male acape
bonū si em corripiē q nō oīudicat ꝟ ē nō discernit
a ceteris aū dñi corp⁹ quō dānaē q ad a⁹ mēlaz fin
gens se amicū accedit inimic⁹ sequr ꝫ dicat ihs
Qđ facis fac cit⁹ ¶ Ong Cui aēt illi ābiguū ē qp
poterat ut inde ut sathane dñs dixisse qđ facis fac c
p⁹ puocās aduersariū ad pugnā vt pdixerē ad sub
mīstrandū dispēsatōz q erat futura salubris seculo
quā nō āplius tardaret nr̄ perabi sz p posse maturari
volebat ¶ Aug Non em pcepit faciens sz pdixit
nō tam in prindem petendi seuiendo qđ ad salutē fideli
um festinādo ¶ Cris Doc em qp dicit Quod facis
fac cit⁹ non pāpientis est neq pusillanimis sz exprobrā
tis ꝫ ondentis qm ipe nolebat suā pditōz impedire
sequē Ꝟ aūt nemo seruiet discūbentiū ad qđ dixerit ei
multā vaq̄ qa hic dubitationē inueniet si interrogan
tib⁹ discipulis qs est⁹ dixit cui ego intīgens panē da
bo ꝫ em non intellexerunt Nisi dicaē qp latenē dix⁹
ve null⁹ audiret ꝫ pterea supr pct⁹ iohes residens
interrogat qsi ad aurē ve nō fieret pditus manifest⁹

Fortassis em si xp̄s
qđ eum interfacturus
recubuerunt sed ne
qđ discipul⁹ i tātum
a tali iniquitate era
Peram igiē causam
nouauerūt Quid a
eum subdit Quidam
bebat undas qp diuisi
nobis ad diem festu
¶ Aug Dabebat e
lacrimas suorum
cubebat tūc primū e
ta mīi intelligeremu
esse de crastino nō
nis⁹ seruatur a sanc
ꝫ apē inopie tumoi
minorū null⁹ discipu
ti qđ dixit hic occu
eum de suis facultat
non vgam nō es u
opum ministerium v
mundo crucifixū bu
gurationem Quil
nam agebat ¶ Ori
bat Quod facis fa
ad p̄s obedit mgr̄
xit modum vnde se
exuit cōmuno Ec
domo in qua cenab
aūt epinos qp post
non voluerabat m ec
cōformitas est ibu
tam quare sup bo
ptat ꝫ mādducam
mādducauit undas
non esum qui sem
pdat amore dua
vsu panis qz dom
eū ꝫ statim domū
cēt qp sicut qui ind
biteus calicē in p
Hic panis a ihu
damnū vt p⁹ pan
Subdit aūt Era
rem qm neq tempo
illoz eaē sensibili
nia unde ¶ Cre
sima expimitur ac
veniam ad tradit
bibetur

¶ Cum ergo
nūcatus est hi
est in eo Si de
us clarificauit
clarificabit eu
¶ Ong Post e
figuratione pco

Foztallis em̄ si xp̄s eum manifestū fecisset petr⁹ vt
q̄ eum non recubentium. seo neq; iohānes nequaq̄ em̄ putauit
q̄ discipul⁹ tātum mi q̄tatis p̄diret. quia em̄ p̄cul
a tali iniquitate erat. nō de alijs hoc suspicabatur.
Veram igit̄ causam eoz̄ que a xp̄o dicta sunt ig:
norauerūt. Quid aūt estimarent. ondit euāgelista
cum subdit. Quidam em̄ putauerūt q̄a loculos ha
bebat iudas q̄ dixisset ei ihus. Eme ea que op⁹ sūt
nobis ad diem festum. aut vt egenis aliquid daret
¶ Aug. Habebat ergo dñs loculos. & a fidelib⁹ ob
lata confuma fuorū necessitatib⁹ & alijs indigētib⁹
tribuebat. tūc p̄nū ecclīastice pecunie forma ē istitu
ta. nisi intelligeremus q̄ p̄cepit non cogitamoum
esse de crastino nō ad hoc fuisse p̄ceptū vt mibil pe
nit⁹ seruetur a sanctis sz ne deo p̄ter ista fuiatur
& p̄ē inopie timore ī iustitia deseraē. ¶ Cry. Ec
minurū null⁹ discipulorū pecunias afferebat sed per
ī q̄d dixit hic occulte insinuat q̄ quedam mulieres
eum de suis facultatib⁹ nutriebāt. Qui aūt nō pera
non vḡam nō es iubet deferre loculos ferebat ad ī
opum misterium vt d scas quomā valde pauper &
mundo crucifixū hui⁹ opozet partis mulcam facere
p̄curationem. Multa em̄ ad nr̄am dispēsans doctri
nam agebat ¶ Ory. Sic igitur inde saluator dice
bat. Quod facis fac citius ac p̄ciue in hoc tantum
ad p̄sēs obedit mḡro Accepto nanq̄ pane nullā tra
xit moram. vnde sequitur Cum ergo acce. ille bucellā
exiit cōtinuo. Et reuera exijt nonsolū recedendo de
domo in qua cenabaē sz omnino egress⁹ ē a ibu Ego
aūt opinor q̄ post panē ingress⁹ sathanas ī iudam
non tolerabat in eodem loco cū ibu esse. Nulla nāq̄
cōformitas est ibu ad sathanā. Nō frustra aūt req̄
ram quare sup hoc q̄d est & accipies panem. nō ad
ḡcium & māducans. Aliquid igitē accepto pane nō
mādcauit iudas. p⁹ panē ei forsan acceptū a iuda
non esum. qui semel in cor ei⁹ immiserat vt magistr
p̄dat timore ducis⁹ ne q̄d imissum fuerat euanescē
vñ panis q̄ deo panem iudas recepit introuit in
eū & statim domū exessit. Aliter q̄ non inepte di
cē q̄ sicut qui indigne māducat panem dñi aut bi
bit eius calicē in p̄iudicium sibi comedit ac q̄ bibit
Sic panis a ibu dat⁹ aliḡs fuit ad salutem. Inde m
damnū. vt p⁹ panē intraret in eū sathanas. ¶ Cry.
Subdit aūt. Erat aūt nox vt discas inde cementa
tem q̄n nesc tempus eum tenuit ab impetu. ¶ Ory.
Nox eā sensibilis mistar exire obdude nocti m
ania iude. ¶ Greg. ī. moza. Q qualitate em̄ temp⁹
finis exp̄imitur accusationis. dum non redit⁹ ad
veniam ad traditionis p̄fidiam node iudas exisse p
hibetur.

¶ Cum ergo exisset dicit ihesus Nunc cla
rificatus est filius hominis & deus clarificat⁹
est in eo Si deus clarificatus est in eo & de
us clarificauit eum in semetipso & otinuo
clarificabit eum

¶ Cry. Post euemēdia ex p̄dictis nec nō ex trās
figuratione p̄sonia meum glificandi filij hominis
fuit exit⁹ inde a loco vbi lauabatur ibus cum sathā
na qui in eū ingress⁹ est. vnde dr. Cum ergo exijsset
dicit ibus. Nunc clarificatus est fili⁹ hominis. nō
em̄ immortalis vnigenit⁹ vbi sed hominis qui fact⁹ ē
ex semīe dauid ḡnā hic narrat. Si em̄ in morte xp̄i
glificantis deū illud vez est exuens principat⁹ & po
testates transduxit confidenter triumphās ī ligno &
illud concilians per sanguinem crucis sue sive que
in terra sive que in celis. In his omīb⁹ glificat⁹ est
fili⁹ hois deo eē glorificato in eo. vñ sequē. Et deo
clarificatus est in eo quia non ē xp̄m clarificare mis
cū eo quo q̄ glificeē & pater Ac q̄m quicū q̄ glorifi
catur. ab aliquo glificaē. Si queres de eo. q̄ ē glifi
cat⁹ est fili⁹ hominis a quo respondens subdit. Si deo
clarificat⁹ est in eo & deus clarificauit eū in semetip
so ¶ Cry. Hoc est p̄ seip̄m non p̄ aliū. Sequitur.
Et continuo clarificabit eum. Quasi d nō post lon
gum temp⁹ sz confestim ī ipa cruce ea que clara sūt
apparebunt. Sol nanq̄ auertit⁹ est petre scisse sunt
multa corpa eorū qui dormierūt surrexerūt. Hec
aūt via eas que ceciderant cogitatōes discipulorū
restituit & suadet nonsolū tristari sed iam letari.
¶ Aug. Vel aliter. Exeūte immundo p̄ēs mūdi cū
suo mundatore mansurū. Tale aliquid erit cū iusti
nḡs a tacto separati ut fulgebunt sicut sol in re
gno p̄ris sui. Et futurū p̄uidens dñs discedente iuda
tāq̄ inquinḡs separatis renatib⁹ tanq̄ tacto apostol
sanctis dixit Nunc clarificatus est fili⁹ hominis tan
q̄ diceret. Ecce in illa mea clarificatione quid erit
vbi malox nullus erit vbi bonox nullus parit Sic
aūt non est dictum. Nunc significata est clarificatio
filij hominis sed nunc clarificat⁹ est fili⁹ hominis sicut
non est dictum. Petrus significabat xp̄m sed petra
erat xp̄us Solet em̄ loqui scriptura res significā
tes tanq̄ illa que significant appellans. Est aūt cla
rificatio filij hominis vt deus clarificet in eo Unde
adiunxit. Et deo clarificatus est in eo. Deinde tāq̄
ista exponens adiungit & dicit. si deo clarificat⁹ est ī
eo quia non venit facere voluntatē suam sed ei⁹ qui
eum misit. Et deo clarificauit eū in semetipso ve na
tura humana que ab eterno verbo suscepta ē edaz
immortali eternitatis donec. sequē. & clarificabit eum
cōtinuo resurrectionē sz suā non sicut nr̄am in fine
seculi. sed continuo futurā hac attestatione p̄dicēs.
Potest & de ista clarificatione dictum videri. nūc cla
rificatus est fili⁹ hominis vt quod ait nunc nō ad imi
nentem passionē sed ad vicinā resurrectionē p̄tinere
credatur. tanq̄ fuerit factum quod erat tā p̄xime
iam futurū ¶ Hilarius. ix. de trin. q̄ aūt de⁹ in eo
glificatus est. ad corpis gliaz speciat per quā dei in
telligentia est gloria quasi corpus ex nature diuine cō
sonatione gliaz mutuarec. q̄ vero qua glificatus
in eo deus est. ideo glorificauit eū ī se vt qui regnat
in gliā que ex dei gloria est. ipe exinde in dei gliam
transeat non iam ī deo ex ea qua homo est dispensa
tione mansuro nec sane de tempe tacuit dicens. Et
continuo clarificabit eum vt qua p̄cunte ad p̄dis
tionē tuā gliam que sibi post passionem cōsecutu
ra resurrectione futura esset significasset in p̄sens
iam qua in se deus eum clarificatur⁹ esset in poste

reseruaret dei in eo glia p virtutem resurrectōis
oñsa ipō vero i dei gloria ex subiectōis dispēsatiōe
mansuro ¶ Dixit ix. de crimi. Prima aūt significatō
buj dicti nō ambiguam existimo cū ait. nūc clari
ficat⁹ est filj⁹ hominis glia enim non verbo sed car
ni acq̄rebaē Hoc vo qō sequiē. Et de⁹ cla. est i eo.
quid sigmficet mērogo⁹ ⁊ cū non sit alj⁹ filj⁹ hois
neq; aliud filj⁹ dei. vbuz em caro factū est req̄ro q̄a
i hoc filj⁹ hois q̄ ⁊ filj⁹ dei est glorificat⁹ sit de⁹ Et
videam⁹ q̄o sit hoc qō verao dicē Si de⁹ clarificat⁹
est in eo ⁊ de⁹ clarificauit eum i semetipō Dō vuq;
non p se glorificaē neq; rursū qui in homīe glificaē
de⁹ licet gloriam accipiat non tñ aliud ipe q̄z de⁹ est
Vuq; aut xp̄m necesse est q̄ glorificaē in carne aut
p̄rem qui glificatur i xp̄o si xp̄s est deus certe xp̄s
est q̄ glorificaē i carne. si pater sacramēū est vnita
tis cum p̄ glorificaē i filio de eo vero q̄ glorifica
tū in filio hois deum de⁹ glorificat in seipō. i qno re
licta facultas execrāde impietatis existimaē ne secū
dū nature veritatē verus de⁹ xp̄s sit nūq̄o em ex
tra se est q̄d glorificat in seipso⁹ Quem em in seipso
pater glorificat in eius gloria cōfitēd⁹ est. ⁊ qui in
patria gloria glificādus est in his intelligēd⁹ ē eē
in q̄bus est pater. ¶ Orig. vel aliē Nomē glie nō
hic accipiē iuxta q̄sō paganoz qui diffimūt glaz
esse a plumbe collata p̄comia. palā est em q̄ hoc ali
ud est ab eo q̄o in exodo diaē q̄ gloria dei repletū
est tabernaculū ⁊ q̄ aspect⁹ moisi glorificat⁹ erat.
Quātū em ad corporalia dūmor q̄dam aparuo
cōtigit in tabernaculo. necnō i facie moisi cū deo lo
cuto quantū ad anagogiā vo glia dei dr esse q̄ apa
ruit qñ deificat⁹ ac transcēdēs cuncta materialia in
tellect⁹ ve scrutetur diuinā visionē in his que cernit
deificaē. vt hoc sit tropice q̄ glificata est facies moy
si eo facto diuino sm intellectū Nulla aūt ppatio fu
it excellētie xp̄i ad pgnitōz moisi glificantē faciem
aie q⁹. Tot⁹ em diuine glie fulgorē esse filiū estio
dicēte paulo q̄ cū sit splēdor glie. q̄nimo puciūt ab
hac tot⁹ glie luce sigkater splēdore ad totā rōnalē
c̄aturā. ñ ei arbitror quēpiaz totū posse capē tot⁹
diuine glie fulgorē ñ filiū q⁹. Inquātū igiē erat ñ
notus filj⁹ mūdo nōdum in mūdo glificat⁹ erat. cū
aūt pater aliq̄bus de mundo exīntibus tradidit ihu
notaē. tūc glificatus est filj⁹ hois in his q̄ cogno
uerūt eū ⁊ hoc dedit glam cognoscētib⁹. Naz qui
libera facie diuinā glam intuenē. sm eandē eram
figuranē imaginē a glia glificati i glificantē glaz
Cū igiē appropīquauit ad eā dispēsationē qua mō
not⁹ debebat glam p̄meren i glia glificantē ipm
ait. Nūc clarificat⁹ ē filj⁹ hominis. Et q̄a null⁹ nouit
p̄rem ñ filj⁹ ⁊ si cui reuelauerit filj⁹. Debebat aūtē
ex dispēsatione deprimere patrē filj⁹ Ob hoc eē de⁹
glificat⁹ in illo dinoscit. Vt ꝟ q̄d est. ⁊ de⁹ clarifica
tus est in eo. cū illo pscrutabens. q̄ me vidit ⁊ p̄z
meū vidit. nā videē in vbo cum deus existat ⁊ ima
go inuisibilis dei qui genuit cū pater Amplius aūt
sic quoq; clar⁹ que sit in hoc loco capienē Velut si
q̄ quosdam nomē dei blasphemaē in gentibus sic p
sanctos quoz bona gesta cozā hoibus pulcherrima di
scernunē celsi p̄ris nomē extollit. In q̄ vero adep
glificatus est vt i ihu dū peccatū nō sedet nec dolus
inuent⁹ est in ore eius. Cū ergo talis esset filj⁹ glifi
catus est ⁊ deus glificatus est in eo. Ac si de⁹ in eo
glificat⁹ est recōpensat ei paē mai⁹ illo qō filj⁹ hois
exercuit. Nonge em suplstans est glia in filio hois
cū glificat eū pater q̄z in patre cū in illo glificatus
est. ⁊ decebat p̄ponderez maiorē rependē glam. De
inceps qñ statim hec erant futura. Dico aūt filiū
hominis in deo glificari Ob ꝟ subiecit ⁊ deus clari
ficabit eum.

¶ Filioli adhuc modicū vobiscū sū. Quae
ritis me ⁊ sic dixi iudeis quo ego vado vos
nō potestis veīre Et vobis dico mō māda
tum nouū do vobis vt diligatis inuicē sic
dilexi vos vt ⁊ vos diligatis inuicē. i hoc
cognoscēt oēs quia mei estis discipuli si di
lectionem habueritis adinuicem

¶ Aug. Cum dixisset supius. Et continuo damn
bit eum ne putarent q̄ sic eum clarificaturus esset
deus vt non eis coniungeret vicinus ea conuersa
one que in terra est. adiecit atq; ait. Filioli adhuc
modicum vobiscum sum tamq̄ diceret Continuo q̄
dem resurrectione clarificabor non tamen conenuo
ascensurus in celum. Sicut em scriptum est in act
bus apostolorum Fecit em eis post resurrectionem
xl. dies. hos igiē. xl. dies significauit dicēdo Adhuc
modicum vobiscum sum. ¶ Origenes. Per hoc au
tem q̄ dicit filioli. ostendit adhuc imminentem ania
bus eorum paruitatem. Qui autem quibus nunc di
cit filioli p⁹ resurrectionē fuisse fratres sicut ⁊ an
teq̄ essēt filioli fuerunt serui. ¶ Augustinus. Po
test etiam ⁊ sic intelligi adhuc sic vos in hac infirmi
tate carnis etā ipse sum. donec scz moreretur. atq;
resurgeret. Cū illis q̄dem fuit positq; resurrex exhi
bitōe pnie corporalis. sed nō cum illis fuit cōsortio
infirmitatis humane. apud aliū em euāgelistam p⁹
resurrectionem ait. Hec locutus sum vobis. dum
adhuc essem vobiscum id est in carne mortali cum
essem sicut ⁊ vos. Tunc em in eadem quidem car
ne erat sed cum illis in eadem mortalitate iam non
erat. Est et alia diuina presentia sensibus ignota
mortalibus de qua idem dicit. Ecce ego vobiscum
sum vsq; ad consummationem seculi. hoc non est ad
huc modicum sum vobiscum. Non em modicum ē
vsq; ad consummationem seculi. aut si ⁊ hoc modi
cum est. quia in oculis dei mille anni sunt dies vnus
non tamen hoc significare voluisse credendus est
nunc qñ secut⁹ adiunxit. Quo ego vado vos non
potestis venire. Nunquid em post ꝯsummationem
seculi quo ipse vadit. venire non poterant de quib⁹
postea dictum⁹ est. Pater volo vt vbi ego sum. ⁊
ipsi sint mecum ¶ Origenes. Interiecus autem sci
scitabenis an post mulcū non fuit cum eis non adeo
q̄ non aderat illis secundum carnem. Sed eo modi
co ꝯsummato vos scandalizabimini in me in nocte
⁊ sic non erit cum eis qui cum digne tantummodo
conuersatur. Sed si cū eis non erat. Nihilominus
ipsi quesituri erāt ihm. velut petr⁹ post negationē

Petrus post negationē grauiter plorabat queres
puto ibm Et ideo sequitur·Quentes me & sic dixi u
dns quo ego vado vos nō potestis venire · ꝗrere
ibm est ꝗrere vbum sapiendā iustitiā veritatē & di
uinam ⁊eternā que omia xp̄us est· Volentib⁹ ergo
discipul sequi ibm nō ꝗppe vehut rudiores arbitrā
tur corpaliter sz vt significat illud·Qui non tollit
crucē suam & sequit̄ me nō potest me⁹ esse discipu
lus Dic nūc dom̄e·quo ego vado vos non p̄etus
venire·Nam & si vellent sequi vbz & illud ꝓficere
tñ nondū erant validi ꝛca hoc cum nondum esset
spūs datus eo ꝙ ihc̄s nondū erat glorificat⁹
¶ Aug·Vel hoc dicit ꝙa adhuc mmus idonei erant
sequi mortuꝝ dñm p̄ iustitia·Quomō em̄ iam fue
rāt secuti ad⁹ martyre nō maturi Aut ieurū dñm
ad immortalitatē carnis quō iam fuerant secuturi
non qlibet morituri·Sed in fine seculi resurrecturi·
Aut iterꝝ dñm ad sinū p̄ris quomō iā erant secuti
cum esse nemo possit in illa felicitate nisi ꝓfectus m
in caritate videns aūe cū hoc diceret·nō addidit mō
ip̄i aūe non poterant venire tunc q̄ ille ibat sz pote
rāt postea·& idō subdidit & vobis dico mō· ¶ Or
Quasi di·Et vobis dico non absq; additione huius
aduerbij mō Judei namq; quos p̄cedebat in suis faci
nib⁹ morituros in breui tempe nō valebant pge
re quo ibus ibat· Sed discipuli post breue tempus
poterant sequi vbum ¶ Cris· Ne aūe audientes
discipuli sic dixi iudeis estimēt similit & i eos dictū
esse abierat filioli· ¶ Orige·Quod est expmentis i
mineꝝ adhuc anie discipulos modicitatez·Fiunt
aūt p⁹ resurrectiōz bi quib⁹ p⁹ dixit filioli fratres
sicut & pus serui fuerant autēq; esset filioli· ¶ Cri
Hoc aūe dicit eum qui in seipm est erigēs discipu
los amorem·Cū em̄ viderim⁹ aliquos dilectissimos
discedentes exardescim⁹ & maxime cum viderimus
eos in locum abeūtes in quē non est possibile nobis
abire Simulet̄am oīdit qm̄ mors eius quedā trās
latio est & trāspositio melior ad loca mortalia corpa
non suscipiēcia· ¶ Aug·Docēs aūt quō idonei esse
possimt ꝓgere quo ille anteceddebat subiungit·Dā
datum nouū do vobis vt diligatis inuicē ¶ Hōne iaz
hoc erat mandatum in antiqua lege dei vbi scriptuz
est diliges ꝓximū tuū tanq; teipm̄· cur ergo nouū
mandatū appellatur a dño· An quia exuto vetere i
duut nos hoīez nouū· Innouat qui ppe audiētem ut
potius obedientē non omnis sed ista dilectio quā do
min⁹ vt a carnali dilectiōe distingueret addidit·Sic
dilexi vos vt & vos diligatis inuicem ¶ Hō sicut se
diligunt qui corrūpunt·nec sicut se diligūt homi
nes quia homines sūt sz sicut se diligūt qui dei sunt
& filij altissimi oēs vt sint filio eius vnico fratres
et dilectione inuicē diligētes qua ip̄e dilexit eos ꝙ
ducat⁹ eos ad illum finem vbi fiet in bonis desiderijs
eoz ¶ Cris. Vel dicit sic dilexi vos·nō em̄ ꝓexistē
tibo vestra iustitijs debitū vobis reddidi· sz ip̄e mee
pi Jca & vos benefacere oporteat eā mihil debentes
¶ Aug·Nolite aūt putare illud magis ꝑmissuz
esse mandatū quo ꝑcipitur vt diligam⁹ dñm deum
nostꝝ sz bene intelligendo vtiqꝝ inuenitur i singu
lis ·nam & q̄ diligit deū non eum potest premere p

cipientem vt diligat ꝓximū· Et qui supne ac spiri
taliter diligit ꝓximū quid i eo diligit nisi deū ipa est
dilectio quā ab omni mundana dilectione distinguē
do addidit oīs Sicut dilexi vos Quid em̄ in deum
dilexit in nob⁹ nō quē habeam⁹ sz vt haberem⁹· Sic
ergo nos inuicem diligamus vt quantū possumus
inuicē ad hūdū in nobis deū cura dilectōis attraha
mus· ¶ Cris· Preēnicens aūt miracula que erāt
faciuri ab amore eos designat subdens· In hoc co
gnoscent oīes quia mei estis discipuli si dilectōem
habueritis adinuicē hoc em̄ est qđ maxīe homies lā
dos ostendit hos em̄ dicit esse discipulos· ¶ Aug·
Tāqz diceret alia munera mea habent vobiscū eaā
non mā nonsolum naturam vitam sensū rationē &
eam salutem que homīb⁹ peconibusq; cōmunis ē· va
rijsq; linguā factis ꝓpriā sciam fidē· distributo
nem rerū suarum pauperib⁹ & traditionē corporis
sui vt ardeam⁹·sed qm̄ caritatem non habent vt cim
bala concrepant mihil sūt mihil eis prodest·

¶ Dicit ei symon petrus Domine quo va
dis· Respōdit ei ihesus Quo ego vado nō
potes me modo sequi. sequeris autē postea.
Dicit ei petrus. Quare non possū te modo
sequi· Animam meā pro te ponam Respon
dit ihesus. Animam tuā pro me ponesAm̄
amen dico tibi non cantabit gallus donec
ter me neges ·

¶ Cris·Magnus amor & ipō igne vehementior·& nulla est ꝓhibitio que eius promptuz impetū detine re possit Ardentissimus itaq; petrus audies quo e⁹ vado vos non potestis venire·eum interrogauit ·vñ sequitur Dicit ei simon petr⁹·Domine quo vadis· ¶ Aug·sic vtiq; hoc dixit magro discipul⁹ tanq; seq paratus ꝓtrea domin⁹ qui eius aiam vidit ficta re spondet·Illā sequitur·Respondit ei ihesus quo ego va do nō potes me modo sequi· Dilationē intulit · non spem abstulit sed eam sequenti voce firmauit dicēs Sequis autē postea·Quid festinas petre nondum te suo spiritu solidauerat petra·Sloli extolli presu mēdo·nō potes modo· noli dīa desperādo sequeris em̄ postea ¶ Cris·Audiens autē b̄ petrus neq; ita desiderium deposuit sed benignā spem accipiens ꝓpe rat· Et quia amorem excussit ꝓditionis cum secu ritate p seipm̄ de reliquo interrogat alios silentibus Unde sequitur·Dixit ei petrus Quare non possuz te modo sequi· aiam meam pro te ponam· Quid dicis petre·dixi quoniam non potes & tu dicis qm̄ possū quodarca scies p experiencia qm̄ nihil est tu⁹ amor nisi p̄sentie superna liberatione·Vñ sequit̄·Respon dit ihesus animā tuam pro me ponesIdeo Que sententia duob⁹ modis potest pronunciari·Primo affirmando ac si dicat aiam tuam pro me pones seo nunc timendo mortem carnis anime mortē incurres Alio modo insultādo quasi diceret· ¶ Aug· Jca ne facies ꝓ me quod nonduz ego pro te p̄ire potes qui sequi non potes · Quid tantum p̄sumis· Audi ꝙ fiet· Amen amen dico tibi Non canabit gall⁹ don⁹ ter me neges· Qui mihi promittis mortem tuam ter

negabis vitam tuā. Quid in alio q° esset cupidita tis videbat q̄d virtū nō videbat volūtatez suā iacta bat ifirm° sz ispiraebat valitudmē mentis°. An apl° petr° sicuti eū fauore puerso excusare q̄dam mtunē xp̄m non negauit q̄a mērogat° ab ancilla hoīem se nescire respōdit sicut alij euāgeliste testanē expres sius quasi q̄ hoīem xp̄m negat nō xp̄m neget. ⁊ hoc i eo negat q̄ fact° est ꝓpter nos ne piret q̄ fecerat nos p q̄ aūt caput est ecclie n̄ p hoīem quō ē igit̄ in corpe xp̄i. q negat hoīem xp̄m sz q̄a mulas i mo rer° Nō em̄ dīs ait. nō cātabit gall° donec hoīem aut filiū hoīs neges sz donec me neges: Quid me n̄ quid erat° quicq̄a q° negauit xp̄m negauit. siq̄dē dubitare nefas est. xp̄s hoc dixit verūq; pōsuit. p culdubio petr° xp̄m negauit. nō accusem° xp̄m cū d̄ fendim° petrum. agnouit plane pcm suū infirmi tas petri. Et quātū mali xp̄m negādo ꝯsensit plo rando mōstrauit. neq; nos cū ita dicim° ꝑmū apto rum accusare delectat sz hūc intuendo admonem nos oportet ne hō quisq; de humanis virtb° fidat. De da. Resipiscēdi mibilomi° vnusq̄sq; si i lapsū cozru erit exemplū capiat. neq; desperet sz icōtamē vemā se posse ꝓmereri credat. Chr. Nō manifestū est qm̄ ⁊ casum petri dīs cōcessit. nā potrat q̄dem a pncipio reuocare sz quia ꝑmanebat in velemtia ip se q̄dem non impulit ad negationē. sz dimisit desertū vt discat ꝓpria imbecillitatez. ⁊ ut post hec talia nō patiaē cū orbis terraz dispēsationē suscepisse sz re miniscēs eoz que pass° est. cognoscat scripm. Au. Un ania itaq; contigit petri q̄d offerebat in corpe sed alr q̄z putabat ꝓpria ante mortē ⁊ resurrectionē dīn ⁊ mortu° ē negādo ⁊ remisit plorādo. Aug. ō con eum. Hoc ait de predicta negatione sua petro nō solū iobānes sz ⁊ ceteri tres ꝓmeorāt nō sane ōs ex vna eademq; occasione simonis ad eam ꝓmcinoz dam vemūt. Nam matb° ⁊ marc° eam subnectunt postq̄z dīs egress° est ex illa domo vbi mandncaue rat pasca Lucas vo ⁊ iobannes. anteq̄z inde esset egress°. sz facile possum° melligere aut illos duos eam recapitulādo posuisse aut istos ꝓoccupādo. n̄ magis moueret qtā diuersa nō tm̄ vba sz etiam sen tentias dīi ꝓmittue q̄bus ꝓmotus petr° illaz ꝓsum ptionē ꝓfere ꝓ dommo vt cu dño morīdi vt magr cogant mtelligi ter eū expressisse ꝓsumptionē suā diuersis locis simonis xp̄i ⁊ ter illi a dño responsuz q eum esset ante gallicantum ter negaturus.

Capitulū. xiiii.

Et ait discipulis suis. Non turbetur coz vestrum creditis i deum ⁊ i me credite In domo pa tris mei mansiones multe sunt Si quo minus dixissem uobis q̄z vado par are vobis locum Et si abiero ⁊ p̄parauero locum iterum vemo ⁊ accipiā vos ad me ipm vt vbi ego sum ⁊ vos sitis. ⁊ quo ego uado scitis ⁊ uiam scitis.

Aug. Iste discipuli morē xp̄i tamq̄ hoīes tm̄ rēt ⁊ ideo turbarenē cōsolatur eos eā deū se esse eanestās vñ dr. Et ait discipulis suis non ebetur cor vr̄m creditis m deū ⁊ m me credite quasi dicat ꝓsequens est si i deā creditis vt i me credere debea tis. q̄ non esset ꝓsequens si xp̄s non esset de° Nor tē metuitis huic forma fui nō turbet coz vestrū. su scitabit illam forma dei. Chr. Ea eniam que i me est fides ⁊ m pr̄em q̄ genuit potētioz est bis que sz uemēt ⁊ nibil otra eā potest p̄ualere difficilū. hoc eā mō duinitatis vtutem oñdit qua ea que i me te habebāt ducit in medīū dicēs. In mō turbē coz ve strum. Aug. Quia igit̄ eā sibi metuebant disci puli cū petro dictū esset fidentioni atq; ꝓmptori. nō cantabit gall° donec ter me neges. subiunxit i domo patris mei mānsiones multe sunt. Per q̄ a turbatio ne recreātur certi ac fidētes eā post pcula tēpta tionū se apud deū cum xp̄o esse māsuros Quia ⁊ si ali° est alio fortioz sapiētioz iustioz sanctioz null° ali enabitur ab illa domo vbi mansiō; ꝓ suo quisq; ac ceptur° est merito. Denar° q̄dam ille equalis ē omī b° quē paterfamilias eis qui opati sunt in vinea tri bet denar. Quo vtiq; denario vita significat eterna. vbi ampli° alio nemo vtitur. qm̄ vtendi non est di uersitas in eternitate mansura. Sed multe mansio nes diuersas meritoz in vna vita eterna significare dignentes. Greg. sup ezech. Vel hac ratione cō uenit mānsiones multe cū vno denario. quia ⁊ si al ter mm° atq; alius ampli° exultat oīes tamē vnū gaudium conditoris sui visione letificat. Augu. Atq; ita de° erit omia i omib° vt qm̄ deus caritas est p caritatem fiat ut quod habent singuli cōmune sit oīibus. Sic em̄ quisq; eā ipe habet cum amat in altero q̄d ipe nō habet nō erit ita aliqua inuidia impune claritatis q̄ regnabit i oībus vnitas cari tatis Greg. vltimo loco. Quidez eā disparili tatis dāna non sentiūt q̄a tm̄ sibi vnusq̄sq; quātum ꝓcepit: suffidit Aug. Respōdeāt. sunt a corde xp̄iano qui putant ideo dictum mltas esse mānsiones quia extra regnū celoz erit aliq̄o vbi bēe mānent innocentes cū sine baptizmo ex hac vita emigraue runt sine quo in regnum celorum intrare non pos sunt. absit autem vt cum omnis domus regnantiū filiorum non sit alibi nisi in regno. Ipsius regie do mo ꝓ pe aliq̄ nō sit i regno. Non em̄ ait dīs in beata tudie sēpiēna mānsiones mltas sz ē sz i domo p̄ris mei Chr. Vt aliē ꝓmua. q̄a dīs sup dixēat petro. q ego vado n̄ potes me seq̄ mō seqris autē postea ne estimet soli petro hāc ꝓmissionē esse datā. dixit i domo patris mei mansiones multe sunt. Hoc est ⁊ vos regio illa suscipiet que ⁊ petrum. copia enim est ibi multa mansionum Et non est dicere. quomō preparatione indigene. Et ꝓpter hoc subdit. Siq̄ minus dixissem vobis. qua vado parare vob locū Au. vbi satis oñdit iō se b̄ illis nō dixisse q̄z ibi se mānsiones mltē ⁊ si ē op° illi aliquā p̄parare Chr. Quia vo dixēat. n̄ potestis me imō seq̄ vt n̄ estimēt se ab eo finaliē abscisos esse sibiūgit. ⁊ si abiero ⁊ ꝑ parauero vob locum iterū vemo ⁊ accipiam vos ad meipsum vt vbi ego sum. ⁊ vos sitis. ex quo ostendit q̄ oportet eos velementer confiteri Exo.

negabis vitam tuā. Quid in alio q° esset cupidita tis videbat q̄d virtū nō videbat volūtatez suā iacta bat ifirm° sz ispiraebat valitudmē mentis°. An apl° petr° sicuti eū fauore puerso excusare q̄dam mtunē xp̄m non negauit q̄a mērogat° ab ancilla hoīem se nescire respōdit sicut alij euāgeliste testanē expres sius quasi q̄ hoīem xp̄m negat nō xp̄m neget. ⁊ hoc i eo negat q̄ fact° est ꝓpter nos ne piret q̄ fecerat nos p q̄ aūt caput est ecclie n̄ p hoīem quō ē igit̄ in corpe xp̄i. q negat hoīem xp̄m sz q̄a mulas i mo rer° Nō em̄ dīs ait. nō cātabit gall° donec hoīem aut filiū hoīs neges sz donec me neges: Quid me n̄ quid erat° quicq̄a q° negauit xp̄m negauit. siq̄dē dubitare nefas est. xp̄s hoc dixit verūq; pōsuit. p culdubio petr° xp̄m negauit. nō accusem° xp̄m cū d̄ fendim° petrum. agnouit plane pcm suū infirmi tas petri. Et quātū mali xp̄m negādo ꝯsensit plo rando mōstrauit. neq; nos cū ita dicim° ꝑmū apto rum accusare delectat sz hūc intuendo admonem nos oportet ne hō quisq; de humanis virtb° fidat. De da. Resipiscēdi mibilomi° vnusq̄sq; si i lapsū cozru erit exemplū capiat. neq; desperet sz icōtamē vemā se posse ꝓmereri credat. Chr. Nō manifestū est qm̄ ⁊ casum petri dīs cōcessit. nā potrat q̄dem a pncipio reuocare sz quia ꝑmanebat in velemtia ip se q̄dem non impulit ad negationē. sz dimisit desertū vt discat ꝓpria imbecillitatez. ⁊ ut post hec talia nō patiaē cū orbis terraz dispēsationē suscepisse sz re miniscēs eoz que pass° est. cognoscat scripm. Au. Un ania itaq; contigit petri q̄d offerebat in corpe sed alr q̄z putabat ꝓpria ante mortē ⁊ resurrectionē dīn ⁊ mortu° ē negādo ⁊ remisit plorādo. Aug. ō con eum. Hoc ait de predicta negatione sua petro nō solū iobānes sz ⁊ ceteri tres ꝓmeorāt nō sane ōs ex vna eademq; occasione simonis ad eam ꝓmcinoz dam vemūt. Nam matb° ⁊ marc° eam subnectunt postq̄z dīs egress° est ex illa domo vbi mandncaue rat pasca Lucas vo ⁊ iobannes. anteq̄z inde esset egress°. sz facile possum° melligere aut illos duos eam recapitulādo posuisse aut istos ꝓoccupādo. n̄ magis moueret qtā diuersa nō tm̄ vba sz etiam sen tentias dīi ꝓmittue q̄bus ꝓmotus petr° illaz ꝓsum ptionē ꝓfere ꝓ dommo vt cu dño morīdi vt magr cogant mtelligi ter eū expressisse ꝓsumptionē suā diuersis locis simonis xp̄i ⁊ ter illi a dño responsuz q eum esset ante gallicantum ter negaturus.

Capitulū. xiiii.

Et ait discipulis suis. Non turbetur coz vestrum creditis i deum ⁊ i me credite In domo pa tris mei mansiones multe sunt Si quo minus dixissem uobis q̄z vado par are vobis locum Et si abiero ⁊ p̄parauero locum iterum vemo ⁊ accipiā vos ad me ipm vt vbi ego sum ⁊ vos sitis. ⁊ quo ego uado scitis ⁊ uiam scitis.

Aug. Iste discipuli morē xp̄i tamq̄ hoīes tm̄

¶ Theo. Ac si dicat. Verū qz vos turbari nō oportz siue parate sint siue non. Iam ꝯ si parate nō sint ego cum omni sollertia preparē vobis illas. ¶ Au. Sed quomō vadit ꝯ parat locum si iam mansiones multe sūt. Sed nondū sunt sicut parande sūt. Eas dem em̄ māsiones qs p̄destinādo p̄parauit p̄pat opando. ia ergo sunt in p̄destinacōe si quo mm̄o dixissz ho ꝯ p̄parabo hoc est p̄destinabo sz quia nondū sunt in opatione dicat. Et si abiero ꝯ p̄parauero vobis locū. Parat autē modo mansiones mansionibꝫ p̄parando mansores. Quippe cū dixit. In domo patris mei mansiones multe sunt quid putam⁹ esse domum dei nisi templū dei de quo apostol⁹ dicit. Templum dei sanctum est. quod estis vos. Nec ergo dom⁹ dei adhuc edificat adhuc p̄paratur. sed quid ē qđ vt p̄paret absqz cum nosipos preparet quod non faciet si relinqm̄. Sed illud significat ia vt pentur iste mā siones viuere debet mist⁹ ex fide. Si autē vides non ē fides. Aut ergo ne videatur latere vt credatur tē em̄ loq⁹ patur si ex fide viuat. credie⁹ desideretur. vt desideret⁹ habeatur. si bene intelligēdo nec vnde vadis. nec vnde venis recedis. Vadit ergo latendo venit aparendo. Sed misi maneat regendo vt pfici am⁹ bñ viuēdo ñ parabit̄ loc⁹ vbi possimus pmanere pfruendo. ¶ Alcbu. Dicat ergo si abiero p carnis absentiam iterꝫ veniam p diuinitatis p̄sentiā. vt iterꝫ veniam iudicare vuos ꝯ mortuos. Et ia scie bat eos moerore gaturos quo iret vt p quam viam ire: subiungit. Et quo ego vado scitis sz ad patrē ꝯ viam scitis sz per me ip̄m. ¶ Cnsio. Hoc autē di cens desiderium quod in eoꝝ mente erat ostendit ꝯ dat eis desiderium interrogandi.

¶ Dicit ei thomas. Domine nescim⁹ quo vadis. ꝯ quomō possumus viam scire. Dic ei ihesus. Ego sum via veritas ꝯ vita. Nē mo venit ad patrem nisi per me. Si cogno uissetis me ꝯ patrem meū vtiqz cognouis sz setis. Et ammodo agnoscetis eum ꝯ vidi stis eum.

¶ Cnf. Si iudei volentes a xp̄o separi querebant quo ir⁹ esset multomagis discipuli nunqz ab eo se parari volentes hoc dicē cupiebant. Et interrogāt eū ex multa dilectione ꝯ timore ꝯ ideo dicē dicat a tho mas. Dñe nescim⁹ quo vadis ꝯ quomō possum⁹ viā scire. ¶ Aug. Verumqz illos domin⁹ dixerat scire verunqz dicat iste nescire. Sed nescit ille mentiri er goisti sciebāt. ꝯ se scire nesciebant. Conuincat ergo eos hoc scire. Unde subditur. Dic a ibus. Ego sū via. vitas. ꝯ uita. ¶ Aug. de ver. do. Quasi dicēt qua vis ire ego sum via quo vis ire. ego sum veri tas vbi uis pmanere ego sum uita. veritatem ꝯ vi tam omis homo capit sed uiam non omnis inuenit. Deum esse quādam uitam eternam veritatez scibi lem etiam hui⁹ seculi philosophi viderunt. verbum er go dei qui apud patrem ē vitas ꝯ uita assumendo hoiez factū est via. Ambula p hominē ꝯ puenies ad deum. Obeli⁹ em̄ est in via claudicare qz p̄ter viam foriter ābulare. ¶ Nyg. vij. d. c. ¶ Non em̄ nos in er

ratica aqz i tuia deuicit ille q̄ via ē neqz illuxit p fal sa q̄ veritas est neqz i mortis relinqt errore q̄ vita est. ¶ Theoph. Cum itaqz actiuam exerces fit tibi xp̄us uia. cum aūt in contemplatiua pseueras effici tur tibi veritas. Perfecta aūt uita ē actiuo ꝯ spm platiuo. Decet em̄ ire ꝯ p̄oicare pro futuro seculo. ¶ Aug. Sciebamus ergo uiam quia sciebamus ip̄m q̄ est via. Quid aūt op⁹ erat ut adderet vitas ꝯ uita cum restaret nosse quo iret. nisi quia ad veritatem ibat et ad vitam. Ibat ergo ad seip̄m per seip̄m sz nūquid o domine ut uenires ad nos reliqueras te. Scio q̄dem qp formaz serui accepisti ꝯ in carne veni sti mortē ubi eras ꝯ p hanc rediisti. non relinquēs quo veneras. Si ergo p hanc ꝯ uenisti ꝯ rediisti p hāc nobis nonsolū qua venirem⁹ ad te verūetiaz u bi qua uenires ꝯ redires uia fuisti. Cum vo ad uitā quod es ipe isti eādem carnem tuam ꝑ morte ad vi tam duxisti. Itaqz dum caro ꝑ morte uenit ad uitā xp̄us uenit ad uitam. Et quia verbum est. xp̄us ve nit ad seip̄m. Quoniam verūqz est xp̄us vna p̄sona scilicet verbum caro. uenerat etiam p carnem de⁹ ad homines vitas ad mendaces. Est enim de⁹ verax. omnis aūt homo mendax. Cum itaqz se ab homib⁹ abstulit atqz illuc ubi nemo mentatur carnem suam leuauit idem ipe. quia caro factum ē p seip̄m id est p carnez suam ad vitatem quod est ipe remeauit. quam q̄dem vitatem q̄uis inter mendaces ēt mor te seruauit. Ecce egoipe si loquor uobis qz intelliga tis q̄dammodo ad nos procedo nec me relinquo. cū autem tacuero quodāmodo ad me redeo ꝯ vobiscū maneo. si tenuerit⁹ qđ audistis. Si b̄ potest ymago quā fecit de⁹ q̄ potest ee deo nata imago. Ac p b̄ ꝯ ipe p seip̄m ꝯ ad seip̄m ꝯ ad p̄rem ꝯ nos p ip̄m ꝯ ad ip̄m ꝯ ad p̄rez im⁹. ¶ Cnf. Si em̄ dicit. Ego sū dom⁹ ducēdo ad p̄rem. omnino veniem⁹ illuc. Ne qz em̄ est possibile alia uenire uia. Cum autem sup̄ dixerit nemo potest uenire ad me nisi pater traxe rit illū. Hūc dicens quoniam null⁹ potest uenire ad patrē nisi p me. exequat seip̄m ea qui genuit. Quō autem dixerit quo uado scitis. ꝯ uiam scitis ostēdit subdens. Si cognouis. me ꝯ p̄rem meum utiqz cog nouissetis. Quasi d. si sciretis meam substantiam ꝯ dignitatez ꝯ eam que patris sciretis. nouerant qui dem eū. sed non ita ut oportebat. postea aūt spiritus veniens p̄fectam in eis construxit cognitionem. Et ꝑter hoc subditur. Ammodo cognoscetis eū. Dicit autem eam que secundū mētem cognitionē. Et uidi stis eum scilicet p me. ostendens qui uidit eum ꝯ patrem uidit. Viderūt autem eum nō in nuda sb stantia sed carne mortum. ¶ Beda. Sed queren dum est quomō nunc dicat dns. Si cognouissetis me ꝛc cū p miserit supra quo ego vado scitis ꝯ uiaz scitis. Datur ergo intelligi quia quidam eoꝝ scie bant quidam vo nesciebant quoꝝ un⁹ erat thomas. ¶ Hilarius. vij. de tri. Vel aliter continua. Cum iter ad patrem p filium sit. querendum ē utrū hoc per doctrine admonitionem. an per nature fidem sit. Intelligentie igitur sensui in sequentib⁹ requirā⁹ ista sequē. Si cogno. me ꝯ p̄rez meū utiqz cogno uissetis. In sacramēto em̄ assūpte corporis duitias

paterne naturā confirmās. hūe ordinez ēnuit · Tē pus aūt visionis sepauit a tempe cognitionis Maz qaē cognoscēdum aīe eundem iā dixit ⁊ visum ve nature iam p̄dem i se conspecte scietiam ex tpe nūe huiusmodi reuelationi acciperent.

¶ Dicit ei philipp̄. Dñe ostēde nobis patrē ⁊ sufficit nobis. dicit ei ihesus Tāto tē pore vobiscum sum ⁊ non cognouistis me philipe qui uidet me videt ⁊ patrem Quō tu dicis ostēde nobis patrem. Nō credis q̄ ego in patre ⁊ pater in me est: ṽba q̄ ego loquor vobis a meipso nō loquor. Pater aūt in me manēs ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre ⁊ pater i me est Alioq̄n ꝓpter opera ipa credite.

¶ Dic̄t · vj · de tri · Cōmouit apostolū philippū notitas dicto⁹ homo cernīē · dei se filiū confitē cognitio se cognoscendū p̄rem fatetur · Patrem visū esse dicit · grupit igīē apostolica familiaritas dominū i terrogans Unde dr̄. Dicit ei philipp⁹. Domine oñde nobis p̄rem ⁊ sufficiat nobis nō visum negauit · sed ostendi sibi rogauit · neq̄ ostensionē velut corpal ꝓemptionis desideraut Sed demonstratoz̄ meliori gendi a⁹ qui visus est postulauit filiū em̄ in habitu hois viderat · Sed quō per id p̄rem videre nescit Nam ue eīio illa mēlligēdi ꝓpitius esset demōstratio q̄ videndi · subiecit · ⁊ sufficiat nob̄. ¶ Aug p̄mo de trini · Illa em̄ lectio qua nos adimplebit cū vultu suo nihil ampli⁹ requiremē. Quod bene intellexerat philipp⁹ ve diceret · Domine oñde nobis patrē ⁊ sufficiat nobis. Sed nondū intellexerat eo quoq̄ modo ad ipm̄ se potuisse dicere · Dñe ostende nobis ve ⁊ sufficiat nobis · vt em̄ hoc intelligeret respōsū est ei a dño · vnde sequitur · Dixit ei ihūs Tanto tē pore vobiscum sū. ⁊ nō cogno. me⁻ ¶ Augu · sup io hannē · Q̄z quō b̄ dic̄ · cū ⁊ q̄ tree scirēt · ⁊ viā scirēt nō ob aliud nīsi q̄ ipm̄ scirēt. Sed facile ista questio solui̇ē si dicamus q̄ eum aliqu eoꝝ sciebant aliqui nesciebant de quib⁹ erat philipp⁹ ¶ Hilar · vj · de trini · Arguit ergo aptm in cognoscēdo se ignorantem · Cū em̄ ea que gereret ꝓpria deo essent calcare undas iubere ventis peccata dimittere mortuis vitam reddere · hinc querele omis orta cōquestio est q̄ in homie assumpto dei nō intellecta natura ē · Et ideo postulāt ve sibi p̄rem ostenderet ait Philippe qui videt me videt ⁊ p̄rem. ¶ Aug · Solem⁹ enim de similimis duob⁹ ita loqui vidistis istū · vidistis illum sic ergo dictum ē. Qui videt me videt ⁊ p̄rem non q̄ ipe sit pater ⁊ filiꝰ sz̄ q̄ a patris similitudine in nullo prorsus discrepet filiꝰ. ¶ Dic̄t · vj · de tri · Nō aūt b̄ ille visum oculorū carnalium significat nō em̄ hoc quod ex ptu virginis carnale est · ad cōtemplanda in eo dei formam ⁊ imagīē ꝓficit sz̄ intellectus dei filiꝰ io prestat ve intellectꝰ ⁊ pater sit dum ita imago est ut non differat genere · sz̄ significet auctoritatem nō em̄ solitanū sermo significat ⁊ indifferentem tm̄ naturā ꝓfessio docet. Cū em̄ pic⁹ ⁊ p̄rem exclusa est singularis atq̄ vna intelligentia · ⁊ quod reliquū ē nīsi p nature vnicā similitudinē p̄r p filiū visus sit ¶ Aug · Sed nūq̄ oburgādus est · qui cū similē viderat eaā illū c⁹ est similis velle videre · Sed ido discipulum dñs arguebat quoniā cor postulātis videbat Tanq̄ melio⁻ esset pater q̄ filius ita philipp⁹ p̄rem nosse cupiebat · ⁊ ideo nec filiū sciebat quo aliū meliorē esse credebat · ad hūc ergo sensum cōtingendū dictum est · non credis quia ego m p̄re ⁊ pater in me est · Quasi di · Hi a te mitum est hoc videre saltem q̄s nō vides crede. ¶ Hilarius · Que em̄ ignorandi patrem aut ostendendi ignoscendo necessitas relinquebaē · cū pater i filio visus esset ex ꝓpietate nature dū ex m differentia vnitatis · vnū sint natus ⁊ generans · vt hic sermo dominī secretur · Non credis quia ego in patre ⁊ pater m me est · ¶ Aug · p̄mo de trini · Volebat em̄ eū ex fide vuere anteq̄ illuo posset videre · Et ideo dicit Nō credis · ꝓtemplatio quippe merces est fidei cui mercedi p fidez corda mūdāē ¶ Dic̄t · vj · 8 ē. Pater aūt m filio est ⁊ filiꝰ in patre nō pr duplicē quemlibet nascendi genez quandoz̄ neq̄ p̄ institutaz capacions subsistūe naturā quia p corpalem necessitatez extrinseca fiem his quib⁹ ꝓmentur interiora nō p̄t seo p naturitatem ab necessitatē vnitatis nature ex vnitate dū ñ aliud ex deo q̄ deus nasciē · ¶ Dic̄t · vj · de trini · Naturam em̄ iuā ve ita dicam sequitur indemutabilis de⁹ · indemutabilem gignēo deū · Nec naturam suā deserit ex indemutabili deo idemutabilis dei p̄fecta naturitas · Subsistentem igīē in eo dei naturam intelligim⁹ · cum m deo de⁹ sit · nec p̄ter eum qui est de⁹ qui q̄ alius de⁹ sit · Vel aliter eccū · ¶ Cū Philipp⁹ hic corporeis oculis patrē volebat videre q̄a ⁊ ipm̄ filiū ita se existimabat vidisse fortassis a ꝓphetis audiēn q̄m vidi dñm · Et ideo dixit · Ostē de nobis p̄rem · Etenim iudei mērogauerūt quis est pater tu⁹ · ⁊ petrus ⁊ thomas quo ireꝫ · ⁊ null⁹ didicit manifeste · De ergo nō videaē onerosus esse philippus ⁊ ipe interrogans oñde nobis p̄rem · adungit Et sufficiat nobis id est mihil pl⁹ querimus. Dñs aūt non dixit ei Impossibile petis · sed ostendit q̄m neq̄ ipm̄ filium vidit · Nā si hunc potuisset videre ⁊ illum uidisset ⁊ ideo dixit · Tanto tpe vo · sum ⁊ non co. me · philippe⁻ Non dixit non uidisti me sed ñ cognouisti me quamuis ad hoc sez q̄ filiꝰ hoc manēs quod pater decenter in se ipso ostendit eū qui genuit · Deinde diuidens hȳpostases ait · Qui videt me · videt ⁊ patrem · ne quis dicat q̄ ipe est pater · ipse filiꝰ Oñdit aūt p hoc q̄m neq̄ filium visu corporeo vidit · Si autez aliāq̄ b ui̇um cognitionē · dicere ve lit non contradico. Quasi di · Qui cognouit me · cognouit ⁊ p̄rem sed nō dixit hoc · sed cōsubstantialitatem representare volens dixit · qui meā substantiam vidit iudic ⁊ eam que paris Unde patet q̄ nō est creatura Creaturā em̄ videntes deum nesciunt omnes Philipp⁹ etiam substantiā patris videre q̄rebat · Si ergo alterius substantie esset nō diceret qui videt me · iudic ⁊ p̄rem · Sed nec aliquis i argē to aut substātiam videre potest · Non enim alia p aliam aparet natura. ¶ Aug · Deinde non ad solum

Philippum · sed ad
ba q̄ ego loquor
est a me ipo non lo
loquor · si quippe tri
ficat · ¶ Dic̄t vj de
nie naturā m se pa
tur ipe in substātia
loquetur · natiuitate
Vide aūe abundan
tonē · Nam subdit
ac opa Quasi d⁻
ego · Sicut ⁊ alibi
non credatis mihi ·
opa venie⁻ Cōuen
verba · sed duo pon
⁊ ba opa erāe ¶
cat bonū op⁹ opat
si nobis aduersanē
inequalis est patri
sabelliani · Ecce qui
in me manēs ipe fa
¶ Hilarius · vj ·
nō est singularis a
trem nō est differe
nona se loquī · que
pibilis loqui p loq
⁊ opan docuerat ·
dicens · Credite mi
est ne sez p ba tis
sōm naturitatem e
n crederetur ⁊ loq
stra hūera habet · I
paē m me est · ¶ Au
batur · ¶ Cnf · Si
dū cōsubstantialitat
subdit · Alioq̄n ꝓp
signa cū auctoritate
Et que sol⁹ paē op
dentē ⁊ huiusmodi
credite quia ego in
si sepati essem⁹ inse

¶ Amen amē d
opa q̄ ego facio
nū faciet q̄a ego
peteritis patrē
glorificetur pa
patrem i nomie

¶ Cnf · Quia dñs
dens q̄m non hoc so
mirabili⁹ aliis pote
vobis qui credi⁻ m
ma · ho · fa · ¶ Augu
fozet q̄ egros ipsis
sanabat · Quanto e
ueruntamē q̄m ista
opa cōmendabat
ipe fadt opa · que

Philippum. sed ad omnes pluraliē loquiē dicens. ūba q̄ ego loquor uobis a me ipō nō loquor: Quod est a me ipō non loquor mīs a meipso nō sum. qui loquor: ei quippe tribuit quod faat de quo est ipse. q̄ facit. ¶Vide vj de trī. Unde neq; se filiū denegauit ne naturā m se paēne ūtutis absc̄odit. Nā dū loq̄ tur ipe m substātia manēs loquitur. Dū aūt nō a se loquitur. naīcatez in se dei a deo testatur. ¶Cnf Vide aūe abundantiā sup vm̄ substantie demōstra tionē. Nam subdiē. Pater aūt in me manēs ipe fa at opa Quasi d. nequaq̄. aliter fa pater & aliter ego. Sicut & alibi ait. Si non facio opa patris mei non credatis mihi. Sed quomō a ūbis mapiens ad opa venit? Conueniens em̄ erat dicere ipe loquitur verba. sed duo ponit de doctrina & signis. aut quia & ūba opa erāt ¶Au. Nā q̄ pximu loquēdo edifi cat bonū op̄ opatur. In his duabo sententijs duer si nobis aduersantur hereta. Arriani dicunt. Ecce inequalis est patri filius nō a seipo loquitur. Dicunt sabelliani. Ecce qui paē est ipse est filius. qđ est paē in me manēs ipe facit. mīs i me manes ego q̄ facio. ¶Hilarius. vij. de trī. Sed manere in filio patrē nō est singularis atq; unica. operari uo p filium pa trem nō est differens aut exterius sicut nō vm̄ est non a se loqui. que loq̄tur. Neq; rursus aliem ac se pabilis loqui p loquētem. Se quia i se pr̄em loqui & opari docuerat. pfecte hui⁹ unitatis fidem stat dicens. Credite mihi quia ego m pr̄e. & pater i me est ne sez p ūtutis efficientiam & non p nature que sdm naturā est pr̄etatem paē in filio & opa n crederetur & loqui. Sic em̄ habetur in greco no stra littera habet. Non creditis quia ego in patre & paē in me est. ¶Aug. Antea solus phūs argue batur. ¶Cnf. Si uo non sufficit hoc ad ostenden dū cōsubstantialitatē saltem ab opibus discite. Unō subdiē. Alioq̄n pter opa ipa credite. uidistis em̄ signa cū auctoritate & omia que dicatus erant pria Et que sol⁹ paē opatur peccata soluta mortem rēe dentē & huiusmodi. ¶Aug. Hoc ergo pter opa credite quia ego in patre & pater in me est. neq; em̄ si sepati essem⁹ inseparabiliter opari ulla rōne posse⁹

¶Amen amē dico vobis qui credit in me opa q̄ ego facio & ipse faciet. & maiora ho rū faciet q̄a ego ad pr̄ez vado & quodcūq; petieritis patrē in nōie meo. hoc faciam vt glorificetur pater in filio siquid petieritis patrem i nomie meo hoc faciā

¶Cnf. Quia dīs dixerat. pter opa credite. oste dens q̄m̄ non hoc solū pt̄ sed multo maiora & quod ē mirabiliꝰ alijs potest dare adiunxit. Amē amē dico vobis qui credit in me opa que ego fa. & ipe faci. & ma. ho. fa. ¶Aug. Sed que sunt ista maiora. an forte q̄ egros ipsis transeuntibo eciam eoꝝ umbra sanabat? Quis est em̄ q̄ sanet umbra q̄ fimbria Veruntamē q̄m̄ ista dicebat verborum suoꝝ facta & opa cōmendabat. Cū em̄ dixit pater in me manens ipe facit opa. que opa tunc dicebat nisi ūba que lo quebatur. & eorū ūborum fructus erat fides illorū Verūtamen euangelizātibo discipulis non tam pau ci q̄ illi erant. sed gentes eā crediderunt. nōne ab ore ipi⁹ duces ille tristis abscessit. & tamen postea quod ab illo auditū non fecat unus. fecerunt mul ti cum p discipulos loquereē. Ecce maiora fecit p̄dica tus a credentibo q̄ locut⁹ audientibo. verum hoc ad huc mouet q̄ hec maiora p apostolos fecit. non aūe ipos tm̄ significans ait. Qui credit in me. nūquid inter credentes in xp̄m nō est cōputandus qui non fecerit opa maiora q̄ xp̄us. Durum est n̄ intelliga tur. Apostol⁹ dicit credenti in eum qui iustificat im piū deputatur fides ad iustiā. In hoc ope facem⁹ opa xp̄i quia & ipm credere i xp̄m op⁹ est xp̄i. hoc opatur in nobis non utiq; sine nobis. Audi ergo. q̄ cre. in me. opa que ego fa. & ipe fa. Dn⁹ ego facio deinde ipe faciet. quia facio ut faciat que opa. nisi ut eximpio iust⁹ fiat quod utiq; in illo sed non sine illo xp̄us opatur. pr̄ius hoc maius esse dixerim q̄m̄ creare celum & terrā. Celum em̄ & terra transibut Predestinatorum aūt salus & iustificatio pmanebit sed in celis angeli opa sunt xp̄i. nunquid etiam his opibus maiora facit. q̄ coopatur xp̄o ad suam iusti ficationē. Audicet qui potest utrum maius sit iustos creare q̄m̄ ipios iustificare. certe si equalis sit uerū q̄ potentie. hoc maioris ē misericordie. Sed oīa opa intelligere xp̄i ubi ait maiora horū faciet. nulla ne cessitas cogit. horū em̄ forsitan dixit que illa hora faciebat. tunc aūt ūba fidei faciebat & utiq; minus est uerba iustitie p̄dicare quod fecit preter nos. q̄m̄ impios iustificare q̄d ita fiat in nobis. ut faciamus & nos. O magnam aūe spem dīs suis p̄misit ostēdē⁹ dicēs q̄a ego ad pr̄ez vado ¶Cn. hoc est nō pereo sed in pria manebo dignitate & in celis ero ut hoc dixit ac si diceret. uestrum ē de cetero miracula fa cere ego em̄ vado. ¶Au. Et ne quis q̄m̄ hoc sibi tri bueret. ut eciam illa opa maiora seip̄m facere osten deret adiecit & quodcūq; petieritis in nōie meo. hoc faciam. Qui dixerat faciet post aut faciaz. tamq̄ di ceret Non uobis hoc impossibile uideatur. non ei potent esse maior me qui credit in me sed ego sum facturus & tunc maiora q̄m̄ nunc. maiora p eum qui credit in me. q̄m̄ nunc p me quod non est defectio. sed dignatio. ¶Cnf. Dixit aūt in nōie meo quia & apli dicebant. In nōie xp̄i ihu surge & ambula. Oia em̄ signa que fecerunt ipe faciebat & man⁹ domini erat cum illis ¶Theophi. Exponit aūt nobis p hoc mi raculorum doctrinam. nā p orationē ac inuocatiōz sui nōis potest quis exercere pdigia ¶Augustin⁹ Sed quid est qđcūq; petieritis cum videam⁹ plerū q̄ fideles ei⁹ petere & nō acapere an forte pterea quia male petunt? male em̄ utiur⁹ eo q̄d vult acapere deo potius miserante non acapit. quomō ergo intelli gendum est. qđcunq; petieritis hoc faciam. si de⁹ aliq̄ petentib⁹ fidelibo eciam cōsulendo non facit. An forte solis apostolis hoc dictum debem⁹ acip̄e? absit superuus em̄ dixerat. Qui cre. in me opa que ego fa. & ipe fa. Ipsos quoq; si cogitem⁹ apostolos inuenim⁹ eum qui plus omnibus laborauit rogasse ne ab eo discederet angel⁹ sathane. nec tamē qđ rogauerat

acceperisse Sz audi qđ illuc positū est In noīe meo qđ est ibs xpc. xps regē. ibs sigficat saluatorē Ne p hoc qđcumq petim⁹ aduersus utilitatē salutis nō petim⁹ in noīe saluatoris ⁊ tñ ipe saluator est nōsolum qñ facit qđ petim⁹ verūetiā qñ non facit qñ qđ uidet pti contrā salutē nō faciendo se exhibet saluatorem Mouit em medic⁹ qđ p sua qđ petra suā salutem poscat egrot⁹ ⁊ idō gna poscētis nō facit uolūtatem ut faciat sanitatē Same qđam qđ quis i nomīe a⁹ petam⁹ nō tūc qñ petim⁹ facit sed tñ facit differē em qđ petim⁹ nō negaē Cōtinuo aūt subiecit ut glificeē pr in filio siqđ peteritis in noīe meo hoc faciam Nullo mō igit sine pre filio fat⁹ qñ qđem ut in illo prglificeē ppetrea fat⁹ Cri. cū ei filio oīdaē magna poteas glificabiē ille q genuit Jō aūt sedo io pmit ut certificet suis pri⁹ sermonē Theo. Attende edā seriem patenē glificationis In noīe ibu facta fuit glia q que credebāt apli⁹ sermoibo ⁊ sic dū ad notiam prius puenirent glificabaē pater in filio

Si diligitis me mandata mea seruate. ⁊ ego rogabo patrem. ⁊ alium paraclitū dabit vobis vt maneat vobiscum meternum spiritum veritatis. qz mund⁹ non potest accipere. quia non videt eū nec scit eum. vos autem cognoscetis eū. quia apud vos manebit ⁊ in vobis erit.

Cnf. Quia dns dixerat qđcumq petieritis hoc faciā ut nō est timēt oīez simplicit petitionē valere induxit si. di. me. mu. mea ser. Quasi di. tūc faciam qđ petitis ut qa audiētes qñ ad prem vado plequs erat eos turbari dicit nō est hoc me amare ut ebmini si ut glatus mādata mea b est em amor obedire ⁊ credere ea q diligiē Quia vo plequs erat eos vehemēter mārere carnis pūam ⁊ illā habere cōsolationē quā p⁹ habuer suūngit Et ego roga. pa. ⁊ aliū parac. dabit vob. Aug. In quo oīs ⁊ scipz esse paraclitū. Paraclit⁹ aut latine dr aduocatus. ⁊ dictum ē d xpo aduocatū habem⁹ apud pīez ibz xpm Ac. Vt paraclitū id ē gsolatorē bēbāt eū ⁊ tunc vnū cōsolatorē q miraculoz dulcedine ⁊ p dicatione eos engere ⁊ cōfortare solebat Didi. de spū sancto Sed spūsanctum aliū paraclitū nomiauit nō ut exta nature differentiā sed uxta opationis diuersitatē Cū em saluator mediatoris ⁊ legan pso nam habebat ex qua pōtifex dēbeē p peccatis nris spūsanctus scdm alia significatiōz paclit⁹ ab eo q cōsolatur meristi ita positos nūcupatus est vex noli ex filio ⁊ spūsancti opatiōe diuersa varias estimare naturas si qđem in alio loco repiē paclitus spūs legatus apud prem psona fungi ut ibi. Ipe spūs interpellat p nob. Saluator quoq consolationē opaē in cordibo eoz qa indigene. Scriptū ē em Et humiles populi cōsolat⁹ est Cnf. Hic aūt rogabo patrem vt fideigni faciat eis sermonē. Qm si dixiss ego mittam. nō simpliciter credidissent. Augu. Qui en ut inseparabilia sua ⁊ pris opa demonstraret alibi ait. cum abiero. mittā eum ad vos. Cnf. Quid aūt aplis pl⁹ haberet si prem solū rogaret. vt spm alio daret qm illi mulcotiens ⁊ sine oratiōne oīdunē h faciēt. Hic. rogabo igit dic ut iferiot scdm humanitatē prem meū cui sū equalis ⁊ cōsubstātialis fm diuinam naturā. Cnf. Dicit aūt vt maneat vobiscū meēnū qm ne qđ post mortē recedie. p hoc edā occulte insinuat qđ spūsanct⁹ nō potuē mortem vt ipe neqđ abibit. Ne aūt paclitū audientes rursus incarnationē aliā suspicenē. ⁊ oculis putent eū videre subtrangit. spm vitatis quem mund⁹ nō pōt accipere quia nō videt eum nec scit eū. Aug. Dic ē vtiqz in eminentia spūssanct⁹ quē patri ⁊ filio cōsubstantialem ⁊ coeternū fides catholica pfitet. Cnf. Spm autē vitatis eū vocat p hoc qđ figuras veteris testamenti manifestat. Undū aūt hic malos dicit visionē aūt certissimā cognitionē dicit quia vis⁹ est apertior sens⁹ Ide. Nota eē qđ cū spūsanctū spm vitatis dicit spūsanctū esse spm suū oīs. deinde cū a pre eū dari narrat pris eē eum sp̄m esse declarat. ac p hoc spūssanctus a patre procedit ⁊ filio. Greg. vmoz. Spūs aūt sanct⁹ omnē qz repleuerit ad desiderada mutabilia accēdit ⁊ qm mūdana corda solū visibilia diligūt hūc mund⁹ nō accipit. qa ad diligēda inuisibilia nō assurgit. Seculares em mētes quāto se foras p desideria dilatant. tanto ad recipiendū illi⁹ summi cozdis angustant. Aug. Sic aūt mūdum id est mundi dilectores dicit nō posse accipere spūmsanctum velut si dicam⁹ inuisticia uista esse non pt. Quod⁹ g⁹. i. mundi dilectores nō potest eū accipere. qa non videt eū. Non em habet inuisibiles oculos mundana dilectio. per quos videri spūssanct⁹ ꝫ inuisibiliter non potest. Sequitur. Vos aūt cog. eum quia apud vos manebit. Sed ne putarent qđ dictū est apud uos manebit. ita dictum quemadmodum apud homines hospes visibiliter manere solent ait. in uobis erit. Cnf. Quasi diceret non ita apud vos manebit sicut ego sed in vīm habitabit animabus Aug. Prius autez fuit esse alicui. post manere. Sed exposuit quod dixerat. apud vos cū adiunxit i vobis. Si em non sit in uobis. nō potest esse in uob ei⁹ sciencia. sic ei a uobis videē in uobis ⁊ uestra conscienciā. Gregorius. p. morali. Si autem spūssanct⁹ in discipulis manet quō iam singulare signū erit. qđ i mediatore pmanet. scdm illud. Supra quē videris spiritum descendentem ⁊ manentem. hic est qui baptizat. Quod em qn⁹ cognoscim⁹ si dona eiusdem spiritus discernamus. In his enim donis sine quibus ad uitam puenirī non potest spiritus sanctus in electis omnib⁹ semp manet. In illis autem qbus non nostra uita seruatur. sed aliorum querimur nequaqz semp manet. aliqñ em se a signorum ostentionib⁹ suberahit ut eo humili⁹ virtutes eius habeam⁹. xpc aūt in eunctis eum habet presentē Cnf Hic autem sermo oppositas hereses uelut uno ictu sustulit Nam dicere alium ostendit a⁹ id est spiritus hūj postaseos differenciam dicere vero paracletum substantie cognationem Augustin⁹ contra sermonem arrianorum. Consolatorem em quod officium tamq persone infime in trinitate spiritu sancto deputant deum dicit apostol⁹ secundum illud. is q consolatur humiles consolatus est nos deus deus

Deus est ergo spūsanctus qui cōsolat humiles aut si hoc de patre vel filio dictū ab apostolo volūt accipi desinant consolatoris eumq; munere ꝓno se parare a patre & filio spiritū sanctū. ¶Aug. Si cum caritas dī diffusa sit i cordib nostris p spiritū sanctū qui datꝰ est nobis quō diligemꝰ mādata xpi obseruabimꝰ ve eū accipiamꝰ quē nisi habuemꝰ dī ligere & mandata seruare non possumꝰ. An forte precedit in nobis caritas qua diligimꝰ xpm ve dī ligendo xpm eiusq; faciendo mādata mereamur ac cipere spiritū dī sanctū. ve caritas dei patris diffūdatur in cordibus nostris. peruersa est illa sententia. Qui enim se filium dei diligere credit & patrem nō diligit profecto nec filium diligit. Sed quod sibi p cōfinxit restat ergo ve intelligamꝰ spmsanctum bre qui diligit & hūdo meret vt plꝰ habeat & plꝰ dī ligat. ī ipsa hēbāt spm discipli plꝰ hūdo quē dns promittebat sed dandꝰ eis erat amplꝰ habebāt oculi acceptum erant manifeste proinde non solum non habenti verēcundiam habenti nō mensum ꝓmittitur Non habenti quidē vt habeat. hūa aūt vt amplꝰ habeat. ¶Cris. qā igitur discipulos purgauerat p sacrificium passionis & peccatum solutum erat & ipsi ad pericula & agones mittebantur. Oportebat spiritū sanctū venire abundanter. Non aūt stati post resurrectionē vt in nullo aꝰ constitutus desiderio cū multa eum suscipimus gracia.

Non relinquam vos orphanos veniam ad vos. adhuc modicum & mundꝰ me iam non videt. Vos autem videbitis me quia ego viuo & vos viuetis. In illa die vos cognoscetis qa ego sum in patre meo. & vos in me & ego in vobis. Qui habet mandata mea & seruat ea ille est qui diligit me Qui autem diligit me diligitur a patre meo & ego diligam eum. & manifestabo ei me ipm ¶Aug. Hic quisq; putaret qd ita spiritū sanctū domnus daturus fuerat velut per seipm non & ipse esset futurꝰ cum eis adiecit & ait. Non relinquam vos orphanos. orphani pupilli sūt. illud enim est greū. hoc latinū. Quāuis ergo nos filiꝰ dei suo patri adoptauit filios tamen in hoc eadem ipse erga nos paternū oīdit affectū. ¶Cri. Et qdem a principio dixerat vemens quo ego vado. sed quia hoc longum tempus erat ꝓmisit spiritum & quia nesciebāt qd hoc est ꝓmittit eis suam presentiā quā maxie quesierūt cum dicit. veniam ad vos. ne tm rursꝰ eandem querāt presentiam qualē & prius habuerūt occulte hoc excludit cum subdit. Adhuc modicum & mūdꝰ me iam nō videt vos aūt videbitis me. Ac si dicēt veniam quidem ad vos Non tamē vt ꝓius vobiscū p vniquenq; diem cōsistens. Et ne dicāt Qualiē igiē videis dixisti. ammō nō videbitis me. soluit opinionem dicēs ad vos solos veniaz. ¶Aug. Videbat em tunc eū mundꝰ carneis oculis i carne conspicuū Non aūt videbat qd i carne vbum latebat. sed qm post resurrectionē etiam carnē suam quā nonsolum videndam verēciaz cōtractandā demōstrauit suis voluit demonstrare non suis hinc dictū est. Adhuc modicum & mundus iam non videt. vos aūt videbitis me. Sed qm in uidino eum mundꝰ videbit quo nomine significantur a regno eius alieni. melius intelligitur illud eā tempꝰ significare voluisse qm in fine seculi auferet ab oculis damnatoꝝ ut eum ō ceteri videant diligentes. modicū aūt dixit quia id quod plixū uidetur homib. breuissimū est aīa oculos dei seqtur. qa ego uiuo & vos viuetis ¶Theo Quasi. d. Et si mortez subiero eam resurgo vos quoq; viuetis. hoc est. cum videritis me letabimini & tāq; mortuu reuiuiscetis i apparitione mea. ¶Cri. Mihi aūt videtur vitam nō pmium dicere sed futurā. ac si dicat. Mors crucis nō distare faciet vos a me in finem. sed momētū quo me occultabit a vob. ¶Aug. Cum aūt de presenti se dixerit viuere. illos aūt ō futuro esse victuros ni quia & vitā carnis resurgentiꝰ qualis i ipo pcedebat & illis est polliceꝰ secuturā. & qa ipius mox futura erat resurrectio pnūs tempora posuit vbum ꝓpter significandam celeritatem. Illoꝝ aūt quoniam seculi differetur in finē nō ait viuitis sed viuetis. Quia vo viuet ille. Ipo & nos iuuem. p hominē quippe mors & p hominē resurrectio mortuorū. Sequē. In illo die. de quo sez ait & vos viuetis vos cognoscetis contemplādo qm quis & nunc credendo nouerim. quia ego sum in patre meo & vos i me & ego in vobis. qa qū vnūs ea vita qua mors absorbebit. tūc ꝓficietur hoc ipm quod nunc inchoatum est iam p ipm vt sit in nobis & nos in ipo ¶Crisо. Vel in illo die cum resurgaz cognoscetis. quia cum viderint eū resurrexisse & esse cum eis. tunc certissimam fidē didicerūt. Magna em erat virtꝰ spūsancti que omia eos docebat. Quod aūt dictum est ego sum i patre humilitatis est. Quod aūt dicit. Et vos in me & ego in vobis. humanius est & auxiliū quod est a deo. Consuetum em scriptura multotiens eisdem vbis in deo & hoī positis non similiter vti. ¶Hilarius. vij de trini. Vel hoc dicit vt cum ille in pre p naturam diuinitatis esset. nos contra in eo p corporalem eius naturam & ille rursus in nobis p sacramenti misterium in esse crederetur. Ipse em testatus est. Qui edit carnē meam & bibit sanguinē meum i me manet & ego in eo. ¶Alcuinꝰ. Per dilectionem autē & obseruantiam mandatoꝝ eius. tunc ꝓficietur hoc ipm quod nunc inchoatū est per ipsum vt sit in nobis & nos in ipso & oībus non ut tantum apostolis hanc beatitudinez promisisse videatur. adiungit. q habet mandata mea & seruat ea ille est q diligit me ¶Aug. qui habet in memoria. & seruat i vita q bē i sermonib. & seruat i operib. qui habet audiendo & seruat faciendo. qui habet faciendo. & seruat perseuerando. ipse est. qui diligit me. Opere est demonstranda dilectio. ne sit i fructuosa nomis appellatio. ¶Theop. Ac si dicat. vos putatis qm ex affectione quadam cristianitatis de morte mea. sed ego signū dilectionis reputo mandata mea seruari. Qualem aūt prerogatiuam obtineat qui diligit. ostendit dicens. Qui autez diligit me. diligetur a patre meo. & ego

diligam eū. ¶ Aug. Sed qđ est diligam? tāq̄ nunc nō diligat· expone p id quod sequit· Et manifestabo ei meipm id est ad hoc diligam ut manifestē. Et ipam uisionē mercedem fidei capiam? · ¶ Nūc em̄ ad hoc nos dilexit ut credam? tunc ad ꝫ ut videamus quia ⁊ nos nūc diligim? credendo· qđ videbim?· tunc aūt diligem? uidendo qđ credim? ¶ Aug· ad pauli· de uidendo deo· Sic aūt p̄misit ostensuꝝ seipm dilectoribꝫ suis cum p̄re deū vnum· ¶ Nō quō i hoc seculo uisus est in corpore ⁊ a malis ¶ Deo· Vt quia post resurrectionē apariturus illis erat in corpore magis repsentames diuinitatem ne credam ipm spiritū fore seu phantasma ab hoc p̄dixit illis ut tunc videntes illū nō diffidāt ꝫ r̄miscātur ꝗa p̄ter mā datoꝝ suoꝝ custodiaꝫ aparet eis atq̄ iō conētur sp custodire illa ut p̄petuo eis apareat·

¶ Dicit ei iudas. nō ille scariothis domie quid factum est quia nobis manifestaturꝰ es te ipsum ⁊ non mundo. Respondit ihe? sus ⁊ dixit ei. Siquis diligit me sermonem meum seruabit. ⁊ pater meus diligit eum ⁊ ad eum veniemus ⁊ mansionem apud eum faciemus Qui non diligit me sermones meos non seruat. Et sermonem quem audistis non est meus sed eius qui misit me patris. Hec locutus sum vobis apud vos manens. Paracletus autem spiritussanctꝰ quem mittet pater in nomine meo ille vos docebat omnia ⁊ suggeret vobis omnia quecumq̄ dixero vobis. pacem relinquo vobis pacem meam do vobis nō quomodo mundꝰ dat ego do vobis.

¶ Aug· Quia dñs dixerat adhuc modicū ⁊ mundo me iā non videt uos aūt videbitis me Interrogauit eum de hoc ipe iudas nō ille traditor eius ꝙ scariothis cognoiatus est sed ciuꝰ epistola inter scripturas canonicas legitur· vñ dicit· Dicit ei Iu· non ille scari· dñe quid fa· est ꝗa nobis manife· es te ipsum ⁊ non mundo· caulam ꝗrit ēre se non mundo· sed suis mānifestaturꝰ esset· Dñs aūt exponit quare suis se manifestaturꝰ est· nō alienis ꝗa ſz bi diligūt illi vo nō diligunt· vnde sequit· Respondit ihs ⁊ dixit ei· Siquis diligit me sermonem meū seruabit· ¶ Greg· in home· Probatio em̄ dilectionis exhibitio est operis Nunq̄ est dei amor otiosus operatur etenim magna si est· Si vo operari renuent amor nō est· ¶ Aug· Dilectio aē sanctos discernit a mundo· que facit vna mansiones habitare in domo· In qua facit p̄ ⁊ filiꝰ mānsionem· qui donant ⁊ ipam dilectionē· quibꝰ in fine donabunt suā manifestationem. Est em̄ quedam dei manifestatio meritoꝝ· quam p̄rius impij nō noverūt quibꝰ dei p̄ris ⁊ spūssancti manifestatio nulla est. filij vo esse potuit sed in carne que nec talis est qualis illa. nec semp illis adesse potest· Sed ad modicū tempus ⁊ ꝫ ad iudicū nō ad gaudium ad supplicium. Non ad p̄mium. Dñ sequitur. Et ad eum veniem? veniunt q̄dem ad nos dum venim? ad eos· veniunt subueniendo· venim? obediendo· veniunt illuminando· venim? intuendo· veniunt implēdo· venim? capiēdo· ve sic nobis eoꝝ nō extranea visio· sed interna ⁊ i nobis eoꝝ ñ transitoria mansio· sed eterna Vnde sequitur. Et mansionē apud eum faciem?· ¶ Greg· In quotidiam eterni cordis veniē ⁊ mansionē non fit aūt quia p cōpunctionē quidem respectū dei p̄cipiunt sed temptationis tpe hoc ipm quod cōpuncti fuerāt obliuiscunt· Sic q̄dem ad p̄terita peccata redeūt ac si hec minime p̄texissent· Qui ergo deum ve diligit in cordis domin? ⁊ venit ⁊ mansiones facit· ꝗa sic eū diuinitatis amor penetrat· vt ab ꝫ amore temporis tpe ñ vincat· ¶ Ille ei ve amat cui ēterna delectatio p̄sta ex p̄sentia ñ supat ¶ Au· An forte putabit mansiones in dilectore suo faciendo p̄re ⁊ filio exclusus esse ab hac mansione spūssanctus· Quid est g? quod supius ait de spūsancto apud uos manebit· ⁊ in vobis erit· nisi forte quisq̄ sic absurdꝰ est ve arbitretur cū pater ⁊ filiꝰ venerint· discessuꝝ inde spūsanctum· tāq̄ locum datuꝝ maioribus· Sed ⁊ huc carnali cogitatione occurrit scriptura cū dicit ve maneat vobiscū in eternū· In eadem ergo mansione cū ipsis erit in eternum· quia nec ille sine ipis venit nec illi sine eis· sed p̄ter insinuationē trinitatis· personis singulis nomina dicūtur quedā· nō tamen aliis separata intelligunt p̄ter eiusdem trinitatis vnam substantiā ¶ Greg· i omel· Amor aūt quisq̄ a sup no amore disiungit· quāto infim? delectatur· vñ sō ditur· Qui non diligit me sermones meos nō seruat· De dilectione g? cōditoris lingua mēs ⁊ vita requiratur· ¶ Orig· Vel aliter dicam· Estimauit iudas sicut mortuos videmus in somnio ita ⁊ se eum esse visuros· Dñ quoq̄· Quid est q̄ debes te manifestare nobis ⁊ non mūdo· quasi diceret· ve nobis quoniam moriens· ⁊ ut mortuus debes nobis assistere Ne igitur hoc suspicentur dicat· Ego ⁊ pater ad eum veniemus· Quasi diceret· Sicut pater manifestat seipsum· ita ⁊ ego· Et mansionem apud eum faciemus· quod somniorum nō est· Sequitur· ⁊ sermonem quem audistis· non est meus· sed eius ꝙ misit me patris· Quasi diceret non me solum· sed neq̄ patrem amat· qui hunc non audit sermonem· dicit autem hoc quoniam nichil extra patrem loquitur· neq̄ preter id quod illi videtur· ¶ Augustinus· Et fortasse p̄ter aliquam distinctionem vbi suos dixit pluraliter sermones dixit· dicens· qui non diligit me sermones meos non seruat· Vbi autem sermonē hoc est verbum non suum esse dixit· sed patris· scilicet sum intelligi voluit· non enim suum sed patris est verbum· Quomodo nec sua imago· sed patris· nec suus filius· sed patris· Recte igitur auctori tribuit quod facit equalis· a quo habet hoc ipsum q̄ illi est i differentia equalis· ¶ Crisostomus· Quia vero eorum que dixerat quedam manifesta erant· ⁊ quedā non intellexerunt· De non turbarentur· subungit Hec locutus· sum vobis apud vos manens·

¶ Aug· Alia est illa ma
alia vo hec quā presen
est atq̄ mermisc? mentis
foris eus oculis atq̄ au
De autem eius corpora
rent· preparat eos p̄
norum ns esset futura
ipe apud eos corporali
ret nihil magnū poterā
ractū? aūt spūssanctus
mne ille vos docebit o
quecūq̄ dixero vobis
paracletus latina aduoc
ideo aduocatus dicat
cum apud iustitiā patr
repleuerit exhortantes fi
nius vocatur quia de p
nibus dū spem venie pr
mentem leuat ¶ Crisō·
voras p̄ter peniēs ec
de spūsancto· Spiritū au
nomine saluator affirma
ns sic filiꝰ· siquidem nat
p̄cepta plonaꝝ ex ista
tumnō est· i nomie p
e filij ad p̄rem· Nullꝰ
sed vbi gratia in nomie
ihū fm qui in nole dom
ideo sunt ⁊ seruiunt mo
sunt dñi· sic ⁊ filius qu
entaꝰ nomiē· p hoc q̄ vn
Quia ergo spūssanctꝰ i
ndit quia veritate sit un
das est spūs p adoption
sereope voluisse· Ihs
nomie filij missuꝝ a patr
sor xpi perfecti sunt Di
mysticalia veritatis ⁊
bit vero nō sicut qui ar
bio idustnaq̄ didicē·
na ⁊ sapientia veritas
at scientiam diuinoꝝ·
mus cordi assit audiēti
Nemo ergo docēti hom
ctoris intelligit· quia m
ris lingua exteriis mu
cōdimr non ad eruditio
dem hominis p vnctionem
Nunquid aūt dicat filꝰ
a filio verba capiamus
dem vba intelligam? ·
ritas· Sed ñ eā sigilla
mi humana cape vcūq
Requirendū vo nobis
Suggerere vobis omn
mmons· Sed qua sugg
ministrare· inuisibilis sp
nobis scientiā ab imo in
vel q̄ addidit suggeret
intelligere debem? eā q

¶ Aug. Alia est illa mansio quam promisit futuram alia vo hec quā presentē esse testatur. Illa spiritalis est atq; mermsec⁹ mentib⁹ reddit̄r. hec corporalis foris ecus oculis atq; auribus exhibet̄r. ¶ Criso. De auerm eius corporalem recessum facili⁹ sustinerent. preparat eos promittens q̄ a⁹ recessi o magnorum as esset futura causa bonorū. donec namq; ipe apud eos corporalē manebat. spūs nō venerat nibil magnū poterant scire. Unde sequit̄r. Paraclit⁹ aūt spūssanctus quem mittet pater i nomie meo ille vos docebit omia. & suggeret vobis omia quecūq; dixero vobis ¶ Grego. Greca locutione paraclitus latina aduocat⁹ dicit̄r vl consolator. q̄ idarco aduocatus dicatur. qua perrore delinquē tium apud iustitiā patris ieruenit. dum eos quos repleuerit exoratos facit. Cōsolator autē idem spiritus vocatur qua de peccati perpetratione merentibus dū spem venie preparat. ab afflictione eos tristitie metem leuat ¶ Crisō. Contingit aūt eum paraclitū vocat. propter promēxos eos tribulationes. ¶ Didi. de spūsancto. Spiritū aūt sanctū a patre i suo mittit nomine saluator affirmat. cum pprie nomē saluatoris sit filij. siquidem nature cōsortium & vt ita dicā proprietas personaz ex ista voce significatur. filij q̄ppe tantummō est. i nomie patris venire salua proprietate filij ad prem. Nullus aūt alius venit in noie patris sed vbi gratia in nomie dñi dei & oīpotentis. Quō igit̄ fuit qui in noie domini veniūt p hoc ipm q̄ subiecti sunt & seruiunt indicant dominū. serui quippe sunt dñi. sic & filius qui venit in nomie patris potestat⁹ nomē. p hoc q̄ vnigenit⁹ dei filius approbatur. Quia ergo spūssanct⁹ in nomie filij a patre mittit. edidit quia vnitate sit unct⁹ ad filium. unde & filij dicit⁹ est spūs p adoptionē suam filios faciens eos q̄ se recepe voluissent. Ille aūt spūssanct⁹ qui venit i nomie filij missus a patre docebat omia eos qui in fide xpi perfecti sunt. Oia aūt illa que spiritalia sūt intellectualia veritatis & sapiencie sacramēta. Docebit vero nō sicut qui artes aliquas & sapientias studio illustrandi didicē. Sz quasi ipa ars atq; doctrina & sapientia veritas spūs inuisibiliter mētibus infundat scientiam animoz. ¶ Grego. Nisi aūt idem spiritus cordi assit audiēs. ociosus est sermo doctoris. Nemo ergo doctū hominē tribuat quod ex ore doctoris audierit. quia nisi intus sit. qui doceat doctoris lingua exterius inanitū laborat. Sed & ipse cōditor non ad eruditionem hominis loquitur sed eidem homini p vnctionem spūs non loquat̄. ¶ Aug. Nunquid aūt dicat filius & docet spūssanct⁹ vt docente filio verba capiamus. docente aūt spūssancto eadem vba intelligam⁹. Omis igit̄ & dicat & docet trinitas. Sed in ecā significatum cōmendaretur eā nullis nō humana capere vecūq; posset infirmitas ¶ Grego. Requirendū vo nobis est cur de eodem spū dicat. Suggeret vobis omnia. cū suggerere soleat esse minoris. Sed quia suggerere aliquādo dicim⁹ subministrare. inuisibilis spūs suggerere dr. Non q̄ nobis scientiā ab imo inferat. sed ab occulto. ¶ Aug. vel q̄ addidit suggeret id est commemorabit vos. intelligere debem⁹ ecā q̄ iubemur nō obliuisci salutarissima monita ad gram ptinere qua nos cōmemorat xp̄us. ¶ Theophil. Spūs icaq; sanctus & docuit & cōmemorauit. docuit quidem quecūq; non dixerat ipe xp̄us tamq; non valentes portare. Cōmemorauit vo quecūq; dñs dixerat. Sz obscuritatis causa vel intellect⁹ tarditate cōmendare memorie nequierūt ¶ Crisō. Quia vo & hec audientes turbabāt excogitates odia & prelia sibi imminere post a⁹ recessum rursus eos psolatur dicens. Pacem relinq̄ vobis pacem meā do vobis. ¶ Aug. Pacem nobis reliquit in hoc seculo in qua manentes hostem vincamus & vt etiam ih̄s inuicem diligamus. pacē suā nob̄ dabit i futuro seculo. qñ sine hoste regnabim⁹. vbi nūq; dissentire possū⁹ pax aūt nobis ipe ē & cū credim⁹ qa ē & cū videbi⁹ eū sicuti ē. Si q̄d est q̄d ibi dicat Pacem relinquo vobis nō addidit meā. Ubi vo ait. do vobis ibi dixit meam verū subaudiendū est meā & vbi dictum nō est. an forte & ih̄s aliquid tacet. Pacem eīm suā eam voluit intelligi qualem hē ipe. Pax vo ista quā nobis reliquit i hoc seculo nostra potius dicenda est q̄ ipi⁹. Illi quippe mibi repugnat in seipo. quia nullum habet omnino peccatū. nos aūt talem pacem nunc habem⁹. i qua adhuc dicam⁹ dimitte nobis debita nostra. Iamq; mē nos ipos ē nobis pax. qua inuicem nobis credim⁹. q̄ inuicem diligamus. Sed nec ipsa plena est. qua cogitationes cordis nostri inuicem nō videm⁹. Nec ignoro ista domini vba ecā sic accipi posse vt eiusdem sententie repetito videat̄. Quod vo dñs adiunxit Non quomō mund⁹ dat. ego do vobis. Quid est aliud nisi nō quomō homines dant q̄ diligūt mundū qui ppterea sibi dant pacē ut sine molestia mūdo pfruam̄. Et q̄ iustis dant pacem ut nō eos psequāt̄. pax esse non potest vera vbi non est vna concordia. quia disiuncta sunt corda. ¶ Crisō. Pax etiam exterior ad malum fit multoties & eis qui habent eam nihil prodest. ¶ Aug. de vo domini. Est aūt pax serenitas mentis. tranquillitas animi. simplicitas cordis. amoris vinculum cōsortiū caritas. Nec potest ad hereditatem dñi puenire qui testamentum pacis noluerit obseruare. nec pē concordiam hre cum xp̄o qui discors voluerit esse cum xp̄iano.

¶ Non turbetur cor vestrum neq; formidet. Audistis quia ego dixi vobis vado & venio ad vos Si diligeretis me gauderetis vtiq; quia vado ad patrez. quia pater maior me est Et nunc dixi vobis priusq̄ fiat. vt cum factum fuerit credatis. Jam nō multa loquar vobiscum Venit enim princeps mundi huius & in me non habet quicq̄. Sed vt cognoscat mundus quia diligo patrem & sicut mādatum dedit mihi pater sic facio. Surgite eamus hinc.

¶ Crisostom⁹. Quia dixerat pacem relinquo vobis q̄d erat recedentis & hoc poterat eos conturbare. Jō dicit. Non turbet cor vestrū neq; formidet.

quoniam hoc quidem ex dilectione illa vo ex formidine patiebantur. ℣ Aug. Nunc aũt turbari & formidare poterat cor illoꝝ qꝫ ibat ab eis ꝙꝫuis venturꝰ ad eos· ne forsitan gregem lupꝰ hoc interuallo inuaderet pastoris absentia· vnde sequit· audistis ꝺa ego dixi vobis. Vado & venio ad uos· Ibat autẽ ꝑ id qꝺ homo erat· & manebat ꝑ id qꝺ deus erat· cur ita qꝺ turbaretur & formidaret cor· qñ sic deserebat oculos vt non desereret cor· Vt autẽ mælligerent ſm id qꝺ homo erat· eum dixisse· vado & venio ad vos· subiecit atq; ait Si diligeretis me gauderetis vtiq; quia vado ad ꝓrem· quia ꝓter maior me est Per quod ergo filiꝰ nõ est equalis patri· ꝑ hoc erat iturus ad ꝓrem· a quo & vẽturꝰ est iudicaturus vivos & mortuos· Per illud autem in quo est equalis gignenti· nunqꝫ recedit a ꝓre sed cum illo ẽ vbiqꝫ totus pari diuinitate· quã nullꝰ contingere locꝰ· Ipe gꝰ filiꝰ dei equalis patri in forma dei quia semetipsum exinaniuit· nõ formã dei amittens· sed formã serui accipiẽs maior est eẽ seipõ quia maior est forma dei que amissa nõ ẽ· qꝫ forma sui· que accepta ẽ· Hoc igit ẽ forma serui ĩ qua dei filiꝰ minor est nõ patre solũ· sꝫ eã spũsancto· Scdm hanc formaꝫ sui puer xpe eã pennbꝰ sua minor erat· qñ parvus maiori bꝰ sicut semptũ est· subditus erat· Agnoscamꝰ igit gemmã substantiam xpi· duinam scilicet qua equalis est pri & humanã qua maior est pr· Verumq; aũ simul nõ duo· sꝫ vnꝰ est xpc· ne sit quaternitas· sꝫ ternitas deꝰ. Deo ergo dixit· Si diligeretis me gauderetis vtiq· quia vado ad ꝓrem· qꝺ nature humane gratulandũ est· quia sic assumpta ẽ a verbo vnigeito vt impossibile cõstitueretur ĩ celo· atq; ita fieret terra sublimis· vt mortua pabilis pulvis seueret ad dexteram ꝓris· quis non hinc gaudeat· q̃ sic diligit xpm· vt & suam naturam taꝫ immortalẽ gratulet ur in xpo atq; ipm speret futurum esse per xpm ℣ Ogian. nono de trinitate· Vel aliter si dñans autoritate pr maior me est· nũqꝺ ꝑ dom confessiõꝫ minor filiꝰ est· Maior itaq; dnus est· sꝫ minor itaꝫ non est cui vnum esse dogãtur· ℣ Cnſ· Vel aliter Nondũ nouerant apostoli quid sit resurrectio· quã ꝑdixerat dicens· Vado & vemo ad vos· Neq; qualem oportebat de eo opinonẽ habebant· ꝓrem vo magnum esse estimabãt· Nec igit eas & si ꝺ me formidans vt non sufficeret mihi ipe assistere· Neq; confidens qꝺ post crucem rursus vos videbo· tamen audiẽtes qñ ad ꝓres vado oportebat letari & de re hũ qñ ad maiorẽ vaꝰ & poterẽ oia vsura dissoluẽ hẽ aũ oia ad liberalitatẽ discipulos dicebãt· & iõ subdidit & nunc dixi vobis pnusqꝫ fiat· vt cum factũ fuerit credatis· ℣ Augu· Quid est hoc cũ magis credre homo debeat anteqꝫ fiat· id quod credendum est· hoc est em laus fidei si quod creditur· nõ videtur· Nã & ille cui dictum est quia vidisti credidisti· aliud videt· aliud credidit· vidit hoiem credidit deum· Seo si dicunt credi q̃ videtur sicut dicit vnusquisq; ocula sua se credidisse· nõ tamẽ ipsa est que in nob edificatur fides· sed ex rebus que videnꝫ· agitur in nob vt ea credanꝫ· que non videntur· Illud itaq; dicat· cum factum fuerit· qꝺ eũ post mortem visum eramꝰ viuentem· & ad ꝓrem ascendentẽ· quo viso erũt cte dicum qꝺ ipe esset xpc filiꝰ dei· qui hoc potuit & facere· & ꝓcere· anteqꝫ faceret· Crediturꝰ aũt hoc nõ fide noua· sed aucta· aut certe cum mortuꝰ esset· defecta· cũ resurrexisset rfecta· ℣ Dixit· no· de tri· Cthe aũt resumende meritum continuo subiecit dicẽs· Jã nõ multa loquar vobiscũ ℣ Deõ· Jõ hoc dicebat qñ iam instabat tempꝰ· vt cõprehenderetur· & ad mortem traderetur· Venit em princeps mundi huius. ℣ Aug· Quis nisi dyabolus non aũt creaturarum sed peccatorum princeps est dyabolus· Unde apostolus cum dixisset aduersus rectores mundi· sequenta verbo exposuit· ꝺ dixisset mundi· cũ subiungit tenebrarum huꝫ id est hominum impioruꝫ· Et in me non habet quicqꝫ· quia neq; cum peccato deus venerat· nec ex carnem de peccati propagine virgo pepererat· Et tamqꝫ ei diceretur· Cur ergo moriens· si nõ habes peccatũ cui debeãt mortis supplicium ꝓpio· subiungit· Sed ut cognoscat mundꝰ quia diligo patrem & sicut mandatum dedit mihi pater· sic facio· Surgite eamꝰ hinc· Discumbens em discumbentibus loquebatur· Eamꝰ aũt dixit ad illum locum vnde fuerat tradendus ad mortem· qui nullum habebat meritum mortis· sed habebat vt moreretur mandatuꝫ patris· ℣ Augustinꝰ· contra arianos· Et auctoꝫ voluntatis & precepti patris obediens est filius· nec in hominibus demonstrat diuersam imparemq; naturam patris precipientis & filij obedientis· Nunc accedit qꝺ xpc non tantum deꝰ est qua natura equalis est patri· sed etiam homo· qua natura minor est patre· ℣ Crisosto· Vel hoc qꝺ dicit· Surgite eamꝰ hinc· quasi principium alterius sententie ẽ· cõsequẽs em erat eos formidare & a tempore & a loco in vita maiestatis existentes· eramus nox profunda erat· & erat cõsequens eos attendere his que dicebãt· sed ꝙ dicũ voluere oculos & imaginari eos q̃ aggressum eos erãt· & maxime audientes· Adhuc modicũ vobiscũ sũ· Et venit princeps mũdi hꝰ· Quia igit hꝰ & hꝰ modi audiẽtes ẽbabãt· vt mox capiẽdi duat eos ĩ locũ aliũ· vt estimãtes se ĩ cautela eẽ cũ odio ꝺ reliq audiãt· magna ei dogmata erãt auditum·

Capitulum xv

Ego sũ vitis vera & pater meus agricola ẽ. Omnem palmitem in me non ferentẽ fructũ tollet eum. & omnem qui fert fructũ purgabit eum vt fructum pli afferat. Jã vos mũdi estis ꝓpter sermonem quem locutus sum vobis.

℣ Dixit· ie de tri· Ad cõsumande corporee passiõis sacramẽtum per dilectionem efficiendi mandati patrem festinat exurgens· corporee tam assumptiõis statum misterũ pandens· ꝙ quã & tarꝫ i vite modo palmites iesse ꝰ adiciat· ego sũ vitis va ℣ Aug· Cur ſm hoc dic qꝺ ẽ capꝰ ecclie· nos qꝫ membra aꝰ hõ xpc ibi vnꝰ qꝺ ipse nasce se vitis & palmites sꝫ cũ dic· ego sũ vitis vera nunquid ue adderet vera ad eam vitem recubit· vnde ista similitudo translata est· Sic aũt

Sic aũt dicit vitis ꝓ similitudinẽ non ꝓ ꝓprietatem sicut agnus ouis ⁊ cetera huiusmodi vt magis ipa sint vera ex quibꝰ ducũtur iste similitudines. Sed dicendo Ego sum vitis va ab illa se discernit. cui dr̃. quomõ conuersa es in amaritudinẽ vitis aliena illã quo pacto est vitis va que expectata est ut faceret vuam fedt aũt spinas ¶ Hie. ix. de tri. Sed a corpore hꝰ humilitatis assumptione formã pene maiestatis alienãs agricolam pr̃em curiosum hꝰ vitis oñe dicẽs. Ee pr̃ meꝰ agricola ẽ ¶ Au. d. v. do. Colimꝰ eĩ deũ. ⁊ colit nos deꝰ si; nos sic deũ colimꝰ vt non meliozẽ eum faciamꝰ colimus eĩ eũ adorando nõ arando. Ex autem ille nos colit meliozes nos reddit. cultura ipsiꝰ ẽ in nos q̃ñ cessat vbo suo exturpare mala semina ꝺ cordibꝰ nostris. aperire cor nostrũ eiq; aratro timonis. planeare semina ꝓcepta. expectare fructũ piecatus ¶ Crisost. Et quia xp̃us sibi suffragat. discipuli vo multo indigẽt agricole auxilio ꝓpterea de vite mihi dicit. sed de palmitibꝰ. cum subdit. Omnẽ palmitẽ i me non ferentẽ fructũ. tollet eum. ¶ Fructum aũt h vitam occulte insinuat esse dẽna q̃ sine opibꝰ nõ potest aliqs esse i eo ¶ Hie. ix ꝺ. e. Inutiles aũt ⁊ inferaces palmites delecta deputat asturos. ¶ Cris. Et quia eã qui valde virtuosi sunt indigent agricole ope adiungit Et omnẽ qui fert fructum purgabit eũ vt fructuz plꝰ afferat. ¶ Hoc dixit ꝓpter tribulationes eorũ q̃ tũc mouebãtur. oñdens q̃ tentationes forciores eos faciebant sẽ ⁊ purgare hoc ẽ circũmadere palmitem eũ magis germinare facit. ¶ Augu. Quis eĩ est in hac vita sic mũdꝰ ve non sit magis magisq; mundãdꝰ. Nisi dixerim quis peccatũ non habe mꝰ nosmetipos seducim. Quando itaq; mũdos id est fructuosos ve eãdo sint fructuosiores quãto sit mundiores. Hm hoc ergo vitis est xp̃us q̃ ait. Pat̃ meus agricola est. Nec talis quales sunt qui exterius operando exibent ministerium sed talis ve deꝰ etiam interius incrementũ. Nõ continuo eã semꝑ mundatorẽ palmitum ostendit dicẽs. Jã vos mundi estis ꝓpter sermonẽ quem locutus sum vobis. Ecce ipe mundator est palmitum. quod est agricole nõ vitis officiũ. Sed quare non ait. Ocũ di estis ꝓpter baptismũ quo abluti estis ñ quia ⁊ in aqua vbum mundat. Detrahe vbum ⁊ quid est aq̃ ñ aqua. Accedit vbum ad elementũ ⁊ fit sacramẽtum. vnde ista tanta virtꝰ aque ve corpꝰ tangat ⁊ corabluat nisi faciente vbo. nõ quia dr̃. sed quia creditur. Ita i ipo vbo aliud est sonꝰ transiens aliud vitis immanẽs. ¶ Hoc vbum fidei tm̃ valet i ecclesia dei ue per ipm̃ credentem offerẽtem bñdicẽtem. tm̃ gentem mundet infantem q̃ius credere non valẽtez ¶ Cris. Vel dicit mundi estis ꝓpter sermonẽ quem locutꝰ sum vobis idest mentem lumẽ doctrine iam suscepistis ⁊ a iudaico errore eruti estis.

¶ Manete in me ⁊ ego i vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in vite sic nec vos. nisi in me manseritis. Ego sum vitis ⁊ vos palmites. Qui manet in me. ⁊ ego in eo hic fert fructum multum quia sine me nichil potestis facere. Si quis in me nõ manserit. mittetur foras sicut palmes ⁊ arescet. ⁊ colligent eum ⁊ in ignem mittent ⁊ ardet. Si manseritis in me ⁊ verba mea in vobis mãserint. quodcumq; volueritis. petetis ⁊ fiet vobis.

¶ Cris. Quia iam mũdos eos dixerat ꝓpter sermonem quem locutꝰ fuerat eis. docet q̃ oporteat de reliquo magis eos que ab eis sunt ⁊ ideo dicit. manete i me ⁊ ego in vobis. ¶ Aug. Non eo mõ illi i ipo sicut ipse i illis. verumq; eĩ ꝑest. non ipsi. sed illis. Ita sunt qui ꝑpe in vite palmites. ut uua non conferant. sed inde accipiant. vnde vuã. Ita vo vitis ẽ i palmitibꝰ. ut uuale aliũcũ sibi ministret eis ñ sumat ab eis ac ꝑ h vt manẽtem i se hꝫ̃ent xp̃m ⁊ manerent i xp̃o discipulis ꝑest verumq; non xp̃o. vnde subdit. Sicut palmes nõ potest ferre fructum a semetipso. ñ manserit in vite. sic nec vos nisi i me manseritis. Magna grauis commendatio. corda instruit humilitãs. eos obstruit superborum. ¶ Nõne hinc resistit ventus ad bona opa facienda deũ sibi necessarium non putantes non asserentes sed ꝓpitiatores liberi arbitrij. Qui eĩ a semetipso se fructũ estimat ferre i vite non est. Qui in vite non ẽ. in xp̃o nõ ẽ Qui i xp̃o non est. xp̃ianꝰ non est ¶ Alcuinꝰ. Omnis eĩ fructus boni operis ab illa radice ꝓcedit que nos sua gratia liberauit. ⁊ suo auxilio ꝓficit vt fructum plꝰ afferre valeamꝰ. Unde cũ repetitione ⁊ superioris explanatiõe subdit. ego sum vitis ⁊ vos palmites q̃ manet i me credendo obediẽdo ꝑseuerãdo. ⁊ ego in eo illuminando. subueniendo ꝑseuerantiã donando hic ⁊ ñ aliꝰ. fert fructũ multũ ¶ Au. Sed ne quis putaret saltem pauci aliquem fructũ posse a semetipso palmitẽ ferre subdit. qa sñ me nichil pr̃is facẽ nõ ait pauc pr̃is facẽ qa ñ palmes i vite mãserit ⁊ vixerit de radice quantũlibet fructũ a seipso nõ potest ferre. Quãvis aũt xp̃us vitis non esset. nisi homo esset. tamẽ istam gr̃am palmitibꝰ non preberet nisi etiam deꝰ esset. ¶ Cris. Dixit ergo filiũ nõ mim̃ patre conferentem ad discipulorũ ꝓfectionem. nã pater quidem purgat ipe vo m se tenet q̃ faciat palmites fructificare. Sed tamen ⁊ purgare filij monstratum est esse. ⁊ manere i radice est patris qui radicem genuit. Nichil magnum quidẽ damnũ est nichil posse facere. vez nõ vl q̃ ad hoc sistit sed vlteriꝰ ꝓducat sermonẽ dicẽs. Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes. id est agricole non potest manu ⁊ arescet hoc est. siquid habebat a radice amittet. denudatus eius auxilio ⁊ vita. Et colligẽt eum. ¶ Alcuin. Obsessores angeli. ⁊ in ignem eternum scilicet mittent ⁊ ardet. ¶ Augu. Nigna enim vitis tanto sunt ꝓpitiatioza si i vite non mãserit quanto gloriosiora si manserit. vnum exhuobꝰ palmitis congruit aut vitis aut ignis. si i vite non est in igne erit ¶ Cris. Deide ostendens quid est manere i eo. subdit. Si mãseritis i me ⁊ verba mea i vobis

mãserit quodcũq voluerit⁹ petetis ⁊ fiet uobis ·eã em̃que per opa ostensionem quert · ¶ Aug · Tũc es sunt dicenda ẏba eius ĩ nobis manere quando fact m⁹ que precepit · ⁊ diligim⁹que p̃misit Quãdo aũt ẏba eius manent in memoria nec mu emunt̃ in vita non computat̃ palmes in uite · quia uitam nõ attra hit ex radice · Quid autẽ velle possunt manendo in saluatore ·ñ quod non alienũ est a salute Aliud q̃p pe uolum⁹ ·quia sum⁹ in xp̃o ⁊ aliud uolum⁹ quia su mus adhuc in hoc seculo · De mãsione aũt huⁱ⁹ secu li nobis aliquando subrepit ·ut hoc petamus · quod nobis nõ expedire nescim⁹ · Sed abũt ut faciat noũ si mãemus in xp̃o qui non facit quando petim⁹ · ñ quod expedit nobis Ad ẏba aũt eius pemet oratio pater noster · ab huⁱ⁹ orationis ẏbis ⁊ sensibꝰ nõ re cedam⁹ ĩ petitionib⁹ nostris ⁊ q̃cq̃ petam⁹ · fiet nob

¶ In hoc clarificatus est pater meus vt plurimum fructũ afferatis . ⁊ efficiamini mei discipuli. sicut dilexit me p̃r ⁊ ego di/ lexi vos. Manete ĩ dilectõe mea Si p̃cepta mea seruaueritis. manebitis ĩ dilectõe mea sic̃ ⁊ ego p̃cepta patris mei seruaui ⁊ ma/ neo in ei⁹ dilectõe. Hec locut⁹ sũ vobis ut gaudiũ meũ sit ĩ vobis ⁊ gaudiuꝫ vr̃m im pleatur.

¶ Cris. Q̃dixit supra domin⁹ quomã qui eos insidia bãtur · ardebunt nõ mãẽtes in xp̃o. Deinde oñdens quoniam ipsi in expugnabiles erũt ita sꝫ ut maleũ fructificent ait · In hoc clarificat⁹ est pater meus ut plurimũ fructũ afferatis · q̃si d. si ad gr̃iaꝫ p̃r̃is p̃mꝫ q̃p vos fructificetis nõ p̃mines gr̃iam suam qui aũt fructũ facit ille ẽ discipul⁹ xp̃i Dñ subdit · ⁊ efficia mini mi discipuli ¶ Chry · Fructus aũt apl̃os uocat fides gentiũ que p ecclã doctrinaꝫ astrãte sũt fidei · necnõ ad dei redacte sũt gr̃iaꝫ ¶ Au · Sunt em̃ clarificat⁹ siue gr̃ificat⁹ dicat̃ · ex vno vbo greco vtrũq; transl latũ ẽ Doxa ls̃ grece dr̃ latine gr̃ia est · q̃d ĩ ome mor̃mnũ puraru · ne hoc nostre gr̃ie tribuam⁹ tã hoc ex nobisipis habeam⁹ · Eius ẽ em̃ hec gr̃a · Et ĩ ls̃ nõ nr̃a · sed ei⁹ ẽ gr̃ia a q̃ em̃ faciem⁹ fructꝫ ñ ab illo cui misericordia p̃uen̄t : nos · vñ subdit · Sic̃ dilexit me pater · ⁊ ego dilexi vos. Ecce vnd sunt nob̃ opa bona · Nam vnde nob̃ esset ñ quia fi des p dilectionem opat̃ · Dñs aũt dilig̃erem⁹ ñ pn⁹ dilig̃eremur · Q̃d aũt ait · sicut dilexit me p̃r ⁊ ego dilexi vos · non equalitatem nature oñt nr̃e ⁊ sue si cut est p̃r̃is ⁊ ipius sed gr̃am qua mediator ẽ dei ⁊ hoim homo xp̃c iesus · Mediator quippe mõstratur cũ dicit diligit p̃r ⁊ ego vos · Nam p̃r vtiq; dilig⁹ nos sed in ipo. ¶ Chr · Si igit̃ pater amat uos · ꝓ dixit · si patria est ⁊ gr̃ia fructicate · Deinde ut nõ pi gros eos faciat subdit · manete ĩ dilectione mea · qua liter aũt hoc erit ostendit subdens · Si p̃cepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea · ¶ Augu · Quis ambigat q̃ dilectio p̃cedat ob fumtam p̃cep torum · vnde em̃ p̃cepta seruet nõ habet · qui nõ dili git · Quod ergo ls̃ ait oñe non vnde dilectio gignetur · sed vnde mõstretur · ut nemo se fallat dicẽdo q̃ eum diligat sed eius p̃cepta nõ seruat · quãtus q̃s dixit · manete in dilectione mea · nõ apparet quã dixerit dilectionẽ · vtrum qua eũ diligim⁹ · an qua ipe nos diligit · Sed ex verbo sup̃iore dinoscitur · Dixerat quippe · Et ego dilexi vos ⁊ continuo subiecit ma nete ĩ dilectione mea · Illa ergo qua dilexit eos q̃d ẽ q⁹ manere ĩ dix̃t · me · ñ manete in gr̃a mea · ⁊ q̃d ẽ si p̃cepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea misi ex hoc sciatis q̃ in dilectione mea qua vos dili go manetis · si mea p̃cepta seruatis · Non ergo ut nos diligat prius p̃cepta eius seruam⁹ · sed misi nos diligat · precepta eius seruare non possumus hec est gracia que humilibus patet · superbos latet · Sꝫ q̃d illud est quod adiungit · sic̃ ⁊ ego p̃cepta p̃r̃is mei seruaui ⁊ maneo in eius dilectione vtiq; eam hic dile ctionem patris intelligi voluit · qua eum diligit pa: ter · Sed nũq̃d ⁊ ls̃ gr̃a intelligenda ẽ qua p̃r̃ diligit filiũ sic̃ ẽ gr̃a q̃ nos dilig⁹ filio⁹ · cũ sim⁹ nos filij gr̃a ñ natura vnigenit⁹ aũt natura · nõ gr̃a · An hoc eciaꝫ in ipo filio ad homiem referendũ est · ita sane Nam dicẽdo · sicut dilexit me p̃r̃ · ⁊ ego dilexi vos · gr̃aꝫ mediatoris ostendit · Mediatoꝛ aũt dei ⁊ hoim nõ in quantum de⁹ · sed in quantum homo est christus ihesus · Igitur recte possumus dicere q̃p cum ad na turam dei non pertineat humana natura · Ad perso nam tamẽ filij dei per gratiam pertinet quia nulla ẽ maior · nulla prorsus equalis · Neq; em̃ illã suscep tionez vlla hominis mentia precesserunt · sed ab illa susceptione · mentia eius cuncta ceperunt · ¶ Alcbu. Que autem precepta dixerit exponit apostol⁹ dis: cens · Christ⁹ factus est obediens patri vsq; ad mor tem · mortem autem crucis · ¶ Crisostomus · Deinde quia futura passio ⁊ tristicia vbiorum interruptura erãt eorum leticiam subunxit · Hec locutus sũ vo bis vt gaudium meum in uob̃ sit · ⁊ gaudium vr̃m impleat̃ · Quasi di · Et si in citat tristicia hãc auferã ve ad finem veniat gaudium · ¶ Aug · Quod autẽ est gaudiũ xp̃i ĩ nob̃ ñ q̃p dignat̃ gaudere de nob̃ ⁊ q̃d est gaudiũ nr̃m q̃d dicit iplendũ · ñ eius habere gloriũ · Gaudiũ aũt iã ipe p̃sẽtiũ de nob̃ habebat · quando nos presciendo ⁊ p̃destinãdo gaudebat sed illud gaudium in nob̃ nõ erat · quia nec nos in quibꝰ esse possem⁹ eramus · cepit autem esse in nobis quãdo vocauit nos · ⁊ hoc gaudiũ nr̃m mentio diam⁹ quo nos beati futuri sum⁹ · quod inchoatur in fide rena scentium · implebit̃ in premio resurgentiũ ·

¶ Hoc est preceptum meũ vt diligatis inuicem sicut dilexi uos Maiorem hac dile ctionez nemo habet q̃p ut animam suam po/ nat q̃s p̃ amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis q̃ p̃cipio uobis. Jã nõ dicã uos seruos. q̃a seruus nescit q̃d faciat dñs eius Vos aũt dixi amicos q̃a oia q̃cũq; audiui a p̃re meo nota feci uobis. ñ uos me elegistis sꝫ ego uos elegi vos · ⁊ posui uos ut eatis ⁊ fructuꝫ afferatis ⁊ fructꝰ vr̃ maneat ut q̃cũq; petieritis p̃reꝫ ĩ noie meo det uobis

¶ Theophi. Quia ꝓdixerat ꝙ si mandata mea eius custodieritis tunc in me permanebitis hic ostendit ꝙ mā data obseruare oporteat dicēs. Hoc est ꝑceptum meū vt diligatis mucem ¶ Ergo in bono. Cum aūt cuncta sacra eloquia dominica sint plena preceptis quid est quod de dilectione quasi de speciali mandato hic dicat nisi quia omne mandatū ō sola dilectione est ¶ omia ꝑceptum vnum sunt. qua quicq̄d ꝓficitur in sola caritate solidatur. De eīm multi arboris rami ex vna radice ꝓdeunt. sic mlte virtutes ex vna caritate generantē Nec habet aliquid virtutis ramus bom operis. si non manet in radice caritatis. precepta autem dominica ¶ multa sunt pertinentia operis ¶ vnum in radice caritatis. ¶ Augu. Vbi ergo caritas est quid est quod possit de esse. vbi autem non est quid est quod possit ꝓdesse. Discernitur autem ista dilectio ab ea qua se mutuo diligunt homines sicut homines. Vnde adhuc dictum est sicut dilexi vos. vt q̄d eīm nos dilexit xp̄s nisi vt possimus regnare cum xp̄o. Ad hoc ergo ¶ nos mucem diligamus. vt dilectionē nostrā discernamus a ceteris qui non ad hoc se mutuo diligunt. q̄a nec diligunt. Qui aūt se ꝓpter habendum deum diligūt ipsi se diligunt. ¶ Greg. Vna aūt ¶ sima est ꝓbatio caritatis si ¶ ipe diligatur. qui aduersatē Nā ¶ ipa veritas ¶ crucis patibulum sustinet ¶ tamen ipsis suis ꝑsecutorib⁹ affectum dilectionis impendit dicēs. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciūt cui⁹ dilectionis summā exprimit cum subiungit. Vos iosē hac dilectiōe nemo hē vt aiam suā ponat q̄s ꝓ amicis suis. Mori ꝓ inimicis dominū venerat. ¶ tñ ꝑsecutorum se aiam ꝓ amicis dicebat. vt nobis ostēderet quia cum diligendo lucū facere ō inimicos possum⁹. etiam ipi amici sunt qui ꝑsecūtur ¶ Augu. Quia ergo superius dixerat. hoc est ꝑceptum meum vt diligatis mucem sicut dilexi vos hic ¶ hoc cōsequens quod idem Iohes in epistola sua dicit ut quemadmodū xp̄us pro nobis aiam suā posuit sic ¶ nos debemus animas pro fratrib⁹ ponere. Hoc martires ardenti dilectione fecerūt. Ideo ad mensam xp̄i nō sic eos cōmemoramus quēadmodum alios vt eoz ꝓficiamus orem⁹. sed magis vt eoꝝ vestigijs bream⁹. talia eīm suis fratrib⁹ exhibuerūt qualia ō domini mēsa ꝓcer acceperē. ¶ Hore. Qui vo trāq̄llitatis epe nō dat ꝓ deo tunicā suam. qualiē in ꝑsecutione datus est aiam suā. virtus ergo caritatis vt inuicta sit in perturbatione nutriatur p misericordiā in trāq̄llitate ¶ Aurel. de eī. Ex vna aūt eadēq̄ caritate deū ꝓximq̄ diligimus. q̄ deū ꝓpē deum. nos aūt ¶ ꝓximū ꝓpē deum. Cū ergo duo sint ꝑcepta in quibo tota lex pendet ¶ ꝓbetur dilectio dei ¶ ꝓximi non immerito plenitudo scripture ꝓ vtroq̄ vnū ponit. quia qui diligit deum. consequens est ut faciat que ꝑcepit de⁹. Consequēs ergo est ut proximū diligat qua ¶ hoc precepit de⁹. vnde ¶ hic sequitur. vos amici mei estis. si fecerit⁹ que ꝑcipio vobis. ¶ Greg. xxvij. mo. Amicus quippe quasi anime custos dicitur. vñ non immerito qui voluntatem dī custodire in ꝑceptis illius dī. eius amic⁹ vocatur. ¶ Aug. Magna dignacio cū seruus cons esse nō possit nisi precepta dñi sui fecerit hic amicos suos voluit intelligi. vñ bom seruū possūt ꝓbari potest igitur esse ¶ seru⁹ ¶ amic⁹ qui⁹ finis est bon⁹. Quomō autem intelligam⁹ ¶ seruum ¶ amicum esse seruum bonum cum subdat iam non dicam vos fuos qua fuus nescit quid faciat dominus eius. Itaq̄ tunc serui non enim⁹. quā do boni fui fuerim⁹ Nunq̄ suo suo bono ¶ ꝓbato domin⁹ eius non edā sua secreta cōmittet. Sed hē sunt duo timores sic filii due virtutes est timor quē ꝓfecta caritas mittit foras in quo etiam est seruilis simul foras cum ipo timore mittenda. Est et alius timor. casti⁹ permanens in seculū seculi. Ad ꝑmanendū ergo futurum fuos timentes intuebatur dominus dicens. Iam non dicā vos fuos quia fu⁹ nescit q̄d faciat dñs eius. Non ille vtiq̄ fuus ad timorem ꝓ timens castum. cui dicē. Fuge fue bone. mera in gaudium domini tui. Sed ille fu⁹ pertimens ad timorem foras a caritate mittendum ō quo alibi dī Seru⁹ non manet in domo mansionem. filius aūt manet in eternū. quoniam iesus dedit nobis potestatē filios dei fieri. vt miro modo fui non fui esse possim⁹ hoc dominū facere scim⁹. hoc fu⁹ ille nescit. qui nescit q̄d faciat dominus eius ¶ cum aliquid bom facit sic exerc̄litur quasi hoc ipe faciat. ¶ non dominus eius. ¶ in se non in domino gloriatur Sequitē. Vos autem dixi amicos quia omnia quecūq̄ audiui a patre meo nota feci vobis ¶ Theophi. Quasi diceret fu⁹ non notitie ꝓfitis dñi. vos aūt cum amicos reputem secreta mea vobis cōmunicau. ¶ Augus. Quo aūt pacto intelligendi sum⁹ omnia eu nota fecisse discipulis quecumq̄ audiuit a patre cum ꝓpterea mlta nō dicat eis q̄a scit eos nō portare nō posse. Sed omia se nota fecisse discipulis dicit. que se nouit nota esse facturum in illa plenitudine de qua dicit apostol⁹. Tunc cognoscam sicut ¶ cognit⁹ sum sic et immortalitatē carnis ¶ salutem animarum futuram expectam⁹. ita olim nouissimā h̄c vngelic⁹ audiuit a patre futurā expectare debemus. ¶ Crisostomus. Vel omnia que audiuit a patre que nota fieri voluit fuis fuis. fide gaudia interne caritatis ¶ festa supne patrie que nostris quotidie mentib⁹ per inspirationem sui amoris imprimit. Dum eīm audita supna celestia amam⁹ amata iam nouim⁹ quia amor ipe notitia est. Omia ergo nota eis fecerat quia terrenis desideriis immutati amoris summi flamb⁹ ardebant. ¶ Crisostomus. Vel omia dicat quecūq̄ eos audire oportebat. Per hoc aūt q̄ dicat se audisse ostendit q̄ nihil alienum loquitur. sed que patris. ¶ Greg. Sed quisquis ad hanc quemq̄ dignitatem vt amic⁹ dei vocetur donata que perdidit super se non suis meritis tribuat vñ subditur. Non vos me elegistis sed ego elegi vos ¶ Aug. Hec est ineffabilis grada. quod eīm eram⁹ quando xp̄m nondum elegeram⁹. ni iniqui ¶ pditi. Neq̄ eīm credidim⁹ in eum vt eligeret nos. Nam si credentes elegit. eligētes elegit Nec certe vacat vana illorum ratio qui ideo nos dicunt electos ante mundi cōstitutionē quia prescivit nos de⁹ futuros bonos non seipsum nos facturum bonos qm̄ si ꝓpterea nos elegisset quia bonos futuros esse ꝑscierat simul etiam prescisset q̄ eum nos fuissemus prius

electuri· ¶Non em̄ aliter possum⁹ esse bonⁱ nisi forte dicendus est bonus q̄ non eligit bonū q̄d g⁹ elegit m̄ non bonū· ¶Non est vt dicas· ideo electus sum· quia iam credebam· ¶Si em̄ credebas in eum· iam elegeras eū· nec est vt dicas anteq̄ crederē iā bona opabar· ideo electꝰ sum q̄d em̄ est bonⁱ operis ante fidem quid ergo dictum sum⁹ nisi q̄a mali eram⁹ & electi sumus vt bonⁱ p gratiā nos eligēs essem⁹ ¶Augu· de p̄destinatione sāctoꝝ· Electi sūt itaq̄ ātē mūdi cōstitutiōem ea p̄destinatōe in qua deus sua futura facta prescuit· electi aūt de mundo ea vocatione qua deus id quod p̄destinauit impleuit· quos enⁱ p̄destinauit hos & vocauit· ¶Aug· sⁱ iob Et videre quēad modū non eligat bonos· sed quos elegit faciat bonos nam sequitur· & posui vos vt eatis & fructum afferatis· iste est fructus de quo iam dixerat· sine me nihil potestis facere ipse est via in qua nos posuit vt eam⁹ ¶Greg· i hō· Posui ergo vos ad gradā plāca tu vt eatis volēdo qua velle iā mētē ire est & fructū afferatis opādo q̄lē vo fructū afferre debeāt subdit & fructꝰ vⁱ māeat· Omē em̄ qđ secundū pre sēa seculū laboram⁹ vix vsq̄ admodū sufficat· mors nāq̄ interuemēs fructū nostr laboris abscidit Qđ vero p eterna vita agit etiā post mortē fuat & tūc apparē incipit cum laboꝝ carnaliū fructꝰ ceperit nō videri· tales ergo fructꝰ operemur qui maneāt qui cū mors cūcta inuenerit ipi exeūdū a morte sumāt ¶Au· dilectio gⁱ est fructꝰ nr̄ que nūc est i desiderio nodū in saturitate· & ipo desiderio q̄cūq̄ peteritis in noīe vnigeniti filⁱ dat nobis pater· vnde sequit & quodcunq̄ petieritis patrem in noīe meo det vobis hoc petim⁹ in noīe saluatoris quod ptinet ad rationē salutis

¶Hec mando vobis vt diligatis inuicem Si mundꝰ vos odit scitote q̄a me p̄orem uobis odio habuit. Si de mundo essetis mundus q̄ suū erat diligeret Quia vero ō mū do nō estis sed ego elegi vos de mūdo propterea odit vos mundꝰ memētote sermōis mei quem ego dixi vobis. Non est seruus maior domino suo. si me p̄secuti sunt & vos p̄sequentur. si sermonē meum seruauerint & vestrum seruabūt. Sed hec omnia facient vobis p̄pter nomen meum. quia nesciunt eum q̄ misit me.

¶Aug· Dixerat dñs posui vos vt eatis & fructū afferatis caritas aūt fructus noster est de hoc itaq̄ fructu mādata nobis dicit· hec mando vobis vt diligatis inuicem· vⁱ & apostls fructꝰ inq̄t spūs caritas ac deinde cetera tāq̄ ex isto capite exorta & relīgata cōtexuit merito itaq̄ sic dilectionē sepe cōmēdat tāq̄ sola p̄apiēda sit sine qua non possue p̄desse cetera bona· & q̄ non potest haben sine ceteris bonis q̄bus homo effic bonꝰ ¶Cri· vel aliter ptina dixi qm̄ animā meā p vobis pono & q̄a prim⁹ vos elegi

¶Hec aūt oīa non exp̄brās dixi sⁱ ad dilectionē uos inducēs vt diligatis mucē· deinde q̄a p̄secutōⁱ pati & a mīs exp̄brari difficile erat· oñdit cōsequēter q̄ non dolere sed & letari oportet vⁱ seqūtur· Et si mundus vos odit· scitote q̄a me priorē vōs odio habuit quasi diceret· scio hoc esse durū sed p̄pter me patimini· ¶Aug· Cur em̄ se mbra supra caput extollit recusas esse m corpe se non vis mūdi odium sustinere cum corpore pro dilectione aūt patienter debem⁹ etiam mundi odium sustinere· necesse est em̄ vt nos oderit quos cernit nolle quod diligit· vnde sequitur Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret· ¶Cri· Quia em̄ p̄pter xp̄m pati nōdum erat eis sufficiēs mitigatoris causa illa causa dimissa hanc adiecit ostendens q̄ hoc est virtutis argumētū a mundo odio haberi· vnō dolore oportet sⁱa mundo diligeremⁱ hoc em̄ esset malicie nostre ostensiuū ¶Augu· Vniuerse aūt hoc dicit ecclesie quam plurimum mundi nomine appellat· sicut est illud· deus erat in xp̄o mundum reconcilians sibi· Totus ergo mundus ecclesia est· & totus mundus odit ecclesiam Mundus igitur odit mundum inimicus reconciliatum iquinatus mundatum· quem ergo potest si eam mali faciunt persecutionem malus sicut impij reges & iudices cum essent persecutores pio· vaq̄ & homicidas & adulteros puniebant· quomodo intelligendum est q̄ dominus ait· Si de mundo essetis mundus quod suum erat diligeret nisi quia mūdꝰ est i eis a quibus talia scelera puniuntur & mundꝰ est i eis· a quibus diliguntur mundus ergo odit qđ suum est ex ea parte hominum qua sceleratus nocet & diligit quod suum est ex ea parte qua ipsis fauet Si eam queratur· quomodo se diligat mundus q̄ odit mundum redemptionis· diligit vtiq̄ falsa dilectione non vera· quoniam quod ei nocet· hoc diligit· odit naturam· diligit vicium· Unde & nos prohibemur diligere in illo quod ipse diligit· & iubemur diligere quod ipse odit in seipso· vicium quippe in illo diligere prohibemur· iubemur q̄ naturam· De aūt de hoc mundo damnando non essent· electi sunt inde non meritis suis quorum nulla bona precesserāt opera· non natura que tota fuerat in ipsa radice vitiata sed gratia· vnde sequitur· Quia vero de mundo nō estis· sed ego elegi vos de mundo· p̄pterea odit vos mundus· ¶Gregorius· super ezechielem m homelia nona· Nam peruersorum derogatio vite nostre approbatio est quia tam ostenditur· nos aliquid iusti habere si illis displicere meremur qui non placent deo· Nemo enim potest in vna eademq̄ re omnipotenti domino atq̄ eius hostibus gratus existere Nam se deo amicum denegat· qui eius placet inimico· & inimicus veritatis aduersabitur· qui eadem ueritati in mente subiugabitur· ¶Augustin· Exhortans autem dominus suos seruos ad mundi odia perferenda patienter· nullum eis maius & melius quam de seipso pro ponit exemplum· vnde sequitur Memento te sermonis mei quem ego dixi vobis nō est seruus maior domino suo· Si me persecuti sunt & vos persequentur si sermonem meum seruauerunt & vestrum seruabunt· ¶Glosa· Id est obfuauerūt

Glo. .i. obfuscauerūt vt calūniarēnē iuxta illud obfuscabit peccator ustū. Ut hec vt alr. Si dūm in me gsecuti sunt. vos eciam suos multomagis. Si nō p secuti fuissent sed fmonem custodissent vrm edaz custodirent. Cnf. Quasi diceret nō vos turba ni oporet si cō municabitis meis passiōib⁹ quia vos ñ estis me potiores. Au. Hic aūt vbi dicē. nō est fus maior domio suo illud sgfiteat fuuz pmentē ad timorē castū. q̄ pmanet i seculū seculi. Cri. Demō ni aliam mitigationē pone quomiā ni patr cum eis cōeumeliam patitur cui miumanē. Dnō sequē. Sz hec omia facient vobis ꝓpter nomen meū. Aug. Que omia ni que dicit odio habebūt. s. ni gsequenē fmonemq; cōemnēt. quid est aūt aliud dicere ꝓpē nomen meū q̄z me in vobis odio habebūt. me in vobis gsequenē ni fmonem vestrū quia me⁹ est. ideo ñ fuabunt. Sāto igit misenores qui ꝓpter hoc nomē ista faciunt quāto beniores qui ꝓpter hoc nomē ista patiunē. Faciunt aūt ni ista mali malis. seo ven q̄ miseri ni qui faciunt ni qui patiunē. Quomō aūt b ene verum. hec omia faciens vobis ꝓpter nomē meum. cum illi non ꝓpter nomē xpi faciāt. hoc est ꝓpē utilitatē. s. ꝓpē iniquitatē suā. Hec. questio. ita solu itur si eorum referaē ad ustos tamq̄ dictum sit. Hec omnia patiemur ab eis ꝓpter nomen meū. Si aūt ꝓpter nomen meū sic accipitur. id est quod in vobis oderunt ni propter iustitiam quam in vobis oderunt similiē recte dici possunt ni bonum. cum p̄ecan bonē faciunt malis ni ꝓpter iustitiam facere quā diligēdo p̄ecuntur malos ni ꝓpter iniquitatē quā oderunt in ipsis malis. Quod aūt addidit. quia nesciūt eum qui misit me fm eam scientiā dictum est qua dicatur. scire te sensus est cōsummatus.

Si non venissez ni locutus eis non fuissē peccatum non haberent. Nunc aūt excusationem non habent de peccato suo Qui me odit ni patrem meū odit Si opa non fecissē in eis que nemo alius fecit peccatū non haberent. Nunc autem ni viderunt ni oderunt et me ni patrem meum. Sed vt impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est. quia odio habuerunt me gratis.

Cnf. Nomie iterū domin⁹ aliā discipulox mitigationē ostendens quōz muste ni in ipm ni in discipulos talia opabūtur. Unde dic si non venissē. ni locutus eis fuissem peccatum nō hrent. Aug. Judeis locutus est xps. non alijs gentibo. In eis ergo voluit intelligi mundū qui odit xpm ni discipulos a⁹. imo vo non in eis solis sz nos quoq; ad eundū mundū pertinere mōstrauit. Nunq̄d ergo sine peccato erāt mūdi quibo xps locut⁹ est antēq̄ xpus in carne veniss Sed magnū quoddā peccatū nō oīne peccatū q̄si sb generali nomie uolt intelligi. Hoc est em peccatum quo tenēctur cūcta peccata q̄ vnusquisq; si nō habeat dimittūē a cūcta pcta. Hoc aūt est qa nō crediderunt in xpm qui ꝓpterea venit vt credaē in eum Hoc ergo peccatū si nō venisset nō vtiq; hrent Ad uent⁹ em ei⁹ quantū credentibo salutare tantū noīa credentibo exitialis fact⁹ est. Sequitur. Nunc aē excusationē nō habent de peccato suo. Si aūt hi ad qs nō venit xps nec locut⁹ est eis excusationē nō hnē d peccato suo cur hic dictuz est ꝓpterea istos nō habere quia venit ni locut⁹ est eis. Si aūt habent vtrum ad hoc hūt. vt a penis alienentur. vt mitius puniantur. Ad hec iqsita respondeo eos hre excusationez nō de omni peccato suo sed de hoc peccato suo. q̄ in xpm nō crediderunt. Sed nō in eo sunt numero ad quos p discipulos venit. Nō sunt em in pena leuio ri ponendi q̄ōmino legem xpi acapere noluerunt ni eam quantū ad ipos attinet ōmino nullā esse voluerunt. Hinc eciā excusationem possunt habere. qui pulsq; euangeliū xpi audirēt vite huj⁹ fine preventi sunt. sed non ideo possunt effugere dānationem. q cūq; em homies ni in eo saluatore saluēt⁹ qui venit querere quod perierat. ad pditionem sine dubio pmebunt. Quātus dia possit alios leuiores alios grauiores penas passuros. Ille ei pnre dicē. qui ab illa beatitudie quam dat sanctis suis. p supplicia separaē. Tanta est aūt supplicox quanta est diuersitas peccatorum que quomodo se habeat alq⁹ mdiocat sapiencia diuina. q̄ comectura scrutatur aut ef fatur humana. Cnf. Qui a vo hincinde caulabantur. qui ꝓpter prem eum psequebat. destruēs eorum excusationem dicit. Qui me odit ni prem meū odit. Glebus. Sicut em qui diligit filium. diligit ni prem quia vna est dilectio patris ni filij sicut vna natura ita ni qui odit filium odit prem. Aug. Sz cum supius dixerit. Nescuant eū qui me misit quomodo possunt odisse quem nesciunt. Si em deū non qd ē ipe. sed nescio qd aliud suspicāt ant credunt ni hoc oderunt nō vtiq; ipm oderunt. Et de homib quidem fieri potest vt eos sepe quos nūq̄z vidimus oderim⁹ vel diligam⁹. fama de aliquo sermocinante. vel bene vel male. Sz quō dq̄ natura nobis mutatur. dicend⁹ ē ignot⁹. Non em eius facie corporali nobis mutatur. sed cum nobis ad cognitionē patz quando eius mores ni vita nō latent. alioquin nec seipm nosse quisq; potest qui videre facē suam non potest. Sed plerumq; in eis nostra credulitas fallit quia nōnunq̄ ni historia ni multomagis fama mentitur. Pertinet aūt ad nos ve quia nō possum⁹ hominum motagare cōsciētiam de ipsis reb⁹ habeam⁹ veram certamq; sentētiam. Quando ergo nō erratur in rebus ni recta sit improbatio vitiorum. virtutiū q; approbatio. si erratur i hominibo venialis est humana temptatio. pinde sicut fieri potest vt homo bonus hominē bonum oderit nesciens nō ipm sed qd putat esse ipm. vel potius diligat nesciens cum bonum diligit. quod est ille. ita ni fieri potest vt homo iniustus hominē oderit iustum. ni tamen dum eum credit iustum. diligat nō ipm. sed quod putat esse ipm. quemadmodu aūt homies. sic ni deum. Denq; si interrogarent uidi vtrum diligerent deū. se diligere respōderent nō ex animo mentientes. sed errando potius opinantes. quomō em diligerent prem vitatis q̄ hnt odio vitatē. nolūt ei sua facta dānari ni h hē veritas. Cum igit oderunt veritatem. quātū

oderunt suas penas quas calibo rrogaē. ℣Nescium aūt illam esse vitatem que tales quales ipi sūt dam nat. ac p hoc quia vitatem qua iudicante dānantur de prē deo natam nescuint. etiam ipm ꝛ nescuint ꝛ oderunt. ¶ Cnf. Sic igiē non habent inquit excu sationē p hoc q eam que a sermonib doctrinam ei buebam. sed ꝛ eam que ab opibus adiea fm moysi legem. qui ab eo q b facit psuaderi vniuersos uslit cum ad pietatem mduat. ꝛ miracula tribuat. Dñ subdit. Si opa non fecissem inis que nemo alius fe at. peccatum non haberent. ¶ Aug. ℣Hoc scilicet peccatū q in eum loquentem ꝛ opantem non credi derunt Sed quid est quod addidit. Que nemo ali fecit ? ℣Nulla quippe in opib xpi videnē esse mai ra q̄ suscitatō mortuox. quod scim eciam antiquos fecisse ꝓphetas. ℣Fecit en aliqua xp̄c que nemo ali feat. Sed respōdetur ꝛ alios fecisse. que nec ipe n ali fecit. Sed q tam multa vitia ꝛ malas valitudi nes vexationesq̄ mortaliū tanta potestate sanaret null oio legiē antq̄ . vt em taceam q mbendo fiē occurrebam salvas singulos fecit. Marc dicit q q cumq̄ introibat in vicos uel in villas aut in ciuita es in plateis ponebant infirmos. ꝛ deprecabant eū. vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent ꝛ quot quot tangebant eū salui fiebant. ℣Nec nēo ali fecit in eis. Sic em intelligendū est. q̄d ait. maiora nō inter eos. vel coram eis. sc̄ prius in eis qua sanauit eos ℣Nemo en ali fecit q̄cunq̄ talia i eis opa fecit. qm q̄s quis ali homo aliquid eox fecit. ipo facente fecit. Nec aūt ipe illis non faciēb fecit. Sc̄ hec si pa aut spūs sc̄ ali fecit. nemo ali fecit. q̄a tot ac terminatis vna substancia est. ℣Dis g benefitijs amorem non odium retribuere debuerūt. ꝛ ideo exprobrans ad iungit dicēs. ℣Nūc aūt viderunt ꝛ oderūt me ꝛ pa trē meū. ¶ Cnf. ℣Hoc aūt dicit ne discipuli dicant Cur igitur mter tot nos iduxisti mala. ℣Nōne plia ꝛ odium p̄uidisti. sc̄ ꝛ ꝓbrium induat cum subdit. Sed ut impleat sermo qui in lege eox scriptus est. quia odio habuerunt me gratis. ¶ Aug. xij. de tri. ℣Legis noie aliquando simul omia vetera testamēti sanctax scripturax significantur eloquia ꝛ ita dño bic dicit. in lege eox scriptū est cum legatur in psal mis. ¶ Augu. sup iohn. Eox aūt legem dicit nō ab ipsis inuentam sed ipsis datam. Gratis aūt odit q̄ nullū ex odio cōmodū querit vel mcōmodum fugit sic oderūt deum impij sic diligunt iusti vt alia p̄ter illum bona non expectent qm ipse eni i oibus omia ¶ Ore. xxv. mo. Aliud est aūt bona nō facere alī bonox odisse doctorem. hē aliud est ex p̄capitatione aliud ex deliberatione peccare. Ex infirmitate ei ple ru mq̄ solz accidere. amare bonū. sc̄ implere nō pos se. Ex studio aūt peccare ē bonū nec facē nec amare Sic̄ ergo nōnunq̄ grauī est peccatum diligere q̄ ꝓpetrare. Ita nequius est odisse iusticiā q̄ non fecisse. Sunt ergo nōnulli in eccl̄ia q̄ nonsolū bona nō faciunt. sed eaam ꝓsequūtur. ꝛ que ipi facere neg ligunt. eāi in alijs detestāē. ℣Dox peccatū nō ex in firmitate aut ignorātia. sc̄ ex solo studio ꝓpetratur.

¶ Cum aūt venerit paraclit quem ego mittam vobis a patre spm veritatis qui a patre pcedit. ille testimoniū perhibebit de me. ꝛ vos testimonium perhibebitis. quia ab initio mecum estis.

¶ Cnf. Possent discipuli dño dicere. Si vba a te audierunt que null dixit. si opa viderunt. que null ali fecit. ꝛ tamen non ꝓfuerunt. Si oderunt ꝛ pa trē tuū ꝛ te cum eo cui grada nos mittis qualiter digni fide erim. ℣Ne igiē hec cogitantes turbentur ꝓsolationem mduat dicens. Cum aūt venerit para clitus quē ego mittam vobis a patre spm veritatis q̄ a patre pcedit. ille testimo. phi. de me ¶ Au. Q̄ q̄ dicēt. odio me habuerūt ꝛ occidēt videtes. si tale ō me testimoniū paraclit phibebit. vt eos faciat i me credere nō videntes. ꝛ quia ille phibebit. ꝛ vos per hibebitis. Unde sequitur. Et vos testimonium per hibebitis. Ille cordibo vestris inspirando. vos vocā bus vestris sonando. vñ potentius p̄dicare quod no stis. quia ab initio mecum estis. quod modo nō facitis quia illi spiritus plenitudo. nondū adest vobis. Da bit em vob fiduciam testimonium phibendi caritas dei diffusa in cordibo vr̄is p spm̄sanctum qui dabit uobis. Ille q̄pe testimoniū phibens ꝛ tristes forsi simos faciens abstulit amicis xp̄i timorem. ꝛ inimi corum odium conuertit in amorem. ¶ Didimus. de spiritusancto. Spiritum aūt sanctum venientem cō solatorem dicit. ab operatione et nomen imponens. q̄a nonsolū eos quos se dignos esse repent ab oi p tur batione redoit alienos. verum incredibile quoddam gaudium eis tribuit. Sempiterna quippe letitia in eorū corde versatur. quox spūs sanctus habitator ē. Iste spūs consolator a filio mittitur nō fm angelo rum aut ꝓphetax aut apostolorum ministerium. sed vt miti decet a sapiencia ꝛ virtute spm̄ dei indutus habentem cum eadem sapiencia ꝛ virtute naturam. Exemplum filius missus a patre non segregatur atq̄ diuisus: gitur ab eo manens in illo ꝛ habens illum in semet ipo. quin spūs veritatis supradicto mō missus a filio de patre egredit nō aliunde ab alio trāsmigrās Quo em pater non consistit in loco cum vltra omnē cor porū sit naturam. ita ꝛ spūs veritatis. nequaq̄ lo cox finc claudit. Cū sit incorporalis ꝛ excellēs vni uersam creaturax essentiā. ¶ Cnf. Propterea vo non spm̄sanctum. sed spiritum veritatis eus vocauit vt ostendat. q̄ erit fidedignus. Dicit autem q̄ a pa tre procedit. quia omnia certissime nouit. quemad modum ipe ait de seipso quoniam noui vnde veni ꝛ quo vado. ¶ Didimus. Sed cum posset dicere a deo siue omnipotente nihil horum tetigit sed ait a pa tre. ℣Non q pater a deo omipotente sit alius. sed fm ꝓprietatē p̄ris ꝛ mellcūi parietes egredi ab eo di catur spūs veritatis Dicente autem filio spm̄ veri tatis simul nutus ꝛ pater. cum eadem voluntate pa teris ꝛ filij spūs venit. ¶ Theophil Et alias qui dem patrem dicit mittere spiritum. ℣Nunc autem cum se missurus dixit equipollentiam denotat ℣Ne autem crederetur remitti contra patrē. velut ab alia potestate transmittens spiritum addidit. a patre quasi acceptame patre ꝛ pariter destinante. Qui aē

Cum aũt audis q̄ procedit ne ĩtelligas ꝓcessũ missionem esse illam extrinsec⁹. qua mittunt̄ admiistratorẽ spirit⁹. sed quoddã differẽs ⁊ excepte actionis ꝓprium processũ appellat vim principali spiritui attributũ. Pugnalis em̄ cõsistentia spūs ẽ ꝓcess⁹ Non ergo procedere p mittere sumendũ est. sed ex patre naturalẽ essentiã obtinere. Nu. Dic aliãs forsitan queret verũ ⁊ a filio ꝓcedat spūsanct⁹ filius em̄ soli⁹ patris est filius. ⁊ pater soli⁹ filij est pater Spirit⁹ aũt sanct⁹ non est vtr⁹ eorũ spūs sed amborum. quãdoq̄dem dicat ipe xp̄s. Spirit⁹ patris vestri qui loq̄tur in vobis. Et dicat apls. misit deus spm̄ filij sui in corda vestra Nec ob aliud estimo ipsum ꝓprie vocari spm̄ cum eciã si de singulis intelligamur non possim⁹ ñ ⁊ patrem ⁊ filiũ spm̄ dicere q̄ ergo cõmunẽ vocamẽ ⁊ singuli. hoc ꝓprie vocari oportuit eũ qui nõ est vn⁹ eorũ sed in quo cõmunitas aparet amborum. Cur ergo non credamus q̄ eciã de filio ꝓcedat spūsanct⁹. cum filius quoq̄ ipse sit spūs. Si em̄ ñ ab eo ꝓcederet. nõ p⁹ resurrectionem discipulis suis insuffalsset dicens. accipite spm̄ sanctum. De hac quoq̄ veute credendo⁹ ẽ dicere euãgelista. vt⁹ de illo exibat. ⁊ sanabat omnes. Si ergo ⁊ de pre ⁊ de filio procedat spūsanct⁹. cur filius dicit de patre ꝓcedit. ñ quãdmodũ solet ad eũ referre. ⁊ quod ipse⁹ est de quo ipse est. Unde illud est qđ ait. Mea doctrina non est mea sz eius qui me misit Si igit̄ hic intelligatur eius doctrina. quam ẽ dixit non suam. sed patris quantomagis intelligendus⁹ est ⁊ de ipo ꝓcedere spūsanct⁹. vbi sic ait. De patre procedit vt non diceret de me nõ procedit. A quo aũt habet filius vt sit de⁹. ab illo habet vtiq; ut procedat ab eo spūsanctus. Nunc vero eciã illud intelligit cur nõ dicat nat⁹ esse. sed potius ꝓcedere spūsanct⁹ quãsi ⁊ ipse filius diceretur. amborũ vtiq; filius diceret quod absurdissimũ est. filius qui ꝓpe nullus est duoꝝ ñ patris ⁊ matris. Absit aũt vt inter deũ prem ⁊ deũ filium tale aliqđ suspicemur. q̄a nec filius hominuz simul ex pre ⁊ ex matre ꝓcedit sz cum in mrem ꝓcedit ex pre nõ eũc ꝓcedit ex mre. Spūs aũt sanct⁹ nõ de pre ꝓcedit in filiũ ⁊ de filio ꝓcedit ad sanctificandam creaturã. sed simul de vtroq; ꝓcedit. neq; em̄ possum⁹ dicere q̄ nõ sit vita spūsanct⁹. cũ vita pater. vita sit filius. ac p hoc sicut pater cũ habeat vitã in semetipo. dedit ⁊ filio vitam habere in semetipo. sic a deo habet vitã ꝓcedẽ. illo siẽ ꝓcedit ⁊ de seipo

Capitulum. xvi

Hec locutus sum vobis vt non scandalizemini. absq; synagogis facient vos. Sed venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiũ se pstare deo ⁊ hec facient vobis quia nõ nouerũt patrem neq; me. Sed hec locutus sum vobis vt cũ venerit hora eorũ reminiscamini q̄ ego dixi vobis Hec aũt ab inicio vobis non dixi quia vobiscum eram

Aug. Operibo promisso spũsancto quo in eis operante fierent ecclie eius substructe. Hec locut⁹ sum vobis ne nõ scãdalizemini. Cũ em̄ cantas dei diffunditur in corde vestro p spm̄sanctũ qui datus⁹ est vobis fit pax multa diligẽtibus legem dei ut nõ sit illis scandalũ. Deinde que passuri essent exponens ait. Absq; synagogis facient vos. Chr. Jam em̄ propterea fuerant ut fides confess⁹ fuerit xp̄m extra synagogã fieret. Aug. Quid aũt mali erat apls expelli de iudaicis synagogis quasi nõ fuerint inde exituri. ẽt si eos null⁹ expelleret. Sed hoc noluit denũnare q̄a iudei xp̄m nõ fuerãt receptum a quo isti nõ fuerãt recessuri. Nam q̄a non erat vll⁹ alius ꝓphus deinde quaz illud semen abrahe. si cognoscerent xp̄m. nõ alie fierent ecclie xp̄i alie synagoge iudeoꝝ. Quod q̄a non fuerũt quid restabat ñ vt remanẽtes extra xp̄m extra synagogam facerent eos qui nõ reliquerũt xp̄m. Deinde cũ hec dixisset adiecit Sed venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiũ se prestare deo. Que vba subiecit tamq; ex hoc consolaretur eos qui de synagogis iudaicis pellerent̄. an forte de synagogis illa separatio sic eos fuerat turbatura vt mori vellent pot⁹ q̄z in hac vita sine iudeorum congregationibus morari. Absit vt sic turbarent̄. qui dei non hominũ gr̄iam requirebant. Iste itaq; sens⁹ est in his vbis. Extra synagogam facient vos. si non liceret soli deo hominem formidare. Separati quippe a cõgregationibus eoꝝ tam multos in nõe meo congregabitis vt illi metuẽdus ne templum qđ erat apud eos ⁊ omnia legis veteris sacramenta deserãtur. sic interficient vos vt deo arbitretur prestare obsequiũ zelũ dei habẽtes. sed non sm̄ sciencã. Hoc em̄ de iudeis dictum debem⁹ accipere de q̄bus dixerat extra synagogam facient vos. Nã testes id est martures xp̄i etiam si occasi fuit a gentilibus non tñ illi arbitratu fuit deo. sed dũs suus falsis obsequiũ se prestare. Judeorum aũt omis q̄ occidit p̄dicatores xp̄i. deo se putauit prestare obsequiũ credens q̄ deseruerẽt deũ israel quicũq; conuerterẽtur ad xp̄m. Nunc ergo acceſi ⁊ zelum dei habentes nõ sm̄ sciencam obsequiũ se deo prestare credentes occidebãt eos. Consol. Deinq; consolationẽ induat dicens ⁊ hec omia facẽt vobis quia nõ nouerunt patrẽ neq; me. Quasi diceret sufficiat vob̄ in solationem ꝓter me ⁊ p̄rem hec pati. Augu. Ne aũt ignaros atq; imperitos alios mala improuisa quãuis cito trãsitura turbarent. hãc fuisse causam vt hec eis p̄nunciaret est̄dit subdẽs. hec locutus sum vobis vt cũ venerit hora remiscamini quia dixi vobis. Hora eoꝝ hora tenebrosa. hora nocturna. Sed nox malorũ separatum a se diem xp̄ianoꝝ nulla cõfusione fuscauit. Cons. Sed ec̄ ꝓter aliam causam hoc predixit vt nõ dicerent q̄ mã non p̄uidit futura ⁊ hec significat cũ dicit. reminiscamini quia ego dixi vobis. Et ne non posset dicere quia blandiẽs nobis ea que ad gr̄az dicebat solum. Cui⁹ aũt gr̄a hec a principio nõ dixit. ostendit dicens. Hec aũt ab inicio vobis non dixi. quia vobiscũ eram. q̄a scilicet in custodia mea erant. ⁊ licitum erat interrogare quando volebant. ⁊ sup me totum p̄ium vertebat Unde superfluum erat hoc a

principio vobis dicere nō ꝙa hoc eūc non noueram
pterea nō dixi. ℭ Aug. Sed alij trea euangeliste
eum p̄dixisse ea demōstrāt. ancq̄ ventum esset ad
cenam. qua peracta fm iohem ista locut⁹ est. An fo
te hinc ista soluitur questio quia q illi eum narrant
pximū fuisse passioni cū hec diceret. Nō ergo ab
imino qū cum illis erat. Sed mathe⁹ nonsolū immi
nente passione vexeciam ab imino hec denunciata
esse cōmemorat. Quid sibi g⁹ vult qđ hic dic. Hec
aūt ab imino dixi ri qnia ea que h dicit de spūsando
q̄ fit vētur⁹ ad eos q testimoniū pbibitur⁹ quando
mala passuri sunt hec eis ab imino non dixit. qm cū
ipse erat q ei⁹ presencia consolabat. Abscessur⁹
aūt oportebat vt diceret illum esse venturū p quez
caritate diffusa in cordibo suis vbum dei cū fiducia
p̄dicarent. ℭ Cnſ. Del p̄dixit quidem qm flagel:
la paterentur. Non aūt q̄ moꝛs eoꝝ reputaret vt
dei cultura. qđ maxime poterat eos attonitos facē.
Vt qnia illic ea que a gētib⁹ debebat pati dixit. h aē
q iudaica adiecit.

ℭ Et nunc vado ad eum q̄ me misit. q ne
mo ex vobis interrogat me quo vadis? sed
quia hec locutus sum vobis tristitia imple
uit cor vestrum. Sed ego veritatē dico vo
bis expedit vobis vt ego vadam. si em nō
abiero paraclitus nō veniet ad vos. si aūt
abiero mittam eū ad uos. Et cum venerit
ille arguet mundum de peccāto de iusticia.
q de iudicio. De peccato quidem ꝙa non cre
diderunt in me De iusticia vo quia ad pa
trem vado. q iam non videbitis me. De iu
dicio aūt ꝙa princeps mūdi hꝯ iā iudicat⁹ ē.

ℭ Cnſ. Quia discipulos nondū ꝓfectos cristiga im
pugnabat eos dñs increpando dingit dicēs q nūc
vado ad eum q̄ me misit q nemo ex vob interrogat
me quo vadis. Audientes em qm qui interficiet vos
opinabit se obsequium prestare deo ita ceciderūt vt
nihil ei loquēnt q ideo subdit. Sed ꝙa hec locutus
sum vob. tristicia impleuit cor vrm. Nō parua aē
q hec mitigatio scire eos qm sciniat dñs cristicie eo
rum supabundanciam q ꝓter diuturnū ei⁹ q ꝓter
mala que didicerant se passuros q nescriebāt. si pos
sent vinliter ferre. ℭ Aug. Vt quia fuerunt interro
gaueꝛt eū quo esset iturꝰ q respōderat eis eū se itu
rum quo ipsi tunc venire non possent nunc ita se p
mittit iturū vt nullꝰ eorum quo vadat interroget q
hoc ē qđ dicit. Et nemo ex vob interrogat me quo
vadis. Euntē em i celū n verbis quesierꝛ. sed ocu
lis deduxerunt. Videbat aūt dominus quid sua ver
ba in eorum cordibo agerent spiritalem quippe non
dum intuꝰ habentes ꝓlacionez quam p spūm sanctū
fuerant habituri. io quod exterius in xp̄o videbāt
amittere metuebāt. q quia se amissuros esse illo va
denunciāte dubitare non poterant. pensabāt huma
nus affectꝰ. quia carnalis desolabatur aspectꝰ. Dnō
sequē. Sed quia hec locuens sum vob tristicia im
pleuit cor vestrum Poterat aūt ille quo eis po
tius expediret. quia visus interior ipse est melior q̄
eos consolaturus erat spūsanctus. vnde subdit. q
ego veritatem dico vobis expedit vobis ut ego va
dam. ℭ Cnſ. Quasi diceret Et si millies contriste
mini oportet uos audire. quia me recedere vobis
confert. Quid autem conferat. ostendit subdens Si
em nō abiero. paraclitꝰ nō veniet ad vos. ℭ Aug. pꝰ
de erimeate. Hoc autem dixit non propter mequali
tatem verbi dei q spiritussancti. sed tamq̄ impedimē
to esset presencia filij hominis apud eos quo minus
veniret ille qui minor non esset. quia non semel ꝑm
eximaniut sicut filius formam serui acapiēs. opor
tebat ergo ut auferetur ab eorum oculis forma
serui quam meuentes hoc solum xp̄m esse putabant
qđ videbant. vñ sequē. Si aūt abiero mittā eū ad
vos. ℭ Au. sꝑ ioh. Nunqđ aē hic positus eum non
poterat mittere. quem scimꝰ sup eum baptizatū ve
nisse ac q manifestasse imo vero a quo scimus eū nūq̄
sepabilem fuisse. Quid est ergo Si non abiero pa
raclitus non veniet ad vos. nisi non potestis capere
spiritum q̄dm secundū carnem nosse persistitis xp̄o
Christo autem discedente corpaliter nonsolum spi
ritussanctus. sed q pater q filiꝰ illius affuit spiritali
ter. ℭ Ergo. vij. mox. Ac si aperte diceret Et ab
intencionis vestre oculis corpus non auferam ad
intellectum vos mutabilem p consolatorem spm̄ nō
perduco. ℭ Aug. de vbis domini. Hanc aūt beatis
dinem spiritussanctus paraclitus attulit ut ab ocu
lis carnis forma serui remota quā de virginis ute
ro accepit in ipsa dei forma in qua patri equalis ea
am cum in carne dignatus est apparere permanet.
purgata mentis acie ostenderetur. ℭ Cnſo. Quid
autem hic dicunt qui non conuenienter de spiritu sāc
to habent opinionem. nunquid expedit donatorem
abire q seruum accedere. que aē sit voluntas aduenē
tis spiritus ostendit cum subditur Et cum venerit
ille arguet mundum de peccato de iustitia q de iudi
cio. ℭ Aug. Nunquid aūt cristus non arguit mū
dum? an forte quia christus in iudeoꝝ tantum gente
locutus est mundum non videtur arguisse spiritus
aūt sanctus in discipulis eius toto orbe diffusis non
vnam gentē intelligiē arguisse sed mundū. Sed ꝙs
audeat dicere q per discipulos xp̄i arguat mundū
spiritussanctus q non arguat xp̄c cum clamet apo
stolus an experimentū q̄ris ei⁹ q̄ in me loq̄tur xp̄c.
Quos itaq̄ arguit spiritussanctus. arguit vtiq̄ q
xp̄c. Sed dicit. ille arguit mūdū. tamq̄ diceret. il
le diffundet in cordibo vestris caritatem. Sic em ti
more de pulso arguendi habebitis libertatē. expone
deinde quid dixerit dicēs. De peccato quidem quia n
crediderunt i me. hoc em peccatum quasi solum pre
ceteris posuit. quia hoc manente cetera detinētur.
q b discedente cetera dimittunt. ℭ Aug. d. v. do. Si
mulcum inter est utrum quisq̄ credat ipm esse xp̄m
q verum credat in xp̄m. nam ipm esse xp̄m. q de
mones crediderunt. Ille vo credit in xp̄m qui q spe
rat i xp̄m. q diligit xp̄m. ℭ Aug. sꝑ ioh. Arguiē er
go mundus de peccato quia in xp̄m non credit. q ar
guitur de iusticia eorū q̄ credunt. Ipsa quippe fide
lium comparatio infidelium est increpatio. vñ seqū

De iustida vo quia ad patrē vado. Et qñ ista vox infideliū esse cōsueuit: quomō credim⁹ qđ non vide mus? Ideo credentium iustiā sic oportuit diffiniri quia ad pr̄em vado ⁊ iā non videbitis me. beati em̄ q̄ nō vident ⁊ credunt. Nā ⁊ qui viderūt xp̄m non in eo laudata ē fides eor. q̄a credebant qđ videbāt id est filiū homis. sed q̄a credebant qđ nō videbant id est filiū dei. Cum vo ⁊ ipsa forma sui suberacta eorū esset aspectib⁹ cunc ex omī pte impleriū est. ut stus ex fide viuit. Erit itaq; vestra iustida de qua mund⁹ arguē. quōs in me quē nō videbitis credetis Et qñ me videbitis quod eūc ero videbitis me non qđ sum vobiscū mō. Nō videbitis mortalē. seo sempiternū. dicēdo em̄ iā ñ videbitis me vel⁹ nūq; eos de cetero visuros xp̄m p̄nūciauit. ¶ Aug. de v. do. Vel aliter illi nō crediderē ipe ad patrem vadit. ille ergo peccatū ipsi⁹ ac iustida. Qz em̄ a patre ad nos venit misericordia est. Iustida vo qz ad patrem vadit fm illud apostoli. ppē qđ ⁊ de⁹ exaltauit illū Seo si sol⁹ vadit ad pr̄em q̄ nobis p̄dest? An ideo sol⁹ quia xp̄s vn⁹ est cum oibus mēbris suis tamq; caput cū corpore suo. Arguē ergo mūd⁹ ō peccato in eos qui nō credunt in xp̄m. ⁊ de iustida in eos q̄ resurgunt i mēbris xp̄i. Negatur. De iudicio aūt q̄a princeps mūdi hui⁹ iam iudicat⁹ est. id ē diabol⁹ princeps in quoz q̄ corde non habitauit ñ in hoc mūdo quē diligunt. hoc aūt ipo quo foris miss⁹ est iudicatus est ⁊ de ō iudicio mund⁹ arguē. quia frustra ō diabolo querē qui nō vult credere in xp̄m quē iudicatū id est foras missum ⁊ ppter nr̄am exercitatōz formīc⁹ expugnare permissu. nonsolū vir. sed etaz mlieres ⁊ pueri ⁊ puelle martires vicerūt. ¶ Du. sup iohānem. Vel iudicat⁹ est qñ iudicio igne eor mirrevocabilē destinat⁹ est. Et de hoc iudicio mūdus arguē. qñ cum suo p̄nce iudicatur quē superbum atq; impiū imitatur. Credame itaq; homies in xp̄m ne arguamē de peccato infidelitatis sue. q̄ peccata omia dimittē. Trāseant in numerū fideliū. ne arguamē de iustida eorū. qz iustificatos nō imitamur. Caueāt futuri iudicii. ne cum mūdi p̄nce iudicēē. quē iudicatum imitamē. ¶ Cris. Vel aliter arguet mundū de peccato. id est omnē eoz excusationem abscidet. ⁊ ostēdet eos peccasse non credentes i me. dū videbunt spūsancti donationē ineffabilem innocato me fieri. ¶ Aug. de que. no. ⁊ ve. est. Hoc eadē mō spūsanctus de peccato arguit mundū. quia in noie saluatoris qui reprobat⁹ est a mūdo. virtus operat⁹ est. Saluator aūt saluata iustida. ñ trepidauit reuerta ad eum qui se miserat. Et p id quod regress⁹ est phauit se mde venisse. Unde sequitur. Et de iustida quia ad pr̄em vado. ¶ Cris. Id est ire ad pr̄em erit argumentū qp irreprehensibilē agebam vitā. vt non possim adhuc dicere qñ hic homo peccator est ⁊ nō ex deo. Rursus qñ expugnauit aduersariū. Nequaq; aūt peccator exīs expugnasset. non possunt dicere qp demoniū habeo. ⁊ qp seductor sū. Qñ aūt cōdemnat⁹ est ppter me scient qp cōculcabūt eū postea. ⁊ qp resurrectionē meā manifeste scient. non em̄ me valent detinere. ¶ Aug. de que. ve. ⁊ no. te. Videntes eā demones animas de inferis ire ad celos vt reus fact⁹ in causa salu atoris que tenebat amittēs cognouerunt ad iudicatū esse principem hui⁹ mundi ret. Nec qđm ascendente saluatore visa sunt. Sed supuenientes in discipulis spūsanctō palam apertoq; manifesta sunt.

Adhuc multa habeo vobis dicere sz non potestis portare modo. Cū aūt venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Non em̄ loquetur a semetipo sz q̄cūq; audiet loquetur. ⁊ que ventura sunt annunciabit vobis. Ille me clarificabit. quia de meo accipit. ⁊ annunciabit vobis. Omia quecumq; habet pater. mea sunt. ppterea dixi vobis. quia de meo accipit. ⁊ annunciabit vobis.

¶ Theophi. Quia sup̄ dixerat dom⁹ expedit vob⁹ ut ego vadam. iā hoc amplificat dicens. adhuc multa habeo vob⁹ dicere sed non potestis portare modo. ¶ Aug. Omnes heresu audacias figmēta q̄ suorū quas maxīe exhorret sensus hum⁹ hac occasione euangelice sententie colorare conātur quasi hec ipa sint que tūc discipuli portare nō poterāt ⁊ ea docuerit spūsanctus. q̄ palā docere atq; predicare spūs erubescit imund⁹ seo alia sunt mala que portare nō potest qualiscūq; pudor hum⁹. ⁊ alia sunt bona que portare non potest puus sensus hum⁹. Ita sunt in corpōb⁹ impudicas illa remota fuit a corporib⁹ vniuersis. Quis aūt nostrū audeat eoz se dicere iā capacē q̄ illi capere nō valebāt. ac p hoc nec a me exponenda sunt ne dicātur. sed dicet aliquis sic multa possunt audire quod tunc non poterat. petr⁹ sicut multa possunt martirio coronari. qđ tunc nō potuerat petr⁹ p̄sertim iam misso. spū sancto qui tūc nondū erat miss⁹. Sed nunq̄d ideo scrim⁹ que sunt que dicere voluit absurdissime em̄ mihi videtur dici tunc non potuisse portare discipulos que d̄ altissimis rebus muenim⁹ in apostolicis literis. que postmodum scripta sunt. Hec ea dominū dixisse narratur puerilarum quidem sectaz homines ferre nō possunt. qđ in scripturis sanctis de fide catholica repitur. sicut nos ferre nō possum⁹ sacrilegas eorum vanitates. Quid em̄ est ferre nō posse. nisi equo animo nō habere? Quis aūt fidelis vel etiam catheczumin⁹ animoq; spiritum sanctū baptizatus accipiat non equo animo legit atq; audit ea? si nō ea que post ascensionē dn̄i seperia sunt. Dicet autem aliquis. Nihil ne spiritalis vir habent in doctrina quod carnalibus taceant ⁊ spiritalib⁹ eloquatur? nulla q̄dem necessitas ē ut aliqua secreta doctrine taceant fidelib⁹ quibus seorsū dicenda maiorib⁹. sed spirituales spiritalia carnalib⁹ non omnino tradant. ppter catholicam fidem que oīb⁹ p̄dicanda est. nec tamen sic edisserant ut volentes ea capere ad intelligentiam nō capaces facilius fastidire faciant in veritate sermonem quā in sermone capi veritatē nō ergo in his domini verbis nescio que secreta suscipimus que cum dicā a docente possim⁹ portari a discēte nō possim⁹. Sed causa que

in doctrina religionis i quozūlibet hoīm nouda dicimus. si vellet nobis xp̄s dicere hec ea dicit angelis suis. quinam hoīes portare possēt. eciā si iam essent spirituales. quales adhuc apli non erāt. ¶Nā vsq; q̄e quid de creatura sciri pōt mm⁹ est ipō creatore. & q̄s eum tacet. Quis aūt vnq̄a i h̄s corpe posset omiez cognoscere vitatem cū dicat aplus ex pte scimus. Sed qua p spm̄sanctum fit ut ad ipam q̄s plenitudinem veniam⁹ de qua idem dicat aplus. Cūc aū facie ad faciem. ¶Nō quod est in hac em̄ vita dīs nobis p misit dicens. Cū aūt venerit ille spūs vitatis docebit vos omnem veritatem vel deducet vos in omnem veritatem que verbo intelligimus eius nobis plenitudinem in vita alia reseruari. Ipe autē spiritus sanct⁹ & nūc docet fideles quātū q̄sq; possit cape spiritualia. & i eoz cordibz desidertū manus accendit. ¶Didim⁹. Vel h̄s dicat q̄ auditores vboz a⁹ nō dum fuerant omia consecuti que postea p noīe ei⁹ sufferre poterant s̄z aliqua tradens eis illa que maiora erant in posteū distulit. q̄ tunc nō poterant misi p̄mit⁹ in capite nr̄o magisterū & forma crucis prefigebat. Adhuc eadem typo legis & vmbre & imaginib⁹ seruientes nō poterant vitatem cui⁹ vmbrā lex portabat inspicere. Cū aūt venerit ille spūs vitatis diriget vos in oīem vitatē sua doctrina & instituēt uos trasferēs a morte litere ad spm̄ viuificantē i q̄ solo omis scripture vitas posita est. ¶Cnf. Quia ergo dixerat. nūc nō potestis portare tuc aūt portabitis. & q̄m spūsanct⁹ ducet vos i oīem vitatē ne h̄ audientes maiorem spm̄sanctū existimēt subiungit Nō em̄ loquet a semetipō. s̄z quecūq; audiet loquet. ¶Aug. Simile est h̄ ac q̄d de ipo dixit. nō possum a me facere quicq̄z. sed sicut audio iudico sed illud secundū hoīem posse accipi diam⁹. Cū igit spūsanct⁹ nulla suscepturo cui⁹q̄z creature creatura sic fact⁹ quomō de illo hoc intelligendū est. Sic igit debemus accipe vt intelligam⁹ nō eū esse a seipō. Nā filius de pre natus e spūsanct⁹ de pre procedit. Quid aūt illic interest inter procedere & nasci & lōgū e differe. & ea merantū diffinire audire aūt illi scire e dare vo esse q̄ g⁹ n̄ e a semetipō. s̄z ab illo a q̄ procedit a quo illi e essentia ab illo scientia. ab illo igit audiēta sēp it aq; audit spūsanct⁹ q̄ sēp scit ab illo g⁹ audiuit audit. & audiet a q̄ e. ¶Didi. Ne g⁹ nō loquet a semetipō h̄ e nō sine me & sine meo & patris arbitrio q̄ nō ex se e. s̄z ex pre & me e. Hoc em̄ ipm̄ q̄ subsistit & loquē. a patre & a me illi est. Ego vitatem loquor id est inspiro que loquē. Siquidē spiritus vitatis est. Dicere aūt & loqui in crimine. non sēm consuetudinem n̄ram accipiendū est. sed iuxta formā i corpalium naturaū & maxime animatis que voluntatē suā insert cordib⁹ credentium. & eoz qui audire eum sunt dign̄. Loqui ergo pr̄em & audire filiū eiusdem nature in patre & filio consensusq; significatio est. Spiritus q̄ sanct⁹ qui est spūs veritatis spiritusq; sapientie non potest filio loquente audire q̄ nescit. Cū hoc ipm̄ sit quod pferetur a filio id est procedens vitas a vitate. consolatoz manans a consolatore deus de deo spūs vitatis procedens. Denigz nega illum a patris & filij voluntate & societate discerne ret. scriptū est. sed que audiet loquet ¶Aug. iij. de trin. Non aūt hinc efficit ve minor sit spūsanct⁹ fm hoc em̄ dictū est q̄ de pre procedit ¶Aug. s̄r iob. Nec moueat q̄ verbū futuri tpis positū est. Illa quippe audiēta sempitna e. q̄a sempitna scientia. in eo aūt q̄d sempiternū e sine initio & sine fine e⁹ libet tpis vbum ponat. quātus em̄ natura illa immutabilis nō recipiat fuit & erit sed em̄ est non tm̄ mendaciter diam⁹ fuit & est & erit fuit q̄a nunq̄z defuit erit q̄a nunq̄z deerit e q̄a semp est ¶Didi. Per spm̄ eaū veritatis futuroz sanctis viris scia certa predicitur Dñi & h̄c apl̄s eodem repleti spū p̄nūciabāt & q̄si p̄nda metuebant q̄ erant deinceps secutura. vñ sequē Et que vētura sūt ānunciabit vobis ¶Beda. Cōstat q̄a multa spūsanct⁹ gr̄a r̄pleti que vētura erāt agnouerunt. Sed quia multa varijs eorusc̄ant vir tutib⁹ nec tamē que ventura sūt agnoscunt. potest hic sermo sic accipi que ventura sunt vobis annunciabit id est gaudia vob⁹ celestis patrie ad memoriā reducet. Ventura vo apostolis nunciauit mala scilicet que pro confessione christi erant passuri. & bona que pro eisdem malis erant percepturi ¶Cnf. Eleuauit igitur. per hoc eorum mentem cum ad mirabilia antecessum sit humanum genus vt ad sciendum futura. Ab hac igitur eos eruit sollicitudine. ostendens quomā futura eis pericula predicet. vt nō mandata non obseruantes. Deinde ostendens quomam dixit omnem veritatem. in quam spiritussanct⁹ adducet. subiungit. Ille me clarificabit. ¶Augustin⁹ Quia scilicet diffundendo in credentium cordib⁹ caritatem spiritalesq; faciendo. declarauit eis. qualiter patri filius esset equalis. quem secundum carnē prius tantummodo nouerant & hominem sic homines cogitabant. Vel certe quia per ipsam claritatem fidei data repleti & timore depulso annunciauerūt hominibus xp̄m. ac sic fama e⁹ diffusa est toto orbe terrarum Quod em̄ facturi erant i spūsancto. hoc eundē spm̄ dixit esse facturum ¶Cnf. Et quia dīs dixerat. Magister vr̄ vnus est xp̄s vt & spūsanctus suscipiatur ab eis subiunxit. Quia de meo accipiet & annunciabit vobis ¶Didim⁹. Accipe hic vt diuine nature conueniat intelligendum est. Cūo em̄ filius dans non priuat⁹ bis que tribuit. neq; cum damno suo impertitur alijs. sic & spiritussanct⁹ non accipit quod ante non habuit. Si em̄ prius quod non habebat accepit. translatus in alium munere vacuus largitor effectus est. Sic igitur spiritumsanctū a filio accipe id quod sue nature fuerat cognoscendū est. & nō aliam dantem & accipientē sed vnā significare substantiam. Siquidem & filius eadem a pre suscipere dicitur. in quo ipse subsistit. Neq; em̄ quid aliud est filius exceptis his que ei dantur a patre. Ne q̄ alia est spūsancti substantia preter id quod dat ei a filio ¶Augustinus. Non aūt pterea sicut quidam hereticā putauerūt. minor ē filio spiritussanct⁹ quia filius accipit a patre. spiritussanctus a filio quasi quibusdam gradibus naturarum. Unde ipse questionem soluens cur hoc dixerit explanat dicēs Omia que habet pater mea sunt. pterea dixi vob⁹ quia de meo accipiet. & annunciabit vobis ¶Didi.

¶ Dixi. Quasi diceret. licet a pre predar spūs vi tatis cū q; oīa que habet pa mea sunt. ⁊ ipe prīus spūs me⁹ est ⁊ d meo acapiet. Caue aūt ne cum ista dicū putes rez esse aliquā ⁊ possessionē que a pre habeaē ac a filio Dez que habet pater uxta substā tiam id ē eternitatē imutabilitatez. bonitatē hec eadem habet ⁊ filio ꝓcul hinc absit dialeticoz tendi cule. dicūt em ergo ⁊ pater est filio. Si aūt dixisti omia quecūq; habet de⁹ mea sunt habere occasionē impietas cōsurgendi. Cum vo dixerit. omnia que habet pr mea sunt. prīs nomie se filium declarauit paternitatē qui filio erat nō vsurpauit q̄uis ⁊ ipe p adoptionis gram muleorū sanctoz si pr. ¶ Dixit vīj. de eruī. Non ergo in incerto dūs relict veruz ex pre an ex filio spūs paclito ee putetur. a filio ei acapiet q ⁊ ab eo mittē. ⁊ a patre ꝓcedit ⁊ iné rogo verū idipm sit a filio acapē quod a patre p cedere certe idipm acq vnū ee existimabiē a filio acapere. quod si acaperet a pre. Cum em ait omia quecūq; habet pater sua esse ⁊ idarco dixisse d suo acapiendū esse docet eaā a patre acapiēda a se em acapi quia omiaque prīs sunt sua sūt. ¶ Nō habet hec vnitas duezsitatē nec differt a quo acceptum sit. q datum a patre datum referaē a filio.

¶ Modicum ⁊ iam non videbitis me. ⁊ iterum modicū ⁊ videbitis me q; vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad inuicem Quid ē hoc q dicit nobis modicū ⁊ nō videbitis me ⁊ iterū modicum ⁊ videbitis me ⁊ quia vado ad patrē? Dicebant ergo Quid est hoc q dicit nobis modicum nescimus quid loquitur? Cognouit aūt ie sus quia uolebāt eum interrogare ⁊ dixit eis De hoc queritis īter vos q; dixi vobis modicum ⁊ non videbitis me ⁊ iterum modicum ⁊ videbitis me? Amen amē dico vobis quia plorabitis ⁊ flebitis uos mūd; aūt gaudebit. Vos aūt cōtristabimini sz tristicia uestra uertetur in gaudiū Mulier cū parit tristiciam habet quia venit hora eius. Cum aūt peperit puerum iam non memīt pressure ꝓter gaudiū quia natus est homo in mundum Et vos igitur nunc q̄dem tristiciā habetis. Iterū aūt videbo vos ⁊ gaudebit cor vrm ⁊ gaudium uestrū nemo tollet a vobis ¶ Exp. Postq; dom⁹ discipulos releuauit per ea que de spūsancto ꝓmisit. rursus eorū oppressit sensū dicens. Modicū ⁊ iam nō videbitis me. hoc aūt fat ve assuefaciat eos p eritum auditionem bene ferre suam separationē. eā em que dolet aniam ⁊ a tristicia multa detinetur. nihil ita cōstituit quietare. vt que tristiciam parunt vba reuoluta contemne ¶ De. Dicit em modicū ⁊ iam non videbitis me. q̄a teneus est nocte illa a iudeis. ⁊ in mane crucifx⁹ ⁊ sepultus ab hominis ē seclus⁹ obtutibo. ¶ Exp. Si vo q; diligenē scrutabiē hoc cōsolationis est dicere q̄m ad pr̄em vado. Hoc ei est oīdere q nō penret si mors ei⁹ translata sit. ⁊ alia cōsolationē eis imposuit. cū adicat ⁊ iterū modicū ⁊ videbitis me oīs q̄m ⁊ re: dibit ⁊ in pauco erit separatio ⁊ continua que cum eis coexistentia. ¶ Aug. Hec aūt verba dom̄i ob scura erant discipul. ameq̄ id q̄ dicit. essz imple tum. vñ sequr. Dixerūt ergo ex discipulis ei⁹ ad inuicē q̄d est h̄ q dicit nobis modicū ⁊ non videbi tis me. ⁊ iterū modicum ⁊ videbitis me. ⁊ q̄e vado ad pr̄em. ¶ Exp. Hoc aūt nō intelligebāt aut ꝓpē tristiciam que amouebat a mente eoz ea que dicebā tur. aut ꝓter immanifestationē eorum que dicebantur. idarco videbatur eis duo contraria ponē non existentia contraria. Si em videbim⁹ te aiunt. quō vadis si vo vadis. q̄liter te videbim⁹? ꝓterea dūt Quid est hoc quod dicit nobis modicū nescim⁹ q̄d loqtur. ¶ Aug. Nam in p̄cedentibus qua nō dix erat modicū. sed dixerat ad pr̄em vado. aperte illis visus est loqui. Nunc ergo q̄ illis tunc obscura fuit ⁊ mox manifst aū est. iā nobis vtiq; manifestū est. p⁹ paululū em pass⁹ est ⁊ non viderunt eū. rursus p⁹ paululum resurrexit ⁊ viderunt eū. Dicit aūt. Et iā nō videbitis me. q̄a sez mortalē xp̄m vidi⁹ñ vide rent. ¶ Alcuin. Vel aliter modicū temp⁹ est futuz quo nō videbitis me. id est illud triduū quo in sepul cro q̄uis. ⁊ iterū est ñ modicū futuz temp⁹ quo vi debitis me. id est illi xl. dies in quib⁹ eis sepius post passionem suā vsq; ad temp⁹ ascensionis sue aparuit ⁊ ideo illo modico tempe videbitis me. quia vado ad patrem. quia non sp in terra corpaliter sum mansurus. sed p humanitatem quā assumpsi. ascensur⁹ in celum. Sequr. cognouit aūt quia volebant eū iné rogare ⁊ dixit eis. De h̄ queritis inter vos q̄ dixi vob⁹ modicū ⁊ ñ videbitis me. vic. mo. ⁊ vi. me. Amē amē dico vos q̄a plorabitis ⁊ flebitis vos. Ignorāt am ipōz pius magister intelligens. sedm illoz dubi tationē rīspondit quasi expositur⁹ q̄d esset q̄d dixit. ¶ Aug. Quod sic acapi potest. quia penitati sūt discipuli de morte domini ⁊ p̄festim de resurrectione letati. Quand⁹ autem quo nomine significatus sūt inimici. a quibz xp̄o occasus est. tunc vtiq; letati sunt occaso xp̄o q̄ sunt discipuli penitati. Unde sequr. Quand⁹ aūt gaudebit vos aūt penitabimini sz tristi cia vestra vertetur in gaudium. ¶ Alcuin. Sed cū dis fidelibus conuenit hic fmo domini qui per lacrimas pressuras q̄ p̄sentis ad gaudia eterna cōtendūt Flentes aūt iustis mūd⁹ gaudet quia in p̄tatu de lectanē alteri⁹ vite nulla gaudia speramus ¶ Crisp. Deū oīs q̄m ēstricia pit gaudiū ⁊ q̄m ēstitie breuis letitia vo infinita ē ad exēplū veīt mūdanū dicēs Mulier cū parit tristiciā habz q̄a venit hora eius Cum aū peperit puerū iam nō memīt pressure ꝓter gaudium quia nat⁹ ē homo in mūdum ¶ Augu. Ita similitudo admittigēdū nō videt esse difficilis q̄m compatio eius in ꝓmptu est eodem ipo exponente cur dicta sit. Nam sequē. Et vos igitur nunc quidem tristiciā hēbis. iterū aū videbo vos ⁊ gaudebit cor vestrū. penitido q̄pe tristitie partus aūt gaudio pxaē

Quod tūc magis esse gaudet qm nō puella · sed puer nascit̄ur · quod vō subdit · & gaudium vestrū nēo tollet a vobis quia gaudiū ipōm ipse ibus est significat quod ait aplus · xp̄c resurgens ex mortuis iam nō moritur · ¶ Cnf · Significat eā predicto exemplo qm̄ solute ipe mortas pressuras & nouū hominē regnāns esse fecit · & nō dixit quomā non erit ei tribulatio sed neq; meminit eius tantum est quod succedit gaudium · Ita erit sanctis & nō dixit qm̄ nat⁹ est puer seo qm̄ homo occulte suam resurrectionē manifestauit · ¶ Aug · Vel de futuris visione & gaudio · q̄ superius dicta sunt · melⁱ⁹ existimo intelligi · Modicū & iam non videbitis me · modicū em̄ est hoc totū spacium · quo p̄s pualat seculum · Neo neq; addidit · Quia vado ad p̄rem · qđ ad superiorez sententiā referendum est · vbi ait modicū & iam nō videbitis me · ¶ Non ad posteriorē vbi ait · modicū & videbitis me · Eundo quippe ad p̄rez factur⁹ erat vt eū non videret · Illis ergo ait · modicum & iā non videbitis me · Qui eū corpaliter tunc videbāt q̄a iturus erat ad p̄rem & eū deinceps mortales visum nō erāt qualē eum ista loquebat̄ · videbant · Qđ vō addidit · & iterum modicū & videbitis me · vniuersa p̄missit ecclie · Hoc aūt modicum longū nobis videtur qm̄ adhuc agitur cū finitum fuerit · tunc sentiem⁹ q̄z modicum fuerit · ¶ Aleb · Mulier aūt sancta ecclia est p̄pter fecunditatem bonoz operum & quia spirituales deo filios generat · Hec mulier dū parit · id ēdum in mundo vtcum profectibo insistit · dum varijs tempeatur & affligitur · tristiciā habet de hac q̄a venit hora ei⁹ vt patiatur · q̄a nemo carnē suā odio habuit · ¶ Augustinus · Nec tamē in hui⁹ gaudij parturitione sine gaudio tristes sum⁹ sed sicut apl⁹ ait spe gaudentes · q̄a & ipsa mulier pturiens cui comparata sum⁹ · pl⁹ gaudet de nox futura p̄le q̄z tristis ē d̄ p̄sta dolore · ¶ Aleb · Sed cum pepert id est cū debito labore certamine ad palmam puenerit · iā non meminit p̄sture prece dentis · p̄pter gaudium p̄cepte retributionis quia natus est hō in mundū · Sicut em̄ mulier nato in hoc mundo homine letat̄ ita ecclia nato i vitam eternā fidelium p̄plo exultatione repletur · ¶ Beda · Nec nouū debet videri si natus dicat̄ qui ex hac vita migrauit · Sicut em̄ consuete nasci or̄ cum q̄a de vtero matris p̄cedens in hanc lucem migreditur · Ita potest nat⁹ appellari q̄ solutus a vinculis carnis ad lucē eternaz sublimatur · vñ sanctor̄ solēnia nō funebria sz natalicia vocantur · ¶ Alcbui · Quod autem dicit · Iterum video vos id est assumam vos ad me ipm · vel iterū videbo uos id est iterū videndo⁹ apparebo & gaudebit cor vrm · ¶ Aug · Nunc em̄ totus labo ris sui fructum ecclesia nunc parturit desiderando tunc est paritura cernendo · Et ideo masculum qm̄ ad istum fructum p̄templationis cuncta officia referūtur actionis · Solus em̄ liber est qui p̄pter se appetitur non refertur ad aliud huic seruit actio · ad hoc em̄ refertur quicquid bene agitur · ibi est finis qui sufficit nobis eternus igitur erit neq; em̄ finis nob̄ sufficit · misi e⁹ nullus est finis · De hoc itaq; qđ sufficit nob̄ redissime audimus Gaudium vestrum nemo tollet a vobis ·

Et in illo die non me rogabitis quicq̄. Amen amē dico vobis siquid petieritis patrē in nomie meo dabit vobis. vsq; modo nō petistis quicq̄ in nomie meo. Petite & accipietis vt gaudiū vr̄m sit plenum. Hec i p uerbȳs locutus sū vobis venit hora cū iaz non in puerbȳs loquar vobis sz palam de patre annunciabo vobis. In illo die i noie meo petetis. Et non dico vobis q̄a ego rogabo patrē p vobis. Ipe em̄ pater amat vos. quia vos me amastis. & credidistis quia a dō exiui. Exiui a patre & veni in mū dū iterū relinquo mundū & vado ad p̄rem.

¶ Cnf · Rursus ostēdit dominꝰ q̄ expedit eum abire cum dicit · Et in illo die me nō rogabitis quicq̄z · ¶ Aug · Hoc vbum qđ est rogare · nō solum petere vez q̄ interrogare significat & grecum euangelium vñ hoc translatum est tale habet vbum · quod verumq; possit intelligi · ¶ Cnfo · dicit ergo in illo die scilicet cū resurrexero me non rogabitis quicq̄z id est non dicetis oīde nobis p̄rem & quo vadis qm̄ sciens p spiritumsanctum · Vt non rogabitis me id est non indigebitis mediatore ad impetrandum · sed sufficiet nomen meum · qđ invocantes omnia accipietis · vñ sequitur · Amen amen dico vobis siquid petetis patrem in nomine meo dabit vobis · Ostendit autem nominis virtutem · si non visus neq; rogat⁹ sed nominatus solum apud patrem facit mirabilia · Non ergo ait existimetis quia de reliquo non ero vobiscum · vos relictos esse · Nomen em̄ meum maiorem dabit vobis securitatem · Unde sequitur vsq; modo non petistis quicq̄z i noie meo · pe · & accipietis vt gaudium vr̄m sit plenum · ¶ Chrop · Alacritas em̄ vestra tūc erit integerrima cum ad vota vob̄ peta succedent · ¶ Crisost · Quia igitur obumbrata erant que dicta sunt subiungit · Hec in prouerbȳs locutus sum vob̄ venit hora cum iam nō in prouerbȳs loquar vob̄ · id est erit tempus · quando scietis omnia manifeste · dicit autem resurrectionis temp⁹ · Sed palam de patre annunciabo vobis · Erant xl · diebus disputauit cum eis congregatis loquens eis de regno dei · Et nē mēt in tmore exītes nō attenditis his que dicunt̄ · Tūc aūt resuscitatum videntes potentia palam omnia dicere · ¶ Theop̄h · Adhuc q̄z p̄bet illis fiduciam quomā recipient in tempestatibus auxilium desuper · cum subdit in illo die in noie meo petetis & adeo affero vob̄ p̄rem meū fauere q̄ neq; meeruentu meo vlterius indigebitis · Vnd̄ subdit · Et non dico vobis quia ego rogabo patrem p vobis · Ipse enim pater amat uos · Nostro ne filiae a domino velut eo vlterius nō egentes · subiungit quia uos a me amastis Quasi diceret · Ob hoc diligit uos pater · quia uos me dilexistis · Cum itaq; exciderius ab amore meo confestim & a paterno de gratia · ¶ Augustinus · Sed nunquid ideo amat ille

¶ Aug. Sed nūqd ideo amat ille quia nos amām⁹ am pos⁹ quia ille amāt. iō nos amam⁹. ‖ Docēre euā gelista in epistola sua dicit. nos diligam⁹ qa ipe p̄or dilexit nos. amat ergo nos p̄r. qa nos amā⁹ filiū cū a p̄re & filio acapim⁹ vt & p̄rem amem⁹ & filium. Amauit ipe qd fecat sed nō in nobis facēt qd aāret nisi amoq̄ id faceret nos amaret. ¶ Dyal. vi. de tri. Caret eā apud p̄rem inēcessionis necessitate pfa da de filio fides q̄ qp a deo exierit credit atq aāt. & plenissime tam & audiri meret & amari. ‖ Patrē ex do filiū missū qp confessa. Vñ sequitur. Et credidistis qa a deo exiui. ‖ Annuncias itaq a⁹ & aduent⁹ oīdit cū subdit. Exiui a p̄re & veni in mundū. alterū i dispē satione. alterū in natura est. a p̄re em̄ venisse & ado exisse nō est significatiōis eius dez. cū aliud sit a deo in substātiā naturaliter exisse aliud a p̄re in hūc mdm ad plurimā salutis nre sacramēta venisse. Cū aūt exire a deo sit naturaliter subsistere quid ali⁹q deus esse posset. ¶ Cyp. Qua vo resurrectiōis fmo nō modicū eos mitigabat & cū hoc audire qp a deo exi mit & illuc vadit continue ea circūvoluit vnde sequi tur. Iterū relinquo mundum & vado ad patrē. nā hoc quidez certificabat quōz recte in ipm credebant hoc vero quōz sub vmatione a⁹ futuri erāt. ¶ Aug. Exijc em̄ a patre qua de patre est. in mundū ve nit quia mundo suum corpus ostendit. mundum reli quit corporali discessione prexit ad patrem homis ascensione. nec mundū deseruit presentie gubernā tione. quia sic in mundū venit exiens a patre vt nō desereret patrē sed dominū ibesum xp̄m postea q̄z resurrexit & interrogatū legimus & rogatū. Nam interrogatus est a discipulis ascensur⁹ in celū qua do regnū restitueret israhel rogat⁹ est a stephāo cum esset in celo vt spūs eius susciperet. Et qa audeat dicē rogādū nō esse immortalē rogari debuisse mortalē puto q⁹ qp dicat. in illa die me nō rogabitis quicq̄z nō ad illud tempus referendū esse quo resurrexit sed ad illud quando videbimus eum sicuti ē que visio nō temporalis vite est sed eterne vbi iam nihil rogem⁹ nichil interrogemus qua nichil desiderādū remanebit nichil querendū latebit. ¶ Albu. Sic ergo dicit. in futuro me non rogabitis quicq̄z. sed interim dum in peregrinatione hui⁹ miserie conversamini si petie ritis patrem dabit vobis. Vnde subdit. Amen amē dico vobis siquid petieritis patrē in nōie meo dabit vobis. ¶ Augu. Hoc quod ait. siquid. nō quodlibet intelligitur sed aliquid quod non in beate vite com paratione sit nichil. non aūt petitur i nomie saluato ris quicqd petitur contra rationē salutis. non enim sonū literaz aut sillabaz sed qd sono recte ac verace ter intelligitur. hic accipiendū est cū dicit in nomie meo. vnde q̄ hoc sentit de xp̄o. quod nō est de vnico filio dei sentiendū non petit in a⁹ nomie. Aliu vo qd est de illo sentiendū sentit. ipe in a⁹ nōie petit & acci pit qd petit. si non pro salutem suam sempiternam petit accipit autez qd debet accipere. Quedam enim non negātur. sed vt pgruo detur tpe differunt. Ita sane intelligendū est qd ait. Dabit vobis vt ea bōna significata sciāt hijs vbis. que ad eos q̄ pe tunt ppie pertinent. Exaudiūtur quippe omes sancti p seipīs. non aūt p omibūs quia nō vnicuiq dictū est dabit vobis. Quod aūt sequitur. vsq mō nō petistis quicq̄z in nōie meo. duob⁹ modis intel ligi pt vel qa in nomie meo non petistis. qd nomen nō sic cognoscendū est. cognouistis. vel non petistis quicq̄z qui in oratione rei quam petere debuistis. p nihilo habendū est qd petistis. Petite igitur. in nomine ei⁹ nō nihil. si gaudiū plenū petamz subdit. Petite & acapietis. vt gaudiū vrm sit plenū. ‖ Hoc qd dicit gaudium plenū nō carnale sed spirituale gaudiū est Et qi em̄ erit vt aliquid ei iam nō sit addendū. tunc erit plenū. ¶ Aug. primo de tri. ‖ Hoc aūt est plenuz gaudium vrm quo amplius nō est frui. do enimitate ad cui⁹ imaginē facti sum⁹. ¶ Aug. sup. iohem. quic quid ergo petit quod pertinet ad hoc gaudiū cōsequē dum. hoc est in nōie xp̄i petendū. Nichil em̄ bono in pe tendo perseverantes sanctos suos nequaq̄z misericor dia diuina fraudabit. Quicqd aūt aliud petit nihil petitur. nō quia nulla res est sed qa in tanta rei cōp actione quicqd aliud cupiscitur nihil est. Sequitur. ‖ Hec i proverbijs locut⁹ sum vobis venit hora cū iam nou in proverbijs loquar vobis. sed palam de p̄re an nunciabo vobis. Possem dicē hanc ee qua loquitur ho ram futuri seculi intelligi. vbi videbim⁹ palam qd apostolus dicit facie ad faciē vt quod ait. hec i proverbijs locut⁹ sum vobis. hoc sit qd ab apto dictū est. Videmus nunc p speculū in emgmate. Annūciabo autem vobis qa p filium pater videbit. ‖ Neq em̄ p̄rem qs ignouit nisi filius. & cui voluerit filius revelare. ¶ Ore xxx. mo. Palā qppe ñ de patre annūciare se affirmat quia p patefactam tunc maiestatis sue speciē & quō ipe cognēti nō impar ornatur. & quō veritatis spūs veraq̄ eternā p̄edat ostendet. ¶ Aug. Sed istuz sensum videtur impedire quod sequitur. In illo die i nomine meo petetis. In futuro em̄ seculo quid peti tum sum⁹. qui sacrabitur in bonis desiderium nostrū. Petido namq̄ alicui⁹ ē indigentie. ‖ Relinquitur itaq̄ vt intelligatur ibi discipulos suos de carnalibus vt animalibus se spirituales esse factuz. ‖ Nō autē animalis sic audit quecūq audit de dei natura. vt ali⁹ q̄z cor pus cogitare nō possit. Nō puerbia illi sunt quecūq dicta sapientie de incorporea immutabilique substan cia. non qp tanq̄z puerbia depuret sed qa sic cogitat quō qui puerbia solent audire neq intelligere. Cū vo spiritalis ceperit omia dīudicare. eaā si in hac vita velut p speculū & ex pte pspiat tamē nullo cor poris sensu. nulla imaginaria cogitatione. sed mētis certissima intelligēdia capit deum nō corp⁹ esse. sed spūm. Ita palā de p̄re annūciāte filio. vt eiusdē substā cie pspiatē & ipe q̄ annunciat. tunc in⁹ nōie petūt qui petunt. qa in sono a⁹ nōis nō aliud quā res ipa est que hoc nōie vocatur intelligunt. ‖ Qi possunt co gitare dīm vrm ihm xp̄m inquātum homo est pro nobis interpellare patrem iquantum de⁹ est. nos ex audire cum patre. quod eum significasse arbitror. vbi ait. Et nō dico vob̄ qa ego rogabo p̄ez p vob̄. Ad hoc quippe intuendum quomodo non rogat pa trem filius. sed simul exaudiat rogantes pater & filius. si nō mīa spiritalis oculus mentis ascendit.

Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris & puerbium nullū dicis. nūc scimus quia scis omnia. & non est opus tibi vt quis te interroget. in hoc credimus qa a deo existi. Respondit eis iesus. Modo creditis Ecce venit hora & iā venit vt dispergamini vnusquisq in ppria. & me solum relinquatis. & nonsum solus. quia pater mecum est. Hec locutus sum vobis. vt in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis. sed confidite ego vici mundum.

Cnf. Quia discipulos hoc maxie respirare scit qp erant prīs amica. ppterea dicūt se cognoscere qp omnia nosset. vnde sequitur. Dicunt ei discipuli eius Ecce nunc palam loquens & puerbium nullum dicis. Augustinus. Cū aūt adhuc ptittatur futa illa hora in qua sine puerbijs locutur⁹ est. cur isti hoc dicūt. ni qa illa que scit ipsis nō intelligentibo esse puerbia vsqadeo nō intelligunt vt nec saltem nō se intelligē intelligant. Cnf. Cm autem ad id qd in eoz mente erat. respondit subdunt. Nūc scim⁹ qm scis oia. vides qualiter ipsecte se habebant. qui post tot & tanta demōstrata dicunt. Nūc scimus & hoc dicūt tanq̄z ex q̄dam grām erubuentes. Et nō est opus tibi ut qa te interroget. hō est añq̄z audias nosti ea que scandalizant nos & qescere nos fecisti dicens. Cm pater vos amat Aug. Quid g⁹ vult sibi qd ex quem sciebāt nosse oia. cū dicere debuisse videanē non est op⁹ tibi ut quēq̄z interroges dicēdū put⁹ putauerūt Nō est op⁹ tibi vt quis te interroget. quod verūq̄ legim⁹ factum & interrogasse scilicet dīm & interrogatum fuisse. Sed hō dico solmē. quia hoc nō ex. sed illis potius op⁹ erat quos mēro gabat vt a qbo interrogabaē. Neq̄ em aliquos ille interrogabat vt ab eis aliqd disceret. sed eos put⁹ ut doceret. & q̄ interrogabat eoz volentes ab eo aliqd discere illis pfecto id op⁹ erat. ut scirent ab eo aliq̄ qui nouerat omia. Ille autem nō op⁹ habebat ut qd ab eo scire quisq̄ vellet. p ipius cognosceret interrogationem qua prius q̄z interrogaretur. interrogatoz nouerat voluntatem. Prouidere aūt cogitationes hominum magnum domino nō erat. sed magnum puluis erat qui subdunt In hoc credim⁹ qua a deo existi. Ugla. vj. hō ē. Per id em credunt qa a deo exīt. qua ea que dei sunt agit. Nam cū dominus verūq̄ dixisset a deo exiui & a pre veni in hūc mundum. nihil admirationis in eo habuerūt quod frequenē audierant. vñ non addunt. A patre venisti in hunc mundū. Sacebame em a deo missū Et ex ille tamen a deo nesciebant. Inenarrabilem vo illaz filij natiuitatem p virtutem dicti istius intelligentes tunc primū ceperunt aduertere. cum illum sine prouerbijs profitentur esse locutū. Non em p consuetudinē hūani ptus de⁹ ex deo nascit cui⁹ a do exitus put⁹ q̄z pt⁹ ē. est em vn⁹ ex vno. nō est postus. nō ē defectio. nō est diminutio nō deuiatō nō est ptensio nō passio sed viuētis nature ex viuēte natiuitas est de⁹ ex deo exiens ē. nō creatura in dei nomē electa. nō ve esset cept⁹ ex nihilo sed exijt a manente & exisse significatoz nō hē natiuitatis nō inchoatōis Au. De mīq̄ de ipa eoz etate adhuc fm internoscē hoiez pua & infirma eos admonz vnd subdit. Hec locutus sum vobis mō credatis. Cnf. Sed. Nō duobo modis pnūciant pē affirmādo scz & insultādo. si insultādo h ē sensus tardi⁹ ad credendū euigilastis. Ecce em venit hora & cetera. si affirmādo. sens⁹ est. vex est qō creditis. sed ecce veit hora vt dispergami vnusq̄sq̄ qp in ppria & me solū relinq̄tis Au. ñ ei qñ p̄plens⁹ ē em⁹ carne sua a⁹ carnē vexec mite rūqrūt fidē Cnf. Dic aūt dispergami scz qñ trahar. em em vob dīnabiē timoz ut neq̄ sit possitis rcedē. sz ego ex hoc nullū patiar malum. vñ subdit. & nō sū solus qa pr meū ē. Aug. Ad hoc intelligendū eos volebat extēdi & crescere ne sic a pre filiū cogitarent exisse. ut putarēt eciaz rcessisse. domō smonē oludēs dic. Hec locut⁹ sū vob ut in me pacē hēatis Cnf. r. ut nō abhorrentes me a mente vra. nō em nūc solum qñ p̄plendar fiet vob aduersa sz donec eritis i mūdo tribulatoz habebitis & h est qō subdit. in mūdo pssurā hēbitis Ore. xvj. mo. Quasi dicat sit vob de me intent⁹ qd pfolādo reficiat qa erit de mūdo extent⁹ qd semendo grauē pmat. Aug. Illud initiū habitura fuerat ista pressura. De quo dic. venit hora ut dispergami vnusq̄sq̄ qp in ppria. sz nō eo mō erat pseueratura. qp em ad unxie & me solum reliquatis. nō vult eos tales esse in consequenti pressura quam post a⁹ ascensionem fuerant in mundo habituri. ut relinquāt eum. sz ut in illo pacē habeāt pmanētes in eo. Vñ sequē. sz cōfortate. Cnf. id ē resurgite mite. magno em superante inimicos ñ oportet discipulos anxiari. vñ subdit. qa ego vinca mūm. Aug. Dato aūt spūsancto pfecerūt & vicerūt non ñ in illo. nō em uicisset ille mundū si mbra a⁹ vincerent mb⁹. cū aūt dicat Hec locut⁹ sum vob. ut in me pacē habeatis nō recendat ora paulōtee ab eo dicta. sed omia debem⁹ accipe sine quecūq̄ illic locut⁹ est ex quo eos cepit hre discipulos. sine ex qua Post cenā exorsus ē hūc mirabilem pluxumq̄ sermonem. hāc em causam cōmēdauit sermonis sui ut in illo pacē haberēt. hec pax finez expis nō habebit sed ois pie nostre inuentōis actionisq̄ finis ipa erit

Capitulum .xvii.

Hec locut⁹ est iesus & subleuatis oculis i celū dixit Pater venit hora clarifica filiū. vt filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatē omnis carnis ut omne quod dedisti ei det eis vitam eternam Hec est aūt vita eterna ut cognoscāt te solum verum deū. & quem misisti ihesū xp̄m Ego te clarificaui sup terrā Opus cōsumaui qd dedisti mihi vt facerem Et tunc clarifica me tu pr̄ apud temeipsum claritate quam habui priusq̄ mundus fieret apud te

¶ Cnf. Quia dixerat dñs. In mundo pressuram habebitis post admonitionē in oratione puerbatur eruditus nos in ebulatiōib omia dimittentes ad deum refugere vñ dicit. ¶ Hec locutus est ihus ¶ Deō Illa meditari debent que i cena locutus est. qdam ad dē sedendo usq ibi. Surgite eamus hinc. Deinde stando usq ad hymni finē. Cuius hoc est miraculū. Et subleuatis oculis in celū dixit. Pater venit hora clarifica filium tuum. ¶ Cnf. Propter hoc in celum oculos eleuauit ut nos doceret extensionē que est in orōnibus ut stantes sursū aspiciamus. non oculis carnis solum se et mentis. ¶ Augu. Poterat aūt dominus in forma serui si hoc opus esset orare silentio. Sed ideo se patri exhibere voluit precatorē ut meminisset nostrum se esse doctorem. proinde nō solum ad ipsos fmonatus sedeciam p ipsis ad patrem oratio discipulorū est edificatio. profecto et nostra q fuerimus conscripta lectum. hoc aūt quod ait. pater venit hora ostendit omne tempus et quid quādo faceret vel fieri fineret ab illo esse dispositū qui tempori subditus non est. non aūt credatur hec hora sexto vergente venisse sed deo potius ordinante. absit enim ve sidera mea cogerent siderū conditorē. ¶ Hilarius de trin. Non diem aūt nō tempus sed horā vemse dicit in hora diei potius est. et que erat hec hora. Jam nunc cōspuendus flagellādus crucifigendus erat sed clarificat pater filium. sol decursu opis defecit et intentum suum cū eo reliqua mundi elementa cōfecta ad onus domini in cruce pendentis horrescunt et eū qui moriturus erat mira se conscientia est nō capere. proclamat centurio. vere filius dei erat iste pdictiōm consentit effectus. dominus dixerat. clarifica filium tuū. nōsolum noīe contestatus est esse se filium. sed et ppetrare qua dicit tuum. Quia enim nos filij dei. sed non talis hic filius. hic enim ppetuus et verus est filius origine non adoptione. veritate. non nuncupatione. natiuitate. non creatione. Ergo p clarificationē eius vitatem cōfessio psecuta est. ¶ Nā verum dei filium cēturio cōfitetur. ne quis credentiū ambigeret. quod aliquis p̄sequentiū nō negasset. ¶ Augu. Sed si passione clarificat dī quantomagis resurrectione. Nā in passione magis esse humilitas q̄ claritas cōmendatur. Qd ergo ait. Pater venit hora clarifica filiū tuū. sic intelligēdum est. tamq̄ dixerit venit hora seminande humilitatis fructum nō differas clarificatio. ¶ Hilarius. iij. de trin. Sed forte infirmus reppietur filius dū clarificationē patris expectat. et quia nō p̄em potuerit cōfitebitur. cum ipe dicat. Pater maior me est. Sed cauendum est ne apud imperitos gliam filij honoret p̄ris infirmet. Nam sequitur. ve filius tuus clarificet te. Non ergo infirmus est filio. vicem clarificationis ipe cū clarificatus sit recepturus. Ergo expostulatio clarificatōis unde. vicissimq̄ reddende eandem in utroq; ostendit unanimitatis veritatem. ¶ Augu. Verum aūt querit quomō p̄em clarificauerit filius cum sempiterna claritas p̄ris nec diminuta fuerit in forma humana nec augeri potuerit in sua perfectione diuina. Sed apud homines minor erat quādo in iudea tm modo dei notus erat. ita vo per euangeliū xpi factum est. ut p̄ in notis esset gentib⁹ p̄rem clarificauit et filius. Dicit ergo. clarifica filium tuū ut filius tuus clarificet te. ac si dicat. resuscita me ut innotescas tuo orbi per me. deinde magis pandens quomō clarificet p̄rem filius subiungit. Sicut dedisti ei potestatē omis carnis. ut omne quod dedisti ei det eis vitā eternam. Omnē carnem dixit omnem hominem a parte totū significans. Hoc aūt quod potestas xpo a patre data est omnis carnis. secundum hominem intelligendū est. ¶ Hilarius. ix. de trin. Caro enim factus ipse vite eternitatem erat caducis et corporeis et mortalibus redditurus. ¶ Hilarius. ix. de trin. Vel acceptio potestatis sola est significatio nativitatis in qua accepit id quod ē. non est mutatio aut datio deputādi. cū in eo significetur. p̄ esse quod dederit. et in eo filius deus maneat. qui vite eterne dando superet patrem. ¶ Cnf. Dicit aūt dedisti ei potestatē omis carnis ut ostēdat quod nō ad iudeos solos sua p̄dicatio sed ad totum orbem terrarum extenderetur. Sed qd est quod dicat omis carnis. nō enim omnes crediderunt. Et quidem quicum ex eo est omnes crediderant. Si vo non attenderunt his q̄ docebamur. nō aliquid dicebat est exanimatio. si eos qui nō susceperūt. ¶ Aug. Dicat ergo sicut dedisti ei potestatem omis carnis. ita te glificet filius id est notū te faciat omi carni quā dedisti ei. Sicut enim dedisti ei omne quod dedisti ei det eis vitam eternā. ¶ Hilarius. ix. de trin. Sed in quo eadem eternitatis vita est oīs dicit. cū subdit. Hec est aūt vita eterna ut cognoscāt te solum verum deum. Vita est vere deum nosse. Sed solum hoc nō facit vitam. Quid ergo cōtendit. Et quem misisti ihm xpm. ¶ Hilarius. ix. de trin. Dum aūt ariani intelligunt solum p̄rem vere deum solum unitum. solū sapientē a cōmunione boni secernens bonis filius separatur. Soli enim ut aiunt ppria nō participātur ab altero que si in p̄re solo et non filio esse existimabuntur. necesse est ut filius deus falsus et ignarus esse credatur. ¶ Hilarius. v. de trin. Mutuli aūt dubium est vitatem ex natura et ex veritate esse. Vere enim triticum est quod in farre commutum et in panē coctum et in cibum sumptū redit ex se et naturam panis et munus. Quero ergo in quo filio veritas dei desit cui non deest dei nec natura nec vtus. Nature enim sue virtute usus est. ut essent que non erant. et fierent que placerēt. ¶ Hilarius. ix. de trin. An forte qui aīt te solum cōmunionē atq; unitatem suam a deo separat. Separat sane si non ad id quod ait. te solum verum deum continuo subiecta. Et quem misisti ihesum xpm. Per id enim ecclie fides xpm verum deum confessa est. ep solum verum deum confessa p̄rem sit. Non enim unigeniti dei nature demutationē naturalis nativitatis meruit. ¶ Aug. vi. de tri. Videndum ē ergo an intelligere cogamur cum dicitur ē patri ut cognoscāt te solum verum deum. tamq̄ hoc insinuare voluerit quia et solus pater deus verus est. ne non in ipsa trinitate sit patres et filius et spūs sanctus intelligēdus esse deus. Hinc ergo ex dñi testimonio et p̄rem solum verum deum dicimus et filium solum verum deum. et spūsanctum solum verum deum et sit p̄res et filius spūsanctus id ē sit ipsa unitas nō tres veros deos. si unus verus deus. ¶ Aug. super iohannem. Vel ordo vocis est ut te et quē misisti ihm xpm cognoscāt. solum verum deum. Consequenter cū

⁊ spūſſanctꝰ intelligit quia spūs ē patris ⁊ filij tam ꝗꝫ caritas ꝙ substancialis amborū. sic igit filiꝰ glorificat te vt oībus ꝗs dedisti ei. te cognitū faciat. Porro si cognitio dei ē vita eterna tāto magis ī vita eē na quāto magis ī hac cognitione ꝓficimꝰ. ¶Non aūt morientur in vita eēna Tunc gꝝ dei cognitio ꝓfecta erit. qñ nulla mors erit. sūma tūc dei clarificatio. ꝗs sūma glia. A veteribꝫ aūt glia difficilis ē frequens de aliq̄ fama cū laude. Ac si hō laudaē. cum fame ere dit. quo deꝰ laudabit. qñ ipse videbit. ¶ Propter qđ scriptum ē beatꝰ q̄ habitāt in domo tua in secula seculorū laudabūt te. ibi erit dī sine fine laudatō. vbi erit dei plena cognitio ⁊ ido clarificatio ¶ Augu. primo de tri. Quod aūc dixit famulo suo moysi. ego sū qui sū hoc templabimur cū videmꝰ ineternū. ¶ Aug. iij. de tri. Cum enī fides nr̄a videndo hanc veritatē. tunc mortalitatē nr̄am cōsumptā tenebit eternitas ¶ Aug sup ioh. Sed prꝰ ꝙ clarificaē deꝰ cum ānunciatus homibꝫ innotescit ⁊ p fidem credentibꝫ ꝓficaē. ꝓpē qđ dicē. ego te clarificaui sup terrā ¶ Ibīt. iij. de ē. bet q̄dē clarificatiōis viaſſicuꝰ ñ ptiz ad vimtatis ꝓfectū. seo ad honorē q̄ ex cognitione ignorantū fu scipiebaē. ¶ Crys. Vñ bene dixit sup terrā. In celo enī glificatꝰ fuerat ⁊ ī natura glriam hūs ⁊ ab angelis adoratꝰ. ¶Nō igit de illa glia ait que substātie aꝰ est. sed de ea que ad cultum hoīm ptinet. vñ subdit. opus cōsummaui. qđ dedisti mihi ut facerē. ¶Augu ¶Nō ait assistis ꝙ dedisti. vbi cōmendaē eundē gr̄a Quid enī habet qđ nō accepit eē in assumpto hūana natura. Sed quo consummauit opꝰ quod accepit vt faciat cū restet adhuc passionis experimētū. ñ quia cōsummasse se dicit. quod se consummaturū certissime nouit. ¶ Crys. Vt dicat consummaui q̄si ea q̄ ex pte mea sunt omia fed. aut q̄a cum id qđ maximū est factum ē dicā potest totū iam factum esse. ¶Radix enī bonoꝝ submissa erat quā omis debebat sequi fructꝰ Et q̄a his que futura erāt. ipse iam aderat ⁊ copulabaē ¶Ibīt ix. de tri. Post que ut meritū obedientie ⁊ sacramentū eaꝝ dispensationis intelligēmꝰ adiecit. Et nūc clarifica me tu pr̄ apud temetipm. ¶Aug. Supra dixerat pr̄ venit hora clarifica filium tuū vt filiꝰ tuus clarificet te. In quo vbꝝ ordine ostenderat prius a pr̄e clarificandū filium vt patrem clarificaret filiꝰ. Modo aūt dixit. Ego te clarificaui. ⁊ nunc clarifica me. tamꝫ pōt ipe patrem clarificaueri. a quo demō ut clarificeē exposcit. gꝝ intelligendū est vtrocꝫ vbo supius vsū eo ordine q̄ futurꝫ erat. modo vo vsum fuisse vbo preteriti temporis de re futura. velut si dixisset Ego te clarificabo sup terram Opus ꝙsummabo quod dedisti mihi. ut facerem. ⁊ nunc clarifica me tu pr̄. que est oino eadem sententia. ñ q̄ hic addicit clarificationis modꝰ cū subdicit. Claritate quā habui priusꝫ mūdꝰ fieret apud te. Ordo verbꝝ est quam habui apud te. priusꝫ mūdꝰ esset. hoc q̄dam sic intelligendum putauerunt. tamꝫ natura humana que suscepta est a ꝑbo conuerteret in vbum vt homo mutaretur i deum immo si diligentius cogitem. homo periret in deꝝ ¶Nō enī qualꝫ ex ista mutatione homis vt duplicati dei vbum dicatur. est vt augeri sed qualꝫ di filium predestinatum negat. hūc eundē filiū homis negat. cum ergo videret illiꝰ p̄destinate sue glificatiōis venisse iam tempꝰ. vt ⁊ nunc fieret in reddicione. qđ fuerat in p̄destinatione iam factū. orauit discens. Et nunc clarifica me tu pater id est illam claritatem quā habui apud te in predestinatione tua. ēē prius est vt apud te habeaz ⁊ vniens in dextera tua. ¶ Hīt. iij. de trinita. Vt orabat vt id quod ex tēpore erat gliam eius que sine tempore est claritas acciperet. vt in dei vtutem ⁊ spūs incorruptionem transformata carnis corruptio absorberetur.

¶Manifestaui nomē tuum hominibꝫ quos dedisti mihi de mundo. Tui erant ⁊ michi eos dedisti Et sermonez tuum seruauerūt ⁊ nunc cognouerunt quia omia que dedisti mihi abs te sunt quia vba que dedisti michi dedi eis ⁊ ipsi acceperunt ⁊ cognouerunt vere quia te exiui ⁊ crediderūt quia tu me misisti

¶ Crys. Quia dixerat. opꝰ consummaui manifestat quale opus ve scilicet nomen dei manifestare. vñ dicatur. manifestaui nomen tuum hominibꝫ quos dedisti mihi de mundo ¶ Aug. Qđ si de his tm̄ dixit discipulis cum quibꝫ conuiuit. non ptinet hoc ad illam clarificationē de qua supius loquebatur. qua filius clarificat patrē. Quamea ē enī glia. xp̄i. vt xi. imo videre potuisse mortalibꝫ. Si aūt quod ait. Manifestaui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo omnes intelligi voluit qui in eū fuerāt credituri ⁊ plane ista clarificatio qua filius clarificat patrem ⁊ hic est quod ait. Manifestaui nomen tuū quale illud quod supra dixerat. Ego te clarificaui pro tempore futuro ⁊ illic ⁊ hic preteritus ponēs. Sed de his qui iam erant discipuli. Non de omnibus qui in illum fuerant credituri eum hoc dixit se ea que sequuntur. credibilius demonstrant ab ipo ergo orationis sue exordio omnes suos dominus volebat intelligi. quibus notum faciēdo patrem clarificat eum. Cum enī dixisset filius tuus clarificet te. mox quemadmodū id fieret demonstrauit dicens Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis. Jam nunc qđ de illis a quibꝫ tunc audiebaē discipulis suis dicat. Manifestaui nomen tuū hominibus quos dedisti mihi de mundo. Non ergo dei nomen nouerant. cum essent iudei ⁊ vbi est quod legitur. Notus in iudea deꝰ ⁊ in israhel magnum nomē eius. Ergo intelligendum est. Manifestaui nomen tuum hominibꝫ istis quos dedisti mihi de mundo qui me audiunt hoc dicentem. Non illud nomen tuum quod vocaris deus. sed illud quod vocaris pater meus. quod nomen manifestari sine ipsius filij manifestatione non potest. Nam q̄ deus dicatur vniuerse creature etiam omnibus gentibus anteqꝫ in christum crederent. nō omnimodo esse potuit hoc nomen incognitum. In

In hoc ergo ꝙ fedt hūc ħom ⁊ ām̄ꝙ imbuerent ī fide xp̄i nocus ī oīb⁹ gentib⁹ de⁹. In hoc autez ꝙ non est cum oīs fatis colendus. not⁹ ī iudea de⁹ In hoc vo ꝙ pac̄ est hui⁹ xp̄i p quez tollit peccatū mundi. hoc nomē a⁹ prius occultum nunc maīesta uit eis quos dedit a pater ipe de mundo. Sz quomō maīestauit si nōdum venit hora de qua supius dixe rat ꝙ venit hora cum iam non in ꝓuerbijs loquar uobis⁹ proide intelligendum est p tempore futuro p ceritū positū. ¶ Crisō. Vt ꝙ ipm xp̄m filiū habeat maīestauerat eis iā ⁊ verbis ⁊ rebꝫ ¶ Aug. Per hoc autē ꝙ dicit. Dedisti mihi de mundo dictum est de illis ꝙ non essent de mundo. Sz hoc eis regnatō pstitit non gnato Quo est autem qđ sequr Tui erant ⁊ mihi eos dedisti. an aliquando habuit p̄ alī quid sine filio⁹ abiit. Verumtamē habuit aliquo ali quando dei filiꝰ. qđ nōdum habuit idem ipe homis filius quia nondum erat homo factꝰ ex matre qua ꝓter quod dixit. Tui erant non mō se segauit dei filius sed solet a tribuere omne quod potest a quo est ipse ꝙ pē Ad itaqꝫ ait. ⁊ mihi eos dedisti secun dum homiem se accepisse hanc potestatē vt eos ha beret oīdit. ⁊ eciam ipse sibi eos dedit. hoc est cū patre deus xp̄us hommi xp̄o ꝙ cum patre non est Hoc aūt dixit vt ostendat eam que ad patrē vna mimeatem. ⁊ quōz placet patri vt filio credāt. vñ sequitur. Et sermonem tuū seruauerunt. ¶ Beda Sermonem patris semetipm appellat quia per ipm pater omnia condidit ⁊ in se continet omnes sermo nes acsi diceret. me memorie cōmendauerūt vt nūqꝫ obliuiscamē. vel dicat ⁊ sermonem tuū seruauerunt in eo sc̄z ꝙ michi crediderūt. vñ sequitur. Et nunc cognouerunt quia omia que dedisti mihi abs te sūt quidam aūt dicūt hanc esse literam nunc cognoui quia omnia que dedisti michi abs te sunt. sed hi non habent rationem. quō em̄ poterat ignorare filius q̄ sunt patris⁹ sed de discipulis dictum est. quasi dicēt didicerunt ꝙ michil est in me alienū extra a. ⁊ ꝙ q̄ cūqꝫ doceo tua sunt. ¶ Aug. Simul aūt pater dedit ei omnia cum genuit qui habet omnia. ¶ Cnsoſtō Et vnde didicerūt⁹ ex verbis mis quib⁹ docebam eos quōz a te exiui. hoc em̄ p totum studebat oīdē euangeliū. vñ sequē. Quia verba que dedisti mihi dedi eis ⁊ ipsi acceperūt ¶ Au. Id est intellexerūt ac ꝙ venerūt. cūc em̄ vbū accipit qñ mēte capit. vñ sequē Et cognouerunt vere quia a te exiui. ⁊ ne quisqꝫ putaret istam cognitionē iam per speciem fa ctā non p fidem. exponendo addidit ⁊ crediderūt vt subaudiamus vere quia tu me misisti. hoc itaqꝫ cre diderūt vere quod cognouerūt vere. Idem em̄ ē a te exiui quod est tu me misisti. quod aūt dicit credi derunt vere intelligendū est non eo quo supra dixit modo creditis. sed vere id est quō credendum est incusse firme. stabiliter. non iam ad ꝓpna reditur⁹ ⁊ xp̄m reliturꝰ adhuc ergo discipuli nō erāt tales quales eos dicit verbis presentis temporis. quasi iā esset p̄nuncians quales futuri essēt accepto spiritu sancto. quō aūt pater ea verba filio dederit facilioz q̄ filio videtur si secundū ꝙ est filiꝰ homis accepisse a patre credatur. Si vero secundum id ꝙ est de pa tre gen⁹ a p̄re accepisse ista vba cogitāt nihil ibi temporis cogitetur quasi prius fuerit ⁊ ea non ha buerit. Quōz quocḡ de⁹ pater deo filio dedit ginēg do dedit

¶ Ego pro eis rogo. Non ꝙ mūdo rogo sed ꝙ his quos dedisti mihi quia tui sunt. ⁊ omnia mea tua sūt. ⁊ tua mea sunt. Et cla rificatus sum ī eis ⁊ iam nō sum in mundo ⁊ hi in mundo sunt. Et ego ad te venio. pē sancte serua eos in nomie tuo quos dedisti mihi. vt sint vnū. sicut ⁊ nos vnum sumus Cū essem cum eis ego seruabam eos in no mine tuo. quos dedisti mihi ego custodiui ⁊ nemo ex eis perijt nisi filiꝰ pditionis. vt scriptura impleretur. Nūc aūt ad te venio Et hec loquor in mundo vt habeant gaudi um meum impletum in semetipsis.

¶ Cnſ. Quia multas a domio consolationes disci puli audientes nondū persuasi erant de reliquo pa tri loquitur dilectionē quam ad eos habebat oīs vī dicatur. ego pro eis rogo. quasi diceret non solum q̄ a me sunt tribue eis sed ⁊ aliū pro hoc rogo vt am plioꝛez oīdat amorem. ¶ Augu Cum aūt addit. nō pro mundo mundum vult intelligi eos q̄ viuunt secū dum cōcupiscentiā mundi. ⁊ nō sunt ī ea sorte gra tie vt ab illo eligantur ex mundo quā sortem signifi cat cum subdit. Sed pro his quos dedisti michi p hoc enim ꝙ eos illi pater iam debit factum est vt nō pertineant ad eum mundū pro quo non rogat. Ne ꝙ aūt ꝙ pater eos filio dedit amisit ipe quos dedit Vnde subdit. Quia tui sunt. ¶ Cnſ. Frequenē aē hoc ponit dedisti mihi. vt discant qm̄ patri hoc pla cet. ⁊ qm̄ nō vt alien⁹ veniēs eos seduxit sed vt pro prios acceperit. Deinde ne quis estimet nouū esse ei⁹ ꝓpietū ⁊ nup eos suscepisse a p̄re subungit. Et omia mea tua sūt ⁊ tua mea sunt. Ac si dicat. Nec ꝙ audiens aliqs. qm̄ mihi eos dedisti. estimet eos alie nos esse a patre. mea em̄ ei⁹ sunt. nec audiēs qm̄ tui erant estimet alienos eos fuisse a me. quę em̄ sūt ei⁹ mea sunt ¶ Aug. Satis aūt hic apparet. qm̄ vnige nitus filiꝰ sunt omia que sunt p̄ris p hoc vtiqꝫ ꝙ eadē ipe de⁹ est ⁊ de p̄re natꝰ patri equalis. nō quō dictū est maiori ex duob⁹ filijs. Omia mea tua sūt. Illud em̄ de omib⁹ dictum ē creaturā que infra creaturā sanctā rationabilem sunt. Hoc aūt ita dictum ē. vt sic hec eē ipa creatura rationalis que nō ni si deo subdi tur. Nec ergo cum sit dei patris nō simul esset ⁊ fi lius. ni p̄ri esset equalis. Nefas est em̄ vt sancti de q̄o hec locut⁹ est cuiusqꝫ sint. ni si⁹ a quo creati ⁊ sancti ficati sunt. Ib aūt quod ait cū de spūsancto loquereē. Omnia que habet p̄r mea sunt de his dixit. que ad ip sam p̄ris primet dominicatem. Neqꝫ em̄ spūssanctus de creatura q̄ p̄ri ē subdita ⁊ filio fuerat acceptu rus. cū dicat oīa mea acceperit. ¶ Cnſ. Deinde demon stratione p̄dictoꝝ ponit dicēs. Et clarificat⁹ sū ī his Ex quo patet qm̄ potestatem sup eos habeo quem

glorificauit me tibi credentes ⁊ mihi· ¶Nullꝰ em̄ in q̄ bus nō habet potestatem glificatꝰ est· ¶Aug·Dicē do aūt iam esse factum ostēdit iam fuisse predestinatum ⁊ certum hr̄e voluit qđ eēt futurū· Sed vtrū ipa sit clarificatio de qua dixerat· Et nunc clarifica me tu pater apud temetipz· Si em̄ apud te quomō in eis am cum hocipm innotescit eis· ⁊ p eos omibꝰ qui credunt eis quasi testibus suis· Vñ subdit· Et iam nō sum in mdo ⁊ hi in mdo sunt· ¶Crs·Hoc est· ⁊ si non apareā secūdm carnem· p hos glifi cor· qui p me moriunt̄· sic ⁊ p patre ⁊ predicant me sicut ⁊ pr̄em· ¶Augustinus· Sed si horā illaz qua loquebat attendas· vtriq; in mdo adhuc erant ¶Non em̄ fm pfectum cordis ⁊ vite id acape possu mus cū dicat· Jā non sum in mdo· ¶Nunq̄ ergo fas est vt eum credam⁹ aliq̄n mundana sapuisse· restat igit̄ ut secundum illud qđ eciam ipe in mūdo prius erat· i mdo se dixit iā fi esse pscia corporali· am nō cottidie diam⁹· iam non ē hic de aliquo quamoꝝ abiturꝰ ⁊ maxime moriturꝰ vñ exponens cur h̄ dix erit adiecit· Et ego ad te venio· commendat igitur patri eos quos corporali absentia relictur⁹ est dicēs Pater sancte serua eos in noīe tuo quos dedisti mi bi· Sicut homo deum rogat p discipulis suis quos accepit a deo Sed attēde quod sequit Vt sint vnuz sicut ⁊ nos· ¶Nō ait ut simus vnum ipi ⁊ nos· sicut ⁊ nos vnū sum⁹· Ipi vtiq; in natura sua vnū sunt· sicut nos in nostra vnū sum⁹· Quia em̄ vna eadem q̄ pson̄a est de⁹ ⁊ homo intelligim⁹ hominē in eo q̄ rogat· ⁊ deum in eo q̄ vnum sunt ⁊ ille ⁊ ipe quē rogat· Poterat q̄dem dicere p id q̄ ecclie caput ē ⁊ corpꝰ eius ecclia· ego ⁊ ipi non vnū· sed vnus sumus· quia caput ⁊ corpꝰ vnus est xp̄c· Sed diuī tatē suam consubstātialem patri ostendens vult esse suos vnū sed in xp̄o· non tm̄ p eandem naturā qua omnes ex hominib⁹ mortalibus equales angelis fiunt· sed eciā p eandem in eandem habitudinē cōspi rantem concordissimam voluntatem in vnum spm̄ quodammō cantatis igne conflati· Ad hoc em̄ valz qđ ait· vt sint vnū· sicut ⁊ nos vnum sum⁹ ve quem admodū pater ⁊ filiꝰ non tm̄ equalitate substantie sed eciam voluntate vnū sunt· ita ⁊ hi inter quos ⁊ deum mediator est filiꝰ· ¶Non tm̄ p hoc q̄ eiusdem nature sunt sed eciā p eandem dilectionis societatē vnū sint ¶Crs·Rursus ve homo loq̄tur subdēs Cum essem cum eis ego seruabā eos in nomine tuo hoc est p tuuz adiutoriū· humane em̄ multa loq̄tur ⁊ ad eoꝝ mentem estimantium q̄ maiorē quādam haberent utilitatem ab eius pnc̄ia· ¶Aug· In nos mine em̄ pr̄is seruabat discipulos suos filius homo cum eis humana pnc̄ia constitꝰ Sed eciā pr̄ in noīe filij seruabat quos i nomie filij petentes exaudiebat ¶Neq; hoc tam carnaliter debem⁹ acape velut vicis sim nos seruent pater ⁊ filiꝰ· simul em̄ nos custodi unt ⁊ pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus· Sed scripeura nos non leuat· nisi descendat ad nos· Intelligamus ergo cum ita dominus loquitur· pionas eum distin guere· non separare naturam· Quando ergo ser uabat discipulos suos filiꝰ presencia corporali non expectabat pater ad custodiendum succedere filio de scēdenti· Sed eos ambo seruabāt potencia spiritali ⁊ quando ab eis abstulit filiꝰ pnc̄iam corporalem tes nuit cū patre custodiam spiritalem· qua ⁊ custodi endos q̄n filius homo accepit· custodie paterne non abstulit· Et cum pater filio custodiendos dedit non dedit sine ipo cui dedit· sz dedit homini filio nō sine deo eodem ipo filio· Sequitur em̄· Quos dedisti mihi ego custodiui ⁊ nēo ex ipis perijt· nisi filiꝰ perditōis id est traditor xp̄i pdictoꝝ predestinatus ut scrip tura impleretur· que sz de illo maxime in psalmo centesimo octauo pletatur ¶Crs·Et mirū solꝰ ille tunc perijt· Sed multi postea· Dicit aūt· ¶Nemo ex eis perijt id est quantum ex mea parte nō pdam quod mansisti· alibi dicit· non ejiciam foras· Si vo p se ipsos exibient· non ex necessitate ad me trahe· Sequitur· nunc autem ad te venio· Sed quia pos set aliquis querere· nunquid non potes eos conser uare recedens· potest quidem· Sed cuius gratia h̄ dicat· ostendit dicens· Et hec loquor in mundo· vt habeant gaudium meum implerum in semetipsis id ē vt nō tumultuentur impfectiores existentes per quod indicauit q̄ pter eorum gaudium ⁊ req̄em omnia hec infima loquebatur· ¶Augus·Vel aliter quod sit hoc gaudium iam surgens expressum ē· vbi ait Vt sint vnū sicut ⁊ nos vnum sum⁹· ¶Hoc gau dium suum id ē a se in eos collatum· manens dicit im plendum pter qđ se locutum dixit in mundo ¶Hoc ē pax ⁊ beatitudo futuri seculi· ¶In mūdo aūt loqui se dicat qui paulo ante dixerat· Jaz non sum in mundo quia em̄ nōdum abierat hic adhuc erat· ⁊ quia mox fuerat abiturus hic quodammodo iam non erat·

¶Ego dedi eis sermonez tuum. ⁊ mundꝰ eos odio habuit quia non sunt de mundo. sicut ego non sum de mundo ¶Non rogo vt tollas eos de mūdo. sed vt serues eos a ma lo. De mundo non sunt sicut ⁊ ego non sum de mundo Sanctifica eos i veritate. Sermo tuus veritas est sic̄ tu me misisti in mundū ⁊ ego misi eos in mundū. Et ego pro eis sanctifico meipsum vt sint ⁊ ipsi sanctifica ti in veritate.

¶Crs·Rursus dominꝰ assignat causam pter quā digni sunt discipuli multa diligentia potiri a patre dicens· Ego dedi eis sermonem tuū ⁊ mundꝰ eos odio habuit· Quasi diceret Propter te odio habiti sunt ⁊ pter sermonem tuum ¶Aug·Nondum aūt id experta fuerant passiombus suis que illos postea sunt secute· sed more suo dicit ista verbis pterita tē pore futura pnuncians· Deinde causam subiecit cur eos oderit mundus dicens· quia non sunt de mū do ¶Hoc eis regeneratione collatum est· nam gene ratione de mundo erant· Donatum est ergo eis vt sicut nec ipe ita nec ipsi de mūdo essent· vnde sequit Sicut ⁊ ego non sum de mundo· Ipse d̄ mundo nū q̄z fuit· quia eciam secundum formam serui de spiri tusancto natus est de quo illi renati· Quamuis aūt

Quāuis aūt iam nō essēt ō mundo. adhuc tñ necessarium erat eos esse in mundo. Dñs subdit. Ego rogo vt tollas eos de mundo. ¶ Aug. Quasi diceret Jam immineret tp̄s vt tollar ego de mundo. Itaq; necesse est vt illi nunc nō tollātur ō mundo vt me et te p̄mum ānunciēt mundo. Quod vo subdit. Sed vt serues eos a malo. licet omne malū meelligi possit maxime vule meelligi malū secessionis. ¶ Augustin. Repetit aūc eādem sententiam dicens. De mundo nō sunt hī et ego nō sum ō mundo. ¶ Cris. Sup̄ autez dixit quos dedisti mihi de mundo. illic naturā dicēs hic aē de actibo malis. Dicit aūt non sunt ō mundo. quia nihil cōmune cum terra ē eis sed celestiuz facti sunt dues in quo amorem suū eis ostendit dum p̄ri eos laudat. Hoc aūt q̄ dicit hī cum in ipso et p̄re pomē. partitas ostendiē p̄ter nature vnitatem. sed cum de nobis et ipo dicit multa distantia intermedia inter vtrūq; existit. Cum aūt p̄ dixit Serua eos a malo. nō de piculorum ereptione aut solū. sed de p manēna in fide vnde subdit. Sanctifica eos in vitate. ¶ Aug. Sic enī humē ex malo q̄ supbus ozant vt hereē. Quem aūt pē quō ō mundo iā non erant si sanctificari i vitate nondū erant. an q̄ et sanctificatim eadez p̄stitūt sanctificare. neq; hoc sine aduito no grē dei. Sanctificāē aūt i vitate bēdes testamēti nouī cui ventas vmbre fuerūt sēificationes vetus testamēti et cū sēificāē i vitate sēificāē i xp̄o q̄ dixit. Ego sum via vitas et vita. Unde sequē. Sermo tuus ventas est. Grecum euangeliū logos bē io ē vbū Sanctificat ergo p̄ i vitate id ē i vbo suo vnigemito suos bēdes. eiusq; cobēdes. ¶ Cris. Vel aliter. sanctifica eos i vitate id ē sanctos fac p spūs datiōz et recta dogmata. Recta enī dogmata ō deo docent et sanctificant aiam. Et q̄ a b̄o de dogmatibo ait. Sermo tuus ē ventas. Hoc est nullū mendacium ē in eo. et nihil typicum oīt neq; corporeū. Videtur aē mihi et aliud oīdere hoc q̄ dicat. sanctifica eos in vitate id ē segrega eos fmone et p̄dicatione Dñi subdit. sicut tu me misisti in mundū ita et ego misi eos i mundū. Pro quo enī xp̄s missus est. p b̄ et hī. vñ paul⁹. Deus erat in xp̄o mundū recōciliās sibi. et posuit in nobis vbum recōciliationis. Hoc aūt q̄ dicat sic. non similiē de eo et de aplis pomē. sed vt erat possibile hoibus. Dicat aūt se eos misisse i mundum. sēm q̄ erat et cōsiluetudo. futuz vt factū dicere. ¶ Aug. Manifestū ē aūt p hoc q̄ nūc adhuc de aplis loq̄ē. Nam ipm nomen aplorū qm̄ grecuz est. missus sīficat i latio. Si q̄m p b̄ q̄ xp̄s fact⁹ est capt ecclie illi mēbra sūt ap̄. Ideo ait et p eas ego sēifico meipm. id ē eos i meipo sēifico cū et ipi sine ego. et ut intelligam⁹ cū dixit p eas sēifico meipm hī eū dixisse q̄ eos ipe sēificaret mox addit. vt sit et ipi sēificati i vitate id ē i me sīdm q̄ vbū vitatis ē In q̄ et ipse filius hoīs sēificat⁹ est ab initio q̄m vbum caro factum est. Tunc enī sanctificauit se in se id est hominem se in vbo se. quia vn⁹ xp̄s vbum et homo. p̄ter sua vo mēbra dicit. et p eas ego sanctifico me ipm hoc est ipos in me. q̄m in me eaam ipi sunt et ego vt sint et ipi sanctificati in veritate quod ē et ipsi ū quēadmodum. ego in vitate quod sum ego.

¶ Cris. Vel alit. p eis sācrifico meipm. i meipz offero tibi hostiā. hostie enī oēs sancte dicunt et quecūq; deo dicātur. Quia vo antīgrus in figura sanctificatio erat veputa in oue. Hūc aūt est in ipa veritate Ideo subdit Ut sit et ipsi sanctificati in vitate quia et eos tibi facio oblationē quod ꝓterea dicat ꝙa ipe qui offertur est caput eoz. aut quia et ipsi immolāē Exhibere enī aie aptus membra vīa hostiā viuēntz

¶ Non pro eis autem rogo tantum sed p eis qui credituri sunt per verbum eorum in me. vt omnes vnum sint. sicut tu pater in me et ego in te. vt et ipsi in nobis vnū sint vt mundus credat quia tu me misisti Et ego claritatem quā tu dedisti mihi dedi eis. vt sint vnum. sicut et nos vnum sumz. Ego in eis et tu in me vt sint consummati in vnum et cognoscat mundz quia tu me misisti. et dilexisti eos sicut et tu me dilexisti.

¶ Aug. Cum orasset dñs pro discipulis suis ꝙs et aplos nōiatim adunxit et ceteros qui in eū fuerāt credituri dicens. Non p eis aūt rogo tm̄. sed p eis qui credituri sūt p vbum eoz in me. ¶ Cris. Nunc rursus cōsolatur eos. oīs alioruz salutis cām futuros cū dicat. Qui credituri sunt p vbum eoz in me ¶ Aug. Ubi q̄s suos intelligi volunt nō solū q̄ tunc erāt in carne. sed etiā qui futuri erāt. Neq; hi tātū qui ipsos cum in carne viuerēt aplos audierunt. sz et post obitū eoz et nos longe post natu p vbū eoz credim⁹ in xp̄m. qm̄ ipi qui cum illo tunc fuerunt quod ab illo audierunt et ceteris p̄dicauerunt atq; ita vbū eoz ad nos vsq; pueit et pueniz ē ad posteros quicūq; credituri sunt. Potest autē viden in hac ozōne nō ozasse p quibusdā suis. p illis scilicet qui neq; tunc erāt cū illo neq; p vbum eoz postea sz in eū ante crediderunt. Nunqd enī cū illo erat tunc nathanael⁹ ioseph ab arimathia⁹ et mlti alī oquib⁹ iobānes dicit q̄ crediderunt in eū. Omitto dicere de simeone sene de anna ꝓphetissa. zacharia. elisabeth. iobāne p̄cursore. qm̄ rīden potest ozandū p talibo moreuis non fuisse qui cū magno suis meritis hinc abierunt. Si enī et ō aliquis iustis similiter rīdē. Intelligendū est igit q̄ nondū ita sic crediderant. quomā ipse in se credi volebat sz post eius resurrectionem spūsancto impleto edoctis et cōfirmatis aplis sic alios credidisse. quēadmodū in xp̄o credi oportebat. sz restat ad questionem. Paul⁹ aplus non ab hominib⁹ neq; p hominem et latro qui tunc credidit qm̄ in ipsi doctorib⁹ fides que fuerat. qualiscūq; defuit. Proinde relinquitur vt sic intelligam⁹. q̄ dictum ē p verbum eoz vt ipm vbum fidei quod p̄dicaturi erunt in mundo hic significatum credam⁹. Dictū aūt esse vbum eoz qm̄ ab ipsis est p̄mitus ac p̄cipue p̄dicatū Jam quidem ab ipsis p̄dicabatur i terra qm̄ p reuelationem ibu xp̄i ipm vbum eoz paul⁹ accipit ac p hoc et ille latro in fide sua vbum eoz habebat. ergo illa oratione p oib⁹ qui os redemit sine tunc i carne

uiuentes siue postea futuros redemptor noster ora
uit Quid aūt uel quare p eis rogaret · statuo sub
iunxit dicens · ut oēs unū sint hoc p nobis roga
uit qđ & supā p illis ut oēs · hoc est ut nos & illi u⁹
sim⁹ ¶ Chr. Et sic in unanimitate sermonē conclu
dit uū incepit ibi finiens · nam insipiens dixit · Oīa
datum nouū do uobis ut diligatis inuicē · ¶ Hyl.
uij · de tri · Cum demū unitatis profect⁹ exēplo uni
tatis oūditur · eū ait · Sicut tu pr̄ in me & ego in te
ut & ipsi in nobis unum sint · ut scilicet sicut pater
in filio & filius⁹ in patre est ita p hui⁹ unitatis formā
in patre & filio unum omnes essent · ¶ Chr. Rur
sus aūt & hoc quod dic̄ sicut nō certissime pfectus
in eis est · sed ut homib⁹ possibile est sicut & cū dicit
Estote misericordes sic̄ & pr̄ ẽ · ¶ Aug. Est aūt h̄ di
ligenter aduertendum nō dixisse dominū ut oēs
unum simus · sed ut oēs unum sint · Sicut tu pat̄
in me & ego i te subintelligiē unū sumus · ita est eīm
pater in filio ut unum sint & unius substantie sint ·
Nos uo esse quidem possum⁹ in eis unum · Unū tn̄
cum eis esse non possum⁹ · quia uni⁹ substantie nos
& ipsi non sum⁹ Sic aūt sunt in nobis ut nos in il
lis ut illi unum sint in natura sua · nos unū in nr̄a
Sunt quippe & ipi in nobis sicut de⁹ in templo · Su
m⁹ autem nos in illis sicut creatura in creatore suo
Vo ergo addit in nobis ut q unū efficiamur fidelis
sima caritate gratie dei imbuendū esset · non nobis ·
¶ Aug. hy. de tri · Vel quia in seipsis unum esse non
possunt dissociati ab inuicē p diuersas uoluptates
& cupiditates & immūdiciam peccatoꝝ · Unde mun
dentur p mediatorē · ut sint in illo unum · ¶ Hyla.
uij. de tri · Laborantes aūt hereticī fallere ne p id
qđ dictum est · Ego & pater unū sum⁹ nature i bis
unitas & indifferēs diuinitatis substantia crederet ·
sed ex dilectione mutua · & uoluntatū cōcordia unū
esse · exemplum unitatis istius ex his dictis domi
nus protulerunt ut omnes unum sint & ꝛc · Sed
licet ipsum intelligentie sue sensum impietas ō mu
tet · ¶ Non tamen potest intelligentia non extare di
ctorum · Si eīm regenerati in uim⁹ unitatis atq eternita
tis natura fiūt · cessat in his solus unitatis affectus
qui ut⁹ fiūt in eiusdem regeneratione nature · Soli
aūt patri & filio exnatura pprium est ut unū sint ·
quia de⁹ ex deo unigenitus non potest nisi i origine
sue esse natura · ¶ Augu. Quid est aūt h̄ quod sub
dit Ut mund⁹ credat · quia tu me misisti ¶ Nunqđ q⁹
tunc credit⁹ est mundus quando in patre & filio
omnes unum erunt · nōne ista est pax illa perpetua
potius fidei merces quā fides · Sed & si in hac uita
pter ipsam cōmunem fidem omnes qui unum credi
mus · unum sum⁹ etiam sic non ut credamus sed qa
credīt⁹ ut⁹ sumus · quid est ergo · Omnes unū sint
ut mundus credat · Ipsi quippe oēs mund⁹ est cre
dens cum de his dicat · de quibus dixerat · Non pro
his rogo tantum · sed pro his qui credituri sunt per
uerba eorum in me · Quomodo ergo intellectum su
mus nisi quia non in eo causam posuit · ut credat mū
dus quia illi unum sunt · sed orando dixit ut mund⁹
credat · sicut orando dixerat · ut unum sint · Demiq
si uerbum qđ ait rogo · ubicumq ponamus · erit h⁹
expositio sentētie manifestior · rogo ut omnes unū
sint · rogo ut & ipsi in nobis unū sint · rogo ut mđ⁹
credat · qa tu me misisti · ¶ Hyl. iij · de trin. Ut p
id mund⁹ crediturus est filium a patre missum esse
q omnes q̄ credituri in illū sunt unum in patre & fi
lio erunt · ¶ Chr. Nihil eīm ita scandalizat oīes ut
ab imucem oui di q credentes fiāt unum hoc edifi
cat ad fidem · & hoc eā a principio dixit · In h̄ cog
noscēt oīes qa me estis discipuli · si dilectionē habu
eritis adinuicē · Si eīm alitercentur nō dicēt pau
fra magistrū esse discipuli · Ne uo inquit nō existē
te pacifico non confitebūtur a te missum · ¶ Augu.
Deinde saluator noster qui rogando patrē se boiez
demonstrabat nūc demonstrat seipm quoniam cum
patre deus est facere quod rogat · Unde subdit · Et
ego claritatem quam dedisti mihi · dedi illis · quam
claritatem · nisi immortalitatem · quam natura hu
mana in illo fuerit acceptura · Propter immutabili
tatem eīm predestinationis preteriti temporis uerb⁹
futura significat · immortalitas autem claritatem
quam sibi a patre datam dicit eam se sibi dedisse
intelligendum est · Cum enim facet filius i opere pa
tris operationem suam humilitatem commendat · cū
uero in opere suo facet operationes patris paritā
tem commendat · Sto igitur modo & hoc loco nec se
facet alienum a patris opere q̄quis dixerit · claritatē
quam dedisti mihi · nec patrem facet alienum ab ope
re suo q̄quis dixerit dari eis · Sicut aūt ex eo q patrē
pro suis omnibus rogauit · hoc fieri uoluit · ut oēs
unum sint · Ira etiam suo beneficio id fieri uoluit ·
Unde adiunxit · ut unum sint in nobis sicut & nos
unum sumus · ¶ Chrisostomus · Dei claritatem dicit
gratiam que est per signa & dogmata & ut unanimes
sint · Unde subdit · ut unum sint in nob̄ · sicut & nos
unum sumus · ¶ Nec enim gratia ut sint unum · eiam
signis maior est · uniuersi enim qui per apostolos credi
derunt unum sunt · Et si quidam ex ipsis dissensit
hoc eorum desidie fuit · quod tamen cum non latuit
¶ Hylarius · Per acceptum igitur & datum hono
rem omnes unum sunt · Sed nōdum apprehendo ra
tione quoniam datus honor unum omnes esse perfi
ciat · Sed dominus gradum quendam atq ordinem
consummāde unitatis exposuit · cum subdit · ut unū
sint in nobis · ut cum ille m⁹ patre per naturam diui
nitatis esset nos contra in eo per corporalē ei⁹ natiui
tatem & ille iterum i nobis per sacramenti esse miste
rium crederet pfecta p mediatorē unitas doceret ·
¶ Chr. Alibi uo ait de se & pr̄e · uemen⁹ & māsio
apud eū facē⁹ · illic qđem sabellianoꝝ obstruens ora
dū scz ponit duas psonas · h̄ uo arrij suspitiōz destru
it cū pr̄em p se dic̄ discipuli aduenire · ¶ Aug. Neq
tn̄ h̄ ita dictum ē tanqđ pr̄ nō i nobis aut nos i pr̄e
nō sim⁹ · sed p hoc mediatorē iter deū & homiem se
breuiē intimauit · qđ uo addidit ut sint cōsūmati in
unū oñt eo pdua rcōciliatiōz que fit p mediatorem
ut perfecta beatitudine perfruamur · uñ id quod seq
eur · ut cognoscat mundus qua tu me misisti · non
sic accipiendū puto tāqđ iterū dixerit ut credat mū
dus · Quamdiu eīm credim⁹ qđ ñ uidem⁹ nondū sū⁹
ssūmati sic enim⁹ cū meruerim⁹ uidere qđ credimus

Quādo ergō de ꝑfi
ligenda cognitio qu
est p fidem · Ipi qui
manens mimic⁹ ꝺ⁊ c
sedet · Et dilexisti
pe nos pater diligit
res sum⁹ unigenit
significat qđ dr̄ · sicut
rum qua illud ē · es
aliud · Dilexisti eo
qm̄ & me dilexisti ·
membra ei⁹ qua
cent mihil odent qu
diligat mēbra unig
ipsum unigenitum

¶ Pater quos
ego sum · & illi si
tatem meā quam
me ante cōstitu
mundus te nō c
ui te et hi cogno
Et notum feci
ut dilectio qua
in ipsis.

¶ Chr. positis dix
tagia potenē · lo
positus dicens · Pa
ego sum · & illi sint
pr̄e accepit quos
ni hui⁹ oratiōis exo
rems id omīs hon
oñdit pfectam se o
voluent & damne
bus membris suis
& nos cum illo sim⁹
ipi se velle dixit
filij voluntas · & si
tas · credat pietas
ram in qua fact⁹ est
mō dicere potuit ·
ret vbi fuerat mo
ros esse ꝓmisit · Il
sit ex virgine · & ad
xxvij · mo · Vbi est
in celum ni qui de c
nō discrepat · qa a
est repulsa reprob
scum · & sic nos cū
mit in se illuc eā sc
Vo attinet ad form
cundū eam velim⁹
sum · & illi sint mec
nū corporaliuz co
nis filius vbi sit
porrea nō ea sans
& ipi sint sed addi
bonum est · ¶ Ilā & p

Quãdo ergo de glificatione loq̃tur · talis est intelligenda cognitio qualis erit p speciē · nō qualis nūc est p fidem · Ipi quippe credentes fiūt mundo non p manens mimico amico affecto · pterea seq̃tur · Et dilexisti eos sicut me dilexisti · in filio quippe nos pater diligit · qa in eo nos elegit · nec ideo pares sumꝰ vnigenito filio · Neq; em̄ sp equalitatem figificat qđ dr · sicut illud ita et illud · sed aliquãdo tãtum quãtum illud ē · est et illud · ita in hoc loco nichil ē aliud · Dilexisti eos sicut me dilexisti q̃ dilexisti eos qm̄ et me dilexisti · non em̄ talia causa est diligendi membra capi qua diligit eum · Cū igit eos que secent nichil odent quis digne possit eloqui quantuꝫ diligat mēbra vnigenita filij sui et quanto amplius ipsum vnigenitum ·

¶ Pater quos dedisti michi · volo vt vbi ego sum · et illi sint mecum vt videant claritatem meā quam dedisti michi · qa dilexisti me ante cōstitutionem mundi · Pater iuste mundus te nō cognouit · Ego aūt cognoui te et hi cognouerūt · quia tu me misisti · Et notum feci eis nomen tuū et notū faciā vt dilectio qua dilexisti me · i ipis sit et ego in ipsis ·

¶ Cnf · positq; dixerat q̃ a mitis credent p eos et magna potenti · loq̃tur de reliquo de cohortis eas repositus dicens · Pater quos dedisti mihi volo vt vbi ego sum · et illi sint mecū ¶ Augu · Ipsi sūt quos a pre accepit quos et ipe ō mundo elegit · Dic em̄ aīt in huꝰ orationis exordio · Dedisti ei potestatem omis carnis id omis homis · vt det eis vitam eternā · vbi oēs audiāt pēatem se omis homis accepisse vt liberet qs voluerit et damnet quos voluerit · Qua pter omnibus membris suis promisit hoc ꝓmiū vt vbi ē ipe et nos cum illo sumꝰ nec poterat nō fieri qđ omipotēti pri se velle dixerat omipotens filiꝰ · vna vo est pris et filij voluntas · et si meliger nondū promittit infirmitas · credat pietas · Quantū ergo attinet ad creaturam in qua factꝰ est ex femine dauid fm carnem · eo mō dicere potuit · vbi ego sū · vt iā ibi esse se diceret vbi fuerat mox futurꝰ · In celo ergo nos futuros esse promisit · Illo em̄ forma fuit lata est · q̃ sumpsit ex vgine · et ad dexterā patris collocata · ¶ Dorexxvij · mo · Vbi est gr̄a qđ rursꝰ vitas dic̄ · nēo ascēdit in celum nisi qui de celo descendit · que sibi i vbis suis nō diserepat · qa em̄ membroꝝ suoꝝ caput dño factꝰ est repulsa reproborū multitudine solus ecclia est nobiscum · et sic nos cū illo vnū iā facti sumꝰ vnde solꝰ venit in se illuc eā solus redit in nobis · ¶ Augu · Qd vo attinet ad formam di in qua equalis est pri · si secundū eam velimꝰ meliger quod dictū est · vbi ego sum · et illi sint mecū · Abscedat ab animo omia imaginū corporaliuꝫ cogitatio · et nō inārat̃ equalis patris filius vbi sit qui nemo inuenit vbi nō sit Propterea nō eis satis fuit dicere · Volo vt vbi ego sum et ipi sint sed addidit mecum · Esse em̄ cū illo magnum est · ista et miseri possunt esse vbi est ille · sed beati soli sunt cum illo · et vt de visibili qualibet longe dissimili qualecūq; sumamꝰ exemplū sicut ecclam si ibi sit vbi lux ē · non est cū ipse cum luce · sed absens est a pēsse · Ita nonsolum infidelis sed etiam fidelis et si esse nunq̃ possit vbi non sit xp̄s non cū est ipe cum xp̄o p spem · Nam fidelem nō est dubitandū esse cū xp̄o p fidem sed hic de spe illa dicebat · In qua videbimꝰ eum sicuti est · vnō aduentu vt videāt claritatē meā quam mihi · vt videant dixit · nō vt ea dent · Fidei merces est ista non fides · ¶ Cnf · Non aūt dixit vt propense gr̄iam meā · q̃ vt videāt · hoc occulte insinuās qm̄ omis requies ibi est filiū dei videre · Dedit aūt a pater claritatem qm̄ eum genuit · ¶ Aug · Cum ergo viderimꝰ claritatem quam dedit pr̄ filio eā si ea dicta hoc loco intelligamꝰ · nō quam pr̄ equali filio gignens eum dedit sed quā facto homi filio dedit post mortem crucis · tūc fiet uidituꝫ eūc tollet impius ne videat claritatez dñi · Quam in illa qua deus est · si ergo secundum id q̃ filius est deus accipiamus hoc dictum · Volo ut vbi ego sum et ipi sint mecum in patre cum xp̄o enimꝰ qui cum diceret · et videāt claritatē meā quā dedisti mihi continuo subiūxit · Quia dilexisti me ante cōstitutionem mūdi · In illo em̄ dilexit et nos ante cōstitutionē mūdi et tunc predestinauit · quod i fine factuꝰ est mundi · ¶ Beda · Claritatē igitur vocat dilectionē qua ipe dilectꝰ a patre ante mundi cōstitutionem in illa claritate et nos dilexit ante cōstitutionē mundi · ¶ Exho · Postq; ergo p fidelibus orauit et tot illis prospera promisit pmia quodā puncto et ꝓna misuetudine dignū dicens · Pater iuste mundꝰ te non cognouit · qsi diceret · ego cuperem cunctos homines cōsequi dicta bona que quidem p fidelibꝫ implorauit · Sed quia ignorauerūt te ideo nō contingent gr̄iam et coronam · ¶ Cnf · Videtur aūt mihi hoc et anxius dicere qm̄ eum qui ita bonus et iustꝰ est cognoscere noluerunt · Non igit · hoc ē quod iudei dicunt qm̄ ipsi qdem te cognoscunt ego vo ignoro · sed econtrario ē · vnde sq̃ dic · Ego aūt cognoui te et hi cognouerunt quia tu me misisti · et notum feci eis nomen tuū · et notum faciam p spm̄sanctum eis pfectam cognitionez dando · Si autem dicerent quis es tu scirēt qua ego non sū separatꝰ a te · sed valde amatꝰ et ꝓprius filiꝰ et cōsubstantialis · Hoc vo quasi eis ut ego maneam in eis et sic fidem que est in me et amatorem seruabunt certissime · Et hoc est quod subdit · vt dilectio qua dilexisti me in ipsis sit · et ego in ipsis · Quasi diceret · Ipsis me amantibꝰ ego mandabo in eis ¶ Augustiꝰ · Vel aliter · Quid est eum cognoscere ni vita eternā quam mō damnato non dedit · reconciliato dedit · pterea itaq; mundꝰ non cognouit qua iustꝰ es · Hoc mentis est vt non cognosceret retribuisti et ꝓterea mundus reconciliatꝰ cognouit qua misericors es · Et ut cognosceret non ei merito sed gr̄a subuenisti · Denique sequitur · Ego aūt cognoui te · Ipse fons gr̄e est de natura homo autē de spūsancto et virgine mirabili gratia · Denique q2 gr̄a di per ihm xp̄m est · dr · Et hi cognouerunt · ipse est · mundꝰ reconciliatus · Sed dō quia tu me misisti · Ergo gr̄a cognouerunt · Et notum feci eis nomen tuum per fidem · et notum faciaꝫ per spē

ve dilectio qua dilexisti me ī ipis sit · Qualis ē ista locutio · tali ꝫ aptus usus est · bonū certamen certa tu nō ait · bono certamine qō vsitatius diceret · quo aūt dilectio qua pater dilexit filium esset ī nob ꝫ ḡa membra ā sum⁹ · ꝫ ī illo diligimur · cum ipe diligi tur tot⁹ id est caput ꝫ corpus · ꝫ ido subiunxit Et ego in ipis · est em̄ in nob tamq̄ in templo suo · nos aūt in illo fm q caput n̄rm est ·

¶ Capitulum xviii.

HEc cum dixisset ihesus egres/sus est cum discipulis suis trās torrentez cedron vbi erat hort⁹ in quem introiuit ipe ꝫ discipu li eius Sciebat autez ꝫ iudas qui tradebat eum locum quia frequenter ihesus ueuerat illic cum discipulis suis ·

¶ Aug · Terminato sermone quem post cenā dns ad discipulos habuit adiuncta oīe quam dixerat ad pem · ā⁹ passionē iohannes euāgelista sic exorsus est dicēs · ¶ Hec cū dixisset ihus egress⁹ est eū discipulis suis transirent ē cedron ubi erat hortus in quem introiuit ipe ꝫ discipli eius · ¶ Non autem cō tinuo hoc factū est cum ā⁹ illa finita esset oratio · sed alia quedā fuit īmēpolita · que ab isto ptermissa apud alios euangelistas legūtur · ¶ Augu · de con · eum · Facta est em̄ cōtentio inter eos quis eoz videretur esse maior · sicut lucas cōmemorat · dixit etiam ipe petro · sicut ipe lucas subiungit · Ecce satanas expe auit vos ut cribraret · sicut triticū · ꝫ cetera que ibi sequūtur · Et hymno dicto · sicut matt⁹ ꝫ marc⁹ cō memorant · exierunt ī mōtem oliueti · contexit ergo narrationē matt⁹ ꝫ dixit · Tunc venit ihs cuz illis in villam que dicit gethsemani · iste locus ē quē com memorat hic iohes · vbi erat hort⁹ in quē introiuit ipe ꝫ discipuli ā⁹ · ¶ Aug · sup ioh · Ad hoc g⁹ va leat qd dictum est · hec cum dixisset · ve non eū ante opmemur ingressum q̄z illa vba finiret ¶ Cnſ · Sz ꝓter quid non dixit · Cessans ab oratione venit ih luc⁹ qm̄ oratio illa fuit locutiola ꝓter discipulos facta De nocte aūt vadit ꝫ flumen ptransit · ꝫ ꝓperat ad locū ꝓpcori cognitum · auferens his q̄ insidiabātur labore · ꝫ ostendens discipulis qm̄ volens ad mortē venit ¶ Alchui · Dicit aūt transcurrentem cedron · id est cedrorum gentiu⁹ em̄ est grecus · Transit tor rentem q̄a de torrente passionis bibit ubi erat hor: tus · vt peccatū quod in horto cōmissum fuerat · in horto deleret · Paradisus em̄ hort⁹ delitiarum inter ptatur ¶ Cnſ · Ne aūt audiens hortum eū occul tam estimes subiungit Sciebat aūt ꝫ iudas q̄ trad bet eum locū · quia frequenter ihus cōuenerat illuc cum discipulis suis ¶ Aug · Ibi ergo lupus cum pelle contect⁹ ꝫ inter oues alto patrisfamilias consi lio toleratus didicit · vbi ad temp⁹ exiguum disper geret gregem mirabiliter appetendo pastorem ¶ Cnſ Volvens autem ibi cum discipulis ihus singula riter conuenerat · de necessariis loquens ꝫ que non erat fas alios audire · Erat aūt hec in monte ꝫ ī horto maxime pura a tumultu mētes semp locū ne imēs impediatur ab aditōe · Io aūt iudas illuc venit qm̄ multotiēs xp̄c extra pnoctabat iuissz aūt ad domum si putasset eū ibi inuenire dormientem ·

¶ Theoph · Nouerat eā dnm iudas festo tempore consuevisse semp docere discipulos aliquid sublime Erat aūt solitus docere huiusmodi mistica ī talib⁹ locis · Ac q̄m tunc dies erat sollennis arbitratus ē illum esse illic ꝫ disserere discipulis que ad celebri tatem spectabat ·

¶ Judas ergo cum accepisset cohortem ꝫ a pontificibus ꝫ phariseis ministros · ve/nit illuc cum laternis ꝫ facibus ꝫ armis · Jesus itaq̄ sciens omnia q̄ ventura erant sup eum processit ꝫ dicit ad eos q̄z queri/tis · Rndерunt ei Jesum nazarenum · dicit eis ihesus ego sum · Stabat aūt et iudas q̄ tradebat eū cū ipis · Vt ergo dixit eis ego sum abierunt retrorsum ꝫ ceciderūt in ter/ram · Iterū ergo interrogauit eos quem q̄ ritis · Illi aūt dixerunt ihesum nazarenuz Rndit ihesus dixi vobis · q̄a ego sum Si ergo me queritis sinite hos abire · Vt impleret sermo q̄z dixit q⁹ quos dedisti mihi ex eis nō perdidi quenq̄ ·

¶ Glosa Ostenderat euangelista quo iudas ad locum ubi xp̄c erat aduenire potuerit · nunc ostendit quo illuc puenit dicens · Judas ergo cum accepisset co: hortem ꝫ a pontificibus ꝫ phariseis ministros ve: nit illuc cum laternis facibus ꝫ armis · ¶ Augustin · Cohors non militum fuit · Apte ergo de itaq̄ intelligatur accepta tamq̄ ad tenendum re: um seruato ordine legitime potestatis ut nullus te nentibus auderet obsistere quamq̄z ꝫ manus tanta fuerat cōgregata ꝫ sic armata veniebat ut vel ter reret vel etiam repugnaret si quis q̄z xp̄m defende: re auderet ¶ Crisostom⁹ Sed qualiter cohors ista fu erunt quia milites erant · pecuniarum gratia omia facere medicātes ¶ Theop · Faces autem afferunt ꝫ laternas · ne xp̄s latēs in tenebris fugeret · ¶ Cri sostomus · Quotiens autem alias miserunt com prehendere eum sed non valuerunt · Non manifestus est q⁹ tunc sponte seipsum dedit Propter quod sub dicit · Jhesus autem sciens oia que ventura erant super eum · processit ꝫ dixit ad eos Quez queritis ¶ Theophilus · Quere autem non vt volens scire Nam vnq̄ nouerat omnia que ventura erant sup eum · sed ostendere volens quoniam cum presens esset ab eis videri non poterat · vel discerni · Nam sequitur · Dicit eis ihesus · Ego sum · ¶ Crisostom⁹ In medio enim eorum existens excecauit eoruz ocu los · Quoniam enim non tenebre causa erant indica uit euangelista dicens · quoniam habuerunt lampa des · Si vero lampades non essent a voce saltem de bebāt agnoscere eū · Si vo ꝫ illi ignorabant · qualiē iudas ignorauit qui cum eo fuerat continuo · Et ideo subdit · Stabat autez ꝫ iudas qui tradebat eū

Stabat aūt ꝫ iud
at aūt hoc ibus o
possent si; nec vid
rec · Unde subdit
erunt retrorsum
Vbi nūc milieū co
marū · vna vox tu
lem sine velo vllo
bebat in carne · ꝫ
tabatur humanis
occidend⁹ a tenebr
dus hoc fecit · Et
dicit xp̄s · ꝫ a iud
anc ꝫ m orrā cad
derant · ¶ Chr
q̄ electi ī faciem ·
nis qui post se c
vo ante se ceci den
qua ī inuisibilib⁹
ibi cozruunt vbi
nō possunt · Ihi
sponte deiciūt ut
dem cadant quia
tur · ¶ Cnſ · Deu
hoc induxit ve eū
tradens manifeste
eos reuocare · Ge
habebāt excusatio
dicit · Un sequitur ·
quentes · Illi aūt
Dixi vobis · quia
ego sum · si non re
cuit quecūq̄ volu
apprehendi nō q⁹
si; nec ipse faceret
tenere volentib⁹
am iam tenebūt
suā · unde subdit ·
ire · ¶ Cnſ · Qua
ad hoc cōmune el
mā horā ad suos
¶ Aug · Inimico
nam scilicet nunc
¶ Cnſ · Unde e
eoz ꝓpria · sed v
iungit · vt imple
sti mihi non perd
non hanc dixerat
lista vo ꝫ de pres
q⁹ aūt n erāt p
rentur perderet
bant · quomodo

¶ Symon erg
duxit eū ꝫ pc
dit eius auricu
seruo malch⁹
te gladiū tuū
dit michi pat

Stabat aũt ꝙ iudas qui tradebat eũ cum ipsis. Fe
at aũt hoc ihus oñs qm̃ nõ solum ꝓpixndere eũ nõ
possent sz nec videre in medio exĩem ñ ipe cõcede
ret. Unde subditur. Ut ergo dixit eis ego sum abi
erunt retrorsum et ceciderunt in terram. ¶ Aug.
Ubi nũc milites cohors vbi terror. ꝙ mummen ar
morũ vna vox turbam odiosã ferocẽ armisq; vermi
lem sine telo vllo percussit repulit strauit. Deꝰ em̃
latebat in carne. ꝙ sempiẽꝰ cies ita mẽbris occul
tabatur humanis ut cũ laterms ꝙ facie quezeretur
ecidendꝰ a tenebris. qđ iudicatꝰ facies qui iudicã
dus hoc fecit. Et nunc vbiq; p euangeliũ ego sum
dixit xps. ꝙ a iudeis expectãt antexps ut retro ꝛde
ant ꝙ in terrã cadant qm̃ deserẽtes celestia. terrena
desiderant. ¶ Greg. sup ezechielẽ. Quid ẽ aũt hoc
q; electi i facem. ꝙ reprobi retrorsum cadunt ñ q;
omis qui post se cadit ibi cadit ubi non videt. Qui
vo ante se cecidit ibi cecidit ubi uidet. Iniqui gꝰ
qua i manifestis cadunt. pꝰ se cadere dicunt. qua
ibi corruunt vbi quod tũc eos sequũt. modo videre
nõ possunt. Ibi vo qua i istis visibilibꝰ semetipos
ponere deꝯ ciũt ut in inuisibilibꝰ engãtur. quasi in fa
cem cadant quia amore cõpuncti videntes humilia
tur. ¶ Cris. Demũ ne quis dicat qm̃ ipe iudeos ad
hoc induxit ut eũ occiderent seipm in manibꝰ eoꝝ
tradens manifeste ostendit eis omia que sufferebant
eos reuocare. Sed qz pmanebãt i malicia ꝙ nullã
habebãt excusationẽ. tunc seipm in manibus eoꝝ tra
didit. Un̄ sequitur. Iesu ergo interrogauit eos quẽ
quentis. Illi aũt dixerũt ihm nazarenũ. Ait illis ihs
Dixi vobis. quia ego sum. ¶ Aug. Audierãt pmo
ego sum. sz non replenderunt. qa hoc voluit. qui po
tuit quicdo voluit. vex si nunqz se ab eis pmitteret
apprehendi nõ ꝺdem illi facerẽt ꝓpter quod venerãt
sz nec ipse faceret ꝓpter quod venerat. Proinde qa
tenere volentibꝰ ꝙ non valentibꝰ oñdit potestatẽ su
am iam tenebrãt eũ vt faciat de nescientibꝰ voluntatẽ
suã. unde subdit. Si ergo me quenitis sinite hos ab
ire. ¶ Cris. Quasi diceret si me quenitis. mihi vob
ad hos cõmune est. Ecce meipm trado vsq; ad vlti
mã horã ad suos dilectiõis ꝺseruantiam demonstrãs.
¶ Aug. Inimicos iubet ꝙ hoc faciunt qđ iubet. Si
nam scilicet nunc eos abire. quos non vult perire.
¶ Cris. Unde euangelista ostendens qꝺ non fuit
eoꝝ ꝓpositum sed vtus eꝰ qui cõprehensus fuerat sub
iungit. vt implereť dmo quẽ dixit quia quos dedi
sti mihi non perdidi ex eis quenqz. Perditionẽ autem
non hanc dixerat que mortis. sz illã eternam euange
lista vo ꝙ de presenti morte id accepit. ¶ Aug. Nun
qđ aũt ñ erãt postea mortui. Cur ergo si tuc mori
rentur perderet eos ñ quia nondũ in eum sic crede
bant. quomodo credunt quicumqz non pereunt.

¶ Cris. Petrꝰ cõfidens in ꝑ dicta voce dñi ꝙ in his
que iã facta erãt armať adusus eos qui supuenerãt
unde dr. Simon ergo petrꝰ habens gladium eduxit
eum ꝙ percussit pontificis seruũ. Sed qualiť q; percussꝰ
erat nõ pcam hẽ nec duo vestimenta gladiũ hẽ
mihi videť hũc formidãs ꝓparasse dudũ. ¶ Chr.
Vel ad opꝰ agni illo indigens ferebat hũc ecias pꝰ
cenam. ¶ Cris. Sed qualiter qui percussꝰ erat non ala
pam dare homicida hẽ. Quia magr̃ non se vlasci
percussꝰ est. Ille aũt nõ se vlascebatur sz mgr̃m denũ
nec perfecti adhuc eramus si videbris postea petrum
ꝺberatum ꝙ humiliť ferẽtem. Illo sine causa aũt sẽ
dit. Et abscidit eꝰ auriculã dexteram. Videtur em̃
mihi impetũ apostoli significare q̃ ad ipm caput im
petum fecit. ¶ Aug. Solꝰ aũt li cu mgelista eã no
men serui hui expressit cũ dixit. Erat aũt nomen
seruo malchꝰ. sic lucas solꝰ qui oꝰ auriculã dñs tetige
rit ꝙ sanauerit eum. ¶ Cris. Huc em̃ miraculũ fecit
ꝙ erudiẽs nos q̃ eas qui malefacunt būfacere opor
tet. ꝙ ꝺcutem reuelans suam. Nomen aũt ꝓterea
posuit eu. ut ꝺfessa ut bis qđ tunc legerent liceret qđ
rere si ꝺ factũ sit. Seruũ aũt eum sumi pontificis
dixit. qa magnum est qđ factũ est. nonsolũ quis cura
uit sed quia curauit eum qui sup eum venerat. ꝙ
paulo post alapã datur erat. ¶ Aug. Malchꝰ autẽ
mẽꝑatur regnaturꝰ qđ ergo auris ꝓ dño ãputata
ꝙ a dño sanata significat ñ auditũ amputata vetusta
te renouatũ ut sit in nouitate spũs ꝙ nõ in vetusta
te litere. Quos cui pfectũ fuerit a xpõ qa dubitet
regnaturꝰ esse cum xpõ. Ex aũt seruꝰ mucronis est
ꝙ ꝺ ad illam primã vetustatem qm̃ seruitutẽ gnit
si cum accessit samtas figurata ẽ ꝙ libertas. ¶ Ori.
Vel ecclia auris dextre serui principis succedendo sig
erat surditatis eoꝝ. qa papue mpũa prio sacerdotũ
inoleuerat. Ex aũt denuo restituta sit auris significa
cat vtilitatem reparationẽ meliorẽ in israhelitis uemẽ
te bella. ¶ Aug. Factũ aũt petri oñs improbauit ꝙ
ꝓgredi vetera ꝓhibuit. Un̄ sequitur. Dixit ergo ihs
petro mitte gladiũ in vaginã eius ille ad puniẽdam
cõmotus fuit ꝙ ꝺ ad malignandũ ꝺscribendum
¶ Crisostomꝰ. Nonsolũ autẽ mmis eũ cohibuit ve
mathꝰ refert sz ꝙ aliẽ ꝺsolať eum dicens. Calicem
quẽ dedit mihi pater. nõ vis ut bibam illum. Oñdens
q̃ non illoꝝ voluntas qđ hebant erãt. sed sue cõfessio
nis. ꝙ nõ est deo grati. si obediens usq; ad mor
tem. ¶ Ori. In eo aũt qꝺ ipm calicem dixit qz sibi
grata ꝙ acceptabilis ꝓ salute mortalium mors vide
tur edisserit. ¶ Aug. Ex aũ a pre traditũ sibi dr
calicẽ passionis. Illud ẽ qđ ait apls. Pro pro filio
non pepcit. sed ꝓ nobis omibꝰ tradidit eum. Verus
auctor calicis hui est etiam ipe qđ bibit. Unde idem
apls dr. xps dilexit nos. ꝙ tradidit seipm ꝓ nob

¶ Symon ergo petrus habens gladium e
duxit eũ ꝙ percussit pontificis seruũ ꝙ ab sci
dit eius auriculã dexteram. Erat aũt nom
seruo malchꝰ. Dixit ergo ihesꝰ petro Mit
te gladiũ tuũ in vaginam. Calicem quẽ de
dit michi pater non vis ut bibam illum.

¶ Cohors ergo ꝙ tribunus ꝙ miſtri iudeo
rũ ꝺphederũt iesũ ꝙ ligauerũt eũ. ꝙ adduxe
rũt eũ ad annã ꝓmũ. Erat em̃ socer cayphe
qui erat pontifex ãni illius. Erat aũt cay
phas qui consilium dederat iudeis quia ex
pedit unum hominem mori pro populo

¶ Chrop. Peractis cunctis que sufficienē habāt ad ꝓhibendum iudeos cū illi hoc nequaq̄ discernerēt. tūc duci se ꝑmisit. vnde dr. Coborz ergo ⁊ tri bun⁹ ⁊ ministri iudeorum comꝑhenderūe ihm ¶ Au. Comꝑhenderūe ad quē non accesserunt. nec audierunt. accedite ad eum ⁊ illummamini. Si eīm sic accederēt non eū manib⁹ occidendum. sz reapte dū cede ꝓhenderent. nūc aūt qm̄ eū illo mō ꝓhenderē ab eo longi⁹ recesserunt. Seqūtur. Et ligauerūt eū a quo solui pot⁹ velle debuerunt. ⁊ erāt forte mas qui postea liberati ab eo dicerē. Dirupisti vincula mea. postea vo q̄z ꝓsecutores tradēte iuda dm̄o hga uerunt ut meliꝰ ligatur iudas non laudabilis volita te tradicionis hui⁹. sed sceleris voluntate damnabil subdiē. Et adduxerunt eū ad annam ꝑmū. ¶ Cnf. Pre delectatione eiꝰ ghabanē in his que fiebant. quasi trophēū statuētes ¶ Aug. Nec eacet cām cur ita factuz sit subdens. erat eīm socer caiphe qui erat pontifex anni illi⁹. Marcus ⁊ matheꝰ cū id breui⁹ narrare voluisset eū ad caiphā ductū fuisse cōme morat quia ⁊ ad annam ꝑ⁹ ideo ductꝰ est. q̄ socer ei⁹ fuerat. vt intelligēdum sit hoc eundem caiphaz fieri voluisse. ¶ Beda. Quatin⁹ dum a cōsimili pontifice dānaretur. ipse q̄ minoris ōnis re⁹ haberē. Vel forte assis sic domus ei⁹ sita erat. vt ꝓtenere eam non possent. Siue diuinit⁹ actum est ut q̄ erant affines sanguine sociarēt in scelere. Sed q̄ dic̄ q̄ esset pō tifex anni illi⁹. sonat cōtrarium legi. In qua ꝓcep tum erat. ut vn⁹ esset pōtifex film⁹ quo mortuo suc cederet a filiꝰ suus. Sed iam pontificat⁹ ambitione erat infectus. ¶ Alcuin. Non refert eīm ioseph⁹ istum caiphā vni⁹ anni sacerdotium redemisse. nō ergo mirꝫ si iniquus pontifex iniquē iudicauerit. sepe q̄ p auaritiam ad sacerdotium accedit. p munificā in eo seruatur. ¶ Cnf. Hic aūt audiēs vincula audiens tumulcuēt recolunt ꝓbrose qm̄ mors ei⁹ sal⁹ fuit orbis terraꝝ. Vñ seqūtur. Erat aūt caiphas q̄ cōsiliū dederat iudeis quia expedit vnū hoīem mori ꝑ quo tanta eīm est veritatis fugabundancia vt eē mimi a eam personent.

¶ Sequebatur aūt ihesū. Simon petrus ⁊ alius discipulus. discipulus aūt ille erat no tus pontifici. Et intrauit cum ihesu in atri um pontificis petrus aūt stabat ad ostium foras Exiuit ergo discipul⁹ alius qui erat not⁹ pontifici ⁊ dixit ostiarie ⁊ introduxit petrum Dicit ergo petro ācilla ostiaria. nū quit ⁊ tu ex discipl̄is es hoīs istius? Dicit ille non sum stabant autem serui ⁊ ministri ad prunas quia frigus erat ⁊ calefaciebāt se Erat autem ⁊ petrus cum eis stans ⁊ ca faciens se.

¶ Aug. de con. euā. de petri tēptatione que inter do mini cōcumelias facta est nō eodem ordine oēs nar rant. Ille ipas ꝑmo cōmemorāt matheꝰ ⁊ marc⁹ de ind petri temptatōz. Lucas vo explicat pn⁹ tempta tōes petri. cū demū dñi cōcumelias. Iohes aūt sapie petri temptatiōz dicere cū dicat. sequebatur aūt ihm Simon petr⁹ ⁊ ali⁹ discipul⁹ ¶ Alcb. Ex deuotione sequē mgrm q̄uis a lōge ꝓpē amore ¶ Au. Quis sit aūe ille ali⁹ discipl̄us non temere affirmādum est qua tacetur. Solet aūt se idem iohes ita significare ⁊ addere quem diligebat ihs. Postassis g⁹ ⁊ hic ipe est ¶ Cnf. Se aūt occultat humilitatis gra. Etenī hic magnā rōnē audiendi enarrat. qm̄ omīb⁹ fugientib⁹ ipe sequē. sz preponit sibi petz ⁊ sui ipius coāt⁹ est mēsse. vt discas qm̄ certus alios enarrat ea que facta sunt in atrio quasi intus exiūs. Sucadit aūt ꝓpriam laudē subdens. Discipt⁹ aūt ille erat notus pontifici ⁊ introiuit cū ihu in atrium pontificis. nō eīm hoc vt magnū quid de seipo ponit. sed q̄a dixit q̄ intrauit cum ihu solus. vt non estimes hoc excel sc mentis esse addidit cām. Igne petz venisse illuc amoris fuit. nō intrasse aūt intus amoris. vñ seqūtur petr⁹ aūt stabat ad hostiū foras. ¶ Alcb. Foris sta bat qui negatur⁹ erat dñm. nec erat in xpo. q̄ xpm ghiem nō erat ausus ¶ Cnf. Sed qm̄ ⁊ petrus in trasset vtiq̄ domū si ei cōcessū esset indicauit ihs ēs exiuit g⁹ discipt⁹ ali⁹ q̄ erat not⁹ pōtifici ⁊ dixit hoi ⁊ introduxit petz. Jō aūt ipe eū ñ introduxit q̄a xpo adherebat ⁊ sequē eū. Seqūtur. dixit g⁹ petro an cilla hostiaria. Numq̄d ⁊ tu ex discipl̄is es hoīs istius? Dic̄ ille. Non fui q̄d dicis o petre. nōne p⁹ dix: isti. ⁊ si oportuerit aiam meā ꝑ te ponā. q̄d ergo fa ctū est. qm̄ nec hostiarie fere mērogatiōz. Nō erat miles qui mērogabat. sed hostiaria vilis. neq̄ dicit seductoris discipt⁹ es. sed hoīs illi⁹ q̄d miserēdus erat Dic̄ aūt nunq̄d ⁊ tu q̄a iohes inte⁹ erat. ¶ Aug. Sz q̄d mirꝫ si de⁹ vā ꝓuexit hō aūe falsa ꝓsumpsit? sine misia que iā cepta est negatiōe petri debem⁹ aduē te re. nō solū ab eo negari xpm q̄ diat eū non esse xpz sz ab illo eciā q̄ negat se esse xpianū. dns eīm nō ait petro discipl̄m meū te negab. sz me negabis. nega uit g⁹ ipm cū se negauit esse discipl̄m. q̄d autē ali⁹ isto mō q̄z se negauit esse xpianū. Quāmulti postea eciā pueri ⁊ puelle potuerunt mortē ꝑ xpi ꝓfessio ne ꝓtemnē ⁊ regnū celoꝝ forte intrare. q̄d tē iste non potuit q̄ claues regni eius accepit. ecce vade dictum ē. Simile hos abire. q̄a quos dedisti mihi. nō perdi ex eis quenq̄z vtiq̄ eīm petr⁹ si negato xpo hīc iret q̄d aliud q̄z ꝓiret ¶ Cri. ō pe. he. Idarco aē dui ne pudentie secretū ꝓmisit vt prim⁹ ipe haberē pe tras quo erga peccātes duriore sniam ꝓprij casus meritu temperaret. petrus eīm orbis terraꝝ doctor ⁊ magister peccauit ⁊ venīa ipetrauit vt hec indul gentie norma ⁊ regula iudicātib⁹ ꝓberetur. Ioan co eīm non angelis arbitroz cōmissam sacerdotij po testatē. ne cum ipi mime peccarēt in peccatoribus sn̄m vindicarēt. hō passibilis sup̄ hoies ordinatur. vt dum ipse in alios suas recolit passiones mitem apud eos se ꝓbeat ⁊ benignum. ¶ Chro. Quoz tā manem quādā gr̄am a ꝓmantes petro dicunt q̄ ih̄ negauit petr⁹ quoniam volebat semp esse cū xpo ⁊ sequi continue. Nouit eīm q̄ si fateretur se esse d xpi discipulis numerareetur ab eo. ⁊ non haberet vl tra spadum sequēdi videndiq̄ dilectum. vñ sitabat

¶ Pontifex
discipulis ei
ihesus Ego p
semp docui in
omnes iudei c
tus sum nihil.
roga eos qui
sis Ecce hi sci
¶ Cnf. Quia x
discipul⁹ interrog
rogabat ihm de
eum⁹ gracia eos c
dsum ⁊ nouam
quasi nullo alio
Exploratē insup
na eᵉ cum si modi
aduersa metuisti.
emulū ꝓdat. ¶ V
no amore mērog
cusare potuisti
sed dns ita tēpe
nec se defendere
Ego palam locu
goga ⁊ in tēplo i
to locut⁹ sum ihs
questio. Si eīm
lam sz hoīa ꝓmi
palam locut⁹ est
to manifesti⁹ loq̄
Unde eīm ⁊ pabo
ad alios. sz intelli
sum mūdo ac si d
sus non erat pal
discipul⁹ loq̄batē
q̄ in occulto loq̄
serum si hoc loq
malos. ¶ Chro
in occulto locut
¶ Cnf. Ut loc
estimabāt exepi
rum audiēte su
ex supabūdant
subdit quid me
erūt quid locut
ego. quasi dicer
roga mimicos m
hec verba cōfide
hec est eīm verit
micos q̄s inuoca

Vnde sikabat se officiū gerē ministroꝝ ne vulꝰ mē
bra ogmēᵒ excluderēt· vnde sequitur· Stabant aūt
ſui ⁊ misin ad prunas qa frigᵒ erat ⁊ calefaciebāt
se Erat aūt ⁊ petᵒ stans cū eis calefaciēs se ¶ Au·
Non hyems erat ⁊ iñ frigᵒ erat quale solet eciam
ēq̄noctio vno accidere· ¶ Greg· ȳ· mo· Jā aūt intᵒ
a cantatus caloꝛe petᵒ tepuerat ⁊ ad amorē pristi
vite quasi ad gſecutoꝝ prunas infirmicare estuante
recalebat·

¶ Pontifex aūt interrogabat ihesum de
discipulis eiꝰ· ⁊ de doctrina eiꝰ· Respondit
ihesus Ego palam locutus sū mundo· ego
semp docui in sinagoga ⁊ in templo· quo
omnes iudei cōuenerunt ⁊ in occulto locu
tus sum nihil· quid me interrogas· Inter
roga eos qui audierūt quid locutꝰ sum ipꝭ
sis Ecce hi sciunt que dixerim ego
¶ Cyr· Qua xpō nullū crimen inferre poterant ꝺ
discipul interrogabāt· vnd dicit· Pontifex aūt me
rogabat ihm de discipulis aᵘ forsitas vbi erāt vt
eum gracia eos collegit· Hoc aūt dicebat quasi sedi
tiosum ⁊ nouarū rerꝝ factorem eū redarguē volēs
quasi nullo alio attendēdo ea qꝫ aᵘ discipulos ¶ Tho
Explorat msup de doctrina· vñ sequitur· Et de doctri
na eᵒ cuiusmodi sꝫ fuerit· vtꝝ a lege discrepans ⁊
aduersa motsi· ut ex inde occasione concepta vt dei
emulū pdat· ¶ Aug· Non em cognoscendę vita
tis amore mꝰgat· sed vt cām inueniret qua eū ac
cusare potuissꝫ ⁊ tradere romano pīdi ad dānādū
sed dns ita tēperauit rnsionē vt nec vicatem tacēt
nec se defendere videret· sequitur· em· Respondit ihs
Ego palam locutᵒ sum mūdo ego semp docui in sina
goga ⁊ i tēplo i quo oēs iudei conuenerunt ⁊ in occul
to locutᵒ sum nihil· ¶ Aug· Nō preterenda nascię hꝰ
questio· Si em ipīs discipul suis non loquebaē pa
lam sꝫ horā pmittebat qñ palā fuerat locuturᵒ quō
palam locutᵒ est mundo Dem ipīs discipul suis mi
to manifestiᵒ loqbaē· qñ cum eis erat remotᵒ a ēbis
Hūc em ⁊ pabolas apiebat quas clausas pferebat
ad alios· sꝫ intelligendū ē ita eū dixisse palā locutus
sum mūdo ac si dixisset· Oculta me audierūt ⁊ rur
sus non erat palam qa non intelligebāt· ⁊ q̄ secretū
discipul loqbaē non in occulto vtqꝫ loquebaē· qa nā
qꝫ in occulto loqitur qui coā vt homito loqitur· pe
ierum si hoc loqitur pauca· qđ p eos velit innotescē
multa· ¶ Tho· Remisciē aūt hꝰ gloꝛie qđ dicit· nō
in occulto locutᵒ sum· nec in occulto ēre tenebroso·
¶ Cyr· Vt locutᵒ est qdem in occulto· sꝫ non vt bi
estimabāt tepidas ⁊ seditionē fauēs· sꝫ vbi multo
rum auditōe suspiosa erant· qꝫ dicebaē· Volens aē
ex supabūdantia hꝰ dignū gstituere suū actionū
subdit quid me interrogas· interroga eos qui audi
erūt quid locutus sum ipīs· Ecce hi sciūt qꝫ dixerī
ego· quasi diceret· Tu me ō meus interrogas inter
roga inimicos meos qui insidiaē michi· sunt autē
hec verba cōfidentis in eos que dicta erāt veritate
hec est em veritatis falsitatibilis demonstratio cū in
micos qs inuocat testes· ¶ Au· Ypa em qꝫ audierāt
⁊ non intelligerāt· talia erāt vt non possēt iuste ac
vaster crimmari· ⁊ quocienscūqꝫ interrogādo tēptas
runt vt inuenirēt· vnde accusarēt eū sic eis rndit ve
oēs eoꝝ retūderēt doli ⁊ calūnie eoꝝ frustrarēt

¶ Hec aūt cum dixisset vnꝰ assistēs mini
strorū dedit alapam ihesu dicens sic respō
des pontifici· Respondit iesus Si male locu
tus sum testimoniū perbibe de malo Si aūt
bene quid me cedis· Et misit eum annas li
gatum ad caiphan pontificem.

¶ Theo· Cum ihs astantiū interpellasset testimoniū
volēs se minister excusare qꝫ nō esset de his qꝫ ad mi
rabaē ihm pcussit ⁊ eū· vñ dr· Hec aūt cum dixisset
vnᵒ assistens ministrorum dedit alapā ihu dicens· sic
respondes pontifici· ¶ Augu· de con· euan· Hic sane
ondit qꝫ annas pontifex erat· nōdū ei erat miss
ad caypham cum hec diceret· Et hos duos annā ⁊
caypham pontifices cōmemorat eā Lucas i initio
euāgelij sui· ¶ Alb· Hic implet qꝫ lxta dedi maxil
lam meā pcutientib· Et ihs muste pcussᵒ mansue
te rndit· vnde sequitur· Rndit ei ihs Si male locuᵒ
sum testimoiū phibe de malo Si aē bene qđ me cedis·
¶ Tho· qñ· Si habes ex his qꝫ nūc a me placa se
replendere ostende qꝫ male dixerim Qđ si nequis
quid fuus· vel ea sic· Si pperam docui cum in si
nagogis docebam cerebrosa principem sacerdotū· Qđ
si recte docui· ea vt ea vos misin miraremini qđ
me nunc cedis· quē prius admirabamini· ¶ Aug· qđ
ista respōsione veniꝰ mansuetᵒ iusti· Qui em acce
pit alapā nunqđ vellet eum qui pcussit· aut celesti
igne gsumi· aut terra dhiscere sorbeꝛe· aut corruptū
demonio volutari· aut eas alia huiusmodi qualibet
pena vt eciam grauiore punire· qđ hoꝝ p potencias
uibere non potuisset p quē factᵒ est mundᵒ· ni paeen
tiā nos docere maluisset· qua venit ꝺ· Hic dicet
aliquis· cur non fecit quod ipse pcepit· pcutienti sꝫ
non sic respōdere· sed maxillam debuit alteꝛā pbere
Quid qꝫ ⁊ mansuete respondit ⁊ non solū alteram
maxillam ineꝝ pcussuꝛe sed totum corpᵒ figēdum p
parauit ligno ⁊ hic potius demōstrauit sua illa p
cepta patientie non ostētatione corporis· sed cordis
preparatione fienda Fieri em potest vt alterā mi
tiam visibiliē homo pbeat iratus quanto gᵒ melᵒ
⁊ respōdet qꝫ placatᵒ· ⁊ ad pferenda grauiora erā
quillo anio sit paratᵒ ¶ Cyr· Quid igit cōsequēs
erat nisi aut redarguē aut acceptare qđ dictū est· sꝫ
hoc non fit· ea em que fiebant· nō erant inditū· sꝫ se
ditio ⁊ tranma· Nō mirēmur aut ea qđ plᵘ faceret
mittunt eum ligatū ad caiphā ꝺ· sequitur· Et mi
sit eum annas ligatū ad caiphā pontificē ¶ Tho·
Suspicantes hunc eum astutior esset· excogitare
aliquid posse aduersum ihm dignū morte· ¶ Aug·
Ad illum aē sic mactᵉ dicat· ab mino ducebaē qñ
ipe erat illiᵒ anni princeps sacerdotuꝫ Alterius ąppe
intelligēdi fuit solere annis agere pontificatū ⁊ cre
dendum ē sin voluntatē cayphe io esse factū· ut ihm
pmo ad annam ducerēt· vt ea domus eoꝝ ita fuis
se posita vt nō deberet annas a transeūtibᵒ pcuti

¶ Hie. Ex aũt dicit ligatum nõ sit intelligendũ, ẽ q tunc tm fuerit ligatus sed tunc ligat⁹ est cũ est captus. itaq ligatum ad caiphã misit sicut sibi fuerat pñcatus. siue fieri potuit. vt ad horaz soluere tur quatinus discutereẽ. ⁊ post hoc discuss⁹ iterum ligaretur. ⁊ sic ad caiphã mitteretur.

¶ Erat aũt simon petrus stans ⁊ calefaciens se Dixerunt ergo ei nunquit ⁊ tu ex discipulis eius es? Negauit ille ⁊ dixit Nõ sum Dicit vn⁹ ex seruis pontificis cognat⁹ eius cuius abscidit petrus auriculam. Non ne ego te vidi in orto cum illo. Iterum ergo negauit petrus. ⁊ statim gallus cantauit.

¶ Aug. Cum dixisset euangelista q ihm ligatum miserat annas ad caiphã Reuersus est ad locum narrationis vbi reliquerat petr̃ vt explicaret q̃ i domo anne de crimia eius negatione gegerat. vnde dr. Erat aũt simon petr⁹ stãs ⁊ califacĩs se. hic recapiculat quod añ iã dixerat. ¶ Crisost. Vel multo stupore detinebaẽ. qui seruio⁹ erat vt deducto ihu de cetero nõ moueret. Deo hoc fit vt discas quãta nature est imbecillitas. cum deus hominem reliq̃t ⁊ mẽrogatus rursus eã negat. vñ seq̃tur Dixerunt ergo ei. ¶ Nunq̃ ⁊ tu ex discipul eius es? negauit ille. ⁊ dixit non sum. ¶ Aug. de con. euã. hoc loco inuenim⁹ nõ ante inuiam. sed ad focũ stantem secundo negasse petr̃. q̃d fieri nõ potuit iã iam rediss et postea q̃ foras exierat ut math⁹ dicit. neq; eñ iam exierat. ⁊ foris vidit eu⁹ altera ancilla Q̃ cũ exiret eum vidit id est cum surgeret ⁊ exiret aniad uerat eũ. ⁊ dixit his qui erãt ibi id est qui sit erant ad ignẽ meus i xpo. Et hic cum ihu nazareno erat Ille aũt qui foras exierat. b audito. rediens uaruit illis contra mic̃ub⁹ qua non nouit hoiem. Dein de in eo q̃ iohes hic ait dixerunt. nunquid ⁊ tu ex discipul eius es? q̃d redeunti ⁊ stanti dictũ intelligimus. hoc quoq; cõfirmatur non illam tantum aliam ancillam quam cõmemorat ibac secunda negatione matheus ⁊ marcus. sed ⁊ aliũ quendã cõmemorat lucas cũ petro illud egisse. vñ iohes dicit. Dixerunt ergo ei iohes aũt secutus de verba petri negatione ita explicat. Dicit vn⁹ ex seruis pontificis cognat⁹ eius cui⁹ abscidit petrus auriculam. nõne ego te vidi in horto cũ illo. Quod math⁹ ⁊ marc⁹ non singulari. sed plurali numero enũciant eos qui cum petro agebant cum lucas vnum dicat Iohes q̃ vnum eũq; cognatum eius cui⁹ abscidit petr⁹ auriculam. facile est intelligẽ aut pluralẽ numer̃ p singulari vsitata locutione vsurpasse. matheuz ⁊ marcum aut q̃ vn⁹ maxime tamq̃ sciens. ⁊ qui eũ viderat affirmabat. Ceteri autem secuti eius fidẽ petr̃ simul vrgebant. ¶ Chrys. Sed neq; ozc⁹ in memoriam eum reduxit eorum que ibi dicta sunt. Neq; multa dilectio quam illic p verba multa oñdit. vnde seq̃tur Iterum ergo negauit petrus ⁊ statim gall⁹ cantauit. ¶ Aug. Ecce media completa est p̃dictio ex tua q̃uicta p̃sumptio. Non eñ factum est quod ille dixerat animam meam p te ponam. sed factũ est. q̃d ille predixerat. Ter me negabis. ¶ Chrys. Euangeliste vo concorditer negationẽ petri scripserunt Nõ discipl̃m accusantes. sed nos erudire volentes quãtũ malum sit non deo totũ concedere. sed in seipso cõsidere. ¶ Theo. Quisnice aũt p primam petri negatiõz illi designaẽ qui ante passionẽ ihũ negauerit eum esse deũ. Per secundã vo illi qui post resurrectionẽ eius in diuinitatem p̃dicer ⁊ humanitatem offẽderẽ. Tẽ p primũ gallicantũ ihũs designaẽ capitis resurrectio. Per secundã illa que que i fine celebrabitur totã corporis. Per primã aũcamallã que petr̃ negare coegit designaẽ cupiditas. Per sedam. carnalis delectatio per vnũ seu plures demones. qui suadent xp̃m negare.

¶ Adducunt ergo ihesum ad caÿphã i pretorium. Erat autem mane. Et ip̃i non introierunt in pretorium vt non contaminarentur. sed ut manducarent pascha. Exiuit ergo pilatus ad eos foras ⁊ dixit eis. Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc? Responderunt ⁊ dixerunt ei Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum. Dicit ergo illis pilatus Accipite eum vos ⁊ secundum legem vestrã iudicate eum. dixerunt ei iudei. Nobis non licet interficere quenq̃. Vt sermo ihesu impleretur quem dixit signific̃ans qua morte esset moriturus.

¶ Aug. Addit euangelista ad locũ narrationis sue vbi eam reliquerat vt explicaret petri negatiõem Vnde dicitur. Adducunt ergo ihm ad caiphã i pretorium. Ad caiphan quippe ab anna collega ⁊ socero eius dixerat missum. Sed si ad caiphan cur in pretorium? q̃d nihil aliud vult intelligi. q̃z vbi preses pilatus habitauit ¶ Heli. Pretorium eñ dicitur sedes prefecti vero dicuntur prefecti siue preceptores eo q̃ eis precepta donant ¶ Augu. Aut igitur aliqua vrgente causa de domo anne quo ad audiendum ambo conuenerant caÿphas perrexerat ad pretorium p̃sidis. ⁊ socero suo ihesum reliquerat audiendum. Aut in domo caÿphe. Pretorium pilatus accepat. ⁊ tanta dom⁹ erat. vt seorsum habitãtẽ dñm suum seorsum iudicẽ ferret ¶ Aug. de cõ. euã. Tamen ad ip̃m caÿphaz ab initio ducebaẽ ad quem in extremo p̃duct⁹ est. Sed q̃a iam tamq̃ cõuictum reũ adducebant. Caÿphe aẽ iam antea visus fuerat vt ihesus moreretur. nulla mora interposita est. ãn occidendus pilatus traderetur. Sequitẽ. Erat autẽ mane. ¶ Chrys. Anteq̃ gallus cantaret ad caÿphã ducitur mane vero ad pilatũ p que demonstrat euãgelista. quoniam p totum intermedium modis a caÿphe interrogatus in nullo redarguitur. ⁊ idcirco misit eum p̃ilato. Sed illa alijs dimittens enarranda ipse quesiuit quod deinceps est. Sequitur enim Et ipsi non introierunt in pretorium. ¶ Augusti⁹

¶ Aug. Hoc est i eam ptem dom⁹ quā pilat⁹ tenebat si ipsa erat dom⁹ caiphe. Cur aē non introierūt exponē subdens. Vt non contaminarent sed manducarēt pascha ¶ Cri. Quōz nunc iudei faciebant pascha. Ipe vo ante vnam diē tradidit pascha. refuans suam occisionē sexte ferie. qñ vet⁹ pascha fiebat vel pascha dicit totum festum. ¶ Aug. Dies eñ agere ceperant azimoꝝ. quibo dieb⁹ contaminato illis erat in alienigene habitaculum intrare. ¶ Aleb. Pascha eñ ꝓprie dicebaē dies illa. q̄ agn⁹ ad vesperaꝫ q̄rta decima luna occidebaē. septē vo dies seq̄ntes dies azimoꝝ dicebanē. in q̄b⁹ nihil fermentatū i domibo eoꝝ debuit inueniri Sed tam dies paschalis nuncupatiue nomen ut apte matheum. prima aut̄ die azimoꝝ accesserunt discipuli ad ihm dicētes. vbi vis parem⁹ tibi comedere pascha. Pascha eē dies azimoꝝ nuncupatiue nomen. sicut hic. vt manducarēt pascha. Pascha eñ non immolatōem agni hic vocat que fiebat quartadecima luna ad vesperam. sed magnaz solennitatē que. xv luna celebrabatur. p⁹ agni immolatōz. Quartadecima eñ luna dñs sicut ⁊ alij iudei pascha celebrauit xv luna qñ magna solennitas celebrabaē. est crucifix⁹. quartadecima vo luna cepit esse immolatio. exq̄ capt⁹ est in orto. ¶ Au. O impia cecitas alienigene iudee. precio contaminari timebant ⁊ frīs innocentis sanguinem non timebant. ¶ Nam q̄ eram dñs erat ⁊ vite dator q̄ occidebatur. non eoꝝ conscientie. sed nescientie deputatur. ¶ The. Sz pilat⁹ vtrūz ꝓcedens intro⁹ ipse ibi egredie. vñ seq̄tur. Exiuit g⁹ pilat⁹ ad eos foras ¶ Ihe. Nec aē erat cōsuetudo iudeoꝝ. vt quē morte reum iudicarent vicario presidi traderent. vt dū preses vicarius cerneret intelligeret mortis addictum. ¶ Cri. Sed videns eū ligatum ⁊ a tot ductū nō estimauit hoc argumentum esse inalterabile accusationis sed interrogat. Vnde seq̄tur. Et dixit eis. Quā accusationē affertis aduersus hoiem hunc. Incōueniens eñ dicit esse iudicaū eos rapuisse. supplicū aē illi concedere. Sed illi renuentes ex directo accusationem coniecturis q̄busdam vtuntur. vñ seq̄tur. respōderunt ⁊ dixerunt ei. Si non esset hic malefactor non tibi tradidissem⁹ eum. ¶ Aug. Interrogetur atq; respondeāt ab immundis spiritib⁹ liberati. ceci videntes mortui resurgentes. ⁊ qō omia supat. stulti sapientes. vtrū sit malefactor ihs. sed ista dicebāt de q̄bus p ꝓphetam iam ipe pdixerat retribuebant mala p bonis. ¶ Aug. de con. euan. Sed videndum ē. ne cōtra sit quod lucas dicit certa i eo dicta esse crimia. Ceperunt aūt illum māe accusare. dicentes. Hunc inuenim⁹ subuertentē gentem nraz. ⁊ ꝓhibentem tributa dari cesari. ⁊ dicentem se xp̄m regem esse Sed sm iohem videnē iudei noluisse dicere crimia vt eorū auctoritatem secut⁹ pilat⁹ quo ei obiceret desineret querere. sed ob hoc eñ nocentem crederet. q̄ sibi ab eis traditi meruisset ergo intelligē debem⁹ ⁊ hoc dictū esse ⁊ illud quod lucas cōmemorauit. nisi ea eñ dicta ⁊ multa responsa sunt. Vnde in narratione sua quisq; posuit. qd satis esse iudicauit. Illā ⁊ ipe iohānes dicit q̄dam que obiecta sunt. que suis locis videbim⁹ Itaq; seq̄tur. Dicit ergo eis pilat⁹ accipite eum vos ⁊ sm legem vestram iudicate eum. ¶ Theo. Quasi diceret qñ ad votum iudicium poscitis ⁊ superbis. acsi nihil vnq̄z ꝓbanum egeritis. accipite vos ⁊ damnate. Ego namq; nequaq̄z talis iudex efficiar. ¶ Alcbui. Vel hoc dicit. quasi diceret. vos qui legem habetis. scitis quid lex de talib⁹ iudicet. sm quod iustum esse scitis. ita facite. Seq̄tur. Dixerūt ergo ei iudei. nobis nō licet interficere quēq̄z ¶ Aug. Sed nōne lex eis ꝓcepit. ne malefactoribus presertim seductoribus adeo. qualē istū putabāt parcant. Sed intelligendū est eos dixisse non sibi licere interficere quemq̄z ꝓpter festi diei sanctitatem. quē celebrare iā ceperāt. Ira ne omnē sensū nimia malicia poluisse. vt ideo vos a sanguine innocentis impollutos esse credatis. quia eum fundendū alteri tradidistis. ¶ Cri. Vel ideo ipsi eum nō interfecerunt quia multū de potestate eoꝝ abscisum erat ab romanis reb⁹ subiacentib⁹. Vel aliter quia dixerāt eis. Secūm legem vrāz interficite eum. volentes ostendere q̄ peccatū ei⁹ non est iudaicū dicunt. qñ nō licet nobis. Non enī sm legem nrāz peccauit. sed crimen ei⁹ est publicum. quia se regem dixit. vt qua eū crucifigi cupiebāt vt eam modo mortis eū diffament. nō aūt licebat eis crucifigere. Sed q̄ alio mō interfici ebant mōstrat stephan⁹ ab eis lapidat⁹. Et ideo subditur. vt sermo ihu impleretur. quē dixit. significans qua morte esset moriturus. qñ scz iudeis crucifigere non licebat. aut dicit hoc euangelista. qñ nō ab eis solū sed ⁊ a gentib⁹ debebat interfici. ¶ Augu. Sic enī legim⁹ apud marcum vbi ait. Ecce ascendimus iherosolimā ⁊ filius hominis tradet principibus sacerdotū ⁊ scribis ⁊ erudient eū gentib⁹ Pilat⁹ aūt romanus erat. eumq; in iudea romani ꝑsides miserant vt ergo iste sermo ihu impleretur. ⁊ ut eū sibi traditum gentes interficerent. noluerūt eum accipere dicentes. Nobis non licet ꝛc.

¶ Introiuit ergo iterū in pretoriuz pilatus ⁊ vocauit ihesum ⁊ dixit ei tu es rex iudeorū? Et respondit iesus. A temetipso hoc dicis an alij dixerūt tibi de me? Respōdit pilatus. Nūquid ego iudeus sū? Gens tua ⁊ pontifices tui. tradiderunt te michi. Quid feciste? Respondit ihesus. Regnum meum non ē de hoc mundo. Si ex hoc mūdo esset regnū meū ministri mei vtiq; decertarēt vt non traderer iudeis. Nūc aūt regnū meum non est hinc dixit itaq; ei pilat⁹ Ergo rex es tu? Respōdit ihesus Tu dicis quia rex sum ego Ego in hoc natus sum. ⁊ ad hoc veni in mundum vt testimonium perhibeaz veritati. Omis qui est ex veritate audit meā vocē dixit ei pilat⁹ q̄d ē veritas? ¶ Cri. Pilat⁹ ab odio iudeoꝝ empti volens. iudicium nos ꝓtraxit in longum. Vnde dr. Introiuit ergo iterū in pretoriū pilat⁹ ⁊ vocauit ihm. ¶ Theo. scilicet eo q̄ magnā habebat de eo suspitōz. monebat

Proponebat aũt oĩa exquisite rimari ameto ste pitu iudeoꝝ vnde sequiẽ. Et dixit a tu es rex iude orum. ¶ Alchui. Dus verbis ostendit pilat⁹ iudeos obieasse hoc crimis vt diceret se esse regem iudeoꝝ ¶ Cnſ. Vel hoc pilat⁹ a multis audierat ḟa vero mḃil illi habebãt dicere. vt non multa fieret mestis gatio. qđ cõmuniẽ dicebaẽ. hoc in medium ducere vult. sequiẽ. ⁊ rñdit ibs A temetipõ hoc dicis an alij tibi dixerẽ de me. ¶ Theo Innuit ex hoc pilatũ esse vecordem. ac indiscrete iudicantẽ. Ac si diceret Si hoc ex teipõ loqueris pnde signa mee rebellionis. ac si ab alĩs ꝑcepisti. mãdatoꝝ hac ordinatã ¶ Au. Sciebat vtiq dñs ⁊ qđ ipe interrogauit ⁊ qđ ipe respõsur⁹ fuit Sed eĩ dia volue. nõ vt ipe sciret sed vt discribereetur. qđ voluit vt sciretẽ. ¶ Cnſ. nõ ergo ignorans interrogat. sed ab ipso accusari iudeos volens. vnde seq̃t. ¶ Rñdit pilatus. Nũqđ ego iude⁹ sũ. ¶ Au. Abstulit a se suspitiõz q̃ posset putari a semetipõ dixisse id se a iudeis audisse ọmõstrans. vñ subdit. Gens tua ⁊ põtifices tui eradiđ runt te mihi. Deinde dicẽdo. Quid fecisti⁹ satis ostẽ dit illud ei pro crimine obiectũ. Tamq̃ diceret. Si te regẽ negas quid fecisti vt tradaris mihi⁹ quasi mirũ non esset si puniend⁹ iudicj traderetẽ. qui se diceret regem. ¶ Cnſ. Reducit aũt pilatum hõ valde malum existẽtem. ⁊ vult oĩdere. q̃ nõ est homo nuo⁹ sed de⁹ ⁊ dei filj⁹. ⁊ qđ formidauerat pilatus dissoluit tramidis suspitiõz. Vnde sequitur. Rñdit ihus. Regnũ meũ non est de hoc mundo. ¶ Augu. Hoc est qđ bon⁹ mgr̃ scire nos voluit sed p̃⁹ nobis demõstrando fuerat vana hoĩm de regno a⁹ opinio siue gentiũ siue iudeoꝝ. a quibus id pilatus audierat. quasi ꝓterea fuisset morte plectendus. q̃ illicitum affectauerit regnum. Vel quõz solent regnata ri muĩere regnanta. ⁊ videlicet cauendum erat. ne huj⁹ regnum. siue romanis. siue iudeis esset aduersum. Quod si interrogantis pilato. continuo respondisset. non eram iudeis. sed solis gentibus hoc de se opinantibus respondisse videretur. Sed post respõsionem pilati. iam iudeis ⁊ gentibus oportunius aptius q̃ respondit. Quasi diceret. Audite iudei ⁊ gentes. nõ impedio dominationem vestram in hoc mũdo. Quid vultis amplius. Venite credendo ad regnum quod non est de hoc mõdo. Quid est eĩm eius regnum nisi credentes in eum. quibus dicit De hoc mundo non estis q̃muis eos esse vellet ĩ mundo. vnde ⁊ hic non ait. Regnum meum non est in hoc mundo Sed non est de hoc mundo. De mundo eĩm est q̃dq̃ dominium a deo creatum. sed ex adam vitiata stirpe generatum est. Factum est autem regnum non iam de mundo quicquid inde ĩ christo regeneratum est. Hic enim nos deus eruit de potestate tenebrarum. ⁊ transtulit ĩ regnũ filj caritatis sue. ¶ Crisostõ. Vel hoc dicit quoniam nõ tenet regnum. vt hic reges terrem tenent. sed quoniam desup habet principatum. qui non est humanus. sed multo maior ⁊ clarior. Vnde subdit. Si ex hoc mundo esset regnum meum ministri mei vtiq decertarent. vt non traderer iudeis. Ostendit hic regni eius quod apud nos est. imbecillitatem. quoniã a ministris habet fortitudinem. superius vero regnum sufficiens est sibiipsi nullo indigens. Si igitur maius ẽ illud regnũ volens captus est seipsum tradens ¶ Augustin⁹. Cũ autem probasset regnum suum non esse d̃ hoc mundo. subdit. Nunc autem regnum meum non est hĩc Non dixit. non est hic. Dic est eĩm regnum eius vsq̃ ad finem seculi habẽs intra se commixta zizania vsq̃ ad messem sed tamen nõ est hinc. quia peregrinatur in mundo. ¶ Theophilus. Vel ideo non dicit non est hic. sed non est hinc. Nam regnat in mundo ⁊ vtitur eius prouisione. ⁊ iuxta votum cuncta disponit. Non est autem ab infimis constitutum regnum eius. sed celitus ⁊ ante secula ¶ Crisostomus Hinc autem hereticj accipientes occasionem alienum eum esse a mundi conditione dicunt. Sed cum dicit Regnum meum non est hinc. non priuat mundum a sua prouidentia ⁊ prelatione. sed ostendit regnũ suum non esse humanum. neq̃ corruptibile. Sequitur. Dixit itaq̃ a pilatus. Ergo rex es tu⁹ Respõdit ihesus. Tu dicis quia rex sum ego ¶ Augustin⁹. Non quia regem se timuit confiteri. sed ita dictum est. vt neq̃ regem se negaret. ne regem se talem esse fateatur. cuius regnum putetur esse de hoc mundo Dictum est enim. Tu dicis. ac si diceretur. carnalis carnaliter dicis. Deinde subiungit. Ego in hoc nat⁹ sum. ⁊ ad hoc veni ĩ mundum. vt testimonium perhibeam veritati. Non est producenda huius pronominis silaba. q̃ ait. In hoc natus sum tamq̃ dixerit. in hac re nat⁹ sum. sed corripienda. tamq̃ dixerit. ad hoc natus sum. sicut ⁊ ait ad hoc veni in mũdum. Vnde manifestum est eum temporalem natiuitatem suam hic commemorasse. qua incarnatus venit in mundum non illam sine initio qua deus erat ¶ Theophilus. Vel aliter. Quesito per pilatum si dominus esset rex. ego inquit in hoc natus sum. id est ad hoc q̃ rex sim. hoc enim ipso q̃ a rege productus sum. me quoq̃ testor esse regem. ¶ Crisosto Si igitur rex natus est. nichil ĩ accipiens hĩ. Ad hoc inquit veni vt testimonium phibeam veritati hoc ẽ vt hoc ipm suadeam oĩbus. ⁊ notandum ẽ. q̃ suam humilitatem ostendit dum dicentibus q̃m malefactor est ferebat silens. quando vero interrogat⁹ ẽ de regno tunc locutus est ad pilatum. erudiens eum. ⁊ reducens ad altiora. Et oĩdit se nichil versutũ operatum esse p̃ hoc q̃ dicit vt testimoĩ perhibeam veritati. ¶ Aug. Quam aũt xp̃c testimonium perhibet vitam testimonium perhibet sibi. Eius quippe est vox ego sum veritas Sed quia non omnium est fides. adiungit atq̃ ait Omnis qui est ex veritate audit vocem meam audit vtiq̃ interioribus auribus id est obedit mee voci. ac si diceret credit mihi Quod vero ait. Omnis qui ex veritate gratiam commendauit. qua secũdum propositum vocat ſ Nam si naturam cogitemus in qua creati sum⁹. Quum omnes veritas creauerit quis non est ex veritate Sed non omnes sẽ quibus vt obediant veritati. ex ipsa veritate prestatur. Si ei dixisset Quis q̃ audit vocẽ meã ex vitate ẽ io dic⁹ ex vitate putareẽ q̃a obtemperat veritati

Non aũ hoc dicit sed ait eis qui est ex veritate audit vocem meam audit vtiq; ac per hoc non ideo est ex veritate qa eius audit vocem sz ideo audit quia ex veritate est quia hoc illi donum ex veritate collatum est. ¶ Cnf. Hec aũt dicens attrahit & suadet fieri eoz que dicunt audiozẽ. Ita demiq; & eum cepit his crebris verbis vt quereret quid est veritas. Seqt enim. dixit ei pilat⁹ qo ẽ veritas. ¶ Theo Nam vere ab hominib⁹ euanuerat & a cũctis erat incognita dum essent incredãli

¶ Et cũ hoc dixisset iterq; exiuit ad iudeos & dixit eis Ego nullam i eo inuenio cãz Est aũ consuetudo vobis vt vnum dimittã vobis in pasca. Vultis ergo dimittã vobis regem iudeorum? Clamauerunt omes rursum dicentes. Non hũc sed barrabaz Erat aũt barrabas latro.

¶ Augu. Cum dixisset pilat⁹ quid est veritas? credo in mentem illi venisse continuo cõsuetudinẽ iudeozum qua solet eis dimitti vnus in pasca. & ideo nõ expectauit vt responderet ei ihesus ne mora fieret eũ recoluisset morem quo posset eis i pasca dimitti. qo eum valde voluisse manifestũ est. vnde dicit. Et cũ hoc dixisset iterq; exiuit ad iudeos. ¶ Cnf. Sciebat enim qd hec quidem indigebat tempore interrogationis. oportebat aũt eum emp̃ere ab impetu iudeozũ. idcirco & exiuit. ¶ Alcuu. Vel non expectabat audire responsum. qua forte indignus fuit audire. sequẽ & dixit eis ego nullam i eo inuenio causam. ¶ Cnf Non dixit qia peccauit & dignus est morte donatus eum festo seo pmittit eũ exculsana cũctorogat ex supabundanti vt si nollẽt eum vt innocẽtem dimittere saltem obnoxiũ donarẽt tempori. ideoq; induxit. est aũt consuetudo vobis vt vnum dimittã vobis in pasca

¶ Beda. Hec cõsuetudo non erat legis preceptũ sed ex antiqua patrum traditiõe descendit vt ob recordationem liberationis ex egipto vnũ eis die pasce dimitterẽt vinctum deinde exhortatur dicit. vultis ergo dimittã vobis regem iudeozum? ¶ Aug. Quelibet enim ex eius corde non potuit ihesum regem iudeorum esse. etiq; ibi sicut i titulo ipsa veritas fixerit de qua quid esset interrogauit. ¶ Theo. Pulcre aũt pilatus respondet per hoc qd in nullo ihesus erranit. sed frustra inquietatur ab eis velut regnum desideranis. nõ eũ enim qui se regẽ assereret ac emulũ romane pacis romanoz vicari⁹ absoluisset. quãobrem i ipz qõ dixit regem iudeozũ absoluam prius innoxiũ ihm pdit. illudiq; iudeos Quasi diceret. quẽ vos crimmamini vt regem se putantẽ. hunc ego absolui iubeo quasi talem nõ existem. ¶ Aug. Sed hoc audito clamauerunt. vnde sequitur. Clamauerũt omnes rursum dicentes. Nõ hunc. sed barrabam Erat aũt barabas latro. Nõ reprehẽdim⁹ o iudei qd p pasca liberastis nocentem. sed occidistis innocentẽ. qd enim nõ fieret vez pasca non fieret? ¶ Beda. Quia ergo reliquerũt saluatorem & petuerũt latronẽ. vsq; hodie dyabol⁹ sua latrocinia exercere in ipos. ¶ Alcu Barrabas aũt interpretat iste filius magistri eoz id ẽ dyaboli qui huic latronẽ in suo scelere iudeis in sua pfidia magister fuit.

Capitulum. xix.

Tunc ergo appẽdit pilatus ihesum & flagellauit eũ. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius. & veste purpurea circumdederunt eum. Et veniebant ad eũ & dicebant Aue rex iudeorum & dabãt ei alapas Exiuit iterq; pilatus foras & dixit eis Ecce adduco eum vobis foras vt cognoscatis qa nullam in eo causam inuenio. Exit ergo ihesus portans spineam coronam & purpureum vestimentũ Et dicit eis. Ecce homo.

¶ Aug. Cum iudei clamassent non dim sibi dimitti a pilato velle p pasca. sed barabam latronẽ. subiit Tunc ergo apprehẽdit pilat⁹ ihm & flagellauit. Et pilat⁹ non ob aliud fecisse credend⁹ est. nisi vt eius furijs iudei saciat. sufficẽ sibi estimarẽt. & vsq; ad eius mortem seuire desisterent. ad hoc pertinet qd idem preses eũ coronam suam pmisit facere que sequitur. aut fortassis & iussit Dixit enim qd deinde secerunt milites. pilatum tñ id iussisse non dixit. Seqtur enim. Et milites plectentes coronã de spinis. imposuerunt capiti eius. & veste purpurea circũdederunt eũ. & veniebant ad eũ. & dicebant Aue rex iudeoz & dabant ei alapas. ¶ Cnf. Quia enim pilat⁹ eũ dixit regez iudeoz. seema ei cõmelie de reliquo imponunt. ¶ Sed. Nam p dyademate. spineã illi imposuerunt coronam & p purpureo vestimẽto quo reges veteres vtebanẽ. vestez purpureã ei circũdãt vbi non debet videri straniũ quod methe⁹ dicit. arcundedisse clamidem coccineam. quia ut origenes refert vni⁹ sunt marine cocc⁹ & purpura. Coccule ei madunẽ & ex his gutte sanguinis fluũt. ex quibus veruscq; generis tingit vestimentũ. Et qm̃ hoc milites illudẽdo facerent nobis ẽ operabanẽ misteria. Nam p spineaz coronam nostrorum designatur peccatoz susceptiõ. que sicut spinas terra nr̃i corporis gẽminat. In vestimento purpureo caro a⁹ passionib⁹ subiecta significatur. Purpura eciaz vestitur cum de trũphis sanctoz martirum gl̃iatur. ¶ Cri Non autez mundio pr̃apis erat quod faciebant. sed ad gratiam iudaicam hoc faciebant quia neq; arca initium ab illo tulerunt nocte. sed iudeis pecuniarum gracia gratificantes. omia audiebant Tot aũt & talib⁹ factis. ipe stabat silens. Cui vero audiens hec. in mente habe continue & regem orbis terrarũ & angelorum dim videns cõtumeliam patientem. & omia ferentẽ. silentio imitare? ¶ Aug. Hic em̃ implebanẽ. que de se dixerat xp̃c. Sic martires informabanẽ ad oia que p secutores libuit facere & ferenda Sic regnũ quod d̃ hoc mũdo non erat. fugibum mundũ non atrocitate pugnandi sed patiendi humilitate vincebat. ¶ Cnf. De aũt cõtumelijs qd

a militibus factū erat ī eum videntes respirēt a pal
sione coronatum ihm adduxit ad eos. vñ sequē. Exi
uit iterum pilat⁹ foras ⁊ dixit eis· Ecce adduco eū
vobis foras vt cognoscatis qua n ullā in eo cām in
uenio ¶ Aug· Nunc āparet ñ ignorāte pilato hec a
militibo facta Siue usserit ea siue pmiserit illa· sez
causa quam supra diximus vt hec eius ludibria mi
mici libentissime viderēt ⁊ viderus sanguinem non
sitirent· vñ sequitur Exīt ergo ihus portās spineā
coronam· ⁊ purpureum vestimētum nō clarus impe
rio sed plenus obproprio Sequitur Et dicetis
Ecce homo Quasi diceret Si regi inuidetis· iam
parāte quia abiectum videtis Ferues ignominia fri
gescat inuidia·

¶ Cum ergo vidissent eū pontifices ⁊ mi
nistri clamabant dicētes. crucifige crucifi
ge eum dicit eis pilat⁹ accipite eū vos ⁊
crucifigite eum. Ego enī non inuenio in eo
causam. Responderunt iudei. Nos legem
habemus ⁊ secundum legem debet mori. qa
filiū dei se fecit Cum ergo audisset pilatus
hunc sermonem magis timuit.

¶ Aug· Judeox inuidia p xpi ignominia nō frige
scit ī ardescit pos⁹· ⁊ increscit· vñ dicē· Cum g⁹
vidissent eū pontifices ⁊ ministri clamabant dicētes
crucifige crucifige eū· ¶ Cnf· Vidit ergo pilatus
omia mane fieri· vnde sequitur· Dicētes pilat⁹· accī
pite eū vos ⁊ crucifigite execrantes est hec vbum
⁊ ad rem nō pcessā eos implētis· Ipi enī ducebāt
eum vt cum pīdis iudicio lī fieret· contigit aūt cō
trarium iudicio pīdis eū magis absolui· vnde sequi
tur· Ego enī non inuenio in eo cām· Conuincere enī
eum ab accusationibo erunt· vnde manifestū est qm ⁊
priora ppter illox concessit infamiam· Sed iudeos
tames nil horum in verecundiā conuertit· Illam se
quitur· Rñderunt iudei· nos legem habem⁹· ⁊ secū
dum legem debet mori qa filiū dei se fecit· ¶ Augu·
Ecce alia maior inuidia parua quidem illa videbat
velut affectate illicito ausu regie potestatis ⁊ tamē
neutr⁊ sibi ibus mendaciter vsurpaue· sed vtrūqz
verum est ⁊ vnigenit⁹ est dei filius ⁊ rex a deo cōsti
tutus sup sion montem sanctam eius ⁊ vtrūqz nunc
demōstraret ñ quanto erat potentior· tanto malles
esse pacētior· ¶ Cnf· Ad iuncē enī ipīs disputanti
bus silebat· Implēs pphetā illud qz nō aperuit os
suū in humilitate sua iudicū eius sublatū ē· ¶ Au·
de con·euan· Hoc aūt potest cōgruere et quod lu
cas commemorat in accusatione iudeorum dictum·
Hunc inuenim⁹ subuertentem gentem nostram vt
adiungatur qua filium dei se fecit· ¶ Cnf· Deinde
pilatus quidem timet ab ipīs auditis ⁊ formidaut
ne forte verum esset quod dicebatur· ⁊ videatur in
ique agere· Unde sequitur Cum ergo audīsset pi
latus hunc sermonē magis timuit· ¶ Beda· Non
timuit quia legem audiuit· qua alienigena erat· sz
magis timuit ne filium dei occideret ¶ Cnf· Illi ve
ro hoc dicentes· nō horruerūt· sed interficiunt eum
pro quibus oportuerat ꝑorare·

¶ Et ingressus est pretorium iterꝝ ⁊ di
cit ad ihesum Unde es tu· Ihesus autem re
sponsum non dedit ei. Dicit ei pilatus Mihi
non loqueris· Nescis quia potestatem hēo
crucifigere te. ⁊ potestatem habeo dmitte
re te· Respondit ihesus. Non haberes pote
statem aduersum me vllam nisi tibi datum
esset desuper. Propterea qui tradidit me
tibi maius peccatum habet Et exinde que
rebat pylatus dimittere eum.

¶ Crisō· Pilatus timore cōcussꝰ rursus ī āsidonē fa
cit· vñ dr· Et ingressꝰ est prētorium iterꝝ ⁊ dicit ad ie
sum vnde es tu· Jhūs aūt vltra mērogā eūt quid feci
sti Sequitur Jhus aūt responsū nō dedit ei· Quis enī
audiuit qm̄ m lī natus sum ⁊ ad lī veni qm̄ regnū
meū non ē hinc cū debuisset rīsistere ⁊ eripe cū· hoc
quidē non fecit sed secutꝰ est iudaicum impetū ꝓpe
rea gꝰ nihil a rñdit· qm̄ manifeste omia mērogabat·
Sed aliter operibus testantibo a· volebat per fmo
nes vincere ⁊ excusationes componere ostendens·
qm̄ ad hoc venit· ¶ Augustinꝰ· Hoc autem silenci
um domini nostri ihesu christi· Non semel factum·
collatis omnium euangelistarum narrationibus re
peritur ⁊ apud principem sacerdotum ⁊ apud hero
dem ⁊ apud ipsum pilatum vt non frustra de illo p
phecia precesserit· Sicut agn⁹ coram tondente fu
it sine voce· sic nō aperuit os suum· Hūc vsqz quā
do interrogantibus non respondit· Quamuis enim
quibusdam mterrogatōibus sepe respondit· Cū pro
pter illa in quibus noluit respondere ad hoc data ē
de agno similitudo· vt in suo silencio non reus· sed in
nocens haberetur· id est non male sibi conscius· qui
de peccatis cōuincebatur suis· seo sicut mansuetus·
qui pro peccatis conuincebatur suis· sed sicut man
suet⁹ q ꝓ pctis immolabatur alienis· ¶ Crisostō
Quia igitur filius· Sequitur Dicit ergo ei pilatus
Ubi non loqueris· Nescis quia potestatem habeo
crucifigere te· ⁊ potestatem habeo dimittere te· Vid
qualiter seipsum condemnauit· Si enim in te totum
positum est· cuius gracia nullam cām inueniens nō
absoluis· Quia igitur aduersus seipsum protulit
Respondit ihesus non haberes potestatem aduer
sus eū vllaz· nisi datū esset tibi desuper Ostendens q
niam non simpliciter ⁊ secundum aliorum consequē
diam hoc fit· sed mistice consummatur· Ille igitur
audiens estimes eum ab omni crimine fuisse
Propterea qui eradet me tibi peccatū maius hē Et
nimirum si datum erat neqz hic nez illi obnoxij fūt
crimimbus· manifeste dicis· Hoc enim datum est·
id est concessum acsi diceret permisit hoc fieri Hec
propterea extra nequitiam sunt ¶ Augustinus· Ec
ce respondit proinde vbi nō respondebat non sicut
reus siue dolus sed sicut ouis silebat vbi respondē
bat sicut pastor docebat Dicamus ergo quod dixit
quoo ⁊ per apostolum docuit quia non est potestas
nisi a deo Et qua plus peccat qui potestati innocēti

Et quia plus peccat qui potestati innocētem occidē dum liuore tradit. q̄z potestas ipa si eum timore ali cui⁹ maioris potestatis occidit. talē quippe de⁹ dede rat illi potestatem vt esset etiā sub cesaris potestate Quapropter non haberes mquit aduersum me po testatē vllam id est quātulamcūq; habes. ñ hoc ip̄m quicq̄ est tibi esset datum desup. sed quia scio quam eū sit. non em̄ tm̄ est vt tibi ommodo liberū sit. ppter rea q̄ tradidit me tibi maius peccatū habet Ille q̄p pe me tue potestati tradidit inuidendo. tu vo eamdē potestatem in me exercitur⁹es metuendo. Nec tm̄ do q̄dem p̄ferum innocentē hoiem homo debet occide re sed id zelando facere multomagis malū est q̄z ti mendo Et iō nō ait. qui me tibi tradidit. ipe habet peccatum. tamq̄z ille non haberet. si ait. maius pecca tū habet. vt eā se habere melligeret. ¶ Theophi. Dicit aūt q̄ tradidit me tibi. id ē iudas vt eam; tur ba. Cū ergo patēs vīsum ihesus ediderit. q̄ ñ ego me meti ip̄m p̄berem. et pater concederet nō haberes potestatem in me. ex hoc pot⁹ ip̄m absoluere pila tus laborabat. Vñ sequitur. Et exinde querebat pila tus dimittere eum. ¶ Aug. Itege supiora et inuenies iam dudum eū querē dimittere ibm. Exinde ita q̄ intelligendū est. ppter hoc id est ex hac causa. ne haberet peccatū occidendo innocentē sibi traditum.

¶ Judei aūt clamabant dicentes. Si hunc dimittis nō es amicus cesaris. Omis enim qui se regem facit cōtradicit cesari. Pilat⁹ ergo cū audisset hos sermones adduxit fo ras ihesū et sedit p tribunali in loco q̄ dicit̄ lythostrothos. Hebraice autem gabatha. Erat aūt parasceue pasce hora quasi sexta Et dicit iudeis Ecce rex vester. Illi autē clamabāt Tolle tolle crucifige eum Dixit eis pilatus regem vestrum crucifigam. re sponderunt pontifices. Non habemus regē nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum vt crucifigeretur.

¶ Aug. Ō maiorem timorem se ingerere putauerūt iudei pilato. terrendo de cesare vt occideret xp̄m. q̄z supius vbi dixerūt. Nos legem habem⁹ et sm̄ legē debet mori. quia filium dei se fecit. Unde dr. Judei aūt clamabant dicētes. Si hunc dimittis nō es ami c⁹ cesaris. Quis em̄ qui se regē facit contradicit cesari ¶ Cri. Sz vīi hēus h̄ ōmōstrare. a purpura a dia demate a curru a militib. Nōne solus semp cū xp̄o discipulis incedebat p oia vilia transiens. et cibum et stolam et habitationē. ¶ Aug. Pilatus aūt eorū legem nō timuit. vt occideret. sed magis filiū dei ti muit ne occideret. Hunc vo nō sic potuit cōtemnē cesarē augurem potestatis sue quēadmodum legem gētis aliene. vnde subdit. Pilat⁹ ergo cū audisset hos sermones adduxit foras ih̄m. et sedit p tribu nali. in loco qui dicit̄ lithostrotos. hebraice aūt ga batha ¶ Cri. Exijt q̄dem vt scrutatur⁹ rem. sede re em̄ p tribunali h̄ ostendebat. ¶ Glosa. Sic em̄ tri bunal est iudicū. sic thron⁹ vel solium regū et cathe dra doctor. ¶ Beda. Lithostrotos aūt dr. quasi la pide stratum erat loc⁹ sublimis. Seq̄tur. Erat aūt parasceue pasce hora quasi sexta. ¶ Rabbi. Para sceue. id est preparatio. hoc nomie dicebatur sexta sabbati in qua preparabāt necessaria sabbato ve de manna dictū est. Sexto die colligetis duplum. quia em̄ sexto die homo est fact⁹. et in septima requieuit de⁹ Vo sexta die p homie patitur sabbato quiescit in sepulcro. Hora aūt erat quasi sexta. ¶ Aug. Quid est ergo q̄d mare⁹ dicit. Erat hora tercia et crucifixerunt eū. nisi q̄a hora tercia crucifix⁹ est do min⁹ linguis iudeor. hora sexta manib⁹ militū. vt in telligam⁹ horā q̄ntam iam fuisse transactam. et aliq̄d de sexta cepisse q̄ sedit p tribunali pilat⁹. que dic ta est a iohe hora quasi sexta. et cum duceret et cru cifigeret. et intexta eius crucē gererent que gesta narrant. hora sexta integra ppleret. Ex qua hora vsq̄ ad nonā sole obscurato tenebras factas trium euangelistar. matthei. marci. et luce contestat̄ autori tas. Sed q̄m iudei facin⁹ interfici xp̄i a se in roma nos id est pilatum et a⁹ milites eam ferre conati sūt ppterea marc⁹ea hora qua xp̄c a militibus crucifixus est p̄termissa tercia pot⁹ horam recordat⁹ ex pressit vt non tm̄ milites reperiant crucifixisse ibm verecundiam iudei. qui ut crucifigeret. hora tercia cla mauerunt. est et alia huic solutio questionis vt nō h accipiatur hora sexta dicta. q̄a nec iohānes ait. Erat hora dies quasi sexta. sed ait. erat parasceue hora q̄si sexta. Parasceue aūt latine preparatio est Pasca vo nostrum. sicut dicit apl⁹ immolat⁹ est xp̄c. cui⁹ pasce preparationē si ab hora nona ppenderem⁹ quando videnē p̄cipes sacerdotum ppinquasse dñi immolationē dicētes. reus est mortis vsq̄ ad horam dicta tertiā. qua crucifixum esse xp̄m marcus euāge lista testat̄ sex hore sunt tres nocturne. et tres diur ne. ¶ Chro. Soluūt aūt q̄dam q̄ ex peccato scripto ris contingent apud grecos. Nam q̄dam littera gre ca noie gamma. cui⁹ talis ē figura tertiā horā impor tat. Quedam aūt figura que ab eis vocat̄ episimō que talis est 6 sextam horam importat Ex neglige tia ergo scriptor⁹ p̄cedens figura cedere potuit i se quentem. ¶ Cri. Pilat⁹ ergo vt scrutatur⁹ exitū nullam tm̄ scrutationē faciens tradit eū. estimās mo uendos esse eos. Unde sequitur Et dicit iudeis Ecce rex vester. ¶ Chro. Quasi o. Ecce qualē hoiem fa temini. q̄ impium vīm capesseret humilis vt mihil tale posset temptare. ¶ Cri. Ee mimis que dicta se erant sufficientia vt facerent eos ō cessare ab ira ces sare sed trepidabāt. ne dimiss⁹ rursus turbam du cat. Amor em̄ principatus versutum quid est et ani mam suffocans ppere ppterea magis instituit. Unde sequitur. Illi aūt clamabant tolle tolle. Interficere em̄ eū conātur. et exprobratissima morte. vñ sub dunt. Crucifige eū. Formidātes ne aliq̄s⁹ p⁹ ip̄m fiat memoria ¶ Aug. Adhuc aūt pilat⁹ ērorem quē de cesare gesserat supare conat. vñ subdit. Dixit eis pilat⁹ regez vestrum crucifigam de ignominia eoꝝ volens eos frāgere quos de ignominia xp̄i mitigare

non potuit Sequitur Responderūt pontifices non habem⁹ regē nisi cesarē ¶ Crisō Dolentes seipos ꝯ miserē supplicio ꝓterea ¶ de⁹ tradidit eos Quia ei concordare negauerūt regnum dei dimisit eos ī suum iudiciū madere regnū eōm xp̄i refutantes id qđ cesaris est sup seipos vocabāt ¶ Aug Sed pilat⁹ timore mox vincitur vnde sequit Tunc ergo tradidit eis illum vt crucifigeret. Aptissime em̄ contra cesarē venire videret si regem se nō hr̄e ñ cesarē p futuris alium regem vellet ingerere dimittendo impunitū quē ꝓter hos ausus a traditerunt occidendum ¶ Nō aūt dictū est Tradidit eis illum vt crucifigerent illū. sed vt crucifigeretur sc̄z iudicio ac potestate presidis sed iō illis traditum dixit eum gelista vt eos crimine implicatos a quo aliem esse conabantur ondere. ¶ Non em̄ faceret hoc pilatus nisi vt id qđ eos cupere cernebat impleret.

¶ Susceperūt aūt ihesū ¶ eduxerūt. ¶ baiulans sibi crucem exȳt in eū q̄ dr̄ caluarie locus Hebreice golgatha. vbi eum crucifixerunt ¶ cum eo alios duos hinc ¶ inde medium autem ihesum.

¶ Glosa. Ad mandatuz p̄sidis milites xp̄m̄ susceperūt crucifigendū. vñ dr̄ susceperūt aūt ibm ¶ eduxerunt ¶ Aug. Potest em̄ hō referri ad milites apparatores p̄sidis. Nā postea eudentio dr̄. Milites g⁹ cum crucifixissent eum q̄uis euangelista eciā si eo tum uideris tribuit meritū facti. ipi em̄ fecerunt qđ quis vt fieret exorserūt ¶ Cris. Sed quia lignū vt ꝓhanum putabant et vitabant. ¶ neq; tangē ipm̄ sustinebant crucem ibi ve dānato imponūt Vñ sequit. Et baiulans sibi crucem exȳt in eū qui dr̄ Caluarie locus hebrace golgatha. vbi eū crucifixerūt. Ita ¶ i ecypo factum ē. Isaac etenim ligna portauit Sed tūc quidem vsq; ad patris beneplacitū res ꝓcessit. ¶ Nunc aūt in rebus effectū obtinuit. Vicas em̄ erat ¶ Theo. Sz quodāmodo ve illic Isac dimissus est ¶ mactat⁹ est aries. sic ¶ hic diuina natura manet impassibilis. sed būanitas sdm̄ quā aries dicit tāq; errātis arietis ade filius hic mactata est. Sed qualiter ali⁹ euāgelista dicat ꝙ angariauerunt simeon ut crucem portaret. ¶ Aug. de cō. euā. Verumq; factū inuenim⁹ Primo id quod iobes dixit deinde quod ceteri tres. vñ intelligitur ꝙ ipe sibi portabat crucem cū exiret in locum memoratum. ¶ Aug. sup iobem. Grande spectaculum. sz si spectz impietas grande ludibriū. Si pietas grāde misterium. Videt impietas regē pro virga regni lignum sui portare supplicij. Videt pietas regē baiulantem lignū ad semetipm̄ figendum. qđ fixur⁹ fuerat ecā in frontibus regum spernendum oculis impioz. in quo erant glificatura cordia sanctoz. Ipam crucem suā gestans humero commendabat. ¶ lucerne arsure que sub modio ponēda nō erat candelabꝝ ferebat ¶ Cri. Et sic victores ita ¶ ipe ī humeris portabat victorie signū. Quidam aūt dicūt. ꝙ in loco illo qui caluarie dicebatur Ada mortuū esse ¶ sepultū. vt ī loco vbi mors regnauit illic ¶ ihs tropheum statuerit. ¶ Iero. sup matthm̄. Fauorabilis interpretatio ¶ mulcens aurem populi. nec tamen vera. Extra urbem em̄ ¶ foris portam loca sunt. in quibus truncantur capita damnatoz. ¶ caluarie quasi decollatorū sumpsere nomē. Adam vo sepultum in terra ebron ¶ arbee. Ee in ihesu filij naue volumine legimus. ¶ Cris. Crucifigebant autem eum cum latronib⁹ Vnde sequitur. Et cum eo alios duos hinc ¶ inde. Medium autem ihm. In hoc ꝓphetam implentes. quoniā cum iniquis reputatus est. Que em̄ comunicantes faciebant hec veritati conferebāt. Dolebat. n. demon quod fiebat obumbrare. sed non valuit. tribus enim in cruce affixis. miracula que fiebant nullus ascripsit nisi solis ibi. ita manes dyaboli artes fallaces sunt. Nec solum nō obfuit gre eius sed ¶ cōtulit non parum. Nam latronem in cruce conuertere ¶ i paradisum inducere non minus fuit. quam conuertere petras. ¶ Aug. Tamen ¶ ipsa crux si attendas. tribunal fuit. in medio enim iudice constituto vnus latro qui credidit liberatus. alter qui insultauit damnatus est. iam significabat quod facturus ē de vnis ¶ mortuis. alios positurus ad dexteram. alios ad sinistram.

¶ Scripsit aūt ¶ titulū pilat⁹ ¶ posuit sup crucē. erat aūt scriptū iesꝰ nazarēꝰ rex iudeoz. hūc ergo titulū multi legerūt iudeoz. qa ꝓpe ciuitatē erat locꝰ vbi crucifixꝰ ē ihesꝰ ¶ erat scriptū hebreice grece latine. Dicebant ergo pilato pōtifices iudeorū noli scribere rex iudeoz. Sed quia dixit. Rex sum iudeorum. Respondit pylatus Quod scripsi scripsi.

¶ Cris. Sicut in tropheo littere ponuntur victorias ostendentes. Ita pilat⁹ titulum crucis xp̄i inscripsit Vnde dicitur. Scripsit autem ¶ titulum pilatus. ¶ posuit super crucem. simul quidem pro xp̄o respondet⁹. vt eum a communione latronum discerneret. simul autem ¶ de iudeis vlciscens ostendens scilicet ipsorum malitiam dum in suum regem insurrexerunt. Vnde sequitur. Erat autem scriptum ihs⁹ nazarenus rex iudeorum ¶ Beda. In quo mōstrabatur iam tunc regnū ipius nō vt ipi putabant destructum. sed potius augmentatū. ¶ Aug. Sed iudeorum tantum rex xp̄c est an etiam gentium. imo ¶ gentium. Cum em̄ dixisset. Ego autem sum cōstitutus rex ab eo super sion montem sanctum eius subiecit. Postula a me ¶ dabo tibi gentes hereditatem tuā. Magnū g⁹ volum⁹ intelligi ī hoc titulo sacramentū. qa sc̄z oleaster. factꝰ est ꝓceps pinguedinis olee nō olea ꝓceps facta ē amaritudis oleastri. rex g⁹ iudeoz xp̄c sdm̄ circūcisionē cordis. non littera sed spū. sequitur. hūc g⁹ titulū multa legebant iudeorū. qa ꝓpe ciuitatem erat locꝰ vbi crucifixꝰ est ibi ¶ Cris Credibile aūt est multos gentiles sit iudeis ꝓpē festū quemisse. ¶ ideo vt nullꝰ ignoraret. nō in vna lingua sed in tribus scripsit. vnde subditur. Et erat scriptum hebraice Grece. ¶ latine. ¶ Augustinus. De

¶ Aug. De quippe tres lingue ibi ꝓceteris emine
bant: hebrea ꝓter iudeos i lege dei gl'iantea: greca
ꝓter grecū sapientes: latina ꝓter romanos mt
tos ⁊ pene omibus gentib⁹ imperantes. ¶ Theopl⁹
Significat aūt suꝑscriptio triplici sermone figura
ta: dñm eē regē practice physice ⁊ theologice phie
nā p latinas literas figuraē practica eo q̄ romāoꝝ
impium potissimū: latusq; officiosū in expeditionib⁹
fuerit: p grecas vero literas physica figuraē: greca
namq; erga naturaliū speculationē insudauerūt. De
mū p hebraicas theologia precendiē: dum inde is est
credita rerū diuinaꝝ agnitio. ¶ Chr. Judei autez
crucifixo inuidebāt: vñ seq̄tur. Dicebāt ergo pilato
pontifices iudeoꝝ. Noli scribere rex iudeorum: sz
quia dixit: rex sum iudeoꝝ. Nam hec q̄dem enuncia
tio est ⁊ cōmunis sententia: si vo ascendaē qm̄ ipe di
xit ipius peculiarie ⁊ excellentie ondēretur crimen
esse. Ideo pilat⁹ in pon scent mente vnō seq̄tur: re
spōdit pilat⁹: qō scripsi scripsi. ¶ Au. O im effabilez
vim diuine operationis edā m cordib⁹ ignorantiū nō
ne occulta vox q̄dam pilato int⁹ quodam si dica pē
clamoso silentio psonabat qō tanto ante i psalmoꝝ
literis ꝓfectatum est: ne corrūpas tituli inscriptiōz
Sed q̄d loq̄mini insani pontifices? Nunq̄d em̄ ꝓte
rea nō erit veꝝ q̄a ille ait: rex sum iudeoꝝ? Si cor
rūpi non potest qō pilat⁹ scripsit corumpi potest qō
venturus dixit? Ideo em̄ pilatus quod scripsit scrip
sit: quia dominꝰ quod dixit dixit.

¶ Milites ergo cum crucifixissent eū ac
ceperunt vestimenta eius: ⁊ fecerunt qua
tuor partes vnicuiq; militi ptem ⁊ tunicā
Erat aūt tunica inconsutilis desuper otex
ta per totum. Dixerunt ergo admuicem.
Nō scindamꝰ eam sed sortiamur de illa cuiꝰ
sit vt scriptura impleret dicens. Partiti sūt
vestimenta mea sibi ⁊ in vestem meam mi
serunt sortem.

¶ Aug. Judicante pilato milites q̄a ei parebāt cru
cifixerūt iōm vnde dr. Milites ergo cum crucifixis
sent eum acceperunt vestimenta eius. Et tm̄ si volūta
tes si clamores eoꝝ cogitem⁹. Judei magis crucifi
xerunt. Sed de partitione sortez q̄ vestimentoꝝ eius
ceteri euāgeliste breui⁹ ⁊ clause. Ille vo apertissime
locut⁹ est. Nam seq̄tur. Et fecerunt quatuor ptes
vnicuiq; militi ptem. Vñ aparet quatuor fuisse mi
lites qui in eo crucifigēdo ꝓsidi paruerūt. Seq̄
tur. Et tunicam subaudiendū est acceperūt: vt iste
sit sensus. Acceperūt aūt ⁊ tunicam. Et sic locutus
est vt de ceteris vestimētis nullā sortem esse missaz
videam⁹. sed tunica quam simul cū ceteris acceperē
sed nō similiē diuiserūt. De hac em̄ seq̄tur exponēs
erat aūt tunica inconsutilis desuper contexta per
totū. ¶ Chr. Jam speciem tunice euangelista bi
storice designat: quia em̄ in palestina duos pānos cō
nectēes subtexūt iumēta. Ostēdit iobānes q̄ tal
erat tunica ihu: occulos vilicatem vestimentoꝝ insinu
ans. ¶ Lxo. Alij vo dicunt: q̄ apud palestinam te
las cōtexunt non velut apud nos cōtexūtur exēte
supius stamine: inferiꝰ vo texētib⁹: vt sic nō versus
ꝓrsum suꝑnam textura ꝓcedat sed econtra. ¶ Au.
Cur aūt de illa sortem miserint narrat dicens. Dix
erūt ergo admuicem: nō scindamꝰ eā sed sortiamur
de illa cuiꝰ sit: aparet itaq; in alijs vestimentis: equa
les se habuisse ꝑtes vt sortem necesse nō fuerit. In
illa vo vna non eos habere potuisse singulas ptes:
nisi scinderet vt pānos eius inutiliē tollerent: quod
ne facerent ad vnū eam q̄uenire sortitione maluerūt.
Nūc euangeliste narratiōi cōsonat eē ꝓphetē te
stimoniū. Unde subungit: vt scriptura ad implete
tur dicens. Partiti sūt vestimēta mea sibi: ⁊ in ves
tem meā miserūt sortem. ¶ Chr. Intuere ꝓphete
certeudinē. Non em̄ q̄ partita sūt solum: sed ⁊ que
non partita sunt. Dixit igiē ꝓpheta: vestimēta q̄dem
diuiserunt sed vestem sorti concesserunt. ¶ Aug.
Marcheꝰ aē dicendo Diuiserunt vestimenta a⁹ sortem
mittentes ad totam diuisionē vestimentoꝝ voluit in
telligi ⁊ illam tunicam petere. de qua sortem mise
runt. Tale est qō eē ait lucas. Diuidentes vestimenta
a⁹ miserunt sortes. Diuidētes em̄ venerūt ad tuni
cam de qua facta est sortitio. Dicendo aūt sortes. plu
ralem numez ꝓ singulari posuit. Marc⁹ aūt solus
videē maluisse aliquā q̄stionem. Dicendo em̄ mittē
tes sortē sup eis. q̄s q̄ tolleret. tanq̄z sup omib⁹ vesti
mentis ū sr̄ sola tunica sors missa sit. locut⁹ videaē si eē
brevitas obscuritatem facit. Sic em̄ dictū ē. mit
tentes sortem sup eis. acsi dicereē mittētes sortē cū
diuideretur. qō aūt dicit. quis q̄ tolleret id ē quis
tunicam tolleret tanq̄z si totū ita diceretē. Mittētes
sortem sup eis. quia tunicā que ꝓb⁹ equaliē sꝑ
fuerat tolleret. Quadriptita aē vestis domini ihu
xp̄i quadriptitam figuratur a⁹ ecclesiā. quatuor sci
ptibus in orbe diffusam. ⁊ in eisdem equaliē id ē cō
corditer distributam. Tunica vo illa sortita omniū
ptiū significat vnitatē. que caritas vinculo ptinet.
Si aūt caritas ⁊ supeminētioris habet viam. ⁊ supe
minet sciencie ⁊ sup omia ꝓcepta est scōm illud. Si
per omia aūt hec caritatē habeet. Quanto vestio qua
significaē desup ꝓtexta ꝓhibetur. Et addidit. Per
totū. qua nemo eius est expers q̄ ptineze inuenitur
ad totum. a quo toto catholica vocaē ecclia. Incon
sutilis aūt ne aliqñ dissuatur. ⁊ ad vnū ꝓuenie. q̄a
in vnū omnes colligie. In sorte aūt dei grata ꝓmen
data est. cum em̄ sors mittitur nō ꝓpone cuiusq; vel
meritis sed occulo iudicio dei creditur. ¶ Chr. Ut
sicut q̄dam dicunt. Tunica iconsutilis desup cōtex
ta p totum sm allegoriam ostendit. quoz nō simpli
cior homo erat qui crucifixꝰ est. sed ⁊ desup dita
tem habebat. ¶ Theop. Vel aliter vestis inconsuti
lis denotat corp⁹ xp̄i. quod a superiori ꝓtexitur tum est. Spiritus em̄ sanctus superueniē ⁊ virtꝰ al
tissimi vbi obumbrauit. Hoc ergo sacrosanctum
xp̄i corpꝰ indiuisibile constat. Nam ⁊ si diuidaē. p
singulos sanctificetur vniuscuiusq; aiam simul ⁊ cor
pus integre em̄ ⁊ indiuisibiliē consistit in omibus.
Ex quoz ex quatuor elementis mundꝰ cōsistit. meditā
dum est ꝓ xp̄i vestimēta visibilem creaturam
quam inter se diuidunt demones. quotiens mosti

tradunt verbum dei qđ habeat in nobis. ac facta gunt nos sue partis efficē p mūdanas illecebras ¶ Nubec ideo ista non aliquid bom significasse qđ dixerit qua p malos facta sunt. quid ei de ipa cruce dicturi sum⁹. similiter ab impijs facta facta ē. ⁊ tamē ea significari. recte intelligit qđ ait apl⁹. Que sit latitudo ⁊ logitudo. altitudo. ⁊ pfundum. Lata est quippe in trāsuerso ligno quo extenduntē pendētes man⁹ ⁊ significat opera bona in latitudine cantatis. Lōga est a trāsuerso ligno vsq ad terram. ⁊ significat pseuerantiā in longitudine temporis. Alta est in cacumie quo trāsuersum lignū sursū vers⁹ excedit. ⁊ significat supnum finē. quo cuncta opera referunt. Profunda in ea parte que in terra figitur. Ibi quippe occulta est seu cuncta eius aparentia inde cōsurgunt. sicut bona nra de pfunditate gre dei que cōprehendi non potest. vniuersa procedunt. Sed ⁊ si crux xpi hoc solum significet quod ait apls. qui xpi se carnē suam cruafixerūt. cum passionib⁹ ⁊ cōcupiscentijs qđ magnū bonū est. Postremo quid est sig⁹ xpi. nisi crux xpi. quod signū nisi adhibeatur. siue frontib⁹ credentiū siue ipi aque ex qua regnantur. siue oleo quo crismate vngūtur siue sacrificio quo aluntur nihil eorum vice perficitur

¶ Et milites quidem hec fecerunt. Stabāt autem iuxta crucem ihesu mater eius ⁊ soror matris eius maria cleophe ⁊ maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrem ⁊ discipulum stātem quem diligebat dicit matri sue Mulier ecce filius tuus Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.

¶ Chro. Cum milites que ad pnam spectabant se cordiā psequebanē ipse gementis cura sollicit⁹ est Nī dr. Et milites qdem hec fecerunt. Stabāt aūe iuxta crucem ihū mater eius ⁊ soror matris eius maria cleophe. ⁊ maria magdalene. ¶ Ambro. In epistolis maria mater domini ante crucē stabat filij Nullus me hoc docuit nisi sanctus iohānes euangelista. Obtundum alij concussum i passione domini cō scripserunt. celum tenebris obductum. refugisse solem. in pdisum latronē sed post piam confessionē receptū Johānes docuit quod alij non docuerunt. quēadmodum in cruce posit⁹ matrē appellauerit. Pluris putauit qđ vidor supplicorum pietatis officia matri exhibebat qđ qđ regnū celeste donabat vite eterne Nā si religiosum est qđ latro donat vitam multo vberiorem pietatis est. qđ a filio mater tāto affectu honoratur. Ecce inquit filius tuus. Ecce mater tua. Testabat de cruce xpc ⁊ inter matrē atq discipulum duidebat pietatis officia. condebat dns. non solum publicū. sed etiā domesticū testamentum Et hoc a⁹ testamentū significabat iohannes. dignus tanto testatore testis. Donū testamentū nō pecunie sed vite eterne. qđ nō atramēto scriptum est sed spū dei viui. Lingua mea calam⁹ scribe velociter scribentis. Sed nec maria minor qđ mrem xpi docebat fugientibus apls. ante crucē stabat ⁊ pēm spectabat oculis filij vulnera qa exspectabat. nō in pignoris mortem seo mdi salutem. aut forsitan. qa agnouerat p filij mortē mūdi redemptōr. aula regalis. erā sua morte putabat se aliqđ publico additurā munēri. si ille nō egebat adiutore ad redemptōr oim q omes sine adiutore suauit. vñ ⁊ dicit. Fact⁹ sū bō sine adiutorio inter mortuos liber. suscepit qdem affectu parentis si nō quesiuit alterius auxiliū. hāc imitami mres sācte que in vnico filio dilectissimo tm matre vtrus exēplū dedit. neq em vos dulcissimos liberos habetis nec illud vgo querebat solatiū vt aliū posset gnare filium ¶ Hero. contra helui. Maria ista que in marco ⁊ matheo iacobi ⁊ ioseph mr dr. fuit vxor alphei ⁊ soror marie matris domini qđ mariā cleophe nunc iohes agnominat a pre siue a gētilitate familie aut quatūcq alia causa ei nomē imponēs. Si aē inde tibi alia atq alia videt qđ alibi dicat. maria iacobi minoris mr ⁊ hic maria cleophe. discere scripture gloriu dimittēdē homiem diuersis noīb⁹ appellari ¶ Crisost. Et gloria q imbecilli⁹ gūs sexus mlierū virilis aput uxta crucē stādo fugientib⁹ discipulis ¶ Aug. d cōeuā. Nisi aē matheus ⁊ lucas. maria magdalene noīe asserē potuisse⁹ dicē alias a longe alias uxta crucē fuisse. Nullus em cor. pter iohem mrem dñi commemorauit. Nunc ergo quomō intelligitur eadem maria magdalene ⁊ a longe stetisse cum alijs mulieribus. sicut matheus ⁊ lucas dicunt. ⁊ uxta crucez fuisse sicut iohes dicit. Nisi qa tanto meruallo erāt ve ⁊ uxta dici possent. qa in conspectu o⁹ presto aderant. ⁊ a longe in conspectu turbe propinquius circumstantis. cum centurione ⁊ militibus. Possum⁹ eam intelligere. qđ ille que simul aderant cum matre domini postq eam discipulo cōmendauit abire tam ceperant. ve a densitate turbe se eruerent. ⁊ cetera que facta sunt longius intuerent. vt ceteri euāgelistē qui p⁹ mortē domini eas commemorauerunt iam longe stantes commemorarent. Quid autem inter est ad veritatez. qđ quasdam mulieres pariter quasdam singuli nominauerunt ¶ Crisostom⁹. Et cum alie mulieres astarent nullius alterius meminit nisi mris. docens nos plus aliquid matribus prebere Sicut em parentes arca spiritalia aduersantes ne qđ nosse oportet. ita quando mihi impendunt. omia decet eos prebere ⁊ aliqđ preferre. Dñs subditur. Cū vidisset ergo ihesus matrem ⁊ discipulum stantem quem diligebat dicit mri sue. mulier ecce filius tuus. ¶ Deō. Dilectionis indicio euangelista suā demonstrat gloriam non q exceptus ceteris solus. sed pre ceteris familiarius. pter priuilegium castitatis a dño amabatur. qm vgo ab eo vocat⁹ vgo pmāsit i eum. ¶ Crisostom⁹. Papie quāto discipulum honorauit honore. seo ipse seipsum occultat moderata sapiens. Si em vellet gliari ⁊ causam vtiq adiecisset propter quam amabatur. Etenim conueniens est magnam quandā ⁊ mirabilem esse causam. Ideo autem nihil aliud iohanni loquitur. neq consolatur cristē q tempus non erat vborum consolatione.

Sed neq parum erat honorari eū tali honore · qa vero cōuemens erat matrē exīitem dolere · ⁊ pcu rationē querē · quia ipe aberat · discipulo qui diligebatur tradidit diligēdam habiturо · vnde sequr · Deinde dicit discipulo Ecce mr tua · ¶ Augu · Hec mimis est illa hora d̄ qua ihūs aquā cōuersur⁹m vinum dixerat matri · Quid mihi ⁊ tibi ē mulier · nō dum venit hora mea · tunc em̄ diuina factur⁹ · nō diuinitatis · sz infirmitatis mrem velut incogmitā repellebat · Nūc aūt hūana iā pāties · ex qua fact⁹ est homo affectu cōmendabat humano · moralis igit̄ in sinuaē loc⁹ · ⁊ exēplo suo instruit pceptor bon⁹ · vt a filijs pīs impendatur cura pentibo · tamq̄ lignū il lud vbi erant fixa mēbra morietis · etiam carnibora fuere magistri docentes · ¶ Crs · Neq eā mardo mis obstruit iuerecundiā · Si em̄ nō gemit⁹ est fm carnem neq matrē habuit cui⁹ gracia tantā circa eam solam facit ꝓuidentiaz · Iuuere aūt qualit̄ eū crucifigeretur vniuersa m perturbate agebat discipulo loquens de mre · ꝓphetas implens · latrombo nam spem extinguēs · anteq̄ aūt crucifigeretur trepidās videtur · Nā illic qdem nature imbecillitas ōmō strata est · hic aūt veritas supabundancia oñdebatur Deo ⁊ nos p hoc erudit · Si aūt aduersis cōcurbamur · nō ꝓpterea desistere · cū in agonem ingressi fuerim⁹ · omia sustinere vt fortia ⁊ leuia · ¶ Augu · Qua ergo matri quā relinq̄bat alcui p se filiū qd̄ ammō ꝓuidebat · cur hoc fecerit ostendit̄ · in q̄ quod subditur · Et ex illa hora accepit eaz discipulus in sua Sed in que sua iobes matrem domini accepit̄ Neq em̄ non ex eis erat qui dixerant · Ecce nos dimisim⁹ omia ⁊ secuti sum⁹ te · Hu scepit ergo eaz in sua · nō predia · qui nulla ꝓpria possidebat · sed officia que propria dispensatione exequenda curabat ¶ Greg · Alia litera habet Accepit eam discipulus in suā · qdam volunt in suam matrē sz ogruentius subauditur suam curam ·

¶ Postea sciens ihesus quia iam consūmata sūt omia · vt consūmarēt scriptura dicit sitio · vas ergo erat positum aceto plenum Illi aūt spōgiam plenā aceto hyssopo circūponentes obtulerūt ori eius · Cum ergo accepisset ihesus acetum dixit consumatū est Et inclinato capite tradidit spiritum

¶ Aug · Patebat lxc oia q̄ parebat hō · ⁊ ipeidē disponebat lxc oia qui latebat de⁹ vñ dr̄ · Postea sciens ihūs q̄m omia cōsummata sūt vt cōsummarēt scriptura id est q⁹ scripeura predixerat · Et in sitim mea potauerunt me aceto · Dicit Sitio · tamq̄ diceret hoc mm⁹ ꝙstis · date quod estis · Judei quippe ipi erant acetū degenerantes a vino patriarcharū ⁊ ꝓphetaz · Vas ergo positū · erat aceto plenū · tāq̄ em̄ de pleno vase · de miquitate mundi huius impletū cor hūtes velut spongia caiernosis qdāmodo atq̄ tortuosis tabulis fraudulentū · Unde sequr · Illi aūt spongiā plenam · aceto hyssopo circūponentes · obtulerūt ori eius ¶ Crs · Neq em̄ ex his que videbant · facti sunt mansueti · sed seuiebant magis ⁊ euz potabant · cōdemnatoz pocula offerentes · ꝓterea em̄ hyssop⁹ appositus erat · ¶ Aug · Hyssopū autez cui circūposuerūt spongiam aceto plenaz · quōz herba est humilis ⁊ pectus purgat · xp̄i humilitatē contemnentes acapim⁹ · quam arcuendere ūc ⁊ se arcuenisse putauerē · xp̄i namq̄ humilitate mūdamur Nec moueat quomō spongiaz ori eius potuerē · d mouere · qui in cruce fuerat exaltat⁹ a terra · Sicut em̄ apud alios euangelistas legit̄ · q̄ hic ꝓtermisit · in arundine factum ē · vt i spongia talis pot⁹ ad eius sublimia leuaretur ¶ Theo · Quidam vo hyssopum dicunt vocari arundinē · Nam frondes habet arundini similes Sequr · Cū ergo accepisset ihūs acetū dixit · consummatū est · ¶ Aug · Quid mi q̄d ꝓphetia tāto ante predixerat ¶ Sed · Nic q̄n pē quō hic dicat · Cum accepisset acetū · cum ali⁹ euangelista dicat noluit bibere Sed hoc facile solui · q̄m non accepit vt biberet · sed vt q̄d scriptum erat impleret · ¶ Aug · Deinde quia nihil remanserat · quod amoq̄ moueretur fieri adhuc oporteret · Sequr · ⁊ inclinato capite tradidit spīm · Deridis oib⁹ que vt perageret expectabat tamq̄ ille qui potestatē habebat ponendi aiam suam · ⁊ iterū sumendi eā · ¶ Ore xi · mortuū · Spūs autem hic p aia ponitur · Si em̄ aliud spīm · q̄z aniam euangelista dicet · exeunte spū · ania remansisset · ¶ Crs · Non aūt quōz expirauit inclinauit caput · sed qua iclinauit caput tunc expiraut · Per que omia indicauit euangelista · q̄m omnū dns ipe erat ¶ Aug · Quis em̄ ita dormit · quā do volunt sicut ihūs mortu⁹ est q̄n voluit · Quam ea speranda vt timenda potestas est iudicantis · Si aparuit tāta mortis · ¶ Theo · Tradidit aūt dominus spīm deo ⁊ patri · oñdens q̄ nequaq̄ sanctoz aie puersant̄ in tumulis · imo deueniunt ad man⁹ patris oīm · peccatoribus ad locum penarum delatis videlicet ad infernum ·

¶ Judei ergo quoniā pascue erat vt nō remanerēt i cruce corpora sabbato erat em̄ magnus dies ille sabbati rogauerunt pilatum vt frāgerētur crura eorum · ⁊ tollerēt ur Venerunt ergo milites ⁊ primi qdem fregerūt crura · ⁊ alterius qui crucifixus est cū eo · Ad ihesū autem cum venissēt · vt viderunt eum iam mortuū non fregerunt eius crura · sed vnq̄ militū lancea latus eiq̄ aperuit ⁊ continuo exiuit sanguis ⁊ aqua Et q̄ vidit testimoniū perhibuit · ⁊ verus ē eiq̄ testimoniū · Et ille scit q̄a vera dicit · vt ⁊ vos credatis Facta sūt em̄ hec vt scriptura implerē · Os non comminuetis ex eo ⁊ iterum alia scriptura dicit Videbunt i quē transfixerunt ·

¶ Crs · Judei qui camelum trāsglutiebāt · culicez aūt colabant cū tantam fuissent operati audaciā de die diligenē ratiocinanē · Vñ dr̄ · Judei ergo q̄m parasceue erat · vt ñ remanerēt i cruce corpora sabbato

¶ Beda. Parasceue id est ꝓparatio dicta est sexta feria qz eo die duplices sibi cibos filij israel ꝓparabant. Erat em̄ magn⁹ dies ille sabbati. scz ꝓter solēnitatem paschalem rogauerūt pilatum vt frangerent crura eorum. ¶ Aug. Non crura tollerētur seo bi quibo ideo frāgebantur. vt morerent auferē tur ex ligno ne pendentes in cruce magnū diem festum sui diurni cruciat⁹ horroze sedarent ¶ Theo. Sic em̄ videbant in lege. nō ocadere solem in hoīs supplicio vel ꝙa noluerunt in die festo tortores aut hemiade cēsen ¶ Cy. Vid aūt q̄liter valida ē virtus Per eorum em̄ studia ꝓphetia completur. Unde sb dicit. Venerunt ergo milites. et ꝑmi quidem fregerunt crura et alterius q̄ crucifix⁹ est cum eo. Ad ihesum aūt cum venissēt. ut viderunt eū iam mortuum nō fregerunt ei⁹ crura. sed vn⁹ militum lancea lat⁹ eius aperuit. ¶ Theo. Ne iudeis complaceant lancearent xp̄m arca corpus exanīe contumelias inferentes. sed pcumelia in signum ꝓdīt. Sanguinem em̄ de corpore exemto manare miraculosū est ¶ Aug. Diligenter verbo euangelista vsus est. vt nō diceret lat⁹ eius pcussit aut vulnerauit. sed aperuit ut illic quodammō vie hostium panderet. unde sacramēta ecclesie manauerunt sine ꝙbus ad vitam q̄ vere vita est nō intratur. vnde sequit. Et continuo exiuit sāguis et aqua. Ille sanguis in remissionē fusus est peccatoꝝ. aqua illa salutare temperat poculum hoc et lauacrum prestat et pocum. hoc prenunciabat. q noe in arce hostiū facere iussus est. quo mitterent animalia que non erant diluuio pentura. ꝙbus ꝓfigurabatur ecclesia. ꝓter hoc ꝑma mulier facta est de viri latere dormientis. et hic secund⁹ adam inclinato capite in cruce dormiuit. vt inde formaret̄ spūx p id qđ d latere dormientis effluxit. Moyses vii moysi reuiuiscit qđ isto sāguine mūdi⁹ qđ isto volnē salubri⁹ ¶ Cyp. Et q hīc suscipiūt pncipiū sacra misteria cum accesseris ad tremendū calicem vt ab ipsa bibitur⁹ xp̄i costa ita accedas. ¶ Theo. Erubescant igit̄ qui vinum in sacris non limphant misteriis videntur em̄ non credere q aqua de latere fluxerit. Potest tamen quis calūniose dicere q alia virtus vitalis erat in corpe. et ideo sanguis et fluxit aqua vero manans inexpugnabile signum fuit. Et ideo euāgelista subiungit. et qui vidit testimoniū phibuit. ¶ Cyp. Quasi dicēt. non ab aliis audiui sed ipe ꝑsa vidi. Et vex est testimoniū ei⁹. Qđ quemenē subiūgit. quicum xp̄i enarrās. non magnū aliqđ et admirabile signū. vt sic suspect⁹ sermo rideret. si ipe hoc dicit heretcoꝝ ora ꝑcludēs et fucā pfonās misteria et eū qui iacebat i eis inspicens thesaurū. seqtur. Et ille scit ꝙa ꝑa dicat vt et vos credatis. ¶ Aug. Dat em̄ q vidit cui⁹ credat testimonio q non vidit. Duo aūt testimonia d scripēis redditit singulis rebo ꝙa facta fuisse narrauit. nā ꝙa dixerat nō fregerūt crura ihu subdit. Facta sūt em̄ hec ut scripā implerē. os nō ꝑminuetis ex eo. qđ ꝑceptū ē eis. q celebrare pasca illi sūt ouis immola bone in veteri lege q dñice passionis vmbra ꝑcesserat. Jcē ꝙa subiūxerat vn⁹ militū lancea lat⁹ eius aperuit ad hoc petiz alterū testimoniū qđ subdit dicēs. Et iterꝝ alia scripā dicit. Videbūt in quē trās fixerūt vbi ꝓmiss⁹ est xp̄s in ea qua crucifixus est carne vēctur⁹ ¶ Hiero. Hoc aūt testimoniū sumpsit ē de zacharia.

¶ Post hec aūt rogauit pylatū ioseph ab arimathia. eo q esset discipul⁹ ihesu occultus aūt propter metum iudeorum vt tolleret corpus ihesu. Et permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus ihesu venit autem et nicodemus qui venerat ad ihesum nocte primum ferēs mixturam mirre et aloes q̄si libras cētum. Acceperunt ergo corp⁹ ihesu et ligauerunt eum limtheis cum aromatibus sicut mos est iudeis sepelire. Erat aūt in loco vbi crucifixus est ortus. et i ortu monumentum nouum i quo nondum quisq̄ positus fuerat ibi ergo ꝓter pascheuen iudeorum quia iuxta erat monumentum posuerūt ihesum

¶ Cyp. Estimās ioseph exemptū esse iudeoꝝ furorē xp̄o crucifixo cū fiducia accessit. vt ꝓnūciū fun⁹ ꝓcuraret. vnde dr. Post hec aūt rogauit pilatū ioseph ab arimathia ¶ Beda. Arimathia ipa ē rama ꝺa ciuitas helcane et samuel. Delic⁹ aūt ꝓsilii ē vt esset diues et ad presidem posset accedere et ut esset iust⁹ vt corp⁹ domini acape mereret̄ Dñ seqtur vt tolleret corp⁹ ihu eo q esset discipl⁹ ihu. ¶ Cyp. Nō ex. xp̄i. sz ex h q̄m null⁹ ex xp̄i. accessēit. et si a moyse iudeoꝝ ꝙs ꝓcā assumpsit h eodem detinebaē timore vii dr. Occult⁹ aūt ꝓpt metū iudeorū. Sed valde insignis erat et pilato not⁹ vnde et grām accepit et hoc ē qđ subditur. Et permisit pilatus Et sepliuit de reliquo. nō vt condemnatū. sed vt magnū quendam et mirabilem. Unde subditur. Venit ergo et tulit corpus ihesu. ¶ Augustinus. de con. euang. In extremo enim illo officio funeri exhibendo minus curauit a iudeis. q̄us soleret in domino audiendo eorum inimicias detestare ¶ Beda. Sedata enim vecumq eorum furia. eo q se aduersus xp̄m preualuisse gaudebant corpus xp̄i petiit. quoz non videbatur causa discipulat⁹. sed pietatis venisse. vt funeri officium impenderet. quod homines non solū bonis. sed etiam malis solent impendere. Adiungit aūt et nicodem⁹. unde sequit. venit aūt et nicodem⁹ qui venerat ad ihesum nocte ꝑmū. ferens mixturā mirre et aloes quasi libras centū ¶ Augustin⁹. Non ita distinguendum est vt dicamus. ꝑmum ferēs mixturam mirre. sed vt quod dictum est primum. ad supiorē sensum ptineat. venerat enim ad ihesum nicodemus nocte ꝑmum. quod idem iohannes narrauit in prioribus euangelij seu partibus. Dicergo intelligendum est ad ihesum non tunc solum sed tunc primum venisse nicodemum. venisse autem postea vt fieret audiendo discipulus. ¶ Crisost⁹

Cri Fert aũt pigmẽta q̃ maxie corp⁹ apta sint q̃z plurimũ cõseruare ⁊ non putrescere aut subiici corruptioni. adhuc enĩ vt de nudo homĩe disponebant sed eñ multam dilectõz demõstrabãt. ¶ Beda. Notandum est aũt q̃ simplex unguentũ fuerit q̃ ex diuersis aromatũ licendã cõfidendi non haberẽt sequẽ. acceperũt ergo corp⁹ ihu ⁊ ligauerũt eum linteis cum aromatibus. sic mos est iudeis sepelire ¶ Aug. In quo euãgelista admonuit in humanis officijs que mortuis exhibent. morem cuiusq̃ gẽtis esse seruandũ. Erat aũt illi⁹ gentis cõsuetudo vt mortuoꝝ corpora variis aromatũ condirent. vt diutius seruarẽtur illesa. ¶ Aug. de con. euan. Nec aũt hic iohãnes aliis repugnat. nec enĩ illi qui nicodemum tacuerũt affirmauerẽ a solo ioseph dñm sepulcum. q̃ in soli⁹ ymemoratione fecerint. aut quia illi una sindone a ioseph inuolutũ diuerũt propterea plibuerunt melligi. ⁊ alia linteа pocusse affirm a nicodemo ⁊ supaddi. vt verũ narret iohãnes. q̃ non uno linteo sed linteis inuolut⁹ sit. q̃mis ⁊ pter sudarium q̃ capitis adhibebatur. ⁊ mistras quib⁹ corp⁹ totum alligatũ est. quia oĩa de lino erãt. eã si una sindo ibi fuit verissime dici potuit ligauerũt eũ linteis. Linteа quippe gñaliter dicũtur que lino texuntẽ. ¶ Beda. Nunc ecclie cõsuetudo descẽdit. vt corp⁹ domini nõ in sericis ⁊ auro textis conderẽ. sed in sindone munda. ¶ Cri. Quia vo breuitate temporis urgebamẽ. Nona enĩ hora mortuo xpõ demde accedentibꝫ ad pilatum ⁊ deponẽtiꝫ xpi corp⁹ vespera immebat. Ideo ponunt eũ in pximũ monumẽtũ. Unde subdit. Erat aũt in loco ubi crucifixus est. ort⁹ ⁊ in orto monumẽtũ nouũ. in quo nõdum quisq̃ positus fuerat. Quod dispensatione factum ẽ. ne alter⁹ alicui⁹ qui cũ eo iaceret estimaretur resurrectio facta esse. ¶ Aug. Sicut enĩ in matre virginis vero nemo ante illũ nemo post illũ cõceptus est ita in hoc monumẽto nemo ante illũ nemo p⁹ illũ sepult⁹. ¶ Lex. Per hoc ẽ q̃ nouũ fuit sepulcrũ mistice dat melligi q̃ p xpi sepulturã oĩes innouamur morte ⁊ corruptione destructa. Attende etiã abundãtiam p nobis suscepte paupertatis. Nam q̃ domũ in vita non habuit post mortẽ q̃ in alieno sepulcro requiẽt. ⁊ a ioseph. nud⁹ exĩs operiẽt. Ideo q⁹ pte pascheen iudeoꝝ quia uicina erat monumentum positum erãt ibm. ¶ Aug. Accelerata vult intelligi sepultura. ne aduesperascẽte. q̃ iam pter pascheen quã certam puram uidelicet sine uicinat⁹ aput nos uocamẽ facere ille aliquid nõ licebat. ¶ Cri. Propinquũ aũt fuit sepulcrum vt discipuli possent cũ facilitate accedere ⁊ cõsiderationes fieri eoꝝ. ne euenirent. pce existente loco ⁊ vt sepulture testes essẽt etiã inimici custodientes sepulcrũ. ⁊ vt falsus oñderetur is qui de furto sermo. ¶ Beda. Oportune autem ioseph interpretatur apert⁹. q̃ acceptiõem bone operis. ad q̃ monemur vt corpus christi digne acapere mereamur. ¶ Theop. Nunc etiã quodammõ xpc apud auaros mortificatur in paupe famem patiẽte. Esto ergo ioseph. ⁊ rege xpi nuditatẽ. ñ lentel sed in tuo tumulo spirituali. considerãdo reconde ⁊ cooperi. ⁊ misce mirrã ⁊ aloem arrancanta. cõsiderando q̃ ẽm illã. Ie maledidi in ignem eternum. qua mihi amarus estimo.

Capitulum. .xx.

Una aũt sabbati maria magdalene venit mane cũ adhuc tenebre essent ad monumẽtũ Et vidit lapidem reuolutũ a monumẽto Cucurrit ergo ⁊ venit ad symonẽ petrũ ⁊ ad alium discipulum q̃z diligebat ihesus ⁊ dicit eis Tulerũt dom de monumento ⁊ nescimus ubi posuerũt eũ Exyt ergo petrus ⁊ ille alius discipul⁹ ⁊ venerũt ad monumentũ Currebãt aũt duo simul ⁊ ille alius discipl⁹ precucurrit citius petro ⁊ uenit prior ad monumentũ. Et cum iclinasset uidit posita linteamina non tamẽ introiuit. Venit ergo symon petrus sequens eũ ⁊ introiuit in monumentũ. ⁊ uidit linteamina posita ⁊ sudariuꝫ q̃ fuerat super caput eius. cum nõ linteaminꝫ positũ sz seperati in uolutum in vnũ locum Tunc ergo introiuit ⁊ ille discipl⁹ qui uenerat primus ad monumentũ ⁊ uidit ⁊ credidit. Non dũ enĩ sciebãt scripturas quia oportoret eũ a mortuis resurgere.

¶ Cri. Quia iã eramsierat sabbatũ in q̃ impediebatur a lege. nõ potuit maria magdalene q̃escere sed veit pfundo dilucule consolatiõz quãdam a loco sepulture inuenire volens. Unde dr. Una aũt sabbatu maria magdalene venit mane. cũ adhuc tenebre essent ad monumentũ. ¶ Aug. de con. euan. Venit quidem maria magdalene sine dubio. ceteris mulieribus q̃ dño ministrauerãt plurimũ dilectiõe feruẽte. nec ut non immemor iohãnes solam cõmemoraret tantis eis que cum illa fuerant sicut alij testantur. ¶ Aug. sr̃ ioh̃. Una aũt sabbati est. quẽ iã diẽ dñi cũ pter dñi resurrectionẽ mos xpianus appellat q̃z mathe⁹ pmã sabbati noiauit. ¶ Beda. Dicit ergo una sabbati. hoc est. altera siue pma die post sabbatum. ¶ Theoph. Vel aliter. Ebdomade dies iudei sabbatum noiabant. Una aũt ex sabbati die⁹ prima futuri aũt seculi. exemplar est hec dies quãz futuri seculi. una dies est nequaq̃z nocte interpolata. De⁹ enĩ ibi sol est. qui mũq̃z occidit. In hac igit̃ dies dñs resurrexit incorruptibilitatẽ corporis assumẽs sicut nos in futuro seculo incorrupt̃õe induemur. ¶ Au. ó p euã. Q. d aũt mane⁹ diẽ. valdẽ mane oriente iam sole. nõ repugnat ei. qõ hic dicit. Cum adhuc tenebre essẽt. Die q̃ppe surgẽte aliq̃ reliquie tenebraꝝ tanto magis extenuant̃. quanto magis oritur lux. Nec hi accipiendũ est. qõ aut mane⁹. valde mane orto iã sole. tamq̃ sol ipe iã videret super terram. sed pot⁹ sicut dicere solem⁹ ea. quib⁹ volum⁹ significare tempen⁹ aliq̃d faciendum. Orto aũt iam

Sole dr̄. id est ꝺ̄ ꝓximo aduemente in has partes. ¶ Greg. in ome. Cōgrue aūt dr̄. cū adhuc tenebre essent maria em̄ autore oim quē carne viderat mor tuū querebat i mōnūmēto ⁊ ꝙa hūc mīme inuenit furatū credidit Adhuc ergo erāt cū uenit tenebre ad monūmtū Sequē. Et vidit lapidē r̄uolutū a mo numēto ¶ Au. ꝺ̄ p. euā. Ita gr̄ fēm erat qđ sol⁹ matb⁹ ꝙmēorat ꝺ̄ cremotu ⁊ lapide reuoluto cōterritꝰ qꝫ custodiū ¶ Chr. Surrexit ꝙdē ꝺ̄s lapid ⁊ signacu lis sepulcro mi acentiū Quia vo opponebat ⁊ alios certificare apiē monūmtū p⁹ resurrectōꝫ ⁊ ita credidē qđ factū est ꝺ̄ demqꝫ ⁊ mariā monuit videns em̄ lapi dem sublatū non meruit neqꝫ ꝓspexit sed ad discī pulos ex multo amore cū velocitate cucurrit nondū aūt de resurrectiōe nouerat aliqđ manifestū . ſ; puta bat trāslationem corpis esse factā. ¶ Colo. Et ī cu currit nūciare discipulis vt aut secū quererēt aut secū dolerēt ⁊ hoc ē qđ sequit. Cucurrit ergo ⁊ ve nit ad simeō ē petrū ⁊ ad aliū discipm quē diligē bat ihs. ¶ Aug. Ita se ꝙmemorare solz q eū diligē bat ihūs qui vtiqꝫ oēs sed ipm p ceteros ⁊ familia r⁹ diligebat sequē. Et dixit eis. Tulerūt dm̄m meuꝫ ⁊ nescio vbi posuerūt eū ¶ Greg. in mo. Hoc aī dicens totū p parte insinuat solū ꝙpe corp⁹ dn̄i q fictura velat ⁊ q̄s ro⁹ sabbatū deplorat ¶ Au. Jō nulli aūt codices greci eoꝝ hūc. Tulerūt dm̄m meū. qđ uideri dictū pt̄ ꝓpensione caritatis ut famulatus affectu. Sed ꝺ̄ in plurib⁹ codicib⁹ q̄s i ꝓmptu hēm⁹ non inuenim⁹. Discipm aūt quē ꝺ̄ligebat ihūs se ipm dicit. nā ꝙpe ita ꝙmēorare solz q eū diligebat ih⁹ q utiqꝫ oēs seipm p̄ceēis ⁊ familiā⁹ diligebat ¶ Cn. Euāgelista vo ñ ꝓuat mīterē hac laude nz ve cūbū existimaūt. q ab ea pr⁹ adorsēnt. Audientes g⁹ illi cū multo studio monumēto ministūt. ¶ Greg Illi aūt p̄ceteris cucurrerūt q̄ p̄ ceteros amauerūt videlicet petr⁹ ⁊ iohes. vñ sequē Exīt ergo petr⁹ ⁊ ille ali⁹ discipulus ⁊ venerunt ad monumētum. ¶ Theo. Sed si q̄ras quo astantiū custodiū vene rint ad monūmtū rudis questio q̄m postq̄ ꝺ̄s r̄ surrexit ⁊ vna cū cremotu affuit angel⁹ī sepulcro recesserīt custodes annūciātes phariseis ¶ Aug. Cū aūt iam dixisset venerūt ad monumētum regressus est vt nazaret quo venerē atqꝫ ait. curebāt aī duo simul ⁊ ille ali⁹ discipl⁹ p̄cucurrit cū⁹ petro ⁊ venit ꝓr ad monūmtū vbi oīt q ipe ꝓr venire . ſ; tāqꝫ de alio cūcta narrat ¶ Cn. veniēs aī ꝙsiderat linteami na posita ꝺ̄ñ sequit. Et cū se inclinasset vidit po⁹ sita linteamia mibil tñ ipe pl⁹ ꝙcutaē ſ; de sistit. ⁊ hoc est qđ subdit. Jō tñ intro uit petrus vo ut fer uid⁹ meroiens vnū la inspexit diligenē . ⁊ ampl⁹ vidit. vñ sequē. Venit ergo simon petr⁹ sequs eū . ⁊ intro-mīo. ⁊ vidit lin-po. ⁊ sud. qđ fu-sup ca-eius nō cum lin-po. ſ; sep-muol. in vn-loc. qđ erat resur-signū. Neqꝫ em̄ si ꝙpiam eum trāstulisset corp⁹ eius ꝺnudasset neqꝫ si furari esset hu⁹ rei fuisset sollicita vt leuarēt sudarium ⁊ iuoluerēt ⁊ ponerent i v⁹ locum seorsū a linteamib⁹ sed simplicē vt se bēbat. sic cepisset corp⁹. Jō em̄ iohānes p̄mittat qm̄ sepul cus est cū mira q̄ gluttinat corpori linteaia vt nō decipiant ab his q̄ dicūt eū furto sublatū esse Jō em̄ ita insensat⁹ erat q̄ fur⁹ret. vt arca rē supfluam em̄ studiū ꝙtemneret. P⁹ petrū aī ⁊ iohes intro uit vñ sequē. Tunc g⁹ intro ⁊ ille dix. q̄ ve. ꝓ ad mo. ⁊ vi dit ⁊ credidit. ¶ Aug. Nonnulli putāt ꝺ̄ iohez cre didisse q ihūs resurrexerit. ſ; qđ sequit. ꝺ̄ nō indi cat. vidit g⁹ mane monumētū ⁊ credidit qđ dixerat mulier. nā sequit. nōdū em̄ sciebāt scm̄ q̄ opo. eū a mor. r̄su. ñ g⁹ credidit eū r̄surexisse quē nesciebat oportē r̄surgē. qm̄ aī ab ipo dño audiebāt q̄ꝫ ap tissime dicēē ꝙsuetudine em̄ audiēdi ab illo parabas nō intelligebāt ⁊ aliqđ aliud eū figuicare credebant. ¶ Greg. i ome. Hec aī ea subtilis euāgeliste ꝺscri ptio a misteriis vacare credenda nō ē p iohem em̄ u morē synagoge. p semorē vo petr⁹ eccl̄ia gentiū ꝺ̄ gnaē. q̄ ⁊ si ad dei culeū ꝓr est synagoga q̄ꝫ eccl̄ia gentiuꝫ ad vsum tñ seculi ꝓr ē multitudo gentiuꝫ q̄ꝫ synagoga. cucurrerē aūt sit. q̄ ab ortus sui tempe vsq̄ ad occasū pari ⁊ ꝙmūi vit. ⁊ si nō par ⁊ ꝙmūi sensu gēnilitas cū synagoga ꝺcurrit. venit synagoga ꝓr ad monumtū ſ; minie iterauit. q̄ legi⁹ quidē mā data ꝓcepit. ꝓlixius ꝺ̄ incarnatōe ac passiōe dn̄ica audiuit ſ; credere i mortuū noluit. venit aūt simon petr⁹ ⁊ introiuit i monūmtū. q̄ secuta p⁹ eros eccl̄ia gēciuꝫ xp̄m ihm. ⁊ cognouit carne mortuuꝫ ⁊ viuē tem credidit deū Sudariuꝫ aūt corpis dn̄i cū linte amiō nō inuenīē. q̄ car xp̄i de⁹ ⁊ diuīcitas i ꝙpbēsi bilia sācm̄ta ab infirmitatis nre cognitōe diſunda se eusq̄ poterāt ꝙture trāscedit nam. nō solum aī sepatum. ſ; inuolutū inuenīri dr̄. q̄ linteī qđ inuo luē nec initū nec finis aspiaē. celsitu⁹ aī diuīcitas. nec cepit eē nec dīme. bñ autē addit i vno loco. q̄ in scissura mentū de⁹ ñ ē ⁊ illi ei grām hre merenē ꝙ se abmuce ꝓ sectaꝝ scādala nō diuidūt. ſ; q̄ solet ꝓ sudariū laborū sudor deēgi pē ⁊ sudarij noie in telligi labor dei Sudariū g⁹ qđ sup car⁹ ei⁹ fuerat se osū mueē. q̄ ipa redemptoris nri passio lōge a nra passiōe disiūcta ē. qm̄ ipe sñ culpa ptulit qđ nos cū culpa toleram⁹ ipe spōte mortē succūbere voluit ad quā nos vel⁹ inuit p⁹qꝫ aī irauit petr⁹ ingress⁹ē ⁊ iohes q̄ in fine m⁹i ad redēptoris hoē eccl̄a iudea colligeē ¶ Theo. vt alr intelligē petꝝ actiuū ⁊ ꝓm ptū eobem vo ꝺtemplatiuū ⁊ docilē erga rez duas nazt habuisse pias. plerumq aī puenit ꝺtemplatu⁹ nouaa ⁊ docilitate ſ; actiu⁹ iſtantia feruoris ⁊ sedu litate ꝓcedit illi⁹ acum̄ ⁊ ꝓ⁹ inspicit diuinū misteriū ¶ Jbierūt ergo itez discipli ad semetip sos maria aī stabat ad monūmtū foris plo rās. dū ergo fleret inclinauit se ⁊ ꝓspexit in monumtū ⁊ vidit duos āgelos i albis sedē tes vnū ad caput ⁊ vnū pedes . vbi positū fuerat corp⁹ ihesu dicunt ei illi Mulier qđ ploras. dic eis qa tulerūt dm̄m meū ⁊ nescio vbi posuerūt eū hec cū dixiſſz uisa ē retror sum ⁊ vidit iesū stantē ⁊ nō sciebat. qa ihe sus esſz. dicit ei ihesus. Mulier quid ploras Quem queris? Illa estimans quia ortula nus esset dicit ei. Domine si tu sustulisti eū

Domine si tu sustulisti eum dicito mihi vbi posuisti eum. ⁊ ego eū tollam. Dicit ei ihesꝰ Maria. cōuersa illa dicit ei Rabboni qđ dicit magister. dicit ihesus Noli me tangere nō dum em̄ ascendi ad p̄rem meum Vade aūt ad fratres meos ⁊ dic eis ascendo ad p̄rem meum ⁊ p̄rem vestrum deum meū ⁊ deum vestrū Venit maria magdalene annuncians discipulis quia vidi dn̄m. ⁊ hec dixit mihi

¶ Greg. in ome. Maria aūt magdalene que fuerat i ciuitate peccatrix amando vitatem lauerat lacrimis maculas crimis. cuiꝰ mentē magna vis amoris accē derat. Que a monumēto domini ecia discipulis recedentibꝰ nō recedebat. Dicit em̄. Abierūt ergo iteruz discipli ad semetipos ¶ Aug. Id est vbi habitabāt ⁊ vnde ad monumentū cucurrerāt. viris aūt redeūtibꝰ infirmozē sexū in eodem loco fortior tenebat affectꝰ. vnde sequitur. Maria aūt stabat ad monumētū foris plorās. ¶ Aug. de con. euan. Id est ante illā saxea sepulcri locum. Sed tamē intra illud spacium quo iā ingresse fuerāt. horteꝰ ąppe illic erat ¶ Cnf Ne mireris aūt q̄ maria amare flebat ad sepulcz Petrꝰ vo mibil tale passꝰ est. cōpassibile em̄ est mulicbre genus ⁊ natura flebile. ¶ Aug. Oculi igit̄ quē dn̄m quesierāt ⁊ nō inuenerāt. lacrimis vacabant. ampliꝰ dolentes q̄ fuerat ablatus de monumēto q̄ q̄ fuerat occisus in ligno. q̄m ingri tanti cuiꝰ vita subtracta fuerat nec medela remanebat ¶ Aug de sozdia eius. Viderat aūt eum alīs mulieribꝰ angelū sedentez ad dexteris sup lapidem reuolutū a monumento. ad cuiꝰ vba cū fleret. pspexit i monumētum. ¶ Cnf. Magnū em̄ ad mitigationē est monumentū apparere vide demq̄ eam vt plꝰ reqescceret. ⁊ inclinantem se ⁊ volentē locum videre vbi iacuit corpꝰ Vñ sequit̄. Dum ergo fleret inclinauit se ⁊ pspexit in monumētū ¶ Greg. Amanti em̄ semel aspexisse non suffiat. quia vis amoris intentionem multiplicat inquisitionis. ¶ Aug. Nimiū em̄ dolebat nec sua nec discipłoz oculis facile putabat esse credendum. An potꝰ diuino instinctu i alio eius effectū est vt pspiceret ¶ Gre. Quesiuit em̄ prius ⁊ minime inuenit. pseuerauit vt querēt. vñ ⁊ subgit vt inuenīret actūq̄ est vt desidera dilata crescerent ⁊ crescēda caperēt. qđ inuenisset. Sancta ei dñia dilatione crescit. Si aūt dilatione deficit desidera nō fuerit. Ista ita q̄ que sic amat que se ad monumētum qđ pspexerat. iterq̄ inclinat videam. quo fructu vis amoris in ea ingeminat opꝰ inquisitionis. Sequit̄ ei Et vidit duos angelos in albis sedentes vnū ad caput ⁊ vnū ad pedes vbi positum fuerat corpꝰ ihu. ¶ Cnf. Quia em̄ nō erat excelsa mulieris mens vt ex sudarijs posset resurrectionē angelos videz in loco habitu. vt ⁊ ipa a passione mitigret. ¶ Au. Quid autem est q̄ vnꝰ ad caput alter ad pedes sedebat. an q̄m qui grece angeli dicunt latine se nuncij isto mō xp̄i euangeliū velut a capite vsq̄ ad pedes ab initio vsq̄ ad finem signabāt esse nūciandū

Greg. Vel ad caput sedet angelꝰ cū p apostolos p̄dicatur ąa in p̄ncipio erat vbum. ⁊ quasi ad pedes sedet cum dr. Verbū caro factum ē. Possumꝰ etiam p duos angelos duo testamēta agnoscere que dn̄m in sensu incarnatū ⁊ mortuū ac resurrexisse dn̄m nunciant quasi testamētū priꝰ ad caput ⁊ testamētū posteriꝰ ad pedes sedet. ¶ Cnf. Angeli aūt apparentes mibil de resurrectione dicunt. sed paulatim in eā q̄ de resurrectione est. introire monē. Quia ei mulier vltra cōsuetudinē p̄clare habitū viderat. ne turbetur audiuit ppassionis vocē. vnde sequit̄. Dicūt ei illi Mulier quid ploras. angeli lacrimas probibent ⁊ futuꝝ q̄dammodo gaudium nūciabāt ita em̄ dixerunt. Quid ploras ac si dicerent. plorare noli. ¶ Greg. Id em̄ sacra eloq̄a que in nos lacrimas amoris excitant. eisdem lacrimis cōsolarē dum nobis redemptoris nostri speciem repromittit ¶ Au. Aut illa eos putās mentiri nesciētes causas pro die lacrimaz. vnde sequit̄. Dicit eis quia tulerūt dominū meū. Dn̄m suum vocat domini sui corpꝰ examine a toto ptem significat. sicut oēs cōfitemur ihm xp̄m filiū dei sepulcum cū sola caro sepulta sit caro. Sequit̄. Et nescio vbi posuerunt eū. Hec erat cā maioz dolozis. quia nesciebat quo iret ad consolandum dolozē. ¶ Cnf. Nondum aūt de resurrectione aliq̄d nouerat. sed adhuc erāt lationē imaginabatur ¶ Aug. d cō. euā. Nec mirū q̄di fuit surrexisse angeli vt eā stantem viderēt. sic lucas eos visos esse cōmemorat. ¶ Aug. Sr iohem. Sed hozā venerat. qua ihc q̄ nunciatū quodāmodo fuerat ab angelis fieri prohibentibꝰ gaudium succederet flentibꝰ. vnde sequit̄. Hec cū dixisset conuersa est retrozsum. ¶ Cnf. Si quare ad angelos loquens ⁊ nonduz ab eis aliquid audiēs cōuertatur retrozsū. mihi videt q̄ hoc ea dicente. xp̄c post eam aparuit ⁊ angeli cōsiderantes dñatorem ⁊ figura ⁊ inspectione ⁊ motu cōfestim ostenderūt q̄m dn̄m viderūt. ⁊ hoc ē quod mulierē conuersa retrozsuz sede. ¶ Greg. Notandū ea q̄ maria que adhuc de domini resurrectione dubitabat cōuersa retrozsum est ut videret ihm. quia videlicet p eandē dubitationē sua quasi tergū i domini faciem miserat. quē resurrexisse minime credebat. Sz quia amabat ⁊ dubitabat videbat ⁊ nō agnoscebat eū. vnde sequit̄. Et vidit ihm stantē ⁊ nō sciebat quia ihs esset ¶ Cnf. Angelis ei vt dñatoz aparuit. mulieri vo nō ita ne eam ex p̄ma visione stupefaceret. Non em̄ oportebat eā rpente ad excelsa reducere. sed paulatim. Sequit̄. dicit ei ihs mulier quid ploras. quem quens. ¶ Greg. interrogat dolozis causa vt augeat desiderium. quatenꝰ cū noiaret quē quereret. in amoris eius ardentius estuaret ¶ Cnf. Et quia i cōmuni figura aparuit estimauit eū hortulanū esse. vnde sequit̄. Illa estimans quia hortulanꝰ esset. dicit ei. Dñe si tu sustulisti eum dicito mibi vbi posuisti eū. vt ego eum tollam. hoc ē si pter timorem iudeoz leuasti eū dicto mibi ⁊ ego eum tollam. ¶ Theoph. Timebat em̄ ne iudei etiam corpi insceuirent exanimi. ⁊ iō volebat in alio loco incognito illud transponē. ¶ Greg. Forsitan aūt nec errādo hec mulier erraut q̄ ihm hortulanū credidit

An non ai spiritalie bozulam⁹ erat q̄ in a⁹ pectoze p amozis suu vim semma vtutū virēda plantabat sz quid ē qp uso eo quē bozulamū credidit cui necdū dixēat quē q̄rebat ait· Dñe si tu sustulisti eū·sz vis amozis hoc agere solet m aio vt quē ipe sp cogitat nullū aliū credat ignozare· postq̄z aī eam dñs ꝓmūi vocabulo appellauit ex sexu ꝫ agnie⁹ nō est· vocat ex noīe·vñ sequiē· Dic̄ ei ibus maria· ac si dicat re cognosce eū a quo recognosceīs· maria g⁹ quia vocatur ex noīe·recognoscit auctozē quia ꝫ ipe erat qui q̄rebaī exteri⁹· ꝫ ipe qui eā interi⁹ ut q̄reret docebat·vñ sequiē· Cōuersa illa dic̄ ei rabom·qđ dr mgr̄ ℣ Crisp· Sic̄ em iudeis q̄qz i manifest⁹ erat ꝫ pñs·ita ꝫ loq̄ns cū volebat seipm notū faciebat·qli ter aī conuersa dicat cū xp̄o ad eum loq̄retur· mihi videī qp dicēre ea vbi p·sustī eū cōuersa est ad angelos ut inērogaret·cur stupefacti essēt· Deiñ xp̄us vocans eā ꝫ cōuertit eā ad seipm·ꝫ p vocē manifestū seipm fecit· ℣ Aug· Vel qz p⁹ cōuersa corpe qđ nō erat putauit nunc corde quersa qđ erat agnouit Ideo aūt calūniet⁹ mlierē qp bozulamū dixēit dominū ꝫ ūm mgr̄m· Ibi em honozabat hoiem a quo būficium postulabat·ꝫ colebat doctozē a quo discēre humana ꝫ diuina discebat· Aliter g⁹ dū dixit sustuleŕt dñm meū alie aī· Dñe si tu sustulisti eum·

℣ Greg· Jam vo ab euangelista nō subdiē qđ mulier fecit sz ex eo innuē qđ audiuit·sequē·dic̄ ei ibs Noli me tangē· in his nam qb vbis oñdiē qp maria ampledi voluit a⁹ vestigia quē cognouit· sz cur tāgi nō debeat rō q̄z addiē·cū subūgiē·nōdū ei ascēdi ad p̄rem meū ℣ Aug· Sz si flama mortis nō tangiē sedens i celo quō ab hoie tangeē q̄ certe antequ ascēderet discipls suis se obtulit tangendū dicēs· palpate ꝫ videte qua spūs carnē ꝫ ossa nō hē· ut lucas testaē·qs autē tam sit absurdus· ut dicat eū a discipulis qdem antequ ascenoiss ad p̄rem·se voluisse tāgi a mulieribo aī noluisse ñ cū ascendisset ad p̄rem Ideo legūtur eiā femme p⁹ resurrectōez antequ ad p̄rez ascēderet tetigisse ibm i qbo erat eē ipa maria magdalena narrante matheo· aut g⁹ sic dictū ē ut in illa femma figuraret ecclia de gētib⁹ que in xp̄m nō credidit ñ cū ascendisset ad p̄rem aut sic i se credi voluit ib⁹ ꝫ est sic se spiritaliē tangi q ipe ꝫ pa vnū sint· a⁹ quippe inmio sensib⁹ qđ amodo ascendit ad p̄rem q̄ sic in eo p̄ficent ut p̄ri agnoscat eqlem Quō aī hec nō carnaliē adhuc in eū credebat quez sic hoiem flebat· ℣ Aug· ꝑmo de tri· Caū aī tam qz finē facit notionis idō qp nolebat in eo esse finem intentu cordis in se ut hoc qđ videbaī cim⁹ putareē·

℣ Cris· Vel aīr volebat hec mulier adhuc cū xp̄o esse sicut ꝫ ante passionē· ꝫ p gaudio nihil magnuz excogitabat q̄nus caro xp̄i multo melior facta fuerit resūgendo· Ab hac g⁹ meliḡēda eam abouciēs dixit noli me tangere ve cum mea reuerēcia ꝫ loquatur· Unde nec discipulis aparet de reliquo cum eis puersans ve reuerēcia⁹ ꝫ attendant dicēs aī nōdum eim ascendi ostendit qm illuc ꝑperat ꝫ festinat· Cuz aī qui illuc debet abire ꝫ nō vlera cū homib⁹ cōuersan non ꝙportabat cū eadem videre mte qua ꝫ ante Et ꝫ manifestat cōsequenē dicens· Vade aī ad fratres meos ꝫ dic eis· Ascendo ad p̄rem meū ꝫ p̄rez vr̄m deum meū ꝫ deū vr̄m· ℣ Ugt· xi· de trim· Inter ceteras impietates suas eiā hoc dicto domi vt solent hereticī ut p io qp paī a⁹ pater eoz est ꝫ de⁹ eius de⁹ ꝙeorum est·in natura dei non sit·sed i forma dei manens formā sui assumpsit Et cum ꝫ ad homines in sua forma xp̄e ibus loquaē nō ambigiē· quin pater sibi ut ceteris sit ex ea pte qua homo ē ꝫ de⁹ sibi ut cunctis sit ex ea natura qua fa⁹ est· Demqz hunc eundē simonem cepit dicens· vade ad fratres meos· Fratres autem ex carne sunt deo· Ceterum vnigenitus deus sine fribo est· ℣ Aug· Vel aliē nō ait p̄rem vr̄m·sed patrē meum ꝫ patrem vestrum Aliter g⁹ meū aliter vr̄m·natura meum·gra vr̄m Neqz dixit deum vestrum sed deum meum sub quo ego homo sū ꝫ deū vestrum·inter quos ꝫ ipz mediator sum· ℣ Aug· de con· eum· Cunc ergo egressa est a monumento hoc est ab illo loco vbi erat hortus pa tum ante lapidem effossum ꝫ cum illa alie quas secundum marcū mulierat eremos· ꝫ pauos· ꝫ nemī scz alioꝝ quicqz dicebant·vnde ꝫ hic dicitur·venit maria magdalene annuians discipulis quia vidi dñm ꝫ hec dixit mihi· ℣ Grego· Ecce humani generis culpa ibi abscondiē· vnde processit· qua em in paradiso mulier viro ꝓmauit mortē a sepulcro mulier vitis annūciauit vitaz ꝫ dicta sua vivificato res narrat que mortiferi serpētis vba narrauerat·

℣ Aug· de con· euan· Dum aī eū alias veniret eum scōm matheum occurrit illis ibs dicens auete· Sic g⁹ colligim⁹ ꝫ angelox collocutionē his mlio eas habuisse· venientes ad monumentum ꝫ eiā ipius dominī sermōnem sz qñ maria bozulamū putauit ꝫ idez cum eis occurrit in via·ut eas repentōe firmaret·ꝫ sic venit maria magdalene annūcians discipulis nō solum ipsa sz ꝫ alie quas lucas cōmemozat· ℣ Greg· Oportune aī maria que ipretatur domina illuminata illuminatrix seu stella maris significat eccliam que magdalēa id est turrēsis dr· Nam magdalon grece latine turris dicī· ꝓter illud quod dicī in psalmo· Factus est mihi turris fortitudinis·in eo aī qp hec mulier discipulis xp̄m resurrexisse nunciauit oīno monentur maxime quibo est omissum p̄dicādi officiū ne siquis eis celet⁹ reuelatū fuerit studiose ꝓximis ꝓmen·

¶ Cū ergo sero essz die illa vna sabbatoꝝ ꝫ fores eēnt clause vbi erāt discipuli cōgregati ꝓter metū iudeoꝝ venit ihesus ꝫ stetit in medio disciploꝝ ꝫ dic̄ eis·pax vobis ꝫ cū hoc dixissz oñt eis manꝰ ꝫ latꝰ·gauisi sūt ergo discipuli viso dño dixit ergo eis iterū Pax vobis sic̄ misit me p̄r ꝫ ego mitto vos Hec cū dixissz insufflauit ꝫ dic̄ eis. Accipite spm̄sanctum quoꝝ remiseritis peccata remittunt eis ꝫ quoꝝ retinueritis retenta sūt. Thomas autez vnus ex xii· qui dicī didimus non erat cum eis qñ̄do venit ihesus·

Dixerunt ei
Ille aūt dix
fixuram clau
locum clauo
eius·non cre

¶ Cris· Audi
sequens erat
lerēt qm eos n
ignē recogno
re sz ex eo qp sci
tab ꝫ timidis
vade dī· Cū g
fores essent cla
mecum indeo
monstrāē q̄ for
ꝓter amorem
sponsi· Venit ih
qua sequēs e
¶ Theo· Vel
sigis vo clausis
xit ad iacētē la
mone pasch· ¶
pene pcipitanē·
iudica rationa
corp⁹ erat·si ho
in ligno quō p
prehēdis mod
dei edificatio ¶
diuinitas erat
eis non aptis
eas matris mu
le est qualiē·ph
qa mulier p̄ue
ꝫ ipe p visum
fluctuātē mēt
vobis id ē ne
qđ ante cruce
suis in me pace
hūd corp⁹ qđ v
hac ostendit a
Et cum hoc di
man⁹ fixerant
bie.mtū corda
gia· ¶ Cris· E
vos ꝫ gaudeb
si sunt discipul
nicas qua nis
in xp̄i corpore
potius absēs
eiē eam ferret
suis ita debere
Vniuersa aūt
qua vero pr
deos rursus a
go eis iterū p
est siue ideo re
vel quia ipe e
ꝓmōstrat c

Dixerunt ei alij discipuli. vidimꝰ dominum Ille aũt dixit eis. Nisi videro in manibꝰ eiꝰ figuram clauorũ ⁊ mittã digitum meum in locum clauorũ. ⁊ mittam manum in latus eius. non credam.

¶ Chrisꝰ Audientes discipuli qõ maria annunciauit sequens erat vt aut discrederent aut credentes dolerẽt qm eos nõ reputauit dignos sua visione. hoc igit recogitantes. neqꝫ p vnã diem dimisit ꝓtemsi re sz ex eo qꝫ sciebant iã suscitatum esse videre scien tibꝰ ⁊ timidis exẽplo cũ sero factum esset ipis astitit vade dr. Cũ gꝰ sero esset die illa vna sabbatorum ⁊ fores essent clause. vbi erãt discipuli congregati ꝓpt metum iudeorum ¶ Deus in hoc infirmitas aplorum monstrat q foribꝰ clausis intus cõgregatu residente ꝓpter timorem iudeorum quoꝫ metu fuerãt prius di spersi. Venit ihus ⁊ stetit in medio. tõ aũt sero apuit quia sequẽs erat tunc maxime eos timidos esse. ¶ Theo. Vel qua pstolabat vt omes cõuenirẽt. hoc signo vo clausis ut ostendat. quia eodem modo resurre xit ac iacẽte lapide sup monumẽtũ. ¶ Aug. in ser mone pasch. Nonulli aũt de hac re ita mouẽtur vt pene pclitent. afferentes contra miracula diuina p uidicia rationationum suarum. Sic em disputãt. Si corpꝰ erat. si hoc surrexit de sepulcro quod pendit in ligno quo per hostia clausa merare potuit si con prehẽdia modũ n est miraculũ. vbi defuit rõ ibi ẽ fi dei edificatio ¶ Au. sr ioh. Nolo qdem corporis vbi diuinitas erat hostia clausa nõ obstiterũt. ille qppe eas non aptas merare potuit quo nascente virgi nis eas matris muliolata pmansit. ¶ Chrs. Sed mirabi le est qualiẽ pbantasma eũ non estimarẽ. sed b fuit qa mulier pueriena mis mtam fidem optata est. sz ⁊ ipe p visum manifestũ se eis ostendit ⁊ voce eos fluctuãtẽ mẽtem firmauit vñ sequẽ ⁊ dixit eis. Pax vobis id ẽ ne tumultuemi. In q ei pmemorat vbũ qõ ante crucez dixerat Pacẽ meam do vob. ⁊ rur sus in me pacem habebitis. ¶ Greg. Et quia ad il lud corpꝰ qõ videri poterat. fides meuentũ dubita bat ostendit eis ptmꝰ manus ⁊ latꝰ. vnde sequitur Et cum hoc dixisset. ost eis manꝰ ⁊ latꝰ. Clauis em manꝰ fixerant. Hancea latus aperuerat. Ibi ad du bientũ corda sananda vulnez sunt seruata vesti gia. ¶ Chrs. Et qa aũ crucẽ eis dixẽat. Iterꝫ videbo vos ⁊ gaudebit cor vꝝ h ope iplẽ vñ sequẽ. Gaui si sunt discipuli viso dño. ¶ Au. xxij. de ci. dei. Cla ritas qua iusti fulgebũt sicut sol in regno pris sui in xpi corpore cũ resurrexit ab oculis discipulorum potius abscõdita fuisse qz defuisse credenda est. nõ em eam ferret humanꝰ atqꝫ infirmꝰ aspectꝰ qm ille a suis ita deberet attendi vt posset agnosci ¶ Chrso. Vniuersa aũt hec eos ad fidem certissimã ducebãt qua vero prelium inexpugnabile habebant ad u deos rursus eis pacem annũciat. vñ sequẽ. dixit ego eis iterꝫ pax vobis ¶ Aug. Iterato confirmato est siue ideo repetit qua gemina est virtus caritatis vel qua ipe est q facit vtraqꝫ vnũ. ¶ Chrs. Simil ꝯdemõstrat crucis efficaciã p quã solut oia ẽcla ⁊ statuit oĩa bona ⁊ b est pax. mulieribꝰ aũt supam nũciatũ ẽ gaudiũ qa i tristicijs illud genꝰ erat ⁊ hãc suscepit maledictionẽ dicente dño in dolore paries. Quia ergo vniuersa phibenda sunt destructa ⁊ dis recta sunt omnia d reliquo subdit. sicut misit me pa ter ⁊ ego mitto vos. ¶ Dic. Pater quidem filiũ misit qui hunc predemptione generis humani i carnari cõstituit. ideoqꝫ dicit. sic misit me pr ⁊ ego mitto vos id est ea caritate vos diligo cũ mor tem dalum persecutoꝫ mitto qua me caritate pater diligit quẽ venire ad tolerandas passiones fecit. ¶ Augu. Equalem aũt patri filium nouimꝰ si hic verba me diatonis agnoscimus. medium quippe se oĩbus dicen do ille me ⁊ ego vos. ¶ Chrs. Sic igit eleuauit eo rum animum ⁊ ab his que facta sunt ⁊ a dignitate mittentis. ⁊ non adhuc deprecatio ad patrem fit seo sua auctoritate dat eis virtutem vñ sequitur. hec cũ dixisset insufflauit ⁊ dixit eis accipite spiritũ sanctũ ¶ Au. in ij. de. ẽ. Illat gꝰ corpore substãcia spũsancti non fuit sed demonstratio p gruam significatiõz non tamen a patre sed eaã a filio procedere spiritũ sanctum Quis em dementissimꝰ diceret alium fuisse spiritũ quẽ sufflans dedit ⁊ alium quem post ascensionem suam misit. ¶ Dre. Cur aũt prius in terra discipu lis datur postmodũ de celo mittẽ nisi qꝫ duo sunt p cepta caritatis dilectio videlicz dei ⁊ dilectio proximi In terra datur spũs vt diligatur proximus. ex celo datur spiritus vt diligatur deus. sicut ergo vna ẽ caritas ⁊ duo pcepta ita vnus est spiritꝰ ⁊ duo da ta. prius a consistente dño in terra postmodũ datur ex celo quia in proximi amore discitur qualiter quem ri debeat ad amorem dei. ¶ Chrs. Quod aũt dicũt quomã non spiritũ dedit sed apostolos eos ad susceptio nem spiritus p insufflationẽ cõstituit. si em ãgelũ videns daniel excellum mentis passus est quid ieffa bilem illam gratiam suscipiẽtes passi essẽt nisi disci pulos suos primitus instruxisset nequaqꝫ aĩ quis peccabit dicens eũ suscepisse eos quãdã potestatem spiritalis gratie ut non mortuos suscitent ⁊ mira cula faciant sed ut dimittant peccata. vnde sequitꝫ Quoꝝ remiseritis peccata remittũtur eis ⁊ quo rum retinueritis retenta sunt eis. ¶ Augu. Eccle sie caritasque p spiritum sanctum diffundit i cordibꝰ nostris partipum suoꝝ peccata dimittit. Eoꝝ aũ qui non fuit cuius partipes teneꝫ. ideo postqꝫ dixit. accipite spiritũ sanctũ. continuo de peccatoꝝ remissio ne ⁊ retentione subdit. ¶ Dre. Sciendũ uero ẽ qꝫ sbi qui prius spiritũ sanctum habuerũt ut ⁊ ipsi no centes mitterẽt ⁊ i ꝓdicatione ꝑbusdam ꝓdesset. id circo hunc post resurrectionẽ domini patenter acce perunt ut ꝓdesse non paucis sed pluribꝰ possẽt Ha bet ergo ieueri illi discipuli ad tanta onera humili tatis uocati ad quãtum culmen glorie sint producti Ecce nonsolũ de seipsis securi fuerũt. sed ⁊ pnapatũ supm iudicij sortiunt vt uice dei quibusdaz peccata remittant ꝑbusdam vo relaxent ¶ Doꝝ nunc in eccle sia episcopi locum tenẽt ⁊ soluendi ac ligandi pote statem suscipiunt. qui gradum regimis sortiũt. grã dis honor sed graue pondꝰ isti est honoris. durum quippe est ut q nescit tenere moderamina vite suc-

uidex fiat vite alienę. ¶ Ons. Sacerdos enī ⁊ si ꝑ am bene dispensauerit vitam alioꝝ vo non cum dili gencia curam habuerit cum ꝓfectos in gehēnam vadit. Scientes igit̄ ꝓcula magnitudinē multaꝝ cri buit ei deuotionē ꝛ etiam si nō valde nobiles fue rint. nō autē iustum ē ab his ą in ꝓfectu subiti unē iudicari ⁊ si vita eoꝝ fuit valde detractabil m nullo ledens in his que sunt ei cōmissa a deo. Nō enī sacerdos sed neq; angel⁹ aut archangel⁹ operari aliąd potest in his que sūt data a deo. Sed pater ⁊ filiꝰ ⁊ spūssanctus omia dispensant. Sacerdes autē suā linguā ⁊ manū exhibuit. nō enī iustum esset. ꝓ alterꝰ malidam circa simbola nr̄e salutis ledi eos. ą ad fidem venīt. omīo aūt discipulis congregatis sol⁹ thomas deficiebat a dispersione que iam facta erat. vnde dr̄ Thomas aūt vn⁹ ex duodeam ą dicē dioim⁹ non erat cū eis qñ venit ihūs ¶ Hebru⁹. Di dim⁹ grece latine gemin⁹ ꝓter dubium coꝝ i credē do Thomas abyss⁹ qua alitudinē dumitatis circa fidem peneraue. ¶ Greg. Non aūt casu gestuꝝ est ve electꝰ ille discipl⁹ tunc deesset. Egit namq; mi ro modo supna elemencia vt discipul⁹ dubitans dū in mgro suo vulnera palparet carnis. in nob̄ vulne ra sanaret infidelitatis. Dl⁹ enī nob̄ infidelitas tho me ad fidem quā fides credentiū discipulox ꝓfuit ąa dum ille ad fidem palpādo reducē. nr̄a mens oī dubitatione postposita in fide solidaē ¶ Beda. Que ri aūt potest quare hic euangelista tunc thomā de fuisse dicat. cū lucas scribat. q duo discipuli eūtes in emaus reuersi i iherusalem muenerīt vndecim cō gregatos. ꝛ datur intelligi quoddam fuisse inqual: lum q ad horā thomas egress⁹ sit. ⁊ ihūs veniens in medio eorum stetit. ¶ Ons. Hic aūt simpliciter ⁊ qualitercūq; credere laudabitus ē. Nā multa inuesti gare ē grossissime mas Et ꝓter hō thomas accusa tur Apostolis enī dicentib⁹ qñ vidim⁹ dñm. nō cre didit non enī illis discredens. quantum rem putamꝰ impossibilē esse. vñ seq̄tur. Dixerī ergo ei alī discī puli vidimus dñm. Ille aūt dixit eis nisi videro in manib⁹ eius fixurā clauoꝝ. ⁊ mittam digitū meuꝝ in locū clauoꝝ ⁊ mittā manum meam in latꝰ eiꝰ nō credam Alīs enī grossior exīs. eam que est ꝓpriuꝝ grossissimū scz tactū querebat fidem. ⁊ neq; oculis credebat. vñ non sufficere ei dicere ni videro. Sed ad dixit. ⁊ misero digitum ꝛc.

¶ Et post dies octo iterum erāt discipuli eius intus ⁊ thomas cū eis venit ihesus ia nuis clausis ⁊ stetit in medio ⁊ dixit. Pax vobis. Deinde dicit thome Infer digitum tuum huc ⁊ vide manus meas. ⁊ affer ma/ num tuam. ⁊ mitte in latus meum. ⁊ noli esse incredulus sed fidelis Respondit tho/ mas ⁊ dixit ei. dominus meus ⁊ deus meꝰ Dixit ei ihesus. Quia vidisti me credidi/ sti Beati qui non viderunt ⁊ crediderunt. Multa quidem ⁊ alia signa fecit ihesus in conspectu discipuloruꝝ suoꝝ. Que non sunt scripta in hoc libro Hec autem scripta sunt. vt credatis quia ihesus est christus filius dei. ⁊ vt credentes vitam habeatis in nomine eius.

¶ Ons. Considera dñatoris clemenciam qualiter ⁊ ꝑ vna anīa ostendit sēp̄m volnera bñem ⁊ accedit vt saluet vnum. Et mmuꝝ discipuli ānūciantes dig ni erāt fide ⁊ ipe ꝓmittens Sz tñ quia sol⁹ thomas quesiuit neq; hoc eū ꝓfuit xp̄c. Non aūt statim ei apparet sed post dies octo. vt in medio a discipul admonit⁹ accendat ad manus desiderū ⁊ fideliꝰ fie: ret in futuꝝ. Vnde dr̄. Et post dies octo iterꝝ erant discipuli eiꝰ intꝰ. ⁊ thomas eis cū. venit ihs ianuis clausis ⁊ stetit in medio ⁊ dixit pax vob̄ ¶ Au. in ꝑ. pasc Quens a me ⁊ dicos. si ꝑ hostia clausa intrauit vbi est corporis moles. Et ē respondeo si sup̄ ma re ambulauit. Vbi est corporis pondus. Sed erat illud dñs tāq; dñs nūquid igitur. quādo resurrexit desitit esse dominus. ¶ Ons. Stat itaq; ihꝰ. ⁊ nō expectat a thoma interrogari. sed vt ostendat. qm̄ cū loquebat condiscipl⁹ aderat eisdem vbis vsus est. ⁊ ꝓmo quidem increpat vt improperat. Dñ seq̄. Deinde dicit thome Infer digitum tuū huc. ⁊ vide manꝰ meas. ⁊ affer manū tuam ⁊ mitte in latꝰ meū Secundo autem erudit dicens. Et noli esse incre dulus. sed fidelis. Vide quoniam infidelitatis erat ambiguitas. sed anteq; spiritumsanctum acciperet. postea autem non. Sed firmi erant de reliquo Di gnum aūt est querere qualiter corpus incorruptibi le tyꝑ pos habebat clauorum. Sz ne tumultueris con descensionis enī erat vt discerent. quoniam ipe erat q̄ crucifixꝰ fuerat ¶ Aug. d simbo. Posset aī si vel let d corpore suscitato ⁊ clarificato omnem maculā cuiuslibet cicatricis abstergē. Sz sciebat quare a catrices in suo corpore reseruaret. Sicut enim de: monstrauit thome non credenti nisi tangeret. ⁊ vi: deret. ita etiam inimicis suis vulnera demonstrau: rus est sua. Non q eis dicat sic thome. ąa vidisti ⁊ credidisti. sed non conuincens eos veritas dicat. ec ce hominem quem crucifixistis. videtis vulnera que infixistis. agnoscitis latus. quod pupugistis quomā per vos ⁊ ꝓter vos apertum est. nec tamen iterate voluistis ¶ Aug. xxij. d ci. Nescio aūt quomō eaꝝ sic afficimur amore martyrum beatorum vt velim⁹ in illo regno in eorum corporibus videre volnerum cicatrices que pro xp̄i nomie ꝑtulerē. Et fortassis videbim⁹. Non enī deformitas in eis. sed dignitas erit. ⁊ quedam q̄ius in corpore non corporis. sed veritus pulchritudo fulgebit. Nec ideo tamē si aliqua martyribus amputata ⁊ ablata sunt membra. sine ipsis membris in resurrectione erunt mortuorum quibus diduta est. Capillus capitis vestri non peri: bit. Sed sic hoc decebit in illo nouo seculo vt indi cia gloriosorum vulnerum in illa immortali carne cernantur. vbi membra vt preaderentur percussa vel secta sunt ibi cicatrices. Sed tñ eisdem mēbris

Sed cū eisdem membris redditis non pbitis apare
bunt. Quāuis igīē omia que acciderāt corpori uida
tunc nō erunt. nō sūt cū appellāda uicia ūtutis moi
cia. ¶ Greg. in homel. Palpatā aūt carnem dos
mīn⁹ pbuit quā clausis ianuis introduxit qua in re
duo mira. ⁊ uirtus humanaz rationem ualde sibi con
traria ostendit. dum post resurrectionem corp⁹ suuz
⁊ incorruptibile ⁊ cū palpabile demōstrauit. Nam
⁊ corrumpi necesse est quod palpat̄. ⁊ palpari non
potest. qđ non corrumpit̄. ⁊ incorruptibilē se ergo
⁊ palpabilem demōstrauit ut pfecto post resurrecti
onē esse ostenderet corp⁹ suum ⁊ eiusdem nature ⁊
alterius glie. ¶ Greg. xiiii. moza. Corp⁹ ecīā no
strū in illa resurrectionis glia erit quidem subtile p
effectum spiritalis potentie. sed palpabile p ūra
tem nature. Non aūt sicut cuncta⁹ scripsit impalpa
bile ⁊ ventus aer eq̄ subtili⁹. ¶ Aug. Videbat aūt
thomas tangebatq̄ hoiem ⁊ confitebat̄ deum quez
non videbat. neq̄ tangebat. Sed p hec quod vide
bāt. atq̄ tangebat illuo iā remota dubitatione cre
debat. Dñs sequit̄. Dixit thomas ⁊ dixit ei. Dñs
me⁹ ⁊ de⁹ me⁹. ¶ Exeo. Nu prius infidelis fuerat
post lateris tactum. optimum se theologum ostendit
Nam duplicem naturā unitatēq̄ hypostasin xp̄i edis
seruit. Dicendo enī dominus me⁹ humanā naturaz. di
cendo vo de⁹ me⁹. diuinam confess⁹ est ⁊ unū ⁊ cū
dem deū ⁊ dñm. Sequit̄. dixit ei ihs. quia uidisti me
credidisti. ¶ Aug. Non ait tetigisti me sed uidisti
me. qm̄ generalis quodāmodo est sensus usus nam ⁊
per quatuor alios sens⁹ notari solet uelut cū dicim⁹
audi ⁊ uid quā bn̄ sonet olfac ⁊ uid quā bn̄ oleat gu
sta ⁊ uid quā bn̄ sapiat tāge ⁊ uid q̄z bn̄ caleat. nō
⁊ b dñs dr̄ miser digitū tuū huc ⁊ vide manus meas
Quid aliud ait. quā tange ⁊ vide. Nec tamē ille
oculos habebat in digito. Ergo siue mouendo siue
eā tāgendo hoc ait. Quia vidisti me credidisti q̄z
uis dici possit nō fuisse discipulū tangē cui se offer
ret ille tāgēdū ausū. ¶ Gre. Sed cū ap⁹l dicat fi
des est substantia sperandaz rez argumentum nō
apparentiū. pfecto liquet quia que aparēt. iam fidez
non habent. sed agnitionē. Nū ergo vidit thomas
cum palpauit. cuz ei dicit. Quia vidisti me credidi
sti. sed aliud vidit. aliud credidit. hoiem vidit. ⁊ de
um confess⁹ est. Letificat aūt valde quod seq̄tur be
ati qui non viderūt ⁊ crediderunt. In qua sententia
nos spiritualiē significati sum⁹. qui cū quē carne nō
vidim⁹ mētē retinem⁹. Si tū fidem nr̄am opib⁹ seq̄
tur. Ille enī ve credit qui exercet operando qđ cre
dit. ¶ Aug. Presentis aūt temporis usus ē vbis tā
quam ille qui id qđ erat futurū in sua nouerat pdes
tinatōe iā factū. ¶ Crisos. Cū ergo aliq̄n nūc dixerit
ueniā in eplis illis fuissem ⁊ uidissez xp̄m miracu
la facientē. excogitet beatu qui nō viderūt ⁊ credide
runt. ¶ Exeo. Expnmit aūt ⁊ hinc discipulos qui
nec plagas clauorū nec latus palpantes crediderūt
¶ Cris. Quia vo iohānes pauciora alīs euangeli
stis dixerat. subiungit. Multa q̄dem ⁊ alia signa fe
cit ihūs in cōspectu discipulorū suorū que nō sūt scrip
ta in libro hoc. Sed nec alī oīa dixerūt sed q̄ erāt
sufficiēda ad fidē attendere audiētes. mihi aūt vidē
tur dicere ea que post resurrectionē sunt signa. ⁊ iō
dicit cōspectu suorū discipulorū. cū quibus solis p⁹
resurrectionē conuersatus est. Deinde ve discas qm̄
non solū discipulorū gratia signa fiebant induxit. hec
aūt scripta sunt ut credatis q̄a ihūs est xp̄s filius dei
cōmuniter ad humanam naturā loquēs ⁊ ve oīdat
qm̄ non illā q̄ credit̄. sed nobismetipsis vtile est credere
fidē. Et ut credentes vitā habeatis in noīe eius
id est p ipm. ipse enim est vita.

Capitulum. xxi.

Postea manifestauit se ihesus ite
rū ad mare tiberiadis. manife
stauit aūt sic. Erāt simul petrus
⁊ thomas qui dicit̄ didimus. ⁊
nathanael q̄ erat a chana galilee ⁊ filii ze
bedei ⁊ alii ex discipulis eius duo. Dicit eis si
mon petrus. Vado piscari. dicūt ei. veimus
⁊ nos tecū. Et exierunt ⁊ ascēderunt in na
uim. Et illa nocte nichil prēdiderunt. Mane
aūt facto stetit ihesus in littore. Non tamē
cognouerūt discipuli q̄a ihesus ē. Dicit ergo
eis ihesus. Pueri nūq̄d pulmentariū habe
tis? Respōderunt ei non. dixit eis. Mittite in
dexteram nauigii rethe. ⁊ inuenietis. miserūt
ergo. Nec iam nō valebant illud trahere
p multitudine piscium. dicit ergo discipulus
ille quē diligebat ihesus petro dominus est.
Symon petrus cum audisset q̄a dominus est
tunica succinxit se erat enī nudus ⁊ misit se
in mare. Alii aūt discipuli nauigio vene
runt. Non enī longe erant a terra. sed quasi
cubitis ducentis trahentes rethe piscium.
Ut ergo descēderūt in terram. viderūt pri
mas positas ⁊ piscem suppositū ⁊ panem.
dicit eis ihesus. Afferte de piscibus quos
prēdidistis nunc. Ascendit symon petrus ⁊
traxit rethe in terrā plenum magnis pisci
bus. centū qnquaginta tribus. Et cum tāti
essent non est scissum rethe.

¶ Aug. Iō in medium euāgelista pmisserat velut
libri huius modicae finē. Sed narrabit̄ deinde quēs
admodū se manifestauerit discipulis ad mare tiberiadis. vñ
dr̄ Posea manifestauit se ihs iterū ad mare tiberiadis
¶ Cris. Dicit aūt postea quia nō cōtinue cū eis am
bulabat. ut antea. dicit eā manifestauit se quia nō
videret̄ ni descenderet quia incorruptibile erat cor
pus. Hoc autem memini. oīdēs qm̄ plurimū timo
ris eis dīs abstulerat. ut de reliquo ipi longe a do
mo pcedant non vltra in domo cōclusi. sed in galile
am irent. periculum declinātes iudaicū. ¶ Beda.
Dicit aūt solito euangelista prius retulit cāz de in
de quēadmodū res gesta sit enarrat. Unde sequit.

manifestauit aũe sic. ℣ Xrĩs. Quia vo neq̃ dñs cũ eis cõcinare erat neq̃ spus datus erat neq̃ aliq̃d tunc erat eis ꝓmissum neq̃ aliq̃d habebãt agere ar tem piscatoriam tractabant. vñ sequit̃. Erant simul simon petr⁹ ⁊ thomas qui dr didim⁹. ⁊ nathanael qui erat a cana galilee. q̃ scz vocat⁹ est a philippo. ⁊ filij zebedei scz iacobꝰ ⁊ iohãnes ⁊ alij ex discipulis eius duo. dic eis simõ petr⁹ vado piscari. ℣ Ore. ihu. Quem potest cur petr⁹ qui piscatoꝛ ante quersionẽ fuit. post cõuersionẽ ad piscationẽ redire cũ ventus dicat. nẽo mittens manũ suã ad aratrũ. ⁊ respiciẽs retro apt⁹ est regno dei. ℣ Aug. Quod si fecisset di scipuli defuncto ihu priusq̃ resurrexisset a mortuis putarem⁹ eos illa que animos eorũ occupauerat. despe ratõe fecisse. Nũc vo post eũ sibi de sepulcro red ditũ viuũ ꝓpter inspecta vulnerũ loca post acceptuꝫ in sufflatõe a⁹ spũsanctũ subito fuit sic fuerãt non hoĩm q̃ piscium piscatores. Videndũ ẽ ergo nõ eos fuisse phibitos ex arte sua licita victũ necessarium querẽ sui applicatus meegritate seruata. Si q̃ vnde viuerẽt aliud nõ haberẽt. Si eũ beat⁹ paul⁹ ea po testate q̃ ꝑfecto cũ ceteris euãgelij ꝓdicatoribꝰ ha bebat nõ cũ ceteris vtereꝫ q̃ stipendio suo militaret ne gẽtes a nomie xp̃i positas alienas doctrina a⁹ quasi venalis offẽderet aũ educat⁹ artẽ quã nõ no uerat dicat vt cũ suis manibꝰ transigẽ doctor nul lus grauaret audiendi. quarto magis beat⁹ petr⁹ qui iam piscator fuerat q̃ nouerat fecat si ad ꝑs illud temp⁹ aliud vñ viueret. non mutem. sed rñdebit quispiã. Et cur nõ mutemꝰ cũ dñs ꝓmiserit dicens. Querite ꝓmũ regnũ dei ⁊ iustiã eius ⁊ hec omia apponent vobis. Procul⁹ eciam dñs q̃ ꝓmisit. im pleuit. Illã quis alij⁹ pisces qui caperẽtur. appositi qui nõ ob aliud credend⁹ est. nisi egestate penuriam qua cogerent ire piscatũ. ñ dispositũ volens exhi bere miraculũ. ℣ Ore. ihu. Negociũ ergo q̃d ante quersionẽ sine peccato extitit. hoc eciã post cõ uersionẽ repetere culpa nõ fuit. vñ post quersiõem suã ad piscationẽ petr⁹ redijt mathe⁹ vo ad theloneu negociũ non resedit. Fuit enĩ plerasq̃ negocia que si ne peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus possũt. Que ergo ad peccatum implicant. ad hec necesse est ut post conuersionem animus non recurrat.

℣ Xrĩs. Alij aũt discipuli sequebant̃ur petrũ Vnd dicitur. dicũt ei venimus ⁊ nos tecum. Colligati enĩ de reliquo sibimucem erant ⁊ simul volebant pisca tionẽ videre. Sequitur. Et exierunt ⁊ ascenderẽt in naum. In nocte aũt piscabantur. quia adhuc for midolosi erant. ℣ Greg. Facta est aũt discipulis piscationis magna difficultas ut veniens mgr̃o h erent admirationis magna sublimitas. Unde sequi tur. Et illa nocte nichil prendiderunt. ℣ Xrĩs. Habo renubo aĩ ⁊ affuditis discipulis astitit ibus. vñ seq̃. Mane aũt facto stetit ihus in littore. non tñ cogno uerunt discipuli q̃a ihs est. Non enĩ se ipm mox as ostendit. sed voluit i allocutionẽ cũ eis venire. ⁊ pmo loquitur eis humani⁹. nã sequitur. Dic eis ihus. pueri numq̃d pulmentariuꝫ habetis. Hoc aũt dicit q̃si ab eis aliq̃d emere vellet. ut aũt emuerũt. eis signũ offe p q̃d cognoscerent. Sequitur enĩ. Dixit eis mittite i dexterã nauigij rete ⁊ inuenietis multa aũt ꝓsecuꝫ ter facta sunt quorum ꝓmũ est. multos pisces esse cõprehensos. vñ sequitur. Miserunt ergo rete ⁊ iam non valebãt illud trahere ꝓ multitudine piscium. si in xp̃i cognitõe petr⁹ ⁊ iohãnes suos ꝑtes modos ostenderunt. Johannes enĩ ꝑspicacior erat ⁊ iõ ꝑm⁹ cognouit xp̃m. vnde sequitur. Dicit ergo discipul⁹ ille quẽ diligebat ibus petro. dñs est. ℣ Ven. Hoc in dicõ sic sepe ita ⁊ hic suã demõstrat ꝓpriam. Cognitio aũt ꝑm⁹ dñm siue miraculo isti⁹ piscationis siue sono ꝓcedente vocis siue ꝑme remiscens piscatõis. ℣ Xrĩs. Petrus aũt feruentior erat ⁊ iõ ꝓpri⁹ venit ad xp̃m. Sequitur enĩ Simon petr⁹ cũ audisset q̃a dñs est. tunica succinxit se. erat enĩ nud⁹. ℣ Ven. Dr petr⁹ nudus fuisse ad ꝓparationem ceteroꝝ ve stimentoꝝ q̃bus vti solebat sic solemnis dicẽ cũ aliq̃ simplici vestimẽto videm⁹ indutũ quare nudus mee dis. Sine pẽ intelligi q̃ more piscatoriuꝫ studio pi scandi nud⁹ incesserit. ℣ Chrop. Ex vo se ꝑmixtis it petr⁹. pudoris est signũ. Precinxit aũt se lineo amictu quẽ femices ⁊ tyrũ piscatores circumvoluũt sibi cũ nudi se sine ceã ceteris indumentis apponũt. ℣ Beda Eodem autem ardore quo ⁊ miles alia se cerat. venit ad ihm vnde sequitur. ⁊ misit se in ma re. Alij autem discipuli nauigio venerunt. Non enĩ intelligendũ est petrũ sup fluctus venisse ꝙ aut natando aut prdibꝰ ꝓpijs q̃ erant ꝓpe erant. sequitur enĩ. Non longe enĩ erant a terra. sed q̃si cum ducebãt. ℣ Chrys. Inẽpositõe ẽ. Sequit enĩ. Trahentes rete pisc. ut sit ordo litere alij discipuli naugio venerẽt trahentes rete pisciũ. Non longe enĩ ac. ℣ Xri. Deinde aliud sig⁹ ponit eũ sub dit̃. ut ergo descen. m ter vide. pra. po. ⁊ pis. suppo ⁊ panẽ. Non enĩ adhuc ex materia suppositi operãt si ad id q̃d est mirabil⁹ ducat. signa oĩa. qui ⁊ ex sub iecta materia mox crucẽ miracula faciebat ꝓpẽ quã dam dispensationẽ. ℣ Aug. Non ẽ aũt hic intelligendũ ⁊ panẽ fuisse prunis suppositũ. si. q. d. viderũt pru nas positas ⁊ piscẽ suppositũ prunis ⁊ viderẽt panẽ. ℣ Xrĩs. Vt aũt oĩaret nõ esse phantasma q̃d factuꝫ est ubet ex piscibꝰ ab eis capitis afferri. sequit enĩ. Dicit eis ihs. Afferte de pis. q̃s prẽ. nũc. deinde ⁊ alius signũ fuit q̃ ex multitudine piscium rete nõ est scissum vñ sequit̃. ascendit simon pe. ⁊ traxit rete ad ter. ple ma. pis. cen. quinquagintatribꝰ ⁊ cũ tanti essẽt nõ ẽ scis sum rete. ℣ Aug. Dilectissime aũt in capturis piscium ꝑmẽ datur ecclie sacramentũ quales futura ẽ in vltima re surrectione mortuorũ. Et ad hec ꝓmẽdãda valet q̃ tantus finis ẽ mẽ ꝓpositꝰ libri q̃ est. eã secuture nar racõis q̃si ꝓlimiñ. Ac aũt vñ discipuli fuerẽt in illa piscatõe suo sepenario nũo finẽ habente ꝓpositi vndenum q̃pe vñ. dicebo volumẽ tp⁹. ℣ Rhe. Cũ aũt nox esset aĩ sol xp̃i pẽnã. ꝓpter nihil ceperẽt. q. est vnaꝫ natiõnẽ israel congẽ conarenẽ. illa tñ frequẽ idolatrie am labebaĩ. ℣ Ore. ihu. Quem aũt pẽ cur discipulis in mare laborãtibꝰ p⁹ resurrectiõẽ suã ihs in littore ste tit qui ante resurrectionem suam coram discipul⁹ in fluctibꝰ maris ꝑtulanter. si mare pẽs fectm fecat q̃d se cũctis tumultuos ⁊ undis vite corruptibil illiot̃ p sol licitatẽ aũt littoris ꝓpinquas q̃dis eẽne significat. q̃a ignẽ discipuli adhuc fluctibꝰ mortali vite merãt i mari laborabãt. q̃a aũt redemptor noster iã corruptionem carnis excesserat p⁹ resurrectiõẽ suã i littore stabat

¶ Aug. Miett⁹ edam finis est maris. & ideo finē signi
ficat seculi. Nec enī in hoc loco qualiter in fine secli
futura sit. ita dns alia piscatione significauit ecclesi
am qualiter nūc sit. Unde ibi ihūs nō stabat in lito
re. sed ascendens i nauī natum que erat simonis ro
gauit eū a terra reducere pusillū. In alia piscatiōe
non mittunē retia in dextram ne solos significent
bonos nec in sinistram ne solos malos. sed mō differen
ter laxate iubet retia vra in captura ut p̄mixtos in
telligam⁹ bonos & malos. Et ad mittate iubet i dexteram
nauigij retia ut significaret eos q̄ stabant ad dexte
ras solos bonos. illud scat i initio p̄dicatiōis sue hoc
post resurrectiōz suam hmi ostēdens illam capturam
piscium bonos & malos significare quos nunc habz
ecclesia. istā vero tantūmō bonos quos habebit me
ternū completa in fine hui⁹ seculi rsurrectione mor
tuoz. Illi aūt qui peruent ad resurrectionē vite. i
ad dexteram & inter xp̄ianos nois retia defigunē non
ñ in litore. i in fine seculi cū resurrexerint apare
bunt. Nō non valuerūt sic trahere retia vt in nauim
refunderēt quos ceperant pisces. sic de alijs factū est
Habet aūt istos dexteros ecclia p⁹ finem vite hui⁹
in somno pacis. velut in p̄fundo latentes donec ad
litt⁹ rete puenīat. quod in p̄ma piscatione duabo na
uiculis i isto loco ducentis cubitis eīm centum & cē
tū existimo figuratū. p̄ quē versus q̄ generis electos
& circūcisionis & prepucij. ¶ Beda. Vel p ducen
tos cubitos gemina caritatis viret⁹ exp̄mit. p dile
ctionē eīm dei & p̄ximi xp̄o p̄pinquam⁹. Piscis aūt
assⁿ xp̄e passⁿ est. Ipe latere dignat⁹ est i aḡs gene
ris humani. Capi voluit laqo nre nocitis. & qui nob
fact⁹ est piscis humanitate exstat nobis panis nos
refices sua diuinitate. ¶ Greg. Petro aūt sancta
ecclia est p̄missa. Ipi specialiē dicit. Pasce oues me
as. Quō ergo postmodū apertē in voce hac nūc figu
ratur in ope. Ipe eīm pisces ad soliditatē littoris p
trahit. q̄a stabilitatem eterne p̄tie fidelibo oñdit. hoc
egit vobis hoc epistolis. hoc agit quotidie miraculo
rū signis. si cū rete magnis piscibo plenum sit. addi
tur & quīas. Et ideo subdit. Plenū magnis
piscibo centū qnquagintatrium. ¶ Aug. In alia pisca
tione numer⁹ piscium nō exp̄mit tanq̄ illud ibi fiat
quod p̄dictū est p plenitudinem. Annūciauit & locut⁹ sum
mula plicata sit sup numerū. Hoc vo certū est nis
i cui⁹ reddenda ē ratio. Numer⁹ qui legē significat
decē ē p̄ter decalogū. Cū aūt accedit ad legē gra
tia & ad literā spūs. quod īmodo denario nio addit
septenari⁹. septenario q̄ppe nūo significat spūalitat⁹
ad quē sanctificatio p̄tie pertinet. Primū eīm in lege
sonuit sanctificatio in die septimo. Esaias etiā p̄be
ta eū emendat ope. vt munere septenario. Cū ieiq
legis denario spūalitat⁹ p septenarium nūm accedit
fiue decē & septē qui nūs ab vno vsq ad seip̄m con
putatus omibo crescens ad centū qnquagintatres
puenit. ¶ Greg. Ducam⁹ etiaz p trigonū. xvij. &
veniūt qnquaginta vnum. In qnquagesimo aūt an
no cunct⁹ popul⁹ ab omi operatione quiescebat. si vo
reges in vrbe est. vbi eīm scissura diuisionis est.
vera regis non ē. ¶ Aug. Non q⁹ tīm modo centū
qnquagintatres sancti ad vitā resurrectum significā
tur eternā. sed omēs ad gram spūs pertinentes h nu
mero figurātē. Qui etiā nūs ter habet quinquagena
rium numerū. & misu p ipa trina p̄ter misteriū enumera
tus. Quinquagenarius aūt multiplicatus septē p septez
& vn⁹ adiectione cōplet. Vn⁹ aūt additē. vt eos sig
nificet esse vnū. Non aūt frustra dictū est. q̄ erant
magni. Cū eīm dixisset dns. nō veni soluere legē. si
implere datur⁹ vtiq spīm p quem lex posset imple
ri. paulo vobis interpositus ait. Qui fecerit & docu
erit magn⁹ vocabit̄ in regno celoz. In p̄ma aūt pi
scatione rete p̄ter significanda scismata rumpebat̄ h
vo qm in illa summa pace sanctoz nulla erit scisma
ta putauit ad euangelistā q̄sequenē dicere. Et cum
tanta esset. i. tam magna non est scissum rete. tanq̄
illud respiceret vbi scissum est. & mirabil⁹ mah gpara
tione cōmendaret hoc bonum

¶ Dicit eis ihesus Venite prandete Et ne
mo audebat discumbentiū interrogare. Tu
quis es scientes quia dominus est. Et venit
ihesus & accepit panem. & dat eis & piscem
similiter Hoc iam tercio manifestatus est ie
sus discipulis suis. cū resurrexisset a mortuis

¶ Aug. Peracta piscatione dns eos ad prandium
vocat. Unde dicitur. Dicit eis ihs. venite prandete.
¶ Cris. Nec q̄pē nō dicat q̄ comedit cū eis. sed lu
cas hoc dicit. Hoc aūt fiebat. nō ut natura indigē
te abis derelicto sed gdescensione ad demōstrationē
resurrectionis facta. ¶ Aug. xiij. de ci. dei. Corpora
aūt iusto⁹ que in resurrectione futura sūt. nec li
gno vite indigebūt quo fiat vt nullis morbis vel se
cute iueterata mortē. nec vllis alijs corporalib⁹
nutrimentis. q̄bus esurendi aut sitiendi qualiscumq
molestia deuitetē. qm̄ certo & inuolabili munere imor
talitatis induent. vt non nisi velint possibilitate nō
necessitate vescant. nō eīm potestas sed egestas edē
di & bibendi talib⁹ corporibo auferet. sic & saluator
in post resurrectionē iā q̄dem in spūali carne. sed
tamē vera. cibum ac potum cū discipulis sumpsit.
non alimenti⁹ indigēte sed ea q̄ & ib̄ potuit potestate
sedetur. Et nemo au. discumbentiū. mter. eū. tu q̄s es.
sciens quia dns est. Ac si diceret. ¶ Aug. sup ioh. Ne
mo audebat dubitare q̄ ipe esset. Tanta enim erat
euidentia veritatis vt eos nō solum negare. sed nec
dubitare q̄dem vllus auderet. qm̄ si quisq̄ dubita
ret. vtiq interrogaret. ¶ Cris. Vel hoc dicit quia
de reliquo nō similiter p fidebant. & loqui ut pri⁹. sed
cum silencio & reuerentia mira sedebāt attendentes
in eū & formam q̄dem alteratā videntes & multa ad
miratione plenā. valde stupefacti volebant interro
gare. Sed formido in hoc q̄ sciebant. q̄ dns est de
cinebat mēroganonē. & solum p medebant que eis
dabat cum pot⁹ potestate. Hic aūt nō respicit in ce
lum. Neq̄ humana illa facie. oñdens qm̄ condescensio
nis gra fiebant. vñ subdit. Et uenit. & accepit pa. &
dat eis & pisc. similiter. ¶ Aug. Quistice aūt piscis assus
xp̄e est passⁿ. Ipe est & panis qui de celo descendit
huic incorporatē ecclia ad participandū beatitudinez
sempiternā. p̄ter hoc dictū est. afferte de piscibo q̄s

Prēdidistis nunc vt oīes ꝙ hanc spem genim⁹ per illū septenariū nūz discipulozū p ꝙz pē in hoc loco nra vmūsitas ingelligi figurata tanto sacramento nos gmūicare nollemus ⁊ adē bratitudini sociari ¶Greg. Per hoc eaz ꝙ sepē discipul vltimū cō unum celebrat eos tim⁹ ꝙ septiformi gra sanctispūs plenū fuit futuros secum in eēna refectiōe denunciat Septē ꝙz dieb⁹ oīe b tēp⁹ reuoluē ⁊ sepe septena rio nūo pfectio designat Illi ergo vltimo gnario de pfecta ventatis epulatiē ꝙ nunc pfectiōis studio terrena transcēdūt ¶Cnf. Qua vero nō gnuo cū eis gūsabatur neqz similr vt pus sbōit euāgelista dicens hoc iam tercō mānifestat⁹ est ihesus discipulis cū resurrexisset a mortuis ¶Aug. Qd nō ad ipas demōstrationes-sz ad dies referre debem⁹ .i. p mo die cū resurrexisset. ⁊ p⁹ dies octo qñ thomas vidit ⁊ credidit ⁊ hoc die qñ hoc d̄ discipulis erat ⁊ deinde q̄ēs volunt usqz ad diē q̄dragesimū ꝙ ascendit in celū. ¶Aug. de cō. euan. Inuenim⁹ aūt apud quatuor euangelistas deies gmemoratū dīm visū esse post resurrectiōem semel ad monumētū a mulieribus. iterz ad eosdem regredientem a monumēto in itinere Tertio petro. quarto duob⁹ eūtib⁹ i castellū. qnto plumbo in hierusalē vbi nō erat thomas Sexto vbi uidit eū thomas Septimo ad mare tyberiadis Octauo ut dicat marc⁹ nouissime discūbentib⁹ Nono ipo die ascensionis nō ia in cras sz. eleuatū in nube.

¶Cū ergo prandissent. dic̄ simoni petro ihesus Simō iohānis diligis me plz his dicit ei ecia dñe tu scis qa amo te dic̄ ei pasce agnos meos dicit ei iterz .simō iohānis diligis me Ait ille.ecia dñe tu scis qz amo te dic̄ ei pasce agnos meos .dicit tercio simon iohānis amas me. Cōtristatz ē petrus qa dixit ei tercio.amas me Et dicit ei dñe tu omia scis tu scis quia amo te.dicit ei pasce oues meas.

¶Theo. finito prandio gmissionē omnium mōi petro gmendat nō alij vñ dr. Cū g⁹ prādissent dicit simoni petro vi⁹ simon iohānis diligis me pl⁹ his. ¶Aug. Scies dñs mērogabat Noebat em dñs qz nonnullū eū diligeret. verecūdā qz pl⁹ oībus eū diligeret petr⁹ Nolebat. Dr aūt simon iohānis .i. filius iohannis carnalis prīs. Obstitice aūt simon obediens. Iohānes grā mento g⁹ hoc nōie vocaē .i. obediēs grē dei ut oīa tur qz ardenciori eū cantate āpleditur nō mentis humanī sz dīni eē numis ¶Aug. in ep. pas. Cū aūt dñs morereē timuit ⁊ negauit resurgēs aūt dñs amorem in seruit timorē fugauit. nā qñ negauit. mori timuit resurgente dño quo timeret. in quo mortē mortuā respiret. vnde sequit. Ait illi ec dñe tu scis. qa amo te. Cōtenta aūt amorē suū oues suas gmendauit vnde sequit. dic̄ ei pasce agnos meos. tamqz nō esset vbi ostēderet petr⁹ amorē suū in xp̄m. ni esset pastor filiis sub principe oīm pastor. ¶Cnf. Qd em maxime oīm tribuit nobis eā que desup ē benuolentiam est proximoz pcuratio p̄ximē aūt dom⁹ alios petro de talib⁹ loquit. Eximi⁹ em aplor erat petrus ⁊ os discipulor ⁊ vertex collegij. vnde ⁊ negatōe deleta cōmittit ei plationē fīm. ⁊ negatōi qdem ei non exp brat. sed dicit. Si diligis me p̄ fris tribus ⁊ feruentem amorē quē p omia demonstrasti nunc ostēde. ⁊ aiam quam dixisti te esse positur⁹ p me hāc da pro ouib⁹ meis sequit. dicit ei iterum simon iohannis diligis me Ait illi. eciam dñe tu scis qa amo te ¶Augustinus. Venio dicit petro diligis me. ⁊ respondet. amo te. eiqz dicit. Pasce agnos meos vbi etiam demōstrat vnū atqz idem esse amorē ⁊ dilectionē. nam etiam dō nim⁹ nouissime nō ait diligis me sed amas me. Qcqz tur em Dicit ei tercio simon iohannis amas me. tercio vtiqz petr⁹ eum diligat dñs interrogat. Ipse reddit em negationi trine erna cōfessio. ne nim⁹ amori lingua seruiat qñ timori ⁊ pl⁹ vocis elicuisse videatur mors imminens qñ vita pīs. ¶Cnf. Tercio eciam interrogat ⁊ tercio mūgit eadem oīs quantū apparet plationem pmissi omnū. ⁊ qñ hoc est maxime eius amoris signū ¶Theo. Ex tunc etiam moleut consuetudo vt ter confitent qui venūt ad baptismum. ¶Cnf. Deinde tercio interrogat⁹ turbatus est. Unde sequit. Contristat⁹ est petrus. quia dixit ei tercio amas me. Iterum formidans posse ne forte estimans se diligere si nō diligat. corripiat. sicut ⁊ prius corrept⁹ est multū se estimans fortem. Dñs ad ipm xp̄m refugit. vnde sedet. Et dicit ei. Dñe tu omia scis. i. ineffabilia cordis p̄sentia ⁊ futura. ¶Aug. de vbis do. Inde ergo contristat⁹ est. qz sepe interrogat⁹ esset ab eo qui nouerat quod interrogabat ⁊ donauerat quod audiebat. veraciter ergo respōdit. ⁊ de intimo cordis ptulit amantis vocem dicens. Tu scis quia amo te ¶Aug. sup iohan. Nō aūt addidit pl⁹ his hoc em respondit qd de se ipso sciebat Nō em quantū ab alio quolibet diligere sciri potest qz cor alteri⁹ videre nō potest. Sequit. em dicat a pasce oues meas. q. d. sit amoris officium pascere domicū gregē sicut fuit timoris indicium negare pastorē. ¶Ibi. Potest aūt qs assignare drias inter agnos ⁊ oues Agni sūt q introducunt Oues vo p̄fecti ¶Aleb. Pasce aūt oues ē credentes i xp̄o ne a fide deficiant gfortare. erena subsidia si necesse ē subditis pudere. ⁊ exempla virtutū cū verbo predicationis impēdere aduersarijs obsistere. Errantes subditos corrigere ¶Aug. Qui b aūt anio pascūt oues xp̄i ut suas velint esse non xp̄i se quancūt amare ñ xp̄m vt glādi vt onādi vt acqrēdi cupiditate ñ obediēdi ⁊ sbueiendi ⁊ deo placēdi cantare. ñ g⁹ nos sz ipm amem⁹ ⁊ i pascēdis ouib⁹ ea ꝙ se a⁹ nō qz nra sūt qram⁹ qsquis ei seipm nō deū amat ñ amat se qz em nō pt vīrē de se mortē quisqz amādo se. nō g⁹ se amat qz ne vmat se amat. cū vo ille diligēde qz vmt nō se diligēdo magis se diligit qz pterea nō se diligit vt eū diligat de qz vmt. ¶Aug. in ser. pasc. Exterre aūt qdam serui infideles dixerē gregem xp̄i. ⁊ furtis suis pecula sibi fecerūt. ⁊ audis eos dicē oues mee sunt ille. qd queris ad oues meas nō te inuenīā ad oues meas si ⁊ nos dicam⁹ meas ⁊ illi dicāt suas. perdidit xp̄us suas.

¶Amen gebas te. aūt senuer te cinget gnt signifi

¶Cnf. Cū habebat ad bebat sustine re oportet. mumor. angemmit potis valis est. qui ita est. sed cu tunc virilita quia ergo p xp̄o dicat a. passi⁹ non es Unde sequit qz tūc mueis sup matth. qui apti fuer ta. Unde nu nus tuas. ut uenias. Prius dixi em crucifix⁹ Solut⁹ qui si fieri posse piscebat eter volens eaz quo nēo vul petro nec sen quantacūqz quo amaē il ic p ferre p molestia. Dic̄ ergo me que i unc sante. ut nō engiene au it significans xit moritur est patientis ve de⁹ est. fit ut sancto Duc inueie noie pfecta puerla festi pri⁹ xp̄c p tione mozer

¶Et cum Cōuersus diligebat in cena sup q̄ tradet dixit ihesu

¶ Amen amē dico tibi. Cū esses iunior. cingebas te. ⁊ ambulabas vbi volebas Cum aūt senueris. extendes manꝰ tuas ⁊ alius te cinget ⁊ ducet quo tu nō vis Hoc aūt dixit significās q̄ morte clarificaturꝰ eēt deū

¶ Chrys. Cum dixisset petro dominꝰ de amore quem habebat ad ipm pnunciat de martirium. qđ p ipo debat sustinere. erubire. nos volens quō eum amare operare. Vnde dic. Amen amē dico tibi. cū esses iunior. angebas te ⁊ ambulabas ubi volebas. Oportunit poris vite. quia in seculari uo iuuenis quidem valis est. qui vo senuerit inutilis. In diuinis aūt n ita est. sed cum supuenerit senectꝰ. tunc vtꝰ clarior tunc virilitas industrior. in nullo ab eam phibita quia ergo petrꝰ semp volebat i periculis esse pro xpo dicit a. confide ita implebo cuū desideriuꝫ. ve q̄ passꝰ non es iuuenis existēs o poterat te pati senem Vnde sequitur. Cum aūt senueris. p qđ ondit q̄ ne q̄ tūc iuuenis erat neq̄ senex. sed vir pfectꝰ ¶ Orig sup matth. Et attende q̄ n facile inuenīt quis ex eis qui aptꝰ fuerit ad hoc opꝰ. vt deo trāseat de hac vita. Vnde nunc petro dicit. cū senueris. extendes manus tuas. ¶ Aug. Hoc est crucifigeris. Ad hoc aūt ut uenias. alius te cinget ⁊ ducet quo tu non vis. Prius dixit q̄ fieret. ⁊ deinde quomodo fieret. nō em crucifixꝰ. sed crucifigendꝰ quo nollet. est ductus Solutꝰ quippe a corpore esse uolebat cum xpo. sed si fieri posset preter mortis molestiam. vitam concupiscebat eternam. ad quā molestiam nolēs uenire. si volens eaꝫ uadit. ⁊ reliquit hunc infirmitatis affectū quo nēo vult mori usq̄ adeo naturale ve eū beato petro nec senectꝰ auferre potuerit. Sed molestia quamcūq̄ sit mortis debet eam uincē uis amoris quo amat ille qui cū sit vita nra etiā mortem voluit p ferre p nobis. Illa si nulla esset mortis ut pua molestia. Illō esset tam magna martiꝝ gria ¶ Chrys. Dic ergo quo non vis. pter naturale ppassionē anime que i uita sepat a corpore. deo hoc uoluit dispē sante. ut nō multa sibi mortē inferant violentā. Deiñ engiens audiorē euāgelista induxit. hoc aūt dixit significans qua morte clarificaturꝰ eēt deū Illō dixit moriturꝰ esset. ue discas q̄m pati p xpo gloria est patientis ⁊ honor. Illi aūt certificarē animꝰ q̄a ve deꝰ est. minime eiꝰ inuitu mortē toleraret quo fit ut sanctoꝝ mors dūme sit gie certitudo ¶ Aug. Hūc inuite exitū ille negator ⁊ amator ut p eius noie pfecta dilectione moreret. cū quo se moriturꝫ puerla festinatione promiserat. Hoc em oportebat ue pnꝰ xpc p petri salute. Deinde petrꝰ p xpi predicatione moreretur.

¶ Et cum hec dixisset dicit ei sequere me. Conuersus petrꝰ vidit illum discipulū quez diligebat ihesus sequentē qui et recubuit in cena sup pectus eiꝰ. Et dixit dne quis ē q̄ tradet te. Hunc ergo cū vidisset petrus dixit ihesu domine hic aūt qđ. dicit ihesus Sic eum volo manere donec veniam q̄d ad te. Tu me sequere Exiit ergo sermo iste inter fratres q̄a discipulus ille nō moritꝰ Et non dixit iesus non moritur sed sic eum volo manere donec veniam q̄d ad te.

¶ Augu. Cum pnunciasset dns petro q̄ morte clarificaturꝰ esset eum. inuitat eū ad sui sequelā Vnde dicit. Et cū hoc dixisset dic a. Sequere me. cur dr petro. sequē me. nec dr ceteris q̄ simul aderant qui eū sic magistrū discipuli sequebant. Sed si ad passionē intelligendū est. nunq̄ solus p xpiana vitate passꝰ est petrꝰ. ¶ Nōne ibi erat iacobꝰ qui ab herode manifestat occisus. Verū aliquis dixerit. qm nō est. Iacobo crutifixo. meritū dictū esse petro sequē me. qui non solū moriendo. Sed ⁊ morte cruda sic xpc expertꝰ est ¶ Theo. Audiēs aūt petrꝰ q̄a mortem pro xpo passurꝰ est querit de iohe an moriat. vñ sequit Conuersus petrꝰ vidit illū discipulū quem diligebat ibus sequentē. q̄ ⁊ recubuit in cena sup pectꝰ a. ⁊ dixit. dne q̄s est qui tradet te. ¶ Aug. Ideō dic discipulū quē diligebat ihs. q̄ ipe p ceteris ⁊ familiariꝰ diligebat. ita ut in gremio sup pectꝰ suū discumbere faceret. Credo ut isti euangelij q̄ p eū fuerat pdicaturꝰ diuinā excellentiā hoc mō altꝰ cōmendaret. sitq̄ qui senserit ⁊ hō n immobiles facri eloquij tractatores a xpo iohes. Propterea plꝰ amatū q̄a ab infante puericie castissimꝰ vixerit. sequitur. Hunc gꝰ cū vidisset petrꝰ dixit ihu. Dne hō aūt quidꝫ ¶ Theo. Io ē nunq̄ nō moriet ⁊ ipe ut q̄dam exponit. sequitur. dic ei ihs. Sic eū volo manere donec veniā. q̄d ad te ¶ Aug. Et repetitū est. tu me sequē. tanq̄ ille ideo nō sequerē. qm eū manē voluit donec veniat q̄a facile aliud esse dictū credat. q̄ qđ fratres credidērūt. qui tūc erant. Sequitur em. Exiit gꝰ sermo iste inter fres q̄a discipulꝰ ille nō moriet. Sed hanc opinionē iohes ipe abstulit dicēs. Et nō dixit ihs nō moriet. sed sic eū volo manere donec veniā. q̄d ad te. Sed cui placet adhuc resistat ⁊ dicat verū esse qđ ait iohes. nō dixisse dnm q̄ discipulꝰ ille nō moritur sed hoc tm significatum esse talibꝰ verbis. qualia cum dixisset narrauit ¶ Theo. Vel dicet xpc nō negauit iohem moriturū. Illa q̄cquid erit. moriet. Sed dixit volo eū uiuere usq̄ ad mundi finē. ⁊ tūc p me patiebatur martiriū. ⁊ nō facient adhuc illum uiuere. ab antixpo vo debere occidi. vna cū helia pdicaturꝰ nomen xpi. Sed ⁊ si assignet aliꝰ sepulcꝝ viuentis q̄ dem illuc meauit. postea discessit. ¶ Aug. Vel forte aliquis in illo sepulcro aliꝰ q̄d est apud ephesū. dormire potius eū q̄ mortuū iacere cōtendat assumptū in gremiū q̄ illic terra sensim stare ⁊ quasi ebullire p bibet. atq̄ hoc aliꝰ ālbitū fieri primaciter asseueras Sed cura discipulo quē pre ceteris diligebat. pro magno munere longū in corpore donauerit somnū cum beatū petꝝ p ingentem martiriꝫ gliam abonā corporis absoluerit. atq̄ cōcesserit. quod paulꝰ se cupiscere dixit. dissolui ⁊ esse cum xpo. Si aūt ve ibi quod semp sparsit fama aut ideo fict ut eo mō cō mendet pāosa mors aliꝰ. qm nō cā gmēdac martiriū

Aut ꝑ̄ aliq̄d aliud qđ nos lateꝛ manet tñ q̄stio cur dixeꝛit dñs ō homie moꝛituro · sic eū volo manē̄ donec veiam · illꝰ eā mouet ad q̄rendū cur iohēz plꝰ dilexeꝛit dñs · cū ꝑm ꝓm plꝰ dilexeꝛit petꝝ quāeū ipe sapio meliozē · q̄ plꝰ diligit xp̄m feliozē vo q̄z plꝰ diligit xp̄c facile vñerim si iusticiā liberauerim nr̄i quēadmodū defenderē ꝓuideꝛē · aggrediar igiē ō soluēda q̄stiōe tā ingēa duas vitas sibi dimitꝰ p̄dicatas nouit ecclia q̄ vna ē in fide · alteꝛa in spe · Ista scata ē p aplm petꝝ · ꝑ̄ aplus sui ꝓmatū · Illa p iohem ō huic dr̄ · seq̄re me p imitatōz scz pferendi epalia mala · de illo vo dr̄ · sic eū volo manē̄ donec veniā q̄si d · tu me seq̄re p imitatōz pferēdi epalia mala · Ille manet donec sēpiēna venio rōdituꝛ bona qđ apꝰ dia pē pfecta me seq̄tur actio informata mee passiōis exēplo · ichoata vo gr̄eplatio māeat donec veio pfiēda cū venero qđ nō sic mellig̃ēū ē · q · d · remanē̄ vel pmanē̄ ſ; expectare qñ p eū scaē quod cū venent xp̄c implebiē · in hac aē actiua vita q̄nto magis xp̄m diligī plꝰ tanto facili liberamur a malo · at ipe nos mꝫ diligt q̄les nos filꝰ · & hinc iō liberat ne ſ; tales simꝰ · Ibi vo āpli nos diligt qñ qđ ei displiceat · & q̄s a nob auferat nō hēbimꝰ · amet gꝰ eū petꝰ ut ab ista moꝛtalitate liberemur amē̄ ab eo io hānes ve · i illa imoꝛtalitate fuemur · cur gꝰ iohēs manꝰ eū diligebat q̄z petꝝ · ſi eā vitā scabat in q̄ est mꝫ āpli diligēdꝰ in qꝛ ꝓterea dictū ē · volo eū manere · i · expectare · donec veiam · qñ · & ipm amoꝛē q̄ eē multo āplioꝛ erit nōbū hēmꝰ ſ; expectā fuēm ut dū ipe venerit hēamꝰ · hoc gꝰ p petꝝ scatū ē plꝰ amantem · ſ; mihꝰ amatū · q̄ mihꝰ nos amat xp̄c mihi eos · q̄z beatos · vitatis aē gremplatōz q̄ūꝛ tūc fuēa est · mihꝰ amāꝰ · q̄a nūc nōbū nouumꝰ nec hēmꝰ · nēo tñ istos in signeꝛ aplos separat · & in eo qđ scabat petꝝ ambo erāt · & in eo qđ scabat iohēs ambo fuēi erāt ¶ Dlo. Dr̄ alr · sic eū uolo manē̄ · i · nolo eū p martiriū plū mare sed expectare eū i placidā absolutōz carīs sue q̄ ego veniēs rapiā eū mecēna bēitudie · ¶ Theo · Vel alr totū in hꝰ q̄ dicat dñs petro seq̄re me cuncto rū fideliū plācuā et institue · Sic aē & seq̄ intelligas hꝰ imitatōz in cūctis & vō & opib oīe eā affectōem ad ipm qa q̄ nob astrictioꝛes sūt hoc seq̄ nos volumꝰ ¶ Cnſ · Si vo dixeꝛit q̄s qualiē igiē iacobe ebronū affūpsiē ierosolimoꝛ illud utiq̄ dicā qñ petꝝ orbis eraꝝ mediomꝫauit mgr̄m · seq̄tur · quersus petꝰ vi die illū discipm ec nō sine cā recolit illā accubatōez ſ; ut oīdat quantā petꝰ hēbat fiduciā pꝰ negatōem q̄ eim in cena nō audebat ie rogare · ſ; iohānē mē rogacōz ꝓmisit huic & ꝓpositā fr̄m credita ē & nonsoluz nō ꝓmittat alteꝛ mē rogare q̄ ad ipm ꝓuēt ſ; d re liq̄ ipe ꝑ alios mgr̄m ierogat · q̄a igiē magna et p̄dixerat dñs & orbē eraꝝ ꝓmisae & martiriū p̄nūciauerat & amoꝛē ꝓstatꝰ fuēat ampliozē volēs & iohēz ꝓmunicatoriē accipe dixit · hic aē q̄d · q · d · nōne eadez nobiscū veniet via · valde eim iohem amabat petꝝ & ꝑ euangeliū oīē eoꝝ colligatio & in actib apl̄oꝝ · sic igiē nunc vicē reddit petꝰ iohanni · estimans eim eū velle mē rogare de seipo & nō audere ipe ꝑ eo suscipit mē rogationē · Cui vo debebāt orbi terraꝝ ꝓuisiōz accipe nec oportebat eos de reliquo sibiin uicem esse iudicandos qđ esset damnū orbi eraꝝ ipe rea dñs dicē sm liberā grecā Sic eū volo manē̄ donec veniā · q̄d ad te · tu me seq̄re · q · d · op̄ tibi ꝓmissū attende · & pficie huic vo si voluero manere quid ad te ¶ Theo · Rō vo dr̄ cū venero · q̄dam sic intellexeꝛit acsi diceret quouſ q̄ petra iudeos q̄ me crucifixerūt veniā pcutiens illos baculo romanoꝝ · aiunt · eim huic aplm usq̄ ad vespasiani ep̄m cū iherusalem capienda erat in locis illis ꝓuisatū · vel dicē dum venero id ē dū huic volēs diligaz ad p̄dicādū · te nanq̄z nūc diligo ad orbis p̄ficatū · & i hꝰ seq̄re me · ipe vo maneat hic donec & eū educam · sicē te · ¶ Crisſ · Deinde euangelista discipuloꝝ opinionem ponit & coꝛrigit ut supra dictum est.

¶ Hic ē discipꝰ ille q̄ testimoniū phibet de his & scripsit hec & scimꝰ q̄z testiomū eiꝰ verꝝ ē Sūt aūt & alia multa que fecit Iesꝰ que si scribāt̄ p singla nec ipm arbitroꝛ mundum capere eos qui scribendi sunt libros.

¶ Cnſ · Quia ex multa certitudine scripsit iohes · non refutat sumpsiꝰ testimonium in medium ferre · Vnde dicat hic est discipulus ille qui testimo · p · de his · Cō sequendo eim est cū valde va dicam · nostrum testimium nō denegare · & multo magis ille qui spiritualia ad scribebat. Vnd̄ & alij apostoli dicebant nos sumꝰ testes horum Sequitur · Et scimus hoc quod ipe solꝰ dic qua posteriꝰ ad scribendū venit xp̄o monente · vnde & frequenter ostendit xp̄i ad se amoꝛem · occulte minuans causam ex qua ad scribendū processit & fit dignum faciens hunc sermonem ex sua dignitate Sequē · Et scimus quia ve · est te · eius · Omnibus eim adhuc · & neq̄ cū crucifigeretur dfuit · & mater ei commissa est · que sunt signa amoris · & q̄ cum certitudine sciat ois · Et si aliq̄ nō credāt inducunt ad credendum ex hoc quod subditur · Sunt aut̄z & alia multa que fecit · Unde manifestum est q̄ nequaq̄z scripsit ut xp̄o graciam prestaret · cū tot existentibus non tot scripserim quot ceteri · Sed horū plura reliqui contumelias & conuicia in medium ꝓponens eū autem q̄ ad gr̄iam alteriꝰ scribit oportet eḡrio ea que sunt ex probrabilia tacere que vero sūt clara ꝓponere ¶ Augu · Qđ aūt subdit · que si scri · p sin · nec ipm arbitrāmur capere eos q̄ oscri · sit h · nō spacio locoꝝ credendū ē mdm capē nō posse · ſ; capacitate legētū cō pbendi non posse · q̄uis salua rep fide plerūq̄z vba excedere videamē fidē qđ nō facilq̄ aliq̄d qđ erat obscurū ut dubiū exponē · ſ; qñ id qđ apertum est ut augeē ut extenuaē nec eū a tramite scande vitatis erratur · qñ sic verba rem que indicāt excedunt ut voluntas loquentis nec fallentis appareat · hunc loquendi modum greco nōie hyꝑbolem vocant · q̄ modus sic in h̄ loco ita in nōnullis aliꝑ diuinis literis inuenitur ¶ Crisſ · Vel hoc referendum est ad eius qui faciebat virtutem · sicut enim nobis facile est loqui ita & illi & multo facilius facere que volebat · q̄z ipse est super omnia deus benedictus in secula seculorum · Amen ·

¶ Euāgelia scdm romane ecclesie ordinē in iohānem de tpe & sanctis incipiunt.

¶ Dominica tercia in aduentu.
¶ Misserunt iudei ab iherō.
¶ In natiuitate domini nr̄i ihu xp̄i
¶ In pncipio erat v̄bum.
¶ In festo sancti ioh̄is euange.
¶ Dixit ihus petro sequere.
¶ In octaua epiphanie.
¶ Vidit iohannes ihesum.
¶ Dominica .i. post octauā epi.
¶ Nuptie facte sunt.
¶ Feria vi. post dñicam pmā in xl.
¶ Erat dies festus iudeoꝝ.
¶ Feria ij. post dñicam ij. in xl.
¶ Dixit ihus turbis iudeoꝝ ego.
¶ Feria vj. post dñicam ij. in xl.
¶ Venit ihus in ciuitatem samarie.
¶ Sabbato post eandem.
¶ Perrexit ihs in montē oliueti.
¶ Dominica quarta in xl.
¶ Abiit ihus trans mare.
¶ Feria. ij. post eandem.
¶ Erat pascha iudeoꝝ.
¶ Feria tercia post eandem.
¶ Iam die festo mediante.
¶ Feria quarta post eandem.
¶ Preteriens ihus vidit hominem.
¶ Feria sexta post eandem.
¶ Erat quidam languens.
¶ Sabbato post eandem.
¶ Dicebat ihus turbis iudeoꝝ.
¶ Dominica in passione.
¶ Dicebat ihus turbis ꝙs ex vo.
¶ Feria secunda.
¶ Miserunt pncipes & pharisei.
¶ Feria tercia.
¶ Ambulabat ihus in galilea.
¶ Feria quarta.
¶ Facta sunt encenia iherosoli.
¶ Feria sexta.
¶ Collegerunt ergo consiliū.
¶ Sabbato.
¶ Cogitauerunt aūt pncipes.
¶ Fna ij. post dñicam in ramis.
¶ Ante sex dies pasche.
¶ Feria v. in cena domini.
¶ Ante diem festum pasche.
¶ Feria sexta in parasceue.
¶ Egressus ihesus cum.
¶ Feria quarta post dñicam resurre.
¶ Manifestauit se ihesus.
¶ Feria. v. post eandem.
¶ Maria stabat.
¶ Sabbato post eandem.
¶ Octa sabbati maria magda.
¶ Dominica i. post pascha.
¶ Cum sero esset.
¶ Dominica secunda.

¶ Ego sum pastor bonus.
¶ Dominica tercia.
¶ Modicum & iam non.
¶ Dominica quarta.
¶ Vado ad eum qui mi.
¶ Dominica quinta.
¶ Amen dico vobis. si quid petie.
¶ Dominica post ascensionem.
¶ Cum venerit para.
¶ In pentecosten.
¶ Si quis diligit me.
¶ Dominica. xx. post pentec.
¶ Erat quidem regulus
¶ In festo sāti thome apo.
¶ Thomas vnus de xij.
¶ In festo apor. philippi & iacobi.
¶ Non turbetur cor v̄rm
¶ In inuencione sancte crucis.
¶ Erat homo ex pharisei.
¶ In festo sancti laurencij mart.
¶ Nisi granum frumenti
¶ In exaltatione sancte crucis
¶ Nunc iudicium est
¶ In vigilia sancti andree
¶ Stabat iohan. & ex discipulis
Thome martiris
Ego sum pastor bonus
In vigilia apo. pe. & pauli
Dixit ihus simoni petro
In vigilia vnius apostoli
Hoc est p̄ceptum meum
Ego sum vitis vera
Hec mando vobis
In natali vnius marti.
Nisi granum frumenti
A pasca vsq; ad pentec.
Ego sum vitis & vos palmites
De spū sancto
Si quis diligit me
De trinitate
Cum venerit paraclit⁹
Ad missam beate v̄ginis
Stabat iuxta crucem
In agenda mortuorum
Dixit martha ad ihm.
Omne quod dat mihi pater
Amen amen dico vob̄ qa venit ho.
Ego sum panis vitus
In vigilia ascensionis
Subleuatis oculis in celū
In vigilia pentec
Si diligitis me mandata mea f.
Feria secunda
Sic deus dilexit mundum
Feria tercia
Amen amen dico vobis qui non in
Feria quarta
Nemo potest venire ad me
In die corporis xp̄i
Caro mea vere est cibus

¶ Ad omnipotentis dei laudem ⁊ gloriam necnon profectum ⁊ vtilitatem saluandorū omnium liber katena aurea alias continuum siue g'osa cōtinua nuncupatus ⁊ intitulatus per sacre theologie professorē egregium sanctū thomam de aquino Ex sacris Katholice fidei Doctoribꝫ ¶ Augustino. ¶ Jeronomo. ¶ Gregorio ¶ Ambrosio. ¶ Beda ¶ Crisosto. ¶ Hylario ¶ Rabano ¶ Jsidoro ¶ Origene. ¶ Maximo. ¶ Cirillo ¶ Basilio ¶ Eusebio ¶ Haymone ¶ Tito ¶ Theophilo ¶ Seueriano ¶ Damasce. ¶ Greco ¶ Didimo ¶ Epiphamo. ¶ Athanasio. ¶ Glosa Ordinaria Collaciombus patrū ⁊ Gestis ꝓcily. ephesim super doctrinam euangelicam diffuse scribentibus in vnum conkatenatum Non tantum Literalem sed et Spiritualem pressans intellectum aureum ex quo nedum litera ex apostolica doctrina que occidit Sed spiritus sumitur viuificans Spiritualis scientie cognicionem Sitienti Potū porrigēs Cuius misterium non verbo sonū Sacre docente scripture Sed spiritu reuelatur Sancto Feliciter simt ꝑ cuius felici ꝯsumacōe sit Laus ⁊ gloria Xp̄o. A M E N.

restauriert September 1996, Kr.

Bocken gescannt 04/23 clu

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

restauriert September 1996, Kr.

Kosten gemäß 08/23 zu

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg